Holy Bible

Aionian **Edition**®

Ti Biblia

Ilocano Bible

Holy Bible Aionian Edition ®
Ti Biblia
Ilocano Bible

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024
Source text: eBible.org
Source version: 7/13/2024
Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0
Door43 World Missions Community, 2019

Formatted by Speedata Publisher 4.19.18 (Pro) on 7/19/2024
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
AionianBible.org

Published by Nainoia Inc
https://Nainoia-Inc.signedon.net

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Ilocano at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal… and purple is the color of royalty!

History

Ilocano at AionianBible.org/History

04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 135 languages.
05/01/24 - 371 translations now available in 151 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Genesis 1
Exodo 35
Levitico 65
Numero 88
Deuteronomio 118
Josue 144
Uk-ukom 161
Ruth 178
I Samuel 181
II Samuel 203
1 Ar-ari 222
2 Ar-ari 244
1 Cronicas 265
2 Cronicas 285
Ezra 309
Nehemias 316
Ester 326
Job 332
Dagiti Salmo 350
Dagiti Proverbio 391
Eclesiastes 407
Kanta ni Solomon 413
Isaias 416
Jeremias 450
Un-unnoy 490
Ezekiel 494
Daniel 529
Oseas 540
Joel 545
Amos 547
Obidias 551
Jonas 552
Mikias 554
Nahum 557
Habakkuk 559
Sofonias 561
Haggeo 563
Zacarias 565
Malakias 571

NEW TESTAMENT

Mateo 575
Marcos 598
Lucas 613
Juan 638
Dagiti Aramid 656
Roma 680
1 Corinto 690
2 Corinto 700
Galacia 707
Efeso 711
Pilipos 715
Colosas 718
1 Tesalonica 721
2 Tesalonica 723
1 Timoteo 725
2 Timoteo 728
Tito 730
Filemon 732
Hebreo 733
Santiago 741
1 Pedro 744
2 Pedro 747
1 Juan 749
2 Juan 752
3 Juan 753
Judas 754
Paltiing 755

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

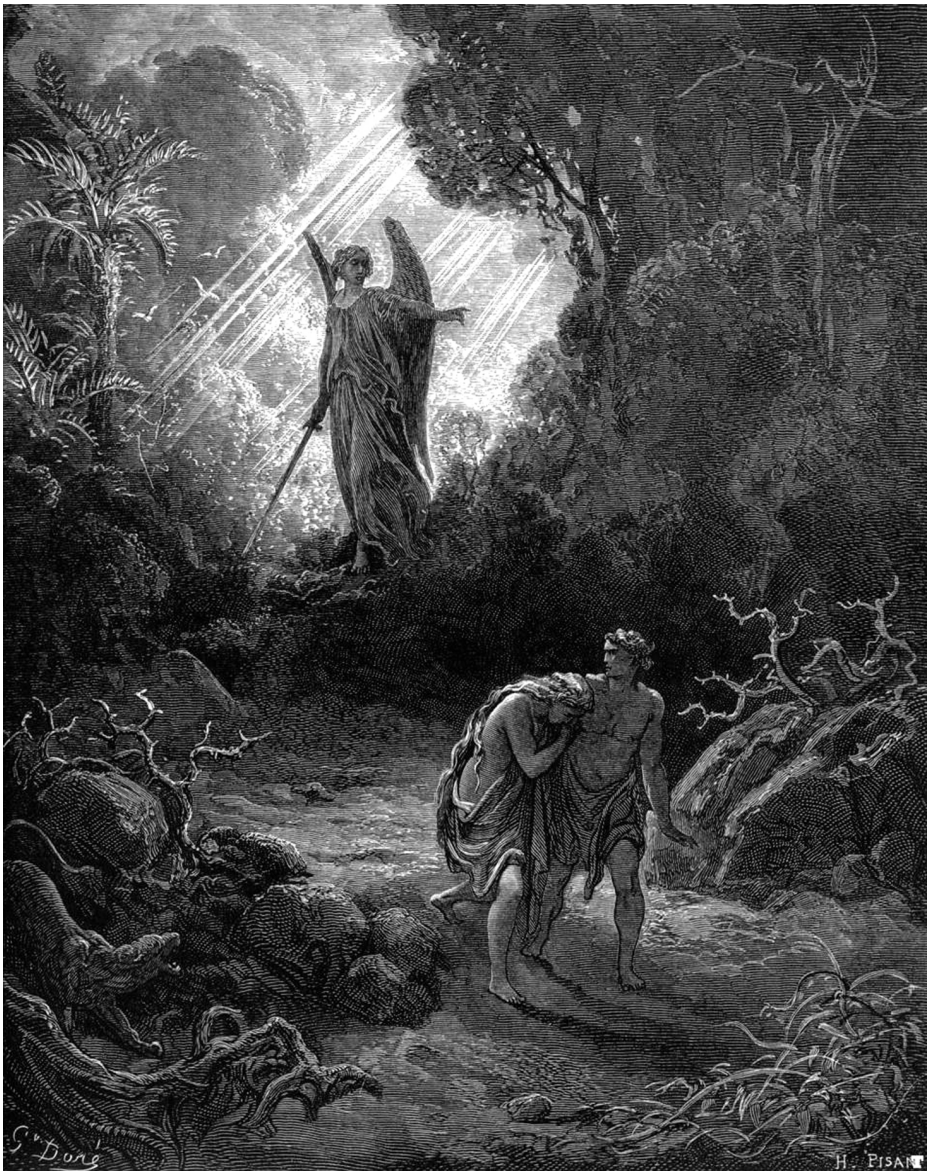

Pinapanaw ngarud ti Dios ti lalaki iti minuyongan, ket nangikabil isuna iti kerubim iti daya ti minuyongan ti Eden, ken umap-apoy a kampilan nga agrikrikos, tapno mabantayan ti dalan nga agturong iti kayo ti biag.

Genesis 3:24

Genesis

1 Idi punganay, pinarsua ti Dios dagiti langit ken ti daga.
2 Awan langlanganga ti daga ken awan naggianna.
Sipnget ti adda iti rabaw ti kaadalman. Ket ti Espiritu ti Dios,
aggargaraw iti ngatoen ti rabaw dagiti danum. **3** Kinuna ti
Dios, "Mapaadda ti lawag" ket immadda ti lawag. **4** Nakita ti
Dios ti lawag, a daytoy ket nasayaat. Pinagsinana ti lawag
ken ti sipnget. **5** Inawagan ti Dios ti lawag nga "aldaw,"
ken inawaganna ti sipnget a "rabii." Daytoy ket rabii ken
bigat, ti umuna nga aldaw. **6** Kinuna ti Dios, "Mapaadda ti
nalawa a law-ang iti nagbaetan dagiti danum, ket daytoy
ti mangbingay kadagiti danum manipud kadagiti danum."
7 Inaramid ti Dios ti nalawa a law-ang ket pinagsinana
dagiti danum nga adda iti babaen ti nalawa a law-ang ken
ti danum nga adda iti ngatoen ti nalawa a law-ang. Ket
kasta ngarud ti napasamak. **8** Inawagan ti Dios ti nalawa
a law-ang a "tangatang." Daytoy ket rabii ken bigat, ti
maikadua nga aldaw. **9** Kinuna ti Dios, "Maurnong iti maysa
a disso dagiti danum nga adda iti babaen ti tangatang,
ket agparang met ti disso nga awan danumna." Ket kasta
ngarud ti napasamak. **10** Inawagan ti Dios ti disso nga awan
danumna iti "daga," ken inawaganna dagiti nagmaymaysa
a danum iti "baybay." Nakitana a daytoy ket nasayaat. **11**
Kinuna ti Dios, "Agrusing dagiti mulmula iti daga: mulmula
a mangpatpataud iti bukel ken kaykayo nga agbunga iti
adda bukelna, tunggal mula segun iti nagtaudanna." Ket
kasta ngarud ti napasamak. **12** Nangpataud ti daga kadagiti
mulmula, mulmula a mangpatpataud iti bukel segun iti
ngataudanda. Nakita ti Dios a daytoy ket nasayaat. **13**
Daytoy ket rabii ken bigat, ti maika-tallo nga aldaw. **14**
Kinuna ti Dios, "Mapaadda dagiti silaw iti tangatang a
mangbngay iti aldaw ken iti rabii. Ket agbalinda a kas
pagilasinan, kadagiti panawen, kadagiti aldaw ken kadagiti
tawen. **15** Agbalinda a silaw iti tangatang a mangted iti
lawag iti daga." Ket kasta ngarud ti napasamak. **16** Inaramid
ti Dios iti dua a dakkel a silaw, ti dakdakkel a silaw nga
agturay iti aldaw, ken ti basbassit a silaw nga agturay iti
rabii. Inaramidna met dagiti bituen. **17** Inkabil ida ti Dios
iti tangatang a manglawag iti daga, **18** a mangituray iti
aldaw ken iti rabii, ken mangbingay iti lawag ken iti sipnget.
Nakita ti Dios a daytoy ket nasayaat. **19** Daytoy ket rabii
ken bigat, ti maika-uppat nga aldaw. **20** Kinuna ti Dios,
"Mapunno dagiti danum kadagiti pangen dagiti sibibiag a
parsua, ken agtayab dagiti tumatayab iti ngatoen ti daga iti
nalawa a law-ang ti tangatang." **21** Pinarsua ti Dios dagiti
dadakkel a parsua iti baybay, kasta met ti tunggal kita iti
agbibiag a parsua, parsua nga aggargaraw ken aguummong
iti danum, ken iti tunggal kita iti billit nga adda payyakna.
Nakita ti Dios a daytoy ket nasayaat. **22** Binendisionan ida ti
Dios, a kunana, "Agbalinkayo a nabunga ken agpaadukayo,
punuenyo dagiti danum nga adda kadagiti baybay. Agpaadu
dagiti tumatayab iti daga." **23** Daytoy ket rabii ken bigat, ti
maika-lima nga aldaw. **24** Kinuna ti Dios, "Mapataud iti daga
dagiti sibibiag a parsua, tunggal maysa segun iti bukodda a
kita, dagiti dingwen, dagiti agkarkarayam a banbanag, ken
dagiti narurungsot iti daga, tunggal maysa segun iti bukodda
a kita." Ket kasta ngarud ti napasamak. **25** Pinarsua ti Dios
dagiti narurungsot nga ayup iti daga iti bukodda a kita, dagiti
dingwen iti bukodda a kita, ken amin nga agkarkarayam iti
daga iti bukodda a kita. Nakitana a daytoy ket nasayaat. **26**
Kinuna ti Dios, "Mangaramidtayo iti tao a kalanglangatayo,
kas kadatayo. Iturayanda dagiti lames iti baybay, dagiti
dingwen, ti entero a daga, ken ti tunggal agkarkarayam
a banag iti rabaw ti daga." **27** Pinarsua ti Dios ti tao a
kalanglangana. Iti bukodna a langa, pinarsuana isuna.
Pinarsuana ida a lalaki ken babai. **28** Binendisionan ida
ti Dios a kinunana kadakuada, "Agbalinkayo a nabunga
ken agpaadukayo. Punwenyo ti daga ket iturayanyo daytoy.
Iturayanyo dagiti lames iti baybay, dagiti tumatayab iti
tangatang ken tunggal sibibiag a banag nga aggargaraw iti
daga." **29** Kinuna ti Dios, "Kitaenyo, intedko kadakayo ti
tunggal mula a mangpatpataud iti bukel iti rabaw ti daga,
ken tunggal kayo nga agbungbunga nga addaan iti bukel.
Taraonto dagitoy kadakayo. **30** Iti tunggal narungsot nga
ayup iti daga, iti tunggal tumatayab iti langit, ken kadagiti
amin nga agkarkarayam iti rabaw ti daga, ken iti tunggal
parsua nga addaan iti anges ti biag, intedko ti tunggal
nalangto a mula nga agserbi a taraonda." Ket kasta ngarud
ti napasamak. **31** Nakita ti Dios ti amin nga inaramidna.
Pudno a nakasaysayaat daytoy. Daytoy ket rabii ken bigat, ti
maika-innem nga aldaw.

2 Ket nalpas dagiti langit ken ti daga, ken dagiti amin
nga agbibiag a banbanag a nangpunno kadagitoy. **2**
Iti maika-pito nga aldaw, nalpas ti Dios ti trabahona, isu a
naginana isuna iti maika-pito nga aldaw manipud iti amin a
trabahona. **3** Binendisionan ti Dios ti maika-pito nga aldaw
ken imbilangna daytoy a nasantoan nga aldaw, gapu ta
iti daytoy, naginana isuna manipud iti amin a trabahona
iti panangparsuana. **4** Dagitoy dagiti pasamak maipapan
kadagiti langit ken iti daga, idi naparsua dagitoy, iti aldaw
nga inaramid ni Yaweh a Dios ti daga ken dagiti langit. **5**
Awan pay ti babassit a kayo ti tay-ak iti daga, ken awan
pay ti nagrusing a mulmula iti daga, gapu ta saan pay a
pinagtudo ni Yahweh a Dios, ken awan ti tao a mangsukay iti
daga. **6** Ngem adda angep a nagpangato manipud iti daga
ket dinanumanna ti entero a rabaw ti daga. **7** Inaramid ni
Yahweh a Dios ti tao manipud iti tapuk ti daga, inyangesna
iti agongna ti anges ti biag, ket nagbalin a sibibiag a parsua
ti tao. **8** Nangikabil ni Yahweh a Dios iti minuyongan iti
dayaen a paset, iti Eden, ket inkabilna sadiay ti lalaki a
sinukogna. **9** Manipud iti daga, pinadakkel ni Yahweh a Dios
ti tunggal kayo a makaay-ayo iti panagkita ken nasayaat
a kanen. Nairaman ditoy ti kayo ti biag nga adda idiay
tengnga ti minuyongan, ken ti kayo iti pannakaammo iti
nasayaat ken dakes. **10** Adda karayan a rimmuar manipud
iti Eden a mangdanum iti minuyongan. Manipud sadiay,
nabingay daytoy ket nagbalin nga uppat a karayan. **11** Ti
nagan ti umuna ket Pison. Daytoy ti agay-ayus iti entero a
daga ti Havila, a ditoy ket adda ti balitok. **12** Napintas ti
balitok iti dayta a daga. Adda met ti bidelio ken ti onix a
bato sadiay. **13** Ti nagan ti maikadua a karayan ket Gihon.
Agay-ayus daytoy iti entero a daga ti Cus. **14** Ti nagan ti
maika-tallo a karayan ket Tigris, nga agay-ayus iti daya ti
Assur. Ti maika-uppat a karayan ket ti Eufrates. **15** Innala ni
Yahweh a Dios ti tao ket impanna isuna idiay minuyongan ti
Eden tapno sukayen ken taripatoenna daytoy. **16** Binilin
ni Yahweh a Dios ti tao a kunana, "Nawayaka a mangan
manipud iti tunggal kayo iti minuyongan. **17** Ngem saanka a
mangmangan manipud iti kayo ti pannakaammo iti nasayaat

ken dakes, ta iti kanito a manganka manipud iti daytoy, awan duadua a matayka." **18** Ket kinuna ni Yahweh a Dios, "Saan a nasayaat nga agmaymaysa ti lalaki. Mangaramidak iti kaduana a maitutop kenkuana." **19** Manipud iti daga, inaramid ni Yaweh a Dios ti tunggal ayup iti daga ken tunggal tumatayab iti tangatang. Ket inyegna dagitoy iti ayan ti lalaki tapno kitaenna no ania ti iyawagna kadagitoy. Aniaman nga iyawag ti lalaki iti tunggal parsua, dayta ti naganna. **20** Pinanaganan ti lalaki dagiti amin a dingwen, dagiti billit iti tangatang, ken ti tunggal narungsot nga ayup nga adda iti tay-ak. Ngem iti lalaki, awan ti nasarakan a kaduana a maitutop kenkuana. **21** Pinaturog ni Yahweh a Dios iti nasimbeng ti lalaki. Nangala ni Yahweh a Dios iti maysa kadagiti paragpagna ket inserrana ti lasag a nangalaanna iti daytoy. **22** Babaen iti paragpag nga innala ni Yahweh a Dios manipud iti lalaki, inaramidna ti babai ket inyegna daytoy iti lalaki. **23** Kinuna ti lalaki, "Ita, daytoy ket tulang dagiti tulangko, ken lasag ti lasagko." Maawagan isuna a 'babai,' gapu ta naala isuna manipud iti lalaki. **24** Iti kasta, panawanto iti lalaki ti ama ken inana, makipagmaymaysa isuna iti asawana, ket agbalinda a maymaysa a lasag. **25** Agpada a lamo-lamo ti lalaki ken ti asawana a babai, ngem saanda a mabain.

3 Ita, ti uleg ket nasiksikap ngem kadagiti dadduma a narungsot nga ayup iti tay-ak nga inaramid ni Yahweh a Dios. Kinunana iti babai, "Agpayso kadi a kinuna ti Dios a, 'Saankayo a mangmangan manipud iti aniaman a kayo iti minuyongan?'" **2** Kinuna ti babai iti uleg, "Mabalinmi a kanen ti bunga manipud kadagiti kayo iti minuyongan, **3** ngem maipapan iti bunga ti kayo nga adda iti tengnga ti minuyongan, kinuna ti Dios, 'Saanyo a mabalin a kanen daytoy, wenno sagiden man laeng daytoy, ta no aramidenyo dayta, mataykayo.'" **4** Kinuna ti uleg iti babai, "Saan, saankayo a matay. **5** Ta ammo ti Dios nga iti aldaw a kanenyo daytoy, malukatan dagiti matayo, ket agbalinkayonto a kas iti Dios, nga ammona ti naimbag ken dakes." **6** Ket idi nakita ti babai a ti kayo ket nasayaat a kanen, ken makaay-ayo daytoy iti mata, ken ti kayo ket makapaawis a mangpasirib iti tao, nangala ti babai kadagiti bungana, ket kinnanna daytoy. Ken inikkanna met ti asawana a kaduana, ket kinnanna daytoy. **7** Agpada a nalukatan dagiti matada, ken naamirisda a lamo-lamoda. Nangdaitda kadagiti bulbulong ti igos ket nangaramidda iti pangabbongda kadagiti bagbagida. **8** Nanggegda ti arimpadek ni Yahweh a Dios iti minuyongan iti kalalammiisan ti aldaw, isu a naglemmeng ti lalaki ken ti asawana manipud iti presensia ti Dios, kadagiti kakay-kaywan iti minuyongan. **9** Immawag ni Yahweh a Dios iti lalaki ket kinunana kenkuana, "Sadino ti ayanmo?" **10** Kinuna ti lalaki, "Nanggegko nga addaka iti minuyongan, ket nagbutengak, gapu ta lamo-lamoak. Isu't gapuna a naglemmengak." **11** Kinuna ti Dios, "Siasino ti nangibaga kenka a lamo-lamoka? Nanganka kadi manipud iti kayo nga imbilinko a saanmo a mabalin a kanen?" **12** Kinuna ti lalaki, "Ti babai nga intedmo a makaduak, inikkannak iti bunga manipud iti kayo, ket kinnanko." **13** Kinuna ni Yahweh a Dios iti babai, "Ania daytoy nga inaramidmo?" Kinuna ti babai, "Inallilawnak ti uleg, ket nanganak." **14** Kinuna ni Yahweh a Dios iti uleg, "Gapu ta inaramidmo daytoy, mailunodka kadagiti amin a dingwen ken kadagiti amin a narungsot nga ayup iti tay-ak. Aguyaska babaen iti tianmo, ken tapokto ti kanem iti amin nga aldaw ti panagbiagmo. **15** Mangikabilak iti pagginnuraanyo iti babai, ken iti bukelmo ken ti bukelna. Dunurennanto ti ulom, ken dunuremto ti mukodna." **16** Kinunana met iti babai, "Pakaruek iti kasta unay ti ut-ot iti panaganakmo; iti nakaro a rigat, ipasngaymo dagiti annakmo. Ti tarigagaymonto ket para iti asawam, ngem iturayannakanto." **17** Kinunana kenni Adan, "Gapu ta dimngegka iti timek ti asawam, ken nanganka manipud iti kayo, maipapan iti imbilinko kenka, a kunak, 'Saanka a mabalin a mangan manipud iti daytoy,' mailunod ti daga gapu kenka; mangankanto manipud iti nagrigatam iti amin nga aldaw ti panagbiagmo. **18** Mangpataudto daytoy kadagiti sisiit ken balang a mulmula a para kenka, ket kanemto dagiti mula iti tay-ak. **19** Babaen iti ling-et iti rupam, mangankanto iti tinapay aginggana nga agsublika iti daga, ta iti daytoy ti naggapuam. Gapu ta tapokka, ket agsublikanto met laeng iti tapok." **20** Pinanaganan ti lalaki ti asawana nga Eva gapu ta isuna ti ina dagiti amin nga agbibiag a banbanag. **21** Nangaramid ni Yahweh a Dios kadagiti pagan-anay a lalat para kenni Adan ken iti asawana ket kinawesanna ida. **22** Kinuna ni Yahweh a Dios, "Ita, nagbalin a kasla kadatayo ti lalaki, ammona ti naimbag ken dakes. Isu nga ita, masapul a saanen isuna a mapalubusan a mangigaw-at iti imana a mangala manipud iti kayo ti biag, kanenna daytoy, ket agbiag iti agnanayon." **23** Isu a pinapanaw isuna ni Yahweh a Dios manipud iti minuyongan ti Eden, tapno sukayenna ti daga nga isu ti nakaalaanna. **24** Pinapanaw ngarud ti Dios ti lalaki iti minuyongan, ket nangikabil isuna iti kerubim iti daya ti minuyongan ti Eden, ken umap-apoy a kampilan nga agrikrikos, tapno mabantayan ti dalan nga agturong iti kayo ti biag.

4 Kinaidda ti lalaki ti asawana a ni Eva. Nagsikog isuna ket impasngayna ni Cain. Kinuna ti babai, "Nangipasngayak iti lalaki babaen iti tulong ni Yahweh." **2** Kalpasanna, impasngayna ti kabsat ni Cain a ni Abel. Ita, ni Abel ket nagbalin nga agpaspastor, idinto a ni Cain ket nagtrabaho iti daga. **3** Napasamak nga iti panaglabas ti tiempo, nangidatag ni Cain kadagiti bunga ti daga kas daton kenni Yahweh. **4** Ni Abel met ket nangidatag manipud kadagiti umuna nga annak ti arbanna ken kadagiti taba. Inawat ni Yahweh ni Abel ken ti datonna, **5** ngem saanna nga inawat ni Cain ken ti datonna. Isu a nakaunget unay ni Cain, ket nagruppanget isuna. **6** Kinuna ni Yahweh kenni Cain, "Apay ngay met a makaunget ken nakaruppangetka? **7** No ar-aramidem ti umno, saanka kadi nga awaten? Ngem no saanmo nga ar-aramiden ti umno, agur-uray ti basol iti ruangan ket tartarigagayannaka a tenglen, ngem masapul nga iturayam daytoy." **8** Nakisarita ni Cain iti kabsatna a ni Abel, ket kabayatan nga addada iti kataltalunan, dinuklos ni Cain ti kabsatna a ni Abel ket pinatayna isuna. **9** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Cain, "Sadino ti ayan ti kabsatmo a ni Abel?" Kinunana, "Saanko nga ammo. Siak aya ti para-aywan iti kabsatko?" **10** Kinuna ni Yahweh, "Ania ti inaramidmo? Umaw-awag kaniak ti dara ti kabsatmo manipud iti daga. **11** Ita, nailunodka iti daga, inungapna dagiti ngiwatna a mangawat iti dara ti kabsatmo manipud iti imam. **12** Manipud ita, no sukayem ti daga, saanna nga ipaay ti pigsana kenka. Aglemmelemmeng ken agalla-allakanto iti daga." **13** Kinuna ni Cain kenni Yahweh," Ti dusak ket dakdakkel ngem iti kabaelak. **14** Pudno, iti daytoy

nga aldaw ket pinatalawnakon manipud iti daytoy a daga ket mailemmengakto manipud iti rupam. Aglemmelemmeng ken agalla-allaakto iti daga, ket siasinoman a makasarak kaniak ket patayennak." **15** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "No addaman ti mangpapatay kenni Cain, mabalesto isuna iti maminpito a daras." Kalpasanna, minarkaan ni Yahweh ni Cain, tapno saanto isuna a dangran ti siasinoman a tao a makasarak kenkuana. **16** Isu a pimmanaw ni Cain manipud iti presensia ni Yahweh ket nagnaed iti daga iti Nod, iti daya iti Eden. **17** Kinaidda ni Cain ti asawana ket nagsikog. Impasngayna ni Enoc. Nangibangon isuna iti siudad ket pinanagananna daytoy nga insurotna iti nagan ti putotna a ni Enoc. **18** Naaddaan ni Enoc iti putot ket isu ni Irad. Naaddaan ni Irad iti putot ket isu ni Mehujael. Naaddan ni Mehujael iti putot ket isu ni Metusael. Naaddaan ni Metusael iti putot ket isu ni Lamec. **19** Dua iti inasawa ni Lamec: Ada ti nagan ti maysa ken Zilla met ti nagan ti maysa. **20** Impasngay ni Ada ni Jabal. Isuna ti ama dagiti agnanaed kadagiti tolda nga addaan kadagiti taraken nga ayup. **21** Jubal ti nagan ti kabsatna a lalaki. Isuna ti ama dagiti agtuktukar iti arpa ken plauta. **22** Ni Zilla met, impasngayna ni Tubal Cain, nga agpanpanday kadagiti alikamen a tanso ken landok. Ti kabsat a babai ni Tubal Cain ket ni Naama. **23** Kinuna ni Lamec kadagiti assawana, "Ada ken Zilla, dummegkayo iti timekko; dakayo nga assawa ni Lamec, dumngegkayo iti ibagak. Ta nakapatayak iti lalaki gapu iti panangsugatna kaniak, maysa nga agtutubo a lalaki gapu ta dinunornak. **24** No ni Cain ket naibales iti naminpito a daras, pudno a maibales ni Lamec iti pitopulo ket pito a daras." **25** Kinaidda manen ni Adan ti asawana ket naganak iti maysa pay a lalaki. Pinanaganan ni Eva dayta iti Set ket kinunana, "Inikkannak ti Dios iti maysa pay nga anak a lalaki a kasukat ni Abel, ta pinatay isuna ni Cain." **26** Naaddaan ni Set iti putot ket pinanagananna iti Enos. Kalpasanna, ket inrugi dagiti tattao nga immawag iti nagan ni Yahweh.

5 Daytoy ti listaan dagiti kaputotan ni Adan. Iti aldaw a pinarsua ti Dios ti tao, inaramidna ida a kalanglangana. **2** Pinarsuana ida a lalaki ken babai. Binendisionanna ida ken pinanagananna ida iti tao, idi naparsuana ida. **3** Idi nagbiag ni Adan iti 130 a tawen, naaddaan isuna iti putot a lalaki a kalanglangana, a kaas-aspingna, ket pinanagananna daytoy iti Set. **4** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Set, nagbiag pay ni Adan iti 800 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **5** Nagbiag ni Adan iti 930 a tawen, ket kalpasanna, natay. **6** Idi nadanon ni Set iti 105 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Enos. **7** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Enos, nagbiag pay ni Set iti 807 a tawen, ken naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **8** Nagbiag ni Set iti 912 a tawen, ket kalpasanna, natay. **9** Idi nadanon ni Enos iti 90 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Kenan. **10** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Kenan, nagbiag pay ni Enos iti 815 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **11** Nagbiag ni Enos iti 905 a tawen, ket kalpasanna, natay. **12** Idi nadanon ni Kenan iti 70 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isuni Mahalalel. **13** Kalpasan iti pannakaiyanak ni Mahalalel, nagbiag pay isuna iti 840 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **14** Nagbiag ni Kenan iti 910 a tawen, ket kalpasanna, natay. **15** Idi nadanon ni Mahalalel iti 65 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Jared. **16** Kalpasan iti pannakaiyanak ni Jared, nagbiag pay ni Mahalalel iti 830 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **17** Nagbiag ni Mahalalel iti 895 a tawen, ket kalpasanna, natay. **18** Idi nadanon ni Jared iti 162 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Enoc. **19** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Enoc, nagbiag pay ni Jared iti 800 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **20** Nagbiag ni Jared iti 962 a tawen, ket kalpasanna, natay. **21** Idi nadanon ni Enoc iti 65 a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Metusalem. **22** Nagna ni Enoc a kaduana ti Dios iti 300 a tawen kalpasan iti pannakaipasngay ni Metusalem. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **23** Nagbiag ni Enoc iti 365 a tawen. **24** Nagna ni Enoch a kaduana ti Dios, ket kalpasanna, nagpukaw, ta innala isuna ti Dios. **25** Idi nadanon ni Metusalem iti 187 a tawen, pinutotna ni Lamek. **26** Kalpasan iti pannakaipasngay ni Lamek, nagbiag pay ni Metusalem iti 782 a tawen. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **27** Nagbiag ni Metusalem iti 969 tawen, ket kalpasanna, natay. **28** Idi nadanon ni Lamek iti 182 a tawen, naaddaan isuna iti putot a lalaki. **29** Pinanagananna daytoy iti Noe, kinunana, "Mangiyegto daytoy iti inana manipud iti panagtrabahotayo ken kadagiti nadagsen a trabaho dagiti imatayo, nga isu iti masapul nga aramidentayo gapu iti daga nga inlunod ni Yaweh. **30** Nagbiag ni Lamek iti 595 a tawen kalpasan iti pannakaipasngay ni Noe. Naaddaan isuna iti adu pay nga annak a lallaki ken babbai. **31** Nagbiag ni Lamek iti 777 a tawen. Kalpasanna ket natay. **32** Kalpasan a nagbiag ni Noe iti 500 a tawen naaddaan isuna kadagiti annak a ni Sem, Ham ken Jafet.

6 Dimteng ti tiempo nga immadu ti tao iti rabaw ti daga ken nangipasngayda kadagiti annak a babbai, **2** ket nakita dagiti annak a lallaki ti Dios a makaay-ayo dagiti annak a babbai ti tao. Nangalada kadagiti inasawada, siasinoman kadakuada a napilida nga asawaen. **3** Kinuna ni Yahweh, "Saan nga agtalinaed ti Espirituk iti sangkatao-an iti agnanayon, gapu ta isuda ket lasag. Agbiagda iti 120 a tawen." **4** Addan iti rabaw ti daga dagiti higante kadagidiay nga al-aldaw, ken kasta met kadagiti simmaruno pay nga al-aldaw. Napasamak daytoy idi inasawa dagiti annak a lallaki ti Dios dagiti annak a babbai dagiti tattao, ket naaddaanda kadagiti annak. Dagitoy dagiti maingel a lallaki idi, nalalatakda a lallaki. **5** Nakita ni Yaweh a nakaru ti kinadakes ti sangkatao-an iti daga, ken agtultuloy a dakes laeng ti tunggal pagduyusan dagiti pagayatan dagiti pusoda. **6** Nagbabawi ni Yahweh a pinarsuana ti sangkatao-an iti rabaw ti daga, ken daytoy ti nagladingitan iti pusona. **7** Isu a kinuna ni Yahweh, "Pukawekto ti pinarsuak a sangkatao-an manipud iti rabaw ti daga; dagiti tattao ken dagiti dadakkel nga ayup, ken dagiti agkarkarayam a banbanag ken dagiti billit iti tangatang, ta agbabbabawiak nga inaramidko ida." **8** Ngem makaay-ayo ni Noe iti imatang ni Yahweh. **9** Dagitoy dagiti pasamak maipapan kenni Noe. Nalinteg a tao ni Noe, ken awan pakapilawanna kadagiti tattao iti tiempona. Nagna ni Noe a kaduana ti Dios. **10** Naaddaan ni Noe iti tallo nga annak a lallaki: ni Sem, ni Ham, ken ni Jafet. **11** Dakes ti lubong iti sangoanan ti Dios, ken napnoan daytoy iti kinaranggas. **12** Nakita ti Dios ti daga; a daytoy ket dakes,

ta amin a lasag ket dimmakesen ti wagasda iti rabaw ti daga. **13** Kinuna ti Dios kenni Noe, "Makitak a panawenen a pagpatinggaen ti amin a lasag, ta napnoan iti kinaranggas ti daga gapu kadakuada. Pudno a dadaelekto ida agraman ti daga. Mangaramidka iti daongmo manipud iti tarikayo iti sedro. **14** Mangaramidka kadagiti siled iti uneg ti daong, ken palitadaam daytoy iti alketran iti uneg ken ruarna. **15** Kastoyto ti panangaramidmo iti daytoy: ti kaatiddog ti daong ket 300 a cubits, 50 a cubits ti kaakabana, ken ti kangatona daytoy ket 30 a cubits. **16** Atepam ti daong, ket leppasem daytoy nga addaan iti maysa a cubit ti kangatona manipud iti tapaw ti didingna. Mangikabilka iti ruangan iti sikigan ti daong ken mangaramidka iti akin-baba, maikadua, ken maikatlo a kadsaaranna. **17** Dumngegka, dandanikon a layusen ti daga, a mangdadael iti amin a lasag nga addaan anges ti biag iti sirok ti langit. Matayto amin nga adda iti rabaw ti daga. **18** Ngem makitulagak kenka. Sumrekkanto iti uneg ti daong, sika, ken dagiti annakmo a lallaki, ken ti asawam, ken dagiti assawa dagiti annakmo. **19** Tunggal sibibiag a parsua iti amin a lasag, masapul a mangitugotka iti uneg ti daong iti sagdudua iti tunggal kita, tapno agtalinaedda a sibibiag a kaduam, lalaki ken babai. **20** Kadagiti amin a kita ti tumatayab, ken kadagiti amin a kita dagiti dadakkel nga ayup, ken tunggal kita dagiti agkarkarayam a parsua iti daga, dua iti tunggal kita ti umay kenka, tapno agtalinaedda a sibibiag. **21** Mangurnongka iti tunggal kita iti taraon ket idulinmo daytoy, ket agserbi dagitoy a taraonmo ken taraonda." **22** Inaramid ngarud daytoy ni Noe. Inaramidna dagitoy a maiyannurot iti amin nga imbilin ti Dios kenkuana,

7 Kinuna ni Yahweh kenni Noe, "Umayka iti uneg iti daong, sika ken dagiti amin a bumalaymo, ta nakitak a nalintegka iti imatangko iti daytoy a henerasion. **2** Iti tunggal nadalus nga ayup, mangitugotka iti sagpipito a lallaki ken sagpipito a babbai. Ken kadagiti ayup a saan a nadalus, mangitugotka iti dua, maysa a lalaki ken maysa a babai. **3** Kasta met kadagiti billit iti tangatang, mangitugotka iti pito a lallaki ken pito a babbai, tapno mataginayonda iti rabaw ti daga. **4** Ta kalpasan iti pito nga aldaw, pagtuduekto iti rabaw ti daga iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii. Dadaelekto ti tunggal sibibiag a banbanag nga inaramidko, manipud iti rabaw ti daga." **5** Inaramid ni Noe ti amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana. **6** Agtawen ni Noe iti innem a gasut idi immay ti layus iti rabaw ti daga. **7** Simrek ni Noe, dagiti annakna, ti asawana, ken dagiti assawa dagiti annakna iti daong gapu iti danum ti layus. **8** Dagiti nadalus nga ayup ken dagiti saan a nadalus nga ayup, dagiti billit, ken amin nga agkarkarayam iti rabaw ti daga **9** sagdudua, lalaki ken babai, immayda kenni Noe ket simrekda iti daong, kas iti imbilin ti Dios kenni Noe. **10** Napasamak a kalpasan iti pito nga aldaw, immay ti danum ti layus iti rabaw ti daga. **11** Iti maika-innem a gasut a tawen ni Noe, iti maikadua a bulan, iti maikasangapulo ket pito nga aldaw ti bulan, iti isu met laeng nga aldaw, pimsuak dagiti amin nga ubbog ti dakkel a taaw iti uneg ti daga, ken naglukat dagiti tawa ti langit. **12** Nangrugi ti tudo ket nagtinnag iti rabaw ti daga iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii. **13** Iti dayta met laeng nga aldaw, simrek iti daong ni Noe ken dagiti annakna, ni Sem, ni Ham kenni Jafet, ken ti asawa ni Noe, ken dagiti tallo nga assawa dagiti annakna. **14** Simrekda a kaduada dagiti atap nga ayup segun iti kitada, ken dagiti tunggal dingwen segun iti kitada, ken dagiti tunggal agkarkarayam a banag iti rabaw ti daga segun iti kitada, ken dagiti tunggal billit segun iti kitada, ken dagiti tunggal kita iti parsua nga addaan kadagiti payyak. **15** Dua kadagiti amin a lasag nga addaan anges ti biag ket immay kenni Noe ken simrek iti uneg ti daong. **16** Dagiti ayup a simrek ket lalaki ken babai kadagiti amin a lasag; simrekda a kas iti imbilin ti Dios kenkuana. Ket inrikep ni Yahweh ti ruangan idi nakastrekdan. **17** Kalpasanna, immay ti layus iti rabaw ti daga iti las-ud iti uppat a pulo nga aldaw, ket dimmakkel ti danum ket intapawna ti daong. Timpaw daytoy manipud iti rabaw ti daga. **18** Immay ti napegges ken napigsa a danum ket dimmakkel unay daytoy iti rabaw ti daga, ket timpaw ti daong iti danum. **19** Nagpangpangato ti danum manipud iti rabaw ti daga. Naan-anay a linipus ti danum dagiti amin a nangangato a banbantay nga adda iti baba ti entero a langit. **20** Ngimmato ti danum iti sangapulo ket lima a cubits manipud kadagiti tuktok dagiti bantay. **21** Natay amin nga agbibiag nga aggargaraw iti rabaw ti daga: dagiti billit, dagiti dingwen, dagiti atap nga ayup, dagiti amin nga aguummong a parsua iti rabaw ti daga, ken amin a sangkatao-an. **22** Amin dagiti agbibiag a naipuyot ti espiritu ti biag kadagiti agungda, amin dagiti adda iti daga, ket natay. **23** Napukaw ngarud amin dagiti agbibiag nga adda iti rabaw ti daga, ti sangkatao-an ken dagiti dadakkel nga ayup, dagiti agkarkarayam, ken dagiti billit iti tangatang. Nadadaelda amin manipud iti daga. Ni Noe laeng ken dagiti kakaduana iti daong ti nabati. **24** Inturayan ti danum ti daga iti las-ud iti sangagasut ket limapulo nga aldaw.

8 Pinanunot ti Dios ni Noe, dagiti amin nga atap nga ayup, ken dagiti amin a dingwen a kaduana iti uneg ti daong. Pinagpuyupoy ti Dios ti angin iti entero a daga, ket nangrugi a bimmaba ti danum. **2** Nairikep dagiti ubbog iti uneg ti daga ken dagiti tawa iti tangatang, ket nagsardeng a nagtudo. **3** Nagtultuloy nga immababaw ti danum. Ket kalpasan iti 150 nga aldaw, ababaw metten ti danum. **4** Simmadsad ti daong kadagiti bantay ti Ararat iti maika-pito a bulan, iti maika-17 nga aldaw iti bulan. **5** Nagtultuloy nga immababaw ti danum agingga iti maika-sangapulo a bulan. Iti umuna nga aldaw iti bulan, nagparang dagiti tuktok dagiti bantay. **6** Napasamak a kalpasan iti uppat a pulo nga aldaw, linukatan ni Noe ti tawa ti daong nga inaramidna. **7** Nangipatayab isuna iti uwak ket nagsublisubli daytoy aginggana a nagmaga ti danum manipud iti daga. **8** Kalpasanna, nangipatayab isuna iti kalapati tapno makitana no immababawen ti danum, **9** ngem awan ti nasarakan ti kalapati a lugar a pagdissoan ti sakana, ket nagsubli daytoy kenkuana iti uneg ti daong, ta linipus pay laeng iti danum ti entero a daga. Inyunnatna ti imana ket innalana ken inyunegna daytoy iti daong. **10** Naguray manen isuna iti pito nga aldaw ket nangipatayab manen iti kalapati manipud iti daong. **11** Nagsubli kenkuana ti kalapati iti karabianna. Ket adda nalangto a bulong ti olibo iti sippitna. Ngarud, naammoan ni Noe nga immababawen ti danum. **12** Naguray manen isuna iti pito nga aldaw, ket pinatayabna manen ti kalapati. Saanen daytoy a nagsubli kenkuana. **13** Dimteng iti maika-601 a tawen, iti umuna a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan, nga agmagmagan ti daga. Inikkat ni Noe ti kalub ti daong, kimmita iti ruar, ket nakitana a namagaanen ti rabaw ti daga. **14** Iti maikadua a bulan, iti maika-27 nga aldaw iti bulan, natiananen ti daga. **15** Kinuna ti Dios

kenni Noe, **16** "Rumuarkayo iti daong, sika, ti asawam, dagiti annakmo, ken dagiti assawa dagiti annakmo." **17** Paruarem ti tunggal sibibiag a parsua iti amin a lasag a kaduam, karaman dagiti billit, dagiti dingwen, ken tunggal banag nga agkarkarayam iti rabaw ti daga, tapno umaduda iti entero a daga, agbungada, ken agpaaduda iti rabaw ti daga." **18** Rimuar ngarud ni Noe a kaduana dagiti annakna, ti asawana, ken dagiti assawa dagiti annakna. **19** Tunggal agbibiag a parsua, tunggal parsua nga agkarkarayam, ken tunggal billit, amin nga aggargaraw iti daga segun kadagiti pamiliada ket pinanawanda ti daong. **20** Nangaramid ni Noe iti altar para kenni Yahweh. Nangala isuna iti sumagmamano kadagiti nadalus nga ayup ken sumagmamano kadagiti nadalus a billit, ket nangidaton isuna kadagiti daton a maipuor iti altar. **21** Nalang-ab ni Yahweh ti makaay-ayo nga ayamuom ket kinunana iti pusona, "Saankonton nga ilunod pay ti daga gapu iti sangkata-oan, uray pay no dagiti kababalin dagiti pusoda ket dakes sipud kinaubingda. Saanko met a dadaelen dagiti amin a banag a sibibiag, a kas iti inaramidko. **22** Bayat nga adda ti daga, addanto latta tiempo ti panagmula ken panagapit, lammiis ken pudot, panawen ti pudot ken lam-ek, aldaw ken rabii.

9 Ket binendisionan ti Dios ni Noe ken dagiti annakna, a kinunana kadakuada, "Agbalinkayo a nabunga, agpaadukayo, ken punoenyo ti daga. **2** Panagbuteng kadakayo ken panagamak kadakayo ti maaddanto iti tunggal agbibiag nga ayup iti rabaw ti daga, iti tunggal tumatayab iti tangatang, iti tunggal parsua nga agkarkarayam iti daga, ken kadagiti amin a lames iti baybay. Naipaimada kadakayo." **3** Tunggal aggargaraw a banag nga agbibiag ket agserbi a taraonyo. Itedko kadakayo ita ti amin a banag, kas intedko met kadakayo dagiti nalangto a mulmula. **4** Ngem nasken a saankayo a mangan kadagiti karne nga adda pay laeng iti daytoy ti biagna-nga isu ti darana. **5** Ngem para iti darayo, ti biag nga adda iti darayo, pabayadak. Singirek daytoy manipud iti ima ti tunggal ayup. Manipud iti ima ti siasinoman a tao, dayta ket, manipud iti ima ti nangpatay iti kabsatna, singirek ti bayad ti biag dayta a tao. **6** Siasinoman a mangpadara iti maysa a tao, babaento met iti maysa a tao a mapadara isuna, ta iti langa ti Dios nga inaramidna ti tao. **7** Iti biangyo, agbalinkayo a nabunga ken agpaadukayo, agwaraskayo iti entero a daga ken agpaadukayo iti daytoy." **8** Ket nagsao ti Dios kenni Noe ken kadagiti annakna, a kunana, **9** "Dumngegkayo! Iti biangko, makitulagak kadakayo ken kadagiti kaputotanyonto, **10** ken kadagiti amin nga agbibiag a parsua nga adda kadakayo, kadagiti tumatayab, kadagiti dingwen, ken iti tunggal parsua iti daga nga adda kadakayo, kadagiti amin a rimmuar manipud iti daong, iti tunggal agbibiag a parsua iti daga. **11** Makitulagak ngarud kadakayo, a saanto pulos a madadael amin a lasag babaen iti danum iti layus. Pulos nga awanton ti layus a mangdadael iti daga." **12** Kinuna ti Dios, "Daytoy ti pagilasinan ti nakitulagak kadakayo ken iti tunggal agbibiag a parsua nga adda kadakayo, para iti amin a henerasion iti masakbayan. **13** Inkabilko ti bullalayawko iti ulep, ket agbalinto daytoy a pagilasinan iti nakitulagak iti daga. **14** Mapasamakto nga inton iyumayko ti ulep iti daga ket makita ti bullalayaw iti ulep, **15** ket lagipekto ti katulagan, nga adda iti nagbaetantayo; siak, dakayo, ken iti tunggal agbibiag a nainlasagan a parsua. Saanto manen a pulos nga agbalin a layus dagiti danum a mangdadael iti amin a lasag. **16** Addanto ti bullalayaw kadagiti ul-ulep ket makitakto daytoy, tapno maipalagip ti agnanayon a katulagan ti Dios kadagiti amin nga agbibiag a parsua nga adda iti daga. **17** Ket kinuna ti Dios kenni Noe, "Daytoy ti pagilasinan ti pannakitulagko kadagiti amin nga agbibiag iti rabaw ti daga." **18** Dagiti annak ni Noe a rimmuar iti daong ket da Sem, Ham, ken ni Jafet. Ket ni Ham ti ama ni Canaan. **19** Dagitoy a tallo dagiti annak ni Noe, ken manipud kadagitoy, ti entero a daga ket napno iti tattao. **20** Nangrugi a nagbalin a mannalon ni Noe, ken nagmula isuna iti ubas. **21** Imminom isuna iti arak ket nabartek. Nakaidda isuna a lamo-lamo iti uneg ti toldana. **22** Ket ni Ham, nga ama ni Canaan, nakitana ti kinalamo-lamo ni tatangna ket imbagana kadagiti dua a kakabsatna nga adda iti ruar. **23** Nangala ngarud da Sem ken Jafet iti lupot ket inkabilda iti abagada, ken nagnada a patallikod ket inabbunganda ti kinalamo-lamo ni tatangda. Saanda a simmango, isu a saanda a nakita ti kinalamo-lamo ni tatangda. **24** Idi nariing ni Noe manipud iti pannakabartekna, natakuatanna ti inaramid kenkuana ti inaudi nga anakna. **25** Isu a kinunana, "Lunod koma ti umay kenni Canaan. Agbalin koma isuna nga adipen dagiti adipen dagiti kakabsatna." **26** Kinunana pay, "Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ni Sem, ket agbalin koma nga adipenna ni Canaan. **27** Palawaen koma ti Dios ni Jafet, ken itulokna nga agaramid isuna iti pagtaenganna kadagiti tolda ni Sem. Agbalin koma nga adipenna ni Canaan." **28** Kalpasan iti layus, nagbiag ni Noe iti tallo-gasut ken limapulo a tawen. **29** Ti pakabuklan ti panagbiag ni Noe ket siyam a gasut ket limapulo a tawen, ket kalpasanna, natay isuna.

10 Dagitoy dagiti kaputotan dagiti putot ni Noe; ni Sem, ni Ham, ken ni Jafet. Naaddaanda kadagiti putot a lallaki kalpasan iti layus. **2** Dagiti putot a lallaki ni Jafet ket ni Gomer, ni Magog, ni Madai, ni Javan, ni Tubal, ni Mesec, ken ni Tiras. **3** Dagiti putot a lallaki ni Gomer ket ni Askenaz, ni Rifat, ken ni Togarma. **4** Dagiti putot a lallaki ni Javan ket ni Eliseo, ni Tarsis, ni Kitim, ken ni Dodanim. **5** Manipud kadagitoy, nagsisina ken napan kadagiti dagdagada dagiti tattao nga adda iti igid ti baybay, tunggal maysa iti bukodna a pagsasao, segun kadagiti pulida, segun kadagiti nasionda. **6** Dagiti putot a lallaki ni Ham ket ni Cus, ni Mizraim, ni Put, ken ni Canaan. **7** Dagiti putot a lallaki ni Cus ket ni Seba, ni Havilah, ni Raamah, ken ni Sabteca. Dagiti putot a lallaki ni Raamah ket ni Sheva ken ni Dedan. **8** Naaddaan ni Cus iti putot a lalaki, isu ni Nimrod, a kaunaan a mammarmek iti rabaw ti daga. **9** Maysa isuna a maingel a mangnganop iti imatang ni Yahweh. Isu a naibaga a, "Kas kenni Nimrod, a maysa a maingel a mangnganop iti imatang ni Yahweh." **10** Dagiti immuna a napapateg a siudad iti pagarianna ket Babel, Erec, Akkad, ken Calne, iti daga ti Sinar. **11** Manipud iti dayta a daga, napan isuna idiay Asiria ket binangonna ti Ninive, Rehobot-ir, Cala, **12** ken Resen, nga adda iti nagbaetan ti Ninive ken Cala. Dakkel daytoy a siudad. **13** Ni Mizraim ti nagtaudan dagiti tattao iti Lydia, Anam, Lehab, Naftu, **14** Patrus, Caslu(a nagtaudan dagiti Filisteo), ken Caftur. **15** Naaddaan ni Canaan iti putot, isu ni Sidon, nga inauna a putotna, ken ni Het, **16** kasta met dagiti Jebusio, dagiti Amoreo, dagiti Gergaseo, **17** dagiti Heveo, dagiti Arkeo, dagiti Sineo, **18** dagiti Arveo, dagiti Zemareo, ken dagiti Hamateo. Kalpasanna, nagwaras dagiti kaputotan

ni Canaan. **19** Ti beddeng dagiti Cananeo ket manipud idiay Sidon nga agpa-Gerar, ket agpatingga idiay Gaza, ken no agturong idiay Sodoma, Gomora, Adma, ken Zeboiim, agpatingga idiay Lasa. **20** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Ham, segun kadagiti pulida, kadagiti pagsasaoda, kadagiti dagada, ken kadagiti nasionda. **21** Naaddaan met kadagiti putot a lallaki ni Sem a manong ni Jafet. Ni Sem met ti kapuonan dagiti amin a tattao ti Eber. **22** Dagiti putot a lallaki ni Sem ket ni Elam, ni Assur, ni Arpaksad, ni Lud, ken ni Aram. **23** Dagiti putot a lallaki ni Aram ket ni Us, ni Hul, ni Geter, ken ni Mesec. **24** Naaddaan ni Arpaksad iti putot a lalaki, isu ni Sela, ket ni Sela ti ama ni Eber. **25** Naadaan ni Eber iti dua a putot a lallaki. Ti nagan ti maysa ket Peleg, gapu ta kadagiti aldawna ket nabingay ti daga. Ti nagan ti kabsatna a lalaki ket Joktan. **26** Ni Joktan ti ama da Almodad, Selef, Hasarmavet, Jera, **27** Hadoram, Uzal, Dikla, **28** Obal, Abimael, Seba, **29** Ofir, Havila, ken Jobab. Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Joktan. **30** Ti masakupanda ket manipud idiay Mesa agingga idiay Sefar, ti bantay iti daya. **31** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Sem, segun kadagiti kaputotanda ken kadagiti pagsasaoda, kadagiti dagada, ken kadagiti nasionda. **32** Dagitoy dagiti tribu dagiti putot ni Noe, segun iti kaputotanda, segun iti nasionda. Manipud kadagitoy ket nasinasina ken nagwaras dagiti tattao iti entero a daga kalpasan iti layus.

11 Ita, maymaysa a pagsasao ti nausar iti entero a daga ken addaanda iti agpapada a sasao. **2** Iti panagdaliasatda idiay daya, adda nasarakanda a patad iti daga ti Sinar ket nagnaedda sadiay. **3** Kinunada iti maysa ken maysa, "Umaykayo, agaramidtayo iti adu a ladrillo ket lutuentayo a naimbag." Addaanda iti ladrillo imbes a bato ken alketran a pangsemento. **4** Kinunada, "Umaykayo, mangbangontayo iti maysa a siudad ken maysa a torre a dumanon idiay langit ti tuktokna para kadatayo met laeng, ket agaramidtayo iti bukodtayo a nagan. Ta no saantayo nga aramiden daytoy, mawarawaratayonto iti entero a rabaw ti daga." **5** Isu a bimmaba ni Yahweh a mangkita iti siudad ken iti torre nga impatakder dagiti kaputotan ni Adan. **6** Kinuna ni Yahweh, "Kitaenyo, sangsangkamaysa dagitoy a tattao nga addaan iti maymaysa a pagsasao, ket irugrugidan ti agaramid iti daytoy! Iti mabiit awanton ti banag a gandatenda nga aramiden a saandanto a kabaelan nga isayangkat. **7** Umaykayo, bumabatayo ket riribukentayo ti pagsasaoda tapno saanda nga agkikinnaawatan." **8** Isu a winarawara ida ni Yahweh iti entero a rabaw ti daga ket insardengda ti panangbangonda iti siudad. **9** Napanaganan ngarud daytoy iti Babel gapu ta riniribok ni Yahweh ti pagsasao ti entero a daga ket manipud sadiay, iti panangwarawara kadakuada ni Yahweh, impanna ida iti ballasiw taaw iti entero a rabaw ti daga. **10** Dagitoy dagiti kaputotan ni Sem. Sangagasut idi ti tawen ni Sem, ket naaddaan isuna iti putot ket isu ni Arpaksad, dua a tawen kalpasan iti layus. **11** Nagbiag ni Sem iti limagasut a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Arpaksad. Naaddaan met isuna kadagiti dadduma pay a putot a lallaki ken babbai. **12** Idi nagbiag ni Arpaksad iti tallopulo ket lima a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Sela. **13** Nagbiag ni Arpaksad iti 403 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Sela, ken naaddaan isuna iti adu pay a putot a lallaki ken babbai. **14** Idi nagbiag ni Sela iti tallopulo a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Eber. **15** Nagbiag ni Sela iti 403 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Eber, ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **16** Idi nagbiag ni Eber iti tallopulo ket uppat a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Peleg. **17** Nagbiag ni Eber iti 430 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni a Peleg. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **18** Idi nagbiag ni Peleg iti tallopulo a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Reu. **19** Nagbiag ni Peleg iti 209 a tawen kalpasan iti panangiputotna kenni Reu. Ket adu pay a lallaki ken babbai ti naiputotna. **20** Idi nagbiag ni Reu iti tallopulo ket dua a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Serug. **21** Nagbiag ni Reu iti 207 a tawen kalpasan a pinutotnani Serug. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **22** Idi nagbiag ni Serug iti tallopulo a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Nahor. **23** Nagbiag ni Serug iti dua gasut a tawen kalpasan a nagbalin nga ama ni Nahor. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **24** Idi nagbiag ni Nahor iti duapulo ket siam a tawen, naaddaan isuna iti putot ket isu ni Tera. **25** Nagbiag ni Nahor iti 119 a tawen kalpasan a naiputotna ni Tera. Ket adu pay a lallaki ken babbai iti naiputotna. **26** Kalpasan iti pitopulo a tawen a panagbiag ni Tera, naaddaan isuna kadagiti putot ket isu da Abram, Nahor, ken Haran. **27** Ita, dagitoy dagiti kaputotan ni Tera. Isuna ti ama da Abram, Nahor, ken Haran, ket ni Haran ti ama ni Lot. **28** Natay ni Haran iti imatang ti amana a ni Tera iti nakaiyanakanna a daga, idiay Ur dagiti Caldeo. **29** Nangasawa da Abram ken Nahor. Sarai ti nagan iti asawa ni Abram ken Milca ti nagan iti asawa ni Nahor a putot a babai ni Haran nga ama da Milca ken Isca. **30** Ita, ni Sarai ket lupes; awanan isuna iti anak. **31** Inkuyog ni Tera ti putotna a lalaki a ni Abram, ti apokona a ni Lot a putot ni Haran, ken ti manugangna a ni Sarai nga asawa ni Abram a putotna a lalaki, ket nagkukuyogda a pimmanaw idiay Ur nga ayan dagiti Caldeo, tapno mapanda idiay daga ti Canaan. Ngem dimtengda idiay Haran ket nagtalinaedda sadiay. **32** Agtawen idi ni Tera iti 205 kalpasanna ket natay idiay Haran.

12 Ita kinunana ni Yahweh kenni Abram, "Pumanawka manipud iti pagiliam, manipud kadagiti kakabagiam, manipud iti sangkabalayan ti amam, ket agturongka iti lugar nga ipakitakto kenka. **2** Pagbalinenkanto a dakkel a nasion, ken bendisionankanto, ken pagbalinekto a naindaklan ti naganmo, ket agbalinkanto a pakabendisionan. **3** Bendisionakto dagiti mangbendision kenka, ngem ilunodkonto dagiti saan nga agraem kenka. Babaen kenka, mabendisionanto amin a pamilia ti entero a daga." **4** Napan ngarud ni Abram kas iti imbaga ni Yahweh kenkuana nga aramidenna, ket simmurot ni Lot kenkuana. Pitopulo ket lima ti tawen ni Abram idi pimmanaw isuna idiay Haran. **5** Inkuyogna ti asawana a ni Sarai ken ti kaanakanna a lalaki a ni Lot a putot ti kabsatna, amin dagiti sanikuada a naipundarda ken amin a tattao a naalada idiay Haran. Pimmanawda a nagturong iti daga ti Canaan, ket dimtengda sadiay. **6** Dinaliasat ni Abram ti daga agingga iti Sikem, nga ayan ti lugo iti More. Iti dayta a tiempo agnanaed dagiti Cananeo iti dayta a daga. **7** Nagparang ni Yahweh kenni Abram, ket kinunana, "Itedkonto kadagiti kaputotam daytoy a daga." Isu a nangipatakder ni Abram iti altar a maipaay kenni Yahweh, a nagparang kenkuana. **8** Manipud sadiay, immakar isuna ket nagturong idiay katurturodan

a pagilian iti daya ti Betel, ket impatakderna sadiay ti toldana, iti nagbaetan ti Betel nga adda iti laud, ken Ai iti dayana. Nangbangon ni Abram sadiay iti altar a maipaay kenni Yahweh ken immawag isuna iti nagan ni Yahweh. **9** Kalpasanna, intultuloy ni Abram ti nagdaldaliasat, ket nagturong idiay Negeb. **10** Adda panagbisin iti dayta a daga, isu a simmalog ni Abram ket nagturong iti Egipto tapno agnaed sadiay, gapu ta nakaro unay ti panagbisin iti daydiay a daga. **11** Idi dandanin a sumrek ti Egipto, kinunana kenni Sarai nga asawana, "Kitaem a, ammok a napintaska a babai. **12** Inton makitadaka dagiti Egipcio kunaendanto, 'Daytoy ti asawana,' ket papatayendakto, ngem pagtalinaedendaka a sibibiag. **13** Ibagam lattan a kabsatka, tapno gapu kenka ket nasayaatakto, ket tapno gapu kenka ket maispal ti biagko." **14** Napasamak nga idi nakastreken ni Abram idiay Egipto, nakita dagiti Egipcio a kasta unay ti kinapintas ni Sarai. **15** Nakita isuna dagiti prinsipe ti Faraon, ket impasindayawda isuna iti Faraon, ket impanda ti babai iti pagtaengan ti Faraon. **16** Nasayaat ti panangtrato ti Faraon kenni Abram gapu kenkuana, ket inikkanna isuna kadagiti karnero, baka, kalakian nga asno, tagabu a lallaki, tagabu a babbai, kabaian nga asno ken kadagiti kamelio. **17** Kalpasanna, pinagrigat ni Yahweh ti Faraon ken ti balayna iti nakaro a didigra gapu kenni Sarai nga asawa ni Abram. **18** Pinaayaban ti Faraon ni Abram, ket kinunana, "Ania daytoy nga inaramidmo kaniak? Apay a saanmo nga imbaga kaniak nga asawam isuna? **19** Apay nga imbagam, "Kabsatko isuna,' isu nga innalak nga agbalin nga asawak? Isu nga ita, adtoy ti asawam. Alaem isuna ket pumanaw kayo." **20** Ket binilin ti Faraon dagiti tattaona maipapan kenkuana, ket pinapanawda isuna, agraman ti asawana ken amin nga adda kenkuana.

13 Pimmanaw ngarud ni Abram iti Egipto ket napan idiay Negeb, isuna, ti asawana ken amin nga adda kenkuana. Kimmuyog met kadakuada ni Lot. **2** Ita, nabaknang unay ni Abram kadagiti ayup, iti pirak, ken iti balitok. **3** Intultuloyna ti panagdaliasatna manipud Negeb agingga idiay Betel, iti lugar nga ayan idi ti toldana, iti nagbaetan ti Betel ken Ai. **4** Daytoy a lugar idi ti nangbangonanna iti altar, ken ditoy isuna nga immawag iti nagan ni Yahweh. **5** Ita, ni Lot, nga agdaldalliasat a kadua ni Abram ket addaan met kadagiti arban, bakbaka ken kadagiti tolda. **6** Saanen a makaanay ti daga a mangipaay iti pagbiaganda ta aginnasidegda a dua, gapu ta adu unay dagiti sanikuada, isu a saanda a mabalin nga agkuyog. **7** Maysa pay, adda rimsua a panagsisinnuppiat iti nagbaetan dagiti agpaspastor kadagiti ayup ni Abram ken agpaspastor kadagiti ayup ni Lot. Iti dayta a tiempo, agnanaed iti dayta a daga dagiti Cananeo ken dagiti Perezeo. **8** Isu a kinuna ni Abram kenni Lot, "Awan koma iti panagsinnuppiat iti nagbaetanta, ken iti nagbaetan dagiti parapastormo ken dagiti parapastorko, ta maymaysa ta laeng a pamilia. **9** Saan aya nga adda iti sangoanam ti isuamin a daga? Mapanka ket suminaka kaniak. No mapanka iti kannigid, mapanakto iti kannawan. Wenno no mapanka iti kannawan, mapanakto met iti kannigid." **10** Isu a kimmita ni Lot iti aglawlaw, ken nakitana nga iti kabuklan ti kapatadan ti Jordan ket nasayaat ti pannakapadanumna iti sadinoman agingga idiay Zoar, kas iti minuyongan ni Yahweh, kas iti daga ti Egipto. Daytoy ket sakbay a dinadael ni Yahweh ti Sodoma ken Gomorra. **11** Isu a pinili ni Lot a para kenkuanna ti kapatadan ti Jordan ket nagdalliasat a napan iti daya, ket nagsina ngarud dagiti agkabagian. **12** Nagnaed ni Abram iti daga ti Canaan, ket nagnaed ni Lot kadagiti siudad iti kapatadan. Impatakderna dagiti toldana idiay Sodoma. **13** Ita, nakaro unay ti kinamanagbasol dagiti lallaki iti Sodoma maibusor kenni Yahweh. **14** Kinuna ni Yahweh kenni Abram kalpasan a simmina ni Lot kenkuana, "Manipud iti disso a pagtaktakderam, kumitaka iti amianan, iti abagatan, iti daya, ken iti laud. **15** Amin daytoy a makitkitam a daga, itedkonto kenka ken kadagiti kaputotam iti agnanayon. **16** Ket paaduekto dagiti kaputotam a kas iti kaadu ti tapuk iti daga, ket no kabaelan a bilangen iti maysa tao ti tapuk iti daga, kastanto met iti pannakabilang dagiti kaputotam. **17** Agsaganaka, pagnaem ti kaatiddog ken kaakaba ti daga, ta itedkonto daytoy kenka. **18** Isunga innala ni Abram ti toldana, ket napan nagnaed iti asideg dagiti kayo a lugo ti Mamre nga adda idiay Hebron, ket nangipatakder sadiay iti altar para kenni Yahweh.

14 Napasamak daytoy kadagiti idi al-aldaw da Amrafel nga ari ti Sinar, ni Arioc nga ari ti Eliasar, ni Kedorlaomer nga ari ti Elam, ni Tidal nga ari ti Goiim, **2** a nangparnuayda iti gubat a maibusor kada Bera nga ari ti Sodoma, ni Birsa nga ari ti Gomorra, ni Sinab nga ari ti Adma, ni Semeber nga ari ti Zeboiim ken iti ari ti Bela (maawagan met daytoy iti Zoar). **3** Nagkakaddua dagitoy naud-udi a lima nga ar-ari idiay tanap ti Siddim (a maawagan met iti Naapgad a Baybay) **4** Nagserbida kenni Kedorlaomer iti sangapulo ket dua a tawen, ngem immalsada iti maikasangapulo ket tallo a tawen. **5** Kalpasanna, iti maikasangapulo ket uppat a tawen, immay rinaut da Kedorlaomer ken dagiti ar-ari a kakadduana ti Refaim iti Asterot Karnaim, ti Zuzim iti Ham, ti Emim iti Save Kiriataim, **6** ken dagiti Horeo iti katurturod a pagilianda a Seir, agingga idiay El Paran nga asideg iti let-ang. **7** Kalpasanna, nagsublida ket dimtengda idiay En Mispat (a maawagan met iti Kades), ket inabakda amin a pagilian dagiti Amalekita, ken kasta met dagiti Amorreo nga agnanaed iti Hazazon Tamar. **8** Kalpasanna, napan nagsagana ti ari ti Sodoma, ti ari ti Gomorra, ti ari ti Adma, ti ari ti Zeboiim, ken ti ari ti Bela (a maawagan met iti Zoar) para iti gubat **9** a maibusor kenni Kedorlaomer nga ari ti Elam, ni Tidal nga ari ti Goiim, ni Amrafel nga ari ti Sinar, ni Arioc nga ari ti Eliasar, uppat nga ar-ari a maibusor iti lima. **10** Ita, ti tanap ti Siddim ket napunno kadagiti abut a naikkan iti alketran, ket idi timmaray dagiti ari ti Sodoma ken Gomorra, natinnagda sadiay. Ket dagiti nabati, nagkamangda kadagiti kabanbantayan. **11** Isu nga innala amin dagiti kabusor dagiti amin nga adda idiay Sodoma ken Gomorra kasta met dagiti amin a taraon, ket pimmanawda. **12** Iti ipapanda, innalada met ti putot a lalaki ti kabsat ni Abram a ni Lot, nga agnanaed idiay Sodoma agraman dagiti amin a sanikuana. **13** Maysa a nakalibas iti immay nangipadamag kenni Abram a Hebreo. Agnanaed isuna iti abay ti kayo a lugo a kukua ni Mamre, nga Amorreo, a kabsat a lalaki da Escol ken Aner, isuda amin ket addaan iti nasayaat a pannakikadua kenni Abram. **14** Ita, idi nangngeg ni Abram a natiliw dagiti kabusorna ti kabagianna, indauloanna iti tallo-gasut ket sangapulo ket walo a nasursuruan a lallaki, a naiyanak iti balayna, ket sinunsonda ida agingga idiay Dan. **15** Biningayna dagiti tattaona a maibusor kadakuada iti rabii ket dinarupda ida, ken kinamatda ida inggana idiay Hobah, nga

adda iti amianan ti Damasco. **16** Kalpasanna, insublina amin dagiti sanikua, ken insublina met ti kabagianna a ni Lot ken dagiti taraonda, kasta met dagiti babbai ken dagiti dadduma a tattao. **17** Kalpasan a nagsubli ni Abram manipud iti panangparmekna kenni Kedorlaomer ken dagiti kakaduana nga ar-ari, rimmuar ti ari ti Sodoma tapno sabatenna isuna iti tanap ti Save (a maawagan met iti Tanap ti Ari). **18** Ni Melkisedek nga ari iti Salem ket nangiruar iti tinapay ken arak. Isuna ket padi ti Kangatoan a Dios. **19** Bendisionan koma ti Dios a Kangatoan a Nangparsua iti langit ken daga ni Abram. **20** Madaydayaw ti Dios a Kangatoan, nga isu iti nangipaima kadagiti kabusormo kenka". Kalpasanna, inted ni Abram kenkuana ti apagkapullo dagiti amin a banbanag. **21** Kinuna ti ari ti Sodoma kenni Abram, "Itedmo kaniak dagiti tattao ket alaem dagiti banbanag para kenka." **22** Kinuna ni Abram iti ari ti Sodoma, "Intag-ayko ti imak kenni Yahweh a Kangatoan a Dios, a Nangparsua iti langit ken daga, **23** a saanakto a mangala iti sinulid, galut iti sandalias, wenno aniaman a banag a kukuam, tapno saanmonto pulos nga ibaga, 'Pinabaknangko ni Abram.' **24** Awanto ti alaek malaksid iti kinnan dagiti agtutubo a lallaki ken ti bingay dagiti lallaki a kimmuyog kaniak. Palubosam da Aner, Escol, ken ni Mamre nga alaenda dagiti bingayda."

15 Kalpasan dagitoy a banbanag, immay ti sao ni Yahweh kenni Abram iti maysa a sirmata, a kunana, "Saanka nga agbuteng, Abram! "Siak ti salaknibmo ken ti naidaklan unay a gunggonam." **2** Kinuna ni Abram, "Apo a Yahweh, anianto ti ipaaymo kaniak, ta kastoy met latta, awananak iti anak, ken ti agtawid iti balayko ket ni Elieser a taga-Damasco?" **3** Kinuna ni Abram, "Agsipud ta awan intedmo kaniak a kaputotan, kitaem, ti katalek iti balayko ket isu ti agtawid." **4** Ket, pagammoan, immay kenkuana ti sao ni Yahweh, a kunana, "Saan a daytoy a lalaki ti agtawid iti sanikuam; ngem ketdi ti agtaudto a mismo iti bagim ti agtawidto." **5** Kalpasanna, impanna isuna iti ruar ket kinunana, "Tumangadka iti langit, ket bilangem dagiti bituen, no kabaelam ida a bilangen." Ket kinunana kenkuana, "Kastanto met ngarud dagiti kaputotam." **6** Namati isuna kenni Yahweh, ken imbilangna kenkuana daytoy a kinalinteg. **7** Kinunana kenkuana, "Siak ni Yahweh a nangiruar kenka idiay Ur dagiti Caldeo, tapno itedko kenka daytoy a daga a tawidem." **8** Kinunana "Apo a Yahweh, kasanonto a maammoak a tawidekto daytoy?" **9** Ket kinunana kenkuana, "Mangidatagka kaniak iti tallo ti tawenna a baka a saan pay a nagmaya, tallo ti tawenna a kabaian a kalding, tallo ti tawenna a kalakian a karnero, kalapati ken sibong a pagaw." **10** Impanna amin kenkuana dagitoy, ket ginuduana dagitoy. Ket inkabilna ti tunggal kagudua iti batug ti kapisina, ngem saanna a ginudua dagiti billit. **11** Idi bimmaba dagiti billit a mangan kadagiti natay nga ayup, inabog ni Abram dagitoy. **12** Ket idi lumlumneken ti init, nakaturog iti nasimbeng ni Abram ket pagammoan, nasallukoban isuna iti nakaam-amak ken nakabutbuteng a sipnget. **13** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Abram, "Ammoem koma a gangannaetto dagiti kaputotam iti saanda a daga, ket matagabudanto ken maparigatdanto iti las-ud iti uppat a gasut a tawen. **14** Ukomekto dayta a nasion a pagserbianda, ket rummuardanto kalpasan nga addaan iti nawadwad a sanikua. **15** Ngem mapankanto kadagiti amam a sitatalna, ket lakaykanto unayen inton maitanemka. **16** Iti maikapat a henerasion ket umaydanto manen ditoy. Ta saan pay a nadanon ti pagpatinggaan ti kinadagsen iti basol dagiti Amorreo." **17** Idi limneken ti init ket nasipngeten, adda maysa nga agas-asuk a banga ken sumsumged nga aluten a limmasat iti nagbabaetan dagiti pidaso ti ayup. **18** Iti dayta nga aldaw, nakitulag ni Yahweh kenni Abram, kunana, "Kadagiti kaputotamto, itedko daytoy a daga, manipud iti karayan ti Egipto inggana iti dakkel a karayan, ti Eufrates— **19** dagiti Kineo, dagiti Kenizeo, dagiti Kadmoneo, **20** dagiti Heteo, dagiti Perezeo, dagiti Refaim, **21** dagiti Amorreo, dagiti Cananeo, dagiti Girgaseo ken dagiti Jebuseo."

16 Ita, ni Sarai nga asawa ni Abram, ket saan pay a naaddaan iti annak para kenkuana, ngem adda adipenna a babai, a taga-Egipto, nga agnagan iti Agar. **2** Isu a kinuna ni Sarai kenni Abram, "Kitaem, saan nga impalubos ni Yahweh a maaddaanak kadagiti annak. Mapanmo kaiddaen ti adipenko. Mabalinak siguro a maaddaan iti annak babaen kenkuana." Dinengngeg ni Abram ti timek ni Sarai. **3** Daytoy ket kalpasan iti sangapulo a tawen a panagnaed ni Abram idiay daga iti Canaan, idi nga inted ni Sarai nga asawa ni Abram ni Agar, nga adipenna a taga Egipto, kenni Abram tapno agbalin nga asawana. **4** Isu a naaddaanda iti relasion kenni Agar, ket nagsikog isuna. Ket idi nakitana a masikogen isuna, bimmaba ti panangkitana iti amona a babai. **5** Kalpasanna, kinuna ni Sarai kenni Abram, "Daytoy a sagsagrapek ket gapu kenka. Intedko ti adipenko a babai iti arakupmo, ket idi nakitana nga isuna ket masikogen, inumsinak kadagiti matana. Ni Yahweh koma iti mangukom kadata." **6** Ngem kinuna ni Abram kenni Sarai, "Kitaem a, ti adipenmo a babai ket adda iti turaymo, aramidem kenkuana no ania ti ammom a kasayaatan." Isu a nagbalin a naranggas ni Sarai kenkuana, ket nagtalaw ni Agar manipud kenkuana. **7** Nasarakan isuna ti anghel ni Yahweh iti ayan ti bubon iti danum idiay let-ang, ti bubon iti dalan nga agturong idiay Sur. **8** Kinunana, "Agar nga adipen ni Sarai, sadino ti naggappuam ken sadino ti papanam?" Ket kinunana, "Itartarayak ti amok a ni Sarai." **9** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Agsublika iti amom a babai, paiturayanka kenkuana iti panagturayna." **10** Kalpasanna, kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Paaduekto iti kasta-unay dagiti kaputotam, ket adudanto unay a bilangen." **11** Kinuna pay ti anghel ni Yahweh kenkuana, "Kitaem, masikogka, aganakkanto iti lalaki ket panaganamto iti Ismael, gapu ta dinengngeg ni Yahweh ti panagasugmo. **12** Agbalinto isuna nga atap nga asno iti tao. Kabusornanto iti tunggal tao, ket kabusorto met isuna iti tunggal tao. Ket agbiagto isuna nga adayo kadagiti amin a kakabsatna." **13** Kalpasanna, intedna daytoy a nagan kenni Yahweh a nagsao kenkuana, "Sika ti Dios a nakakita kaniak" ta kinunana, "Makakitaak latta kadi, uray kalpasan a nakitanak?" **14** Isu't gapuna a naawagan dayta a bubon iti Beer-lahai-roi; daytoy ket adda iti nagbaetan ti Kades ken Bered. **15** Impasngay ni Agar ti putot a lalaki ni Abram ket pinanaganan ni Abram ti putotna nga inyanak ni Agar iti Ismael. **16** Walu-pulo ket innem ti tawen ni Abram idi inyanak ni Agar ni Ismael kenkuana.

17 Idi agtawen ni Abram iti siam a pulo ket siam, nagparang ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Siak ti Mannakabalin a Dios. Magnaka iti imatangko ket awanto iti

pakapilawam. **2** Ket pasingkedakto ti tulagko iti nagbaetanta, ket paaduenkanto iti aglaplapusanan." **3** Nagkurno ni Abram ken nakisao ti Dios kenkuana a kinunana, **4** "No maipapan kaniak, kitaem, nakitulagak kenka. Sikanto ti ama iti adu a nasion. **5** Saanton nga Abram ti naganmo, ngem ti naganmonto ket Abraham- ta dutokanka nga agbalin nga ama dagiti adu a nasion. **6** Pagbalinenkanto a nabunga iti aglaplapusanan, mangaramidakto kadagiti nasion babaen kenka, ket adunto nga ari ti agtaud kenka. **7** Makitulagak kenka ken kadagiti amin a kaputotam a sumarsaruno kenka, kadagiti amin a henerasionda, iti maysa nga agnanayon a katulagan, nga agbalinak a Dios kenka ken kadagiti sumaruno a kaputotam. **8** Itedkonto kenka, ken kadagiti sumaruno a kaputotam, ti daga a pagnanaedam, amin a daga ti Canaan, kas agnanayon a sanikua, ken siakto ti Diosda." **9** Ket kinuna ti Dios kenni Abraham, "No maipapan kenka, masapul a tungpalem ti tulagko, sika ken dagiti sumaruno a kaputotam iti amin a henerasionda. **10** Daytoy ti katulagan iti nagbaetanta ken kadagiti sumaruno a kaputotam: Masapul a makugit ti tunggal lallaki kadakayo. **11** Masapul a makugitkayo iti akinruar a kudil ti lasagyo, ket daytoyto ti pagilasinan ti tulag iti nagbaetanta. **12** Tunggal lallaki kadakayo a walo nga aldawnan ket masapul a makugit, kadagiti amin a henerasion dagiti tattaom. Daytoy ket pakairamanan dagiti naipasngay iti pagtaengam ken ti nagatang babaen iti kuarta a nagtaud iti siasinoman a ganggannaet a saan a maysa kadagiti kaputotam. **13** Masapul a makugit ti lalaki a naipasngay iti pagtaengam ken ti lalaki a nagatang iti kuartam. Iti kasta ket addanto iti lasagyo ti tulagko kas agnanayon a katulagan. **14** Siasinoman a lalaki a saan a nakugit, a saan a nakugit iti akinruar a kudil ti lasagna ket maisinanto manipud kadagiti tattaona. Sinalungasingna ti tulagko. **15** Kinuna ti Dios kenni Abraham, "Maipapan met kenni Sarai nga asawam, saanmonton nga awagan isuna iti Sarai. Ngem ketdi, ti naganannanto ket Sarah, **16** Bendisionakto isuna, ken ikkankanto iti anak a lalaki babaen kenkuana. Bendisionakto isuna, ket agbalinto isuna nga ina dagiti nasion. Adu nga ari dagiti tattao ti agtaudto kenkuana. **17** Kalpasanna ket nagrukob ni Abraham, ken nagkatawa, ket kunana iti nakemna, "Mabalin pay kadi met a pumutot ti maysa a lalaki nga agtawenen iti sangagasut? Ken kabaelan pay kadi met ni Sara, nga agtawenen iti siam a pulo, ti mangipasngay iti anak a lalaki?" **18** Kinuna ni Abraham iti Dios, "Ni Ismael latta koman ti agbiag iti imatangmo!" **19** Kinuna ti Dios, "Saan, ngem mangipasngayto ni Sarah nga asawam iti anak a lalaki para kenka, ket masapul a panaganam isuna iti Isaac. Tungpalekto ti tulagko kenkuana a kas maysa nga agnanayon a tulag a pakairamanan dagiti sumaruno a kaputotanna. **20** No maipapan kenni Ismael, nangngegka. Kitaem, bendisionak isuna, ken pagbalinek isuna a nabunga, ken paaduekto isuna iti aglaplapusanan. Isunanto ti ama dagiti sangapulo ket dua a mangidaulo kadagiti tribu, ken pagbalinekto isuna a naindaklan a nasion. **21** Ngem ipatungpalkonto ti tulagko kenni Isaac, nga ipasngayto ni Sarah kenka iti kastoy a tiempo iti sumaruno a tawen. **22** Idi nalpasna a kinatungtong ni Abraham, nagpangato ti Dios ket pinanawanna ni Abraham. **23** Ket innala ni Abraham ni Ismael a putotna, ken dagiti amin a naiyanak iti sangkabalayanna, ken dagiti amin a nagatang babaen iti kuartana, tunggal lalaki kadagiti tattao iti sangkabalayan ni Abraham ket kinugitna ti akinruar a kudil ti lasagda iti dayta met laeng nga aldaw, a kas kinuna ti Dios kenkuana. **24** Agtawen ni Abraham iti siam a pulo ket siam idi nakugit ti akinruar a kudil ti lasagna. **25** Ken sangapulo ket tallo ti tawen ni Ismael idi nakugit ti akinruar a kudil ti lasagna. **26** Agpada a nakugit da Abraham ken Ismael iti dayta met laeng nga aldaw. **27** Amin a lallaki iti sangkabalayanna ket kaduana a nakugit, a pakairamanan dagidiay naiyanak iti uneg ti sangkabalayanna ken dagidiay nagatang babaen iti kuarta manipud iti ganggannaet.

18 Nagparang ni Yahweh kenni Abraham iti ayan dagiti kayo a lugo idiay Mamre, bayat a nakatugaw isuna iti ruangan ti tolda iti kapudotan ti aldaw. **2** Timmangad isuna ket, pagammoan, nakitana nga adda tallo a lallaki nga agtaktakder iti batogna. Idi nakitana isuda, nagtaray isuna a nangsabat kadakuada manipud iti ruangan ti tolda ket nagdumog a nagparintumeng iti daga. **3** Kinunana, "Apo, no makaay-ayoak iti imatangmo, saanyo koma a labsan toy adipenmo. **4** Adda koma bassit a danum a maiyeg a pangbuggoyo kadagiti sakayo, ket aginanakayo iti sirok ti kayo. **5** Ipalubosyo koma a mangiyegak iti bassit a taraon, tapno mabang-arankayo. Kalpasanna, mabalinyon iti mapan, agsipud ta immaykayo iti adipenyo." Ket kinunada, "Aramidem kas iti imbagam." **6** Kalpasanna, nagdardaras ni Abraham a napan iti tolda nga ayan ni Sarah, ket kinunana, "Darasem, mangalaka iti tallo a takal ti napino nga arina, masaem daytoy, ket agaramidka iti tinapay." **7** Kalpasanna, nagtaray ni Abraham a napan iti ayan dagiti arban, ket nangala isuna iti ubing pay ken napintas a baka, ket intedna daytoy iti adipen, ket nagdardaras ti adipen a nangisagana iti daytoy. **8** Nangala iti keso ken gatas, ken ti baka a naisaganan, ket inkabilna ti taraon iti sangoananda, ket nagtakder iti abayda bayat a mangmanganda iti sirok ti kayo. **9** Kinunada kenkuana, "Sadino ti ayan ni Sarah nga asawam?" Insungbatna, "Idiay, uneg ti tolda." **10** Kinunana, "Agsubliakto kenka iti kastoy met laeng a tiempo inton sumaruno a tawen, ket makitamto, maaddanto iti anak a lalaki ni Sarah nga asawam." Agdengdengngeg ni Sarah nga adda iti ruangan ti tolda, iti likudanna. **11** Ita, lakay ken baketen da Abraham ken Sarah, nataenganda unayen, ken limmabesen ni Sarah iti tiempo a kabaelan pay dagiti babbai iti agipasngay iti ubing. **12** Isu a kinatawaan ni Sarah ti bukodna a bagi, a kinunana iti bagina, "Kalpasan a bimmaketakon, maaddaanak pay ngata iti kastoy a pakaragsakan, kasta met a ti apok ket lakay metten?" **13** Kinuna ni Yaweh kenni Abraham, "Apay a nagkatawa ni Sarah ken kunana, 'Pudno ngata nga aganakak, idinto a baketakon?' **14** Adda kadi aniaman a banag a narigat unay para kenni Yahweh? Iti tiempo nga intudingko, iti kastoy met laeng a tiempo inton sumaruno a tawen, agsubliakto kenka ket maaddaanto ni Sarah iti anak a lalaki." **15** Ket inlibak ni Sarah daytoy a kinunana, "Saanak a nagkatawa," ta nagbuteng isuna. Insungbatna, "Saan, nagkatawaka." **16** Ket timmakderen dagiti lalaki tapno pumanaw ken kimmitada iti baba nga agturong iti Sodoma. Kimmuyog kadakuada ni Abraham tapno itulodna ida iti dalanda. **17** Ngem kinuna ni Yahweh, "Rumbeng kadi nga ilimedko kenni Abraham ti maipanggep iti nganngani nga aramidek, **18** idinto a pudno nga agbalinto ni Abraham a naindaklan ken nabileg a nasion,

ken mabendisionanto amin dagiti nasion iti daga kenkuana?
19 Ta pinilik isuna tapno mabilinna dagiti annakna ken dagiti
sumarsaruno a sangkabalayanna nga agtulnog iti wagas
ni Yahweh, nga agaramid ti kinalinteg ken hustisia, tapno
mabalin a tungpalen ni Yahweh kenni Abraham ti imbagana
kenkuana." **20** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh, "Gapu ta
adu unay dagiti pammabasol a maibusor iti Sodoma ken
Gomora, ken gapu ta nalabes unay dagiti basolda, **21**
bumabaak ita sadiay tapno kitaek no dakesda a kas kadagiti
dimmanon a pammabasol kaniak. No saan, maammoakto."
22 Pimmanaw ngarud dagiti lallaki manipud sadiay, ket
nagturongda idiay Sodoma. Ngem nagtalinaed a nakatakder
ni Abraham iti sangoanan ni Yahweh. **23** Ket immasideg
ni Abraham ket kinunana, "Iramanmo kadi a pukawen
dagiti nalinteg kadagiti nadangkes? **24** Nalabit nga adda
limapulo a nalinteg iti uneg ti siudad. Pukawemto kadi daytoy
ket saanmo a kaasian ti lugar gapu kadagiti limapulo a
nalinteg nga adda sadiay? **25** Sapay koma ta saanmo nga
aramiden ti kasta a banag, nga iraman mo a papatayen
dagiti nalinteg kadagiti nadangkes, ket matrato dagiti nalinteg
a kas kadagiti nadangkes. Adayo koma nga aramidem iti
kasta! Saan kadi a ti Ukom iti entero a daga ket agaramid iti
nainkalintegan?" **26** Kinuna ni Yahweh, "No makasarakak iti
limapulo a nalinteg iti uneg ti siudad ti Sodoma, kaasiakto
ti entero a lugar gapu kadakuada." **27** Simmungbat ni
Abraham a kinunana, "Kitaem ti inaramidko, a naturedak
a nagsao iti Apok, uray no maysaak laeng a tapok ken
dapo! **28** No ngay adda iti nakurang iti lima a limapulo a
nalinteg? Dadaelem kadi ti sibubukel a siudad no kurang
iti lima?" Ket kinunana, "Saankonto a dadaelen daytoy,
no adda masarakak idiay nga uppat a pulo ket lima." **29**
Ngem nakisarita pay isuna kenkuana, a kinunana, "No ngay
adda masarakan nga uppat a pulo sadiay?" Insungbatna,
"Saanko nga aramiden daytoy maigapu iti uppat a pulo."
30 Kinunana, "Pangngaasim Apo ta saanka nga agunget,
ta agsaoak. Nalabit nga addanto masarakan a tallopulo
sadiay." Insungbatna, "Saanko nga aramiden daytoy, no adda
masarakak a tallopulo sadiay." **31** Kinunana, "Dispensarem
koma ti turedko nga agsao iti Apok! Nalabit nga addanto
masarakan a duapulo sadiay." Insungbatna, "Saanko a
dadaelen daytoy maigapu iti duapulo." **32** Kamauddiananna
kinunana, "Pangngaasim Apo ta saanka nga agunget, ta
agsaoak iti daytoy maudi a gundaway. Nalabit nga addanto
iti sangapulo masarakan sadiay." Ket kinunana, "Saankonto
a dadaelen daytoy maigapu iti sangapulo." **33** Napan ni
Yahweh iti dalanna apaman a nalpas a nakitungtong kenni
Abraham, ket nagawid met ni Abraham.

19 Rumabiin idi immay dagiti dua nga anghel idiay
Sodoma, kabayatan nga agtugtugaw ni Lot iti ruangan
ti Sodoma. Nakita ida ni Lot, ket nagtakder a nangsabat
kadakuada ket nagkurno. **2** Kinunana, "Pangngaasiyo
appok, allukoyenkayo nga umay iti balay ti adipenyo,
umyankayo iti agpatnag ken buggoanyo dagiti sakayo.
Ket mabalin a masapakayo a bumangon ket agtuloykayo
iti papananyo." Ngem kinunada, "Saan, agpatpatnagkami
idiay plasa ti ili." **3** Ngem kasta unay ti panangallukoy ni
Lot kadakuada, isu a kimmuyogda kenkuana ket simrekda
iti balayna. Nangisagana isuna iti makan ken nangiluto
iti tinapay nga awan lebadurana ket nanganda. **4** Ngem
sakbay a nagiddada, immay dagiti lallaki iti siudad, dagiti
lallaki iti Sodoma, agraman dagiti agtutubo ken lakay,
amin dagiti lallaki manipud iti tunggal paset iti siudad ket
pinalawlawanda ti balay. **5** Pinukkawanda ni Lot a kinunada
kenkuana, "Sadino ti ayan dagiti lallaki nga immay kenka
ita a rabii! Irruarmo ida kadakami tapno kaiddaenmi ida!"
6 Isu a rimmuar ni Lot ket inserrana met laeng ti ridaw iti
likudanna. **7** Kinunana, "Ipakpakaasik kadakayo kakabsatko,
saankayo koma nga agaramid iti dinadakes. **8** Kitaenyo,
adda dua nga anakko a babbai ket saanda pay a nakikaidda
iti asinoman a lalaki. Ipakpakaasik kadakayo, bay-andak a
mangirruar kadakuada ket aramidenyo kadakuada ti aniaman
a nasayaat iti imatangyo. Saanyo laeng a sagiden dagitoy a
lallaki, gapu ta simmangbayda iti salinong ti balayko." **9**
Kinunada "Aglisika!" Kinunada pay, "Immay ditoy daytoy a
tao nga agnaed kas ganggannaet ket ita, nagbalinen isuna
nga ukomtayo! Ita, dakdakes pay ti aramidenmi kenka ngem
kadakuada." Induronda ti lalaki a ni Lot, ket immasidegda a
mangdadael iti ridaw. **10** Ngem inggaw-at dagiti lallaki dagiti
imada ket insublida ni Lot iti uneg ti balay ket inserrada
ti ridaw. **11** Ket dagiti lallaki nga adda iti ruar ti balay,
binulsek ida dagiti lallaki a sangaili ni Lot, dagiti agtutubo
ken lallakay, isu a narigatanda a nangbirok iti ridaw ti balay.
12 Kalpasanna, kinuna dagiti lallaki kenni Lot, "Adda kadi
pay sabali a kaduam ditoy? No adda manugangmo a lallaki,
annakmo a lallaki ken babbai, ken siasinoman nga adda
kenka iti siudad, irruarmo ida ditoy. **13** Ta dadaelenmin
daytoy a lugar gapu ta napigsa unayen dagiti pammabasol a
maibusor iti daytoy a nakadanun iti sanggoanan ni Yahweh
isu nga imbaonnakami a mangdadael iti daytoy." **14** Rimmuar
ni Lot ket nakisarita kadagiti manugangna a lallaki, a nagkari
a mangasawa kadagiti annakna a babbai, a kinunana,
"Darasenyo, pumanawkayo iti daytoy a lugar, ta dadaelenen
ni Yahweh ti siudad." Ngem kadagiti manugangenna a lalaki
ket kasla agang-angaw laeng isuna. **15** Idi aglawagen,
pinilit dagiti anghel ni Lot, a kunada, "Agawaam, ayabam
ti asawam ken dagiti dua nga annakmo a babbai nga
adda ditoy, tapno saankayo a mairaman a mapukaw iti
pannakadusa ti siudad." **16** Ngem nagsarimadeng isuna. Isu
a ginammatan dagiti lallaki ti imana ken ti ima ti asawana ken
dagiti ima dagiti dua nga annakna a babbai, gapu ta naasi
unay ni Yahweh kenkuana. Inruarda ida, ket impanda ida iti
ruar ti siudad. **17** Ket idi nairruardan ida, kinuna ti maysa
kadagiti lalaki, "Tumaraykayon, isalakanyo dagiti biagyo!
Saankayo a tumalliaw, wenno agkamang iti sadinoman
a tanap. Agkamangkayo kadagiti kabanbantayan tapno
saankayo a mairaman." **18** Kinuna ni Lot kadakuada, "Saan,
pangngaasiyo appok! **19** Ti adipenyo ket nakasarak iti
pabor iti imatangyo, ket impakitayo kaniak ti naindaklan
a kinaimbag gapu iti panangisalakanyo iti biagko, ngem
saanak a makalibas a mapan kadagiti kabanbantayan, gapu
ta makamakamnak ti didigra ket matayak. **20** Kitaenyo,
dayta a siudad nga adda sadiay ket asideg a mabalinko a
pagkamangan ken bassit daytoy. Pangngaasiyo, bay-andak
nga agkamang sadiay (saan kadi a bassit daytoy?) ket
maisalakanto ti biagko." **21** Kinunana kenkuana, "Ala wen,
patgak met laeng daytoy a kiddaw, a saankonto a dadaelen
ti siudad a dinakamatmo. **22** Darasem! Agkamangka sadiay,
ta saanko a maaramid ti aniaman a banag agingga a saanka
a nakadanon sadiay." Naawagan ngarud ti siudad iti Soar.
23 Nagsingisingen ti init iti daga idi nakadanon ni Lot iti

Soar. **24** Ket pinagtudo ni Yahweh iti asupre ken apuy manipud idiay tangatang idiay Sodoma ken Gomorra. **25** Dinadadaelna dagidiay a siudad, amin dagiti tanap, ken amin dagiti agnanaed kadagiti siudad, ken amin a nagtubo a mula iti daga. **26** Ngem ti asawa ni Lot nga adda iti malikudanna, timmaliaw ket nagbalin isuna nga adigi nga asin. **27** Nasapa a nagriing ni Abraham iti dayta a bigat ket napan iti lugar a nagtakderanna idi iti sanggoanan ni Yahweh. **28** Tinannawaganna ti Sodoma ken Gomorra ken ti amin a daga iti tanap. Kimmita isuna ket nakitana ti asuk nga agpangpangato manipud iti daga a kas iti asuk iti maysa nga urno. **29** Isu nga idi dinadael ti Dios dagiti siudad iti tanap, linagip ti Dios ni Abraham. Inlisina ni Lot iti tengnga ti pannakadadael idi dinadaelna ti siudad a nagnaedan ni Lot. **30** Ngem simmang-at ni Lot manipud iti Soar ket napan nagnaed kadagiti kabanbantayan a kaduana dagiti dua nga annakna a babbai, gapu ta mabuteng isuna nga agnaed iti Soar. Isu a nagnaed isuna iti maysa a rukib, isuna ken dagiti dua nga annakna a babbai. **31** Kinuna ti inauna nga anak iti inaudi, "Lakayen ti amata, ket awan ti siasinoman a lalaki iti sadinoman a makikaidda kadata segun iti wagas iti amin a lubong. **32** Umayka, painumenta iti arak ti amata, ket makikaiddata kenkuana, tapno iti kasta ket mapaaduta pay ti kaputotan ti amata." **33** Isu a pinainumda iti arak ti amada iti dayta a rabii. Ket napan nakikaidda ti inauna nga anak iti amana; saanna nga ammo idi nakikaidda isuna, uray idi bimmangon isuna. **34** Iti simmaruno nga aldaw, kinuna ti inauna iti inaudi, "Dumngegka, idi rabii nakikaiddaak kenni amak, ket inton rabii painumenta manen iti arak, ket masapul a sumrekka ket makikaiddaka kenkuana, tapno iti kasta ket mapaaduta pay ti kaputotan ti amata." **35** Isu a pinainumda iti arak ti amada iti dayta a rabii, ket napan ken nakikaidda ti inaudi kenkuana. Saanna nga ammo idi nagidda isuna, uray idi bimmangon isuna. **36** Isu a dagiti annak ni Lot ket nagsikog babaen iti amada. **37** Impasngay ti inauna ti maysa a lalaki ket pinanaganannа isuna iti Moab. Isuna ti nagbalin a kapuonan dagiti maaw-awagan iti agdama a Moabita. **38** Kasta met ti inaudi nga anak, impasngayna met ti maysa lalaki, ket pinanaganna iti Ben Ammi. Isuna ti nagbalin a kapuonan dagiti tattao nga iti agdama ket maaw-awagan iti Ammonita.

20 Nagdaliasat ni Abraham manipud sadiay a nagturong iti daga ti Negeb iti nagbaetan ti Kades ken Sur. Isuna ket gangganaet nga agnanaed iti Gerar. **2** Kastoy ti imbaga ni Abraham maipapan kenni Sarah nga asawana, "Isuna ket kabsatko a babai." Isu a nangibaon ni Abimelec nga ari ti Gerar kadagiti soldadona ket innalada ni Sarah. **3** Ngem immay ti Dios kenni Abimelec iti rabii babaen iti tagtagainep ket kinunana kenkuana, "Kitaem, kaiyarigam ti natay a tao gapu iti babai nga innalam ta asawa isuna ti maysa a lalaki." **4** Ita, saan pay nga immasideg ni Abimelec kenkuana ket kinunana, "Apo, papatayem kadi uray ti nalinteg a nasion? **5** Saan kadi nga isuna a mismo ti nangibaga kaniak, 'Isuna ket kabsatko a babai'? Uray isuna a mismo ket kinunana nga 'Isuna ket kabsatko a lalaki.' Naaramidko daytoy a nadalus ti pusok ken awan basol kadagiti imak." **6** Kalpasanna, kinuna ti Dios kenkuana iti tagtagainepna. "Wen ammok met nga inaramidmo daytoy a nadalus ti pusom ket inlisika met iti panagbasolmo kaniak. Isu a saanko nga impalubos a sagidem isuna. **7** Ngarud, isublim ti asawa ti lalaki, ta maysa isuna a profeta. Ikararagannakanto ket agbiagkanto. Ngem no saanmo nga isubli ti babai, ammoem a sika ken amin a kukuam ket awan duadua a matayto." **8** Nasapa a bimmangon ni Abimelec iti agsapa ket inayabanna amin dagiti adipenna. Imbagana amin dagitoy a banag kadakuada ket nakaro ti buteng dagiti lallaki. **9** Kalpasanna ket pinaayaban ni Abimelec ni Abraham ket kinunana kenkuana, "Ania daytoy nga inaramidmo kadakami? Kasano a nakabasolak kenka, ta inyegmo kaniak ken iti pagariak ti dakkel a basol? Inaramidmo kaniak ti saan a rumbeng." **10** Kinuna ni Abimelec kenni Abraham, "Ania ti nangiduron kenka a mangaramid iti daytoy a banag?" **11** Kinuna ni Abraham, "Gapu ta impagarupko, 'Sigurado nga awan ti panagbuteng iti Dios iti daytoy a lugar ket patayendak gapu iti asawak.' **12** Malaksid iti dayta, pudno a kabsatko isuna, ta anak isuna ti amak ngem saan nga anak ti inak; ket nagbalin isuna nga asawak." **13** Idi imbaga ti Dios a panawak ti pagtaengan ti amak tapno agdaliasat manipud iti maysa a lugar nga agturong iti maysa a lugar, kinunak kenkuana, 'Masapul nga ipakitam kaniak ti kinapudnom a kas asawak: Iti tunggal lugar a papananta, kastoy ti ibagam maipapan kaniak, "Isu ket kabsatko a lalaki.'" **14** Kalpasanna, nangala ni Abimelec iti karnero, kalakian a baka, lalaki ken babai a tagabu ket intedna dagitoy kenni Abraham. Kalpasanna, insublina kenkuana ni Sarah nga asawana. **15** Kinuna ni Abimelec, "Kitaem, adda iti sanggoanam ti dagak. Aggianka iti sadinoman a kayatmo." **16** Kenni Sara kinunana, "Kitaem, inikkak ti kabsatmo iti sangaribu a pidaso ti pirak. Daytoy ti mangakkob iti aniaman a babak kenka iti imatang ti amin a kaduam, ken iti sangoanan ti amin, naan-anayka a napalinteg." **17** Kalpasanna, nagkararag ni Abraham iti Dios ket pinaimbag ti Dios ni Abimelec, ti asawana ken dagiti babbai a tagabuna isu a naaddaanda iti kabaelan nga aganak. **18** Ta pinagbalin ni Yahweh a baog dagiti babbai iti pagtaengan ni Abimelec, gapu kenni Sarah nga asawa ni Abraham.

21 Impangag ni Yahweh ni Sarah kas imbagana nga aramidenna, ket inaramid ni Yahweh para kenni Sara ti kas iti inkarina. **2** Nagsikog ni Sara ket inyanakna ti anakna a lalaki kenni Abraham iti kinalakayna, iti naikeddeng a tiempo kas imbaga ti Dios kenkuana. **3** Pinanaganan ni Abraham ti putotna kenni Sara, iti Isaac. **4** Kinugit ni Abraham ni Isaac nga anakna idi walo nga aldawnan, kas imbilin ti Dios kenkuana. **5** Sangagasut ti tawen ni Abraham idi naiyanak ni Isaac kenkuana. **6** Kinuna ni Sarah, "Pinagkatawanak ti Dios; tunggal maysa a makangngeg ket makipagkatawanto kaniak." **7** Kinunana pay, "Siasino ngay koma iti nakaibaga kenni Abraham nga agpasusonto ni Sarah kadagiti ubbing, nupay kasta inyanakko ti putotna iti kinalakayna!" **8** Dimmakkel ti ubing ket napusot, ket nagparambak ni Abraham iti dakkel a padaya iti aldaw a pannakapusot ni Isaac. **9** Nakita ni Sara ti anak ni Hagar a taga-Egipto, nga anakna kenni Abraham, nga aguy- uyaw. **10** Isu a kinunana kenni Abraham, "Papanawem daytoy a tagabu a babai ken ti anakna: Ta saanko a kayat a makipagtawid ti anakna iti anakko, a ni Isaac." **11** Daytoy ket naladingit unay a banag kenni Abraham gapu iti anakna. **12** Ngem kinuna ti Dios kenni Abraham, saanka nga agladingit gapu iti ubing a lalaki, ken gapu iti tagabum a babai. Denggem dagiti amin nga ibagana maipanggep iti daytoy

a banag, gapu ta babaen kenni Isaac a mapanagananto dagiti kaputotam. **13** Pagbalinekto met ti anak ti tagabum a babai a maysa a nasion, gapu ta isuna ket kaputotam." **14** Bimmangon ni Abraham iti nasapa iti dayta a bigat, nangala iti tinapay ken danum a naikarga iti supot a lalat ket intedna kenni Hagar, inkabilna daytoy iti abagana. Intedna kenkuana ti ubing a lalaki ket imbagana a pumanaw isuna. Pimmanaw ket nagkalkallautang iti let-ang ti Beerseba. **15** Idi naibusen ti danum iti supot a lalat, pinanawanna ti ubing iti sirok ti maysa a narukbos a kayo. **16** Ket pimmanaw isuna, ket nagtugaw iti saan unay nga adayo manipud iti ubing, ti kaadayona ket kas iti kaadayo ti naibiat a pana, ta kinunana, "Saanko kayat a buyaen ti pannakatay ti ubing." Bayat iti panagtugtugawna iti saan unay nga adayo, nagpukkaw isuna ket nagsangit. **17** Nangngeg ti Dios ti timek ti ubing, ket inawagan ti anghel ti Apo ni Hagar, ket kinunana kenkuana, "Ania ti mangrirriribok kenka Hagar? Saanka nga agbuteng, ta nangeg ti Dios ti timek ti ubing iti ayanna. **18** Tumakderka, bangonem ti ubing ken pabilgem isuna; ta pagbalinekto isuna a maysa a naindaklan a nasion." **19** Ket, linukatan ti Dios ti matana, ket nakitana ti maysa a bubon. Napan na insakdo ti supot a lalat iti danum, ket pinainomna ti ubing a lalaki. **20** Ti Dios ket adda iti ubing, ket dimmakkel isuna. Nagnaed isuna idiay let-ang ket nagbalin isuna a pumapana. **21** Nagnaed isuna idiay let-ang ti Paran, ket nangala ti inana iti asawaenna manipud iti daga ti Egipto. **22** Napasamak iti dayta a tiempo a ni Abimelek kenni Pikol a kapitan ti armadana ket nakiao kenni Abraham, a kinunana, "Ti Dios ket adda kenka iti amin nga ar-aramidem. **23** Ita ngarud agsapataka kaniak ditoy babaen iti Dios a saannakto nga allilawen, uray dagiti annakko, wenno kadagiti kaputotak. Ipakitam kaniak ken iti daga a pagnanaedam ti kinapudnom a kas iti kinapudno nga impakitak kenka." **24** Kinuna ni Abraham, "Isapatak." **25** Nagriri met ni Abraham kenni Abimelek maipanggep iti bubon ti danum nga inagaw dagiti adipen ni Abimelech manipud kenkuana. **26** Kinuna ni Abimelek, "Saanko nga ammo no siasino ti nangaramid iti daytoy a banag. Saanmo nga imbagbaga idi kaniak sakbay ita; Saanko pay a nangnangegan ti maipanggep iti daytoy agingga ita nga aldaw." **27** Isu a nangala ni Abraham iti karnero ken baka ket intedna kenni Abimelek, ket nagtulag dagiti dua a lallaki. **28** Ket nangilasin ni Abraham iti pito a kaba-ian a karnero manipud iti arban. **29** Kinuna ni Abimelec kenni Abraham, "Ania ti kayat a sawen dagitoy pito a babbai a karnero nga inlasinmo? **30** Simmungbat isuna, "Dagitoy pito a babai a karnero ket awatem manipud iti imak, tapno agbalin a saksi para kaniak, a kinalik daytoy a bubon. **31** Isu nga inawaganna dayta a lugar iti Beerseba, gaputa ta nagkinnarida a dua. **32** Nagtulagda idiay Beerseba, ket kalpasanna, nagsubli ni Abimelec ken ni Picol a kapitan ti armadana iti daga dagiti Filisteo. **33** Nagmula ni Abraham iti kayo a tamarisko idiay Beerseba. Sadiay, nagdayaw isuna kenni Yahweh, ti agnanayon a Dios. **34** Nagtalinaed a gangannaet ni Abraham iti daga dagiti Filisteo iti adu nga al-aldaw.

22 Napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag ket pinadas ti Dios ni Abraham. Kinunana kenkuana, "Abraham!" Kinuna ni Abraham, "Adtoyak." **2** Ket kinuna ti Dios, "Alaem ti anakmo, ti kakaisuna nga anakmo, a dungdungoem, ni Isaac, ket mapankayo idiay daga ti Moria. Idatonmo isuna a kas daton a mapuoran iti maysa kadagiti bantay sadiay, nga ibagakto kenka." **3** Isu a nasapa a bimmangon ni Abraham iti bigbigat, insaganana ti asnona, ken nangikuyog iti dua nga agtutubo a lalaki nga adipenna, kasta met ni Isaac nga anakna. Nangputed iti kayo para iti daton a mapuoran, ket nagdaliasatda iti lugar nga imbaga ti Dios kenkuana. **4** Iti maikatlo nga aldaw, timmangad ni Abraham ket nakitana ti lugar iti adayo. **5** Imbaga ni Abraham kadagiti agtutubo a lallaki nga adipenna, agbatikayo ditoy a kaduayo ti asno, ket mapanak ken ti ubing idiay. Agdayawkami ket subliandakayonto. **6** Ket innala ni Abraham ti kayo para iti daton a mapuoran ket impabaklay kenni Isaac a putotna. Innalana ti beggang ken ti kutsilyo; ket napanda a dua. **7** Nagsao ni Isaac kenni Abraham nga amana ket kinunana, "Ama," ket kinunana, "Adtoyak, anakko." Kinunana, "Kitaem, adda ditoy ti beggang ken ti kayo, ngem ayanna ti kordero a para iti daton a mapuoran?" **8** Kinuna ni Abraham, "Mangipaayto ti Dios iti kordero a para iti daton a mapuoran, anakko. "Isu nga intuloyda a dua iti napan. **9** Idi nakagtengda iti lugar nga imbaga ti Dios kenkuana, nangbangon ni Abraham iti altar sadiay ket imparabawna ti kayo iti daytoy. Kalpasanna, pinungona ni Isaac nga anakna, ket impaiddana iti altar, iti rabaw ti kayo. **10** Ginaw-at ni Abraham ti kutsilyo tapno patayenna ti anakna. **11** Kalpasanna, inawagan isuna ti anghel ni Yahweh manipud langit a kinunana, "Abraham, Abraham!" ket kinunana, "Adtoyak." **12** Kinunana, "Saanmo a sagiden ti ubing a lalaki, wenno agaramid iti aniaman a banag a mangdangran kenkuana, ta ita, ammokon nga agbutengka iti Dios, gapu ta saanmo nga impaidam ti anakmo a kakaisuna manipud kaniak." **13** Timmangad ni Abraham ket pagammoan, iti likudanna ket adda kalakian a karnero a naisalat dagiti sarana iti narukbos a kayo. Napan ni Abraham ket innalana ti kalakian a karnero ket indatonna a kas daton a mapuoran imbes a ti anakna a lalaki. **14** Isu a pinanaganan ni Abraham dayta a lugar iti "Isabet ni Yahweh" ket maibagbaga agingga iti daytoy nga aldaw, "Iti rabaw ti bantay ni Yahweh, maisabetto." **15** Inawagan ti anghel ni Yahweh ni Abraham iti maikadua a daras manipud langit **16** ket kinunana - daytoy ket sasao a nagtaud kenni Yahweh, "Sinapataak iti bagik a gapu ta inaramidmo daytoy a banag, ken saanmo nga impaidam ti kakaisuna nga anakmo a lalaki, **17** pudno a bendisionankannto ken paaduekto ti kaputotam a kas iti kaadu dagiti bituen sadi langit, ken kas iti darat iti igid ti baybay; ken tagikuaento ti kaputotam ti ruangan dagiti kabusorda. **18** Babaen kadagiti kaputotam ket mabendisionanto amin a nasion ditoy daga, gapu ta nagtulnogka iti timekko." **19** Nagsubli ngarud ni Abraham iti ayan dagiti agtutubo nga adipenna, ket pimmanawda ken nagkukuyogda a napan idiay Beerseba, ket nagnaed isuna idiay Beerseba. **20** Napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag ket naipadamag kenni Abraham, "Naganak met ni Milka, para iti kabsatmo a ni Nahor. **21** Isuda ket ni Uz nga inauna, ni Buz a kabsatna a lalaki, ni Kemuel nga ama ni Aram, **22** ni Kesed, ni Hazo, ni Pildas, ni Jidlap ken ni Betuel. **23** Ni Betuel ti ama ni Rebecca. Dagitoy dagiti walo nga inyanak ni Milka kenni Nahor, a kabsat a lalaki ni Abraham. **24** Inyanak met ti inkabbalayna nga agnagan iti Reuma, da Teba, Taaz ken Maaca.

23 Nagbiag ni Sarah iti sangagasut duapulo ket pito
a tawen. Daytoy ti dagup ti tawen ti panagbiag ni
Sarah. **2** Natay ni Sarah idiay Kiriat Arba, dayta ket,
Hebron, iti daga ti Canaan. Nagladingit ken dinung-awan ni
Abraham ni Sarah. **3** Kalpasanna, timmakder ni Abraham
ket pimmanaw manipud iti ayan ti natay nga asawana,
ket nakisao kadagiti lallaki nga annak ni Het, a kinunana,
4 "Maysaak a ganggannaet a makipagnanaed kadakayo.
Pangngaasiyo ta patgandak a manggatang iti maysa a
daga a pagitaneman, tapno maitabonko ti minatayko." **5**
Simmungbat dagiti lallaki nga annak ni Het kenni Abraham,
a kunada, **6** "Denggennakami, apo. Sika ket prinsipe ti Dios
kadakami, itabonmo ti minataymo kadagiti kasasayaatan a
pagitantanemanmi. Awan kadakami ti agkedkedto kenka iti
tanemna, tapno maitabonmo ti minataymo." **7** Timmakder ni
Abraham ket nagparintumeng iti sangoanan dagiti tattao iti
dayta a daga, kadagiti lallaki nga annak ni Het. **8** Kinasaona
ida, a kunana, "No umanamongkayo a rumbeng nga itabonko
ti minatayko, denggendak ngarud ket makipakpakaasiyo
kenni Efron nga annak ni Zohar, para kaniak. **9** Dawatenyo
kenkuana nga ilakona kaniak ti rukib ti Macpela, a kukuana,
nga adda iti pungto ti taltalonna. Ilakona kaniak iti maitutop
a bayadna iti imatang ti kaaduan kas maysa a sanikua a
mausar a pagitaneman." **10** Ita, ni Efron ket agtugtugaw
a kadua dagiti lallaki nga annak ni Het, ket simmungbat
ni Efron a Heteo kenni Abraham iti panagdengngeg dagiti
lallaki nga annak ni Het, kadagiti amin a napan iti ruangan
iti siudadna, a kunana, **11** "Saan, apok, denggennak.
Itedko kenka ti taltalon, ken ti rukib nga adda iti daytoy.
Itedko kenka iti imatang dagiti annak dagiti tattaok. Itedko
kenka tapno itabonmo ti minataymo." **12** Ket nagkurno ni
Abraham iti sangoanan dagiti tattao iti dayta a daga. **13**
Kinasaona ni Efron a mangmangngeg dagiti tattao iti dayta
a daga, a kunana, "Ngem no sipapaluboska, pangngaasim
ta denggennak. Bayadak ti taltalon. Alaem ti kuarta manipud
kaniak, ket itabonko ti minatayko sadiay." **14** Sinungbatan ni
Efron ni Abraham, a kinunana, **15** "Pangngaasim, apok,
denggennak. Ti paset ti daga ket aggatad iti uppat a
gasut a bagi ti pirak, ania ngay dayta kadata? Itabonmo
ti minataymo." **16** Dimngeg ni Abraham kenni Efron ket
nangtimbang ni Abraham iti gatad nga uppat a gasut a pirak
segun iti imbaga ni Efron kabayatan a dedenggen dagiti
lallaki nga annak ni Het, uppat a gasut a bagi ti pirak, a
maiyannurot iti timbang nga us-usaren dagiti agtagtagilako.
17 Isu a ti taltalon ni Efron, nga adda idiay Macpela a
kabangibang ti Mamre, ti taltalon ken ti rukib nga adda iti
daytoy, ken amin a kaykayo nga adda iti taltalon ken ti
amin nga adda iti aglawlaw ti beddengna, ket naited **18**
kenni Abraham babaen iti pananggatangna iti daytoy iti
imatang dagiti lallaki nga annak ni Het, ken iti sangoanan
dagiti napan idiay ruangan ti siudadna. **19** Kalpasan daytoy,
intabon ni Abraham ni Sarah nga asawana iti rukib nga adda
iti taltalon ti Macpela, a kabangibang ti Mamre, nga isu ti
Hebron, iti daga ti Canaan. **20** Isu a ti taltalon ken ti rukib
nga adda sadiay ket naipaima kenni Abraham kas maysa a
sanikua a pagitaneman manipud kadagiti lallaki nga annak
ni Het.

24 Ita, lakayen ni Abraham, lakay unayen, ket
binendisionan ni Yahweh ni Abraham iti amin a
banbanag. **2** Kinuna ni Abraham iti adipenna a kalakayan
iti pagtaenganna ken isu ti mangimatmaton iti amin nga
adda kenni Abraham, "Ikabilmo ta imam iti baet dagiti
luppok **3** ket pagsapataenka kenni Yahweh, a Dios ti langit
ken Dios ti daga, a saankanto a mangala iti asawa para
iti anakko manipud kadagiti annak dagiti taga-Canaan,
a nangaramidak iti pagtaengak. **4** Ngem mapankanto iti
pagiliak, ken kadagiti kabagiak, ket mangalaka iti asawa
para iti anakko a ni Isaac." **5** Kinuna ti adipen kenkuana,
"Kasano no saan a kayat ti babai a sumurot kaniak iti
daytoy a daga? Masapul kadi nga umayko ikuyog ti anakmo
ket isublik iti daga a naggapuam? **6** Kinuna ni Abraham
kenkuana, "Siguradoem a saanmo nga isubli ti anakko
sadiay! **7** Ni Yahweh a Dios ti langit, a nangala kaniak
manipud iti balay ni amak ken manipud iti daga dagiti
kabagiak, ken nagkari kaniak babaen iti napasnek a sapata
a kunana, 'Itedkonto kadagiti kaputotam daytoy a daga,'
ibaonnanto ti anghelna nga umuna kenka, ket mangalakanto
iti asawaen ti anakko manipud sadiay. **8** Ngem no saan
a kayat ti babai a sumurot kenka, mawayawayaankanto
ngarud manipud iti daytoy a panagsapatam kaniak. Dayta
laeng ta saan a mabalin nga isublim ti annakko sadiay." **9**
Isu nga inkabil ti adipen ti imana iti baet ti luppo ni Abraham
nga apona, ket nagsapata kenkuana maipanggep iti daytoy
a banag. **10** Nangala ti adipen iti sangapulo a kamelio ti
apona ket pimmanaw. Nangala pay isuna kadagiti amin
a kita dagiti sagut manipud iti apona. Pimmanaw isuna
ket napan iti rehion ti Aram Naharaim, iti siudad ni Nahor.
11 Pinaginanana dagiti kamelio iti ruar ti siudad iti abay ti
bubon. Rabii idin, ti tiempo a panagruruar dagiti babbai a
mapan agsakdo. **12** Ket kinunana, "Yahweh, Dios ti apok a ni
Abraham, ipaaymo koma kaniak ti panagballigi iti daytoy nga
aldaw ken ipakitam ti napudno a katulagam kenni apok a ni
Abraham. **13** Kitaem, addaak ditoy nga agtaktakder iti abay
ti ubbog, ket dagiti babbai a putot dagiti lallaki iti daytoy a
siudad ket rummuarda nga umay agsakdo. **14** Kastoy koma
ngarud iti mapasamak. No ibagak iti maysa a balasang,
'Pangngaasim ta ibabam ta karambam tapno makiinumak,'
ket kunaenna kaniak, 'Uminomka, ken painumek met dagiti
kameliom,' ket isunanto ti intudingmo para iti adipenmo a ni
Isaac. Babaen iti daytoy a maammoak nga impakitam ti
kinapudnom iti tulagmo iti apok." **15** Napasamak a sakbay
a nalpasna ti panagsaritana, adtoy met ni Rebecca a
rimmuar nga addaan iti karamba iti abagana. Ni Rebecca
ket putot ni Betuel nga anak a lalaki ni Milca nga asawa
ni Nahor a kabsat a lalaki ni Abraham. **16** Nakapinpintas
unay ti balasang ken maysa isuna a birhen. Awan pay iti
lalaki a nakikaidda kenkuana. Simmalog isuna iti ubbog ket
pinunnona ti karambana, ket simmang-at. **17** Ket nagtaray ti
adipen tapno sabtenna isuna ket kinunana, "Pangngaasim
ta ikkannak iti bassit a mainum manipud dita karambam." **18**
Kinunana, Uminomka, apok," ket dagdagus nga imbabana ti
karamba kadagiti imana, ket pinainomna. **19** Idi nalpasna
isuna a pinainom, kinunana, "Agsakdoakto met iti para
kadagiti kameliom, agingga a malpasda nga uminom."
20 Isu a nagdardaras isuna ket imbukbokna ti nagyan iti
karambana iti paginuman dagiti ayup, ket nagtaray manen
a nagsubli idiay bubon tapno agsakdo, ket insakdoanna
amin dagiti kamelio ti adipen. **21** Siuulimek a binuybuya
isuna ti lalaki tapno makitana no pinagballigi ni Yahweh ti
panagdaliasatna wenno saan. **22** Idi nalpas nga imminum

dagiti kamelio, nangiruar ti lalaki iti balitok nga aritos ti agong nga agtimbang iti kagudua ti siklo, ken dua a pulseras a para kadagiti takyagna nga agdagsen iti sangapulo a siklo, **23** ken sinaludsodna, “Siasino ti akin anak kenka? Pangngaasim ta ibagam kaniak, adda kadi siled idiay balay ni amam para kadakami a pagpalabasanmi iti rabii?” **24** Kinuna ti balasang kenkuana, “Siak ket anak ni Betuel nga anak a lalaki ni Milca, nga inyanakna kenni Nahor.” **25** Kinunana pay kenkuana, “Addaankami iti adu a garami ken makan, ken kasta met iti siled a para kenka a pagpalabasam ti rabii.” **26** Ket nagkurno ti lalaki ken indaydayawna ni Yahweh. **27** Kinunana, “Madaydayaw ni Yahweh a Dios ti amongko a ni Abraham, saanna a tinallikudan ti kinapudnona iti tulagna ken ti kinamapagtalkanna iti amongko. Iti biangko met, inturongnak a dagus ni Yahweh iti balay dagiti kabagian ti amongko.” **28** Kalpasanna, nagtaray ti balasang ket napanna imbaga iti sangkabalayan ni nanangna ti maipanggep kadagitoy amin a banbanag. **29** Ita, addaan ni Rebecca iti kabsat a lalaki, ket Laban ti naganna. Nagtaray ni Laban iti ruar, iti ayan ti lalaki nga adda iti kalsada iti abay ti ubbog. **30** Idi nakitana ti aritos ti agong ken dagiti pulseras iti takiag ti kabsatna, ken idi nangngeganna dagiti sinao ni Rebecca a kabsatna, “Daytoy ti imbaga ti lalaki kaniak,” napan isuna iti ayan ti lalaki, ket adda sadiay nga agtaktakder iti abay dagiti kamelio iti ayan ti ubbog. **31** Ket kinuna ni Laban, “Umayka, sika a binendisionan ni Yahweh. Apay nga agtaktakderka dita ruar? Insaganak ti balay ken ti disso a para kadagiti kamelio.” **32** Isu a napan ti lalaki iti balay ket inikkatna dagiti awit dagiti kamelio. Ket naikkan dagiti kamelio ti garami ken makan, ket naipaayan met iti danum a pangbuggona kadagiti sakana kasta met dagiti saka dagiti lallaki a kakaduana. **33** Nangisaganada iti taraon iti sagoananna tapno mangan, ngem kinunana, “Saanak a mangan agingga a maibagak no ania ti masapul nga ibagak.” Isu a kinuna ni Laban, “Agsaoka” **34** Kinunana, “Adipennak ni Abraham. **35** Binendisionan ni Yahweh ti apok iti kasta unay ket nagbalin a naindaklan. Inikkanna isuna kadagiti karnero ken kadagiti kalding, pirak ken balitok, kadagiti lallaki nga adipen ken kadagiti babbai nga adipen, ken kadagiti kamelio ken kadagiti asno. **36** Ni Sarah nga asawa ti apok ket nangipasngay iti maysa a lalaki kenni amongko idi baketen isuna, ket intedna amin a banbanag a sanikuana kenkuana. **37** Pinagsapatanak ti apok, a kinunana, 'Masapul a saanka a mangala iti asawa a para iti anakko manipud kadagiti annak a babbai dagiti taga-Canaan, daga a nangaramidak iti pagtaengak. **38** Ngem ketdi, masapul a mapanka iti pamilia ni tatangko, ken kadagiti kabagiak, ket mangalaka iti asawaen ti anakko.' **39** Kinunak iti apok, 'Nalabit a saanto a sumurot kaniak ti babai. **40** Ngem kinunana kaniak, 'Ni Yahweh, a pagtultulnogak, ket ibaonnanto ti anghelna a kumuyog kenka ket pagballigiennanto ti dalanmo, tapno iti kasta ket mangalaka iti asawaen ti anakko manipud kadagiti kabagiak ken manipud iti linya ti pamilia ni tatangko. **41** Ngem mawayawayaankanto manipud iti sinapataam kaniak no mapanka kadagiti kabagiak ket saanda nga ited isuna kenka. Ket mawayawayaankanto manipud iti sinapataam kaniak.' **42** Simmangpetak ngarud ita nga aldaw iti ayan ti ubbog, ket kinunak, 'O Yahweh, Dios ti apok a ni Abraham, pangngaasim, no pudno a panggepmo a pagballigien ti panagdaliasatko— **43** addaak ditoy nga agtaktakder iti abay ti ubbog—Ti koma balasang nga umay agsakdo, iti babai a pangibagaak, “Pangngaasim ta ikkannak iti bassit a danum nga inumek manipud dita karambam,” **44** ti babai a mangibaga kaniak, “Uminomka, ket sumakdoakto met para kadagiti kameliom”— ket isuna ti babai nga inkapinili, Yahweh, para iti putot ti apok.' **45** Sakbay pay a nalpasak nga agsarita iti pusok, pagammoan, simmangpet ni Rebecca nga awitna ti karambana iti abagana ket simmalog idiay ubbog ket nagsakdo. Isu a kinunak kenkuana, 'Pangngaasim ta painumennak.' **46** Dagus nga imbabana ti karambana manipud iti abagana ket kinunana, 'Uminumka, ket painumek met dagiti kameliom.' Imminomak ngarud, ket pinainomna met dagiti kamelio. **47** Ket dinamagko kenkuana, 'Siasino ti akin anak kenka? Kinunana, 'Putotnak ni Betuel a putot ni Nahor, nga impasngay ni Milca kenkuana.' Ket inkabilko ti aritos iti agongna ken dagiti pulseras kadagiti takiagna. **48** Kalpasanna, nagkurnoak ket nagdaydayawak kenni Yahweh, indaydayawko ni Yahweh a Dios ti apok a ni Abraham, nga isu iti nangidalan kaniak iti umno a dalan tapno masarakak ti anak dagiti kabagian ti amongko para iti anakna. **49** Ita ngarud, no nakasaganakayo a mangpadayaw iti apok babaen iti kinapudnoyo ken kinamapagtalkan iti pamilya, ibagayo kaniak. Ngem no saan, ibagayo kaniak, tapno ammok ti aramidek.” **50** Ket simmungbat da Laban ken Betuel a kinunada, “Ti banag ket naggapu kenni Yahweh; saankami a mabalin nga agsarita iti nasayaat wenno dakes kenka. **51** Adtoy ni Rebecca iti sangoanam. Alaem isuna ket mapankayo, tapno agbalin nga asawa ti anak ti apom, kas imbaga ni Yahweh.” **52** Idi nangngegan ti adipen ni Abraham dagiti sinaoda, nagpakleb iti daga para kenni Yahweh. **53** Inruar ti adipen dagiti banbanag a pirak, ken banbanag a balitok, ken pagan-anay, ket intedna kenni Rebecca. Inikkanna met iti napapateg a sagut ti kabsatna a lalaki ken ni nanangna. **54** Ket nangan ken imminom isuna ken dagiti lallaki a kaduana. Ket nagtalinaedda sadiay iti nagpatnag, ket idi bimmangonda iti kabigatan, kinunana, “Palubosandak a mapan iti apok.” **55** Kinuna ti kabsat a lalaki ken ti nanang ni Rebecca, “Agtalinaed pay koma ti balasang kadakami iti sumagmamano pay nga al-aldaw, uray sangapulo laeng. Kalpasan dayta, mabalinna ti mapan.” **56** Ngem kinunana kadakuada, “Saandak a lappedan, agsipud ta pinagballigi ni Yahweh ti panagdaliasatko. Palubosandak a pumanaw tapno mapanak kenni amongko.” **57** Kinunada, “Ayabanmi ti balasang ket saludsodenmi isuna.” **58** Isu nga inayabanda ni Rebecca ket sinaludsodda kenkuana, “Sumurotka kadi iti daytoy a lalaki?” Simmungbat isuna, “Sumurotak.” **59** Pinalubosanda ngarud ni Rebecca, a kaduana dagiti adipenna a babbai, iti panagdaliasatna a kadua ti adipen ni Abraham ken dagiti lallaki a kaduana. **60** Binendisionanda ni Rebecca, a kinunada kenkuana, “Kabsatmi a babai, agbalinka koma nga ina iti rinibribu ti sangapulo a ribu, ken tagikuaen koma dagiti pulim ti ruangan dagiti manggura kadakuada.” **61** Kalpasanna, nagrubbuat ni Rebecca ket insaganana ken dagiti adipenna a babbai dagiti kamelio, ket simmurotda iti lalaki. Kastoy ti panangala ti adipen kenni Rebecca, ket napan iti dalanna. **62** Ita, ni Isaac ket agnanaed idiay Negeb, ket kasubsublina laeng manipud Beer-lahai-roi. **63** Rimmuar ni Isaac tapno mapan agpanunot iti kataltalunan iti rabii, ket idi timmangad isuna ken kimmita, pagammoan ket adda nakitana a sumagmamano a kamelio

a sumungsungad! **64** Kimmita ni Rebecca, ket idi nakitana ni Isaac, limmagto nga immulog iti kamelio. **65** Kinunana iti adipen, “Siasino dayta a lalaki a magmagna idiay taltalon a sumabat kadatayo?” Kinuna ti adipen, “Ti apok.” Isu nga innalana ti dalungdongna, ket inabbunganna ti ulona. **66** Imbaga ti adipen kenni Isaac dagiti amin a banbanag nga inaramidna. **67** Ket impan ni Isaac ni Rebecca idiay tolda ni Sarah nga inana ket innalana daytoy, ket nagbalin nga asawana ken inayatna. Naliwliwa ngarud ni Isaac kalpasan a natay ni nanangna.

25 Nangala ni Abraham iti sabali pay nga asawana; ti naganna ket Ketura. **2** Inyanakna da Zimran, Jocsan, Medan, Midian, Isbac, ken Sua. **3** Ni Jocsan ti ama da Seba ken Dedan. Dagiti kaputotan ni Dedan ket dagiti tattao nga Assurim, dagiti Letusim ken dagiti Leummim. **4** Dagiti putot a lallaki ni Midian ket da Efa, Efer, Hanoc, Abida ken Eldaa. Amin dagitoy ket nagtaud iti puli ni Ketura. **5** Inted ni Abraham amin a sanikuana kenni Isaac. **6** Nupay kasta, kabayatan a sibibiag pay laeng isuna, inikkanna kadagiti sagut dagiti annakna a lallaki kadagiti dadduma nga assawana ken imbaonna ida iti nga adda iti daya, nga adayo manipud kenni Isaac, a putotna. **7** Dagitoy dagiti aldaw dagiti tawen iti panagbiag ni Abraham, 175 a tawen. **8** Inyanges ni Abraham ti maudi nga angesna ket natay iti nasayaat a tawen iti kinalakay, lakay a napnoan iti biag, ket naitipon isuna kadagiti tattaona. **9** Intabon isuna da Isaac ken Ismael a putotna idiay rukib ti Macpela, iti talon ni Efron nga anak ni Zohar a Heteo, nga asideg iti Mamre. **10** Ginatang ni Abraham daytoy a talon manipud kadagiti annak a lallaki ni Het. Naitabon ni Abraham sadiay kasta met ni Sarah nga asawana. **11** Kalpasan iti ipapatay ni Abraham, binendisionan ti Dios ni Isaac nga anak ni Abraham, ket nagnaed ni Isaac iti asideg ti Beer-lahai-roi. **12** Ita, dagitoy dagiti kaputotan ni Ismael, nga anak ni Abraham, nga inyanak ni Hagar, nga Egipcio nga adipen ni Sarah, kenni Abraham. **13** Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annak a lallaki ni Ismael, segun iti panagsasarunoda a naiyanak: ni Nebayot-ti inauna nga anak ni Ismael, Kedar, Adbeel, Mibsam, **14** Misma, Duma, Masa, **15** Hadad, Tema, Jetur, Nafis ken Kedema. **16** Dagitoy dagiti annak a lallaki ni Ismael, ken dagitoy dagiti nagnaganda, a nagtaudan dagiti barrioda, ken dagiti kamkampoda; sangapulo ket dua a prinsipe segun kadagiti tribuda. **17** Dagitoy dagiti tawtawen iti panagbiag ni Ismael, 137 a tawen: inyangesna ti maudi nga angesna ket natay, ket naitipon kadagiti tattaona. **18** Nagnaed dagiti kaputotanna manipud iti Havila agingga iti Sur, nga asideg ti Egipto, nga agturong iti Asiria. Nagbiagda nga addaan iti gura iti tunggal maysa. **19** Dagitoy dagiti pasamak maipapan kenni Isaac a putot ni Abraham. Ni Abraham ti ama ni Isaac. **20** Agtawen iti uppat a pulo ni Isaac idi inasawana ni Rebecca nga anak a babai ni Betuel nga Arameo iti Padan-aram ken kabsat a babai ni Laban nga Arameo. **21** Nagkararag ni Isaac kenni Yahweh para iti asawana gapu ta awan iti anakna, ket sinungbatan ni Yahweh ti kararagna, ket nagsikog ni Rebecca nga asawana. **22** Agginginnubal dagiti ubbing a sikogna, ket kinunana, “Apay a mapaspasamak kaniak daytoy?” Indawatna kenni Yahweh ti maipanggep iti daytoy. **23** Kinuna ni Yahweh kenkuana, “Dua a nasion ti adda iti aanakam, ken dua a tattao ti agsinanto nga agtaud kenka. Napigpigsanto ti maysa a tao ngem iti maysa, ken pagserbianto ti inauna ti ub-ubing.” **24** Idi tiempon ti panaganakna, singin gayam ti adda iti aanakanna. **25** Ket rimmuar ti immun-una a nalabaga ti kudilna a kasla dutdotan a pagan-anay. Pinanagananda isuna iti Esau. **26** Kalpasan dayta, rimmuar ti kabsatna a lalaki. Ig-iggamanna ti mukod ni Esau. Napanaganan isuna iti Jacob. Agtawen iti innem a pulo ni Isaac idi inyanak ti asawana dagiti singin. **27** Dimmakkel dagiti lallaki, ket nagbalin ni Esau a nalaing a mangnganup, maysa a lalaki iti tay-ak; ngem ni Jacob ket naulimek a tao ken ad-adda nga agigian iti ayan dagiti tolda. **28** Ita, ay-ayaten ni Isaac ni Esau gapu ta kankanenna dagiti ayup a maan-anupan ni Esau, ngem ay-ayaten ni Rebecca ni Jacob. **29** Ita, aglutluto ni Jacob iti bukbukel. Simmangpet ni Esau manipud iti talon, ket uray la kimmapsut gapu iti bisin. **30** Kinuna ni Esau kenni Jacob, “Pakanennak man iti dayta a nalabaga a bukel. Pangngaasim, nabannogak unay!” Dayta ti makagapu a napanaganan isuna iti Edom. **31** Kinuna ni Jacob, “Ilakom nga umuna kaniak ti karbengam a kas inauna nga anak.” **32** Kinuna ni Esau, “Kitaem, dandani-akon a matay. Ania pay ti pategna kaniak ti karbengak a kas inauna nga anak?” **33** Kinuna ni Jacob, “Agsapataka nga umuna kaniak,” isu a sinapataan ni Esau ti karina ket iti kasta a wagas, inlakona kennu Jacob ti karbenganna a kas inauna nga anak. **34** Inikkan ni Jacob ni Esau iti tinapay ken ti naipaburek a nalabaga a bukbukel. Nangan isuna ken imminum, kalpasanna ket timmakder ken napan iti dalanna. Iti kastoy a wagas, tinagibassit ni Esau ti karbenganna a kas inauna nga anak.

26 Ita, adda napasamak a panagbisin iti daga, malaksid iti immuna a panagbisin a napasamak kadagidi al-aldaw ni Abraham. Napan ni Isaac kenni Abimelec nga ari dagiti Filisteo idiay Gerar. **2** Ita, nagparang ni Yahweh kenkuana ket kinunana, “Saanka a mapan idiay Egipto; agnaedka iti daga nga imbagak kenka a pagnaedam. **3** Agtalinaedka iti daytoy a daga, ket addaakto kenka ken bendisionankanto; ta kenka ken kadagiti kaputotamto, itedkonto amin dagitoy a dagdaga, ken tungpalekto ti kari a sinapataak kenni Abraham nga amam. **4** Paadduekto dagiti kaputotam a kas kadagiti bituen iti langit, ken itedkonto kadagiti kaputotam amin dagitoy a dagdaga. Mabendisionanto amin a nasion iti daga babaen kadagiti kaputotam. **5** Aramidek daytoy gapu ta nagtulnog ni Abraham iti timekko ken tinungpalna dagiti pagannurotak, dagiti bilinko, dagiti alagadek, ken dagiti lintegko.” **6** Nagnaed ngarud ni Isaac idiay Gerar. **7** Idi dinamag kenkuana dagiti lallaki iti dayta a lugar ti maipanggep iti asawana, kinunana, “Kabsatko isuna.” Mabuteng isuna a mangibaga nga, “Asawak isuna,” gapu ta ti napanunotna, “Papatayendak dagiti lallaki iti daytoy a lugar tapno alaenda ni Rebecca, gapu ta napintas unay isuna.” **8** Kalpasan iti nabayag a tiempo a kaadda ni Isaac sadiay, nairana a timman-aw ni Abimelec nga ari dagiti Filisteo iti tawa. Nakitana a lalailoen ni Isaac ni Rebecca nga asawana. **9** Inayaban ni Abimelec ni Isaac ket kinunana, “Kitaem, awan dua dua nga asawam isuna. Apay nga imbagam a, 'Kabsatko isuna'?” Kinuna ni Isaac kenkuana, **10** “Gapu ta napanunotko a mabalin a papatayendak ti siasinoman tapno maalada isuna.” Kinuna ni Abimelec, “Ania daytoy nga inaramidmo kadakami? Mabalin a maysa kadagiti tattao ket silalakada a kinaidda ti asawam ket no napasamak ti kasta, nganngani nakami nga insarsarak iti pakabasolanmi.”

11 Isu a binallaagan ni Abimelec dagiti amin a tattao a kinunana, “Siasinoman a mangsagid iti daytoy a lalaki wenno iti asawana ket siguradonto a mapapatay. **12** Nagmula ni Isaac kadagiti mulmula iti dayta a daga ken nagapit iti dayta met laeng a tawen iti mamingasut a kaadu, gapu ta binendisionan ni Yahweh isuna. **13** Nagbalin a nabaknang ti lalaki, ken rimmang-ay a rimmang-ay inggana a nagbalin isuna a naindaklan unay. **14** Addaan isuna kadagiti adu a karnero, ken bakbaka, ken dakkel a sangkabalayan. Ket immapal dagiti Filisteo kenkuana. **15** Ita, amin dagiti bubon a kinali dagiti adipen ni amana kadagidi al-aldaw ni Abraham nga amana, ket sinullatan dagiti Filisteo babaen iti pananggaburda kadagitoy iti daga. **16** Kinuna ni Abimelec kenni Isaac, “Umadayoka kadakami, ta nabilbilegka nga adayo ngem kadakami.” **17** Isu a pimmanaw ni Isaac manipud sadiay ket nagkampo idiay tanap ti Gerar, ket nagnaed sadiay. **18** Kinali manen ni Isaac dagiti bubon, a kinalida kadagidi al-aldaw ni Abraham nga amana. Sinullatan dagitoy dagiti Filisteo kalpasan ti ipapatay ni Abraham. Pinanaganan ni Isaac dagiti bubon iti isu met laeng a nagnagan nga impanagan ti amana kadagitoy. **19** Idi nagkali dagiti adipen ni Isaac idiay tanap, nakasarakda sadiay iti bubon ti agay-ayus a danum. **20** Nakiapa dagiti agpaspastor a taga-Gerar kadagiti agpaspastor ni Isaac ket kinunada, “Kukuami daytoy a danum.” Isu a pinanaganan ni Isaac dayta a bubon iti “Esek,” gapu ta nakiapada kenkuana. **21** Kalpasanna, nangkalida iti sabali pay a bubon, ket pinagaapanda manen dayta, isu a pinanaganan dayta a bubon iti “Sitnah.” **22** Pimmanaw isuna sadiay ket nangkalida iti sabali pay a bubon, ngem saandan a pinagaapaan dayta. Isu a pinanaganannam daytoy iti Rehobot, ket kinunana, “Ita nangaramid ni Yahweh iti lugar para kadatayo, ket rumang-aytayonto iti daga. **23** Ket manipud sadiay, simmang-at ni Isaac idiay Beerseba. **24** Nagparang ni Yahweh kenkuana iti dayta met laeng a rabii ket kinunana, “Siak ti Dios ni Abraham nga amam. Saanka nga agbuteng, ta addaak kenka ken bendisionankanto ken paadduek dagiti kaputotam, gapu kenni Abraham nga adipenko.” **25** Nangbangon ni Isaac iti altar sadiay ket immawag isuna iti nagan ni Yahweh. Sadiayna nga impatakder ti kampona, ket nagkali dagiti adipenna iti bubon. **26** Kalpasanna, napan ni Abimelec kenkuana manipud Gerar, a kaduana ni Ahuzzat a gayyemna, ken ni Ficol a kapitan ti armadana. **27** Kinuna ni Isaac kadakuada, “Apay nga immaykayo kaniak, idinto a kagurguradak ken pinapanawdak manipud kadakayo?” **28** Ket kinunada, “Nalawag a nakitami nga adda ni Yahweh kenka. Isu nga inkeddengmi a masapul nga adda kari iti nagbaetantayo, wen, iti nagbaetantayo. Isu a mangaramidtayo iti katulagan, **29** a saannakaminto a dangran, a kas iti saanmi a panangdangran kenka, ken kas iti panangtratomi kenka iti nasayaat ken pinapanawdaka nga addaan kapia. Pudno, binendisionannaka ni Yahweh.” **30** Nangisagana ngarud ni Isaac iti padaya para kadakuada, ket nangan ken imminumda. **31** Bimmangonda a nasapa iti bigbigat ket nagsapatada iti kari iti tunggal maysa. Kalpasanna, pinalubosan ida ni Isaac a pumanaw, ket pinanawanda isuna nga addaan kapia. **32** Iti dayta met laeng nga aldaw, dimteng dagiti adipen ni Isaac ket imbagada kenkuana ti maipanggep iti bubon a kinalida. Kinunada, “Adda nasarakanmi a danum.” **33** Pinanaganana ti bubon iti Seba, isu a ti nagan dayta a siudad ket Beerseba agingga kadagitoy nga aldaw. **34** Idi agtawen ni Esau iti uppat a pulo, inasawana ni Judit a putot a babai ni Beeri a Heteo, kasta met ni Basemat a putot a babai ni Elon a Heteo. **35** Ket ladingit ti impapaayda kada Isaac ken Rebecca.

27 Idi lakayen ni Isaac ket nakudrepen dagiti matana isu a saanen a makakita, inayabanna ni Esau, ti inauna nga anakna, ket kinunana kenkuana, “Anakko.” Kinunana kenkuana, “Adtoyak.” **2** Kinunana, “Kitaem lakayakon. Diak ammo ti aldaw ti ipapatayko. **3** Isu nga alaem dagiti igammo, ti pagikkan dagiti baim kasta met ti panam, ket mapanka iti tay-ak ket iyanupannak. **4** Mangisaganaka iti naimas a taraon para kaniak, ti potahe a pagaayatko, ken iyegmo kaniak tapno kanek ket bendisionanka sakbay a matayak.” **5** Ita, nangngeg ni Rebecca daytoy idi nagsao ni Isaac kenni Esau nga anakna. Napan ni Esau iti tay-ak tapno aganup iti atap nga ayup ket iyawidna. **6** Nagsao ni Rebecca kenni Jacob nga anakna a kinunana, “Kitaem, nanggegko a nagsao ti amam kenni Esau a kabsatmo. **7** Kinunana, "Iyanupannak ket isaganaannak iti naimas a taraon, tapno kanek ket bendisionanka iti imatang ni Yahweh sakbay iti ipapatayko.' **8** Ita ngarud, anakko, tungpalem no ania ti ibilinko kenka. **9** Mapanka iti ayan dagiti arban, ket iyalaannak iti dua a napipintas nga urbon a kalding; ket lutoek dagitoy iti naimas a taraon para ti amam, a kas iti pagaayatna. **10** Ipanmonto daytoy iti amam, tapno kanenna, tapno bendisionannaka sakbay ti ipapatayna. **11** Kinuna ni Jacob kenni Rebecca nga inana, “Kitaem, ni Esau a kabsatko ket barbonan a lalaki, ken siak ket lalaki nga addaan iti nalamuyot a kudil. **12** Nalabit nga arikapennakto ti amak, ket kaslaakto manangallilaw kenkuana. Lunodto ti iyegko iti bagik a saan ket a bendision. **13** Kinuna ti inana kenkuana, “Anakko, bay-am nga agtinnag ti aniaman a lunod kaniak. Basta tungpalem ti imbagak, ket mapanmo alaen dagiti imbagak ket iyegmo kaniak.” **14** Napan ngarud ni Jacob ket nangala kadagiti urbon a kalding ket impanna dagitoy iti inana, ket nangisagana ni inangna iti naimas a taraon, a kas iti pagaayat ti amana. **15** Innala ni Rebecca dagiti kapipintasan a pagan-anay ni Esau nga inauna nga anakna, nga adda kenkuana iti uneg ti balay, ket insuotna dagitoy kenni Jacob nga in-inaudi nga anakna. **16** Inkabilna kadagiti ima ni Jacob dagiti lalat dagiti urbon a kalding ken iti nalamuyot a paset ti tenggedna. **17** Inkabil ni Rebecca ti naimas a taraon ken ti tinapay nga insaganana iti ima ti anakna a ni Jacob. **18** Napan ni Jacob kenni amana ket kinunana, “Amak.” Kinunana, “Adtoyak; siasinoka, anakko?”' **19** Kinuna ni Jacob iti amana, “Siak ni Esau nga inauna nga anakmo; inaramidkon kas imbagam kaniak. Ita agtugawka ket manganka iti naanupak, iti kasta ket bendisionannak.” **20** Kinuna ni Isaac iti anakna, “Kasano a nakabirukka a dagus, anakko? Kinunana, “Gapu ta inyeg kaniak daytoy ni Yahweh a Diosmo.” **21** Kinuna ni Isaac kenni Jacob, “Umasidegka kaniak, tapno maarikapka, anakko, ket ammoek no pudno a sika ti anakko a ni Esau wenno saan.” **22** Immasideg ni Jacob iti amana a ni Isaac; ket inarikap ni Isaac isuna ket kinunana, “Ti timek ket timek ni Jacob, ngem dagiti ima ket dagiti ima ni Esau.” **23** Saan a nailasin ni Isaac isuna, gapu ta dagiti imana ket barbonan, a kas kadagiti ima ti kabsatna a ni Esau, isu a binendisionan isuna ni Isaac. **24** Kinunana, “Pudno kadi a sika ti anakko a ni Esau?” Ket kinunana,

“Siak.” **25** Kinuna ni Isaac, “Iyegmo ti taraon kaniak, ket manganak iti naanupam, tapno bendisionanka.” Impan ni Jacob ti taraon kenkuana. Nangan ni Isaac, ket nangiyeg pay ni Jacob iti arak, ket imminum isuna. **26** Kalpasanna, kinuna ni Isaac nga amana kenkuana, “Umasidegka itan ket agkannak, anakko.” **27** Immasideg ni Jacob ket inagkanna isuna, ket naangotna ti angot dagiti pagan-anayna ket binendisionanna isuna. Kinunana, “Kitaem, ti ayamuom ti anakko ket kas iti ayamuom ti taltalon a benindisionan ni Yahweh. **28** Ikkannaka koma ti Dios ti bingaymo kadagiti linnaaw ti langit, bingaymo iti kinadam-eg ti daga, ken nawadwad a bukel ken baro nga arak. **29** Pagserbiannaka koma dagiti tattao ken agdumog koma kenka dagiti pagilian. Iturayam koma dagiti kakabsatmo, ken agdumog koma kenka dagiti annak a lallaki ti inam. Tunggal maysa koma a mangilunod kenka ket mailunod; tunggal maysa koma a mangbendision kenka ket mabendisionan. **30** Apaman a binendisionan ni Isaac ni Jacob, ken kapanpanaw la unay ni Jacob iti imatang ti amana a ni Isaac - isu met ti isasangpet ni Esau a kabsatna manipud iti panaganupna. **31** Nagluto met isuna iti naimas a taraon ket impanna daytoy iti amana. Kinunana iti amana, “Ama, bumangonka ket manganka iti naanupan toy anakmo, iti kasta ket bendisionannak.” **32** Kinuna ni Isaac nga amana kenkuana, “Siasinoka?” Kinunana, “Siak ti anakmo, ti inaunam a ni Esau.” **33** Nagpigerger ni Isaac iti kasta unay ket kinunana, “Siasino ti nanganup iti daytoy ket inyegna kaniak? Kinnanko amin daytoy sakbay nga immayka, ket binendisionakon isuna. Pudno, mabendisionan isuna.” **34** Idi nangngeg ni Esau dagiti sao ti amana, nagsangit isuna iti kasta unay ken nasaem ti panagsangitna, ket kinunana iti amana, “Bendisionannak met, amak.” **35** Kinuna ni Isaac, “Immay ditoy ti kabsatmo a nangallilaw ket innalanan ti bendisionmo.” **36** Kinuna ni Esau, “Saan kadi a rebbengna a napanaganan isuna iti Jacob? Ta inallilawnakon iti namindua. Innalana ti karbengak a kas inauna nga anak, ket ita, innalana ti bendisionko.” Ket kinunana pay, “Saanka kadi a nangibati iti bendision para kaniak? **37** Simmungbat ni Isaac a kinunana kenni Esau, “Kitaem, inaramidko isuna a mangituray kenka, ken intedko kenkuana amin a kakabsatna a kas adipenna. Ken inikkak isuna kadagiti bukel ken baro nga arak. Ania pay ngay iti maaramidko para kenka, anakko?” **38** Kinuna ni Esau iti amana, “Awan kadin iti uray maysa laeng a bendision para kaniak, amak? Bendisionannak, uray siak met, amak.” Nagsangit iti napigsa ni Esau. **39** Simmungbat ni Isaac nga amana ket kinunana kenkuana, “Kitaem, ti disso a pagnaedamto ket adayonto manipud iti kinabaknang ti daga, adayo manipud ti linnaaw iti tangatang. **40** Agbiagkanto babaen iti kampilam, ken pagserbiamto ti kabsatmo. Ngem no bumusorka, ikkatemto ti sangolna manipud ti tenggedmo. **41** Ginura ni Esau ni Jacob gapu iti bendision nga inted ti amana kenkuana. Imbaga ni Esau iti pusona, “Dagiti al-aldaw a panagladingit para iti amak ket umasidegen; kalpasan dayta, papatayekto ti kabsatko a ni Jacob. **42** Naidanon kenni Rebecca dagiti sao ti inauna nga anakna a ni Esau. Isu a nangibaon iti mapan mangayab kenni Jacob nga in-inaudi nga anakna ket kinunana kenkuana, “Kitaem, ni kabsatmo nga Esau ket liwliwaenna ti bagina maipanggep kenka babaen iti panagpangpanggepna a mangpapatay kenka. **43** Ita ngarud, anak ko, tungpalennak ket umadayoka nga agturong idiay ayan ni Laban a kabsatko, idiay Haran. **44** Agtalinaedka kenkuana sadiay iti sumagmamano nga aldaw, **45** inggana a bumaaw ti pungtot ti kabsatmo, aginggana a mapukaw ti unget ti kabsatmo kenka, ket malipatanna ti inaramidmo kenkuana. Kalpasanna, mangibaonakto iti mapan mangisubli kenka ditoy. Apay koma ta mapukawkayo nga agpadpada iti maymaysa nga aldaw? **46** Kinuna ni Rebecca kenni Isaac, “Napunnoanakon iti biag gapu kadagiti annak a babbai dagiti Heteo. No mangasawa ni Jacob iti maysa kadagiti annak a babbai dagiti Heteo, kasla kadagitoy a babbai, sumagmamano kadagiti annak a babbai ti daga, ania ngay ti nasayaat a pagbanagan iti biag para kaniak?

28 Inayaban ni Isaac ni Jacob, binendisionanna isuna, ken binilinna isuna, “Masapul a saanka a mangala ti asawam manipud kadagiti Canaaneo a babbai. **2** Tumakderka, mapanka idiay Padan Aram, idiay balay ni Betuel nga ama ti inam, ket mangalaka iti asawam sadiay, maysa kadagiti annak a babbai ni Laban a kabsat ti inam. **3** Bendisionannaka koma ti Dios a Mannakabalin-amin, pagbalinennaka a nabunga ken paaduennaka, tapno agbalinka a rineprep ti tattao. **4** Itedna koma kenka ti bendision ni Abraham, kenka, ken kadagiti kaputotamto, tapno matawidmo ti daga a nagnanaedam nga inted ti Dios kenni Abraham. **5** Imbaon ngarud ni Isaac ni Jacob nga umadayo. Napan ni Jacob idiay Padan Aram, iti ayan ni Laban nga anak ni Betuel nga Arameo, a kabsat ni Rebecca nga ina da Jacob ken Esau. **6** Ita, nakita ni Esau a binendisionan ni Isaac ni Jacob ket imbaonna idiay Padan-aram tapno mangala iti asawana sadiay. Nakitana met a binendisionan ni Isaac isuna ken binilinna a kunana, “Masapul a saanka a mangala iti asawam manipud kadagiti babbai iti Canaan.” **7** Nakita met ni Esau a tinungpal ni Jacob ti amana ken ti inana, ket napan idiay Padan-aram. **8** Nakita ni Esau a saan a naay-ayo ni Isaac nga amana kadagiti babbai iti Canaan. **9** Isu a napan isuna kenni Ismael, ket innalana a kas asawana ni Mahalat a kabsat ni Nebayot a putot ni Ismael, a putot ni Abraham, malaksid kadagiti addan nga assawana. **10** Pimmanaw ni Jacob idiay Beerseba ket nagturong idiay Haran. **11** Nakadanun isuna iti maysa a lugar ket nagpatpatnag sadiay, gapu ta limneken ti init. Nangala isuna iti maysa kadagiti bato iti dayta a disso, impunganna daytoy, ket nagidda iti dayta a disso tapno maturog. **12** Nagtagtagainep isuna ket nakitana ti maysa nga agdan a nakapasdek iti rabaw ti daga. Nakadanun ti murdongna idiay langit ket ngumato ken bumaba dagiti anghel ti Dios iti daytoy. **13** Pagammoan, nagtakder ni Yahweh iti ngatoen daytoy ket kinunana, “Siak ni Yahweh a Dios ni Abraham nga amam, ken ti Dios ni Isaac. Itedkonto kenka ken kadagiti kaputotam ti daga a pagid-iddaam. **14** Kaslanto tapok iti daga dagiti kaputotam, ket agwaraskayto iti adayo; iti laud, iti daya, iti amianan ken iti abagatan. Kenka ken kadagiti kaputotam ket mabendisionanto dagiti amin a pamilia iti daga. **15** Kitaem, addaak kenka, ket aywanankanto iti sadinoman a papanam. Iyegkanto manen iti daytoy a daga; ta saankanto a panawan. Aramidekto amin nga inkarik kenka.” **16** Nakariing ni Jacob iti pannaturogna, ket kinunana, “Awan duadua nga adda ditoy a disso ni Yahweh, ket saanko a napanunot dayta.” **17** Nagbuteng isuna ket kinunana, “Anian a nakabutbuteng daytoy a disso! Daytoy ket awanen sabali no di ti balay ti Dios. Daytoy

ti ruangan ti langit." **18** Nagriing ni Jacob iti nasapa ket innalana ti bato a nagpungananna. Impasdekna a kas adigi ket binukbukanna iti lana ti rabaw daytoy. **19** Pinanagananna dayta a lugar iti Betel, ngem ti sigud a nagan dayta a siudad ket Luz. **20** Nagsapata ni Jacob a kunana, "No kaduaannak ti Dios ken salaknibannak iti daytoy a dalan a pagpagnaak, ken ikkannak iti tinapay a kanek, ken pagan-anay nga ikawesko, **21** iti kasta ket makasangpetak a sitatalged idiay balay ni amak, ni Yahweh ti agbalinto a Diosko. **22** Ket daytoy a bato nga impasdekko a kas adigi ket agbalinto a nasagradoan a bato. Manipud iti tunggal banag nga itedmo kaniak, sigurado nga isublikto kenka ti apagkapullo."

29 Ket intuloy ni Jacob ti panagdaliasatna ket nakadanun iti daga dagiti tattao iti daya. **2** Idi kimmita isuna, nakakita iti bubon iti tay-ak, ket adda nakitana a tallo nga arban dagiti karnero nga agid-idda iti abay ti bubon. Ta manipud iti dayta a bubon ket painumenda dagiti arban, ket dakkel ti bato nga adda iti sungaban ti bubon. **3** No kasta naurnongen dagiti amin nga arban sadiay, itulid dagiti agpaspastor ti bato manipud iti sungaban ti bubon ket painumenda dagiti karnero, ket ikabilda manen ti bato iti sungaban ti bubon, a sigud nga ayanna. **4** Kinuna ni Jacob kadakuada, "Kakabsatko, taga-anokayo?" Ket kinunada, "Taga-Harankami." **5** Kinunana kadakuada, "Am-ammoyo kadi ni Laban nga anak ni Nahor?" Kinunada, "Am-ammomi isuna." **6** Kinunana kadakuada, "Nasayaat kadi ti kasasaadna?" Kinunada, "Nasayaat ti kasasaadna, ken, kumitaka sadiay, um-umay ni Raquel nga anakna agraman dagiti karnero." **7** Kinuna ni Jacob, "Kitaenyo, tengnga ti aldaw tatta. Saan pay a daytoy ti umno nga oras a maurnong dagiti arban. Masapul a painumenyo dagiti karnero ket kalpasanna, mapankayo ket bay-anyo ida nga agarab." **8** Kinunada, "Saanmi a mabalin a painumen dagiti karnero agingga a saan pay a naurnong amin dagitoy. Ket itulidto dagiti lallaki ti bato manipud iti sungaban ti bubon, ket painumenminto dagiti karnero." **9** Kabayatan a makisarsarita pay laeng ni Jacob kadakuada, dimteng ni Raquel agraman dagiti karnero ni tatangna, ta ipaspastorna dagitoy. **10** Idi nakita ni Jacob ni Raquel a putot a babai ni Laban a kabsat ti inana, ken dagiti karnero ni Laban, immasideg ni Jacob, intulidna ti bato manipud iti sungaban ti bubon ket pinainumna dagiti arban ni Laban a kabsat ti inana. **11** Inagkan ni Jacob ni Raquel ket nagsangit iti napigsa. **12** Imbaga ni Jacob kenni Raquel a kabagian isuna ti amana, ken isuna ket anak ni Rebecca. Kalpasanna, nagtaray ni Raquel ket napanna imbaga kenni tatangna. **13** Idi nangngeg ni Laban ti damag maipanggep kenni Jacob nga anak ti kabsatna a babai, nagtaray isuna a nangsabat kenkuana, inarakupna, inagkanna, ken inkuyogna iti balayna. Imbaga ni Jacob kenni Laban amin dagitoy a banbanag. **14** Kinuna ni Laban kenkuana, "Pudno a sika ket tulang ken lasagko." Ket nakipagnaed ni Jacob kenkuana iti agarup maysa a bulan. **15** Kalpasanna, kinuna ni Laban kenni Jacob, "Gapu ta kabagianka, rumbeng kadi nga agserbika kaniak nga awan aniamanna? Ibagam kaniak, ania ti kayatmo nga itedko kas tangdanmo?" **16** Ita, addaan ni Laban iti dua a putot a babbai. Ti nagan ti inauna ket Lea, ken ti nagan ti inaudi ket Raquel. **17** Napungay dagiti mata ni Lea, ngem napintas ti pammagi ken langa ni Raquel. **18** Inayat ni Jacob ni Raquel, isu a kinunana, "Agserbiak kenka iti pito a tawen para kenni Raquel, nga inaudi nga anakmo." **19** Kinuna ni Laban, "Nasaysayaat nga itedko isuna kenka, ngem ti itedko isuna iti sabali a lalaki. Makipagnaedka kaniak." **20** Isu a nagserbi ni Jacob iti pito a tawen para kenni Raquel; ket kasla bassit laeng nga aldaw dagitoy kenkuana, gapu iti ayatna para kenkuana. **21** Kalpasanna ket kinuna ni Jacob kenni Laban, "Itedmo kaniak ti asawak, ta naan-anayen dagiti aldawko - iti kasta ket maasawak isuna." **22** Inummong ngarud ni Laban dagiti amin a tattao iti dayta a lugar ket nagpadaya. **23** Iti rabii, innala ni Laban ni Lea a putotna ket impanna kenni Jacob ket kinaiddana daytoy. **24** Inted met ni Laban ni Zilpa nga adipenna a babai kenni Lea a putotna nga agbalin nga adipen ni Lea. **25** Iti agsapa, ni Lea met gayam ti adda! Kinuna ni Jacob kenni Laban, "Ania daytoy nga inaramidmo kaniak? Saan kadi a nagserbiak kenka para kenni Raquel? Apay ngarud nga inallilawnak?" **26** Kinuna ni Laban, "Saanmi a kaugalian nga ited ti inaudi nga anak a babai sakbay ti inauna. **27** Palpasem ti makalawas a rambak ti kasar para iti daytoy nga anakko, ket itedminto met kenka ti maysa pay kas kasukat ti panagserbim kaniak iti pito pay a tawen." **28** Kasta ngarud ti inaramid ni Jacob, ket lineppasna ti makalawas a rambak para kenni Lea. Kalpasanna, inted ni Laban kenni Jacob ni Raquel a putotna kas maysa pay nga asawa daytoy. **29** Inted met ni Laban ni Bilha nga adipenna a babai kenni Raquel tapno agbalin nga adipenna. **30** Isu nga inasawa met ni Jacob ni Raquel, ngem ad-adda nga inayatna ni Raquel ngem ni Lea. Nagserbi ngarud ni Jacob kenni Laban iti pito pay a tawen. **31** Nakita ni Yahweh a saan nga inayat ni Jacob ni Lea, isu a pinagsikogna daytoy, ngem ni Raquel ket awanan iti anak. **32** Nagsikog ni Lea ket naganak iti maysa a lalaki, ket pinanagananna iti Ruben. Ta kinunana, "Gapu ta nakita ni Yahweh ti panagsagabak; ita, ayatennakon ti asawak." **33** Kalpasanna, nagsikog manen isuna ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Gapu ta nangngeg ni Yahweh a saannak nga inayat ti asawak, intedna pay ngarud kaniak daytoy nga anak a lalaki," ket pinanagananna iti Simeon. **34** Kalpasanna, nagsikog manen ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Ita, maisinggalut kaniakon ti asawak, gapu ta tallon a lallaki ti annakmi." Isu a pinanagananna daytoy iti Levi. **35** Nagsikog manen isuna ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Ita, idaydayawko ni Yahweh." Isu a pinanagananna iti Juda; kalpasanna simmardengen isuna nga aganak.

30 Idi nakita ni Raquel a saanna a maipaayan ni Jacob iti annak, inapalanna ti kabsatna. Kinunana kenni Jacob, "Ikkannak kadagiti annak, ta no saan ket matayak." **2** Nakaunget ni Jacob kenni Raquel. Kinunana, "Addaak kadi iti lugar ti Dios a manglaplapped kenka a maaddaan kadagiti annak?" **3** Kinunana, "Kitaem, daydiay ni Bilha nga adipenko. Makikaiddaka kenkuana, ta bareng no makaanak para kaniak, ket maaddaanakto kadagiti annak babaen kenkuana." **4** Inted ngarud ni Raquel kenni Jacob ni Bilha nga adipenna kas maysa nga asawa, ket nakikaidda ni Jacob kenkuana. **5** Nagsikog ni Bilha ket naganak iti lalaki para kenni Jacob. **6** Ket kinuna ni Raquel, "Dinengngegnak ti Dios. Pudno a nangngegna ti timekko ket inikkannak iti anak a lalaki." Isu a pinanagananna daytoy iti Dan. **7** Nagsikog manen ni Bilha nga adipen ni Raquel ket naganak iti maikadua a lalaki para kenni Jacob. **8** Kinuna ni Raquel, "Sipipinget a pannakigabbo ti pannakigabbok iti kabsatko ket

nangabakak." Pinanagananna daytoy iti Neftali. **9** Idi nakita ni Lea a nagsardengen isuna a maaddaan kadagiti annak, innalana ni Zilpa, nga adipenna, ket intedna kenni Jacob kas asawana. **10** Naganak ni Zilpa nga adipen ni Lea iti lalaki para kenni Jacob. **11** Kinuna ni Lea, "Kinagasat daytoy!" isu a pinanagananna daytoy iti Gad. **12** Kalpasanna, naganak ni Zilpa nga adipen ni Lea iti maikadua a lalaki para kenni Jacob. **13** Kinuna ni Lea, "Naragsakak! Ta awagandakto dagiti annak a babbai iti naragsak." Isu a pinanagananna iti Aser. **14** Kadagiti aldaw ti panagapit iti trigo, napan ni Ruben iti talon ket nakasarak kadagiti mandragoras. Insangpetna dagitoy kenni nanangna a Lea. Ket kinuna ni Raquel kenni Lea, "Ikkannak iti sumagmamano kadagiti mandragoras ti anakmo." **15** Kinuna ni Lea kenkuana, "Bassit laeng kadi a banag kenka, nga innalam ti asawak? Ita, kayatmo pay nga alaen dagiti mandragoras ti anakko?" Kinuna ni Raquel, "No kasta, makikaidda kenka ni Jacob inton rabii, kas kasukat dagiti mandragoras ti anakmo." **16** Simmangpet ni Jacob manipud iti talon iti rabii. Rimmuar ni Lea tapno sabtenna isuna ket kinunana, "Masapul a makikaiddaka kaniak ita a rabii, ta inabanganka babaen kadagiti mandragoras ti anakko." Isu a nakikaidda ni Jacob kenni Lea iti dayta a rabii. **17** Dinengngeg ti Dios ni Lea, ket nagsikog ken naganak iti maikalima a lalaki para kenni Jacob. **18** Kinuna ni Lea, "Inikkannak ti Dios iti tangdanko, gapu ta intedko ti adipenko a babai iti asawak." Pinanagananna daytoy iti Issacar. **19** Nagsikog manen ni Lea ket naganak iti maika-innem a lalaki para kenni Jacob. **20** Kinuna ni Lea, "Inikkannak ti Dios iti nasayaat a sagut. Raemennakon ita ti asawak, gapu ta naganakak iti innem a lallaki para kenkuana." Pinanagananna daytoy iti Zabulon. **21** Kalpasanna, naganak iti babai ket pinanagananna iti Dina. **22** Linagip ti Dios ni Raquel ket dinengngegna isuna. Pinagsikogna daytoy. **23** Nagsikog ket naganak iti lalaki. Kinunana, "Inikkat ti Dios ti pannakaibabainko." **24** Pinanagananna daytoy iti Jose, a kunana, "Innayon ni Yahweh kaniak ti maysa pay nga anak a lalaki." **25** Kalpasan nga inyanak ni Raquel ni Jose, kinuna ni Jacob kenni Laban, "Ipalubosmo koma a pumanawak, tapno makaapanak iti bukodko a pagtaengan ken iti pagiliak. **26** Itedmo kaniak dagiti assawak ken dagiti annakko a gapuanan ti panagserbik kenka, ket palubosannak a pumanaw, ta ammom ti panagserbi nga impaayko kenka." **27** Kinuna ni Laban kenkuana, "No ita ket nakabirokak iti pabor kadagita matam, aguray, gapu ta natakkuatak a binendisionannak ti Dios gapu kenka." **28** Ket kinunana, "Naganam dagiti tangdanmo, ket bayadak dagitoy." **29** Kinuna ni Jacob kenkuana, "Ammom no kasano iti pinagserbik kenka, ken no kasano nga immadu dagiti arbanmo kaniak. **30** Ta addaanka laeng iti bassit sakbay nga immayak, ket immadu dagitoy iti kasta unay. Binendisionannaka ti Dios iti sadinoman a nagtrabahoak. Ita, kaanoakto ngay met a mangisabet para iti bukodko a pagtaengan?" **31** Isu a kinuna ni Laban, "Ania ti ibayadko kenka?" Kinuna ni Jacob, "Saannak nga ikkan iti aniaman. No aramidem daytoy a banag para kaniak, pakanek manen dagiti arbanmo ken aywanak dagitoy. **32** Palubosannak koma laeng a mapan kadagiti amin nga arbanmo ita nga aldaw, ket ikkatek dagiti turikturikan ken labang a karnero, ken tunggal nangisit kadagiti karnero, ken dagiti labang ken turikturikan kadagiti kalding. Dagitoyto dagiti tangdanko." **33** Ti kinapudnok ti mangpaneknekto kaniak iti masakbayan, inton umayka a mangsukimat kadagiti tangdanko. Tunggal maysa a saan a turikturikan ken labang kadagiti kalding, ken nangisit kadagiti karnero, no addaman ti masarakam kaniak, ket maibilangto a natakaw." **34** Kinuna ni Laban, "Umanamongak. Maaramid koma ngarud, kas iti sinaom." **35** Iti dayta nga aldaw, inikkat ni Laban dagiti amin a kalakian a kalding a garitan ken labang, ken amin a kabaian a kalding a turikturikan ken labang, amin nga adda purawna, ken amin a nangisit kadagiti karnero, ket impaimana kadagiti annakna a lallaki. **36** Nangikabil met ni Laban iti tallo nga aldaw a panagdaliasat iti nagbaetanda kenni Jacob. Intuloy ngarud ni Jacob nga inay-aywanan dagiti nabati kadagiti arban ni Laban. **37** Nangala ni Jacob kadagiti kaputputed a sanga dagiti alamo, ken kadagiti almendras ken kadagiti kastanio a kayo, sana inikkat ti dadduma nga ukisda tapno kasla garitan ti langada. **38** Kalpasanna, inkabilna dagiti sanga nga inukisanna iti sango dagiti arban, iti sango ti kahon a pagkargaan iti danum a pagin-inumanda. Agtitinnakbada no kasta nga umayda uminum. **39** Agtitinnakba dagiti ayup iti sango dagiti sanga, ket naganak dagiti arban iti garitan, turikturikan, ken labang nga urbon. **40** Insina ni Jacob dagiti kabaian a karnero ket inturongna dagiti rupada kadagiti garitan nga ayup ken amin a nangisit a karnero iti arban ni Laban. Ket insinana dagiti arbanna ken saanna nga inlaok kadagiti arban ni Laban. **41** Tunggal agmaya dagiti napipigsa a karnero iti arban, ikabil ni Jacob dagiti sanga iti pagin-inumanda iti sangoanan dagiti arban, tapno agtitinnakbada iti ayan dagiti sanga. **42** Ngem no kasta nga umay dagiti nakakapsut nga ayup iti arban, saanna nga ikabil dagiti sanga iti sangoananda. Kukua ngarud ni Laban dagiti nakakapsut nga ayup, ket kukua ni Jacob dagiti napipigsa nga ayup. **43** Rimmang-ay iti kasta unay ti lalaki. Addaan isuna kadagiti adu nga arban, adipen a babbai ken adipen a lallaki, ken kadagiti kamelio ken asno.

31 Ita, nangngeg ni Jacob dagiti sasao dagiti annak a lallaki ni Laban a kinunada, "Innala ni Jacob dagiti amin a kukua ti Amatayo, ken kadagiti sanikua ti amatayo ti nagappuan amin dagitoy a kinabaknangna. **2** Nakita ni Jacob ti langa ti rupa ni Laban. Nakitana a nagbaliwen ti panakilangen-langenna kenkuana. **3** Ket kinuna ni Yahweh kenni Jacob, "Agsublika iti daga dagiti ammam ken kadagiti kakabagiam, ket addaakto kenka." **4** Nangibaon ni Jacob iti napan nangayab kada Raquel ken Lea tapno mapanda iti kataltalonan, iti ayan dagiti arbanna **5** ket kinunana kadakuada, "Nakitak a nagbaliwen ti panakilangen-langen ti amayo kaniak, ngem ti Dios ti amak ket kanayon nga adda kaniak. **6** Ammoyo a nagserbiak iti amayo iti amin a pigsak. **7** Inallilawnak ti amayo ken binaliwanna ti tangdanko iti naminsangapulo a daras, ngem saan nga impalubos ti Dios a dangrannak. **8** No ibagana a, 'Dagiti burik nga ayup ti tangdanmo', aganak met iti burik nga urbon ti amin nga arban. Ket no ibagana, 'Dagiti garit nga ayup ti tangdanmo', aganak met iti garit nga urbon ti amin nga arban. **9** Iti kastoy a wagas, innala ti Dios dagiti taraken ti amayo ket intedna dagitoy kaniak. **10** Iti naminsan, idi panawen iti panagmamaya, nakitak iti tagtagainep dagiti kalakian a kalding a mangmaymaya iti arban. Dagiti kalakian a kalding ket garit, burik ken labang. **11** Imbaga ti anghel ti Dios kaniak iti tagtagainep, 'Jacob'. Kinunak, 'Adtoyak.'

12 Kinunana, 'Kumitaka iti ngato ket kitaem dagiti amin
a kalakian a kalding a mangmaymaya iti arban. Dagitoy
ket garit, burik ken labang, ta nakitak ti amin nga ar-
aramiden ni Laban kenka. **13** Siak ti Dios ti Bethel, a
nangpulutam iti maysa nga adigi, a nangsapataam kaniak iti
maysa a kari. Ita, panawam daytoy a daga ket agsublika iti
daga a nakaiyanakam.'" **14** Simmungbat da Raquel ken
Lea a kinunada kenkuana, "Adda kadi met bingay wenno
tawid a para kadakami iti balay ti amami? **15** Saan aya a
kasla gangannaet iti panangtrato ti amami kadakami? Ta
inlakonakami ket inibusna amin a kuartami. **16** Ta amin
a kinabaknang nga innala ti Dios manipud iti amami ket
kukuamin ita ken dagiti annakmi. Ita ngarud, aniaman nga
ibaga ti Dios kenka, aramidem." **17** Ket timmakder ni Jacob
ken inkabilna dagiti annakna a lallaki ken assawana kadagiti
kamelio. **18** Rinugianna nga abugen dagiti amin a tarakenna
ken amin a sanikuana a naalana, dagiti tarakenna a nagun-
odna idiay Paddan Aram. Rinugianna ti mapan iti ayan ti
amana a ni Isaac, iti daga ti Canaan. **19** Ita, pimmanaw
ni Laban tapno mapanna pukisan dagiti karnerona, ket
tinakaw ni Raquel dagiti didiosen nga adda iti balay ti
amana. **20** Sinikapan met ni Jacob ni Laban nga Arameo iti
saanna a panangibaga kenkuana a pumanawen isuna. **21**
Nagtalaw ngarud a kaduana dagiti amin a sanikuana ket
nagdardaras a bimmallasiw iti Karayan, ken nagturong iti
katurturodan a pagilian ti Galaad. **22** Iti maikatlo nga aldaw,
naibaga kenni Laban a nagtalawen ni Jacob. **23** Isu nga
inkuyogna dagiti amin a kakabagianna ket kinamatda ni
Jacob iti pito nga aldaw a panagdaliasat. Nakamakamda
isuna iti katurturodan ti Gilead. **24** Ita, immay ti Dios kenni
Laban nga Arameo iti maysa a tagtagainep iti maysa a rabii
ket kinunana kenkuana, "Agannadka a makisarita kenni
Jacob iti nasayaat man wenno dakes." **25** Nakamakam ni
Laban ni Jacob. Ita, nangipatakder ni Jacob iti toldana iti
katurturodan a pagilian. Nagkampo met laeng da Laban ken
dagiti kakabaggianna iti katurturodan a pagilian ti Galaad.
26 Kinuna ni Laban kenni Jacob, "Ania daytoy nga inaramid
mo, ta inallilawnak ken innalam dagiti annakko a babbai
a kasla da la balud iti gubat? **27** Apay a pimmanawka a
sililimed ken sinikapannak ken saanmo nga imbaga kaniak.
Pinarubuatankayo koma nga addaan iti panagrambak ken
kankanta, kadagiti tamborin ken kadagiti arpa. **28** Saanmo
nga intulok nga agkak iti panagpakada dagiti appok ken
annakko. Ita, nakaaramidka iti minamaag. **29** Addaanak iti
kabaelan a mangdangran kenka, ngem nagsao kaniak ti
Dios ti amam idi rabii a kinunana, 'Aggannadka a makisarita
kenni Jacob iti nasaayaat man wenno saan'. **30** Ket ita,
pimmanawka gapu ta mailiwka unay iti balay ti amam.
Ngem apay a tinakawmo dagiti diosko?" **31** Simmungbat
ni Jacob a kinunana kenni Laban, "Gapu ta mabutengak
ken impagarupko nga amangan no pilitem nga alaen dagiti
annakmo manipud kaniak, pimmanawak a sililimed. **32**
Siasinoman a nangtakaw kadagiti didiosem ket saanto nga
agtuloy nga agbiag. Iti imatang dagiti kakabaggianta, lasinem
ti aniaman nga adda kaniak a kukuam ket alaem." Ta saan
nga ammo ni Jacob a ni Raquel ti nangtakaw kadagitoy. **33**
Napan ni Laban iti ayan ti tolda ni Jacob, iti tolda ni Lea ken
iti tolda dagiti dua nga adipen a babbai, ngem saanna a
nabirukan dagitoy. Rimuar isuna iti tolda ni Lea ket simrek iti
tolda ni Raquel. **34** Ita, innala ni Raquel dagiti didiosen iti
balay ti amana, inkabilna iti silya ti kamelyo ket tinugawanna
daytoy. Sinukimat ni Laban ti uneg ti sibubukel a tolda, ngem
saanna a nasarakan dagitoy. **35** Kinuna ni Raquel iti amana,
"Apok, saanka koma a makaunget no saanak a makatakder
iti sangngoanam, madama ngamin ti binulanko. Nagsukimat
ngarud ni Laban ngem saanna a nasarakan dagiti didiosen
iti balayna. **36** Nakaunget ni Jacob ket nakisinnupiat isuna
kenni Laban. Kinunana kenkuana, "Ania ti naglabsingak?
Ania ti nakabasolak, ta sipupungtotka a nangkamat kaniak?
37 Ta sinukitmatmo amin a sanikuak. Ania ti nasarakam
kadagiti amin a sanikua ti bumalaymo? Ikabilmo ida ditoy
sangngoanan dagiti kakabagianta, tapno isuda iti mangukom
kadata a dua. **38** Addaak kenka iti duapulo a tawen. Awan ti
naalisan kadagiti kaba-ian a karnero ken kaldingmo, ken
saanak a nangan iti aniaman a kalakian a karnero manipud
kadagiti arbanmo. **39** Aniaman a rinangrangkay dagiti atap
nga ayup ket saanko nga inyeg kenka. Ngem ketdi, inakok
ti pannakapukawna dayta. Kankanayonmo nga ipabayad
kaniak ti tunggal ayup a mapukpukaw, natakaw man iti aldaw
wenno iti rabii. **40** Addaak sadiay; main-initan iti aldaw,
ken malamlammiisan iti rabii; ket napnapanak nga awan
turogko. **41** Iti naglabas a duapulo a tawen, addaak iti balay
mo. Nagtrabahoak kenka iti sangapulo ket uppat a tawen
para kadagiti dua nga annakmo ken innem a tawen para
iti arbanmo. Binaliwam ti tangdanko iti namin sangapulo
a daras. **42** No awan kaniak ti Dios ti amak, ti Dios ni
Abraham, ken ti pagbutbutngan ni Isaac, awan duadua
nga ita ket pinapanawnak nga ima-ima. Nakita ti Dios ti
pannakaidadanesko ken ti panagrigatko a nagtrabtrabaho,
isu a tinubngarnaka idi rabii." **43** Simmungbat ni Laban kenni
Jacob a kinunana, "Dagiti annak a babbai ket putotko, ken
dagiti appo ket appokok, ken dagiti arban ket arbanko. Amin
a makitkitam ket kukuak. Ngem ania ngay ti maaramidak ita
kadagitoy nga annakko a babbai, wenno kadagiti ubbing nga
inyanakda? **44** Ita ngarud, agaramidta iti katulagan, data a
dua, ket agserbi koma a saksi iti nagbaetanta." **45** Nangala
ngarud ni Jacob iti bato ken impatakderna a kasla adigi. **46**
Kinuna ni Jacob kadagiti kakabagianna, "Agurnongkayo iti
bato." Nagalada garud kadagiti batbato ket nagaramidda
iti bunton. Kalpasanna, nanganda iti abay iti bunton. **47**
Inawagan ni Laban daytoy iti Jegar Saha Dutha, ngem
inawagan ni Jacob daytoy iti Galeed. **48** Kinuna ni Laban,
"Daytoy a bunton ket saksi iti nagbaetanta ita nga aldaw."
Ngarud ti naganna ket naawagan iti Galeed. **49** Naawagan
met laeng daytoy a Mizpah, gapu ta kinuna ni Laban,
"Ni Yahweh koma ti mangbantay kadata, inton saanta a
makitkita ti maysa ken maysa. **50** No tratoem iti saan a
nasayaat dagiti putotko a babbai, wenno no mangala ka iti
sabali nga asawa malaksid kadagiti putotko, uray no awan
sabali a kaduata, kitaem, ti Dios ti saksi iti nagbaetanta." **51**
Kinuna ni Laban kenni Jacob, "Kitaem daytoy a bunton,
ken kitaem ti adigi nga impatakderko iti nagbaetanta. **52**
Daytoy a bunton ket saksi, ken ti adigi ket saksi a saanakto
a lumabes kenka iti daytoy a bunton ken saanka a lumabes
kaniak iti daytoy a bunton ken daytoy nga adigi, tapno
agaramid iti pakadangran. **53** Ti Dios koma ni Abraham,
ken ti Dios ni Nahor, ti Dios dagiti ama da, ti mangukom
kadata. Nagsapata ni Jacob iti nagan ti Dios, kenkuana
a pagbutbutngan ti amana a ni Isaac. **54** Nangidaton ni
Jacob iti daton iti dayta a bantay ket inayabanna dagiti

kakabagianna a mangan. Nanganda ken pinalabasda ti rabii iti bantay. **55** Nariing ni Laban a nasapa iti kabigatanna, inagkanna dagiti appokona ken dagiti putotna a babbai ket binendisionanna ida. Kalpasanna, pimmanaw ni Laban ket nagsubli iti pagtaenganna.

32 Intuloy met ni Jacob ti panagdaliasatna, ket sinabat isuna dagiti anghel ti Dios. **2** Idi nakita ida ni Jacob, kinunana, "Daytoy ket kampo ti Dios", isu nga inawaganna dayta a lugar iti Mahanaim. **3** Nangibaon ni Jacob kadagiti mensahero nga umun-una ngem isuna a mapan iti kabsatna a ni Esau, iti daga ti Seir, iti rehion ti Edom. **4** Binilinna ida, a kunana, "Kastoy ti ibagayo iti apok a ni Esau: Kastoy ti kuna ti adipenmo a ni Jacob: 'Nakipagnanaedak kenni Laban, ket nagtalinaedak a nakipagnanaed aginggana ita. **5** Addaanak kadagiti baka, asno, ken arban, lallaki nga adipen, ken babbai nga adipen. Nangibaonak tapno maibaga daytoy iti apok, tapno makasarakak koma iti pabor iti imatangmo.'" **6** Nagsubli dagiti mensahero kenni Jacob ket kinunada, "Napankami iti kabsatmo a ni Esau. Umaynaka sabten, ket adda kaduana nga uppat a gasut a lallaki. **7** Ket nagbuteng ken nariribukan ni Jacob ti kasta unay. Isu a biningayna dagiti tattao a kaduana iti dua a kampo, ken kasta met dagiti arban ti karnero ken kalding, baka, ken dagiti kamelyo. **8** Kinunana, "No umay ni Esau iti maysa kadagiti kampo ket darupenna daytoy, aglibasto ti maysa a kampo." **9** Kinuna ni Jacob, "Dios ti amak a ni Abraham, ken Dios ti amak a ni Isaac, Yahweh, a nagkuna kaniak, 'Agsublika iti pagiliam ken kadagiti kakabagiam, ket parang-ayenkanto,' **10** Saanak a maikari iti amin nga aramidmo a nangipakita iti kinapudnom iti katulagan ken iti amin a kinamatalek nga inaramidmo para iti adipenmo. Ta sarukod laeng ti awitko idi bimmallasiwak iti daytoy a Jordan, ket ita nagbalinakon a dua a kampo. **11** Pangnga-asim ta ispalennak manipud iti ima ti kabsatko, manipud iti ima ni Esau, ta mabutengak kenkuana, nga umay isuna ket darupennak ken dagiti inna a kadua dagiti ubbing. **12** Ngem kinunam, 'Pudno a parang-ayenkanto. Pagbalinekto dagiti kaputotam a kasla darat iti baybay, a saan a mabilang iti kinaaduda.'" **13** Nagtalinaed ni Jacob sadiay iti dayta a rabii. Nangala isuna iti sumagmamano kadagiti adda kenkuana a kas sagut a maipaay kenni Esau, a kabsatna: **14** dua gasut a kabaian a kalding ken duapulo a kalakian a kalding, dua gasut a kabaian a karnero ken duapulo a kalakian a karnero, **15** tallopulo nga agpagpagatas a kamelio ken dagiti urbonda, uppat a pulo a kabaian a baka ken sangapulo a kalakian a baka, duapulo a kabaian nga asno ken sangapulo a kalakian nga asno. **16** Impaaywanna dagitoy kadagiti adipenna, maysa nga arban iti tunggal adipen. Kinunana kadagiti adipenna, "Umunakayo kaniak ket ikkanyo iti pagbaetan ti tunggal arban." **17** Binilinna ti umuna nga adipen, a kunana, "Inton masabatnaka ni Esau a kabsatko ken agsaludsod kenka, a kunana, 'Siasino ti nakaibilangam? Sadino ti papanam? Ken siasino ti makinkukua kadagitoy nga ayup iti sangoanam?' **18** Ket ibagamto a, 'Dagitoy ket kukua ti adipenmo a ni Jacob. Dagitoy ket sagut a naipatulod para iti apok a ni Esau. Ket makitamto, sumarsaruno isuna kadakami,'" **19** Binilin ni Jacob ti maikadua a bunggoy, ti maikatlo, ken dagiti amin a tattao a mangsarsaruno kadagiti arban. Kinunana, "Ibagayo ti isu met laeng a banag kenni Esau inton makitayo isuna. **20** Ibagayo met a, "Sumarsaruno kadakami ti adipenmo a ni Jacob.'" Ta pinanunotna nga, "Ay-ayoek isuna babaen kadagiti sagut nga ummun-una kaniak. Inton makitak isuna, barbareng no awatennakto." **21** Isu nga immuna a napan dagiti sagut ngem isuna. Nagtalinaed isuna iti dayta a rabii iti kampo. **22** Bimmangon ni Jacob iti dayta a rabii, ket inkuyogna dagiti dua nga assawana, dagiti dua a babai nga adipenna, ken dagiti sangapulo ket maysa a putotna a lallaki. Imbaonna ida iti ballasiw ti waig ti Jabbok. **23** Iti kastoy a wagas, imbaonna ida iti ballasiw ti waig kasta met dagiti amin a sanikuana. **24** Nabati nga agmaymaysa ni Jacob, ket maysa a lalaki ti nakigabbo kenkuana inggana iti panagsingising ti init. **25** Idi nakita ti lalaki a saanna a maabak isuna, dinapigna ti patong ni Jacob. Naglagisi ti patong ni Jacob kabayatan a makigabgabbo isuna kenkuana. **26** Kinuna ti lalaki, "Palubosannakon, ta sumingsingisingen ti init." Kinuna ni Jacob, "Saanka a palubosan malaksid no bendisionannak." **27** Kinuna ti lalaki kenkuana, "Ania iti naganmo? Simmungbat ni Jacob, "Jacob." **28** Kinuna ti lalaki, "Ti naganmo ket saanen a Jacob, no di ket Israel. Ta nakibinnalubalka iti Dios ken kadagiti tattao ket nangabakka." **29** Sinaludsod ni Jacob kenkuana, "Pangngaasim ta ibagam kaniak ti naganmo." Kinunana, "Apay a salsaludsudem ti naganko?" Ket binendisionanna isuna sadiay. **30** Pinanaganan ni Jacob ti lugar a Peniel ta kinunana, "Nakitak ti Dios iti rupan-rupa, ket naisalakan ti biagko." **31** Lumgaken ti init idi pumanaw ni Jacob idiay Peniel. Agpilaypilay isuna gapu iti patongna. **32** Dayta ti makagapu no apay nga agingga iti daytoy nga aldaw ket saan a kankanen dagiti tattao ti Israel ti pennet iti patong nga adda iti nagsuopan iti patong, gapu ta dinangran ti lalaki dagidiay a pennet bayat iti panaglagisi ti patong ni Jacob.

33 Timmangad ni Jacob ket, adtoy, sumungsungad ni Esau, ken kadwana iti 400 a lallaki. Biningay ni Jacob dagiti ubbing kada Lea, Raquel ken kadagiti dua nga adipen a babbai. **2** Ket impasangona dagiti adipen a babbai ken dagiti annakda, simmaruno ni Lea ken dagiti annakna, ken simmaruno ni Raquel kenni Jose a kauddian iti amin. **3** Immun-una isuna ngem kadakuada. Nagpakleb isuna iti naminpito a daras agingga a nakaasideg isuna iti kabsatna. **4** Nagtaray ni Esau a simmabat kenkuana, inarakupna, inapungolna iti tengngedna, ken inagkanna isuna. Ket nagsangitda. **5** Idi kimmita ni Esau, nakitana dagiti babbai ken dagiti ubbing. Kinunana, "Siasino dagitoy a tattao a kakuyogmo? Kinuna ni Jacob, "Dagiti annak a sipaparabur nga inted ti Dios iti adipenmo." **6** Ket nagpasango dagiti adipen a babbai ken dagiti annakda, ket nagrukobda. **7** Simmaruno met a nagpasango ni Lea ken dagiti annakna ket nagrukobda. Kamaudiananna, nagpasango ni Jose ken ni Raquel ket nagrukobda. **8** Kinuna ni Esau, "Ania ti kaipapanan amin dagitoy a bunggoy a nasabatko? Kinuna ni Jacob, "Tapno makasarak iti pabor iti imatang ti apok." **9** Kinuna ni Esau, "Umdasen ti adda kaniak, kabsatko. Idulinmo dagiti adda kenka a para kenka. **10** Kinuna ni Jacob, "Saan, pangngaasim, no nakasarakak iti pabor iti imatangmo, awatem ngarud ti sagutko manipud kadagiti imak, ta pudno unay, a nakitak ti rupam, ken daytoy ket kasla pannakakita iti rupa ti Dios, ken inawatnak. **11** Pangngaasim ta awatem ti sagutko a naiyeg kenka, gapu ta pinaraburannak ti Dios, ken gapu ta umdasen ti adda kaniak." Iti kasta, naguyugoy

isuna ni Jacob, ket inawat ni Esau dagitoy. **12** Ket kinuna ni Esau, “Intayo garuden. Umun-unaak ngem kadakayo. **13** Kinuna ni Jacob kenkuana, “Ammo ti apok a babassit pay laeng dagiti ubbing, ken addaan iti urbon dagiti arban a kakuyogko. No apuraenda ida iti uray maysa nga aldaw, matayto amin dagiti arban. **14** Umun-una koma ti apok ngem iti adipenna. Agdalliasatak a nainnayad a maitunos iti pannagna dagiti taraken iti sangngoanak, ken maitunos iti pannagna dagiti ubbing, agingga a makadanonak iti ayan ti apok idiay Seir.” **15** Kinuna ni Esau, “Bay-am koma ngarud nga ibatik kadakayo iti dadduma kadagiti kakaduak a lallaki. Ngem kinuna ni Jacob, “Apay nga aramidem dayta? Nangipakitan ti apok iti naan-anay a kinaimbag kaniak. **16** Isu nga iti dayta nga aldaw ket inrugi ni Esau a nagsubli idiay Seir. **17** Nagdaliasat ni Jacob idiay Succot, nangipatakder ti balayna, ken nangaramid kadagiti paglinungan para kadagiti tarakenna. Naawagan ngarud ti lugar iti Succot. **18** Idi naggapu ni Jacob idiay Padan-aram, nakasangpet isuna a sitatalged idiay siudad ti Sikem, nga adda iti daga ti Canaan. Nagkampo isuna iti asideg ti siudad. **19** Ket ginatangna iti sangagasut a bagi ti pirak ti paset ti daga a nangibangonanna iti kampona manipud kadagiti annak ni Hamor, nga ama ni Sikem, **20** Nangipatakder isuna sadiay iti altar ket inwaganna daytoy iti El Elohe Israel.

34 Ita, ni Dina nga anak a babai ni Lea kenni Jacob, ket rimmuar tapno sarakenna dagiti babbalasang iti dayta a lugar. **2** Nakita isuna ni Sikem, a prinsipe iti dayta a lugar, a putot ni Hamor a Heveo, ket ginuyodna daytoy, ken pinilitna daytoy a makikaidda kenkuana. **3** Nakayawan isuna kenni Dina, nga anak a babai ni Jacob. Inayatna ti balasang ken kinasaritana daytoy iti naalumamay. **4** Kinasarita ni Sikem ti amana a ni Hamor, kinunana, “Alaem daytoy a balasang tapno agbalin nga asawak.” **5** Ita, nanggeg ni Jacob a rinames ni Sikem ni Dina a putotna a babai. Adda idi iti kataltalunan dagiti putotna a lallaki a mangay-aywan kadagiti tarakenna, isu a nagtatalna pay laeng ni Jacob agingga a nakasangpetda. **6** Napan ni Hamor nga ama ni Sikem kenni Jacob tapno makisarita kenkuana. **7** Simrek dagiti annak a lallaki ni Jacob a naggapu iti taltalon idi nangngegda daytoy a pasamak. Napasakitan dagiti lallaki. Nakapungtotda unay gapu ta imbabainna ti Israel gapu iti panangipilitna iti bagina iti anak a babai ni Jacob, ta saan a rumbeng a napasamak ti kasta a banag. **8** Nakisarita ni Hamor kadakuada, kinunana, “Ay-ayaten ni Sikem a putotko ti putotmo a babai. Pangngaasim ta itedmo isuna a kas asawana. **9** Makiinnasawakayo kadakami, itedyo kadakami dagiti annakyo a babbai, ket alaenyo dagiti annakmi a babbai para kadakayo. **10** Makipagnaedkayo kadakami, ken mabalinyo ti agnaed iti daga ken mabalinyo ti aglako, ken gumatang iti sanikua. **11** Kinuna ni Sikem iti ama ni Dina ken kadagiti kakabsatna, “Makasarakak koma iti pabor iti imatangyo, ket itedkonto ti aniaman nga ibagayo kaniak. **12** Dawatandak iti gatad a kas kadakkel iti gatad a bayad ti nobya ken sagut a kas tarigagayanyo, ket itedkonto ti aniaman nga ibagayo kaniak, ngem itedyo kaniak ti balasang nga asawaek.” **13** Simmungbat dagiti putot a lallaki ni Jacob kada Sikem ken Hamor nga amana, nga addaan iti panangallilaw, gapu ta rinugitan ni Sikem ni Dina a kabsatda a babai. **14** Kinunada kadakuada, “Saanmi a maaramid daytoy a banag, nga itedmi ti kabsatmi a babai iti siasinoman a saan a nakugit; ta pakaibabainanminto dayta. **15** Iti daytoy laeng a katulagan nga umanamongkami kadakayo: no makugitkayo a kas kadakami, no ti tunggal lalaki kadakayo ket nakugit. **16** Ket iti dayta, itedmi kadakayo dagiti annakmi a babbai, ken alaenmi dagiti annakyo a babbai para kadakami, ket makipagnaedkaminto kadakayo ket agbalintayo a maymaysa a tattao. **17** Ngem no saankayo a dumngeg kadakami ken agpakugit, alaenmi ngarud ti kabsatmi a babai ket pumanawkami.” **18** Dagiti sasaoda ket nakaay-ayo kenni Hamor ken iti putotna a ni Sikem. **19** Saan a nagtaktak ti baro a mangaramid iti imbagada, gapu ta naragsakan isuna iti putot a babai ni Jacob, ken gapu ta isuna ti kangrunaan a mararaem a tao iti sangkabalayan ti amana. **20** Napan ni Hamor ken ti putotna a ni Sikem iti ruangan ti siudad ket kinasaritada dagiti lallaki ti siudadda, a kunada, **21** nasayaat dagidiay a tattao kadatayo, isu a palubusantayo ida nga agnaed iti daga ken aglako ditoy, ta kinapudnona, nalawa ti daga para kadakuada. Asawaentayo dagiti annakda a babbai, ken ipaasawatayo met kadakuada dagiti annaktayo a babbai. **22** Iti daytoy laeng a katulagan nga umanamong dagiti lallaki a makipagnaed kadatayo ken agbalintayo a maymaysa a tattao: no ti tunggal lalaki kadatayo ket makugit a kas kadakuada a nakugit. **23** Saan kadi a dagiti taraken ken sanikuada-amin nga ayupda ket kukuatayonto? Umanamongtayo ngarud kadakuada, ket makipagnaedda kadatayo.” **24** Dimngeg kada Hamor ken Sikem a putotna dagiti amin a lallaki iti siudad. Tunggal lalaki ket nakugit. **25** Iti maikatlo nga aldaw, idi lumlumteg pay laeng dagiti sugatda, innala dagiti dua a lallaki a putot ni Jacob, da Simeon ken Levi, a kakabsat a lallaki ni Dina, dagiti kampilanda, ken napanda iti siudad nga awan ti nakadlaw kadakuada, ket pinatayda dagiti amin a lallaki. **26** Pinatayda ni Hamor ken ni Sikem a putotna, babaen iti tadem ti kampilan. Innalada ni Dina manipud iti balay ni Sikem ket pimmanawda. **27** Immay dagiti dadduma a lallaki a putot ni Jacob kadagiti bangkay ken tinakawanda ti siudad, gapu ta rinugutan dagiti tattao ti kabsatda a babai. **28** Innalada dagiti arbanda, dagiti tarakenda, dagiti asnoda, ken amin a banag nga adda iti siudad ken kadagiti kataltalunan iti aglawlaw **29** agraman dagiti amin a kinabaknangda. Tiniliwda amin nga annak ken assawa dagiti tattao sadiay. Innalada pay amin nga adda kadagiti babbalay. **30** Kinuna ni Jacob kada Simeon ken Levi, “Nangiyegkayo iti riribuk kaniak a mangpabangsit kaniak kadagiti agtataeng iti daga, kadagiti Canaanita ken kadagiti Perezeo. Bassit laeng ti bilangko. No pagtitipunenda dagiti bagbagida a bumusor kaniak ken darupendak, ket madadaelakto, siak ken ti bumalayko.” **31** “Ngem kinuna da Simeon ken Levi, “Rumbeng kadi a trinato ni Sikem iti kabsatmi a babai a kasla maysa a balangkantis?”

35 Kinuna ti Dios kenni Jacob, “Tumakderka! Mapanka idiay Betel ket agtalinaedka sadiay. Mangbangonka sadiay iti Altar ti Dios a nagparang kenka idi timmarayka manipud iti kabsatmo a ni Esau. **2** Ket kinuna ni Jacob kadagiti kaballayna ken kadagiti amin a kakadwana, “Ibellengyo dagiti didiosen nga adda kadakayo, aramidenyo ti pakaibilanganyo a nasin-aw ken sukatanyo dagiti kawesyo. **3** Kalpasanna, pumanawtayo ditoy ket mapantayo idiay Betel. Mangbangonak sadiay iti altar a maipaay iti Dios, a nangsungbat kaniak iti tiempo ti panagsagabak, ken

kankanayon nga adda kaniak iti sadinoman a napnapanak. **4** Intedda ngarud kenni Jacob dagiti amin a didiosen nga adda kadagiti imada, ken dagiti aritos nga adda kadagiti lapayagda. Inkali ni Jacob dagitoy iti sirok ti kayo a Lugo nga asideg idiay Sikem. **5** Kabayatan iti panagdaliasatda, pinagdanag ti Dios dagiti siudad nga adda iti aglawlawda, isu a saan a dinarup dagidiay a tattao dagiti putot ni Jacob. **6** Nakadanon ngarud ni Jacob idiay Luz (dayta ket Betel) nga adda iti daga ti Canaan, isuna ken amin a tattao a kadwana. **7** Nangbangon isuna sadiay iti altar ket inawaganna iti El Betel gapu ta imparangarang ti Dios ti bagina kenkuana idi itartarayanna ti kabsatna. **8** Ni Deborah, a mangay-aywan kenni Rebecca ket natay. Naitabon isuna idiay Betel iti sirok ti kayo a lugo, isu a naawagan dayta nga Allonbacuth. **9** Idi naggapu ni Jacob idiay Paddan-aram, nagparang manen ti Dios kenkuana ket binendissionanna isuna. **10** Kinuna ti Dios kenkuana "Ti naganmo ket Jacob, ngem saankanton a maawagan iti Jacob, ti naganmonton ket Israel." Pinanaganan ngarud isuna ti Dios iti Israel. **11** Kinuna ti Dios kenkuana. "Siak ti Manakabalin-amin a Dios. Agbunga ken agpaaduka. Agtaudto kenka ti maysa a nasion ken bunggoy dagiti nasion, ken agtaudto dagiti ari manipud kadagiti kaputotam. **12** Ti daga nga intedko kenni Abraham ken kenni Isaac ket itedkonto kenka. Itedkonto met daytoy a daga kadagiti kaputotam. **13** Ket pinanawan isuna ti Dios idiay lugar a nakisaritaanna kenkuana. **14** Nangbangon ni Jacob iti adigi iti lugar a nakisaritaan kenkuana ti Dios, maysa nga adigi a bato. Binuyatanna daytoy iti arak ken lana a kas datonna. **15** Pinanagananan ni Jacob ti lugar a nakisaritaan ti Dios kenkuana iti Betel. **16** Intuloyda ti nagdaliasat manipud Betel. Idi adayoda pay laeng manipud Efrata, nagpasikal ni Raquel. Nagpasikal isuna iti nakaro. **17** Kabayatan iti nakaro a panagpasikalna, kinuna ti mangpapaanak kenkuana "Saan ka nga agbuteng, ta ita maaddaanka iti maysa pay nga anak a lalaki." **18** Idi matmatayen isuna, iti kamaudianan nga angesna, pinanaganannа ti anakna iti Benoni ngem inawagan isuna ti amana iti Benjamin. **19** Natay ni Raquel ket naitabon iti dalan nga agturong idiay Efrata (dayta ket Betlehem). **20** Nangikabil ni Jacob iti adigi a bato iti tanemna. Daytoy ti pagilasinan iti tanem ni Raquel agingga ita nga aldaw. **21** Intultuloy ni Israel ti panagdaliasatna ken impatakderna ti toldana iti labes ti Migdal Eder. **22** Kabayatan nga agnanaedni Israel iti dayta a daga, kinaidda ni Ruben ni Bilha a maysa kadagiti inkabbalay ti amana ket naammoan daytoy ni Israel. Ita, addaan ni Jacob iti sangapulo ket dua a putot a lallaki. **23** Dagiti putotna a lallaki kenni Lea ket ni Ruben, nga inauna a putot ni Jacob, ken da Simeon, Levi, Juda, Issacar ken Zabulon. **24** Dagiti putotna a lallaki kenni Raquel ket ni Jose ken ni Benjamin. **25** Dagiti anakna kenni Bilha, nga adipen ni Raquel, ket ni Dan ken ni Neftali. **26** Dagiti annak a lallaki ni Zilpa, nga adipen ni Lea, ket ni Gad ken ni Aser. Amin dagitoy ket lallaki a putot ni Jacob a naipasngay idiay Paddan-aram. **27** Dimteng ni Jacob iti ayan ni Isaac nga amana idiay Mamre iti Kiriat Arba (a maawagan met laeng iti Hebron) a nagnaedan da Abraham ken Isaac. **28** Nagbiag ni Isaac iti sangagasut ket walopulo a tawen. **29** Inyanges ni Isaac ti maudi nga angesna ket natay, pimmusay a lakay unayen. Ni Esau ken ni Jacob a lallaki a putotna ti nangitabon kenkuana.

36 Dagitoy dagiti kaputotan ni Esau (a maawagan met laeng iti Edom). **2** Nangala ni Esau iti assawana manipud kadagiti Canaanita. Dagitoy dagiti assawana: ni Ada a putot ni Elon a Heteo; ni Oholibama a putot ni Ana ken apoko ni Zibeon a Heteo; **3** ken ni Basemat a putot ni Ismael ken kabsat ni Nebayot. **4** Impasngay ni Ada ni Elifaz kenni Esau, ken impasngay ni Basemat ni Reuel. **5** Impasngay ni Oholibamah da Jeus, Jaalam, ken Kora. Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Esau a naipasngay idiay Canaan. **6** Innala ni Esau dagiti assawana, dagiti putotna a lallaki ken babbai ken amin a kameng ti sangkabalayanna, dagiti tarakenna – amin nga ayupna ken amin a sanikuana a naurnongna idiay daga ti Canaan ket napanda iti lugar nga adayo manipud iti kabsatna a ni Jacob. **7** Inaramidna daytoy gapu ta adu unay ti sanikuada no agtalinaeda a dua sadiay. Saan nga umanay kadakuada ti daga a nagnaedanda gapu kadagiti tarakenda. **8** Isu a ni Esau a maawagan met laeng iti Edom ket nagnaed iti katurturodan a pagilian iti Seir. **9** Dagiti sumaganad ket dagiti kaputotan ni Esau, a kapuonan dagiti Edomita iti katurturodan a pagilian ti Seir. **10** Dagitoy dagiti nagan dagiti lallaki a putot ni Esau: ni Elifaz nga anak a lalaki ni Ada nga asawa ni Esau; ni Reuel nga anak a lallaki ni Basemat nga asawa ni Esau. **11** Dagitoy met dagiti lallaki a putot ni Elifaz: da Teman, Omar, Zepo, Gatam ken Kenaz. **12** Impasngay met ni Timna a maysa nga inkabbalay ni Elifaz a putot ni Esau ni Amalek. Appoko dagitoy ni Ada nga asawa ni Esau. **13** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Reuel: da Nahat, Zera, Samma ken Mizza. Appoko dagitoy ni Basemat nga asawa ni Esau. **14** Dagitoy met dagiti annak a lallaki da Esau ken Oholibama nga asawana. Ni Oholibama ket putot ni Ana ken apoko ni Zibeon. Impasngayna kenni Esau da Jeus, Jaalam ken Kora. **15** Dagitoy dagiti puli manipud iti kaputotan ni Esau: dagiti kaputotan ni Elifaz nga inauna a lalaki a putot ni Esau: da Teman, Omar, Zepo, Kenaz, **16** Kora, Gatam ken Amalek. Dagitoy ket puli a nagtaud kenni Elifaz idiay daga ti Edom. Isuda ket lallaki nga appoko ni Ada. **17** Dagitoy dagiti puli a nagtaud kenni Reuel, a lalaki a putot ni Esau: da Nahat, Zera, Samma ken Mizza. Dagitoy dagiti puli a nagtaud kenni Reuel iti daga ti Edom. Isuda dagiti appoko a lallaki ni Basemat nga asawa ni Esau. Dagitoy dagiti puli ni Oholibama nga asawa ni Esau: da Jeus, Jaalam ken Kora. **18** Dagitoy dagiti puli a nagtaud kenni Oholibama nga asawa ni Esau, a putot ni Ana. **19** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Esau, ken dagitoy dagiti pulida. **20** Dagitoy dagiti a lallaki a putot ni Seir a Horeo nga agnanaed iti daga: da Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, **21** Dison, Ezer ken Disan. Dagitoy dagiti puli dagiti Horeo, dagiti agnanaed idiay Seir iti daga ti Edom. **22** Dagiti lallaki a putot ni Lotan ket da Hori ken Heman. Ni Timna ket kabsat a babai ni Lotan. **23** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Sobal: da Alban, Manahat, Ebal, Sefo ken Onam. **24** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Zibeon, da Aya ken Ana. Isu daytoy ni Ana a nakasarak iti napudot nga ubbog iti let-ang kabayatan nga ipaspastorna dagiti asno ni Zibeon nga amana. **25** Dagitoy dagiti putot ni Ana: ni Dison ken ni Oholibama a putot a babai ni Ana. **26** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Dison: da Hemdan, Esban, Itran, ken Keran. **27** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Ezer: da Bilhan, Zaavan ken Akan. **28** Dagitoy dagiti lallaki a putot ni Disan: ni Uz ken ni Aran. **29** Dagitoy dagiti puli dagiti Horeo: da Lotan, Sobal, Zibeon, ken Ana, **30** Dison, Ezer,

Disan: Dagitoy dagiti puli dagiti Horeo segun iti listaan dagiti pulida iti daga ti Seir. **31** Dagitoy dagiti ari a nagturay idiay Edom sakbay nga adda nagturay nga ari kadagiti Israelita: **32** Nagturay ni Bela a lalaki a putot ni Beor idiay Edom ken ti nagan ti siudadna ket Dinhaba. **33** Idi natay ni Bela, simmukat kas ari ni Jobab a lalaki a putot ni Zera a taga-Bozra. **34** Idi natay ni Jobab, naisukat a nagari ni Husam a nagtaud iti daga dagiti Temanita. **35** Idi natay ni Husam, naisukat a nagari ni Hadad a lalaki a putot ni Bedad. Isuna ti nangparmek kadagiti Midianita iti daga ti Moab. Ti nagan ti siudadna ket Avit. **36** Idi natay ni Hadad, naisukat a nagari ni Samla a taga-Masrecca. **37** Idi natay ni Samla, naisukat a nagari ni Saul a a nagtaud idiay Rehobot nga asideg iti karayan Eufrates. **38** Idi natay ni Saul, naisukat a nagari ni Baal Hanan a lalaki a putot ni Akbor. **39** Idi natay ni Baal Hanan a putot ni Akbor, naisukat a nagari ni Hadar. Ti nagan ti siudadna ket Pau. Ti nagan ti asawana ket ni Mehetabel a babai a putot ni Matred ken apoko a babai ni Me Zahab. **40** Dagitoy dagiti nagan dagiti panguloen dagiti puli manipud iti kaputotan ni Esau, segun iti pulida ken kadagiti rehionda, ken segun kadagiti nagnaganda: da Timna, Alva, Jetet, **41** Oholibama, Ela, Pinon, **42** Kenaz, Teman, Mibzar, **43** Magdiel ken Iram. Dagitoy dagiti panguloen dagiti puli ni Edom segun iti pannakaurnosda iti daga a tinagikuada. Daytoy ni Esau nga ama dagiti Edomita.

37 Nagnaed ni Jacob iti daga a pagnanaedan ti amana, iti daga ti Canaan. **2** Dagitoy dagiti pasamak maipanggep kenni Jacob. Ti barito a ni Jose nga agtawen iti sangapulo ket pito, ket ay-aywananna dagiti arban a kaduana dagiti kakabsatna a lallaki. Kaduana dagiti annak ni Bilha ken dagiti annak ni Zilpa, nga assawa ti amana. Adda impadamag ni Jose a saan a nasayaat a banag maipanggep kadakuada iti amada. **3** Ita, ad-adda ti panangipateg ni Israel kenni Jose ngem kadagiti amin a putotna gapu ta naiyanak daytoy idi lakayen ni Israel. Inyaramidanna isuna iti napintas a kawes. **4** Nadlaw dagiti kakabsatna nga ad-adda ti panagayat ti amada kenkuana ngem kadakuada amin a kakabsatna. Ginurada ken saan a nasayaat iti panakisaritada kenkuana. **5** Nagtagtagainep ni Jose, ket imbagana ti maipapan iti daytoy kadagiti kakabsatna. Ad-adda pay a ginurada isuna. **6** Kinunana kadakuada, "Pangngaasiyo ta denggenyo daytoy a natagtagainepko. **7** Mangrepreppettayo kampay idi kadagiti trigo idiay talon, pagammoan ket bimmangon ti rineppetko ken timmakder, ket pagammoan, pinalikmutan ken nagrukob dagiti rineppetyo iti rineppetko." **8** Kinuna dagiti kakabsatna kenkuana, "Ibagbagam kadi nga idaulloannakaminto? Mapasamakto aya met nga iturayannakami?" Ad-adda a ginurada isuna gapu kadagiti tagtagainepna ken gapu kadagiti sasaona. **9** Nagtagtagainep manen isuna iti maysa pay, ket imbagana daytoy kadagiti kakabsatna. Kinunana, "Ammoyo kadi, adda manen natagtagainepko: Nagrukob kano kaniak ti init, ti bulan, ken dagiti sangapulo ket maysa a bituen." **10** Imbagana met daytoy iti amana a kas met kadagiti kakabsatna, ket tinubngar isuna ti amana. Kinunana kenkuana, "Ania met daytoy a natagtagainepmo? Ibagbagam kadi nga agrukobak kasta met ti inam ken uray pay dagiti kakabsatmo kenka? **11** Umapal dagiti kakabsatna kenkuana, ngem ti amana ket pinanpanunotna daytoy a banag. **12** Napan idiay Sikem dagiti kakabsatna tapno aywananda dagiti arban ti amada. **13** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Di met adda dagiti kakabsatmo idiay Sikem a mangay-aywan kadagiti arban? Umayka ta ibaonka kadakuada." Kinuna ni Jose kenkuana, "Nakasaganaak." **14** Kinunana kenkuana, "Mapankan, kitaem no nasayaat met laeng ti kasasaad dagiti kakabsatmo ken dagiti arban, ket umaymo ipakaammo kaniak." Imbaon ngarud ni Jacob ni Jose manipud iti tanap ti Hebron ket napan isuna idiay Sikem. **15** Nakita ti maysa a lalaki ni Jose. Agalla-alla idi ni Jose iti tay-ak. Sinaludsod ti lalaki kenkuana, "Ania ti birbirukem?" **16** Kinuna ni Jose, "Birbirukek dagiti kakabsatko. Ibagam koma kaniak no sadino ti pangay-aywananda kadagiti arban." **17** Kinuna ti lalaki, "Pimmanawda iti daytoy a lugar ta nangngegko a kinunada, 'Mapantayo idiay Dotan.'" Sinurot ngarud ni Jose dagiti kakabsatna ket nasarakanna ida idiay Dotan. **18** Nakitada isuna iti saan unay nga adayo, ken sakbay a nakaasideg isuna kadakuada, pinanggepda a patayen isuna. **19** Kinuna dagiti kakabsatna iti tunggal maysa, "Kitaenyo, um-umay daytoy a managtagtagainep. **20** Umaykayo ngaruden, patayentayo isuna ken itinnagtayo iti maysa kadagiti abut. Ibagatayonto, "Inalun-on isuna ti narungsot nga ayup.' Kitaentayo man no anianto ti pagbanagan dagiti tagtagainepna." **21** Nangngeg ni Ruben daytoy ket inispalna isuna manipud kadagiti imada. Kinunana, "Saantayo a pukawne ti biagna." **22** Kinuna ni Ruben kadakuada, "Saanyo a pagayusen ti dara. Ibillengyo isuna iti abut nga adda iti daytoy a let-ang ngem saanyo a dangran isuna"- tapno maispalna isuna manipud kadagiti imada ket maisublina isuna iti amana. **23** Ket napasamak nga idi nakadanunen ni Jose iti ayan dagiti kakabsatna, inallada ti napintas a kawesna. **24** Innalada isuna ket intinnagda iti abut. Awan naggian ti abut ket awan danum iti daytoy. **25** Nagtugawda a mangan iti tinapay. Timman-awda ket adda nakitada a bunggoy dagiti Ismaelita a sumungsungad a naggapu idiay Galaad, ket awit dagiti kamelioda dagiti rekado, bangbanglo ken mirra. Agdaldaliasatda tapno iyapanda dagitoy idiay Egipto. **26** Kinuna ni Juda kadagiti kakabsatna, "Ania ti maganabtayo no patayentayo ti kabsattayo ken agulbodtayo gapu iti pannakatayna? **27** Umaykayo, ilakotayo ketdi isuna kadagiti Ismaelita a saan ket a dangran. Ta kabsattayo isuna, kadaraantayo a mismo." Dimngeg dagiti kakabsatna kenkuana. **28** Limmabas dagiti agtagtagilako a Midianita. Inyaon dagiti kakabsat ni Jose isuna ket inruarda isuna iti abut. Inlakoda ni Jose kadagiti Ismaelita iti duapulo a pirak. Intugot dagiti Ismaelita ni Jose idiay Egipto. **29** Nagsubli ni Ruben idiay ayan ti abut ket idi kitaenna, awan met ni Jose iti abut. Rinay-ab ni Ruben ti kawesna. **30** Nagsubli isuna kadagiti kakabsatna ket kinunana, "Ayanna ngayen ti ubing? Ket siak, papanakon ngay?" **31** Nangpatayda iti kalding ken innalada ti kawes ni Jose ket insawsawda iti dara. **32** Kalpasanna, inyapanda daytoy iti amada ket kinunada, "Nasarakanmi daytoy. Pangngaasim ta kitaem no kawes daytoy ti anakmo wenno saan." **33** Nabigbig ni Jacob daytoy ket kinunana, "Kawes daytoy ti anakko. Inalun-on isuna ti narungsot nga ayup. Awan duadua a napirsapirsayen ni Jose." **34** Rinay-ab ni Jacob dagiti kawesna ket nagkawes isuna iti nakersang a lupot. Nagdung-aw isuna para iti putotna iti adu nga aldaw. **35** Immay dagiti amin a putotna a lallaki ken babbai tapno liwliwaenda isuna ngem saanna a kayat a maliwliwa. Kinunana, "Mapanakto idiay sheol a silaladingit gapu iti anakko." Sinangsangitan ni Jacob ni

Jose. **(Sheol h7585)** **36** Inlako isuna dagiti Midianita idiay Egipto, kenni Potifar, maysa nga opisial ti Faraon, ken isu iti mangidadaulo kadagiti guardia ti Faraon.

38 Napamak nga iti dayta a tiempo ket pinanawan ni Juda dagiti kakabsatna ket nakipagnaed iti maysa nga Adullamita nga agnagan ti Hira. **2** Naam-ammona idiay ti anak ni Sua a maysa a Canaanita. Inasawana ket kinaiddana daytoy. **3** Nagsikog isuna ket nagpasngay iti lalaki. Napanaganan daytoy iti Er. **4** Nagsikog manen isuna ket nagpasngay manen iti lalaki. Pinanagananna daytoy iti Onan. **5** Naaddaan manen isuna iti anak a lalaki ket pinanagananna daytoy iti Sela. Idiay Kezib ti nangipasngayanna kenkuana. **6** Nakasarak ni Juda iti iyasawana kenni Er nga inauna a putotna. Ti naganna ket Tamar. **7** Nadangkes ni Er nga inauna a putot ni Juda iti imatang ni Yahweh. Isu a pinatay isuna ni Yahweh. **8** Kinuna ni Juda kenni Onan, "Kaiddaem ti asawa ti kabsatmo. Aramidem ti pagrebbengan ti maysa a bayaw ket mangpadakkelka iti anak para iti kabsatmo." **9** Ammo ni Onan a saannanto a kukua ti ubing. Tunggal kaiddaenna ti asawa ti kabsatna, ibelbellengna ti kissitna iti daga tapno saan isuna a maaddaan ti anak para iti kabsatna. **10** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh. Pinatay ngarud met laeng isuna ni Yahweh. **11** Ket kinuna ni Juda kenni Tamar a manugangna, "Agtalinaedka a balo iti balay ti amam agingga a dumakkel ti anakko a ni Sela." Ta napanunotna, "Nalabit a matayto met laeng daytoy a kas kadagiti kakabsatna." Pimmanaw ni Tamar ket nagnaed iti balay ti amana. **12** Kalpasan ti nabayag a tiempo, natay ti putot ni Sua nga asawa ni Juda. Naliwliwa ni Juda ket napan isuna kadagiti mangpukpukis kadagiti karnerona idiay Timna, kaduana ti gayyemna nga Adullamita a ni Hiran. **13** Naibaga kenni Tamar, "Ammom, mapan ti katugangam idiay Timna tapno papukisanna dagiti karnerona." **14** Inikkatna ngarud ti kawes ti kinabalona ket inabbunganna ti bagina iti naingpis a lupot ken binalkotna ti bagina. Nagtugaw isuna iti ruangan ti Enaim, nga adda iti igid ti dalan nga agturong idiay Timna. Ta nakitana a dimmakelen ni Sela ngem saan a naiyasawa ni Tamar kenkuana. **15** Idi nakita ni Juda isuna, impagarupna a maysa isuna a balangkantis gapu ta inabbunganna ti rupana. **16** Inasetganna isuna iti igid ti dalan ket kinunana, "Umayka, pangngaasim ta bay-am a kaiddaenka"- ta saanna nga ammo nga isuna ti manugangna- ket kinuna ni Tamar, "Ania ti itedmo kaniak tapno mabalinnak a kaiddaen?" **17** Kinunana, "Mangipatuludak kenka iti urbon a kalding manipud iti arban." Kinuna ni Tamar, "Ikkannak kadi iti pakakitaan a mangtedkanto agingga nga ipatulodmo daytoy?" **18** Kinunana, "Ania a pakakitaan ti mabalinko nga ited kenka?" Ket kinuna ni Tamar, "Ti selio, ti tali ken ti sarukod nga adda iti imam." Intedna dagitoy kenkuana ket nakikaidda kenkuana. Ket nagsikog ni Tamar babaen kekuana. **19** Bimmangon isuna ket pimmanaw. Inikkatna ti abbongna ket inkawesna ti kawes ti kinabalona. **20** Impatulod ni Juda ti urbon a kalding iti Adullamita a gayyemna tapno alaenna manipud iti babai ti intedna a pakakitaan a tungpalenna ti karina iti babai, ngem saanna a nasarakan daytoy. **21** Ket dinamag ti Adulamita kadagiti tattao iti lugar, "Ayan ti balangkantis nga agserserbi iti templo nga adda iti igid ti dalan ti Enaim?" Kinunada, "Awan iti balangkantis nga agserserbi iti templo ditoy." **22** Nagsubli ngarud isuna kenni Juda ket kinunana, "Saanko a nasarakan isuna. Kinuna pay dagiti tattao idiay, 'Awan met iti balangkantis nga agserserbi iti templo ditoy.'" **23** Kinuna ni Juda, "Bay-am nga idulinna dagiti banbanag nga intedko, maibabainta laeng. Pudno met nga impatulodko daytoy nga urbon a kalding, ngem saanmo isuna a nasarakan." **24** Napasamak a kalpasan iti tallo a bulan, naipadamag kenni Juda, "Nagbalin a balangkantis ni Tamar a manugangmo, ket nagsikog isuna gapu iti daytoy." Kinuna ni Juda, "Iyegyo isuna ditoy ket puoranyo isuna." **25** Idi naiyegdan ni Tamar, nangipatulod isuna iti mensahe iti katuganganna, "Babaen iti tao nga akinkukua kadagitoy a masikogak." Kinuna ni Tamar, "Pangngaasim ta bigbigem no siasino ti akin kukua kadagitoy, ti selio, ti tali ken ti sarukod." **26** Nabigbig ni Juda dagitoy ket kinunana, "Ad-adda a nalinteg isuna ngem siak, gapu ta saanko isuna nga impaasawa iti anakko a ni Sela." Ket saannan a kinaidda pay daytoy. **27** Idi dimteng ti tiempo nga aganaken daytoy, singin gayam ti adda iti aanakanna. **28** Napasamak nga idi agan-anaken isuna, inruar ti maysa ti imana, ket nangala ti agpapaanak iti nalabbaga a sinulid, inggalotna iti ima ti ubing ket kinunana, "Daytoy ti immuna a rimmuar." **29** Idi insublina ti imana, ti met immuna a rimuar ket ti kabsatna. Kinuna ti agpapaanak, "Kasano a nakiinnunaka a rimmuar!" **30** Ket napanaganan daytoy iti Perez. Kalpasanna, rimmuar ti kabsatna nga addaan iti nalabbaga a sinulid iti imana, ket napanagan isuna iti Zera.

39 Naipan ni Jose iti Egipto. Ti Egipcio a ni Potifar, a maysa nga opisial iti Faraon ta isu ket kapitan dagiti guardia, ginatangna ni Jose manipud kadagiti Ismaelita a nangipan kenkuana sadiay. **2** Adda ni Yahweh kenni Jose. Isuna ket narang-ay a tao. Adda isuna iti balay ti amona nga Egipcio. **3** Nakita ti apona nga adda ni Yahweh kenkuana ken pinarang-ay ni Yahweh ti tunggal banag nga inaramidna. **4** Nagbalin ngarud ni Jose a makaay-ayo iti imatang ti apona. Nagserbianna ni Potifar. Pinagbalin ni Potifar ni Jose a mangimaton iti isuamin nga adda iti balayna, ket amin a sanikuana, impaaywanna kenni Jose. **5** Napasamak a manipud iti tiempo a pinagbalin ni Potifar ni Jose a mangimaton iti balayna ken iti amin a sanikuana, a binendisionan ni Yahweh ti balay ti Egipcio gapu kenni Jose. Ti bendision ni Yahweh ket adda kadagiti amin nga adda iti balay ken taltalon ni Potifar. **6** Impaaywan ni Potifar dagiti amin nga adda kenkuana kenni Jose. Saannan a masapul a panunoten pay ti maipapan iti aniaman a banag malaksid ti taraon a kanenna. Ita, ni Jose ket nataer ken nabaked. **7** Napasamak kalpasan daytoy, a ni Jose ket pinaggarteman ti asawa ti apona. Kinunana, "Kaiddaennak." **8** Ngem nagkedked isuna ket kinunana iti asawa ti apona, "Kitaem, saan a pakibibbiangan ti apok no ania ti aramidek iti balay, ken amin a sanikuana ket impaaywanna kaniak. **9** Awan ti siasinoman a nangatngato kaniak iti daytoy a balay. Awan iti aniaman a saanna nga intalek kaniak malaksid kenka, gapu ta sika ket asawana. Apay ketdin nga aramidek daytoy a nakaro a kinadakes a pakabasulak iti Dios?" **10** Inaldaw a makikisao isuna kenni Jose, ngem nagkedked isuna a makikaidda wenno makikaddua kenkuana. **11** Napasamak iti maysa nga aldaw a simrek isuna iti balay tapno aramidenna ti trabahona. Awan kadagiti lallaki iti balay ti adda iti balay. **12** Ginammatanna isuna babaen kadagiti kawesna ket kinunana, "Kaidddaennak." Timmaray ni Jose

a napan iti ruar, ket nabatina ti kawesna iti ima ti babai. **13** Napasamak nga idi nakita ti asawa ni Potifar a nabati ni Jose ti kawesna iti ima daytoy ken timmaray iti ruar, **14** immawag isuna kadagiti lallaki iti balayna ket imbagana kadakuada, "Kitaenyo, nangiserrek ditoy ni Potifar iti Hebreo a manglais kadatayo. Sinerreknak tapno kaiddaenak, ket nagikkisak. **15** Napasamak nga idi nangngegna a nagikkisak, timmaray iti ruwar ket nabatina ti kawesna kaniak." **16** Inkabilna ti kawesna iti sibayna agingga a nagawid ti apona. **17** Imbagana kenkuana daytoy a palawag, "Ti adipen a Hebreo nga inyegmo kadakami, sinerreknak tapno gundawayannak. **18** Ket napamasak nga idi nagikkisak, timmaray iti ruar ket nabatina ti kawesna kaniak." **19** Napasamak nga idi nangngeg ni Potifar ti palawag nga imbaga ti asawana kenkuana a kunana, "Kastoy ti inaramid kaniak ti adipenmo," nakapungtot iti kasta unay ni Potifar. **20** Innala ni Potifar ni Jose ket pinaibaludna, iti lugar a nakaibaludan dagiti balud ti ari. Ket adda ngarud isunan iti pagbaludan. **21** Ngem adda ni Yahweh kenni Jose ken impakitana kenkuana a napudno isuna iti tulagna. Nagtignay ni Yahweh iti agbanbantay iti pagbaludan isu a nakasarak ni Jose iti pabor iti imatang daytoy. **22** Intalek ti agbanbantay iti pagbaludan dagiti amin a balud nga adda iti pagbaludan kenni Jose. Aniaman nga ar-aramidenda idiay, naitalek kenni Jose dagitoy. **23** Awan ti pagdanagan ti agbanbantay iti pagbaludan maipapan iti aniaman a banag a naitalek kenni Jose, gapu ta adda ni Yahweh kenkuana. Pinarang-ay ni Yahweh ti aniaman nga inaramidna.

40 Napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag, nakaaramid iti saan a nasayaat ti agiserserbi iti arak ken ti agisagsagana iti kanen ti ari ti Egipto iti amoda, nga isu ti ari ti Egipto. **2** Nakapungtot ti Faraon kadagiti dua nga opisialna, ti panguloen dagiti agiserserbi iti arak ken ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon. **3** Pinaibaludna dagitoy iti pagbaludan ti kapitan ti guardia, a nakaipupokan met laeng ni Jose. **4** Intalek ida ti kapitan ti guardia kenni Jose. Inasikasuna ida. Nagtalinaedda iti pagbaludan iti nabayag met bassit a tiempo. **5** Nagtagtagainepda nga agpada, tunggal maysa kadagitoy ket nagtagtagainep iti isu met laeng a rabii, ket adda iti pakaitarusan ti tagtagainep ti tunggal maysa, ti panguloen dagiti agiserserbi iti arak ken ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon ti ari ti Egipto. Dagitoy a dua ket naipupok iti pagbaludan. **6** Napan ni Jose kadakuada iti kabigatanna ket nakitana ida. Ket nadlawna a nalidayda. **7** Sinaludsodna kadagiti opisial ti Faraon a kaduana a nakabalud iti balay ti apona, a kunana, "Apay a nalidaykayo ita nga aldaw?" **8** Kinunada kenkuana, "Nagtagtagainepkami nga agpada ket awan ti makailawlawag iti daytoy." Kinuna ni Jose kadakuada, "Saanyo kadi nga ammo a ti Dios ti pagtaudan iti pannakailawlawag? Ibagayo koma kaniak ti natagtagainepyo." **9** Imbaga ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumen ti tagtaginepna kenni Jose. Kinunana kenkuana, "Iti tagtagainepko, nakakitaak iti maysa a lanut. **10** Ti lanut ket addaan iti tallo a sanga. Idi nagsaringit daytoy, nagsabong ket dagiti raay ti ubas a bungana ket naluom. **11** Ig-iggamak kampay idi ti kopa ti Faraon, pinurosko dagiti ubas ken pinespesko dagitoy iti kopa ti Faraon, ket inyawatko ti kopa iti ima ti Faraon." **12** Kinuna ni Jose kenkuana, "Kastoy ti kaipapananna dayta. Dagiti tallo a sanga ket tallo nga aldaw. **13** Tallo nga aldaw manipud ita, patangadennakanto ti Faraon ket isublinakanto iti saadmo. Iyawatmonto ti kopa iti Faraon, a kas iti sigud nga ar-aramidem kas agiserserbi iti inumenna. **14** Ngem laglagipennakto inton sumayaat ti kasasaadmo, ket subadannak koma met iti kinaimbag. Dakamatennak koma iti Faraon ken iruarnak manipud iti daytoy a pagbaludan. **15** Ta pudno a naipanawak manipud iti daga dagiti Hebreo. Kasta met ditoy, awan ti inaramidko a rumbeng a pakaipupokak iti daytoy a pagbaludan." **16** Idi nakita ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon ti ari a makaay-ayo ti kaipapananna, kinunana kenni Jose, "Nagtagtagainepak met iti kastoy, adda kampay idi iti tallo a basket a tinapay a susuonek. **17** Iti akinrabaw a basket ket adda amin a kita dagiti naluto a taraon a maipaay iti Faraon, ngem kinnan daytoy dagiti billit manipud iti basket a susuonek." **18** Simmungbat ni Jose a kinunana, "Kastoy ti kaipapananna. Dagiti tallo a basket ket tallo nga aldaw. **19** Iti uneg ti tallo nga aldaw, ingatonto ti Faraon ti ulom ken paibitinnakanto iti kayo. Kanento dagiti billit ti lasagmo." **20** Napasamak nga iti maikatlo nga aldaw ket isu ti panagkasangay ti Faraon. Nangangay isuna iti padaya para kadagiti amin nga adipenna. Inikanna iti naisangsangayan a panangibilang ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumen ken ti panguloen dagiti agisagsagana iti taraon, ngem kadagiti amin a dadduma nga adipenna. **21** Insublina ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumenna iti pagrebbenganna, ket isuna manen ti agiserserbi iti kopa iti ima ti Faraon. **22** Ngem pinaibitinna ti panguloen dagiti agiserserbi iti taraon, a kas iti imbaga ni Jose kadakuada. **23** Ngem saanen a nalagip ti panguloen dagiti agiserserbi iti inumen ti ari a tulungan ni Jose. Ngem ketdi, nalipatanna ti maipapan kenkuana.

41 Napasamak nga idi napalabas ti dua a tawen, nagtagtagainep ti Faraon. Kampay idi, nakatakder isuna iti igid ti Karayan Nile. **2** Pagammoan, adda pito a baka a timmakdang manipud iti Karayan Nile, napipintas ken nalulukmeg dagitoy, ket nagarabda kadagiti runo. **3** Pagammoan, adda met sabali pay a pito a baka a timmakdang a simmaruno kadakuada manipud iti Karayan Nile, kasla la adda sakit dagitoy ken nakukuttongda. Nagtakderda iti asideg dagiti sabali pay a baka iti igid ti karayan. **4** Kalpasanna kinnan dagiti kasla adda sakitna ken nakukuttong a baka dagiti pito a napipintas ken nalulukmeg a baka. Kalpasanna, nakariing ti Faraon. **5** Ket naturog manen isuna ket nagtagtagainep iti maikadua a daras. Adda kampay idi iti pito a dawa a nagrusing manipud iti maymaysa nga ungkay, nabagas ken napintas daytoy. **6** Pagammoan, pito met a dawa nga eppes ken nalanet gapu iti angin ti daya iti nagrusing kalpasan dagiti immuna. **7** Inalun-on dagiti eppes a dawa dagiti napintas ken nabagas a dawa. Nakariing ti Faraon, ket naamirisna a tagtagainep laeng gayam daytoy. **8** Napasamak nga iti kabigatanna, mariribukan unay ti espirituna. Nangibaon isuna kadagiti adipenna a mangayab kadagiti amin a salamangkero ken mamasirib a lallaki iti Egipto. Imbaga ti Faraon kadakuada dagiti tagtagainepna, ngem awan iti uray maysa kadakuada a makaibaga iti kaipapanan dagitoy a tagtagainep iti Faraon. **9** Ket kinuna ti panguloen nga agiserserbi iti inumen iti Faraon, "Ita, panpanunutek ti maipapan kadagiti nakabasolak. **10** Nakaunget ti Faraon kadagiti adipenna ket pinaibaludnak iti balay ti kapitan

dagiti guardia, siak ken ti panguloen nga agisagsagana iti taraon. **11** Nagtagtagainepkami a dua iti maysa a rabii. Nagtagtagainep ti tunggal maysa kadakami ket saan nga agpada ti kaipapanan dagiti tinagtagainepmi. **12** Adda kaduami sadiay a maysa nga agtutubo a lalaki a Hebreo, nga adipen ti kapitan dagiti guardia. Imbagami kenkuana ket inlawlawagna ti kaipapanan dagiti tagtagainepmi. Imbagana ti kaipapanan ti tagtagainep ti tunggal maysa kadakami. **13** Napasamak a no ania iti imbagana a kaipapanan ti tagtagainepmi ket isu ti napasamak. Insublinak ti Faraon iti akemko, ngem binitayna ti kaduak." **14** Kalpasanna, pinaayaban ti Faraon ni Jose. Dagus nga inruarda isuna iti pagbaludan. Nagibarbas, sinukatanna ti kawesna, ket napan iti Faraon. **15** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Adda natagtagainepak, ngem awan iti makailawlawag iti daytoy. Ngem nangngegko ti maipapan kenka, a no mangngegmo ti maysa a tagtagainep, mailawlawagmo daytoy." **16** Simmungbat ni Jose iti Faraon, a kunana, "Saan nga iti bukodko. Sungbatan ti Dios ti Faraon nga addaan iti pabor." **17** Nagsao ti Faraon kenni Jose, "Iti tagtagainepko, nagtakderak kampay idi iti igid ti Karayan Nile. **18** Pagammoan, adda pito a baka a timmakdang manipud iti Karayan Nile, nalulukmeg ken napipintas dagitoy, ket nagarabda kadagiti runo." **19** Pagammoan, adda pito a sabali pay a baka a timmakdang a simmaruno kadakuada, nakapuy, saan a makaay-ayo a kitaen ken nakukuttong dagitoy. Saanak pay a nakakita iti kasta kakuttong iti entero a daga ti Egipto. **20** Kinnan dagiti nakuttong ken saan a makaay-ayo a baka dagiti immuna a pito a nalukmeg a baka. **21** Idi nakandan dagitoy, saan a makita a kinnanda ida, ta saanda latta a makaay-ayo a kitaen a kas iti sigud a langada. Kalpasanna, nakariingak. **22** Iti tagtagainepko, kimmitaak kampay idi, ket pagammoan, adda pito a dawa a rimmuar manipud iti maysa nga ungkay, nabagas ken napintas dagitoy. **23** Pagammoan, adda pay pito a dawa nga eppes, nakuttong, ken nalanet gapu iti angin ti daya ti nagrusing a simmaruno kadakuada. **24** Inalun-on dagiti eppes a dawa dagiti pito a napipintas a dawa. Imbagak dagitoy a tagtagainep kadagiti salamangkero, ngem awan pulos ti makaipalawag kaniak iti daytoy. **25** Kinuna ni Jose iti Faraon, "Agpada ti tagtagainep ti Faraon. Impakaammo ti Dios iti Faraon ti aramidennanto. **26** Dagiti pito a napipintas a baka ket pito a tawen, ken dagiti pito a napipintas a dawa ket pito a tawen. Agpada dagiti tagtagainep. **27** Ken dagiti pito a nakuttong ken saan a makaay-ayo a kitaen a baka a timmakdang a simmaruno kadagitoy ket pito a tawen, ken kasta met a dagiti pito nga eppes a dawa a nalanet gapu iti angin ti daya ket piton a tawen ti panagbisin iti kaipapananda. **28** Dayta ti banag nga imbagak iti Faraon. Impaltiing ti Dios iti Faraon ti aramidennanto. **29** Kastoy ti mapasamak, addanto pito a tawen a nawadwad ti apit iti entero a daga ti Egipto. **30** Kalpasan dagitoy, umayto ti pito a tawen ti panagbisin, ket malipatanto ti amin a kinawadwad iti daga ti Egipto, ken dadaelento ti panagbisin ti daga. **31** Saanto a malagip ti kinawadwad iti daga gapu iti panagbisin a sumaruno, ta nakaronto unay daytoy. **32** Naulit dayta a tagtagainep ti Faraon gapu ta inkeddengen ti Dios dayta a banag, ken ipatungpalto daytoy ti Dios iti mabiit. **33** Ita, masapul a mangbiruk ti Faraon iti tao a nasaririt ken masirib, ket isaadna daytoy a mangimaton iti entero a daga ti Egipto. **34** Kastoy koma ti aramiden ti Faraon: Mangdutok koma isuna iti mangimaton iti daga. Alaen koma dagitoy ti apagkalima dagiti apit ti Egipto iti pito a tawen ti kinawadwad. **35** Urnungenda koma amin dagiti taraon kadagiti nasayaat a tawtawen nga umay. Ikan koma ida ti Faraon iti kalintegan nga agidulin kadagiti bukbukel kadagiti siudad. Pabantayanna koma kadakuada daytoy. **36** Dagiti taraon ket agbalinto nga abasto ti daga kabayatan iti pito a tawen a panagbisin a mapasamakto iti daga ti Egipto. Iti kastoy a wagas, saanto a mapukaw dagiti adda iti daga gapu iti panagbisin. **37** Nasayaat daytoy a pammagbaga iti imatang ti Faraon ken iti imatang dagiti amin nga adipenna. **38** Kinuna ti Faraon kadagiti adipenna, "Makasaraktayo kadi pay iti kas iti daytoy a tao, nga addaan iti Espiritu ti Dios?" **39** Isu a kinuna ti Faraon kenni Jose, "Agsipud ta impakita ti Dios kenka amin daytoy, awanen iti kas kenka iti kinasaririt ken kinasirib. **40** Iturayamto ti balayko, ket agtungpalto kenka dagiti amin a tattaok. Iti laeng trono a nabilbilegak ngem sika." **41** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Kitaem, isaadka iti entero a daga ti Egipto." **42** Inikkat ti Faraon iti imana ti singsingna a nakitikitan iti marka ti pagarian ket inkabilna daytoy iti ramay ni Jose. Kinawesanna daytoy iti nalamuyot a lupot a lino, ken inukkoranna iti balitok a kuentas. **43** Pinagluganna isuna iti maikadua a karwahena. Adda lallaki a nagpukkkaw iti sangoananna, "Agparintumengkayo." Insaad isuna ti Faraon a mangituray iti entero a daga ti Egipto. **44** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Siak ti Faraon, ket malaksid kenka, awan ti siasinoman a tao a mangituray iti amin a daga ti Egipto." **45** Pinanaganan ti Faraon ni Jose a "Zafenat Panea." Intedna kenkuana ni Asenat a kas asawana, ti putot a babai ni Potifera a padi ti On. Inturayan ni Jose ti entero nga Egipto. **46** Tallopulo ti tawen ni Jose idi nagtakder isuna iti sangoanan ti Faraon, nga ari ti Egipto. Rimmuar ni Jose manipud iti ayan ti Faraon, ket napan iti entero a daga ti Egipto. **47** Iti uneg ti pito a tawen ti kinawadwad, adu ti naapit iti daga. **48** Inurnongna amin dagiti taraon iti uneg ti pito a tawen nga adda iti daga ti Egipto ket indulinna dagiti taraon kadagiti siudad. Indulinna iti tunggal siudad ti taraon a naapit kadagiti talon nga adda iti aglawlaw daytoy. **49** Nagidulin ni Jose kadagiti bukbukel a kasla darat iti baybay ti kaaduna, kasta unay ti kaaduna ket urayna la insardeng iti panangbilbilang kadagitoy, gapu ta saanen a mabilang daytoy. **50** Sakbay a dimteng dagiti tawen ti panagbisin, adda dua nga annak ni Jose, nga inyanak kenkuana ni Asenat, nga anak a babai ni Potifera a padi ti On. **51** Pinanaganan ni Jose ti inauna a putotna iti Manases, ta kinunana, tinulongannak ti Dios a nanglipat iti amin a pakariribukak ken amin a sangkabalayan ti amak. **52** Pinanaganan na iti Efraim ti maikadua a putotna, ta kinunana, "Pinagbalinnak ti Dios a nabunga iti daga a nakaparigatak." **53** Nagpatingga ti pito a tawen ti kinawadwad iti daga ti Egipto. **54** Nangrugi ti pito a tawen ti panagbisin, kas iti kinuna ni Jose. Adda panagbisin iti amin a daga, ngem adda taraon iti amin a daga ti Egipto. **55** Idi adda panagbisin iti amin a daga ti Egipto, nagpakaasi dagiti tattao iti Faraon para iti taraon. Kinuna ti Faraon kadagiti amin a taga-Egipto, "Mapankayo kenni Jose ket aramidenyo ti ibagana." **56** Adda panagbisin iti amin a paset ti entero a daga. Linukatan ni Jose dagiti amin a pagipenpenan ket inlakona kadagiti Egipcio. Nakaro ti panagbisin iti daga ti Egipto. **57** Um-umay

ti amin a paset ti daga iti Egipto tapno gumatang iti bukbukel kenni Jose, gapu ta nakaro ti panagbisin iti amin a daga.

42 Ita, naammoan ni Jacob nga adda bukel idiay Egipto. Kinunana kadagiti putotna a lallaki. "Apay ta agkikinnitakayo?" **2** Kinunana, "Dumngegkayo, nangngegko nga adda bukel idiay Egipto. Sumalogkayo sadiay ket gumatangkayo iti agpaay kadatayo manipud sadiay tapno agbiagtayo a saan ket a matay." **3** Simmalog ngarud dagiti sangapulo a kakabsat ni Jose tapno gumatang iti bukel manipud iti Egipto. **4** Ngem ni Benjamin a kabsat ni Jose ket saanna a pinasurot kadagiti kakabsatna, ta kinunana, "Amangan no adda dakes a mapasamak kenkuana." **5** Immay met dagiti annak ni Israel tapno gumatang malaksid pay kadagiti immay, ta adda met panagbisin iti daga ti Canaan. **6** Ita, ni Jose ti gobernador iti entero a daga. Isuna ti aglaklako kadagiti amin a tattao ti daga. Immay dagiti kakabsat ni Jose ket nagpaklebda iti daga. **7** Nakita ni Jose dagiti kakabsatna ket nabigbigna ida, ngem nagpammarang isuna kadakuada ken nagsao isuna iti nagubsang kadakuada. Kinunana kadakuada, "Sadinno ti naggapuanyo?" Kinunada, "Naggapukkami iti daga ti Canaan tapno gumatang iti taraon." **8** Nabigbig ni Jose dagiti kakabsatna ngem saanda a nabigbig isuna. **9** Nalagip ni Jose dagiti tagtagainepna maipapan kadakuada. Kinunana kadakuada, "Espiakayo. Immaykayo tapno kitaenyo ti saan a naguardia-an a paset ti daga." **10** Kinunada kenkuana, "Saan, apo. Immay dagitoy nga adipenmo a gumatang ti taraon. **11** Putotnakami amin ti maymaysa a tao. Mapagtalkankami a lallaki. Saan nga espia dagitoy adipenmo." **12** Kinunana kadakuada, "Saan, ngem immaykayo tapno kitaenyo ti saan a naguardia-an a paset ti daga." **13** Kinunada, "Sangapulo ket dua nga agkakabsat dagitoy adipenmo, putotnakami ti maysa a tao idiay daga ti Canaan. Kitaem, kadua ita ti amami ti inaudi a kabsatmi, ket awanen iti daytoy a biag ti maysa pay a kabsatmi." **14** Kinuna ni Jose kadakuada, "Kas nakunakon; espiakayo. **15** Babaen iti daytoy masubokkayo. Isapatak iti nagan ti Faraon a saankayo a pumanaw ditoy, malaksid no umay ditoy ti inaudi a kabsatyo. **16** Mangibaonkayo iti maysa kadakayo ket mapanna alaen ti kabsatyo. Maibaludkayo tapno masubok dagiti imbagayo, no adda met laeng kinapudno kadakayo, ta no saan, isapatak iti nagan ti Faraon, awan duadua nga espiakayo." **17** Ket imbaludna amin ida iti tallo nga aldaw. **18** Iti maikatlo nga aldaw, kinuna ni Jose kadakuada, "Aramidenyo daytoy ket agbiagkayo, ta adda panagbutengko iti Dios. **19** No mapagtalkankayo a lallaki, mabati ngarud ti maysa kadakayo iti daytoy a pagbaludan, ngem mapankayo, mangawitkayo kadagiti bukel para iti panagbisin kadagiti balbalayyo. **20** Iyegyo ti inaudi a kabsatyo kaniak iti kasta ket mapaneknekan dagiti imbagayo ket saankayo a matay." Kasta ngarud ti inaramidda. **21** Kinunada iti tunggal maysa, "Pudno a nagbidduttayo maipapan iti inaramidtayo iti kabsattayo ta nakitatayo ti ladingit ti kararuana idi nagpakaasi kadatayo ngem saantayo a dimngeg. Ngarud naisubli kadatayo daytoy a ladingit. **22** Simmungbat ni Ruben kadakuada, "Saan kadi nga imbagak kadakayo, 'Saankayo nga agaramid iti basol maibusor iti ubing,' ngem saankayonto met gamin a dimngeg? Ita kitaenyo, maisidsidirenkadatayo ti darana." **23** Saanda nga ammo a naawatan ida ni Jose, ta adda mangipatpatarus iti nagbabaetanda. **24** Pinanawanna ida ket nagsangit. Kalpsanna, nagsubli isuna iti ayanda ket nagsao kadakuada. Innalana ni Simeon kadakuada ket pinaibaludna iti imatangda. **25** Ket binilin ni Jose dagiti adipenna a punoenda iti bukbukel dagiti sako dagiti kakabsatna, ken isublida ti kuarta ti tunggal maysa a lalaki iti sakona, ken ipaayanda ida iti kasapulanda iti panagdaliasatda. Kasta ngarud ti naaramid para kadakuada. **26** Inkarga dagiti agkakabsat dagiti awitda a bukel kadagiti asnoda ket pimmanawda manipud sadiay. **27** Iti lugar a naginanaanda, maysa kadakuada ti nanglukat iti sakona tapno pakanenna ti asnona ket nakitana ti kuartana. Adda daytoy iti ngarab ti sakona. **28** Kinunana kadagiti kakabsatna, "Naisubli ti kuartak. Kitaenyo daytoy; adda daytoy iti sakok." Ket uray la agkibbakibbayo ti pusoda ken agpigpigergerda a nagkikinnita. Kinunada, "Ania daytoy nga inaramid ti Dios kadatayo?" **29** Napanda kenni Jacob nga amada nga adda iti daga ti Canaan ket imbagada kenkuana ti amin a napasamak kadakuada. Kinunada, **30** "Ti lalaki, nga apo ti daga ket sigugubsang a nakisarita kadakami ken impagarupna nga espiakami iti daga. **31** Imbagami kenkuana, 'Mapagtalkankami a lallaki. saankami nga espia. **32** Sangapulo ket dua kami nga agkakabsat, putotnakami ti amami. Natayen ti maysa kadakami ken ti inaudi a kabsatmi ket adda ita iti ayan ti amami idiay daga ti Canaan.' **33** Ti lalaki nga apo ti daga, kinunana kadakami, 'Babaen iti daytoy ket maammoak no mapagtalkankayo a lallaki. Ibatiyo ti maysa a kabsatyo kaniak, mangalakayo iti bukel para iti panagbisin kadagiti balayyo, ket mapankayo. **34** Iyegyo ti inaudi a kabsatyo kaniak. Iti kasta ket mapaneknekak a saankayo nga espia, ngem ketdi, mapagtalkankayo a lallaki. Ket wayawayaakto ti kabsatyo ket mabalinkayo a gumatang ken aglako iti daytoy a daga.'" **35** Napasamak nga idi imbukbokda dagiti sakoda ket adtoy, adda iti sako ti tunggal maysa ti nakasupot a kuartada. Idi nakitada ken ti amada dagiti nakasupot a kuartada, nagbutengda. **36** Kinuna ti amada a ni Jacob, kadakuada, "Pinagladingitdak kadagiti putotko. Natayen ni Jose, awanen ni Simeon ken iyadayoyo ni Benjamin. Maibusor kaniak amin dagitoy a banbanag." **37** Nagsao ni Ruben iti amana, a kunana, "Uray patayemto dagiti dua a putotko a lallaki no saanko a maisubli ni Benjamin kenka. Italekmo isuna kaniak ket isublikto isuna kenka." **38** Kinuna ni Jacob, "Saan a sumurot a sumalog kadakayo ti anakko. Ta natayen ti kabsatna ket isuna laengen ti nabati. No adda dakes a mapasamak kenkuana iti dalanyo, ipandakto, siak a purawen ti buokna, iti sheol gapu iti ladingit." **(Sheol h7585)**

43 Nakaro ti panagbisin iti daga. **2** Napasamak nga idi nakandan ti bukbukel nga insangpetda manipud idiay Egipto, ket kinuna ti amada kadakuada, "Mapankayo manen; gumatangkayo iti taraontayo." **3** Imbaga ni Juda kenkuana, "Nainget iti panangballaag kadakami ti lalaki, 'Saanyonto a makita ti rupak malaksid no kaduayo ti kabsatyo.' **4** No paikuyogmo kadakami ti kabsatmi, sumalogkami ket igatangandaka iti taraon. **5** Ngem no saanmo a kayat nga isurotmi isuna, saankami a sumalog. Ta imbaga ti lalaki kadakami, "Saanyonto a makita ti rupak malaksid no kaduayo ti kabsatyo.'" **6** Kinuna ni Israel, "Apay a pinagaramidandak iti saan a nasayaat babaen iti panangibagayo iti lalaki nga adda pay sabali a kabsatyo? **7** Kinunada, "Nagsaludsod ti lalaki maipanggep kadakami

ken iti pamiliatayo. Kinunana, 'Sibibiag pay kadi ti Amayo? Adda pay kadi sabali a kabsatyo?' Sinungbatanmi isuna segun kadagitoy a salsaludsod. Ammomi aya ngarud met nga ibagana nga, 'Itugotyo ditoy ti kabsatyo?'" **8** Kinuna ni Juda kenni Israel nga amana, "Italekmo kaniak ti ubing. Agrubbuatkamin a mapan tapno agbiagtayo a saan ket a matay, datayo, sika ken kasta met dagiti annaktayo. **9** Siak ti makaammo kenkuana. No saanko isuna a maisubli kenka ken maidatag iti sangoanam, uray siak lattan ti mangawit iti pammabasol iti agnanayon. **10** Ta no saankami koma a nataktak, awan dua-dua a kapaminduami koman ita a nagsubli ditoy. **11** Kinuna ti amada a ni Israel kadakuada, "No kasta ngarud, ita, kastoy ti aramidenyo." Mangalakayo kadagiti kasayaatan a napataud iti daga ket ikabilyo kadagiti sakoyo. Mangitugotkayo iti sagut para iti lalaki: sangkabassit a resina ken diro, kadagiti rekado ken mira, piniones ken almendras. **12** Paminduaenyo ti gatad ti kuarta nga itugotyo. Itugotyo manen ti kuarta a naisubli kadagiti sakoyo. Nalabit a biddut laeng daytoy. **13** Isurotyo pay ti kabsatyo. Agrubbuatkayo ket mapankayo manen iti lalaki. **14** Sapay koma ta ited ti Dios a Mannakabalin amin ti asi kadakayo iti sangoanan ti Lalaki, tapno wayawyaanna kadakayo ti sabali pay a kabsatyo ken kasta met ni Benjamin. No mapukawko dagiti annakko. Mapukawanak ngarud." **15** Innala dagiti lallaki dayta a sagut. Nangalada iti mamindua a kaadu ti kuartada ken insurotda ni Benjamin. Nagrubbuatda, simmalogda idiay Egipto, ket dimmatagda iti sangoanan ni Jose. **16** Idi nakita ni Jose a kaduada ni Benjamin, kinunana iti agay-aywan iti balayna, "Ikuyogmo dagiti lallaki idiay balay, mangpartika iti ayup ket isaganam daytoy, ta makipangan kaniak dagiti lallaki iti pangaldaw." **17** Inaramid ngarud ti mangay-aywan ti imbaga ni Jose. Impanna ngarud dagiti lallaki iti balay ni Jose. **18** Nagbuteng dagiti lallaki gapu ta naipanda iti balay ni Jose. Kinunada, "Gapu daytoy iti kuarta a naisubli kadagiti sakotayo idi immuna nga immaytayo, tapno mangbirok isuna iti gundaway a maibusor kadatayo. Mabalin a tiliwennatayo ken pagbalinennatayo a tagabu, ken alaenna dagiti asnotayo." **19** Immasidegda iti mangay-aywan iti balay ni Jose, ket kinatungtongda isuna iti ruangan ti balay, **20** a kunada, "Apo, simmalogkami idi damdamo tapno gumatang iti makan. **21** Ket napasamak nga idi nakadanonkami iti disso a paginanaan ket linuktanmi dagiti sakomi, ket, nakitami nga adda ti kuarta ti tunggal maysa iti ngarab iti sakona, awan iti naksay iti kuartami. Intugotmi daytoy. **22** Nangitugotkami pay iti sabali a kuarta a paggatangmi iti taraon. Saanmi nga ammo no siasino iti nangikabil iti kuartami kadagiti sakomi." **23** Kinuna ti mangay-aywan, "Kapia koma iti maadda kadakayo, saankayo nga agbuteng. Ti Diosyo ken ti Dios ti amayo siguro ti nangikabil iti kuarta kadagiti sakoyo. Naawatko dagiti kuartayo." Impan ngarud ti mangay-aywan ni Simeon kadakuada. **24** Pinastrek ti mangay-aywan dagiti lallaki iti uneg ti balay ni Jose, "Inikkanna ida iti danum, ket binuggoanda dagiti saksakada. Inikkanna iti makan dagiti asnoda. **25** Insaganada dagiti sagut a maipaay iti isasangpet ni Jose iti aldaw, ta nangngegda a manganda sadiay **26** Idi simmangpet ni Jose iti balayna, intugotda dagiti sagut nga adda kadakuada iti balay, ken nagrukobda iti daga iti sangoananna. **27** Dinamagna ti kasasaadda a kinunana, "Nasalun-at kadi ti amayo, ti lakay nga ibagbagayo? Sibibiag pay kadi isuna?" **28** Kinunada, "Nasalun-at ti amami nga adipenmo. Sibibiag pay isuna." Nagparintumeng ken nagdumogda. **29** Timmangad isuna ket nakitana ni Benjamin a kabsatna, ti anak ti inana, kinunana," Daytoy kadi iti inaudi a kabsatyo nga ibagbagayo kaniak?" Kinunana, "Paraburannaka koma ti Dios, anakko." **30** Nagdardaras a rimmuar ni Jose iti siled ta kasta unay a natignay isuna maipanggep iti kabsatna. Nangsapul isuna iti lugar a pagsangitanna. Napan isuna iti siledna ket nagsangit sadiay. **31** Nagdiram-us isuna sa rimmuar. Tinengngelna ti riknana, kinunana, "Idasaryo ti taraon." **32** Nagserbian dagiti adipen ni Jose nga is-isuna ken dagiti agkakabsat nga is-isuda. Nakipangan dagiti Egipcio sadiay nga is-isuda laeng gapu ta saan a mabalin a makipangan dagiti Egipcio iti tinapay kadagiti Hebreo, ta makarimon dayta kadagiti Egipcio. **33** Nagtugaw dagiti agkakabsat iti sangoananna, ti inauna segun iti pannakaiyanakna, ken iti inaudi segun iti kinaubingna. Nasdaaw dagiti lallaki. **34** Nangted ni Jose iti taraon nga adda iti sangoananna. Ngem iti paset ni Benjamin ket maminlima ti kaaduna ngem iti naited kadagiti kakabsatna. Naginomda ken nakipagragsakda kenkuana.

44 Binilin ni Jose ti mangay-aywan iti balayna, a kunana, "Kargaam dagiti sako dagiti lallaki iti taraon, segun iti kabaelanda nga awiten, ken ikabilmo ti kuarta ti tunggal maysa a lalaki iti ngarab dagiti sakoda. **2** Ikabilmo ti kopak, ti pirak a kopa, iti ngarab ti sako ti inaudi, ken kasta met ti kuartana a bayad ti bukel." Inaramid ngarud ti mangay-aywan ti imbaga ni Jose. **3** Lumawlawagen iti bigat, ket napalubosan a pumanaw dagiti lallaki, isuda ken dagiti asnoda. **4** Idi nakaruardan iti siudad ngem saanda pay a nakaadayo, imbaga ni Jose iti mangay-aywan, "Tumakderka, kamatem dagiti lallaki, ket no makamatam ida, ibagam kadakuada, "Apay a sinubadanyo iti dakes ti naimbag? **5** Apay a tinakawyo ti kopa a pagin-inuman ti apok, nga ar-aramatenna metlaeng nga agbuyon? Nakaaramidkayo iti dakes, gapu iti daytoy a banag a naaramidanyo." **6** Nakamatan ida ti mangay-aywan ket insaona dagitoy a sasao kadakuada. **7** Kinunada kenkuana, "Apay ta agsasao ti apok iti nalabes a sasao a kas kadagitoy? Adayo nga aramiden dagiti adipenmo daytoy a banag. **8** Kitaem, ti kuarta a nasarakanmi kadagiti ngarab ti saksakomi, inyegmi manen kadakayo manipud iti daga ti Canaan. Kasano ngarud nga agtakawkami ti pirak ken balitok iti balay ni amom? **9** No siasino kadagiti adipenmo iti pakasarakanna, uray matay isuna, ken dakami met ket agbalin a tagabu iti apok." **10** Imbaga ti mangay-aywan, "Ita ngarud, mapasamak koma a kas kadagiti imbagam. No siasino iti pakasarakan ti kopa, agbalin isuna a tagabuk, ket dakayo a dadduma, saankayo a mairaman." **11** Kalpasanna, pinartakan ti tunggal maysa nga imbaba dagiti sakoda, ket linukatan ti tunggal maysa dagiti sakoda. **12** Nagbiruk ti mangay-aywan. Rinuggianna iti kalakayan ket lineppasna iti kaubingan, ket nasarakanna ti kopa iti sako ni Benjamin. **13** Rinay-abda dagiti kawesda. Nagsakay ti tunggal lalaki iti asnona ket nagsublida iti siudad. **14** Immay ni Juda ken dagiti kakabsatna iti balay ni Jose, adda pay laeng isuna sadiay, ket nagpaklebda iti sangoananna. **15** Kinuna ni Jose kadakuada, "Ania daytoy a naaramidyo? Saanyo kadi nga ammo nga iti lalaki a kas kaniak ket agbuybuyon?" **16** Kinuna ni Juda, "Ania iti maibagami kenka apo? Ania iti isaomi? Wenno kasanomi nga ikalintegan dagiti bagbagimi? Naduktalan ti Dios ti

basol dagiti adipenmo. Kitaenyo, dakami ket tagabum apo, dakami amin agraman ti nakasarakan iti kopa." **17** Kinuna ni Jose, "Adayo a maaramidko ti kasta. Ti laeng lalaki a nakasarakan ti kopa ti agbalin a tagabuk, ngem dakayo a dadduma, sumang-atkayo a sitatalna iti ayan ti amayo." **18** Ket immasideg ni Juda kenkuana ket kinunana, "Apo, pangngaasim, bay-am koma nga agsao daytoy adipenmo ket denggem koma, ken saanka koma a makaunget iti adipenmo, ta sika ket kas iti Faraon. **19** Nagsaludsod ti apok kadagiti adipenna, kunana, 'Adda kadi amayo wenno kabsatyo a lalaki?' **20** Ket kinunami kenka apo, "Addaan pay iti amami, lakayen isuna, ken adda maysa a putotna iti kinalakayna, maysa nga ubing. Ket natayen ti kabsatna a lalaki, ken is-isuna laengen iti nabati nga anak ti inana, ket ay-ayaten unay isuna iti amana.' **21** Ket imbagam kadagiti adipenmo, 'Iyegyo isuna kaniak tapno makitak isuna.' **22** Ket kinunami kenka apo, 'Saan a mabalin a panawan ti ubing ti amana. Ta no panawanna ti amana, matay ti amana.' **23** Ket kinunam kadagiti adipenmo, 'Malaksid a kaduayo a sumalog ti kabsatyo a lalaki, saanyonto a makita manen ti rupak.' **24** Ket napasamak nga idi napankami iti adipenmo nga amak, imbagami kenkuana ti insaom apo. **25** Ket kinuna ti amami, 'Mapankayo manen gumatang iti taraontayo.' **26** Ket kinunami, 'Saankami a makapan. Mapankami no kaduami ti inaudi a kabsatmi, ta saankami a mabalin a sumango iti lalaki malaksid no kaduami ti inaudi a kabsatmi.' **27** Kinuna kadakami ti adipenmo nga amak, 'Ammoyo met nga inikkannak laeng iti dua nga annak a lallaki ti asawak. **28** Ket napukaw ti maysa kaniak ket kinunak, "Sigurado a narangkarangkayen isuna, ket saankon a nakita pay isuna manipud idi." **29** Ket no alaenyo pay daytoy maysa kaniak ket adda iti saan a nasayaat a mapasamak kenkuana, ipandakto, siak a purawen ti buokna, iti sheol gapu iti ladingit. **(Sheol h7585)** **30** Ita, ngarud, no mapanak iti adipenmo nga amak, ket saanmi a kadua ti barito, agsipud ta ti biagna ket naisinggalut iti biag ti ubing, **31** mapasamakto nga inton makitana a saanmi a kadua ti ubing, ket matayto isuna. Ket dakaminto nga adipenmo ti pakaigapuan iti panagladingitna a mangipan kenkuana iti sheol.' **(Sheol h7585)** **32** Ta nagkari daytoy adipenmo iti amami maipapan iti ubing, a kinunana, 'No saanko a maisubli isuna kenka, uray siakton ti mangawit iti pammabasol ti amak iti agnanayon.' **33** Isu nga ita, pangngaasim ta ipalubosmo koma a daytoy nga adipenmo ti mabati a kas tagabu kenka apo, a saan ket a ti ubing, ket ipalubosmo koma a sumang-at ti ubing a kaduana dagiti kakabsatna a lallaki. **34** Ta ania ngay ti rupak a mapan iti amak no saanko a kadua ti ubing? Mabutengak a makita ti dakes a mabalin a mapasamak iti amak."

45 Ket saan a nalapdan ni Jose ti bagina iti sangoanan dagiti amin nga adipen a nakatakder iti abayna. Kinunana iti napigsa, "Panawandak, dakayo amin." Awan iti adipen a nagtalinaed a nakatakder iti abay ni Jose idi inyam-ammona ti bagina kadagiti kakabsatna a lallaki. **2** Nagsangit iti napigsa, nangngeg dagiti Egipcio daytoy, ken nangngeg iti balay ti Faraon daytoy. **3** Kinuna ni Jose kadagiti kakabsatna, "Siak ni Jose. Sibibiag pay kadi ti amak?" Saan a masungbatan dagiti kakabsatna isuna, ta naklaatda iti sangoananna. **4** Ket kinunana ni Jose kadagiti kakabsatna, "Pangngaasiyo ta umasidegkayo kaniak." Immasidegda. Kinunana, "Siak ni Jose a kabsatyo, nga inlakoyo ditoy Egipto. **5** Ket ita, saankayo nga agladingit wenno makaunget kadagiti bagbagiyo iti panangilakoyo kaniak ditoy, ta imbaonnak ti Dios nga immuna kadakayo tapno maisalbar ti biag. **6** Ta iti daytoy dua a tawen, adda panagbisin iti daga, ket adda pay lima a tawen nga awanto iti agarado wenno agapit. **7** Imbaonnak ti Dios nga immuna kadakayo tapno maisalakankayo ken dagiti kaputotanyo, ken tapno maisalbarkayo ket adu kadakayo iti makalasat. **8** Ita ngarud, saan a dakayo iti nangibaon kaniak ditoy no di ket ti Dios, ken pinagbalinnak a kasla ama iti Faraon, apo ti amin a balayna, ken mangituray iti amin a daga iti Egipto. **9** Agalistokayo a mapan iti ayan ti amak ket ibagayo kenkuana, 'Daytoy ti imbaga ti anakyo a ni Jose, Pinagbalinnak ti Dios nga apo iti amin nga Egipto. Umayka kaniak, saanka nga agtaktak. **10** Agnaedkanto iti daga ti Gosen, ket asidegkanto kaniak, sika ken dagiti annakmo ken dagiti annak dagiti annakmo, ken dagiti arbanyo, ken amin nga adda kenka. **11** Ipaaykonto amin a kasapulanyo sadiay, ta adda pay lima a tawen ti panagbisin, tapno saanka nga agbisin, sika, ti sangakabalayam, ken amin nga adda kenka.' **12** Kitaenyo, makita dagiti matayo, ken iti mata ti kabsatko a ni Benjamin, a ngiwatko ti agsasao kadakayo. **13** Ibagayo iti amak ti amin maipanggep iti kinaturayko iti Egipto, ken amin a nakitayo, Agalistokayo a mangiyeg iti amak ditoy." **14** Inarakopna ti tengnged ti kabsatna a ni Benjamin ken nagsangit, ket nagsangit met ni Benjamin iti tengngedna. **15** Inagkanna amin dagiti kakabsatna ket nagsangit kadakuada. Kalpasan dayta, nakisarita dagiti kakabsatna kenkuana. **16** Naipadamag dayta a banag iti balay ti Faraon: "Immay dagiti kakabsat ni Jose." Naragsakan ti Faraon ken dagiti adipen iti daytoy. **17** Kinuna ti Faraon kenni Jose, "Ibagam kadagiti kakabsatmo, 'Kastoy ti aramidenyo: Paawitanyo dagiti ayupyo ket mapankayo iti daga ti Canaan. **18** Alaenyo ti amayo ken dagiti sangkabalayanyo ket umaykayo kaniak. itedkonto kadakayo ti kasayaatan a daga ti Egipto, ket mangankayonto iti patauden ti daga.' **19** Ita ibilinko pay kenka nga ibagam ti kastoy, 'Aramidenyo daytoy, mangiruarkayo kadagiti kariton manipud iti daga ti Egipto para kadagiti annakyo ken para kadagiti assawayo. Alaenyo ti amayo ket umaykayo. **20** Saanyo a pakaseknan ti maipanggep kadagiti sanikuayo, ta kukuayo ti kasayaatan iti amin a daga iti Egipto.'" **21** Kasta ngarud ti inaramid dagiti putot a lallaki ni Israel. Inikkan ida ni Jose kadagiti kariton, segun iti bilin ti Faraon, ken inikkanna ida iti balon a para iti panagdaliasatda. **22** Kadakuada amin, nangted isuna iti tunggal lalaki iti pagsukatan a bado, ngem kenni Benjamin, nangted isuna iti tallo gasut a pidaso ti pirak ken lima a pagsukatan a bado. **23** Para iti amana, impatulodna dagitoy: Sangapulo nga asno a napaawitan kadagiti kasayaatan a banbanag iti Egipto; ken sangapulo a kabaian nga asno a napaawitan iti bukbukel, tinapay, ken dadduma a kasapulan a maipaay iti amana, iti panagdaliasatna. **24** Imbaonna ngarud dagiti kakabsatna ket pimmanawda. Kinunana kadakuada, "Kitaenyo ta amangan no agaapakayo iti panagdaliasatyo." **25** Rimmuarda iti Egipto ket dimtengda iti daga ti Canaan, kenni Jacob nga amada. **26** Imbagada kenkuana a kunada, "Sibibiag pay ni Jose, ken isuna ti mangiturturay iti amin a daga iti Egipto." Ket kasta unay ti siddaaw ti pusona, ta saan a mamati kadakuada. **27** Imbagada kenkuana amin dagiti sasao nga imbaga ni Jose kadakuada. Idi nakita ni Jacob kadagiti kariton nga

impatulod ni Jose a mangilugan kenkuana, naparegta ti espiritu ti amada a ni Jacob. **28** Kinuna ni Israel, "Naan-anayen. Sibibiag pay ti anakko a ni Jose. Mapanko kitaen isuna sakbay a matayak."

46 Nagdaliasat ni Israel a kaduana amin nga adda kenkuana ket napan idiay Beersheba. Sadiay, nangidaton isuna kadagiti datdaton iti Dios ti amana a ni Isaac. **2** Nagsao ti Dios kenni Israel iti maysa a sirmata iti karabianna, a kunana, "Jacob, Jacob." **3** Kinunana, "Adtoyak." Kinuna met ti Dios, "Siak ti Dios, ti Dios ti amam. Saanka nga agbuteng a sumalog idiay Egipto, ta sadiay, pagbalinenkanto a dakkel a nasion. **4** Kumuyogakto kenka a mapan idiay Egipto, ket siguradoek kenka nga isublikanto metlaeng. Ket pakidimento ni Jose dagiti matam iti bukodna nga ima." **5** Nagrubwat manipud Beersheba ni Jacob. Indaliasat dagiti annak ni Israel ni Jacob nga amada, dagiti annakda, ken dagiti assawada, kadagiti kariton nga impatulod ti Faraon a mangilugan kenkuana. **6** Innalada dagiti tarakenda ken dagiti sanikuada a napaaduda iti daga ti Canaan. Dimtengda idiay Egipto, ni Jacob ken dagiti amin a kaputotanna a kimmuyog kenkuana. **7** Intugotna idiay Egipto dagiti putotna a lallaki ken dagiti putot a lallaki dagiti putotna ken dagiti putotna a babbai, ken dagiti putot a babbai dagiti putotna a lallaki, ken dagiti amin a kaputotanna. **8** Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annak ni Israel a dimteng idiay Egipto, ni Jacob ken dagiti putotna: Ni Ruben nga inauna a putot ni Jacob; **9** dagiti putot a lallaki ni Ruben a da Hanoc, Pallu, Hezron ken Carmi; **10** dagiti lallaki a putot ni Simeon, a da Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zohar ken Saul nga anak ti maysa a babai a taga-Canaan, **11** dagiti putot a lallaki ni Levi, a da Gerson, Cohat, ken Merari; **12** dagiti lallaki a putot ni Juda: da Er, Onan, Selah, Perez kenni Zera (ngem natay ni Er kenni Onan idiay daga ti Canaan. Ken dagiti putot a lallaki ni Perez ket da Hezron ken Hamul); **13** dagiti lallaki a putot ni Issacar: da Tola, Pua, Yob ken Simron; **14** Dagiti lallaki a putot ni Zabulon: Da Sered, Elon ken Jaleel **15** (dagitoy dagiti annak a lallaki ni Lea nga inyanakna kenni Jacob idiay Padan-aram, ken ti anakna a babai a ni Dina. Tallo pulo ket tallo amin dagiti putotna a lallaki ken babbai); **16** dagiti lallaki a putot ni Gad ket da Zifion, Aggi, Suni, Ezbon, Eri, Arodi ken Areli; **17** dagiti lallaki a putot ni Aser ket da Imma, Isva, Isvi, ken Beria, ken ni Sera a kabsatda a babai; ken dagiti putot a lallaki ni Bereiah ket da Heber ken Malkiel **18** (dagitoy dagiti annak a lallaki ken appoko ni Zilpa a babaonen nga inted ni Laban ken ni Lea nga anakna. Dagitoy dagiti inyanak ni Zilpa kenni Jacob, sangapulo ket innem a tattao amin); **19** dagiti annak a lallaki ni Raquel nga asawa ni Jacob—ni Jose ken ni Benjamin; **20** (pinutot ni Jose iti daga ti Egipto ni Manases ken ni Efraim, nga inyanak ni Asenat, a putot a babai ni Potifera a padi ti On,); **21** dagiti putot a lallaki ni Benjamin ket da Bela, Beker, Asbel, Gera, Naaman, Ehi, Ros Muppin, Huppin ken Ard **22** (dagitoy dagiti annak a lallaki ni Raquel a naiyanakna ken ni Jacob kasta met dagiti appokona. Sangapulo ket uppatda amin); **23** ti lalaki a putot ni Dan ket ni Husim; **24** dagiti lallaki a putot ni Neftali ket da Jazeel, Guni, Jeser ken Sillem **25** (dagitoy dagiti annak a lallaki ni Bilha nga adipen, nga inted ni Laban kenni Raquel nga a babai putotna. Dagitoy dagiti inyanakna kenni Jacob ken dagiti appokona. Pito amin ti bilang dagitoy a tattao). **26** Amin dagiti tattao a simmurot kenni Jacob idiay Egipto, a kaputotanna, malaksid kadagiti assawa dagiti lallaki a putot ni Jacob—innem a pulo ket innem ti bilang amin dagitoy a tattao. **27** Dagiti lallaki a putot ni Jose a pinutotna idiay Egipto ket dua ti bilangna. Pito pulo amin ti bilang dagiti tattao iti balay ni Jacob a napan idiay Egipto. **28** Pinauna ni Jacob ni Juda a mapan kenni Jose tapno isurona kadakuada ti dalan nga agturong idiay Gosen, ket dimtengda iti daga ti Gosen. **29** Insagana ni Jose ti karwahena ket napanna sinabat ni Israel nga amana idiay Gosen. Nakitana isuna, inarakupna ti tengngedna, ket nagsangit iti tengngedna iti nabayag. **30** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Ita, uray matayakon, agsipud ta nakitakon ti rupam, a sibibiag ka pay." **31** Kinuna ni Jose kadagiti kakabsatna a lallaki ken iti balay ti amana, "Mapanak ket ibagak iti Faraon, a kunak, 'Dagiti kakabsatko ken ti balay ni amak, nga adda iti daga ti Canaan ket immay kaniak. **32** Agpaspastor dagiti lallaki, ta isuda ket agtartaraken kadagiti ayup. Intugotda dagiti arbanda, ken amin nga adda kadakuada.' **33** Mapasamakto nga inton paayabannakayo ti Faraon ket damagenna, 'Ania ti trabahoyo?' **34** ibagayonto, 'Agay-aywan dagitoy nga adipenmo kadagiti arban manipud pay kinaubingmi aginggana ita, dakami, ken dagiti kapuonanmi.' Aramidenyo daytoy tapno mabalinyo ti agnaed iti daga ti Gosen, ta tunggal agpaspastor ket makarimon kadagiti Egipcio."

47 Kalpasanna, napan ni Jose ket imbagana iti Faraon, "Simmangpet ti amak, ken dagiti kakabsatko, dagiti arbanda ken amin a kukuada manipud iti daga ti Canaan. Addada ita idiay daga ti Gosen." **2** Insurotna ti lima kadagiti kakabsatna ket inyam-ammona ida iti Faraon. **3** Kinuna ti Faraon kadagiti kakabsatna, "Ania ti trabahoyo?" Kinunada iti Faraon, "Agpaspastor dagiti adipenmo, kas kadagiti kapuonanmi." **4** Ket kinunada iti Faraon, "Immaykami kas saan nga agpaut nga agnaed iti daga. Awan ti pagpastoran para kadagiti arban dagiti adipenmo, gapu ta nakaro unay ti panagbisin iti daga ti Canaan. Isu nga ita, pangaasim ta palubosam nga agnaed dagiti adipenmo iti daga ti Gosen." **5** Kalpasanna, nagsao ti Faraon kenni Jose, kunana, "Immay ti amam ken dagiti kakabsatmo kenka. **6** Adda iti sangoanam ti daga ti Egipto. Pagnaedem ti amam ken dagiti kakabsatmo a lallaki iti kasayaatan a rehion, ti daga ti Gosen. No adda ammom a siasinoman a lallaki nga addaan iti kabaelan kadakuada, isaadmo ida nga agaywan kadagiti dingwenko." **7** Kalpasanna, intugot ni Jose ni Jacob nga amana ket imparangna iti Faraon. Binendisionan ni Jacob ti Faraon. **8** Kinuna ti Faraon kenni Jacob, "Kasanon kaatiddug ti panagbiagmo?" **9** Kinuna ni Jacob iti Faraon, "130 dagiti tawen a panagdaldaliasatko. Bassit laeng ken nakas-ang dagiti tawen ti panagbiagko. Saan nga atiddug a kas iti kaatiddug ti panagbiag dagiti kapuonak." **10** Kalpasanna, binendisionan ni Jacob ti Faraon ket pimmanaw iti sangoananna. **11** Kalpasanna, inaywanan ni Jose ti amana ken dagiti kakabsatna. Inikkanna ida ti masakupan iti daga ti Egipto, ti kasasayaatan iti daga, iti daga ti Rameses, kas imbilin ti Faraon. **12** Nangipaay ni Jose iti taraon a maipaay iti amana, kadagiti kakabsatna, ken amin a sangkabalayan ti amana, segun iti bilang dagiti bibiagenda. **13** Ita, awan taraon iti amin a daga; ta nakaro unay ti panagbisin. Nakakaasi ti daga ti Egipto ken ti daga ti Canaan gapu iti panagbisin. **14** Inurnong ni

Jose ti amin a kuarta nga adda iti daga ti Egipto ken iti daga ti Canaan, babaen ti panaglaklakona iti trigo kadagiti agnanaed. Ket impan ni Jose ti kuarta iti palasio ti Faraon. **15** Idi naibusen ti amin a kuarta dagiti daga ti Egipto ken Canaan, immay amin a taga-Egipto kenni Jose a kunkunada, "Ikkandakami iti taraon! Rumbeng kadi a mataykami lattan iti imatangmo gapu ta naibusen ti kuartami?" **16** Kinuna ni Jose, "No naibusen ti kuartayo, iyegyo dagiti tarakenyo ket ikkankayonto iti taraon a kas sukat dagiti tarakenyo." **17** Inyegda ngarud kenni Jose dagiti tarakenda. Inikkan ida ni Jose iti taraon a kas sukat dagiti kabalio, dagiti arban, ken dagiti asno. Pinakanna ida iti tinapay a kas sukat ti amin a tarakenda iti dayta a tawen. **18** Idi agleppasen dayta a tawen, napanda kenkuana iti sumaruno a tawen ket kinunada kenkuana, "Saanmi nga ilimed iti apomi a naibusen ti kuartami, ken kukuan ti apomi dagiti tarakenmi. Awanen a pulos ti nabati iti imatang ti apomi, malaksid kadagiti bagimi ken dagami. **19** Rumbeng kadi a mataykami lattan iti sangoanam, dakami ken ti dagami? Gatangendakami ken ti dagami a kas kasukat iti taraon, ket agbalinkaminto nga adipen ti Faraon, dakami ken ti dagami. Ikkandakami iti bukel tapno agbiagkami a saan ket a matay, ken tapno saan koma nga agbalin a langalang ti daga." **20** Ginatang ngarud amin ni Jose ti amin a daga iti Egipto para iti Faraon. Ta inlako ti tunggal Egipcio ti talonna, gapu ta nakaro unay ti panagbisin. Iti kastoy a wagas, nagbalin a kukua ti Faraon ti daga. **21** No maipanggep met kadagiti tattao, pinagbalinna ida a tagabu manipud iti pagpatinggaan ti beddeng ti Egipto agingga iti kasumbangir a pagpatinggaan. **22** Ti laeng daga dagiti papadi ti saan a ginatang ni Jose, gapu ta naikkan dagiti papadi iti abasto. Nanganda manipud iti bingay nga it-ited ti Faraon kadakuada. Isu a saanda nga inlako ti dagada. **23** Kalpasanna, kinuna ni Jose kadagiti tattao, "Kitaenyo, ginatangkayo ken ti dagayo ita para iti Faraon. Ita, adtoy ti bukel para kadakayo, ket mulaanyonto ti daga. **24** Iti panagaapit, masapul nga itedyo ti apagkalima iti Faraon ket kukuayonto ti uppat a paset, mausar daytoy kas bin-i para iti talon ken taraon dagiti sangkabalayanyo ken dagiti annakyo." **25** Kinunada, "Inispalmo dagiti biagmi. Makasarakkami koma iti pabor kadagiti matam. Agbalinkami nga ad-adipen ti Faraon." **26** Inaramid ngarud daytoy ni Jose a linteg a maipatpatungpal iti daga ti Egipto agingga kadagitoy nga aldaw, a kukua ti Faraon ti apagkalima. Ti laeng daga dagiti papadi ti saan a nagbalin a kukua ti Faraon. **27** Nagnaed ngarud ni Israel iti daga ti Egipto, iti daga ti Gosen. Nakagun-od dagiti tattaona kadagiti sanikua sadiay. Nagbunga ken immaduda iti kasta unay. **28** Nagnaed ni Jacob iti daga ti Egipto iti sangapulo ket pito a tawen, isu a sangagasut uppat a pulo ket pito ti tawen ti panagbiag ni Jacob. **29** Idi umadanin ti tiempo nga ipapatay ni Israel, inayabanna ni Jose nga anakna ket kinunana kenkuana, "No nakasarakak ita ti pabor iti imatangmo, ikabilmo ta imam iti sirok ti luppok, ket ipakitam kaniak iti kinapudno ken kinamapagtalkan. Pangaasim ta saannak nga itabon ditoy Egipto. **30** Inton pumusayak, ipanawnakto iti Egipto ket itabonnak iti disso a nakaitaneman dagiti ammak." Kinuna ni Jose, "Aramidekto ti kas iti imbagam." **31** Kinuna ni Israel, "Agsapataka kaniak," ket nagsapata ni Jose kenkuana. Kalpasanna, nagdumog ni Israel iti uloanan ti pagiddaanna.

48 Ket napasamak a kalpasan dagitoy a banbanag, nga adda maysa a nangibaga kenni Jose, "Kitaem, masakit ti amam." Isu nga intugotna dagiti dua nga annakna, a da Manases ken Efraim. **2** Idi nabagaan ni Jacob, "Kitaem, simmangpet ni Jose a pututmo a mangsarungkar kenka," Pimmigsa ni Israel ket nagtugaw iti pagiddaan. **3** Kinuna ni Jacob kenni Jose, "Nagparang kaniak ti Dios a Mannakabalin-amin idiay Luz iti daga ti Canaan. Binendisionannak **4** a kinunana kaniak, 'Kitaem, pagbalinenkanto a nabunga, ken paaduenkanto. Pagbalinenkanto a pagtaudan dagiti nasnasion. Itedkonto daytoy a daga kadagiti kaputotam kas agnanayon a sanikuada.' **5** Ket ita, dagiti dua a pututmo, a naiyanak kenka iti daga ti Egipto sakbay nga immayak kenka iti Egipto, ket kukuak. Kukuakto da Efraim ken Manases, a kas kada Ruben ken Simeon a kukuak metlaeng. **6** Kukuamto dagiti annak a maadda kenka kalpasanda; mailistadanto kadagiti nagan dagiti kakabsatda iti tawidda. **7** Ngem no maipapan kaniak, bayat nga agdaldaliasatak manipud idiay Padan, nagladingitak gapu iti pannakatay ni Raquel iti dalan iti daga ti Canaan, kabayatan nga adayokami pay laeng iti Efrata. Intabonko isuna sadiay iti dalan a mapan ti Efrata (dayta ket Betlehem)." **8** Idi nakita ni Israel dagiti annak ni Jose, kinunana, "Siasino dagitoy?" **9** Kinuna ni Jose iti amana, "Putotko ida, inted ida ti Dios kaniak ditoy." Kinuna ni Israel, "Iyegmo ida kaniak, tapno mabendisionak ida." **10** Ita, kumapuyen dagiti mata ni Israel gapu iti kinalakayna, isu a saanen a makakita. Isu nga inyasideg ida ni Jose kenkuana, ket inagkan ken inarakupna ida. **11** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Saanko a pulos a ninamnama a makitak manen ti rupam, ngem impalubos pay kaniak ti Dios a makitak dagiti annakmo." **12** Impan ida ni Jose iti nagbaetan dagiti tumeng ni Israel, ket kalpasanna nagparintumeng nga indumogna ti rupana iti daga. **13** Innala ni Jose dagiti dua, ni Efraim iti makannawanna a makannigid ni Israel, ken ni Manases iti makannigidna a makannawan ni Israel, ket inyasidegna ida kenkuana. **14** Inggaw-at ni Israel ti kannawan nga imana ken impatayna iti ulo ni Efraim, nga inaudi, ken ti kannigid nga imana iti ulo ni Manases. Pinagkurosna dagiti imana, ta ni Manases ti inauna. **15** Binendisionan ni Israel ni Jose, a kunana, "Ti Dios a nagtultulnogan dagiti ammak a ni Abraham ken ni Isaac, ti Dios a nangay-aywan kaniak inggana ita nga aldaw, **16** ti anghel a nangsalsalaknib kaniak manipud iti amin a peggad, bendisionanna koma dagitoy nga ubbing. Maipanagan koma ti naganko kadakuada, ken ti nagan dagiti ammak a da Abraham ken Isaac. Umaduda koma iti rabaw ti daga." **17** Idi nakita ni Jose nga impatay ti amana ti kannawan nga imana iti ulo ni Efraim, saanna a nagustuan daytoy. Innalana ti ima ti amana tapno iyakarna manipud iti ulo ni Efraim ket inturongna iti ulo ni Manases. **18** Kinuna ni Jose iti amana, "Saan a kasta, amak; ta daytoy ti inauna. Ipataymo ti kannawan nga imam iti ulona." **19** Nagkedked ti amana a kinunana, "Ammok, anakko, ammok. Agbalinto met isuna nga adu a tattao, ken agbalinto met a natan-ok. Ngem natantan-okto ti inaudi a kabsatna ngem isuna, ken agbalinto nga adu a nasion dagiti kaputotanna." **20** Binendisionan ida ni Israel iti dayta nga aldaw babaen kadagitoy a sasao, "Iwaragawagto dagiti tattao ti Israel dagiti bendision babaen kadagiti naganyo a kunada, "Pagbalinennakayo koma ti Dios a kas kenni Efraim, ken kas kenni Manases'." Iti

kastoy a wagas, pinagbalin ni Israel nga imun-una ni Efraim ngem ni Manases. **21** Kinuna ni Israel kenni Jose, "Kitaem, dandaniakon matay, ngem addanto ti Dios kenka, ket isublinakanto iti daga dagiti amam. **22** Kenka, kas nangatngato ngem kadagiti kakabsatmo, itedko ti naanduyas a bantay nga innalak manipud kadagiti Amorreo babaen iti kampilan ken pana."

49 Ket inayaban ni Jacob dagiti putotna a lallaki ket kinunana, "Aguummongkayo, tapno maibagak kadakayo ti mapasamakto kadakayo iti masakbayan. **2** Aguummong ken dumngegkayo, dakayo nga annak a lallaki ni Jacob. Denggenyo ni Israel nga amayo. **3** Ruben, sika ti inauna a putotko, ti pigsak ken ti nangrugian ti kinapigsak, naisangsangayan iti kinatan-ok ken naisangsangayan iti kinabileg. **4** Saan a matengngel a kas iti napigsa ti ayusna a danum, saanto a sika ti kangrunaan, gapu ta simmagpatka iti pagiddaan ti amam. Ket rinugitam daytoy; simmagpatka iti pagtugawak. **5** Agkabsat da Simeon ken Levi. Armas ti kinaranggas dagiti kampilanda. **6** O kararuak, saanka a mapan iti taripnongda; saanka a makiraman kadagiti saritaanda, gapu ta saan a maiparbeng ti kasta iti pusok. Ta gapu iti pungtotda ket nakapatayda kadagiti lallaki. Para iti pakaragsakanda ti panangpilayda kadagiti bulog a baka. **7** Mailunod koma ti pungtotda, ta nakaro unay— ken ti nalaus a pungtotda, ta naulpit daytoy. Bingayekto ida iti Jacob ken iwaraskonto ida iti Israel. **8** Juda, dayawendakanto dagiti kakabsatmo. Ti imam ket addanto iti tengnged dagiti kabusormo. Agrukobto iti sangoanam dagiti putot ti amam. **9** Maiyarig ni Juda iti anak ti leon. Anakko, nagsublika manipud kadagiti tinukmaam. Nagrukob isuna, nagkukot a kasla leon, a kasla babai a leon. Adda kadi makaitured a mangriing kenkuana? **10** Saanto a maisina ti setro manipud kenni Juda, wenno ti sarukod ti mangiturturay manipud iti nagbaetan dagiti sakana, agingga nga umay ti Silo. Agtulnogto dagiti nasion kenkuana. **11** Inggalutna ti urbon a kabalyona iti lanut ti ubas, ken ti urbon nga asnona iti napintas a lanut ti ubas, linabaanna dagiti kawesna iti arak, ken ti pagan-anayna iti dara dagiti ubas. **12** Lumabbaganto dagiti matana a kas iti arak, ken dagiti ngipenna a kas kapuraw ti gatas. **13** Agnaedto ni Zabulon iti igid ti baybay. Pagsangladanto isuna dagiti barko, ken dumanonto iti Sidon ti keteganna. **14** Ni Issacar ket maysa a napigsa nga asno, agid-idda iti baet ti pagapunan dagiti karnero. **15** Makitana ti nasayaat a lugar a paginanaan ken ti nadam-eg a daga. Irukobna ti abagana iti dadagsen ken agbalin nga adipen iti trabaho. **16** Ukomento ni Dan dagiti tattaona a kas maysa kadagiti tribu ti Israel. **17** Maiyarigto ni Dan iti uleg nga adda iti igid ti dalan, maysa a nagita nga uleg iti pagnaan a mangkagat kadagiti mukod ti kabalio, a pakaigapuan iti pannakatnag ti nakasakay iti daytoy. **18** Ur-urayek ti panangisalakanmo, Yahweh. **19** Ni Gad—darupento isuna dagiti mangraraut, ngem darupennanto ida kadagiti mukodda. **20** Nabaknangto iti taraon ni Aser, ket mangipaayto isuna kadagiti taraon a maipaay iti ari. **21** Ugsa a siwawaya iti kaiyarigan ni Neftali; maaddaanto isuna kadagiti napipintas nga annak. **22** Nabunga a sanga iti kaiyarigan ni Jose, nabunga a sanga nga asideg iti ubbog, a kimmalay-at iti pader dagiti sangana. **23** Darupento isuna dagiti pumapana ket panaendanto ken riribukenda isuna. **24** Ngem agtalinaedto a nalagda ti bai ti panana ken nabilegto dagiti imana gapu kadagiti ima ti Mannakabalin a Dios ni Jacob, gapu iti nagan ti Agpaspastor, ti Bato ti Israel. **25** Gapu iti Dios ti Amam, a tumulongto kenka, ken gapu iti Mannakabalin a Dios, a mangbendisionto kenka kadagiti bendision iti tangatang, kadagiti bendision ti danum nga aggapu iti uneg ti daga, kadagiti bendision dagiti barukong ken aanakan. **26** Dagiti bendision ti amam ket dakdakkelto ngem dagiti nagkakauna a banbantay wenno kadagiti makaay-ayo a banbanag kadagiti agnanayon a turturod. Addanto dagitoy iti ulo ni Jose, dagiti bendision a mangkorona iti ulo ti nagbalin a prinsipe a nangidaulo kadagiti kakabsatna a lallaki. **27** Ni Benjamin ket maysa a mabisin a lobo. Iti agsapa, alun-onenna ti natiliwna, ken iti rabii, bingayenna ti nasamsamda." **28** Dagitoy dagiti sangapulo ket dua a tribu ti Israel. Kastoy ti imbaga ti amada kadakuada idi binendisionanna ida. Binendisionanna ti tunggal maysa iti maitutop a bendision. **29** Kalpasanna, binilinna ida a kinunana kadakuada, "Dandanin ti ipupusayko. Itabondak iti nakaitaneman dagiti kapuonak iti rukib nga adda idiay talon ni Efron a Heteo, **30** iti rukib nga adda iti talon idiay Macpela, nga asideg iti Mamre iti daga ti Canaan, ti talon a ginatang ni Abraham a mausar a pagitaneman manipud kenni Efron a Heteo. **31** Intabonda sadiay ni Abraham ken ni Sara nga asawana; intabonda sadiay ni Isaac ken ni Rebeca nga asawana; ken intabonko sadiay ni Lea. **32** Ti talon ken ti rukib nga adda idiay ket nagatang manipud kadagiti tattao a Heteo. **33** Idi nalpasen ni Jacob dagitoy a bilbilinna kadagiti putotna a lallaki, inyunnatna dagiti sakana iti pagiddaan ket inyangesna ti maudi nga angesna, ket pimmusayen.

50 Ket inarakup ni Jose ti rupa ti amana, sinangitanna ken inagkanna isuna. **2** Binilin ni Jose dagiti adipenna a mangngagas a balsamoenda ti amana. Isu a binalsamo dagiti mangngagas ni Israel. **3** Inaramidda daytoy iti uppat a pulo nga aldaw, ta dayta iti naan-anay a bilang ti aldaw a panangbalsamo. Sinangitan isuna dagiti Egipcio iti pitopulo nga aldaw. **4** Idi nalpasen dagiti aldaw ti panagsangsangit, nakisarita ni Jose kadagiti opisial ti Faraon a kunana, "No nakasarakak ita iti pabor iti imatangyo, pangngaasiyo koma ta ibagayo iti Faraon, a kunaenyo, **5** 'Pinagsapatanak ti amak, a kunana, "Kitaem, dandanin ti ipapatayko. Itabondak iti tanem a kinalik para iti bagik iti daga ti Canaan. Idiaydakto nga itabon." Ita palubosandak koma a mapan mangitabon iti amak, kalpasanna ket agsubliak.'" **6** Simmungbat ti Faraon, "Mapanmo itabon ti amam kas insapatam kenkuana." **7** Simmang-at ni Jose ket napanna intabon ti amana. Kimmuyog kenkuana a napan dagiti amin nga opisial ti Faraon, dagiti mammagbaga iti sangakabalayanna, ken dagiti amin a panglakayen nga opisial iti daga ti Egipto, **8** dagiti amin a sangakabalayan ni Jose ken dagiti kakabsatna, ken dagiti sangakabalayan ti amana. Ngem pinanawanda dagiti babassit nga annakda, dagiti arbanda, iti daga ti Gosen. **9** Kimmuyog met kenkuana a napan dagiti nakakarwahe ken dagiti nakakabalio a soldado. Nakadakdakkel unay daytoy a bunggoy dagiti tattao. **10** Idi dimtengda iti pagirikan ti Atad iti bangir ti Jordan, nagladingitda iti kasta unay. Nangipaay ni Jose sadiay ti pito nga aldaw a panagladladingit a para iti amana. **11** Idi nakita dagiti agnanaed iti daga, a Canaanita ti panagladladingit idiay pagirikan ti Atad, kinunada, "Daytoy ket maysa a naliday unay a pasamak kadagiti Egipcio." Dayta ti gapuna a naawagan ti lugar iti Abel Mizraim. Daytoy

ket adda iti labes ti Jordan. **12** Tinungpal ngarud dagiti lallaki
a putot ni Jacob ti imbilinna nga aramidenda para kenkuana.
13 Impan isuna dagiti lallaki a putotna idiay daga ti Canaan
ket intabonda isuna iti rukib idiay talon ti Macpela, nga asideg
iti Mamre. Ginatang ni Abraham ti rukib agraman ti talon a
mausar a pagitaneman. Ginatangna daytoy manipud kenni
Efron a Heteo. **14** Kalpasan a naitabonna ti amana, nagsubli
ni Jose idiay Egipto, isuna, kaduana dagiti kakabsatna, ken
dagiti amin a kimmuyog kenkuana a nangitabon iti amana.
15 Idi nakita dagiti kakabsat ni Jose a natayen ti amada,
kinunada, "Kasano ngay no nasakit pay laeng ti nakem
ni Jose ket kayatnatayo a balsen kadagiti amin a dakes
nga inaramidtayo kenkuana?" **16** Isu a nangipatulodda
iti mensahe kenni Jose, a kunada, "Nangted iti bilin ti
amam sakbay a natay, kinunana, **17** 'Ibagayo kenni Jose
daytoy, "Pakawanem koma dagiti kakabsatmo iti biddut nga
inaramidda idi pinagaramidandaka iti saan a nasayaat.'" Ita,
pangngaasim ta pakawanem dagiti adipen ti Dios ti amam."
Nagsangit ni Jose idi naiyeg iti mensahe kenkuana. **18** Napan
met dagiti kakabsatna ket nagpaklebda iti sangoananna.
Kinunada, "Kitaem, adipennakami." **19** Ngem simmungbat
ni Jose kadakuada, "Saankayo nga agbuteng. Addaak
kadi iti lugar ti Dios? **20** Ket no maipapan met kadakayo,
panangdangran ti pinanggepyo nga aramiden kaniak, ngem
pinagbalin ti Dios daytoy a naimbag, tapno maisalbar ti biag
ti adu a tattao, a kas makitayo ita. **21** Ita ngarud, saankayo
nga agbuteng. Ipaaykonto ti kasapulanyo ken kasta met
kadagiti annakyo." Liniwliwana ida iti kastoy a wagas ken
nagsao a sisasayaat kadakuada. **22** Nagnaed ni Jose
idiay Egipto, kaduana ti pamilia ti amana. Nagbiag isuna ti
sangagasut ket sangapulo a tawen. **23** Nakita ni Jose dagiti
putot ni Efraim agingga iti maikatlo a henerasyon. Nakitana
met dagiti putot ni Makir a putot ni Manases. Imbilangna
ida a kameng iti pamiliana. **24** Kinuna ni Jose kadagiti
kakabsatna, "Dandanin ti ipapatayko; ngem awan duadua
nga umayto ti Dios kadakayo ken ipanawnakayo iti daytoy a
daga ken iturongnakayo iti daga nga insapatana nga ited
kada Abraham, Isaac, ken Jacob." **25** Ket pinagsapata ni
Jose dagiti tattao ti Israel iti maysa a kari. Kinunana, "Awan
duadua nga umayto ti Dios kadakayo. Iti dayta a tiempo
masapul nga awitenyo dagiti tulangko manipud ditoy." **26**
Natay ngarud ni Jose, sangagasut ket sangapulo ti tawenna.
Kalpasan a binalsamoda isuna, inkabilda isuna iti maysa a
lungon idiay Egipto.

Exodo

1 Dagitoy dagiti nagan dagiti annak ti Israel a kimmuyog
kenni Jacob a napan idiay Egipto, kadua ti tunggal
maysa ti sangkabalayanna: **2** Ruben, Simeon, Levi ken
Juda, **3** Isacar, Zabulon ken Benjamin, **4** Dan, Naftali,
Gad ken Aser. **5** Pitopulo amin ti bilang dagiti kaputotan ni
Jacob. Adda idin ni Jose idiay Egipto. **6** Ket natay ni Jose,
dagiti amin a kakabsatna, ken amin dayta a henerasion.
7 Nabunga dagiti Israelita, immadu ken pimmigsada iti
kasta unay; napunno ti daga kadakuada. **8** Ket nagturay
ti maysa a baro nga ari iti entero nga Egipto, a saan a
mangbigbigbig iti pakasaritaan ni Jose. **9** Kinunana kadagiti
tattaona, "Kitaenyo dagiti Israelita; ad-adu ken napigpigsada
ngem datayo. **10** Umaykayo, tratoentayo ida a sisisirib.
Ta no saan, ad-adda nga umaduda, ket no adda iti gubat,
tumiponndanto kadagiti kabusortayo, a lumaban kadatayo,
ket pumanawda iti daga." **11** Isu a nangisaadda kadagiti
kapatas a mangparigat kadakuada iti nadagsen a trabaho.
Nangipatakder dagiti Israelita iti pagipenpenan a siudad para
kenni Faraon: ti Pitom ken Rameses. **12** Ngem kas ad-adda
a parparigaten dagiti Egipcio ida, ad-adda met nga umad-
adu ken agwar-waras dagiti Israelita. Isu a nangrugi nga
agbuteng dagiti Egipcio kadagiti Israelita. **13** Pinagtrabaho
dagiti Egipcio dagiti Israelita iti nakaro. **14** Pinagbalinda a
nasaem ti panagbiagda babaen iti nadagsen a panagtrabaho
iti alketran ken ladrilio, ken iti amin a kita ti trabaho iti
talon. Amin a trabaho nga impaaramidda kadakuada ket
narigat. **15** Ket nakisarita ti ari iti Egipto kadagiti partera a
Hebreo; ti nagan ti maysa ket Zifra ken ti maysa ket Pua.
16 Kinunana, "No tulonganyo dagiti Hebreo a babbai iti
paganakan, siputanyo no aganakda. No lalaki ti maladaga,
masapul a patayenyo isuna; ngem no babai daytoy, bay-
anyo nga agbiag." **17** Ngem adda panagbuteng dagiti partera
iti Dios ket saanda nga inaramid ti imbilin ti ari iti Egipto
kadakuada; ngem ketdi, binay-anda nga agbiag dagiti lallaki
a maladaga. **18** Pinaayaban ti ari ti Egipto dagiti partera ket
kinunana kadakuada, "Apay a binay-anyo nga agbiag dagiti
lallaki a maladaga?" **19** Simmungbat dagiti partera kenni
Faraon, "Dagiti babbai a Hebreo ket saan a kasla kadagiti
babbai nga Egipcio; napigsada ken nakaanakdan sakbay a
sumangpet ti partera kadakuada." **20** Sinalakniban ti Dios
dagitoy a partera. Immadu ti dagiti tattao ken pimmigsada iti
kasta unay. **21** Gapu ta managbuteng iti Dios dagiti partera,
inikkanna ida iti pamilia. **22** Binilin ni Faraon dagiti amin
a tattaona, "Masapul nga ibellengyo iti karayan ti tunggal
lalaki a maiyanak, ngem mabalinyo a bay-an nga agbiag ti
tunggal babai."

2 Ita, maysa a lalaki iti tribu ni Levi ti nangasawa iti maysa
a babai a kaputotan ni Levi. **2** Nagsikog ti babai ket
naganak iti maysa a lalaki. Idi nakitana a nasalun-at isuna
nga ubing, inlemmengna isuna iti las-ud iti tallo a bulan. **3**
Ngem idi saannan a mailemmeng isuna, nangala iti maysa a
basket a naaramid iti runo ket sineraanna daytoy iti pitak
ken betun. Kalpasanna, inkargana ti ubing iti daytoy ket
inkabilna iti ayan dagiti runo iti danum iti igid ti karayan. **4**
Nagtakder ti kabsatna a babai iti saan unay nga adayo tapno
makitana no ania ti mapasamak kenkuana. **5** Simmalog ti
anak a babai ni Faraon tapno agdigos iti karayan kabayatan
nga agpagnapagna dagiti agserserbi kenkuana iti igid ti
karayan. Nakitana ti basket iti karunoan ket imbaonna ti
agserserbi kenkuana a mangala iti daytoy. **6** Idi linukatanna
daytoy, nakitana ti ubing. Adtoy, agsangsangit ti maladaga.
Naasian isuna kenkuana ket kinunana, "Awan duadua a
maysa kadagiti annak dagiti Hebreo daytoy." **7** Ket kinuna ti
kabsat ti maladaga iti anak a babai ni Faraon, "Mapanak
kadi ket ibirukanka ti Hebreo a babai a mangpasuso iti ubing
para kenka?" **8** Kinuna ti anak a babai ni Faraon kenkuana,
"Mapanka." Isu a napan ti balasitang ket inayabanna ti
ina ti ubing. **9** Kinuna ti anak a babai ni Faraon iti ina ti
maladaga, "Alaem daytoy nga ubing ket pasusoem isuna
para kaniak ket tangdanankanto." Isu nga innala ti babai
ti ubing ket pinasusona. **10** Idi dimmakkelen ti ubing,
impanna daytoy iti anak ni Faraon, ket nagbalin isuna
nga anakna a lalaki. Pinanagananna daytoy iti Moises ket
kinunana, "Gapu ta innalak isuna manipud iti danum." **11**
Idi dimmakkelen ni Moises, napan isuna kadagiti tattaona
ket pinaliiwna ti narigat a trabahoda. Nakitana ti maysa
nga Egipcio a dangdangranna ti maysa a Hebreo, maysa
kadagiti tattaona. **12** Timmaliaw iti agsinnumbangir, ket idi
nakitana nga awan ti tao sadiay, pinatayna ti Egipcio ket
inlemmengna ti bagina iti kadaratan. **13** Rimmuar isuna iti
simmaruno nga aldaw, ket, adtoy, dua a lallaki a Hebreo
ti aglablaban. Kinunana iti maysa a nagbiddut, "Apay a
kabkabilem ti kaduam?" **14** Ngem kinuna ti lalaki, "Siasino ti
nangaramid kenka a mangidaulo ken mangukom kadakami?
Pangpanggepennak kadi a patayen a kas ti panangpataymo
iti dayta nga Egipcio?" Nagbuteng ni Moises ket kinunana,
"Awan duadua a naammuanen dagiti sabali ti inaramidko."
15 Ita, idi nangngeg ni Faraon daytoy, pinadasna a patayen
ni Moises. Ngem naglibas ni Moises manipud kenni Faraon
ket nagnaed idiay daga ti Midian. Nagtugaw isuna sadiay
iti igid ti maysa a bubon. **16** Ita, addaan ti pito nga
annak a babbai ti padi ti Midian. Immayda nagsakdo iti
danum, ket pinunnoda dagiti pagkargaan ti danum tapno
painumenda ti arban ti amada. **17** Immay dagiti agpaspastor
ket pinadasda a papanawen ida, ngem tinulongan ni Moises
ida. Kalpasanna, pinainomna dagiti arbanda. **18** Idi nagawid
dagiti babbai iti amada a ni Reuel kinunana, "Apay a
nasapakayo a nagawid ita?" **19** Kinunada, "Maysa nga
Egipcio ti nangispal kadakami manipud kadagiti agpaspastor.
Insakduannakami pay iti danum ken pinainomna ti arban."
20 Kinunana kadagiti annakna, "Sadino ti ayanna? Apay a
pinanawanyo ti lalaki? Ayabanyo isuna tapno makipangan
isuna kadatayo." **21** Immannugot ni Moises a makipagnaed
iti lalaki, a nangited pay kenkuana iti anakna a ni Sefora
nga agbalin nga asawana. **22** Naganak isuna iti maysa a
lalaki ket pinananaganan ni Moises ti Gersom; kinunana,
"Nagnanaedak iti daga ti gangannaet." **23** Kalpasan ti
nabayag a tiempo, natay ti ari iti Egipto. Nagasug dagiti
Israelita gapu iti pannakaadipenda. Nagsangitda iti napigsa
para iti tulong ket dimmanon iti Dios dagiti pakaasida gapu
iti pannakabaludda. **24** Idi nangngeg ti Dios dagiti as-
asugda, nalagip ti Dios ti tulagna kenni Abraham, kenni
Isaac ken kenni Jacob. **25** Nakita ti Dios dagiti Israelita, ket
naawatanna ti kasasaadda.

3 Ita, agpaspastor pay laeng ni Moises kadagiti arban
ni Jetro a katuganganna, ti padi ti Midian. Inturong ni
Moises dagiti arban iti labes ti let-ang ket nakadanon idiay

Horeb, ti bantay ti Dios. **2** Nagparang kenkuana ti anghel ni Yahweh sadiay a iti maysa a gil-ayab ti apuy iti bassit a kayo. Kimmita ni Moises, ket adtoy, sumsumged, ngem saan a mapupuoran ti bassit a kayo. **3** Kinuna ni Moises, "Umasidegak ket kitaek daytoy nakaskasdaaw a banag, apay a saan a mapupuoran ti kayo." **4** Idi nakita ni Yahweh nga umasideg isuna tapno kitaenna daytoy, inawagan ti Dios isuna manipud iti kayo ket kinunana, "Moises, Moises." Kinuna ni Moises, "Adtoyak." **5** Kinuna ti Dios, "Saankan nga umas-asideg! Ikkatem ti sapatosmo, ta ti pagtaktakderam a lugar ket daga a naidaton kaniak." **6** Innayonna, "Siak ti Dios ti amam, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac ken ti Dios ni Jacob. Ket inabbongan ni Moises ti rupana, ta mabuteng isuna a kumita iti Dios. **7** Kinuna ni Yahweh, "Awan duadua a nakitak ti panagsagsagaba dagiti tattaok nga adda idiay Egipto. Nangngegko dagiti pukkawda gapu kadagiti kapatasda, ta ammok dagiti pannakaparigatda. **8** Bimmabaak tapno wayawayaak ida manipud iti pannakabalin dagiti Egipcio ken ipanawko ida manipud iti dayta a daga ket ipanko ida iti nadam-eg ken nalawa a daga, iti maysa a daga nga agay-ayus ti gatas ken diro; iti rehion dagiti Cananeo, Heteo, Amorreo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo. **9** Ket ita, nakadanon kaniak dagiti pukkaw dagiti tattao ti Israel. Maysa pay, nakitak ti pannakaparparigatda nga inaramid dagiti Egipcio. **10** Ita ngarud, ibaonka kenni Faraon tapno mairuarmo dagiti tattaok, dagiti Israelita, manipud idiay Egipto." **11** Ngem kinuna ni Moises iti Dios, "Siasinoak, a rumbeng a mapanak kenni Faraon ken iruar dagiti Israelita manipud idiay Egipto?" **12** Simmungbat ti Dios, "Awan duadua nga addaakto kenka. Daytoyto ti pagilasinan nga imbaonka. Inton mairuarmo dagiti tattao manipud iti Egipto, dayawendakto iti daytoy a bantay." **13** Kinuna ni Moises iti Dios, "No mapanak kadagiti Israelita ket ibagak kadakuada, 'Imbaonnak ti Dios dagiti kapuonanyo kadakayo,' ket no kunada kaniak, 'Ania ti naganna?' Ania ti rumbeng nga ibagak kadakuada?" **14** Kinuna ti Dios kenni Moises, "SIAK TI SIAK." Kinuna ti Dios. "Masapul nga ibagam kadagiti Israelita, 'Imbaonnak ni SIAK kadakayo.'" **15** Kinuna pay ti Dios kenni Moises, "Masapul nga ibagam kadagiti Israelita, 'Imbaonnak ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanyo, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac ken ti Dios ni Jacob kadakayo. Daytoy ti naganko iti agnanayon, ken kastoyto ti pananglagip kaniak dagiti amin a henerasion.' **16** Mapanka ket ummongem dagiti panglakayen ti Israel. Ibagam kadakuada, 'Ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanyo, ti Dios ni Abraham, ni Isaac kenni Jacob ket nagparang kaniak ket kinunana, "Pudno a napaliiwko ken nakitak ti napasamak kadakayo idiay Egipto. **17** Inkarik nga ipanawkayo manipud iti pannakaparigatyo idiay Egipto ket ipankayo iti daga dagiti Cananeo, Heteo, Amorreo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo, maysa a daga nga agay-ayus ti gatas ken diro.'" **18** Dumngegdanto kenka. Masapul a mapankayo iti ari ti Egipto, Sika ken dagiti panglakayen ti Israel, ket masapul nga ibagam kenkuana, 'Ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo, ket nakisinnarak kadakami. Isu nga ita, palubosannakami nga agdaliasat iti tallo nga aldaw a mapan idiay let-ang, tapno makaidatonkami kenni Yahweh, a Diosmi.' **19** Ngem ammok a saannakayonto a palubosan ti ari ti Egipto, malaksid no mapilit a matignay ti imana. **20** Iyunnatkonto dagiti imak ket dusaekto dagiti Egipcio babaen kadagiti amin a milagro nga aramidekto kadakuada. Kalpasan dayta, palubosannakayonto. **21** Ikkakto dagiti tattao iti pabor manipud kadagiti Egipcio, isu nga inton pumanawkayo, saankayo a mapan nga ima-ima. **22** Dumawatto ti tunggal babai iti pirak ken balitok nga alahas ken pagan-anay kadagiti kaarrubana nga Egipcio ken iti siasinoman a babai nga agnanaed iti balay ti kaarrubana. Ikabilyonto dagitoy kadagiti annakyo a lallaki ken babbai. Iti daytoy a wagas, alaenyonto amin a kinabaknang dagiti Egipcio."

4 Simmungbat ni Moises, "Ngem kasano no saanda a mamati kaniak wenno dumngeg kaniak ngem ibagada ketdi, 'Saan a nagparang ni Yahweh kenka'?" **2** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Ania dayta adda dita imam?" Kinuna ni Moises, "Maysa a baston." **3** Kinuna ni Yahweh, "Ipuruakmo daytoy iti daga." Impuruak daytoy ni Moises iti daga, ket nagbalin daytoy nga uleg. Nagsanud ni Moises manipud iti daytoy. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Pidutem ken alaem daytoy babaen iti ipusna." Isu a pinidutna ken ineggamanna ti uleg. Nagbalin manen daytoy a baston iti imana. **5** "Daytoy ket tapno mamatida a ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanda, ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob, ket nagparang kenka." **6** Kinuna pay ni Yahweh kenkuana, "Ita iyunegmo ta imam iti pagan-anaymo." Inyuneg ngarud ni Moises ti imana iti pagan-anayna. Idi inruarna daytoy, adtoy, adda ketong ti imana, a kas kapuraw ti niebe. **7** Kinuna ni Yahweh, "Iyunegmo manen ta imam iti pagan-anaymo." Isu nga inyuneg ni Moises ti imana iti pagan-anayna, ket idi inruarna daytoy, nakitana a nagsubli manen ti kinasalun-atna, a kas kadagiti dadduma a lasagna. **8** Kinuna ni Yahweh, "No saandaka a patien—no saanda nga ipangag ti umuna a pagilasinan ti pannakabalinko wenno mamati iti daytoy, ket mamatidanto iti maikadua a pagilasinan. **9** Ket no saanda a mamati uray kadagitoy a dua a pagilasinan ti pannakabalinko, wenno dumngeg kenka, ket mangalaka iti danum manipud ti karayan ket ibukbokmo daytoy iti namaga a daga. Ti alaem a danum ket agbalinto a dara iti namaga a daga." **10** Kalpasanna, kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Apo, saanak a pulos a nalaing nga agsao, uray pay iti napalabas wenno manipud idi nagsaoka iti adipenmo. Nabannayatak nga agsao ken natabbed ti dilak." **11** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Siasino ti nangaramid iti ngiwat iti tao? Siasino ti mangar-aramid nga umel wenno tuleng wenno makakita wenno bulsek ti maysa a tao? Saan kadi a Siak, ni Yahweh? **12** Isu nga ita mapanka, ket addaakto iti ngiwatmo ken isurokto kenka ti ibagam." **13** Ngem kinuna ni Moises," Apo, pangngaasim mangibaonka laengen iti sabali, siasinoman a kayatmo nga ibaon." **14** Ket nakaunget ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, "Ni ngay Aaron, a kabsatmo, ti Levita? Ammok a nalaing isuna nga agsao. Maysa pay, um-umayen isuna a mangsabat kenka, ket no makitanaka, maragsakanto ti pusona. **15** Makisaritakanto kenkuana ket ibagam dagiti sawenna. Tulongankayonto nga agsao, ket ipakitakto kadakayo a dua ti aramidenyo. **16** Agsaonto isuna kadagiti tattao para kenka. Isunanto ti pannakangiwatmo, ken addakanto kenkuana a kas kaniak, ti Dios. **17** Itugotmonto daytoy a baston. Babaen iti daytoy, agaramidkanto kadagiti pagilasinan." **18** Isu a nagsubli ni Moises kenni Jetro a katuganganna ket kinunana kenkuana, "Palubosannak a mapan tapno makasubliak kadagiti kakabaggiak nga adda idiay Egipto ket

kitaek no sibibiagda pay." Kinuna ni Jetro kenni Moises, "Mapanka nga addaan iti kapia." **19** Kinuna ni Yahweh kenni Moises diay Midian, "Mapanka, agsublika idiay Egipto, gapu ta natayen dagiti amin a tattao a mangpangpanggep a mangpatay kenka. **20** Intugot ni Moises ti asawana ken dagiti annakna ket insakayna ida iti asno. Nagsubli isuna iti daga iti Egipto. Ket intugotna ti baston ti Dios. **21** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Inton agsublika idiay Egipto, kitaem a maaramidmo iti sangoanan ni Faraon dagiti amin a nakakaskasdaaw nga inkabilko iti pannakabalinmo. Ngem patangkenekto ti pusona, ket saannanto a palubosan a mapan dagiti tattao. **22** Masapul nga ibagam kenni Faraon, 'Daytoy ti ibagbaga ni Yahweh: Anakko ni Israel, ti inauna nga anakko, **23** ket ibagak kenka, "Palubosam a mapan ti anakko, tapno maidaydayawnak." Ngem agsipud ta nagkedkedka a mangpalubos kenkuana, papatayekto ti anakmo, ti inauna nga anakmo.'" **24** Ita, iti dalan, idi nagsardengda iti rabii, sinabat ni Yahweh ni Moises ket dandanina pinatay isuna. **25** Kalpasanna, nangala ni Sefora iti natadem a bato ket kinugitna ti anakna, ken insagidna daytoy iti saka ni Moises. Ket kinunana, "Awan dua-dua a sika ti asawak babaen ti dara." **26** Isu a binaybay-anen ni Yahweh isuna nga agmaymaysa. Kinunana, "Asawaka iti dara" gapu iti pannakakugit. **27** Kinuna ni Yahweh kenni Aaron, "Mapanka idiay let-ang a makisinnabat kenni Moises." Napan ni Aaron, nakitana isuna idiay bantay ti Dios, ket inagkanna isuna. **28** Imbaga ni Moises kenni Aaron dagiti amin a sasao nga imbaga ni Yahweh kenkuana nga ibagana ken maipanggep kadagiti amin a pagilasinan ti pannakabalin ni Yahweh nga imbilinna kenkuana nga aramidenna. **29** Kalpasanna, inummong ni Moises ken Aaron dagiti amin a panglakayen dagiti Israelita. **30** Insao ni Aaron dagiti amin a sasao nga imbaga ni Yahweh kenni Moises. Impakitana pay dagiti pagilasinan ti pannakabalin ni Yahweh iti imatang dagiti tattao. **31** Namati dagiti tattao. Idi nangngegda a pinaliiw ni Yahweh dagiti Israelita ken nakitana dagiti pannakaparparigatda, ket nagdumogda ken nagrukbabda kenkuana.

5 Kalpasan a napasamak dagitoy a banbanag, napan da Moisen ken Aaron kenni Faraon ket kinunada, "Daytoy ti imbaga ni Yahweh, ti Dios iti Israel: 'Palubosam a pumanaw dagiti tattaok, tapno agfiestada para kaniak idiay let-ang.'" **2** Kinuna ni Faraon, "Siasino ni Yahweh? Apay koma a dumngegak iti timekna ken palubosak a pumanaw ti Israel? Saanko nga am-ammo ni Yahweh; maysa pay, saankonto a palubosan a pumanaw ti Israel." **3** Kinunada, "Nakisinnarak kadakami ti Dios dagiti Hebreo. Palubosannakami nga agdaliasat iti tallo-nga aldaw a mapan idiay let-ang ken agidaton kenni Yahweh a Diosmi tapno saan isuna a mangipatulod iti didigra wenno kampilan." **4** Ngem kinuna ti ari iti Egipto kadakuada, "Moises ken Aaron, apay nga al-alaenyo dagiti tattao manipud kadagiti trabahoda? Agsublikayo kadagiti trabahoyo." **5** Kinunana pay, "Adu itan dagiti Hebreo iti dagatayo, ket paspasardengenyo ida kadagiti trabahoda." **6** Iti dayta met laeng nga aldaw, nangted ni Faraon iti bilin kadagiti kapatas ken mangiturturay kadagiti tattao. Kinunana, **7** "Saan a kasla idi, masapul a saanyon a pulos nga ikkan dagiti tattao iti garami a pagaramidda kadagiti ladrilio. Bay-anyo ida a mapan ken agurnong iti garami para kadakuada. **8** Nupay kasta, sapulenyo latta kadakuada iti isu met laeng a bilang dagiti ladrilio kas iti sigud nga inaramidda. Saanyo nga awaten ti basbassit, gapu ta nasadutda. Isu nga umaw-awag ken ibagbagada a, 'Palubosannakami a mapan agidaton iti Diosmi.' **9** Nayunanyo pay ti trabaho dagiti lallaki tapno ituloyda daytoy ken saanda a dumngeg kadagiti makaallilaw a sasao." **10** Ket rimmuar ngarud dagiti kapatas ken mangiturturay kadagiti tattao ket pinakaamoanda dagiti tattao. Kinunada, "Daytoy ti imbaga ni Faraon: 'Saanakon a pulos a mangted kadakayo iti garami. **11** Masapul a dakayo ti mapan ken mangala iti garami iti sadinoman a pakabirukanyo iti daytoy, ngem saanto a makissayan ti trabahoyo.'" **12** Isu a nagwaras dagiti tattao iti entero a daga ti Egipto tapno agurnong iti garami. **13** Agtultuloy a dagdagdagen dagiti kapatas ida ket kunkunada, "Leppasenyo dagiti trabahoyo, kas idi mait-ited kadakayo ti garami." **14** Kinabil dagiti kapatas ni Faraon dagiti mangiturturay nga Israelita, dagiti isu met laeng a tattao nga inkabilda a mangimaton kadagiti trabahador. Intultuloy dagiti kapatas a nagsalsaludsod kadakuada, "Apay a saanyo pay a naaramid dagiti amin a ladrilio a naipaaramid kadakayo, uray idi kalman ken ita, kas ti ar-aramidenyo iti napalabas?" **15** Isu a napan dagiti kapatas nga Israelita kenni Faraon ket nagpakaasida kenkuana, kinunada, "Apay a tratratoem iti kastoy a wagas dagiti adipenmo? **16** Awanen a pulos ti garami a mait-ited kadagiti adipenmo, ngem ibagbagada latta kadakami nga, 'Agaramid iti ladrilio!' Dakami, dagiti adipenmo, ket makabkabil payen ita, ngem basol met laeng dagiti tattaom." **17** Ngem kinuna ni Faraon, "Nasadutkayo! Nasadutkayo! Ibagayo, 'Palubosannakami a mapan agidaton kenni Yahweh.' **18** Isu nga ita agsublikayo kadagiti trabahoyo. Awanen ti maited kadakayo a garami, ngem masapul nga agaramidkayo latta iti isu met laeng a bilang dagiti ladrilio." **19** Nakita dagiti kapatas nga Israelita nga adda dakkel a parikutda idi naibaga kadakuada, "Masapul a saanyo a kissayan ti bilang dagiti ladrilio." **20** Nasabatda ni Moises ken Aaron, nga agtaktakder iti ruar ti palasio, bayat ti ipapanawda manipud kenni Faraon. **21** Kinunada kenni Moises ken ni Aaron, "Makitanakayo koma ni Yahweh ket dusaennakayo, ta dakayo ti gapuna a kinaguranakami Faraon ken dagiti adipenna. Nangikabilkayo iti kampilan kadagiti imada tapno patayendakami" **22** Nagsubli ni Moises kenni Yahweh ket kinunana, "Apo, apay a parparigatem dagitoy a tattao? Apay nga imbaonnak? **23** Nanipud idi napanak nakisao kenni Faraon iti naganmo, pinarigatna dagitoy a tattao, ket saanmo pulos a winaya-wayaan dagiti tattaom."

6 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ita, makitamto ti aramidek kenni Faraon. Makitamto daytoy, ta palubosannanto ida a mapan gapu iti mannakabalin nga imak. Gapu iti mannakabalin nga imak, papanawennanto ida manipud iti dagana." **2** Nagsao ti Dios kenni Moises ket kinunana kenkuana, "Siak ni Yahweh. **3** Nagparangak kada Abraham, Isaac, ken Jacob a kas Dios a Mannakabalin-amin; ngem babaen iti naganko, a Yahweh, saandak nga am-ammo. **4** Nangaramidak met iti tulag kadakuada, tapno maited kadakuada ti daga ti Canaan, ti daga a nagnaedanda a kas saan nga umili, ti daga a nagalla-allaanda. **5** Maysa pay, nangngegko ti panagas-asug dagiti Israelita a tinagabu dagiti Egipcio, ket nalagipko ti tulagko. **6** Ngarud, ibagam kadagiti Israelita, 'Siak ni Yahweh. Iruarkayonto manipud iti

pannakatagabu kadagiti Egipcio, ken wayawayaankayto manipud kadagiti pannakabalinda. Ispalenkayonto babaen iti panangipakitak iti pannakabalinko, ken kadagiti nabileg nga aramid iti panangukom. **7** Pagbalinenkayto a tattaok, ken agbalinakto a Diosyo. Maammoanyonto a siak ni Yahweh, ti Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti pannakatagabu kadagiti Egipcio **8** Ipankayonto iti daga nga insapatak nga ited kada Abraham, Isaac, ken Jacob. Itedkonto daytoy kadakayo kas maysa a sanikua. Siak ni Yahweh.'" **9** Idi imbaga ni Moises daytoy kadagiti Israelita, saanda a dimngeg kenkuana gapu iti pannakaupayda maipanggep iti napalalo a pannakatagabuda. **10** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **11** "Mapanmo ibaga kenni Faraon, ti ari ti Egipto, a palubosanna a pumanaw dagiti tattao iti Israel manipud iti dagana." **12** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "No saan a dimngeg kaniak dagiti Israelita, apay koma a dumngeg kaniak ni Faraon, idinto ta saanak a nalaing nga agsao?" **13** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ken Aaron. Nangted isuna kadakuada iti bilin para kadagiti Israelita ken para kenni Faraon, ti ari ti Egipto, tapno mairuar dagiti Israelita manipud iti daga ti Egipto. **14** Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti babbalay iti am-ammada: dagiti putot a lallaki ni Ruben, ti inauna nga anak ni Israel, ket da Hanoc, Pallu, Hezron, ken Carmi. Dagitoy dagiti kapuonan ti puli ni Ruben. **15** Dagiti putot a lallaki ni Simeon ket da Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zohar, ken Saul—ti anak a lalaki iti maysa a Cananea. Dagitoy dagiti kapuonan ti puli ni Simeon. **16** Nailista ditoy dagiti nagan dagiti putot a lallaki ni Levi, agraman dagiti kaputotanda. Isuda ket da Gerson, Cohat, ken Merari. Nagbiag ni Levi iti 137 a tawen. **17** Dagiti putot a lallaki ni Gerson ket da Libni ken Simei. **18** Dagiti putot a lallaki ni Cohat ket da Amram, Isar, Hebron, ken Uzziel. Nagbiag ni Cohat iti 133 a tawen. **19** Dagiti putot a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Nagbalin dagitoy a kapuonan a puli dagiti Levita, agraman dagiti kaputotanda. **20** Inasawa ni Amram ni Jocabed, ti babai a kabsat ti amana. Inyanakna da Aaron ken Moises. Nagbiag ni Amram iti 137 a tawen ken kalpasanna ket natay. **21** Dagiti putot a lallaki ni Isar ket da Kora, Nefeg, ken Zikri. **22** Dagiti putot a lallaki ni Uzziel ket da Misael, Elsafan, ken Sitri. **23** Inasawa ni Aaron ni Eliseba, putot a babai ni Aminadab, ti kabsat a babai ni Naason. Inyanakna da Nadab ken Abihu, Eleazar ken Itamar. **24** Dagiti putot a lallaki ni Kora ket da Asir, Elkana, ken Abiasaf. Dagitoy dagiti kapuonan dagiti Korahita. **25** Ni Eleazar, ti putot a lalaki ni Aaron, ket inasawana ti maysa kadagiti putot a babbai ni Putiel. Inyanakna ni Fineas. Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti babbalay ti amma dagiti Levita, agraman dagiti kaputotanda. **26** Dagitoy dua a lallaki ket da Aaron ken ni Moises a nangibagaan ni Yahweh iti, "Iruaryo dagiti Israelita manipud iti daga ti Egipto, babaen kadagiti bunggoy dagiti mannakigubat a lallaki." **27** Nagsao da Aaron ken Moises iti Faraon, ari ti Egipto, tapno palubosanna ida nga ipanaw dagiti Israelita manipud iti Egipto. Isu met laeng dagitoy a Moises ken Aaron. **28** Idi nagsao ni Yahweh kenni Moises iti daga ti Egipto, **29** kinunana kenkuana, "Siak ni Yahweh. Ibagam kenni Faraon, ari iti Egipto, dagiti amin a banbanag nga ibagak kenka." **30** Ngem kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Saanak a nalaing nga agsao, isu nga apay a dumngeg kaniak ni Faraon?"

7 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Kitaem, pinagbalinka a kasla maysa a dios kenni Faraon. Ni Aaron a kabsatmo ti agbalin a profetam. **2** Ibagamto amin nga ibilinko kenka nga ibagam. Ni Aaron a kabsatmo ti agsao kenni Faraon tapno palubosanna dagiti tattao iti Israel a pumanaw manipud iti dagana. **3** Ngem patangkenekto ti puso ni Faraon, ken ipakitakto dagiti adu a pagilasinan iti pannakabalinko, adu a nakaskasdaaw iti daga ti Egipto. **4** Ngem saanto a dumngeg kenka ni Faraon, isu nga iturongko ti imak iti Egipto ket iruarkonto dagiti bunggoy ti mannakigubatko, dagiti tattaok, dagiti kaputotan ni Israel manipud iti daga ti Egipto babaen iti panangiramid ti dakkel a pannakadusa. **5** Maammoanto dagiti Egipcio a siak ni Yahweh inton iyunnatko ti imak iti Egipto ken inton iruarko dagiti Israelita manipud kadakuada." **6** Inaramid ngarud da Moises ken Aaron daytoy; inaramidda daytoy kas imbilin ni Yahweh kadakuada. **7** Walo pulo ti tawen ni Moises ken walo pulo ket tallo ti tawen ni Aaron idi nakisaoda kenni Faraon. **8** Kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, **9** "No ibaga ni Faraon kadakayo, 'Agaramidkayo iti milagro,' ket ibagamto kenni Aaron, 'Alaem ti bastonmo ket ipuruakmo iti sangoanan ni Faraon, tapno agbalin daytoy nga uleg.'" **10** Ket napan da Moises ken Aaron kenni Faraon, ket inaramidda kas imbilin ni Yahweh. Impuruak ni Aaron ti bastonna iti sangoanan ni Faraon ken dagiti adipenna, ket nagbalin daytoy nga uleg. **11** Kalpasanna, nangayab met ni Faraon kadagiti masirib a lallaki ken kadagiti manggagamud. Inaramidda ti isu met laeng a banag babaen iti panagsalamangkada. **12** Impuruak ti tunggal lalaki ti bastonna, ket nagbalin nga uleg dagiti baston. Ngem inalun-on ti baston ni Aaron dagiti ulegda. **13** Napatangken ti puso ni Faraon, ket saan a dimngeg, kas imbaga ni Yahweh. **14** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Natangken ti puso ni Faraon, ket agkedked isuna a mangpalubos kadagiti tattao a pumanaw. **15** Mapanka kenni Faraon iti agsapa inton rummuar isuna a mapan ti danum. Agtakderka iti igid ti karayan a mangsabat kenkuana, ket alaem ti baston a nagbalin nga uleg. **16** Ibagam kenkuana, 'Ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo ket imbaonnak a mangibaga kenka, "Palubosam dagiti tattaok a pumanaw, tapno makapagdayawda kaniak idiay let-ang. Agingga ita saanka a dimngeg." **17** Imbaga ni Yahweh daytoy: "Babaen iti daytoy ket maamoam a siak ni Yahweh. Abblatakto ti danum iti Karayan Nilo babaen iti baston nga ig-iggamak, ket agbalinto a dara ti karayan. **18** Matayto dagiti lames nga adda iti karayan, ket bumangsitto ti karayan. Saanto a mabalin nga inumen dagiti Egipcio ti danum manipud iti karayan.'" **19** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kenni Aaron, 'Alaem ti bastonmo ket iyunnatmo ta imam kadagiti danum ti Egipto, ken kadagiti karayanda, waig, pagdigusan ken amin a lugnakda, tapno agbalin a dara dagiti danumda. Aramidem daytoy tapno addanto dara iti entero a daga ti Egipto, uray pay kadagiti pagkargaan a kayo ken bato.'" **20** Inaramid da Moises ken Aaron ti imbilin ni Yahweh. Ingngato ni Aaron ti baston ket inablatanna ti danum ti karayan, iti imatang ni Faraon ken dagiti adipenna. Nagbalin a dara ti amin a danum iti karayan. **21** Natay dagiti lames iti karayan, ken nangrugi a bimmangsit ti karayan. Saanen a makainum manipud iti karayan dagiti Egipcio, ken adda dara iti sadinnoman iti daga ti Egipto. **22** Ngem inaramid dagiti salamangkero ti Egipto ti isu met laeng a

banag babaen iti panagsalamangkada. Isu a napatangken ti puso ni Faraon, ket nagkedked isuna a dumngeg kada Moises ken Aaron, kas imbaga ni Yahweh a mapasamak. **23** Kalpasanna, timmalikod ni Faraon ket napan iti balayna. Saanna pay nga impangag daytoy. **24** Nagkali dagiti amin nga Egipcio iti aglawlaw ti karayan para iti danum a mainum, ngem saanda a mainum ti mismo a danum ti karayan. **25** Pito nga aldaw ti naglabas kalpasan a dinidigra ni Yahweh ti karayan.

8 Kalpasanna, nakisao ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka kenni Faraon ket ibagam kenkuana, 'Kinuna ni Yahweh daytoy: "Palubosam a pumanaw dagiti tattaok tapno makapagdayawda kaniak. **2** No agkedkedka a mangpalubos kadakuada, parigatekto amin a pagiliam babaen kadagiti tukak. **3** Mapunnonto kadagiti tukak ti karayan. Sumrek ken umulidanto iti balaymo, iti silidmo, ken iti pagiddaam. Mapandanto kadagiti balay dagiti adipenmo. Mapandanto kadagiti tattaom, kadagiti paglutoam, ken kadagiti pagmasaam. **4** Darupennakanto dagiti tukak, dagiti tattaom ken dagiti amin nga adipenmo.'"' **5** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kenni Aaron, 'Iyunnatmo ta imam ken ta bastonmo kadagiti karayan, kadagiti waig, kadagiti lugnak, tapno sumang-at dagiti tukak nga agsaknap iti daga ti Egipto.'" **6** Inyunnat ni Aaron ti imana kadagiti danum iti Egipto, ket simmang-at dagiti tukak a nangsaknap iti daga ti Egipto. **7** Ngem inaramid dagiti salamangkero iti isu met laeng a banag: nangparuarda kadagiti tukak iti daga ti Egipto. **8** Kalpasanna, pinaayaban ni Faraon da Moises ken Aaron ket kinunana, "Agkararagkayo kenni Yahweh nga ikkatenna dagiti tukak manipud kaniak ken kadagiti tattaok. Ket palubosakto dagiti tattao a mapan, tapno makaidatonda kenkuana." **9** Kinuna ni Moises kenni Faraon, "Adda kenka ti gundaway a mangibaga kaniak no kaanoak a rumbeng nga agkararag para kenka, kadagiti adipenmo, ken kadagiti tattaom, tapno maikkat dagiti tukak kenka ken kadagiti balaymo ket agtalinaedda laeng iti karayan." **10** Kinuna ni Faraon, "Inton bigat." Kinuna ni Moises, "Maaramid ngarud dayta kas kinunam, tapno maamoam nga awan ti siasinoman a kas kenni Yahweh, a Diosmi. **11** Pumanawto dagiti tukak kenka, kadagiti balaymo, kadagiti adipenmo, ken kadagiti tattaom. Agtalinaeddanto laeng iti karayan." **12** Pinanawan da Moises ken Aaron ni Faraon. Kalpasanna, immawag ni Moises kenni Yahweh maipapan kadagiti tukak nga impanna kenni Faraon. **13** Inaramid ni Yahweh kas dinawat ni Moises: natay dagiti tukak kadagiti balay, paraangan ken kataltalonan. **14** Inummong dagiti tattao dagitoy a sangsangkamaysa kadagiti gabsuon, ket bimmangsit ti daga. **15** Ngem idi makita ni Faraon a nasayaat manen ti kasasaadda, pinatangkenna ti pusona ken saan a dimngeg kada Moises ken Aaron, kas kinuna ni Yahweh nga aramidenna. **16** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kenni Aaron, 'Iyunnatmo ta bastonmo ket ablatam ti tapok iti daga, tapno agbalin daytoy a timel iti entero a daga ti Egipto.'" **17** Inaramidda ngarud daytoy: Inyunnat ni Aaron ti imana ken ti bastonna. Inablatanna ti tapok iti daga. Kimpet dagiti timel kadagiti tattao ken kadagiti nauyong nga ayup. Nagbalin a timel dagiti amin a tapok iti entero a daga ti Egipto. **18** Pinadas dagiti salamangkero babaen iti salamangkada a mangpataud kadagiti timel, ngem saanda nabaelan. Tinimel amin a tattao ken dagiti nauyong nga ayup. **19** Kalpasanna, kinuna dagiti salamangkero kenni Faraon, "Ramay ti Dios daytoy." Ngem napatangken ti puso ni Faraon, isu a nagkedked isuna a dumngeg kadakuada. Kas ti kinuna ni Yahweh nga aramiden ni Faraon. **20** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Bumangonka a masapa inton bigat ket agtakderka iti sangoanan ni Faraon kabayatan a sumalsalog isuna iti karayan. Ibagam kenkuana, 'Kinuna ni Yahweh daytoy: Palubosam a mapan dagiti tattaok tapno makapagdayawda kaniak. **21** Ngem no saanmo a palubosan dagiti tattaok, mangibaonnakto kadagiti pangen ti ngilaw kenka, kadagiti adipenmo, ken kadagiti tattaom, ken kadagiti balaymo. Mapunnonto kadagiti pangen ti ngilaw dagiti balay dagiti Egipcio, ken mapunnonto iti ngilaw uray ti daga a pagtaktakderanda. **22** Ngem iti dayta nga aldaw tratoek iti naidumduma ti daga iti Gosen, ti daga a pagnanaedan dagiti tattaok, tapno awanto ti pangen ti ngilaw sadiay. Mapasamakto daytoy tapno maammoam a Siak ni Yahweh nga adda iti tengnga iti daytoy a daga. **23** Mangaramidakto ti naggidiatan iti nagbaetan dagiti tattaok ken dagiti tattaom. Daytoy a pagilasinan ti pannakabalinko ket mapasamak inton bigat.'"' **24** Inaramid ngarud ni Yahweh, ket napuskol a pangen ti ngilaw ti napan iti balay ni Faraon ken kadagiti balay dagiti adipenna. Iti entero a daga ti Egipto, nadadael ti daga gapu kadagiti pangen dagiti ngilaw. **25** Pinaayaban ni Faraon da Moises ken Aaron ket kinuna, "Mapankayo, agidatonkayo iti Diosyo iti bukodmi a daga." **26** Kinuna ni Moises, "Saan a rumbeng nga aramidenmi dayta, ta dagiti daton nga aramidenmi para kenni Yahweh ket makarimon kadagiti Egipcio. No agidatonkami iti sangoananda iti makarimon kadagiti Egipcio, saandakami kadi a batoen? **27** Saan, tallo nga aldaw a panagdaliasat iti let-ang ti masapul nga aramidenmi tapno agidaton kenni Yahweh a Diosmi, kas imbilinna kadakami." **28** Kinuna ni Faraon, "Palubosankayo a mapan ken agidaton kenni Yahweh a Diosyo idiay let-ang. Saankayo laeng nga umadayo unay. Ken ikararagandak." **29** Kinuna ni Moises, "Apaman a rumuarak ditoy, Agkararagakto kenni Yahweh a panawannaka dagiti pangen dagiti ngilaw, sika Faraon, ken dagiti adipenmo ken tattaom inton bigat. Ngem masapul a saannakami manen nga allilawen babaen iti saanmo a panangpalubos kadagiti tattaomi a mapan agidaton kenni Yahweh." **30** Rimmuar ni Moises iti ayan ni Faraon ket nagkararag kenni Yahweh. **31** Inaramid ni Yahweh daytoy kas dinawat ni Moises: inikkatna dagiti pangen dagiti ngilaw manipud kenni Faraon, kadagiti adipenna, ken kadagiti tattaona. Awan ti uray maysa a nabati. **32** Ngem iti daytoy a tiempo pinatangken manen ni Faraon ti pusona, ket saanna a pinalubosan dagiti tattao a mapan.

9 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka kenni Faraon ket ibagam kenkuana, 'Ibagbaga daytoy ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo: "Palubosam dagiti tattaok a mapan tapno dayawendak." **2** Ngem no saanmo ida a palubosan, no pagtalinaedem latta ida, **3** ket iyunnatto ni Yahweh ti imana kadagiti tarakenmo nga ayup idiay kataltalonan, kas kadagiti kabalio, kadagiti asno, kadagiti kamelio, kadagiti pangen ken arbanmo ket mangiyeg daytoy iti nakaro a sakit. **4** Agdumanto ti panangtrato ni Yahweh kadagiti taraken nga ayup dagiti Israelita ken taraken nga ayup dagiti Egipcio: awanto ti matay nga ayup a kukua dagiti Israelita. **5** Nangituding ni Yahweh iti tiempo; kinunana,

"Aramidekto daytoy a banag iti daga inton bigat."'" **6** Inaramid ni Yahweh daytoy iti sumaruno nga aldaw: natay amin a taraken nga ayup iti Egipto. Ngem awan ti uray maysa a natay kadagiti ayup dagiti Israelita. **7** Nagdamag-damag ni Faraon no ania ti napasamak, ket adtoy, awan ti natay nga uray maysa nga ayup dagiti Israelita. Ngem natangken ti pusona, isu a saanna a pinalubosan dagiti tattao a mapan. **8** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, "Mangrakemkayo iti dapu manipud iti orno. Sika, Moises, masapul nga ipuruakmo ti dapu iti angin kabayatan nga agbuybuya ni Faraon. **9** Agbalindanto a napino a tapuk iti entero a daga ti Egipto. Mangpataudto dagitoy kadagiti kapuyo ken sugat a mangdidigra kadagiti tattao ken kadagiti ayup iti entero a daga ti Egipto." **10** Isu a nangala da Moises ken Aaron iti dapu manipud iti orno ket nagtakderda iti sangoanan ni Faraon. Kalpasanna, impuruak ni Moises ti dapu iti angin. Nangpataud dagiti dapu kadagiti a kapuyo ken sugat kadagiti tattao ken ayup. **11** Saan a nabaelan a supringen dagiti salamangkero ni Moises gapu kadagiti kapuyo; gapu ta nagkappuyoda ken dagti amin a dadduma pay nga Egipcio. **12** Pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, isu a saan a dimngeg isuna kada Moises ken Aaron. Daytoy ket kas ti imbaga ni Yahweh kenni Moises nga aramiden ni Faraon. **13** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Bumangonka a masapa inton bigat, agtakderka iti sangoanan ni Faraon, ket ibagam kenkuana, 'Kinuna daytoy ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo: "Palubosam a mapan dagiti tattaok tapno makapagdayawda kaniak. **14** Ta iti daytoy a tiempo ibaonko amin a didigrak kenka, kadagiti adipenmo ken kadagiti tattaom. Aramidek daytoy tapno maamoanyo nga awan ti siasinoman a kas kaniak iti entero a lubong. **15** Ita, inyunnatko koman ti imak ket dinusaka ken dagiti tattaom iti sakit, ket napukawkayo koman manipud iti daga. **16** Ngem daytoy iti makagapu a pinalubosankayo nga agbiag: tapno maipakitak ti pannakabalinko kadakayo, tapno maiwaragawag ti naganko iti entero a lubong. **17** Ipanpannakkelmo latta ti bagim maibusor kadagiti tattaok babaen iti saanmo a panangpalubos kadakuada. **18** Dumngegka! Inton bigat iti kastoy nga oras mangiyegak iti nakapigpigsa a bagyo ti uraro, a saan pay a nakita iti Egipto manipud iti aldaw a nangrugi daytoy agingga ita. **19** Ita ngarud, mangibaonka kadagiti lallaki ket alaenda dagiti tarakenyo nga ayup ken amin a banbanag nga adda iti kataltalonan ket ipanyo iti natalged a lugar. Agtupakto ti uraro kadagiti tattao ken ayup nga adda iti taltalon a saan a naiyawid, ket mataydanto."'" **20** Ket nagdardaras dagiti adipen ni Faraon a namati iti mensahe ni Yahweh a nangiyawid kadagiti tagabu ken tarakenda nga ayup kadagiti balayda. **21** Ngem binaybayaan dagiti saan a nangipangag iti mensahe ni Yahweh dagiti tagabu ken dagiti tarakenda nga ayup iti kataltalonan. **22** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyunnatmo ta imam nga agturong iti tangatang tapno agtudo iti uraro iti amin a daga ti Egipto, kadagiti tattao, kadagiti ayup, ken kadagiti amin a mulmula iti kataltalonan iti entero a daga ti Egipto." **23** Inyunnat ni Moises ti bastonna nga agturong iti tangatang, ket nangibaon ni Yahweh iti gurruod, uraro, ken kimat iti daga. Pinagtudona pay iti uraro iti daga ti Egipto. **24** Isu a nagtudo ti uraro ken napakuyogan iti kimat, nakaro unay, a saan pay a napadpadasan iti entero a daga ti Egipto manipud idi nagbalin a nasion daytoy. **25** Iti entero a daga ti Egipto, tinupakan ti uraro dagiti amin nga adda iti kataltalonan, dagiti tattao ken dagiti ayup. Dinadael daytoy ti tunggal mula iti kataltalonan ken tinukkol daytoy ti tunggal kayo. **26** Iti laeng daga ti Gosen, a pagnanaedan dagiti Israelita, ti awan urarona. **27** Ket nangibaon ni Faraon kadagiti lallaki a mangayab kada Moises ken Aaron. Kinunana kadakuada, "Nagbasolak ita. Nalinteg ni Yahweh, ket managdakdakesak ken dagiti tattaok. **28** Agkararagkayo kenni Yahweh, gapu ta napigsa unay ti gurruod ken adu-unay ti uraro. Palubosankayon, ken saankayonton nga agnaed ditoy." **29** Kinuna ni Moises kenkuana, "Apaman a panawak ti siudad, iyunnatkonto dagiti imak kenni Yahweh. Agsardengto ti gurruod, ken awanton ti uraro. Iti daytoy a wagas maammoanyonto a kukua ni Yahweh ti lubong. **30** Ngem kenka ken kadagiti adipenmo, ammok a saanyo pay laeng a pudpudno a daydayawen ni Yahweh a Dios. **31** Ita, nadadael dagiti lino ken dagiti sebada, ta natangkenen dagiti dawa ti sebada, ken nakabuselen dagiti lino. **32** Ngem saan a nadadael dagiti trigo ken senteno gapu ta maud-udi ti panagdawada. **33** Idi pinanawan ni Moises ni Faraon ken ti siudad, inyunnatna dagiti imana kenni Yahweh; nagsardeng ti gurruod ken dagiti uraro, ken nagsardengen ti tudo. **34** Idi nakita ni Faraon a nagsardengen ti tudo, uraro, ken gurruod, nagbasol manen isuna ken pinatangkenna ti pusona, ken uray pay dagiti adipenna. **35** Napatangken ti puso ni Faraon, isu a saanna a pinalubosan a mapan dagiti tattao ti Israel. Kastoy ti wagas nga imbaga ni Yahweh kenni Moises nga aramiden ni Faraon.

10 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka kenni Faraon, gapu ta pinatangkenko ti pusona ken dagiti puso dagiti adipenna. Inaramidko daytoy tapno ipakitak dagitoy a pagilasinan ti pannakabalinko kadakuada. **2** Inaramidko pay daytoy tapno maibagam kadagiti annak ken appokom dagiti banbanag nga inaramidko, no kasano kagubsang ti panangtratok iti Egipto, ken no kasano ti panangitedko kadagiti nadumaduma a pagilasinan ti pannakabalinko kadakuada. Iti daytoy a wagas, maammoanyonto a Siak ni Yahweh." **3** Isu a napan da Moises ken Aaron kenni Faraon ket kinunada kenkuana, "Ni Yahweh, ti Dios dagiti Hebreo, imbagana daytoy: 'Kasano pay kabayag iti panagkedkedmo nga agpakumbaba iti sangoanak? Palubosam a mapan dagiti tattaok tapno makapagdayawda kaniak. **4** Ngem no agkedkedka a mangpalubos kadagiti tattaok, dumngegka, inton bigat, mangiyegakto kadagiti dudon iti dagam. **5** Abbongandanto ti rabaw ti daga tapno awanto ti siasinoman a makakita iti daga. Kanendanto dagiti aniaman a nabati a nakalasat manipud ti uraro. Kanendanto pay iti tunggal kayo a dimmakkel para kadakayo kadagiti talon. **6** Punoendanto dagiti balayyo, dagiti balay dagiti amin nga adipenyo, ken dagiti amin nga Egipcio—maysa a banag a saan pay a pulos a nakita ti amayo wenno apongyo, nga awan pay a pulos ti nakakita sipud pay ti aldaw nga addada iti rabaw ti daga agingga iti agdama nga aldaw." Ket pinanawan ni Moises ni Faraon. **7** Kinuna ti adipen ni Faraon kenkuana, "Kasano pay kabayag nga agbalin a peggad daytoy a tao kadatayo? Palubosam dagiti Israelita a mapan tapno makapagdayawda kenni Yahweh a Diosda. Saanmo pay kadi a maamiris a nadadaelen ti Egipto?" **8** Naayaban manen da Moises ken Aaron kenni Faraon, a nagkuna

kadakuada," Inkayo dayawen ni Yahweh a Diosyo. Ngem siasinonto dagiti tattao a mapan?" **9** Kinuna ni Moises, "Mapankaminto a kaduami dagiti ubbingmi ken agraman dagiti nataenganmi, dagiti annakmi a lallaki ken babbai. Mapankaminto agraman dagiti arbanmi, ken dagiti tarakenmi ta masapul a mangaramidkami iti fiesta para kenni Yahweh." **10** Kinuna ni Faraon kadakuada, "Pudno koma nga adda ni Yahweh kadakayo, no palubosankayo ken dagiti annakyo. Kitaenyo, adda sumagmamano a kinadakes iti panunotyo. **11** Saan! Dakayo laeng a lallaki ti mapan, ken agdayaw kenni Yahweh, ta dayta ti kayatyo." Ket napapanaw da Moises ken Aaron iti imatang ni Faraon. **12** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyunnatmo ta imam nga agturong ti daga iti Egipto kadagiti dudon, tapno mapanda iti daga ti Egipto ket kanenda ti tunggal mula iti daytoy, amin a banag nga imbati ti uraro." **13** Inyunnat ni Moises ti sarukodna nga agturong iti daga ti Egipto, ket nangiyeg ni Yahweh iti angin ti daya nga agturong iti entero a daga iti agmalem ken agpatnag. Kabigatanna, inyeg ti angin ti daya dagiti dudon. **14** Napan dagiti dudon iti entero a daga ti Egipto ket dinadaelda amin a paset daytoy. Adu unay a dudon a saan pay a pulos a dimteng iti daga ken saanton a pulos a makita manen. **15** Inabbonganda ti rabaw iti entero a daga isu a simmipnget. Kinnanda ti tunggal mula iti daga ken amin a bunga dagiti kayo nga imbati ti uraro. Iti entero a daga iti Egipto, awan ti nabati a nalangto a mula, wenno aniaman a kayo wenno mula kadagiti talon. **16** Kalpasanna, dagus a pinaayaban ni Faraon da Moises ken ni Aaron ket kinunana, "Nagbasolak kenni Yahweh a Diosyo ken kadakayo. **17** Ita ngarud, pakawanenyo ti basolko iti daytoy a tiempo, ken agkararagkayo kenni Yahweh a Diosyo tapno iyadayona daytoy nga ipapatay kaniak." **18** Pinanawan ngarud ni Moises ni Faraon ken nagkararag kenni Yahweh. **19** Nangiyeg ni Yahweh ti nakapigpigsa nga angin ti laud a nangikkat kadagiti dudon ken inturongna ida iti Baybay dagiti Runo; awan ti uray maysa a dudon ti nabati iti amin a masakupan iti Egipto. **20** Ngem pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ket saan a pinalubosan ni Faraon a mapan dagiti Israelita. **21** Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyunnatmo ta imam nga agturong iti tangatang, tapno maaddaan iti kinasipnget ti entero a daga iti Egipto, kinasipnget a mariknada." **22** Inyunnat ni Moises ti imana nga agturong iti tangatang, ket nagsipnget ti entero a daga ti Egipto iti tallo nga aldaw. **23** Saanda a makapagkikinnita; awan ti pimmanaw iti balayna iti tallo nga aldaw. Nu pay kasta, adda lawag iti lugar a pagnanaedan dagiti Israelita. **24** Pinaayaban ni Faraon ni Moises ket kinunana, "Inkayo dayawen ni Yahweh. Mabalin a kumuyog kadakayo a mapan uray dagiti pamiliayo, ngem masapul a mabati dagiti arban ken tarakenyo." **25** Ngem kinuna ni Moises, "Masapul nga ikkanakami met kadagiti ayup para kadagiti daton ken daton a mapuoran tapno makaidatonkami kenni Yahweh a Diosmi. **26** Masapul nga ikuyogmi met dagiti tarakenmi nga ay-ayup; awan ti uray maysa a mabati kadakuada, ta masapul nga alaenmi dagitoy nga agdayaw kenni Yahweh a Diosmi. Ta saanmi pay nga ammo ti masapul a pangdayawmi kenni Yahweh agingga a makasangpetkami sadiay." **27** Ngem pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ken saanna ida a palubosan a mapan. **28** Kinuna ni Faraon kenni Moises, "Adaywannak! Agannadka maipanggep iti maysa a banag, a saanka nga agpakita manen kaniak, ta ti aldaw a makitam ti rupak, mataykanto." **29** Kinuna ni Moises, "Sika a mismo ti nagsao. Saankonto a makita manen ti rupam."

11 Kalpasanna, kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Adda pay ti maysa a didigra nga iyegko kenni Faraon ken iti Egipto. Kalpasan dayta, palubosannakayonto a pumanaw manipud ditoy. Inton palubosannakayo, papanawennakayonton a naan-anay. **2** Bilinem dagiti tattao a dumawat ti tunggal lalaki ken babai iti alahas a pirak ken balitok iti kaarrubada. **3** Ita, inaramid ti Dios a nagagar dagiti Egipcio a mangay-ayo kadagiti Israelita. Maysa pay, nakaay-ayo unay ti lalaki a ni Moises iti imatang dagiti adipen ni Faraon ken kadagiti tattao iti Egipto. **4** Kinuna ni Moises, "Kinuna ni Yahweh daytoy: "Inton tengnga ti rabii, mapanakto iti entero nga Egipto. **5** Matayto amin nga inauna nga annak iti daga ti Egipto, manipud iti inauna nga anak ni Faraon, nga agtugtugaw iti tronona, agingga iti inauna nga anak ti tagabu a babai nga adda iti likudan ti paggilingan nga aggilgiling, ken dagiti amin nga inauna nga annak dagiti taraken nga ayup. **6** Ket addanto ti napigsa a panagdung-aw iti entero a daga ti Egipto, a saan pay a napamasak wenno saanto a pulos a mapasamak manen. **7** Ngem awanto ti uray aso nga agtaul iti aniaman kadagiti tattao ti Israel, iti tao man wenno narungsot nga ayup. Iti daytoy a wagas, maammoanyonto nga agduma ti panangtratok kadakayo nga Egipcio ken kadakayo nga Israelita.' **8** Amin dagitoy nga adipenmo, Faraon, umaydanto ket agrukbabda kaniak. Ibagadanto, "Inkayo, sika ken amin a tattao a sumursurot kenka!" Kalpasan dayta pumanawakto." Ket pinanawanna ni Faraon a kasta unay ti pungtotna. **9** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Saanto a dumngeg kenka ni Faraon. Mapasamak daytoy tapno agaramidakto kadagiti adu a nakakaskasdaaw a banbanag iti daga ti Egipto." **10** Inaramid amin da Moises ken Aaron dagitoy a nakakaskasdaaw a banbanag iti sangoanan ni Faraon. Ngem pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ket saan a pinalubosan ni Faraon a rummuar iti dagana dagiti tattao ti Israel.

12 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron idiay daga ti Egipto. Kinunana, **2** "Daytoy a bulan ket ti rugi dagiti bulan para kadakayo, ti umuna a bulan ti tawen kadakayo." **3** Ibagayo iti taripnong ti Israel, 'Iti maika-sangapulo nga aldaw iti daytoy a bulan, masapul a mangala ti tunggal maysa kadakuada iti karnero wenno urbon a kalding para kadakuada, aramiden daytoy iti tunggal pamilya, maysa a karnero para iti tunggal sangkabalayan. **4** No ti bumalay ket bassit unay para iti karnero, mangala ti lalaki ken ti kaarrubana iti karne ti karneno wenno urbon a kalding nga umdas para iti bilang dagiti tattao. Masapul nga umanay daytoy a kanen ti tunggal maysa, isu a nasken nga alaenda ti karne nga umanay a kanenda amin. **5** Masapul nga awan ti tulaw ti karnero wenno ubing a kaldingyo, maysa ti tawenna a kalakian. Mabalinkayo a mangala iti maysa kadagiti karnero wenno kalding. **6** Masapul nga aywananyo daytoy agingga iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw iti dayta a bulan. Kalpasanna, masapul a patayen ti sibubukel a taripnong ti Israel dagitoy nga ayup iti sumipnget. **7** Masapul a mangalakayo iti dara ket ikabilyo daytoy kadagiti dua a poste ti ridaw ken iti ngatoen ti hamba ti ridaw

dagiti babbalay a pangananyonto iti karne. **8** Masapul a kanenyo ti karne iti dayta a rabii, kalpasan a maitunoyo nga umuna daytoy iti apuy. Ikaanyo daytoy iti tinapay nga awan lebadurana, ken ikaanyo daytoy iti napait a mulmula. **9** Saanyo a kanen daytoy a saan a naluto wenno naipaburek iti danum. Ngem ketdi, itunoyo daytoy iti apuy nga adda ti ulo, saksaka ken dagiti nagunegna. **10** Masapul nga awan ti aniaman nga itiddayo agingga iti bigat. Masapul a puoranyo ti aniaman a natiddayo iti bigat. **11** Kastoy ti masapul a pannanganyo: nakabarikeskayo, nakasapatos ken iggemyo ti sarrukodyo. Masapul a darasenyo daytoy a kanen. Ilalabas daytoy ni Yahweh. **12** Ibagbaga ni Yahweh daytoy: Mapanakto iti entero a daga ti Egipto iti dayta a rabii ket rautek amin nga inauna nga anak ti tao ken ayup iti daga ti Egipto. Iyegkonto ti pannakadusa kadagiti amin a dios ti Egipto. Siak ni Yahweh. **13** Agbalinto a pagilasinan kadagiti babbalayyo ti dara para iti iyuumayko kadakayo. Inton makitak ti dara, labsankayonto inton rautek ti daga ti Egipto. Saanto nga umay kadakayo daytoy a didigra ket saannakayonto a madadael. **14** Agbalinto daytoy nga aldaw a pakalaglagipan para kadakayo, a masapul a ngilinenyo a kas fiesta para kenni Yahweh. Paglinteganto daytoy a kankanayon kadakayo, kadagiti amin a henerasion dagiti tattaoyo, a masapul a ngilinenyo daytoy nga aldaw. **15** Mangankayonto iti tinapay nga awan lebadurana bayat iti pito nga aldaw. Iti umuna nga aldaw, ikkatenyonto ti lebadura manipud kadagiti babbalayyo. Ti siasinoman a mangan iti tinapay nga adda lebadurana manipud iti umuna nga aldaw agingga iti maika-pito nga aldaw, dayta a tao ket masapul a maikkat manipud iti Israel. **16** Addanto iti gimong a maipaay kaniak iti umuna nga aldaw ken addanto manen iti kasta met laeng a panagtitipon iti maika-pito nga aldaw. Awanto ti trabaho a maaramid kadagitoy nga al-aldaw malaksid iti panagluto para iti kanen ti tunggal maysa. Masapul a dayta laeng ti trabaho nga aramidenyo. **17** Masapul a ngilinenyo daytoy a Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana gapu ta daytoy ti aldaw nga impanawko dagiti tattaoyo, dagiti buybuyot, manipud iti daga ti Egipto. Isu a masapul a ngilinenyo daytoy nga aldaw iti entero a henerasion dagiti tattaoyo. Paglinteganto daytoy a kankanayon para kadakayo. **18** Masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana manipud iti sumipnget iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw iti umuna a bulan ti tawen agingga iti sumipnget iti maika-duapulo ket maysa nga aldaw iti dayta a bulan. **19** Kabayatan dagitoy a pito nga aldaw, masapul nga awan ti masarakan a lebadura kadagiti babbalayyo. Ti siasinoman a mangan iti tinapay nga adda lebadurana ket masapul a maikkat manipud kadagiti tattao ti Israel, gan-gannaet man dayta a tao wenno maysa a tao a naiyanak iti dagayo. **20** Masapul nga awan ti kanenyo nga adda lebadurana. Sadinoman ti pagnaedanyo, masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana.'" **21** Inayaban ngarud ni Moises dagiti amin a panglakayen ti Israel ket kinunana kadakuada, "Mapankayo ket mangpilikayo kadagiti karnero wenno urbon a kalding nga umanay a kanen dagiti pamilyayo ket patayenyo ti karnero a maipaay iti Ilalabas. **22** Kalpasanna mangalakayo iti sangareppet a hisopo ket isawsawyo daytoy iti dara nga adda iti palanggana. Ipunasyo ti dara nga adda iti palanggana iti ngatoen ti hamba ti ridaw ken kadagiti dua a postena. Masapul nga awan ti rumuar kadakayo iti ridaw agingga iti bigat. **23** Ta lumabasto ni Yahweh a mangraut kadagiti Egipcio. Inton makitana ti dara iti ngatoen ti hamba ti ridaw ken kadagiti dua a poste ti ridaw, labsannanto ti ridawyo ket saanna a palubusan ti mangdaddadael a sumrek kadagiti babbalayyo a mangraut kadakayo. **24** Masapul a ngilinenyo daytoy a pasamak. Paglinteganto daytoy a kankanayon kadakayo ken kadagiti kaputotanyo. **25** Inton sumrekkayo iti daga nga itedto ni Yahweh kadakayo, kas inkarina nga aramiden, masapul a ngilinenyo daytoy nga aramid iti panagdayaw. **26** Inton saludsudendakayo dagiti annakyo, 'Ania ti kayat a sawen daytoy nga aramid iti panagdayaw?' **27** ket masapul nga ibagayo, 'Daytoy ti daton ti Ilalabas ni Yahweh, gapu ta linabsan ni Yahweh dagiti babbalay dagiti Israelita idiay Egipto idi rinautna dagiti Egipcio. Winayawayaanna dagiti bumalaymi.'" Kalpasanna, nagdumog dagiti tattao ket dinaydayawda ni Yahweh. **28** Napan dagiti Israelita ket inaramidda nga apag-isu kas imbilin ni Yahweh kada Moises ken Aaron. **29** Napasamak iti tengnga ti rabii a rinaut ni Yahweh dagiti amin nga inauna idiay daga ti Egipto, manipud iti inauna nga anak ni Faraon, a nagtugaw iti tronona, aginggana iti inauna nga anak ti tao nga adda iti pagbaludan ken amin nga inauna nga anak dagiti dingwen. **30** Bimmangon ni Faraon iti rabii - isuna, dagiti adipenna, ken amin nga Egipcio. Adda iti napigsa a panagan-anug-og idiay Egipto gapu ta awan ti balay idiay nga awan natayna. **31** Inayaban ni Faraon ni Moises ken ni Aaron iti rabii ket kinunana, "Inkayo, pumanawkayon manipud kadagiti tattaok, dakayo ken dagiti Israelita. Mapankayo ket dayawenyo ni Yahweh, a kas imbagayo a kayatyo nga aramiden. **32** Alaenyo dagiti arban ken pangenyo, a kas kunayo, ket mapankayo, ken bendisionandak met." **33** Agdardaras unay dagiti Egipcio a mangpapanaw kadakuada manipud iti dagada, ta kinunada, "Mataykami aminen." **34** Innala ngarud dagiti tattao dagiti masada nga awan laukna a lebadura. Nakagaluten dagiti pagmasaan a mallukong kadagiti kawesda ken kadagiti abagada. **35** Ita, inaramid dagiti tattao ti Israel ti imbaga ni Moises kadakuada. Dinawatanda dagiti Egipcio kadagiti pirak, balitok ken kawkawes. **36** Pinagagar ni Yahweh dagiti Egipcio a mangay-ayo kadagiti Israelita. Isu nga inted dagiti Egipcio ti aniaman a dinawatda. Iti daytoy a wagas, sinamsam dagiti Israelita dagiti aniaman nga adda kadagiti Egipcio. **37** Nagdaliasat dagiti Israelita manipud Rameses agingga iti Sucot. Agarup 600, 000 a lallaki ti bilangda, a mainayon pay dagiti babbai ken ubbing. **38** Kimmuyog pay kadakuada ti nadumaduma a saan nga Israelita, a tugotda dagiti arban ken pangen, adu unay a bilang dagiti dingwen. **39** Naglutoda iti tinapay nga awan lebadurana iti masa nga intugotda manipud Egipto. Awan lebadurana gapu ta napapanawda manipud Egipto ket saanda a mabalin nga itantan tapno mangisagana iti taraon. **40** Nagnaed dagiti Israelita idiay Egipto iti 430 a tawen. **41** Iti ileleppas iti 430 a tawen, iti dayta a mismo nga aldaw, rimuar amin dagiti buyot ni Yahweh manipud iti daga ti Egipto. **42** Daytoy ti rabii a masapul nga agtalinaed a siririing, para kenni panangipanaw ni Yahweh kadakuada iti daga ti Egipto. Daytoy ket rabii ni Yahweh a masapul a ngilinen ti amin nga Israelita iti entero a henerasion dagiti tattaoda. **43** Kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, "Adtoy ti annuruten para iti Ilalabas: awan

ti gan-gannaet a mabalin a makibingay a mangan iti daytoy. **44** Nupay kasta, tunggal tagabo dagiti Israelita, a nagatang, mabalinna a mangan iti daytoy kalpasan a makugityo isuna." **45** Masapul a saan a mangan dagiti gan-gannaet ken dagiti matangtangdanan nga adipen iti uray ania iti taraon. **46** Masapul a kanen ti taraon iti maymaysa a balay. Masapul a saanyo nga iruar iti balay ti aniaman kadagiti karne, ken masapul a saanyo a tuktukkulen ti aniaman a tulangna daytoy. **47** Masapul a ngilinen dagiti amin a tattao ti Israel ti fiesta. **48** No adda ti makipagnanaed kadakayo a gan-gannaet ket kayatna a ngilinen ti Ilalabas para kenni Yahweh, masapul a makugit dagiti amin a lallaki a kabagianna. Ket mabalinto isunan nga umay ket ngilinenna daytoy. Agbalinto isuna a kasla kadagiti tattao a naiyanak iti daga. Nupay kasta, saan a mabalin a mangan ti saan a nakugit a tao iti aniaman iti taraon. **49** Daytoy a linteg ket maipakat met laeng para kadagiti naipasngay iti dayta a daga ken kadagiti gan-gannaet a makipagnanaed kadakayo." **50** Inaramid ngarud dagiti amin nga Israelita ti imbilin ni Yahweh kada Moises ken Aaron. **51** Napasamak iti dayta nga aldaw nga impanaw ni Yahweh dagiti buyot ti Israel manipud iti daga ti Egipto.

13 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Idatonmo kaniak dagiti amin nga inauna nga anak, tunggal inauna nga anak a lalaki kadagiti Israelita, tattao ken ayup. Kukuak dagiti inauna." **3** Kinuna ni Moises kadagiti tattao, "Imulayo daytoy nga aldaw kadagiti panunotyo, ti aldaw a pimmanawkayo manipud Egipto, manipud iti balay ti pannakatagabu, ta impanawnakayo ni Yahweh manipud iti daytoy a lugar babaen iti napigsa nga imana. Awan ti tinapay nga adda lebadurana ti mabalin a kanen. **4** Rumuarkayo manipud Egipto iti daytoy nga aldaw, iti bulan ti Abib. **5** Inton ipannakayo ni Yahweh iti daga dagiti Cananeo, Heteo, Amorreo, Hebeo, ken dagiti Jebuseo, ti daga nga inkarina kadagiti kapuonanyo nga itedna kadakayo, daga a kasla agay-ayus ti gatas ken diro - ket masapul a ngilinenyo daytoy nga aramid a panagdayaw iti daytoy a bulan. **6** Iti pito nga aldaw, masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana; iti maika-pito nga aldaw, addanto iti padaya a pammadayaw kenni Yahweh. **7** Ti tinapay nga awan lebadurana ti masapul a kanen bayat iti pito nga aldaw; masapul nga awan ti makita a tinapay nga adda lebadurana kadakayo. Masapul nga awan ti makita a lebadura kadakayo iti uray sadinoman iti uneg dagiti beddengyo. **8** Iti dayta nga aldaw, ibagayonto kadagiti annakyo, 'Daytoy ket gapu iti inaramid ni Yahweh kaniak idi pimmanawak manipud Egipto.' **9** Agbalinto daytoy a palagip kadakayo dita imayo, ken palagip kadakayo dita mugingyo. Daytoy ket tapno ti linteg ni Yahweh ket adda koma dita ngiwatyo, ta impanawnakayo ni Yahweh manipud Egipto babaen iti napigsa nga imana. **10** Ngarud, masapul a tinawenyo nga aramiden daytoy a paglintegan iti naituding a tiempona. **11** Inton iyegnakayo ni Yahweh iti daga dagiti Cananeo, kas insapatana kadakayo ken kadagiti kapuonanyo, ken inton itedna ti daga kadakayo, **12** masapul nga ilasinyo para kenkuana ti tunggal inauna nga anak ken ti umuna nga anak dagiti ayupyo. Kukuanto ni Yahweh dagiti lallaki. **13** Tunggal inauna nga asno ket masapul a masukatan iti karnero. Ngem no saanyo a kayat daytoy a sukatan, masapul ngarud a tukkolenyo ti tengngedna. Ngem iti tunggal inauna nga anak a lalaki kadagiti annakyo a lalaki - masapul a subbotenyo ida. **14** Inton saludsudennakayo ti anakyo a lalaki, 'Ania ti kayatna a sawen daytoy?' ket masapul nga ibagayo kenkuana, 'Babaen iti napigsa nga ima nga impanawnakami ni Yahweh iti Egipto, manipud iti balay ti pannakatagabu. **15** Idi sipapatangken a nagkedked ni Faraon a mangpalubos kadakami, pinatay ni Yahweh amin nga inauna nga annak idiay daga ti Egipto, dagiti inauna nga anak dagiti tattao ken dagiti ayup. Dayta ti gapuna nga idatonko kenni Yahweh amin nga inauna nga anak a lalaki dagiti ayup, ken no apay a subbotek dagiti inauna kadagiti annakko a lalaki.' **16** Agbalinto daytoy a palagip dita imayo, ken palagip dita mugingyo, ta impanawnakayo ni Yahweh iti Egipto babaen iti napigsa nga imana." **17** Idi pinalubosan ni Faraon dagiti tattao, saan ida nga inturong ti Dios iti dalan a mapan iti daga dagiti Filisteo, uray no asideg dayta a daga. Ta kinuna ti Dios, "Amangan no agbaliw ti panunot dagiti tattao inton mapadasanda ti makigubat ket agsublida idiay Egipto." **18** Inlikaw ngarud nga inturong ti Dios dagiti tattao idiay let-ang a mapan idiay Baybay dagiti Runo. Simmang-at dagiti Israelita manipud Egipto a nakasagana a makigubat. **19** Intugot ni Moises dagiti tulang ni Jose, ta siiinget a pinagsapata ni Jose dagiti Israelita ket kinunana, "Awan duadua nga ispalennakayo ti Dios, ket masapul nga itugotyo dagiti tulangko." **20** Nagdaliasat dagiti Israelita manipud Succot ket nagkampoda idiay Etam idiay pungto ti let-ang. **21** Adda ni Yahweh iti sangoananda iti aldaw babaen iti kasla adigi nga ulep a mangiturong kadakuada iti dalan. Iti rabii, adda isuna babaen iti kasla adigi nga apuy a manglawag kadakuada. Iti daytoy a wagas, makapagdaliasatda iti aldaw ken iti rabii. **22** Saan nga inikkat ni Yahweh kadagiti tattao ti kasla adigi nga ulep iti aldaw ken kasla adigi nga apuy iti rabii.

14 Nakisarita ni Yahweh kenni Moises: **2** "Ibagam kadagiti Israelita a masapul nga agsublida ken agkampoda sakbay iti Pi Hahirot, ti nagbaetan ti Migdol ken iti baybay, sakbay iti Baal Zefon. Masapul nga agkampokayo iti abay ti baybay iti bangir iti Pi Hahirot. **3** Ibaganto ni Faraon maipanggep kadagiti Israelita, 'Agalla-allada iti daga. Linappedan ida ti let-ang.' **4** Patangkenekto ti puso ni Faraon, ket kamatennanto ida. Maidaydayawakto gapu kenni Faraon ken kadagiti amin nga armadana. Maammoanto dagiti Egipcio a siak ni Yahweh." Isu a nagkampo dagiti Israelita a kas naibilin kadakuada. **5** Idi naibaga iti ari ti Egipto a nakapanawen dagiti Israelita, nagbaliw ti panunot ni Faraon ken dagiti adipenna maibusor kadagiti tattao. Kinunada, "Ania ti inaramidtayo a pinalubosantayo dagiti Israelita a mawayawayaan iti panagtrabahoda para kadatayo?" **6** Ket impaisagana ni Faraon dagiti karwahena ket inkuyogna dagiti armadana. **7** Inkuyogna dagiti innem a gasut a napili a karwahe ken dagiti dadduma a karwahe ti Egipto, nga addaan amin kadagiti opisial. **8** Pinatangken ni Yahweh ti puso ni Faraon, ti ari ti Egipto, ket kinamatna dagiti Israelita. Ita, nagballigi a nakapanaw dagiti Israelita. **9** Ngem kinamat ida dagiti Egipcio a kaduada dagiti amin a kabalyo ken karwahena, dagiti kumakabalyo ken dagiti armadana. Naabutanda dagiti Israelita a nagkampo iti igid ti baybay iti asideg ti Pi Hahirot, sakbay iti Baal Zefon. **10** Idi umas-asidegen ni Faraon, kimmita dagiti Israelita ket nakigtotda. Magmagna dagiti Egipcio a sumarsaruno

kadakuada, ket nagbutengda. Immawag dagiti Israelita kenni Yahweh. **11** Imbagada kenni Moises, “Gapu kadi ta awan iti pangitaneman idiay Egipto, isu nga inkuyognakami nga umadayo tapno matay iti let-ang? Apay a kastoy ti panangtratom kadakami, nga impanawdakami idiay Egipto? **12** Saan aya a daytoy ti imbagami idiay Egipto? Imbagami kenka, 'Panawandakami, tapno makapagtrabahokami para kadagiti Egipcio. Nasaysayaat pay koma para kadakami nga agtrabaho kadakuada ngem ti matay iti let-ang.'” **13** Kinuna ni Moises kadagiti tattao, “Saankayo nga agbuteng. Agtakderkayo laeng ket kitaenyo ti panangispal ni Yahweh kadakayo iti daytoy nga aldaw. Ta saanyonton pulos a makita pay dagiti Egipcio a makitkitayo iti daytoy nga aldaw. **14** Ni Yahweh ti makiranget para kadakayo, ket agtakderkayo laeng.” **15** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Apay a sika, Moises kanayonka nga umaw-awag kaniak? Ibagam kadagiti Israelita nga ituloyda iti magna. **16** Ingatom ti sarrukodmo, iyunnatmo dayta imam iti baybay ken guduaem daytoy iti dua, tapno makapagna dagiti tattao iti Israel a mapan iti baybay babaen iti namaga a daga. **17** Agsiputkayo ta patangkenekto ti puso dagiti Egipcio tapno sumarunoda kadakayo. Maidaydayawakto gapu kenni Faraon ken kadagiti amin nga armadana, kadagiti karwahena, ken kadagiti kumakabalyo a tattaona. **18** Ket maamoanto dagiti Egipcio a siak ni Yahweh inton magun-odko ti dayaw gapu kenni Faraon, kadagiti karwahena, ken kadagiti kumakabalyona.” **19** Ti anghel ti Dios, nga agdaldaliasat iti sangoanan dagiti Israelita, ket immakar ken napan iti likudanda. Ti adigi nga ulep ket immakar manipud kadakuada ket napan nagtakder iti likudanda. **20** Napan ti ulep iti nagbaetan iti kampo ti Egipto ken ti kampo iti Israel. Daytoy ket nasipnget nga ulep kadagiti Egipcio, ngem nanglawag kadagiti Israelita iti rabii, isu a saan a makainnasideg iti agsinnumbangir iti nagpatnag. **21** Inyunnat ni Moises ti imana iti baybay. Induron ni Yahweh ti baybay babaen iti napigsa nga angin nga aggapu iti daya iti agpatnag ket nagbalin ti baybay a namaga a daga. Iti daytoy a wagas naggudua ti danum. **22** Napan dagiti Israelita iti tengnga iti baybay iti namaga a daga. Nagporma a pader ti danum para kadakuada iti makannawan nga imada ken makannigid nga imada. **23** Kinamat ida dagiti Egipcio. Simmarunoda kadakuada iti tengnga ti baybay—amin a kabalyo ni Faraon, karawahe ken kumakabalyo. **24** Ngem iti agsapa, kimmita ni Yahweh kadagiti armada ti Egipcio babaen iti adigi nga apuy ken ulep. Pinagkakaribusona dagiti Egipcio. **25** Naikkat dagiti dalig ti karwahe, ken dagiti kumakabalyo ket narigatanda a nangiturong. Isu a kinuna dagiti Egipcio, “Masapul nga umadayotayo manipud iti Israel, ta makirangranget ni Yahweh para kadakuada maibusor kadatayo.” **26** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Iyunnatmo dayta imam iti baybay tapno agsubli ti danum kadagiti Egipcio, kadagiti karwaheda, ken kadagiti kumakabalyo.” **27** Ngarud, inyunnat ni Moises ti imana iti baybay, ket nagsubli iti kasisigud a langana idi nagparang iti agsapa. Naglibas dagiti Egipcio iti baybay, ket inturong ni Yahweh dagiti Egipcio iti tengngana daytoy. **28** Nagsubli ti danum ket nalapunos dagiti karwahe ni Faraon, kumakabalyo, ken ti entero nga armada a simmaruno iti karwahe iti baybay. Awan ti siasinoman a nakalasat. **29** Nupay kasta, nagna dagiti Israelita iti namaga a daga iti tengnga ti baybay. Ti danum ti nagbalin a paderda iti makannawan ken iti makannigid nga imada. **30** Isu nga insalakan ni Yahweh ti Israel iti dayta nga aldaw manipud iti ima dagiti Egipcio, ken nakita ti Israel dagiti natay nga Egipcio iti igid ti baybay. **31** Idi nakita ti Israel ti naindaklan a pannakabalin nga inaramat ni Yahweh maibusor kadagiti Egipcio, pinadayawan dagiti tattao ni Yahweh, ken nagtalekda kenni Yahweh ken iti adipenna a ni Moises.

15 Kalpasanna, kinanta ni Moises ken dagiti tattao ti Israel daytoy para kenni Yahweh. Kinantada, “Agkantaak para kenni Yahweh, ta nagballigi isuna a sidadayag: ti kabalyo ken ti nakasakay ket impuruakna iti baybay. **2** Ni Yahweh ti pigsak ken kantak, ket isuna ti nagbalin a manangisalakanko. Daytoy ti Diosko, ket dayawek isuna, ti Dios ti amak, ket itag-ayko isuna. **3** Ni Yahweh ket mannakigubat; Yahweh ti naganna. **4** Intappuakna dagiti karwahe ken ti armada ni Faraon idiay baybay. Nalmes idiay baybay ti Runruno dagiti napili nga opisial ni Faraon. **5** Linipus ida ti danum; limnedda a kasla bato. **6** Ti makannawan nga imam, Yahweh, ket nadayag ti pannakabalinna; ti makannawan nga imam, Yahweh, ket dinadaelna dagiti kabusor. **7** Iti naindaklan a kinatan-okmo, impurruakmo dagiti bimmusor kenka. Imbaonmo ti pungtotmo; inibusna ida a kas iti pananguram ti apuy iti garami. **8** Babaen ti bang-es iti agongmo, naipangato ti danum; ti agay-ayus a danum ket nagtakder a nalinteg a kasla bunton; ti nauneg a danum ket nagbalay iti katengngaan ti baybay. **9** Kinuna ti kabusor, 'Kamatekto, kamakamekto, bingayekto ti nasamsam; mapnekto kadakuada ti tarigagayko; asutekto ti kampilak; dadaelento ti imak ida.' **10** Ngem impuyupuymo ti anginmo, ket linapunos ida ti baybay; limnedda a kasla buli kadagiti napipigsa a danum. **11** Siasino ti kas kenka, Yahweh, kadagiti didiosen? Siasino ti kas kenka, nakaskasdaaw iti kinasantom, maidaydayaw kadagiti pammadayaw, agar-aramid kadagiti milagro? **12** Inyunnatmo ti makannawan nga imam ket inalun-on ida ti daga. **13** Iti kinapudnom iti katulagan, indalanmo dagiti tattao nga inispalmo. Iti pigsam, indalanmo isuda iti nasantoan a disso a pagnanaedam. **14** Mangegto dagiti tattao, ket agpigergerdanto; panagbutengto ti mangtengngel kadagiti agnanaed iti Filistia. **15** Ket agbutengto dagiti panguloen ti Edom; agpigergerto dagiti soldado iti Moab; marunawto dagiti amin nga agnanaed iti Canaan. **16** Kintayeg ken alliawto ti agdissuor kadakuada. Gapu iti pannakabalin ti takkiagmo, tumangkendanto a kasla bato agingga a makalabas dagiti tattaom, Yahweh—agingga a makalabas dagiti tattao nga inispalmo. **17** Ipanmunto ida ket imulamto ida iti bantay iti tawidmo, ti lugar, Yahweh, nga inaramidmo a pagnaedam, ti santuario, Apomi, nga impatakder dagiti imam. **18** Agturay ni Yahweh iti agnanayon ken awan patinggana.” **19** Ta napan dagiti kabalyo ni Faraon ken dagiti karwahena ken kumakabalyo idiay baybay. Insubli ni Yahweh kadakuada ti danum ti baybay. Ngem nagna dagiti Israelita iti namaga a daga iti tengnga ti baybay. **20** Ni Miriam, ti propeta a kabsat ni Aaron, ket nangala iti pandareta, ket rimmuar dagiti amin a babbai nga addaan iti pandareta, a kaduana a nagsalsala. **21** Kinantaan ni Miriam isuda: “Agkanta para kenni Yahweh, ta sidadayag isuna a nagballigi. Ti kabalyo ken ti nakasakay iti daytoy ket intappuakna idiay baybay.” **22** Ket indauloan ni Moises ti Israel manipud iti baybay dagiti Runo. Napanda iti let-ang ti Sur. Nagdalliasatda iti tallo nga aldaw iti let-ang

ket awan nasarakanda a danum. **23** Ket nakadanunda idiay Mara, ngem saanda a makainum iti danum sadiay gapu ta napait daytoy. Isu nga inawaganda dayta a lugar a Mara. **24** Isu a nagreklamo dagiti tattao kenni Moises ket kinunada, “Ania ti inumenmi?” **25** Isu nga immawag ni Moises kenni Yahweh, ket nangipakita ni Yahweh iti kayo kenkuana. Impurruak ni Moises ti kayo iti danum, ket nagbalin ti danum a nasam-it nga inumen. Sadiay a nangted ni Yahweh kadakuada iti nainget a linteg, ken sadiay ti nangsuotanna kadakuada. **26** Kinunana, “No dumngegkayo a naimbag iti timekko, Siak, ni Yahweh a Diosyo, ken aramidenyo no ania ti umno iti imatangko—ken no indenganyo dagiti bilinko ken agtulnogkayo kadagiti amin a lintegko, saankayonto nga ikkan iti sakit a kas iti intedko kadagiti Egipcio; ta siak ni Yahweh, ti mangpapaimbag kadakayo.” **27** Kalpasanna, napan dagiti tattao idiay Elim, a sadiay ket adda sangapulo ket dua nga ubbog ken pitupulo a kayo ti palma. Nagkampoda sadiay iti abay ti danum.

16 Nagtuloy a nagdaliasat dagiti amin a tattao manipud idiay Elim, ket napan dagiti amin nga Israelita iti let-ang ti Sin, nga adda iti nagbaetan ti Elim ken Sinai, idi maikasangapulo ket lima nga aldaw iti maikadua a bulan kalpasan ti ipapanawda manipud iti Egipto. **2** Nagreklamo dagiti amin nga Israelita maibusor kenni Moises ken Aaron idiay let-ang. **3** Kinuna dagiti Israelita kadakuada, “No laeng koma pinataynakami ti ima ni Yahweh idiay daga ti Egipto idi agtugtugawkami iti abay dagiti banga ti karne ken mangmangankami iti tinapay agingga a mapnekkami. Ta inyegdakami iti daytoy a let-ang tapno patayenyo iti bisin dagiti amin nga Israelita.” **4** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Agpatudoakto iti tinapay manipud iti langit a maipaay kadakayo. Rummuarto dagiti tattao ket mangurnongda iti umdas a kanenda iti tunggal aldaw tapno masuotko ida tapno makitak no magnada iti lintegko wenno saan. **5** Mapasamak iti maikainnem nga aldaw, agurnongdanto iti mamindua ti kaaduna ti inurnongda iti naglabas nga aldaw, ket lutuendanto ti naalada.” **6** Ket kinuna da Moises ken Aaron kadagiti amin a tattao ti Israel, “Inton rabii, maammoanyonto a ni Yahweh ti nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto. **7** Iti agsapa, makitayonto ti dayag ni Yahweh, ta mangmangngegna ti panagrekreklamoyo maibusor kenkuana. Siasinokami kadakayo nga agreklamokayo maibusor kadakami?” **8** Kinuna pay ni Moises, “Maamoanyonto daytoy inton ikkannakayo ni Yahweh iti karne iti rabii ken tinapay iti bigat a pakapnekanyo—ta nangegna dagiti reklamoyo maibusor kenkuana. Siosinokami koma kenni Aaron? Ti reklamoyo ket saan a maibusor kadakami; maibusor dagitoy kenni Yahweh.” **9** Kinuna ni Moises kenni Aaron, “Ibagam kadagiti amin a tattao ti Israel, 'Umasidegkayo iti sangoanan ni Yahweh, ta nangngegna dagiti reklamoyo,'” **10** Napasamak nga idi agsasao ni Aaron kadagiti amin a tattao ti Israel, a napatalliawda iti let-ang, ket pagammoan, nagparang ti dayag ni Yahweh iti ulep. **11** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **12** “Nangngegko dagiti reklamo dagiti tattao ti Israel. Agsaoka kadakuada ket ibagam, 'Iti rabii mangankayonto iti karne, ken ti agsapa mapnekkayonto iti tinapay. Ket maamoanyonto a siak ni Yahweh, a Diosyo.'” **13** Napasamak nga iti rabii ket immay dagiti pugo ket pinunnoda ti kampo. Iti agsapa, linikmut ti linnaaw ti kampo. **14** Idi awanen ti linnaaw, adtoy, iti daga ti let-ang ket adda bassit a banag a nagbukel a kas kaingpis iti nagbalay a linnaaw iti daga. **15** Idi nakita dagiti tattao ti Israel daytoy, kinunada iti tunggal maysa, “Ania daytoy?” Saanda nga ammo no ania daydiay. Kinuna ni Moises kadakuada, “Dayta ti tinapay nga inted ni Yahweh kadakayo a kanenyo. **16** Daytoy ti bilin nga inted ni Yahweh: 'Masapul nga agurnong ti tunggal maysa kadakayo, ti kaadu iti kasapulanyo a kanen, maysa nga omer para iti tunggal tao a maitutop iti bilang dagiti tattaoyo. Kastoy ti panagurnongyo iti daytoy: Urnungenyo ti umdas a kanen ti tunggal tao nga agnanaed iti toldayo.'” **17** Inaramid ngarud dagiti tattao ti Israel daytoy. Nagurnong dagiti dadduma iti adu, nagurnong dagiti dadduma iti bassit. **18** Idi sinukatda daytoy iti omer, dagiti nangurnong iti adu ket awan natiddada, ken dagiti nangurnong iti bassit ket saan a naibusan. Nagurnong ti tunggal maysa iti umdas a mangsabet iti kasapulanda. **19** Ket kinuna ni Moises kadakuada, “Awan ti rumbeng nga agibati iti aniaman kadagitoy agingga iti bigat.” **20** Nupay kasta, saanda a dimngeg kenni Moises. Nangibati dagiti dadduma kadakuada iti sumagmamano agingga iti bigat ngem naigges ken nabangles dagitoy. Ket nakaunget ni Moises kadakuada. **21** Inurnongda dagitoy iti tunggal agsapa. Nangurnong ti tunggal maysa iti umdas a kanenna iti dayta nga aldaw. No dumarangen ti init, narunaw dagitoy. **22** Napasamak nga iti maikainnem nga aldaw, nagurnongda iti namindua ti kaaduna a tinapay, dua nga omer para iti tunggal tao. Napan amin dagiti mangidadaulo ti Israel ket imbagada daytoy kenni Moises. **23** Kinunana kadakuada, “Daytoy ti kinuna ni Yahweh; 'Inton bigat ket napasnek a panaginana, maysa a nasantoan a Panaginana para iti pakaidayawan ni Yahweh. Ilutoyo ti kayatyo nga iluto, ipaburekyo ti kayatyo nga ipaburek. Amin a mabati, ilasinyo para kadakayo para inton bigat.'” **24** Indulinda ngarud dagitoy agingga iti kabigatanna, a kas imbilin ni Moises. Saan a nabangles dagitoy, wenno inigges. **25** Kinuna ni Moises, “Kanenyo dayta a taraon ita nga aldaw, ta ita nga aldaw ket aldaw a maipaay kas Panaginana tapno padayawan ni Yahweh. Ita nga aldaw, saanyo a masarakan dagitoy kadagiti taltalon. **26** Urnungenyo dagitoy iti innem nga aldaw, ngem ti maikapito nga aldaw ket Aldaw ti Panaginana. Awanto ti mana iti Aldaw ti Panaginana.” **27** Napasamak nga iti maikapito nga aldaw, adda sumagmamano kadagiti tattao ti napan agurnong iti mana ngem awan nasarakanda. **28** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, “Kasano kabayag ti panangkedkedyo a mangsalimetmet kadagiti bilin ken lintegko? **29** Kitaenyo, Siak, ni Yahweh ket intedko kadakayo iti Aldaw a Panaginana. Isu nga iti maikainnem nga aldaw ipapaayankayo iti tinapay para iti dua nga aldaw. Masapul nga agtalinaed ti tunggal maysa kadakayo iti bukodna a lugar; masapul nga awan ti rummuar manipud iti lugarna iti maikapito nga aldaw.” **30** Isu a naginana dagiti tattao iti maikapito nga aldaw. **31** Inawagan dagiti tattao ti Israel dayta a makan a “mana.” Puraw daytoy a kas iti bukel ti kulantro, ken ti ramanna ket kasla tinapay a naingpis a naaramid manipud iti diro. **32** Kinuna ni Moises, “Daytoy ti imbilin ni Yahweh: 'Masapul nga adda maysa omer a mana a maidulin para iti amin a henerasion dagiti tattao tapno makitanto dagiti kaputotanyo ti tinapay nga inpakanko kadakayo iti let-ang, kalpasan nga impanawkayo iti daga ti Egipto.'” **33** Kinuna ni Moises kenni Aaron, “Mangalaka iti banga ket mangikabilka ditoy iti maysa nga omer a mana. Idulinyo

daytoy iti sangoanan ni Yahweh tapno masalimetmetan iti amin a henerasion dagiti tattao." **34** Kas iti imbilin ni Yahweh kenni Moises, inkabil ni Aaron daytoy iti abay ti Lakasa ti Tulag. **35** Nangan dagiti tattao ti Israel iti mana iti uppat a pulo a tawen agingga a nakadanunda iti daga nga adda agnanaed. Kinnanda daytoy agingga a nakadanonda kadagiti beddeng iti daga ti Canaan. **36** Ita ti maysa nga omer ket apagkapullo ti maysa nga efa.

17 Nagdaliasat ti sibubukel a bunggoy ti Israel manipud iti let-ang ti Sin, kas panangsurot iti bilin ni Yahweh. Nagkampoda idiay Refidim, ngem awan danum nga inumen dagiti tattao. **2** Isu a pinabasol dagiti tattao ni Moises para iti kasasaadda ket kinunada, "Ikkannakami iti danum nga inumenmi. "Kinuna ni Moises, "Apay a makiapakayo kaniak? Apay a susuotenyo ni Yahweh?" **3** Mawaw unay dagiti tattao, ket nagreklamoda maibusor kenni Moises. Kinunada, "Apay nga impanawnakami idiay Egipto? Tapno kadi patayennakami ken dagiti annakmi ken dagiti dingwenmi babaen iti pannakawaw?" **4** Ket immawag ni Moises kenni Yahweh, "Ania ti rumbeng nga aramidek kadagitoy a tattao? Nakasaganadan a mangbato kaniak." **5** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Iyun-unam ti mapan ngem dagiti tattao, ken mangikuyogka iti sumagmamano a panglakayen ti Israel. Itugotmo ti sarukod a pinangbautmo iti karayan ket mapanka. **6** Agtakderakto iti sangoanam sadiay, iti bato idiay Horeb, ket bautemto ti bato. Addanto danum a rummuar manipud iti daytoy nga inumen dagiti tattao." Ket isu ngarud ti inaramid ni Moises iti imatang dagiti panglakayen ti Israel. **7** Pinanaganana dayta a lugar a Massa ken Meriba gapu iti panagreklamo dagiti Israelita, ken gapu ta sinuotda ti Apo babaen iti panangibagada nga, "Adda kadi kadatayo ni Yahweh wenno awan?" **8** Kalpasana, adda immay nga armada dagiti Amalekita ket rinautda ti Israel idiay Refidim. **9** Isu a kinuna ni Moises kenni Josue, "Mangpilika iti sumagmamano a lallaki ket rummuarkayo. Makirangetkayo kadagiti Amalekita. Inton bigat, agtakderakto iti tapaw ti turod nga iggemko ti sarukod ti Dios." **10** Isu a nakiranget ni Josue kadagiti Amalekita a kas imbilin ni Moises, kabayatan a da Moises, Aaron, ken Hur ket napan iti tapaw ti turod. **11** Kabayatan a nakangato dagiti ima ni Moises, mangab-abak ti Israel; no bay-anna a nakababa dagiti imana, mangrugi met a mangabak ti Amalek. **12** Idi naktangan dagiti ima ni Moises, nangala da Aaron ken Hur iti bato ket inkabilda iti babaenna tapno pagtugawanna. Iti dayta met laeng a kanito, ingngato da Hur ken Aaron dagiti imana, ni Hur iti maysa nga imana, ken ni Aaron iti bangir nga imana. Isu a nagtalinaed a nakangato dagiti ima ni Moises agingga a limnek ti init. **13** Isu a babaen iti kampilan, inabak ni Josue dagiti tattao ti Amalek. **14** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Isuratmo daytoy iti maysa a libro ken ibasam daytoy kenni Josue, gapu ta punasekto a naan-anay ti pakalaglagipan ti Amalek iti babaen ti tangatang." **15** Ket nangbangon ni Moises iti altar ken inawaganna daytoy a "Ni Yahweh ti banderak." **16** Inaramidna daytoy gapu ta kinunana, "Inkari ni Yahweh a makigubat isuna iti Amalek iti amin a henerasion."

18 Ni Jetro a padi dagiti Midian, a katugangan a lalaki ni Moises ket nangngegna amin nga inaramid ti Dios para kenni Moises ken para iti Israel a tattaona. Nangngegna nga inruar ni Yahweh ti Israel manipud iti Egipto. **2** Inkuyog ni Jetro, a katugangan ni Moises, ni Sipora nga asawa ni Moises, kalpasan nga imbaonna isuna idiay balayda, **3** ken dagiti dua nga annakna a lallaki; ti nagan ti maysa ket Gersom, ta kinuna ni Moises, "Nagbalinak a ganggannaet iti sabali a daga." **4** Ti nagan ti maysa ket Eliezer, ta kinuna ni Moises, "Ti Dios dagiti kapuonak ti katulongak. Inispalnak manipud iti kampilan ni Faraon." **5** Napan kenni Moises ni Jetro a katuganganna, kaduana dagiti putot a lallaki ni Moises ken ti asawana idiay let-ang a nagkampoanna idiay bantay ti Dios. **6** Kinunana kenni Moises, "Siak, ti katugangam a ni Jetro, ket umayak kenka a kaduak ti asawam ken dagiti dua a putotmo a lallaki." **7** Rimmuar ni Moises a nangsabat iti katuganganna, nagdumog ken inagkanna isuna. Nagkinnomustada maipanggep iti kasasaad ti tunggal maysa ket sada simrek iti tolda. **8** Imbaga ni Moises iti katuganganna ti amin nga inaramid ni Yahweh kenni Faraon ken kadagiti Egipcio para iti pagimbagan ti Israel, maipanggep kadagiti amin a rigrigat a napadtengda kabayatan ti kaaddada iti dalan, ken no kasano nga inispal ida ni Yahweh. **9** Nagrag-o ni Jetro iti amin a nasayaat nga inaramid ni Yahweh iti Israel, iti panangispalna kadakuada manipud iti ima dagiti Egipcio. **10** Kinuna ni Jetro, "Maidaydayaw koma ni Yahweh, ta inispalnakayo manipud iti ima dagiti Egipcio ken iti ima ni Faraon, ken winayawayaanna dagiti tattao manipud iti panangtengngelda. **11** Ita, ammok a nain-indaklan ni Yahweh ngem dagiti amin a didiosen, gapu ta idi trinato dagiti Egipcio dagiti Israelita a sitatangsit, inispal ti Dios dagiti tattaona." **12** Nangiyeg ni Jetro, a katugangan ni Moises iti daton a maipuor amin ken datdaton a maipaay iti Dios. Immay ni Aaron ken dagiti amin a panglakayen ti Israel a mangan iti sangoanan ni Yahweh a kaduada ti katugangan ni Moises. **13** Iti simmaruno nga aldaw, nagtugaw ni Moises tapno mangukom kadagiti tattao. Nagtakder dagiti tattao iti aglawlawna manipud bigat agingga iti rabii. **14** Idi nakita ti katugangan ni Moises amin nga inaramidna para kadagiti tattao, kinunana, "Ania daytoy nga ar-aramidem kadagiti tattao? Apay nga agtugtugawka nga agmaymaysa ket agtaktakder iti aglawlawmo dagiti amin a tattao manipud iti bigat agingga iti rabii?" **15** Kinuna ni Moises iti katuganganna, "Umay kaniak dagiti tattao a dumawat iti panangiwanwan ti Dios. **16** No addaanda iti saan a pagkikinnaawatan, umayda kaniak. Mangngeddengak iti nagbaetan dagiti tattao, ken isursurok kadakuada ti maipanggep kadagiti alagaden ken linteg ti Dios." **17** Kinuna ti katugangan ni Moises kenkuana, "Saan a nasayaat ti ar-aramidem. **18** Awan dua-dua a maibusto ti pigsam ken dagiti tattao nga umay kenka, gapu ta nadagsen unay a trabaho daytoy para kenka. Saanmo a maaramid daytoy a siksika. **19** Dinggennak. Balakadanka ket makikaaddanto ti Dios kenka gapu ta sika ti mangibagbagi kadagiti tattao ti Dios, ken sika ti mangiyum-uman kenkuana kadagiti saanda a pagkikinnaawatan. **20** Masapul nga isurom kadakuada dagiti alagaden ken lintegna. Masapul nga ipakitam kadakuada ti dalan a surotenda iti panagbiagda ken ti trabaho nga aramidenda. **21** Maysa pay, nasken a mangpilika kadagiti makabael a lallaki manipud kadagiti amin a tattao, lallaki a mangraraem iti Dios, lallaki a napudno ken manggurgura iti saan a nalinteg a panangtagikua. Masapul a pagturayem ida kadagiti tattao, nga agbalin a mangidaulo a mangimaton

kadagiti sagsasangaribu, sagsasangagasut, saglilimapulo ken sagsasangapulo. **22** Isuda ti mangukom kadagiti tattao iti amin a kadawyan a parikut, ngem iyegda kenka dagiti naririgat a parikut. No maipapan kadagiti amin a babassit a parikut, mabalinda nga ukomen dagidiay nga is-isuda. Iti dayta a wagas, nalaklakanto para kenka, ken makipagbaklaydanto kenka iti dadagsen. **23** No aramidem daytoy, ken no isu't bilin ti Dios nga aramidem, ket maibturamto, ken makaawidto dagiti amin a tattao a napnapnek." **24** Dimngeg ngarud ni Moises kadagiti sao ti katuganganna a lalaki ken inaramidna ti amin nga imbaga daytoy. **25** Nangpili ni Moises kadagiti makabael a lallaki manipud iti amin nga Israel ket pinagbalinna ida a mangidadaulo kadagiti amin a tattao, mangidadaulo kadagiti sagsasangaribu, sagsasangagasut, saglilimapulo, ken sagsasangapulo. **26** Inukomda dagiti tattao kadagiti gagangay a pasamak. Inyegda kenni Moises dagiti naririgat a parikut, ngem rinisutda nga is-isuda dagiti amin a babassit a parikut. **27** Kalpasanna, pinalubosan ni Moises a pumanaw ti katuganganna a lalaki, ket nagsubli ni Jetro iti bukodna a daga.

19 Iti maikatlo a bulan kalpasan a pimmanaw dagiti tattao ti Israel iti daga ti Egipto, iti isu met laeng nga aldaw, dimmanonda iti let-ang ti Sinai. **2** Kalpasan a pimmanawda idiay Refidim ken dimmanonda iti let-ang ti Sinai, nagkampoda iti let-ang iti sangoanan ti bantay. **3** Simmang-at ni Moises iti ayan ti Dios. Immawag ni Yahweh kenkuana manipud iti bantay ket kinunana, "Masapul nga ibagam iti balay ni Jacob, kadagiti tattao ti Israel: **4** Nakitayo ti inaramidko kadagiti Egipcio, no kasano ti panangawitko kadakayo babaen kadagiti payyak ti agila ket inyegkayo iti ayanko. **5** Ita ngarud, no situtulnogkayo a dumngeg iti timekko ken salimetmetanyo ti katulagak, ket agbalinkayonto a naisangsangayan a sanikuak manipud kadagiti amin a tattao, ta kukuak ti entero a daga. **6** Agbalinkayonto a pagarian dagiti papadi ken nasantoan a nasion a maipaay kaniak. Dagitoy dagiti sasao a masapul nga ibagam kadagiti tattao ti Israel." **7** Napan ngarud ni Moises ket pinaayabanna dagiti panglakayen dagiti tattao. Indatagna kadakuada dagitoy amin a sasao nga imbilin ni Yahweh kenkuana. **8** Sangsangkamaysa a simmungbat dagiti tattao ket kinunada, "Aramidenmi amin nga imbaga ni Yahweh." Kalpasanna, napan ni Moises a mangipadamag kenni Yahweh iti imbaga dagiti tattao. **9** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Umayakto kenka babaen iti napuskol nga ulep tapno mangngeg dagiti tattao inton makisaritaak kenka ket mamatida met kenka iti agnanayon." Ket imbaga ni Moises kenni Yahweh dagiti sasao dagiti tattao. **10** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka iti ayan dagiti tattao. Masapul nga ilasinmo ida para kaniak ita ken inton bigat, ken ipalabam kadakuada dagiti lupotda. **11** Agsaganakayo para iti maikatlo nga aldaw, ta iti maikatlo nga aldaw, Siak, ni Yahweh, ket bumabanto iti Bantay Sinai. **12** Masapul a mangikabilka iti beddeng iti aglawlaw ti bantay para kadagiti tattao. Ibagam kadakuada, 'Aluadanyo a saankayo a sumangsangat iti bantay wenno sagiden ti beddengna. Siasinoman a mangsagid iti bantay ket sigurado a mapapatay.' **13** Masapul nga awan ti aniaman nga ima a mangsagid iti dayta a tao. Ngem ketdi, masapul a batoen wenno panaen isuna. Tao man dayta wenno ayup, masapul isuna a mapapatay. Inton aguni ti trumpeta iti nabayag ken napigsa, mabalindan nga umay iti sakaanan ti bantay." **14** Ket simmalog ni Moises iti ayan dagiti tattao manipud iti bantay. Inlasinna dagiti tattao para kenni Yahweh, ken linabaanda dagiti lupotda. **15** Kinunana kadagiti tattao, "Agsaganakayo iti maikatlo nga aldaw; saankayo a dumenna kadagiti assawayo a babbai." **16** Iti bigat iti maikatlo nga aldaw, adda gurruod ken kimat ken adda napuskol nga ulep iti bantay, ken adda napigsa unay nga uni ti trumpeta. Nagpigerger dagiti amin a tattao iti kampo. **17** Pinaruar ni Moises dagiti tattao manipud iti kampo tapno sabtenda ti Dios, ket nagtakderda iti sakaanan ti bantay. **18** Naabbongan ti entero a Bantay Sinai iti asuk gapu ta bimmaba ni Yahweh iti daytoy babaen iti apuy ken asuk. Nagpangato ti asuk a kasla asuk ti orno, ken naggungon iti napalalo ti entero a bantay. **19** Idi pumigpigsa ti uni ti trumpeta, nagsao ni Moises ket sinungbatan isuna ti Dios babaen iti timek. **20** Bimmaba ni Yahweh iti Bantay Sinai, iti tapaw ti bantay, ket pinasang-atna ni Moises iti tapaw. Simmang-at ngarud ni Moises. **21** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Sumalogka ket ballaagam dagiti tattao a saanda a lumabes kadagiti beddeng nga umay mangkita kaniak, ta no saan adu ti matay kadakuada. **22** Ibagam met kadagiti papadi nga umasideg kaniak a dalusanda dagiti bagbagida-isaganada dagiti bagbagida iti iyuumayko tapno saanko ida a dangran." **23** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Saan a mabalin a sumang-at dagiti tattao iti bantay, ta imbilinmo kadakami, 'Mangikabilka iti beddeng iti aglawlaw ti bantay ket ilasinmo a para kenni Yahweh.'" **24** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Mapanka, bumabaka iti bantay, ket ikuyogmo ditoy ni Aaron, ngem saanmo nga ipalubos a lumabes iti beddeng dagiti papadi ken dagiti tattao nga umay kaniak, ta no saan dangrak ida." **25** Simmalog ngarud ni Moises iti ayan dagiti tattao ket kinasaritana ida.

20 Imbaga ti Dios amin dagitoy a sasao: **2** "Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto, manipud iti balay ti pannakatagabu. **3** Masapul nga awanen iti sabali a diosyo malaksid kaniak. **4** Dika agaramid iti kinitikitan a ladawan wenno kapada ti aniaman a banag nga adda iti langit, wenno adda iti uneg ti daga, wenno adda iti uneg ti danum. **5** Dika agrukbab kadagitoy wenno agdayaw kadagitoy, ta siak, ni Yahweh a Diosmo ket managimonak a Dios. Dusaek dagiti kinadakes dagiti kapuonan babaen iti panangiyegko iti dusa kadagiti kaputotan, inggana iti maikatlo ken iti maikauppat a henerasion dagiti manggurgura kaniak. **6** Ngem ipakitak ti kinapudnok iti katulagan kadagiti rinibu a mangay-ayat kaniak ken mangsalsalimetmet kadagiti bilinko. **7** Dimo aramaten ti naganko, ni Yahweh a Diosmo, iti awan kapaypay-anna ta saankonto a palabsen ti siasinoman a mangaramat iti naganko iti awan kapaypay-anna. **8** Lagipem ti Aldaw a Panaginana, nga idatonmo daytoy kaniak. **9** Masapul a trabahoem ken aramidem dagiti amin a trabahom iti innem nga aldaw. **10** Ngem ti maikapito nga aldaw ket Aldaw a Panaginana a maipaay kaniak, ni Yahweh a Diosmo. Dika agtrabaho iti uray ania a trabaho iti dayta nga aldaw, sika, wenno ti anakmo a lalaki, wenno ti anakmo a babai, wenno ti adipenmo a lalaki, wenno ti adipenmo a babai, wenno dagiti bakam, wenno ti ganggannaet nga adda iti ruanganmo. **11** Ta iti las-ud ti innem nga aldaw, siak, ni Yahweh, ket inaramidko ti langit, daga, ken baybay, ken amin a linaonda, ken kalpasanna, naginana iti maikapito

nga aldaw. Ngarud, siak a ni Yahweh, ket binendisionak ti Aldaw a Panaginana ken insagotko daytoy iti bagik. **12** Dayawem ti amam ken ti inam tapno agbiagka iti nabayag iti daga a siak, ni Yahweh a Diosmo, ket itedko kenka. **13** Dika mamapatay iti siasinoman. **14** Dika makikamalala. **15** Dimo takawan ti siasinoman. **16** Dika mangted iti parbo a pammaneknek maibusor iti kaarrubam. **17** Dimo aguman ti balay ti kaarrubam; dimo aguman ti asawa a babai ti kaarrubam, ti lalaki a tagabuna, ti babai a tagabuna, ti bakana, dagiti asnona, wenno aniaman a banag a kukua ti kaarrubam." **18** Nakita dagiti amin a tattao ti panaggurruod ken ti panagkimat, ken nangngegda ti uni ti trumpeta, ken nakitada ti umas-asuk a bantay. Idi nakita dagiti tattao daytoy, nagpigergerda ket nagtakderda iti adayo. **19** Kinunada kenni Moises, "Agsaoka kadakami ket dumngegkami; ngem saanmo nga ipalubos a ti Dios ti agsao kadakami, ta amangan no mataykami." **20** Kinuna ni Moises kadagiti tattao, "Saankayo nga agbuteng, ta immay ti Dios tapno suotennakayo tapno ti panagdayaw kenkuana ket maadda koma kadakayo, ken tapno saankayo nga agbasol." **21** Isu a nagtakder latta dagiti tattao iti adayo, ket immasideg ni Moises iti napuskol a kinasipnget nga ayan ti Dios. **22** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Daytoy ti rumbeng nga ibagam kadagiti Israelita: 'Nakitayo a mismo a nagsaoak kadakayo manipud iti langit. **23** Saankayo nga agaramid ti sabali a didiosen malaksid kaniak, didiosen a pirak wenno didiosen a balitok. **24** Masapul nga iyaramidannak iti altar a daga, ken rumbeng nga idatonmo sadiay dagiti datonmo a mapuoran, daton ti pannakilangen-langen, karnero, ken baka. Iti tunggal lugar a pangipadayawak iti naganko, umayakto kenka ket bendisionankanto. **25** No iyaramidandak iti altar a bato, rumbeng a diyo ipatakder daytoy kadagiti nagudua a batbato, ta no usarenyo dagiti alikamenyo iti daytoy, matulawanyonto daytoy. **26** Masapul a dikay umuli babaen iti agdan iti altarko; daytoy ket tapno masaluadan ti pannakaipakita ti nakalemmeng a paset ti bagiyo.

21 "Ita, dagitoy dagiti bilin a rumbeng nga ipaulogmo para kadakuada: **2** 'No gumatangkayo iti adipen a Hebreo, agserbi isuna iti innem a tawen, ken iti maikapito a tawen ket mawayawayaanto isuna nga awan iti uray ania a bayadanna. **3** No immay nga is-isuna, rumbeng isuna a mawaya-wayaan nga is-isuna; no naasawaan isuna, ket masapul a mawayawayaan isuna a kaduana ti asawana. **4** No inikkan isuna ti amongna iti asawa a babai ket naganak ti asawana iti annak a lallaki ken annak a babbai, kukuanto ti amongna ti asawa ken annakna, ket rumbeng isuna a mawaya-wayaan nga is-isuna. **5** Ngem no silalawag a kunaen ti adipen nga, "Ay-ayatek ti amongko, ti asawak ken dagiti annakko; saanak a pumanaw a siwaya-waya," **6** ket masapul nga ipan isuna ti amongna iti Dios. Masapul nga ipan isuna ti amongna iti ruangan wenno iti poste ti ridaw, ken masapul nga abutan ti amongna ti lapayagna babaen iti kulukul. Ket pagserbianto ti adipen isuna iti amin a panagbiagna. **7** No ilako ti maysa a tao ti anakna a babai a kas adipen, masapul a saan isuna a pumanaa a nawayawayaan a kas iti ar-aramiden dagiti adipen a lallaki. **8** No saanna a maay-ayo ti amongna, a nangisaad kenkuana para iti bagina, rumbeng ngarud a palubosanna isuna a masaka. Awan karbenganna a mangilako kenkuana kadagiti gangganaet a tattao. Awan karbenganna, agsipud ta inallilawna ti babai. **9** No isaad isuna ti amongna a kas asawa ti anakna a lalaki, masapul a tratoenna isuna a kasla anakna isuna a babai. **10** No mangala isuna iti sabali nga asawaenna, masapul a saanna a kissayan ti taraonna, badbadu, wenno dagiti kalintegan ti babai a kas asawa. **11** Ngem no saanna nga ipaay dagitoy a tallo a banbanag kenkuana, mabalinna ngarud a mawayawayaan nga awan ti bayadanna nga aniaman a kuarta. **12** Siasinoman a mangdangran iti maysa a tao nga isu ti pakatayanna, awan duadua a masapul a mapapatay dayta a tao. **13** No saan a pinanggep ti tao ti inaramidna, no di ket nairana laeng, ket mangitudingak iti lugar a mabalinna a papanan. **14** No pagayatan ti maysa a tao ti mangraut iti kaarrubana tapno patayenna isuna a siaallilaw, ket masapul nga alaenyo isuna, uray no adda isuna iti altar ti Dios, tapno matay isuna. **15** Siasinoman a mangdangran iti ama wenno inana ket awan dua-dua a masapul a mapapatay. **16** Siasinoman a mangala iti maysa a tao sana ilako, wenno masarakan ti tao iti poderna, dayta a nangtakaw iti tao ket masapul a mapapatay. **17** Siasinoman a mangilunod iti ama wenno inana ket awan duadua a masapul a mapapatay. **18** No agapa dagiti lallaki ket dinangran ti maysa ti sabali babaen iti bato wenno gemgemna, ken saan a natay dayta a tao, ngem naidalit iti pagiddaanna; **19** ket no umimbag isuna ken makapagnan babaen iti panagusarna ti sarukodna, masapul a bayadan ti tao a nangdangran kenkuana ti nasayang a panawenna; masapul pay nga agbayad isuna para iti naan-anay a pannakaimbagna. Ngem dayta a tao ket saan a nakabasol iti panangpapatay. **20** No dinangran ti maysa a tao ti adipenna a lalaki wenno adipenna a babai babaen iti sarukod, ket no matay ti adipen a kas ti banag ti pannakadangranna, dayta a tao ket awan duadua a masapul a madusa. **21** Nu pay kasta, no agbiag ti adipen iti maysa wenno dua nga aldaw, saan a rumbeng a madusa ti amo, ta masagabana ti pannakapukaw ti adipen. **22** No agaapa dagiti lalaki ket madangranda ti maysa a masikug a pakaigapuan a maalisan isuna, ngem awanen ti sabali a dunorna, ket awan duadua a rumbeng nga agmulta ti nakabasol a lalaki, no dawaten ti asawa ti babai dayta kenkuana, ken masapul nga agbayad isuna kas maiyannurot iti ikeddeng dagiti ukom. **23** Ngem no adda ti nakaro a dunor, ket masapul nga itedmo ti biag para iti biag, mata para iti mata, ngipen para iti ngipen, **24** ima para iti ima, saka para iti saka, **25** puor para iti puor, sugat para iti sugat, wenno dunor para iti dunor. **26** No kabilen ti tao ti mata ti adipenna a lalaki wenno ti adipenna a babai ket nabulsek daytoy, ket rebbengna a waya-wayaan ti adipen kas bayad ti matana. **27** No natuppolanna ti ngipen ti adipenna a lalaki wenno adipenna a babai, ket rebbengna a waya-wayaan ti adipenna a kas bayad ti ngipenna. **28** No sangdoen ti maysa a baka ti maysa a lalaki wenno ti maysa a babai ket matay, awan duadua a rumbeng a maubor ti baka, ken saan a rumbeng a kanen ti lasagna; ngem saan a mapabasol ti akinbaka. **29** Ngem no siguden nga adda aramid ti baka a panagdangran, ken naballaagan ti akinkukua ngem di na inaywanan daytoy, ket nangpatay ti baka iti lalaki wenno babai, masapul a maubor dayta a baka, ken rumbeng met a mapapatay ti akinkukua. **30** No kasapulan ti bayad para iti biagna, rumbeng nga agbayad isuna ti aniaman a masapul a bayadanna. **31** No sinangdo ti baka ti anak a lalaki wenno

ti anak a babai ti maysa a tao, rumbeng nga aramiden ti akinbaka ti ibagbaga ti linteg nga aramidenna. **32** No sangdoen ti baka ti adipen a lalaki wenno adipen a babai, rumbeng nga agbayad ti akinbaka ti tallo pulo a siklo ti pirak, ken rumbeng a maubor ti baka. **33** No lukatan ti maysa a tao ti abot, wenno agkali ti maysa a tao iti abot ken saanna a kinaluban daytoy, ket adda natnag a baka wenno asno iti daytoy, **34** rumbeng a bayadan ti akinkukua iti abot ti napukaw. Rumbeng a mangted isuna iti kuarta iti akinkukua iti natay nga ayup, ket baginanto ti natay nga ayup. **35** No madangran ti baka ti maysa a tao ti baka ti sabali a tao a pakaigapuan ti pannakatay ti baka, ket masapul nga ilakoda ti nabiag a baka ket pagguddua anda ti bayadna, ken masapul a pagguddua anda pay ti natay a baka. **36** Ngem no nalataken nga ugali ti baka ti mangsangdo iti napalabas a panawen, ken saan nga impupok ti akinkukua daytoy, rumbeng a bayadanna ti baka iti baka, ken kukuananto ti natay nga ayup.

22 No agtakaw ti maysa a tao ti maysa a baka wenno karnero ket patayenna wenno ilakona daytoy, ket masapul nga agbayad isuna iti lima a baka para iti maysa a baka, ken uppat a karnero para iti maysa a karnero. **2** No adda mannanakaw a natiliw nga umun-uneg iti maysa a balay, ken no nadangran isuna ket matay, awan ti siasinoman a mapabasol iti pammapatay gapu kenkuana iti dayta a pasamak. **3** Ngem no simmingisingen ti init sakbay nga agtakaw isuna, mapabasolto iti pammapatay ti tao a mangpatay kenkuana. Masapul a bayadan ti mannanakaw ti tinakawna. No awanan isuna, rumbeng ngarud a mailako isuna gapu iti panagtakawna. **4** No ti natakaw nga ayup ket nasarakan a sibibiag iti aywanna, daytoy man ket baka, asno, wenno karnero, masapul nga agbayad isuna iti doble. **5** No paaraben ti maysa a tao dagiti dingwenna iti maysa a taltalon wenno kaubasan ket pabulosanna ti ayupna, ket nagarabda iti taltalon ti sabali a tao, rumbeng nga agbayad isuna manipud kadagiti kasasayaatan iti bukodna a taltalon ken manipud kadagiti kasasayaatan iti bukodna a kaubasan. **6** No adda puor ket agkayamkam kadagiti sisiit ket mauram dagiti penpen a dawa, wenno dagiti saan pay a naapit a trigo, wenno ti taltalon, rumbeng nga agbayad ti nangirugi iti puor. **7** No ipadulin ti maysa a tao iti kaarrubana dagiti kuartana wenno dagiti banbanag a kukuana, ket no matakaw daytoy manipud iti balay ti dayta a kaarrubana, no natiliw ti mannanakaw, rumbeng a doble ti ibayad dayta a mannanakaw. **8** Ngem no saan a natiliw ti mannanakaw, rumbeng a mapan ti akinbalay kadagiti ukom tapno makita no kinamkamna ti sanikua ti kaarrubana. **9** Ta iti tunggal riri maipanggep iti maysa a banag, daytoy man ket baka, asno, karnero, badbadu, wenno uray ania a banag a mapukpukaw nga ibaga ti maysa a, "Kukuak daytoy," masapul a dumanon kadagiti ukom ti ibagbaga dagiti maseknan a kukuada. Masapul a doble ti ibayad ti tao a maduktalan dagiti ukom a nakabasol iti kaarubana. **10** No ipaaywan ti maysa a tao iti kaarrubana ti asnona, bakana, karnerona, wenno aniaman nga ayup, ket no daytoy ket matay wenno madangran wenno natakaw nga awan ti nakakita, **11** rumbeng nga agsapatada a dua kenni Yahweh, no adda wenno awan ti nangkamkam iti sanikua ti kaarrubana. Masapul nga awaten ti akinkukua daytoy, ket saanto nga agbayad ti nangipaaywananna. **12** Ngem no natakaw daytoy manipud kenkuana, masapul nga agbayad isuna iti akinkukua para iti daytoy. **13** No narangrangkay ti ayup, masapul nga iyeg dayta a tao ti ayup a kas pammaneknek. Saannanto a masapul a bayadan ti narangrangkay nga ayup. **14** No bumulod ti maysa a tao ti aniaman nga ayup manipud iti kaarrubana ket madangran ti ayup wenno matay nga awan idiay ti akinkukua, ti tao a nangbulod ket masapul nga agbayad. **15** Ngem no adda idiay ti akinkukua, saan a masapul nga agbayad ti nangbulod; no naabangan ti ayup, mabayadanto daytoy babaen iti bayad ti abangna. **16** No sulisogen ti maysa a lalaki ti maysa a birhen a saan pay a naituding a maiyasawa, ken no nakikaidda isuna kenkuana, awan duadua a masapul nga asawaenna ti babai babaen iti panangbayadna iti sab-ong para iti nobia. **17** Ngem no naan-anay a nagkedked ti ama a mangited iti anakna kenkuana, rumbeng nga agbayad isuna iti sab-ong a naituding a gatad kadagiti birhen a nobia. **18** Rumbeng a saanyo a palubosan nga agbiag dagiti manggagamud. **19** Siasinoman a makikaidda kadagiti ayup ket awan duadua a masapul a mapapatay. **20** Rumbeng a naan-anay a madadael ti siasinoman nga agidaton kadagiti aniaman a didiosen malaksid kenni Yahweh. **21** Rumbeng a diyo ranggasan ti ganggannaet wenno irurumen isuna, ta nagbalinkayo met a ganggannaet idiay daga ti Egipto. **22** Masapul a diyo idadanes ti siasinoman a balo wenno awanan-ama nga ubing. **23** No parigatenyo ida iti aniaman a wagas, ket no immawagda kaniak, a ni Yahweh, awan duadua a denggek dagiti awagda. **24** Sumgedto ti pungtotko, ket papatayenkayonto babaen iti kampilan; agbalinto a balo dagiti assawayo a babbai ken agbalinto nga awanan-ama dagiti annakyo. **25** No agpabulodkayo iti kuarta iti siasinoman kadagiti tattaok kadakayo a nakurapay, rumbeng a saankayo nga agbalin a kas ti agpapautang kenkuana wenno saanyo a paanakan ti impautangyo. **26** No alaenyo ti kawes iti kaarrubayo a kas pammatalgedyo, masapul nga isubliyo daytoy kenkuana sakbay a lumnek ti init, **27** ta dayta laeng ti pangkalubna; daytoy ket kawesna para iti bagina. Ania pay ngarud ti mabalinna a pagturogan? Inton umawag isuna kaniak, denggekto isuna, agsipud ta manangngaasi-ak. **28** Didak tabtabbaawan, a Dios, wenno ilunod ti mangiturturay kadagiti tattaoyo. **29** Masapul a saanyo nga ipaidam dagiti datonyo manipud kadagiti apityo wenno ti pagpespesan ti ubasyo. Masapul nga idatonyo kaniak ti inauna nga anakyo a lalaki. **30** Masapul nga aramidenyo met laeng daytoy kadagiti baka wenno karneroyo. Iti pito nga aldaw ket agtalinaedda kadagiti inada, ngem iti maikawalo nga aldaw, masapul nga idatonyo ida kaniak. **31** Agbalinkayonto a tattao a nailasin para kaniak. Isu a masapul a saankayo a mangan iti aniaman a karne a rinangrangkay dagiti ayup idiay taltalon. Ngem ketdi, masapul nga ipuruakyo dagitoy kadagiti aso.

23 Masapul a saankayo nga agipadamag iti palso maipanggep iti siasinoman. Saankayo a makikaddua iti nadangkes a tao tapno agbalinkayo nga ulbod a saksi. **2** Masapul a saankayo a sumurot iti kaadduan nga agaramid iti dakes wenno agsaksi kabayatan nga ay-ayunanyo ti kaaduan tapno mangballikug iti hustisia. **3** Masapul a saanyo nga ayunan ti nakurapay a tao iti kasona. **4** No masabatyo ti baka wenno asno ti kabusoryo a maiyaw-aw-awan, masapul nga isubliyo daytoy kenkuana. **5** No makitayo a nakusbo iti daga ti asno ti tao a gumurgura kadakayo iti kinadagsen ti

awitna, masapul a saanyo a panawan dayta a tao. Masapul a tulunganyo isuna ken ti asnona. **6** Masapul a saanyo a ballikugen ti hustisia no daytoy ket umayon kadagiti napanglaw a tattao iti kaso iti napanglaw a tao. **7** Saankayo a makikaddua kadagiti dadduma iti panagaramid iti palso a pammabasol, ken saanyo a patayen dagiti awan basolna wenno nalinteg, ta saankonto a palabsen dagiti nadangkes. **8** Saankayo a pulos nga umawat iti pasuksok, ta bulseken ti pasuksok dagiti makakita ken ballikugenna dagiti sao dagiti napudno a tattao. **9** Masapul a saankayo a mangidadanes iti ganggannaet, agsipud ta ammoyo ti biag ti maysa a ganggannaet, ta ganggannaetkayo met idi iti daga ti Egipto. **10** Iti las-ud iti innem a tawen, agmulakayo ti bukel kadagiti dagayo ken apitenyo dagiti ipaayna a bunga. **11** Ngem iti maikapito a tawen, bay-anyo a saan a naarado ken paginanaenyo daytoy, tapno makapangan dagiti nakurapay a tattao kadakayo. Ti ibatida, kanento dagiti atap nga ayup. Kasta met ti aramidenyo kadagiti kaubusanyo ken kadagiti kaoliboanyo. **12** Agtrabahokayo bayat iti innem nga aldaw, ngem iti maikapito nga aldaw masapul nga aginanakayo. Aramidenyo daytoy tapno makainana dagiti baka ken asnoyo, ken tapno makainana ken mabang-aran dagiti annak a lallaki dagiti tagabuyo a babbai ken ti siasinoman a gangannaet. **13** Endenganyo ti amin nga imbagak kadakayo. Saanyo a dakdakamaten ti nagan dagiti sabali a dios, wenno saanyo nga ipalubos a mangngeg dagiti naganda manipud iti ngiwatyo. **14** Masapul nga agdaliasatkayo tapno makaangaykayo iti fiesta a maipaay kaniak iti mamintallo a daras iti makatawen. **15** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana. Kas imbilinko kadakayo, mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana iti las-ud ti pito nga aldaw. Iti dayta a tiempo, sumangokayonto kaniak iti bulan ti Abib, a naituding para iti daytoy a panggep. Iti daytoy a bulan a rimuarkayo idi manipud idiay Egipto. Ngem masapul a saankayo nga agpakita iti sangoanak nga ima-ima. **16** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta ti Panagapit, ti umuna a bunga dagiti nagbannoganyo idi immulayo dagiti bukbukel kadagiti taltalonyo. Kasta met a masapul a ngilinenyo ti Fiesta ti Panagummong iti ileleppas ti tawen, inton agapitkayo manipud kadagiti taltalonyo. **17** Masapul nga agparang iti sangoanak, a ni Yahweh, dagiti amin a lallaki iti mamintallo a daras iti tunggal tawen. **18** Masapul a saanyo nga idaton ti dara dagiti naidaton para kaniak a kaddua ti tinapay nga adda lebadurana. Dagiti taba manipud kadagiti naidaton iti fiestak ket masapul a saan nga agtalinaed iti agpatnag agingga iti bigat. **19** Masapul nga iyegyo iti uneg ti balayko, ti balay ni Yahweh a Diosyo ti umuna a kasayaatan a bunga manipud kadagiti dagayo. Masapul a saanyo a paburekan ti urbon a kalding iti gatas ti inana. **20** Mangibaonakto iti anghel nga umun-una kadakayo a mangsalaknib kadakayo iti dalan, ken mangiyeg kadakayo iti lugar nga insaganak. **21** Dumngeg ken agtulnogkayo kenkuana. Saanyo a pagpungtoten isuna, ta saannanto a pakawanen dagiti pagkuranganyo. Adda kenkuana ti naganko. **22** No pudno nga agtulnogkayo iti timekna ken aramidenyo amin dagiti ibagak kadakayo, ket agbalinakto a kabusor kadagiti kabusoryo ken sumuppiat kadagiti sumupsuppiat kadakayo. **23** Umun-unanto kadakayo ti anghelko ket iyegnakayo kadagiti Amorreo, Heteo, Perezeo, Cananeo, Heveo ken kadagiti Jebuseo. Dadaelekto ida. **24** Masapul a saankayo nga agrukbab kadagiti diosda, dayawen dagitoy, wenno tuladen dagiti ar-aramidenda. Ngem ketdi, masapul a naan-anay a dadaelenyo ida ken burakburakenyo dagiti nasagradoan a bato nga adigida. **25** Masapul a dayawendak, ni Yahweh a Diosyo. No aramidenyo, bendisionak dagiti tinapay ken danumyo. Ikkatekto dagiti saksakit kadakayo. **26** Awanto ti babai nga agbalin a lupes wenno maalisan iti dagayo. Ikkankayonto iti napaut a panagbiag. **27** Pagbutngekto kaniak dagiti agnanaed iti daga a papananyo. Papatayekto dagiti amin a tattao a masabatyo. Pagtallikodekto dagiti amin a kabusoryo gapu iti buteng. **28** Mangibaonakto kadagiti ayukan iti sangoananyo a mangpapanaw kadagiti Heveo, Cananeo, ken Heteo inton sumungadkayo. **29** Saanko ida a papanawen iti sangoananyo iti las-ud iti maysa a tawen, wenno saan, agbalin a nagtalawan ti daga, ket umado iti kasta unay dagiti atap nga ayup. **30** Ngem ketdi, in-inutekto a papanawen ida iti sangoananyo agingga nga umadukayo ket tagikuaenyo ti daga. **31** Irugikto ti beddengyo manipud iti baybay dagiti Runo agingga iti baybay dagiti Filisteo, ken manipud iti let-ang agingga iti karayan ti Eufrates. Pagballigienkayo kadagiti agnanaed iti entero a daga. Papanawenyonto ida iti sangoananyo. **32** Masapul a saankayo a makitulag kadakuada wenno kadagiti diosda. **33** Masapul a saanda nga agnaed iti dagayo, ta no saan pagaramidendakayo iti basol a maibusor kaniak. No agdayawkayo kadagiti diosda, sigurado nga agbalinto daytoy a palab-og kadakayo.""

24 Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Sumang-atka kaniak—sika, ni Aaron, ni Nadab, ni Abiu, ken ti pitopulo kadagiti panglakayen dagiti Israel, ket agdayawkayo kaniak iti adayo. **2** Ni Moises laeng ti mabalin nga umasideg kaniak. Masapul a saan nga umasideg dagiti dadduma, ken masapul a sumang-at dagiti tattao iti ayanko a kaduada isuna." **3** Napan imbaga ni Moises kadagiti tattao dagiti amin a sasao ken dagiti bilbilin ni Yahweh. Simmungbat dagiti amin a tattao iti maymaysa a timek ket kinunada, "Aramidenmi dagiti amin nga imbaga ni Yahweh." **4** Kalpasanna, insurat ni Moises dagiti amin a sasao ni Yahweh. Iti agsapa, nangipatakder ni Moises iti altar iti sakaanan ti bantay ken nangurnos iti sangapulo ket dua nga adigi a bato, tapno dagiti bato ti mangibagi kadagiti sangapulo ket dua a tribu iti Israel. **5** Imbaonna dagiti sumagmamano nga agtutubo a lallaki nga Israelita nga agidatag kadagiti daton a maipuor ken mangidatag iti bakan a kas daton a pannakilangen-langen kenni Yahweh. **6** Innala ni Moises ti kagudua iti dara ket inkabilna daytoy kadagiti palanggana; insuyatna ti kagudua iti rabaw ti altar. **7** Innalana ti Libro ti Tulag ket imbasana daytoy iti napigsa kadagiti tattao. Kinunada, "Aramidenmi amin dayta nga imbaga ni Yahweh. Agtulnogkami." **8** Kalpasanna, innala ni Moises ti dara ket insuyatna daytoy kadagiti tattao. Kinunana, "Daytoy ti dara ti tulag nga inaramid ni Yahweh kadakayo babaen iti panangitedna iti daytoy a kari kadakayo babaen kadagitoy amin a sasao." **9** Kalpasanna, simmang-at da Moises, Aaron, Nadab, Abiu ken dagiti pitopulo a panglakayen ti Israel iti bantay. **10** Nakitada ti Dios iti Israel. Iti babaen ti sakana ket adda iti pagnaan a naaramid iti bato a safiro, a kas kalawag ti tangatang. **11** Saan a dinangran ti Dios iti pungtotna dagiti mangidadaulo nga Israelita. Nakitada ti Dios, ket nangan ken imminomda. **12** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Sumang-atka kaniak idiay

bantay ket agtalinaedka sadiay. Itedkonto kenka dagiti tapi ti bato ken ti linteg ken dagiti bilbilin nga insuratko, tapno isurom kadakuada." **13** Nagsagana ngarud ni Moises ken ti katulonganna a ni Josue ket simmang-atda iti bantay ti Dios. **14** Kinuna ni Moises kadagiti panglakayen, "Agtalinaedkayo ditoy ken urayendakami agingga nga agsublikami kadakayo. Adda ni Aaron ken Hur a kaduayo. No adda riri ti siasinoman, mapan koma isuna kadakuada." **15** Simmang-at ngarud ni Moises iti bantay, ket linengdan daytoy iti ulep. **16** Bimmaba ti dayag ni Yahweh iti tapaw ti Bantay Sinai, ket kinalluban daytoy iti ulep iti las-ud ti innem nga aldaw. Iti maikapito nga aldaw, inawagan ni Yahweh ni Moises manipud iti ulep. **17** Ti panagparang ti dayag ni Yahweh ket kasla iti makauram nga apuy iti tapaw ti bantay iti imatang dagiti Israelita. **18** Simrek ni Moises iti ulep ket simmang-at iti bantay. Adda isuna idiay ngato iti bantay iti las-ud iti uppat a pulo nga aldaw ken rabii.

25 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, **2** "Ibagam kadagiti Israelita a mangalada iti daton para kaniak manipud iti tunggal tao a matignay nga agited babaen iti situtulok a puso. Masapul nga awatenyo dagitoy a daton para kaniak. **3** Dagitoy dagiti daton a masapul nga awatem manipud kadakuada. balitok, pirak, bronse, **4** maris asul, maris ube, ken tumayengteng ti labbagana a buok ti karnero ken ti napino a lino; buok ti kalding; **5** dagiti napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero ken dagiti lalat ti dugong; kayo ti akasia, **6** lana para iti pagsilawan iti santuario, rekrekado a mailaok iti lana a pangpulot ken ti nabanglo nga insenso, **7** dagiti bato nga onyx ken dagiti dadduma a napapateg a batbato a maikabil iti efod ken iti pektoral. **8** Pagaramidem ida iti santuario a para kaniak tapno makapagnaedak kaduada. **9** Masapul nga aramidenyo daytoy nga apag-isu kas iti ipakitak kenka iti plano para iti tabernakulo ken para iti amin nga alikamenna. **10** Masapul a mangaramidda iti lakasa manipud iti kayo ti akasia. Masapul a dua ket kagudua a cubico ti kaatiddugna; ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico; ken ti kangatona ket maysa ket kagudua a cubico. **11** Masapul a kalupkopanyo ti uneg ken ruarna daytoy iti puro a balitok, ken masapul a paikingam iti balitok ti aglikmot iti rabawna daytoy. **12** Masapul a mangpandaykayo iti uppat a pangiyusokan a balitok para iti daytoy ket ikabilyo dagitoy iti uppat a saka ti lakasa, dua a pangiyusokan iti maysa a sikiganna ken dua a pangiyusokan iti bangir a sikigan. **13** Masapul a mangaramidkayo iti assiw manipud iti kayo ti akasia ket kalupkopanyo dagitoy iti balitok. **14** Masapul nga iyusokyo ti assiw kadagiti pangiyusokan nga adda iti sikigan ti lakasa, tapno maawit ti lakasa. **15** Masapul nga agtalinaed dagiti assiw iti pangiyusokan ti lakasa ti tulag; masapul a saanda a maik-ikkat manipud iti daytoy. **16** Masapul nga ikabilmo iti uneg iti lakasa ti dagiti bilin ti katulagan nga itedkonto kenka. **17** Masapul a mangaramidkayo iti kalub a pakapakawanan manipud iti puro a balitok. Masapul a ti kaatiddogna ket maysa ket kagudua a cubico, ken masapul a ti kalapadna ket maysa ket kagudua a cubico. **18** Masapul a mangaramidkayo iti dua a sinan kerubim manipud iti pinitpit a balitok para iti agsinnumbangir a murdong ti kalub a mangipakita iti pannakakalub iti basol. **19** Mangaramidkayo iti maysa a sinan kerubim para iti maysa a murdong ti kalub a pakapakawanan, ken ti maysa a sinan kerubim para iti bangir a murdong. Masapul maaramidda a kas maymaysa iti kalub a pakapakawanan. **20** Masapul a nakaukrad a pangato ti payyak dagiti sinan kerubim ket malingedan ti kalub a pakapakawanan babaen kadagitoy. Masapul nga agsinnango dagiti sinan kerubim ken kumitada iti tengnga ti kalub a pakapakawanan. **21** Masapul nga ikabil mo ti kalub a pakapakawanan iti rabaw ti lakasa, ken masapul nga ikabilyo iti uneg ti lakasa dagiti bilin ti katulagan nga itedko kenka. **22** Iti ayanto ti lakasa ti pakisinnarakak kenka. Agsaoakto kenka manipud iti ayanko iti ngatoen ti kalub a pakapakawanan. Makisaritaakto kenka maipanggep kadagiti amin a bilin nga itedko kenka para kadagiti Israelita idiay nagbaetan dagiti dua a sinan kerubim nga adda iti ngatoen ti lakasa ti bilin ti katulagan. **23** Masapul a mangaramidkayo iti lamisaan manipud iti kayo ti akasia. Masapul a ti kaatiddogna ket dua a cubico; masapul a maysa a cubico ti kalapadna ken maysa ket kagudua a cubico ti kangatona. **24** Masapul a kalupkopanyo daytoy iti puro a balitok ken paikinganyo iti balitok ti aglikmot ti rabawna. **25** Masapul a mangaramidkayo iti paigidna daytoy a maysa a dakulap ti kalapadna, nga addaan iti paigid a napaikingan iti balitok. **26** Masapul nga iyaramidanyo daytoy iti uppat a pangiyusokan a balitok ken ikapetyo dagiti pangiyusokan kadagiti uppat a suli, nga ayan dagiti uppat a sakana. **27** Masapul a naikapet dagiti pangiyusokan iti paigidna tapno adda pangisuluopan kadagiti assiw, tapno mabalin a maawit ti lamisaan. **28** Masapul nga aramidenyo ti assiw manipud iti kayo ti akasia ken kalupkopanyo dagitoy iti balitok tapno maawit ti lamisaan babaen kadagitoy. **29** Masapul nga agaramidkayo kadagiti pinggan, kutsara, burnay ken mallukong a mausar a pangibukbokan kadagiti daton a mainom. Masapul nga aramidenyo dagitoy manipud iti puro a balitok. **30** Masapul a kanayonyo nga ikabil ti tinapay ti presensiak iti rabaw ti lamisaan iti sangoanak. **31** Masapul a mangaramidka iti kandelero manipud iti napitpit a puro a balitok. Ti kandelero ket maaramid nga addaan iti puonna ken ungkayna. Dagiti kopana, dagiti nakortean iti sinan bulong a puonna, ken dagiti sabongna ket masapul a maaramid a maymaysa iti daytoy. **32** Masapul nga innem a sanga ti aguyauy manipud iti sikiganna—tallo a sanga ti masapul nga aguyauy iti maysa a sikigan, ken tallo a sanga ti kandelero iti bangir a sikigan. **33** Ti umuna a sanga ket masapul nga addaan iti tallo a kopa a naaramid a kasla sabong ti almendras, nga addaan iti sinanbulong a puon ken sabong, ken tallo a kopa a naaramid a kasla sabong ti almendras iti bangir a sanga, nga addaan iti sinanbulong a puon ken sabong. Masapul nga agpapada dagiti innem a sanga nga aguy-uyauy iti kandelero. **34** Iti mismo a kandelero, ti makintengnga nga ungkay, masapul nga addaan daytoy iti uppat a kopa a naaramid a kasla sabong ti almendras, nga addaan kadagiti sinanbulong a puon ken sabong. **35** Masapul nga adda sinanbulong a puon iti sirok ti umuna a pares dagiti sanga—a naikamang iti daytoy, ken maysa a sinanbulong a puon iti sirok ti maikadua a pares dagiti sanga—a naikamang met laeng iti daytoy. Iti isu met laeng a wagas, masapul nga adda sinanbulong a puon iti sirok ti maikatlo a pares dagiti sanga, a naikamang met laeng iti kandelero. Masapul nga agpapada dagiti innem a sangsanga nga agdawadaw iti kandelero. **36** Dagiti sinanbulong a puonna ken dagiti sangana ket masapul a maaramid a sangsangkamaysa iti kandelero, maysa a napanday a puro a balitok. **37** Masapul

nga aramidenyo ti kandelero ken ti pito a pagsilawanna, ken simpaem ti tunggal pagsilawan tapno makaipaayda iti lawag. **38** Dagiti pagipit ken pagarsangan ket masapul a maaramid iti puro a balitok. **39** Mangaramatka iti maysa a talento ti puro a balitok a mangaramid iti kandelero ken kadagiti aruatenna. **40** Siguradoem nga aramidem dagitoy segun iti pagtuladan a naipakita kenka idiay bantay.

26 Masapul nga aramidenyo ti tabernakulo manipud iti sangapulo a kurtina a naaramid iti kasasayaatan a lino, ken asul, maris ube, ken nalabaga a de lana nga addaan kadagiti burda a kerubim. Aramidento daytoy iti nalaing a bumuburda. **2** Ti kaatiddog iti tunggal kurtina ket masapul a duapulo ket walo a cubico, ti kaakabana ket uppat a cubico. Masapul nga agpapada ti rukod dagiti kurtina. **3** Masapul a mapagsasaep dagiti lima a kurtina, ken dagiti sabali a lima a kurtina ket masapul nga mapagsasaep met laeng iti tunggal maysa. **4** Masapul a mangaramidkayo kadagiti asul a pangyusokan para iti akinruar a pingir ti akin-udi a kurtina iti maysa a beddeng. Iti isu met laeng a wagas, masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti akinruar a pingir ti maudi a kurtina iti maikaddua a beddeng. **5** Masapul a mangaramidkayo iti limapulo a pagiyusokan iti umuna a kurtina, ken masapul a mangaramidkayo iti lima pulo a pagiyusokan iti maudi a kurtina iti maikaddua a beddeng. Aramidenyo daytoy tapno dagiti pagiyusokan ket agbabatogdanto iti tunggal maysa. **6** Masapul a mangaramidkayo iti limapulo a kawit a balitok ken pagkakamangenyo dagiti kurtina kadagitoy tapno agbalin a maymaysa ti tabernakulo. **7** Masapul a mangaramidkayo kadagiti kurtina manipud iti buok ti kalding a pangabbong iti ngato ti tabernakulo a kasla tolda. Masapul a mangaramidkayo iti sangapulo ket maysa kadagitoy a kurtina. **8** Ti kaatiddog iti tunggal kurtina ket masapul a tallopulo a cubico, ken ti kaakaba iti tunggal kurtina ket masapul nga uppat a cubico. Tunggal maysa kadagiti sangapulo ket maysa a kurtina ket masapul nga agpapada iti rukodda. **9** Masapul a pagsasaepenyo dagiti lima a kurtina ken kasta met dagiti innem a kurtina. Masapul a kulpienyo ti maikanem a kurtina iti sangoanan ti tolda. **10** Masapul a mangaramidkayo iti limapulo a pagiyusokan iti pingir ti maudi a kurtina iti umuna a beddeng, ken limapulo a pagiyusokan iti pingir ti maudi a kurtina a nagsaepan ti maikadua a beddeng. **11** Masapul a mangaramidka iti lima pulo a bronse a kaw-it ket ikabilmo dagitoy kadagiti pagiyusokan. Kalpasanna, masapul a pagsasaepenyo ti pangabbong a kasla tolda tapno agbalin daytoy a maymaysa. **12** Ti nabati a kagudua ti kurtina, ti nakadawadaw a paset manipud kadagiti kurtina ti tolda ket masapul a nakabitin iti likudan ti tabernakulo. **13** Masapul nga adda maysa a cubico a kurtina iti maysa a sikigan, ken maysa a cubico ti kurtina iti maysa pay a sikigan— dayta a nabati iti atiddog a kurtina ti tolda ket masapul a nakabitin iti maysa a sikigan ti tabernakulo ken iti sabali pay a sikiganna, tapno maabbonganna daytoy. **14** Masapul a mangaramidkayo iti pangabbong para iti tabernakulo a lalat iti kalakian a karnero a namarisan iti nalabaga ken maysa pay a pangabbong a naaramid manipud iti kasayaatan a lalat tapno maikabil iti ngatoenna dayta. **15** Masapul a mangaramidkayo kadagiti tabla manipud iti kayo ti akasia a maipatakder para iti tabernakulo. **16** Ti kaatiddog iti tunggal tabla ket masapul a sangapulo a cubico, ken iti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico. **17** Masapul nga adda dua a nakadawadaw iti tunggal tabla para iti panangisilpo kadagiti tabla iti tunggal maysa. Masapul nga aramidenyo amin dagiti tabla ti tabernakulo iti kastoy a wagas. **18** Inton aramidenyo dagiti tabla para iti tabernakulo, masapul a mangaramidkayo iti duapulo a tabla para iti abagatan a paset. **19** Masapul a mangaramidkayo iti uppat a pulo a pirak a pagbatayan a maipasiruk kadagiti duapulo a tabla. Masapul nga adda ti dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla nga isu iti dua a pagbatayanna, ken kasta met a dua a pagbatayan iti sirok ti dagiti amin a tabla para iti dua a pakaipabatayanda. **20** Para iti maikaddua a paset ti tabernakulo, iti amianan a paset, masapul a mangaramidkayo iti duapulo a tabla, **21** ken dagiti uppat a pulo a pirak a pagbatayanda. Masapul nga adda dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno a tabla, ken kasta met kadagiti dadduma a tabla. **22** Para iti likudan ti tabernakulo iti laud a paset, masapul a mangaramidkayo iti innem a tabla. **23** Masapul a mangaramidkayo iti dua a tabla para iti akin likud a suli ti tabernakulo. **24** Dagitoy a tabla ket masapul nga agsina iti baba, ngem agtiponda iti ngato iti agpada a singsing. Masapul a kastoy a wagas para kadagiti amin a suli iti likudan. **25** Masapul nga adda iti walo a tabla agraman dagiti pagbatayanda a pirak. Masapul nga adda ti sangapulo ket innem a pagbatayan, dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno a tabla, ken kasta met kadagiti dadduma pay. **26** Masapul a mangaramidkayo kadagiti balunet a kayo iti acasia—lima para kadagiti tabla iti maysa a paset ti tabernakulo, **27** lima a balunet para kadagiti tabla iti sabali a paset ti tabernakulo, ken lima a balunet para kadagiti tabla iti likudan a paset ti tabernakulo agingga iti laud. **28** Ti balunet iti tenga dagiti tabla, dayta ket, maingato a kagudua, ket masapul a dumanun manipud iti murdong agingga iti bangir a murdong. **29** Masapul a kalupkopanyo iti balitok dagiti tabla. Masapul a balitok ti aramidem a singsingda, ta agserbi dagitoy a kas mangtengel kadagiti balunet ken masapul a kalupkopanyo iti balitok dagiti balunet. **30** Masapul a bangonem ti tabernakulo babaen ti panangsurotmo iti plano a naipakita kenka idiay bantay. **31** Masapul a mangaramidkayo iti kurtina nga asul, maris ube, ken nalabaga a de lana, ken napino a lino, nga addaan kadagiti disenio a kerubim, aramiden daytoy iti nalaing a trabahador. **32** Masapul nga ibitinyo dagitoy kadagiti uppat nga adigi a kayo iti acasia a nakalupkopan iti balitok. Dagitoy nga adigi ket masapul nga addaan kadagiti kaw-it a balitok a naisaad kadagiti uppat a pirak a pagbatayan. **33** Masapul nga ibitinmo ti kurtina iti babaen ti pagsab-itan, ket masapul nga iyunegmo ti lakasa ti tulag. Ti kurtina ket isu ti mangisina iti nasantoan a disso manipud iti kasasantoan a disso. **34** Masapul nga ikabilmo ti kalub a pakapakawanan iti rabaw iti lakasa ti tulag, nga adda idiay kasasantoan a lugar. **35** Masapul nga ikabilmo ti lamisaan iti ruar iti kurtina. Masapul nga ikabilmo ti kandelero a kasango ti lamisaan idiay abagatan a paset ti tabernakulo. Ti lamisaan ket masapul nga addanto iti abagatan a paset. **36** Masapul a mangaramidkayo iti maibitin a para iti pagserkan ti tolda. Masapul nga aramidenyo daytoy manipud iti asul, maris ube, ken nalabaga a de lana, usarem ti tinali a kasasayaatan a lino, aramiden daytoy ti bumuburda. **37** Para iti kurtina, masapul a mangaramidkayo iti lima nga

adigi nga acasia ken kalupkupanyo dagitoy iti balitok. Dagiti kaw-itanda ket masapul a naaramid iti balitok, ken masapul a mangaramidkayo iti lima a bronse a pagbatayan para kadagitoy.

27 Masapul nga aramidenyo iti altar a manipud iti kayo ti akasia, lima a cubico ti kaatiddogna ken lima a cubico iti kaakabana. Ti altar ket masapul a kuadrado ken tallo a cubico iti kangatona. **2** Masapul a mangaramidka iti dawadaw a nasukog a kasla kadagiti sara ti kalakian a baka a maipadawadaw kadagiti uppat a sulina. Maaramidto dagiti sara a kas maymaysa iti altar, ken masapul a kalupkopanyo dagitoy iti bronse. **3** Masapul a mangaramidkayo kadagiti alikamen a para iti altar: dagiti banga a pagikabilan iti dapo, ken uray pay dagiti pala, dagiti palanggana, dagiti salungkay a pagadaw iti karne, ken dagiti banga a pagekkan iti beggang. Masapul nga aramideyo amin dagitoy nga alikamen babaen iti bronse. **4** Masapul a mangaramidkayo iti barandilias a nalaga iti bronse a para iti altar. Mangaramidkayo iti singsing a bronse para iti uppat a suli dagiti tunggal barandilias. **5** Masapul nga ikabilyo ti barandilias iti sirok ti ngarab ti altar, a maipababa iti kagudua. **6** Masapul a mangaramidkayo kadagiti assiw a para iti altar, assiw a naaramid iti kayo nga akasia, ken masapul a kalupkopanyo dagitoy iti bronse. **7** Masapul a maikabilto dagiti assiw kadagiti singsing a pagiyusokan, ken dagiti assiw ket masapul nga addanto iti dua a sikigan ti altar tapno maawit daytoy. **8** Masapul nga aramidenyo ti altar nga awan naggianna, a naaramid iti napuskol a tabla. Masapul nga aramidenyo daytoy iti wagas a naipakita kenka idiay bantay. **9** Masapul a mangaramidkayo iti paraangan para iti tabernakulo. Masapul nga adda iti nakabitin a kurtina iti abagatan a paset ti paraangan, maibitin a kurtina a tinali a napino a lino a sangagasut a cubico iti kaatiddogna. **10** Dagiti maibitin a kurtina ket masapul nga addaan iti duapulo a poste, nga addaan kadagiti duapulo a bronse a pagbatayan. Masapul nga adda pay iti kawit a naikapet kadagiti poste, kasta met kadagiti pangubon a pirak. **11** Kasta met, iti abagatan a paset, masapul nga addanto maibitin a sangagasut a cubico iti kaatiddogna nga addaan iti duapulo a poste, duapulo a batay a bronse, ken dagiti kawit a maikapet kadagiti poste, ken kadagiti pangubon a pirak. **12** Iti paraangan iti laud a paset ket masapul nga addanto iti kurtina a lima pulo a cubico iti kaatiddogna. Masapul nga addanto iti sangapulo a poste ken sangapulo a batay. **13** Ti paraangan ket masapul met a lima pulo a cubico iti kaatiddogna iti daya a pasetna. **14** Dagiti maibitin iti maysa a paset iti pagserkan ket masapul a sangapulo ket lima a cubico iti kaatiddogna. Masapul nga addaan dagitoy iti tallo a poste ken tallo a pagbatayan. **15** Ti bangir a paset ket masapul nga addaanto met kadagiti maibitin a sangapulo ket lima a cubico iti kaatiddogna. Masapul nga addaan dagitoy iti tallo a poste ken tallo a pagbatayan. **16** Ti ruangan ti paraangan ket masapul a maysa a kurtina a duapulo a cubico iti kaatiddogna. Masapul a maaramidto ti kurtina iti asul, maris ube, ken nalabaga a lino, tinali a napino a lino, aramiden daytoy iti bumurburda. Masapul nga addaan dagitoy iti uppat a poste ken uppat a pagbatayan. **17** Dagiti amin a poste iti paraangan ket masapul nga addaan kadagiti pagubon a pirak, kawit a pirak, ken pagbatayan a bronse. **18** Ti kaatiddog ti paraangan ket masapul a sangagasut a cubico, lima pulo a cubico iti kaakabana, ken lima a cubico iti kangatona nga addaan iti nakabitin a tinali a napino a lino iti amin nga aglawlawna, ken pagbatayan a bronse. **19** Amin nga alikamen a mausar iti tabernakulo, ken amin dagiti pasok ti tolda a para iti tabernakulo ken ti paraangan ket masapul a maaramid manipud iti bronse. **20** Masapul a bilinem dagiti Israelita a mangiyegda iti napespes a puro a lana ti olibo para kadagiti pagsilawan tapno agtultuloy dagitoy a sumsumged. **21** Idiay tolda a paguommongan, iti ruar ti kurtina nga adda iti sango ti lakasa ti tulag, masapul nga aywanan ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti pagsilawan manipud iti rabii agingga iti bigat iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket paglinteganto iti agnanayon kadagiti amin a kaputotan iti nasion nga Israel.

28 Ayabam ni Aaron a kabsatmo ken dagiti annakna a lallaki— da Nadab, Abiu, Eleasar, ken Itamar, — manipud kadagiti Israelita tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **2** Masapul nga iyaramidanyo ni Aaron a kabsatmo kadagiti pagan-anay a naidaton kaniak. Dagitoy a pagan-anay ket para iti dayaw ken rangrangna. **3** Masapul a kasaom dagiti amin tattao a naisangsangayan ti kinalaingda, kadagiti pinunnok iti espiritu iti kinasisrib, tapno maaramidda dagiti pagan-anay ni Aaron tapno mailasin isuna nga agserbi kaniak a kas padi. **4** Dagiti pagan-anay a masapul nga aramidenda ket ti pektoral, ti efod, ti kagay, ti naabel a pagan-anay, ti turbante, ken ti barekes. Masapul nga aramidenda dagitoy a pagan-anay a naidaton kaniak. Maipaayto dagitoy iti kabsatmo a ni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **5** Masapul a mangusar dagiti dumidesenio iti napino a lino a balitok, asul, maris ube, ken nalabaga. **6** Masapul nga aramidenda ti efod iti balitok, iti asul, maris ube, ken nalabaga a de lana ken iti napino a tinali a lino. Masapul nga aramidento daytoy iti nalaing a dumidesenio. **7** Masapul nga adda dua a terante a maikapet iti dua nga akin ngato a sulina. **8** Ti nasayaat iti pannakaabelna a barikes ket masapul a kasla iti efod. Masapul a maaramidto daytoy a maysa a pidaso a kapaset iti epod, a maaramid manipud iti tinali a napino a lino a balitok, asul, maris ube, ken nalabaga. **9** Masapul a mangalaka iti dua a bato nga onyx ket ikitikitmo kadagitoy ti nagnagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel. **10** Innem kadagiti nagnaganda ti masapul a maikabil iti maysa a bato, ken innem a nagnagan ti masapul nga adda iti maysa pay a bato, a segun iti urnos ti pannakaiyanak dagiti annak a lallaki. **11** Babaen ti panangaramid iti kumikitikit iti bato, a kasla iti pannakaikitikit ti pangtimbre, masapul nga ikitikitmo kadagiti dua a bato ti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel. Masapul nga isaadmo dagiti bato kadagiti pagsaadan a balitok. **12** Masapul nga ikabilmo dagiti dua a bato kadagiti dua a terante ti epod, tapno agbalin a batbato a mangipalagip kenni Yahweh kadagiti annak a lallaki ni Israel. Awitento ni Aaron dagiti naganda kadagiti dua nga abagana iti sangoanan ni Yahweh a kas mangipalagip kenkuana. **13** Masapul a mangaramidka kadagiti pagsaadan a balitok, **14** ken dua a nasallapid a kawar a puro a balitok a kasla tali, ken masapul nga ikapetmo dagiti kawar kadagiti pagsaadan. **15** Masapul a mangaramidka iti pectoral a para iti pangeddeng, nga aramiden iti nalaing a trabahador, a maipada iti epod. Maaramid daytoy iti balitok, iti asul, maris ube, ken nalabaga a de lana, ken napino a lino. **16** Daytoy ket masapul a

kuadrado. Masapul nga ikulpem iti mamindua ti pectoral. Masapul a maysa a dangan iti kaatiddogna ken maysa a dangan iti kalawana. **17** Masapul a kabilanyo daytoy iti uppat nga intar iti napapateg a batbato. Ti umuna nga intar ket masapul nga adda ti maysa a rubi, maysa a topasio ken maysa a garnet. **18** Ti maikadua nga intar ket masapul nga adda ti maysa nga esmeralda, maysa a safiro, ken maysa a diamante. **19** Ti maikatlo nga intar ket masapul nga adda ti maysa a jacinto, maysa nga agate ken maysa nga amatista, **20** Ti maikapat nga intar ket masapul nga adda ti maysa a berilio, maysa nga onyx, ken maysa a jasper. Masapul a maimontar dagitoy kadagiti pagsaadan a balitok. **21** Masapul a maiyurnos dagiti batbato segun kadagiti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel, tunggal maysa segun iti urnos ti nagan. Masapul a dagitoy ket kasla iti naikitikit iti singsing a pangselio, itaktakder ti tunggal nagan ti maysa kadagiti sangapulo ket dua a tribu. **22** Masapul a mangaramidka iti rabaw ti pektoral iti kawar a kasla kadagiti tali, a nasallapid a puro a balitok. **23** Masapul a mangaramidka iti dua a singsing a balitok ken ikapetmo dagitoy kadagiti dua nga igid ti pektoral. **24** Masapul nga ikapetmo ti dua a kawar a balitok kadagiti dua a suli ti pektoral. **25** Masapul nga ikapetmo dagiti bangir a murdong ti dua a nasallapid a kawar iti dua a pagsaadan. Kalpasanna, masapul nga ikapetmo dagitoy iti terante iti abaga ti efod iti sangoananna. **26** Masapul a mangaramidka iti dua a singsing a balitok, ken ikabilmo dagitoy kadagiti dua a suli ti pektoral, iti pingir iti abay ti akin uneg nga igidna. **27** Masapul a mangaramidka iti dua pay a singsing a balitok, ken masapul nga ikapetmo dagitoy iti baba dagiti dua a terante iti abaga ti sangoanan ti efod, nga asideg iti nakaidaitanna, iti ngato ti nasayaat iti pannakaabelna a barikes ti efod. **28** Masapul nga igalutda ti pektoral babaen kadagiti singsingna iti asul a tali kadagiti singsing ti efod, tapno maikapet daytoy iti ngatoen ti naabel a barikes ti efod. Daytoy ket, tapno saan a maikkat ti pektoral manipud iti efod. **29** Inton umuneg ni Aaron iti nasantoan a disso, masapul nga awitenna dagiti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel iti pektoral nga adda iti rabaw ti pusona para iti panangikeddeng. Agserbinto daytoy a kas kankanayon a palagip kenni Yahweh. **30** Masapul nga ikabilmo ti Urim ken ti Tummim iti pektoral para iti panagaramid iti pangeddeng. Masapul nga adda dagitoy iti barukong ni Aaron inton mapan isuna iti sangoanan ni Yahweh, ken masapul a kankanayon nga awiten ni Aaron iti barukongna ti panangaramid ti pangeddeng para kadagiti Israelita iti sangoanan ni Yahweh. **31** Masapul nga aramidem ti kagay ti efod manipud laeng iti maris ube a lupot. **32** Masapul nga adda pangiyusokan iti ulo iti tengngana. Masapul a maabel ti aglawlaw iti igid ti pangiyusokan tapno saan a mapigis daytoy. Masapul nga aramidento daytoy ti umaabel. **33** Iti akinbaba a gayadan, masapul a mangaramidka kadagiti granada nga asul, maris ube, ken nalabaga a pagdait iti amin nga aglawlawna. Masapul nga adda iti kampanilia a balitok kadagiti nagbabaetanda. **34** Masapul nga adda iti kampanilia a balitok ken granada, maysa a kampanilia a balitok ken granada— inggana a maikkan amin —iti amin a gayadan ti kagay. **35** Ti kagay ket masapul a nakasuot kenni Aaron inton agserbi isuna, tapno ti unina ket mangngeg no umuneg ken no pumanaw isuna iti nasantoan a disso iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket tapno saan isuna a matay. **36** Masapul a mangaramidka iti pinitpit a puro a balitok ken ikitikitmo iti rabawna daytoy, a kapada kadagiti naikitikit iti pangtimbre, NAIDATON KENNI YAHWEH. **37** Masapul nga ikapetmo daytoy a pinitpit a puro a balitok babaen iti asul a tali iti sango ti turbante. **38** Masapul nga adda daytoy iti muging ni Aaron; masapul nga awitenna a kanayon ti aniaman a basol a mabalin a maipasurot iti pannakaidaton dagiti nasantoan a sagsagut dagiti Israelita kenni Yahweh. Ti turbante ket masapul nga adda a kanayon iti muging ni Aaron tapno awaten ni Yahweh dagiti sagsagutda. **39** Masapul nga aramidenyo ti kagay manipud iti napino a lino, ken masapul nga aramidenyo ti turbante manipud iti napino a lino. Masapul a mangaramidkayo pay iti barikes, aramiden iti maysa a bumuburda. **40** Para kadagiti annak a lallaki ni Aaron, masapul a mangaramidkayo kadagiti nagayad a kagay, kadagiti barekes ken kadagiti baredbed dagiti uloda para iti dayawda ken rangrangda. **41** Masapul a kawesam ni Aaron a kabsatmo ken dagiti annakna a lallaki a kadduana. Masapul a pulotam ida, konsagraram ida, ken idatonmo ida kaniak, tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **42** Masapul nga iyaramidanyo ida iti lino a pagan-anay a pang-uneg tapno maabbongan dagiti nakalemmeng a paset iti bagida, pagan-anay a pang-uneg a mangabbong kadakuada manipud iti siket inggana iti luppoda. **43** Masapul nga usaren da Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagitoy no umunegda iti tabernakulo wenno no umasidegda iti altar tapno agserbida iti nasantoan a disso. Masapul nga aramidenda dagitoy tapno awan iti awitenda a basol ken saanda a matay. Daytoy ket agnanayon a linteg kada Aaron ken kadagiti kaputotanna a sumarsaruno kenkuana.

29 Ita, kastoy ti aramidem a panangkonsagrar kadakuada tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. Mangalaka iti maysa a bumaro a baka ken dua a kalakian a karnero nga awan mulitna, **2** tinapay nga awan lebadurana, ken dagiti bibingka nga awan lebadurana a nalaokan iti lana. Mangalaka pay kadagiti ostia nga awan lebadurana a napulagidan iti lana. Aramidem dagiti ostia babaen iti panangaramat ti kasayaatan nga arina. **3** Masapul nga ikabilmo dagitoy iti maysa a basket, iyegmo dagitoy a nakabasket, ken idatagmo dagitoy a kadua ti baka ken ti dua a kalakian a karnero. **4** Masapul nga idatagmo ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti pagserkan ti tabernakulo. Masapul a buggoam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti danum. **5** Masapul nga alaem dagiti pagan-anay ket ikawesmo kenni Aaron ti nagayad a bado, ti kagay ti efod, ti efod, ken ti pektoral, ibarekesmo kenkuana ti naabel a barikes ti efod. **6** Masapul nga iyurnosmo ti turban iti ulona ken ikabilmo ti nasagradoan a korona iti rabaw ti turban. **7** Kalpasanna, alaem ti pangkonsagrar a lana ken ibukbokmo daytoy iti ulona, ket iti kastoy a wagas konsagraram isuna. **8** Masapul nga iyegmo dagiti annakna a lallaki ken ikawesmo kadakuada dagiti nagayad a bado. **9** Masapul a kawesam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki kadagiti barikes ken ikabilmo dagiti pangbedbed iti ulo kadakuada. Maited kadakuada ti trabaho ti maysa a padi babaen iti linteg nga agnanayon. Konsagraram ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti kastoy a wagas tapno agserbida kaniak. **10** Masapul nga ipanmo ti sibubukel a baka iti pagserkan ti tabernakulo, ken masapul nga ipatay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki

dagiti imada iti ulona daytoy. **11** Masapul a papatayem ti kalakian a baka iti pagserkan ti tabernakulo iti sangoanak, ni Yahweh. **12** Masapul a mangalaka iti bassit a dara iti baka ket ipunasmo daytoy kadagiti sara ti altar babaen kadagiti ramaymo, ken ibukbokmo ti nabati a dara iti sakaanan ti altar. **13** Masapul nga alaem dagiti amin a taba a nangbalkot kadagiti lalaem, ken alaem met ti nangbalkot iti dalem ken ti dua a bekkel agraman dagiti tabana; puoram amin dagitoy iti rabaw ti altar. **14** Ngem ti lasag ti kalakian a baka, agraman ti lalat ken naguneg a nagyanan iti rugit, masapul a puoram dagitoy iti ruar ti kampo. Daytoy ket daton a gapu iti basol. **15** Masapul nga alaem pay iti maysa a kalakian a karnero, ken masapul nga ipatay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti imada iti ulona daytoy. **16** Masapul a papatayem ti kalakian a karnero. Kalpasanna, alaem ti darana ket ibuyatmo iti tunggal sikigan ti altar ken iti rabawna. **17** Masapul nga iwa-waem ti kalakian a karnero iti pidapidaso ket buggoam dagiti lalaem ken dagiti sakana, ken masapul nga ikabilmo dagiti lalaem agraman dagiti naranggrangkay a pidaso ken ti ulona, **18** iti rabaw ti altar. Kalpasanna, puoram ti sibubukel a kalakian a karnero. Daytoy ket daton a maipuor amin a para kaniak, ni Yahweh. Mangipaay daytoy iti nabanglo nga ayamuom kaniak; daytoy ti daton a maipuor para kaniak. **19** Masapul nga alaem ti sabali pay a kalakian a karnero, ken masapul nga ipatay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti imada iti ulona daytoy. **20** Ket masapul a papatayem ti kalakian a karnero ken mangala iti bassit a darana. Ipulagidmo daytoy kadagiti piditpidit iti makannawan a lapayag ni Aaron ken kadagiti piditpidit ti makannawan a lapayag dagiti annakna lallaki, iti makannawan a tangan dagiti ima ken sakada. Kalpasanna, masapul nga ibuyatmo ti dara iti tunggal sikigan ti altar. **21** Masapul a, angalaka iti bassit a dara nga adda iti altar ken bassit a lana a pangkonsagrar, ket iwarsim amin dagitoy kenni Aaron ken iti pagan-anayna, ken kasta met kadagiti annakna a lallaki ken kadagiti pagan-anayda. Mailasinto ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki para kaniak, agraman dagiti pagan-anayda. **22** Alaem ti taba ti kalakian a karnero, ti nataba nga ipus, ti taba a nangbalkot kadagiti lalaem, ti nangbalkot iti dalem, ti dua a bekkel ken ti tabana, ken ti makannawan a luppo—ta daytoy a karnero ket para iti pannakakonsagrar dagiti padi kaniak. **23** Mangalaka iti maysa nga iwa ti tinapay, maysa a bibingka nga adda lanana, ken maysa nga ostia manipud iti basket ti tinapay nga awan lebadurana a maidatag iti sangoanak, ni Yahweh. **24** Masapul nga ipaiggemmo dagitoy kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Masapul nga itag-ayda dagitoy kaniak, ni Yahweh, ken idatagda dagitoy kas daton kaniak. **25** Kalpasanna, alaem ti makan manipud kadagiti imada ket puoram daytoy iti rabaw ti altar a kadua ti daton a maipuor amin. Mangipaay daytoy iti nabanglo nga ayamuom kaniak; daytoy ti daton a maipuor a para kaniak. **26** Masapul nga alaem ti barukong ti kalakian a karnero a daton para iti pannakakonsagrar ni Aaron ket itag-aymo ken idatagmo daytoy a kas daton para kaniak, ni Yahweh. Ket daytoy iti paset a mabalinmo a kanen. **27** Masapul nga idatonmo kaniak ti barukong a daton a naitag-ay ken ti luppo a daton a naidatag—ti barukong a naitag-ay ken ti luppo a naidatag, agpapada a naggapu iti kalakian a karnero para iti pannakapatalged ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki kaniak. **28** Dagitoy a paset ti karne, nga inted dagiti Israelita, masapul nga agnanayon a maipaay kenni Aaron ken kadagiti kaputotanna. Babaen kadagiti annuroten para kadagiti daton para iti panagkakadua, dagitoy ket daton para kadagiti padi a naggapu kadagiti daton dagiti Israelita a naidatag kaniak, ni Yahweh. **29** Ti nasantoan a pagan-anay ni Aaron ket masapul met a maisagana para kadagiti annakna a lallaki a sumaruno kenkuana kas padi. Masapul a mapulotanda a naikawes dagitoy ken ordinaram ida kaniak a naikawes dagitoy kadakuada. **30** Ti sumaruno a padi kenkuana manipud kadagiti annakna a lallaki, a mapan iti tabernakulo tapno agserbi kaniak idiay nasantoan a disso, ket masapul nga isuotna dagidiay a pagan-anay iti lasud iti pito nga aldaw. **31** Masapul nga alaem ti kalakian a karnero para iti pannakakonsagrar dagiti padi kaniak ken angrem ti karnena iti nasantoan a lugar. **32** Masapul a kanen ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti karne ti karnero ken ti tinapay nga adda iti basket iti pagserkan ti tabernakulo. **33** Masapul a kanenda ti karne ken ti tinapay a naited a mangdalus kadakuada ken tapno maordenaranda, a maidaton kaniak. Awan ti sabali a mabalin a mangan iti dayta a makan, gapu ta ibilangda daytoy a nakonsagraran kaniak, naisagana a para kaniak. **34** Ti aniaman a karne a naordinaran a daton, wenno aniaman a tinapay a matda iti sumaruno nga aldaw ket masapul a puoram. Saan a mabalin a kanen gapu ta naidaton daytoy kaniak. **35** Iti kastoy a wagas, taripatoem ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki babaen ti panangtungpalmo iti amin nga imbilinko kenka nga aramidem. Masapul nga idatonmo ida kaniak iti uneg ti pito nga aldaw. **36** Masapul a mangisagutka iti maysa a kalakian a baka iti inaldaw kas daton gapu iti basol para iti pannakapakawan. Masapul a dalusam ti altar babaen iti seremonia a mangdalus iti daytoy, ken masapul a pulotam daytoy tapno maidaton kaniak. **37** Masapul nga aramidem ti seremonia a mangdalus ti altar iti uneg ti pito nga aldaw ken idatonmo daytoy kenni Yahweh. Kalpasanna, naan-anayto ti pannakaidaton ti altar kaniak. Aniaman a mangsagid ti altar ket mailasin para kenni Yahweh. **38** Masapul a kanayon a mangidatonka iti rabaw ti altar iti inaldaw iti dua a karnero nga agtawen iti maysa. **39** Idatonmo ti maysa iti bigat, ken ti maysa iti sumipnget. **40** Kadua ti umuna a karnero, idatonmo ti apagkapullo ti maysa nga efa a kasayaatan nga arina a nalaokan iti kakapat a paset ti maysa a hin a lana manipud iti napespes nga olibo, ken kakapat ti maysa a hin nga arak kas daton a mainom. **41** Idatonmo ti maikadua a karnero iti sumipnget. Masapul nga idatonmo ti isu met laeng a bukel a daton kas iti bigbigat, ken ti daton nga arak. Makaipaay dagitoy iti nabanglo nga ayamuom kaninak; daytoy ti daton a maipuor a para kaniak. **42** Masapul a dagitoy ket kanayon a maidaton a kas daton a maipuor iti amin a kaputotan dagiti tattaom. masapul nga aramidem dagitoy iti pagserkan ti tabernakulo iti sangoanak, ni Yahweh, ti pakisinnarakakto a makisarita kenka. **43** Dita ti pangsarakak kadagiti Israelita; ti tolda ket mailasin nga agpaay kaniak babaen iti dayagko. **44** Idatonko ti tabernakulo ken ti altar ta dagitoy ket agpaay laeng kaniak. Idatonkonto pay ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki tapno agserbida kaniak a kas papadi. **45** Agnaedakto kadagiti Israelita ken siakto ti Diosda. **46** Maammoandanto a siak ni Yahweh, a Diosda, a nangiruar kadakuada manipud iti daga ti Egipto tapno makapagnaedakto kadakuada. Siak ni Yahweh a Diosda.

30 Masapul a mangaramidkayo iti altar a pagpuoran ti insenso. Masapul nga aramidenyo daytoy manipud iti kayo ti akasia. **2** Masapul a maysa a cubico ti kaatiddog ken kaakabana. Masapul a kuadrado daytoy, ken dua a cubico ti kangatona. Dagiti sarana ket masapul a naisilpo a kapaset iti daytoy. **3** Masapul a kalupkopam ti altar ti insenso iti puro a balitok—ti ngatona, dagiti sikiganna ken dagiti sarana. Masapul nga iyaramidam iti iking a balitok ti aglikmotna daytoy. **4** Masapul a mangaramidka iti dua a balitok a singsing a maikapet iti daytoy nga iti sirok ti ikingna iti dua nga agsumbangir a sikiganna. Dagiti singsing ket isu iti mangtengngel kadagiti assiw tapno maaawit ti altar. **5** Aramidem dagiti assiw manipud iti kayo ti akasia ken masapul a kalupkopam dagitoy iti balitok. **6** Masapul nga ikabilmo ti altar ti insenso iti sangoanan ti kurtina nga ayan iti Lakasa ti Tulag. Maikabil daytoy iti sangoanan ti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol nakaparabaw iti Lakasa ti Tulag, a pakisinnarakakto kenka. **7** Masapul a mangpuor ni Aaron iti nabanglo nga insenso iti binigat. Masapul a puoranna daytoy inton estimarenna dagiti pagsilawan. **8** Inton sindian manen ni Aaron dagiti pagsilawan iti rabii, masapul a mangpuor isuna iti insenso iti altar ti insenso. Masapul a kanayon ti panangpuor iti insenso iti sangoanak, ni Yahweh, iti amin a kaputotan dagiti tattaom. **9** Ngem masapul a saankayo nga agidaton iti dadduma nga insenso iti altar ti insenso uray ania a daton a maipuor amin wenno daton a bukbukel. Saanyo a bukbokan daytoy iti daton a mainom. **10** Masapul a mangisayangkat ni Aaron ti seremonia iti pannakadalus kadagiti sara ti altar ti insenso iti maminsan iti makatawen. Aramidenna daytoy babaen iti dara a daton a mangabbong iti basol. Masapul nga aramiden daytoy iti kangatoan a padi iti amin a kaputotan dagiti tattaom. Daytoy a sagot ket naan-nayto ti pannakaidatonna kaniak, ni Yahweh." **11** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **12** "Inton alaem ti sensus dagiti Israelita, masapul a tunggal tao ket mangted iti pangsubbotda ti biagda kenni Yahweh. Masapul nga aramidem daytoy kalpasan a mabilangmo ida, tapno awan ti didigra kadakuada no bilangem ida. **13** Tunggal maysa a naibilang iti sensus ket masapul nga agbayad iti kagudua a siklo ti pirak, sigun ti timbangan iti siklo iti santuario (ti maysa siklo ket aggatad iti duapulo a gera). Daytoy kagudua a siklo ket daton nga agpaayto kaniak, ni Yahweh. **14** Tunggal maysa a naibilang, manipud kadagiti agtawen iti duapulo agpangato, masapul nga itedda daytoy a daton nga agpaay kaniak. **15** Inton ited kaniak dagiti tattao dagitoy a daton a mangsubbot kadagiti biagda, dagiti nabaknang ket masapul a saan a mangited iti nasursurok ngem kagudua a siklo, ken ti nakurapay ket masapul a saan a mangited iti basbassit. **16** Masapul nga awatem dagitoy a pangsubbot a kuarta manipud kadagiti Israelita ket masapul nga bingayem daytoy para iti trabaho nga agpaay iti tabernakulo. Mangpalagip daytoy kadagiti Israelita iti sangoanak, a mangsubbot iti biagyo." **17** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **18** "Masapul pay a mangaramidkayo iti dakkel a bronse a palanggana a pagbuggoan nga adda pagbatayanna a bronse. Masapul nga ikabilmo ti palanggana iti nagbaetan ti tabernakulo ken ti altar, ken kargaam daytoy iti danum. **19** Masapul a buggoan ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti ima ken sakada babaen iti danum nga adda iti daytoy. **20** Inton umunegda iti tabernakulo wenno inton umasidegda iti altar nga agserbi kaniak babaen iti panagpuorda iti daton, masapul nga agbuggoda tapno saanda a matay. **21** Masapul a buguanda dagiti ima ken sakada tapno saanda a matay. Agnanayonto daytoy a linteg para kenni Aaron ken kadagiti kaputotanna iti amin a henerasion dagiti tattaoda." **22** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, **23** "Alaem dagitoy nasasayaat a rekado: limagasut a siklo a tubbog ti mirra, 250 a siklo a nabanglo a sinamon, 250 a siklo a nabanglo nga unas, **24** limagasut a siklo ti kasia, a narukod segun ti pagtimbangan iti siklo ti santuario, ken maysa a hin iti lana nga olibo. **25** Masapul a mangaramidka iti sagrado a lana a pangkonsagrar babaen kadagitoy a rekado, a trabahoen iti maysa nga agar-aramid iti bangbanglo. Daytoy ti sagrado a lana a pangkonsagrar a naisagana para kaniak. **26** Masapul a pulotam ti tabernakulo iti daytoy a lana, kasta met ti Lakasa ti Tulag, **27** ti lamisaan ken amin nga alikamenna, ti kandelero ken ti alikamenna, ti altar ti insenso, **28** ti altar para kadagiti daton a mapuoran ken amin nga alikamenna, ken ti palanggana agraman ti pagbatayanna. **29** Masapul nga idatonmo dagitoy kaniak tapno naan-anay ti pannakaisagutda kaniak. Aniaman a mangsagid kadagitoy ket mailasin met a para kaniak. **30** Masapul a pulotam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ken idatonmo ida kaniak tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. **31** Ibagam kadagiti Israelita, 'Daytoy ti lana a pangkonsagrar a naidaton kenni Yahwen iti amin a kaputotan dagiti tattaom. **32** Saan a rumbeng a maisapsapo daytoy iti kudil dagiti tattao, wenno agaramid iti kas iti daytoy a lana gapu ta nakonsagraran daytoy nga agpaay kenni Yahweh. Masapul nga ibilangyo daytoy iti kastoy a wagas. **33** Siasinoman nga agaramid iti kas iti daytoy a bangbanglo, wenno siasinoman a mangisapsapo daytoy iti maysa a tao, dayta a tao ket masapul a maisina manipud kadagiti tattaona.'" **34** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mangalaka kadagiti rekado—estakte, onitsa, ken galbanum—dagiti nabanglo a rekado a nailaok iti puro nga insenso, nga agpapada ti kaaduna. **35** Aramidem daytoy a kas iti insenso, a pinaglalaok ti agar-aramid iti bangbanglo, natimplaan iti asin, puro ken naidaton nga agpaay kaniak. **36** Gilingem daytoy inggana a pumino. Ikabilmo ti daddumana daytoy iti sangoanan iti Lakasa ti Tulag, nga adda iti tabernakulo, a pakisarakakto kadakayo. Ibilangyo daytoy kas maysa a naan-anay a naidaton nga agpaay kaniak. **37** Para iti daytoy nga insenso nga aramidenyo, masapul a di kayo agaramid iti aniaman a kapadpadana para kadagiti bagbagiyo. Masapul nga ibilangyo a nasagradoan unay daytoy. **38** Siasinoman a mangaramid iti kas iti daytoy a maaramat a kas bangbanglo ket masapul a maisina manipud kadagiti tattaona."

31 Nagsao ni Yahwen kenni Moises, **2** "Kitaem, inayabak babaen iti naganna ni Bezalel, ti anak a lalaki ni Uri, nga anak ni Hur manipud iti tribu ti Juda. **3** Pinunnok ni Bezalel iti espirituk tapno maikkan isuna iti kinasirib, pannakaawat, ken pannakaammo, para iti amin a kita ti batido a panagdesenio, **4** a mangkorte iti balitok, pirak, ken bronse; **5** kasta met a mangtabas ken mangurnos kadagiti batbato ken mangkitikit iti kayo—a mangaramid kadagiti amin a kita iti batido a panagdesenio. **6** Mainayon a kaduana, dinutokak ni Oholiab nga anak a lalaki ni Ahisamac, manipud iti tribu ti Dan. Inikkak iti kabaelan dagiti puso ti amin a masirib tapno maaramidda amin nga

imbilinko kenka. Karaman ditoy **7** ti tabernakulo, ti Lakasa ti Tulag ken ti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol a nakaparabaw iti Lakasa, ken amin nga alikamen ti tolda— **8** ti lamisaan ken dagiti alikamenna, ti puro a kandelero ken dagiti alikamenna, ti altar ti insenso, **9** ti altar para kadagiti daton a maipuor amin ken dagiti amin nga alikamenna, ken ti dakkel a palanggana ken ti batayna. **10** Mainayon pay ditoy dagiti pagan-anay a nasayaat ti pannakabelna—dagiti sagrado a pagan-anay a para kenni Aaron a padi ken kadagiti annakna a lallaki, isaganam para kaniak tapno agserbida a kas papadi. **11** Mainayon pay ditoy ti lana a pangkonsagrar ken ti nabanglo nga insenso a para iti nasantoan a disso. Masapul nga aramiden dagitoy a lallaki a batido a dumidesenio dagitoy amin a banbanag kas imbilinko kenka." **12** Nagsao ni Yahweh kenni Moises: **13** "Ibagam kadagiti Israelita: "Masapul a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana ni Yahweh, ta daytoyto ti pagilasinan iti nagbaetanyo kenni Yahweh iti amin a kaputotan dagiti tattaom tapno maammoanyo nga isuna ni Yahweh, ti nangilasin kadakayo nga agpaay kenkuana. **14** Isu a masapul a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana, ta masapul nga ibilangyo daytoy a nasantoan, a naisagana a para kenkuana. Ti siasinoman a mangtulaw iti daytoy ket rumbeng a mapapatay. Ti siasinoman nga agtrabaho iti Aldaw a Panaginana, dayta a tao ket sigurado a maisina manipud kadagiti amin a tattaona. **15** Ti panagtrabaho ket maaramid iti uneg ti innem nga aldaw, ngem iti maikapito nga aldaw ket isu ti Aldaw a Panaginana, nasantoan ken naisagana a para iti pannakaidayaw ni Yahweh. Ti siasinoman nga agtrabaho iti uray ania iti Aldaw a Panaginana ket rumbeng a mapapatay. **16** Masapul ngarud a salimetmetan dagiti Israelita ti Aldaw a Panaginana. Masapul a ngilinenda daytoy iti amin a kaputotan dagiti tattaoda a kas maysa nga agnanayon a linteg. **17** Ti Aldaw ti Panaginana ket agnanayon a pagilasinan iti nagbaetan ni Yahweh ken dagiti Isarelita, ta iti innem nga aldaw inaramid ni Yahweh ti langit ken daga, ken iti maikapito nga aldaw naginana isuna ken nabang-aran.'" **18** Kalpasan a nakisarita ti Dios kenni Moises idiay Bantay Sinai, intedna kenkuana ti dua a tapi a bato- ti sangapulo a bilin, naaramid babaen iti bato nga insurat iti mismo nga imana.

32 Idi nakita dagiti tattao a nabayagan ni Moises iti isasalogna manipud iti bantay, nagu-ummongda iti aglawlaw ni Aaron ket kinunada kenkuana, "Umayka, mangaramidka iti maysa a didiosen a mangidaulo kadakami. Ta daytoy a Moises, ti lalaki a nangirruar kadakami manipud iti daga ti Egipto, saanmi nga ammo ti napasamak kenkuana." **2** Isu a kinuna ni Aaron kadakuada, "Ikkatenyo dagiti singsing a balitok nga adda kadagiti lapayag dagiti assawayo a babbai, annakyo a lallaki ken dagiti annakyo a babbai ket iyegyo dagitoy kaniak." **3** Inikkat dagiti amin a tattao dagiti singsing a balitok nga adda kadagiti lapayagda ket impanda dagitoy kenni Aaron. **4** Inawatna dagiti balitok manipud kadakuada, ket hinormana daytoy iti paghormaan ket pinormana daytoy a sinan-baka. Kalpasanna, kinuna dagiti tattao, "Israel, daytoy ti diosyo a nangirruar kadakayo iti daga ti Egipto." **5** Idi nakita ni Aaron daytoy, nangaramid isuna iti maysa nga altar iti sangoanan ti sinan-baka ket inwaragawagna; kinunana, "Inton bigat ket maysa a piesta a panagdayaw kenni Yahweh." **6** Nasapa a bimmangon dagiti tattao iti kinabigatanna ket nangisagutda kadagiti daton a mapuoran ken nangiyegda kadagiti daton iti panagkakadua. Kalpasanna, nagtugawda tapno mangan ken uminom ket kalpasanna timmakderda tapno agbabartekda iti nalabes a panagrambak. **7** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises, "Mapanka a dagus ta dagiti tattaom, nga indauloam nga inruar iti daga ti Egipto ket dinadaelda dagiti bagbagida. **8** Pinanawanda a dagus ti dalan nga imbilinko kadakuada. Nangpormada para iti bagida iti sinan-baka ket nagrukbab ken nangidatonda iti daytoy. Kinunada, 'Israel, daytoy ti diosyo a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto.'" **9** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Nakitakon dagitoy a tattao. Kitaem, natangken ti uloda a tattao. **10** Ita ngarud, saannak a lapdan. Gumilgil-ayab ti pungtotko kadakuada isu a dadaelek ida. Ket mangaramidak iti dakkel a nasion manipud kenka." **11** Ngem dinawat ni Moises kenni Yahweh a Diosna a saan nga agpungtot. Kinunana, "Yahweh, apay a bumara ti pungtotmo kadagiti tattaom nga inruarmo manipud iti daga ti Egipto nga addaan iti naindaklan a pannakabalin ken nabileg nga ima? **12** Apay a nasken nga ibaga dagiti Egipcio, 'Indalanna ida a rimuar manipud iti Egipto nga addaan iti dakes a panggep, tapno papatayenna ida iti kabanbantayan ken tapno dadaelenna ida iti rabaw ti daga?' Ibaw-ingmo ti gumilgil-ayab a pungtotmo ket ibabawim ti panangdusam kadagiti tattaom. **13** Lagipem dagiti adipenmo nga Abraham, Isaac ken ni Israel, a mismo a nagikariam ken kinunam kadakuada, "Paadduekto dagiti kaputotanyo a kas kaadu dagiti bituen idiay langit, ken itedkonto kadagiti kaputotanyo amin daytoy a daga nga imbagak. Tawidendanto daytoy iti agnanayon." **14** Ket imbabawi ni Yahweh ti kinunana a pannusa nga ipalak-amna kadagiti tattaona. **15** Kalpasanna, timmallikod ni Moises ket simmalog manipud iti bantay nga awit-awitna ti dua a tapi a bato nga ayan dagiti tulag. Agsinnumbangir a nasuratan dagiti tapi a bato, iti sangoanan ken iti likudan. **16** Mismo a ti Dios ti nangaramid kadagiti tapi a bato, ken dagiti suratna ket mismo a ti Dios ti nangisurat iti naikitikit kadagiti tapi a bato. **17** Idi nangngeg ni Josue ti ariwawa dagiti tattao nga agpupukkaw, kinunana kenni Moises, "Adda ti ariwawa ti aggugubat iti kampo." **18** Ngem kinuna ni Moises, "Saan nga ariwawa iti panagballigi, ken saan met nga ariwawa ti naabak a tattao ngem ti timek ti agkakanta ti mangngegko." **19** Idi asidegen ni Moises iti kampo, nakitana ti sinan-baka ken dagiti agsasala a tattao. Nakapungtot isuna iti kasta unay. Imbarsakna dagiti tapi a bato ken binurakburakna dagitoy iti sakaanan ti bantay. **20** Innalana ti sinan-baka nga inaramid dagiti tattao, pinuoranna ken binurakburakna agingga a nagbalin daytoy a pulbos ket imbukbokna daytoy iti danum. Ket impainumna daytoy kadagiti tattao ti Israel. **21** Kalpasanna, kinuna ni Moises kenni Aaron, "Ania ti inaramid dagitoy a tattao kenka, a nangiyegka iti kasta kadakkel a basol kadakuada?" **22** Kinuna ni Aaron, "Saanka koma nga agpungtot iti kasta unay, apok. Am-ammom dagitoy a tattao, no kasanoda a nairuam nga agaramid iti kinadakes. **23** Kinunada kaniak, "Iyaramidannakami iti dios a mangidaulo kadakami. Maipanggep iti daytoy a Moises, ti tao a nangidaulo kadakami a rimmuar manipud iti daga ti Egipto, saanmi nga ammo ti napasamak kenkuana.' **24** Isu a kinunak kadakuada, 'Siasinoman nga addaan iti aniaman a balitok, ikkatenna koma daytoy. Intedda kaniak

dagiti balitok ket impuruakko iti apuy ket nagbanag a sinanbaka.'" **25** Nakita ni Moises nga agkakaribuso dagiti tattao, ta binay-an ida ni Aaron nga aglablabes, tapno laisen ida dagiti kabusorda. **26** Kalpasanna, nagtakder ni Moises iti pagserkan ti kampo ket kinunana, "Siasinoman nga agtulnog kenni Yahweh, umay kaniak." Nagummong dagiti amin a Levita iti aglawlawna. **27** Kinunana kadakuada, "Ni Yahweh a Dios ti Israel, imbagana daytoy, 'Ikabil koma ti tunggal maysa dagiti kampilan iti sikiganda ket mapan ken agsubli iti tunggal pagserkan iti entero a kampo ket papatayenna ti kabsatna, ti kaduana ken ti kaarrubana.'" **28** Inaramid dagiti Levita ti imbilin ni Moises. Agarup tallo ribu a lallaki manipud kadagiti tattao ti natay iti dayta nga aldaw. **29** Kinuna ni Moises kadagiti Levita, "Ita nga aldaw, naisaadkayon nga agserbi kenni Yahweh, ta tunggal maysa kadakayo ket binusorna ti kabsatna, isu nga inikkannakayo ni Yahweh iti bendision ita nga aldaw." **30** Iti simmaruno nga aldaw kinuna ni Moises kadagiti tattao, "Nakaaramidkayo iti dakkel unay a basol. Ita sumang-atak kenni Yahweh. Nalabit a mabalin a mangaramidak iti pakapakawanan dagiti basolyo." **31** Nagsubli ngarud ni Moises kenni Yahweh ket kinunana, "Nakaaramid dagitoy a tattao iti dakkel a basol ken nangaramidda iti didiosen a balitok. **32** Ngem ita, pangngaasim ta pakawanem dagiti basolda; ngem no saan, ikkatennak iti libro nga insuratmo." **33** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Siasinoman a nakabasol kaniak, dayta a tao ti ikkatek iti librok. **34** Isu nga ita, mapanka ket idauloam dagiti tattao iti lugar nga imbagak kenka. Kitaem, umununanto kenka ti anghelko. Ngem iti aldaw a dusaek ida, dusaekto ida gapu iti basolda." **35** Ket nangibaon ni Yahweh iti didigra kadagiti tattao gapu ta nangaramidda iti sinanbaka, ti inaramid ni Aaron.

33 Nakisao ni Yahweh kenni Moises, "Pumanawkayo manipud ditoy, sika ken dagiti tattao nga inruarmo manipud iti daga ti Egipto. Mapankayo iti daga nga inkarik kada Abraham, Isaac ken Jacob, idi kinunak, 'Itedkonto daytoy kadagiti kaputotanyo.' **2** Mangibaonakto iti anghel iti sangoanam, ket papanawekto dagiti Cananeo, Amoreo, Heteo, Perezeo, Heveo ken dagiti Jebuseo. **3** Mapankayo iti dayta a daga nga aglaplapusanan iti gatas ken diro, ngem saanak a kumuyog kadakayo, gapu ta natangken ti uloyo a tattao. Amangan no dadaelenkayo iti dalan." **4** Idi nangngeg dagiti tattao dagitoy a makariribuk a sasao, nagleddaangda ket awan ti uray maysa a nangisuot iti aniaman nga alahas. **5** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ibagam kadagiti Israelita, 'Natangken ti uloyo a tattao. No makikuyogak kadakayo uray iti apagbiit laeng a kanito, dadaelenkayo. Isu nga ita, ikkatenyo dagiti alahasyo tapno makapangngeddengak iti aramidek kadakayo.'" **6** Isu a manipud iti Bantay Horeb nagtultuloy nga awan alahas a suot dagiti Israelita. **7** Nangala ni Moises iti tolda ket impatakderna daytoy iti ruar ti kampo, nga adayo bassit manipud iti kampo. Inawaganna daytoy iti tolda a pakiumanan. Tunggal maysa nga agkiddaw iti aniaman a banag kenni Yahweh ket rumuar iti kampo a sumrek iti tolda a pakiumanan nga adda iti ruar ti kampo. **8** Apaman a rumuar ni Moises a mapan iti tolda, tumakder amin dagiti tattao iti pagserkan dagiti kampoda ket kitaenda ni Moises agingga a makauneg isuna. **9** Ket inton makastreken ni Moises iti tolda, bumaba ti adigi nga ulep ket agtalinaed iti pagserkan ti tolda, ket makisaonton ni Yahweh kenni Moises. **10** Tunggal makita dagiti amin a tattao ti adigi nga ulep nga agtakder iti pagserkan ti tolda, tumakderda ket agrukbabda, tunggal tao iti pagserkan ti toldana. **11** Makisao ni Yahweh iti rupan-rupa kenni Moises, a kas iti pannakisao ti maysa a tao iti gayyemna. Ket agsublinto metten ni Moises iti kampo, ngem ti agtutubo a lalaki nga adipenna nga anak ni Nun a ni Josue ket agtalinaed iti ayan ti tolda. **12** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Kitaem, ibagbagam kaniak, 'Idauloam dagitoy a tattao iti panagdaliasatda,' ngem saanmo pay nga imbaga kaniak no asino ti ibaonmo a kaduak. Kinunam, 'Am-ammoka babaen iti naganmo ken nasarakam pay ti pabor iti imatangko.' **13** Ita no nasarakak iti pabor iti imatangmo, ipakitam kaniak dagiti wagasmo tapno maam-ammoka iti kasta agtultuloy a masarakak ti pabor iti imatangmo. Laglagipem a daytoy a nasion ket tattaom." **14** Simmungbat ni Yahweh, "Kumuyogto kenka ti presensiak, ket ikkankanto iti inana." **15** Kinuna ni Moises kenkuana, "No saanka a kumuyog ti presensiam kadakami, saannakami nga iyadayo manipud ditoy." **16** Ta no saan, kasanonto a maammoan a nakasarakak iti pabor iti imatangmo, siak ken dagiti tattaom? Saan kadi nga iti laeng pannakikuyogmo kadakami ti pakaammoan a siak ken dagiti tattaom ket agbalin a naidumduma manipud kadagiti amin a tattao nga adda iti rabaw ti daga?" **17** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Aramidek met daytoy a banag a kiniddawmo, ta nasarakam ti pabor iti imatangko ket am-ammoka babaen iti naganmo." **18** Kinuna ni Moises, "Pangngaasim, ipakitam kaniak ti dayagmo." **19** Kinuna ni Yahweh, "Aramidekto amin a kinaimbagko iti sangoanam, ket iwaragawagkonto ti naganko a 'Yahweh' iti sangoanam. Managparaburakto kadagiti paraburak ken kaasiakto dagiti kaasiak." **20** Ngem kinuna ni Yahweh, "Saanmo a mabalin a kitaen ti rupak, ta awan ti nakakita kaniak ket nagbiag." **21** Kinuna ni Yahweh, "Kitaem, adtoy ti lugar nga asideg kaniak; agtakderkanto iti daytoy a dakkel a bato. **22** Kabayatan a lumablabas ti dayagko, ikabilkanto iti rengngat ti bato ket akkobankanto babaen iti imak agingga a makalabasak. **23** Kalpasanna, ikkatekto ti imak ket makitamto ti likudak ngem saanto a makita ti rupak."

34 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mangtabaska iti dua a tapi a bato a kas kadagiti immuna. Isuratkonto kadagitoy a tapi a bato dagiti sao nga adda kadagiti immuna a tapi a bato a binurakmo. **2** Agsaganaka inton bigat ket sumang-atka iti Bantay Sinai ket iparangmo ti bagim kaniak iti tuktok ti bantay. **3** Awan ti siasinoman a kumuyog kenka a sumang-at. Saanmo nga ipalubos nga adda ti siasinoman a makita iti sadinoman a paset ti bantay. Awan uray arban ti ayup wenno pangen nga agarab iti sango ti bantay." **4** Nangtabas ngarud ni Moises iti dua a tapi a bato kas iti immuna, ket nasapa a bimmangon iti kabigatanna ket simmang-at isuna iti Bantay Sinai, a kas imbilin ni Yahweh kenkuana. Inawit ni Moises ti dua a tapi a bato. **5** Bimmaba ni Yahweh iti ulep ket nakipagtakder kenni Moises sadiay, ket imabalikasna ti nagan a "Yahweh." **6** Limmabas ni Yahweh iti sangononna ket inwaragawagna, "Yahweh, Yahweh, ti Dios a manangngaasi ken managparabur, saan a nalaka nga agpungtot, ken saan a marukod ti kinapudnona ken kinamapagtalkanna iti tulag, **7** mangpatpatalinaed iti kinapudno ti tulag iti rinibribu a kaputotan, mangpakpakawan iti kinadakes, panagsalungasing, ken basbasol. Ngem iti uray

ania a wagas saanna a kanunongan ti nagbiddut. Iyegnanto ti pannusa ti basol dagiti amma kadagiti annakda ken kadagiti annak ti annakda agingga kadagiti iti maikatlo ken maikapat a kaputotan." **8** Dagdagus nga indumog ni Moises ti ulona iti daga ket nagrukbab. **9** Ket kinunana, "No ita ket nakasarakak ti pabor iti imatangmo, Apok, pangngaasim ta kumuyogka kadakami, ta natangken ti ulo dagitoy a tattao. Pakawanem ti kinadakesmi ken ti basolmi, ket alaennakami akas tawidmo." **10** Kinuna ni Yahweh, "Kitaem, mangaramidakon iti tulag. Iti sangoanan dagiti amin a tattaom, mangaramidak kadagiti nakaskasdaaw a kas kadagiti saan pay a naimatangan iti entero a daga wenno iti sadinoman a nasion. Amin a tattao kadakayo ket makitadanto dagiti aramidek, ta nakabutbuteng daytoy a banag nga aramidek kadakayo. **11** Tungpalenyo ti ibilinko kadakayo ita nga aldaw. Dandanikon papanawen iti sangoananyo dagiti Amoreo, Cananeo, Heteo, Perezeo, Heveo ken dagiti Jebuseo. **12** Agannadkayo a saankayo a makitulag kadagiti agnanaed iti daga a papananyo, ta no saan agbalindanto a palab-og kadakayo. **13** Ngem ketdi, masapul a ribbaenyo dagiti altarda, rumekenyo dagiti nasagradoan a bato nga adigida, ken putdenyo dagiti poste ti Aserada. **14** Ta masapul nga awan ti sabali a dios a pagrukbabanyo, ta siak ni Yahweh a ti naganna ket 'Naimun,' naimunak a Dios. **15** Agannadkayo a saankayo a makitulag kadagiti agnanaed iti daga, tunggal makimalalada kadagiti diosda ken mangidatonda kadagiti diosda, ken awisennakayo ti maysa a tao ken mangan iti indatonna. **16** Mangalakayo pay kadagiti annakda a babbai para kadagiti annakyo a lallaki, ken makikamalala dagiti annakda a babbai iti diosda, ket allukoyenda dagiti annakyo a lallaki a makikamalala iti diosda. **17** Saankayo a mangaramid kadagiti diosyo manipud iti nairunaw a landok. **18** Masapul a salimetmetanyo ti Fiesta iti Tinapay nga awan Lebadurana. Kas imbilinko kadakayo, masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana iti uneg ti pito nga aldaw iti naituding a tiempo iti bulan iti Abib, ta iti bulan ti Abib a rimmuarkayo manipud iti Egipto. **19** Kukuak amin nga inauna nga anak, uray ti tunggal inauna a kalakian nga anak ti bakayo, agpada a bakbaka ken karnero. **20** Masapul a subbotenyo dagiti inauna nga anak ti asno babaen iti maysa a kordero, ngem no saanyo a subboten daytoy, ket masapul a rung-oenyo ti tengngedna daytoy. Masapul a subbotenyo amin nga inauna nga anak kadagiti annakyo a lallaki. Awan ti siasinoman a mabalin nga agparang kaniak nga ima-ima. **21** Mabalinyo ti agtrabaho iti innem nga aldaw, ngem iti maikapito nga aldaw ket masapul nga aginanakayo. Uray iti tiempo ti panagarado ken iti panagapit, masapul nga aginanakayo. **22** Masapul a ngilinenyo ti Fiesta dagiti Lawas iti umuna a bunga dagiti maapit a trigo, ken masapul a ngilinenyo ti Fiesta iti Panagapit iti panaggibus ti tawen. **23** Masapul a mamitlo a daras iti tunggal tawen nga agparang amin a lallaki kaniak, ni Yahweh, ti Dios ti Israel. **24** Ta papanawekto dagiti nasion iti sangoananyo ken palawaek dagiti nagbeddenganyo. Awanto ti siasinoman a mangtarigagay a mangserrek iti dagayo ken mangala iti daytoy inton sumang-atkayo nga agparang kaniak, ni Yahweh a Diosyo, iti mamitlo a daras iti tunggal tawen. **25** Masapul a saanyo a pakuyogan iti tinapay nga adda lebadurana ti dara a maidaton kaniak, wenno adda matda a karne agingga iti kabigatanna manipud iti naidaton iti Fiesta ti Ilalabas. **26** Masapul nga iyegyo iti balayko ti kasasayaatan kadagiti umuna a bunga manipud iti taltalonyo. Masapul a saanyo a lutoen ti urbon a kalding iti gatas ti inana." **27** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Isuratmo dagitoy a sasao, ta ikarik iti bagik kadagitoy a naisaokon ken nakitulagakon kenka ken iti Israel." **28** Nakipagtalinaed ni Moises kenni Yahweh sadiay iti lasud ti uppat a pulo nga aldaw ken rabii; saan isuna a nangan iti aniaman a taraon wenno imminum iti danum. Insuratna kadagiti tapi ti bato dagiti tulag, ti sangapulo a bilin. **29** Idi simmalog ni Moises iti Bantay Sinai nga awitna ti dua a tapi ti bato a nakaisuratan ti sangapulo a bilin, saanna nga ammo a rimmaniag ti kudil ti rupana bayat ti pannakisarsaritana iti Dios. **30** Idi nakita ni Aaron ken dagiti Israelita ti kudil ti rupa ni Moises nga agranraniag ket nagbutengda nga umasideg kenkuana. **31** Ngem inayaban ni Moises ida, ket immasideg kenkuana ni Aaron ken dagiti amin a mangidadaulo iti komunidad. Ket nakisarita ni Moises kadakuada. **32** Kalpasan daytoy, immasideg amin dagiti tattao kenni Moises, ket imbagana kadakuada dagiti amin a bilin nga inted ni Yahweh kenkuana iti Bantay Sinai. **33** Idi nalpas a nakisarita ni Moises kadakuada, nangikabil isuna iti abbong iti rupana. **34** Tunggal mapan makisarita ni Moises kenni Yahweh, ikkatenna ti abbong. Ket isublinanto manen ti abbong no makaadayo isuna. Rumuar isuna iti tolda ket ibagana kadagiti Israelita ti naibilin kenkuana. **35** Nakita dagiti Israelita ti rupa ni Moises nga agranraniag. Ngem kalpasanna, ikabilnna manen ti abbong iti rupana agingga nga agsubli isuna a makisarita kenni Yahweh.

35 Inummong ni Moises dagiti amin a tattao nga Israelita ket kinunana kadakuada, "Dagitoy dagiti banbanag nga imbilin ni Yahweh nga aramidenyo. **2** Mabalin a leppasen ti trabaho iti innem nga aldaw, ngem para kadakayo, masapul a nasagradoan ti maikapito nga aldaw, naan-anay nga inana ti Aldaw a Panaginana, ta nasantoan kenni Yahweh. Siasinoman nga agtrabaho iti dayta nga aldaw ket masapul a mapapatay. **3** Saankayo a mangaron iti aniaman kadagiti balbalayyo iti Aldaw a Panaginana." **4** Nagsao ni Moises kadagiti amin nga Israelita a kunana, "Daytoy ti banag nga imbilin ni Yahweh. **5** Mangalakayo iti daton para kenni Yahweh, dakayo a siaayat a mangted. Mangiyegkayo iti daton kenni Yahweh—balitok, pirak, bronse, **6** asul, maris ube, ken nalabbaga a de lana ken kasayaatan a lino; dutdot iti kalding; **7** napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero ken kudil ti dugong; kayo ti akasia; **8** lana para iti pagsilawan iti santuario, rekado para iti pangkonsagrar a lana ken ti nabanglo nga insenso, **9** bato nga onyx ken dadduma a napateg a batbato a maikabil para iti efod ken pektoral. **10** Tunggal batido a lallaki kadakayo nga addaan iti kabaelan ket umay agaramid iti amin a banag nga imbilin ni Yahweh-**11** ti tabernakulo nga adda toldana, ti abbongna, dagiti kawitna, dagiti tabla, dagiti balunet, dagiti poste, ken dagiti pagbatayan; **12** kasta met ti lakasa nga adda assiwna, ti kalub a mangipakita iti pannakakalub iti basol ti lakasa, ken kurtina a pangabbong iti daytoy. **13** Nangiyegda iti lamisaan nga adda assiwna, amin nga alikamenna, ken ti tinapay ti presensia; **14** ti kandelero para kadagiti silaw, karaman dagiti arkusna, dagiti pagsilawanna, ken ti lana para kadagiti pagsilawan; **15** ti altar ti insenso ken dagiti assiwna, ti pangkonsagrar a lana ket ti nabanglo nga insenso; ti maibitin para iti pagserkan ti tabernakulo; **16** ti altar para kadagiti

mapuoran a daton nga adda bronse a barandiliasna ken dagiti assiwna, dagiti alikamenna; ken ti dakkel a palanggana nga adda pagbatayanna. **17** Inyegda dagiti maibitin nga adda poste ken batayna para iti paraangan, ken ti kurtina para iti pagserkan iti paraangan; **18** ken dagiti pasok ti tolda para iti tabernakulo ken paraangan, a karaman dagiti talida. **19** Nangiyegda iti pagan-anay a nasayaat ti pannakabelna para iti panagserbi iti nasantoan a disso, dagiti sagrado a pagan-anay para kenni Aaron a padi ken kadagiti annakna a lallaki, para kadakuada nga agserbi a kas papadi." **20** Kalpasanna pimmanaw dagiti amin a tribu ti Israel ket immadayoda manipud iti imatang ni Moises. **21** Tunggal maysa a natignay ti pusona ken nagbalin a siaayat ti espirituna ket immay ken nangitugot iti maysa a daton kenni Yahweh para iti pannakaipatakder ti tabernakulo, para iti amin a banag a panagserbi iti uneg, ken para kadagiti nasagradoan a pagan-anay. **22** Immayda, dagiti lallaki ken babbai, amin a siaayat ti pusona. Nangiyegda iti al-alahas, ar-aritos, dagiti singsing, ken dagiti pulseras, amin a kita iti alahas a balitok. Indatagda dagiti amin a daton a balitok kenni Yahweh. **23** Tunggal maysa nga addaan iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, nafino a lino, dutdot ti kalding, napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero ken lalat ti dugong ket nangiyegda. **24** Tunggal maysa nga agar-aramid iti pirak a daton wenno bronse ket inyegna daytoy a kas daton kenni Yahweh, ken nangiyeg ti tunggal maysa nga addaan iti kayo nga akasia para iti aniaman a pakausaran iti trabaho. **25** Tunggal babbai a kabaelanna ti agtibbi iti de lana babaen kadagiti imana ket nangiyeg kadagiti tinibbina nga asul, maris ube, wenno nalabbaga a de lana, wenno nafino a lino. **26** Amin dagiti babbai a natignay ti pusona ken kabaelanna ket nagtibbi iti dutdot ti kalding. **27** Nangiyeg dagiti mangidadaulo iti batbato nga onyx ken dadduma pay a napapateg a bato a maikabil iti efod ken pektoral; **28** nangiyegda kadagiti rekado ken lana para kadagiti pagsilawan, para iti pangkonsagrar a lana, ken para iti nabanglo nga insenso. **29** Nangiyeg dagiti Israelita kenni Yahweh iti daton a nagtaud iti kaungganda; tunggal lallaki ken babbai a siaayat ti pusoda ket nangiyeg kadagiti alikamen para iti amin a trabaho nga imbilin ti Dios kenni Moises a maaramid. **30** Kinuna ni Moises kadagiti Israelita, "Kitaenyo, inayaban ni Yahweh babaen iti nagan ni Bezalel ti anak a lalaki ni Uri nga anak a lalaki ni Hur, manipud iti tribu ti Juda. **31** Pinunnona ni Bezalel iti espirituna tapno ikkanna iti kinasirib, pannakaawat, ken pannakaammo, para iti amin a kita ti kinabatido, **32** nga agaramid kadagiti nasasayaat a disenio babaen iti balitok, pirak, ken bronse; **33** ken agtabas pay ken mangiyurnos kadagiti bato ken agkitikit ti kayo-tapno agaramid iti amin a kita iti disenio ken kinabatido. **34** Inkabilna iti pusona ti mangisuro, isuna ken ni Oholiab nga anak a lalaki ni Ahisamak, manipud iti tribu ti Dan. **35** Pinunnona ida iti kabaelan nga agaramid kadagiti amin a kita ti trabaho, a kas dumidisenio, a kas kumikitikit, a kas bumumurda iti asul, maris ube, ken nalabbaga a de lana, ken kasayaatan a lino, ken kas umaabael. Isuda dagiti batido a tao iti amin a kita ti trabaho, ken isuda dagiti agdisdisenio iti nasayaat.

36 Agtrabahonto ngarud da Bezalel ken Oholiab, kasta met ti tunggal nasirib ti pusona a tao nga inikkan ni Yahweh iti kabaelan ken pannakaawat a mangammo no kasano ti mangipatakder iti nasantoan a disso, a suroten dagiti alagaden nga intedna nga aramidenyo." **2** Pinaayaban ni Moises da Bezalel, Oholiab, ken tunggal nalaing a tao nga inikkan ni Yahweh iti laing ti kapanunotanna, ken ti natignay ti pusona nga umay ken agtrabaho. **3** Inawatda manipud kenni Moises dagiti amin a sagut nga inyeg dagiti Israelita para iti pannakaipatakder ti nasantoan a disso. Agtultuloy latta a mangip-ipan dagiti tattao kenni Moises iti binigat kadagiti sagut nga agtaud iti kaungan. **4** Isu nga immay amin dagiti batido a tattao nga agtartrabaho idiay nasantoan a disso manipud iti sigud nga ar-aramidenda a trabaho. **5** Kinunada kenni Moises, "Mangiyum-umay dagiti tattao iti ad-adu ngem iti kasapulan para iti panagaramid iti trabaho nga imbilin ni Yahweh nga aramidentayo." **6** Isu nga imbilin ni Moses nga awanen ti mangiyeg manipud iti kampo ti aniaman kadagiti daton para iti pannakaipatakder ti nasantoan a disso. Insardeng ngarud dagiti tattao ti mangiyeg kadagitoy a sagsagut. **7** Addaandan iti ad-adu pay ngem iti kasapulanda para iti amin a trabaho. **8** Impatakder ngarud dagiti amin a batido a tattao kadakuada ti tabernakulo nga addaan iti sangapulo a kurtina a naaramid manipud iti kasayaatan a lino ken asul, maris-ube, ken nalabbaga a de lana, a nadisenyoan iti kerubim. Daytoy ket trabaho ni Bezalel, ti batido unay nga agdisenio. **9** Ti kaatiddog ti tunggal kurtina ket duapulo ket walo a cubico, ti kaakabana ket uppat a cubico. Agpapada amin ti rukod dagiti kurtina. **10** Pinagsasaep ni Bezalel dagiti lima a kurtina, ken pinagsasaepna pay dagiti sabali a lima a kurtina. **11** Nangaramid isuna iti asul a pangiyusokan iti akinruar nga igid iti murdong a kurtina iti maysa a beddeng, ken kasta met ti inaramidna iti akinruar nga igid iti murdong a kurtina oti maikadua a beddeng. **12** Nangaramid isuna iti limapulo a pangiyusokan iti umuna a kurtina ken limapulo a pangiyusokan iti igid ti murdong a kurtina iti maikadua a beddeng. Isu a nagbibinnatug dagiti pangiyusokan. **13** Nangaramid isuna iti limapulo a kaw-it a balitok ken pinagsasaepna dagiti kurtina ket nagbalin a sangsangkamaysa ti tabernakulo. **14** Nangaramid ni Bezalel kadagiti kurtina babaen iti dutdot ti kalding para iti kasla tolda a pangabbong iti ngatoen ti tabernakulo; nangaramid isuna iti sangapulo ket maysa kadagitoy a kurtina. **15** Ti kaatiddog ti tunggal kurtina ket tallopulo a cubico, ken ti kaakaba ti tunggal kurtina ket uppat a cubico. Tunggal pidaso kadagiti sangapulo ket maysa a kurtina ket agpapada ti rukodna. **16** Pinagsasaepna ti lima a kurtina ken dagiti dadduma nga innem a kurtina. **17** Nangaramid isuna iti limapulo a pangiyusokan iti igid ti murdong a kurtina iti umuna a beddeng, ken limapulo a pangiyusokan iti igid ti murdong a kurtina a nakasilpoan ti maikadua a beddeng ti kurtina. **18** Nangaramid ni Bezalel iti limapulo a kaw-it a bronse a mangisaip iti pangabbong a kasla tolda tapno agbalin daytoy a maymaysa. **19** Nangaramid isuna iti pangabbong a para iti tabernakulo babaen iti napalabbaga a lalat ti kalakian a karnero, sabali pay a pangabbong a naaramid iti kasayaatan a lalat a maiyabbong iti ngatoenna dayta. **20** Nangaramid ni Bezalel iti nakapatakder a tabla manipud iti kayo nga akasia para iti tabernakulo. **21** Ti kaatiddog ti tunggal tabla ket sangapulo a cubico, ken ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico. **22** Adda dua a nakadawadaw iti tunggal tabla para iti panagkikinnamang dagiti tabla.

Inaramidna amin dagiti tabla ti tabernakulo iti kastoy a wagas. **23** Iti kastoy a wagas nga inaramidna dagiti tabla para iti tabernakulo. Nangaramid isuna iti duapulo a tabla para iti akin-abagatan a paset. **24** Nangaramid ni Bezalel iti uppat a pulo a pagbatayan a pirak a maipasirok kadagiti duapulo a tabla. Adda dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla nga isu ti agbalin a dua a pagbatayanna, kasta met a dua a pagbatayan iti sirok ti tunggal dadduma pay a tabla para iti dua a pagbatayanda. **25** Para iti maikadua a paset ti tabernakulo, iti akin-amianan a paset, nangaramid isuna iti duapulo a tabla, **26** ken dagiti uppat a pulo a pirak a pagbatayanda. Adda dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno a tabla, ken dadduma pay. **27** Para iti likod ti tabernakulo nga adda iti laud, nangaramid ni Bezalel iti innem a tabla. **28** Nangaramid isuna iti dua a tabla para iti akinlikod a suli ti tabernakulo. **29** Dagitoy a tabla ket nagsinnina ti akinbaba, ngem nagkinnamang ti ngatoen dagitoy babaen iti isu met laeng a singsing. Kastoy ti pannakaaramid dagiti dua nga akinlikod a suli. **30** Adda iti walo a tabla, agraman dagiti pabatayanda a pirak. Sangapulo ket innem amin dagiti pagbatayan, dua a pagbatayan iti sirok ti umuna a tabla, dua a pagbatayan iti sirok ti sumaruno pay a tabla, ken dadduma pay. **31** Nangaramid ni Bezalel kadagiti balunet babaen iti kayo ti akasia-lima para kadagiti tabla nga adda iti maysa a sikigan ti tabernakulo, **32** lima a balunet para kadagiti tabla iti sabali pay a sikigan ti tabernakulo, ken lima a balunet para kadagiti tabla nga adda iti likod ti tabernakulo iti laud. **33** Inkabilna ti balunet idiay tengnga dagiti tabla, dayta ket, kagudua nga agpangato, a dumanon manipud pungto inggana pungto. **34** Kinalupkopanna dagiti tabla iti balitok. Inaramidna dagiti singsingda manipud iti balitok, a mangtenggel kadagiti balunet, ken kinalupkopanna dagiti balunet iti balitok. **35** Nangaramid ni Bezalel iti kurtina nga asul, maris-ube, ken nalabbaga a de lana, ken ti nafino a lino, a nadisenioan iti kerubim, ti aramid iti batido a trabahador. **36** Nangaramid isuna iti uppat nga adigi a kayo ti akasia para iti kurtina, ken kinalupkopanna dagitoy iti balitok. Nangaramid pay isuna iti balitok a pangikaw-itan para kadagiti adigi, ken inyaramidanna dagitoy iti uppat a pagbatayan a pirak. **37** Nangaramid isuna kadagiti maibitin para iti pagserkan ti tolda. Naaramid daytoy babaen iti panangaramat iti nafino a lino nga asul, maris-ube, nalabbaga a de lana, ti trabaho iti maysa a bumuburda. **38** Inaramidanna pay dagiti lima nga adigi nga adda kaw-itna. Kinalupkopanna iti balitok dagiti murdongda ken dagiti pagubonda. Naaramid manipud iti bronse dagiti lima a batayda.

37 Inaramid ni Bezalel ti lakasa babaen iti kayo ti akasia. Ti kaatiddogna ket dua ket kagudua a cubico; ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico ken ti kangatona ket maysa ket kagudua a cubico. **2** Kinalupkopanna daytoy iti uneg ken ruar iti puro a balitok ken inyaramidanna daytoy iti iking a balitok iti aglawlaw ti rabawna. **3** Nangaramid isuna kadagiti uppat a singsing a balitok para iti uppat a sakana, nga adda dua a singsing iti maysa a sikiganna, ken dua a singsing iti bangirna. **4** Nangaramid isuna kadagiti assiw babaen iti kayo ti akasia ken kinalupkopanna dagitoy iti balitok. **5** Inyusokna dagiti assiw kadagiti singsing nga adda iti sikigan ti lakasa, tapno maawit daytoy. **6** Nangaramid isuna iti kalub a mangipakita iti pannakakalub ti basol ti lakasa manipud iti puro a balitok. Ti kaatiddogna ket dua ket kagudua a cubico, ken ti kaakabana ket maysa ket kagudua a cubico. **7** Nangaramid ni Bezalel iti dua a kerubim manipud iti pinitpit a balitok a para kadagiti dua a pungto iti kalub a mangipakitaiti pannakakalub ti basol ti lakasa. **8** Ti maysa a kerubim ket para iti maysa a pungto iti kalub a mangipakitaiti pannakakalub ti basol ti lakasa, ken ti maysa a kerubim ket para iti sabali pay a pungto. Naaramid dagitoy a sangsangkamaysa iti kalub a mangipakitaiti pannakakalub ti basol ti lakasa. **9** Nakaukrad a pangato dagiti payyak ti kerubim ket lininonganda ti kalub a mangipakitaiti pannakakalub ti basol ti lakasa. Dagiti kerubim ket nagsinnango a nakaturong dagiti matada iti tengnga ti kalub ti lakasa. **10** Nangaramid ni Bezalel iti lamisaan manipud iti kayo ti akasia, ti kaatiddogna ket dua a cubico, ti kalawana ket maysa a cubico ken ti kangatona ket maysa ket kagudua a cubico. **11** Kinalupkopanna daytoy iti puro a balitok ken pinaikinganna ti aglawlaw ti rabawna iti puro a balitok. **12** Pinalikmutanna daytoy iti paigid a sangadakulap ti kalawana, nga addaan iti paiking iti aglawlawna a balitok para iti paigid. **13** Inyaramidanna daytoy iti uppat a singsing a balitok sana inkapet kadagiti uppat a suli, nga ayan iti uppat a sakana. **14** Naikapet dagiti singsing iti paigid a pangiyusokan kadagiti assiw, tapno maawit ti lamisaan. **15** Inaramidna dagiti assiw babaen iti kayo ti akasia ken kinalupkopanna dagitoy iti balitok, tapno maawit ti lamisaan. **16** Inaramidna dagiti banag a maiparabaw ti lamisaan-dagiti pinggan, dagiti kutsara, dagiti mallukong, ken dagiti pitser a mausar a pangibukbokan kadagiti daton. Inaramidna dagitoy manipud iti puro a balitok. **17** Inaramidna ti kandelero manipud iti pinitpit a puro a balitok. Inaramidna ti kandelero nga adda batayna ken puonna. Dagiti kopana, dagiti nakaikapetanna a nakortean iti sinan-bulong, ken dagiti sabongna ket naaramid a sangsangkamaysa iti daytoy. **18** Innem a sanga ti nakadawadaw kadagiti sikigan daytoy-nakadawadaw dagiti tallo a sanga iti maysa a sikigan, ken nakadawadaw met dagiti tallo a sanga iti bangir a sikigan ti kandelero. **19** Ti umuna a sanga ket addaan iti tallo a kopa a kasla sabong ti almendra ti pannakaaramidna, a nakortean iti sinan-bulong ti nakaikapetanna ken sinan-sabong, ken tallo a kopa a kasla sabong ti almendra ti pannakaaramidna iti sabali pay a sanga, a nakortean iti sinan-bulong ti nakaikapetanna ken sinan-sabong. Agpapada dagitoy nga innem a sanga a nakadawdaw manipud iti kandelero. **20** Iti mismo a kandelero, ti sentro a puonna ket adda iti uppat a kopa a kasla sabong ti almendra ti pannakaaramidna, a nakortean ti sinan-bulong ken sabsabong ti nakaikapetanna. **21** Adda maysa a nakortean iti sinan-bulong iti sirok ti umuna a pares dagit sanga a naaramid a sangsangkamaysa iti daytoy, ken nakortean iti sinan-bulong iti sirok ti maikadua a pares dagiti sanga-naaramid a sangsangkamaysa iti dagitoy. Kasta met nga adda naikorte a sinan-bulong iti sirok ti maikatlo a pares dagiti sanga, a naaramid a sangsangkamaysa iti daytoy. Agpapada para kadagiti innem a sanga nga agdawdawadaw iti kandelero. **22** Dagiti naikorte a sinan-bulong a nakaikapetan ken sangada ket sangsangkamaysa amin iti daytoy, maysa a napanday a pidaso ti puro a balitok. **23** Inaramid ni Bezalel ti kandelero ken ti pito a pagsilawanna, dagiti pagarsang ken dagiti pagarsangan manipud iti puro a balitok. **24** Inaramidna ti kandelero ken dagiti alikamenna

manipud iti maysa a talento ti puro a balitok. **25** Inaramid ni Bezalel ti altar ti insenso. Inaramidna daytoy manipud iti kayo ti akasia. Maysa a cubico ti kaatiddogna, ken maysa a cubico ti kaakabana. Kuadrado daytoy, ken dua a cubico ti kangatona. Naaramid dagiti kasla sarana a sangsangkamaysa iti daytoy. **26** Kinalupkopanna ti altar iti insenso iti puro a balitok-ti rabawna, kadagiti sikiganna, ken kadagiti kasla sarana. Nangaramid pay isuna iti ikingna a balitok para iti daytoy. **27** Nangaramid isuna iti dua a balitok a singsing a maikapet iti sirok ti ikingna iti nagsinnumbangir a sikiganna. Dagiti singsing ti mangtengngel kadagiti assiw a pangawit ti altar. **28** Inaramidna dagiti assiw manipud iti kayo ti akasia, ken kinalupkopanna dagitoy iti balitok. **29** Inaramidna ti nasagradoan a pangkonsagrar a lana ken ti puro a bangbanglo nga insenso, trabaho ti maysa nga umaaramid iti bangbanglo.

38 Inaramid ni Bezalel ti altar a kayo ti akasia para kadagiti daton a mapuoran. Lima a cubico ti kaatiddogna ken lima a cubico ti kalawana—maysa a kuadrado—ken tallo a cubico ti kangatona. **2** Sinilpoanna dagiti uppat a sulina iti nasukog a kas kadagiti sara ti bulog a baka. Naaramid dagiti sara a sangsangkamaysa iti altar ken kinalupkopanna dagitoy iti bronse. **3** Inaramidna amin dagiti alikamen para iti altar— dagiti banga para kadagiti dapu, dagiti pala, dagiti palanggana, dagiti salukay iti karne ken pagikkan kadagiti beggang. Inaramidna amin daytoy nga alikamen babaen iti bronse. **4** Inaramidna ti barandilias para iti altar, nagkikinnamang a bronse a maikabil manipud sirok ti pasamano nga agpababa a dumanon iti tengnga. **5** Nangaramid isuna iti uppat a singsing para iti uppat a suli iti bronse a barandillas, a pakaiyusokan dagiti assiw. **6** Nangaramid ni Bezalel kadagiti assiw a kayo ti akasia ken kinalupkopanna dagitoy iti bronse. **7** Inyusokna dagiti assiw kadagiti singsing nga adda kadagiti sikigan ti altar, tapno maawit daytoy. Inaramidna ti altar nga awan nagyan ti unegna manipud iti napuskol a tabla. **8** Inaramid ni Bezalel ti dakkel a palanggana a bronse nga adda pakaiparabawanna a bronse. Inaramidna ti palanggana manipud kadagiti sarming a kukua dagiti babbai nga agserserbi idiay pagserkan ti sagrado a tolda. **9** Inaramidna pay ti paraangan. Dagiti naibitin iti abagatan a paset iti paraangan ket naaramid iti kasayaatan a lino, a sangagasut a cubico ti kaatiddogna. **10** Dagiti naibitin ket addaan iti duapulo a poste nga addaan iti duapulo a bronse a batayna. Adda dagiti kaw-it a naikapet kadagiti poste ken kasta met kadagiti pagubon a pirak. **11** Kasta met iti akin-amianan, adda dagiti nakabitin a sangagasut a cubico ti kaatiddogda nga addaan iti duapulo a poste, duapulo a bronse a batayda, dagiti kaw-it a naikapet kadagiti poste ken dagiti pagubon a pirak. **12** Dagiti naibitin iti akin-laud ket limapulo a cubico ti kaatiddogda, nga addaan iti sangapulo a postena ken pagbatayan. Dagiti kaw-it ken dagiti pagubon dagiti poste ket pirak. **13** Ti akin-daya a paraangan ket limapulo a cubico met iti kaatiddogna. **14** Dagiti naibitin iti maysa a paset iti pagserkan ket sangapulo ket lima a cubico ti kaatiddogda. Addaanda iti tallo a poste nga addaan iti tallo a pagbatayan. **15** Iti sabali a paset iti pagserkan ti paraangan ket adda pay ti naibitin a sangapulo ket lima a cubico ti kaatiddogda, nga addaan iti tallo a poste ken iti tallo a pagbatayan. **16** Amin dagiti nakabitin iti aglawlaw ti paraangan ket naaramid iti kasayaatan a lino. **17** Dagiti pagbatayan para kadagiti poste ket naaramid manipud iti bronse. Dagiti kaw-it ken pagubon para kadagiti poste ket naaramid manipud iti pirak, ken dagiti naikalupkop kadagiti tuktok dagiti poste ket naaramid pay babaen iti pirak. Amin dagiti poste ti paraangan ket nakalupkopan iti pirak. **18** Ti kurtina iti ruangan ti paraangan ket duapulo a cubico ti kaatidogna. Ti kurtina ket naaramid kadagiti asul, maris ube ken nalabaga a lino, tinali a kasayaatan a lino ken duapulo a cubico ti kaatiddogna. Duapulo a cubico ti kaakabana ken lima a cubico ti kangatona, a kasla kadagiti kurtina iti paraangan. **19** Addaan daytoy kadagiti uppat a batay a bronse ken kadagiti kaw-it a naaramid babaen iti pirak. Dagiti nakakalupkop kadagiti tuktokda ken dagiti pagubonda ket naaramid babaen iti pirak. **20** Amin dagiti pasok ti tolda para iti tabernakulo ken paraangan ket naaramid iti bronse. **21** Daytoy ti listaan ti tabernakulo, ti tabernakulo iti sangapulo a bilin, naala daytoy a kas panangsurot kadagiti bilin ni Moises. Trabaho daytoy dagiti Levita babaen ti panangimaton ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi. **22** Ni Bezalel, ti anak a lalaki ni Uri nga anak a lalaki ni Hur, manipud iti tribu ti Juda, inaramidna amin a banbanag nga imbilin ni Yahweh kenni Moises. **23** Ni Oholiab nga anak a lalaki ni Ahisamac manipud iti tribu ti Dan ket kaddua ni Bezalel a nagtrabaho a kas kumikitikit, a kas batido a trabahador, ken kas bumuborda iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken napino a lino. **24** Amin a balitok a nausar para iti trabaho, iti amin a trabaho a mainaig iti nasantoan a disso—ti balitok manipud iti pannakaidatag ti daton— ket duapulo ket siam a talento ken 730 a siklo, narukod babaen iti naituyang a pagtimbangan iti siklo ti santuario. **25** Ti pirak nga inted dagiti tattao ket agdagsen iti sangagasut a talento ken 1, 775 a siklo, segun iti naituyang a pagtimbangan iti siklo ti santuario, **26** wenno maysa a beka kada tao, a kagudua ti maysa a siklo, narukod segun iti pagtimbangan iti siklo ti santuario. Daytoy a bilang ket naibasar iti tunggal tao a naibilang iti sensus, dagiti agtawen iti duapulo nga agpangato—603, 550 amin a lallaki. **27** Sangagasut a talento iti pirak ti naaramid para kadagiti batay iti nasantoan a disso ken batay dagiti kurtina: iti sangagasut a batay, maysa a talento para iti tunggal batay. **28** Inaramid ni Bezalel dagiti nabati a 1, 775 a siklo iti pirak a kaw-it para kadagiti poste, panangkalupkop kadagiti tuktok ti poste, ken naaramid a pagubon para kadagitoy. **29** Ti bronse manipud kadagiti daton ket agdagsen iti pitopulo a talento ken 2, 400 a siklo. **30** Inaramidna babaen kadagitoy dagiti batay para iti pagserkan nga agturong iti sagrado a tolda, ti bronse nga altar, ti bronse a barandiliasna, amin dagiti alikamen a para iti altar, **31** dagiti batay para iti paraangan, dagiti batay iti pagserkan ti paraangan, amin dagiti pasok ti tolda a para iti tabernakulo ken amin dagiti pasok ti tolda a para iti paraangan.

39 Babaen iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana ket nangaramidda iti kasayaatan ti pannakaabelna a pagan-anay para iti panagserbi iti nasantoan a disso. Inaramidda ti pagan-anay ni Aaron para iti nasantoan a disso, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **2** Inaramid ni Bezalel ti efod iti balitok, iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken iti tinali a napino a lino. **3** Nangpitpida kadagiti pidaso iti balitok ket rinagasda a pinagbalin a kasla kaingpis ti sinulid tapno mainayon dagitoy kadagiti asul, maris ube

ken nalabbaga a de lana, ken iti napino a lino, ti aramid iti maysa a batido a trabahador. **4** Nangaramidda kadagiti terante para iti efod, a naikapet iti dua nga akinngato a sulina. **5** Ti napintas ti pannakaabelna a barikes ket kasla met laeng iti efod; naaramid daytoy a sangsangkamaysa a karaman ti efod, naaramid iti tinali a napino a lino a balitok, asul, maris ube ken nalabbaga, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **6** Tinabasda dagiti onyx a bato sada impabugas iti balitok a pagsaadanna, naisaad nga addaan naikitikit a kas pangselio, ken naikitikit dagiti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel. **7** Inkabil ni Bezalel dagitoy iti terante ti efod, a kas batbato a mangipalagip kenni Yahweh kadagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **8** Inaramidna ti pektoral, ti aramid ti maysa a batido a trabahador, naaramid a kas iti efod. Inaramidna daytoy manipud iti balitok, iti asul, maris ube ken nalabbaga a de lana, ken napino a lino. **9** Kuadrado daytoy. Inkulpida ti pektoral iti namindua. Maysa a dangan ti kaatiddogna ken maysa a dangan ti kalawana. **10** Nangaramidda iti daytoy iti uppat nga intar dagiti napapateg a bato. Ti umuna nga intar ket addaan iti maysa a rubi, maysa a topasio ken maysa a granate. **11** Ti maikadua nga intar ket addaan iti maysa nga esmeralda, maysa a safiro ken maysa a diamante. **12** Ti maikatlo nga intar ket addaan iti maysa a jasinto, maysa nga agata ken maysa nga amatista. **13** Ti maikapat nga intar ket addaan iti maysa a berrilio, maysa nga onyx ken maysa a jaspe. Naimontar dagiti bato kadagiti balitok a pagsaadan. **14** Naiyurnos dagiti bato babaen kadagiti nagan dagiti sangapulo ket dua nga annak a lallaki ni Israel, babaen iti panagsisinnaruno ti nagan. Maipada dagitoy kadagiti naikitikit iti singsing a pangselio, itaktakder ti tunggal nagan ti maysa kadagiti sangapulo ket dua a tribu. **15** Iti pektoral nangaramidda iti kawar a kasla tali, a nasallapid a puro a balitok. **16** Nangaramidda iti dua a balitok a pagimontaran ken dua a balitok a singsing, ket inkapetda dagiti dua a singsing iti dua a suli ti pektoral. **17** Inkabilda dagiti dua a nasallapid a kawar a balitok iti dua a singsing kadagiti suli ti pektoral. **18** Inkapetda dagiti sabali a dua a murdong ti nasallapid a kawar iti dua a pagimontaran. Inkapetda dagitoy iti terante ti efod iti sangoananna. **19** Nangaramidda iti dua a singsing a balitok ken inkapetda dagitoy iti dua a sabali pay a suli ti pektoral, iti akinbaba nga igid ti akin-uneg a gayadanna. **20** Nangaramidda pay iti dua a balitok a singsing ken inkapetda dagitoy iti akinbaba iti dua a terante iti sangoanan ti efod, nga asideg iti nagdaitan iti ngatoen ti nasayaat ti pannakaabelna a barikes ti efod. **21** Inggalotda ti pektoral babaen kadagiti singsingna kadagiti singsing ti efod iti asul a tali, tapno mabalin a maikapet daytoy iti ngatoen laeng ti nasayaat ti pannakaabelna a barikes ti efod. Daytoy ket tapno ti pektoral ket saan a maikkat manipud iti efod. Naaramid daytoy a kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **22** Inaramid ni Bezalel ti kagay ti efod a pasig a maris ube a lupot, ti aramid iti maysa nga umaabel. **23** Addaan daytoy iti pangiyusokan ti ulo iti tengngana. Naabel ti igid ti pangiyusokan tapno saan a mapigis. **24** Iti gayadan, nangaramidda kadagiti sinan granada babaen iti asul, maris ube ken nalabbaga a sinulid, ken iti napino a lino. **25** Nangaramidda kadagiti kampanilia a puro a balitok, ken inkabilda dagiti kampanilia iti nagbaetan dagiti sinan-granada iti amin nga aglawlaw ti gayadan ti kagay, iti nagbaetan dagiti sinan-granada— **26** maysa a kampanilia ken maysa a sinan-granada, maysa a kampanilia ken maysa a sinan-granada—iti igid ti kagay tapno makapagserbi ni Aaron. Daytoy ket kas iti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **27** Inaramidda dagiti tunika manipud iti napino a lino para kenni Aaron ken para kadagiti annakna a lallaki. **28** Inaramidda ti turban manipud iti napino a lino, ti naarkusan a baredbed ti ulo manipud iti napino a lino, ti akin-uneg a pagan-anay manipud iti napino a lino, **29** ken ti barikes iti napino a lino ken asul, maris ube, ken nalabbaga a sinulid, ti aramid ti maysa a bumuborda. Daytoy ket kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **30** Inaramidda ti insignia ti nasantoan a korona iti puro a balitok; inkitikitda iti daytoy, kasla iti naikitikit iti singsing nga adda timbrena, NAIDATON KENNI YAHWEH. **31** Inkapetda iti turban ti maysa nga asul a tali iti rabaw ti turban. Daytoy ket kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **32** Isu a ti trabaho iti tabernakulo, nga isu ti sagrado a tolda ket nalpas. Inaramid dagiti Israelita dagiti amin a banag. Sinurotda dagiti amin a bilin nga inted ni Yahweh kenni Moises. **33** Impanda ti tabernakulo kenni Moises—ti tolda ken amin dagiti alikamenna, dagiti pagsab-itanna, dagiti tabla, dagiti balunet, dagiti poste, ken dagiti batay; **34** ti pangabbong a lalat ti kalakian a karnero a namarisan iti nalabbaga, ti pangabbong a lalat ti dugong ken dagiti kurtina a panglinged **35** iti lakasa ti tulag, kasta met dagiti assiw ken ti kalub a mangipakita iti pannakakalub iti basol. **36** Impanda ti lamisaan, dagiti amin nga alikamenna, ken ti tinapay iti presensia; **37** ti kandelero a puro a balitok ken dagiti pagsilawanna a nakaintar, agraman dagiti alikamenna ken ti lana para kadagiti pagsilawan; **38** ti altar a balitok, ti pangpulot a lana ken ti nabanglo nga insenso; ti maibitin para iti pagserkan ti tabernakulo; **39** ti bronse nga altar agraman dagiti barandiliasna a bronse, dagiti assiwna ken dagiti alikamenna, ken ti dakkel a palanggana agraman ti batayna. **40** Impanda dagiti maibitin para iti paraangan ken dagiti poste ken dagiti batayna, ken ti kurtina para iti pagserkan ti paraangan; dagiti talina ken dagiti pasok ti tolda; ken dagiti amin nga alikamen para iti panagserbi iti tabernakulo, ti sagrado a tolda. **41** Impanda dagiti nasayaat a naabel a pagan-anay para iti panagserbi iti nasantoan a disso, dagiti nasantoan a pagan-anay ni Aaron a padi ken dagiti annakna a lallaki, tapno makapagserbida a kas papadi. **42** Inaramid ngarud dagiti Israelita ti amin a trabaho kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **43** Sinukimat ni Moises ti amin a trabaho, ket, adtoy, naaramidda daytoy. Kas imbilin ni Yahweh, iti dayta a wagas ket naaramidda daytoy. Kalpasanna, binendisionan ida ni Moises.

40 Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises. **2** "Iti umuna nga aldaw ti umuna a bulan ti baro a tawen, masapul nga ibangonmo ti tabernakulo, ti sagrado a tolda. **3** Masapul nga ikabilmo ti lakasa ti tulag iti daytoy, ken masapul a lingedam ti lakasa iti kurtina. **4** Masapul nga ipanmo ti lamisaan ken iyurnosmo dagiti banag a karaman iti daytoy. Ken masapul nga iyunegmo ti kandelero ket iyurnosmo dagiti pagsilawanna. **5** Masapul nga ikabilmo ti balitok nga altar ti insenso iti sango ti lakasa ti tulag, ken masapul nga ibitinmo ti kurtina iti pagserkan ti tabernakulo. **6** Masapul nga ikabilmo ti altar para kadagiti daton a mapuoran idiay sangoanan iti pagserkan ti tabernakulo, ti sagrado a tolda. **7** Masapul nga ikabilmo ti dakkel a palanggana

iti nagbaetan ti sagrado a tolda ken ti altar, ken masapul a kargaam iti danum daytoy. **8** Masapul nga isimpam ti paraangan iti aglawlawna daytoy, ken masapul nga ibitinmo ti kurtina iti pagserkan ti paraangan. **9** Masapul nga alaem ti lana a pangpulot ket konsagraram ti tabernakulo ken amin a banag nga adda iti daytoy. Masapul nga idatonmo daytoy ken dagiti amin nga alikamenna kaniak, ket agbalinto a nasantoan daytoy. **10** Masapul konsagraram ti altar para kadagiti daton a mapuoran ken amin dagiti alikamenna. Masapul nga idatonmo ti altar kaniak, ket naan-anayto ti pannakaidatonna kaniak. **11** Masapul a konsagraram ti bronse a palanggana ken ti batayna ken idatonmo dagitoy kaniak. **12** Masapul nga ipanmonto ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti pagserkan ti sagrado a tolda, ken masapul a buggoam ida iti danum. **13** Masapul a kawesam ni Aaron kadagiti pagan-anay a naidaton kaniak, pulotam ken idatonmo isuna kaniak tapno agserbi isuna a kas padik. **14** Masapul nga ipanmonto dagiti annakna a lallaki ket kawesam ida kadagiti kagay. **15** Masapul a pulotam ida kas iti panangpulotmo iti amada tapno makapagserbida kaniak a kas papadi. Ti pannakapulotda ket isu ti mamagbalin kadakuada iti agnanayon a kinapadida iti amin a kaputotan dagiti tattaoda." **16** Daytoy ti inaramid ni Moises; tinungpalna amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana. Inaramidna amin dagitoy a banbanag. **17** Isu a naibangon ti tabernakulo iti umuna nga aldaw ti umuna a bulan iti maikadua a tawen. **18** Imbangon ni Moises ti tabernakulo, inkabilna dagiti batay iti pagsaadanna, insimpana dagiti bastidorna ken inkapetna dagiti balunet ken impatakderna dagiti postena. **19** Inyukradna ti abbong iti rabaw ti tabernakulo ken inkabilna ti kasla tolda a pannakakalob ti rabaw daytoy, kas imbilin ni Yaweh kenkuana. **20** Innalana ti sangapulo a bilin ket inkabilna dagitoy iti Lakasa. Inkabilna pay dagiti assiw iti Lakasa. Ken inkabilna iti daytoy ti kalub a mangipakita iti pannakakalub iti basol. **21** Inyapanna ti Lakasa iti tabernakulo. Insimpana ti kurtina para iti daytoy a manglinged iti Lakasa ti Tulag, kas imbillin ni Yahweh kenkuana. **22** Inkabilna ti lamisaan iti uneg ti sagrado a tolda, iti akin-amianan a paset ti tabernakulo, iti ruar ti kurtina. **23** Inyurnosna ti tinapay iti rabaw ti lamisaan iti sangoanan ni Yahweh, kas imbilin ni Yaweh kenkuana. **24** Inkabilna ti kandelero iti uneg ti sagrado a tolda, a naibatog iti lamisaan, iti akin-abagatan a paset ti tabernakulo. **25** Sinindianna dagiti pagsilawan iti sangoanan ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **26** Inkabilna ti balitok nga altar iti uneg ti sagrado a tolda iti sangoanan ti kurtina. **27** Nangpuor isuna iti nabanglo nga insenso iti rabaw daytoy, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **28** Imbitinna ti kurtina iti pagserkan ti tabernakulo. **29** Inkabilna ti altar para iti daton a mapuoran iti pagserkan ti tabernakulo, ti sagrado a tolda. Nangidaton isuna iti rabaw daytoy ti daton a mapuoran ken ti bukbukel a daton, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **30** Inkabilna ti palanggana iti nagbaetan ti sagrado a tolda ken ti altar ket kinargaanna daytoy iti danum a pagbuggoan. **31** Bugbuguan ni Moises, Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti ima ken sakada iti palanggana **32** tunggal mapanda iti sagrado a tolda ken tunggal sumagpatda iti altar. Buggoanda dagiti bagbagida, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **33** Insimpa ni Moises ti paraangan iti aglawlaw ti tabernakulo ken ti altar. Insimpana ti kurtina idiay pagserkan ti paraangan. Iti kastoy a wagas, nalpas ni Moises ti trabaho. **34** Ket inabbongan ti ulep ti sagrado a tolda, ken napno iti dayag ni Yahweh ti tabernakulo. **35** Saan a makastrek ni Moises iti sagrado a tolda gapu ta nagtalinaed ti ulep iti daytoy, ken gapu ta napno iti dayag ni Yahweh ti tabernakulo. **36** Tunggal agpangato ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo, agrubbuat dagiti Israelita iti panagdaliasatda. **37** Ngem no saan nga agpangato ti ulep manipud iti tabernakulo, ket saan nga agdaliasat dagiti tattao. Agtalinaedda agingga iti aldaw nga agpangato daytoy. **38** Ta ti ulep ni Yahweh ket adda iti ngatoen ti tabernakulo iti aldaw, ken ti apuyna ket adda iti ngatoen daytoy iti rabii, a makita amin dagiti Israelita bayat ti panagdaliasatda.

Levitico

1 Immawag ni Yahweh kenni Moises ken nakisarita
isuna kenkuana manipud iti tabernakulo, kinunana, **2**
"Makisaritaka kadagiti Israelita ken ibagam kadakuada, 'No
ti siasinoman a tao kadakayo ket mangiyeg iti daton kenni
Yahweh, iyegyo ti maysa kadagiti tarakenyo a kas datonyo,
manipud man daytoy iti pangen wenno iti arban. **3** No ti
datonna ket daton a maipuor amin manipud iti pangen,
masapul a mangidaton isuna iti kalakian nga awan ti mulitna.
Masapul nga idatonna daytoy iti pagserkan ti tabernakulo,
tapno maawat daytoy iti sangoanan ni Yahweh. **4** Masapul
nga ipatayna ti imana iti ulo ti daton a maipuor amin ket
maawatto daytoy iti biangna a kas daton a mangabbong
kadagiti basbasolna. **5** Kalpasanna, masapul a patayenna ti
bulog a baka iti sangoanan ni Yahweh. Idatag dagiti padi
nga annak ni Aaron ti dara ken ibuyatda daytoy iti altar nga
adda iti pagserkan iti tabernakulo. **6** Kalpasanna, masapul a
lalatanna ti daton a maipuor amin ken rangrangkayenna
daytoy iti pidapidaso. **7** Kalpasanna, mangpasged dagiti
annak ni Aaron a padi iti rabaw ti altar ken sungrudanda
tapno agapuy. **8** Ikabil dagiti padi nga annak ni Aaron
dagiti paset ti daton a bulog a baka, ti ulo ken ti taba nga
agsasaruno iti rabaw ti sumsumged a kayo nga adda iti
altar. **9** Ngem dagiti lalaem ken dagiti saka, masapul a
buguanna iti danum. Kalpasanna, ipuor ti padi dagiti amin a
banbanag iti rabaw ti altar a kas daton a maipuor amin.
Mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom a para
kaniak; datonto daytoy a maipuor a para kaniak. **10** No ti
idatonna para iti daton a maipuor amin ket manipud iti arban,
maysa kadagiti karnero wenno maysa kadagiti kalding,
masapul a mangidaton isuna iti kalakian nga awan mulitna.
11 Masapul a patayenna daytoy iti amianan a sikigan ti
altar iti sangoanan ni Yahweh. Ibuyat dagiti padi nga annak
ni Aaron ti dara kadagiti sikigan ti altar. **12** Ket masapul
a rangrangkayenna daytoy iti pidapidaso, agraman ti ulo
ken ti taba, ken iparabaw ti padi dagitoy nga agsasaruno
iti sumsumged a kayo nga adda iti altar, **13** ngem dagiti
lalaem ken dagiti saka, masapul a bugguanna iti danum.
Kalpasanna, idaton ti padi ti sibubukel ken ipuorna daytoy
iti rabaw ti altar. Daytoy ket daton a maipuor amin, ken
mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni
Yahweh; daytoy ket daton a maipuor a para kenkuana.
14 No ti idatonna kenni Yahweh ket billit para iti daton
a maipuor amin, masapul ngarud a mangiyeg isuna iti
kalapati wenno sibong a pagaw a kas datonna. **15** Masapul
nga ipan ti padi daytoy iti altar, tiritirenna sana pulsoten ti
ulona ken ipuorna iti rabaw ti altar. Kalpasanna, masapul
a maipaaruyot ti darana iti sikigan ti altar. **16** Masapul
nga ikkatenna ti kinarakaranna ken dagiti nagyanna ken
ibellengna daytoy iti abay ti altar iti akin daya a sikigan, iti
disso a pakaikabilan iti dapu. **17** Masapul a pisangenna
daytoy iti payakna, ngem masapul a saanna a bingayen
daytoy iti dua a paset. Kalpasanna, ipuor ti padi daytoy iti
rabaw ti altar, iti sumsumged a kayo. Daytoy ket daton a
maipuor amin, ken mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom
para kenni Yahweh; daytoy ket daton a maipuor a para
kenkuana.

2 No mangiyeg ti siasinoman iti daton a bukbukel kenni
Yahweh, ti idatonna ket masapul a napino nga arina,
ken bukbukanna daytoy iti lana ken ikkanna iti insenso. **2**
Masapul nga ipanna ti daton kadagiti padi nga annak ni
Aaron, ken sadiay, mangrakem ti padi iti napino nga arina
nga addaan iti lana ken insenso. Ket puoran ti padi ti daton
iti rabaw ti altar kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti
kinaimbag ni Yahweh. Mangparnuay daytoy iti nabanglo nga
ayamuom para kenni Yahweh; daytoy ket daton a maipuor a
para kenkuana. **3** Aniaman a matda iti daton a bukbukel ket
kukua ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Naan-anay a
naidaton daytoy kenni Yahweh manipud kadagiti daton a
maipuor a para kenni Yahweh. **4** No mangidatonkayo iti
daton a bukbukel nga awan ti lebadurana a nailuto iti pugon,
masapul a nalukneng a tinapay daytoy a naaramid iti napino
nga arina a nalaokan iti lana, wenno natangken a tinapay nga
awan ti lebadurana, a napuligadan iti lana. **5** No ti datonyo a
bukbukel ket nailuto iti paryok, masapul a naaramid daytoy iti
napino nga arina nga awan ti lebadurana a nalaokan iti lana.
6 Masapul a pisipisienyo daytoy iti babassit ken bukbukanyo
iti lana. Daytoy ket daton a bukbukel. **7** No ti datonyo
a bukbukel ket nailuto iti paryok, masapul a naaramid
daytoy iti napino nga arina ken lana. **8** Masapul nga ipanyo
kenni Yahweh ti daton a bukbukel a naaramid kadagitoy a
banbanag, ken maidatagto daytoy iti padi a mangipan iti altar.
9 Kalpasanna, mangala ti padi kadagiti daton a bukbukel
kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinaimbag ni
Yahweh, ken puoranna daytoy iti rabaw ti altar. Daytoy
ket daton a maipuor a para kenkuana, ken mangparnuay
daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **10** Ti
matda manipud iti daton a bukbukel ket kukua ni Aaron ken
dagiti annakna a lallaki. Naan-anay a naidaton daytoy kenni
Yahweh manipud kadagiti daton a maipuor a para kenni
Yahweh. **11** Masapul nga awan ti idatonyo kenni Yahweh
a daton a bukbukel a naaramid iti lebadura, ta masapul a
saankayo a mangpuor iti lebadura, wenno aniaman a diro a
kas daton a maipuor a para kenni Yahweh. **12** Idatonyo
dagitoy kenni Yahweh a kas daton dagiti umuna a bunga,
ngem saanda a mausar a mangparnuay iti nabanglo nga
ayamuom iti altar. **13** Masapul a laokanyo iti asin dagiti
tunggal datonyo a bukbukel. Masapul a saanyo nga itulok
a ti asin ti katulagan iti Diosyo ket mapukaw manipud iti
datonyo a bukbukel. Iti amin kadagiti datonyo masapul a
mangidatonkayo iti asin. **14** No mangidatonkayo iti bukbukel
iti umuna a bunga kenni Yahweh, mangidatonkayo iti kaap-
apit a bukbukel a naikirog ken nabayo. **15** Kalpasanna,
masapul nga ikkanyo daytoy iti lana ken insenso. Daytoy
ket daton a bukbukel. **16** Ket mangpuor ti padi iti paset iti
nabayo a bukbukel ken lana ken insenso kas siyayaman
isuna a mangpanpanunot iti kinaimbag ni Yahweh. Daytoy
ket daton a maipuor a para kenni Yawheh.

3 No mangidatag ti siasinoman iti ayup a kas daton a para
iti panagkakadua manipud kadagiti pangen, kalakian
man wenno kabaian, masapul a mangidaton isuna ti ayup
nga awan ti mulitna iti sangoanan ni Yahweh. **2** Ipatayna ti
imana iti ulo ti datonna ken patayenna daytoy iti ruangan ti
tabernakulo. Kalpasanna, iwarsi dagiti padi nga annak ni
Aaron ti darana kadagiti sikigan iti altar. **3** Idaton ti tao ti
daton para iti panagkakadua babaen iti apuy kenni Yahweh.
Ti taba a nangbalkot wenno naisilpo kadagiti lalaem, **4**

ken dagiti dua a bekkel ken ti taba a kimpet kadagiti lumo, ken ti kasayaatan a paset ti dalem, ken dagiti bekkel—ikkatenna amin dagitoy. **5** Puoran dagiti annak a lallaki ni Aaron dagitoy iti rabaw ti altar agraman dagiti daton a maipuor amin nga adda kadagiti sumsumged a kayo. Mangparnuay daytoy iti nabanglo nga ayamuom a para kenni Yahweh; daton daytoy a maipuor para kenkuana. **6** No ti daton ti tao para iti daton a panakikadua kenni Yahweh ket manipud kadagiti arban; kalakian wenno kabaian, masapul a mangidaton isuna iti daton nga awan ti mulitna. **7** No urbon a karnero ti idatonna, ket masapul nga idatonna daytoy iti sangngoanan ni Yahweh. **8** Ipatayna ti imana iti ulo ti datonna ket patayenna daytoy iti sangoanan ti tabernakulo. Kalpasanna, iwarsi dagiti annak a lallaki ni Aaron dagiti darana kadagiti sikigan ti altar. **9** Idaton ti tao dagiti daton para iti panagkakadua a kas daton a maipuor para kenni Yahweh. Ti taba, ti entero a nataba nga ipus a naputed iti asideg iti duri, ken ti taba a nangbalkot kadagiti lalaem ken amin dagiti taba nga asideg kadagiti lalaem, **10** ken dagiti dua a bekkel ken dagiti kimpet a taba nga adda kadagitoy nga adda iti lumo ken ti kasasayaatan a paset ti dalem, ken dagiti bekkel-ikatenna amin dagitoy. **11** Ket puoran ti padi amin dagitoy iti rabaw ti altar a kas taraon a daton a maipuor para kenni Yahweh. **12** Ket no kalding ti idaton ti tao, ket masapul nga idatonna daytoy iti sangoanan ni Yahweh. **13** Masapul nga ipatayna ti imana iti ulo ti kalding ket patayenna iti sangoanan ti tabernakulo. Kalpasanna, iwarsi dagiti annak a lallaki ni Aaron dagiti darana kadagiti sikigan ti altar. **14** Idaton ti tao ti datonna a maipuor para kenni Yahweh. Ikkatenna ti taba a nangbalkot kadagiti lalaem ken amin a taba nga adda iti asideg dagiti lalaem. **15** Ikkatenna pay dagiti dua a bekkel ken ti kimpet a taba nga adda kadagiti lumo ken ti kasayaatan a paset ti dalem ken dagiti bekkel. **16** Puoran amin ti padi dagita iti rabaw ti altar a kas taraon a daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom. Amin a taba ket kukua ni Yahweh. **17** Agnanayon daytoy a linteg kadagiti amin a henerasion dagiti tattaom iti amin a lugar a pagnaedanyo, a masapul a saankayo a mangan iti taba wenno dara.'"

4 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **2** "Ibagam kadagiti tattao ti Israel, 'No agbasol ti siasinoman a saanna nga inggagara, a nangaramid iti aniaman kadagiti banbanag nga imbilin ni Yahweh a saana rumbeng nga aramiden, ken no nangaramid isuna ti aniaman a maiparit, masapul a maaramid dagiti sumaganad. **3** No ti kangatoan a padi ti nagbasol ket mangiyeg iti biddut kadagiti tattao, ket bay-anyo isuna a mangidaton iti maysa a bumaro a baka nga awan mulitna kenni Yahweh a kas daton gapu iti basol a naaramidna. **4** Masapul nga ipanna ti bumaro a baka iti pagserkan ti tabernakulo iti sangoanan ni Yahweh, ipatayna ti imana iti ulo ti bumaro a baka, sana patayenna iti sangoanan ni Yahweh. **5** Mangala ti napulotan a padi iti dara ti bumaro a baka ket ipanna daytoy iti tabernakulo. **6** Isawsaw ti padi ti ramayna iti dara ket iwarsina iti maminpito a daras iti sangoanan ti kurtina ti kasasantoan a lugar, iti sangoanan ni Yahweh. **7** Ket mangikabil ti padi iti dara kadagiti sinan-sara ti altar iti nabanglo nga insenso iti sangoanan ni Yahweh, nga adda iti tabernakulo, ken ibuyatna amin a natda a dara ti bumaro a baka iti sakaanan ti altar para kadagiti daton a maipuor amin, nga adda iti pagserkan ti tabernakulo. **8** Putdenna amin a taba ti baka a daton a gapu iti basol, ti taba a nangbalkot kadagiti lalaem, amin a taba a nakakapet kadagiti lalaem, **9** dagiti dua a bekkel ken ti nakakapet a taba kadagitoy, nga adda kadagiti lumo, ken ti kasayaatan a paset ti dalem, agraman dagiti bekkel—putdenna amin dagitoy. **10** Putdenna amin dagitoy, a kas iti panangputedna manipud iti bumaro a baka a daton a pakikappia. Kalpasanna, puoran ti padi dagitoy a paset iti rabaw ti altar para kadagiti daton a maipuor amin. **11** Ti lalat ti bumaro a baka ken dagiti dadduma pay a nabati a karne, agraman ti ulona, dagiti luppona, dagiti lalaem, ti rugitna, **12** ken amin a natda a paset ti bumaro a baka—awitenna amin dagitoy a paset iti ruar ti kampo iti lugar a dinalusanda para kaniak, ti pangibukbukbokanda kadagiti dapo; puoranda dagitoy a paset idiay iti kayo. Masapul a puoranda dagitoy a paset idiay pangibukbbukokanda kadagiti dapo. **13** No nagbasol ti sangkagimongan ti Israel a saanda nga inggagara, ken saan nga ammo ti sangkagimongan a nakabasolda ken nakaaramidda iti aniaman kadagiti banbanag nga imbilin ni Yahweh a saan koma a maaramid, ken no nagbiddutda, **14** ket, no maduktalan ti basol a naaramidda, masapul a mangidaton ti bumaro a baka ti sangkagimongan para iti daton a gapu iti basol ken ipanda daytoy iti sangoanan ti tabernakulo. **15** Ipatay dagiti panglakayen ti sangkagimongan dagiti imada iti ulo ti bumaro a baka iti sangoanan ni Yahweh, ket patayenda ti baka iti sangoanan ni Yahweh. **16** Ti napulotan a padi ket mangala iti dara ti bumaro a baka iti tabernakulo, **17** ket isawsaw ti padi ti ramayna iti dara ket iwarsina daytoy ti maminpito a daras iti sangoanan ti kurtina, iti sangoanan ni Yahweh. **18** Mangikabil isuna iti dara iti sinan-sara ti altar iti sangoanan ni Yahweh, nga adda iti tabernakulo, ket ibuyatna amin a dara iti sakaanan ti altar a para kadagiti daton a maipuor amin, nga adda iti pagserkan ti tabernakulo. **19** Putdenna amin a taba manipud iti daytoy ken puoranna daytoy iti rabaw ti altar. **20** Dayta ti masapul nga aramidenna iti bumaro a baka. Kas iti inaramidna iti bumaro a baka a daton gapu iti basol, kasta met ti aramidenna iti daytoy a bumaro a baka, ket agaramid ti padi iti pangabbong para kadagiti tattao, ket mapakawandanto. **21** Ipanna ti bumaro a baka iti ruar ti kampo ket puoranna daytoy a kas iti panangpuorna iti immuna a bumaro a baka. Daytoy ti daton a gapu iti basol para iti sangkagimongan. **22** No agbasol ti maysa a mangiturturay a saanna nga inggagara, a nangaramid ti maysa kadagiti banbannag nga imbilin ni Yahweh a Diosna a saan rumbeng a maaramid, ken no nagbiddut isuna, **23** ket, no maamirisna ti naaramidna a basol, masapul a mangiyeg isuna iti maysa a kalakian a kalding nga awan ti mulitna para iti datonna. **24** Ipatayna ti imana iti ulo ti kalding sana patayenna daytoy iti lugar a pangpatpatayanda iti daton a maipuor amin iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket daton a gapu iti basol. **25** Alaen ti padi ti dara ti daton a gapu iti basol babaen kadagiti ramayna ket ikabilna daytoy kadagiti sinan-sara ti altar a para kadagiti daton a maipuor amin, ket ibuyatna ti dara daytoy iti sakaanan ti altar ti daton a maipuor amin. **26** Puoranna amin a taba iti rabaw ti altar, a kas iti taba dagiti daton a pakikappia. Agaramid ti padi iti pangabbong para ti mangiturturay maipapan iti basolna, ket mapakawanto ti mangiturturay. **27** No maysa kadagiti kadawyan a tao ti nagbasol a saanna nga inggagara, a

nangaramid iti aniaman kadagiti banbannag nga imbilin ni Yahweh a saan nga aramiden, ket no nagbiddut isuna, **28** ket no maamirisna ti naaaramidna a basol, masapul a mangala isuna ti maysa a kalding para iti datonna, maysa a kabaian a kalding nga awan mulitna, para iti basol a naaramidna. **29** Ipatayna ti imana iti ulo ti daton a gapu iti basol ket patayenna daytoy iti lugar ti daton a maipuor amin. **30** Mangala ti padi iti dara babaen ti ramayna ket ikabilna daytoy kadagiti sinan-sara ti altar para kadagiti daton a maipuor amin. Ibuyatna amin a natda a dara iti sakaanan ti altar. **31** Putdenna amin a taba, a kas iti pannakaputed dagiti taba kadagiti daton a pakikappia. Puoran daytoy ti padi iti rabaw ti altar a mangipaay ti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Mangaramid ti padi iti pangabbong para iti dayta a tao, ket mapakawanto isuna. **32** No mangiyeg ti tao iti urbon a karnero a kas datonna para iti basol, mangiyeg isuna iti kabaian nga awan mulitna. **33** Ipatayna ti imana iti ulo ti daton a gapu iti basol ket patayenna daytoy para iti daton a gapu iti basol iti lugar a pangpatpatayanda iti daton a maipuor amin. **34** Mangala ti padi iti dara ti daton a gapu iti basol babaen iti ramayna ket ikabilna daytoy kadagiti sinan-sara ti altar a para kadagiti daton a maipuor amin, ket ibuyatna amin a natda a dara iti sakaanan ti altar. **35** Putdenna amin a taba, a kas iti pannakaputed dagiti taba ti urbon a karnero manipud iti daton a pakikappia, ket puoran daytoy ti padi iti altar iti rabaw dagiti daton a maipuor para kenni Yahweh. Agaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana iti naaramidna a basol, ket mapakawanto dayta a tao.

5 No agbasol ti siasinoman gapu ta saanna a paneknekan ti maipanggep iti maysa a banag a nasaksianna a kasapulan a paneknekanna, nakitana man daytoy wenno nangngeganna, pagrebbengannanto daytoy. **2** Wenno, no makasagid ti siasinoman iti aniaman nga imbilang ti Dios a kas narugit, natay man a bagi daytoy ti narugit nga atap nga ayup wenno natay a bagi iti aniaman kadagiti dingwen, wenno agkarkarayam nga ayup, uray no saan nga inggagara ti tao a sagiden daytoy, narugit isuna ken nagbiddut. **3** Wenno, no masagidna ti kinarugit ti maysa a tao, aniaman dayta a kinarugit, ken no saanna nga ammo daytoy, ket makabasolto isuna inton maammoanna ti maipanggep iti daytoy. **4** Wenno, no dagdagus nga agkari ti siasinoman kadagiti bibigna nga agaramid iti dakes wenno naimbag, aniaman daytoy a dagdagus nga ikarkari ti tao babaen iti maysa a sapata, uray no saanna nga ammo daytoy, inton maammoanna ti maipanggep iti daytoy, ket makabasolto isuna iti aniaman kadagitoy a banbanag. **5** No ti maysa a tao ket nakabasol iti aniaman kadagitoy a banbanag, masapul nga ipudnona ti aniaman a nagbasolanna. **6** Ket masapul nga iyegna ti daton a pangsupapak ti biddutna kenni Yahweh gapu iti nagbasolanna, maysa a kabaian nga ayup manipud iti arban, karnero man wenno kalding, para iti daton a gapu iti basol, ket mangaramidto ti padi iti pangabbong para kenkuana maipapan iti basolna. **7** No saanna a kabaelan ti gumatang iti kordero, ket mabalinna ti mangiyeg iti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw a kas daton a pangsupapak ti biddutna kenni Yahweh, maysa para iti daton a gapu iti basol ken ti maysa para iti daton a mapuoran. **8** Masapul nga iyegna dagitoy iti padi, nga isu ti mangidaton iti daton a gapu iti basol nga umuna - tiritirenna ti ulo daytoy manipud iti tengnged ngem saanna nga ikkaten a naan-anay manipud iti bagi. **9** Kalpasanna, iwarsina dagiti dadduma a dara iti daton a gapu iti basol iti sikigan ti altar, ken ipaaruyotna ti nabati a dara iti sakaanan ti altar. Daytoy ket daton a gapu iti basol. **10** Kalpasanna, masapul nga idatonna ti maikadua a billit a kas daton a mapuoran amin, a kas nailadawan kadagiti bilbilin, ken mangaramid ti padi ti pangabbong para kenkuana gapu iti nagbasolanna, ket mapakawanto ti tao. **11** Ngem no saanna a kabaelan ti gumatang iti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw, ket masapul a mangiyeg isuna a kas maisagot para iti basolna iti apagkapullo ti maysa nga efa iti napino nga arina para iti daton a gapu iti basolna. Masapul a saanna daytoy a laokan iti lana wenno aniaman nga insenso, gapu ta daytoy ket daton a gapu iti basol. **12** Masapul nga iyegna daytoy iti padi, ket mangala ti padi iti sangarakem iti daytoy kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinaimbag ni Yahweh ket kalpasanna, puoranna daytoy iti rabaw ti altar, iti rabaw dagiti datdaton a mapuoran a para kenni Yahweh. Daytoy ket maysa a daton a gapu iti basol. **13** Mangaramid ti padi iti pangabbong para iti aniaman a basol a naaramid dayta a tao, ket mapakawanto dayta a tao. Dagiti matda manipud iti daton ket kukua ti padi, a kas iti daton a bukbukel." **14** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises a kunana, **15** "No aglabsing ti siasinoman iti bilin ken agbasol maibusor kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh, ngem saanna nga inggagara nga inaramid, ket masapul nga iyegna ti datonna a pangsupapak iti biddut kenni Yahweh. Daytoy a daton ket masapul a maysa a kalakian a karnero nga awan ti mulitna manipud iti arban; ti gatadna ket masapul a maikeddeng babaen kadagiti siklo ti pirak - ti siklo iti santuario - a kas daton a pangsupapak iti biddut. **16** Masapul a maay-ayona ni Yahweh gapu ti naaramidna a saan a nasayaat maipanggep iti aniaman a nasantoan, ken masapul a nayunanna daytoy ti apagkalima ket itedna daytoy iti padi. Kalpasanna, mangaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana babaen iti panangidaton iti kalakian a karnero a daton a pangsupapak iti biddut, ket mapakawanto dayta a tao. **17** No agbasol ti siasinoman ken agaramid iti aniaman a banag nga imbilin ni Yahweh a saan a rumbeng nga aramiden, uray no saanna nga ammo daytoy, nagbiddut latta isuna ket masapul a baklayenna ti nagbiddutanna. **18** Masapul a mangiyeg isuna iti ayan ti padi iti kalakian a karnero nga awan mulitna manipud iti arban, a magatadan iti agdama a gatad, a kas daton a pangsupapak iti biddut. Ket mangaramidto ti padi iti pangabbong para kenkuana maipapan iti basol a naaramidna, a saanna nga ammo, ket mapakawanto isuna. **19** Daytoy ket daton a pangsupapak iti biddut, ken pudno a nagbiddut isuna iti sangoanan ni Yahweh."

6 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **2** "No agbasol ti siasinoman ken aglabsing iti linteg a maibusor kenni Yahweh, kas iti panaglibak iti kaarubana maipapan iti maysa a banag a naitalek kenkuana, wenno no kaurenna wenno takawanna isuna, wenno indadanesna ti kaarubana, **3** wenno nakabirok iti maysa a banag a napukaw ti kaarubana ken ilibakna ti maipanggep iti daytoy, ket pagsapataanna ti inuulbod, wenno kadagiti kastoy a banbanag a pagbasolan dagiti tattao, **4** ket mapasamakto, no nagbasol isuna ken nagbiddut, a masapul nga isublina ti aniaman nga innalana

babaen iti panagtakaw wenno panangidadanes wenno panangtagikua iti naitalek kenkuana wenno ti nabirukanna a banag a napukaw. **5** Wenno no nagulbod isuna iti maipanggep iti aniaman a banag, masapul nga isublina a naan-anay daytoy ken masapul a nayunanna pay ti apagkalima tapno ibayadna iti akinkukua, iti aldaw a natakuatan a nagbiddut isuna. **6** Ket masapul nga iyegna ti datonna a pangsupapak iti biddut kenni Yahweh: maysa a kalakian a karnero nga awan mulitna manipud iti arban a magatadan ti agdama a gatad, a kas maysa a daton a pangsupapak iti biddut iti padi. **7** Mangaramidto ti padi ti pangdabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh, ket mapakawanto isuna maipapan iti aniaman a nagbiddutanna nga inaramid. **8** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **9** "Bilinem ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, a kunaem, 'Daytoy ti linteg iti daton a maipuor amin: 'Ti daton a maipuor amin ket masapul nga adda iti pagapuyan ti altar iti agpatnag agingga iti agsapa, ket agtalinaedto a sumsumged ti apuy ti altar. **10** Ikawesto ti padi dagiti lino a pagan-anayna ken kasta met nga ikawesnanto dagiti pang-uneg a lino a pagan-anayna. Akupennanto dagiti dapo kalpasan nga inuram ti apuy ti daton a maipuor amin iti rabaw ti altar, ket ikabilnanto dagiti dapo iti sikigan ti altar. **11** Ussubennanto dagiti pagan-anayna ket mangikawes isuna iti sabali a pagan-anay a mangiruar iti dapo iti kampo iti maysa a nadalus a lugar. **12** Agtalinaedto a sumsumged ti apuy iti altar. Masapul a saan a maiddep daytoy, ken sungrodan ti padi ti apuy iti tunggal agsapa. Simpaennanto ti daton a maipuor amin iti rabawna a kas kasapulan iti daytoy, ket ipuornanto iti daytoy ti taba dagiti daton a pakikappia. **13** Masapul a mapagtalinaed a sumsumged ti apuy iti rabaw ti altar. Masapul a saan a maiddep daytoy. **14** Daytoy ti linteg iti daton a bukbukel. Idatonto daytoy dagiti annak a lallaki ni Aaron iti sangoanan ni Yahweh iti sangoanan ti altar. **15** Mangalanto ti padi iti sangarakem iti napino nga arina iti daton a bukbukel ken iti lana ken ti insenso a nakaparabaw iti daton a bukbukel, ket puorannanto daytoy iti rabaw ti altar tapno mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom kas siyayaman isuna a mangpanpanunot iti kinaimbag ni Yahweh. **16** Kanento ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti aniaman a matda iti daton. Masapul a kanenda nga awan lebadurana daytoy iti nasantoan a disso. Kanendanto daytoy iti paraangan ti tabernakulo. **17** Masapul a saan a mailuto daytoy nga adda iti lebadurana. Intedko daytoy a kas bingayda kadagiti datonko a mapuoran. Daytoy ket kasasantoan, a kas iti daton gapu iti basol ken iti daton a pangsupapak iti biddut. **18** Iti amin a tiempo nga umay iti entero a henerasion dagiti tattaoyo, siasinoman a lalaki nga agtaud kenni Aaron ket mabalin a mangan iti daytoy a kas bingayna, a naala manipud kadagiti daton a mapuoran kenni Yahweh. Siasinoman a mangsagid kadagitoy ket agbalinto a nasantoan.'" **19** Isu a nagsao manen ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **20** "Daytoy ti daton ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, nga idatondanto kenni Yahweh iti aldaw a mapulotan ti tunggal putotna a lalaki: apagkapullo a paset ti maysa nga efa ti kasayaatan nga arina a kas kadawyan a daton a bukbukel, kagudua iti daytoy iti agsapa ken kagudua iti daytoy iti rabii. **21** Mailutonto daytoy iti pariok nga adda ti lanana. Inton naan-anayen a nabasa daytoy, ipanmonto daytoy iti uneg. Iti napidapidaso a naluto a daton a bukbukel ket idantonmonto daytoy tapno mangparnuay ti nabanglo nga ayamuom a para kenni Yahweh. **22** Ti anak a lalaki ti kangatoan a padi nga agbalinto a barbaro a kangatoan a padi manipud kadagiti putotna a lallaki ti mangidatonto iti daytoy. Kas naibilin iti agnanayon, amin dagitoy ket mapuoranto a maipaay kenni Yahweh. **23** Ti tunggal daton a bukbukel iti padi ket mapuoranto a naan-anay. Masapul a saan a kanen daytoy." **24** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises, a kunana, **25** "Agsaoka kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki, a kunaem, "Daytoy ti linteg iti daton a gapu iti basol. Masapul a mapapatay ti daton a gapu iti basol iti lugar a pangpatpatayan ti daton a mapuoran iti sangoanan ni Yahweh. Daytoy ket kasasantoan. **26** Ti padi a mangidaton iti daytoy a para iti basol ket kanennanto daytoy. Masapul a makan daytoy iti nasantoan a disso iti paraangan ti tabernakulo. **27** Aniaman a maisagid iti karnena ket agbalinto a nasantoan, ken no maiparsiak ti dara iti aniaman a lupot, masapul a labaanyo daytoy, ti paset a naparsiakan, iti nasantoan a disso. **28** Ngem ti dinamili a banga a nakaipaburekanna ket masapul a maburak. No naipaburek daytoy iti bronse a banga, masapul a marasrasan ken mabuggoan daytoy iti nadalus a danum. **29** Siasinoman a lalaki kadagiti papadi ket mabalin a mangan iti daytoy gapu ta daytoy ket kasasantoan. **30** Ken awan ti daton a gapu iti basol ti mabalin a kanen a ti darana ket naiserrek iti tabernakulo a mangaramid iti seremonia ti pannakadalus iti nasantoan a disso. Masapul a mapuoran daytoy.

7 Daytoy ti linteg iti daton a pangsupapak iti biddut. Kasasantoan daytoy. **2** Masapul a papatayenda ti daton a pangsupapak ti biddut iti disso a pangpatpatayanda iti daytoy, ken masapul nga iwarsida ti darana iti tunggal sikigan ti altar. **3** Amin a taba iti daytoy ket maidatonto; ti nalukmeg nga ipus, ti taba a nangbalkot kadagiti lalaem, **4** ti dua a bekkel ken ti taba nga adda kadakuada, a kaabay ti lumo, ken ti mangbalbalkot ti dalem, agraman kadagiti bekkel - masapul a maikkatto amin daytoy. **5** Masapul a puoran ti padi dagitoy a paset iti rabaw ti altar a kas maysa a daton a mapuoran para kenni Yahweh. Daytoy ti daton a pangsupapak iti biddut. **6** Tunggal lalaki kadagiti papadi ket mabalin a mangan iti daytoy a daton. Masapul a kanenda daytoy iti nasantoan a disso gapu ta kasasantoan daytoy. **7** Ti daton a gapu iti basol ket kas met laeng iti daton a pangsupapak iti biddut. Agpada a linteg ti maaramat kadagitoy a dua. Kukua ida ti padi a mangar-aramid iti seremonia ti panangabbong kadakuada. **8** Ti padi a mangidaton iti daton a maipuor amin a kukua ti maysa a tao ket mabalinna nga alaen ti lalat dayta daton a para iti bagina. **9** Tunggal daton a bukbukel a nailuto iti horno, ken tunggal kasta a daton a nailuto iti pariok wenno iti bandeha ti horno ket kukuanto ti padi a mangidaton iti daytoy. **10** Tunggal daton a bukbukel, namaga man wenno nalaokan iti lana, ket agpapadanto a kukua dagiti amin a kaputotan ni Aaron. **11** Daytoy ti linteg iti daton a pakikapia nga idatonto dagiti tattao kenni Yahweh. **12** No idaton ti siasinoman daytoy tapno agyaman, masapul ngarud nga idatonna daytoy a buyugen ti sakripisio a tinapay a naaramid nga awan lebadurana, ngem nalaokan iti lana, ti tinapay a naaramid nga awan lebadurana, ngem napulagidan iti lana, ken ti tinapay a naaramid manipud iti kasasayaatan

nga arina a nalaokan iti lana. **13** Kasta met, maipaay iti panagyaman, masapul nga idatonna a kadua ti datonna a pakikapia ti tinapay a naaramid nga adda ti lebadurana. **14** Masapul a mangidaton isuna iti maysa ti tunggal kita dagitoy a sakripisio a kas daton a maidatag kenni Yahweh. Kukuanto daytoy dagiti papadi a nangiwarsi iti dara dagiti daton a pakikapia iti altar. **15** Ti tao a mangidatag iti daton a pakikapia a maipaay iti panagyaman ket masapul a kanenna ti karne ti datonna iti aldaw ti panangidatonna. Masapul a saan isuna a mangibati iti aniaman iti daytoy agingga iti sumaruno a bigat. **16** Ngem no ti datonna ket para iti panangtungpalna iti maysa a sapata, wenno daton a nagtaud iti bukodna a nakem, ti karne ket masapul a makan iti aldaw iti panangidatonna, ngem aniaman a matda iti daytoy ket mabalinto a kanen iti sumaruno nga aldaw. **17** Nupay kasta, aniaman a karne a mabati iti daton iti maikatlo nga aldaw ket masapul a mapuoran. **18** No ti aniaman a karne iti daton a pakikappia ti maysa a tao ket nakan iti maikatlo nga aldaw, saanto a maawat daytoy, wenno saanto a maibilang daytoy iti nangidaton. Makarimonto daytoy a banag, ket ti tao a nangan iti daytoy ket ikaronanto ti nagbasolanna. **19** Aniaman a karne a maisagid iti narugit a banag ket masapul a saan a kanen. Masapul a mapuoran daytoy. Maipanggep kadagiti dadduma a karne, ti siasinoman a nadalus ket mabalin a mangan iti daytoy. **20** Nupay kasta, ti maysa a tao a narugit a mangan iti aniaman a karne manipud iti daton a pakikapia a kukua ni Yahweh - dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona. **21** No masagid ti siasinoman ti aniaman a narugit a banag - kinarugit man daytoy ti tao, wenno ti narugit nga ayup, wenno iti aniaman a narugit ken makarimon a banag, ket no mangan isuna iti karne iti daton a pakikapia a kukua ni Yahweh, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona." **22** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises a kunana, **23** "Kasaritam dagiti tattao ti Israel ket ibagam, 'Masapul a saankayo a mangan iti taba ti baka wenno karnero wenno kalding. **24** Ti taba ti maysa nga ayup a natay a saan a naisakripisio, wenno ti taba ti ayup a rinangrangkay dagiti naaatap nga ayup, ket mabalin a maaramat para iti sabali a pakaipaayanna, ngem masapul a saanyonto pulos a kanen daytoy. **25** Ti siasinoman a mangan iti taba ti maysa nga ayup a mabalin nga idaton dagiti tattao kenni Yahweh a kas daton a maipuor, dayta a tao ket masapul a mailaksid kadagiti tattaona. **26** Masapul a saankayo a mangan iti aniaman a dara iti sadinoman iti balayyo, nagtaud man daytoy iti billit wenno ayup. **27** Ti siasinoman a mangan iti aniaman a dara, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona.'" **28** Isu a nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **29** "Kasaritam dagiti tattao ti Israel ket ibagam, 'Ti mangidatag iti daton a pakikapia kenni Yahweh ket masapul a mangiyeg iti paset iti sakripisiona kenni Yahweh. **30** Ti daton a mapuoran a para kenni Yahweh ket masapul nga iyegna babaen kadagiti bukodna nga ima. Masapul nga iyegna ti taba agraman ti barukong, tapno ti barukong ket agabalinto a daton a maitag-ay iti sangoanan ni Yahweh ken maidatag kenkuana. **31** Masapul a puoran ti padi ti taba iti rabaw ti altar, ngem ti barukong ket kukuanto ni Aaron ken dagiti kaputotanna. **32** Masapul nga itedyo iti padi ti makannawan a luppo a kas maysa a daton a maidatag manipud kadagiti datonyo a pakikapia. **33** Ti padi, a maysa kadagiti kaputotan ni Aaron, a mangidaton ti dara dagiti daton a pakikapia ken ti taba - maitedto kenkuana ti makannawan a luppo a kas bingayna manipud iti daton. **34** Ta innalak ti daton a barukong ken luppo a naitag-ay ken naidatag kaniak, ket intedko dagitoy kenni Aaron, ti kangatoan a padi, ken kadagiti kaputonanna; kankanayonto a daytoy ti bingayda manipud kadagiti daton a pakikapia nga aramiden dagiti tattao ti Israel. **35** Daytoy ti bingay a para kenni Aaron ken dagiti kaputotanna manipud kadagiti daton a maipuor a para kenni Yahweh, iti aldaw nga indatag ni Moises ida nga agserbi kenni Yahweh iti saad a kinapadi. **36** Daytoy ti bingay nga imbilin ni Yahweh a maited kadakuada a naggapu kadagiti tattao ti Israel, iti aldaw a pinulotanna dagiti papadi. Kankanayonto daytoy a bingayda iti amin a henerasion. **37** Daytoy ti linteg ti daton a maipuor amin, ti daton a bukbukel, ti daton a gapu iti basol, ti daton a pangsupapak iti biddut, ti daton a para iti panakakonsagrar, ken dagiti daton a pakikapia, **38** nga imbilin ni Yahweh kenni Moises iti Bantay Sinai iti aldaw nga imbilinna kadagiti tattao ti Israel nga idatonda dagiti sakripisoda kenni Yahweh iti let-ang ti Sinai."'

8 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **2** "Ikuyogmo ni Aaron a kaduana dagiti annakna, dagiti kawes ken ti pangpulot a lana, ti kalakian a baka a daton a gapu iti basol, dagiti dua a kalakian a karnero, ken ti basket ti tinapay nga awan lebadurana. **3** Ummongem ti amin a sangkagimongan iti pagserkan iti tabernakulo." **4** Inaramid ngarud ni Moises kas imbilin ni Yahweh kenkuana, ket immay a sangsangkamaysa ti sangkagimongan iti pagserkan ti tabernakulo. **5** Kalpasanna, kinuna ni Moises iti sangkagimongan, "Daytoy ti imbilin ni Yahweh a rumbeng a maaramid." **6** Intugot ni Moises ni Aaron ken dagiti annakna ken binuggoanna isuda iti danum. **7** Inkabilna kenni Aaron ti tunika ken inggalotna ti barikes iti siketna, kinawesanna isuna iti kagay ken insuotna ti efod kenkuana, ken kalpasanna, pinairutanna ti efod babaen iti barikes a nasayaat iti pannakaabelna ken inbedbedna kenkuana. **8** Inkabilna ti pektoral kenkuana, ken inkapetna ti Urim ken Tummim iti pektoral. **9** Inkabilna ti turban iti ulona, ken iti sango ti turban, inkabilna ti balitok a plato, ti nasantoan a korona, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **10** Innala ni Moises ti pangpulot a lana, ket pinulotanna ti tabernakulo ken amin a banag nga adda iti unegna, ket indatonna dagitoy kenni Yahweh. **11** Winarsianna ti lana ti altar iti naminpito a daras, ken pinulotanna ti altar ken amin nga alikamenna, ken ti pagbuggoan a palanggana ken ti pagbatayanna, tapno idatonna dagitoy kenni Yahweh. **12** Imbukbokna ti dadduma a pangpulot a lana iti ulo ni Aaron ken pinulotanna isuna tapno maidaton isuna kenni Yahweh. **13** Inyeg ni Moises dagiti putot a lallaki ni Aaron ken kinawesanna isuda kadagiti tunika; binarikesanna isuda ken pinutipotanna iti lino a lupot dagiti uloda, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **14** Innala ni Moises ti kalakian a baka a maidaton a gapu iti basol, ken impatay ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti imada iti ulo ti kalakian a baka nga inyegda a maidaton para iti basol. **15** Pinatayna daytoy, ket innalana ti dara ken impulagidna daytoy iti sinan-sara iti altar babaen iti ramayna, dinalusanna ti altar, imbukbokna ti dara iti puon ti altar, ket inlasinna daytoy para iti Dios a pangaramidan iti pangabbong iti basol. **16** Innalana dagiti amin a taba

nga adda kadagiti lalaem, ti balkot iti dalem, ken dagiti dua a bekkel ken dagiti tabada, ket pinuoran amin ni Moises dagitoy iti rabaw ti altar. **17** Ngem ti bulog a baka, ti lalatna, ti karnena ken dagiti rugitna ket pinuoranna iti ruar ti kampo, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **18** Indatag ni Moises ti kalakian a karnero a para iti daton a mapuoran amin, ket impatay ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti imada iti ulo ti kalakian a karnero. **19** Pinatayna daytoy ket imbuyatna ti dara kadagiti sikigan ti altar. **20** Rinangrangkayna ti kalakian a karnero ken pinuoranna ti ulo ken dagiti narangkay ken ti taba. **21** Binuggoanna iti danum dagiti lalaem ken saksaka, ket pinuoranna ti sibubukel a kalakian a karnero iti rabaw ti altar. Daytoy ket daton a maipuor amin ken nangparnuay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a mapuoran para kenni Yahweh kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **22** Kalpasanna, indatag ni Moises ti maysa pay a kalakian a karnero, ti kalakian a karnero a para iti pannakakonsagrar, ket impatay ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti imada iti ulo iti kalakian a karnero. **23** Pinatay ni Aaron daytoy, nangala ni Moises iti darana ket impulagidna iti murdong iti makannawan a lapayag ni Aaron, iti makannawan a tangan iti imana, ken iti dakkel a ramay ti makannawan a sakana. **24** Innalana dagiti putot a lallaki ni Aaron, ket impulagidna ti dara kadagiti murdong ti makannawan a lapayagda, iti tangan ti makannawan nga ima ken sakada. Kalpasanna, imbuyat ni Moises ti dara kadagiti sikigan iti altar. **25** Innalana ti taba, ti nataba nga ipus, dagiti amin a taba nga adda kadagiti lalaem, ti balkot iti dalem, ti dua a bekkel ken ti tabada, ken ti makannawan a luppo. **26** Manipud iti basket ti tinapay nga awan ti lebadurana a naidaton iti sangoanan ni Yahweh, nangala isuna iti maysa a tinapay nga awan lebadurana, ken maysa a tinapay a nalanaan, ken maysa a naingpis a tinapay, ket imparabawna dagitoy iti taba ken iti makannawan a luppo. **27** Inkabilna amin dagitoy iti ima ni Aaron ken kadagiti ima dagiti putotna a lallaki, intag-ayda dagitoy a kas daton iti sangoanan ni Yahweh. **28** Kalpasanna, innala ni Moises dagitoy manipud kadagiti imada ket pinuoranna dagitoy iti rabaw ti altar para iti daton a maipuor amin. Dagitoy ket daton ti pannakakonsagrar ken nangparnuay iti nabanglo nga ayamu-om. Daytoy ket daton a maipuor kenni Yahweh. **29** Innala ni Moises ti barukong ti ayup ket intag-ayna daytoy a kas daton kenni Yahweh. Daytoy ti bingay ni Moises iti kalakian a karnero para iti pannakadutok dagiti papadi, kas imbilin ni Yahweh kenkuana. **30** Nangala ni Moises iti bassit a pangpulot a lana ken dara nga adda iti rabaw ti altar; inwarsina dagitoy kenni Aaron, kadagiti kawesna, kadagiti putotna, ken kadagiti kawes dagiti putotna a kaduana. Iti kastoy a wagas, indatonna ni Aaron ken dagiti kawesna, ken dagiti putotna ken dagiti kawkawesda kenni Yahweh. **31** Isu a kinuna ni Moises kenni Aaron ken kadagti annakna a lallaki, "Angerenyo ti karne iti pagserkan ti tabernakulo, ket kanenyo sadiay dagitoy agraman ti tinapay nga adda iti basket iti pannakakonsagrar, kas imbilinko, kinunana, 'Kanen daytoy ni Aaron ken dagiti putotna.' **32** Ti aniaman a matda iti karne ken iti tinapay ket masapul a puoranyo. **33** Ken masapul a saankayo a pumanaw iti pagserkan ti tabernakulo iti pito nga aldaw, inggana iti aldaw a malpas ti pannakakonsagraryo. Ta konsagrarannakayo ni Yahweh iti uneg iti pito nga aldaw. **34** Ti naaramid ita nga aldaw - ket imbilin ni Yahweh a maaramid tapno maabbongan dagiti basbasolyo. **35** Agtalinaedkayo iti aldaw ken rabii iti lasud iti pito nga aldaw idiay pagserkan ti tabernakulo, ken salimetmetanyo ti bilin ni Yahweh, tapno saankayo a matay, gapu ta daytoy ti naibilin kaniak." **36** Inaramid ngarud ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki dagiti amin a banag nga imbilin ni Yahweh kadakuada babaen kenni Moises.

9 Iti maikawalo nga aldaw, inayaban ni Moises ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti panglakayen iti Israel. **2** Kinunana kenni Aaron, "Mangalaka iti urbon a baka manipud iti arban nga agpaay a kas daton a gapu iti basol, ken maysa a kalakian a karnero nga awan mulitna para iti daton a maipuor amin, ket idatonmo dagitoy iti sangoanan ni Yahweh. **3** Masapul a makisaritaka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam, 'Mangalakayo iti kalakian a kalding para iti daton a gapu iti basol ken maysa nga urbon a baka ken maysa a karnero, agpada a maysa ti tawenna ken awan iti mulitna, a para iti daton a maipuor amin; **4** mangalakayo pay iti kalakian a baka ken kalakian a karnero para ti daton a pakikapia a maidaton iti sangoanan ni Yahweh, ken daton a bukbukel a nailaok iti lana, gapu ta agparang ni Yahweh kadakayo ita nga aldaw.'" **5** Inyegda ngarud dagiti amin nga imbilin ni Moises iti uneg ti tabernakulo, ken immasideg ti sangkagimongan ti Israel ken nagtakderda iti sangoanan ni Yahweh. **6** Kalpasanna, kinuna ni Moises "Kastoy ti imbilin ni Yahweh nga aramidenyo tapno agparang ti dayagna kadakayo." **7** Kinuna ni Moises kenni Aaron, "Umasidegka iti altar ket idatonmo ti daton a gapu iti basolmo ken ti daton a maipuor amin, ket mangaramidka iti pangabbong iti basolmo ken kadagiti basbasol dagiti tattao, ken idatonmo ti daton a para kadagiti tattao tapno maabbongan dagiti basolda, a kas imbilin ni Yahweh." **8** Isu nga immasideg ni Aaron iti altar ket pinatayna ti urbon a baka a para iti daton a gapu iti basol, a para kenkuana. **9** Indatag dagiti putot ni Aaron kenkuana ti dara ti ayup, ket insawsawna ti ramayna iti daytoy ket impulagidna kadagiti sinan-sara iti altar; ken imbukbokna ti dara iti sakaanan ti altar. **10** Nupay kasta, pinuoranna ti taba, dagiti bekkel, ken ti nangbalkot iti dalem iti rabaw ti altar a kas daton gapu iti basol, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **11** Ken pinuoranna dagiti karne ken ti lalat iti ruar iti kampo. **12** Pinatay ni Aaron ti daton a maipuor amin, ket inted dagiti putotna a lallaki ti dara kenkuana, nga imbuyatna kadagiti sikigan iti altar. **13** Kalpasanna, intedda kenkuana ti daton a mapuoran, a pidapidaso, agraman ti ulo, ket pinuoranna dagitoy iti rabaw ti altar. **14** Binuggoanna dagiti lalaem ken dagiti luppo ken pinuoranna dagitoy iti rabaw ti daton a maipuor amin iti rabaw ti altar. **15** Indatag ni Aaron ti daton dagiti tattao-maysa a kalding, kalpasanna, innalana daytoy ken pinatayna a kas daton para kadagiti basbasolda; indatonna daytoy gapu iti basol, kas iti inaramidna iti umuna a kalding. **16** Indatagna ti daton a maipuor amin ket indatonna daytoy kas imbilin ni Yahweh. **17** Indatagna ti daton a bukbukel; nangrakem isuna iti daytoy ken pinuoranna daytoy iti rabaw ti altar, a nainayon iti daton a maipuor amin iti agsapa. **18** Pinatayna pay ti kalakian a baka ken ti kalakian a karnero, ti daton ti pakikapia, a para kadagiti tattao. Inted dagiti putot a lallaki ni Aaron ti dara kenkuana, nga imbuyatna kadagiti sikigan ti altar. **19** Nupay kasta, ti taba ti kalakian a baka ken ti kalakian a karnero, ti nataba nga ipus, ti taba

a nangbalkot iti lalaem, dagiti bekkel, ken ti nangbalkot iti dalem- **20** imparabawda dagitoy kadagiti barukong ti ayup, ket kalpasanna, pinuoran ni Aaron ti taba iti rabaw ti altar. **21** Intag-ay ni Aaron ti barukong ti ayup ken ti makannawan a luppo a kas daton iti sangoanan ni Yahweh, ken indatagna dagitoy kenkuana, a kas imbilin ni Moises. **22** Kalpasanna, intag-ay ni Aaron dagiti imana nga agturong kadagiti tattao ket binendissionanna ida; kalpasanna, bimmaba isuna manipud iti nangidatonanna ti daton a gapu iti basol, iti daton a maipuor amin, ken iti daton iti pakikapia. **23** Napan da Moises ken Aaron iti tabernakulo, kalapasanna, rimmuarda met laeng ken binendissionanda dagiti tattao, ket nagparang ti dayag ni Yahweh kadagiti amin a tattao. **24** Adda apuy a nagtaud kenni Yahweh ket pinuoranna a naan-anay ti daton a maipuror amin ken ti taba iti rabaw ti altar. Idi nakita dagiti amin a tattao daytoy, nagpukkawda ken nagpaklebda iti daga.

10 Innala ni Nadab ken Abiu, a putot a lallaki ni Aaron, ti saggaysada a pagpuoran ti insenso, nangpasgedda iti apuy iti daytoy, ken inikkanda daytoy iti insenso. Kalpasanna, nangidatonda iti apuy a saan a naanamongan iti sangoanan ni Yahweh, a saanna nga imbilin kadakuada nga idatonda. **2** Isu nga adda timmaud nga apuy manipud iti sangoanan ni Yahweh ket pinuoranna ida, ket natayda iti sangoanan ni Yahweh. **3** Ket kinuna ni Moises kenni Aaron, "Daytoy ti sarsaritaen ni Yahweh idi imbagana, "Ipakitakto ti kinasantok kadagiti umasideg kaniak. Maitan-okakto iti sangoanan dagiti amin a tattao.'" Awan a pulos ti imbaga ni Aaron. **4** Inayaban ni Moises ni Misael ken ni Elisafan, dagiti putot a lallaki ni Uzziel nga uliteg ni Aaron, ket kinunana kadakuada, "Umaykayo ditoy ket iruaryo dagiti kakabsatyo a lallaki iti kampo manipud iti sangoanan ti tabernakulo." **5** Isu nga immasidegda ket inawit ken inruarda ida iti kampo, a nakakawes pay laeng iti tunika ti kinapadi, a kas imbilin ni Moises. **6** Kalpasanna, kinuna ni Moises kenni Aaron ken kadagiti putotna a lallaki a da Eleazar ken Itamar, "Saanyo nga iwakray dagiti buok dagiti uloyo, ken saanyo a pigisen dagiti badoyo, tapno saankayo a matay, ken tapno saan a makaunget ni Yahweh iti sangkagimongan. Ngem palubosanyo dagiti kakabagianyo, dagiti amin nga agnanaed iti Israel, nga agladingit para kadagidiay a pinuoran ti apuy ni Yahweh. **7** Masapul a saankayo a rumuar iti pagserkan ti tabernakulo, ta no aramidenyo dayta ket mataykayo, ta adda kadakayo ti pangpulot a lana ni Yahweh." Inaramidda ngarud dagiti imbilin ni Moises. **8** Nakisao ni Yahweh kenni Aaron, kinunana, **9** "Saanka nga uminom ti arak wenno iti naingel a mainom, sika, ken dagiti annakmo a lallaki a nabati a kaduam no sumrekkayo iti tabernakulo tapno saankayo a matay. Agnanayonto daytoy nga alagaden iti amin a henerasion dagiti tattaom, **10** tapno mailasin ti nagdumaan ti nasantoan ken ti kadawyan, ken ti nagdumaan ti narugit ken nadalus, **11** tapno maisurom kadagiti tattao ti Israel dagiti amin nga alagaden nga imbilin ni Yahweh babaen kenni Moises." **12** Nakisao ni Moises kenni Aaron, ken kadagiti nabati nga putotna a lallaki a da Eleazar ken Itamar, "Alaenyo dagiti natda a daton a bukbukel manipud kadagiti daton kenni Yahweh a naipuor, ken kanenyo daytoy nga awan ti lebadurana iti abay ti altar, gapu ta daytoy ket kasasantoan. **13** Masapul a kanenyo daytoy iti nasantoan a lugar, gapu ta daytoy ti bingaymo ken dagiti putotmo a lallaki manipud iti daton kenni Yahweh a naipuor, ta daytoy ti naibilin kaniak nga ibagak kadakayo. **14** Ti barukong ti ayup a naitag-ay a kas daton ken ti luppo a naidatag kenni Yahweh - masapul a kanenyo dagitoy iti nadalus a lugar a makaay-ayo iti Dios. Sika ken dagiti putotmo a lallaki ken babbai a kaduam ket masapul a kanenyo dagitoy a paset, ta naited dagitoy a kas bingaymo ken dagiti putotmo a lallaki manipud kadagiti daton ti panagkakadua dagiti tattao iti Israel. **15** Ti luppo a daton a naidatag kenni Yahweh ken ti barukong ti ayup a naitag-ay a kas daton—masapul a maiyegda amin dagitoy agraman dagiti daton a taba a naipuor, a maitag-ay ken maidatag a kas daton para kenni Yahweh. Kukuayo dagitoy ken dagiti putotmo a lallaki a kaduam a kas bingayyo iti agnanayon, kas imbilin ni Yahweh." **16** Kalpasanna, sinaludsod ni Moises ti maipapan iti kalding a daton para iti basol, ket naduktalanna a napuoranen daytoy. Isu a nakaunget isuna kenni Eleazar ken Itamar, dagiti nabati nga annak a lallaki ni Aaron; kinunana, **17** "Apay a saanyo a kinnan ti daton a para iti basol iti disso ti tabernakulo, agsipud ta daytoy ket kasasantoan, ken agsipud ta inted ni Yahweh daytoy kadakayo a mangikkat ti nadagsen a basol ti sangkagimongan, a mangaramid iti pangabbong kadagiti basbasolda iti sangoananna? **18** Kitaenyo, saan a naiyeg ti dara ti kalding iti uneg ti tabernakulo, isu a rumbeng koma a kinnanyo daytoy iti disso ti tabernakulo, kas imbilinko." **19** Kalpasanna, simmungbat ni Aaron kenni Moises, "Kitaem, ita nga aldaw, inaramidda ti daton para iti basolda ken ti daton a maipuor amin iti sangoanan ni Yahweh, ket napasamak daytoy a banag kaniak ita nga aldaw. No kinnanko ti daton para iti basol ita nga aldaw, nakaay-ayo ngata daytoy iti imatang ni Yahweh?" **20** Idi nangngeg ni Moises dayta, napnek isuna.

11 Nagsao ni Yahweh kada Moises kenni Aaron, kinunana, **2** "Makisaritakayo kadagiti tattao iti Israel, ibagayo, 'Dagitoy dagiti sibibiag a banbanag a mabalinyo a kanen kadagiti amin nga ay-ayup nga adda iti daga. **3** Mabalinyo a kanen ti aniaman nga ayup nga addaan iti napisi a kuko ken agngatngatingat. **4** Nupay kasta, adda dagiti dadduma nga ayup a mabalin nga agngatngatingat wenno addaan iti napisi a kuko, ket masapul a saanyo a kanen dagitoy, dagiti ayup a kas iti kamelio, gapu ta agngatngatingat daytoy ngem saan a napisi ti kukona. Isu a narugit ti kamelio para kadakayo. **5** Uray met ti babassit nga ayup nga agnanaed kadagiti nabato a lugar: gapu ta agngatngatingat daytoy ngem saan a napisi ti kukona, narugit met laeng daytoy para kadakayo. **6** Ken ti kuneho: gapu ta agngatngatingat daytoy ngem saan a napisi ti kukona, narugit daytoy para kadakayo. **7** Ken ti baboy: uray no napisi ti kukona, saan nga agngatngatingat daytoy, isu a narugit daytoy para kadakayo. **8** Masapul a saanyo a kanen iti aniaman a karneda wenno sagiden dagiti natay a bagida. Narugit dagitoy para kadakayo. **9** Dagiti ayup nga agnanaed iti danum a mabalinyo a kanen ket dagiti amin nga addaan iti pigar ken siksik, iti baybay man wenno kadagiti karayan. **10** Ngem amin a sibibiag a parsua nga awanan iti pigar ken siksik nga adda iti baybay wenno kadagiti karayan, agraman dagiti amin nga agkutkuti iti danum ken amin nga sibibiag a parsua nga adda iti danum - masapul a karugityo dagitoy. **11** Agsipud ta masapul a karugit dagitoy, masapul a saankayo a mangan kadagiti karneda, ken masapul a karugityo dagiti natay a bagida.

12 Aniaman nga adda iti danum nga awanan iti pigar ken siksik ket masapul a karugityo. **13** Dagiti billit a masapul a karugityo ken saanyo a kanen ket dagitoy; ti agila, ti buitre, **14** ti kullaaw, aniaman a kita ti pelikano, **15** amin a kita ti uwak, **16** ti saraan a puwek ken ti agariwawa a puwek, ti agila ti taaw, ken amin nga kita ti kali. **17** Masapul pay a karugityo ti bassit a puwek ken ti dakkel a puwek, ti kalamon, **18** ti puraw a puwek ken ti puwek ti kamalig, dagiti dadduma pay a puwek, **19** ti tikbaboy, aniaman a kita ti kannaway, ti abublia ken uray ti paniki. **20** Amin a tumatayab nga insekto a magmagna babaen kadagiti sakada ket masapul a karugityo. **21** Ngem mabalinyo a kanen ti aniaman kadagiti tumatayab nga insekto a magmagna met laeng babaen kadagiti sakada no adda ti luppoda, nga isu ti us-usarenda nga aglagto iti daga. **22** Ken mabalinyo met a kanen ti aniaman a kita ti dudon ken kuriat wenno pandudon. **23** Ngem masapul a karugityo dagiti amin a tumatayab nga insekto nga addaan iti uppat a saka. **24** Pagbalinen dakayo a narugit dagitoy nga ayup agingga iti rabii no sagidenyo ti natay a bagi ti maysa kadakuada. **25** Ken ti siasinoman a mangpidut iti maysa kadagiti natay a bagida ket masapul a labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. **26** Amin nga ayup nga addaan iti napisi a kuko a saan a naan-anay ti pannakapisina wenno saan nga agngatngatingat ket narugit para kadakayo. Agbalin a narugit ti tunggal maysa a mangsagid kadakuada. **27** Aniaman a magmagna babaen iti sakada nga adda pangkaramutna kadagiti amin nga ayup a magmagna iti uppat a saka, narugit dagitoy para kadakayo. Siasinoman a mangsagid iti kasta a natay a bagi ket agtalinaed a narugit agingga iti rabii. **28** Ken ti siasinoman a mangpidot iti kasta a natay a bagi ket masapul a labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. Narugit dagitoy nga ay-ayup para kadakayo. **29** Kadagiti ayup nga agkarkarayam iti daga, dagitoy dagiti ayup a narugit para kadakayo; ti sangyo, ti utot, amin a kita ti banias, **30** ti tuko, ti alibut, ti alutiit, ti alutiit ti darat, ken ti bannagaw. **31** Kadagiti amin nga ayup nga agkarkarayam, dagitoy dagiti ayup a narugit para kadakayo. Siasinoman a mangsagid kadagitoy no natayda ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **32** Ken no matay ti aniaman kadakuada ket matinnag daytoy iti aniaman a banag, dayta a banag ket agbalin a narugit, naaramid man dayta iti kayo, lupot, lalat wenno nakirsang a lupot. Aniaman dayta ken aniaman ti pakaus-usaranna, masapul maikabil iti danum; agbalin a narugit daytoy agingga iti rabii. Kalpasanna, agbalinton daytoy a nadalus. **33** Ta iti tunggal banga a matinnagan iti aniaman a narugit nga ayup, aniaman nga adda iti banga ket agbalin a narugit, ken masapul a burakenyo dayta a banga. **34** Amin a makan a nadalus ken mapalubosan a kanen, ngem no natedtedan dagitoy iti danum manipud iti narugit a banga, agbalinton a narugit. Ken amin a mabalin nga inumen nga adda iti kasta a banga ket agbalin a narugit. **35** Amin a banag a matinnagan iti paset ti natay a bagi ti narugit nga ayup ket agbalinton a narugit, iti urnu man wenno kadagiti paglutuan a banga. Masapul a buraken dagitoy. Narugit dagitoy ken masapul a narugit para kadakayo. **36** Ti ubbog wenno dakkel a burnay a pagal-alaan iti mainum a danum ket agtalinaed a nadalus no adda ti kasta a parsua a matinnag iti daytoy. Ngem no adda ti siasinoman a mangsagid iti natay a bagi ti narugit nga ayup nga adda iti danum, agbalin isuna a narugit. **37** No matinnag ti aniaman a paset ti narugit a natay a bagi kadagiti bukel a maimula, dagitoy a bukbukel ket nadalus latta. **38** Ngem no naikkan iti danum dagiti bukel, ken no aniaman a paset ti narugit a natay a bagi ti matinnag kadakuada, ket agbalindanton a narugit para kadakayo. **39** No matay ti aniaman nga ayup a mabalinyo a kanen, ket ti mangsagid iti natay a bagi ti ayup ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **40** Ken no siasinoman ti mangan iti dayta a natay a bagi ket masapul a labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. Ken siasinoman a mangpidut iti kasta a bangkay ket labaanna dagiti kawesna ken agtalinaed a narugit agingga iti rabii. **41** Amin nga ayup nga agkarkarayam iti daga ket masapul a karugityo, masapul a saan a makan dagitoy. **42** Aniaman nga agkarayam iti buksitna, ken aniaman a magna babaen kadagiti uppat a saka, wenno aniaman nga addaan iti adu a saka - amin nga ayup nga agkarkarayam iti daga, masapul a saanyo a kanen dagitoy, ta masapul a karugit dagitoy. **43** Masapul a saanyo nga aramiden a narugit dagiti bagbagiyo kadagiti aniaman a sibibiag a parsua nga agkarkarayam; masapul a saanyo nga aramiden a narugit dagiti bagbagiyo babaen kadagitoy, nga agbalinka a saan a nasin-aw babaen kadakuada. **44** Ta Siak, ni Yahweh a Diosyo. Ngarud idatonyo dagiti bagbagiyo kaniak ken agbalinkayo a nasatoan gapu ta nasantoanak. Saanyo koma a rugitan dagiti bagbagiyo babaen kadagiti amin a kita ti ayup nga agkutkuti ditoy daga. **45** Ta siak ni Yahweh, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egypto, nga agbalin a Diosyo. Masapul ngarud nga agbalin kayo a nasantoan, ta nasantoanak. **46** Daytoy ti linteg maipapan kadagiti ayup, kadagiti billit, kadagiti amin a sibibiag a parsua nga agkutkuti kadagiti danum ken kadagiti amin a parsua nga agkakarayam iti daga, **47** ta kadagitoy ket maaramid ti pagiddiatan iti nagbaetan ti narugit ken nadalus, ken ti nagbaetan dagiti sibibiag a parsua a mabalin a kanen ken dagiti sibibiag a parsua a saan a mabalin a kanen.'"

12 Kinuna ni Yahweh kenni Moises, **2** "Makisaritaka kadagiti tattao iti Israel, ibagam, 'No ti maysa a babai ket agsikog ken aganak iti ubing a lalaki, ket agbalinto isuna a narugit iti pito nga aldaw, kas iti kinarugitna kabayatan dagiti aldaw ti panagreglana iti binulan. **3** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a makugit ti lasag iti akinruar a kudil ti maladaga a lalaki. **4** Ket ti pannakadalus ti ina manipud iti panagpadarana ket agtultuloy aginggana iti tallopulo ket tallo nga aldaw. Masapul a saanna a sagiden ti aniaman a banbanag a nasantoan wenno mapan iti ayan ti tabernakulo agingga a malpas ti aldaw iti pannakadalusna. **5** Ngem no aganak isuna iti ubing a babai, ket agbalin isuna a narugit iti dua a lawas, kas iti panagreglana. Ken agtultuloy ti pannakadalus ti ina aginggana iti 66 nga aldaw. **6** Inton nalpasen dagiti aldaw ti pannakadalusna para iti anak a babai wenno anak a lalaki, masapul a mangiyeg isuna iti maysa ti tawenna a karnero a kas daton a maipuor amin, ken sibong a pagaw wenno kalapati a kas daton gapu iti basol, iti pagserrekan iti tabernakulo, iti padi. **7** Kalpasanna, idatonna daytoy iti sangoanan ni Yahweh ken mangaramid iti pangabbong para kenkuana ket madalusan isuna manipud iti panagayus ti darana. Daytoy ti linteg maipapan iti babai nga aganak iti ubing a lalaki wenno ubing a babai. **8** No saanna a kabaelan ti mangiyeg iti karnero, ket masapul a mangala

isuna iti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw, maysa para iti daton a mapuoran ken ti maysa para iti daton a gapu iti basol, ken mangaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana, ket agbalinton isuna a nadalus.'"

13 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron, kinunana, **2** "No ti maysa a tao ket adda lumlumteg iti kudilna, wenno aggadgaddil, wenno adda nasileng a kabiteg ket nagbalin a makaakar, ken adda ti sakit ti kudilna, ket masapul a maipan isuna kenni Aaron, ti nangato a padi wenno iti maysa kadagiti putotna a lallaki a padi. **3** Ket kitaen ti padi ti sakit ti kudilna. No pimmuraw ti buok iti masakit a paset ti kudilna, ken no naun-uneg ti masakit a paset ngem ti kudil, ket makaakar daytoy a sakit. Kalpasan a kinita isuna ti padi, masapul nga ipakaammona a narugit isuna. **4** No ti nasileng a kabiteg iti kudilna ket puraw, ken saan a naun-uneg ti langana ngem ti kudil, ken no saan a pimmuraw ti buok iti masakit a paset, ket masapul nga ilasin ti padi dayta a tao nga addaan iti sakit iti pito nga aldaw. **5** Iti maikapito nga aldaw, masapul a kitaen ti padi isuna tapno makitana a no iti kapanunotanna ket saan a kimmaro ti sakit ken no saan a nagwaras daytoy iti kudil. No saan a nagwaras daytoy, ket masapul nga ilasin ti padi isuna iti pito pay nga aldaw. **6** Kitaen manen isuna ti padi iti maikapito nga aldaw tapno makitana no simmayaaten ti sakit ken saan nga ad-adda a nagwaras iti kudil. No saan a nagwaras daytoy, ket ipakaammo ti padi a nadalus isuna. Gagatel daytoy. Masapul a labaanna dagiti kawesna ket nadaluston isuna. **7** Ngem no nagwaras ti gagatel iti kudil kalpasan nga imparangna ti bagina iti padi para iti pannakadalusna, masapul nga iparangna manen ti bagina iti padi. **8** Kitaen ti padi isuna tapno makitana no ad-adda pay a nagwaras ti gagatel iti kudil. No nagwaras daytoy, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. **9** No ti makaakar a sakit ket adda iti maysa a tao, ket masapul a maipan isuna iti padi. **10** Kitaen ti padi isuna tapno makitana no adda ti puraw a lumlumteg iti kudilna, no pimmuraw ti buok, wenno no adda ti saan pay nga naimbag a lasag iti lumlumteg a kudilna. **11** No adda, ket nakaro unay a sakit ti kudil daytoy, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Saanna nga ilasin isuna gapu ta narugiten isuna. **12** No nagwaras ti sakit ket kinallubanna ti amin a kudil ti masakit a tao manipud iti ulona agingga iti sakana, a kas makita ti padi, **13** ket masapul a kitaen isuna ti padi tapno makitana no nagwaras ti sakit ti intero a bagina. No nagwaras daytoy, masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus ti masakit a tao. No pimmuraw amin dagitoy, ket nadalus isuna. **14** Ngem no adda ti agparparang a saan pay a naimbag a lasag kenkuana, narugit isuna. **15** Masapul a kitaen ti padi ti saan pay a naimbag a lasag ken ipakaammona a narugit isuna gapu ta narugit ti saan pay a naimbag a lasag. Makaakar daytoy a sakit. **16** Ngem no pimmuraw manen ti saan pay a naimbag a lasag, ket masapul a mapan dayta a tao iti padi. **17** Kitaen ti padi isuna tapno makitana no pimmuraw ti lasag. No pimmuraw daytoy, ipakaammo ti padi a nadalus dayta a tao. **18** No ti maysa a tao ket adda ti litteg iti kudilna ken naimbaganen, **19** ken iti ayan ti litteg ket adda iti lumlumteg a pumuraw wenno nasileng a kabiteg, a lumabaga a puraw, ket masapul a maipakita daytoy iti padi. **20** Kitaen ti padi daytoy tapno makita no naun-uneg ti langana ngem ti kudil ken no nagbalin a puraw ti buokna idiay. No kasta, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit, no nagtubo daytoy iti sigud nga ayan ti litteg. **21** Ngem no kinita ti padi daytoy ket nakitana nga awan iti puraw a buokna, ken saan a naun-uneg ngem ti kudil ket umim-imbagen, ket masapul nga ilasin isuna ti padi iti pito nga aldaw. **22** No nagwaras daytoy iti kudil, masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. **23** Ngem no nagtalinaed ti nasileng a kabiteg iti ayanna ken saan a nagwaras, ngarud, piglat daytoy ti litteg ket masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna. **24** No nasinit ti kudil ken ti saan pay a naimbag a lasag ti paset a nasinit ket nagbalin a lumabaga a puraw wenno pimmuraw, **25** ket masapul a kitaen ti padi daytoy tapno makitana no pimmuraw ti buok iti dayta a paset ken no agparang a naun-uneg ngem ti kudil. No kasta, makaakar ngarud daytoy a sakit. Timmubo daytoy iti nasinit a paset ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. **26** Ngem no kinita ti padi daytoy ket naduktalanna nga awan ti puraw a buok iti nasinit a paset, ken saan a naun-uneg ngem ti kudil ket umim-imbagen, masapul nga ilasin isuna ti padi iti pito nga aldaw. **27** Kalpasanna, masapul a kitaen ti padi isuna iti maikapito nga aldaw. No nagwaras daytoy iti kudil, ket masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Makaakar daytoy a sakit. **28** No nagtalinaed laeng ti nasinit a paset iti ayanna ken saan a nagwaras iti kudil ket umim-imbagen, ngarud, lumlumteg laeng daytoy gapu iti pannakasinitna ket masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna, ta piglat laeng daytoy gapu ti pannakasinit. **29** No ti maysa a lalaki wenno babai ket addaan iti makaakar a sakit iti ulo wenno timid, **30** ket masapul a kitaen ti padi dayta a tao para iti makaakar a sakit tapno kitaenna no agparparang daytoy a naun-uneg ngem ti kudil, ken no adda ti duyaw a naingpis a buokna daytoy. No adda, masapul nga ipakaammo ti padi a narugit isuna. Gagatel daytoy, maysa a makaakar a sakit iti ulo wenno timid. **31** No kinita ti padi ti gagatel ket nakitana a saan daytoy a naun-uneg ngem ti kudil, ken no awan ti nangisit a buokna daytoy, ket ilasin ti padi ti tao nga addaan ti gagatel iti pito nga aldaw. **32** Iti maikapito nga aldaw, masapul a kitaen ti padi ti sakit tapno makitana no nagwaras daytoy. No awan ti duyaw a buokna, ken no agparparang a narabaw laeng ti sakit, **33** masapul a makuskusan isuna, ngem masapul a saan a makuskusan ti masakit a paset, ket masapul nga ilasin ti padi ti tao nga addaan iti gagatel iti pito pay nga aldaw. **34** Iti maikapito nga aldaw kitaen ti padi ti sakit tapno makitana no nagsardengen ti panagwarasna iti kudil. No saan a naun-uneg ti langana daytoy ngem ti kudil, ket masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna. Masapul a labaan dayta a tao dagiti kawesna ket agbalinton isuna a nadalus. **35** Ngem no nagwaras ti sakit a gagatel iti kudil kalpasan nga imbaga ti padi a nadalus isuna, **36** ket masapul a kitaen manen isuna ti padi. No nagwaras ti sakit iti kudil, saanen a kasapulan ti padi a mangsapul iti duyaw a buok. Ti tao ket narugit. **37** Ngem no iti panagkita ti padi ket nagsardengen nga agwaras ti gagatel ken addan ti nagtubo a nangisit a buok iti masakit a paset, naimbagen ngarud ti gagatel. Nadalus isuna ken masapul nga ipakaammo ti padi a nadalus isuna. **38** No ti maysa a lalaki wenno babai ket addaan kadagiti puraw a labang ti kudil, **39** masapul a kitaen ti padi dayta a tao

tapno makitana no dagiti labang ket nalitem a puraw, a maysa laeng a gagatel a nagtubo iti kudil. Nadalus isuna. **40** No nagregreg ti buok ti tao manipud iti ulona, makalkalbo isuna, ngem nadalus isuna. **41** Ken no nagregreg ti buok iti sangoanan ti ulona, ken no kalbo ti mugingna, nadalus isuna. **42** Ngem no adda ti gaddil a lumabaga a puraw iti kalbo nga ulona wenno mugingna, makaakar daytoy a sakit a nagtubo. **43** Ket masapul a kitaen isuna ti padi tapno makitana no ti lumlumteg iti masakit a paset iti kalbo nga ulona wenno iti mugingna ket lumabaga a puraw, kas iti langa ti makaakar a sakit iti kudil. **44** No kastoy, ket addaan isuna ti makaakar a sakit ket narugit isuna. Masapul a siguraduen ti padi nga ipakaammo a narugit isuna gapu iti sakit nga adda iti ulona. **45** Ti tao nga addaan iti makaakar a sakit ket masapul nga agisuot kadagiti napigis a kawkawes, masapul a nakawakray ti buokna, ken masapul a kallubanna ti rupana agingga iti agungna ket ipukkawna ti 'Narugit, narugit.' **46** Kadagiti amin nga aldaw nga addaan isuna iti makaakar a sakit ket narugit isuna. Gapu ta narugit isuna nga addaan iti makaakar a sakit, masapul nga agbiag isuna nga agmaymaysa. Masapul nga agnaed isuna iti ruar ti kampo. **47** Ti lupot a nagbuot, naaramid man daytoy iti dutdut ti ayup wenno lino a lupot, **48** wenno aniaman a nalaga wenno nagansilyo a dutdut ti ayup wenno lino, wenno lalat wenno aniaman a banag a naaramid ti lalat— **49** no adda ti kasla maris bulong wenno lumabaga a buot iti lupot, ti lalat, ti nalaga wenno nagansilyo a banag, wenno aniaman a banag a naaramid iti lalat, ket buot daytoy a nagwaras; masapul a maipakita daytoy iti padi. **50** Masapul a kitaen ti padi daytoy a banag para iti buot; masapul nga ilasinna ti aniaman a banag nga addaan iti buot iti pito nga aldaw. **51** Masapul a kitaenna manen ti buot iti maikapito nga aldaw. No nagwaras daytoy iti lupot wenno aniaman a banag a nalaga wenno nagansilio a dutdut ti ayup wenno lino, wenno lalat wenno aniaman a banag a nakaaramatan ti lalat, ngarud makadadael daytoy a buot, ket dayta a banag ket narugit. **52** Masapul a puoranna ti lupot, wenno aniaman a banag a nalaga wenno nagansilio a dutdut ti ayup wenno lino, wenno lalat wenno aniaman a banag a naaramid iti lalat, aniaman a banag a nakasakaran iti makadadael a buot, ta mabalin a pagrugian daytoy iti sakit. Masapul a mapuoran a naan-anay daytoy a banag. **53** No kinita ti padi daytoy a banag ket nakitana a saan a nagwaras ti buot iti lupot wenno iti banag a nalaga wenno nagansilio a dutdut ti ayup wenno lino, wenno kadagiti banag a naaramid iti lalat, **54** ket bilinenna ida a labaanda ti banag a nakasarakan iti buot, ken masapul nga ilasinna daytoy iti pito pay nga aldaw. **55** Kalpasanna, kitaen ti padi dayta a banag kalpasan a nalabaan daytoy. No saan a nagbaliw ti maris ti buot uray no daytoy ket saan a nagwaras, daytoy ket narugit. Masapul a puoranyo dayta a banag, uray no sadinoman a paset ti nagbuot. **56** No kinita ti padi dayta a banag, ken no napukaw ti buot kalpasan a nalabaan daytoy, ket masapul a pigisenna ti nagbuot a paset ti lupot wenno ti lalat, wenno ti nalaga wenno nagansilio a banag. **57** No adda pay laeng ti buot iti lupot, iti nalaga man wenno nagansilio a banag, wenno iti aniaman a banag a naaramid iti lalat, agwarwaras daytoy. Masapul a puoranyo ti aniaman a banag nga addaan iti buot. **58** Ti lupot wenno aniaman a banag a nalaga wenno nagansilio a dutdut ti ayup wenno linen, wenno lalat wenno aniaman a banag a naaramid ti lalat- no nilabaanyo daytoy a banag ket napukaw ti buot, ket masapul a malabaan daytoy iti maikadua a daras, ket agbalinto daytoy a nadalus. **59** Daytoy ti linteg a maipapan iti buot iti lupot a dutdut ti ayup wenno lino, wenno aniaman a banag a nalaga wenno nagansilio a dutdut ti ayup wenno lino, wenno lalat wenno aniaman a banag a naaramid iti lalat, tapno maipakaamoyo daytoy a nadalus wenno narugit."

14 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kinunana, **2** "Daytoyto ti linteg para iti agsakit a tao iti aldaw ti pannakadalusna. Masapul a maipan isuna iti padi. **3** Rummuarto ti padi iti kampo tapno sukimatenna ti tao tapno makitana no naimbagen ti makaakar a sakit ti kudil. **4** Ket bilinento ti padi a ti madalusan ket masapul a mangala iti dua a sibibiag, nadalus a billit, kayo a sedro, nalabaga a sinulid, ken hisopo. **5** Bilinento ti padi isuna a patayenna ti maysa kadagiti billit iti ngatoen iti nalinis a danum nga adda iti maysa a banga. **6** Ket alaento ti padi ti sibibiag a billit ken ti kayo a sedro, ken ti nalabaga a sinulid ken ti hisopo, ket isawsawnanto amin dagitoy a banbanag, agraman ti sibibiag a billit, iti dara ti billit a napapatay iti ngatoen iti nalinis a danum. **7** Ket iwarsinto ti padi daytoy a danum iti maminpito iti tao a madalusan manipud iti sakit, ket kalpasanna ipablaakto ti padi a nadalusen isuna. Ket waya-wayaanto ti padi ti sibibiag a billit iti kataltalonan. **8** Ti tao a nadalusan ket labaanna ti pagan-anayna, kuskosanna amin a buokna ken digosenna ti bagina iti danum, ket kalpasanna nadaluston isuna. Kalpasan dayta masapul a mapan isuna idiay kampo, ngem agnaedto isuna iti ruar ti toldana iti pito nga aldaw. **9** Iti maikapito nga aldaw masapul a kuskosanna amin a buok iti ulona, ken masapul met a kuskosanna ti barbas ken dagiti kidayna. Masapul a kuskosanna amin a buokna, ken masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum; ket nadaluston isuna. **10** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a mangala isuna iti dua a kalakian a karnero nga awan mulitna, maysa a babai a karnero a natawenan nga awan mulitna, ken tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa iti napino nga arina a nailaok iti lana kas daton a bukbukel, ken maysa a kakatlo ti litro a lana. **11** Ti mangdalus a padi kenkuana ket itakderannanto ti tao a madalusan, a kadua dagidiay a banbanag, iti sangoanan ni Yahweh iti pagserrekan ti tabernakulo. **12** Alaento ti padi ti maysa kadagiti kalakian a karnero ket idatonna daytoy kas maysa a daton a pangsupapak iti biddut, a kadua iti kakatlo a litro ti lana; itag-aynanto dagitoy a kas maysa a daton iti sangoanan ni Yahweh ken idatagna dagitoy kenkuana. **13** Masapul a patayenna ti kalakian a karnero iti lugar a pangpatpatayanda kadagiti daton a gapu iti basol ken ti daton a maipuor amin, iti disso iti tabernakulo, ta ti daton a gapu iti basol ket kukua ti padi, kas iti daton a pangsupapak iti biddut, gapu ta daytoy ket kasasantoan. **14** Mangalanto ti padi iti dara iti daton a pangsupapak iti biddut ket ikabilna daytoy iti murdong iti makannawan a lapayag iti tao a madalusan, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana. **15** Kalpasanna, mangalanto ti padi iti lana manipud iti kakatlo a litro ket ibukbokna daytoy iti dakulap iti makannigid nga imana, **16** ket isawsawna ti makannawan a ramayna iti lana nga adda iti makannigid nga imana, ket iwarsina ti dadduma a lana babaen iti ramayna iti maminpito iti sangoanan ni Yahweh.

17 Ikabilto ti padi ti nabati a lana iti imana idiay murdong ti makannawan a lapayag ti tao a madalusan, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana. Masapul nga ikabilna daytoy a lana iti rabaw ti dara manipud iti daton a pangsupapak iti biddut. **18** Para iti nabati a lana iti ima ti padi, ikabilnanto daytoy iti ulo ti tao a madalusan, ket mangaramidto ti padi iti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh. **19** Ket idatonto ti padi ti daton a gapu iti basol ken mangaramid iti pangabbong para kenkuana a madalusan gapu iti kinarugitna, ket kalpasanna patayennanto ti daton a maipuor amin. **20** Ket idatonto ti padi ti daton a maipuor amin ken ti daton a bukbukel iti altar. Mangaramidto ti padi ti seremonia ti pannakapakawan para iti tao, ket kalpasanna, nadaluston isuna. **21** Nupay kasta, no nakurapay ti tao ken saanna a kabaelan ti gumatang kadagitoy a daton, ket mabalinna ti mangala iti maysa a kalakian a karnero a kas maysa a daton a pangsupapak iti biddut a maitag-ay ken maidatagto kenni Yahweh a mangaramid ti pangabbong para iti bagina, ken apagkapullo ti maysa nga efa a napino nga arina a nailaok iti lana kas maysa a daton a bukbukel, ken kakatlo a litro ti lana, **22** a kadua dagiti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw, kas kabaelanna nga alaen; ti maysa a billit ket agbalinto a daton a gapu iti basol ken ti maysa ket agbalinto a daton a maipuor amin. **23** Iti maikawalo nga aldaw masapul nga ipanna dagitoy iti padi para iti pannakadalusna, iti pagserrekan ti tabernakulo, iti sangoanan ni Yahweh. **24** Ket alaento ti padi ti karnero a para iti daton a pangsupapak iti biddut ken ti kakatlo a litro ti lana, ket itag-ayna dagitoy a kas maysa a daton kenni Yahweh ket idatagna dagitoy kenkuana. **25** Patayennanto ti karnero a para iti daton a pangsupapak iti biddut, ket mangalanto isuna iti dara ti daton a pangsupapak iti biddut ket ikabilna daytoy iti murdong iti makannawan a lapayag iti tao madalusan, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana. **26** Ket ibukbokto ti padi ti dadduma a lana iti dakulap ti makannigid nga imana, **27** ket iwarsinanto babaen ti makannawan a ramayna ti dadduma a lana nga adda iti makannigid nga imana iti maminpito iti sangoanan ni Yahweh. **28** Ket ikabilto ti padi ti dadduma a lana nga adda iti imana iti murdong ti makannawan a lapayag ti tao a madalusan, iti tangan ti makannawan nga imana, ken iti tangan ti makannawan a sakana, kadagiti isu met laeng a lugar a nangikabilanna iti dara ti daton a pangsupapak iti biddut. **29** Ikabilnanto ti nabati a lana nga adda iti imana iti ulo ti tao a madalusan, tapno mangaramid ti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh. **30** Masapul nga idatonna ti maysa kadagiti kalapati wenno sibong a pagaw, kas kabaelan ti tao nga alaen— **31** maysa a kas daton a gapu iti basol ket ti maysa ket kas daton a maipuor amin, a kadua ti daton a bukbukel. Ket mangaramidto ti padi ti pangabbong para iti tao a madalusan iti sangoanan ni Yahweh. **32** Daytoy ti linteg para iti tao nga addaan iti makaakar a sakit iti kudil, a saan a makabael a gumatang iti umno a daton para iti pannakadalusna." **33** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron, kinunana, **34** "Inton makadanonkayo idiay daga ti Canaan nga intedko kadakayo a kas sanikua, ket no mangikabilak iti buot nga agwaras iti balay idiay daga a sanikuayo, **35** ket masapul a mapan ti akinkukua iti balay ken ibagana iti padi. Masapul nga ibagana, 'Panag kunak ket kasla adda maysa a banag a kasla buot idiay balayko.' **36** Ket ibilinto ti padi nga ikkatenda ti adda iti uneg ti balay sakbay a sumrek isuna a mangkita iti pakailasinan iti buot, tapno awanto ti agbalin a narugit idiay balay. Kalpasanna, masapul a sumrek ti padi a mangkita iti balay. **37** Masapul a sukimatenna ti buot tapno makitana no adda daytoy kadagiti diding ti balay, ken tapno makitana no aglanglanga daytoy a berde wenno lumabaga idiay likkaong dagiti diding. **38** No pudno nga addaan iti buot ti balay, ket rummuarto ti padi iti balay ket iserrana ti ruangan ti balay iti pito nga aldaw. **39** Ket agsublinto manen ti padi iti maikapito nga aldaw ket sukimatenna daytoy tapno kitaenna no nagwaras ti buot kadagiti diding ti balay. **40** No nagwaras daytoy, ibilinto ti padi nga ikkatenda dagiti bato a pakasarakan iti buot ket ibillengda dagitoy iti narugit a lugar iti ruar ti siudad. **41** Dawatennanto a makuskusan dagiti amin nga akin uneg a diding ti balay, ket masapul nga ipanda ti nakuskusda a banbanag nga adda buotna iti ruar ti siudad ket ibellengda daytoy idiay narugit a disso. **42** Masapul a mangalada kadagiti sabali a bato ket ikabilda dagitoy iti ayan dagiti bato a nalikkab, ket masapul nga agusarda iti baro a pitak a pangpalitadada iti balay. **43** No agsubli manen ti buot ket nagwaras iti balay a nakaikkatan dagiti bato ken dagiti diding a nakuskusan ken naulit a napalitadaan, **44** ket masapul nga umuneg ti padi ket sukimatenna ti balay tapno kitaenna no ti buot ket nagwaras iti balay. No nagwaras daytoy, makadadael ngarud daytoy a buot, ket narugit ti balay. **45** Masapul a marebba ti balay. Dagiti bato, kayo, ken amin a palitada iti balay ket masapul a maiyadayo a mairuar iti siudad a maipan iti narugit a disso. **46** Kanayonna pay, siasinoman nga umuneg iti balay kabayatan ti tiempo a nakaserra daytoy ket agbalinto a narugit agingga iti rabii. **47** Siasinoman a maturog iti balay ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna, ken siasinoman a mangan iti dayta a balay ket masapul a labaanna ti pagan-anayna. **48** No sumrek ti padi iti balay tapno kitaenna no ti buot ket nagwaras iti balay kalpasan napalitadaan daytoy, ket, no awanen ti buot, ipablaaknanto a nadalus ti balay. **49** Ket masapul a mangala ti padi ti dua a billit tapno dalusanna ti balay, ken kayo a sedro, ken nalabaga a sinulid, ken hisopo. **50** Patayennanto ti maysa kadagiti billit iti ngatoen ti nalinis a danum nga adda iti maysa a banga. **51** Alaennanto ti kayo a sedro, ti hisopo, ti nalabaga a sinulid, ken ti sibibiag a billit, ket isawsawna dagitoy iti dara ti natay a billit, iti nalinis a danum, ket warsianna ti balay iti maminpito a daras. **52** Dalusannanto ti balay babaen iti dara ti billit ken babaen ti nilinis a danum, babaen iti sibibiag a billit, ti kayo a sedro, ti hisopo, ken ti nalabaga a sinulid. **53** Ngem palubosannanto ti sibibiag a billit a rummuar iti siudad a mapan iti kataltalonan. Iti daytoy a wagas mangaramid isuna ti seremonia ti pannakadalus para iti balay, ket nadaluston daytoy. **54** Daytoy ti linteg para iti amin a kita iti makaakar a sakit ti kudil ken kadagiti banbanag a pakaigapuan iti kastoy a sakit, ken para iti gagatel, **55** ken para iti buot iti pagan-anay ken iti balay, **56** para iti lumlumteg, para iti gaddil, ken para iti letteg, **57** tapno maammoan no ania kadagitoy ti narugit wenno no kaano a nadalus daytoy. Daytoy ti linteg para kadagiti makaakar a saksakit ti kudil ken buot."

15 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron, a kinunana, **2** "Agsaokayo kadagiti tattao ti Israel, ket

ibagayo kadakuada, 'No adda man ti tao nga addaan iti narugit a likido a rumrumuar iti bagina, maibilang isuna a narugit. **3** Ti kinarugitna ket gapu iti daytoy a narugit a likido. Agaruyot man ti likido iti bagina wenno nagsardeng, daytoy ket narugit. **4** Tunggal pagiddaan a pagiddaanna ket agbalin a narugit, ket amin a banag a pagtugawanna ket agbalin a narugit. **5** Siasinoman a mangsagid iti pagiddaanna ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **6** Siasinoman nga agtugaw iti aniaman a nagtugawan ti tao nga adda iti rumrumuar a narugit a likido iti bagina, masapul a labaan dayta a tao dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket maibilang isuna a narugit agingga iti rabii. **7** Ken ti siasinoman a mangsagid iti bagi ti tao nga adda iti rumrumuar a narugit a likido iti bagina ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket maibilang isuna a narugit agingga iti rabii. **8** No ti tao nga adda iti rumrumuar a kasta a likido iti bagina ket matupraanna ti maysa a nadalus a tao, ket masapul labaan dayta a tao ti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum, ket maibilang isuna a narugit agingga iti rabii. **9** Aniaman a naiyap-ap iti bukot ti kabalyo a pagluganan ti tao nga adda rumrumuar a likido iti bagina ket agbalin a narugit. **10** Siasinoman a mangsagid iti aniaman a banag nga nagsaadan dayta a tao ket agbalin a narugit agingga iti rabii, ken ti siasinoman a mangawit kadagidiay a banbanag ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum; maibilang isuna a narugit agingga iti rabii. **11** Siasinoman a masagid iti addaan iti kasta a panagruar a saanna a binugguan nga immun-una dagiti imana iti danum, ti tao a nasagid ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digosenna ti bagina iti danum, ket agbalin isuna a narugit agingga iti rabii. **12** Aniaman a banga a sagiden ti maysa nga addaan iti rumrummuar a kasta a likido ti bagina ket masapul a maburak, ken tunggal pagkargaan a kayo ket masapul a mabuggoan iti danum. **13** Inton isuna nga addaan iti panagruar ti likido ket madalusan, ket masapul nga agpalabas isuna iti pito nga aldaw para iti pannakadalusna; ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti agay-ayos a danum. Ket nadaluston isuna. **14** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a mangala isuna ti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw ket mapan iti sangoanan ni Yahweh idiay pagserrekan ti tabernakulo; sadiay ket masapul nga itedna iti padi dagiti billit. **15** Masapul nga idaton ti padi dagitoy, maysa a kas daton a gapu ti basol ken ti maysa a kas daton a maipuor amin, ken masapul a mangaramid ti padi iti pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh para iti panagpatedtedna. **16** No ti kissit ti siasinoman a lalaki ket agtultuloy a rummuar manipud kenkuana, ket masapul a digusenna ti entero a bagina iti danum; agbalin isuna a narugit agingga iti rabii. **17** Tunggal lupot wenno lalat nga addaan iti kissit ket masapul a malabaan babaen iti danum; agbalin a narugit daytoy agingga iti rabii. **18** Ket no nagkaidda ti maysa a babai ken maysa a lalaki ket naiyalis ti kissit kenkuana, masapul a digusenda a dua ti bagida iti danum; narugitda agingga iti rabii. **19** No agregla ti babai, ti kinarugitna ket agtultuloy iti pito nga aldaw, ken siasinoman a mangsagid kenkuana ket maibilang a narugit agingga iti rabii. **20** Amin a banag a pagiddaanna kabayatan iti panagreglana ket agbalin a narugit; amin a banag a pagtugawanna ket agbalin met a narugit. **21** Siasinoman a mangsagid iti pagiddaan ti babai ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum; dayta a tao ket narugit agingga iti rabii. **22** Siasinoman a mangsagid iti aniaman a pagtugawan ti babai ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum, dayta a tao ket narugit agingga iti rabii. **23** Uray no daytoy ket adda iti pagiddaan wenno adda iti aniaman a nagtugawan ti babai, no sagidenna daytoy, dayta a tao ket maibilang a narugit aginga iti rabii. **24** No makikaidda ti siasiniman iti babai, ket no masagid isuna ti narugit a panagpabulosna, maibilang isuna a narugit iti pito nga aldaw. Tunggal pagiddaan a pagiddaan ti lalaki ket agbalin a narugit. **25** No agpadara ti babai iti adu nga aldaw a saan a tiempo iti panagreglana, wenno bo adda ti panagpadarana a nabaybayag ngem iti tiempo ti panagreglana, kabayatan iti amin nga aldaw iti panagpadara iti kinarugitna, agbalin isuna a kasla adda isuna kadagiti aldaw ti panagreglana. Narugit isuna. **26** Amin a pagiddaan a pagiddaanna kabayatan ti panagpadarana ket agbalin a kasla ti pagiddaan a nagiddaanna kabayatan iti panagreglana, ken amin a banag a pagtugawanna ket agbalin a narugit, kas iti kinarugit ti panagreglana. **27** Ken siasinoman a mangsagid iti aniaman kadagidiay a banbanag ket agbalin a narugit; masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken digusenna ti bagina iti danum, ket agbalin isuna a narugit agingga iti rabii **28** Ngem no nadalusan isuna manipud iti panagpadarana, ket agpalabas isuna iti pito nga aldaw, ket kalpasan dayta nadaluston isuna. **29** Iti maikawalo nga aldaw, mangalanto isuna iti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw ket iyegna dagitoy iti padi idiay pagserrekan ti tabernakulo. **30** Idatonto ti padi ti maysa a billit kas daton a gapu iti basol ken ti maysa a kas daton a maipuor amin, ket mangaramidtoisuna pangabbong para kenkuana iti sangoanan ni Yahweh para iti kinarugit iti panagpadarana. **31** Kastoy ti masapul a panangisinayo kadagiti tattao ti Israel manipud kadagiti kinarugitda, tapno saanda a matay gapu iti kinarugitda, babaen iti panangtulawda iti tabernakulok, a pagnanaedak iti nagtetengngaanda. **32** Dagitoy dagiti alagaden para iti siasinoman nga addaan iti panagruar ti likido iti bagina, para iti siasinoman a lalaki a nagparuar iti kissitna a mangaramid a narugit kenkuana, **33** para iti siasinoman a babai nga agregla, para iti siasinoman nga addaan iti panagruar ti likido iti bagina, lalaki man wenno babai, ken para iti siasinoman a lalaki a nakikaidda iti maysa a narugit a babai.'"

16 Nagsao ni Yahweh kenni Moises—daytoy ket kalpasan ti pannakatay dagiti dua a putot a lallaki ni Aaron, idi immasidegda kenni Yahweh ket natayda. **2** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Makisaritaka kenni Aaron a kabsatmo ket ibagam kenkuana a saan a mapan iti aniaman a tiempo idiay kasasantoan a lugar iti likudan ti kurtina, iti sangoanan ti kalub a pakakitaan iti pannakaabbong ti basol nga adda iti rabaw ti lakasa ti tulag. No aramidenna dayta, matay isuna, gapu ta agparangak babaen iti ulep iti ngatoen ti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. **3** Isu kastoy ti masapul nga iseserrek ni Aaron iti kasasantoan a disso. Masapul a sumrek isuna nga adda tugotna a bumaro a bulog a baka a kas daton a gapu iti basol, ken kalakian a karnero kas daton a maipuor amin. **4** Masapul

nga ikawesna ti nasantoan a lino a tunika, ken masapul nga isuotna ti lino a makin-uneg a pagan-anay, ken masapul nga isuotna ti lino a barikes ken lino a turban. Dagitoy dagiti nasantoan a lupot. Masapul nga agdigus isuna iti danum ket kalpasanna ikawesna dagitoy a pagan-anay. **5** Masapul a mangala isuna iti dua a kalakian a kalding manipud iti gimong dagiti tattao iti Israel kas daton gapu iti basol ken maysa a kalakian a karnero kas daton a maipuor amin. **6** Ket masapul nga idatag ni Aaron ti bulog a baka a kas daton a gapu iti basol, nga agbalinto a para iti bagina, tapno mangaramid iti pangabbong para kenkuana ken ti pamiliana. **7** Ket masapul a mangala isuna iti dua a kalding ket idatagna dagitoy iti sangoanan ni Yahweh idiay pagserrekan ti tabernakulo. **8** Ket masapul nga agbunot ni Aaron para kadagiti dua a kalding, maysa a bunot a para kenni Yahweh, ken ti maysa ket para iti mapapanaw a kalding. **9** Masapul nga idatag ni Aaron ti kalding a nabunot a para kenni Yahweh, ket idatonna dayta a kalding kas daton a gapu iti basol. **10** Ngem ti kalding a nabunot a para iti kalding a mapapanaw ket masapul a maipan a sibibiag iti sangoanan ni Yahweh, tapno mangaramid ti pangabbong babaen iti panangibaonna iti daytoy idiay let-ang a kas kalding a mapapanaw. **11** Kalpasanna, masapul nga idatag ni Aaron ti bulog a baka para iti daton a gapu iti basol, nga agpaayto a para iti bagina. Masapul a mangaramid isuna iti pangabbong para iti bagina ken para iti pamiliana, isu a masapul a patayenna ti bulog a baka a kas daton a gapu iti basol para iti bagina. **12** Masapul a mangala ni Aaron iti insensario a napno iti beggang a naggapu manipud iti altar iti sangoanan ni Yahweh, a napno dagiti imana iti napino a nagiling a nabanglo nga insenso, ket ipanna dagitoy a banbanag idiay likudan iti kurtina. **13** Sadiay ket masapul nga ikabilna ti insenso iti apoy iti sangoanan ni Yahweh tapno ti asuk manipud iti insenso ket maabbonganna ti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol iti rabaw ti pammaneknek iti tulag. Masapul nga aramidenna daytoy tapno saan isuna a matay. **14** Kalpasanna, masapul a mangala isuna iti dara ti bulog a baka ket iwarsina daytoy babaen iti ramayna idiay sangoanan iti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. Masapul nga iwarsina ti dara babaen iti ramayna iti maminpito iti sangoanan ti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. **15** Kalpasanna, masapul a patayenna ti kalding a para iti daton a gapu iti basol a para kadagiti tattao ken ipanna ti darana iti likudan ti kurtina. Sadiay ket masapul nga aramidenna iti dara ti kas iti inaramidna iti dara ti bulog a baka: masapul nga iwarsina daytoy iti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol ket kalpasanna iti sango iti kalub a pakakitaan iti pannakabbong ti basol. **16** Masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadalus para iti nasantoan a lugar gapu kadagiti narugit nga aramid dagiti Israelita, ken gapu iti panagsalungasingda ken ti amin a basbasolda. Masapul met nga aramidenna daytoy para iti tabernakulo, a pagigianan ni Yahweh iti nagtetengngaanda, iti imatang dagiti narugit nga aramidda. **17** Masapul nga awan ti siasinoman iti uneg iti tabernakulo no sumrek ni Aaron tapno mangaramid iti seremonia ti pannakadalus iti kasasantoan a lugar, ken agingga a rummuar isuna ken malpas a nangaramid iti seremonia ti pannakapakawan para iti bagina ken iti pamiliana, ken para iti entero a gimong ti Israel. **18** Masapul a rummuar isuna iti altar nga adda iti sangoanan ni Yahweh ken mangaramid iti seremonia ti pannakadalus para iti daytoy, ken masapul a mangala isuna iti dara ti bulog a baka ken dara ti kalding ket ikabilna daytoy kadagiti sara iti aglawlaw iti altar. **19** Masapul a mangiwarsi isuna iti dara iti daytoy babaen iti ramayna iti maminpito tapno dalusanna daytoy ken tapno idatonna daytoy kenni Yahweh, manipud iti narugit nga ar-aramid dagiti Israelita. **20** Inton malpasnan a maaramid ti seremonia ti pannakadalus para iti kasasantoan a lugar, ti tabernakulo, ti altar, masapul nga idatagna ti sibibiag a kalding. **21** Masapul nga ipatay ni Aaron dagiti dua nga imana iti ulo ti sibibiag a kalding ken ipudnona iti kalding dagiti amin a kinadakes dagiti tattao ti Israel, amin a panagsalungasingda, ken amin a basbasolda. Kalpasanna, masapul nga ikabilna dayta a kinamanagbasol iti ulo ti kalding ket palubosanna ti kalding babaen iti panangaywan iti maysa a tao a nakasagana a mangiturong iti kalding idiay let-ang. **22** Masapul nga awiten ti kalding ti amin a kinadakes dagiti tattao idiay awan matataona a lugar. Idiay let-ang, masapul a palubosan ti lalaki ti kalding. **23** Kalpasanna, masapul nga agsubli ni Aaron iti uneg ti tabernakulo ket ikkatenna ti lino a lupot nga inkawesna sakbay a simmrek iti kasasantoan a lugar, ken masapul nga ibatina dagitoy a lupot idiay. **24** Masapul nga agdigus isuna iti danum idiay nasantoan a lugar, ken ikawesna dagiti gagangay a lupotna; ket masapul a rummuar isuna ken idatonna ti datonna a maipuor amin ken ti daton a maipuor amin a para kadagiti tattao, ken iti daytoy a wagas, mangaramid isuna iti pangabbong para iti bagina ken para kadagiti tattao. **25** Masapul a puoranna ti taba ti daton a gapu iti basol iti rabaw ti altar. **26** Ti nangpalubos a lalaki iti kalding a mapapanaw ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken agdigus iti danum; kalpasan dayta, mabalinnan ti agsubli iti uneg ti kampo. **27** Ti bulog a baka a para iti daton a gapu iti basol ken ti kalding a para iti daton a gapu iti basol, a makindara iti naiyuneg a naaramat iti panangaramid iti seremonia ti pannakadalus iti nasantoan a lugar, ket masapul a mairuar iti kampo. Sadiay ket masapul a puoranda dagiti lalat, lasag, ken bagis. **28** Ti mangpuor a lalaki kadagidiay a paset ket masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken agdigus iti danum; kalpasan dayta, mabalinnan ti agsubli iti uneg ti kampo. **29** Agnanayonto nga annuroten daytoy para kadakayo nga iti maikapito a bulan, iti maikasangapulo nga aldaw ti bulan, masapul nga agpakumbabakayo ken saankayo nga agtrabaho, naiyanakman ditoy wenno ganggannaet a makipagnanaed kadakayo. **30** Daytoy ket gapu ta iti daytoy nga aldaw ti seremonia ti pannakadalus ket naaramid para kadakayo, a mangdalus kadakayo manipud kadagiti amin a basbasolyo tapno agbalinkayo a nadalus iti sangoanan ni Yahweh. **31** Daytoy ket napasnek nga Aldaw a Panaginana a para kadakayo, ket masapul nga agpakumbabakayo ken saankayo nga agtrabaho. Agnanayonto nga annuroten daytoy para kadakayo. **32** Ti kangatoan a padi, ti mapulotan ken madutokan nga agbalin a kangatoan a padi a kasukat ti amana, ket masapul nga aramidenna daytoy a seremonia ti pannakadalus ken ikawesna dagiti lino a lupot, dayta ket, dagiti nasantoan a lupot. **33** Masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadalus para iti kasasantoan a lugar; masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadalus

para iti tabernakulo ken para iti altar, ken masapul a mangaramid isuna iti seremonia ti pannakadalus para kadagiti papadi ken para iti amin a tattao iti sangkagimongan. **34** Agnanayonto nga annoruten daytoy para kadakayo, a mangaramid iti seremonia ti pannakadalus para kadagiti tattao ti Israel gapu kadagiti amin a basbasolda, maminsan iti makatawen." Ket naaramid daytoy kas imbilin ni Yahweh kenni Moises.

17 Nagsao ni Yahweh kenni Moises a kinunana, **2** "Agsaoka kenni Aaron ken kadagiti putotna a lallaki, ken kadagiti amin a tattao ti Israel. Ibagam kadakuada ti imbilin ni Yahweh: **3** 'Siasinoman a tao manipud iti Israel a mangpapatay iti baka, karnero, wenno kalding iti uneg ti kampo, wenno mangpapatay kadagitoy iti ruar ti kampo, tapno idatonna— **4** no saanna nga ipan daytoy iti pagserkan iti tabernakulo tapno idatonna a kas daton kenni Yahweh iti sangoanan ti tabernakulona, dayta a tao ket nakabasol iti panangpapatay. Nangpapatay isuna, ket masapul a mailaksid dayta a tao manipud kadagiti tattaona. **5** Ti panggep daytoy a bilin ket tapno ipan dagiti tattao ti Israel dagiti datonda kenni Yahweh idiay pagserkan iti tabernakulo, iti padi tapno maidaton a kas datdaton para iti panagkakadua kenni Yahweh, imbes nga idaton dagiti daton iti away. **6** Iwarsi ti padi ti dara iti rabaw ti altar ni Yahweh nga adda iti ruangan ti tabernakulo; puoranna ti taba tapno mangipaay daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **7** Masapul a saanen nga idaton dagiti tattao dagiti datonda kadagiti sinankalding a didiosen, a pagtigtignayanda a kasla balangkantis. Agbalinto daytoy nga agnanayon nga alagaden para kadakuada iti amin a henerasion dagiti tattaoda.' **8** Masapul nga ibagam kadakuada, 'Siasinoman a tao ti Israel, wenno siasinoman a ganggannaet a makipagnaed kadakuada, a mangisagut iti daton a maipuor amin wenno sakrifisio **9** ken saanna nga ipan daytoy iti ruangan ti tabernakulo tapno idatonna kenni Yahweh, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona. **10** Ken siasinoman iti Israel, wenno siasinoman a ganggannaet a makipagnanaed kadakuada, a mangan iti aniaman a dara, busorekto dayta a tao, siasinoman a mangan iti dara; ilaksidkonto isuna manipud kadagiti tattaona. **11** Ta ti biag ti ayup ket adda iti darana. Intedko ti darana kadakayo tapno mangaramid iti pangabbong iti rabaw ti altar para kadagiti bibiagyo, gapu ta ti dara ti maaramid a pangdalus, ta ti dara ti mangpakawan para iti biag. **12** Ngarud, ibagak kadagiti tattao ti Israel a masapul nga awan ti uray maysa kadakayo a mangan iti dara, wenno awan uray siasinoman kadagiti ganggannaet a makipagnaed kadakayo ti mabalin a mangan iti dara. **13** Siasinoman kadagiti tattao ti Israel wenno siasinoman kadagiti ganggannaet a makipagnaed kadakuada a mang-anup ken mangpapatay iti ayup wenno billit a mabalin a makan, masapul nga ibukbok dayta a tao ti dara ti ayup ket gaburanna ti dara iti daga. **14** Ta ti biag ti tunggal parsua ket ti darana. Isu nga ibagak kadagiti tattao ti Israel, "Masapul a diyo kanen ti dara ti aniaman a parsua, ta ti biag ti tunggal sibibiag a parsua ket ti darana. Siasinoman a mangan iti daytoy ket masapul a mailaksid." **15** Tunggal tao a mangan iti ayup a natay wenno rinangrangkay dagiti atap nga ayup, dayta man a tao ket nayanak nga umili wenno maysa a ganggannaet a makipagnanaed kadakayo, masapul a labaanna dagiti pagan-anayna ken agdigos iti danum, ket maibilang isuna a narugit agingga iti rabii. Kalpasanna ket nadaluston isuna. **16** Ngem no saanna a labaan dagiti pagan-anayna wenno digusen ti bagina, ket masapul nga ikarona ti basolna.'"

18 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kinunana, **2** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Siak ni Yahweh a Diosyo. **3** Masapul a diyo aramiden dagiti banbanag nga ar-aramiden dagiti tattao idiay Egipto a nagnaedanyo idi. Ken masapul a diyo aramiden dagiti banbanag nga ar-aramiden dagiti tattao idiay Canaan, ti daga a pangipanak kadakayo. Diyo suroten dagiti kaugalianda. **4** Dagiti lintegko dagiti masapul nga aramidenyo ken dagiti bilbilinko ti masapul a salimetmetanyo, tapno makapagnakayo kadagitoy, gapu ta Siak ni Yahweh a Diosyo. **5** Ngarud, masapul a salimetmetanyo dagiti alagadek ken dagiti lintegko. No agtulnog ti maysa a tao kadagitoy, agbiagto isuna gapu kadagitoy. Siak ni Yahweh. **6** Masapul nga awan ti uray maysa a makikaidda iti siasinoman nga asideg a kabagianna. Siak ni Yahweh. **7** Dimo ibabain ti amam babaen iti pannakikaiddam iti inam. Inam isuna! Masapul a dimo ibabain isuna. **8** Dimo kaiddaen ti siasinoman kadagiti assawa ti amam; masapul a dimo ibabain iti kasta ti amam. **9** Dimo kaiddaen ti siasinoman kadagiti kakabsatmo a babbai, anak man a babai isuna ti amam wenno anak a babai ti inam, napadakkel man isuna iti pagtaenganyo wenno iti adayo manipud kadakayo. Masapul a dimo kaiddaen dagiti kakabsatmo a babbai. **10** Dimo kaiddaen ti anak a babai ti anakmo a lalaki wenno ti anak a babai ti anakmo a babai. Bukodmo a pakaibabainan dayta. **11** Dimo kaiddaen ti anak a babai ti asawa ti amam, a putot ti amam. Kabsatmo isuna, ket rumbeng a dimo kaiddaen isuna. **12** Dimo kaiddaen ti babai a kabsat ti amam. Asideg isuna a kabagian ti amam. **13** Dimo kaiddaen ti babai a kabsat ti inam. Asideg isuna a kabagian ti inam. **14** Dimo ibabain ti lalaki a kabsat ti amam babaen iti pannakikaiddam iti asawana. Dika umasideg kenkuana para iti dayta a panggep; ikitmo isuna. **15** Dimo kaiddaen ti manugangmo a babai. Asawa isuna ti anakmo a lalaki; dimo kaiddaen isuna. **16** Dimo kaiddaen ti asawa ti kabsatmo a lalaki; dimo ibabain isuna iti kastoy a wagas. **17** Dimo kaiddaen ti babai ken ti anakna a babai, wenno ti anak a babai ti anakna a lalaki wenno ti anak a babai ti anakna a babai. Asidegda a kabagianna, ket kinadangkes ti pannakikaidda kadakuada. **18** Dimo asawaen ti kabsat a babai ti asawam a kas maikadua nga asawam ken kaiddaen isuna kabayatan a sibibiag pay ti umuna nga asawam. **19** Dimo kaiddaen ti babai kabayatan ti panagreglana. Narugit isuna kabayatan dayta a tiempo. **20** Dimo kaiddaen ti asawa a babai ti kaarrubam ken tulawan ti bagim babaen kenkuana iti kastoy a wagas. **21** Dimo ited ti siasinoman kadagiti annakmo a mapuoran, tapno idatonmo ida kenni Moloc, gapu ta masapul a dimo ibabain ti nagan ti Diosmo. Siak ni Yahweh. **22** Dimo kaiddaen ti padam a lalaki a kasla iti pannakikaiddam iti babai. Daytoy ket kinadangkes. **23** Dimo kaiddaen ti aniaman nga ayup ken tulawan ti bagim iti daytoy. Masapul nga awan ti babai a mangpanunot a makikaidda iti aniaman nga ayup. Daytoy ket kinaderrep. **24** Diyo rugitan dagiti bagiyo iti aniaman kadagitoy a wagas, ta kadagitoy amin a wagas ket natulawan dagiti nasion, dagiti nasion a paksiatekto iti imatangyo. **25** Natulawan ti

daga, isu a dinusak dagiti basolda ket pinapanaw ti daga dagiti agnanaed kenkuana. **26** Dakayo, ngarud, masapul a salimetmetanyo dagiti bilbilinko ken dagiti alagadek ken masapul a diyo aramiden ti aniaman kadagitoy a makarimon a banbanag, Israelita man a naiyanak nga umili wenno ganggannaet a makipagnanaed kadakayo. **27** Ta daytoy ti kinadangkes nga inaramid dagiti tattao iti daga, dagiti nagnaed ditoy sakbay kadakayo ket ita natulawanen ti daga. **28** Agannadkayo ngarud tapno dinakay met isarua ti daga kalpasan a tinulawanyo daytoy a kas iti panangisaruana kadagiti tattao nga immun-una kadakayo. **29** Siasinoman a mangaramid kadagitoy a makarimon a banbanag, dagiti tattao a mangaramid iti kasta a banbanag ket mailaksid manipud kadagiti tattaoda. **30** Ngarud, salimetmetanyo dagiti bilinko a diyo aramiden ti aniaman kadagitoy a makarimon a kaugalian a naaramid ditoy sakbay kadakayo, tapno diyo matulawan dagiti bagiyo babaen kadagitoy. Siak ni Yahweh a Diosyo.'"

19 Nagsao ni Yahweh kenni Moises a kinunana, **2** "Agsaoka iti sangkagimongan dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Masapul a nasantoankayo, ta Siak ni Yahweh a Diosyo ket nasantoan. **3** Masapul a raemen ti tunggal maysa ti ina ken amana ken masapul a salimetmetanyo dagiti Aldaw a Panaginana. Siak ni Yahweh a Diosyo. **4** Dikay agsubli kadagiti awan pategna a didiosen wenno agaramid kadagiti didiosen a landok para kadagiti bagiyo. Siak ni Yahweh a Diosyo. **5** Inton mangidatonkayo iti daton para iti panagkakadua kenni Yahweh, masapul nga idatonyo daytoy tapno mabalinto a maawatkayo. **6** Masapul a kanenyo daytoy iti isu met laeng nga aldaw nga idatonyo daytoy wenno iti sumaruno nga aldaw. No adda man ti mabati agingga iti maikatlo nga aldaw, masapul a mapuoran daytoy. **7** No makanyo daytoy iti maikatlo nga aldaw, narugit daytoy. Masapul a saan a maawat daytoy, **8** ngem tunggal maysa a mangan iti daytoy ket rumbeng nga ikarona ti nagbiddutanna gapu ta rinugitanna ti naidaton kenni Yahweh. Dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona. **9** Inton apitenyo ti apit ti dagayo, masapul a diyo apiten a naan-anay dagiti adda kadagiti suli ti talonyo wenno urnongen amin a mapataud ti apityo. **10** Masapul a diyo urnongen amin nga ubas manipud iti kaubasanyo wenno urnongen dagiti ubas a naregreg iti daga ti kaubasanyo. Masapul nga ibatiyo dagitoy para kadagiti napanglaw ken para kadagiti ganggannaet. Siak ni Yahweh a Diosyo. **11** Dikay agtakaw. Dikay agulbod. Diyo allilawen ti tunggal maysa. **12** Dikay agsapata a siuulbod babaen iti naganko ken tulawan ti nagan ti Diosyo. Siak ni Yahweh. **13** Diyo idadanes ti kaarrubayo wenno takawan isuna. Masapul a saan nga agtalinaed kadakayo iti agpatnag agingga iti agsapa dagiti tangdan ti mangmangged nga adipen. **14** Diyo ilunod ti tuleng wenno mangikabil iti pakaitibkolan iti sangoanan ti bulsek. Ngem ketdi, masapul nga agbutengkayo iti Diosyo. Siak ni Yahweh. **15** Diyo pagbalinen a palso ti pannakaukom. Masapul a dikay mangipakita iti panangidumduma iti maysa a tao gapu ta isuna ket napanglaw ken masapul a dikay mangipakita iti panangidumduma iti maysa a tao gapu ta isuna ket napateg. Ngem ketdi, ukomenyo a sililinteg ti kaarrubayo. **16** Dikay agpagnapagna iti aglawlaw a mangiwarwaras iti palso a damag kadagiti tattaoyo ngem aramidenyo ti kabaelanyo a mangsaluad iti biag ti kaarrubayo. Siak ni Yahweh. **17** Diyo guraen ti kabsatyo dita pusoyo. Masapul a tubngarenyo a sipupudno ti kaarrubayo tapno dikay makabasol gapu kenkuana. **18** Dikay agibales wenno agipempen iti gura a maibusor iti siasinoman kadagiti tattaoyo, ngem ketdi, ayatenyo ti kaarrubayo a kas iti bagiyo. Siak ni Yahweh. **19** Masapul a salimetmetanyo dagiti bilinko. Diyo padasen nga ipamanada dagiti ayupyo kadagiti sabali a kita dagiti ayup. Diyo paglaoken ti dua nga agduma a kita dagiti bukel no agmulmulakayo iti talonyo. Dikay agisuot iti pagan-anay a naaramid manipud iti dua a kita ti naglaok a materiales. **20** Siasinoman a makikaidda iti tagabu a babai a naikari a maiyasawa ngem saan pay laeng a nasubbot wenno nawayawayaan, masapul a madusada. Masapul a dida mapapatay gapu ta saan isuna a nawayawayaan. **21** Masapul nga ipan ti lalaki kenni Yahweh ti datonna a pangsupapak iti nagbiddutanna iti pagserkan ti tabernakulo — maysa a kalakian a karnero a kas daton a pangsupapak iti biddut. **22** Ket aramidento ti padi ti seremonia ti pangabbong iti basol para kenkuana babaen iti kalakian a karnero a para iti daton a pangsupapak iti biddut iti sangoanan ni Yahweh para iti basol a naaramidna. Ket mapakawanton ti basol a naaramidna. **23** Inton mapankayo iti daga ket nagimulakayo kadagiti amin a kita dagiti kayo para iti taraon ket masapul nga ibilangyo dagiti bungada a maiparit a kanen. Masapul a maiparit ti bunga kadakayo iti las-ud ti tallo a tawen. Masapul a saan a kanen daytoy. **24** Ngem iti maikapat a tawen ket agbalinto a nasantoan dagiti amin a bunga, maysa a daton a panangidayaw kenni Yahweh. **25** Iti maikalima ket mabalinyon a kanen ti bunga nga inurayyo tapno dagiti kayo ket agbunga pay iti ad-adu. Siak ni Yahweh a Diosyo. **26** Dikay mangan iti aniaman a karne nga adda pay laeng darana. Dikay makiuman kadagiti espiritu maipanggep iti masakbayan ken diyo tarigagayan a tenglen ti dadduma babaen kadagiti saan a gagangay a pannakabalin. **27** Diyo tuladen dagiti aramid dagiti pagano a kas iti panangkuskusyo iti sikigan ti uloyo wenno panangputed iti barbasyo. **28** Diyo sugaten ti bagiyo gapu iti natay wenno mangikabil kadagiti marka iti bagiyo. Siak ni Yahweh. **29** Diyo ibabain ti anakyo a babai babaen iti panangaramidyo kenkuana a balangkantis, ta no saan, agtinnag ti nasion iti panagbalangkantis ket mapnoan ti daga iti kinadangkes. **30** Masapul a salimetmetanyo dagiti Aldaw a Panaginana ken dayawen ti santuario ti tabernakulok. Siak ni Yahweh. **31** Dikay mapan kadagiti makisarsarita iti natay wenno kadagiti espiritu. Diyo biruken ida, ta rugitan dakayo. Siak ni Yahweh a Diosyo. **32** Masapul a tumakderkayo iti sangoanan ti ubanan a tao ken padayawanyo ti presensia ti nataengan a tao. Masapul nga agbutengkayo iti Diosyo. Siak ni Yahweh. **33** No adda ganggannaet a makipagnaed kadakayo iti dagayo, masapul a diyo pagaramidan isuna iti aniaman a biddut. **34** Ti ganggannaet a makipagnaed kadakayo ket masapul a kaslada Israelita a nayanak nga umili nga agnaed kadakayo ken masapul nga ayatenyo isuna a kas iti bagiyo, gapu ta ganggannaetkayo met idi iti daga ti Egipto. Siak ni Yahweh a Diosyo. **35** Dikay agusar kadagiti saan a husto a pagrukod no agrukodkayo iti kaatiddog, kadagsen, wenno kaadu. **36** Masapul nga agusarkayo kadagiti husto a pagrukod, husto a pagtimbangan, husto nga efa, ken husto a hin. Siak ni Yahweh a Diosyo a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto. **37** Masapul a tungpalenyo dagiti

amin nga alagadek ken amin a lintegko ken aramidenyo dagitoy. Siak ni Yahweh.'"

20 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **2** Ibagam kadagiti Israelita, 'Siasinoman kadagiti tattao ti Israel, wenno siasinoman a ganggannaet nga agnanaed iti Israel a mangted iti siasinoman kadagiti annakna kenni Moloc, ket masapul a mapapatay. Masapul a batuen isuna dagiti tattao iti dayta a daga. **3** Ilisikto met ti rupak iti dayta a tao ken ilaksidkonto isuna manipud kadagiti tattaona gapu ta intedna ti anakna kenni Moloc, tapno laeng marugitan ti nasantoan a lugarko ken saan a maraem ti nasantoan a naganko. **4** No ikidem dagiti tattao iti dayta a daga dagiti matada iti dayta a tao inton intedna ti siasinoman kadagiti anakna kenni Moloc, no saanda isuna a papatayen, **5** ket ibaw-ingkonto ngarud ti rupak a maibusor iti dayta a tao ken iti pulina, ket ilaksidkonto isuna ken dagiti isuamin a nangaramat iti bagina iti dakes tapno agbalin a balangkantis para kenni Moloc. **6** Ti tao a mapan kadagiti makisasao kadagiti natay, wenno kadagiti makisasao kadagiti espiritu tapno aramatenda dagiti bagida kadakuada iti dakes, Ibaw-ingkonto ti rupak a maibusor iti dayta a tao; ilaksidkonto isuna manipud kadagiti tattaona. **7** Ngarud, idatonyo dagiti bagiyo kenni Yahweh ket agbalinkayo a nasantoan, gapu ta siak ni Yahweh a Diosyo. **8** Masapul a salimetmetanyo dagiti bilbilinko ken masapul a tungpalenyo dagitoy. Siak ni Yahweh, ti nangilasin kadakayo a maipaay kaniak. **9** Dagiti amin a mangilunod iti amana wenno iti inana ket awan duadua a masapul a mapapatay. Inlunodna ti amana wenno inana, isu a nagbasol isuna ket maikari a mapapatay. **10** Ti lalaki a makikamalala iti asawa iti sabali a lalaki, dayta ket, siasinoman a makikamalala iti asawa ti kaarubana—ti nakikamalala a lalaki ken ti nakikamalala a babai ket awan duadua a masapul a mapapatay. **11** Ti lalaki a makikaidda iti asawa ti amana ket imbabainna ti bukodna nga ama. Ti anak a lalaki ken ti asawa ti amana ket agpada a masapul a mapapatay. Nagbasolda ket maikarida a mapapatay. **12** No makikaiddda ti maysa a lalaki iti manugangna a babai, isuda a dua ket awan duadua a masapul a mapapatay. Nakaaramidda iti kinaderrrep. Nagbasolda ket maikarida a mapapatay. **13** No ti maysa a lalaki ket makikaidda iti sabali a lalaki, kasta met iti babai, agpadada a nakaaramid iti maysa a banag a makarimon. Awan duadua a masapul a mapapatayda. Nakabasolda ket maikarida a matay. **14** No ti maysa a lalaki ket mangasawa iti babai ken inasawana met laeng ti inana, daytoy ket kinadangkes. Masapul a mapuoranda, isuna ken iti babai, tapno awanen ti kinadangkes kadakayo. **15** No ti maysa a lalaki ket makikaidda iti maysa nga ayup, awan duadua a masapul a mapapatay isuna, ken masapul a patayenyo ti ayup. **16** No ti maysa a babai ket umasideg ti aniaman nga ayup tapno kaiddaenna daytoy, masapul a papatayenyo ti babai ken ti ayup. Awan dua dua a masapul a mapapatayda. Nagbasolda ket maikarida a matay. **17** No makikaidda ti maysa a lalaki iti kabsatna a babai, anakman a babai ti amana wenno iti anak a babai ti inana— no makikaidda isuna kenkuana ken ti babai ket makikaidda met kenkuana, nakababain daytoy a banag. Masapul a mailaksidda iti imatang dagiti tattaoda, gapu ta nakikaidda isuna iti kabsatna a babai. Masapul nga ikarona ti basolna. **18** No makikaidda ti maysa a lalaki iti maysa a babai kabayatan iti panagreglana ket nakikaidda kenkuana, inikkatna ti abbong ti pagayusan ti darana, ti pagtataudan ti darana. Agpada a masapul a mailaksid ti babai ken lalaki kadagiti tattaoda. **19** Masapul a dika makikaidda iti babai a kabsat ti inam wenno amam, gapu ta ibabainmonto ti asideg a kabagiam. Masapul nga ikarom ti bukodmo a basol. **20** No ti maysa a lalaki ket makikaidda iti asawa ti ulitegna, imbabainna ti ulitegna. Masapul nga ikaroda iti nagbasolanda ket matayda nga awanan iti anak. **21** No ti maysa a lalaki ket asawaenna ti asawa ti kabsatna a lalaki, daytoy ket kinarugit gapu ta naaddaan isuna iti pakainaigan a mangsalungasing ti panangasawa ti kabsatna a lalaki, ket saandanto a maaddaan iti anak. **22** Masapul ngarud a salimetmetanyo dagiti amin nga alagadek ken dagiti amin a lintegko; masapul a tungpalenyo dagitoy tapno saanakayo nga isarwa iti daga a pangipanak kadakayo a pagnaedanyo. **23** Masapul a saanyo a suroten iti kaugalian dagiti nasion a paksiatekto iti sangoananyo, gapu ta inaramidda amin dagitoy a banbanag, ket karimonko ida. **24** Imbagak kadakayo, "Tawidenyonto ti dagada; itedkonto kadayo tapno tagikuaenyo, maysa a daga nga addaan ti agay-ayus a gatas ken diro. Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangisina kadakayo manipud kadagiti dadduma a tattao. **25** Masapul ngarud nga mailasinyo ti nadalus ken narugit nga ayup ken ti nadalus a billit ken saan a nadalus. Masapul a saanyo a rugitan dagiti bagbagiyo babaen kadagiti narugit nga ayup wenno billit wenno aniaman nga agkarkarayam iti daga, nga inlasinko a kas narugit manipud kadakayo. **26** Masapul a nasantoankayo, ta siak, a ni Yahweh, ket nasantoan, ken inlasinakayo manipud kadagiti sabali a tattao, gapu ta kukua kayo. **27** Ti lalaki wenno babai a makitungtong iti natay wenno makitungtong kadagiti espiritu ket awan duadua a masapul a mapapatayda. Masapul a batoen ida dagiti tattao. Nagbasolda ket maikarida a matay."

21 Kinuna ni Yahweh kenni Moises: "Makisaritaka kadagiti papadi, dagiti annak ni Aaron ket ibagam kadakuada, "Awan ti siasinoman kadakayo ti rumbeng a mangrugit iti bagina gapu kadagiti natay manipud kadagiti tattaona, **2** malaksid iti asideg a kabagianna—para iti ina ken amana, para iti anakna a lalaki ken anakna a babai, wenno para iti kabsatna a lalaki **3** wenno para iti birhen a kabsatna a babai nga adda iti balayna ken awan pay ti asawana. Mabalinna a rugitan ti bagina para kenkuana. **4** Ngem masapul a saanna a rugitan ti bagina para kadagiti sabali a kakabagianna, tapno marugitan ti bagina. **5** Masapul a saan a kuskosan dagiti padi ti uloda wenno kuskusan ti igid dagiti barbasda, kasta met a saanda a sugaten dagiti bag- bagida. **6** Masapul a maisinada para iti Diosda, ken saanda nga ibabain ti nagan ti Diosda, gapu ta idaton dagiti padi dagiti daton kenni Yahweh babaen iti apuy, ti "taraon" ti Diosda. Ngarud, masapul a maisinada. **7** Masapul a saanda a mangasawa iti siasinoman a balangkantis a babai, ken narugit, ken masapul a saanda a mangasawa iti babai a nakisina iti asawana, gapu ta naisinada para iti Diosda. **8** Masapul nga idatonyo isuna ta idatonna ti "taraon" manipud iti Diosyo. Masapul a nasantoan isuna iti imatangyo, gapu ta Siak, a ni Yahweh, a nangilasin kadakayo para kaniak, ket nasantoanak met. **9** Siasinoman nga anak a babai ti siasinoman a padi a mangrugit iti bagina babaen iti panagbalinna a balangkantis ket ibabainna ti amana. Masapul a mapuoran isuna. **10** Isuna a kangatoan a padi kadagiti kakabsatna a lallaki,

nga ti ulona ket isu ti nakaibukbokan ti pammulot a lana, ken nakonsagraran a mangikawes iti naisangsangayan a pagan-anay ti kangatoan a padi, ket masapul a saanna nga iwakray ti buokna ken pigisen ti badona. **11** Masapul a saan a mapan isuna iti sadinoman nga ayan ti natay ket rugitanna ti bagina, uray no ti amana wenno ti inana ti natay. **12** Masapul a saan a panawan ti kangatoan a padi ti nasantoan a disso iti tabernakulo wenno saanna a raemen ti santuario ti Diosna, gapu ta nakonsagraran isuna a kas kangatoan a padi babaen iti pammulot a lana ti Diosna. Siak ni Yahweh. **13** Ti kangatoan a padi ket masapul a mangasawa ti maysa a birhen. **14** Masapul a saan isuna a mangasawa iti balo, wenno babai a nakisina iti asawana, wenno balangkantis a babai. Masapul a saanna nga asawaen dagiti kakastoy a kita dagiti babai. Mabalinna laeng ti mangasawa iti maysa a birhen manipud kadagiti tattaona. **15** Masapul nga agtulnog isuna kadagitoy nga annuroten, tapno saanna a marugitan dagiti annakna kadagiti tattaona, ta siak ni Yahweh, a nangilasin kenkuana para kaniak.'" **16** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, a kinunana, **17** "Makisaritaka kenni Aaron ket ibagam kenkuana, 'Siasinoman kadagiti kaputotam iti amin a henerasyonda nga addaan iti pakapilawan ti bagina, masapul a saan isuna nga umasideg a mangidaton ti 'taraon' iti Diosna. **18** Siasinoman a tao nga addaan iti pakapilawan iti bagina ket masapul a saan nga umasideg kenni Yahweh, kas iti maysa a bulsek a tao, pilay a tao, maysa a nadadael ti porma ti bagina wenno adda kurang ti bagina, **19** tao a paralitiko ti ima wenno sakana, **20** kubbo wenno pandek a tao, wenno maysa atao nga adda dadael ti matana, wenno addaan ti sakit ti kudil, sugat, gaddil, wenno nadadael ti nailimmeng a parte ti bagina. **21** Awan ti siasinoman a tao kadagiti kaputotan ti padi a ni Aaron nga adda depekto ti bagina ti mabalin nga umasideg tapno mangidatag iti daton a mapuoran a para kenni Yahweh. Ti kasta a tao nga adda depekto ti bagina; masapul a saan isuna nga umasideg a mangidaton iti 'taraon' ti Diosna. **22** Mabalinna a kanen ti taraon ti Diosna, dagiti kasasantoan man wenno sumagmamano kadagiti nasantoan. **23** Nupay kasta, masapul a saan isuna a sumrek iti nalengdan ti kurtina wenno umasideg iti altar, gapu ta adda depekto ti bagina, tapno saanna a rugitan ti nasantoan a lugarko, gapu ta siak ni Yahweh, a nangidaton kadakuada kaniak.'" **24** Imbaga ngarud ni Moises dagitoy a sasao kenni Aaron, kadagiti annakna ken kadagiti amin a tattao ti Israel.

22 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kunana, **2** "Makisaritaka kenni Aaron, ken kadagiti annakna a lallaki ket ibagam kadakuada nga umadayoda kadagiti nasantoan a bambanag dagiti Israelita, nga idatonda kaniak. Masapul a saanda a rugitan ti nasantoan a naganko. Siak ni Yahweh **3** Ibagam kadakuada, 'Siasinoman kadagiti amin a kaputotanyo iti entero a henerasion dagiti tattaoyo a narugit inton asetganna dagiti nasantoan a bambanag nga idaton dagiti Israelita kenni Yahweh, dayta a tao ket masapul a mailaksid manipud iti sangoanak. Siak ni Yahweh. **4** Awan kadagiti kaputotan ni Aaron nga addaan iti makaakar a sakit ti kudil, wenno makaakar nga agtedtedted manipud iti bagina, ti mabalin a mangan iti aniaman a daton a naaramid para kenni Yahweh agingga nga agbalin isuna a nadalus. Siasinoman a mangsagid iti aniaman a narugit babaen ti panangsagid iti natay, wenno babaen iti panangsagid iti lalaki nga addaan ti agtedtedted a kissit, **5** wenno siasinoman a mangsagid iti aniaman nga ayup nga agkarkarkarayam a mamagbalin kenkuana a narugit, wenno siasinoman a tao a mamagbalin kenkuana a narugit, aniaman a kita ti kinarugit daytoy— **6** ngarud, ti padi a mangsagid iti aniaman a narugit a banag ket agbalin a narugit agingganna iti rabii. Masapul a saan isuna a mangan kadagiti aniaman a nasantoan a bambanag malaksid no agdigus isuna iti danum. **7** No limneken ti init, naduluston isuna. No limneken ti init mabalinnan ti mangan manipud kadagiti nasantoan a bambanag, gapu ta taraonna dagitoy. **8** Masapul a saan isuna a mangan iti aniaman a nasarakan a natay wenno pinatay dagiti narungsot nga ayup, a babaen kadagitoy ket rugitanna ti bagina. Siak ni Yawhweh. **9** Masapul a suroten dagiti papadi dagiti bilinko, ta no saan agbasolda ket mabalin a matayda gapu iti saanda a panangraem kaniak. Siak ni Yahweh, a nangidaton kadakuada para kaniak. **10** Awan ti siasinoman a saan a kameng ti pamilia ti padi, karaman dagiti sangaili ti padi wenno dagiti natangdanan nga dipenna, ti mabalin a mangan iti aniaman a nasantoan. **11** Ngem no gumatang ti padi ti siasinoman a tagabo iti bukodna a kuarta, mabalin a mangan dayta a tagabo kadagiti bambanag a nailasin para kenni Yahweh. Ken dagiti kamkameng iti pamilia ti padi ken dagiti tagabo a naiyanak iti balayna, mabalinda met a makipangan kenkuana manipud kadagidiay a bambanag. **12** No ti anak a a babai ti padi ket nakiasawa iti saan a padi, saanna a mabalin ti mangan iti aniaman kadagiti nasantoan a daton. **13** Ngem no ti anak a babai ti padi ket maysa a balo, wenno nakisina iti asawana, ken no awan ti anakna, ken no agsubli isuna nga agnaed iti balay ti amana kas idi agtutubo isuna, mabalinna ti mangan manipud iti taraon ti amana. Ngem awan ti siasinoman a saan a kameng ti pamilia ti padi iti mabalin a mangan manipud iti taraon ti padi. **14** No makapangan ti maysa a tao iti nasantoan a taraon a saanna nga ammo daytoy, ket masapul a bayadanna ti padi gapu iti daytoy; masapul a nayunanna daytoy ti apagkalima ket isublina daytoy iti padi. **15** Masapul a saan nga ibabain dagiti Israelita dagiti nasantoan a bambanag nga intag-ay ken indatagda kenni Yahweh, **16** ken pakaigapuan nga awitenda ti basol a mamagbalin kadakuada nga makabasol iti pannanganda iti nasantoan a taraon, ta siak ni Yahweh, a nangilasin kadakuada para kaniak.'" **17** Nagsao ni Yahweh kenni Moses, kinunana, **18** "Makisaritaka kenni Aaron ken kadagiti putotna a lallaki, ken kadagiti amin nga Israelita. Ibagam kadakuada, 'Siasinoman nga Israelita, wenno ganggannaet nga agnanaed iti Israel, inton mangidatagda iti daton— daytoy man ket pangtungpal ti sapata, wenno daytoy man ket daton a nagtaud iti bukod a nakem, wenno mangidatag kenni Yahweh ti daton a maipuor amin, **19** no daytoy ket tapno maawat, masapul nga agidatonda iti kalakian nga ayup nga awan mulitna manipud iti baka, karnero, wenno kadagiti kalding. **20** Ngem masapul a saankayo a mangidaton iti aniaman nga adda iti mulitna. Saankonto nga awaten daytoy para iti biangyo. **21** Ti siasinoman a mangidatag kenni Yahweh iti daton para iti panagkakadua manipud iti aniaman a kita ti arban kenni Yahweh a mangtungpal iti sapata, wenno kas daton a nagtaud iti bukod a nakem, masapul nga awan ti pakapilawanna tapno maawat daytoy. Masapul nga awan iti mulitna ti ayup. **22** Masapul a saankayo nga agidaton

kadagiti ayup a bulsek, baldado wenno pilay, wenno adda ritingna, sug-sugat, wenno gud-gudna. Masapul a saanyo nga idaton dagitoy kenni Yahweh a kas daton a mapuoran iti rabaw ti altar. **23** Mabalinyo nga idatag a kas daton a nagtaud iti bukod a nakem ti maysa a bassit a bulog a baka wenno karnero wenno saan a nasayaat ti panagdakkelna, ngem ti kasta a daton ket saan a maawat a para iti maysa a sapata. **24** Saankayo nga agidaton kenni Yahweh kadagiti ayup nga adda sugatna, natumek, narangrangkay wenno nakapon. Saanyo nga idaton dagitoy iti dagayo, **25** ken saanyo nga awaten dagitoy manipud kadagiti ima ti gangannaet a kas taraon a maidatag iti Dios, gapu ta dagitoy ket addaan iti depekto wenno mulitna. Saanko nga awaten dagitoy para iti biangyo.'" **26** Nagsao ni Yahweh kenni Moses ket kinunana, " **27** No maiyanak ti kalakian a baka wenno karnero wenno kalding, masapul nga agtalinaed daytoy iti denna ti inana iti pito nga aldaw. Ket manipud iti maikawalo nga aldaw, mabalinen nga awaten daytoy a kas daton a mapuoran kenni Yahweh. **28** Saankayo a mangpatay iti baka wenno kabaian a karnero agraman dagiti urbonda, iti isu met laeng nga aldaw. **29** No mangipaaykayo iti daton a panagyaman kenni Yahweh, masapul nga idatonyo daytoy iti makaay-ayo a wagas. **30** Masapul a makan daytoy iti isu met laeng nga aldaw a naidaton daytoy. Masapul nga awan ti ibatiyo agingga iti sumaruno a bigat. Siak ni Yahweh. **31** Masapul ngarud a salimetmetanyo dagiti bilbilinko ket tungpalenyo dagitoy. Siak ni Yahweh. **32** Masapul a saanyo nga ibabain ti nasantoan a naganko. Masapul a bigbigendak dagiti Israelita a kas nasantoan. Siak ni Yahweh a nangilasin kadakayo para kaniak, **33** a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto, tapno agbalin a Diosyo. Siak ni Yahweh."

23 Nagsao ni Yahweh kenni Moises: **2** "Agsaoka kadagiti Israelita, ket ibagam kadakuada, 'Dagiti naituding a fiesta a maipaay kenni Yahweh, a masapul nga iwaragawagyo a kas nasantoan a panagtitipon, ket dagiti kadawyan a fiestak. **3** Mabalinkayo nga agtrabaho iti innem nga aldaw, ngem ti maikapito nga aldaw ket naan-anay nga Aldaw a Panaginana, maysa a nasantoan a panagtitipon. Masapul a saankayo nga agtrabaho gapu ta Aldaw a Panaginana daytoy para kenni Yahweh iti amin a lugar a pagnaedanyo. **4** Dagitoy dagiti naituding a fiesta ni Yahweh, dagiti nasantoan a panagtitipon a masapul nga ipablaakyo kadagiti naituding a tiempoda: **5** Iti umuna a bulan, iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw ti bulan iti sumipnget ket ti Fiesta ti Ilalabas ni Yahweh. **6** Ti maika-sangapulo ket lima nga aldaw iti isu met laeng a bulan ket ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana. Masapul a mangankayo iti tinapay nga awan lebadurana iti las-ud iti pito nga aldaw. **7** Iti umuna nga aldaw, adda iti panagtitiponyo a maipaay kenni Yahweh, masapul a saanyo nga aramiden ti kadawyan a trabahoyo. **8** Masapul nga agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a maipuor iti las-ud iti pito nga aldaw. Ti maikapito nga aldaw ket maysa a panagtitipon a maipaay kenni Yahweh a masapul a saankayo nga agaramid iti kadawyan a trabahoyo.'" **9** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, kinunana, **10** "Agsaoka kadagiti Israelita ket ibagam kadakuada, 'Inton mapankayo iti daga nga itedkonto kadakayo, ken inton agapitkayo, ket nga ipanyo iti padi ti sangkareppet kadagiti umuna a bunga. **11** Itag-aynanto ti sangkareppet iti sangoanan ni Yahweh ket idatagnanto daytoy kenkuana, tapno maawat daytoy iti biangyo. Itag-ay ken idatagto ti padi daytoy kaniak iti aldaw a kalpasan ti Aldaw a Panaginana. **12** Iti aldaw nga itag-ayyo ti sangkareppet ken idatagyo daytoy kaniak, masapul nga agidatonkayo iti kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa ken awan iti mulitna a kas daton a maipuor amin kenni Yahweh. **13** Masapul a dua nga apagkapullo iti efa iti napino nga arina ti daton a bukbukel a nalaokan iti lana, maysa a daton a mapuoran para kenni Yahweh a mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom, ket kakuyog daytoy ti daton a mainum nga arak, a kakapat iti hin (3. 70 a litro). **14** Masapul a saankayo a mangan iti tinapay, inuruban man wenno kaan-ani a bukel, agingga iti isu met laeng nga aldaw nga impanyo daytoy a daton iti Diosyo. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo, iti tunggal lugar a pagnaedanyo. **15** Masapul a bilangenyo manipud iti aldaw kalpasan dayta nga Aldaw a Panaginana, manipud iti aldaw nga inyegyo ti sangkareppet iti daton tapno maitag-ay ken maidatag, pito a lawas, pito nga Aldaw a Panaginana, **16** agingga iti aldaw kalpasan iti maikapito nga Aldaw a Panaginana. Dayta ket, masapul nga agbilangkayo iti limapulo nga aldaw. Ket masapul nga agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a baro a bukel. **17** Masapul nga irruaryo manipud iti babbalayyo ti dua a tinapay a naaramid iti dua nga apagkapullo iti efa. Masapul a naaramid dagitoy manipud iti napino nga arina ken naluto nga addaan iti lebadura; agbalindanto a daton manipud kadagiti umuna a bunga a maitag-ay ken maidatag kenni Yahweh. **18** Masapul nga idatagyo ti tinapay a kakuyog dagiti pito nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa ken awan mulitda, maysa a bumaro a baka, ken dua a kalakian a karnero. Masapul a daton a maipuor dagitoy para kenni Yahweh, a kakuyog dagiti datonda a bukbukel ken dagiti datonda a mainum, maysa a daton a maipuor ken mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **19** Masapul nga agidatonkayo iti maysa a kalakian a kalding para iti daton gapu iti basol, ken dua a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa a kas daton para iti panagkakadua. **20** Masapul nga itag-ay ti padi dagitoy iti sangoanan ni Yahweh, a kakuyog ti tinapay manipud kadagiti umuna a bunga, ken idatagna dagitoy kenkuana a kas daton a kakuyog dagiti dua nga urbon a karnero. Agbalinto dagitoy a nasantoan a daton kenni Yahweh para iti padi. **21** Masapul nga agiwaragawagkayo iti dayta met laeng nga aldaw. Addanto iti nasantoan a panagtitipon, ket masapul a saanyo nga aramiden ti gagangay a trabahoyo. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo, iti tunggal lugar a pagnaedanyo. **22** Inton apitenyo dagiti maapit iti dagayo, masapul a saanyo nga apiten a naan-anay dagiti adda iti suli dagiti taltalonyo, ket masapul a saanyo nga urnongen dagiti nabati iti apityo. Masapul nga ibatiyo dagitoy para kadagiti marigrigat ken para kadagiti ganggannaet. Siak ni Yahweh a Diosyo.'" **23** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, **24** "Agsaoka kadagiti Israelita ken ibagam, 'Iti maikapito a bulan, ti umuna nga aldaw iti dayta a bulan ket napasnek a panaginana para kadakayo, maysa a pananglaglagip a mabuyogan iti panagpuyot kadagiti trumpeta, ken maysa a nasantoan a panagtitipon. **25** Masapul a saanyo nga aramiden ti gagangay a trabahoyo, ken masapul nga agidatonkayo iti daton a maipuor para kenni Yahweh.'" **26** Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises,

imbagana, **27** "Ita, ti maikasangapulo nga aldaw iti maikapito a bulan ket agbalinto nga Aldaw ti Pannakapakawan ti basol. Masapul a panagtitipon daytoy a maipaay kenni Yahweh, masapul nga ipakumbabayo dagiti bagbagiyo ken mangidatonkayo iti daton mapuoran para kenni Yahweh. **28** Masapul a saankayo nga agtrabaho iti dayta nga aldaw gapu ta dayta ti Aldaw ti Pannakapakawan ti basol, tapno mangaramidkayo iti seremonia ti pannakpakawan para iti bagbagiyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo. **29** Masapul a mailaksid manipud kadagiti tattaona ti siasinoman a saan a mangipakumbaba iti bagina iti dayta nga aldaw. **30** Siasinoman nga agtrabaho iti dayta nga aldaw, Siak ni Yahweh, dadaelekto isuna manipud kadagiti tattaona. **31** Masapul a saankayo nga agaramid iti aniaman a kita ti trabaho iti dayta nga aldaw. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo kadagiti amin a lugar a pagnaedanyo. **32** Masapul a natalna nga Aldaw a Panaginana para kadakayo daytoy nga aldaw, ken ipakumbabayo dagiti bagbagiyo iti maikasiam nga aldaw ti bulan. Masapul a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana manipud iti rabii agingga iti rabii." **33** Nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana **34** "Agsaoka kadagiti Israelita, ibagam, 'Fiesta dagiti Abong-abong para kenni Yahweh ti maika-15 nga aldaw iti maikapito a bulan. Agpaut daytoy iti pito nga aldaw. **35** Iti umuna nga aldaw, masapul nga adda iti nasantoan a panagtitipon. Masapul a saanyo nga aramiden dagiti gagangay a trabahoyo. **36** Iti las-ud iti pito nga aldaw ket agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a mapuoran. Iti maikawalo nga aldaw, masapul nga adda iti nasantoan a panagtitipon, ket masapul nga agidatonkayo kenni Yahweh iti daton a maipuor. Napasnek daytoy a panagtitipon, ken masapul a saanyo nga aramiden dagiti gagangay a trabahoyo. **37** Dagitoy dagiti naituding a fiesta para kenni Yahweh, a masapul nga iwaragawagyo a kas nasantoan a panagtitipon tapno agidaton kenni Yahweh iti daton mapuoran, daton a maipuor amin ken daton a bukbukel, dagiti sakripisio ken dagiti daton a mainum, iti tunggal bukod dagitoy nga aldaw. **38** Mainayonto dagitoy a fiesta iti Aldaw a Panaginana ni Yahweh ken dagiti sagutyo, dagiti amin a kariyo, ken amin dagiti daton a situtulokyo nga ited kenni Yahweh. **39** Maipapan iti Fiesta dagiti Abong-abong, iti maika-15 nga aldaw iti maikapito a bulan, inton naurnongyon dagiti umuna a bunga ti daga, masapul a ngilinenyo daytoy a Fiesta ni Yahweh iti las-ud iti pito nga aldaw. Agbalinto a napasnek a panaginana ti umuna nga aldaw, ken agbalinto met a napasnek a panaginana ti maikawalo nga aldaw. **40** Iti umuna nga aldaw, masapul nga alaenyo ti kasasayaatan a bunga manipud kadagiti kaykayo, dagiti palatang dagiti palma a kaykayo, ken dagiti nabulong a sanga dagiti narukbos a kaykayo, ken wilow kadagiti waig, ket agrag-okayo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti las-ud iti pito nga aldaw. **41** Iti pito nga aldaw iti tunggal tawen, masapul a rambakanyo daytoy a fiesta ni Yahweh. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo kadagiti amin a lugar a pagnaedanyo. Masapul a rambakanyo daytoy a fiesta iti maikapito a bulan. **42** Masapul nga agnaedkayo kadagiti babassit nga abong-abong iti las-ud iti pito nga aldaw. Masapul nga agnaed dagiti amin a naiyanak nga umili nga Israelita kadagiti babassit nga abong-abong iti las-ud iti pito nga aldaw, **43** tapno dagiti kaputotanyo, dagiti henerasyon, ket maammoanda no kasanok a pinagnaed dagiti Israelita kadagiti kasta nga abong-abong idi inruarko ida manipud iti daga ti Egipto. Siak ni Yahweh a Diosyo.'" **44** Iti kastoy a wagas, impablaak ni Moises kadagiti Israelita dagiti naituding a fiesta para kenni Yahweh.

24 Nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, **2** "Bilinem dagiti Israelita a mangiyegda kenka iti puro a lana manipud iti olibo para kadagiti pagsilawanyo, tapno kanayon dagitoy a sigagangat ken mangted iti silaw. **3** Iti ruar ti kurtina iti sangoanan ti pammaneknek iti tulagmo iti uneg ti tabernakulo, masapul nga agtultuloy ni Aaron, iti agpatpatnag, a pagtalinaedenna a sigagangat ti pagsilawan iti sangoanan ni Yahweh. Agnanayonto daytoy a bilin kadagiti henerasion dagiti tattaoyo. **4** Masapul a pagtalinaeden a kanayon ti kangatoan a padi a sigagangat dagiti pagsilawan iti sangoanan ni Yahweh, ti pagsilawan iti rabaw ti kandelero a puro a balitok. **5** Masapul a mangalakayo iti napino nga arina ken aglutokayo iti 12 a tinapay manipud iti daytoy. Masapul nga adda iti dua nga apagkapullo iti maysa nga efa iti tunggal tinapay. **6** Ket masapul nga idasaryo dagitoy iti dua nga intar, innem iti maysa nga intar, iti rabaw ti lamisaan a puro a balitok iti sangoanan ni Yahweh. **7** Masapul a mangikabilkayo iti puro nga insenso iti tunggal intar dagiti tinapay a kas simbolo dagiti tinapay. Maipuorto daytoy nga insenso para kenni Yahweh. **8** Tunggal Aldaw a Panaginana, masapul a kanayon a mangidasar nangato a padi iti tinapay iti sangoanan ni Yahweh iti biang dagiti Israelita, a kas pagilasinan iti agnanayon a katulagan. **9** Daytoy a daton ket para kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Masapul a kanenda daytoy iti lugar a nasantoan, ta naan-anay a naidaton daytoy kenkuana, agsipud ta naala daytoy manipud kadagiti daton a mapuoran para kenni Yahweh." **10** Ita, napasamak a ti anak a lalaki ti maysa nga Israelita a babai, a ti amana ket maysa nga Egipcio, ket napan kadagiti Israelita. Daytoy nga anak a lalaki ti maysa Israelita a babai ket nakiapa iti maysa nga Israelita a lalaki idiay kampo. **11** Ti anak a lalaki ti Israelita a babai ket tinabbaawanna ti nagan ni Yahweh ken inlunodna ti Dios, isu nga impan isuna dagiti tattao kenni Moises. Selomit ti nagan ti inana, ti anak a babai ni Dibri, manipud iti tribu ti Dan. **12** Impupokda isuna agingga nga ipakaammo ni Yahweh ti pagayatanna kadakuada. **13** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises, imbagana, **14** "Irruaryo iti kampo ti lalaki a nangilunod iti Dios. Amin a nakangngeg kenkuana ket masapul nga ipatayda dagiti imada iti ulona, ket kalpasanna, masapul a batoen isuna iti sangkagimongan. **15** Masapul nga ilawlawagmo kadagiti Israelita ket ibagam, "Siasinoman a mangilunod iti Diosna ket masapul a sagabaenna ti bukodna a biddut. **16** Siasinoman a mangtabbaaw iti nagan ni Yahweh ket awan duadua a mapapatay. Masapul a batoen isuna iti sangkagimongan, ganggannaet man isuna wenno naiyanak nga umili nga Israelita. No tabbaawan ti siasinoman ti nagan ni Yahweh, masapul a mapapatay isuna. **17** Ket ti siasinoman a pumatay iti sabali a tao ket pudno a masapul a mapapatay. **18** Siasinoman a mangpatay iti ayup iti sabali a tao ket masapul a bayadanna daytoy, biag para iti biag. **19** No madangran ti maysa a tao ti kaarrubana, masapul a maaramid met kenkuana a kas iti inaramidna iti kaarrubana: **20** tukkol para iti tukkol, mata

para iti mata, ken ngipen para iti ngipen. Kas nangdangran isuna iti maysa a tao, masapul a kasta met ti maaramid kenkuana. **21** Siasinoman a mangpatay iti ayup ket masapul a bayadanna daytoy, ken siasinoman a pumatay iti maysa a tao ket masapul a mapapatay. **22** Masapul nga agpada a lintegyo para kadagiti ganggannaet ken kadagiti naiyanak nga umili nga Israelita, ta Siak ni Yahweh a Diosyo.'" **23** Isu a nakisarita ni Moises kadagiti Israelita, ket inruar dagiti tattao ti lalaki iti kampo, ti nangilunod kenni Yahweh. Binato dagiti tattao isuna. Tinungpal dagiti Israelita ti imbilin ni Yahweh kenni Moises.

25 Nagsao ni Yahweh kenni Moises idiay Bantay Sinai, imbagana, **2** "Agsaoka kadagiti Israelita ket ibagam kadakuada, 'Inton mapankayo iti daga nga itedko kadakayo, ket masapul nga paginanaen ti daga tapno ngilinen ti Aldaw a Panaginana para kenni Yahweh. **3** Masapul a mulaanyo ti taltalonyo iti las-ud iti innem a tawen, ken iti las-ud iti innem a tawen ket masapul nga arbasanyo ti kaubasanyo ken apitenyo ti bungada. **4** Ngem iti maikapito a tawen, masapul a mangilin ti natalna a Panaginana ti daga, maysa a Panaginana para kenni Yahweh. Masapul a saanyo a mulaan dagiti taltalonyo wenno arbasan ti kaubasanyo. **5** Masapul a saanyo nga ipaapit dagiti aniaman a nagtubo lattan, ket masapul a saanyo nga ipaapit dagiti aniaman nga ubas a nagtubo kadagiti saanyo a naarbasan a lanut. Tawen daytoy iti natalna a panaginana para iti daga. **6** Aniaman nga agtubo iti saan a nataripato a daga kabayatan ti Tawen a Panaginana ket taraon para kadakayo. Dakayo, dagiti lallaki ken babbai nga adipenyo, dagiti matangtangdanan nga adipenyo ken dagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo ket mabalin nga agapit iti taraon. **7** Ken dagiti dingwenyo ken dagiti atap nga ayup ket mabalin a mangan iti aniaman kadagiti ibunga iti daga. **8** Masapul a mangbilangkayo iti pito a Tawen a Panaginana, dayta ket, mamimpito a sagpipito a tawen, tapno addanto iti pito a tawen a Panaginana, nga agdagup iti 49 a tawen. **9** Kalpasanna, masapul a puyotanyo iti napigsa ti trumpeta iti sadinoman iti maikasangapulo nga aldaw iti maikapito a bulan. Iti Aldaw ti Pannakapakawan ti basol ket masapul a puyotanyo ti trumpeta iti entero a dagayo. **10** Masapul nga idatonyo ti maikalimapulo a tawen kenni Yahweh ken iwaragawagyo ti pannakawayawaya iti entero a daga kadagiti amin nga agnanaed iti daytoy. Daytoy ket Tawen ti Panagisubli para kadakayo, a dagiti sanikua ken dagiti tagabu ket masapul a maisubli kadagiti pamiliada. **11** Ti maikalimapulo a tawen ket Tawen ti Panagisubli para kadakayo. Masapul a saankayo nga agmula wenno agapit. Kanenyo ti aniaman a nagtubo lattan, ken apitenyo dagiti ubas a nagtubo kadagiti saan a naarbasan a lanut. **12** Ta Tawen ti Panagisubli daytoy, nga agbalinto a nasantoan para kadakayo. Masapul a kanenyo dagiti bunga dagiti nagtubo lattan kadagiti taltalonyo. **13** Masapul nga isubliyo iti tunggal maysa ti bukodna a sanikua iti daytoy a Tawen ti Panagisubli. **14** No aglakokayo iti aniaman a daga iti kaarrubayo wenno gumatangkayo iti daga iti kaarrubayo, saanyo a sauren wenno pagaramidan iti dakes ti tunggal maysa. **15** No gumatangkayo iti daga iti kaarrubayo, bilangenyo dagiti tawen ken dagiti mula a mabalin a maapit agingga iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli. Masapul a panunoten met dayta ti kaarrubayo nga agilaklako iti daga. **16** Ti adadu a bilang iti tawen agingga iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli ket panginaenna ti gatad ti daga, ken ti basbassit a bilang dagiti tawen agingga iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli ket palakaenna ti gatad daytoy, gapu ta ti bilang dagiti maapit manipud iti daga para iti baro nga akinkukua ket mainaig iti bilang dagiti tawen sakbay iti sumaruno a Tawen ti Panagisubli. **17** Masapul a saanyo a sauren wenno pagaramidan iti dakes ti tunggal maysa; ngem ketdi, masapul a raemenyo ti Diosyo, ta Siak ni Yahweh a Diosyo. **18** Ngarud, masapul nga agtulnogkayo kadagiti bilbilinko, salimetmetanyo dagiti lintegko, ken tungpalenyo dagitoy. Ket agbiagkayonto a sitatalged iti daga. **19** Pataudento ti daga dagiti bungana, ken mapnekayonto a mangen ket agbiagkayo sadiay a sitatalged. **20** Nalabit nga ibagayo, "Anianto ti kanenmi iti maikapito a tawen? Kitaem, saankami a makamula wenno makaapit." **21** Ibaonkonto ti bendissionko kadakayo iti maikanem a tawen, ket mangipaayto daytoy iti umdas nga apit para iti tallo a tawen. **22** Agmulakayonto iti maikawalo a tawen ket agtultuloykayonto a mangan manipud kadagiti bunga iti napalabas a tawen ken ti naipenpen a taraon. Agingga a dumteng ti panagaapit iti maikasiam a tawen, mabalinkayonto a mangan manipud kadagiti taraon a naipenpen kadagiti napalabas a tawen. **23** Masapul a saan a mailako ti daga iti baro a mangtagikua iti daytoy nga agnanayon, gapu ta kukuak ti daga. Ganggannaetkayo amin ken saankayo nga agnanayon nga agnaed iti dagak. **24** Masapul a bigbigenyo ti kalintegan ti panangsubbot iti amin a daga a magun-odyo; masapul nga palubosanyo ti daga a gatangen met laeng ti pamilia a nanggatanganyo iti daytoy. **25** No pimmanglaw ti padayo nga Israelita, ket gapu iti dayta, inlakona ti sumagmamano a sanikuana, ket mabalin nga umay ti kaasetgan a kabagianna ket gatangenna met laeng ti sanikua nga inlakona kadakayo. **26** No awan ti kabagian ti maysa a tao a mangsubbot iti sanikuana, ngem no rimmang-ay isuna ket kabaelannan a subboten daytoy, **27** mabalinna ngarud a bilangen dagiti tawen manipud idi nailako ti daga ket bayadanna ti udina iti tao a nangilakoanna iti daytoy. Ket mabalinnan ti agsubli iti bukodna a sanikua. **28** Ngem no saanna a kabaelan a sublien ti dagana, ket agtalinaed ti daga nga inlakona a kukua ti gimmatang agingga iti Tawen ti Panagisubli. Iti Tawen ti Panagisubli, maisublinto ti daga iti tao a nangilako iti daytoy, ket agsublinto ti sigud nga akinkukua iti sanikuana. **29** No ilako ti maysa a tao ti balay nga adda iti napaderan a siudad, ket mabalinna met laeng a gatangen daytoy iti las-ud iti maysa a tawen kalpasan a nailako daytoy. Adda karbenganna a mangsubbot iti daytoy iti las-ud iti makatawen. **30** No saan a masubbot ti balay iti las-ud iti makatawen, ti balay nga adda iti napaderan a siudad ket agbalinto nga agnanayon a sanikua ti tao a gimmatang iti daytoy, agingga iti henerasion dagiti kaputotanna. Saanto a maisubli dayta a balay iti Tawen ti Panagisubli. **31** Ngem dagiti babbalay kadagiti barbarrio nga awan iti pader iti aglawlawda ket maibilang a sanikua a kasla kadagiti taltalon iti pagilian. Mabalin met laeng a gatangen dagitoy, ken masapul a maisubli dagitoy iti tawen ti panagisubli. **32** Nupay kasta, dagiti babbalay a kukua dagiti Levita kadagiti siudadda ket mabalin a subboten iti aniaman a tiempo. **33** No saan a subboten ti maysa a Levita ti balay nga inlakona, ket masapul a maisubli ti balay a nailako a masarakan iti siudad iti Tawen ti Panagisubli, ta dagiti babbalay kadagiti siudad dagiti Levita ket sanikuada

manipud kadagiti tattao ti Israel. **34** Ngem dagiti taltalon iti aglawlaw dagiti siudadda ket saan a mabalin a mailako gapu ta agnanayon a sanikua dagiti Levita dagitoy. **35** No pumanglaw ti padayo nga umili, ket saannan a kabaelan a biagen ti bagina, ket masapul a tulonganyo isuna a kas iti panangtulongyo iti maysa a ganggannaet wenno siasinoman a makipagnanaed kadakayo a kas ganggannaet. **36** Saanyo a paanakan ti impabulodyo kenkuana wenno padasen a pagganansiaan isuna iti aniaman a wagas, ngem raemenyo ti Diosyo tapno makapagtultuloy a makipagnaed ti kabsatyo kadakayo. **37** Saanyo isuna a pautangan iti kuarta ken paanakanyo daytoy, wenno lakoan isuna iti taraonyo tapno agganansiakayo. **38** Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, tapno maitedko kadakayo ti daga ti Canaan, ken tapno agbalinak a Diosyo. **39** No pumanglaw ti padayo nga umili ket ilakona ti bagina kadakayo, masapul a saanyo isuna a pagtrabahoen a kasla maysa a tagabu. **40** Tratoenyo isuna a kas maysa a matangtangdanan nga adipen. Masapul a kasla maysa isuna a tao a saan nga agnanayon a makipagnanaed kadakayo. Agserbinto isuna kadakayo agingga iti Tawen ti Panagisubli. **41** Ket panawannakayonto, a kaduana dagiti annakna, ket agsublinto isuna iti bukodna a pamilia ken iti sanikua dagiti ammana. **42** Ta isuda dagiti adipenko nga inruarko iti daga ti Egipto. Saanda a mailako a kas kadagiti tagabu. **43** Masapul a saankayo nga agturay kadakuada a siraranggas, ngem masapul a raemenyo ti Diosyo. **44** Para kadagiti tagabuyo a lallaki ken babbai, a mabalinyo nga alaen manipud kadagiti nasion nga agnanaed iti aglawlawyo, mabalinyo ti gumatang kadagiti tagabu manipud kadakuada. **45** Mabalinyo met ti gumatang kadagiti tagabu manipud kadagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo, dayta ket manipud kadagiti pamiliada nga adda kadakayo, dagiti ubbing a naiyanak iti dagayo. Mabalinyo ida a tagikuaen. **46** Mabalinyo iti mangipaay kadagiti kasta a tagabu a kas tawid para kadagiti annakyo a tagikuaenda inton mataykayo. Mabalinyo ti gumatang a kanayon manipud kadakuada kadagiti tagabuyo, ngem masapul a saankayo nga agturay a siraranggas kadagiti kakabsatyo nga Israelita. **47** No bumaknang ti ganggannaet wenno ti maysa a tao a saan nga agnanayon a makipagnanaed kadakayo, ken no pumanglaw ti maysa kadagiti padayo nga Israelita ket ilakona ti bagina iti dayta a ganggannaet, wenno iti maysa iti kameng ti pamilia ti ganggannaet, **48** kalpasan a nagatang ti padayo nga Israelita, mabalin met laeng isuna a gatangen. Mabalin isuna a subboten ti maysa kadagiti kameng iti pamiliana. **49** Mabalin a ti ulitegna, wenno ti anak a lalaki ti ulitegna, ti mangsubbot kenkuana, wenno siasinoman nga asideg a kabagianna manipud iti pamiliana. Wenno, no rimmamngay isuna, mabalinna a subboten ti bagina. **50** Masapul a makiuman isuna iti tao a gimmatang kenkuana; masapul a bilangenda dagiti tawen manipud iti tawen nga inlakona ti bagina iti gimmatang kenkuana agingga iti Tawen ti Panagisubli. Ti gatad iti pannakasubbotna ket masapul a mabilang segun iti tangdan ti matangtangdanan nga adipen, para iti bilang dagiti tawen a mabalin nga ituloyna ti panagtrabahona iti gimmatang kenkuana. **51** No adu pay ti tawen agingga iti Tawen ti Panagisubli, masapul nga agbayad isuna para iti pannakasubbotna iti gatad iti kuarta a kaibatugan iti bilang dagidiay a tawen. **52** No adda laeng iti bassit a tawtawen agingga iti Tawen ti Panagisubli, masapul ngarud a makiuman isuna iti gimmatang kenkuana tapno bilangenda dagiti nabati a tawtawen sakbay iti Tawen ti Panagisubli, ket masapul a bayadanna ti pannakasubbotna segun iti bilang dagiti tawen. **53** Masapul a matrato isuna a kasla maysa a matangtangdanan a tao iti tunggal tawen. Masapul a siguraduenyo a saan a naranggas ti pannakatratona. **54** No saan a masubbot isuna babaen kadagitoy a wagas, ket masapul ngarud nga agserbi isuna agingga iti Tawen ti Panagisubli, isuna ken dagiti annakna a kaduana. **55** Para kaniak, dagiti Israelita ket adipen. Isuda dagiti adipenko nga inruarko manipud iti daga ti Egipto. Siak ni Yahweh a Diosyo.'"

26 Masapul a saankayo nga agaramid kadagiti didiosen, wenno mangipatakder iti nakitikitan a ladawan wenno maysa a nasagradoan nga adigi a bato, ken masapul a saankayo a mangikabil iti aniaman a nakitikitan a ladawan a bato iti dagayo a pagrukbabanyo, ta siak ni Yahweh a Diosyo. **2** Masapul a salimetmetanyo dagiti Aldaw a Panaginanak ken raemenyo ti santuariok. Siak ni Yahweh. **3** No agbiagkayo kadagiti lintegko ken salimetmetanyo dagiti bilbilinko ken tungpalenyo dagitoy, **4** ket pagtudoekto iti naitutop a tiempona; pataudento ti daga ti bungana, ken agbunganto dagiti kaykayo kadagiti taltalon. **5** Agtultuloyto ti panagirikyo inggana iti tiempo ti panagaapit iti ubas, ken dumanonto ti panagapityo iti ubas inggana iti tiempo iti panagmumula. Kanenyonto ti tinapayyo inggana a mapnekkayo ket agbiagkayo a sitatalged iti sadinoman a pagtaenganyo iti daga. **6** Itedkonto ti kapia iti daga; agiddakayonto nga awan iti aniaman a pagbutnganyo. Iyadayokto dagiti narungsot nga ayup manipud iti daga, ket saanto a lumabas ti kampilan iti dagayo. **7** Kamatenyonto dagiti kabusoryo, ket mapasagdanto iti sangoananyo babaen iti kampilan. **8** Kamatento ti lima kadakayo ti sangagasut, ket kamatento ti sangagasut kadakayo ti sangapulo a ribu; mapasagto dagiti kabusoryo iti sangoananyo babaen iti kampilan. **9** Paraburankayonto ket pagbalinenkayo a nabunga ken paaduenkayonto; patalgedakto ti katulagak kadakayo. **10** Mangankayonto iti taraon a naipenpen iti nabayagen a tiempo. Masapul nga irruaryonto dagiti taraon a naipenpen iti nabayag gapu ta masapulyo ti siled para kadagiti baro nga apit. **11** Ikabilkonto ti tabernakulok kadakayo, ket saankayonto a guraen. **12** Makipagnaakto kadakayo ket siakto ti Diosyo, ket dakayonto dagiti tattaok. **13** Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto, tapno saankayo nga agbalin a tagabuda. Dinadaelkon dagiti sangolyo ket pinapagnakayo a nakatakder iti nalinteg. **14** Ngem no saankayo a dumngeg kaniak, ken saanyo a tungpalen amin dagitoy a bilbilin, **15** ken no laksidenyo dagiti pagalagadak ken guraenyo dagiti lintegko, tapno saanyo a tungpalen dagiti amin a bilbilinko, ngem dadaelenyo ti katulagak - **16** - no aramidenyo dagitoy a banbanag, ket aramidekto daytoy kadakayo: dusaenkayto iti nakabutbuteng, saksakit ken gurigor a mangdadael kadagiti mata a mangpukaw ti biagyo. Imulayonto dagiti bukbukelyo iti awan kaes-eskanna, gapu ta kanento dagiti kabusoryo dagiti bungada. **17** Itallikudkonto ti rupak kadakayo ket parmekendakayonto dagiti kabusoryo. Iturayandakayonto dagiti tattao a gumurgura kadakayo, ket agtaraykayonto nga umadayo, uray no awan iti mangkamkamat kadakayo. **18** No

saankayo a dumngeg kadagiti bilbilinko, ket dusaenkayonto iti mamin-pito daras iti kinakarona para kadagiti basolyo. **19** Dadaelekto ti kinatangsityo iti bilegyo. Aramidekto a kasla landok ti tangatang iti ngatoenyo ken dagiti dagayo a kasla tanso. **20** Maibusto dagiti pigsayo iti awan kaeskanna, gapu ta saanto nga agpataud ti dagayo iti apitna, ken dagiti kaykayoyo iti daga ket saanto nga agbunga. **21** No magnakayo a maibusor kaniak ken saankayo a dumngeg kaniak, dusaenkayto iti mamin-pito iti kadagsenna a maiyannatop kadagiti basbasolyo. **22** Mangipatulodakto kadagiti narungsot nga ay-ayup a maibusor kadakayo, a mangtakaw kadagiti annakyo, mangdadael kadagiti bakayo, ken mangpabassit iti bilangyo. Isu nga agbalinto dagiti kalsadayo nga awan ti matataona. **23** No iti laksid amin dagitoy ket saanyo latta nga awaten dagiti panursurok ngem itultuloyyo iti magna a maibusor kaniak, **24** ket magnaakto met a maibusor kadakayo. Saplitankayonto pay iti maminpito a daras para kadagiti basbasolyo. **25** Mangyegakto iti kampilan kadakayo a mangipatungpal iti panagibales para iti panangdadaelyo iti katulagan. Maurnongkayonto iti uneg iti siudadyo, ket mangyegakto iti sakit kadakayo sadiay, ket kalpasanna, maparmekkayonto babaen iti bileg dagiti kabusoryo. **26** Inton saankayon nga ikkan iti kanenyo, sangapulo a babbai iti manglutonto iti kanenyo iti maymaysa a pugon, ket iwarasdanto ti tinapayyo segun iti kadagsen. Mangankayonto ngem saankayo a mapnek. **27** No saankayo a dumngeg kaniak iti laksid dagitoy a banbanag, ngem itultuloyyo ti magna a maibisor kaniak, **28** ket magnaakto a maibusor kadakayo nga addaan iti pungtot, ket dusaenkayto iti maminpito pay a kas kadagsen dagiti basbasolyo. **29** Kanenyonto dagiti lasag dagiti annakyo a lallaki; kanenyonto dagiti lasag dagiti annakyo a babbai. **30** Dadaelekto dagiti altaryo, rebbaekto dagiti altaryo a pangpupuoranyo iti insenso, ken ipurwakkonto dagiti bangkayyo kadagiti bangkay dagiti didiosenyo, ket guraenkayonto. **31** Pagbalinekto a dadael dagiti siudadyo ken dadaelekto dagiti santuarioyo. Saanakto a maay-ayo iti ayamuom dagiti datonyo. **32** Dadaelekto ti daga. Makigtutto dagiti kabusoryo nga agnaed sadiay iti pannakadadaelna. **33** Iwarawarakayonto kadagiti pagilian, ket asutekto ti kampilanko ket surutenkayo. Mapanawanto ti dagayo, ket madadaelto dagiti siudadyo. **34** Ket ragragsakento ti daga dagiti Aldaw ti Panaginanana, inggana a napanawan daytoy ken addakayo kadagiti daga dagiti kabusoryo. Kabayatan dayta a tiempo, aginana ti daga ket ragragsakenna dagiti Aldaw ti Panaginana. **35** Inggana a napanawan daytoy, aginana daytoy iti inana a saanna a napadasan kadagiti Aldaw a Panaginanayo, idi nagnaedkayo iti daytoy. **36** Para kadakayo a nabati kadagiti daga dagiti kabusoryo, mangyegakto iti buteng kadagiti puspusoyo tapno uray ti karasakas ti maiyang-angin a bulong ket mabutbutengkayto, ket tumaraykayonto a kasla itartarayanyo ti kampilan. Maitublakkayonto, uray awan iti mangkamkamat kadakayo. **37** Agdidinnungparkayonto a kasla itartarayanyo ti kampilan, uray no awan met ti mangkamkamat kadakayo. Awanto ti bilegyo a tumakder iti sangoanan dagiti kabusoryo. **38** Mapukawkayonto kadagiti pagilian, ket alun-unennakayonto ti daga dagiti kabusoryo. **39** Madadaelto dagiti mabatikadakayo kadagiti basbasolda idiay daga dagiti kabusoryo, ken gapu kadagiti basbasol dagiti ammada, madadaeldanto met. **40** Ngem no ipudnoda dagiti basolda ken dagiti basol dagiti ammada, ken ti panagsalungasingda a namagbalin kadakuada a saan a napudno kaniak, ken kasta met iti pannagnada a maibusor kaniak - **41** a nangtallikudak kadakuada ken panangtedko kadakuada iti daga dagiti kabusorda - no dagiti natangken a puspusoda ket agbalin a napakumbaba, ken no awatenda ti pannusa para kadagiti basbasolda, **42** ket lagipekto ti katulagak kenni Jacob, ti katulagak kenni Isaac, ken ti katulagak kenni Abraham; kasta met a, lagipekto ti daga. **43** Panawandanto ti daga, ket maragsakanto daytoy kadagiti Aldaw a Panaginanana kabayatan a napanawan iti kaawanda. Masapul a bayadanda ti pannusa para kadagiti basbasolda gapu ta linaksidda dagiti pagalagadak ken ginurada dagiti lintegko. **44** Ngem iti laksid amin dagitoy, no addada iti daga dagiti kabusorda, saanko nga ilaksid ida, wenno guraen ida tapno dadaelen ida a naan-anay ken saanko nga dadaelen ti katulagak kadakuada, ta siak ni Yahweh a Diosda. **45** Ngem para iti pagsayaatanda, lagipekto ti katulagan kadagiti kapuonanda, nga inruarko iti daga ti Egipto iti imatang dagiti pagilian, tapno siakto ti agbalin a Diosda. Siak ni Yahweh." **46** Dagitoy dagiti bilbilin, pagalagadan, ken linlinteg nga inaramid ni Yahweh iti nagbaetanna ken dagiti tattao ti Israel idiay Bantay Sinai babaen kenni Moises.

27 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Makisaritaka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'No ti maysa a tao ket agsapata iti naisangsangayan a kasapulan a bayadanna ti gatad iti tao nga idatonna kenni Yahweh, usarenyo dagiti sumaganad a gatad. **3** Ti ibayadyo a gatad para iti lalaki nga agtawen iti duapulo inggana ti innem a pulo ket limapulo a siklo ti pirak kas iti siklo ti santuario. **4** Para iti babai nga isu met laeng ti tawenna, ti ibayadyo a gatad ket masapul a tallopulo a siklo. **5** Dagiti agtawen ti lima inggana iti duapulo, ti ibayadyo a gatad para iti lalaki ket duapulo a siklo, ket sangapulo a siklo para iti babai. **6** Ti maladaga a lalaki a nabulanan inggana kadagiti ubbing a lallaki nga agtawen iti lima, ti ibayadyo a gatad ket lima a siklo ti pirak, ken para iti babai ket tallo a siklo ti pirak. **7** Kadagiti lallaki nga agtawen iti innem a pulo nga agpangato, ti ibayadyo a gatad ket sangapulo ket lima a siklo, ken para iti babai ket sangapulo a siklo. **8** Ngem no ti tao a mangar-aramid ti sapata ket saanna a kabaelan a bayadan ti gatad, ngarud ti tao a mait-ited ket masapul a maiparang iti padi, ket gatadan ti padi dayta a tao segun iti gatad a kabaelan iti mangar-armid ti sapata. **9** No kayat ti maysa a tao ti mangidaton ti ayup kenni Yahweh, ken no awaten ni Yahweh daytoy, ket maidaton ngarud dayta nga ayup kenkuana. **10** Masapul a saan a baliwan wenno suktan ti tao daytoy nga ayup, ti napintas para iti naalas wenno ti naalas para iti napintas. No suktanna ti maysa nga ayup iti sabali, ket agpada nga agbalin a nasantoan ti ayup a nangsukat ken ti nasukatan. **11** Nupay kasta, no ti insapata ti tao nga itedna kenni Yahweh ket narugit, ket saan nga awaten ni Yahweh daytoy, masapul nga iyeg ti tao ti ayup iti maysa a padi. **12** Gatadan daytoy ti padi, segun iti gatad ti ayup idiay pagtagilakoan. Aniaman ti igatad ti padi iti ayup, dayta ti agbalin a gatadna. **13** Ket no tarigagayan ti akinkukua a subbuten daytoy, ket masapul a manayunan iti apagkalima iti sigud a gatadna iti pangsubbot a bayad. **14** No tarigagayan ti maysa a tao nga idaton ti balayna tapno

mailasin a para kenni Yahweh, ket patta-pattaen ti padi ti gatadna. Aniaman ti panggatad ti padi iti daytoy ket daytanto ti gatadna. **15** Ngem no idaton ti akinkukua ti balayna ngem kalpasanna ket tarigagayanna a subboten daytoy, ket ti apagkalima ti sigud a gatadna ket mainayun iti pangsubbot a bayad, kalpasanna ket kukuana manen ti balay. **16** No tarigagayan ti maysa a tao nga idaton ti sumagmamano kadagiti dagana kenni Yahweh, ngarud ti pannakapatta-patta ti gatad daytoy ket maibasar iti gatad ti bukel a masapul a maimula iti daytoy. Ti maysa nga omer ti sebada ket magatadan iti limapulo a siklo ti pirak. **17** No idatonna ti talonna kabayatan iti Tawen ti Panagisubli, ti napatta-patta a gatadna ket agtalinaed. **18** Ngem no idatonna ti talonna kalpasan ti Tawen ti Panagisubli, ket masapul a patta-pattaen ti padi ti gatad ti talon segun iti bilang dagiti nabati a tawen inggana ti sumaruno a Tawen ti Panagisubli, ket masapul a makissayan ti napatta-patta a gatadna. **19** No tarigagayan ti tao a nangidaton ti talon a subboten daytoy, ket masapul a nayunanna ti apagkalima ti napatta-patta a gatad, ket agbalin manen a kukuana daytoy. **20** No saanna a subboten ti talon, wenno no inlakona ti talon iti sabali a tao, saanen a mabalin a subboten pay daytoy. **21** Ngem ketdi, no ti talon ket naisubli iti Tawen ti Panagisubli, ket agbalinto daytoy a nasantoan a sagut para kenni Yahweh, kas iti talon a naan-anay a naited kenni Yahweh. Kukuanto daytoy ti padi. **22** No mangidaton ti maysa a tao kenni Yahweh iti talon a ginatangna, ngem dayta a talon ket saan a paset ti daga ti pamiliana, **23** ngarud, patta-pattaen ti padi ti gatadna inggana iti Tawen ti Panagisubli, ket masapul a bayadan ti tao ti gatadna iti dayta nga aldaw a kas nasantoan a sagut kenni Yahweh. **24** Iti Tawen ti Panagisubli, maisubli ti talon iti tao a nakagatangan daytoy, iti akinkukua iti daga. **25** Amin a napatta-patta a gatad ket masapul a maikeddeng segun iti kadagsen ti siklo ti santuario. Ti duapulo a “gerahs” ti masapul a kapada ti maysa a siklo. **26** Ngem ti inauna kadagiti ay-ayup ket siguden a kukua ni Yahweh ket awan ti siasinoman a mabalin a mangidaton iti daytoy - baka man wenno karnero- ta kukuan daytoy ni Yahweh. **27** No narugit daytoy nga ayup, ket mabalin a gatangen manen ti akinkukua daytoy iti napatta-patta a gatad, ken ti apagkalima ket masapul a mainayun iti dayta a gatad. No saan a nasubbot ti ayup, ket masapul a mailako daytoy iti naikeddeng a gatad. **28** Nupay kasta, awan kadagiti idaton ti maysa a tao kenni Yahweh manipud iti aniaman nga adda kenkuana, tao man wenno ayup, wenno ti daga ti pamiliana, ti mabalin a mailako wenno masubbot. Tunggal banag a naidaton ket nasantoan kenni Yahweh. **29** Awan ti mabalin a pangsubbot a pangbayad para iti tao a mailasin a madadael. Dayta a tao ket masapul a mapapatay. **30** Amin dagiti apagkapullo ti daga, dimmakkel man a bukel iti daga wenno bunga manipud kadagiti kaykayo, ket kukua ni Yahweh. Nasantoan daytoy kenni Yahweh. **31** No subboten ti tao ti aniaman kadagiti apagkapullona, masapul a nayunanna iti apagkalima ti sigud a gatadna. **32** Maipapan kadagiti amin nga apagkapullo kadagiti arban wenno dingwen, aniaman a lumabas iti sarukod ti agpaspastor, ti apagkapullona ket masapul a maidaton kenni Yahweh. **33** Masapul a saan nga biruken ti agpaspastor ti nasaysayaat wenno ti naal-alas nga ay-ayup, ken masapul a sanna a pagsisinnukaten dagitoy. No pagsisinnukatenna dagitoy, ket agbalin a nasantoan ti nangsukat ken nasukatan nga ayup. Saanen a mabalin a subboten dagitoy.’” **34** Dagitoy dagiti bilbilin nga inted ni Yahweh kenni Moises idiay Bantay Sinai para kadagiti Israelita.

Numero

1 Nagsao ni Yahweh kenni Moises idiay tabernakulo idiay let-ang ti Sinai. Napasamak daytoy iti umuna nga aldaw ti maikadua a bulan bayat ti maikadua a tawen kalpasan ti iruruar dagiti tattao ti Israel iti daga ti Egipto. Kinuna ni Yahweh, **2** "Alaenyo ti bilang ti dagup dagiti amin a lallaki ti Israel iti tunggal puli, kadagiti pamilia ti ammada. Bilangenyo ida segun iti naganda. Bilangenyo ti tunggal lalaki **3** nga agtawen iti duapulo wenno nasursurok pay. Bilangenyo amin a makabael a makiranget a kas soldado para iti Israel. Masapul a sika ken ni Aaron ti mangilista kadagiti bilang dagiti lallaki kadagiti bunggoy dagiti armadada. **4** Ti lalaki manipud iti tunggal tribu, a panguloen ti puli, ket masapul nga agserbi a kaduam a kas mangidaulo iti tribuna. Masapul nga idauloan ti tunggal mangidaulo dagiti lallaki a makiranget para iti tribuna. **5** Dagitoy dagiti nagnagan dagiti mangidadaulo a rumbeng a kaduam a makiranget: Manipud iti tribu ti Ruben, ni Elizur nga anak a lalaki ni Sedeur; **6** manipud iti tribu ti Simeon, ni Selumiel nga anak a lalaki ni Zurisadai; **7** manipud iti tribu ti Juda, ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab; **8** manipud iti tribu ti Issacar, ni Netanel nga anak a lalaki ni Suar; **9** manipud iti tribu ti Zabulon, ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon; **10** manipud iti tribu ti Efraim nga anak a lalaki ni Jose, ni Elisama nga anak a lalaki ni Amiud; manipud iti tribu ti Manases, ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur; **11** manipud iti tribu ti Benjamin nga anak a lalaki ni Jose, ni Abidan nga anak a lalaki ni Gideoni; **12** manipud iti tribu ti Dan, ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Amisadai; **13** manipud iti tribu ti Aser, ni Pagiel nga anak a lalaki ni Okran; **14** manipud iti tribu ti Gad, ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel; **15** ken manipud iti tribu ti Neftali, ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan. **16** Dagitoy dagiti lallaki a nadutokan manipud kadagiti tattao. Indauloanda dagiti tribu dagiti kapuonanda. Isuda dagiti mangidadaulo kadagiti puli idiay Israel. **17** Innala ni Moises ken Aaron dagitoy a lallaki, a nailista segun iti naganda, **18** ken inummong dagitoy a lallaki ti amin a lallaki ti Israel iti umuna nga aldaw ti maikadua a bulan. Ket impalawag ti tunggal lalaki nga agtawen iti duapulo ken nasursurok pay ti kauponanda. Masapul a nagananna dagiti puli ken dagiti pamilia a nagtaud manipud iti kapuonanna. **19** Ket inlista ni Moises dagiti bilangda idiay let-ang ti Sinai, a kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna. **20** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Ruben, nga inauna nga anak ni Israel, dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **21** Nabilangda ti 46, 500 a lallaki manipud iti tribu ti Ruben. **22** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Simeon dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **23** Nabilangda ti 59, 300 a lallaki manipud iti tribu ti Simeon. **24** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Gad dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **25** Nabilangda ti 45, 650 a lallaki manipud iti tribu ti Gad. **26** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Juda dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **27** Nabilangda ti 74, 600 a lallaki manipud iti tribu ti Juda. **28** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Issacar dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **29** Nabilangda ti 54, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Issacar. **30** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Zabulon dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **31** Nabilangda ti 57, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Zabulon. **32** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Efraim nga anak a lalaki ni Jose dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **33** Nabilangda ti 40, 500 a lallaki manipud iti tribu ti Efraim. **34** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Manases nga anak a lalaki ni Jose dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **35** Nabilangda ti 32, 200 a lallaki manipud iti tribu ti Manases. **36** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Benjamin dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **37** Nabilangda ti 35, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Benjamin. **38** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Dan dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **39** Nabilangda ti 62, 700 a lallaki manipud iti tribu ti Dan. **40** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Aser dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **41** Nabilangda ti 41, 500 a lallaki manipud iti tribu ti Aser. **42** Nabilang amin manipud iti kaputotan ni Neftali dagiti nagan ti tunggal lallaki nga agtawen ti duapulo wenno nasursurok a makabael a mapan makigubat, manipud iti listaan dagiti puli ti kapuonanda ken pamiliada. **43** Nabilangda ti 53, 400 a lallaki manipud iti tribu ti Neftali. **44** Binilang amin ni Moises ken Aaron dagitoy a lallaki, a kadua dagiti sangapulo ket dua a mangidadaulo iti sangapulo ket dua a tribu ti Israel. **45** Isu nga amin a lallaki ti Israel manipud iti agtawen iti duapulo ken nasursurok, amin a makabael a makigubat ket nabilang iti tunggal pamiliada. **46** Nabilangda ti 603, 550 a lallaki. **47** Ngem saan a nabilang dagiti lallaki a nagtaud manipud kenni Levi, **48** gapu ta kinuna ni Yahweh kenni Moises, **49** "Saanmo a masapul a bilangen ti tribu ti Levi wenno iraman isuda iti pakadagupan dagiti tattao ti Israel. **50** Ngem ketdi, dutokam dagiti Levita nga agaywan iti tabernakulo a pammaneknek iti tulag, ken agaywan kadagiti amin nga alikamen idiay tabernakulo ken amin nga adda iti daytoy. Masapul a bagkaten dagiti Levita ti tabernakulo, ken dagiti al-alikamenna. Masapul nga aywananda ti tabernakulo ken aramidenda ti kampoda iti aglawlaw daytoy. **51** No maiyakar ti tabernakulo iti sabali a disso, dagiti Levita ti masapul a mangakas daytoy. No ipatakderda ti tabernakulo, dagiti Levita ti masapul a mangipatakder daytoy. Ken masapul a mapapatay ti siasinoman a gangannaet nga umasideg

iti tabernakulo. **52** No agkampo dagiti tattao ti Israel, masapul nga aramiden daytoy ti tunggal lallaki iti asideg ti wagayway a kukua ti bunggoy ti armadana. **53** Nupay kasta, masapul nga ipatakder dagiti Levita dagiti toldada iti aglawlaw ti tabernakulo a pammaneknek iti tulag tapno saan nga agdissuor ti ungetko kadagiti tattao ti Israel. Masapul nga aywanan dagiti Levita ti tabernakulo a pammaneknek iti tulag." **54** Inaramid amin dagiti Israelita dagitoy a banbanag. Inaramidda amin nga imbilin ni Yahweh babaen kenni Moises.

2 Nagsao manen ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **2** "Masapul nga agkampo ti tunggal kaputotan ti Israel iti aglawlaw iti wagayway iti bunggoy iti armada a kukua dagiti soldado, ken iti aglawlaw ti basbassit a wagayway a mangipakpakita iti tribuna. Masapul a sumango dagiti kampoda iti tabernakulo. **3** Masapul nga agkampo dagiti lallaki a naibilang iti kampo ti Juda ken dagiti bunggoy ti armadada iti aglawlaw ti wagayway ti Juda, iti daya ti tabernakulo, iti paset a pagsingsingisingan ti init. Masapul nga idauloan ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab ti armada ti Juda. **4** Addaan ti armada ti Juda iti 74, 600 a lallaki. **5** Masapul nga agkampo dagiti tribu ti Issacar a sumaruno iti Juda. Masapul nga idauloan ni Netanel nga anak a lalaki ni Suar ti armada ti Issacar. **6** Addaan ti armada ti Netanel iti 54, 400 a lallaki. **7** Masapul nga agkampo dagiti tribu ti Zabulon a sumaruno iti Issacar. Masapul nga idauloan ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon ti armada ti Zabulon. **8** Addaan ti armada ti Zabulon iti 57, 400 a lallaki. **9** Ti bilang dagiti amin nga armada a nagkampo a kadua ti Juda ket 186, 400 a lallaki. Masapul nga isuda ti umuna a rummuar iti kampo. **10** Dagiti armada iti abagatan a paset ket masapul nga agkampo iti aglawlaw ti wagayway ti Ruben. Masapul nga idauloan ni Elizur nga anak a lalaki ni Sedeur ti armada ti Ruben. **11** Addaan ti armada ti Ruben iti 46, 500 a lallaki. **12** Masapul nga agkampo dagiti tribu ti Simeon a sumaruno iti Ruben. Masapul nga idauloan ni Selumiel nga anak a lalaki ni Zurisadai ti armada ti Simeon. **13** Addaan ti armada ti Simeon iti 59, 300 a lallaki. **14** Ti tribu ti Gad ti sumaruno. Masapul nga idauloan ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel ti armada ti Gad. **15** Addaan ti armada ti Gad iti 45, 650 a lallaki. **16** Ti bilang dagiti amin nga armada a nagkampo a kadua ti Ruben ket 151, 450 a lallaki. Masapul nga isuda ti maikadua a rummuar iti kampo. **17** Sumaruno, masapul a rummuar ti tabernakulo manipud iti kampo, nga adda iti tengnga dagiti kampo dagiti Levita. Masapul a rummuarda iti kampo iti isu met laeng nga urnos a kas mapanda iti uneg ti kampo. Masapul nga adda ti tunggal lalaki iti lugarna, segun iti wagaywayna. **18** Masapul nga agkampo dagiti armada ti Efraim iti laud a paset ti tabernakulo. Masapul nga idauloan ni Elisama nga anak a lalaki ni Amiud ti armada ti Efraim. **19** Addaan ti armada ti Efraim iti 40, 500 a lallaki. **20** Masapul nga agkampo ti tribu ti Manases a sumaruno iti Efraim. Masapul nga idauloan ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur ti armada ti Manases. **21** Addaan ti armada ti Manases iti 32, 200 a lallaki. **22** Ti tribu ti Benjamin ti sumaruno. Masapul nga idauloan ni Abidan nga anak a lalaki ni Gideoni ti armada ti Benjamin. **23** Addaan ti armada ti Manases iti 35, 400 a lallaki. **24** Ti bilang amin dagiti armada a nagkampo a kadua ti Efraim ket 108, 100 a lallaki. Masapul nga isuda ti maikatlo a rummuar iti kampo. **25** Masapul nga agkampo dagiti armada ti Dan iti aglawlaw iti wagayway iti laud a paset ti tabernakulo. Masapul nga idauloan ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Amisadai dagiti kaputotan ni Dan. **26** Addaan ti armada ti Dan iti 62, 700 a lallaki. **27** Masapul nga agkampo dagiti tattao ti tribu ti Aser a sumaruno iti Dan. Masapul nga idauloan ni Pagiel nga anak a lalaki ni Okran dagiti kaputotan ni Aser. **28** Addaan ti armada ti Aser iti 41, 500 a lallaki. **29** Ti tribu ti Neftali ti sumaruno. Masapul nga idauloan ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan dagiti kaputotan ni Neftali. **30** Addaan ti armada ti Neftali iti 53, 400 a lallaki. **31** Ti bilang dagiti amin nga armada a nagkampo a kadua ti Dan ket 157, 600 a lallaki. Masapul nga isuda ti maudi a rummuar iti kampo a bitbit ti wagaywayda." **32** Nabilang da Moises ken Aaron segun ti puli dagiti kapuonanda ti 603, 550 a lallaki kadagiti armada dagiti tattao ti Israel. **33** Ngem saan nga inbilang da Moises ken Aaron dagiti Levita kadagiti tattao iti Israel. Daytoy ket kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **34** Inaramid amin dagiti tattao ti Israel dagiti amin nga imbilin ni Yahweh kenni Moises. Nagkampoda segun kadagiti wagaywayda. Rimmuarda iti kampo segun iti pulida, iti panagsasaruno dagiti kapuonan dagiti pamiliada.

3 Ita, daytoy ti pakasaritaan dagiti kaputotan da Aaron ken Moises idi nagsao ni Yahweh kenni Moises idiay Bantay Sinai. **2** Dagiti nagan dagiti annak a lallaki ni Aaron ket Nadab ti inauna, ni Abiu, Eleazar ken Itamar. **3** Dagitoy dagiti nagan dagiti annak a lallaki ni Aaron, dagiti papadi a napulotan ken nakonsagraran nga agserbi a kas papadi. **4** Ngem natay da Nadab ken Abiu iti sangoanan ni Yahweh idi nangidatonda iti apuy a saan a maikari idiay let-ang ti Sinai. Awan ti annak da Nadab ken Abiu, isu a ni Eleazar ken Itamar laeng ti nagserbi a kas papadi a kadua ni Aaron nga amada. **5** Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **6** "Iyegmo ti tribu ni Levi ket idatag mo ida kenni Aaron a padi tapno tulonganda isuna. **7** Masapul nga aramidenda dagiti annongen iti biang ni Aaron ken dagiti amin a tattao iti sangoanan ti tabernakulo. Masapul nga agserbida iti tabernakulo. **8** Masapul nga aywananda dagiti amin nga alikamen idiay tabernakulo, ken masapul a tulonganda dagiti tribu ti Israel a mangaramid iti trabaho ti tabernakulo. **9** Masapul nga itedmo dagiti Levita kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Maitedda amin a tumulong kenkuana nga agserbi kadagiti tattao ti Israel. **10** Masapul a dutokam da Aaron ken dagiti annakna a lallaki a kas papadi, ngem masapul a mapapatay ti siasinoman a gangannaet nga umasideg." **11** Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **12** "Adtoy, innalak dagiti Levita manipud kadagiti tattao ti Israel. Inaramidko daytoy imbes nga alaek iti tunggal inauna nga annak a lallaki a maiyanak manipud kadagiti tattao ti Israel. Kukuak dagiti Levita. **13** Kukuak dagiti amin nga inauna nga annak. Idi aldaw a dinarupko dagiti amin nga inauna nga annak iti daga ti Egipto, inlasinko para iti bagik dagiti amin nga inauna nga annak ti Israel, dagiti tattao ken ay-ayup. Kukuak ida. Siak ni Yahweh." **14** Nagsao ni Yahweh kenni Moises idiay let-ang ti Sinai. Kinunana, **15** "Bilangem dagiti kaputotan ni Levi iti tunggal pamilia, kadagiti babbalay dagiti kapuonanda. Bilangem dagiti tunggal lalaki nga addan iti maysa a bulanna ken agpangato." **16** Binilang ida ni Moises, mayannurot kadagiti bilin a naited kadakuada babaen kadagiti sasao ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh.

17 Dagiti nagan dagiti annak a lallaki ni Levi ket da Gerson, Coat ken Merari. **18** Dagiti puli a nagtaud kadagiti annak a lallaki ni Gerson ket da Libni ken Simei. **19** Dagiti puli a nagtaud kadagiti annak a lallaki ni Coat ket da Amram, Izhar, Hebron ken Uzziel. **20** Dagiti puli a nagtaud kadagiti annak a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Dagitoy dagiti puli dagiti Levita a nailista babaen kadagiti pulida. **21** Dagiti puli dagiti Libnitas ken dagiti Semitas ket nagtaud kenni Gerson. Dagitoy dagiti puli dagiti Gersonitas. **22** Nabilang dagiti amin a lallaki manipud maysa bulan ti tawenna ken agpangato, a ti dagupna ket 7, 500. **23** Masapul nga agkampo dagiti puli dagiti Gersonitas iti lauden ti tabernakulo. **24** Masapul nga idauloan ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Lael dagiti puli dagiti kaputotan dagiti Gersonitas. **25** Masapul nga aywanan ti pamilia ni Gerson dagiti kurtina dagiti akinruar nga abbong ti tabernakulo. Masapul nga aywananda ti tolda, ti kasla tolda nga abbongna, ken ti kurtina para iti pagserrekan ti tabernakulo. **26** Masapul nga aywananda dagiti bengbeng ti paraangan, ti kurtina nga adda iti pagserrekan ti paraangan —ti paraangan a nakapalikmut iti santuario ken iti altar. Masapul nga aywananda dagiti tali ti tabernakulo ken amin a banag nga adda iti unegna daytoy. **27** Nagtaud kenni Coat dagitoy a puli: ti puli dagiti Amramitas, ti puli dagiti Izeharitas, ti puli dagiti Hebronitas, ken ti puli dagiti Ozielitas. Puli dagiti Coatitas dagitoy. **28** Nabilang nga 8, 600 dagiti lallaki nga addan makabulanna ken agpangato, a mangaywan kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh. **29** Masapul nga agkampo dagiti pamila dagiti kaputotan ni Coat iti abagatan a paset ti tabernakulo. **30** Masapul nga idauloan ni Elizaphan nga anak a lalaki ni Uzziel dagiti puli dagiti Coatitas. **31** Masapul nga aywananda ti lakasa ti tulag, ti lamisaan, ti kandelero, dagiti altar, dagiti nasantoan a banbanag a maus-usar iti panagserbida, dagiti kurtina ken amin a trabaho iti aglalawna daytoy. **32** Masapul nga idauloan ni Eleazar nga anak a lalaki ni Aaron a padi dagiti lallaki a mangidadaulo kadagiti Levita. Masapul nga imatonanna dagiti lallaki a mangay-aywan iti nasantoan a lugar. **33** Dua a puli ti nagtaud kenni Merari: ti puli dagiti Malita ken ti puli dagiti Musita. Nagtaud kenni Merari dagitoy a puli. **34** Nabilang a 6, 200 dagiti lallaki nga addan makabulanna ken agpangato. **35** Masapul nga idauloan ni Zuriel nga anak a lalaki ni Abihail dagiti puli ni Merari. Masapul nga agkampoda iti amianan a paset ti tabernakulo. **36** Masapul nga aywanan dagiti kaputotan ni Merari dagiti tabtabla ti tabernakulo, dagiti balunetna, dagiti adigi, dagiti pagbatayan, dagiti amin nga aruatenna daytoy, ken amin a banag a mainaig kadagitoy, agraman **37** dagiti adigi ken poste ti paarangan a nakapalikmut iti tabernakulo, dagiti nagsisilpoanda, dagiti pasok ken dagiti talida. **38** Masapul nga agkampo da Moises, Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti dayaen ti tabernakulo, iti sangoanan ti tabernakulo, nga agturong iti pagsingisingan ti init. Isuda ti makinrebbeng ti pannakaipatungpal dagiti annongen ti santuario ken dagiti annongen dagiti tattao ti Israel. Siasinoman a gangannaet nga umasideg iti santuario ket masapul a mapapatay. **39** Binilang da Moises ken Aaron dagiti amin a lallaki iti puli ni Levi nga agtawen iti maysa bulan ken agpangato, kas imbilin ni Yahweh. Nabilangda ti 22, 000 a lallaki. **40** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Bilangem dagiti amin nga inauna nga annak a lallaki dagiti Israelita nga addan ti makabulanna ken agpangato. Ilistam dagiti naganda. **41** Masapul nga alaem dagiti Levita para kaniak imbes a dagiti amin nga inauna nga annak dagiti tattao ti Israel. Siak ni Yahweh. Ken masapul nga alaem dagiti dingwen dagiti Levita imbes a dagiti amin nga inauna nga annak dagiti dingwen dagiti kaputotan ti Israel." **42** Binilang ni Moises dagiti amin nga inauna nga annak dagiti tattao ti Israel kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna. **43** Binilangna amin nga inauna nga annak a lallaki babaen iti naganda, dagiti addan makabulanna ken agpangato. Nabilangna ti 22, 273 a lallaki. **44** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **45** "Alaem dagiti Levita imbes a dagiti inauna nga annak dagiti tattao ti Israel. Ken alaem dagiti taraken dagiti Levita imbes a dagiti taraken dagiti tattao. Kukuak dagiti Levita. Siak ni Yahweh. **46** Masapul a mangsingirka iti lima a siklo para iti pannakasubbot ti tunggal maysa kadagiti 273 nga inauna nga annak dagiti tattao ti Israel a limmabes iti bilang dagiti Levita. **47** Masapul nga usarem ti siklo ti santuario a kas pagbasaram a timbang. Ti maysa a siklo ket kapada ti duapulo a gerahs. **48** Masapul nga itedmo ti gatad ti pannakasubbot a binayadam kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. **49** Isu a nangsingir ni Moises ti bayad ti pannakasubbot manipud kadagiti limmabes iti bilang dagiti sinubbot dagiti Levita. **50** Siningir ni Moises iti kuarta kadagiti inauna nga annak dagiti tattao ti Israel. Nakasingir isuna iti 1, 365 a siklo, a katimtimbang ti siklo ti santuario. **51** Inted ni Moises ti pangsubbot a kuarta kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Inaramid ni Moises dagiti amin a banag a naibaga kenkuana nga aramidenna babaen iti sao ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh kenkuana.

4 Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **2** "Alaenyo ti dagup dagiti lallaki a kaputotan ni Coat kadagiti tribu ti Levita, segun kadagiti pulida ken kadagiti pamilia ti kapuonanda. **3** Bilangenyo dagiti amin a lallaki nga agtawen iti tallopulo agingga iti limapulo. Masapul a makikadua dagitoy a lallaki iti bunggoy dagiti agserbi iti tabernakulo. **4** Masapul nga aywanan dagiti kaputotan ni Coat dagiti kasasantoan a banbanag a nakalasin para kaniak idiay tabernakulo. **5** No agsagsagana nga agtuloy nga agdaliasat dagiti tattao, masapul nga umuneg iti tolda ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, ikkatenda ti kurtina a mangisinsina iti kasasantoan a lugar manipud iti nasantoan a lugar ken iyabbongda daytoy iti lakasa ti tulag a pammaneknek. **6** Masapul nga abbonganda ti lakasa kadagiti lalat ti foca. Masapul nga aplaganda ti rabawna iti asul a lupot. Masapul nga iyusokda ti assiw a pangawit iti daytoy. **7** Masapul nga agiyaplagda iti asul a lupot iti rabaw ti lamisaan ti tinapay ti presensia ti Dios. Masapul nga iparabawda iti daytoy dagiti pinggan, kutsara, mallukong ken burnay a pangbukbok. Masapul a kankanayon nga adda tinapay iti rabaw ti lamisaan. **8** Masapul nga abbonganda dagitoy iti nalabbaga a lupot sada manen abbongan kadagiti lalat ti foca. Masapul nga agiyusokda kadagiti assiw a pangawit iti lamisaan. **9** Masapul a mangalada iti asul a lupot ken abbonganda ti kandelero agraman dagiti pagsilawanna, dagiti pagipit, dagiti bandeha ken dagiti amin a burnay ti lana para iti pagsilawan. **10** Masapul nga ikabilda ti kandelero ken dagiti amin nga alikamenna iti pangabbong a lalat ti foca, ken masapul nga ikabilda daytoy iti nasangal a pagawitan. **11** Masapul a mangiyaplagda iti asul a lupot iti rabaw ti balitok nga altar.

Masapul nga abbonganda daytoy iti pangabbong a lalat ti foca, ken kalpasanna, iyusokda dagiti assiw a pangbagkat. **12** Masapul nga alaenda dagiti amin nga alikamen para iti trabaho iti nasantoan a lugar ken balkotenda daytoy iti asul a lupot. Masapul nga abbonganda daytoy kadagiti lalat ti foca ken ikabilda dagiti alikamen iti nasangal a pagawitan. **13** Masapul nga ikkatenda dagiti dapo manipud iti altar ken iyaplagda ti lila a lupot iti rabaw ti altar. **14** Masapul nga ikabilda iti nasangal a pagawitan dagiti amin nga alikamen nga us-usarenda iti trabaho ti altar. Dagitoy a banbanag ket dagiti pagikkan iti beggang, dagiti tinidor, dagiti pala, dagiti mallukong, ken dagiti amin a dadduma nga alikamen para iti altar. Masapul nga abbonganda ti altar kadagiti lalat ti foca sada iyusok dagiti assiw a pangbagkat. **15** Inton naan-anayen a naabbongan ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki ti nasantoan a lugar ken dagiti amin nga alikamenna daytoy, ken inton umakaren ti kampo ket masapul nga umay dagiti kaputotan ni Coat a mangawit iti nasantoan a lugar. No masagidda ti nasantoan a banbanag, masapul a matayda. Daytoy ti trabaho dagiti kaputotan ni Coat, ti mangawit kadagiti alikamen nga adda iti tabernakulo. **16** Ni Eleazar nga anak a lalaki ni Aaron a padi ti masapul a mangaywan iti lana para iti silaw. Masapul nga imatonanna ti panangaywan kadagiti nabanglo nga insenso, ti inaldaw a sagut a bukbukel, ti lana a pangpulot, ken ti entero a tabernakulo ken dagiti amin nga adda iti unegna daytoy, dagiti nasantoan nga alikamen ken banbanag." **17** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **18** "Saanyo nga ipalubos a maikkat dagiti puli ti tribu a Coatita manipud kadagiti Levita. **19** Salaknibanyo ida, tapno agbiagda ket saanda a matay, babaen ti panangaramidda iti daytoy. No umasidegda kadagiti kasasantoan a banbanag, **20** masapul a saanda nga umuneg a mangkita iti nasantoan a lugar uray iti apagbiit, ta no saan ket matayda. Masapul nga umuneg ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki, ket kalpasanna, masapul nga isaad ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki iti tunggal Coatita iti trabahona, kadagiti naisangsangayan nga aramidenna." **21** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **22** "Alaem pay ti dagup dagiti kaputotan ni Gerson, segun kadagiti pamilia dagiti kapuonanda, segun kadagiti pulida. **23** Bilangem dagiti agtawen ti tallopulo agingga iti limapulo a tawen. Bilangem amin dagiti makikadua nga agserbi idiay tabernakulo. **24** Daytoy ti trabaho dagiti puli dagiti Gersonita, no agserbida ken no ania ti awitenda. **25** Masapul nga awitenda dagiti kurtina ti tabernakulo, ti nasagradoan a tolda, dagiti abbongna, ti abbong a lalat ti foca nga adda iti rabaw daytoy, ken dagiti kurtina iti pagserrekan iti tabernakulo. **26** Masapul nga awitenda dagiti kurtina ti paraangan, ti kurtina a nagbalin a pannakaridaw iti ruangan ti paraangan nga adda iti asideg ti tabernakulo ken ti altar, dagiti talida ken amin nga alikamen para iti panagserbida. Aniaman ti rumbeng a maaramid kadagitoy a banbanag, masapul nga aramidenda daytoy. **27** Masapul nga imatonan ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki dagiti amin a panagserbi dagiti kaputotan dagiti Gersonita, kadagiti amin a banbanag nga awitenda ken kadagiti amin a panagserbida. Masapul nga isaadmo ida kadagiti amin a pagrebbenganda. **28** Daytoy ti panagserbi dagiti puli dagiti kaputotan dagiti Gersonita para iti tabernakulo. Ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi ti masapul a mangidaulo kadakuada iti panagserbida. **29** Masapul a bilangem dagiti kaputotan ni Merari segun kadagiti pulida ken urnosem ida segun kadagiti pamilia dagiti kapuonanda, **30** manipud agtawen ti tallopulo agingga iti limapulo. Bilangem ti amin a makikadua iti bunggoy ken agserbi ti tabernakulo. **31** Daytoy ti pagrebbengan ken trabahoda iti amin a panagserbida para iti tabernakulo. Masapul nga aywananda dagiti tabtabla ti tabernakulo, dagiti balunet, dagiti adigi ken dagiti batbatayda, **32** agraman dagiti ad-adigi ti paraangan iti aglawlaw ti tabernakulo, dagiti batbatayda, paspasok ken dagiti talida, ken dagiti amin nga aruatenda. Ilistam ti nagan dagiti banbanag a masapul nga awitenda. **33** Daytoy ti panagserbi dagiti puli dagiti kaputotan ni Merari, ti masapul nga aramidenda para iti tabernakulo, babaen ti panangiturong ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi." **34** Binilang da Moises ken Aaron ken dagiti amin a mangidadaulo kadagiti amin a tattao dagiti amin a kaputotan dagiti Coatita, segun kadagiti puli dagiti pamilia ti kapuonanda. **35** Binilangda ida manipud iti agtawen ti tallopulo ken agpangato agingga iti agtawen iti limapulo. Binilangda dagiti amin a makikadua iti bunggoy nga agserbi iti tabernakulo. **36** Nabilangda ti 2, 750 a lallaki segun kadagiti pulida. **37** Binilang ni Moises ken Aaron dagiti amin a lallaki kadagiti puli ken pamilia dagiti Coatita nga agserserbi iti tabernakulo. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin ni Yahweh kadakuada nga aramidenda babaen kenni Moises. **38** Nabilang dagiti kaputotan ti Gerson kadagiti pulida, segun kadagiti pamilia dagiti kapuonanda, **39** manipud iti agtawen iti tallopulo agingga iti limapulo, amin a makikadua kadagiti agserbi iti tabernakulo. **40** Dagiti amin a lallaki a nabilang segun kadagiti pulida ken kadagiti pamilia dagiti kapuonanda ket 2, 630 ti bilangda. **41** Binilang ni Moises ken ni Aaron dagiti puli dagiti kaputotan ni Gerson nga agserbi iti tabernakulo. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin kadakuada ni Yahweh nga aramidenda babaen kenni Moises. **42** Nabilang dagiti kaputotan ni Merari kadagiti pulida, segun kadagiti pamilia dagiti kapuonanda, **43** manipud iti agtawen ti tallopulo agingga iti limapulo, ti tunggal maysa a makikadua iti bunggoy nga agserbi iti tabernakulo. **44** Dagiti amin a lallaki a nabilang segun kadagiti pulida ken kadagiti pamilia dagiti kapuonanda ket 3, 200 ti bilangda. **45** Binilang da Aaron ken Moises dagitoy amin a lallaki a kaputotan ni Merari. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin ni Yahweh kadakuada nga aramidenda babaen kenni Moises. **46** Binilang ngarud ni Moises, ni Aaron ken dagiti mangidadaulo iti Israel dagiti amin a Levita segun kadagiti pulida iti pamilia dagiti kapuonanda **47** manipud agtawen iti tallopulo agingga iti limapulo. Binilangda dagiti amin nga agtrabaho iti tabernakulo ken dagiti agawit ken mangaywan kadagiti banbanag iti uneg ti tabernakulo. **48** Nabilangda ti 8, 580 a lallaki. **49** Babaen iti bilin ni Yahweh, binilang ni Moises ti tunggal lalaki, binilangna ti tunggal maysa segun iti kita ti trabaho a naidutok nga aramidenda. Binilangna ti tunggal lallaki segun iti kita ti pagrebbengan a masapul a baklayenna. Iti panangaramidda iti daytoy, tinungpalda iti imbilin kadakuada ni Yahweh nga aramidenda babaen kenni Moises.

5 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel a papanawenda manipud iti kampo dagiti amin nga addaan iti makaakar a sakit ti kudil, ken dagiti

amin nga addaan iti agnannana a sugat ken ti siasinoman a narugit babaen iti panangsagidda iti bangkay. **3** Lalaki man wenno babai, masapul a paruarenyo ida iti kampo. Masapul a saanda a tulawan ti kampo gapu ta agnanaedak iti daytoy." **4** Inaramid ngarud dayta dagiti tattao ti Israel. Pinapanawda ida iti kampo, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. Nagtulnog dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh. **5** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **6** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel. No agbasol ti maysa a lalaki wenno babai a kas ti ar-aramiden dagiti tattao iti tunggal maysa, ken saanda a napudno kaniak, nagbasol dayta a tao. **7** Ket masapul nga ipudnona ti basol nga inaramidna. Masapul a bayadanna a naan-anay ti gatad ti basolna ken nayonanna pay ti gatadna iti apagkalima. Masapul nga itedna daytoy iti nakabasolanna. **8** Ngem no awan ti asideg a kabagian ti tao a nakabasolan a mangawat iti bayad, masapul a bayadanna kaniak ti gatad ti basolna babaen iti padi, a pakuyoganna ti maysa a kalakian a kalding para iti pannakapakawanna. **9** Tunggal daton a maidatag iti padi manipud kadagiti amin a nasantoan a banbanag, kukua dayta a padi dagiti banbanag nga inlasin dagiti tattao ti Israel a para kaniak. **10** Kukua ti padi dagiti nasantoan a banbanag ti tunggal tao. Kukua dayta a padi ti aniaman nga ited ti tao iti padi." **11** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **12** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel. Ibagam kadakuada, 'Kas pangarigan, immadayo ti babai ken nagbasol iti asawana. **13** Ket kas pangarigan a kinaidda ti sabali a lalaki isuna. Iti dayta a pasamak, natulawan isuna. Uray no saan a makitkita ti asawana a lalaki ken saanna nga ammo ti maipapan iti daytoy ken uray no awan ti makatiliw kenkuana a mangar-aramid iti daytoy ken awan ti mangpaneknek a maibusor kenkuana, **14** nupay kasta, mabalin nga ipakaammo ti espiritu ti imon iti asawana a lalaki a natulawan ti asawana. Uray pay no kasta, mabalin a marikna iti lalaki iti imon nga awan gapgapuna no saan a natulawan ti asawana. **15** Iti kasta a paspasamak, masapul nga ipan ti lalaki ti asawana iti padi. Masapul a mangala ti asawa a lalaki iti sagut a mainom para iti asawana. Masapul a mangiyeg isuna iti apagkapullo nga efa iti arina a sebada. Masapul a saanna a bukbokan daytoy iti lana wenno insenso gapu ta maysa daytoy a daton iti bukbukel iti panagimon, daton a bubukkel a mabalin a pagilasinan iti basol. **16** Masapul nga iyasideg ti padi ti babai ken ipanna isuna iti sangoanan ni Yahweh. **17** Masapul a mangala ti padi iti burnay ti nasantoan a danum ken mangala isuna iti tapok manipud iti datar iti tabernakulo. Masapul nga ikabilna ti tapok iti danum. **18** Masapul nga ikabil ti padi ti babai iti sangoanan ni Yahweh. Masapul nga ikkaten ti babai ti abbong ti ulona ken ti punggos ti buokna. Masapul nga ikabil ti padi ti daton a bukbukel iti ima ti babai a kas pagilasinan. Daton a bukbukel daytoy ti panagimon. Masapul nga iggaman ti padi ti napait a danum nga adda tapokna a mabalin a makaited iti lunod kenkuana. **19** Masapul a pagsapataen ti padi isuna. Masapul nga ibagana iti babai, 'No awan ti lalaki a nakikaidda kenka, ken no saanka a naiyaw-awan ken nagaramid iti kinarugit, ket awan duadua a mawayawayaanka manipud iti daytoy a napait a danum a makaited ti lunod. **20** Ngem no sika, babai nga adda iti turay ti asawana ket naiyaw-awan, no natulawanka ken no adda sabali a lalaki a nakikaidda kenka..." **21** Ket masapul a pagsapataen ti padi ti babai iti sapata a makaited ti lunod kenkuana, ken masapul nga itultuloyna ti agsao iti babai, "... ket pagbalinennaka ni Yahweh a lunod a maiparang kadagiti tattaom a kasta. Mapasamak daytoy no pagkebbeten ni Yahweh dagiti luppom ken pabussogenna ti buksitmo. **22** Umuneg iti tiyanmo daytoy a danum a makaited iti lunod, pabussogenna ti buksitmo ken pakebbetenna dagiti luppom." Isungbatto ti babai, "Wen, mapasamak koma dayta no nagbasolak." **23** Masapul nga isurat ti padi dagitoy a lunod iti nalukot a pagbasaan ket kalpasanna masapul a buggoanna dagiti naisurat a lunod iti napait a danum. **24** Masapul a painumen ti padi ti babai iti napait a danum a makaited iti lunod. Umuneg kenkuana ti danum a makaited iti lunod ket agbalin a napait daytoy. **25** Masapul nga alaen ti padi ti daton a bukbukel ti panagimon manipud iti ima ti babai. Masapul nga ipangatona ti daton a bukbukel iti sangoanan ni Yahweh ken ikabilna daytoy iti altar. **26** Masapul a mangala ti padi iti sangarakem iti daton a bukbukel, iti pasetna daytoy, ket puoranna daytoy iti rabaw ti altar. Kalpasanna, masapul nga itedna iti babai ti napait a danum nga inumenna. **27** Inton itedna iti babai ti danum nga inumenna, no natulawan isuna gapu ta nagbasol isuna iti asawana a lalaki, ket umuneg kenkuana ti danum a makaited ti lunod ket agbalin a napait. Bumsogto ti buksitna ken kumbetto dagiti luppona. Mailunodto ti babai kadagiti tattaona. **28** Ngem no saan a natulawan ti babai ken no nadalus isuna, ket rumbeng a mawaya-wayaan isuna. Mabalinto nga agsikog isuna. **29** Daytoy ti linteg ti panagimon. Linteg daytoy para iti babai nga umadayo iti asawana ken natulawan. **30** Daytoy ti linteg para iti lalaki nga addaan iti espiritu ti imon no agim-imon isuna iti asawana. Masapul nga ipanna ti babai iti sangoanan ni Yahweh, ken masapul nga aramiden ti padi kenkuana dagiti amin nga iladladawan daytoy a linteg ti panagimon. **31** Nawayanto ti lalaki manipud iti basol gapu iti panangipanna iti asawana iti padi. Masapul a baklayen ti babai ti aniaman a biddut a mabalin nga adda kenkuana.'"

6 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. **2** Kinunana, "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel. Ibagam kadakuada, 'No isina ti maysa a lalaki wenno babai ti bagina para kenni Yahweh nga addaan iti naisangsangayan a sapata iti maysa a Nazireo, **3** masapul nga adaywanna iti arak ken naingel a mainom. Masapul a saan isuna nga uminom iti suka a naaramid iti arak wenno naingel a mainom. Masapul a saan isuna nga uminom iti tubbog ti ubas wenno mangan kadagiti kaburburas nga ubas wenno pasas. **4** Iti amin nga aldaw a naisina isuna para kaniak, masapul a saan isuna a mangan iti naaramid manipud iti ubas, agraman iti amin a banbanag a naaramid kadagiti bukbukel agingga kadagiti ukis. **5** Kabayatan iti amin a tiempo ti panagsapatana iti pannakaisina, awan ti mabalin a mausar a pagpukis iti ulona agingga a matungpal dagiti aldaw iti pannakaisinana para kenni Yahweh. Masapul a maidaton isuna kenni Yahweh. Masapul a paatiddogenna ti buok iti ulona. **6** Kabayatan ti amin a tiempo nga isinsinana ti bagina nga agpaay kenni Yahweh, masapul a saan isuna nga umasideg iti bangkay. **7** Masapul a saanna a rugitan ti bagina uray no matay ti amana, inana, kabsatna a babai wenno kabsatna a lalaki. Daytoy ket gapu ta naisina isuna nga agpaay iti Dios, a kas makita ti amin a tattao babaen iti atiddog a buokna. **8** Kabayatan ti amin a tiempo ti pannakaisinana, nasantoan isuna nga agpaay kenni Yahweh. **9** No adda kellaat a natay

iti abayna ken rugitanna ti tao a naisina, masapul ngarud a kalboenna ti ulona iti aldaw iti pannakadalusna, a masapul a kalpasan ti pito nga aldaw. Dayta ti tiempo a masapul a kalboenna ti ulona. **10** Iti maikawalo nga aldaw, masapul a mangiyeg isuna iti padi kadagiti dua a kalapati wenno dua a sibong a pagaw iti pagserkan ti tabernakulo. **11** Masapul nga agidaton ti padi ti maysa a billit a kas daton gapu iti basol ken ti sabali a kas daton a maipuor. Daytoyto ti mangdalus kenkuana gapu ta nagbasol isuna babaen iti iyaasidegna iti bangkay. Masapul nga idatonna manen ti bagina kenni Yahweh iti dayta met laeng nga aldaw. **12** Masapul nga idatonna manen ti bagina kenni Yahweh para iti tiempo ti pannakaisinana. Masapul a mangiyeg isuna iti urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna a kas daton a pangsupapak iti basol. Masapul a saan a maibilang dagiti aldaw sakbay a natulawan ti bagina, gapu ta natulawan isuna kabayatan a naisina isuna nga agpaay iti Dios. **13** Daytoy ti linteg maipapan iti Nazireo iti panagleppas ti tiempo ti pannakaisinana. Masapul a maipan isuna iti pagserkan ti tabernakulo. **14** Masapul nga idatagna ti datonna kenni Yahweh. Masapul nga idatagna a kas daton a mapuoran ti urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna ken awan ti mulitna. Masapul a mangiyeg isuna iti maysa tawenna a kabaian a karnero a kas daton gapu iti basol ken awan ti mulitna. Masapul a mangiyeg isuna iti kalakian a karnero a kas daton a pakikapia nga awan mulitna. **15** Masapul pay a mangiyeg isuna iti sangabasket a tinapay nga awan lebadurana, napuskol a tinapay a naaramid iti napino nga arina a nailaok iti lana, kadagiti naingpis a tinapay nga awan lebadurana ken napulagidan iti lana, karaman iti datonda a bukbukel ken mainom. **16** Masapul nga idatag ti padi dagitoy iti sangoanan ni Yahweh. Masapul nga idatagna ti datonna a gapu iti basol ken daton a maipuor. **17** Maikuyog iti sangabasket a tinapay nga awan lebadurana, masapul nga idatagna ti kalakian a karnero a kas daton, ti daton a pakikapia kenni Yahweh. Masapul nga idatag met ti padi ti daton a bukbukel ken ti daton a mainom. **18** Masapul a kalboen ti Nazireo ti ulona a mangipakpakita ti pannakaisinana para iti Dios iti pagserkan ti tabernakulo. Masapul nga alaenna ti buok manipud iti ulona ket ipuorna daytoy iti sirok ti daton a pakikapia. **19** Masapul nga alaen ti padi ti nailambong nga abaga ti kalakian a karnero, maysa a napuskol a tinapay nga awan lebadurana manipud iti basket, ken maysa a naingpis a tinapay nga awan lebadurana. Masapul nga ikabilna dagitoy kadagiti ima ti Nazireo kalpasan makalbona ti ulona a mangipakpakita ti pannakaisina. **20** Masapul nga itag-ay dagitoy ti padi a kas daton iti sangoanan ni Yahweh ken idatagna dagitoy kenkuana. Nasantoan daytoy a taraon, nailasin para iti padi, agraman ti barukong ken luppo a naitag-ay. Kalpasan dayta, mabalinen nga uminom iti arak ti Nazireo. **21** Daytoy ti linteg para iti Nazireo nga agisapsapata iti datonna kenni Yahweh para iti pannakaisinana. Aniaman pay a mabalinna a maited, masapul a salimetmetanna dagiti pagrebbengan a sinapataanna, tapno masalimetmetan ti kari a naibaga babaen iti linteg para iti Nazireo.'" **22** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **23** "Kasaritam ni Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Ibagam, 'Masapul a bendisionanyo dagiti tattao iti Israel iti kastoy a wagas. Masapul nga ibagayo kadakuada, **24** "Bendisionan ken saluadannaka koma ni Yahweh. **25** Pagraniagen koma ni Yahweh ti silawna kenka, kumita kenka, ken paraburannaka. **26** Kumita koma ni Yahweh kenka nga addaan ti pabor ken ikkannnaka iti kapia.'" **27** Iti kastoy a wagas ti masapul a panangitedda ti naganko kadagiti tattao ti Israel. Ket bendissionakto ida."

7 Iti aldaw a nalpas ni Moises ti tabernakulo, pinulotanna daytoy agraman dagiti amin nga alikamenna ken indatonna daytoy kenni Yahweh. Isu met laeng ti inaramidna iti altar ken kadagiti amin nga alikamenna daytoy. Pinulotanna ken indatonna dagitoy kenni Yahweh. **2** Iti dayta nga aldaw, nagidaton dagiti mangidadaulo iti Israel ken dagiti pangulo dagiti pamilia dagiti kapuonanda. Dagitoy a lallaki ti mangidadaulo kadagiti tribu. Isuda dagiti nagaywan iti panagbilang kadagiti lallaki iti sensus. **3** Impanda dagiti datonda iti sangoanan ni Yahweh. Nangiyegda ti innem a kariton a naabbongan ken 12 a baka. Nangiyegda ti maysa a lugan para iti tunggal dua a mangidadaulo ken nangiyeg iti saggaysa a baka ti tunggal mangidadaulo. Indatagda dagitoy a banbanag iti sangoanan ti tabernakulo. **4** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **5** "Awatem dagiti daton manipud kadakuada ket usarem dagiti daton para iti trabaho idiay tabernakulo. Itedmo dagiti daton kadagiti Levita, iti tunggal maysa a kas kasapulan ti trabahoda." **6** Innala ni Moises dagiti kariton ken dagiti baka, ket intedna dagitoy kadagiti Levita. **7** Nangted ti dua a kariton ken uppat a baka kadagiti kaputotan ni Gerson, gapu ta isu ti kasapulan ti trabahoda. **8** Nangted ti uppat a kariton ken walo a baka kadagiti kaputotan ni Merari, iti panangaywan ni Itamar nga anak a lalaki ni Aaron a padi. Inaramidna daytoy gapu ta isu ti kasapulan ti trabahoda. **9** Ngem awan kadagitoy a banbanag ti intedna kadagiti kaputotan ni Coat, agsipud ta ti trabahoda ket mainaig kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh a masapul a baklayenda. **10** Indaton dagiti mangidadaulo dagiti adda kadakuada para ti pannakaidaton ti altar iti aldaw a pinulotan ni Moises ti altar. Indaton dagiti mangidadaulo dagiti datonda iti sangoanan ti altar. **11** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Masapul nga idaton ti tunggal mangidadaulo iti bukodna nga aldaw ti datonna para iti pannakaidaton ti altar." **12** Iti umuna nga aldaw, nangidaton ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab, ti tribu ni Juda. **13** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **14** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **15** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga ubing a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **16** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **17** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Naason nga anak ni Aminadab. **18** Iti maikadua nga aldaw, nangidaton ni Natanael nga anak a lalaki ni Suar, a mangidadaulo iti Isacar. **19** Nangidaton isuna ti maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a

pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo iti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **20** Nangted pay isuna iti maysa balitok a pinggan nga agdagsen iti 10 a siklo, napno daytoy iti insenso. **21** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **22** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **23** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Natanael nga anak a lalaki ni Suar. **24** Iti maikatlo nga aldaw, nagidaton ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ti Zabulon. **25** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **26** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **27** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **28** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **29** Nangted isuna ti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon. **30** Iti maikapat nga aldaw, nagidaton ni Elisur nga anak a lalaki ni Sedeur, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Ruben. **31** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **32** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **33** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **34** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **35** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Elisur nga anak a lalaki ni Sedeur. **36** Iti maikalima nga aldaw, nagidaton ni Salumiel nga anak a lalaki ni Zurisaddai, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Simeon. **37** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **38** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **39** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **40** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **41** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Salumiel nga anak a lalaki ni Zurisaddai. **42** Iti maikanem nga aldaw, nagidaton ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Gad. **43** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **44** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **45** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **46** Nangted isuna ti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **47** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel. **48** Iti maikapito nga aldaw, nagidaton ni Elisama nga anak a lalaki ni Ammiud, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Efraim. **49** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **50** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **51** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **52** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **53** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Elisama nga anak a lalaki ni Ammiud. **54** Iti maikawalo nga aldaw, nagidaton ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur, a mangidadaulo iti kaputotan ni Manases. **55** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **56** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **57** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **58** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **59** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur. **60** Iti maikasiam nga aldaw, nagidaton ni Abidan nga anak ni Gedeon, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Benjamin. **61** Ti datonna ket maysa a

pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **62** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **63** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **64** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **65** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Abidan nga anak a lalaki ni Gedeon. **66** Iti maikasangapulo nga aldaw, nagidaton ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Ammisaddai, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Dan. **67** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **68** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **69** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **70** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **71** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Ahiezer nga anak a lalaki ni Ammisaddai. **72** Iti maikasangapulo ket maysa nga aldaw, nagidaton ni Pagiel nga anak a lalaki ni Ocran, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Aser. **73** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **74** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **75** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **76** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **77** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Pagiel nga anak a lalaki ni Ocran. **78** Iti maikasangapulo ket dua nga aldaw, nagidaton ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Naftali. **79** Ti datonna ket maysa a pinggan a pirak nga agdagsen iti 130 a siklo ken maysa a pirak a malukong nga agdagsen iti 70 a siklo, babaen iti naituyang a pagtimbangan ti siklo ti santuario. Agpada a napno dagitoy a banbanag iti napino nga arina a nalaokan iti lana a maipaay iti daton a bukbukel. **80** Nangted pay isuna iti maysa a balitok a pinggan nga agdagsen iti sangapulo a siklo, napno daytoy iti insenso. **81** Intedna a kas daton a maipuor ti maysa nga urbon a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken maysa nga urbon a kalakian a karnero a maysa ti tawenna. **82** Nangted isuna iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **83** Nangted isuna iti dua a baka, lima a kalakian a karnero, lima a kalakian a kalding, ken lima nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda, a kas daton iti pannakikappia. Daytoy ti daton ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan. **84** Indaton amin dagitoy dagiti mangidadaulo iti Israel iti aldaw a pinulotan ni Moises ti altar. Indatonda dagiti 12 a pirak a pingpinggan, 12 a pirak a mallukong ken 12 a balitok a pinggan. **85** Tunggal pirak a pinggan ket agdagsen iti 130 a siklo ken tunggal pirak a malukong ket agdagsen iti 70 a siklo. Agdagsen iti 2, 400 a siklo dagiti amin a pirak nga alikamen, babaen iti naituyang a pagtimbangan iti siklo ti santuario. **86** Tunggal maysa kadagiti 12 a balitok a pinggan a napno iti insenso ket agdagsen ti 10 a siklo babaen iti naituyang a pagtimbangan iti siklo ti santuario. Agdagsen ti 120 a siklo dagiti amin a balitok a pinggan. **87** Indatonda a kas daton a maipuor iti 12 a kalakian nga urbon a baka, 12 a kalakian a karnero, ken 12 nga ubbing a kalakian a karnero a saggaysa ti tawenda. Intedda ti datonda a bukbukel. Intedda ti 12 a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **88** Manipud kadagiti amin a tarakenda, nangtedda iti 24 a kalakian nga urbon a baka, 60 a kalakian a karnero, 60 a kalakian a kalding, ken 60 nga urbon a kalakian a karnero a saggaysa iti tawenda, a kas daton ti pannakikappia. Daytoy ti maipaay iti pannakaidaton ti altar, idi napulotan daytoy. **89** Idi napan ni Moises iti tabernakulo tapno makisarita kenni Yahweh, nangngegna ti timek ni Yahweh a makisarsarita kenkuana. Nagsao ni Yahweh kenkuana iti ngatoen ti akkob ti pakapawanan iti rabaw ti lakasa a pakakitaan ti pammaneknek ti tulag, manipud iti nagbaetan ti dua a kerubin. Nagsao ni Yahweh kenkuana.

8 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Kasaom ni Aaron. Ibagam kenkuana, 'Masapul a dagiti pito a pagsilawan ket lawaganda ti sangoanan iti kandelero no sindiam dagitoy.'" **3** Inaramid ni Aaron daytoy. Sinindianna dagiti pagsilawan iti kandelero a manglawag ti sangoanan daytoy, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **4** Naaramid ti kandelero iti kastoy a wagas: impakita ni Yahweh ti pagtuladan iti daytoy kenni Moises: napitpit a balitok manipud iti puonna inggana iti tuktokna, nga addaan kadagiti napitpit a kopa a kasla sabsabong. **5** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **6** "Alaem dagiti Levita manipud kadagiti tattao ti Israel ket dalusam ida. **7** Aramidem daytoy a kas panangdalus kadakuada: Iwarsim kadakuada ti danum a pangdalus. Pakuskosam kadakuada ti entero a bagida, labaanda dagiti pagan-anayda, ket iti kastoy a wagas madalusan ti bagbagida. **8** Kalpasanna, pangalaem ida iti kalakian a baka ken daton a trigo a naaramid nga arina a nagamay iti lana. Pangalaem ida iti sabali a kalakian a baka a kas daton gapu iti basol. **9** Idatagmo dagiti Levita iti sangoanan iti tabernakulo, ken ummongem ti sibubukel a gimong dagiti tattao ti Israel. **10** Idatagmo dagiti Levita iti sangoanak, Siak ni Yahweh. Masapul nga ipatay dagiti tattao ti Israel dagiti im-imada kadagiti Levita. **11** Masapul nga idaton ni Aaron dagiti Levita iti sangoanak, idatagna ida a kasla nakatag-ayda ti nangato iti sangoananna, iti biang dagiti tattao ti Israel. Masapul nga aramidenna daytoy

tapno mapagserbiandak dagiti Levita. **12** Masapul nga ikabil dagiti Levita dagiti imada kadagiti ulo dagiti kalakian a baka. Masapul a mangidatonka iti maysa a kalakian a baka para iti daton gapu iti basol ken ti sabali a kalakian a baka para iti daton a maipuor a para kaniak, a pangabbong ti basol dagiti Levita. **13** Idatagmo dagiti Levita iti imatang ni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki, ken itag-aymo ida a kas daton kaniak. **14** Iti daytoy a wagas, masapul nga isinam dagiti Levita manipud kadagiti tattao ti Israel. Kukuakto dagiti Levita. **15** Kalpasan dayta, masapul a sumrek dagiti Levita nga agserbi iti uneg ti tabernakulo. Masapul a dalusam ida. Masapul nga itag-aymo ida kaniak a kas daton. **16** Aramidem daytoy, gapu ta kukuak laeng ida manipud kadagiti tattao iti Israel. Isuda ti mangsukat iti tunggal anak a lalaki a manglukat ti aanakan, dagiti inauna dagiti amin a kaputotan ti Israel. Innalak dagiti Levita para kaniak. **17** Kukuak amin nga inauna manipud kadagiti tattao iti Israel, dagiti tattao ken dagiti ay-ayup. Iti aldaw nga innalak dagiti bibiag dagiti inauna nga annak idiay daga ti Egipto, inlasinko ida para kaniak. **18** Innalak dagiti Levita kadagiti tattao ti Israel imbes a dagiti amin nga inauna nga annak. **19** Intedko dagiti Levita a kas sagut kenni Aaron ken kadagiti annakna a lallaki. Innalak ida kadagiti tattao iti Israel a mangaramid ti trabaho dagiti tattao ti Israel iti uneg ti tabernakulo. Intedko ida a mangsubbot kadagiti basbasol dagiti tattao ti Israel tapno awan ti dididgra a mangdangran kadagiti tattao no umasidegda iti nasantoan a disso." **20** Inaramid daytoy da Moises, Aaron ken ti sibubukel a gimong dagiti tattao iti Israel kadagiti Levita. Inaramidda amin nga imbilin ni Yahweh kenni Moises maipapan kadagiti Levita. Inaramid daytoy dagiti tattao iti Israel kadakuada. **21** Dinalusan dagiti Levita dagiti bagbagida manipud iti basol babaen iti pananglabada kadagiti pagan-anayda. Indatag ida ni Aaron a kas daton kenni Yahweh ken inaramidna ti pannakaabbong a maipaay kadakuada, tapno madalusanna ida. **22** Kalpasan dayta, simrek dagiti Levita tapno agtrabahoda iti uneg ti tabernakulo iti imatang da Aaron ken dagiti annakna a lallaki. Sigun daytoy iti imbilin ni Yahweh kenni Moises maipanggep kadagiti Levita. Trinatoda amin dagiti Levita iti kastoy a wagas. **23** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **24** "Amin dagitoy ket para kadagiti Levita nga agtawen iti duapulo ket lima nga agpangato. Masapul a makitiponda kadagiti dadduma a kakaduada nga agserbi iti uneg iti tabernakulo. **25** Masapul a sumardengdan nga agserserbi iti kastoy a wagas iti tawen a lima pulo. Iti dayta a tawen, saandan a masapul nga agserbi pay. **26** Mabalinda a tulongan dagiti kakabsatda nga agtultuloy nga agtrabaho iti uneg iti tabernakulo, ngem saandan a rumbeng nga agserbi pay. Masapul nga idalanmo dagiti Levita kadagitoy amin a banbanag."

9 Iti umuna a bulan iti maikadua a tawen kalpasan ti iruruarda manipud iti daga ti Egipto, nagsao ni Yahweh kenni Moises idiay let-ang iti Sinai, "Kinunana, **2** "Ibagam a rambakan dagiti tattao ti Israel ti Fiesta ti Ilalabas iti naikeddeng a tiempona iti tawen. **3** Iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw iti daytoy a bulan, iti rabii, masapul a rambakanyo ti Fiesta ti Ilalabas iti naikeddeng a tiempona iti tawen. Masapul a rambakanyo daytoy, surotenyo amin dagiti pagalagadan, ken tungpalenyo amin dagiti paglintegan a mainaig iti daytoy. **4** Isu nga imbaga ni Moises kadagiti tattao ti Israel a masapul a rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas. **5** Isu a rinambakanda ti Fiesta ti Ilalabas iti umuna a bulan, iti maikasangapulo ket uppat nga aldaw ti bulan, iti rabii, iti let-ang iti Sinai. Tinungpal dagiti tattao ti Israel dagiti amin nga imbilin ni Yahweh kenni Moises nga aramidenda. **6** Adda dagiti lallaki a narugit gapu iti bangkay ti maysa a tao. Saanda a mabalin a rambakan ti Fiesta ti Ilalabas iti dayta nga aldaw. Napanda iti sangoanan ni Moises ken ni Aaron iti dayta met laeng nga aldaw. **7** Kinuna dagitoy a lallaki kenni Moises, "Narugitkami gapu iti bangkay ti maysa a tao. Apay a pawilandakami nga agidaton kenni Yahweh iti naikeddeng a tiempo iti tawen a kadua dagiti tattao iti Israel?" Kinuna ni Moises kadakuada, **8** "Urayendak a dumngeg iti ibilin ni Yahweh maipanggep kadakayo." **9** Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **10** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel. Ibagam, 'No siasinoman kadakayo wenno kadagiti kaputotanyo ti narugit gapu iti bangkay, wenno agdaldalliasat iti nabayag, mabalinna latta a rambakan ti Fiesta ti Ilalabas para kenni Yahweh.' **11** Masapul a rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas iti maikadua a bulan iti rabii iti maikasangapulo ket uppat nga aldaw. Masapul a kanenda daytoy agraman ti tinapay nga awan ti lebadurana ken kadagiti napait a makaagas a bulbulong. **12** Masapul nga awan ti ibatida kadagitoy inggana ti agsapa, wenno saan a rumbeng a mangtukkolda ti tulang dagiti ay-ayup. Masapul a tungpalenda dagiti amin a pagalagadan ti Fiesta ti Ilalabas. **13** Ngem siasinoman a nadalus a tao ken saan a nagdaliasat, ngem saan a nakapagrambak iti Ilalabas, masapul a mailaksid dayta a tao kadagiti tattaona gapu ta saanna nga indaton ti sapsapulen ni Yahweh iti naikeddeng a tiempo iti tawen. Masapul a baklayen dayta a tao ti basolna. **14** No makipagnanaed iti maysa a ganggannaet kadakayo ket ramrambakanna ti Fiesta ti Ilalabas para iti dayaw ni Yahweh, masapul a rambakanna daytoy ken aramidenna dagiti amin nga ibilbilinna, ar-aramidenna dagiti pagalagadan iti Fiesta ti Ilalabas, ken agtungtungpal kadagiti linteg para iti daytoy. Masapul nga addaankayo iti agpadpada a linteg para iti gangannaet ken para kadagiti amin a naiyanak iti daga." **15** Iti aldaw a naibangon ti tabenakulo, inabbongan ti ulep ti tabernakulo, ti tolda ti pammaneknek iti tulag. Iti rabii, adda ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo. Nagparang daytoy a kasla apoy inggana iti agsapa. **16** Nagtuloy daytoy iti kasta a wagas. Inabbongan ti ulep ti tabernakulo ken nagparang a kasla apuy iti rabii. **17** No nagpangato ti ulep manipud iti ngatoen ti tolda, masapul nga agrubbuat dagiti tattao iti Israel iti panagdaliasatda. Sadinoman iti pagsardengan ti ulep, agkampo dagiti tattao. **18** No ibilin ni Yahweh, agdaliasat dagiti tattao ti Israel, ken no ibilinna, agkampoda. Kabayatan a nakasardeng ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo, agtalinaedda iti kampoda. **19** No nagtalinaed ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo iti adu nga aldaw, ket rumbeng a tungpalen dagiti tattao iti Israel dagiti bilbilin ni Yahweh ken saanda nga agdaliasat. **20** No dadduma, agtalinaed ti ulep iti sumagmamano nga aldaw iti ngatoen iti tabernakulo. Iti kasta, tungpalenda ti bilin ni Yahweh — agkampoda ket kalpasanna agdaliasatda manen no ibilinna. **21** No dadduma, adda ti ulep iti kampo manipud iti rabii agingga iti agsapa. No ngimmato ti ulep iti agsapa, agdaliasatda. No nagtuloy daytoy iti maysa nga aldaw ken maysa a rabii, agdaliasatda laeng no ngimmaton ti ulep. **22** Uray

agtalinaed ti ulep iti ngatoen ti tabernakulo iti dua nga aldaw, maysa a bulan, wenno makatawen, ngem inggana nga adda daytoy sadiay, agtalinaed dagiti tattao iti Israel iti kampoda ket saanda nga agdaliasat. Ngem no nagpangaton ti ulep, agrubuatdan iti panagdaliasatda. **23** Agkampoda segun iti bilin ni Yahweh, ken agdaliasatda no ibilinna. Tinungpalda ti inted ni Yahweh a bilinna babaen kenni Moises.

10 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Mangaramidka iti dua a trumpeta a pirak. Pitpitem ti pirak a mangaramid kadagitoy. Masapul nga aramatenyo dagiti trumpeta a pangayab kadagiti tattao a sangsangkamaysa ken pangayab kadagiti tattao a mangiyakar kadagiti kampoda. **3** Masapul a puyotan dagiti papadi dagiti trumpeta a mangayab kadagiti amin a tattao a sangsangkamaysa iti sangoanam iti pagserkan iti tabernakulo. **4** No maysa laeng a trumpeta ti puyotan dagiti papadi, masapul nga aguummong dagiti mangidadaulo ken dagiti panguloen dagiti puli ti Israel ti ayanmo. **5** No agpuyotka ti napigsa a pagilasinan, masapul a rugian dagiti agkamkampo iti daya iti panagdaliasatda. **6** No agpuyotka iti napigsa a pagilasinan iti maikadua a daras, masapul a mangrugi nga agdaliasat dagiti agkamkampo iti abagatan. Masapul nga agpuyotda iti napigsa a pagilasinan para kadagiti panagdaliasatda. **7** No aguummongen dagiti tattao, puyotanyo dagiti trumpeta, ngem saan a napigsa. **8** Masapul a puyotan dagiti annak a lallaki ni Aaron ken dagiti papadi dagiti trumpeta. Agnanayon daytoy a pagalagadanyo ti entero a kaputotan dagiti tattaoyo. **9** No makigubatkayo iti dagayo a maibusor kadagiti mangidaddadanes kadakayo, ket masapul nga agpaunikayo iti pangpadaras babaen kadagiti trumpeta. Siak ni Yahweh a Diosyo ti manglagip ken mangisalakan kadakayo kadagiti kabusoryo. **10** Uray met kadagiti tiempo dagiti panagrambak, kadagiti kadawyan a fiestayo ken kadagiti rugrugi dagiti bulbulan, masapul a puyotanyo dagiti trumpeta a kas pammadayaw kadagiti datonyo a maipuor ken kadagiti datonyo para iti pannakikapia. Dagitoy dagiti mangipalagip kadakayo kaniak, a Diosyo. Siak ni Yahweh, a Diosyo." **11** Iti maikadua a tawen, iti maikadua a bulan, iti maikaduapulo nga aldaw ti bulan, naipangato ti ulep manipud iti tabernakulo iti pammaneknek iti tulag. **12** Nagdaliasat ngarud dagiti tattao ti Israel manipud iti let-ang ti Sinai. Simmardeng ti ulep iti let-ang ti Paran. **13** Rinugianda ti umuna a panagdaliasatda, a sursurotenda ti bilin ni Yahweh nga intedna babaen kenni Moises. **14** Immuna a rimmuar ti kampo nga adda iti babaen ti wagayway ti kaputotan ni Juda, saggaysa a rimmuar dagiti armadada. Indauloan ni Naason nga anak a lalaki ni Aminadab ti armada ni Juda. **15** Indauloan ni Netanel nga anak a lalaki ni Suar ti armada ti tribu ti kaputotan ni Issacar. **16** Indauloan ni Eliab nga anak a lalaki ni Helon ti armada ti tribu dagiti kaputotan ni Zabulon. **17** Imbaba dagiti kaputotan ni Gerson ken Merari nga agay-aywan iti tabernakulo ti tabernakulo kalpasanna, nagrubbuatda iti panagdaliasatda. **18** Simmaruno a nagrubbuat iti panagdaliasat dagiti armada nga adda iti babaen ti wagayway ti kampo ni Ruben. Indauloan ni Elizur nga anak ni Sedeur ti armada ni Ruben. **19** Indauloan ni Selumiel nga anak a lalaki ni Zurisadai ti armada dagiti kaputotan ni Simeon. **20** Indauloan ni Eliasaf nga anak a lalaki ni Deuel ti armada ti tribu dagiti kaputotan ni Gad. **21** Nagrubbuat dagiti Coatita. Inawitda dagiti nasagradoan nga al-alikamen. Bangonen dagiti dadduma ti tabernakulo sakbay a dimteng dagiti Coatita iti sumaruno a kampoanda. **22** Simmaruno a nagrubbuat dagiti armada nga adda iti babaen iti wagayway dagiti kaputotan ni Efraim. Indauloan ni Elisama nga anak a lalaki ni Amiud ti armada ni Efraim. **23** Indauloan ni Gamaliel nga anak a lalaki ni Pedasur ti armada ti tribu dagiti kaputotan ni Manases. **24** Indauloan ni Abidan nga anak a lalaki ni Gideoni ti armada ti tribu dagiti kaputotan ni Benjamin. **25** Naudi a nagrubbuat dagiti armada a nagkampo iti babaen iti wagayway dagiti kaputotan ni Dan. Indauloan ni Ahieser nga anak a lalaki ni Amisadai ti armada ni Dan. **26** Indauloan ni Pagiel nga anak a lalaki ni Okran ti armada ti tribu dagiti kaputotan ni Aser. **27** Indauloan ni Ahira nga anak a lalaki ni Enan ti armada ti tribu dagiti kaputotan ni Neftali. **28** Kastoy ti wagas ti panagrubbuat dagiti armada dagiti tattao iti Israel iti panagdaliasatda. **29** Nagsao ni Moises kenni Hobab nga anak a lalaki ni Reuel a Midianita. Ni Reuel ti ama ti asawa ni Moises. Nagsao ni Moises kenni Hobab ket kinunana, "Agdaliasatkami iti lugar nga inkari ni Yahweh. Kinuna ni Yahweh, 'Itedkonto daytoy kadakayo.' Sumurotka kadakami ket tratoendaka a nasayaat. Inkari ni Yahweh nga agaramid iti nasayaat para iti Israel." **30** Ngem kinuna ni Hobab kenni Moises, "Saanak a sumurot kadakayo. Mapanak iti bukodko a daga ken kadagiti bukodko a tattao." **31** Ket simmungbat ni Moises, "Pangaasim ta saannakami a panawan. Ammom no kasano ti agkampo idiay let-ang. Masapul nga iwanwannakami. **32** No kumyogka kadakami, aramidenminto met kenka iti nasayaat a kas iti ar-aramiden ni Yahweh kadakami." **33** Nagdaliasatda iti tallo nga aldaw manipud iti bantay ni Yahweh. Immuna kadakuada iti tallo nga aldaw ti lakasa ti tulag ni Yahweh tapno mangbiruk iti disso a paginanaanda. **34** Adda iti ngatoenda ti ulep ni Yahweh iti aldaw kabayatan iti panagdaliasatda. **35** No mairubbuat ti lakasa ti tulag, kunaen ni Moises, "Bumangonka Yahweh. Warawaraem dagiti kabusormo. Paadaywem dagiti gumurgura kenka." **36** No sumardeng ti lakasa ti tulag, kunaen ni Moises, "Agsublika Yahweh, kadagiti adu a rinibribu iti Israel."

11 Ita, nagreklamo dagiti tattao maipapan kadagiti pakarikutanda bayat nga agdengdengngeg ni Yahweh. Nangngeg ni Yahweh dagiti tattao ket nakaunget isuna. Pinuoran ida ti apuy a nagtaud kenni Yahweh ket inuramna ti dadduma a kampo agingga kadagiti pungtona. **2** Ket immawag dagiti tattao kenni Moises, isu a nagkararag ni Moises kenni Yahweh ket simmardeng ti apuy. **3** Napanaganan dayta a lugar iti Tabera gapu ta inuram ida ti apuy ni Yahweh. **4** Nangrugi a nakikampo dagiti sumagmamano a ganggannaet a tattao kadagiti kaputotan ni Israel. Kayatda ti mangan kadagiti nasaysayaat a taraon. Ket nagrugi a nagladingit dagiti tattao ti Israel ket kinunada, "Siasino ti mangted kadakami iti karne a kanenmi? **5** Malaglagipmi dagiti lames a kinkinanmi nga awan bayadna idiay Egipto, dagiti pipino, dagiti sandia, dagiti sibuyas, dagiti lasona ken dagiti bawang. **6** Ita, agkakapsutkami. Awan makitami a makan no di laeng mana." **7** Ti mana ket kasla bukel ti kulantro. Kasla puraw a dumuyaw ti maris daytoy. **8** Nagpagnapagna dagiti tattao iti aglawlaw ket inurnongda dagitoy. Ginilingda dagitoy kadagiti paggilingan, binayoda kadagiti alsong, inlutoda kadagiti banga sada pinagbalin daytoy a bibingka. Kasla kaar-aramid a lana ti olibo ti raman

daytoy. **9** Tunggal agtinnag ti linnaaw iti kampo iti rabii, matnag met dagiti mana. **10** Nangngeg ni Moises nga agsangsangit dagiti tattao kadagiti pamiliada, ken adda dagiti tattao iti pagserkan iti toldana. Nakaunget ni Yahweh iti kasta unay, ken iti panagkita ni Moises ket saan a rumbeng ti panagreklamoda. **11** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "Apay a trinatom ti adipenmo iti saan a nasayaat? Apay a saanka a maay-ayo kaniak? Ipabpabaklaymo kaniak dagiti awit dagitoy amin a tattao. **12** Siak kadi ti nangisikog kadagitoy amin a tattao? Siak kadi ti nangipasngay kadakuada tapno rumbeng nga ibagam kaniak nga, 'Ubbaem ida a kas iti panagubba ti ama iti anakna?' Rumbeng kadi a baklayek ida nga ipan iti daga nga inkarim kadagiti kapuonanda nga itedmo kadakuada? **13** Sadino ti pakasarakak iti karne nga itedko kadagitoy a tattao? Agsangsangitda iti sangoanak ken ibagbagada nga, 'Ikkannakami iti karne a kanenmi.' **14** Saanko a kabaelan a baklayen nga agmaymaysa dagitoy a tattao. Aduda unay para kaniak. **15** Agsipud ta tatratoenak iti kastoy a wagas, patayennakon ita, no naimbagka kaniak ken ikkatem ti rigrigatko." **16** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mangiyegka kaniak iti pitopulo a panglakayen ti Israel. Siguradoem a panglakayenda, ken opisyales ida dagiti tattao. Ipanmo ida iti tabernakulo tapno makipagtakderda kenka sadiay. **17** Bumabaak ket makisaritaak kenka sadiay. Mangalaak iti dadduma nga Espiritu nga adda kenka ket ikabilko kadakuada. Makipagbaklayda kenka iti dadagsen dagiti tattao. Saanton a masapul a sika laeng ti agmaymaysa a mangbaklay kadagitoy. **18** Ibagam kadagiti tattao, 'Idatonyo dagiti bagbagiyo kenni Yahweh para inton bigat. Sigurado a mangankayonto iti karne, ta nagsangitkayo iti panagdengngeg ni Yahweh. Kinunayo, "Siasino ti mangted kadakami iti karne a kanenmi? Nasayaat para kadakami idiay Egipto." Isu nga ikkannakayo ni Yahweh iti karne ket kanenyo daytoy. **19** Saankayo a mangan iti karne, iti maysa laeng nga aldaw, dua nga aldaw, lima nga aldaw, sangapulo nga aldaw wenno duapulo nga aldaw, **20** ngem mangankayo iti karne iti makabulan agingga a rummuar dagitoy kadagiti agongyo. Maumakayo iti daytoy gapu ta linaksidyo ni Yahweh, nga adda kadakayo. Nagsangitkayo iti sangoananna. Kinunayo, "Apay a pinanawanmi ti Egipto?"'" **21** Ket kinuna ni Moises, "Kaduak dagiti 600, 000 a tattao, ket kinunam, 'ikkak ida iti karne a kanenda iti makabulan.' **22** Mangpataykami kadi kadagiti arban ken pangen a mangpennek kadakuada?" Tiliwenmi kadi dagiti amin a lames iti baybay a mangpennek kadakuada?" **23** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ababa kadi ti imak? Makitam ita no pudno wenno saan dagiti ibagbagak." **24** Rimmuar ni Moises ket imbagana kadagiti tattao dagiti sasao ni Yahweh. Inummongna dagiti pitopulo a panglakayen dagiti tattao ket pinatakderna ida iti aglawlaw ti tolda. **25** Bimmaba ni Yahweh iti ulep ket kinasaona ni Moises. Innala ni Yahweh ti dadduma nga Espiritu nga adda kenni Moises ket inyalisna dagitoy kadagiti pitopulo a panglakayen. Idi simrek ti Espiritu kadakuada, nagipadtoda, ngem iti dayta laeng a gundaway ken saanen a naulit. **26** Dua a lallaki ti nagtalinaed iti kampo, isuda Eldad ken Medad. Nagtaeng met kadakuada ti Espiritu. Naisurat dagiti naganda iti listaan, ngem saanda a rimmuar iti tolda. Nupay kasta, nagipadtoda iti uneg ti kampo. **27** Maysa a bumarito ti nagtaray iti kampo ket imbagana kenni Moises, "Agipadpadto da Eldad ken Medad iti uneg ti kampo." **28** Ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, maysa a katulongan ni Moises, maysa kadagiti tattao a pinilina, kinunana kenni Moises, "Apok a Moises, pasardengem ida." **29** Kinuna ni Moises kenkuana, "Agimonka kadi para kaniak? Amin koma a tattao ni Yahweh ket propeta ken ikabilna koma ti Espirituna kadakuada amin!" **30** Ket nagsubli ni Moises ken dagiti panglakayen ti Israel iti kampo. **31** Ket adda angin nga immay manipud kenni Yahweh ket nangiyeg iti pugo manipud iti baybay. Natinnagda iti asideg ti kampo, agarup maysa aldaw ti panagdaliasat iti maysa a bangir ken agarup maysa nga aldaw a panagdaliasat iti sabali a bangir. Pinalikmutan dagiti pugo ti kampo ket agarup dua a kubiko a kangatoda manipud iti daga. **32** Nagmalmalem, nagpatpatnag a nagtiltiliw dagiti tattao iti pugo agingga iti simmaruno nga aldaw. Awan uray maysa a nakaurnong iti nabababa ngem sangapulo nga omer ti pugo. Biningayda dagiti pugo iti entero a kampo. **33** Kabayatan a kankanenda pay laeng dagiti karne nga adda iti nagbaetan dagiti ngipenda, kabayatan a ngalngalngalenda dagitoy, nakaunget ni Yahweh kadakuada. Dinarupna dagiti tattao babaen iti nakaro unay a sakit. **34** Napanaganan dayta a lugar iti Kibrot Hattava, gapu ta inkalida idiay dagiti tattao a nagtarigagay a mangan iti karne. **35** Manipud Kibrot Hattava nagdaliasat dagiti tattao idiay Hazerot, sadiay ti nagnaedanda.

12 Kalpasanna, nagsao da Miriam ken Aaron maibusor kenni Moises gapu iti maysa a Cusita nga inasawana. **2** Kinunada, "Ni Moises laeng kadi ti kinasao ni Yahweh? Saan kadi a nakisao met isuna kadata?" Nangngeg ita ni Yahweh ti imbagada. **3** Ita, ti tao a ni Moises ket napakumbaba unay, napakpakumbaba ngem iti siasinoman iti daga. **4** Kinasao a dagus ni Yahweh da Moises, Aaron ken Miriam: "Rummuarkayo, dakayo a tallo, inkayo iti tabernakulo." Isu a rimmuarda a tallo. **5** Ket bimmaba ni Yahweh babaen iti kasla adigi ti ulep. Nagtakder isuna iti pagserkan ti tolda ket inayabanna da Aaron ken Miriam. Nagpasango dagiti dua. **6** Kinuna ni Yahweh, "Ita denggenyo dagiti sasaok. No adda kadakayo ti propetak, agparangak kenkuana babaen kadagiti sirmata ken makisaritaak kenkuana babaen iti tagtagainep. **7** Saan a kasta ti adipenko a ni Moises. Napudno isuna iti entero a balayko. **8** Makisarsaritaak kenkuana a sangon-sango, saan nga iti sirmata wenno burburtia. Makitkitana ti langak. Isu nga apay a saankayo a mabuteng nga agsao iti maibusor iti adipenko, maibusor kenni Moises?" **9** Nakaunget unay ni Yahweh kadakuada, ken kalpasanna, pinanawanna ida. **10** Nagpangato ti ulep manipud iti ngatoen ti tolda, ket dagus a nagketong ni Miriam—pimmurpuraw isuna a kas iti niebe. Idi simmango ni Aaron kenni Miriam, nakitana nga adda ketong ni Miriam. **11** Kinuna ni Aaron kenni Moises, "O, apok, pangaasim ta saanmo nga ibilang daytoy a basol a maibusor kadakami. Minamaag dagiti imbagbagami ket nakabasolkami. **12** Pangaasim ta saanmo nga ipalubos nga agbalin isuna a kasla natay a maladaga a narunot ti kagudua ti bagina idi rimmuar iti aanakan ti inana." **13** Isu nga immawag ni Moises kenni Yahweh. Kinunana, "Pangaasim ta paimbagem isuna, O Dios pangaasim." **14** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "No tinupraan ti amana ti rupana, maibabain isuna iti pito nga aldaw. Iserraanyo isuna iti ruar ti kampo iti pito nga aldaw. Kalpasan dayta, pastrekenyo manen isuna." **15** Isu a naserraan ni Miriam iti ruar ti kampo iti las-ud ti pito nga

aldaw. Saan a nagdaliasat dagiti tattao agingga a nagsubli ni Miriam iti kampo. **16** Kalpasan dayta, nagdaliasat dagiti tattao manipud Hazerot ket nagkampoda iti let-ang ti Paran.

13 Ket nagsao ni Yahweh Kenni Moises. Kinunana, **2** "Mangibaonka kadagiti lallaki a mangsukimat iti daga ti Canaan, nga intedko kadagiti tattao ti Israel. Mangibaonka iti maysa tao manipud iti tunggal tribu dagiti kapuonanda. Masapul a ti tunggal lalaki ket panguloen iti tribuna." **3** Imbaon ida ni Moises manipud iti let-ang ti Paran, tapno agtulnogda iti bilin ni Yahweh. Aminda ket panguloen dagiti tattao ti Israel. **4** Dagitoy dagiti naganda: manipud iti tribu ni Ruben, ni Sammua nga anak a lalaki ni Zakkur. **5** Manipud iti tribu ni Simeon, ni Safat nga anak a lalaki ni Hori. **6** Manipud iti tribu ni Juda, ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone. **7** Manipud iti tribu ni Issacar, ni Igal nga anak a lalaki ni Jose. **8** Manipud iti tribu ni Efraim, ni Oseas nga anak a lalaki ni Nun. **9** Manipud iti tribu ni Benjamin, ni Palti nga anak a lalaki ni Rafu. **10** Manipud iti tribu ni Zabulon, ni Gaddiel nga anak a lalaki ni Sodi. **11** Manipud kadagiti kaputotan ni Jose, dagiti naganda, manipud iti tribu ni Manases, ni Gaddi nga anak a lalaki ni Susi. **12** Manipud iti tribu ni Dan, ni Ammiel nga anak a lalaki ni Gemalli. **13** Manipud iti tribu ni Aser, ni Setur nga anak a lalaki ni Micael. **14** Manipud iti tribu ni Neftali, ni Nabi nga anak a lalaki ni Vopsi. **15** Manipud iti tribu ni Gad, ni Geuel nga anak a lalaki ni Maki. **16** Dagitoy dagiti nagan dagiti lallaki nga imbaon ni Moises a mangsukimat iti daga. Inawagan ni Moises iti Josue ni Oseas nga anak a lalaki ni Nun. **17** Imbaon ida ni Moises a mangsukimat iti daga ti Canaan. Kinunana kadakuada, "Magnakayo manipud Negeb ken sumang-atkayo iti katurturodan a pagilian. **18** Sukimatenyo ti daga tapno makitayo ti langana. Paliiwenyo dagiti tattao nga agnanaed sadiay, no napigsa wenno nakapuyda, ken no bassit wenno aduda. **19** Kitaenyo ti langa ti daga a pagnanaedanda. Nasayaat kadi daytoy wenno saan? Ania dagiti siudad sadiay? Kasla da kadi kampo, wenno nabilegda kadi a siudad? **20** Kitaenyo no ti langa ti daga, no nasayaat daytoy a pagtuboan dagiti mula wenno saan, ken no adda kaykayo idiay wenno awan. Tumuredkayo ket mangalakayo kadagiti bunga ti mula ti daga." Ita ti tiempo iti umuna a bunga dagiti panagluom dagiti ubas. **21** Napan ngarud dagiti lallaki ket sinukimatda ti daga manipud iti let-ang ti Sin agingga iti Rehob, iti asideg ti Lebo Hamat. **22** Simmang-atda manipud Negeb ket nakadanonda idiay Hebron. Adda sadiay da Ahiman, Sesai ken Talmai dagiti puli a nagtaud kenni Anak. Ita, naipatakder ti Hebron iti las-ud ti pito a tawen sakbay iti Zoan idiay Egipto. **23** Idi nakadanonda idiay tanap ti Escol, nangputedda iti sanga nga addaan iti raay dagiti ubas. Iniyassiwda daytoy iti sarukod iti nagbaetan dagiti dua a tao iti bunggoyda. Nangalada pay kadagiti granada ken igos. **24** Napanaganan dayta a lugar iti tanap ti Escol, gapu kadagiti raay ti ubas a pinuted sadiay dagiti tattao ti Israel. **25** Kalpasan iti uppat a pulo nga aldaw, nagsublida manipud iti panangsukimat iti daga. **26** Nagsublida kada Moises, Aaron, ken kadagiti amin a tattao ti Israel nga adda iti let-ang ti Paran, idiay Kades. Nangipadamagda kadakuada ken iti amin a tattao iti bunggoy ti Israel, ken impakitada kadakuada dagiti bunga manipud iti daga. **27** Kinunada kenni Moises, "Nadanonmi ti daga a nangibaonam kadakami. Pudno unay nga agay-ayus daytoy iti gatas ken diro. Adtoy ti sumagmamano a bunga manipud iti lugar. **28** Nupay kasta, napipigsa dagiti tattao nga agar-aramid kadagiti balayda idiay. Nabakudan ken nalawa unay dagiti siudad. Nakitami pay sadiay dagiti kaputotan ni Anak. **29** Agnanaed dagiti Amalekita idiay Negeb. Adda dagiti pagtaengan dagiti Heteo, Jebuseo, ken Amoreo iti katurturodan. Agnanaed dagiti Cananeo iti igid ti baybay ken iti igid ti karayan Jordan." **30** Kalpasanna, pinadas nga allukoyen ni Caleb dagiti tattao a naummong iti aglawlaw ni Moises. Kinunana, "Darrupentayo a maminpinsan ket alaentayo daytoy, gapu ta kabaelantayo unay a parmeken daytoy." **31** Ngem kinuna dagiti dadduma a lallaki a napan a kaduana, "Saantayo kabaelan a darupen dagiti tattao gapu ta napigpigsada ngem datayo." **32** Isu nga inwarasda ti makapaupay a damag kadagiti tattao ti Israel maipanggep iti daga a sinukimatda. Kinunada, "Ti daga a pinaliiwmi ket daga a mangmangan kadagiti agnanaed iti daytoy. Nagtatayag dagiti amin a tattao a nakitami sadiay. **33** Nakakitakami sadiay kadagiti higante, dagiti kaputotan ni Anak a nagtaud kadagiti higante. Iti panangkitami kasla kami la dudon a maiasping kadakuada, ken kastoykami met iti imatangda."

14 Iti dayta a rabii, nagsangit iti napigsa dagiti amin a tattao. **2** Inuyaw dagiti amin a tattao ti Israel da Moises ken Aaron. Kinuna dagiti tattao kadakuada, "Nataykami la koman idiay daga iti Egipto, wenno iti daytoy a let-ang! **3** Apay nga impannakami ni Yahweh iti daytoy a daga a matay babaen iti kampilan? Agbalin a biktima dagiti assawa ken dagiti annakmi. Saan kadi a nasaysayaat nga agsublikami idiay Egipto?" **4** Kinunada iti tunggal maysa, "Mangpilitayo iti sabali a pangulo, ket agsublitayo idiay Egipto." **5** Ket nagpakleb da Moises ken Aaron iti sangoanan dagiti amin a gimong dagiti tattao ti Israel. **6** Ni Josue nga anak a lalaki ni Nun ken ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone, a dadduma kadagiti naibaon a mangsukimat iti daga, ket rinay-abda dagiti badoda. **7** Nagsaoda kadagiti amin a tattao ti Israel. Kinunada, "Ti daga a napananmi ken sinukimatmi ket nasayaat unay. **8** No maay-ayo ni Yahweh kadatayo, ipannatayo ngarud iti daytoy a daga ket itedna daytoy kadatayo. Ti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro. **9** Ngem saankayo nga agsukir kenni Yahweh, ken saankayo nga agbuteng kadagiti tattao iti daga. Ibusentayo ida a kas kalaka ti pannangan iti taraon. Maikkatto kadakuada ti salaknibda, gapu ta adda kadatayo ni Yahweh. Saankayo nga agbuteng kadakuada." **10** Ngem binutbuteng ida dagiti amin a tattao a batoenda ida agingga a matayda. Ket nagparang ti dayag ni Yahweh idiay tabernakulo kadagiti amin a tattao ti Israel. **11** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Kasano pay kabayag ti panangumsi dagitoy a tattao kaniak? Kasano pay kabayag ti saanda a panagtalek kaniak, iti laksid dagiti amin nga inaramidko kadakuada a pagilasinan iti pannakabalinko? **12** Darupek ida babaen kadagiti didigra, ikkatek dagiti tawidda, ken manipud iti pulim mangaramidak iti maysa a nasion a dakdakkel ken nabilbileg ngem isuda." **13** Kinuna ni Moises kenni Yahweh, "No aramidem daytoy, ket mangeg dagiti Egipcio ti maipanggep iti daytoy, gapu ta insalakanmo dagitoy a tattao manipud kadakuada babaen iti pannakabalinmo. **14** Ibagadanto kadagiti agnanaed iti daytoy a daga. Nangngegda a sika, O Yahweh ket adda kadagitoy a tattao, gapu ta nakitadaka iti rupan-rupa. Agtalinaed ti ulepmo iti ngatoen dagiti tattaomi. Umun-unaka ngem isuda babaen

iti adigi nga ulep iti aldaw ken iti adigi nga apuy iti rabii. **15** Ita no patayem dagitoy a tattao a kas maysa a tao, ket agsao ken ibaga dagiti nasion a nakangngeg iti kinalatakmo a, **16** 'Gapu ta saan a maipan ni Yahweh dagitoy a tattao iti daga nga inkarina nga itedna kadakuada, pinatayna ida idiay let-ang.' **17** Ita, agpakpakaasiak kenka, usarem ti naindaklan a pannakabalinmo. Ta kinunam, **18** "Saan a nalaka nga agunget ni Yahweh ken aglaplapusanan ti kinapudnona iti tulagna. Pakpakawanenna ti pagkurkurangan ken pagbasbasolan. Ikkatenna dagiti nagbasol inton iyegna kadagiti kaputotanda ti dusa ti basol dagiti kapuonanda, kadagiti maikatlo ken maika-uppat a henerasion.' **19** Agpakaasiak kenka a pakawanem ti basol dagitoy a tattao gapu iti naindaklan a kinapudnom iti tulagmo, kas iti kanayon a panangpakawanmo kadagitoy a tattao manipud idi addada pay laeng idiay Egipto agingga ita." **20** Kinuna ni Yahweh, "Pinakawanko ida kas iti dinawatmo, **21** ngem iti kinapudnona, iti panagbibiagko, ken kas mapunno iti dayagko ti entero a daga, **22** amin dagiti tattao a nakakita ti dayagko ken dagiti pagilasinan iti pannakabalin nga inaramidko idiay Egipto ken idiay let-ang—sinuotdak latta dagitoy iti naminsangapulo ken saanda a dimngeg iti timekko. **23** Isu nga ibagak a sigurado a saandanto a makita ti daga nga inkarik kadagiti kapuonanda. Awan ti uray maysa kadakuada a nangumsi kaniak ti makakita iti daytoy, **24** malaksid kenni Caleb nga adipenko, gapu ta adda sabali nga espirituna. Naan-anay a sinurotnak; ipankonto isuna iti daga a napanna sinukimat. Tagikuaento daytoy dagiti kaputotanna. **25** (Ita, agnanaed dagiti Amalekita ken Canaaneo idiay tanap.) Agsublikayo inton bigat ket mapankayo idiay let-ang babaen iti dalan nga agturong iti baybay dagiti Runo." **26** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron. Kinunana, **27** "Kasano pay kabayag ti panangib-ibturko kadagitoy a nadangkes a tattao a manguy-uyaw kaniak? Nangngegko dagiti panagrekreklamo dagiti tattao ti Israel kaniak. **28** Ibagam kadakuada, kinuna ni Yahweh, 'Iti panagbibiagko,' 'kas insaoyo iti panagdengngegko, Aramidek daytoy kadakayo: **29** Mataykayonto iti daytoy a let-ang, aminkayo a nagreklamo maibusor kaniak, dakayo a nabilang iti sensus, ti sibubukel a bilang dagiti amin a tattao manipud iti agtawen iti duapulo ken agpangato. **30** Awan duadua a saankayo a makastrek iti daga nga inkarik a pagnaedanyo, malaksid kenni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone ken ni Josue nga anak a lalaki ni Nun. **31** Ngem ipankonto iti dayta a daga dagiti annakyo a kinunayo nga agbalin a biktima. Mapadasandanto ti daga a linaksidyo! **32** No maipapan kadakayo, mataykayonto iti daytoy a let-ang. **33** Agalla-allanto dagiti annakyo iti let-ang iti uppat a pulo a tawen. Rumbeng a lak-amenda dagiti supapak dagiti panagsukiryo agingga a patayen ti let-ang dagiti bagbagiyo. **34** Kas iti bilang dagiti aldaw idi sinukimatyo ti daga iti uppat a pulo nga aldaw, kasta met ti masapul a pananglak-amyo kadagiti supapak dagiti basolyo iti uppat a pulo a tawen—maysa a tawen para iti maysa nga aldaw, ken masapul a maammoanyo ti pagbanagan ti agbalin a kabusorko. **35** Siak, ni Yahweh, ti nagsao. Awan duadua nga aramidek daytoy kadagiti amin a nadangkes a tattao a nagtitipon a sangsangkamaysa a maibusor kaniak. Maibusdanto iti daytoy a let-ang. Ditoydanto a matay.'" **37** Isu a natay iti sangoanan ni Yahweh dagiti amin a lallaki nga imbaon ni Moises a mangkita iti daga babaen ti didigra. Dagitoy dagiti lallaki a nagsubli ken nangipadamag iti saan a nasayaat maipanggep iti daga. Daytoy ti gapuna a nagreklamo amin a tattao maibusor kenni Moises. **38** Kadagiti lallaki a napan nangkita iti daga, ni laeng Josue nga anak a lalaki ni Nun ken ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone ti nagtalinaed a sibibiag. **39** Idi impadamag ni Moises dagitoy a sasao kadagiti amin a tattao ti Israel, nagladingitda iti kasta unay. **40** Nasapada a bimmangon iti bigbigat ket napanda iti tuktok ti bantay ket kinunada, "Kitaenyo, addatayo ditoy, ket mapantayo iti lugar nga inkari ni Yahweh, ta nagbasoltayo." **41** Ngem kinuna ni Moises, "Apay a salsalangusingenyon ita dagiti bilin ni Yahweh? Saankayo nga agballigi. **42** Saankayo a mapan, gapu ta awan kadakayo ni Yahweh a manglapped iti pannakaparmekyo kadagiti kabusoryo. **43** Adda sadiay dagiti Amalekita ken Cananeo, ket mataykayonto babaen kadagiti kampilan gapu ta timmalikodkayo manipud iti panangsursurotyo kenni Yahweh. Isu nga awanto isuna kadakayo." **44** Ngem pinilitda latta iti sumang-at iti katurturodan a pagilian; nupay kasta, saan a pimmanaw ni Moises wenno ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti kampo. **45** Ket simmalog dagiti Amalekita, kasta met dagiti Cananeo nga agnanaed kadagitoy a turturod. Rinautda dagiti Israelita ket pinarmekda ida agingga idiay Horma.

15 Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton mapankayo iti daga a pagnaedanyonto, nga itedto ni Yahweh kadakayo— **3** ken inton mangidatonkayo kenkuana iti daton a maipuor—daton a maipuor man wenno daton a pangtungpal iti kari wenno daton nga agtaud iti bukod a nakem, wenno maysa a panangidaton kadagiti piestayo, a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh manipud kadagiti arban— **4** ket ti mangiyap-apan ti daton ket masapul a mangidaton kenni Yahweh iti sagut a bukel iti apagkapullo ti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti apagkapat ti maysa a hin ti lana. **5** Masapul a mangisaganakayo met iti apagkapat ti maysa a hin ti arak a kas sagut a mainom. Aramidenyo daytoy a karaman iti daton a maipuor wenno iti panagidaton ti tunggal urbon a karnero. **6** No mangidatdatonkayo iti kalakian a karnero, masapul a mangisaganakayo iti dua nga apagkapullo ti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti apagkatlo a hin ti lana a kas sagut a bukel. **7** Para iti sagut a mainom, masapul a mangidatonkayo iti apagkatlo ti maysa a hin nga arak. Mangpataud daytoy iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **8** Inton mangisaganakayo iti kalakian a baka a kas daton a maipuor wenno a kas daton a pangtungpal iti sapata, wenno a kas daton a pakikappia kenni Yahweh, **9** ket masapul a mangidatonkayo iti kalakian a baka a mapakuyogan iti sagut a bukel iti tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti kaguddua a hin ti lana. **10** Masapul a mangidatonnkayo iti sagut a mainom a kaguddua a hin nga arak, a kas maysa a daton a maipuor, a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **11** Masapul a maaramid daytoy iti kastoy a wagas iti tunggal kalakian a baka, iti tunggal kalakian a karnero ken iti tunggal kalakian nga urbon a karnero wenno kadagiti urbon a kalding. **12** Tunggal daton ken sagut nga isaganayo ket masapul a maaramid a kas nailadawan

ditoy. **13** Masapul nga aramiden dagiti amin nga Israelita dagitoy a banbanag iti kastoy a wagas, no adda mangiyeg iti daton a maipuor, a mangpataud iti ayamuom a makaay-ayo kenni Yahweh. **14** No makipagnanaed kadakayo ti maysa a ganggannaet, wenno siasinoman a makipagnaed kadakayo kadagiti amin a henerasion ti tattaoyo, masapul a mangaramid isuna iti daton a maipuor, a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul nga agtignay a kas iti panagtignayyo. **15** Masapul nga adda agpada a linteg para kadagiti tattao ken ti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo, agnanayon a linteg kadagiti amin a henerasion iti tattaoyo. Kas kadakayo ken kasta met koma iti agdaldaliasat a makipagnanaed kadakayo. Masapul nga agtignay isuna kas iti panagtignayyo iti sangoanan ni Yahweh. **16** Agpada a linteg ken bilin ti masapul nga annurotenyo ken iti ganggannaet a makipagnanaed kadakayo.'" **17** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moses. Kinunana, **18** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton makadanonkayo iti daga a pangipanak kadakayo, **19** no mangankayo iti taraon a napataud iti daga, masapul a mangidatonkayo ken idatagyo kaniak. **20** Manipud iti umuna a namasayo nga arina, masapul a mangidatagkayo iti napuskol a tinapay a maitag-ay a kas maysa a naitag-ay a sagut manipud iti pagir-irikan. Masapul nga itag-ayyo iti kastoy a wagas. **21** Kadagiti amin a henersion ti tattaoyo, masapul a mangtedkayo kaniak iti naitag-ay a sagut manipud iti umuna a namasayo. **22** Adda dagiti tiempo nga agbasolkayo a saanyo nga inggaggagara nga aramiden, no saankayo nga agtulnog kadagiti amin a bilbilin nga imbagak kenni Moses— **23** amin nga imbilinko kadakayo babaen kenni Moses manipud iti aldaw a panangitedko kadakayo kadagiti bilin ken agingga kadagiti amin a henerasion dagiti tattaoyo. **24** No nakaaramidda iti saan a naigagara a basol nga awan ti pannaka-ammo dagiti tattao, masapul ngarud a mangidaton dagiti amin a tattao iti maysa a kalakian nga urbon a baka a kas daton a maipuor a mangpataud iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Inayonyo pay ditoy ti sagut a bukel ken sagut a mainom, a kas naipaulog a bilin, ken maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. **25** Masapul a mangaramid ti padi iti pakapakawanan ti basol dagiti amin a tattao ti Israel. Mapakawandanto gapu ta ti basol ket maysa a biddut. Inyegda dagiti datonda, maysa a daton a maipuor para kaniak. Inyegda ti daton gapu ti basolda iti sangoanak para iti biddutda. **26** Ket mapakawanto dagiti amin a tattao ti Israel ken kasta met kadagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada, gapu ta nakaaramid dagiti amin tattao ti basol a saan a naigagara. **27** No agbasbasol ti maysa a tao a saan a naigagara, masapul ngarud a mangidatag iti maysa a kabaian a kalding a maysa iti tawenna a kas daton gapu iti basol. **28** Masapul a mangaramid ti padi iti pakapakawanan ti basol iti sangoanan ni Yahweh para iti tao nga agbasbasol a saan a naigagara. Mapakawanto dayta a tao inton naaramiden dayta a seremonia iti pakapakawanan. **29** Masapul a maaddaankayo iti isu met laeng a linteg para iti agar-aramid iti banag a saan a naigagara, isu met laeng a linteg ti para iti puro nga Israelita kadagiti amin tattao ti Israel ken kadagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada. **30** Ngem ti tao nga agar-aramid iti banag a panagsukir, puro nga Israelita man wenno ganggannaet, ket tabtabbaawannak. Masapul a maisina dayta a tao kadagiti tattaona. **31** Gapu ta inumsina ti saok ken sinalungasingna ti bilinko, masapul a naan-anay a maisina dayta a tao. Addanto kenkuana ti basolna.'" **32** Kabayatan iti kaadda dagiti tattao ti Israel idiay let-ang, nakasarakda iti lalaki nga agur-urnong ti kayo iti Aldaw ti Panaginana. **33** Dagiti nakasarak kenkuana ket impanda isuna kada Moses, Aaron ken kadagiti amin a tattao. **34** Ket imbaludda gapu ta saan pay a naipakaammo ti rumbeng nga aramidenda kenkuana. **35** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moses, "Masapul nga awan duadua a mapapatay ti lalaki. Masapul a batoen isuna dagiti amin a tattao iti ruar ti kampo." **36** Isu nga inruar isuna dagiti amin a tattao iti kampo ket binatoda isuna agingga a natay a kas imbilin ni Yahweh kenni Moses. **37** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moses. Kinunana, **38** "Agsaoka kadagiti kaputotan ti Israel ket bilinem ida nga agaramidda ti baruyboy a maikabil iti gayadan dagiti pagan-anayda, nga ibitin dagitoy iti tunggal gayadan iti pagan-anayda babaen it asul a lubid. Masapul nga aramidenda daytoy agingga kadagiti amin a henerasion ti tattaoda. **39** Agbalin daytoy a naisangsangayan a palagip kadakayo, no kitaenyo daytoy, ipalagipna amin a bilbilinko, a tungpalenyo dagitoy tapno saanyo a suroten ti pusoyo ken ti matayo, a sigud a tignayyo a kasla naespirituan a balangkantis. **40** Aramidenyo daytoy tapno malagipyo koma ken tungpalenyo dagiti amin a bilbilinko, ken tapno agbalinkayo koma a nasantoan a nailasin kaniak a Diosyo. Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, nga agbalin a Diosyo. **41** Siak ni Yahweh a Diosyo."

16 Ita, Ni Kora nga anak ni Izar nga anak ni Coat nga anak ni Levi, kaduana da Datan ken Abiram nga annak ni Eliab, ken ni On nga anak ni Pelet, dagiti kaputotan ni Ruben, ket inurnongna dagiti sumagmamano a lallaki. **2** Timmakderda a bumusor kenni Moses, a kaduada dagiti dadduma a lallaki kadagiti tattao ti Israel, dua gasut ken lima pulo a mangidadaulo a mabigbigbig a kameng ti bunggoy dagiti tattao. **3** Naguummongda a mangbabalaw kada Moses ken Aaron. Kinunada, "Aglablabeskayon. Nasantoan amin dagiti tattao, nailasin para kenni Yahweh, tunggal maysa kadakuada, ken adda ni Yahweh kadakuada. Apay nga isaadyo ti bagbagiyo a nangatngato kadagiti amin a tattao ni Yahweh?" **4** Idi nangngeg ni Moses dayta, nagpakleb isuna. **5** Nagsao isuna kenni Kora ken kadagiti amin a bunggoyna; kinunana, "Inton bigat, ipakitanto ni Yahweh no siasino ti kukuana ken dagiti naidaton kenkuana. Iyasidegna kenkuana ti tao a pinilina. Iyasidegto isuna ni Yahweh kenkuana. **6** Aramidenyo daytoy, Kora ken dagiti amin a bunggoyyo. Mangalakayo kadagiti insensario **7** inton bigat ket kargaanyo dagitoy iti beggang ken insenso iti sangoanan ni Yahweh. Ti tao a pinili ni Yahweh, maidatonto dayta a tao kenkuana. Aglablabeskayon, dakayo a kaputotan ni Levi." **8** Kinuna pay ni Moses kenni Kora, "Ita dumngegkayo, dakayo a kaputotan ni Levi: **9** bassit kadi daytoy a banag kadakayo nga inlasinnakayo ti Dios ti Israel manipud kadagiti tattao ti Israel tapno iyasidegnakayo kenkuana, nga agtrabaho iti tabernakulo ni Yahweh ken tapno agtakder iti sangoanan dagiti tattao nga agserbi kadakuda? **10** Inyasidegnakayo ken dagiti annakyo, a kaputotan ni Levi, ita kayatyo pay ti agbalin a padi! **11** Dayta ti makagapu a naguummongkayo tapno bumusor kenni Yahweh. Apay ngarud nga agrekreklamokayo

maipanggep kenni Aaron, nga agtultulnog kenni Yahweh?" **12** Ket inayaban ni Moses da Datan ken Abiram, dagiti annak ni Eliab, ngem kinunada, "Saankami nga umay. **13** Bassit kadi pay laeng a banag kenka iti panangiruarmo kadakami iti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, tapno papatayennakami iti let-ang? Ita kayatmo iti mangituray kadakami! **14** Maysa pay, saannakami nga impan iti daga nga agay-ayus ti gatas ken diro, wenno inikkan kadagiti taltalon ken kaubasan a pannakatawidmi. Ita, kayatnakami a bulseken kadagiti ubbaw a kari? Saankami nga umay kenka." **15** Kasta unay ti unget ni Moises ket kinunana kenni Yahweh, "Saanmo a raemen dagiti datonda. Awan ti innalak nga uray maysa nga asno kadakuada ken awan ti dinangrak uray maysa kadakuada." **16** Ket kinuna ni Moises kenni Kora, "Inton bigat, sika ken dagiti kakaduayo ket masapul a mapan iti sangoanan ni Yahweh, sika, isuda ken ni Aaron. **17** Tunggal maysa kadakayo ket masapul a mangitugot iti insenserio ken kargaanyo daytoy iti insenso. Ket tunggal maysa, masapul a mangitugot iti insenseriona iti sangoanan ni Yahweh, dua gasut ken lima pulo nga insenserio. Mangitugotkayo met a dua ken Aaaron iti saggaysa nga isenserio." **18** Isu nga innala ti tunggal maysa ti insenseriona, kinargaanda iti beggang ken pinarabawanda daytoy iti insenso ken nagtakderda iti pagserkan ti tabernakulo a kaduada da Moises ken Aaron. **19** Inummong ni Kora dagiti amin a tattao a bumusbusor kada Moises ken Aaron iti pagserkan ti tabernakulo ken nagparang ti dayag ni Yahweh kadagiti amin a tattao. **20** Ket nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron: **21** "Adaywanyo dagitoy a tattao tapno maibusko ida iti apagdarikmat." **22** Nagpakleb da Aaron ken Moises ket kinunada, "O Dios, ti Dios dagiti espiritu dagiti amin a tattao, no agbasol ti maysa a tao, masapul kadi a makaungetka kadagiti amin a tattao?" **23** Simmungbat ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **24** "Agsaoka kadagiti tattao. Ibagam, 'Adaywanyo dagiti tolda da Kora, Datan ken Abiram.'" **25** Timmakder ngarud ni Moises ket napan iti ayan da Datan ken Abiram; simmurot kenkuana dagiti panglakayen ti Israel. **26** Nagsao isuna kadagiti tattao ket kinunana, "Ita, panawanyo dagiti tolda dagitoy a nadangkes a lallaki ken awan ti sagidenyo kadagiti kukuada, ta no saan maibuskayonto gapu kadagiti amin a basbasolda. **27** Isu a pimmanaw dagiti tattao nga adda kadagiti sikigan ti tolda da Kora, Datan, ken Abiram. Rimmuar ken nagtakder da Datan ken Abiram iti pagserkan dagiti toldada, a kaduada dagiti assawada, annakda a lallaki ken dagiti babassit nga annakda. **28** Ket kinuna ni Moises, "Babaen iti daytoy, maammoanyo nga imbaonnak ni Yahweh a mangaramid kadagitoy a trabaho, ta saanko nga inaramid dagitoy iti bukodko a pagayatan. **29** No matay dagitoy a lallaki iti kadawyan nga ipapatay a kas iti gagangay a mapaspasamak, saannak ngarud nga imbaon ni Yahweh. **30** Ngem no agaramid ni Yahweh ti ringngat iti daga a mangalun-on kadakuada a kasla dakkel a ngiwat, a kaduada dagiti pamiliada, ken no bumabada a sibibiag idiay sheol, masapul ngarud a maawatanyo nga inlaksid dagitoy a lallaki ni Yahweh." **(Sheol h7585)** **31** Apaman a nalpas ti panagsasao ni Moises, nagungap ti daga iti batog dagitoy a lallaki. **32** Nagungap ti daga ket inalun-onna ida, agraman dagiti pamiliada ken dagiti amin a tattao a pasurot ni Kora ken kasta met dagiti amin a sanikuada. **33** Isuda ken amin a pamiliada ket nagpababa a sibibiag idiay sheol. Nagkaem ti daga a nangalun-on kadakuada ket iti kastoy a wagas, nagpukawda iti nagtetengngaan dagiti tattao. **(Sheol h7585)** **34** Nagtataray amin nga Israel nga adda iti aglawlawda nga agiikkis. Impukpukkawda, "Amangan no alun-unennatayo met ti daga!" **35** Kalpasanna, simgiab ti apuy manipud kenni Yahweh ket inuramna ti 250 a lallaki a nagidaton kadagiti insenso. **36** Nagsao manen ni Yahweh kenni Moses ket kinunana, **37** "Kasaritam ni Eleazar nga anak ni Aaron a padi ket ibagam kenkuana nga alaenna dagiti insenserio iti ayan dagiti agbegbeggang a bangkay, ta naidaton kaniak dagiti insenserio. Ket masapul nga iwarawarada dagiti beggang. **38** Alaenyo dagiti insenserio dagiti natay gapu kadagiti basolda. Maaramid koma dagitoy a napitpit a pangkalub iti altar. Indaton idi dagiti lallaki dagitoy iti sangoanak, isu a naidaton dagitoy kaniak. Pagilasinanto dagitoy iti presensiak kadagiti tattao ti Israel." **40** Innala ni Eleazar a padi ti tanso nga insenserio nga inaramat dagiti lallaki a nauram. Pinitpitna dagitoy a kas pangkalub iti altar, a kas imbaga ni Yahweh kenkuana babaen kenni Moses. Agbalinto dagitoy a palagip kadagiti tattao ti Israel, tapno awan ti tao a saan a nagtaud iti kaputotan ni Aaron ti umay tapno mangipuor iti insenso iti sangoanan ni Yahweh. Iti kastoy a wagas, awanto ti tao nga agbalin a kasla kenni Kora ken kadagiti bunggoyna. **41** Ngem iti sumaruno nga agsapa, nagsasao iti maibusor kada Moises ken Aaron dagiti amin a tattao ti Israel. Kinunada, "Pinatayyo dagiti tattao ni Yahweh." **42** Ket napasamak daytoy, idi naguummong dagiti tattao a bimmusor kada Moses ken Aaron, idi kimmitada iti tabernakulo ket pagammoan, naimatanganda a salsallukuban ti ulep daytoy. Nagparang ti dayag ni Yahweh **43** ket napan da Moises ken Aaron iti sangoanan ti tabernakulo. **44** Kalpasanna, nagsao ni Yahweh kenni Moises, Kinunana, **45** "Umadayokayo iti sangoanan dagitoy a tattao tapno maibusko ida iti apagdarikmat. Ket nagpakleb da Moises ken Aaron. **46** Kinuna ni Moises kenni Aaron, "Alaem ti insenserio, kargaam daytoy iti beggang manipud iti altar, kargaam daytoy iti insenso, iyapuram dagitoy nga ipan iti ayan dagiti tattao ket mangaramidka iti pakapakawanan dagiti basolda, gapu ta umayen ti pungtot ni Yahweh. Nangrugin ti didigra." **47** Inaramid ngarud ni Aaron ti imbilin ni Moises. Nagtaray isuna iti tengnga dagiti tattao. Nagwarasen a dagus ti didigra kadagiti tattao, isu nga ingkargana ti insenso ket inaramidna ti seremonia a pakapakawanan ti basol dagiti tattao. **48** Nagtakder ni Aaron iti nagbaetan dagiti natay ken dagiti sibibiag; iti kastoy a wagas napasardeng ti didigra. **49** Agdagup iti 14, 700 ti bilang dagiti natay iti didigra, malaksid kadagiti natay a kadua ni Kora. **50** Nagsubli ni Aaron iti ayan ni Moises iti pagserkan ti tabernakulo ket nagsardengen ti didigra.

17 Nagsao ni Yahweh kenni Moises. Kinunana, **2** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel. Mangalaka kadagiti sarukod manipud kadakuada, maysa iti tunggal tribu dagiti kapuonan. Mangalaka iti sangapulo ket dua a sarukod, maysa iti tunggal mangidadaulo iti tunggal tribu. Isuratmo ti nagan ti tunggal tao iti sarukodna. **3** Masapul nga isuratmo ti nagan ni Aaron iti sarukod ni Levi. Masapul nga adda maysa a sarukod iti tunggal mangidadaulo manipud iti tribu ti kapuonanna. **4** Masapul nga ikabilmo dagiti sarukod iti tabernakulo iti sangoanan ti pammaneknek ti tulag, a

pakisarakak kenka. **5** Agsaringitto ti sarukod ti mapilik a tao. Pagsardengekto dagiti reklamo dagiti tattao ti Israel nga ibagbagada a maibusor kadakayo." **6** Nagsao ni Moises kadagiti tattao ti Israel. Amin dagiti mangidadaulo ti tribu ket nangted kadagiti sarukod kenkuana, maysa a sarukod manipud iti tunggal mangidadaulo, a napili manipud iti tunggal tribu ti kapuonan, sangapulo ket dua amin a sarukod. Maysa kadagitoy ti sarukod ni Aaron. **7** Ket inkabil ni Moises dagiti sarukod iti sangoanan ni Yahweh iti tolda ti pammaneknek ti tulag. **8** Iti simmaruno nga aldaw, napan ni Moises iti tolda ti pammaneknek iti tulag ket pagammoan, nagsaringit ti sarukod ni Aaron iti tribu ni Levi. Dimmakkel dagiti saringitna, nagsabong ken nagbunga iti naluom nga almendras! **9** Innala ni Moises dagiti sarukod manipud iti sangoanan ni Yahweh ket imparangna kadagiti tattao ti Israel. Nasarakan ti tunggal maysa ti sarukodna ket innalana daytoy. **10** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ikabilmo ti sarukod ni Aaron iti sangoanan ti pammaneknek iti tulag. Maidulin daytoy a kas pagilasinan ti basol a maibusor kadagiti tattao a nagsukir tapno agpatinggan dagiti panagsasaoda iti maibusor kaniak, ta no saan mataydanto. **11** Inaramid ni Moises ti imbilin ni Yahweh kenkuana. **12** Nagsao dagiti tattao ti Israel kenni Moises ket kinunada, "Mataykaminto ditoy. Mapukawkaminto amin! **13** Amin nga umay, matayto amin nga umasideg iti tabernakulo ni Yahweh. Rumbeng kadi a mapukawtayo amin?

18 Kinuna ni Yahweh kenni Aaron, "Sika, dagiti annakmo a lallaki, ken dagiti puli ti kapuonam ti mangsagaba iti amin a basol a naaramid a maibusor iti santuario. Ngem sika laeng ken dagiti annakmo a lallaki a kaduam ti mangsagaba iti amin a basol nga inaramid ti siasinoman nga adda iti kinapadi. **2** No maipapan kadagiti padam a kameng iti tribu ni Levi, ti tribu dagiti kapuonam, nasken nga ikuyogmo ida tapno makitiponda kenka ken matulongandaka inton agserbika ken dagiti annakmo a lallaki iti sango ti nasagradoan a tolda ti pammaneknek iti tulag. **3** Nasken nga agserbida kenka ken iti entero a tolda. Nupay kasta, masapul a saanda nga umasideg iti aniaman a banag nga adda iti nasantoan a disso wenno iti aniaman nga adda pakainaiganna iti altar, ta no saan ket mataykayonto met. **4** Masapul a makitiponda kenka ken isuda ti makaammo a mangaywan iti tabernakulo, iti amin a trabaho nga adda pakainaiganna iti tolda. Nasken nga awan ganggannaet nga umasideg kadakayo. **5** Nasken nga aramidenyo ti pagrebbenganyo para iti nasantoan a disso ken para iti altar tapno saan manen nga agdissuor ti pungtotko kadagiti tattao ti Israel. **6** Adtoy, siak mismo ti nangpili kadagiti padam a kameng dagiti Levita manipud kadagiti kaputotan ti Israel. Sagutda para kadakayo, naited kaniak a mangaramid iti trabaho nga adda pakainaiganna iti tabernakulo. **7** Ngem sika laeng ken dagiti annakmo a lallaki ti mabalin a mangaramid kadagiti banag mainaig iti kinapadi a maipapan iti amin a banag nga adda pakainaiganna iti altar ken amin a banag nga adda iti uneg ti kurtina. Nasken a dakayo mismo ti mangaramid kadagitoy a pagrebbengan. Itedko kadakayo ti kinapadi a kas maysa a sagut. Rumbeng a mapapatay ti siasinoman a ganggannaet nga umasideg iti tolda. **8** Ket kinuna ni Yahweh kenni Aaron, "Adtoy, intedko kenka ti pagrebbengan a mangaywan kadagiti daton a naitag-ay kaniak, ken dagiti amin a nasantoan a daton nga it-ited dagiti tattao ti Israel kaniak. Intedkon dagitoy a daton kenka ken kadagiti annakmo a lallaki a kas bingayyo. **9** Kukuamto dagitoy a banbanag manipud kadagiti daton a naan-anay a naisagut kenni Yahweh ngem saan a naan-anay a naipuor. Tunggal daton nga iyeg dagiti tattao, karaman ti tunggal sagut a bukel, tunggal daton gapu iti basol, ken tunggal daton a pangsupapak iti basol—amin dagitoy a nasantoan unay a daton—nga ilasin ken ipanda kaniak ket maipaayto kenka ken kadagiti annakmo a lallaki. **10** Naan-anay a naisagutda kaniak, a nasken a kanemto dagitoy a daton. Tunggal lalaki kadakayo ket nasken a mangan kadagitoy a daton. Rumbeng nga imbilangmo dagitoy a kas nailasin para kaniak. **11** Dagitoy dagiti daton a kukuamto: dagiti sagutda a nailasin kadagiti amin a naitag-ay a daton dagiti tattao ti Israel, dagiti daton a naitag-ay iti imatangko ken naidatag kaniak. Intedkon dagitoy kenka, ken kadagiti annakmo a lallaki, kadagiti annakmo a babbai, kas agtultuloy a bingayyo. Amin a kameng ti pamiliam a maibilang a nadalus ti mabalin a mangan iti aniaman kadagitoy a daton. **12** Amin iti kasasayaatan kadagiti lana, amin dagiti kasasayaatan kadagiti baro nga arak ken bukel, dagiti umuna a bunga nga it-ited dagiti tattao kaniak—intedkon kenka amin dagitoy. **13** Kukuamto dagiti umuna a naluom nga apit manipud iti amin nga adda iti dagada nga iyegda kaniak. Amin a nadalus a kameng ti pamiliam ket mabalin a mangan kadagitoy. **14** Kukuamto amin a naisagut a banbanag nga adda iti Israel. **15** Amin a manglukat iti aanakan, amin dagiti inauna nga annak nga idaton dagiti tattao kenni Yahweh, tao ken ayup, ket kukuamto. Nupay kasta, masapul a subboten dagiti tattao ti tunggal inauna nga anakda a lalaki, ken masapul a subbotenda dagiti inauna a lalaki nga anak dagiti narugit nga ayup. **16** Masapul a masubbot dagiti masapul a subboten dagiti tattao kalpasan a mabulananda. Ket mabalinton a subboten ida dagiti tattao, babaen iti lima a siklo, segun iti naituyang a pagtimbangan iti santuario, a katukad ti duapulo a gera. **17** Ngem rumbeng a saanmonto a subsubboten dagiti inauna a baka, wenno ti inauna a karnero, wenno ti inauna a kalding—naisagut dagitoy kaniak. Masapul nga iwarsim dagiti darada iti rabaw ti altar ken puoram dagiti tabada a kas daton a maipuor, tapno makaipaay iti nabanglo nga ayamuom para kaniak. **18** Kukuamto dagiti karne dagitoy. Kas iti naitag-ay a barukong ken kannawan a luppo, kukuamto dagiti karneda. **19** Amin dagiti naidatag a daton dagiti nasantoan a banbanag nga idaton dagiti Israelita kaniak—intedkon dagitoy kenka, kadagiti annakmo a lallaki ken babbai, kas agtultuloy a bingayyo. Agbalinda a katulagan iti asin, maysa a tulag iti agnanayon, iti sangoananta ken iti sangoanan dagiti kaputotam. **20** Kinuna ni Yahweh kenni Aaron, "Rumbeng nga awan tawidmo kadagiti daga dagiti tattao, wenno makibingay kadagiti sanikua dagiti tattao. Siak ti bingay ken tawidmo kadagiti amin a tattao ti Israel. **21** Kadagiti kaputotan ni Levi, adtoy, intedkon dagiti amin nga apagkapullo ti Israel a kas tawidda, kas supapak ti panagserbida babaen iti panagtrabahoda iti tabernakulo. **22** Manipud ita, nasken a saanen nga umasideg dagiti tattao ti Israel iti tabernakulo, ta makabasolda gapu iti daytoy ket matayda. **23** Nasken nga aramiden dagiti Levita ti trabaho nga adda pakainaiganna iti tabernakulo. Isudanto ti mangbaklay ti aniaman a basol mainaig iti daytoy. Agbalinto daytoy nga agnanayon a linteg iti amin a henerasion dagiti

tattaom. Ken rumbeng nga awanto ti tawidda kadagiti amin a tattao ti Israel, **24** Ta dagiti apagkapullo dagiti tattao ti Israel, nga idatdatonda kas naidatag a daton kaniak—isu dagitoy ti intedko kadagiti Levita a kas tawidda. Isu nga imbagak kadakuada, 'Rumbeng nga awan ti tawidenda kadagiti amin a tattao ti Israel.'" **25** Kinasao ni Yahweh ni Moises ket kinunana, **26** "Nasken a kasaritam dagiti Levita ket ibagam kadakuada, 'Tunggal awatenyo dagiti apagkapullo manipud kadagiti tattao ti Israel nga inted ni Yahweh kadakayo a kas tawidyo, ket nasken a mangidatagkayo kenkuana iti daton manipud iti dayta nga apagkapullo, ti apagkapullo manipud iti apagkapullo nga inawatyo. **27** Ti naidatag a datonyo ket rumbeng nga ibilangyo a kasla daytoy ket apagkapullo ti bukel manipud iti disso a pagirikan wenno iti apit manipud kadagiti pagpespesan ti ubas. **28** Isu a nasken a mangaramidkayo iti naidatag a daton kenni Yahweh manipud iti amin nga apagkapullo a maaw-awatyo manipud kadagiti tattao ti Israel. Manipud kadagitoy, nasken nga itedyo kenni Aaron a padi ti naidatag a daton kenni Yahweh. **29** Manipud kadagiti amin a sagut a naawatyo, rumbeng nga aramidenyo ti tunggal maidatag a daton kenni Yahweh. Nasken nga aramidenyo daytoy manipud kadagiti amin a kasasayaatan ken kasasantoan a banbanag a naited kadakayo.' **30** Nasken ngarud nga ibagam kadakuada, 'Tunggal idatagyo dagiti kasasayaatan iti amin a naawatyo, nasken ngarud nga imbilang daytoy dagiti Levita a kasla apit manipud iti disso a pagirikan ken iti pagpespesan iti ubas. **31** Mabalinyo a kanen iti sadinoman a lugar ti nabatbati a sagutyo, sikayo ken dagiti pamiliayo, gapu ta daytoy ti tangdanyo iti panagtrabahoyo iti tabernakulo. **32** Saankayo a makabasol babaen iti pannangan ken pananginomyo iti daytoy, no indatagyo kenni Yahweh dagiti kasasayaata kadagiti naawatyo. Ngem nasken a saanyo a rugitan dagiti nasantoan a daton dagiti tattao ti Israel, ta mataykayo no aramidenyo dayta.'"

19 Kinasarita ni Yahweh da Aaron ken Moises. Kinunana, **2** "Maysa daytoy nga alagaden, maysa a linteg nga ibilbilinko kadakayo: Ibagayo kadagiti tattao iti Israel a nasken a mangiyegda kadakayo iti nalabaga nga urbon a baka nga awan pakapilawan wenno mulitna, ken saan pay a pulos a naipakpako iti sangol. **3** Itedyonto ti urbon a baka kenni Eleazar a padi. Masapul nga ipanna daytoy iti ruar ti kampo, ken masapul nga addanto mangpatayi iti daytoy iti sangoananna. **4** Masapul nga isawsaw ni Eleazar a padi ti ramayna iti dara sana iwarsi daytoy iti maminpito a daras iti sangoanan ti tabernakulo. **5** Sabali met a padi ti nasken a mangpuor iti urbon a baka iti imatang ni Eleazar. Nasken a puoranna ti lalat, ti lasag, ken ti dara agraman ti takki ti baka. **6** Masapul a mangala ti padi iti kayo a sedro, hisopo, ken escarlata, sana ipuruak amin dagitoy iti tengnga ti pakapupuoran ti baka. **7** Kalpasanna, masapul a labaanna ti kawesna ken agdigos isuna iti danum. Ket mabalinton isuna a mapan iti kampo, ket agtalinaedto a narugit sadiay agingga iti rabii. **8** Masapul met a labaan ti tao a nangpuor iti baka dagiti kawesna iti danum sa agdigos iti danum. Agtalinaed isuna a narugit agingga iti rabii. **9** Maysa a tao a nadalus ti nasken a mangurnong iti dapo ti urbon a baka sana ikabil dagitoy iti nadalus a disso iti ruar ti kampo. Nasken a maidulin dagitoy a dapo para kadagiti tattao iti Israel. Ilaokda dagiti dapo iti danum para iti pannakadalus manipud iti basol, agsipud ta dagiti dapo ket nagtaud iti daton gapu iti basol. **10** Ti tao a nangurnong kadagiti dapo ti urbon a baka ket nasken a labaanna dagiti kawesna. Agtalinaed isuna a narugit agingga iti rabii. Agbalinto daytoy nga agnanayon a linteg kadagiti tattao ti Israel ken dagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada. **11** Siasinoman a mangsagid iti bangkay ti siasinoman a tao ket agbalinto a narugit iti las-ud ti pito nga aldaw. **12** Nasken a dalusan ti kasta a tao ti bagina iti maikatlo nga aldaw ken iti maikapito nga aldaw. Ket agbalinton isuna a nadalus. Ngem no saanna a dalusan ti bagina iti maikatlo nga aldaw, saanto ngarud isuna a nadalus iti maikapito nga aldaw. **13** Siasinoman a mangsagid iti maysa a natay a tao, ti bangkay ti maysa a tao, ken saanna a dalusan ti bagina—rugitan daytoy a tao ti tabernakulo ni Yahweh. Rumbeng a mapapanaw dayta a tao manipud iti Israel gapu ta saan a naiwarsi kenkuana ti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw. Agtalinaed isuna a narugit; agtalinaed kenkuana ti kinarugitna. **14** Daytoy ti linteg tunggal adda matay iti uneg ti maysa a tolda. Amin nga umuneg iti tolda ken amin nga addan iti uneg ti tolda ket agbalin a narugit iti las-ud ti pito nga aldaw. **15** Agbalin a narugit amin a nakalukat a pagkargaan nga awan kalubna. **16** Kasta met a ti siasinoman nga adda iti ruar ti tolda a mangsagid iti tao a napapatay iti kampilan, aniaman a bangkay, tulang ti tao, wenno tanem—dayta a tao ket agbalin a narugit iti las-ud ti pito nga aldaw. **17** Aramidenyo daytoy iti narugit a tao: Mangalakayo kadagiti dapo iti naipuor a daton a gapu iti basol ket ilaokyo iti danum nga adda iti maysa a pagkargaan. **18** Masapul a mangala ti maysa a nadalus a tao iti mula a hisopo, isawsawna daytoy iti danum, sana iwarsi iti tolda, kadagiti amin a pagkargaan nga adda iti uneg ti tolda, kadagiti tattao nga adda sadiay, ken iti tao a nangsagid iti tulang, ti napapatay a tao, ti natay a tao, wenno ti tanem. Iti maikatlo nga aldaw ken ti maikapito nga aldaw, nasken a warsian ti nadalus a tao ti narugit a tao. **19** Iti maikapito nga aldaw, nasken a dalusan ti narugit a tao ti bagina. Masapul a labaanna dagiti kawesna ken agdigos iti danum. Agbalinto isuna a nadalus iti karabianna. **20** Ngem siasinoman nga agtalinaed a narugit, nga agkedked a mangdalus iti bagina—mapapanaw dayta a tao manipud iti kagimongan, gapu ta rinugitanna ti santuario ni Yahweh. Saan a naiwarsi kenkuana ti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw; agtalinaed isuna a narugit. **21** Daytoyto ti agbalin nga agtultuloy a linteg maipapan kadagitoy a pasamak. Ti tao a mangiwarsi iti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw ket nasken a labaanna dagiti kawesna. Ti tao a mangsagid iti danum a maipaay iti saan a kinasin-aw ket agbalin a narugit agingga iti rabii. **22** Aniaman a sagiden ti narugit a tao ket agbalinto a narugit. Ti tao a mangsagid iti dayta ket agbalinto a narugit agingga iti rabii."

20 Napan ngarud dagiti tattao ti Israel, ti dagup iti gimong, idiay let-ang ti Sin iti umuna a bulan; nagnaedda idiay Kades. Natay ni Miriam ket naitabon sadiay. **2** Sadiay, awan danum nga inumen dagiti tattao, isu a naguummongda a maibusor kada Moses ken Aaron. **3** Nagriri dagiti tattao kenni Moises. Kinunada, "Nasaysayaat la koman no nataykami idi natay dagiti padami nga Israelita iti sangoanan ni Yahweh! **4** Apay nga impanmo dagiti tattao ni Yahweh iti daytoy a let-ang tapno matay ditoy, dakami ken dagiti ay-ayupmi? **5** Ken apay nga inruarnakami idiay Egipto tapno iyegnakami

iti daytoy nakarigrigat a lugar? Awan trigo, igos, ubas, wenno granada ditoy. Ken awan danum a mainum." **6** Isu a pimmanaw da Moises ken Aaron manipud iti sangoanan dagiti taripnong. Napanda iti pagserrekan iti tabernakulo ket nagpaklebda. Sadiay, nagparang kadakuada ti naraniag a dayag ni Yahweh. **7** Kinasarita ni Yahweh ni Moises ket kinunana, **8** "Alaem ti sarukodmo ket ummongem dagiti tattao, sika ken ni Aaron a kabsatmo. Kasaom ti dakkel a bato iti imatangda, ket bilinem daytoy a mangipusuak iti danum. Ipaayanyo ida iti danum manipud iti dayta a bato, ken rumbeng nga itedyo daytoy nga inumen dagiti tattao ken dagiti dingoenda." **9** Innala ni Moises ti sarukod manipud iti sangoanan ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna. **10** Inummong ngarud da Moises ken Aaron ti taripnong iti sangoanan ti dakkel a bato. Kinuna ni Moises kadakuada, "Ita, dumngegkayo, dakayo a sukir. Masapul kadi nga ipaayandakayo iti danum manipud iti daytoy a bato?" **11** Kalpasanna, inngato ni Moises ti sarukodna sana imbaot daytoy iti namindua iti dakkel a bato, ket adu unay a danum ti pimsuak. Imminom dagiti tattao kasta met dagiti tarakenda. **12** Ket kinuna ni Yahweh kada Moises ken Aaron, "Gapu ta saankayo a nagtalek kaniak wenno saandak a sinantipikaran iti imatang dagiti tattao ti Israel, saanyo a maidanon daytoy a taripnong iti daga nga intedko kadakuada." **13** Naawagan daytoy a lugar iti danum ti Meriba gapu ta nakiapa kenni Yahweh dagiti tattao ti Israel sadiay, ken impakitana kadakuada ti bagina a kas nasantoan. **14** Manipud Kades, nangibaon ni Moises kadagiti mensahero a mapan iti ari ti Edom: Daytoy ti ibagbaga ti kabsatmo nga Israel: **15** "Ammon dagiti amin a rigrigat a napaspasamak kadakami. Ammom a simmalog idiay Egipto dagiti kapuonanmi ken nangnaedda sadiay iti nabayag a tiempo. Dakes unay ti inaramid dagiti Egipcio kadakami kasta met dagiti kapuonanmi. **16** Idi immawagkami kenni Yahweh, nangngegna ti timekmi ken nangibaon isuna iti anghel, ket impanawnakami manipud Egipto. Adtoy, addakami ditoy Kades, maysa a siudad nga adda iti beddeng ti dagam. **17** Dawdawatek kenka a palasatennakami koma iti dagam. Saankami a lumasat iti talonmo wenno kaubasam, wenno uminom iti danum kadagiti bubonmo. Magnakami laeng iti kangrunaan a kalsada ti ari. Saankami a sumiasi iti kannawan wenno kannigid agingga a malabsanmi ti beddengmo." **18** Ngem insungbat ti ari ti Edom kenkuana, "Saan a mabalin a lumasatka ditoy. No aramidem dayta, umayak a sikakampilan a mangdarup kenka." **19** Ket kinuna dagiti tattao ti Israel kenkuana, "Magnakami laeng iti kangrunaan a kalsada. No uminomkami wenno dagiti tarakenmi iti danummo, bayadanminto daytoy. Palubosandakami laeng koma nga awan ti aniaman a lasaten dagiti sakami." **20** Ngem insungbat ti ari ti Edom, "Saankayo a mabalin a lumasat." Ket rimmuar ti ari ti Edom nga addaan iti napigsa nga ima nga addaan iti adu a soldado. **21** Nagkedked ti ari ti Edom a mangipalubos iti ilalasat ti Israel iti beddengda. Gapu iti daytoy, immadayo ti Israel idiay daga ti Edom. **22** Nagdaliasat ngarud dagiti tattao manipud idiay Kades. Dimmanon dagiti tattao ti Israel, ti dagup ti gimong, idiay Bantay Hor. **23** Nagsao ni Yahweh kada Moises ken Aaron idiay Bantay Hor, nga adda iti beddeng ti Edom. Kinunana, **24** "Masapul nga ummongen ni Aaron dagiti tattaona, ta saan a makastrek isuna iti daga nga intedkon kadagiti tattao ti Israel. Daytoy ket gapu ta sinukiryo a dua ti saok iti danum idiay Meribah. **25** Ikuyogmo ni Aaron ken ni Eleazar nga anakna, ket sumang-atkayo idiay Bantay Hor. **26** Ussobem kenni Aaron ti kawesna a kas padi samonto ipakawes daytoy kenni Eleazar nga anakna. Rumbeng a matay ni Aaron ket maitiponto kadagiti tattaona sadiay." **27** Inaramid ngarud ni Moises ti imbilin ni Yahweh. **28** Simmang-atda iti Bantay Hor iti imatang dagiti amin a tattao. Inussob ni Moises ti inkawes ni Aaron a kawesna a kas padi sana inpakawes daytoy kenni Eleazar nga anak ni Aaron. Natay ni Aaron iti tuktok ti bantay. Kalpasanna, simmalog da Eleazar ken ni Moises. **29** Idi nakita dagiti amin nga Israelita a natayen ni Aaron, dinung-awan ti sibubukel a nasion ni Aaron iti las-ud ti tallopulo nga aldaw.

21 Idi nadamag ti ari iti Arad a Cananeo nga agnanaed idiay Negev, nga agdaldaliasat dagiti Israelita iti kalsada nga agturong idiay Atarim, rinautna dagiti Israelita ken innalana a balud ti sumagmamano kadakuada. **2** Nagsapata dagiti Israelita kenni Yahweh ket kinunada, "No itedmo kadakami ti balligi maibusor kadagitoy a tattao, ket dadaelenmi a naan-anay dagiti siudadda." **3** Dinengngeg ni Yahweh ti timek dagiti Israelita ket intedna kadakuada ti balligi kadagiti Cananeo. Dinadaelda ida a naan-anay ken dagiti siudadda. Naawagan dayta a lugar a Horma. **4** Nagdaliasatda manipud iti Bantay Hor nga agturong iti baybay dagiti Runo tapno likmutenda ti daga ti Edom. Kasta unay ti pannakadismaya dagiti tattao bayat nga addada iti dalan. **5** Nagsao dagiti tattao maibusor iti Dios ken ni Moises: "Apay nga impanawnakami manipud iti Egipto tapno matay iti let-ang? Awan tinapay, awan danum ken saanmi a kayat daytoy makauma a makan." **6** Ket nangibaon ni Yahweh kadagiti nagita nga uleg kadagiti tattao. Kinagat dagitoy nga uleg dagiti tattao; adu a tattao ti natay. **7** Immasideg dagiti tattao kenni Moises ket kinunada, "Nagbasolkami gapu ta nagsaokami iti maibusor kenka ken ni Yahweh. Agkararagka kenni Yahweh tapno ikkatenna dagitoy nga uleg kadakami." Ngarud, inkararagan ni Moises dagiti tattao. **8** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Mangaramidka iti sinan-uleg ken ikapetmo daytoy iti poste. Makalasatto amin a nakagat no kitaenna daytoy." **9** Isu a nagaramid ni Moises iti sinan-uleg a bronse sana inkapet iti poste. Makalasat ti siasinoman a kagaten ti uleg no kumita isuna iti sinan-uleg a bronse. **10** Kalpasanna, nagtuloy a nagdaliasat dagiti Israelita ket nagkampoda idiay Obot. **11** Nagdaliasatda manipud Obot ket nagkampoda iti rebba ti Abarim idiay let-ang nga akin-daya a paset ti Moab. **12** Manipud sadiay intultuloyda ti nagdaliasat ket nagkampoda iti tanap ti Zered. **13** Manipud sadiay, intultuloyda ti nagdaliasat ket nagkampoda iti ballasiw ti Karayan Arnon, nga adda iti let-ang a dumanon iti beddeng dagiti Amorreo. Ti Karayan Arnon ti beddeng iti Moab, nagbaetan daytoy ti Moab ken dagiti Amorreo. **14** Isu't gapuna a nailanad iti nalukot a pagbasaan kadagiti Gubat ni Yahweh, "Waheb idiay Sufa, ken kadagiti tantanap ti Arnon, **15** dagiti pasalog a tantanap nga agturong iti ili ti Ar ken sumalog iti beddeng ti Moab." **16** Manipud sadiay, nagdaliasatda a nagturong iti Beer, ti ayan iti bubon a nagkunaan idi ni Yahweh kenni Moises. "Ummongem dagiti tattao tapno ikkak ida iti danum." **17** Ket inkanta dagiti Israelita daytoy a kanta: "Agubbogka, bubon. Ikantami ti maipapan iti daytoy. **18** Ti bubon a kinali dagiti

mangidadaulo kadakami, ti bubon a kinali dagiti natakneng a tattao babaen iti setro ken dagiti bastonda." Ket manipud iti let-ang, nagdaliasatda a nagturong iti Matana. **19** Manipud iti Matana, nagdaliasatda a nagturong iti Nahaliel, ken manipud Nahaliel, nagturongda idiay Bamot, **20** ken manipud idiay Bamot nagturongda iti maysa a tanap idiay daga ti Moab. Sadiay, ti tuktok ti Bantay Pisga a matantannawagan ti let-ang. **21** Ket nangibaon dagiti Israelita kadagiti mensaheroda a mapan kenni Sihon nga ari dagiti Amorreo a kunada, **22** "Palubosandakami a lumabas iti dagam. Saankami a sumrek iti aniaman a talon wenno kaubasan. Saankami nga uminom iti danum kadagiti bubonmo. Agdaliasatkami iti kangrunaan a kalsada ti ari agingga a malabsanmi ti beddengmo." **23** Ngem saan nga impalubos ni Ari Sihon a lumabas iti beddengda dagiti Israelita. Ngem ketdi, inummong ni Sihon dagiti amin a soldadona ket rinautda dagiti Israelita idiay let-ang. Napan isuna idiay Jaaz a nangrautanna kadagiti Israelita. **24** Rinaut dagiti Israelita dagiti soldado ni Sihon babaen iti tirad ti kampilanda ket tinagikuada ti dagdagada manipud Arnon agingga iti karayan Jabbok, agingga iti daga dagiti Amonita. Ita, napatibker ti beddeng dagiti Amonita. **25** Sinakup dagiti Israelita amin a siudad dagiti Amorreo ket nagnaedda kadagitoy, kasta met idiay Hesbon ken kadagiti amin a barbario. **26** Ti Hesbon ket siudad ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, ti nakiranget iti sigud nga ari iti Moab. Sinakup amin ni Sihon ti daga ti Moab manipud iti masakupanna agingga iti Karayan Arnon. **27** Dayta ti gapuna a dagiti agsarsarita kadagiti probervio ket kunada, "Umaykayo iti Hesbon. Maibangon ken maipatakder koma manen ti siudad ni Sihon. **28** Adda apuy a rimmuar manipud iti Hesbon, maysa nga apuy manipud iti siudad ni Sihon a nangkisap ti Ar iti Moab, ken dagiti makinkukua kadagiti katurturodan iti Arnon. **29** Asikayo pay, Moab! Nadadaelkayo, dakayo a tattao iti Kemos. Pinagbalinna a libas a balud dagiti lallaki nga annakna ken dagiti babbai nga annakna ket nagbalinda a balud ni Sihon nga ari dagiti Amorreo. **30** Ngem naparmekmi ni Sihon. Nadadaelen ti Hesbon agingga idiay Dibon. Naparmekmi amin ida agingga idiay Nofa, a dumanon idiay Medeba." **31** Isu a rinugian dagiti Israelita ti agnaed iti daga dagiti Amorreo. **32** Ket nangibaon ni Moises kadagiti lallaki nga agpaliiw idiay Jazer. Sinakupda dagiti il-ilina daytoy ken pinapanawda dagiti Amorreo nga adda sadiay. **33** Kalpasanna, naglikko dagiti Israelita ket simmang-atda iti dalan nga agturong idiay Basan. Rimmuar ni Og nga ari ti Basan agraman ti armadana tapno darupenda dagiti Israelita, tapno makirangetda kadakuada idiay Edrei. **34** Ket kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Saanka nga agbuteng kenkuana, gapu ta intedko kenka ti balligi a mangparmek kenkuana, kadagiti amin nga armadana, ken iti dagana. Aramidem kenkuana ti inaramidmo kenni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagnaed idiay Hesbon." **35** Pinatayda ngarud ni Og, dagiti lallaki nga annakna, ken amin nga armadana, agingga nga awan iti nabati a sibibiag kadagiti tattaona. Ket tinagikuada ti dagana.

22 Intultuloy dagiti Israelita ti nagdaliasat agingga a nagkampoda kadagiti patad a lugar ti Moab nga asideg iti Jerico, iti ballasiw ti Karayan Jordan manipud iti siudad. **2** Nakita ni Balak nga anak ni Sefor ti amin nga inaramid dagiti Israelita kadagiti Amorreo. **3** Kasta unay ti buteng ti Moab kadagiti tattao gapu ta aduda, ken nagamak ti Moab kadagiti Israelita. **4** Kinuna ti ari ti Moab kadagiti panglakayen iti Midianita, "Kanento dagitoy a bunggoy ti amin nga adda iti aglawlawtayo kas panagarab ti baka iti ruroot iti talon." Ita, ni Balak nga anak ni Sefor ket isu ti ari ti Moab iti dayta a tiempo. **5** Nangibaon ni Balak kadagiti mensahero kenni Balaam nga anak ni Beor, idiay Petor nga asideg iti Karayan Eufrates, iti daga ti nasionna ken tattaona. Inayabanna ni Balaam ket kinunana, "Kitaem, ummay ditoy ti maysa a nasion a naggapu idiay Egipto. Kalkalubanda ti rupa ti daga ket addadan ita iti asidegko. **6** Isu a pangngaasim ta umayka itan ket ilunodmo daytoy a nasion para kaniak, gapu ta napigsada unay para kaniak. Nalabit a kabaelakton ida a darupen ken patalawen manipud iti daga. Ammok a mabendisionanto ti siasinoman a bendisionam, ken mailunodto ti siasinoman nga ilunodmo." **7** Pimmanaw ngarud dagiti panglakayen iti Moabita ken dagiti panglakayen dagiti Midianita nga awit-awitda ti bayad iti panangilunod. Dimtengda iti ayan ni Balaam ket imbagada kenkuana dagiti sasao ni Balak. **8** Kinuna ni Balaam kadakuada, "Umiankayo ditoy ita a rabii. Ibagakto kadakayo ti ibaga ni Yahweh kaniak." Immian ngarud dagiti pangulo iti Moabita iti ayan ni Balaam ti dayta a rabii. **9** Immay ti Dios kenni Balaam ket kinunana, "Siasino dagitoy a lallaki nga immay kenka?" **10** Simmungbat ni Balaam iti Dios, "Imbaon ida kaniak ni Balak nga anak ni Sefor, ti ari iti Moab. Kinunana, **11** 'Kitaem, dagiti tattao a naggapu iti Egipto ket kinalubanda ti rabaw ti dagak. Umayka itan ket ilunodmo ida para kaniak. Nalabit a kabaelakto a karanget ida ken mapatalawko ida,'" **12** Insungbat ti Dios kenni Balaam, "Saan a rumbeng a sumurotka kadagitoy a lallaki. Saan a rumbeng nga ilunodmo dagiti Israelita gapu ta nabendisionandan." **13** Bimmangon ni Balaam iti bigat ket kinunana kadagiti papangulo ni Balak, "Agsublikayon iti dagayo gapu ta saan nga impalubos ni Yahweh a sumurotak kadakayo." **14** Pimmanaw ngarud dagiti papangulo ti Moab ket nagsublida kenni Balak. Kinunada, "Nagkedked ni Balaam a sumurot kadakami." **15** Nangibaon manen ni Balak iti ad-adu a papangulo nga ad-adda a mararaem ngem kadagiti immuna a bunggoy. **16** Dimtengda iti ayan ni Balaam ket kinunada kenkuana, "Ibagbaga daytoy ni Balak nga anak ni Sefor, 'Pangngaasim ta saanmo nga ipalubos nga adda makalapped kenka iti iyaaymo kaniak, **17** gapu ta bayadanka iti nawadwad ken raemenka iti kasta unay, ken aramidek ti aniaman nga ibagam kaniak. Isu a pangngaasim ta umayka ket ilunodmo dagitoy a tattao para kaniak.'" **18** Simmungbat ni Balaam ket kinunana kadagiti tattao ni Balak, "Uray no ited kaniak ni Balak ti palasiona a napnoan iti pirak ken balitok, saan a mabalin nga un-unaak ti sao ni Yahweh a Diosko, ken aramiden ti kabassitan ken kadakkelan a banag ngem iti ibagbagana kaniak. **19** Ita ngarud, aguraykayo met ditoy ita a rabii, tapno maammoak ti aniaman a mainayon nga ibaga ni Yahweh kaniak." **20** Immay ti Dios kenni Balaam iti dayta a rabii ket kinunana kenkuana, "Agsipud ta immay dagitoy a lallaki a mangay-ayab kenka, agrubwatka ket sumurotka kadakuada. Ngem aramidem laeng ti ibagak kenka." **21** Bimmangon ni Balaam iti agsapa, sinilyaanna ti asnona, ket kimmuyog kadagiti pangulo ti Moab. **22** Ngem gapu ta napan isuna, nariing ti pungtot ti Dios. Nagtakder ti anghel ni Yahweh iti dalan tapno lapdanna ni Balaam a sisasakay iti asnona. Kadua

met ni Balaam dagiti dua nga adipenna. **23** Nakita ti asno ti anghel ni Yahweh nga agtaktakder iti kalsada nga iggemna ti kampilanna. Simmina iti kalsada ti asno ket nagturong iti kataltalonan. Sinaplitan ni Balaam ti asno tapno agsubli daytoy iti kalsada. **24** Ket nagtakder manen ti anghel ni Yahweh iti nailet a paset ti kalsada a nagbaetan dagiti kaubasan, nga adda bakud iti makannawanna kasta met iti makannigidna. **25** Nakita manen ti asno ti anghel ni Yahweh. Impilitna ti lumsot iti bakud ket naipit ti saka ni Balaam. Sinaplitan manen ni Balaam ti asno. **26** Immun-una ti anghel ni Yahweh ket timmakder iti sabali pay a nailet a disso nga awanen ti dalan a mabalin a paglusotan. **27** Nakita ti asno ti anghel ni Yahweh, ket inyiddanan a sisasakay pay laeng ni Balaam kenkuana. Ad-adda a nagpungtot ni Balaam, ket imbaotna ti bastonna iti asno. **28** Ket linukatan ni Yahweh ti ngiwat ti asno tapno makasao daytoy. Kinunana kenni Balaam, “Ania ti inaramidko kenka tapno ablatannak iti mamitlo a daras?” **29** Simmungbat ni Balaam iti asno, “Gapu ta pagbalbalinennak a maag. Adda la koma kampilan iti imak. Ta no adda, napatayka koma itan.” **30** Kinuna ti asno kenni Balaam, “Saan kadi a siak ti asnom a sinaksakayam iti las-ud iti panagbiagmo inggana ita? Adda kadin inaramidko a kastoy idi?” “Awan,” kinuna ni Balaam. **31** Kalpasanna, linukatan ni Yahweh ti mata ni Balaam, ket nakitana ti anghel ni Yahweh a sitaktakder iti kalsada nga adda iggemna a kampilan. Nagdumog ni Balaam ket nagpakleb isuna. **32** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana. “Apay a sinaplitam ti asnom iti namitlo? Kitaem, immayak a manglapped kenka gapu ta dakes iti imatangko ti ar-aramidem. **33** Nakitanak ti asno ket linisiannak iti namitlo a daras. No saannak a linisian, napatayka koma ket naispal ti biagna.” **34** Kinuna ni Balaam iti anghel ni Yahweh, “Nagbasolak. Saanko nga ammo nga agtaktakderka iti kalsada a manglaplapped kaniak. Ita ngarud, no saan a makaay-ayo kenka daytoy a panagdaliasatko, agsubliak iti naggapuak.” **35** Ngem kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Balaam, “Kumuyogka latta kadagiti lallaki. Ngem masapul a dagiti sasao laeng nga ibagak kenka ti ibagam.” Simmurot ngarud ni Balaam kadagiti papangulo ni Balak. **36** Idi nadamag ni Balak a paumayen ni Balaam, rimmuar isuna tapno sabtenna ni Balaam iti siudad ti Moab idiay Arnon nga adda iti nagbeddengan. **37** Kinuna ni Balak kenni Balaam, “Saan kadi a nangibaonak kadagiti lallaki a mangayab kenka? Apay a saanka nga immay kaniak? Saanko kadi a kabaelan a raemenka?” **38** Ket simmungbat ni Balaam kenni Balak, “Kitaem, addaakon iti ayanmo. Adda kadin kalintegak nga agsao iti aniaman a banag? Ti laeng maibagak ket dagiti sasao ti Dios nga ikabkabilna iti ngiwatko.” **39** Simmurot ni Balaam kenni Balak, ket nakadanonda idiay Kiriat Husot. **40** Kalpasanna, nangidaton ni Balak iti baka ken karnero ket nangted isuna iti sumagmamano a karne kenni Balaam ken kadagiti pangulo a kakaduana. **41** Kabigatanna, inkuyog ni Balak ni Balaam a simmang-at idiay Bamot Baal. Manipud sadiay, dagiti laeng bassit a paset ti kampo dagiti Israelita ti nakita ni Balaam.

23 Kinuna ni Balaam kenni Balak, “Mangibangonka iti pito nga altar ditoy para kaniak ken mangisaganaka iti pito a toro a baka ken pito a kalakian a karnero.” **2** Inaramid ngarud ni Balak kas kiniddaw ni Balaam. Ket nangidatonda a dua iti maysa a baka ken maysa a karnero iti rabaw ti tunggal altar. **3** Kalpasanna, kinuna ni Balaam kenni Balak, “Agtakderka iti abay ti datonmo a maipuor ta mapanakon. Nalabit nga umaynak saraken ni Yahweh. Ibagakto kenka ti aniaman nga ipakitana kaniak.” Isu a napan isuna iti tuktok ti turod nga awan iti kakaykayona. **4** Immay ti Dios kenkuana, ket kinuna ni Balaam iti Dios, “Nangbangonak iti pito nga altar, ket nangidatonak iti maysa a baka ken maysa a karnero iti tunggal maysa kadagitoy.” **5** Nangikabil ni Yahweh iti mensahe iti ngiwat ni Balaam ket kinunana, “Agsublika kenni Balak ket kasaritam isuna.” **6** Nagsubli ngarud ni Balaam kenni Balak, a sitatakder iti abay ti datonna a naipuor, ken kaduana dagiti amin a pangulo ti Moab. **7** Ket rinugian ni Balaam nga insao ti padtona ket kinunana, “Inkuyognak ni Balak manipud Aram. Ti ari ti Moab a naggapu kadagiti kabanbantayan iti daya. 'Umayka, ilunodmo ni Jacob para kaniak,' kinunana. 'Umaymo dupraken ti Israel.' **8** Kasanok nga ilunod dagiti saan nga inlunod ti Dios? Kasanok a supiaten dagiti saan a sinupiat ni Yahweh? **9** Ta manipud iti tuktok dagiti dadakkel a bato ket makitkitak isuna; manipud kadagiti katurturodan ket matantannawagak isuna. Kitaem, adda dita ti tattao nga agbibiag nga agmaymaysa ket saanda nga ibilang ti bagbagida a kas maysa laeng a gagangay a nasion. **10** Siasino ti makabilang iti tapok ni Jacob wenno ti kakapat a bilang dagiti Israelita? Pumusayak koma a kas iti ipupusay ti nalinteg a tao, ket gibusam ti biagko kas kenkuana!” **11** Kinuna ni Balak kenni Balaam, “Ania daytoy nga inaramidmo kaniak? Inkuyogka tapno ilunodmo dagiti kabusorko, ngem adtoy, binendisionam ketdi ida.” **12** Simmungbat ni Balaam ket kinunana, “Saan kadi a ti rumbeng nga ibagak ket dagiti laeng ikabil ni Yahweh iti ngiwatko?” **13** Isu a kinuna ni Balak kenkuana, “Pangngaasim, kumuyogka kaniak iti sabali pay a lugar a pakakitaam kadakuada. Dagiti laeng asideg ti makitam kadakuada, saanmo ida a makita amin. Sadiay, ilunodmo ida para kaniak.” **14** Isu nga inkuyog ni Balak ni Balaam iti tay-ak ti Zofim nga agturong iti tuktok ti Bantay Pisga, ket nangbangon manen isuna iti pito nga altar. Nangidaton isuna iti maysa a baka ken maysa a karnero iti rabaw ti tunggal altar. **15** Kalpasanna, kinuna ni Balaam kenni Balak, “Agtakderka ditoy abay ti datonmo a naipuor, bayat ti pannakisarakko kenni Yahweh sadiay. **16** Sinarak ngarud ni Yahweh ni Balaam ket inkabilna ti mensahe iti ngiwatna. Kinunana, “Agsublika kenni Balak ket itedmo ti mensahek kenkuana.” **17** Nagsubli ni Balaam kenkuana, ket adtoy, agtaktakder isuna iti abay ti datonna a naipuor ken kaduana dagiti pangulo ti Moab. Ket kinuna ni Balak kenkuana, “Ania ti kinuna ni Yahweh?” **18** Rinugian ni Balaam ti padtona. Kinunana, “Tumakderka Balak, ket dumngegka. Denggennak, sika nga anak a lalaki ni Sefor. **19** Saan a tao ti Dios tapno agulbod isuna. Wenno maysa a tao, tapno baliwanna ti kapanunotanna. Adda kadi inkarina a saanna a tinungpal? Adda kadi imbagana nga aramidenna a saanna a tinungpal? **20** Adtoy, nabilinak a mangbendision. Nangbendision ti Dios, ket saankon a mabaliwan daytoy. **21** Awan ti nakitana a pakarigatan kenni Jacob wenno pakariribukan idiay Israel. Adda kadakuada ni Yahweh a Diosda, ket ipukpukawda gapu ta adda kadakuada ti arida. **22** Impanaw ida ti Dios manipud iti Egipto nga addaan pigsa a kas iti atap a baka. **23** Awan gamud nga agballigi kenni Jacob, ken awan mammadto a mangdangran iti Israel. Kastoy ketdi ti maibaga kenni Jacob ken iti

Israel, 'Kitaem ti inaramid ti Dios!' **24** Adtoy, tumaktakder dagiti tattao a kas iti kabaian a leon, kas iti leon a kellaat nga agparang ket dumarup. Saan nga agidda agingga a makanna ti kinemmegna ken agingga a masepsepna ti dara ti napatayna." **25** Ket kinuna ni Balak kenni Balaam, "Saanmo ida nga ilunod wenno bendisionan ni kaanoman." **26** Ngem simmungbat ni Balaam ket kinunana kenni Balak," Saan kadi nga imbagak kenka a masapul nga ibagak ti amin nga ibagbaga ni Yahweh kaniak? **27** Ket insungbat ni Balak kenni Balaam, "Umaykan ta ikuyogka iti sabali pay a lugar. Nalabit a maay-ayonto ti Dios nga ilunodmo ida sadiay para kaniak." **28** Inkuyog ngarud ni Balak ni Balaam iti tuktok ti Bantay Peor, a pakatantannawagan iti let-ang. **29** Kinuna ni Balaam kenni Balak, "Ibangonannak iti pito nga altar ditoy ket isaganam ti pito a baka ken pito a karnero." **30** Inaramid ngarud ni Balak ti imbaga ni Balaam; nangidaton isuna iti maysa a baka ken maysa a karnero iti rabaw ti tunggal altar.

24 Idi nakita ni Balaam a naay-ayo ni Yaweh a mangbendision iti Israel, saanen a napan isuna a mangaramat iti pananggamod, a kas iti dadduma a tiempo. Kimmita ketdi isuna iti let-ang. **2** Inngatona ti panagkitana ket nakitana dagiti nagkampo nga Israelita tunggal maysa iti bukodda a tribu, ket immay kenkuana ti Espiritu ti Dios. **3** Naawatna daytoy a padto ket kinunana, "Ni Balaam nga anak ni Beor ket agsao, ti tao a simumulagat. **4** Agsasao isuna ken dengdenggenna dagiti sasao ti Dios. Adda makitkitana a parmata manipud iti Mannakabalin-amin a pagrukbabanna kabayatan a simumulagat. **5** Anian a nagpintas dagiti toldam, Jacob, ti lugar a pagnaedam, Israel! **6** Kasla dagiti tantanap a nagwaras, kasla iti minuyongan iti igid ti karayan, kasla al-aloe nga immula ni Yahweh, kasla sedsedro iti igid ti kadandanuman. **7** Agluppiasto ti danum kadagiti timbada ken nasibugan a nasayaat ti bukelda. Nangatngatonto ti arida ngem ni Agag, ken mapadayawanto ti pagarianda. **8** Iruar isuna ti Dios manipud Egipto. Addaan isuna iti pigsa a kasla atap a baka. Alun-onenna dagiti nasion a mangrangranget kenkuana. Tuktukolenna dagiti tultulangda. Panaenna ida. **9** Kumleb isuna a kasla leon, kasla iti kabaian a leon. Siasino ti makaitured a mangsinga kenkuana? Mabendisionan koma amin a mangbendision kenkuana; mailunod koma amin a mangilunod kenkuana." **10** Narubroban ti unget ni Balak maibusor kenni Balaam, ket nangmesmes isuna iti ungetna. Kinuna ni Balak kenni Balaam, "Inayabanka tapno ilunodmo dagiti kabusorko, ngem adtoy, binendisionam ida iti namitlo. **11** Isu a panawannakon ita ket agawidkan. Kinunak gunggonaanka iti dakkel, ngem saan nga impalubos ni Yahweh a makaalaka iti aniaman a gunggona." **12** Ket simmungbat ni Balaam kenni Balak, "Imbagak kadagiti mensahero nga imbaonmo kaniak, **13** 'Uray no inted kaniak ni Balak ti palasiona a napno iti pirak ken balitok, saanko a mabalin nga un-unaan ti sao ni Yahweh ken aniaman a dakes wenno naimbag, wenno aniaman a kayatko nga aramiden. Ti laeng ibagak ket ti ibagbaga ni Yahweh nga ibagak.' Saan kadi nga imbagak daytoy kadakuada? **14** Isu nga ita, adtoy, agsubliak kadagiti tattaok. Ngem ballaaganka nga umuna maipapan iti aramiden dagitoy a tattao kadagiti tattaom kadagiti masungad nga al-aldaw." **15** Rinugian ni Balaam daytoy a padto. Kinunana, "Agsasao ni Balaam nga anak ni Beor, ti tao a nakamulagat dagiti matana. **16** Daytoy ket padto ti maysa a tao a dumdumngeg kadagiti sasao manipud iti Dios, nga addaan pannakaammo manipud iti Kangangatoan, nga addaan kadagiti parmata manipud iti Mannakabalin-amin, nakapakleb a nakamulagat isuna iti sangoananna. **17** Makitkitak isuna, ngem awan isuna ditoy ita. Makitkitak isuna, ngem awan isuna iti asideg. Tumaudto ti bituen manipud kenni Jacob, ken addanto setro a rumuar manipud iti Israel. Burakennanto dagiti mangidadaulo iti Moab ken dadaelennanto dagiti amin a kaputotan ni Set. **18** Ket kukuanton ti Israel ti Edom, ken kukuadanto pay ti Seir, dagiti kabusor ti Israel a parmekento ti Israel babaen iti puersa. **19** Agtaudto kenni Jacob ti maysa nga ari a mangituray ken dadaelennanto dagiti amin a nabati a sibibiag iti siudadda." **20** Kalpasanna, kimmita ni Balaam iti Amalec ket rinugianna ti padtona. Kinunana, "Ti Amalec idi ti maysa a kabibilgan kadagiti nasion ngem ti kamaudiananna ket pannakadadael." **21** Kalpasanna, kimmita ni Balaam kadagiti Kineo, ket rinugianna ti padtona. Kinunana, "Natibker ti lugar a pagnanaedanyo, ken adda kadagiti dadakkel a batbato ti umokyo. **22** Nupay kasta, madadael ti Kineo, inton italawdakayo a kas balud dagiti Asirio. **23** Ket rinugian ni Balaam ti maudi a padtona. Kinunana, "Asi kay pay! Siasino ti makalasat inton aramiden ti Dios daytoy? **24** Umayto dagiti daong manipud iti baybay Kittim; rautendanto ti Asiria ken maparmekto ti Eber, ngem uray isuda ket aggibusdanto iti pannakadadael." **25** Kalpasanna, timmakder ni Balaam ket pimmanaw. Nagsubli isuna iti pagtaenganna, ken pimmanaw met ni Balak.

25 Nagtalinaed dagiti Israelita idiay Settim, ket rinugian dagiti lallaki ti makikaidda kadagiti babbai iti Moab, **2** ta inawis dagiti Moabita dagiti tattao iti panangidaton kadagiti diosda. Isu a nangan ken nagrukbab dagiti tattao kadagiti dios dagiti Moabita. **3** Nakitipon dagiti lallaki nga Isaelita iti panagdaydayaw kenni Baal ti Peor, ket narubroban ti unget ni Yahweh maibusor iti Israel. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Papatayem dagiti amin a pangulo dagiti tattao ken ibitinmo ida iti aldaw iti imatangko, tapno agbaaw ti kasta unay a pungtotko iti Israel." **5** Isu a kinuna ni Moises kadagiti pangulo ti Israel, "Masapul a papatayen ti tunggal maysa kadakayo ti tattaona a nakikadua iti panagdaydayaw kenni Baal iti Peor." **6** Kalpasanna, simmangpet ti maysa a lalaki nga Israelita ken nangiyeg ti maysa a babai a Midianita kadagiti kameng ti pamiliana. Napasamak daytoy iti imatang ni Moises ken kadagiti amin a tattao ti Israel, bayat nga agsangsangitda sadiay pagserkan ti tabernakulo. **7** Idi nakita dayta ni Finees a padi nga anak ni Eliazar nga anak ni Aaron, timmakder isuna manipud kadagiti tattao ken nangala iti gayang. **8** Sinurotna ti lalaki nga Israelita iti uneg ti tolda ket induyokna ti gayang ket simmalpot kadagiti bagida a dua, ti lalaki nga Israelita ken ti babai. Isu a simmardeng ti didigra nga impatulod ni Yahweh kadagiti Israelita. **9** Dagiti natay iti didigra ket 24, 000 iti bilangda. **10** Nagsao ni Yaweh kenni Moises ket kinunana, **11** "Ni Finees a padi nga anak ni Eleazar nga anak ni Aaron ket pinabaawna ti pungtotko kadagiti Israelita gapu ta nakaunget isuna a kas iti gagarko kadakuada. Isu a saankon a dinadael dagiti Israelita iti kinarungsot ti ungetko. **12** Ibagam ngarud, 'kinuna ni Yahweh, "Adtoy makitulagakon iti kapia kenni Finees. **13** Para kenkuana ken kadagiti kaputotanna a sumaruno kenkuana, tulagto daytoy iti agnanayon a kinapadi gapu ta napasnek isuna kaniak a Diosna. Nangaramid isuna iti

pakapakawanan dagiti tattao ti Israel.""" **14** Ita, ti nagan ti lalaki nga Israelita a napapatay a kadua ti babai a Midianita ket Zimri nga anak ni Salu, maysa a pangulo iti maysa a pamilia ti kapuonan dagiti Simeonita. **15** Ti nagan ti babai a Midianita a napapatay ket Cosbi nga anak ni Zur a pangulo ti maysa a tribu ken pamilia idiay Midia. **16** Isu a nagsao ni Yaweh kenni Moises ket kinunana, **17** "Ibilangyo a kabusoryo dagiti Midianita ken rautenyo ida, **18** ta imbilangdakayo a kabusor iti panangallilawda. Inturongdakayo iti dakes maipapan iti Peor ken maipapan iti kabsatda a babai a ni Cozbi, ti anak ti pangulo idiay Midia a napapatay iti aldaw ti didigra maipanggep iti Peor.

26 Dimteng ti tiempo a kalpasan ti didigra ket kinasarita ni Yahweh da Moises ken Eleazar nga anak ni Aaron a padi. Kinunana, **2** "Bilangenyo dagiti amin a tattao ti Israel, manipud iti agtawen ti duapulo ken agpangato, babaen kadagiti pamilia dagiti kapuonanda, amin a makabael a makigubat para iti Israel." **3** Nagsao ngarud kadakuada da Moises ken Eleazar a padi idiay patad ti Moab iti igid ti Jordan idiay Jerico ket kinunada, **4** "Bilangenyo dagiti tattao, manipud iti agtawen ti duapulo ken agpangato, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises ken kadagiti tattao ti Israel a rimmuar manipud iti daga ti Egipto." **5** Ni Ruben ti inauna nga anak ni Israel. Manipud kenni Hanoc, a lalaki nga anakna ket nagtaud ti puli a Hanokita. Manipud kenni Pallu, nagtaud ti puli a Pallaluita. **6** Manipud kenni Hezron, nagtaud ti puli a Hezronita. Manipud kenni Carmi, nagtaud ti puli a Carminita. **7** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Ruben, agarup a 43, 730 a lallaki. **8** Ni Elliab ti anak a lalaki ni Pallu. **9** Ni Nemuel, Datan ken Abriam ket annak a lalaki ni Elliab. Ni Datan kenni Abriam ket dagitoy ti simmurot kenni Kora idi kinaritda da Moises ken Aaron ken nagrebeldeda kenni Yahweh. **10** Nagnganga ti daga ket inalun-onna ida a karaman ni Kora idi natay dagiti amin pasurotna. Iti dayta a tiempo, inkisap ti apuy ti 250 a lallaki, a nagbalin a pagilasinan iti maysa a ballaag. **11** Ngem saan a natay dagiti kaputotan ni Kora. **12** Dagitoy ti puli dagiti kaputotan ni Simeon: Babaen kenni Nemuel, ti puli a Nemuelita. Babaen kenni Jamin, ti puli a Jaminita. babaen kenni Jakin, ti puli a Jakinita. **13** Babaen kenni Zera, ti puli a Zeranita. Babaen kenni Saul, ti puli a Saulita. **14** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Simeon, nga agarup a 22, 200 a lallaki. **15** Dagitoy ti puli dagiti kaputotan ni Gad: Babaen kenni Zefon, ti puli dagiti Zefonita, babaen kenni Aggi, ti puli nga Aggita, babaen kenni Suni, ti puli a sunita, **16** babaen kenni Ozni, ti puli nga Oznita, babaen kenni Eri, ti puli nga Erita, **17** babaen kenni Arod, ti puli nga Arodita, babaen kenni Areli, ti puli nga Arelita. **18** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Gad, nga agarup a 40, 500 a lallaki ti bilangda. **19** Dagiti annak a lalaki ni Juda ket da Er ken Onan ngem natay dagitoy a lallaki idiay daga ti Canaan. **20** Dagiti puli iti dadduma a kaputotan ni Juda ket dagitoy: babaen kenni Sela, ti puli a Selanita, babaen kenni Perez, ti puli a Perezita, ken babaen kenni Zera, ti puli a Zereita. **21** Dagiti kaputotan ni Perez ket dagitoy: Babaen kenni Hezron, ti puli a Hezronita, babaen kenni Hamul, ti puli a Hamulita. **22** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Juda, nga agarup a 76, 500 a lallaki ti bilangda. **23** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Issacar ket dagitoy: Babaen kenni Tola, ti puli a Tolaita, babaen kenni Puva, ti puli a Puanita, **24** babaen kenni Jasub, ti puli a Jasubita, babaen kenni Simron, ti puli a Simronita. **25** Dagitoy dagiti puli ni Issacar, nga agarup a 64, 300 a lallaki ti bilangda. **26** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Zebulun ket dagitoy: Babaen kenni Sered, ti puli a Seredita, babaen kenni Elon, ti puli nga Elonita, babaen kenni Jaleel, ti puli a Jaleelita. **27** Dagitoy dagiti puli a Zebulonita, nga agarup a 60, 500 a lallaki ti bilangda. **28** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Jose ket da Manases ken Efraim. **29** Dagiti kaputotan ni Manases ket dagitoy: babaen kenni Makir, ti puli a Makirita (Makir ket ama ni Galaad), babaen kenni Galaad, ti puli a Galaadita. **30** Dagiti kaputotan ni Galaad ket dagitoy: Babaen kenni Lezer, ti puli a Lezerita, babaen kenni Helek, ti puli a Helekita, **31** babaen kenni Asriel, ti puli nga Asrielita, **32** babaen kenni Sekem, ti puli a Sekemita, babaen kenni Hefer, ti puli a Heferita. **33** Ni Zelofehad nga anak a lalaki ni Hefer ket awan lalaki nga anakna, ngem babbai laeng. Dagiti nagan dagiti annakna a babbai ket da Maala, Noa, Hogla Milca ken Tirza. **34** Dagitoy dagiti puli ni Manases, nga agarup a 52, 700 lallaki ti bilangda. **35** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Efraim ket dagitoy: Babaen kenni Sutela, ti puli a Sutelaita, babaen kenni Beker, ti puli a Bekerita, babaen kenni Tahan, ti puli a Tahanita. **36** Dagiti kaputotan ni Sutela ket babaen kenni Eran, ti puli a Eranita. **37** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Efraim, nga agarup a 32, 500 a lallaki ti bilangda. Dagitoy dagiti kaputotan ni Jose, nabilang iti tunggal pulida. **38** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Benhamin ket dagitoy: Babaen kenni Bela, ti puli a Belaita, babaen kenni Asbel, ti puli nga Asbelita, babaen kenni Ahiram, ti puli nga Ahiramita. **39** babaen kenni Sufufam, ti puli a Sufufamita, babaen kenni Hufam, ti puli a Hufamita. **40** Dagiti annak a lalaki ni Bela ket da Ard ken Naaman. Manipud kenni Ard, ti puli nga Ardita, ken manipud kenni Naaman, ti puli a Naamanita. **41** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Benhamin. Agarupda a 45, 600 a lallaki ti bilangda. **42** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Dan ket babaen kenni Suham, ti puli a Suhamita. Dagitoy dagiti puli kadagiti kaputotan ni Dan. **43** Amin dagiti puli dagiti Suhamita ket agarup a 64, 400 a lallaki ti bilangda. **44** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Asher ket dagitoy: Babaen kenni Imna, ti puli nga Iminita, babaen kenni Isvi, ti puli nga Isvita, babaen kenni Beria ti puli a Beriarita. **45** Dagiti kaputotan ni Beria ket dagitoy: Babaen kenni Heber, ti puli a Heberita, babaen kenni Malkiel, ti puli a Malkielita. **46** Ti nagan ti anak a babai ni Aser ket ni Sera. **47** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Aser, nga agarup a 53, 400 a lallaki ti bilangda. **48** Dagiti puli dagiti kaputotan ni Naftali ket dagitoy: Babaen kenni Jazeel, ti puli a Jazeelita, babaen kenni Guni, ti puli a Gunita, **49** babaen kenni Jezer, ti puli a Jezerita, babaen kenni Sillem, ti puli a Sillemita. **50** Dagitoy dagiti puli dagiti kaputotan ni Naftali, nga agarup a 45, 400 a lallaki ti bilangda. **51** Daytoy ti naan-anay a bilang dagiti lallaki kadagiti tattao ti Israel: 601, 730. **52** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **53** "Masapul a mabingay ti daga kadagitoy a lallaki a kas tawidda segun iti bilang dagiti naganda. **54** Kadagiti dakdakkel a puli ket masapul nga ikkam ti ad-adu a tawid, ken kadagiti basbassit a puli ket masapul nga ikkam ida ti basbassit a tawid. Iti tunggal pamilia ket masapul nga ikkam ida iti tawid segun kadagiti nabilang a lallaki. **55** Nupay kasta, masapul a mabingay ti daga babaen iti panagbunot. Masapul a tawidenda ti daga a kas mabingayto kadagiti tribu dagiti kapuonanda. **56** Masapul a

mabingay ti tawidda kadagiti dakdakkel ken basbasit a puli, maibunong kadakuada babaen iti binnunot." **57** Dagiti puli dagiti Levita, a nabilang babaen kadagiti puli ket dagitoy, babaen kenni Gerson, ti puli a Gersonita, babaen kenni Coat, ti puli a Coatita, babaen kenni Merari, ti puli a Merarita. **58** Dagiti puli ni Levi ket dagitoy: ti puli a Libnita, ti puli a Hebronita, ti puli a Mahalita, ti puli a Musihita, ken ti puli a Korita. Ni Coat ti kapuonan ni Amram. **59** Jocabed ti nagan ti asawa ni Amram, maysa daytoy a kaputotan ni Levi, a naiyanak kadagiti Levita idiay Egipto. Impaayanna ni Amram iti annakda, a da Aaron, Moises ken ni Miriam a kabsatda a babai. **60** Kenni Aaron ket naiyanak da Nadab ken Abiu, Eleazar ken Itamar. **61** Natay ni Nadab ken Abiu idi nangidatonda iti sangoanan ni Yahweh iti saan a maikari nga apuy. **62** Dagiti lallaki a nabilang kadakuada ket agarup a 23, 000, adda makabulan ken agpangato ti tawenna amin dagitoy a lallaki. Ngem saanda a naibilang kadagiti kaputotan ni Israel gapu ta awan tawid a naited kadakuada kadagiti amin a tattao ti Israel. **63** Dagitoy dagiti nabilang babaen kada Moises ken Eleazar a padi. Binilangda dagiti tattao ti Israel idiay patad ti Moab iti igid ti Jordan idiay Jerico. **64** Ngem kadagitoy ket awan iti tao a nabilang da Moises ken Aaron a padi idi binilangda dagiti kaputotan ni Israel idiay let-ang ti Sinai. **65** Ta imbaga ni Yahweh a nasken a matay amin dagitoy a tattao idiay let-ang. Awan natda a tao kadakuada malaksid kenni Caleb nga anak ni Jefone ken ni Josue nga anak ni Nun.

27 Kalpasanna, dimmatag kenni Moises dagiti babbai nga annak ni Zelofehad nga anak a lalaki ni Hefer nga anak a lalaki ni Galaad nga anak a lalaki ni Makir nga anak a lalaki ni Manases nga anak a lalaki ni Jose. Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annakna a babbai: da Mala, Noa, Hogla, Milca, ken Tirza **2** Nagtakderda iti sangoanan da Moises ken Eleazar a padi, kadagiti panguloen, ken iti sangoanan dagiti tattao idiay pagserkan ti tabernakulo. Kinunada, **3** "Natay ni amami idiay let-ang. Saan isuna a karaman kadagiti naguummong a bimmusor kenni Yahweh a kakadua ni Kora. Natay isuna iti bukodna a basol; ngem ketdi, gapu iti bukodna a basol a natay isuna. **4** Apay a rumbeng a mapukaw ti nagan ni amami kadagiti kapulianna gapu ta awan anakna a lalaki? Ikkandakami iti daga kadagiti kakabagian ni amami." **5** Isu nga inkamang ni Moises dayta a banag iti sangoanan ni Yahweh. **6** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **7** "Husto ti ibagbaga dagiti annak a babbai ni Zelofehad. Nasken nga ikkam ida iti daga kas tawidda kadagiti kabagian ni amada, ken rumbeng a siguradoem a maipatawid kadakuada ti tawid ni amada. **8** Masapul nga agsaoka dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'No matay ti maysa a lalaki nga awan anakna a lalaki, masapul ngarud nga ipatawidmo ti dagana iti anakna a babbai. **9** No awan anakna a babai, masapul nga itedmo ngarud ti tawidna kadagiti kakabsatna a lalaki. **10** No awan kabsatna a lallaki, masapu nga itedmo ngarud ti tawidna kadagiti ulitegna. **11** No awan kakabsat a lallaki ti amana, masapul nga itedmo ngarud ti tawidna iti kaasitgan a kabagianna iti pulina ket alaenna daytoy a kukuana. Agbalinto a linteg daytoy para kadagiti tattao ti Israel, kas imbilin ni Yahweh kaniak.'" **12** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Sumang-atka kadagiti bantay iti Abarim, ket tannawagam ti daga nga intedko kadagiti tattao ti Israel. **13** Kalpasan a makitam daytoy, maitiponka met kadagiti tattaom, kas kenni Aaron a kabsatmo. **14** Mapasamakto daytoy gapu ta sinukiryo a dua ti bilinko idiay let-ang iti Zin. Idi nagpusuak sadiay ti danum manipud iti bato, gapu iti ungetmo, saannak a rinaem a kas nasantoan iti imatang dagiti amin a tattao." Dagitoy dagiti danum iti Meriba iti Kades iti let-ang ti Zin. **15** Ket nakisarita ni Moises kenni Yahweh ket kinunana, **16** "O Yahweh, ti Dios dagiti espiritu ti amin a tattao, mangdutokka koma iti maysa a tao manipud kadagiti tattao, **17** maysa a tao a makabael a mangidalan kadakuada ken mangidaulo kadakuada a rumuar ken umuneg, tapno dagiti tattaom ket saan a kasla kadagiti karnero nga awan ti pastorna." **18** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Ayabam ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, maysa a tao a pagnanaedan ti Espirituk, ken ipataymo ti imam kenkuana. **19** Ipanmo isuna iti sangoanan ni Eliazar a padi ken iti amin a tattao, ket bilinem isuna iti imatangda nga idauloanna ida. **20** Masapul nga ikkam isuna iti turay tapno agtungpal kenkuana ti amin nga tattao ti Israel. **21** Mapan isuna iti sangoanan ti Eliazar a padi a mangammo ti pagayatak para kenkuana babaen kadagiti pangngeddeng ti Urim. Babaento daytoy iti bilinna a rummuar ken umuneg dagiti tattao, isuna ken amin nga Israelita a kaduana, dagiti amin a tattao." **22** Inaramid ngarud ni Moises kas imbilin ni Yahweh kenkuana. Impanna ni Josue iti sangoanan ni Eliazar a padi ken kadagiti amin a tattao. **23** Impatayna dagiti imana kenkuana ken binilinna isuna a mangidaulo, a kas imbilin ni Yahweh nga aramidenna.

28 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Masapul a mangidatonkayo kaniak kadagiti naituding a tiempo iti taraon kadagiti datonko a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kaniak.' **3** Masapul nga ibagam pay kadakuada, 'Daytoy ti daton a maipuor a masapul nga idatonyo kenni Yahweh—dagiti kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan mulitna, dua iti inaldaw, kas inaldaw a daton a maipuor. **4** Maysa nga urbon a karnero iti masapul a mangidatagkayo iti agsapa, ken ti maysa ket masapul nga idatagyo iti rabii. **5** Masapul a mangidatagkayo iti apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a sagut a bukel a nalaokan iti apagkapat a hin ti puro a lana ti olibo. **6** Daytoy ti inaldaw a daton a maipuor a naibilin idi idiay bantay Sinai a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. **7** Ti maipakuyog iti daytoy a daton a mainom ket masapul nga apagkapat iti hin iti maysa kadagiti urbon ti karnero. Masapul nga ibukbokyo iti nasantoan a lugar ti sagut a mainom a naingel nga arak kenni Yahweh. **8** Ti sabali a karnero a masapul nga idatagyo iti rabii a mapakuyogan manen iti sagut a bukel a kasla iti naidaton iti agsapa. Masapul met a mangidatagkayo iti sabali a sagut a mainom a nayon daytoy, maysa a daton a maipuor, a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. **9** Iti Aldaw a Panaginana, masapul a mangidatagkayo iti dua a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan mulitna, ken dua nga apagkapullo iti maysa nga efa iti napino nga arina a kas sagut a bukel a nalaokan iti lana, ken ti sagut a mainom a kadua daytoy. **10** Daytoy ti daton a maipuor para iti tunggal Aldaw ti Panaginana, a kas mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor ken ti daton

a mainom a kadua daytoy. **11** Iti rugrugi ti tunggal bulan, masapul a mangidatagkayo kadagiti daton a maipuor kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti dua a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon iti karnero nga agtawen iti maysa ken awan ti mulitna. **12** Masapul pay a mangidatagkayo iti tallo nga apagkapullo ti napino nga arina a kas sagut a bukbukel a nalaokan ti lana para iti tunggal kalakian a baka, ken dua nga agpagkapullo ti napino nga arina a kas daton a nalaokan iti lana para iti maysa a kalakian a karnero. **13** Masapul pay a mangidatagkayo iti apagkapullo ti maysa efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana a kas daton para iti tunggal maysa a karnero. Daytoy ti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. **14** Ti daton a mainom dagiti tattao ket masapul a kagudua a hin nga arak para iti maysa a kalakian a baka, ti apagkatlo ti hin nga arak para iti maysa a kalakian a karnero ken ti apagkapat iti hin para iti maysa nga urbon a karnero. Daytoy ti daton a maipuor iti binulan iti makatawen. **15** Maysa a kalakian a kalding ti masapul a maidaton kenni Yahweh gapu iti basol. Mainayonto daytoy kadagiti inaldaw a daton a maipuor ken dagiti sagut a mainom. **16** Iti umuna a bulan, iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw ti bulan, rambakan ti Ilalabas ni Yahweh. **17** Iti maika-sangapulo ket lima nga aldaw iti daytoy a bulan, maangay ti fiesta. Iti las-ud ti pito nga aldaw, masapul a kanen ti tinapay nga awan lebadurana. **18** Iti umuna nga aldaw, masapul nga agguummong ti nasantoan a taripnong a mangdayaw kenni Yahweh. Masapul a saankayo nga agtrabaho iti dayta nga aldaw. **19** Nupay kasta, masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti dua a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan ti mulitna. **20** Masapul a mangidatagkayo iti daton a bukel a tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana a maipakuyog iti baka, ken dua nga apagkapullo ti maipakuyog iti kalakian a karnero. **21** Iti tunggal maysa kadagiti pito a karnero, masapul a mangidatagkayo iti apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana, **22** ken maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a pakapakawananyo. **23** Masapul nga idatagyo dagitoy a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor a kasapulan tunggal agsapa. **24** Kas nailadawan ditoy, masapul nga idatagyo dagitoy a daton iti inaldaw, iti las-ud iti pito nga aldaw ti Ilalabas, ti taraon ti daton a maipuor, a nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a maidatag daytoy a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor ken iti sagut a mainom iti daytoy. **25** Iti maikapito nga aldaw, masapul nga adda nasantoan a panaguummongyo a mangdayaw kenni Yahweh, ken masapul a saankayo nga agtrabaho iti dayta nga aldaw. **26** Kasta met iti aldaw dagiti umuna a bunga, inton mangidatagkayo iti baro a sagut a bukel kenni Yahweh iti Fiestayo iti Makalawas, masapul nga agguummongkayo iti nasantoan a taripnong a mangdayaw kenni Yahweh, ken masapul a saankayo nga agtrabaho iti dayta nga aldaw. **27** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti dua a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. **28** Mangidatagkayo met iti sagut a bukel a maipakuyog kadagitoy: napino nga arina a nalaokan ti lana, tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan ti lana para iti tunggal baka ken dua nga apagkapullo para iti maysa a kalakian a karnero. **29** Mangidatagkayo iti apagkapullo ti maysa nga efa ti napino nga arina a nalaokan iti lana para iti tunggal maysa kadagiti pito a karnero, **30** ken maysa a kalakian a kalding para iti pakapakawanan dagiti basbasolyo. **31** Inton mangidatagkayo kadagitoy nga ayup nga awan mulitna, maipakuyog kadagiti datonda a mainom, masapul a mainayon daytoy iti inaldaw a daton a maipuor ken ti sagut a bukel.'"

29 "Iti maikapito a bulan, iti umuna nga aldaw iti bulan, masapul nga adda nasantoan a panaguummongyo nga agdayaw kenni Yahweh. Masapul nga awan aramidenyo a trabaho iti dayta nga aldaw. Daytanto ti aldaw a panangpuyotyo kadagiti trumpeta. **2** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti maysa a bumbumaro a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **3** Masapul nga idatagyo dagitoy a mapasurotan kadagiti daton a bukel, napino nga arina a nalaokan iti lana ti olibo, tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa para iti baka, dua nga apagkapullo para iti kalakian a karnero, **4** ken apagkapullo para iti tunggal maysa kadagiti pito a kalakian a karnero. **5** Ken masapul pay a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a pakapakawananyo. **6** Aramidenyo dagitoy a panagidaton iti maikapito a bulan a mainayon kadagiti amin a panagidaton nga aramidenyo iti umuna nga aldaw iti binulan: maipakuyog kadagitoy ti napateg a daton a mapuor ken ti daton a bukel. Mainayon dagitoy iti inaldaw a daton a maipuor, ti daton a bukel, ken dagiti datonda a mainom. Iti panangidatagyo kadagitoy a daton, tungpalenyo iti naibilin a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom, maysa a daton a maipuor para kenni Yahweh. **7** Iti maikasangapulo nga aldaw iti maikapito a bulan, masapul nga adda nasantoan a panagguummongyo a mangdayaw kenni Yahweh. Masapul nga ipakumbabayo dagiti bagbagiyo ken saankayo nga agtrabaho. **8** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian nga urbon a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. Masapul a tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **9** Masapul nga idatagyo dagitoy a mapakuyogan iti daton a bukel, napino nga arina a nalaokan iti lana, tallo nga apagkapullo ti maysa nga efa para iti baka, dua nga apagkapullo para iti maysa a kalakian a karnero, **10** ken apagkapullo ti maysa nga efa para iti tunggal maysa kadagiti pito a kalakian a karnero. **11** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. Mainayonto daytoy iti daton a pakapakawanan ti basol, iti inaldaw a daton a maipuor ken, kadagiti daton a bukel, ken dagiti mainom. **12** Iti maika-15 nga aldaw iti maikapito a bulan, masapul nga adda nasantoan a panaguummongyo nga agdayaw kenni Yahweh. Masapul a saankayo nga agtrabaho, ken masapul

a rambakanyo ti fiesta para kenkuana iti las-ud iti pito nga aldaw. **13** Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor, daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti 13 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa. Tunggal maysa kadagitoy ket masapul nga awan mulitna. **14** Masapul nga ipakuyogyo nga idatag dagiti daton a bukel, napino nga arina a nalaokan iti lana, tallo nga apagkapullo iti maysa nga efa para iti tunggal maysa kadagiti 13 a baka, dua nga apagkapullo iti tungal maysa kadagiti dua a kalakian a karnero, **15** ken apagkapullo iti maysa nga efa para iti tunggal maysa kadagiti 14 a karnero. **16** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukel, ken kadagiti daton a mainom. **17** Iti maikadua nga aldaw ti panaguummong, masapul a mangidatagkayo iti 12 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **18** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagiti baka, para kadagiti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **19** Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukelna, ken kadagiti datonda a mainom. **20** Iti maikatlo nga aldaw ti panaguummong, masapul a mangidatagkayo iti 11 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitana. **21** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagiti baka, para kadagiti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **22** Masapul a mangidatagkayo iti maysa kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukelna, ken kadagiti datonda a mainom. **23** Iti maikauppat nga aldaw ti panaguummong, masapul a mangidatagkayo iti 10 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **24** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagiti baka, para kadagiti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **25** Masapul a mangidatagkayo iti maysa kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukelna, ken kadagiti datonda mainom. **26** Iti maikalima nga aldaw ti panaguummong, masapul a mangidatagkayo iti 9 a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **27** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagiti baka, para kadagiti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **28** Masapul a mangidatagkayo iti maysa kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti datonda a bukel, ken kadagiti datonda a mainom. **29** Iti maika-innem nga aldaw ti panaguummong, masapul a mangidatagkayo iti walo a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **30** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagiti baka, para kadagiti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **31** Masapul a mangidatagkayo iti maysa kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukelna, ken kadagiti datonda a mainom. **32** Iti maikapito nga aldaw ti panaguummong, masapul a mangidatagkayo iti pito a bumbumaro a baka, dua a kalakian a karnero, ken 14 a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **33** Masapul nga iyegyo dagitoy a kadua dagiti daton a bukel ken daton a mainom a maipakuyog kadagiti baka, para kadagiti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **34** Masapul a mangidatagkayo iti maysa kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukelna, ken kadagiti datonda a mainom. **35** Iti maika-walo nga aldaw, masapul a maaddaankayo iti sabali pay a nasantoan a panagguummong. **36** Masapul a saankayo nga agtrabaho. Masapul a mangidatagkayo iti daton a maipuor amin, daton a maipuor a mangipaay iti nabanglo nga ayamuom para kenni Yahweh. Masapul a mangidatagkayo iti maysa a kalakian a baka, maysa a kalakian a karnero, ken pito a kalakian nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa, tunggal maysa kadagitoy ket awan mulitna. **37** Masapul nga idatagyo dagiti daton a bukel ken datonda a mainom a maipakuyog iti kalakian a baka, iti kalakian a karnero, ken kadagiti karnero, adu a daton a kas naibilin kadakami. **38** Masapul a mangidatagkayo iti kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol a mainayon kadagiti inaldaw a daton a maipuor, kadagiti daton a bukelna, ken kadagiti datonda a mainom. **39** Dagitoy ti masapul nga idatagyo kenni Yahweh iti kaaldawan ti fiestayo. Mainayon dagitoy kadagiti sapatayo ken daton a nagtaud iti kaungganyo. Masapul nga idatagyo dagitoy a kas daton a maipuor, daton a bukel, daton a mainom, ken daton a panagkakadua." **40** Imbaga ni Moises kadagiti tattao ti Israel dagiti amin nga imbilin ni Yahweh nga ibagana.

30 Nagsao ni Moises kadagiti panguloen dagiti tribu dagiti tattao ti Israel. Kinunana, "Daytoy ti imbilin ni Yahweh. **2** No agsapata ti siasinoman kenni Yahweh, wenno agkari nga aramidenna ti maysa a banag, masapul a saanna a labsingen ti saona. Masapul a salimetmetanna ti karina nga aramidenna amin a rummuar iti ngiwatna. **3** No agsapata ti maysa a balasang nga agnanaed iti balay ti amana ken agkari kenni Yahweh ken ikarina nga aramidenna ti maysa a banag, **4** no mangngeg ti amana ti insapata ken ti inkarina, ken no saan a waswasen ti amana ti insapatana, ket ingkapilitan nga aramidenna dagiti amin nga insapatana. Ingkapilitan nga aramidenna ti tunggal inkarina. **5** Ngem no mangngeg ti amana ti maipanggep iti insapata ken inkarina, ken no awan ti imbagana iti anakna, ingkapilitan ngarud nga aramidenna dagiti insapata ken inkarina. **6** Nupay kasta, no mangngeg ti amana dagiti amin nga insapata ken dagiti napasnek a karina, ket no waswasenna dagiti insapatana iti

dayta met laeng nga aldaw, ket saan nga ingkapilitan nga aramiden ti balasang dagitoy. Pakawanen ni Yahweh isuna gapu ta linapdan isuna ti amana. **7** No makiasawa isuna iti maysa a lalaki bayat a sikakari pay laeng isuna, wenno no agkari isuna a saanna nga inamiris ti maipapan iti daytoy, ingkapilitan nga aramidenna dagitoy a pagrebbenganna. **8** Ngem no lapdan isuna ti asawana iti aldaw a mangngeganna ti maipapan iti daytoy, ket waswasenna ti insapatana, ti inkarina a saanna nga inamiris ti maipanggep iti daytoy. Wayawayaan isuna ni Yahweh. **9** Ngem no maipapan met iti babai a balo wenno babai a nakisina iti asawana, ingkapilitan a tungpalenna amin ti inkarina. **10** Ken no agsapata ti maysa a babai iti pamilia ti asawana—no agkari isuna nga addaan iti panagsapata, **11** ket mangngeg ti asawana ti maipanggep iti daytoy ngem awan ti ibagana kenkuana—no saan a waswasen ti lalaki ti insapatana, ingkapilitan ngarud a tungpalenna dagiti amin a karina. Ingkapilitan a tungpalenna ti tunggal karina. **12** Ngem no waswasen ti asawana dagitoy iti aldaw a mangngeganna ti maipanggep kadagitoy, ket aniaman a rimmuar iti ngiwatna maipanggep kadagiti sapatana wenno karina ket saanen nga ingkapilitan a tungpalenna. Winaswas dagitoy ti asawana. Wayawayaan isuna ni Yahweh. **13** Tunggal isapata wenno ikari ti maysa a babai ket mabalin a pasingkedan wenno waswasen ti asawana. **14** Ngem no awan ti ibaga ti lalaki kenkuana iti inaldaw, pasingkedanna ngarud dagiti amin nga insapatana wenno inkarina. Pinasingkedanna dagitoy gapu ta awan pulos ti imbagana kenkuana iti tiempo a nangngeganna dagitoy. **15** Ket no padasen ti lalaki a waswasen dagiti insapata ti asawana iti nabayagen a tiempo kalpasan a nangngeganna daytoy, ket isuna ti agsagaba kadagiti basol ti asawana." **16** Dagitoy dagiti alagaden nga imbilin ni Yahweh kenni Moises nga iwaragawagna—dagiti alagaden para iti nagbaetan ti lalaki ken ti asawana ken ti nagbaetan ti ama ken ti anakna a babai no adda isuna iti kinaagtutubona iti pamilia ti amana.

31 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Ibalsam dagiti tattao ti Israel a maibusor kadagiti Medianita. Kalpasan a maaramidmo dayta, matayka ket maitiponkanto kadagiti tattaom." **3** Isu a nagsao ni Moises kadagiti tattao. Kinunana, "Armasanyo dagiti sumagmamano a lallakiyo para iti gubat tapno mabalinda a makiranget iti Median ket ipatungpalda ti panangibales ni Yahweh iti daytoy. **4** Masapul a mangibaon ti tunggal tribu iti entero nga Israel iti 1000 a soldado a makigubat." **5** Isu a manipud kadagiti rinibribu a lallaki ti Israel, adda ti 1000 a soldado a makigubat manipud iti tunggal tribu, 12, 000 a lallaki amin. **6** Ket imbaon ida ni Moises a mapan makigubat, 1000 iti tunggal tribu, a kaduada ni Finees nga anak a lalaki ni Eleazar a padi, ken sumagmamano nga alikamen manipud iti nasantoan a disso ken dagiti adda kenkuana a tangguyob a pagpakdaar. **7** Nakirangetda iti Median, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. Pinatayda ti tunggal lalaki. **8** Pinatayda dagiti ari ti Median agraman dagiti dadduma pay: da Evi, Rekem, Zur, Hur, ken Reba, dagiti lima nga ari ti Median. Pinatayda met ni Balaam nga anak a lalaki ni Beor, babaen iti kampilan. **9** Tiniliw dagiti armada ti Israel dagiti babbai ti Median, dagiti annakda, dagiti amin nga ayupda, amin nga arbanda, ken dagiti amin a sanikuada. Innalada dagitoy a kas sanikuada. **10** Pinuoranda amin a siudadda a pagnanaedanda ken dagiti amin a kampoda. **11** Innalada dagiti amin a sanikua ken dagiti balud, dagiti tattao ken ay-ayup. **12** Impanda kenni Moises, kenni Eleazar a padi, ken kadagiti sangkagimongan dagiti tattao ti Israel dagiti balud, dagiti sanikuada, ken dagiti sinamsamda a banbanag. Impanda dagitoy iti kampo nga adda kadagiti kapatadan ti Moab, iti igid ti Jordan nga asideg idiay Jerico. **13** Sinabat ida ni Moises, ni Eleasar a padi ken dagiti amin a panguloen ti siudad iti ruar ti kampo. **14** Ngem nakaunget ni Moises kadagiti opisial ti armada, kadagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken kadagiti kapitan dagiti ginasut a naggapu iti paggugubatan. **15** Kinuna ni Moises kadakuada, "Impalubosyo kadi nga agbiag dagiti amin a babbai? **16** Kitaenyo, dagitoy a babbai ti makagapu a nagbasol dagiti tattao ti Israel maibusor kenni Yahweh babaen kadagiti pammagbaga ni Balaam iti kaaddada idiay Peor, idi nagwaras ti didigra kadagiti tattao ni Yahweh. **17** Ita ngarud, patayenyo ti tunggal ubbing a lallaki, ken patayenyo ti tunggal babai a nakikaidda iti lalaki. **18** Ngem alaenyo para kadakayo dagiti amin a babbalasang a saan pay pulos a nakikaidda iti lalaki. **19** Masapul nga agkampokayo iti ruar ti kampo ti Israel iti las-ud ti pito nga aldaw. Dakayo amin a nakapatay iti siasinoman wenno nangsagid iti aniaman a natay a tao—masapul a dalusanyo ti bagiyo iti maikatlo nga aldaw ken iti maikapito nga aldaw—dakayo ken dagiti baludyo. **20** Ken dalusanyo para kadagiti bagbagiyo dagiti tunggal pagan-anay, amin a naaramid manipud iti lalat ti ayup ken buok ti kalding, ken amin a naaramid iti kayo." **21** Kinuna ni Eleasar a padi kadagiti soldado a napan nakigubat, "Daytoy ket linteg nga inted ni Yahweh kenni Moises: **22** Dagiti balitok, pirak, bronse, landok, lata ken buli, **23** ken amin dagiti saan a mabalin a maipuor ket masapul nga ipuoryo ket agbalin daytoy a nadalus. Masapul a dalusanyo dagitoy a banbanag babaen iti danum a pangdalus. Aniaman a saan a mabalin a maipuor, masapul a dalusanyo babaen iti dayta a danum. **24** Ken masapul a labaanyo dagiti kawesyo iti maikapito nga aldaw, ket agbalinkayonto a nadalus. Kalpasanna, mabalinyon a sumrek iti kampo ti Israel." **25** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **26** "Bilangenyo dagiti amin a nasamsam a banbanag, dagiti tattao ken dagiti ay-ayup. Sika Eleazar a padi, ken dagiti mangidadaulo kadagiti puli dagiti kapuonan dagiti tattao, **27** masapul a bingayenyo iti dua a paset dagiti nasamsam a banbanag. Bingayenyo daytoy kadagiti soldado a napan nakigubat ken kadagiti amin a tattao. **28** Ket agurnongkayo iti buis a maited kaniak manipud kadagiti soldado a napan nakigubat. Daytoy a buis ket masapul a maysa iti tunggal 500, kadagiti tao man, baka, asno karnero wenno kalding. **29** Alaenyo dagitoy a buis iti bingayda ket itedyo kenni Eleazar a padi para iti daton a maidatag kaniak. **30** Kasta met iti kagudua a bingay dagiti Israelita, masapul a mangalakayo iti maysa iti tunggal 50—manipud kadagiti tattao, baka, asno, karnero, ken kalding. Itedyo dagitoy kadagiti Levita a mangay-aywan iti tabernakulok." **31** Inaramid ngarud ni Moises ken ni Eleazar ti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **32** Ita, dagiti sanikua a nabati kadagiti sinamsam dagiti soldado ket 675, 000 a karnero, **33** 72, 000 a baka, **34** 61, 000 nga asno ken **35** 32, 000 a babbai a saan pay a nakikaidda iti siasinoman a lalaki. **36** Ti kagudua a nailasin para kadagiti soldado ket agdagup iti 337, 000 a karnero. **37** Ti bingay

ni Yahweh a kalding ket 675. **38** Dagiti baka ket 36, 000, ket 72 ti naibuis kenni Yahweh. **39** Dagiti asno ket 30, 500 ket 61 ti bingay ni Yahweh. **40** Dagiti tattao ket 16, 000 a babbai ken 32 ti naibuis kenni Yahweh. **41** Innala ni Moises ti buis nga agpaay a kas daton a maidatag kenni Yahweh. Intedna daytoy kenni Eleazar a padi, kas imbilin ni Yahweh kenni Moises. **42** No maipapan iti bingay dagiti tattao ti Israel nga innala ni Moises kadagiti soldado a napan nakigubat— **43** ti kagudua a bingay dagiti tattao ket 337, 500 a karnero, **44** 36, 000 a baka, **45** 30, 500 nga asno **46** ken 16, 000 a babbai. **47** Manipud iti kagudua a bingay dagiti tattao ti Israel, nangala ni Moises iti maysa iti tunggal 50, kadagiti tattao ken ay-ayup. Intedna dagitoy kadagiti Levita a mangay-aywan iti tabernakulo ni Yahweh, kas imbilin ni Yahweh kenkuana nga aramidenna. **48** Ket dimmatag kenni Moises dagiti opisial ti armada, dagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken dagiti kapitan dagiti ginasut. **49** Kinunada kenkuana, "Binilang dagiti adipenmo dagiti soldado nga iturturayanmi, ket awan ti uray maysa a mapukpukaw. **50** Nangiyegkami iti daton para kenni Yahweh, ti nasarakan ti tunggal lalaki ket alikamen a balitok, singsing ken purselas, pangselio a singsing, aritos, kuentas, a kas pangsubbot para kadagiti bagimi iti sangoanan ni Yahweh." **51** Inawat ni Moises ken ni Eleazar ti balitok manipud kadakuada ken amin dagiti nakitikitan a banbanag. **52** Amin a balitok kadagiti daton nga intedda kenni Yahweh—dagiti daton manipud kadagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken manipud kadagiti kapitan dagiti ginasut, ket agdagsen iti 16, 750 a sikel. **53** Nangala ti tunggal soldado iti sanikua, tunggal lalaki para iti bukodna. **54** Innala ni Moises ken ni Eleazar a padi ti balitok kadagiti mangidadaulo kadagiti rinibu ken kadagiti kapitan dagiti ginasut. Impanda daytoy iti tabernakulo a kas palagip kadagiti Israelita para kenni Yahweh.

32 Ita, addaan dagiti kaputotan ni Ruben ken ni Gad kadagiti adu a taraken. Idi nakitada ti daga ti Jazer ken Galaad, nasayaat ti daga para kadagiti taraken. **2** Isu nga immay dagiti kaputotan ni Gad ken ni Ruben ket nagsaoda kenni Moises, kenni Eleazar a padi, ken kadagiti mangidadaulo kadagiti tattao. Kinunada, **3** "Atarot, Dibon, Jazer, Nimra, Hesbon, Eleale, Sibma, Nebo, ken Beon, **4** dagiti daga a rinaut ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao ti Israel ket napipintas a lugar para kadagiti taraken. Addaankami nga adipenmo kadagiti adu a taraken." **5** Kinunada, "No nakasarakkami iti pabor iti imatangmo, maited koma daytoy a daga kadakami nga adipenmo, a kas sanikuami. Saandakami a pagballasiwen iti Jordan." **6** Simmungbat ni Moises kadagiti kaputotan ni Gad ken ni Ruben, "Rumbeng kadi a mapan makigubat dagiti kakabsatyo bayat nga agnaedkayo ditoy? **7** Apay nga upayenyo dagiti puso dagiti tattao ti Israel a mapan iti daga nga inted ni Yahweh kadakuada? **8** Agpada ti inaramid dagiti ammayo idi imbaonko ida manipud Kadish Barnea a mangsukimat iti daga. **9** Simmang-atda idiay tanap ti Eskol. Nakitada ti daga ket inupayda dagiti puso dagiti tattao ti Israel tapno agkedkedda a sumrek iti daga nga ited ni Yahweh kadakuada. **10** Simged ti pungtot ni Yahweh iti dayta nga aldaw. Nagsapata isuna ket kinunana, **11** 'Awan duadua nga awan kadagiti tattao a simmang-at manipud Egipto, manipud iti agtawen iti 20 nga agpangato, ti makakitanto iti daga nga inkarik kada Abraham, Isaac, ken ni Jacob, gapu ta saandak a sinurot, malaksid kenni **12** Caleb nga anak ni Jefone a Kenezeo ken ni Josue nga anak ni Nun. Ni laeng Caleb ken ni Josue ti naan-anay a nangsurot kaniak.' **13** Isu a simged ti pungtot ni Yahweh maibusor iti Israel. Pinagalla-allana ida idiay let-ang iti 40 a tawen agingga a nadadael dagiti amin a henerasion a nakaaramid iti dakes iti imatangna. **14** Kitaenyo, dimmakkelkayo iti lugar dagiti ammayo, a kasla kadagiti ad-adda a managbasol a tattao, a mangrubrob iti umap-apoy a pungtot ni Yahweh iti Israel. **15** No umadayokayo iti panangsurotyo kenkuana, panawannanto manen ti Israel idiay let-ang ket dadaelenyonto amin dagitoy a tattao." **16** Isu nga immasidegda kenni Moises ket kinunada, "Palubosannakami nga agaramid kadagiti alad ditoy para kadagiti ayupmi ken siudad para kadagiti pamiliami. **17** Nupay kasta, nakasaganakami a makigubat a kaduami ti armada ti Israel agingga a maiturongmi ida iti lugarda. Ngem agnaed dagiti pamiliami kadagiti natalged a siudad gapu kadagiti sabali a tattao nga agnanaed pay laeng iti daytoy a daga. **18** Saankami nga agsubli kadagiti pagtaenganmi agingga a saan a naawat dagiti tattao ti Israel, tunggal tao ti tawidna. **19** Saankami a makipagtawid kadakuada iti daga nga adda iti ballasiw ti Jordan, gapu ta ti tawidmi ket adda ditoy daya a paset ti Jordan." **20** Isu a simmungbat ni Moises kadakuada, "No aramidenyo ti imbagayo, no agarmaskayo a mapan makiranget iti imatang ni Yahweh, **21** masapul ngarud a bumallasiw ti tunggal maysa kadagiti nakasagana a lallakiyo iti Jordan iti imatang ni Yahweh, agingga a mapagtalawna dagiti kabusorna manipud iti imatangna **22** ken matagikuana ti daga. Ket kalpasanna mabalinyon ti agsubli. Saankayon a nakabasol kenni Yahweh ken iti Israel. Agbalinto a sanikuayo daytoy a daga iti imatang ni Yahweh. **23** Ngem no saanyo nga aramiden ti imbagayo, kitaenyo, agbasolkayo kenni Yahweh. Siguradoenyo a birukennakayo ti basolyo. **24** Mangaramidkayo kadagiti siudad para kadagiti pamiliayo ken pagapunan para kadagiti karneroyo; ket aramidenyo ti imbagayo." **25** Nagsao kenni Moises dagiti kaputotan ni Gad ken ni Ruben ket kinunada, "Aramiden dagiti adipenmo dagiti imbilinmo nga amomi. **26** Agnaed kadagiti siudad ti Galaad dagiti ubbingmi, dagiti assawami, dagiti arbanmi, ken dagiti amin a dingwenmi. **27** Nupay kasta, dakami nga adipenmo ket bumallasiw a makiranget iti imatang ni Yahweh, tunggal lalaki a nakaarmas a makigubat, kas imbagam nga amomi." **28** Isu a binilin ni Moises ni Eleazar a padi, ni Josue nga anak ni Nun ken dagiti mangidadaulo kadagiti puli dagiti kapuonan kadagiti tribu dagiti tattao ti Israel maipanggep kadakuada. **29** Kinuna ni Moises kadakuada, "No makiballasiw kadakayo idiay Jordan dagiti kaputotan ni Gad ken ni Ruben, tunggal lalaki a nakasagana a makigubat iti imatang ni Yahweh, ken no natagikuayo ti daga, ket itedyo kadakuada ti daga ti Galaad a kas sanikuada. **30** Ngem no saanda a makiballasiw kadakayo a nakaarmas a makigubat, ket makibingaydanto kadakayo kadagiti sanikua iti daga ti Canaan." **31** Isu a simmungbat dagiti kaputotan ni Gad ken Ruben ket kinunada, "Kas imbaga ni Yahweh kadakami nga adipenmo, daytoy ti aramidenmi. **32** Bumallasiwkami a nakaarmas a makigubat iti imatang ni Yahweh iti daga ti Canaan, ngem makipagtalinaed kadakami dagiti natagikuami a tawid iti daytoy a paset ti Jordan." **33** Isu nga inted ni Moises kadagiti kaputotan ni Gad ken Ruben, ken kasta met iti guddua a

tribu ni Manases nga anak ni Jose ti pagarian ni Sihon, nga ari dagiti Amorreo, ken ni Og nga ari ti Basan. Intedna kadakuada ti daga, ken inwarasna kadakuada dagiti amin a siudad agraman dagiti beddengda, dagiti siudad iti daga a nakapalikmut kadakuada. **34** Binangon manen dagiti kaputotan ni Gad ti Dibon, Atarot, Aroer, **35** Atrot Sofan, Jazer, Jogbeha, **36** Bet Nimra, ken Bet Haran a kas natalged a siudad nga addaan kadagiti pagapunan para kadagiti karnero. **37** Binangon manen dagiti kaputotan ni Ruben ti Hesbon, Eleale, Kiriataim, **38** Nebo, Baal Meon—nabaliwan dagiti naganda, ken Sibma. Pinanagananda iti sabali a nagan dagiti siudad a binangonda. **39** Napan dagiti kaputotan ni Makir nga anak ni Manases idiay Galaad ket sinakupda daytoy kadagiti Amorreo nga adda iti daytoy. **40** Ket inted ni Moises ti Galaad kenni Makir nga anak ni Manases, ket nagnaed dagiti tattaona sadiay. **41** Napan ni Jair nga anak ni Manases ket sinakupna dagiti ili iti dayta a lugar ket pinanagananna dagitoy iti Havvoth Jair. **42** Napan ni Noba ket sinakupna ti Kenat ken dagiti barrio iti daytoy a lugar, ket impanaganna iti daytoy ti naganna a Noba.

33 Dagitoy dagiti panagdaliasat dagiti tattao ti Israel kalpasan a pimmanawda ti daga ti Egipto segun kadagiti bunggoy dagiti armadada iti panangidaulo ni Moises ken ni Aaron. **2** Insurat ni Moises dagiti lugar a naggapgappoanda agingga iti napananda, a kas imbilin ni Yahweh. Dagitoy dagiti panagdaliasatda, segun kadagiti panagakar-akarda. **3** Nagdaliasatda manipud Rameses bayat iti umuna a bulan, nagrubwatda iti maika-15 nga aldaw ti umuna a bulan. Iti agsapa kalpasan ti llalabas, siwayawaya a nagrubwat dagiti tattao ti Israel iti imatang dagiti amin nga Egipcio. **4** Napasamak daytoy bayat nga itabtabon idi dagiti Egipcio dagiti inauna nga annakda a pinatay ni Yahweh kadakuada, ta inyegna met ti dusa kadagiti diosda. **5** Nagrubwat dagiti tattao ti Israel manipud Rameses ket nagkampoda idiay Succot. **6** Nagrubwatda manipud Succot ket nagkampoda idiay Etam, iti pungto ti let-ang. **7** Nagrubwatda manipud Etam ket nanglikawda idiay Pi-hahirot, a sango ti Baalsefon, a nagkampoanda iti sango ti Migdol. **8** Ket nagrubwatda manipud iti sango ti Pi-hahirot ket limmasatda iti tengnga ti baybay agingga iti let-ang. Nagdaliasatda iti tallo nga aldaw iti let-ang ti Etam, ket nagkampoda idiay Mara. **9** Nagrubwatda manipud Mara ket simmangpetda idiay Elim. Idiay Elim, nga ayan ti sangapulo ket dua nga ubbog ken pitupulo a kaykayo ti palma. Isu ti nagkampoanda. **10** Nagrubwatda manipud Elim ket nagkampoda iti igid ti baybay dagiti Runo. **11** Nagrubwatda manipud iti baybay dagiti Runo ket nagkampoda idiay let-ang ti Sin. **12** Nagrubwatda manipud iti let-ang ti Sin ket nagkampoda idiay Dofia. **13** Nagrubwatda manipud Dofia ket nagkampoda idiay Alus. **14** Nagrubwatda manipud Alus ket nagkampoda idiay Refidim, a no sadino ket awan ti masarakanda a danum nga inumen dagiti tattao. **15** Nagrubwatda manipud Refidim ket nagkampoda idiay let-ang ti Sinai. **16** Nagrubwatda manipud iti let-ang ti Sinai ket nagkampoda idiay Kibrot-hataava. **17** Nagrubwatda manipud Kibrot-haatava ket nagkampoda iti Haserot. **18** Nagrubwatda manipud Haserot ket nagkampoda idiay Ritma. **19** Nagrubwatda manipud Ritma ket nagkampoda idiay Rimmon-peres. **20** Nagrubwatda manipud Rimmon-peres ket nagkampoda idiay Libna. **21** Nagrubwatda manipud Libna ket nagkampoda idiay Rissa. **22** Nagrubwatda manipud Rissah ket nagkampoda idiay Ceelata. **23** Nagrubwatda manipud Ceelata ket nagkampoda idiay Bantay Sefer. **24** Nagrubwatda manipud iti Bantay Sefer ket nagkampoda idiay Harada. **25** Nagrubwatda manipud Harada ket nagkampoda idiay Maselot. **26** Nagrubwatda manipud Maselot ket nagkampoda idiay Tahat. **27** Nagrubwatda manipud Tahat ket nagkampoda idiay Tera. **28** Nagrubwatda manipud Tera ket nagkampoda idiay Mitka. **29** Nagrubwatda manipud Mitka ket nagkampoda idiay Hasmona. **30** Nagrubwatda manipud Hasmona ket nagkampoda idiay Moserot. **31** Nagrubwatda manipud Moserot ket nagkampoda idiay Bene-jaakan. **32** Nagrubwatda manipud Bene-jaakan ket nagkampoda idiay Hor Hagidgad. **33** Nagrubwatda manipud Hor Hagidgad ket nagkampoda idiay Jotbata. **34** Nagrubwatda manipud Jotbata ket nagkampoda idiay Abrona. **35** Nagrubwatda manipud Abrona ket nagkampoda idiay Esion-geber. **36** Nagrubwatda manipud Esion-geber ket nagkampoda iti let-ang ti Sin idiay Kades. **37** Nagrubwatda manipud Kades ket nagkampoda idiay Bantay Hor, iti pungto ti daga ti Edom. **38** Simmang-at ni Aaron a padi iti bantay Hor iti bilin ni Yahweh ket natay isuna sadiay iti maika-40 a tawen kalpasan iti ipapanaw dagiti tattao ti Israel iti Egipto, iti maika- 5 a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan. **39** Agtawen ti 123 ni Aaron idi natay isuna idiay Bantay Hor. **40** Ti Cananeo nga ari ti Arad nga agnanaed iti akin-abagatan a let-ang iti daga ti Caanan, ket nangngegna ti idadateng dagiti tattao ti Israel. **41** Nagrubwatda manipud iti bantay Hor ket nagkampoda idiay Salmona. **42** Nagrubwatda manipud Salmona ket nagkampoda idiay Punon. **43** Nagrubwatda manipud Punon ket nagkampoda idiay Obot. **44** Nagrubwatda manipud Obot ket nagkampoda idiay Ige-abarim, idiay beddeng ti Moab. **45** Nagrubwatda manipud Ige-abarim ket nagkampoda idiay Dibon-gad. **46** Nagrubwatda manipud Dibon-gad ket nagkampoda idiay Almon-diblataim. **47** Nagrubwatda manipud Almon-diblataim ket nagkampoda kadagiti bantay ti Abarim a sangoanan ti Nebo. **48** Nagrubwatda manipud kadagiti bantay ti Abarim ket nagkampoda kadagiti patad ti Moab iti igid ti Jordan idiay Jerico. **49** Nagkampoda iti igid ti Jordan, manipud Beth-jesimot agingga idiay Abel Shittim kadagiti patad iti Moab. **50** Nagsao ni Yahweh kenni Moises kadagiti patad ti Moab iti igid ti Jordan idiay Jerico ket kinunana, **51** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton bummallasiwkayo iti Jordan iti daga ti Canaan, **52** ket masapul a papanawenyo dagiti amin nga agnanaed iti daga iti sangoananyo. Masapul a dadaelenyo dagiti amin a nakitikitan a ladawanda. Masapul a dadaelenyo amin a nasukog a ladawanda ken rebbaenyo amin dagiti nangangato a dissoda. **53** Masapul a tagikauenyo ti daga ket agnaedkayo iti daytoy, gapu ta intedko ti daga a tagikuaenyo. **54** Masapul a tawidenyo ti daga babaen ti panaggiginnasat segun iti tunggal puli. Masapul nga itedyo ti dakdakkel a bingay ti daga kadagiti dakdakkel a puli, ken itedyo ti basbassit a bingay ti daga kadagiti basbassit a puli. Sadinoman a pagbatugan iti maipallangato iti tunggal puli, kukuanto daytoy a puli dayta a daga. Tawidenyonto ti daga segun kadagiti tribu dagiti kapuonanyo. **55** Ngem no saanyo a papanawen dagiti agnanaed iti daga iti sangoananyo, ket agbalinto a makasulek kadagiti matayo ken sisiit kadagiti bakrangyo dagiti tattao a palubosanyo nga agtalinaed.

Parigatendanto dagiti biagyo iti daga a pagnaedanyo. **56** Ket mapasamakto nga aniaman a panggepek nga aramiden kadagitoy a tattao, aramidekto met kadakayo.'

34 Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, "Inton sumrekkayo iti daga ti Canaan, ti daga a kukuayonto, ti daga ti Canaan ken dagiti beddeng daytoy, **3** aglayonto ti akin-abagatan a beddengyo manipud iti let-ang ti Zin agingga iti beddeng ti Edom. Agpatingganto ti akin-daya a pagpatinggaan ti akin-abagatan a beddeng iti linia a pagpatinggaan idiay pagpatinggaan ti akin-abagatan iti Baybay nga Asin. **4** Agsikkonto ti beddengyo iti abagatan manipud iti turod ti Akrabim ken aglayon iti let-ang ti Sin. Manipud sadiay, aglaylayon nga agpaabagatan iti Kades-barnea ken agtultuloy iti Hasar-adar ken aglaylayon pay agingga iti Asmon. **5** Manipud sadiay, agsikkonto ti beddeng manipud Asmon nga agturong iti waig ti Egipto ket maisurot daytoy agingga iti baybay. **6** Ti akin-laud a beddeng ket isunto ti igid ti Dakkel a Baybay. Daytoyto ti akin-laud a beddengyo. **7** Aglaylayonto ti akin-amianan a beddengyo iti maysa a linia a nasken a markaanyo manipud iti Dakkel a Baybay agingga iti Bantay Hor, **8** ket manipud iti Bantay Hor agingga iti Lebo-hamat, ket agtultuloy idiay Sedad. **9** Ket agtultuloyto ti beddeng idiay Sifron ket agpatingga idiay Hasar-enan. Daytoyto ti akin-amianan a beddengyo. **10** Ket masapul a markaanyo ti akin-daya a beddengyo manipud iti Hasar-enan nga agpaabagatan nga agturong idiay Sefan. **11** Ket ti akin-daya a beddeng ket agpababa manipud Sefan agingga idiay Ribla, iti daya a paset ti Ain. Agtultuloyto ti beddeng agingga iti daya a paset iti baybay ti Chineret. **12** Ket agtultuloyto nga agpaabagatan ti beddeng ti Karayan Jordan agingga iti Asin a Baybay ken agtultuloy nga agpababa iti akin-daya a beddeng ti Asin a Baybay. Dagayonto daytoy, segun kadagiti beddeng iti aglawlaw daytoy.'" **13** Ket binilin ni Moises dagiti tattao ti Israel ket kinunana, "Daytoy ti daga nga awatenyo babaen iti panaggiginnasat, nga imbilin ni Yahweh nga ited kadagiti siam a tribu ken iti guddua a tribu. **14** Ti tribu dagiti kaputotan ni Ruben, segun iti pannakaited ti sanikua dagiti tribu ti kapuonanda, ken ti tribu dagiti kaputotan ni Gad, segun iti pannakaited ti sanikua dagiti tribu ti kapuonanda, ken ti kaguddua a tribu ni Manases ket inawatda amin ti dagada. **15** Inawat dagiti dua a tribu ken ti guddua a tribu dagiti bingayda a daga iti labes ti Jordan idiay Jerico nga agpadaya, agturong iti pagsingsingisingan ti init." **16** Nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **17** "Dagitoy dagiti nagan dagiti lallaki a mangbingayto ti daga a tawidenyo: ni Eliasar a padi ken ni Josue nga anak a lalaki ni Nun. **18** Masapul a mangpilikayo iti maysa a mangidaulo manipud iti tunggal tribu a mangbingay ti daga para kadagiti pulida. **19** Dagitoy dagiti nagan dagiti lallaki: Ni Caleb nga anak a lalaki ni Jefone manipud iti tribu ti Juda, **20** Ni Semuel nga anak a lalaki ni Amiod manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Simon. **21** Ni Elidad nga anak a lalaki ni Kislon manipud iti tribu ni Benhamin. **22** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Dan, ni Buki nga anak a lalaki ni Jogli. **23** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu kadagiti kaputotan ni Jose, iti tribu ni Manases, ni Haniel nga anak a lalaki ni Efod. **24** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Efraim, ni Kemuel nga anak a lalaki ni Siftan. **25** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Sebulun, ni Elizafan nga anak a lalaki ni Parnak. **26** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Issacar, ni Paltiel nga anak a lalaki ni Azan. **27** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Aser, ni Ahihud nga anak a lalaki ni Selomi. **28** Maysa a mangidaulo manipud iti tribu dagiti kaputotan ni Naftali, ni Pedahel nga anak a lalaki ni Amiud." **29** Binilin ni Yahweh dagitoy a lallaki a mangbingay iti daga ti Canaan ken ited ti tunggal tribu iti Israel dagiti bingayda.

35 Nagsao ni Yahweh kenni Moises kadagiti patad ti Moab iti igid ti Jordan idiay Jerico ket kinunana, **2** "Bilinem dagiti tattao ti Israel a mangtedda kadagiti sumagmamano a bukod a bingayda a daga kadagiti Levita. Masapul a mangtedda kadakuada kadagiti siudad a pagnaedan ken daga a pagpaaraban iti aglawlaw kadagitoy a siudad. **3** Awatento dagiti Levita dagitoy a siudad a pagnaedan. Maipaayto ti daga a pagpaaraban kadagiti bakada, arbanda, ken kadagiti amin nga ay-ayupda. **4** Dagiti daga a pagpaaraban iti aglawlaw dagiti siudad nga itedyonto kadagiti Levita ket masapul nga aglayon manipud kadagiti pader ti siudad iti 1, 000 a kasiko iti tunggal pagturonganna. **5** Masapul a mangrukodka ti 2, 000 a kasiko manipud iti ruar ti siudad iti daya a paset, ken 2, 000 a kasiko iti abagatan a paset, 2, 000 a kasiko iti laud a paset, ken 2, 000 a kasiko iti amianan a paset. Daytoyto ti daga a pagaraban a maipaay kadagiti siudadda. Dagiti siudad ket addanto iti tengnga. **6** Dagiti innem kadagiti siudad nga itedyonto kadagiti Levita ket masapul nga agpaay a kas siudad a pagkamangan. Masapul nga ipaayyo dagitoy a kas lugar a pagkamangan dagiti naakusaran a mammapatay. Mangipaaykayo met iti 42 a dadduma a siudad. **7** Agdagup iti 48 dagiti siudad nga itedyo kadagiti Levita. Masapul nga itedyo kadakuada dagiti pagaraban a dagada. **8** Dagiti dakdakkel a tribu dagiti tattao ti Israel, dagiti tribu a nalawlawa ti dagada, ket masapul a mangited iti ad-adu a siudad. Dagiti basbassit a tribu ket mangited ti basbassit a siudad. Masapul a manipaay ti tunggal tribu iti para kadagiti Levita segun iti bingay a naawat daytoy." **9** Ket nagsao ni Yahweh kenni Moises ket kinunana, **10** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel ket ibagam kadakuada, 'Inton bumallasiwkayo iti Jordan a mapan iti daga ti Canaan, **11** ket masapul a mangpilikayo kadagiti siudad nga agpaay a kas siudad a pagkamangan para kadakayo, tapno siasinoman a makapatay iti maysa a tao a saanna nga inggagara ket mabalinna a kumamang kadagitoy. **12** Dagitoy a siudad ket agbalinto a pagkamanganyo manipud iti mangibales, tapno saanto a mapapatay ti tao a naakusaran a saan nga agtakder nga umuna iti pangukoman iti sangoanan dagiti tattao. **13** Masapul a mangpilikayo iti innem a siudad nga agpaay a kas siudad a pagkamangan. **14** Masapul a mangipaaykayo iti tallo a siudad iti labes ti Jordan ken tallo idiay daga ti Canaan. Agbalinto dagitoy a siudad a pagkamangan. **15** Para kadagiti tattao ti Israel, kadagiti ganggannaet, kadagiti tunggal maysa nga agnanaed kadakayo, dagitoy nga innem a siudad ket agpaayto a kas pagkamangan dagiti siasinoman a makapatay ti maysa a tao. **16** Ngem no kinabil ti naakusaran a tao ti biktimana babaen iti alikamen a landok, ket no matay ti biktimana, pudno ngaru a mammapatay ti naakusaran. Awan dua-dua a mapapatay isuna. **17** No kinabil ti naakusaran a tao ti

biktimana babaen iti maysa a bato iti imana a mabalin a makapatay iti biktima, ket no matay ti biktimana, pudno ngarud a mammapatay ti naakusaran. Awan dua-dua a mapapatay isuna. **18** No kinabil ti naakusaran a tao ti biktimana babaen iti kayo nga igam a mabalin a makapatay iti biktima, ket no matay ti dinangranna, pudno ngarud a mammapatay ti naakusaran. Awan dua-dua a mapapatay isuna. **19** Ti mangibales iti dara ket mabalin nga isuna mismo ti mangpatay iti mammapatay. Inton masabatna isuna, mabalinna a papatayen isuna. **20** Ket no sigugura nga iduron ti naakusaran a tao ti siasinoman wenno barsakenna isuna, bayat nga aglemlemmeng a mangsaneb kenkuana, ket natay ti biktimana, **21** wenno no sigugura a kinabilna isuna babaen iti imana a nakatayan ti biktimana, awan dua-dua ngarud a mapapatay ti naakusaran a tao a nangkabil kenkuana. Mammapatay isuna. Ti mangibales iti dara ket mabalin a papatayenna ti mammapatay inton masabatna isuna. **22** Ngem no kellaat a nadangran ti naakusaran a tao ti biktima nga awan ti gurana iti napalabas wenno nabarsakna ti biktima a saanna a sinaneb **23** wenno no nangipurwak iti bato a mabalin a makapatay iti biktima a saanna a nakita ti biktima, ti naakusaran ngarud ket saan a kabusor ti biktima; saanna a pinadas a dangran ti biktima. Ngem no natay latta ti bikitima, **24** iti dayta a pasamak, masapul a mangngeddeng dagiti tattao iti nagbaetan ti naakusaran ken ti mangibales iti dara a maibasar kadagitoy a pagannurotan. **25** Masapul nga ispalen dagiti tattao ti naakusaran manipud iti pannakabalin ti mangibales iti dara. Masapul nga isubli dagiti tattao ti naakusaran iti siudad a pagkamangan a sigud a nagkamanganna. Masapul nga agnaed isuna sadiay agingga iti ipapatay iti agdama a kangatoan a padi, ti napulotan ti nasantoan a lana. **26** Ngem no lummabes ti naakusaran a tao iti aniaman a tiempo iti beddeng ti siudad a pagkamangan a nagkamanganna, **27** ket no nasarakan isuna ti mangibales iti dara iti ruar ti beddeng iti siudad a nagkamanganna, ket no pinapatayna ti naakusaran a tao, saanto a nakabasol ti mangibales iti dara iti panangpapatay. **28** Daytoy ket gapu ta masapul a nagtalinaed koma ti naakusaran a tao iti siudad a nagkamanganna agingga iti ipapatay ti kangatoan a padi. Kalpasan ti ipapatay ti kangatoan a padi, mabalinton nga agsubli ti naakusaran iti daga nga ayan ti bukodna a sanikua. **29** Dagitoy a linteg ket masapul nga agbalin nga alagaden nga agpaay kadakayo iti amin a tattao ti henerasionyo iti amin a lugar a pagnaedanyo. **30** Siasinoman a pumatay iti maysa a tao, masapul a mapapatay ti mammapatay, a mapaneknekan babaen kadagiti sao dagiti saksi. Ngem ti maysa a sao laeng ti saksi ket saan nga umanay a mapapatay ti siasinoman a tao. **31** Masapul a saankayo pay nga umawat ti pangsubbot para iti biag ti mammapatay a nakabasol iti panangpapatay. Awan dua-dua a mapapatay isuna. **32** Ken masapul a saankayo nga umawat ti pangsubbot para iti tao a nagkamang iti siudad a pagkamangan. Masapul a saanyo nga ipalubos nga agnaed isuna iti bukodna a sanikua iti kastoy a wagas agingga a matay ti kangatoan a padi. **33** Saanyo a rugitan ti daga a pagnanaedanyo iti kastoy a wagas, gapu ta ti dara a nagtaud iti panangpapatay ket rugitanna ti daga. Awan ti maaramid a pannakadalus nga agpaay iti daga inton naisayasay ti dara iti daytoy, malaksid iti dara ti nangpasayasay daytoy. **34** Isu a saanyo tulawan ti daga a pagnanaedanyo gapu ta agnanaedak iti daytoy. Siak ni Yahweh, agnanaedak kadagiti tattao ti Israel.'"

36 Ket immay dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia a nagtaud iti puli ni Galaad nga anak a lalaki ni Makir nga anak a lalaki ni Manases —dagiti mangidadaulo kadagiti puli a kaputotan ni Jose, ket nagsaoda iti sangoanan ni Moises ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti tattao iti Israel. **2** Kinunada, "apo, binilinnaka ni Yahweh nga itedmo ti bingay iti daga dagiti Israel babaen iti panagbibinnunot. Binilinnaka pay ni Yahweh nga itedmo ti bingay ni Selofehad a kabsatmi kadagiti annakna a babbai. **3** Ngem no makiasawa dagiti annakna a babbai kadagiti lallaki iti sabali a tribu kadagiti tattao ti Israel, maikkatto ngarud manipud iti bingay ti kapuonanmi ti bingayda a daga. Mainayonto daytoy iti bingay dagiti tribu a tumiponanda. Iti dayta a pasamak, maikkatto daytoy manipud iti tawid a naited a bingaymi. **4** No kasta ti mapasamak, inton dumteng kadagiti tattao ti Israel ti Tawen a Panagisubli, mainayonto ngarud dagiti bingayda iti tribu a timmiponanda. Iti kastoy a wagas, maikkatto ti bingayda manipud iti bingay ti tribu ti kapuonanmi. **5** Isu a nangipaulog ni Moises iti maysa a bilin kas insao ni Yahweh. Kinunana, "Husto ti ibagbaga dagiti kaputotan ni Jose. **6** Daytoy dagiti bilbilin ni Yahweh maipanggep kadagiti babbai nga annak ni Selofehad. Kunana, 'Bay-anyo ida a makiasawa iti ammoda a kasasayaatan para kadakuada, ngem masapul a makiasawada laeng iti naibilang iti tribu ti amada.' **7** Awan ti bingay dagiti tattao ti Israel a mabalin a maiyakar manipud iti maysa a tribu a mapan iti sabali a tribu. Masapul a saan a mapukaw iti tunggal tattao ti Israel ti bingay ti tribu iti kapuonanna. **8** Tunggal babai kadagiti tattao ti Israel nga adda bingayna iti tribuna ket masapul a makiasawa iti lalaki manipud iti puli a maibilang iti tribu ti amana. Daytoy ket tapno amin a tattao ti Israel ket maaddaan iti tawid kadagiti kapuonanna. **9** Awan ti bingay a maiyakar manipud iti maysa a tribu a maiyakar iti sabali a tribu. Masapul a mapagtalinaed ti tunggal maysa kadagiti tribu dagiti tattao ti Israel ti tawidna. **10** Inaramid ngarud dagiti annak ni Selofehad ti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **11** Ni Maala, Tirza, Milka, Hogla ken ni Noah nga annak a babbai ni Selofehad ket nakiasawa kadagiti kaputotan ni Manases. **12** Nakiasawada kadagiti puli dagiti kaputotan ni Manases nga anak ni Jose. Iti kastoy a wagas, nagtalinaed dagiti tawidda iti tribu iti puli a nakaibilangan ti amada. **13** Dagitoy dagiti bilbilin ken linlinteg nga inted ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel babaen kenni Moises idiay kapatadan ti Moab iti igid ti Jordan idiay Jerico.

Deuteronomio

1 Dagitoy dagiti sasao nga insao ni Moises kadagiti amin
nga Israel idiay let-ang iti ballasiw ti Jordan, iti patad ti
katantanapan ti Jordan a batug ti Suf, iti nagbabaetan ti
Paran, Tofel, Laban, Haserot, ken Di Zahab. **2** Sangapulo
ket maysa nga aldaw a panagdaliasat manipud Horeb
agingga idiay Kades Barnea no idiay Bantay Seir ti pagnaan.
3 Napasamak nga iti maika-uppat a pulo a tawen, iti maika-
sangapulo ket maysa a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan,
a nagsao ni Moises kadagiti tattao ti Israel, ket imbagana
kadakuada dagiti amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana
maipapan kadakuada. **4** Daytoy ket kalpasan a rinaut
ni Yahweh ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagnaed
idiay Hesbon, ken ni Og nga ari ti Basan, a nagnaed
idiay Astarot, idiay Edrei. **5** Iti ballasiw ti Jordan, idiay
daga ti Moab, inrugi nga inwaragawag ni Moises dagitoy
a bilbilin, a kunkunana, **6** "Nagsao kadatayo ni Yahweh
a Diostayo idiay Horeb a kunkunana, 'Nabayag unayen
ti panagnaedyo iti daytoy a katurturodan a pagilian. **7**
Agrubbuatkayo ket agdaliasatkayo a mapan iti katurturodan
a pagilian dagiti Amorreo ken kadagiti amin a lugar nga
asideg sadiay kadagiti patad ti katantanapan ti Karayan
Jordan, idiay katurturodan a pagilian, idiay nababa a
paset ti daga, idiay Negev ken iti igid ti baybay —ti daga
dagiti Cananeo, ken idiay Lebanon agingga iti dakkel a
karayan ti Eufrates. **8** Kitaenyo, insaganak ti daga iti
sangoananyo; serken ken tagikuaenyo ti daga nga insapata
ni Yahweh kadagiti ammayo— kenni Abraham, kenni Isaac,
ken kenni Jacob — nga itedna kadakuada ken kadagiti
sumarsaruno a kaputotanda.' **9** Nagsaoak kadakayo iti dayta
a tiempo a kunkunak, "Saankayo a kabaelan nga awiten nga
agmaymaysa." **10** Pinaadunakayo ni Yahweh a Diosyo ket
adtoy, kaslakayo itan kadagiti bituen idiay langit iti kinaaduyo.
11 Ni Yahweh, ti Dios dagiti ammayo, paaduenna koma iti
maminribu ti kaaduyo, ken bendisionannakayo, kas inkarina
kadakayo! **12** Ngem kasanok a bagkaten nga agmaymaysa
dagiti awityo, dagiti dadagsenyo, ken dagiti pagririanyo?
13 Mangalakayo kadagiti masirib a lallaki, mannakaawat
a lallaki, ken lallaki a nasayaat ti pakasarsaritaanna, iti
tunggal tribu, ket pagbalinek ida a mangidaulo kadakayo.'
14 Simmungbatkayo kaniak ket kinunayo, 'Nasayaat nga
aramidenmi ti banag nga imbagam.' **15** Innalak ngarud dagiti
mangidadaulo dagiti tribuyo, dagiti masirib a lallaki, ken
lallaki a nasayaat ti pakasarsaritaanna, ket pinagbalinko ida a
mangidadaulo kadakayo, kapitan ti rinibu, kapitan ti ginasut,
kapitan ti saglilimapulo, kapitan ti sagsasangapulo, ken
dagiti opisyales, iti tunggal tribu. **16** Binilinko dagiti ukomyo
iti dayta a tiempo a kunkunak, 'Denggenyo dagiti pagriririan
iti nagbaetan dagiti kakabsatyo, ken mangukomkayo a
sililinteg iti nagbaetan ti maysa a tao ken iti kabsatna, ken iti
ganggannaet a kaduana. **17** Saankayo a mangipakita iti
panangidumduma iti siasinoman iti maysa a riri; agpada a
denggenyo dagiti nakurapay ken babaknang. Masapul a
saankayo nga agbuteng iti rupa ti tao, ta kukua ti Dios ti
panangukom. Iyegyo kaniak dagiti pagriririan a narigat unay
para kadakayo ket denggekto dagitoy.' **18** Imbilinko kadakayo
iti dayta a tiempo dagiti amin a banbanag a nasken nga
aramidenyo. **19** Pimmanawtayo idiay Horeb ket linasattayo
amin dagita a dadakkel ken nakabutbuteng a let-ang a
nakitayo, iti dalantayo a mapan iti katurturodan a pagilian
dagiti Amorreo, kas imbilin kadatayo ni Yahweh a Diostayo;
ket dimtengtayo idiay Kades Barnea. **20** Kinunak kadakayo,
"Nadanonyon ti katurturodan a pagilian dagiti Amorreo, nga
it-ited kadatayo ni Yahweh a Diostayo. **21** Adtoy, insaganan
ni Yahweh a Diosyo ti daga iti sangoananyo; sumang-
atkayo ket tagikuaenyo a kas insao ni Yahweh kadakayo,
ti Dios dagiti ammayo; saankayo nga agbuteng, wenno
maupay.' **22** Immay kaniak ti tunggal maysa kadakayo
ket kinunayo, "Mangibaontayo kadagiti lallaki nga umuna
kadatayo, tapno wanawananda ti daga para kadatayo,
ket pakaammoandatayo maipanggep iti pamay-antayo a
mangraut, ken maipapan kadagiti siudad a danonentayo.' **23**
Naay-ayoak unay iti dayta a banag; nangalaak iti sangapulo
ket dua a lallaki kadakayo, maysa a lalaki iti tunggal tribu.
24 Nagrubbuatda ket simmang-atda idiay katurturodan a
pagilian, dimtengda iti tanap ti Escol, ket sinawarda daytoy.
25 Nangalada kadagiti napataud ti daga ket insalogda
dagitoy nga inyeg kadatayo. Impakaammoda pay kadatayo a
kinunada, 'Nasayaat ti daga nga it-ited kadatayo ni Yahweh a
Diostayo.' **26** Ngem nagkedkedkayo a rimmaut ket sinukiryo
ketdi ti bilin ni Yahweh a Diosyo. **27** Nagtatanabutobkayo
kadagiti uneg ti toldayo ket kinunayo, "Daytoy ket gapu
ta kaguranatayo ni Yahweh isu nga inruarnatayo iti daga
ti Egipto tapno parmekennatayo babaen iti bileg dagiti
Amorreo, ken tapno dadaelennatayo. **28** Papanantayo itan?
Kimmapuy ti pakinakemtayo gapu kadagiti kakabsattayo
nga agkunkuna, "Dakdakkel ken nataytayag dagitoy a lallaki
ngem kadatayo; nalawa ti siudadda ken nasarikedkedan
agingga kadagiti langit; maysa pay, nakitami sadiay dagiti
annak a lalaki ni Anak.' **29** Ket kinunak kadakayo, "Saankayo
nga agbuteng, wenno mabuteng kadakuada. **30** Ni Yahweh
a Diosyo a kanayon nga umun-una kadakayo, makirangetto
para kadakayo, kas met kadagiti amin a banbanag nga
inaramidna idiay Egipto iti imatangyo, **31** ken kasta met
idiay let-ang, a nakaimatanganyo iti panangawit kadakayo
ni Yahweh a Diosyo, a kas iti panangawit iti maysa a
tao iti anakna, iti sadinoman a napananyo agingga a
dimtengkayo iti daytoy a disso.' **32** Ngem iti daytoy a
banag, saankayo a namati kenni Yahweh a Diosyo— **33**
nga immuna kadakayo iti dalan tapno mangsapul kadagiti
disso a pangipatakderanyo kadagiti toldayo, ken iti rabii
ket babaen iti apuy, a mangisuro kadakayo iti dalan a
rumbeng a papananyo, ken iti aldaw ket babaen iti ulep. **34**
Nangngeg ni Yahweh ti timek dagiti sasaoyo ket nakaunget
isuna; nagsapata isuna ket kinunana, **35** 'Sigurado nga
awanto kadagitoy a lallaki iti daytoy dakes a henerasion ti
makakita iti nasayaat a daga nga inkarik nga ited kadagiti
kapuonanyo, **36** malaksid kenni Caleb nga anak a lalaki ni
Jephunneh; makitananto daytoy. Itedkonto kenkuana ti daga
a nabaddekanna, ken kadagiti annakna, gapu ta naan-anay
a nagtungpal isuna kenni Yahweh.' **37** Nakaunget pay ni
Yahweh kaniak gapu kadakayo, a kunkunana, 'Saankanto
met a makastrek sadiay; **38** ni Josue nga anak a lalaki
ni Nun, nga agtaktakder iti sangoanam a kas adipenmo,
makastrekto isuna sadiay; pabilgem isuna, ta idauloannanto
ti Israel a mangtawid iti daytoy. **39** Maysa pay, dagiti
babassit nga annakyo, dagiti imbagayo nga agbalinto a
biktima, nga awan pannakaammona ita iti nasayaat ken
dakes— makapandanto sadiay. Itedkonto kadakuada daytoy

ket tagikuaendanto. **40** Ngem no maipapan kadakayo, agsublikayo ket agdaliasatkayo iti let-ang iti dalan nga agturong iti baybay dagiti Runo.' **41** Ket simmungbatkayo ket kinunayo kaniak, 'Nagbasolkami kenni Yahweh; sumang-atkami ket makirangetkami, ket surotenmi dagiti amin nga imbilin kadakami ni Yahweh a Diosmi nga aramidenmi.' Insuot ti tunggal maysa kadakayo dagiti armasna a panggubat, ket nakasaganakayo a mangraut iti katurturodan a pagilian. **42** Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Ibagam kadakuada, "Saankayo a rumaut ken saankayo a makiranget, ta saankayonto a kaduaan, ket parmekendakayonto dagiti kabusoryo.' **43** Nagsaoak kadakayo iti kastoy a wagas, ngem saankayo a dimngeg. Sinukiryo ti bilin ni Yahweh; nakatangtangsitkayo ken rinautyo ti katurturodan a pagilian. **44** Ngem dagiti Amorreo a nagnanaed iti dayta a katurturodan a pagilian, rimuarda ket kinamkamatdakayo a kasla ayukan, ken pinarmekdakayo idiay Seir, agingga idiay Horma. **45** Nagsublikayo ket nagsangitkayo iti sangoanan ni Yahweh; ngem saan a dinengngeg ni Yahweh dagiti timekyo, wenno impangagnakayo. **46** Isu a nagtalinaedkayo idiay Kades iti adu nga al-aldaw, iti amin nga aldaw a nagtalinaedkayo sadiay.

2 Ket nagsublitayo ken nagdaliasattayo idiay let-ang, iti dalan nga agturong idiay Baybay dagiti Runo, kas insao ni Yahweh kaniak; linawlawtayo ti Bantay Seir iti adu nga al-aldaw. **2** Nagsao ni Yahweh kaniak a kunkunana, **3** 'Nabayag unayen a nagliklikawkayo iti daytoy a bantay; agpa-amianankayo. **4** Bilinem dagiti tattao a kunaem, "Lasatenyo ti beddeng dagiti kakabsatyo, dagiti kaputotan ni Esau, nga agnanaed idiay Seir; agbutengdanto kadakayo. Agannadkayo ngarud **5** ta saankayo a makiranget kadakuada, ta saankonto nga ited kadakayo ti aniaman kadagiti dagada, saan, uray pay ti umanay laeng koma a pagbaddekan ti dapan ti saka; ta intedko kenni Esau ti Bantay Seir a kas sanikuana. **6** Gumatangkayonto iti taraon kadakuada babaen iti pirak, tapno makapangankayo; gumatangkayonto met iti danum kadakuada babaen iti pirak tapno makainomkayo. **7** Ta binendisioanannakayo ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin nga aramid dagiti imayo; ammona ti panagpagnapagnayo iti daytoy a nalawa a let-ang. Ta kadagitoy nga uppat a pulo a tawtawen, adda ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ket awan ti nagkasapulanyo.'" **8** Linabsantayo ngarud dagiti kakabsattayo, dagiti kaputotan ni Esau nga agnanaed idiay Seir, nga adayo iti dalan ti Arabah, manipud Elat ken manipud Eziongeber. Ket naglikkotayo ket limmabastayo babaen iti dalan ti let-ang ti Moab. **9** Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Saanyo a riribuken ti Moab, ken saanyo ida a gubaten. Ta saankonto nga ited kadakayo ti dagana a kas sanikuayo, gapu ta intedko ti Ar kadagiti kaputotan ni Lot a kas sanikuada.'" **10** (Nagnaed sadiay dagiti Emim iti napalabas. Kabilbileg, kaad-adu ken kataytayag dagitoy dagiti tattao ti Anakim); **11** maibilang met dagitoy a Refaim a kasla kadagiti Anakim; ngem aw-awagan ida dagiti Moabita iti Emim. **12** Nagnaed met idi dagiti Horeo idiay Seir, ngem naisublat kadakuada dagiti kaputotan ni Esau. Dinadaelda ida iti sangoananda ket nagnaedda iti lugarda, a kas iti inaramid ti Israel iti daga a sanikuana nga inted ni Yahweh kadakuada.) **13** "'Tumakderkayo ita ket lasatenyo ti waig a Zered.' Linasattayo ngarud ti waig a Zered. **14** Ita, tallo-pulo ket walo a tawenen manipud kadagiti aldaw a dimtengtayo iti Kades Barnea agingga a binallasiwtayo ti waig a Zered. Iti dayta a tiempo ti pannakapukaw dagiti amin a lallaki iti dayta a henerasion a mabalin a makiranget, kas insapata ni Yahweh kadakuada. **15** Maysa pay, naibusor ti ima ni Yahweh iti dayta a henerasion isu a dinadaelna ida manipud kadagiti tattao agingga a napukawda. **16** Napasamak ngarud nga idi natay ken napukaw dagiti amin lallaki a mabalin a makiranget manipud kadagiti tattao, **17** a nagsao kaniak ni Yahweh a kunkunana, **18** 'Lumasatkayo ita nga aldaw iti Ar, a beddeng ti Moab. **19** Inton makaasidegkayon iti batug dagiti tattao ti Ammon, saanyo ida a riribuken wenno makiranget kadakuada; ta awanto ti itedko kadakayo ti aniaman a daga dagiti tattao ti Ammon a kas sanikuayo; gapu ta intedkon daytoy kadagiti kaputotan ni Lot a kas sanikuada.'" **20** (Naibilang met dayta a daga dagiti Refaim. Nagnaed idi dagiti Refaim sadiay — ngem aw-awagan ida dagiti Ammonita a Zamzummim — **21** tattao a kabilbileg, kaad-adu ken kataytayag dagiti Anakim. Ngem dinadael ida ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao iti Ammon, ken naisublatda kadakuada ket nagnaedda iti lugarda. **22** Daytoy ket kas iti inaramid ni Yahweh kadagiti tattao ni Esau, nga agnanaed idiay Seir, idi dinadaelna dagiti Horeo iti sangoananda, ket naisublat kadakuada dagiti kaputotan ni Esau ket nagnaedda iti lugarda agingga kadagitoy nga aldaw. **23** Ken dagiti Avvim, a nagnaed kadagiti bario agingga idiay Gaza —dagiti Caftorim, a rimmuar manipud Caftor, dinadaelda ida ket nagnaedda iti lugarda.) **24** "'Ita, tumakderkayo ket agdaliasatkayo, ket lasatenyo ti tanap ti Arnon; adtoy, intedko iti imam ni Sihon nga Ammoreo, ti ari ti Hesbon, ken ti dagana. Rugiam a tagikuaen daytoy, ken makirangetkayo kenkuana. **25** Ita nga aldaw, pagbutngek ken pagamakek kadakayo dagiti tattao nga adda iti sirok ti tangatang; mangngegda ti damag maipapan kadakayo ket agpigergerda ken agtuokda gapu kadakayo. **26** Nangibaonak kadagiti mensahero manipud iti let-ang ti Cademot agingga iti Sihon, nga ari ti Hesbon nga addaan kadagiti sasao ti kapia a kunkunana, **27** 'Itulokmo koma a magnaak iti dagam; magnaak laeng iti dalan; saanakto nga agpa-kannawan wenno agpa-kannigid. **28** Lakoannakto iti taraon tapno makapanganak; Lakoannakto iti danum tapno makainomak; palubosannak laeng koma a lumabas babaen kadagiti saksakak; **29** a kas iti inaramid kaniak dagiti kaputotan ni Esau nga agnanaed idiay Seir, ken kas iti inaramid kaniak dagiti Moabita nga agnanaed idiay Ar; agingga a lasatek ti Jordan nga agturong iti daga nga it-ited ni Yahweh kadakami.' **30** Ngem saannatayo a pinalubosan a lumabas ni Sihon nga ari ti Hesbon; ta pinatangken ni Yahweh a Diosmo ti panunot ken pusona, tapno maparmekna isuna babaen iti bilegmo, nga isu ti inaramidna ita nga aldaw. **31** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Adtoy, rinugiakon nga iyawat ni Sihon ken ti dagana nga adda iti sangoanam; rugiam a tagikuaen daytoy, tapno matawidmo ti dagana.' **32** Ket rimuar ni Sihon a maibusor kadatayo, isuna ken dagiti amin a tattaona, tapno makirangetda idiay Jaas. **33** Inyawat isuna ni Yahweh a Diostayo kadatayo ket pinarmektayo isuna; pinapataytayo isuna, dagiti annakna a lallaki, ken dagiti amin a tattaona. **34** Innalatayo dagiti amin a siudadna iti dayta a tiempo ket naan-anay a dinadaeltayo ti tunggal siudad nga adda agnanaed, agraman dagiti babbai ken dagiti ubbing; awan ti imbatitayo. **35** Dagiti laeng baka

a sinamsamtayo ti innalatayo para kadagiti bagbagitayo, agraman dagiti nasamsam kadagiti siudad a pinarmektayo. **36** Manipud Aroer, nga adda iti pungto ti tanap ti Arnon, ken manipud iti siudad nga adda iti tanap, agingga idiay Galaad, awan ti siudad a nangato unay para kadatayo. Pinagballiginatayo ni Yahweh a Diostayo kadagiti amin a kabusortayo nga adda iti sangoanantayo. **37** Ti laeng daga dagiti kaputotan ni Ammon ti saanyo a napanan, kasta met kadagiti amin nga igid ti Karayan Jabbok, ken dagiti siudad iti katurturodan a pagilian— iti tunggal lugar nga imparit ni Yahweh a Diostayo a papanantayo.

3 Ket naglikkotayo ken sinang-attayo ti dalan nga agpa-Basan. Immay ni Og nga ari ti Basan ket rinautnatayo, isuna ken dagiti amin a tattaona tapno makigubat idiay Edrei. **2** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Saankayo nga agbuteng kenkuana; ta intedkon kadakayo ti balligi maibusor kenkuana ken inkabilkon dagiti amin a tattaona ken ti dagana iti panangiturayyo. Aramidenyonto kenkuana a kas iti inaramidyo kenni Sihon, nga ari dagiti Amorreo, a nagnaed idiay Hesbon.' **3** Pinagballiginatayo ngarud ni Yahweh maibusor kenni Og, nga ari ti Basan, ket inturayantayo dagiti amin a tattaona. Ket pinataytayo isuna agingga nga awan ti nabati kadagiti tattaona. **4** Innalatayo dagiti amin a siudadna iti dayta a tiempo; awan ti uray maysa a siudad a saantayo nga innala kadakuada: innem a pulo a siudad —amin a rehion ti Argob, ti pagarian ni Og idiay Basan. **5** Siudad amin dagitoy a nasarikedkedan kadagiti nangangato a pader, ruangan ken balunet; malaksid pay kadagiti bario nga awan paderna. **6** Naan-anay a dinadaeltayo ida, a kas iti inaramidtayo kenni Sihon nga ari ti Hesbon, naan-anay a dinadaeltayo ti tunggal siudad nga adda agnanaed, agraman dagiti babbai ken dagiti ubbing. **7** Ngem dagiti baka ken dagiti masamsam kadagiti siudad, sinamsamtayo a para kadagiti bagbagitayo. **8** Iti dayta a tiempo, innalatayo ti daga manipud iti ima dagiti dua nga ari dagiti Amorreo nga adda iti ballasiw ti Jordan, manipud iti tanap ti Arnon agingga iti Bantay Hermon. **9** (Aw-awagan dagiti Sidonio ti Bantay Hermon iti Sirion, ken Senir met ti iyaw-awag dagiti Amorreo); **10** ken amin a siudad iti patad a disso, iti entero a Galaad, ken entero a Basan, agingga iti Saleca ken Edrei, dagiti siudad ti pagarian ni Og idiay Basan. **11** (Ta iti nabatbati manipud iti Refaim, ni laeng Og nga ari ti Basan ti nabati; adtoy, naaramid iti landok ti pagiddaanna; saan kadi nga idiay Rabba, a pagnanaedan dagiti kaputotan ni Ammon? Siam a kubiko ti kaatiddug ken uppat a kubiko ti kaakaba daytoy, iti panagrukod dagiti tattao.) **12** Daytoy a daga a tinagikuatayo iti dayta a tiempo — manipud Aroer, nga adda iti igid ti tanap ti Arnon, ken kagudua ti katurturodan a pagilian ti Galaad, ken dagiti siudad daytoy — Intedko kadagiti Reubenita ken Gadita. **13** Dagiti nabatbati iti Galaad ken entero a Basan, ti pagarian ni Og, intedko iti kagudua ti tribu ni Manases: iti entero a rehion ti Argob ken entero a Basan. (Ti isu met laeng a masaksakupan ket naawagan iti daga ti Refaim.) **14** Ni Jair a kaputotan ni Manases, tinagikuana iti amin rehion ti Argob agingga iti beddeng ti Gesur ken Maacat. Inawaganna ti rehion, uray pay iti Basan, iti bukodna a nagan a Habboth-jair, agpapan ita nga aldaw.) **15** Intedko kenni Makir ti Galaad. **16** Kadagiti Reubenitas ken Gaditas, intedko ti masaksakupan manipud iti Galaad agingga iti tanap ti Arnon— ti tengnga ti tanap ket ti beddeng ti masaksakupan— ken iti Karayan Jabbok, a nagbeddenganda kadagiti kaputotan ni Ammon. **17** Maysa pay kadagiti beddeng daytoy ket ti patad ti tanap ti Karayan Jordan, manipud Cineret agingga iti baybay ti Araba (dayta ket ti Natay a Baybay), agingga kadagiti arisadsad ti Bantay Pisga iti daya. **18** Binilinkayo iti dayta a tiempo a kunkunak, 'Inted ni Yahweh a Diosyo daytoy a daga tapno tagikuaentayo daytoy; dakayo, dagiti amin a lallaki a mannakigubat, bumallasiwkayonto a siaarmas iti sangoanan dagiti kakabsatyo, dagiti tattao ti Israel. **19** Ngem dagiti assawayo, dagiti annakyo, ken dagiti bakayo (ammok nga adu dagiti bakayo), agtalinaeddanto kadagiti siudadyo nga intedko kadakayo, **20** agingga a paginanaen ni Yahweh dagiti kakabsatyo, a kas iti inaramidna kadakayo, agingga a tagikuaenda met ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakuada iti ballasiw ti Jordan; ket agsublikayonto, tunggal lalaki kadakayo, kadagiti bukodyo a sanikua nga intedko kadakayo.' **21** Binilinko ni Josue iti dayta a tiempo a kinunkunak, 'Nakitam dagiti amin nga inaramid ni Yahweh kadagitoy dua nga ari; kastanto met laeng ti aramiden ni Yahweh kadagiti papananyo a pagarian. **22** Saankayonto nga agbuteng kadakuada, ta ni Yahweh a Diosyo ti makirangetto para kadakayo.' **23** Nagpakaasiak kenni Yahweh iti dayta a tiempo a kunkunak, **24** 'O Yahweh nga Apo, inrugim nga ipakita iti adipenmo ti kinadakkel ken ti napigsa nga imam; ta ania a dios ti adda idiay langit wenno iti daga a makaaramid kadagiti isu met laeng nga aramid nga inaramidmo, ken iti isu met laeng a nabileg nga ar-aramid? **25** Palubosannak a bumallasiw, agpakpakaasiak kenka, ket kitaek ti nadam-eg a daga nga adda iti ballasiw ti Jordan, dayta napintas a katurturodan a pagilian ken kasta met ti Lebanon.' **26** Ngem nakaunget ni Yahweh kaniak gapu kadakayo; saan isuna a dimngeg kaniak. Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Umdasen daytoy para kenka! — saan mon a dakdakamaten daytoy a banag kaniak: **27** sumang-atka idiay tapaw ti Pisga ket ikitam dagiti matam idiay laud, idiay amianan, idiay abagatan ken idiay daya; kitaem a naimbag ta saankanto a bumallasiw iti Jordan. **28** Bilinem ketdi ni Josue, pabilgem ken papigsaem isuna, ta ipanguloannanto dagitoy a tattao a bumallasiw, ket itednanto kadakuada a kas tawidda ti daga a makitam.' **29** Nagtalinaedtayo ngarud iti tanap nga adda iti bangir ti Bet Peor.

4 Ita, Israel, denggem dagiti linteg ken annuroten nga isurok kadakayo, tapno aramidenyo dagitoy; tapno agbiagkayo ket serreken ken tagikuaenyo ti daga nga it-ited kadakayo ni Yahweh a Dios dagiti ammayo. **2** Saanyo a nayunan dagiti sasao nga ibilinko kadakayo, wenno kissayan dagitoy, tapno masalimetmetanyo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo nga ibilinko kadakayo. **3** Nakitayo ti inaramid ni Yahweh gapu iti Baal Peor; gapu ta amin a tattao a simmurot iti Baal ti Peor, dinadael ida ni Yahweh a Diosyo manipud kadakayo. **4** Ngem dakayo a kimpet kenni Yahweh a Diosyo ket sibibiag ita nga aldaw, tunggal maysa kadakayo. **5** Adtoy, insurok kadakayo dagiti linteg ken dagiti annuroten, a kas iti imbilin ni Yahweh a Diosko kaniak, a rumbeng nga aramidenyo ti kasta iti tengnga ti daga a papananyo tapno tagikuaen daytoy. **6** Salimetmetan ken aramidenyo ngarud dagitoy; ta daytoy ti kinasirib ken pannakaawatyo iti imatang dagiti tattao a makangngegto kadagitoy nga alagaden ket kunaenda, 'Pudno a masirib

ken mannakaawat a tattao daytoy a dakkel a nasion.' **7** Ta ania ti sabali pay a dakkel nasion nga adda sadiay nga addaan iti dios nga asideg unay kadakuada, a kas kenni Yahweh a Diostayo tunggal umawagtayo kenkuana? **8** Ania ti sabali pay a dakkel a nasion nga adda sadiay nga addaan kadagiti linteg ken kadagiti annuroten a nakalinlinteg a kas kadagitoy amin a linteg nga isagsaganak iti sangoananyo ita nga aldaw? **9** Siputam laeng ken annadam a nasayaat ti bagim, tapno saanmo a malipatan dagiti banbanag a nakitam, tapno saanda a panawan ti pusom iti amin nga al-aldaw ti biagmo. Ipakaammom ketdi dagitoy kadagiti annakmo ken kadagiti annak dagiti annakmo— **10** ti aldaw a nagtakderka iti sangoanan ni Yahweh a Diosmo idiay Horeb, idi kinuna ni Yahweh kaniak, 'Ummongem kaniak dagiti tattao, ket ipangngegko kadakuada dagiti sasaok, tapno masursuroda ti agbuteng kaniak iti amin nga al-aldaw ti panagbiagda iti rabaw ti daga, ken tapno maisuroda dagiti annakda.' **11** Immasidegkayo ket nagtakderkayo iti sakaanan ti bantay. Immapuy ti bantay agingga iti langit, nga addaan iti kinasipnget, ulep, ken napuskol a kinasipnget. **12** Nagsao ni Yahweh kadakayo manipud iti tengnga ti apuy; nangngegyo ti timek nga addaan kadagiti sasao, ngem awan ti langa a nakitayo; timek laeng ti nangngegyo. **13** Inwaragawagna kadakayo ti tulagna nga imbilinna kadakayo nga aramidenyo, ti Sangapulo a Bilin. Insuratna dagitoy iti dua a tapi ti bato. **14** Imbilin kaniak ni Yahweh iti dayta a tiempo nga isurok kadakayo dagiti alagaden ken ordinansa, tapno aramidenyo dagitoy iti daga a papananyo a tagikuaen. **15** Annadanyo ngarud a naimbag dagiti bagbagiyo, ta awan ti nakitayo nga aniaman a langa iti aldaw a nagsao kadakayo ni Yahweh idiay Horeb manipud iti tengnga ti apuy. **16** Agannadkayo ta saanyo a dadaelen dagiti bagbagiyo ket agaramidkayo iti maysa a nakitikitan a ladawan a kalanglanga ti aniaman a parsua, ti langa ti lalaki wenno babai a tao, **17** wenno ti kalanglanga ti aniaman nga ayup nga adda iti rabaw ti daga, wenno ti kalanglanga ti aniaman nga adda payakna a billit nga agtaytayab kadagiti langlangit, **18** wenno ti kalanglanga ti aniaman nga agkarkarayam iti daga, wenno ti kalanglanga ti aniaman a lames nga adda iti danum iti babaen ti daga. **19** Agannadka no ikitam dagiti matam kadagiti langit ket makitam ti init, ti bulan, ken dagiti bituen—amin a buyot dagiti langlangit—agannadka a saanka a maguyugoy nga agrukbab ken agdayaw kadagitoy— insaad ni Yahweh a Diosmo dagitoy a banbanag sadiay para kadagiti amin a tattao nga adda iti babaen ti entero a tangatang. **20** Ngem innalanakayo ni Yahweh ken inruarnakayo iti urno a landok, manipud Egipto, tapno agbalinkayo a tattao a bukodna a tawid, a kasla kadakayo ita nga aldaw. **21** Maysa pay, nakaunget ni Yahweh kaniak gapu kadakayo; insapatana a rumbeng a saanak a bumallasiw iti Jordan, ken rumbeng a saanak a mapan iti dayta a nadam-eg a daga, ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosmo kenka a kas tawid. **22** Ngem ketdi, masapul a matayak iti daytoy a daga; masapul a saanak a bumallasiw iti Jordan; ngem bumallasiwkayo ket tagikuaenyo dayta a nasayaat a daga. **23** Annadanyo dagiti bagbagiyo, tapno saanyo a malipatan ti tulag ni Yahweh a Diosyo nga inaramidna kadakayo, ket agaramidkayo para kadagiti bagbagiyo iti nakitikitan a ladawan a kalanglanga ti aniaman nga imparit ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo. **24** Ta ni Yahweh a Diosyo ket maysa a mangal-alun-on nga apuy, managimon a Dios. **25** Inton maaddaanka iti annak ken appoko, ken inton addakayon iti dayta a daga iti atiddog a panawen, ket no dadaelenyo dagiti bagbagiyo ket agaramidkayo iti nakitikitan a ladawan a kalanglanga ti aniaman a banag, ken aramidenyo ti dakes iti imatang ni Yahweh a Diosmo, tapno pagpungtotenyo isuna— **26** Awagak ti langit ken daga nga agsaksi a maibusor kadakayo ita nga aldaw, a mapukawkayonto iti mabiit iti daga a papananyo iti ballasiw ti Jordan a tagikuaenyo; saanyonto a mapaatiddog dagiti aldawyo sadiay, ngem naan-anay a madadaelkayonto. **27** Iwarawaranakayonto ni Yahweh kadagiti tattao, ket bassitto laeng ti mabati a bilangyo kadagiti nasion, a pangituronganto ni Yahweh kadakayo. **28** Agserbikayonto kadagiti sabali a dios sadiay, ti aramid dagiti ima dagiti tattao, kayo ken bato, a saan a makakita, makangngeg, makapangan, wenno makaangot. **29** Ngem sapulenyonto ni Yahweh a Diosyo manipud sadiay, ket masarakanyonto isuna, no birukenyo isuna iti amin a pusoyo ken iti amin a kararuayo. **30** No marirriribukankayo, ken inton dumteng amin dagitoy a banbanag kadakayo, kadagitoy maud-udi nga al-aldaw, agsublikayonto kenni Yahweh a Diosyo ket denggenyonto ti timekna. **31** Ta ni Yahweh a Diosyo ket manangaasi a Dios; saannakayonto nga upayen wenno dadaelen, wenno lipaten ti tulagna kadagiti ammayo nga insapatana kadakuada. **32** Ta saludsodem man ita ti maipanggep kadagiti aldaw a napalabas, nga immun-una kenka: manipud iti aldaw a pinarsua ti Dios ti tao iti rabaw ti daga, ken manipud iti pungto ti langit agingga iti bangir, saludsodem no adda ti kasla iti kastoy a naindaklan a banag, wenno adda nangngeg a kasla iti daytoy? **33** Nangngeg kadi dagiti tattao iti kaano man ti timek ti Dios nga agsasao manipud iti tengnga ti apuy, a kas iti nangngegyo, ket nagbiagkayo? **34** Wenno pinadas kadi ti Dios a mapan ket mangala iti maysa a nasion iti tengnga ti maysa pay a nasion, babaen kadagiti pannubok, babaen kadagiti pagilasinan, ken babaen kadagiti nakakaskasdaaw, ken babaen iti gubat, ken babaen iti nabileg nga ima, ken babaen iti panangipakita iti dakkel a pannakabalin, ken babaen kadagiti napalalo a panangbutbuteng, a kas iti amin a banag nga inaramid ni Yahweh a Diosyo kadakayo idiay Egipto iti sangoananyo? **35** Naipakita kadakayo dagitoy a banbanag, tapno maammoanyo a ni Yahweh ket Dios, ken awanen ti sabali pay malaksid kenkuana. **36** Manipud langit ket impangngegna kadakayo ti timekna, tapno mabilinnakayo; impakitana kadakayo ti nasantoan nga apuyna ditoy rabaw ti daga; nangngegyo dagiti sasaona manipud iti tengnga ti apuy. **37** Gapu ta inay-ayatna dagiti ammayo, pinilina dagiti kaputotanda a simmaruno kadakuada, ken inruarnakayo idiay Egipto babaen iti presensiana ken iti dakkel a pannakabalinna; **38** tapno pagtalawenna iti sangoananyo dagiti nasion a dakdakkel ken nabilbileg ngem dakayo, tapno ipannakayo, tapno itedna kadakayo ti dagada a kas tawid, agpapan ita nga aldaw. **39** Ammoenyo ngarud ita nga aldaw, ken ikabilyo iti pusoyo, a ni Yahweh ket Dios sadi langit ken iti rabaw ti daga; awanen ti sabali. **40** Salimetmetanyo dagiti alagaden ken annurotenna nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno sumayaatkayo ken dagiti annakyo a sumaruno kadakayo, ken tapno mapaatiddugyo dagiti al-aldawyo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo iti agnanayon. **41** Ket nangpili ni Moises iti tallo a siudad

iti daya ti Jordan, **42** tapno mabalin a pagkamangan ti siasinoman kadakuada no nakapatay isuna iti sabali a tao a saanna nga inggagara, a saanna a kabusor iti napalabas. Babaen iti panagkamangna iti maysa kadagitoy a siudad, mabalin a makalasat isuna. **43** Dagitoy ket: ti Beser idiay let-ang, ti patad a pagilian para kadagiti Rubenitas; ti Ramot idiay Galaad para kadagiti Gaditas; ken ti Golan idiay Basan para kadagiti Manasesitas. **44** Daytoy ti linteg nga insaad ni Moises iti sangoanan dagiti tattao ti Israel; **45** dagitoy dagiti pammaneknek iti tulag, dagiti linteg, ken dadduma pay nga annuroten a sinao ni Moises kadagiti tattao ti Israel idi rimmuarda idiay Egipto, **46** idi addada iti daya ti Jordan, iti tanap a batug ti Bet-peor, iti daga ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagnaed idiay Hesbon, a pinarmek da Moises ken dagiti tattao ti Israel idi rimmuarda idiay Egipto. **47** Innalada a kas sanikua ti dagana, ken ti daga ni Og nga ari ti Basan—dagitoy dagiti dua nga ari dagiti Amorreo, nga adda iti labes ti Jordan nga agturong iti daya. **48** Dumanon daytoy a masakupan manipud Aroer, iti igid ti tanap ti Arnon, agingga iti Bantay Sirion (wenno Bantay Hermon), **49** ken nairaman ti amin a patad iti tanap ti Karayan Jordan, nga agpadaya iti labes ti Jordan, agingga iti baybay ti Araba, agingga kadagiti arisadsad ti Bantay Pisga."

5 Inayaban ni Moises ti entero nga Israel ket kinunana kadakuada, "Denggenyo, Israel, dagiti alagaden ken annuroten nga ibagak kadakayo ita nga aldaw, tapno masursuroyo ken masalimetmetanyo dagitoy. **2** Nakitulag ni Yahweh a Diostayo kadatayo idiay Horeb. **3** Saan nga inaramid ni Yahweh daytoy a tulag kadagiti kapuonantayo, ngem kadatayo amin a sibibiag ita nga aldaw. **4** Nakisao ni Yahweh kadakayo iti rupanrupa idiay bantay manipud iti tengnga ti apuy **5** (Nagtakderak iti nagbaetanyo kenni Yahweh iti dayta a tiempo, tapno ipakaammok kadakayo ti saona; ta mabutengkayo gapu iti apuy, ket saankayo a simmang-at iti bantay). Kinuna ni Yahweh, **6** 'Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, manipud iti balay ti pannakatagabu. **7** Dikayo maaddaan kadagiti sabali a dios iti sangoanak. **8** Dikayo agaramid para iti bagiyo iti nakitikitan a ladawan wenno aniaman a kalanglanga ti aniaman a banag nga adda iti langit, wenno adda iti daga, wenno adda iti uneg ti danum. **9** Dikayo agrukbab wenno agserbi kadagitoy, ta siak, ni Yahweh, a Diosyo, ket managimon a Dios. Dusaek ti kinadangkes dagiti kapuonan babaen iti panangiyegko iti pannusa kadagiti annak, agingga iti maikatlo ken maikapat a henerasion dagiti manggura kaniak, **10** ken ipakpakitak ti kinapudno ti tulag iti rinibribu kadakuada nga agayat kaniak ken mangsalimetmet kadagiti bilinko. **11** Diyo aramaten ti nagan ni Yahweh a Diosyo iti awan kaes-eskanna, ta saanto nga ibilang ni Yahweh nga awan ti basolna ti mangaramat iti naganna iti awan kaes-eskanna. **12** Ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana tapno pagbalinenyo a nasantoan daytoy, kas imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **13** Iti innem nga aldaw, agtrabahokayo ken aramidenyo dagiti amin a trabahoyo; **14** ngem ti maikapito nga aldaw ket Aldaw a Panaginana para kenni Yahweh a Diosyo. Dikayo agtrabaho iti aniaman a trabaho iti dayta nga aldaw, dakayo, wenno ti anakyo a lalaki, wenno ti anakyo a babai, wenno ti adipenyo a lalaki, wenno ti adipenyo a babai, wenno ti bakayo, wenno ti asnoyo, wenno ti aniaman kadagiti ayupyo, wenno siasinoman a ganggannaet nga adda kadagiti ruanganyo. Daytoy ket tapno makainana met a kas kadakayo ti lalaki wenno babai nga adipenyo. **15** Lagipenyo a nagbalinkayo nga adipen iti daga ti Egipto, ket inruarnakayo ni Yahweh a Diosmo sadiay babaen iti nabileg nga ima ken babaen iti panangipakitana iti pannakabalinna. Isu nga imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo a ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana. **16** Dayawenyo ni amayo ken ni inayo, kas imbilin ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo, tapno agbiagkayo iti atiddog a tiempo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ken tapno sumayaatkayo. **17** Dikayo mamapatay. **18** Dikayo makikamalala. **19** Dikayo agtakaw. **20** Dikayo agsaksi iti palso a maibusor iti kaarrubayo. **21** Diyo tarigagayan ti asawa a babai ti kaarrubayo, diyo tarigagayan ti balay ti kaarrubayo, ti talonna, wenno ti lalaki nga adipenna, wenno ti babai nga adipenna, ti bakana, wenno ti asnona, wenno ti aniaman a kukua ti kaarrubayo.' **22** Dagitoy a sasao ket insao ni Yahweh iti napigsa a timek iti entero a taripnongyo idiay bantay manipud iti tengnga ti apuy, iti ulep, ken iti napuskol a kinasipnget; saanna a ninayunan pay iti aniaman a sasao. Ken insuratna dagitoy iti dua a tapi ti bato ket intedna dagitoy kaniak. **23** Ket napasamak, nga idi nangngegyo ti timek manipud iti tengnga ti kinasipnget, bayat a gumilgil-ayab ti bantay, nga immasidegkayo kaniak—amin dagiti panglakayen ken dagiti panguloen dagiti tribuyo. **24** Kinunayo, 'Adtoy, impakita ni Yahweh a Diostayo kadatayo ti kinadayag ken kinadakkelna, ket nangngegmi ti timekna manipud iti tengnga ti apuy; nakitami ita nga aldaw a no agsao ti Dios kadagiti tattao, mabalin nga agbiagda. **25** Ngem apay a rumbeng a mataykami? Gapu ta alun-onendatayo daytoy dakkel nga apuy; no mangngegtayo pay ti timek ni Yahweh a Diostayo, mataytayo. **26** Ta siasino malaksid kadatayo ti adda kadagiti amin a lasag a nakangngeg iti timek ti sibibiag a Dios manipud iti tengnga ti apuy ket nagbiag, a kas iti naaramid kadatayo? **27** No maipapan kadakayo, rumbeng a mapan ket denggenyo ti amin a banag nga ibagbaga ni Yahweh a Diostayo; ulitenyo kadakami ti amin a banag nga ibagbaga ni Yahweh kadakayo; denggen ken agtulnogkaminto iti daytoy.' **28** Nangngeg ni Yahweh dagiti sasaoyo idi nagsaokayo kaniak. Kinunana kaniak, 'Nangngegko dagiti sasao dagitoy a tattao, dagiti imbagada kadakayo. Nasayaat ti imbagada. **29** O, ta addaan koma iti kasta a puso, tapno dayawendak ken kanayon a salimetmetanda amin a bilinko, tapno sumayaatda ken dagiti annakda iti agnanayon! **30** Mapanka ket ibagam kadakuada, "Agsublikayo kadagiti toldayo." **31** Ngem no maipapan kadakayo, agtakderkayo iti abayko, ket ibagak kadakayo dagiti amin a bilin, dagiti alagaden, ken dagiti pangngeddeng nga isuroyo kadakuada, tapno salimetmetanda dagitoy iti daga nga itedko kadakuada a tagikuaenda.' **32** Salimetmetanyo ngarud ti imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo; saankayo a sumiasi iti makannawan wenno iti makannigid. **33** Magnakayo iti amin a wagas nga imbilin ni Yahweh kadakayo, tapno agbiagkayo, ken tapno sumayaatkayo, ken tapno mapaatiddugyo dagiti al-aldawyo iti daga a tagikuaenyo.

6 Ita, dagitoy dagiti bilin, alagaden, ken pangngeddeng nga imbilin ni Yahweh a Diosyo kaniak nga isurok kadakayo, tapno masalimetmetanyo dagitoy iti daga a ballasiwenyo ti Jordan tapno tagikuaenyo; **2** tapno maidayawyo ni Yahweh a Diosyo, tapno masalimetmetanyo dagiti amin

nga alagaden ken bilinna nga ibilbilinko kadakayo—dakayo, dagiti annakyo, ken dagiti annak dagiti annakyo, iti amin nga aldaw ti panagbiagyo, tapno mapaatiddug dagiti al-aldawyo. **3** Denggenyo ngarud dagitoy, Israel, ken salimetmetanyo dagitoy, tapno sumayaatkayo, tapno umadukayo unay, iti daga nga agay-ayus ti gatas ken diro, kas iti inkari ni Yahweh a Dios dagiti ammayo nga aramidenna. **4** Denggenyo, Israel: Maymaysa ni Yahweh a Diostayo. **5** Ayatenyo ni Yahweh a Diosyo iti amin a pusoyo, iti amin a kararuayo, ken iti amin a pigsayo. **6** Addanto iti pusoyo dagiti sasao nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw; **7** ket siaagawa nga isuroyonto dagitoy kadagiti annakyo; saritaenyo ti maipanggep kadagitoy inton agtugawkayo iti uneg ti balayyo, inton magnakayo iti dalan, inton agiddakayo, ken inton bumangonkayo. **8** Igalutyonto dagitoy a kas pagilasinan iti imayo, ken agserbidanto a kas pannakabedbed iti nagbaetan dagiti matayo. **9** Isuratyonto dagitoy kadagiti poste ti ridaw ti balayyo ken kadagiti ruanganyo. **10** Inton ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga nga insapatana kadagiti ammayo, kada Abraham, Isaac, ken ni Jacob, nga itedna kadakayo, nga addaan kadagiti dadakkel ken nasayaat unay a siudad a saanyo nga impatakder, **11** ken balbalay a napno kadagiti amin a kita dagiti nasayaat a banbanag a saanyo nga inaramid, kadagiti bubon a saanyo a kinali, ken kadagiti kaubasan ken olibo a kaykayo a saanyo nga inmula, mangankayonto ket mapnekkayo— **12** agannadkayo ngarud tapno saanyo a malipatan ni Yahweh, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, iti balay ti pannakaadipen. **13** Dayawenyo ni Yahweh a Diosyo; isuna ti pagrukbabanyo, ken agsapatakayo babaen iti naganna. **14** Dikay sumurot kadagiti sabali a dios, dagiti dios dagiti tattao nga adda iti aglawlawyo— **15** ta ni Yahweh a Diosyo nga adda iti tengngayo ket managimon a Dios—amangan no sumged ti pungtot ni Yahweh a Diosyo a maibusor kadakayo ket dadaelennakayo iti rabaw ti daga. **16** Diyo suboken ni Yahweh a Diosyo a kas iti panangsubokyo kenkuana idiay Massa. **17** Siaagawa a salimetmetanyonto dagiti bilin ni Yahweh a Diosyo, dagiti pammaneknekna, ken dagiti alagadenna, nga imbilinna kadakayo. **18** Aramidenyo ti nalinteg ken nasayaat iti imatang ni Yahweh, tapno sumayaatkayo, ken tapno maserrek ken matagikuayo ti nadam-eg a daga nga inkari ni Yahweh kadagiti ammayo, **19** a pagtalawenna dagiti amin a kabusoryo iti sangoananyo, a kas iti imbaga ni Yahweh. **20** Inton saludsoden kadakayo ti anakyo iti tiempo nga umay, a kunana, 'Ania ti kayat a sawen dagitoy a banbanag—dagiti pammaneknek, dagiti alagaden, ken dagiti dadduma a pangngeddeng nga imbilin ni Yahweh a Diostayo kadakayo?' **21** ket kunayonto iti anakyo, 'Tagabunakami idi ni Faraon idiay Egipto; inruarnakami ni Yahweh idiay Egipto babaen iti nabileg nga imana, **22** ken nangipakita isuna kadagiti pagilasinan ken nakaskasdaaw, dakkel ken makadidigra, iti Egipto, kenni Faraon, ken iti amin a balayna, iti sangoanan dagiti matatayo; **23** ken inruarnatayo sadiay, tapno maipannatayo, tapno itedna kadatayo ti daga nga inkarina kadagiti ammatayo. **24** Imbilin ni Yahweh kadatayo a kanayontayo a salimetmetan amin dagitoy nga alagaden, tapno agbutengtayo kenkuana a Diostayo para iti pagsayaatantayo, tapno taginayonennatayo a biagen, a kas kadatayo iti daytoy nga aldaw. **25** No salimetmetantayo amin dagitoy a bilin iti sangoanan ni Yahweh a Diostayo, kas iti imbilinna kadatayo, daytoyto ti kinalintegtayo.

7 No ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga a papananyo tapno tagikuaen, ken pagtalawenna dagiti adu a nasion iti sangoananyo—dagiti Heteo, Gergeseo, Amorreo, Cananeo, Periseo, Heveo, ken Jebuseo—pito a nasion a dakdakkel ken nabilbileg ngem dakayo; **2** ket inton ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo ti panagballigim kadakuada, inton masabatyo ida iti paggugubatan, masapul a darupenyo ida, ket masapul a dadaelenyo ida a naan-anay. Saankayo a makitulag wenno mangipakita iti asi kadakuada. **3** Saankayo met a makiasawa kadakuada; saanyo nga ited dagiti annakyo a babbai kadagiti annakda a lallaki, ken saanyo nga alaen dagiti annakda a babbai para kadagiti annakyo a lallaki. **4** Ta pagtallikudenda dagiti annakyo manipud iti panangsursurotda kaniak, tapno agdayawda kadagiti sabali a dios. Isu a sumgedto ti pungtot ni Yahweh maibusor kadakayo, ket dadaelennakayonto a dagus. **5** Kastoy ti aramidenyo kadakuada: rebbaenyo dagiti altarda, burakenyo dagiti nasagradoan nga adigida, putdenyo ti tekken ti Aserada ken puoranyo dagiti nasukog a didiosenda. **6** Ta maysakayo a nasion a nailasin para kenni Yahweh a Diosyo. Pinilinakayo nga agbalin a tattao a para kenkuana a tagikuaenna, nga ad-adda ngem kadagiti amin a tattao nga adda iti rupa ti daga. **7** Saannakayo nga inayat wenno pinili ni Yahweh gapu ta ad-adukayo ngem kadagiti dadduma a tattao— ta dakayo idi ti kabassitan kadagiti amin a tattao— **8** ngem gapu ta ay-ayatennakayo, ken tinarigagayanna a salimetmetan ti insapatana kadagiti ammayo. Daytoy ti makagapu nga inruarnakayo ni Yahweh babaen iti nabileg nga imana ken sinubbotnakayo iti balay ti pannakaibalud, manipud iti ima ni Faraon, nga ari ti Egipto. **9** Ammoenyo ngarud a ni Yahweh a Diosyo—isuna ket Dios, ti napudno a Dios, a mangsalsalimetmet kadagiti tulag ken kinapudnona iti sangaribu a henerasion kadagiti agayat kenkuana ken mangsalimetmet kadagiti bilbilinna, **10** ngem subadanna kadagiti rupada dagiti manggurgura kenkuana, tapno dadaelenna ida; saanto a maasian isuna iti siasinoman kadagiti manggurgura kenkuana; subadannanto isuna iti rupana. **11** Salimetmetam ngarud dagiti bilbilin, dagiti alagaden, ken dagiti pangngeddeng nga imbilinko kenka ita, tapno aramidem dagitoy. **12** No denggenyo dagitoy a pangngeddeng, ket salimetmetan ken aramidenyo dagitoy, mapasamakto a salimetmetan ni Yahweh a Diosyo ti tulag ken ti kinapudno nga insapatana kadagiti ammayo. **13** Ayaten, bendisionan ken paaduennakayonto; bendisionannanto met ti bunga ti bagiyo ken ti bunga ti dagayo, ti bukelyo, ti baro nga arakyo, ken ti lanayo, ti panagadu dagiti tarakenyo ken ti urbon dagiti arbanyo, iti daga nga insapatana kadagiti ammayo nga itedna kadakayo. **14** Ad-adda a mabendisionankayo ngem kadagiti sabali a tattao; awanto ti lalaki nga awan anakna wenno lupes a babai kadakayo wenno kadagiti tarakenyo. **15** Ikkatento ni Yahweh manipud kadakayo dagiti amin a saksakit; awan kadagiti dakes a saksakit ti Egipto a naammoam ti ikabilna kadakayo, ngem ikabilnanto dagitoy kadagiti amin a manggurgura kadakayo. **16** Ibusenyonto amin dagiti bunggoy dagiti tattao a nangitedan ni Yahweh a Diosyo kadakayo iti balligi, ken saanto a maasian ti matayo kadakuada. Ket saanyonto a dayawen dagiti diosda, ta agbalinto a palab-og dayta kadakayo. **17** No kunayo iti pusoyo 'Ad-adu

dagitoy a nasion ngem siak; kasano a mapapanawko ida?'— **18** Saankayo nga agbuteng kadakuada; lagipenyo ti inaramid ni Yahweh a Diosyo kenni Faraon ken kadagiti amin nga Egipto; **19** ti nakaro a panagsagaba a nakita dagiti matayo, dagiti pagilasinan, dagiti nakaskasdaaw, ti nabileg nga ima, ken ti panangipakita ti pannakabalin ni Yahweh a Diosyo a nangiruar kadakayo. Isunto met laeng ti aramiden ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin a tattao a pagbutbutnganyo. **20** Kasta met, ibaonto ni Yahweh a Diosyo dagiti alimbubuyog kadakuada, agingga a mapukaw iti imatangyo dagiti nabati ken dagiti aglemlemmeng. **21** Saankayonto nga agbuteng kadakuada, ta adda kadakayo ni Yahweh a Diosyo, maysa a dakkel ken nakabutbuteng a Dios. **22** In-inutto a papanawen ni Yahweh a Diosyo dagiti nasion iti sangoananyo. Saanyonto a maparmek ida a mamimpinsan, wenno umadunto unay dagiti atap nga ayup iti aglawlawyo. **23** Ngem itedto kadakayo ni Yahweh a Diosyo ti panagballigiyo kadakuada no masabatyo ida iti paggugubatan; Tikawennanto ida iti kasta unay agingga a madadaelda. **24** Ikabilnanto dagiti arida iti turayyo, ket pukawenyonto ti naganda iti babaen ti langit. Awanto ti siasinoman a makabael a tumakder iti sangoananyo, agingga a madadaelyo ida. **25** Puoranyonto dagiti nakitikitan a ladawan dagiti diosda; saanyo a tarigagayan ti pirak wenno balitok a nangbalkot kadagitoy a kayatyo la unay nga alaen para kadagiti bagbagiyo, ket mapalab-ogankayo iti daytoy; ta kagura daytoy ni Yahweh a Diosyo. **26** Saankayonto a mangiyuneg iti aniaman a makarimon a banbanag iti balayyo ken rugianyo a dayawen daytoy. Guraen ken karimonyonto dagitoy, ta nailasin daytoy para iti pannakadadael.

8 Masapul a salimetmetanyo dagiti amin a bilbilin nga it-itedko kadakayo ita, tapno agbiag ken umadukayo, ken serrekenyo ket tagikua-enyo ti daga nga insapata ni Yahweh kadagiti ammayo. **2** Lagipenyo amin dagiti wagas a panangidalan kadakayo ni Yahweh a Diosyo iti uppat a pulo a tawen idiay let-ang, tapno pagpakumbabaennakayo, a masuonakayo tapno maammoanna ti adda iti pusoyo, no salimetmetanyo man dagiti bilbilinna wenno saan. **3** Pinagpakumbaba ken pinagbisinnakayo ket pinakannakayo iti mana, a saanyo pay idi nga ammo, wenno naammoan dagiti kapuonam wenno dagiti ammayo. Inaramidna dagitoy tapno maammoanyo a saan laeng a babaen iti tinapay nga agbiag dagiti tattao, ngem ketdi, babaen kadagiti amin a banbanag a rumuar iti ngiwat ni Yahweh nga agbiag dagiti tattao. **4** Saan a dimmaan dagiti kawesyo kadakayo, ken saan a limteg dagiti sakayo bayat dagitoy uppat a pulo a tawen. **5** Panunotenyo iti pusoyo, no kasano a palintegen ti maysa a tao ti anakna, kasta met ti panangpalinteg ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **6** Salimetmetanyo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo, tapno mabalin a magnakayo kadagiti dalanna ket agdayawkayo kenkuana. **7** Ta ip-ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti nasayaat a daga, daga dagiti waig ti danum, dagiti burayok ken ubbog, nga agay-ayus kadagiti tanap ken turod; **8** daga ti trigo ken sebada, dagiti ubas, dagiti kayo nga igos, ken dagiti granada; daga dagiti kayo nga olibo ken diro. **9** Daga daytoy a pangananyo iti tinapay a saan nga agkurang, ken saanyo a papanan nga awanan iti aniaman a banag; daga a dagiti batona ket naaramid iti landok, ken makakalikayo iti gambang kadagiti turodna. **10** Mangankayo ket mabsugkayo, ket dayawenyo ni Yahweh a Diosyo gapu iti nasayaat a daga nga intedna kadakayo. **11** Agannadkayo ta saanyo a malipatan ni Yahweh a Diosyo, ken saanyo a baybay-an dagiti bilbilinna, dagiti lintegna, ken dagiti alagadenna nga ibilbilinko kadakayo ita. **12** Tapno saanto a mapasamak nga, inton mangan ket mabsugkayo, ken inton agipatakderkayo kadagiti nasayaat a balbalay ken agnaedkayo kadagitoy, **13** ken no umadunto dagiti baka ken arbanyo, ken no umadu dagiti pirak ken balitokyo, ken no immadu amin nga adda kadakayo— **14** nga iti dayta ket amangan no maipangatonto ti pusoyo, ken malipatanyo ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto, manipud iti balay ti pannakaibalud. **15** Amangan no malipatanyo isuna a nangidalan kadakayo iti nalawa ken nakaam-amak a let-ang, nga ayan dagiti umap-apuy nga uleg ken manggagama, ken iti mawaw a daga nga awan ti danum; ni Yahweh, a nangparuar iti danum manipud iti bato para kadakayo; **16** ni Yahweh a nangpakan kadakayo iti mana idiay let-ang a saan a naammoan dagiti kapuonanyo, tapno pagpakumbabaennakayo, ken tapno suotennakayo, tapno agaramid iti nasayaat kadakayo iti kamaudianan; **17** ta no saan, mabalin a kunayo iti pusoyo, 'Ti pannakabalinko ken bileg ti imak ti nangpaadda amin kadagitoy a kinabaknang.' **18** Ngem lagipenyo ni Yahweh a Diosyo, ta isuna ti nangted kadakayo iti pannakabalin tapno bumaknang; tapno maipasdekna ti tulagna nga insapatana kadagiti ammayo, a kas ita. **19** Mapasamakto a, no malipatanyo ni Yahweh a Diosyo ket makipagnakayo kadagiti sabali a dios, agdayaw ken agraemkayo kadakuada, agsaksiak maibusor kadakayo ita nga awan duadua a mapukawkayo. **20** Kasla iti panangpukaw ni Yahweh kadagiti nasion iti sangoananyo, kasta met ti pannakapukawyo, gapu ta saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo.

9 Denggem, O Israel, bumallasiwka itan iti Jordan, serrekem ket ikkatem ti karbengan dagiti nasion a napigpigsa ken nabilbileg ngem sika nga agtawid iti daga, ken dagiti siudad a nalawa ken naaladan agingga iti langit, **2** dadakkel ken natatayag a tattao, dagiti annak ti Anakim, nga am-ammoyo, ken nangngegyo dagiti tattao a kunada, 'Siasino ti makatakder iti sangoanan dagiti annak a lalaki ni Anak?' **3** Ammoenyo ngarud ita, a ni Yahweh a Diosyo ket isu ti umun-una kadakayo a kasla umal-alun-on nga apuy; dadaelennanto ida, ket ipababananto ida iti sangoananyo; isu a mapapanaw ken mapukawyo ida a dagus, a kas kinuna ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **4** Saanyo a kunaen iti pusoyo, kalpasan a pagtalawen ida ni Yahweh a Diosyo iti sangoananyo, 'Gapu iti kinalintegko nga impannak ni Yahweh a mangtagikua iti daytoy a daga,' ta gapu iti kinadangkes dagitoy a nasion a pappapanawen ni Yahweh ida manipud iti sangoananyo. **5** Saan a gapu iti kinalintegyo wenno kinapudno ti pusoyo a sumsumrekkayo a mangtagikua iti dagada; ngem gapu iti kinadangkes dagitoy a nasion a pappapanawen ida ti Diosmo iti sangoananyo, ken tapno maaramidna a pumudno ti sao nga insapatana kadagiti kapuonanyo a ni Abraham, ni Isaac, ken ni Jacob. **6** Ammoenyo ngarud, a saan nga it-ited ni Yahweh a Diosyo daytoy nasayaat a daga kadakayo a tagikua-enyo gapu iti kinalintegyo, ta natangken ti uloyo a tattao. **7** Lagipenyo ken saanyo a lipaten no kasano a pinaungetyo ni Yahweh a Diosyo idiay let-ang; manipud iti aldaw a pimmanawkayoiti daga ti Egipto agingga a nakadanonkayo iti daytoy a lugar,

managrebeldakayo idi kenni Yahweh. **8** Kasta met idiay Horeb pinaungetyo ni Yahweh, ket umanayen ti unget ni Yahweh a panangdadaelna kadakayo. **9** Idi simmang-atak idiay bantay a mangawat kadagiti tapi ti bato, dagiti tapi iti tulag nga inaramid ni Yahweh kadakayo, nagtalinaedak idiay bantay iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii; saanak a nangan iti tinapay wenno imminom iti danum. **10** Inted ni Yahweh kaniak dagiti dua a tapi ti bato a nasuratan babaen kadagiti ramayna; naisurat kadagitoy dagiti amin a banbanag a kasla met laeng kadagiti amin a sasao nga inwaragawag ni Yahweh kadakayo idiay bantay manipud iti tengnga ti apuy iti aldaw ti panagtataripnong. **11** Napasamak daytoy iti pagleppasan ti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii nga inted ni Yahweh kaniak dagiti dua a tapi ti bato, dagiti tapi ti tulag. **12** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Tumakderka, bumabaka a dagus manipud ditoy, ta dinadael dagiti tattao nga inruarmo manipud Egipto ti bagbagida. Timmalikodda a dagus iti dalan nga imbilinko kadakuada. Nagaramidda iti nasukog a ladawan para kadagiti bagbagida.' **13** Maysa pay, nagsao ni Yahweh kaniak ket kinunana, 'Nakitak dagitoy a tattao; natangken ti uloda a tattao. **14** Bay-annak koma, tapno madadaelko ida ken pukawek ti naganda iti babaen ti langit, ket mangaramidak kenka iti maysa a nasion a nabilbileg ken dakdakkel ngem isuda.' **15** Isu a nagsubliak ket simmalogak manipud iti bantay, ket umap-apuy ti bantay. Adda kadagiti imak dagiti dua a tapi ti tulag. **16** Kimmitaak, ket, adtoy, nagbasolkayo kenni Yahweh a Diosyo. Nangsukogkayo iti baka para kadagiti bagbagiyo. Timmallikodkayo iti dalan nga imbilin ni Yahweh kadakayo. **17** Innalak dagiti dua a tapi ket impuruakko manipud kadagiti imak. Binurakko dagitoy iti sangoanan dagiti matayo. **18** Nagpaklebak manen iti sangoanan ni Yahweh iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii; saanak a nangan iti tinapay wenno imminom iti danum, gapu kadagiti amin a basbasol a naaramidyo, iti panangaramid iti dayta a dakes iti imatang ni Yahweh, isu a makaunget isuna. **19** Ta mabutengak iti pungtot ken ti nakaro a saan a pannakaay-ayo ni Yahweh kadakayo a makaanay a panangdadaelna kadakayo. Ngem dimngeg met ni Yahweh kaniak kadagita a tiempo. **20** Nakaunget unay ni Yahweh kenni Aaron isu a kayatna a dadaelen isuna; inkararagak met ni Aaron iti dayta met laeng a tiempo. **21** Innalak dagiti basolyo, ti baka nga inaramidyo, ket pinuorak, pinang-or ken binurborko iti napino daytoy, agingga a kas kapino ti tapuk. Imbellengko ti tapukna iti waig nga agay-ayus manipud iti bantay. **22** Idiay Tabera, idiay Massa, ken idiay Kibroth Hattaavah, pinagpungtotyo ni Yahweh. **23** Idi imbaonnakayo ni Yahweh idiay Kades Barnea ket kinunana, 'Sumang-atkayo ket tagikuaenyo ti daga nga intedko kadakayo,' ket sinukiryo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo ket saankayo a namati ken dimngeg iti timekna. **24** Sinukiryo ni Yahweh manipud pay iti aldaw a naam-ammokayo. **25** Isu a nagpaklebak iti sangoanan ni Yahweh iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii, gapu ta kinunana a dadaelennakayo. **26** Nagkararagak kenni Yahweh ket kinunak, 'O Yahweh nga Apo, saanmo a dadaelen dagiti tattaom wenno ti tawidmo nga inispalmo babaen iti kinadakkelmo, nga inruarmo manipud Egipto babaen iti nabileg nga imam. **27** Lagipem dagiti adipenmo a ni Abraham, ni Isaac ken ni Jacob; saanmo a kitaen ti kinatangken ti ulo dagitoy a tattao, wenno ti kinadangkesda, wenno dagiti basolda, **28** tapno ti daga a nangiruaram kadakami rumbeng nga ibagada, "Gapu ta saan a naipan ida ni Yahweh iti daga nga inkarina kadakuada, ken gapu ta kagurana ida, inruarna ida tapno papatayenna ida idiay let-ang." **29** Nupay kasta, isuda dagiti tattaom ken tawidmo, nga inruarmo babaen iti naindaklan a pigsam ken babaen iti panangipakitam iti pannakabalinmo.'

10 Iti dayta a tiempo kinuna ni Yahweh kaniak, 'Mangtikapka iti dua a tapi ti bato a kas iti immuna, ket umayka kaniak idiay bantay, ket agaramidka iti lakasa a naaramid iti kayo. **2** Isuratkonto kadagiti tapi dagiti sasao nga adda kadagiti immuna a tapi ti bato a binurakmo, ket ikargamto dagitoy iti lakasa.' **3** Isu a nagaramidak iti lakasa manipud iti kayo nga acacia, ken nangtikapak iti dua a tapi ti bato a kas iti immuna, ket simmang-atak iti bantay, nga adda kadagiti imak dagiti dua a tapi ti bato. **4** Insuratna kadagiti tapi, kasla iti immuna a naisurat, dagiti Sangapulo a Bilin nga insao ni Yahweh kadakayo iti bantay manipud iti tengnga ti apuy iti aldaw ti panagtataripnong; ket inted ni Yahweh kaniak dagitoy. **5** Nagsubliak ket simmalogak manipud iti bantay ket inkabilko dagiti tapi iti lakasa nga inaramidko; adda dagitoy sadiay, a kas iti imbilin ni Yahweh kaniak." **6** (Nagdaliasat dagiti tattao ti Israel manipud Beerot Bene Jaakan agingga idiay Moserah. Natay sadiay ni Aaron, ket intabonda isuna sadiay; ni Eleasar nga anakna, nagserbi a padi a kasukatna. **7** Manipud sadiay, nagdaliasatda agingga idiay Gudguda ket manipud Gudguda agingga idiay Jotbat, maysa a daga dagiti waig ti danum. **8** Iti dayta a tiempo, pinili ni Yahweh ti tribu ni Levi a mangawit iti lakasa ti pammaneknek ni Yahweh, tapno agtakder iti sangoanan ni Yahweh nga agserbi kenkuana, ken tapno mangbendision kadagiti tattao iti naganna a kas ita nga aldaw. **9** Awan ngarud ti paset wenno tawid ni Levi a daga a pakairamananna kadagiti kakabsatna; ni Yahweh ti tawidna, kas insao ni Yahweh a Diosyo kenkuana.) **10** "Nagtalinaedak iti bantay a kas iti immuna a tiempo, uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii. Dimngeg met kaniak ni Yahweh iti dayta a tiempo; Saan a tinarigagayan ni Yahweh ti panangdadaelna kadakayo. **11** Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Tumakderka, mapanka iti sangoanan dagiti tattao tapno idalanmo ida iti pangdaliasatda; serreken ken tagikuaenda ti daga nga insapatak kadagiti kapuonanda nga ited kadakuada.' **12** Ita Israel, ania ti sapsapulen ni Yahweh a Diosmo kenka, malaksid iti panagbutengmo kenni Yahweh a Diosmo, a magnaka iti amin a wagasna, ayatem isuna, ken agdayawka kenni Yahweh a Diosmo iti isu-amin a puso ken kararuam, **13** a salimetmetam dagiti bilbilin ni Yahweh, ken dagiti alagadenna, nga ibilbilinko kenka ita nga aldaw para iti bukodmo a pagsayaatan? **14** Adtoy, kukua ni Yahweh a Diosmo ti langit ken ti langit dagiti langlangit, ti daga, ken dagiti amin nga adda kadagitoy. **15** Ni laeng Yahweh ti naay-ayo kadagiti ammam isu nga inayatna ida, ket pinilinakayo, dagiti kaputotanda, a simmaruno kadakuada, nga ad-adda ngem kadagiti sabali a tattao, a kas iti ar-aramidenna ita nga aldaw. **16** Ngarud, kugitenyo ti akinruar a kudil ti pusoyo, ken saanyon a patangkenen ti uloyo. **17** Ta ni Yahweh a Diosyo, isuna ti Dios dagiti dios, ken Apo dagiti amo, ti naindaklan a Dios, ti nabileg ken nakabutbuteng a Dios, nga awan ti ipangpangrunana ken saan nga umaw-awat iti

pasuksok. **18** Ipatpatungpalna ti hustisia kadagiti ulila ken balo, ken ipakpakitana ti ayat kadagiti gangannaet babaen iti panangitedna kadakuada iti taraon ken pagan-anay. **19** Ayatenyo ngarud dagiti gan-gannaet; ta gangannaetkayo idi iti daga ti Egipto. **20** Pagbutnganyo ni Yahweh a Diosyo, isuna ti dayawenyo; Masapul a kumpetkayo kenkuana, ken babaen ti naganna ket agsapatakayo. **21** Isuna ti dayawyo, ken isuna ti Diosyo, a nangaramid kadagiti naindaklan ken nakabutbuteng a banbanag para kadakayo, a nakita dagiti matayo. **22** Simmalog dagiti ammayo idiay Egipto a kas pitopulo a tattao; ita inaramidnakayo ni Yahweh a Diosyo a kas kaadu dagiti bituen kadagiti langit.

11 Ayatenyo ngarud ni Yahweh a Diosyo ken kankanayon a salimetmetanyo dagiti pagannurotanna, dagiti alagadenna, dagiti pangngeddengna ken dagiti bilbilinna. **2** Kitaenyo a saanak a makisarsarita kadagiti annakyo, a saan a nakaammo ken nakakita iti panangdusa ni Yahweh a Diosyo, ti kinadakkelna, ti nabileg nga imana, wenno ti panangipakita iti pannakabalinna, **3** dagiti pagilasinan ken dagiti aramid nga inaramidna idiay tengnga ti Egipto kenni Paraon nga ari iti Egipto, ken iti amin a dagana. **4** Wenno naimatanganda ti inaramidna kadagiti armada ti Egipto, kadagiti kabalioda wenno kadagiti karwaheda; no kasano nga inaramidna a lapunosen ida ti danum iti baybay dagiti Runo idi kamkamatendakayo, ken no kasano a dinadael ida ni Yahweh agingga ita nga aldaw; **5** wenno ti inaramidna kadakayo idiay let-ang agingga a nakadanonkayo iti daytoy a disso. **6** Wenno nakitada ti inaramid ni Yahweh kada Datan ken Abiram, dagiti annak a lalaki ni Eliab nga anak a lalaki ni Ruben; no kasano a nalukatan ti ngiwat ti daga ket inalun-onna ida, dagiti sangakabbalayanda, dagiti toldada, ken amin a sibibiag a banag a simmurot kadakuada, iti tengnga ti amin nga Israel. **7** Ngem naimatanganyo dagiti amin a naindaklan a trabaho nga inaramid ni Yahweh. **8** Salimetmetanyo ngarud dagiti amin a bilbilin nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno pumigsakayo, ken sumrek ket tagikuaenyo ti daga a lasatenyo tapno tagikuaen daytoy; **9** ken tapno mapaatiddugyo dagiti al-aldawyo iti daga nga insapata ni Yahweh nga ited kadagiti ammayo ken kadagiti kaputotanda, maysa a daga nga agay-ayus iti gatas ken diro. **10** Ta ti daga a serrekanyo tapno tagikuaen ket saan a kasla iti daga ti Egipto a naggapuanyo, a nagmulaanyo iti bukel ken sinibuganyo daytoy babaen kadagiti sakayo, a kasla maysa a minuyongan dagiti mulmula; **11** ngem ti daga a papananyo tapno tagikuaen daytoy, ket maysa a daga dagiti turod ken tanap, nga umin-inom iti danum ti tudo dagiti langit, **12** maysa a daga nga ay-aywanan ni Yahweh a Diosyo; kankanayon nga adda ditoy dagiti mata ni Yahweh a Diosyo, manipud ti pangrugian agingga iti paggibusan ti tawen. **13** Mapasamakto daytoy, no dumngegkayo a sipapasnek kadagiti bilbilin nga ibilinko kadakayo ita nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, ken agserbikayo kenkuana iti amin a puso ken kararuayo, **14** a mangitedakto ti tudo iti dagayo iti panawenna, ti umun-una ken maud-udi a tudo, tapno makaapitkayo kadagiti mulayo, ti baro nga arak ken lanayo. **15** Mangitedakto iti ruot kadagiti taltalonyo para kadagiti bakayo, ken mangan ket mapnekkayonto. **16** Agannadkayo, tapno saan a maallilaw ti pusoyo, ket tumallikod ken agdaydayawkayo iti sabali a dios ken agrukobkayo kadagitoy; **17** tapno saan a sumged ti pungtot ni Yahweh a maibusor kadakayo, ken tapno saanna nga irekep dagiti langlangit, tapno pagtudoenna, ken mangted iti bunga ti daga, ket tapno saankayo a mapukaw a dagus iti nasayaat a daga nga it-ited ni Yahweh kadakayo. **18** Ikabilyo ngarud dagitoy a sasaok iti puso ken kararuayo; igalutyo dagitoy a kas pagilasinan iti imayo, ken agbalinda a kas bedbed ti nagbaetan dagiti matayo. **19** Isuroyo dagitoy kadagiti annakyo ken saritaenyo ti maipapan kadagitoy no agtugtugawkayo iti balayyo, no magmagnakayo iti dalan, no agid-iddakayo, ken no bumangonkayo. **20** Isuratyonto dagitoy kadagiti poste ti ridaw dagiti balayyo ken kadagiti ruangan ti siudadyo, **21** tapno umadunto dagiti al-aldawyo, ken dagiti al-aldaw dagiti annakyo, iti daga nga inkari ni Yahweh kadagiti ammayo nga itedna kadakuada, kas kaadu dagiti al-aldaw idiay langit a ngatoen ti daga. **22** Ta no sipapasnek a salimetmetanyo dagitoy a bilbilin nga ibilbilinko kadakayo, tapno aramiden dagitoy, nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, a magnakayo iti amin a dalanna, ken kumpetkayo kenkuana, **23** ket papanawento ni Yahweh amin dagitoy a nasnasion iti sangoananyo, ket pagtalawenyonto dagiti nasion a dakdakkel ken nabilbileg ngem dakayo. **24** Agbalinto a kukuayo ti tunggal lugar a mabaddekan dagiti dapanyo; manipud iti let-ang agingga iti Libano, manipud iti karayan, ti Karayan Euprates, agingga iti baybay iti laud ti agbalinto a beddengyo. **25** Awanto ti tao a makabael a tumakder iti sangoananyo; Mangikabilto ni Yahweh a Diosyo iti pagbutngan ken panagamakda kadakayo iti amin a daga a baddekanyo, kas imbagana kadakayo. **26** Adtoy, ikabilko iti sangoananyo ita nga aldaw iti maysa a bendision ken maysa a lunod; **27** ti bendision, no dumngegkayo kadagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw, **28** ken ti lunod, no saankayo a dumngeg kadagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo, ngem sumiasi iti dalan nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno sumurot kadagiti sabali a dios a saanyo nga am-ammo. **29** Mapasamakto daytoy, inton ipannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga nga apanyo tagikuaen, nga ikabilyonto ti bendision iti tuktok ti Bantay Gerisim, ken ti lunod iti Bantay Ebal. **30** Saan kadi nga adda dagitoy iti ballasiw ti Jordan, laud iti akinlaud a dalan, iti daga dagiti Cananeo nga agnanaed iti Araba, a sango ti Gilgal, nga abay dagiti kayo a Lugo? **31** Ta ballasiwenyo ti karayan Jordan tapno apanyo tagikuaen ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo, ket tagikuaen ken agnaedkayo iti daytoy. **32** Salimetmetanyo amin dagiti alagaden ken pangngeddeng nga ikabilko iti sangoananyo ita nga aldaw.

12 Dagitoy dagiti alagaden ken bilbilin a salimetmetanyo iti daga nga it-ited ni Yahweh, ti Dios dagiti ammayo, nga itedna a tagikuaenyo, iti amin nga al-aldaw nga agbibiagkayo iti daga. **2** Awan duadua a dadaelenyonto amin dagiti lugar a nagdaydayawanda kadagiti dios dagiti nasion a tagikuaenyo, kadagiti nangato a banbantay, kadagiti turturod, ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo; **3** ken rebbaenyonto dagiti altarda, burborenyo dagiti nasagradoan a bato nga adigida, ken puoranyo dagiti tekken ti Aserada; putdenyo dagiti nakitikitan a ladawan dagiti diosda ken dadaelenyo dagiti naganda iti dayta a lugar. **4** Saankayo nga agdaydayaw kenni Yahweh a Diosyo iti kasta a wagas. **5** Ngem iti lugar a piliento ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin a tribu a pangikabilanna iti naganna, daytanto ti lugar a pagnaedanna, ken sadiayto ti papananyo. **6** Sadiayto

ti pangipananyo kadagiti daton a maipuor amin, dagiti sakripisioyo, dagiti apagkapulloyo, ken dagiti daton nga idatag dagiti imayo, dagiti sapata a datonyo, dagiti daton nga agtaud iti kaungganyo, ken dagiti inauna nga annak dagiti baka ken karneroyo. **7** Sadiayto ti pangananyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo ken agrag-okayo kadagiti amin a banag a nangikabilanyo kadagiti imayo, dakayo ken dagiti sangakabbalayanyo, a nangbendisionan ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **8** Saanyonto nga aramiden amin dagiti banbanag nga ar-aramidentayo ditoy ita nga aldaw, ita ar-aramiden ti tunggal maysa ti umno kadagiti bukodda a mata, **9** ta saankayo pay a nakadanon iti panaginana, iti tawid nga it-ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **10** Ngem inton bumallasiwkayo iti Jordan ken agnaed iti daga nga ipatawid ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ken no ikkannakayo iti inana manipud kadagiti amin a kabusoryo iti aglawlawyo, tapno agbiagkayo a natalged, **11** ket mapasamakto dayta iti lugar a pilien ni Yahweh a Diosyo a panginaedanna ti naganna, ipanyonto sadiay dagiti amin nga ibilinko kadakayo: dagiti daton a maipuor amin, dagiti sakripisioyo, dagiti apagkapulloyo, dagiti daton nga idatag dagiti imayo, ken amin dagiti piniliyo a daton para kadagiti sapata nga isapatayo kenni Yahweh. **12** Agra-okayonto iti imatang ni Yahweh a Diosyo—dakayo, dagiti annakyo a lallaki ken babbai, dagiti adipenyo a lallaki ken babbai, ken dagiti Levita nga adda iti uneg ti ruanganyo, gapu ta awan iti pasetna wenno matawid kadakayo. **13** Agannadkayo a saanyo nga idaton ti datonyo a maipuor amin iti tunggal lugar a makitayo; **14** ngem iti lugar a piliento ni Yahweh ti maysa kadagiti tribuyo ti pangidatonanyo kadagiti daton a maipuor amin, ket aramidenyonto sadiay ti amin a banag nga ibilinko kadakayo. **15** Nupay kasta, mabalinyo ti mangparti ken mangan kadagiti ayup iti uneg ti amin a ruanganyo, no tarigagayanyo, nga aw-awaten ti bendision ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin nga itedna kadakayo; agpada a mabalin a kanen daytoy dagiti saan a nadalus ken dagiti nadalus a tattao, dagiti ayup a kas iti gasela ken ti ugsa. **16** Ngem saanyo a kanen ti dara; ibukbokyo daytoy iti daga a kasla danum. **17** Saanyo a mabalin a kanen iti uneg dagiti ruanganyo ti apagkapullo ti trigoyo, baro nga arakyo, lanayo, wenno ti inauna nga anak ti baka ken karneroyo; ken saanyo a kanen ti aniaman a karne nga idatonyo a mapakuyogan iti aniaman kadagiti sapata nga aramidenyo, wenno dayta ket daton a nagtaud iti kaungganyo, wenno daton nga idatag ti imayo. **18** Ngem ketdi, kanenyonto daytoy iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti lugar a pilienna—dakayo, dagiti annakyo a lallaki ken babbai, dagiti adipenyo a lallaki ken babbai, ken dagiti Levita nga adda iti uneg dagiti ruanganyo; agrag-okayonto iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo maipapan kadagiti amin a banbanag a pangikabilanyo kadagiti imayo. **19** Annadanyo ti bagiyo a saanyo a baybay-an dagiti Levita bayat iti panagnaedyo iti dagayo. **20** Inton palawaen ni Yahweh a Diosyo dagiti beddengyo, kas inkarina kadakayo, ket ibagayo, 'Manganak iti lasag,' gapu iti tarigagayyo a mangan iti karne, mabalinkayo a mangan iti karne, kas tartarigagayan ti kararuayo. **21** No adayo unay kadakayo ti lugar a pilien ni Yahweh a Diosyo a pangikabilanna iti naganna, ket mabalinyo ti mangparti iti sumagmamano kadagiti baka ken karnero nga inted ni Yahweh kadakayo, kas imbilinko kadakayo; mabalinyo a kanen daytoy iti uneg dagiti ruanganyo, kas tartarigagayan iti kararuayo. **22** Kasla iti panagsida iti gasela ken ti ugsa, isu a mabalinyo a kanen daytoy; agpada a mabalin a mangan iti daytoy ti saan a nadalus ken ti nadalus a tattao. **23** Siguradoenyo laeng a saanyo a kanen ti dara, ta ti dara ket isu ti biag; saanyo a kanen ti biag agraman ti karne. **24** Saanyonto a kanen daytoy; Ibukbokyonto daytoy iti daga a kasla danum. **25** Saanyonto a kanen daytoy, tapno sumayaatkayonto, ken dagiti annakyo a sumarsaruno kadakayo, no aramidenyo ti umno iti imatang ni Yahweh. **26** Ngem dagiti banag a kukua ni Yahweh nga adda kadakayo, ken dagiti daton para kadagiti sapatayo—alaenyo dagitoy ket mapankayo iti lugar a pilien ni Yahweh. **27** Idatonyonto sadiay dagiti datonyo a maipuor amin, ti karne ken ti dara, iti rabaw ti altar ni Yahweh a Diosyo; maibukbokto ti dara dagiti sakripisioyo iti altar ni Yahweh a Diosyo, ket kanenyonto ti lasag. **28** Ngilinenyo ken denggenyo amin dagitoy a sasao nga ibilinko kadakayo, tapno sumayaatkayo ken dagiti annakyo a sumarsaruno kadakayo iti agnanayon, no aramidenyo ti nasayaat ken umno iti imatang ni Yahweh a Diosyo. **29** No dadaelen ni Yahweh a Diosyo dagiti nasion iti sangoananyo, inton serrekenyo tapno tagikuaen dagitoy, ket matagikuayo dagitoy, ket agnaedkayo iti dagada, **30** Agannadkayo tapno saankayo a mapalab-ogan iti panangsursurotyo kadakuada, kalpasan a nadadaelda iti sangoananyo—mapalab-ogankayo iti panangammo kadagiti diosda, iti panagdamdamag, "Kasano ti panagdaydayaw dagitoy a nasion kadigiti diosda? Kastanto met ti aramidek." **31** Saanyonto nga aramiden dayta kas panangraemyo kenni Yahweh a Diosyo, ta amin a banag a makarimon ken kagurgura ni Yahweh, ket inaramidda kadagiti diosda; puoranda pay dagiti annakda a lallaki ken babbai para kadagiti diosda. **32** Aniaman nga ibilinko kadakayo, ngilinenyo daytoy. Saanyo a kissayan wenno nayunan daytoy.

13 No adda iti tumakder kadakayo a maysa a profeta wenno mangilawlawag kadagiti tagtagainep, ken no ikkannakayo iti maysa a pagilasinan wenno nakaskasdaaw, **2** ket no mapasamak ti pagilasinan wenno nakaskasdaaw, nga insaona kadakayo ket kunaenna, 'Intayo sumurot kadagiti sabali a dios, a saanyo pay a naam-ammo, ket agdayawtayo kadakuada,' **3** saanyo a denggen dagiti sasao dayta a profeta, wenno dayta a mangilawlawag kadagiti tagtagainep; ta susuotennakayo ni Yahweh a Diosyo tapno maammoanna no ay-ayatenyo isuna iti isu-amin a puso ken kararuayo. **4** Magnakayo a sumurot kenni Yahweh a Diosyo, dayawenyo isuna, salimetmetanyo dagiti bilbilinna, ken agtulnogkayo iti timekna, agdaydayaw ken kumpetkayo kenkuana. **5** Mapapatayto dayta a profeta wenno mangilawlawag kadagiti tagtagainep, gapu ta nagsao isuna iti panagsukir kenni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, ken ti nangsubbot kadakayo manipud iti balay ti pannakaadipen. Tartarigagayan dayta a profeta nga ilisidakayo iti dalan nga imbilin ni Yahweh a Diosyo a pagnaanyo. Isu nga ikkatenyo ti kinadakes kadakayo. **6** Kas pangarigan, ti kabsatyo a lallaki, nga anak a lalaki ni nanangyo, wenno ti anakyo a lalaki wenno babai, wenno ti asawa a babai iti barukongyo, wenno ti gayyemyo nga isu ket kasla bukodyo a kararua, ket sililimed a mangsugsog kadakayo ken ibagbagana, 'Intayo agdayaw kadagiti sabali a dios a saanyo nga am-ammo, uray dakayo

wenno dagiti kapuonanyo— **7** siasinoman kadagiti dios dagiti tattao iti aglawlawyo, iti asidegyo, wenno adayo kadakayo, manipud iti maysa a pungto agingga iti sabali a pungto ti daga.' **8** Saankayo nga umanamong wenno dumngeg kenkuana. Wenno maasian ti matayo kenkuana, wenno isakit wenno ilemmengyo isuna. **9** Ngem ketdi, awan duadua a papatayenyo isuna; dagiti imayo ti umuna a mangpapatay kenkuana, ket kalpasanna ti ima dagiti amin a tattao. **10** Papatayenyo isuna babaen iti panangbato, gapu ta pinadasnaka nga iyadayo manipud kenni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo iti daga ti Egipto, iti balay ti pannakaadipen. **11** Mangngegto amin ti Israel ket agbutengda, ket saandan nga ituloy ti agaramid kadagitoy a kita ti kinadangkes kadakayo. **12** No makangngegyo ti siasinoman a mangibagbaga maipanggep iti maysa kadagiti siudadyo, nga it-ited ni Yahweh a Diosyo a pagnaedanyo: **13** Pimmanaw ti sumagmamano kadagiti nadangkes a kakaduayo ken iyaw-awanda dagiti agnanaed iti siudadda ken kunada, 'Mapantayo ket agdaydayaw kadagiti sabali a dios a saanyo pay nga am-ammo.' **14** Kalpasanna, sukimatenyo dagiti pammaneknek, palutpotenyo, ken amirisenyo a naimbag. No pudno ken sigurado a naaramid ti makarimon a banag kadakayo— **15** ket awan duadua a rautenyonto dagiti agnanaed iti dayta a siudad babaen iti tadem ti kampilanyo, naan-anay a dadaelenyo daytoy ken dagiti amin a tattao nga adda ditoy, karaman dagiti tarakenda, babaen iti tadem ti kampilan. **16** Urnongenyo amin dagiti nasamsam iti tengnga iti dalanda ken puoranyo ti siudad, kasta met dagiti amin a nasamsamna—para kenni Yahweh a Diosyo. Agbalinto a gabsuon ti pannadadael ti siudad iti agnanayon, masapul a saanen a pulos a maipatakder manen. **17** Masapul nga awan ti dumket iti imayo kadagiti banbanag a nailasin a madadael. Masapul a daytoy ti mapasamak, tapno ibabawinto ni Yahweh ti kinauyong ti ungetna, kaasiannakayo, makipagrikna kadakayo, ken paadoenna ti bilangyo, kas insapatana kadagiti ammayo. **18** Aramidennanto daytoy gapu ta dumdumngegkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo amin dagiti bilinna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, nga aramidenyo ti umno kadagiti mata ni Yahweh a Diosyo.

14 Dakayo dagiti tattao ni Yahweh a Diosyo. Saanyo a sugaten dagiti bagbagiyo, wenno kiskisan ti aniaman a paset ti rupayo para iti natay. **2** Ta maysakayo a nasion a nailasin para kenni Yahweh a Diosyo, ken pinilinakayo ni Yahweh nga agbalin a tattaona para iti bukodna a sanikua, nga ad-adda ngem kadagiti amin a tattao nga adda iti rabaw ti daga. **3** Masapul a saankayo a mangan iti aniaman a banag a makarimon. **4** Dagitoy dagiti ayup a mabalinyo a kanen: ti nakapon a baka, ti karnero, ken ti kalding, **5** ti ugsa, ti gasela, ti korso, ti atap a kalding, unikornio, atap a baka ken atap a karnero. **6** Mabalinyo a kanen dagiti ayup a nagpisi ti kukona, dayta ket naggudua ti kukona, ken agngatingat. **7** Nupay kasta, masapul a saanyo a kanen dagiti dadduma nga ayup nga agngatingat wenno naggudua ti kukona: ti kamelio, ti kuneho, ken ti atap a kuneho; gapu ta agngatingatda ngem saan a nagpisi ti kukona, narugitda para kadakayo. **8** Narugit pay ti baboy para kadakayo gapu ta nagpisi dagiti kukona ngem saan nga agngatingat; narugit daytoy kadakayo. Saanyo a kanen ti karne ti baboy, ken saanyo a sagiden dagiti bangkayda **9** Dagitoy dagiti banbanag nga adda iti danum a mabalinyo a kanen: aniaman nga addaan iti pigar ken siksik; **10** ngem masapul a saanyo a kanen ti aniaman nga awan iti pigar ken siksikna; narugitda para kadakayo. **11** Mabalinyo a kanen dagiti amin a billit a nadalus. **12** Ngem dagitoy dagiti billit a masapul a saanyo a kanen: ti agila, ti asor, ti agila ti taaw, **13** ti kakok ken ti sawi, aniaman a kita ti kali, **14** aniaman a kita ti rabena, **15** ken ti abestrus, ken ti kalaw, ken ti garseta ken aniaman a kita ti wak, **16** ti puek, ti kullaaw, ken kalamon, **17** ti pelikano, ti buitre, ti gabiota, **18** ken ti tikbaboy, aniaman a kita ti kannnaway, ti abubillia, ken ti panniki. **19** Amin a nagpayak, dagiti agkarkaradap a banbanag ket narugit para kadakayo; masapul a saanda a makan. **20** Mabalinyo a kanen amin dagiti nadalus a banbanag a tumatayab. **21** Saanyo a kanen ti aniaman a natay lattan; mabalinyo nga ipadawat daytoy iti ganggannaet nga adda iti uneg dagiti ruanganyo, tapno mabalinna a kanen daytoy; wenno mabalinyo nga ilako daytoy iti ganggannaet. Ta maysakayo a nasion a nailasin para kenni Yahweh a Diosyo. Masapul a saanyo nga ipaburek ti ubing a kalding iti gatas ti inana. **22** Masapul a sigurado a pagkapulloenyo amin a maani ti biniyo nga agtaud iti talon iti tinawen. **23** Masapul a kanenyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, iti lugar a pilienna a kas santuariona, ti apagkapullo ti trigoyo, iti baro nga arakyo, ti lanayo, ken dagiti inauna nga annak ti baka ken karneroyo; tapno masursuroyo ti kankanayon a panagdayaw kenni Yahweh a Diosyo. **24** No atiddug unay para kadakayo ti panagdaliasat ket saanyo a kabaelan nga awiten daytoy, gapu ta adayo unay kadakayo ti lugar a pilien ni Yahweh a Diosyo a kas santuariona, ket inton bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo, **25** isukatyo ti daton iti kuarta, igalutyo ti kuarta iti imayo, ket mapankayo iti lugar a piliento ni Yahweh a Diosyo. **26** Busbosenyo sadiay ti kuarta iti aniaman a tarigagayyo; para iti nakapon a baka, karnero, arak, wenno naingel a mainom, wenno para iti aniaman a tarigagayyo; kanenyonto iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo sadiay, ket agrag-okayonto, dakayo ken ti sangakabbalayanyo. **27** Ti Levita nga adda iti uneg dagiti ruanganyo—saanyo isuna a baybay-an, ta awan iti paset wenno tawidna kadakayo. **28** Iti pagleppasan iti tunggal tallo a tawen ket idatagyo amin dagiti apagkapullo ti apityo iti isu met la a tawen, ken ipempenyo iti uneg dagiti ruanganyo; **29** ket ti Levita, gapu ta awan iti paset wenno tawidna kadakayo, ken ti ganggannaet, ti ulila, ken ti balo nga adda iti uneg dagiti ruanganyo, umaydanto mangan ket mapnekda. Aramidenyo daytoy tapno bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo iti amin a trabaho nga aramiden dagiti imayo.

15 Iti panagleppas ti tunggal pito a tawen, masapul a lipatem dagiti utang. **2** Daytoy ti wagas iti panangwayawaya: lipatento ti tunggal nakapautang, ti impautangna iti kaarrubana; saannanto a piliten a singiren daytoy manipud iti kaarrubana wenno iti kabsatna gapu ta naiwaragawag iti pananglipat ni Yahweh kadagiti pautang. **3** Manipud iti maysa a ganganaet mabalinmo a singiren daytoy; ngem ti aniaman a kukuam nga adda iti kabsatmo ket masapul a palubosan dayta ti imam. **4** Nupay kasta, awan koma iti napanglaw kadakayo (ta awan duadua a bendisionannakanto ni Yahweh iti daga nga it-itedna kenka a kas tawid a tagikuaen), **5** no laeng napasnekkayo a dumgeg iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo amin

dagitoy a bilbilin nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw. **6** Ta bendisionannakayonto ni Yahweh a Diosyo, a kas inkarina kadakayo; agpautangkayonto kadagiti adu a nasnasion, ngem saankayonto nga umutang; agturaykayonto kadagiti adu a nasnasion, ngem saandakayonto nga iturayan. **7** No adda ti maysa a napanglaw a tao kadakayo, maysa kadagiti kakabsatmo, iti uneg ti uray aniaman kadagiti ruangan ti dagayo nga it-ted kadakayo ni Yahweh a Diosyo, masapul a saanyo a patangkenen ta pusoyo wenno dikay ipetpet dayta imayo manipud iti napanglaw a kabsatyo, **8** ngem masapul a siguradoenyo nga ilukat ta imayo kenkuana ket saankayo nga agduadua a pautangan isuna iti makaanay a maipaay iti kasapulanna. **9** Agannadkayo tapno saan a maaddaan dayta pusoyo iti nadangkes a kapanunotan, a kunayo, 'Asidegen ti maikapito a tawen, ti tawen a panangwayawaya,' tapno saankayo koma a napaidam maipapan iti napanglaw a kabsatyo, ket awan ti itedyo kenkuana; mabalin nga umawag isuna kenni Yahweh maipanggep kadakayo, ket mabalin a pakabasolanyo dayta. **10** Masapul a siguradoenyo a mangtedkayo kenkuana ket masapul a saan nga agleddaang ta pusoyo no mangtedkayo kenkuana, agsipud ta kas iti subalitna, bendisionakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga aramidyo ken iti amin a pangaramatanyo ta imayo. **11** Ta dagiti napanglaw ket saanto a pulos a mapukaw iti daga; ibilinko ngarud kadakayo a kunak, 'Masapul a siguradoenyo nga ilukat ta imayo iti kabsatyo, iti agkasapulan kadakayo ken dagiti napanglaw iti dagayo. **12** No ti kabsatyo, maysa a Hebreo a lalaki, wenno maysa a Hebreo a babai, ket nailako kadakayo ket agserserbi kadakayo iti innem a tawen, kalpasanna iti maikapito a tawen palubosanyonto isuna a pumanaw a siwayawaya manipud kadakayo. **13** Inton palubosanyo isuna a pumanaw a siwayawaya manipud kadakayo, masapul a dikay palubosan isuna a pumanaw nga ima-ima. **14** Masapul a sipaparaburkayo a mangipaay kenkuana iti aggapu iti arbanyo, ken iti aggapu iti pagirikanyo; ken iti aggapu iti pagpespesanyo iti arak. Kas iti panangbendision kadakayo ni Yahweha a Diosyo, masapul nga itedyo kenkuana. **15** Masapul a laglagipenyo nga adipenkayo idi idiay daga ti Egipto, ket sinubbotnakayo ni Yahweh a Diosyo; isu nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw nga aramidenyo daytoy. **16** Mapasamakto a no kunana kadakayo, 'Saankayo a panawan,' ta ay-ayatennakayo ken iti balayyo, ken gapu ta nasayaat kadakayo; **17** ket masapul ngarud a mangalakayo iti maysa a kulokol, ket isu iti pangtebbengyo iti lapayagna iti ayan ti ridaw, ket agbalinto isuna nga adipenyo iti agnanayon. Kastanto met iti aramidenyo iti adipenyo a babai. **18** Masapul a saan a kasla narigat para kadakayo a palubosanyo isuna a pumanaw a siwayawaya manipud kadakayo, gapu ta nagserbi isuna kadakayo iti innem a tawen ket naited a mamindua iti gatad ti tatangdanan a tao. Bendisionannakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga aramidenyo. **19** Amin dagiti inauna a kalakian dagiti arban ti karnero ken dagiti pangen iti bakayo ket masapul nga idatonyo kenni Yahweh a Diosyo; dikayonto pagtrabaho dagiti inauna nga annak kadagiti pangen iti bakayo, wenno saanyo a pukisan dagiti inauna nga annak ti arbanyo. **20** Masapul a kanenyo ti inauna iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti tinawentawen iti lugar a piliento ni Yahweh, dakayo ken dagiti sangakabbalayanyo. **21** Ket no adda iti aniaman a pilawna— kas pangarigan, no daytoy ket pilay wenno bulsek, wenno aniaman a pakapilawanna— masapul a saanyo nga idaton daytoy kenni Yahweh a Diosyo. **22** Masapul a kanenyonto daytoy iti uneg dagiti ruanganyo; ti saan a nadalus ken ti nadalus a tattao ket mangan nga agpadpada, a kas iti pannanganmo iti maysa a gasela wenno iti maysa nga ugsa. **23** Isuna laeng a saanyo a kanen ti darana; masapul nga ibukbukyo ti darana iti daga a kas iti danum.

16 Ngilinenyo ti bulan ti Abib, ken salimetmetanyo ti Ilalabas a maipaay kenni Yahweh a Diosmo, ta impanawnakayo ni Yahweh a Diosyo iti bulan ti Abib iti rabii manipud Egipto. **2** Mangidatonkayo ti Ilalabas a maipaay kenni Yahweh a Diosyo a babaen dagiti sumagmamano kadagiti arban iti karneroyo ken kadagiti bakayo iti disso a piliento ni Yahweh a kas santuariona. **3** Kanenyonto ti tinapay nga awan ti lebadurana a kaddua dagitoy; pito nga aldaw a mangankayonto iti tinapay nga awan ti lebadurana a kaddua dagitoy, ti tinapay ti pannakaparparigat; ta nagdardaraskayo a rimmuar manipud iti daga ti Egipto: Aramidenyo daytoy iti amin nga al-aldaw iti panagbiagyo tapno malagipyo ti aldaw idi rimmuarkayo iti daga ti Egipto. **4** Masapul nga awan iti makita a lebadura kadakayo iti uneg dagiti amin a beddengyo bayat iti pito nga aldaw; wenno masapul nga awan iti aniaman a matedda a karne nga idatonyo iti rabii iti umuna nga aldaw nga agingga iti bigat. **5** Saanyo a mabalin nga idaton ti Ilalabas iti uray sadino nga uneg dagiti ruangan ti siudad nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **6** Ngem ketdi, idatonyo iti disso a piliento ni Yahweh a Diosyo a kas sanctuariona. Aramidenyonto sadiay ti daton ti Ilalabas, iti rabii iti ilelennek ti init, iti tiempo ti tawen a rimmuarkayo manipud Egipto. **7** Masapul a tunuoenyo daytoy ket kanenyo iti lugar a piliento ni Yahweh a Diosyo, ket agsublikayonto kadagiti toldayo iti bigat. **8** Iti las-ud ti innem nga aldaw ket mangankayo iti tinapay nga awan iti lebadurana; iti maikapito nga aldaw ket addanto iti napasnek a panaggigimong a maipaay kenni Yahweh a Diosyo; masapul a saankayonto nga agtrabaho iti dayta nga aldaw. **9** Mangbilangkayonto iti pito a lawas a maipaay iti bagiyo; manipud iti tiempo a rugianyo a gapasen ti trigo, masapul a rugianyo ti agbilang iti pito a lawas. **10** Masapul a salimetmetanyo ti Fiesta dagiti Lawas a maipaay kenni Yahweh a Diosyo a mabuyogan iti daton a nagtaud iti kaunggan nga itedyo manipud kadagiti imam, segun iti panangbendision kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **11** Agrag-okayonto iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo—dakayo, ken ti anakyo a lalaki, ti anakyo a babai, ti adipenyo a lalaki, ti adipenyo a babai, ken ti Levita nga adda iti uneg dagiti ruangan ti siudadyo, ken ti gangannaet, ti ulila ken ti balo nga adda kadakayo, iti disso a piliento ni Yahweh a Diosyo a maipaay iti sanctuariona. **12** Malagipyonto a maysakayo nga adipen idi idiay Egipto; masapul a tungpalenyo ken aramidenyo dagitoy nga al-alagaden. **13** Masapul a ngilenenyo ti Fiesta dagiti Abong-abong iti las-ud ti pito nga al-aldaw kalpasan a nakaurnongkayo ti panagaapit manipud iti pagtaltaganyo ken manipud iti pagpespesanyo iti ubasyo. **14** Agrag-okayonto bayat iti fiestayo— dakayo, ti anakyo a lalaki, ti anakyo a babai, ken ti adipenyo a lalaki ken ti adipenyo a babai, ken ti Levita, ken ti gangannaet, ken ti ulila, ken ti balo, nga adda iti uneg dagiti ruanganyo. **15** Iti las-ud ti pito nga aldaw, masapul

a ngilinenyo ti fiesta a maipaay kenni Yahweh a Diosyo iti disso a piliennanto, gapu ta bendisionannakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga apityo ken dagiti amin nga aramid dagiti imayo, ket masapul a naan-anay nga agragokayo. **16** Masapul nga agparang iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti mamitlo iti makatawen iti amin a lallaki iti disso a piliennanto: iti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana, ken dagiti Fiesta dagiti Lawlawas, ken iti Fiesta dagiti Abong-abong, ket saandanto nga agparang nga ima-ima iti sangoanan ni Yahweh; **17** ngem ketdi, mangtedto ti tunggal tao kas iti kabaelanna, tapno maammoanyo ti bendision nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **18** Masapul a mangisaadkayo kadagiti ukom ken opisial kadagiti amin a ruangan ti siudadyo nga it-ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo; maaladanto kadagiti tunggal tribuyo, ken masapul nga ukomendanto dagiti tattao nga addaan iti nalinteg a panangukom. **19** Masapul a saanyo a piliten ti hustisia; masapul a saankayo a mangipakita iti panangipangpangruna wenno saankayo nga umawat iti pasuksok, ta ti pasuksok ket bulsekenna dagiti mata dagiti masirib ken killoenna dagiti sasao dagiti nalinteg. **20** Masapul a surotenyo ti hustisia, ti laeng hustisia ti surotenyo tapno agbiagkayo ket tawidenyo ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **21** Masapul a saankayo a mangipatakder iti maysa nga Ahsera nga agpaay iti bagiyo, uray ania a kita ti kayo iti sikigan ti altar ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo a maipaay iti bagiyo. **22** Masapul met a saankayo a mangipatakder iti aniaman a nasagradoan nga adigi a bato a maipaay iti bagiyo; a kagurgura ni Yahweh a Diosyo.

17 Masapul a saankayo a mangipaay iti sakripisio kenni Yahweh a Diosyo iti maysa a baka wenno maysa a karnero nga adda pakapilawanna wenno banag a saan a nasayaat, ta makarimon daytoy kenni Yahweh a Diosyo. **2** No adda masarakan kadakayo, iti aniaman kadagiti ruangan ti siudadyo nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo, siasinoman a lalaki wenno babai a mangaramid iti dakes iti imatang ni Yahweh a Diosyo ken mangsalungasing iti tulagna— **3** siasiano man a pimmanaw ken nagrukbab kadagiti sabali a dios ken nagruknoy kadagitoy, iti init man, ti bulan, wenno uray aniaman a makitkita nga adda idiay langit— a saanko nga imbilin, **4** ket no naibaga kadakayo daytoy wenno no nangngeganyo daytoy—ket masapul a mangaramidka iti naannad a panangsukimat. No pudno daytoy ken sigurado a ti kasta a banag a makarimon ket naaramid idiay Israel. **5** —kalpasanna masapul nga iyegyo dayta a lalaki wenno dayta a babai, a nangaramid iti kastoy a dakes a banag iti ruangan ti siudadyo, dayta a lalaki ken babai, ket masapul a batoenyo dayta a tao inggana a matay. **6** Iti ngiwat ti dua wenno tallo a saksi, masapul a mapapatay isuna, ngem iti ngiwat iti maysa laeng a saksi masapul a saan isuna a mapapatay. **7** Masapul nga ti ima dagiti saksi ti umuna a mangpapatay kenkuana, ket kalpasanna dagiti im-ima dagiti amin a tattao; ket ikkatenyo ti dakes manipud kadakayo. **8** No rumsua ti banag a narigat unay nga ukomenyo—mabalin a maysa a saludsod iti pammapatay wenno saan a naigagara a pannakatay, iti kalintegan ti maysa a tao ken kalintegan ti sabali a tao, wenno maysa a saludsod a kita ti naaramid a panangdangran, wenno sabali a kita a banag— banbanag a saan a pagkikinnaawatan iti uneg kadagiti ruangan ti siudadyo, masapul ngarud a mapankayo iti lugar a piliento ni Yahweh a Diosyo a kas santuariona. **9** Masapul a mapankayo kadagiti papadi, dagiti kaputotan ni levi, ken iti ukom nga agserserbi iti dayta a tiempo; sapulenyonto dagiti pammagbagada ket iteddanto kadakayo ti pangngeddeng. **10** Masapul a surutenyo ti linteg a naited kadakayo, iti disso a piliento ni Yahweh a kas santuariona. Aramidenyonto a naannad dagiti amin a banbanag nga insuroda nga aramidenyo. **11** Surotenyo ti linteg nga isuroda kadakayo, ken aramidenyo a maiyannurot kadagiti pangngeddeng nga itedda kadakayo. Saankayo a sumisiasi kadagiti ibagada kadakayo, iti makannawan wenno iti makattigid. **12** Siasinoman nga agtignay a sitatangsit, a saan a panangdengdengeg iti padi a nakatakder nga agserbi iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, wenno iti saanna a panangdengdengngeg iti ukom—matayto dayta tao; ikkatenyonto ti dakes manipud iti Israel. **13** Masapul a dumngeg ken agbuteng dagiti amin a tattao, ket saandanton nga agtignay a sitatangsit. **14** Inton makadanonkayo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo, ken inton matagikuayo daytoy, ket mangrugikayon nga agnaed iti daytoy, ket kunaenyonto, 'Mangisaadakto iti ari a mangituray kaniak, a kas kadagiti amin nasion nga adda iti aglawlawko,' **15** masapul ngarud a siguradoenyo a mangisaadkayo iti ari a mangituray kadakayo, a piliento ni Yahweh a Diosyo. Masapul a mangisaadkayo iti maysa nga ari a mangituray kadakayo manipud kadagiti kakabsatyo. Saankayo a mangisaad iti maysa a gangannaet, a saanyo a kabsat, a mangituray kadakayo. **16** Ngem masapul a saan isuna nga agpaadu kadagiti kabalio a maipaay iti bagina, wenno pasublienna dagiti tattao idiay Egipto tapno mapaaduna dagiti kabalio, ta insao ni Yahweh kadakayo, 'Masapul a saankayo nga agsubli manen iti dayta a dalan.' **17** Ken masapul a saan isuna nga agpaadu iti asawa a maipaay iti bagina, tapno saan nga umadayo ti pusona manipud kenni Yahweh; wenno masapul a saan isuna nga agpaadu kadagiti pirak ken balitok a maipaay iti bagina. **18** Inton agtugaw isuna iti trono ti pagarianna, masapul nga isuratna ti kopya daytoy a linteg iti maysa a nalukot a pagbasaan a maipaay iti bagina, manipud iti linteg nga adda iti sangoanan dagiti papadi, a Levita. **19** Masapul nga adda kenkuana ti nalukot a pagbasaan, ken masapul a basaenna daytoy iti amin nga aldaw iti panagbiagna, tapno masursurona ti agdayaw kenni Yahweh a Diosna, tapno masalimetmetanna dagiti amin a sasao iti daytoy a linteg ken dagitoy nga alagaden, tapno tungpalenna dagitoy. **20** Masapul nga aramidenna daytoy tapno saan nga agpalangguad kadagiti kakabsatna, ken tapno saan isuna a sumisiasi kadagiti bilbilin, iti makannawan wenno iti makattigid; tapno mapaatiddugma koma dagiti al-aldawna iti pagarianna, isuna ken dagiti annakna, kadagiti Israel.

18 Dagiti papadi a Levita, ken amin a tribu ni Levi, awanto ti bingay wenno awanto ti tawidda iti Israel; masapul a kanendanto dagiti datdaton kenni Yahweh a naaramid iti apuy a kas isu ti tawidda. **2** Masapul nga awan iti tawidda kadagiti kakabsatda; ni Yahweh ti tawidda a kas kinunana kadakuada. **3** Karbenganto daytoy dagiti papadi manipud kadagiti tattao, manipud kadagiti mangisagut iti daton, baka man daytoy wenno karnero; masapul nga itedda iti padi ti abaga, dagiti dua a pingping ken dagiti naguneg. **4** Dagiti umuna a bunga dagiti bukelmo, ti baro nga arakmo, ken ti lanam, dagiti umuna a dutdot dagiti

karnerom, masapul nga itedmo kenkuana. **5** Ta pinili isuna ni Yahweh a Diosmo kadagiti amin a tribuyo a tumakder nga agserbi iti nagan ni Yahweh, isuna ken dagiti annakna iti agnanayon. **6** No umay ti maysa a Levita manipud kadagiti aniaman kadagiti il-iliyo iti amin nga Israel manipud iti pagnanaedanna, ket tarigagayanna iti amin a kararuana nga umay iti disso a piliento ni Yahweh, **7** ket masapul ngarud nga agserbi isuna iti nagan ni Yahweh a Diosna kas ar-aramiden dagiti kakabsatna a Levita, nga agtaktakder idiay iti sangoanan ni Yahweh. **8** Masapul nga agpada iti bingay a kanen, malaksid pay ti aggapu iti paglakoan a tawid ti pamiliana. **9** Inton makadanonkayo iti daga nga it-ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo, masapul a saanyo a sursuroen nga aramiden dagiti makarimon a banbang dagitoy a nasion, **10** Masapul nga awan iti siasinoman a masarakan kadakayo a mangipalasat iti apuy ti anakna a lalaki wenno ti anakna a babai, siasinoman a mangus-usar iti panagpadles, siasinoman a mangar-aramid iti panagbuyon, wenno siasinoman a managsalamangka, wenno aniaman a managanito, **11** aniaman a manangilabeg, siasinoman a makisao iti natay, wenno siasinoman a makisao kadagiti espiritu. **12** Ta siasinoman a mangaramid kadagitoy a banbanag ket makarimon kenni Yahweh; gapu kadagitoy a makarimon a banbanag ket pagtaltalawen ida ni Yahweh a Diosyo manipud iti sangoananyo. **13** Masapul koma nga awan iti pakapilawanyo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo. **14** Ta dagitoyto a nasion a paksiatenyo ket dumdumgegda kadagiti managanito, ken kadagiti agpadpadles; ngem no maipapan kadakayo, saan nga impalubos ni Yahweh a Diosyo nga aramidenyo ti kasta. **15** Mangbangonto para kadakayo ni Yahweh a Diosyo iti maysa a propeta nga agtaud kadakayo, maysa kadagiti kakabsatyo, kas kaniak. Masapul a dumngegkayo kenkuana. **16** Daytoy ti dinawatyo kenni Yahweh a Diosyo idiay Horeb iti aldaw ti panaggigimong, kinunayo, 'Saanmin koma a mangngeg manen ti timek ni Yahweh a Diosmi, wenno makita daytoy dakkel nga apuy ni kaanoman, wenno amangan a mataykaminto.' **17** Kinuna ni Yahweh kaniak, nasayaat ti imbagada. **18** Mangisaadakto iti maysa a propeta a maipaay kadakuada nga agtaud kadagiti kakabsatda, kas met laeng kenka. Ikabilko dagiti sasaok iti ngiwatna, ket isaonanto kadakuada dagiti amin nga ibilinko kenkuana. **19** Mapasamakto a no adda ti siasinoman saan a dumngeg kadagiti sasaok nga isasaona iti naganko, birukekto daytoy kenkuana. **20** Ngem ti propeta nga agsasao a sitatangsit iti naganko, ti sao a saanko nga imbilin kenkuana a saoenna, wenno agsao iti nagan dagiti sabali a dios, masapul a matay dayta a propeta. **21** No kunaenyo iti pusoyo, 'Kasano a mailasinmi ti mensahe a saan nga insao ni Yahweh?'— **22** no agsasao ti propeta iti nagan ni Yahweh, no saan a rumsua wenno mapasamak dayta a banag, dayta ngarud ket banag a saan nga insao ni Yahweh; insao dayta ti propeta a sitatangsit, ket masapul a saankayo nga agbuteng kenkuana.

19 Inton ikkaten ni Yahweh a Diosyo dagiti nasion, dagiti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo, ken inton sublatanyo ida ket agnaedkayo kadagiti siudadda ken babbalayda, **2** masapul a mangpilikayo iti tallo a siudad a para kadakayo iti tengnga ti dagayo nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuaenyo. **3** Masapul a mangaramidkayo iti dalan ken bingayenyo dagiti beddeng dagiti dagayo iti tallo a paset, ti daga nga ipatpatawid ni Yahweh a Diosyo kadakayo, tapno mabalin nga agkamang sadiay ti siasinoman a makapatay iti sabali a tao. **4** Daytoy ti linteg para iti tao a makapatay iti sabali ken agkamang sadiay tapno agbiag: siasinoman ti makapatay iti kaarrubana a saanna nga ingagara, ken saanna a ginura isuna iti napalabas— **5** kas iti maysa a tao a mapan idiay bakir a kaduana ti kaarrubana tapno agpukan iti kayo, ket inlayat ti imana ti wasay tapno pukanenna ti kayo, ket nauksot ti ulo ti wasay manipud iti putanna ken natamaan ti kaarrubana isu a natay isuna—masapul ngarud nga agkamang dayta a tao iti maysa kadagitoy a siudad ket agbiag. **6** Ta no saan, amangan no kamaten ti mangibales iti dara ti tao a nakapatay, ket iti bara ti ungetna makamakamna isuna gapu ta atiddog daytoy a panagdaliasat. Ket kabilen ken papatayenna isuna, uray no saan a maikari a matay dayta a tao; ket saan pay a maikari isuna iti pannakapapatay agsipud ta saanna met a kinagura ti kaarrubana sakbay a napasamak daytoy. **7** Ngarud, bilinenkayo a mangpilikayo iti tallo a siudad para kadakayo. **8** No palawaen ni Yahweh a Diosyo dagiti beddengyo, kas insapatana kadagiti kapuonanyo nga aramidenna, ken itedna kadakayo dagiti amin a daga nga inkarina nga itedna kadagiti kapuonanyo; **9** no salimetmetanyo amin dagitoy a bilbilin tapno aramiden dagitoy, nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw—dagiti bilbilin tapno ayaten ni Yahweh a Diosyo ken tapno kankanayon a magna kadagiti dalanna, masapul ngarud nga agnayonkayo iti tallo pay a siudad para kadakayo, malaksid kadagitoy a tallo. **10** Aramidenyo daytoy tapno saan nga agsayasay ti dara nga awan basolna iti tengnga ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas pannakatawidyo, tapno awan pakabasolanyo iti panagpapatay. **11** Ngem no kagura ti siasinoman ti kaarrubana, padpadaananna isuna, tumakder a maibusor kenkuana, ket sinugatanna isuna iti nakaro nga isu ti nakatayanna, ket no agkamang isuna iti maysa kadagitoy a siudad— **12** masapul ngarud a mangibaon dagiti panglakayen iti siudadna ken isublida isuna manipud sadiay, ket iyawatda isuna iti ima dagiti kabagian nga akinrebbeng, tapno matay isuna. **13** Masapul a saan a maasi dagiti matayo kenkuana; ngem ketdi, masapul nga ikkatenyo ti basol iti panagpatay manipud Israel, tapno sumayaatkayonto. **14** Masapul a saanyo nga ikkaten ti mohon ti kaarrubayo nga inkabilda iti nabayagen a panawen, iti tawid a tawidenyonto, iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuaenyo. **15** Masapul a saan a tumakder ti maymaysa a saksi a maibusor iti maysa a tao gapu iti aniaman a kinadakes, wenno gapu iti aniaman a basol, iti aniaman a banag a nagbasolanna; manipud iti ngiwat iti dua a saksi, wenno manipud iti ngiwat iti tallo a saksi, masapul a mapatalgedan ti aniaman a banag. **16** No bilang ta tumakder ti saan a nalinteg a saksi a maibusor iti siasinoman tapno mangpaneknek iti maibusor kenkuana iti panagaramidna iti dakes, **17** Ket ti dua a tattao a nagtaudan daytoy a riri, masapul a tumakder iti sangoanan ni Yahweh, iti sangoanan dagiti papadi ken dagiti uk-ukom nga agserserbi kadagitoy nga al-aldaw. **18** Masapul a sukimaten a nasayaat dagiti ukom; kitaenyo, no ulbod ti saksi ket siuulbod a nangpaneknek maibusor iti kabsatna, **19** masapul ngarud nga aramidenyo kenkuana, a kas iti tinarigagayanna nga aramiden iti kabsatna; ket ikkatenyonto ti kinadakes manipud

kadakayo. **20** Ket mangngeg ken agbutengto dagiti nabati, ket manipud iti dayta a tiempo, saandanton nga agaramid kadagiti kasta a kinadakes kadakayo. **21** Masapul a saan a maasi dagiti matayo; biagto ti mangbayad iti biag, mata para iti mata, ngipen para iti ngipen, ima para iti ima, ken saka para iti saka.

20 Inton mapankayo makigubat kadagiti kabusoryo, ket makitayo dagiti kabalio, lugan a panggubat, ken ad-adu a tattao ngem kadakayo, masapul a saankayo nga agbuteng kadakuada; ta adda ni Yahweh a Diosyo kadakayo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto. **2** Inton asidegkayon a makigubat, masapul nga umasideg ti padi ken agsao kadagiti tattao, **3** ket ibagana kadakuada, 'Dumngegkayo, Israel, ita nga aldaw, asidegkayon a makigubat kadagiti kabusoryo; saan koma a maupay dagiti pusoyo; saankayo nga agbuteng, wenno agpigerger, wenno agbuteng kadakuada; **4** ta kumuyog ni Yahweh a Diosyo kadakayo a makiranget kadagiti kabusoryo ken mangisalakan kadakayo.' **5** Masapul nga agsao dagiti opisial kadagiti tattao ket ibagada, "Siasino a lalaki ti adda ditoy a nangipatakder iti baro a balay ket saanna pay a naidaton daytoy? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna, tapno saan isuna a matay iti paggugubatan ket sabali a lalaki ti mangidaton iti daytoy. **6** Siasino a lalaki ti nagmula iti kaubasan ken saanna pay a napagnumaran ti bunga dagitoy? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna, tapno saan isuna a matay iti paggugubatan ket sabali a lalaki ti agnumar iti bunga dagitoy. **7** Siasino a lalaki ti adda ditoy a naitulag a makiasawa iti maysa a babai ngem saanna pay a naasawa isuna? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna tapno saan isuna a matay iti paggugubatan ket sabali a lalaki ti mangasawa kenkuana.' **8** Masapul nga agsao pay dagiti opisial kadagiti tattao ket kunada, 'Siasino a lalaki ti adda ditoy a managbuteng wenno maup-upay ti pusona? Palubosanyo isuna nga agsubli iti balayna, tapno saan a marunaw ti puso ti kabsatna a kasla iti pusona.' **9** Inton nalpasen ti panagsao dagiti opisial kadagiti tattao, masapul a mangdutokda kadagiti mangidaulo kadakuada. **10** Inton mapanyo rauten ti maysa a siudad, idiayayo ti pannakikapia kadagitoy a tattao. **11** No awatenda ti idiayayo ket ilukatandakayo iti ruangan, masapul nga inkapilitan nga agtrabaho para kadakayo dagiti amin tattao a masarakan iti daytoy ken masapul nga agserbida kadakayo. **12** Ngem no saan daytoy a makikapia kadakayo, ngem makigubatda ketdi kadakayo, masapul ngarud a lakubenyo daytoy, **13** ket inton pagballigiennakayo ni Yahweh a Diosyo ken ipaiturayanna ida kadakayo, masapul a papatayenyo ti tunggal lalaki iti ili. **14** Ngem dagiti babbai, dagiti ubbing, dagiti ayup, ken amin nga adda iti siudad, ken amin a masamsam ditoy, alaenyonto a kas sinamsamyo. Usarenyonto dagiti sinamsam dagiti kabusoryo, nga inted ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **15** Masapul nga agtignaykayo iti kastoy a wagas kadagiti amin a siudad nga adayo unay kadakayo, dagiti siudad a saan a dagiti siudad kadagitoy sumaganad a nasion. **16** Kadagiti siudad dagitoy a tattao nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas tawidyo, masapul nga awan ibatiyo nga agang-anges. **17** Ngem ketdi, masapul a dadaelenyo ida a naan-anay: dagiti Heteo, ken dagiti Amorreo, dagiti Cananeo, dagiti Perezeo, dagiti Heveo ken dagiti Jebuseo a kas imbilin ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **18** Aramidenyo daytoy tapno saandakayo a suroan nga agaramid iti aniaman kadagiti makarimon a wagasda, a kas inaramidda kadagiti didiosenda. No aramidenyo, agbasolkayonto kenni Yahweh a Diosyo. **19** Inton lakubenyo ti maysa a siudad iti nabayag a panawen, a kas iti pannakigubatyo iti daytoy tapno masakupyo, masapul a saanyo a dadaelen dagiti kaykayo daytoy babaen iti panangwasayyo kadagitoy. Ta mabalinyo ti mangan manipud kadagitoy, isu a masapul a saanyo a pukanen dagitoy. Ta tao kadi ti kayo iti taltalon a nasken a lakubenyo? **20** Dagiti laeng kaykayo nga ammoyo a saan a mabalin a kanen, mabalinyo a dadaelen ken pukanen dagitoy; mangbangonkayonto iti sarikedked a maibusor iti siudad a makigubat kadakayo, agingga a marba daytoy.

21 No adda nasarakanyo a natay iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuaenyo, a nakadasay iti talon, ken saan nga ammo no siasino ti nangdarup kenkuana; **2** masapul ngarud a rummuar dagiti panglakayen ken ukomyo, ket masapul a rukodenda dagiti siudad iti aglawlaw ti napapatay. **3** Ket ti kaasitgan a siudad iti napapatay a tao—masapul a mangala dagiti panglakayen ditoy iti bumalasang a baka manipud iti arban, maysa a saan pay a pulos a nagtrabaho, saan pay a naipako. **4** Masapul nga isalog dagiti panglakayen iti dayta a siudad ti bumalasang a baka iti tanap nga adda agay-ayus a danum, maysa a tanap a saan pay a naarado wenno namulaan, ket masapul a matukkol ti tengnged ti bumalasang a baka idiay tanap. **5** Masapul a mapan dagiti papadi, dagiti kaputotan ni Levi; ta pinili ida ni Yahweh a Diosyo tapno agserbi kenkuana ken mangbendision kadagiti tattao iti nagan ni Yahweh; denggenyo dagiti balakadda, ta ti saoda ti pangngeddengto iti tunggal riri ken kaso iti panagaapa. **6** Amin a panglakayen iti siudad a kaasitgan iti napapatay a tao ket masapul a buggoanda dagiti imada iti rabaw ti bumalasang a baka a natukkol ti tengngedna idiay tanap; **7** ket masapul a sumungbatda iti kaso ket kunaenda, 'Saan a pinagsayasay dagiti imami daytoy a dara, wenno nakita dagiti matami daytoy. **8** Pakawanem, O Yahweh, dagiti tattaom nga Israel, a sinubbotmo, ken saanmo nga ikabil ti basol iti panagsayasay ti dara nga awan basolna iti tengnga dagiti tattaom nga Israel.' Ket mapakawandanto iti panagsayasay ti dara. **9** Iti kastoy a wagas, ikkatenyonto ti awan basolna a dara iti nagtetengngaanyo, no aramidenyo ti nalinteg iti imatang ni Yahweh. **10** Inton mapanka makigubat kadagiti kabusormo ket pagballigiennaka ni Yahweh a Diosmo ken impaiturayanna ida kenka, ket masapul nga alaem ida a kas balud. **11** No adda makitam a napintas a babai kadagiti balud, ket adda tarigagaymo kenkuana ken kayatmo isuna nga alaen a kas asawam, **12** mabalinmo ngarud nga iyawid isuna iti balaymo, kuskosannanto ti ulona ken putdanna dagiti kukona. **13** Ussobennanto dagiti pagan-anay a suotna idi naala isuna a kas balud, ket agtalinaedto isuna iti balaymo ken dung-awanna ti ama ken inana iti makabulan. Kalpasan dayta, mabalinmon a kaiddaen isuna ket agbalinkan nga asawana ken agbalin isunan nga asawam. **14** Ngem no saankan a maragsakan kenkuana, palubosam ngarud isuna a mapan iti kayatna a papanan. Ngem masapul a saanmo a pulos nga ilaklako isuna iti kuarta, ken masapul a saanmo isuna nga ibilang a kasla maysa a tagabu, gapu ta imbabainmo isuna. **15** No addaan ti maysa a lalaki iti dua nga asawa ket maay-ayat ti maysa ken magurgura ti maysa,

ket agpadada a nangipasngay kenkuana iti annak— ti maay-ayat nga asawa ken ti magurgura nga asawa—no ti inauna nga anak ket anak ti magurgura nga asawa, **16** ket iti aldaw nga ipatawid ti lalaki kadagiti annakna dagiti sanikuana, saanna a mabalin a pagbalinen nga inauna ti anak ti maay-ayat nga asawa sakbay ti anak ti magurgura nga asawa, ti pudno nga inauna nga anak. **17** Ngem ketdi, masapul a bigbigenna ti inauna nga anak, ti anak ti magurgura nga asawa babaen iti pannangtedna iti mamindua a bingay iti amin a sanikuana; ta dayta nga anak ti rugi ti pigsana; ti karbengan ti inauna nga anak ket kukuana. **18** No addaan ti maysa a tao iti anak a natangken ti ulona ken nasukir a saan nga agtulnog iti timek ti ama wenno ti inana, ken uray no tubtubngarenda isuna, saanna ida a dengdenggen; **19** masapul ngarud a tenglen isuna ti ama ken inana ket ipanda kadagiti panglakayen iti siudadna ken iti ruangan ti siudadna. **20** Masapul a kunaenda kadagiti panglakayen iti siudadna, 'Natangken ti ulona ken nasukir daytoy nga anakmi a lalaki; saanna a tungtungpalen ti timekmi; narawet ken mammartek isuna.' **21** Ket masapul a batoen isuna dagiti amin a lallaki iti siudadna agingga a matay; ket maikkatyonto ti kinadakes kadakayo. Mangngegto amin nga Israelita daytoy ket agbutengda. **22** No nakaaramid ti maysa a lalaki iti basol a maikari iti pannakatay ken mapapatay isuna, ket ibitinyo isuna iti kayo, **23** masapul ngarud a saan nga agpatpatnag ti bagina iti kayo. Ngem ketdi, masapul nga itabonyo isuna iti dayta met laeng nga aldaw; ta inlunod ti Dios ti siasinoman a naibitin. Tungpalenyo daytoy a bilin tapno saanyo a tulawan ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas tawidyo.

22 Masapul a saanyo a buybuyaen a maitawataw ti baka wenno karnero ti padayp nga Israelita ken ilemmenganyo dagitoy; masapul a siguradoenyo nga isubli daytoy kenkuana. **2** No adayo ti padayo nga Israelita kadakayo, wenno no saanyo nga am-ammo isuna, masapul ngarud nga iyawidyo ti ayup iti balayyo, ket masapul nga agtalinaedto daytoy kadakayo agingga a sapulenna daytoy, ket masapul ngarud nga isubliyo daytoy kenkuana. **3** Masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti asnona; masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti pagan-anayna; masapul a kasta met laeng ti aramidenyo iti tunggal banag a napukaw ti padayo nga Israelita, aniaman a napukawna ket nasarakanyo; saankayo koma nga aglemmeng. **4** Masapul a saanyo a kitkitaen a nakusbo iti dalan ti asno wenno ti baka ti padayo nga Israelita ken ilemmenganyo dagitoy; masapul a siguradoenyo a tulongan isuna a mangitakder manen iti daytoy. **5** Masapul a saan nga agkawes ti maysa a babai iti para iti lalaki, uray iti lalaki, saan met nga agkawes iti pagan-anay ti babai; ta siasinoman a mangaramid kadagitoy a banbanag ket makarimon kenni Yahweh a Diosyo. **6** No napasamak nga adda iti sangoananyo ti maysa nga umok ti billit iti dalan, iti aniaman a kayo wenno iti daga, nga addaan daytoy kadagiti piek wenno dagiti itlog, ket salsallukoban ti ina dagiti piek wenno itlog, masapul a saanyo nga alaen ti ina a kadua dagiti piek. **7** Masapul a siguradoenyo a palubosan ti ina, ngem mabalinyo nga alaen ti piek. Tungpalenyo daytoy a bilin tapno sumayaatkayo, ken mapapautyo dagiti al-aldawyo. **8** No mangipatakderkayo iti baro a balay, masapul ngarud a mangaramidkayo iti barandillas iti atep ti balayyo, tapno saankayo a mangiyeg iti dara iti balayyo, no adda ti siasinoman a matnag sadiay. **9** Masapul a saanyo a mulaan iti dua a kita ti bukel ti kaubasanyo, tapno saan nga alaen ti nasantoan a disso ti amin nga apit, ti bukel nga inmulayo ken ti apit ti kaubasan. **10** Masapul a saanyo a pagkaduaen a pagarado ti baka ken ti asno. **11** Masapul a saanyo a pagrutapen nga ikawes ti lupot a de lana ken lino. **12** Masapul a mangaramidka kadagiti baruyboy iti upat a suli ti kagay a pangkawesmo iti bagim. **13** Kas pangarigan a mangasawa ti maysa a lalaki, kaiddaenna ti babai, kalpasanna ket kagurana isuna, **14** ket akusaranna isuna iti nakababain a banbanag ken perperdianna ti dayawna, ket kunaenna, 'Innalak daytoy a babai, ngem idi dimmennaak kenkuana, awan ti nasarakak a pammaneknek a birhen isuna.' **15** Masapul ngarud a mangala ti ama ken ina ti babai iti pammaneknek iti kinabirhenna ket ipanda kadagiti panglakayen iti ruangan ti siudad. **16** Masapul nga ibaga ti ama ti babai kadagiti panglakayen, 'Intedko ti anakko a babai a kas asawa daytoy a lalaki, ket ginurana isuna. **17** Kitaenyo, inakusaranna isuna kadagiti nakababain a banbanag ket kinunana, "Awan nasarakak a pammaneknek ti kinabirhen iti anakmo a babai"—ngem daytoy ti pammaneknek ti kinabirhen ti anakko a babai.' Ket iyaplagdanto ngarud ti lupot iti sangoanan dagiti panglakayen iti siudad. **18** Masapul nga alaen dagiti panglakayen dayta a lalaki iti dayta a siudad ket dusaenda isuna; **19** ket masapul a pagmultaenda isuna iti sangagasut a siklo ti pirak, ket itedda dagitoy iti ama ti babai, gapu ta pinerdi ti lalaki ti dayaw ti maysa a birhen ti Israel. Masapul nga agbalin isuna nga asawana; saanna a mabalin a papanawen isuna bayat ti amin nga al-aldawna. **20** Ngem no pudno daytoy a banag, a saan a nasarakan ti pammaneknek iti kinabirhen ti babai, **21** masapul ngarud nga irruarda ti babai iti ruangan ti balay ti amana, ket batoen isuna dagiti lallaki iti siudadna agingga a matay, gapu ta nakaaramid isuna iti nakababain a banag iti Israel, nagtignay a kas balangkantis iti balay ti amana; ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **22** No naduktalan ti maysa a lalaki a makikakaidda iti maysa a babai nga asawa ti sabali a lalaki, masapul ngarud nga agpadada a matay, ti lalaki a makikakaidda iti babai, ken ti babai; ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **23** No adda iti maysa a babai a birhen a naitulag a maiyasawa iti maysa a lalaki, ket nasarakan isuna ti maysa a lalaki iti siudad ket nakikaidda kenkuana, **24** ipanmo ida nga agpada iti ruangan ti siudad, ket batoem ida aginggana a matayda. Masapul a batoem ti babai, gapu ta saan isuna a nagpukkaw, uray no adda isuna iti siudad. Masapul a batoem ti lalaki, gapu ta kinaiddana ti asawa a babai ti kaarrubana; ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **25** Ngem no masarakan ti maysa a lalaki idiay talon ti babai a naitulag a maiyasawa, ket no gammatanna isuna ket kaiddaenna isuna, ket ti laeng lalaki a nangkaidda kenkuana ti masapul a matay. **26** Ngem awan ti masapul nga aramidem iti babai; awan ti basol a maikari iti pannakatay ti babai. Ta daytoy a kaso ket kasla iti panangdarup ti maysa a lalaki iti kaarrubana ket papatayenna isuna. **27** Ta nasarakanna isuna idiay talon; nagpukkaw ti babai a naitulag a maiyasawa, ngem awan ti mangisalakan kenkuana. **28** No masarakan ti maysa a lalaki ti maysa a birhen a babai a saan a naitulag a maiyasawa, ket no gammatanna isuna ket kaiddaenna isuna, ket no nasukalan ida, **29** masapul ngarud a mangted ti lalaki a nangkaidda kenkuana iti lima

pulo a siklo ti pirak iti ama ti babai, ket masapul nga agbalin isuna nga asawana, gapu ta imbabainna isuna. Saanna a mabalin a papanawen isuna bayat ti amin nga al-aldawna. **30** Masapul a saan nga alaen ti maysa a lalaki ti asawa ti amana a kas kukuana; masapul a saanna nga alaen dagiti karbengan ti panagasawa ti amana.

23 Saan a maibilang iti gimong ni Yahweh ti siasinoman a lalaki a nadadael wenno naputed ti mabagbagina. **2** Awan iti bastardo nga anak iti maibilang iti gimong ni Yahweh; agingga iti maikasangapulo a henerasion dagiti kaputotanna, awan kadakuada iti maibilang iti gimong ni Yahweh. **3** Saan a maibilang iti gimong ni Yahweh iti Ammonita wenno Moabita; agingga iti maikasangapulo a henerasion dagiti kaputotanna, awan kadakuada iti maibilang iti gimong ni Yahweh. **4** Daytoy ket gapu ta saandakayo a sinabat iti dalan nga inyawatan iti tinapay ken danum idi rimmuarkayo iti Egipto, ken gapu ta tinangdananda a maibusor kadakayo ni Balaam nga anak ni Beor a taga-Peor idiay Aram Naharim a mangilunod kadakayo. **5** Ngem saan a dumngeg ni Yahweh a Diosyo kenni Balaam; ngem ketdi, pinagbalin ni Yahweh a Diosyo a bendision iti lunod para kadakayo, gapu ta ay-ayatennakayo ni Yahweh a Diosyo. **6** Nasken a saankayo nga agaramid ti aniaman a banag a mangted ti pagimbagan wenno pagrang-ayanda, bayat iti amin nga al-aldawyo. **7** Nasken a saanyo a guraen ti maysa nga Edomita, ta padayo isuna nga Israelita; saanyo nga umsien iti maysa nga Egipcio, gapu ta ganggannaetkayo iti dagana. **8** Maibilangto iti gimong ni Yahweh dagiti kaputotan iti maikatlo a henerasion nga agtaud kadakuada. **9** No makigubatkayo kadagiti kabusoryo a kas soldado, masapul ngarud nga a liklikanyo dagiti amin a dakes a banag. **10** No adda kadakayo ti narugit gapu iti napasamak kenkuana iti rabii, masapul a rumuar isuna iti kampo ti armada; nasken a saan nga agsubli isuna iti uneg ti kampo. **11** Inton rumabii, nasken nga agdigus isuna; no lumnek ti init, agsublinto isuna iti uneg ti kampo. **12** Nasken nga adda met iti maysa a disso iti ruar ti kampo a papananyo; **13** ken masapul nga adda iti maysa a banag kadagiti igamyo a pagkali; no agiblengkayo, masapul nga agkalikayo, kalpasanna gabburanyo met laeng ti inyeblengyo. **14** Ta magmagna ni Yahweh a Diosyo iti tengnga ti kampoyo tapno pagballigiennakayo ken tapno ipaimana kadakayo dagiti kabusoryo. Nasken ngarud a nasantoan ti kampoyo, tapno awan ti makitana nga aniaman a narugit a banag kadakayo ket baybay-annakayo. **15** Nasken a saanyo nga isubli ti tagabu a naglibas iti amona. **16** Bay-anyo a makipagnaed isuna kadakayo, iti aniaman nga ili a pillienna. Saanyo nga idadanes isuna. **17** Nasken nga awan ti agbalin a balangkantis kadagiti annak a babai ti Israel, wenno agbalin a balangkantis kadagiti annak a lalaki ti Israel. **18** Nasken a saanyo nga ipan dagiti tangdan ti babai a balangkantis, wenno ti tangdan ti lalaki a balangkantis, iti balay ni Yahweh a Diosyo a panangtungpal ti aniaman a sapata; ta agpada dagitoy a makarimon kenni Yahweh a Diosyo. **19** Nasken a saanyo a paanakan ti impabulodyo kadagiti padayo nga Israelita—anak ti kuarta, anak ti taraon, wenno ti anak ti tunggal banag a naipabulodyo a pinaanakam. **20** Mabalinmo a paanakan ti ipabulodmo iti ganggannaet; ngem nasken a saanka nga agpabulod iti adda anakna kadagiti padayo nga Israelita, tapno bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo kadagiti amin nga aramidenyo, iti daga a serkenyo a tagikuaen. **21** No agsapatakayo kenni Yahweh a Diosyo, nasken a saanyo nga itantan ti panangipatungpal iti daytoy, ta pudno a dawaten ni Yahweh a Diosyo daytoy kadakayo; agbalin a basolyo daytoy no saanyo a tungpalen. **22** Ngem no saankayo nga agsapata, saan nga agbalin a basolyo daytoy. **23** Nasken a tungpalen ken aramidenyo ti imbalikas dagiti bibigyo; segun iti insapatayo kenni Yahweh a Diosyo, aniaman a banag a siwayawaya nga inkari ti ngiwatyo. **24** No mapankayo iti kaubasan ti kaarrubayo, mabalinyo ti mangan kadagiti ubas iti kaykayatyo, ngem saankayo a mangikabil iti aniaman iti labbayo. **25** No mapankayo iti katrigoan ti kaarrubayo, mabalinyo ti agpuros kadagiti bukel, ngem saankayo nga agaramat iti kumpay iti katrigoan ti kaarrubayo.

24 No mangasawa iti lalaki ket pakasaranna ti babai, no awan masarakanna a pabor iti imatangna gapu ta adda natakuatanna a saan a maitutup a banag iti babai, ket nasken a suratanna ti babai iti panangisina, ikabilna daytoy iti imana, ket papanawenna isuna iti balayna. **2** Inton nakapanawen ti babai iti balayna, mabalinnan ti mapan ket agbalin nga asawa iti sabali a lalaki. **3** No guraen iti maikadua nga asawa a lalaki ti babai ket suratanna iti pammaneknek ti panangisina, ikabilna daytoy iti ima ti babai, ket papanawenna isuna iti balayna; wenno no matay ti maikadua nga asawa ti babai, ti lalaki a nangala kenkuana nga agbalin nga asawana— **4** ket ti umuna nga asawana, ti immuna a nangpapanaw kenkuana, saannan a mabalin nga asawaen manen ti babai, kalpasan a nagbalin isuna a narugit; ta maysa a banag dayta a makarimon kenni Yahweh. Saanyo a pagbasolen ti daga, ti daga nga it-ited ni Yahweh kadakayo a kas tawidyo. **5** No kaas-asawa ti maysa a lalaki, saanto a mapan iti paggugubatan a kadduana iti armada, wenno mabilinan koma a mapan iti aniaman a napilit a pagrebbengan; nawayanto isuna nga agtalinaed iti pagtaengan iti las-ud ti maysa a tawen ket liwliwaennanto ti asawana nga innalana. **6** Awan iti tao a mabalin a mangala iti gilingan wenno akinngato a bato ti gilingan a kas salda, ta al-alaenna iti aramaten ti lalaki a pangisagana ti pagbiag ti pamiliana. **7** No maduktalan ti maysa a tao a nangitalaw iti siasinoman kadagiti kakabsatna manipud kadagiti tattao ti Israel, ket tratoenna a kas tagabu ken ilakona isuna, nasken a matay dayta nga agtatakaw, ket ikkatenyonto ti dakes kadakayo. **8** Agannadkayo iti maipapan iti kukutel, tapno siaannadkayo a mangaramid ken mangsurot iti tunggal bilin nga inted kadakayo nga insuro dagiti papadi, dagiti Levita; kas imbilinko kadakuada, isu nga agtignaykayo. **9** Lagipenyo ti inaramid ni Yahweh a Diosyo kenni Miriam, iti irurruaryo iti Egipto. **10** No pautanganyo ti kaarrubayo iti uray ania a kita ti pautang, nasken a saankayo a mapan iti balayna tapno alaenyo iti isaldana. **11** Aguraykayo iti ruar, ket ti tao a pinautanganyo ti mangirruar iti isaldana kadakayo. **12** No nakurapay a tao isuna, nasken a saankayo a matmaturog nga adda kadakayo iti insaldana. **13** Nasken a sitatalgedkayo a mangisubli kenkuana iti naisalda sakbay iti ilelennek ti init, tapno mabalinna ti maturog iti kagayna ket bendisionannakayo; kinalintegto daytoy kadakayo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo. **14** Nasken a saanyo a parigaten iti natangdanan nga adipen a nakurapay ken agkasapulan, padayo man

isuna nga Israelita, wenno ganggannaet iti dagayo nga adda iti uneg dagiti ruangan ti siudadyo; **15** Nasken nga itedyo iti tangdanna iti tunggal aldaw; nasken a saan a lumnek ti init iti daytoy saan a nasulbar a banag, gapu ta nakurapay isuna ken namnamaenna daytoy. Aramidenyo daytoy tapno saan nga umasug kenni Yahweh a maibusor kadakayo, ken tapno saan a basol daytoy a naaramidyo. **16** Nasken a saan a mapapatay dagiti nagannak gapu kadagiti annakda, wenno nasken a mapapatay dagiti annak gapu kadagiti nagannakda. Ngem ketdi, nasken a mapapatay ti tunggal maysa gapu iti basolna. **17** Nasken a saanyo a piliten nga ikkaten iti kalintegan iti ganggannaet wenno ti ulila, wenno alaen iti pagan-anay iti balo a babai a kas salda. **18** Ngem ketdi, nasken a lagipenyo a nagbalinkayo a tagabu idiay Egipto, ket inispalnakayo sadiay ni Yahweh a Diosyo. Bilinenkayo ngarud nga agtulnogkayo iti daytoy a bilin. **19** Inton gapasenyo iti apit iti taltalonyo, ket no adda nalipatanyo a rineppet iti taltalon, nasken a saanyo a sublian nga alaen daytoy; nasken a para daytoy iti ganggannaet, ulila, wenno para iti balo a babai, tapno bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo kadagiti ar-aramidenyo. **20** No wagwagenyo ti kayo ti mulayo nga olibo, nasken a saanyo a sublianan manen dagiti sangana; para daytoy iti ganggannaet, ulila, wenno para iti balo a babai. **21** No burasenyo dagiti ubas iti kaubasanyo, nasken a saanyo nga urnongen iti nabati para iti bagiyo; para daytoy iti ganggannaet, para iti ulila, wenno para iti balo a babai. **22** Nasken a lagipenyo a nagbalinkayo a tagabu iti daga ti Egipto; bilinenkayo ngarud nga agtulnog iti daytoy a bilin.

25 No adda ti riri iti nagbaetan dagiti tattao ket mapanda iti pangukoman, ket ukomen ida dagiti ukom, ket bulosandanto ti nalinteg ken dusaenda ti nadangkes. **2** No maikari a masaplit ti nakabasol a tao, ket pagpakleben ti ukom isuna ket masaplit iti imatangna segun iti naibilin a bilang dagiti saplit, a kas iti krimen a naaramidna. **3** Mabalin a saplitan isuna ti ukom iti uppat a pulo, ngem saanna a surokan dayta a bilang, ta no surokanna dayta a bilang ket saplitanna iti ad-adu pay a saplit, ket maibabainto ti padayo nga Israelita iti panagkitayo. **4** Nasken a saanyo a busalan ti baka no badde-baddekanna ti dawa. **5** No agkabbalay ti agkabsat ket natay ti maysa kadakuada, nga awanan ti anak a lalaki, nasken a saan a makiasawa ti asawa ti natay a lalaki iti sabali a tao a saan a kameng ti pamilia. Ngem ketdi, nasken a makikaidda ti kabsat ti asawana kenkuana ket asawaenna, ken aramidenna ti pagrebbengan ti kabsatna a kas asawa kenkuana. **6** Daytoy ket tapno ti umuna nga anak nga ipasngayna ti mangtawidto iti nagan ti natay a kabsatna, tapno saan a mapukaw ti naganna manipud iti Israel. **7** Ngem no saan a tarigagayan ti lalaki nga asawaen ti asawa ti kabsatna, nasken ngarud a sumang-at ti asawa ti kabsatna iti ruangan a paguk-ukoman dagiti panglakayen ket ibagana, 'Nagkedked ti kabsat ti asawak a mangbangon iti nagan para iti kabsatna iti Israel; saanna a kayat nga aramiden kaniak ti pagrebbengan ti maysa a kabsat ti asawa a lalaki.' **8** Ket nasken a paayaban isuna dagiti panglakayen iti siudadna ket kasaritadanto isuna. Ngem kas pangarigan no ipilpilitna ket ibagbagana, 'Saanko a tartarigagayan nga asawaen ti babai.' **9** Ket nasken a sumang-at nga umasideg kenkuana iti asawa ti kabsatna iti sangoanan dagiti panglakayen, ikkatenna ti sandaliasna, ket tupraanna ti rupana. Nasken a sungbatanna isuna ket kunana, 'Dayta ti mapasamak iti lalaki a saan a mangitakder iti balay ti kabsatna.' **10** Maawaganto ti naganna iti Israel, 'Ti pagtaengan ti lalaki a nauksot ti sandaliasna.' **11** No agaapa dagiti lallaki, ket umasideg ti asawa ti maysa tapno isalakanna ti asawana iti ima ti nangkabil kenkuana, ket no iyunnatna ti imana ken alaenna ti mabagbagi ti lalaki, **12** ket nasken a putdenyo ti ima ti babai; nasken a saan a kaasian ti matayo. **13** Nasken nga awan ti agduduma a timbangan iti pagkargaanyo, maysa a dakkel ken maysa a bassit. **14** Nasken nga awan ti agduduma a pagsukatan iti pagtaenganyo, maysa a dakkel ken maysa a bassit. **15** Nasken nga agpag-isu ken nalinteg ti pagtimbangan nga adda kadakayo; nasken nga apag-isu ken nalinteg ti pagsukatan nga adda kadakayo, tapno umatiddog dagiti al-aldawyo iti daga nga it-ited ni Yahweh kadakayo. **16** Ta amin nga agar-aramid iti kasta a banbanag, amin nga agtigtignay a saan a nalinteg, ket makarimon a banag kenni Yahweh a Diosyo. **17** Lagipenyo ti inaramid dagiti Amalekita kadakayo iti dalan iti iruruaryo iti Egipto, **18** no kasano a sinabatdakayo iti dalan ken dinarupda dagiti adda iti likudanyo, dagiti amin nga agkakapoy iti likodanyo, idi natalimudaw ken nabannogkayo; saanda a rinaem ti Dios. **19** Ngarud, inton paginanaennakayo ni Yahweh a Diosyo manipud kadagiti amin a kabusoryo iti aglawlaw, iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a tagikuaen a kas tawid, nasken a saanyo a liplipatan a punasen iti pakalaglagipan dagiti Amalekita manipud ti babaen ti langit.

26 Inton makapankayo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo a kas maysa a tawid, ken inton tagikuaen ken pagnaedanyo daytoy, **2** ket nasken a mangalakayo kadagiti amin nga umuna nga apit iti daga nga impanyo iti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo. Nasken nga ikabilyo daytoy iti basket ket mapankayo iti lugar a piliento ni Yahweh a Diosyo a kas santuariona. **3** Nasken a mapankayo iti padi nga agserserbi kadagita nga al-aldaw ket ibagayo kenkuana, 'Ipakaammok ita nga aldaw kenni Yahweh a Diosyo nga immayak iti daga nga inkari ni Yahweh kadagiti kapuonantayo nga ited kadatayo.' **4** Nasken nga alaen ti padi ti basket nga adda iti imayo ket idissona daytoy iti sangoanan ti altar ni Yahweh a Diosyo. **5** Nasken nga ibagayo iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, 'Ti kapuonak ket agalla-ala nga Arameo. Simmalog isuna sadiay Egipto ket nagtalinaed isuna sadiay, ket bassit ti bilang dagiti tattaona. Sadiay, nagbalin isuna a nabileg, mannakabalin, ken natao a nasion. **6** Trinatodakami a siraranggas ken pinarigatdakami dagiti Egipcio. Pinagtrabahodakami iti trabaho ti tagabu. **7** Immasugkami kenni Yahweh, iti Dios dagiti ammami, ket nangngegna ti timekmi ken nakitana iti pakarigatanmi, iti trabahomi, ken pannakaidadanesmi. **8** Inruarnakami ni Yahweh sadiay Egipto babaen iti nabileg nga ima, babaen ti panangiparangna iti pannakabalinna, babaen iti nakabutbuteng, babaen kadagiti pagilasinan, ken babaen kadagiti nakaskasdaaw; **9** ket impannakami iti daytoy a lugar ken intedna kadatayo daytoy a daga, daga nga agay-ayos ti gatas ken diro. **10** Ita adtoy, inyegko ti umuna kadagiti apit iti daga nga intedmo Yahweh kaniak.' Nasken nga idissoyo daytoy iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo ken agdaydayawkayo iti sangoananna; **11** ken nasken nga agrag-okayo kadagiti amin a nasayaat nga inaramid ni Yahweh a Diosyo kadakayo, para iti pagtaenganyo—sika,

ken ti Levita, ken ti ganggannaet nga adda kadakayo. **12** Inton malpasyo nga it-ited dagiti amin nga apagkapullo dagiti apityo iti maikatallo a tawen, dayta ket ti tawen ti panangited iti apagkapullo, ket nasken nga itedyo daytoy iti Levita, kadagiti ganggannaet, kadagiti ulila, ken iti balo a babai, tapno mabalinda ti mangan kadagiti ruangan ti siudadyo ken mabsogda. **13** Nasken nga ibagay iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo, 'Inruarko iti pagtaengak dagiti banbanag a kukua ni Yahweh, ket intedko dagitoy iti Levita, iti ganggannaet, kadagiti ulila, ken iti balo a babai, segun kadagiti amin a bilbilin nga intedmo kaniak. Awan ti aniaman a sinalungasingko kadagiti bilinmo, wenno nalipatak kadagitoy. **14** Saanak a nangan iti aniaman iti daytoy iti panagladingitko, wenno inkabil daytoy iti sadinoman idi narugitak, wenno nangtedak iti aniaman iti daytoy a panangraem iti natay. Dimngegak iti timek ni Yahweh a Diosko; nagtulnogak iti amin a banag nga imbilinmo nga aramidek. **15** Tumannawagka manipud iti nasantoan a lugar a pagnanaedam, manipud langit, ken bendisionam dagiti tattao ti Israel, ken ti daga nga intedmo kadakami, a kas insapatam kadagiti ammami, a daga nga aga-ayus ti gatas ken diro.' **16** Ita nga aldaw bilbilinennakayo ni Yahweh a Diosyo nga agtulnogkayo kadagitoy nga alagaden ken paglintegan; salimetmetanyo ngarud dagitoy ken aramidenyo dagitoy iti isu-amin a pusoyo ken iti isu amin a kararuayo. **17** Binigbigyo ita nga aldaw a ni Yahweh ti Diosyo, ken magnakayonto kadagiti dalanna ken salimetmetanyo dagiti alagadenna, dagiti linlintegna, ken dagiti paglintegenna, ken dumgegkayonto iti timekna. **18** Ita nga aldaw, pinaneknekan ni Yahweh a dakayo dagiti tattaona a bukodna a sanikua, a kas iti inkarina nga aramidenna kadakayo, ket masapul a salimetmetanyo dagiti amin a bilbilinna. **19** Ita nga aldaw, impakaammo ni Yahweh nga aramidennakayo a napatpateg ngem dagiti amin a dadduma a nasion nga inaramidna, maidaydayaw ken maitan-okto ti naganna. Agbalinkayonto a tattao a mailasin a para kenni Yahweh a Diosyo, kas iti imbagana."

27 Binilin ni Moises ken dagiti panglakayen ti Israel dagiti tattao ket kinunada "Salimetmetanyo dagiti amin a bilbilin nga ibilinko kadakayo ita nga aldaw. **2** Iti aldaw a ballasiwenyo ti Jordan a mapan iti daga nga ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo, masapul a mangipasdekkayo kadagiti sumagmamano a dadakkel a bato ken palitadaanyo dagitoy. **3** Masapul nga isuratyo kadagitoy dagiti amin a sasao ti daytoy a linteg inton nakaballasiwkayon, tapno makastrekkayo iti daga nga ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo, daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, kas inkari kadakayo ni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanyo. **4** Inton nakaballasiwkayo iti Jordan, ipasdekyo dagitoy a bato nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, idiay Bantay Ebal ket palitadaanyo dagitoy. **5** Masapul a mangbangonkayo sadiay iti maysa nga altar kenni Yahweh a Diosyo, maysa nga altar a batbato; ngem masapul a saankayo nga agaramat iti alikamen a landok a pangtrabaho kadagiti bato. **6** Masapul a bangonenyo ti altar ni Yahweh a Diosyo babaen kadagiti saan a natikapan a bato; masapul a mangidatonkayo iti daton a maipuor iti rabaw daytoy a para kenni Yahweh a Diosyo, **7** ken mangidatagkayonto kadagiti daton a pakikapia ken mangankayo sadiay; agragsakkayonto iti sanggoanan ni Yahweh a Diosyo. **8** Isuratyonto iti nalawag unay kadagiti bato dagiti amin a sasao daytoy a linteg." **9** Nagsao ni Moises, dagiti papadi, ken dagiti Levita, iti entero nga Israel ket kinunada, "Israel, agulimek ken dumngegka: Ita nga aldaw nagbalinkayo a tattao ni Yahweh a Diosyo. **10** Masapul ngarud nga agtulnogkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo ken agtulnogkayo kadagiti bilbilin ken kadagiti alagadenna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw." **11** Binilin ni Moses dagiti tattao iti dayta met laeng nga aldaw ket kinunana, **12** "Masapul nga agtakder dagitoy a tribu idiay Bantay Gerizim a mangbendision kadagiti tattao, kalpasan a maballasiwyo iti Jordan: Simeon, Levi, Juda, Issacar, Jose ken Benjamin. **13** Ken masapul nga agtakder dagitoy a tribu idiay Bantay Ebal a mangiwaragawag kadagiti lunod: Ruben, Gad, Aser, Zabulon, Dan ken Naftali. **14** Sumungbat ken kunaento dagiti Levita kadagiti amin a lallaki ti Israel babaen iti napigsa a timek: **15** Mailunod koma ti tao a mangaramid iti nakitikitan wenno nasukog a ladawan, maysa a banag a makarimon kenni Yahweh, ti aramid dagiti ima ti kumikitikit, ken ti mangipatakder iti daytoy a sililimed.' Ket masapul a sumungbat dagiti tattao ket kunaenda, 'Amen.' **16** 'Mailunod koma ti tao a di agraem iti amana wenno inana. 'Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **17** 'Mailunod koma ti tao a mangikkat iti muhon iti karrubana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **18** 'Mailunod koma ti tao a mangiyaw-awan iti bulag manipud iti dalan,' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **19** 'Mailunod koma ti tao a mangpilit a mangikkat iti kalintegan ti ganggannaet, ulila, wenno balo a babai,' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **20** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti asawa ti amana, gapu ta innalana ti karbengan ti amana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **21** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti aniaman a kita ti ayup.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **22** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti kabsatna a babai, ti anak a babai ti amana, wenno iti anak a babai ti inana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **23** 'Mailunod koma ti tao a makikaidda iti katuganganna a babai.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **24** 'Mailunod koma ti tao a sililimed a mangpatay iti karrubana.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **25** 'Mailunod koma ti tao nga umawat ti pasuksok a mangpatay iti maysa a tao nga awan basolna,' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.' **26** Mailunod koma ti tao a saan a mangpatalged kadagiti sasao iti daytoy a linteg, a pagtulnogannanto dagitoy.' Ket masapul a kunaen dagiti amin a tattao, 'Amen.'

28 No dumngegkayo a naimbag iti timek ni Yahweh a Diosyo tapno masalimetmetanyo dagiti amin a bilbilinna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, aramidennakayonto a napatpateg ni Yahweh a Diosyo ngem dagiti amin a nasion iti daga. **2** Umayto kadakayo dagitoy a bendision ket makamakamdakayo, no dumngegkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo. **3** Mabendisionankayonto idiay siudad, ken mabendisionankayonto idiay taltalon. **4** Mabendisionanto ti bunga ti bagiyo, ken ti bunga ti dagayo, ken ti bunga dagiti ayupyo, ti panagadu dagiti bakayo, ken dagiti urbon ti arbanyo. **5** Mabendisionanto ti basket ken ti pagmasmasaanyo. **6** Mabendisionankayonto inton umunegkayo, ken mabendisionankayonto inton rummuarkayo. **7** Kabilento ni Yahweh dagiti kabusoryo a

tumakder a maibusor kadakayo iti sangoananyo; rumuarda a bumusor kadakayo iti maysa a dalan, ngem agtataraydanto ti sangoananyo kadagiti pito a dalan. **8** Bilinento ni Yahweh ti bendision a mapan kadakayo kadagiti kamaligyo ken amin nga aramiden ti imayo; bendisionannakayonto idiay daga nga it-tedna kadakayo. **9** Bangonennakayonto ni Yahweh a kas tattao a naisina a para kenkuana, kas insapatana kadakayo, no salimetmetanyo dagiti bilin ni Yahweh a Diosyo, ken magnakayo kadagiti dalanna. **10** Makitanto iti amin a tattao iti daga a naawagankayo babaen iti nagan ni Yahweh, ket agbutengdanto kadakayo. **11** Parang-ayennakayonto unay ni Yahweh iti bunga ti bagiyo, iti bunga dagiti ayupyo, ti bunga ti dagayo, iti daga nga insapatana kadagiti ammayo nga itedna kadakayo. **12** Lukatanto ni Yahweh kadakayo dagiti kamaligna kadagiti langit a mangted ti tudo iti dagayo iti umno a tiempo, ken mangbendision kadagiti amin nga aramid ti imayo; agpautangkayonto kadagiti adu a nasion, ngem saankayonto a bumulod. **13** Pagbalinennakayonto ni Yahweh a pangulo kadagiti pagilian ken saan a paspasurot; narang-aykayonto latta, ken saankayonto a pulos nga agkasapulan, no dumngegkayo kadagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, tapno tungpalen ken aramidenyo dagitoy, **14** ken no saanyo a labsingen iti aniaman a sasao nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, iti makannawan wenno ti makannigid, a mapankayo kadagiti sabali a dios tapno agserbi kadagitoy. **15** Ngem no saankayo a dumngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo dagiti amin a bilbilinna ken dagiti alagadenna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, umayto ngarud kadakayo amin dagitoy a lunod ket makamakamnakayo. **16** Mailunodkayonto iti siudad ken mailunodkayonto iti taltalon. **17** Mailunodto ti basket ken ti pagmasaanyo. **18** Mailunodto ti bunga ti bagiyo, ti bunga ti dagayo, ti panagado ti ayupyo, ken dagiti urbon ti arbanyo. **19** Mailunodkayonto inton umunegkayo, ken mailunodkayonto inton rummuarkayo. **20** Mangibaonto ni Yahweh kadakayo kadagiti lunod, pannakatikaw ken babalaw iti amin a banag nga aramiden iti imayo, aginggana a madadaelkayo, ken aginggana a mapukawkayo a dagus gapu kadagiti nadangkes a tignayyo nga isu ti gapu a pinanawandak. **21** Ikapetto kadakayo ni Yahweh ti didigra aginggana a madadaelnakayo manipud iti daga a serrekenyo tapno tagikuaen. **22** Darupennakayonto ni Yahweh babaen kadagiti makaakar a sakit, babaen iti gurigor, iti ilulumteg, ken iti tikag ken napalalo a pudot, ken kadagiti makalanet nga angin ken linna-aw. Kamatennakayonto dagitoy aginggana a mapukawkayo. **23** Agbalinto a kas iti bronse dagiti tangatangyo nga adda iti ngatoen ti uloyo, ket agbalinto a kas iti landok iti daga nga adda iti babaenyo. **24** Pagbalinento ni Yahweh a tapok ken dapo ti dagayo imbes a mangparnuay isuna iti tudo; manipud kadagiti langit bumabanto dagitoy kadakayo, aginggana a madadaelkayo. **25** Ipalubosto ni Yahweh a makabilkayo iti sangoanan dagiti kabusoryo; rummuarkayo iti maysa a dalan a bumusor kadakuada, ket aglibaskayonto iti pito a dalan iti sangoananda. Maisubli-sublikayonto kadagiti amin a pagarian ti daga. **26** Ti bangkayyo ket agbalinto a taraon dagiti amin a billit dagiti langit ken kadagiti ayup iti daga; awanto ti mangbugaw kadagitoy. **27** Darupennakayonto ni Yahweh babaen kadagiti letteg iti Egipto ken babaen kadagiti gaddil, kurad, ken gagatel, ket saankayonto a maagasan. **28** Darupennakayonto ni Yahweh babaen iti panagmauyong, babaen iti pannakabulsek, ken babaen iti pannakatikaw ti panunot. **29** Agar-arikapkayonto iti katengngaan ti aldaw a kasla panagar-arikap ti bulsek iti kasipngetan, ken saankayonto a rumang-ay kadagiti wagasyo; kankanyonkayonto a maidadanes ken matakawan, ket awanto ti mangispal kadakayo. **30** Makitulagkayonto iti maysa a babai, ngem gammatanto ti sabali a lalaki isuna ket makikaiddanto kenkuana. Mangibangonkayonto iti balay ngem saankayo nga agnaed iti daytoy, agmulakayonto iti ubas ngem saanyo a pagnumaran ti bungana. **31** Mapapatayto dagiti bakayo iti imatangyo ngem saanyonto a kanen ti karnena. Pilitendanto nga alaen ti asnoyo iti imatangyo, ngem saanto a maisubli kadakayo. Maitedto dagiti karneroyo kadagiti kabusoryo, ket awanto ti umay mangispal kadakayo. **32** Maitedto dagiti annakyo a lallaki ken annakyo a babbai kadagiti sabali a tattao; sapsapulento ida dagiti matayo iti agmalmalem, ngem maupaykayonto iti iliwyo kadakuada. Awanto ti pigsa ti imayo. **33** Ti apit ti dagayo ken ti amin a nagbannoganyo— kanento ti nasion a saanyo nga am-ammo; kankanayonkayonto a maidaddadanes ken madadael, **34** tapno agbalinkayonto nga agmauyong babaen kadagiti makitkitayo a mapaspasamak. **35** Darupennakayonto ni Yahweh kadagiti tumengyo ken kadagiti luppoyo babaen iti nakaro a panagletteg a saanyonto a maagasan, manipud iti dapanyo aginggana iti tuktok ti uloyo. **36** Ipannakayonto ni Yahweh ken ti ari nga isaadyonto a mangaywan kadakayo iti nasion a saanyo nga am-ammo. uray dakayo wenno dagiti kapuonanyo, agdayawkayonto sadiay kadagiti sabali a dios a kayo ken bato. **37** Agbalinkayonto a paggapuan iti pagbutbutngan, maysa a proberbio, ken pagkakatawaan kadagiti amin a tattao a pangipanan kadakayo ni Yahweh. **38** Mangipankayonto iti adu a bukel idiay taltalon, ngem bassitto ti maurnongyo a bukel iti daytoy, gapu ta kanento dagiti dudon daytoy. **39** Mulaanyonto dagiti kaubasan ken taripatoenyo dagitoy, ngem saankayonto nga uminom iti aniaman kadagiti arak, wenno uray agapit kadagiti ubas, gapu ta kanen dagiti igges dagitoy. **40** Maddaankayonto kadagiti kayo nga olibo iti amin a masakupanyo, ngem saanyonto a maiyaprus ti lana iti bagiyo, gapu ta dagiti kayoyo nga olibo ket agregregto dagiti bungada. **41** Maadddaankayonto kadagiti annak a lallaki ken annak a babbai, ngem saandanto nga agtalinaed a kukuayo, gapu ta maitalawdanto a kas balud ti gubat. **42** Amin a kayoyo ken ti bunga ti dagayo—tagikuaento dagiti dudon dagitoy. **43** Rumang-ayto a rumang-ay dagiti ganggannaet nga adda kadakayo; pumanglawto a pumanglaw ti kasasaadyo. **44** Pautangadnakayonto, ngem saanyonto a mapautangan isuda; iturayandakayonto ket dakayonto ti agpaituray kadakuada. **45** Amin dagitoy a lunod ket umayto kadakayo ket kamatendakayonto ken makamakamdakayo aginggana a madadaelkayo. Mapasamakto daytoy gapu ta saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo dagiti bilbilinna ken dagiti alagadenna nga imbilinna kadakayo. **46** Addanto kadakayo dagitoy a lunod a kas pagilasinan ken pammaneknek, ken addanto kadagiti kaputotanyo iti agnanayon. **47** Gapu ta saanyo a dinayaw ni Yahweh a Diosyo nga addaan kinarag-o ken kinaragsak iti puso

idi narang-aykayo, **48** pagserbianyonto ngarud dagiti kabusor nga ibaonto ni Yahweh a maibusor kadakayo; pagserbianyonto ida babaen iti panagbisin, iti pannakawaw, iti kinalamulamo ken iti kinakurapay. Mangikabilto isuna iti sangol a landok iti tengngedyo aginggana a madadaelnakayo. **49** Iyegto ni Yahweh ti maysa a nasion manipud iti adayo a maibusor kadakayo, manipud kadagiti pungto iti daga, a kasla maysa a tumatayab nga agila nga agturong iti biktimana, maysa a nasion a saanyo a maawatan ti pagsasaona; **50** maysa a nasion nga addaan kadagiti narungsot a langa nga awan iti panagraemna kadagiti nataengan wenno naimbag a nakem para kadagiti ubbing. **51** Kanendanto dagiti urbon dagiti ayuymo ken ti bunga ti dagayo aginggana a madadaelkayo. Awanto ti ibatida kadakayo a bukel, baro nga arak wenno lana, awan ti urbon dagiti bakayo wenno arbanyo, aginggana a mapukawdakayo. **52** Lakubendakayonto iti amin a ruangan ti siudadyo, aginggana a marba dagiti nangato ken natibker a paderyo iti sadinoman iti dagayo, dagiti pader a pagtaltalkanyo. Lakubendakayonto kadagiti amin a ruangan ti siudadyo iti entero a daga nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **53** Kanenyonto ti bunga ti bukodyo a bagi, ti lasag dagiti annakyo a lallaki ken babbai, nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo, iti pannakalakub ken iti pannakaparigat nga ikabilto kadakayo dagiti kabusoryo. **54** Ti natakneng ken nakapuy la unay a lalaki kadakayo—umapalto isuna iti kabsatna a lalaki ken iti ay-ayatenna nga asawa, ken aniaman kadagiti annakna a nabati. **55** Isu a saanto isuna a mangted iti siasinoman kadakuada ti lasag iti bukodna nga annak a kanennanto, gapu ta awanton ti nabati para kenkuana iti pananglakub ken kinarigat nga ipaayto dagiti kabusoryo kadakayo iti amin a ruangan ti siudadyo. **56** Ti natakneng ken nakapuy unay a babai kadakayo, a saanna a maitured nga ibaddek ti dapanna iti daga gapu iti kinakapuy ken kinatakneng—umapalto isuna iti ay-ayatenna nga asawa, iti anakna a lalaki, ken iti anakna a babai, **57** ken iti kaipaspasngay a rimmuar manipud iti baet dagiti luppona, ken kadagiti ubbing nga ipasngayna. Kanennanto ida iti nalimed gapu iti kinakurang iti aniaman a banag, bayat iti pannakalukob ken kinarigat nga ipaayto dagiti kabusoryo kadagiti ruangan ti siudadyo. **58** No saanyo a salimetmetan amin dagitoy a sasao iti daytoy a linteg a naisurat iti daytoy a libro, tapno dayawen daytoy a naglorian ken nakabutbuteng a nagan, ni Yahweh a Diosyo, **59** Aramidento ngarud ni Yahweh a nakabutbuteng dagiti didigrayo ken dagiti kaputotanyo; addanto dagiti napalalo a didigra a napaut, ken nakaro a sakit a napaut. **60** Iyegnanto manen kadakayo dagiti amin a sakit ti Egipto a pagbutbutnganyo; kumpetdanto kadakayo. **61** Kasta met a tunggal sakit ken didigra a saan a naisurat iti libro iti daytoy a linteg, dagitoy ti iyegto pay ni Yahweh kadakayo aginggana a madadaelkayo. **62** Bassitto laeng ti mabati kadakayo, uray no kaslakayo la kaadu dagiti bituen kadagiti langit, gapu ta saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo. **63** Kas iti naminsan a nagrag-o ni Yahweh kadakayo babaen iti panangaramidna iti nasayaat kadakayo, ken iti panangpaaduna kadakayo, isu nga agragsakto isuna kadakayo iti panangpukawna ken iti panangdadaelna kadakayo. Maparutkayonto iti daga a serrekenyo tapno tagikua-en. **64** Iwarasnakayonto ni Yahweh kadagiti amin a tattao iti amin a suli ditoy lubong; agdayawkayonto sadiay iti sabali a dios a saanyo nga am-ammo, dakayo wenno dagiti kapuonanyo, dagiti dios a kayo ken bato. **65** Saankayonto a makasarak iti nam-ay kadagitoy a nasion, ken awanto ti panaginana kadagiti dapan dagiti sakayo; ngem ketdi, pagdanagennakayonto ni Yahweh sadiay, pagkapsutenna dagita matayo, ken pagladingitenna dagita kararuayo. **66** Nakabitinto ti biagyo iti panagdua-dua iti sangoananyo; mabutbutengkayonto iti tunggal rabii ken aldaw ket awanankayonto iti talged iti amin a biagyo. **67** Ibagayonto iti bigat, 'Rabii koman!' ken iti rabii ibagayo, 'Bigat koman!' gapu iti buteng iti pusoyo ken kadagiti banbanag a makitkitanto dagiti matayo. **68** Ipannakayonto manen ni Yahweh idiay Egipto babaen kadagiti bangka, iti dalan nga imbagak kadakayo, 'Saanyonto a makita manen ti Egipto ni kaanoman.' Ilakoyonto ti bagiyo sadiay kadagiti kabusoryo kas tagabu a lalaki ken babai, ngem awanto ti gumatang kadakayo."

29 Dagitoy dagiti sasao nga imbilin ni Yahweh kenni Moises nga ibagana kadagiti tattao ti Israel idiay daga ti Moab, dagiti sasao a nainayon iti tulag nga inaramidna kadakuada idiay Horeb. **2** Inayaban ni Moises dagiti amin nga Israelita ket kinunana kadakuada. "Nakitayo amin a banag nga inaramid ni Yahweh iti sangoanan dagiti matayo idiay daga ti Egipto kenni Paraon, kadagiti amin nga adipenna, ken kadagiti amin a dagana— **3** dagiti napalalo a panagsagaba a nakita dagiti matayo, dagiti pagilasinan, ken dagitoy kasta unay a nakakaskasdaaw. **4** Ngem agingga ita, saannakayo nga inikkan ni Yahweh ti puso a mangammo, mata a mangkita, wenno lapayag a mangdengngeg. **5** Indalankayo iti las-ud iti 40 a tawen idiay let-ang, saan a dimmaan dagiti kawesyo ken saan a dimmaan dagiti sandalyasyo kadagiti sakayo. **6** Saankayo a nangan ti aniaman a tinapay wenno imminum ti aniaman nga arak wenno naingel a mainum, tapno maamoanyo a Siak ni Yahweh a Diosyo. **7** Idi dimtengkayo ditoy a disso, rimmuar ni Sehon nga ari ti Hesbon ken ni Og nga ari ti Basan a manggubat kadatayo ket kinabiltayo ida. **8** Innalatayo ti dagada ken intedtayo a kas tawid kadagiti Rubenitas, kadagiti Gaditas, ken ti kaguddua ti tribu ni Manases. **9** Salimetmetanyo ngarud dagiti sasao daytoy a tulag ken aramidenyo dagitoy, tapno rumang-aykayo iti amin nga aramidenyo. **10** Agtakderkayo amin ita, iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo; dagiti papanguloenyo, dagiti tribuyo, dagiti panglakayenyo, ken dagiti opisialesyo— dagiti amin a lallaki ti Israel, **11** dagiti ubbingyo, dagiti assawayo, ken iti gangganaet a kaduayo iti kampoyo, manipud kadagiti agpukpukan kadagiti kayoyo agpapan kadagiti agsaksakdo iti danumyo. **12** Addakayo ditoy tapno makitulagkayo kenni Yahweh a Diosyo ken iti sapata nga ar-aramiden ni Yahweh kadakayo ita nga aldaw, **13** tapno aramidennakayo a tattaona ita nga aldaw, ken agbalin isuna a Dios kadakayo, kas insaona kadakayo, ken kas ti insapatana kadagiti kapuonanyo, a ni Abraham, ni Isaac, ken ni Jacob. **14** Ken saan laeng a dakayo ti pakitulagak ken pagisapataak **15** — kadagiti amin a makipagtaktakder kadatayo ita ditoy iti sangoanan ni Yahweh a Diostayo, ngem kasta met dagiti pay awan kadatayo ditoy ita. **16** Ammoyo ti panagnaedtayo iti daga ti Egipto, ken ti idadatengtayo iti tengnga dagiti nasion a naglasatanyo. **17** Nakitayo dagiti makarimon a banbanag kadakuada: dagiti didiosenda a kayo

ken bato, pirak ken balitok, nga adda kadakuada, **18** tapno awanto koma kadakayo ti aniaman a lalaki, babai, pamilia, wenno tribo a tumallikod ti pusona ita nga aldaw manipud kenni Yahweh a Diostayo, a mapan agdayaw kadagiti dios dagitoy a nasion—tapno awan koma kadakayo ti aniaman a ramut a makasabidong ken napait a kayo, **19** tapno inton mangngeg dayta a tao dagiti sasao daytoy a lunod, saanna a bendisionan ti bagina iti pusona ket kunana, "Natalnaakto, uray no magnaak iti kinatangken ti pusok.' Daytoy ti gapuna a dadaelento ni Yahweh ti amin a tattao iti daga. **20** Saanto a pakawanen ni Yahweh isuna, ngem ketdi, umasukto ti unget ken imon ni Yahweh maibusor iti dayta a tao, ken umay amin kenkuana dagiti amin a lunod a naisurat iti daytoy a libro, ken punasento ni Yahweh ti naganna manipud iti sirok ti langit. **21** Ilasinto ni Yahweh isuna para iti didigra manipud kadagiti amin a tribo ti Israel, kas maiyannurot kadagiti amin a lunod iti tulag a naisurat iti daytoy a libro iti linteg. **22** Ti sumaruno a henerasion, dagiti annakyo a tumaud a sumaruno kadakayo, ken ti gangganaet nga umay manipud ti adayo a daga, agsaodanto no makitada dagiti didigra iti daytoy a daga ken dagiti saksakit a pinangpasakit ni Yahweh iti daytoy— **23** ket inton makitada a nagbalin nga asufre ken mapupuoran nga asin ti entero a daga, nga awan ti aniaman a maimula wenno agbunga, nga awan ti ruot a dumakkel, kas ti pannakadadael ti Sodoma ken Gomorra, Adma ken Seboim, a dinadael ni Yahweh gapu iti unget ken pungtotna— **24** ibagadanto a sangsangkamaysa agraman amin a dadduma a nasion, "Apay nga inaramid daytoy ni Yahweh iti daytoy a daga? Ania ti kaipapanan ti bara daytoy napalalo nga unget?' **25** Ket ibaganto dagiti tattao, "Daytoy ket gapu ta sinalungasingda ti katulaganda kenni Yahweh, ti Dios dagiti kapuonanda, nga inaramidna kadakuada idi inruarna ida manipud iti daga ti Egipto, **26** ken gapu ta napan ken nagdaydayawda kadagiti sabali a dios ken nagrukbabda kadakuada, dagiti dios a saanda nga am-ammo ken saanna nga inted kadakuada. **27** Simged ngarud ti unget ni Yahweh maibusor ti daytoy a daga, tapno iyegna iti daytoy dagiti amin a lunod a naisurat iti daytoy a libro. **28** Pinarut ida ni Yahweh manipud iti dagada gapu iti unget, pungtot ken iti napalalo a luksaw, ken imbellengna ida iti sabali a daga agingga ita nga aldaw.' **29** Kukua laeng ni Yahweh a Diostayo dagiti palimed a banbanag, ngem dagiti banbanag a naipakaammo ket kukuatayo ken dagiti kaputotantayo iti agnanayon, tapno maaramidtayo amin a sasao daytoy a linteg.

30 Inton umay kadakayo amin dagitoy a banbanag, dagiti bendision ken dagiti lunod nga inkabilko iti sangoananyo, ket no lagipenyo dagitoy kadagiti amin a dadduma a nasion a nangiturongan ni Yahweh a Diosyo kadakayo, **2** ken inton agsublikayo kenni Yahweh a Diosyo ken agtulnogkayo iti timekna, surotenyo amin dagiti ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw— dakayo ken dagiti annakyo — iti isu-amin a pusoyo ken iti isu-amin a kararuayo, **3** ket ibabawinto ni Yahweh ti pannakaibaludyo ken maasi isuna kadakayo; agsublinto isuna ken ummongennakayonto manipud kadagiti amin a tattao a nangiwarasan ni Yahweh a Diosyo kadakayo. **4** No aniaman kadagiti napapanaw a tattaoyo ket addada iti kaadayoan a luglugar iti langit, ummongennakayonto ni Yahweh a Diosyo manipud sadiay, ken iyegnakayonto manipud sadiay. **5** Ipannakayonto ni Yahweh a Diosyo iti daga a natagikua dagiti kapuonanyo, ket tagikuaenyonto manen daytoy; naimbagto isuna kadakayo ken ad-adda a paadoennakayonto ngem iti inaramidna kadagiti kapuonanyo. **6** Kugitento ni Yahweh a Diosyo ta pusoyo ken ti puso dagiti kaputotanyo, tapno ayatenyo ni Yahweh a Diosyo iti isu-amin a pusoyo ken iti isu-amin a kararuayo, tapno agbiagkayo. **7** Ikabilto ni Yahweh a Diosyo amin dagitoy a lunod kadagiti kabusoryo ken kadagiti manggurgura kadakayo, ken dagiti nangidaddadanes kadakayo. **8** Agsubli ken agtulnogkayonto iti timek ni Yahweh, ken aramidenyonto amin a bilbilinna nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw. **9** Parang-ayennakayonto ni Yahweh a Diosyo iti amin nga aramidyo, iti bunga ti bagiyo, iti bunga dagiti ay-ayupyo, ken iti bunga ti dagayo, para iti panagrang-ay; ta agrag-onto manen ni Yahweh kadakayo gapu iti panagrang-ay, kas ti panagrag-ona kadagiti ammayo. **10** Aramidennanto daytoy no agtulnogkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo, tapno salimetmetanyo dagiti bilbilin ken alagadenna a naisurat iti daytoy a libro ti linteg, no agsublikayo kenni Yahweh a Diosyo iti isu-amin a pusoyo ken iti isu-amin a kararuayo. **11** Ta saan unay a narigat kadakayo daytoy a bilin nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw, wenno saan nga adayo unay daytoy kadakayo a gaw-aten. **12** Awan daytoy idiay langit, tapno rumbeng a kunaenyo, 'Siasino ti umuli idiay langit para kadatayo ken mangibaba daytoy kadatayo ken mangipangngeg kadatayo, tapno mabalintayo nga aramiden daytoy?' **13** Wenno awan daytoy iti ballasiw ti baybay, tapno kasapulan nga ibagayo, 'Siasino ti bumallasiw iti baybay ken mangiyeg daytoy kadatayo ken mangipangngeg kadatayo, tapno mabalintayo nga aramiden daytoy?' **14** Ngem asideg unay ti sao kadakayo, iti ngiwatyo, ken iti pusoyo, tapno mabalinyo nga aramiden daytoy. **15** Kitaem, inkabilko ita nga aldaw iti sangoananyo ti biag ken imbag, patay ken dakes. **16** No tungpalenyo dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo, nga ibilbilinko kadakayo ita nga aldaw nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, a magnakayo kadagiti wagasna, ken salimetmetanyo dagiti bilbilinna, dagiti alagadenna ken dagiti linlintegna, agbiag ken umadukayo, ket bendisionannakayo ni Yahweh a Diosyo iti daga a papananyo a tagikuaen. **17** Ngem no tumallikod ti pusoyo, ken saankayo a dumngeg ngem ketdi maiyaw-awankayo ken agrukbabkayo kadagiti sabali a dios ken agdaydayawkayo kadakuada, **18** ket ibagak kadakayo ita nga aldaw nga awan dua-dua a mapukawkayo; saanyonto a mapaatiddug dagiti al-adawyo iti daga a lasatenyo ti Jordan a papananyo ken tagikuaen. **19** Awagak ti langit ken daga tapno agsaksi maibusor kadakayo ita nga aldaw nga inkabilko iti sangoananyo ti biag ken patay, dagiti bendision ken dagiti lunod; pilienyo ngarud ti biag tapno agbiagkayo, dakayo ken dagiti kaputotanyo. **20** Aramidenyo daytoy tapno ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, tapno agtulnogkayo iti timekna, ken tapno kumpetkayo kenkuana. Ta isuna ti biagyo ken ti kaatiddug dagiti al-aldawyo; aramidenyo daytoy tapno agbiagkayo iti daga nga insapata ni Yahweh nga itedna kadagiti kapuonanyo, a ni Abraham, Isaac ken ni Jacob."

31 Napan ni Moises ket insaona dagitoy a sasao kadagiti amin nga Israelita. **2** Kinunana kadakuada, "Agtawenakon ita ti 120; Saankon a kabaelan ti rummuar ken umuneg; Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Saankanto a mapan iti ballasiw daytoy Jordan.' **3** Bumallasiwto iti sangom ni Yahweh a Diosmo; dadaelennanto amin dagitoy

a nasion manipud iti sangoanam, ken pagtalawemto ida. Bumallasiwto ni Josue iti sangom, kas sinao ni Yahweh. **4** Aramidento ni Yahweh kadakuada iti kas inaramidna kenni Sihon ken Og, dagiti ar-ari dagiti Amorreo, ken iti dagada, a dinadaelna. **5** Pagballigiennakayonto ni Yahweh kadakuada inton masarakanyo ida iti paggugubatan, ken aramidenyonto kadakuada dagiti amin nga imbilinko kadakayo. **6** Pumigsakayo ken tumuredkayo, saankayo nga agbuteng, ken saanyo a pagbutngan ida; ta ni Yahweh a Diosyo ti kumuyog kadakayo; saannakayonto a paayen wenno baybay-an." **7** Inayaban ni Moises ni Josue ken imbagana kenkuana iti imatang dagiti amin nga Israelita, "Pumigsaka ken tumuredka, ta makikuyogka kadagitoy a tattao a mapan iti daga nga insapata ni Yahweh nga itedna kadagiti kapuonanda; tulongamto ida a mangtawid iti daytoy. **8** Ni Yahweh ti mapan iti sangoanam; kumuyogto isuna kenka; saannakanto a paayen wenno baybay-an; saanka nga agbuteng, saanka a maupay." **9** Insurat ni Moises daytoy a linteg ken intedna daytoy kadagiti papadi, dagiti annak ni Levi, a nangaw-awit ti lakasa ti tulag ni Yahweh; nangted met isuna kadagiti kopia kadagiti amin a panglakayen ti Israel. **10** Binilin ida ni Moises ket kinunana, "Iti pagleppasan iti tunggal pito a tawen, ti nakedngan a tiempo a para ti pannakawaswas iti utang, bayat ti Piesta dagiti Abong- abong, **11** inton umay agparang amin nga Israelita iti sangoanan ni Yahweh a Diosyo iti disso a pilienna para iti sanctuariona, basaenyonto daytoy a linteg iti sangoanan dagiti amin nga Israelita iti pagdengngegda. **12** Ummongenyonto dagiti tattao, dagiti lallaki, dagiti babbai ken dagiti ubbing ken ti gangganaetyo nga adda kadagiti ruangan ti siudadyo, tapno mangngeg ken maadalda, ken tapno raemenda koma ni Yahweh a Diosyo ken salimetmetanda amin dagiti sasao daytoy a linteg. **13** Aramidenyo daytoy tapno dagiti annakda a saan a nakaammo, mangngegan ken masursuroda koma a raemen ni Yahweh a Diosyo, agingga nga agnanaedkayo iti daga a lasatenyo ti Jordan a papananyo a tagikuaen." **14** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Adtoy, umad-adanin ti aldaw a masapul a matayka; ayabam ni Josue ken iparangmo ta bagim iti tabernakulo, tapno mangitedak iti bilin kenkuana." Napan ni Moises ken ni Josue ken imparangda dagiti bagbagida iti tabernakulo. **15** Nagparang ni Yahweh iti tolda iti maysa nga adigi ti ulep; nagyan ti adigi ti ulep iti ngatoen ti pagserkan iti tolda. **16** Kinuna ni Yahweh kenni Moises, "Adtoy, mataykanto ket makitiponka kadagiti kapuonan nga immuna a natayen; tumakderto dagitoy a tattao ken agtignayda a kasda la balangkantis a mapan kadagiti sabali a dios iti daga, ti daga a papananda tapno maibaet kadakuada. Baybay-andakto ken labsingendanto ti tulagko nga inaramidko kadakuada. **17** Ket iti dayta nga aldaw, sumgedto ti ungetko maibusor kadakuada, ket baybay-akto ida. Ilemmengkonto ti rupak manipud kadakuada, ken maalun-ondanto. Adunto a didigra ken riribuk ti mangbirok kadakuada, tapno kunaendanto iti dayta nga aldaw, 'Daddadaelendak dagitoy a didigra gapu ta saannakon a salsalakniban iti Dios.' **18** Awan duadua nga ilemmengkonto ti rupak kadakuada iti dayta nga aldaw gapu iti amin a dakes nga inaramidda, gapu ta timmalliawda kadagiti sabali a dios. **19** Isuratyo ngarud ita daytoy a kanta para kadagiti bagbagiyo ken isuroyo kadagiti tattao ti Israel. Ikabilyo daytoy kadagiti ngiwatda, tapno agbalinto a maysa a saksi kaniak daytoy a kanta maibusor kadagiti tattao ti Israel. **20** Ta inton maipanko ida iti daga nga insapatak nga ited kadagiti kapuonanda, maysa a daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, ken no makapanganda, mapnek ken lumukmegda, ket tumalliawdanto kadagiti sabali a dios ken agdaydayawda kadakuada; laisendakto ken burakenda ti tulagko. **21** Inton mabirukan dagiti adu a dakes ken riribuk dagitoy a tattao, paneknekanto daytoy a kanta iti sangoananda a kas maysa a saksi; ta saanto a malipatan kadagiti ngiwat dagiti kaputotanda; ta ammok dagiti panggep a bukboklenda ita nga aldaw, uray idi sakbay nga impanko ida iti daga nga insapatak." **22** Isu nga insurat ni Moises daytoy a kanta iti dayta met laeng nga aldaw ken insurona daytoy kadagiti tattao ti Israel. **23** Nangted ni Yahweh kenni Josue nga anak ni Nun ti maysa a bilin ket kinunana, "Pumigsaka ken tumuredka; ta ipanmonto dagiti tattao ti Israel iti daga nga insapatak kadakuada, ken addaakto kenka." **24** Napasamak nga idi nalpas ni Moises nga insursurat dagiti sasao daytoy a linteg iti maysa a libro, **25** a nangted isuna iti bilin kadagiti Levita a nangaw-awit iti lakasa ti pammaneknek ni Yahweh; kinunana, **26** "Alaenyo daytoy a libro ti linteg ken ikabilyo iti abay ti lakasa ti pammaneknek ni Yahweh a Diosyo, tapno adda koma daytoy sadiay a kas maysa a saksi maibusor kadakayo. **27** Ta ammok ti kinasukiryo ken ti kinatangken ti uloyo; adtoy, bayat a sibibiagak pay a kaduadak uray ita nga aldaw, nagsukirkayon maibusor kenni Yahweh; nakarkaronto ngatan kalpasan iti ipapatayko? **28** Ummongenyo kaniak dagiti amin a panglakayen dagiti tribuyo, ken dagiti opisialesyo, tapno maisaok dagitoy a sasao kadagiti lapayagda ken awagak ti langit ken daga tapno agsaksi maibusor kadakuada. **29** Ta ammok a kalpasan ti ipapatayko ket dumakeskayonto ken summiasikayo manipud iti dalan nga imbilinko kadakayo; umayto kadakayo ti didigra kadagiti sumarsaruno nga al-aldaw. Mapasamakto daytoy gapu ta aramidenyo iti dakes iti imatang ni Yahweh, a paungetenyo isuna babaen kadagiti aramid dagiti imayo." **30** Kinanta ni Moises dagiti sasao daytoy a kanta kadagiti lapayag dagiti amin a taripnong ti Israel aginggana a nalpasda.

32 Dumngegkayo langlangit, ket palubosandak nga agsao. Dumngeg koma ti daga kadagiti sasao ti ngiwatko. **2** Agtedted koma a kas ti tudo ti panangisurok, bumaba koma ti balikasko a kas ti linnaaw, kas ti arimukamok iti naganus a ruot, ken kas arbis kadagiti mulmula. **3** Ta iwaragawagko ti nagan ni Yahweh, ken ipaduyakyakko ti kinadakkel ti Diostayo. **4** Ti Bato, awan ti pakapilawan ti aramidna; ta nalinteg dagiti amin a dalanna. Isuna ti napudno a Dios nga awan ti kinadakes kenkuana. Nalinteg isuna ken awan idumdumana. **5** Nagtignayda a sidadakes a maibusor kenkuana. Saanna ida nga annak. Daytoy ti pakaibabainanda. **6** Nadangkes ken nakilloda a henerasion. Gunggonaanyo kadi ni Yahweh iti kastoy a wagas, dakayo a maag ken awan kaririknana a tattao? Saan kadi nga isuna ti amayo, ti nangparsua kadakayo? Inaramid ken insaadnakayo. **7** Lagipenyo dagiti nagkakauna nga al-aldaw, panunotenyo dagiti taw-tawen dagiti adun a naglabas a kaputotan. Saludsodenyo iti amayo, ket ipakitana kadakayo, kadagiti panglakayenyo ket ibagadanto kadakayo. **8** Idi inted ti Kangatoan Unay kadagiti nasion ti tawidda— idi biningayna dagiti amin a sangkataoan, ket intudingna dagiti

beddeng dagiti tattao, a kas panangisaadna met ti bilang dagiti diosda. **9** Ta ti paset ni Yahweh ket dagiti tattaona; ni Jacob ti pinilina nga agtawid. **10** Nasarakanna isuna idiay desierto a daga, ken idiay awan matataona ken agung-ungor a let-ang; sinalakniban ken inaywananna isuna, binantayanna isuna a kasla iti bukodna a mata. **11** Kas agila a mangbanbantay iti umokna ken mangay-aywan kadagiti piyekna, inyukrad ni Yahweh dagiti payakna ket innalana ida, ket inawitna ida babaen kadagiti payakna. **12** Ni Yahweh laeng ti nangidalan kenkuana; awan iti ganggannaet a dios a kaduana. **13** Pinagdaliasatna isuna kadagiti nangato a daga, ket pinakanna isuna kadagiti bunga ti kataltalonan; pinasupsopna isuna iti diro manipud iti bato, ken lana manipud iti natangken a bato. **14** Nangan isuna iti mantikilia manipud kadagiti baka ken imminom iti gatas manipud ti arban, addaan taba dagiti karnero, kalakian a karnero ti Bashan ken dagiti kalding, babaen iti kasasayaatan a trigo— ket imminomka iti aglablabutab nga arak a naaramid kadagiti tubbog ti ubas. **15** Ngem limmukmeg ken kimmugtar ni Jesurum, napnoan ti taba, nalukmeg, ken nabaneg. Pinanawannan ti Dios a nangaramid kenkuana, ket linaksidna ti Bato iti pannakaisalakanna. **16** Pinagimonda ni Yahweh babaen kadagiti gangannaet a diosda, ken pinagpungtotda isuna babaen kadagiti makarimon a didiosenda. **17** Nagidatonda kadagiti demonio, a saan a Dios—dagiti dios a saanda nga am-ammo, dagiti dios a kaano laeng a nagparang, dagiti dios a saan a kinabuteng dagiti ammayo. **18** Pinanawanyo ti Bato, a nagbalin nga amayo, ken linipatyo ti Dios a nangipasngay kadakayo. **19** Nakita ni Yahweh daytoy ket linaksidna ida, gapu ta pinagpungtot unay dagiti annakna a lalaki ken dagiti annakna a babai. **20** "Ilemmengkonto ti rupak kadakuada," kinunana, "ket kitaekto iti pagbanaganda; ta managdakdakesda a henerasion, annak a saan a napudno. **21** Pinagimondak babaen kadagiti awan a dios ken pinagpungtotdak babaen kadagiti awan serserbina a didiosenda. Paapalak ida babaen kadagiti saan a tao, pagpungtotek ida babaen kadagiti nasion nga awan pannakaawatna. **22** Ta simged ti apuy babaen ti pungtotko, ket mapupuoran ti kababaan a sheol; al-alun-onenna daytoy ti daga ken dagiti apitna; mangikabkabil ti apuy kadagiti sakaanan dagiti banbantay. **(Sheol h7585)** **23** Igabsuonkonto dagiti didigra kadakuada; Ibiatkonto amin dagiti baik kadakuada; **24** Madadaeldanto babaen iti panagbisin ken alun-onento ti makauram a pudot ken nasaem a pannakadadael; ibaonkonto kadakuada dagiti ngipen dagiti narurungsot nga ayup, nga addaan iti sabidong dagiti banbanag nga agkaradap iti tapok. **25** Iti ruar, mangpaladingit ti kampilan, ken kadagiti siled, mangpaladingit ti panagbuteng. Dadaelento daytoy dagiti agtutubo a lalaki ken birhen, ti agsussuso a maladaga, ken ti tao nga agubanen. **26** Kinunak nga iwarasko ida iti adayo, nga aramidek nga awanto ti makalagip kadakuada kadagiti sangkataoan. **27** No saanak koma a nagbuteng iti pammutbuteng dagiti kabusor, ken sibibiddut a nangukom dagiti kabusorda, ket kunaenda, 'Naitag-ay dagiti imami,' inaramidko koma amin daytoy. **28** Ta maysa a nasion ti Israel nga awanan ti kinasirib, ken awan ti pannakaawat kadakuada. **29** O, a nasisiribda, a naawatanda daytoy, a mapanunotda iti umay a gasatda! **30** Kasano a kamaten ti maysa ti sangaribu, ken patarayen ti dua ti sangapulo a ribu, malaksid no inlako ida ti Batoda, ken binaybay-an ida ni Yahweh? **31** Ta ti bato dagiti kabusortayo ket saan a kasla iti Batotayo, nga uray dagiti kabusortayo ket inawatda. **32** Ta ti lanutda ket naggapu iti lanut iti Sodoma ken manipud kadagiti kataltalonan ti Gomora; dagiti ubasda ket ubas ti sabidong; ken napait dagiti raayda. **33** Ti arakda ket ti sabidong dagiti uleg ken ti napeggad a gita ti uleg. **34** Saan kadi a sililimed a sinalimetmetak daytoy a panggep, naidulin a kadua dagiti kinabaknangko? **35** Kukuak iti panagibales, ken panangdusa, iti tiempo a maikaglis dagiti sakada; ta asidegen ti aldaw ti didigra kadakuada, ken agap apura a mapasamak dagiti banbanag nga umay kadakuada." **36** Ta ni Yahweh ti mangngeddeng kadagiti tattaona, ket kaasiannanto dagiti adipenna. Makitananto nga awanen ti pannakabalinda, ket awan ti agbati nga uray maysa, tagabo man wenno nawaya a tao. **37** Ket kunananto, "Sadino ti ayan dagiti diosda, ti bato a pagkamanganda? — **38** Dagiti dios a nangan kadagiti taba dagiti datonda ken imminon kadagiti arak nga indatonda? Bangonenyo koma ida ket tulongandakayo; isuda koma ti agbalin a salaknibyo. **39** Kitaenyo ita a Siak, uray Siak ti Dios, ket awanen ti dios malaksid kaniak; mangpapatayak, ken mangpabbiagak; mangsugatak, ken mangagasak, ket awan ti siasinoman a makaisalakan kadakayo manipud iti bilegko. **40** Ta ingatok ti imak iti langit ket ibagak, 'Kas agbiagak iti agnanayon, agtignayak. **41** Inton asaek ti sumilsilap a kampilanko, inton rugian ti imak ti mangiyeg ti hustisia, ipaaykonto ti panangibales kadagiti kabusorko, ket pagbayadekto amin dagiti manggura kaniak. **42** Painumekto dagiti baik iti dara, ket alun-onen ti kampilanko ti lasag nga addaan iti dara dagiti napapatay ken dagiti natiliw, ken manipud kadagiti ulo dagiti mangidadaulo kadagiti kabusor.'" **43** Agrag-okayo, dakayo a nasion, a kaduayo dagiti tattao ti Dios, ta ibalesnanto ti dara dagiti adipenna, ipaaynanto ti panangibales kadagiti kabusorna, ket subbotennanto ti dagana, para kadagiti tattaona. **44** Immay ni Moses ket kinantana dagiti amin a sasao iti daytoy a kanta kadagiti lapayag dagiti tattao, isuna, ken ni Josue nga anak ni Nun. **45** Ket lineppas ni Moises a kinanta amin dagitoy a sasao iti entero nga Israel. **46** Kinunana kadakuada, "Panunotenyo dagiti amin a sasao a pinaneknekak kadakayo ita nga aldaw, tapno mabalinyo nga ibilin kadagiti annakyo a salimetmetanda dagitoy, dagiti amin a sasao iti daytoy a linteg. **47** Ta napateg unay daytoy a banag kadakayo, gapu ta daytoy ti biagyo, ket babaen iti daytoy a banag, paatiddugenyo dagiti al-aldawyo iti daga a papananyo iti ballasiw ti Jordan a tagikuaenyo." **48** Nagsao ni Yahweh kenni Moises iti dayta met laeng nga aldaw, ket kinunana, **49** "Sumang-atka iti masakupan dagiti bantay Abarim, iti ngato ti Bantay Nebo, nga adda iti daga ti Moab, a ballasiw ti Jerico. Matan-awam ti daga ti Canaan, nga it-itedko kadagiti tattao ti Israel a kas sanikuada. **50** Mataykanto iti sumang-atam a bantay ket maitiponka kadagiti tattaom, kas iti pannakatay ni Aaron a padam nga Israelita idiay Bantay Hor ket nakitipon kadagiti tattaona. **51** Mapasamakto daytoy gapu ta saanka a napudno kaniak kadagiti tattao ti Israel kadagiti danum ti Meriba iti Kadesh, iti let-ang ti Sin; gapu ta saannak a dinayaw ken rinaem kadagiti tattao ti Israel. **52** Ta makitam ti daga iti sangoanam, ngem saankanto a mapan idiay, iti daga nga it-itedko kadagiti tattao ti Israel."

33 Daytoy ti bendision nga inyebkas ni Moises a tao ti Dios a kas panangbendisionna kadagiti tattao ti Israel sakbay iti ipapatayna. **2** Kinunana: Naggapu ni Yahweh idiay Sinai ken kasla init a nagsingising manipud iti Seir para kadakuada. Nagraniag isuna manipud idiay Bantay Paran ket immay isuna a kaduana dagiti sangapulo a ribo a nasantoan. Iti makannawan nga imana ket dagiti gilap ti kimat. **3** Pudno nga ay-ayatenna dagiti tattao; adda iti imam dagiti amin a nasantoan a tattaona, ket nagrukobda iti sakaanam; inawat ti tunggal maysa dagiti sasaom. **4** Siak, a ni Moises, imbilinko kadakayo ti maysa a linteg, maysa a tawid para iti gimong ni Jacob. **5** Ket nagbalin nga ari ni Yahweh idiay Jesurun, idi naguummong dagiti mangidadaulo kadagiti tattao, amin dagiti tribu ti Israel. **6** Agbiag koma ni Ruben ket saan a matay; nupay bassit ti bilang dagiti tattaona. **7** Daytoy ti bendision para kenni Juda. Kinuna ni Moises: Dumngegka, Yahweh, iti timek ni Juda, ket iyegmo manen isuna kadagiti tattaona. Makirangetka para kenkuana; agbalinka a katulonganna maibusor kadagiti kabusorna. **8** Maipanggep kenni Levi, kinuna ni Moises: Ti Tummimmo ken ti Unimmo ket kukua ti nakaay-ayoam, ti sinuotmo idiay Massa, ti kinasusikmo kadagiti danum ti Meriba. **9** Ti tao a nangibaga iti maipapan iti ama ken inana, “Saanko ida a nakita.” Wenno saanna a binigbig dagiti kabsatna a lallaki, wenno saanna nga inaywanan dagiti bukodna nga annak. Ta binantayanna ti saom ken sinalimetmetanna ti tulagmo. **10** Isursurona kenni Jacob dagiti pangngeddengmo, ti Israel a lintegmo. Mangikabilto isuna ti insenso iti sangoanam, ken kadagiti sibubukel a daton a maipuor amin iti altarmo. **11** Bendisionam, O Yahweh, dagiti sanikuana, ken awatem ti aramid dagiti imana. Derderem dagiti lumo dagiti tumakder a maibusor kenkuana, ken dagiti lumo dagiti tattao a manggura kenkuana, tapno saandanto a tumakder manen. **12** Maipanggep kenni Benjamin, kinuna ni Moises: Ti inayat ni Yahweh ket agbibiag a natalged iti sibayna; salsakniban isuna ni Yahweh iti agmalmalem, ket agnanaed isuna kadagiti nagbaetan dagiti takyag ni Yahweh. **13** Maipanggep kenni Jose, kinuna ni Moises: Bendisionan koma ni Yahweh ti dagana kadagiti napapateg a banbanag iti langit, iti linnaaw, ken kadagiti danum nga adda kadagiti uneg ti daga. **14** Kadagiti napapateg a banbanag iti apit nga inaramid ti init, kadagiti napapateg a banbanag iti panaglabas dagiti bulbulan, **15** kadagiti kasasayaatan a banbanag kadagiti nagkakauna a banbantay, ken kadagiti napapateg a banbanag kadagiti agnanayon a turturod. **16** Kadagiti napapateg a banbanag ti daga ken ti kawadwadna, ken iti nasayaat a pagayatanna nga adda iti bassit ken naraboy a kayo. Palubosam a mapan ti bendision iti ulo ni Jose, ken iti mugingna a prinsipe kadagiti kakabsatna a lallaki. **17** Ti inauna nga anak ti baka, nadayag isuna, ken dagiti sarana ket dagiti sara ti atap a baka. Babaen kadagitoy, iduronnanto dagiti tattao, aminda, iti pungto ti daga. Dagitoy dagiti sangapulo a ribu ni Efraim; dagitoy dagiti rinibu ni Manases. **18** Maipanggep kenni Zabulun, kinuna ni Moises: Agrag-oka, Zabulun, iti iruruarmo, ken sika, Issachar, kadagiti toldam. **19** Ayabandanto dagiti tattao kadagiti banbantay. Mangisagotdanto sadiay kadagiti daton ti kinalinteg. Ta susopendanto ti kinawadwad dagiti baybay, ken kadagiti darat iti igid ti baybay. **20** Maipanggep kenni Gad, kinuna ni Moises: Madaydayaw koma isuna a mangpalpalawa kenni Gad. Agnaedto isuna sadiay a kasla babai a leon, ket rangkayennanto ti takyag wenno ulo. **21** Insabetna ti kasasayaatan a paset para iti bagina, ta sadiay a naisagana ti paset a daga ti mangidadaulo. Immay isuna a kaduana dagiti mangidadaulo kadagiti tattao. Impatungpalna ti hustisia ni Yahweh ken ti pangngeddeng iti Israel. **22** Maipanggep kenni Dan, kinuna ni Moises: ni Dan ket anak ti leon a limmagto a rimmuar manipud Bashan. **23** Maipanggep kenni Neftali, kinuna ni Moises: napnek ni Neftali iti pabor, ken napnoan iti bendision ni Yahweh, alaem a sanikua ti daga iti laud ken abagatan. **24** Maipanggep kenni Aser: kinuna ni Moises: Ad-adda koma a mabendisionan ni Aser ngem kadagiti dadduma nga annak a lallaki; makaay-ayo koma isuna kadagiti kakabsatna a lallaki, ket isawsawna koma dagiti sakana iti lana ti Olibo. **25** Maaladan koma ti siudadmo iti landok ken bronse; inggana a sibibiagka, kas kaatiddog dagiti al-aldawmo, kastanto met ti kinatalgedmo. **26** Awan iti kas iti Dios, Jesurun—ti nalinteg, nga aglulugan kadagiti langit a mangtulong kadakayo, ken iti dayagna kadagiti ul-ulep. **27** Ti agnanayon a Dios ket kamang dagiti tattaona, ken iti sirokna ket dagiti agnanayon a takyag. Papanawennanto ti kabusor manipud iti sangoananyo, ket kunananto, “Dadaelem!” **28** Agnaed koma a sitatalged ti Israel. Natalged ti ubbog ni Jacob iti daga ti trigo ken baro nga arak; pudno, mangitinnag koma ti langit iti linnaaw kenkuana. **29** Nagasatka, Israel! Siasino ti kas kenka, a tattao nga insalakan ni Yahweh, ti kalasag ti tulongmo, ken ti kampilan ti dayagmo? Agpigergerto nga umay kenka dagiti kabusormo; ibaddekmonto dagiti nangangato a luglugarda.

34 Simmang-at ni Moises idiay Bantay Nebo manipud iti patad ti Moab, iti tapaw iti Pisga, a ballasiw ti Jerico. Ket impakita kenkuana ni Yahweh dagiti amin a daga ti Galaad inggana iti Dan, **2** ken amin a Neptali, ken ti daga ti Efraim ken ti Manases, ken amin a daga ti Juda, agingga iti akin laud a baybay, ken ti Negev, **3** ken iti patad iti tanap ti Jerico, ti Siudad dagiti Palma, inngana idiay Zoar. **4** Kinuna ni Yahweh kenkuana, “Daytoy ti daga nga inkarik kada Abraham, Isaac, ken Jacob, kinunana, ‘Itedkonto daytoy kadagiti kaputotam.’ Pinalubosanka a mangkita iti daytoy babaen kadagiti matam, ngem saankanto a mapan idiay.” **5** Isu a natay ni Moises nga adipen ni Yahweh idiay daga ti Moab, kas inkari ti sao ni Yahweh. **6** Intabon isuna ni Yahweh iti tanap iti daga ti Moab a kasupadi ti Bet-Peor, ngem awan ti makaammo no sadino ti ayan ti tanemna inggana kadagitoy nga aldaw. **7** Agtawen ti 120 ni Moises idi natay isuna; saan a nakudrep ti matana, wenno kimmapsut ti bagina. **8** Nagladingit dagiti tattao ti Israel para kenni Moises iti tallo pulo nga aldaw kadagiti tanap ti Moab, ket nalpasen dagiti aldaw a panagladingit para kenni Moises. **9** Napnoan iti espiritu ti kinasirib ni Josue nga anak ni Nun, ta impatay ni Moises dagiti imana kenkuana. Dimngeg dagiti tattao ti Israel kenkuana ket inaramidda ti imbilin ni Yahweh kenni Moises. **10** Awanen ti timmaud a profeta iti Israel a kas kenni Moises, nga am-ammo ni Yahweh iti rupan-rupa. **11** Awan a pulos ti aniaman a profeta a kas kenkuana kadagiti amin a pagilasinan ken nakakaskasdaaw nga imbaga ni Yahweh kenkuana nga aramidenna iti daga ti Egipto, kenni Paraon, ken kadagiti amin nga adipenna, ken amin a dagana. **12** Awan a pulos ti aniaman a profeta a kas kenkuana kadagiti

amin a naindaklan, nakabutbuteng nga aramid nga inaramid
ni Moises iti imatang ti entero nga Israel.

Josue

1 Ita, kalpasan iti ipapatay iti adipen ni Yahweh a ni Moises, nagsao ni Yahweh iti katulongan ni Moises a ni Josue nga anak ni Nun, a kinunana, **2** "Natayen ti adipenko a ni Moises. Ballasiwenyo ngarud ita iti Karayan Jordan, sika ken amin dagitoy a tattao, nga agturong iti daga nga it-itedko kadakuada —kadagiti tattao ti Israel. **3** Intedko kadakayo ti tunggal disso a mapagnaanto iti dapanyo. Intedko daytoy kadakayo a kas inkarik kenni Moises. **4** Manipud idiay let-ang ken Libano, agingga iti nalawa a karayan a Eufrates, iti amin a daga dagiti Hitteo, ken agingga iti Dakkel a Baybay a paglennekan ti init, isunto ti agbalinto a dagayo. **5** Awanto iti makabael nga agtakder iti sangoanam iti amin nga aldaw ti panagbiagmo. Addaakto kenka a kas iti kaaddak idi kenni Moises. Saankanto a baybay-an wenno panawan. **6** Pumigsaka ken tumuredka. Idauloamto dagitoy tattao a mangtawid iti daga nga inkarik kadagiti kapuonanda nga ited kadakuada. **7** Pumigsa ken tumuredka iti kasta unay. Tungpalem a nasayaat dagiti amin a linteg nga imbilin kenka iti adipenko a ni Moises. Surotem a naan-anay dagitoy tapno agballigika iti sadinoman a papanam. **8** Kanayonmonto a saritaen ti maipanggep iti daytoy a libro ti linteg. Utobemto daytoy iti aldaw ken rabii tapno matungpalmo dagiti amin a naisurat iti daytoy. Ket agbalinkanto a narang-ay ken naballigi. **9** Saan kadi nga imbilinko kenka? Pumigsa ken tumuredka! Saanka nga agbuteng. Saanka a maupay. Adda kenka ni Yahweh a Diosmo iti sadinoman a papanam." **10** Binilin ngarud ni Josue dagiti mangidadaulo kadagiti tattao, **11** "Mapankayo idiay kampo ket ibilinyo kadagiti tattao, 'Mangisaganakayo kadagiti taraon para kadagiti bagbagiyo. Kalpasan iti tallo nga aldaw ballasiwenyonto iti Karayan Jordan ket serken ken tagikuaenyo ti daga nga it-ited ni Yahweh a Diosyo kadakayo.'" **12** Kinuna ni Josue kadagiti Rubenita, dagiti Gadita ken kadagiti kagudua iti tribu ni Manases, **13** "Laglagipenyo ti sao nga imbilin iti adipen ni Yahweh a ni Moises idi kinunana, 'It-ited kadakayo ni Yahweh a Diosyo ti inana, ket it-itedna daytoy a daga kadakayo.' **14** Agtalinaedto dagiti assawayo, dagiti annakyo ken dagiti tarakenyo iti daga nga inted kadakayo ni Moises iti labes ti Jordan. Ngem mapan nga umuna kadakayo dagiti maingel a lallaki tapno tulonganda dagiti kakabsatyo **15** agingga nga ited ni Yahweh kadagiti kakabsatyo ti inana a kas intedna kadakayo. Ket tagikuaendanto met ti daga nga ited kadakuada ni Yahweh a Diosyo. Ket agsublikayonto iti bukodyo a daga ket tagikuaenyo daytoy, ti daga nga inted kadakayo iti adipen ni Yahweh a ni Moises iti labes ti Jordan, a pagsingsingisingan ti init. **16** Ket simmungbatda kenni Josue a kinunada, "Aramindenmi amin nga imbilinmo kadakami, ken mapankami iti sadinoman a pangibaonam kadakami a papananmi. **17** Agtulnogkami kenka a kas panagtulnogmi kenni Moises. Adda koma kenka ni Yahweh a Diosmo a kas kaaddana kenni Moises. **18** Matay ti siasinoman nga agsukir kadagiti bilinmo ken manglabsing kadagiti sasaom. Pumigsaka laeng ken tumuredka."

2 Sililimed ngarud a nangibaon ni Josue nga anak ni Nun iti dua a lallaki a kas espia manipud Settim. Kinunana, "Mapankayo iti entero a daga, nangnangruna iti Jerico." Napanda ket dimtengda iti balay ti maysa a balangkantis nga agnagan iti Rahab, ket nagdagusda sadiay. **2** Naipakaammo daytoy iti ari ti Jerico, "Immay ditoy dagiti lallaki manipud Israel a mangsiim iti daga." **3** Nangipadanon ti ari iti sao kenni Rahab ket kinunana, "Iruarmo dagiti lallaki nga immay kenka a simrek iti balaymo, ta immayda a mangsiim iti entero a daga." **4** Ngem innalan idi ti babai dagiti dua a lallaki ket inlemmengna ida. Ket kinunana, "Wen, immay kaniak dagiti lallaki, ngem saanko nga ammo no sadino ti naggapuanda. **5** Pimmanawda idi sumipnget, idi agrikep ti ruangan ti siudad. Saanko nga ammo ti napananda. Mabalin a matiliwyo ida no darasenyo ida a kamaten." **6** Ngem pinaulina idi ida iti bubungan ti balay ket inlemmengna ida kadagiti kayo ti lino nga inkabilna iti rabaw daytoy. **7** Kinamat ngarud dagiti lallaki dagiti dua nga espia nga agturong iti pagballasiwan ti Jordan. Ket nagrikep dagiti ruangan apaman a nakaruar dagiti mangkamkamat. **8** Saan pay a nakaidda dagiti dua nga espia idi inuli ida ti babai idiay pangatepan. **9** Kinunana, "Ammok nga inted kadakayo ni Yahweh ti daga ta immay kadakami ti panagbuteng kadakayo. Agrunaw iti sangoananyo ti amin nga agnanaed iti daga." **10** Nangngeganmi no kasano a pinamaga ni Yahweh ti danum ti Baybay dagiti Runo para kadakayo idi rimuarkayo manipud Egipto. Ken nangngeganmi ti inaramidyo kadagiti dua nga ari dagiti Amorreo idiay bangir ti Jordan—ni Sihon ken ni Og—a naan-anay a dinadaelyo. **11** Apaman a nangngeganmi daytoy, narunaw dagiti pusomi ket awan ti nabati a tured iti siasinoman—ta ni Yahweh a Diosyo ket Dios sadi-langit ken iti rabaw ti daga. **12** Ita ngarud, pangngaasiyo ta isapatayo kaniak babaen kenni Yahweh a kas iti panangngaasik kadakayo, kaassianyonto met iti balay ti amak. Ikkandak iti natalged a pagilasinan **13** nga ispalenyonto ti biag ti amak, inak, kakabsatko a lallaki ken babbai, ken dagiti amin a pamiliada, ken isalakandakaminto manipud iti ipapatay." **14** Kinuna dagiti lallaki kenkuana, "Para kenka ti biagmi, uray agingga iti patay! No saanmo a sarsaritaen ti maipapan iti rantami, maasi ken napudnokaminto ngarud kenka inton ited ni Yahweh daytoy a daga kadakami." **15** Pinaulogna ngarud ida idiay tawa babaen iti tali. Ti balay a pagnanaedanna ket naikapet iti pader ti siudad. **16** Kinunana kadakuada, "Mapankayo kadagiti turturod ket aglemmengkayo ta no saan ket masarakandakayo dagiti mangkamkamat kadakayo. Aglemmengkayo sadiay iti tallo nga aldaw agingga a makasubli dagiti mangkamkamat. Ket mapankayo iti dalanyo." **17** Kinuna dagiti dua nga espia kenni Rahab, "Awanto iti pagrebbenganmi kadagiti impasapatam kadakami, no saanmo nga aramiden daytoy: **18** Inton serkenmi ti daga, masapul a mangigalutka iti nalabaga a tali iti tawa a nangipaulogam kadakami, ket ummongem iti uneg ti balaymo ti ama ken inam, dagiti kakabsatmo ken amin a sangkabbalayan ti amam. **19** Siasinoman a rumuar manipud kadagiti ruangan ti balaymo, addanto iti rabaw ti uloda iti darada ket awanto ti pakabasolanmi. Ngem no madangran ti siasinoman kadakayo iti uneg ti balay, ti darananto ket adda iti rabaw ti ulomi. **20** Ngem no ibagam daytoy a rantami, awanto ngarud ti pagrebbenganmi a mangtungpal iti inkarimi. **21** Simmungbat ni Rahab, "Mapasamak koma ti kinunayo." Pinalubosanna ida ket pimmanawda. Ket nangigalut isuna iti nalabaga a tali iti tawa. **22** Pimmanawda ket napanda idiay turturod ket nagtalinaedda sadiay iti tallo nga aldaw agingga a nagsubli dagiti mangkamkamat

kadakuada. Sinapsapul ida dagiti mangkamkamat kadagiti daldalan ngem awan ti nasarakanda. **23** Nagsubli dagiti dua a lallaki ket nagballasiwda a nagsublida kenni Josue nga anak ni Nun, ket imbagada kenkuana amin a napasamak kadakuada. **24** Ket kinunada kenni Josue, "Pudno nga inted ni Yahweh daytoy a daga kadatayo. Agrunrunaw amin nga agnanaed iti daydiay a daga gapu kadatayo.

3 Nasapa iti bigat a bimmangon ni Josue, ket nagrubwatda manipud idiay Settim. Dimmanonda idiay Jordan, isuna ken amin a tattao ti Israel, ket nagkampoda sadiay sakbay a bimmallasiwda. **2** Kalpasan iti tallo nga aldaw, napan dagiti opisyal idiay tengnga ti kampo; **3** imbilinda kadagiti tattao, "Inton makitayo ti lakasa ti tulag ni Yahweh a Diosyo, ken aw-awiten daytoy dagiti padi a naggapu kadagiti Levita, masapul a pumanawkayo iti daytoy a lugar ket surotenyo ti lakasa ti tulag. **4** Masapul a dua ribu a kasiko ti nagbaetanyo iti daytoy. Saankayo nga umas-asideg iti daytoy tapno makitayo ti dalan a papanan, gapu ta saankayo pay idi a nagna iti daytoy a dalan." **5** Kinuna ni Josue kadagiti tattao, "Idatonyo dagiti bagiyo kenni Yahweh inton bigat, ta agaramidto kadakayo ni Yahweh kadagiti nakaskasdaaaw." **6** Ket kinuna ni Josue kadagiti papadi, "Awitenyo ti lakasa ti tulag ket ilabasyo iti sangoanan dagiti tattao." Inawitda ngarud ti lakasa ti tulag ket napanda iti sangoanan dagiti tattao. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Ita nga aldaw, aramidenka a naindaklan a tao kadagiti mata iti amin nga Israel. Maammoandanto nga addaak kenka a kas kaaddak idi kenni Moises. **8** Ibilinmonto kadagiti padi a mangawit iti lakasa ti tulag, "Inton makadanonkayo iti igid dagiti dandanum ti Jordan, agtalinaedkayo a sitatakter idiay Karayan Jordan. **9** Ket kinuna ni Josue kadagiti tattao ti Israel, "Umaykayo ditoy ket denggenyo dagiti sasao ni Yahweh a Diosyo. **10** Maammoanyo babaen iti daytoy a ti sibibiag a Dios ket adda kadakayo ket papanawennanto iti imatangyo dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Heveo, dagiti Perezeo, dagiti Gergeseo, dagiti Amorreo, ken dagiti Jebuseo. **11** Kitaenyo! Agballasiw iti Jordan nga umuna kadakayo ti lakasa ti tulag ti Apo iti entero a daga. **12** Mangpilikayo ita iti sangapulo ket dua a lallaki manipud kadagiti tribu ti Israel, maysa manipud iti tunggal tribu. **13** Inton masagid dagiti dapan dagiti padi a mangaw-awit iti lakasa ni Yahweh nga Apo iti entero a daga dagiti danum ti Jordan, maisinanto dagiti danum daytoy, ken uray dagiti danum dagiti akin-surong a waig ket agsardeng nga agayus ket agtakderto dagitoy a kasla sanga-gabsoon." **14** Ngarud, idi nagrubwat dagiti tattao a mangballasiw iti Karayan Jordan, napan dagiti padi a nangawit iti lakasa ti tulag nga immun-una ngem kadagiti tattao. **15** Apaman a makadanon iti Jordan dagidiay mangaw-awit iti lakasa, ken maitabsaw iti rabaw ti danum dagiti saka dagiti nangawit iti lakasa, (agluplupyas ti danum ti Karayan Jordan kadagiti ig-igid daytoy iti amin a tiempo ti panagaapit), **16** nagtakder a kasla sanga-gabsoon dagiti danum a nagayus manipud kadagiti akin-surong a waig. Nagsardeng nga agayus ti danum manipud iti adayo. Nagsardeng nga agayus dagiti danum manipud idiay Adam, ti siudad nga abay ti Sartam, agingga idiay baybay ti Negeb, ti Baybay ti Asin. Ket nagballasiw dagiti tattao iti asideg ti Jerico. **17** Nagtakder dagiti padi a nangawit iti lakasa ti tulag ni Yahweh iti rabaw ti namaga a daga iti tengnga ti Jordan agingga a nakaballasiw dagiti amin a tattao iti rabaw ti namaga a daga.

4 Idi naballasiw dagiti amin a tattao ti Jordan, kinuna ni Yahweh kenni Josue, **2** "Mangpilika iti sangapulo ket dua a lallaki manipud kadagiti tattao, maysa a lalaki iti tunggal tribu. **3** Itedmo daytoy a bilin kadakuada: 'Mangalakayo iti 12 a bato idiay tengnga ti Jordan a pagtaktakderan dagiti padi, ket itugotyo dagitoy ken idissoyo iti lugar a pagdagusanyo ita a rabii.'" **4** Inayaban ngarud ni Josue dagiti sangapulo ket dua a lallaki a pinilina, maysa a lalaki iti tunggal tribu. **5** Kinunana kadakuada, "Mapankayo idiay tengnga ti Jordan iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh a Diosyo, tunggal maysa kadakayo ket mangbaklay iti bato - sangapulo ket dua a bato a naisimpa a kas iti bilang dagiti tribu dagiti tattao ti Israel. **6** Agbalinto daytoy a pagilasinanyo iti nagtetengngaanyo ta inton saludsodendakayo dagiti annakyo kadagiti umay nga aldaw, 'Ania ti kayat a sawen dagitoy a bato kadakayo?' **7** Ket kunaenyonto kadakuada, 'Nagsina dagiti danum ti Jordan iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh. Idi nailabas daytoy iti Jordan, nagsina dagiti danum ti Jordan. Isu nga agbalin dagitoy a batbato a pakalaglagipan iti agnanayon kadagiti tattao ti Israel.'" **8** Inaramid dagiti tattao ti Israel a kas iti imbilin ni Josue, ket nangalada iti sangapulo ket dua a bato manipud idiay tengnga ti Jordan, kas kinuna ni Yahweh kenni Josue, naisimpa dagitoy iti isu met laeng a bilang dagiti tribu dagiti tattao ti Israel. Inawitda dagitoy agingga iti lugar a pagdagusanda iti rabii ket indissoda dagitoy sadiay. **9** Ket nangisimpa ni Josue iti sangapulo ket dua a bato idiay tengnga ti Jordan, iti lugar a nagtakderan dagiti padi a nangawit iti lakasa ti tulag. Ket daydiay a pakalaglagipan ket adda pay laeng agingga ita nga aldaw. **10** Nagtakder dagiti padi a nangawit iti lakasa idiay tengnga ti Jordan agingga a naipatungpal amin nga imbilin ni Yahweh kenni Josue nga ibagana kadagiti tattao, segun iti amin nga imbilin ni Moises kenni Josue. Dinardaras dagiti tattao a binallasiw ti karayan. **11** Idi naballasiw dagiti amin a tattao ti karayan, nagballasiw dagiti padi a mangaw-awit it lakasa ni Yahweh iti imatang dagiti tattao. **12** Nagballasiw a naurnos a kasla maysa nga armada ti tribu ni Ruben, Gad, ken ti kagudua a tribu ni Manases iti sangoanan dagiti tattao ti Israel, a kas iti imbaga ni Moises kadakuada. **13** Agarup 40, 000 a lallaki a sisasagana a makigubat ti nagballasiw iti imatang ni Yahweh, para iti gubat idiay kapatagan ti Jerico. **14** Iti dayta nga aldaw, inaramid ni Yahweh ni Josue a naindaklan iti panagkita iti amin nga Israel. Rinaemda isuna iti amin nga al-aldawna a kas iti panangraemda kenni Moises. **15** Ket nagsao ni Yahweh kenni Josue, **16** "Bilinem dagiti padi a mangaw-awit iti lakasa ti tulag a sumang-atda manipud iti Jordan." **17** Binilin ngarud ni Josue dagiti padi, "Sumang-atkayo manipud iti Jordan." **18** Idi nakasang-at manipud iti tengnga ti Jordan dagiti padi a mangaw-awit iti lakasa ni Yahweh, ken naingaton dagiti sakada manipud iti rabaw ti namaga a daga, nagsubli dagiti danum ti Jordan kadagiti ayanda ket nagayus kadagiti ig-igid daytoy, kas iti kasisigud dagitoy kalpasan iti uppat nga aldaw. **19** Simmang-at dagiti tattao manipud iti Jordan iti maika-sangapulo nga aldaw iti umuna a bulan. Nagtalinaedda idiay Gilgal, iti dayaen ti Jerico. **20** Impatakder ni Josue idiay Gilgal dagiti sangapulo ket dua a bato nga innalada idiay Jordan. **21** Kinunana kadagiti tattao ti Israel, "Inton saludsoden dagiti

kaputotanyo dagiti ammada kadagiti tiempo nga umay, 'Ania dagitoy a batbato?' **22** Ibagayo kadagiti annakyo, 'Ditoy ti nangballasiwan dagiti tattao iti Jordan iti rabaw ti namaga a daga.' **23** Pinamagaan ni Yahweh a Diosyo dagiti danum ti Jordan para kadakayo, agingga a nakaballasiwkayo, kas iti inaramid ni Yahweh a Diosyo idiay Baybay dagiti Runo, a pinamagaanna agingga a makaballasiwtayo amin, **24** tapno maammoan dagiti tattao ti daga a nabileg ti ima ni Yahweh, ken tapno raemenyonto ni Yahweh a Diosyo iti agnanayon."

5 Apaman a nangngegan dagiti ari dagiti Ammorreo idiay lauden ti Jordan, ken dagiti amin nga ari dagiti Cananeo nga adda iti igid ti Dakkel a Baybay, a pinamagaan ni Yahweh dagiti danum ti Jordan agingga a nakaballasiw dagiti tattao ti Israel, narunaw dagiti pusoda, ket pulos nga awanen ti aniaman pay nga espiritu kadakuada gapu kadagiti tattao ti Israel. **2** Iti dayta a tiempo, kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Mangaramidka iti imuko a naaramid manipud iti bato ket kugitem iti maminsan pay dagiti amin a lallaki ti Israel." **3** Ket nangaramid ni Josue kadagiti imuko a naaramid manipud iti bato ket kinugitna dagiti amin a lallaki ti Israel idiay Gibeat-haaralot. **4** Ket daytoy ti makagapu no apay a kinugit ni Josue dagiti amin a lallaki ti Israel a rimuar idiay Egipto: natay kadagiti daldalan idiay let-ang dagiti amin a lallaki a rimuar manipud Egipto, mairaman dagiti amin a lallaki a mannakigubat. **5** Uray no nakugit dagiti amin a lallaki a rimuar idiay Egipto, awan kadagiti ubbing a lallaki a naipasngay ti nakugit idiay let-ang iti dalan a rumuar idiay Egipto. **6** Ta uppat a pulo a tawen a nagnagna dagiti tattao ti Israel idiay let-ang agingga a natay dagiti amin a tattao, dayta ket dagiti amin a lallaki a mannakigubat a rimuar idiay Egipto, gapu ta saanda a nagtulnog iti timek ni Yahweh. Nagsapata ni Yahweh kadakuada a saannanto nga ipalubos a makitada ti daga nga insapatana kadagiti kapuonanda nga ited kadatayo, daga a kasla agay-ayus iti gatas ken diro. **7** Daytoy idi dagiti annak a kinugit ni Josue a binangon ni Yahweh a mangsukat kadakuada gapu ta saanda a nakugit iti dalan. **8** Idi nakugitda amin, nagtalinaedda iti ayanda idiay kampo agingga a naimbaganda. **9** Ket kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Ita nga aldaw, intulidkon ti pannakaibabainyo iti Egipto." Isu a ti nagan dayta a lugar ket Gilgal agingga iti daytoy agdama nga aldaw. **10** Nagkampo dagiti tattao ti Israel idiay Gilgal. Nginilinda ti Ilalabas iti maika-sangapulo ket uppat nga aldaw ti bulan, iti rabii idiay kapatagan ti Jerico. **11** Ket ti aldaw kalpasan iti Ilalabas, iti dayta unay nga aldaw, nanganda kadagiti apit iti dayta a daga, tinapay nga awan lebadurana ken inkirog a bukbukel. **12** Nagsardeng ti mana iti aldaw kalpasan a nanganda kadagiti apit iti dayta a daga. Awanen pulos ti mana para kadagiti tattao ti Israel, ngem nanganda kadagiti apit iti daga ti Canaan iti dayta a tawen. **13** Idi asideg ni Josue iti Jerico, timmangad isuna ket adtoy, agtaktakder ti maysa a lalaki iti sangoananna; inuksotna ti kampilanna ket iggemna daytoy. Napan ni Josue kenkuana ket kinunana, "Sika kadi ket para kadakami wenno para kadagiti kabusormi?" **14** Kinunana, "Saan. Ta siak ti kapitan iti buyot ni Yahweh. Immayak ita." Ket nagpakleb ni Josue tapno agdayaw ket kinunana kenkuana, "Ania kadi ti kayat nga ibaga ti apok iti adipenna?" **15** Kinuna ti kapitan ti buyot ni Yahweh kenni Josue, "Ikkatem dagiti sandaliasmo ta ti lugar a pagtaktakderam ket nasantoan." Ket kasta ngarud ti inaramid ni Josue.

6 Ita, nakarikep amin a pagserkan iti Jerico gapu iti armada ti Israel. Awan ti rimmuar ken awan ti simrek. **2** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Kitaem, inyawatkon kenka ti Jerico, ti ari ken dagiti nalalaing a soldado daytoy. **3** Masapul nga agmartsakayo iti aglawlaw ti siudad, maminsan a lawlawen dagiti amin a lallaki a mannakigubat ti siudad. Masapul nga aramidenyo daytoy iti las-ud iti innem nga aldaw. **4** Masapul nga awiten dagiti pito a padi dagiti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ti lakasa. Iti maikapito nga aldaw, masapul nga agmartsakayo iti aglawlaw ti siudad iti maminpito a daras, ket masapul a pigsaan a pagunien dagiti padi dagiti trumpeta. **5** Ket masapul a pagunienda iti napigsa ken napaut ti sara ti kalakian a karnero, ket inton mangngegyo ti uni ti trumpeta, masapul nga agpukkaw dagiti amin a tattao iti napigsa, ket marbanto ti pader ti siudad. Masapul a rumaut dagiti soldado, agtarus ti tunggal maysa." **6** Inayaban ngarud ni Josue nga anak ni Nun dagiti padi ket kinunana kadakuada, "Alaenyo ti lakasa ti tulag, ket awiten dagiti pito a padi dagiti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh." **7** Ket kinunana kadagiti tattao, "Umunakayo ket agmartsakayo iti aglawlaw ti siudad, ken umun-una a magna dagiti nakaigam a lallaki iti lakasa ni Yahweh." **8** Kas iti kinuna ni Josue kadagiti tattao, inawit dagiti pito a padi ti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ni Yahweh. Bayat a sumungsungadda, pinagunida iti napigsa dagiti trumpeta. Simmaruno kadakuada ti lakasa ti tulag ni Yahweh. **9** Magmagna dagiti nakaigam a lallaki iti sangoanan dagiti padi, ket pinagunida iti napigsa dagiti trumpetada, ngem nagna ngarud dagiti akinlikud a guardia iti likudan ti lakasa, ken agtultuloy a pagpagunien dagiti padi dagiti trumpetada. **10** Ngem binilin ni Josue dagiti tattao, a kunana, "Saankayo nga agpukkaw. Masapul nga awan timek a rummuar manipud kadagiti ngiwatyo agingga iti aldaw nga ibagak kadakayo nga agpukkawkayo. Isunto laeng ti masapul a panagpukkawyo." **11** Pinairikosna ngarud ti lakasa ni Yahweh iti siudad iti maminsan a daras iti dayta nga aldaw. Kalpasanna, simrekda iti kampoda, ket nagtalinaedda idiay kampo iti rabii. **12** Ket nasapa a bimmangon ni Josue iti bigat, ket binagkat dagiti padi ti lakasa ni Yahweh. **13** Dagiti padi a nakaawit iti pito a trumpeta a naaramid manipud iti sara ti kalakian a karnero iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh, ken nagmartsada, pinagunida iti napigsa dagiti trumpeta. Magmagna dagiti nakaigam a soldado iti sangoananda. Ngem idi magmagna a sumarsaruno dagiti akinlikud a guardia iti lakasa ni Yahweh, agtultuloy a naguni iti napigsa dagiti trumpeta. **14** Nagmartsada iti aglawlaw ti siudad iti maminsan a daras iti maikadua nga aldaw ket nagsublida iti kampo. Inaramidda daytoy iti las-ud iti innem nga aldaw. **15** Iti maikapito nga aldaw a nasapada a bimmangon iti parbangon, iti daytoy a tiempo, nagmartsada iti maminpito iti aglawlaw ti siudad iti isu met laeng a wagas ti urnosda. Iti daytoy nga aldaw a nagmartsada iti aglawlaw ti siudad iti pito a daras. **16** Iti maikapito nga aldaw idi pinaguni dagiti padi iti napigsa dagiti trumpeta, nga imbilin ni Josue kadagiti tattao, "Agpukkawkayo! Ta inyawaten kadakayo ni Yahweh ti siudad. **17** Mailasinto a para kenni Yahweh ti siudad ken dagiti amin nga adda iti daytoy tapno madadael. Ni laeng Rahab a balangkantis ti agbiag- isuna ken dagiti amin a

kaduana iti balayna- gapu ta inlemmengna dagiti lallaki nga imbaontayo. **18** Ngem no maipapan kadakayo, liklikanyo ti mangala kadagiti banbanag a nailasin a madadael, ket no malpasyo a mamarkaan dagitoy a madadael, saankayo ngarud a mangala iti aniaman kadagitoy. No aramidenyo daytoy, pagbalinenyonto ti kampo ti Israel a maysa a banag a masapul a madadael ket mangiyegkayonto iti riribuk iti daytoy. **19** Maidaton kenni Yahweh iti amin a pirak, balitok, ken amin a banbanag a naaramid iti tanso ken landok. Masapul a maipan dagitoy iti pagiduldulinan ti gameng ni Yahweh." **20** Nagpukkaw ngarud dagiti tattao, ket pinagunida iti napigsa dagiti trumpeta. Ket idi nangngeg dagiti tattao ti uni ti trumpeta, nagpukkawda iti nakapigpigsa, ket narba ti pader isu a nakastrek dagiti tattao iti siudad, nagtartarus ti tunggal maysa. Ket sinakupda ti siudad. **21** Naan-anay a dinadaelda dagiti amin nga adda iti siudad babaen iti tadem ti kampilan- lalaki ken babai, ubing ken nataengan, dagiti baka, karnero ken dagiti asno. **22** Ket kinuna ni Josue kadagiti dua a nangsiim iti daga, "Mapankayo iti balay ti balangkantis. Iruaryo ti babai ken dagiti amin a kaduana, a kas insapatayo kenkuana." **23** Napan ngarud dagiti agtutubo a lallaki nga espia ket inruarda ni Rahab. Inruarda ti amana, ina, dagiti kakabsatna, ken dagiti amin a kabagianna a kaduana. Impanda ida iti maysa a lugar iti ruar ti kampo ti Israel. **24** Ket pinuoranda ti siudad ken amin nga adda iti daytoy. Dagiti laeng pirak, balitok, ken dagiti pagkargaan a tanso ken landok ti naikabil iti pagiduldulinan iti gameng iti balay ni Yahweh. **25** Ngem pinalubosan ni Josue nga agbiag ni Rahab a balangkantis, ti sangkabalayan ti amana, ken dagiti amin a kaduana. Nagnaed isuna iti Israel agingga iti daytoy nga aldaw gapu ta inlemmengna dagiti lallaki nga imbaon ni Josue nga agsiim idiay Jerico. **26** Ket binilin ida ni Josue iti dayta a tiempo babaen iti sapata, ket kinunana, "Mailunod iti imatang ni Yahweh ti tao a mangbangon manen iti daytoy a siudad, a Jerico. Kas subad ti inauna nga anakna a lalaki, ibangonnanto ti pundasion, ken kas subad iti inaudi nga anakna a lalaki, ipatakdernanto dagiti ruangan daytoy." **27** Adda ngarud ni Yahweh kenni Josue, ket nagwaras ti kinalatakna iti entero a daga.

7 Ngem nagtignay a saan a sipupudno dagiti tattao ti Israel maipapan kadagiti banbanag a nailasin a madadael. Nangala ni Acan nga anak ni Carmi nga anak ni Zimri nga anak ni Zera, manipud iti tribu ti Juda iti sumagmamano a banbanag a nailasin a madadael, ket simged ti unget ni Yahweh a maibusor kadagiti tattao ti Israel. **2** Nangibaon ni Josue kadagiti lallaki manipud Jerico a mapan idiay Ai, nga asideg iti Bet-aven, iti daya ti Betel. Kinunana kadakuada, "Sumang-atkayo ket siimenyo ti daga." Simmang-at ngarud dagiti lallaki ket siniimda ti Ai. **3** Idi nagsublida kenni Josue, kinunada kenkuana, "Saanmo nga ibaon dagiti amin a tattao a sumang-at idiay Ai. Mangibaonka laeng iti dua wenno tallo a ribu a lallaki a sumang-at ket rautenda ti Ai. Saanmo a bannogen dagiti amin a tattao iti gubat, ta bassit laeng ti bilangda." **4** Isu nga agarup tallo ribu laeng a lallaki ti simmang-at manipud iti armada, ngem nagtataray dagitoy manipud kadagiti lallaki ti Ai. **5** Napatay dagiti lallaki ti Ai ti agarup tallo pulo ket innem a lallaki bayat ti panangkamatda kadakuada manipud iti ruangan ti siudad agingga iti pagalaan iti bato, ket pinatayda ida bayat a sumalsalogda iti turod. Ket nagbuteng dagiti puso dagiti tattao ken napukaw ti turedda. **6** Ket rinay-ab ni Josue dagiti pagan-anayna. Nangikabil ni Josue ken dagiti panglakayen ti Israel iti tapok kadagiti uloda ken nagpaklebda iti sangoanan ti lakasa ni Yahweh ket nagtalinaedda idiay agingga iti rabii. **7** Ket kinuna ni Josue, "O, Yahweh nga Apo, apay nga inyegmo pay laeng dagitoy a tattao iti ballasiw ti Jordan? Tapno iyawatnakami kadagiti ima dagiti Amorreo tapno dadaelendakami? No laeng koma nangngeddengkami iti sabali ket nagtalinaedkami iti ballasiw ti Jordan! **8** O Apo, ania ti ibagak, kalpasan a timmallikud ti Israel iti sangoanan dagiti kabusorda! **9** Ta mangngegto daytoy dagiti Cananeo ken dagiti amin nga agnanaed iti daga. Lawlawendakaminto ken isunto iti gapuna a malipatan dagiti tattao iti daga ti naganmi. Ket ania ngarud ti aramidem para iti naindaklan a naganmo?" **10** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Bumangonka! Apay a nakapaklebka dita? **11** Nagbasol ti Israel. Linabsingda ti katulagak nga imbilinko kadakuada. Nagtakawda kadagiti banbanag a nailasin. Nagtakawda ken inlemmengda pay ti basolda babaen iti panangikabil iti innalada kadagiti kukuada. **12** Kas pagbanaganna, saan a makatakder dagiti tattao ti Israel iti sangoanan dagiti kabusorda. Timmallikudda manipud kadagiti kabusorda gapu ta isuda a mismo ket nailasin a madadael. Saanakton a kumuyog kadakayo iti kaanoman malaksid no dadaelenyo dagiti banbanag a rumbeng a dinadaelyo koma, ngem adda pay laeng kadakayo. **13** Bumangonka! Idatonmo dagiti tattao kaniak ket kunaem kadakuada, 'Idatonyo dagiti bagbagiyo kenni Yahweh inton bigat. Ta kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "Adda dagiti banbanag a nailasin a madadael nga adda pay laeng kadakayo, Israel. Saankayo a makatakder a maibusor kadagiti kabusoryo agingga nga ikkatenyo manipud kadakayo dagiti amin a banbanag a nailasin a madadael." **14** Iti bigat, masapul nga iparangyo dagiti bagbagiyo segun kadagiti tribuyo. Ti tribu a mapili ni Yahweh babaen iti panagbunot ket umasidegto segun kadagiti pulida. Ti puli a pilien ni Yahweh ket masapul nga umasideg segun iti tunggal sangkabalayan. Ti sangkabalayan a pilien ni Yahweh ket masapul nga umasideg a saggaysa. **15** Mapasamakto a ti tao a matiliwan ken addaan kadagiti banbanag a nailasin a madadael, mapuoranto isuna, isuna ken dagiti amin nga adda kenkuana, gapu ta linabsingna ti tulag ni Yahweh ken gapu ta nakaaramid isuna iti nakababain a banag iti Israel.'" **16** Nasapa ngarud a bimmangon ni Josue iti bigat ket inyasidegna ti tunggal tribu ti Israel, ket ti tribu ti Juda ti napili. **17** Inyasidegna dagiti puli ti Juda, ket ti puli dagiti Zeraita ti napili. Inyasidegna ti tunggal tao iti puli ti Zeraita, ket ni Zabdi ti napili. **18** Inyasidegna ti tunggal tao ti sangkabalayanna, ket napili ni Acan nga anak ni Carmi nga anak ni Zabdi nga anak ni Zera manipud iti tribu ti Juda. **19** Ket kinuna ni Josue kenni Acan, "Anakko, ibagam ti pudno iti sangoanan ni Yahweh a Dios ti Israel ken agpudnoka kenkuana. Pangngaasim ta ibagam kaniak ti inaramidmo. Saanmo nga ilimed kaniak daytoy. **20** Insungbat ni Acan kenni Josue, "Pudno, nagbasolak kenni Yahweh a Dios ti Israel. Daytoy ti inaramidko: **21** Idi nakakitaak iti maysa a napintas a kagay manipud Babilonia kadagiti sinamsam, dua gasut a siklo ti pirak, ken maysa a barreta ti balitok a lima pulo a siklo ti dagsenna, tinarigagayak ket innalak dagitoy. Nailemmeng dagitoy iti daga iti tengnga ti toldak, ken ti pirak ket adda iti babaen daytoy." **22** Nangibaon ni

Josue kadagiti mensahero a nagtaray a napan iti tolda ket adda sadiay dagiti banbanag. Idi kinitada, nasarakanda dagitoy a nakalemmeng iti bukodna a tolda, ken ti pirak ket adda iti babaen dagitoy. **23** Innalada dagiti banbanag manipud iti tengnga ti tolda ken impanda dagitoy kenni Josue ken kadagiti amin a tattao ti Israel. Imburaisda dagitoy iti sangoanan ni Yahweh. **24** Ket innala ni Josue ken dagiti amin a kaduana nga Israel ni Acan nga anak ni Zera, ken ti pirak, ti kagay, ti barreta ti balitok, dagiti annakna a lallaki ken babbai, dagiti bakana, dagiti asnona, dagiti karnerona, ti toldana ken dagiti amin nga adda kenkuana, ket impanda dagitoy iti tanap ti Acor. **25** Ket kinuna ni Josue, "Apay a riniribuknakami? Ririibukennaka ni Yahweh ita nga aldaw." Binato isuna dagiti amin nga Israel. Ken pinuoranda amin ida, ken binatoda ida. **26** Ginaburanda isuna iti dakkel a gabsuon dagiti bato nga adda pay laeng ditoy agingga iti daytoy nga aldaw. Pinabaaw ni Yahweh ti sumsumged nga ungetna. Ngarud, ti nagan ti lugar ket ti tanap ti Acor agingga iti daytoy agdama nga aldaw.

8 Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Saanka nga agbuteng; saanka a maupay. Ikuyogmo dagiti amin a tattao a mannakigubat. Sumang-atkayo idiay Ai. Kitaem, intedkon iti imam ti ari ti Ai, dagiti tattaona, ti siudadna ken ti dagana. **2** Aramidemto iti Ai ken iti ari daytoy ti kas iti inaramidmo iti Jerico ken iti ari daytoy, malaksid iti panangalayonto iti sinamsam ken kadagiti taraken nga agpaay kadakayo. Agsaganakayo iti panangsaneb iti likudan ti siudad." **3** Timmakder ngarud ni Josue ket inkuyogna dagiti amin a lallaki a mannakigubat a sumang-at idiay Ai. Ket nangpili ni Josue iti tallo pulo a ribu a lallaki- napigsa, natutured a lallaki- ket imbaonna ida iti rabii. **4** Imbilinna kadakuada, "Kitaenyo, agsanebkayonto a maibusor iti siudad, iti likudan daytoy. Saankayo nga umadayo unay iti siudad, ngem agsaganakayo amin. **5** Umasidegakto ken dagiti amin a lallaki a kakuyogko iti siudad. Ket inton rummuarda a mangraut kadakami, itarayanminto ida a kas idi damo. **6** Surotendakaminto agingga a maiyadayomi ida manipud iti siudad. Kunaendanto, 'Itartarayandatayo a kas iti inaramidda idi damo.' Isu nga itarayanminto ida. **7** Ket rummuarkayonto iti paglemlemmenganyo, ket sakupenyonto ti siudad. Itedto daytoy ni Yahweh a Diosyo iti imayo. **8** Inton masakupyo ti siudad, puoranyonto daytoy. Aramidenyo daytoy inton agtulnogkayo iti bilin a naited iti sao ni Yahweh. Kitenyo, binilinkayo." **9** Imbaon ida ni Josue, ket napanda iti pagsaneban, ket naglemmengda iti nagbaetan ti Betel ken Ai iti laud ti Ai. Ngem nakiturog ni Josue kadagiti tattao iti dayta a rabii. **10** Nasapa a bimmangon ni Josue iti bigat ket insaganana dagiti soldadona, rinaut ni Josue ken dagiti panglakayen iti Israel dagiti tattao ti Ai. **11** Simmang-at dagiti amin a lallaki a mannakigubat a kaduana ket immasidegda iti siudad. Dimtengda iti asideg ti siudad ket nagkampoda iti amianan a paset ti Ai. Ita, adda iti tanap a nagbaetanda iti Ai. **12** Nangala isuna iti agarup lima ribu a lallaki ket insaadna ida iti pagsaneban iti laud a paset ti siudad iti nagbaetan ti Betel ken Ai. **13** Inyurnosda dagiti amin a soldado, adda dagiti kangrunaan nga armada iti amianan a paset ti siudad, ken adda dagiti akinlikud a guardia iti laud a paset ti siudad. Immian ni Josue idiay tanap iti dayta a rabii. **14** Ket idi nakita ti ari ti Ai daytoy, nasapa a bimmangon isuna ken ti armadana ket nagdardarasda a rimmuar a mangraut iti Israel iti lugar a nakasango iti tanap ti Karayan Jordan. Saanna nga ammo nga adda maysa a panangsaneb nga agur-uray a rumaut manipud iti likudan ti siudad. **15** Impalubos ni Josue ken dagiti amin nga Israel a maabakda iti sangoananda, ken nagtarayda nga agturong iti let-ang. **16** Sangsangkamaysa a naayaban dagiti amin a tattao nga adda iti siudad tapno kamatenda ida, ken kinamatda ni Josue ket naiyadayoda manipud iti siudad. **17** Awan ti nabati a lalaki idiay Ai ken Betel a saan a napan kimmamat iti Israel. Pinanawanda ti siudad ket imbatida daytoy a silulukat bayat iti panangkamatda iti Israel. **18** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Ipaturongmo iti Ai ti iggemmo a gayang, ta itedkon ti Ai iti imam." Inturong ni Josue ti iggemna a gayang iti siudad. **19** Dagus a rimmuar iti lugarda dagiti soldado nga aglemlemmeng iti pagsaneban apaman nga intayagna ti imana. Nagtarayda ken simrekda iti siudad ket sinakupda daytoy. Dagus a pinuoranda ti siudad. **20** Timmaliaw ken kimmita iti likud dagiti lallaki ti Ai. Nakitada ti asuk manipud iti siudad nga agpangpangato iti tangatang, ket saandan a makalibas iti daytoy wenno iti dayta a dalan. Ta nagsublin dagiti Israelita a nagtaray idiay let-ang tapno sangoenda dagiti mangkamkamat kadakuada. **21** Idi nakita ni Josue ken dagiti amin nga Israel a nasakup ti panangsaneb ti siudad nga adda asuk nga agpangpangato, nagsublida ket pinatayda dagiti lallaki ti Ai. **22** Ken rimmuar dagiti dadduma a soldado ti Israel, dagiti simrek iti siudad, tapno rautenda ida. Isu a natiliw dagiti lallaki ti Ai iti nagbaetan dagiti armada ti Israel. Rinaut ti Israel dagiti lallaki ti Ai; awan ti nakalasat wenno nakalibas kadakuada. **23** Innalada ti ari ti Ai, a natiliwda a sibibiag, ket impanda isuna kenni Josue. **24** Ket idi nalpasen a pinapatay ti Israel dagiti amin nga agnanaed iti Ai iti tay-ak iti asideg ti let-ang a nangkamatanda kadakuada, ket idi napapatayda amin agingga iti kaudian babaen iti tadem ti kampilan, nagsubli ti amin nga Israel idiay Ai. Rinautda daytoy babaen iti tadem ti kampilan. **25** Amin a natay iti dayta nga aldaw, lallaki ken babbai, ket sangapulo ket dua a ribu, amin a tattao ti Ai. **26** Saan nga imbaba ni Josue ti imana nga inngatona bayat nga ig-iggamanna ti gayangna, agingga a nadadaelna a naan-anay dagiti amin a tattao ti Ai. **27** Innala laeng ti Israel nga agpaay kadakuada dagiti taraken ken ti sinamsam manipud iti siudad, a kas iti imbilin ni Yahweh kenni Josue. **28** Pinuoran ni Josue ti Ai ken pinagbalinna daytoy a gabsuon dagiti nadadael iti agnanayon. Daytoy ket langalang a lugar agingga iti daytoy nga aldaw. **29** Imbitinna iti kayo ti ari ti Ai agingga iti rabii. Idi lumneken ti init, inted ni Josue ti bilin ket imbabada ti bagi ti ari manipud iti kayo ket imbellengda iti sangoanan dagiti ruangan ti siudad. Ginaburanda sadiay iti dakkel a gabsuon iti batbato iti rabaw daytoy. Nagtalinaed sadiay dayta a gabsuon agingga iti daytoy nga aldaw. **30** Ket nangbangon ni Josue iti altar nga agpaay kenni Yahweh a Dios ti Israel, idiay Bantay Ebal, **31** a kas imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel, a kas naisurat iti libro ti linteg ni Moises: "Maysa nga altar manipud kadagiti bato a saan pay a natapyasan, nga awan iti nangaramat iti landok nga alikamen." Ken nangidaton isuna kadagiti daton a maipuor nga agpaay kenni Yahweh iti rabaw daytoy, ken nangisagutda kadagiti daton a pakikappia. **32** Ket iti imatang dagiti tattao ti Israel, insuratna kadagiti bato ti kopia ti linteg ni Moises. **33** Nagtakder ti amin nga Israel,

dagiti panglakayenda, dagiti opisial ken dagiti ukomda iti agsinnumbangir a paset ti lakasa iti sangoanan dagiti padi ken Levita a mangaw-awit iti lakasa ti tulag ni Yahweh- kasta met dagiti ganggannaet a kas naiyanak nga umili- nagtakder ti kagudua a bilang dagiti tattao iti sangoanan ti Bantay Gerizim ken nagtakder ti dadduma iti sangoanan ti Bantay Ebal. Binendisionanda dagiti tattao ti Israel, a kas imbilin kadakuada ni Moises nga adipen ni Yahweh idi un-unana. **34** Kalpasanna, binasa ni Josue dagiti amin a sasao ti linteg, dagiti bendision ken dagiti lunod, a kas naisurat dagitoy iti libro ti linteg. **35** Awan ti uray maysa a sao manipud iti imbilin ni Moises a saan a binasa ni Josue iti sangoanan ti gimong ti Israel, a pakairamanan dagiti babbai, dagiti ubbing ken dagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada.

9 Ket dagiti amin nga ari nga agnanaed iti ballasiw ti Jordan iti katurodan a pagilian, ken kadagiti kapatadan iti igid ti Dakkel a Baybay nga agturong idiay Libano- dagiti Heteo, Amorreo, Cananeo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo- **2** nagsangsangkamaysa dagitoy iti maysa a bilin, tapno makigubat a maibusor kenni Josue ken iti Israel. **3** Idi nangngeg dagiti amin nga agnanaed iti Gabaon ti inaramid ni Josue iti Jerico ken iti Ai, **4** nagtignayda nga addaan iti makaallilaw a panggep. Nagbalonda kadagiti abasto nga agpaay kadakuada ken nangalada kadagiti rutrot a sako ket insakayda kadagiti asnoda. Nangalada met kadagiti daan a lalat a pagkargaan iti arak, rutrot, pigis ken natarimaanen. **5** Nangisuotda kadagiti daan ken natakupan a sandalias, ken nagkawesda iti daan ken rutrot a pagan-anay. Amin a tinapay iti abastoda a makan ket namaga ken binuot. **6** Kalpasanna, napanda kenni Josue iti kampo idiay Gilgal ket kinunada kenkuana ken kadagiti tattao ti Israel, "Nagdaliasatkami manipud iti adayo unay a pagilian, isu a makitulagkayo ita kadakami." **7** Kinuna dagiti tattao ti Israel kadagiti Heveo, "Nalabit nga agnanaedkayo iti asidegmi. Kasano a makitinnulagkami kadakayo?" **8** Kinunada kenni Josue, "Dakami dagiti adipenmo." Kinuna ni Josue kadakuada, "Siasinokayo? Sadino ti naggapuanyo?" **9** Kinunada kenkuana, "Immay ditoy dagiti adipenmo manipud iti adayo unay a daga, babaen iti nagan ni Yahweh a Diosmo. Nangngegmi ti damag maipanggep kenkuana ken ti maipanggep iti amin a banbanag nga inaramidna idiay Egipto- **10** ken ti amin a banbanag nga inaramidna iti dua nga ari dagiti Amorreo iti ballasiw ti Jordan- kenni Sihon nga ari ti Hesbon, ken ni Og nga ari ti Basan nga adda idiay Astarot. **11** Kinuna kadakami dagiti panglakayenmi ken dagiti amin nga agnanaed iti pagilianmi, 'Mangalakayo iti balon nga agpaay iti panagdaliasatyo. Mapanyo ida sabaten ket kunaenyo kadakuada, "Dakami dagiti adipenyo. Makitulagkayo kadakami." **12** Daytoy ti tinapaymi, napudot pay laeng idi innalami daytoy manipud kadagiti babbalaymi iti aldaw a nagrubbuatkami nga umay kadakayo. Ngem ita, kitaenyo, namagan ken binuoten daytoy. **13** Barbaro dagitoy a lalat a pagkargaan iti arak idi pinunnomi dagitoy, ket kitaenyo, adda bittaknan dagitoyen. Dimmaanen dagiti pagan-anaymi ken dagiti sandaliasmi gapu iti atiddog unay a panagdaliasatmi.'" **14** Nangala ngarud dagiti Israelita iti sumagmamano kadagiti balonda, ngem saanda a nakiuman kenni Yahweh no ania ti rumbeng nga aramidenda. **15** Nakikappia ni Josue kadakuada ken napasnek a nagkari a napatalgedan iti dara, a palubosanna ida nga agbiag. Nagsapata met kadakuada dagiti mangidadaulo kadagiti tattao. **16** Tallo nga aldaw kalpasan ti pannakitulag dagiti Israelita kadakuada, naammoanda a kaarrubada gayam ida ken agnanaedda iti asideg. **17** Nagrubbuat ngarud dagiti tattao ti Israel ket dimtengda iti siudadda iti maikatlo nga aldaw. Dagiti siudadda ket Gabaon, Kefira, Beerot ken Kiriat Jearim. **18** Saan ida a rinaut dagiti tattao ti Israel gapu ta nagsapata dagiti mangidadaulo kadakuada maipanggep kadakuada iti sangoanan ni Yahweh a Dios ti Israel. Nagtanabutob dagiti amin nga Israelita a maibusor kadagiti mangidadaulo kadakuada. **19** Ngem kinuna dagiti amin a mangidadaulo kadagiti amin a tattao, "Nagsapatatayo maipapan kadakuada babaen kenni Yahweh, ti Dios ti Israel, ket saantayo ita a mabalin a dangran ida. **20** Daytoy ti aramidentayo kadakuada: Tapno maliklikantayo ti aniaman a pungtot a mabalin nga umay kadatayo gapu iti kari nga insapatatayo kadakuada, palubosantayo ida nga agbiag." **21** Kinuna dagiti mangidadaulo kadagiti tattaoda, "Palubosanyo ida nga agbiag." Nagbalin ngarud dagiti taga-Gabaon a para-balsig ken para-sakdo nga agpaay kadagiti amin nga Israelita, a kas kinuna dagiti mangidadaulo maipanggep kadakuada. **22** Pinaayaban ida ni Josue ket kinunana, "Apay nga inallilawdakami idi kinunayo 'Adayokami unay kadakayo', idinto a makipagnanaedkayo met gayam kadakami? **23** Ita, gapu iti daytoy, nailunodkayo ket kanayonto a tagabu dagiti dadduma kadakayo, dagiti para-balsig ken para-sakdo nga agpaay iti balay ti Diosko." **24** Simmungbatda kenni Josue ket kinunada, "Gapu ta naibaga kadagiti adipenyo a binilin ni Yahweh a Diosyo ni Moises nga adipenna nga itedna kadakayo dagiti amin a daga, ken tapno dadaelenyo dagiti amin nga agnanaed iti daga iti sangoananyo- isu a nagbutengkami unay para kadagiti bibiagmi gapu kadakayo. Isu nga inaramidmi daytoy a banag. **25** Kitaem ita, tengngelnakami iti pannakabalinmo. Aniaman nga ipagarupmo a nasayaat ken nalinteg nga aramidem kadakami, aramidem daytoy." **26** Inaramid ngarud ni Josue daytoy para kadakuada: inikkatna ida manipud iti panangituray dagiti tattao ti Israel, ken saan ida a pinapatay dagiti Israelita. **27** Iti dayta nga aldaw, pinagbalin ni Josue dagiti taga-Gabaon a para-balsig ken para-sakdo nga agpaay kadagiti tattao, ken agpaay iti altar ni Yahweh, agingga ita nga aldaw, iti lugar a pilien ni Yahweh.

10 Ita, nangngeg ni Adonizedek nga ari iti Jerusalem a sinakup ni Josue ti Ai ken naan-anay a dinadaelna daytoy, kas met laeng ti inaramidna iti Jerico ken ti ari daytoy. Ken nangngegna no kasano a nakikappia dagiti tattao ti Gabaon iti Israel ken makipagnanaedda kadakuada. **2** Nagbuteng unay dagiti tattao iti Jerusalem gapu ta ti Gabaon ket dakkel a siudad, kasla iti maysa kadagiti siudad ti ari. Dakdakkel daytoy ngem iti Ai, ken amin dagiti lallaki iti daytoy ket nabibileg a mannakigubat. **3** Nangipatulod ngarud ni Adonizedek, nga ari iti Jerusalem, iti pakaamo kenni Oham nga ari iti Hebron, kenni Piream nga ari iti Jarmut, kenni Jafia nga ari iti Lakis, ken ni Debir nga ari iti Eglon: **4** "Sumang-atkayo ditoy ayanko ket tulongandak. Darupentayo ti Gabaon gapu ta nakikappiada kenni Josue ken kadagiti tattao iti Israel." **5** Simmang-at dagiti lima nga ari dagiti Amorreo; ti ari iti Jerusalem, ti ari iti Hebron, ti ari iti Jarmut, ti ari iti Lakis, ti ari iti Eglon, isuda ken amin dagiti armadada. Insaganada ti pagsaadanda a maibusor iti Gabaon, ket dinarupda

daytoy. **6** Nangipatulod iti pakaammo dagiti tattao iti Gabaon kenni Josue ken kadagiti armada iti Gilgal. Kinunada, “Darasenyo! Saanyo nga ipaidam dagiti im-imayo kadagiti ad-adipenyo; Sumang-atkayo a dagus ken isalakandakami. Tulongandakami, ta nagtitipon dagiti amin nga ari dagiti Amorreo nga agnanaed iti katurturodan a pagilian a mangraut kadakami” **7** Simmang-at ni Josue manipud Gilgal, isuna ken dagiti amin a lallaki a mannakigubat a kadduana, ken dagiti amin lallaki a mannakiranget. **8** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, “Saanka nga agbuteng kadakuada. Inyawatkon ida dita imam. Awan uray maysa kadakuada iti makapasardeng iti panangdarupmo”. **9** Napan a dagus ni Josue kadakuada, nagnagnada a nagpatpatnag manipud Gilgal. **10** Ket tinikaw ni Yahweh dagiti kabusor iti sangoanan ti Israel— isuna a nangpapatay kadakuada iti nakaro a panangpapatay idiay Gabaon, ken nangkamat kadakuada iti dalan a sumang-at idiay Bet-Horon, ken nangpatay kadakuada idiay dalan ti Azeka ken Makkeda. **11** Bayat nga iyaadayoda manipud iti Israel, nga agpasalog manipud iti turod ti Bet-Horon, nangitennag ni Yahweh kadagiti dadakkel a bato kadakuada amin manipud langit a mapan iti dalan agingga idiay Azeka, ket natayda. Ad-adu dagiti natay gapu kadagiti uraro ngem kadagiti napapatay iti kampilan dagiti lallaki iti Israel. **12** Kalpasanna, nakisao ni Josue kenni Yahweh iti aldaw a pinagballigi ni Yahweh dagiti lallaki ti Israel a maibusor kadagiti Amorreo. Daytoy ti imbaga ni Josue kenni Yahweh iti sangoanan ti Israel, “Init, agsardengka idiay Gabaon, ken bulan, agsardengka iti tanap ti Aijalon.” **13** Nagtalinaed ti init ken nagsardeng a naggaraw ti bulan agingga a nakabales ti nasion kadagiti kabusorda, Saan aya a naisurat daytoy iti libro ni Jasher? Nagtalinaed ti init iti tengnga ti tangatang; saan daytoy a limnek iti agarup maysa nga aldaw. **14** Awan iti sabali nga aldaw a kasla iti daytoy iti napalabas wenno iti kalpasan daytoy, idi impangag ni Yahweh iti timek ti maysa a tao. Ta nakigubat idi ni Yahweh iti biang ti Israel. **15** Nagsubli ni Josue ken dagiti amin nga Israel a kadduana iti kampoda idiay Gilgal. **16** Ita, naglibas dagiti lima nga ari ket naglemmengda iti rukib idiay Makkeda. **17** Naipakaammo daytoy kenni Josue, “Nasarakandan! —dagiti lima nga ari a naglemmeng idiay rukib iti Makkeda!” **18** Kinuna ni Josue, “Mangitulidkayo kadagiti dadakkel a bato a maiserra iti wangawangan ti rukib ken mangdutokkayo kadagiti soldado sadiay a mangbantay kadakuada. **19** Saankayo nga agtalinaed. Kamatenyo dagiti kabusoryo ken darupenyo ida manipud iti likudan. Saanyo ida a palubosan a makastrek kadagiti siudadda, gapu ta inyawaten ida ni Yahweh a Diosyo kadagita imayo.” **20** Inleppas a pinapatay ida ni Josue ken dagiti annak ti Israel iti nakaro a panangpapatay, agingga a dandanin naan-anay a madadaelda; bassit laeng ti nakalasat a naglibas a nakadanun kadagiti napaderan a siudad. **21** Kalpasanna, nagsubli a sitatalna ti sibubukel nga armada kenni Josue iti nagkampoanda idiay Makkeda. Ken awan uray maysa a nakaitured a nangibaga iti maysa a sao a maibusor iti siasinoman kadagiti tattao ti Israel. **22** Ket kinuna ni Josue, “Luktanyo ti wangawangan ti rukib ket manipud iti rukib, iyegyo kaniak dagiti lima nga ari.” **23** Inaramidda kas iti imbagana. Inyegda kenkuana dagiti lima nga ari manipud iti rukib— ti ari iti Jerusalem, ti ari iti Hebron, ti ari iti Jaramut, ti ari iti Lakis, ken ti ari iti Eglon. **24** Ket idi naiyegdan kenni Josue dagiti ari, pinaayabanna tunggal tao iti Israel, ket kinunana kadagiti papanguloen dagiti soldado a kadduana a napan nakigubat, “Ibaddekyo dagiti tengngedda.” Immayda ngarud ket imbaddekda dagiti tengedda. **25** Ket kinunana kadakuada, “Saankayo nga agbuteng ken saankayo a maupay. Pumigsa ken tumuredkayo. Ta kastoy iti aramidento ni Yahweh kadagiti amin a kabusoryo a karinnangetyo.” **26** Ket dinarup ken pinapatay ni Josue dagiti ari. Imbitinna ida kadagiti lima a kayo. Nakabitinda kadagiti kayo inggana iti rabii. **27** Idi lumlumneken ti init, nangted ni Josue kadagiti bilin, ket inyulogda ida manipud kadagiti kayo ket imbellengda ida iti rukib a naglemmenganda. Nangikabilda kadagiti dadakkel a batbato iti wangawangan ti rukib. Nagtalinaed sadiay dagitoy a batbato agingga iti daytoy nga aldaw. **28** Iti daytoy a wagas, sinakup ni Josue ti Makkeda iti dayta nga aldaw ket pinapatayna ti tunggal maysa idiay babaen iti kampilan, a pakairamanan ti ari daytoy. Dinadaelna ida a naan-anay ken amin a sibibiag a parsua sadiay. Awan iti imbatina a nakalasat. Inaramidna iti ari ti Makkeda ti kas met laeng iti inaramidna iti ari ti Jerico. **29** Immallatiw ni Josue ken amin nga Israel manipud Makkeda agingga idiay Libna. Napan isuna nakigubat iti Libna. **30** Inyawat met ni Yahweh daytoy iti ima ti Israel—agraman ti arida. Dinarup ni Josue ti tunggal parsua a sibibiag nga adda ditoy babaen iti kampilan. Awan imbatina a nakalasat a sibibag nga adda ditoy. Inaramidna iti ari kas iti inaramidna met iti ari ti Jerico. **31** Kalpasanna, manipud Libna immallatiw ni Josue ken amin nga Israel idiay Lakis. Nagkampo isuna ditoy ket ginubatna daytoy, **32** Inyawat ni Yahweh ti Lakis iti ima ti Israel. Sinakup ni Josue daytoy iti maikaddua nga aldaw. Dinarupna dagiti tunggal parsua a sibibiag nga adda iti daytoy babaaen iti kampilan, a kas met laeng iti inaramidna iti Libna. **33** Ket simmang-at ni Horam, nga ari iti Gaser, tapno tulonganna ti Lakis. Dinarup ni Josue isuna ken ti armadana agingga nga awan iti uray maysa a nakalasat. **34** Kalpasanna, limmabas ni Josue ken amin nga Israel manipud Lakis nga agturong idiay Eglon. Nagkampoda ditoy ket ginubatda daytoy, **35** ket nasakupda daytoy iti dayta met laeng nga aldaw. Dinarupda daytoy babaen iti kampilan ken dinadaelda a naan-anay ti tunggal maysa nga adda ditoy, kas met iti inaramid ni Josue iti Lakis. **36** Ket manipud Eglon limmabas ni Josue ken amin nga Israel nga agturong idiay Hebron. Ginubatda daytoy. **37** Sinakupda daytoy ket dinarupda ti tunggal maysa nga adda iti daytoy babaen iti kampilan, agraman ti ari ken amin a bario iti aglawlawna. Dinadaelda a naan-anay ti tunggal parsua a sibibiag nga adda ditoy, awan iti imbatida a nakalasat, kas iti inaramid met laeng ni Josue iti Eglon. Dinadaelna a naaan-anay daytoy ken amin a parsua nga agbibiag iti daytoy. **38** Kalpasanna, nagsubli ni Josue, ken amin nga armada ti Israel a kaduana, ken limmabasda idiay Debir ket ginubatda daytoy. **39** Sinakupna daytoy ken ti arina, ken amin a bario nga adda iti asidegna. Dinarupda ida babaen iti kampilan ken dinadaelda a naan-anaay dagiti amin a parsua nga agbibiag nga adda ditoy. Awan iti imbati ni Josue a nakalasat, kas iti inaramidna iti Hebron ken ti ari daytoy, ken kas iti inaramidna iti Libna ken ti ari daytoy. **40** Pinarmek ni Josue ti amin a daga, ti katurturodan a pagilian, ti Negeb, dagiti nababa a daga, ken ti sakaanan dagiti turturod. Awan iti imbatina uray maysa a nakalasat kadagiti amin nga arida. Dinadaelna a naan-anay

dagiti tunggal sibibiag a banag, kas imbilin met laeng ni Yahweh, a Dios ti Israel. **41** Dinarup ida ni Josue babaen iti kampilan manipud Kadis-Barnea agingga iti Gaza, ken amin a pagilian ti Gosen agingga iti Gabaon. **42** Sinakup ni Josue a naminpinsan amin dagitoy nga ar-ari ken dagiti dagada gapu ta ni Yahweh, ti Dios ti Israel, ket nakiranget para kadakuada. **43** Kalpasanna, nagsubli ni Josue ken amin nga Israel a kadduana iti kampo idiay Gilgal.

11 Idi nangngegan daytoy ni Jabin, nga ari iti Hazor, nangipatulod isuna iti pakaammo kenni Jobab nga ari iti Madon, iti ari ti Simron, ken iti ari ti Acsap. **2** Impatulodna pay ti pakaammo kadagiti ari nga adda iti amianan a katurturodan a pagilian, idiay tanap ti Karayan Jordan nga abagatan ti Cineret, kadagidiay kapatadan, ken idiay katurturodan a pagilian ti Dor iti laud. **3** Nangipatulod pay isuna iti pakaammo kadagiti Cananeo iti daya ken iti laud, kadagiti Amorreo, Heteo, Perezeo, Jebuseo idiay katurturodan a pagilian, ken kadagiti Heveo iti abay ti bantay Hermon idiay daga ti Mizpa. **4** Kadduada a rimmuar dagiti amin nga armadada, adu a bilang dagiti soldado a kasla kaadu iti darat iti igid ti baybay. Addaanda iti adu a bilang dagiti kabalio ken karwahe. **5** Nagsasabat amin dagitoy nga ari iti naituding a tiempo, ken nagkampoda iti ayan dagiti dandanum ti Merom tapno makigubatda iti Israel. **6** Kinuna ni Yahweh kenni Josue, "Saanka nga agbuteng iti kaaddada, gapu ta inton bigat iti kastoy nga oras itedko ida amin iti Israel a kas natay a tattao. Pilayenyonto dagiti kabalioda ken puoranyonto dagiti karwaheda." **7** Immay ni Josue ken dagiti amin a lallaki a mannakigubat. Simmangpetda a dagus kadagiti abay ti dandanum iti Merom ket dinarupda dagiti kabusor. **8** Inyawat ni Yahweh dagiti kabusor iti ima ti Israel, ken dinangranda ida babaen iti kampilan ken kinamatda ida agingga iti Sidon, Misrepot Maim, ken agingga iti tanap ti Mizpa iti daya. Dinarupda ida babaen iti kampilan agingga nga awan ti uray maysa kadakuada ti nabati. **9** Inaramid ni Josue kadakuada iti kas imbaga ni Yahweh kenkuana. Binaldadona dagiti kabalio ken pinuoranna dagiti karwaheda. **10** Nagsubli ni Josue iti dayta a tiempo ken sinakupna ti Hasor. Kinabilna ti ari daytoy babaen iti kampilan. (Ni Hasor idi iti mangidadaulo kadagitoy a pagpagarian). **11** Dinarupda babaen iti kampilan ti tunggal parsua a sibibiag nga adda sadiay, ken pinagsisinana ida tapno madadael, isu nga awan ti nabati nga aniaman a sibibiag a parsua. Kalpasanna, pinuoranna ti Hazor. **12** Sinakup ni Josue dagiti amin a siudad dagitoy nga ari. Tiniliwna met dagiti amin nga arida ken dinarupda ida babaen iti kampilan. Naan-anay a dinadaelna ida babaen iti kampilan, kas imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh. **13** Saan a pinuoran ti Israel ti aniaman kadagiti siudad a naibangon kadagiti turturod, malaksid iti Hazor. Isu laeng ti pinuoran ni Josue. **14** Innala ti armada ti Israel dagiti amin a samsam manipud kadagitoy a siudad agraman dagiti taraken a maipaay kadagiti bagbagida. Pinapatayda babaen iti kampilan ti tunggal parsua aginggana a natayda amin. Awan imbatida a sibibiag a parsua. **15** Kas iti imbilin ni Yahweh kenni Moises nga adipenna, iti isu met laeng a wagas, binilin ni Moises ni Josue. Ket awan ti saan nga inaramid ni Josue kadagiti imbilin ni Yahweh kenni Moises nga aramidenna. **16** Innala amin ni Josue dayta a daga, ti katurturodan a pagilian, ti entero a Negev, ti amin a daga ti Gosen, ken ti sakaanan dagiti turod, ti tanap iti Karayan Jordan, ti katurturodan a pagilian ti Israel, ken dagiti kapatadan. **17** Manipud iti Bantay Halak iti asideg ti Edom, ken agpa-amianan agingga iti Baal Gad iti tanap iti asideg ti Lebano iti baba ti Bantay Hermon, tiniliwna amin dagiti ar-arida ket pinatayna ida. **18** Nakigubat ni Josue iti napaut a tiempo kadagiti amin nga ari. **19** Awan iti siudad a nakikappia iti armada ti Israel, malaksid kadagiti Heveo a nagnaed idiay Gabaon. Sinakup ti Israel dagiti dadduma a siudad babaen iti gubat. **20** Ta ni Yahweh ti nangpatangken kadagiti pusoda tapno umayda ken makigubat iti Israel, tapno naan-anay a dadaelenna ida, ken ipakitana kadakuada nga awan asina, a kas imbilinna kenni Moises. **21** Kalpasanna immay ni Josue iti dayta a tiempo ket dinadaelna ti Anakim. Inaramidna daytoy iti katurturodan a pagilian, idiay Hebron, Debir, Anab, ken iti amin a katurturodan a pagilian ti Juda, ken iti amin a katurturodan a pagilian ti Israel. Naan-anay a dinadael ida ni Josue ken dagiti siudadda. **22** Awan ti Anakim nga imbatida iti daga ti Israel malaksid idiay Gaza, Gat, ken Asdod. **23** Sinakup ngarud ni Josue ti entero a daga, kas iti imbaga ni Yahweh kenni Moises. Inted ni Josue daytoy a kas tawid ti Israel, naibingay kadagiti tunggal tribuda. Kalpasanna, naginana ti daga manipud kadagiti gubgubat.

12 Ita, dagitoy dagiti ar-ari a pinarmek dagiti lallaki ti Israel. Tinagikua dagiti Israelita dagiti daga iti daya a paset ti Jordan a pagsingisingan ti init, manipud iti tanap iti Karayan Arnon agingga iti Bantay Hermon, ken iti amin a paset iti Araba nga agpadaya. **2** Nagnaed idiay Hesbon ni Sehon nga ari dagiti Amorreo. Nagturay isuna manipud Aroer, nga adda iti igid iti bessang ti Arnon manipud iti tengnga ti tanap, ken iti kaguddua ti Galaad nga agturong iti Karayan Jabok iti beddeng dagiti Ammonita. **3** Nagturay pay ni Sehon iti Araba agingga iti baybay ti Cineret, iti daya, agingga iti baybay iti Araba, (ti Baybay ti Asin) nga agpadaya, amin iti Bet-Jesimot ken agpaabagatan, nga agturong iti sakaanan iti bakras ti Bantay Pisga. **4** Nagnaed idiay Astarot ken idiay Edrei ni Og nga ari iti Basan, maysa kadagiti nabatbati a Refaim. **5** Nagturay isuna iti ti Bantay Hermon, Salca, ken iti isu-amin a Basan, agingga iti beddeng dagiti tattao iti Gesureo ken dagiti Maacateo, ken iti kaguddua ti Galaad, agingga iti beddeng ni Sihon, nga ari iti Hesbon. **6** Pinarmek ida ni Moises nga adipen ni Yahweh, ken dagiti tattao iti Israel, ket inted ni Moises nga adipen ni Yahweh ti daga a kas sanikua dagiti Rubenita, dagiti Gadita, ken iti guddua ti tribu ti Manases. **7** Dagitoy dagiti ari a pinarmek ni Josue ken dagiti tattao ti Israel iti lauden ti Jordan, manipud Baal Gad idiay tanap nga asideg iti Lebano nga agturong iti Bantay Halak nga asideg iti Edom. Nangted ni Josue ti daga kadagiti tribu ti Israel tapno tagikuaenda. **8** Intedna kadakuada ti katurturodan a pagilian, dagiti kapatadan, ti Araba, dagiti sikigan dagiti banbantay, ti let-ang, ken ti Negev—ti daga dagiti Heteo, Amorreo, Cananeo, Ferezeo, Heveo, ken Jebuseo. **9** Dagiti ari a nakairaman ti ari iti Jerico, ti ari iti Ai nga abay iti Betel, **10** ti ari iti Jerusalem, ti ari iti Enaim, **11** ti ari iti Jarmut, ti ari iti Lakis, **12** ti ari iti Eglon, ti ari iti Gezer. **13** ti ari iti Debir, ti ari iti Geder, **14** ti ari iti Horma, ti ari iti Arad, **15** ti ari iti Libna, ti ari iti Adullam, **16** ti ari iti Makkeda, ti ari iti Betel, **17** ti ari iti Tappua, ti ari iti Hefer, **18** ti ari iti Afek, ti ari iti Lasaron, **19** ti ari iti Madon, ti ari iti Hazor, **20** ti ari iti Simron-Meron, ti ari iti Acsaf, **21** ti

ari iti Taanac, ti ari iti Megiddo, **22** ti ari iti Kedes, ti ari iti Jocneam idiay Carmel, **23** ti ari iti Dor idiay Nafat Dor, ti ari iti Goyim idiay Gilgal, **24** ti ari iti Tirza. Tallo pulo ket maysa amin ti bilang dagitoy nga ar-ari.

13 Ita, lakay unayen ni Josue idi kinuna ni Yahweh kenkuana, "Lakaykan, ngem adu pay ti daga a rumbeng a sakupen. **2** Daytoy ti nabatbati pay a daga: amin a rehion dagiti Filisteo, ken amin a daga dagiti Geseo, **3** (manipud iti Sihor, nga adda iti daya ti Egipto, ken agpa-amianan iti beddeng ti Ekron, a maibilang a kukua dagiti Cananeo; dagiti lima a mangiturturay kadagiti Filisteo, iti Gasa, Asdod, Askelon, Gat, ken Ekron - a masakupan dagiti Avvim). **4** Iti abagatan, adda pay dagiti amin a daga dagiti Cananeo, ken Mehara a kukua dagiti Sidonio, agingga iti Afek, agingga iti beddeng dagiti Amorreo; **5** ti daga dagiti Gibleo, ti entero a Libano nga agturong iti pagsingisingan ti init, manipud Baal Gad iti baba ti Bantay Hermon inggana iti Lebo Hamat. **6** Kasta pay, dagiti amin nga agnanaed iti katurturodan a pagilian manipud Libano agingga iti Misrefot-Mayim, agraman ti amin a tattao iti Sidon. Papanawekto ida iti sangoanan ti armada ti Israel. Siguradoem a bingayem ti daga iti Israel a kas tawid, kas imbilinko kenka. **7** Bingaybingayem daytoy a daga a kas tawid dagiti siyam a tribu ken iti kaguddua ti tribu ti Manasses." **8** Dagiti sabali a kaguddua ti tribu ti Manasses, naawatda dagiti Rubenita ken dagiti Gadita ti tawidda nga inted ni Moises kadakuda iti dayaen a paset ti Jordan, **9** manipud ti Aroer, nga adda iti igid ti akikid a tanap iti Karayan Arnon (agraman ti siudad nga adda iti tengnga ti akikid a tanap), agingga iti amin a nangato a patad a daga ti Medeba agingga iti Dibon; **10** iti entero a siudad ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagturay idiay Hesbon, agingga iti beddeng dagiti Ammonita; **11** ti Galaad, ken ti rehion ti Gesureo ken Maacateo, amin a bantay ti Hermon, iti entero a Basan agingga iti Selca; **12** amin a pagarian ni Og idiay Basan, a nagturay idiay Astarot ken Edrei—dagitoy dagiti nabatbati kadagiti Refaim; — rinaut ida ni Moises babaen iti kampilan ken pinapanawna ida. **13** Ngem saan a pinapanaw dagiti tattao ti Israel dagiti Gesureo wenno dagiti Macaateo. Nakipagnaed ketdi ti Gesur ken ti Maacat iti Israel agingga iti daytoy nga aldaw. **14** Ti laeng tribu ni Levi ti saan nga inikkan ni Moises iti tawid. "Dagiti maipuor a sagsagut kenni Yahweh a Dios ti Israel," ket isu ti tawidda, a kas imbaga ti Dios kenni Moises. **15** Inikkan ni Moises iti tawid ti tunggal puli iti tribu ni Ruben. **16** Dagiti masakupanda ket manipud ti Aroer, iti pungto ti akikid a tanap ti Karayan Arnon, ken ti siudad nga adda iti tengnga ti tanap, ken ti isu-amin a nangato a patad a daga iti baba ti Medeba. **17** Inawat pay ti Ruben ti Hesbon, ken amin a siudad daytoy nga adda iti nangato a patad, ti Dibon, ken Bamot-Baal, Bet-Baal-Meon, **18** Jaaz, Kedemot, Mefaat, **19** Kiryataim, Sibma, ken Saratasar iti katurturodan ti tanap. **20** Naawat pay ti Ruben ti Bet-peor, dagiti bakras ti Pisga, ti Bet-Jesimot, **21** amin a siudad ti nangato a patad, ken isu-amin a pagarian ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, a nagturay idiay Hesbon, a pinarmek ni Moises agraman dagiti pangulo ti Midian, Hevi, ken Rekem, Zur, Hur, ken Reba, iti prinsipe ni Sehon, a nagnaed iti daga. **22** Kadagiti nabatbati kadagiti pinatayda, pinatay pay dagiti tattao ti Israel ni Balaam nga anak ni Beor babaen iti kampilan. **23** Ti beddeng ti tribu ni Ruben ket ti Karayan Jordan; daytoy ti beddengda. Daytoy ti tawid ti tribu ti Ruben a naited kadagiti tunggal pulida, agraman dagiti siudad ken dagiti barioda. **24** Daytoy ti inted ni Moises iti tribu ni Gad tunggal puli. **25** Ti masakupanda ket ti Jaser, amin a siudad ti Galaad ken kaguddua iti daga dagiti Ammonita, agingga iti Aroer, iti daya ti Rabba, **26** manipud Hesbon agingga Ramot-Mispa ken Betonim, manipud Mahanaim agingga iti masakupan ti Debir. **27** Idiay tanap, inted kadakuada ni Moises ti Bet-Haram, Bet-Nimra, Socot, ken Safon, ti nabatbati a pagarian ni Sihon nga ari iti Hesbon, agraman ti Jordan a kas beddengna, agingga iti akin-baba a pungto iti baybay Cineret, nga agpadaya iti ballasiw ti Jordan. **28** Daytoy ti tawid ti tribu ti Gad, tunggal puli, agraman dagiti siudad ken barioda. **29** Nangted ni Moises iti tawid iti kaguddua iti tribu ti Manasses. Naibingay daytoy kadagiti kaguddua a tribu dagiti tattao ni Manasses, a naited iti tunggal tribuda. **30** Dagiti masakupanda ket manipud Mahanaim, iti entero a Basan, amin a pagarian ni Og nga ari ti Basan, ken dagiti amin nga ili ti Jair, nga adda idiay Basan, innem a pulo a siudad, **31** kagudua ti Galaad, ken Astarot ken Edrei (dagiti siudad ni Og idiay Basan). Naibingay dagitoy iti puli ni Makir nga anak ni Manasses—- kagudua kadagiti tattao ni Maquir, naited iti tunggal pampamiliada. **32** Daytoy ti tawid nga imbingay ni Moises kadakuada kadagiti patad ti Moab, iti ballasiw ti Jordan iti daya ti Jerico. **33** Awan ti inted ni Moises a tawid kadagiti tribu ni Levi. Ni Yahweh a Dios ti Israel, ket isu ti tawidda, kas imbagana kadakuada.

14 Dagitoy dagiti paset ti daga a naawat dagiti tattao ti Israel a kas tawidda idiay daga ti Canaan, nga inted kadakuada ni Eleazar a padi, ni Josue nga anak ni Nun, ken dagiti mangidadaulo kadagiti tribu dagiti pamilia dagiti kapuonanda kadagiti tattao ti Israel. **2** Napili dagiti tawidda babaen iti binnunot para kadagiti siam ken kagudua a tribu, kas imbilin ni Yahweh babaen ti ima ni Moises. **3** Ta inted ni Moises ti tawid dagiti dua ken kagudua a tribu iti labes ti Jordan, ngem awan ti intedna a tawid kadagiti Levita. **4** Dua a tribu ti tribu ni Jose, ti Manases ken Efraim. Ken awan ti paset iti tawid a naited kadagiti Levita iti daga, ngem masnop laeng a siudad a pagnaedanda, agraman dagiti pagpaarabanda kadagiti tarakenda ken para kadagiti bukodda a pagpataudan iti kasapulanda. **5** Inaramid dagiti tattao ti Israel iti kas imbilin ni Yahweh kenni Moises, isu a biningayda ti daga. **6** Kalpasanna, immay kenni Josue ti tribu ti Juda idiay Gilgal. Kinuna kenkuana ni Caleb, nga anak ni Jefone a Cenezeo, "Ammom no ania ti kinuna ni Yahweh kenni Moises a tao ti Dios maipapan kadata idiay Kades Barnea. **7** Uppat a pulo ti tawenko idi imbaonnak ni Moises nga adipen ni Yahweh manipud Kades Barnea tapno agespia iti daga. Nangiyegak manen kenkuana iti damag a kas iti adda iti pusok nga aramidek. **8** Ngem dagiti kakabsatko a kaduak a simmang-at ket pinagbutengda dagiti tattao. Ngem naan-anay a simmurotak kenni Yahweh a Diosko. **9** Nagsapata ni Moises iti dayta nga aldaw, a kunkunana, 'Awan duadua a ti daga a nagnaan ti sakam ket agbalinto a tawid para kenka ken kadagiti annakmo iti agnanayon, gapu ta naan-anay a simmurotka kenni Yahweh a Diosko.' **10** Ita, kitaem! Pinagtalinaednak ni Yahweh a sibibiag kadagitoy uppat a pulo a tawen, a kas kinunana—manipud iti tiempo idi insao ni Yahweh dagitoy a sasao kenni Moises, bayat a magmagna ti Israel idiay let-

ang. Ita, kitaem! Walopulo ket liman ti tawenko iti daytoy nga aldaw. **11** Napigsaak pay laeng iti daytoy nga aldaw a kas iti kapigsak idi aldaw nga imbaonnak ni Moises. Ti pigsak ita ket kas iti pigsak idi, para iti gubat ken para kadagiti amin a banbanag nga aramidek iti inaldaw. **12** Ita, itedmo ngarud kaniak daytoy katurturodan a pagilian, nga inkari ni Yahweh kaniak iti daydiay nga aldaw. Ta nangngegmo iti daydiay nga aldaw nga adda sadiay dagiti Anakim nga addaan kadagiti dadakkel a nasarikedkedan a siudad. Mabalin nga addanto ni Yahweh kaniak ket papanawekto ida, a kas kinuna ni Yahweh." **13** Kalpasanna, binendisionan ni Josue isuna ken intedna a kas tawid ni Caleb nga anak ni Jefone. **14** Nagbalin ngarud a tawid ni Caleb, nga anak ni Jefone a Cenezeo, ti Hebron agingga iti daytoy nga aldaw, gapu ta naan-anay a simmurot kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **15** Ita, ti nagan ti Hebron ket sigud a Kiriat Arba. (Ni Arba ket isu ti kabibilegan a tao kadagiti Anakim.) Ket naginana ti daga iti pannakigubat.

15 Ti pannakabingay ti daga para kadagiti tribu ti tattao ti Juda, a naited kadagiti pulida, ket dimmanon iti abagatan agingga iti beddeng ti Edom, iti let-ang ti Sin iti kaadayoan a disso iti abagatan. **2** Naglayon ti beddengda iti abagatan manipud iti pagpatinggaan ti Asin a Baybay, manipud iti sabangan a nakasango iti abagatan. **3** Dimmanon ti sumaruno a beddengda iti abagatan ti turod ti Akrabbim, ket limmabes iti Zin, ken simmang-at iti abagatan ti Kades Barnea, nagtuloy iti Hezron, ken sumang-at agingga iti Addar, nga aglikko daytoy iti Karka. **4** Labsanna daytoy ti Azmon, rimmuar iti waig ti Egipto, ken nagpatingga iti baybay. Daytoy ti akin-abagatan a beddengda. **5** Ti Asin a Baybay ti akindaya a beddeng, iti sungaban ti Jordan. Naglayon ti beddeng iti amianan manipud iti sabangan ti baybay iti sungaban ti Jordan. **6** Simmang-at daytoy iti Bet Hogla ken limmabas iti amianan ti Bet Araba. Ket simmang-at daytoy iti Bato ni Bohan (Ni Bohan ket anak ni Ruben) **7** Ket simmang-at ti beddeng iti Debir manipud iti tanap ti Acor, ken nagpa-amianan, a naglikko iti Gilgal, a kasumbangir ti turod ti Adummim, nga adda iti abagatan nga igid ti karayan. Ken aglayon iti beddeng iti ubbog ti En Semes ken agturong iti En Rogel. **8** Ket simmang-at ti beddeng iti tanap ti Ben Hinnom iti akin-abagatan a sikigan ti siudad dagiti Jebuseo (dayta ket Jerusalem). Ket simmang-at daytoy iti tuktok iti turod nga adda iti tanap ti Hinnom, iti laud, nga adda iti akin-amianan a pagpatinggaan ti tanap ti Refaim. **9** Ket dimmanon ti beddeng manipud iti tuktok dagiti turod agingga iti ubbog ti Neftoa, ken rimmuar manipud sadiay agingga kadagiti siudad ti Bantay Efron. Ket naglikko ti beddeng iti aglawlaw ti Baala (isu met laeng ti Kiriat Jearim). **10** Ket nagrikus ti beddeng iti aglawlaw a laud ti Baala agingga iti Bantay Seir, ken limmabas iti sikigan ti Bantay Jearim iti amianan(isu met laeng ti Kesalon), a nagpababa iti Bet Semes, ket limmabas iti Timnah. **11** Rimmuar ti beddeng iti abay ti akin-amianan a turod ti Ekron, ket nagbawing iti lawlaw iti Sikkeron ken limmabas iti Bantay Baala, a naglayon idiay Jabneel. Nagpatingga ti beddeng idiay baybay. **12** Ti akinlaud a beddeng ket ti Dakkel a Baybay ken ti igidna. Daytoy ti beddeng iti aglawlaw ti tribu dagiti tunggal puli ti Juda. **13** Iti panangtungpal iti bilin ni Yahweh kenni Josue, inted ni Josue kenni Caleb nga anak ni Jefone ti bingay a daga dagiti tribu ti Juda, Kiriat Arba, dayta ket, Hebron. (Ni Arba ti ama ni Anak.) **14** Pinapanaw ni Caleb manipud sadiay dagiti tallo a tribu dagiti kaputotan ni Anak: ni Sesai, ni Ahiman ken Talmai, a kaputotan ni Anak. **15** Simmang-at isuna manipud sadiay a maibusor kadagiti agnanaed iti Debir (sigud a maaw-awagan ti Debir iti Kiriat Sefer). **16** Kinuna ni Caleb, "Ti tao a mangraut iti Kiriat Sefer ken mangsakup iti daytoy, itedko kenkuana ni Acsa nga anakko a kas asawana. **17** Ni Otniel nga anak ni Kenaz, a kabsat ni Caleb ti nangsakup iti daytoy. Inted ngarud ni Caleb kenkuana ni Acsa nga anakna a kas asawana. **18** Ket napasamak nga idi napan kenkuana ni Acsa, ginuyugoyna isuna a dumawat iti amana iti talon. Ket idi bimmaba isuna iti asnona, kinuna ni Caleb kenkuana, "Ania ti kayatmo?" **19** Simmungbat ni Acsa, "Adda pay iti kiddawek kenka, agsipud ta intedmo kaniak ti daga ti Negev, ikkannak met iti ubbog." Ket inted kenkuana ni Caleb ti akinngato ken akinbaba nga ubbog. **20** Daytoy ti tawid iti tribu dagiti tattao ti Juda a naited kadagiti pulida. **21** Dagiti siudad a kukua dagiti tribu ti Juda iti abagatan, nga agturong iti beddeng ti Edom, ket Kabzeer, Eder, Jagur, **22** Kina, Dimona, Adada, **23** Kedes, Hazor, Itnan, **24** Zif, Telem, Bealot. **25** Hazor, Hadatta, Keriot Hezron (daytoy idi ket Hazor), **26** Amam, Sema, Molada, **27** Hazar Gadda, Hesmon, Bet Pelet, **28** Hazar Sual, Beerseba, Biziotia. **29** Baala, Iyim, Ezem, **30** Eltolad, Kesil, Horma, **31** Siklag, Madmanna, Sansanna, **32** Lebaot, Silim, Ain ken Rimmon. Duapulo ket siam amin dagitoy a siudad, saan a maibilang dagiti barioda. **33** Iti akinbaba a katurturodan a pagilian iti laud, sadiay ket ti Estaol, Zora, Asena, **34** Zanoa, En Gannim, Tappua, Enam, **35** Jarmut, Adullam, Soco, Azeka, **36** Saaraim, Aditaim, ken Gedera (dayta ket Gederotaim). Sangapulo ket uppat a siudad ti bilang dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **37** Zenan, Hadasa, Migdalgad, **38** Dilean, Mizpa, Jokteel, **39** Lakis, Boskat, Eglon. **40** Cabon, Lamam, Kitlis, **41** Gederot, Bet Dagon, Naama, Makkeda. Sangapulo ket innem ti bilang dagitoy a siudad, saan a maibilang dagiti barioda. **42** Libna, Eter, Asan, **43** Ipta, Asena, Nezib, **44** Keila, Aksib, Maresa. Siam a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **45** Ti Ekron ken dagiti ili ken bario iti aglawlawna; **46** manipud Ekron agingga iti Dakkel a Baybay, dagiti amin a mananaedan nga asideg iti Asdod, agraman dagiti barioda. **47** Ti Asdod ken dagiti ili ken bario iti aglawlawna; ti Gaza ken dagiti ili ken bario iti aglawlawna; a dumanon iti waig ti Egipto, agingga iti Dakkel a Baybay ken iti pagpatinggaan daytoy. **48** Idiay katurturodan a pagilian, Samir, Jattir, Soco, **49** Danna, Kirita Sanna (dayta ket Debir), **50** Anab, Estemoa, Anim, **51** Gosen, Holon, ken Gilo. Sangapulo ket maysa a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **52** Arab, Duma, Esan, **53** Janim, Bet, Tappua, Afeka, **54** Humta, Kiriat Arba, (dayta ket Hebron) ken Zior. Siam a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **55** Maon, Carmel, Zif, Jutta, **56** Jezreel, Jokdeam, Zanoa, **57** Kain, Gibea, ken Timnah. Sangapulo a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **58** Halhul, Bet Zur, Gedor, **59** Maarat, Bet Anot, ken Eltekon. Innem a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **60** Kiriat Baal (dayta ket Kiriat Jearim), ken Rabba. Dua a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **61** Idiay let-ang, adda sadiay iti Bet Araba, Middin, Secaca, **62** Nibsan, ti Siudad ti Asin ken En Gedi. Innem a siudad dagitoy, saan a maibilang dagiti barioda. **63** Ngem no maipapan

kadagiti Jebuseo, dagiti agnanaed iti Jerusalem, saan ida a mapapanaw dagiti tribu ti Juda, isu nga agnanaed sadiay dagiti Jebuseo a kaduada dagiti tribu ti Juda agingga iti daytoy nga aldaw.

16 Ti pannakabingay ti daga para iti tribu ni Jose ket dimmanon manipud iti Jordan idiay Jerico, iti daya dagiti ubbog ti Jerico, agingga idiay let-ang, nga agpasang-at manipud Jerico agingga iti katurturodan a pagilian ti Betel. **2** Ket naglayon daytoy manipud Betel agingga idiay Luz ken limmabas idiay Atarot, a masakupan dagiti Arkita. **3** Ket simmalog daytoy nga agpalaud iti masakupan dagiti Jaflateo, agingga iti masakupan ti Akinbaba a Bet Horon, ket nagtuloy idiay Gezer; nagpatingga daytoy idiay baybay. **4** Iti kastoy a wagas a naawat dagiti tribu ni Jose, ti Manases ken Efraim ti tawidda. **5** Ti masakupan ti tribu ti Efraim a naibingay kadagiti pulida ket daytoy: ti beddeng dagiti tawidda iti daya ket nagturong manipud Atarot Addar agingga iti Akinngato a Bet Horon, **6** ken manipud sadiay ket naglayon daytoy iti baybay. Manipud Micmetat iti amianan, nagpadaya daytoy nga agturong iti Taanat Silo ken lumabes daytoy nga agpadaya iti Janoa. **7** Ket simmalog daytoy manipud Janoa agingga iti Atarot ken iti Naara, ket dimmanon iti Jerico, nga agpatingga idiay Jordan. **8** Nagpalaud ti beddeng manipud Tappua agingga iti waig ti Kana ken nagpatingga iti baybay. Daytoy ti tawid a naibingay kadagiti puli iti tribu ti Efraim, **9** karaman dagiti siudad a napili para iti tribu ti Efraim a masakupan iti tawid ti tribu ti Manases—amin dagiti siudad kasta met dagiti barioda. **10** Saanda a pinapanaw dagiti Cananeo nga agnanaed idiay Gezer, isu a makipagnanaed dagiti Cananeo kadagiti Efraim agingga kadagitoy nga aldaw, ngem napilit dagitoy a tattao nga agtrabaho iti nadagsen.

17 Daytoy ti pannakabingay ti daga iti tribu ni Manases (nga inauna nga anak ni Jose) —dayta ket para kenni Makir, nga inauna nga anak ni Manases ken mismo nga ama ni Galaad. Naibingay kadagiti kaputotan ni Makir ti daga ti Galaad ken Basan, gapu ta ni Makir ket lalaki a mannakigubat. **2** Naibingay ti daga kadagiti dadduma a tribu ti Manases, a naited kadagiti pulida—da Abi Ezer, Helek, Asriel, Sekem, Hefer, ken Semida. Dagitoy dagiti lallaki a kaputotan ni Manases nga anak ni Jose, nga imparang dagiti pulida. **3** Ita, awan ti anak a lalaki ni Zelofehad nga anak ni Hefer nga anak ni Galaad nga anak ni Manases, ngem babbai laeng ti annakna. Dagitoy dagiti nagnagan dagiti annakna a babbai: da Mala, Noa, Hogla, Milca, ken Tirza. **4** Napanda kenni Eleazar a padi, kenni Josue nga anak ni Nun, ken kadagiti mangidadaulo, ket kinunada, "Imbilin ni Yahweh kenni Moises nga ikkannakami iti tawid a kas met dagiti kakabsatmi." Isu a kas panangsurot iti bilin ni Yahweh, inikkanna dagitoy a babbai iti tawid a kas met dagiti kakabsat ti amada. **5** Sangapulo a kadisso ti daga ti naibingay iti Manases idiay Galaad ken Basan, nga adda iti sabali a bangir ti Jordan, **6** gapu ta nakaawat dagiti annak a babbai ti Manases ti tawid a pakairamanan dagiti annakna a lallaki. Naibingay ti daga ti Galaad kadagiti dadduma iti tribu ti Manases. **7** Dimmanon ti masakupan ti Manases manipud Aser agingga idiay Micmetat, nga adda iti daya ti Sekem. Ket nagpaabagatan ti beddeng kadagiti agnanaed iti asideg ti ubbog ti Tappua. **8** (Kukua ti Manases ti daga ti Tappua, ngem kukua ti tribu ti Efraim ti ili ti Tappua iti beddeng ti Manases.) **9** Simmalog ti beddeng iti waig ti Kana. Dagitoy a siudad iti abagatan ti waig kadagiti ili ti Manases ket kukua ti Efraim. Ti beddeng ti Manases ket ti akin-amianan a bangir ti waig, ken nagpatingga daytoy idiay baybay. **10** Kukua ti Efraim ti daga iti agpaabagatan, ken kukua ti Manases ti daga iti agpaamianan; ti beddeng ket ti baybay. Dumanon ti Aser iti amianan, ken ti Issacar iti daya. **11** Kasta met, iti Issacar ken Aser, tinagikua ti Manases ti Bet San ken dagiti bariona, ti Ibleam ken dagiti bariona, dagiti agnanaed iti Dor ken dagiti bariona, dagiti agnanaed iti Endor ken dagiti bariona, dagiti agnanaed iti Taanac ken dagiti bariona, ken dagiti agnanaed iti Megiddo ken dagiti bariona (ken ti maikatlo a siudad ket Nafet). **12** Ngem saan a matagikua ti tribu ti Manases dagitoy a siudad, ta nagtuloy nga agnanaed dagiti Cananeo iti daytoy a daga. **13** Idi pimmigsa dagiti tattao ti Israel, pinilitda nga agtrabaho dagiti Cananeo, ngem saanda a napapanaw ida. **14** Ket kinuna dagiti kaputotan ni Jose kenni Josue, "Apay a maysa laeng ti imbingaymo kadakami a daga ken maysa a paset para iti tawid, idinto ta adu ti bilangmi, ken binendisionannakami ni Yahweh?" **15** Kinuna ni Josue kadakuada, "No adu ti bilangyo, sumang-atkayo a mismo iti kabakiran ket sadiay dalusanyo a mismo ti daga idiay daga dagiti Perezeo ken dagiti Refaim. Aramidenyo daytoy, agsipud ta bassit unay para kadakayo ti katurturodan a pagilian ti Efraim." **16** Kinuna dagiti kaputotan ni Jose, "Saan nga umanay ti katurturodan a pagilian para kadatayo. Ngem addaan kadagiti karuahe a landok dagiti amin a Cananeo nga agnanaed iti tanap, kasta met dagiti adda idiay Bet San ken kadagiti bariona, ken dagiti adda iti tanap ti Jezreel." **17** Ket kinuna ni Josue iti balay ni Jose—iti Efraim ken Manases, "Adu ti bilangyo, ken nakabilbilegkayo. Saan laeng a maysa a disso iti daga ti naited kadakayo. **18** Agbalinto pay a kukuayo ti katurturodan a pagilian. Nupay kabakiran daytoy, dalusan ken tagikuaenyo daytoy agingga kadagiti kaadayoan a beddengna. Papanawenyo dagiti Cananeo, uray no adda karuaheda a landok, ken uray no napigsada."

18 Kalpasanna, nagsasarak ti entero a taripnong dagiti tattao ti Israel idiay Silo. Impatakderda sadiay ti tabernakulo ken sinakupda ti daga iti sangoananda. **2** Adda pay pito a tribu dagiti tattao ti Israel a saan pay a naibingayan iti tawid. **3** Kinuna ni Josue kadagiti tattao ti Israel, "Kasano kabayag ti panangitantanyo ti ipapanyo iti daga nga inted kadakayo ni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanyo? **4** Mangdutokkayo iti tallo a lallaki manipud iti tunggal tribu, ket ibaonko ida. Mapanda ket kitaenda ti daga. Mangaramiddanto iti mapa a pakakitaan kadagiti tawidenda, ket kalpasanna, agsublidanto kaniak. **5** Bingayendanto daytoy iti pito a paset. Agtalinaedto ni Juda iti masakupanda idiay abagatan, ken agtalinaedto ti balay ni Jose iti masakupanda idiay amianan. **6** Mapaenyonton ti daga iti pito a paset ket iyegyo kaniak ditoy ti mapana. Bunotekto iti sangoanan ni Yahweh a Diostayo no ania a paset ti maited iti tunggal maysa. **7** Awan ti paset dagiti Levita kadakayo, ta ti kinapadida kenni Yahweh ti tawidda. Naawat ti Gad, Ruben ken ti kagudua a tribu ti Manases ti tawidda, iti ballasiw ti Jordan. Daytoy ti tawid nga inted kadakuada ni Moises nga adipen ni Yahweh." **8** Isu a nagrubuat dagiti lallaki ket napanda. Binilin ni Josue dagiti

napan a mangmapa iti daga, a kunana, “Sursorenyo ti daga ket iyaramidanyo daytoy iti mapa ket agsublikayo kaniak. Bunotekto iti sangoanan ni Yahweh idiay Silo no ania a paset ti maited iti tunggal maysa.” **9** Pimmanaw dagiti lallaki ket sinursorda ti daga sada inyaramidan daytoy iti mapa iti nalukot a pagsuratan babaen kadagiti siudadna iti pito a paset, inlislistada dagiti siudad iti tunggal paset. Ket nagsublida kenni Josue iti kampo idiay Silo. **10** Kalpasanna, nangbunot ni Josue iti sangoanan ni Yahweh idiay Silo no ania a paset ti maited iti tungga maysa. Ket biningay ni Josue ti daga kadagiti tattao ti Israel-naikkan ti tunggal maysa iti pasetna iti daga. **11** Ti bingay a daga para iti tribu ti Benjamin ket naited iti tunggal pulida. Ti masakupan ti daga a bingayda ket masarakan iti nagbaetan dagiti kaputotan ni Juda ken dagiti kaputotan ni Jose. **12** Iti amianan, nangrugi ti beddengda idiay Jordan. Nagpasang-at ti beddeng iti amianan a paset ti Jerico, ket kalpasanna agpalaud a lumasat iti katurturodan a pagilian. Dimmanon daytoy idiay let-ang iti Bet Aven. **13** Manipud sadiay, naglayon ti beddeng nga agpa-abagatan iti Luz (isu met laeng ti lugar a Betel). Kalpasanna, agpababa ti beddeng iti Atarot Adar, iti bantay nga adda iti abagatan ti Bet Horon. **14** Agturong ti beddeng iti sabali a pagturongan, agkurba iti akin-laud a paset, nga agpa-abagatan iti bantay, iti kasumbangir ti Bet Horon. Nagpatingga daytoy idiay Kiriat Baal (wenno Kiriat Jearim), ti siudad a kukua iti tribu ti Juda. Daytoy ti pakabuklan ti akinlaud a paset. **15** Nangrugi ti akin abagatan a paset iti asideg ti Kiriat Jearim. Nangrugi sadiay ti beddeng agingga iti Epron, agingga kadagiti ubbog iti Neftoa. **16** Nagpababa ngarud ti nagbeddengan agingga iti beddeng ti bantay a tumannawag iti tanap ti Ben Hinnom, nga adda iti akin-amianan a pungto iti tanap ti Refaim. Nagpababa daytoy agingga iti tanap ti Hinnom, iti abagatan iti bakras dagiti Jebuseo, ken nagpababa agingga iti En Rogel. **17** Nagkurba daytoy nga agpa amianan, nga agturong iti Ensemes, ken manipud sadiay rimmuar daytoy iti Gelilot, a kasumbangir ti sang-atan ti Adummim. Kalpasanna, simmalog daytoy iti Bato ni Bohan (ni Bohan ket anak a lalaki ni Ruben). **18** Naglayon daytoy iti amianan a paset ti Bet Araba ket nagpababa agingga iti Araba. **19** Naglayon ti beddeng iti amianan a paset ti Bet Hogla. Nagpatingga ti beddeng idiay amianan a sabangan ti Natay a Baybay, iti akin abagatan a pungto ti Jordan. Daytoy ti nagbeddengan iti abagatan. **20** Nangrugi ti beddeng ti Jordan iti akindaya a paset. Daytoy ti tawid iti tribu ti Benjamin, ken naited daytoy iti tunggal pulida, nagbebeddengan iti amin nga aglawlaw. **21** Ita, dagiti siudad iti tribu ti Benjamin segun kadagiti pulida ket Jerico, Bet Hogla, Emek Kesis, **22** Bet Araba, Sumaraim, Betel, **23** Avim, Para, Opra, **24** Kepar Ammoni, Opni, ken Gaba. Adda sangapulo ket dua a siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **25** Adda pay dagiti siudad iti Gabaon, Rama, Beerot, **26** Mizpa, Kepira, Moza, **27** Rekem, Irpeel, Tarala, **28** Sela, Haclef, Jebus(nga isu met laeng ti Jerusalem), Gibea ken Kiriat. Adda sangapulo ket uppat a siudad, saan a naibilang dagiti barioda. Daytoy ti tawid ti Benjamin para kadagiti pulina.

19 Naituding ti maikaddua a disso nga agpaay kenni Simeon ken naibingay daytoy iti tunggal pulida. Ti tawidda ket adda iti tengnga ti tawid a kukua ti tribu ti Juda. **2** Dagiti tawidda ket Beerseba, Seba, Molada, **3** Hasar Sual, Bala, Esem, **4** Eltolad, Betul ken Hormah. **5** Masakupan pay ti Simeon ti Siklag, Bet, Marcabot, Hasarsusa, **6** Bet Lebaot, ken Saruhen. Sangapulo ket tallo dagitoy a siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **7** Masakupan pay iti Simeon ti Ain, Rimmon, Eter ken Asan. Uppat a siudad dagitoy, saan a naibilang dagiti barioda. **8** Karaman kadagitoy dagiti bario iti aglawlaw dagiti siudad agingga iti Baalat Beer (nga isu met laeng ti Rama idiay Negev). Daytoy ti tawid ti tribu ti Simeon, a naited kadagiti pulida. **9** Nagtaud iti paset a masakupan iti tribu ti Juda ti tawid ti tribu ti Simeon. Gapu ta ti paset iti daga a naibingay iti tribu ti Juda ket nalawa unay para kadakuada, naawat ti tribu iti Simeon ti tawidda manipud iti tengnga ti sakupda. **10** Naituding ti maikatlo a disso nga agpaay iti tribu ti Zabulon, ken naited daytoy kadagiti pulida. Nangrugi ti beddeng ti tawidda idiay Sarid. **11** Simmang-at a nagpalaud ti beddengda a nagturong iti Marala ken dimmanon iti Dabeset; kalpasanna dimmanon daytoy iti waig a kasumbangir ti Jokneam. **12** Manipud iti Sarid, nagkurba a nagpadaya ti beddeng ken nagturong iti beddeng ti Kislot Tabor. Manipud sadiay, nagturong daytoy iti Daberat ken simmang-at agingga iti Jafia. **13** Manipud sadiay, naglayon daytoy a nagpadaya iti Gat Heper, ken iti Ittakazin; ket nagturong daytoy iti Rimmon ken nagkurba nga agturong iti Nea. **14** Nagkurba ti beddeng iti amianan a nagturong iti Hanaton ken nagpatingga iti tanap ti Jefte-el. **15** Karaman iti daytoy a rehion dagiti siudad iti Katat, Naalal, Simron, Ideala ken Betlehem. Sangapulo ket dua dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **16** Daytoy ti tawid iti tribu ti Zabulon, a naited kadagiti pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **17** Naituding ti maikapat a disso nga agpaay iti Issacar ken naited daytoy kadagiti pulida. **18** Karaman iti sakupda ti Jezreel, Jesulot, Sunem, **19** Hafaraim, Sion ken Anaarat. **20** Karaman pay iti daytoy ti Rabbit, Kislon, Ebes, **21** Remet, Enganin, Emhadda ken Betpasses. **22** Dimmanon pay ti beddengda iti Tabor, Sahasuma ken Betsemes, ken nagpatingga iti Jordan. Sangapulo ket innem dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **23** Daytoy ti tawid iti tribu ti Issacar, ken naited daytoy kadagiti pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **24** Naituding ti maikalima a disso nga agpaay iti tribu ti Aser, ket naited daytoy kadagiti pulida. **25** Karaman iti masakupanda ti Helcat, Hali, Beten, Ascaf, **26** Alamelec, Amad ken Misal. Iti laud, dimmanon ti beddengna agingga iti Carmel ken Sihorlibnat. **27** Kalpasanna nagkurba daytoy a nagpadaya iti Betdagon ken dimmanon agingga iti Zabulon, ket kalpasanna nagturong iti tanap ti Jeftel, nagpa-amianan iti Bet-emec ken Naiel. Kalpasanna nagtuloy daytoy iti Cabul a nagpa amianan. **28** Nagturong ngarud daytoy iti Ebron, Rehob, Hammon, ken Cana agingga iti Dakkel a Sidon. **29** Nagkurba ti beddeng nga agturong iti Rama, ket kalpasanna nagturong iti nasarikedkedan a siudad iti Tiro. Ken nagkurba ti beddeng nga agturong iti Hosa ken nagpatingga iti taaw, idiay rehion iti Aczib, **30** Umma, Afec, ken Rehob. Duapulo ket dua dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **31** Daytoy ti tawid iti tribu ti Aser, ken naited daytoy kadagiti pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **32** Naituding iti maika-innem a disso iti tribu ti Neftali, ket naited daytoy kadagiti pulida. **33** Nangrugi ti beddengda iti Helef, manipud iti kayo a lugo idiay Zaananim, nga agturong iti Adami-neceb ken Jebneel, agingga iti Lakkum; nagpatingga daytoy iti Jordan. **34** Nagkurba a nagpalaud

ti beddeng agingga iti Asnot Tabor ken nagpa Hukkok; dimmanon daytoy idiay Zabulon iti abagatan, ken dimmanon iti Aser idiay laud ken iti Juda iti daya idiay Karayan Jordan. **35** Dagiti nasarikedkedan a siudad ket Siddim, Ser, Hamat, Raccat, Cineret, **36** Adama, Rama, Asor, **37** Kedes, Edrei ken Enhasor. **38** Adda pay ti Yiron, Migdalel, Horem, Betanat ken Betsemes. Sangapulo ket siam dagiti siudad, saan a naibilang dagiti barioda. **39** Daytoy ti tawid ti tribu ti Neftali, ken naited daytoy kadagiti pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **40** Ti maikapito a panangipallangatok iti paggiginnasatan ket nagpaay iti tribu ti Dan, ket naited daytoy kadagiti pulida. **41** Karaman iti sakup ti tawidna ti Zora, Estaol, Ir-Semes, **42** Saalabin, Aijalon ken Itla. **43** Karamanna pay daytoy ti Elon, Timnat, Ekron, **44** Elteke, Gibbeton, Baalat, **45** Jehud Beneberak, Gatrimmon, **46** Mejarcon ken Racon agraman ti masakupan iti ballasiw ti Joppe. **47** Idi napukaw ti tribu ti Dan ti masakupanda, rinaut ti Dan ti Lesem, nakirangetda kadagitoy, ket sinakupda daytoy. Pinapatayda ti tunggal maysa babaen iti kampilan, tinagikuada daytoy, ken nagnaedda ditoy. Binaliwanda ti nagan a Lesem, inawaganda daytoy iti Dan a maiyannurot iti kapuonanda. **48** Daytoy ti tawid iti tribu ti Dan, ken naited daytoy kadagiti pulida-dagiti siudad, agraman dagiti barioda. **49** Idi naileppasdan ti panangbingay ti daga a kas tawid, nangted a mismo dagiti tattao ti Israel kenni Josue nga anak ni Nun iti tawid. **50** Babaen iti bilin ni Yahweh, intedda ti siudad a kiniddaw ni Josue, ti Timnat Sera iti katurturodan a pagilian ti Efraim. Binangonna manen ti siudad ket nagnaed sadiay. **51** Dagitoy dagiti tawid a ni Eleazar a padi, ni Josue nga anak a lalaki ni Nun, ken dagiti mangidadaulo kadagiti tribu dagiti pamilia iti kapuonanda kadagiti tattao ti Israel, ti nangbingay-bingay babaen iti ginnasat idiay Silo, iti sangoanan ni Yahweh, iti pagserkan ti tolda a paguummongan. Isu a nalpasda ti pannakabingaybingay ti daga.

20 Ket kinuna ni Yahweh kenni Josue, **2** "Agsaoka kadagiti tattao ti Israel, a kunaem, 'Mangitudingkayo kadagiti siudad a pagkamangan a kas insaok kadakayo babaen iti ima ni Moises. **3** Aramidenyo daytoy tapno mabalin a mapan sadiay ti tao a nakapatay a saanna nga inggagara. Agbalinto a pagkamangan dagitoy a siudad manipud iti siasinoman a mangibales ti dara ti tao a napapatay. **4** Tumarayto isuna iti maysa kadagiti siudad ken tumakderto isuna iti pagserkan ti ruangan ti siudad, ket ilawlawagnanto ti kasasaadna kadagiti panglakayen iti dayta a siudad. Ket pastrekendanto isuna iti siudad ken ikkandanto isuna iti lugar a pakipagnaedanna kadakuada. **5** Ket no umay ti tao a mangpadas a mangibales iti dara ti napapatay a tao, masapul a saan nga iyawat dagiti tattao iti siudad ti tao a nakapatay kenkuana. Masapul a saanda nga aramiden daytoy, gapu ta saanna nga inggagara a pinapatay ti karrubana ken awan ti gurana kenkuana iti napalabas. **6** Masapul nga agtalinaed isuna iti dayta a siudad agingga a tumakder isuna iti sangoanan ti taripnong para iti pannakaikeddeng, agingga iti ipapatay ti tao nga agserserbi a kas nangato a padi kadagidiay nga al-aldaw. Ket mabalinen nga agsubli ti tao a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara iti bukodna nga ili ken iti bukodna a pagtaengan, ti ili a pinanawanna." **7** Isu a pinili dagiti Israelita ti Kedes idiay Galilea iti katurturodan a pagilian ti Neftali, Sikem iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ken Kiriat Arba (nga isu met laeng ti Hebron) iti katurturodan a pagilian ti Juda. **8** Iti ballasiw ti Jordan a dayaen ti Jerico, pinilida ti Bezer idiay let-ang idiay kapatadan iti tribu ti Ruben; Ramot iti Galaad, manipud iti tribu ti Gad; ken Golan iti Basan, manipud iti tribu ti Manases. **9** Napili dagitoy a siudad para kadagiti amin a tattao ti Israel ken para kadagiti ganggannaet a makipagnanaed kadakuada, tapno mabalin a tumaray kadagitoy ti siasinoman a pimmatay iti tao a saanna nga inggagara para iti talged. Saan a mabalin a matay daytoy a tao iti ima ti tao a mangibales ti nagsayasay a dara, agingga a tumakder nga umuna ti napabasol a tao iti sangoanan ti taripnong.

21 Kalpasanna, immay dagiti panguloen dagiti puli dagiti Levita kenni Eleasar a padi, kenni Josue nga anak ni Nun, ken kadagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti kapuonanda kadagiti tattao ti Israel. **2** Kinunada kadakuada idiay Silo iti daga ti Canaan, "Imbilin ni Yahweh kadakayo babaen iti ima ni Moises nga ikkandakami kadagiti siudad a pagnaedanmi, agraman dagiti pagipastoranmi kadagiti tarakenmi." **3** Babaen ngarud iti bilin ni Yahweh, inted dagiti tattao ti Israel kadagiti Levita dagiti sumaganad a siudad manipud kadagiti tawidda, agraman dagiti pagipastoranda. **4** Daytoy ti nagbanagan ti panangipallangatok iti paggiginnasatan para kadagiti puli ti Coat: dagiti kaputotan ni Aaron a papadi a nagtaud kadagiti Levita ket nakaawat iti sangapulo ket tallo a siudad manipud iti tribu ti Juda, manipud iti tribu ti Simeon, ken manipud iti tribu ti Benjamin. **5** Nakaawat iti sangapulo a siudad dagiti dadduma puli a Coat manipud kadagiti puli dagiti tribu ti Efraim, Dan, ken manipud iti kagudua a tribu ti Manases babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan. **6** Ket naited kadagiti tattao a nagtaud iti Gersom ti sangapulo ket tallo a siudad manipud kadagiti puli iti tribu ti Issacar, Aser, Neftali, ken ti kagudua iti tribu ti Manases iti Basan babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan. **7** Nakaawat iti sangapulo ket dua a siudad dagiti tattao a kaputotan iti Merari manipud kadagiti tribu ti Ruben, Gad, ken Zabulon. **8** Inted ngarud dagiti tattao ti Israel dagitoy a siudad kadagiti Levita, agraman dagiti pagipastoranda babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan, a kas imbilin ni Yahweh babaen iti ima ni Moises. **9** Manipud iti tribu ti Juda ken Simeon, inbingayda ti daga kadagiti sumaganad a siudad a nailista ditoy babaen iti nagan. **10** Naited dagitoy a siudad kadagiti kaputotan ni Aaron, kadagiti puli iti Coat, a nagtaud iti tribu ti Levi. Ta nagpaay kadakuada ti immuna a panangipallangatok iti paggiginnasatan. **11** Inted dagiti Israelita kadakuada ti Kiriath Arba (ni Arba ti ama ni Anak), nga isu met laeng ti lugar a Hebron, iti katurturodan a pagilian ti Judah, agraman dagiti pagipastoran iti aglawlaw daytoy. **12** Ngem naiteden kenni Caleb nga anak ni Jefone dagiti taltalon iti siudad ken dagiti bariona, a kas sanikuana. **13** Intedda kadagiti kaputotan ni Aaron a padi ti Hebron agraman dagiti pagipastoranna-ti siudad a pagkamangan para iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara-ken ti Libna agraman dagiti pagipastoranna, **14** ti Jatir agraman dagiti pagipastoranna, ken ti Estemoa agraman dagiti pagipastoranna. **15** Intedda pay ti Holon agraman dagiti pagipastoranna, ti Debir agraman dagiti pagipastoranna, **16** ti Ain agraman dagiti pagipastoranna,

ti Jutta agraman dagiti pagipastoranna ken ti Betsemes agraman dagiti pagipastoranna. Siam a siudad ti naited manipud kadagiti dua a tribu. **17** Naited manipud iti tribu ti Benjamin ti Gabaon agraman dagiti pagipastoranna, ti Geba agraman dagiti pagipastoranna, **18** ti Anatot agraman dagiti pagipastoranna, ken ti Almon agraman dagiti kabangibangna-dagiti uppat a siudad. **19** Dagiti siudad a naited kadagiti padi, a kaputotan ni Aaron ket sangapulo ket tallo a siudad amin, agraman dagiti pagipastoranda. **20** Kadagiti dadduma a pamilia ni Coat-dagiti Levita a maibilang iti pamilia ni Coat-addaanda kadagiti siudad a naited kadakuada manipud iti tribu ti Efraim babaen iti panangipallangatok iti paggiginnasatan. **21** Naited kadakuada ti Sikem agraman dagiti pagipastoranna iti katurturodan a pagilian ti Efraim-maysa a siudad a pagkamangan para iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara-ti Geser agraman dagiti pagipastoranna, **22** Kibsaim agraman dagiti pagipastoranna ken Bet-horon agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. **23** Manipud iti tribu ti Dan, naited iti puli ti Coat ti Elteke agraman dagiti pagipastoranna, ti Gibbeton agraman dagiti pagipastoranna, **24** ti Aijalon agraman dagiti pagipastoranna, ken ti Gatrimmon agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. **25** Manipud iti kagudua a tribu ti Manases, naited iti puli ti Coat ti Taanac agraman dagiti pagipastoranna ken Gatrimmon agraman dagiti pagipastoranna-dua a siudad. **26** Sangapulo a siudad amin para kadagiti dadduma a puli iti Coat, agraman dagiti pagipastoranna. **27** Manipud iti kagudua a tribu ti Manases, intedda kadagiti puli ti Gerson, dagitoy dagiti sabali pay a puli iti Levita, ti Golan iti Basan agraman dagiti pagipastoranna-maysa a siudad a pagkamangan iti siasinoman a nakapatay a saanna nga inggagara, iti abay ti Borsa agraman dagiti pagipastoranna-dua a siudad amin. **28** Manipud iti tribu ti Issacar, intedda pay ti Kision kadagiti puli ti Gerson, agraman dagiti pagipastoranna, ti Daberat agraman dagiti pagipastoranna, **29** ti Jaramut agraman dagiti pagipastoranna, ti Engannim agraman dagiti pagipastoranna-dagiti uppat a siudad. **30** Manipud iti tribu ti Aser, intedda ti Miseal agraman dagiti pagipastoranna, ti Abdon agraman dagiti pagipastoranna, **31** ti Helcat agraman dagiti pagipastoranna ken ti Rehob agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. **32** Manipud iti tribu ti Neftali, intedda kadagiti puli ti Gerson ti Kedes idiay Galilea agraman dagiti pagipastoranna-maysa a siudad a pagkamangan para iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara; ti Hammotdor agraman dagiti pagipastoranna ken ti Cartan agraman dagiti pagipastoranna-tallo a siudad amin. **33** Sangapulo ket tallopulo a siudad amin, para kadagiti puli iti Gerson, agraman dagiti pagipastoranda. **34** Kadagiti dadduma iti Levita-dagiti puli iti Merari-ket naited manipud iti tribu ti Zabulon: ti Jocneam agraman dagiti pagipastoranna, ti Carta agraman dagiti pagipastoranna, **35** ti Dimna agraman dagiti pagipastoranna ken ti Naalal agraman dagiti pagipastoranna-uppat a siudad amin. **36** Manipud iti tribu ti Ruben ket naited kadagiti puli ti Merari: ti Beser agraman dagiti pagipastoranna, ti Jahaz agraman dagiti pagipastoranna, **37** ti Kedemot agraman dagiti pagipastoranna ken Mefaat agraman dagiti pagipastoranna-dagiti uppat a siudad. **38** Manipud iti tribu ti Gad ket naited kadakuada ti Ramot idiay Gilead agraman dagiti pagipastoranna-maysa a siudad a pagkamangan iti siasinoman a nakapatay iti tao a saanna nga inggagara-ken ti Mahanaim agraman dagiti pagipastoranna. **39** Naited pay kadagiti puli iti Merari ti Hesbon agraman dagiti pagipastoranna ken ti Jazer agraman dagiti pagipastoranna. Uppat a siudad amin dagitoy. **40** Dagitoy amin dagiti siudad dagiti nadumaduma a puli iti Merari, a nagtaud iti tribu ti Levi-sangapulo ket dua a siudad amin ti naited kadakuada babaen iti panangipuruak iti paggiginnasatan. **41** Dagiti siudad a naala dagiti Levita manipud iti tengnga iti daga a natagikua dagiti tattao ti Israel ket uppat a pulo ket walo a siudad, agraman dagiti pagipastoranda. **42** Tunggal maysa kadagitoy a siudad ket addaan kadagiti pagipastoran iti aglawlawna. Kastoy a wagas kadagiti amin a siudad. **43** Inted ngarud ni Yahweh iti Israel ti amin a daga nga insapatana nga ited kadagiti kapuonanda. Tinagikua dagiti Israelita daytoy ket nagnaedda ditoy. **44** Ket inted ni Yahweh kadakuada ti inana iti aglawlaw, kas insapatana kadagiti kapuonanda. Awan kadagiti kabusorda ti makaparmek kadakuada. Inyawat amin ni Yahweh kadagiti imada dagiti kabusorda. **45** Awan iti uray maysa a saan a pimmudno kadagiti amin a naimbag a karkari nga insao ni Yahweh iti balay ti Israel. Napasamak amin dagitoy.

22 Iti dayta a tiempo, inayaban ni Josue dagiti Rubenita, Gadita, ken ti kagudua a tribu ti Manases. **2** Kinunana kadakuada, "Inaramidyo amin a banag nga imbilin kadakayo ni Moises nga adipen ni Yahweh; nagtulnogkayo iti timekko iti amin nga imbilinko kadakayo. **3** Saanyo a pinanawan dagiti kakabsatyo kabayatan iti aniaman kadagitoy adu nga aldaw wenno iti daytoy agdama nga aldaw. Ngem ketdi, nagbalinkayo a naannad nga agtulnog kadagiti annuroten dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosyo. **4** Ita, inted ni Yahweh a Dios ti inana kadagiti kakabsatyo a kas iti inkarina kadakuada. Agsublikayo ngarud ket mapankayo kadagiti toldayo iti daga a kukuayo nga inted ni Moises nga adipen ni Yahweh kadakayo iti ballasiw ti Jordan. **5** Agbalinkayo laeng a naannad a mangtungpal kadagiti bilin ken iti linteg nga imbilin kadakayo ni Moises nga adipen ni Yahweh, nga ayatenyo ni Yahweh a Diosyo, a magnakayo kadagiti amin a wagasna, a salimetmetanyo dagiti bilbilinna, ken kumpetkayo kenkuana, ken agdayawkayo kenkuana iti amin a pusoyo ken iti amin a kararuayo." **6** Binendisionan ngarud ida ni Josue ken pinagawidna ida, ket nagsublida kadagiti toldada. **7** Ita, iti kagudua a tribu ti Manases, inikkan ida ni Moises iti tawid idiay Basan, ngem iti maysa pay a kagudua, inikkan ida ni Josue iti tawid iti abay dagiti kakabsatda iti daga nga adda iti laud ti Jordan. Pinaawid ni Josue ida kadagiti toldada; binendisionanna ida **8** ken kinunana kadakuada, "Agsublikayo kadagiti toldayo nga addaan iti adu a kuarta, ken addaan iti adu unay nga ayup, ken addaan iti pirak ken balitok, ken addaan iti gambang ken landok, ken addaan iti adu unay a pagan-anay. Ibingayonyo dagiti kakabsatyo iti sinamsamyo kadagiti kabusoryo." **9** Isu a nagsubli dagiti kaputotan ni Ruben, dagiti kaputotan ni Gad, ken ti kagudua a tribu ni Manases iti pagtaenganda, pinanawanda dagiti tattao ti Israel idiay Silo nga adda iti daga ti Canaan. Pimmanawda tapno mapanda iti rehion ti Galaad, iti bukodda a daga nga isuda a mismo ti nangtagikua a kas panagtulnogda iti bilin ni Yahweh, babaen iti ima ni Moises. **10** Idi dimtengda idiay

Jordan nga adda iti daga ti Canaan, nangipatakder dagiti Rubenita, dagiti Gadita, ken ti kagudua a tribu ti Manases iti dakkel unay ken makitkita nga altar iti abay ti Jordan. **11** Nangngeg dagiti tattao ti Israel ti maipanggep iti daytoy ket kinunada, "Kitaenyo! Nangipatakder iti altar dagiti tattao ti Ruben, Gad, ken ti kagudua a tribu ti Manases iti sangoanan ti daga ti Canaan, idiay Gelilot, iti rehion nga asideg ti Jordan, iti paset a kukua dagiti tattao ti Israel." **12** Idi nangngeg dagiti tattao ti Israel daytoy, naguummong a nagmaymaysa ti entero a taripnong dagiti tattao ti Israel idiay Silo tapno sumang-atda a mapan makigubat kadakuada. **13** Nangibaon ngarud dagiti tattao ti Israel kadagiti mensahero a mapan kadagiti Rubenita, kadagiti Gadita, ken iti kagudua a tribu ti Manases iti daga ti Galaad. Imbaonda met ni Finees nga anak ni Eleazar a padi, **14** ken kaduana ti sangapulo a mangidadaulo, maysa manipud kadagiti tunggal kapuonan dagiti pamilia ti Israel, ken tunggal maysa kadakuada ket isu ti panguloen ti tunggal puli kadagiti tattao ti Israel. **15** Napanda kadagiti tattao ti Ruben, Gad, ken iti kagudua a tribu ti Manases, iti daga ti Galaad, ket insaoda kadakuada: **16** "Ibagbaga ti entero a taripnong ni Yahweh daytoy, 'Ania daytoy a panaglabsing nga inaramidyo iti Dios ti Israel, babaen iti isisinayo iti daytoy nga aldaw iti panangsurotyo kenni Yahweh babaen iti panangipatakderyo para kadagiti bagbagiyo iti altar iti daytoy nga aldaw a kas panagrebeldeyo kenni Yahweh? **17** Saan kadi nga umanay kadatayo ti basoltayo idiay Peor? Nupay kasta ket saantayo pay a dinalusan dagiti bagbagitayo manipud iti daytoy. Ta gapu iti dayta a basol ket immay ti didigra iti taripnong ni Yahweh. **18** Masapul met kadi a suminakayo manipud iti panangsurotyo kenni Yahweh iti daytoy agdama nga aldaw? No agrebeldekayo met kenni Yahweh ita nga aldaw, makaungetto isuna iti entero a taripnong ti Israel inton bigat. **19** No natulawan ti daga a kukuayo, rumbeng ngarud nga umakarkayo iti daga a nakaisaadan ti tabernakulo ni Yahweh ken mangalakayo kadakami iti sanikua para kadagiti bagbagiyo. Saankayo laeng nga agrebelde kenni Yahweh, wenno agrebelde kadakami babaen iti panangipatakderyo iti altar para kadagiti bagbagiyo malaksid iti altar ni Yahweh a Diostayo. **20** Saan kadi a nalabsing ni Acan nga anak ni Zera ti pammati maipapan kadagidiay a banbanag a nailasin para iti Dios? Ken saan kadi a nagdisso ti pungtot iti amin a tattao ti Israel? Saan laeng a dayta a tao ti natay gapu iti basolna.'" **21** Ket simmungbat dagiti tribu ti Ruben, Gad ken ti kagudua a tribu ti Manases kadagiti mangidadaulo kadagiti puli ti Israel: **22** "Ti Mannakabalin a Dios, a ni Yahweh! Ti Mannakabalin a Dios, a ni Yahweh! — Ammona, ket maammoan koma a mismo ti Israel! No daytoy ket panagrebelde wenno panangsalungasing iti pammati a maibusor kenni Yahweh, saannakami nga ispalen ita nga aldaw **23** gapu iti panangipatakdermi iti altar tapno suminakami iti panangsurotmi kenni Yahweh. No impatakdermi dayta nga altar tapno pagidatonan kadagiti daton a mapuoran, daton a bukbukel, wenno daton a pakikappia, ket bay-anyo a dusaennakami ni Yahweh gapu iti daytoy. **24** Saan! Inaramidmi daytoy gapu iti buteng nga iti tiempo nga umay amangan no kunaento dagiti annakyo kadagiti annakmi, 'Ania ti bibiangyo kenni Yahweh a Dios ti Israel? **25** Ta inaramid ni Yahweh a beddeng ti Jordan iti nagbaetantayo. Dakayo a tattao ti Ruben ken Gad, awan ti bibiangyo kenni Yahweh.' Iti kasta ket amangan no pasardengento dagiti annakyo dagiti annakmi nga agdayaw kenni Yahweh. **26** Isu a kinunami, 'Mangipatakdertayo ita iti altar, saan a gapu kadagiti daton a mapuoran wenno gapu iti aniaman a daton, **27** ngem tapno agbalin a saksi iti nagbaetantayo ken iti nagbaetan dagiti henerasion a sumaruno kadatayo, nga aramidenmi ti panagserbi kenni Yahweh iti sangoananna, babaen kadagiti datonmi a mapuoran ken kadagiti sakrifisiomi ken kadagiti datonmi a pakikappia, tapno saanto pulos nga ibaga dagiti annakyo kadagiti annakmi iti tiempo nga umay, "Awan iti bingayyo kenni Yahweh.'" **28** Isu a kinunami, 'No daytoy ti rumbengto a maibaga kadakami wenno kadagiti kaputotanmi iti tiempo nga umay, ibagaminto, "Kitaenyo! Daytoy ket kaasping ti altar ni Yahweh nga inaramid dagiti kapuonanmi, saan a gapu kadagiti daton a mapuoran, saan a gapu kadagiti sakrifisio, ngem kas saksi iti nagbaetantayo." **29** Adayo koma kadakami a rumbeng nga agrebeldekami kenni Yahweh ken sumina ita nga aldaw iti panangsurotmi kenkuana babaen iti panangipatakdermi iti altar para iti daton a mapuoran, para iti daton a bukbukel, wenno para iti sakrifisio, laksid iti altar ni Yahweh a Diostayo nga adda iti sangoanan ti tabernakulona.'" **30** Idi nangngeg ni Finees a padi ken dagiti kakaduana a mangidadaulo kadagiti tattao, a dagiti met laeng panguloen dagiti puli ti Israel, dagiti sasao nga imbaga dagiti tattao ti Ruben, Gad, ken Manases, nasayaat daytoy iti panagkitada. **31** Kinuna ni Finees nga anak ni Eleazar a padi kadagiti tattao ti Ruben, Gad, ken Manases, "Ammomin ita nga aldaw nga adda ni Yahweh kadatayo gapu ta saanyo nga inaramid daytoy a panangsalungasing iti pammati a maibusor kenkuana. Ita, inispalyo dagiti tattao ti Israel manipud iti ima ni Yahweh." **32** Ket manipud iti daga ti Galaad nga ayan dagiti Rubenita ken Gadita, nagsubli da Finees nga anak ni Eleazar a padi ken dagiti mangidadaulo iti daga ti Canaan, kadagiti tattao ti Israel, ken nangyegda iti sungbat kadakuada. **33** Nasayaat ti impadamagda iti panagkita dagiti tattao ti Israel. Nagdaydayaw dagiti tattao ti Israel ti Dios ken saandan a nagsao pay iti maipanggep iti pannakigubatda kadagiti Rubenita ken kadagiti Gadita tapno dadaelenda ti daga a pagnanaedanda. **34** Pinanaganan dagiti Rubenita ken Gadita ti altar iti "Saksi," ta kinunada, "Saksi daytoy iti nagbaetantayo a ni Yahweh ket Dios.

23 Ket kalpasan dagiti adu nga aldaw, idi inted ni Yahweh ti inana iti Israel iti amin a kabusorda a nanglikmut kadakuada, lakay unayen ni Josue. **2** Inayaban ni Josue ti entero nga Israel- dagiti panglakayenda, dagiti mangidadaulo kadakuada, dagiti ukomda, ken dagiti opisialda—ket kinunana kadakuada, "Lakayak unayen. **3** Nakitayo amin a banag nga inaramid ni Yahweh a Diosyo kadagitoy amin a nasion para iti pagsayaatanyo, ta ni Yahweh a Diosyo ti nakigubgubat para kadakayo. **4** Kitaenyo! Biningaybingayko kadakayo dagiti nasion a natda a sakupenyonto a kas tawid para kadagiti tribuyo, a pakairamanan dagiti amin a nasion a dinadaelkon, manipud iti Jordan agingga iti Dakkel a Baybay iti laud. **5** Papanawento ida ni Yahweh a Diosyo. Paksiatennanto ida iti imatangyo. Sakupennanto ti dagada, ket tagikuaenyonto ti dagada a kas iti imbilin kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **6** Agbalinkayo ngarud a napigsa unay, tapno masalimetmetan ken maaramidyo amin a naisurat iti Libro ti linteg ni Moises, a

saankayo a sumiasi iti daytoy iti makannawan man wenno iti makannigid, **7** tapno saankayo a mailaok kadagitoy a nasion a natda kadakayo wenno dakamaten dagiti nagan dagiti diosda, agsapata babaen kadakuada, agdayaw kadakuada, wenno agrukbab kadakuada. **8** Ngem ketdi, masapul a kumpetkayo kenni Yahweh a Diosyo a kas iti inaramidyo agingga iti daytoy nga aldaw. **9** Ta pinagtalaw ni Yahweh iti sangoananyo dagiti dadakkel ken nabibileg a nasion. No maipapan kadakayo, awan ti nakabael nga agtakder iti sangoananyo agingga iti daytoy agdama nga aldaw. **10** Ti siasinoman a lalaki kadakayo ket kabaelanna a patarayen ti sangaribu, ta ni Yahweh a Diosyo ti makirangranget para kadakayo a kas iti inkarina kadakayo. **11** Ipangagyo a nasayaat, tapno ayatenyo ni Yahweh a Diosyo. **12** Ngem no tumallikodkayo ket kumpetkayo kadagiti nakalasat kadagitoy a nasion a natda kadakayo, wenno no makiasawakayo kadakuada, wenno no makikaduakayo kadakuada ken isuda kadakayo, **13** ket ammoenyo a nasayaat a saanton a pagtalawen ni Yahweh a Diosyo dagitoy a nasion manipud kadakayo. Ngem ketdi, agbalindanto a silo ken palab-og kadakayo, saplit kadagiti bukotyo ken siit kadagiti matayo, agingga a mapukawkayo iti daytoy nasayaat a daga nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **14** Ket ita mapmapanakon iti dalan iti amin a daga, ken ammoyo iti amin a pusoyo ken kararuayo nga awan ti uray maysa a sao a nagkurang a pumudno iti amin a nasayaat a banbanag nga inkari ni Yahweh a Diosyo maipanggep kadakayo. Amin dagitoy a banag ket napasamak kadakayo. Awan ti uray maysa kadagitoy a nagkurang. **15** Ngem no kasano a natungpal ti tunggal sao nga inkari ni Yahweh a Diosyo kadakayo, kastanto met nga iyeg ni Yahweh kadakayo dagiti amin a dakes a banbanag agingga a madadaelnakayo iti daytoy nasayaat a daga nga inted kadakayo ni Yahweh a Diosyo. **16** Aramidenna daytoy no labsingenyo ti tulag ni Yahweh a Diosyo nga imbilinna kadakayo a salimetmetanyo. No mapankayo agdayaw kadagiti sabali a dios ken agrukbab kadakuada, ket sumgedto ti pungtot ni Yahweh kadakayo, ken dagdagus a mapukawkayonto iti nasayaat a daga nga intedna kadakayo."

24 Ket inummong ni Josue dagiti amin a tribu ti Israel idiay Sikem ken inayabanna dagiti panglakayen ti Israel, dagiti mangidadaulo kadakuada, dagiti ukomda, ken dagiti opisialda, ket dimmatagda iti imatang ti Dios. **2** Kinuna ni Josue kadagiti amin a tattao, "Daytoy ti ibagbaga ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Nagnaed dagiti kapuonanyo idi un-unana a panawen iti ballasiw ti Karayan Eufrates—Ni Tera nga ama da Abraham ken Nahor—ket nagdaydayawda kadagiti sabali a dios. **3** Ngem innalak ti amayo iti labes ti Eufrates ket impanko iti daga ti Canaan ken inikkak isuna iti adu a kaputotan babaen kenni Isaac nga anakna. **4** Ket intedko kenni Isaac da Jacob ken Esau. Intedko kenni Esau ti katurturodan a pagilian ti Sier tapno tagikuaenna, ngem simmalog ni Jacob ken dagiti annakna idiay Egipto. **5** Imbaonko da Moises ken Aaron ket pinarigatko dagiti Egipcio babaen kadagiti didigra. Kalpasan dayta, inruarkayo. **6** Inruarko dagiti kapuonanyo idiay Egipto ket dimtengkayo iti baybay. Kinamat ida dagiti Egipcio a nakasakay kadagiti lugan a pakigubat ken nakakabalio a lallaki agingga iti Baybay dagiti Runo. **7** Idi immawag dagiti kapuonanyo kenni Yahweh, nangikabil isuna iti kinasipnget iti nagbaetanyo kadagiti Egipcio. Pinagsublina ti danum iti nagbisngay a baybay ket nalmesda. Nakitayo ti inaramidko idiay Egipto. Ket nagnaedkayo idiay let-ang iti atiddog a tiempo. **8** Impankayo iti daga dagiti Amorreo nga agnanaed iti ballasiw ti Jordan. Nakigubatda kadakayo ket inyawatko ida iti imayo. Tinagikuayo ti dagada ken dinadaelko ida iti sangoananyo. **9** Kalpasanna, timmakder ni Balak nga anak ni Sefor nga ari ti Moab ket rinautna ti Israel. Nangibaon isuna iti mangayab kenni Balaam nga anak ni Beor tapno ilunodnakayo. **10** Ngem saanak a dimngeg kenni Balaam. Pudno, binendisionannakayo. Kasta nga inispalkayo iti imana. **11** Bimmallasiwkayo iti Jordan ket dimtengkayo iti Jerico. Nakigubat dagiti panguloen ti Jerico kadakayo, agraman dagiti Amorreo, dagiti Perezeo, dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Gergeseo, dagiti Heveo, ken dagiti Jebuseo. Intedko ti panagballigiyo kadakuada ken inkabilko ida iti turayyo. **12** Imbaonko dagiti alimbubuyog iti sangoananyo, nga isu ti nangpatalaw kadakuada ken kadagiti dua nga ari dagiti Amorreo iti sangoananyo. Saan a napasamak daytoy babaen iti kampilanyo wenno babaen iti baiyo. **13** Inikkankayo iti daga a saanyo a trinabaho ken kadagiti siudad a saanyo nga impasdek, ket ita agnanaedkayo kadagitoy. Kankanenyo ti bunga dagiti kaubasan ken kaoliboan a saanyo nga immula.' **14** Ita, agbuteng ken agdayawkayo kenni Yahweh iti amin a kinadalus ken kinapudno; ikkatenyo dagiti dios a dinaydayaw dagiti kapuonanyo iti ballasiw ti Eufrates ken idiay Egipto, ket agdayawkayo kenni Yahweh. **15** No ipagarupyo a dakes iti panagkitayo ti agdayaw kenni Yahweh, agpilikayo para kadagiti bagbagiyo iti daytoy nga aldaw no siasino ti pagserbianyo, no dagiti dios a dinaydayaw dagiti kapuonanyo iti ballasiw ti Eufrates wenno dagiti dios dagiti Amorreo a makindaga iti pagnanaedanyo. Ngem no maipapan kaniak ken ti balayko, agdayawkami kenni Yahweh." **16** Simmungbat dagiti tattao ket kinunada, "Saanmi pulos a panawan ni Yahweh tapno agserbikami kadagiti sabali a dios, **17** ta ni Yahweh a Diostayo ti nangiruar kadatayo ken kadagiti kapuonantayo manipud iti daga ti Egipto, manipud iti balay ti pannakatagabu, ken ti nangaramid kadagidiay naindaklan a pagilasinan iti imatangtayo, ken ti nangaywankadatayo iti amin a dalan a nagnaantayo ken kadagiti amin a nasion a linasattayo. **18** Ket pinagtalaw ni Yahweh iti sangoanantayo dagiti amin a tattao, dagiti Amorreo a nagnaed iti daytoy a daga. Isu nga agdayawkami met kenni Yahweh ta isuna ti Diostayo." **19** Ngem kinuna ni Josue kadagiti tattao, "Saanyo a mabalin ti agserbi kenni Yahweh ta nasantoan isuna a Dios; managimon isuna a Dios; saanna a pakawanen dagiti panaglabsing ken basbasolyo. **20** No panawanyo ni Yahweh ket agdayawkayo kadagiti ganggannaet a dios, ket agbaw-ingto isuna ken dangrannakayo. Pukawennakayonto, kalpasan a nagaramid isuna iti naimbag kadakayo." **21** Ngem kinuna dagiti tattao kenni Josue, "Saan, agdayawkami kenni Yahweh." **22** Ket kinuna ni Josue kadagiti tattao, "Dakayo dagiti saksi a maibusor kadagiti bagbagiyo a piniliyo ti agdayaw kenni Yahweh." Kinunada, "Dakami dagiti saksi." **23** "Ita, ikkatenyo dagiti sabali a dios nga adda kadakayo ket ibaw-ingyo dagiti pusoyo kenni Yahweh a Dios ti Israel." **24** Kinuna dagiti tattao kenni Josue, "Agdayawkami kenni Yahweh a Diostayo. Dumngegkami iti timekna." **25** Nangaramid ni Josue iti katulagan kadagiti

tattao iti dayta nga aldaw. Nangipaulog isuna kadagiti alagaden ken linlinteg idiay Sikem. **26** Insurat ni Josue dagitoy a sasao iti Libro ti Linteg ti Dios. Nangala isuna iti dakkel a bato ket insaadna iti sirok ti kayo a lugo iti asideg ti santuario ni Yahweh. **27** Kinuna ni Josue kadagiti amin a tattao, “Kitaenyo! Agbalin a pammaneknek daytoy a bato a maibusor kadatayo. Nangngeg daytoy dagiti amin a sasao nga imbaga ni Yahweh kadatayo. Isu nga agbalin daytoy a saksi a maibusor kadakayo, no ilaksidyo ti Diosyo.” **28** Pinagawid ngarud ni Josue dagiti tattao, ti tunggal maysa iti bukodna a tawid. **29** Kalpasan dagitoy a banbanag, natay ni Josue nga anak ni Nun, nga adipen ni Yahweh nga addaan iti 110 a tawen. **30** Intabonda isuna iti beddeng ti bukodna a tawid idiay Timnatsera, nga adda iti katurturodan a pagilian ti Efraim, iti amianan ti Bantay Gaas. **31** Nagdaydayaw ti Israel kenni Yahweh iti amin nga aldaw ni Josue, ken iti amin nga aldaw dagiti panglakayen a nabati a nagbiag iti at-atiddog ngem kenni Josue, isuda a nakapadas kadagiti amin nga inaramid ni Yahweh iti Israel. **32** Inkalida idiay Sikem, iti paset ti daga a ginatang ni Jacob kadagiti annak ni Hamor nga ama ni Sikem, dagiti tulang ni Jose nga innala dagiti tattao ti Israel idiay Egipto. Ginatangna daytoy a daga iti sangagasut a bagi ti pirak ken nagbalin daytoy a tawid para kadagiti kaputotan ni Jose. **33** Natay met ni Eleazar nga anak ni Aaron. Intabonda isuna idiay Gibea a siudad ni Finees nga anakna, a naited kenkuana. Adda daytoy iti katurturodan a pagilian ti Efraim.

Uk-ukom

1 Kalpasan iti ipapatay ni Josue, nagsaludsod dagiti
tattao ti Israel kenni Yahweh a kunada, “Siasino ti
mangidaulo kadakami inton sumang-atkami a makiranget
kadagiti Cananeo?” **2** Kinuna ni Yahweh, “Ti Juda ti
mangidaulo kadakayo. Kitaenyo, intedko kadakuada ti
panangituray iti daytoy a daga.” **3** Kinuna dagiti lallaki ti Juda
kadagiti lallaki ti Simeon a kakabsatda, “Kaduaandakami a
sumang-at a mapan iti teritoriomi a naited kadakami, tapno
sangsangkamaysatayo a makiranget kadagiti Cananeo.
Ket kaduaandakayonto met a mapan iti teritorio a naited
kadakayo.” Kinaduaan ngarud ida iti tribu ti Simeon. **4**
Simmang-at dagiti lallaki ti Juda, ket inted ni Yahweh
kadakuada ti panagballigi kadagiti Cananeo ken Perezeo.
Pinatayda ti sangapulo a ribu kadakuada idiay Besec. **5**
Nasarakanda ni Adonibesek idiay Besec, ket nakirangetda
kenkuana ken pinarmekda dagiti Cananeo ken dagiti
Perezeo. **6** Ngem naglibas ni Adonibezek, ket kinamat ken
tiniliwda isuna, ket pinutedda dagiti tangan ti imana ken
dagiti dadakkel a ramay ti sakana. **7** Kinuna ni Adonibezek,
“Pito-pulo nga ari a naputed dagiti tangan ti ima ken dagiti
dadakkel a ramay ti sakana ti nagurnong iti taraonda
manipud iti sirok ti lamisaanko. Kas iti inaramidko, kasta met
ti inaramid ti Dios kaniak.” Impanda isuna idiay Jerusalem,
ket natay isuna sadiay. **8** Nakiranget dagiti lallaki ti Juda
iti siudad ti Jerusalem ket nasakupda daytoy. Rinautda
daytoy babaen iti tadem ti kampilan ket pinuoranda ti siudad.
9 Kalpasan dayta, simmalog dagiti lallaki ti Juda tapno
makiranget kadagiti Cananeo a nagnanaed iti katurturodan
a pagilian, idiay Negeb, ken iti akin-laud a sakaanan
dagiti turod. **10** Rinaut ti Juda dagiti Cananeo a nagnaed
idiay Hebron (ti nagan idi ti Hebron ket Kiriat-Arba), ket
pinarmekda da Sesai, Ahiman, ken Talmai. **11** Manipud
sadiay, rinaut dagiti lallaki ti Juda dagiti agnanaed iti Debir
(ti nagan idi ti Debir ket Kiriat Sefer). **12** Kinuna ni Caleb,
“Ti siasinoman a mangraut iti Kiriat Sefer ket masakupna
daytoy, itedko kenkuana ni Acsa nga anakko, nga agbalin
nga asawana.” **13** Nasakup ni Otniel nga anak ni Kenaz
(ading ni Caleb) ti Debir, isu nga inted ni Caleb kenkuana ni
Acsa nga anakna, tapno agbalin nga asawana. **14** Iti saan a
nagbayag, napan ni Acsa kenni Otniel, ket ginuyugoyna
isuna a dawatenna iti amana nga ikkanna isuna iti talon. Idi
bumabbaba isuna manipud iti asnona, sinaludsod isuna ni
Caleb, “Ania ti mabalinko nga aramiden para kenka?” **15**
Kinuna ni Acsa kenkuana, “Ikkannak iti maysa a bendision.
Agsipud ta pinagnaednak iti daga ti Negeb, ikkannak met
kadagiti ubbog ti danum.” Inted ngarud ni Caleb kenkuana
dagiti akin-ngato ken akin-baba nga ubbog. **16** Simmang-at
dagiti kaputotan ti katugangan ni Moises a Kineo manipud iti
Siudad dagiti Palma a kaduada dagiti tattao ti Juda, idiay let-
ang ti Juda, nga adda idiay Negeb, tapno makipagnaedda
kadagiti tattao ti Juda iti asideg ti Arad. **17** Ket kimmuyog
dagiti lallaki ti Juda kadagiti lallaki ti Simeon a kakabsatda
ket rinautda dagiti Cananeo nga agnanaed idiay Zefat ket
dinadaelda a naan-anay daytoy. Ti siudad ket napanaganan
iti Hormah. **18** Nasakup pay dagiti tattao ti Juda ti Gaza
ken ti daga iti aglawlaw daytoy, ti Askelon ken ti daga
nga adda iti aglawlaw daytoy, ken ti Ekron ken ti daga iti
aglawlaw daytoy. **19** Adda idi ni Yahweh kadagiti tattao
ti Juda ket tinagikuada ti katurturodan a pagilian, ngem
saanda a mapapanaw dagiti agnanaed kadagiti kapatadan
gapu ta addaanda kadagiti landok a karwahe. **20** Naited
ti Hebron kenni Caleb (kas iti imbaga ni Moises), ket
pinapanawna sadiay dagiti tallo a putot a lallaki ni Anak.
21 Ngem saan a pinapanaw dagiti tattao ti Benjamin dagiti
Jebuseo a nagnaed idiay Jerusalem. Isu a nakipagnaed
dagiti Jebuseo kadagiti tattao ti Benjamin idiay Jerusalem
agingga iti daytoy nga aldaw. **22** Nagsagana ti balay ni
Jose a mangraut iti Betel, ket adda ni Yahweh kadakuada.
23 Nangibaonda kadagiti lallaki nga ag-espia iti Betel (ti
siudad a sigud a maawagan iti Luz). **24** Nakakita dagiti
espia iti maysa a lalaki a rumrumuar manipud iti siudad,
ket kinunada kenkuana, “Pangngaasim ta isurom kadakami
no kasano ti makaserrek iti siudad, ket agtignaykaminto a
siaasi kenka.” **25** Insurona kadakuada ti maysa a dalan a
sumrek iti siudad. Ket rinautda ti siudad babaen iti tadem ti
kampilan, ngem pinalubosanda a makapanaw ti lalaki ken
ti pamiliana. **26** Ket napan ti lalaki iti daga dagiti Heteo
ket nangibangon isuna iti siudad ket inawaganna daytoy iti
Luz, nga isu ti naganna agingga iti daytoy nga aldaw. **27**
Saan a pinapanaw dagiti tattao ti Manasses dagiti tattao nga
agnanaed kadagiti siudad ti Bet San ken kadagiti bariona
daytoy, wenno Tanaac ken kadagiti bariona, wenno dagiti
nagnaed idiay Dor ken kadagiti bario daytoy, wenno dagiti
nagnaed idiay Ibleam ken kadagiti bario daytoy, wenno
dagiti nagnaed idiay Megiddo ken kadagiti bario daytoy,
gapu ta naregget dagiti Cananeo nga agnaed iti dayta a
daga. **28** Idi bimmileg ti Israel, pinilitda dagiti Cananeo
nga agserbi kadakuada iti narigat a panagtrabaho, ngem
pulos a saanda ida a naan-anay a pinapanaw. **29** Saan
a pinapanaw ti Ephraim dagiti Cananeo a nagnaed idiay
Gezer, isu a nagtultuloy a nakipagnaed kadakuada dagiti
Cananeo idiay Gezer. **30** Saan a pinapanaw ti Zabulun dagiti
tattao nga agnanaed idiay Kitron, wenno dagiti tattao nga
agnanaed idiay Nahalol, ket isu a nagtultuloy a nakipagnaed
kadakuada dagiti Cananeo, ngem pinilit ti Zabulun nga
agserbi kadakuada dagiti Cananeo babaen iti nakaro a
panagtrabaho. **31** Saan a pinapanaw ti Aser dagiti tattao
nga agnanaed idiay Acco, wenno dagiti tattao nga agnanaed
idiay Sidon, wenno dagiti agnanaed idiay Ahlab, Aczib,
Helba, Afik, wenno Rehob. **32** Isu a nakipagnaed ti tribu ti
Aser kadagiti Cananeo (dagiti nagnaed iti daga), gapu ta
saanda ida a pinapanaw. **33** Saan a pinapanaw iti tribu ti
Neftali dagiti tattao nga agnanaed idiay Bet Semes, wenno
dagiti agnanaed idiay Bet Anat. Isu a nakipagnaed ti tribu
ti Neftali kadagiti Cananeo (dagiti tattao a nagnanaed idi
iti dayta a daga). Nupay kasta, napilit dagiti agnanaed iti
Bet-semes ken Bet Anat iti narigat a panagtrabaho para iti
Neftali. **34** Pinilit dagiti Amorreo ti tribu ti Dan nga agnaed
iti katurturodan a pagilian, a saanda intulok a sumalogda
iti patad. **35** Nagnaed ngarud dagiti Amorreo idiay Bantay
Heres, idiay Aijalon ken idiay Saalbim, ngem pinarmek ida
iti bileg ti soldado iti balay ni Jose, ket napilitanda nga
agserbi kadakuada babaen iti nakaro a panagtrabaho. **36** Ti
beddeng dagiti Amorreo ket aglayon manipud iti turod ti
Akrabim idiay Sela a sumang-at agingga iti katurturodan a
pagilian.

2 Napan ti anghel ni Yahweh manipud Gilgal nga agturong
idiay Bokim, ket kinunana, “Inruarkayo manipud Egipto,

ken impankayo iti daga nga insapatak nga ited kadagiti ammayo. Kinunak, 'Saankonto pulos a dadaelen ti katulagak kadakayo. **2** Masapul a saankayo a makitulag kadagiti tattao nga agnanaed iti daytoy a daga. Masapul a rebbaenyo dagiti altarda.' Ngem saankayo a dimngeg iti timekko. Ania daytoy nga inaramidyo? **3** Ket ita kunaek, 'Saanko a papanawen dagiti Cananeo iti sangoananyo, ngem agbalindanto a sisiit kadagiti sikiganyo, ken agbalinto a palab-og para kadakayo dagiti diosda.'" **4** Idi naisao ti anghel ni Yahweh dagitoy a sasao kadagiti amin a tattao ti Israel, nagpukkaw ken nagsangit dagiti tattao. **5** Inawaganda dayta a lugar iti Bokim. Nangidatagda sadiay kadagiti daton kenni Yahweh. **6** Idi pinaapanen ni Josue dagiti tattao iti dalanda, napan dagiti tattao ti Israel iti tunggal lugar a naited kadakuada, tapno tagikuaenda ti dagada. **7** Nagserbi dagiti tattao kenni Yahweh bayat iti panagbiag ni Josue ken dagiti panglakayen a nagbiag iti napapaut ngem isuna, dagiti nakakita kadagiti amin a naindaklan nga aramid ni Yahweh nga inaramidna para iti Israel. **8** Ni Josue a putot a lalaki ni Nun nga adipen ni Yahweh ket natay idi agtawen iti 110. **9** Intabonda isuna iti beddeng ti daga a naited kenkuana idiay Timnat-heres, idiay katurturodan a pagilian ti Efraim, iti amianan ti Bantay Gaas. **10** Amin dayta a henerasion ket naitipon met kadagiti ammada. Kalpasan kadakuada, ket dimmakel dagiti sabali a henerasion a saan a nakaam-ammo kenni Yahweh wenno iti inaramidna para iti Israel. **11** Inaramid dagiti tattao ti Israel ti dakes iti imatang ni Yahweh ken nagserbida kadagiti Baal. **12** Simminada kenni Yahweh a Dios dagiti ammada, a nangiruar kadakuada manipud iti daga ti Egipto. Simmurotda kadagiti sabali a dios, dagiti dios dagiti tattao nga adda iti aglawlawda, ket nagrukbabda kadagitoy. Rinurodda ni Yahweh gapu ta **13** simminada kenni Yahweh ken nagdayawda kenni Baal ken kadagiti Astarot. **14** Simged ti unget ni Yahweh iti Israel, ket inyawatna ida kadagiti agsamsamsam a nangtakaw kadagiti sanikuada. Inlakona ida a kas tagabu a natengngel babaen iti pigsa dagiti kabusorda nga adda iti aglawlawda, isu a saandan a maikanawa dagiti bagbagida kadagiti kabusorda. **15** Iti sadinoman a pakigubatan ti Israel, ti ima ni Yahweh ket maibusor kadakuada tapno maparmekda, kas iti insapatana kadakuada. Ket nakaro ti pannakariribukda. **16** Kalpasanna nangisaad ni Yahweh kadagiti ukom, a nangisalakan kadakuada manipud iti pannakabalin dagiti agtaktakaw kadagiti sanikuada. **17** Ngem saanda latta a dumngeg kadagiti ukomda. Saanda a napudno kenni Yahweh ken intedda dagiti bagbagida a kasla balangkantis kadagiti sabali a dios ket nagdayawda kadagitoy. Iti saan a nagbayag, timmalikodda manipud iti wagas ti panagbiag dagiti ammada - dagidiay nagtulnog kadagiti bilin ni Yahweh - ngem saanda nga inaramid ti kasta. **18** No nangisaad ni Yahweh kadagiti ukom para kadakuada, tinulungan ni Yahweh dagiti ukom ken inispalna ida manipud iti pannakabalin dagiti kabusorda iti amin nga aldaw a nagbibiag ti ukom. Ta naasian ni Yahweh kadakuada idi immasugda gapu kadagiti nangidadanes ken nangparparigat kadakuada. **19** Ngem no matay ti ukom, tumallikudda ket agaramidda kadagiti banbanag a nadakdakes pay ngem kadagiti inaramid dagiti ammada. Simmurotda kadagiti sabali a dios tapno agserbi ken agdayawda kadagitoy. Nagkedkedda a mangisardeng kadagiti dakes nga aramidda wenno kadagiti nasukir a wagasda. **20** Simged ti unget ni Yahweh iti Israel; kinunana, "Gapu ta dinadael daytoy a nasion ti nakitulagak kadagiti ammada - gapu ta saanda a dimngeg iti timekko - **21** manipud ita, saankon a papanawen manipud iti sangoananda dagiti nasion nga imbati ni Josue idi natay isuna. **22** Aramidek daytoy tapno masubokko ti Israel, no salimetmetanda wenno saan dagiti wagas ni Yahweh ken magnada iti daytoy a kas iti panangsalimetmet dagiti ammada." **23** Dayta ti gapuna no apay nga imbati ni Yahweh dagidiay a nasion ken saanna ida a dagus a pinapanaw, ken no apay a saanna nga impalubos a parmeken ida ni Josue.

3 Ita, imbati ni Yahweh dagitoy a nasion a mangsubok iti Israel, tunggal maysa a saan pay a nakapadas iti uray ania kadagiti gubat a napasamak idiay Canaan **2** (inaramidna daytoy tapno isuro ti pannakigubat kadagiti baro a henerasion dagiti Israelita a saan pay a makaammo idi iti daytoy): **3** dagiti lima nga ari dagiti Filisteo, dagiti amin a Cananeo, dagiti taga-Sidonia, ken dagiti Heveo a nagnaed idiay kabanbantayan ti Lebanon, manipud Bantay Baal Hermon agingga iti Bessang Hamat. **4** Nabati dagitoy a nasion a kas pangsubok ni Yahweh iti Israel, tapno patalgedanna no agtulnogda met laeng kadagiti bilin nga intedna kadagiti kapuonanda babaen kenni Moises. **5** Nagnaed ngarud dagiti tattao ti Israel a kaduada dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Amorreo, dagiti Perezzeo, dagiti Heveo, ken dagiti Jebuseo. **6** Innalada dagiti annakda a babbai tapno agbalin nga assawada, ken intedda dagiti bukodda nga annak a babbai kadagiti annakda a lallaki, ket nagserbida kadagiti diosda. **7** Inaramid dagiti tattao ti Israel ti dakes iti imatang ni Yahweh ken linipatda ni Yahweh a Diosda. Nagdayawda kadagiti Baal ken Asera. **8** Ngarud, simged ti unget ni Yahweh iti Israel, ket inlakona ida iti ima ni Cusa Risathaim nga ari ti Aram Naharaim. Nagserbi dagiti tattao ti Israel kenni Cusa Risataim iti las-ud ti walo a tawen. **9** Idi immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, nangisaad ni Yahweh iti maysa a tao nga umay mangtulong kadagiti tattao ti Israel, ken mangispal kadakuada: ni Otniel nga anak ni Kenaz (adingen ni Caleb). **10** Pinapigsa isuna iti Espiritu ni Yahweh, ket nagbalin isuna nga ukom iti Israel ket napan nakigubat isuna. Inted ni Yahweh kenkuana ti panagballigi kenni Cusan Risataim nga ari ti Aram. Ti pannakabalin ni Otniel ti nangparmek kenni Cusan Rasataim. **11** Naaddan iti kappia ti daga iti las-ud ti uppat a pulo a tawen. Kalpasanna, natay ni Otniel nga anak ni Kenaz. **12** Nagsukir manen dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh babaen iti panangar-aramidda kadagiti dakes a banbanag, ket nakitana ti inaramidda. Isu a pinabileg ni Yahweh ni Eglon nga ari ti Moab idi rinautna ti Israel, gapu ta nagaramid ti Israel kadagiti dakes a banbanag, ken nakita ni Yahweh ida. **13** Kimmadua ni Eglon kadagiti Ammonita ken Amalekita ket napanda ken pinarmekda ti Israel, ket tinagikuada ti Siudad dagiti Palma. **14** Nagserbi dagiti tattao ti Israel kenni Eglon nga ari ti Moab iti las-ud iti sangapulo ket walo a tawen. **15** Ngem idi immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, nangisaad ni Yahweh iti maysa a tao a tumulong kadakuada, ni Ehud nga anak ni Gera, maysa a lalaki manipud iti tribu ti Benjamin, ken maysa a lalaki a kattigid. Imbaon isuna dagiti tattao ti Israel nga awitna ti bayadda a buis kenni Eglon nga ari ti Moab. **16**

Nangaramid ni Ehud iti kampilanna a dua ti tademna, maysa a kubiko ti kaatiddugna; intalina daytoy iti akin-kannawan a luppona iti uneg ti pagan-anayna. **17** Intedna ti bayad a buis kenni Ari Eglon ti Moab. (Ni Eglon ket maysa a nalukmeg a tao.) **18** Kalpasan a naidatag ni Ehud ti buis a bayad kenni Eglon, pimmanaw isuna a kaduana dagiti nangiyuneg iti daytoy. **19** Nupay kasta, idi nadanon ni Ehud ti lugar a pagaramidan kadagiti nakitikitan nga imahe iti asideg ti Gilgal, timmalikud isuna ket nagsubli, ken kinunana, "Adda iti palimed a mensahek kenka, o arik." Kinuna ni Eglon, "Talna!" Isu pimmanaw iti siled dagiti amin nga agserserbi kenkuana. **20** Napan ni Ehud kenkuana. Agtugtugaw idi ti ari nga agmaymaysa iti kinalamiis iti akin-ngato a siled. Kinuna ni Ehud, "Adda iti mensahek para kenka manipud iti Dios." Timmakder ti ari manipud iti tugawna. **21** Innala ni Ehud ti kampilanna babaen iti kannigid nga imana manipud iti makin-kannawan a luppona, ket induyokna daytoy iti bagi ti ari. **22** Ket simrek pay ti putan ti kampilan kalpasan iti tademna, simmalput ti murdongna iti bukotna, ket tininep iti kinalukmegna ti tadem, ta saan nga inuksot ni Ehud ti kampilan manipud iti bagina. **23** Kalpasanna, rimuar ni Ehud iti bangsal ket inrekepna dagiti ruangan iti akin-ngato a siled iti likudanna sana inkandado dagitoy. **24** Idi nakapanaw ni Ehud, immay dagiti adipen ti ari; nakitada a nakakandado dagiti ruangan ti akin-ngato a siled, isu nga impagarupda, "Pudno nga agin-inana isuna iti kinalamiis iti akin-ngato a siled." **25** Ad-adda a naseknanda agingga a nariknada a nabaybay-anda ti pagrebbenganda idi saan latta a linukatan ti ari dagiti ruangan ti akin-ngato a siled. Isu nga innalada ti tulbek ket linukatanda dagitoy, ket adda sadiay ti amoda a napasag iti suelo a natayen. **26** Kabayatan nga agur-uray dagiti adipen, nga agpanpanunot no ania ti rumbeng nga aramidenda, naglibas ni Ehud ket limmabas iti lugar nga addaan kadagiti nakitikitan a ladawan dagiti didiosen, ket naglibas ngarud isuna a nagturong iti Seira. **27** Idi simmangpet isuna, pinagunina ti trumpeta idiay katurturodan a pagilian ti Efraim. Kalpasanna, kimmuyog kenkuana dagiti tattao ti Israel a sumalog manipud kadagiti turod, ket indadauloanna ida. **28** Kinunana kadakuada, "Surotendak, ta dandanin parmeken ni Yahweh dagiti kabusoryo a Moabita." Simmurotda kenkuana ket nasakupda dagiti pagballasiwan ti Jordan a batog dagiti Moabita, ket saanda nga impalubos a makaballasiw ti siasinoman iti karayan. **29** Iti dayta a tiempo, napapatayda ti agarup sangapulo ribu a lallaki ti Moab, amin ket napigsa ken makabael a lallaki. Awan ti uray maysa a nakalibas. **30** Isu nga iti dayta nga aldaw, naparmek ti Moab babaen iti bileg ti Israel. Ket naginana ti daga iti las-ud ti walo-pulo a tawen. **31** Kalpasan ni Ehud, ti simmaruno nga ukom ket ni Samgar nga anak ni Anat, a nangpatay iti innem a gasut a lallaki ti Filistia babaen iti kayo a pagabug kadagiti baka. Inispalna pay ti Israel manipud iti peggad.

4 Kalpasan a natay ni Ehud, nagsukir manen kenni Yahweh dagiti tattao ti Israel babaen iti panagaramidda kadagiti dakes a banbanag ket nakitana ti inaramidda. **2** Inyawat ni Yahweh ida iti pannakabalin ni Jabin nga ari ti Canaan, a nagturay idiay Hazor. Ti pangulo ti armadana ket agnagan iti Sisera ken agnanaed isuna idiay Haroset dagiti Gentil. **3** Immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh iti tulong, gapu ta addaan ni Sisera iti siam a gasut a karuahe a landok ken pinarigatna dagiti tattao ti Israel iti duapulo a tawen. **4** Ita, ni Debora a maysa a babai a profeta (nga asawa ni Lapidot) ti mangidadaulo nga ukom idiay Israel iti dayta a tiempo. **5** Masansan nga agtugaw isuna iti sirok ti kayo a palma ni Debora iti nagbaetan ti Rama ken Betel iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ket mapan dagiti tattao ti Israel kenkuana tapno risuten dagiti pagriririanda. **6** Pinaayabanna ni Barak a putot a lalaki ni Abinoam manipud Kedes idiay Neftali. Kinunana kenkuana, "Bilbilinennaka ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Mapanka idiay bantay Tabor ket mangikuyogka iti sangapulo a ribu a lallaki manipud iti Neftali ken Zabulon. **7** Paruarekto ni Sisera, a pangulo ti armada ni Jabin tapno sabtennaka idiay karayan Kison a kaduana dagiti karuahena ken ti armadana ket pagballigienkanto kenkuana.'" **8** Kinuna ni Barak kenkuana, "No kumuyogka kaniak, mapanak, ngem no saanka a kumuyog kaniak, saanak a mapan." **9** Kinunana, "Awan duadua a kumuyogak kenka. Nupay kasta, ti dalan a papanam ket saannaka nga iturong iti pakaidayawam, ta aramidento ni Yahweh a babai ti mangparmek kenni Sisera babaen iti pigsana." Timmakder ngarud ni Debora ket kimmuyog kenni Barak idiay Kedes. **10** Inayaban ni Barak dagiti lallaki ti Neftali ken Zabulon nga agkukuyogda a mapan idiay Kedes. Sangapulo a ribu a lallaki ti simmurot kenkuana, ken kimmuyog ni Debora kenkuana. **11** Ita, simmina ni Heber (a Kineo) manipud kadagiti Kineo—kaputotan ida ni Hobab (katugangan ni Moises) —ket impatakderna ti toldana iti abay ti kayo a lugo idiay Zaananim nga asideg ti Kedes. **12** Idi imbagada kenni Sisera a simmang-at idiay Bantay Tabor ni Barak nga anak ni Abinoam, **13** inayaban ni Sisera dagiti amin a karuahena, siam a gasut a landok a karuahe, ken dagiti amin a soldado a kaduana, manipud Haroset dagiti Gentil agingga iti Karayan Kison. **14** Kinuna ni Debora kenni Barak, "Mapanka! Ta daytoy ti aldaw nga ited ni Yahweh kenka ti panagballigi kenni Sisera. Saan kadi a ni Yahweh ti mangidaldalan kenka?" Simmalog ngarud ni Barak manipud Bantay Tabor nga addaan iti sangapulo a ribu a lallaki a sumursurot kenkuana. **15** Tinikaw ni Yahweh ti armada ni Sisera, amin dagiti karuahena, ken dagiti amin nga armadana, ket rinaut ida dagiti tattao ni Barak ket dimsaag ni Sisera iti karuahena ket timmaray. **16** Ngem kinamat ni Barak dagiti karuahe ken ti armada idiay Haroset dagiti Gentil ket napapatay ti entero nga armada ni Sisera babaen iti tadem ti kampilan ken awan ti uray maysa a tao a nakalasat. **17** Ngem nagtaray ni Sisera agingga iti tolda ni Jael, nga asawa ni Heber a Kineo, ta adda kappia iti nagbaetan ni Jabin nga ari ti Hazor ken ti balay ni Heber a Kineo. **18** Rimmuar ni Jael tapno sabtenna ni Sisera ket kinunana kenkuana, "Dumagaska amok, dumagaska kaniak ket saanka nga agbuteng." Dimmagas ngarud isuna kenkuana ket immuneg iti toldana, ket inabbonganna isuna iti ules. **19** Kinunana kenkuana, "Pangaasim ta ikkannak iti bassit a danum nga inumek, ta mawawak." Linukatanna ti supot a lalat a naglaon iti gatas ket inikkanna iti inumenna, kalpasanna, inabbonganna manen isuna. **20** Kinunana kenkuana, "Agtakderka iti pagserkan ti tolda. No adda umay nga agdamag kenka iti, 'Adda kadi tao ditoy?' Ibagam, 'Awan.'" **21** Ket nangala ni Jael (nga asawa ni Heber) iti maysa a pasok ti tolda ken martilio ket sililimed nga immasideg kenkuana, ta narnekan iti turogna ket inmartiliona ti pasok ti tolda iti pispisna agingga a simmalpot iti daga.

Ket isu a natay isuna. **22** Kabayatan a kamkamaten ni Barak ni Sisera, rimmuar ni Jael tapno sumabat kenkuana ket kinunana kenkuana, “Umayka, ipakitak kenka ti lalaki a sapsapulem.” Isu a kimmuyog isuna kenkuana nga immuneg, ket adda sadiay ni Sisera a nakadasay nga adda pasok ti tolda ti pispisna. **23** Iti dayta ngarud nga aldaw, pinarmek ti Dios ni Jabin nga ari ti Canaan iti sangoanan dagiti tattao ti Israel. **24** Ad-adda a bimmileg dagiti tattao ti Israel maibusor kenni Jabin nga ari ti Canaan, agingga a nadadaelda isuna.

5 Iti dayta nga aldaw, kinanta ni Debora ken Barak a putot a lalaki ni Abinoam daytoy a kanta: **2** “Idi nangidaulo dagiti mangidadaulo ti Israel, idi situtulok a nakigubat dagiti tattao—idaydayawtayo ni Yahweh! **3** Dumngegkayo, dakayo nga ar-ari! Agdengngegkayo, dakayo a mangidadaulo! Siak, agkantaak kenni Yahweh; Agkantaak iti pangdaydayaw kenni Yahweh a Dios ti Israel. **4** O Yahweh, idi rimmuarka manipud Seir, idi nagnaka manipud Edom, naggun-gon ti daga, ken nagpigerger met dagiti tangatang; nagibuyat met iti danum dagiti ulep. **5** Naggin-gined dagiti bantay iti sangoanan ti rupa ni Yahweh; naggin-gined uray ti Bantay Sinai iti sangoanan ti rupa ni Yahweh a Dios ti Israel. **6** Kadagiti al-aldaw ni Samgar (putot a lalaki ni Anat), kadagiti al-aldaw ni Jael, napanawan dagiti kangrunaan a daldalan, ket magna laeng dagiti agdaldaliasat kadagiti nalikaw a pagnaan. **7** Awanen dagiti taga-away idiay Israel, agingga a siak, a ni Debora, nangidauloak—maysa nga ina ti nangidaulo iti Israel! **8** Pinilida dagiti baro a dios, ken adda panagraranget kadagiti ruangan ti siudad; awan iti kalasag wenno gayang a makita kadagiti uppat a pulo a ribu iti Israel. **9** Adda ti pusok kadagiti pangulo ti Israel, kasta met kadagiti tattao a situtulok a nakigubat—idaydayawtayo ni Yahweh gapu kadakuada! **10** Panunotenyo daytoy—dakayo nga agsaksakay kadagiti puraw nga asno nga agtugtugaw kadagiti napuskol a lupot iti silyeta, ken dakayo a magmagna iti dalan. **11** Denggenyo dagiti timek dagiti mangbingbingay kadagiti karnero kadagiti disso a paginuman. Ibagada manen sadiay dagiti nalinteg nga ar-aramid ni Yahweh, ken dagiti nalinteg a tigtignay dagiti mannakigubatna iti Israel. Kalpasanna, simmalog dagiti tattao ni Yahweh kadagiti ruangan iti siudad. **12** Agriingka, agriingka, Debora! Agriingka, agriingka, agkantaka! Tumakderka Barak, ket tiliwem dagiti baludmo, sika a putot a lalaki ni Abinoam. **13** Ket simmalog dagiti nakalasat kadagiti natakneng—simmalog dagiti tattao ni Yahweh kaniak manipud kadagiti mannakigubat. **14** Naggapuda idiay Efraim, isuda dagiti adda ti ramutna iti Amalek; sinurotdakayo dagiti tattao ti Benjamin. Simmalog dagiti pangulo manipud Makir, ken simmalog manipud Zabulon dagiti mangaw-awit iti sarukod ti ofisial. **15** Ken kadua ni Debora dagiti prinsipek manipud Issacar; ket kimmuyog ti Issacar kenni Barak nga agdardarasda a simmurot kenkuana iti tanap iti panangidaulona. Adda dakkel a panangsukimat iti puso kadagiti tribu ti Ruben. **16** Apay nga agtugtugawka iti nagbaetan dagiti paginudoan, a dumdumngeg iti panangtokar dagiti agpaspastor kadagiti plautada para kadagiti arbanda? Kadagiti met puli ti Ruben, adda dakkel a panangsukimat iti puso. **17** Nagtalinaed ti Galaad iti bangir a paset ti Jordan; ket ni Dan, apay a nagal-alla kadagiti barko? Nagtalinaed ti Aser iti igid ti baybay ket nagnaed iti asideg dagiti sangladanna. **18** Ti Zabulon ket tribu a nakasagana a mangipusta iti biagda nga uray matayda ken kasta met ti Neftali iti paggugubatan. **19** Immay ken nakiranget dagiti ari, ket nakiranget dagiti ari ti Canaan, idiay Taanac iti asideg dagiti dandanum ti Megiddo. Ngem awan sinamsamda nga uray maysa a pirak. **20** Nakiranget dagiti bituen manipud langit, manipud kadagiti dalanda kadagiti langit, nakirangetda maibusor kenni Sisera. **21** Inyanud ida ti Karayan Kison, dayta a nabayagen a karayan, a Karayan Kison. Magnaka O kararuak, bumilegka! **22** Ket dumalagudog ti uni ti kuko dagiti kabalio—dumalagudog, ti dalagudog dagiti mamaingelna. **23** 'Ilunodyo ti Meroz!' kunkuna ti anghel ni Yahweh. 'Siguradoenyo nga ilunodyo dagiti agnanaed iti daytoy! —gapu ta saanda nga immay timmulong kenni Yahweh—tapno tumulong kenni Yahweh iti pannakigubat maibusor kadagiti nabileg a mannakigubat.' **24** Ad-adda a nabendisionan ni Jael ngem kadagiti amin a dadduma pay a babbai, ni Jael (nga asawa ni Heber a Kineo), ad-adda a nabendisionan isuna ngem kadagiti amin a babbai nga agnaed kadagiti tolda. **25** Dimmawat ti lalaki iti danum, ket inikkanna isuna iti gatas; inikkanna isuna iti mantikilia a naikarga iti mallukong a maikari kadagiti prinsipe. **26** Inkabilna ti imana iti pasok ti tolda, ken ti makannawan nga imana iti martilio ti agtrabtrabaho; babaen iti martilio, dinangranna ni Sisera, rinumekna ti ulona. Binurakna ti bangabangana idi tinudokna a simmalput iti pispisna. **27** Napasag isuna iti nagbaetan dagiti sakana, natuang isuna ket nagidda sadiay. Iti nagbaetan dagiti sakana ti nagkapsutanna. Ti lugar a nakapasaganna ket isu ti siraranggas a nakatayannna. **28** Timman-aw isuna iti tawa—kimmita iti rehas ti tawa ti ina ni Sisera ket sililiday nga immawag, 'Apay a nagbayag a sumangpet ti karuahena? Apay a naitantan ti dalagudog dagiti kabalio a mangguyguyod kadagiti karuahena?' **29** Simmungbat dagiti kasisiriban a prinsesana, ngem isu met laeng ti insungbatna iti bagina: **30** 'Saanda kadi pay a nabirokan ken nabingbingay ti nasamsam? —Maysa nga aanakan, dua nga aanakan para iti tunggal lalaki; ti natinaan a lupot a nasamsam para kenni Sisera, ti nasamsam a natinaan a naburdaan a lupot, dua a pidaso ti natinaan a naburdaan a lupot para iti tengnged dagiti nagsamsam?' **31** Mapukaw koma ngarud amin dagiti kabusormo, O Yahweh! Ngem agbalin koma dagiti mangayat kenkuana a kasla iti init no agsingising daytoy iti pigsana.” Ket naaddaan iti kapia ti daga iti uppat a pulo a tawen.

6 Inaramid dagiti tattao ti Israel ti dakes iti imatang ni Yahweh, ket inkabilna ida iti turay ti Midian iti pito a tawen. **2** Pinarigat ti pannakabalin ti Midian ti Israel. Gapu iti Midian, nagaramid dagiti tattao ti Israel iti pagkamanganda kadagiti gukayab iti turturod, kadagiti rukib, ken kadagiti sarikedked. **3** Napasamak a tunggal agmula dagiti Israelita, rauten ida dagiti Midianita ken Amalekita ken dagiti tattao manipud iti daya. **4** Agkampo ti armadada iti daga ket dadaelenda dagiti mulada, agingga idiay Gaza. Awan ti ibatida a taraon iti Israel, ken awan ti karnero, baka man wenno dagiti asno. **5** Tunggal sumang-atda ken dagiti tarakenda ken dagiti toldada, umayda a kasla pangen dagiti dudon, ket saan a mabilang dagiti tattao man wenno dagiti kamelioda. Sinakupda ti daga tapno dadaelenda daytoy. **6** Nakaro iti panangpapanglaw ti Midian kadagiti Israelita isu nga immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh. **7** Idi immawag dagiti tattao ti israel kenni Yahweh gapu

iti Midian, **8** nangibaon ni Yahweh iti profeta kadagiti tattao ti Israel. Kinuna ti profeta kadakuada, "Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh a Dios ti Israel: 'Inruarkayo manipud Egipto; inruarkayo manipud iti balay ti pannakatagabu. **9** Inispalkayo manipud iti pannakabalin dagiti Egiptio, ken manipud iti pannakabalin dagiti amin a nangparparigat kadakayo. Pinapanawko ida iti sangoananyo, ket intedko kadakayo ti dagada. **10** Kinunak kadakayo, "Siak ni Yahweh a Diosyo; Binilinkayo a saankayo nga agrukbab kadagiti dios dagiti Amorreo, a makindaga iti pagnanaedanyo." Ngem saankayo a nagtulnog iti timekko.'" **11** Ita, immay ti anghel ni Yahweh ket nagtugaw iti sirok ti kayo a lugo idiay Ofra, a kukua ni Joas (nga Abiezerita), kabayatan a ni Gideon a putot a lalaki ni Joas ket agir-irik babaen iti panangibaotna iti daytoy iti daga, idiay pagpespesan ti arak—tapno ilemmeng daytoy kadagiti Midianita. **12** Nagparang ti anghel ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Adda ni Yahweh kenka, sika a nabileg a mannakigubat!" **13** Kinuna ni Gideon kenkuana, "O, apok, no adda ni Yahweh kadakami, apay ngarud a napasamak amin daytoy kadakami? Sadino ti ayan dagiti amin a nakakaskasdaaw nga aramidna nga imbaga dagiti ammami kadakami, idi kinunada, 'Saan kadi nga inruarnatayo ni Yahweh manipud Egipto?' Ngem ita, binaybay-annakami ni Yahweh ken inyawatnakami iti pannakabalin ti Midian." **14** Kimmita ni Yahweh kenkuana ket kinunana, "Mapanka iti daytoy a pigsa nga adda kenka. Ispalem ti Israel manipud iti pannakabalin dagiti Midianita. Saanka kadi nga imbaon?" **15** Kinuna ni Gideon kenkuana, "Pangaasim, Apo, kasano a maispalko ti Israel? Kitaem, ti pamiliak ti kakapuyan iti Manases, ket siak ti kanunumoan iti balay ti amak." **16** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Addaakto kenka, ket parmekemto ti entero nga armada dagiti Midianita." **17** Kinuna ni Gideon kenkuana, "No maay-ayoka kaniak, ikkannak ngarud iti pagilasinan a sika iti makisarsarita kaniak. **18** Pangaasim, saanka a pumanaw ditoy agingga nga agsubliak kenka ken iyegko ti sagutko ket idatagko iti sangoanam." Kinuna ni Yahweh, "Agurayak agingga nga agsublika." **19** Napan ni Gideon ket nagparti iti urbon a kalding ken nagluto iti tinapay nga awan lebadurana manipud iti maysa nga efa ti arina. Inkabilna ti karne iti basket, ken inkabilna ti digo iti banga ket indatagna dagitoy kenkuana iti sirok ti kayo a lugo. **20** Kinuna ti anghel ti Dios kenkuana, "Alaem ti karne ken ti tinapay nga awan lebadurana ket iparabawmo dagitoy iti daytoy a bato, ken ibukbokmo ti digo kadagitoy." Ket inaramid ngarud ni Gideon dayta. **21** Ket inggaw-at ti anghel ni Yahweh ti murdong ti sarukod nga iggemna. Babaen iti daytoy, sinagidna ti lasag ken ti tinapay nga awan lebadurana; rimmuar ti apuy manipud iti bato ket pinuoranna ti karne ken ti tinapay nga awan lebadurana. Kalpasanna, pimmanaw ti anghel ni Yahweh ket saanen a makita ni Gideon isuna. **22** Naamiris ni Gideon a daytoy ti anghel ni Yahweh. Kinuna ni Gideon, "O, Yahweh nga Apo! Ta nakitak ti anghel ni Yahweh iti rupanrupa!" **23** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Kappia kenka! Saanka nga agbuteng, saanka a matay." **24** Nangipatakder ngarud ni Gideon iti altar sadiay para kenni Yahweh. Inawaganna daytoy iti, ni Yahweh ket Talna. Agingga kadagitoy nga aldaw, nakatakder pay laeng daytoy idiay Ofra iti puli ti Abi Ezer. **25** Iti dayta a rabii, kinuna ni Yahweh kenkuana, "Alaem ti bulog a baka ti amam, ken ti maikadua a bulog a baka nga agtawen iti pito, ket rebbaem ti altar ni Baal a kukua ti amam, ken putdem ti Asera nga adda iti abayna daytoy. **26** Mangipatakderka iti altar ni Yahweh a Diosmo iti tuktok daytoy a lugar a pagkamangan, ken aramidem daytoy iti umno a wagas. Idatonmo ti maikadua a bulog a baka kas daton a maipuor amin, usarem ti kayo manipud iti Asera a pinutedmo." **27** Nangayab ngarud ni Gideon iti sangapulo kadagiti adipenna ket inaramidna kas imbaga ni Yahweh kenkuana. Ngem inaramidna daytoy iti rabii saan nga iti aldaw gapu ta mabuteng unay isuna iti sangkabalayan ti amana ken kadagiti tattao iti ili. **28** Kabigatanna, idi bimmangon dagiti tattao iti ili, narebban ti altar ni Baal, ken naputeden ti Asera nga adda iti abayna daytoy ket naidatonen ti maikadua a bulog a baka iti altar a naipatakder. **29** Kinuna dagiti tattao iti siudad iti tunggal maysa, "Siasino ti nangaramid iti daytoy?" Idi nakisaritada kadagiti dadduma ken nangsapulda iti sungbat, kinunada, "Ni Gideon a putot a lalaki ni Joas ti nangaramid iti daytoy a banag." **30** Ket kinuna dagiti tattao ti ili kenni Joas, "Iruarmo ti putotmo tapno mapapatay isuna, gapu ta rinebbana ti altar ni Baal, ken gapu ta pinutedna ti Asera nga adda iti abayna daytoy." **31** Kinuna ni Joas kadagiti amin a mangtubtubngar kenkuana, "Ipakaasiyo kadi ti napasamak kenni Baal? Isalakanyo kadi isuna? Siasinoman a mangipakaasi iti napasamak kenkuana, mapapatay koma kabayatan a nasapa pay. No maysa a dios ni Baal, ikanawana koma ti bagina no adda mangrebba iti altarna." **32** Iti dayta nga aldaw, napanaganan ngarud ni Gideon iti "Jerub Baal," gapu ta kinunana, "Ikanawa koma ni Baal ti bagina maibusor kenkuana," gapu ta rinebba ni Gideon ti altarna. **33** Ita, nagmaymaysa a nagummong dagiti Midianita, Amalekita, ken dagiti tattao iti daya. Binallasiwda ti Jordan ket nagkampoda idiay tanap ti Jezreel. **34** Ngem kinaluban ti Espiritu ni Yahweh ni Gideon tapno tulunganna isuna. Pinaguni ni Gideon ti trumpeta, ay-ayabanna ti tribu ti Abi Ezer, tapno mabalin a sumurotda kenkuana. **35** Nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan iti entero a Manases, ket naayabanda met a sumurot kenkuana. Nangibaon met isuna kadagiti mensahero iti Aser, Zabulon, ken Neftali, ket simmang-atda a sumabat kenkuana. **36** Kinuna ni Gideon iti Dios, "No gandatmo iti mangusar kaniak a mangisalakan iti Israel a kas iti kinunam— **37** Kitaem, mangikabilak iti dutdot iti pagir-irikan. No addanto laeng linnaaw iti dutdot ket namaga ti amin a daga, ket maammoakto nga usarennak a mangisalakan iti Israel a kas iti kinunam." **38** Daytoy ti napasamak— nasapa a bimmangon ni Gideon iti simmaruno a bigat, inummongna ti dutdot ket pinepesna ti linnaaw manipud iti dutdot, umanay a nangpunno iti maysa a mallukong. **39** Kalpasanna, kinuna ni Gideon iti Dios, "Saanka a makaunget kaniak, agsao-ak pay iti maminsan. Pangaasim ta palubosam iti maysa pay a pammaneknek kaniak babaen iti dutdot. Iti daytoy a tiempo, pagbalinem a namaga ti dutdot, ken maadda koma ti linnaaw iti amin a daga iti aglawlawna daytoy." **40** Inaramid ti Dios ti dinawatna iti dayta a rabii. Namaga ti dutdot, ken adda linnaaw iti amin a daga iti aglawlawna.

7 Ket nasapa a bimmangon ni Jerubbaal (dayta ni Gideon) ken dagiti amin a tattao a kaduana, ket nagkampoda iti abay ti ubbog ti Harod. Adda ti kampo ti Midian iti amiananda iti tanap nga asideg iti turod ti More. **2** Kinuna ni Yahweh kenni

Gideon, “Adu unay dagiti soldado tapno pagballigienkayo kadagiti Midianita. Siguradoem a saanto nga agpalangguad ti Israel kaniak, a kunada, 'Insalakannakami ti bukodmi a pigsa.' **3** Ita ngarud, iwaragawagmo kadagiti lapayag dagiti tattao a kunaem, “Siasinoman a mabuteng, siasinoman nga agpigpigerger, mapalubosan isuna nga agsubli ken pumanaw manipud iti Bantay Galaad.'” Pimmanaw ngarud dagiti 22, 000 a tattao ket 10, 000 ti nabati. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Gideon, “Adu latta dagiti tattao. Isalogmo ida iti danum, ket pagbalinek a basbassit ti bilangda para kenka sadiay. No ibagak kenka, 'Makikuyogto kenka daytoy,' makikuyogto isuna kenka; ngem no ibagak, 'Saanto a makikuyog kenka daytoy,' saanto a makikuyog isuna.” **5** Insalog ngarud ni Gideon dagiti tattao iti danum, ket kinuna ni Yahweh kenkuana, “Ilasinmo ti tunggal maysa a mangab-ab iti danum, a kas iti panaginum ti aso, kadagiti agparintumeng nga uminum.” **6** Tallo gasut a lallaki ti nagab-ab. Nagparintumeng dagiti dadduma a lallaki nga imminum iti danum. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Gideon, “Babaen kadagiti tallo gasut a lallaki a nagab-ab, ispalenkayo ken pagballigienkayo kadagiti Midianita. Pagawidemon dagiti dadduma a lallaki iti bukodda a lugar.” **8** Innala ngarud dagiti napili dagiti abastoda ken dagiti trumpetada. Pinagawid ni Gideon dagiti amin a lallaki ti Israel, napan ti tunggal lalaki iti kampona, ngem pinagbatina dagiti tallo gasut a lallaki. Ita, adda ti kampo ti Midian iti babaenna idiay tanap. **9** Kinuna ni Yahweh kenkuana iti dayta met laeng a rabii, “Bumangonka! Rautem ti kampo, ta pagballigienka iti daytoy. **10** Ngem no mabutengka a sumalog, sumalogka iti kampo a kaduam ni Pura nga adipenmo, **11** ket denggem ti ibagbagada, ket mapaturedkanto a mangraut iti kampo.” Simmalog ngarud ni Gideon a kaduana ni Pura nga adipenna iti lugar a pagbanbantayan dagiti guardia iti kampo. **12** Nagkampo idiay tanap dagiti Midianita, Amalekita, ken dagiti amin a tattao iti daya, a kas kapuskol iti pangen dagiti dudon. Saan a mabilang dagiti kamelioda; ad-adu ti bilang dagitoy ngem iti darat iti igid ti baybay. **13** Idi dimteng ni Gideon sadiay, adda maysa a lalaki a mangibagbaga iti tagtagainepna iti kaduana. Kinuna ti lalaki, “Denggem! Nagtagtagainepak, ket nakakitaak iti nagtimbukel a tinapay a sebada a nagtulidtulid nga agturong iti kampo ti Midian. Immay daytoy iti tolda, ket dinungparna daytoy iti napigsa isu a natuang ken nagbalibaliktad, isu a naiyaplag daytoy.” **14** Kinuna ti sabali a lalaki, “Awanen sabali no saan a ti kampilan ni Gideon daytoy (a putot a lalaki ni Joas), nga Israelita. Pinagballigi ti Dios isuna iti Midian ken kadagiti amin nga armadada.” **15** Idi nangngeg ni Gideon ti pannakaistoria iti tagtagainep ken ti pannakailawlawagna daytoy, nagrukob isuna a nagkararag. Nagsubli isuna iti kampo ti Israel ket kinunana, “Bumangonkayo! Pinagballiginakayon ni Yahweh iti armada ti Midian.” **16** Biningayna ti tallo gasut a lallaki iti tallo a bunggoy, ket inikkanna amin ida kadagiti trumpeta ken banga nga awan naggianna, nga addaan kadagiti pagsilawan iti uneg ti tunggal banga. **17** Kinunana kadakuada, “Kitaendak ket aramidenyo ti aramidek. Buyaendak! Inton dumtengak iti igid ti kampo, masapul nga aramidenyo ti aramidek. **18** Inton paguniek ti trumpeta, siak ken dagiti amin a kaduak, ket pagunienyo met dagiti trumpetayo iti tunggal sikigan ti entero a kampo ken ipukkawyo, 'Para kenni Yahweh ken para kenni Gideon!'” **19** Dimteng ngarud ni Gideon ken ti sangagasut a lallaki a kaduana iti igid ti kampo, sakbay iti pangrugian ti pangtengnga nga agbantay. Apaman nga agsuksukat pay laeng dagiti Midianita iti guardia, pinagunida dagiti tangguyob ken binurakda dagiti banga nga iggemda. **20** Pinaguni dagiti tallo a bunggoy dagiti tangguyob ken binurakda dagiti banga. Iniggamanda dagiti pagsilawan iti makannigid nga imada ken dagiti tangguyob iti makannawanda tapno pagunien dagitoy. Impukkawda, “Ti kampilan ni Yahweh ken ni Gideon.” **21** Nagtakder ti tunggal lalaki iti lugarna iti aglawlaw ti kampo ket nagtataray dagiti amin nga armada dagiti Midianita. Nagririaw ken nagtatarayda. **22** Idi pinagunida ti tallo gasut a tangguyob, ingkabil ni Yahweh ti tunggal kampilan ti Midianita a lalaki a maibusor iti kaduana ken maibusor kadagiti amin nga armadada. Nagtaray ti armada agingga iti Bet-sitta nga agturong iti Serera, agingga iti beddeng ti Abel-Mehola iti asideg ti Tabat. **23** Naguummong dagiti lallaki ti Israel a nagtaud iti Neftali, Aser, ken dagiti amin a Manasses, ket kinamatda ti Midian. **24** Nangibaon ni Gideon kadagiti mensahero iti entero a katurturodan a pagilian ti Efraim, a kinunada, “Sumalogkayo a maibusor iti Midian ket bantayanyo ti Karayan Jordan, agingga iti Bet-bara, tapno pagsardengen ida.” Naguummong ngarud dagiti amin a lallaki ti Efraim ket binantayanda dagiti danum, agingga iti Bet-bara ken iti Karayan Jordan. **25** Tiniliwda ti dua a prinsipe ti Midian, da Oreb ken Zeeb. Pinatayda ni Oreb iti ayan ti bato ni Oreb, ket pinatayda ni Zeeb iti ayan ti pagpespesan ti ubas ni Zeeb. Kinamatda dagiti Midianita, ket impanda dagiti ulo da Oreb ken Zeeb kenni Gideon nga adda iti ballasiw ti Jordan.

8 Kinuna dagiti tattao ti Efraim kenni Gideon, “Ania daytoy nga inaramidmo kadakami? Saannakami nga inayaban idi napanka nakigubat iti Midian.” Ket nakisinnuppiatda kenkuana iti kasta unay. **2** Kinunana kadakuada, “Ania ita ti inaramidko a maiyasping kadakayo? Saan aya a nasaysayaat dagiti matudtud nga ubas ti Efraim ngem ti sibubukel nga apit iti ubas ni Abie-zer? **3** Pinagballiginakayo ti Dios kadagiti prinsipe ti Midian- da Oreb ken Zeeb! Ania ti naaramidko a maiyasping kadakayo?” Bimmaaw ti ungetda kenkuana idi imbagana daytoy. **4** Dimteng ni Gideon idiay Jordan ket bimmallasiw iti daytoy, isuna ken dagiti tallo gasut a lallaki a kaduana. Nabannogdan, ngem intultuloyda latta ti panagkamatda. **5** Kinunana kadagiti lallaki ti Succot, “Pangngaasiyo ta ikkanyo ti tinapay dagiti tattao a sumursurot kaniak, gapu ta nabannogdan, ket kamkamatek da Zeba ken Salmunna, dagiti ari ti Midian.” **6** Kinuna dagiti mangidadaulo iti Succot, “Naparmekmo kadin da Zeba ken Salmunna? Saanmi nga ammo no apay a rumbeng nga ikkanmi iti tinapay ti armadam.” **7** Kinuna ni Gideon, “Inton pagballigiennakami ni Yahweh kada Zeba ken Salmunna, pirsapirsayekto ti lasagyo babaen kadagiti sisiit iti let-ang ken kadagiti sisiitan a mula.” **8** Simmang-at isuna idiay Penuel manipud sadiay ket nakisarita kadagiti tattao sadiay iti isu met laeng a wagas, ngem sinungbatan isuna dagiti lallaki idiay Penuel iti kas met laeng iti insungbat dagiti lallaki idiay Succot. **9** Nagsao met isuna kadagiti lallaki ti Penuel ket kinunana, “Inton agsubliak manen a sikakappia, rebbaekto daytoy a torre.” **10** Ita, adda da Zeba ken Salmunna idiay Carcor, agraman ti armadada, agarup 15, 000 a lallaki, dagiti amin a nabati iti entero nga armada dagiti tattao iti daya. Gapu ta napasag ti 120, 000 a lallaki a

nasanay a makigubat babaen iti kampilan. **11** Simmang-at ni Gideon iti kampo ti kabusor a nagna iti dalan ti Nomad, a limmabas idiay Noba ken Jogbea. Pinarmekna ti armada ti kabusor, gapu ta saanda a namnamaen ti panangraut. **12** Nagtaray da Zeba ken Salmunna, ket kabayatan a kamkamaten ida ni Gideon, natiliwna dagiti dua nga ari ti Midian- da Zeba ken Salmunna- ken riniribukna ti amin nga armadada. **13** Nagsubli ni Gideon a putot a lalaki ni Joas manipud iti paggugubatan a nagna iti bessang ti Heres. **14** Nakasabat isuna iti maysa nga agtutubo a lalaki kadagiti tattao ti Succot ket nagdamag isuna kenkuana. Inladawan ti agtutubo a lalaki kenkuana dagiti mangidadaulo iti Succot ken dagiti panglakayen daytoy, pitopulo ket pito a lallaki. **15** Napan ni Gideon kadagiti lallaki ti Succot ket kinunana, "Kitaenyo da Zeba ken Salmunna, a nanglaisanyo kaniak a kinunayo, 'Naparmekmo kadin da Zeba ken Salmunna? Saanmi nga ammo no apay a rumbeng nga ikkanmi iti tinapay ti armadam.'" **16** Innala ni Gideon dagiti panglakayen ti siudad, ket dinusana dagiti lallaki ti Succot babaen kadagiti sisiit ti let-ang ken nasiit a mulmula. **17** Ket rinebbana ti torre ti Penuel ken pinatayna dagiti lallaki iti dayta a siudad. **18** Kinuna ni Gideon kada Zeba ken Salmunna, "Ania ti langa dagiti tattao a pinatayyo idiay Tabor?" Insungbatda, "No kasano ti langam, kasta met kadakuada. Aglanglanga ti tunggal maysa kadakuada a kasla anak iti maysa nga ari." **19** Kinuna ni Gideon, "Kakabsatko ida, dagiti annak a lallaki ti inak. Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, no pinagtalinaedyo koma ida a sibibiag, saankayo koma a patayen." **20** Kinunana kenni Jeter (ti inauna nga anakna), "Tumakderka ket patayem ida!" Ngem saan nga inasut ti agtutubo a lalaki ti kampilanna ta mabuteng isuna, gapu ta ubing pay laeng isuna. **21** Ket kinuna da Zeba ken Salmunna, "Tumakderka ket patayennakami! Ta kas iti kinalalaki, kasta met ti pigsana." Timmakder ni Gideon ket pinatayna da Zeba ken Salmunna. Innalana pay dagiti ar-arkos a sinan-bulan nga adda kadagiti tengnged dagiti kamelioda. **22** Kalpasanna, kinuna dagiti lallaki ti Israel kenni Gideon, "Iturayannakami- sika, ti putotmo a lalaki ken ti appokom a lalaki- gapu ta insalakannakami iti pannakabalin ti Midian. **23** Kinuna ni Gideon kadakuada, "Saan a siak ti mangituray kadakayo, wenno ti anakko a lalaki ti mangituray kadakayo. Ni Yahweh ti mangituray kadakayo." **24** Kinuna ni Gideon kadakuada, "Adda koma kiddawek kadakayo: nga ited koma kaniak ti tunggal maysa kadakayo dagiti aritos manipud iti sinamsamna." (Addaan dagiti Midianita kadagiti balitok nga aritos gapu ta Ismaelitada.) **25** Insungbatda, "Siraragsakkami a mangited kadagitoy kenka." Nangiyaplagda iti kagay ket impuruak ti tunggal lalaki iti daytoy dagiti aritos manipud iti sinamsamna. **26** 1, 700 a siklo iti balitok ti kadagsen dagiti balitok nga aritos a kiniddawna. Mainayon daytoy a sinamsam kadagiti sinan-bulan nga ar-arkos, kadagiti bitin-bitin, kadagiti maris-ube a pagan-anay nga ingkawes dagiti ari ti Midian, ken mainayon kadagiti kawar a naipalikmut kadagiti tengnged dagiti kamelioda. **27** Nangaramid ni Gideon iti efod manipud kadagiti aritos ket ingkabilna daytoy iti siudadna, idiay Ofra, ket nagbalangkantis dagiti amin nga Israel babaen iti panagdaydayawda iti daytoy sadiay. Nagbalin daytoy a palab-og para kenni Gideon ken kadagiti adda iti balayna. **28** Naparmek ngarud ti Midian iti sangoanan dagiti tattao ti Israel ket saandan nga inngato manen dagiti uloda. Ket adda ti kappia iti daga iti las-ud iti uppat a pulo a tawen kadagiti al-aldaw ni Gideon. **29** Nagsubli ni Jerubbaal a putot ni Joas ket nagnaed iti bukodna a balay. **30** Pitopulo a lallaki ti putot ni Gideon, gapu ta adu ti assawana. **31** Nangipasngay met kenkuana iti lalaki ti kabkabbalayenna nga adda idi idiay Sikem, ket pinanaganan ni Gideon isuna iti Abimelec. **32** Natay ni Gideon a putot a lalaki ni Joas idi lakay unayen isuna ket naitabon iti ayan ti tanem ni Joas nga amana, idiay Ofra iti puli ti Abie-zer. **33** Ket napasamak, apaman a natay ni Gideon, timmallikud manen dagiti tattao ti Israel ket nagbalangkantisda babaen iti panagdaydayawda kadagiti Baal. Pinagbalinda ni Baal-berit a diosda. **34** Saan a nalagip dagiti tattao ti Israel a dayawen ni Yahweh a Diosda a nangispal kadakuada manipud iti pannakabalin dagiti amin a kabusorda iti aglawlawda. **35** Saanda a tinungpal dagiti karida iti balay ni Jerubbaal (ti sabali pay a nagan ni Gideon) a kas subad iti amin a kinasayaat nga inaramidna iti Israel.

9 Napan ni Abimelec nga anak ni Jerubbaal kadagiti kabagian ti inana idiay Sikem ket kinunana kadakuada ken iti sibubukel a puli ti pamilia ti inana, **2** "Pangngaasiyo ta ibagayo daytoy, tapno mangngegan dagiti amin a mangidadaulo iti Sikem: 'Ania ti nasaysayaat para kadakayo? Iturayannakayo dagiti amin a pitopulo nga annak a lallaki ni Jerubbaal, wenno maysa laeng ti mangituray kadakayo?' Laglagipenyo a tulang ken lasagdak." **3** Nakisarita dagiti kabagian ti inana kadagiti mangidadaulo iti Sikem para kenkuana, ket immanamongda a sumurot kenni Abimelec, ta kinunada, "Kabsattayo isuna." **4** Inikkanda isuna iti pitopulo a pidaso ti pirak manipud iti balay ni Baal-Berit, ket inusar ni Abimelec daytoy a pinangtangdan kadagiti nasukir ken darasudos a lallaki, a simmurot kenkuana. **5** Napan isuna iti balay ti amana idiay Ofra, ket pinapatayna ti pitopulo a kakabsatna iti rabaw ti maysa a bato, dagiti putot a lallaki ni Jerubbaal. Ni laeng Jotam nga inaudi nga anak ni Jerubbaal ti nabati, gapu ta naglemmeng isuna. **6** Naguummong dagiti amin a mangidadaulo iti Sikem ken Betmillo ket napanda iti abay ti lugo iti asideg ti adigi nga adda idiay Sikem, ket pinagbalinda nga ari ni Abimelec. **7** Idi naibaga kenni Jotam ti maipanggep iti daytoy, napan isuna nagtakder iti tapaw ti Bantay Gerizim. Nagpukkaw isuna ket kinunana kadakuada, "Dumngegkayo kaniak, dakayo a mangidadaulo iti Sikem, tapno denggennakayo koma ti Dios. **8** Iti naminsan, napan dagiti kayo tapno mangpulot iti arida. Ket kinunada iti kayo nga olibo, 'Iturayannakami.' **9** Ngem kinuna ti kayo nga olibo kadakuada, 'Rumbeng kadi nga isardengko ti lanak, a maus-usar a pagdayaw iti Dios ken tao, tapno agsubliak nga agampaampayag laeng iti rabaw dagiti sabali a kayo?' **10** Kinuna dagiti kayo iti kayo nga igos, 'Umayka ket iturayannakami.' **11** Ngem kinuna ti kayo nga igos kadakuada, 'Rumbeng kadi nga isardengko ti kinasam-itko ken ti nasayaat a bungak, tapno laeng makasubliak nga agampaampayag iti rabaw dagiti sabali a kayo?' **12** Kinuna dagiti kayo iti ubas, 'Umayka ket iturayannakami.' **13** Kinuna ti ubas kadakuada, 'Rumbeng kadi nga isardengko ti baro nga arakko, a mangparparagsak iti Dios ken tao, ken agsubliak nga agampaampayag iti rabaw dagiti sabali a kayo?' **14** Ket kinuna dagiti amin a kayo iti nasiit a mula, 'Umayka ket iturayannakami.' **15** Kinuna ti nasiit a mula kadagiti kayo, 'No pudno a kayatdak a pulotan a kas ariyo, umaykayo ngarud ket makasarakkayo

iti talged iti sirok ti linongko. No saan, rummuar koma ti apuy manipud iti nasiit a mula ket puoranna koma dagiti sedro ti Libano.' **16** Ita ngarud, no napudno ken nalintegkayo, idi pinagbalinyo ni Abimelec nga ari, ket no nasayaat ti inaramidyo kenni Jerubbaal ken iti balayna, ket no dinusayo isuna a kas maikari kenkuana- **17** - ken panunotenyo a nakigubat ti amak gapu kadakayo, insakripisyona ti biagna, ket inispalnakayo manipud iti ima ti Midian- **18** ngem ita nga aldaw bimmusorkayo iti balay ti amak ket pinatayyo dagiti putotna a lallaki, pitopulo a tattao, iti rabaw ti maysa a bato. Ket pinagbalinyo nga ari ni Abimelec nga anak ti babai nga adipenna, kadagiti mangidadaulo iti Sikem, gapu ta kabagianyo isuna. **19** Ket no napudno ken nalintegkayo kenni Jerubbaal ken iti balayna, makiparagsakkayo ngarud kenni Abimelec, ket makipagragsak met isuna kadakayo. **20** Ngem no saan, rummuar koma ti apuy kenni Abimelec ket puoranna dagiti lallaki ti Sikem ken ti balay ni Millo. Rummuar koma ti apuy kadagiti lallaki ti Sikem ken Betmillo a mangpuor kenni Abimelec." **21** Naglibas ken nagtaray ni Jotam, ket napan isuna idiay Beer. Nagnaed isuna sadiay gapu ta adayo daytoy kenni Abimelec a kabsatna. **22** Nagturay ni Abimelec iti Israel iti las-ud ti tallo a tawen. **23** Nangibaon ti Dios iti dakes nga espiritu iti nagbaetan ni Abimelec ken dagiti mangidadaulo iti Sikem. Liniputan dagiti mangidadaulo iti Sikem ni Abimelec. **24** Inaramid ti Dios daytoy tapno maibales ti kinaranggas a naaramid kadagiti pitopulo a putot a lallaki ni Jerubbaal, ket ikaro ni Abimelec a kabsatda ti panangpapatayna kadakuada; ken ikaro met dagiti lallaki ti Sikem ti panangtulongda kenkuana a nangpatay kadagiti kabsatna. **25** Isu a nangipuesto dagiti mangidadaulo iti Sikem iti lallaki tapno agpadaan iti tapaw dagiti turod tapno mabalinda a saneben isuna, ket tinakawanda amin a lumabas kadakuada iti dayta a dalan. Naipadamag daytoy kenni Abimelec. **26** Immay ni Gaal nga anak ni Ebed a kaduana dagiti kabagianna ket napanda idiay Sikem. Nagtalek dagiti mangidadaulo iti Sikem kenkuana. **27** Napanda iti talon ket nagburasda kadagiti ubas manipud kadagiti kaubasan, ket binaddebaddekanda dagitoy. Nagrambakda iti balay ti diosda, a nanganan ken naginumanda, ket inlunodda ni Abimelec. **28** Kinuna ni Gaal a putot ni Ebed, "Siasino ni Abimelec, ken siasino ni Sikem, a rumbeng a pagserbiantayo isuna? Saan kadi nga isuna ti anak ni Jerubbaal? Ken saan kadi a ni Zebul ti opisialna? Agserbitayo kadagiti lallaki ni Hamor, nga ama ni Sikem! Apay koma nga agserbitayo kenkuana? **29** Adda la koma ti turayko kadagitoy a tattao! Ket ikkatek ni Abimelec. Ibagak kenni Abimelec, 'Awagam dagiti amin nga armadam.'" **30** Idi nangngeg ni Zebul nga opisial iti siudad dagiti imbaga ni Gaal a putot a lalaki ni Ebed, simged ti ungetna. **31** Nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan kenni Abimelec tapno mangallilaw, a kunana, "Adtoy, immay ni Gaal nga anak ni Ebed ken dagiti kabagianna idiay Sikem, ket rirriribukenda ti siudad a maibusor kenka. **32** Ita, bayat iti rabii, bumangonka ken dagiti soldado a kaduam, ket mangisaganakayo iti panangsaneb kadagiti talon. **33** Ket iti bigat, apaman a makasingising ti init, masapaka a bumangon ket rautem ti siudad. Ket inton rummuar isuna ken dagiti tattao a kaduana a maibusor kenka, aramidem ti aniaman a kabaelam nga aramiden kadakuada." **34** Bimmangon ngarud bayat iti rabii ni Abimelec ken dagiti amin a lallaki a kaduana, ket nagsanebda a maibusor iti Sikem- nabingayda iti uppat a bunggoy. **35** Rimmuar ni Gaal a putot ni Ebed ket nagtakder iti pagserkan iti ruangan ti siudad. Rimmuar ni Abimelec ken dagiti lallaki a kaduana manipud iti paglemlemmenganda. **36** Idi nakita ni Gaal dagiti tattao, kinunana kenni Zebul, "Kitaem, adda tattao a sumalsalog manipud kadagiti tapaw dagiti turod!" Kinuna ni Zebul kenkuana, "Makitkitam laeng dagiti anniniwan kadagiti turod a kaslada la tattao." **37** Nagsao manen ni Gaal ket kinunana, "Kitaem, adda tattao a sumalsalog iti nagtengngaan ti daga, ket um-umay ti maysa a bunggoy manipud iti dalan iti lugo dagiti mammadles." **38** Ket kinuna ni Zebul kenkuana, "Ayanna ita dagiti napnoan kinatangsit a sasaom, sika a nangibaga, 'Siasino kadi ni Abimelec a rumbeng nga agserbitayo kenkuana?' Saan kadi a dagitoy dagiti tattao a linaismo? Rummuarka ita ket makirangetka kadakuada." **39** Rimmuar ni Gaal ket indauloanna dagiti lallaki ti Sikem, ket nakiranget isuna kenni Abimelec. **40** Kinamat isuna ni Abimelec, ket naglibas ni Gaal iti sangoananna. Ket adu ti napasag babaen kadagiti makapatay a sugsugat iti sangoanan ti pagserkan iti ruangan ti siudad. **41** Nagtalinaed ni Abimelec idiay Aruma. Pinilit a pinapanaw ni Zebul ni Gaal ken dagiti kabagianna idiay Sikem. **42** Kabigatanna, napan dagiti tattao ti Sikem idiay talon, ket naipadamag daytoy kenni Abimelec. **43** Inkuyogna dagiti tattaona, biningayna ida iti tallo a bunggoy, ket nagsanebda kadagiti talon. Kimmita isuna ket nakitana dagiti tattao a rumrummuar manipud iti siudad. Ket rinaut ken pinatayna ida. **44** Rimmaut ni Abimelec ken dagiti bunggoy a kaduana ken sinerraanda ti pagserkan iti ruangan ti siudad. Rinaut dagiti dua a bunggoy dagiti amin nga adda iti talon ket pinatayda dagitoy. **45** Agmalmalem a nakiranget ni Abimelec iti siudad iti dayta nga aldaw. Sinakupna ti siudad, ket pinatayna dagiti tattao nga adda iti daytoy. Rinebbana dagiti pader ti siudad ket winarasanna iti asin ti rabawna daytoy. **46** Idi nangngeg daytoy dagiti amin a mangidadaulo iti torre ti Sikem, simrekda iti sarikedked iti balay ni El-Berit. **47** Naibaga kenni Abimelec a naguummong dagiti amin a mangidadaulo idiay torre ti Sikem. **48** Simmang-at ni Abimelec ken dagiti amin a lallaki a kaduana idiay Bantay Zalmon. Nangala ni Abimelec iti wasay ket nangpukan kadagiti sanga. Binaklayna dagitoy ket imbilinna kadagiti lallaki a kaduana, "No ania ti nakitayo nga inaramidko, darasenyo ket aramidenyo met ti inaramidko." **49** Isu a nangpukan ti tunggal maysa kadagiti sanga ket sinurotda ni Abimelec. Inggabsuonda dagitoy iti rabaw iti siled iti uneg ti daga, ket pinuoranda ti rabawna daytoy, iti kasta, natay dagiti amin a tattao iti torre ti Sikem, agarup sangaribu a lallaki ken babbai. **50** Kalpasanna, napan ni Abimelec idiay Tebes, ket nagkampo isuna iti ruar ti Tebes ken sinakupna daytoy. **51** Ngem adda maysa a natibker a torre iti siudad, ket nagkamang iti daytoy dagiti amin a lallaki ken babbai ken dagiti amin a mangidadaulo iti siudad ket nagpupukda idiay. Ket immulida iti atep ti torre. **52** Napan ni Abimelec iti torre ket rinautna daytoy, ket immasideg isuna iti ruangan ti torre tapno puoranna daytoy. **53** Ngem intupak ti maysa a babai ti akin-ngato a gilingan a bato iti ulo ni Abimelec ket nabuong ti bangabangana. **54** Ket dagus nga inayaban ni Abimelec ti agtutubo a lalaki a para-iggem iti armasna, ket kinunana kenkuana, "Asutem ti kampilanmo ket patayennak, tapno awanto ti agkuna maipanggep kaniak, 'Pinatay isuna

ti maysa a babai.'" Dinuyok ngarud isuna ti agtutubo a lalaki, ket natay isuna. **55** Idi nakita dagiti tattao ti Israel a natayen ni Abimelec, nagawidda iti pagtaenganda. **56** Ket kasta ti panangibales ti Dios iti kinadakes ni Abimelec nga inaramidna iti amana babaen iti panangpapatayna kadagiti pitopulo a kabsatna. **57** Pinagsubli ti Dios dagiti amin a kinadakes dagiti lallaki ti Sikem kadagiti bukodda nga ulo ket immay kadakuada ti lunod ni Jotam nga anak ni Jerubbaal.

10 Kalpasan ni Abimelec, timmakder ni Tola a putot a lalaki ni Pua a putot a lalaki ni Dodo, maysa a lalaki a nagtaud iti Issacar a nagnaed idiay Samir, iti katurturodan a pagilian ti Efraim tapno wayawayaanna ti Israel. **2** Nagserbi isuna a kas ukom iti Israel iti duapulo ket tallo a tawen. Natay isuna ket naitanem idiay Samir. **3** Simmublat kenkuana ni Jair a taga-Galaad. Nagserbi isuna a kas ukom ti Israel iti duapulo ket dua a tawen. **4** Addaan isuna iti tallopulo a putot a lallaki nga agsaksakay iti tallopulo nga asno, ken addaanda iti tallopulo a siudad, a maaw-awagan agingga kadagitoy nga aldaw iti Havot-Jair, nga adda iti daga ti Galaad. **5** Natay ni Jair ket naitanem idiay Kamon. **6** Ninayunan dagiti tattao ti Israel ti kinadakes nga inaramidda iti imatang ni Yahweh ket nagdaydayawda kadagiti Baal, kadagiti Astarot, kadagiti dios ti Aram, kadagiti dios ti Sidon, kadagiti dios ti Moab ken kadagiti dios dagiti tattao ti Ammon, ken kadagiti dios dagiti Filisteo. Tinallikudanda ni Yahweh ket saandan a nagdaydayaw kenkuana. **7** Nakapungtot ni Yahweh iti Israel, ket inyawatna ida kadagiti Filisteo ken kadagiti Ammonita, a mangparmek kadakuada. **8** Pinarmek ken pinarigatda dagiti tattao ti Israel iti dayta a tawen, ken pinarigatda iti las-ud ti sangapulo ket walo a tawen dagiti amin a tattao ti Israel nga adda iti ballasiw ti Jordan iti daga dagiti Ammoreo idiay Galaad. **9** Ket binallasiw dagiti Ammonita ti Jordan tapno makiranget iti Juda, Benjamin, ken iti balay ni Efraim, isu a nakaro ti panagsagaba ti Israel. **10** Kalpasanna, immawag dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, a kunada, "Nagbasolkami kenka, gapu ta tinallikudanmi ti Diosmi ket nagdaydayawkami kadagiti Baal." **11** Kinuna ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel, "Saan kadi a winayawayaankayo manipud kadagiti Egipcio, kadagiti Amorreo, kadagiti Ammonita, kadagiti Filisteo **12** ken kasta met kadagiti Sidonio? Pinarigatnakayo dagiti Amalekita ken dagiti Maonita; immawagkayo kaniak, ket winayawayaankayo manipud iti pannakabalinda. **13** Ngem tinallikudandak manen ket nagdaydayawkayo kadagiti dadduma a didiosen, Ngarud, saankon a nayonan dagiti tiempo a panangwayawayak kadakayo. **14** Mapankayo ket umawagkayo kadagiti dios a nagdaydayawanyo. Ispalendakayo koma no adda pakarigatanyo." **15** Kinuna dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, "Nagbasolkami. Aramidem kadakami no ania ti ammom a nasayaat. Ngem pangngaasim koma laeng, ispalennakami ita nga aldaw." **16** Timmallikudda kadagiti ganggannaet a dios a tinagikuada, ket nagdaydayawda kenni Yahweh. Ket saanna a naibturan ti panagrigrigat ti Israel. **17** Kalpasanna, naguummong dagiti Ammonita ket nagkampoda idiay Galaad. Naguummong dagiti Israelita ket nagkampoda idiay Mizpa. **18** Kinuna dagiti mangidadaulo kadagiti tattao ti Galaad iti tunggal maysa, "Siasino ti tao a mangirugi a makiranget kadagiti Ammonita? Isunanto ti mangidaulo kadagiti amin nga agnanaed idiay Galaad."

11 Ita, ni Jefte a taga-Galaad ket maysa a natured a mannakigubat, ngem anak isuna ti maysa a balangkantis. Ni Galaad ti amana. **2** Nangipasngay pay ti asawa ni Galaad kadagiti dadduma a putotna a lallaki. Idi dimmakkel dagiti annak a lallaki ti asawana, pinilitda ni Jefte a pumanaw iti balay ket kinunada kenkuana, "Saanka a makatawid iti uray ania manipud iti pamiliatayo. Anaknaka ti sabali a babai." **3** Pinanawan ngarud ni Jefte dagiti kakabsatna ket nagnaed idiay daga ti Tob. Immay ken nakikaddua kenni Jefte dagiti lallaki a mangsalsalungasing iti linteg ket kimmuyogda kenkuana. **4** Kalpasan ti sumagmamano nga aldaw, ginubat dagiti tattao ti Ammon ti Israel. **5** Idi ginubat dagiti tattao ti Ammon ti Israel, napan dagiti panglakayen iti Galaad tapno pagsublienda ni Jefte manipud iti daga ti Tob. **6** Kinunada kenkuana, "Umayka ket idauloandakami tapno makirangettayo kadagiti tattao ti Ammon." **7** Kinuna ni Jefte kadagiti mangidadaulo ti Galaad. "Ginuradak ken pinilitdak a pumanaw iti balay ti amak. Apay nga umaykayo kaniak ita nga addaan kayo iti pakarigatan?" **8** Kinuna dagiti panglakayen ti Galaad kenni Jefte, "Dayta ti makagapu nga umas-asidegkami kenka ita; sumurotka kadakami ket makirangetka kadagiti tattao ti Ammon, ket sikanto ti mangidaulo kadagiti amin nga agnanaed iti Galaad." **9** Kinuna ni Jefte kadagiti panglakayen ti Galaad, "No iyawiddak manen tapno makiranget kadagiti tattao ti Ammon, ken no pagballigiennatayo ni Yahweh kadakuada, siakto ti agbalin a mangidadauloyo." **10** Kinuna dagiti panglakayen ti Galaad kenni Jefte, "Ni Yahweh koma ti agbalin a saksi iti nagbaetantayo no saantayo nga aramiden ti imbagatayo!" **11** Kimmuyog ngarud ni Jefte kadagiti panglakayen ti Galaad, ket pinagbalin dagiti tattao isuna a mangidaulo ken mangituray kadakuada. Idi adda isuna iti sangoanan ni Yahweh idiay Mizpa, inulit ni Jefte dagiti amin nga inkarina. **12** Kalpasanna, nangibaon ni Jefte kadagiti mensahero a mapan iti ari dagiti tattao ti Ammon, a kunana, "Ania daytoy a saan a pagkikinnaawatan iti nagbabaetantayo? Apay nga umayyo piliten nga alaen ti dagami?" **13** Insungbat ti ari dagiti tattao ti Ammon kadagiti mensahero ni Jefte, "Gapu ta idi rimmuar ti Israel iti Egipto, inagawda ti dagak manipud iti Arnon agingga iti Jabbok, agingga iti ballasiw ti Jordan. Ita, isubliyo a sikakapia dagidiay a daga. **14** Nangibaon manen ni Jefte kadagiti mensahero a mapan iti Ari dagiti tattao ti Ammon, **15** ket kinunana, "Kastoy ti ibagbaga ni Jefte: saan nga inagaw ti Israel ti daga ti Moab ken ti daga dagiti tattao ti Ammon, **16** ngem idi rimmuar ti Israel manipud Egipto, limmasatda iti let-ang agingga iti baybay dagiti Runo ken agingga iti Kades. **17** Nangibaon ti Israel kadagiti mensahero a mapan iti Ari ti Edom, a kunana, 'Pangngaasim ta palubosandakami a lumabas iti dagam,' ngem saan a dimngeg ti ari ti Edom. Nangibaonda pay kadagiti mensahero a mangibaga iti Ari ti Moab, ngem nagkedked isuna. Isu a nagtalinaed ti Israel idiay Kades. **18** Kalpasanna, limmasatda iti let-ang ket nanglikawda manipud iti daga ti Edom ken iti daga ti Moab, ken naglayunda iti akindaya a paset ti daga ti Moab ket nagkampoda iti ballasiw ti Arnon. Ngem saanda a simrek iti masakupan ti Moab, ta ti Arnon ti beddeng ti Moab. **19** Nangibaon ti Israel kadagiti mensahero a mapan kenni Sihon, nga ari dagiti Amorreo, a mangiturturay iti Hesbon: kinuna ti Israel kenkuana, 'Pangngaasim, palubosandakami

a lumabas iti dagam a mapan iti daga a kukuami.' **20** Ngem saan a nagtalek ni Sihon iti Israel a lumabas iti masakupanna. Inummong ngarud ni Sihon dagiti amin nga armadana ket nagturongda iti Jaaz, ket sadiay a nakiranget isuna iti Israel. **21** Ket ni Yahweh a Dios ti Israel, pinagballigina ti Israel maibusor kenni Sihon ken pinaiturayanna kadakuada dagiti amin a tattaona. Isu a tinagikua ti Israel dagiti amin a daga dagiti Amorreo, nga agnanaed iti dayta a pagilian. **22** Tinagikuada amin a banag nga adda iti masakupan dagiti Amorreo, manipud Arnon agingga iti Jabbok ken manipud iti let-ang agingga iti Karayan Jordan. **23** Isu a ni Yahweh ngarud a Dios ti Israel ti nangpapanaw kadagiti Amorreo iti sangoanan dagiti tattaona nga Israel, ken rumbeng aya a tagikuaem ita ti dagada? **24** Saanmo kadi a tagikuaen ti daga nga inted kenka ni Kemos a diosmo? Ket aniaman a daga nga inted kadakami ni Yahweh a Diosmi ket tagikuaenmi. **25** Pudno kadi a nalalaingka ita ngem ni Balak nga anak ni Sefor nga ari ti Moab? Naituredna kadi ti nakisinnupiat iti Israel? Nakigubat kadi isuna kadakuada? **26** Kabayatan ti tallogasut a tawen a panagnaed ti Israel idiay Hesbon ken kadagiti barriona daytoy, idiay Aroer ken kadagiti barriona daytoy, ken kadagiti amin a siudad nga asideg iti igid ti Arnon-apay ngarud a saanmo a binabawi dagitoy kabayatan dayta a tiempo? **27** Awan ti naaramidko a saan a nasayaat kenka, ngem pagar-aramidannak iti saan a nasayaat babaen iti panangrarautmo kaniak. Ni Yahweh nga ukom ti mangikeddeng ita nga aldaw iti nagbaetan dagiti tattao ti Israel ken dagiti tattao ti Ammon." **28** Ngem saan nga inkankano ti ari dagiti tattao ti Ammon ti ballaag nga impatulod ni Jefte kenkuana. **29** Kalpasanna, immay ti Espiritu ni Yahweh kenni Jefte, ket limmasat isuna iti Galaad ken Manases, ken limmasat isuna iti Mizpa iti Galaad, ken manipud iti Mizpa iti Galaad ket limmasat isuna kadagiti tattao ti Ammon. **30** Nagsapata ni Jefte kenni Yahweh ket kinunana, "No pagballigiennak maibusor kadagiti tattao ti Ammon **31** ket kukuanto ni Yahweh ti siasinoman a rummuar kadagiti ridaw ti balayko a sumabat kaniak inton agsubliak a sikakapia nga aggapu kadagiti tattao ti Ammon, ket idatonkonto daytoy a kas daton a maipuor amin." **32** Limmasat ngarud ni Jefte kadagiti tattao ti Ammon tapno makiranget kadakuada, ket pinagballigi ni Yahweh isuna. **33** Rinautna ida ket adu unay ti napapatay manipud Aroer agingga iti Minnit-duapulo a siudad-ken agingga iti Abel Kerarim. Inturayan ngarud dagiti tattao ti Israel dagiti tattao ti Ammon. **34** Nagawid ni Jefte iti pagtaenganna idiay Mizpa, ket rimmuar sadiay ti putotna a babai nga agtuktukar iti pandereta ken agsalsala a sumabat kenkuana. Isuna laeng ti kakaisuna a putotna, malaksid kenkuana, awanen iti putotna a lalaki wenno babai. **35** Apaman a nakitana ti anakna, rinay-abna ti pagan-anayna ket kinunana, "O! Anakko! Rinumeknak babaen iti ladingit, ket sika ti pakaigappuan ti pannakapasakitko! Ta nagsapataak kenni Yahweh, ket saankon a maibabawi ti inkarik." **36** Kinunana kenkuana, "Amak, nagsapataka kenni Yahweh, aramidem kaniak ti amin nga inkarim, gapu ta ni Yahweh ti nangibales para kenka kadagiti kabusormo nga Ammonita." **37** Kinunana iti amana, "Matungpal koma daytoy a kari kaniak." Panawannak nga agmamaysa iti dua a bulan, tapno makapanawak ken sumalog iti katurturodan ket pagladingitak ti kinabirhenko, siak ken dagiti kakaduak." **38** Kinunana, "Mapanka." Imbaonna ti anakna nga umadayo iti dua a bulan. Pinanawanna ti amana, kakuyogna dagiti kakaduana, ket nagladingitda iti kinabirhenna idiay katurturodan. **39** Iti panagleppas iti dua a bulan, nagsubli isuna iti amana a mangaramid kenkuana sigun iti insapatana. Ita, saanna a pulos napadasan ti nakikaidda iti maysa a lalaki, ket nagbalin daytoy a kaugalian idiay Israel **40** iti uneg ti uppat nga aldaw iti tunggal tawen, istoriaen dagiti annak ti Israel ti maipanggep iti putot a babai ni Jefte a taga-Galaad.

12 Napaayaban dagiti lallaki iti Efraim; limmasatda iti Safon ket kinunada kenni Jefte, "Apay a limmasatka a makiranget kadagiti tattao ti Ammon ket saannakami nga inayaban a kumuyog kenka? Iramandaka iti balaymo a puoran." **2** Kinuna ni Jefte kadakuada, "Siak ken dagiti tattaok ket adda nakaro a saanmi a pagkikinnaawatan kadagiti tattao ti Ammon. Idi immawagak kadakayo, saandak nga inispal manipud kadakuada. **3** Idi nakitak a saandak nga ispalen, impustak ti biagko ket rinautko dagiti tattao ti Ammon, ket pinagballiginak ni Yahweh. Apay nga immaykayo tapno makiranget kaniak ita nga aldaw?" **4** Inummong ni Jefte dagiti amin a lallaki iti Galaad ket kinarangetna ti Efraim. Rinaut dagiti lallaki iti Galaad dagiti lallaki iti Efraim gapu ta kinunada, "Dakayo a taga-Galaad ket dagiti naglibas nga aglemlemmeng iti Efraim-iti Efraim ken Manases." **5** Sinakup dagiti taga-Galaad dagiti pagballasiwan iti Jordan nga agturong iti Efraim. Ket no adda siasinoman kadagiti nakalasat iti Efraim ti agkuna, "Palubosandak a bumallasiw iti karayan," ibaga dagiti lallaki iti Galaad kenkuana, "Taga-Efraim ka kadi? No kunana a, "Saan," **6** ket ibagada kenkuana, "Ibalikasmo ti: Shibbolet." Ket no kunana a "Sibboleth" (ta saanna a maibalikas nga usto ti sao), tiliwen ken papatayen dagiti taga-Galaad isuna idiay pagballasiwan iti Jordan. Uppat a pulo ket dua a ribu a taga-Efraim ti napapatay iti dayta a tiempo. **7** Nagserbi ni Jefte a kas ukom iti Israel iti innem a tawen. Kalpasanna, natay ni Jefte a taga-Galaad ket naitanem iti maysa kadagiti siudad iti Galaad. **8** Idi natay isuna, simmukat kenkuana ni Ibzan a taga Betlehem a nagserbi a kas ukom iti entero nga Israel. **9** Adda tallopulo a putotna a lallaki. Impaasawana dagiti tallopulo a putotna a babbai, ken nangala isuna manipud iti ruar iti tallopulo a putot a babbai dagiti dadduma a lallaki nga agpaay kadagiti putotna a lallaki. Nagbalin isuna nga ukom iti Israel iti pito a tawen. **10** Natay ni Ibzan ket naitanem idiay Betlehem. **11** Simmukat kenkuana ni Elon a taga-Zabulon a nagserbi a kas ukom iti entero nga Israel. Nagbalin isuna nga ukom ti Israel iti sangapulo a tawen. **12** Natay ni Elon a Zabulonita ket naitanem idiay Aijalon, iti daga ti Zabulon. **13** Simmukat kenkuana ni Abdon a putot ni Hillel a taga-Piraton a nagserbi a kas ukom iti entero nga Israel. **14** Adda uppat a pulo a putotna a lallaki ken tallopulo nga appoko a lallaki. Nakasakayda iti pitopulo nga asno, ket nagbalin isuna nga ukom iti Israel iti walo a tawen. **15** Natay ni Abdon a putot ni Hillel a taga-Piraton ket naitanem idiay Piraton iti daga ti Efraim, iti katurturodan a pagilian dagiti Amalekita.

13 Nagaramid manen dagiti tattao ti Israel iti dakes iti imatang ni Yahweh, ket impalubosna nga iturayan ida dagiti Filisteo iti uppat a pulo a tawen. **2** Adda maysa a lalaki nga agnagan iti Manoa, a nagtaud iti Zora, iti pamilia dagiti Danita. Saan a kabaelan ti asawana ti agsikog ket

saan ngarud isuna a naganak. **3** Nagparang ti anghel ni Yahweh iti babai ket kinunana kenkuana, “Ita kitaem, saanmo a kabaelan ti agsikog, ken saanka pay a naganak, ngem agsikogkanto ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki. **4** Ita, liklikam ti uminom iti arak wenno iti naingel a mainum, ken saanka a mangan iti aniaman a taraon nga ibagbaga ti linteg a narugit. **5** Makitamto, agsikogka ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki. Masapul nga awan ti labaha a maisagid iti ulona, ta agbalinto a Nazireo iti Dios ti ubing manipud iti tiempo nga adda isuna iti aanakam. Rugiannanto a wayawayaan ti Israel manipud iti pannakabalin dagiti Filisteo.” **6** Kalpasanna, immay ti babai ket imbagana iti asawana, “Immay kaniak ti maysa a tao ti Dios, ken kasla maysa nga anghel ti Dios ti langana, ket pinagbutengnak iti kasta unay. Saanko a sinaludsod no sadino ti naggappuanna, ken saanna nga imbaga ti naganna. **7** Kinunana kaniak, 'Makitamto! Agsikogkanto, ket mangipasngaykanto iti maysa a lalaki. Saanka ngarud nga uminom iti arak wenno naingel a mainum, ken saanka a mangan iti aniaman a taraon nga ibagbaga ti linteg a narugit, gapu ta agbalinto a Nazireo ti Dios ti ubing manipud iti tiempo nga adda isuna iti aanakam agingga iti aldaw ti ipapatayna.'” **8** Kalpasanna, nagkararag ni Manoa kenni Yahweh ket kinunana, “O Apo, pangngaasim ta pagsubliem koma kadakami ti tao ti Dios nga imbaonmo tapno isurona kadakami ti aramidenmi iti ubing a dandanin maipasngay.” **9** Sinungbatan ti Dios ti kararag ni Manoa, ket immay manen ti anghel ti Dios iti babai idi agtugtugaw isuna idiay taltalon. Ngem saanna a kadua ni Manoa nga asawana. **10** Nagtaray ngarud a dagus ti babai ket imbagana iti asawana, “Kitaem! Nagparang ti tao kaniak-ti tao nga immay kaniak idi naminsan nga aldaw!” **11** Timmakder ni Manoa ket simmurot iti asawana. Idi dimteng isuna iti ayan ti tao, kinunana, “Sika kadi ti tao a nakisao iti asawak?” Kinuna ti tao, “Siak.” **12** Kinuna ngarud ni Manoa, “Ita, pumudno koma dagiti saom. Ngem anianto dagiti annuroten para iti ubing, ken anianto ti agbalin a trabahona?” **13** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Manoa, “Masapul nga aramidenna amin a banag nga imbagak kenkuana. **14** Saanna a mabalin ti mangan iti aniaman nga agtaud iti ubas, ken saanmo nga ipalubos nga uminom isuna iti arak wenno iti naingel a mainom; saanmo nga ipalubos a mangan isuna iti aniaman a taraon nga ibagbaga ti linteg a narugit. Masapul nga agtulnog isuna kadagiti amin nga imbilinko kenkuana nga aramidenna. **15** Kinuna ni Manoa iti anghel ni Yahweh, “Pangngaasim ta agtalinaed kay pay bassit, tapno maikkankami iti gundaway a mangisagana iti urbon a kalding para kenka.” **16** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Manoa, “Uray no agtalinaedak, saankonto a kanen ti taraonyo. Ngem no mangisaganakayo iti maysa a daton a maipuor amin, idatonyo daytoy kenni Yahweh.” (Saan nga ammo ni Manoa nga isuna ti anghel ni Yahweh.) **17** Kinuna ni Manoa iti anghel ni Yahweh, “Ania ti naganmo, tapno mapadayawandaka inton matungpal dagiti saom?” **18** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenkuana, “Apay a salsaludsodem ti naganko? Nakakaskasdaaw daytoy!” **19** Nangala ngarud ni Manoa iti urbon a kalding agraman ti bukbukel a maidaton ket indatonda dagitoy iti rabaw ti dakkel a bato para kenni Yahweh. Nangaramid isuna iti maysa a banag a nakakaskasdaaw bayat nga agbuybuya ni Manoa ken ti asawana. **20** Idi nagpangato iti tangatang ti apuy manipud iti altar, nagpangato ti anghel ni Yahweh iti apuy iti altar. Nakita daytoy ni Manoa ken ti asawana ket nagpaklebda iti daga. **21** Saanen a nagparang ti anghel ni Yahweh kenni Manoa wenno iti asawana. Kalpasanna, naammoan ni Manoa nga isuna ti anghel ni Yahweh. **22** Kinuna ni Manoa iti asawana, “Sigurado a matayta, gapu ta nakitata ti Dios!” **23** Ngem kinuna ti asawana kenkuana, “No kayatnata a patayen ni Yahweh, saanna koma nga inawat ti daton a maipuor amin ken ti daton a bukel nga intedta kenkuana. Saanna koma nga imparang kadata amin dagitoy a banbanag, wenno uray iti daytoy a tiempo saanna koma nga impalubos a mangngegta ti kasta a banbanag.” **24** Saan a nagbayag, nangipasngay ti babai iti maysa a lalaki, ket pinanaganananna iti Samson. Dimmakkel ti ubing ket binendisionan ni Yahweh isuna. **25** Rinuggian ti Espiritu ni Yahweh a tignayen isuna idiay Mahane Dan, ti nagbaetan ti Zora ken Estaol.

14 Simmalog ni Samsom idiay Timna, ket sadiay, nakitana ti maysa a babai, maysa kadagiti annak dagiti Filisteo. **2** Idi nagawid isuna, imbagana iti ama ken inana, “Nakitak ti maysa a babai idiay Timna, maysa kadagiti annak a babbai dagiti Filisteo. Ita, alaenyo isuna para kaniak tapno agbalin nga asawak.” **3** Ngem kinuna ti ama ken inana kenkuana, “Awan kadi ti babai kadagiti annak dagiti kabagiam, wenno kadagiti amin a tattaotayo? Mangalaka kadi iti asawaem manipud kadagiti saan a nakugit a Filisteo?” Kinuna ni Samson iti amana, “Alaem isuna para kaniak, ta tunggal makitak isuna, maay-ayoak kenkuana.” **4** Ngem saan nga ammo ti ama ken inana a nagtaud kenni Yahweh daytoy a banag, ta kayatna a mangparnuay iti riri kadagiti Filisteo (ta dagiti Filisteo ti mangiturturay iti Israel iti dayta a tiempo). **5** Kalpasanna, kadua ni Samson ti ama ken inana a simmalog idiay Timna, ket nakagtengda kadagiti kaubasan ti Timna. Ket rimmuar sadiay ti maysa a bumaro a leon nga agngerngerngerner kenkuana. **6** Immay a dagus kenkuana ti Espiritu ni Yahweh, ket rinangrangkayna ti leon a kas kalaka iti panangrangkayna iti bassit a kalding, ket awan ti iggemna. Ngem saanna nga imbaga iti ama wenno inana ti inaramidna. **7** Napanna kinasarita ti babai, ket idi kinitana ti babai, naay-ayo ni Samson kenkuana. **8** Kalpasan ti sumagmamano nga aldaw idi nagsubli ni Samson tapno asawaenna isuna, simmiasi isuna tapno kitaenna ti bangkay ti leon. Ket adda maysa a pangen dagiti ayukan ken diro iti nabatbati a bagi ti leon. **9** Inakuyna ti diro babaen kadagiti imana ket mangmangan bayat a magmagna. Idi nakagteng iti ayan ti ama ken iti inana, intedna ti dadduma kadagitoy, ket nanganda. Ngem saanna nga imbaga nga innalana ti diro iti nabatbati a bagi ti leon. **10** Simmalog ti ama ni Samson iti ayan ti babai, ket nagparambak ni Samson sadiay, ta daytoy ti kaugalian dagiti agtutubo a lallaki. **11** Apaman a nakita dagiti kabagian ti babai isuna, nangiyegda kenkuana iti tallopulo a gagayyemda a mangkadua kenkuana. **12** Kinuna ni Samson kadakuada, “Adda burburtiak kadakayo. No adda kadakayo ti makaibaga kaniak iti sungbat daytoy kabayatan ti pito nga aldaw iti panagrambak, mangtedakto iti tallopulo a lino a kagay ken tallopulo a pagan-anay.” **13** Ngem no saanyo a maibaga kaniak ti sungbat, ket ikkandakto iti tallopulo a lino a kagay ken tallopulo a pagan-anay.” Kinunada kenkuana, “Ibagam kadakami ti burburtiam, tapno mangngegmi daytoy.” **14**

Kinunana kadakuada, “Manipud iti mangmangan, adda maysa a banag a makan; manipud iti napigsa, adda maysa a banag a nasam-it.” Ngem saan a napugtoan dagiti sangailina ti sungbat iti las-ud ti tallo nga aldaw. **15** Iti maika-uppat nga aldaw, kinunada iti asawa ni Samson, “Sikapam ti asawam tapno ibagana kadakami ti sungbat ti burburtia, ta no saan puorandaka ken ti balay ti amam. Inawisdakami kadi ditoy tapno papanglawendakami?” **16** Ket rinugian ti asawa ni Samson ti agsangit iti sangoananna: kinunana, “Kagurguranak! Saannak nga ay-ayaten. Nangibagaka iti maysa a burburtia iti sumagmamano kadagiti tattaok, ngem saanmo nga imbaga kaniak ti sungbatna.” Kinuna ni Samson kenkuana, “Kitaem, no saanko nga imbaga iti ama wenno iti inak, rumberng kadi nga ibagak kenka?” **17** Nagsangsangit isuna kabayatan ti pito nga aldaw a kabayag ti panagrambakda. Iti maikapito nga aldaw, imbaga ni Samson ti sungbat iti asawana gapu ta kasta unay ti panangpilitna kenkuana. Imbaga ti asawana ti sungbat kadagiti kabagian dagiti tattaona. **18** Ket kinuna dagiti lallaki iti siudad kenni Samson iti maikapito nga aldaw sakbay a lumnek ti init, “Ania ti nasamsam-it ngem iti diro? Ania ti napigpigsa ngem ti leon?” Kinuna ni Samson kadakuada, “No saanyo a pinagarado ti bakak, saanyo koma a naammoan ti sungbat iti burburtiak.” **19** Ket kellaat nga immay kenni Samson ti pannakabalin ti Espiritu ni Yahweh. Simmalog ni Samson idiay Askelon ket pinatayna ti tallopulo a lallaki kadagiti tattao. Innalana ti nasamsamda, ket intedna dagiti pagan-anay kadagiti nakasungbat iti burburtiana. Kasta unay ti ungetna ket simmang-at isuna iti balay ti amana. **20** Ket naited ti asawana iti nasinged a gayyemna.

15 Kalpasan iti sumagmamano nga al-aldaw, kabayatan ti tiempo a panaga-ani iti trigo, nangala ni Samson iti urbon a kalding, ket napan sumarungkar iti asawana. Kinunana iti bagina, “Sumrekakto iti siled ti asawak”. Ngem saan isuna a palubosan ti ama iti asawana a sumrek. **2** Kinuna ti ama iti asawana, “Ti pagarupek ket pudno a kinaguram ti asawam, isu nga intedko isuna iti gayyemmo. Napinpintas ti ub-ubing a kabsatna ngem isuna, saan kadi? Alaem ketdi isuna a kasukatna.” **3** Kinuna ni Samson kadakuada, “Ita a kanito awan basolko no maipapan kadagiti Filisteo inton dangrak ida.” **4** Napan nagtiliw ni Samson iti tallo-gasut nga atap nga aso ket pinagrinneppetna dagiti ipus ti tunggal pares. Ket nangala isuna kadagiti pagsilawan ken inreppetna dagitoy iti nagtengngaan ti tunggal agpares nga ipus. **5** Idi naseggedannan dagiti pagsilawan imbulosna dagiti atap nga aso kadagiti saan pay a naani a trigo dagiti Filisteo, ket pinuoran dagitoy dagiti nakapenpen a trigo ken dagiti saan pay naani a trigo idiay talon, agraman dagiti kaubasan ken dagiti kaoliboan. **6** Nagsaludsod dagiti Filisteo, “Siasino ti nangaramid iti daytoy?” Naibaga kadakuada, “Ni Samson, a manugang ti Timniteo, ti nangaramid iti daytoy, gapu ta innala ti Timniteo ti asawa ni Samson ket intedna daytoy iti gayyemna.” Ket napan pinuoran dagiti Filisteo ti babai ken ti amana. **7** Kinuna ni Samson kadakuada, “No daytoy iti aramidenyo, agibalesakto kadakayo, ket klapasan a maaramid dayta, agsardengakto.” **8** Ket pinutedputedna ida a pinidaso, iti patong ken luppoda, pinatay na ida iti nakaro a panangpapatay. Kalpasanna simmalog isuna ket nagnaed iti maysa a rukib idiay rangkis ti Etam. **9** Ket simmang-at dagiti Filisteo ket nagsaganada a manggubat iti Juda ket impuestoda ti armadada idiay Lehi. **10** Kinuna dagiti lallaki ti Juda, “Apay a simmang-atkayo a mangraut kadakami?” Kinunada, “Rumautkami tapno matiliwmi ni Samson, tapno maaramidmi kenkuana ti inaramidna kadakami.” **11** Ket simmalog dagiti tallo ribu a lallaki ti Juda a napan iti rukib idiay rangkis ti Etam, ket kinunada kenni Samson, “Saanmo aya ammo a dagiti Filisteo ti mangiturturay kadatayo? Ania daytoy nga inaramidmo kadakami?” Kinuna ni Samson kadakuada, “Ti inaramidda kaniak, ket isu met ti inaramidko kadakuada.” **12** “Kinunada kenni Samson, “Immaykami tapno reppetendaka, ket iyawatdaka iti turay dagiti Filisteo,” Kinuna ni Samson kadakuada, “Isapatayo kaniak a saan a dakayo a mismo ti mangpatay kaniak.” **13** Kinunada kenkuana, “Saan, reppetendaka laeng ket iyawatdaka kadakuada. Ikarimi a saandaka a patayen.” Ket rineppetda isuna iti dua a baro a tali ket inruarda isuna manipud iti bato. **14** Idi dimteng isuna idiay Lehi, nagpukkaw dagiti Filisteo idi sinabatda isuna. Ket immay kenkuana ti Espiritu ni Yahweh nga addaan pannakabalin. Nagbalin a kasla lino a napuoran dagiti tali iti takiagna, ket natnag dagitoy manipud kadagiti imana. **15** Nakasarak ni Samson iti sadiwa a tulang ti panga ti asno, pinidutna daytoy ket pinatayna ti sangaribu a lallaki babaen iti daytoy. **16** Kinuna ni Samson, “Babaen iti tulang ti panga ti asno, nagabsuon iti rabaw dagiti gabsuon. Napapatayko ti sangaribu a lallaki babaen iti tulan ti panga ti asno.” **17** Idi nalpas a nagsasao ni Samson, imbellengna ti tulang ti panga ti asno, ket naawagan ti lugar iti Ramat-Lehi. **18** Mawaw unay ni Samson ket immawag kenni Yahweh ket kinuna, “Intedmo daytoy a dakkel a panagballigi iti adipenmo, ngem ita matayak gapu iti pannakawaw ket matnagakto kadagiti ima dagiti a saan a nakugit.” **19** Ket inungap ti Dios ti nalungog a lugar idiay Lehi, ket adda iti pimmusuak a danum. Idi nakainom isuna, nagsubli ti pigsana ket simmaranta isuna. Isu a napanaganan dayta a lugar iti En-Hakkore, ket adda pay daytoy idiay Lehi agingga ita nga aldaw. **20** Nagbalin nga ukom ni Samson ti Israel kadagiti al-aldaw dagiti Filisteo iti las-ud ti duapulo a tawen.

16 Napan ni Samson idiay Gaza ket nakakita isuna sadiay iti maysa a balangkantis, ket nakikaidda isuna kenkuana. **2** Naibaga kadagiti Gazita, “Immay ditoy ni Samson.” Linakub dagiti taga- Gaza ti lugar, ken nagpatpatnag nga inurayda isuna a nalimed iti ayan ti ruangan ti siudad. Naulimekda bayat iti nagpatnag. Ket kinunkunada, “Aguraytayo agingga iti aglawag, ket papatayentayo isuna.” **3** Nagidda ni Samson agingga iti tengnga ti rabii. Bimmangon isuna iti tengnga ti rabii ket iniggamanna ti ruangan ti siudad ken dagiti dua a postena daytoy. Pinarutna dagitoy, ti balunet ken dagiti amin, binaklayna dagitoy nga impan iti tapaw ti turod, iti sango ti Hebron. **4** Kalpasan daytoy ket nagayat ni Samson iti maysa a babai nga agnanaed idiay tanap ti Sorek. Ti naganna ket Delila. **5** Immay kenkuana dagiti mangiturturay kadagiti Filisteo ket kinunada kenkuana, “Allilawem ni Samson tapno kitaem no sadino ti paggapgapuan iti pigsana, ket no ania a wagas a maabakmi isuna, tapno mareppettayo isuna tapno ibabaintayo isuna. Aramidem daytoy, ket tunggal maysa kadakami ket mangted kenka iti 1, 100 a pidaso ti pirak.” **6** Ket kinuna ngarud ni Delila kenni Samson, “Pangaasim, ibagam kaniak no apay a napigsaka unay, ken no kasano a mareppetnaka ti maysa a tao tapno matengngelka?” **7**

Kinuna ni Samson kenkuana, “No reppetendak babaen iti pito a sadiwa a lapnit ti bai ti pana a saan pay a nagango ket agkapsutakto ken agbalinak a kasla iti sabali a tao.” **8** Ket nangiyeg dagiti mangiturturay kadagiti Filisteo kenni Delila iti pito a sadiwa a lapnit ti bai ti pana a saan pay nagango, ket rineppetna ni Samson babaen kadagitoy. **9** Ita, addaan isuna kadagiti lallaki nga aglemlemmeng a nalimed iti makin-uneg a siledna. Kinuna kenkuana, “Samson! Umay kenka dagiti Filisteo!” Ngem pinugsatna dagiti lapnit ti bai iti pana a kasla maysa a sinulid no naidekket daytoy iti apoy. Ket saanda a naammoan ti palimed ti pigsana. **10** Ket kinuna ni Delila kenni Samson, “Kastoy iti panangallilawmo ken panangulbodmo kaniak. Pangaasim ta ibagam kaniak no kasanodaka a maparmek.” **11** Kinuna kenkuana, “No reppetendak babaen kadagiti barbaro a tali a saan pay a nausar ket agbalinakto a nakapsut ken kasla iti sabali a tao.” **12** Nangala ngarud ni Delila kadagiti barbaro a tali ket inreppetna dagitoy kenkuana, ket kunana kenkuana, “Samson! Umay kenka dagiti Filisteo.” Dagiti lallaki nga agur-uray ket adda iti makin-uneg a siled. Ngem pinugsat ni Samson dagiti tali manipud kadagiti imana a kasla maysa dagitoy a sinulid. **13** Kinuna ni Delila kenni Samson, “Agingga ita ket al-allilawennak ken ul-ulbodannak. Ibagam kaniak no kasanodaka a maparmek.” Kinuna ni Samson kenkuana, “No mangabelka iti pito a linabag iti buokko iti tela, ket ilansam dagitoy iti pagabelan, agbalinakto a kasla iti sabali a tao.” **14** Kabayatan a nakaturog isuna, nangabel ni Delila kadagiti pito a linabag iti buokna iti tela ket inlansana iti pagabelan, ket kinunana kenkuana, “Samson! Umay dagiti Filisteo kenka.” Nagriing isuna ket pinarutna ti tela ken ti lansa manipud iti pagabelan. **15** Kinunana kenkuana, “Kasano a kunam nga, ‘Ay-ayatenka,’ no saanmo met nga ibingay kaniak ti palimedmo? Rinabrabaknak iti mamintallo a daras ket saanmo nga imbagbaga no kasanoka a naaddaan iti kasta a pigsa.” **16** Inaldaw a rengrengenna ni Samson babaen iti saona, ken pilpilitenna iti kasta unay nga urayla tarigagayan ni Samson ti matay. **17** Imbaga ngarud ni Samson kenkuana amin ket kinuna kenkuana, “Saanko pay a pulos a pinapukisan ti buok iti ulok, gapu ta maysaak a Nazireo a maipaay iti Apo manipud iti aanakan ti inak. No mapukisan ti ulok, ket panawannak ti pigsak, ket agbalinak a nakapsut ken kas iti sabali a tao.” **18** Idi nakita ni Delila nga imbagana kenkuana ti kinapudno maipapan iti amin a banag, nangibaon ken pinaayabanna dagiti mangiturturay kadagiti Filisteo, kunana, “Umaykayo manen gapu ta imbaganan kaniak ti amin a banag.” Ket immay kenkuana dagiti mangiturturay kadagiti Filisteo ket tugotda dagiti pirak kadagiti imada. **19** Pinaturogna ni Samson iti saklotna. Nangayab isuna iti maysa a tao a mangpukis kadagiti pito a linabag iti buokna, ket rinugianna a parukmaen isuna gapu ta nagpukawen ti pigsana. **20** Kinuna ni Delila, “Samson! Umay kenka dagiti Filisteo.” Nakariing isuna ket kinunana, “Makaruk-atakto a kasla iti dadduma a tiempo ket iwagsakkonto ti bagik.” Ngem saanna nga ammo a pinanawanen ni Yahweh isuna. **21** Tiniliw isuna dagiti Filisteo ket kinautda dagiti matana. Insalogda isuna idiay Gaza ket ginalutanda isuna babaen iti kawar a bronse. Pinatayyekna ti paggilingan a bato idiay pagbaludan. **22** Ngem nangrugi manen nga umatiddog ti buokna kalpasan ti pannakapukisna. **23** Naguummong dagiti mangiturturay kadagiti Filisteo tapno mangidatonda iti dakkel a sakrifisio kenni Dagon a diosda, ken tapno agragoda. Gapu ta kinunada, “Pinarmek ti diostayo ni Samson, ti kabusortayo ket intedna iti imatayo.” **24** Idi makita isuna dagiti tattao, dinaydayawda ti diosda, ta kinunada, “Pinarmek ti diostayo ti kabusortayo ken intedna isuna kadatayo—ti manangdadael iti pagiliantayo, a nangpatay iti adu kadatayo.” **25** Idi agramrambakda, kinunada, “Ayabanyo ni Samson, tapno pagkakatawaennatayo.” Pinaruarda ni Samson iti pagbaludan, ket pinagkatkatawana ida. Pinagtakderda isuna iti nagbaetan dagiti adigi. **26** Kinuna ni Samson iti ubing a lalaki a nangkibin kenkuana, “Ipalubosmo a maarikapko dagiti adigi a nagsaadan ti pasdek tapno makasanggirak kadagitoy.” **27** Ita, napno ti balay kadagiti babbai ken lallaki. Adda idiay dagiti amin a mangiturturay kadagiti Filisteo. Adda iti ngato ti balay iti agarup tallo ribu a lallaki ken babbai, nga agbuybuya bayat a parparagsaken ida ni Samson. **28** Immawag ni Samson kenni Yahweh ket kinunana, “O Apo Yahweh, lagipennak! Pangaasim ta papigsaennak iti maminsan laeng iti daytoy a kanito, O Dios, tapno makaibalesak a maminpinsan kadagiti Filisteo iti panangkautda kadagiti matak.” **29** Tiniritir ni Samson dagiti dua nga akin-tengnga nga adigi a nagsaadan ti pasdek, ken nagsanggir isuna kadagitoy, maysa nga adigi iti makannawan nga imana ken ti maysa pay iti kannigidna. **30** Kinuna ni Samson, “Bay-annak a matay a kadduak dagiti Filisteo!” Induronna iti amin a pigsana, ket narba ti pasdek ken naigabor daytoy kadagiti mangiturturay ken iti amin a tattao nga adda idiay. Isu a dagiti natay a napatayna idi matay isuna ket ad-adu ngem iti pinapatayna bayat iti panagbiagna. **31** Ket simmalog dagiti kakabsatna a lallaki ken amin nga adda iti balay ni amana, ket innalada isuna, ken insublida ket intanemda isuna iti nagbaetan ti Zora ken Estaol, iti lugar a nakaitaneman ni Manoa, nga amana. Nagbalin ni Samson nga ukom iti Israel bayat ti duapulo a tawen.

17 Adda ti maysa a lalaki idiay katurturodan a pagilian ti Efraim, ken ti naganna ket Mica. **2** Kinunana iti inana, “Dagiti 1, 100 a pidaso ti pirak a naala idi kenka, a nagsaoam iti lunod a nangngegko—adtoy kitaem! Adda kaniak ti pirak. Tinakawko daytoy.” Kinuna ti inana, “Bendisionannaka koma ni Yahweh, anakko!” **3** Insublina ti 1, 100 a pidaso ti pirak iti inana ket kinuna ti inana, “Inlasinko daytoy a pirak para kenni Yahweh, a maipaay iti anakko a mangaramid iti ladawan a kayo a kinitikitan ken sinukog a landok a ladawan. Ita ngarud, isublik daytoy kenka.” **4** Idi insublina ti kuarta iti inana, nangala ti inana iti dua gasut a pidaso ti pirak ket intedna dagitoy iti agpanpanday a nangaramid kadagitoy iti ladawan a kayo a kinitikitan ken sinukog a landok a ladawan. Naikabil daytoy iti balay ni Mica. **5** Ti lalaki a ni Mica ket addaan iti maysa a balay dagiti didiosen ken nangaramid isuna iti maysa nga efod ken didiosen iti bumalay, ket indatonna ti maysa kadagiti putotna a lallaki nga agbalin a padina. **6** Awan ti ari iti Israel kadagidiay nga al-aldaw, ket inaramid idi iti tunggal maysa ti pagarupda nga umno kadagiti bukodna a panagkita. **7** Ita, adda ti maysa nga agtutubo iti Betlehem idiay Juda, iti pamilia ni Juda, a maysa a Levita. Nagnaed isuna idiay tapno tungpalenna ti pagrebbenganna. **8** Pinanawan ti lalaki ti Betlehem idiay Juda tapno mapan agsapul iti lugar a

pagnaedanna. Kabayatan iti panagdaliasatna, dimteng isuna iti balay ni Mica idiay katurturodan a pagilian ti Efraim. **9** Kinuna ni Mica kenkuana, “Sadino ti nagappuam?” Kinuna ti lalaki kenkuana, “Maysaak a Levita iti Betlehem idiay Juda, ket agdaldaliasatak tapno agsapul iti lugar a mabalin a pagnaedak.” **10** Kinuna ni Mica kenkuana, “Makipagnaedka kaniak ket agbalinka a mammagbaga ken padik. Ikkanka iti sangapulo a pidaso ti pirak iti makatawen, kawes, ken taraonmo.” Napan ngarud ti Levita iti balayna. **11** Napnek a nakipagnaed ti Levita iti lalaki, ket nagbalin ti agtutubo a kasla maysa kadagiti putot a lalaki ni Mica. **12** Inlasin ni Mica ti Levita nga agpaay kadagiti nasantoan a pagrebbengan, ket nagbalin a padina ti agtutubo, ket adda isuna iti balay ni Mica. **13** Ket kinuna ni Mica, “Ita ammok nga agaramid ni Yahweh iti naimbag kaniak, gapu ta nagbalin a padik daytoy a Levita.”

18 Kadagidiay nga al-aldaw awan ti ari ti Israel. Ti tribu dagiti kaputotan ti Dan ket agbirbirok iti pagnaedanda, gapu ta agingga iti dayta nga aldaw ket awan pay ti naawatda nga aniaman a tawid manipud iti tribu ti Israel. **2** Nangibaon dagiti tattao ti Dan iti lima a lallaki manipud iti amin a pakabuklan ti tribuda, lallaki a nalalaing a makigubat manipud Zora ken Eztaol, tapno magnada a mangwanawan iti daga ken tapno sukimatenda daytoy. Kinunada kadakuada, “Mapankayo ken sukimatenyo ti daga.” Nakadanunda iti katurturudan a pagilian iti Efraim, iti balay ni Mica, ket nagtalinaedda iti nagpatnag sadiay. **3** Idi asidegdan iti balay ni Mica, nalasinda ti panagsao ti agtutubo a Levita. Isu a nagsardengda ken sinaludsodda isuna, “Siasino iti nangiyeg kenka ditoy? Ania iti ar-aramidem iti daytoy a lugar? Apay nga addaka ditoy?” **4** Kinuna kadakuada, “Kastoy iti inaramid ni Mica kaniak: Tinangdanannak nga agbalin a padina.” **5** Kinunada kenkuana, “Pangaasim ta dumawatka iti pammagbaga ti Dios, tapno maammoanmi no ti ipapanmi a panagdalliasat ket naballigi. **6** Kinuna ti padi kadakuada, “Mapan kayo a natalna. Iturongnakayonto ni Yahweh iti dalan a rumbeng a papananyo.” **7** Ket pimmanaw dagiti lima a lallaki ket napanda iti Laish, ket nakitada dagiti tattao nga adda sadiay a natalged nga agbibiag—iti isu met laeng a wagas, agbibiag dagiti Sidonio iti natalna ken natalged. Awan ti siasinoman a nangsakop kadakuada iti daga, wenno nangrirriribuk kadakuada iti aniaman a wagas. Agnanaedda iti adayu manipud kadagiti Sidonio, ken awan iti pakainaiganda iti uray siasinoman. **8** Nagsublida iti tribuda idiay Zora ken Estaol. Nagsaludsod kadakuada dagiti kakabagianda, “Ania ti ipadamagyo?” **9** Kinunada, “Umaykayo! Rautentayo ida! Nakitami ti daga ket nasayaat daytoy. Awan kadi ti aramidenyo? Saankayo nga agbuntobuntog a mangraut ken mangparmek iti daga. **10** Inton mapankayo, mapankayonto kadagiti tattao a ti pagarupda ket natalgedda, ken nalawa ti daga! Inted ti Dios daytoy kadakayo— ti lugar nga awan pagkuranganna iti aniaman a banag iti daga.” **11** Rimmuar manipud Zora ken Estaol ti Innem a gasut a lallaki iti tribu ni Dan, siiigam kadagiti armas a pakigubat. **12** Simmang-atda ket nagkampoda idiay Kiriat Jearim, idiay Juda. Daytoy iti makagapu a pinannaganan dagiti tattao dayta a lugar iti Mahane Dan agingga iti daytoy nga aldaw; laud daytoy ti Kiriat Jearim. **13** Immadayuda manipud sadiay a nagturong idiay katurturodan ti Efraim ket napanda iti balay ni Mica. **14** Ket kinuna dagiti lima a lallaki a napan nangwanawan iti pagilian ti Lais kadagiti kakabagianda, “Ammoyo kadi nga iti daytoy a babbalay ket adda iti efod, didiosen iti bumalay, ladawan a kinitikitan, ken maysa a ladawan a nasukog a landok? Ikeddengyo itan no ania iti aramidenyo.” **15** Napanda ngarud idiay ket dimtengda iti balay ti agtutubo a Levita, iti balay ni Mica, ket kinablaawanda isuna. **16** Ita dagiti innem a gasut a Danita, nga addaan kadagit armas a pakigubat, nagtakderda iti pagserkan iti ruangan. **17** Napan idiay dagiti lima a lallaki a napan nangwanawan iti daga ket innalada ti kinitikitan a ladawan, ti efod, ken dagiti didiosen ti bumalay, ken ti ladawan a landok, bayat a nakatakder ti padi iti paglukatan ti ruangan a kaduana dagiti innem a gasut a lallaki nga addaan kadagiti armas a pakigubat. **18** Idi napan dagitoy iti balay ni Mica ket innalada ti kinitikitan a ladawan, ti efod, dagiti didiosen ti bumalay, ken ti ladawan a nasukog a landok, kinuna ti padi kadakuada, “Ania ti ar-aramidenyo?” **19** Kinunada kenkuana, “Agulimekka! Apputem ti ngiwatmo ket sumurotka kadakami, ket agbalinka nga ama ken padi kadakami. Nasaysayaat kadi kenka nga agbalin a padi iti balay ti maysa a tao, wenno agbalin a padi ti maysa a tribu ken maysa a puli ti Israel?” **20** Nagrag-o ti puso ti padi. Innalana ti efod, dagiti didoisen ti bumalay, ken ti kinitikitan a ladawan, ket nakikuyog kadagiti tattao. **21** Napanda ngarud ken immadayuda. Inkabilda dagiti babassit nga ub-ubbing iti sangoananda, kasta met dagiti baka ken dagiti sanikuada. **22** Idi nakaadayudan bassit manipud iti balay ni Mica, dagiti lallaki nga adda iti babbalay iti asideg iti balay ni Mica ket naayaban a sangsangkamaysa, ket nakamatanda dagiti Danitas. **23** Pinukkawanda dagiti Danita, ket timmaliawda ket kinunada kenni Mica, “Apay a naayabankayo a sangsangkamaysa?” **24** Kinunana, “Tinakawyo dagiti didiosen nga inaramidko, innalayo ti padik, ken pumanpanawkayon. Ania pay ti nabati kaniak? Apay a saludsudendak, “Ania iti mangrirriribuk kenka?” **25** Kinuna dagiti tattao ti Dan kenkuana, “Saanmo koma impalubos a mangngegmi iti aniaman a banag nga isaom, ta no saan rautendaka dagiti makaung-unget unay a lallaki, sika ken ti pamiliam ket mapapatayto. **26** Ket napanen dagiti tattao ti Dan iti dalanda. Idi nakita ni Mica a napipigsada unay para kenkuana, nagsubli isuna ket napan iti balayna. **27** Innala dagiti tattao ti Dan dagiti inaramid ni Mica, kasta met ti padina, ket **28** napanda idiay Lais, kadagiti tattao a natalged ken awan pakariribukanna ket pinapatayda ida babaen iti kampilan ket pinuoranda ti siudad. **29** Awan ti mangispal kadakuada gapu ta adayu daytoy manipud iti Sidon, ket saanda a makikadkadua iti siasinoman. Adda daytoy iti tanap iti asideg ti Bet-Rehob. Binangon manen dagiti Danitas ti siudad ket nagnaedda sadiay. Pinanagananda iti Dan ti siudad, ti nagan ni Dan a kapuonanda, a maysa kadagiti putot a lalaki ni Israel. Ngem ti sigud a nagan ti siudad ket Lais. **30** Insaad dagiti tattao ti Dan ti kinitikitan a ladawan para kadakuada, ket ni Jonatan a putot a lalaki ni Gerson a putot a lalaki ni Moises, isuna ken dagiti putotna a lallaki, ket papadi para iti tribu dagiti Danita agingga iti aldaw ti pannakasakup ti daga. **31** Isu a dinaydayawda ti ladawan a kinitikitan a kukua ni Mica nga inaramidna, agingga nga adda ti balay ti Dios idiay Shilo.

19 Kadagidiay nga al-aldaw, idi awan pay ti ari ti Israel, adda maysa a lalaki a Levita, agdama nga agnanaed

idiay kasulsulinekan a disso iti katurturodan a pagilian ti Efraim. Nangala isuna iti maysa a babai a kakabbalayna manipud idiay Betlehem iti Juda. **2** Ngem saan a napudno kenkuana ti kabbalayna; pinanawanna isuna ket nagsubli iti balay ti amana idiay Betlehem iti Juda. Nagtalinaed isuna sadiay iti uppat a bulan. **3** Kalpasanna, nagrubuat ti asawana ket sinurotna isuna tapno allukoyenna nga agsubli isuna. Kaduana ti adipenna, ken maysa a pares iti asno. Pinadanon isuna ti babai iti balay ti amana. Idi nakita isuna iti ama ti babai, naragsakan daytoy. **4** Inallukoy isuna ti katuganganna, nga ama ti babai, nga agtalinaed iti tallo nga aldaw. Nangan ken naginomda, ket pinalabasda ti rabii sadiay. **5** Iti maikapat nga aldaw, nasapada a bimmangon ket nagsagana isuna a pumanaw, ngem kinuna ti ama ti babai iti manugangna, "Papigsaem ti bagim babaen iti bassit a tinapay, kalpasanna mabalinmon ti mapan." **6** Nagtugawda a dua tapno mangan ken uminomda. Ket kinuna ti ama ti babai, "Pangngaasim ta ummianka pay ket agragsakka." **7** Idi bimmangon a nasapa ti Levita tapno pumanaw, inallukoy isuna ti ama ti babai nga agtalinaed, isu a binaliwanna ti panggepna ket naturog manen sadiay. **8** Iti maikalima nga aldaw, nasapa a bimmangon isuna tapno pumanaw, ngem kinuna ti ama ti babai, "Papigsaem ti bagim, ket urayem a mumalem." Isu a nanganda a dua. **9** Idi nagsaganan a pumanaw ti Levita, ti kakabkabbalayna ken ti adipenna, kinuna kenkuana ti ama ti babai a katuganganna, "Kitaenyo, mumalemen. Pangngaasiyo ta agtalinaedkayo pay iti maysa a rabii, ket agragsakkayo. Mabalinyo ti agrubuat a nasapa inton bigat nga agawid." **10** Ngem saanen a kayat ti Levita iti umian. Nagrubuat isuna sa pimmanaw. Nagturong isuna iti Jebus (dayta ket ti Jerusalem). Addaan isuna iti maysa a pares iti asno a nasilyetaan—ket kaduana ti kabbalayna. **11** Idi asidegdan iti Jebus, umadanin iti rabii, ket kinuna ti adipen iti amona, "Umaykayo, dumagastayo iti siudad dagiti Jebuseo ket palabasentayo ti rabii sadiay." **12** Kinuna ti amona kenkuana, "Saantayo a dumagas iti siudad dagiti ganggannaet, a saan a maibilang kadagiti tattao ti Israel. Mapantayo iti Gabaa." **13** Kinuna ti Levita iti agtutubo a taona, "Umaykayo, mapantayo iti maysa kadagidiay a lugar, ket umiantayo idiay Gabaa wenno idiay Rama." **14** Isu a nagtuloyda a napan, ket lumneken ti init idi asidegdan iti Gabaa, iti masakupan ti Benjamin. **15** Nagdagusda sadiay tapno palabasenda ti rabii idiay Gabaa. Ket simrek isuna ken nagtugaw iti plasa, ta awan uray maysa ti nangpasangbay kadakuada iti balayna para iti rabii. **16** Ngem maysa a lakay iti sumungsungad iti dayta a rabii manipud iti nagubraanna a talon. Nagtaud isuna iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ken agnanaed isuna iti agdama iti Gabaa. Ngem dagiti tattao nga agnanaed iti dayta a lugar ket Benjamenita. **17** Intannawagna dagiti matana, ket nakitana iti plasa ti siudad ti agdaldaliasat. Kinuna ti lakay, "Papananyo? Naggapuanyo?" **18** Kinuna ti Levita kenkuana, "Naggapukami idiay Betlehem iti Juda ket agturongkami iti kasulsulinekan a paset iti katurturodan ti Efraim, nga isu ti naggapuak. Napanak idiay Betlehem iti Juda, ken mapanak iti balay ni Yahweh, ngem awan a pulos ti mangpasangbay kaniak iti balayna. **19** Adda garami ken ipakanmi para kadagiti asnomi, ken adda tinapay ken arak para kaniak ken ti adipenmo a babai ditoy, ken para daytoy agtutubo a lalaki a kadua ti adipenmo. Awanen ti kasapulanmi." **20** Kinablaawan ida ti lakay, "Talna koma ti adda kadakayo! Siak ti makaammo kadagiti amin a kasapulanyo. Saankayo laeng nga umian iti plasa. **21** Pinastrek ngarud ti lakay ti Levita iti balayna ket pinakanna dagiti asno. Binuguanda dagiti sakada ket nangan ken imminomda. **22** Agragragsakda, idi pinalawlawan dagiti lallaki iti siudad ti balay, lallaki a nadangkes, pangpang-urenda ti ridaw. Kinasaritada ti lakay, ti amo iti balay, a kunkunada, "Paruarem ti lalaki a simrek iti balaymo, tapno makikaiddakami kenkuana." **23** Rimmuar ti lalaki, ti amo ti balay, ket kunana kadakuada, "Saan, kakabsatko, pangngaasiyo, saanyo nga aramiden daytoy a dakes a banag! Agsipud ta sangaili daytoy a tao iti balayko, saanyo nga aramiden daytoy a nadangkes a banag! **24** Kitaenyo, adda ditoy ti birhen nga anakko ken ti kakabkabbalayna. Palubosandak nga iruarko ida ita. Ranggasanyo ida ken aramidenyo ti aniaman a kayatyo kadakuada. Ngem saanyo nga aramiden ti kinadangkes iti daytoy a lalaki!" **25** Ngem saan a dumngeg dagiti lallaki kenkuana, isu a ginammatan ti lalaki ti kakabkabbalayna ket inruarna kadakuada. Ginammatanda isuna, kinaiddada, ken ginundawayanda isuna iti agpatnag, iti parbangon pinalubosanda isuna. **26** Iti parbangon, napan ti babai iti balay ti lalaki nga ayan ti amona ket napasag iti ruangan, ken nagidda sadiay agingga iti aglawag. **27** Bimmangon ti amona iti bigat ket linukatanna dagiti ruangan iti balay ket rimmuar a mapan iti dalanna. Nakitana ti kakabkabbalayna nga agid-idda idiay ruangan, a nakaunnat ti imana iti ayan ti ridaw. **28** Kinuna ti Levita kenkuana, "Tumakderka. Intayon." Ngem awan iti simmungbat. Impasakayna ti babai iti asno, ket nagrubuat ti lalaki nga agawid. **29** Idi nakasangpet ti Levita iti balayna, nangala isuna iti kutsilyo, ket tinengnelna ti kakabkabbalayna, ket pinutedputedna daytoy, rinangrangkayna, iti sangapulo ket dua a pidaso, ket inwarasna dagiti pidaso iti entero nga Israel. **30** Kinuna dagiti amin a nakakita, "Awan pay iti napasamak wenno naimatangan a kasta a banag manipud iti aldaw a rimmuar dagiti tattao ti Israel iti Egipto agingga iti agdama nga aldaw. Panunotenyo daytoy! Balakadandakami! Ibagayo ti aramidenmi!"

20 Ket rimmuar dagiti amin a tattao ti Israel a kas maysa a tao, manipud Dan agingga iti Beerseba, agraman pay ti daga ti Galaad, ket naguummongda iti sangoanan ni Yahweh idiay Mizpa. **2** Dagiti mangidadaulo kadagiti amin a tattao, kadagiti amin a tribu ti Israel, napanda iti lugarda iti taripnong dagiti tattao ti Dios—400, 000 a lallaki a magmagna, a nakasagana a makigubat babaen iti kampilan. **3** Ita, nadamag dagiti tattao ti Benjamin a simmang-at dagiti tattao ti Israel idiay Mizpa. Kinuna dagiti tattao ti Israel, "Ibagayo kadakami no kasano a napasamak daytoy a nadangkes a banag?" **4** Insungbat ti Levita nga asawa ti babai a napapatay, "Nakagtengak idiay Gabaa iti masakupan iti Benjamin, siak ken ti kakabkabbalayko, tapno agpalabas iti rabii. **5** Kabayatan iti rabii, rinautdak dagiti kakabagian ti Gabaa, linawlawda ti balay ket gandatdak a papatayen. Ginammatan ken kinaiddada ti kakabkabbalayko, ket natay isuna. **6** Innalak ti kakabkabbalayko ket rinangrangkayko ti bagina, ket impatulodko dagitoy iti tunggal rehion iti tawid ti Israel, gapu ta nakaaramidda iti kasta a kinadangkes ken kinapalalo iti Israel. **7** Ita, aminkayo nga Israelita, agsaokayo ket itedyo ti pammagbaga ken pangngeddengyo

iti daytoy!" **8** Timmakder dagiti amin a tattao a kas maysa
a tao, ket kinunada, "Awan kadatayo ti mapan iti toldana
ken awan kadatayo ti agsubli iti balayna! **9** Ngem ita,
daytoy ti masapul nga aramidentayo iti Gabaa: rautentayo
daytoy segun iti iturturong kadatayo ti binnunotan. **10**
Mangalatayo iti sangapulo a lallaki manipud iti sangagasut
kadagiti amin a tribu ti Israel, ken sangagasut manipud iti
sangaribu, ken sangaribu manipud iti sangapulo a ribu,
tapno mangala kadagiti taraon para kadagitoy a tattao,
tapno inton makadanonda idiay Gabaa idiay Benjamin,
dusaenda ida gapu iti kinadangkes nga inaramidda iti
Israel." **11** Naguummong ngarud dagiti amin a soldado ti
Israel a maibusor iti siudad, nagmaymaysada nga addaan
iti maymaysa a panggep. **12** Nangibaon dagiti tribu ti
Israel kadagiti lallaki a mapan iti entero a tribu ti Benjamin,
a kinunada, "Ania daytoy a kinadangkes a napasamak
kadakayo? **13** Iyawatyo ngarud kadakami dagidiay a
nadangkes a lallaki ti Gabaa, tapno mapapataymi ida, ken
tapno naan-anay a maikkatmi daytoy a kinadakes iti Israel."
Ngem saan a dimngeg dagiti Benjaminita iti timek dagiti
kakabsatda a tattao ti Israel. **14** Ket nagmaymaysa a rimmuar
dagiti tattao ti Benjamin kadagiti siudad ket nagturongda
idiay Gabaa tapno agsaganada a makigubat kadagiti tattao ti
Israel. **15** Inummong dagiti tattao ti Benjamin dagiti 26, 000 a
nasanay a soldado a makigubat babaen iti kampilan manipud
kadagiti siudadda; mainayon pay iti dayta a bilang ti pito
gasut kadagiti napili a tattaoda manipud kadagiti agnanaed
idiay Gabaa. **16** Karaman kadagitoy amin a soldado ti pito
gasut a napili a lallaki a pasig a kattigid; tunggal maysa
kadakuada ket kabaelanna a pallatibongan ti maysa a
buok ket saan nga agmintis. **17** Dagiti soldado ti Israel,
saan a naibilang dagiti nagapu iti Benjamin, ket 400, 000 a
lallaki a nasanay a makigubat babaen iti kampilan. Amin
dagitoy ket lallaki a mannakigubat. **18** Nagrubbuat dagiti
tattao ti Israel, simmang-atda idiay Betel, ket dimmawatda
iti pammagbaga manipud iti Dios. Sinaludsodda, "Siasino
ti umuna a mangraut kadagiti tattao ti Benjamin para
kadakami?" Kinuna ni Yahweh, "Ti Juda ti umuna a rumaut."
19 Bimmangon dagiti tattao ti Israel iti agsapa ket sinangoda
ti Gabaa ken nagsaganada a makigubat. **20** Rimmuar
dagiti soldado ti Israel tapno gubatenda ti Benjamin.
Nagpuestoda idiay Gabaa a makigubat kadakuada. **21**
Rimmuar dagiti soldado ti Benjamin idiay Gabaa, ket
pinatayda ti 22, 000 a lallaki iti armada ti Israel iti dayta nga
aldaw. **22** Ngem pinapigsa dagiti soldado ti Israel dagiti
bagbagida, ket nagpuestoda manen iti isu met laeng a lugar
a nagpuestoanda iti umuna nga aldaw. **23** Ket simmang-at
dagiti tattao ti Israel ket nagmalmalem a nagdungdung-awda
iti sangoanan ni Yahweh. Ket dimmawatda iti panangidalan
manipud kenni Yahweh, "Rumbeng kadi nga umasidegkami
manen a makigubat kadagiti kakabsatmi, dagiti tattao ti
Benjamin?" Ket kinuna ni Yahweh, "Rautenyo ida!" **24** Napan
ngarud nakiranget dagiti soldado ti Israel kadagiti soldado
ti Benjamin iti maikadua nga aldaw. **25** Iti maikadua nga
aldaw, rimmuar manipud Gabaa ti Benjamin a maibusor
kadakuada ket napapatayda ti 18, 000 a lallaki manipud
kadagiti soldado ti Israel. Aminda ket lallaki a nasanay a
makigubat babaen iti kampilan. **26** Ket simmang-at idiay
Betel dagiti amin a soldado ti Israel, ken dagiti amin a tattao
ket nagsangitda, ken nagtugawda sadiay iti sangoanan
ni Yahweh ken nagayunarda iti dayta nga aldaw agingga
iti rabii, ken nagidatonda kadagiti daton a mapuoran ken
kadagiti daton a pakikappia iti sangoanan ni Yahweh. **27**
Nagsaludsod dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh, —ta adda
sadiay ti lakasa ti tulag ti Dios kadagidiay nga aldaw, **28** ket
agserserbi ni Finees a putot a lalaki ni Eleazar a putot a
lalaki ni Aaron iti sangoanan ti lakasa ti tulag kadagidiay nga
aldaw—"Rumbeng kadi a rummuarkami a mapan makigubat
iti maminsan pay kadagiti tattao ti Benjamin a kakabsatmi,
wenno isardengmin?" Kinuna ni Yahweh, "Rumautkayo, ta
inton bigat tulongankayo a mangparmek kadakuada." **29**
Nangipuesto ngarud ti Israel kadagiti lallaki kadagiti nalimed
a luglugar iti aglawlaw ti Gabaa. **30** Nakiranget dagiti soldado
ti Israel kadagiti soldado ti Benjamin iti maikatlo nga aldaw,
ket nagpuestoda a maibusor iti Gabaa a kas iti inaramidda
iti napalabas. **31** Napan nakiranget dagiti tattao ti Benjamin
kadagiti tattao Israel, ket naiyadayoda iti siudad. Rinugianda
a papatayen iti sumagmamano kadagiti tattao ti Israel. Adda
natay nga agarup tallu pulo a lallaki ti Israel kadagiti talon ken
kadagiti dalan—maysa kadagiti dalan ket sumang-at idiay
Betel, ken ti maysa ket agturong idiay Gabaa. **32** Ket kinuna
dagiti tattao ti Benjamin, "Naabakdan ket itartarayandatayon,
a kas idi damo." Ngem kinuna dagiti soldado ti Israel,
"Agsublitayo ket iyadayotayo ida manipud iti siudad agingga
kadagiti kalsada." **33** Rimmuar dagiti amin a soldado ti Israel
kadagiti lugarda ket nagpuestoda a makigubat idiay Baal
Tamar. Kalpasanna, rimmuar dagiti soldado ti Israel nga
aglemlemmeng kadagiti nalimed a luglugar a nagpuestoanda
idiay Maare Gabaa. **34** Dimteng a maibusor iti Gabaa ti
10, 000 a napili a lallaki manipud iti entero nga Israel,
nakaro ti panagririnnangetda, ngem saan nga ammo dagiti
Benjaminita nga asidegen ti didigra kadakuada. **35** Pinarmek
ni Yahweh ti Benjamin iti sangoanan ti Israel. Iti dayta nga
aldaw, napapatay dagiti soldado ti Israel ti 25, 100 a lallaki ti
Benjamin. Amin dagitoy a napapatay ket dagiti nasanay a
makigubat babaen iti kampilan. **36** Ket nakita dagiti soldado
ti Benjamin a naparmekdan. Inggagara nga intarayan
dagiti lallaki ti Israel ti Benjamin gapu ta mangnamnamada
kadagiti lallaki a pinagpuestoda kadagiti nalimed a lugar
iti ruar ti Gabaa. **37** Ket nagdardaras a timmakder dagiti
lallaki nga aglemlemmeng ken inalistoanda ti napan idiay
Gabaa, ken pinatayda ti tunggal maysa nga agnanaed iti
siudad babaen kadagiti kampilanda. **38** Ita, ti nagtutulagan
a pagilasinan iti nagbaetan dagiti soldado ti Israel ken
dagiti lallaki nga aglemlemmeng iti nalimed ket addanto ti
napuskol nga asuk nga agpangato manipud iti siudad— **39**
—ket umadayonto dagiti soldado ti Israel iti paggugubatan.
Ita, rinugian ti Benjamin ti nangraut ket napapatayda ti
agarup tallopulo a lallaki ti Israel, ket kinunada, "Awan
duadua a naparmekda iti sangoanantayo, a kas iti umuna
a gubat." **40** Ngem idi mangrugin nga agpangato ti asuk
manipud iti siudad, timalliaw dagiti Benjaminita ket nakitada
ti asuk nga agpangpangato manipud iti entero a siudad.
41 Ket sinublian ida dagiti soldado ti Israel. Nagbuteng
dagiti lallaki ti Benjamin ta nakitada a dimtengen ti didigra
kadakuada. **42** Isu nga intarayanda dagiti soldado ti Israel,
naglibasda iti dalan a mapan idiay let-ang. Ngem kinamat
ida ti panagraranget. Rimmuar dagiti soldado ti Israel
kadagiti siudad ket pinatayda ida iti nagtakderanda. **43**
Pinalawlawanda dagiti Benjaminita ken kinamatda ida; ket

binaddebaddekanda ida idiay Noha, ket pinatayda amin ida iti dalan agingga iti daya a paset ti Gabaa. **44** Manipud iti tribu ti Benjamin, 18, 000 a soldado ti napapatay, aminda ket lallaki a mabigbigbig iti pannakigubat. **45** Naglikkoda ket naglibasda a nagturong iti let-ang iti bato ti Rimmon. Pinatay dagiti Israelita ti lima ribu pay kadakuada kadagiti kalsada. Nagtultuloy a kinamkamatda ida, nainget a sinursurotda ida agingga iti dalan nga agpa-Gidom, ket napapatayda pay sadiay ti dua a ribu. **46** 25, 000 amin ti soldado ti Benjamin a napasag iti dayta nga aldaw— lallaki a nasanay a makigubat babaen iti kampilan; aminda ket mabigbigbig a mannakigubat. **47** Ngem 600 a lallaki ti naglikko ken naglibas a napan idiay let-ang, nagturongda iti bato ti Rimmon. Ket nagtalinaedda iti bato ti Rimmon iti uppat a bulan. **48** Sinublianan dagiti soldado ti Israel dagiti tattao ti Benjamin ket rinaut ken pinatayda ida—ti entero a siudad, dagiti taraken, ken amin a banag a nasarakanda. Ken pinuoranda ti tunggal ili a malabsanda.

21 Ita, nagkari dagiti lallaki ti Israel idiay Mizpa, "Awan kadatayo ti mangipaasawa iti anakna a babai iti Benjaminita." **2** Kalpasanna, napan dagiti tattao idiay Betel ket nagtugawda sadiay iti sangoanan ti Dios agingga iti rabii, ken nasaem a nagladingitda iti napigsa. **3** Kinunada, "O Yahweh a Dios ti Israel, apay a napasamak daytoy iti Israel, a maysa kadagiti tribumi ti awan tatta nga aldaw?" **4** Iti sumaruno nga aldaw, nasapa a bimmangon dagiti tattao ket nangipatakderda iti altar sadiay ken nangidatonda kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakikappia. **5** Kinuna dagiti tattao ti Israel, "Siasino kadagiti amin a tribu ti Israel ti saan nga immay iti taripnong ni Yahweh?" Ta nangaramidda iti napateg a kari maipanggep iti siasinoman a saan a simmang-at kenni Yahweh idiay Mizpa. Kinunada, "Awan duadua a mapapatay isuna." **6** Naasian dagiti tattao ti Israel kadagiti kakabsatda a Benjaminita. Kinunada, "Ita nga aldaw, maysa a tribu ti naisina iti Israel. **7** Siasino ti mangipaay kadagiti asawaen dagidiay a nabati, agsipudta nagkaritayo kenni Yahweh a saantayo a palubosan ti siasinoman kadakuada a mangasawa kadagiti annaktayo a babbai?" **8** Kinunada, "Siasino kadagiti tribu ti Israel ti saan a simmang-at kenni Yahweh idiay Mizpa?" Naduktalan nga awan ti immay iti panagtitipon manipud idiay Jabes Galaad. **9** Ta idi naurnos dagiti tattao iti nasayaat, adtoy, awan kadagiti agnanaed idiay Jabes Galaad ti adda sadiay. **10** Nangibaon ti taripnong iti 12, 000 a katuturedan a lallaki a nabilin a mapanda idiay Jabes Galaad ket rautenda ida ken papatayenda ida, uray dagiti babbai ken ubbing. **11** "Aramidenyo daytoy: masapul a papatayenyo ti tunggal lalaki ken tunggal babai a nakikaidda iti lalaki." **12** Nakasarak dagiti lallaki iti 400 a babbalasang kadagiti agnanaed idiay Jabes Galaad a saan pulos a nakikaidda iti lalaki, ket impanda ida iti kampo idiay Silo, idiay Canaan. **13** Nangipatulod iti mensahe ti entero a taripnong ket imbagada kadagiti tattao ti Benjamin nga adda idiay bato ti Rimmon a makikapkappiada kadakuada. **14** Isu a nagsubli dagiti Benjaminita iti dayta a tiempo ket naited kadakuada dagiti babbai idiay Jabes Galaad. Ngem awan ti umdas a babbai a para kadakuada amin. **15** Nagbabawi dagiti tattao gapu iti napasamak iti Benjamin, gapu ta nangaramid ni Yahweh iti pannakabingay iti nagbabaetan dagiti tribu ti Israel. **16** Ket kinuna dagiti mangidadaulo iti entero a taripnong, "Kasanotayo nga ibirukan dagiti nabati a Benjaminita kadagiti babbai nga asawaenda, agsipud ta napapatayen dagiti babbai ti Benjamin?" **17** Kinunada, "Masapul nga adda ti tawid para kadagiti nakalasat iti Benjamin, tapno saan a madadael ti maysa a tribu iti Israel. **18** Saantayo a mabalin nga ikkan ida kadagiti asawaenda manipud kadagiti annaktayo a babbai. Ta nagkari dagiti tattao ti Israel, 'Mailunod koma ti siasinoman a mangted iti babai nga asawaen ti Benjamin.'" **19** Isu a kinunada, "Ammoyo nga adda iti tinawen a fiesta para kenni Yahweh idiay Silo (nga adda iti amianan ti Betel, dayaen ti kalsada a sumang-at idiay Sikem manipud idiay Betel, ken abagatan ti Lebona)." **20** Binilinda dagiti lallaki ti Benjamin a kinunada, "Mapankayo aglemmeng iti nalimed ket aguraykayo kadagiti kaubasan. **21** Siputanyo ti oras a rummuar dagiti agsala a babbai manipud Silo, ket dardarasenyo a rummuar kadagiti kaubasan ket masapul a mangiguyod ti tunggal maysa kadakayo iti asawaenna manipud kadagiti babbai ti Silo, kalpasanna, agsublikayo iti daga ti Benjamin. **22** Inton umay dagiti amma wenno kakabsatda a lallaki tapno agririda kadakami, ibagaminto kadakuada, "Maasikayo kadakami! Pagtalinaedenyo ida gapu ta saankami a nakaala kadagiti babbai a maasawa bayat ti gubat. Ket awan basolyo maipapan iti kari, gapu ta saanyo nga inted kadakuada dagiti annakyo."' **23** Kasta ti inaramid dagiti tattao ti Benjamin, nangalada kadagiti asawaenda segun iti bilang a kasapulanda manipud kadagiti babbai nga agsasala, ket innalada ida tapno agbalin nga assawada. Napanda ket nagsublida iti lugar a tawidda; binangonda manen dagiti ili ket nagnaedda kadagitoy. **24** Ket pinanawan dagiti tattao ti Israel dayta a lugar ket nagawidda, tunggal maysa iti bukodna a tribu ken puli, ken tunggal maysa iti bukodna a tawid. **25** Kadagidiay nga aldaw, awan ti ari ti Israel. Inaramid ti tunggal maysa ti nasayaat kadagiti bukodna a panagkita.

Ruth

1 Napasamak kadagiti al-aldaw a nagturay dagiti ukukom nga adda iti nakaro a panagbisin iti rabaw ti daga. Ket napan ti maysa a lalaki taga-Bethlehem ti Judah idiay pagilian iti Moab a kaduana ti asawana ken ti dua a putotna a lallaki. **2** Ti nagan ti lalaki ket Elimelec, ken ti nagan ti asawana ket Naomi. Ti nagan dagiti dua a putotna a lallaki ket Mahalon ken Kilion, a nagtaud iti puli ni Efrata iti Bethlehem idiay Judah. Simmangpetda iti pagilian ti Moab ket nagnaedda sadiay. **3** Kalpasanna, natay ni Elimelec, nga asawa ni Naomi, ket nabati isuna a kaduana dagiti dua nga annakna a lallaki. **4** Nangala dagitoy nga annakna a lallaki iti assawada manipud kadagiti babbai iti Moab; ti nagan iti maysa ket Orfa ken Ruth met ti nagan ti maysa. Nagnaedda sadiay iti agarup sangapulo a tawen. **5** Kalpasanna, agpada a natay da Mahalon ken Kilion, ket nabati ni Naomi nga awan ti asawana ken awan dagiti dua nga annak. **6** Ket inkeddeng ni Naomi a pumanaw idiay Moab a kaduana dagiti manugangna a babbai ket agsublida idiay Judah. Nangngeganna iti rehion iti Moab a tinulungan ni Yahweh dagiti tattaona nga agkasapulan ken inikkanna ida iti taraon. **7** Pinanawanna ngarud ti lugar a pinagnanaedanna a kaduana dagiti dua a manugangna a babbai, ket nagdaliasatda iti dalan nga agsubli iti daga ti Juda. **8** Kinuna ni Naomi kadagiti dua a manugangna a babai, "Mapankayo, tunggal maysa kadakayo agsublikayon iti pagtaengan dagiti innayo. Ipakita koma ni Yahweh ti kinapudnona kadakayo, kas iti panangipakitayo iti kinapudnoyo kadagiti natay ken kasta met kaniak. **9** Ipalubos koma ti Apo iti tunggal maysa kadakayo a makasarak ti inana, iti balay iti sabali nga asawa." Kalpasanna inagkanna ida, ket nagsangitda iti napigsa. **10** Kinunada kenkuana, "Saan! Sumurotkami kenka nga agsubli kadagiti tattaom." **11** Ngem kinuna ni Naomi, "Agsublikayo, annakko! Apay a sumurotkayo kaniak? Adda pay kadi aya ti annak a lallaki iti tianko a para kadakayo, tapno agbalinda nga assawayo? **12** Agsublikayo, annakko, mapankayon iti bukodyo a dalan; gapu ta baketak unayen tapno maaddaan pay iti asawa. Ta no kunak, maaddaanak koma iti asawa iti daytoy a rabii ket kalpasanna mangipasngayak iti annak a lallaki, **13** urayenyo kadi ngarud agingga a dumakkelda? Aguraykayo kadi ket saankayo a mangasawa ita? Saan, annakko! Maladingitanak unay ti nakarkaro ngem iti panagladingityo, gapu ta maibusoren kaniak ti ima ni Yahweh." **14** Ket pinigsaan dagiti manugangna a babbai dagiti timekda ket nagsangitda manen. Inagkan ni Orfa ti katuganganna kas panagpakadana, ngem nagtalinaed ni Ruth kenkuana. **15** Kinuna ni Naomi kenkuana, "Dumngegka, nagsublin ti abiratmo kadagiti tattaona ken kadagiti diosna. Makikuyogkan nga agsubli iti abiratmo." **16** Ngem kinuna ni Ruth, "Saannak a paadaywen kenka, ta no sadino ti papanam, mapanak met; sadinoman a pagnaedam, idiay met iti pagnaedak; agbalin a tattaok dagiti tattaom, ket agbalin met a Diosko ti Diosmo. **17** Sadino man a pakatayam, idiayto metten ti pakatayak, ket sadiayto ti pakaitanemak. Dusaennak koma ni Yahweh, ken uray nakarkaro pay, no adda ti aniaman a banag a mamagsina kadata malaksid iti patay. **18** Idi nakita ni Naomi a natibker ti pangngeddeng ni Ruth a sumurot kenkuana, insardengnan ti makisinnupiat kenkuana. **19** Nagdaliasat ngarud dagiti dua agingga a nakadanunda iti ili ti Bethlehem. Ket napasamak nga idi simmangpetda idiay Bethlehem, ti amin nga ili ket magagaran unay maipapan kadakuada. Kinuna dagiti babbai, "Daytoy kadi ni Naomi?" **20** Ngem kinunana kadakuada, "Saandak nga awagan iti Naomi. Awagandak a Napait, gapu ta pinarigatnak iti nakaro ti Mannakabalin-amin. **21** Pimmanawak a napnoan, ngem pinagawidnak manen ni Yahweh nga awanan. Isu nga apay nga awagandak iti Naomi, makitkitak nga inlunodnak ni Yahweh, a pinarigatnak ti Mannakabalin-amin?" **22** Nagsubli ngarud ni Naomi ken ni Ruth a Moabita a manugangna, manipud iti pagilian ti Moab. Simmangpetda idiay Bethlehem idi mangrugi iti panagapit iti sebada.

2 Ita, ti asawa ni Noami a ni Elimelec, ket addaan iti kabagian, ni Boaz, a maysa a nabaknang ken mabigbigbig a tao. **2** Kinuna ni Ruth a Moabita kenni Naomi, "Ita, palubosannak a mapan agtudtod iti dawa kadagiti taltalon. Surotek ti siasinoman a pakasarakak iti pabor." Ket kinuna ni Naomi kenkuana, "Mapanka, anakko." **3** Napan nagtudtod ni Ruth idiay taltalon iti likudan dagiti agan-ani. Nairana a napan isuna iti paset ti taltalon a kukua ni Boaz, a kabagian ni Elimelec. **4** Pagammoan, simmangpet ni Boaz manipud Bethlehem ket kinunana kadagiti agan-ani, "Adda koma ni Yahweh kadakayo." Simmungbatda kenkuana, "Bendisionannaka koma ni Yahweh." **5** Ket kinuna ni Boaz iti adipenna a mangimatmaton kadagiti agan-ani, "Siasino a tao ti nakaibilangan daytoy a balasang?" **6** Simmungbat ti adipen a mangimatmaton kadagiti agan-ani ket kinunana, "Dayta ti balasang a Moabita a kadua ni Naomi a nagsubli manipud iti ili ti Moab. **7** Kinunana kaniak, 'Pangngaasim ta palubosannak nga agtudtod ken agurnong iti dawa bayat a sumursurotak iti likudan dagiti agan-ani.' Isu nga immay isuna ditoy ket nagtultuloy isuna a nagtudtudtod manipud itattay bigat agingga tatta, malaksid ti panaginanana iti apagbiit iti balay." **8** Kalpasanna, kinuna ni Boaz kenni Ruth, "Dumdumngegka kadi kaniak, anakko? Saankan a mapan agtudtod iti sabali pay a taltalon; saanmo a panawan ti taltalonko. Ngem kedti, agtalinaedka ditoy ket agtrabahoka a kaduam dagiti babbalasang a trabahadorko. **9** Siputam laeng no sadino a taltalon ti paganian dagiti lallaki ket sumurotka iti likudan dagiti dadduma a babbai. Saan kadi a binilinko dagiti lallaki a saandaka nga an-anoen? Ken no mawawka, mabalinka a mapan kadagiti burnay ket uminomka iti danum a sinakdo dagiti lallaki." **10** Ket nagrukob ni Ruth iti sangoanan ni Boaz, a maisagsagid ti ulona iti daga. Kinunana kenkuana, "Apay a nakabirukak iti pabor iti imatangmo, a rumbeng a maseknanka maipanggep kaniak, a maysa a gan-gannaet?" **11** Simmungbat ni Boaz ket kinunana kenkuana, "Naipadamag kaniak, amin nga inaramidmo manipud idi natay ti asawam. Pinanawam ti amam, inam, ken ti nakaipasngayam a daga tapno surotem ti katugangam a babai ket immayka kadagiti tattao a saanmo nga am-ammo. **12** Gunggonaannaka koma ni Yahweh iti inaramidmo. Maawatmo koma ti naan-anay a gunggona manipud kenni Yahweh, ti Dios iti Israel, a ti sirok ti payyakna ket nakasarakka iti pagkamangan." **13** Ket kinunana, "Makasarakak koma iti pabor iti imatangmo, apok, gapu ta liniwliwanak, ken nasayaat ti pannakisaom kaniak, uray no saanak a maysa kadagiti babbai nga adipenmo." **14** Idi pannangan, kinuna ni Boaz kenni Ruth, "Umayka ditoy,

ket manganka iti tinapay, ken isawsawmo ti napirsaymo iti arak a suka." Nakitugaw isuna iti abay dagiti agan-ani, ket inikkan ni Boaz isuna iti inuruban. Nangan isuna agingga a napnek ket imbatina ti dadduma iti daytoy. **15** Idi timmakder isuna a mapan agtudtod, binilin ni Boaz dagiti agtutubo a lalaki, a kunana, "Palubosanyo isuna nga agtudtod uray kadagiti binettek, saanyo a bagbagaan isuna iti aniaman a dakes. **16** Ken masapul a manguyoskayo kadagiti sumagmamano a nagapas para kenkuana manipud kadagiti nareppet, ket panawanyo dagitoy tapno pidutenna. Saanyo a babalawen isuna." **17** Nagtudtod ngarud ni Ruth agingga iti rabii. Kalpasanna ket inirikna dagiti dawa a natudtodna, ti bukel ket agarup a maysa nga efa iti sebada. **18** Binagkatna daytoy ket napan iti siudad. Ket nakita ti katuganganna ti natudtodna. Inruar pay ni Ruth ti inuruban a natedda iti taraonna ket intedda daytoy kenkuana. **19** Kinuna ti katuganna kenkuana, "Sadino ti nagtudtodam ita nga aldaw? Sadino iti napanmo nagtrabahoan? Mabendisionan koma ti tao a nangtulong kenka." Ket imbaga ni Ruth iti katuganganna ti maipanggep iti tao nga akinkukua iti taltalon a nagtrabahoanna. Kinunana, "Ti nagan iti lalaki nga akinkukua iti taltalon a nagtrabahoak ita nga aldaw ket Boaz." **20** Kinuna ni Naomi iti manugangna, "Bendisionan koma isuna ni Yahweh, ti nagtalinaed ti kinapudnona kadagiti sibibiag ken kadagiti natay." Kinuna ni Naomi kenkuana, "Dayta a tao ket asideg a kabagian a mangsubbot kadata. **21** Kinuna ni Ruth a Moabita, "Kinapudnona, kinunana kaniak, 'Dimo adaywan dagiti agtutubo a lallaki agingga a malpasda amin ti panaganik.'" **22** Kinuna ni Naomi kenni Ruth a manugangna, "Nasayaat anakko, a makikuyogka kadagiti babbai a trabahadorna, tapno saanka a madangran kadagiti dadduma a taltalon." **23** Nakikuyog ngarud isuna kadagiti babbai a trabahador ni Boaz tapno makatudtod isuna agingga iti ileleppas iti panagani ti sebada ken trigo. Ken nakipagnanaed isuna iti katuganganna.

3 Kinuna ni Naomi a katuganganna kenkuana, "Anakko, saan kadi a rumbeng nga ibirukanka iti lugar a paginanaam, tapno nasayaat dagiti banbanag para kenka? **2** Ita ni Boaz, ti lalaki nga akin trabahador kadagiti babbai a kakaduam idi, saan kadi a kabagiantayo isuna? Ammom, agilaid isuna iti sebada inton rabii idiay pagirikan. **3** Ngarud, agdiguska, agpabangloka, sukatam ti badum ket mapanka idiay pagirikan. Ngem saanka nga agpadpadlaw iti lalaki agingga a malpas isuna a mangan ken uminom. **4** Ket siguradoem, inton agidda isuna, nga ammom ti lugar a pagiddaanna tapno makaapankanto kenkuana, lukaisamto ti sakana ket agiddaka sadiay. Ket ibagananto kenka ti aramidem." **5** Kinuna ni Ruth kenni Naomi. "Aramidekto amin nga imbagam." **6** Napan ngarud isuna idiay pagirikan, ket sinurotna dagiti imbilin ti katuganganna kenkuana. **7** Idi nalpasen a nangan ken imminom ni Boaz, ket naragsak ti riknana, napan naturog isuna idiay pungto iti penpen dagiti bukel. Ket nagin-inayad nga immasideg ni Ruth, linukaisanna ti saka ni Boaz sa nagidda. **8** Napasamak iti tengnga iti rabii, nakigtot ti lalaki. Nagballikid isuna ket nakitana sadiay ti maysa a babai nga agid-idda iti sakaananna! **9** "Siasinoka"? kinunana. Simmungbat ti babai, "Siak ni Ruth, ti babai nga adipenmo. Iyaplagmo ti kagaymo iti babai nga adipenmo, gapu ta asidegka a kabagian." **10** Kinuna ni Boaz, "Anakko, bendisionannaka koma ni Yahweh. Impakitam ti ad-adda a kinasayaatmo ita ngem idi damo, gapu ta saanka a nangsapul kadagiti siasinoman nga agtutubo a lallaki, napanglaw man wenno nabaknang. **11** Ket ita, anakko, saanka nga agbuteng! Aramidek kenka dagiti amin nga imbagam, gapu ta ammo ti entero a siudad dagiti tattaok a napategka a babai. **12** Ita, pudno nga asidegak a kabagianyo; nu pay kasta, adda ti as-asideg a kabagianyo ngem siak. **13** Agtalinaedka ditoy ita a rabii, ket inton bigat, no kayatna a tungpalen ti pagrebbengan kenka a kas maysa a kabagian a lalaki, nasayaaat, aramidenna ngarud ti pagrebbengan ti maysa a kabagian a lalaki. Ngem no saanna nga aramiden ti pagrebbengan ti maysa a kabagian a lalaki kenka, ket siak ti mangaramid iti dayta, isapatak kenni Yahweh a sibibiag. Agiddaka agingga iti agsapa." **14** Nagidda ngarud ni Ruth iti sakaanan ni Boaz agingga iti agsapa. Ngem bimmangon isuna sakbay a mabigbig iti siasinoman ti sabali a tao. Gapu ta kinuna ni Boaz, "Awan koma ti makaammo nga immay ti babai ditoy pagirikan." **15** Kalpasanna kinuna ni Boaz, "Iyegmo ditoy ti kagaymo ket yaplagmo." Idi inaramidna daytoy, nangtakal ni Boaz iti innem a dadakkel a takal iti sebada iti kagayna sana impabagkat daytoy kenkuana. Kalpasanna, napanen ni Boaz idiay siudad. **16** Idi dimteng ni Ruth iti katuganganna, kinuna ni Naomi kenkuana, "Kumustaka, anakko?" Ket imbaga ni Ruth kenkuana ti amin nga inaramid ti lalaki para kenkuana. **17** Kinunana, "Dagitoy innem a takal iti sebada ti intedna kaniak, gapu ta kinunana, 'Saanka nga agawid iti katugangam nga awanan.'" **18** Ket kinuna ni Naomi kenkuana, "Agtalinaedka ditoy anakko, agingga a maammoam no ania ti pagbanaganna daytoy, gapu ta saanto nga aginana dayta a lalaki agingga a marisutna daytoy a banag ita nga aldaw."

4 Ita, napan ni Boaz iti ruangan ket nagtugaw sadiay. Iti saan a nagbayag, simmangpet ti ibagbaga ni Boaz nga asideg a kabagian. Kinuna ni Boaz kenkuana, "Gayyem, umayka ket agtugawka ditoy." Immasideg ti lalaki ket nagtugaw. **2** Kalpasanna, nangayab ni Boaz iti sangapulo a panglakayen iti siudad ket kinunana, "Agtugawkayo ditoy." Nagtugawda ngarud. **3** Kinuna ni Boaz iti asideg a kabagian, "Ilaklako ni Naomi, a nagsubli manipud idiay pagilian ti Moab, ti paset ti daga a kukua ni Elimelec a kabsattayo. **4** Napanunotko nga ipakaammo ken ibaga kenka, 'Gatangem daytoy iti imatang dagiti agtugtugaw ditoy, ken iti imatang dagiti panglakayen dagiti tattaok.' No kayatmo a subboten, ket subbotem ngarud daytoy. Ngem no saanmo a kayat a subboten daytoy, ibagam kaniak tapno ammok, gapu ta awanen ti sabali pay a mangsubbot iti daytoy malaksid kenka, ket siak ti sumarsaruno kenka." Ket kinuna ti lalaki, "Subbotek daytoy." **5** Kalpasanna, kinuna ni Boaz, "Iti kanito a gatangem ti talon manipud iti ima ni Naomi, masapul nga alaem met ni Ruth, ti Moabita nga asawa daydi natay a lalaki, tapno maitakder ti nagan ti natay iti tawidna." **6** Ket kinuna ti asideg a kabagian, "Saanko a mabalin a subboten daytoy a para kaniak gapu ta madadael ti bukodko a tawid. Alaem ti karbengak a mangsubbot, ta saankon a masubbot daytoy." **7** Ita, daytoy ti kaugalian idi un-unana a panawen iti Israel maipanggep iti panangsubbot ken panangisukat kadagiti sanikua. Tapno mapatalgedan ti amin a banag, uksoten ti lalaki ti sapatosna ket itedna daytoy iti kaarubana; daytoy iti gagangay a wagas iti pannakitulag ti Israel. **8** Kinuna ngarud

ti asideg a kabagian kenni Boaz, “Sika lattan ti manggatang.”
Ket inuksotna ti sapatosna. **9** Kalpasanna, kinuna ni Boaz
kadagiti panglakayen ken kadagiti amin a tattao, “Saksikayo
ita nga aldaw a ginatangkon amin a kukua ni Elimelec, ken
amin a kukua da Kilion ken Mahalon manipud iti ima ni
Naomi. **10** Maysa pay, maipanggep kenni Ruth a Moabita, ti
asawa ni Mahalon: alaek met isuna nga agbalin nga asawak,
tapno maitakderko ti nagan ti natay iti tawidna, tapno saan a
mapukaw ti naganna kadagiti kakabsatna ken iti ruangan
iti lugarna. Saksikayo iti daytoy nga aldaw.” **11** Kinuna
dagiti amin a tattao ken dagiti panglakayen nga adda idiay
ruangan, “Saksikami. Pagbalinen koma ni Yahweh ti babai
nga immay iti pagtaengam a kas kada Raquel ken Lea,
dagiti dua a nangbangon ti balay ti Israel. Ket rumang-ayka
koma idiay Efrata ken agdinamagka koma iti Bethlehem. **12**
Agbalin koma ti pagtaengam a kas iti pagtaengan ni Perez,
nga impasngay ni Tamar kenni Juda, babaen iti anak nga
ited ni Yahweh kadakayo iti daytoy nga agtutubo a babai.”
13 Innala ngarud ni Boaz ni Ruth, ket nagbalin isuna nga
asawana. Nakikaidda isuna kenkuana, ket impalubos ni
Yahweh nga agsikog isuna, ket nangipasngay ti babai iti
maysa nga anak a lalaki. **14** Kinuna dagiti babbai kenni
Naomi, “Madaydayaw koma ni Yahweh, a saan nangibati
kenka ita nga aldaw nga awanan iti asideg a kabagian,
daytoy a maladaga. Nalatakto koma ti naganna iti Israel. **15**
Isunto koma iti mangpasubli ti biagmo ken mangpakaradkad
kenka iti kinabaketmo, ta impasngay isuna ti manugangmo,
a mangay-ayat kenka, a nasaysayaat kenka ngem ti pito
nga annak a lallaki.” **16** Ket innala ni Naomi ti ubing,
insadagna iti barukongna, ket inaywananna daytoy. **17**
Ket dagiti babbai, dagiti kaarubana, intedda kenkuana ti
maysa a nagan, a kunada, “Adda maysa nga anak a lalaki
a naiyanak kenni Naomi.” Pinanagananda isuna iti Obed.
Isuna ti nagbalin nga ama ni Jesse, nga ama ni David. **18**
Ita, dagitoy dagiti kaputotan ni Perez: Ni Perez ti nagbalin
nga ama ni Hesron, **19** ni Hesron ket nagbalin nga ama ni
Ram, ni Ram ket nagbalin nga ama ni Aminadab, **20** ni
Aminadab ket nagbalin nga ama ni Naason, ni Naason ket
nagbalin nga ama ni Salmon, **21** ni Salmon ket nagbalin nga
ama ni Boaz, ni Boaz ket nagbalin nga ama ni Obed, **22** ni
Obed ket nagbalin nga ama ni Jesse, ni Jesse ti nagbalin
nga ama ni David.

I Samuel

1 Adda maysa a lalaki iti Rama Zofim, iti katurturodan a pagilian ti Efraim; ti naganna ket Elkana a putot ni Jehoram, ni Jehoram ket putot ni Eliu, ni Eliu ket putot ni Tuho, ni Tuho ket putot ni Zup, ni Elkana ket maysa nga Efraimita. **2** Addaan isuna iti dua nga asawa, Ana ti nagan ti umuna, ken Fenina ti nagan ti maikadua. Adda annak ni Fenina, ngem awan ti anak ni Ana. **3** Tinawen a mapan daytoy a lalaki idiay Silo a siudadna tapno agdayaw ken agidaton kenni Yahweh a mannakabalin amin. Adda sadiay dagiti dua a lallaki a putot ni Eli, da Ofni ken Finees, a papadi ni Yahweh. **4** No kasta a dumteng ti aldaw iti tunggal tawen a panagidaton ni Elkana, kankanayon nga it-itedna kenni Fenina nga asawana ken kadagiti amin nga annakna a lallaki ken babbai dagiti paset ti karne. **5** Ngem kenni Ana, kankanayon a mamidua ti kaadu ti it-itedna, ta ay-ayatenna ni Ana, uray no sinerraan ni Yahweh ti aanakanna. **6** Nakaro ti panangumsi kenkuana ti kasalisalna tapno pagpulkokenna isuna, gapu ta inserra ni Yahweh ti aanakanna. **7** Isu nga iti tinawen, no kasta a mapan isuna iti balay ni Yahweh a kaduana ti pamiliana, kankanayon a karkariten isuna ni Fenina. Masansan ngarud nga agsangit isuna ken saan a mangmangan. **8** Kankanayon nga ibagbaga kenkuana ni Elkana nga asawana, "Ana, apay nga agsangitka? Apay a saanka a mangan? Apay nga agliddaang ti pusom? Saan kadi a nasaysayaatak kenka ngem kadagiti sangapulo nga annak? **9** Iti maysa kadagitoy a padaya, timmakder ni Ana kalpasan ti pannangan ken panag-iinomda idiay Silo. Ita, nakatugaw ni Eli a padi iti tugawna iti igid ti pagserkan ti balay ni Yahweh. **10** Mariribukan unay ni Ana; nagkararag isuna kenni Yahweh ken nagsangit iti nasaem. **11** Nagsapata isuna ket kinunana, "Yahweh a mannakabalin amin, no makitam la koma ti panagrigat ti adipenmo ken lagipennak, ken saanmo a lipaten ti adipenmo, ngem ipaayam ketdi koma ti adipenmo iti anak a lalaki, ngarud, itedkonto isuna kenni Yahweh iti unos ti panagbiagna, ket awanto ti kartib a mangsagid iti ulona. **12** Bayat nga agkarkararag isuna iti sangoanan ni Yahweh, sipsiputan ni Eli ti ngiwatna. **13** Naimpusoan ti panagkararag ni Ana. Agkutkuti dagiti bibigna, ngem saan a mangngeg ti timekna. Impagarup ngarud ni Eli a nabartek isuna. **14** Kinuna ni Eli kenkuana, "Kasano pay kapaut ti panagbarbartekmo? Isardengmon ti panagin-inommo." **15** Simmungbat ni Ana, "Saan, apok, maysaak a babai a naladingit unay ti espirituna. Saanak nga imminom iti arak wenno naingel a mainom, ngem ibagbagak iti sangoanan ni Yahweh dagiti nakaro a panagladingitko." **16** "Saanmo nga ibilang nga awan babainna a babai ti adipenmo; iyeb-ebkasko iti napalalo a pannakaibabain ken pannakarkaritko." **17** Ket simmungbat ni Eli, kinunana, "Mapanka a sitatalna; patgan koma ti Dios ti Israel ti kiniddawmo kenkuana." **18** Kinuna ni Ana, "Nasayaat koma ti panangipapanmo iti adipenmo." Ket pimmanaw ti babai ket nangan; saanen a naliday ti rupana. **19** Nasapada a bimmangon iti bigat ket nagdayawda kenni Yahweh, ket kalpasanna, nagsublida manen iti balayda idiay Rama. Kinaidda ni Elkana ni Ana nga asawana, ket nalagip isuna ni Yahweh. **20** Idi dimteng ti tiempo, nagsikog ni Ana ket nagpasngay iti maysa a lalaki. Pinanagananna iti Samuel, kunana "Gapu ta dinawatko isuna kenni Yahweh." **21** Iti naminsan pay, simmang-at ni Elkana ken ti amin a pamiliana, tapno mangidatag iti tinawen a daton ken tapno tungpalenna ti sapatana. **22** Ngem saan a napan ni Ana; kinunana iti asawana, "Saanak a mapan agingga a mapusot ti ubing, ket iyegkonto isuna, tapno agparang isuna iti sangoanan ni Yahweh ken agnaed sadiay iti agnanayon." **23** Kinuna ni Elkana nga asawana kenkuana, "Aramidem ti ammon a nasayaat kenka. Urayem agingga a mapusotmo isuna; patalgedan koma ngarud ni Yahweh ti saona." Nagbati ngarud ti babai ken inaywananna ti anakna agingga a naipusotna isuna. **24** Idi naipusot ni Ana ti anakna, inkuyogna isuna, nangitugot pay iti maysa a kalakian a baka a tallo ti tawenna, maysa nga efa a taraon, ken maysa a pagkargaan a lalat a naglaon iti arak, ket impanna isuna iti balay ni Yahweh idiay Silo. Ita, ubing pay ti anakna. **25** Pinartida ti kalakian a baka, ket impanda ti ubing kenni Eli. **26** Kinuna ni Ana, "O, apok! Agingga a sibibiagka, apok, siak ti babai a nagtakder idi iti abaymo nga agkarkararag kenni Yahweh. **27** Ta daytoy nga ubing ket inkararagko ket inted ni Yahweh ti dinawatko kenkuana. **28** Intedkon isuna kenni Yahweh; agingga a sibibiag isuna ket agpaayto kenni Yahweh." Ket sadiay, nagdayaw kenni Yahweh ni Elkana ken ti pamiliana.

2 Nagkararag ni Ana a kunana, "Agragragsak ti pusok gapu kenni Yahweh. Napabilegak gapu kenni Yahweh. Agpasindayag ti ngiwatko kadagiti kabusorko, gapu ta agrag-oak iti panangisalakanmo. **2** Awan ti uray maysa a nasantoan a kas kenni Yahweh, ta awan iti sabali pay malaksid kenka; awan dakkel a bato a kas iti Diostayo. **3** Saankayon nga agpasindayag unay; awan koman ti kinapalangguad a rumuar iti ngiwatyo. Ta ni Yahweh ket Dios ti pannakaammo; babaen kenkuana matimbang dagiti tignay. **4** Matukkol dagiti bai dagiti nabileg a lallaki, ngem dagiti maitibkul, pumigsada a kasla barikes. **5** Dagiti aglaplapusanan idi iti taraon, manggeddan tapno adda kanenda; saanen a mabisinan dagiti mabisbisinan. Uray ti maysa a lupes ket aganak iti pito, ngem ti babai nga addaan iti adu nga annak ket agkapsut. **6** Mangpapatay ni Yahweh ken mangmangted iti biag. Isuna ti mangipababa idiay sheol ken isuna ti mangpagpagungar. **(Sheol h7585)** **7** Ni Yahweh ti mangpapapanglaw ken mangpabaknang. Mangipababa isuna, ngem mangitan-ok met isuna. **8** Bangbangonenna dagiti napanglaw manipud iti tapok. A-aonenna dagiti agkasapulan manipud iti gabsuon ti dapo tapno makipagtugawda kadagiti prinsipe ken tawidenda ti tugaw ti kinatan-ok. Ta dagiti adigi ti daga ket ni Yahweh ti nangisaad ket insaadna ti lubong kadagitoy. **9** Bantayannanto dagiti saka dagiti napudno a tattaona, ngem mapaulimekto iti kasipngetan dagiti nadangkes, ta awanto ti agballigi babaen iti bukodna a pigsa. **10** Dagiti mangsupsuppiat kenni Yahweh ket marumekto; gurruodannanto ida manipud langit. Ukomento ni Yahweh dagiti pagpatinggaan ti daga, ikkannanto iti pigsa ti arina ken itag-aynanto ti tangguyob ti pinulotanna." **11** Kalpasanna, nagawid ni Elkana iti balayna idiay Rama. Nagserbi ti ubing kenni Yahweh iti imatang ni Eli a padi. **12** Ita, dagiti putot ni Eli ket awan serserbida a lallaki. Saanda nga am-ammo ni Yahweh. **13** Ti kaugalian dagiti papadi kadagiti tattao no kasta nga agidatag iti daton ti siasinoman a tao, umay ti adipen ti padi a siiiggem iti tallo ti pangtudokna a tinidor, bayat a mailamlambong ti karne. **14** Itudokna daytoy kadagiti linaon ti silyasi, wenno dakkel a

kaldero, wenno banga. Amin a matudok ti tinidor ket alaen ti padi para iti bagbagina. Inaramidda daytoy iti Silo, kadagiti amin nga Israelita nga umay sadiay. **15** Ngem ketdi, sakbay a puoranda dagiti taba, umay ti adipen ti padi, ket ibagana iti tao nga agidatdaton, "Mangtedka iti maituno a karne para iti padi; ta saan isuna nga umawat iti nalambong a karne manipud kenka, no di laeng dagiti saan a naluto a karne." **16** No kunaen ti lalaki kenkuana, "Masapul a puoranda nga umuna ti taba, ket kalpasanna alaenyo ti kayatyo nga alaen." Ibaga ngarud ti adipen ti padi, "Saan, itedmo kaniak itan; ta no saan, pilitek nga alaen." **17** Nadagsen unay ti basol dagitoy nga agtutubo iti sangoanan ni Yahweh, ta saanda a rinaem ti daton para kenni Yahweh. **18** Ngem nagserbi ni Samuel kenni Yahweh kas maysa nga ubing a nakawesan iti lino nga efod. **19** Iyar-aramidan isuna ti inana iti bassit a kagay ket tinawen nga ip-ipanna daytoy kenkuana, no sumang-at isuna a kaduana ti asawana a mangisagot iti tinawen a daton. **20** Benbendisionan ni Eli da Elkana ken ti asawana a kunana, "Ikkannaka koma ni Yahweh iti ad-adu pay nga annak babaen iti daytoy a babai gapu iti kiniddawna kenni Yahweh." Kalpasanna, agsublida iti bukodda a pagtaengan. **21** Tinulongan manen ni Yahweh ni Ana, ket nagsikog manen isuna. Naganak pay isuna iti tallo a lallaki ken dua a babbai. Kabayatanna, dimmakkel ti ubing a ni Samuel iti sangoanan ni Yahweh. **22** Ita, lakay unayen ni Eli; nangngegna amin nga ar-aramiden dagiti annakna a lallaki iti entero nga Israel, ken ti panakikakaiddada kadagiti babbai nga agserserbi iti pagserkan ti tabernakulo. **23** Kinunana kadakuada, "Apay nga ar-aramidenyo dagiti kakasta a banbanag? Ta nangngegko manipud kadagitoy a tattao dagiti dakes nga aramidyo." **24** Saan, annakko; ta daytoy ket saan a nasayaat a damag a mangngegko. Pinagsukiryo dagiti tattao ni Yahweh. **25** "No makabasol iti sabali ti maysa a tao, ukomento isuna ti Dios; ngem no makabasol ti tao kenni Yahweh, siasino ti agsao para kenkuana?" Ngem saanda a dimngeg iti timek ti amada, gapu ta inkeddengen ni Yahweh a papatayen ida. **26** Dimmakkel ti ubing a ni Samuel, ken ad-adda a makaay-ayo kenni Yahweh ken kasta met kadagiti tattao. **27** Ita, immay kenni Eli ti maysa a tao ti Dios ket kinunana kenkuana, "Kuna ni Yahweh, 'Saan kadi nga imparangko ti bagik iti balay ti kapuonam, idi addada iti Egipto a maad-adipen iti balay ni Faraon? **28** Pinilik isuna manipud kadagiti amin a tribu ti Israel nga agbalin a padik, a sumang-at iti altarko, ken mangpuor iti insenso, a mangikawes iti efod iti sangoanak. Intedko iti balay ti kapuonam dagiti amin a maipuor a sagsagut dagiti tattao ti Israel. **29** Apay ngarud a saanyo a rinaem dagiti daton ken sagsagut nga imbilinko a kasapulan iti lugar a pagnanaedak? Apay nga ad-adda a raraemem dagiti annakmo ngem siak, babaen iti panagpalukmegyo iti bagbagiyo babaen kadagiti kasasayaatan iti tunggal daton dagiti tattaok nga Israel?' **30** Ta kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Inkarik a ti balaymo, ken ti balay ti kapuonam, nasken nga agserbida kaniak iti agnanayon.' Ngem ita, kuna ni Yahweh, 'Saankon nga aramiden daytoy, ta raemek dagiti agraem kaniak, ngem dagiti saan a mangraem kaniak ket mabainanto. **31** Dumngegka, umayen dagiti aldaw a pukawek ti pigsam ken ti pigsa ti balay ni amam, tapno awanton ti lakay iti balaymo. **32** Makitamto ti pannakariribuk iti lugar a pagnanaedak. Uray maitedto ti kinaimbag iti Israel, awanton a pulos ti siasinoman a lakay iti balaymo. **33** Siasinoman kadakayo a saanko a papanawen iti altarko, pagbulsekekto dagiti matayo, ken paladingitekto ti biagmo. Amin dagiti lallaki a maiyanak iti pamiliam ket matayto. **34** Daytoyto ti pagilasinam nga umayto kadagiti dua a putotmo, ni Ofni ken ni Finees: Mataydanto a dua iti maymaysa nga aldaw. **35** Mangisaadakto iti napudno a padi para kaniak, a mangaramidto no ania ti adda iti pusok ken kararuak. Mangipasdekakto iti natalged a balay para kenkuana; ket agnanayon nga agserbinto isuna iti pinilik nga ari. **36** Tunggal maysa a mabati iti balaymo ket mapanto agruknoy iti dayta a tao, a dumawat iti pidaso ti pirak ken tinapay, ket kunananto, "Pangngaasim ta isaadnak iti maysa kadagiti saad ti padi tapno makapanganak iti maysa a pidaso a tinapay.'"

3 Nagserbi ti ubing a ni Samuel kenni Yahweh babaen iti panangidalan ni Eli. Manmano ti sao ni Yahweh kadagidiay nga al-aldaw; awan unay ti sirmata maipanggep iti masakbayan. **2** Iti dayta a tiempo, idi ni Eli nga agkapsuten ti panagkitana a saan unayen a makakita, ket agid-idda iti bukodna a pagiddaan, **3** Saan pay idi a naiddep ti pagsilawan ti Dios, ket ni Samuel, matmaturog iti balay ni Yahweh nga ayan ti lakasa ti tulag ti Dios. **4** Inawagan ni Yahweh ni Samuel, a nagkuna, "Adtoyak." **5** Timmaray ni Samuel iti ayan ni Eli, ket kinunana, "Immayak ta inayabannak." Kinuna ni Eli, "Saanka nga inayaban; agsublika iti pagiddaam." Isu a napan nagidda ni Samuel. **6** Immawag manen ni Yahweh, "Samuel." Bimmangon manen ni Samuel ket napan kenni Eli ket kinunana, "Inayabannak isu nga adtoyak." Simmungbat ni Eli, "Saanka nga inayaban, anakko; inka pay agidda." **7** Ita, awan pay ti kapadasan ni Samuel kenni Yahweh, wenno awan pay pulos ti aniaman a mensahe a naipakita kenkuana manipud kenni Yahweh. **8** Inawagan manen ni Yahweh ni Samuel iti maikatlo a gundaway. Bimmangon manen ni Samuel ket napan kenni Eli ket kinunana, "Immayak ta inayabannak." Ket naamiris ni Eli nga inawagan ni Yahweh ti ubing. **9** Ket kinuna ni Eli kenni Samuel, "Mapanka agidda manen; no awagannaka manen, nasken nga ibagam, 'Agsaoka, O Yahweh, ta dumdumngeg ti adipenmo.'" Isu a napan nagidda manen ni Samuel iti pagid-iddaanna. **10** Immay ni Yahweh ket nagtakder; immawag a kas iti immuna, "Samuel, Samuel." Ket kinuna ni Samuel, "Agsaoka, ta dumdumngeg ti adipenmo." **11** Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Dumngegka, umadanin nga aramidek iti Israel ti banag nga uray la agkintayeg dagiti lapayag ti amin a makangngeg iti daytoy. **12** Iti dayta nga aldaw, ipatungpalkonto kenni Eli dagiti amin nga imbagak maipanggep iti balayna, manipud iti rugi agingga iti pagpatinggaan. **13** Imbagak kenkuana a dandanin nga ukomek a mammaminsan ti balayna gapu iti amin a basol nga ammona, gapu ta nangiyeg iti lunod dagiti annakna kadagiti bagbagida ket saanna ida nga inatipa. **14** Gapu iti daytoy, insapatak iti balay ni Eli a saanto pulos a mapakawan dagiti basol ti balayna babaen iti daton wenno sagut." **15** Nagidda ni Samuel agingga iti bigat; kalpasanna, linukatanna dagiti ruangan ti balay ni Yahweh. Ngem mabuteng ni Samuel a mangibaga kenni Eli iti maipanggep iti sirmata. **16** Ket inayaban ni Eli ni Samuel a kunana, "Samuel, anakko." Kinuna ni Samuel, "Adtoyak." **17** Kinuna ni Eli, "Ania ti imbagana kenka? Saanmo koma nga ilimed kaniak.

Dusaennaka ti Dios, ken ad-adda pay koma no ilimedmo kaniak ti aniaman nga imbagana kenka." **18** Imbaga amin ni Samuel kenkuana; awan ti inlimedna kenkuana. Kinuna ni Eli, "Ni Yahweh daytoy. Aramidenna koma ti kasayaatan a maaramid." **19** Dimmakkel ni Samuel, ket adda kenkuana ni Yahweh ket awan ti pimmalso kadagiti padtona. **20** Ammo ti entero nga Israel manipud Dan agingga iti Beerseba a nadutokan ni Samuel nga agbalin a profeta ni Yahweh. **21** Nagparang manen ni Yahweh idiay Silo, ta nagparang isuna a mismo kenni Samuel idiay Silo babaen iti saona.

4 Nakadanon ti sao ni Samuel iti entero nga Israel. Ita, mapan makigubat ti Israel kadagiti Filisteo. Nagkampoda idiay Ebenezer, ket nagkampo dagiti Filisteo idiay Afek. **2** Naglilinya dagiti Filisteo a makigubat iti Israel. Idi nagtultuloy ti gubat, inabak dagiti Filisteo ti Israel, a nakatayan ti agarup uppat a ribu a tattao iti paggugubatan. **3** Idi napan dagiti tattao iti kampo, kinuna dagiti panglakayen ti Israel, "Apay nga impaabaknatayo ni Yahweh kadagiti Filisteo ita nga aldaw? Iyegtayo ditoy ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud Silo, tapno adda koma ditoy a kaduatayo, tapno pagtalinaidennatayo a natalged manipud iti kinapigsa dagiti kabusortayo." **4** Isu a nangibaon dagiti tattao kadagiti lallaki idiay Silo; manipud sadiay, binaklayda ti lakasa ti tulag ni Yahweh a mannakabalin-amin, a nakatugaw iti ngatoen dagiti kerubim. Adda sadiay dagiti dua nga annak ni Eli, da Ofni ken Finees, agraman ti lakasa ti tulag ti Dios. **5** Idi naisangpet iti kampo ti lakasa ti tulag ni Yahweh, nagpukkaw iti napigsa dagiti amin a tattao ti Israel, ket nagungor ti daga. **6** Idi nangngeg dagiti Filisteo ti ariwawa dagiti agpupukkaw, kinunada, "Ania ti kayat a sawen daytoy a napigsa a panagpupukkaw iti kampo dagiti Hebreo?" Ket naamirisda nga adda iti kampo ti lakasa ti tulag ni Yahweh. **7** Nagbuteng dagiti Filisteo; kinunada, "Immay ti Dios iti kampo." Kinunada, "Asitayo pay! Awan pay ti kastoy a napasamak idi! **8** Asitayo pay! Siasino ti mangsalaknib kadatayo manipud iti pigsa daytoy a mannakabalin a Dios? Daytoy ti Dios a nangdarup kadagiti taga-Egipto idiay let-ang babaen iti agduduma a kita ti angol. **9** Tumured ken agpakalalakikayo, dakayo a Filisteo, ta no saan agbalinkayo a tagabu dagiti Hebreo, a kas panagbalinda a tagabuyo. Agpakalalaki ken makirangetkayo." **10** Nakiranget dagiti Filisteo, ket naabak ti Israel. Tunggal maysa a lalaki ket timmaray iti kampona, ket adu unay dagiti napapatay; ta tallopulo a soldado manipud iti Israel ti naidasay. **11** Naalada ti lakasa ti tulag ti Dios, ket natay dagiti dua nga anak ni Eli, a da Ofni ken Finees. **12** Iti dayta met laeng nga aldaw, maysa a lalaki a nagtaud iti tribu ni Benjamin ti timmaray manipud iti paggugubatan ket napan idiay Silo, simmangpet a naray-ab ti kawesna ken kataptapok ti ulona. **13** Idi simmangpet isuna, nakatugaw ni Eli iti tugawna iti igid ti dalan nga agpadpadaan gapu ta agkebba-kebba ti pusona ta maseknan isuna iti lakasa ti tulag ti Dios. Idi simrek ti lalaki iti siudad ken imbagana ti damag, nagsangit iti napigsa ti entero a siudad. **14** Idi nangngeg ni Eli ti ariwawa ti napigsa a panagsasangit, kinunana, "Ania ti kayat a sawen daytoy nga ariwawa?" Dagus nga immay ti lalaki ket imbagana kenni Eli ti makagapu. **15** Ita, siyam a pulo ket walo ti tawen ni Eli; nakapsuten ti panagkitana, ket saanen a makakita. **16** Kinuna ti lalaki kenni Eli, "Siak ti naggapu iti paggugubatan. Naglibasak manipud iti paggugubatan ita nga aldaw." Ket kinunana, "Ania ti napasamak anakko?" **17** Simmungbat ti lalaki a nangiyeg iti damag ket kinunana, "Intarayan ti Israel dagiti Filisteo. Nakaro met ti pannakaabak dagiti tattao. Dagiti dua nga annakmo, a da Ofni ken Finees, ket natayen ken naipanaw ti lakasa ti tulag ti Dios." **18** Idi nadakamatna ti lakasa ti tulag ti Dios, naliad ni Eli iti tugawna iti igid ti ruangan. Narung-o ti tengngedna, ket natay, gapu ta lakayen ken nadagsen isuna. Nagbalin isuna a kas ukom iti Israel iti las-ud ti uppat a pulo a tawen. **19** Ita, ti manugangna nga asawa ni Finees ket masikog ken dandanin ti panaganakna. Idi nadamagna a naipanaw ti lakasa ti tulag ti Dios ken natay ti katugangan ken asawana, nagparintumeng isuna ket naganak, ngem nakaro unay ti ut-ot a sinagabana gapu iti panaganakna. **20** Idi matmatayen isuna, kinuna dagiti babbai a nangpaanak kenkuana, "Saanka a mawanan iti namnanama, ta nangipasngayka iti maysa a lalaki." Ngem saan isuna a simmungbat wenno saanna ida nga impangag. **21** Pinanaganana ti ubing iti Icabod, a kinunana, "Pimmanaw ti dayag manipud iti Israel!" ta naagawda ti lakasa ti tulag ti Dios, ken gapu iti katugangan ken asawana. Ket kinunana, **22** "Pimmanaw ti dayag manipud iti Israel, gapu ta naagaw ti lakasa ti tulag ti Dios."

5 Ita, inagaw dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ti Dios, ket manipud Ebenezer, impanda daytoy idiay Asdod. **2** Innala dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ti Dios, impanda iti balay ni Dagon, ket inyabayda daytoy iti estatua ni Dagon. **3** Iti kabigatanna a nasapa a bimmangon dagiti tattao iti Asdod, nakitada a natumba a nakapakleb ti estatua ni Dagon iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh. Isu nga innalada ti estatua ni Dagon ket insublida manen iti sigud nga ayanna. **4** Ngem idi nasapada a bimmangon iti kabigatanna, nakitada manen a natumba a nakapakleb ti estatua ni Dagon iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh. Naisina ti ulona ken dagiti imana ken naiwara dagitoy iti pagserkan. Ti laeng bagi ti estatua ni Dagon ti saan a naan-anu. **5** Daytoy ti gapuna nga uray kadagitoy nga aldaw, ket saan a bumaddek iti pagserkan ti balayna idiay Asdod dagiti papadi ni Dagon ken siasinoman a mapan iti balayna. **6** Nadagsen ti ima ni Yahweh kadagiti tattao ti Asdod. Dinadael ken pinarigatna ida babaen kadagiti letteg, ti Asdod ken dagiti masakupanna. **7** Idi maamiris dagiti tattao ti Asdod ti mapaspasamak, kinunada, "Rumbeng a saan nga agtalinaed kadatayo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel, gapu ta napalalo ti panangdusdusana kadatayo ken ni Dagon a diostayo." **8** Isu nga impaayab ken inummongda amin dagiti mangidadaulo kadagiti Filisteo; kinunada kadakuada, "Ania ti rumbeng nga aramidentayo iti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel?" Insungbatda, "Ipanyo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel idiay Gat." Ket impanda sadiay ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel. **9** Ngem kalpasan a naipanda daytoy, dinusa ni Yahweh ti siudad, a nangparnuay iti napalalo unay a pannakariribuk. Pinarigatna dagiti tattao iti siudad, dagiti ubbing ken nataengan; ket naglettegda. **10** Isu nga impatulodda ti lakasa ti tulag ti Dios idiay Ekron. Ngem apaman a nakadanon ti lakasa ti tulag ti Dios idiay Ekron, impukkaw dagiti Ekronita, a kunada, "Inyegda kadatayo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel tapno patayennatayo ken dagiti tattaotayo." **11** Isu nga impaayab ken inummongda amin dagiti mangidadaulo kadagiti Filisteo; kinunada kadakuada, "Ipanawyo ti lakasa ti Dios ti Israel, ket isubliyo iti sigud nga ayanna, tapno saannatayo a papatayen

ken dagiti tattaotayo." Ta adu unayen ti natay iti entero a siudad; nadagsen unay ti ima ti Dios sadiay. **12** Dagiti tattao a saan a natay ket naparigat babaen kadagiti letteg, ket dimmanon kadagiti langlangit ti asug ti siudad.

6 Ita, pito a bulan nga adda iti pagilian dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ni Yahweh. **2** Ket pinaayaban dagiti Filisteo dagiti papadi ken dagiti mammadles; kinunada kadakuada, "Ania ti rumbeng nga aramidenmi iti lakasa ti tulag ni Yahweh? Ibagayo kadakami no kasano ti panangisublimi iti daytoy iti bukodna a pagilian." **3** Kinuna dagiti papadi ken dagiti mammadles, "No isubliyo ti lakasa ti tulag ti Dios ti Israel, saanyo nga ipatulod daytoy a saan a mapakuyogan iti sagut; masapul a pakuyoganyo daytoy iti daton a pangsupapak iti basol. Ket umimbagkayonto, ket maammoanyonto no apay a pagsagsagabaennakayo agingga ita." **4** Ket kinunada, "Ania ti umno a daton a pangsupapak iti basol nga ipakuyogmi iti isublimi kenkuana?" Insungbatda, "Lima a balitok a sinan-letteg ken lima a balitok a sinan-marabutit, lima a kas iti bilang dagiti mangidadaulo kadagiti Filisteo. Ta isu met laeng a didigra ti nangparigat kadakayo ken kadagiti mangidadauloyo. **5** Isu a masapul a mangaramidkayo kadagiti sinan-letteg, ken sinan-marabutit a mangdaddadael iti daga, ken padayawanyo ti Dios ti Israel. Mabalin nga isardengnan ti panangdusdusana kadakayo, kadagiti diosyo, ken iti dagayo. **6** Apay a patangkenenyo dagiti pusoyo, a kas iti panangpatangken dagiti taga-Egipto ken ti Faraon kadagiti pusoda? Dayta ket idi dinusa ida ti Dios ti Israel iti nakaro; saan kadi a pinalubosan dagiti taga-Egipto dagiti tattao, ket pimmanawda? **7** Ita ngarud, mangisaganakayo iti baro a kariton nga addaan iti dua nga agpaspasuso a baka, a saan pay pulos a naipako. Ipakoyo dagiti baka iti kariton, ngem iyawidyo dagiti urbonda, adayo manipud kadakuada. **8** Ket alaenyo ti lakasa ti tulag ni Yahweh ket ikabilyo daytoy iti kariton. Iti abayna, ikabilyo ti kahon a pangikabilanyo kadagiti nahorma a balitok a banbanag nga ipakuyogyo iti isubliyo kenkuana a kas daton a pangsupapak iti basolyo. Ket bay-anyo ida a mapan nga is-isuda. **9** Kalpasanna siputanyo daytoy; no sumang-at daytoy iti dalan nga agturong idiay Bet-semes a bukodna a daga, ni Yahweh ngarud ti nangyeg iti daytoy a dakkel a didigra. Ngem no saan, maammoantayo ngarud a saan a ti imana ti nangparigat kadatayo; ngem ketdi, maammoantayo a nairana laeng a napasamak kadatayo daytoy." **10** Inaramid dagiti tattao ti naibaga kadakuada; nangalada iti dua nga agpaspasuso a baka ket impakoda dagitoy iti kariton, ket impupokda dagiti urbonda iti balay. **11** Inkabilda ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti kariton, agraman ti kahon a naglaon iti balitok a sinan-marabutit ken sinan-letteg. **12** Nagturong dagiti baka iti agpa-Betsemes. Nagnada iti maymaysa a dalan, agem-emmakda bayat a mapmapanda, ket saanda a simmiasi iti makannawan wenno iti makannigid. Sinurot ida dagiti mangidadaulo kadagiti Filisteo agingga idiay beddeng ti Betsemes. **13** Ita, agan-ani dagiti tattao iti Betsemes kadagiti trigoda idiay tanap. Idi kimmitada, nakitada ti lakasa ti tulag ket nagrag-oda. **14** Dimteng ti kariton iti talon ni Josue manipud iti ili ti Betsemes ket nagsardeng sadiay. Adda dakkel a bato sadiay, ket binalsigda ti kariton, ket indatonda dagiti baka a kas daton a mapuoran para kenni Yahweh. **15** Imbaba dagiti Levita ti lakasa ti tulag ni Yahweh ken ti kahon nga adda iti daytoy, a nakaikargaan dagiti nahorma a balitok a banbanag, ket inkabilda dagitoy iti dakkel a bato. Nangidatag dagiti tattao iti Betsemes kadagiti daton a mapuoran ken nangidatonda kenni Yahweh iti dayta met laeng nga aldaw. **16** Idi nakita daytoy dagiti lima a mangidadaulo kadagiti Filisteo, nagsublida idiay Ekron iti dayta nga aldaw. **17** Dagitoy dagiti balitok a sinan-letteg nga impakuyog dagiti Filisteo iti isublida para iti daton a pangsupapak iti basol kenni Yahweh; maysa para iti Asdod, maysa para iti Gaza, maysa iti Askelon, maysa iti Gat, ken maysa para iti Ekron. **18** Naipada ti bilang dagiti balitok a sinan-marabutit iti bilang dagiti amin a siudad dagiti Filisteo a kukua dagiti lima a mangidadaulo, dagiti natalged a siudad ken dagiti barbario iti dayta a pagilian. Ti dakkel a bato, iti igid a nangikabilanda iti lakasa ti tulag ni Yahweh, ket nagtalinaed a saksi agingga kadagitoy nga aldaw iti talon ni Josue a taga-Betsemes. **19** Dinusa ni Yahweh dagiti sumagmamano kadagiti tattao iti Betsemes gapu ta kimmitada iti uneg ti lakasa ti tulagna. Pinatayna ti pitopulo a tattao. Nagladingit dagiti tattao, gapu ta dinusa ni Yahweh dagiti tattao iti nakaro. **20** Kinuna dagiti tattao iti Betsemes, "Siasino ti makabael a tumakder iti sangoanan ni Yahweh, daytoy a nasantoan a Dios? Ket siasino ti papananna manipud kadatayo?"" Siasino ti makabael a tumakder iti sangoanan ti Apo, daytoy a nasantoan a Dios? Ken siasino ti papanan ti lakasa ti tulag manipud ditoy?" **21** Nangibaonda kadagiti mensahero kadagiti agnanaed idiay Kiryat-Jearim a kunkunada, "Insubli dagiti Filisteo ti lakasa ti tulag ni Yahweh; sumalogkayo ket alaenyo daytoy."

7 Immay dagiti tattao ti Kiriat Jearim ket innalada ti lakasa ti tulag ni Yahweh ket impanda iti balay ni Abinadab iti turod. Dinutokanda ti putotna a lalaki a ni Eleazar a mangaywan iti lakasa ti tulag ni Yahweh. **2** Atiddog a tiempo a nagtalinaed iti Kiriat Jearim ti lakasa ti tulag, nagtalinaed sadiay iti duapulo a tawen. Nagdung-aw amin a balay ti Israel ket tinarigagayanda ti agsubli kenni Yahweh. **3** Kinuna ni Samuel kadagiti amin a tattao ti Israel, "No agsublikayo kenni Yahweh iti amin a pusoyo, ikkatenyo dagiti ganggannaet a dios ken Astarte manipud kadakayo, ibaw-ingyo dagiti pusoyo kenni Yahweh, ken isuna laeng ti dayawenyo, ket ispalennakayonto manipud kadagiti ima dagiti Filisteo." **4** Inikkat ngarud dagiti tattao ti Israel dagiti Baal ken ti Astarte, ket ni Yahweh laeng ti dinaydayawda. **5** Ket kinuna ni Samuel, "Ummongenyo ti entero nga Israel idiay Mizpa, ket agkararagakto kenni Yahweh para kadakayo." **6** Nagummongda idiay Mizpa, nagsakdoda iti danum ket imbukbokda iti sangoanan ni Yahweh. Nagayunarda iti dayta nga aldaw ket kinunada, "Nagbasolkami kenni Yahweh." Sadiay ti nangrisutan ni Samuel kadagiti riri dagiti tattao ti Israel ket indauloanna dagiti tattao. **7** Ita, idi nangngeg dagiti Filisteo a naguummong dagiti tattao ti Israel idiay Mizpa, rinaut dagiti mangidadaulo iti Filistia ti Israel. Idi nangngeg dagiti tattao ti Israel daytoy, nagbutengda kadagiti Filisteo. **8** Ket kinuna dagiti tattao ti Israel kenni Samuel, "Saanka nga agsardeng nga umawag kenni Yahweh a Diostayo para kadatayo tapno isalakannatayo manipud kadagiti ima dagiti Filisteo." **9** Nangala ni Samuel iti agsussuso a karnero ket indatonna daytoy kenni Yahweh a kas sibubukel a daton a mapuoran. Kalpasanna, immasug ni Samuel kenni Yahweh para iti Israel, ket impangag ni Yahweh isuna. **10** Kabayatan nga idatdaton ni Samuel ti daton a mapuoran,

immasideg dagiti Filisteo tapno darupenda ti Israel; ngem pinaggurruod ni Yahweh iti napigsa iti dayta nga aldaw a maibusor kadagiti Filisteo ken tinikawna ida ket inturongna ida iti sangoanan ti Israel. **11** Pimmanaw dagiti tattao ti Israel manipud Mizpa, ket kinamatda dagiti Filisteo agingga idiay Bet-kar ket pinatayda ida. **12** Kalpasanna, nangala ni Samuel iti maysa a bato sana inkabil iti nagbaetan ti Mizpa ken Sen. Pinanaganana daytoy iti Ebenezer, a kinunana, "Tinulongannatayo ni Yahweh." **13** Naabak ngarud dagiti Filisteo ket saanda a nakastrek iti beddeng ti Israel. Ti ima ni Yahweh ket maibusor kadagiti Filisteo kadagiti amin nga al-aldaw ni Samuel. **14** Naisubli iti Israel dagiti ili nga innala dagiti Filisteo manipud iti Israel, manipud Ekron agingga idiay Gat; nasubli ti Israel ti masakupanda manipud kadagiti Filisteo. Ket adda kappia iti nagbaetan ti Israel ken dagiti Amorreo. **15** Nagbalin nga ukom ni Samuel iti Israel kadagiti amin nga al-aldaw ti biagna. **16** Tinawen nga agsubli-subli isuna idiay Betel, Gilgal, ken idiay Mizpa. Rinisutna dagiti riri ti Israel kadagitoy amin a lugar. **17** Kalpasanna, agsubli isuna idiay Rama, gapu ta sadiay ti ayan ti balayna; ket sadiay, rinisutna met dagiti riri ti Israel. Nangbangon met isuna sadiay iti altar para kenni Yahweh.

8 Idi lakayen ni Samuel, pinagbalinna nga ukom dagiti annakna a lallaki iti entero nga Israel. **2** Ti nagan ti inauna nga anakna ket Joel, ken ti nagan ti maikadua nga anakna ket Abias. Isuda dagiti ukom iti Beerseba. **3** Dagiti annakna ket saan a nagbiag a kas iti wagas ti panagbiagna, ngem kinaagum ti ginamgamganda. Immawatda kadagiti pasuksok ken kinilloda ti hustisia. **4** Ket naguummong dagiti amin a panglakayen ti Israel ket napanda kenni Samuel idiay Rama. **5** Kinunada kenkuana, "Kitaem, lakaykan, ket dagiti annakmo, saanda nga ar-aramiden dagiti wagasmo. Mangdutokka iti agbalin nga arimi a mangikeddeng kadakami a kas kadagiti amin a nasion." **6** Ngem saan a naragsakan ni Samuel idi imbagada daytoy, "Ikkannakami iti ari a mangikeddeng para kadakami." Isu a nagkararag ni Samuel kenni Yahweh. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Ipangagmo ti timek dagiti tattao iti amin nga ibagada kenka; ta saandaka a linaksid, ngem linaksiddak a kas arida. **8** Agtigtignayda ita a kas iti wagas nga inaramidda manipud iti aldaw nga inruarko ida idiay Egipto, taltallikudandak, ket ag-agserbida kadagiti didiosen, ket isu met ti ar-aramidenda kenka. **9** Ita, dumngngegka kadakuada; ngem ballaagam ida a siiinget ket ipakaammom kadakuada ti wagas a panangituray kadakuada iti maysa nga ari." **10** Imbaga ngarud amin ni Samuel dagiti sasao ni Yahweh kadagiti tattao nga agkidkiddaw iti ari. **11** Kinunana, "Kastoyto ti wagas a panangituray kadakayo ti maysa nga ari. Alaennanto dagiti annakyo a lallaki ket dutokanna ida a mangiturong kadagiti karwahena ken agbalin a mannakigubat a nakakabalio, ken umun-una nga agtaray sakbay dagiti karwahena. **12** Mangdutokto isuna kadagiti kapitan dagiti rinibribu a soldadona, ken kapitan dagiti limapulo a soldadona. Mangdutokto isuna kadagiti sumagmamano a mangarado iti dagana, sumagmamano nga agani kadagiti apitna, ken sumagmamano nga agaramid iti igam a para iti gubat ken dagiti alikamen para kadagiti karwahena. **13** Alaennanto met dagiti annakyo a babbai tapno para-aramid kadagiti bangbanglo, para-luto ken agbalin a panadera. **14** Alaennanto dagiti kasasayaatan a talonyo, dagiti kaubasanyo, ken dagiti kaoliboanyo, ket itedna dagitoy kadagiti adipenna. **15** Alaennanto ti apagkapullo dagiti trigoyo ken dagiti kaubasanyo, ket itedna kadagiti opisialna ken kadagiti adipenna. **16** Alaennanto dagiti lallaki ken babbai nga adipenyo ken dagiti kasasayaatan kadagiti agtutuboyo a lallaki ken dagiti asnoyo; pagtrabahoenna amin ida para iti bukodna. **17** Alaenna ti apagkapullo kadagiti arbanyo, ket agbalinkayonto a tagabuna. **18** Ket umasugkayonto iti dayta nga aldaw gapu iti ariyo a piniliyo para kadagiti bagbagiyo; ngem saannakayonto nga ipangag ni Yahweh iti dayta nga aldaw." **19** Ngem nagkedked a dumngeg dagiti tattao kenni Samuel; kinunada, "Saan! Rumbeng nga adda ari a mangituray kadakami **20** tapno agbalinkami a kas kadagiti dadduma a nasion, ken tapno mangngeddeng ti arimi para kadakami ken idauloanna dagiti soldadomi a mapan makigubat." **21** Idi nangngeg ni Samuel dagiti amin nga imbaga dagiti tattao, inyulitna dagitoy kadagiti lapayag ni Yahweh. **22** Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Ipangagmo dagiti ararawda ket mangdutokka iti ari para kadakuada." Isu a kinuna ni Samuel kadagiti tattao ti Israel, "Amin a tao ket masapul nga agawid iti siudadna."

9 Adda maysa a lalaki manipud Benjamin, maysa a mararaem a lalaki. Ti naganna ket Kis a putot ni Abiel, ni Abiel ket putot ni Zeror a putot ni Becorat, ni Becorat ket putot ni Afia, nga anak ti maysa a Benjamita. **2** Addaan isuna iti anak a lalaki nga agnagan iti Saul, nataer a baro. Awanen ti natataer ngem isuna kadagiti tattao ti Israel. Panggat-abagana dagiti dadduma, nataytayag isuna ngem iti siasinoman kadagiti tattao. **3** Ita, dagiti asno ni Kis nga ama ni Saul ket mapukpukaw. Isu a kinuna ni Kis kenni Saul nga anakna, "Mangitugotka iti maysa kadagiti adipen; agrubbuatka ket mapanyo biroken dagiti asno." **4** Isu a sinursor ni Saul ti turod a pagilian ti Efraim ket napan iti daga ti Salisa, ngem saanda a nasarakan dagitoy. Ket sinursorda ti daga ti Salim, ngem awanda sadiay. Ket sinursorda ti daga dagiti Benjamita, ngem saanda a nasarakan dagitoy. **5** Idi nakadanonda iti daga ti Suf, kinuna ni Saul iti adipenna a kaduana, "Umayka, agsublitan, ta imbes a dagiti asno ti pagdanagan ti amak, saanen ta amangan no datan a dua ti pagdandanaganna." **6** Ngem kinuna ti adipen kenkuana, "Dumngegka, adda maysa a tao ti Dios iti daytoy a siudad. Maysa isuna a lalaki a mararaem; amin nga ibagana ket pumudno. Mapanta idiay; mabalin nga maibagana kadata ti dalan a rumbeng a papananta iti panagdaliasatta." **7** Ket kinuna ni Saul iti adipenna, "Ngem no mapanta, ania ti maiyegta iti lalaki? Ta naibusen ti tinapay iti supotta, ket awan ti sagut a maiyegta iti tao ti Dios. Ania ti adda kadata?" **8** Simmungbat ti adipen kenni Saul a kunana, "Adtoy, addaanak iti apagkapat ti pirak a siklo nga itedko iti tao ti Dios, tapno ibagana kadata no sadino ti rumbeng a papananta." **9** (Idi un-unana iti Israel, no kasta nga adda tao a mapan agdamag iti pagayatan ti Dios, kunana, "Umayka, mapanta iti ayan ti mammadto." Ta dagiti profeta ita a tiempo ket maaw-awagan idi iti mammadto.) **10** Ket kinuna ni Saul iti adipenna, "Nasayaat ti imbagam. Umayka, mapantan." Isu a napanda iti siudad nga ayan ti tao ti Dios. **11** Bayat a sumangsang-atda iti turod nga agturong iti siudad, nakasabatda kadagiti babbalasang a mapan sumakdo iti danum; kinuna ni Saul ken ti adipenna kadakuada, "Adda

kadi ditoy ti mammadto?" **12** Simmungbatda ket kinunada, "Wen adda isuna; kitaenyo, immun-una laeng isuna ngem kadakayo. Darasenyo, ta mapan isuna ita idiay siudad ta mangidaton ita dagiti tattao idiay nangato a disso. **13** Apaman a makastrekkayo iti siudad, masarakanyo isuna, sakbay a sumang-at isuna iti nangato a disso tapno mangan. Saan a mangan dagiti tattao agingga a sumangpet isuna, gapu ta bendisionanna ti daton; kalpasanna, manganto dagiti naawis. Sumang-atkayo itan, ta masarakanyo isuna a dagus." **14** Isu a simmang-atda idiay siudad. Iti iseserrekda iti siudad, nakitada ni Samuel a sumungsungad nga agturong kadakuada, a mapan iti nangato a disso. **15** Ita, ti aldaw sakbay nga immay ni Saul, imbagan ni Yahweh kenni Samuel; **16** "Inton bigat iti kastoy met laeng nga oras, ibaonkonto kenka ti maysa a lalaki manipud iti daga ti Benjamin, ket pulotamto isuna nga agbalin a prinsipe dagiti amin a tattaok nga Israel. Isalakannanto dagiti tattaok iti ima dagiti Filisteo. Ta maasianak kadagiti tattaok gapu ta dimmanon kaniak dagiti asugda a dumawdawat iti tulong." **17** Idi nakita ni Samuel ni Saul, kinuna ni Yahweh kenkuana, "Adtoy ti lalaki nga imbagak kenka! Isuna ti mangituray kadagiti tattaok." **18** Ket immasideg ni Saul kenni Samuel iti ruangan ket kinunana, "Mabalin kadi nga ibagam kaniak no sadino ti balay ti mammadto?" **19** Simmungbat ni Samuel kenni Saul ket kinunana, 'Siak ti mammadto. Umunakan a sumang-at idiay nangato a disso, ta makipanganka kaniak ita nga aldaw. Palubosankanto a pumanaw inton bigat, ket ibagakto kenka amin a banag nga adda iti panunotmo. **20** No maipapan kadagiti asnoyo a napukaw, tallo nga aldawen ti napalabas, saanyo ida a pakadanagan, ta nasapulanen dagitoy. Ket siasino koma ngay ti sabali a kayat ti Israel? Saan kadi a sika ken iti amin a sangkabalayan ti amam?" **21** Simmungbat ni Saul ket kinunana, "Saan kadi a maysaak a Benjamita, manipud iti kababassitan a tribu ti Israel? Saan kadi a ti pulik ti kababaan kadagiti amin a puli ti tribu ti Benjamin? Apay ngarud a kastoy ti wagas ti panagsaom kaniak?" **22** Isu nga inkuyog ni Samuel ni Saul ken ti adipenna, impanna ida idiay dakkel a kuarto, ket pinagtugawna ida iti kangrunaan a tugaw dagiti naawis, nga aggarup tallopulo a tattao. **23** Kinuna ni Samuel iti kusinero, "Iyegmo ti paset nga intedko kenka, nga imbagak kenka, 'Ilasinmo daytoy.'" **24** Isu nga innala ti kusinero ti luppo a nailasin iti daton ken ti adda iti daytoy, ket indasarna iti sangoanan ni Saul. Ket kinuna ni Samuel, "Daytoy ti naidulin para kenka! Kanem daytoy, gapu ta nailasinen daytoy a para kenka sakbay pay iti naituding a tiempo a panangawisko kadagiti tattao. Isu a nakipangan ni Saul kenni Samuel iti dayta nga aldaw. **25** Idi simmalogda idiay siudad manipud iti nangato a disso, nakisarita ni Samuel kenni Saul iti tuktok ti balay. **26** Ket iti parbangon, inayaban ni Samuel ni Saul nga adda iti tuktok ti balay ket kinunana, "Bumangonkan, tapno maparubuatanka." Isu a bimmangon ni Saul, ket nagkuyogda kenni Samuel a napan iti kalsada. **27** Bayat a mapmapanda iti ruar ti siudad, kinuna ni Samuel kenni Saul, "Ibagam iti adipen nga umun-una ngem kadata (ket immun-una isuna), ngem agtalinaedka pay ditoy iti apagbiit, tapno maibagak ti mensahe ti Dios kenka."

10 Ket innala ni Samuel ti maysa a pagkargaan nga aglaon iti lana, imbukbukna daytoy iti ulo ni Saul, ket inagkanna isuna. Kinunana, "Pudno a ni Yahweh ti nangpulot kenka a mangituray iti tawidna. **2** Inton panawannak ita nga aldaw, makasarakkanto iti dua a lallaki iti asideg ti tanem ni Rachel, iti masakupan ti Benjamin idiay Selsa. Ibagadanto kenka, 'Nasarakanen dagiti asno a birbirokem. Ita, nagsardengen nga agdandanag ti amam maipanggep kadagiti asno, ket madandanaganen kenka, a kunkunana, "Ania ti aramidek iti anakko?"' **3** Kalpasanna, inton makaadayoka bassit manipud sadiay, ket makadanonkanto iti kayo a lugo iti Tabor. Masabatmonto sadiay ti tallo a lallaki a mapan iti Dios idiay Betel, ti maysa ket nakaukod iti tallo nga urbon a kalding, ti maysa ket nakaawit iti tallo a tinapay, ken ti maysa ket nakaawit iti lalat a naglaon iti arak. **4** Kablaawandankanto ken ikkandakanto iti dua a tinapay, nga awatemto manipud kadagiti imada. **5** Kalpasan dayta, makadanonkanto iti turod ti Dios, nga ayan ti pagkamkampoan dagiti Filisteo. Inton makasangpetka iti siudad, makasabatkanto iti maysa a bunggoy dagiti profeta a sumalsalog manipud iti nangato a disso a nakaiggem iti arpa, pandereta, plauta, ken lira; agipadtodanto. **6** Ti Espiritu ni Yahweh ket umayto kenka, ket makipagpadtokanto kadakuada, ken agbalinkanto a naidumduma a tao. **7** Ita, inton dumteng kenka dagitoy a pagilasinan, aramidem ti aniaman a kayat ti imam nga aramiden, ta ti Dios ket adda kenka. **8** Umun-unaka a sumalog idiay Gilgal. Ket sumalogakto iti ayanmo tapno mangidatag kadagiti daton a mapuoran ken mangidaton kadagiti daton a pakikappia. Agurayka iti pito nga aldaw agingga nga umayak iti ayanmo ket ipakitak kenka ti masapul nga aramidem." **9** Idi timmalikud ni Saul tapno panawanna ni Samuel, innikkan isuna ti Dios iti sabali a puso. Ket napasamak amin dagitoy a pagilasinan iti dayta nga aldaw. **10** Idi nakadanonda iti turod, nakasabat isuna iti maysa bunggoy dagiti profeta, ket sibibileg nga immay kenkuana ti Espiritu ti Dios isu a nakipagpadto met isuna kadakuada. **11** Idi nakita isuna dagiti amin a makaam-ammo idi kenkuana a makipagpadpadto isuna kadagiti profeta, kinuna dagiti tattao iti tunggal maysa, "Ania ti napasamak iti lalaki a putot ni Kis? Maysa kadi itan ni Saul kadagiti profeta?" **12** Simmungbat ti maysa a tao a naggapu iti isu met laeng a lugar, "Ket siasino koma met aya ti amada?" Gapu iti daytoy, nagbalin daytoy a pagsasao, "Maysa kadi metten ni Saul kadagiti profeta?" **13** Idi nalpas iti panagipadpadtona, napan isuna iti nangato a disso. **14** Ket kinuna ti uliteg ni Saul kenkuana ken iti adipenna, "Napnapananyo?" Ket simmungbat isuna, "Binirokmi dagiti asno; idi saanmi dagitoy a mabirokan, napankami kenni Samuel." **15** Kinuna ti uliteg ni Saul, "Ibagayo kaniak no ania ti imbaga ni Samuel kadakayo." **16** Simmungbat ni Saul iti ulitegna, "Nalawag nga imbagana kadakami a nasarakanen dagiti asno." Ngem saanna nga imbaga kenkuana ti banag maipanggep iti pagarian a sinarita ni Samuel. **17** Ita, inayaban ni Samuel dagiti tattao iti sangoanan ni Yahweh idiay Mispa. **18** Kinunana kadagiti tattao ti Israel, "Kastoy ti kinuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: 'Inruarko ti Israel manipud idiay Egipto, ken inispalkayo manipud iti ima dagiti taga-Egipto, ken manipud iti ima dagiti amin a pagarian a nangidadanes kadakayo.' **19** Ngem ita nga aldaw linaksidyo ti Diosyo, a mangisalsalakan kadakayo manipud iti amin a didigra ken pakariribukanyo; ken imbagayo kenkuana, 'Mangisaadka iti maysa nga ari a mangituray kadakami.' Ita, idatagyo dagiti bagbagiyo iti

sangoanan ni Yahweh sigun kadagiti tribu ken kadagiti puliyo." **20** Isu a pinaasideg ni Samuel dagiti amin a tribu ti Israel, ket napili ti tribu ni Benjamin. **21** pinaasidegna ti tribu ni Benjamin sigun kadagiti pulida; ket napili ti puli dagiti Matrita; ket napili ni Saul nga anak a lalaki ni Kis. Ngem idi napanda a binirok isuna, saanda a mabirokan isuna. **22** Kalpasanna, kayat dagiti tattao ti agdamag pay iti Dios, "Adda kadi pay sabali a lalaki nga umay?" Simmungbat ni Yahweh, "Naglemmeng isuna kadagiti gargaret." **23** Timmarayda ngarud a mapan mangala kenni Saul sadiay. Idi timmakder isuna iti tengnga dagiti tattao, nataytayag isuna ngem kadagiti tattao ket pagat-abagana laeng ida. **24** Ket kinuna ni Samuel kadagiti tattao, "Makitayo kadi ti tao a pinili ni Yahweh? Awan iti kas kenkuana kadigiti amin a tattao!" Impukkaw dagiti amin a tattao, "Agbiag ti ari!" **25** Kalpasanna, imbaga ni Samuel kadagiti tattao dagiti kaugalian ken pagannurotan iti kinaari, insuratna dagitoy iti maysa a libro, ket inkabilna iti sangoanan ni Yahweh. Kalpasanna, pinagawid ni Samuel dagiti amin a tattao, tunggal maysa iti bukodna a balay. **26** Nagawid met ni Saul iti balayna idiay Gabaa, ket kimmuyog kenkuana dagiti dadduma a napipigsa a lallaki, nga akin-puso kadagiti sinagid ti Dios. **27** Ngem kinuna dagiti dadduma a lallaki nga awan serserbina, "Kasanonatayo a maisalakan daytoy a tao?" Inumsi dagitoy a tattao ni Saul ken saanda a nangiyeg kadagiti aniaman a sagut kenkuana. Ngem nagulimek laeng ni Saul.

11 Kalpasanna, napan rinaut ni Nahas a taga-Amon ti Jabes Galaad. Kinuna dagiti amin a lallaki iti Jabes kenni Nahas, "Makitulagka kadakami, ket agserbikaminto kenka." **2** Simmungbat ni Nahas a taga-Amon, "Makitulagak kadakayo ngem iti maysa a kondision, a suatek amin dagiti akin-kannawan a matmatayo, ket babaen iti kastoy a wagas, maibabainanto ti entero nga Israel." **3** Ket simmungbat kenkuana dagiti panglakayen ti Jabes, "Panawannakami nga agmaymaysa iti las-ud ti pito nga aldaw, tapno makaibaonkami kadagiti mensahero iti amin a masakupan ti Israel. Kalpasanna, no awan ti mangisalakan kadakami, sumukokaminto kenka." **4** Dimteng dagiti mensahero idiay Gabaa, a pagnanaedan ni Saul, ket imbagada kadagiti tattao ti napasamak. Nagsangit amin dagiti tattao iti napigsa. **5** Ita, sarsarunnoen ni Saul dagiti bulog a baka iti ayan ti talon. Kinuna ni Saul, "Ania ti mapaspasamak kadagiti tattao ta agsangsangitda?" Imbagada kenni Saul ti imbaga dagiti lallaki iti Jabes. **6** Idi nangngeg ni Saul ti imbagada, immay ti Espiritu ti Dios kenkuana, ket nakaunget unay isuna. **7** Nangala isuna iti dua a baka, tinadtatadtadna dagitoy, ken impaiwarasna dagitoy kadagiti mensahero iti entero a masakupan ti Israel. Kinunana, "Siasinoman a saan a rummuar a sumurot kada Saul ken Samuel, daytoy ti maaramidto kadagiti bakana." Ket immay kadagiti tattao ti panagbuteng kenni Yahweh, ket nagsangsangkamaysada a rimmuar. **8** Idi naummongna ida idiay Besek, tallo gasut a ribu dagiti tattao ti Israel, ket dagiti lallaki ti Juda ket tallopulo a ribu. **9** Kinunada kadagiti dimteng a mensahero, "Ibagayonto kadagiti lallaki iti Jabes Galaad, 'Maispalkayonto sakbay a dumteng ti tengnga ti aldaw inton bigat.'" Napan ngarud imbaga daytoy dagiti mensahero kadagiti tattao ti Jabes, ket naragsakanda. **10** Ket kinuna dagiti tattao ti Jabes kenni Nahas, "Inton bigat sumukokaminto kadakayo, ket aramidenyonto kadakami ti aniaman nga ammoyo a nasayaat kadakayo." **11** Kabigatanna, binunggoy ni Saul dagiti tattao iti tallo. Dimtengda iti tengnga ti kampo iti parbangon, ket dinarup ken pinarmekda dagiti Amonita agingga iti umaldawen. Nagwawara dagiti nakalasat, isu nga awan ti dua a nagkadua a nagkuyog. **12** Ket kinuna dagiti tattao kenni Samuel, "Siasino dagiti nangibaga a kunada, 'Iturayannatayonto kadi ni Saul?' Iyegyo dagiti lallaki, tapno papatayentayo ida. **13** Ngem kinuna ni Saul, "Awan koma ti masapul a matay ita nga aldaw, gapu ta inispal ni Yahweh ti Israel ita nga aldaw." **14** Ket kinuna ni Samuel kadagiti tattao, "Umaykayo, intayo idiay Gilgal ket sadiay, pasingkedantayo ti panagbalin ni Saul nga ari." **15** Isu a napan amin dagiti tattao iti Gilgal ket pinagbalinda nga ari ni Saul iti sangoanan ni Yahweh idiay Gilgal. Nangidatonda sadiay kadagiti daton a pakikappia iti sangoanan ni Yahweh, ket nagragsak iti kasta unay ni Saul ken dagiti amin a tattao ti Israel.

12 Kinuna ni Samuel iti entero nga Israel, "Tinungpalko dagiti amin nga imbagayo kaniak, ket nangisaadak iti maysa nga ari kadakayo. **2** Ita, adtoy a magmagna ti ari iti sangoananyo; ket lakay ken ubananakon; ken, kaduayo dagiti annakko a lallaki. Indauloankayo sipud pat iti kinaubingko agingga ita nga aldaw. **3** Adtoyak; agsaksikayo a maibusor kaniak iti sangoanan ni Yahweh ken iti sangoanan ti pinulotanna. Siasino koma ti akinbaka ti innalak? Siasino koma ti akin-asno ti innalak? Siasino koma ti kinaurko? Siasino koma ti indadanesko? Siasino koma ti akin-ima ti nangalaak iti pasuksok tapno pakabulsekan dagiti matak? Agsaksikayo maibusor kaniak, ket isublik daytoy kadakayo." **4** Kinunada, "Saannakami a kinaur, indadanes, wenno tinakawan iti aniaman a banag manipud iti siasinoman a tao." **5** Kinunana kadakuada, "Saksi ni Yahweh maibusor kadakayo, ken saksi ti pinulotanna ita nga aldaw, nga awan ti masarakanyo imak." Ket simmungbatda, "Saksi ni Yahweh." **6** Kinuna ni Samuel kadagiti tattao, "Ni Yahweh ti nangdutok kada Moises ken Aaron, ken nangiruar kadagiti ammayo manipud iti daga ti Egipto. **7** Ita ngarud, idatagyo dagiti bagbagiyo, tapno mailawlawagko koma kadakayo iti sangoanan ni Yahweh ti maipapan iti amin a nalinteg nga inar-aramid ni Yahweh, nga inaramidna kadakayo ken kadagiti ammayo. **8** Idi napan ni Jacob iti Egipto, ken immasug dagiti kapuonanyo kenni Yahweh. Imbaon ni Yahweh da Moises ken Aaron, a nangiruar kadagiti kapuonanyo iti Egipto ken nagnaedda iti daytoy a lugar. **9** Ngem nalipatanda ni Yahweh a Diosda; inlakona ida iti ima ni Sisera a kapitan dagiti armada ti Hasor, iti ima dagiti Filisteo, ken iti ima ti ari ti Moab; nakiranget amin dagitoy maibusor kadagiti kapuonanyo. **10** Immasugda kenni Yahweh ket kinunada, 'Nagbasolkami, gapu ta tinallikudanmi ni Yahweh ket nagserbikami kadagiti Baal ken kadagiti Astarte. Ngem ita ispalennakami manipud iti ima dagiti kabusormi, ket agserbikaminto kenka.' **11** Isu nga imbaon ni Yahweh da Jerub Baal, Bedan, Jepta, ken Samuel, ket pinagballiginakayo kadagiti kabusoryo iti amin nga aglawlawyo, iti kasta nagbiagkayo a sitatalged. **12** Idi nakitayo nga immay ni Nahas nga ari dagiti tattao iti Ammon maibusor kadakayo, kinunayo kaniak, 'Saan! Ngem ketdi, maysa nga ari ti masapul nga agturay kadakami' - uray no ni Yahweh a Diosyo, ti ariyo. **13** Ita, adtoy ti ari a piniliyo, a kiniddawyo ken dinutokan itan ni Yahweh a mangituray

kadakayo. **14** No agbutengkayo kenni Yahweh, agserbikayo kenkuana, agtulnogkayo iti timekna, ken saankayo nga agsukir iti bilin ni Yahweh, dakayo ngarud ken ti ari nga agturay kadakayo ket agpadanto nga agbalin a pasurot ni Yahweh a Diosyo. **15** No saanyo a tungpalen ti timek ni Yahweh, ngem agsukirkayo kadagiti bilin ni Yahweh, ti ima ngarud ni Yahweh ket bumusorto kadakayo, a kas iti ibubusorna idi kadagiti kapuonanyo. **16** Uray ita, idatagyo dagiti bagbagiyo ket kitaenyo daytoy a na-indaklan a banag nga aramidento ni Yahweh iti imatangyo. **17** Saan aya a panagaapit iti trigo ita? Umawagak kenni Yahweh tapno mangibaon koma isuna iti gurruod ken tudo. Ket maammoanyonto ken makitayo a nakaro ti kinadangkesyo, nga inaramidyo iti imatang ni Yahweh, iti panagkiddawyo iti ari a para kadakayo." **18** Isu nga immawag ni Samuel kenni Yahweh; ket nangibaon ni Yahweh iti gurruod ken tudo iti dayta met laeng nga aldaw. Ket nagbuteng iti kasta unay dagiti amin a tattao kenni Yahweh ken ni Samuel. **19** Ket kinuna dagiti amin a tattao kenni Samuel, "Ikararagam kenni Yahweh a Diosmo dagiti adipenmo, tapno saankami a matay. Gapu ta innayonmi kadagiti amin a basbasolmi daytoy a dakes a panagkiddawmi iti ari para kadakami." **20** Simmungbat ni Samuel, "Saankayo nga agbuteng. Inaramidyo amin dagitoy a dakes, ngem saankayo a tumallikod kenni Yahweh, ngem agserbikayo kenni Yahweh iti amin a pusoyo. **21** Saankayo a tumallikud tapno surotenyo laeng dagiti ubbaw a banbanag a saan a mapagnumaran wenno makaispal kadakayo, gapu ta awan serserbida dagitoy. **22** Gapu iti naindaklan a nagan ni Yahweh, saanna a laksiden dagiti tattaona, gapu ta makaay-ayo kenni Yahweh ti panangpilina kadakayo nga agbalin a tattaona. **23** No maipapan kaniak, adayo koma a makabasolak kenni Yahweh gapu iti panangisardengko a mangikarkararag kadakayo. Ngem ketdi, isurok kadakayo ti wagas a naimbag ken umno. **24** Agbutengkayo laeng kenni Yahweh ken agserbikayo kenkuana iti kinapudno iti amin a pusoyo. Amirisenyo dagiti naindaklan a banbanag nga inaramidna kadakayo. **25** Ngem no ipapilityo ti panangaramid iti dakes, dakayo ken ti ariyo ket agpadanto a madadael."

13 [Tallo pulo] ti tawen ni Saul idi nangrugi isuna nga agturay; idi nagturay isuna iti [uppat a pulo] a tawen iti Israel, **2** nangpili isuna iti tallo ribu a lallaki ti Israel. Dua ribu ti kaduana idiay Mikmas ken iti turod a pagilian ti Betel, idinto a sangaribu ti kadua ni Jonatan iti Gabaa idiay Benjamin. Pinagawidna dagiti nabatbati kadagiti soldado, tunggal maysa iti toldana. **3** Pinarmek ni Jonatan ti agbanbantay a buyot dagiti Filisteo nga adda idiay Geba ket nangngeg daytoy dagiti Filisteo. Ket pinaguni ni Saul ti tangguyob iti entero a daga, kunana, "Dumngeg koma dagiti Hebreo." **4** Nangngeg ti entero nga Israel a pinarmek ni Saul ti agbanbantay a buyot dagiti Filisteo, ken kasta met a nagbalin ti Israel a nabangsit kadagiti Filisteo. Ket napaayaban dagiti soldado tapno tumiponda kenni Saul idiay Gilgal. **5** Naguummong dagiti Filisteo tapno makigubat iti Israel: Tallopulo a ribu a karwahe, innem a ribu a lallaki a mangiturturong kadagiti karwahe, ken adu a buybuyot a kas kadagiti darat iti igid ti baybay ti bilangda. Simmang-atda ken nagkampoda idiay Mikmas, a daya ti Bet-aben. **6** Idi nakita dagiti lallaki ti Israel nga agpeggadda - ta mariribukan dagiti tattao, naglemmeng dagiti tattao kadagiti rukib, kadagiti kasiitan, kadagiti dadakkel a bato, kadagiti bubon, ken kadagiti abut. **7** Dagiti dadduma kadagiti Hebreo ket napan iti Jordan nga agturong iti daga ti Gad ken Galaad. Ngem adda pay laeng ni Saul idiay Gilgal, ket agpigpigerger a simmurot kenkuana dagiti amin a tattao. **8** Naguray isuna iti pito nga aldaw, ti tiempo nga inkeddeng ni Samuel. Ngem saan a dimteng ni Samuel idiay Gilgal, ket nagwawara dagiti tattao manipud kenni Saul. **9** Kinuna ni Saul, "Iyegyo kaniak ti daton a mapuoran ken dagiti daton a pakikappia." Ket indatonna ti daton a mapuoran. **10** Apaman a nalpasna nga indaton ti daton a mapuoran, simmangpet ni Samuel. Rimmuar ni Saul tapno sabatenna ken kablaawanna isuna. **11** Ket kinuna ni Samuel, "Ania ti inaramidmo?" Simmungbat ni Saul, "Idi nakitak a pagpapanawandak dagiti tattao, ken saanka a dimteng iti naikeddeng a tiempo, ken naguummong dagiti Filisteo idiay Mikmas, **12** kinunak, 'Ita, sumalog dagiti Filisteo a maibusor kaniak idiay Gilgal, ket saanak pay nagkiddaw iti tulong ni Yahweh.' Isu nga impilitko nga idaton ti daton a mapuoran." **13** Ket kinuna ni Samuel kenni Saul, "Nagtignayka a simamaag. Saanmo a sinalimetmetan ti bilin nga inted kenka ni Yahweh a Diosmo. Iti kasta pinatalged koma ni Yahweh ti panagturaymo iti Israel iti agnanayon. **14** Ngem ita, saanto nga agtuloy ti panagturaymo. Nangbirok ni Yahweh iti tao a kas maiyannurot iti pusona, ket dinutokan isuna ni Yahweh nga agbalin a prinsipe kadagiti tattaona, gapu ta saanka a nagtulnog iti imbilinna kenka." **15** Isu a nagrubbuat ni Samuel ket simmang-at idiay Geba iti Benjamin manipud Gilgal. Ket binilang ni Saul dagiti tattao nga adda sadiay a kaduana, agarup innem a gasut a lallaki. **16** Nagtalinaed ni Saul, ni Jonatan nga anakna, ken dagiti tattao nga adda sadiay a kaduada iti Geba idiay Benjamin. Ngem nagkampo dagiti Filisteo idiay Mikmas. **17** Naggapu dagiti sumasamsam manipud iti kampo dagiti Filisteo iti tallo a bunggoy. Ti maysa a bunggoy ket nagturong iti Opra, iti daga ti Sual. **18** Ti maysa met a bungoy ket nagturong iti Bet-horon, ken ti maysa pay a bunggoy ket nagturong iti beddeng a matannawagan ti tanap ti Zeboim nga agturong iti let-ang. **19** Awan ti masarakan a pumapanday iti entero nga Israel, gapu ta kinuna dagiti Filisteo, "Amangan no mangaramid dagiti Hebreo kadagiti kampilan wenno gayangda." **20** Ngem masansan a sumalog dagiti amin a lallaki ti Israel kadagiti Filisteo, tapno ipaasada ti tunggal sudsod ti aradoda, ti gabyunda, ti wasayda, ken ti kumpayda. **21** Ti bayad para kadagiti sudsod ti arado ken kadagiti gabyun ket mamindua iti apagkatlo iti maysa a siklo, ken ti para iti panangasa kadagiti wasay ken pananglinteg kadagiti pagkawit a sarukod ket apagkatlo iti maysa a siklo **22** Isu nga iti aldaw ti gubat, awan ti makita a kampilan wenno gayang kadagiti ima iti siasinoman kadagiti soldado a kadua ni Saul ken ni Jonatan: ni Saul ken ni Jonatan nga annakna laeng ti addaan kadagitoy. **23** Adda kampo dagiti Filisteo iti dalan nga agturong iti Mikmas.

14 Maysa nga aldaw, kinuna ni Jonatan nga anak ni Saul iti agtutubo a para-awit iti igamna, "Umayka, inta iti kampo dagiti Filisteo idiay bangir." Ngem saanna nga imbaga iti amana. **2** Adda idi ni Saul idiay beddeng ti Gabaa iti sirok ti kayo a granada nga adda idiay Migron. Agarup innem a gasut a lallaki ti kaduana, **3** agraman ni Ahija nga anak ni Ahitob (kabsat ni Icabod) anak ni Finees nga anak ni Eli a padi ni Yahweh idiay Silo, a nakakawes

iti efod. Saan nga ammo dagiti tattao a pimmanaw ni Jonatan. **4** Iti nagtengngaan dagiti rangkis, a panggep ni Jonatan a pagballasiwanna a mapan iti kampo dagiti Filisteo, adda nabato a rangkis iti maysa a bangir, ken nabato a rangkis iti sabali pay a bangir. Ti nagan ti maysa a rangkis ket Boses, ket ti nagan ti maysa ket Sene. **5** Ti maysa a rangkis ket adda iti akin-amianan a sumango iti Mikmas, ket ti maysa iti akin-abagatan a sumango iti Geba. **6** Kinuna ni Jonatan iti agtutubo a para-awit iti igamna, "Umayka, bumallasiwta iti kampo dagiti saan a nakugit a tattao. Barbareng tulongannatayo ni Yahweh, ta awan iti makalapped kenni Yahweh iti panangisalakanna kadagiti adu wenno sumagmamano a tattao." **7** Simmungbat ti para-awit iti igamna, "Aramidem amin a banag nga adda iti pusom, nakasaganaak nga agtulnog kadagiti amin nga ibilinmo." **8** Ket kinuna ni Jonatan, "Bumallasiwta iti ayan dagiti lallaki, ket agpakitatanto kadakuada. **9** No kunada kadata, 'Aguraykayo dita agingga a makagtengkami dita ayanyo'— agtalinaedtanto ngarud iti ayanta ken saantanto a bumallasiw iti ayanda. **10** Ngem no isungbatda, 'Umaykayo ditoy ayanmi,' mapantanto ngarud iti ayanda; gapu ta inted ida ni Yahweh kadagiti imata. Daytoyto ti pagilasinanta." **11** Nagpakita ngarud dagiti dua iti kampo dagiti Filisteo. Kinuna dagiti Filisteo, "Kitaenyo, rumrumuar dagiti Hebreo manipud kadagiti abut a naglemmenganda. **12** Ket inayaban dagiti lalaki iti kampo ni Jonatan ken ti para-awit iti igamna, ket kinunada, "Umaykayo ditoy ayanmi, ket adda ipakitami kadakayo." Kinuna ni Jonatan iti para-awit iti igamna, "Surotennak, gapu ta inted ida ni Yahweh iti ima ti Israel." **13** Kimmalay-at ni Jonathan, ket simmurot kenkuana ti para-awit iti igamna. Pinatay ni Jonatan dagiti Filisteo, ket pinatay met ti para-awit iti igamna ti dadduma iti likudanna. **14** Dayta nga umuna a panangraut nga inaramid ni Jonatan ken ti para-awit iti igamna, ket nakapatayda iti agarup duapulo a lallaki iti ayan ti agarup kagudua ektaria a daga. **15** Nagkakaribuso dagiti adda iti kampo, iti away, ken kadagiti tattao. Uray dagiti agbanbantay a buyot ken dagiti rimmuar a mapan rumaut ket nagbuteng. Nagginggined, ket adda nakaro a panagkakaribuso. **16** Ket kimmita dagiti para-wanawan a soldado ni Saul nga adda idiay Gabaa iti Benjamin; nawara-wara dagiti adu a soldado ti Filistia, ket saanda nga ammo ti turturongenda. **17** Ket kinuna ni Saul kadagiti tattao a kaduana, "Bilangen ken kitaenyo no siasino dagiti mapukpukaw kadatayo." Idi nabilangda, ni Jonatan ken ti para-awit iti igamna ti mapukpukaw. **18** Kinuna ni Saul kenni Ahija, "Iyegmo ditoy ti efod ti Dios"—ta nakakawes ni Ahija iti efod iti dayta nga aldaw a kadua dagiti soldado ti Israel. **19** Kabayatan ti pannakisarita ni Saul iti padi, nagtultuloy ken kimmarkaro ti riribuk idiay kampo dagiti Filisteo. Ket kinuna ni Saul iti padi, "Isardengmo ti ar-aramidem." **20** Nagkaykaysa da Saul ken dagiti amin a tattao a kaduana ket napanda nakigubat. Dagiti soldado a Filisteo ket nagdidinnuyokda babaen iti kampilanda, ket adda nakaro a pannakatikaw. **21** Ita, dagiti Hebreo a kadua dagiti Filisteo idi, ken simmurot kadakuada a napan iti kampo, uray isuda ket timmipon met kadagiti Israelita a kadua ni Saul ken ni Jonatan. **22** Idi nangngeg dagiti amin a lallaki iti Israel nga aglemlemmeng kadagiti turturod nga asideg iti Efraim nga agliblibas dagiti Filisteo, kinamatda pay ida a ginubat. **23** Insalakan ngarud ni Yahweh ti Israel iti dayta nga aldaw, ket dimmanon ti gubat agingga iti Bet-aven. **24** Iti dayta nga aldaw, mariribukan dagiti lallaki iti Israel gapu ta pinagsapata ni Saul dagiti tattao ket kinunana, "Mailunod ti tao a mangan iti aniaman a taraon agingga iti rabii ken agingga a saanak a makabales kadagiti kabusorko. Isu nga awan kadagiti buyot ti nangan iti taraon. **25** Ket simrek dagiti amin a tattao iti kabakiran ket adu diro iti daga. **26** Idi simrek dagiti tattao iti kabakiran, nagayus ti diro, ngem awan ti uray maysa a nangraman kadagitoy gapu ta nagbuteng dagiti tattao iti sapata. **27** Ngem saan a nangngeg ni Jonatan a pinagsapata ti amana dagiti tattao. Inggaw-atna ti murdong ti sarukod nga iggemna ket indeppelna daytoy iti diro. Dinilpatanna ti imana, ket limmawag iti panagkitana. **28** Ket maysa kadagiti tattao ti ngakuna, "Siinget a pinagsapata ti amam dagiti tattao, a kinunana, 'Mailunod koma ti tao a mangan iti taraon iti daytoy nga aldaw,' uray pay nakapuy dagiti tattao gapu iti panagbisin." **29** Ket kinuna ni Jonatan, "Nangaramid ti amak iti riribuk iti daga. Nakitayo no kasano a limmawag dagiti matak gapu ta imminumak bassit iti daytoy a diro. **30** Nasaysayaat pay koma a no nangan a siwayawaya dagiti tattao ita nga aldaw iti nasamsam a nasarakanda manipud kadagiti kabusorda? Gapu ta ita saan unay nga adu ti napapatay kadagiti Filisteo." **31** Rinautda dagiti Filisteo iti dayta nga aldaw manipud Mikmas agingga idiay Aijalon. Nabannog unay dagiti tattao. **32** Nagdardaras dagiti tattao kadagiti nasamsam ket innalada dagiti karnero, baka ken urbon a baka, ket pinartida dagitoy. Kinnan dagiti tattao dagitoy a daradara. **33** Ket kinunada kenni Saul, "Kitaem, agbasbasol dagiti tattao kenni Yahweh babaen iti pannanganda iti dara." Kinuna ni Saul, "Nagtignaykayo a saan a sipupudno. Ita, mangitulidkayo iti dakkel a bato ditoy ayanko." **34** Kinuna ni Saul, "Mapankayo kadagiti tattao, ken ibagayo kadakuada, 'Mangiyeg ti tunggal tao iti bakana ken karnerona, patayenna dagitoy ditoy, ken kanenna. Saankayo koma nga agbasol kenni Yahweh gapu iti pannanganyo iti dara.'" Nangipan ngarud ti tunggal tao iti bukodna a baka kenkuana iti dayta a rabii ket pinatayda daytoy sadiay. **35** Nangaramid ni Saul iti altar para kenni Yahweh, daytoy ti kaunaan nga altar nga inaramidna para kenni Yahweh. **36** Ket kinuna ni Saul, "Kamatentayo dagiti Filisteo inton rabii ken samsamantayo ida agingganna iti agsapa; saantayo a mangibati kadakuada iti sibibiag." Simmungbatda, "Aramidem ti ammom a nasayaat." Ngem kinuna ti padi, "Damagentayo iti Dios ti maipanggep iti daytoy." **37** Nagdamag ni Saul iti Dios, "Kamatek kadi dagiti Filisteo? Ipaimam kadi ida iti Israel?" Ngem saan isuna a sinungbatan ti Dios iti dayta nga aldaw. **38** Ket kinuna ni Saul, "Umaykayo ditoy, dakayo amin a mangidadaulo kadagiti tattao; adalen ken kitaenyo no kasano a napasamak daytoy a basol ita nga aldaw. **39** Ta, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangisalakan iti Israel, uray no adda kenni Jonatan nga anakko, awan dua-dua a mapapatayto isuna." Ngem awan kadagiti lallaki kadagiti amin a tattao ti simmungbat kenkuana. **40** Ket kinunana iti entero nga Israel, "Agtakderkayo iti maysa nga igid, ket siak ken ni Jonathan nga anakko ket iti bangir." Kinuna dagiti tattao kenni Saul, "Aramidem no ania ti ammom a nasayaat." **41** Kinuna ngarud ni Saul kenni Yahweh, a Dios ti Israel, "Ipakitam ti Tummim." Nabunot ni Jonatan ken Saul, ngem saan a nabunot dagiti tattao. **42** Ket kinuna ni Saul, "Agbunotkayo

no siasino kadakami ken ni Jonatan nga anakko." Ket ni Jonatan ti nabunot. **43** Ket kinuna ni Saul kenni Jonatan, "Ibagam kaniak no ania ti inaramidmo." Imbaga ni Jonatan kenkuana, "Rimmamanak bassit iti diro babaen iti murdong ti sarukod nga iggemko. Adtoyak; matayak." **44** Kinuna ni Saul, "Nalablabes pay koma ti aramiden ti Dios kaniak, no saanka a matay, Jonatan." **45** Ket kinuna dagiti tattao kenni Saul, "Rumbeng kadi a matay ni Jonatan, a nangaramid iti daytoy a dakkel a balligi para iti Israel? Saan koma! Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, awan ti uray maysa a buok iti ulona ti matinnag iti daga, ta nagtrabaho isuna ita nga aldaw a kaduana ti Dios." Isu nga inispal dagiti tattao ni Jonatan tapno saan isuna a matay. **46** Ket nagsardeng ni Saul iti panangkamkamatna kadagiti Filisteo, ken nagsubli dagiti Filisteo iti bukodda a lugar. **47** Idi nangrugi a nagturay ni Saul iti Israel, ginubatna dagiti amin a kabusorna iti amin a suli. Ginubatna ti Moab, dagiti tattao ti Ammon, Edom, dagiti ari ti Soba, ken dagiti Filisteo. Iti sadinoman a papananna, dusaenna ida. **48** Nagtignay isuna a situtured ket inabakna dagiti Amalekita. Inispalna ti Israel kadagiti ima ti nangsamsam kadakuada. **49** Dagiti annak a lallaki ni Saul ket ni Jonatan, Isbi, ken Malkisua. Ti nagan dagiti dua nga anakna a babbai ket ni Merab nga inauna, ken ni Mical nga inudi. **50** Ti nagan ti asawa ni Saul ket Ahinoam; isuna ti anak a babai ni Ahimaas. Ti nagan ti kapitan ti armadana ket Abner, nga putot ni Ner nga uliteg ni Saul. **51** Ni Kis ti ama ni Saul; ket ni Ner nga ama ni Abner, ket anak ni Abiel. **52** Nakaro ti gubat maibusor kadagiti Filisteo iti unos ti panagbiag ni Saul. No adda idi iti makita ni Saul a maingel a lalaki, wenno natured a lalaki, alaenna daytoy kas soldadona.

15 Kinuna ni Samuel kenni Saul, "Imbaonnak ni Yahweh tapno pulotanka nga ari kadagiti Israelita a tattaona. Ita, dumngegka kadagiti sasao ni Yahweh. **2** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Saanko a malipatan ti inaramid ti Amalek iti Israel iti panangsupiatna kadakuada iti dalan, idi simmang-atda manipud Egipto. **3** Ita mapanmo rauten ti Amalek ket dadaelem a naan-anay dagiti amin nga adda kadakuada. Awan ti ibatim kadakuada, ngem patayem ida, lalaki man wenno babai, ubing ken maladaga, baka man wenno karnero, kamelio man wenno asno.'" **4** Pinaayaban ni Saul dagiti tattao ket binilangna ida idiay siudad ti Telem: 200, 000 a lallaki, ken 10, 000 a lallaki iti Juda. **5** Dimteng ngarud ni Saul iti siudad ti Amalek ket naguray idiay tanap. **6** Ket kinuna ni Saul kadagiti Kineo, "Mapankayo, pumanawkayo, rummuarkayoiti ayan dagiti Amalekita, tapno saankayo a mairaman kadakuada a madadael. Ta kinaasianyo dagiti amin a tattao ti Israel, idi naggapuda idiay Egipto." Pimmanaw ngarud dagiti Kineo manipud kadagiti Amalekita. **7** Ket rinaut ni Saul dagiti Amalekita, manipud Havila agingga idiay Sur, a dayaen ti Egipto. **8** Ket innalana a sibibiag ni Agag nga ari dagiti Amalekita; naan-anay a dinadaelna dagiti amin a tattao babaen iti tadem ti kampilan. **9** Ngem ni Saul ken dagiti tattao, imbatida ni Agag, kasta met dagiti kasasayaatan a karnero, baka, napalukmeg nga urbon a baka, ken dagiti urbon a karnero. Saanda a dinadael amin a banag a nasayaat. Ngem naan-anay a dinadaelda ti aniaman a banag nga awan serserbina ken awan pategna. **10** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Samuel, kinunana, **11** "Maladingitanak a pinagbalinko nga ari ni Saul, ta timmallikud isuna manipud iti panangsurotna kaniak ken saanna nga inaramid dagiti bilbilinko." Nakaunget ni Samuel; nagpatpatnag isuna nga immasug kenni Yahweh. **12** Nasapa a bimmangon ni Samuel tapno makisinnarak kenni Saul iti agsapa. Naibaga kenni Samuel, "Dimteng ni Saul idiay Carmel ket nangipatakder isuna iti monumento a para kenkuana, ket nagsubli isuna ket nagturong idiay Gilgal." **13** Ket napan ni Samuel kenni Saul, ket kinuna ni Saul kenkuana, "Bendisionannaka koma ni Yahweh! Natungpalkon ti bilin ni Yahweh." **14** Kinuna ni Samuel, "Ania ngarud daytoy a mangmangngegko nga emmak dagiti karnero, ken ti mangmangngegko nga uga dagiti baka?" **15** Simmungbat ni Saul, "Innalada dagitoy manipud kadagiti Amalekita. Ta imbati dagiti tattao ti kasasayaatan dagiti karnero ken baka, tapno maidaton kenni Yahweh a Diosmo. Dagiti dadduma ket naan-anay a dinadaelmi." **16** Ket kinuna ni Samuel kenni Saul, "Sumardengka, ket ibagak kenka no ania ti kinuna ni Yahweh kaniak iti daytoy a rabii." Kinuna ni Saul kenkuana, "Agsaoka!" **17** Kinuna ni Samuel, Uray bassitka iti panagkitam, saan kadi a nagbalinka nga ulo dagiti tribu ti Israel? Ket pinulotannaka ni Yahweh nga ari iti entero nga Israel; **18** Imbaonnaka ni Yahweh a mapan ket kinunana, 'Mapanka ket naan-anay a dadaelem dagiti managbasol, dagiti Amalekita, ken makirangetka kadakuada agingga a madadaelda.' **19** Apay ngarud a saanka a nagtulnog iti timek ni Yahweh, ngem ketdi innalam ti nasamsam ket inaramidmo ti dakes iti imatang ni Yahweh?" **20** Ket kinuna ni Saul kenni Samuel, "Pudno a nagtulnogak iti timek ni Yahweh, ket napanak iti nangibaonan ni Yahweh kaniak. Natiliwko ni Agag, nga ari ti Amalek, ken naan-anay a dinadaelko dagiti Amalekita. **21** Ngem innala dagiti tattao ti dadduma iti nasamsam—karnero ken baka, ti kasasayaatan kadagiti banbanag a maiparbeng a madadael, tapno maidaton kenni Yahweh a Diosmo idiay Gilgal." **22** Simmungbat ni Samuel, "Maragsakan kadi unay ni Yahweh iti daton a mapuoran ken kadagiti sagut, a kas iti panagtulnog iti timek ni Yahweh? Nasaysayaat ti panagtulnog ngem iti daton, ken nasaysayaat ti dumngeg ngem kadagiti taba dagiti karnero. **23** Ta ti saan a panagtulnog ket arigna ti basol a panagpadles, ken ti kinatangken ti ulo ket maiyarig iti kinadangkes ken kinamanagbasol. Gapu ta linaksidmo ti sao ni Yahweh, linaksidnaka met manipud iti panagbalinmo nga ari." **24** Ket kinuna ni Saul kenni Samuel, "Nagbasolak; ta sinalungasingko dagiti bilbilin ni Yahweh ken dagiti sasaom, gapu ta mabutengak kadagiti tattao ken nagtulnogak iti timekda. **25** Ita, pangngaasim ta pakawanem ti basolko, ken kumuyogka kaniak nga agsubli tapno maidayawko ni Yahweh." **26** Kinuna ni Samuel kenni Saul, "Saanak a kumuyog kenka nga agsubli; ta saanmo a tinungpal ti sao ni Yahweh, ket linaksidnaka met ni Yahweh iti panagbalinmo nga ari iti Israel." **27** Iti itatallikud ni Samuel a pumanaw, ginammatan ni Saul ti gayadan ti kagayna, ket napigis daytoy. **28** Kinuna ni Samuel kenkuana, "Arigna a pinisang ni Yahweh ti pagarian ti Israel manipud kenka ita nga aldaw ket intedna daytoy iti karrubam, a nasaysayaat ngem sika. **29** Kasta met, ti Pigsa ti Israel ket saanto nga agulbod wenno agbaliw ti panunotna; ta isuna ket saan a tao, nga agbaliw ti panunotna." **30** Ket kinuna ni Saul, "Nagbasolak. Ngem pangngaasim ta raemennak ita iti sangoanan dagiti panglakayen dagiti tattaok ken iti sangoanan ti Israel.

Kumuyogka kaniak nga agsubli, tapno agdayawak kenni Yahweh a Diosmo." **31** Isu a kimmuyog manen ni Samuel kenni Saul, ket dinayaw ni Saul ni Yahweh. **32** Ket kinuna ni Samuel, "Iyegyo kaniak ni Agag nga ari dagiti Amalekita." Sikakawar nga immay kenkuana ni Agag ket kinunana, "Awan duadua a ti kinapait ni patay ket limmabasen." **33** Simmungbat ni Samuel, "Adu nga inna ti naawanan iti annak gapu iti kampilanmo, kasta met ti maaramid iti inam, maawanan met iti anak." Ket rinangrangkay ni Samuel ni Agag iti sangoanan ni Yahweh idiay Gilgal. **34** Napan ni Samuel idiay Rama, ket simmang-at ni Saul iti balayna idiay Gabaa. **35** Saan a nagpakita ni Samuel kenni Saul agingga iti aldaw ti ipapatayna, ta maladingitan isuna para kenni Saul. Ket maladingitan ni Yahweh ta inaramidna nga ari ni Saul iti entero nga Israel.

16 Kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Kasano kabayag a pagladingitam ni Saul, idinto a linaksidko isuna iti panagbalinna nga ari iti entero nga Israel? Punoem ta sara a pagkarkargaam iti lana ket mapanka. Ibaonka kenni Jesse iti Betlehem, ta napilik ti maysa kadagiti annakna a lallaki nga agbalin a maysa nga ari." **2** Kinuna ni Samuel, "Kasano a mapanak? No mangngeg ni Saul daytoy, papatayennakto." Kinuna ni Yahweh, "Mangitugotka iti urbon a baka ket ibagam, 'Immayak tapno agidaton kenni Yahweh.' **3** Ayabam ni Jesse iti pagidatonan, ket ipakitakto kenka ti aramidem. Pulotamto daydiay nga ibagak kenka." **4** Inaramid ngarud ni Samuel ti imbaga ni Yahweh ket napan idiay Betlehem. Agpigpigerger dagiti panglakayen ti siudad bayat a sabsabatenda isuna ket kinunada, "Kappia kadi ti immayam?" **5** Kinunana, "Wen kappia; Immayak tapno agidaton kenni Yahweh. Aramidenyo ti seremonia a mamagbalin kadakayo a nalinis iti imatang ni Yahweh ket sumurotkayo kaniak." Ket inaramidna kenni Jesse ken dagiti annakna a lallaki ti seremonia a pakaibilanganda a nalinis iti imatang ni Yahweh, ket kalpasanna, inayabanna ida iti pagidatonanna. **6** Idi nakagtengdan, kinitana ni Eliab ket kinunana iti nakemna a pudno nga agtaktakder iti sangoananna ti pinulotan ni Yahweh. **7** Ngem kinuna ni Yahweh kenni Samuel, "Saanmo a kitaen ti akin-ruar a langana, wenno ti kinatayagna; gapu ta linaksidko isuna. Ta ni Yahweh, saan a kumita a kas iti panagkita ti tao; kitaen ti tao ti akin-ruar a langa, ngem ni Yahweh, kumita iti puso." **8** Kalpasanna, inayaban ni Jesse ni Abinadab ket pinapagnana iti sangoanan ni Samuel. Ket kinuna ni Samuel, "Uray daytoy ket saan a pinili ni Yahweh." **9** Ket pinapagna manen ni Jesse ni Samma iti sangoanan ni Samuel. Ket kinuna ni Samuel "Uray daytoy ket saan a pinili ni Yahweh." **10** Pinapagna ni Jesse dagiti pito nga annakna a lallaki iti sangoanan ni Samuel. Ket kinuna ni Samuel kenni Jesse, "Awan ti pinili ni Yahweh iti siasinoman kadagitoy." **11** Ket kinuna ni Samuel kenni Jesse, "Adda kadi amin ditoy dagiti annakmo a lallaki?" Simmungbat isuna, "Adda pay ti inaudi, ngem isuna ti agipaspastor kadagiti karnero." Kinuna ni Samuel kenni Jesse, "Mangibaonka iti mangayab kenkuana; ta saantayo nga agtugaw agingga saan a sumangpet isuna ditoy." **12** Pinaayaban ni Jesse isuna. Ita, daytoy a putot ni Jesse ket lumabaga ti kudilna ken napintas dagiti matana ken nataer isuna. Kinuna ni Yahweh, "Tumakderka, pulotam isuna; ta isuna ti pinilik." **13** Ket innala ni Samuel ti sara a naglaon iti lana ket pinulotanna isuna iti sangoanan dagiti kakabsatna a lallaki. Manipud iti dayta nga aldaw ti Espiritu ni Yahweh ti nagtalinaed kenni David. Ket nagrubbuat ni Samuel ket napan idiay Rama. **14** Ita, pimmanaw ti Espiritu ni Yahweh kenni Saul, ket adda dakes nga espiritu nga imbaon ni Yahweh a nangriribuk ketdi kenkuana. **15** Kinuna dagiti adipen ni Saul kenkuana, "Kitaem, addan dakes nga espiritu nga intulok ti Dios a mangrirriribuk kenka. **16** Bilinen koma ti apomi ita dagiti adipenna nga adda iti sangoananna a mangsapul iti maysa a tao a nalaing nga agtukar iti arpa. Ket no adda kenka ti dakes nga espiritu, pagtukarenna daytoy ket sumayaatkanto." **17** Kinuna ni Saul kadagiti adipenna, "Isapulandak iti tao a nalaing nga agtukar ket iyegyo kaniak." **18** Ket simmungbat ti maysa kadagiti agtutubo a lallaki, ket kunana, "Nakitak ti maysa nga anak a lalaki ni Jesse a taga-Betlehem, a nalaing nga agtukar, napigsa, natured a tao; mannakigubat a tao, nalaing nga agbitla, nataer a tao; ken adda kenkuana ni Yahweh." **19** Isu a nangibaon ni Saul kadagiti mensahero kenni Jesse, ket kinunana, "Ibaonmo kaniak ti anakmo a ni David, nga adda iti ayan dagiti karnero." **20** Nangala ni Jesse iti asno a napaawitan iti tinapay, maysa a pagkargaan a lalat a naglaon iti arak, ken adda pay urbon a kalding, ket impaw-itna dagitoy iti anakna a ni David para kenni Saul. **21** Ket dimteng ni David iti ayan ni Saul ket nangrugi nga agserbi isuna kenni Saul. Nagustoan unay isuna ni Saul, ket nagbalin isuna a para-awit iti igamna. **22** Pinaibaga ni Saul kenni Jesse, a kunana, "Ipalubosmo nga agtalinaed ni David iti ayanko, ta magustoak unay isuna." **23** Ti dakes nga espiritu nga intulok ti Dios a mangriribuk kenni Saul, tunggal riribukenna ni Saul, alaen ni David ti arpa ket tukarenna daytoy. Isu a mabang-aran ken sumayaat ni Saul, ket pumanaw ti dakes nga espiritu kenkuana.

17 Ita, inummong dagiti Filisteo ti armadada para iti gubat. Nagu-ummongda idiay Soco, a kukua ti Juda. Nagkampoda iti nagbaetan ti Soco ken Azeka, iti Efes-dammim. **2** Nagu-ummong met da Saul ken dagiti lallaki iti Israel ket nagkampoda idiay tanap ti Ela, ken naglliliniada a makigubat kadagiti Filisteo. **3** Nagtakder dagiti Filisteo iti maysa a bantay, ket nagtakder ti Israel iti sabali pay a paset ti bantay ket adda tanap a nagbaetanda. **4** Rimmuar ti napigsa a lalaki iti kampo dagiti Filisteo, ti lalaki nga agnagan iti Goliat a taga-Gat, nga innem a kasiko ken maysa a dangan ti katayagna. **5** Nakahelmet isuna iti bronse, ken nakakalasag isuna iti napuskol a kabal a kawar. Agdagsen ti napuskol a bado iti lima a ribu a siklo ti bronse. **6** Adda kabal a bronse iti luppona, ken adda gayang a bronse iti nagbaetan dagiti abagana. **7** Ti pagiggaman ti gayangna ket dakkel, ken adda nasangal a tali a kas iti tali nga us-usaren ti umaabel a pangtenglanna no kasta nga ipuruakna ti gayangna. Agdagsen iti innem a gasut a siklo ti tadem ti gayangna a landok. Umun-una kenkuana ti para-awit iti kalasagna. **8** Timmakder isuna ket impukkawna kadagiti buyot ti Israel, "Apay nga immaykayo nga agsagana para iti gubat? Saan kadi a Filisteoak, ken saan kadi nga adipennakayo ni Saul? Mangpilikayo iti maysa kadagiti tattaoyo ket itulokyo nga umay kaniak. **9** No kabaelanna ti makiranget kaniak ket mapataynak, agbalinkaminto ngarud a tagabuyo. Ngem no maabak ken mapatayko isuna, agbalinkayonto ngarud a tagabumi ket pagserbiandakami." **10** Kinuna manen ti Filisteo, "Ita nga aldaw karkaritek dagiti buyot ti Israel.

Ikkandak iti maysa a lalaki tapno agrangetkami. **11** Idi nangngeg ni Saul ken ti amin nga Israel ti kinuna ti Filisteo, naawananda iti namnama ken nagbutengda iti kasta unay. **12** Ita, ni David ket anak ti Efrateo iti Betlehem idiay Juda, nga agnagan iti Jesse. Addaan isuna iti walo a putot a lallaki. Lakay unayen ni Jesse kadagiti panawen ni Saul; **13** Dagiti tallo nga inauna a putot ni Jesse ket simmurot kenni Saul iti paggugubatan. Dagiti nagan dagiti tallo nga annakna a napan iti paggugubatan ket ni Eliab nga inauna, ni Abinadab a sumaruno kenkuana, ken ni Samma a maikatlo. **14** Ni David ti inaudi. Dagiti tallo nga inauna ket simmurot kenni Saul. **15** Ita, asublisubli ni David iti nagbaetan ti armada ni Saul ken iti ayan dagiti karnero ti amana idiay Betlehem, tapno pakanenna ida. **16** Iti unos ti uppat a pulo nga aldaw, binigat ken rinabii nga umasideg ti napigsa a Filisteo tapno ipakitana a nakasagana isuna para iti gubat. **17** Ket kinuna ni Jesse iti anakna a ni David, "Itulodmo kadagiti kakabsatmo daytoy maysa nga epa iti nakirog a trigo ken dagitoy sangapulo a tinapay, ket ipanmo a dagus dagitoy iti kampo dagiti kakabsatmo. **18** Kasta met nga ipanmo dagitoy sangapulo a keso iti kapitan dagiti rinibribu. Kitaem ti ar-aramiden dagiti kakabsatmo ket mangitugotkanto iti pakakitaan a nakaradkadda inton agawidka. **19** Kadua ni Saul dagiti kakabsatmo ken dagiti amin a lallaki iti Israel idiay tanap ti Ela, a makirangranget kadagiti Filisteo." **20** Nasapa a bimmangon ni David ket impaaywanna dagiti karnerona iti maysa nga agpaspastor. Innalana dagiti taraon ket pimmanaw, kas imbilin ni Jesse kenkuana. Dimteng isuna iti kampo bayat nga agsagsagana ti armada a mapan makigubat nga ipukpukkawda ti pakdaar ti gubat. **21** Ket naglilinia ti Israel ken dagiti Filisteo para iti gubat, armada maibusor iti armada. **22** Imbati ni David dagiti gargaretna iti para-aywan kadagiti taraon, timmaray a napan iti armada, ket kinablaawanna dagiti kakabsatna. **23** Bayat a makisarsarita kadakuada, ti napigsa a lalaki a maysa a Filisteo a taga-Gat, a managan Goliat, nagpasango manipud kadagiti soldado a Filisteo, ket imbagana ti isu met laeng nga imbagbagna iti kallabes. Ket nangngeg ni David dagitoy. **24** Idi nakita dagiti amin a lallaki ti Israel ti lalaki, intarayanda isuna ket kasta unay ti butengda. **25** Kinuna dagiti lallaki iti Israel, "Nakitayo kadi daytoy a lalaki a nagpasango? Immay isuna tapno karitenna ti Israel. Ket ikkanto ti ari iti adu a kinabaknang ti tao a mangpapatay kenkuana, ipaasawananto kenkuana ti anakna a babai, ken saannanto a pagbayaden iti buis idiay Israel ti balay ti amana." **26** Kinuna ni David kadagiti lallaki a nakatakder iti abayna, "Ania ti maaramid iti tao a mangpatay iti daytoy a Filisteo ken mangikkat iti pannakaibabain ti Israel? Siasino daytoy saan a nakugit a Filisteo a nasken a mangkarit kadagiti armada ti sibibiag a Dios?" **27** Ket inulit dagiti tattao dagiti ibagbagada ken imbagada daytoy kenkuana, "Kastoyto ti maaramid iti lalaki a makapatay kenkuana." **28** Nangngeg ni Eliab nga inauna a kabsatna idi nakisao isuna kadagiti lallaki. Simged ti unget ni Eliab kenni David, ket kinunana, "Apay a simmalogka ditoy? Siasino ti nangibatiam kadagiti karnero idiay let-ang? Ammok ti kinapalangguadmo, ken ti kinaloko iti pusom; ta simmalogka ditoy tapno maimatangam ti gubat." **29** Kinuna ni David, "Ania aya ti inaramidko? Nagsaludsodak laeng met?" **30** Tinallikudanna isuna ket napan iti sabali, ket isu met laeng ti dinamagna. Isu met laeng ti insungbat dagiti tattao. **31** Idi nangngegda dagiti imbagbaga ni David, imbaga dagiti soldado kenni Saul dagitoy, ket pinaayabanna ni David. **32** Ket kinuna ni David kenni Saul, "Awan koma ti agkullayaw ti pusona gapu iti dayta a Filisteo; mapan makiranget ti adipenmo iti daytoy a Filisteo." **33** Kinuna ni Saul kenni David, "Saanmo a kabaelan ti makiranget iti daytoy a Filisteo; ta maysaka laeng nga agtutubo, ket mannakigubat isunan sipud pay iti kinaagtutubona." **34** Ngem kinuna ni David kenni Saul, "Ti adipenmo ti mangay-aywan kadagiti karnero ti amana. Inton adda leon wenno oso nga umay ken mangala iti karnero manipud kadagiti arban, **35** kamatek isuna ken darupek isuna, ket isalakanko daytoy manipud iti ngiwatna. Ket inton darupennak, tiliwek isuna babaen iti barbasna, ket patayek isuna. **36** Nakapatay ti adipenmo iti leon ken oso. Daytoy a saan a nakugit a Filisteo ket maipadanto kadakuada, agsipud ta karkaritenna dagiti armada ti sibibiag a Dios." **37** Kinuna ni David, "Inispalnak ni Yahweh manipud iti kuko ti leon ken manipud iti kuko ti oso. Ispalennakto manipud iti ima daytoy a Filisteo." Ket kinuna ni Saul kenni David, "Mapanka, ket ni Yahweh koma ti kumuyog kenka." **38** Impasuot ni Saul kenni David ti kalasagna. Inkabilna ti helmet a bronse iti ulona, ket kinawesanna isuna iti napuskol a kabal a kawar. **39** Imbarikes ni David ti kampilanna iti kabalna. Ngem saanna a kabaelan ti magna, gapu ta saan isuna a nairuam kadagitoy. Ket kinuna ni David kenni Saul, "Saanak a makaruar a makiranget babaen kadagitoy, ta saanak a nairuam kadagitoy." Isu nga inussob ni David dagitoy. **40** Innalana ti sarukodna ken nangpili iti lima a nalammuyot a bato iti waig; inkabilna dagitoy iti pagkargaanna. Adda iti imana ti pallatibong bayat nga umas-asideg isuna iti Filisteo. **41** Immay ti Filisteo ket sinangona ni David, adda iti sangoananna ti para-awit iti kalasagna. **42** Idi kimmita ti Filisteo iti aglawlaw ket nakitana ni David, linaisna isuna, ta maysa laeng isuna a bumarito, ken lumabaga, addaan iti nataer a langa. **43** Ket kinuna ti Filisteo kenni David, "Asoak kadi, ta immayka a makisango kaniak nga addaan iti sarukod?" Ket inlunod ti Filisteo ni David babaen kadagiti didiosenna. **44** Kinuna ti Filisteo kenni David, "Umasidegka kaniak, ket itedko ti lasagmo kadagiti bilbillit iti langit ken kadagiti narungsot nga ayup iti tay-ak." **45** Simungbat ni David iti Filisteo, "Immayka kaniak nga addaan iti kampilan, gayang, ken pika. Ngem umayak kenka iti nagan ni Yahweh a mannakabalin-amin a Dios ti armada ti Israel, a kinaritmo. **46** Ita nga aldaw, ited kaniak ni Yahweh ti balligi, ket papatayenka ket isinak ti ulom manipud iti bagim. Ita nga aldaw, itedko dagiti bangkay ti armada ti Filisteo kadagiti bilbillit iti langit ken kadagiti narungsot nga ayup iti daga, tapno maammoan ti lubong nga adda ti Dios iti Israel, **47** ken maammoan dagiti amin a naguummong ditoy a saan nga ited ni Yahweh ti balligi babaen iti kampilan wenno gayang. Ta kukua ni Yahweh ti gubat, ket iyawatnakanto kadagiti imami." **48** Idi umas-asidegen ti Filisteo kenni David, ket timmaray a dagus ni David a sumabat iti kabusorna a soldado. **49** Inkaut ni David ti imana iti pagkargaanna ket nangala iti bato, impallatibongna daytoy, ket natamaan ti muging ti Felisteo. Limmumlom ti bato iti muging ti Filisteo, ket naipadaramudom ti rupana iti daga. **50** Pinarmek ni David ti Filisteo babaen iti pallatibong ken maysa a bato. Tinamaanna ti Filisteo ken pinatayna isuna. Awan kampilan iti ima ni David. **51** Ket timmaray ni David ket nagtakder

iti uloanan ti Filisteo ket innalana ti kampilanna, inuksotna daytoy iti kaluban, pinatayna isuna, ket pinugotanna babaen iti daytoy. Idi nakita dagiti Filisteo a natayen ti napigsa a taoda, nagtatarayda. **52** Ket nagpukkaw dagiti lallaki ti Israel ken ti Juda, ket kinamatda dagiti Filisteo agingga iti tanap ken kadagiti ruangan ti Ekron. Ket nagkaiwara dagiti natay a Filisteo iti dalan nga agturong iti Saaraim, agingga iti dalan nga agturong iti Gat ken Ekron. **53** Nagsubli dagiti tattao ti Israel a nangkamkamat kadagiti Filisteo, ket sinamsamda dagiti adda iti kampoda. **54** Innala ni David ti ulo ti Filisteo ket impanna daytoy idiay Jerusalem, ngem inkabilna ti kabalna iti toldana. **55** Idi nakita ni Saul ni David a makiranget iti Filisteo, kinunana kenni Abner a kapitan ti armada, "Abner, siasino ti makin-anak iti dayta nga agtutubo?" Kinuna ni Abner, "Isapatak apo ari, a saanko nga ammo." **56** Kinuna ti ari, damagem kadagiti makaammo, no siasino ti makin-anak iti daytoy nga agtutubo a lalaki." **57** Idi nakasubli ni David iti panangpapatayna iti Filisteo, inkuyog ni Abner isuna, ket impanna iti sangoanan ni Saul nga ig-iggemna ti ulo ti Filisteo. **58** Kinuna ni Saul kenkuana, "Siasino ti makin-anak kenka, agtutubo a lalaki?" Ket simmungbat ni David, "Siak ti anak ti adipenmo a ni Jesse a taga-Betlehem."

18 Idi nalpas ti pannakisarsaritana kenni Saul, naisinggalot ti kararua ni Jonatan iti kararua ni David, ket impateg isuna ni Jonatan a kas iti panangipategna iti bagina. **2** Innala ni Saul ni David nga agserbi kenkuana iti dayta nga aldaw; saannan a pinalubosan isuna nga agsubli iti pagtaengan ti amana. **3** Ket nagtinnulag ni Jonatan ken ni David iti panaggayyemda gapu ta inayat ni Jonatan isuna a kas iti panagayatna iti bagina. **4** Inussob ni Jonatan ti kagay a suot-suotna ket intedna daytoy kenni David agraman ti kabalna, kasta met ti kampilan, bai, ken barikesna. **5** Mapan ni David iti sadinoman a pangibaonan kenkuana ni Saul, ket nagballigi isuna. Dinutokan ni Saul isuna a pangulo dagiti lallaki a mannakigubat. Makaay-ayo daytoy iti imatang dagiti amin a tattao ken kasta met iti imatang dagiti adipen ni Saul. **6** Iti panagawidda kadagiti pagtaenganda manipud iti panangparmekda kadagiti Filisteo, immay dagiti babbai iti amin a siudad ti Israel, agkakanta ken agsasalada, a mangsabat kenni Ari Saul, babaen kadagiti pandereta, nga addaan iti rag-o, ken babaen iti pangtukar nga instrumento. **7** Nagkakanta dagiti babbai bayat nga agtuktukkarda; kinantada: "Pinatay ni Saul dagiti rinibribuna, Ket ni David dagiti sangapulo a ribuna." **8** Kasta unay ti unget ni Saul, ket nasakit ti nakemna iti daytoy a kanta. Kinunana, "Impabaklayda kenni David dagiti sangapulo a ribu, ngem impabaklayda laeng kaniak dagiti rinibribu. Ania pay ti magun-odna no di ti kinaari?" **9** Ket manipud iti dayta nga aldaw pinagatapan ni Saul ni David iti dakes. **10** Iti simmaruno nga aldaw, dagus nga immay kenni Saul ti dakes nga espiritu a binilin ti Dios. Ket nagmangaw-mangaw isuna iti uneg ti pagtaenganna. Isu a tinukar ni David ti instrumentona, a kas iti ar-aramidenna iti inaldaw. Iggeiggem ni Saul ti gayangna. **11** Ingayang ni Saul ti gayangna, ta pinanunotna, "Ilansakto ni David iti pader." Ngem nakalisi ni David iti sangoanan ni Saul iti namindua a daras iti kastoy a wagas. **12** Nagbuteng ni Saul kenni David, gapu ta adda ni Yahweh kenkuana, ngem awanen kenni Saul. **13** Isu a pinapanaw isuna ni Saul iti sangoananna ket dinutokanna a pangulo ti sangaribu. Babaen iti daytoy a wagas, indauloan ni David iti gubat dagiti soldadona ken idauloanna met laeng ida nga agawid manipud iti paggugubatan. **14** Kanayon nga agballigi ni David iti amin a pakigubatanna, ta adda ni Yahweh kenkuana. **15** Idi nakita ni Saul a kanayon nga agballigi isuna, ad-adda a nagsiddaaw isuna kenkuana. **16** Ngem inayat ti entero nga Israel ken Juda ni David, idauloanna iti gubat dagiti soldadona ken idauloanna met laeng ida nga agawid manipud iti paggugubatan. **17** Ket kinuna ni Saul kenni David, "Adtoy ti inauna nga anakko a babai a ni Merab. Ipaasawak isuna kenka. Agbalinka laeng a natured para kaniak ken makirangetka kadagiti gubat ni Yahweh." Ta pinanunot ni Saul, "Saan a ti imak ti mangdangran kenkuana, ngem ti ima dagiti Filisteo ti mangdangran kenkuana," **18** Kinuna ni David kenni Saul, "Siasinoak koma, ken ania koma ti kabibiagko, wenno ti pamilia ti amak idiay Israel, tapno agbalinak a manugang ti ari?" **19** Ngem idi tiempo nga agbalin koman nga asawa ni David ni Merab nga anak a babai ni Saul, naipaasawa isuna kenni Adriel a taga-Mehola. **20** Ngem ni Mical, nga anak a babai ni Saul, inayatna ni David. Imbagada daytoy kenni Saul, ket naay-ayo isuna iti daytoy. **21** Ket pinanunot ni Saul, "Ipaasawak isuna kenkuana, tapno agbalin isuna a palab-og kenkuana, ket tapno bumusorto kenkuana dagiti Filisteo." Isu a kinuna ni Saul kenni David iti maikadua a daras, "Agbalinkanto a manugangko." **22** Binilin ni Saul dagiti adipenna, "Katungtongenyo ni David iti nalimed, ket ibagayo, "Kitaem, naragsakan ti ari kenka, ken dagiti amin nga adipenna ket ipatpategdaka. Ita ngarud, agbalinkan a manugang ti ari.'" **23** Imbaga ngarud dagiti adipen ni Saul dagitoy a sasao kenni David. Ket kinuna ni David, "Nalagan kadi laeng a banag kadakayo ti agbalin a manugang ti ari, agsipud ta nakurapayak laeng a tao, ken nababaak laeng?" **24** Impadamag dagiti adipen ni Saul kenkuana dagiti sasao nga imbaga ni David. **25** Ket kinuna ni Saul, "Kastoyto ti ibagayo kenni David, 'Saan a tartarigagayan ti ari ti aniaman a sab-ong, dagiti laeng sangagasut a kudil iti murdong ti mabagbagi dagiti Filisteo ti kasapulan tapno makabales ti ari kadagiti kabusorna.'" Ita, impagarup ni Saul a matnag ni David iti ima dagiti Filisteo. **26** Idi imbaga dagiti adipenna dagitoy a sasao kenni David, naragsakan ni David nga agbalin a manugang ti ari. **27** Sakbay a nagleppas dagidiay nga al-aldaw, napan ni David a kaduana dagiti tattaona ket pinatayda dagiti dua gasut a Filisteo. Inyeg ni David dagiti kudil iti murdong ti mabagbagida, ket intedda amin dagitoy iti ari, tapno agbalin isuna a manugang ti ari. Impaasawa ngarud ni Saul ti anakna a ni Mical kenni David. **28** Ket nakita ken naammoan ni Saul nga adda ni Yahweh kenni David. Inayat isuna ni Mical nga anak ni Saul. **29** Kimmarkaro ti buteng ni Saul kenni David. Nagtultuloy a kabusor ni Saul ni David. **30** Ket rimmuar ti armada dagiti Filisteo para iti gubat, ket kas iti kasansan nga iruruarda, ad-adda a ni David ti agbalballigi ngem kadagiti amin nga adipen ni Saul, isu nga ad-adda a napadayawan ti naganna.

19 Kinuna ni Saul kenni Jonatan nga anakna ken kadagiti amin nga adipenna a nasken a papatayenda ni David. Ngem ni Jonatan, nga anak ni Saul, ipatpategna unay ni David. **2** Isu nga imbaga ni Jonatan kenni David, "Sapsapulennaka ti amak a ni Saul tapno papatayennaka. Isu nga agannadka ket inton bigat, aglemmengka iti nalimed a lugar. **3** Rummuarakto ket agtakderak iti abay ti amak idiay

away nga ayanmo, ket makisaritaakto iti amak maipanggep kenka. No adda ti maammoak, ibagakto kenka." **4** Nakisarita ni Jonatan iti amana a ni Saul iti nasayaat maipanggep kenni David ket kinunana kenkuana, "Saan koma nga agbasol ti ari iti adipenna a ni David. Ta saan a nagbasol isuna kenka, ken dagiti inaramidna ti nangiyeg iti kinaimbag kenka. **5** Impustana ti biagna ket pinatayna ti Filisteo. Nangiyeg ni Yahweh iti dakkel a balligi para iti entero nga Israel. Nakitam daytoy ket nagrag-oka. Apay nga agbasolka iti awan basolna a dara babaen iti panangpapataymo kenni David nga awan ti gapuna?" **6** Dimngeg ni Saul kenni Jonatan. Insapata ni Saul, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, saanto a mapapatay isuna." **7** Ket inayaban ni Jonatan ni David, ket imbagana amin dagitoy a banbanag kenkuana. Impan ni Jonatan ni David kenni Saul, ket adda isuna iti ayanna a kas iti kallabes. **8** Ket adda manen gubat. Rimmuar ni David ket nakiranget kadagiti Filisteo ket pinarmekna ida ket adu dagiti napapatay. Intarayanda isuna. **9** Adda dakes nga espiritu a binilin ni Yahweh a immay kenni Saul bayat a nakatugaw isuna iti pagtaenganna nga igge-igemna ti gayangna, ken bayat a tuktukaren ni David ti instrumentona. **10** Kayat ni Saul nga ibitin ni David iti pader babaen iti gayang, ngem nakalibas isuna iti imatang ni Saul, isu a ti pader ti nakaitugkelan ti gayang ni Saul. Nagtaray ni David ket naglibas iti dayta a rabii. **11** Nangibaon ni Saul kadagiti mensahero iti pagtaengan ni David a mangsiim kenkuana tapno mapapatayna isuna iti kabigatanna. Ni Mical, nga asawa ni David, kinunana kenkuana, "No saanmo nga isalakan ti biagmo ita a rabii, inton bigat, mapapataykanto. **12** Isu a pinababa ni Mical ni David iti tawa. Timmaray isuna ket naglibas. **13** Innala ni Mical ti didiosen nga adda iti pagtaengan ket impaiddana daytoy iti pagiddaan. Kalpasanna, inkabilna ti pungan a naaramid iti buok ti kalding iti ulo daytoy, ket inabbunganna daytoy kadagiti ules. **14** Idi nangibaon ni Saul kadagiti mensahero a mangala kenni David, kinunana, "Agsakit isuna." **15** Ket nangibaon ni Saul kadagiti mensahero tapno kitaenda ni David; kinunana, "Iyegyo isuna kaniak a nakaidda iti pagiddaan, tapno mapatayko isuna." **16** Idi immuneg dagiti mensahero, nakitada ti didiosen iti pagtaengan ti adda iti pagiddaan uray ti nagpungananna a naaramid iti buok ti kalding. **17** Kinuna ni Saul kenni Mical, "Apay nga inallilawnak ket pinalubosam a pumanaw ti kabusorko, isu a nakalibas isuna?" Simmungbat ni Mical kenni Saul, "Kinunana kaniak, 'Palubosannak a mapan. Papatayenka no saannak a tulongan nga aglibas." **18** Ita, nakalibas ni David, ket napan isuna kenni Samuel nga adda idiay Rama ket imbagana kenkuana dagiti amin nga inaramid ni Saul kenkuana. Ket isuna ken ni Samuel, napanda nagtalinaed idiay Najot. **19** Naibaga daytoy kenni Saul, kinunada, "Dinggem, adda ni David idiay Najot iti Rama." **20** Ket nangibaon ni Saul kadagiti mensahero a mangtiliw kenni David. Idi nakitada ti bunggoy dagiti profeta nga agipadpadto, ket ni Samuel ti mangidadaulo kadakuada, immay ti Espiritu ti Dios kadagiti mensahero ni Saul, ket nangipadtoda met. **21** Idi naibaga daytoy kenni Saul, nangibaon isuna kadagiti sabali pay a mensahero, ket nangipadtoda met. Isu a nangibaon manen ni Saul kadagiti mensahero iti maikatlo a daras, ket nangipadtoda met. **22** Ket napan met isuna idiay Rama ket nakadanon iti ayan ti bubon a nauneg nga adda idiay Secu. Dinamagna, "Sadino ti ayan ni Samuel ken ni David?" Adda nangibaga, "Nakitami nga addada idiay Najot iti Rama." **23** Napan ni Saul idiay Najot iti Rama. Ket immay met kenkuana ti Espiritu ti Dios, ket bayat a mapmapan isuna, nagipadto isuna, agingga a nakadanon idiay Najot iti Rama. **24** Ket uray met isuna, inussobna dagiti pagananayna, ket nagipadto met iti sangoanan ni Samuel ket nagmalem ken nagpatnag a nagidda a lamo-lamo. Gapu iti daytoy kinunada, "Maysa kadi met a profeta ni Saul?"

20 Kalpasanna, naglibas ni David manipud Najot iti Rama, immay kenni Jonatan ket kinunana, "Ania kadi ti naaramidko? Ania ti nadagsen a nakabasolak? Ania ti basolko iti amam, a kayatna pay a pukawen ti biagko?" **2** Kinuna ni Jonatan kenni David, "Adayo a mapasamak dayta; saanka a matay. Awan ti ar-aramiden ti amak a saanna nga ibaga kaniak, dakkel man wenno bassit a banag. Apay koma nga ilimed ti amak daytoy a banag kaniak? Saan a pudno dayta." **3** Ngem insapata manen ni David ket kinunana, "Ammo la unay ti amam a nasayaat ti pannakikaduam kaniak." Kinunana, 'Saan koma a maammoan ni Jonatan daytoy, ta amangan no agladingit isuna.' Ngem kas iti kinapudno a sibibiag ni Yahweh, ken agingga a sibibiagka, maysa laengen nga addang ti baetmi kenni patay." **4** Ket kinuna ni Jonatan kenni David, "Aniaman nga ibagam, aramidek para kenka." **5** Kinuna ni David kenni Jonatan, "Inton bigat ket baro a bulan, ket masapul a sumangoak a makipangan iti ari. Ngem bay-annak koma a pumanaw, tapno makapaglemmengak iti away agingga iti rabii ti maikatlo nga aldaw. **6** No birokennak ti amam, ibagam ngarud, "Nagpakada ni David kaniak a mapan biit isuna idiay Betlehem a siudadna, gapu ta isu ti tinawen a panagidatonda sadiay para iti sibubukel a pamiliada.' **7** No kunaenna, 'Ala, wen,' maaddaan iti talna ti adipenmo. Ngem no makaunget unay isuna, ammomon a dakes ti pangngeddengna. **8** Ipaaymo ngarud ti kinaimbagmo iti adipenmo. Ta nakitulagka iti adipenmo iti sangoanan ni Yahweh. Ngem no adda basolko, papatayennak; ta apay pay laeng nga iyegnak iti amam?" **9** Kinuna ni Jonatan, "Adayo a mapasamak kenka dayta! No natakuatak koma nga inkeddeng ti amak a madangranka, saanko kadi nga ibaga kenka?" **10** Ket kinuna ni David kenni Jonatan, "Siasinonto ti mangibaga kaniak no kas pangarigan ta sungbatannaka a sigugubsang ti amam?" **11** Kinuna ni Jonatan kenni David, "Umayka, mapanta idiay away." Ket napanda a dua iti tayak. **12** Kinuna ni Jonatan kenni David, "Saksi koma ni Yahweh a Dios ti Israel. Inton damagek iti amak iti kastoy met laeng nga oras inton bigat, wenno iti maikatlo nga aldaw, denggem, no adda nasayaat a panggep para kenni David, saankonto kadi aya nga ipatulod ken ipakaammo kenka? **13** No pakaragsakan ti amak ti mangdangran kenka, aramiden koma ni Yahweh kenni Jonatan ken ad-adda pay koma no saanko nga ipakaammo kenka ken saanka a paadaywen, tapno makapanawka a natalna. Ni Yahweh koma ti kumuyog kenka, kas iti pannakikakaaddana iti amak. **14** No sibibiagak pay laeng, saanmo kadi nga ipakita kaniak ti kinapudno ni Yahweh iti tulag, tapno saanak koma a matay? **15** Ket saanmonto koma a putden a maminpinsan ti kinapudnom iti tulagmo iti balayko, inton pukawen ni Yahweh amin a kabusor ni David iti rabaw ti daga." **16** Nakitulag ngarud ni Jonatan iti balay ni David a kunana,

“Sapay koma ta singirento ni Yahweh daytoy iti ima dagiti kabusor ni David.” **17** Pinagsapata manen ni Jonatan ni David gapu iti panagayatna kenkuana, gapu ta ay-ayatenna isuna kas iti panagayatna iti bukodna a kararua. **18** Ket kinuna ni Jonatan kenkuana, “Inton bigat ket baro a bulan. Birokennakanto gapu ta awan ti nakatugaw iti tugawmo. **19** Inton nakapagtalinaedka iti tallo nga aldaw, sumalogka a dagus ket umayka iti disso a naglemmengam inton madama a mapagtutungtongan dayta a banag, ket agtalinaedka iti bato nga Ezel. **20** Mangipanaakto iti tallo a pana iti igid daytoy, a kasla adda panpanaek. **21** Ket ibaonkonto ti agtutubok a lalaki ket ibagak kenkuana, 'Mapanmo biroken dagiti impanak. No ibagak iti agtutubo a lalaki, 'Kitaem, adda dagiti pana iti dayta a paset; alaem ida,” ket umayka; ta addanto talged para kenka saan ket a pakadangran, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon. **22** “Ngem no ibagak iti agtutubo a lalaki, “Kitaem, adda iti labesmo dagiti pana,' nasken a pumanawkan, ta ibabaonnaka ni Yahweh nga umadayo. **23** Maipanggep iti nagnummoanta, pudno, adda ni Yahweh iti nagbaetanta iti agnanayon.'” **24** Naglemmeng ngarud ni David iti tay-ak. Idi dimteng ti baro a bulan, nagtugaw ti ari tapno mangan. **25** Nagtugaw ti ari iti tugawna, iti masansan a pagtugtugawanna, iti abay ti diding. Timmakder ni Jonatan, ket nagtugaw ni Abner iti abay ni Saul. Ngem awan ti nagtugaw iti tugaw ni David. **26** Ngem awan ti imbagbaga ni Saul iti dayta nga aldaw, gapu ta impagarupna, “Adda napasamak kenkuana. Saan isuna a nadalus; sigurado saan isuna a nadalus.” **27** Ngem iti maikadua nga aldaw, ti aldaw kalpasan ti baro a bulan, awan ti nakatugaw iti tugaw ni David. Kinuna ni Saul kenni Jonatan nga anakna, “Apay a saan nga immay ti anak ni Jesse iti pannangan, uray idi kalman ken ita nga aldaw?” **28** Simmungbat ni Jonatan kenni Saul, “Nagpakada kaniak ni David a mapan isuna idiay Betlehem. **29** Kinunana, 'Pangngaasim ta palubosannak. Adda ngamin panagidaton nga aramiden ti pamiliami idiay siudad, ket imbilin ti kabsatko a lalaki nga addaak koma sadiay. Ita, no nasayaatak iti imatangmo, palubosannak koma a mapanko kitaen dagiti kakabsatko a lallaki.' Daytoy ti makagapu a saan isuna nga immay iti lamisaan ti ari.” **30** Ket simged ti pungtot ni Saul kenni Jonatan, ket kinunana kenkuana, “Sika nga anak ti dakes ken managsukir a babai! Ti kunam kadi ket saanko nga ammo a pinilim ti anak ni Jesse a pakaibabainam, ken pakaibabainan ti inam a nangipasngay kenka? **31** Ta agingga a sibibiag ti anak ni Jesse iti rabaw ti daga, sika man wenno ti pagariam ket saanto a maisaad. Ita ngarud, ibaon ken iyegmo isuna kaniak, ta masapul a matay isuna.” **32** Simmungbat ni Jonatan kenni Saul nga amana, “Ania ti makagapu a nasken a mapapatay isuna! Ania ti naaramidna?” **33** Ket ginayang ni Saul ni Jonatan tapno patayenna isuna. Isu nga ammon ni Jonatan a kayat unay ti amana a patayen ni David. **34** Makapungtot unay a timmakder ni Jonatan iti lamisaan ket saan a nangnangan iti maikadua nga aldaw ti bulan, ta nakaro ti panagladingitna para kenni David, gapu ta imbabain isuna ti amana. **35** Iti kabigatanna, napan ni Jonatan iti away a nagtulaganda kenni David, ket adda maysa nga agtutubo a lalaki a kaduana. **36** Kinunana iti agtutubona a lalaki, “Tumarayka ket birokem dagiti pana nga ipanak.” Ket bayat nga agtartaray ti agtutubo a lalaki, nangipana isuna iti maysa a pana iti labesna. **37** Idi nakadanon ti agtutubo a lalaki iti disso a nagdissoan ti pana nga impana ni Jonatan, pinukkawan ni Jonatan ti agtutubo a lalaki a kunana, “Saan kadi nga adda ti pana iti labesmo?” **38** Ket pinukkawan ni Jonatan ti agtutubo a lalaki, “Darasem! Saanka nga agbayag!” Inurnong ngarud ti lalaki nga agtutubo ni Jonatan dagiti pana ket immay iti ayan ti amona. **39** Ngem awan ammo ti agtutubo a lalaki. Da laeng Jonatan ken David ti makaammo iti dayta a banag. **40** Inted ni Jonatan dagiti igamna iti agtutubona a lalaki ket kinunana kenkuana, “Mapankan, ipanmo dagitoy iti siudad.” **41** Apaman a nakapanaw ti agtutubo a lalaki, timmakder ni David manipud iti abagatan a paset, nagpakleb iti daga, ket namitlo a daras a nagpakleb isuna iti daga. Naginnagekda iti maysa ken maysa ken nagsinnangitda, ngem nakarkaro ti panagsangsangit ni David. **42** Kinuna ni Jonatan kenni David, “Mapanka a natalna, gapu ta nagkinnarita iti nagan ni Yahweh a kinunata, 'Adda koma ni Yahweh iti agnanayon iti nagbaetanta ken iti nagbaetan dagiti kaputotak ken kaputotam.” Ket timmakder ni David sa pimmanaw, ket nagsubli ni Jonatan iti siudad.

21 Kalpasanna, dimteng ni David idiay Nob tapno sarakenna ni Ahimelec a padi. Agtigtigerger ni Ahimelec a nangsabat kenni David ket kinunana kenkuana, “Apay nga agmaymaysaka ken apay nga awan ti kaduam?” **2** Kinuna ni David kenni Ahimelec a padi, “Imbaonnak ti ari iti maysa a panggep ket kinunana kaniak, 'Awan koma ti makaammo maipapan iti pangibabaonak kenka, ken ti maipapan iti imbilinko kenka.' Imbaonko dagiti agtutubo a lallaki iti maysa lugar. **3** Ita ngarud, ania ti adda kenka dita? Ikkannak koma iti lima a pidaso a tinapay, wenno uray ania nga adda ditoy.” **4** Simmungbat ti padi kenni David a kunana, “Awan ti tinapay ita ditoy a mabalin a kanen ti siasinoman, ngem ti laeng adda ditoy ket ti tinapay a naidaton- no dagiti agtutubo a lallaki ket saan a nakikaidda kadagiti babbai.” **5** Simmungbat ni David iti padi, “Maipanamnamak a tallon nga aldaw a saankami a nakikaidda kadagiti babbai. Idi nagrubwatak, dagiti bagi dagitoy a lallaki ket napagtalinaedda a nadalus iti imatang ni Yahweh, uray no daytoy ket gagangay a panagdaliasat. Ad-adda ngarud ita a mapagtalinaed ti kinadalus dagiti bagbagida iti imatang ni Yahweh.” **6** Isu nga inted ti padi kenkuana ti tinapay a naidaton kenni Yahweh. Ta awan ti tinapay sadiay, ti laeng tinapay a naidaton kenni Yahweh a masukatan iti kalutluto a tinapay no maikkat daytoy iti nakaikabilanna. **7** Ita, maysa kadagiti adipen ni Saul ket adda sadiay iti dayta nga aldaw, ta kapilitan nga agtalinaed isuna sadiay. Ti naganna ket Doeg a taga-Edom, a pangulo dagiti agay-aywan iti arban ni Saul. **8** Kinuna ni David kenni Ahimelec, “Adda kadi uray ania a gayang wenno kampilan dita? Ta awan ti naitugotko a kampilanko wenno uray ania nga igamko, gapu ta kasapulan a mapanak a dagus iti pangibabaonan kaniak ti ari.” **9** Kinuna ti padi, “Adda ditoy ti kampilan ni Goliat a Filisteo a pinapataymo idiay tanap ti Ela, nabalkot iti maysa a lupot ket nailinged iti efod. No kayatmo nga alaen dayta, alaem, ta awanen ti sabali nga igam ditoy malaksid iti dayta.” Kinuna ni David, “Awanen ti sabali a kampilan a kas iti dayta; itedmo kaniak.” **10** Nagrubwat ni David ket linibasanna ni Saul iti dayta nga aldaw ket napan kenni Akis nga ari iti Gat. **11** Kinuna dagiti adipen ni Akis kenkuana, “Saan kadi a daytoy ti David nga

ari iti daga? Saan kadi nga insalsalada ti panangikankantada iti maipapan kenkuana, 'Pinatay ni Saul ti rinibribu ket ni David ket sangapulo a ribu?' **12** Naimula iti puso ni David dagitoy a sasao ket kasta unay ti butengna kenni Akis nga ari ti Gat. **13** Binaliwannna ti panagtigtignayna ket nagpammarang nga agbagtit iti imatangda; sinuratsuratanna dagiti ruangan ti pagserkan ken baybay-anna nga agayus ti katayna iti barbasna. **14** Ket kinuna ni Akis kadagiti adipenna, "Kitaenyo, agbagtit met gayam daytoy a tao. Apay nga inyegyo isuna kaniak? **15** Agkurangak kadi pay aya iti agbagtit, isu nga inyegyo daytoy a tao nga agaramid iti kas iti dayta iti imatangko? Pudno kadi nga umay daytoy a tao iti balayko?"

22 Pimmanaw ngarud ni David sadiay ket napan naglemmeng iti maysa a rukib idiay Adullam. Idi nangngeg daytoy dagiti kakabsatna ken amin nga adda iti balay ti amana, simmalogda iti ayanna. **2** Amin a marirriribukan, amin a nakautang ken amin a saan a mapmapnek- naummongda amin iti ayanna. Ni David ti nagbalin a panguloda. Adda agarup uppat a gasut a lallaki a kaduana. **3** Kalpasanna, pimmanaw ni David sadiay ket napan iti Mizpa idiay Moab. Kinunana iti ari ti Moab, "Ipalubosmo koma a makipagnaed kenka ti amak ken ti inak agingga a maammoak no ania ti aramiden ti Dios para kaniak." **4** Imbatina ngarud ida iti ari ti Moab. Nakipagnaed ngarud kenkuana ti ama ken ti ina ni David kabayatan ti kaaddana iti paglemlemmenganna. **5** Kalpasanna, kinuna ni profeta Gad kenni David, "Saankan nga agtalinaed iti paglemlemmengam. Pumanawka ket mapanka iti daga ti Juda." Isu a pimmanaw ni David sadiay ket napan iti kabakiran ti Heret. **6** Nangngeg ni Saul a naammoanen ti ayan ni David, kaduana dagiti lallaki a tattaona. Ita, agtugtugaw idi ni Saul idiay Gabaa, iti sirok ti kayo a tamarisko idiay Rama, iggemna ti gayangna ken nakapalikmut kenkuana dagiti amin nga adipenna. **7** Kinuna ni Saul kadagiti adipenna a nakatakder iti aglawlawna, "Dumngegkayo ita, tattao ti Benjamin! Ikkannakayonto kadi ti anak ni Jesse iti taltalon ken pagmulaan iti ubas? Pagbalinennakayonto kadi a pangulo ti rinibribu ken pangulo ti ginasut-gasut, **8** a kas maisubad kadakayo amin nga agpangpanggep iti dakes maibusor kaniak? Awan man laeng kadakayo ti nangipakaammo kaniak idi nakitulag ti anakko iti anak ni Jesse. Awan ti uray maysa kadakayo ti naasian kaniak! Awan man laeng kadakayo ti nangipakaammo kaniak nga inallukoy ti anakko ni David nga adipenko maibusor kaniak. Ita, aglemlemmeng isuna ket agur-uray iti nasayaat a gundaway a mangdarup kaniak." **9** Kalpasanna, simmungbat ni Doeg a taga-Edom, a nakatakder iti abay dagiti adipen ni Saul, kinunana, "Nakitak ti anak ni Jesse a dimteng idiay Nob, iti ayan ni Ahimelec nga anak ni Ahitub. **10** Inkararagna kenni Yahweh a tulonganna koma isuna, ken impaayna pay kenkuana dagiti kiniddawna ken ti kampilan ni Goliat a Filisteo." **11** Ket nangibaon ti ari iti mangayab iti padi a ni Ahimelec nga anak ni Ahitub ken amin nga adda iti balay ti amana, dagiti padi nga adda idiay Nob. Aminda ket immay iti ayan ti ari. **12** Kinuna ni Saul, "Dumngegka ita, anak ni Ahitub." Simmungbat isuna, "Adtoyak, apok." **13** Kinuna ni Saul kenkuana, "Apay a pinagpanggepandak iti dakes, sika ken ti anak ni Jesse, nga inikkam pay isuna iti tinapay, ken maysa a kampilan, ken inkararagmo iti Dios a tulonganna koma isuna tapno bumusor kaniak, tapno makapaglemmeng a kas iti ar-aramidenna ita?" **14** Ket simmungbat ni Ahimelec iti ari a kunana, "Siasino kadagiti amin nga adipenmo ti napudno unay a kas kenni David, a manugang ti ari ken pangulo dagiti guardiam, ken mararaem iti balaymo? **15** "Ita kadi laeng ti umuna a gundaway nga inkararagko iti Dios a tulonganna isuna? Adayo nga aramidek dayta! Saan koma nga ipabasol ti ari ti aniaman a banag iti adipenna wenno iti amin nga adda iti balay ti amak. Ta awan ti ammo ti adipenmo maipanggep iti daytoy a banag." **16** Simmungbat ti ari, "Awan duadua a matayka, Ahimelec, sika ken amin nga adda iti balay ti amam." **17** Kinuna ti ari kadagiti guardia a nakatakder iti aglawlawna, "Papatayenyo dagiti papadi ni Yahweh. Gapu ta nakikaduada met kenni David, ken gapu ta ammoda a pimmanaw isuna, ngem saanda nga impakaammmo daytoy kaniak." Ngem saan a maitured dagiti adipen ti ari a papatayen dagiti papadi ni Yahweh. **18** Ket kinuna ti ari kenni Doeg, "Patayem dagiti papadi." Nagpasango ngarud ni Doeg a taga-Edom ket dinarupna dagiti papadi; nakapatay isuna iti dayta nga aldaw iti walopulo ket lima a tattao a nakasuot iti efod. **19** Babaen iti tadem ti kampilan, rinautna ti Nob a siudad dagiti papadi, amin a lallaki ken babbai, ubbing ken maladaga, bakbaka ken dagiti asno ken dagiti karnero. Pinatayna amin ida babaen iti tadem ti kampilan. **20** Ngem maysa kadagiti annak ni Ahimelec nga anak ni Ahitub a managan Abiatar ti nakalibas ket napan kenni David. **21** Imbaga ni Abiatar kenni David a pinapatay ni Saul dagiti papadi ni Yahweh. **22** Kinuna ni David kenni Abiatar, "Iti dayta nga aldaw a kaadda sadiay ni Doeg a taga-Edom, ammokon nga awan duadua nga idanonna kenni Saul. Siak ti akinbasol iti ipapatay ti amin a pamilia ti amam! **23** Makipaggianka kaniak ken saanka nga agbuteng. Ta ti mangtartarigagay a mangpukaw iti biagmo ket isu met laeng ti mangtartarigagay a mangpukaw iti biagko. Natalgedkanto iti ayanko."

23 Kinunada kenni David, "Kitaem, makirangranget dagiti Filisteo kadagiti adda iti Keila ket taktakawenda dagiti adda iti pagirikan." **2** Isu a nagkiddaw iti tulong ni David kenni Yahweh ket dinamagna, "Mapanak kadi ket rautek dagitoy a Filisteo?" Kinuna ni Yahweh kenni David, "Mapanka ket rautem dagiti Filisteo ket isalakanmo ti Keila." **3** Kinuna dagiti tattao ni David kenkuana, "Mabutbutengtayo la ngaruden ditoy Juda. Saan kadi nga ad-adda pay no mapantayo makiranget iti armada dagiti Filisteo?" **4** Nagkararag ngarud manen ni David kenni Yahweh ket nagkiddaw iti tulong. Simmungbat ni Yahweh kenkuana, "Agrubwatka, sumalogka idiay Keila. Ta itedko kenka ti panagballigi kadagiti Filisteo." **5** Napan idiay Keila ni David ken dagiti tattaona ket nakirangetda kadagiti Filisteo. Innalada dagiti arbanda ket dinarupda ida ket adu ti napatayda. Naisalakan ngarud ni David dagiti agnanaed idiay Keila. **6** Idi napan ni Abiatar nga anak ni Ahimelec kenni David idiay Keila, simmalog isuna nga adda iggemna a maysa nga efod. **7** Naibaga kenni Saul a napan ni David idiay Keila. Kinuna ni Saul, "Inyawat isuna ti Dios iti imak. Ta saan isunan a makalibas gapu ta simrek isuna iti siudad nga addaan kadagiti ruangan ken pader. **8** Pinaayaban ni Saul amin a soldadona tapno sumalogda idiay Keila a mangraut kenni David ken dagiti tattaona. **9** Ammo ni David a dakes ti pangpanggepen ni Saul kenkuana. Kinunana kenni Abiatar

a padi, “Iyegmo ditoy ti efod.” **10** Ket kinuna ni David, “Yahweh a Dios ti Israel, pudno a nangngeg ti adipenmo a kayat ni Saul ti umay ditoy Keila, tapno dadaelenna ti siudad gapu kaniak. **11** Iyawatdakto kadi dagiti tattao iti Keila kenkuana? Sumalog kadi ni Saul, kas iti nangngeg ti adipenmo? Yahweh a Dios ti Israel, agpakpakaasiak kenka, pangngaasim ta ibagam iti adipenmo.” Kinuna ni Yahweh, “Sumalog isuna.” **12** Ket kinuna ni David, “Dagiti tattao kadi iti Keila ket iyawatdakto ken dagiti tattaok iti ima ni Saul?” Kinuna ni Yahweh, “Iyawatdakanto.” **13** Ket ni David ken dagiti tattaona nga agarup innem a gasut, nagrubwatda ket pimmanawda manipud Keila ket nagakar-akarda manipud iti maysa a lugar agingga iti sabali pay a lugar. Naidanon kenni Saul a nakalibas ni David idiay Keila, ket insardengnan ti panangkamkamatna. **14** Nagtalinaed ni David iti paglemlemmenganda idiay let-ang, iti katurturodan a pagilian iti let-ang ti Zif. Inaldaw a binirbirok ni Saul isuna ngem saan nga inyawat isuna ti Dios kenkuana. **15** Naamiris ni David a rimmuar ni Saul a mangpukaw iti biagna; ita, adda idi ni David iti let-ang ti Zif idiay Horesh. **16** Ket ni Jonatan nga anak ni Saul, nagrubwat ket napan kenni David idiay Horesh, ket pinapigsana ti pakinakem ni David nga agtalek iti Dios. **17** Kinunana kenkuana, “Saanka nga agbuteng. Ta ti ima ni Saul nga amak ket saannakanto a mabirokan. Sikanto ti agbalin nga ari iti Israel ket sumarunoak laeng kenka. Ammo met daytoy ni Saul nga amak.” **18** Nagtinnulagda iti sangoanan ni Yahweh. Nagtalinaed ni David idiay Horesh, ket nagawid met ni Jonatan. **19** Ket dagiti taga-Zif, immayda kenni Saul idiay Gabaa ket kinunada, “Saan kadi nga aglemlemmeng ni David iti ayantayo iti paglemlemmenganda idiay Horesh, iti turod ti Hakilah nga abagatan a paset ti Jesimon? **20** Sumalogka itan, apo ari! Kas iti tartarigagayam, sumalogka! Ti pasetmi ket ti mangiyawat kenkuana iti ima ti ari.” **21** Kinuna ni Saul, “Bendisionannakayo koma ni Yahweh. Ta adda panangngaasiyo kaniak. **22** Mapankayo ket siguradoenyo a nalaing. Ammoenyo ken takuatenyo no sadino ti disso a paglemlemmenganna ken no siasino ti nakakita kenkuana sadiay. Naibaga kaniak a nasikap unay isuna. **23** Isu a kitaenyo ken ammoenyo amin dagiti lugar a paglemlemmenganna. Agsublikayo kaniak nga addaan iti sigurado nga impormasyon, ket makikuyogakto kadakayo nga agsubli. No adda isuna idiay a daga, birokekto isuna kadagiti amin a rinibu ti Juda.” **24** Nagrubwatda ngarud ket napanda idiay Zif, immun-unada ngem ni Saul. Ita, adda idi ni David ken dagiti tattaona idiay let-ang ti Maon idiay Araba nga abagatan a paset ti Jesimon. **25** Napan ni Saul ken dagiti tattaona sadiay a mangbirok kenkuana. Ket naibaga daytoy kenni David, isu a simmalog isuna idiay kabatoan a turod ket nagtalinaed isuna idiay let-ang ti Maon. Idi nangngeg ni Saul daytoy, sinurotna ni David idiay let-ang ti Maon. **26** Napan ni Saul iti maysa a paset ti bantay, ket ni David ken dagiti tattaona, agturongda iti sabali a paset ti bantay. Nagdardaras ni David nga immadayo manipud kenni Saul. Bayat a palpalikmutan ni Saul ken dagiti tattaona ni David ken dagiti tattaona tapno tiliwenda ida, **27** maysa a mensahero ti immay kenni Saul ket kinunana, “Darasenyo, umaykayon, rinaut dagiti Filisteo ti daga.” **28** Isu a saanen nga intuloy ni Saul ti panangkamkamatna kenni David ket napanda nakiranget kadagiti Filisteo. Isu a naawagan dayta a lugar iti Bato a Naglibasan. **29** Simmang-at ni David manipud sadiay ket nagtalinaed iti paglemlemmenganda idiay Engedi.

24 Idi nagsubli ni Saul manipud iti panangkamkamatna kadagiti Filisteo, naibaga kenkuana, “Adda ni David iti let-ang ti Engedi.” **2** Inkuyog ngarud ni Saul ti tallo ribu a napili a lallaki a naggapu iti entero nga Israel ket napanda binirok ni David ken dagiti tattaona idiay Kabatoan nga ayan dagiti Atap a Kalding. **3** Nakagteng isuna kadagiti pagaponan dagiti karnero iti igid ti dalan, nga ayan ti kueba. Immuneg ni Saul tapno umibleng. Ita, agtugtugaw ni David ken dagiti tattaona iti akin un-uneg a paset ti kueba. **4** Kinuna dagiti tattao ni David kenkuana, “Daytoy ti aldaw nga insao ni Yahweh idi imbagana kenka, 'Iyawatkonto ti kabusormo iti imam, tapno maaramidmo kenkuana ti kayatmo.'” Ket timmakder ni David ken nagarudok ket nangragas iti gayadan ti kagay ni Saul. **5** Kalpasanna, saan a makaidna ni David gapu iti panangragasna iti gayadan ti kagay ni Saul. **6** Kinunana kadagiti tattaona, “Saan koma nga itulok ni Yahweh nga aramidek daytoy iti apok, a pinulotan ni Yahweh, a dangrak isuna agsipud ta ammok a ni Yahweh ti nangpili kenkuana.” **7** Binagbagaan ngarud ni David dagiti tattaona babaen kadagitoy a sasao, ket saanna ida a pinalubosan a mangdarup kenni Saul. Timmakder ni Saul, pimmanaw isuna idiay kueba ket intuloyna ti nagna. **8** Kalpasanna, timmakder met ti David, pimmanaw isuna idiay kueba ket pinukkawanna ni Saul: “Apok nga ari.” Idi timmalliaw ni Saul iti malikudanna, nagkurno ni David ket impakitana kenkuana ti panagraemna. **9** Kinuna ni David kenni Saul, “Saanka koma a dumngeg kadagiti lallaki a mangibagbaga, 'Kitaem, kayatnaka a dangran ni David.' **10** Ita nga aldaw nakita dagiti matam ti panangiyawat ni Yahweh kenka iti imak idi addata iti uneg ti kueba. Imbaga dagiti dadduma kaniak a patayenka, ngem saanka nga inan-ano. Kinunak, 'Saankonto a dangran ti apok; ta pinulotan isuna ni Yahweh.' **11** Kitaem, amak, kitaem ti gayadan ti kagaymo iti imak. Ta kinapudnona, nangragasak iti gayadan ti kagaymo ket saanka a pinatay, maamirismo koma ken makitam koma nga awan ti dakes wenno saanka a liniputan, ken saanak a nagbasol kenka, urayno an-anupennak ken kayatmo a pukawen ti biagko. **12** Kedngannata koma ni Yahweh, ket ibalesnak koma ni Yahweh maibusor kenka, ngem saankanto a dangran. **13** Kas iti pagsasao a maibagbaga idi, 'Manipud iti nadangkes, umay ti kinadangkes.' Ngem saanakto a bumusor kenka. **14** Siasino koma met ngay daytoy nga an-anupen ti ari ti Israel? Siasino ngay koma daytoy a kamkamatem? Iti maysa a natay nga aso! Iti maysa a timel! **15** Ni Yahweh koma ti mangikeddeng ket kedngannata koma a dua, ken usigenna daytoy, ken patganna ti asugko ket palubosannak a makalibas manipud iti imam.” **16** Apaman a naibaga ni David dagitoy a sasao kenni Saul, kinuna ni Saul, “Timekmo kadi daytoy, anakko a David?” Impukkaw ni Saul ket nagsangit. **17** Kinunana kenni David, “Nalinlintegka ngem siak. Ta sinubadannak iti naimbag, idinto ta siak dakes ti insubadko kenka. **18** Impakitam ita nga aldaw ti kinaimbagmo kaniak, ta saannak a pinatay idi inyawatnak ni Yahweh iti kaasim. **19** Ta no masarakan ti maysa a tao ti kabusorna, saanna a palubosan a pumanaw daytoy a sitatalged. Gunggonaannaka koma ni Yahweh iti kinaimbag gapu iti inaramidmo kaniak ita nga aldaw. **20** Ita, ammok nga awan duadua nga agbalinkanto nga ari ken mapatalgedto

iti imam ti pagarian ti Israel. **21** Isapatam kaniak iti nagan ni Yahweh a saanmonto a pukawen dagiti kaputotak a sumaruno kaniak, ken saanmonto a dadaelen ti naganko manipud iti balay ni amak." **22** Nagsapata ngarud ni David kenni Saul. Kalpasanna, nagawid ni Saul, ngem simmang-at ni David ken dagiti tattaona a nagturong iti natalged a disso.

25 Ita, natayen ni Samuel. Naguummong amin nga Israelita ket nagladingitda para kenkuana, ket intabonda isuna iti balayna idiay Rama. Kalpasanna, nagrubwat ni David ket simmalog a nagturong iti let-ang ti Paran. **2** Adda maysa a lalaki idiay Maon, a dagiti sanikuana ket adda idiay Carmel. Nakabakbaknang daytoy a lalaki. Addaan isuna iti tallo ribu a karnero ken sangaribu a kalding. Pukpukisanna dagiti karnerona idiay Carmel. **3** Nabal ti nagan ti lalaki, ket Abigail ti nagan ti asawana. Nalaing ken napintas daytoy a babai. Ngem ti lalaki ket naranggas ken dakes ti pannakilangenna. Kaputotan isuna ni Caleb. **4** Nadamag ni David idiay let-ang a pukpukisan ni Nabal dagiti karnerona. **5** Isu a nangibaon ni David iti sangapulo nga agtutubo a lallaki. Kinuna ni David kadagiti agtutubo a lallaki, "Sumang-atkayo idiay Carmel, mapankayo kenni Nabal, ket kablaawanyo isuna iti naganko. **6** Ibagayonto kenkuana 'Agbiagka iti kinarang-ay, kappia koma ti adda kenka ken iti balaymo, ken adda koma kappia iti amin nga adda kenka. **7** Nadamagko nga adda dagiti para-pukis kadagiti karnerom. Kaduami dagiti para-pastormo, ket saanmi ida a dinangran, ken iti las-ud ti kaaddada ditoy Carmel, awan ti napukaw kadakuada. **8** Damagem dagiti agtutubo a tattaom, ket ibagada kenka. Ita, sapay koma ta maay-ayoka kadagiti agtutubo a tattaok, ta umaykaminto iti aldaw ti panagrambak. Pangngaasim ta mangtedka iti aniaman nga adda kenka kadagiti adipenmo ken iti anakmo a ni David.'" **9** Idi simmangpet dagiti agtutubo a tattao ni David, imbagada amin daytoy kenni Nabal iti nagan ni David ket nagurayda. **10** Simmungbat ni Nabal kadagiti adipen ni David, "Siasino koma ni David? Ket siasino koma ti anak ni Jesse? Adu dagiti adipen kadagitoy nga al-aldaw nga itartarayanda ti apoda. **11** Rumbeng kadi nga alaek ti tinapayko ken ti danumko ken ti karne ti pinartik nga agpaay koma kadagiti para-pukis a tattaok, ket itedko dagitoy kadagiti immay a lallaki a saanko nga ammo no sadino ti naggapuanda?" **12** Isu a nagsubli dagiti agtutubo a tattao ni David, ket imbagada kenkuana amin a naibaga. **13** Kinuna ni David kadagiti tattaona, "Ibarekesyo ti kampilanyo." Ket imbarikes ti tunggal maysa ti kampilanna. Imbarikes met ni David ti kampilanna. Agarup uppat a gasut a lallaki ti simmurot kenni David, ket nagtalinaed ti dua gasut a nangbantay kadagiti gargaretda. **14** Ngem maysa kadagiti agtutubo a lalaki ti nangibaga kenni Abigail nga asawa ni Nabal; kinunana, "Nangibaon ni David kadagiti mensaherona manipud iti let-ang a mangkablaaw iti amomi, ngem pinabainanna ida. **15** Idinto ta nagimbag dagiti lallaki kadakami. Saandakami a dinangran ken awan ti aniaman a napukaw bayat a sumursurotkami kadakuada idi addakami kadagiti away. **16** Arigna nga isuda ti nagbalin a padermi iti aldaw ken rabii, kadagiti gundaway a kaduami ida a mangay-aywan kadagiti karnero. **17** Isu nga utobem daytoy ket kitaem no ania ti maaramidmo, ta dakes ti naikeddeng para iti apomi, ken iti sangkabalayanna. Awan ti serserbina a tao ta awan ti siasinoman a makabael nga agkalintegan kenkuana." **18** Nagdardaras ngarud ni Abigail ket nangala iti dua gasut a tinapay, dua a pagkargaan a lalat a naglaon iti arak, lima a napartin a karnero, lima a sukat nga iniruban a trigo, sangagasut a raay ti pasas, ken dua gasut a bibingka a naaramid iti igos, ket inkargana dagitoy kadagiti asno. **19** Kinunana kadagiti agtutubo a tattaona, "Umunakayon, ket sumarunoak kadakayo." Ngem saanna nga imbaga daytoy iti asawana a ni Nabal. **20** Iti isasakayna iti asnona a sumalog iti nalinged a paset ti bantay, simmalog ni David ken dagiti tattaona nga agturong iti ayanna, ket nasabatna ida. **21** Ita, kinuna ni David, "Awan serserbi ti panangbanbantaymi iti amin nga adda iti daytoy a tao idiay let-ang, tapno awan ti mapukaw kadagiti amin a kukuana, ket ita dakes ti isupapakna iti kinaimbagko, **22** Sapay koma ta nalablabes pay aramiden ti Dios kaniak, a ni David, no inton bigat ket mangibatiak iti uray maysa a lalaki iti pamiliana." **23** Idi nakita ni Abigail ni David, nagdardaras isuna a dimsaag iti asnona ket nagrukob iti sangngoanan ni David. **24** Nagrukob isuna iti sakaanan ni David ket kinunana, "Apok, siak laengen koma ti pabasolem. Pangngaasim ta palubosam koma nga agsao kenka ti adipenmo, ken denggem dagiti sasao ti adipenmo. **25** Saan koma nga ikankano ti apok daytoy awan serserbina a tao a ni Nabal, ta kas iti naganna, kasta met isuna. Nabal ti naganna, ken kinamaag ti adda kenkuana. Ngem siak nga adipenmo, saanko a nakita dagiti agtutubo a tattao ti apok, nga imbaonmo. **26** Isu nga ita, o apok, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken iti naganmo, agsipud ta linappedannaka ni Yahweh iti panangpasayasaymo iti dara, ken iti panagibalesmo babaen kadagiti imam, ita, sapay koma ta dagiti kabusormo, ken dagidiay aggandat nga agaramid iti kinadakes iti apok, ket maitulad kenni Nabal. **27** Ket ita, alaem daytoy a sagut nga inyeg ti adipenmo nga agpaay iti apok, maitedkoma daytoy kadagiti agtutubo a lallaki a sumursurot iti apok. **28** Pangngaasim ta pakawanem ti nagbasolan ti adipenmo, ta awan duadua a patalgedento ni Yahweh ti apok a kas iti natalged a balay, gapu ta makirangranget ti apok kadagiti gubat ni Yahweh; ket awan ti makita a dakes kenka kabayatan ti panagbiagmo. **29** Ket uray adda dagiti tattao a mangbusor ken manganup kenka a mangpukaw iti biagmo, pagtalinaedennakanto latta a sibibiag ni Yahweh a Diosmo; ket arigna ipallatibongna dagiti kabusormo, a kas iti bato a naibala iti pallatibong. **30** Ket mapasamakto daytoy, inton maaramid ni Yahweh iti apok amin a naimbag a banag nga inkarina kenka, ken inton pagbalinennaka a pangulo iti Israel, **31** daytoy ket saanmonto a pagladingitan, wenno saanto a pagsakitan ti nakem ti apok, ta saanmo a pinagsayasay ti dara nga awan gapgapuna, ket saanka a nagibales. Ket inton ited ni Yahweh ti balligi iti apok, lagipem ti adipenmo." **32** Kinuna ni David kenni Abigail, "Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ti Israel, a nangibaon kenka a sumabat kaniak ita nga aldaw. **33** Ket mabendisionan ti kinasiribmo, ken mabendisionanka koma, gapu ta inlisinak ita iti basol manipud iti panagsayasay ti dara, ken iti panagibalesko babaen iti imak. **34** Ta ti kinapudnona, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a Dios ti Israel, isuna a nanglapped kaniak a mangdangran kenka, no saanka a nagdardaras a nangsabat kaniak, awan duadua nga awan koman ti nabati kenni Nabal nga uray maysa nga ubing a lalaki a nabigatan." **35** Inawat ngarud ni David manipud iti ima ni Abigail dagiti inyegna

para kenkuana; kinunana kenkuana, “Agawidkan iti balayyo nga addaan kappia; kitaem, dinengngegko ti timekmo ket inawatka.” **36** Nagsubli ni Abigail kenni Nabal; ket adda parambak nga inangayna iti balayna, kas iti parambak ti maysa nga ari; ket kasta unay ti ragsak ti puso ni Nabal, ta kasta unay ti bartekna. Isu nga awan a pulos ti imbagbaga ni Abigail kenkuana agingga a limmawagen iti kabigatanna. **37** Ket napasamak nga iti kabigatanna, idi nausawanen ni Nabal, imbaga ti asawana kenkuana dagitoy a banbanag; naatake iti puso, ket nagbalin isuna a kasla bato. **38** Ket napasamak a kalpasan ti sangapulo nga aldaw, dinusa ni Yahweh ni Nabal isu a natay. **39** Idi nadamag ni David a natayen ni Nabal, kinunana, “Madaydayaw ni Yahweh, a nangibales iti pannakaibabainko manipud iti ima ni Nabal, ket inlisina ti adipenna iti dakes. Ket ti dakes nga aramid ni Nabal ket insublina kenkuana.” Kalpasanna, nangibaon ni David kadagiti adipen ket imbagada kenni Abigail nga alaenda isuna tapno agbalin nga asawana. **40** Idi dimteng dagiti adipen ni David kenni Abigail idiay Carmel, nagsaoda kenkuana ket kinunada, “Imbaonnakami ni David tapno alaendaka nga ipan kenkuana kas asawana.” **41** Timmakder isuna, nagrukob iti daga, ket kinunana, “Toy adipenyo a babai ket adipen a rumbeng laeng a mangbuggo iti saka dagiti adipen ti apok.” **42** Timmakder ni Abigail ket nagdardaras a simmakay iti asnona a kaduana dagiti lima a babbai nga adipenna a simmurot kenkuana; sinurotna dagiti mensahero ni David ket nagbalin isuna nga asawa ni David. **43** Inasawa met ni David ni Ahinoam a taga-Jezreel; duada a nagbalin nga asawana. **44** Ita inyawat ni Saul ti babai nga anakna a ni Mical a sigud nga asawa ni David, kenni Palti nga anak ni Lais a taga-Galim.

26 Napan dagiti taga-Sif kenni Saul idiay Gabaa ket kinunada, “Saan aya nga aglemlemmeng ni David iti katurturodan ti Hakila nga asideg iti let-ang?” **2** Isu a nagrubwat ni Saul ket simmalog a nagturong iti let-ang ti Sif, a kaduana dagiti tallo ribu a napili a tattao ti Israel a mangbirok kenni David idiay let-ang ti Sif. **3** Nagkampo ni Saul iti turod ti Hakila nga asideg iti let-ang iti igid ti kalsada. Ngem nagtalinaed ni David idiay let-ang, ket nakitana a sinurot si Saul isuna idiay let-ang. **4** Isu a nangibaon ni David iti mapan agsiim ket naammoanna a pudno a dimteng ni Saul. **5** Nagrubwat ni David ket napan isuna iti lugar a nagkampoan ni Saul; nakitana ti disso a nagiddaan ni Saul, ken ni Abner nga anak ni Ner a pangulo ti armadana; Nakaidda ni Saul iti kampona, ken dagiti tattao a nagkampo iti aglawlawna ket nakaturogda amin. **6** Ket kinuna ni David kenni Ahimelec a Heteo, ken ni Abisai nga anak ni Zuraias, a kabsat ni Joab, “Siasino ti kumuyog kaniak a sumalog idiay kampo ni Saul?” Kinuna ni Abisai, “Kumuyogak kenka a sumalog.” **7** Napan ngarud ni David ken ni Abisai iti ayan ti armada iti dayta a rabii. Ket adda sadiay ni Saul a matmaturog iti uneg ti kampo, ket naitugkel iti daga iti abay ti uloanna ti gayangna. Nakaidda ni Abner ken dagiti soldadona iti aglawlawna. **8** Ket kinuna ni Abisai kenni David, “Ita nga aldaw ket inyawat ti Dios kadagiti imam ti kabusormo. Ita, palubosannak a manggayang kenkuana iti maminpinsan agingga a sumalpot ti gayang iti daga. Saanen a masapul paminduaek ti mangduyok kenkuana.” **9** Kinuna ni David kenni Abisai, “Saanmo a patayen isuna; ta awan ti siasinoman a mangdangran iti pinulotan ni Yahweh a saan a makabasol.” **10** Kinuna ni David, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, papatayento isuna ni Yahweh, wenno dumtengto ti aldaw nga ipapatayna, wenno makigubatto isuna ket matay. **11** Saan koma nga ipalubos ni Yahweh a dangrak ti pinulotanna; ngem ita, kiddawek kenka, alaenta ti gayang nga adda iti uloananna ken ti pagkargaanna iti danum, ket pumanawtan.” **12** Innala ngarud ni David ti gayang ken ti pagkargaan iti danum nga adda iti uloanan ni Saul ket pimmanawdan. Awan ti siasinoman a nakakita kadakuada wenno makaammo iti maipapan iti daytoy, awan ti uray maysa a nakariing, ta nakaturogda amin, gapu ta pinaturog ida ni Yahweh iti nasimbeng. **13** Kalpasanna, simmang-at ni David iti bangir a paset ket timmakder iti tuktok ti bantay; adayo unay ti nagbaetanda. **14** Pinukkawan ni David dagiti tattao ni Abner nga anak ni Ner; kinunana, “Abner, sungbatannak!” Ket simmungbat ni Abner a kunana, “Siasinoka koma ngay a mangpukpukkaw iti ari?” **15** Kinuna ni David kenni Abner, “Saan kadi a maingelka a lalaki? Siasino pay kadi ti kas kenka iti Israel? Apay ngay ngarud a saanmo a nabantayan ti apom nga ari? Ta adda simrek a mangpatay koma iti ari nga apom. **16** Saan a nasayaat daytoy nga inaramidmo. Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, maiparbeng laeng a matayka gapu ta saanmo a binantayan ti apom; ti pinulotan ni Yahweh. Ket ita, kitaem no sadino ti ayan ti gayang ti ari, ken ti pagkargaanna iti danum nga adda iti uloananna.” **17** Nabigbig ni Saul ti timek ni David ket kinunana, “Timekmo kadi dayta, anakko a David?” Kinuna ni David, “Timekko daytoy, apok nga ari.” **18** Kinunana, “Apay nga an-anupen ti apok ti adipenna? Ania ti naaramidko? Ania ti dakes nga inaramidko? **19** Ita ngarud, agpakaasiak kenka, denggen koma ti apok nga ari dagiti sasao ti adipenna. No ni Yahweh ti nangtignay kenka a bumusor kaniak, awatenna koma ti maysa a daton; ngem no dagiti tattao, mailunodda koma iti imatang ni Yahweh, ta pinapanawdak ita tapno saanak a maaddaan iti tawid kenni Yahweh; kinunada kaniak, 'Mapanka agdayaw kadagiti didiosen.' **20** Ita ngarud, saanmo nga ipalubos nga agtedted ti darak iti daga nga adayo iti imatang ni Yahweh; ta immay ti ari ti Israel a mangsapul iti maysa a timel, kas iti pananganup ti maysa a tao iti atap a billit iti kabanbantayan.” **21** Ket kinuna ni Saul, “Nagbasolak. Agsublika David, anakko; ta saankan a pulos a dangran, gapu ta napateg ti biagko iti imatangmo ita nga aldaw. Naamirisko a nakaaramidak iti minamaag ken nagbiddutak.” **22** Simmungbat ni David ket kinunana, “Kitaem, adtoy ti gayangmo, apo ari! Ibaonmo ti maysa kadagiti agtutubo a lalaki nga umay mangala iti daytoy ket isublina kenka. **23** Subadan koma ni Yahweh ti tunggal tao iti kinalintegna ken kinapudnona; gapu ta inyawatnaka ni Yahweh kadagiti imak ita nga aldaw, ngem saanko a dangran ti pinulotanna. **24** Ket kas panangilalak iti biagmo ita nga aldaw, ad-adda koma a napatpateg ti biagko iti imatang ni Yahweh, ket ispalennak koma iti amin a riribuk,” **25** Ket kinuna ni Saul kenni David, “Mabendisionanka koma, anakko a David, tapno mabalinmo nga aramiden dagiti naindaklan a banbanag, ket awan duadua nga agballigika.” Pimmanaw ngarud ni David, ket nagsubli ni Saul iti lugarna.

27 Kinuna ni David iti nakemna, “Addanto ti aldaw a matayak babaen iti ima ni Saul; awan ti kasayaatan nga aramidek no di ti aglibas a mapan idiay daga dagiti Filisteo; Isardengton ni Saul ti panangbirbirokna kaniak iti

amin a beddeng ti Israel; iti kastoy a wagas, makalibasak manipud iti imana." **2** Nagrubwat ni David ket nagdaliasatda, isuna ken dagiti innem a gasut a lallaki a kaduana, a nagturong kenni Akis nga anak ni Maoc, nga ari ti Gat. **3** Nakipagnaed ni David kenni Akis idiay Gat, isuna ken dagiti tattaona, amin al lallaki agraman ti sangkabalayanna, ket kadua ni David ti dua nga asawana a ni Ahinoam a taga-Jezreel, ken ni Abigail a taga-Carmel nga asawa ni Nabal. **4** Naipadamag kenni Saul a naglibas ni David a nagturong idiay Gat, isu a saannan a binirok isuna. **5** Kinuna ni David kenni Akis, "No nasayaatak iti panagkitam, ikkandak koma iti maysa a lugar iti maysa kadagiti siudad iti pagilian, a mabalinko a pagnaedan: ta apay koma a makipagnaed ti adipenmo iti siudad ti ari? **6** Isu nga iti dayta nga aldaw, inted ni Akis kenkuana ti Siklag; dayta ti makagapu a ti Siglak ket kukua dagiti ari ti Juda agingga kadagitoy a tiempo. **7** Maysa a tawen ken uppat a bulan a nagnaed ni David iti daga dagiti Filisteo. **8** Rinaut ni David ken dagiti tattaona dagiti nadumaduma a luglugar, rinautna dagiti tattao a taga-Gesur, Girzi ken Amalec; ta dagitoy dagiti agnanaed iti daga, agturong idiay Shur, agingga iti daga ti Egipto. Agnanaedda sadiay iti nabayag unayen a tiempo. **9** Rinaut ni David ti daga ket awan a pulos ti imbatina a lalaki wenno babai a sibibiag; innalana dagiti karnero, dagiti baka, dagiti asno, dagiti kamelio, ken dagiti pagan-anay; kalpasan daytoy agawid isuna ket dumagas iti ayan ni Akis. **10** Saludsoden ni Akis, "Siasino ti rinautmo ita nga aldaw?" Isungbat ni David, "Rinautko ti abagatan a paset ti Juda," wenno "Ti abagatan a masakupan iti tribu ti Jerameel," wenno "Ti abagatan a paset dagiti Kineo." **11** Awan ti sibibiag nga ibatbati ni David nga uray maysa a lalaki wenno babai a mangidanon kadagitoy idiay Gat, a kunana, "Tapno saanda nga ibaga ti maipapan kadatayo, 'Kastoy ti aramid ni David.'" Dastoy ti masansan nga ar-aramidenna iti panagnaedna iti pagilian dagiti Filisteo. **12** Namati ni Akis kenni David, a kunana, "Pinagurana iti kasta unay dagiti tattaona nga Israelita kenkuana; isu nga agbalinto isuna nga adipenko iti agnanayon."

28 Ket napasamak kadagidiay nga aldaw nga inummong dagiti Filisteo dagiti armadada para iti gubat tapno makirangetda iti Israel. Kinuna ni Akis kenni David, "Ipasiguradom a makikuyogka iti armadak a mapan rumaut, sika ken dagiti tattaom." **2** Kinuna ni David kenni Akis, "Maammoamto ngarud no ania ti kabaelan nga aramiden ti adipenmo." Kinuna ni Akis kenni David, "Isu a sikanto ti mangsalaknib kaniak agingga a sibibiagak." **3** Ita, natayen ni Samuel; nagladingit ti entero nga Israel ket intabonda isuna idiay Rama, iti bukodna nga ili. Ita, imparit ni Saul iti daga ti pannakiuman kadagiti natay wenno kadagiti espiritu. **4** Naguummong dagiti Filisteo ket immayda nagkampo idiay Sunem; ket inummong ni Saul ti Israel ket nagkampoda iti Gilboa. **5** Idi nakita ni Saul ti armada dagiti Filisteo, nagbuteng isuna ket kasta unay ti panagkibba-kibba ti barukongna. **6** Idi nagkararag ni Saul kenni Yahweh tapno agpatulong, saan isuna a sinungbatan ni Yahweh—uray babaen kadagiti tagtagainep wenno babaen iti Urim wenno babaen kadagiti profeta. **7** Ket kinuna ni Saul kadagiti adipenna, "Ibirokandak iti babai a makium-uman kadagiti natay tapno mapanak makiuman kenkuana." Kinuna dagiti adipenna kenkuana, "Wen, adda maysa a babai idiay Endor a makium-uman kadagiti natay." **8** Nanglimlimo ni Saul, nagarruat iti sabali a pagan-anay, ket napan a kaduana ti dua a lallaki; rabii a napanda iti ayan ti babai. Kinunana, "Makiumanka para kaniak, pangngaasim, babaen iti pannakisaritam kadagiti natay, awagam ti siasinoman nga inaganak. **9** Kinuna ti babai kenkuana, "Saanmo aya nga ammmo ti inaramid ni Saul, no kasano ti panangiparitna iti daga iti pannakiuman kadagiti natay wenno kadagiti espiritu. Isu nga apay a kayatnak a palab-ogan, tapno ipapataynak?" **10** Nagsapata ni Saul kenkuana iti nagan ni Yahweh a kinunana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, awan ti pannusa a mapasamakto kenka gapu iti daytoy a banag." **11** Ket kinuna ti babai, "Siasino ngarud ti awagak para kenka?" Kinuna ni Saul, "Awagam ni Samuel para kaniak." **12** Idi nakita ti babai ni Samuel, nagriaw isuna ket nagsao kenni Saul a kinunana, "Apay nga inallilawnak? Sika ni Saul." **13** Kinuna ti ari kenkuana, "Saanka nga agbuteng. Ania ti makitam?" Kinuna ti babai kenni Saul, "Makitkitak ti maysa a dios a rum-rummuar manipud iti daga." **14** Kinunana kenkuana, "Ania ti langana?" Kinuna ti babai, "Maysa a lakay ti rum-rumuar; nakakagay iti atiddog." Ammon ni Saul a dayta ni Samuel, ket nagrukob isuna iti daga a mangipakita iti panagraemna kenkuana. **15** Kinuna ni Samuel kenni Saul, "Apay a sininganak ken inawagannak?" Simmungbat ni Saul, "Mariribokanak unay, ta gubgubatendak dagiti Filisteo, ken binaybay-annakon ti Dios ket saannakon a sungsungbatan, uray babaen kadagiti profeta, wenno babaen kadagiti tagtagainep. Isu nga inawaganka, tapno ipakaammom kaniak no ania ti aramidek." **16** Kinuna ni Samuel, "Ania ngarud ti kiddawem kaniak, ita ta pinanawannakan ni Yahweh ken nagbalin isunan a kabusormo? **17** Inaramid ni Yahweh kenka ti imbagana nga aramidenna. Inikkat ni Yahweh ti pagarian manipud kadagiti imam ket intedna daytoy iti sabali—kenni David. **18** Gapu ta saanmo a tinungpal ti timek ni Yahweh ken saanmo nga impalak-am ti kasta unay a pungtotna kadagiti Amalekita, isu't gapuna nga inaramidna daytoy ita kenka. **19** Maysa pay, iyawatnakanto ni Yahweh ken ti Israel iti ima dagiti Filisteo. Inton bigat, sika ken dagiti annakmo ket maitiponto kaniak. Iyawatto met ni Yahweh ti armada ti Israel iti ima dagiti Filisteo." **20** Ket dagus a napasag ni Saul iti daga ket kasta unay ti butengna gapu kadagiti imbaga ni Samuel. Kimmapsut isuna, ta saan isuna a nangan iti nagmalmalem, uray iti dayta a nagpatnag. **21** Immasideg ti babai kenni Saul ket nakitana a mariribokan unay isuna, kinunana kenkuana, "Kitaem, dinengngeg ti adipenmo a babai ti timekmo; impustak ti biagko ket dimngegak kadagiti sasao nga imbagam kaniak. **22** Ita ngarud, ipakpakaasik kenka, denggem met ti timek ti adipenmo a babai, ken ipalubosmo a mangidasarak iti bassit a taraon iti sangoanam. Manganka tapno pumigsaka iti panagawidmo." **23** Ngem nagkedked ni Saul ket kinunana, "Saanak a mangan." Ngem impapilit dagiti adipen ni Saul, kasta met ti babai ket dimngeg isuna iti timekda. Timmakder ngarud manipud iti daga ket nagtugaw iti pagiddaan. **24** Addaan ti babai iti napalukmeg a baka iti balayna; nagdardaras a nangparti iti daytoy; nangala iti arina, minasana daytoy, ket linutona daytoy a tinapay nga awan laokna a lebadurana. **25** Inyegna daytoy iti sangoanan ni Saul ken kadagiti adipenna, ket nanganda. Kalpasanna, nagrubbuatda ket pimmanawda iti dayta a rabii.

29 Ita, inummong dagiti Filisteo ti armadada idiay Afec; nagkampo dagiti Israelita iti igid ti ubbog nga adda idiay Jezreel. **2** Immuna a nagmartsa dagiti prinsipe dagiti Filisteo a ginasutgasut ken riniburibu; simmaruno da David ken dagiti tattaona a nagmartsa iti malikudan dagiti mangbanbantay kenni Akis. **3** Kalpasanna, kinuna dagiti prinsipe dagiti Filisteo, "Ania ti ar-aramiden dagiti Hebreo ditoy?" Kinuna ni Akis kadagiti dadduma a prinsipe dagiti Filisteo, "Daytoy a David nga adipen ni Saul nga ari ti Israel, a nakadkaduak agingga kadagitoy nga aldaw wenno agingga pay kadagitoy a tawtawen, ket awan masarakak a biddut kenkuana sipud pay immay." **4** Ngem nakaunget dagiti prinsipe dagiti Filisteo kenkuana; kinunada kenkuana, "Papanawem dayta a tao, tapno agsubli iti lugarna nga intedmo kenkuana; saanmo nga itulok a kumuyog kadatayo iti paggugubatan, tapno saan nga agbalin a kabusortayo iti paggugubatan. Ta kasano koma a makikapia daytoy a tao iti apona? Saan kadi a babaen iti panangpapatayna kadagiti tattaotayo? **5** Saan kadi a daytoy ti David a kankantaanda iti panagsalsalada, a kunkunada: 'Rinibu ti pinatay ni Saul ngem sangapulo a ribu kenni David?'" **6** Inayaban ngarud ni Akis ni David ket kinunana kenkuana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ammok a naimbagka, ket ti iyuumay ken ikukuyogmo kaniak iti armada ket nasayaat iti panagkitak; ta awan ti nasarakak a biddut kenka manipud iti aldaw nga immayka kaniak agingga iti daytoy nga aldaw. Nupay kasta, saan nga umanamong kenka dagiti prinsipe. **7** Isu nga ita agsublika ket mapanka a sitatalna tapno saanmo a mapagpungtot dagiti prinsipe dagiti Filisteo. **8** Kinuna ni David kenni Akis, "Ngem ania kadi ti naaramidko? Ania ti nasarakam iti adipenmo sipud idi agingga ita nga aldaw, tapno saan a mabalin a makikuyogak a mapan makiranget kadagiti kabusor ti apok nga ari?" **9** Simmungbat ni Akis ket kinunana kenni David, "Ammok nga awan ti pakapilawam iti imatangko a kas iti anghel ti Dios; nupay kasta, kinuna dagiti prinsipe dagiti Filisteo, 'Saan a mabalin a makikuyog isuna kadatayo a mapan makigubat.' **10** Isu nga ita, masapaka a bumangon inton bigat agraman dagiti adipen ti apom a simmurot kenka; apaman a makarubbuatkayo inton bigat, pumanawkayon." **11** Isu a ni David, ken dagiti tattaona, nasapa a nagrubbuat tapno makasublida iti daga dagiti Filisteo. Ngem simmang-at dagiti Filisteo idiay Jezreel.

30 Ket napasamak nga iti maikatlo nga aldaw idi nakagtengen ni David ken dagiti tattaona idiay Siclag, a naammoanda nga immay rimmaut dagiti Amalekita iti Negev ken Siklag. Rinautda ti Siklag, pinuoranda daytoy, **2** ket tiniliwda dagiti babbai ken amin nga adda iti daytoy, babassit ken dadakkel. Awan pinatayda ngem intalawda ida iti ipapanawda. **3** Idi dimteng ni David ken dagiti tattaona iti siudad, napuoranen daytoy— ket naitalaw dagiti assawada, dagiti annakda a lallaki ken babbai. **4** Ket nagriaw ken nagsangsangit ni David ken dagiti tattao a kakaduana agingga a naawanandan iti kabaelan nga agsangit. **5** Naitalaw ti dua nga asawa ni David, ni Ahinoam a taga-Jezreel ken Abigail nga asawa ni Nabal a taga-Carmel. **6** Mariribukan unay ni David, gapu ta pagsasaritaan dagiti tattao ti maipapan iti pananguborda kenkuana, gapu ta nagladingit ti espiritu dagiti amin a tattao, tunggal tao para iti annakna a lallaki ken babbai; ngem pinapigsa ni David ti nakemna gapu kenni Yahweh a Diosna. **7** Kinuna ni David kenni Abiatar a padi nga anak ni Ahimelec, "Pangngaasim, iyegmo ditoy ti efod." Inyeg ni Abiatar ti efod kenni David. **8** Dinamag ni David kenni Yahweh no ania ti rumbeng nga aramidenna, kinunana, "No kamatek dagitoy a bunggoy, makamakamko kadi ida?" Simmungbat ni Yahweh kenkuana, "Kamatem ida, ta awan duadua a makamakammo ida ken awan duadua a mapasublim amin nga innalada." **9** Napan ngarud ni David, isuna ken ti innem a gasut a tattao a kakaduana. Dimtengda iti waig ti Besor, a nagbatian dagiti napanawan. **10** Ngem intuloy ni David ti panangkamkamakamna, isuna ken dagiti uppat a gasut a tattaona; ta dua gasut ti napanawan a nakapsut unay ken saanda a makaballasiw iti waig ti Besor. **11** Nasarakanda iti maysa a taga-Egipto iti tay-ak ket impanda kenni David; inikkanda iti tinapay ket nangan isuna; inikkanda iti danum nga inumenna; **12** ken inikkanda iti maysa nga iwa ti tinapay a naaramid iti igos ken dua a raay ti pasas. Idi nalpasen a nangan, pimmigsa manen, ta saan isuna a nangan iti tinapay wenno imminom iti danum iti las-ud ti tallo nga aldaw ken tallo a rabii. **13** Kinuna ni David kenkuana, "Siasino ti nakaibilangam? Sadino ti naggapuam?" Kinunana, "Maysaak nga agtutubo iti Egipto, adipen ti maysa nga Amalekita; pinanawannak ti apok gapu ta nagsakitak tallo nga aldawen ti napalabas. **14** Rinautmi iti Negev dagiti Kereteo, ti sakup ti Juda, ken ti Negev ni Caleb ket pinuoranmi ti Siklag." **15** Kinuna ni David kenkuana, "Mabalin nga ipannak kadagitoy a bunggoy dagiti napan rimmaut? Kinuna ti Egipcio, "Ikarim kaniak babaen iti Dios a saannak a papatayen wenno saannak nga iyawat kadagiti ima ti apok, ket ipanka iti daytoy a bunggoy dagiti napan rimmaut." **16** Idi kinuyog ti taga-Egipto ni David, nawaraswaras iti amin a suli dagiti kabusorda, agkakaan, agiinom ken agsasalada gapu kadagiti amin a nasamsam a banag nga innalada iti daga dagiti Filisteo ken manipud iti daga ti Juda. **17** Sumipnget idi dinarup ida ni David agingga iti rabii ti simmaruno nga aldaw. Awan ti uray maysa a nakalibas malaksid iti uppat a gasut nga agtutubo a lallaki, a nakasakay iti kamelio ket naglibas. **18** Napasubli amin ni David dagiti innala dagiti Amalekita; ken inispal ni David dagiti dua nga asawana. **19** Awan ti napukaw, bassit man wenno dakkel, uray annak a lallaki wenno babbai, uray dagiti nasamsam a banag wenno aniaman a banag nga innala dagiti rimmaut. Naisubli ni David amin. **20** Innala amin ni David dagiti arban, nga inabog dagiti lallaki iti sangoanan dagiti sabali nga ay-ayup. Kinunada, "Daytoy dagiti nasamsam a kukua ni David." **21** Nakadanon ni David iti ayan dagiti dua gasut a lallaki a kimmapsut unay a saan a nakasurot kenkuana, dagiti nagbati iti waig ti Besor. Sinabat dagitoy a lallaki ni David ken dagiti tattao a kaduana. Idi nakadanon ni David iti ayan dagitoy a tattao, kinablaawanna ida. **22** Ket kinuna dagiti amin a nadangkes a lallaki ken awan serserbina a kakadua ni David a simmurot kenkuana, "Gapu ta saan a simmurot dagitoy a lallaki kadatayo, saantayo ida nga ikkan kadagiti nasamsam a banag a napasublitayo. Malaksid kadagiti assawada ken kadagiti annakda, alaenda ida ket pumanawdan." **23** Ket kinuna ni David, "Kakabsatko, saan a masapul a kastoy ti aramidenyo iti inted ni Yahweh kadatayo. Inaywanannatayo ken impaimana kadatayo dagiti nangraut kadatayo. **24** Siasino koma ti dumngeg kadakayo iti daytoy a banag? Ta ti bingay ket para kadagiti amin

a napan iti gubat ken kasta met a ti bingay ket para kadagiti naguray iti ayan dagiti gargaret; maibingayanda ket mabingay a padapada." **25** Isu a manipud iti dayta nga aldaw agingga ita, pinagbalin ni David daytoy a kas maysa nga alagaden ken linteg iti Israel. **26** Idi dimteng ni David iti Siklag, pinatulodanna iti sumagmamano a nasamsam dagiti panglakayen ti Juda, dagiti gagayyemna, kinunana, "Adtoy dagiti sagut kadakayo manipud iti nasamsam a banbanag kadagiti kabusor ni Yahweh." **27** Kadagiti panglakayen nga adda idiay Betel, kadagiti adda idiay abagatan ti Ramot, kadagiti adda idiay Jattir, **28** kadagiti adda iti Aroer, kadagiti adda iti Sifmot ken kadagiti adda iti Estemoa. **29** Kasta met kadagiti panglakayen nga adda idiay Racal, kadagiti adda iti siudad ti Jerameel, kadagiti adda iti siudad dagiti Kineo, **30** kadagiti adda idiay Horma, kadagiti adda idiay Borasan, kadagiti adda idiay Atac, **31** kadagiti adda idiay Hebron ken kadagiti lugar a masansan a pappapanan ni David ken dagiti tattaona.

31 Ita, nakiranget dagiti Filisteo iti Israel. Intarayan dagiti lallaki iti Israel dagiti Filisteo ket napasagda idiay Bantay Gilboa. **2** Nakamatan dagiti Filisteo ni Saul ken dagiti annakna a lallaki. Pinatay dagiti Filisteo da Jonatan, Abinadab ken Malkisua, nga annakna a lallaki. **3** Maab-ababan ni Saul iti gubat ket pinana isuna dagiti pumapana. Nakaro nga ut-ot ti marikriknana gapu kadagitoy. **4** Ket kinuna ni Saul iti agtutubo a para-awit iti igamna, "Asutem ti kampilanmo ket iduyokmo kaniak. Ta no saan, umay dagitoy a saan a nakugit ket parigatendak." Ngem saan a kayat nga aramiden dayta ti para-awit iti igamna, ta kasta unay ti butengna. Innala ngarud ni Saul ti bukodna a kampilan ket rinugmaanna daytoy. **5** Idi nakita ti para-awit iti igamna a natayen ni Saul, rinugmaanna met ti kampilanna ket natay met isuna. **6** Isu a natay ni Saul, dagiti tallo nga annakna ken ti para-awit iti igamna— natay amin dagitoy a lallaki iti dayta nga aldaw. **7** Idi nakita dagiti lallaki iti Israel nga adda iti bangir a paset ti tanap ken kadagiti adda iti labes ti Jordan a nagtatarayen dagiti lallaki ti Israel ken natayen ni Saul ken dagiti annakna, pinanawanda dagiti siudadda ket nagtatarayda. Immay dagiti Filisteo ket nagnaedda kadagitoy. **8** Ket napasamak nga iti simmaruno nga aldaw, idi immay alaen dagiti Filisteo dagiti kalasag ken igam dagiti natay, nasarakanda ni Saul ken dagiti tallo nga annakna a napasag iti Bantay Gilboa. **9** Pinugotanda ni Saul ken innalada dagiti armasna ket nangibaonda kadagiti mensahero a mapan iti entero a daga dagiti Filisteo tapno iwaragawagda ti damag kadagiti templo ti didiosenda ken kadagiti tattao. **10** Inkabilda dagiti igam ni Saul iti templo ni Astarte ken imbitinda ti bangkayna iti pader ti siudad ti Bet-san. **11** Idi nangngeg dagiti agnanaed iti Jabes idiay Galaad ti inaramid dagiti Filisteo kenni Saul, **12** nagrubbuat dagiti amin a mamaingel a lallaki ket nagdaliasatda a nagpatpatnag ket innalada ti bangkay ni Saul ken dagiti bangkay dagiti annakna a lallaki manipud iti pader ti Bet-san. Napanda idiay Jabes ket pinuoranda dagiti bangkay sadiay. **13** Kalpasanna, innalada dagiti tultulang ket inkalida iti sirok ti kayo a tamarisko idiay Jabes, ket nagayunarda iti pito nga aldaw.

II Samuel

1 Kalpasan ti pannakatay ni Saul, nagsubli ni David manipud iti panangrautna kadagiti Amalekita ket nagtalinaed isuna iti dua nga aldaw idiay Siklag. **2** Iti maikatlo nga aldaw, adda maysa a lalaki a simmangpet manipud iti kampo ni Saul a napisang ti badona ken adda rugit iti ulona. Idi simmangpet isuna iti ayan ni David, ket nagpakleb isuna iti daga. **3** Kinuna ni David kenkuana, "Sadino ti naggapuam?" Simmungbat isuna, "Naglibasak manipud iti kampo ti Israel," **4** Kinuna ni David kenkuana, "Pangngaasim ta ibagam kaniak no ania ti napasamak." Simmungbat isuna, "Naglibas dagiti tattao manipud iti gubat. Adu ti napasag ken adu dagiti natay. Natay met da Saul kenni Jonatan nga anakna." **5** Kinuna ni David iti agtutubo, "Kasanom nga ammo a natay da Saul ken Jonatan nga anakna?" **6** Simmungbat ti agtutubo, "Nairana nga addaak idiay bantay Gilboa, ket adda sadiay ni Saul nga agsadsadag iti gayangna, ket asidegen dagiti karwahe ken kumakabalio a kabusor a mangtiliw kenkuana. **7** Kimmita Saul iti aglawlaw ket nakitanak ket inayabannak. Simmungbatak, 'Adtoyak.' **8** Kinunana kaniak, 'Siasinoka?' Sinungbatak isuna, 'Maysaak nga Amalekita.' **9** Kinunana kaniak, 'Pangngaasim ta umasidegka kaniak ket patayennak, ta tengngelnak ti nakaro a panagsagaba, ngem sibibiagak pay laeng.' **10** Isu nga imasidegak kenkuana ket pinatayko isuna, gapu ta ammok a saanen nga agbiag kalpasan a mapasag isuna. Ket innalak ti korona nga adda iti ulona ken ti pulseras nga adda iti takkiagna, ket inyegko dagitoy ditoy kenka, apok." **11** Ket, pinisang ni David dagiti pagan-anayna, ken kasta met ti inaramid dagiti amin a lallaki a kaduana. **12** Nagladingit, nagsangit ken nagayunarda agingga iti rabii para kenni Saul, para kenni Jonatan nga anakna, para kadagiti tattao ni Yahweh ken para iti balay ti Israel gapu ta napasagda babaen iti kampilan. **13** Kinuna ni David iti agtutubo, "Taga-anoka?" Simmungbat isuna, "Anaknak ti maysa a ganggannaet iti daytoy a daga, maysaak nga Amalekita." **14** Kinuna ni David kenkuana, "Apay a saanka a nagbuteng a nangpatay iti ari a pinulotan ni Yahweh babaen iti bukodmo nga ima?" **15** Inayaban ni David iti maysa kadagiti agtutubo ket kinunana "Inka ket patayen isuna." Isu a napan dinuyok dayta a lalaki ti Amalekita, ket natay ti Amalekita. **16** Ket kinuna ni David iti natay nga Amalekita, adda iti ulom ti bukodmo a dara gapu ta ti bukodmo a ngiwat ti nangpaneknek iti maibusor kenka ket kinunam, 'Pinatayko ti ari a pinulotan ni Yahweh.'" **17** Kalpasanna, kinanta ni David daytoy a dung-aw maipapan kada Saul ken Jonatan nga anakna. **18** Imbilinna kadagiti tattao nga isuroda daytoy a Kanta ti Bai kadagiti lallaki a putot ti Juda, a naisurat iti Libro ti Jasar. **19** "Ti dayagmo, Israel, ket natayen, napapatay kadagiti bantaymo! Kasano a napasag ti maingel! **20** Saanmo nga ibagbaga daytoy idiay Gat, saanmo nga iwarwaragawag daytoy kadagiti kalsada iti Askelon, tapno saan a makapagrag-o dagiti babbai a putot dagiti Filisteo, tapno saan a makapagrambak dagiti babbai a putot dagiti saan a nakugit. **21** Banbantay ti Gilboa, awan koma kadakayo ti linnaaw wenno tudo, wenno talon a mangmangted kadagiti bukbukel nga aggpaay a daton, ta sadiay ket narugitan ti kalasag ti maingel. Ti kalasag ni Saul a saanen a napulotan iti lana. **22** Manipud iti dara dagidiay napapatay, manipud kadagiti bagi dagiti maingel, saanen a nagsubli ti bai ni Jonatan, ken saan a nagsubli nga awan naaramidan ti kampilan ni Saul. **23** Ni Saul ken Jonatan ket maay-ayat ken managparabur iti panagbiag, ken iti ipapatayda ket saanda a nagsina. Nasigsiglatda ngem kadagiti agila, napigpigsada ngem kadagiti leon. **24** Dakayo a babbai nga annak ti Israel, sangitanyo ni Saul, a nangkawes kadakayo iti napintas nga eskarlata, a nangarkos iti balitok kadagiti pagan-anaayyo. **25** Anian a pannakapasag ti maingel iti paggugubatan! Napapatay ni Jonatan kadagiti nangangato a lugarmo. **26** Maladigitanak unay para kenka Jonatan a kabsatko. Napategka unay kaniak. Nakaskasdaaw ti ayatmo kaniak, nalablabes ngem iti panagayat dagiti babbai. **27** Anian a pannakapasag ti maingel, ken ti pannakapukaw dagiti igam a panggubat!"

2 Kalpasan daytoy, nagsalusod ni David kenni Yahweh ket kinunana, "Rumbeng kadi a sumang-atak iti maysa kadagiti siudad ti Juda?" Simmungbat ni Yahweh kenkuana, "Sumang-atka." Kinuna ni David, "Ania a siudad ti rumbeng a papanak?" Simmungbat ni Yahweh, "Idiay Hebron." **2** Simmang-at ngarud ni David a kaduana dagiti dua nga assawana, ni Ahinoam manipud iti Jezreel ken ni Abigail a balo ni Nabal manipud iti Carmel. **3** Inkuyog pay ni David dagiti lallaki a kakaduana, agraman dagiti pamiliada, kadagiti siudad ti Hebron, a nangrugianda a nagnaedan. **4** Kalpasanna, simmangpet dagiti tattao manipud iti Juda ket pinulotanda ni David a kas ari iti entero a balay ti Juda. Imbagada kenni David nga, "Intabon dagiti tattao iti Jabes Galaad ni Saul." **5** Isu a nangibaon ni David kadagiti mensahero a mapan kadagiti lallaki iti Jabes Galaad ket imbagada kadakuada, "Bendissionankayo ni Yahweh, gapu ta impakitayo daytoy a kinapudnoyo iti apoyo a ni Saul ken intabonyo isuna. **6** Ita ipakita koma ni Yahweh kadakayo ti kinapudnona iti tulagna ken ti kinaimbagna kadakayo. Ipakitak met kadakayo daytoy a kinaimabag gapu ta inaramidyo daytoy a banag. **7** Ket ita, papigsaenyo koma dagiti im-imayo; ken tumuredkayo ta natayen ti apoyo a ni Saul, ken pinulotannak ti balay ti Juda a kas arida." **8** Ngem ni Abner a putot ni Ner, a pangulo ti armada ni Saul ket innalana ni Isboset a putot ni Saul ken impanna idiay Mahanaim; **9** insaadna ni Isboset nga ari iti Galaad, iti Aser, iti Jezreel, iti Efraim, iti Benjamin, ken iti entero nga Israel. **10** Ni Isboset a putot ni Saul, ket uppat a pulo ti tawenna idi rinugianna ti agari iti entero nga Israel, ken dua a tawen a nagturay isuna. Ngem simmurot kenni David ti balay ti Juda. **11** Nagari ni David idiay Hebron iti entero a balay ti Juda iti pito a tawen ken innem a bulan. **12** Ni Abner a putot ni Ner ken dagiti adipen ni Isboset a putot ni Saul ket rimmuar manipud Mahanaim a nagturong idiay Gabaon. **13** Rimmuar ni Joab a putot ni Zeruyas ken dagiti adipen ni David ket nagsasarakda iti abay iti pagurnongan ti danum idiay Gabaon. Nagtutugawda sadiay, maysa a bunggoy iti maysa a bangir iti pagurnongan ti danum ken maysa a bunggoy iti bangirna. **14** Kinuna ni Abner kenni Joab, "Patakderenta dagiti agtutubo ket pagrangetenta ida iti sangoanantayo." Ket kinuna ni Joab, "Patakderenta ida." **15** Ket, timmakder dagiti agtutubo ken naguummongda, sangapulo ket dua para iti Benjamin ken Isboset a putot ni Saul, ken sangapulo ket dua manipud kadagiti adipen ni David. **16** Nagiinniggem ti tunggal maysa iti ulo ti karangetna sada induyok ti kampilanda iti bakrang ti karangetda, ket

napasagda amin. Naawagan ngarud dayta a lugar iti Hebrew a, “Helcat Assurim,” wenno “Tay-ak dagiti Kampilan” nga adda idiay Gabaon. **17** Nakaro unay ti gubat iti dayta nga aldaw, naparmek da Abner ken dagiti lallaki iti Israel iti sangoanan dagiti adipen ni David. **18** Adda sadiay dagiti tallo a putot ni Zeruyas: Ni Joab, Abisai ken Asael. Napardas nga agtaray ni Asael a kas iti atap nga ugsa. **19** Kinamat ni Asael ni Abner ket saanna a sininsinaan. **20** Timmaliaw ni Abner iti likodanna ket kinunana, “Sika kadi dayta Asael?” Simmungbat isuna, “Siak daytoy.” **21** Kinuna ni Abner kenkuana, “Agpakannawan wenno agpakannigidka, ket tiliwem ti maysa kadagiti agtutubo ket alaem ti igamna.” Ngem saan a simmiasi ni Asael. **22** Isu a kinuna manen ni Abner kenni Asael, “Sardengannakon a kamkamaten. Apay koma a patayenka? Kasanokto nga iparang ti rupak kenni Joab, a kabsatmo?” **23** Ngem saan a simminsina ni Asael, isu a dinuyok ni Abner ti bagi ni Asael babaen iti murdong ti putan ti gayangna, isu a simmalput ti gayang iti bangir a paset ti bagina. Napasag ni Asael ket natay sadiay. Isu a napasamak a nagsardeng ken nagtakder ti siasianoman a nakadanon iti disso a nakapasagan ken nakatayan ni Asael. **24** Ngem kinamat da Joab ken Abisai ni Abner. Idi lumlumneken ti init, dimmanundan iti turod ti Amma, nga adda iti asideg ti Gia nga igid ti dalan nga agturong iti let-ang idiay Gabaon. **25** Naguummong dagiti lallaki ti Benjamin iti likodan ni Abner ket nagtakderda iti tapaw ti turod. **26** Pinukkawan ni Abner ni Joab ket kinunana, “Agnanayon kadi a mangalun-on ti kampilan? Saanmo kadi nga ammo a nasasaemto iti kamaudiananna? Kasano kadi ti kabayagna daytoy sakbay nga ibagam kadagiti tattaom nga isardengda ti panangkamatda kadagiti kakabsatda?” **27** Simmungbat ni Joab, “Iti nagan ti Dios nga adda iti agnanayon, no saanmo nga imbaga dayta, kamaten koma dagiti soldadok dagiti kakabsatda agingga iti agsapa!” **28** Isu a pinuyotan ni Joab ti trumpeta, ket nagsardeng amin dagiti tattaona ket saandan a kinamat ti Israel, wenno saadan a kinaranget. **29** Nagdaliasat ni Abner ken dagiti tattaona iti dayta a nagpatnag iti Araba. Binallasiwda ti Karayan Jordan, nagnagnada iti sumaruno a bigat ket kalpasanna nakadanunda idiay Mahanaim. **30** Nagsubli da Joab manipud iti panangkamatda kenni Abner. Inummongna dagiti amin a tattaona, a nakatakkuatanna a mapukpukaw ni Asael ken sangapulo ket siam a soldado ni David. **31** Ngem nakapatay dagiti tattao ni David iti 360 a tattao ti Benjamin a kadua ni Abner. **32** Ket innalada ni Asael ken intabonda isuna idiay tanem ti amana, nga adda idiay Betlehem. Nagpatpatnag a nagdaliasat da Joab ken dagiti tattaona, ket nalawagandan idiay Hebron.

3 Ita, adda napaut a gubat iti nagbaetan ti balay ni Saul ken iti balay ni David. Ket pimmigsa a pimmigsa ni David, ngem kimmapuy a kimmapuy ti balay ni Saul. **2** Naipasngay dagiti putot ni David idiay Hebron. Ti inauna a putot ket ni Amnon, a putotna kenni Ahinoam manipud Jezreel. **3** Ti maikaddua a putotna ket ni Keleab, nga impasngay ni Abigail, ti balo ni Nabal a taga Carmel. Ti maikatlo, ni Absalon, a putot ni Maaca a putot Tolmai nga ari ti Gesur. **4** Ti maikapat a putot ni David, ni Adonija nga anak ni Haggit. Ti maikalima a putotna ket ni Sefatias nga anak ni Abital, **5** ken ti maikanem, ni Itream nga anak ti asawa ni David a ni Egla. Dagitoy dagiti lallaki a putot ni David a naiyanak idiay Hebron. **6** Dimteng ti tiempo kabayatan ti gubat iti nagbaetan ti balay ni Saul ken iti balay ni David a pinapigsa ni Abner ti bagina iti balay ni Saul. **7** Adda inkabbalay ni Saul a managan Rispa, a babai nga anak ni Aiah. Kinuna ni Isboset kenni Abner, “Apay a kinaiddam ti inkabbalay ni amak?” **8** Ket makaunget unay ni Abner kadagiti sasao ni Isboset ket kinunana, “Maysaak kadi nga ulo ti aso ti Juda? Ita nga aldaw, ipakpakitak ti kinapudnok iti balay ni Saul, nga amam, kadagiti kakabsatna a lallaki ken kadagiti gagayyemna, babaen iti saanko panangipaima kenka kenni David. Ngem pabasulennak pay laeng ita nga aldaw maipapan iti dayta a babai? **9** Aramiden koma ti Dios kaniak, Abner, ken nalablabes pay, no saanko nga aramiden para kenni David ti kas insapata ni Yahweh kenkuana, **10** nga iyakar ti pagarian manipud iti balay ni Saul ken panangisaad iti trono ni David iti entero nga Israel, ken iti entero a Juda, manipud Dan agingga iti Beerseba.” **11** Saan a makasungbat ni Isboset kenni Abner, gapu ta mabuteng isuna kenkuana. **12** Ket nangibaon ni Abner kadagiti mensahero a mapan kenni David a makisarita para kenkuana a mangibaga, “Siasino ti makindaga iti daytoy? Makitulagka kaniak ket makitamto nga adda kenka ti imak, a mangiyeg kenka iti amin nga Israel.” **13** Simmungbat ni David, “Nasayaat, makitulagak kenka. Ngem maysa a banag ti kiddawek kenka ket saanmo a makita ti rupak malaksid no iyegmo nga umuna ni Mikal, ti putot a babai ni Saul inton umaynak kitaen.” **14** Ket nangibaon ni David kadagiti mensahero kenni Isboset, a putot ni Saul, a kunkunana, “Itedmo kaniak ti asawak a ni Mikal, ta binayadak iti gatad a sangagasut a kudil ti mabagbagi dagiti Filisteo.” **15** Isu a nangibaon ni Isboset iti mangala kenni Mikal manipud iti asawana, a ni Paltiel a putot ni Lais. **16** Kimmuyog kenkuana ti asawana nga agsangsangit kabayatan ti ipapanna, ket simmurot kenkuana agingga idiay Bahurim. Ket kinuna ni Abner kenkuana, “Agawidkan.” Isu a nagsubli isuna. **17** Nakisarita ni Abner kadagiti panglakayen ti Israel a kunana, “Iti napalabas kinalikagumanyo nga agari koma ni David kadakayo. **18** Aramidenyo itan. Gapu ta imbaga ni Yahweh maipapan kenni David a kunana, 'Babaen iti ima ti adipenko a ni David isalakankonto dagiti tattaok nga Israel manipud iti pannakabalin dagiti Filisteo ken kadagiti amin a kabusorda.'” **19** Nakisao pay a mismo ni Abner kadagiti tattao ti Benjamin. Kalpasanna, napan pay ni Abner a makisarita kenni David idiay Hebron tapno ipalawagna amin a banbanag a tinarigagayan dagiti Israelita ken ti sangkabalayan ti Benjamin nga aramiden. **20** Idi simmangpet idiay Hebron da Abner ken dagiti duapulo kadagiti tattaona a mangkita kenni David, nangisagana ni David iti padaya para kadakuada. **21** Impalawag ni Abner kenni David, “Tumakderak ket ummongek amin nga Israel para kenka, apok nga ari, tapno makitulagda kenka tapno maiturayam dagiti amin a tarigagayam nga iturayan.” Pinapanaw ngarud ni David ni Abner, ket pimmanaw ni Abner nga addaan kapia. **22** Kalpasanna, simmangpet dagiti soldado ni David ken ni Joab manipud iti panangrautda ket adu ti insangpetda a sinamsamda. Ngem awanen ni Abner iti ayan ni David idiay Hebron. Pinapanawen ni David, ket nakapanawen ni Abner addaan kapia. **23** Idi simmangpet da Joab ken amin nga armada a kaduana, imbagada kenni Joab, “Ni Abner a putot ni Ner ket napan iti ari, ket pinapanaw ti ari isuna, ket pimmanaw ni Abner nga addaan kapia.” **24** Ket napan ni Joab iti ayan ti Ari ket

kinunana, “Ania ti inaramidmo? Kitaeman, immay ni Abner kenka! Apay a pinapanawmo isuna, ket awanen isuna? **25** Saanmo kadi nga ammo nga immay ni Abner a putot ni Ner tapno allilawennaka ken tapno ammoenna dagiti panggepmo, ken adalenna ti tunggal aramidem?” **26** Idi pinanawan ni Joab ni David, nangibaon ni Joab kadagiti mensahero a mangkamakam kenni Abner, ket insublida isuna manipud iti bubon ti Sira, ngem saan nga ammo ni David daytoy. **27** Idi nakasubli ni Abner idiay Hebron, inayaban isuna ni Joab idiay igid ti ruangan tapno makisarita kenkuana iti sililimed, ket sadiay a dinuyok ni Joab ti tianna ket pinapatayna isuna. Iti daytoy a wagas, imbales ni Joab ti dara ni Asael a kabsatna. **28** Idi nangngeg ni David ti maipapan iti daytoy ket kinunana, “Siak ken ti pagariak ket agnanayon nga inosente iti sangoanan ni Yahweh maipapan iti dara ni Abner nga anak ni Ner. “Agdissuor koma ti dibbut iti pannakatay ni Abner iti ulo ni Joab ken iti amin a balay ti amana. **29** Adda koma a kanayon iti pamiliana ti agtutot wenno sakit ti kudil wenno lugpi ken agsarrukod a magna wenno matay iti kampilan wenno agkurang iti makan. **30** Isu a pinatay da Joab ken Abisai a kabsatna ni Abner, gapu ta napatayna ti kasbatda a ni Asael iti ranget idiay Gabaon. **31** Kinuna ni David kenni Joab ken kadagiti amin a tattao a kakaduana, “Pisangenyo dagiti pagan-anayyo, agarwatkayo iti nakirsang a lupot, ket dung-awanyo ti bangkay ni Abner.” Ket nagna ni David iti likudan ti bangkay idi maipunpon daytoy. **32** Intanemda ni Abner idiay Hebron. Impigsa ti ari ti sangitna idiay tanem ni Abner, ket nagsangit met dagiti amin a tattao. **33** Nagleddaang ti ari ken nagdung-aw, “Rumbeng kadi a matay ni Abner a kas iti pannakatay ti maysa a maag? **34** Saan nagalotan dagiti imam. Saan a nakawaran dagiti sakam. Kas iti pannakapasag ti tao iti sangoanan dagiti annak ti awanan hustisia, isu a napasagka.” Nagsangit manen dagiti tattao gapu kenkuana. **35** Immay dagiti amin a tattao a mangallukoy kenni David a mangan kabayatan nga aldaw pay laeng, ngem nagsapata ni David, “Aramiden koma ti Dios kaniak, ken ad-ada pay koma, no rumamanak ti tinapay wenno anaiman sakbay a lumnek ti init.” **36** Nadlaw dagiti amin a tattao ti panagladingit ni David, ken naay-ayoda iti daytoy, aniaman nga inaramid ti ari ket naay-ayoda. **37** Isu a naawatan amin dagiti tattao ken amin nga Israelita a saan a pagayatan ti ari a mapapatay iti dayta nga aldaw ni Abner nga anak ni Ner. **38** Kinuna ti ari kadagiti adipenna “Saanyo kadi nga ammo a maysa a prinsipe ken natan-ok a tao ti napasag iti daytoy nga aldaw iti Israel? **39** Ken nakapsutak ita nga aldaw, uray no napulotanak nga ari. Dagitoy a lallaki, a putot ni Zeruyas, ket naranggas unay kaniak. Pagbayaden koma ni Yahweh dagiti managdakdakes, babaen iti panangdusana kenkuana gapu iti kinadangkesna, a kas maikari kenkuana.”

4 Idi nangngeg ni Isboset a putot ni Saul, a natayen ni Abner idiay Hebron, kimmapsut dagiti imana ken nariribukan ti entero nga Israel. **2** Ita, ti putot ni Saul ket addaan iti dua a tao a kapitan dagiti bunggoy dagiti soldado. Ti nagan ti maysa ket Baana ken ti maysa ket Recab, putot ni Rimmon a Beerorita kadagiti tattao ti Benjamin. (ta ti Beerot ket maibilang a paset iti Benjamin, **3** ket nagtalaw dagiti Berorita a nagturong idiay Gittaim ket nagnaeddan sadiay agingga iti daytoy a tiempo). **4** Ita, ni Jonatan a putot ni Saul ket adda maysa a putotna a pilay dagiti sakana. Lima ti tawenna idi dimteng ti damag manipud iti Jezreel maipapan kada Saul ken Jonatan. Innala isuna ti mangay-aywan kenkuana tapno aglibasda. Ngem kabayatan ti panagtartarayna, natnagna ti putot ni Jonatan ket nagbalin a pilay. Mefiboset ti naganna. **5** Isu a nagdaliasat iti kapudpudotan ti aldaw dagiti annak ni Remmon a Beerorita, da Recab ken Baana a nagturong iti balay ni Isboset, kabayatan iti panagin-inanana iti tengnga iti aldaw. **6** Nairedep ti babai nga agbanbantay iti ridaw bayat iti panagtataepna iti trigo, ket siuulimek a simrek da Recab ken Baana ket nalabsanda isuna. **7** Ket kalpasan a nakastrekda iti balay, dinarupda ni Isboset ket pinatayda isuna a nakaidda iti papagna iti siledna. Ket insinada ti ulona ken innalada daytoy, nagdaldaliasatda iti dalan iti agpatpatnag a nagturong iti Araba. **8** Inyegda ti ulo ni Isboset kenni David idiay Hebron, ket kinunada iti ari, “Kitaem, daytoy ti ulo ni Isboset a putot ni Saul, a kabusormo, a nagpanggep iti dakes iti biagmo. Ita nga aldaw, imbales ni Yahweh ti apomi nga ari maibusor kenni Saul ken kadagiti kaputotanna.” **9** Sinungbatan ni David da Recab ken Baana a kabsatna, a putot ni Remmon a Beerorita; kinunana kadakuada, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, nga isu ti nangiyaon iti biagko manipud iti amin a pakariribukan, **10** idi adda maysa a nangibaga kaniak, 'Kitaem, natayen ni Saul,' nga impagarupna a naimbag a damag ti idandanonna, tiniliwko isuna ket pinatayko idiay Siklag. Dayta ti gunggona nga impaayko kenkuana iti impadamagna. **11** Anianto ketdin, no pinatay dagiti nadangkes a lallaki ti awan basolna a tao iti bukodna a balay iti bukodna a papag, rumbeng kadi a saanko ita a sapulen ti darana kadagiti imayo, ket pukawenkayo iti daga?” **12** Ket, nangbilin ni David kadagiti agtutubo a lallaki, ket pinatayda ida ken pinutedda dagiti ima ken saksakada sada imbitin ida iti abay ti bubon idiay Hebron. Ngem innalada ti ulo ni Isboset ket inkalida iti tanem ni Abner idiay Hebron.

5 Ket dimmatag dagiti amin a tribu ti Israel kenni David idiay Hebron ket kinunada, “Kitaem, dakami ti lasagmo ken tulangmo. **2** Iti napalabas, idi ni Saul ti agar-ari kadatayo, sika ti nangidaulo ti armada ti Israelita. Kinuna ni Yahweh kenka, 'Ipastormonto dagiti tattaok nga Israel, ket agturaykanto iti entero nga Israel.'” **3** Dimmatag ngarud dagiti amin a panglakayen ti Israel iti ari idiay Hebron, ken nakitulag ni Ari David kadakuada iti sangoanan ni Yahweh. Pinulotanda ni David nga ari ti Israel. **4** Agtawen ni David iti 30 idi mangrugi isuna nga agturay, ket nagturay isuna iti 40 a tawen. **5** Idiay Hebron, nagturay isuna iti entero a Judah iti pito a tawen ken innem a bulan, ket nagturay isuna idiay Jerusalem iti 33 a tawen iti entero nga Israel ken Juda. **6** Napan ti ari agraman dagiti buyotna idiay Jerusalem a maibusor kadagiti Jebuseo, nga agnanaed iti daga. Kinunada kenni David, “Saanka a makadap-aw ditoy ta uray dagiti bulag ken pilay ket pagsubliendaka. Saan a makaumay ditoy ni David.” **7** Nupay kasta, naagaw ni David ti sarikedked ti Sion, a siudad ita ni David. **8** Iti dayta a tiempo, kinuna ni David, “Siasinoman dagiti mangraut kadagiti Jebuseo ket masapul a magna iti paggapgapuan ti danum sadanto madanun dagiti 'pilay ken bulag,' a manggurgura kenni David.” Isu nga ibagbaga dagiti tattao, “Saan a makadap-aw iti palasio 'dagiti bulag ken pilay'.” **9** Nagnaed ngarud ni David iti sarikedked ken naawagan

daytoy iti siudad ni David. Pinalawana daytoy, manipud iti terasa nga agpauneg. **10** Bimmileg unay ni David gapu ta kaduana ni Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin. **11** Ket nangipatulod ni Hiram nga ari ti Tiro kadagiti mensahero kenni David, ken kadagiti kayo ti sedro, ken kadagiti karpentero, ken kadagiti kumakabite. Nangibangonda iti balay a para kenni David. **12** Ammon ni David nga insaad isuna ni Yahweh a kas ari ti entero nga Israel, ken intag-ayna ti pagarianna para iti pagsayaatan dagiti tattaona nga Israel. **13** Idi nakapanaw ni David idiay Hebron ket napan iti Jerusalem, nangala isuna kadagiti ad-adu pay nga ikabbalayna a babbai ken assawa idiay Jerusalem, ket ad-addu pay ti naipasngay a putotna a lallaki ken babbai. **14** Dagitoy dagiti nagan dagiti putotna a naipasngay idiay Jerusalem: Summua, Sobab, Natan, Solomon, **15** Ibhar, Elisua, Nefeg, Jafia, **16** Elisama, Eliada ken ni Elifelet. **17** Ket, idi nangngeg dagiti Filisteo a napulotan a kas ari ni David iti Israel, napanda amin tapno sapulenda isuna. Ngem nangngeg ni David ti maipanggep iti daytoy ket bimmaba isuna a nagkamang iti sarikedked. **18** Ita, simmangpet dagiti Filisteo ket nagwarasda iti Tanap ti Refaim. **19** Dimmawat ngarud ni David iti tulong ni Yahweh. Kinunana, "Rumbeng kadi a rautek dagiti Filisteo? Pagballigiennak kadi manipud kadakuada?" Kinuna ni Yahweh kenni David, "Rautem ida, ta awan duadua a pagballigienka maibusor kadagiti Filisteo." **20** Rimmaut ngarud ni David idiay Baal Perazim, ket pinarmekna ida sadiay. Kinunana, "Winarawara ni Yahweh dagiti kabusorko iti sangoanak a kasla naisawang a layus ti danum." Isu a nagbalin a Baal Perazim ti nagan dayta a lugar. **21** Pinanawan dagiti Filisteo dagiti didiosenda sadiay, ket inyawid ni David ken dagiti soldadona dagitoy. **22** Ket simmang-at manen dagiti Filisteo ket nagwarasda pay iti maminsan pay iti Tanap ti Refaim. **23** Isu a dinawat manen ni David ti tulong ni Yahweh, ket kinuna ni Yahweh kenkuana, "Masapul a saanmo a rauten isuda iti sangonsango, ngem ketdi manglikawka iti likudanda samunto rauten ida babaen kadagiti balsam a kaykayo. **24** Inton mangegmo dagiti arimpadekda a maipalpalayupoy kadagiti murdong dagiti balsam a kaykayo, rautem ngarud ida nga addaan iti pigsa. Aramidem daytoy gapu ta umun-una ni Yahweh kenka a mangraut iti armada ti Filisteo." **25** Tinungpal ngarud ni David kas imbilin ni Yahweh kenkuana. Pinapatayna dagiti Filisteo manipud Gabaa agingga idiay Gezer.

6 Ita, inummong manen ni David dagiti amin a napili a lallaki ti Israel, a 30, 000. **2** Timmakder ni David ket napan agraman dagiti amin a tattaona manipud iti Baala idiay Juda tapno isang-atda manipud idiay ti Lakasa ti Tulag ti Dios, a naawagan ti nagan ni Yahweh a Mannakabalin amin, nga agtugtugaw iti tronona iti ngatoen ti kerubim. **3** Inkargada iti baro a karison ti Lakasa ti Tulag ti Dios. Inruarda daytoy iti balay ni Abinadab, nga adda iti rabaw ti turod. Da Uzza ken Ahio, a putotna a lallaki ti mangiturturong ti karison. **4** Inruarda ti karison iti balay ni Abinadab iti tapaw ti turod a nakalugan ti Lakasa ti Tulag ti Dios. Magmagna ni Ahio iti sango ti Lakasa ti Tulag. **5** Ket rinugian da David ken dagiti amin a bumalay ti Israel ti agtukar iti sangoanan ni Yahweh, agramrambakda babaen kadagiti pagtukaran a naaramid manipud iti napintas a kayo, dagiti arpa, lira, banderita, kastanuelas ken piangpiang. **6** Idi makadanonda iti panaltagan iti Nahon, naitibkol dagiti baka, ket insarapa ni Ussa dagiti imana tapno tenglenna ti Lakasa ti Tulag ti Dios, ket naigagananna daytoy. **7** Ket simgiab ti pungtot ni Yahweh kenni Ussa. Dinangran ti Dios isuna sadiay gapu iti basolna. Natay ni Uzza idiay abay ti Lakasa ti Tulag ti Dios. **8** Nakaunget ni David gapu ta dinangran ni Yahweh ni Uzza, ket pinanagananna dayta a lugar iti Peres Uzza. Maaw-awagan ti Peres Uzza dayta a lugar agingga iti daytoy nga aldaw. **9** Nagbuteng ni David kenni Yahweh iti dayta nga aldaw. Kinunana, "Kasanok nga iyawid ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh?" **10** Saan ngarud a kayat ni David nga iyawid ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh iti siudad ni David. Ngem ketdi, inkabilna daytoy iti balay ni Obed Edom a Geteo. **11** Nagtalinaed ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh iti balay ni Obed Edom a Geteo iti las-ud ti tallo a bulan. Binendisionan ngarud ni Yahweh isuna ken dagiti amin a bumalayna. **12** Ita, naibaga kenni Ari David, "Binendisionan ni Yahweh ti balay ni Obed Edom ken amin a kukuana gapu iti Lakasa ti Tulag ti Dios." Napan ngarud ni David ket insang-atna iti siudadna nga addaan ragsak ti Lakasa ti Tulag ti Dios manipud iti balay ni Obed Edom. **13** Idi nakaadayoda dagiti mangaw-awit iti Lakasa ti Tulad iti innem nga addang, nangidaton isuna iti baka ken napalukmeg a kabaian a baka. **14** Nagsala ni David iti amin a pigsana iti sangoanan ni Yahweh; nakabarikes laeng isuna iti lino nga efod. **15** Insang-at ngarud ni David ken amin dagiti agindeg iti balay ti Israel ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh a napakuyogan ti ririaw ken aweng dagiti trumpeta. **16** Idi madama nga iserserrekda ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh iti siudad ni David, timman-aw iti tawa ni Mikal a putot a babai ni Saul. Nakitana ni Ari David nga aglaglagto ken agsalsala iti sangoanan ni Yahweh. Ket inuy-uywna isuna iti pusona. **17** Inyunegda ti Lakasa ti Tulag ni Yahweh ket inkabilda daytoy iti lugarna, iti tengnga ti tolda nga insagana ni David a pagsaadanna. Kalpasanna nangidaton ni David iti daton a mapuoran ken daton a pakilangenlangen iti sangoanan ni Yahweh. **18** Idi nalpas a naidaton ni David ti daton a mapuoran ken ti daton a pakikappia, binendisionanna dagiti tattao iti nagan ni Yahweh a mannakabalin amin. **19** Ket inwarasna kadagiti amin a tattao, ti sibubukel a bunggoy ti Israel, lallaki ken babbai, ti maysa a tinapay, maysa nga ilgat ti karne, ken maysa a kankanen nga adda pasasna. Kalpasanna, pimmanaw dagiti amin a tattao; nagawid ti tunggal maysa kadagiti bukodda a balay. **20** Ket nagsubli ni David tapno bendisionanna ti pamiliana. Rimuar ti putot a babai ni Saul a ni Mikal tapno sabatenna ni David ket kinunana, "Anian a nagdayaw ti ari ti Israel iti daytoy nga aldaw, a naglabos iti daytoy nga aldaw iti imatang dagiti babbai a tagabu kadagiti adipenna, kasla iti narusanger a tao nga awan babainna a manglabos iti bagina!" **21** Simmungbat ni David kenni Mikal, "Inaramidko dayta iti sangoanan ni Yahweh, a nangpili kaniak a nangatngato ngem ni amam ken nangatngato ngem iti amin a pamiliana, a nangisaad kaniak a mangidaulo iti entero a tattao ni Yahweh, iti entero nga Israel. Iti sangoanan ni Yahweh agragsakakto! **22** Ad-adda nga agbalinak a 'narusanger' ngem iti daytoy. Maipababaak man iti bukodko a mata, ngem kadagiti babbai a tagabu nga ibagbagam, ket maidayawakto." **23** Isu a saan a naganak ni Mikal, a putot a babai ni Saul agingga iti pannakatayna.

7 Apaman a nagnaed ti ari iti balayna, ken pinaginana isuna ni Yahweh manipud kadagiti amin a nakapalawlaw

a kabusorna, **2** kinuna ti ari kenni Natan a profeta, “Kitaem, agnanaedak iti balay a sedro, ngem agtaltalinaed ti Lakasa ti Tulag ti Dios iti tengnga ti tolda.” **3** Ket kinuna ni Natan iti ari, “Mapanka, aramidem ti adda dita pusom, ta adda ni Yahweh kenka.” **4** Ngem iti dayta met la a rabii immay ti sao ni Yahweh kenni Natan ket kinunana, **5** “Mapanka ket ibagam kenni David nga adipenko, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Ibangonannak kadi iti balay a pagnaedak? **6** Ta saanak pay a nagnaed iti balay sipud idi aldaw nga inruarko dagiti tattao ti Israel manipud Egipto inggana kadagitoy nga aldaw; ngem ketdi, agakar-akarak iti tolda, ti tabernakulo. **7** Kadagiti amin a lugar a nagakar-akarak a kaduak dagiti amin a tattao ti Israel, adda kadi imbagak iti siasinoman kadagiti mangidadaulo kadagiti Israelita a dinutokak a mangaywan kadagiti tattaok nga Israel, nga ibagbagak, “Apay a saandak nga impatakderan iti balay a sedro?”” **8** Ita ngarud, ibagam kenni David nga adipenko, “Kastoy ti kuna ni Yahweh a mannakabalin amin: 'Innalaka manipud iti pagpaspasturan, manipud iti panagpaspastormo iti karnero, tapno iturayam dagiti tattaok nga Israel. **9** Kinaduaanka sadinoman iti napanam ken pinapatayko iti sangoanam dagiti amin a kabusormo. Ken aramidek a natan-ok ti naganmo, kasla nagan dagiti natan-ok a tattao nga adda iti rabaw ti daga. **10** Mangisaadak iti lugar a para kadagiti tattaok nga Israel ket pagtalinaedek ida sadiay, tapno makapagnaedda kadagiti bukodda a lugar ket saandanton a mariribukan. Awanton dagiti nadangkes a tattao a mangparigat kadakuada, a kas inaramidda idi, **11** ti ar-aramidenda manipud kadagidi nga aldaw a binilinko dagiti uk-ukom nga agturay kadagiti tattaok nga Israel. Ket paginanaenka manipud kadagiti amin a kabusormo. Maysa pay, Siak, ni Yahweh, ibagak kenka nga iyaramidanka iti balay. **12** Inton malpasto dagiti aldawmo ket maitiponka kadagiti ammam, pataudekto ti sumukat kenka manipud kadagiti kaputotam, maysa nga agtaud iti mismo a bagim, ket ipasdekonto ti pagarianna. **13** Mangbangunto isuna iti balay gapu iti naganko, ken pagtaginayunekto ti trono iti pagarianna. **14** Agbalinnakto nga amana, ket agbalinto met isuna nga anakko. No makabasol isuna, adalakto isuna babaen iti sarukod dagiti tattao ken babaen iti panangsaplit kadagiti annak ti tattao. **15** Ngem agtalinaed kenkuana ti kinapudno ti tulagko, a kas imbabawik kenni Saul, nga inikkatko sakbay a nagarika. **16** Mapasingkedanto nga agtalinaed iti agnanayon ti balay ken pagariam. Agtalinaedto nga agnanayon ti tronom.'” **17** Kinasarita ni Natan ni David ket imbagana kenkuana amin dagitoy a sasao, ken imbagana kenkuana ti sibubukel a sirmata. **18** Ket immuneg ni ari David ket natugaw iti sangoanan ni Yahweh; kinunana, “Siasino-ak koma, O Yahweh a Dios, ken ania koma ti pamiliak ta inyegnak iti kastoy a kasasaad? **19** Bassit daytoy a banag iti imatangmo, Apo a Yahweh. Imbagam pay ti maipanggep iti pamilia ti adipenmo a dumtengto ti naindaklan a tiempo, ken impakitam kaniak dagiti sumarsaruno a kaputotak, Apo a Yahweh! **20** Siak daytoy ni David, ania pay ti maibagak kenka? Pinadayawam ti adipenmo, Apo a Yahweh. **21** Para kadagiti sasaom, ken tapno matungpal ti bukodmo a panggep, inaramidmo dagiti naindaklan a banbanag ken imparangmo daytoy iti adipenmo. **22** Ngarud naindaklanka, Apo a Yahweh. Ta awan ti kas kenka, ken awanen ti Dios malaksid kenka, kas kadagiti nangnangngegmi. **23** Ken ania a nasion ti kasla kadagiti tattaom nga Israelita, ti maysa a nasion iti rabaw ti daga a napanam ken inispalmo, Dios, a para kenka? Inaramidmo daytoy tapno agbalinda a tattaom, a mangitag-ay iti naganmo, ken agaramid kadagiti naindaklan ken nakaskasdaaw nga ar-aramid para iti dagam. Pinapanawmo dagiti nasion ken dagiti didiosenda manipud iti sangoanan dagiti tattaom, nga inispalmo manipud idiay Egipto. **24** Inaramidmo ti Israel a bukodmo a tattao iti agnanayon, ken sika, Yahweh ti nagbalin a Diosda. **25** Isu nga ita, Yahweh a Dios, dagiti koma ingkarim a maipapan iti adipenmo ken iti pamiliana ket mapasamak iti agnanayon. Aramidem koma a kas iti imbagam. **26** Mataginayon koma a naindaklan ti naganmo, tapno ibaganto dagiti tattao, 'Ni Yahweh a mannakabalin amin ti Dios ti Israel,' kabayatan a maibangbangon iti sangoanam ti balayko, David, toy adipenmo. **27** Ta sika, Yahweh a mannakabalin amin, a Dios ti Israel, ti nangipablaak iti adipenmo nga iyaramidamto isuna iti balay. Dayta ti makagapu a siak, ti adipenmo, ket napakired nga agkararag kenka. **28** Ita, Apo a Yahweh, Dioska, ken mapagtalkan dagiti sasaom, ken inkarim daytoy nasayaat a kari iti adipenmo. **29** Ita ngarud, maay-ayonaka koma daytoy a mangbendision iti balay ti adipenmo, tapno agtultuloy daytoy iti agnanayon iti sangoanam. Ta sika, Apo a Yahweh ti nangibaga kadagitoy a banbanag, ken babaen iti panangbendisionmo agnanayunto a maparparaburan ti balay ti adipenmo.”

8 Kalpasan daytoy immay ti tiempo a rinaut ni David dagiti Filisteo ket naparmekna ida. Isu a tinagikua ni David ti Gat ken dagiti luglugar manipud iti turay ti Filistia. **2** Ket pinarmekna ti Moab ken rinukodna dagiti tattaoda iti linia babaen iti panangpaiddana kadakuada iti daga. Nangrukod isuna iti dua a linia a mapapatay, ken maysa a buo a linia nga agtalinaed a sibibiag. Isu a nagbalin nga adipen ni David dagiti Moabita ket nangrugida a nagbayad iti buis kenkuana. **3** Pinarmek ngarud ni David ni Adadezer a putot a lalaki ni Rehob, ti ari ti Soba, kabayatan nga agdaldaliasat ni Adadezer tapno mapasublina ti turayna iti abay ti Karayan Eufrates. **4** Tiniliw ni David manipud kenkuana ti 1, 700 a karwahe ken 20, 000 a magmagna a soldado. Pinilay ni David dagiti amin a pangkarwahe a kabalio, ngem nangibati ti umdas a pagpaguyodda iti sangagasut a karwahe. **5** Idi dimteng dagiti Arameo a taga Damasco a mangtulong kenni Adadezer nga ari ti Soba, pinapatay ni David ti 22, 000 a lallaki nga Arameo. **6** Ket nangipatakder ni David ti kampo ti soldado idiay Aram iti Damasco, ket nagbalin nga adipenna dagiti Arameo ken nangbuisda kenkuana. Pinagballigi ni Yahweh ni David iti sadinoman a napananna. **7** Innala ni David dagiti balitok a kalasag nga adda kadagiti adipen ni Adadezer ket inyapanna dagitoy idiay Jerusalem. **8** Adu a bronse ti innala ni Ari David manipud Beta ken Berotai, dagiti siudad ni Adadezer. **9** Idi nangngeg ni Toi nga ari ti Hamat, a pinarmek ni David dagiti amin nga armada ni Adadezer, **10** imbaon ni Toi ti putotna a lalaki a ni Joram tapno kablaawanna ken bendisionanna ni Ari David, gapu ta nakiranget ni David maibusor kenni Adadezer ket pinarmekna isuna, ken gapu ta nakirangranget idi ni Adadezer kenni Toi. Nangitugot ni Joram kadagiti alikamen a pirak, balitok, ken bronse. **11** Insagut ni David dagitoy nga alikamen kenni Yahweh, agraman dagiti pirak ken balitok a naggapu kadagiti nasion a sinaksakupna— **12** manipud

Aram, Moab, kadagiti tattao iti Ammon, dagiti Filisteo, ken Amalec, agraman dagiti amin a sinamsamna nga alikamen ni Adadezer a putot a lalaki ni Rehob nga Ari ti Soba. **13** Nalatak ni nagan ni David idi nagawid isuna manipud iti panangsakupna kadagiti Arameo agraman kadagiti 18, 000 a lallaki idiay Tanap ti Asin. **14** Nangipasdek isuna iti kampo ti soldado iti entero nga Edom, ken nagbalin nga adipenna dagiti amin nga Edomita. Pinagballigi ni Yahweh ni David sadinoman ti napnapananna. **15** Nagari ni David iti entero nga Israel, ken impatungpalna ti hustisia ken kinalinteg kadagiti amin a tattaona. **16** Ni Joab a putot a lalaki ni Zeruyas ti pangulo ti armada, ken ni Johosafat a putot a lalaki ni Ahilud ti taga-lista. **17** Ni Zadok a putot a lalaki ni Ahitub ken Ahimelec a putot a lalaki ni Abiatar dagiti papadi, ken ni Seraias ti eskriba. **18** Ni Benaias a putot a lalaki ni Jehoyaba ti pangulo dagiti Cereteo ken dagiti Filiteo, ken dagiti putot a lallaki ni David ti kangatuan a mangmagbaga ti ari.

9 Kinuna ni David, "Adda pay kadi nabati iti pamilia ni Saul a mabalin a pangipakitaak ti kinasayaat gapu kenni Jonatan?" **2** Adda ti sigud nga adipen ti pamilia ni Saul nga agnagan ti Siba, ket inayabanda daytoy a sumango kenni David. Kinuna ti ari kenkuana, "Sika kadi ni Siba?" Simmungbat isuna, "Wen apo. Siak ti adipenmo." **3** Isu a kinuna ti ari, "Awan kadin ti nabati iti pamilia ni Saul a mabalin a pangipakitaak iti kinasayaat ti Dios?" Simmungbat ni Siba iti ari, "Adda pay laeng ti putot a lalaki ni Jonatan, a pilay dagiti sakana." **4** Kinuna ti ari kenkuana, "Sadino ti ayanna?" Simmungbat ni Siba iti ari, "Kitaem, adda isuna idiay balay ni Makir a putot a lalaki ni Ammiel idiay Lo Debar." **5** Nangibaon ngarud ni David iti mapan mangiruar kenkuana manipud iti balay ni Makir a putot a lalaki ni Ammiel manipud Lo Debar. **6** Napan ngarud ni Mefiboset a putot a lalaki ni Jonatan, nga apoko ni Saul, kenni David ket nagrukob isuna a nakadekket ti rupana iti daga kas panagpadayawna kenni David. Kinuna ni David, "Mefiboset." Simmungbat isuna, "Adtoyak, siak ti adipenmo!" **7** Kinuna ni David kenkuana, "Saanka nga agbuteng, ta awan duadua nga ipakitak kenka ti kinasayaat gapu kenni amam a ni Jonatan, isublik kenka dagiti amin a daga daydi Saul nga apongmo, ken kanayonka a mangan iti lamisaanko.'" **8** Nagdumog ni Mefiboset sana kinuna, "Ania koma daytoy adipenmo, a pakitaam ti pabor iti kasla natay nga aso a kas kaniak?" **9** Ket pinaayaban ti ari ni Siba nga adipen ni Saul, ket kinunana kenkuana, "Intedkon iti putot a lalaki ti amom dagiti amin a sanikua ni Saul ken ti pamiliana. **10** Sika ti mangtalon ti daga para kenkuana, sika ken dagiti putotmo a lallaki ken dagiti adipenmo, ken nasken nga apitenyo dagiti mula tapno adda taraon a kanen ti apoko ti sigud nga amom. Ngem kanayon a mangan ni Mefiboset nga apoko ti sigud nga amom iti lamisaanko." Ita addaan iti 15 a putot a lallaki ken 20 nga adipen ni Siba. **11** Ket kinuna ni Siba iti ari, "Aramiden ti adipenmo dagiti amin nga imbilin ti amok nga ari iti adipenna." Kinunana pay ti ari, "No maipapan kenni Mefiboset mangan isuna iti lamisaanko, kas maysa kadagiti annak ti ari." **12** Addaan ni Mefiboset iti putot nga agtutubo a lalaki nga agnagan Mika. Ket dagiti amin nga agnanaed iti balay ni Siba ket adipen ni Mefiboset. **13** Nagnaed ngarud ni Mefiboset idiay Jerusalem, ken kanayon isuna a mangmangan iti lamisaan ti ari, uray agpada a pilay dagiti sakana.

10 Iti saan a nagbayag, natay ti ari dagiti tattao a taga-Amnon, ket simmukat nga ari ti anakna a ni Hanun. **2** Kinuna ni David, "Ipakitak ti kinasayaat kenni Hanun nga anak ni Naas, kas iti panangipakita iti amana iti kinasayaatna kaniak." Isu nga imbaon ni David dagiti adipenna tapno liwliwaenda ni Hanun maipapan iti amana. Simrek dagiti adipen ni David iti daga dagiti tattao a taga-Ammon. **3** Ngem imbaga dagiti pangulo dagiti tattao a taga-Ammon kenni Hanun nga apoda, "Mamatika kadi a raraemen ni David ti amam gapu ta nangibaon iti tattao a mangliwliwa kenka? Saan ngata a nangibaon ni David kadagiti adipenna kenka a mangkita ken mangsiim iti siudad tapno parmekenda daytoy?" **4** Isu nga impatiliw ni Hanun dagiti adipen ni David, impaahitna ti maysa a bangir dagiti barbasda, pinigisna dagiti pagan-anayda agingga iti patongda, ken pinagawidna ida. **5** Idi inlawlawagda daytoy kenni David, nangibaon isuna iti mangsabat kadakuada, ta kasta unay ti bain dagiti lallaki. Kinuna ti ari, "Agtalinaedkayo idiay Jerico agingga nga umatiddog manen dagiti barbasyo ket agsublikayo." **6** Idi naammoan dagiti tattao a taga-Ammon a bimmangsitdan kenni David, nangibaonda iti mensahero ken tinangdananda dagiti Arameo iti Berehob ken Soba, 20, 000 a magmagna a soldado, ken ti ari ti Maaca nga addaan iti 1, 000 a tattaona, ken dagiti tattao a taga-Tob nga addaan iti 12, 000 pay a lallaki. **7** Idi nangegan ni David daytoy, imbaonna ni Joab ken amin nga armada dagiti soldado. **8** Rimmuar dagiti Ammonita ket nagpuestoda a makigubat iti pagserrekan iti ruangan ti siudadda, kabayatan a dagiti Arameo a taga-Soba, taga-Rehob, ken dagiti lallaki a taga-Tob ken Maaca ket nakapuesto iti nalawa a tayak. **9** Idi makita ni Joab dagiti nakapuesto a makigubat a naisaaden kenkuana iti sango ken likodanna, nangpili isuna kadagiti kalalaingan a mannakigubat ti Israel ket impuestona ida maibusor kadagiti Arameo. **10** Intedna met dagiti nabatbati iti armada iti panangbilin ni Abisai a kabsatna ket pinagpuestona ida a maibusor iti armada ti Ammon. **11** Kinuna ni Joab, "No napigsa unay dagiti Arameo para kaniak, masapul ngarud a tulongannak, sika Abisai." Ngem no napigsa unay ti armada ti Ammon para kenka, umayak ngarud ket tulonganka. **12** Papigsaenyo ti pakinakemyo ken ipakitatayo a napigsatayo para kadagiti tattaotayo ken para kadagiti siudad iti Diostayo, ta aramiden ni Yahweh no ania ti naimbag para iti panggepna." **13** Isu a dimmarup ni Joab ken dagiti soldado ti armadana maibusor kadagiti Arameo, a napilitan a naglibas manipud iti armada ti Israel. **14** Idi makita ti armada ti Ammon a naglibas dagiti Arameo, naglibasda met manipud kenni Abisai ket nagsublida iti siudad. Kalpasanna, nagsubli ni Joab manipud kadagiti tattao a taga-Ammon ket nagsubli idiay Jerusalem. **15** Ket idi nakita dagiti Arameo a parparmeken idan ti Israel, nagtitiponda manen. **16** Kalpasanna, nangibaon ni Adadezer para kadagiti bunggoy ti Arameo manipud pay iti ballasiw ti Karayan Eufrates. Napanda iti Helam, kaduada ni Sobac a pangulo iti armada ni Adadezer iti sangoda. **17** Idi naipadamag daytoy kenni David, inummongna amin nga Israel, bimmalasiwda iti Jordan ket nakadanonda idiay Helam. Nagpuesto a makigubat dagiti Arameo maibusor kenni David ket ginubatda isuna. **18** Naglibas manipud iti

Israel dagiti Arameo. Pinatay ni David iti 700 a soldado a nakakarwahe ken 40, 000 a nakakabalio a soldado. Nasugatan ni Sobac a pangulo iti armadada ket natay sadiay. **19** Idi nakita dagiti ari nga agserserbi kenni Adadezer a pinarmek idan ti Israel, nakikappiada ken nagpaiturayda iti Israel. Isu a mabutengen dagiti Arameo a tumulong pay kadagiti tattao ti Ammon.

11 Napasamak daytoy iti panawen a panagtutubo dagiti mulmula, iti tiempo a kadawyan a mapan makigubat dagiti ari, imbaon ni David ni Joab, dagiti adipenna, ken amin nga armada ti Israel. Dinadaelda ti armada ti Ammon ken linakubda ti Rabba. Ngem nagtalinaed ni David iti Jerusalem. **2** Ket napasamak iti maysa a rabii a bimmangon iti pagiddaanna ni David ken nagpagnapagna iti tuktok ti palasiona. Manipud sadiay, natannawaganna iti maysa a babai nga agdigdigus, ken nakapinpintas unay a kitkitaen ti babai. **3** Isu a nangibaon ni David ken nagsaludsod kadagiti tattao no siasino ti makaam-ammo iti babai. Adda maysa a nangibaga, "Saan kadi a daytoy ni Batseba a putot a babai ni Eliam, ken saan kadi nga isuna ti asawa ni Urias a Heteo?" **4** Nangibaon ni David kadagiti mensahero ket innalada ti babai; napan ti babai kenni David ket kinaiddana isuna (ta kalkalpas ni Batseba a nangannong iti binulan a seremonia ti pannakadalus gapu iti panagreglana). Kalpasanna, nagawid ti babai iti balayna. **5** Nagnginaw ti babai, nangibaon isuna ket imbagana kenni David, "Masikogak." **6** Ket nangibaon ni David iti ayan ni Joab a kinunana, "Ibaonmo kaniak ni Urias a Heteo." Isu nga imbaon ni Joab ni Urias a mapan kenni David. **7** Idi makadanon ni Urias, dinamag ni David no kumusta ni Joab, ti armada, ken ti gubat. **8** Kinuna ni David kenni Urias, "Bumabaka idiay balaymo, ket buggoam dagiti sakam." Isu a pinanawan ni Urias ti palasio ti ari ket nangipatulod iti maysa a sagut ti ari para kenni Urias kalpasan a nakapanaw isuna. **9** Ngem naturog ni Urias iti ruangan ti palasio ti ari a kadua dagiti amin nga adipen ti apona, ket saan isuna a bimmaba iti balayna. **10** Idi imbagada kenni David, "Saan a bimmaba ni Urias iti balayna," Kinuna ni David kenni Urias, "Saan kadi a kasangsangpetmo manipud iti panagdaliasat? Apay a saanka a bimmaba iti balaymo?" **11** Simmungbat ni Urias, "Adda kadagiti tolda ti Lakasa ti Tulag, ti Israel ken ti Juda, nakakampo pay iti nalawa a tay-ak ni apok a Joab ken dagiti adipen ti apok. Kasanoak a mapan iti balayko tapno mangan, uminom ken makikaidda iti asawak? Agingga a sibibiagka apo ari, saankonto nga aramiden dayta." **12** Isu nga imbaga ni David kenni Urias, "Agtalinaedka pay ditoy ita nga aldaw, ket palubosankanto a pumanaw inton bigat." Isu a nagtalinaed ni Urias iti Jerusalem iti dayta nga aldaw ken iti sumaruno nga aldaw. **13** Idi inayaban ni David isuna, nangan ken imminom isuna iti sangoananna, ket binartek isuna ni David. Iti dayta a rabii, rimmuar ni Urias tapno maturog iti pagiddaanna a kaduana dagiti adipen ti apona; saan isuna a bimmaba iti balayna. **14** Isu nga iti kinabigatanna, nagsurat ni David kenni Joab, ket impatulodna daytoy iti ima ni Urias. **15** Kinuna ni David iti suratna, "Ikabilmo ni Urias iti sango iti ninget a gubat, ket agsanudkayo manipud kenkuana tapno matamaan isuna ket matay." **16** Isu a bayat ti panangbuya ni Joab ti pananglakub iti siudad, pinagpuestona ni Urias iti disso nga ammona a pagkirangetan dagiti kapipigsaan a soldado dagiti kabusor. **17** Idi rimmuar dagiti lallaki iti siudad ket nakirangetda iti armada ni Joab, nattuang ti sumagmamano kadagiti soldado ni David, ket natay met sadiay ni Urias a Heteo. **18** Idi nangibaon ni Joab iti damag kenni David iti amin a napasamak maipapan iti gubat, **19** binilinna ti mensahero a kinunana, "No malpasmo nga ibaga iti ari ti amin a banag maipapan iti gubat, **20** nalabit a makaungetto ti ari ket kunananto kenka, 'Apay nga immasidegkayo unay iti siudad a makiranget? Saanyo kadi nga ammo nga agpanada manipud iti pader? **21** Siasino ti nangpatay kenni Abimelec a putot ni Jerobaal? Saan kadi a maysa a babai ti nangipuruak iti gilingan a bato kenkuana manipud iti pader, isu a natay isuna idiay Tebes? Apay nga immasidegkayo unay iti pader?' Ket kastoyto ti isungbatmo, 'Natay met ti adipenmo a ni Urias a Heteo.'" **22** Isu a pimmanaw ti mensahero, napan kenni David ket imbagana amin nga imbilin ni Joab kenkuana. **23** Kinuna ti mensahero kenni David, "Idi un-unana, napigpigsa dagiti kabusor ngem kadakami; rimmuarda ket dimmarupda kadakami idiay tayak, ngem naabogmi ida a pasubli iti pagserrekan ti ruangan." **24** Manipud iti tuktok ti pader, pinana dagiti pumapana dagiti adipenmo ket napapatay ti sumagmamano kadagiti adipen ti ari ken napapatay met ti adipenmo a ni Urias a Heteo" **25** Kinuna ni David iti mensahero, "Ibagam daytoy kenni Joab, 'Saanmo nga ipalubos a paglidayennaka daytoy, ta alunonen ti kampilan ti maysa kasta met ti sabali. Papigsaenyo pay ti pannakirangetyo maibusor iti siudad, ket dadaelenyo daytoy,' Ken pabilegem ni Joab." **26** Isu nga idi nangngeg iti asawa ni Urias a natayen ti asawana, nagdung-aw isuna iti nakaro para iti asawana. **27** Idi nalpasen ti panagladingitna, nangibaon ni David ket inyawidna ti babai iti palasiona, nagbalin isuna nga asawana ket nangipasngay iti maysa a lalaki. Ngem saan a naay-ayo ni Yahweh iti inaramid ni David.

12 Kalpasanna, imbaon ni Yahweh ni Natan a mapan kenni David. Napan isuna kenkuana ket kinunana, "Adda iti dua a lallaki iti maysa a siudad. Ti maysa a lalaki ket nabaknang ken nakurapay ti maysa. **2** Ti nabaknang ket addaan iti adu a bilang ti arbanna ken tarakenna, **3** ngem ti nakurapay ket awanan malaksid iti maysa nga urbon a kabaian a karnero a ginatangna, pinakanna ken pinadakkelna. Dimmakkel daytoy a kaduana ken dagiti annakna. Makipangan pay ti urbon a karnero kenkuana ken makiinom iti bukodna a baso, maturog kadagiti takkiagna ken daytoy ket kasla iti maysa nga putot a babae kenkuana. **4** Maysa nga aldaw, adda maysa a sangaili ti napan iti nabaknang ngem saan a kayat ti nabaknang a lalaki ti mangala iti ayup manipud iti bukodna nga arban ken taraken tapno itedna a taraon para iti sangalina. Ngem ketdi, innalana ti urbon a kabaian a karnero ti nakurapay sana linuto maipaay iti sangailina." **5** Simged ti unget ni David maibusor iti nabaknang ket nakaluksaw isuna kenni Natan, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, maikari a mapapatay ti lalaki a nangaramid iti daytoy. **6** Nasken a bayadanna ti urbon a karnero iti maminpat a daras gapu iti kasta nga inaramidna, ken gapu ta awan ti asina iti nakurapay." **7** Kinuna ni Natan kenni David, "Sika dayta a lalaki! Kinuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Pinulotanka nga ari iti entero nga Israel, ken inispalka manipud iti ima ni Saul. **8** Intedko kenka ti balay ti amom, ken dagiti assawana kadagiti takkiagmo. Intedko pay ti balay

ti Israel ken Juda. Ket no bassit unay dayta, itedko pay kenka dagiti adu a banbanag a nayonna. **9** Apay ngarud a sinalungasingmo dagiti bilbilin ni Yahweh tapno naaramidmo ti dakes iti imatangna? Pinapataymo ni Urias a Heteo babaen iti kampilan ken innalam ti asawana tapno agbalin nga asawam. Pinapataymo isuna babaen ti kampilan ti armada ti Ammon. **10** Isu nga ita, saanen a pumanaw ti kampilan iti balaymo, gapu ta sinalungasingnak ken innalam a kas asawa ti asawa ni Urias a Heteo.' **11** Kinuna ni Yahweh, 'Kitaem, mangpataudak iti didigra a maibusor kenka manipud iti bukodmo a balay. Iti mismo a sangoanam, alaek dagiti assawam ket itedko ida iti kaarubam, kaiddaennanto dagiti assawam iti tengnga ti aldaw. **12** Gapu ta nagbasolka a sililimed, ngem aramidek daytoy a banag iti imatang ti entero nga Israel, iti lawag ti init.'" **13** Kalpasanna, kinuna ni David kenni Natan, "Nagbasolak kenni Yahweh." Simmungbat ni Natan kenni David, "Pinalabasen ni Yahweh ti basolmo. Saanka ngarud a mapapatay. **14** Nupay kasta, gapu iti daytoy nga aramidmo sinalungasingmo ni Yahweh, awan duadua a matay ti ubing a maipasngay nga anakmo." **15** Kalpasanna, pimmanaw ni Natan ket nagawid. Dinusa ni Yahweh ti anak ti asawa ni Urias nga inyanakna para kenni David, ket nagsakit isuna iti nakaro. **16** Nagpakaasi ngarud ni David iti Dios agpaay iti ubing. Nagayunar isuna, simrek iti uneg ket nagpatnag a nagidda iti suelo. **17** Timmakder dagiti panglakayen iti balayna ket timmakderda iti abayna a mangibangon kenkuana ngem saan isuna a bimmangon, ken saan a nakipangan kadakuada. **18** Ket dimteng iti maikapito nga aldaw, natay ti ubing. Mabuteng dagiti adipen ni David a mangibaga a natayen ti ubing, ta kinunada, "Kitaenyo, idi sibibiag pay ti ubing kinatungtungtayo isuna, ket saanna nga impangag ti timektayo. Ania ngata ti aramidenna iti bagina no ibagatayo kenkuana a natayen ti ubing?!" **19** Ngem idi nakita ni David nga agiinnarasaas dagiti adipenna, naamiris ni David a natayen ti ubing. Kinunana kadagiti adipenna, "Natay kadin ti ubing?" Insungbatda, "Wen apo, natayen isuna." **20** Timmakder ngarud ni David manipud iti datar sa nagdigos, sinapsappoanna ti lana ti bagina, ket nagsukat iti badona. Napan isuna iti tabernakulo ni Yahweh ket nagdayaw sadiay, sa nagsubli iti bukodna a palasio. Idi nagdawat isuna iti makan, nagidasarda para kenkuana, ket nangan isuna. **21** Ket kinuna dagiti adipenna kenkuana, "Apo, apay a kastoy ti inaramidmo? Nagayunar ken nagdung-awka para iti ubing idi sibibiag pay isuna, ngem idi natayen ti ubing, bimmangonka ket nanganka." **22** Simmungbat ni David, "Idi sibibiag pay iti ubing, nagayunar ken nagdung-awak. Kinunak, 'Siasino ti makaammo no paraburannak ni Yahweh wenno saan, tapno agbiag ti ubing?' **23** Ngem ita, natayen isuna isu nga apay pay nga agayunarak? Maisublik pay kadi isuna? Mapanakto kenkuana ngem saanen isuna nga agsubli kaniak." **24** Liniwliwa ni David ni Batseba nga asawana, napan kenkuana, ket nakikaidda isuna kenkuana. Isu a naganak ni Batseba iti maysa a lalaki, ket pinanagananna ti ubing iti Solomon. Inay-ayat ni Yahweh ti ubing, **25** isu a nangipatulod isuna iti sao babaen kenni Natan a propeta tapno panagananna isuna ti Jedidia, gapu ta inay-ayat ni Yahweh ti ubing. **26** Ita, ginubat ni Joab ti Rabba, ti kangrunaan a siudad dagiti tattao ti Ammon, ket nasakupna dagiti sarikedkedna. **27** Isu a nangibaon ni Joab kadagiti mensahero kenni David ket kinunana, "Ginubatko ti Rabba ket naalak ti pagtataudan ti danum ti siudad. **28** Isu nga ita, ummongem dagiti nabatbati iti armada, pagkampoem maibusor iti siudad ket alaem daytoy gapu ta no maalak ti siudad, maipanaganto daytoy kaniak." **29** Isu nga inummong ni David amin nga armada ket napanda idiay Rabba; nakigubat isuna maibusor iti siudad ket nasakupna daytoy. **30** Innala ni David ti korona ni Molec manipud iti ulona-maysa a talento a balitok ti dagsenna, ken adda napateg a bato iti daytoy. Naiparabaw ti korona iti ulo ni David. Kalpasanna, innalana nga inruar iti siudad ti dakkel a kantidad ti nasamsamda. **31** Pinaruarna dagiti tattao iti siudad ken pinilitna ida nga agragadi, aggabyon, ken agbalsig; pinagtrabadona pay ida iti pagaramidan ti ladrilio. Pinilit ni David dagiti amin a siudad dagiti tattao a taga-Amnon a trabahoen daytoy. Kalpasanna, nagsubli ni David ken ti amin nga armada iti Jerusalem.

13 Ket napasamak kalpasan daytoy a ni Amnon a putot ni David ket nagayat a napalalo iti napintas a kabsatna iti ama a ni Tamar, a kabsat a mismo ni Absalom, maysa pay kadagiti putot a lalaki ni David. **2** Naupay iti kasta unay ni Amnon nga uray la agsakiten gapu iti kabsatna a ni Tamar. Maysa a birhen ni Tamar, ket kasla saan a kabaelan ni Amnon nga agaramid iti aniaman kenkuana. **3** Ngem addaan ni Amnon iti gayyem nga agnagan iti Jonadab a putot ni Samma, kabsat a lalaki ni David. Nasikap unay a lalaki ni Jonadab. **4** Kinuna ni Jonadab kenni Amnon, "Apay a malmalday a binigat ti anak ti ari? Saanmo kadi nga ibaga kaniak?" Isu a simmungbat ni Amnon kenkuana, "Ay-ayatek ni Tamar a kabsat a babai ni Absalom a kabsatko." **5** Kinuna ni Jonadab kenkuana, "Aggiddaka iti pagiddaam ket aginsasakitka. No umaynaka sarungkaran ti amam, dawatem kenkuana, 'Pangngaasim ta ibaonmo ti kabsatko a ni Tamar a mangted ti kanek ket lutoenna daytoy iti sangoanak, tapno makitak daytoy ket manganak manipud kadagiti imana?'" **6** Isu a nagidda ni Amnon ket naginsasakit. Idi immay ti ari a mangsarungkar kenkuana, kinuna ni Amnon iti ari, "Pangaasim ta ibaonmo ti kabsatko a ni Tamar nga agluto iti makan para iti sakitko ditoy ayanko tapno manganak manipud kadagiti imana." **7** Kalpasanna, nagipatulod ni David iti sao kenni Tamar idiay palasio ti ari, kinunana, "Mapanka ita iti balay ti kabsatmo a ni Amnon ken agisaganaka iti makan para kenkuana." **8** Isu a napan ni Tamar iti balay ti kabsatna a ni Amnon nga ayan ti pagid-iddaanna. Nangala ni Tamar iti gamay, minasana daytoy ket nagaramid isuna iti tinapay iti imatang ni Amnon ket linuto daytoy. **9** Inadawna ti paryok ket intedna ti tinapay kenkuana, ngem saanna a kinayat ti mangan. Ket imbaga ni Amnon kadagiti dadduma nga adda sadiay, "Paruarem ida amin, adaywandak." Isu a pinanawanda amin isuna. **10** Imbaga ngarud ni Amnon kenni Tamar, "Iyunegmo ti makan iti siledko tapno manganak manipud kadagiti imam." Innala ngarud ni Tamar ti tinapay a linutona, ket inyunegna iti siled ni Amnon a kabsatna. **11** Idi inyasidegna ti makan kenkuana, ginammatanna ti imana ket imbagana kenkuana, "Umayka, makikaiddaka kaniak, kabsatko." **12** Kinunana kenkuana, "Saan kabsatko, saannak a piliten ta awan ti kastoy a rumbeng a mapasamak iti Israel. Saanmo nga aramiden daytoy a nakababain a banag! **13** Papanakto koma tapno maitarayak ti pannakaibabain a maitednanto daytoy iti biagko? Ken mangmarkanto daytoy

nga aramid kenka a kas awan babainna a maag iti entero nga Israel. Pangaasim, dawatek kenka a makitungtongka iti ari. Palubosannaka a mangikasar kaniak." **14** Nupay kasta, saan nga impangag isuna ni Amnon. Agsipud ta napigpigsa isuna ngem ni Tamar, pinilitna ket kinaiddana isuna. **15** Kalpasanna, kinagura ni Amnon iti kasta unay ni Tamar. Nakarkaro ti gurana kenkuana ngem ti panagayatna kenkuana idi. Kinuna ni Amnon kenkuana, "Tumakderka ket pumanawkan." **16** Ngem insungbatna kenkuana, "Saan! Gapu ta nadakdakes ti panangpapanawmo kaniak ngem ti inaramidmo kaniak!"Ngem saan nga impangag ni Amnon isuna. **17** Ngem ketdi, inayabanna ti adipen a mangay-aywan kenkuana ket kinunana, "Iyadayom kaniak daytoy a babai ket ibalunetmo ti ridaw apaman a makaruar." **18** Ket inruar ti adipen ni Tamar ket imbalunetna ti ridaw apaman a nakaruar. Nakasuot ni Tamar iti kawes nga atiddog ti maggasna gapu ta kasta nga agarruat dagiti birhen a prinsesa. **19** Nangiwarakiwak ni Tamar iti dapdapo iti ulona ket rinay-abna ti kagayna. Imparabawna dagiti imana iti ulona sa nagna nga immadayo, agsangsangit iti napigsa bayat ti iyaadayona. **20** Kinuna ni Absalom a kabsatna kenkuana, "Nakaduam kadi ni Amnon a kabsatmo? Ngem ita, agulimekka kabsatko. Isuna ket kabsatmo a lalaki. Saanmo nga ipapuso daytoy a banag." Nagtalinaed ngarud ni Tamar nga agmaymaysa iti balay ni Absalom a kabsatna. **21** Ngem idi nangngeg ni Ari David amin dagitoy, napalalo ti pungtotna. **22** Awan ti imbagbaga ni Absalom kenni Amnon, ta kinagura ni Absalom isuna gapu iti inaramidna ken no kasanona nga imbabain ti kabsatna a ni Tamar. **23** Ket napasamak kalpasan iti dua a tawen, addaan ni Absalom iti parapukis iti karnero nga agtrabtrabaho idiay Baal Hazor, nga asideg iti Efraim, ket inawis ni Absalom amin a putot a lallaki iti ari a sumarungkar sadiay. **24** Napan ni Absalom iti ari ket kinunana, "Kitaem tatta, addaan daytoy adipenmo kadagiti parapukis iti karnero. Pangaasim, sumurot koma ti ari ken dagiti adipenna kaniak, nga adipenmo." **25** Simmungbat ti ari kenni Absalom, "Saan, anakko, saan a masapul nga umaykami amin gapu ta agbalinkami a dadagsen kenka." Inallukoy ni Absalom ti ari, ngem nagkedked isuna a mapan, nupay kasta, binendisionanna latta ni Absalom. **26** Ket kinuna ni Absalom, "No saan, pangaasim ta palubosam koma a sumurot kadakami ti kabsatko a ni Amnon." Isu a kinuna ti ari kenkuana, "Apay a masapul a sumurot ni Amnon kadakayo?" **27** Pinilit ni Absalom ni David, isu a pinalubosanna ni Amnon ken amin a prinsipe a sumurot kenkuana. **28** Binilin ni Absalom dagiti adipenna a kunana, "Denggenyo a nalaing. No mangrugi a mabartek iti arak ni Amnon, ken no ibagak kadakayo, 'Darupenyo ni Amnon,' papatayenyo ngarud isuna. Saankayo nga agbuteng. Saan kadi a binilinkayo? Papigsaenyo ti nakemyo ken agbalinkayo a natured." **29** Isu nga inaramid dagiti adipen ni Absalom kenni Amnon kas imbilinna kadakuada. Kalpasanna, timmakder amin dagiti prinsipe ket nagsakay ti tunggal maysa iti mulona sada naglibas." **30** Ket napasamak daytoy, kabayatan nga addada iti dalan, nakadanon ti damag kenni David a kunana, "Pinatay ni Absalom amin dagiti prinsipe, ken awan uray maysa kadakuada ti nabati." **31** Timmakder ti ari ket rinay-abna dagiti pagan-anayna, sa nagpakleb iti suelo; timmakder iti abayna dagiti amin nga adipenna a naray-ab dagiti pagan-anayda. **32** Simmungbat ni Jonadab nga anak ni Samma a kabsat a lalaki ni David ket kinunana, "Saan koma a patien ti apok a pinapatayda dagiti amin a prinsipe agsipud ta ni Amnon laeng ti natay. Pinanggep daytoy ni Absalom manipud pay iti aldaw nga rinames ni Amnon ti kabsatna a ni Tamar. **33** Saan koma ngarud nga ipapuso ti amok nga ari daytoy a damag, saanmo koma patien a natay aminen dagiti prinsipe, ta ni Amnon laeng ti natay." **34** Naglibas ni Absalom. Maysa nga adipen nga agwanwanawan ti timmangad ket nakitana ti adu a tattao a sumungsungad idiay kalsada iti turod iti laudenna. **35** Ket kinuna ni Jonadab iti ari, "Kitaem, sumungsungaden dagiti prinsipe. Kas kinuna ti adipenmo." **36** Ket napasamak apaman a nalpas a nagsao ti adipen a nakasangpet dagiti prinsipe ken impigsada dagiti timekda sada nasangit. Ket nagsangit met ti ari ken dagiti adipenna iti nasaem. **37** Ngem naglibas ni Absalom ket napan kenni Talmai nga anak ni Ammihur, ti ari ti Gesur. Inaldaw a dinung-awan ni David ti putotna. **38** Isu a naglibas ni Absalom ket napan iti Gesur, iti lugar a nagnaedanna iti tallo a tawen. **39** Kalikaguman ti panunot ni ari David a rummuar tapno mapanna kitaen ni Absalom, ta naliw-liwa isunan maipapan kenni Amnon ken iti ipapatayna.

14 Ita, naawatan ni Joab a putot a lalaki ni Zeyuras ti tarigagay ti puso ti ari a makakita kenni Absalom. **2** Isu a nangibilin ni Joab idiay Tekoa iti sao nga adda maiyeg kenkuana a maysa a nasirib a babai. Kinunana iti babai, "Pangngaasim ta agpammarangka a kas agladladingit ken agpaneska. Pangngaasim ta saanmo a pulotan ta bagbagim iti lana, ngem ketdi kas iti babai a nabayagen nga agladladingit gapu iti minatayna. **3** Ket mapanka iti ayan ti ari ket ibagam kenkuana dagiti ibagak." Imbaga ngarud ni Joab kenkuana dagiti sasao nga ibagana iti ari. **4** Idi napan nakisarita iti ari ti nasirib a babai a naggapu idiay Tekoa, nagpakleb isuna iti daga ket kinunana, "Apo ari tulongannak." **5** Kinuna ti ari kenkuana, "Ania ti napasamak?" Simmungbat ti babai, "Ti kinapudnona ket maysaak a balo, ken natayen ti asawak. **6** Siak, nga adipenmo ken addaan iti dua nga annak a lallaki, ket nagapada a dua idiay talon ken awan ti nanganawa kadakuada. Pinang-or ti maysa ti maysa ket napapatayna. **7** Ket ita, sangsangkamaysa a bimmusor kaniak nga adipenmo ti sibubukel a puli, ket kinunada, "Ipaimayo kadakami ti anak a nangpang-or iti kabsatna, tapno papatayenmi isuna, a kasukat ti biag ti kabsatna a pinatayna.' Ket dadaelenda uray pay ti agtawid. Iti kasta, pukawendanto ti nabatik a beggang, ket awan ibatida nga uray man laeng nagan wenno kaputotan ti asawak iti rabaw ti daga." **8** Kinuna ngarud ti ari iti babai, Agawidka iti balaymo, ket mangibilinakto iti maysa a banag a maaramid a maipaay kenka." **9** Simmungbat iti ari ti babai a naggapu idiay Tekoa, "Apok nga ari, maadda koma kaniak ken iti pamilia ni amak ti pammabasol. Ta awan ti nagbiddutan ti ari ken iti tronona." **10** Simmungbat ti ari, "Siasinoman nga agibaga iti aniaman kenka, iyegmo kaniak, ket saannakanton a sagiden." **11** Kinuna ngarud ti babai, "Pangngaasim, malagip koma ti ari ni Yahweh a Diosmo, tapno saanen a dadaelen ti tao nga agibales iti dara ti siasinoman pay, tapno saanda a papatayen ti anakko a lalaki." Simmungbat ti ari, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, awan uray maysa a buok ti anakmo a lalaki ti matnagto iti daga. **12** Kinuna ngarud ti babai. Pangngaasim ta palubosam daytoy adipenmo

nga agibaga pay iti apok nga ari." Kinuna ti ari, "Agsaoka latta." **13** Ket kinuna ti babai, "Apay a nagaramidka iti maysa a banag a maibusor kadagiti tattao ti Dios? Ta ti panangibagbaga iti daytoy a banag, kasla maysa a tao ti ari a nagbiddut, gapu ta saan pay a pinagsubli ti ari ti nagtalaw nga anakna a lalaki iti pagtaenganna. **14** Ta mataytayo amin ken maiyarig tayo iti danum a saanen a maurnong kalpasan a naibuyat iti daga. Ngem saan a pukawen ti Dios ti biag; ngem ketdi, mangbirok isuna iti wagas tapno pasublienna ti tao a pinapanawna manipud kenkuana. **15** Ita ngarud, makitkitam nga immayak a mangibaga iti daytoy a banag iti apok nga ari, gapu ta pinagbutengdak dagiti tattao. Isu a kinuna ti adipenmo iti bagina, 'Makisaritaak ita iti ari. Mabalin a ti ari ti mangaramid ti kiddaw ti adipenna. **16** Ta dumngegto ti ari kaniak, tapno mawayawayaan ti adipenna manipud iti ima ti tao a mangdadael koma kadakami iti anakko a lalaki, manipud iti impatawid ti Dios.' **17** Kalpasanna, nagkararag daytoy adipenmo, 'Yahweh, pangngaasim ta palubusam a mapalag-anannak koma ti sao ti apok nga ari, ta kas maysa nga anghel ti Dios, kasta met ti apok nga ari iti panangibagbagana iti naimbag manipud iti dakes.' Makikaadda koma kenka ni Yahweh a Diosmo." **18** Simmungbat ngarud ti ari ket kinunana iti babai, "Pangngaasim ta saanmo nga ilibak kaniak ti aniaman a saludsudek kenka." Simmungbat ti babai, "Agsao koma itan ti apok nga ari." **19** Kinuna ti ari, "Saan kadi a ti ima ni Joab ti kaduam iti daytoy?" Simmungbat ti babai ken kinunana, "Kas agbibiagka apok nga ari, awan ti makalibas iti kannawan nga ima wenno iti kannigid manipud kadagiti banbanag nga imbaga ti apok nga ari. Ni Joab nga adipenmo ti nangbilin ken nangibaga kaniak nga ibagak dagitoy a babanag nga naibaga daytoy adipenmo. **20** Inaramid daytoy ti adipenmo a ni Joab tapno mabaliwanna ti mapaspasamak. Nasirib ti apok, kas iti kinasirib ti maysa nga anghel ti Dios, ket ammona amin a banbanag a mapaspasamak iti daga." **21** Isu nga imbaga ti ari kenni Joab, "Kitaem ita, aramidek daytoy a banag. Inka ngarud, ket isublim ditoy ti agtutubo a ni Absalom." **22** Isu a nagpakleb iti daga ni Joab kas panangipakitana iti panagdayaw ken panagyamanna iti ari. Kinuna ni Joab, "Ita nga aldaw, ammo daytoy adipenmo a nakasarakak iti pabor iti imatangmo, apok nga ari, iti dayta, pinatgan ti ari ti kiddaw ti adipenna." **23** Isu a timmakder ni Joab ket napan idiay Gesur, ken inayawidna ni Absalom idiay Jerusalem. **24** Kinuna ti ari, "Mabalinna ti agsubli iti bukodna a balay, ngem saanna a mabalin a makita ti rupak." Nagsubli ngarud ni Absalom iti bukodna a balay, ngem saanna a nakita ti rupa ti ari. **25** Ita iti entero nga Israel, awan iti ad-adda a naidaydayaw gapu iti kinataerna ngem ni Absalom. Awan ti pakapilawanna manipud iti dapanna agingga iti tuktokna. **26** No pukisanna ti buokna tunggal agleppas ti tawen, gapu ta nadagsen daytoy kenkuana, timbangenna ti buokna; agdagsen daytoy iti agarup dua gasut a siklo, a natimbag iti pagtimbangan ti ari. **27** Naaddaan ni Joab iti tallo a putot a lallaki ken maysa a babai nga agnagan ti Tamar. Napintas isuna a babai. **28** Nagnaed ni Absalom idiay Jerusalem iti uneg ti dua a tawen a saanna a nakitkita ti rupa ti ari. **29** Kalpasanna, nangibilin iti sao ni Absalom kenni Joab nga ibaonna ni Joab iti ari, ngem saan a napan kenkuana ni Joab. Isu a nangibilin manen ti sao ni Absalom iti maikadua a daras, ngem saan latta a napan ni Joab. **30** Isu a kinuna ni Absalom kadagiti adipenna, "Kitaenyo, adda iti talon ni Joab iti abay ti talonko, ken addaan isuna iti sebada sadiay. Inkayo ket puoranyo daytoy." Isu a pinuoran dagiti adipen ni Absalom ti talon. **31** Timmakder ngarud ni Joab ken napan ni Joab iti balay ni Absalom, ket kinunana, "Apay a pinuoran dagiti adipenmo ti talonko? **32** Sinungbatan ni Absalom ni Joab, "Kitaem, nangibilinak iti sao kenka a mangibagbaga nga, 'Umayka ditoy ta ibaonka iti ayan iti ari ta ibagam, "Apay a naiyegak ditoy manipud Gesur? Ita ngarud bay-am a makitak ti rupa ti ari, ket no nagbiddutak, bay-am a papatayennak."' **33** Isu a napan ni Joab iti ari ket imbagana kenkuana. Idi pinaayaban ti ari ni Absalom, napan isuna iti ari ken nagrukob iti daga iti sangoanan ti ari, ket inagekan ti ari ni Absalom.

15 Naaramid a kalpasan daytoy a nangisagana ni Absalom iti bukodna a karwahe ken kabkabalio, agraman iti 50 a lallaki nga agtaray iti sangoananna. **2** Masapa a bumangon ni Absalom ket agtakder iti igid ti dalan nga agturong iti ruangan iti siudad. No mapan ti siasinoman nga addaan iti saan a pagkikinnaawatan a paokom iti ari, ayaban isuna ni Absalom ket ibagana, "Iti ania a siudad iti naggapuam?" Ket sumungbat ti lalaki, "Daytoy adipenmo ket manipud iti maysa kadagiti tribu ti Israel." **3** Iti kasta ibaga ni Absalom kenkuana, "Kitaem, naimbag ken nasayaat ti kasom, ngem awan ti inikkan ti ari iti pannakabalin a dumngeg iti kasom." **4** Innayon pay ni Absalom, "Tarigagayak a maysaak la koma nga ukom a naisaad iti daga, tapno mabalin koma nga umay kaniak ti tunggal tao nga addaan iti saan a pagkikinnaawatan wenno pakaseknan, ket mabalin a maipaayko kenkuana iti hustisia!" **5** Iti kasta no adda tao nga umasideg kenni Absalom tapno agdayaw kenkuana, iyunnat ni Absalom ti imana ken iggamanna isuna ken agekanna isuna. **6** Kastoy a wagas ti inaramid ni Absalom kadagiti amin nga Israel a mapan iti ari tapno paukom. Isu a naibaw-ing ni Absalom dagiti puso dagiti tattao ti Israel. **7** Ket naaramid kalpasan ti uppat a tawen nga imbaga ni Absalom iti ari, "Pangngaasim ta palubosannak a mapan tapno tungpalek ti insapatak kenni Yahweh idiay Hebron. **8** Ta nagsapata daytoy adipenmo idi agnanaedak idiay Gesur idiay Aram, a kinunak, 'No iyegnakto manen ni Yahweh idiay Jerusalem, agrukbabakto ngarud kenni Yahweh.'" **9** Isu a kinuna ti ari kenkuana, "Inka a sitatalna." Timmakder ngarud ni Absalom ket napan idiay Hebron. **10** Ngem kalpasanna nangibaon ni Absalom kadagiti espia kadagiti amin a tribu ti Israel, kinunana, "Apaman a mangngegyo ti uni iti trumpeta, masapul ngarud nga ibagayo, 'Ni Absalom ti ari idiay Hebron." **11** Kakuyog ni Absalom iti naawis a dua gasut a lallaki manipud iti Jerusalem. Napanda iti kinainosenteda, a saanda nga ammo iti aniaman a panggep ni Absalom. **12** Bayat ti panangidaton ni Absalom, nangibaun isuna iti napan kenni Ahitofel iti ilina a Gilo. Mammagbaga isuna ni David. Napigsa ti yaalsa ni Absalom, ta agtultuloy nga umad-ado dagiti tattao a sumursurot kenkuana. **13** Napan kenni David ti maysa a mensahero a nagkuna, "Sumursurot kenni Absalom dagiti puso dagiti tattao ti Israel." **14** Kinunana ngarud ni David kadagiti amin nga adipenna a kaduana iti Jerusalem, "Tumakderkayo ta pumanawtayo, wenno awan kadatayo ti makalibas kenni Absalom. Agsaganakayo ta pumanawtayo a dagus, wenno makamatannatayo a sidadaras, ket iyegna

iti rigat kadatayo ken darupenna iti siudad babaen iti tadem iti kampilan." **15** Kinuna ti adipen ti ari iti ari, "Adtoy, nakasaganan dagiti adipenmo a mangaramid iti aniaman nga ikeddeng ti apomi nga ari." **16** Pimmanaw ti ari agraman ti pamiliana a simmurot kenkuana, ngem nangibati ti ari iti sangapulo a babbai a kinabbalayna, a mangaywan iti palasio. **17** Kalpasan a rimmuar ti ari ken dagiti amin a tattao a simmurot kenkuana, nagsardengda iti maudi a balay. **18** Kimmuyog kenkuana a nagna dagiti amin a soldadona, ken napan iti sangoananna amin dagiti Cereteos, ken amin dagiti Peleteos, ken amin dagiti Geteos - 600 a lallaki a simmurot kenkuana manipud Gat. **19** Kalpasanna, kinuna ti ari kenni Ittai a Geteo, "Apay a simmurotka met kadakami? Agsublika ken makipagnaedka kenni Ari Absalom, ta maysaka a ganggannaet ken napapanawka. Agsublika iti bukodmo a lugar. **20** Gapu ta idi kalmanka laeng a pimmanaw, apay a pagalla-allaenka a kaduadakami? Saanko pay nga ammo no sadino iti papanak. Isu nga agsublika ket iyawidmo dagiti kailiam. Sapay koma ta kumuyog kenka ti kinamanangngaasi ken kinapudno." **21** Ngem simmungbat ni Ittai ket kinunana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken ti apok nga ari, pudno nga iti aniaman a lugar a papanan ti apok nga ari, isu met ti papanan daytoy adipenmo, uray no ti kaipapananna ket pagbiagak wenno pakatayak." **22** Isu a kinuna ni David kenni Ittai, "Ituloyyo ngaruden ken kumuyogkayo kadakami." Kimmuyog ngarud a nagna ni Ittai a Geteo iti ari, ken dagiti amin a kakaduana a lallaki ken amin dagiti pamiliana a kaduana. **23** Nagdung-aw dagiti amin a pagilian ket bimmallasiw amin a tattao iti Tanap ti Cedron, ket bimmallasiw met mismo ti ari. Nagdalliasat amin dagiti tattao iti dalan nga agturong iti let-ang. **24** Ket adda met uray ni Zadok agraman dagiti amin a Levita, awit-awitda ti Lakasa ti Tulag ti Dios. Indissoda ti Lakasa ti Tulag ti Dios, ket kalpasanna nakikadua kadakuada ni Abiatar. Nagurayda agingga a nakaruar amin dagiti tattao iti siudad. **25** Kinuna ti ari kenni Zadok, "Awitem nga isubli ti Lakasa iti Dios idiay siudad. No makasarakak iti pabor iti imatang ni Yahweh, isublinakto ditoy ket ipakitana manen kaniak ti Lakasa ken ti lugar a pagnanaedanna. **26** Ngem no ibagana, 'Saanak a maay-ayo kenka, kitaem, adtoyak, aramidenna kaniak aniaman nga ipagarupna a naimbag. **27** Kinuna pay ti ari kenni Zadok a padi, "Saanka kadi a mammadto? Agsublika iti siudad a sitatalna, ken ikuyogmo ti dua a putotmo a lallaki, a ni Ahimaas, ken ni Jonatan a puto a lalaki ni Abiatar. **28** Kitaem, agurayakto idiay pagballasiwan iti Araba agingga a dumteng ti sao nga aggapu kenka a mangipakaammo kaniak." **29** Insubli ngarud ni Zadok ken ni Abiatar ti Lakasa ti Dios idiay Jerusalem, ket nagnaedda sadiay. **30** Ngem simmang-at ni David a saka-saka ken agsangsangit idiay Bantay dagiti Olibo, ken inabbungotanna ti ulona. Tunggal tao kadagiti tattao a kaduana ket inabbungotanna iti ulona, ket simmang-atda nga agsangsangit kabayatan iti pannagnada. **31** Maysa ti nangibaga kenni David a kunana, "Maysa met ni Ahitofel kadagiti nakipag-alsa ken ni Absalom." Isu nga inkararag ni David, O Yahweh, pangngaasim ta pagbalinem a kinamaag ti balakad ni Ahitofel." **32** Naaramid nga idi nakadanon ni David iti tapaw ti dalan, nga isu ti nagdaydayawanda iti Dios kadagiti naglabas a tiempo, immay a simmabat kenkuana ni Cusai nga Arkita a naray-ab ti kagayna ken tapok-tapok iti ulona. **33** Kinuna ni David kenkuana, "No makipagdalliasatka kaniak, ket agbalinka laeng a padagsen kaniak. **34** Ngem no agsublika iti siudad ken ibagam kenni Absalom, "Agbalinakto nga adipenmo, apok nga ari, a kas iti panagbalinko nga adipen iti amam iti naglabas a tiempo, iti kasta ita adipennakon,' ket, riribukemto koma ti balakad ni Ahitofel, a maipaay kaniak. **35** Ken saanto kadi a kaduam sadiay ni Sadok ken Abiatar a papadi? Isu nga aniaman a mangngegmo idiay palasio iti ari, masapul nga ibagam kenni Sadok ken Abiatar a papadi. **36** Kitaem a kaduada dagiti dua a putoda a lallaki, ni Ahimaas, a puto a lalaki ni Sadok, ken Jonatan, a puto a lalaki ni Abiatar. Masapul nga ibaonmo kaniak babaen kadagiti imada ti amin a banag a mangngegam. **37** Napan ngarud iti siudad ni Cusai, a gayyem ni David, apagisu met a simmangpet ken simrek ni Absalom idiay Jerusalem.

16 Idi nakaadayo bassit ni David iti tapaw ti turod, sinabat isuna ni Siba nga adipen ni Mefiboset nga addaan iti agasawa a nasilyaan nga asno a nagkarga iti 200 a tinapay, 100 a karaay ti ubas, 100 a kapetpet a bunga ti igos, ken maysa a supot a lalat nga arak. **2** Kinuna iti ari ken Siba, "Apay nga inyegmo dagitoy a banbanag?" Simmungbat ni Siba, "Dagiti asno ket pagluganan dagiti sangakabbalayan ti ari, ti tinapay ken dagiti kankanen a naaramid manipud iti bunga ti igos ket agpaay a kanen dagiti agtutubo a lallaki a kaduam, ken ti arak ket inumen iti siasinoman a matalimudaw idiay laet-ang." **3** Kinuna ti ari, "Sadino ti ayan iti apoko ti apom?" Simmungbat ni Siba iti ari, "Nagbati isuna idiay Jerusalem, ta kunana, 'Ita nga aldaw, isubli iti balay ti Israel ti pagarian ti amak kaniak.'" **4** Ket kinuna ti ari kenni Siba, "Adtoy, kukuamon ita dagiti amin a kukua ni Mefiboset." Simmungbat ni Siba, "Agrukbabak a sipapakumbaba kenka, apok nga ari. Makasarakak koma iti pabor iti imatangmo." **5** Idi nakadanon ni David idiay Bahurim, rimmuar sadiay ti maysa a lalaki a nagtaud iti puli ni Saul, ti nagana ket Simei a putot a lalaki ni Gera. Rimmuar isuna nga agilunlunod bayat iti pannagnana. **6** Binatubatona ni David ken dagiti amin nga opisyal iti ari, iti laksid ti kaadda ti armada ken dagiti guardia nga adda iti kannawan ken kannigid iti ari. **7** Nagpukpukaw a nagilunlunod ni Simei, "Umadayoka, pumanawka ditoy, sika a kriminal, sika a mammapatay! **8** Binalesnakayo amin ni Yahweh gapu iti dara ti pamilia ni Saul, a makinsaad iti pagturturayam. Impaiama ni Yahweh ti pagarian kenni Absalom nga anakmo. Ket ita nadadaelka gapu ta maysaka a mammapatay a tao." **9** Ket kinuna ni Abisai a putot a lalaki ni Zeruyas iti ari, "Apay koma ngay nga idadanes daytoy a natay nga aso ti apok nga ari? Pangngaasim ta palubosannak ta innak putden ti ulona." **10** Ngem kinuna ti ari, "Ania koma ti pakibiangak kadakayo, a putot ni Zeruyas? Nalabit nga ilunlunodnak gapu ta imbaga ni Yahweh kenkuana, 'Ilunodmo ni David.' Siasino ngarud ti makaibaga kenkuana, 'Apay nga ilunlunodmo ti ari?'" **11** Isu a kinuna ni David kenni Abisai ken kadagiti amin nga adipenna, "Kitaem, ti anakko a lalaki a naipasngay manipud iti bagik, ket kayatna a pukawen ti biagko. Saan kadi nga ad-adda ita a tarigagayan daytoy a Benjamita ti pannakadadaelko? Bay-anyo isuna nga agilunod, ta binilin isuna ni Yahweh a mangaramid iti dayta. **12** Nalabit a kitaento ni Yahweh ti panagtuok a naipalak-am kaniak, ket supapakannak iti naimbag gapu iti panangilunlunodna

kaniak ita nga aldaw." **13** Nagdalliasat ngarud ni David ken dagiti tattaona iti dalan, kabayatan nga adda ni Simei idi iti asidegna iti ngato iti bakras ti turod nga agilunlunod ken agipurpuruak iti tapok ken batbato kenkuana bayat ti pannagnana. **14** Ket nabannog ti ari ken dagiti amin a tattao a kimmuyog kenkuana, ket naginana isuna idi simmardengda ta rabiin. **15** Kasta met a napan idiay Jerusalem ni Absalom ken dagiti amin a tattao ti Israel a kaduana, kaduana ni Ahitofel. **16** Naaramid idi a ni Cusai nga Arkita a gayyem ni David ket napan kenni Absalom, kinuna ni Cusai kenni Absalom, "Agbiag ti ari! Agbiag ti ari!" **17** Kinuna ni Absalom kenni Cusai, "Kastoy kadi ti kinapudnom iti gayyemmo? Apay a saanka a simmurot kenkuana?" **18** Kinuna ni Cusai kenni Absalom,"Saan! Ngem ketdi, ti tao a pinili ni Yahweh ken dagitoy a tattao ken dagiti amin a lallaki iti Israel, dayta a tao ti pakaibilangakto, ket makipagnaedakto kenkuana. **19** Ken, siasino koma ti rumbeng a pagserbiak? Saan kadi a rumbeng nga agserbiak iti imatang iti anakna? Kas iti panagserbik iti imatang iti amam, agserbiak iti imatangmo." **20** Kinuna ngarud ni Absalom kenni Ahitofel, "Balakadannakami no ania ti rumbeng nga aramidenmi." **21** Simmungbat ni Ahitofel kenni Absalom, "Inka ket kaiddaem dagiti tagabu nga assawa ni amam nga imbatina a mangaywan iti palasio, ket mangngegto ti amin nga Israel a nagbalinka a kabusor ti amam. Ket pumigsanto dagiti ima dagiti pasurotmo." **22** Isu a nangbangonda iti tolda a maipaay kenni Absalom iti tuktok ti palasio, ket iti imatang dagiti amin nga Israel, kinaidda ni Absalom dagiti tagabu nga assawa ni David a kinabbalayna. **23** Ita, dagiti balakad ni Ahitofel kadagidi nga al-aldaw ket kasla nangngeg ti maysa a tao manipud iti mismo a ngiwat ti Dios. Kasta ti panangkita ni David ken Absalom kadagiti amin a balakad ni Ahitofel.

17 Kalpasanna, kinuna ni Ahitofel kenni Absalom, "Ita palubosannak a pumili iti 12, 000 a lallaki, ken bumangonakto ket kamatek ni David inton rabii. **2** Mapanakto kenkuana inton nabannog ken nakapuy isuna ket maklaatto isuna gapu iti buteng. Agtatarayto dagiti tattao a kaduana, ket ti laeng ari iti darupek. **3** Isublikto dagiti amin a tattao kenka, kas iti panagsubli iti nobia iti asawana, ket addaanto iti talna iti panagturaymo dagiti amin a tattao." **4** Naayayo ni Absalom ken dagiti amin a panglakayen iti Israel iti imbaga ni Ahitofel. **5** Kinuna ngarud ni Absalom, "Ita ayabanyo met ni Cusai nga Arkita, ket denggentayo no ania iti makunana." **6** Idi dimteng ni Cusai iti ayan ni Absalom, impalawag ni Absalom kenni Cusai ti imbaga ni Ahitofel sana sinaludsod ni Cusai, "Rumbeng kadi nga aramidenmi ti imbaga ni Ahitofel? No saan, ibagam kadakami no ania ti maibalakadmo." **7** Kinuna ni Cusai kenni Absalom, "Saan a nasayaat iti daytoy a kanito ti balakad ni Ahitofel." **8** Kinuna pay ni Cusai, "Ammom a nabileg a mannakigubat ti amam ken dagiti tattaona, ket makaungetda, kasda la oso a natakaw dagiti urbonna iti kataltalonan. Maysa a mannakigubat iti amam; saan isuna a makikadua a maturog kadagiti soldadona ita a rabii. **9** Kitaem, nalabit nga ita a kanito ket nakalemmeng isuna iti maysa nga abut wenno iti sabali a lugar. Mapasamakto nga inton mapapatay iti sumagmamano kadagiti tattaom iti rugrugi iti raut, ibaganto iti siasinoman a makangngeg iti daytoy, 'Adda pannakapapatay kadagiti soldado a sumurot kenni Absalom.' **10** Ket uray dagiti katuturedan a soldado, a kasla agpuspuso a leon, agbutengto gapu ta ammo iti amin nga Israel a maysa a maingel a tao ti amam, ken napipigsa unay dagiti tattaona. **11** Isu nga ibalakadko kenka a pagmaymaysaem koma nga ummongen dagiti amin nga Israel kenka, manipud Dan agingga iti Beerseba, a kas kaado dagiti darat iti baybay, ket mapanka a mismo a makigubat. **12** Mapankaminto kenkuana sadinoman a pakasapulan kenkuana, ket kalubanmi isuna a kas iti panagtinnag ti linnaaw iti daga. Awanto ti ibatimi uray maysa kadagiti tattaona, wenno isuna a mismo, a sibibiag. **13** No agkamang isuna iti maysa a siudad, ket mangipanto kadagiti tali dagiti amin nga Israel iti dayta a siudad ket iguyodminto daytoy iti karayan, agingga nga awanton uray maysa a bassit a bato a masarakan sadiay." **14** Kinuna ngarud ni Absalom ken dagiti tattao ti Israel, "Nasaysayaat ti balakad ni Cusai nga Arkita ngem iti balakad ni Ahitofel." Ta inkeddeng ni Yahweh iti pannakalaksid iti nasayaat a balakad ni Ahitofel tapno maiyeg iti pannakadadael kenni Absalom. **15** Kalpasanna, kinuna ni Cusai kada Zadok ken Abiatar a papadi, "Binalakadan ni Ahitofel ni Absalom ken dagiti panglakayen ti Israel iti kasta, ken kastoy a wagas, ngem adda iti maysa a banag nga imbalakadko. **16** Ita ngarud, agapurakayo ket inkayo ipadamag kenni David; ' Saankayo nga agkampo inton rabii iti pagballasiwan iti Araba, ngem aramidenyo iti amin a pamusposan tapno makaballasiwkayo, ta no saan ket maalun-on ti ari agraman dagiti amin a tattao a kaduana.'" **17** Ita, adda nga agur-uray da Jonatan ken Ahimaas idiay igid iti ubbog ti Rogel; adda maysa nga adipen a babai a kadawyan a mapan agidanon kadagiti mensahe kadakuada. Kalpasanna mapanda ibaga kenni Ari David, tapno saan ida a makita a mapmapan iti siudad. **18** Ngem iti daytoy a tiempo, nakita ida iti maysa a bumarito ket imbagana kenni Absalom. Isu a sidadaras a pimmanaw ni Jonatan ken ni Ahimaas ket napanda iti balay ti maysa a tao idiay Bahurim, addaan daytoy a lalaki iti bubon iti paraanganna, nga isu ti bimmabaanda. **19** Innala iti asawa ti lalaki ti pagkalub iti bubon ket inyabbongna daytoy iti ngarab ti bubon, ken winarisanna kadagiti bukbukel iti rabaw daytoy, isu nga awan ti makaammo nga adda iti uneg ti bubon da Jonathan ken Ahimaas. **20** Napan dagiti tattao ni Absalom iti balay ti babai ket kinunada, "Sadino ti ayan da Ahimaas ken Jonatan?" Imbaga ti babai kadakuada, "Nagaballasiwda iti karayan." Kalpasan a kinitada iti aglawlaw ket saanda ida a nasarakan, nagsublida idiay Jerusalem. **21** Ket naaramid kalpasan a nakapanawda, rimuar da Jonatan ken Ahimaas iti bubon. Napanda impadamag kenni Ari David; imbagada kenkuana, "Tumakderkayo ket partakanyo ti bumallasiw iti danum gapu ta nagibalakad iti kasta ken kastoy ni Ahitofel maipapan kadakayo." **22** Timmakder ngarud ni David ken dagiti amin a tattao a kaduana, ket binallasiwda ti Jordan. Awan uray maysa kadakuada iti saan a nakaballasiw iti Karayan Jordan sakbay nga aglawag iti agsapa. **23** Idi naammoan ni Ahitofel a saan a nasurot ti balakadna, sinillianna ti asnona sa pimmanaw. Nagawid isuna iti bukodna a siudad, inurnosna iti balayna, sana imbitin ti bagina. Iti kastoy a wagas natay isuna ken naitabon iti tanem ni amana. **24** Kalpasanna, dimteng ni David iti Mahanaim. Kasta met ni Absalom, binallasiwna ti Jordan, isuna ken amin dagiti tattao iti Israel a kaduana. **25** Ket insaad ni Absalom ni Amasa a mangidaulo iti armada imbes a ni Joab. Ni Amasa ket putot a lalaki ni Jeter nga Israelita,

a nakikaidda kenni Abigail a putot a babai ni Naas ken kabsat a babai ni Zeruyas, nga ina ni Joab. **26** Kalpasanna, nagkampo ni Absalom iti daga ti Galaad. **27** Ket naaramid idi nakadanun ni David iti Mahanaim, a ni Sobi a putto a lalaki ni Naas iti Ammonita a taga Raba, ken ni Makir a putto ni Amiel a taga Lodebar, ken ni Barzillai a maysa a Galaadita a taga Rogelim, **28** ket nangiyegda kadagiti ikamen ken ules, malukong ken banga, ken trigo, arina a naaramid manipud iti sebada, nakirog a bukel, bukel ti utong, patani, **29** diro, mantikilya, karnero, ken keso. Tapno makapangan ni David ken dagiti tattao a kaduana. Kinuna dagitoy a tattao, "Mabisin dagiti tattao, nabannog, ken mawaw idiay let-ang."

18 Binilang ni David dagiti soldado a kaduana ket nangdutok kadagiti kapitan ti rinibribu ken kadagiti kapitan ti ginasot a mangituray kadakuada. **2** Ket imbaon ni David dagiti armada, kakatlo ti adda iti babaen iti panangituray ni Joab, ti sabali a kakatlo ket adda iti babaen iti panangituray ni Abisai a putot a lalaki ni Zeruyas a kabsat a lalaki ni Joab, ken ti sabali manen a kakatlo iti adda iti babaen iti panangituray ni Ittai a Geteo. Kinuna ti ari iti armada, "Kumuyogak met kadakayo. **3** Ngem kinuna dagiti lallaki, "Saankan a masapul nga umay iti gubatan, ta no aglibaskami awan bibiangda kadakami, wenno no matay ti kagudua kadakami awan bibiangda. Ngem sangapulo a ribu kadakami iti kaibatogam! Ngarud, nasaysayaat a nakasaganaka a mangtulong kadakami manipud iti siudad." **4** Simmungbat ngarud ti ari kadakuada, "Aramidekto ti aniaman a kasasayaatan para kadakayo." Nagtakder ti ari iti abay ti ruangan ti siudad bayat iti irurruar dagiti amin nga armada a ginasot ken rinibribu. **5** Binilin ti ari da Joab, Abisai ken Ittai a kunana, "Ipagpagapoyo kaniak ket makilangenlangenkayo a nasayaat iti agtutubo, kenni Absalom." Nangngeg amin dagiti tattao ti ari nga imbilinna kadagiti kapitan daytoy maipapan kenni Absalom. **6** Isu a napan dagiti armada iti away a makigubat iti Israel; nagsaknap ti gubat iti kabakiran ti Efraim. **7** Naparmek sadiay dagiti armada ti Israel iti sangoanan dagiti soldado ni David; adu ti napapatay sadiay iti dayta nga aldaw ket duapulo a ribu a tattao ti napapatay. **8** Nagsaknap ti gubat iti entero nga away, ket ad-adu a tattao ti natay iti kabakiran ngem babaen iti kampilan. **9** Nairana a nasabat ni Absalom dagiti sumagmamano kadagiti soldado ni David. Nakasakay ni Absalom iti mulona, ket napan ti mulo iti sirok iti nasamek a sangsanga ti dakkel a kayo ti lugo, ket naisalat ti ulona kadagiti sangsanga ti kayo. Nabati isuna nga agbitbitin iti nagbaetan ti daga ken ti tangatang bayat iti panagtultuloy ti pagsaksakayanna a mulo. **10** Adda nakita iti daytoy ket imbagana kenni Joab, "Adtoy, nakitak ni Absalom nga agbitbitin iti kayo ti lugo!" **11** Kinuna ni Joab iti lalaki a nangibaga kenkuana iti maipanggep kenni Absalom, "Adtoy! Nakitam isuna! Apay a saanmo a pinatay isuna nga intinnag iti daga? Ikkanka koman iti sangapulo a siklo ti pirak ken maysa a barikes." **12** Simmungbat ti lalaki kenni Joab, "Uray pay makaawatak iti sangaribu a siklo ti pirak, saankonto latta nga iyunnat ti imak a maibusor iti anak ti ari, gapu ta nangngegmi amin ti panangbilin ti ari kenka, Abisai, ken ni Ittai, a kunana, 'Awan ti siasinoman a mangsagid ti agtutubo a ni Absalom.' **13** No impustak man ti biagko gapu iti inuulbod (ket awan ti mailimed iti ari), baybay-andakto met laeng." **14** Ket kinuna ni Joab, "Saanka nga urayenen." Isu a nangala ni Joab iti tallo a gayang ket induyokna dagitoy iti puso ni Absalom, kabayatan a sibibiag pay laeng isuna ken agbitbitin iti lugo. **15** Ket pinalawlawan dagiti sangapulo nga agtutubo a nangawit kadagiti kalasag ni Joab ni Absalom, dinarupda isuna, ket pinapatayda isuna. **16** Kalpasanna pinuyotan ni Joab ti trumpeta, ket nagsubli ti armada manipud iti panangkamkamatda iti Israel, ta pinagsubli ni Joab ti armada. **17** Innalada ni Absalom ket impuruakda isuna iti dakkel nga abut iti kabakiran; impunponda ti bangkayna iti sirok ti dakkel a penpen dagiti batbato, kabayatan a naglibas amin ti Israel, tunggal tao iti pagtaenganna. **18** Ita ni Absalom, kabayatan a sibibiag pay laeng, ket nangipatakder iti dakkel nga adigi a bato idiay Tanap ti Ari, ta kinunana, "Awananak iti anak a lalaki a mangitandudo iti pakalaglagipan ti naganko." Impanaganna iti adigi ti naganna, isu a naawagan iti Baton-lagip ni Absalom aginggana iti daytoy nga aldaw. **19** Ket kinuna ni Ahimaas a putot ni Zadok, "Palubosandak nga agtaray itan a mapan mangipakaammo ti naimbag a damag iti ari, no kasano nga inispal ni Yahweh isuna manipud kadagiti kabusorna." **20** Simmungbat ni Joab kenkuana, "Saan a sika ti mapan mangibaga ti damag ita nga aldaw; masapul nga aramidem daytoy iti sabali nga aldaw. Awan ti maibagam a damag ita gapu ta natay ti anak ti ari." **21** Kalpasanna kinuna ni Joab iti maysa a Cusita, "Mapanmo ibaga iti ari no ania ti nakitam." Nagkurno ti Cusita kenni Joab, ket nagtaray. **22** Ket kinuna manen ni Ahimaas na putot a lalaki ni Zadok kenni Joab, "Uray ania ti mapasamak, pangaasim ta pagtarayendak met ket surotek ti Cusita." Simmungbat ni Joab, "Apay a kayatmo ti mapan, anakko, makitam met nga awanto ti magungonam gapu iti damag?" **23** "Aniaman ti mapasamak, kinuna ni Ahimaas, "Tumarayak." Isu a sinungbatan ni Joab isuna, "Tumarayka." Ket timmaray ni Ahimaaz iti dalan a kapatadan, ket inunaanna ti Cusita. **24** Ita, agtugtugaw ni David iti nagbaetan dagiti akin-uneg ken akinruar a pagserkan. Immuli ti agwanwanawan iti atep ti pagserkan nga agturong iti pader ket nagtannawag. Iti ikikitana, nakitana ti maysa a lalaki a sumungsungad nga agtartaray nga agmaymaysa **25** Nagpukkaw ti agwanwanawan ket imbagana iti ari. Ket kinuna ti ari, "No is-isuna, adda ti damag iti ngiwatna." Umasideg nga umasideg ti agtartaray ket nakaasidegen iti siudad. **26** Nakita manen ti agwanwanawan ti sabali a lalaki nga agtartaray, ket inayaban ti agwanwanawan ti agbanbantay iti pagserkan; kinunana, "Kitaem, adda manen iti sabali a lalaki nga agtartaray nga is-isuna." Kinuna ti ari, "Umay met isuna mangyeg iti damag." **27** Isu a kinuna ti agwanwanawan, "Ti ammok, ti panagtartaray ti lalaki iti sangoanan ket kasla iti panagtartaray ni Ahimaas a putot a lalaki ni Zadok." Kinuna ti ari, "Naimbag isuna a tao ket um-umay nga addaan iti naimbag a damag." **28** Kalpasanna immawag ni Ahimaas ket kinunana iti ari, "Nasayaat ti amin." Ket nagkurno isuna iti sangoanan ti ari a nagdisso ti rupana iti daga ket kinunana, "Madaydayaw ni Yahweh a Diosmo, a nangipaima kadagiti tattao a nangilayat kadagiti imada a maibusor iti apok nga ari." **29** Isu a simmungbat ti ari, "Nasayaat kadi ti kasasaad ti agtutubo a ni Absalom?" Simmungbat ni Ahimaas, "Idi imbaonnak ni Joab nga adipen ti ari kenka, apo ari, nakitak ti kasta unay a pannakariribuk, ngem saanko nga ammo no ania daydiay." **30** Ket kinuna ti ari, "Agpaigidka ket agtakderka ditoy." Isu a nagpaigid

ni Ahimaas, ket nagtakder a saan nga immal-alis. **31** Kasangsangpet la unay ti Cusita ket kinunana, “Adda ti naimbag a damag para iti apok nga ari, ta imbalesnaka ni Yahweh ita manipud kadagiti amin nga immalsa a maibusor kenka.” **32** Ket kinuna ti ari iti Cusita, “Naimbag kadi ti sasaaden ti agtutubo a ni Absalom?” Insungbat ti Cusita, “Rumbeng koma a lak-amen dagiti kabusor ti apok nga ari, ken dagiti amin nga immalsa a maibusor kenka a mangdangran kenka, iti kas iti linak-am ti agtutubo.” **33** Ket kasta unay ti panagpulkok ti ari, ket immuli isuna iti siled iti ngatoen ti pagserkan ket nagsangit. Iti ipapanna ket nagladingit, “Anakko nga Absalom, anakko, anakko nga Absalom! Siak la koman iti natay a saan a sika, Absalom, anakko, anakko!”

19 Naibaga kenni Joab, “Kitaem, agsangsangit ken agladladingit ti ari gapu kenni Absalom.” **2** Isu a nagbalin a ladingit ti balligi iti dayta nga aldaw kadagiti amin nga armada, gapu ta nangngeg ti armada a naibaga iti dayta nga aldaw, “Agladladingit ti ari para iti anakna.” **3** Siuulimek a nagarudok dagiti soldado a nagturong iti siudad iti dayta nga aldaw, kas iti panagarudok nga umadayo dagiti mababain a tattao no tumarayda manipud iti gubatan. **4** Inabbongan ti ari ti rupana ket nagsangit iti napigsa, “Anakko nga Absalom, Absalom, Absalom, anakko, anakko!” **5** Ket simrek ni Joab iti balay ti ari ket kinunana kenkuana, “Imbabainmo dagiti rupa dagiti amin a soldadom ita nga aldaw, a nangisalakan ti biagmo ita nga aldaw, dagiti biag dagiti annakmo a lallaki ken babbai, dagiti biag dagiti assawam, ken dagiti biag dagiti assawam a tagabu **6** gapu ta ay-ayatem dagiti gumurgura kenka, ken gurguraem dagiti agay-ayat kenka. Gapu ta impakitam ita nga aldaw nga awan serserbida kenka dagiti pangulo ken dagiti soldado. Ita nga aldaw mamatiak a no nabiag ni Absalom, ken nataykami amin, ket dayta ti mangparagsak kenka. **7** Ita ngarud, tumakderka ket rummuarka ket makitungtongka a nasayaat kadagiti soldadom, ta isapatak iti nagan ni Yahweh, no saanka a mapan, awan ti uray maysa a tao a mabati kenka ita a rabii. Dakdakesto dayta para kenka ngem kadagiti amin a didigra a napasamak kenka sipud pay kinaagtutubom inggana ita.” **8** Isu a napan ti ari ket nagtugaw iti ruangan ti siudad, ket naibaga kadagiti amin a tattao, “Kitaenyo, agtugtugaw ti ari iti ruangan.” Ket napan dagiti amin a tattao iti sangoanan ti ari. Kabayatanna, idiay Israel, nagkamang ti tunggal tao iti pagtaenganna. **9** Agsisinnuppiat iti tunggal maysa dagiti amin a tattao kadagiti amin a tribu ti Israel nga ibagbagada, “Inispalnatayo ti ari kadagiti ima dagiti kabusortayo. Insalakannatayo kadagiti ima dagiti Filisteo ket ita, intarayanna ti pagilian gapu kenni Absalom. **10** Ket ni Absalom a pinulutantayo a mangituray kadatayo, ket natay iti gubatan. Isu nga apay a saantayo a pagtutungtongan iti maipapan iti pannakaisubli ti ari?” **11** Nangibaun ni Ari David iti mensahero kadda Zadok ken Abiatar a papadi a kunana, “Katungtongyo dagiti panglakayen ti Juda ket ibagayo kadakuada, “Apay a dakayo ti maudi a mangisubli iti ari iti palasiona, gapu kadi iti panagtutungtong ti entero nga Israel ket anamonganda ti ari, nga isublida isuna iti palasiona? **12** Dakayo dagiti kakabsatko, ti lasag ken tulangko. Apay ngarud a dakayo ti maudi a mangisubli iti ari? **13** Ken ibagayo kenni Amasa, 'Saan kadi a sika ti lasag ken tulangko? Dusaennak ti Dios, ken ad-adda pay, no saan a sika ti isukatko kenni Joab a kapitan ti armadak manipud ita.'” **14** Ket nagun-odna dagiti puso dagiti amin a tattao ti Juda, kasla nga isuda ti puso ti maysa a tao, isu a nangibaonda iti napan iti ari a kunada, “Agsublika, sika ken dagiti amin a tattaom.” **15** Isu a nagsubli ti ari ket dimteng idiay Jordan. Ket dimteng idiay Gilgal dagiti tattao a taga-Juda tapno sabtenda ti ari, tapno kadduaanda ti ari nga agballasiw iti Jordan. **16** Nagdardaras a simmalog ni Simei a putot ni Gera, a Benjaminita, a taga-Bahurim, a kaduana dagiti tattao ti Juda tapno sabtenda ni Ari David. **17** Kaduana ti sangaribu a tattao a nagtaud iti Benjamin, ni Ziba nga adipen ni Saul, dagiti sangapulo ket lima a putotna a lallaki ken kaduana pay dagiti duapulo nga adipen. Binallasiwda ti Jordan a kaduada ti ari. **18** Bimmallasiwda tapno iballasiwda ti pamilia ti ari ken tapno aramidenna ti aniaman nga ammona a nasayaat. Nagkurno iti sangoanan ti ari ni Simei a putot a lalaki ni Gera sakbay a rinugianna ti agballasiw iti Jordan. **19** Kinuna ni Simei iti ari, “Saanmo koman a kitaen a nagbasolak, apok, wenno saanmo koman a lagipen ti sisusukir nga inaramid daytoy adipenmo iti aldaw a pinanawan ti apok nga ari ti Jerusalem. Pangaasim, saan koma nga ipapuso ti ari daytoy. **20** Ta ammo daytoy adipenmo a nagbasolak. Kitaem, isu a siak ti immuna a simmalog ita nga aldaw manipud kadagiti amin a pamilia ni Jose a mangsabat iti apok nga ari.” **21** Ngem simmungbat ni Abisai a putot ni Zeruyas ket kinunana, “Saan kadi a rumbeng a mapapatay ni Simei gapu iti daytoy, gapu ta inlunodna ti pinulotan ni Yahweh?” **22** Ket kinuna ni David, “Ania ti aramidek kadakayo, dakayo a putot ni Zeruyas, tapno rumbeng nga agbalinkayo a kabusorko ita? Mapapatay kadi ti siasinoman a tao ditoy Israel ita? Ta saanko kadi nga ammo nga ita nga aldaw ket siak ti ari iti entero nga Israel?” **23** Isu nga imbaga ti ari kenni Simei, “Saanka a matay.” Isu a nagkari ti ari kenkuana nga addaan iti panagsapata. **24** Ket simmalog ni Mefiboset nga anak ni Saul tapno sabtenna ti ari. Saanna a dinalusan dagiti sakana, wenno pinukisan ti barbasna, wenno linabaan dagiti pagan-anayna manipud iti aldaw a pimmanaw ti ari inggana iti aldaw a nagawid isuna nga addaan iti talna. **25** Ket isu nga idi naggapo isuna idiay Jerusalem tapno sabtenna ti ari, kinuna ti ari kenkuana, “Apay a saanka a kimmuyog kaniak, Mefiboset?” **26** Insungbatna, “Apok nga ari, inallilawnak ti adipenko, ta kinunak, 'Silyaak ti maysa nga asno tapno mapagsakayak ket sumurotak iti ari, gapu ta pilay daytoy adipenmo.' **27** Ngem dinadael ni Ziba nga adipenko ti dayawko, siak nga adipenmo, kenka nga apok nga ari. Ngem kasla anghel ti Dios ti apok nga ari. Ngarud, aramidem no ania ti nasayaat iti panagkitam. **28** Gapu ta, iti imatang ti apok nga ari, amin dagiti tattao ti balay ti amak ket natayen, ngem impalubosmo a makipangan daytoy adipenmo kadagiti nangan iti lamisaanmo. Ania pay ngarud ti karbengak nga agsangit iti ari? **29** Ket kinuna ti ari kenkuana, “Apay nga agpalawagka pay laeng? Ingkeddengkon a pagbingayanyo kenni Ziba dagiti taltalon.” **30** Isu a simmungbat ni Mefiboset iti ari, “Wen, bay-am nga alaenna amin daytoy, gapu ta dimteng a sitatalged ti apok nga ari iti bukodna a pagtaengan.” **31** Ket simmalog ni Barzillai a Gileadita manipud sadiay Rogelim tapno makipagballasiw iti ari idiay Jordan, ket kinadduaanna ti ari a napan idiay Jordan. **32** Lakay unay itan ni Barzillai, walo pulo ti tawennan. Intedna iti ari dagiti kasapulanna

kabayatan ti panagnaedna sadiay Mahanaim, gapu ta nabaknang unay isuna a tao. **33** Kinuna ti ari kenni Barzillai, "Sumurotka kaniak, ket ipaayko kenka dagiti masapulmo iti pannakipagnaedmo kaniak idiay Jerusalem." **34** Simmungbat ni Barzillai iti ari, "Mano nga aldaw ti nabatbati kadagiti tawtawen iti biagko, a masapul a sumurotak iti ari idiay Jerusalem? **35** Walo pulo ti tawenkon. Mailasinko kadi pay ti naimbag ken dakes? Mananam kadi pay daytoy adipenmo ti kanek ken inumek? Mangngegko kadi pay ti timek dagiti agkankanta a lallaki ken babbai? Apay a rumbeng nga agbalin daytoy adipenmo a dadagsen iti apok nga ari? **36** Kayat laeng daytoy adipenmo iti kumuyog iti ari nga agballasiw iti Jordan. Apay a rumbeng a subadannak ti ari iti kastoy a gunguna? **37** Pangaasim ta ipalubosmo nga agawid iti pagtaenganna daytoy adipenmo, tapno matayak iti bukodko a siudad ket maitanemak iti nakaitaneman ti amak ken ti inak. Ngem kitaem, adtoy ti adipenmo a ni Kimham. Bay-am a makipagballasiw isuna iti apok nga ari, ket aramidem kenkuana ti ammom a nasayaat." **38** Insungbat ti ari, "Kumuyog kaniak ni Kimham nga agballasiw, ket aramidek kenkuana no ania ti ammom a nasayaat, ken no aniaman ti tarigagayam kaniak, aramidek dayta para kenka." **39** Ket bimmallasiw dagiti amin a tattao iti Jordan, bimmallasiw met ti ari, inagkan ti ari ni Barzillai ket binendisionanna isuna. Ket nagawid ni Barzillai iti bukodna a pagtaengan. **40** Isu a bimmallasiw ti ari a nagturong idiay Gilgal, ket nakipagballasiw ni Kimham kenkuana. Imballasiw dagiti amin nga armada ti Juda ken ti kagudua ti armada ti Israel ti ari. **41** Dagus a rinugian dagiti amin a tattao ti Israel ti napan iti ari ket kinunada, "Apay nga inlibasdakayo dagiti kakabsatmi, dagiti tattao ti Juda, ket imballasiwda ti ari ken ti pamiliana iti Jordan, ken kasta met dagiti tattao ni David a kakaduana?" **42** Sinungbatan ngarud dagiti tattao ti Juda dagiti tattao ti Israel, "Gapu ta as-asideg a kabagianmi ti ari. Apay ngarud ta makaungetkayo gapu iti daytoy? Nangankami kadi iti aniaman a binayadan ti ari? Inikkannakami kadi iti aniaman a sagsagut?" **43** Sinungbatan dagiti tattao ti Israel dagiti tattao ti Juda, "Addaankami iti sangapulo a tribu a kabagian ti ari, isu a dakdakkel ti karbenganmi kenni David ngem dakayo. Apay ngarud nga inumsidakami? Saankadi a ti dawatmi a maisubli ti ari ti immuna a nangngeg?" Ngem nagubgubsang dagiti sao dagiti tattao ti Juda ngem dagiti sao dagiti tattao ti Israel.

20 Nakapasamak iti isu met laeng a lugar nga adda iti maysa a manangriribok a managan iti Siba a putot ni Bikri, a Benjaminita. Pinuyotanna ti trumpeta ket kinunana, "Awan ti bingaytayo kenni David, kasta met nga awan ti tawidtayo iti putot ni Jesse. Agawid ketdin ti tunggal maysa iti pagtaenganna diay Israel." **2** Isu a pinanawan amin dagiti Israelita ni David ket sinurotda ni Siba a putot ni Bikri. Ngem sinurot dagiti tattao ti Juda ti ari, manipud iti Jordan agingga idiay Jerusalem. **3** Idi dimteng ni David iti palasiona idiay Jerusalem, innalana dagiti sangapulo nga adipen nga assawana nga imbatina a mangtaripato iti palasio, ket pinagnaedna ida iti balay a nainget ti pannakabantayna. Impaayna dagiti masapsapulda, ngem saannan a kinaidda pay ida. Isu a naiserraanda agingga iti aldaw nga ipapatayda, nagbibiagda a kasda la balo. **4** Ket kinuna ti ari kenni Amasa, "Ummongem dagiti amin a tattao ti Juda iti unos ti tallo nga aldaw; masapul nga addaka met ditoy." **5** Isu a napan inayaban ni Amasa dagiti amin a tattao ti Juda, ngem nagtalinaed isuna iti nabaybayag ngem iti ingkeddeng ti ari a tiempo nga imbilinna kenkuana. **6** Isu a kinuna ni David kenni Abisai, "Ita, nakarkaronto pay a kinaranggas ti aramiden ni Siba a putot ni Bikri kadatayo ngem ti inaramid ni Absalom. Ikuyogmo dagiti adipen ti apom, dagiti soldadok, ket kamatenyo isuna, ta di ket mangbirok kadagiti natalged a siudad ket makalibas isuna iti panagkitatayo." **7** Simmaruno ngarud kenkuana dagiti tattao ni Joab, a kaduada dagiti Cheretita ken dagiti Peletita ken dagiti amin a maingel a mannakigubat. Pinanawanda ti Jerusalem tapno kamatenda ni Siba a putot ni Bikri. **8** Idi addadan idiay ayan ti dakkel a bato idiay Gabaon, dimteng ni Amasa a sumabat kadakuada. Nakaaruat ni Joab ti kalasag a pakigubat, a pakaibilangan ti barikes iti siketna nga addaan iti nakakaluban a kampilan a nakagalot iti daytoy. Iti panpannagnana nga agpasango, natnag ti kampilan. **9** Isu a kinuna ni Joab kenni Amasa, "Naimbag kadi ti amin kenka, kasinsinko?" Siaayat nga iniggaman ni Joab ti barbas ni Amasa babaen iti kannawan nga imana tapno agkanna isuna. **10** Saan a nadlaw ni Amasa ti imuko nga adda iti kannigid nga ima ni Joab. Dinuyok ni Joab ti buksit ni Amasa ket natnag dagiti bagisna iti daga. Saanen nga inulit pay a dinuyok ni Joab isuna, ket natay ni Amasa. Isu a kinamat ni Joab ken ni Abisai a kabsatna ni Siba a putot ni Bikri. **11** Ket nagtakder iti abay ni Amasa ti maysa kadagiti tattao ni Joab, ken kinuna ti lalaki, "Siasinoman nga umanamong kenni Joab, ken siasinoman a para kenni David, surotenna ni Joab." **12** Naidasay ni Amasa a nadigos iti darana iti tengnga ti dalan. Idi nakita ti lalaki a nagtalinaed a nakatakder dagiti tattao, binagkatna ni Amasa manipud iti dalan ket impanna iti tay-ak. Inabbonganna ti lupot isuna gapu ta nakitana a ti tunggal tao a lumabas ket agtakder. **13** Kalpasan a naibagkat ni Amasa manipud iti dalan, simmurot amin dagiti tattao kenni Joab a mangkamat kenni Siba a putot ni Bikri. **14** Linabsan ni Siba dagiti amin a tribu ti Israel a nagturong iti Abel, iti Bet Maaca, ken kadagiti amin a daga ti Berites, a naguummong ken kimmamat met kenni Siba. **15** Nakamatanda isuna ket pinalawlawanda isuna idiay Abel ti Bet Maaca. Pinalawlawanda iti nabunton a daga ti igid ti pader ti siudad. Minaso dagiti amin nga armada a kadua ni Joab ti pader tapno marba daytoy. Ket nagpukkaw ti maysa a masirib a babai iti siudad, **16** "Dumngegka, pangaasim ta dumngegka, Joab! Umasidegka kaniak tapno makatungtongka." **17** Isu nga immasideg ni Joab kenkuana, ket kinuna ti babai, "Sika kadi ni Joab?" Simmungbat isuna, "Siak," Ket kinuna ti babai kenkuana, "Denggem ti sao daytoy adipenmo." Insungbatna, "Dumdumngegak." **18** Ket nagsao ti babai, "Masansan a maibaga idi un-unana a tiempo, 'Pudno a no dumawatka ti pammagbaga idiay Abel,' ket sulbaren dayta a pammagbaga ti parikutmo. **19** Dakami ti siudad a maysa kadagiti katatalnaan ken kapupudnoan iti Israel. Padpadasenyo a dadaelen ti siudad nga ina iti Israel. Apay a kayatyo nga alun-onen ti tawid ni Yahweh?" **20** Isu a simmungbat ni Joab ket kinunana, "Saan a kasta, saan a kasta kaniak, a rumbeng nga alun-onek wenno dadaelek. **21** Saan a pudno dayta. Ngem adda ti lalaki a naggapu iti turod ti pagilian ti Efraim, a managan ti Siba a putot ni Bikri, ket intag-ayna ti imana a maibusor iti ari, maibusor kenni David. Isukoyo isuna, ket pumanawak iti siudad." Kinuna ti babai kenni Joab, "Maipuruak ti ulona kenka iti ngatoen ti pader."

22 Ket napan ti babai kadagiti amin a tattao nga ammona. Pinutedda ti ulo ni Siba a putot ni Bikri, ket impurwakda daytoy kenni Joab. Kalpasanna, pinuyotanna ti trumpeta ket pinanawan dagiti tattao ni Joab ti siudad, nagawid ti tunggal maysa iti pagtaenganna. Ket nagsubli ni Joab idiay Jerusalem iti ayan ti ari. **23** Ita, ni Joab ti nangidadaulo kadagiti amin nga armada ti Israel, ken ni Benaias a putot ni Jehoyada ti nangidaulo kadagiti Cheretites ken kadagiti Peletites. **24** Ni Adoram ti nangidaulo kadagiti tattao nga agtrabaho nga ingkapilitan, ket ni Jehosafat a putot ni Ahilut ti tagailista. **25** Ni Siva ti sekretario ken da Zadok ken Abiatar dagiti papadi. **26** Ni Ira a Jairita ti panguloen a ministro ni David.

21 Adda iti panagbisin iti tiempo ni David iti tallo a tawen a nagsasaruno, ket sinarak ni David ti rupa ni Yahweh. Ket kinuna ni Yahweh, "Daytoy a panagbisin ket adda kenka gapu kenni Saul ken iti manangpapatay a pamiliana, gapu ta pinapatayna dagiti Gibeonita." **2** Ita, dagiti Gibeonita ket saan a nagtaud kadagiti tattao ti Israel; nagtaudda kadagiti nabati kadagiti Ammoreo. Insapata dagiti tattao ti Israel a saanda ida a papatayen, ngem no pay kasta, pinadas ni Saul a papatayen amin ida gapu iti bumarbara a panagayatna kadagiti tattao ti Israel ken Juda. **3** Isu nga inayaban amin ni Ari David dagiti Gibeonita ket kinunana kadakuada, "Ania ti rumbeng nga aramidek kadakayo? Kasano a makaaramidak iti pangabbong iti basol, tapno mabalinyo a bendisionan dagiti tattao ni Yahweh, a nagtawid iti kinaimbag ken kadagiti karina?" **4** Simmungbat dagiti Gibeonita kenkuana, "Saan a marisut ti pirak wenno balitok ti dakes nga inaramid kadakami da Saul ken iti pamiliana. Ken saan a para kadakami ti pumatay iti siasinoman a tao ti Israel." Insungbat ni David, "Aniaman a dawatenyo, dayta ti aramidek para kadakayo." **5** Simmungbatda iti ari, "Ti tao a nangpadas a mangpapatay kadakami amin, a nagpanggep iti kinadakes kadakami, isu a nadadaelkami ita ken awanankami iti lugar kadagiti nagbeddengan ti Israel — **6** ipaimam kadakami ti pito a lallaki manipud kadagiti kaputotanna, ket bitayenmi ida iti imatang ni Yahweh idiay Gabaa a lugar ni Saul, ti pinili ni Yahweh." Isu a kinuna ti ari, "Itedko ida kadakayo." **7** Ngem insalakan ti ari ni Mefiboset a putot ni Jonatan nga anak ni Saul, gapu ti sapata ni Yahweh iti nagbaetanda, iti nagbaetan ni David kenni Jonatan nga anak ni Saul. **8** Ngem innala ti ari dagiti dua nga annak a lallaki ni Rispa a putot a babai ni Aia, annakna a lallaki kenni Saul—ti nagan dagiti dua nga annakna a lallaki ket Armoni ken Mefiboset; ken innala met ni David dagiti lima nga annak a lallaki ni Mikal nga anak a babai ni Saul, nga anak ni Mikal kenni Adriel a putot a lalaki ni Barsillai a Meholitita. **9** Impaimana ida kadagiti Gibeonita. Binitayda ida idiay bantay iti imatang ni Yahweh, ket naggigiddanda a pito a natay. Napapatayda kabayatan iti tiempo ti panagaapit, kabayatan dagiti umuna nga al-aldaw ti rugi iti panagaaapit ti sebada. **10** Kalpasanna nangala ni Rispa a putot a babai ni Aia iti nakersang a lupot ket inyaplagna iti rabaw ti bantay para iti bagina, iti abay dagiti bangkay, manipud iti rugi ti pinagaapit agingga a natudoanda manipud iti tangatang. Saanna nga impalubos a singaen dagiti billit iti tangatang dagiti bangkay kabayatan iti aldaw wenno dagiti atap nga ayup kabayatan iti rabii. **11** Naibaga kenni David ti inaramid ni Rispa a puto a babai ni Aia, ti adipen nga asawa ni Saul. **12** Isu a napan ni David ket innalana dagiti tultulang ni Saul ken ni Jonatan nga anakna manipud kadagiti tattao ti Jabes Galaad, a nangtakaw kadagitoy manipud iti plasa idiay Bet-san, a nangbitayan dagiti Filisteo kadakuada, kalpasan a pinapatay dagiti Filisteo ni Saul idiay Gilboa. **13** Innala ni David dagiti tultulang da Saul ken Jonatan nga anakna manipud sadiay, ket inurnongda met dagiti tultulang dagiti pito a lallaki a naibitay. **14** Ingkalida dagiti tultulang da Saul ken Jonatan nga anakna idiay pagilian ni Benjamin idiay Sela, iti tanem ni Kis nga amana. Inaramidda amin nga imbilin ti ari. Kalpasan dayta, sinungbatan ti Dios dagiti kararagda para iti daga. **15** Ket ginubat manen dagiti Filisteo ti Israel. Isu a simmalog ni David ken ti armadana ket nakirangetda kadagiti Filisteo. Nabannog unay ni David iti pannakigubatna. **16** Ni David ket pinanggep a patayen ni Isbibenob a kaputotan dagiti higante, nga addaan iti bronse a gayang nga agdagsen iti tallo gasut a siklo, ken nakaarmas iti baro a kampilan. **17** Ngem inispal ni Abisai a putot ni Zeruyas ni David, rinautna ti Filisteo, ket pinapatayna ni Isbibenob. Ket nagsapata dagiti tattao ni David kenkuana, kunada, "Saankanton a pulos a kumuyog iti gubatan kadakami, tapno saanmo nga iddepen ti silaw ti Israel." **18** Kalpasan daytoy ket dimteng manen ti sabali a pannakigubatda kadagiti Filisteo idiay Gob, idi pinatay ni Sebecai a Husatita ni Saf, a maysa kadagiti kaputotan dagiti Refaim. **19** Dimteng manen ti simmaruno a pannakigubatda kadagiti Filisteo idiay Gob, pinatay ni Elhanan a putot ni Jair a Betlehemita ni Goliat a Giteo, nga akin-gayang iti kasla poste ti pagabelan. **20** Dimteng manen iti maysa a gubat idiay Gat nga adda iti maysa tao a kasta unay ti katayagna nga addaan iti innem a ramay iti tunggal imana ken innem met a ramay iti tunggal sakana, duapulo ket uppat ti bilang dagiti ramayna. Nagtaud met laeng isuna iti Refaim. **21** Ket idi linaisna ti Israel, pinatay isuna ni Jonatan a putot ni Shama, a kabsat a lalaki ni David. **22** Dagitoy dagiti kaputotan ti Refaim ti Gat, ket napapatayda kadagiti ima ni David ken iti ima dagiti soldadona.

22 Kinanta ni David ti linaon daytoy a kanta kenni Yahweh iti aldaw a panangispal ni Yahweh kenkuana manipud iti ima dagiti amin a kabusorna, ken manipud iti ima ni Saul. **2** Nagkararag isuna, "Ni Yahweh ti dakkel a bato a sarikedkedko, ti mangispal kaniak. **3** Ti Dios ti dakkel a bato a sarikedkedko. Kumamkamangak kenkuana. Isuna ti salaknibko, ti sara iti pannakaisalakanko, ti kalasagko ken ti pagkamkamangak, ti mangisalakan kaniak manipud iti kinaranggas. **4** Umawagak kenni Yahweh, a maikari a padayawan, ket maisalakanakto manipud kadagiti kabusorko. **5** Gapu ta linikmotnak dagiti dalluyon ni patay. Kasla riningbawannak ti napegges a danum ti kinaawan serserbi. **6** Pinulipulandak dagiti tali ti sheol; sinilloannak dagiti palab-og ni patay. **(Sheol h7585)** **7** Iti pannakariribukko immawagak kenni Yahweh; immawagak iti Diosko; nangngegna ti timekko manipud iti templona, ket nakadanun kadagiti lapayagna ti panagkiddawko iti tulong. **8** Ket naggingined ti daga ken nagunggon. Nagunggon ken nagindayon dagiti pundasion dagiti langlangit, gapu ta nakapungtot ti Dios. **9** Rimmuar ti asuk manipud kadagiti abut ti agongna, ken rimmuar ti gumilgil-ayab nga apuy iti ngiwatna. Napasgedan dagiti beggang babaen iti daytoy. **10** Linuktanna dagiti langlangit ket bimmaba isuna, ket adda napuskol a kinasipnget iti babaen dagiti sakana. **11**

Nagsakay isuna iti kerubin ket timmayab. Nakitada nga agtaytayab isuna a nakalugan kadagiti payyak ti angin. **12** Ket pinagbalinna ti sipnget a kasla tolda iti aglawlawna, agurnong iti napigsa a tudo dagiti ulep iti tangatang. **13** Manipud iti kimat iti sangoananna ket natinnag dagiti dumardarang a beggang. **14** Naggurruod ni Yahweh manipud kadagiti langlangit. Nagpukkaw ti Kangangatoan. **15** Nangibiat isuna kadagiti pana ken winarawarana dagiti kabusorna— kadagiti kanabsiit ti kimat, winarawarana ida. **16** Ket nagparang dagiti pagayusan ti danum; nawaknitan dagiti pundasion ti lubong iti panagpukkaw ni Yahweh para iti gubat, iti napigsa nga anges manipud kadagiti abut ti agongna. **17** Ginaw-atnak manipud iti ngato; ket iniggamannak! Ginuyodnak manipud iti naapres a danum. **18** Inispalnak manipud iti napigsa a kabusorko, manipud kadagiti nanggura kaniak, gapu ta napigsada unay para kaniak. **19** Dinarupdak iti aldaw ti pannakariribukko, ngem ni Yahweh ti timmulong kaniak. **20** Inruarnak pay iti nalawa a nawaya a lugar. Insalakannak gapu ta naayayo isuna kaniak. **21** Ginungunaannak ni Yahweh segun iti kinalintegko; insublinak iti sigud a kasasaadko segun iti kinadalus dagiti imak. **22** Gapu ta tinungpalko dagiti wagas ni Yahweh ken saanak a nagtignay a sidadangkes babaen iti panangtallikodko iti Diosko. **23** Ta saanko a tinallikudan dagiti amin a lintegna nga adda iti sangoanak; kasta met dagiti bilbilinna. **24** Ket awan met pakababalawak iti imatangna, ken inyadayok ti bagik iti basol. **25** Isu nga insublinak ni Yahweh iti sigud a kasasaadko segun iti kinalintegko, segun iti kinadalusko iti imatangna. **26** Iti daydiay a napudno, ipakitam a napudnoka; iti maysa a tao nga awan pakababalawanna, ipakitam ti bagim nga awan pakababalawanna. **27** Iti nadalus, ipakpakitam ti bagim a nadalus, ngem naungetka kadagiti nakillo. **28** Isalsalakanmo dagiti agsagsagaba a tattao, ngem bumusor dagiti matam kadagiti napalangguad, ken ipabpababam ida. **29** Ta sika ti silaw ko, Yahweh. Lawlawagan ni Yahweh ti kinasipngetko. **30** Ta babaen kenka mabalinko a lagtoen ti maysa a bangen; babaen iti Diosko mabalinko a lagtoen ti maysa a pader. **31** No maipanggep iti Dios, awan pagkurangan ti wagasna. Nasin-aw ti sao ni Yahweh. Isuna ket maysa a kalasag kadagiti amin a kumamkamang kenkuana. **32** Ta siasinno ti Dios no di laeng ni Yahweh? Ken siansinno ti dakkel a bato no di laeng a ti Diostayo? **33** Ti Dios ti kamangko, ken iturturongna iti dalanna ti tao nga awan iti pakapilawanna. **34** Pappapartakenna dagiti sakak a kas iti ugsa ken ikabkabilnak kadagiti banbantay. **35** Sansanayenna dagiti imak para iti gubat, ken dagiti takkiagko a mangpilko kadagiti bai a bronse. **36** Intedmo kaniak ti kalasag ti panangisalakanmo, ken babaen iti pabormo pinagbalinnak a natan-ok. **37** Nangaramidka iti nalawa a lugar iti babaek a para kadagiti sakak, isu a pulos a saan a maikaglis dagiti sakak. **38** Kinamatko dagiti kabusorko ket dinadaelko ida. Saanak a nagsubli aginggana a nadadaelda. **39** Inalun-on ken dinadaelko ida; saandan a makabangon. Napasagda iti siruk dagiti sakak. **40** Ikkannak iti pigsa a kas iti barikes a pakigubat; ikabkabilmo iti babaek dagiti mangbusbusor kaniak. **41** Intedmo kaniak dagiti teltel dagiti kabusorko; pinarmekko dagiti nanggura kaniak. **42** Dimmawatda iti tulong; ngem awan ti nangisalakan kadakuada; immmawagda kenni Yahweh, ngem saanna ida a sinungbatan. **43** Rinumekko ida a kas iti tapok iti daga, binayok ida a kasla pitak kadagiti kalsada. **44** Inispalnak met manipud kadagiti panagsusuppiat dagiti tattaok. Pinagtalinaednak a kas panguloen dagiti nasion. Agserserbi kaniak dagiti tattao a saanko nga am-ammo. **45** Napilitan a nagtamed kaniak dagiti ganggannaet. **46** Apaman a nangngegandak, nagtulnogda kaniak. Agtigtigerger dagiti ganggannaet a rimmuar kadagiti paglemlemmenganda. **47** Agbiag ni Yahweh! Maidaydayaw koma ti dakkel a batok. Maitan-ok koma ti Dios, ti dakkel a bato iti pannakaisalankanko. **48** Daytoy ti Dios a mangipatpatungpal iti panangibales para kaniak, ti mangparparukma kadigiti tattao kaniak. **49** Winayawayaannak manipud kadagiti kabusorko. Pudno, intag-aynak kadagiti bimmusor kaniak. Is-ispalennak manipud kadagiti naranggas a tattao. **50** Isu nga agyamanak kenka, Yahweh, kadagiti nasion; agkantaak kadagiti kanta a pagdayaw iti naganmo. **51** Ipapaay ti Dios ti naindaklan a balligi iti arina, ken ipakpakitana iti tulag ti di panagbalbaliw ti panunotna iti pinulotanna, kenni David ken kadagiti kaputotanna, iti agnanayon."

23 Ita, dagitoy dagiti maudi a balikas ni David— ni David nga anak ni Jesse, ti tao a napadayawan unay, ti tao a pinulotan iti Dios ni Jacob, ti nalaing a salmista ti Israel. **2** "Nagsao ti Espiritu ni Yahweh babaen kaniak, ket adda dagiti balikasna iti dilak. **3** Nagsao ti Dios ti Israel, kinuna ti dakkel a Bato ti Israel kaniak, 'Ti sililinteg a mangiturturay kadagiti tattao, a mangiturturay nga addaan iti panagbuteng iti Dios. **4** Kaiyarigannanto ti lawag iti agsapa iti kanito a sumingsingising ti init, maysa nga agsapa nga awan ti ulep, a panagrusing dagiti naganus a ruot iti daga babaen iti naraniag a singising ti init kalpasan iti tudo. **5** Kinapudnona, saan kadi a kastoy ti pamiliak iti imatang ti Dios? Saan kadi a nakitulag isuna kaniak iti agnanayon, nabilin ken saan a mabaliwan iti amin a wagas? Saan kadi a patalgedenna ti pannakaisalakanko ken ibanagna ti tunggal tarigagayko? **6** Ngem dagiti awan serserbina ket maiyarigdanto amin kadagiti siit a maibelleng, gapu ta saan ida a maurnong dagiti ima iti siasinoman. **7** Ti tao a mangsagid kadagitoy ket masapul nga agaramat iti landok wenno putan ti gayang: masapul a mapuoranda iti ayanda.'" **8** Dagitoy dagiti nagan dagiti mabigbigbig a soldado ni David: Ni Jesbaal a Hacmonita ket isu ti pangulo dagiti mabigbigbig a soldado. Nakapatay isuna iti walo gasut a lallaki iti naminsan a ranget. **9** Sumaruno kenkuana ket ni Eleazar a putot ni Dodo a putot ti maysa nga Ahohita a maysa kadagiti tallo a nasisiglat a tattao ni David. Adda isuna idi kinaritda dagiti Filisteo a naguummong tapno makigubat, ken idi nagsanod dagiti lallaki ti Israel. **10** Nagtakder ni Eleazar ket kinarangetna dagiti Filisteo agingga a nabannog ken simmikkil dagiti imana ket saannan a maibbatan ti putan ti kampilanna. Nangiyeg ni Yahweh iti naindaklan a balligi iti dayta nga aldaw. Nagsubli dagiti armada kalpasan ni Eleazar tapno laeng rabsutenda dagiti kayatda kadagiti natay. **11** Sumaruno kenkuana ni Samma a putot ni Age a taga-Hara. Naguummong dagiti Filisteo iti talon a namulaan iti bukbukel, ket intarayan ida ti armada. **12** Ngem nagtakder ni Samma iti tengga ti talon ket sinalaknibanna daytoy. Pinatayna dagiti Filisteo, ket nangyeg ni Yahweh iti naindaklan a balligi. **13** Tallo kadagiti tallupulo a soldado ti simmalog iti ayan ni David iti panawen ti panagaapit, iti rukib ti Adullam. Nagkampo ti armada dagiti Filisteo iti tanap ti Refaim. **14** Iti

dayta a tiempo adda idi ni David iti paglemlemmenganna a maysa a rukib, kabayatan iti panagkampo dagiti Filisteo idiay Betlehem. **15** Mawaw idi ni David ket kinunana, "No adda la koma mangted kaniak iti danum nga inumek a naggapu iti bubon idiay Betlehem, ti bubon nga adda iti asideg ti ruangan!" **16** Isu a sinarakusok dagitoy a tallo a nasisiglat a lallaki ti armada dagiti Filisteo ket napanda simmakdo iti danum idiay bubon ti Betlehem, ti bubon nga adda iti ruangan. Innalada ti danum ket impanda kenni David, ngem nagkedked isuna nga inumen daytoy. Ngem ketdi, imbuyatna daytoy a kas datonna kenni Yahweh. **17** Ket kinunana, "Iyadayom kaniak, Yahweh, nga inumek daytoy. Rumbeng kadi nga inumek ti dara dagiti lallaki a nangipusta iti biagda?" Isu a nagkedked isuna nga inumen daytoy. Dagitoy dagiti banbanag nga inaramid dagiti tallo a nasisiglat a lallaki. **18** Ni Abisai a kabsat ni Joab a putot ni Zeruyas, ti kapitan dagiti tallo. Adda naminsan a nakiranget isuna babaen iti gayangna iti tallo gasut a lallaki ket pinatayna ida. Masansan a madakamat isuna a kadua dagiti tallo a soldado. **19** Saan kadi a nalatlatak isuna ngem kadagiti tallo? Isuna ti nagbalin a kapitanda. Nupay kasta, ti kinalatakna ket saan a kas iti kinalatak dagiti tallo a kalalatakan a soldado. **20** Ni Benaias a taga-Kabzeel ket putot ni Jehoyada; maysa isuna a napigsa a lalaki a nakaaramid kadagiti aramid a mangipakita iti kinatured. Pinatayna dagiti dua a putot ni Ariel a taga-Moab. Bimmaba pay isuna iti maysa nga abut ket pinatayna ti maysa a leon kabayatan nga agtudtudo iti niebe. **21** Ken napatayna ti maysa a nagdakkel a lalaki nga Egipcio. Nakaiggem iti gayang daytoy nga Egipcio, ngem kinaranget daytoy ni Benaias babaen laeng iti sarukod. Inagawna ti gayang manipud iti ima ti Egipcio ket pinatayna isuna babaen iti daytoy met laeng a gayang. **22** Inaramid ni Benaias aputot ni Jehoyada dagitoy a kinatured, ket nainaganan isuna a kadua dagiti tallo a nasisiglat a lallaki. **23** Mararaem isuna ngem dagiti tallopulo a soldado, ngem saan isuna a mararaem a kas kadagiti tallo a mabigbigbig a soldado. Nupay kasta, isuna ti dinutokan ni David a mangimaton kadagiti guardiana. **24** Dagiti tallopulo ket isuda dagiti sumaganad a lallaki: Ni Asael a kabsat ni Joab, ni Elhanan a putot ni Dodo a nagtaud iti Betlehem, **25** ni Samma ken ni Elika a taga-Harod, **26** ni Helez a taga-Pelet, ni Ira a putot ni Ikkes a taga-Tekoa, **27** ni Abiezer a taga-Anatot, ni Mebunai a taga-Husa, **28** ni Zalmon a taga-Aho, ni Maharai a taga-Netofa; **29** ni Heleb a putot ni Baana a taga-Netofa, ni Ittai a putot ni Ribai a taga-Gabaa a daga dagiti kaputotan ni Benjamin, **30** ni Benaias a taga-Piraton, ni Hiddai a nagtaud kadagiti tanap ti Gaas, **31** ni Abialbon a taga-Araba, ni Asmabet a taga-Bahurim, **32** ni Elisaba a taga-Saalbon, dagiti putot ni Jasen, ni Jonatan; **33** ni Samma a taga-Hara, ni Ahiam a putot ni Sarar a taga-Hara, **34** ni Eleifelet a putot ni Ahasbai a taga-Maaca, ni Eliam a putot ni Ahitofel a taga-Gilo, **35** ni Hezro a taga-Carmel, ni Paarai a taga-Arab, **36** ni Igal a putot ni Natan a taga-Soba, ni Bani a taga-Gad, **37** ni Zelek a taga-Ammon, ni Naharai a taga-Beerot a para-awit iti armas ni Joab a putot ni Zeruyas, **38** ni Ira ken ni Gareb a taga-Jattir, **39** ni Urias a Heteo—tallopulo ket pito amin.

24 Simged manen ti pungtot ni Yahweh iti Israel, ken tinignayna ni David a bumusor kadakuada a kunana, "Mapanka ket bilangem ti Israel ken Juda." **2** Kinuna ti ari kenni Joab a pangulo dagiti armada, a kaduana, "Mapanka kadagiti amin a tribu ti Israel, manipud Dan agingga idiay Beerseba, ket bilangem amin a tattao, tapno ammok ti pakadagupan a bilang dagiti tattao a mabalin a makigubat." **3** Kinuna ni Joab iti ari, "Paaduen koma ni Yahweh a Diosmo ti bilang dagiti tattao iti mamingasut a daras, ket makita koma ti apok nga ari a mapasamak daytoy. Ngem apay a kayat ti apok nga ari daytoy?" **4** Nupay kasta, ti sao ti ari ket saanen a mabaliwan ni Joab ken dagiti pangulo ti armada. Isu a pimmanaw da Joab ken dagiti pangulo ti armada iti sangoanan ti ari tapno bilangenda dagiti tattao ti Israel. **5** Binallasiwda ti Jordan ket nagkampoda idiay asideg ti Aroer, iti abagatan ti siudad idiay tanap. Kalpasanna, nagdaliasatda idiay Gad agingga idiay Jazer. **6** Dimtengda idiay Galaad ken idiay daga ti Tatim Hodsi, ket intuloyda a nagdaliasat a nagturong idiay Dan Jaan ket nanglikawda a napan idiay Sidon. **7** Nakadanunda iti nasarikedkedan a paset ti Tiro ken kadagiti amin siudad dagiti Heveo ken dagiti Cananeo. Kalpasanna, rimmuarda idiay Negev a paset ti Juda idiay Beerseba. **8** Idi nasursordan ti entero a daga, nagsublida idiay Jerusalem kalpasan iti siam a bulan ken duapulo nga aldaw. **9** Ket impadamag ni Joab iti ari ti kadagupan a bilang dagiti mannakigubat a lallaki. Idiay Israel, adda iti walo gasut a ribu a natutured a lallaki a makabael a mangasot iti kampilan, ken lima gasut a ribu a lallaki iti Juda. **10** Ket nariribuk ti puso ni David kalpasan a binilangna dagiti lallaki. Isu a kinunana kenni Yahweh, "Nakabasolak iti nadagsen gapu iti panangaramidko iti daytoy. Ngarud, Yahweh, punasem ti basol daytoy adipenmo, gapu ta minamaag unay ti panagtignayko. **11** Idi bimmangon ni David iti agsapa, immay ti sao ni Yahweh kenni Gad a profeta, ti profeta ni David, kunana, **12** "Mapanmo ibaga kenni David: 'Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: "Ikkanka iti tallo a pagpiliam. Mangpilika iti maysa kadagitoy."'" **13** Isu a napan ni Gad kenni David ket kinunana kenkuana, "Kayatmo kadi nga umay ti panagbisin iti dagam iti tallo a tawen? Wenno tallo a bulan nga itartarayam dagiti kabusormo kabayatan a kamkamatendaka? Wenno adda ti tallo nga aldaw a didigra iti dagam? Ita, manggeddengka no ania a sungbat ti rumbeng nga ibagak iti nangibaon kaniak." **14** Ket kinuna ni David kenni Gad, "Narikut ti sasaadek. Kadagiti ima lattan ni Yahweh ti pakatnagan tayo a saan ket a kadagiti ima dagiti tattao, gapu ta manangaasi unay isuna." **15** Isu a nangiyeg ni Yahweh iti didigra iti Israel manipud iti agsapa agingga iti naituding a tiempo, ket pitopulo a ribu a tattao ti natay manipud iti Dan agingga iti Beerseba. **16** Idi inyunnat ti anghel ti imana iti Jerusalem tapno dadaelenna daytoy, nagbaliw ti panunot ni Yahweh maipapan iti didigra ket kinunana iti anghel a mangdaddadael kadagiti tattao, "Kuston! Itan, ibabam ti imam." Iti dayta a tiempo, agtaktakder ti anghel ni Yahweh iti pagirikan ni Arauna a Jebuseo. **17** Ket kinasarita ni David ni Yahweh idi nakitana ti anghel a nangraut kadagiti tattao ket kinunana, "Nakabasolak ken nakaaramidak iti saan a nasayaat. Ngem dagitoy a karnero, ania ti inaramidda? Pangaasim, ta imam koma ti mangdusa kaniak ken iti pamilia ti amak!" **18** Ket iti dayta nga aldaw, napan ni Gad kenni David ket kinunana kenkuana, "Sumang-atka ket agpatakderka iti altar para kenni Yahweh idiay pagirikan ni Arauna a Jebuseo." **19** Simang-at ngarud ni David a kas imbaga ni Gad nga aramidenna, kas imbilin ni

Yahweh. **20** Timman-aw ni Arauna ket nakitana ti ari ken dagiti adipenna a sumungsungad. Isu a rimmuar ni Arauna ket nagkurno iti sangoanan ti ari a nakadisso ti rupana iti daga. **21** Ket kinuna ni Arauna, “Apay nga imay kaniak nga adipenna ti apok nga ari?” Insungbat ni David, “Tapno umayko gatangen ti pagirikam, iti kasta ket makaipatakderak iti altar para kenni Yahweh, tapno maikkat ti didigra kadagiti tattao.” **22** Kinuna ni Arauna kenni David, “Alaem daytoy a kas kukuam apok nga ari. Aramidem iti daytoy ti ammom a nasayaat iti panagkitam. Kitaem, adtoy dagiti baka para iti daton a mapuoran ken dagiti pagirik ken sangol ti baka a pagsungrod. **23** Siak ni Arauna, amin dagitoy apok nga ari ket itedko kenka.” Kalpasanna, kinunana iti ari, “Sapay koma ta awatennaka ni Yahweh a Diosmo.” **24** Kinuna ti ari kenni Arauna, “Saan, ipilitko a gatangek daytoy iti umno a gatad.” Saanak nga agidaton iti kas daton a mapuoran para kenni Yahwen iti aniaman a banag a saanko a naggastusan” Isu a ginatang ni David ti pagirikan ken dagiti baka iti limapulo a siklo ti pirak. **25** Nangipatakder sadiay ni David iti altar para kenni Yahweh ket nagidaton iti rabaw daytoy kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakilangenlangen. Isu a kinaasian ni Yahweh ti daga ket simardeng ti didigra iti Israel.

1 Ar-ari

1 Lakay unayen ni Ari David. Binalkotda isuna kadagiti
lupot, ngem saanen a bumara ti bagina. **2** Isu a
kinuna dagiti adipenna kenkuana, “Mangbirokkami koma
iti maysa a balasang a birhen para iti apomi nga ari.
Pagserbianna koma ti ari ken aywananna isuna. Agpungan
koma isuna iti takiagna tapno bumara ti bagi ti apomi nga
ari.” **3** Nangbirokda ngarud iti napintas a babai kadagiti
amin a beddeng ti Israel. Nasarakanda ni Abisag a taga-
Sunem ket inyegda isuna iti ari. **4** Nakapinpintas unay ti
babai. Pinagserbianna ti ari ken inaywananna isuna, ngem
saan a sinagsagid isuna ti ari. **5** Iti dayta a tiempo, ni
Adoniha nga anak ni Haggit, intan-okna ti bagina, a kunana,
“Siakon ti agbalin nga ari.” Isu a nangisagana isuna kadagiti
karwahe ken kadagiti nakakabalio ken adda pay limapulo
a lallaki nga agtaray nga umun-una kenkuana. **6** Saan a
pulos a binabalaw isuna ti amana a kunana, “Apay nga
inaramidmo daytoy wenno dayta?” Nataer met unay a lalaki
ni Adonija, isuna ti simmaruno kenni Absalom a naiyanak. **7**
Kinatulagna ni Joab nga anak ni Zeruyas ken ni Abiatar a
padi. Simmurotda kenni Adoniha ken tinulonganda isuna. **8**
Ngem ni Zadok a padi, ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ni
Natan a profeta, ni Simei, ni Reihi, ken dagiti mamaingel a
lallaki a tattao ni David ket saan a simmurot kenni Adoniha. **9**
Nangidaton ni Adoniha iti karnero, bakbaka, ken nalulukmeg
nga urbon a baka iti ayan ti bato ti Zohelet nga abay ti
En Rogel. Inawisna amin dagiti kakabsatna a lallaki, dagiti
lallaki nga annak ti ari, ken amin a lallaki iti Juda nga adipen
ti ari. **10** Ngem saanna nga inawis ni Natan a profeta, ni
Benaias, dagiti mamaingel a lallaki, wenno ni Solomon a
kabsatna. **11** Kalpasanna, kinasarita ni Natan ni Batseba
nga ina ni Solomon, kinunana, “Saanmo kadi a nangngeg a
nagbalinen nga ari ni Adoniha nga anak ni Haggit, ket saan
nga ammo daytoy ni David nga apotayo? **12** Ita ngarud,
denggem koma ti ibalakadko kenka tapno maisalakanmo ti
biagmo ken ti biag ti anakmo a ni Solomon. **13** Mapanka
kenni Ari David; ibagam kenkuana, 'Apok nga ari, saan
kadi nga inkarim iti adipenmo, a kunam, “Awan duadua a ni
Solomon nga anakmo ti sumukat kaniak nga agturay, ket
agtugawto isuna iti tronok?” Apay ngarud nga agturturayen
ni Adoniha?' **14** Bayat nga addaka sadiay a makisarsarita iti
ari, sumarunoakto kenka ket patalgedak dagiti saom.” **15**
Napan ngarud ni Batseba iti siled ti ari. Lakay unayen ti
ari, ket ni Abisag a taga-Sunem, pagserserbianna ti ari. **16**
Nagruknoy ken nagrukob ni Batseba iti sangoanan ti ari. Ket
kinuna ti ari, “Ania ti kayatmo?” **17** Kinunana kenkuana,
“Apok, inkarim iti adipenmo babaen iti nagan ni Yahweh a
Diosmo, a kunam, 'Awan duadua a ni Solomon nga anakmo
ti sumukat kaniak nga agturay, ket agtugawto isuna iti
tronok.' **18** Ita, kitaem, nagbalinen nga ari ni Adoniha, ket
sika apok nga ari, saanmo nga ammo daytoy. **19** Nangidaton
isuna kadagiti baka, kadagiti napalukmeg nga urbon a baka,
ken nakaad-adu a karnero, ket inawisna amin nga annak ti
ari, ni Abiatar a padi, ken ni Joab a pangulo ti armada, ngem
saanna nga inawis ni Solomon nga adipenmo. **20** Apok nga
ari, kumitkita amin kenka dagiti mata ti Israel, ur-urayenda
nga ibagam kadakuada no siasino ti agtugaw iti tronom a
sumukat kenka, apok. **21** Ta no saan ket mapasamakto, nga
inton pumusayto ti apok, siak ken ti anakko a ni Solomon
ket maibilangto a kriminal.” **22** Bayat a makisarsarita pay
laeng isuna iti ari, simrek ni Natan a profeta. **23** Imbaga
dagiti adipen iti ari, “Adda ditoy ni Natan a profeta.” Idi
simrek isuna iti ayan ti ari, nagkurno iti sangoanan ti ari. **24**
Kinuna ni Natan, “Apok nga ari, pudno kadi nga imbagam,
'Ni Adoniha ti agturay kalpasan ti panagturayko, ket isuna ti
agtugaw iti tronok?' **25** Ta simmalog isuna ita nga aldaw ket
nangidaton kadagiti kalakian a baka, napalukmeg a baka,
ken nakaad-adu a karnero, ket inawisna amin dagiti annak
ti ari, dagiti papangulo ti armada, ken ni Abiatar a padi.
Mangmangan ken agiinomda iti sangoananna a kunkunada,
'Agbiag ni Ari Adoniha!' **26** Ngem no maipanggep kaniak,
siak nga adipenmo, ni Zadok a padi, ni Benaias nga anak ni
Jehoyada, ken ti adipenmo a ni Solomon, ket saannakami
nga inawis. **27** Naaramid kadi daytoy ti apok nga ari a
saanna nga imbagbaga kadakami nga adipenmo, siasino ti
rumbeng nga agtugaw iti trono kalpasan ti panagturayna?”
28 Ket simmungbat ni Ari David a kunana, “Paumayenyo
ditoy ni Batseba.” Immay isuna iti ayan ti ari ket nagtakder
iti sangoananna. **29** Nagsapata ti ari a kunana, “Iti nagan
ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangispal kaniak
iti amin a peggad, **30** kas iti naikarikon kenka babaen iti
nagan ni Yahweh a Dios ti Israel a kunak, 'Ni Solomon nga
anakmo ti agturay kalpasan ti panagturayko, ket agtugawto
isuna iti tronok a sumukat kaniak,' Aramidek daytoy ita
nga aldaw.” **31** Ket nagkurno ni Batseba iti sangoanan ti
ari ket kinunana, “Agbiag koma iti agnanayon ni Ari David
nga apok!” **32** Kinuna ni Ari David, “Ayabanyo ditoy ni
Zadok a padi, ni Natan a profeta, ken ni Benaias nga
anak ni Jehoyada.” Immayda ngarud iti ayan ti ari. **33**
Kinuna ti ari kadakuada, “Ikuyogyo dagiti adipen ti apoyo,
ket pagsakayenyo ni Solomon nga anakko iti asnok ket
ipanyo idiay Gihon. **34** Pulotan koma isuna ni Zadok a padi
ken ni Natan a profeta tapno agbalin nga ari iti entero nga
Israel ken puyotanyo ti tangguyob ket ipukkawyo, “Agbiag ni
Ari Solomon!” **35** Kalpasanna, sumurotkayonto kenkuana,
ket umayto isuna agtugaw iti tronok; ta agbalinto nga ari a
sumukat kaniak. Dinutokak isuna a mangituray iti Israel ken
Juda.” **36** Simmungbat ni Benaias nga anak ni Jehoyada iti
ari, “Mapasamak koma dayta! Patalgedan koma daytoy ni
Yahweh a Dios ti apok nga ari. **37** Kas iti pannakikaadda ni
Yahweh iti apok nga ari, kasta koma met ti pannakikaaddana
kenni Solomon, ket pagbalinen pay koma ni Yahweh a
natantan-ok ti tronona ngem iti trono ni Ari David nga apok.”
38 Simmalog ngarud ni Zadok a padi, ni Natan a profeta,
ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ken dagiti Kereteo ken
dagiti Peleteo ket pinagsakayda ni Solomon iti asno ni Ari
David; impanda isuna idiay Gihon. **39** Innala ni Zadok a
padi ti sinan-sara a pagkargaan iti lana manipud iti tolda
ket pinulotanna ni Solomon. Kalpasanna, pinuyotanda ti
tangguyob, ket kinuna amin dagiti tattao, “Agbiag ni Ari
Solomon!” **40** Ket amin dagiti tattao, simmarunoda kenkuana
a simmang-at, ket tinukar dagiti tattao dagiti plauta ket
nagrag-oda iti kasta unay nga uray la aggungon ti daga iti
ariwawada. **41** Nangngeg daytoy ni Adoniha ken dagiti amin
a sangaili a kakaduana bayat a malmalpas ti pannanganda.
Idi nangngeg ni Joab ti uni ti tangguyob, kinunana, “Apay
ngata a naariwawa iti siudad?” **42** Bayat nga agsasao
pay laeng isuna, dimteng ni Jonatan nga anak ni Abiatar
a padi. Kinuna ni Adoniha kenkuana, “Dumanonka, ta

mapagtalkanka a tao ken mangiyeg ti naimbag a damag." **43** Simmungbat ni Jonatan ket kinunana kenni Adoniha, "Ni Ari David nga apotayo, pinagbalinnan nga ari ni Solomon. **44** Ket impakuyog ti ari kenkuana ni Zadok a padi, ni Natan a profeta, ni Benaias nga anak ni Jehoyada, dagiti Kereteo ken dagiti Peleteo. Pinagsakayda ni Solomon iti asno ti ari. **45** Pinulotan isuna ni Zadok a padi ken ni Natan a profeta idiay Gihon, ket manipud sadiay, simmang-atda nga agraragsak, isu a naariwawa iti siudad. Daytoy ti ariwawa a nangngegyo. **46** Kasta met a nakatugawen ni Solomon iti trono ti pagarian. **47** Malaksid iti daytoy, immay dagiti adipen ti ari tapno bendisionanda ni Ari David nga apotayo, kunada, 'Pagbalinen koma ti Diosmo ti nagan ni Solomon a natantan-ok ngem iti naganmo, ken pagbalinenna a natantan-ok ti tronona ngem iti tronom.' Kalpasanna, nagdumog ti ari iti pagiddaanna. **48** Kinuna met ti ari, 'Madaydayaw ni Yahweh a Dios ti Israel, a nangted iti tao nga agtugaw iti tronok iti daytoy nga aldaw, ket nakita a mismo dayta dagiti matak.'" **49** Ket nagbuteng amin dagiti sangaili ni Adoniha; timmakderda ket nagsipanawda. **50** Nagbuteng ni Adoniha kenni Solomon, timmakder ket napan immiggem kadagiti sara iti altar. **51** Ket adda nangibaga kenni Solomon iti daytoy a kunana, "Kitaenyo, mabuteng ni Adoniha kenni Ari Solomon, ta immiggem isuna kadagiti sara iti altar a kunkunana, 'Agkari koma nga umuna kaniak ni Ari Solomon a saanna a patayen ti adipenna babaen iti kampilan.'" **52** Kinuna ni Solomon, "No ipakitana a mapagtalkan isuna a tao, awan ti uray maysa a buokna a matnag iti daga, ngem no kinadangkes ti adda kenkuana, matay isuna." **53** Isu a nangibaon ni Solomon iti lallaki a mapan mangibaba kenni Adoniha manipud iti altar. Napan isuna ket nagtamed kenni Ari Solomon, ket kinuna ni Solomon kenkuana, "Agawidka."

2 Bayat nga umas-asideg ti aldaw nga ipapatay ni David, binilinna ni Solomon nga anakna a kunana, **2** "Dandanin ti ipapanawko iti rabaw ti daga. Agbalinka koma a natibker, ngarud, ipakitam a naturedka. **3** Tungpalem dagiti bilin ni Yahweh a Diosmo nga agbiagka iti wagasna, a tungpalem dagiti alagadenna, dagiti bilbilinna, dagiti pangngeddengna, ken ti pammaneknekna iti tulagna, a tungpalem amin a naisurat iti linteg ni Moises, tapno rumang-ayka iti amin nga aramidem ken iti sadinoman a papanam, **4** tapno tungpalen ni Yahweh ti saona nga imbagana maipanggep kaniak a kunana, 'No annadan dagiti annakmo ti tignayda, a magnada a sipupudno iti imatangko iti amin a puso ken kararuada, saankanto a maawanan iti tao nga agtugaw iti trono ti Israel.' **5** Ammom met ti inaramid kaniak ni Joab nga anak ni Zeruiah, ken ti inaramidna a panangpatay kadagiti dua a pangulo ti armada ti Israel, ni Abner nga anak ni Ner, ken ni Amasa nga anak ni Jeter. Pinagsayasayna ti dara iti tiempo ti kappia ken imbarikes ken insapatosna ti dara iti gubat. **6** Aramidem ti ammom a maiparbeng kenni Joab babaen iti kinasirib a nasursurom, ngem saanmo koma nga itulok a sitatalna a maitanem ti ubanan nga ulona. **(Sheol h7585)** **7** Nupay kasta, ipakitam ti kinaimbag kadagiti annak ni Barsilai a taga-Gallaad, ket palubosam a maysada kadagiti makisango kenka a mangan iti lamisaanmo, ta immayda kaniak idi intarayak ni Absalom a kabsatmo. **8** Adtoy, kaduayo met ni Shimei nga anak ni Gera, a taga-Bahurim iti Benjamin, a nangilunod kaniak iti kasta unay idi napanak idiay Mahanaim. Simmalog ni Shimei a mangsabat kaniak idiay Jordan, ket inkarik kenkuana iti nagan ni Yahweh, a kunak, 'Saanka a patayen babaen iti kampilan.' **9** Ngarud, saanmo nga itulok a makalasat isuna manipud iti pannakadusa. Nasiribka a tao, ket ammom ti rumbeng nga aramidem kenkuana. Itanemmonto a dara-dara ti ubanan nga ulona. **(Sheol h7585)** **10** Kalpasanna, pimmusay ni David ket naitanem iti siudad ni David. **11** Uppat a pulo a tawen ti panagturay ni David iti Israel. Pito a tawen a nagturay isuna idiay Hebron ken tallopulo a tawen idiay Jerusalem. **12** Ket nagtugaw ni Solomon iti trono ti amana a ni David ket napatalgedan ti panagturayna. **13** Kalpasanna, immay kenni Batseba nga ina ni Solomon ni Adoniha nga anak ni Haggit. Kinuna ni Batseba kenkuana, "Kappia kadi ti immayam?" Simmungbat isuna, "Wen, immayak a sikakappia." **14** Ket kinuna ni Adoniha, "Adda ibagak kenka." Isu a simmungbat ni Batseba, "Agsaoka." **15** Kinuna ni Adoniha, "Ammom a para kaniak koma ti pagarian ken dagiti amin a tattao ti Israel, ninamnamada a siak ti agbalin nga ari. Nupay kasta, naiyawat iti kabsatko ti pagarian, ta para kenkuana daytoy a nagtaud kenni Yahweh. **16** Ita, adda maysa a kiddawek kenka. Saannak koma a paayen." Kinuna ni Batseba kenkuana, "Agsaoka." **17** Kinunana ni Adoniha, "Kasaritam koma ni Solomon nga ari, ta saannaka a paayen, tapno itedna koma kaniak ni Abisag a taga-Sunem nga agbalin nga asawak." **18** Kinuna ni Batseba, "Ala wen, kasaritak ti ari." **19** Napan ngarud nakisarita ni Batseba kenni Ari Solomon para kenni Adoniha. Timmakder ti ari tapno sabtenna isuna ken nagkurno iti sangoananna. Ket nagtugaw ti ari iti tronona ket nagpaiyeg isuna iti tugaw para iti inana. Nagtugaw ni Batseba iti makannawan ni Solomon. **20** Ket kinuna ni Batseba, "Adda bassit a kiddawek kenka; saannak koma a paayen." Simmungbat ti ari kenkuana, "Agkiddawkayo ina, saankayo a paayen." **21** Kinuna ni Batseba, "Itedmo koma kenni Adoniha a kabsatmo ni Abisag a taga-Sunem tapno agbalin nga asawana." **22** Simmungbat ni Ari Solomon ket kinunana iti inana, "Apay a kiddawenyo ni Abisag a taga-Sunem para kenni Adoniha? Apay a saanmo pay a kiddawen ti pagarian para kenkuana, ta isuna ti inauna a kabsatko—para kenkuana, para kenni ni Abiatar a padi, ken para kenni Joab nga anak ni Zeruiah?" **23** Kalpasanna, insapata ni Ari Solomon iti nagan ni Yahweh a kunana, "Sapay koma aramiden ti Dios daytoy kaniak ken ad-adda pay koma, no saan nga imbaga ni Adonia daytoy a sao maibusor iti biagna. **24** Ita ngarud, iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon a nangisaad ken nangikabil kaniak iti trono ni David nga amak, ken nangaramid iti balay para kaniak kas inkarina, awan duadua a mapapatay ita nga aldaw ni Adoniha." **25** Isu nga imbaon ni Ari Solomon ni Benaias nga anak ni Jehoyada ket nasarakan ni Benaias ni Adoniha ket pinatayna daytoy. **26** Kalpasanna, kinuna ti ari kenni Abiatar a padi, "Mapanka idiay Anatot, iti ayan ti dagam. Rumbeng laeng a matayka, ngem saanka nga ipapatay ita, gapu ta sika ti nakaitalkan ti lakasa ti tulag ni Yahweh a Dios iti sangoanan ni David nga amak ken nakipagsagabaka iti amin a sinagaba ti amak." **27** Inikkat ngarud ni Solomon ni Abiatar a kas padi ni Yahweh, babaen kenkuana natungpal ti sao ni Yahweh nga imbagana idiay Shiloh maipapan iti balay ni Eli. **28** Nadamag ni Joab daytoy, ta tinulongan ni Joab ni Adoniha, uray no saanna a tinulongan ni Absalom. Isu a timmaray ni Joab a napan

iti tolda ni Yahweh ket immiggem kadagiti sara nga adda iti altar. **29** Naibaga kenni Ari Solomon a timmaray ni Joab iti tolda ni Yahweh ket addan iti abay ti altar. Imbaon ngarud ni Solomon ni Benaias nga anak ni Jehoyada a kunana, "Inka patayen isuna." **30** Isu a napan ni Benaias iti tolda ni Yahweh ket kinunana kenkuana, "Ibagbaga ti ari, 'Rummuarka.'" Simmungbat ni Joab, "Saan, ditoyak a matay." Nagsubli ngarud ni Benaias iti ayan ti ari a kunana, "Kinuna ni Joab a kaykayatnan ti matay iti ayan ti altar." **31** Kinuna ti ari kenkuana, "Aramidem no ania ti kayatna. Patayem ket itabonmo isuna, tapno maikkatmo kaniak ken iti balay ti amak ti dara a pinagsayasay ni Joab nga awan gapgapuna. **32** Isubli koma ni Yahweh ti dara ni Joab iti bukodna nga ulo, gapu ta dinarupna ti dua a lallaki a nalinlinteg ken nasaysayaat ngem isuna ket pinatayna ida babaen iti kampilan a saan nga ammo ni David nga amak, ni Abner a pangulo ti armada ti Israel nga anak ni Ner, ken ni Amasa a pangulo ti armada ti Juda nga anak ni Jeter. **33** Agsubli koma ti darada iti ulo ni Joab ken iti ulo dagiti kaputotanna iti agnanayon. Ngem kenni David ken kadagiti kaputotanna, ken iti balayna, ken iti tronona, adda koma ti kappia iti agnanayon nga agtaud kenni Yahweh." **34** Simmang-at ngarud ni Benaias nga anak ni Jehoyada, ket dinarup ken pinatayna ni Joab. Naitabon isuna iti mismo a balayna idiay let-ang. **35** Insaad ti ari ni Benaias nga anak ni Jehoyada a kas pangulo ti armada a kas kasukat ni Joab, ket insaadna met Zadok a padi a kas kasukat ni Abiatar. **36** Kalpasanna, nangibaon ti ari iti mangayab kenni Shimei ket kinunana kenkuana, "Mangaramidka iti balaymo idiay Jerusalem ket agnaedka sadiay, ken saanka a mapmapan iti sabali a lugar. **37** Ta iti kanito a ballasiwem ti Tanap ti Kidron, ammomon nga awan duadua a matayka. Sikanto ti makinbasol iti ipapataymo." **38** Isu a kinuna ni Shimei iti ari, "Nasayaat ti imbagam. Kas iti imbaga ti apok nga ari, aramiden ngarud daytoy ti adipenmo." Nagnaed ngarud ni Shimei iti Jerusalem iti adu nga al-aldaw. **39** Ngem idi aglippasen ti tallo a tawen, dua kadagiti adipenna ti nagtalaw a napan kenni Akis nga ari ti Gat nga anak ni Maacah. Imbagada kenni Shemei daytoy a kunada, "Kitaem, adda idiay Gat dagiti adipenmo." **40** Nagrubwat ngarud ni Shimei, inkabilna ti silyeta iti asnona ket napan kenni Akis idiay Gat tapno birokenna dagiti adipenna. Inyawidna dagiti adipenna manipud idiay Gat. **41** Idi naibaga kenni Solomon a pimmanaw ni Shimei idiay Jerusalem ket napan biit idiay Gat, **42** nangibaon ni Solomon iti mangayab kenni Shimei, ket kinunana kenkuana, "Saan kadi a pinagsapataka iti nagan ni Yahweh, ken pinatalgedak a kunak, 'Iti kanito a rummuarka ket mapanka iti sabali a lugar, ammomon nga awan duadua a matayka'? Ket kinunam kaniak, 'Nasayaat ti imbagam.' **43** Apay ngarud a saanmo a tinungpal ti sapatam kenni Yahweh, ken ti imbilinko kenka?" **44** Kinuna pay ti ari kenni Shimei, "Ammom iti pusom dagiti kinadangkes nga inaramidmo kenni David nga amak. No kasta ngarud, isubli met laeng ni Yahweh kenka ti kinadangkesmo. **45** Ngem mabendisionanto ni Ari Solomon, ket maisaadto iti agnanayon ti trono ni David iti sangoanan ni Yahweh." **46** Isu nga imbaon ti ari ni Benaias nga anak ni Jehoyada, rimmuar isuna ket pinatayna ni Shimei. Isu a napatalgedan ti turay iti ima ni Solomon.

3 Nakikadua ni Solomon kenni Faraon nga ari ti Egipto babaen iti panagasawana iti anak ni Faraon. Inkuyogna ti anak ni Faraon ket impanna isuna iti siudad ni David agingga a nalpas ti panangipatakderna iti balayna, ti balay ni Yahweh, ken ti pader iti aglawlaw ti Jerusalem. **2** Agidatdaton dagiti tattao kadagiti pagdaydayawan gapu ta awan pay ti balay a naipatakder para iti nagan ni Yahweh. **3** Ay-ayaten ni Solomon ni Yahweh, tungtungpalenna dagiti alagaden ni David nga amana, malaksid laeng iti panagidaton ken panagipuorna iti insenso kadagiti altar. **4** Napan ti ari idiay Gibeon tapno mangidaton sadiay, ta dayta ti kalatakan nga altar. Nagidaton ni Solomon iti dayta nga altar iti sangaribu a daton a mapuoran. **5** Nagparang ni Yahweh kenni Solomon idiay Gibeon iti maysa a rabii babaen iti tagtagainep; kinunana, "Agkiddawka! Ania ti rumbeng nga itedko kenka?" **6** Isu a kinuna ni Solomon, "Impakitam ti kasta unay a kinapudnom iti tulagmo iti adipenmo a ni David nga amak, gapu ta nagbiag isuna a mapagtalkan ken nalinteg iti imatangmo, ken addaan isuna iti managtulnog puso. Pinagtalinaedmo kenkuana daytoy a kinapudnom unay iti tulagmo ken inikkam isuna iti anak nga agtugaw iti tronona ita nga aldaw. **7** Ket ita, Yahweh a Diosko, insaadmo nga ari ti adipenmo a kas kasukat ni David nga amak, uray no maysaak laeng nga ubing. Saanko nga ammo no kasano ti rummuar wenno umuneg. **8** Ti adipenmo ket adda iti nagtetengngaan dagiti tattao a pinilim, nakaad-adu a tattao a saan a mabilang. **9** Ikkam koma ngarud ti adipenmo iti mannakaawat a puso a mangikeddeng kadagiti tattaom, tapno ammok a paggidiaten ti nasayaat ken dakes. Ta siasino ti makabael a mangikeddeng kadagitoy nakaad-adu unay a tattaom?" **10** Naay-ayo ti Apo iti daytoy a kiddaw ni Solomon. **11** Isu a kinuna ti Dios kenkuana, "Gapu ta kiniddawmo daytoy a banag ken saanmo a kiniddaw ti atiddog a biag, kinabaknang wenno ti biag dagiti kabusormo, ngem pannakaawat a mangilasin iti kinalinteg ti kiniddawmo. **12** Adtoy, aramidek dagiti amin a kiniddawmo kaniak. Ikkanka iti kinasirib ken mannakaawat a puso, tapno awan ti kas kenka a nagbiag idi, ken awanto pay ti tumaud a kas kenka. **13** Itedko met kenka ti saanmo a dinawat, kinabaknang ken dayaw tapno awanto ti siasinoman kadagiti ari ti kas kenka iti amin nga al-aldawmo. **14** No agbiagka babaen kadagiti wagasko a tungpalem dagiti alagadek ken dagiti bilbilinko a kas iti panagbiag ni David nga amam, ngarud, paatiddogek ti al-aldawmo." **15** Kalpasanna, nakariing ni Solomon, ket naamirisna a daytoy ket tagtagainep. Immay isuna iti Jerusalem ket nagtakder iti sangoanan ti lakasa ti tulag ti Apo. Nangidaton isuna kadagiti daton a mapuoran amin ken daton a pakikappia, ket nagparambak isuna para kadagiti amin nga adipenna. **16** Kalpasanna, dua a babbai a balangkantis ti immay iti ari ket nagtakderda iti sangoananna. **17** Kinuna ti maysa a babai, "O apok, siak ken daytoy a babai ket agnanaed iti maymaysa a balay, ket impasngayko ti maysa nga ubing a kaduak isuna iti balay. **18** Ket napasamak nga idi maikatlo nga aldaw kalpasan ti panagpasngayko, nagpasngay met daytoy a babai. Agkaduakami. Awan ti sabali a tao iti balay, ngem dakami laeng a dua iti balay. **19** Ket iti rabii, natay ti anak daytoy a babai gapu ta naiddaanna isuna. **20** Isu a bimmangon isuna iti katengngaan ti rabii ket innalana ti anakko iti abayko bayat a nakaturog ti adipenmo, ket impaiddana iti barukongna, ket impaiddana

ti natay nga anakna iti barukongko. **21** Idi bimmangonak iti bigat tapno pasusoek ti anakko, natayen isuna. Ngem idi miningmingak a nalaing isuna iti kaagsapaanna, saan nga isuna ti anakko nga impasngayko." **22** Ket kinuna ti maysa a babai, "Saan, ti sibibiag ti anakko, ket ti natay ti anakmo." Kinuna ti immuna a babai, "Saan, ti natay ti anakmo, ket ti sibibiag ti anakko." Kastoy ti panagsinnaritada iti sangoanan ti ari. **23** Ket kinuna ti ari, "Ibagbaga ti maysa kadakayo, 'Daytoy nabiag ti anakko, ket anakmo ti natay,' ket kunkuna met ti maysa, 'Saan, daydiay natay ti anakmo, ket ti sibibiag ti anakko.'" **24** Kinuna ti ari, "Iyegandak iti kampilan." Nangiyegda ngarud iti kampilan iti sangoanan ti ari. **25** Ket kinuna ti ari, "Guduaenyo ti sibibiag nga ubing, ket itedyo ti kagudua iti daytoy a babai ket itedyo met ti kaguduana iti sabali pay a babai." **26** Ket kinasao ti babai nga akin-anak iti nabiag nga ubing ti ari, ta napnoan iti asi ti pusona para iti anakna, ket kinunana, "O apok, itedyo kenkuana ti sibibiag nga ubing, saanyo a patpatayen isuna." Ngem kinuna ti maysa a babai, "Saanto isuna a maited kaniak wenno maited kenka. Guduaenyo isuna." **27** Ket simmungbat ti ari a kunana, "Itedyo ti sibibiag nga ubing iti umuna a babai, ket saanyo a patpatayen. Isuna ti ina ti ubing." **28** Idi nangngeg ti entero nga Israel ti panangngeddeng nga inaramid ti ari, nagbutengda iti ari, gapu ta nakitada nga adda kenkuana ti kinasirib ti Dios iti panangikeddeng.

4 Ni ari Solomon ti ari iti entero nga Israel. **2** Dagitoy dagiti opisialna: Ni Azaria a putot a lalaki ni Zadok ti padi. **3** Ni Eleoref ken ni Ahija a putot a lalaki ni Sisa ket dagiti secretario. Ni Ahilud a putot a lalaki ni Jehosafat ti tagasurat. **4** Ni Benaias a putot a lalaki ni Jehoyada ti mangidadaulo kadagiti armada. Da Zadok ken Abiatar ket dagiti papadi. **5** Ni Azaria a putot a lalaki ni Natan ti mangidadaulo kadagiti opisial. Ni Zabud a putot a lalaki ni Natan ket maysa a padi ken gayyem ti ari. **6** Ni Ahisar ti mangimatmaton iti sangkabalayan. Ni Adoniram a putot a lalaki ni Abda ti mangbanbantay kadagiti lallaki nga inkapilitan nga agtrabaho. **7** Adda iti sangapulo ket dua nga opisial ni Solomon iti entero nga Israel, a mangipapaay kadagiti taraon para iti ari ken iti sangkabalayanna. Tunggal opisial ket masapul a mangipaay iti pangmaysa a bulan iti tinawen. **8** Dagitoy dagiti naganda: Ni Ben-hur, iti katurturodan a pagilian ti Efraim; **9** Ni Bendeker, kadagiti ili ti Makaz, Saalbim, Betsemes ken Elonbet Hanan; **10** Ni Ben Hesed, iti ili ti Arubot (kukuana met laeng ti Soco ken ti amin a daga ti Hefer); **11** Ni Ben Abinadab, iti amin a distrito ti Dor (asawana ni Tafat a putot a babai ni Solomon); **12** Ni Baana a putot a lalaki ni Ahilud, iti Taanac ken Meggido, ken iti entero a Bet San a kabangibang ti Zaretan baba iti Jezreel, manipud idiay Bet San, agturong idiay Abel Mehola agingga iti bangir a paset ti Jocmeam; **13** Ni Ben Geber, iti ili ti Ramot Galaad (kukuana dagiti ili ni Jair a putot a lalaki ni Manases, nga adda idiay Galaad, ken kukuana pay ti rehion ti Argob nga adda idiay Basan, innem a pulo a siudad dagitoy ti addaan kadagiti pader ken ruangan a rehas a bronse); **14** Ni Ahinadab a putot a lalaki ni Iddo, iti Mahanaim; **15** Ni Ahimaas, iti Naftali (inasawana ni Basemat a putot a babai ni Solomon); **16** Ni Baana a putot a lalaki ni Husai, iti Aser ken Bealot; **17** Ni Jehosafat a putot a lalaki ni Parua, iti Issacar; **18** Ni Simei a putot a lalaki ni Ela, iti Benjamin; **19** ken ni Geber a putot a lalaki ni Uri, iti daga ti Galaad, ti pagilian ni Sihon nga ari dagiti Amorreo ken ni Og nga ari ti Basan, ket isuna laeng ti opisial iti dayta a daga. **20** Nagadu unay dagiti tattao iti Juda ken Israel a kas iti kaadu ti darat iti igid ti baybay. Mangmangan ken umin-inomda ket nagragsakda. **21** Inturayan ni Solomon ti entero a pagarian manipud iti Karayan agingga iti daga dagiti Filisteo ken agingga iti nagbeddengan ti Egipto. Nangyeg dagitoy iti sagut ken pinagserbianda ni Solomon iti unos ti panagbiagna. **22** Ti kasapulan ni Solomon para iti maysa nga aldaw ket tallopulo a kor iti napino nga arina ken innem a pulo a kor iti taraon, **23** sangapulo a nalulukmeg a baka, duapulo a baka manipud kadagiti pagaraban, ken sangagasut a karnero, malaksid pay kadagitii ugsa, gasela, korso, ken napalukmeg a dadakkel a billit. **24** Ta inturayanna amin dagiti rehion iti daytoy a paset ti Karayan, manipud idiay Tifsa agingga iti Gaza, inturayanna amin dagiti ari iti daytoy a paset ti Karayan, ket addaan isuna ti kapia iti amin a lugar iti aglawlawna. **25** Nagbiag a sitatalged ti Juda ken ti Israel, manipud Dan agingga idiay Beersheba, iti amin nga aldaw ni Solomon. Tunggal pamilya ket addaan iti bukodna a pagmulaan iti ubas ken igos. **26** Ni Solomon ket adda uppat a pulo a kuadra a kabalio para kadagiti karwahena, ken duapulo a ribo a kumakabalio. **27** Ipapaay dagiti opisial ti taraon para kenni Ari Solomon ken para kadagiti amin nga umay iti lamisaan ni Ari Solomon, tunggal opisial iti tunggal bulan a batangna. Saanda nga ipalubos nga adda agkurang. **28** Ipanda met dagiti sebada ken garami iti umiso a pagikabilan a para kadagiti kabalio a mangguyguyod kadagiti karwahe ken para kadagiti masaksakayan a kabalio; mangmangyeg ti tunggal maysa no ania iti kabaelanna. **29** Inikkan ti Dios ni Solomon iti naisangsangayan a kinasirib ken pannakaawat, ken nalawa a pannakaawat a kas iti kadaratan iti igid ti baybay. **30** Naartapan ti kinasirib ni Solomon ti kinasirib dagiti amin a tattao iti daya ken amin a kinasirib iti Egipto. **31** Nasirsirib isuna ngem kadagiti amin a lallaki—nasirsirib pay ngem ni Etan nga Ezrahita, ni Heman, ni Calcol, ken ni Darda a putot a lallaki ni Mahol—ket nagdinamag ti kinalatakna kadagiti amin a nasion iti aglawlaw. **32** Nangisao isuna iti tallo a ribu a proberbio, ken agdagup sangaribu ket lima dagiti kantana. **33** Inladawanna dagiti mulmula, manipud iti kayo a sedro nga adda idiay Lebanon agingga iti hisopo nga agtubtubo kadagiti pader. Inlawlawagna pay ti maipanggep kadagiti atap nga ayup, bilbillit, agkarkarayam a parsua, ken lames. **34** Immay dagiti amin a tattao manipud kadagiti amin a nasion tapno dumngegda iti kinasirib ni Solomon, imbaon ida dagiti ar-ari iti daga a nakangngeg iti kinasiribna.

5 Nangibaon ni Hiram nga ari ti Tiro kadagiti adipenna a mapan kenni Solomon, ta nangngegna a pinulutanda isuna nga ari kasukat ti amana; ta impatpateg ni Hiram ni David. **2** Nangipatulod ni Solomon iti mensahena kenni Hiram, a kunana, **3** "Ammom a ni David nga amak ket saan a makaipatakder iti balay a para iti nagan ni Yahweh a Diosna gapu kadagiti gubat iti aglawlawna, ta iti unos iti panagbiagna, tinultulungan isuna ni Yahweh tapno maparmekna dagiti kabusorna. **4** Ngem ita, inikkannak ni Yahweh a Diosko iti kapia iti amin a paset ti aglawlawko. Awan ti kabusor wenno didigra. **5** Isu a napanunotko ti mangipatakder iti templo para iti nagan ni Yahweh a Diosko, kas imbaga ni Yahweh kenni David nga amak, a

kunana, 'Ti anakmonto a lalaki, nga isaadkonto iti tronom kas kasukatmo, ket ipatakdernanto ti templo para iti naganko.' **6** Isu nga ita, ibilinmo nga ipukanandak kadagiti sedro a naggapu idiay Lebanon. Ket kadwaanto dagiti adipenko dagiti adipenmo, ket agbayadakto kenka para kadagiti adipenmo tapno mabayadanka a naimbag para iti amin a banag nga anamungam nga aramiden. Ta ammom met nga awan ti uray maysa kadakami ti makaammo no kasano ti agpukan iti troso a kas kadagiti tattao a taga-Sidon." **7** Idi nangngeg ni Hiram ti mensahe ni Solomon, napalalo ti ragsakna ket kinunana, "Maidaydayaw koma ita a kanito ni Yahweh, a nangted kenni David iti nasirib a putot a lalaki a mangituray kadagitoy adu unay a tattao." **8** Nangipatulod ni Hiram iti mensahe kenni Solomon, kunana, "Nangngegko ti mensahe nga impatulodmo kaniak. Aramidek amin ti tartarigagayam maipanggep iti troso ti sedro ken saleng. **9** Isalogto dagiti adipenko dagiti kayo manipud Lebanon agingga idiay baybay, ken aramidekto dagitoy a balsa a maipayanod iti baybay nga agturong iti lugar nga ibagam kaniak. Ipawarwarkonto dagitoy apaman a makasangpet dita, ket mabalinto nga alaem dagitoy. Aramidemto dagiti tartarigagayak babaen iti panangitedmo iti taraon para iti sangkabalayak." **10** Inted ngarud ni Hiram kenni Solomon dagiti amin a troso ti sedro ken saleng a tinarigagayna. **11** Inikkan ni Solomon ni Hiram iti duapuloribu a sukat ti trigo ken duapulo a sukat ti puro a lana para iti taraon dagiti sangkabalayanna. Tinawen daytoy nga it-ited ni Solomon kenni Hiram. **12** Inikkan ni Yahweh ni Solomon iti kinasirib, a kas inkarina kenkuana. Adda kappia iti nagbaetan da Hiram ken Solomon, ken nagtulagda a dua. **13** Kapilitan a pinagtrabaho ni Ari Solomon dagiti amin nga adda iti entero nga Israel; agarup tallopulo a ribu ti bilang dagiti lallaki nga inkapilitan nga agtrabaho. **14** Imbaonna ida idiay Lebanon, sangapulo a ribu dagiti agsisinnublat iti binulan. Maysa a bulan nga addada idiay Lebanon ken dua a bulan nga addada iti pagtaenganda. Ni Adoniram ti mangimatmaton kadagiti trabahador nga inkapilitan nga agtarabaho. **15** Addaan ni Solomon iti pitupulo a ribu a para bagkat kadagiti nadadagsen ken walopulo a ribu a para-tapias kadagiti bato kadagiti banbantay, **16** malaksid pay kadagiti 3, 300 a panguloen nga opisial ni Solomon a mangimatmaton iti trabaho ken mangidadaulo kadagiti trabahador. **17** Iti bilin ti ari, nangtapiasda kadagiti dadakkel ken napipintas a bato a pakaipasdekan ti pundasion ti templo. **18** Nagtikap ngarud dagiti trabahador ni Solomon ken dagiti trabahador ni Hiram ken dagiti taga-Gebal ken insaganada dagiti troso ken dagiti bato tapno maipatakder ti templo.

6 Inrugi ngarud ni Solomon nga impatakder ti templo ni Yahweh. Napasamak daytoy iti maika-480 a tawen kalpasan a rimuar dagiti tattao ti Israel idiay daga ti Egipto, iti maikauppat a tawen a panagturay ni Solomon iti entero nga Israel, iti bulan ti Ziv, nga isu ti maikadua a bulan. **2** Ti templo nga impatakder ni Ari Solomon para kenni Yahweh ket innem a pulo a kubit ti kaatiddogna, duapulo a kubit ti kaakabana, ken tallopulo a kubit ti kangatona. **3** Ti portiko iti sangoanan ti mismo a masungad a siled ti templo ket duapulo a kubit ti kaatiddogna, a maipada iti kaakaba ti templo, ken sangapulo a kubit ti kaunegna iti sangoanan ti templo. **4** Para iti balay, nangaramid isuna kadagiti tawa nga adda kuadradona nga ad-adda a nangpailet kadagitoy iti ruar ngem iti uneg. **5** Iti agsinumbangir a pader ti mismo a templo ket nangaramid isuna kadagiti siled iti aglikmut daytoy, iti aglikmut ti akinruar ken akin-uneg a siled. Nangaramid isuna kadagiti siled iti entero a sikigan ti templo. **6** Ti akinbaba a tukad ket lima a kubit ti kaakabana, ti akintengnga a tukad ket innem a kubit ti kaakabana, ken ti maikatallo tukad ket pito a kubit ti kaakabana. Ta iti ruar, nangaramid isuna kadagiti paladpad ti pader iti aglikmut ti balay tapno saan a maiseksek dagiti biga kadagiti pader ti balay. **7** Ti balay ket naaramid kadagiti batbato a naisagana manipud iti pagtikapan; awan ti mangngeg nga uni ti martilio, wasay, wenno aniaman a landok a remienta idi madama a maipatpatakder ti balay. **8** Iti abagatan a paset ti templo, adda pagserkan iti umuna a tukad, ken ti maysa ket agpangato babaen kadagiti agdan nga agturong iti akintengnga a tukad, ken manipud iti akintengnga agturong iti maikatallo a tukad. **9** Impatakder ngarud ni Solomon ti templo ken inleppasna daytoy; binobedaanna ti balay kadagiti biga ken tabla a sedro. **10** Inaramidna dagiti agsinumbangir a paset dagiti akin-uneg a siled ti templo, tunggal paset ket lima a kubit ti kangatona; naikamang dagitoy iti balay a naaramid kadagiti troso ti sedro. **11** Immay ti sao ni Yahweh kenni Solomon, a kunana, **12** "Maipanggep iti daytoy a templo nga ipatpatakdermo, no tungpalem amin dagiti allagadek ken aramidem ti nainkalintegan, no tungpalem amin a bilinko ken agbiagka a maiyannurot kadagitoy, pasingkedak ti inkarik kenni David nga amam. **13** Makipagnaedakto kadagiti tattao ti Israel ken saankonto ida a baybay-an." **14** Impatakder ngarud ni Solomon ti balay ken inleppasna daytoy. **15** Ket inaramidna pay dagiti akin-uneg a pader ti balay manipud kadagiti tabla a sedro. Manipud iti suelo ti balay agingga iti bobeda, kinalupkupanna ti uneg dagitoy iti kayo, ken kinalupkupanna kadagiti tabla a saleng iti suelo ti balay. **16** Iti kaunegan a paset ti balay, nangaramid isuna iti siled a duapulo a kubit manipud iti tabla a sedro manipud suelo agingga iti bobeda. Inaramidna daytoy a siled nga agbalin nga akin-uneg a siled, ti kasasantoan a disso. **17** Ti masungad a siled nga isu ti nasantoan a disso nga adda iti sangoanan ti kasasantoan a disso, ket uppat a pulo a kubit ti kaatiddogna. **18** Adda kayo ti sedro iti uneg ti balay a nakitikitan iti sukog dagiti tabungaw ken dagiti nagukrad a sabsabong. Sedro amin ti adda iti unegna. Awan ti makita sadiay a naaramid manipud iti bato. **19** Insagana ni Solomon ti akin-uneg a siled ti balay tapno ikabil sadiay ti lakasa ti tulag ni Yahweh. **20** Ti akin-uneg a siled ket duapulo a kubit ti kaatiddogna, duapulo a kubit ti kaakabana, ken duapulo a kubit ti kangatona; kinalupkupan ni Solomon dagiti pader iti puro a balitok ken nadidingan ti altar iti kayo a sedro. **21** Kinalupkupan ni Solomon ti uneg ti templo iti puro a balitok. Ken nangikabil isuna kadagiti kawar a balitok a naibanteng iti sangoanan ti akin-uneg a siled, ken kinalupkupanna ti sangoanan iti balitok. **22** Kinalupkupanna iti balitok ti entero nga unegna agingga a nalpas ti entero a templo. Kinalupkupanna met laeng iti balitok ti dua nga altar nga adda iti akin-uneg a siled. **23** Nangaramid ni Solomon iti dua a kerubim manipud iti kayo nga olibo, tunggal maysa kadagitoy ket sangapulo a kubit ti katayagna, para iti akin-uneg a siled. **24** Ti maysa a payak ti umuna a kerubim ket lima a kubit ti kaatiddogna, ken ti maysa pay a payakna ket lima a kubit met laeng ti

kaatiddogna. Isu a manipud iti murdong ti maysa a payak
agingga iti murdong ti maysa pay a payak ket sangapulo a
kubit ti kaatiddogna. **25** Ti maysa pay a kerubim ket adda
met laeng kaatiddogna a sangapulo a kubit. Ti dua a kerubim
ket agpada ti rukod ken sukogda. **26** Sangapulo a kubit ti
katayag ti maysa a kerubim, ken kasta met laeng ti maysa
pay a kerubim. **27** Inkabil ni Solomon ti kerubim iti kaunegan
a siled. Nakaukrad dagiti payak ti kerubim isu a naisagid iti
pader ti payak ti maysa, ken naisagid iti bangir a pader ti
payak ti maysa pay a kerubim. Agsinnagid ti payakda iti
tengnga ti kasasantoan a disso. **28** Kinalupkupan ni Solomon
ti kerubim iti balitok. **29** Kinitikitanna amin dagiti pader iti
aglikmut ti balay kadagiti ladawan ti kerubim, kaykayo a
palma, ken dagiti nagukrad a sabsabong, iti akinruar ken
akin-uneg a siled. **30** Kinalupkupan ni Solomonti ti suelo
ti balay iti balitok, ti akinruar ken akin-uneg a siled. **31**
Nangaramid ni Solomon kadagiti ridaw manipud iti kayo
nga olibo para iti pagserkan iti akin-uneg a siled. Ti lintel
ken dagiti hamba ti ridaw ket addaan iti lima a basyada. **32**
Nangaramid ngarud isuna iti dua a ridaw manipud iti kayo
nga olibo, ken kinitikitanna dagitoy kadagiti sinan-kerubim,
sinan-kaykayo a palma, ken dagiti nagukrad a sinan-sabong.
Kinalupkupanna dagitoy iti balitok, ken kinalupkopanna iti
balitok dagiti sinan-kerubim ken sinan-kaykayo a palma. **33**
Iti kastoy a wagas, nangaramid pay ni Solomon kadagiti
hamba ti ridaw manipud iti kayo nga olibo para iti pagserkan
iti templo nga addaan iti uppat a basyada **34** ken dua a
ridaw manipud iti tabla a saleng. Makupkupin dagiti dua a
rikep ti maysa a ridaw, ken makupkupin met ti dua a rikep
ti sabali pay a ridaw. **35** Ikitikitna kadagitoy dagiti sinan-
kerubim, sinan-kaykayo a palma, ken nagukrad a sinan-
sabsabong, ken pinakalupkopanna pay amin dagiti naikitikit
sadiay iti balitok. **36** Inaramidna ti akin-uneg a paraangan
babaen kadagiti tallo nga intar a natapias a bato ken babaen
iti maysa nga intar dagiti biga a sedro. **37** Naipasdek ti
pundasion ti balay ni Yahweh iti maikauppat a tawen, iti
bulan ti Ziv. **38** Iti maikasangapulo ket maysa a tawen, iti
bulan ti Bul, nga isu ti maikawalo a bulan, nalpas ti balay
ken ti amin a paset daytoy kas maiyannatop iti amin a
pagannurotan daytoy. Pito a tawen ti binusbos ni Solomon
tapno maipatakderna ti Templo.

7 Sangapulo ket tallo a tawen nga impatakder ni Solomon
ti bukodna a palasio. **2** Impatakderna ti palasio iti
Kabakiran ti Lebanon. Sangagasut a kubit ti kaatiddog
daytoy, limapulo a kubit ti kaakabana, ken tallopulo a kubit ti
kangatona. Naipasdek ti palasio nga addaan iti uppat nga
intar a sedro nga adigina ken addaan kadagiti biga a sedro a
nakaparabaw kadagiti adigina. **3** Ti bubongna ket naaramid
manipud iti a kayo sedro; naiparabaw daytoy kadagiti uppat
a pulo ket lima a biga a nakaparabaw kadagiti sangapulo
ket lima nga intar nga adigi. **4** Adda dagiti tallo nga intar
a biga, ken tallo a pares a tawa a nagbabatog. **5** Amin
dagiti ridaw ken dagiti poste ket naaramid a kuadrado nga
addaan kadagiti bastidor, ken dagiti tallo a pares a tawa a
nagbabatog. **6** Adda balkon a limapulo a kubit ti kaatiddogna
ken tallopulo a kubit ti kaakabana, nga addaan iti portiko
iti sangoanan ken dagiti adigi ken bubong. **7** Impatakder
ni Solomon ti dakkel a siled ti trono a pangrisutanna
iti kaso, nga isu ti siled a pangukoman. Nakalupkopan
amin daytoy iti kayo a sedro manipud iti datar agingga iti
bobedana. **8** Ti balay ni Solomon a pagnaedannanto, nga
adda iti sabali a paraangan a nakaipatakderan ti palasio
ket kastoy met laeng ti pannakaaramidna. Nangipatakder
pay isuna iti balay a kapada daytoy para iti babai a putot ni
Paraon, nga inasawana. **9** Dagitoy a pasdek ket naarkosan
kadagiti nangingina, napipintas a bato, narukod iti apag-
isu, naragadi ken napalammuyot ti amin a pasetna. Nausar
dagitoy a batbato manipud iti pundasion agingga kadagiti
batbato iti rabaw, ken kasta met iti ruar agingga iti nalawa a
paraangan. **10** Naipasdek ti pundasion babaen iti dadakkel
ken nangingina a batbato a walo ken sangapulo a kubit ti
kaatiddogna. **11** Iti rabaw ket dagiti nangingina a batbato
iti apag-isu a rukodna, ken dagiti biga a sedro. **12** Ti
nalawa a paraangan a nangpalikmut iti palasio ket adda
tallo nga intar a natapias a bato ken maysa nga intar dagiti
biga a sedro a kas iti akin-uneg a paraangan ti templo ni
Yahweh ken ti portiko ti templo. **13** Nangibaon ni Solomon
iti mapan mangikuyog kenni Huram manipud idiay Tiro.
14 Ni Huram ket lalaki nga anak ti maysa a balo iti tribu ti
Naftali; ti amana ket taga-Tiro, nga agpanpanday iti bronse.
Napnoan ni Huram iti kinasirib, pannakaawat ken kinasaririt
a mangaramid iti naidumduma a trabaho maipanggep iti
bronse. Immay isuna kenni Ari Solomon tapno aramidenna
ti masapul a maaramid iti bronse para iti ari. **15** Sinukog ni
Huram ti dua nga adigi a bronse, tunggal maysa kadagitoy
ket sangapulo ket walo a kubit ti kangatona ken sangapulo
ket dua a kubit ti pannakatimbukelna. **16** Nangaramid isuna
iti dua a paratok a napasileng a bronse maiparabaw kadagiti
adigi. Lima a kubit ti katayag ti tunggal paratok. **17** Dagiti
aglilinnaga ken nagkawikaw a kawar para kadagiti paratok
ket naiyarkos iti rabaw dagiti adigi, pito iti tunggal paratok.
18 Nangaramid ngarud ni Huram iti dua nga intar iti sinan-
pomegranate iti aglikmut iti rabaw ti tunggal adigi tapno
maarkosan dagiti paratok dagitoy. **19** Dagiti paratok iti rabaw
dagiti adigi ti portiko ket uppat a kubit ti kangatona ken
naarkosan kadagiti sabong ti sinan-lirio. **20** Dagiti paratok iti
daytoy a dua nga adigi nga asideg iti rabaw dagitoy, ket dua
gasut a sinan-pomegranate ti naintar iti aglikmut daytoy. **21**
Impatakderna dagiti adigi iti portiko ti templo. Ti adigi nga
adda iti kannawan ket napanaganan iti Jakin, ken ti adigi
nga adda iti kannigid ket napanaganan iti Boaz. **22** Iti rabaw
dagiti adigi ket adda dagiti kasla lirio a naiyarkos. Kastoy
a wagas ti pannakasukog dagiti adigi. **23** Nangaramid ni
Huram iti nagtimbukel a sinan-baybay manipud iti nailunag
a landok, sangapulo a kubit ti kaakaba ti ngarabna. Lima
a kubit ti kasukongna, ken tallopulo a kubit ti kaakabana.
24 Iti baba ti ngarab a mangpalpalikmut iti sinan-baybay
ket dagiti sinan-tabungaw, sangapulo iti kada kubit, ket
naigiddan a naisukog daytoy idi nasukog ti sinan-baybay.
25 Naiparabaw ti sinan-baybay kadagiti sangapulo ket dua
a sinan-baka, ti tallo ket kumitkita iti amianan, ti tallo ket
kumitkita iti laud, ti tallo ket kumitkita iti abagatan, ken ti tallo
ket kumitkita iti daya. Naiparabaw kadagitoy ti sinan-baybay,
ken nakatallikod amin dagitoy iti uneg. **26** Ti sinan-baybay
ket kas kapuskol ti kalapad ti ima, ken ti ngarab daytoy ket
napanday a kasla ngarab ti maysa a tasa a kasla nagukrad
a sabong ti lirio. Ti sinan-baybay ket malaonna ti duaribu a
bath iti danum. **27** Inaramid ni Huram dagiti sangapulo a
pagipatungan a bronse. Ti tunggal pagipatungan ket uppat a
kubit ti kaatiddogna ken uppat a kubit ti kaakabana, ken tallo

a kubit ti kangatona. **28** Ti pakabuklan dagiti pagipatungan ket kastoy. Addaan dagitoy kadagiti kuadrado a tapi a naimontar iti nagbaetan dagiti bastidor, **29** ken dagiti tapi ken bastidor dagitoy ket addaan kadagiti ladawan ti leon, baka, ken kerubim. Iti ngatoen ken akinbaba dagiti sinan-leon ken sinan-baka ket dagiti agkawkawikaw a naaramid babaen iti pannakaimartilio. **30** Tunggal pagipatungan ket addaan iti uppat a pilid ken ehe a bronse, ken iti uppat a suli daytoy ket adda dagiti pangsarapa iti siruk para iti palanggana. Dagiti pangsarapa ket nasukogan kadagiti agkawkawikaw iti sikigan ti tunggal maysa. **31** Ti ngarabna ket nagtimbukel a kasla pedestal a maysa ket kagudua a kubit ti kaakabana, ken adda iti nagtimbukel a nangatngato iti maysa a kubit. Nakitikitan ti ngarabna, ken dagiti tapi dagitoy ket kuadrado, saan a nagtimbukel. **32** Dagiti uppat a pilid ket adda iti siruk dagiti tapi, ken dagiti ehe dagiti pilid ken dagiti bastidor dagitoy ket nagkakamang amin dagitoy iti pagipatungan. Maysa ket kagudua a kubit ti kangato ti pilid. **33** Dagiti pilid ket napanday a kas kadagiti pilid ti karwahe. Dagiti bastidor, basikaw, rayos, ken palaupo dagitoy ket nailunag amin a landok. **34** Iti uppat a suli ti tunggal pagipatungan ket adda pagiggaman a naipanday iti mismo a pagipatungan. **35** Iti rabaw dagiti pagipatungan ket adda nagtimbukel a bedbed a kagudua a kubit kaunegna, ken iti rabaw dagiti pagipatungan, dagiti pangsarapa ken dagiti tapi ket nagkakamang dagitoy. **36** Iti rabaw dagiti pangsarapa ken dagiti tapi dagitoy ket nangikitikit ni Huram kadagiti sinan-kerubim, sinan-leon, ken sinan-kaykayo a palma a nanglinged iti paset a nawaya, ken napalikmutan dagitoy babaen kadagiti agkawkawikaw. **37** Kastoy a wagas ti panangiyaramidna kadagiti sangapulo a pagipatungan. Nailunag amin dagitoy iti isu met laeng a paghormaan, ken maymaysa ti rukod ken agpapada ti sukog dagitoy. **38** Nangaramid ni Huram iti sangapulo a bronse a palanggana. Ti maysa a palanggana ket malaonna ti uppat a pulo a bath ti danum. Tunggal palanggana ket uppat a kubit ti ngarabna, ken adda palanggana iti tunggal maysa kadagiti pagipatungan. **39** Nangikabil isuna iti lima a pagipatungan a nakasango iti abagatan a paset ti templo ken ti lima a nakasango iti amianan a paset ti templo. Inkabilna ti sinan-baybay iti paset ti daya a nakasango iti abagatan a paset ti templo. **40** Inaramid ni Huram dagiti palanggana, dagiti pala, ken dagiti mallukong a pagikkan iti dara ti ayup. Ket nalpasna amin ti trabaho nga inaramidna para kenni Ari Solomon iti templo ni Yahweh: **41** dagiti dua nga adigi, ken dagiti sinan-mallukong a paratok iti rabaw dagiti dua nga adigi, ken dagiti dua a binnatog nga aglilinnaga a kawar a naiyarkos kadagiti dua a kasla mallukong a paratok nga adda iti rabaw dagiti adigi. **42** Inaramidna dagiti uppat a gasut a sinan-pomegranate para kadagiti dua a binnatog nga aglilinnaga a kawar: dagiti dua nga intar a sinan- pomegranate para iti tunggal binnatog nga aglilinnaga a kawar a panglinged kadagiti dua a sinan-mallukong a paratok a nakaparabaw kadagiti adigi, **43** ken dagiti sangapulo a pagipatungan, ken ti sangapulo a palanggana iti rabaw dagiti pagipatungan. **44** Impaiyaramidna ti sinan-baybay ken dagiti sangapulo ket dua a sinan-baka iti siruk daytoy; **45** kasta met dagiti banga, pala, palanggana ken amin dagiti dadduma pay nga alikamen—inaramid ni Huram dagitoy babaen iti pinasileng a bronse, para kenni Ari Solomon, ken para iti templo ni Yahweh. **46** Impasukog dagitoy iti ari iti tanap ti Jordan, iti daga a pila iti nagbaetan ti Succot ken Zaretan. **47** Saan a tinimbang ni Solomon amin dagiti alikamen gapu ta nagadu unay dagitoy a timbangen, isu a saanen a naammoan pay ti timbang dagiti bronse. **48** Inaramid amin ni Solomon dagiti alikamen nga adda iti templo ni Yahweh manipud iti balitok: ti balitok nga altar ken ti lamisaan nga isu ti pangikabbilanda kadagiti daton a tinapay. **49** Dagiti pagsilawan ket lima iti kannawan a paset ken lima iti kannigid a paset, puro a balitok met laeng ti akin-uneg a siled, ken dagiti sinan-sabsabong, dagiti pagsilawan, ken dagiti sipit ket naaramid manipud iti balitok. **50** Naaramid met dagiti kopa, dagiti pagarsang ti pagsilawan, dagiti palanggana, dagiti kutsara, ken dagiti insensario manipud iti puro a balitok. Kasta met dagiti bisagra dagiti ridaw iti masungad a siled, nga isu iti kasasantoan a disso, ken dagiti ridaw ti masungad a siled ti templo, ket naaramid amin manipud iti balitok. **51** Iti kastoy a wagas, nalpas dagiti amin a trabaho nga inaramid ni Ari Solomon para iti balay ni Yahweh. Ket inyuneg ngarud ni Solomon dagiti banbanag a inlasin ni David nga amana para kenni Yahweh, kasta met ti pirak, ti balitok, ken dagiti alikamen, ket inkabilna dagitoy kadagiti pagidulinan a siled iti balay ni Yahweh.

8 Ket inummong ni Solomon dagiti panglakayen ti Israel, amin dagiti panguloen dagiti tribu, ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti tattao ti Israel, iti sangoananna idiay Jerusalem, tapno iyegda ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud iti siudad ni David, nga isu ti Sion. **2** Naguummong dagiti amin a tattao ti Israel iti sangoanan ni Ari Solomon iti padaya, iti bulan ti Etanim, a maikapito a bulan. **3** Dimteng amin dagiti panglakayen ti Israel, ket binaklay dagiti padi ti lakasa ti tulag. **4** Binagkatda ti lakasa ti tulag ni Yahweh, ti tolda a paguummongan, ken amin dagiti nasantoan nga alikamen nga adda iti tolda. Binagkat dagiti padi ken dagiti Levita dagitoy a banbanag. **5** Napan ni Ari Solomon ken ti entero a gimong ti Israel iti sangoanan ti lakasa ti tulag, nagidatonda kadagiti karnero ken bakbaka a saan a mabilang iti kinaaduna. **6** Inserrek dagiti papadi ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti pakaikabilanna, iti akin-uneg a siled ti balay, iti ayan ti kasasantoan a disso, iti sirok ti payak dagiti kerubim. **7** Ta nakaukrad dagiti payak dagiti kerubim iti ayan ti lakasa ti tulag, ken inakkoban dagitoy ti lakasa ti tulag ken dagiti assiw a pagawitan iti daytoy. **8** Atiddog unay dagiti assiw nga uray la makita dagiti murdong dagitoy manipud iti nasantoan a disso iti sangoanan ti akin-uneg a siled, ngem saan a makita dagitoy manipud iti ruar. Addada sadiay agingga ita nga aldaw. **9** Awan ti sabali a nagyan ti lakasa ti tulag malaksid iti dua a tapi ti bato nga inkabil ni Moises idiay Horeb, idi nakitulag ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel idi rimmuarda manipud iti daga ti Egipto. **10** Napasamak nga idi rimmuar dagiti padi manipud iti nasantoan a disso, napunno ti ulep ti templo ni Yahweh. **11** Saan a makapagserbi dagiti papadi gapu iti ulep, ta pinunno ti dayag ni Yahweh ti balayna. **12** Ket kinuna ni Solomon, "Kinuna ni Yahweh nga agnaed isuna iti nakaro a kinasipnget, **13** Ngem impatakderanka iti natan-ok a pagyanan, lugar a pagnaedam iti agnanayon." **14** Ket simmango ti ari ket binendisionanna ti entero a gimong ti Israel, bayat nga agtaktakder ti amin a gimong ti Israel. **15** Kinunana, "Madaydayaw koma ni Yahweh, a Dios ti

Israel, a nagsao kenni David nga amak, ken nangtungpal iti daytoy babaen iti pannakabalinna, kunana, **16** 'Manipud iti aldaw a panangiruarko kadagiti tattaok nga Israel iti Egipto, awan ti pinilik a siudad kadagiti amin a tribu ti Israel a pakaipatakderan ti maysa a balay, tapno adda koma sadiay ti naganko. Nupay kasta, pinilik ni David a mangituray kadagiti tattaok nga Israel.' **17** Ita, adda iti puso ti amak a ni David a mangibangon iti maysa a balay nga agpaay iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **18** Ngem kinuna ni Yahweh kenni David nga amak, 'Gapu ta adda dita pusom nga ipatakderannak iti maysa a balay nga agpaay iti naganko, nasayaat dayta a panggep nga adda dita pusom. **19** Nupay kasta, saanmonto nga ipatakder ti balay, ngem ketdi, ti anakmo a maiyanakto nga agtaud manipud kadagiti lasagmo, ti mangipatakder iti balay nga agpaay iti naganko.' **20** Impatungpal ni Yahweh ti sao nga imbagana, ta naiyanakak a sumukat iti saad ni David nga amak, ket agtugawak iti trono ti Israel a kas inkari ni Yahweh. Impatakderko ti balay nga agpaay iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **21** Nangaramidak sadiay iti maysa a pagyanan ti lakasa ti tulag, nga ayan ti katulagan ni Yahweh, nga inaramidna kadagiti ammatayo idi inruarna ida manipud iti daga ti Egipto." **22** Timmakder ni Solomon iti sangoanan ti altar ni Yahweh, iti sangoanan ti amin a gimong ti Israel, ket ingngatona dagiti imana iti langit. **23** Kinunana, "O Yahweh, Dios ti Israel, awan iti dios a kas kenka kadagiti langit iti ngato wenno iti daga iti baba, a kankanayon a napudnoka ti tulagmo kadagiti adipenmo nga agbibiag a naimpusoan iti sangoanam; **24** sika a nangtungpal iti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak. Wen, insawang iti ngiwatmo ket tinungpalmo daytoy babaen iti pannakabalinmo, a kas ita nga aldaw. **25** Ita ngarud, O Yahweh, Dios ti Israel, ipatungpalmo ti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak, idi kinunam, 'Saankanto a maawanan iti tao iti imatangko nga agtugaw iti trono ti Israel, no laeng agbiag dagiti kaputotam sigun iti pagayatak, a kas iti panagbiagmo.' **26** Ita ngarud, O Dios ti Israel, ikararagko a mapasamak koma ti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak. **27** Ngem pudno kadi met nga agnaed ti Dios iti daga? Kitaem, ti entero a law-ang ken ti langit mismo ket saannaka a malaon – kasano pay ngarud daytoy a templo nga impatakderko! **28** Nupay kasta, pangngaasim ta ipangagmo daytoy a kararag ti adipenmo ken ti kiddawna, O Yahweh a Diosko; denggem ti araraw ken kararag ti adipenmo iti sangoanam ita nga aldaw. **29** Sikikita koma dagiti matam iti daytoy a templo iti rabii ken aldaw, iti lugar nga imbagam, 'Ti naganko ken ti presensiak ket addanto sadiay' - tapno dumngegka kadagiti ikararag ti adipenmo iti daytoy a lugar. **30** Dumngegka ngarud iti kiddaw ti adipenmo ken kadagiti tattaom nga Israelita no agkararagkami iti daytoy a lugar. Wen, dumngegka manipud iti lugar a pagnanaedam, manipud iti langit; ket no dumngegka, mamakawanka. **31** No makabasol ti maysa a tao iti kaarubana ket kasapulan nga agsapata, ket no umay isuna ket agsapata iti sangoanan ti altarmo iti daytoy a balay, **32** denggem ngarud dita langit ket usigem dagiti adipenmo, dusaem dagiti nadangkes, iyegmo kenkuana ti pannusa a kaikarianna. Ken ipakaammom nga awan basol ti nalinteg, tapno maited kenkuana ti gungguna gapu iti kinalintegna. **33** No parmeken ti kabusor dagiti tattaom nga Israelita gapu ta nagbasolda kenka, no agsublida kenka, agdaydayawda iti naganmo, agkararagda, ken agkiddawda iti pammakawan kenka iti daytoy a templo - **34** panggaasim ngarud ta dumngegka dita langit ken pakawanem ti basol dagiti tattaom nga Israel; isublim ida iti daga nga intedmo kadagiti kapuonanda. **35** No narekpan dagiti tangatang ket awan iti tudo gapu ta nagbasol dagiti tattao kenka - no agkararagda iti daytoy a disso, agdaydayawda iti naganmo, tallikudanda ti basolda no dusaem ida- **36** dumngegka ngarud dita langit ken pakawanem ti basol dagiti adipenmo ken dagiti tattaom nga Israelita, no isurom ida iti naimbag a wagas a rumbeng a pagnaanda. Pagtudoem iti dagam, nga intedmo kadagiti tattaom a kas tawid. **37** Kas pagarigan, adda panagbisin iti daga, wenno kas pagarigan ta adda iti angol, pannakadadael ti mula wenno buot, dudon wenno igges, wenno kas pagarigan ta rinaut iti kabusor dagiti ruangan ti siudad iti dagada, wenno adda iti aniaman a didigra wenno sakit- **38** ken kas pagarigan ngarud ta agkararag ken agkiddaw ti maysa a tao wenno dagiti amin a tattaom nga Israelita- ammo ti tunggal maysa ti didigra iti pusona kas iyunnatna dagiti imana a sumango ditoy a templo. **39** Dumngegka koma manipud dita langit, ti lugar a pagnanaedam, mamakawan ken agtignayka, ket gunggunaam ti tunggal tao iti amin nga ar-aramidenna; ammom ti pusona, gapu ta siksika laeng ti makaammo kadagiti puso ti amin a tao. **40** Aramidem daytoy tapno agbutengda koma kenka iti amin nga aldaw a panagbiagda iti daga nga intedmo kadagiti kapuonanmi. **41** Kasta pay, maipapan iti ganggannaet a saan a kabilang kadagiti tattaom nga Israelita: no naggapu isuna manipud iti adayo a pagilian gapu iti naganmo- **42** ta mangngegandanto ti maipapan iti naindaklan a naganmo, ti nabileg nga imam, ken nakatag-ay a takiagmo - no umay isuna ket agkararag iti daytoy a templo, **43** ket pangngaasim ta dumngngegka manipud dita langit, ti lugar a pagnanaedam, ken aramidem ti aniaman a kidkiddawen kenka ti ganggannaet. Aramidem daytoy tapno amin dagiti bunggoy ti tattao iti daga ket maamoanda koma ti naganmo ken agbutengda kenka, a kas ti panagbuteng dagiti tattaom nga Israelita. Aramidem daytoy tapno maamoanda koma a daytoy a balay nga impatakderko ket maawagan babaen iti naganmo. **44** Kas pagarigan ta rummuar dagiti tattaom a mapan makigubat iti kabusorda, aniaman a pangibaonam kadakuada, ken kas pagarigan ta agkararagda kenka, O Yahweh, a nakasango iti siudad a pinilim, ken nakasango iti balay nga impatakderko a maipaay iti naganmo. **45** Dumngegka ngarud manipud dita langit kadagiti kararagda, iti kiddawda, ket tulungam ida. **46** Kas pagarigan ta agbasolda kenka, agsipud ta awan ti siasinoman a saan nga agbasol, ken kas pagarigan ta makaungetka kadakuada ket iyawatmo ida iti kabusor, tapno iyadayo ida ti kabusor a kas balud iti dagada, iti adayo man wenno asideg. **47** Ket kas pagarigan ta maamirisda nga addada iti daga a nakaiyapananda, ket kas pagarigan ta agbabawi ken birukenda ti pabor nga aggapu kenka manipud iti daga dagiti nangtiliw kadakuada. Kas pagarigan ta kunaenda, 'Nagaramidkami ti dakes ken nagbasolkami. Nagbiagkami a sidadangkes.' **48** Kas pagarigan ta agsublida kenka iti amin a pusoda ken iti amin a kararuada iti daga dagiti kabusorda a nangtiliw kadakuada, ken kas pagarigan ta agkararagda kenka a sumangoda iti dagada, nga intedmo kadagiti kapuonanda, ken sumangoda iti siudad a pinilim,

ken sumangoda iti balay nga impatakderko a maipaay iti naganmo. **49** Denggem ngarud ti kararagda, dagiti kiddawda dita langit, ti lugar a pagnanaedam, ket tulungam ida. **50** Pakawanem dagiti tattaom, a nagbasol kenka, ken amin dagiti basbasolda a panagsalungasingda kadagiti bilinmo. Maasianka koma kadakuada iti sangoanan dagiti kabusorda a nangtiliw kadakuada, tapno maasian koma met dagiti kabusorda kadagiti tattaom. **51** Isuda dagiti tattaom a pinilim, nga inispalmo manipud Egipto a kasla manipud iti tengnga ti urno a pakapandayan ti landok. **52** Kararagko a silulukat koma dagiti lapayagmo iti kiddaw ti adipenmo, ken kadagiti kiddaw dagiti tattaom nga Israelita, a denggem koma ida tunggal umasugda kenka. **53** Ta inlasinmo ida manipud kadagiti amin a tattao iti daga tapno agbalinda a kukuam ken umawat kadagiti karim, a kas iti impalawagmo babaen kenni Moises nga adipenmo, idi inruarmo dagiti ammami manipud Egipto, O Apo a Yahweh." **54** Isu nga idi nalpas nga inkarkararag ni Solomon daytoy a kararag ken kiddaw kenni Yahweh, timmakder isuna manipud iti sangoanan ti altar ni Yahweh, manipud iti panagparintumengna a nakangato dagiti imana a nakaturong kadagiti langit. **55** Timmakder isuna ket binendisionanna ti amin a gimong ti Israel iti napigsa a timek, kunana, **56** "Madaydayaw koma ni Yahweh, a nangted iti inana kadagiti tattaona nga Israelita, a mangtungtungpal kadagiti amin a karina. Awan ti uray maysa a sao a saan a natungpal manipud kadagiti naimbag nga inkarkari ni Yahweh kenni Moises nga adipenna. **57** Adda koma ni Yahweh a Diostayo kadatayo, a kas iti kaaddana idi kadagiti kapuonantayo. Saannatayo koma pulos a panawan wenno baybay-an, **58** a pagruknuyenna koma dagiti pusotayo kenkuana, nga agbiagtayo iti amin a wagasna ken tungpalentayo dagiti bilinna ken dagiti alagadenna ken dagiti lintegna, nga imbilinna kadagiti ammatayo. **59** Ket dagitoy koma nga insaok, a dinawatko iti sangoanan ni Yahweh, ket naasideg koma kenni Yahweh a Diostayo iti aldaw ken rabii, tapno tulunganna ti adipenna ken dagiti tattaona nga Israelita, a kas kasapulan iti inaldaw; **60** tapno dagiti amin a tattao iti daga ket maamoanda koma a ni Yahweh, isu ti Dios, ken awan ti sabali a Dios! **61** Napudno koma ngarud ti pusoyo kenni Yahweh a Diostayo, a surutenyo dagiti alagadenna ken tungpalenyo dagiti bilinna ita nga aldaw." **62** Isu a nangidaton ti ari ken dagiti Israelita nga adda sadiay iti daton kenni Yahweh. **63** Nagidatag ni Solomon kadagiti daton a pannakikadua, nga indatonna kenni Yahweh: duapulo a ribu a bakbaka ken sangagasut ket duapulo a ribu a karnero. Inkonsagrar ngarud ti ari ken dagiti amin a tattao ti Israel ti balay ni Yahweh. **64** Iti isu met laeng nga aldaw, inkonsagrar ti ari ti tengnga ti paraangan iti sangoanan ti templo ni Yahweh, ta indatonna sadiay dagiti daton a mapuoran, dagiti daton a bukbukel ken ti taba dagiti daton a pannakikadua, gapu ta ti altar a gambang nga adda iti sangoanan ni Yahweh ket bassit unay a manglaon kadagiti daton a mapuoran, kadagiti daton a bukbukel, ken ti taba kadagiti daton a pannakikadua. **65** Isu nga inangay ni Solomon ti fiesta iti dayta a tiempo, ken dagiti Israelita nga adda sadiay, maysa a dakkel a gimong, manipud iti Lebo Hamat agingga iti waig ti Egipto, iti sangoanan ni Yahweh a Diostayo iti las-ud ti pito nga aldaw ken iti las-ud iti pito pay a sabali nga aldaw, sangapulo ket uppat amin nga aldaw. **66** Iti maikawalo nga aldaw, pinagawidna dagiti tattao, ket binendisioanda ti ari ken nagawidda kadagiti pagtaenganda nga addaan kinaragsak ken rag-o kadagiti pusoda gapu kadagiti amin a kinaimbag nga impakita ni Yahweh kenni David, nga adipenna, ken kadagiti tattaona nga Israelita.

9 Kalpasan ti panangipatakder ni Solomon iti balay ni Yahweh, ken ti palasio ti ari, ken kalpasan a naipatungpalna dagiti amin a kayatna nga aramiden, **2** napasamak a nagparang ni Yahweh kenni Solomon iti maikadua a gundaway, a kas iti panagparangna kenkuana idiay Gabaon. **3** Ket kinuna ni Yahweh kenkuana, "Nangngegko ti kararag ken kiddawmo iti sangoanak. Inkonsagrarko, daytoy a balay, nga impatakdermo a para kaniak, tapno maikabil ti naganko sadiay iti agnanayon, addanto a sikikita dagiti matak sadiay ken ti pusok iti amin a tiempo. **4** Maipapan kenka, no agbiagka iti sangoanak a kas iti panagbiag ni David nga amam nga addaan iti kinatarnaw ti puso ken iti kinalinteg, nga agtulnogka iti amin nga imbilinko kenka ken tungpalem dagiti alagadek ken dagiti lintegko, **5** ket isaadkonto ti trono ti pagariam iti Israel iti agnanayon, a kas inkarik kenni David nga amam, a kunak, 'Saanto a maawanan ti tronom iti kaputotam nga agturay iti Israel.' **6** Ngem no tallikudandak, sika wenno dagiti annakmo, ken saanmo a tungpalen dagiti bilbilinko ken dagiti alagadek nga intedko kenka, ket no agdayawka kadagiti sabali a dios ken agrukbabka kadakuada, **7** ket papanawekto ti Israel manipud iti daga nga intedko kadakuada; ken daytoy a balay nga inkonsagrarko nga agpaay iti naganko - pukawekto manipud iti imatangko. Ket agbalinto laeng a pagsasaritaan ken paggaangawan dagiti amin a tattao ti nagan nga 'Israel'. **8** Ket uray no nangato unay daytoy a templo ita, amin a lumabas iti daytoy ket maklaat ken agsakuntipto. Saludsodendanto, 'Apay nga inaramid daytoy ni Yahweh iti daytoy a daga ken iti daytoy a balay?' **9** Isungbatto dagiti dadduma, 'Gapu ta tinallikudanda ni Yahweh a Diosda a nangiruar kadagiti kapuonanda manipud iti daga ti Egipto, ket nagtalekda kadagiti sabali a dios ket nagrukbabda ken nagdayawda kadagitoy. Isu nga inyeg amin ni Yahweh dagitoy a didigra kadakuada.'" **10** Napasamak a kalpasan ti dua pulo a tawen, nalpas nga imbangon ni Solomon dagiti dua a pasdek, ti templo ni Yahweh ken ti palasio ti ari. **11** Ni Hiram, nga ari ti Tiro, ket nangited kenni Solomon kadagiti kayo a sedro, kayo a saleng, ken balitok, amin a tinarigagayan ni Solomon. Isu nga inikkan ni Ari Solomon ni Hiram iti dua pulo a siudad iti daga ti Galilea. **12** Rimmuar ni Hiram manipud Tiro tapno kitaenna dagiti siudad nga inted kenkuana ni Solomon, ngem saan dagitoy a makaay-ayo kenkuana. **13** Isu a kinuna ni Hiram, "Ania dagitoy a siudad nga intedmo kaniak, kabsatko?" Pinanaganan ni Hiram dagitoy iti Daga ti Cabul, nga isu pay laeng ti pang-awagda ita nga aldaw. **14** Nangipatulod ni Hiram iti sangagasut ket dua pulo a talento ti balitok. **15** Dagtii sumaganad ket ti makagapu no apay nga imbilin ni Ari Solomon ti ingkapilitan a panagtrabaho: tapno maipatakder ti templo ni Yahweh ken ti palasiona, tapno maipatakder ti Millo ken ti pader ti Jerusalem, ken tapno maipatakder dagiti sarikedked ti Hasor, Megiddo, ken Gezer. **16** Napan sinakup ni Faraon nga ari ti Egipto ti Gezer, pinuoranna daytoy, ken pinapatayna dagiti Canaanita iti siudad. Kalpasanna, inted ni Faraon ti siudad iti anakna, nga asawa ni Solomon a kas sagut iti panagkallaysada. **17** Isu nga imbangon manen

ni Solomon ti Gezer ken Bet-horon iti baba, **18** ti Baalat ken ti Tamar idiay let-ang iti daga ti Juda, **19** ken amin dagiti siudad a pagiduldulinan a kukuana, ken dagiti siudad para kadagiti karwahena ken dagiti siudad a para kadagiti kumakabaliona, ken aniaman a tarigagayanna nga ibangon para iti pakaragsakanna idiay Jerusalem, idiay Lebanon, ken iti amin a daga nga iturturayanna. **20** Maipapan kadagiti amin a tattao a nabati kadagiti Amorreo, kadagiti Heteo, kadagiti Pereseo, kadagiti Heveo, dagiti Jebuseo, a saan a nagtaud kadagiti tattao ti Israel, **21** dagiti kaputotanda a nabati kadakuada iti daga, a saan a dinadael dagiti tattao ti Israel - pinagbalin ida ni Solomon nga inkapilitan nga agtrabaho, nga isuda pay laeng agpapan ita. **22** Nupay kasta, saan a pinilit ni Solomon dagiti tattao ti Israel nga agtrabaho. Ngem ketdi, nagbalinda a soldadona, adipenna, panguloenna, opisial a mangimaton kadagiti luganna a pakigubat, ken dagiti nakakabalio a mannakigubat. **23** Dagitoy met dagiti panguloen nga opisialna a mangimatmaton kadagiti aramid ni Solomon, 550 kadakuada, ti nangimaton kadagiti tattao a nagtrabaho. **24** Immakar ti anak a babai ni Faraon manipud iti siudad ni David ket napan iti balay nga impatakder ni Solomon a para kenkuana. Iti saan a nagbayag, impatakder ni Solomon ti Millo. **25** Mamitlo iti makatawen a mangidaton ni Solomon kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakikappia iti altar nga impatakderna para kenni Yahweh, nangpuor kadagiti insenso kadagitoy iti altar nga adda iti sangoanan ni Yahweh. Nalpasna ngarud ti templo ken us-usarennan ita daytoy. **26** Nangaramid ni Ari Solomon iti adu a barko idiay Ezion Geber nga asideg iti Elat iti igid ti Nalabaga a Baybay, iti daga ti Edom. **27** Nangibaon ni Hiram kadagiti adipen nga aglaylayag iti baybay, a kadua dagiti adipen ni Solomon a sumakay kadagiti barko. **28** Napanda idiay Ofir a kaduada dagiti adipen ni Solomon. Manipud sadiay, nangiyawidda iti 420 a talento ti balitok a para kenni Ari Solomon.

10 Idi nadamag ti reyna ti Seba ti kinalatak ni Solomon maipanggep iti nagan ni Yahweh, napan isuna tapno subukenna isuna babaen kadagiti naririkut a saludsod. **2** Napan isuna idiay Jerusalem nga addaan iti adu a kakuyog a nagdaliasat, karaman dagiti kamelio a nagawit kadagiti bangbanglo, adu unay a balitok, ken adu a napapateg a batbato. Idi dimteng isuna, imbagana kenni Solomon dagiti amin nga adda iti pusona. **3** Sinungbatan amin ni Solomon dagiti saludsodna. Awan ti sinaludsodna a saan a sinungbatan ni Solomon. **4** Idi nakita ti reyna ti Seba ti amin a kinasirib ni Solomon, ti palasio nga impatakderna, **5** ti taraon iti lamisaanna ken dagiti panagtugaw dagiti adipenna ken dagiti trabaho dagiti adipenna ken dagiti kawesda, kasta met ti taga-idasar ti kopana ken ti wagas a panangidatonna kadagiti daton a mapuoran idiay balay ni Yahweh, awanen ti bileg kenkuana. **6** Kinunana iti ari, "Pudno, ti damag a nangngegak iti bukodko a daga maipapan kadagiti saom ken kinasiribmo. **7** Saanko a pinati ti nangngegko agingga nga immayak ditoy, ket ita nakita daytoy dagiti matak. Saan a naibaga kaniak ti kagudua maipanggep iti kinasirib ken kinabaknangmo! Limmabeska iti kinalatak a nangngegak. **8** Anian a naggasat dagiti tattaom, ken anian a naggasat dagiti adipenmo a kankanayon nga agserserbi kenka, gapu ta mangngegda ti kinasiribmo. **9** Madaydayaw koma ni Yahweh a Diosmo, a maragsakan kenka, a nangisaad kenka iti trono ti Israel. Gapu ta ay-ayaten ni Yahweh ti Israel iti agnanayon, pinagbalinnaka nga ari, tapno agbalinka a nalinteg nga ukom ken aramidem ti nainkalintegan!" **10** Innikkanna ti ari iti 120 a talento ti balitok ken adu a bangbanglo ken napapateg a batbato. Awanen iti ad-adu pay a kas iti kaadu dagitoy a bangbanglo nga inted ti reyna ti Seba kenni Ari Solomon a naited manen kenkuana. **11** Dagiti adu a barko ni Hiram nga aglaylayag, a nangiyeg iti balitok manipud Ofir, ket nangiyeg met manipud Ofir iti adu a kayo nga almug ken napapateg a batbato. **12** Nagaramid ti ari kadagiti adigi manipud iti kayo nga almug para iti templo ni Yahweh ken para iti palasio ti ari, ken dagiti arpa ken dagiti lira para kadagiti kumakanta. Awan iti kasta a kaadu iti kayo nga almug ti naipan wenno nakita manen agpapan ita nga aldaw. **13** Inted ni Ari Solomon iti reyna ti Saba ti amin a kinalikagumanna, aniaman a kiniddawna, malaksid pay kadagiti inted ni Solomon kenkuana manipud iti kinaparabur ti ari. Nagsubli ngarud isuna iti bukodna a daga a kaduana dagiti adipenna. **14** Ita, ti kadagsen ti balitok a simmangpet kenni Solomon iti makatawen ket 666 a talento dagiti balitok, **15** malaksid ti balitok nga inyeg dagiti agisuksukat ken agtagtagilako. Nangiyeg met dagiti amin nga ari ti Arabia ken dagiti gobernador iti pagilian iti balitok ken pirak kenni Solomon. **16** Nangaramid ni Ari Solomon iti dua gasut a dadakkel a kalasag a napitpit a balitok. Innem a gasut a siklo ti balitok ti naaramat iti tunggal maysa. **17** Nangaramid pay isuna iti tallo gasut a kalasag a napitpit a balitok. Tallo a libra ti balitok ti naaramat iti tunggal kalasag; inkabil dagitoy ti ari idiay Palasio iti Bakir ti Lebanon. **18** Ket nangaramid ti ari iti maysa a dakkel a trono a marfil ket kinalupkopanna daytoy iti kasasayaatan a balitok. **19** Adda innem a tukad ti agdan nga agturong iti trono, ket nagbukel ti tuktok ti likudan daytoy. Adda pagparabawan kadagiti ima iti tunggal sikigan ti pagtugawan, ken dua a sinan-leon a nakatakder iti abay dagiti pagparabawan kadagiti ima. **20** Sangapulo ket dua a sinan-leon ti nakatakder kadagiti tukad, maysa iti tunggal igid ti tunggal maysa kadagiti innem a tukad. Awan iti kas iti daytoy a trono iti uray sadinoman a pagarian. **21** Balitok amin dagiti paginuman a kopa ni Ari Solomon, ken puro a balitok amin dagiti paginuman a kopa idiay Palasio iti Kabakiran ti Lebanon. Awan ti pirak, gapu ta saan a maibilang a napateg ti pirak kadagiti al-aldaw ni Solomon. **22** Addaan ti ari kadagiti adu nga aglaylayag a barko iti baybay, a kakadua dagiti adu nga aglaylayag a barko ni Hiram. Maminsan iti tallo a tawen a mangisangpet iti balitok, pirak, ken marfil, kasta met kadagiti sunggo ken kadagiti bakes dagiti adu nga aglaylayag a barko. **23** Isu a naartapan ni Ari Solomon dagiti amin nga ari iti lubong iti kinabaknang ken iti kinasirib. **24** Binirok dagiti amin a tattao iti daga ti presensia ni Solomon tapno denggenda ti kinasiribna, nga inkabil ti Dios iti pusona. **25** Nangiyeg dagiti simarungkar kadagiti sagut, al-alikamen a pirak ken balitok, ken kawkawes, kabal, ken kadagiti bangbanglo, kasta met kadagiti kabalio ken mulo, iti tinawen. **26** Nagurnong ni Solomon kadagiti lugan a pakigubat ken lallaki a kumakabalio. Addaan isuna iti 1, 400 a lugan a pakigubat ken sangapiulo ket dua a ribu a kabalio nga inkabilna kadagiti siudad a pakaikabkabilan dagiti lugan a pakigubat ken agraman iti ayanna idiay Jerusalem. **27** Addaan ti ari iti pirak idiay Jerusalem, a kas kaadu dagiti bato iti daga. Pinaaduna iti kayo a sedro a kas iti kaadu

dagiti kayo a sikomoro nga igos nga adda kadagiti nababa a daga. **28** Addaan ni Solomon kadagiti kabalio a nagatang manipud Egipto ken Cilicia. Arba-arban ti pananggatang dagitoy dagiti agtagtagilako ti ari, kada arban ti gatadna. **29** Nagatang ti tunggal lugan a pakigubat manipud idiay Egipto iti innem a gasut a siklo ti pirak, ken dagiti kabalio ket 150 a siklo iti tunggal maysa. Ket adu kadagitoy ket nailako kadagiti amin nga ari dagiti Heteo ken ti Aram.

11 Itatta, nagayat ni Ari Solomon iti adu a ganggannaet a babbai: ti anak a babai ni Faraon ken babbai a Moabita, Ammonita, Edomita, Sidonio ken Hetita— **2** kadagiti nasion nga imbaga ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel, "Saankayo a mapan makiasawa kadakuada, wenno umayda kadakayo, ta awan dua-dua nga allukuyenda ti pusoyo nga agdaydayaw kadagiti diosda." Ngem inayat ni Solomon dagitoy a babbai. **3** Addaan ni Solomon ti pito gasut a prinsesa nga assawa ken tallo gasut a babbai a tagabu nga inassawana. Inyadayo isuna dagiti assawana. **4** Ta idi limmakayen ni Solomon, inallukoy dagiti assawana ti pusona nga agdayaw kadagiti sabali a dios; saan a naan-anay a napudno ti pusona kenni Yahweh a Diosna, saan a kas iti puso ni David nga amana. **5** Ta sinurot ni Solomon ni Astarot, ti diosa dagiti Sidonio, ken sinurotna ni Milcom, ti makarimon a didiosen dagiti Ammonita. **6** Nagaramid ni Solomon ti dakes iti imatang ni Yahweh; saanna a sinurot a naan-anay ni Yahweh, saan a kas iti inaramid ni David nga amana. **7** Ket nangipatakder ni Solomon iti disso a pagdaydayawan kenni Kemos, ti makarimon a didiosen ti Moab, iti rabaw ti maysa a turod a dayaen ti Jerusalem, ken kasta met iti para kenni Molec, ti makarimon a didiosen dagiti tattao ti Ammon. **8** Nangipatakder pay isuna kadagiti disso a pagdaydayawan nga agpaay kadagiti amin a ganggannaet nga assawana, a pagpuoran iti insenso ken pagidatonan dagitoy kadagiti didiosenda. **9** Nakapungtot ni Yahweh, kenni Solomon, gapu ta immadayo ti pusona manipud kenkuana, iti Dios ti Israel, uray pay no namindua a daras a nagparang isuna kenkuana **10** ket binilinna isuna maipanggep iti daytoy a banag, a saan isuna a sumurot kadagiti sabali a didiosen. Ngem saan a nagtulnog ni Solomon iti imbilin ni Yahweh. **11** Isu a kinuna ni Yahweh kenni Solomon, "Gapu ta inaramidmo daytoy ken saanmo a tinungpal ti katulagan ken dagiti alagadek nga imbilinko kenka, sigurado a ikkatekto ti pagarian manipud kenka ket itedko daytoy iti adipenmo. **12** Nupay kasta, gapu kenni David nga amam, saanko nga aramiden daytoy kadagiti aldaw ti panagbiagmo, ngem ikkatekto daytoy manipud iti ima ti anakmo. **13** Ngem saankonto nga ikkaten amin ti pagarian; itedkonto ti maysa a tribu iti anakmo gapu kenni David nga adipenko, ken gapu iti Jerusalem, a pinilik." **14** Ket nangpataud ni Yahweh iti maysa a kabusor ni Solomon, ni Adad nga Edomita. Nagtaud isuna iti pamilia dagiti ari ti Edom. **15** Idi adda ni David idiay Edom, napan ni Joab a kapitan ti armada tapno ipunponda dagiti natay, tunggal lalaki a napapatay idiay Edom. **16** Nagtalinaed ni Joab ken iti amin nga Israelita sadiay iti innem a bulan agingga a napapatayna amin dagiti lallaki ti Edom. **17** Ngem naikuyog ni Adad kadagiti dadduma nga Edomita babaen kadagiti adipen ti amana idiay Egipto, agsipud ta ubing pay idi ni Adad. **18** Pimmanawda idiay Midian ket dimtengda idiay Paran, a nangalaanda kadagiti inkuyogda a lallaki a napan idiay Egipto, iti ayan ni Faraon nga ari ti Egipto, a nangted kenkuana iti balay, daga ken taraon. **19** Nakasarak ni Adad ti pabor iti imatang ni Faraon, isu nga inikkan isuna ni Faraon iti asawa, ti ipagna, a kabsat a babai ni Tafnes a reyna. **20** Impasngay ti kabsat a babai ni Tafnes ti anak a lalaki ni Adad; pinanagananda isuna ti Genubat; pinadakkel isuna ni Tafnes idiay palasio ni Faraon. Nagnaed ngarud ni Genubat idiay palasio ni Faraon a kakadua dagiti annak ni Faraon. **21** Idi nadamag ni Adad idiay Egipto a pimmusayen ni David, ken natayen ni Joab a kapitan ti armada, kinuna ni Adad kenni Faraon, "Palubosannak a pumanaw, tapno mapanak iti bukodko a pagilian." **22** Ket kinuna ni Faraon kenkuana, "Ngem ania ti nagkurangak kenka, ta ita ket kayatmo ti mapan iti bukodmo a pagilian?" Simmungbat ni Adad, "Awan, palubosannak laeng a pumanaw." **23** Nagpataud pay ti Dios ti sabali a kabusor ni Solomon, ni Reson nga anak ni Eliada, a timmalaw manipud iti apona a ni Adadeser, nga ari ti Soba. **24** Nangummong ni Reson kadagiti lallaki ket nagbalin a kapitan iti bassit a bunggoy, idi pinarmek ni David dagiti lallaki ti Soba. Napan dagiti soldado ni Reson idiay Damasco ket nagnaedda sadiay, ket nagturay ni Reson idiay Damasco. **25** Nagbalin isuna a kabusor ti Israel kadagiti aldaw a panagturay ni Solomon, a kagiddan dagiti riribuk nga inaramid ni Adad. Ginura ni Reson ti Israel ken inturayanna ti Aram. **26** Ket bimmusor met iti ari ni Jeroboam nga anak ni Nabat, maysa nga Efraimita ti Sereda, maysa nga opisial ni Solomon, Serba ti nagan ni inana ken maysa a balo. **27** Ti makagapu a bimmusor isuna iti ari ket gapu ta imbangon ni Solomon ti Millo ken tinarimaanna ti pagserkan iti pader iti siudad ni David nga amana. **28** Maysa a maingel a tao ni Jeroboam. Nakita ni Solomon a ti agtutubo a lalaki ket nagaget, isu nga inikkanna isuna ti turay a mangimaton iti amin a trabaho iti balay ni Jose. **29** Iti dayta a tiempo, idi rimmuar ni Jeroboam iti Jerusalem, nasarakan isuna ni profeta Ahija a Silonita iti dalan. Ita nagkawes ni Ahija ti baro a kagay, ket isuda laeng dagiti dua a lallaki iti away. **30** Ket inussob ni Ahija ti kagay a nakakawes kenkuana, ket pinisangna daytoy a pinagsangapulo ket dua a pidaso. **31** Kinunana kenni Jeroboam, "Mangalaka iti sangapulo a pidaso, ta kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel, 'Kitaem, ikkatekto ti pagarian manipud iti ima ni Solomon, ket itedkonto kenka ti sangapulo kadagiti tribu **32** (ngem addaanto ni Solomon ti maysa a tribu, gapu kenni David nga adipenko ken gapu iti Jerusalem, ti pinilik a siudad manipud kadagiti amin a tribu ti Israel), **33** gapu ta linaksiddak ken nagdayawda kenni Astarte a diosa dagiti Sidonio, ken ni Kemos a didiosen ti Moab, ken ni Milkom a didiosen dagiti tattao ti Ammon. Saanda a nagbiag kadagiti wagasko, nagaramid iti nasayaat iti panagkitak, ken tinungpal dagiti alagadek ken dagiti lintegko, a kas iti inaramid ni David nga amana. **34** Nupay kasta, saanko nga alaen ti entero a pagarian iti ima ni Solomon. Ngem ketdi, pinagbalinko isuna a mangituray iti unos ti panagbiagna, gapu kenni David nga adipenko a pinilik, a nangtungpal kadagiti bilinko ken kadagiti alagadek. **35** Ngem alaekto ti pagarian iti ima ti annakna, ket itedkonto kenka, ti sangapulo a tribu. **36** Itedkonto ti maysa a tribu iti anak ni Solomon, tapno kankanayon nga addaanto ni David nga adipenko iti silaw iti sangoanak idiay Jerusalem, ti siudad a pinilik a pangikabilan ti naganko. **37** Isaadka, ket agturaykanto tapno matungpal

amin a tartarigagayam, ket agbalinkanto nga ari ti entero nga Israel. **38** No dumngegka iti amin nga ibilinko kenka, ken no agbiagka kadagiti wagasko ken agaramidka ti nasayaat iti panagkitak, a tungpalem dagiti alagadek ken dagiti bilbilinko, a kas inaramid ni David nga adipenko, ket kanayonto nga addaak kenka ken ipatakderankanto iti awan patinggana a pagarian, kas inaramidko kenni David, ket itedkonto kenka ti Israel. **39** Dusaekto dagiti kaputotan ni David, ngem saan nga iti agnanayon.'" **40** Isu a pinanggep ni Solomon a patayen ni Jeroboam, ngem naglibas ni Jeroboam ken nagkamang idiay Egipto, iti ayan ni Sisak, nga ari ti Egipto, ket nagtalinaed idiay Egipto agingga iti ipapatay ni Solomon. **41** Maipanggep kadagiti dadduma a banbanag a maipapan kenni Solomon, amin nga inaramidna ken kinasiribna, saan kadi a naisurat dagitoy Iti Libro dagiti Pasamak ni Solomon? **42** Nagturay ni Solomon idiay Jerusalem iti entero nga Israel iti uppat a pulo a tawen. **43** Pimmusay isuna, ket naitabon idiay siudad ni David nga amana. Nagbalin nga ari ni Rehoboam nga anakna kas kasukatna.

12 Napan ni Rehoboam idiay Sikem, ta mapan dagiti amin nga Israelita idiay Sikem a mangisaad kenkuana nga ari. **2** Ket napasamak a nadamag daytoy ni Jeroboam nga anak ni Nabat (gapu ta adda pay laeng isuna idiay Egipto, a nagkamanganna idi linibasanna ni Ari Solomon; agnanaed ni Jeroboam idiay Egipto). **3** Isu a nangibaonda ket pinaayabanda isuna, ket dimteng ni Jeroboam ken ti entero a gimong ti Israel; kinasaoda ni Rehoboam a kinunada, **4** "Pinagbalin ti amam a nadagsen ti sangolmi. Ita ngarud, panam-ayennakami manipud iti narigat a trabaho nga inted ti amam, ken palag-anem ti nadagsen a sangol nga inkabilna kadakami, ket agserbikaminto kenka." **5** Kinuna ni Rehoboam kadakuada, "Ikkandak iti tallo nga aldaw; kalpasanna agsublikayonto kaniak." Isu a pimmanaw dagiti tattao. **6** Nakiuman ni Ari Rehoboam kadagiti panglakayen a nagserbi kenni Solomon nga amana idi sibibiag pay isuna; kinunana, "Ania ti maibalakadyo kaniak nga isungbatko kadagidiay a tattao?" **7** Nagsaoda kenkuana a kinunada, "No agbalinka ita nga adipen kadagitoy a tattao ken pagserbiam ida, ken sungbatam ida babaen iti panagsaom iti nasayaat kadakuada, agbalindanto nga adipenmo iti agnanayon." **8** Ngem saan nga inkankano ni Rehoboam ti balakad dagiti panglakayen nga imbagada kenkuana, ket nakiuman kadagiti agtutubo a lallaki a kinaubinganna, a mammagbaga kenkuana. **9** Kinunana kadakuada, "Ania ti maibalakadyo kaniak, tapno masungbatantayo dagiti tattao a nagdamag kaniak a kunada, 'Palag-anem ti sangol nga inkabil ti amam kadakami'?" **10** Simmungbat kenkuana dagiti agtutubo a lallaki a kinaubingan ni Rehoboam, kinunada, "Ibagam kadagidiay a tattao a nangibaga kenka a pinadagsen ti amam a ni Solomon ti sangolda ket masapul a palag-anem. Rumbeng nga ibagam kadakuada, '"Napuspuskol ti kikitko ngem iti siket ti amak. **11** Isu nga ita, no pay pinaawitnakayo ti amak iti nadagsen a sangol, nayunakto ti sangolyo. Dinusanakayo ti amak babaen kadagiti saplit, ngem dusaenkayonto babaen iti saplit a nasaksakit pay ngenm iti kagat dagiti manggagama." **12** Napan ngarud ni Jeroboam ken dagiti amin a tattao kenni Rehoboam iti maikatlo nga aldaw, kas naibalakad ti ari idi kinunana, "Agsublikayonto kaniak iti maikatlo nga aldaw." **13** Nagubsang ti panangsungbat ti ari kadagiti tattao ket saanna inkankano ti pammagbaga dagiti panglakayen nga imbagada kenkuana. **14** Nagsao isuna kadakuada ket sinurotna ti pammagbaga dagiti agtutubo a lallaki; kinunana, "Pinaawitannakayo ti amak iti nadagsen a sangol, ngem nayunakto ti sangolyo. Dinusanakayo ti amak babaen kadagiti saplit, ngem dusaenkayonto babaen iti saplit a nasaksakit pay ngem iti kagat dagiti manggagamma." **15** Saan ngarud nga impangag ti ari dagiti tattao, ta daytoy ti pagbaliwan dagiti pasamak nga inyeg ni Yahweh, tapno ipatungpalna dagiti sasaona nga imbagana babaen kenni Ahija a Silohita kenni Jeroboam nga anak ni Nabat. **16** Idi makita ti entero nga Israel a saan ida nga impangag ti ari, simmungbat dagiti tattao kenkuana ket kinunada, "Ania aya ti bingaytayo kenni David? Awan ti tawidtayo iti anak ni Jesse! Agawidkayo kadagiti toldayo, Israel. Ita makaammokan iti bukodmo a pagtaengan, David." Isu a nagsubli ti Israel kadagiti toldada. **17** Ngem iti biang dagiti tattao ti Israel nga agnanaed kadagiti siudad ti Juda, nagbalin nga arida ni Rehoboam. **18** Ket imbaon ni ari Rehoboam ni Adoram, a mangimatmaton iti nainkapilitan a panagtrabaho, ngem binatbato isuna ti entero nga Israel agingga a natay. Timmaray a dagus ni Ari Rehoboam babaen iti karwahena ket napan idiay Jerusalem. **19** Isu a bumusbusoren ti Israel iti balay ni David agpapan ita. **20** Napasamak nga idi nangeg ti entero nga Israel a nagsubli ni Jeroboam, nangibaonda iti mapan mangayab kenkuana iti gimongda ket pinagbalinda isuna nga ari iti entero nga Israel. Awan ti uray maysa a simmurot iti pamilia ni David, malaksid laeng iti tribu ti Juda. **21** Idi simmangpet ni Rehoboam idiay Jerusalem, inummongna amin dagiti tattao ti Juda ken ti tribu ni Benjamin; adda iti 180, 000 a soldado a napili, tapno makiranget kadagiti tattao ti Israel, tapno maisubli ti pagarian kenni Rehoboam nga anak ni Solomon. **22** Ngem immay ti sao ti Dios kenni Semaias, a tao ti Dios; kinunana, **23** "Agsaoka kenni Rehoboam nga anak ni Solomon, nga ari ti Juda, iti amin a tattao ti Juda ken Benjamin, ken kadagiti dadduma pay a tattao; kunaem, **24** kastoy ti kuna ni Yahweh: Masapul a saanyo a rauten wenno karanget dagiti kakabsatyo a tattao ti Israel. Masapul nga agsubli ti tunggal maysa iti pagtaenganna, ta dagitoy a pasamak ket naaramid babaen kaniak.'" Isu nga impangagda ti sao ni Yahweh ket nagsublida ken nagawidda, ket nagtulnogda iti saona. **25** Ket imbangon ni Jeroboam ti Sikem idiay turod a pagillian ti Efraim, ket nagnaed sadiay. Rimmuar isuna sadiay ket imbangonna ti Penuel. **26** Kinuna ni Jeroboam iti nakemna, "Ita agsublinto ti pagarian iti balay ni David. **27** No dagitoy a tattao ket mapanda mangidatag kadagiti daton iti templo ni Yahweh idiay Jerusalem, ket agsublinto ngarud ti puso dagitoy a tattao iti apoda, kenni Rehoboam nga ari ti Juda. Papatayendakto ket agsublida kenni Rehoboam nga ari ti Juda." **28** Isu a dimmawat ni Ari Jeroboam iti balakad ket nangaramid iti dua a sinan-baka a balitok; kinunana kadagiti tattao, "Narigat unay para kadakayo ti mapan idiay Jerusalem. Israel, adtoy dagiti ti diosyo a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto." **29** Inkabilna ti maysa idiay Betel ken ti sabali idiay Dan. **30** Isu a daytoy nga aramid ket nagbalin a basol. Napan dagiti tattao iti maysa wenno iti maysa, agingga idiay Dan. **31** Nangaramid ni Jeroboam kadagiti templo ken kadagiti disso a pagdaydayawan; nangdutok

pay isuna kadagiti padi manipud kadagiti amin a tattao, a saan a nagtaud kadagiti putot ni Levi. **32** Nangituding ni Jeroboam iti panagrambak iti maikawalo a bulan, iti maikasangapulo ket lima nga aldaw ti bulan, a kas iti panagrambak idiay Juda, ket napan isuna iti altar. Kasta met laeng ti inaramidna idiay Betel, nangidatdaton isuna kadagiti sinan-baka nga inaramidna, ken insaadna dagiti padi idiay Betel kadagiti disso a pagdaydayawan nga inaramidna. **33** Napan ni Jereboam iti altar nga inaramidna idiay Betel iti maikasangapulo ket lima nga aldaw iti maikawalo a bulan, iti bulan a pinanggepna iti mismo a panunotna; nangituding iti panagrambak para kadagiti tattao ti Israel ken napan iti altar tapno mangpuor iti insenso.

13 Manipud Juda, adda maysa a tao ti Dios a napan idiay Betel gapu iti sao ni Yahweh. Agtaktakder idi ni Jeroboam iti sangoanan ti altar tapno mangpuor iti insenso. **2** Nagpukkaw ti tao ti Dios iti maibusor iti altar babaen iti sao ni Yahweh a kinunana, "O Altar, Altar, kuna ni Yahweh, 'Kitaem, maiyanakto ti maysa a lalaki iti pamilia ni David, Josias ti naganna, ket idatonnanto kenka dagiti papadi dagiti pagdaydayawan nga agpupuor iti insenso kenka; agpuordanto kenka kadagiti tulang ti tao.'" **3** Ket nangted iti pagilasinan ti tao ti Dios iti dayta met laeng nga aldaw, a kunana, "Daytoy ti pagilasinan nga imbaga ni Yahweh: 'Kitaenyo, marakrakto ti altar, ket dagiti dapo iti rabaw daytoy ket maibukbokto.'" **4** Idi nangngeg ti ari ti imbaga ti tao ti Dios, a nagpukkaw isuna iti maibusor iti altar ti Betel, inyunnat ni Jeroboam ti imana manipud iti altar, kunana, "Tiliwenyo isuna." Ket timangken ti ima nga inyunnatna a maibusor iti tao, isu a saanna a makukot. **5** Kasta met a narba ti altar, ket naibukbok dagiti dapo manipud iti altar, kas inladawan ti pagilasinan nga inted ti tao ti Dios babaen iti sao ni Yahweh. **6** Simmungbat ni Ari Jeroboam ket kinunana iti tao ti Dios, "Dumawatka ti kaasi ni Yahweh a Diosmo ket ikararagannak, tapno umimbag koma manen ti imak," Isu a nagkararag ti tao ti Dios kenni Yahweh, ket immimbag ti ima ti ari, ket nagbalin a kas iti sigud. **7** Kinuna ti ari iti tao ti Dios, "Sumurotka kaniak iti pagtaengak ket manganka, ket ikkanka ti gungguna." **8** Kinuna ti tao ti Dios iti ari, "Uray no itedmo kaniak ti kagudua dagiti sanikuam, saanak a sumurot kenka, wenno mangan iti taraon wenno uminom iti danum iti daytoy a lugar, **9** gapu ta binilinnak ni Yahweh babaen iti saona, 'Saankanto a mangan iti tinapay wenno uminom iti danum, wenno agsubli babaen iti dalan a naggapuam." **10** Pimmanaw ngarud ti tao ti Dios ket nagna iti sabali a dalan ket saan a nagsubli iti balayna iti dalan a nagnaanna a napan idiay Betel. **11** Ita, adda lakay a profeta nga agnanaed idiay Betel, ket immay ti maysa kadagiti putotna a lallaki ket imbagana kenkuana dagiti amin a banbanag nga inaramid ti tao ti Dios iti dayta nga aldaw idiay Betel. Imbaga pay dagiti putotna a lallaki kenkuana dagiti sao nga imbaga ti tao ti Dios iti ari. **12** Kinuna ti amada kadakuada, "Sadino a dalan ti nagturonganna?" Ita nakita dagiti putotna a lallaki ti dalan a nagturongan ti tao ti Dios a naggapu idiay Juda. **13** Isu a kinunana kadagiti annakna a lallaki, "Silyaanyo ti asno para kaniak." Isu a sinilyaanda ti asno ket nagsakay isuna iti daytoy. **14** Kinamakam ti lakay a profeta iti tao ti Dios ket nasarakanna daytoy a nakatugaw iti sirok ti maysa a kayo a lugo; ket kinunana kenkuana, "Sika kadi ti tao ti Dios a naggapu idiay Juda?" Simmungbat isuna, "Siak." **15** Ket kinuna ti lakay a profeta kenkuana, "Sumurotka kaniak iti pagtaengak ket manganka iti taraon." **16** Simmungbat ti tao ti Dios, "Saanak nga agsubli a kaduam wenno sumurot kenka, wenno mangan iti taraon wenno uminom iti danum a kaduam iti daytoy a lugar, **17** gapu ta naibilin kaniak babaen iti sao ni Yahweh, 'Saankanto a mangan iti taraon wenno uminom iti danum sadiay, wenno agsubli iti dalan a nagnaam.'" **18** Isu a kinuna ti lakay a profeta kenkuana, "Maysaak met a profeta a kas kenka, ket kinasaritanak ti maysa nga anghel babaen iti sao ni Yahweh, a kunana, 'Isublim isuna iti balaymo, tapno mangan isuna iti taraon ken uminom iti danum.'" Ngem agul-ulbod isuna iti tao ti Dios. **19** Isu a nagsubli ti tao ti Dios a kadua ti lakay a profeta ket nangan iti taraon iti balayna ken imminom iti danum. **20** Bayat a nakatugawda iti abay ti lamisaan, immay ti sao ni Yahweh iti profeta a nangisubli kenkuana, **21** ket impukkawna iti tao ti Dios a naggapu idiay Juda, kunana, "Kuna ni Yahweh, 'Gapu ta nagsukirka iti sao ni Yahweh ken saanmo a tinungpal ti bilin nga inted kenka ni Yahweh a Diosmo, **22** ngem nagsublika ken nanganka iti taraon ken imminom iti danum iti lugar nga imbaga kenka ni Yahweh a saanka a mangan iti taraon ken saanka nga uminom iti danum, saanto a maitabon ti bagim iti nakaitaneman dagiti ammam.'" **23** Kalpasan a nangan isuna iti taraon ken kalpasan nga imminom, sinalyaan ti profeta ti asno ti tao ti Dios, ti lalaki a simmurot kenkuana a nagsubli. **24** Idi nakapanaw ti tao ti Dios, nasabat isuna ti maysa a leon iti dalan ket pinatayna isuna, ket naiwalang ti bangkayna iti dalan. Ket nagtakder ti asno iti abay daytoy, ket nagtakder met ti leon iti abay ti bangkay. **25** Idi limmabas dagiti tattao ken nakitada ti naiwalang a bangkay iti dalan, ken ti agtaktakder a leon iti abay ti bangkay, napanda imbaga daytoy idiay siudad a pagnanaedan ti lakay a profeta. **26** Idi nangngeg daytoy ti profeta a nangisubli kenkuana manipud iti dalan, kinunana, "Isu ti tao ti Dios a saan a nagtulnog iti sao ni Yahweh. Inted ngarud ni Yahweh isuna iti leon, a nangrangrangkay kenkuana ken nangpatay kenkuana, kas impakdaar kenkuana ti sao ni Yahweh." **27** Isu a nagsao ti lakay a profeta kadagiti putotna a lallaki, a kunana, "Silyaanyo ti asnok," ket sinilyaanda daytoy. **28** Napan ket nasarakanna ti naiwalang a bangkay iti dalan, ken ti asno ken ti leon nga agtaktakder iti abay ti bangkay. Saan a kinnan ti leon ti bangkay, ken saanna met a dinarup ti asno. **29** Binagkat ti profeta ti bangkay ti tao ti Dios, insakayna daytoy iti asno, ken insublina daytoy. Dimteng isuna iti siudadna tapno dung-awan ken maitabon isuna. **30** Impaiddana ti bangkay iti bukodna a tanem, ket dinung-awanda isuna, a kunada, "Asi ka pay, kabsatko!" **31** Ket kalpasan a naitabonna isuna, nagsao ti lakay a profeta kadagiti putotna a lallaki, a kunana, "Inton matayak, itabondak iti tanem a nakaipunponan ti tao ti Dios. Ikabilyo dagiti tulangko iti abay dagiti tulangna. **32** Ta awan duadua a mapasamakto ti imbagana idi nagpukkaw isuna babaen iti sao ni Yahweh iti maibusor iti altar idiay Betel, ken maibusor kadagiti amin a templo nga adda kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti siudad ti Samaria." **33** Kalpasan daytoy, saan a timmallikud ni Jeroboam iti dakes a wagasna, ngem nangisaad latta kadagiti padi para kadagiti disso a pagdaydayawan manipud kadagiti amin a tattao. Kinonsagraranna ti siasinoman a mayat nga agserbi, tapno

adda iti padi para kadagiti pagdaydayawan. **34** Daytoy a banag ket maysa a basol iti pamilia ni Jeroboam ket isu iti nakaigapuan ti pannakaikkat ken pannakadadael daytoy iti rabaw ti daga.

14 Iti dayta a tiempo, nagsakit ni Abias nga anak ni Jeroboam. **2** Kinuna ni Jeroboam iti asawana, "Pangaasim ta agrubbuatka ket manglimlimoka, tapno saanka a mailasin a kas asawak, ket mapanka idiay Silo, gapu ta adda sadiay ni Ahija a profeta; isuna ti nagsao maipanggep kaniak, kinunana nga agbalinakto nga ari kadagitoy a tattao. **3** Mangitugotka iti sangapulo a tinapay, sumagmamano a bibingka ken maysa garapon a diro, ket mapanka kenni Ahija. Ibagananto kenka no anianto ti mapasamak iti ubing." **4** Kasta ti inaramid ti asawa ni Jeroboam; pimmanaw isuna ket napan idiay Silo ket dimteng iti balay ni Ahija. Ita, saanen a makakita ni Ahija, ta kimmapuyen dagiti matana gapu iti tawenna. **5** Kinuna ni Yahweh kenni Ahija, "Kitaem, um-umay ti asawa ni Jeroboam tapno agdawat iti pamagbaga kenka maipangggep iti anakna, ta agsakit isuna. Kastoy ti ibagam kenkuana, gapu ta inton sumangpet isuna, agpammarangto a kasla sabali isuna a babai." **6** Idi nangeg ni Ahija ti arimpadekna bayat nga umun-uneg isuna iti ruangan, kinunana, "Sumrekka, asawa ni Jeroboam. Apay nga agpampammarangka a sabali a tao? Naibaonak kenka nga addaan iti saan a nasayaat a damag. **7** Mapanka, ibagam kenni Jeroboam a kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Pinilika manipud kadagiti tattao tapno pagbalinenka a mangidaulo kadagiti tattaok nga Israelita. **8** Innalak ti pagarian manipud iti pamilia ni David ket intedko kenka daytoy, ngem saanka a kas iti adipenko a ni David, a nagtulnog kadagiti bilbilinko ken simmurot kaniak iti amin a pusona, ken aramidenna laeng ti rumbeng iti panagkitak. **9** Ngem ketdi, nakaaramidka iti dakes, a nakarkaro ngem kadagiti amin nga imun-una kenka. Nangaramidka kadagiti didiosen, ken nangsukogka kadagiti landok a ladawan tapno pagpungtotennak, ket tallikudannak **10** Kitaem ngarud, mangyegak iti didigra iti pamiliam; pukawekto kenka ti tunggal ubing a lallaki iti Israel, balud man wenno siwawaya, ket ikkatekto amin ti pamiliam, kas iti maysa a tao a mangpupuor iti rugit agingga a mapukaw daytoy. **11** Siasinoman a kameng ti pamiliam a matay iti uneg ti siudad ket kanento dagiti aso, ket siasinoman a matay idiay away ket kanento dagiti billit iti tangatang, ta Siak, a ni Yahweh, ti nagkuna iti daytoy.' **12** Isu nga agawidkan, asawa ni Jeroboam, ket agsublika iti pagtaengam; inton sumrek ti sakam iti siudad, matayto ti ubing a ni Abija. **13** Dung-awanto isuna ti entero nga Israel ken itabonda isuna. Isuna laeng manipud iti pamilia ni Jeroboam ti maitanem, gapu ta isuna laeng, manipud iti balay ni Jeroboam, ti pakasarakan iti nasayaat iti imatang ni Yahweh a Dios ti Israel. **14** Kasta met a mangisaadto ni Yahweh iti maysa nga ari ti Israel a manggibus iti pamilia ni Jeroboam iti dayta nga aldaw. Itan ti aldaw. **15** Ta darupento ni Yahweh ti Israel a kas iti runo a nagungon iti danum, ket parutennanto ti Israel manpud iti daytoy a nadam-eg a daga nga intedna kadagiti kapuonanda. Iwara-warananto ida iti ballasiw ti Karayan Eufrates, gapu ta nangaramidda kadagiti imahe ni Asera a diosda ket pinagpungtotda ni Yahweh. **16** Baybay-annanto ti Israel gapu kadagiti basol ni Jeroboam, dagiti basol nga inaramidna, ket insungsongna nga agbasol ti Israel babaen iti daytoy." **17** Isu a timmakder ti asawa ni Jeroboam ket pimmanaw, ket dimteng idiay Tirza. Apaman a nakastrek isuna iti pagserkan ti balayna, natay ti ubing. **18** Intabon isuna ti entero nga Israel ken dinung-awanda isuna, kas naibaga kadakuada babaen iti sasao ni Yahweh a sinaritana babaen iti adipenna a ni profeta Ahija. **19** No maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Jeroboam, no kasano a nakigubat ken no kasano a nagturay isuna, adtoy, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. **20** Nagturay ni Jeroboam iti duapulo ket dua a tawen ket kalpasanna pimmusay isuna, ket ni Nadab nga anakna ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana. **21** Ita, ni Rehoboam nga anak ni Solomon ket agturturay idiay Juda. Uppat a pulo ket maysa iti tawen ni Rehoboam idi nagbalin isuna nga ari, ket nagturay isuna iti sangapulo ket pito a tawen idiay Jerusalem, ti siudad a pinili ni Yahweh manipud kadagiti amin a tribu ti Israel a pangikabilanna iti naganna. Ti nagan ti inana ket Naama nga Ammonita. **22** Dakes ti inaramid ti Juda iti imatang ni Yahweh; pinagimonda isuna gapu kadagiti basol nga inaramidda, a nakarkaro ngem kadagiti banbanag nga inaramid dagiti ammada. **23** Ta nangaramidda pay kadagiti nangato a disso a pagdaydayawanda, nasagradoan a bato nga adigi, ken imahe ni Asera kadagiti nangato a turod ken sirok iti narukbos a kayo. **24** Adda pay dagiti lallaki a balangkantis iti daga. Inaramidda met dagiti makarimon a banbanag nga inaramid dagiti nasion a pinatalaw ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao ti Israel. **25** Ket napasamak iti maikalima a tawen ni Ari Rehoboam, bimmusor ni Sisak nga ari ti Egipto iti Jerusalem. **26** Innalana dagiti gameng iti balay ni Yahweh, ken dagiti gameng iti balay ti ari. Innalana amin a banbanag; innalana pay dagiti kalasag a balitok nga inaramid ni Solomon. **27** Nagaramid ni ari Rehoboam kadagiti kalasag a bronse a kasukatna ket intalekna dagitoy kadagiti ima dagiti mangidadaulo iti guardia, a mangbanbantay kadagiti ruangan ti balay ti ari. **28** Napasamak a tunggal sumrek ti ari iti balay ni Yahweh, bagkaten dagitoy dagiti agbanbantay; ket kalpasanna, isublida dagitoy iti balay a paggigianan dagiti guardia. **29** No maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Rehoboam, ken amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagidiay iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **30** Kanayon nga adda ti agtultuloy a gubat iti nagbaetan iti balay ni Rehoboam ken ti balay ni Jeroboam. **31** Pimmusay ni Rehoboam ket intabonda isuna iti nakaitabonan dagiti kapuonanda idiay siudad ni David. Ti nagan ti inana ket Naama nga Ammonita. Nagbalin nga ari ni Abias nga anakna kas kasukatna.

15 Iti maika-sangapulo ket walo a tawen a panagturay ni Ari Jeroboam nga anak ni Nabat, nangrugi a nagturay ni Abias idiay Juda. **2** Nagturay isuna iti tallo a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Maaca, anak isuna ni Absalom. **3** Simmurot isuna kadagiti basol nga inaramid daydi amana sakbay iti panagbalinna nga ari; saan a napudno ti pusona kenni Yahweh a Diosna a kas iti kinapudno daydi David a kapuonanna. **4** Nupay kasta, maigapu kenni David, inikkan isuna ni Yahweh a Diosna iti pagsilawan idiay Jerusalem babaen iti panangipaayna kenni Abias iti anak a lalaki a sumarunonto kenkuana nga agturay tapno papigsaenna ti Jerusalem. **5** Inaramid ti Dios daytoy gapu ta inaramid ni David ti umno iti imatangna; iti unos ti

panagbiagna, saanna a sinukir dagiti aniaman nga imbilinna kenkuana, malaksid laeng iti inaramidna kenni Urias a Heteo. **6** Ita, adda panaggubat iti nagbaetan da Rehoboam ken Jeroboam iti amin nga al-aldaw iti panagbiag ni Abias. **7** Maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Abias, amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Juda? Adda panagginnubat da Abias ken Jeroboam. **8** Pimmusay ni Abias ket intabonda isuna iti siudad ni David. Ni Asa nga anakna ti nagbalin nga ari a kas kasukatna. **9** Iti maika-duapulo a tawen a panagturay ni Jeroboam nga ari ti Israel, nangrugi nga agturay ni Asa idiay Juda. **10** Nagturay isuna iti uppat a pulo ket maysa a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti apongna a babai ket Maaca, ti anak ni Absalom. **11** Inaramid ni Asa ti nasayaat iti imatang ni Yahweh, kas iti inaramid ni David a kapuonanna. **12** Pinapanawna dagiti lallaki a balangkantis nga agsersrebi para kadagiti didiosen manipud iti daga ken inikkatna dagiti didiosen nga inaramid dagiti kapuonanna. **13** Inikkatna met ti kinareyna ni Maaca nga apongna a baket, gapu ta nangaramid isuna iti makarimon nga imahen iti didiosen nga ni Asera. Rinebba ni Asa dagiti makarimon nga imahen ket pinuoranna idiay Tanap ti Kidron. **14** Ngem saan a naikkat dagiti pagdaydayawan. Nupay kasta, ti puso ni Asa ket naan-anay a napudno kenni Yahweh iti unos ti panagbiagna. **15** Impanna iti balay ni Yahweh dagiti banbanag nga indaton ti amana kenni Yahweh ken dagiti banbanag nga indatonna, dagiti banbanag a naaramid manipud iti pirak ken balitok. **16** Adda iti panaggubat iti nagbaetan da Asa ken Baasa nga ari ti Israel iti amin nga aldaw a panagturayda. **17** Rinaut ni Baasa nga ari ti Israel ti Juda ken pinatakderanna ti pader ti Rama, tapno malapdanna ti ipapanaw ken iseserrek ti siasinoman iti daga ni Asa nga ari ti Juda. **18** Ket innala ni Asa dagiti amin a pirak ken balitok a nabati kadagiti pagiduldulinan iti balay ni Yahweh, ken kadagiti pagiduldulinan iti palasio ti ari. Inyawatna dagitoy kadagiti adipenna ket impatulodna kenni Ben-hadad nga anak ni Tabrimmon nga anak ni Hezion nga ari ti Aram nga agnanaed idiay Damasco. Kinunana, **19** "Agtulagta a dua, a kas iti panagtulag idi dagiti ammata. Kitaem, impatulodanka iti sagut a pirak ken balitok. Waswasem ti katulagam kenni Baasa nga ari ti Israel, tapno saannakon a buriburen ni Baasa." **20** Dimngeg ni Ben-hadad kenni Ari Asa ket imbaonna dagiti mangidadaulo iti armadana, ket rinautda dagiti siudad ti Israel. Rinautda ti Ijon, Dan, Abelmet-Maaca ken ti entero a Kinneret agraman ti entero a daga ti Neftali. **21** Ket napasamak nga idi nangngeg ni Baasa daytoy, insardengna ti pannakaipatakder iti pader ti Rama ket nagsubli isuna idiay Tirza. **22** Kalpasanna, nangipaulog ni Ari Asa iti maysa a bilin iti entero a Juda, a pakaibilangan ti amin. Innalada dagiti batbato ken dagiti troso iti Rama nga ar-aramaten ni Baasa iti panangipatakderna iti pader iti siudad. Ket inusar ni Ari Asa dagita a banbanag a pangsarikedkedna iti Geba ti Benjamin ken Mizpa. **23** Maipapan iti dadduma a pasamak maipapan kenni Asa, amin a kinabilegna ken inaramidna, ken dagiti siudad nga imbangonna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Juda? Ngem idi lakayen isuna, naaddaan isuna iti sakit iti saka. **24** Kalpasanna, pimmusay ni Asa ket naitabon iti nakaitabonan dagiti kapuonanna iti siudad ni David nga amana. Ni Jehosafat nga anakna ti nagbalin nga ari kas kasukatna. **25** Iti maikadua a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay idiay Israel ni Nadab nga anak ni Jeroboam; nagturay isuna idiay Israel iti dua a tawen. **26** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ket nagbiag iti wagas ti amana, ken iti basolna, babaen iti panangisungsongna iti Israel nga agbasol. **27** Pinanggep ni Baasa nga anak ni Ahijah a nagtaud iti pamilia ni Isacar, a papatayen ni Nadab; pinatay isuna ni Baasa idiay Gebbeton, a masakupan dagiti Filisteo, ta rarauten idi ni Nadab ken amin nga Israel ti Gebbeton. **28** Iti maikatlo a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, pinatay ni Baasa ni Nadab ket simmukat isuna kenkuana nga ari. **29** Apaman a nagbalin isuna nga ari, pinatay amin ni Baasa ti pamilia ni Jeroboam. Awan ti imbatina a sibibiag kadagiti kaputotan ni Jeroboam; iti kastoy a wagas, dinadaelna ti panagarinto dagiti kaputotan ni Jeroboam, kas iti insao ni Yahweh babaen iti adipenna a ni Ahija a taga-Silo, **30** gapu kadagiti basol ni Jeroboam nga inaramidna ken ti pananginsungsongna iti Israel nga agbasol, gapu ta pinagpungtotna ni Yahweh a Dios ti Israel. **31** Maipapan kadagiti dadduma a pasamak maipapan kenni Nadab, ken amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **32** Adda panaggubat iti nagbaetan da Asa ken Baasa iti unos ti panagbiagda. **33** Iti maikatallo a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay ni Baasa nga anak ni Ahija iti entero nga Israel idiay Tirza ket nagturay isuna iti duapulo ket uppat a tawen. **34** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ket nagbiag iti wagas ni Jeroboam ken iti basolna babaen iti pangisungsongna iti Israel nga agbasol.

16 Immay ti sao ni Yahweh kenni Jehu nga anak ni Hanani a maibusor kenni Baasa a kunana, **2** "Uray no intan-okka manipud iti tapok ken pinagbalinka a pangulo dagiti tattaok nga Israelita, nagbiagka iti wagas ni Jeroboam ket insungsongmo nga agbasol dagiti tattaok nga Israelita, a nakaigapuan ti panagpungtotko babaen kadagiti basbasolda. **3** Dumngegka, pukawekto a naan-anay ni Baasa ken ti amin a pamiliana, ken aramidekto ti pamiliam a kas iti pamilia ni Jeroboam nga anak ni Nabat. **4** Kanento dagiti aso ti siasinoman a maibilang kenni Baasa a matay iti siudad, ket kanento dagiti billit iti tangatang ti siasinoman a matay kadagiti away." **5** Maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Baasa, ti inaramidna, ken ti kinabilegna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **6** Pimmusay ni Baasa ket naitabon idiay Tirza, ket ni Ela nga anakna ti nagbalin nga ari a kas kasukatna. **7** Isu a babaen kenni profeta a Jehu nga anak ni Hanani, agpada a naipadanon kenni Baasa ken iti pamiliana ti sao ni Yahweh, gapu kadagiti amin a dakes nga inaramidna iti imatang ni Yahweh, a nakaigapuan ti panagpungtotna babaen kadagiti aramid dagiti imana, kas iti pamilia ni Jeroboam, ken gapu ta pinatayna pay amin a pamilia ni Jeroboam. **8** Iti maika-duapulo ket innem a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay iti Israel idiay Tirza ni Ela nga anak ni Baasa; nagturay isuna iti dua a tawen. **9** Pinanggep ni Zimri nga adipenna, a pangulo ti kagudua dagiti karwahena, a patayen ni Ela. Ita, adda ni Ela idiay Tirza, nagin-inom iti arak agingga a nabartek iti balay ni Arza, nga isu ti mangimatmaton iti sangkabalayan

idiay Tirza. **10** Simrek ni Zimri ket dinarupna ken pinatayna isuna, iti maika-duapulo ket pito a tawen a panagturay ni Asa nga ari iti Juda, ket simmukat isuna nga ari kenni Ela. **11** Idi nangrugi nga agturay ni Zimri, apaman a nagtugaw isuna iti tronona, pinatayna amin ti pamilia ni Baasa. Awan ti imbatina a sibibiag uray maysa a lalaki nga ubing, wenno kabagianna ken gagayyemna. **12** Isu a dinadael amin ni Zimri ti pamilia ni Baasa, kas iti imbaga kadakuada ti sao ni Yahweh, nga insaona maibusor kenni Baasa babaen kenni Jehu a profeta, **13** gapu kadagiti amin a basol nga inaramid da Baasa ken Ela nga anakna, ken iti panangisungsongda iti Israel nga agbasol, a nakaigapuan ti panagpungtot ni Yahweh a Dios ti Israel, kadagiti didiosenda. **14** Maipanggep kadagiti dadduma a pasamak maipapan kenni Ela, amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **15** Iti maika-dua pulo ket pito a tawen a panagturay ni Asa nga ari ti Juda, nagturay ni Zimri idiay Tirza iti pito laeng nga aldaw. Ita, nagkampo ti armada idiay Gebbeton, a masakupan dagiti Filisteo. **16** Nangngeg ti armada a nagkampo sadiay a naibaga, "Insikat ni Zimri ti biag ti ari ket pinatayna." Isu nga iti dayta nga aldaw iti kampo, insaad ti entero nga Israel ni Omri a mangidadaulo iti armada, a kas ari ti Israel. **17** Manipud Gebbeton, simmang-at ni Omri a kaduana ti amin nga Israel ket linakubda ti Tirza. **18** Isu nga idi nakita ni Zimri a naparmeken ti siudad, napan isuna iti sarikedked a naisilpo iti palasio ti ari ken pinuoranna ti pasdek nga ayanna; iti kastoy a wagas, natay isuna iti pannakauramna. **19** Daytoy ket gapu kadagiti nakabasolanna iti panangaramidna iti dakes iti imatang ni Yahweh, babaen iti panagbiagna iti wagas ni Jeroboam ken iti basol nga inaramidna, ken iti panangisungsongna iti Israel nga agbasol. **20** Maipanggep kadagiti dadduma a pasamak maipapan kenni Zimri, ken ti pananglipot nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **21** Ket nabingay dagiti tattao ti Israel iti dua a paset. Kagudua kadagiti tattao ti simmurot kenni Tibni nga anak ni Ginat, tapno pagbalinenda isuna nga ari, ket ti kagudua ket simmurot kenni Omri. **22** Ngem nabilbileg dagiti tattao a simmurot kenni Omri ngem kadagiti tattao a simmurot kenni Tibni nga anak ni Ginat. Isu a natay ni Tibni ket ni Omri ti nagbalin nga ari. **23** Nangrugi a nagturay ni Omri iti entero nga Israel idi maika-tallo pulo ket maysa a tawen a panagturay ni Asa nga ari iti Juda, ket nagturay isuna iti sangapulo ket dua a tawen. Nagturay isuna manipud idiay Tirza iti innem a tawen. **24** Ginatangna ti turod ti Samaria kenni Semer iti dua a talento ti pirak. Nangbangon isuna iti siudad iti turod ket pinanaganana ti siudad iti Samaria, nga inadawna iti nagan ni Semer a sigud nga akin-kukua iti turod. **25** Dakes ti inaramid ni Omri iti imatang ni Yahweh ken nadangdangkes isuna ngem kadagiti amin nga ari a sinukatanna. **26** Ta nagbiag isuna iti amin a wagas ni Jeroboam nga anak ni Nabat, ken kadagiti basolna babaen iti panangisungsongna iti Israel nga agbasol, ken nakaigapuan ti panagpungtot ni Yahweh a Dios ti Israel kadagiti didiosenda. **27** Maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Omri ken dagiti inaramidna, ti kinabileg nga impakitana, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro ti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **28** Pimmusay ngarud ni Omri ket naitabon idiay Samaria; ni Ahab nga anakna ti nagbalin nga ari a kas kasukatna. **29** Iti maika-tallo pulo ket walo a tawen a panagturay ni Asa nga ari iti Juda, nangrugi a nagturay idiay Israel ni Ahab nga anak ni Omri. Nagturay ni Ahab nga anak ni Omri iti Israel idiay Samaria iti duapulo ket dua a tawen. **30** Dakes ti inaramid ni Ahab nga anak ni Omri iti imatang ni Yahweh, nakarkaro ngem kadagiti inaramid dagiti ari sakbay kenkuana. **31** Nalag-an laeng a banag kenni Ahab nga agbiag kadagiti basol a kas kenni Jeroboam nga anak ni Nabat, isu nga inasawana ni Jezebel nga anak ni Etbaal nga ari ti Sidon; napan isuna ket nagdaydayaw kenni Baal ken nagrukbab isuna kenkuana. **32** Nagaramid isuna iti altar para kenni Baal iti balay ni Baal, nga inaramidna idiay Samaria. **33** Nangaramid ni Ahab iti imahen ni Asera. Ad-adu pay ti inaramid ni Ahab a nakaigapuan ti panagpungtot ni Yahweh a Dios ti Israel, ngem kadagiti amin nga ari iti Israel sakbay kenkuana. **34** Kadagiti tawtawen a nagturay ni Ahab, binangon manen ni Hiel ti Jerico. Gapu iti panangisaadna iti pundasion ti siudad natay ni Abiram nga inauna nga anakna, ken gapu iti panangtarimaanna kadagiti ruangan ti siudad natay ni Segub nga inaudi nga anakna, ket inaramidda daytoy gapu ta tinungpalda ti sao ni Yahweh, nga imbagana idi kenni Josue nga anak ni Nun.

17 Kinuna ni Elias a taga-Tisbe a masakupan ti Galaad, kenni Ahab, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon a Dios ti Israel, a pagserserbiak, awanto ti linnaaw wenno tudo kadagitoy a tawtawen malaksid no ibagak nga umadda." **2** Immay ti sao ni Yahweh kenni Elias a kunana, **3** "Pumanawka ditoy ket mapanka iti daya; aglemmengka iti waig ti Kerit nga adda iti daya ti Jordan. **4** Uminomkanto iti danum iti waig ket binilinkon dagiti uwak a pakanendakanto sadiay. **5** Napan ngarud ni Elias ket inaramidna ti kas iti sao nga imbilin ni Yahweh. Napan nagnaed isuna idiay igid ti waig ti Kerit, nga adda iti daya ti Jordan. **6** Nangyeg dagiti uwak kenkuana iti tinapay ken karne iti agsapa ken iti rabii, ket imminum isuna iti waig. **7** Ngem saan a nagbayag, natianan ti waig gapu ta saan a nagtudtudo iti daga. **8** Immay ti sao ni Yahweh kenkuana a kinunana, **9** "Agrubwatka, mapanka idiay Sarefat a masakupan ti Sidon, ket agnaedka sadiay. Dumngegka, binilinko ti maysa a balo a babai sadiay a mangisabetto iti kasapulam." **10** Nagrubuat ngarud isuna ket napan idiay Sarefat ket idi makadanon iti pagserkan ti siudad, adda maysa a balo a babai sadiay a mangaykayo. Isu nga immawag isuna kenkuana ket kinunana, "Pangngaasim ta iyegannak iti bassit a danum tapno uminomak." **11** Bayat a mapmapan ti balo tapno mangala iti danum, immawag ni Elias kenkuana ket kinunana, "Pangngaasim ta iyegannak iti maysa a tinapay." **12** Simmungbat ti balo, "Iti nagan ni Yahweh a Diosmo nga adda iti agnanayon, awan ti tinapayko, ngem adda sangarakem laeng nga arina iti burnay ken sangkabassit a lana iti garapon. Kitaem, mangal-alaak iti dua a kayo a pagsungrod tapno panglutok iti daytoy nga agpaay kaniak ken iti anakko a lalaki, tapno makapangankami ket kalpasanna, mataykami." **13** Kinuna ni Elias kenkuana, "Saanka nga agdanag. Mapanka ket aramidem ti imbagam, ngem iyaramidannak nga umuna iti sangkabassit a tinapay ket iyegmo kaniak. Ket kalpasanna, agaramidka iti para kenka ken iti anakmo. **14** Ta kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Saanto a maibusan ti burnay ti arina, ket saan pay nga agsardeng ti panagayus ti garapon ti lana, agingga iti

aldaw a mangipatulod ni Yahweh iti tudo iti daga." **15** Isu nga inaramidna ti imbaga ni Elias kenkuana, ket isuna ken ti anakna agraman ni Elias, adda umanay a taraonda iti adu nga aldaw. **16** Saan a naibusan ti burnay ti arina, ken saan a naibusan ti garapon iti lana, kas iti imbaga ti sao ni Yahweh, nga imbagana babaen kenni Elias. **17** Kalpasan dagidiay a banbanag, nagsakit ti anak ti balo nga akin-kukua iti balay. Nakaro unay ti sakitna nga uray la awanen ti anges a nabati kenkuana. **18** Isu a kinuna ti balo kenni Elias, "Ania ti basolko kenka, tao ti Dios? Immayka kadi kaniak tapno ipalagipmo dagiti basolko ken patayem ti anakko?" **19** Ket simmungbat ni Elias iti balo, "Itedmo kaniak ti anakmo." Innala ni Elias ti ubing kadagiti takiag ti balo ket binagkatna nga impan iti akin-ngato a siled a pagturturoganna, ket impaidanna ti ubing iti pagiddaanna. **20** Immasug isuna kenni Yahweh ket kinunana, "O Yahweh a Diosko, nangyegka met kadi iti didigra iti balo a pakipagnanaedak, babaen iti panangpataymo iti anakna?" **21** Ket namitlo a nagpakleb ni Elias iti bagi ti ubing; immasug isuna kenni Yahweh ket kinunana, "O Yahweh a Diosko, agpakaasiak kenka, pangngaasim ta isublim koma ti biag daytoy nga ubing." **22** Impangag ni Yahweh ti timek ni Elias; naisubli ti biag ti ubing ket nagbiag ti ubing. **23** Inruar ni Elias ti ubing iti kuartona sana inyulog ket intedna iti inana, ket kinunana, "Adtoy, sibibiag ti anakmo." **24** Kinuna ti babai kenni Elias, "Ita, ammokon a taonaka ti Dios, ken ti sao ni Yahweh iti ngiwatmo ket pudno."

18 Isu a kalpasan ti adu nga aldaw, immay ti sao ni Yahweh kenni Elias, iti maikatlo a tawen ti tikag a kunana, "Mapanka dumatag kenni Ahab ket iyegkonto iti tudo iti daga." **2** Napan dimmatag ni Elias kenni Ahab; ita, nakaro unay ti panagbisin idiay Samaria. **3** Inayaban ni Ahab ni Abdias a mayordomo ti palasio. Ita, raraemen unay ni Abdias ni Yahweh, **4** ta idi patpatayn ni Jezebel dagiti profeta ni Yahweh, inkuyog ni Abdias ti sangagasut a profeta ket inlemmengna ida iti dua a kueba, limapulo a profeta ti inlemmengna iti tunggal kueba ket pinakanna ida iti tinapay ken danum. **5** Kinuna ni Ahab kenni Abdias, "Sursorenta ti daga, iti amin nga ubbog ken waig. Bareng makasarakta kadagiti ruot ken maispalta dagiti kabalio ken mulo, tapno saan a matay amin dagiti ayup." **6** Nagnumoanda ngarud no ania a daga ti sursuren ti tunggal maysa kadakuada tapno agbirok iti danum ket nagsinada iti turongen. **7** Bayat nga adda ni Abdias iti dalan, nairana a nasabat isuna ni Elias. Nabigbig ni Abdias isuna ket nagrukob iti daga. Kinunana, "Sika kadi dayta, apok nga Elias?" **8** Simmungbat ni Elias kenkuana, "Siak. Mapanmo ibaga iti apom, 'Kitaem, adda ditoy ni Elias.'" **9** Simmungbat ni Abdias, "Ania ti nagbasolak ta iyawatmo ti adipenmo iti ima ni Ahab, tapno patayennak? **10** Iti nagan ni Yahweh a Diosmo nga adda iti agnanayon, awan ti nasion wenno pagarian a saan a nangibaonan ti apok kadagiti tattaona tapno birukendaka. Tunggal ibaga ti nasion wenno pagarian, 'Awan ditoy ni Elias,' pagsapataen ida ni Ahab nga ikarida a saandaka a mabirukan. **11** Ngem ita ibagam a, "Mapanka ket ibagam iti apom nga adda ditoy ni Elias.' **12** Apaman a makaadayoak kenka, ipannaka ti Espiritu ni Yahweh iti lugar a saanko nga ammo. Ket inton mapanko ibaga kenni Ahab, ket saannaka a mabirukan, patayennakto. Ngem siak nga adipenmo, dinaydayawko ni Yahweh manipud iti kinaagtutubok. **13** Saan kadi a naibaga kenka apok, ti inaramidko idi pinatay ni Jezebel dagiti profeta ni Yahweh, no kasano nga inlemmengko ti sangagasut a profeta ni Yahweh babaen iti panangbingayko kadakuada iti saglilimapulo iti tunggal kueba ken pinakanko ida iti tinapay ken danum? **14** Ket ita ibagam, 'Mapanka ket ibagam iti apom nga adda ditoy ni Elias,' tapno patayennak ni Ahab." **15** Ket simmungbat ni Elias, "Iti nagan ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a pagserserbiak, awan duadua a dumatagak kenni Ahab ita nga aldaw." **16** Isu a napan ni Abdias tapno sarakenna ni Ahab; imbagana kenni Ahab ti imbilin ni Elias kenkuana ket napan ni Ahab tapno sabatenna ni Elias. **17** Idi nakita ni Ahab ni Elias, kinunana kenkuana, "Sika kadi dayta, sika a mangrirriribuk iti Israel?" **18** Simmungbat ni Elias, "Saanko a riniribuk ti Israel, ngem sika ken ti pamilia ti amam ti mangrirriribuk babaen iti panangtallikudyo kadagiti bilin ni Yahweh ken babaen iti panangsurotyo kadagiti Baal a didiosen. **19** Ita ngarud, mangibaonka iti mapan mangibaga ket ummungem ti entero nga Israel idiay Bantay Carmel iti sangoanak agraman dagiti uppat a gasut ket limapulo a profeta ni Baal ken ti uppat a gasut a profeta ni Asera a ti pangpangananda ket iti lamisaan ni Jezebel." **20** Isu a pinaayaban amin ni Ahab dagiti tattao iti Israel ket inummongda dagiti profeta idiay Bantay Carmel. **21** Immasideg ni Elias kadagiti amin a tattao ket kinunana, "Kasano pay kabayag ti panagduaduayo? No ni Yahweh ti Dios, surotenyo isuna. Ngem no ni Baal ti Dios, surotenyo ngarud isuna." Ngem saan a simmungbat kenkuana dagiti tattao. **22** Ket kinuna ni Elias kadagiti tattao, "Siak, siak laengen ti nabati a profeta ni Yahweh, ngem dagiti profeta ni Baal ket uppat a gasut ket lima pulo a tattao. **23** Ipaayandakami ngarud iti dua a baka. Bayanyo a mangpilida iti maysa a baka a para kadakuada ket partienda daytoy sada iparabaw kadagiti kayo, ngem saanda a pasgedan daytoy. Kalpasanna, partiek ti sabali pay a baka ket iparabawko iti kayo, ket saanko a pasgedan daytoy. **24** Kalpasanna, umawagkayo iti nagan ti diosyo, ket umawagakto met iti nagan ni Yahweh, ket ti Dios a sumungbat babaen iti apuy, isuna ti Dios." Isu a simmungbat amin dagiti tattao ket kinunada, "Nasayaat daytoy." **25** Kinuna ngarud ni Elias kadagiti profeta ni Baal, "Mangpilikayo iti maysa a baka ket umunakayo a mangisagana iti daytoy, ta adukayo a tattao. Kalpasanna, umawagkayo iti nagan ti diosyo, ngem saanyo a pasgedan ti nakaiparabawan dagiti karne ti baka." **26** Innalada ti baka a naited kadakuada ket pinartida, ket immawagda iti nagan ni Baal manipud iti bigat agingga iti tengnga ti aldaw a kunkunada, "Baal, denggendakami." Ngem awan ti timek, wenno siasinoman a simmungbat. Nagsalsalada iti aglawlaw ti altar nga inaramidda. **27** Idi katengngaan ti aldaw, rinabak ida ni Elias ket kinunana, "Pigsaanyo ti umasug! Maysa isuna a dios! Nalabit nga agpanpanunot isuna, wenno agpabpabang-ar, wenno agdaldaliasat, wenno nalabit a matmaturog isuna a nasken a riingen." **28** Isu nga impigpigsada ti panagasugda ket sinugsugatda dagiti bagbagida a kas iti kadawyan nga araramidenda babaen kadagiti kampilan ken gayang agingga a nagayus dagiti darada kadagiti bagbagida. **29** Limmabas ti katengngaan ti aldaw, ket umas-asugda latta agingga iti tiempo ti panagidaton iti pangrabii a daton, ngem awan ti timek wenno siasinoman a simmungbat; awan ti siasinoman a nangipangag kadagiti panagas-asugda. **30** Ket kinuna ni

Elias kadagiti amin a tattao, “Umasidegkayo kaniak,” ket immasideg kenkuana dagiti tattao. Ket tinarimaanna ti narba nga altar ni Yahweh. **31** Nangala ni Elias iti sangapulo ket dua a bato, ibagbagi ti tunggal bato dagiti sangapulo ket dua a tribu dagiti annak ni Jacob—ni Jacob ti immayan ti sao ni Yahweh a kunana, “Ti naganmonto ket Israel.” **32** Babaen kadagiti batbato, nangaramid isuna iti altar iti nagan ni Yahweh, ket nangkali isuna iti kanal iti lawlaw ti altar a makalaon iti sangapulo ket lima a litro ti bukbukel. **33** Ket inkabilna dagiti kayo a pagsungrod ken pinartina ti baka, ket imparabawna dagiti karne ti baka kadagiti kayo. Ket kinunana, “Punnoenyo dagiti uppat a karamba iti danum ket ibukbokyo iti mapuoran a daton ken iti kayo.” **34** Ket kinunana, “Piduaenyo,” ket piniduada. Ket kinunana, “Maminsan pay,” ket inaramidda ti imbilinna nga aramidenda. **35** Nagayus ti danum iti likmut ti altar ket napno ti kanal. **36** Idi dumteng ti oras a panagidaton iti pangrabii a daton, immasideg ni Elias ket kinunana, “O Yahweh a Dios ni Abraham, ni Isaac, ken Israel, ipakaammom ita nga aldaw a sika ti Dios iti Israel, ken siak ti adipenmo, ken inaramidko amin dagitoy a banbanag nga imbilinmo. **37** Denggennak, O Yahweh, denggennak, tapno maammoan dagitoy a tattao, a sika O Yahweh, ket Dios, ken insublim manen dagiti pusoda kenka.” **38** Ket nagtinnag ti apuy ni Yahweh ket inkisapna ti daton a mapuoran, agraman dagiti kayo, dagiti batbato, ken ti tapok ken pinagmagana dagiti danum nga adda iti kanal. **39** Idi nakita dagiti amin a tattao daytoy, nagpaklebda ket kinunada, “Ni Yahweh ti Dios! Ni Yahweh ti Dios!” **40** Isu a kinuna ni Elias kadakuada, “Tiliwenyo dagiti profeta ni Baal. Saanyo nga ipalubos nga adda uray maysa a makalibas kadakuada.” Innalada ngarud ida ket inyapan ni Elias dagiti profeta ni Baal iti waig ti Kison ket pinatayna ida sadiay. **41** Kinuna ni Elias kenni Ahab, “Tumakderka, manganka ken uminomka, ta mangngegko ti daranudor ti napigsa a tudo.” **42** Isu a napan ni Ahab tapno mangan ken uminom. Ket simmang-at ni Elias iti tuktok ti Carmel, indumogna ti rupana iti nagbaetan dagiti tumengna. **43** Kinuna ni Elias iti adipenna, “Sumang-atka ita, tannawagam ti baybay.” Simmang-at ti adipenna ket kimmita ket kinunana, “Awan pulos ti nakitak.” Isu a kinuna ni Elias, “Mapanka manen, iti maminpito a daras.” **44** Iti maikapito a daras, kinuna ti adipen, “Kitaem, adda ulep nga agpangpangato manipud iti baybay, a kas iti kabassit ti dakulap ti maysa a tao.” Insungbat ni Elias, “Sumang-atka ket ibagam kenni Ahab, 'Isaganam ti karwahem ket sumalogkan sakbay a pasardengennaka ti tudo iti panagawidmo.'” **45** Ket napasamak nga iti apagbiit, nanglangeb ti tangatang nga addaan kadagiti ulep ken angin, ket nagtudo iti napigsa. Limmugan ni Ahab ket napan idiay Jezreel, **46** ngem adda kenni Elias ti pannakabalin ni Yahweh. Binareksanna ti kagayna ket nagtaray agingga a naun-unaanna ni Ahab a dimmanon iti pagserkan ti Jezreel.

19 Imbaga ni Ahab kenni Jezebel dagiti amin nga inaramid ni Elias, ken no kasano a pinapatayna dagiti amin a profeta ni Baal babaen iti kampilan. **2** Ket nangibaon ni Jezebel iti mensahero kenni Elias, a kunana, “Patayendak koma dagiti dios ken ad-adda pay iti dakes nga aramidenda kaniak, no saanko nga aramiden ti biagmo a kas iti biag ti maysa kadagidiay a natay a profeta, inton bigat iti kastoy met laeng nga oras.” **3** Idi nangngeg ni Elias dayta, nagrubwat isuna ken naglibas tapno maisalbar ti biagna ket napan idiay Beerseba, a masakupan ti Juda, ket imbatina sadiay ti adipenna. **4** Ngem nagmalmalem a nagdaliasat isuna a nagturong idiay let-ang, ket nakadanon ken nagtugaw iti sirok ti kayo nga enebro. Kiniddawna a matay koman isuna, a kunana, “Saanakon a makaibtur, Yahweh, alaemon ti biagko, ta saanak a nasaysayaat ngem kadagiti natayen a kapuonak.” **5** Nagidda ngarud ken naturog isuna iti sirok ti kayo nga enebro; iti saan a ninamnama, maysa nga anghel iti nangsagid kenkuana ket kinunana, “Bumangonka ket manganka.” **6** Kimmita ni Elias, ket iti uloananna adda tinapay a nailuto kadagiti beggang ken sanga-karamba a danum. Isu a nangan ken imminon isuna ket nagidda manen. **7** Immay manen ti anghel ni Yahweh iti maikadua a gundaway ket sinagidna isuna ket kinunana, “Bumangonka ket manganka, gapu ta narigatto unay ti panagdaliasatmo.” **8** Isu a bimmangon isuna, nangan ken imminom, ket nagdaliasat isuna a nagturong idiay Horeb a bantay ti Dios, iti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii babaen iti pigsa nga impaay dayta a taraon. **9** Napan isuna iti maysa a rukib sadiay ken nagtalinaed iti daytoy. Ket immay ti sao ni Yahweh kenkuana ket kinunana, “Ania ti ar-aramidem ditoy, Elias?” **10** Insungbat ni Elias, “Impasnekko ti nagserbi kenni Yahweh a Dios a mannakabalin amin, ta tinallikudan dagiti tattao ti Israel ti tulagmo, dinadaelda dagiti altarmo, ket pinatayda dagiti profetam babaen iti kampilan. Ita, siak laengen ti nabati ket kayatda pay a pukawen ti biagko.” **11** Insungbat ni Yahweh, “Rummuarka ket agtakderka iti bantay iti sangoanak.” Ket limmabas ni Yahweh, ket adda napigsa unay nga angin a nangdungpar kadagiti bantay ken nangburak kadagiti batbato iti sangoanan ni Yahweh, ngem awan ni Yahweh iti angin. Kalpasan ti angin, nagginggined, ngem awan ni Yahweh iti ginggined. **12** Kalpasan ti gingined immay ti apuy, ngem awan ni Yahweh iti apuy. Kalpasan ti apuy, adda immay a naalumamay a timek. **13** Idi nangngeg ni Elias ti timek, imbalkotna iti rupana ti kagayna, rimmuar, ken nagtakder iti pagserkan ti rukib. Ket immay ti timek kenkuana a nagkuna, “Ania ti ar-aramidem ditoy, Elias? **14** Insungbat ni Elias, “Impasnekko ti nagserbi kenni Yahweh a Dios a mannakabalin amin, gapu ta tinallikudan dagiti tattao ti Israel ti tulagmo, dinadaelda dagiti altarmo, ket pinapatayda dagiti profetam babaen iti kampilan. Ita, siak laengen ti nabati ket kayatda met a pukawen ti biagko.” **15** Ket kinuna ni Yahweh kenkuana, “Agsublika ket mapanka iti let-ang ti Damasco, ket inton makasangpetka pulotamto ni Hazael nga agbalin nga ari ti Aram, **16** ket pulotamto ni Jehu nga anak ni Nimshi nga agbalin nga ari ti Israel, ket pulotamto ni Eliseo nga anak ni Safat a taga-Abel Mehola nga agbalin a profeta a sumukat kenka. **17** Ket mapasamak a papatayento ni Jehu ti siasinoman a makalasat iti kampilan ni Hazael, ken papatayento met ni Eliseo ti siasinoman a makalasat iti kampilan ni Jehu. **18** Ngem mangibatiak para kaniak iti pito ribu a tattao ti Israel a saan pay a nagparintumeng kenni Baal, ken saan pay a nangagek kenkuana.” **19** Pimmanaw ngarud ni Elias sadiay ket nasarakanna ni Eliseo nga anak ni Safat nga agar-arado, nga addaan kadagiti sangapulo ket dua a paris a naisangol a baka iti sangoananna. Pagar-aradona ti maika sangapulo ket dua. Immasideg ni Elias kenni Eliseo ket inkabilna ti kagayna kenkuana. **20** Kalpasanna, pinanawan ni Eliseo dagiti baka ket kinamakamna ni Elias; kinunana, “Pangngaasim ta

palubosannak a mangagek iti amak ken inak, kalpasanna sumurotak kenka." Ket kinuna ni Elias kenkuana, "Agsublika, ngem panunotem ti inaramidko kenka." **21** Pimmanaw ngarud ni Eliseo iti ayan ni Elias ket innalana dagiti naisangol a baka, pinartina dagiti ayup, ket inlutona ti karne babaen iti kayo a sangol ti baka; ket intedna daytoy kadagiti tattao, ket nanganda. Ket nagrubuat isuna a simmurot kenni Elias, ket nagserbi kenkuana.

20 Inummong ni Ben Hadad nga ari ti Aram iti amin nga armadana; adda tallopulo ket dua a basbassit ti iturturayanna nga ar-ari a kaduana, ken dagiti kabalio ken karwahe. Napan isuna, pinalawlawanda ti Samaria, ket nakirangetda. **2** Nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan iti siudad kenni Ahab nga ari ti Israel, ket kinunada kenkuana, "Pinaibaga ni Ben Hadad daytoy: **3** 'Kukuak ti pirak ken balitokmo. Kasta met dagiti assawa ken annakmo, dagiti kasasayaatan, ket kukuak itan.'" **4** Insungbat ti ari ti Israel ket kinunana, "Matungpal ti imbagam, amok, nga ari. Siak ken amin nga adda kaniak ket kukuam." **5** Immay manen dagiti mensahero ket kinunada, "Pinaibaga ni Ben Hadad daytoy, 'Nangipatulodak kenka iti sao a mangibagbaga a nasken nga iyawatmo kaniak ti pirakmo, ti balitokmo, dagiti assawam, ken dagiti annakmo. **6** Ngem ibaonkonto kenka dagiti adipenko inton bigat iti kastoy met laeng nga oras, ket sukimatendanto ti balaymo ken dagiti balay dagiti adipenmo. Alaen ken ipanawdanto ti aniaman a makaay-ayo iti imatangda.'" **7** Ket pinaayaban ti ari ti Israel dagiti amin a panglakayen ti daga ket kinunana, ""Pangngaasiyo ta tandaanan ken kitaenyo no kasano nga agbirbirok iti riribuk daytoy a tao. Nangipatulod isuna iti sao kaniak tapno alaenna dagiti assawak, dagiti annakko, ken ti pirak, ken balitok, ket saanak a nagkedked kenkuana." **8** Kinuna dagiti amin a panglakayen ken dagiti amin a tattao kenni Ahab, "Saanka a dumngeg kenkuana wenno patgan ti dawdawatenna. **9** Kinuna ngarud ni Ahab kadagiti mensahero ni Ben Hadad, "Ibagayo iti amok nga ari, 'Umanamongak iti amin nga immuna nga impaibagam iti adipenmo nga aramiden, ngem saanko a mapatgan daytoy maikadua a kiddawmo.'" Pimmanaw ngarud dagiti mensahero ket indanonda daytoy a sungbat kenni Ben Hadad. **10** Ket impatulod ni Ben Hadad kadagiti mensaherona ti sungbatna kenni Ahab, ket kinunana, "Patayendak koma dagiti dios ken ad-adda pay iti dakes nga aramidenda kaniak, no uray dagiti dapo iti Samaria ket umanayto a rakemen dagiti tattao a sumursurot kaniak." **11** Insungbat ti ari ti Israel ket kinunana, "Ibagam kenni Ben Hadad, 'Awan ti siasinoman nga agpangas a mangisusuot pay laeng iti kabalna a kasla us-usubennan daytoy.'" **12** Nangngeg ni Ben Hadad daytoy a mensahe bayat nga agin-inom isuna, ken dagiti ari iti babaenna nga adda kadagiti toldada. Binilin ni Ben Hadad dagiti tattaona, "Agsaganakayo para iti gubat." Nagsaganada ngarud a makigubat tapno rautenda ti siudad. **13** Ket adtoy, immay ti maysa a profeta kenni Ahab nga ari ti Israel ket kinunana. "Ibagbaga ni Yahweh, 'Makitam kadi daytoy nabileg nga armada? Kitaem, iyawatko kenka ita nga aldaw, ket maammoamto a siak ni Yahweh.'" **14** Insungbat ni Ahab, "Siasino ti mangparmek?" Insungbat ni Yahweh ket kinunana, "Babaen kadagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito." Ket kinuna ni Ahab, "Siasino ti mangirugi iti gubat?" Simmungbat ni Yahweh, "Sika." **15** Ket inummong ni Ahab dagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito. Dua gasut ken tallopulo ket dua ti bilangda. Kalpasanda, inummongna met amin a soldado, amin ti armada ti Israel, pito ribu amin ti bilangda. **16** Rimmuarda iti katengngaan ti aldaw. Madama nga agbarbartek ni Ben Hadad iti toldana, kaduana dagiti tallopulo ket dua a basbassit ti iturturayanna nga ar-ari a mangtultulong kenkuana. **17** Immuna a napan dagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito. Ket napakaammoan ni Ben Hadad babaen kadagiti agsawsawar nga imbaonna, "Um-umay dagiti lallaki a naggapu iti Samaria." **18** Kinuna ni Ben Hadad, "Tiliwenyo ida a sibibiag uray no umayda a makikapia wenno makigubat." **19** Rimmuar ngarud iti siudad dagiti agtutubo nga opisial nga agserserbi kadagiti gobernador dagiti distrito, ket sinurot ida ti armada. **20** Pinatay ti tunggal maysa ti kabusorna, ket naglibas dagiti taga-Aram; kinamat ida ti Israel. Nagkabalio a naglibas ni Ben Hadad nga ari ti Aram a kaduana dagiti sumagmamano a nakakabalio. **21** Ket rimmuar ti ari ti Israel ken dinarupna dagiti nakakabalio ken nakakarwahe, ket adu ti pinapatayna a taga- Aram. **22** Isu nga immay ti maysa a profeta iti ari ti Israel ket kinunana kenkuana, "Mapanka, papigsaem ti bagim, ket adalem ken planoem ti aramidem, gapu ta iti sumaruno a tawen agsubli manen ti ari ti Aram a bumusor kenka." **23** Kinuna kenkuana dagiti adipen ti ari ti Aram, "Ti diosda ket dios ti katurturodan. Isu a napigpigsada ngem datayo. Ngem ita makirangettayo kadakuada iti patad, ket awan dua dua a sadiay, napigpigsatayo ngem isuda. **24** Ket aramidem pay daytoy: ikkatem dagiti ari, tunggal maysa iti idadauloanna, ket sukatam ida kadagiti kapitan ti armada. **25** Mangbuangayka iti armada a kas iti armada a napukawmo, kabalio iti kabalio ken karwahe iti karwahe, ket makirangettayo kadakuada iti patad. Ket awan dua dua a napigpigsatayo ngem isuda." Demngeg ngarud ni Ben Hadad iti balakadda ket inaramidna ti insingasingda. **26** Iti sumaruno a tawen, inummong ni Ben Hadad dagiti taga-Aram ket napanda idiay Afek tapno makirangetda iti Israel. **27** Naguummong dagiti tattao ti Israel ket naipaay kadakuada dagiti banbanag a kasapulanda a makiranget kadagiti taga-Aram. Nagkampo dagiti tattao ti Israel iti sangoananda a kasla dua a babassit nga arban dagiti kalding, ngem pinunno dagiti taga-Aram ti away. **28** Ket immasideg ti maysa a tao ti Dios ket nakitungtong iti ari ti Israel a kunana, "Ibagbaga ni Yahweh: 'Gapu ta imbaga dagiti taga-Aram a ni Yahweh ket dios dagiti turod, ngem saan isuna a dios dagiti tanap, iyawatko daytoy nabileg nga armada kadagita imam, ket maammoamto a Siak ni Yahweh.'" **29** Nagkampo ngarud a nagsinnango dagiti armada iti pito nga aldaw. Ket iti maikapito nga aldaw nangrugin ti gubat. Pinapatay dagiti tattao ti Israel ti sangagasut a ribu a soldado dagiti taga-Aram iti maysa laeng nga aldaw. **30** Naglibas dagiti nabatbati idiay Afek, iti siudad, ket narba a naigabur ti pader kadagiti dua pulo ket pito a ribu a nabatbati a lallaki. Naglibas ni Ben Hadad ket napan iti siudad, iti akin uneg a siled. **31** Kinuna dagiti adipen ni Ben Hadad kenkuana, "Dumngegka, nangngegmi a dagiti ari iti balay ti Israel ket manangngaasi nga ar-ari. Pangngaasim ta palubosanakami a mangibidang iti nakirsang a lupot ken bedbedanmi iti tali ti ulomi, ket mapankami iti ari ti Israel. Barbareng no saannaka

a papatayen." **32** Nangibidangda ngarud iti nakirsang a lupot ken binedbedanda ti uloda iti tali ket napanda iti ari ti Israel ket kinunada, "Imbaga ti adipenmo a ni Ben Hadad, 'Pangngaasim ta palubusannak nga agbiag.'" Kinuna ni Ahab, "Sibibiag pay kadi isuna? Kabsatko isuna." **33** Ita dumdumngeg dagiti lallaki iti aniaman a pagilasinan manipud kenni Ahab, isu nga insungbatda a dagus kenkuana, "Wen, sibibiag ti kabsatmo a ni Ben Hadad." Ket kinuna ni Ahab, "Mapankayo ket iyegyo isuna." Ket napan ni Ben Hadad kenkuana, ket pinaglugan isuna ni Ahab iti karwahena. **34** Kinuna ni Ben Hadad kenni Ahab, "Isublik kenka dagiti siudad nga inagaw ti amak iti amam, ket mabalinmo iti aglako idiay Damasco, a kas iti inaramid ti amak idiay Samaria. Insungbat ni Ahab, "Palubosanka babaen iti daytoy a katulagan." Nakitulag ngarud ni Ahab kenkuana ket kalpasanna pinalubosanna isuna a mapan. **35** Adda maysa a lalaki, maysa kadagiti annak a lallaki dagiti profeta, a kinunana iti padana a profeta babaen iti sao ni Yahweh, "Pangngaasim ta kabilennak." Ngem nagkedked ti lalaki a mangkabil kenkuana. **36** Ket kinuna ti profeta iti padana a profeta, "Gapu ta saanka a nagtulnog iti timek ni Yahweh, apaman a panawannak, patayennakanto ti maysa a leon." Ket apaman a pinanawan isuna dayta a tao, nasarakan isuna ti leon ket pinatay isuna ti leon. **37** Ket nakasarak ti profeta iti sabali pay a tao ket kinunana, "Pangngaasim ta kabilennak." Isu a kinabil isuna ti lalaki ket sinugatanna isuna. **38** Ket pimmanaw ti profeta ket inurayna ti ari iti igid ti dalan; nanglimlimo isuna nga adda bedbed iti ngatoen dagiti matana. **39** Idi lumabasen ti ari, pinukkawan ti profeta ti ari ket kinunana, "Napan ti adipenmo iti kangitingitan ti gubat, ket nagsardeng iti maysa a soldado ket inyegna ti maysa a kabusor kaniak ket kinunana, 'Bantayam daytoy a tao. No mapukaw daytoy iti aniaman a wagas, ti biagmo ngarud ti kasukat ti biagna, wenno agmultaka iti maysa a talento ti pirak.' **40** Ngem gapu ta adu ti pakakumikoman ti adipenmo, nakalibas ti kabusor a soldado." Ket kinuna ti ari ti Israel kenkuana, "Daytoyto ti dusam-sika a mismo ti nangikeddeng iti daytoy." **41** Inikkat a dagus ti profeta ti bedbed dagiti matana, ket nabigbig ti ari ti Israel nga isuna ket maysa kadagiti profeta. **42** Kinuna ti profeta iti ari, "Ibagbaga ni Yahweh, 'Gapu ta pinalubosam ti tao nga inkeddengko a matay, ti biagmo ti kasukat ti biagna, ken dagiti tattaom kadagiti tattaona.'" **43** Napan ngarud ti ari ti Israel iti balayna a nasakit ti nakemna ken makapungtot, ket nakasangpet idiay Samaria.

21 Ket napasamak nga iti saan a nagbayag, ni Nabot a taga-Jezreel ket adda kaubasanna idiay Jezreel, nga asideg ti palasio ni Ahab, nga ari ti Samaria. **2** Kinasao ni Ahab ni Nabot a kunana, "Itedmo kaniak ti kaubasam, tapno aramidek a pagmulaan kadagiti natnateng, gapu ta asideg daytoy iti balayko. Kas kasukatna, ikkanka iti nasaysayaat a kaubasan, wenno, no kayatmo, itedko lattan ti bayadna." **3** Simmungbat ni Nabot kenni Ahab, "Saan koma nga ipalubos ni Yahweh nga itedko kenka ti tawid dagiti kapuonak." **4** Nagawid ngarud ni Ahab iti palasiona a nasakit ti nakemna ken makapungtot gapu iti insungbat kenkuana ni Nabot a taga-Jezreel idi kinunana, "Saanko nga ited kenka ti tawid dagiti kapuonak." Nagidda isuna iti katrena, simmango iti diding, ket saanna a kayat ti mangan iti aniaman a taraon. **5** Napan kenkuana ni Jezebel nga asawana ket kinunana kenkuana, "Apay nga agliday unay ti pusom, ket saanka a mangmangan?" **6** Simmungbat isuna kenkuana, "Kinasaok ni Nabot a taga-Jezreel ket kinunak kenkuana, 'Ilakom kaniak ti kaubasam, wenno no kayatmo, 'Ikkanka iti sabali a kaubasan!' Ket simmungbat kaniak, 'Saanko nga ited kenka ti kaubasak.'" **7** Simmungbat ngarud kenkuana ni Jezebel nga asawana, "Saan kadi a sika pay laeng ti mangiturturturay iti pagarian ti Israel? Bumangonka ket manganka; agragsak koma ti pusom. Alaek ti kaubasan ni Nabot a taga-Jezreel para kenka." **8** Nagsurat ngarud ni Jezebel babaen iti nagan ni Ahab, sinelioanna dagitoy babaen iti pagselio ti ari, ket impatulodna dagitoy kadagiti panglakayen ken kadagiti nababaknang a makipagtugtugaw kenkuana kadagiti panaguummong, a kaarruba ni Nabot. **9** Inlanadna kadagiti surat a kunana, "Mangipakdaarkayo iti panagayunar ket pagtugawenyo ni Nabot iti sangoanan dagiti tattao. **10** Mangikabilkayo met ti dua nga ulbod a tao a kaduana ket pagsaksienyo ida maibusor kenkuana, a kunada, 'Inlunodmo ti Dios ken ti ari.'" Kalpasanna iruaryo isuna ket batoenyo isuna agingga a matay. **11** Isu a dagiti tattao iti siudadna, dagiti panglakayen ken nababaknang nga agnanaed iti siudadna, inaramidda ti imbilin ni Jezebel kadakuada, a kas nailanad iti surat nga impatulodna kadakuada. **12** Nangipakdaarda iti panagayunar ket pinagtugawda ni Nabot iti sangoanan dagiti tattao. **13** Immay dagiti dua nga ulbod a tattao ket nagtugawda iti sangoanan ni Nabot; nagsaksida maibusor kenni Nabot iti sangoanan dagiti tattao, a kunada, "Inlunod ni Nabot ti Dios ken ti ari." Kalpasanna, inruarda isuna iti siudad ket binato-batoda isuna agingga a natay. **14** Kalpasanna, nangipatulod dagiti panglakayen iti sao kenni Jezebel, a kunada, "Binatodan ni Nabot ket natayen." **15** Ket idi nadamag ni Jezebel a nabato ken natayen ni Nabot, kinunana kenni Ahab, "Tumakderka ket mapanmo alaem ti sanikua ni Nabot a taga-Jezreel, a saanna a kayat nga ilako kenka, gapu ta saanen a sibibibiag ni Nabot ngem ketdi natayen." **16** Idi nangngeg ni Ahab a natayen ni Nabot, nagrubbuat isuna tapno mapan iti kaubasan ni Nabot a taga-Jezreel ket tagikuaenna daytoy. **17** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Elias a taga-Tisbi, a kunana, **18** "Tumakderka ket mapanmo saraken ni Ahab nga ari ti Israel, nga agnanaed idiay Samaria. Adda isuna iti kaubasan ni Nabot, tapno tagikuaenna daytoy. **19** Nasken a kasaom isuna ket ibagam a kuna ni Yahweh, 'Pimmatayka kadi ken nangtagikuaka?' Ket ibagam kenkuana a kuna ni Yahweh, 'Iti lugar a nangdilpatan dagiti aso iti dara ni Nabot, dilpatanto met dagiti aso ti daram, wen, ti daram,' " **20** Kinuna ni Ahab kenni Elias, "Nasarakannak kadi, kabusorko?" Simmungbat ni Elias, "Nasarakanka, gapu ta inlakom ti bagim iti panagaramid iti dakes iti imatang ni Yahweh. **21** Ibagbaga ni Yaweh daytoy kenka: 'Kitaem, mangiyegakto iti didigra kenka ket ikisapkonto amin ken pukawek kenka ti tunggal ubing a lalaki, adipen ken siwawaya a tao iti Israel. **22** Pagbalinekto ti pamiliam a kas iti pamilia ni Jeroboam nga anak ni Nabat, ken kas iti pamilia ni Baasa nga anak ni Ahijah, gapu ta pinagpungtotnak ken insungsongmo ti Israel nga agbasol.' **23** Nagsao met ni Yahweh maipapan kenni Jezebel, a kunana, 'Kanento dagiti aso ni Jezebel iti asideg ti pader ti Jezreel.' **24** Siasinoman a maibilang kenni Ahab a matay iti siudad-kanento dagiti aso dayta a tao. Ket siasinoman a matay iti away-kanento dagiti billit iti tangatang

dayta a tao." **25** Awan ti kas kenni Ahab, a nangilako iti bagina iti panagaramid iti dakes iti imatang ni Yahweh, a sinugsugan ni Jezebel nga asawana nga agbasol. **26** Nagaramid ni Ahab kadagiti makarimon nga aramid para kadagiti didiosen a dinayawna, a kas iti amin nga inaramid dagiti Amorreo, nga innikkat ni Yahweh iti sangoanan dagiti tattao ti Israel. **27** Idi nangngeg ni Ahab dagitoy a sasao, rinay-abna dagiti kawesna ket nagkawes iti nakersang a lupot ken nagayunar ket nagidda a sikakawes iti nakersang a lupot ket kasta unay ti panaglidayna. **28** Ket immay ti sao ni Yawheh kenni Elias a taga-Tisbi, a kunana, **29** "Nakitam kadi no kasano a nagpakumbaba ni Ahab iti sangoanak? Gapu ta impakumbabana ti bagina iti sangoanak, saankon nga iyeg ti umay a didigra bayat iti panagbiagna; kadagiti al-aldaw a panagbiag dagiti annakna nga iyegkonto daytoy a didigra iti pamiliana."

22 Tallo a tawen ti naglabas nga awan ti gubat iti nagbaetan ti Aram ken Israel. **2** Ket napasamak nga iti maikatlo a tawen, napan ni Jehosafat nga ari ti Juda iti ari ti Israel. **3** Ita, kinuna ti ari ti Israel kadagiti adipenna, "Ammoyo kadi a ti Ramot Galaad ket kukuatayo, ngem awan ti ar-aramidentayo tapno maalatayo daytoy manipud iti ima ti ari ti Aram?" **4** Isu a kinunana kenni Jehosafat, "Kaduaannak kadi a maki-gubat idiay Ramot Galaad?" Simmungbat ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Agserbiak kenka, agbalin dagiti tattaok a tattaom, ken dagiti kabaliok a kabaliom." **5** Kinuna ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Pangaasim ta kiddawem ti panangidalan manipud iti sao ni Yahweh no ania ti rumbeng nga aramidem nga umuna." **6** Ket inummong ti ari ti Israel dagiti amin a profeta, nga uppat a gasut a lallaki, ket kinunana kadakuada, "Mapanak kadi makigubat idiay Ramot Galaad, wenno saan?" Kinunada, "Rautem, ta iyawatto ti Apo daytoy iti ari." **7** Ngem kinuna ni Jehosafat, "Awan kadin ditoy ti sabali pay a profeta ni Yahweh a mabalintayo a pagkiddawan iti balakad?" **8** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Adda pay maysa a tao a mabalintayo a pagkiddawan iti balakad manipud kenni Yahweh a tumulong, ni Micaias nga anak ni Imla, ngem kagurak isuna ta saan a mangipadpadto iti aniaman a nasayaat a banag maipanggep kaniak, pasig a kinarigat laeng." Ngem kinuna ni Jehosafat, "Saan koma nga ibaga ti ari dayta." **9** Ket nangayab ti ari ti Israel iti opisial ket binilinna, "Iyegyo a dagus ni Micaias nga anak ni Imla." **10** Ita, nakatugaw ni Ahab nga ari ti Israel ken ni Jehosafat nga ari ti Juda kadagiti tronoda, nakakawesda kadagiti kawes ti ari, iti nawaya a lugar iti pagserekan iti ruangan ti Samaria, ket nangipadto amin dagiti profeta, iti sangoananda. **11** Nangaramid ni Zedekia nga anak ni Kenaana kadagiti landok a sinan sara ket kinunana, "Kastoy ti imbaga ni Yahweh: 'Babaen kadagitoy ket sangdoenyonto dagiti taga-Aram agingga a maibusda." **12** Kasta met laeng ti impadto dagiti amin a profeta, a kunada, "Darupenyo ti Ramot Galaad ket agballigikayo, ta iyawat ni Yahweh daytoy iti ari." **13** Nagsao kenkuana ti mensahero a napan nangayab kenni Micaias, a kunana, "Ita dumngegka, pasig a nasayaat a banbanag dagiti sasao nga imbaga dagiti profeta ti ari. Pangngaasim ta kasta met koma ti sawem ket nasayaat a banbanag ti ibagam." **14** Simmungbat ni Micaias, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ti ibaga ni Yahweh kaniak ti sawek." **15** Idi napan isuna iti ayan ti ari, kinuna ti ari kenkuana, "Micaias, mapankami kadi makigubat idiay Ramot Galaad, wenno saan?" Simmungbat ni Micaias, "Rautem ket parmekem. Iyawatto ni Yaweh daytoy iti ima ti ari." **16** Ket kinuna ti ari kenkuana, "Namin-ano a daras nga imbagak kenka nga ikarim nga ibagam laeng kaniak ti kinapudno iti nagan ni Yahweh?" **17** Isu a kinuna ni Micaias, "Nakitak ti entero nga Israel a nawarawara kadagiti banbantay, kasla da la karnero nga awan iti mangipaspastor, ket kinuna ni Yahweh, 'Awan ti mangipaspastor kadagitoy. Agsubli koma ti tunggal tao iti balayna a sitatalged.'" **18** Isu a kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Saan kadi nga imbagak kenka a saan isuna nga agipadto iti nasayaat maipanggep kaniak, ngem didigra laeng?" **19** Ket kinuna ni Micaias, "Denggem ngarud ti sao ni Yahweh: Nakitak ni Yahweh a nakatugaw iti tronona, ken dagiti amin a buybuyot ti langit ket agtaktakder iti makannawan ken iti makannigidna. **20** Kinuna ni Yahweh, 'Siasino ti mangallilaw kenni Ahab, tapno mapan isuna ken maparmek idiay Ramot Galaad?' Ket nagduduma ti insungbat ti tunggal maysa. **21** Ket adda maysa nga espiritu a nagpasango, nagtakder iti sangoanan ni Yahweh, ket kinunana, 'Siak ti mangallilaw kenkuana.' Kinuna ni Yahweh kenkuana, 'Kasano?' **22** Simmungbat ti espiritu, 'Mapanak ken agbalinak nga agul-ulbod nga espiritu iti ngiwat dagiti amin a profetana.' Simmungbat ni Yahweh, 'Allilawem isuna, ket agballigikanto. Mapanka ket aramiden ti imbagam.' **23** Ita kitaem, nangikabil ni Yahweh iti agul-ulbod nga espiritu iti ngiwat dagiti amin a profetam, ket nangituyang ni Yahweh ti didigra para kenka." **24** Kalpasanna immasideg ni Zedekaia nga anak ni Kenaana, tinungpana ni Micaias, ket kinunana, "Kasano a rimmuar kaniak ti Espiritu ni Yahweh tapno makitungtong kenka?" **25** Kinuna ni Micaias, "Kitaem, maammoamto dayta, iti dayta nga aldaw, inton agtarayka nga aglemmeng iti akin uneg a siled. **26** Kinuna ti ari ti Israel iti adipena, "Tiliwem ni Micaias ket iyapanmo kenni Amon, a gobernador ti siudad, kenni Joas, nga anakko. **27** Ibagam kenkuana, 'Kuna ti ari, Ibaludyo daytoy a tao ket bassit a tinapay ti ipakanyo ken ikkanyo ti laeng ti bassit a danum, agingga a makasangpetak a sitatalged.'" **28** Ket kinuna ni Micaias, "No makasublika a sitatalged, saan ngarud a nagsao ni Yahweh kaniak." Ket kinunana pay, "Denggenyo daytoy, dakayo amin a tattao." **29** Napan ngarud ni Ahab nga ari ti Israel, ken ni Jehosafat nga ari ti Juda idiay Ramot Galaad. **30** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Manglimlimoak ket mapanak iti paggugubatan, ngem ikawesmo dagiti pagan-anaymo a kas ari." Isu a nanglimlimo ngarud ti ari ti Israel ket napan iti paggugubatan. **31** Ita, binilin ti ari ti Aram dagiti tallo pulo ket dua a kapitan ti karwahena, a kunana, "Saanyo a darupen uray siasinoman kadagiti soldado. Ketdi, darupenyo laeng ti ari ti Israel." **32** Ket idi nakita dagiti kapitan dagiti karwahe ni Jehosafat kinunada, "Sigurado a dayta ti ari ti Israel." Dinarupda isuna, ket nagriaw ni Jehosafat. **33** Ket idi nakita dagiti mangidadaulo kadagiti karwahe a saan nga isu ti ari ti Israel, saandan nga intuloy iti panangkamatda kenkuana. **34** Ngem adda maysa a lalaki a nangipasaksak lattan iti panana ket natamaan ti ari ti Israel iti nagsaipan ti kabalna. Ket kinuna ni Ahab iti mangiturturong iti karwahena, "Agsublita ken ipanawnak ditoy paggugubatan, ta nasugatanak iti nakaro." **35** Kimarkaro ti gubat iti dayta nga aldaw, ket sisasadag ti ari iti karwahena a nakasango kadagiti taga-Aram. Natay

isuna iti karabianna. Nagsayasay ti darana manipud iti sugatna iti datar iti karwahe. **36** Ket idi lumlumneken ti init, impukkaw dagiti armada, a kunada, “Agsubli ti tunggal maysa iti siudadna, ken tunggal maysa iti rehionna!” **37** Natay ngarud ni Ahab ket impanda idiay Samaria, ket impunponda isuna idiay Samaria. **38** Binugwanda ti karwahe iti pagdigosan idiay Samaria, ket dinilpatan dagiti aso ti darana (ditoy ti pagdigdigusan dagiti balangkantis), kas iti sao nga imbaga ni Yahweh. **39** Maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Ahab, amin nga inaramidna, ti impatakderna a marfil a balay, ken amin a siudad nga imbangonna saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Israel? **40** Pimmusay ngarud ni Ahab, ket ni Ahazias nga anakna a lalaki ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana. **41** Ket nangrugi a nagturay idiay Juda ni Jehosafat nga anak ni Asa idi maikapat a tawen a panagturay ni Ahab nga ari ti Israel. **42** Tallopulo ket lima ti tawen ni Jehosafat idi nagturay isuna, ket nagturay isuna iti duapulo ket lima a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Azuba, nga anak a babai ni Silhi. **43** Nagbiag isuna iti wagas ni Asa nga amana; saanna a tinallikudan dagitoy; inaramidna no ania ti nasayaat iti imatang ni Yahweh. Nupay kasta, saan pay a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Agidatdaton ken agpupuor latta iti insenso dagiti tattao kadagiti disso a pagdaydayawan. **44** Nakipagkapia ni Jehosafat iti ari ti Israel. **45** Maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipangep kenni Jehosafat, ken ti kinabileg nga impakitana ken no kasano a nangabak isuna iti gubat, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ar-ari ti Juda? **46** Pinapanawna manipud iti daga dagiti nabatbati a balangkantis a natda kadagiti al-aldaw ti amana a ni Asa. **47** Awan ti ari idiay Edom, ngem nagturay ti pannakabagi ti ari sadiay. **48** Nangaramid ni Jehosafat kadagiti barko a paglayag a mapan idiay Ofir gapu iti balitok, ngem saanda a nakadanon gapu ta nadadael dagiti barko idiay Ezion Geber. **49** Ket kinuna ni Ahazias nga anak ni Ahab kenni Jehosafat, “Ipalubosmo koma a makilayag dagiti adipenko kadagiti adipenmo kadagiti barko.” Ngem saan nga immannugot ni Jehosafat. **50** Pimmusay ni Jehosafat ket naitabon a kaduada iti siudad ni David, a kapuonanna; ni Jehoram nga anakna ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana. **51** Nagturay ni Ahazias nga anak ni Ahab iti Israel idiay Samaria idi maikasangapulo ket pito a tawen a panagturay ni Jehoshafat nga ari ti Juda, ket nagturay isuna iti dua a tawen iti Israel. **52** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ken nagbiag iti wagas ti amana, ken iti wagas ti inana, ken iti wagas ni Jeroboam nga anak ni Nabat, ket iti kasta insungsongna ti Israel nga agbasol. **53** Nagserbi isuna kenni Baal ken dinayawna isuna, isu a pinagpungtotna ni Yahweh, a Dios ti Israel, a kas iti inaramid ti amana.

2 Ar-ari

1 Bimmusor ti Moab iti Israel kalpasan iti ipapatay ni Ahab. **2** Ket natnag ni Ahazias iti balkon iti akingato a siledna idiay Samaria, ket nasugatan. Isu a nangibaon isuna kadagiti mensahero ket kinunana kadakuada, “Mapankayo, makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekron, no umimbagak pay manipud iti daytoy a pannakadangran.” **3** Ngem kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Elias a Tesbita, “Agrubuatka, mapanmo sabtem dagiti mensahero ti ari ti Samaria, ket damagem kadakuada, 'Gapu kadi ta awan ti Dios ti Israel isu a mapankayo makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekron? **4** Isu a kuna ni Yahweh, “Saankan a makababa iti pagiddaan nga immulliam; ngem ketdi, mataykanto.”” Ket pimmanaw ni Elias. **5** Idi nagsubli dagiti mensahero kenni Ahazias, kinunana kadakuada, “Apay a nagsublikayo?” **6** Kinunada kenkuana, “Adda ti maysa a tao nga immay simmabat kadakami a nangibaga, 'Agsublikayo iti ari a nangibaon kadakayo, ket ibagayo kenkuana, “Imbaga ni Yahweh daytoy: 'Gapu kadi ta awan ti Dios ti Israel isu a nangibaonka kadagiti lallaki a makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekron? Ngarud saankan a makababa iti pagiddaan nga immulliam; ngem ketdi, mataykanto.”””” **7** Kinuna ni Ahazias kadagiti mensaherona, “Ania ti langana, ti tao a simmabat ken nangibaga kadagitoy a sasao kadakayo?” **8** Simmungbatda kenkuana, “Nakakawes isuna iti naaramid ti buok ken nakabarikes isuna iti lalat.” Isu nga insungbat ti ari, “Dayta ni Elias a Tesbita.” **9** Nangibaon ngarud ti ari iti kapitan nga addaan iti limapulo a soldado a mapan kenni Elias. Simmang-at ti kapitan a napan kenni Elias iti pagtugtugawanna iti tapaw ti turod. Nagsao ti kapitan kenkuana, “Sika, a tao ti Dios, kinuna ti ari, 'Bumabaka.'” **10** “Simmungbat ni Elias ket kinunana iti kapitan, “No taonak ti Dios, bumaba koma ti apuy manipud langit ket puorannaka ken dagiti limapulo a tattaom.” Ket bimmaba ti apuy manipud langit ket naikisap isuna ken dagiti limapulo a tattaona. **11** Nangibaon manen ni Ari Ahazias iti sabali a kapitan nga addaan iti limapulo a soldado. Kinuna met dayta a kapitan kenni Elias, “Sika, a tao ti Dios, kuna ti ari, 'Bumabaka a dagus.'” **12** “Simmungbat ni Elias ket kinunana kadakuada, “No taonak ti Dios, bumaba koma ti apuy manipud langit ket puorannaka ken dagiti limapulo a tattaom.” Bimmaba manen ti apuy ti Dios manipud langit ket naikisap isuna ken dagiti limapulo a tattaona. **13** Nu pay kasta, nangibaon manen ti ari iti maikatlo a bunggoy ti limapulo a mannakigubat. Simmang-at daytoy a kapitan, nagparintumeng isuna iti sangoanan ni Elias, ket nagpakpakaasi ken kinunana kenkuana, “Sika, a tao ti Dios, dawatek kenka, agbalin koma a kailala iti imatangmo ti biagko ken ti biag dagitoy limapulo nga adipenmo. **14** Kinapudnona, bimmaba ti apuy manipud langit ket inkisapna dagiti dua a kapitan ken dagiti tattaoda, ngem ita, agbalin koma a kailala ti biagko iti imatangmo.” **15** Isu a kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Elias, “Kumuyogka kenkuana. Saanka nga agbuteng kenkuana.” Isu a timmakder ni Elias ket kimmuyog kenkuana a napan iti ari. **16** Saan a nagbayag, kinuna ni Elias kenni Ahazias, “Daytoy ti imbaga ni Yahweh, ‘Nangibaonka kadagiti mensahero a makiuman kenni Baal Zebub, a dios ti Ekron. Gapu kadi ta awan ti Dios ti Israel a pakiumanam? Isu nga ita, saankan a makababa iti pagiddaan nga immulliam; sigurado a mataykanto.’” **17** Isu a natay ni Ahazias a kas iti sao ni Yahweh nga imbaga ni Elias. Nagturay ni Joram a kas kasukatna, iti maikadua a tawen ni Johoram nga anak a lalaki ni Josafat nga ari ti Juda, gapu ta awan ti lalaki nga anak ni Ahazias. **18** Maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Ahazias, saanda kadi a naisurat iti Libro dagiti Pasamak dagiti Ari ti Israel?

2 Isu a napasamak, idi alaen koma ni Yahweh ni Elias iti langit babaen iti alipugpog, pimmanaw da Elias ken Eliseo manipud Gilgal. **2** Kinuna ni Elias kenni Eliseo, “Agbatika ditoy, pangngaasim, gapu ta imbaonnak ni Yahweh a mapan idiay Betel.” Simmungbat ni Eliseo, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panawan.” Isu a napanda idiay Betel. **3** Napan kenni Eliseo dagiti annak dagiti profeta nga adda idiay Betel ket kinunada kenkuana. “Ammom kadi nga ipanaw ni Yahweh kenka ti apom ita nga aldaw?” Simmungbat ni Eliseo “Wen, ammok daytoy, ngem saantayo a pagsasaritaan ti maipapan iti daytoy.” **4** Kinuna ni Elias kenkuana, “Eliseo, agurayka ditoy, pangngaasim, ta imbaonnak ni Yahweh a mapan idiay Jerico.” Ket simmungbat ni Eliseo, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panawan.” Isu a napanda idiay Jerico. **5** Ket napan kenni Eliseo dagiti annak dagiti profeta nga adda idiay Jerico ket kinunada kenkuana, “Ammom kadi nga ipanaw ni Yahweh kenka ti apom ita nga aldaw?” Simmungbat ni Eliseo, “Wen, ammok daytoy, ngem saantayo a pagsasaritaan ti maipapan iti daytoy. **6** Ket kinuna ni Elias kenkuana, “Agbatika ditoy, pangngaasim, ta imbaonnak ni Yahweh a mapan idiay Jordan.” Simmungbat ni Eliseo, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panawan.” Isu a napanda a dua. **7** Saan a nagbayag, nagtakder ti limapulo nga annak dagiti profeta a nakabatog kadakuada iti saan nga adayo kabayatan a nagtakder ti dua iti igid ti Jordan. **8** Innala ni Elias ti kagayna, linukotna daytoy, ket imbautna daytoy iti danum. Nagudua ti danum isu a nakapagnada a dua iti namaga a daga. **9** Napasamak a kalpasan a nakaballasiwda, kinuna ni Elias kenni Eliseo, “Agkiddawka kaniak no ania ti rumbeng nga ipaayko kenka sakbay a maipanawak. Simmungbat ni Eliseo, “Pangaasim ta umay koma kaniak ti mamindua a kabileg ti espiritum.” **10** Simmungbat ni Elias, “Narigat a banag ti kiddawmo. Nupay kasta, no makitanakto a maipanaw, mapasamakto daytoy, ngem no saan, saanto a mapasamak daytoy.” **11** Nagsarsaritada bayat ti pannagnada, pagammoan, nagparang iti umap-apuy a karwahe ken dagiti umap-apuy a kabalio, a nangiyadayo kadakuada a dua, ket naipangato ni Elias idiay langit babaen iti alipugpog. **12** Nakita daytoy ni Eliseo ket impukkawna, “Amak, amak, dagiti karwahe ti Israel ken dagiti nakakabalio!” Saannan a pulos a nakita ni Elias, ket iniggamanna dagiti kawesna sana rinay-ab daytoy a nagkadua. **13** Pinidutna ti kagay ni Elias a natinnag kenkuana, ket nagsubli isuna sa nagtakder iti igid ti karayan Jordan. **14** Binautna ti danum babaen iti kagay ni Elias a natinnag ket kinunana, “Sadino ti ayan ni Yahweh, a Dios ni Elias?” Idi binautna ti danum, naggudua ti danum ket bimallasiw ni Eliseo. **15** Idi nakita dagiti annak dagiti profeta a taga-Jerico ni Eliseo iti ballasiw manipud kadakuada, kinunada, “Adda ti espiritu ni Elias kenni Eliseo. Isu a napanda sinabat isuna, ket nagpaklebda iti sangonanna.

16 Kinunada kenkuana, “Kitaem ita, kadagiti adipenmo ket adda limapulo a napipigsa a lallaki. Dawatenmi a palubosam koma ida, ket birokenda ti apom, amangan no impangato laeng isuna ti Espiritu ni Yahweh ket impurruakna iti maysa a bantay wenno iti maysa a tanap.” Insungbat ni Eliseo, “Saan, saanyo ida nga ibaon.” **17** Ngem idi pinilitda ni Eliseo agingga a mabainen isuna, kinunana, “Ibaonyo ida.” Ket nangibaonda iti limapulo a lallaki, ket nagbirokda iti tallo nga aldaw, ngem saanda a nabirukan isuna. **18** Nagsublida kenni Eliseo, bayat iti panagtalinaedna idiay Jerico, ket kinunana kadakuada, “Saan kadi nga imbagak kadakayo, 'Saankayo a mapan'?” **19** Kinuna dagiti lallaki iti siudad kenni Eliseo, “Kitaem, agpakpakaasikami kenka, napintas daytoy a siudad, kas makitkita ti apok, ngem saan a nasayaat ti danum ken saan a nabunga ti daga.” **20** Simmungbat ni Eliseo, “Mangiyegkayo kaniak iti maysa a baro a malukong ket kabilanyo daytoy iti asin,” inyegda ngarud kenkuana daytoy. **21** Napan ni Eliseo iti ubbog ket pinurruakanna iti asin daytoy; kalpasanna, kinunana, “Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dinalusakon daytoy a danum. Manipud iti daytoy a kanito, awanton iti ipapatay wenno saan a nabunga a daga.'” **22** Isu a nadalusan ti danum agingga iti daytoy nga aldaw, babaen iti sao nga imbaga ni Eliseo. **23** Kalpasanna, manipud Jerico ket napan ni Eliseo idiay Betel. Kabayatan a magmagna isuna iti dalan, adda dagiti agtutubo a lallaki a rimmuar iti siudad ket linaisda isuna; kinunada kenkuana, “Umadayoka, sika a kalbo! Umadayoka, sika a kalbo!” **24** Timmaliaw ni Eliseo ket nakitana ida; immawag isuna kenni Yahweh tapno ilunodna ida. Ket rimmuar ti dua a kabaian nga oso iti kabakiran ket dinangranda ti uppat a pulo ket dua kadagiti agtutubo a lallaki. **25** Ket manipud sadiay napan ni Eliseo iti Bantay Carmel, ket manipud sadiay nagsubli isuna idiay Samaria.

3 Ita, iti maikasangapulo ket walo a tawen ni Jehosafat nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay ni Joram nga anak a lalaki ni Ahab iti Israel idiay Samaria; nagturay isuna iti sangapulo ket dua a tawen. **2** Nagaramid isuna iti dakes iti imatang ni Yahweh, ngem saan a kas iti amana ken iti inana; ta inikkatna ti nasagradoan nga adigi a bato ni Baal nga inaramid ti amana. **3** Nupay kasta, kimpet latta isuna kadagiti basol ni Jeroboam nga anak a lalaki ni Nebat, a nakaigapuan ti Israel a nagbasol; saan isuna a timmallikod kadagitoy. **4** Ita, ni Mesa nga ari ti Moab ket agtartaraken kadagiti karnero. Nasken a mangted isuna iti ari ti Israel iti 100, 000 a kalakian a karnero ken ti de lana ti 100, 000 nga urbon a karnero. **5** Ngem kalpasan a natay ni Ahab, bimmusor ti ari ti Moab iti ari ti Israel. **6** Isu a pinanawan ni Ari Joram ti Samaria iti dayta a tiempo tapno ummongenna ti entero nga Israel a makigubat. **7** Nangipatulod isuna iti mensahe kenni Jehosafat nga ari ti Juda, a mangibagbaga, “bimmusor ti ari ti Moab kaniak. Kaduaennak kadi a manggubat iti Moab?” Simmungbat ni Jehosafat, “Umayak. Kaslaak met laeng kenka, dagiti tattaok a kas kadagiti tattaom, dagiti kabaliok a kas kadagiti kabaliom.” **8** Ket kinunana, “Sadino a dalan ti mabalintayo a pangrautan?” Simmungbat ni Jehosafat, “Iti dalan iti let-ang ti Edom.” **9** Isu a nagna dagiti ari ti Israel, Juda ken Edom iti pito nga aldaw. Awan ti nasarakanda a danum para iti armadada, para kadagiti kabalioda ken kadagiti dadduma nga ayupda. **10** Isu a kinuna ti ari ti Israel, “Ania daytoy? Pinagtitipon kadi ni Yahweh ti tallo nga ari tapno parmekennatayo ti Moab?” **11** Ngem kinuna ni Jehosafat, “Awan kadi ditoy iti profeta ni Yahweh, a mabalintayo a pakiumanan kenni Yahweh?” Maysa kadagiti adipen ti ari ti Israel ti simmungbat ket kinunana, “Adda ditoy ni Eliseo nga anak ni Sapat, ti nangibuyat ti danum iti ima ni Elias.” **12** Kinuna ni Jehosafat, “Adda kenkuana ti sao ni Yahweh.” Isu a napan ti ari ti Israel, ni Jehosafat, ken ti ari ti Edom a napan kenkuana. **13** Kinuna ni Eliseo iti ari ti Israel, “Ania ti pakibiangak kenka? Mapanka kadagiti profeta ti ama ken inam.” Isu kinuna ti ari ti Israel kenkuana, “Saan, gapu ta pinagtitiponnakami ni Yahweh a tallo nga ari, tapno parmekennakami ti Moab.” **14** “Simmungbat ni Eliseo, “Iti nagan ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a pagtaktakderak, sigurado a no saanko a raraemen ti presensia ni Jehosafat nga ari ti Juda, saanka a pulos nga ipangag, wenno uray kumita kenka. **15** Ngem ita, mangiyegkayo kaniak iti tumutokar, “Ket napasamak, idi nagtukar ti tumutokar iti arpa, immay ti pannakabalin ni Yahweh kenni Eliseo. **16** Kinunana, “Ibagbaga ni Yahweh daytoy, 'Agkalikayo kadagiti kanal iti daytoy a namaga a karayan ti tay-ak.' **17** Ta kastoy ti ibagbaga ni Yahweh, 'Saankayonto a makakita iti angin, wenno makakita iti tudo, ngem mapnonto iti danum daytoy a karayan ti tay-ak, ket uminumkayonto, dakayo ken dagiti dingwenyo ken dagiti amin nga ayupyo.' **18** Nalaka laeng daytoy a banag iti imatang ni Yahweh. Pagballigiennakayonto pay kadagiti Moabita. **19** Rautenyonto ti tunggal nasarikedkedan a siudad ken tunggal napintas a siudad, pukanenyonto ti tunggal kayo nga agbunga, pullatanyonto dagiti amin nga ubbog, ken dadaelenyonto ti tunggal paset ti nadam-eg a daga babaen kadagiti batbato.” **20** Isu nga iti agsapa, iti tiempo ti panangidatag iti daton, nagayus ti danum nga aggapu iti Edom; nalapunos ti daga iti danum. **21** Ita, idi nangngeg dagiti amin a Moabita nga umay makiranget dagiti ari kadakuada, nagguummongda, dagiti amin a makabael a mangisuot iti kabal, ket nagtakderda iti pagbeddengan. **22** Nagriingda a nasapa iti bigat ket nasilnagan iti init ti danum. Idi nakita dagiti Moabita ti danum nga adda iti batogda, a nalabbaga a kas iti dara. **23** Impukkawda, “Dara daytoy! Nadadaelen dagiti ari, ket nagpipinnatayda iti tunggal maysa! Isu nga ita, Moab, intayo agsamsam kadakuada!” **24** Idi nakadanonda iti kampo ti Israel, kinellaat ida dagiti Israelita ket dinarupda dagiti Moabita, a nagtataray manipud kadakuada. Kinamat ti armada ti Israel dagiti Moabita agingga iti kabangibang a daga, ket pinapatayda ida. **25** Dinadael ti Israel dagiti siudad, ken nangipurruak ti tunggal tao iti bato kadagiti nasayaat a paset ti daga ket pinunnoda dagiti nadam-eg a taltalon. Pinullatanda dagiti amin nga ubbog ken pinukanda dagiti amin a nasasayaat a kayo, malaksid laeng iti Kir Hareset, a napaderan kadagiti batbato. Ngem rinaut daytoy dagiti soldado a nakaigam kadagiti pallatibong. **26** Idi nakita ni Ari Mesa iti Moab a naabakdan iti gubat, inkuyogna ti pito gasut a mannakigubat a nakakampilan tapno makalasatda a mapan iti ari ti Edom, ngem saanda a nagballigi. **27** Ket innalana ti inauna nga anakna, a sumaruno koma kenkuana nga agturay, ket indatonna isuna a kas daton a mapuoran iti pader. Isu a naadda ti nakaro a pungtot a maibusor iti Israel, ket pinanawan ti armada ti Israel ni Ari Mesa ket nagsublida kadagiti bukodda a daga.

4 Ita, napan a nagsangsangit kenni Eliseo ti asawa ti maysa kadagiti annak dagiti profeta, ibagbagana, “Natayen ti asawak nga adipenmo, ket ammom a managbuteng ti adipenmo kenni Yahweh. Ita, immay ti agpapautang tapno alaenna ti dua nga annakko nga agbalin a tagabuna.” **2** Isu a kinuna ni Eliseo iti babai, “Ania ti maipaayko kenka? Ibagam kaniak ti adda iti balaymo?” Kinuna ti babai, “Awan a pulos iti adda iti balay ti adipenmo, malaksid iti sangaputik a lana.” **3** Ket kinuna ni Eliseo, “Rummuarka tapno mapanka bumulod kadagiti kaarrubam kadagiti burnay nga awan nagianna. No mabalbalin bumulodka iti adu. **4** Kalpasanna masapul a sumrekka ken dagiti annakmo ket irekepyo ti ridaw, ket bukbukanyo ti lana amin dagitoy a burnay; ilasinyo dagiti burnay a napunno.” **5** Isu a pinanawanna ni Eliseo ket inrekepna ti ridaw iti likudanna ken dagiti annakna. Impanda kenkuana dagiti burnay, ket pinunnona dagitoy iti lana. **6** Idi napnon dagiti pagkargaan, kinunana iti anakna, “Mangiyegka kaniak ti sabali a burnay.” Ngem kinunana kenkuana, “Awanen ti burnay.” Ket nagsardeng a nagayus ti lana. **7** Kalpasanna, nagsubi ti babai ket imbagana iti tao ti Dios. Kinunana, “Mapanka, ilakom ti lana; bayadam ti utangmo, ket pagbiaganyo kadagiti annakmo ti nabati.” **8** Maysa nga aldaw, nagna ni Eliseo idiay Sunem a pagnanaedan ti babai a baknang; inawis ti babai isuna a makipangan kenkuana. Isu a tunggal lumabas ni Eliseo, dumagas isuna sadiay tapno mangan. **9** Kinuna ti babai iti asawana, “Kitaem, ita maamirisko a nasantoan daytoy a tao ti Dios a kanayon a lumablabas. **10** Mangaramidta iti bassit a siled iti ngato a para kenni Eliseo, ket mangikabilta iti pagiddaan, lamisaan, tugaw, ken silaw. Ket inton sarungkarannata, agyanto isuna sadiay.” **11** Isu nga idi dimteng manen ti aldaw a dimmagas ni Eliseo sadiay, nagyan isuna iti siled ket naginana sadiay. **12** Kinunana ni Elias kenni Gehazi nga adipenna, “Ayabam daytoy a Sunamita.” Idi naayabanna ti babai, nagtakder ni Gehazi iti sangngoananna. **13** Kinuna ni Eliseo kenkuana, “Ibagam iti babai, 'Naaramidmo amin dagitoy a pakaseknan a mangaywan kadakami. Ania ti maipaaymi a para kenka? Kayatmo kadi a katungtongenmi para kenka iti ari wenno iti komadante ti armada?” Simmungbat ti babai, “Agnanaedak kadagiti tattaok.” **14** Isu a kinuna ni Eliseo, “Ania ngarud ti aramidenta para kenkuana?” Simmungbat ni Gehazi, “Iti kinapudnona, awan iti anakna, ket lakayen ti asawana.” **15** Isu a simmungbat ni Eliseo, “Ayabam ti babai.” Idi naayabanna isuna, nagtakder ti babai iti ridaw. **16** Kinuna ni Eliseo, “Iti kastoy a tiempo, iti umay a tawen, ub-ubbaemton ti anak a lalaki.” Kinuna ti babai, “Saan, apok ken tao ti Dios, saanka nga agulbod iti adipenmo.” **17** Ngem nagsikog ti babai ket nangipasngay isuna iti anak a lalaki iti dayta met laeng a tiempo iti sumaruno a tawen, kas iti kinuna ni Eliseo kenkuana. **18** Idi dimmakkelen ti ubing, maysa nga aldaw, napan isuna iti ayan iti amana, a kaduana dagiti agburburas. **19** Kinunana iti amana, “Ti ulok, ti ulok.” Kinuna ti amana iti adipenna, “Bagkatem isuna nga ipan iti inana.” **20** Idi binagkat ti adipen ti ubing ket impanna iti inana, sinaklot ti babai ti ubing agingga a natay iti agmatuon. **21** Isu a timmakder ti babai ket impaiddana ti ubing iti pagiddaan ti tao ti Dios, inrekepna ti ridaw, ket rimmuar. **22** Inayabanna ti asawana, ket kinunana, “Pangaasim, ibaonmo kaniak ti maysa kadagiti adipen ken maysa kadagiti asno tapno makapanak a dagus iti tao ti Dios ket kalpasanna makasubliak.” **23** Kinuna ti asawa ti babai, “Apay a kayatmo ti mapan kenkuana ita nga aldaw? Saan met a baro ti bulan wenno Aldaw a Panaginana, “Simmungbat isuna, “Saan a bale.” **24** Kalpasanna sinilyaanna ti asno ket kinunana iti adipenna, “Partakam a patarayen; saanmo a pagin-innayaden malaksid no ibagak.” **25** Isu a napan isuna ket nakadanon iti ayan iti tao ti Dios idiay Bantay Carmel. Isu nga idi nakita ti tao ti Dios ti babai iti saan unay nga adayo, kinunana kenni Gehazi nga adipenna, “Kitaem, sumungsungad ti babai a Sunamita. **26** Pangngaasim, tumarayka a mangsabat kenkuana ket ibagam kenkuana, 'Nasayaat kadi ti kasasaadmo kasta met ti asawam ken ti anakmo?'” Simmungbat ti babai, “Nasayaat ti amin.” **27** Idi nakadanon ti babai iti ayan iti tao ti Dios nga adda idiay bantay, iniggamanna ti sakana. Immasideg ni Gehazi iti babai tapno iyadayona ngem kinuna ti tao ti Dios, “Panawam isuna, ta mariribukan unay, ken inlimed ni Yahweh daytoy a parikut, ken awan ti imbagana kaniak.” **28** Kalpasanna, kinuna ti babai, “Nagkiddawak kadi kenka iti anak, apok? Saanko kadi nga imbaga, 'Saannak nga ulbodan'?” **29** Ket kinuna ni Eliseo kenni Gehazi, “Agrubuatka ket alaem ti sarukodko. Mapanka iti pagtaenganna. No adda masabatmo a lalaki, saanmo a kablaawan isuna, ken no adda mangkablaaw kenka, saanmo a sungbatan. Iparabawmo ti sarukodko iti rupa ti ubing.” **30** Ngem kinuna ti ina ti ubing, “Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, ken kas sibibiagka, saanka a panpanawan.” Isu a timmakder ni Eliseo ket simmurot iti babai. **31** Nagdardaras ken inunaan ni Gehazi isuda ket imparabawna ti sarukod iti rupa ti ubing, ngem saan a nagsao wenno nakangeg ti ubing. Kalpasanna nagsubli ni Gehazi a mangsabat kenni Eliseo ket imbagana kenkuana, “Saan a mariing ti ubing.” **32** Idi nakasanngpet ni Eliseo iti balay, natayen ti ubing ket adda pay laeng iti pagiddaan. **33** Isu a simrek ni Eliseo ket inrekepna ti ridaw nga ayan iti ubing ket nagkakarag kenni Yahweh. **34** Napanna pinakleban ti ubing; indekketna ti ngiwatna iti ngiwat ti ubing, ti matana iti mata ti ubing ken ti imana iti ima ti ubing. Impaklebna ti bagina iti ubing a lalaki, ket bimmara ti bagi ti ubing. **35** Kalpasanna timmakder ni Eliseo ket nagpagnapagna iti siled ket nagsubli manen ket impaklebna ti bagina iti ubing a lalaki. Nagbaeng ti ubing iti pito a daras sana inmulagat dagiti matana! **36** Isu nga inayaban ni Eliseo ni Gehazi ket kinunana, “Ayabam ti Sunamita!” Isu nga inayabanna ti babai, ket idi nakastrek isuna iti siled, Kinuna ni Eliseo, “Alaemon ti anakmo.” **37** Ket nagpakleb ti babai iti daga iti sakaananna ken nagkurno isuna iti daga, kalpasanna, innalana ti anakna sa pimmanaw. **38** Kalpasanna napan manen ni Eliseo iti Gilgal. Adda iti panagbisin iti daga, ket agtugtugaw dagiti annak dagiti profeta iti sangoananna. Kinunana iti adipenna, “Isaangmo ti dakkel a dungdong iti apuy ket manglutoka iti sidaen a para kadagiti annak dagiti profeta.” **39** Napan iti taltalon ti maysa kadakuada tapno agala kadagiti natnateng. Nakasarak isuna iti balang a lanut ket nangala iti balang a bunga nga umanay a maisab-ok ti kagayna. Ginalipda dagitoy ket inlaokda iti sidaen, ngem saanda nga ammo no ania a kita dagitoy. **40** Isu nga indasarda ti sidaen a kanen dagiti lallaki. Saan a nagbayag, apaman a mangmanganda, nagpukkawda ket kinunada, “Tao ti Dios, adda iti makapatay iti dungdong!” Ket saandan a kayat a kanen daytoy. **41** Ngem kinuna

ni Eliseo, “Mangiyegkayo iti bassit nga arina.” Inkabilna daytoy iti dungdong ket kinunana, “Idasaryo daytoy a para kadagiti tattao, tapno makapanganda.” Ket awanen a pulos iti makadangran a linaon ti banga. **42** Adda maysa a tao a naggapu iti Baal Salisa a napan iti tao ti Dios ken nangipan iti duapulo a tinapay a naaramid iti trigo nga adda iti sakona a kaburburas, ken kaburburas a bukbukel. Kinunana, “Itedmo daytoy kadagiti tattao tapno makapanganda.” **43** Kinuna ti adipenna,” Ania, idasarko kadi daytoy iti sangoanan ti sangagasut a lallaki?” Ngem kinuna ni Eliseo, “Itedmo daytoy kadagiti tattao, tapno makapanganda, ta ibagbaga ni Yahweh, 'Mangandanto ket addanto pay sumagmamano a mabati.'” **44** Isu nga indasar daytoy ti adipen iti sagoananda; nanganda ket adda pay dagiti nabati, kas ti sao nga inkari ni Yahweh.

5 Ita ni Naaman, ti komandante iti armada iti ari ti Aram, ket maysa a maingel ken mararaem a tao iti panagkita ti amona, agsipud ta babaen kenkuana ket inyeg ni Yahweh ti balligi iti Aram. Napigsa ken natured pay isuna a tao, ngem kinetong isuna. **2** Rimmaut dagiti Arameo a binunggo-bunggoy ket nangiyawidda iti maysa nga ubing a babai manipud ti daga iti Israel. Nagserbi isuna nga adipen ti asawa ni Naaman. **3** Imbaga ti ubing a babai iti amona a babai, “Tarigagayak nga adda koma ti apok iti ayan ti profeta nga adda idiay Samaria! Ket agasanna ti ketong ti apok.” **4** Isu a simrek ni Naaman ket imbagana iti ari ti imbaga ti ubing a babai maipud iti daga ti Israel. **5** Isu a kinuna ti ari ti Aram, “Mapankan, ket mangipatulodak ti surat iti ari ti Israel.” Pimmanaw ni Naaman ken nangitugot iti sangapulo a talento ti pirak, innem a ribo a pidaso ti balitok, ken sangapulo a pagsukatan a kawes. **6** Intugotna pay ti surat a para iti ari ti Israel a nagkuna, “Ita, inton maiyeg kenka daytoy a surat, makitamto nga imbaonko kenka ti adipenko a ni Naaman, tapno maagasam koma isuna iti ketongna.” **7** Idi nabasa ti ari ti Israel ti surat, rinay-abna ti kawesna ket kinuna, “Siak kadi ti Dios, a pumatay ken agpabiag, ta kayat daytoy a tao nga agasak ti ketong ti maysa a tao? Kasla agbirbirok isuna ti pangrugian ti panakisinnuppiatna kaniak.” **8** Isu nga idi nangngeg ni Eliseo a tao ti Dios a rinay-ab ti ari ti Israel ti kawesna, nangipatulod isuna iti sao iti ari a mangibagbaga, “Apay a rinay-abmo ti kawesmo? Bay-am isuna nga umay kaniak ita, ket maammoannanto nga adda ti maysa a profeta iti Israel. **9** Isu a napan ni Naaman agraman kadagiti kabalio ken karwahena ken nagtakder iti ruangan ti balay ni Eliseo. **10** Nangibaon ni Eliseo iti mensahero kenkuana, kiunana, “Mapanka ket bumatokka iti Karayan Jordan iti maminpito a daras, ket mapaimbag ti lasagmo; madalusankanto.” **11** Ngem nakapungtot ni Naaman ket pimmanaw ken kinunana, “Kitam, ipagarupko a rummuar isuna nga umay kaniak ket tumakder ken awaganna ti nagan ni Yahweh a Diosna, ken iyaplawanna ti imana ket paimbagenna ti ketongko. **12** Saan kadi a nadaldalus ti Abana ken Farpar, dagiti karayan ti Damascus, ngem kadagiti amin a danum ti Israel? Saanak kadi a mabalin nga agdigos kadagidiay ket madalusanak?” Isu a timmallikod isuna ket pimmanaw a makaunget unay. **13** Ket immasideg dagiti adipen ni Naaman ket nakisarita kenkuana, “Amak, saan aya nga aramidem, no binilinnaka ti profeta a mangaramid iti uray narigat a banag? Saan ketdin a nalaklaka no aramidem ti ibagbagana kenka a 'Bumatokka ket madalusanka?'” **14** Napan ngarud isuna ket bimmatok iti naminpito a daras iti Karayan Jordan, a panagtulnog iti imbilin ti tao iti Dios. Simmalun-at manen ti lasagna kas iti lasag ti maysa nga ubing, ket naimbagan isuna. **15** Nagsubli ni Naaman iti tao ti Dios, isuna ken dagiti amin a kakaduana, napan ken timmakder iti sangoananna. Kinunana, “Kitaem, ita ammokon nga awan ti Dios iti entero a lubong malaksid iti Dios ti Israel. Isu ngarud a pangngaasim ta awatem ti sagut manipud iti adipenmo.” **16** Ngem simmungbat ni Eliseo, “Iti nagan ni Yahweh a sibibiag iti agnanayon, a pagserserbiak, saanak nga umawat iti aniaman.” Pinilit ni Naaman ni Eliseo nga awatenna ti sagut, ngem nagkedked isuna. **17** Isu a kinuna ni Naaman, “No saan, dawatek ngarud kenka nga ipalubosmo a maikkan daytoy adipenmo iti daga a maikarga iti dua a mulo, ta manipud ita, saanen nga agidaton daytoy adipenmo iti daton a mapuoran wenno sakripisio iti siasinoman a dios malaksid kenni Yahweh. **18** Ket maysa pay, mapakawan koma ni Yahweh daytoy adipenmo, a no mapmapan ti arik idiay balay ti Rimmon tapno agdayaw sadiay, ket agsadsadag kaniak ken agrukrukbabak iti balay ti Rimmon, idi nagrukbabak iti balay ti Rimmon, pakawanen koma ni Yahweh daytoy adipenmo iti daytoy a banag.” **19** Kinuna ni Eliseo, “Mapanka sikakapia.” Isu a pimmanaw ni Naaman. **20** Saan pay a nakaadayo ni Naaman, idi ni Gehasi nga adipen ni Elias a tao ti Dios ket kinunana iti bagina, “Kitaem, pinalubosan ti amok daytoy a Naaman nga Arameo a saanna nga inawat manipud kadagiti imana dagiti sagut nga intugot ni Naaman. Iti nagan ni Yahweh a sibibiag iti agnanayon, kamatek isuna ket dumawatak iti uray ania kenkuana.” **21** Isu a kinamakam ni Gehasi ni Naaman. Idi nakita ni Naaman nga adda kumamkamat kenkuana, dimsaag manipud iti luganna a karwahe tapno sabtenna isuna ket kinunana, “Adda kadi napasamak?” **22** Kinuna ni Gehasi, “Nasayaat iti amin. Imbaonnak ti amok a mangibaga, 'Kitaem, ita adda immay kaniak a dua a bumarito kadagiti annak dagiti profeta manipud iti katurturodan a pagilian ti Efraim. Pangngaasim ta ikkam ida iti maysa a talento a pirak ken dua a pagsukatan a kawes. **23** Simmungbat ni Naaman, “Maragsakanak unay a mangted kenka iti dua a talento.” Pinilit ni Naaman ni Gehasi ket inkabilna ti dua a talento a pirak iti dua a supot, karaman ti dua a pagsukatan a kawes, ket intedna dagitoy kadagiti dua nga adipenna, a nangawit kadagiti supot iti sangoanan ni Gehasi. **24** Idi nakadanon ni Gehasi iti turod, innalana dagiti supot a naglaon kadagiti pirak manipud kadagiti imada ken indulinna dagitoy iti uneg ti balay; pinapanawna dagiti lallaki, ket pimmanawda. **25** Idi simrek ni Gehasi ken nagtakder iti sangoanan ti amona, kinuna ni Eliseo kenkuana, “Sadino ti naggapuam, Gehasi?” Simmungbat ni Gehasi, “Awan ti napanan daytoy adipenmo.” **26** Kinuna ni Eliseo kenni Gehasi, “Saan kadi nga adda kenka ti espirituk idi imbaw-ing ti lalaki ti karwahena tapno sabtennaka? Daytoy kadi ti tiempo nga umawat iti kuarta ken kadagiti kawes, kaoliboan ken kaubasan, karnero ken baka, lallaki ken babbai nga adipen? **27** Isu a ti ketong ni Naaman ket kumpet kenka ken iti amin a kaputotam iti agnanayon.” Isu a pimmanaw ni Gehasi iti sangoanan ni Eliseo, kinetong a kasla kapuraw iti niebe.

6 Kinuna dagiti annak dagiti profeta kenni Eliseo, “Ti lugar a pagnanaedantayo ket nailet unay para kadatayo amin. **2** Pangngaasim ta palubosannakami a mapan idiay Karayan Jordan, ket palubosam ti tunggal lalaki a mangpukan iti

kayo, ket mangbangontayo ti lugar sadiay a mabalin a pagnaedantayo." Simmungbat ni Eliseo, "Mabalinyon ti mapan." **3** Kinuna ti maysa kadakuada, "Pangngaasim ta kumuyogka kadagiti adipenmo." Simmungbat ni Eliseo, "Mapanak." **4** Isu a kimmuyog ni Eliseo kadakuada, idi nakadanondan idiay Karayan Jordan, rinugianda ti nagpukan kadagiti kayo. **5** Ngem kabayatan nga agpukpukan ti maysa, natinnag ti ulo ti wasay iti danum; nagpukkaw isuna ket kinunana, "Ayna, apok, daytoy ket bulod!" **6** Isu a kinuna ti tao ti Dios, "Sadino ti nakatnaganna?" Intudo ti lalaki kenni Eliseo ti disso a nakatnaganna. Nangputed ngarud ni Eliseo iti ruting, impuruakna daytoy iti danum, ket pinagtapawna ti landok. **7** Kinuna ni Eliseo, "Pidutem." Isu a ginaw-at ti lalaki daytoy. **8** Ita, ti ari ti Aram ket mangirugrugi idi iti gubat maibusor iti Israel. Nakiuman isuna kadagiti adipenna, a kunana, "Agkampoakto iti kastoy ken kastoy a lugar." **9** Isu a nangibaon ti tao ti Dios iti ari ti Israel, a kunana, "Agannadkayo a saan a magna iti dayta a lugar, ta sumalsalog sadiay dagiti Arameo." **10** Kalpasanna, nangibaon ti ari ti Israel kadagiti lalaki iti lugar nga impakdaar ti tao ti Dios kenkuana. Namin-anon a daras nga insalakan isuna dayta a pakdaar sadiay. **11** Nariribukan unay ti panunot ti ari ti Aram maipapan iti daytoy a pakdaar, ket inayabanna dagiti adipenna ket kinunana kadakuada, "Saanyo kadi nga ibaga kaniak no siasino kadatayo ti umay-ayon iti ari ti Israel? **12** Kinuna ngarud ti maysa kadagiti adipenna, "Saan, apok nga ari, ta ni Eliseo a profeta iti Israel ti mangibagbaga iti ari ti Israel kadagiti sasao nga ibagbagam iti siledmo!" **13** Simmungbat ti ari, "Inkayo kitaen no sadino ti ayan ni Eliseo tapno makaibaonak kadagiti lallaki a mangtiliw kenkuana." Naibaga kenkuana, "Kitaem, adda isuna idiay Dotan." **14** Isu a nangipatulod ti ari idiay Dotan kadagiti kabalio, karwahe ken nangibaon iti dakkel a bunggoy dagiti armada. Dimtengda sadiay iti rabii ket pinalikmutanda ti siudad. **15** Idi nakariing a nasapa ket rimmuar ti adipen ti tao ti Dios, adda met sadiay iti dakkel nga armada agraman dagiti kabalio ken karwahe a nakapalikmot iti siudad. Ket kinuna ti adipen kenni Eliseo, "O, apok! Ania ti aramidentayo?" **16** Simmungbat ni Eliseo, "Saanka nga agbuteng, ta ad-adu dagiti kaduatayo ngem dagidiay a kakaduada." **17** Nagkararag ni Eliseo ket kinunana, Yahweh, agpakpakaasiak a lukatam dagiti matana tapno makitana." Kalpasanna, linuktan ni Yahweh dagiti mata ti adipen, ket nakitana. Adtoy, napno ti bantay kadagiti kabalio ken karwahe nga umap-apuy iti likmot ni Eliseo! **18** Idi simmalog dagiti Arameo a napan kenkuana, nagkararag ni Eliseo kenni Yahweh a kinunana, "Dawatek kenka a pagbulsekem dagitoy a tattao." Isu a pinagbulsek ida ni Yahweh, kas dinawat ni Eliseo. **19** Kalpasanna, imbaga ni Eliseo kadagiti Arameo, "Saan a daytoy ti dalan, wenno ti siudad. Surutendak, ket ipankayo iti tao a birbirukenyo." Ket inturongna ida idiay Samaria. **20** Napasamak nga idi nakadanonda idiay Samaria, imbaga ni Eliseo, "Yahweh, luktam dagiti mata dagitoy a tattao tapno makakitada." Linukatan ni Yahweh dagiti matada ket nakitada, ket adtoy, addada iti tengnga ti siudad ti Samaria. **21** Kinuna ti ari ti Israel kenni Eliseo, idi nakitana ida, "Amak, rumbeng kadi a papatayek ida? Rumbeng kadi a patayek ida? **22** Simmungbat ni Eliseo, "Saan a rumbeng a papatayem ida. Papatayem kadi dagiti natiliwmo a balud babaen kadagiti kampilan ken panam. Mangikabilka iti tinapay ken danum iti sangoananda, tapno mangan ken uminumda, ket mapanda iti apoda." **23** Isu a nangisagana ti ari iti adu a taraon para kadakuada, ket idi nakapangan ken nakainomdan, pinapanawna ida, ket nagsublida iti apoda. Nabayag a panawen a saanen a nagsubli dagidiay a bunggoy dagiti soldado ti Aram iti daga ti Israel. **24** Iti saan a nabayag kalpasan daytoy, inummong ni Ben Hadad nga ari ti Aram iti amin nga armada ti Aram ket rinautda ti Samaria ket linakubda daytoy. **25** Isu nga adda idi ti nakaro a panagbisin idiay Samaria. Adtoy, linakubda daytoy agingga a nailako ti ulo ti asno iti walo pulo a pidaso a pirak, ken ti kakapat a kab ti lugit ti kalapati iti lima a pidaso a pirak. **26** Kabayatan a magmagna ti ari ti Israel iti rabaw ti pader, nagpukkaw kenkuana ti maysa a babai, kinunana, "Tulong, apok nga ari." **27** Kinunana, "No saannaka a tulungan ni Yahweh, kasanoka a matulungan? Adda kadi aniaman nga agtataud iti pagirikan wenno pagpespesan ti arak?" **28** Intultuloy ti ari, "Ania ti pakarirriribukam? Simmungbat ti babai, "Kinuna daytoy a babai kaniak, 'Itedmo ti anakmo a lalaki tapno kanenta isuna ita nga aldaw, ket kanenta ti anakko inton bigat." **29** Inangermi ngarud ti anakko ket kinnanmi isuna, ket imbagak kenkuana iti sumaruno nga aldaw, "Itedmo ti anakmo ta kanenta isuna, ngem inlemmengna ti anakna." **30** Idi nangngeg ti ari dagiti sao ti babai, rinay-abna dagiti kawesna (ita, magmagna ti ari iti rabaw ti pader), ket kimmita dagiti tattao ket nakitada a nakersang a lupot iti pang-uneg a kawesna. **31** Ket kinunana, "Kastoy koma met ti aramiden ti Dios kaniak, ken ad-adda pay koma, no ti ulo ni Eliseo nga anak ni Safat ket agtalinaed pay kenkuana ita nga aldaw." **32** Ngem agtugtugaw idi ni Eliseo iti uneg ti balayna, ket kaduana nga agtugtugaw dagiti panglakayen. Nangibaon ti ari iti tao manipud iti sangoananna, ngem idi napan ti mensahero kenni Eliseo, kinunana kadagiti panglakayen, "Kitaenyo no kasano a nangibaon daytoy nga anak ti mammapatay iti umay mangputed iti ulok? Kastoy, inton umay ti mensahero, irekepyo ti ridaw, ket saanyo nga ilukatan isuna. Saan kadi a ti uni dagiti saka ti amona iti sumarsaruno kenkuana?" **33** Kabayatan a makisarsarita pay laeng ni Eliseo kadakuada, adtoy, ti mensahero ket napan kenkuana. Kinuna ti ari, "Adtoy, daytoy a rigat ket naggapu kenni Yahweh. Apay koma nga agurayak pay laeng kenni Yahweh?"

7 Kinuna ni Eliseo, "Denggenyo ti sao ni Yahweh. Kastoy ti imbaga ni Yahweh: 'Inton bigat iti kastoy nga oras, mailakonto ti sangkasukat a napino nga arina iti maysa a siklo, ken dua a sukat a trigo iti maysa a siklo, idiay ruangan ti Samaria.'" **2** Ket simmungbat ti kapitan a nangkuyog iti ari iti tao ti Dios, ket kinunana, "Kitaem, uray no mangaramid ni Yahweh kadagiti tawa idiay langit, mapasamak kadi met daytoy a banag?" Simmungbat ni Eliseo, "Kitaem, maimatangamto daytoy a mapasamak babaen kadagiti bukodmo a mata, ngem saanka makapangan iti uray ania iti daytoy." **3** Ita, adda uppat a lallaki a kinetong iti laeng ruar ti ruangan ti siudad. Kinunada iti tunggal maysa, "Apay ketdin nga agtugawtayo ditoy agingga a mataytayo? **4** No ibagatayo a mapantayo idiay siudad ket adda panagbisin iti siudad, ket mataytayonto sadiay. Ngem no agtugawtayo latta ditoy, mataytayonto latta. Ita ngarud, umaykayo, mapantayo iti armada dagiti Arameo. No pagtalinaedendatayo a sibibiag,

agbiagtayo, ket no papatayendatayo, mataytayonto laeng." **5** Timmakderda ngarud a mapan kadagiti kampo dagiti Arameo iti sumipngeteng; idi nakadanonda iti kaadaywan a paset ti kampo, awan ti uray maysa sadiay. **6** Ta impadengngeg ti Apo iti armada dagiti Arameo ti daranudor dagiti karwahe ken kabkabalio - ti tagari iti sabali pay a dakkel nga armada, ket kinunada iti tunggal maysa, "Tinangdanan ti ari ti Israel dagiti ari dagiti Heteo ken Egipsio nga umay a maibusor kadatayo." **7** Isu a nagrubbuat dagiti soldado ket naglibasda idi sumipngeteng; pinanawanda dagiti toldada, kabalioda, asnoda, ken ti kampoda ket timmarayda tapno insalakanda dagiti biagda. **8** Idi nakadanon dagiti kinetong a lallaki iti kaadaywan a paset ti kampo, immunegda iti maysa a tolda ket nangan ken imminumda, ken nangalada kadagiti pirak, balitok ken kawkawes, pimmanawda ket napanda indulin dagitoy. Nagsublida ket simrekda pay iti sabali a tolda ket nagtakawda pay sadiay, ket napanda indulin daytoy. **9** Kalpasanna, kinunada iti tunggal maysa, "Saan nga umno ti ar-aramidentayo. Daytoy nga aldaw ket aldaw ti naimbag a damag, ngem ilimlimedtayo ti maipapan iti daytoy. No aguraytayo agingga iti agsapa, kamakamennatayo ti pannusa. Ita ngarud, umaykayo, intayo ibaga iti sangkabalayan ti ari." **10** Isu a napanda ket pinukkawanda dagiti mangay-aywan iti ruangan ti siudad. Imbagada kadakuada, a kunada, "Napankami iti kampo dagiti Arameo, ngem awan ti uray maysa sadiay, uray uni ti siasinoman, ngem adda sadiay a nakatali dagiti kabalio ken asno, ken adda pay laeng sadiay dagiti tolda a sitatakder." **11** Ket impukpukkaw dagiti mangay-aywan iti ruangan ti siudad ti damag, ket kalpasanna, naibaga daytoy iti uneg ti sangkabalayan ti ari. **12** Bimmangon ngarud ti ari iti rabii ket kinunana kadagiti adipenna, "Ibagak ita kadakayo no ania ti inaramid dagiti Arameo kadatayo. Ammoda a mabisintayo, isu a pimmanawda kadagiti kampo tapno mapanda aglemmeng kadagiti talon. Kunada, "Inton rummuarda iti siudad, tiliwentayo ida a sibibiag, ket serrekentayo ti siudad.'" **13** Maysa kadagiti adipen ti ari ti simmungbat ket kinuna, "Agpakpakaasiak kenka, pangalaem koma dagiti lallaki iti lima a kabalio kadagiti natda, a nabati iti siudad. Maiyarigda amin kadagiti nabati a tattao iti Israel - kaaduan ket natayen; ibaontayo koma ida ket kitaentayo ti mapasamak." **14** Isu a nangalada iti dua a karwahe agraman kadagiti kabalio, ket imbaon ti ari ida a mangsaruno iti armada dagiti Arameo, kunana, "Inkayo kitaen." **15** Sinurotda ida iti Karayan Jordan, ket nagkaiwara iti amin a dalan dagiti kawes ken alikamen nga imbelleng dagiti Arameo iti panagdardarasda. Isu a nagsubli dagiti mensahero ket imbagada iti ari. **16** Rimmuar dagiti tattao ket sinamsamda ti adda iti kampo dagiti Arameo. Isu a nailako ti sangkasukat a napino nga arina iti maysa a siklo, ken dua a sukat a trigo iti maysa a siklo, kas naibaga ti sao ni Yahweh. **17** Binilin ti ari ti kapitan a nangkuyog kenkuana nga isu ti mangimaton iti ruangan, ket binaddebaddekan isuna dagiti tattao iti pagserkan. Natay isuna a kas iti imbaga ti tao ti Dios, a nagsao idi napan ti ari kenkuana. **18** Napasamak ngarud daytoy a kas imbaga ti tao ti Dios iti ari, a kunana, "Iti kastoy nga oras idiay ruangan ti Samaria, mailakonto ti dua a rukod ti trigo a iti maysa a siklo, ken maysa a rukod ti kasasayaatan nga arina iti maysa a siklo." **19** Simmungbat dayta a kapitan iti tao ti Dios a kinunana, "Kitaem, uray no mangaramid ni Yahweh kadagiti tawa idiay langit, mabalin met aya a mapasamak daytoy a banag?" Naibaga ni Eliseo, "Kitaem, maimatangamto daytoy a mapasamak babaen kadagiti bukodmo a mata, ngem saankanto a makapangan iti uray ania iti daytoy." **20** Ket kasta ngarud ti napasamak kenkuana, ta binaddebaddekan isuna dagiti tattao idiay ruangan, ket natay isuna.

8 Ita, nagsao ni Eliseo iti babai nga akin anak iti ubing a pinagbiagna. Kinunana kenkuana, "'Tumakderka, ket mapanka a kaduam ti bumalaymo ket agnaedka iti sabali a daga, gapu ta mangiyeg ni Yahweh iti panagbisin nga agpaut iti pito a tawen iti daytoy a daga." **2** Timmakder ngarud ti babai ket nagtulnog isuna iti sao ti tao ti Dios. Kaduana a pimmanaw ti sangkabalayanna ket napanda nagnaed iti daga ti Filistia iti pito a tawen. **3** Napasamak nga iti panagleppas ti pito a tawen, nagsubli ti babai manipud iti daga ti Filistia, ket napan isuna iti ari tapno agpakaasi kenkuana para iti balay ken dagana. **4** Ita, makisarsarita ti ari kenni Gehasi nga adipen ti tao ti Dios, a kunana, "Pangngaasim ta ibagam kaniak dagiti amin a naindaklan a banbanag nga inaramid ni Eliseo." **5** Ket kabayatan nga ibagbaga ni Gehasi iti ari no kasano a pinagbiag ni Eliseo ti ubing a natay, isu met ti iyuumay ti babai nga akin anak iti pinagbiagna tapno agpakaasi iti ari para iti balay ken dagana. Kinuna ni Gehasi, "Apok nga ari, daytoy ti babai, ken daytoy ti anakna, a pinagbiag ni Eliseo." **6** Idi sinaludsod ti ari iti babai ti maipapan iti anakna, impalawagna daytoy iti ari. Isu a binilin ti ari ti maysa nga opisial para kenkuana, a kunana, "Isubliyo kenkuana ti amin a kukuana ken amin nga apit dagiti talonna sipud iti aldaw a pinanawanna ti dagana agingga ita." **7** Dimteng ni Eliseo iti Damasco nga ayan ni Ben Hadad nga ari ti Aram a masakit. Naibaga iti ari, "Immay ditoy ti tao ti Dios." **8** Kinuna ti ari kenni Hazael, "Mangalaka iti sagut ket mapanmo sabten ti tao ti Dios, ket makiumanka kenni Yahweh babaen kenkuana, ibagam, 'Umimbagak kadi pay iti daytoy a sakit?'" **9** Napan ngarud ni Hazael iti ayan ni Eliseo ken nangitugot iti amin a kita ti nasayaat a banag a nagtaud iti Damasco, nga inawit ti uppat a pulo a kamelio. Immay ngarud ni Hazael ket nagtakder iti sangoanan ni Eliseo ket kinunana, "Imbaonnak kenka ti anakmo a ni Ben Hadad nga ari ti Aram, a kunana, 'Umimbagak kadi pay iti daytoy a sakit?'" **10** Kinuna ni Eliseo kenni Hazael, "Mapanmo ibaga kenni Ben Hadad, 'Siguarado nga umimbagka,' ngem impakita ni Yahweh kaniak a matayto isuna." **11** Kalpasanna, pinerreng ni Eliseo ni Hazael agingga a nagbain ni Hazael, ket nagsangit ti tao ti Dios. **12** Sinaludsod ni Hazael, "Apay nga agsangitka, apok?" Simmungbat isuna, "Gapu ta ammok ti kinadakes nga aramidemto kadagiti tattao ti Israel. Puoramto dagiti sarikedkedda, ken papatayemto dagiti agtutubo a lallaki babaen iti kampilan, rumekemto dagiti ubbingda, ken buttiakamto dagiti babbai a masikog." **13** Simmungbat ni Hazael, "Siasino koma ti adipenmo ta maaramidna ti kastoy a dakkel a banag. Maysa laeng isuna a kas iti aso." Simmungbat ni Eliseo, "Impakita ni Yahweh kaniak nga agbalinkanto nga ari ti Aram." **14** Kalpasanna, pinanawan ni Hazael ni Eliseo ket napan iti ayan ti apona, a nagkuna kenkuana, "Ania ti imbaga ni Eliseo kenka?" Simmungbat ni Hazael, "Imbagana kaniak a sigurado nga umimbagka." **15** Ket iti kabigatanna, nangala ni Hazael iti

ules ket binabasana daytoy iti danum, sana inyabbongna iti rupa ni Ben Hadad isu a natay ti ari. Ket ni Hazael ti simmukat kenkuana nga ari. **16** Iti maikalima a tawen a panagturay ni Joram a putot ni Ahab, iti Israel, nangrugi met a nagturay ni Jehoram a putot ni Jehosafat kas ari ti Juda. Nangrugi isuna a nagturay idi ni Jehosafat ti ari ti Juda. **17** Agtawen ni Jehoram iti tallo pulo ket dua idi nangrugi isuna nga agturay, ket nagturay isuna iti walo a tawen idiay Jerusalem. **18** Sinurot ni Jehoram dagiti wagas a panagbiag ti ari ti Israel, a kas iti ar-aramiden ti balay ni Ahab; ta asawana ti anak a babai ni Ahab, ket inaramidna dagiti dakes iti imatang ni Yahweh. **19** Nupay kasta, gapu kenni David nga adipenna, saan a kayat ni Yahweh a dadaelen ti Juda, agsipud ta imbaga ni Yahweh kenkuana a kankanayonna nga ikkan isuna kadagiti kaputotan. **20** Kadagiti al-aldaw ni Jehoram, bimmusor ti Edom manipud iti panangtengngel ti Juda, nangisaadda ti ari a mangituray kadakuada. **21** Kalpasanna, nagdaliasat ni Jehoram a kaduana dagiti komandante ken dagiti amin a karwahena. Napasamak a nagrubbuat isuna iti rabii ket rinaut ken pinarmekda dagiti Edomita, a nanglikmot kenkuana ken dagiti komandante dagiti karwahe. Ket naglibas dagiti armada ni Jehoram ket nagawidda kadagiti pagtaenganda. **22** Isu a manipud idin, bumusbusuren ti Edom manipud iti panagturay ti Juda agingga kadagitoy nga aldaw. Bimmusor met ti Libna iti dayta met laeng a tiempo. **23** No maipanggep kadagiti dadduma pay a banbanag maipapan kenni Jehoram, ken kadagiti amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **24** Pimmusay ni Jehoram, ket naitanem a naitipon kadagiti ammana iti siudad ni David. Ket ni Ahazias nga anakna ti simmukat kenkuana nga ari. **25** Iti maika- sangapulo ket dua a tawen ni Joram nga anak ni Ahab, nga ari ti Israel, nangrugi a nagturay kas ari ti Juda ni Ahazias nga anak ni Jehoram. **26** Agtawen idi iti duapulo ket dua ni Ahazias idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti makatawen idiay Jerusalem. Ti inana ket ni Atalia nga anak ni Omri nga ari ti Israel. **27** Simmurot ni Ahazias iti wagas a panagbiag ti pamilia ni Ahab; inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas iti ar-aramiden ti balay ni Ahab, ta ni Ahazias ket manugang iti pamilia ni Ahab. **28** Kimmuyog ni Ahasias kenni Joram nga anak ni Ahab tapno gubatenda ni Hazael nga ari ti Aram, idiay Ramot Galaad. Dinunor dagiti Arameo ni Joram. **29** Nagsubli ni Ari Joram idiay Jezreel tapno mapaimbag dagiti sugatna nga impaay kenkuana dagiti Arameo idiay Rama, idi nakiranget isuna kenni Hazael nga ari ti Aram. Simmalog ngarud idiay Jezreel ni Ahazias nga anak ni Jehoram nga ari ti Juda tapno kitaenna ni Joram nga anak ni Ahab, gapu ta nadunor ni Joram.

9 Inayaban ni Eliseo a profeta ti maysa kadagiti annak a lallaki dagiti profeta ket kinunana kenkuana, “Agrubuatka ta agdaliasatka ken itugotmo daytoy a bassit a botelia ti lana ket mapanka idiay Ramot-Galaad. **2** Inton makadanonka, birukem ni Jehu nga anak ni Jehosafat nga anak ni Nimsi, ket sumrekka ken patakderem isuna manipud kadagiti kakaduana, ket iturongmo isuna iti maysa a naun-uneg a siled. **3** Kalpasanna, alaem ti botelia ti lana ket ibukbokmo iti ulona ken kunaem, 'Daytoy ti kinuna ni Yahweh: “Pinulotanka nga Ari ti Israel.” Kalpasanna, lukatam ti ruangan ket agtarayka; saanka nga agtaktak.” **4** Isu a napan idiay Ramot-Galaad ti agtutubo a profeta. **5** Idi makadanon isuna, nakitana sadiay nga agtutugaw dagiti kapitan ti armada. Isu a kinuna ti agtutubo a profeta, “Naibaonak nga umay kenka, kapitan.” Simmungbat ni Jehu, 'Siasino kadakami?' Simmungbat ti agtutubo a profeta ket kinunana, “Kenka kapitan.” **6** Isu a timmakder ken napan ni Jehu iti uneg iti balay ket imbukbok ti profeta ti lana iti ulo ni Jehu ket kinunana, “Daytoy ti kinuna ni Yahweh a Dios ti Israel: 'Pinulotanka nga ari kadagiti tattao ni Yahweh, iti entero nga Israel.” **7** Masapul a patayem ti pamilia ni Ahab nga apom, tapno maibalesko ti dara dagiti adipenko a profeta ken ti dara dagiti amin a napapatay nga adipen ni Yahweh babaen iti ima ni Jezebel. **8** Tapno mapukaw amin a pamilia ni Ahab ken papatayekto manipud kenni Ahab ti tunggal anak a lalaki, tagabu man wenno nawaya a tao. **9** Aramidekto ti balay ni Ahab a kas iti balay ni Jeroboam nga anak ni Nebat ken kas iti balay ni Baasa nga anak ni Ahia. **10** Kanento dagiti aso ni Jezebel idiay Jezreel, ket awanto ti siasinoman a mangitanem kenkuana.'” Kalpasanna, linukatan ti profeta ti ruangan ket nagtaray. **11** Ket rimmuar ni Jehu a napan kadagiti adipen ti apona, ket kinuna ti maysa kenkuana, “Nasayaat kadi ti amin? Apay nga immay kenka daytoy agmauyong a tao?” Simmungbat ni Jehu kadakuada, “Am-ammoyo dayta a tao ken dagiti banbanag a sasawenna.” **12** Kinunada, “Dayta ket kinaulbod. Ibagam kadakami.” Simmungbat ni Jehu, “Daytoy ken dayta ti kinunana kaniak, ken kinunana pay, 'Daytoy ti ibagbaga ni Yahweh: Pinulotanka a kas ari ti entero nga Israel.'” **13** Kalpasanna, dagus nga inikkat ti tunggal maysa dagiti akinruar a pagan-anayda ket inkabilda iti rabaw dagiti tukad ti agdan a pagnaan ni Jehu. Pinuyotanda dagiti trumpetada ket kinunada, “Ni Jehu ket ari.” **14** Iti daytoy a wagas, ni Jehu nga anak ni Jehosafat nga anak ni Nimsi ket bimmusor kenni Joram. Ita, salsalakniban ni Joram ti Ramot-Galaad, isuna ken ti entero nga Israel gapu kenni Hazael nga ari ti Aram, **15** ngem nagsubli ni Ari Joram idiay Jezreel tapno agpaimbag kadagiti sugsugatna a gapuanan dagiti Arameo idi nakiranget isuna kenni Hazael nga ari ti Aram. Kinuna ni Jehu kadagiti adipen ni Joram, “No daytoy ti kapanunotanyo, awan koma ngarud ti aglibas a rummuar iti siudad a mapan mangibaga iti daytoy a damag idiay Jezreel.” **16** Isu a naglugan ni Jehu iti karwahe a napan idiay Jezreel; ta agin-inana sadiay ni Joram. Ita, simmalog ni Ahazias nga ari ti Juda tapno sarungkaranna ni Joram. **17** Nakatakder idi ti agwanwanawan idiay torre ti Jezreel, ket nakitana ti um-umay a bunggoy ni Jehu manipud iti adayo; kinunana, “Makitkitak ti bunggoy ti lallaki nga um-umay.” Kinuna ni Joram, “Mangibaonka iti nakakabalio a mangsabat kadakuada; ibagam kenkuana nga ibagana, ‘Kappia kadi ti immayanyo ditoy?’” **18** Isu a naibaon ti maysa a lalaki a nakasakay iti kabalio tapno sumabat kenkuana; kinunana, “Kastoy ti ibagbaga ti ari: 'Kappia kadi ti immayanyo ditoy?'” Ket kinuna ni Jehu, “Ania koma ti maaramidam iti kappia? Agbaw-ingka ket sumarunoka kaniak.” Ket imbaga ti agwanwanawan iti ari, “Sinabat ida ti mensahero iti ayanda ngem saan a nagsubli.” **19** Kalpasanna, nangibaon isuna iti maikadua a lalaki a nakakabalio a napan simmabat kadakuada ket kinunana, “Ibagbaga ti ari daytoy: 'Kappia kadi ti iuumayyo ditoy?” Simmungbat ni Jehu kenkuana, “Ania ngay ti maaramidam

iti kappia? Agbaw-ingka ket sumarunoka kaniak." **20** Impakaammo manen ti agwanwanawan, "Sinabatna ida ngem saan a nagsubli. Ket ti wagas ti pannakaiturong ti karwahe ket kas iti panangiturturong ni Jehu nga anak ni Nimsi ta napardas unay ti panagpatpatarayna." **21** Isu a kinuna ni Joram, "Isaganayo ti karwahek." Insaganada ngarud ti karwahena, ket naglugan da Joram nga ari ti Israel ken ni Ahazias nga ari ti Juda iti bukodda a karwahe, rimmuarda tapno sabatenda ni Jehu. Nasarakanda isuna iti maysa a paset ti sanikua ni Nabot a taga-Jezreel. **22** Idi nakita ni Joram ni Jehu, kinunana kenkuana, "Kappia kadi ti iyuumayyo, Jehu?" Simmungbat isuna, "Kasano nga adda kappia, no nagadu ti ar-aramiden ti inam a ni Jezebel a panagdaydayaw kadagiti disiosen ken panagkulam? **23** Isu nga imbuelta ni Joram ti karwahena ket nagpataray, ket kinunana kenni Ahazias, "Pananglipot daytoy, Ahazias." **24** Kalpasanna, bininnat ni Jehu ti panana iti amin a pigsana ket pinanana ti nagbaetan ti abaga ni Joram; simmalput ti pana iti puso ni Joram ket nabaliktad isuna iti uneg ti karwahena. **25** Ket kinuna ni Jehu kenni Bidkar a kapitanna, "Alaem isuna ket ibellengmo iti talon ni Nabot a taga-Jezreel. Panunotem no kasanota idi a sarsarunuen ni Ahab nga amana, impadto ni Yahweh daytoy a maibusor kenkuana: **26** 'Agpayso a nakitak idi kalman ti dara ni Nabot ken ti dara dagiti annakna a lallaki, kinuna ni Yahweh, ket balsenka iti daytoy a daga,' kinuna ni Yahweh. Ita ngarud, alaem isuna ket ibellengmo iti dayta a lugar, iti dayta a talon, tapno matungpal ti kinuna ni Yahweh kadatayo a mapasamak babaen iti sao ni Yahweh." **27** Idi nakita daytoy ni Ahazias nga ari ti Juda, timmaray isuna iti dalan a mapan idiay Bet-Hagan. Ngem kinamat isuna ni Jehu ket kinunana, "Patayenyo met isuna iti karwahena," ket pinatayda isuna iti dalan nga agpangato iti Gur nga asideg iti Ibleam. Nagtaray ni Ahazias idiay Megiddo ket natay sadiay. **28** Inlugan dagiti adipen ni Ahazias ti bangkayna iti maysa a karwahe nga impan idiay Jerusalem ket intabonda isuna iti tanemna idiay siudad ni David a kadua dagiti ammana. **29** Iti maikasangapulo ket maysa a tawen ni Joram nga anak ni Ahab, dita met a nangrugi ti panagturay ni Ahazias idiay Juda. **30** Idi nakasangpet ni Jehu idiay Jezreel, nangngeg ni Jezebel ti maipapan iti daytoy ket pinintaanna ti matana, inurnosna ti buokna ket timman-aw iti tawa. **31** Iti iseserrek ni Jehu iti ruangan, kinunana kenkuana, "Immayka kadi nga addaan iti kappia, sika Zimri a mammapatay iti apona?" **32** Timmangad ni Jehu iti tawa ket kinunana, "Siasino kadi ti makikadua kaniak? Siasino?" Kalpasanna, kimmita iti ruar ti dua wenno tallo a eunuko. **33** Isu a kinuna ni Jehu, "Itappuakyo isuna." Isu nga intappuakda ni Jezebel, ket nagparsiak ti darana iti pader ken kadagiti kabalio, ket imbaddek ni Jehu isuna. **34** Idi simrek ni Jehu iti palasio, nangan ken imminum isuna. Kalpasanna kinunana, "Kitaenyo ita daytoy a nailunod a babai ket itabonyo, gapu ta anak isuna ti maysa nga ari." **35** Napanda intabon isuna ngem ti laeng banga-bangana, dagiti saka ken dakulapna ti nakitada. **36** Isu a nagsublida ket imbagada kenni Jehu. Kinunana, "Daytoy ti sao ni Yahweh babaen iti adipenna a ni Elias a Tisbita a kunana, 'Iti daga ti Jezreel, kanento dagiti aso ti lasag ni Jezebel, **37** ket agbalinto a kasla rugit iti talon iti daga ti Jezreel, ket awanto ti makaibaga, "Daytoy ni Jezebel.'"

10 Ita, adda pitopulo a kaputotan ni Ahab idiay Samaria. Nagsurat ni Jehu ket impatulodna idiay Samaria a maipaay kadagiti agtuturay iti Jezreel, a pakairamanan dagiti panglakayen ken dagiti para-bantay dagiti kaputotan ni Ahab, kinunana, **2** "Adda kadakayo dagiti kaputotan ti apoyo, ken addaankayo met kadagiti karwahe ken kabalio, ken nasarikedkedan a siudad ken kalasag. Isu nga apaman a makadanon kadakayo daytoy a surat, **3** pilienyo ti kalalaingan ken ti maikari iti kasta unay manipud kadagiti kaputotan ti apoyo ket isaadyo isuna iti trono ti amana, ket makirangetkayo a maipaay iti naarrian a linia ti apoyo." **4** Ngem nagbutengda ket kinunada kadagiti bagbagida, "Kitaenyo, saan a nabaelan dagiti dua nga ari ti timmakder iti sangoanan ni Jehu. Isu a kasanotayo ngarud a makatakder?" **5** Kalpasanna, nangipatulod ti mensahe ti lalaki a mangay-aywan iti palasio, ken ti mangidadaulo iti siudad, kasta met dagiti panglakayen, ken dagiti nangay-aywan kadagiti ub-ubbing, kas sungbatda kenni Jehu, kinunada, "Dakami dagiti adipenmo. Aramidenmi ti aniaman a banag nga ibilinmo kadakami. Saankami a mangisaad ti siasinoman nga agbalin nga ari. Aramidem no ania ti naimbag iti panagkitam." **6** Kalpasanna, nangipatulod manen ni Jehu kadakuada iti maikadua a surat a kastoy ti ibagbagana, "No kumaduakayo kaniak, ken no denggenyo ti timekko, masapul nga alaenyo dagiti ulo dagiti kaputotan ti apoyo, ket umaykayo kaniak idiay Jezreel inton bigat iti kastoy nga oras." Ita, dagiti kaputotan ti ari nga agdagup iti pitopulo ket kadua dagiti mabigbigbig a lallaki iti siudad, a mangay-aywan kadakuada. **7** Isu nga idi naawatda ti surat, innalada dagiti annak ti ari, ket pinatayda ida, pitopulo a tattao, inkargada dagiti uloda iti basket, ket impatulodda dagitoy kenni Jehu idiay Jezreel. **8** Maysa a mensahero ti napan kenni Jehu a kunana, "Inyegda dagiti ulo dagiti annak ti ari." Isu a kinunana, "Igabsuonyo ida iti dua a gabsuon idiay pagserkan a ruangan agingga iti bigat." **9** Kabigatanna, rimmuar ni Jehu ket nagtakder, ket kinunana kadagiti amin a tattao, "Awan basolyo. Kitaenyo, pinanggepko ti maibusor iti apok ken pinatayko isuna, ngem siasino ti nangpapatay amin kadagitoy? **10** Ita, sigurado a naamirisyon nga awan iti paset ti sao ni Yahweh, ti sao nga imbagana maipapan iti pamilia ni Ahab, ti matnagto iti daga, gapu ta inaramid ni Yahweh ti imbagana babaen kenni profeta Elias." **11** Isu a pinapatay ni Jehu dagiti amin a nabatbati iti pamilia ni Ahab idiay Jezreel, ken dagiti amin a napapateg a tattaona, dagiti nasinged a gagayyemna, ken dagiti papadina agingga nga awan ti nabati kadakuada. **12** Kalpasanna, timmakder ni Jehu ket pimmanaw, napan isuna idiay Samaria. Iti isasangpetna idiay Bet-Eked dagiti agpaspastor, **13** nasabatna dagiti kakabsat ni Ahazias nga ari ti Juda. Kinuna ni Jehu kadakuada, "Siasinokayo?" Simmungbatda, "Kakabsatnakami ni Ahazias, ket sumalogkami a mangkabblaaw kadagiti annak ti ari ken kadagiti annak ni Reyna Jezebel." **14** Kinuna ni Jehu kadagiti tattaona, "Alaenyo ida a sibibiag." Isu nga innalada ida a sibibiag ken pinapatayda ida idiay bubon iti Bet-Eked, uppat a pulo ket dua da amin a lallaki. Awan ti imbatina kadakuada a sibibiag. **15** Idi nakapanawen idiay ni Jehu, nakitana ni Jonadab nga anak a lalaki ni Rekab a sumabsabat kenkuana. Kinablaawan isuna ni Jehu ken kinunana kenkuana, "Adda kadi kaniak ti pusom a kas ti pusok nga adda kenka?" Simmungbat ni Jonadab, "Kasta ngarud." Kinuna ni Jehu,

“No kasta ngarud, yawatmo kaniak ti imam.” Ket inyawat ni Jonadab ti imana kenkuana, isu nga inlugan isuna ni Jehu iti karwahena. **16** Kinuna ni Jehu kenkuana, “Sumurotka kaniak ket kitaem ti kinapudnok kenni Yahweh.” Isu nga inluganna ni Jonadab iti karwahena. **17** Idi dimteng isuna idiay Samaria, pinatay amin ni Jehu dagiti nabati manipud iti kaputotan ni Ahab idiay Samaria, agingga a nadadaelna ti linia ti kinaari ni Ahab, a kas iti naibaga kadakuada babaen iti sao ni Yahweh nga insaona kenni Elias. **18** Ket inummong ni Jehu dagiti amin a tattao ket kinunana kadakuada, “Nagserbi ni Ahab kenni Baal iti apagbiit, ngem agserbi ni Jehu kenkuana iti kasta unay. **19** Ita ngarud, ayabanyo dagiti amin a profeta ni Baal, dagiti amin nga agdaydayaw kenkuana, ken dagiti amin a papadina. Saanyo nga ipalubos nga adda mabati iti ruar, gapu ta adda ti dakkel a daton nga idatagko kenni Baal. Matay ti siasinoman a saan nga umay.” Ngem inaramid ni Jehu daytoy a panangallilaw nga addaan iti panggep a panangpapatay kadagiti amin nga agdaydayaw kenni Baal. **20** Kinuna ni Jehu, “Mangilasinkayo iti maysa a nadaeg a panaguummong a maipaay kenni Baal, ken mangilasinkayo iti maysa nga aldaw a maipaay iti daytoy.” Isu nga inwaragawagda daytoy. **21** Kalpasanna, impaiwaragawag ni Jehu daytoy iti entero nga Israel ket immay amin dagiti agdaydayaw kenni Baal, isu nga awan ti siasinoman a nabati a saan nga immay. Dimtengda iti templo ni Baal ket napunno daytoy iti agsinnumbangir a pasetna. **22** Kinuna ni Jehu iti lalaki a mangiduldulin kadagiti kawes ti padi, “Irruarmo dagiti kagay a maipaay kadagiti amin nga agdaydayaw kenni Baal.” Isu nga inruar ti lalaki dagiti kagay a maipaay kadakuada. **23** Isu a simmurot da Jehu kenni Jonadab nga anak ni Rekab iti uneg ti balay ni Baal, ket kinunana kadagiti agdaydayaw kenni Baal, “Sukimatenyo ket siguradoenyo nga awan kadakayo ditoy ti siasinoman kadagiti adipen ni Yahweh, ngem dagiti laeng agdaydayaw kenni Baal.” **24** immunegda tapno mangidatagda kadagiti sakripisio ken daton a mapuoran. Ita, nangpili ni Jehu iti walopulo a lallaki nga agtaktakder iti ruar, ket kinunana kadakuada, “No adda makalibas kadagitoy a lallaki nga impaimak kadakayo, siasinoman a mangipalubos a makalibas dayta a tao, maala ti biagna gapu iti biag dayta a nakalibas.” **25** Isu nga apaman a naidaton ni Jehu ti daton a mapuoran, kinunana iti guardia ken kadagiti kapitan, “Umunegkayo ket papatayenyo ida. Saanyo baybay-an nga adda makaruar.” Ket pinatayda ida babaen iti tadem ti kampilan, ket impuruak ida dagiti guardia ken dagiti kapitan iti ruar ken napanda iti naun-uneg a siled ti balay ni Baal. **26** Ket ginuyodda nga inruar dagiti nasagradoan nga adigi nga adda iti uneg ti balay ni Baal, ket pinuoranda dagitoy. **27** Rinebbada dagiti adigi ni Baal ken dinadaelda ti balay ni Baal ket inaramidda a kasilias agingga iti agdama nga aldaw. **28** Dayta ti wagas a panangdadael ken panangikkat ni Jehu ti panagdaydayaw kenni Baal manipud iti Israel. **29** Ngem saan a pinanawan ni Jehu dagiti basbasol ni Jeroboam nga anak ni Nebat, nga isu ti gapuna a nagbasol ti Israel— nga isu ti panagdaydayaw kadagiti balitok a sinan-baka idiay Betel ken Dan. **30** Isu a kinuna ni Yahweh kenni Jehu, “Gapu ta nasayaat ti panangipatungpalmo kadagiti nalinteg iti imatangko, ken ti inaramidmo iti balay ni Ahab sigun kadagiti amin nga adda iti pusok, agtugawto dagiti kaputotam iti trono ti Israel agingga iti maikapat a henerasion.” **31** Ngem saan a naannad ni Jehu iti panangsurotna iti bilin ni Yahweh a Dios ti Israel iti amin a pusona. Saan isuna nga immadayo manipud kadagiti basol ni Jeroboam nga isu ti gapuna a nagbasol ti Israel. **32** Kadagidiay nga al-aldaw, rinugian ni Yahweh nga ikkaten dagiti rehion manipud iti Israel, ket pinarmek ni Hazael dagiti Israelita kadagiti beddeng ti Israel, **33** manipud iti Jordan nga agpadaya, amin a daga ti Galaad, dagiti taga-Gad, ken dagiti taga-Ruben, ken dagiti taga-Manases, manipud iti Aroer nga asideg iti tanap ti Arnon, inggana Galaad ken Basan. **34** Kas maipanggep met kadagiti banbanag maipapan kenni Jehu ken dagiti amin nga inaramidna, dagiti amin a kinabilegna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? **35** Pimmusay ni Jehu ket intabonda isuna idiay Samaria. Kalpasanna, ni Joacaz nga anakna ti nagbalin nga ari a kasukatna. **36** Ti tiempo a panagturay ni Jehu iti Israel idiay Samaria ket duapulo ket walo a tawen.

11 Ita, idi nakita ni Atalia nga ina ni Ahazias, a natayen ti anakna, timmakder isuna ket pinatayna dagiti amin nga annak ti ari. **2** Ngem innalana ni Jehoseba a babae nga anak ni Ari Jehoram, a kabsat ni Ahazias, ni Joas nga anak ni Ahazias ket inlemmengna isuna manipud kadagiti napapatay nga annak a lalaki ti ari, kaduana ti agay-aywan kenkuana; inlemmengna ida iti maysa a siled. Inlemmengda isuna manipud kenni Atalia tapno saan isuna a mapapatay. **3** Kaduana ni Jehoseba a nailemmeng iti balay ni Yahweh iti las-ud ti innem a tawen bayat iti panagturay ni Atalia iti daga. **4** Idi maikapito a tawen, nangipatulod ni Jehoyada kadagiti padamag ken pinaayabanna dagiti pangulo dagiti ginasut-gasut kadagiti Cariteo ken dagiti guardia, ket inkuyogna ida idiay templo ni Yahweh. Nakitulag isuna kadakuada, ket pinagkarina ida iti maysa a sapata iti uneg ti balay ni Yahweh. Kalpasanna, impakitana kadakuada ti anak ti ari. **5** Binilinna ida a kinunana, “Kastoy ti masapul nga aramidenyo. Ti kakatlo kadakayo a naggapu iti Aldaw a Panaginana ket agbantay iti balay ti ari, **6** ket ti kakatlo ket iti Ruangan ti Sur, ket ti kakatlo ket iti ruangan iti likudan ti balay a paggigianan ti guardia.” **7** Ken ti dua a sabali a bunggoy, dakayo a saan nga agserserbi iti Aldaw a Panaginana, kasapulan nga agbantaykayo iti balay ni Yahweh a maipaay iti ari. **8** Masapul a palikmutanyo ti ari, ti tunggal maysa ket masapul a nakasagana a kanayon kadagiti armasna. Siasinoman ti umuneg iti liniayo ket rumbeng a mapapatay. Masapul nga agtalinaedkayo iti sibay ti ari no rummuar isuna wenno umuneg. **9** Isu a tinungpal dagiti pangulo ti ginasut-gasut dagiti imbilin ni Jehoyada a padi. Intugot ti tunggal maysa dagiti tattaona, dagiti immay tapno agserbi iti Aldaw a Panaginana, ken dagiti agsardeng nga agserbi iti Aldaw a Panaginana; napanda kenni Jehoyada a padi. **10** Kalpasanna, impaima ni Jehoyada a padi kadagiti pangulo ti ginasut-gasut dagiti pika ken kalasag a kukua idi ni Ari David, nga adda iti uneg iti balay ni Yahweh. **11** Isu a nagtakder ti guardia, ti tunggal lalaki a nakaiggem kadagiti armas, manipud iti kannawan a paset ti templo inggana iti kannigid a paset ti templo, iti abay ti altar ken ti templo, a pinalikmutanda ti ari. **12** Ket kalpasanna, inruar ni Jehoyada ni Joas nga anak ti ari, kinoronaanna isuna ken intedna kenkuana dagiti pammaneknek ti tulag. Ket pinagbalinda isuna nga ari ken pinulotanda isuna. Nagtipatda ket kinunada, “Agbiag iti

napaut ti ari!" **13** Idi nangngeg ni Atalia ti ariwawa ti guardia ken dagiti tattao, napan isuna kadagiti tattao iti balay ni Yahweh. **14** Kimmita isuna, ket adtoy a nakatakder ti ari iti abay ti adigi, a kas iti kaugalian, ket adda iti abay ti ari dagiti kapitan ken parapuyot iti trumpeta. Agragragsak ken pinuyotan dagiti amin a tattao dagiti trumpetada. Ket rinay-ab ni Atalia ti kawesna ket impukkawna, "Panangliput daytoy! Panangliput daytoy!" **15** Ket binilin ni Jehoyada a padi dagiti pangulo dagiti ginasut-gasut a mangidadaulo ti armada, kinunana kadakuada, "Irruaryo isuna iti baet dagiti linia ti guardia. Siasinoman a sumurot kenkuana, papatayenyo babaen iti kampilan." Ta kinuna ti padi, "Saanyo nga ipalubos a mapapatay isuna iti uneg ti balay ni Yahweh." **16** Isu a winayaanda ti pagnaanna ket rimmuar isuna iti ruangan dagiti kabalio nga agturong iti balay ti ari ket pinatayda isuna sadiay. **17** Ket nakitulag ni Jehoyada kenni Yahweh ken kada Ari Joas ken dagiti tattao, a rumbeng nga agbalinda amin a tattao ni Yahweh, ken nangaramidda met iti tulag iti nagbaetan ti ari ken dagiti tattao. **18** Isu a napan dagiti amin a tattao iti daga idiay balay ni Baal ket dinadaelda daytoy. Binurak-burakda dagiti amin nga altar ni Baal ken dagiti ladawan ti didiosenna, ket pinapatayda ni Mattan a padi ni Baal iti sangoanan a mismo dagiti altar. Kalpasanna, nangisaad dagiti papadi kadagiti guardia a mangaywan iti templo ni Yahweh. **19** Innala ni Jehoyada dagiti pangulo dagiti ginasut-gasut, dagiti Cariteo, ti guardia, ken dagiti amin a tattao iti Israel. Inyulogda ti ari manipud idiay balay ni Yahweh ket rimmuarda iti ruangan dagiti guardia nga agturong iti balay ti ari. Ket nagtugaw ni Joas iti trono dagiti ari. **20** Isu a nagragragsak dagiti amin a tattao iti daga, ken naulimek ti siudad. No maipapan met kenni Atalia, pinatayda isuna babaen iti kampilan iti palasio ti ari. **21** Pito ti tawen ni Joas idi nangrugi isuna a nagturay.

12 Idi maikapito a tawen ni Jehu, nangrugi ti panagturay ni Joas; nagturay isuna iti las-ud ti uppat a pulo a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Zibia iti Beerseba. **2** Inaramid ni Joas ti nalinteg iti mata ni Yahweh iti amin a tiempo, gapu ta bilbilinen isuna ni Jehoyada a padi. **3** Ngem saan a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Nagidaton pay laeng ken nangpuor iti insenso dagiti tattao kadagitoy. **4** Kinuna ni Joas kadagiti papadi, "Amin dagiti kuarta a maipaay kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh, ket maipan iti uneg ti balay ni Yahweh, dagiti naikeddeng a kuarta a pagbuis ti tunggal tao, ken dagiti amin a kuarta nga inted dagiti tattao a maipaay iti templo babaen iti panangtignay ni Yahweh kadagiti pusoda nga itedda— **5** rumbeng nga urnongen dagiti papadi dayta a kuarta, tunggal maysa kadakuada manipud kadagiti agbaybayad iti buis, ket masapul a taripatoenda ti templo babaen iti daytoy, no kasapulan ti aniaman a pannakatarimaan." **6** Ngem idi maikaduapulo ket tallo a tawen ni Ari Joas, awan pay pulos ti natarimaan dagiti papadi iti templo. **7** Pinaayaban ni Ari Joas ti padi a ni Jehoyada ken dagiti dadduma a papadi, ket kinunana kadakuada, "Apay nga awan pay a pulos ti natarimaanyo iti templo? Ita, saankayon a mangala iti kuarta kadagiti agbaybayad iti buis, ngem alaenyo dagiti naurnong maipaay iti pannakatarimaan ti templo ket itedyo kadagiti mangtarimaan." **8** Isu a saanen a napalubosan dagiti papadi nga umawat kadagiti kuarta manipud kadagiti tattao ken saanen nga isuda mismo ti mangtarimaan iti templo. **9** Ngem ketdi, nangala ti padi a ni Jehoyada iti maysa a lakasa, inabutanna ti kalubna, ket inkabilna daytoy iti abay ti altar, iti makannawan a paset no sumrek ti maysa a tao iti balay ni Yahweh. Inkabil ditoy dagiti papadi nga agbanbantay iti ruangan ti templo dagiti amin a kuarta a naipan iti templo ni Yahweh. **10** Tunggal makitada nga adun ti kuarta iti lakasa, mapan alaen dagitoy dagiti eskriba ti ari ken ti kangatoan a padi ket ikabilda ti kuarta kadagiti pagkargaan sada bilangen, ti kuarta a naalada iti templo ni Yahweh. **11** Inyawatda ti kuarta a nabilang kadagiti lallaki a nangaywan iti templo ni Yahweh. Imbayadda daytoy kadagiti karpentero ken dagiti agipatpatakder a nagtrabaho a maipaay iti templo ni Yahweh, **12** ken dagiti agkabkabiti ken dagiti paratikap ti bato, tapno paggatangda kadagiti troso ken kadagiti natikap a batbato a pangtarimaan iti templo ni Yahweh, ken dagiti amin a kasapulan a bayadan a maipaay iti pannakatarimaan daytoy. **13** Ngem dagiti kuarta a naipan iti balay ni Yahweh ket saan a naibayad a maipaay iti pannakaaramid dagiti aniaman a kopa a pirak, dagiti pangarsang iti lampara, dagiti palanggana, dagiti trumpeta, wenno aniaman nga alikamen a balitok wenno pirak. **14** Intedda dagitoy a kuarta kadagiti nagtrabaho iti pannakatarimaan ti balay ni Yahweh. **15** Mainayon pay a kasapulan ti listaan ti kuarta a naibayad iti pannakatarimaan babaen kadagiti lallaki a nangawat kadagitoy ken nangitangdan daytoy kadagiti trabahador, gapu ta napudno dagitoy a lallaki. **16** Ngem saan a naipan iti templo ni Yahweh dagiti daton a kuarta a gapu iti panangsalungasing ken ti daton a kuarta a gapu iti panagbasol, gapu ta kukua dagitoy dagiti papadi. **17** Ket rinaut ni Hazael nga ari ti Aram ti Gat, ket sinakupna daytoy. Ket ingkeddeng ni Hazael a rautenna ti Jerusalem. **18** Innala ni Joas nga ari ti Juda dagiti amin a banbanag a kukua ni Yahweh nga indaton da Jehosafat, Jehoram, Ahazias, dagiti ammana, ken dagiti ari ti Juda kenni Yahweh, dagiti nasagradoan a banbanag a kukuana, ken dagiti amin a balitok a makita kadagiti uneg ti siled a pagidduldulinan iti balay ni Yahweh ken ti ari; ket intedna dagitoy kenni Hazael nga ari ti Aram. Kalpasanna, pimmanaw ni Hazael manipud idiay Jerusalem. **19** Dagiti met dadduma a banbanag a maipapan kenni Joas, dagiti amin nga inaramidna, saanda kadi a naisurat iti Libro dagiti Paspasamak kadagiti Ari ti Juda? **20** Nagtutulag dagiti adipenna ket nagpanggepda iti dakes; dinarupda ni Joas idiay Millo, iti dalan nga agpababa iti Silla. **21** Dinarup isuna da Josacar nga anak ni Simeat, Jozabad nga anak ni Somer ken dagiti adipenna, ket natay isuna. Intabonda ni Joas iti ayan dagiti kapuonanna iti siudad ni David. Ket ni Amazias nga anakna ti simmukat kenkuana nga ari.

13 Iti maika-duapulo ket tallo a tawen ni Joas nga anak ni Ahazias kas ari ti Juda, rinugian ni Joacaz nga anak ni Jehu nga agturay iti Israel idiay Samaria; nagturay isuna iti sangapulo ket pito a tawen. **2** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh ken sinurotna dagiti basol ni Jeroboam nga anak a lalaki ni Nebat, a nangisungsong kadagiti Israel nga agbasol; ket saan a tinallikudan dagitoy ni Joacaz. **3** Immapuy ti pungtot ni Yahweh a maibusor iti Israel, ken namin-anona ida nga inyawat kada Hazael nga ari ti Aram, ken Ben Hadad nga anak a lalaki ni Hazael. **4** Nagpakaasi ngarud ni Joacaz kenni Yahweh, ket dinengngeg isuna ni Yahweh gapu ta nakitana ti pannakaparigat ti Israel,

no kasano ti panangparparigat ti ari iti Aram kadakuada. **5** Nangipaay ngarud ni Yahweh iti mangispal iti Israel, ket nakaruk-atda manipud iti panangituray kadakuada dagiti Arameo, ket nangrugi dagiti tattao ti Israel nga agnaed kadagiti pagtaengan a kas idi un-unana. **6** Nupay kasta, saanda nga inadaywan dagiti basbasol ti balay ni Jeroboam, a nangisungsong iti Israel nga agbasol, ket nagtultuloyda kadagitoy. Nagtalinaed ti imahen ti diosa a ni Asera idiay Samaria. **7** Adda laeng limapulo a mannakigubat a nakakabalio, sangapulo a karwahe ken sangapulo a ribu a saan nga agkabkabalio nga imbati dagiti Arameo kenni Joacaz, gapu ta dinadael ti ari ti Aram dagiti dadduma ken pinagbalinna ida a kasla taep iti tiempo ti panagirik. **8** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Joacaz, ken dagiti amin nga inaramidna ken ti panagturayna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? **9** Pimmusay ni Joacaz, ket intabonda isuna idiay Samaria. Ni Joas nga anakna ti simmukat kenkuana nga ari. **10** Iti maika-tallo ket pito a tawen ni Joas nga ari ti Juda, nangrugi met ti panagturay ni Jehoas nga anak ni Joacaz iti Israel idiay Samaria; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen. **11** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna a tinallikudan dagiti basbasol ni Jeroboam nga anak ni Nebat, basol a nangisungsunganna iti Israel nga agbasol, ngem ketdi, sinurotna dagitoy. **12** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Joas ken amin nga inaramidna, agraman ti kinamaingelna iti pannakigubat kenni Amazias nga ari ti Juda, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? **13** Pimmusay ni Jehoas ket ni Jeroboam ti nagtugaw iti tronona. Naitabon ni Joas idiay Samaria a nakaitaneman dagiti ari ti Israel. **14** Ita, nagsakit ni Eliseo iti nakaro, sakit nga idi nagangay ket isu iti nakaigappuan ti pannakatayna, isu a simmalog ni Joas nga ari ti Israel ket sinangitanna. Kinunana, "Amak, o amak, ipanawdakan dagiti karwahe ti Israel ken dagiti nakakabalio a lallaki!" **15** Kinuna ni Eliseo kenkuana, "Mangala ka iti bai ken kadagiti pana," isu a nangala ni Joas iti bai ken kadagiti pana. **16** Kinuna ni Eliseo iti ari ti Israel, "Ikabil mo ti imam iti bai," ket inkabilna ti imana ditoy. Ket impatay ni Eliseo dagiti imana kadagiti ima ti ari. **17** Kinuna ni Eliseo, "Lukatam ti tawa nga agturong iti daya," linukatanna ngarud daytoy. Ket Kinuna ni Eliseo, "Ibiat mo ti pana!", ket imbiatna ti pana. kinuna ni Eliseo, "Daytoy ti pana a mangipakita iti panagballigi ni Yahweh iti Aram, pana iti panagballigi maibusor kadagiti Arameo, ta rautenyonto dagiti Arameo idiay Afek inggana nga ibusenyo ida." **18** Kalpasanna kinuna ni Eliseo, "Alaem dagiti pana," innala ngarud dagitoy ni Joas. Kinunana iti ari ti Israel, "Panaem ti daga," ket pinanana ti daga iti namitlo a daras, sa nagsardeng. **19** Ngem nakaunget ti tao ti Dios kenkuana ket kinunana, "Naminlima wenno namin-innemmo koma a pinana ti daga. Ket rautenyonto koma ti Aram aginggana a maparmekyo daytoy, ngem ita, rautenyonto laengen ti Aram iti mamitlo a daras." **20** Kalpasanna natay ni Eliseo ket intabonda. Ita, adda bunggoy dagiti Moabita a nangtagikua iti daga iti panangrugi ti tawen. **21** Idi madama nga itabtabonda ti maysa a tao, adda nakitada a bunggoy dagiti Moabita, ngarud impurwakda ti bangkay iti tanem ni Eliseo. Apaman a naisagid ti bangkay ti maysa a tao iti tultulang ni Eliseo, nagbiag ti bangkay daytoy a tao ket timmakder. **22** Pinarigat ni Hazael nga ari ti Aram ti Israel iti amin nga aldaw ni Joacaz. **23** Ngem naparabur ni Yahweh iti Israel, ken naasi isuna kadakuada ken maseknan para kadakuada gapu iti tulagna kada Abraham, Isaac ken Jacob. Isu a saan ida a dinadael ni Yahweh ken saanna ida a pinapanaw iti imatangna. **24** Natay ni Hazael nga ari iti Aram, ket ni Ben-Hadad a putotna ti simmukat nga Ari. **25** Sinubli manen ni Jehoas a putot ni Joacaz dagiti siudad manipud kenni Ben-Hadad a lalaki a putot ni Hazael a naala kenni Joacaz nga amana babaen iti gubat. Rinaut isuna ni Jehoas iti mamitlo a daras, ket nasublina dagidiay a siudad ti Israel.

14 Iti maikadua a tawen ni Jehoas a lalaki a putot ni Joacaz nga ari iti Israel, nangrugi a nagturay ni Joas nga anak ni Amazias nga ari iti Juda. **2** Duapulo ket lima ti tawenna idi nangrugi a nagturay; nagturay isuna iti duapulo ket siyam a tawen idiay Jerusalem. Jehoaddin ti nagan ti inana a taga-Jerusalem. **3** Inaramidna ti rumbeng iti imatang ni Yahweh, ngem saan a kas kenni David nga amana. Inaramidna ti amin a banag nga inaramid ni Joas nga amana. **4** Ngem saan a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Nangidaton ken nangpuor latta dagiti tattao iti insenso kadagiti disso a pagdaydayawan. **5** Napasamak nga apaman a napabileg ti panagturayna, pinatayna dagiti adipen a nangpapatay iti amana nga ari. **6** Ngem saanna a pinapatay dagiti annak dagiti mammapatay; ngem ketdi, inaramidna ti maiyannurot iti naisurat iti linteg, iti Libro ni Moises, a kas iti imbilin ni Yahweh, a kunana, "Saan a rumbeng a mapapatay dagiti amada gapu kadagiti annakda, kasta met a saan a rumbeng a mapapatay dagiti annak gapu kadagiti nagannakda. Ngem ketdi, mapapatay ti tunggal maysa a tao gapu iti bukodna a basol." **7** Pinatayna ti sangapulo a ribu a soldado ti Edom idiay tanap ti Asin; tinagikuana met ti Sela iti gubat ket inawaganna daytoy iti Jokteel, nga isu iti awagna agpapan ita. **8** Kalpasanna, nangibaon ni Amazias kadagiti mensahero kenni Jehoas nga anak ni Joacaz nga anak ni Jehu nga ari ti Israel, a kinunana, "Umayka, agsangota iti gubat." **9** Ngem nangibaon ni Jehoas nga ari ti Israel kadagiti mensahero nga agsubli kenni Amazias nga ari ti Juda, a kunada, "Nangipatulod ti mensahe ti maysa a siit-siitan a mula nga adda iti Lebanon iti maysa a sedro idiay Lebanon, a kunana, 'Ipaasawam ti putotmo a babai iti putotko a lalaki,' ngem adda limmabas nga atap nga ayup iti Lebanon ket binaddekanna ti siit-siitan a mula. **10** Pudno a ginubatmo ti Edom ken nagpannakel ti pusom. Ipannakkelmo ti balligim, ngem agtalinaedka dita balaymo, ta apay pay laeng nga isagmakmo ti bagim nga isu ti pakatnagam, sika ken ti Juda?" **11** Ngem saan a dumngeg ni Amazias. Isu a rimmaut ni Jehoas nga ari ti Israel; nagsangoda kenni Amazias nga ari ti Juda idiay Betsemes, a sakup ti Juda. **12** Naparmek ti Israel ti Juda ket naglibas a nagawid ti tunggal maysa. **13** Tiniliw ni Jehoas nga ari ti Israel ni Amazias nga ari iti Juda a putot ni Jehoas nga anak ni Ahazias idiay Betsemes. Immay isuna idiay Jerusalem ket renebbana ti pader ti Jerusalem manipud iti Ruangan ti Efraim agingga iti Ruangan ti Suli, uppat a gasut a cubits ti baetna. **14** Innalana amin dagiti balitok ken pirak, amin dagiti alikamen a nasarakanda iti balay ni Yahweh, ken dagiti napapateg a banbanag iti palasio ti ari, karaman met dagiti balud, ket nagsubli isuna idiay Samaria. **15** No

maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Jehoas, amin nga inaramidna, ti kinamaingelna, ken no kasano a nakiranget isuna kenni Amazias nga ari ti Juda, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari iti Israel? **16** Kalpasanna, pimmusay ni Jehoas ket naitanem idiay Samaria iti nakaitaneman dagiti ari ti Israel, ket ni Jeroboam a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. **17** Nagbiag pay ni Amazias nga anak ni Jehoas nga ari ti Juda iti sangapulo ket lima a tawen kalpasan ti ipapatay ni Jehoas a putot ni Joacaz nga ari ti Israel. **18** No maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Amazias, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **19** Nagpanggepda iti dakes a maibusor kenni Amazias idiay Jerusalem, ket timmaray isuna idiay Lakis. Timmaray isuna idiay Lakis ngem nangibaonda kadagiti lallaki a mangsurot kenkuana idiay Lakis ket pinatayda isuna sadiay. **20** Insublida isuna babaen iti panagisakayda kenkuana kadagiti kabalio, ket intabonda isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna iti siudad ni David. **21** Innala dagiti amin a tattao ti Juda ni Uzzias nga agtawen iti sangapulo ket innem ket pinagbalinda nga ari kas kasukat ti amana a ni Amazias. **22** Ni Uzzias ti nangibangon manen iti Elat ket insublina daytoy iti Juda, kalpasan a pimmusay ni Amazias **23** Iti maikasangapulo ket lima a tawen ni Amazias a putot ni Joas, nga ari ti Juda, nangrugi a nagturay ni Jeroboam a putot ni Jehoas nga ari idiay Samaria; nagturay isuna iti uppat a pulo ket maysa a tawen. **24** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna nga inadaywan dagiti basol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsung kadagiti Israel nga agbasol. **25** Insublina ti ketegan ti Israel manipud iti Lebo Hamat agingga iti baybay ti Araba, kas panangtungpalna kadagiti bilbilin ni Yahweh a Dios ti Israel, nga insao ni Yahweh babaen iti adipenna a ni Jonas a putot ni Amittai, a profeta a taga-Gat Hefer. **26** Ta nakita ni Yahweh ti panagsagsagaba ti Israel, a napalalo ti rigat ti tunggal maysa kadakuada, tagabu wenno siwawaya, ken nakitana nga awan iti mangtulong iti Israel. **27** Imbaga ngarud ni Yahweh a saanna a pukawen ti nagan ti Israel iti sirok ti langit; ngem ketdi, inispalna ida babaen kenni Jeroboam a putot ni Jehoas. **28** No maipanggep kadagiti dadduma pay a banbanag maipapan kenni Jeroboam, amin nga inaramidna, ti kinabilegna, no kasano a nakiranget isuna ken sinublina para iti Israel ti Damasco ken Hamat, a sigud a kukua ti Juda, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? **29** Pimmusay ni Jeroboam ket naitabon iti pakaitantaneman dagiti ari ti Israel, ket ni Zacarias a putotna ti simmukat kenkuana nga ari.

15 Iti maikaduapulo ket pito a tawen ni Jeroboam nga ari ti Israel, nangrugi ti panagturay ni Uzzias a putot lalaki ni Amazias nga ari iti Juda. **2** Sangapulo ket innem ti tawen ni Uzzias idi rinugianna ti nagturay. Nagturay isuna iti limapulo ket dua a tawen idiay Jerusalem. Jecolias ti nagan iti inana a taga-Jerusalem. **3** Inaramidna no ania ti nalinteg iti imatang ni Yahweh, iti panangsurotna kadagiti inaramid ti amana, ken panangaramidna ti kas kadagiti inaramid ni Amazias. **4** Nupay kasta, saan a naikkat dagiti disso a pagdaydayawan. Nagdaton ken nangipuor pay iti insenso dagiti tattao kadagiti disso a pagdaydayawan. **5** Pinagsagaba ni Yahweh ti ari, isu a nagketong isuna agingga iti aldaw ti ipapatayna ken nagtalinaed isuna iti sabali a balay. Ni Jotam a putot ti ari ti mangimatmaton iti palasio ken inturayanna dagiti tattao iti daga. **6** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Uzzias, ti amin nga inaramidna, saanda kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **7** Pimmusay ngarud ni Uzzias; intanemda isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna idiay siudad ni David. Ni Jotham a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. **8** Iti maika-tallopulo ket tallo a tawen ni Uzzias kas ari iti Juda, nagturay ni Zacarias nga anak ni Jeroboam iti Israel idiay Samaria iti innem a bulan. **9** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas iti inaramid dagiti ammana. Saan isuna nga imadayo kadagiti basol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. **10** Nagpanggep ni Sallum nga anak ni Jabes iti dakes maibusor kenni Zacarias, dinarupna iti sangoanan dagiti tattao ket pinatayna. Kalpasanna, nagbalin isuna nga ari a kas kasukatna. **11** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Zacarias, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. **12** Daytoy ti sao ni Yahweh nga imbagana kenni Jehu, kinunana, “Agtugaw iti trono ti Israel dagiti kaputotam agingga iti maika-uppat a henerasion.” Ket kasta ngarud ti napasamak. **13** Nangrugi a nagturay ni Sallum a putot ni Jabes iti maika-tallopulo ket siam a tawen ni Uzzias kas ari iti Juda, ken nagturay laeng isuna iti maysa a bulan idiay Samaria. **14** Simang-at ni Menahem a putot ni Gadi idiay Samaria manipud idiay Tirza. Rinautna ni Sallum a putot ni Jabes idiay Samaria. Pinatayna isuna ket simmukat isuna nga ari. **15** No maipanggep met kadagiti dadduma pay a banbanag maipapan kenni Sallum ken ti kinadakes a pinanggepna, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. **16** Ket ginubat ni Menahem ti Tiphsah ken dagiti amin nga adda sadiay, ken dagiti ketegan iti aglawlaw ti Tirza, gapu ta saanda nga inlukat ti siudad para kenkuana. Ginubatna ngarud daytoy ken binutiakanna dagiti amin a masikog a babbai iti dayta a bario. **17** Iti maikatallopulo ket siam a tawen ni Uzzias kas ari ti Juda, nangrugi a nagturay ni Menahem a putot ni Gadi iti Israel, nagturay isuna iti sangapulo a tawen idiay Samaria. **18** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Iti unos ti panagbiagna, saan isuna nga immadayo kadagiti basbasol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. **19** Kalpasanna, immay rimmaut ni Pul nga ari ti Asiria iti daga, ket inikkan ni Menahem ni Pul iti sangaribu a talento ti pirak tapno tulungan isuna ni Pul a mangpapigsa iti pagarian ti Israel iti imana. **20** Siningir ni Menahem daytoy a kuarta manipud iti Israel babaen iti panangsingirna iti limapulo a siklo ti pirak iti tunggal maysa a lallaki a baknang nga itedna iti ari ti Asiria. Nagsubli ngarud ti ari ti Asiria ken saan a nagnaed iti dayta a daga. **21** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanang maipapan kenni Menahem, ken amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel? **22** Pimmusay ni Menahem, ket ni Pekaias a lalaki a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. **23** Iti maikalimapulo a tawen ni Uzzias nga ari ti Juda, nangrugi nga agturay ni Pekaias a putot ni Menahem iti Israel idiay Samaria; nagturay isuna iti dua a tawen. **24** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna nga inadaywan dagiti basbasol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol **25** Ni Peka a putot ni

Remalias, maysa a kapitan nga agserserbi kenni Pekaias ket nangpanggep iti dakes maibusor kenkuana ket pinatayna Pekaias idiay Samaria, iti akin-uneg a sarikedked iti palasio ti ari, kaduana ni Argob ken ni Arieh. Kaduana pay dagiti limapulo a lallaki kadagiti taga-Galaad. Pinatayna ni Pekaias ket simmukat isuna nga ari. **26** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Pekaias, amin nga inaramidna, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. **27** Iti maikalimapulo ket dua a tawen ni Uzzias kas ari ti Juda, nangrugi a nagturay ni Peka a putot ni Remalias iti Israel idiay Samaria; nagturay isuna iti duapulo a tawen. **28** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh. Saanna nga inadaywan dagiti basbasol ni Jeroboam a putot ni Nebat, a nangisungsong iti Israel nga agbasol. **29** Kadagiti al-aldaw ni Peka nga ari ti Israel, dimteng ni Tiglat Pileser nga ari ti Asiria ket sinakupna ti Aion, Abel Bet Maaka, Janoa, Kedes, Hasor, ti Galaad, Galilea ken amin a daga ti Neftali. Impanna dagiti tattao idiay Asiria. **30** Isu nga insikat ni Hosea a putot ni Ela ni Peka a putot ni Remalias. Dinarup ket pinatayna isuna. Ket simmukat isuna nga ari iti maikaduapulo a tawen a panagturay ni Jotham a putot ni Uzzias. **31** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Peka, ti amin nga inaramidna, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Israel. **32** Iti maikadua a tawen ni Peka a putot ni Remalias kas ari ti Israel, nangrugi a nagturay ni Jotam a putot ni Uzzias kas ari ti Juda. **33** Duapulo ket lima ti tawenna idi nangrugi a nagturay; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiay Jerusalem. Jerusa ti nagan ti inana; a babae a putot ni Zadok. **34** Inaramid ni Jotam ti nalinteg iti imatang ni Yahweh. Sinurotna dagiti amin a pagulidanan nga inaramid ni Uzzias nga amana. **35** Nupay kasta, saan a nadadael dagiti disso a pagdaydayawan. Nangidaton ken nangpuor latta iti insenso dagiti tattao kadagiti disso a pagdaydayawan. Ni Jotam ti nangipatakder iti akin ngato a ruangan ti balay ni Yahweh. **36** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Jotam, ken amin a naaramidanna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **37** Kadagita nga al-aldaw, imbaon ni Yahweh ni Resin nga ari ti Aram ken ni Peka nga anak ni Remalias a maibusor iti Juda. **38** Pimmusay ni Jotam ket naitanem iti nakaitaneman dagiti kapuonanna idiay siudad ni David, a kapuonanna. Kalpasanna, ni Ahaz a putotna ti simmukat kenkuana nga ari.

16 Iti maikasangapulo ket pito a tawen ni Peka a lalaki a putot ni Remalias, nangrugi a nagturay ni Ahaz a putot ni Jotam nga ari ti Juda. **2** Duapulo ti tawen ni Ahaz idi nangrugi isuna a nagturay, ken nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiay Jerusalem. Saanna nga inaramid ti rumbeng iti imatang ni Yahweh a Diosna, saan a kas iti inaramid ni David a kapuonanna. **3** Ngem ketdi, nagbiag isuna iti wagas dagiti ari ti Israel; kinapudnona, impuorna ti anakna a kas daton a mapuoran a tinuladna dagiti nakarimrimon nga aramid dagiti pagilian, a pinagtalaw ni Yahweh iti imatang dagiti tattao ti Israel. **4** Nangidaton isuna kadagiti daton ken nangipuor iti insenso kadagiti nangangato a disso, kadagiti rabaw ti turturod ken iti sirok ti tunggal narukbos a kayo. **5** Kalpasanna, ni Resin nga ari ti Aram ken ni Peka a lalaki a putot ni Remalias, ari ti Israel ket simang-atda iti Jerusalem tapno rumaut. Linakubda ni Ahaz ngem saanda a maparmek isuna. **6** Iti dayta met laeng a tiempo, sinubli ni Resin nga ari ti Aram ti Elat para iti Aram ken pinapanawna idiay Elat dagiti lallaki ti Juda. Kalpasanna, immay dagiti Arameo idiay Elat nga isu ti pagnanaedanda agingga ita. **7** Nangibaon ngarud ni Ahaz iti mensahero kenni Tiglat Pileser nga ari ti Asiria, a kunana, "Siak ti adipenmo ken anakmo. Sumang-atka ditoy ket ispalennak manipud iti ima iti ari ti Aram ken manipud iti ima ti ari ti Israel a nangraut kaniak." **8** Innala ngarud ni Ahaz ti pirak ken balitok a nasarakan iti balay ni Yahweh ken dagiti gameng iti palasio ti ari ket impatulodna a kas sagut iti ari ti Asiria. **9** Ket impangag isuna ti ari ti Asiria, ket napan rinaut ti ari ti Asiria ti Damasco, pinarmekna daytoy ken impanawna dagiti tattao sadiay a kas baludda idiay Kir. Pinatayna pay ni Resin nga ari ti Aram. **10** Napan ni ari Ahaz idiay Damasco tapno sabatenna ni Tiglat Pileser nga ari ti Asiria. Idiay Damasco, adda nakitana a maysa nga altar. Nangipatulod isuna kenni Urias a padi iti ladawan ti altar, ti pagtuladan iti altar ken ti disenio para iti amin a kasapulan iti maaramid nga altar. **11** Nagaramid ngarud ni Urias a padi iti altar a kapadpada laeng ti plano nga impatulod ni Ari Ahaz manipud Damasco. Inleppasna daytoy sakbay a simangpet ni Ari Ahaz manipud Damasco. **12** Idi nagsubli ti ari manipud Damasco, nakitana ti altar; immasideg ti ari iti altar ket nangidaton isuna iti daytoy. **13** Nagidaton isuna iti daton a mapuoran ken daton a bukel, imbukbokna ti daton a mainom, ken inwarsina iti altar ti dara ti indatonna a daton a pakikadua. **14** Ti bronse nga altar nga adda iti sangoanan ni Yahweh— innalana manipud iti sangoanan ti templo, iti nagbaetan ti altarna ken ti templo ni Yahweh, ket impanna iti akin amianan a paset ti altarna **15** Kalpasanna binilin ni Ari Ahaz ni Urias a padi, kunana, "Iti dakkel nga altar, puoram ti mapuoran a daton iti bigat ken ti daton a bukel a maidatag iti rabii, ken ti mapuoran a daton ti ari ken ti bukel a datonna, ken ti mapuoran a daton dagiti amin a tattao iti daga, ken iti datonda a bukbukel ken ti datonda a mainom. Iwarsim iti daytoy ti amin a dara ti mapuoran a daton ken ti amin a dara ti daton. Ngem ti bronse nga altar ket aramatek no agdawatak iti tulong ti Dios." **16** Inaramid ni Urias ti kas imbilin ni Ari Ahaz. **17** Ket inikkat ni Ari Ahaz dagiti naididing ken dagiti planggana kadagiti maiyakar-akar a pangiparabawan; inikkatna pay ti bronse a baybay manipud iti bronse a sinan-baka nga adda iti babaen daytoy ket inkabilna iti bato a pagsaadan. **18** Inikkatna ti adda atepna a pagnaan para iti Aldaw a Panaginnana nga inyaramidda iti templo, ken ti pagserkan ti ari nga adda iti ruar ti templo ni Yahweh, gapu iti ari ti Asiria. **19** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Ahaz ken ti inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **20** Pimmusay ni Ahaz ket intanemda iti ayan dagiti kapuonanna iti siudad ni David. Ni Hezekias a lalaki a putotna ti simmukat kenkuana nga ari.

17 Iti maika-sangapulo ket dua a tawen a panagturay ni Ahaz nga ari ti Juda, nangrugi met ti panagturay ni Oseas nga anak ni Ela. Nagturay isuna idiay Samaria iti entero nga Israel iti siam a tawen. **2** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, ngem saan a kas kadagiti inaramid dagiti ar-ari ti Israel nga immun-una kenkuana. **3** Rinaut isuna ni Salmaneser nga ari ti Asiria, ket nagbalin ni Oseas nga adipenna ken nagbayad kenkuana ti buis. **4**

Kalpasanna, naammoan ti ari ti Asiria nga agpangpanggep ni Oseas ti dakes a maibusor kenkuana, ta nangibaon ni Oseas kadagiti mensahero kenni So nga ari ti Egipto; kasta met a, saanen isuna a nagbayad iti buis iti ari ti Asiria, a kas iti inar-aramidna iti tinawen. Isu a tiniliw isuna ti ari ti Asiria ket imbaludna iti pagbaludan. **5** Rinaut ti ari ti Asiria ti entero a daga, ken rinautda ti Samaria ket linawlawda daytoy iti tallo a tawen. **6** Iti maika-siam a tawen a panagturay ni Oseas, inagaw ti ari ti Asiria ti Samaria ket impanawda ti Israel nga impan idiay Asiria. Pinagnaedda ida idiay Hala, iti Karayan Habor ti Gozan, ken kadagiti siudad ti Media. **7** Napasamak daytoy a pannakatiliw gapu ta nagbasol dagiti tattao ti Israel kenni Yahweh a Diosda, a nangirruar kadakuada manipud iti daga ti Egipto, manipud iti bileg ti Faraon nga ari ti Egipto. Nagdaydayaw dagiti tattao kadagiti dadduma a dios **8** ken nagnagnada kadagiti sursuro dagiti nasion a pinapanaw idi ni Yahweh sakbay kadagiti tattao ti Israel, ken kadagiti sursuro dagiti ar-ari ti Israel nga inaramidda. **9** Sililimed nga inaramid dagiti tattao ti Israel dagiti saan a rumbeng a banbanag a maibusor kenni Yahweh a Diosda. Nagipatakderda kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti amin a siudadda, manipud kadagiti tore dagiti agbanbantay agingga iti natalged a siudad. **10** Nangipatakderda pay kadagiti nasagradoan nga adigi a bato ken kadagiti imahen ni Asera iti tunggal nangato a turod ken iti sirok iti tunggal narukbos a kayo. **11** Sadiay, nagpuorda kadagiti insenso kadagiti amin a disso a pagdaydayawan, a kas iti inar-aramid dagiti nasion, dagidiay pinapanaw ni Yahweh sakbay kadakuada. Nagaramid dagiti Israelita kadagiti dinadangkes a banbanag a nangpapungtot kenni Yahweh; **12** nagrukbabda kadagiti didiosen, maipapan ti kinuna ni Yahweh kadakuada, "Saanyo nga aramiden daytoy a banag." **13** No pay kasta, impaduyakyak ni Yahweh iti Israel ken iti Juda babaen iti tunggal propeta ken tunggal agwanwanawan a kinunana, "Tallikudanyo dagiti dakes a wagasyo ket tungpalenyo dagiti bilbilinko ken alagadek, ket agannadkayo iti panangtungpalyo kadagiti amin a linteg nga imbilinko kadagiti ammayo, nga impatulodko kadakayo babaen kadagiti adipenko a propeta." **14** Ngem saanda a dimngeg; ngem ketdi, nasukirda unay a kas kadagiti ammada a saan a nagtalek kenni Yahweh a Diosda. **15** Linaksidda dagiti alagadenna ken ti tulag nga inaramidna kadagiti kapuonanda, ken ti pammaneknekna iti tulagna nga intedna kadakuada. Tinuladda dagiti awan kaes-eskanna a sursuro ket nagbalinda nga awan kaes-ekanna. Sinurotda dagiti pagano a nasion nga adda iti aglawlawda, dagidiay imbilin ni Yahweh kadakuada a saanda a tultuladen. **16** Saanda nga ingkaskaso dagiti amin a bilbilin ni Yahweh a Diosda. Nangsukogda kadagiti landok nga imahen ti dua a baka a pagrukbabanda. Nangaramidda ti imahen ni Asera, ken nagrukbabda kadagiti amin a bituen dagiti langlangit ken ni Baal. **17** Inddatonda dagiti annakda a lallaki ken babbai a kas daton a mapuoran, nagpadtoda ken nag-orasionda, inlakoda dagiti bagbagida tapno agaramidda iti dakes iti imatang ni Yahweh, ket pinagpungtotda isuna. **18** Ngarud, nakapungtot iti kasta unay ni Yahweh iti Israel ket inikkatna ida iti imatangna. Awan ti uray maysa a nabati ngem ti tribu laeng iti Juda. **19** Uray pay ti Juda ket saanda a tinungpal dagiti bilbilin ni Yahweh a Diosda, ngem ketdi, sinursurotda dagiti ar-aramiden dagiti pagano a sursuro a sursuroten idi ti Israel. **20** Isu a linaksid ni Yahweh dagiti amin a kaputotan ti Israel; pinagrigatna ida ket impaimana ida kadagiti nangagaw kadagiti sanikuada, agingga a pinukawna ida iti imatangna. **21** Inikkatna ti Israel manipud iti panagturay a puli ni David, ket pinagbalinda nga ari ni Jeroboam nga anak ni Nebat. Ni Jeroboam ti nangiyadayo ti Israel manipud iti panangsurotda kenni Yahweh ken nangisungsong kadakuada nga agaramid iti nadagsen a basol. **22** Sinurot dagiti tattao ti Israel dagiti amin a basol ni Jeroboam ket saanda a simmina manipud kadagitoy, **23** isu nga inikkat ida ni Yahweh ti Israel manipud iti imatangna, kas kinunana nga aramidenna babaen kadagiti amin nga adipenna a propeta. Isu a napapanaw ti Israel manipud iti bukodda a daga ket naipanda idiay Asiria, ket agingga iti agdama nga aldaw, addada pay laeng sadiay. **24** Nangipan ti ari ti Asiria kadagiti tattao manipud ti Babilonia, Cut, Avva, Hamat ken Sefarvaim ket pinagnaedna ida kadagiti siudad ti Samaria a kasukat dagiti tattao ti Israel. Tinagikuada ti Samaria ket nagnaedda kadagiti siudad daytoy. **25** Napasamak daytoy iti rugi ti panagnaedda sadiay a saanda a dinayaw ni Yahweh. Isu a nangibaon ni Yahweh kadagiti leon a nangpapatay iti sumagmamano kadakuada. **26** Isu a nakisaritada iti ari ti Asiria ket kinunada, "Saan nga ammo dagiti nasion nga impanawmo kalpasanna inkabilmo kadagiti siudad ti Samaria, dagiti sursuro a masapul ti dios iti daytoy a daga. Isu a nangibaon kadagiti leon kadakuada, ket kitaem, pappapatayen dagiti leon dagiti tattao sadiay gapu ta saanda nga ammo dagiti sursuro a masapul ti dios iti daytoy a daga." **27** Imbilin ti ari ti Asiria ket kinunana, "Mangalakayo iti maysa kadagiti papadi nga innalayo sadiay, ket ibaonyo ket pagnaedenyo isuna sadiay, ket ipaisuroyo kenkuana kadakuada dagiti sursuro a masapul ti dios iti daytoy a daga." **28** Isu a napan ti maysa kadagiti papadi a naitalaw manipud idiay Samaria ket nagnaed idiay Betel; insurona kadakuada no kasano ti rumbeng a panagdayawda kenni Yahweh. **29** Nagaramid ti tunggal bunggoy ti tribu kadagiti diosda, ket inkabilda ida kadagiti disso a pagdaydayawan nga inaramid dagiti Samaritano - iti tunggal bunggoy ti tribu kadagiti siudad a nagnaedanda. **30** Inaramid dagiti tattao ti Babilonia ti Succot Benot; inaramid dagiti tattao ti Cut ti Nergal, inaramid dagiti tattao ti Hamat ti Asima; **31** inaramid dagiti Awita ti Nibhaz ken Tartak; ken pinuoran dagiti Sefarvita dagiti annakda kas datonda kada Adramelek ken Anamelek, dagiti dios dagiti Sefravita. **32** Dinayawda met ni Yahweh, ket nangdutokda manipud kadakuada kadagiti papadi kadagiti nangato a disso, a nagidaton para kadakuada kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti templo. **33** Dinayawda ni Yahweh ken nagrukbabda pay kadagiti diosda, kadagiti kaugalian dagiti nasion manipud kadagiti nakaipanawanda. **34** Agingga kadagitoy nga al-aldaw, itultuloyda pay laeng dagiti kadaanan a kaugalianda. Saanda a daydayawen ni Yahweh, wenno tungtungpalen dagiti pagalagadan, paglintegan, ti linteg, wenno dagiti bilbilin ni Yahweh nga intedna kadagiti tattao ni Jacob - a pinanagananna ti Israel- **35** a nakitulagan ni Yahweh ket binilinna ida, "Saankayo nga agbuteng kadagiti didiosen, wenno agkurno kadakuada, agrukbab kadakuada, wenno agidaton kadakuada. **36** Ngem ni Yahweh a nangipanaw kadakayo manipud iti daga ti Egipto nga addaan iti naindaklan a pannakabalin ken bileg, ket isuna ti masapul a dayawenyo; isuna laeng iti pagkurnoanyo, ken isuna ti pagidatonanyo. **37** Tungpalenyo

iti agnanayon dagiti pagalagadan ken dagiti paglintegan, dagiti linteg ken bilbilin nga insuratna para kadakayo. Isu a saan a rumbeng nga agbutengkayo kadagiti sabali a dios, **38** ken saanyo a liplipatan ti katulagak kadakayo; wenno dayawen dagiti sabali a dios. **39** Ngem ni Yahweh a Diosyo ti dayawenyo. Ispalennakayto manipud iti bileg dagiti kabusoryo." **40** Saanda a dimngeg, gapu ta intultuloyda ti agaramid kadagiti inaramidda iti naglabas. **41** Isu a nagbuteng dagitoy a nasion kenni Yahweh ken nagrukbabda met kadagiti kinitikitanda nga imahen, ken kasta met laeng ti inaramid dagiti annakda - a kas met ti inaramid dagiti annak dagiti annakda. Itultuloyda nga ar-aramiden dagiti inaramid dagiti kapuonanda agingga iti daytoy nga aldaw.

18 Ita, iti maikatlo a tawen a panagturay ni Oseas nga ari ti Israel nga anak ni Ela, nangrugi nga agturay ni Hezekias nga anak ni Ahaz a kas ari iti Juda. **2** Agtawen idi isuna iti duapulo ket lima idi nangrugi nga agturay; nagturay isuna iti duapulo ket siam a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Abiha nga anak a babai ni Zacarias. **3** Inaramidna ti umno iti imatang ni Yahweh, sinurotna ti pagwadan kadagiti amin nga inaramid ti kapuonanna a ni David. **4** Inikkatna dagiti disso a pagdaydayawan, dinadaelna dagiti nasagradoan a bato nga adigi, ken pinutedna dagiti imahen ni Asera. Binurakna ti bronse a sinan-uleg nga inaramid ni Moises, gapu ta kadagidiay nga al-aldaw, nagpupuor iti insenso dagiti tattao ti Israel iti daytoy; naawagan daytoy iti "Nehustan." **5** Nagtalek ni Hezekias kenni Yahweh a Dios ti Israel, ket awanen ti simmaruno a kas kenkuana kadagiti amin nga ar-ari ti Juda, wenno kadagiti ar-ari nga immun-una kenkuana. **6** Ta nagkapet isuna kenni Yahweh. Saan isuna a simmardeng a sumursurot kenkuana ket tinungpalna dagiti bilbilinna, nga imbilin ni Yahweh kenni Moises. **7** Isu nga adda ni Yahweh kenni Hezekias, ket sadinoman ti papananna, agballigi isuna. Binusorna ti ari ti Asiria ken saan a nagserbi kenkuana. **8** Ginubatna dagiti Filisteo idiay Gaza ken dagiti nagbebeddengan iti aglawlaw, manipud iti tore dagiti agbanbantay agingga iti dakkel a nasarikedkedan a siudad. **9** Iti maikapat a tawen a panagturay ni Ari Hezekaias, a maikapito met a tawen a panagturay nga ari iti Israel ni Oseas nga anak ni Ela, rinaut ni Salmaneser nga ari ti Asiria ti Samaria ket linnakubda daytoy. **10** Kalpasan iti tallo a tawen, nasakupda daytoy, iti maikanem a tawen a panagturay ni Hezekias, a maika-siam met a tawen a panagturay ni Oseas nga ari ti Israel; iti kastoy a wagas, nasakup ti Samaria. **11** Isu nga impan ti ari ti Asiria ti Israel idiay Asiria ket impanna ida idiay Hala, iti Karayan Habor ti Gosan, ken kadagiti siudad ti Media. **12** Inaramidna daytoy gapu ta saanda a tinungpal ti timek ni Yahweh a Diosda, ngem sinalungasingda ti katulaganna, dagiti amin nga imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh. Saanda a dinengngeg daytoy wenno inaramid daytoy. **13** Iti maikasangapulo ket uppat a tawen a panagturay ni Ari Hezekias, ginubat ni Senakerib nga ari ti Asiria dagiti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda ket tiniliwda ida. **14** Isu a nangipatulod ti sao ni Hezekias nga ari ti Juda iti ari ti Asiria, nga adda sadiay Lakis, a kinunana, "Pinabainanka. Panawannak. Aniaman nga ipabaklaymo kaniak, baklayek." Kinalikaguman ti ari ti Asiria nga agbayad ni Hezekaias nga ari ti Juda iti tallo gasut a talento ti pirak ken tallopulo a talento ti balituk. **15** Isu nga inted amin ni Hezekias dagiti pirak a nabirukanna iti balay ni Yahweh ken kadagiti pagiduldulinan ti kinabaknang iti palasio ti ari. **16** Linikkab ni Hzsekias dagiti balitok kadagiti ruangan ti templo ni Yahweh ken manipud kadagiti inkalupkopna kadagiti adigi; intedna dagiti balitok iti ari ti Asiria. **17** Ngem pinagtignay ti ari ti Asiria ti adu nga armadana, imbaonna da Tartan, Rabsaris ken ti panguloen a komandante manipud idiay Lakis a mapan kenni Ari Hezekias idiay Jerusalem. Nagdaliasatda kadagiti dalan ket nakadanunda iti ruar ti Jerusalem. Immasidegda iti pagayusan ti akinngato a pagurnongan ti danum, iti kalsada nga abay ti paglalabaan, ket nagtakderda iti abay daytoy. **18** Idi inayabanda ni Ari Hezekias, rimmuar da Eliakim nga anak ni Hilkias a mangimatmaton iti palasio, ni Sebna nga eskriba, ken Joa nga anak ni Asaf nga agay-aywan kadagiti napapateg a papeles, tapno sabtenda ida. **19** Kinuna ti panguloen a komandante kadakuada nga ibagada amin kenni Hezekias ti kinuna ti naindaklan nga ari, ti ari ti Asiria, "Ania aya ti pagpanpannakkelyo? **20** Agsasaokayo laeng kadagiti awan kaes-eskanna a sasao, ibagbagayo nga adda dagiti sabali a nasion a tumulong kadakayo ken pigsayo iti gubat. Ita, siasino ti pagtaltalkanyo? Siasino ti nangpatured kadakayo a bumusor kaniak? **21** Kitaenyo, agtalekkayo iti tukkol a sarukod a runo ti Egipto, a no agsammaked ti maysa a tao a pagsarukod daytoy, maitudok iti imana. Dayta ti kaiyarigan ti Paraon nga ari ti Egipto iti siasinoman nga agtalek kenkuana. **22** Ngem no ibagayo kaniak, 'Agtaltalekkami kenni Yahweh a Diosmi,' saan kadi a kukuana dagiti inikkat ni Hezekias a disso a pagdaydayawan ken dagiti altar, ket naibaga iti Juda ken iti Jerusalem, 'Masapul nga agdayawkayo iti sangoanan daytoy nga altar iti Jerusalem'? **23** Ita ngarud, kayatko ti mangidiaya ti nasayaat kadakayo manipud iti apok nga ari ti Asiria. Ikkankayo iti dua ribu a kabalio, no makabirukkayo iti mangsakay kadagitoy. **24** Kasanoyo a sarangten ti uray maysa laeng a kapitan dagiti kakakapuyan nga adipen ti apok? Inkabilyo ti panagtalekyo iti Egipto gapu kadagiti karwahe ken kadagiti kumakabalio! **25** Dimmanonak kadi ditoy a lugar a manggubat ken mangdadael iti daytoy a lugar nga awan ni Yahweh? Kinuna ni Yahweh kaniak, 'Rautem daytoy a daga ket dadaelem.'" **26** Ket kinuna da Eliakim nga anak ni Hilkias, Sebna ken Joa iti panguloen a komandante, "Pangaasim ta agsaoka kadagiti adipenmo iti pagsasao nga Arameo, ta maawatanmi daytoy. Saanka nga agsao kadakami iti pagsasao ti Juda kadagiti lapayag dagiti tattao nga adda kadagiti rabaw ti pader." **27** Ngem kinuna ti panguloen a komandante kadakuada, "Imbaonnak kadi ti apok iti apoyo ken kadakayo tapno ibagak dagitoy a sasao? Saan kadi nga imbaonnak kadagiti tattao nga agtugtugaw kadagiti rabaw ti pader, a kadduayo a mangan kadagiti bukodyo a rugit ken uminum kadagiti bukodyo nga isbu?" **28** Kalpasanna ket timmakder ken nagpukkaw iti napigsa ti panguloen a komandante iti pagsaso a Judio a kinunana, "Dumngegkayo iti sao ti naindaklan nga ari, ti ari ti Asiria. **29** Kinuna ti ari, **30** 'Saanyo nga ipalubos nga allilawennakayo ni Hezekaias, ta saannakayo a kabaelan nga ispalen manipud iti bilegko. Saanyo nga ipalubos a pagtalkennakayo ni Hezekias kenni Yahweh, a kunana, "Awan dua-dua nga ispalennatayo ni Yahweh; saan a maipaima daytoy a siudad iti ari ti Asiria.'" **31** Saankayo a dumngeg kenni Hezekias, ta daytoy ti kinuna ti ari ti Asiria:

'Makikapiakayo kaniak ket sumukokayo kaniak. Ket mangan iti tunggal maysa kadakayo manipud iti ubasna ken manipud iti kayona nga igos, ken uminom iti danum manipud iti bubonna. **32** Aramidenyo daytoy agingga nga umayak a mangipan kadakayo iti daga a kasla iti bukodyo a daga, daga nga addaan kadagiti trigo ken baro nga arak, daga nga addaan iti tinapay ken kaubasan, daga nga addaan kadagiti kayo ti olibo ken diro, tapno agbiagkayo a saan ketdi a matay.' Saankayo a dumngeg kenni Hezekias no allukoyennakayo a kunana, "Ispalennatayo ni Yahweh.' **33** Adda kadi kadagiti dios dagiti tattao ti nangispal kadakuada manipud iti bileg ti ari ti Asiria? **34** Sadino ti ayan dagiti dios da Hamat ken Arpad? Sadino ti ayan dagiti dios da Sefravaim, Hena ken Ivva? Naispalda kadi ti Samaria manipud kadagiti imak? **35** Kadagiti amin a dios dagiti daga, adda kadi ti aniaman a dios a nangispal iti dagana manipud iti bilegko? Kasano nga isalakan ni Yahweh ti Jerusalem manipud iti kinabilegko?" **36** Ngem nagtalinaed a naulimek dagiti tattao ket saanda a simmungbat, ta isu ti imbilin ti ari, "Saankayo a sumungbat kenkuana." **37** Kalpasanna, napan da Eliakim nga anak ni Hilkias, a mangimatmaton ti palasio; Sebna nga eskriba; ken ni Joa nga anak ni Asaf, ti paraidulin kadagiti napapateg a papeles kenni Hezekias, a naray-ab dagiti pagan-anayda ket impadamagda kenkuana dagiti sinao ti panguloen a komandante.

19 Napasamak daytoy nga idi nangngeg ni Ari Hezekias ti padamagda, rinay-abna ti pagan-anayna, nagkawes isuna iti nakersang a lupot, ket simrek iti balay ni Yahweh. **2** Imbaonna a nakakawes iti nakersang a lupot da Eliakim a mangimatmaton iti palasio, ni Sebna nga eskriba ken dagiti panglakayen dagiti papadi kenni Isaias a propeta, nga anak ni Amos. **3** Kinunada kenkuana, "Kuna ni Hezekias, 'Daytoy nga aldaw ket aldaw ti pannakaparparigat, pannakatubngar ken pannakaibabain, ta dimtengen ti tiempo ti pannakaiyanak dagiti ubbing, ngem awanen ti pigsa tapno maiyanakda. **4** Mabalin a denggen ni Yahweh a Diosmo dagiti amin a sasao ti panguloen a komandante, nga imbaon ti ari ti Asiria nga apona tapno ibabainna ti sibibiag a Dios, ken tapno tubngarennanto dagiti sasao a nangngeg ni Yahweh a Diosmo. Ita, itag-aymo ti kararagmo para kadagiti nabati nga adda agingga ita.'" **5** Isu a napan dagiti adipen ni Ari Hezekias kenni Isaias, **6** ket kinuna ni Isaias kadakuada, "Ibagayo iti amoyo: 'kuna ni Yahweh, "Saanka nga agbuteng kadagiti sasao a nangngegam, a nangibabainan kaniak dagiti adipen ti ari ti Asiria. **7** Kitaem, mangikabilak iti espiritu kenkuana, ket mangngegna ti maysa a damag ket agsubli iti bukodna a daga. Tinnagek isuna babaen iti kampilan iti bukodna a daga.'"' **8** Ket nagsubli ti panguloen a komandante ket naduktalanna a makigubgubat ti ari ti Asiria a maibusor iti Libna, ta nangngegna a pimmanaw ti ari manipud idiay Lakis. **9** Kalpasanna, nangngeg ni Senakerib a nagsagana ni Tirhaka nga ari ti Etiopia ken Egipto a manggubat a maibusor kenkuana, isu a nangibaon manen isuna kadagiti mensahero nga addaan iti mensahe kenni Hezekias: **10** "Ibagayo kenni Hezekias nga ari ti Juda, 'Saanmo nga ipalubos nga allilawennaka ti Diosmo a pagtaltalkam iti panangibagbagana, "Saanto a maiyawat ti Jerusalem iti ari ti Asiria." **11** Kitaem, nangngegmo ti inaramid dagiti ar-ari ti Asiria kadagiti amin a daga babaen iti panangdadaelda amin kadagitoy. Maispalnakanto ngata met? **12** Naispal kadi ida dagiti dios dagiti nasion, dagiti nasion a dinadael dagiti ammak: ti Gosan, Haran, Resef, ken dagiti tattao ti Eden idiay Telassar? **13** Sadino ti ayan dagiti ari ti Hamat, ti ari ti Arpad, ti Ari dagiti siudad ti Sefravaim, Hena ken Ivva?'" **14** Naawat ni Hezekias daytoy a surat manipud kadagiti mensahero ket binasana daytoy. Kalpasanna, simmang-at isuna idiay balay ni Yahweh ket inyukradna daytoy iti sangoananna. **15** Ket nagkararag ni Hezekias iti sangoanan ni Yahweh ket kinunana, "'Yahweh a Mannakabalin-amin, Dios ti Israel, sika a nakatugaw iti ngatoen dagiti kerubim, sika laeng ti Dios kadagiti amin a pagarian ditoy daga. Pinarsuam ti langit ken ti daga. **16** Ipangagmo Yahweh, ket dumngegka. Luktam dagita matam Yahweh ket kumitaka ken denggem dagiti sao ni Senakerib nga impatulodna tapno laisenna ti sibibiag a Dios. **17** Pudno Yahweh, a dinadael dagiti ar-ari ti Asiria dagiti nasion ken dagiti dagada. **18** Impuorda dagiti diosda, ta saan dagitoy a dios, aramid laeng dagitoy dagiti ima dagiti tattao, kayo ken bato laeng dagitoy. Isu a dinadael ida dagiti Asiriano. **19** Ita ngarud, Yahweh a Diosmi, isalaknnakami, agpakaasiak kenka, manipud iti kinabilegna, tapno maammoan dagiti amin a pagarian ditoy daga a sika ni Yahweh nga agmaymaysa a Dios." **20** Ket nangipatulod iti mensahe ni Isaias nga anak ni Amos kenni Hezekias a kunana, "Ibagbaga ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Gapu ta nagkararagka kaniak maipapan kenni Senakerib nga ari ti Asiria, nangngegka. **21** Daytoy ti sao ni Yahweh maipapan kenkuana: "Lalaisennaka ti birhen nga anak a babai ti Sion ken katawaannaka nga umsien. Iwingiwingna ti ulona kenka ti anak a babai ti Jerusalem. **22** Siasino ti kinarit ken linaismo? Ket siasino ti binugkawam ken kinitam nga addaan iti kinatangsit? Maibusor iti Nasantoan iti Israel! **23** Babaen kadagiti mensaherom, kinaritmo ti Apo, ket kinunam, 'Babaen kadagiti adu a karwahek, nakasang-atak kadagiti tapaw dagiti banbantay, inggana kadagiti kangangatoan a banbantay iti Libano. Pukanekto dagiti nangangato a sedro ken dagiti kasasayaatan a kaykayo ti saleng sadiay. Ket serkekto dagiti kaaadaywan a paset daytoy, iti nabunga unay a paset ti kabakiran. **24** Nagkaliak kadagiti bubon ket umminumak kadagiti ganggannaet a danum. Pinamagaak amin dagiti karayan ti Egipto kadagiti dapanko.' **25** Saanmo kadi a nanggeg no kasano nga inkeddengko idi pay laeng, ket inaramidko daytoy idi pay punganay? Ita, tungtungpalekon. Adtoyka a mamagbalin kadagiti natalged a siudad a gabsuon dagiti dadadel. **26** Dagiti awanan pigsa nga agnanaed kadagitoy ket nawarawara ken nabainan. Kaslada kadagiti mulmula iti talon, berde a ruot, ti ruot a nagtubo iti bubongan wenno iti talon, nakset sakbay a dimmakkel. **27** Ngem ammok no agtugtugawka, no rumrummuarka, no umun-unegka ken no makapungpungtotka kaniak. **28** Gapu iti panagpungpungtotmo kaniak, ken gapu ta nangngegko ti kinatangsitmo, taldengak ta agongmo, ken busalak ta ngiwatmo; isublika iti dalan a naggapuam." **29** Daytoyto ti pagilasinam; Ita a tawen, kanem dagiti agtubtubo laeng, ket iti maikadua a tawen, kanem ti agtubo manipud iti dayta. Ngem iti maikatlo a tawen, masapul nga agmulaka ket apitem, agmulaka kadagiti ubas ket kanem dagiti bungada. **30** Agramut manen ket agbunga dagiti nabati a nakalasat iti balay ti Juda. **31** Ta manipud iti Jerusalem, ti nabati ket rummuarto, umayto dagiti nakalasat manipud iti Bantay Sion.

Ti regta ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti mangaramid iti daytoy. **32** Ngarud kinuna ni Yahweh daytoy maipapan iti ari ti Asiria: "Saanto isuna a makastrek iti daytoy a siudad wenno mangibiat ti pana sadiay. Saanto nga makaumay isuna a sikakalasag a makaasideg iti siudad wenno mangbangon ti panglakub iti aglawlawna. **33** Ti dalan a nagnaanna nga immay ket isunto met laeng ti dalan a pagsublianna; saanto a sumrek iti daytoy a siudad. Daytoy ti pakaammo ni Yahweh." **34** Ta salaknibak ken ispalekto daytoy a siudad, para iti bukodko a dayaw ken gapu iti adipenko a ni David.'" **35** Napasamak daytoy iti rabbii a rimmuar ti maysa nga anghel ni Yahweh, ket rinautna ti kampo dagiti Siriano, pinapatayna ti 185, 000 a soldado. Idi nakariing dagiti tattao iti agsapa, agkaraiwara dagiti bangkay. **36** Isu a pimmanaw ni Senakerib nga ari ti Asiria iti Israel ket nagawid ken nagnaed idiay Nineve. **37** Iti saan a nagbayag, kabayatan iti panagdaydayawna iti balay ni Nisrok a diosna, pinapatay isuna dagiti annakna a da Adramelek ken Sarezer babaen iti kampilan. Ket naglibasda a napan idiay daga ti Ararat. Ni Esarhadon nga anakna ti nagbalin nga ari a simmukat kenkuana.

20 Kadagidiay nga al-aldaw, agsaksakit ni Hezekias ket matmatayen. Isu a napan kekuana ni propeta Isaias nga anak ni Amos ket kinunana kenkuana, "Kinuna ni Yahweh, 'Urnosemon ti balaymo; ta mataykan ket saankan nga agbiag.'" **2** Ket insango ni Hezekias ti rupana iti diding ket nagkararag kenni Yahweh a kinunana, **3** "Pangaasim Yahweh, laglagipem no kasanoak a simmurot a sipupudno kenka iti amin a pusok ken no kasanoak a nagaramid ti naimbag iti panagkitam." Ket nagsangit iti napigsa ni Hezekias. **4** Sakbay a makalasat ni Isaias iti akintengnga a paraangan, immay kenkuana ti sao ni Yahweh a kinunana, **5** "Agsublika, ket ibagam kenni Hezekias, ti mangidadaulo kadagiti tattaok, 'Daytoy ti kinuna ni Yahweh a Dios ni David a kapuonam: "Nangngegko ti kararagmo, ket nakitak dagiti luam. Agasankanto iti maikatlo nga aldaw, ket sumang-atkanto iti balay ni Yahweh. **6** Nayunak pay ti sangapulo ket lima a tawen ti biagmo, ket ispalenka ken daytoy a siudad manipud iti bileg ti ari ti Asiria, ken salaknibak daytoy a siudad para iti bukodko a dayaw ken gapu iti adipenko a ni David."'" **7** Isu a kinuna ni Isaias, "Mangalakayo iti namekmek nga igos." Inaramidda ket intapalda iti lettegna, ket immimbag. **8** Kinuna ni Hezekias kenni Isaias, "Anianto ti pagilasinan nga agasannak ni Yahweh, a makasang-atak idiay templona iti maikatlo nga aldaw?" **9** Simmungbat ni Isaias, "Daytoy ti pagilasinam manipud kenni Yahweh, nga aramidento ni Yahweh ti banag nga imbagana. Agpasangonto kadi ti aniniwan iti sangapulo a tukad wenno bumaba iti sangapulo a tukad?" **10** Simmungbat ni Hezekias, "Nalaka a banag para iti aniniwan nga agpasango iti sangapulo a tukad. Pababaen lattan ti aniniwan iti sangapulo a tukad." **11** Isu nga immawag ni Isaias a propeta kenni Yahweh, ket impababana ti aniniwan iti sangapulo a tukad, iti agdan ni Ahaz a nagakaranna. **12** Iti dayta a tiempo, nangipatulod kadagiti surat ken sagut ni Merodak Baladan nga anak ni Baladan nga ari ti Babilonia kenni Hezekias, ta nadamagna nga agsaksakit ni Hezekias. **13** Dinengngeg ni Hezekias ti linaon dagitoy a surat, kalpasanna, impakitana kadagiti mensahero ti sibubukel a palasio ken ti kinabaknangna, dagiti pirak, dagiti balitok, dagiti rekado ken dagiti napapateg a lana, ken ti pagidulinan dagiti armasna, ken dagiti amin nga adda kadagiti pagidulinanna. Awan ti saan nga impakita ni Hezekias kadakuada nga adda iti balay ken pagarianna. **14** Kalpasanna, napan ni propeta Isaias kenni Ari Hezekias ket dinamagna, "Ania ti imbaga dagitoy a lallaki kenka? Sadino ti naggapuanda? Kinuna ni Hezekias, "Naggapuda iti adayo a pagilian iti Babilonia." **15** Sinaludsod ni Isaias, "Ania ti nakitada iti uneg ti balaymo?" Simmungbat ni Hezekias, "Nakitada amin nga adda iti uneg ti balayko. Awan kadagiti napapateg a banbanag iti saanko nga impakita kadakuada." **16** Isu a kinuna ni Isaias kenni Hezekias, "Denggem ti sao ni Yahweh: **17** Kitaem, dumtengto dagiti aldaw a maipan idiay Babilonia dagiti isu amin nga adda iti palasiom, dagiti banbanag nga impempen dagiti kapuonam agingga iti agdama nga aldaw. Awanto pulos iti mabati, kuna ni Yahweh. **18** Italawdanto dagiti annakmo a lallaki, a pinutotmo—ket agbalindanto a eunoko iti palasio ti ari ti Babilonia.'" **19** Kinuna ni Hezekias kenni Isaias, "Nasayaat ti imbagam a sao ni Yahweh." Ta impagarupna, "Awanto kadi iti kapia ken kinatalged kadagiti aldawko?" **20** No maipapan met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Hezekias, ti amin a kinabilegna, no kasano nga inaramidna ti pagurnongan ti danum ken iti usok a pagayusan ti danum, no kasano nga indanonna ti danum idiay siudad— saanda kadi a naisurat Iti Libro Dagiti Pakasaritaan Dagiti Ari-ari iti Juda? **21** Pimmusay ni Hezekias ket ni Manases nga anakna ti nagbalin nga ari a kasukatna.

21 Sangapulo ket dua ti tawen ni Manases idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna idiay Jerusalem iti limapulo ket lima a tawen. Hepsiba ti nagan ti inana. **2** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas kadagiti makarimon a banbanag nga inaramid dagiti nasion a pinapanaw ni Yahweh sakbay kadagiti tattao ti Israel. **3** Ta impatakderna manen dagiti altar a dinadael ti amana a ni Hezekias, ken nangipatakder isuna kadagiti altar para kenni Baal, nangaramid iti imahen ni Asera, kas iti inaramid ni Ahab nga ari ti Israel, nagtamed ken nagdayaw isuna kadagiti amin a bituen iti langit. **4** Nangipatakder ni Manases kadagiti altar ti pagano iti balay ni Yahweh, nupay imbilin ni Yahweh nga, "Idiay Jerusalem ti pagtalinaedan ti naganko iti agnanayon." **5** Nangipatakder isuna kadagiti altar para kadagiti amin a bituen iti langit idiay dua a paraangan ti balay ni Yahweh. **6** Indatonna ti anakna a lalaki kas daton a mapuoran; nagbuyon ken nagpadles isuna, ken nakiuman isuna kadagidiay makisarsarita iti natay ken kadagidiay makisarsarita kadagiti espiritu. Agkakadakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh ken pinagpungtotna ti Dios. **7** Inkabilna iti balay ni Yahweh ti inaramidna a nakitikitan nga imahen ni Asera. Daytoy ti balay a nakikatungtongan ni Yahweh kada David ken Solomon nga anakna; naibagana, "Iti daytoy a balay ken idiay Jerusalem a pinilik manipud kadagiti amin a tribu ti Israel, ti pangikabilak iti naganko iti agnanayon. **8** Saankonton nga iyaw-awan dagiti saka ti Israel iti daga nga intedko kadagiti kapuonanda, no laeng koma sayaatenda ti agtungpal kadagiti amin nga imbilinko kadakuada, ken sumurotda kadagiti amin a linteg nga imbilin kadakuada ni Moises nga adipenko." **9** Ngem saan a dimngeg dagiti tattao, ket insungsong ida ni Manases nga agaramid kadagiti dakdakes pay ngem iti inaramid dagiti nasion a dinadael ni Yahweh sakbay kadagiti tattao ti

Israel. **10** Isu a nagsao ni Yahweh babaen kadagiti adipenna
a profeta, kinunana, **11** "Gapu ta inaramid ni Manases
nga ari ti Juda dagitoy a makarimon a banbanag, ken
ad-adda pay a nagaramid iti kinadangkes ngem kadagiti
amin nga inaramid dagiti Amoreo sakbay kenkuana, ken
inallukoyna met dagiti taga-Juda nga agbasol gapu kadagiti
didiosenna," **12** ngarud kuna ni Yahweh a Dios ti Israel,
"Kitaem, idissuorko iti kinadakes iti Jerusalem ken Juda
ket maikuleng ti siasinoman a makangngeg iti daytoy. **13**
Iyunnatko iti Jerusalem ti pangrukod a naaramat maibusor
iti Samaria, ken ti tinnag a naaramat a maibusor iti balay
ni Ahab, sagadekto ti Jerusalem, kas iti panangdalus ti
maysa a tao iti pinggan, punasanna daytoy ken ipakleb. **14**
Ilaksidko dagiti nabatbati kadagiti tattaok ket iyawatko ida
kadagiti kabusorda. Maparmekdanto ken masamsam dagiti
sanikuada babaen kadagiti amin a kabusorda, **15** gapu
ta inaramidda ti dakes iti imatangko ken pinagpungtotdak,
sipud pay iti aldaw a rimmuar dagiti kapuonanda idiay
Egipto agingga iti daytoy nga aldaw." **16** Saan laeng a
dayta, adu a dara dagiti awan basolna ti pinagsayasay ni
Manases, agingga a napunnonan ti Jerusalem iti ipapatay.
Mainayon daytoy iti panangisungsongna nga agbasol ti
Juda, iti panangaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh.
17 No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag
maipapan kenni Manases, dagiti amin nga inaramidna, ken
ti basol nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti
Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari iti Juda? **18** Pimmusay
ken naitabon ni Manases iti hardin ti balayna, iti hardin ni
Uzza. Nagbalin nga ari ni Amon nga anakna a simmukat
kenkuana. **19** Duapulo ket dua ti tawen ni Amon idi nangrugi
isuna a nagturay; nagturay isuna iti dua a tawen idiay
Jerusalem. Mesullemet ti nagan ti inana nga anak ni Haruz
a taga-Jotba. **20** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh,
kas iti inaramid ni Manases nga amana. **21** Sinurot ni
Amon dagiti amin a wagas ti amana ken nagdayaw isuna
kadagiti didiosen a nagdaydayawan ti amana, ken nagtamed
kadagitoy. **22** Linaksidna ni Yahweh a Dios dagiti ammana,
ken saan a simmurot iti wagas ni Yahweh. **23** Nagpanggep
ti dakes dagiti adipenna maibusor kenkuana ket pinatayda ti
ari iti mismo a balayna. **24** Ngem pinatay dagiti tattao iti
daga dagiti amin a nagpanggep iti dakes kenni Ari Amon,
ket pinagbalinda nga ari ni Josias nga anakna a simmukat
kenkuana. **25** No maipanggep met kadagiti dadduma a
banbanag maipapan kenni Amon ken ti inaramidna, saan
kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti
Ari ti Juda? **26** Intabon dagiti tattao isuna iti tanemna idiay
hardin ni Uzza, ket simmukat kenkuana a kas ari ni Josias
nga anakna.

22 Walo ti tawen ni Josias idi nangrugi isuna a nagturay,
tallo pulo ket maysa a tawen a nagturay isuna idiay
Jerusalem. Jedida ti nagan ti inana (anak a babai isuna
ni Adaias a taga-Bozkat). **2** Inaramidna ti nasayaat iti
imatang ni Yahweh. Simmurot isuna kadagiti amin a wagas
nga inaramid ni David a kapuonanna, ket saan isuna a
simmiasi, agpakannawan man wenno agpakannigid. **3** Ket
napasamak nga idi maikasangapulo ket walo a tawen a
panagturay ni Ari Josias, imbaonna ni Safan nga eskriba nga
anak ni Azalia nga anak ni Mesullam iti balay ni Yahweh,
kinunana, **4** "Sumang-atka iti ayan ni Hilkias a kangatoan a
padi ket ibagam kenkuana a bilangenna ti kuarta a naiyeg
iti balay ni Yahweh, a naurnong dagiti guardia manipud
kadagiti tattao. **5** Ipaitulodmo dagitoy kadakuada kadagiti
trabahador a mangimatmaton iti balay ni Yahweh, ken itedda
dagitoy kadagiti trabahador nga adda iti balay ni Yahweh
para iti pannakatarimaan dagiti nadadael idiay templo. **6**
Itedda ti kuarta kadagiti karpintero, dagiti agpatpatakder,
ken kadagiti agkabkabiti, kasta pay a paggatangda iti troso
ken bato a pangtarimaanda iti templo." **7** Ngem saandan a
sinapul ti listaan para iti kuarta a naited kadakuada gapu ta
mapagtalkanda a nangaramat iti kuarta. **8** Kinuna ni Hilkias
a kangatoan a padi kenni Safan nga eskriba, "Nasarakak ti
Libro ti Linteg iti balay ni Yahweh." Isu nga inted ni Hilkias ti
Libro kenni Safan, ket binasana daytoy. **9** Impan ni Safan ti
libro iti ari ket impakaammona met kenkuana, kinunana,
"Inusar dagiti adipenmo ti kuarta a naala iti templo ket naited
daytoy kadagiti mangimatmaton iti balay ni Yahweh." **10** Ket
kinuna ni Safan nga eskriba iti ari, "Adda inted ni Hilkias a
padi kaniak a maysa a libro." Ket binasa daytoy ni Safan iti
ari. **11** Ket napasamak nga idi nangngeg ti ari dagiti linaon
ti linteg, rinay-abna ti pagan-anayna. **12** Imbaon ti ari da
Hilkias a padi, ni Ahikam nga anak ni Safan, ni Akbor nga
anak ni Macaias, ni Safan nga eskriba ken ni Asaias nga
adipenna, kunana, **13** "Mapankayo makiuman kenni Yahweh
para kaniak, para kadagiti amin a tattao ken para iti entero
a Juda, gapu kadagiti linaon daytoy a libro a nasarakan.
Ta napalalo unay ti pungtot ni Yahweh ket narubruban
maibusor kadatayo. Napalalo unay daytoy gapu ta saan nga
impangag dagiti kapuonantayo dagiti linaon daytoy a libro a
tungpalentayo koma dagiti naisurat maipapan kadatayo."
14 Isu a napan da Hilkias a padi, Ahikam, Akbor, Safan
ken Asaias kenni Hulda a maysa a babai a profeta, nga
asawa ni Sallum nga anak ni Tikva nga anak ni Harhas, a
mangay-aywan iti pagiduldulinan kadagiti pagan-anay (ni
Hulda ket nagnaed iti maikaddua a paset ti Jerusalem) ket
nakitungtongda kenkuana. **15** Kinunana kadakuada, "Daytoy
ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Ibagayo iti tao a nangibaon
kadakayo nga umay kaniak, **16** "Daytoy ti kuna ni Yahweh:
"Kitaem, mangiyegak iti didigra iti daytoy a lugar ken kadagiti
agnanaed ditoy, amin a linaon ti libro a binasa ti ari ti Juda.
17 Gapu ta linipatdak ken nagipuorkayo iti insenso a maipaay
kadagiti didiosen, tapno pagpungtotendak kadagiti amin
nga inaramidda—ngarud narubruban ti pungtotko iti daytoy
a lugar, ket saanto daytoy a maiddep.'" **18** Ngem iti ari ti
Juda a nangibaon kadakayo a mangdamag iti pagayatan
ni Yahweh, daytoy ti ibagayo kenkuana: 'Daytoy ti kuna
ni Yahweh a Dios ti Israel: Maipapan iti nangngegam a
linaon ti libro: **19** 'gapu ta nalukneng ti pusom ken gapu ta
nagpakumbabaka iti sangoanan ni Yahweh, idi nangngegmo
ti imbagak maibusor iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed
ditoy, a mabaybay-an ken mailunoddanto, gapu ta rinay-
abmo ti pagan-anaymo ken nagsangitka iti sangoanak,
dimngegak met kenka' — daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **20**
Kitaem, itiponkanto iti ayan dagiti kapuonam, maitabonkanto
a sitatalna iti tanemmo, ket saanto a maimatangan dagiti
matam ti didigra nga iyegko iti daytoy a lugar ken kadagiti
agnanaed ditoy.'" Isu nga indanon dagiti lallaki daytoy a
mensahe iti ari.

23 Isu a nangibaon ti ari kadagiti mensahero a
nakiummong kenkuana, amin a panglakayen iti Juda
ken iti Jerusalem. **2** Ket simmang-at ti ari iti balay ni

Yahweh, ken kimmuyog kenkuana dagiti amin a tattao ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, dagiti papadi, dagiti profeta ken dagiti amin a tattao, manipud kadagiti napanglaw agingga kadagiti nabaknang. Ket kabayatan a dumdumngegda, binasana dagiti amin a sasao ti libro ti tulag a nasarakan iti balay ni Yahweh. **3** Nagtakder ti ari iti abay ti adigi ket nakitulag kenni Yahweh, a magna iti pagayatan ni Yahweh, ken surotenna iti amin a puso ken kararuana dagiti bilbilinna, dagiti pammaneknekna iti tulagna ken dagiti pagannurotanna, tapno patalgedan daytoy a tulag a naisurat iti daytoy a libro. Isu nga immannamong dagiti amin a tattao nga agtungpal iti tulag. **4** Binilin ti ari ni Hilkias a kangatoan a padi, dagiti padi nga adda iti babaenna ken dagiti agbabantay kadagiti ruangan, nga irruarda manipud iti templo ni Yahweh dagiti amin a pagkargaan a naaramid a maipaay kada Baal, Asera ken kadagiti amin a bituen iti langit. Pinuoranna dagitoy iti ruar ti Jerusalem kadagiti taltalon ti Tanap ti Kidron ket impanna dagiti dapuda idiay Betel. **5** Inikkatna dagiti papadi nga agdaydayaw kadagiti didiosen a pinili dagiti ari ti Juda a mangipuor iti insenso kadagiti altar kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti lugar nga adda iti aglawlaw ti Jerusalem—dagiti nangipuor iti insenso kenni Baal, iti init ken bulan, kadagiti planeta ken kadagiti amin a bituen iti langit. **6** Inruarna ti imahen ni Asera manipud iti templo ni Yahweh, iti ruar ti Jerusalem ket impanna iti Tanap ti Kidron ket pinuoranna sadiay. Pinagdapona daytoy ket imbellengna ti dapo kadagiti tanem dagiti kadawyan a tattao. **7** Inruarna dagiti adda kadagiti siled dagiti balangkantis a lallaki nga adda iti templo ni Yahweh, iti siled a pagab-abelan dagiti babbai kadagiti pagan-anay a maipaay kenni Asera. **8** Inruar amin ni Josias dagiti papadi kadagiti siudad ti Juda ket rinugitanna dagiti disso a pagdaydayawan a nangipuoran dagiti papadi iti insenso, manipud Geba agingga idiay Beerseba. Dinadaelna dagiti disso a pagdaydayawan nga adda kadagiti ruangan, dagiti disso a pagdaydayawan nga adda iti pagserkan agingga iti Ruangan ni Josue, nga impatakder ti gobernador ti siudad a managan Josue. Dagitoy a disso a pagdaydayawan ket adda iti makannigid ti ruangan ti siudad no sumrek ti maysa a tao iti siudad. **9** Uray no dagiti papadi dagidiay a disso a pagdaydayawan ket saan a mapalubosan nga agserbi iti altar ni Yahweh idiay Jerusalem, mapalubusanda a mangan iti tinapay nga awan lebadurana kas kadagiti kakabsatda a papadi. **10** Rinugitan met ni Josias ti Tofet nga adda iti tanap ti Ben Hinnom, tapno awan ti uray maysa a mangidaton iti anakna kas daton a mapuoran iti apuy a maipaay kenni Molec. **11** Innalana dagiti kabalio nga inted dagiti ari ti Juda iti init. Addada iti maysa a disso idiay pagserkan ti templo ni Yahweh, iti asideg ti siled ni Natan Melek a mangidadaulo kadagiti agserserbi iti ari. Pinuoran ni Josias dagiti karwahe ti init. **12** Dinadael ni Josias nga ari dagiti altar nga adda iti bubong iti akin ngato a siled ni Ahaz nga inaramid dagiti ari ti Juda, ken dagiti altar nga inaramid ni Manases iti dua a paraangan ti templo ni Yahweh. Binurak dagitoy ni Josias ket imbellengna iti Tanap ti Kidron. **13** Rinugitan ni Josias dagiti disso a pagdaydayawan nga adda iti daya ti Jerusalem, abagatan ti Bantay ti Pannakadadael nga impatakder ni Solomon nga ari ti Israel a maipaay kenni Astoret, ti makarimon a didiosen dagiti taga-Sidon, maipaay kenni Kemos, ti makarimon a didiosen dagiti taga-Moab; ken maipaay kenni Milcom, ti makarimon a didiosen dagiti tattao ti Ammon. **14** Binurak ni Ari Josias dagiti nasagradoan nga adigi a bato, intumbana dagiti imahen ni Asera ken ginaburanna iti tultulang ti tao dagiti nakaipatakderanna. **15** Rinebba met ni Josias ti altar nga adda idiay Betel ken ti disso a pagdaydayawan nga impatakder ni Jeroboam nga anak ni Nebat, ti nangisungsong iti Israel nga agbasol. Pinuoranna ti altar agingga a dimmapo; pinuoranna met ti imahen ni Asera. **16** Kabayatan a kitkitaen ni Josias ti disso, nadlawna dagiti tanem nga adda iti turod. Nangibaon isuna kadagiti lallaki a mangala kadagiti tultulang manipud kadagiti tanem; ket pinuoranna dagitoy iti rabaw ti altar nga isu ti nangrugit iti daytoy. Daytoy ket segun iti sao ni Yahweh nga imbaga ti tao ti Dios, ti tao a nangibaga kadagitoy a banbanag idi. **17** Ket kinunana, "Ania a munomento dayta makitkitak?" Imbaga kenkuana dagiti lallaki iti siudad, "Dayta ti tanem ti tao ti Dios a naggapu idiay Juda ken nangibaga kadagitoy a banbanag a kaar-aramidmo laeng maibusor iti altar ti Betel." **18** Isu a kinuna ni Josias, "Bayanyo dayta. Awan ti siasinoman a mangiyakar kadagiti tulangna." Isu a binaybay-anda dagiti tulangna a kadua dagiti tultulang ti profeta a naggapu idiay Samaria. **19** Amin dagiti templo ken dagiti disso a pagdaydayawan nga adda kadagiti siudad ti Samaria, nga inaramid dagiti ari ti Israel a nangpapungtot kenni Yahweh— innala ni Josias dagitoy. Inaramidna kadagitoy ti isu met laeng a naaramid idiay Betel. **20** Pinatayna pay dagiti amin a papadi dagiti disso a pagdaydayawan kadagiti rabaw dagiti altar sadiay ken nagpuor kadagiti tultulang ti tao iti rabaw dagiti altar. Kalpasanna, nagsubli isuna idiay Jerusalem. **21** Kalpasanna, binilin ti ari dagiti amin a tattao, kinunana, "Rambakanyo ti Fiesta ti Ilalabas para kenni Yahweh a Diosyo, kas naisurat iti daytoy a libro ti tulag." **22** Awan pay ti narambakan a Fiesta ti Ilalabas manipud kadagiti al-aldaw dagiti ukukom a nagturay iti Israel, wenno kadagiti amin nga al-aldaw dagiti ari iti Israel wenno Juda. **23** Nupay kasta, daytoy a Fiesta ti Ilalabas ket pudno a narambakan iti maikasangapulo ket walo a tawen ni Ari Josias; daytoy ket para kenni Yahweh idiay Jerusalem. **24** Pinukaw met ni Josias dagidiay makisarsarita iti natay wenno kadagiti espiritu. Pinukawna met dagiti mammadles, dagiti didiosen ken amin dagiti makarimon a banbanag a makita iti daga ti Judah ken iti Jerusalem, ket tapno mapatalgedan dagiti sasao ti linteg a naisurat iti libro a nasarakan ni Hilkias a padi iti balay ni Yahweh. **25** Sakbay kenni Josias, awan pay ti ari a kas kenkuana a nagserbi kenni Yahweh iti amin a pusona, amin a kararuana, amin a pigsana, a nangtungpal kadagiti amin a linteg ni Moises. Wenno awan ti ari a kas kenni Josias ti nagturay kalpasan kenkuana. **26** Nupay kasta, saan a naikkat ti nakaro a pungtot ni Yahweh, a napasgedan maibusor iti Juda para kadagiti amin a pagano a panagdaydayaw nga inaramid ni Manases a nangpapungtot kenkuana. **27** Isu a kinuna ni Yahweh, "Ikkatekto met ti Juda iti imatangko, a kas iti panangikkatko iti Israel, ken ibellengkonto daytoy a siudad a pinilik, ti Jerusalem, ken ti balay a kinunak nga, 'Addanto sadiay ti naganko.'" **28** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Josias, amin a banbanag nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **29** Kadagiti al-aldawna, napan ni Faraon Neco nga

ari ti Egipto tapno gubatenna ti ari ti Asiria idiay Karayan Eufrates. Napan sinabat ni Ari Josias ni Neco iti gubatan, ket pinatay isuna ni Neco idiay Megiddo. **30** Inlugan dagiti adipen ni Josias ti bangkayna iti karwahe manipud Meggido ket impanda idiay Jerusalem, ket intabonda iti bukodna a tanem. Ket innala dagiti tattao iti dayta a daga ni Joacaz nga anakna, pinulotanda isuna ket pinagbalinda nga ari a kasukat ti amana. **31** Duapulo ket tallo ti tawen ni Joacaz idi nangrugi isuna nga agturay, ket nagturay isuna iti tallo a bulan idiay Jerusalem. Hamutal ti nagan ti inana, anak a babai isuna ni Jeremias a taga-Libna. **32** Inaramid ni Joacaz ti dakes iti imatang ni Yahweh, kas kadagiti amin nga inaramid dagiti kapuonanna. **33** Inkawar isuna ni Faraon Neco idiay Ribla iti daga ni Hamat tapno saan isuna a makapagturay idiay Jerusalem. Ket minulta ni Neco ti Juda iti sangagasut a talento a pirak ken maysa talento a balitok. **34** Pinagbalin ni Faraon Neco nga ari ni Eliakim nga anak ni Josias, kas kasukat ni Josias nga amana, ken sinukatanna ti naganna iti Jehoyakim. Ngem impanna ni Joacaz idiay Egipto, ket sadiay a natay ni Joacaz. **35** Nagbayad ni Jehoyakim iti pirak ken balitok iti Faraon. Pinagbuisna dagiti tattao tapno mabayadan ti kuarta, tapno matungpalna ti bilin ti Faraon. Pinilitna ti tunggal maysa kadagiti tattao iti daga nga agbayad iti pirak ken balitok, tapno maited daytoy kenni Faraon Neco. **36** Duapulo ket lima ti tawen ni Jehoyakim idi nangrugi isuna nga agturay, ken sangapulo ket maysa a tawen a nagturay isuna idiay Jerusalem. Zebida ti nagan ti inana, nga anak ni Pedaias a taga-Ruma. **37** Inaramid ni Jehoyakim ti dakes iti imatang ni Yahweh kas kadagiti amin a banbanag nga inaramid dagiti kapuonanna.

24 Kadagiti al-aldaw ni Jehoyakim, rinaut ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti Juda; tallo a tawen a nagbalin ni Jehoyakim nga adipenna. Kalpasanna, timmallikod ni Jehoyakim ket bimmusor kenni Nebucadnesar. **2** Nangibaon ni Yahweh iti bungggoy dagiti Caldeo, Arameo, Moabita ken Ammonita a bumusor kenni Jehoyakim, imbaonna ida a mangdadael iti Juda. Daytoy ket segun iti sao ni Yahweh a naibaga babaen kadagiti adipenna a profeta. **3** Pudno nga imbilin ni Yahweh a dumteng daytoy iti Juda, tapno pukawenna ida iti imatangna, gapu kadagiti basbasol ni Manases, amin nga inaramidna, **4** kasta met a gapu ta pinagsayasayna ti dara dagiti awan basolna, ta pinunnona ti Jerusalem iti dara dagiti awan basolna a tattao. Saan a kayat ni Yahweh a pakawanen dayta. **5** No maipanggep met kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Jehoyakim, ken kadagiti amin nga inaramidna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Pakasaritaan dagiti Ari ti Juda? **6** Pimmusay ni Jehoyakim ket ni Jehoyakin nga anakna ti simmukat kenkuana a kas ari. **7** Saanen a rimmaut pay ti ari ti Egipto manipud iti dagana, gapu ta sinakup ti ari iti Babilonia dagiti amin a daga a tinengngel ti ari ti Egipto, manipud iti waig ti Egipto agingga iti Karayan Eufrates. **8** Sangapulo ket walo ti tawen ni Jehoyakin idi nangrugi isuna a nagturay, nagturay isuna iti Jerusalem iti tallo a bulan. Nehusta ti nagan ti inana, nga anak ni Elnatan a taga-Jerusalem. **9** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh—inaramidna dagiti amin nga inaramid ti amana. **10** Iti dayta a tiempo, rinaut ti armada ni Nebucadnesar nga ari iti Babilonia ti Jerusalem ket pinalawlawanda ti siudad. **11** Napan ni Nebucadnesar nga ari iti Babilonia iti siudad kabayatan a palpalawlawan dagiti soldadona daytoy, **12** ket napan da Jehoyakin nga ari ti Juda, ti inana, dagiti adipenna, dagiti prinsipena ken dagiti opisialna iti ayan ti ari ti Babilonia. Tiniliw isuna ti ari ti Babilonia iti maikawalo a tawen a panagturayna. **13** Innala amin ni Nebucadnesar dagiti napapateg a banbanag iti balay ni Yahweh, kasta met dagiti adda iti palasio ti ari. Binurakna amin dagiti nabalitokan nga alikamen nga inaramid ni Solomon nga ari ti Israel iti templo ni Yahweh, kas iti imbaga ni Yahweh a mapasamak. **14** Impanawna amin a taga-Jerusalem, amin dagiti pangulo ken dagiti amin a mannakigubat a lallaki, sangapulo a ribo a balud ken dagiti amin a karpintero ken dagiti mammanday. Awan a pulos ti nabati malaksid kadagiti kapapanglawan a tattao iti daga. **15** Impan ni Nebucadnesar ni Jehoyakin idiay Babilonia, kasta met ti ina ti ari, dagiti assawana, dagiti opisialna ken dagiti pangulo a lallaki ti daga. Impanawna ida manipud Jerusalem nga agturong idiay Babilonia. **16** Amin dagiti mannakigubat a lallaki, pito a ribo ti bilangda ken sangaribo a karpintero ken mammanday, aminda ket mabalin a makigubat—impan ti ari ti Babilonia amin dagitoy a lallaki idiay Babilonia. **17** Pinagbalin ti ari ti Babilonia ni Matanias nga ari, a kabsat ti ama ni Jehoyakin, kas simmukat kenkuana nga ari ken sinukatanna iti Zedekias ti naganna. **18** Duapulo ket maysa ti tawen ni Zedekias idi nangrugi isuna a nagturay, nagturay isuna iti sangapulo ket maysa a tawen idiay Jerusalem. Hamutal ti nagan ti inana, nga anak ni Jeremias a taga-Libna. **19** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh—inaramidna dagiti amin nga inaramid ni Jehoyakim. **20** Gapu iti pungtot ni Yahweh, napasamak amin dagitoy a pagteng idiay Jerusalem ken Juda, agingga a pinapanawna ida iti imatangna. Kalpasanna, bimmusor ni Zedekiasiti ari ti Babilonia.

25 Napasamak daytoy nga iti maikasiam a tawen a panagturay ni Ari Zedekias, iti maikasangapulo a bulan ken iti maikasangapulo nga aldaw ti bulan, dimteng ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kaduana ti amin nga armadana maibusor iti Jerusalem. Nagkampo isuna iti ballasiw daytoy, ket binangenanda iti aglawlaw daytoy. **2** Isu a linakubda ti siudad agingga iti maikasangapulo ket maysa a tawen a panagturay ni Ari Zedekias. **3** Iti maikasiam nga aldaw ti maikapat a bulan iti dayta a tawen, nakaro unay ti panagbisin iti siudad ket awanen ti taraon para kadagiti tattao iti daga. **4** Kalpasanna, narakrak ti maysa a paset ti pader ti siudad ket naglibas iti rabii dagiti amin a mannakigubat a lallaki babaen iti ruangan iti nagbaetan ti dua a pader iti abay ti hardin ti ari, uray no adda dagiti Caldeo iti aglawlaw ti siudad. Nagturong ti ari idiay banda ti Araba. **5** Ngem kinamat ti armada dagiti Caldeo ni Ari Zedekias ket natiliwda isuna idiay tanap ti Karayan Jordan nga asideg idiay Jericho. Nawarawara dagiti amin nga armadana manipud kenkuana. **6** Natiliwda ti ari ket impanda isuna iti ari ti Babilonia idiay Ribla a nangsintensiaanda kenkuana. **7** No maipapan kadagiti lallaki nga annak ni Zedekias, pinatayda ida iti imatangna. Kalpasanna, sinnuatda dagiti matana, kinawaranda isuna iti bronse a kawar ken kalpasanna impanda idiay Babilonia. **8** Ket iti maikalima a bulan iti maikapito nga aldaw ti bulan, a maikasangapulo ket siam a tawen a panagturay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, napan idiay Jerusalem ni Nebuzaradan nga adipen ti ari ti Babilonia ken pangulo dagiti guardiana. **9** Pinuoranna ti

balay ni Yahweh, ti palasio ti ari ken dagiti amin a balbalay idiay Jerusalem; kasta met a pinuoranna dagiti napapateg a pasdek iti siudad. **10** No maipapan met kadagiti amin a pader a nakapalikmot iti Jerusalem ket dinadael dagiti amin nga armada ti taga-Babilonia a sumursurot kadagiti bilin ti pangulo ti guardia. **11** No maipapan kadagiti tattao a nabati iti siudad, dagiti simmuko iti ari ti Babilonia, ken dagiti nabatbati nga umili—intalaw ida amin ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia. **12** Ngem imbati ti pangulo dagiti guardia dagiti sumagmamano a kapapanglawan iti daga tapno agtrabaho kadagiti kaubasan ken kataltalonan. **13** No maipapan kadagiti bronse nga adigi nga adda iti balay ni Yahweh, dagiti bronse a pagbatayan ken bronse a tangke nga adda iti balay ni Yahweh ket binurakburak dagiti Caldeo sada innala nga inyawid dagiti bronse idiay Babilonia. **14** Dagiti banga, pala, mausar a pangtaripato iti pagsilawan, dagiti kutsara ken amin dagiti alikamen a bronse nga ususaren dagiti papadi iti templo—innala amin dagitoy dagiti Caldeo. **15** Innala pay ti kapitan dagiti guardia ti ari dagiti banga a pagikkat kadagiti dapu ken dagiti planggana a naaramid manipud iti balitok, ken amin dagiti naaramid manipud iti pirak. **16** Dagiti dua nga adigi, tangke ken dagiti pagbatayan nga inaramid ni Solomon para iti balay ni Yahweh ket ad-adu ti linaonna a bronse ngem iti mabalin a timbangen. **17** Ti katayag ti maysa nga adigi ket sangapulo ket walo a siko, ket ti paratok a bronse ket adda iti tuktok daytoy. Ti paratok ket tallo a siko ti kangatona, a naarkosan ti aglawlawna iti disenio a kasla iket ken bunga ti kayo a granada, naaramid amin dagitoy babaen iti bronse. Ti maysa pay nga adigi ken ti arkos daytoy ket kas met laeng iti immuna. **18** Intugot ti pangulo dagiti guardia ti balud a ni Seraias a kangatoan a padi, kasta met ni Zefanias a maikadua a padi ken dagiti tallo nga agbanbatay iti ruangan. **19** Manipud iti siudad, intugotna ti maysa a balud nga opisial a mangimatmaton kadagiti soldado, ken lima a lallaki kadagiti mammagbaga ti ari nga adda pay laeng iti siudad. Intugotna pay ti balud nga opisial ti armada ti ari nga akinrebbeng kadagiti papeles iti armada, kaduada dagiti innem a pulo a napapateg a lallaki iti daga nga adda iti siudad. **20** Kalpasanna, impan ida ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia iti ari ti Babilonia idiay Ribla. **21** Pinapatay ida ti ari ti Babilonia idiay Ribla iti daga ni Hamat. Iti daytoy a wagas, napagtalaw ti Juda iti dagana. **22** No maipapan kadagiti tattao a nagtalinaed idiay Juda, nga imbati ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, insaadna ni Gedalias nga anak ni Ahikam nga anak ni Safan, a mangidaulo kadakuada. **23** Ket idi nangngeg dagiti amin a pangulo dagiti soldado ken dagiti tattaoda nga insaad ti ari ti Babilonia ni Gedalias a kas gobernador, napanda kenni Gedalias idiay Mizpa. Dagitoy a lallaki ket isu da Ismael nga anak ni Netanias, Johanan nga anak ni Karea, Seraias nga anak ni Tanhumet a taga-Netofa, ken Jezanias a taga-Maaca—isuda ken dagiti tattaoda. **24** Nagsapata ni Gedalias kadakuada ken kadagiti tattaoda, ket kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng kadagiti opisial a Caldeo. Agnaedkayo iti daga ket agserbikayo iti ari ti Babilonia ket agbalinto a nasayaat daytoy kadakayo." **25** Ngem napasamak nga iti maikapito a bulan ket dimteng ni Ismael nga anak ni Netanias nga anak ni Elisama a nagtaud iti naarrian pamilia a kaduana ti sangapulo a lallaki ket rinautda ni Gedalias. Natay ni Gedalias a kaduana dagiti tattao ti Juda ken Babilonia a kaduana idiay Mizpa. **26** Ket pimmanaw ken napan idiay Egipto dagiti amin a tattao, manipud iti kanunumoan agingga iti katatan-okan ken dagiti pangulo dagiti soldado, gapu ta mabutengda kadagiti taga-Babilonia. **27** Napasamak daytoy kalpasan iti maikatallopulo ket pito a tawen a pannakaibalud ni Jehoyakin nga ari ti Juda, iti maikasangapulo ket dua a bulan, iti maikaduapulo ket pito nga aldaw ti bulan, winayawayaan ni Evilmerodac nga ari ti Babilonia ni Jehoyakin nga ari ti Juda manipud iti pagbaludan. Napasamak daytoy iti tawen a nangrugi a nagturay ni Evilmerodac. **28** Nasayaat ti pannakisaritana kenkuana ken inikkanna isuna iti nangatngato a saad ngem kadagiti dadduma nga ari a kaduana idiay Babilonia. **29** Inikkat ni Evilmerodac ti pagan-anay ni Jehoyakin a kas balud ken inaldaw a makipangan ni Jehoyakin iti lamisaan ti ari iti unos ti panagbiagna. **30** Ken maipapaay ti pangtaraonna iti inaldaw iti unos ti panagbiagna.

1 Cronicas

1 Ni Adan ket putotna ni Set, ni Set ket putotna ni Enos, **2** ni Enos ket putotna ni Kenan, ni Kenan ket putotna ni Mahalalel, ni Mahalalel ket putotna ni Jared, ni Jared ket putotna ni Enoc, **3** ni Enoc ket putotna ni Matusalem, ni Matusalem ket putotna ni Lamec, ni Lamec ket putotna ni Noe, **4** ni Noe ket putotna da Sem, Ham ken Japet. **5** Dagiti putot a lallaki ni Jafet ket da Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesec ken Tiras. **6** Dagiti putot a lallaki ni Gomer ket da Askenas, Rifat ken Togarma. **7** Dagiti putot a lallaki ni Javan ket da Elisa, Tarsis, Kitim ken Dodanim. **8** Dagiti putot a lallaki ni Ham ket da Cus, Mizraim, Put ken Canaan. **9** Dagiti putot a lallaki ni Cus ket da Seba, Havila, Sabta, Raama ken Sabteca. Dagiti putot a lallaki ni Raama ket ni Seba kenni Dedan. **10** Ni Cus ket putotna ni Nimrod nga isu ti kaunaan a mannakigubat iti rabaw ti daga. **11** Ni Mizraim ket isu ti kapuonan dagiti Ludim, Anam, Lehab, Naftu, **12** Patrus, Caslu (nga isu ti nagtaudan dagiti Filisteo), ken dagiti Caftor. **13** Ni Canaan ket putotna ni Sidon nga isu ti inaunana, ken ni Het. **14** Isuna met laeng ti kapuonan dagiti Jebuseo, Amorreo, Gergaseo, **15** Heveo, Arkeo, Siniteo, **16** Arvadeo, Zemareo ken dagiti Hamateo. **17** Dagiti putot a lallaki ni Shem ket da Elam, Assur, Arfaxad, Lud ken Aram. Dagiti putot a lallaki ni Aram ket da Uz, Hul, Geter, ken Mesec. **18** Ni Arfaxad ti ama ni Sela, ket ni Sela ti ama ni Eber. **19** Addaan iti dua a putot a lallaki ni Eber. Peleg ti nagan ti maysa, ta nabingay ti daga bayat a sibibiag isuna. Joktan ti nagan ti kabsatna a lalaki. **20** Ni Joktan ti ama da Almodad, Selef, Hazamavet, **21** Hadoram, Uzal, Dikla, **22** Obal, Abimael, Seba, **23** Ofir Havila, ken Jobab. Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Joktan. **24** Dagiti kaputotan ni Shem ket da Arfaxad, Sela, **25** Eber, Peleg, Reu, **26** Serug, Nahor, **27** ken Abram nga isu ni Abraham. **28** Dagiti putot a lallaki ni Abraham ket da Isaac ken Ismael. **29** Dagitoy dagiti putotda a lallaki: ti inauna a putot ni Ismael ket ni Nebayot, simmaruno da Kedar, Adbeel, Mibsam, **30** Misma, Duma, Massa, Hadad, Tema, **31** Jetur, Nafis, ken Kedema. Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Ismael. **32** Dagiti annak a lallaki ni Keturah, a maysa pay nga asawa ni Abraham, ket da Zimran, Joksan, Medan, Midian, Isbak, ken Sua. Dagiti putot lallaki ni Joksan ket da Seba ken Dedan. **33** Dagiti putot a lallaki ni Midian ket da Efa, Efer, Hanoc, Abida, ken Eldaa. Amin dagitoy ket kaputotan ni Ketura. **34** Ni Abraham ket pinutotna ni Isaac. Dagiti putot a lallaki ni Isaac ket da Esau ken Israel. **35** Dagiti putot a lallaki ni Esau ket da Elifaz, Reuel, Jeus, Jalam, ken Kora. **36** Dagiti putot a lallaki ni Elifaz ket da Teman, Oman, Zefo, Gatam, Kenaz, Timna ken Amalec. **37** Dagiti putot a lallaki ni Reuel ket da Nahat, Zera, Samma, ken Mizza. **38** Dagiti putot a lallaki ni Seir ket da Lotan, Zibeon, Ana, Dison, Ezer, ken Disan. **39** Dagiti putot a lallaki ni Lotan ket da Hori ken Homam, ken ni Timna ket kabsat a babai ni Lotan. **40** Dagiti putot a lallaki ni Sobal ket da Alvan, Manahat, Ebal, Sefo, ken Onam. Dagiti putot a lallaki ni Zibeon ket da Aya ken Ana. **41** Ti putot a lalaki ni Ana ket ni Dison. Dagiti putot a lallaki ni Dison ket da Hamran, Esban, Itran ken Keran. **42** Dagiti putot a lallaki ni Ezer ket da Bilhan, Zaavan ken Jaakan. Dagiti putot a lallaki ni Disan ket da Uz ken Aran. **43** Dagitoy dagiti ar-ari a nagturay iti daga ti Edom sakbay nga adda iti ari a nagturay kadagiti Israelita: ni Bela a putot a lalaki ni Beor, ket Dinhaba ti nagan ti siudadna. **44** Idi natay ni Bela, ket ni Jobab a putot a lalaki ni Zera a taga-Bozra, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **45** Idi natay ni Jobab, ni Husam a nagtaud iti daga dagiti Teminita, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **46** Idi natay ni Husam, ni Hadad a putot a lalaki ni Bedad, a nangparmek kadagiti Midianita iti daga ti Moab, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. Avit ti nagan ti siudadna. **47** Idi natay ni Hadad, ket ni Samla a taga-Masreka, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **48** Idi natay ni Samla, ket ni Saul a taga Rehobot, a nagnaed iti igid ti Karayan Eufrates, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **49** Idi natay ni Saul, ket ni Baal Hanan a putot a lalaki ni Akbor, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. **50** Idi natay ni Baal Hanan a putot a lalaki ni Akbor, ket ni Hadar, ti simmukat kenkuana a nagturay a kas ari. Pai ti nagan ti siudadna. Ti nagan ti asawana ket Mehetabel nga anak a babai ni Matred, nga apoko a babai ni Me Zahab. **51** Natay ni Hadad. Dagiti pangulo dagiti puli iti Edom ket da Timna, Alva, Jetet, **52** Oholibama, Ela, Pinon, **53** Kenaz, Teman, Mibzar, **54** Magdiel ken Iram. Dagitoy dagiti pangulo dagiti puli iti Edom.

2 Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Israel: da Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issacar, Zebulon, **2** Dan, Jose, Benjamin, Naftali, Gad, ken Aser. **3** Dagiti putot a lallaki ni Juda ket da: Er, Onan, ken Sela, nga impasngay kenkuana ti babai nga anak ni Sua, a taga Canaan. Ni Er nga inauna nga anak ni Juda, ket nadangkes iti imatang ni Yahweh, ket pinatay ni Yahweh isuna. **4** Ni Tamar a manugangna a babai, impasngayna kenkuana, da Perez ken Zera. Adda lima a putot a lallaki ni Juda. **5** Dagiti putot a lallaki ni Perez ket da Hezron ken Hamul. **6** Dagiti putot a lallaki ni Zera ket da Zimri, Etan, Heman, Calcol, ken Darda, limada amin. **7** Ti putot a lalaki ni Carmi ket ni, Acar, a nangiyeg ti riribuk iti Israel, idi tinakawna ti nailasin a maipaay iti Dios. **8** Ti putot a lalaki ni Etan ket ni Azarias. **9** Dagiti putot a lallaki ni Hesron ket da Jerameel, Ram, ken Caleb. **10** Ni Ram pinutotna ni Aminadab, ket ni Aminadab ti ama ni Nason, a mangidadaulo kadagiti kaputotan ti Juda. **11** Ni Nason ti ama ni Salma, ket ni Salma ti ama ni Boaz. **12** Ni Boas ti ama ni Obed, ket ni Obed ti ama ni Jesse. **13** Ni Jesse ti ama ni Eliab ti inauna a putotna, ni Abinadab ti maikaddua, ni Samma ti maikatlo, **14** ni Netanel ti maikapat, ni Raddai ti maikalima, **15** ni Osem ti maikanem ken ni David ti maikapito. **16** Dagiti kakabsatda a babbai ket da Zeruyas ken Abigail. Dagiti annak a lallaki ni Zeruyas ket da Abisai, Joab, ken Asael, talloda. **17** Impasngay ni Abigail ni Amasa, a ti amana ket ni Jeter nga Ismaelita. **18** Ni Caleb a putot a lalaki ni Hezron ti ama dagiti annak ni Azuba nga asawana, ken ni Jeriot a putotna a babai. Dagiti putotna a lallaki ket da Jeser, Sobad, ken Ardon. **19** Natay ni Azuba, ket kalpasanna inasawa ni Caleb ni Efrata, nga impasngayna kenkuana ni Hur. **20** Ni Hur ti ama ni Uri, ket ni Uri ti ama ni Bazalel. **21** Saan a nagbayag, idi agtawen ni Hezron iti innem a pulo, inasawana ti putot a babai ni Makir, ti ama ni Galaad. Impasngayna kenkuana ni Segub. **22** Ni Segub ti ama ni Jair, a nangituray kadagiti duapulo ket tallo a siudad iti daga ti Galaad. **23** Sinakupda Gesur ken Aram dagiti il-ili ti Jair ken Kenat, agraman dagiti innem a pulo nga il-ili nga adda iti aglawlaw dagitoy. Amin dagitoy

nga agnanaed ket kaputotan ni Makir nga ama ni Galaad. **24** Kalpasan iti ipapatay ni Hezron, nakikaidda ni Caleb kenni Efrata, ti asawa ti amana a ni Hezron. Impasngayna kenkuana ni Asur, ti ama ni Tekoa. **25** Dagiti putot a lallaki ni Jerameel nga inaunaan a putot ni Hezron, ket isuda Ram ti inaunaan a putot, Buna, Oren, Ozem, ken Ahia. **26** Adda pay sabali nga asawa ni Jerameel nga agnagan iti Atara. Isuna ti ina ni Onam. **27** Dagiti putot a lallaki ni Ram nga inauna a putot ni Jerameel, ket da Maaz, Jamin, ken Eker. **28** Dagiti putot a lallaki ni Onam ket da Sammai ken Jada. Dagiti putot a lallaki ni Sammai ket da Nadab ken ni Abisur. **29** Ti nagan iti asawa ni Abisur ket Abihail; impasngayna kenkuana da Aban ken Molid. **30** Dagiti putot a lallaki ni Nadab ket da Seled ken Appaim, ngem natay ni Seled nga awanan kadagiti annak. **31** Ti putot a lalaki ni Appaim ket ni Isi. Ti putot a lalaki ni Isi ket ni Sesan. Ti putot a lalaki ni Sesan ket ni Alai. **32** Dagiti putot a lallaki ni Jada, a kabsat a lalaki ni Sammai, ket da Jeter ken Jonatan. Natay ni Jeter nga awanan kadagiti annak. **33** Dagiti putot a lallaki ni Jonatan ket da Pelet ken ni Zaza. Dagitoy dagiti kaputotan ni Jerameel. **34** Ita ni Sesan ket awan ti putot a lallaki, babbai laeng. Ni Sesan ket addaan iti adipen a taga Egipto, nga agnagan iti Jara. **35** Inyasawa ni Sesan ti putotna a babai iti adipenna a ni Jara. Impasngayna kenkuana ni Attai. **36** Ni Attai ti ama ni Natan, ket ni Natan ti ama ni Zabad. **37** Ni Zabad ti ama ni Eplal, ket ni Eplal ti ama ni Obed. **38** Ni Obed ti ama ni Jehu, ket ni Jehu ti ama ni Azarias. **39** Ni Azarias ti ama ni Helez, ket ni Helez ti ama ni Eleasa. **40** Ni Eleasa ti ama ni Sismai, ket ni Sismai ti ama ni Sallum. **41** Ni Sallum ti ama ni Jekamias, ket ni Jekamias ti ama ni Elisama. **42** Dagiti putot a lallaki ni Caleb, a kabsat a lalaki ni Jerameel, ket ni Mesa ti inauna, nga ama ni Zip. Ti maikaddua a putotna, ni Maresa, nga isu ti ama ni Hebron. **43** Dagiti putot a lallaki ni Hebron ket da Kora, Tappua, Rekem, ken Sema. **44** Ni Sema ti ama ni Raham, nga ama ni Jorkeam. Ni Rekem ti ama ni Sammai. **45** Ti putot a lalaki ni Sammai ket ni Maon, ket ni Maon ti ama ni Betzur. **46** Ni Efa ti asawa nga adipen ni Caleb, impasngayna da Haran, Moza, ken Gazez. Ni Haran ti ama ni Gazez. **47** Dagiti putot a lallaki ni Jadai ket da Regem, Jotam, Gesan, Pelet, Epa, ken Saap. **48** Ni Maaca ti asawa nga adipen ni Caleb, impasngayna da Seber ken ni Tirana. **49** Impasngayna met ni Saaf nga ama ni Madmana, ni Seva nga ama ni Macbena ken ti ama ni Gibea. Ti putot a babai ni Caleb ket ni Acsa. Dagitoy dagiti kaputotan ni Caleb. **50** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Hur, ti inauna a putotna kenni Efrata: ket ni Sobal nga ama ti Kiriat Jearim, **51** Ni Salma nga ama ti Betlehem, ken ni Harep nga ama ti Betgader. **52** Ni Sobal nga ama ti Kiriat Jearim ket addaan kadagiti kaputotan: Ni Haroe, ti kaguddua dagiti Menutita, **53** ken dagiti puli ti Kiriat Jearim- dagiti Itreo, Puteo, Sumateo, ken dagiti Misraiteo. Dagiti Zoratita ken Estaolita ket nagtaudda kadagitoy. **54** Dagiti puli ni Salma ket isu dagiti sumaganad: Ti Betlehem, ti Netopatita, Atrot Bet Joab, ken ti kaguddua ti Manahatita-dagiti Zorita, **55** dagiti puli dagiti eskriba a nagnanaed idiay Jabez: dagiti Tirateo, Simateo, ken Sucateo. Dagitoy dagiti Keneo a nagtaud manipud kenni Hammat, dagiti kapuonan dagiti Recabita.

3 Ita, dagitoy dagiti putot a lallaki ni David a naiyanak idiay Hebron: Ti inauna ket ni Ammon, a putotna a lalaki kenni Ahinoam a manipud iti Jezreel; ti maikaddua, ket ni Daniel, a putotna a lalaki kenni Abigail manipud Carmel; **2** ti maikatlo ket ni Absalom a ti inana ket ni Maaca, a putot a babai ni Talmai nga ari iti Gesur. Ti maikapat ket ni Adonias nga anak a lalaki ni Haggit; **3** ti maikalima, ket ni Sefatias a putotna a lalaki kenni Abital; ti maikanem, ket ni Itream a putotna a lalaki kenni Egla nga asawana. **4** Naipasngay kenni David dagitoy nga innem idiay Hebron, a nagturayanna iti pito a tawen ken innem a bulan. Nagturay ngarud isuna idiay Jerusalem iti tallo pulo ket tallo a tawen. **5** Dagitoy nga uppat a putotna a lallaki kenni Batseba nga anak a babai ni Ammiel, ket naipasngayda idiay Jerusalem: isuda Samma, Sobab, Natan, ken Solomon. **6** Dagiti dadduma pay a siam a putot a lallaki ni David ket da Ibhar, Elisama, Elfelet, **7** Noga, Nepeg, Jafia, **8** Elisama, Eliada, ken Elifelet. **9** Dagitoy dagiti putot a lallaki ni David, saan a nairaman ditoy dagiti putotna a lallaki kadagiti assawana nga adipen. Ni Tamar ti kabsatda a babai. **10** Ti putot a lalaki ni Solomon ket ni Rehoboam. Ti putot a lalaki ni Rehoboam ket ni Abija. Ti putot a lalaki ni Abija ket ni Asa. Ti putot a lalaki ni Asa ket ni Jehosafat. **11** Ti putot a lalaki ni Jehosafat ket ni Joram. Ti putot a lalaki ni Joram ket ni Ahasias. Ti putot a lalaki ni Ahasias ket ni Joas. **12** Ti putot a lalaki ni Joas ket ni Amazias. Ti putot a lalaki ni Amazias ket ni Azarias. Ti putot a lalaki ni Azarias ket ni Jotam. **13** Ti putot a lalaki ni Jotam ket ni Ahaz. Ti putot a lalaki ni Ahaz ket ni Hezekias. Ti putot a lalaki ni Hezekias ket ni Manases. **14** Ti putot a lalaki ni Manases ket ni Amon. Ti putot a lalaki ni Amon ket ni Josias. **15** Dagiti putot a lallaki ni Josias ket ni Johanan ti inauna, ti maikaddua a putotna a lalaki ket ni Jehoyakim, ti maikatlo a putotna a lalaki ket ni Zedekias, ken ti maikapat a putotna a lalaki ket ni Sallum. **16** Ti putot a lalaki ni Jehoyakim ket ni Jeconias. Ti maudi nga ari ket ni Zedekias. **17** Dagiti putot a lallaki ni Jeconias, a naipanaw a kas balud, ket da Sealtiel, **18** Malciram, Pedaias, Senazzar, Jekamias, Hosama, ken Nedabias. **19** Dagiti putot a lallaki ni Pedaias ket da Zerubbabel ken ni Simei. Dagiti putot a lallaki ni Zerubbabel ket da Messulam ken Hananaias; ni Selomit ti kabsatda a babai. **20** Dagiti dadduma a lima a putotna a lallaki ket da Hasuba, Ohel, Berecias, Hasadaias ken Jusab Hesed. **21** Dagiti putot a lallaki ni Hananaias ket da Pelatias ken ni Jesaias. Ti putotna a lalaki ket ni Refaias, ken ti dadduma pay a kaputotanna ket da Arnan, Obadias, ken Secanias. **22** Ti putot a lalaki ni Secanias ket ni Semaias. Dagiti putot a lallaki ni Semaias ket da Hattus, Igal, Barias, Nearias, ken ni Safat. **23** Dagiti tallo a putot a lalaki ni Nearias ket da Elioenai, Hizkias, ken Azrikam. **24** Dagiti pito a putot a lallaki ni Elioenai ket da Hodavias, Eliasib, Pelaias, Akkub, Johanan, Delaias, ken Anani.

4 Dagiti kaputotan ni Juda ket da Perez, Hezron, Carmi, Hur, ken Sobal. **2** Ni Sobal ti ama ni Reayas, Ni Reayas ti ama ni Jahat. Ni Jahat ti ama da Ahumai ken Lahad. Dagitoy dagiti nagtaudan dagiti puli ti Zora. **3** Dagitoy dagiti nagtaudan dagiti puli idiay siudad ti Etam: Ni Jezreel, Isma, ken Idbas. Ti nagan ti kabsatda a babai ket Hazzelelponi. **4** Ni Penuel ti nagtaudan dagiti puli iti siudad ti Gedor. Ni Ezer ti nagtaudan dagiti puli iti Husa. Dagitoy dagiti kaputotan ni Hur, ti inauna nga anak ni Efrata ken iti nagtaudan ti Betlehem. **5** Addaan iti dua nga assawa ni Asur nga ama ni Tekoa, isuda Hela ken ni Naara. **6** Impasngay ni Naara da

Ahuzzam, Heper, Temeni, ken ni Haahastari. Dagitoy dagiti annak a lallaki ni Naara. **7** Dagiti annak a lallaki ni Hela ket da Zeret, Izhar, Etnan, **8** ken Koz, nga ama da Anub ken Zobeba, ken dagiti puli a nagtaud kenni Aharhel a putot a lalaki ni Harum. **9** Ni Jabez ket ad-adda a mararaem ngem kadagiti kakabsatna. Pinanaganan isuna ti inana iti Jabez. Kinunana, "Gapu ta impasngayko isuna iti kinasaem" **10** Immawag ni Jabez iti Dios ti Israel ket kinunana, "No laeng koma bendisionannak ken ilawlawam ti masakupak. Ti imam koma iti adda kaniak; iyadayonak iti pakadangrak tapno saanak koma nga agsagaba iti ut-ut!" Ket impaay ti Dios kenkuana ti kararagna. **11** Ni Kelub a kabsat a lalaki ni Sua ti akin-putot kenni Mehir, nga ama ni Eston. **12** Ni Eston ti ama da Bet Rafa, Paseas, ken Tehinna, a nangirugi iti siudad ti Nahas. Dagitoy dagiti lallaki a nagnanaed idiay Reca. **13** Dagiti putot a lallaki ni Kenaz ket da Otniel, ken Seraias. Dagiti putot a lallaki ni Otniel ket da Hatat ken Meonotai. **14** Ni Meonotai ti ama ni Opras, ket ni Seraias ti ama ni Joab, ti nagtaudan ti Ge Harasim, a dagiti tattaona ket kumikitikit. **15** Dagiti putot a lallaki ni Caleb a putot ni Jefonne ket da Iru, Ela, ken Naam. Ti putot a lalaki ni Ela ket ni Kenaz. **16** Dagiti putot a lallaki ni Jehallel ket da Zif, Zifa, Tiria, ken Asarel. **18** Dagiti putot a lallaki ni Ezra ket da Jeter, Mered, Efer, ken Jalon. Ti asawa ni Mered a taga Egipto ket impasngayna da Miriam, Sammai, ken ni Isba, nga akin putot kenni Estimoa. Dagitoy dagiti annak a lallaki ni Bitias, a putot a babai ti Faraon nga inasawa ni Mered. Ti Judio nga asawa ni Mered ket impasngayna ni Jered, nga ama ni Gedor; ni Heber, nga ama da Soco; ken ni Jekutiel, nga ama ni Zanoas. **19** Kadagiti dua nga annak a lallaki ti asawa ni Hodias, a kabsat a babai ni Naham, ti maysa ti akin-putot kenni Keila a Garmeta. Ti maysa pay ket ni Estemoa a Maacatita. **20** Dagiti putot a lallaki ni Simon ket da Amnon, Rinna, Ben Hanan, ken Tilon. Dagiti putot a lallaki ni Isi ket da Zohet, ken ni Ben Zohet. **21** Dagiti kaputotan ni Sela, a putot a lalaki ni Juda, ket da Er nga ama ni Leca, ni Laadan nga ama ni Maresas ken nagtaudan dagiti puli dagiti agar-aramid kadagiti lino idiay Bet Asbea, **22** Ni Jokim, dagiti lallaki ti Cozeba, ken da Joas ken Saraf, nga addaan kadagiti sanikua idiay Moab, ngem nagsublida idiay Betlehem. (Daytoy a pakaammo ket manipud kadagiti kadaanan a nakaisuratan.) **23** Dagiti dadduma kadagitoy a tattao ket isuda dagiti agdamdamili nga agnanaed idiay Netaim ken Gedera ken nagtrabahoda a para iti ari. **24** Dagiti kaputotan ni Simeon ket da Nemuel, Jamin, Jarib, Zera, ken Saul. **25** Ni Sallum ti putot a lalaki ni Saul, Ni Midsam ti putot a lalaki ni Sallum, ken ni Misma ti putot a lalaki ni Mibsam. **26** Dagiti kaputotan ni Misma ket ni Hammuel a putotna a lalaki, ni Zaccur nga apokona, kenni Simei nga apokona iti tumeng. **27** Addaan iti sangapulo ket innem a putot a lallaki ni Semei ken innem a putot a babbai. Awan iti adu a putot dagiti kakabsatna a lallaki, isu a saan nga immadu iti kasta unay dagiti pulida a kas kadagiti tattao ti Juda. **28** Nagnaedda idiay Beerseba, Molada, ken idiay Hazar Sual. **29** Nagnaedda met idiay Bilha, Ezem, Tolad, **30** Betuel, Horma, Ziklag, **31** Bet Marcabot, Hazar Susim, Bet Biri, ken Saaraim. Dagitoy dagiti siudadda agingga iti panagturay ni David. **32** Dagiti lima a purpurokda ket ti Etam, Ain, Rimmon, Tocen, ken Asan, **33** agraman dagiti adda iti ruar dagiti purpurok agingga iti Baal. Dagitoy dagiti nagnanaedanda, ket indulinda dagiti listaan dagiti kapuonanda. **34** Dagiti mangidadaulo ti pulida ket da Mesobab, Jamlec, ni Josas a putot a lalaki ni Amazias, **35** ni Joel, ni Jehu a putot a lalaki ni Josibias a putot a lalaki ni Seraias a putot a lalaki ni Asiel, **36** ni Elioenai, Jaakobas, Jeshohaias, Asaias, Adiel, Jesimiel, Benaias, **37** ken ni Zisa a putot a lalaki ni Sifi a putot a lalaki ni Allon a putot a lalaki ni Jedaias a putot a lalaki ni Simri a putot a lalaki ni Semaias. **38** Dagitoy a nadakamat a nagnagan ket isuda dagiti mangidadaulo kadagiti pulida, ket immadu iti kasta unay dagiti pulida. **39** Nagturongda iti asideg ti Gedor, iti daya a paset ti tanap, tapno agsapulda iti pagpaarabanda kadagiti arbanda. **40** Nakasarakda iti nawadwad ken nasayaat a pagpaaraban. Nalawa, naulimek, ken natalna ti daga. Dagiti Hamita ti immun-una a nagnaed sadiay. **41** Dagitoy a nailista iti naganda ket immay kadagiti al-aldaw ni Hezekias nga ari ti Juda, ket rinautda ti pagnanaedan dagiti Hamita ken dagiti Meunita, nga adda met sadiay. Dinadaelda ida a naan-anay ket nagnaedda sadiay gapu ta nakasarakda ti pagpaaraban kadagiti arbanda. **42** Napan iti Bantay Seir dagiti limagasut a lallaki manipud iti tribu ni Simeon a kadduada dagiti panguloda, a da Pelatias, Nearias, Refaias, ken Uzzel, dagiti putot a lallaki ni Isi. **43** Pinarmekda dagiti nabatbati pay a nakalibas nga Amalekita, ket agnaedda sadiay agingga iti daytoy nga aldaw.

5 Dagiti putot a lallaki ni Ruben nga inauna a putot a lalaki ni Israel—ita, ni Ruben ti inauna a putot a lalaki ni Israel, ngem naited ti kalinteganna a kas inauna a putot kadagiti putot a lallaki ni Jose a putot ni Israel gapu ta tinulawan ni Ruben ti papag a pagiddaan ni amana. Isu a saan isuna a nailista kas inauna nga anak. **2** Ni Juda ti kapipigsaan kadagiti kakabsatna a lallaki, ket mabalin nga agtaud kenkuana ti mangidaulo. Ngem ti kalintegan kas inauna nga anak ket kukua ni Jose— **3** dagiti putot a lallaki ni Ruben, ti inauna a putot ni Israel ket da Hanoc, Pallu, Heznon, ken Carmi. **4** Dagitoy dagiti kaputotan ni Joel: Ti putot a lalaki ni Joel ket ni Semaias. Ti putot a lalaki ni Semaias ket ni Gog. **5** Ti putot a lalaki ni Gog ket ni Simei. Ti putot a lalaki ni Mica ket Reaias. Ti putot a lalaki ni Reaias ket ni Baal. **6** Ti putot a lalaki ni Baal ket ni Beeras, nga intugot ni Tiglat Pileser nga ari ti Asiria a kas balud. Ni Beeras ti mangidadaulo iti tribu ni Ruben. **7** Dagiti kakabagian ni Beeras babaen kadagiti pulida ket dagiti sumaganad, a naisurat kadagiti listaan dagiti pakasaritaan ti pamiliada: Ni Jeiel ti inauna, ni Zacarias, ken **8** ni Bela a putot a lalaki ni Azaz a putot a lalaki ni Sema a putot a lalaki ni Joel. Nagnaedda iti Aroer, agingga iti Nebo ken Baal Meon, **9** ken agturong iti daya a pangrugian ti let-ang a dumanun iti Karayan Eufrates. Gapu ta adu dagiti bakada iti daga ti Galaad. **10** Kadagiti al-aldaw ni Saul, rinaut ti tribu ni Ruben dagiti Hagrita ket pinarmekda ida. Nagnaedda kadagiti tolda dagiti Hagrita iti entero a daga iti daya ti Galaad. **11** Nagnaed iti asidegda dagiti kamkameng iti tribu ti Gad, iti daga ti Basan agingga iti Saleca. **12** Dagiti mangidadaulo kadakuada ket ni Joel, a pangulo ti puli, ni Safam a pangulo ti sabali a puli, ken ni Janai ken ni Safat idiay Basan. **13** Dagiti kakabagianda kadagiti familia dagiti ammada, ket da Micael, Mesullam, Seba, Jorai, Jocan, Zia, ken ni Eber—pitoda amin. **14** Dagitoy a nagnagan dagiti tattao ket kaputotan ni Abihail, ket ni Abihail ket putot

a lalaki ni Huri. Ni Huri ket putot a lalaki Jaroa. Ni Jaroa ket putot a lalaki ni Galaad. Ni Galaad ket putot a lalaki ni Micael. Ni Micael ket putot a lalaki ni Jesisai. Ni Jesisai ket putot a lalaki ni Jado. Ni Jado ket putot a lalaki ni Buz. **15** Ni Ahi ket putot a lalaki ni Abdiel a putot a lalaki ni Guni, ti ulo dagiti pamilia dagiti ammada. **16** Nagnaedda iti Galaad, idiay Basan, kadagiti ilina, ken kadagiti amin a pagpaaraban idiay Saron agingga kadagiti beddengna. **17** Amin dagitoy ket naisurat kadagiti pakasaritaan ti pamiliada kadagiti al-aldaw ni Jotam nga ari ti Juda ken ni Jeroboam nga ari ti Israel. **18** Dagiti Rubenita, dagiti Gadita, ken dagiti kaguddua a tribu ti Manases ket addaan iti uppat a pulo ket uppat a ribu a soldado a nasanay a makigubat, nga agaw-awit kadagiti kalasag, ken kampilan, ken agibiat iti pana. **19** Rinautda dagiti Hagrita, Jetur, Nafis ken Nodab. **20** Inawatda ti nasantoan a tulong a maibusor kadakuada. Iti kastoy a wagas, naparmekda dagiti Hagrita ken dagiti amin a kakadduada. Gapu ta immawag dagiti Israelita iti Dios iti paggugubatan, ket sinungbatanna ida, gapu ta nagtalekda kenkuana. **21** Tiniliwda dagiti ayupda, agraman dagiti limapulo a ribu a kamelio, 250, 000 a karnero, dua ribu nga asno, ken 100, 000 a lallaki. **22** Gapu ta ti Dios ti nakiranget para kadakuada, adu kadagiti kabusorda ti pinapatayda. Nagnaedda iti dagada agingga iti pannakatiliwda a kas balud. **23** Nagnaed iti daga ti Basan dagiti kaguddua iti tribu ti Manases agingga iti Baal Hermon ken Senir (isu ti, Bantay Hermon). **24** Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti familiada: da Efer, Isi, Eliel, Azriel, Jeremias, Hodavias, ken Jadiel. Napipigsa ken natuturedda a lallaki, nalalatak a lallaki a mangidadaulo kadagiti pamiliada. **25** Ngem saanda a napudno iti Dios dagiti kapuonanda. Ngem ketdi nagdaydayawda, kadagiti didiosen dagiti tattao iti daga, a dinadael ti Dios iti sangoananda. **26** Pinagpungtot ti Dios ti Israel ni Pul nga ari ti Asiria (a maawagan met iti Tiglat Pileser, ari ti Assiria). Innalana a kas balud dagiti Rubenita, Gadita ken ti kaguddua a tribu ti Manases. Impanna ida idiay Hala, Habor, Hara, ken idiay karayan iti Gozan, a nagtalinaedanda agingga iti daytoy nga aldaw.

6 Dagiti putot a lallaki ni Levi ket da Gerson, Kohat, ken Merari. **2** Dagiti putot a lallaki ni Kohat ket da Amram, Izar, Hebron, ken Uzziel. **3** Dagiti annak ni Amram ket da Aaron, Moises, ken Miriam. Dagiti putot a lallaki ni Aaron ket da Nadab, Abihu, Eleazar, ken Itamar. **4** Ni Eleazar ti ama ni Finehas, ket ni Finehas ti ama ni Abisua. **5** Ni Abisua ti ama ni Bukki, ket ni Bukki ama ni Uzzi. **6** Ni Uzzi ti ama ni Zerahias, ket ni Zerahias ti ama ni Merayot. **7** Ni Merayot ti ama ni Amarias, ket ni Amarias ti ama ni Ahitub. **8** Ni Ahitub ti ama ni Zadok, ket ni Zadok ti ama ni Ahimaaz. **9** Ni Ahimaaz ti ama ni Azarias, ket ni Azarias ti ama ni Johanan. **10** Ni Johanan ti ama ni Azarias, a nagserbi iti templo nga impatakder ni Solomon idiay Jerusalem. **11** Ni Azarias ti ama ni Amarias, ket ni Amarias ti ama ni Ahitub. **12** Ni Ahitub ti ama ni Zadok, ket ni Zadok ti ama ni Sallum. **13** Ni Sallum ti ama ni Hilkias, ket n Hilkias ti ama ni Azarias. **14** Ni Azarias ti ama ni Serahias, ket ni Serahias ti ama ni Jehozadak. **15** Naibalud ni Jehozadak idi impanaw ni Yahweh ti Juda ken Jerusalem babaen iti ima ni Nebucadnezar. **16** Dagiti putot a lallaki ni Levi ket da Gersom, Kohat, ken Merari. **17** Dagiti putot a lallaki Hersom ket da Libni ken Simei. **18** Dagiti putot a lallaki ni Kohat ket da Amram, Izar, Hebron, ken Uzziel. **19** Dagiti putot a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Dagitoy dagiti puli iti Levita babaen kadagiti amma dagiti pamiliada. **20** Nangrugi ti kaputotan ni Gersom babaen iti putotna a lalaki a ni Libni. Ti putot a lalaki ni Libni ket ni Jaat. Ti putotna a lalaki ket ni Zimma. **21** Ti putotna a lalaki ket ni Joa. Ti putotna a lalaki ket ni Iddo. Ti putotna a lalaki ket ni Zera. Ti putotna a lalaki ket ni Jeaterai. **22** Nangrugi dagiti kaputotan ni Koat babaen iti putotna a lalaki a ni Amminadab. Ti putotna a lalaki ket ni Kora. Ti putotna a lalaki ket ni Assir. **23** Ti putotna a lalaki ket ni Elkana. Ti putotna a lalaki ket ni Ebiasaf. Ti putotna a lalaki ket ni Assir. **24** Ti putotna a lalaki ket ni Taat. Ti putotna a lalaki ket ni Uriel. Ti putotna a lalaki ket ni Uzzias. Ti putotna a lalaki ket ni Saul. **25** Dagiti putot a lallaki ni Elkana ket da Amasai, Ahimot, ken Elkana. **26** Ti putot a lalaki daytoy maikaddua nga Elkana ket ni Zofai. Ti putotna a lalaki ket ni Naat. **27** Ti putotna a lalaki ket ni Eliab. Ti putotna a lalaki ket ni Jehoram. Ti putotna a lalaki ket ni Elkana. **28** Dagiti putot a lallaki ni Samuel, ti inauna ket ni Joel, ti maikaddua ket ni Abija. **29** Ti putot a lalaki ni Merari ket ni Mali. Ti putotna a lalaki ket ni Libni. Ti putotna a lalaki ket ni Simei. Ti putotna a lalaki ket ni Uzza. **30** Ti putotna a lalaki ket ni Simea. Ti putotna a lalaki ket ni Haggias. Ti putotna a lalaki ket ni Asaias. **31** Dagiti sumaganad ket dagiti nagnagan dagiti lallaki a dinutokan ni David a mangimaton iti panagtukar iti balay ni Yahweh, kalpasan a naisangpet ti lakasa ti tulag tapno agtalinaed sadiay. **32** Nagserbida babaen iti panagkankanta iti sangoanan ti tabernakulo, iti tolda ti pakiumanan, agingga a naipatakder ni Solomon ti balay ni Yahweh idiay Jerusalem. Tinungpalda dagiti pagrebbenganda babaen iti panangsurotda kadagiti alagaden a naited kadakuada. **33** Dagitoy dagiti nagserbi a kaduada dagiti putotda a lallaki. Manipud kadagiti puli ti Kohatita manipud kenni Heman a tumutokar. Dagitoy dagiti kapuonanna manipud idi: Ni Heman ket putot a lalaki ni Joel. Ni Joel ket putot a lalaki ni Samuel. **34** Ni Samuel ket putot a lalaki ni Elkana. Ni Elkana ket putot a lalaki ni Jeroham. Ni Jeroham ket putot a lalaki ni Eliel. Ni Eliel ket putot a lalaki ni Toa. **35** Ni Toa ket putot a lalaki ni Zuf. Ni Zuf ket putot a lalaki ni Elkana. Ni Elkana ket putot a lalaki ni Maat. Ni Maat ket putot a lalaki ni Amasai. Ni Amasai ket putot a lalaki ni Elkana. **36** Ni Elkana ket putot a lalaki ni Joel. Ni Joel ket putot a lalaki ni Azarias. Ni Azarias ket putot a lalaki ni Sofonias. **37** Ni Sofonias ket putot a lalaki ni Taat. Ni Taat ket putot a lalaki ni Assir. Ni Assir ket putot a lalaki ni Ebiasaf. Ni Ebiasaf ket putot a lalaki ni Kora. **38** Ni Kora ket putot a lalaki ni Izar. Ni Izar ket putot a lalaki ni Kohat. Ni Kohat ket putot a lalaki Levi. Ni Levi ket putot a lalaki ni Israel. **39** Dagiti kakaddua ni Heman ket ni Asaf, nga isu iti timmakder a nagsaad iti makannawanna. Ni Asaf ket putot a lalaki ni Berecias. Ni Berecias ket putot a lalaki ni Simea. **40** Ni Simea ket putot a lalaki ni Micael. Ni Micael ket putot a lalaki ni Baaseias. Ni Baaseias ket putot a lalaki ni Malcijas. **41** Ni Malcijas ket putot a lalaki ni Etni. Ni Etni ket putot a lalaki ni Zera, Ni Zera ket putot a lalaki ni Adaias. **42** Ni Adaias ket putot a lalaki ni Etan. Ni Etan ket putot a lalaki ni Zimma. Ni Zimma ket putot a lalaki ni Simei. **43** Ni Semei ket putot a lalaki ni Jahat. Ni Jahat ket putot a lalaki ni Gersom. Ni Gersom ket putot a lalaki ni Levi. **44** Iti makannigid nga ima ni Heman ket dagiti

kakadduana a putot a lalaki ni Merari. Inramanda ni Etan a putot a lalaki ni Kisi. Ni Kisi ket putot a lalaki ni Abdi. Ni Abdi ket putot a lalaki ni Malluc. **45** Ni Malluc ket putot a lalaki ni Hasabaias. Ni Hasabaias ket putot a lalaki ni Amazias. Ni Amazias ket putot a lalaki ni Hilkias. **46** Ni Hilkias ket putot a lalaki ni Amzi. Ni Amzi ket putot a lalaki ni Bani. Ni Bani ket putot a lalaki ni Semer. **47** Ni Semer ket putot a lalaki ni Mali. Ni Mali ket putot a lalaki ni Muzi. Ni Muzi ket putot a lalaki ni Merari. Ni Merari ket putot a lalaki ni Levi. **48** Dagiti kabadangda, dagiti Levita, ket nadutokan a mangaramid kadagiti amin a trabaho iti tabernakulo, ti balay ti Dios. **49** Ni Aaron ken dagiti putotna a lallaki ti nangaramid kadagiti amin a trabaho iti kasasantoan a lugar. Indatagda kadagiti daton a mapuoran iti altar. Indatagda ti daton iti altar ti insenso. Maaramid amin dagitoy para iti pannakapakawan ti Israel. Sinurotda amin a banbanag nga imbilin ni Moises nga adipen ti Dios. **50** Dagitoy dagiti sumaganad a kaputotan ni Aaron: Ti putot a lalaki ni Aaron ket ni Eleazar. Ti putot a lalaki ni Eleazar ket ni Finehas. Ti putot a lalaki ni Finehas ket ni Abisua. **51** Ti putot a lalaki ni Abisua ket ni Bukki. Ti putot a lalaki ni Bukki ket ni Uzzi. Ti putot a lalaki ni Uzzi ket ni Zeraias. **52** Ti putot a lalaki ni Zeraias ket ni Merayot. Ti putot a lalaki ni Merayot ket ni Amarias. Ti putot a lalaki ni Amarias ket ni Ahitub. **53** Ti putot a lalaki ni Ahitub ket ni Zadok. Ti putot a lalaki ni Zadok ket ni Ahimaaz. **54** Dagiti sumaganad ket dagiti lugar a naidutok kadagiti kaputotan ni Aaron. Para kadagiti puli ti Kohatita (kukuada ti immuna a naidutok babaen iti panagbibinnunot): **55** Naidutok kadakuada ti Hebron iti daga ti Juda, ken dagiti pagpaaraban daytoy. **56** Ngem dagiti talon ti siudad ken dagiti aglikmutna a purpurok ket naited kenni Caleb a putot a lalaki ni Jefonne. **57** Naited ti Hebron kadagitoy a kaputotan ni Aaron, a maysa a siudad a pagkamangan, ti Libna agraman dagiti pagpaarabanna, ti Jattir, Estimoa agraman dagiti pagpaarabanna, **58** ti Hilen agraman dagiti pagpaarabanna, ken ti Debir agraman dagiti pagpaarabanna. **59** Naited met kadagitoy a kaputotan ni Aaron ti Asan agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Bet Semes agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **60** Manipud iti tribu ti Benjamin naited kadakuada ti Geba agraman dagiti a pagpaaraban daytoy. Ti Allemet agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Anatot agraman dagiti pagpaaraban daytoy. Sangapulo ket talo a siudad amin ti inawat dagitoy a puli ti Kohatita. **61** Para kadagiti dadduma a kaputotan ni Coat ket naikkan iti sangapulo a siudad manipud iti kaguddua a tribu ti Manases babaen iti binnunotan. **62** Para kadagiti kaputotan ni Gersom kadagiti nadumaduma a pulida ket naikkanda iti sangapulo ket tallo a siudad manipud iti tribu ti Issacar, Aser, Naftali, ken ti kaguddua a tribu ti Manases idiay Basan. **63** Dagiti kaputotan ni Merari ket naikkanda iti sangapulo ket dua a siudad manipud kadagiti tribu ti Ruben, Gad, ken Zebulun babaen iti binnunotan iti nadumaduma a pulida. **64** Isu nga inted dagiti tattao iti Israel dagitoy a siudad kadagiti Levita agraman dagiti pagpaarabanda. **65** Naisaadda babaen iti binnunotan kadagiti ili nga immun-una a naibaga manipud kadagiti tribu ti Juda, Simeon, ken Benjamin. **66** Dagiti dadduma kadagiti puli ti Kohatita ket naikkanda kadagiti siudad manipud iti tribu ti Efraim. **67** Naited kadakuada ti Sekem (maysa a siudad a pagkamangan) agraman dagiti pagpaaraban daytoy, iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ti Gezer agraman dagiti pagpaarabanna, **68** ti Jokmeam agraman dagiti pagpaarabanna, ti Bet Horon agraman dagiti pagpaarabanna, **69** ti Aijalon agraman dagiti pagpaarabanna, ken ti Gat Rimmon agraman dagiti pagpaarabanna. **70** Manipud iti kaguddua a tribu ti Manasses ket naited iti Aner agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Bileam agraman dagiti pagpaaraban daytoy. Dagitoy dagiti nagbalin a sanikua dagiti dadduma a puli ti Kohatita. **71** Manipud kadagiti puli iti kagudua a tribu ti Manases, naited kadagiti kaputotan ni Gersom ti Golan idiay Basan agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Astarot agraman dagiti pagpaarabanna. **72** Manipud iti tribu ti Issacar, naited kadagiti kaputotan ni Gersom ti Kedes agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Daberat agraman dagiti pagpaaraban daytoy, **73** ti Ramot agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Anem agraman dagiti pagpaarabanna daytoy. **74** Manipud iti tribu ti Aser inawatda ti Masal agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Abdon agraman dagiti pagpaaraban daytoy, **75** ti Hukok agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Rehob agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **76** Manipud iti tribu ti Naftali naawatda ti Kedes idiay Galilea agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Hammon agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Kiriataim agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **77** Kadagiti dadduma a Levita, dagiti kaputotan ni Merari, ket naited manipud iti tribu ni Zebulun, ti Rimmono agraman dagiti pagpaaraban daytoy ken ti Tabor agraman dagiti pagpaaraban daytoy. **78** Naited pay kadakuada ti ballasiw ti Jordan idiay Jerico, iti daya a paset ti karayan, ti Bezer iti let-ang agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Jahza agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Kedemot agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Mefaat agraman dagiti pagpaaraban daytoy. Naited dagitoy manipud iti tribu ti Ruben. **80** Manipud iti tribu ti Gad naited kadakuada ti Ramot idiay Galaad agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ti Mahanaim agraman dagiti pagpaaraban daytoy, **81** ti Hesbon agraman dagiti pagpaaraban daytoy, ken ti Jazer agraman dagiti pagpaaraban daytoy.

7 Dagiti uppat a putot a lallaki ni Issacar ket da Tola, Pua, Jasub, ken Simron. **2** Dagiti putot a lallaki ni Tola ket da Uzzi, Rafaias, Jeriel, Jamai, Ibsam ken Semuel. Dagitoy dagiti nagtaudan dagiti puli manipud kadagiti kapuonanda, nga isu dagiti puli ni Tola. Napipigsa ken natuturedda a lallaki. Ti bilangda ket 22, 600 idi tiempo ni David, sigun kadagiti listaanda. **3** Ti putot a lalaki ni Uzzi ket ni Izrahias. Dagiti putotna a lallaki ket da Micael, Obadias, Joel, Isshias, lima amin iti mangidadaulo kadagiti pulida. **4** Kaduada dagiti 36, 000 a buyot iti pannakigubat, sigun kadagiti listaan dagiti puli iti kapuonanda gapu ta adu ti assawa ken annakda. **5** Dagiti kakabsatda a lallaki: ti tribu ti Issacar ket addaan iti 87, 000 a lallaki a mannakigubat sigun kadagiti listaan dagiti puli iti kapuonanda. **6** Dagiti tallo a putot a lallaki ni Benjamin ket da Bela, Becer, ken Jediael. **7** Dagiti lima a putot a lallaki ni Bela ket da Ezbon, Uzzi, Uzziel, Jerimot, ken ni Iri. Soldado dagitoy ken isu ti nangrugian dagiti puli. Ti bilang dagiti tattaoda ket 22, 034 a lallaki a mannakigubat, sigun kadagiti listaan dagiti puli iti kapuonan. **8** Dagiti putot a lallaki ni Becer ket da Zemiras, Joas, Eliezer, Elioenai, Omri, Jeremot, Abija, Anatot, ken Alemet. Amin dagitoy ket putotna a lallaki. **9** Ti nailista a bilang dagiti pulida ket 20, 200 a mangidadaulo dagiti familia ken lallaki a mannakigubat.

10 Ti putot a lalaki ni Jediael ket ni Bilhan. Dagiti putot a lallaki ni Bilhan ket da Jeus, Benjamin, Ehud, Chenaanas, Zetan, Tarhsis, ken Ahisahar. **11** Amin dagitoy ket putotna a lallaki ni Jediael. Dagiti nailista kadagiti listaan dagiti pulida ket 17, 200 a mangidadaulo ken lallaki a mannakigubat a mabalin nga agserbi iti militar. **12** (Da Suppim ken Huppim ket putot a lallaki ni Ir, ken ni Husim ket putot a lalaki ni Aher.) **13** Dagiti putot a lallaki ni Naftali ket da Jaziel, Guni, Jezer, ken Sallum. Appoko dagitoy ni Bilha. **14** Addaan ni Manases iti putot a lalaki nga agnagan iti Asriel nga impasngay ti inkabbalayna nga Aramita. Impasnagyna pay ni Macir, nga ama ni Galaad. **15** Nangasawa ni Macir iti nagtaud kadagiti Huppita ken Suppita. Ti nagan ti kabsatna a babai ket Maaca. Ti maysa pay kadagiti kaputotan ni Manases ket ni Zelofehad, nga addaan laeng iti annak a babbai. **16** Ni Maaca nga asawa ni Macir ket naganak iti lalaki, ket pinanagananna iti Peres. Ti nagan ti kabsatna a lalaki ket Seres, a dagiti putotna a lallaki ket da Ulam ken Rakem. **17** Ti putot a lalaki ni Ulam ket ni Bedan. Dagitoy dagiti kaputotan ni Galaad a putot a lalaki ni Macir, a putot a lalaki ni Manases. **18** Impasngay ni Hammolecet a kabsat a babai ni Galaad da Isod, Abi Ezer, ken Mala. **19** Dagiti putot a lallaki ni Semida ket da Ahian, Shecem, Likhi, ken Aniam. **20** Dagiti kaputotan ni Efraim ket dagiti sumaganad: Ti putot a lalaki ni Efraim ket ni Sutela. Ti putot a lalaki ni Sutela ket ni Bered. Ti putot a lalaki ni Bered ket ni Tahat. **21** Ti putot a lalaki ni Tahat ket ni Eleada. Ti putot a lalaki ni Eleada ket ni Tahat. Ti putot a lalaki ni Tahat ket ni Zabad. Ti putot a lalaki ni Zabad ket ni Sutela. (Da Ezer ken Elead ket pinatay dagiti lalaki ti Gat nga agnanaed iti daga, idi mapanda takawen dagiti bakada. **22** Nagleddaang ni Efraim nga amada gapu kadakuada iti adu nga aldaw, ket immay dagiti kakabsatna a lallaki tapno liwliwaenda isuna. **23** Kinaiddana ti asawana. Nagsikog ket impasngayna ti maysa a lalaki. Pinanaganan isuna ni Efraim iti Beria, gapu iti dimteng pasamak iti familiana. **24** Ti putotna a babai ket ni Seera, a nangibangon iti akin-baba ken akin-ngato a Bet Horon ken Uzzen Seera). **25** Ti putotna a lalaki ket ni Refa. Ti putot a lalaki ni Refa ket ni Resef. Ti putot a lalaki ni Resef ket ni Tela. Ti putot a lalaki ni Tela ket ni Tahan. **26** Ti putot a lalaki ni Tahan ket ni Ladan. Ti putot a lalaki ni Ladan ket ni Ammihud. Ti putot a lalaki ni Amihud ket ni Elisama. **27** Ti putot a lalaki ni Elisama ket ni Nun. Ti putot a lalaki ni Nun ket ni Josue. **28** Dagiti sanikua ken pagnanaedanda ket iti Betel ken dagiti aglawlaw a bariona. Nagpadayada agingga iti Naaran ken nagpalaudda agingga iti Gezer ken dagiti bariona, ken agingga iti Sechem ken dagiti bario daytoy nga agingga iti Ayyas ken dagiti bario daytoy. **29** Ti nagbeddengan iti Manases ket ti Bet Sean ken dagiti bariona, iti Taanac ken dagiti bariona, iti Meggiddo ken dagiti bariona, ken iti Dor ken dagiti bariona. Kadagitoy nga il-ili a nagnaed dagiti kaputotan ni Jose a putot a lalaki ni Israel. **30** Dagiti putot a lallaki ni Aser ket da Imnas, Isvas, Isvi, ken Berias, ni Seras ti kabsatda a babai. **31** Dagiti putot a lallaki ni Beria ket da Heber ken Malkiel, nga ama ni Birzait. **32** Dagiti putot a lallaki ni Heber ket da Jaflet, Somer, ken Hotam, ni Sua ti kabsatda a babai. **33** Dagiti putot a lallaki ni Jaflet ket da Pasac, Bimal, ken Ashvat. Dagitoy dagiti annak ni Jaflet. **34** Ni Somer a kabsat a lalaki ni Jaflet ket dagitoy dagiti putotna a lallaki: da Rohgas, Jehubbas, ken Aram. **35** Ni Helem a kabsat a lalaki ni Semer, ket dagitoy dagiti putotna a lallaki: da Zofas, Imna, Seles ken Amal. **36** Dagiti putot a lallaki ni Zopas ket da Sua, Harnefer, Sual, Beri, Imras, **37** Bezer, Hod, Samma, Shilhas, Itran ken Beera. **38** Dagiti putot a lallaki ni Jeter ket da Jefone, Pispa, ken Ara. **39** Dagiti putot a lallaki ni Ulla ket da Aras, Hanniel ken Rizia. **40** Amin dagitoy ket kaputotan ni Aser. Isuda dagiti nangrugian dagiti puli, dagiti mangidadaulo kadagiti familiada, mabigbigbig a lallaki, lallaki a mannakigubat ken kangangatoan kadagiti mangidadaulo. Adda nailista a 26, 000 a lallaki a mabalin nga agserbi iti militar, sigun iti nailista a bilangda.

8 Dagiti lima a putot a lallaki ni Benjamin ket ni Bela ti inauna, Asbel, Ahara, **2** Noha, ken Rafa. **3** Dagiti putot ni Bela ket da Addar, Gera, Abihud, **4** Abisua, Naaman, Ahoa, **5** Sefufan ken Huram. **6** Dagitoy dagiti kaputotan ni Ehud a nagbalin a pangulo dagiti puli nga agnanaed iti Geba, a napilitan nga immakar idiay Manahat: **7** Naaman, Ahija ken ni Gera. Ti maudi, indalan ida ni Gera iti panagakarda. Isuna ti ama ni Uzza ken Ahihud. **8** Ni Saharaim ti ama dagiti annak iti daga ti Moab, kalpasan nga insinana dagiti assawana a da Husim ken Baara. **9** Babaen kenni Hodes nga asawana, pinutot ni Saharaim da Jobab, Zibia, Mesa, Malcam, **10** Jeuz, Sakia ken Mirma. Dagitoy dagiti annakna a mangidadaulo kadagiti pulida. **11** Isuna ti ama da Abitub ken Elpaal babaen kenni Husim. **12** Dagiti annak ni Elpaal ket da Eber, Misam, ken Semed. (a nangbangon iti Ono ken Lod agraman dagiti bario iti aglawlaw daytoy). **13** Kasta met da Beria ken ni Sema. Isuda dagiti mangidadaulo kadagiti puli nga agnanaed iti Aijalon, a nangpapanaw kadagiti agnanaed iti Gat. **14** Dagitoy dagiti annak ni Beria: Ahio, Sasak, Jeremot, **15** Zebadias, Arad, Eder, **16** Micael, Ispa, ken Joa. **18** Dagitoy dagiti annak ni Elpaal: Zebadias, Mesullam, Hiski, Heber, Ismerai, Izlia, ken ni Jobab. **21** Dagitoy dagiti annak ni Simei: Jakim, Zikri, Zabdi, Elienai, Zilletai, Eliel, Adaias, Beraias ken ni Simrat. **25** Dagitoy dagiti annak ni Sasak: Ispan, Eber, Eliel, Abdon, Zikri, Hanan, Hananias, Elam, Antotija, Ifdeyas ken ni Penuel. **27** Dagitoy dagiti annak ni Jeroham: Samserai, Seharias, Atalias, Jaaresias, Elias, ken ni Zikri. **28** Dagitoy dagiti pangulo dagiti puli ken mangidadaulo nga agnanaed iti Jerusalem. **29** Nagnaed idiay Gabaon ni Jeiel nga asawa ni Maaca nga ama ni Gabaon. **30** Ti inauna nga anakna ket ni Abdon, sumaruno da Sur, Kis, Baal, Nadab, **31** Gedor, Ahio, ken Zeker. **32** Dagiti dadduma pay nga annak ni Jeiel ket da Miclot nga ama ni Simea. Nagnaedda met iti asideg dagiti kabagianda idiay Jerusalem. **33** Ni Ner ti ama ni Kis. Ni Kis ti ama ni Saul. Ni Saul ti ama da Jonatan, Malkisua, ken Isbaal. **34** Ti putot ni Jonathan ket ni Merib Baal nga ama ni Mica. **35** Dagiti annak ni Mica ket da Piton, Melek, Tarea, ken Ahas. **36** Ni Ahas ti ama ni Jehoadda. Ni Jehoadda ti ama da Alemet, Azmabet, ken Zimri. Ni Zimri ti ama ni Mosa. **37** Ni Moza ti ama ni Binea. Ni Binea ti ama ni Rafa. Ni Rafa ti ama ni Eleasa. Ni Eleasa ti ama ni Azel. **38** Addaan ti innem nga putot ni Azel: Azrikam Bokeru, Ismael, Searias, Abdias ken Hanan. putot amin ni Azel dagitoy. **39** Dagiti putot ni Esek a kabsatna ket ni Ulam ti inauna, ni Jehus ti maikadua, ken ni Elifelet ti maikatlo. **40** Dagiti putot ni Ulam ket mannakigubat a lallaki ken pumapana. Addaanda iti adu

nga annak ken appoko, nga agdagup iti 150. Maibilang amin dagitoy kadagiti kaputotan ni Benjamin.

9 Isu a nailista dagiti amin a kapuonan ti Israel. Nailista dagitoy iti Libro dagiti Ari ti Israel. No maipapan iti Juda, naipanda a kas balud idiay Babilonia gapu iti basolda. **2** Ti immuna a nagnaed kadagiti siudadda ket dagiti sumagmamano nga Israelita, papadi, dagiti Levita, ken dagiti agserserbi iti templo. **3** Nagnaed idiay Jerusalem dagiti sumagmamano a kaputotan da Juda, Benjamin, Efraim, ken Manases. **4** Karaman kadagiti agnanaed ni Utai nga anak ni Ammihud nga anak ni Omri nga anak ni Bani, maysa kadagiti kaputotan ni Perez nga putot ni Juda. **5** Dagiti Silonitas ket ni Asaias nga inauna ken dagiti putotna. **6** Dagiti kaputotan ni Zera ket ni Jeuel. 690 ti bilang dagiti kaputotanda. **7** Dagiti kaputotan ni Benjamin ket ni Sallu a putot ni Mesullam a putot ni Hodavia a putot ni Hassenua. **8** Kasta met ni Ibnias a putot ni Jeroham; ni Ela a putot ni Uzzi a putot ni Mikri; ken ni Messulam a putot ni Sefatian a putot ni Reuel a putot ni Abniha. **9** 956 ti bilang dagiti kabagianda a naisurat iti listaan dagiti kapuonanda. Amin dagitoy a lallaki ket mangidadaulo kadagiti puli dagiti kapuonanda. **10** Dagiti padi ket da Jedayas, Jehiyarib, ken Jakin. **11** Kasta met ni Azarias a putot ni Hilkias a putot ni Mesullam a putot ni Zadok a putot ni Merayot a putot ni Ahitub, ti mangimatmaton iti balay ti Dios. **12** Adda ni Adaias a putot ni Jehoram a putot ni Pasur a putot ni Malkias. Adda met ni Maasai a putot ni Adiel ken Jazera a putot ni Mesullam a putot ni Mesillimet a putot ni Immer. **13** 1, 760 ti bilang dagiti kabagianda a mangidadaulo kadagiti puli dagiti kapuonanda. Tumutop unay dagitoy a lallaki iti trabaho iti balay ti Dios. **14** Kadagiti Levita, adda ni Semaias a putot ni Hassub a putot ni Azkiram a putot ni Hasabias, a kaputotan ni Merari. **15** Mairaman pay da Bakbakkar, Heres, Galal, ken Mattanias nga a putot ni Mica a putot ni Zikri a putot ni Asaf. **16** Adda met ni Obadias a putot ni Semaias a putot ni Galal a putot ni Jeduton; ken ni Berekias a putot ni Asa a putot ni Elkana, a nagnaed kadagiti bario dagiti Nethofatitos. **17** Dagiti agbanbantay iti ruangan ket da Sallum, Akkub, Talmun, Ahiman ken dagiti kaputotanda. Ni Sallum ti mangidadaulo kadakuada. **18** Timmakderda idi a kas guardia iti ruangan ti ari iti daya a paset a para iti kampo dagiti kaputotan ni Levi. **19** Ni Sallum a putot ni Kore a putot ni Ebiasaf a putot ni Kora, ken dagiti kakabsatna, kadagiti puli ti amana, dagiti Koraitas ket nadutokan nga agtrabaho iti templo ken agbantay kadagiti pagserkan iti tolda. Agsipud ta dagiti kapuonanda ket nagbalin a guardia iti pagserkan ti templo ni Yahweh. **20** Ni Finees a putot ni Eleazar ti nangimaton idi kadakuada, ket adda idi ni Yahweh kenkuana. **21** Ni Zakarias a putot ni Meselemias ti agbanbantay iti pagserkan ti Templo, ti "tolda ti pakiumanan." **22** 212 ti bilang dagiti amin a napili nga agbantay ti ruangan dagiti pagserkan. Naisurat dagiti naganda iti listaan dagiti tattao kadagiti barrioda. Ni David ken ni Samuel a profeta ti nangdutok kadakuada iti mapagtalkan a saadda. **23** Isuda ngarud ken dagiti annakda ti nagbantay kadagiti ruangan iti balay ni Yahweh, ti tabernakulo. **24** Nakapuesto dagiti agbanbantay iti ruangan kadagiti uppat a suli, a nakasango iti daya, laud, amianan, ken abagatan. **25** Dagiti kakabsatda nga agnanaed kadagiti barrioda ket immay iti pito nga aldaw a panagsisinnukatda iti batang. **26** Ngem dagiti uppat a Levita a mangidadaulo kadagiti agbanbantay iti ruangan ket nadutokan nga agbantay kadagiti siled ken kamalig iti balay ti Dios. **27** Agpatpatnagda iti puestoda iti aglawlaw ti balay ti Dios, ta pagrebbenganda a bantayan daytoy. Binigat a lukatanda daytoy. **28** Dagiti dadduma kadakuada ti akinrebbeng kadagiti alikamen ti templo; bilangenda dagiti alikamen no maisserrek ken mairuar dagitoy. **29** Nadutokan met dagiti dadduma kadakuada a mangaywan kadagiti nasantoan a banbanag, alikamen, ken dagiti kasapulan, agraman ti kasayaatan nga arina, arak, lana, insenso ken dagiti rekado. **30** Dadduma kadagiti annak dagiti papadi ti mangilaok kadagiti rekado. **31** Ni Matitias, maysa kadagiti Levita, nga inauna nga anak ni Sallum a Koraita, ti akinrebbeng a mangisagana iti tinapay a daton. **32** Dagiti dadduma kadagiti kakabsatda, a kaputotan ni Kohat, ti akinrebbeng a mangisagana kadagiti nasagradoan a tinapay iti tunggal Aldaw a Panaginana. **33** Nagnaed dagiti kumakanta ken ti pamilia dagiti mangidadaulo a Levita kadagiti siled iti santuario no nawan iti trabahoda, gapu ta masapul nga aramidenda ti naidutok a trabahoda iti aldaw ken rabii. **34** Dagitoy dagiti mangidadaulo iti pamilia dagiti Levita, a nailista iti listaan dagiti kapuonanda. Nagnaedda idiay Jerusalem. **35** Nagnaed iti Gabaon ni Jeiel nga ama ni Gabaon, a Maaca ti nagan ti asawana. **36** Ni Abdon ti inauna nga anakna, sinaruno da Zur, Kis, Baal, Ner Nadab, **37** Gedor, Ahio, Zacarias, ken Miklot. **38** Ni Miklot ti ama ni Simea. Nagnaedda met iti asideg dagiti kakabsatda idiay Jerusalem. **39** Ni Ner ti ama ni Kis. Ni Kis ti ama ni Saul. Ni Saul ti ama da Jonatan, Malkisua, Abinadab, ken ni Isbaal. **40** Ti anak ni Jonatan ket ni Merib Baal. Ni Merib Baal ti ama ni Mica. **41** Dagiti putot ni Mica ket da Piton, Melek, Tarea ken Ahaz. **42** Ni Ahaz ti ama ni Jara. Ni Jara ti ama ni Alemet, Azmavet, ken ni Zimri. Ni Zimri ti ama ni Moza. **43** Ni Moza ti ama ni Binea. Ni Binea ti ama ni Refaias. Ni Refaias ti ama ni Eleasa. Ni Eleasa ti ama ni Azel. **44** Dagiti innem a putot ni Azel ket da Azkiram, Bokeru, Ismael, Searias, Obadias, ken Hanan. Dagitoy dagiti putot ni Azel.

10 Ita, nakiranget dagiti Filisteo iti Israel. Naglibas manipud kadagiti Filisteo ti tunggal tao ti Israel ket natayda idiay Bantay Gilboa. **2** Kinamat dagiti Filisteo ni Saul ken ti putotna a lalaki. Pinapatay dagiti Filisteo dagiti putotna a lallaki a da Jonatan, Abinadab, ken Malkisua. **3** Kimmaro ti ranget a maibusor kenni Saul, ket nakamatan isuna dagiti pumapana. Nakaro unay ti pannakasugatna gapu kadagiti pumapana. **4** Ket kinuna ni Saul iti agig-iggem iti kalasagna, "Asutem ti kampilanmo ket duyokennak babaen iti daytoy. Di la ket ta umay dagitoy a saan a nakugit ket ranggasandak." Ngem nagkedked ti agig-iggem iti kalasagna, ta kasta unay ti butengna. Isu nga inasut ni Saul ti bukodna a kampilan ket rinugmaanna daytoy. **5** Idi nakita ti agig-iggem iti kalasagna a natayen ni Saul, rinugmaanna met ti kampilanna ket natay. **6** Natay ngarud ni Saul, ken dagiti tallo a putotna a lallaki, natay met amin a sangkabbalayanna. **7** Idi naimatangan ti tunggal lalaki ti Israel iti tanap a naglibasdan, ken natayen ni Saul ken dagiti putotna a lallaki, pinanawanda dagiti siudadda ket naglibasda. Ket immay dagiti Filisteo ket nagnaedda kadagitoy. **8** Iti sumaruno nga aldaw, idi immay dagiti Filisteo tapno labusanda kadagiti natay, nasarakanda ni Saul ken dagiti putotna a lallaki a napasag idiay Bantay Gilboa. **9**

Linabusanda isuna ket innalada ti ulona ken ti kalasagna. Nangibaonda kadagiti mensahero iti entero a Filistia tapno idanunda dagiti damag kadagiti didiosenda ken kadagiti tattao. **10** Inkabilda ti kalasagna iti templo dagiti didiosda, ken imbitinda ti ulona iti templo ni Dagon. **11** Idi naammoan dagiti taga-Jabes Galaad ti inaramid dagiti Filisteo kenni Saul, **12** napan innala dagiti amin a mannakigubat a lallaki ti bangkay ni Saul ken dagiti putotna a lallaki ket impanda ida idiay Jabes. Intabonda dagiti tulangda iti sirok ti kayo ti lugo ket nagayunarda iti pito nga aldaw. **13** Natay ngarud ni Saul gapu ta saan isuna a napudno kenni Yahweh. Saan isuna a nagtulnog kadagiti pagannurotan ni Yahweh, ngem dimmawat iti pammagbaga iti maysa a makisarsarita kadagiti natay. **14** Saanna a sinapul ti pannarabay ni Yahweh, isu a pinatay ni Yahweh isuna ket impaimana ti entero a pagarian kenni David nga anak ni Jesse.

11 Kalpasanna, napan ti amin nga Israel kenni David idiay Hebron ket kinunada, "Kitaem, dakami ti lasag ken tulangmo. **2** Iti napalabas, idi ni Saul ti aritayo, sika ti nangidaulo iti armada dagiti Israelita. Kinuna kenka ni Yahweh a Diosmo, 'Sikanto ti mangipastor kadagiti tattaok iti Israel, ken sikanto ti mangituray kadagiti tattaok iti Israel.'" **3** Napan ngarud dagiti amin a panglakayen ti Israel iti ayan ti ari idiay Hebron, ket nakitulag kadakuada ni David iti sangoanan ni Yahweh. Pinulotanda ni David a kas ari iti entero nga Israel. Iti kastoy a wagas a pimmudno ti sao ni Yahweh nga impakaammo ni Samuel. **4** Napan ni David ken dagiti amin nga Israel idiay Jerusalem (dayta ti Jebus). Ita, adda sadiay dagiti Jebuseo, nga agnanaed iti dayta a daga. **5** Kinuna dagiti agnanaed iti Jebus kenni David, "Saankanto nga umay ditoy." Ngem innala ni David ti sarikedked ti Sion, nga isu ti siudad ni David. **6** Kinuna ni David, "Siasinoman ti umuna a mangraut kadagiti Jebuseo ket agbalinto a pangulo." Isu nga immuna a rimmaut ni Joab nga anak ni Saruias, isu a nagbalin isuna a pangulo. **7** Ket nagnaed ni David iti sarikedked. Isu nga inawaganda daytoy iti siudad ni David. **8** Pinalagdana ti aglawlaw ti siudad manipud Millo ken agsubli iti aglikmut a pader. Pinalagda ni Joab dagiti dadduma pay a paset ti siudad. **9** Ad-adda a bimmileg ni David gapu ta adda kenkuana ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **10** Dagitoy dagiti mangidadaulo a kaddua ni David, a nangiparang iti bagida a napigsa iti pagarianna, agraman dagiti amin nga Israel, a namagbalin kenkuana nga ari, a maiyannurot iti sao ni Yahweh maipapan iti Israel. **11** Daytoy ti listaan dagiti nalatak a soldado ni David: ni Jasobeam, nga anak ti maysa a Hakmon, ti mangidadaulo iti tallopulo. Pinapatayna ti tallo gasut a lallaki babaen iti gayangna iti maysa a dangadang. **12** Ti sumaruno kenkuana ket ni Eleazar a putot ni Dodo, nga Ahohita, a maysa idi kadagiti tallo a mamaingel a lallaki. **13** Kaduana ni David idiay Pas Dammim, ket naguummong sadiay dagiti Filisteo tapno makigubat, nga ayan ti talon ti sebada ket nagtaray dagiti armada manipud kadagiti Filisteo. **14** Nagtakderda iti tengnga ti talon, ket inkanawada daytoy, ket pinapatayda dagiti Filisteo. Inispal ida ni Yahweh nga addaan iti dakkel a panagballigi. **15** Ket simmalog ti tallo kadagiti tallopulo a mangidadaulo iti bato nga ayan ni David, iti kuweba ti Addulam. Nagkampo ti armada dagiti Filisteo idiay tanap ti Refaim. **16** Iti dayta a tiempo, adda ni David iti sarikedkedna a kuweba, kabayatan iti panangipatakder dagiti Filisteo iti kampoda idiay Betlehem. **17** Agkalikagum ni David iti danum ket kinunana, "No laeng adda maysa a tao a mangted kaniak iti danum nga inumek manipud iti bubon idiay Betlehem, ti bubon nga adda iti abay ti ruangan!" **18** Sinerrek ngarud dagitoy a tallo a mamaingel a lallaki ti armada dagiti Filisteo ket nangalada iti danum iti bubon ti Betlehem, ti bubon iti abay ti ruangan. Nangalada iti danum ket impanda daytoy kenni David, ngem saanna nga ininom daytoy. Ngem ketdi, imbubokna daytoy nga agpaay kenni Yahweh. **19** Ket kinunana, "Iyadayom kaniak O Yahweh nga inumek daytoy. Inumek kadi ti dara dagiti lallaki a nangipusta kadagiti biagda?" Gapu ta impustada dagiti biagda, saanna nga ininom daytoy. Dagitoy dagiti banbanag nga inaramid dagiti tallo a mamaingel a lallaki. **20** Ni Abisai a kabsat ni Joab, ti kapitan idi dagiti tallo. Inaramatna iti naminsan ti gayangna a maibusor kadagiti tallogasut ket pinapatayna ida. Masansan isuna a madakamat a kaduana dagiti tallo a soldado. **21** Kadagiti tallo, isuna ti katan-okan ken nagbalin isuna a kapitanda. Nupay kasta, saanna a naartapan ti kinalatak dagiti tallo a kalalatakan a soldado. **22** Ni Benaias a putot ni Jehoyada ket napigsa idi a lalaki a nangaramid kadagiti naindaklan nga aramid. Pinapatayna dagiti dua nga annak ni Ariel a taga-Moab. Bimmaba pay isuna iti abut ket pinatayna ti leon kabayatan iti panagtinnag ti niebe. **23** Pinatayna pay ti maysa nga Egipcio, ti maysa a tao a lima a cubico ti katayagna. Addaan ti gayang ti Egipcio a kas iti paglukutan ti abel, ngem simmalog isuna kenkuana nga addaan laeng iti sarukod. Inagawna ti gayang manipud iti ima ti Egipcio ket pinatayna isuna babaen iti gayangna met laeng. **24** Ni Benaias nga anak ni Jehoyada ti nangaramid kadagitoy a naindaklan nga aramid, ket nanaganan isuna a kaduana dagiti tallo a mamaingel a lallaki. **25** Natantan-ok isuna ngem kadagiti amin a tallopulo a soldado, ngem saan isuna a naibilang a kas katan-okan kadagiti tallo a kalalatakan a soldado. Ket insaad isuna ni David a mangidaulo iti guardiana. **26** Dagiti mamaingel a lallaki ket da Asael a kabsat ni Joab, ni Elhanan a putot ni Dodo a taga-Betlehem, **27** ni Sammot a taga-Harod, ni Helez a taga-Pelon, **28** ni Ira nga anak ni Ikkes a taga-Tecoa, ni Abi Ezer a taga-Anatot, **29** ni Sibbekai a taga-Husa, ni Ilai a taga- Aho, **30** ni Maharai a taga-Netofa, ni Heled nga anak ni Baanah a taga-Netofa, **31** ni Ittai a putot ni Rabai a taga-Gabaa a kaputotan ni Benjamin, ni Benaias a taga-Piraton, **32** ni Hurai a nagtaud kadagiti tanap ti Gaas, ni Abiel a taga-Arba, **33** ni Azmabet a taga-Bahurum, ni Eliaba a taga Saalbon, **34** dagiti putot ni Hasem a taga Gizon, ni Jonatan a putot ni Sagee a taga-Harar, **35** ni Ahiam a putot ni Sakar a taga-Harar, ni Elifal a putot ni Ur, **36** ni Hefer a taga-Mekera, ni Ahijah a taga-Pelon, **37** ni Hezro a taga-Carmel, ni Naarai a putot ni Ezbai, **38** ni Joel a kabsat ni Natan, ni Mibar a putot ni Hagri, **39** ni Zelek a taga-Ammon, ni Naharai a taga-Beerot (nga agig-iggem iti kalasag ni Joab a putot ni Zeruias) **40** ni Ira a taga-Jattir, ni Gareb a taga-Jattir, **41** ni Urias a Heteo, ni Zabad a putot ni Alai, **42** ni Adina a putot ni Siza a Rubenita (maysa a pangulo dagiti Rubenita) ken tallopulo a kaduana, **43** ni Hanan a putot ni Maaca, ken ni Josafat a taga-Mitan, **44** ni Uzzias a taga-Astarot, ni Samma ken dagiti putot a lallaki ni Jeiel a da Hotam a taga-Aroer, **45** ni Jediael a putot ni Simri, ni Joha a kabsatna a taga-Tiz, **46** ni Eliel a taga-

Mahava, ni Jeribai kenni Josabias a putot ni Elnaam, ni Itma a Moabita, **47** ni Eliel, ni Obed, ken ni Jaasiel a taga-Zoba.

12 Dagitoy dagiti lallaki a napan kenni David idiay Siklag, kabayatan iti kaawanna iti imatang ni Saul a putot a lalaki ni Kis. Kadduada dagiti soldado a katulonganna a makigubat. **2** Nakaarmasda kadagiti pana ken kabaelanda ti mangipallatibong kadagiti batbato babaen iti kannawan ken kannigid nga imada ken mangibiat kadagiti pana manipud iti bai. Isuda dagiti Benjaminita a katribuan ni Saul. **3** Ti panguloen ket ni Ahi Ezer; a sarunoen ni Joas- a putot a lallaki ni Semaa a taga-Gabaa. Dagitoy dagiti kakadduada: Da Jeziel ken Pelet a putot a lallaki ni Asmabet. Adda pay da Beraca ken Jehu a taga-Anatot, ni **4** Ismaias a taga-Gabaon — maysa a soldado kadagiti tallopulo ken mangidaulo kadagiti tallopulo— ni Jeremias, ni Jahaziel, ni Johanan, ni Jozabad a taga-Gedera, **5** ni Eluzai, ni Jerimot, ni Bealias, ni Semarias, ni Sefatias a taga- Harif, **6** dagiti Korahita a da Elkana, ni Issias, ni Azarel, ni Joezer, ni Jasobeam ken **7** da Joela ken Zebadias a putot a lalaki ni Jeroham a taga-Gedor. **8** Timmipon kenni David dagiti dadduma a Gadita iti sarikedked idiay let-ang. Isuda dagiti mannakigubat a lallaki a nasanay a makigubat, a nalaing a mangusar iti kalasag ken gayang; a dagiti rupada ket kas iti karungsot dagiti rupa dagiti leon. Ti kasiglatda ket kas kasiglat dagiti ugsa kadagiti banbantay. **9** Ni Ezer ti mangidadaulo kadakuada, ni Abdias ti maikaddua, ni Eliab ti maikatlo, **10** ni Mismanna ti maikapat, ni Jeremias ti maika-lima, **11** ni Attai ti maikanem, ni Eliel ti maika-pito, **12** ni Johanan ti maika-walo, ni Elzabad ti maika-siam, **13** ni Jeremias ti maika-sangapulo, ni Macbannai ti maika-sangapulo ket maysa. **14** Dagitoy a putot a lallaki ni Gad ket dagiti mangidadaulo iti armada. Ti kabassitan a bunggoy ti armada nga indauloan ti maysa a mangidadaulo ket 100, ken ti kadadakkelan a bunggoy ti armada nga indauloan ti maysa a mangidadaulo ket 1000. **15** Binallasiwda ti Karayan Jordan iti umuna a bulan, idi nagluppias daytoy kadagiti pantarna, ket kinamatda amin dagiti agnanaed kadagiti tanap, agingga iti daya ken iti laud. **16** Napan iti ayan ti sarikedked ni David dagiti sumagmamano a lallaki manipud iti tribu ti Benjamin ken Juda. **17** Rimmuar ni David tapno sabtenna ida ket kinunana kadakuada: "No immaykayo nga addaan iti kapia a tumulong kaniak, mabalinyo ti tumipon kaniak. Ngem no immaykayo a mangliput kaniak kadagiti kabusorko, makita koma ti Dios dagiti kapuonantayo ket tubngarennakayo, agsipud ta awan ti inaramidko a dakes." **18** Ket dimteng ti Espiritu kenni Amasai a panguloen dagiti tallo pulo. Kinuna ni Amasai, "Kukuanakami, David. Addakami iti abaymo, anak ni Jesse. Kappia, kappia koma ti adda iti siasinoman a tumulong kenka. Kappia koma iti adda kadagiti katulongam, ta tultulongannaka ti Diosmo "Kalpasanna ket inawat ida ni David ket insaadna ida a mangidaulo kadagiti tattaona. **19** Adda met dagiti dadduma a nagtaud iti tribu ti Manases a timmipon kenni David idi dimteng isuna a kadduana dagiti Filisteo tapno gubatenda ni Saul. Ngem saanda a tinulongan dagiti Filisteo, gapu ta nagtutungtongan dagiti panguloen dagiti Filisteo a papanawenda ni David. Kinunada, "Tumiponto ni David iti amona a ni Saul a pagpeggadanto dagiti bibiagtayo." **20** Idi napan ni David idiay Siklag, dagiti lallaki iti tribu ti Manases a timmipon kenkuana ket da: Adna, Jozabad, Jediael, Mikael, Jozabad, Elihu ken Zilletai, dagiti kapitan a nangidaulo kadagiti rinibribu iti tribu ti Manases. **21** Tinulonganda ni David a nakigubat maibusor kadagiti bunggoy dagiti lallaki nga agtakaw kadagiti gameng dagiti tattao gapu ta mannakigubatda a lallaki. Saan a nagbayag, nagbalinda a panguloen ti armada. **22** Inaldaw-aldaw nga adda dumteng a lallaki a mapan tumulong kenni David, agingga a nagbalin a dakkel nga armada, a kas iti armada ti Dios. **23** Daytoy ti listaan dagiti nakaarmas a soldado a mannakigubat, a napan kenni David idiay Hebron, tapno itedda kenkuana ti pagarian ni Saul, a nakatungpalan ti sao ni Yahweh. **24** Dagiti nakaawit kadagiti kalasag ken pika manipud iti tribu ti Juda ket 6, 800, a nakaarmas a makigubat. **25** Adda iti 7, 100 a mannakigubat a nagtaud manipud iti tribu ti Simeon. **26** Manipud kadagiti Levita, adda ti 4600 a mannakigubat a lallaki. **27** Ni Jehoiada ti mangidadaulo kadagiti kaputotan ni Aaron, ket kadduana ti 3, 700 a lallaki. **28** Kadua ni Zadok a maysa nga agtutubo, napigsa ken natured a lalaki dagiti duapulo ket dua a pangulo manipud iti pamilia ti amana. **29** Manipud iti Benjamin, ti tribu ni Saul ket 3, 000 a lallaki. Nagtalinaed a napudno kenni Saul ti kaadduan kadakuada agingga iti daytoy a tiempo. **30** Manipud iti tribu ti Efraim, adda 20, 800 a mannakigubat a lallaki, dagiti lallaki a mabigbigbig kadagiti pamilia dagiti ammada. **31** Manipud iti kagudua a tribu ti Manases, adda ti dimteng nga 18, 000 a mabigbigbig a lallaki tapno pagbalinenda ni David a kas ari. **32** Manipud ti tribu ni Issacar, adda ti dua gasut a mangidadaulo nga addaan iti pannakaawat kadagiti tiempo ken makaammo iti rumbeng nga aramiden ti Israel. Amin dagiti kabagianda ket adda iti babaen iti panangidauloda. **33** Manipud iti tribu ti Zabulon, adda iti 50, 000 a mannakigubat a lallaki a a sisasagana a makigubat, nga addaan kadagiti amin nga igam a pakigubat, ken nakasagana a mangted iti naan-anay a kinapudno. **34** Manipud iti tribu Naftali, adda sangaribu nga opisial, ket kadduada dagiti 37, 000 a lallaki a nakakalasag ken nakapika. **35** Manipud iti tribu Dan, adda iti 28, 600 a lallaki a nakasagana a makigubat. **36** Manipud iti tribu ti Aser, adda uppat a pulo a ribu a lallaki a nakasagana a makigubat. **37** Manipud iti bangir a paset ti Jordan, manipud kadagiti tribu ti Ruben, Gad, ken ti kagudua a tribu ti Manasses, adda 120, 000 a lallaki a nakaarmas iti amin a kita dagiti igam a pakigubat. **38** Amin dagitoy a soldado nga addaan kadagiti igam a pakigubat ket dimtengda idiay Hebron nga addaan iti natibker a panggep a mangisaad kenni David a kas ari iti entero nga Israel. Nagnunummoan ti entero nga Israel nga isaadda met ni David a kas ari. **39** Addada sadiay iti tallo nga aldaw a kaduada ni David a nagkakaan ken nagiinom, gapu ta pinabalunan ida dagiti kakabagianda kadagiti taraon ken mainum. **40** Kanayunanna pay, nagitugot dagiti asideg kadakuada, kasta met dagiti adayo a kas iti tribu ti Issacar, Zabulon ken Naftali kadagiti tinapay nga inkargada kadagiti bukot dagiti asno, kamelio, molo, ken baka. Nagitugotda pay kadagiti tinapay a naaramid iti igos, rinaraay dagiti pasas, arak, lana, baka ken karnero a pinartida ta nagramrambak ti Israel.

13 Nakiuman ni David kadagiti pangulo dagiti rinibu, ken ginasut, agraman ti tunggal mangidadaulo. **2** Kinuna ni David kadagiti amin a gimong ti Israel, "No ipagarupyo a naimbag daytoy kadakayo, ken no naggapu daytoy kenni Yahweh a Diostayo, mangibaontayo kadagiti mensahero iti

sadinoman a disso kadagiti kakabsattayo a agtaltalinaed kadagiti amin a rehion ti Israel, ken kadagiti papadi ken dagiti Levita nga adda kadagiti siudadda. Mabagaanda koma a makitiponda kadatayo. **3** Isublitayo ti lakasa ti Diostayo kadatayo, ta saantayo a sinapul ti pagayatanna kadagiti aldaw ti panagturay ni Saul." **4** Immanamong ti sibubukel a gimong a mangaramid kadagitoy a banbanag, gapu ta kasla nalinteg dagitoy iti mata dagiti amin a tattao. **5** Inummong ngarud ni David ti amin nga Israel, manipud iti Karayan Sihor idiay Egipto agingga idiay Lebo Hamat, tapno iyegda ti lakasa ti Dios manipud Kiriat Jearim. **6** Simmang-at da David ken dagiti amin a tattao ti Israel idiay Baalah, dayta ket ti Kiriat Jeraim, a kukua ti Juda, tapno isang-atda manipud sadiay ti lakasa ti Dios, a naawagan iti nagan ni Yahweh, ni Yahweh a madaydayaw, a nakatugaw iti ngatoen ti kerubin. **7** Imparabawda ngarud ti lakasa ti Dios iti kabarbaro a kariton. Inruarda daytoy iti balay ni Abinadab. Ni Uzza kenni Ahio ti mangiturturong ti kariton. **8** Agrarambak da David ken dagiiti amin a tattao ti Israel iti amin a pigsada. Nagkankantada kabayatan ti panagtuktokarda kadagiti nakuwerdasan nga instrumento, dagiti pandereta, piangpiang, ken kadagiti tangguyob. **9** Idi nakadanunda iti pagirikan ni Kidon, inyunnat ni Uzza ti imana tapno tenglenna ti lakasa gapu ta naitibkol ti baka. **10** Ket simged ti pungtot ni Yahweh kenni Uzza, ket pinatayna isuna gapu ta inyunnat ni Uzza ti imana iti lakasa. Natay isuna sadiay iti sangoanan ti Dios. **11** Nakapungtot ni David gapu ta pinatay ni Yahweh ni Uzza. Naawagan dayta a lugar iti Perez Uzza agingga iti daytoy nga aldaw. **12** Nagbuteng ni David iti Dios ti dayta nga aldaw. Kinunana, "Kasano nga maiyawidko ti lakasa ti Dios iti pagtaengak?" **13** Saan ngarud nga inyalis ni David ti lakasa iti siudad ni David, ngem impanna daytoy iti balay ni Obed Edom a Geteo. **14** Tallo a bulan a nagtalinaed ti lakasa ti Dios iti balay ti sangkabbalayan ni Obed Edom. Isu a binendisionan ni Yahweh ti balayna ken ti amin a sanikuana.

14 Kalpasanna, nangibaon ni Hiram nga ari ti Tiro kadagiti mensahero a mapan kenni David, ken nangipatulod kadagiti kayo ti sedro, kadagiti karpintero ken kadagiti kumakabite. Nagipatakderda iti balay para kenni David. **2** Ammo ni David a ni Yahweh ti nangisaad kenkuana a kas ari iti entero nga Israel, ket naitan-ok ti pagarianna para kadagiti tattaona nga Israelita. **3** Sadiay Jerusalem, nangasawa iti ad-adu pay ni David, ket nagbalin isuna nga ama kadagiti ad-adu pay a putot a lallaki ken babbai. **4** Dagitoy dagiti nagan dagiti putotna idiay Jerusalem: Sammua, Sobab, Natan, Solomon, **5** Ibhar, Elisua, Elpelet, **6** Noga, Nefeg, Jafia, **7** Elisama, Beeliadad ken Elifelet. **8** Ita, idi naammoan dagiti Filisteo a napulotan ni David a kas ari iti entero nga Israel, rimmuarda amin a mangbiruk kenkuana. Ngem naammoan ni David ti maipapan iti daytoy ket rimmuar a nakiranget kadakuada. **9** Ita, dimteng dagiti Filisteo ket rinautda ti tanap ti Refaim. **10** Ket dimmawat ni David iti tulong manipud iti Dios. Kinunana, "Rumbeng kadi a rautek dagiti Filisteo? Ipaaymo kadi ti panagballigimi kadakuada? Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Rautem, ta awan dua-dua nga iyawatko ida kenka" **11** Isu a simmang-atda idiay Baal Perazim, ket pinarmekna ida sadiay. Kinunana, "Nakapungtot iti kasta unay ni Yahweh kadagiti kabusorko babaen iti imak a kasla iti napegges a layus." Isu a ti nagan dayta a lugar ket Baal Perazim. **12** Imbati dagiti Filisteo dagiti didiosda sadiay, ket imbilin ni David a rumbeng a mapuoran dagitoy. **13** Ket rinaut manen dagiti Filisteo ti tanap. **14** Isu a dimmawat manen ni David iti tulong manipud iti Dios. Kinuna ti Dios kenkuana, "Masapul a saankayo a dumarup iti sangoananda, ngem ketdi, lawlawenyo ida iti likudanda ket darupenyo ida kadagiti kakaykaywan ti balsamo. **15** Inton mangngegyo ti danapeg a maiyang-angin kadagiti tuktok dagiti kaykayo ti balsamo, darupenyo ida nga addaan iti puersa. Aramidenyo daytoy gapu ta umun-unanto ti Dios iti sangoananyo a mangdarup iti armada dagiti Filisteo." **16** Isu nga inaramid ni David ti imbilin ti Dios kenkuana. Pinarmekna ti armada dagiti Filisteo manipud iti Gabaon agingga idiay Gezer. **17** Ket nagdinamag ti kinalatak ni David kadagiti amin a daga, ket pinagbuteng ni Yahweh dagiti amin a nasion kenkuana.

15 Nangipatakder ni David kadagiti balbalay para kenkuana iti siudadna. Nangisagana isuna iti maysa a disso a para iti lakasa ti Dios ken nangbangon iti tolda para iti daytoy. **2** Kalpasanna, kinuna ni David, "Dagiti laeng Levita ti mabalin a mangawit iti lakasa ti Dios, ta isuda ti pinili ni Yahweh a mangawit iti daytoy, ken tapno agserbida kenkuana iti agnanayon." **3** Ket inummong ni David ti entero nga Israel idiay Jerusalem, tapno isang-atda ti lakasa ni Yahweh iti disso nga insaganana para iti daytoy. **4** Inummong ni David dagiti kaputotan ni Aaron ken dagiti Levita. **5** Manipud kadagiti kaputotan ni Coat, adda ni Uriel a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, sangagasut ket duapuloda a lallaki. **6** Manipud kadagiti kaputotan ni Merari, adda met ni Asias a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, dua gasut ket duapuloda a lallaki. **7** Manipud kadagiti kaputotan ni Gersom, adda ni Joel a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, sangagasut ket tallopuloda a lallaki. **8** Manipud kadagiti kaputotan ni Elizafan, adda ni Semaias a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, dua gasutda a lallaki. **9** Manipud kadagiti kaputotan ni Hebron, adda ni Eliel a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, walo puloda a lallaki. **10** Manipud kadagiti kaputotan ni Uziel, adda ni Aminadab a mangidadaulo ken dagiti kakabaggianna, sangagasut ken sangapulo ket duada a lallaki. **11** Inayaban ni David da Zadok ken Abiatar a padi, ken dagiti Levita a da Uriel, Asaias, Joel, Semaias, Eliel, ken Aminadab. **12** Kinunana kadakuada, "Dakayo dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti Levita. Idatonyo dagiti bagbagiyo kenni Yahweh, dakayo ken dagiti kakabsatyo, tapno maisang-atyo ti lakasa ni Yahweh a Dios ti Israel, iti disso nga insaganak para iti daytoy. **13** Saanyo nga inawit daytoy idi un-unana. Isu a nakapungtot kadatayo ni Yahweh a Diostayo, ta saantayo a biniruk isuna wenno saantayo a nagtulnog iti bilinna." **14** Isu nga indaton dagiti papadi ken dagiti Levita dagiti bagbagida tapno maisang-atda ti lakasa ni Yahweh a Dios ti Israel. **15** Isu nga inawit dagiti Levita ti lakasa ti Dios babaen kadagiti assiw, kas imbilin ni Moises- a sinurotda dagiti pagalagadan a naited babaen iti sao ni Yahweh. **16** Nakitungtong ni David kadagiti mangidadaulo kadagiti Levita tapno mangdutokda kadagiti kakabsatda nga agbalin a musiko a mangtukar kadagiti instrumento a pagtukar, kadagiti nakuerdasan nga instrumento, kadagiti arpa ken kadagiti piangpiang, ket pagtukarenda iti napigsa ken siraragsakda nga agkanta. **17** Isu a dinutokan dagiti Levita da Heman a putot a lalaki ni

Joel ken maysa kadagiti kakabsatna a lallaki, ni Asaf a putot a lalaki ni Berekias. Nangdutokda met kadagiti kakabaggian a nagtaud iti kaputotan ni Merari ken ni Etan a putot a lalaki ni Kusayas. **18** Kadduada dagiti kakabaggianda nga adda iti maikaddua a rangko nga isuda: Zecarias, Jaaziel, Semiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Benaias, Maaseias, Mattitias, Elifelelu, Mikneias, Obed Edom, ken ni Jeliel a parabantay iti ruangan. **19** Dagiti musiko a da Heman, Asaf ken Etan ket nadutokanda a mangtokar iti napigsa kadagiti bronse a piangpiang. **20** Da Zecarias, Aziel, Semiramot, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseias, ken ni Benias, ti mangtokar kadagiti nakuerdasan nga instrumento ket naisaadda iti Alamot. **21** Da Mattitias, Elifelehu, Mikneias, Obed Edom, Jeliel, ken ni Azazias ti nangidaulo iti wagas ti panagtokar kadagiti arpa ket naisaadda iti Seminit. **22** Ni Kenanias a mangidadaulo kadagiti Levita iti panagkanta ti nangidalan iti panagkanta gapu ta nalaing isuna iti daytoy. **23** Da Berekias ken Elkana ti mangbantay iti lakasa. **24** Da Sebanias, Josafat, Netanel, Amasai, Zecarias, Benaias ken Eliezer a papadi ti mangpuyot kadagiti tangguyob iti sangoanan ti lakasa ti Dios. Da Obed Edom ken Jehias ti mangbantay iti lakasa. **25** Isu nga agragrag-o nga insang-at ni David, dagiti panglakayen ti Israel ken dagiti panguloen dagiti rinibribu ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud iti balay ni Obed Edom. **26** Bayat a tinulongan ti Dios dagiti Levita a nangawit iti lakasa ti tulag ni Yahweh, nagidatonda iti pito a toro a baka ken pito a kalakian a karnero. **27** Nakakawes ni David iti pagan-anay a naaramid iti kasayaatan a lino, kasta met dagiti Levita a nakaawit iti lakasa, dagiti kumakanta, ken ni Kenanias a mangidadaulo iti kanta a kadduana dagiti kumakanta. Nakasuot ni David iti lino nga efod. **28** Isu nga insang-at dagiti amin nga Israelita ti lakasa ti tulag ni Yahweh kabayatan nga agpukpukkawda a siraragsak, ken kadagiti uni dagiti tangguyob, dagiti piangpiang, ken dagiti nakuerdasan nga instrumento ken dagiti arpa. **29** Ngem bayat iti pannakaisangpet ti lakasa ti tulag iti siudad ni David, timman-aw iti tawa ni Mical nga anak ni Saul. Nakitana nga agsalsala ni Ari David ken agramrambak. Isu nga linaisna isuna iti pusona.

16 Inserrekda ti lakasa ti tulag ti Dios ket inkabilda daytoy iti tengnga ti tolda nga impatakder ni David para iti daytoy. Ket nagidatagda kadagiti daton a mapuoran ken daton a pakikappia iti sangoanan ti Dios. **2** Idi nalpasen nga indatag ni David dagiti daton a mapuoran ken daton a pakikappia, binendisionanna dagiti tattao iti nagan ni Yahweh. **3** Binunonganna ti tunggal Israelita, babbai ken lallaki, iti saggaysa a tinapay, karne ken kankanen a naaramid iti pasas. **4** Nangdutok ni David kadagiti sumagmamano a Levita nga agserbi iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh, ken tapno agrambak, agyaman ken agdayaw kenni Yahweh a Dios ti Israel. **5** Dagitoy a Levita ket da Asaf nga isu ti mangidadaulo, ken ti sumaruno kenkuana ket da Zecarias, Jeiel, Semiramot, Jehiel, Mattitias, Eliab, Benaias, Obed Edom ken Jeiel. Isuda ti mangtukar kadagiti instrumento a nakuerdasan ken kadagiti arpa. Ni Asaf ti mangpaaweng iti napigsa kadagiti piangpiang. **6** Da Benaias ken Jahaziel a papadi ti mangpuyot a kanayon kadagiti tangguyob, iti sangoanan ti lakasa ti tulag ti Dios. **7** Ket iti dayta nga aldaw, dinutokan nga immuna ni David ni Asaf ken dagiti kakabsatna a lallaki nga agkanta iti kanta a pagyaman kenni Yahweh. **8** Agyamankayo kenni Yahweh, umawagkayo ti naganna; ipakaammoyo dagiti aramidna kadagiti nasion. **9** Kaantaanyo isuna, kantaanyo isuna iti kanta a pagdayaw; ibagayo dagiti amin a nakaskasdaaw nga aramidna. **10** Ipasindayawyo ti nasantoan a naganna; agrag-o koma ti puso dagiti mangbirok kenni Yahweh. **11** Birukenyo ni Yahweh ken ti pigsana; birukenyo a kanayon ti presensiana. **12** Lagipenyo dagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna, dagiti milagro ken dagiti bilin a nagtaud iti ngiwatna, **13** dakayo a kaputotan ni Israel nga adipenna, dakayo a tattao ni Jacob, a pinilina. **14** Isuna ni Yahweh a Diostayo. Ti bilinna ket adda iti entero a daga. **15** Panunotenyo iti agnanayon ti katulaganna, ti sao nga imbilinna iti sangaribu a henerasion. **16** Laglagipenna ti katulaganna kenni Abraham, ken ti sapatana kenni Isaac. **17** Daytoy ti pinatalgedanna kenni Jacob a kas alagaden, ken iti Israel a kas agnanayon a katulagan. **18** Kinunana, "Itedkonto kadakayo ti daga ti Canaan a kas bingayyo iti tawidyo." **19** Imbagak daytoy idi bassit pay laeng ti bilangyo, bassitkayo unay, ken ganggannaetkayo iti daga. **20** Nagakar-akarda kadagiti nasion, nagakar-akarda kadagiti pagarian. **21** Saanna a pinalubosan ti siasinoman a mangidadanes kadakuada; dinusana dagiti ar-ari para iti pagsayaatanda, **22** kinunana, "Saanyo a sagiden dagiti pinulotak, ken saanyo a dangran dagiti propetak." **23** Kaantaanyo ni Yahweh, dakayo nga entero a daga; iwaragawagyo ti panangisalakanna iti inaldaw-aldaw. **24** Ipakaammoyo ti dayagna kadagiti nasion, dagiti nakaskasdaaw nga aramidna kadagiti amin a nasion. **25** Ta naindaklan ni Yahweh ket masapul a mapadayawan unay, ket isuna ti nangnangruna a pagbutngan ngem kadagiti amin a didios. **26** Ta dagiti amin a dios dagiti nasion ket didiosen, ngem ni Yahweh ti namarsua kadagiti langlangit. **27** Ti kinadayag ken kinatan-ok ket adda iti presensiana. Ti pannakabalin ken rag-o ket adda iti lugarna. **28** Idayawyo ni Yahweh, dakayo a puli dagiti tattao, idayawyo ti dayag ken pigsa ni Yahweh; **29** Idayawyo ni Yahweh iti dayag a maiparbeng iti naganna. Mangyegkayo iti daton ket mapankayo iti sangoananna. Agrukbabkayo kenni Yahweh iti nasantoan a dayagna. **30** Agpigergerkayo iti sangoananna, entero a daga. Naisaad met ti lubong; saan a magunggon. **31** Agraksak koma dagiti langlangit, ken agrag-o koma ti daga; ibagada koma kadagiti nasion, "Agturay ni Yahweh." **32** Agdaranudor koma ti baybay, ket agpukkaw iti rag-o dagiti adda iti daytoy. Agrag-o koma dagiti tay-ak, ken dagiti amin nga adda kadagitoy. **33** Ket agpukkaw koma gapu iti rag-o dagiti kaykayo iti kabakiran gapu iti rag-o iti sangoanan ni Yahweh, ta umayen isuna a mangukom iti daga. **34** Agyamankayo kenni Yahweh ta naimbag isuna, ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. **35** Ket ibagayo, "Isalakannakami, O Dios ti pannakaisalakanmi. Ummongennakami ket ispalennakami manipud kadagiti dadduma a nasion, tapno makapagyamankami iti nasantoan a naganmo ken dayag iti pannakaidayawmo. **36** Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ti Israel iti agnanayon nga awan inggana. Kinuna dagiti amin a tattao, "Amen" ken madaydayaw ni Yahweh. **37** Isu nga imbati ni David ni Asaf ken dagiti kakabsatna iti sangoanan ti lakasa ti tulag ni Yahweh, tapno agserbida nga awan sardayna iti sangoanan ti lakasa, kas kasapulan a trabahoen iti inaldaw. **38** Maibilang ni Obed Edom kadagiti innem a pulo ket walo

nga agkakabagian. Ni Obed Edom a putot a lalaki ni Jedutun
ket kadduana ni Hosa a agbanbantay kadagiti ruangan.
39 Ni Zadok a padi ken dagiti kakadduana a papadi ket
agserbida iti sangoanan ti tabernakulo ni Yahweh iti disso a
pagdaydayawan idiay Gabaon. **40** Isuda ti kanayon nga
agidatag iti altar kadagiti daton a mapuoran para kenni
Yahweh, iti agsapa ken rabii, ket surotenda dagiti amin a
nakasurat iti linteg ni Yahweh, nga intedna a kas bilin iti
Israel. **41** Kadduada da Heman kenni Jedutun, kadduada
dagiti dadduma a napili a nainaganan, tapno agyamanda
kenni Yahweh, gapu ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna.
42 Da Heman ken Jedutun ti mangimaton kadagiti agpuyot
kadagiti tangguyob, dagiti agpiangpiang, ken mangtukar
kadagiti dadduma nga instrumento para iti nasagradoan
a musika. Dagiti putot a lallaki ni Jedutun ti mangbantay
ti ruangan. **43** Ket nagawid dagiti amin a tattao kadagiti
pagtaenganda, ken nagawid ni David tapno bendisionanna
ti pagtaenganna.

17 Napasamak daytoy kalpasan a nagnaeden ti ari iti
balayna, kinunana kenni Natan a propeta, “Kitaem,
agnanaedak iti balay a naaramid iti sedro, ngem adda iti
sirok ti tolda ti lakasa ti tulag ni Yahweh.” **2** Ket kinuna ni
Natan kenni David, “Mapanka, ket aramidem ti adda dita
pusom, ta adda kenka ti Dios. **3** Ngem iti dayta met laeng
a rabii, dimteng kenni Natan ti sao ti Dios a kinunana, **4**
“Mapanka ket ibagam kenni David nga adipenko, 'Kastoy
ti kinuna ni Yahweh: Saannak nga ipatakderan iti balay
a pagnaedak. **5** Ta saanak a nagnaed iti maysa a balay
manipud iti aldaw nga impanawko ti Israel idiay Egipto
agingga iti agdama nga aldaw. Ngem ketdi, nagnanaedak iti
tolda, iti maysa a tabernakulo, kadagiti naduma-duma a
luglugar. **6** Kadagiti amin a lugar nga immakarak a kadduak
ti entero nga Israel, adda kadi ti aniaman nga imbagak iti
siasinoman kadagiti mangidadaulo iti Israel a dinutokak a
mangaywan kadagiti tattaok, a kunak, “'Apay a saandak nga
impatakderan iti balay a naaramid iti sedro?'” **7** “Ita ngarud,
ibagam iti adipenko a ni David, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a
Mannakabalin-amin: “Innalaka manipud iti pagpaaraban,
manipud iti panangsursurotmo kadagiti karnero, tapno
sika iti mangituray kadagiti tattaok nga Israelita. **8** Ket
addaak a kanayon kenka sadinoman a napanam ket
pinasagko amin dagiti kabusormo iti sangoanam. Ket
iyaramidanka iti nagan, kas iti nagan dagiti naindaklan a
tattao nga adda iti rabaw iti daga. **9** Mangpiliakto iti lugar a
pagnaedan dagiti tattaok nga Israelita ket pagtalinaedekto
isuda sadiay, tapno agnaeddanto iti kabukbukodanda a
lugar ket saandanton a pulos a mariribuk pay. Saanton nga
idadanes ida dagiti nadangkes a tattao, a kas iti inaramidda
idi, **10** kas iti ar-aramidenda manipud kadagiti al-aldaw
a binilinko dagiti uk-ukom a mangituray kadagiti tattaok
nga Israelita. Ket parmekekto dagiti amin a kabusormo.
Kas kanayonanna, ibagak kenka, Siak a ni Yahweh ket
ipatakderankanto iti balay. **11** Mapasamakto dayta inton
malpasen dagiti al-aldawmo ket mapankan iti ayan dagiti
ammam, itag-aykonto ti kaputotam a sumaruno kenka, ket
maysa kadagiti kaputotam, pagtalinaedekto ti pagarianna.
12 Ipatakderannakto iti balay, ket pagtalinaedekto ti tronona
iti agnanayon. **13** Siakto ti amana, ket isunanto ti anakko.
Saankonto a babawyen manipud kenkuana ti kinapudnok iti
tulagko a kas iti panangibabawik manipud kenni Saul, a
nagturay sakbay kenka. **14** Isaadkonto isuna a mangituray
iti balayko ken iti pagariak iti agnanayon, ket agtalinaedto
ti tronona iti agnanayon.”'” **15** Nakisao ni Natan kenni
David ket impadamagna kenkuana amin dagitoy a sasao,
ket imbagana kenkuana ti sibubukel a sirmata. **16** Ket
simrek ni David, nagtugaw iti sangoanan ni Yahweh;
kinunana, “Siasinoak, O Yahweh a Dios, ken ania ti
pamiliak, ta impannak iti daytoy a kasasaad? **17** Ket bassit
daytoy a banag iti imatangmo, O Dios. Imbagam dagiti
naindaklan a banbanag a mapasamakto iti masakbayan
kadagiti pamilia toy adipenmo, ket impakitam kaniak dagiti
masakbayan a henerasion, O Yahweh a Dios. **18** Ania pay ti
maibagak kenka, siak a ni David? Pinadayawam daytoy
adipenmo. Inikkam daytoy adipenmo iti naisangsangayan a
pammadayaw. **19** O Yahweh, para iti pagimbagan daytoy
adipenmo, ken tapno matungpal ti bukodmo a panggep,
inaramidmo daytoy a naindaklan a banag tapno ipakitam
dagiti amin a naindaklan nga aramidmo. **20** O Yahweh,
awanen iti kas kenka, ken awanen iti Dios malaksid kenka,
kas iti kanayon a mangmangngegmi. **21** Ken ania a nasion
ditoy daga ti kas kadagiti tattaom nga Israelita, a sika, O Dios,
ti nangispal manipud idiay Egipto kas tattaom, tapno aglatak
ti naganmo babaen kadagiti naindaklan ken nakaskasdaaw
nga ar-aramid? Pinapanawmo dagiti nasion manipud iti
sangoanan dagiti tattaom, nga inispalmo manipud idiay
Egipto. **22** Pinagbalinmo a tattaom iti agnanayon dagiti
Israelita, ket sika, O Yahweh, ti nagbalin a Diosda. **23**
Isu nga ita, O Yahweh, matungpal koma iti agnanayon ti
inkarim iti adipenmo ken iti pamiliana. Aramidem koma kas
insaom. **24** Maitan-ok koma ti naganmo iti agnanayon ket
agbalin a naindaklan, tapno ibaga dagiti tattao, 'Ni Yahweh
a Mannakabalin-amin ket isu ti Dios ti Israel,' kabayatan a ti
balayko, siak a ni David nga adipenmo ket agtalinaed iti
sangoanam. **25** Ta sika, O Diosko ti nangipakaammo iti
adipenmo nga ipatakderam isuna iti balayna. Isu a, siak
nga adipenmo, ket timmured nga agkararag kenka. **26** Ita
O Yahweh, sika ti Dios, a nangikari iti nasayaat a kari iti
adipenmo: **27** Ita, naay-ayoka a mangbendision iti balay
daytoy adipenmo, nga agtultuloy koma iti agnanayon iti
sangoanam. Sika O Yahweh ti nangbendision iti daytoy, ket
nagasatto daytoy iti agnanayon.”

18 Kalpasan daytoy, napasamak a rinaut ni David dagiti
Filisteo ket pinarmekna ida. Sinakupna ti Gat ken
dagiti bariona manipud iti panangituray dagiti Filisteo. **2**
Kalpasanna, pinarmekna ti Moab, ket nagbalin a tagabu ni
David dagiti Moabita ket nagbayadda kenkuana iti buis. **3**
Kalpasanna, pinarmek ni David ni Adadezer nga ari ti Soba
idiay Hamat, bayat nga agdaldaliasat ni Adadeser tapno
rugianna nga iturayan ti asideg ti Karayan Eufrates. **4** Innala
ni David manipud kenkuana ti sangaribu a karuahe, pitoribu
a kumakabalio ken duapulo a ribu a magmagna a soldado.
Pinilay ni David dagiti amin a kabalio a mangguyguyod
kadagiti karuahe, ngem nangilasin iti umdas kadakuada
para iti sangagasut a karuahe. **5** Idi dimteng dagiti Arameo
iti Damasco tapno tulonganda ni Adadeser nga ari ti Soba,
pinatay ni David ti duapulo ket dua a ribu a lallaki nga
Arameo. **6** Kalpasanna, nangipatakder ni David iti kampo
dagiti soldado idiay Aram iti Damasco, ket nagbalin a
adipenna dagiti Arameo ket nagbayadda kenkuana iti buis.
Pinagballigi ni Yahweh ni David iti sadinoman a papananna.

7 Innala ni David dagiti balitok a kalasag a nakasuot kadagiti adipen ni Adadeser ket impanna dagitoy idiay Jerusalem. **8** Adu unay a bronse ti naala ni David manipud idiay Tibhat ken Cun, dagiti siudad ni Adadeser. Daytoy a bronse ti inaramid ni Solomon a dakkel a palanggana, dagiti adigi, ken dagiti bronse nga alikamen. **9** Idi nanggeg ni Toi nga ari ti Hamat a naparmek ni David dagiti amin nga armada ni Adadeser nga ari ti Soba, **10** imbaon ni Toi ni Hadoram a putotna a lalaki kenni David tapno kablaawan ken bendisionanna isuna, gapu ta kinaranget ken pinarmek ni David ni Adadeser, ken gapu ta ginubat ni Adadeser ni Toi. Nangitugot ni Hadoram kadagiti banbanag a naaramid iti pirak, balitok ken bronse. **11** Indaton ni Ari David dagitoy a banbanag kenni Yahweh, agraman dagiti pirak ken ti balitok nga innalana kadagiti amin a nasion: iti Edom, Moab, kadagiti amin a tattao ti Ammon, dagiti Filisteo, ken Amalek. **12** Pinatay ni Abisai nga anak ni Sarvia ti sangapulo ket walo a ribu nga Edomita idiay tanap ti Asin. **13** Nangipatakder isuna iti kampo dagiti soldado idiay Edom, ket nagbalin nga adipen ni David dagiti amin nga Edomita. Pinagballigi ni Yahweh ni David iti sadinoman a papananna. **14** Inturayan ni David ti entero nga Israel, ket impatungpalna ti hustisia ken kinalinteg kadagiti amin a tattaona. **15** Ni Joab nga anak ni Sarvia ti pangulo ti armada ken ni Jehosafat a putot ni Ahilud ti agilislista. **16** Da Zadok a putot a lalaki ni Ahitub ken ni Abimelec a putot a lalaki ni Abiatar ket papadi, ken ni Sausa ket eskriba. **17** Ni Benaias a putot ni Jahoiada ti pangulo dagiti Ceretos ken Feleteos, ken dagiti putot a lallaki ni David ti kangrunaan a mammagbaga iti ari.

19 Napasamak daytoy iti saan a nabayag kalpasan a natay ni Naas nga ari dagiti tattao ti Ammon, ket ti putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari. **2** Kinuna ni David, "Pakitaak iti kinaimbag ni Hanun a putot ni Naas, gapu ta pinakitaannak iti kinasayaat ti amana." Isu a nangibaon ni David kadagiti mensahero a mangliwliwa kenkuana maipapan iti amana. Simrek dagiti adipen ni David iti daga dagiti Ammonita ket nagturongda kenni Hanun tapno liwliwaenda isuna. **3** Ngem kinuna dagiti mangidadaulo ti Ammon kenni Hanun, "Pagarupem kadi a padpadayawan ni David ti amam gapu iti panangibaonna kadagiti lallaki a mangliwliwa kenka? Saan kadi nga immay dagiti adipenna kenka tapno agdakiwas ken agsukimatda iti daga tapno sakupenda daytoy?" **4** Tiniliw ngarud ni Hanun dagiti adipen ni David, binarbasanna ida, pinutedna dagiti pagan-anayda nga agpatingga iti siketda, a dumanon kadagiti patongda ket pinagawidna ida. **5** Idi impalawagda daytoy kenni David, nangibaon isuna iti mangkita kadakuada, ta kasta unay ti bain dagiti lallaki. Kinuna ti ari, "Agtalinaedkayo idiayJerico agingga nga agtubo dagiti barbasyo, kalpasanna, agsublikayo." **6** Idi naamiris dagiti Ammonita a nadadaeldan kenni David, nangipatulod ni Hanun ken dagiti Ammonita iti sangaribu a talento ti pirak a pangabangda kadagiti karuahe dagiti Arameo ken kadagiti kumakabalio manipud iti Naharaim, Maaca ken Soba. **7** Inabanganda dagiti tallopulo ket dua a ribu a karuaheda agraman ti ari ti Maaca ken dagiti tattaona a dimteng a nagkampo iti asideg ti Medeba. Naguummong dagiti Ammonita manipud kadagiti siudadda ket rimmuarda tapno makigubat. **8** Idi nadamag ni David daytoy, imbaonna ni Joab ken ti sibubukel nga armadana a mangsabat kadakuada. **9** Rimmuar dagiti tattao ti Ammon ken nagsaganada iti ruangan ti siudad a makigubat, bayat a dagiti ari nga immay ket addada iti away. **10** Idi nakita ni Joab nga agpada a dumarup kenkuana dagiti nakasagana a makigubat iti sangoanan ken likudanna, pinilina dagiti sumagmamano a kalaingan a mannakigubat ti Israel ket pinagpuestona ida maibusor kadagiti taga-Aram. **11** Bayat nga impaidauloanna iti kabsatna a ni Abisai dagiti nabati nga armada ket pinagsaganana ida a makigubat kadagiti armada ti Ammon. **12** Kinuna ni Joab, "No napigpigsa dagiti Arameo ngem kadakami, masapul ngarud a tulongannak, Abisai. Ngem no napigpigsa dagiti tattao ti Ammon ngem kadakayo, umayakto ngarud ket ispalenka. **13** Tumuredka, ket ipakitatayo a naturedtayo para kadagiti tattaotayo ken para kadagiti siudad ti Diostayo, ta aramidento ni Yahweh no ania ti nasayaat para iti panggepna." **14** Dimmarup ngarud ni Joab ken dagiti soldadona tapno makigubat kadagiti Arameo, a kapilitan a naglibas iti sangoanan ti armada ti Israel. **15** Idi nakita ti armada ti Ammon a naglibas dagiti Arameo, linibasanda met ni Abisai a kabsat ni Joab ket nagsublida iti siudad. Kalpasanna, pinanawan ni Joab dagiti tattao ti Ammon ket nagsubli idiay Jerusalem. **16** Ket idi nakita dagiti Arameo a naparmek idan ti Israel, nangayabda iti tumulong kadakuada manipud iti ballasiw ti Karayan Eufrates, kaduada ni Sobak a mangidadaulo iti armada ni Adadeser. **17** Idi naibaga kenni David daytoy, inummongna ti sibubukel nga Israel, binallasiwda ti Jordan, ket nakadanonda kadakuada. Pinagsaganana ti armada a makigubat kadagiti Arameo, ket kinarangetda isuna. **18** Pimmanaw dagiti Arameo manipud Israel, ket pinatay ni David ti pito a ribu a mangiturturong kadagiti karuahe ken uppat a pulo a ribu a magmagna a soldado. Pinatayna pay ni Sobak a pangulo iti armada. **19** Idi nakita dagiti amin nga ari nga agserserbi kenni Adadeser a naparmek ida ti Israel, nakikappiada kenni David ket nagserbida kadakuada. Isu a saanen a kayat a tulongan dagiti tattao ti Aram dagiti Ammonita.

20 Ket napasamak nga iti tiempo ti panagrurusing, iti tiempo a kadaywan a mapan makigubat dagiti ari, indauloan ni Joab ti armada iti gubat ket dinadaelna ti daga dagiti Ammonita. Napanna linakub ti Rabba. Nagtalinaed ni David idiay Jerusalem. Rinaut ni Joab ti Rabba ket pinarmekna daytoy. **2** Innala ni David ti korona manipud iti ulo ti arida, ket naduktalanna nga agdagsen daytoy iti maysa a talento ti balitok, ket addaan daytoy kadagiti napapateg a batbato. Naisuot ti korona iti ulo ni David, ket inruarna iti siudad dagiti adu unay a nasamsam. **3** Inruarna dagiti tattao nga adda iti siudad ket pinilitna ida nga agtrabaho babaen kadagiti ragadi, pasaratsat a landok ken kadagiti wasay. Pinilit ni David dagiti amin a siudad dagiti tattao ti Ammon tapno aramidenda daytoy a trabaho. Kalpasanna, nagsubli ni David ken ti sibubukel nga armada idiay Jerusalem. **4** Ket napasamak a kalpasan daytoy nga adda ti gubat idiay Gezer maibusor kadagiti Filisteo. Pinatay ni Sibbecai a taga-Husa ni Sippai, maysa kadagiti kaputotan ti Refaim, ket naparmek dagiti Filisteo. **5** Ket napasamak manen iti maysa a gubat maibusor kadagiti Filisteo idiay Gob, a pinatay ni Elhanan a putot a lalaki ni Jari a taga Betlehem ni Lami a kabsat ni Goliat a taga-Gat, a ti putan ti gayangna ket kas iti kayo nga us-usaren ti umaabel. **6** Ket napasamak manen iti sabali pay a gubat idiay Gat nga adda lalaki a kasta unay ti

katayagna nga addaan iti innem a ramay iti tunggal imana ken innem a ramay iti tunggal sakana. Nagtaud met isuna iti kaputotan ti Refaim. **7** Idi linaisna ti armada ti Israel, pinatay isuna ni Jehonadab a putot ni Samma a kabsat ni David. **8** Dagitoy ket kaputotan ti Refaim idiay Gat, ket napapatayda babaen iti ima ni David ken dagiti soldadona.

21 Maysa a kabusor ti nangriribuk iti Israel ket sinugsuganna ni David a bilangenna dagiti Israelita. **2** Kinuna ni David kenni Joab ken kadagiti pangulo iti armada, "Mapanyo bilangen dagiti tattao ti Israel manipud idiay Beerseba agingga iti Dan ket ipadamagyo kaniak, tapno maammoak ti bilangda." **3** Kinuna ni Joab, "Paaduen koma ni Yahweh ti armadana iti mamingasut a kaadu ngem iti sigud. Ngem apok nga ari, saan kadi a nagserserbida amin iti apok? Apay a tarigagayan ti apok daytoy? Apay nga ipabaklaymo ti basol iti Israel? **4** Ngem naikeddengen ti sao ti ari nga imbagana kenni Joab. Pimmanaw ngarud ni Joab ket sinursorna ti entero nga Israel. Kalpasanna, nagsubli isuna idiay Jerusalem. **5** Ket impadamag ni Joab kenni David ti kabuklan a bilang dagiti makirangranget a lallaki. Adda 1, 100, 000 a lallaki a nakakampilan idiay Israel. iti Juda laeng ket addaan iti 470, 000 a soldado. **6** Ngem saan a naibilang ti tribu ti Levi ken Benjamin kadakuada, ta kinagura ni Joab ti bilin ti ari. **7** Nasaktan ti Dios gapu iti daytoy nga inaramid ni David, isu a dinusana ti Israel. **8** Kinuna ni David iti Dios, "Nagbasolak iti nadagsen iti panangaramidko iti daytoy. Ita pakawanem ti nagbasolan toy adipenmo, ta nagtignayak iti minamaag." **9** Kuna ni Yahweh kenni Gad a profeta ni David, **10** "Mapanka ket ibagam kenni David: 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Ikkanka iti tallo a pagpilian. Mangpilika iti maysa kadagitoy."'" **11** Napan ngarud ni Gad kenni David ket kinunana kenkuana, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Mangpilika iti maysa kadagitoy: **12** tallo a tawen ti panagbisin, tallo a bulan a kamkamatendaka dagiti kabusormo ken tiliwendakayo babaen kadagiti kampilanda, wenno saan, tallo nga aldaw a didigraen ni Yahweh ti daga babaen iti panangdadael ti anghel ni Yahweh iti entero a daga ti Israel.' Ita ngarud, ikeddengmo ti sungbat a rumbeng nga ibagak iti nangibaon kaniak." **13** Ket kinuna ni David kenni Gad, "Mariribukanak iti kasta unay." Bayannak a mapasag kadagiti ima ni Yahweh ngem kadagiti ima dagiti tattao, ta dakkel unay ti kaasina." **14** Nangiyeg ngarud ni Yahweh iti didigra iti Israel ket natay ti pitopulo a ribu a tattao. **15** Nangibaon ti Dios iti maysa nga anghel iti Jerusalem tapno dadaelenna daytoy. Idi dadaelenna koman daytoy, kimmita ni Yahweh ket saanna nga intuloy ti pangngeddengna maipapan iti panangdangran. Kinunana iti anghel a mangdaddadael, "Huston! Saanmon a papatayen dagiti tattao." Iti dayta a gundaway, agtaktakder ti anghel ni Yahweh iti pagirikan ni Ornan a Jebuseo. **16** Timmangad ni David ket nakitana ti anghel ni Yahweh nga agtaktakder iti nagbaetan ti langit ken daga, a nakaiggem iti naasut a kampilan a nakalayat iti entero a Jerusalem. Ket nagpakleb iti daga ni David ken dagiti panglakayen a nakakawes iti nakersang a lupot. **17** Kinuna ni David iti Dios, "Saan kadi a siak ti nangibilin a mabilang ti armada? Inaramidko daytoy a nadangkes a banag. Ngem dagitoy a karnero, ania ti inaramidda? Pangngaasim ta palubosam ti imam, O Yahweh a Diosko a dusaennak ken ti pamiliak, ngem saanmo a dusaen dagiti tattaom babaen iti daytoy a didigra." **18** Isu a binilin ti anghel ni Yahweh ni Gad nga ibagana kenni David, a rumbeng a sumang-at ni David idiay pagirikan ni Ornan a Jebuseo ket mangipatakder iti maysa nga altar para kenni Yahweh. **19** Simmang-at ngarud ni David a kas imbilin kenkuana ni Gad nga aramidenna iti nagan ni Yahweh. **20** Kabayatan nga agir-irik ni Ornan iti trigo, timmaliaw isuna ket nakitana ti anghel. Naglemmeng isuna ken dagiti uppat nga annakna. **21** Idi dimteng ni David iti ayan ni Ornan, kimmita ni Ornan ket nakitana ni David. Pinanawanna ti pagirikan ket nagpakleb iti daga iti sangoanan ni David. **22** Ket kinuna ni David kenni Ornan, "Ilakom kaniak daytoy a pagirikan, tapno makaipatakderak iti maysa nga altar para kenni Yahweh. Bayadak ti kabuklan a gatad daytoy, tapno maikkat ti didigra kadagiti tattao" **23** Kinuna ni Ornan kenni David, "Alaem daytoy a kukuam, o apok nga ari. Aramidem iti daytoy ti aniaman a nasayaat iti panagkitam. Adtoy, ikkanka iti bulog a baka para kadagiti daton a maipuor, dagiti pagirik a tabla tapno pagsungrod ken trigo para iti daton a bukbukel; Itedkonto amin kenka dagitoy." **24** Kinuna ni Ari David kenni Ornan, "Saan, bayadak ti kabuklan a gatad daytoy. Saanko nga alaen ti kukuam ket idatonko daytoy a kas daton a mapuoran para kenni Yahweh nga awan man laeng a pulos ti nagastok. **25** Isu a nagbayad ni David iti innem a gasut a siklo ti balitok para iti disso. **26** Nangipatakder sadiay ni David iti maysa nga altar para kenni Yahweh ket nangidaton iti rabaw daytoy kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton a pakikappia. Immawag isuna kenni Yahweh, a simmungbat kenkuana babaen iti apuy manipud iti langit a nangpuor kadagiti daton a mapuoran iti rabaw ti altar. **27** Kalpasanna, binilin ni Yahweh ti anghel, ket insubli ti anghel ti kampilanna iti kalubanna. **28** Idi nakita ni David a sinungbatan isuna ni Yahweh iti ayan ti pagirikan ni Ornan a Jebuseo, nangidaton pay isuna sadiay iti dadduma a daton iti dayta met laeng a tiempo. **29** Kadagita a tiempo, ti tabernakulo ni Yahweh nga inaramid ni Moises idiay let-ang ken ti altar para kadagiti daton a naan-anay a mapuoran ket adda iti disso a pagdaydayawan idiay Gabaon. **30** Nupay kasta, saan a makapan ni David sadiay tapno kiddawenna ti panangiturong ti Dios, gapu ta kabutengna ti kampilan ti anghel ni Yahweh.

22 Ket kinuna ni David, "Ditoyto ti pakaipatakderan ti balay ni Yahweh a Dios, agraman ti altar para kadagiti daton a naan-anay a mapuoran nga idatag ti Israel." **2** Binilin ngarud ni David dagiti adipenna nga ummongenda dagiti gangannaet nga agnanaed iti daga ti Israel. Dinutokanna ida a paratikap kadagiti bato tapno maipatakder ti balay ni Yahweh. **3** Nangted ni David iti adu a landok tapno maaramid a lansa nga agpaay kadagiti ridaw dagiti pagserkan, ken para kadagiti bisagra. Nangted pay isuna iti adu a bronse a saan a matimbang **4** ken adu a kayo ti sedro a saan a mabilang. (Nangiyeg dagiti taga-Sidon ken taga-Tiro kenni David iti adu unay a tabla ti sedro.) **5** Kinuna ni David, "Ubing pay ken awan pay kapadasanna ti anakko a ni Solomon, ket masapul a naisangsangayan ti kinapintas ti balay a maipatakder para kenni Yahweh, tapno agbalin a nalatak ken nadayag kadagiti amin a sabali a daga. Isu nga isaganak ti pannakaipatakder daytoy." Kasta unay ngarud ti inaramid ni David a panagsagana sakbay ti ipapatayna. **6** Pinaayabanna ngarud ni Solomon nga anakna ket binilinna a mangipatakder iti balay nga agpaay kenni Yahweh a

Dios ti Israel. **7** Kinuna ni David kenni Solomon, “Anakko, pinanggepko a siak ti mangipatakder iti balay para iti nagan ni Yahweh a Diosko. **8** Ngem immay kaniak ni Yahweh a kunana, 'Nangpasayasayka iti adu a dara ken nakirangetka iti adu a gubat. Saanka a mangipatakder iti maysa a balay nga agpaay iti naganko, gapu ta nangpasayasayka iti adu a dara iti daga iti imatangko. **9** Nupay kasta, maaddaankanto iti anak a lalaki nga addaan kapia. Ikkakto isuna iti inana kadagiti amin a kabusorna iti amin a disso. Ta ti nagannanto ket Solomon, ket ipaaykonto ti kapia ken talna iti Israel kadagiti al-aldawna. **10** Mangipatakderto isuna iti balay nga agpaay iti naganko. Agbalinto isuna nga anakko ken siakto ti amana. Patibkerekto iti agnanayon ti trono ti pagarianna iti entero nga Israel.'” **11** Ita, anakko, adda koma a kanayon ni Yahweh kenka ken pagballigiennaka. Ipatakdermo koma ti balay ni Yahweh a Diosmo, kas imbagana nga aramidem. **12** Ni Yahweh laeng ti mangted kenka iti pannakaammo ken pannakaawat, tapno matungpalmo ti linteg ni Yahweh a Diosmo, inton isaadnaka a mangidaulo iti entero nga Israel. **13** Ket agballigikanto, no tungpalem a naimbag dagiti paglintegan ken bilin nga inted ni Yahweh kenni Moises maipapan iti Israel. Bumilegka ken tumuredka. Saanka nga agbuteng ken maupay. **14** Ita, kitaem, inkarigatak nga insagana para iti balay ni Yahweh ti 100, 000 a talento ti balitok, maysa a milion a talento ti pirak, adu a bronse ken landok. Nangisaganaak pay iti kayo ken bato. Masapul a nayunam pay dagitoy. **15** Adu dagiti trabahador a kaduam: dagiti paratikap iti bato, dagiti kumakabite, karpentero, ken dagiti saan a mabilang a nalalaing a kumikitikit iti aniaman a kita, **16** a makabael a mangtrabaho iti balitok, pirak, bronse ken landok. Isu a rugiamon ti agtrabaho, ket ni Yahweh koma ti makikaadda kenka.” **17** Binilin pay ni David dagiti amin a mangidaulo ti Israel a tulonganda ni Solomon nga anakna, a kunana, **18** “Kaduayo ni Yahweh a Diosyo ket inikkannakayo iti kappia iti amin a disso. Impaimana kaniak dagiti agnanaed iti rehion. Ti rehion ket naparmek iti sangoanan ni Yahweh ken dagiti tattaona. **19** Ita, sapulenyo ni Yahweh a Diosyo iti amin a puso ken kararuayo. Agsaganakayo a mangibangon iti nasantoan a lugar ni Yahweh a Dios. Kalpasanna, mabalinyo nga iyeg ti lakasa ti tulag ni Yahweh ken dagiti banbanag a kukua ti Dios iti balay a naipatakder para iti nagan ni Yahweh.”

23 Idi lakayen ni David ket umadanin ti ipapatayna, pinagbalinna nga ari iti entero nga Israel ti putotna a ni Solomon. **2** Inummongna dagiti amin a mangidaulo iti Israel, agraman dagiti papadi ken dagiti Levita. **3** Dagiti Levita nga agtawen iti tallopulo nga agpangato ket nabilang. Tallopulo ket walo a ribu ti bilangda. **4** Duapulo ket uppat a ribu kadagitoy ti mangimaton iti trabaho iti balay ni Yahweh ken innem a ribu dagiti opisial ken uk-ukom. **5** Uppat a ribu dagiti agbantay iti ruangan; ken uppat a ribu dagiti agdayaw kenni Yahweh babaen kadagiti instrumento “nga inaramidko para iti panagdayaw,” kinuna ni David. **6** Biningay ida ni David iti bunggoy segun kadagiti putot ni Levi: da Gerson, Coat ken Merari. **7** Manipud kadagiti puli a nagtaud kenni Gerson ket adda da Ladan ken Simei. **8** Adda tallo a putot ni Ladan: ni Jeiel a mangidadaulo, da Zetam ken Joel. **9** Adda tallo a putot ni Simei: da Selomot, Haziel ken Haran. Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti puli ni Ladan. **10** Adda uppat a putot ni Simei: da Jahat, Zina, Jeus ken Berias. **11** Ni Jahat ti inauna, ni Zina ti maikadua ngem saan a naaddaan iti adu a putot da Jeus ken Berias, isu a naibilangda a kas maysa a puli nga addaan iti isu met laeng a pagrebbengan. **12** Adda uppat a putot ni Coat: da Amram, Isar, Hebron ken Uzziel. **13** Dagitoy dagiti putot ni Amram: da Aaron ken Moises. Ni Aaron ken dagiti kaputotanna ket napili nga agnanayon a mangidaton kadagiti banbanag a naan-anay a kukua laeng ni Yahweh, a mangidaton iti insenso kenni Yahweh, nga agserbi kenkuana, ken mangbendision babaen iti naganna iti agnanayon. **14** Ngem maipapan kenni Moises a tao ti Dios, naibilang dagiti putotna a kas Levita. **15** Dagiti putot ni Moises ket da Gersom ken Elieser. **16** Ni Sebuel ti inauna kadagiti kaputotan ni Gersom. **17** Ti kaputotan ni Elieser ket ni Rehabia. Awanen ti dadduma pay a putot a lalaki ni Elieser, ngem adu ti kaputotan ni Rehabia. **18** Ti putot ni Isar ket ni Selomit a mangidadaulo. **19** Dagiti kaputotan ni Hebron ket ni Jerias nga inauna, ni Amarias a maikadua, ni Jahaziel a maikatlo ken ni Jekameam a maikauppat. **20** Dagiti putot ni Uzziel ket ni Mica nga inauna ken ni Issias a maikadua. **21** Dagiti putot a lallaki ni Merari ket da Mali ken Musi. Dagiti putot ni Mali ket da Eleazar ken Kis. **22** Natay ni Eleazar nga awan iti putotna a lalaki. Addaan laeng isuna kadagiti putot a babbai. Inasawa ida dagiti putot ni Kis. **23** Dagiti tallo a putot ni Musi ket da Mali, Eder ken Jeremot. **24** Dagitoy dagiti kaputotan ni Levi segun kadagiti pulida. Isuda dagiti mangidadaulo, nabilang ken nailista ti naganda, kadagiti puli a nagtrabaho iti panagserbi iti balay ni Yahweh, manipud iti agtawen iti duapulo nga agpangato. **25** Ta kinuna ni David, “Inikkan ni Yahweh a Dios ti Israel iti inana kadagiti tattaona. Nangaramid isuna iti pagtaenganna iti Jerusalem iti agnanayon. **26** Saanen a kasapulan nga awiten dagiti Levita ti tabernakulo ken dagiti amin nga alikamen a mausar iti daytoy. **27** Ta babaen iti maudi a sasao ni David, nabilang dagiti Levita manipud iti agtawen iti duapulo nga agpangato. **28** Ti pagrebbenganda ket mangtulong kadagiti kaputotan ni Aaron iti panagserbi iti balay ni Yahweh. Isuda ti mangaywan kadagiti paraangan, kadagiti siled, ti seremonia a panangdalus kadagiti amin a banbanag a kukua ni Yahweh ken dagiti dadduma a trabaho iti panagserbi iti balay ni Yahweh. **29** Isuda pay ti makaammo iti maidaton a tinapay, ti kasasayaatan nga arina para kadagiti bukbukel a maidaton, dagiti awan lebadurana a tinapay, dagiti naluto a daton, dagiti daton a nalaokan iti lana, ken dagiti amin a rukod ti kaadu ken kadakkel dagiti banbanag. **30** Agtakderda pay a binigat tapno agyaman ken agdayaw kenni Yahweh. Aramidenda met daytoy iti rabii **31** ken iti tunggal panagidatagda kadagiti daton a mapuoran iti Aldaw a Panaginana ken kadagiti tiempo iti panagrambak iti baro a bulan ken kadagiti al-aldaw ti fiesta. Ti umno a bilang a naikeddeng babaen iti paglintegan ket rumbeng nga addada a kanayon iti sangoanan ni Yahweh. **32** Isuda ti akin-rebbeng iti tabernakulo, ti nasantoan a disso, ken tulonganda dagiti kapadada a kaputotan ni Aaron iti panagserbi iti balay ni Yahweh.

24 Dagitoy dagiti bunggoy nga agtrabaho segun kadagiti kaputotan ni Aaron: da Nadab, Abihu, Eleasar ken Itamar. **2** Natay da Nadab ken Abihu sakbay a natay ti amada. Awananda iti annak, isu a nagserbi a kas papadi da Eleasar ken Itamar. **3** Kadua ni David ni Zadok a kaputotan ni Eleasar ken ni Ahimelec a kaputotan ni Itamar

a nangbunggo-bunggoy kadakuada para iti trabahoda a kas papadi. **4** Ad-adu dagiti mangidadaulo a lallaki kadagiti kaputotan ni Eleasar ngem kadagiti kaputotan ni Itamar, isu a biningayda dagiti kaputotan ni Eleasar iti sangapulo ket innem a bunggoy. Inaramidda daytoy babaen kadagiti panguloen dagiti puli ken babaen kadagiti kaputotan ni Itamar. Walo ti bilang dagitoy a bunggoy, segun kadagiti pulida. **5** Biningayda ida nga awan iti panangidumduma babaen iti binnunot, ta adda dagiti nasantoan nga opisial ken opisial ti Dios, a nagtaud kadagiti kaputotan ni Eleasar ken kaputotan ni Itamar. **6** Inlista ni Semaias a putot ni Netanel nga eskriba, a maysa a Levita, dagiti naganda iti imatang ti ari, dagiti opisial, ni Zadok a padi, ni Ahimelec a putot a lalaki ni Abiatar ken dagiti mangidadaulo iti kinapadi ken dagiti pamilia ti Levita. Babaen iti binnunot, napili ti maysa a puli manipud kadagiti kaputotan ni Eleasar, ket kalpasanna simmaruno a nangpilida manipud kadagiti kaputotan ni Itamar. **7** Ti immuna a nabunot ket ni Jehoyarib, ti maikadua ket ni Jedayas, **8** ti maika-tallo ket ni Harim, ti maika-uppat ket ni Seorim, **9** ti maika-lima ket ni Malkija, ti maika-innem ket ni Mijamin, **10** ti maika-pito ket ni Hakkoz, ti maika-walo ket ni Abija, **11** ti maika-siam ket ni Jesua, ti maika-sangapulo ket ni Secanias, **12** ti maika-sangapulo ket maysa ket ni Eliasib, ti maika-sangapulo ket dua ket ni Jakim, **13** ti maika-sangapulo ket tallo ket ni Huppa, ti maika-sangapulo ket uppat ket ni Jesebeab, **14** ti maika-sangapulo ket lima ket ni Bilga, ti maika-sangapulo ket innem ket ni Immer, **15** ti maika-sangapulo ket pito ket ni Hezir, ti maika-sangapulo ket walo ket ni Happizzez, **16** ti maika-sangaplo ket siam ket ni Petahias, ti maika-duaplo ket ni Jehezkel, **17** ti maika-duapulo ket maysa ket ni Jakin, ti maika-duapulo ket dua ket ni Gamul, **18** ti maika-duapulo ket tallo ket ni Delaias, ti maika- duapulo ket uppat ket ni Maazias. **19** Daytoy ti pannakaurnos ti panagserbida, idi simrekda iti balay ni Yahweh, tinungpalda dagiti annuroten nga inted kadakuada ni Aaron a kapuonanda a kas iti imbilin kenkuana ni Yahweh, a Dios ti Israel. **20** Dagitoy dagiti dadduma a kaputotan ni Levi: ni Sebuel ti kaputotan ni Amram. Ni Jehedias ti kaputotan ni Subael. **21** ni Isias a mangidadaulo ti kaputotan ni Amram. **22** Ni Selomit ti kaputotan ni Isar. Ni Jahat ti kaputotan ni Selomit. **23** Ni Jerias nga inauna, ni Amaria a maikadua, ni Jahaziel a maikatallo ken ni Jekameam a maikauppat ti kaputotan ni Hebron. **24** Ni Mica ti kaputotan ni Uzziel. Ni Samir ti kaputotan ni Mica. **25** Ti kabsat a lalaki ni Mica ket ni Issias. Naibilang kadagiti putot a lalaki ni Isias ni Zacarias. **26** Da Mali ken Musi ti kaputotan ni Merari. Ni Beno ti kaputotan ni Jaazias. **27** Da Jaazias, Beno, Soham, Zaccur, ken Ibri dagiti kaputotan ni Merari. **28** Ni Eleasar nga awanan iti putot a lalaki ti kaputotan ni Mali. **29** Ni Jerameel ti kaputotan ni Kis. **30** Da Mali, Eder ken Jerimot dagiti kaputotan ni Musi. Dagitoy dagiti Levita a nailista babaen kadagiti pamiliada. **31** Nagbibinnunot met dagitoy a lallaki iti imatang ni David, ni Zadok, ni Ahimelec, ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti papadi ken dagiti Levita. Nagbibinnunot dagiti pamilia dagiti inauna nga annak a lallaki ken dagiti kauubingan. Nagbibinnunotda a kas iti inaramid dagiti kaputotan ni Aaron.

25 Nangpili ni David ken dagiti mangidadaulo ti trabaho iti tabernakulo iti sumagmamano kadagiti putot a lallaki da Asaf, Heman, ken Jedutun. Nangipadto dagitoy a lallaki a nabuyogan kadagiti arpa, nakuerdasan nga instrumento, ken piangpiang. Daytoy ket listaan dagiti lallaki a nangaramid iti daytoy a trabaho: **2** Manipud kadagiti lallaki a putot ni Asaf: da Zaccur, Jose, Netanias, ken Asarela, dagiti lallaki a putot ni Asaf, babaen iti panangidaulo ni Asaf, a nangipadto babaen iti panangimaton ti ari. **3** Manipud kadagiti innem a lallaki a putot ni Jedutun: da Gidalias, Zeri, Jesias, Simei, Hasabias, ken Mattitias, innem amin, babaen iti panangidaulo ti amada a ni Jedutun, nga agtuktokar iti arpa para iti panagyaman ken panagdaydayaw kenni Yahweh. **4** Manipud kadagiti putot ni Heman: da Bukkias, Matanias, Uzziel, Sebuel, Jerimot, Hananias, Hanani, Eliata, Gidaldi, Romamti Ezer, Josbecasa, Malloti, Hotir, ken Mahaziot. **5** Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Heman a profeta ti ari. Inikkan ti Dios ni Heman iti annak a sangapulo ket uppat a lallaki ken tallo a babbai tapno mapadayawan isuna. **6** Amin dagitoy ket babaen iti panangidaulo dagiti ammada. Tumutokarda iti balay ni Yahweh, a nabuyogan kadagiti piangpiang ken nakuerdasan nga instrumento bayat iti panagserbida iti balay ti Dios. Da Asaf, Jedutun, ken ni Heman ket adda iti babaen iti panangimaton ti ari. **7** Isuda ken dagiti kakabsatda a nalaing ken nasanay nga agtukar a para kenni Yahweh ket 288 ti bilangda. **8** Nagbibinnunotda kadagiti pagrebbenganda, padapada, ubing man wenno nataengan, manursuro man wenno agad-adal. **9** Ita, maipapan kadagiti lallaki a putot ni Asaf: ti immuna a nabunot ket ti pamilia ni Jose; ti maikaddua a nabunot ket ti pamilia ni Gedalias, sangapulo ket dua ti bilangda; **10** ti maikatlo a nabunot ket ni Zeccur ken dagiti annakna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **11** ti maikapat a nabunot ket ni Izri ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **12** ti maikalima a nabunot ket ni Netanias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **13** ti maika-innem a nabunot ket ni Bukkias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **14** ti maikapito a nabunot ket ni Jesarias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **15** ti maikawalo a nabunot ket ni Jesayas ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **16** ti maikasiam a nabunot ket ni Mattanias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **17** ti maikasangapulo a nabunot ket ni Simei ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **18** ti maikasangapulo ket maysa a nabunot ket ni Azarel ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **19** ti maikasangapulo ket dua a nabunot ket ni Hasabias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **20** ti maikasangapulo ket tallo a nabunot ket ni Subuel ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **21** ti maikasangapulo ket uppat a nabunot ket ni Mattitias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **22** ti maikasangapulo ket lima a nabunot ket ni Jeremot ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **23** ti maikasangapulo ket innem a nabunot ket ni Hananias ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **24** ti maikasangapulo ket pito a nabunot ket ni Josbecasa ken

dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **25** ti maikasangapulo ket walo a nabunot ket ni Hanani ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **26** ti maikasangapulo ket siam a nabunot ket ni Malloti ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **27** ti maikaduapulo a nabunot ket ni Eliata ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **28** ti maikaduapulo ket maysa a nabunot ket ni Hotir ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **29** ti maikaduapulo ket dua a nabunot ket ni Giddalti ken dagiti putotna a lallaki ken kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **30** ti maikaduapulo ket tallo a nabunot ket ni Mahaziot ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda; **31** ti maikaduapulo ket uppat a nabunot ket ni Romamti Ezer ken dagiti putotna a lallaki ken dagiti kabagianna, sangapulo ket dua ti bilangda.

26 Kastoy ti pannakabingay dagiti agbanbantay kadagiti ruangan: Manipud kadagiti puli ni Kora, ni Meselemias a putot a lalaki ni Kore, a kaputotan ni Asaf. **2** Addaan ni Meselumias iti pito a putot a lallaki: Ni Zacarias ti inauna, ni Jadiael ti maikadua, ni Zebadias ti maikatlo, ni Jatniel ti maikapat, **3** ni Elam ti maikalima, ni Jehohanan ti maika-innem, ni Eliehoenai ti maikapito. **4** Addaan iti walo a putot a lallaki ni Obed Edom: ni Semaias ti inauna, ni Jehozabad ti maikadua, ni Joa ti maikatlo, ken ni Sacar ti maikapat, ni Netanel ti maikalima, **5** ni Ammiel ti maikainnem, ni Issacar ti maikapito, ken ni Peulletia ti maikawalo, ta binendisionan ti Dios ni Obed Edom. **6** Ti putot a lalaki ni Semaias ket naaddaan kadagiti putot a lallaki a nangidaulo kadagiti pamiliada: isuda dagiti lallaki nga addaan kadagiti adu a kabaelan. **7** Dagiti putot a lallaki ni Semaias ket da Otni, Refael, Obed, ken Elzabad. Dagiti kabagianna a da Eliu ken Semakias ket dagiti met lallaki nga addaan kadagiti adu a kabaelan. **8** Kaputotan amin dagitoy ni Obed Edom. Isuda ken dagiti putotda a lallaki ken dagiti kabagianda ket tattao nga addaan iti kabaelan a mangaramid kadagiti pagrebbenganda nga agserbi iti tabernakulo. Adda iti innem a pulo ket dua kadakuada a kabagian ni Obed Edom. **9** Addaan ni Meselemias kadagiti putot a lallaki ken kabagian, nga addaan iti kabaelan, sangapulo ket waloda amin. **10** Addaan ni Hoza a kaputotan ni Merari kadagiti putot a lallaki: ni Simri ti pangulo (uray no saan nga isuna ti inauna, pinagbalin isuna a pangulo ti amana), **11** ni Hilkias ti maikaddua, ni Tebalias ti maikatlo, ni Zecarias ti maikapat. Sangapulo ket tallo amin ti bilang dagiti putot a lallaki ken kabagian ni Hosa. **12** Kastoy ti pannakabingay dagiti agbanbantay iti ruangan, a maitutop kadagiti panguloda, kas kadagiti kabagianda nga agserbi iti balay ni Yahweh. **13** Nagbibinnunotda para iti tunggal ruangan, agtutubo man ken nataengan, a maitutop kadagiti pamiliada. **14** Idi nagbunotda para iti akin-daya a ruangan, ni Selemias ti nabunot. Kalpasanna, nagbunotda para kenni Zecarias a putotna, a nalaing a mammagbaga, ket ti akin-amianan a ruangan ti nabunot a para kenkuana. **15** Ni Obed Edom ti nadutokan para iti akin-abagatan a ruangan, ken nadutokan dagiti putotna a lallaki para kadagiti pangiduldulinan. **16** Naidutok kada Suppim ken Hosa iti akin-laud a ruangan agraman ti ruangan ti Salleket, iti akin-ngato a dalan. Naiyurnos no siasino dagiti agbantay iti tunggal pamilia. **17** Adda innem a Levita nga agbanbantay iti akin-daya, iti akin-amianan, uppat ti agbanbantay iti maysa nga aldaw, iti akin-abagatan, uppat ti agbanbantay iti maysa nga aldaw, ken sagdudua a pares kadagiti pangiduldulinan. **18** Iti pangukoman iti laud ket adda uppat nga agbanbantay, uppat iti dalan, ken dua iti pagukoman. **19** Dagitoy ti batang dagiti agbanbantay kadagiti ruangan. Adu kadakuada iti kaputotan da Kora ken Merari. **20** Kadagiti Levita, ni Ahija ti mangaywan kadagiti gameng iti balay ti Dios, ken kadagiti gameng a kukua ni Yahweh. **21** Manipud kadagiti kaputotan ni Ladan, a nagtaud kenni Gerson ken dagiti nangidadaulo kadagiti pamilia ni Ladan a Gersonita, ket ni Jehieli ken dagiti putotna, **22** a da Zetam, ken Joel a kabsatna a lalaki, a mangay-aywan kadagiti pangiduldulinan iti balay ni Yahweh. **23** Adda met dagiti guardia a nagtaud kadagiti puli da Amram, Izar, Hebron, ken Uzziel. **24** Ni Sebuel a putot a lalaki ni Gerson a putot ni Moises, ti nangaywan kadagiti pagiduldulinan. **25** Dagiti kabagianna a nagtaud iti puli ni Eliezer ket ni Rehabias a putotna, ti putot ni Rehabias a ni Jesaias, ti putot ni Jesaias a ni Joram, ti putot ni Joram a ni Zicri, ken ti putot ni Zicri a ni Selomot. **26** Ni Selomot ken dagiti kabagianna ti nangaywan kadagiti amin a pangiduldulinan kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh, nga insagut ni ari David, dagiti mangidadaulo ti pamilia, dagiti mangidadaulo kadagiti rinibribu ken ginasgasut, ken dagiti mangidadaulo iti armada ket naidaton kenni Yahweh. **27** Indatonda dagiti dadduma a nasamsamda kadagiti gubat para iti pannakatarimaan iti balay ni Yahweh. **28** Isuda pay ti nadutokan a mangaywan kadagiti amin a banag a naisagut kenni Yahweh babaen kenni Samuel a profeta, ni Saul a putot a lalaki ni Kis, ni Abner a putot a lalaki ni Ner, ken ni Joab a putot a lalaki ni Zeruias. Ni Selomot ken dagiti kabagianna ti nagbantay kadagiti amin a naidaton kenni Yahweh. **29** Kadagiti kaputotan ni Izar, ni Kenanias ken dagiti lallaki a putotna ti nangaramid kadagiti trabaho iti Israel. Opisial ken ukom dagitoy. **30** Manipud iti kaputotan ni Hebron, ni Hasabias ken dagiti kakabsatna, dagiti 1, 700 a nalalaing a lallaki, ti mangimaton iti trabaho ni Yahweh ken ti trabaho ti ari. Addada iti laud ti karayan Jordan. **31** Manipud kadagiti kaputotan ni Hebron, ni Jerias ti mangidadaulo kadagiti kaputotanna, nabilang manipud iti listaan dagiti pamiliada. Iti maikauppat a pulo a tawen a panagturay ni David, sinukimatda dagiti listaan ket nakitada ti nagan dagiti lallaki nga addaan abilidad iti Jazer ti Galaad. **32** Ni Jerias ket addaan 2, 700 a kabagian, a makabael mangidaulo iti pamilia. Dinutokan ida ni David a mangaywan kadagiti tribu ti Ruben ken Gad, ken ti kaguddua a tribu ni Manases, kadagiti amin a banag a maipapan iti Dios ken kadagiti maipanggep iti ari.

27 Daytoy ti listaan dagiti mangidadaulo iti pamilia dagiti Israelita, dagiti pangulo ti rinibribu ken ginasgasut, kasta met dagiti opisial ti armada a nagserbi iti ari kadagiti nadumaduma a wagas. Tunggal bunggoy a mannakigubat ket nagserbi iti binulan iti las-ud ti makatawen. Tunggal bunggoy ket addaan iti 24, 000 a lallaki. **2** Ti pangulo ti bunggoy iti umuna a bulan ket ni Jasobeam a putot a lalaki ni Zabdiel. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **3** Maysa isuna kadagiti kaputotan ni Perez ken mangidadaulo kadagiti amin nga opisial ti armada para iti umuna a bulan. **4** Ti pangulo iti

bunggoy para ti maikadua a bulan ket ni Dodai, manipud iti puli a nagtaud kenni Ahoa. Ni Miklot ti maikaddua iti saad. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **5** Ti pangulo ti armada ti maikatlo a bulan ket ni Benaias a putot a lalaki ni Jehoyada, a padi ken mangidadaulo. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **6** Daytoy ti Benaias a nangidaulo iti tallopulo, ken kadagiti tallopulo. Adda iti bunggoyna ni Ammizabad a putotna a lalaki. **7** Ti pangulo iti maikauppat a bulan ket ni Asael, a kabsat ni Joab. Ni Zebadia a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana a nagbalin a pangulo. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **8** Ti pangulo ti maikalima a bulan ket ni Samut a kaputotan ni Izra. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **9** Ti pangulo ti maikainnem a bulan ket ni Ira a putot a lalaki ni Ikkes, manipud Tekoa. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **10** Ti pangulo ti maikapito a bulan ket ni Helez, a Pelonita, manipud kadagiti tattao ti Efraim. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **11** Ti pangulo ti maikawalo a bulan ket ni Sibbecai a Husatita, manipud iti puli a nagtaud kenni Zera. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **12** Ti pangulo ti maikasiam a bulan ket ni Abiezer nga Anatotita, manipud iti tribu ti Benjamin. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **13** Ti pangulo ti maikasangapulo a bulan ket ni Maharai a manipud iti siudad ti Netofa, manipud iti puli a nagtaud kenni Zera. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **14** Ti pangulo ti maikasangapulo ket maysa a bulan ket ni Benaias manipud iti siudad ti Piraton, manipud iti tribu ni Efraim. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **15** Ti pangulo iti maikasangapulo ket dua a bulan ket ni Heldai manipud iti siudad ti Netofa, manipud iti puli a nagtaud kenni Otniel. Adda 24, 000 a lallaki iti bunggoyna. **16** Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti tribu ti Israel: Para iti tribu ti Ruben, ni Eliazer a putot a lalaki ni Zicri ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Simeon, ni Sefatias a putot a lalaki ni Maaca ti mangidadaulo. **17** Para iti tribu ti Levi, ni Hasabias a putot a lalaki ni Kemuel ti mangidadaulo, ken indauloan ni Zadok dagiti kaputotan ni Aaron. **18** Para iti tribu ti Juda, ni Elihu, a maysa kadagiti kabsat ni David ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Issacar, ni Omri a putot a lalaki ni Micael ti mangidadaulo. **19** Para iti tribu ti Zabulon, ni Ismaias a putot a lalaki ni Obadias ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Neftali, ni Jeremot a putot a lalaki ni Azariel ti mangidadaulo. **20** Para iti tribu ti Efraim, ni Osias a putot a lalaki ni Azazias ti mangidadaulo. Para iti kagudua ti tribu ti Manasses, ni Joel a putot a lalaki ni Pedaias ti mangidadaulo. **21** Para iti kagudua a tribu ti Manasses idiay Galaad, ni Iddo a putot a lalaki ni Zacarias ti mangidadaulo. Para iti tribu ti Benjamin, ni Jaasiel a putot a lalaki ni Abner ti mangidadaulo. **22** Para iti tribu tii Dan, ni Azarel a putot a lalaki ni Jeroham ti mangidadaulo. Dagitoy dagiti nangidadaulo kadagiti tribu ti Israel. **23** Saan a binilang ni David dagiti agtawen iti duapulo wenno ub-ubing pay, gapu ta inkari ni Yahweh a paaduenna ti Israel a kas kadagiti bituen ti langit. **24** Rinugian ni Joab a putot a lalaki ni Zeruias a binilang dagiti lallaki, ngem saan a nalpas. Nagdissuor ti pungtot iti Israel gapu iti daytoy. Daytoy a bilang ket saan a naisurat iti Cronicas ni Ari David. **25** Ni Azmavet a putot a lalaki ni Adiel ti nangaywan kadagiti gamgameng ti ari. Ni Jonatan a putot a lalaki ni Uzzias ti nangaywan kadagiti pangidulduldulinan kadagiti away, kadagiti siudad, ken kadagiti bario, ken kadagiti torre nga adda kadagiti alad. **26** Ni Ezri a putot a lalaki ni Kelub ti nangaywan kadagiti mannalon, dagiti nangarado iti daga. **27** Ni Simei manipud Rama ti nangaywan kadagiti kaubasan, ken ni Zabdi manipud iti Sepam ti nangaywan kadagiti ubas ken kadagiti pangidulduldulinan iti arak. **28** Ni Baal Hanan manipud Geder ti nangaywan kadagiti kayo ti olibo ken dagiti kayo ti sikamoro nga adda kadagiti patad, ken ni Joas ti nangaywan kadagiti pangidulduldulinan iti lana. **29** Ni Sitrai manipud Saron ti nangaywan kadagiti arban a naipaarab idiay Saron, ken ni Safat a putot a lalaki ni Adlai ti nangaywan kadagiti arban nga adda kadagiti tanap. **30** Ni Obil nga Ismaelita ti nangaywan kadagiti kamelio, ken ni Jedayas manipud Meronotita ti nangaywan kadagiti kabaian nga asno. Ni Jaziz nga Hagrita ti nangaywan kadagiti karnero. **31** Isuda amin iti nangay-aywan kadagiti sanikua ni Ari David. **32** Ni Jonatan, nga uliteg ni David, ket maysa a mammagbaga, agsipud ta masirib isuna ken maysa nga eskriba. Ni Jeiel a putot ni Hachmoni ti nangaywan kadagiti putot a lallaki ti ari **33** Ni Ahitofel ti mammagbaga ti ari, ken ni Husai manipud kadagiti Arkita ti nasinged a mammagbaga ti ari. **34** Simmukat iti saad ni Ahitofel da Jehoyada a putot a lalaki ni Benaias kenni Abiatar. Ni Joab ti pangulo iti armada ti ari.

28 Inummong ni David dagiti amin nga opisial ti Israel idiay Jerusalem: dagiti opisial dagiti tribu, dagiti opisial dagiti bunggoy a nagserbi iti ari iti naibatang a trabahoda, dagiti pangulo ti rinibribu ken ginasgasut, dagiti mangimatmaton iti amin a sanikua ti ari ken dagiti putotna a lallaki, ken dagiti opisial ken makirangranget a lallaki, agraman dagiti kalaingan kadakuada. **2** Ket timmakder ni David nga ari ket kinunana, “Dumngegkayo kaniak, kakabsatko ken tattaok. Pinanggepko idi nga agipatakder iti templo para iti lakasa ti tulag ni Yahweh; ti pagbaddekan ti Diostayo, ken insaganak ti pannakaipatakder daytoy. **3** Ngem kinuna ti Dios kaniak, ‘Saanka a mangipatakder iti templo para iti naganko, gapu ta maysaka a mannakigubat a tao ken nangpasayasayka iti dara.' **4** Nupay kasta, pinilinak ni Yahweh, a Dios ti Israel manipud kadagiti amin a pamilia ti amak tapno agbalin nga ari ti Israel iti agnanayon. Pinilina ti tribu ti Juda a kas mangidaulo. Iti tribu ti Juda, ken iti sangkabbalayan ti amak, manipud kadagiti amin a putot a lallaki ti amak, pinilinak nga agbalin nga ari iti entero nga Israel. **5** Manipud kadagiti adu a putotko a lallaki nga inted kaniak ni Yahweh, pinilina ni Solomon, a putotko a lalaki, nga agtugaw iti trono ti pagarian ni Yahweh iti entero nga Israel. **6** Kinunana kaniak, 'Ipatakderto ni Solomon a putotmo a lalaki ti balayko ken dagiti paraangak, ta pinilik isuna nga agbalin nga anakko, ken agbalinakto nga amana. **7** Patibkerekto ti pagarianna iti agnanayon, no agtalinaed isuna a matalek nga agtulnog kadagiti linteg ken bilinko, a kas kenka iti daytoy nga aldaw.' **8** Ket ita, iti imatang ti amin nga Israel, daytoy a taripnong para kenni Yahweh, ken iti presensia ti Diostayo, dakayo amin ket masapul a salimetmetan ken aramidenyo amin dagiti bilin ni Yahweh a Diosyo. Aramidenyo daytoy tapno matagikuayo daytoy nasayaat a daga ken ibatiyo daytoy a kas maysa a tawid kadagiti annakyo a sumaruno kadakayo iti agnanayon. **9** No maipapan kenka, Solomon nga anakko, agtulnogka iti Dios ti amam, ken agserbika kenkuana iti amin a pusom ken iti natulnog nga espiritum. Aramidem daytoy gapu ta suksukimaten ni Yahweh dagiti amin a puso ken maawatanna ti panggep ti panunot ti

tunggal maysa. No birukem isuna, masarakamto, ngem no tallikudam isuna, laksidennaka iti agnanayon. **10** Amirisem a pinilinaka ni Yahweh a mangipatakder iti daytoy a templo a kas santuariona. Pumigsaka ket aramidem daytoy." **11** Ket inted ni David kenni Solomon a putotna a lalaki dagiti plano para iti portiko ti templo, dagiti pasdek ti templo, dagiti pangiduldulinan, dagiti akin-ngato ken akin-uneg a siled, ken ti siled nga ayan ti lakasa. **12** Intedna kenkuana dagiti plano nga inaramidna para kadagiti paraangan ti balay ni Yahweh, dagiti amin a nakapalawlaw a siled, dagiti pangidulinan iti balay ti Dios, ken dagiti pangidulinan kadagiti banbanag a kukua ni Yahweh. **13** Intedna kenkuana dagiti paglintegan para kadagiti bunggoy dagiti papadi ken dagiti Levita, para iti panangisaad kadagiti pagrebbengan iti panagserbi iti balay ni Yahweh ken para kadagiti amin nga alikamen iti panagserbi iti balay ni Yahweh. **14** Intedna kenkuana ti timbang dagiti amin a balitok a pagkargaan kadagiti amin a kita ti panagserbi ken amin a pirak a pagkargaan kadagiti amin nga alikamen para iti amin a kita ti panagserbi. **15** Nabinsa-binsa dagitoy a naited babaen iti timbangna, agraman ti pannakabinsa-binsa para iti balitok a maaramid a kandelero ken pagsilawan, ti pannakabinsa-binsa babaen iti timbang para iti tunggal kandelero, pagsilawan, ken ti pirak a kandelero ken ti pannakabinsa-binsa para iti umno a panangaramat iti tunggal kandelero. **16** Intedna ti timbang ti balitok a maaramat para kadagiti lamisaan ti maidaton a tinapay, para iti tunggal lamisaan, ken ti timbang ti pirak a maaramat para iti pirak a lamisaan. **17** Intedna ti timbang ti puro a balitok a mausar para kadagiti pangadaw iti karne, palanggana, ken baso. Intedna ti umanay a timbang a maaramat para iti tunggal mallukong a balitok, ken ti timbang iti tunggal mallukong a pirak. **18** Intedna ti timbang iti nadalus a balitok a maaramat para iti altar ti insenso, ken ti balitok a maaramat para iti disenio ti kerubin a nakaukrad dagiti payakda a nakakalub iti lakasa ti tulag ni Yahweh. **19** Kinuna ni David, "Insuratko amin daytoy bayat nga idaldalannak ni Yahweh ken intedna kaniak tapno maawatak ti maipapan iti disenio." **20** Kinuna ni David kenni Solomon a putotna a lalaki, "Pumigsa ken tumuredka. Aramidem ti trabaho. Saanka nga agbuteng wenno agdanag ta ni Yahweh a Dios, a Diosko ket adda kenka. Saannaka a panawan wenno baybay-an agingga a malpas ti trabaho a maipaay iti panagserbi iti templo ni Yahweh. **21** Kitaem, adtoy dagiti bunggoy dagiti padi ken Levita para iti amin a panagserbi iti templo ti Dios. Kadduaandakanto, dagiti amin a naayat nga agtrabaho ken nalaing a lallaki, tapno tulongandaka iti trabaho ken mangaramid iti panagserbi. Nakasagana dagiti opisial ken dagiti amin a tattao a sumurot kadagiti bilinmo."

29 Kinuna ni Ari David iti sibubukel a gimong, "Ni Solomon nga anakko, a kakaisuna a pinili ti Dios, ket ubing pay ken awan pay ti kapadasanna, ket saan a sinsinan ti trabaho nga aramidenna. Ta ti templo ket saan a para kadagiti tattao ngem para kenni Yahweh a Dios. **2** Isu nga inaramidko ti kabaelak a mangisabet iti kasapulan ti templo ti Diosko. Nangitedak iti balitok para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti balitok, pirak a para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti pirak, bronse a para kadagiti banbanag maaramid babaen iti bronse, landok a para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti landok, ken kayo a para kadagiti banbanag a maaramid babaen iti kayo. Nangitedak pay kadagiti batbato nga onyx, batbato a maisimpa, batbato a maikalupkup kadagiti banbanag nga addaan iti agduduma a maris—amin a kita ti napapateg a batbato—ken nawadwad a batbato a marmol. **3** Ita, gapu iti ragsakko iti balay ti Diosko, intedko ti bukodko a gameng a balitok ken pirak para iti daytoy. Ar-aramidek daytoy kas nayon iti amin nga insaganak para iti daytoy nasantoan a templo: **4** talloribu a talento a balitok manipud iti Opir, ken pitoribu a talento a puro a pirak, tapno makalupkupan dagiti pader dagiti pasdek. **5** Mangtedak iti balitok para kadagiti banbanag a maaramid iti balitok, ken pirak para kadagiti banbanag a maaramid iti pirak, ken dagiti banbanag para kadagiti amin a kita ti trabaho nga aramiden dagiti kumikitikit. Siasino pay ti mayat a mangted kenni Yahweh ita nga aldaw ken mangted iti bagina kenkuana?" **6** Ket nangted met kadagiti bulontario a sagsagut dagiti mangidadaulo iti kapuonan dagiti pamilia, dagiti mangidadaulo kadagiti tribu ti Israel, dagiti pangulo iti rinibribu ken ginasgasut, ken dagiti opisial a mangidadaulo kadagiti trabaho ti ari. **7** Nangtedda iti limaribu a talento ken sangapulo a ribu a daric ti balitok, sangapulo a ribu a talento ti pirak sangapulo ket walo a talento ti pirak, ken 100, 000 a talento ti landok para iti panangaramid iti balay ti Dios. **8** Dagiti addaan kadagiti napateg a batbato ket intedda dagitoy iti pakaikabkabilan iti kinabaknang a mausar para iti balay ni Yahweh, nga imatmatonan ni Jeiel a kaputotan ni Gerson. **9** Nagrag-o dagiti tattao gapu kadagitoy a bulontario a sagut, gapu ta nangipaayda iti naimpusoan a sagut kenni Yahweh. Nagrag-o met ni Ari David iti kasta unay. **10** Pinadayawan ni David ni Yahweh iti sangoanan ti sibubukel a gimong. Kinunana, "Maidaydayawka, O Yahweh, a Dios ni Israel a kapuonanmi, madaydayawka iti agnanayon ken awan inggana. **11** Kukuam O Yahweh, ti kinaindaklan, ti pannakabalin, ti dayag, ti balligi, ken ti kinatan-ok. Ta kukuam amin nga adda kadagiti langit ken iti daga. Kukuam ti pangarian, O Yahweh, ken maitantan-okka iti amin nga iturturayam. **12** Agpada a naggapu kenka ti kinabaknang ken dayaw, ken iturturayam dagiti amin a tattao. Adda iti imam ti pannakabalin ken bileg. Adda kenka ti pigsa ken bileg a mangpabileg kadagiti tattao ken mangted iti pigsa iti siasinoman. **13** Ita ngarud, O Diosmi, agyamankami kenka ken daydayawenmi ti nadayaw a naganmo. **14** Ngem siasinoak koma, ken siasino koma dagiti tattaok, a nakabael a nangipaay kadagitoy a banbanag? Pudno, naggapu kenka dagiti amin a banbanag, ket insublimi laeng kenka no ania ti kukuam. **15** Ta gangannaet ken agdaldalliasatkami iti sangoanam, kas kadagiti amin a kapuonanmi. Kasla anniniwan dagiti al-aldawmi ditoy daga, ket awan ti namnama nga agtalinaedkami iti agnanayon ditoy daga. **16** O Yahweh a Diosmi, amin dagitoy a kinabaknang a naur-ormi tapno makapatakderkami iti templo a pangdayawanmi ti nasantoan a naganmo—ket naggapu kenka ken kukuam. **17** Ammok met, Diosko, a suksukimatem ti puso ken maragragsakanka iti kinalinteg. No maipapan kaniak, iti kinalinteg ti pusok, sipapalubos nga indatonko amin dagitoy a banbanag, ket ita sirarag-oak a makakita kadagiti tattaom nga adda ita ditoy a sipapalubos a mangidaton kadagiti sagut kenka. **18** O Yahweh, a Dios dagiti kapuonanmi a da Abraham, Isaac, ken Israel—pagtalinaedem kadi daytoy kadagiti kapanunotan dagiti tattaom iti agnanayon. Iturongmo dagiti

pusoda kenka. **19** Itedmo kenni Solomon a putotko ti naimpusoan a tarigagay a mangtungpal kadagiti bilbilinmo, iti pammaneknek iti tulagmo, ken dagiti alagadem, ken iti panangaramidna kadagitoy a plano tapno maipatakder ti palasio nga insaganak iti kasta a wagas." **20** Kinuna ni David iti amin a gimong, "Ita idaydayawyo ni Yahweh a Diosyo." Idayaw ti amin a gimong ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, indumogda dagiti uloda ket nagrukbabda kenni Yahweh ken nagpaklebda iti sangoanan ti ari. **21** Iti sumaruno nga aldaw, nangidatagda kadagiti daton kenni Yahweh ken nagidatonda kenkuana kadagiti mapuoran a daton. Nangidatonda iti sangaribu a bulog a baka, sangaribu a nga urbon a karnero, ken sangaribu a karnero, kasta met kadagiti daton nga inumen ken dagiti adu a sagut para iti entero nga Israel. **22** Iti dayta nga aldaw, nangan ken imminomda iti sangoanan ni Yahweh babaen iti dakkel a padaya. Iti maikadua a gundaway, pinagbalinda nga ari ni Solomon a putot ni David, ket pinulotanda isuna a pakakitaan nga isuna ti pinili ni Yahweh nga agturay. Pinulotanda met ni Zadok nga agbalin a padi. **23** Ket nagtugaw ni Solomon iti trono ni Yahweh kas ari imbes a ni David nga amana. Rimmang-ay isuna, ket nagtulnog kenkuana ti entero nga Israel. **24** Nangted iti pammadayaw kenni Ari Solomon dagiti amin a mangidadaulo, soldado, ken dagiti amin a putot a lallaki ni Ari David. **25** Pinagbalin ni Yahweh ni Solomon a mararaem iti kasta unay iti entero nga Israel ken impaayanna isuna iti dakdakkel a bileg ngem iti intedna iti siasinoman nga ari iti Israel. **26** Nagturay ni David a putot ni Jesse iti entero nga Israel. **27** Nagbalin nga ari ni David iti Israel iti uppat a pulo a tawen. Nagturay isuna iti pito a tawen idiay Hebron ken tallopulo ket tallo a tawen idiay Jerusalem. **28** Natay isuna idi lakayen, kalpasan a rinagragsakna ti atiddog a biag, kinabaknang ken dayaw. Ni Solomon a putotna ti simmaruno kenkuana. **29** Dagiti naaramidan ni Ari David ket naisurat iti pakasaritaan ni Samuel a profeta, iti pakasaritaan ni Natan a profeta ken iti pakasaritaan ni Gad a profeta. **30** Naisurat iti daytoy dagiti pagalagadan ti panagturayna, dagiti naaramidanna ken dagiti paspasamak a nangpabileg kenkuana idiay Israel, ken kadagiti amin a pagarian iti dadduma a daga.

2 Cronicas

1 Napatibker ti panagturay ni Solomon a putot a lalaki
ni David, ken adda kenkuana ni Yahweh a Diosna ket
pinabilegna isuna iti kasta unay. **2** Nakisarita ni Solomon iti
entero nga Israel, kadagiti pangulo dagiti rinibu ken ginasut
a soldado, kadagiti ukom, ken iti tunggal prinsipe iti entero
nga Israel, kadagiti ulo dagiti balay dagiti amma. **3** Isu a
napan ni Solomon ken ti amin a taripnong a kaduana iti
pagdaydayawan nga adda idiay Gabaon ta adda sadiay
ti tolda a pakiumanan iti Dios, nga inaramid ti adipen ni
Yahweh a ni Moises, idiay let-ang. **4** Ngem ti lakasa ti
Dios nga adda idiay Kiriat Jearim ket impan ni David iti
lugar nga insagana para iti daytoy, ta nangibangon isuna
iti maysa a tolda para iti daytoy idiay Jerusalem. **5** Kasta
met, ti bronse nga altar nga inaramid ni Bezalel a lalaki a
putot ni Uri a lalaki a putot ni Hur, ket adda iti sangoanan
ti tabernakulo ni Yahweh; napan sadiay ni Solomon ken
ti taripnong. **6** Simmang-at ni Solomon iti ayan ti bronse
nga altar iti sangoanan ni Yahweh, nga adda iti tolda a
pakiumanan, ket nangidatag iti sangaribu a daton a maipuor
iti rabaw daytoy. **7** Nagparang ti Dios kenni Solomon iti
dayta a rabii ket kinunana kenkuana, "Agkiddawka! Ania ti
rumbeng nga itedko kenka?" **8** Kinuna ni Solomon iti Dios,
"Impakitam ti naindaklan a kinapudnom iti tulagmo kenni
David nga amak, ket pinagbalinnak nga ari a kasukatna.
9 Ita, O Yahweh a Dios, tungpalem koma dagiti karim iti
amak a ni David, ta pinagbalinnak nga ari dagiti tattao a
kas iti tapok iti daga ti kaaduda. **10** Ita, ikkannak koma iti
kinasirib ken pannakaammo, tapno maidauloak dagitoy a
tattao, ta siasino ti makabael a mangukom kadagiti tattaom
a nakaad-adu unay?" **11** Kinuna ti Dios kenni Solomon,
"Gapu ta dayta ti adda iti pusom, ken saanka a dimmawat iti
kinabaknang, sanikua, wenno dayaw, wenno ti biag dagiti
manggurgura kenka, wenno atiddog a panagbiagmo—ngem
gapu ta nagkiddawka iti kinasirib ken pannakaammo, tapno
maiturayam dagiti tattaok, a nangisaadak kenka a kas ari—
12 Maiteden kenka ti kinasirib ken pannakaammo; ikkanka
pay iti kinabaknang, sanikua, ken dayaw, a nalablabes
ngem iti adda iti siasinoman kadagiti ari sakbay kenka, ken
nalablabes ngem kadagiti ari a sumarunonto kenka." **13** Isu a
napan ni Solomon iti Jerusalem manipud iti pagdaydayawan
nga adda idiay Gabaon, manipud iti sangoanan ti tolda a
pakiumanan; inturayanna ti Israel. **14** Inummong ni Solomon
dagiti karuahe ken kumakabalio: ket addaan isuna iti 1,
400 a karuahe ken 12, 000 a kumakabalio nga inkabilna
kadagiti siudad a pakaikabkabilan dagiti karuahe, ken iti
ayanna, ti ari ti Jerusalem. **15** Pinagbalin ti ari dagiti pirak
ken balitok a gagangay laeng idiay Jerusalem a kas iti
bato, ken pinagbalinna dagiti kayo a sedro a gagangay
laeng a kas kadagiti kayo ti sikamoro nga adda kadagiti
nababa a daga. **16** Maipanggep iti panagangkat kadagiti
kabalio manipud iti Egipto ken Kue para kenni Solomon,
gatgatangen dagitoy dagiti agtagtagilakona manipud iti Kue
iti nangina a gatad. **17** Innem a gasut a siklo a pirak ti
panaggatangda iti maysa a karuahe manipud iti Egipto,
ken 150 a siklo met ti panaggatangda iti maysa a kabalio.
Inlakoda met dagitoy kadagiti ari ti Heteo ken kadagiti
Arameo.

2 Ita, imbilin ni Solomon ti panangipatakder iti maysa a balay
nga agpaay iti nagan ni Yahweh ken ti panangipatakder
iti maysa a palasio nga agpaay iti pagarianna. **2** Nangdutok
ni Solomon iti pitopulo a ribu a lallaki a para bagkat, ken
walopulo a ribu a lallaki a para puted iti kayo kadagiti
bantay, ken 3, 600 a lallaki a mangimaton kadakuada. **3**
Nangipatulod ni Solomon iti maysa a mensahe kenni Hiram
nga ari ti Tiro, a kunana, "Kas iti inaramidmo iti Amak a ni
David, ti panangipatpatulodmo kenkuana kadagiti kayo a
sedro a mausar iti panangipatakderna iti maysa a balay a
pagnaedanna, kasta met ti aramidem kaniak. **4** Ngamin,
mangipatakderak iti maysa a balay nga agpaay iti nagan ni
Yahweh a Diosko, tapno ipaayko kenkuana, a pagipuoran iti
insenso nga addaan kadagiti bangbanglo, iti sangoananna,
para iti kanayon a sagut a tinapay, ken agpaay a pagipuoran
kadagiti daton iti binigat ken sardam, iti Aldaw a Panaginana,
kadagiti baro a bulan, ken kadagiti naituding a fiesta a
maipaay kenni Yahweh a Diosmi. Agnanayon daytoy a linteg
ti Israel. **5** Ti balay nga ipatakderko ket dakkelto unay, ta
natantan-ok ti Diosmi ngem kadagiti amin a didiosen. **6**
Ngem siasino ti makabael a mangipatakder iti maysa a balay
para iti Dios, agsipud ta uray ti entero a sangalubongan
ken uray ti langit a mismo ket saan dagitoy a malaon
isuna? Siasinoak koma a mangipatakder iti maysa a balay
a maipaay kenkuana, malaksid iti panangipuorko kadagiti
daton iti sangoananna? **7** Isu a mangipatulodka iti nalaing a
tao nga agtrabaho maipanggep iti balitok, pirak, bronse,
landok, ken iti maris-ube, nalabbaga ken asul a de lana,
maysa a tao nga ammona ti agaramid kadagiti amin a kita
ti nakitikitan a kayo. Kaduananto dagiti nalaing a lallaki
a kaduak iti Juda ken Jerusalem, nga impaay ni David
nga amak. **8** Patulodannak pay kadagiti kayo a sedro,
saleng ken algum manipud iti Libanon; ta ammok nga
ammo dagiti adipenmo ti agpukan iti kayo idiay Libanon.
Adtoy, makikaduanto dagiti adipenko kadagiti adipenmo, **9**
tapno makaisaganada iti adu a troso para kaniak; ta dakkel
ken napintas unay ti balay nga ipatakderko. **10** Kitaem,
itedkonto kadagiti adipenmo, a lallaki nga agpukan kadagiti
kayo, ti duapuloribu a kor a namasa nga arina, duapulo a
ribu a kor a sebada, duapulo a ribu a bat nga arak, ken
duapulo a ribu a bat a lana." **11** Ket ni Hiram nga ari ti
Tiro, simmungbat babaen iti surat, nga impatulodna kenni
Solomon: "Gapu ta ay-ayaten ni Yahweh dagiti tattaona,
insaadnaka nga arida." **12** Ket kinunana pay ni Hiram,
"Madaydayaw ni Yahweh, a Dios ti Israel, a nangaramid
iti langit ken iti daga, a nangipaay kenni David nga ari iti
maysa a masirib a putot a lalaki, nga addaan iti sagut iti
kinasaririt ken pannakaawat, a mangipatakderto iti maysa
a balay nga agpaay kenni Yahweh, ken maysa a balay
nga agpaay iti pagarianna. **13** Ita, imbaonkon ti maysa a
nalaing a tao, a nasagutan iti pannakaawat, ni Huramabi,
14 nga anak a lalaki ti maysa a babai kadagiti putot a babbai
ni Dan. Ti amana ket maysa a lalaki a nagtaud iti Tiro.
Nalaing isuna nga agtrabaho maipanggep iti balitok, pirak,
bronse, landok, bato ken iti troso, ken iti maris-ube, asul ken
nalabaga a de lana, ken iti kasayaatan a lino. Nalaing pay
isuna iti panagaramid iti aniaman a kita ti panagkitikit ken
iti panangaramid iti aniaman a disenio. Maaddaan koma
isuna iti saad kadagiti nalaing a trabahadormo, ken kadagiti
kakadua daydi apok, a ni David, nga amam. **15** Ita ngarud,

dagiti trigo ken sebada, ti lana ken arak, nga imbaga ti apok, ipatulodna koman dagitoy kadakami nga adipenna. **16** Agpukankaminto kadagiti kayo manipud iti Libanon, a kas kaadu ti kasapulam. Iyegminto dagitoy kenka a kas balsa a maipaanud iti baybay agingga iti Joppe, ket isang-atmonto iti Jerusalem." **17** Binilang ni Solomon dagiti amin a ganggannaet nga adda iti daga ti Israel, a kas iti wagas a panangbilang kadakuada ni David, nga amana. Ket 153, 600 amin ti bilangda. **18** Nangdutok isuna iti pitopulo a ribu kadakuada a kas paraibunag, walopulo a ribu kadakuada a para pukan iti kaykayo kadagiti banbantay, ken 3, 600 a mangimaton kadagiti tattao nga agtrabaho.

3 Kalpasanna, rinugian ni Solomon nga ipatakder ti balay ni Yahweh idiay Jerusalem iti Bantay Moria, a nagparangan ni Yahweh kenni David nga amana. Insaganana ti disso a pinanggep ni David para iti daytoy, iti pagir-irikan ni Ornan a Jebuseo. **2** Nangrugi ti panangipatakderna iti maikadua nga aldaw iti maikadua a bulan, iti maikapat a tawen ti panagturayna. **3** Ita, dagitoy dagiti rukod ti pundasion nga inkabil ni Solomon para iti balay ti Dios. Iti panangusar ti daan nga estilo ti kubit, innem a pulo a kubit ti kaatiddogna ken duapulo a kubit ti kaakabana. **4** Ti kaatiddog ti balkon iti sango ti balay ket duapulo a kubit, maiyannurot iti kaakaba ti pasdek. Duapulo a kubit met ti kangatona, ken kinalupkopan ni Solomon ti uneg daytoy iti puro a balitok. **5** Inaramidna ti bubida ti kadakkelan a siled babaen iti saleng a kinalupkopanna iti kasayaatan a balitok, a kinitikitanna kadagiti sinan kayo ti palma ken kadagiti sinan kawar. **6** Inarkosanna ti balay kadagiti napapateg a bato; ti balitok ket balitok a naggapu iti Parvaim. **7** Kinalupkopanna pay iti balitok dagiti aoanan, dagiti hamba, dagiti diding ken dagiti ruangan; ken inkitikitna dagiti imahen dagiti kerubim kadagiti didingna. **8** Impatakderna ti kasasantoan a disso. Maiyannurot ti kaatiddogna iti kaakaba ti balay, duapulo a kubit, ken ti kaakabana ket duapulo a kubit met laeng. Kinalupkopanna daytoy iti kasayaatan a balitok nga aggatad iti innem a gasut a talento. **9** Limapulo a siklo a balitok ti kadagsen dagiti lansa. Kinalupkopanna iti balitok dagiti akingato a siled. **10** Nangaramid isuna iti dua a sinan-kerubim a para iti kasasantoan a disso; kinalupkopan dagitoy dagiti kumukorte iti balitok. **11** Duapulo a kubit ti kaatiddog dagiti amin a payak dagiti kerubim; lima a kubit ti kaatiddog ti payak ti maysa a kerubim, a dumanon iti diding ti siled; kasta met a lima a kubit ti maysa pay a payak, a dumanon ti payak iti maysa pay a kerubim. **12** Lima a kubit met ti payak ti maysa pay a kerubim, a dumanon iti diding ti siled; lima a kubit met ti maysa pay a payak daytoy, a sumagsagsagid iti payak ti umuna a kerubim. **13** Nakaukrad dagiti payak dagiti kerubim nga agdagup a duapulo a kubit. Nakatakder dagiti kerubim a nakasango dagiti rupada iti kadakkelan a siled. **14** Inaramidna dagiti kurtina nga asul, maris ube ken nalabaga a de lana ken kasayaatan a lino, ken imburdana dagiti sinan-kerubim iti daytoy. **15** Nangaramid pay ni Solomon iti dua nga adigi, tallopulo ket lima a kubit ti kangato dagitoy, para iti sangoanan ti balay; lima a kubit ti kangato ti paratok nga adda kadagiti tuktok dagitoy. **16** Nangaramid isuna kadagiti kawar a para kadagiti adigi ket inkabilna dagitoy kadagiti tuktok dagiti adigi; nangaramid pay isuna iti sangagasut a sinan-granada ket inkapetna dagitoy kadagiti kawar. **17** Impatakderna dagiti adigi iti sangoanan ti templo, maysa iti makannawan nga ima, ken ti sabali iti makannigid; pinanagananna iti Jakin ti adigi iti makannawan, ken Boas ti adigi iti makannigid.

4 Malaksid iti daytoy, nangaramid isuna iti maysa nga altar a bronse; duapulo a kubit ti kaatiddogna, ken duapulo a kubit ti kaakabana. Sangapulo a kubit ti kangatona. **2** Inaramidna pay ti nagbukel a dakkel unay a tangke a landok, sangapulo a kubit ti ngarabna. Lima a kubit ti kangatona, ken tallopulo a kubit ti aglawlawna. **3** Iti sirok ti ngarab iti aglawlaw ti nagbukel a tangke ket adda naipalikmot a sinan-toro, sangapulo ti tunggal kubit, naipampaminsan a nasukog daytoy idi sinukogda ti mismo a tangke. **4** Naiparabaw ti tangke kadagiti sangapulo ket dua a sinan-toro a baka. Tallo ti nakasango iti amianan, tallo ti nakasango iti laud, tallo ti nakasango iti abagatan, ken tallo ti nakasango iti daya. Naiparabaw ti tangke iti bukot dagitoy, ken agturong iti uneg dagiti amin nga ubetda. **5** Maysa a dakulap ti kapuskol ti tangke, ken nagukrad ti ngarabna a kasla ngarab ti kopa, kas iti sabong ti lirio. Talloribu a bat a danum ti malaonna. **6** Nangaramid pay isuna iti sangapulo a planggana a pagbuggoan kadagiti banbanag; inkabilna ti lima iti makannawan, ken inkabilna ti lima iti makannigid; pangibuggoan dagitoy kadagiti banbanag a mausar iti panagpuor ti daton. Ngem ti tangke ti pagbuggoan dagiti papadi. **7** Inaramidna dagiti sangapulo a kandelero a balitok, a maiyannurot iti desenio dagitoy; inkabilna dagitoy iti templo, lima iti makannawan ken lima iti makannigid. **8** Nangaramid isuna iti sangapulo a lamisaan ken inkabilna dagitoy iti templo, lima iti makannawan a paset ken lima iti makannigid. Nangaramid isuna iti sangagasut a palanggana a balitok. **9** Inaramidna pay ti paraangan dagiti padi ken ti dakkel a paraangan, ken dagiti ridaw ti paraangan; kinalupkopanna iti bronse dagiti ridaw dagitoy. **10** Inkabilna ti tangke iti kannawan a paset ti balay, iti daya, a nakasango iti abagatan. **11** Inaramid ni Huram dagiti banga, dagiti pala, dagiti pangwarsi a malukong. Lineppas ngarud ni Hiram ti trabahona iti balay ti Dios nga inaramidna para kenni Ari Solomon: **12** dagiti dua nga adigi, ken dagiti sinan malukong nga adda iti tuktok dagiti dua nga adigi, ken dagiti dua a paris nga arkos a mangkalub iti dua a sinan-malukong nga adda iti tuktok dagiti adigi. **13** Inaramidna dagiti uppat a gasut a sinan-granada para kadagiti dua a paris nga arkos: dua nga intar iti sinan-granada iti tunggal paris ti arkos a mangkalub iti dua a sinan-malukong nga adda iti tuktok dagiti adigi. **14** Inaramidna pay dagiti pagbatayan ken dagiti palanggana nga agturong iti pagbatayan; **15** maysa a sinan-baybay ken sangapulo ket dua a sinan-baka iti sirok daytoy, **16** kasta met dagiti banga, pala, tenedor ti karne, ken dagiti dadduma a naipaaramid—inaramid ni Huramabi dagitoy nga agpaay kenni Solomon, para iti balay ni Yahweh, iti napasileng a bronse. **17** Pinanday dagitoy ti ari idiay tanap ti Jordan, iti daga a pila iti nagbaetan ti Succot ken Zaretan. **18** Inaramid ngarud ni Solomon amin dagitoy nga alikamen a nawadwad unay; ti kinapudnona, saanen a naammoan ti kadagsen ti bronse. **19** Inaramid ni Solomon dagiti amin nga alikamen iti balay ti Dios, kasta met ti altar a balitok, ken dagiti lamisaan a pakaidasaran a kanayon ti tinapay a maidatag; **20** dagiti kandelero agraman dagiti pagsilawan dagitoy, a nairanta a sindian sakbay iti akin-uneg a siled—naaramid dagitoy iti puro a balitok; **21**

ken dagiti sabong, dagiti pagsilawan, ken dagiti salungkay, iti balitok, puro a balitok. **22** Kasta met dagiti pagarsangan, dagiti palanggana, dagiti kutsara, ken dagiti pagpuoran iti insenso ket puro a balitok amin. Maipapan iti pagserkan nga agturong iti balay, kadagiti akin-uneg a ridaw nga agturong iti kasasantoan a disso ken dagiti ridaw ti balay, ti templo, ket naaramid iti balitok.

5 Isu a nalpas dagiti amin a trabaho nga inaramid ni Solomon para iti balay ni Yahweh. Impan ni Solomon dagiti amin a banbanag nga indaton ni David, nga amana, karaman dagiti pirak, dagiti balitok ken dagiti amin nga alikamen, kadagiti pagiduldulinan iti balay ti Dios. **2** Kalpasanna, inummong ni Solomon dagiti panglakayen ti Israel, amin a papangulo dagiti tribu, ken dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti tattao ti Israel idiay Jerusalem, tapno alaenda ti lakasa ti tulag ni Yahweh manipud iti siudad ni David, a maaw-awagan a Sion. **3** Naguummong dagiti amin a lallaki ti Israel iti sangoanan ti ari kabayatan iti piesta, iti maikapito a bulan. **4** Immay dagiti amin a panglakayen ti Israel, ket binagkat dagiti Levita ti lakasa ti tulag. **5** Inawitda ti lakasa, ti tolda a pakiumanan, ken dagiti amin a nasantoan nga alikamen nga adda iti uneg ti tolda. Dagiti papadi iti tribu ni Levi ti nangawit kadagitoy a banbanag. **6** Naguummong da Ari Solomon ken ti sibubukel a taripnong ti Israel iti sangoanan ti lakasa, nangidatonda iti adu a karnero ken toro a saan a mabilang. **7** Inyuneg dagiti papadi ti lakasa ti tulag ni Yahweh iti disso a pakaikabilanna, iti akin-uneg a siled ti balay, iti kasasantoan a disso, iti sirok dagiti payak ti kerubim. **8** Ta nakaukrad dagiti payak ti kerubim iti ngatoen ti lakasa ti tulag, ket linlinongan dagitoy ti lakasa ken dagiti assiwna a pangawitan iti daytoy. **9** Atiddog unay dagiti assiw ti lakasa isu a makita ti murdong dagitoy iti nasantoan a disso iti sangoanan ti akin-uneg a siled, ngem saan a makita dagitoy iti ruar. Adda dagitoy sadiay agingga iti daytoy nga aldaw. **10** Awan ti sabali a linaon ti lakasa malaksid iti dua a tapi ti bato nga inkabil ni Moises idi addada iti Horeb, idi nakitulag ni Yahweh kadagiti tattao ti Israel, idi rimmuarda iti Egipto. **11** Dimteng ti tiempo a rimmuar dagiti papadi iti nasantoan a disso. Amin dagiti papadi nga adda sadiay ket inkonsagrarda dagiti bagbagida nga agpaay kenni Yahweh; nabunggoy bunggoyda babaen iti pannakabingayda. **12** Kasta met dagiti Levita a kumakanta, aminda, karaman ni Asaf, Heman, Jedutun ken dagiti putotda a lallaki ken dagiti kakabsatda a lallaki, a nakakawes iti kasayaatan a lino, ken agtuktukar iti piangpiang, arpa, ken lira, nagtakderda iti akindaya a murdong ti altar. Kaduada ti 120 a papadi nga agpuypuyot kadagiti trumpeta. **13** Kalpasanna, nagkanta dagiti kumakanta a dinanggayan dagiti tumutukar kadagiti trumpeta, nagsangsangkamaysada iti panagdaydayaw ken panagyamanda kenni Yahweh. Impigsada dagiti bosesda a dinanggayan dagiti trumpeta ken dagiti piangpiang ken dadduma nga alikamen a pangtukar, ket nagdaydayawda kenni Yahweh. Inkantada, "Gapu ta naimbag isuna, gapu ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." Kalpasanna, napno iti ulep ti balay, ti balay ni Yahweh. **14** Saan a makatrabaho dagiti papadi tapno agserbi gapu iti ulep, ta pinunno ti dayag ni Yahweh ti balayna.

6 Kalpasanna, kinuna ni Solomon, "Kinuna ni Yahweh nga agnaed isuna iti napuskol a kasipngetan, **2** ngem impatakderanka iti maysa a nadaeg a pagtaengam, maysa a disso a pagnaedam iti agnanayon." **3** Kalpasanna, timallikud ti ari ket binendisionanna amin a taripnong ti Israel, bayat nga agtaktakder amin a taripnong ti Israel. **4** Kinunana, "Madaydayaw koma ni Yahweh a Dios ti Israel, a nagsao kenni David nga amak, ken nangtungpal iti daytoy babaen kadagiti bukodna nga ima, a kinunana, **5** 'Sipud pay iti aldaw nga inruarko dagiti tattaok iti daga ti Egipto, awan ti pinilik a siudad manipud kadagiti amin a tribu ti Israel a pangipatakderan iti maysa a balay, tapno adda sadiay ti naganko. Awan met ti siasinoman a pinilik nga agbalin a prinsipe dagiti tattaok nga Israel. **6** Nupay kasta, pinilik ti Jerusalem tapno adda sadiay ti naganko, ken pinilik ni David a mangituray kadagiti tattaok nga Israel.' **7** Ita adda iti puso ni David nga amak, ti mangipatakder iti maysa a balay para iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **8** Ngem kuna ni Yahweh kenni David nga amak, 'Iti dayta nga adda iti pusom a mangipatakder iti maysa a balay para iti naganko, nasayaat ti inaramidmo nga adda iti pusom. **9** Nupay kasta, saanmo a rumbeng nga ipatakder ti balay; ngem ketdi, ti putotmo a lalaki, nga agtaudto kadagita lumom, ti mangipatakderto iti balay para iti naganko.' **10** Tinungpal ni Yahweh ti sao a kinunana, ta timmakderak a kasukat ni David nga amak, ket nagtugawak iti trono ti Israel, a kas inkari ni Yahweh. Impatakderko ti balay para iti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **11** Inkabilko ti lakasa ti tulag sadiay, nga ayan ti katulagan ni Yahweh, nga inaramidna kadagiti tattao ti Israel." **12** Timmakder ni Solomon iti sangoanan ti altar ni Yahweh iti imatang ti amin a taripnong ti Israel, ket intag-ayna dagiti imana. **13** Ta nangaramid isuna iti plataporma a bronse, lima a kubit ti kaatiddogna, lima a kubit ti kalawa ken tallo a kubit ti kangatona. Ingkabilna daytoy iti tengnga ti paraangan. Nagtakder iti rabaw daytoy ken nagparintumeng iti sangoanan ti amin a taripnong ti Israel ket intag-ayna dagiti imana. **14** Kinunana, "O Yahweh a Dios ti Israel, awan ti Dios a kas kenka kadagiti langit wenno ditoy rabaw ti daga, a mangsalsalimetmet kadagiti tulag ken kinapudno iti tulag kadagiti adipenmo nga agtultulnog iti amin a pusoda; **15** sika a nangtungpal iti inkarim iti adipenmo a ni David, nga amak. Wen, nagsaoka kadagiti ngiwatmo ket tinungpalmo daytoy babaen iti imam, a kas iti daytoy nga aldaw. **16** Ket ita O Yahweh, a Dios ti Israel, tungpalem ti inkarim iti adipenmo a ni David nga amak, idi kinunana, 'Agtultuloy nga adda maysa a tao iti imatangko ti agtugaw iti trono ti Israel, no laketdi ta agtulnog a sipapasnek dagiti kaputotam kadagiti lintegko, a kas iti panagtulnogmo iti sangoanak.' **17** Ita ngarud, O Dios ti Israel, ikararagko a matungpal koma ti inkarim iti adipenmo a ni David. **18** Ngem pudno kadi a makipagnaedto ti Dios kadagiti tattao ditoy daga? Kitaem, ti entero a sangalubongan ken ti langit a mismo ket saandaka a malaon—ad-adda a basbassit daytoy a templo nga impatakderko! **19** Ngem pangaasim ta patgam koma daytoy a kararag ken dawat ti adipenmo, O Yahweh a Diosko; denggem ti asug ken kararag nga ikarkararag dagiti adipenmo iti sangoanam. **20** Silulukat koma dagiti matam iti daytoy a templo iti aldaw ken rabii, iti lugar a kinunam nga adda koma sadiay ti naganmo tapno denggem dagiti kararag ti adipenmo nga agkararagto iti daytoy a disso. **21** Isu a denggem koma dagiti kiddaw ti adipenmo ken dagiti tattaom nga Israel inton agkararagkami a nakasango

iti daytoy a disso. Wen, denggem manipud iti disso a pagnanaedam, manipud kadagiti langit; ket inton denggem, mamakawanka. **22** No makabasol ti maysa a tao a maibusor iti kaarrubana ket masapul nga agsapata, ket no umay isuna ken agsapata iti sangoanan ti altarmo iti daytoy a balay, **23** denggem ngarud manipud kadagiti langit ket agtignay ken ukomem dagiti adipenmo, supapakam ti nadangkes, tapno agballatek kenkuana ti aramidna. Ket ipakaammom a nalinteg ti awan basolna, tapno maikkan isuna iti gunggona gapu iti kinalintegna. **24** No dagiti tattaom nga Israel ket pinarmek ti kabusor gapu ta nagbasolda kenka, no agsublida kenka, raemenda ti naganmo, agkararag ken agkiddawda iti pammakawan iti sangoanam iti daytoy a templo— **25** ket denggem koma manipud kadagiti langit ken pakawanem ti basol dagiti tattaom nga Israel; isublim ida iti daga nga intedmo kadakuada ken kadagiti kapuonanda. **26** No agrikep dagiti tangatang ket awan ti tudo gapu ta nagbasol dagiti tattao kenka—no agkararagda a nakasango iti daytoy a disso, raemenda ti naganmo, ket isardengda dagiti basolda inton parigatem ida— **27** ket denggem koma dita langit ken pakawanem ti basol dagiti adipenmo ken dagiti tattaom nga Israel, inton idalanmo ida iti nasayaat a dalan a rumbeng a pagnaanda. Pagtudoem iti dagam, nga intedmo kadagiti tattaom, a kas tawidda. **28** No kas pangarigan adda bisin iti dayta a daga, wenno kas pangarigan ta adda sakit, kebbet wenno buot, dagiti dudon wenno igges; wenno kas pangarigan ta rauten dagiti kabusor dagiti ruangan iti dagada, wenno adda didigra wenno sakit— **29** ket kas pangarigan ta agkarkararag ken dumawdawat ti maysa a tao wenno dagiti amin a tattaom nga Israel—a bigbigen ti tunggal maysa ti didigra ken ladingit iti bukodna a puso bayat iti panangitag-ayna kadagiti imana a nakasango iti templo. **30** Ket denggem koma manipud langit, ti lugar a pagnanaedam; pakawanem ken gunggonaam ti tunggal tao segun kadagiti amin a wagasna; ammom ti pusona, gapu ta Sika ken Sika laeng ti makaammo kadagiti puso dagiti tattao. **31** Aramidem daytoy tapno agbutengda kenka, tapno agtulnogda kadagiti wagasmo iti amin nga aldaw iti panagbiagda iti rabaw ti daga nga intedmo kadagiti kapuonanmi. **32** Maysa pay, maipapan kadagiti ganggannaet a saan a maibilang kadagiti tattaom nga Israel: no aggapu isuna iti adayo a pagilian gapu iti naindaklan a naganmo, ti nabileg nga imam, ken ti nakangato a takkiagmo; inton umayda ket agkararagda a nakasango iti daytoy a balay— **33** denggem koma ngarud manipud kadagiti langit, a lugar a pagnanaedam, ket aramidem ti aniaman a kidkiddawen kenka ti ganggannaet, tapno maammoan dagiti amin a bunggoy dagiti tattao iti rabaw ti daga ti naganmo, tapno agbutengda kenka, a kas kadagiti tattaom nga Israel, ken tapno maammoanda daytoy a balay nga impatakderko a naawagan babaen iti naganmo. **34** No kas pangarigan ta mapan makigubat dagiti tattaom kadagiti kabusorda, babaen iti aniaman a wagas a panangibaonmo kadakuada, ket kas pangarigan ta agkararagda kenka a nakasango iti daytoy a siudad a pinilim, ken nakasango iti balay a binangonko para iti naganmo. **35** Ket denggem koma manipud kadagiti langit dagiti kararagda, dagiti kiddawda, ket pagballigiem ida kadagiti dawatda. **36** No kas pangarigan ta agbasolda kenka—agsipud ta awan ti tao a saan nga agbasol—ken no kas pangarigan ta makaungetka kadakuada ket iyawatmo ida kadagiti kabusorda, tapno iyadayo ida dagiti kabusorda ken italawda ida a kas balud iti dagada, iti adayo man wenno iti asideg. **37** Ket no kas pangarigan ta maamirisda nga addada iti daga a nakaitalawanda, ket kas pangarigan ta agbabawida ken dumawatda iti pabor manipud kenka iti daga a nakaibaludanda. No kas pangarigan ta ibagada, 'Nagaramidkami kadagiti dinadakes ken nagbasolkami. Dakes ti inar-aramidmi.' **38** No kas pangarigan ta agsublida kenka iti amin a pusoda ken iti amin a kararuada iti daga a nakaibaludanda, a nangipananda kadakuada a kas balud, ken no kas pangarigan ta agkararagda a nakasango iti dagada nga intedmo kadagiti kapuonanda, ken sumangoda iti dayta a siudad a pinilim, ken sumangoda iti balay nga impatakderko para iti naganmo. **39** Ket denggem koma manipud kadagiti langit, a lugar a pagnanaedam, dagiti kararag ken dagiti kiddawda, ken pagballigiem ida. Pakawanem dagiti tattaom, a nagbasol kenka. **40** Ita, O Diosko, ipakpakaasik kenka, imulagatmo koma dagiti matam, ket denggen koma dagiti lapayagmo dagiti maikararag iti daytoy a disso. **41** Tumakderka ngarud ita, O Yahweh a Dios, iti pagin-inanaam a disso, sika ken ti lakasa ti pannakabalinmo. O Yahweh a Dios, makawesan koma iti pannakaisalakan dagiti papadim, ken agrag-o koma dagiti sasantom iti kinaimbagmo. **42** O Yahweh a Dios, saanmo kadi a laksiden dagiti pinulotam. Laglagipem ti kinapudnom iti tulagmo kenni David nga adipenmo."

7 Ita, idi nalpas ti panagkararag ni Solomon, adda apuy a bimmaba manipud langit ket inkisap daytoy dagiti daton a maipuor ken dagiti sakripisio, ket pinunno ti dayag ni Yahweh ti balay. **2** Saan a makastrek dagiti padi iti balay ni Yahweh, gapu ta napno iti dayagna ti balayna. **3** Kimmita dagiti amin a tattao ti Israel idi bimmaba ti apuy ken idi adda iti ngatoen ti balay ti dayag ni Yahweh. Nagpaklebda iti pagpayatan a bato, ket nagdaydayaw ken nagyamanda kenni Yahweh. Kinunada, "Ta naimbag isuna, ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." **4** Nangidaton ngarud ni Solomon ken dagiti amin a tattao. **5** Nangidaton ni Solomon iti duapulo ket dua a ribu a toro ken 120, 000 a karnero ken kalding. Indaton ngarud ti ari ken dagiti amin a tattao ti balay ti Dios. **6** Nagtakder dagiti padi, nakatakder ti tunggal maysa iti naituding a pagyananna; kasta met dagiti Levita nga addaan kadagiti alikamen a pangtukar kenni Yahweh, nga inaramid ni David nga ari tapno mausar iti panagyaman kenni Yahweh babaen iti kanta a, "Ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna." Pinuyotan dagiti amin a padi dagiti trumpeta iti sangoananda; ket nagtakder dagiti amin nga Israelita. **7** Inkonsagrar ni Solomon ti akintengnga ti paraangan iti sangoanan ti balay ni Yahweh. Indatonna sadiay ti daton a maipuor ken ti taba a daton para iti pannakikadua, gapu ta saan a malaon ti inaramidna a bronse nga altar dagiti sagut a maipuor, dagiti daton a bukbukel, ken ti taba. **8** Pito ngarud nga aldaw a rinambakan ni Solomon ken dagiti amin nga Israelita a kaduana a dakkel unay a taripnong ti piesta iti dayta a tiempo, manipud iti Lebo Hamat agingga iti waig ti Egipto. **9** Iti maika-walo nga aldaw ket naggimongda, ta pito nga aldaw a nagrarambakda iti pannakaikonsagrar ti altar, ket pito nga aldawda met a nagrarambak iti piesta. **10** Iti maika-duapulo ket tallo nga aldaw iti maika-pito a bulan, pinagawid ni Solomon dagiti tattao kadagiti babbalayda a naragsak ken napnoan rag-o dagiti pusoda gapu iti kinaimbag nga

impakita ni Yahweh kenni David, kenni Solomon, ken iti Israel a tattaona. **11** Kastoy a nalpas ni Solomon ti balay ni Yahweh ken ti bukodna a balay. Amin a banag a tarigagay ni Solomon a maaramid iti balay ni Yahweh ken iti bukodna a balay, sibaballigi a naipatungpalna. **12** Nagparang ni Yahweh kenni Solomon iti rabii ket kinunana kenkuana, "Nangngegko dagiti kararagmo, ket pinilik daytoy a lugar para kaniak a kas balay a pagidatonan. **13** No kas pangarigan ta irikepko dagiti langit tapno awan tudo, wenno no bilinek dagiti dudon a mangibus kadagiti apit ken mula, wenno mangiyegak iti sakit kadagiti tattao, **14** ket no dagiti tattaok, a naayaban babaen ti naganko, ket agpakumbabanto, agkararag, ken sapulendak, ket tallikudanda dagiti dakes a wagasda, dumngegakto manipud langit, pakawanek dagiti basolda, ket parang-ayak manen ti dagada. **15** Ita, silulukat dagiti matak ken sidadaan dagiti lapayagko a dumngeg kadagiti kararagda iti daytoy a disso. **16** Gapu ta pinilik ken kinonsagrarko daytoy a balay, tapno adda ditoy ti naganko iti agnanayon; ken adda a kanayon dagiti matak ken pusok ditoy iti amin a tiempo. **17** Maipapan kenka, no agtulnogka kaniak a kas iti panagtulnog ni David nga amam, no pagtulnogam ti amin nga imbilinko kenka ken no tungpalem dagiti alagaden ken paglintegak, **18** ngarud, isaadkonto ti tronom iti pagariam a kas iti imbagak iti tulagko kenni David nga amam, idi imbagak, 'Addanto latta kaputotam nga agturay iti Israel.' **19** Ngem no tumallikodkayo, ket saanyo a tungpalen dagiti alagadek ken dagiti bilinko nga imbagak kadakayo, ket no agdayawkayo kadagiti didiosen ken agrukbabkayo kadagitoy, **20** parutenkayto ngarud iti dagak nga intedko kadakayo; ken laksidekto daytoy a balay a kinonsagrarko para iti naganko—, ken pagbalinekto daytoy a pagaangawan ken pagkakatawaan dagiti amin a tattao. **21** Ket uray no nadaeg ita daytoy a templo, makigtot ken agsakuntipto dagiti amin a lumabas iti daytoy. Damagendanto, 'Apay nga inaramid ni Yahweh ti kastoy iti daytoy a daga ken iti daytoy a balay?' **22** Isungbatto ti dadduma, 'Gapu ta tinallikudanda ni Yahweh a Diosda, a nangiruar kadagiti kapuonanda iti daga ti Egipto, ket simmurotda kadagiti didiosen ket nagrukob ken nagdaydayawda kadagitoy. Dayta ti makagapu nga indissuor ni Yahweh amin dagitoy a didigra kadakuada.'"

8 Ket napasamak a kalpasan iti duapulo a tawen a panangibangon ni Solomon iti balay ni Yahweh ken iti bukodna a balay, **2** tinarimaan ni Solomon dagiti ili nga inted ni Hiram kenkuana, ket pinagnaedna dagiti tattao ti Israel sadiay. **3** Rinaut ni Solomon ti Hamatsoba ket naparmekna daytoy. **4** Binangonna ti Tadmor idiay let-ang ken dagiti amin a siudad a pagiduldulinan kadagiti abasto, a binangonna idiay Hamat. **5** Binangonna pay ti Akin-ngato ken Akinbaba a Bet-horon, a siudad a nasarikedkedan kadagiti pader, ruangan ken kadagiti balunet. **6** Binangonna ti Baalat ken dagiti amin a siudad a pagiduldulinan kadagiti abasto a kukuana, ken dagiti amin a siudad a para kadagiti karuahena, ken dagiti siudad para kadagiti kumakabaliona, ken aniaman a tarigagayanna a bangonen para iti pakaragsakanna idiay Jerusalem, idiay Lebanon, ken kadagiti amin a daga nga adda iti babaen ti turayna. **7** No maipapan kadagiti amin a tattao a nabati kadagiti Heteo, Amorreo, Perezeo, Heveo ken Jebuseo a saan a karaman iti Israel, **8** dagiti kaputotanda a nabati iti daga kalpasan iti ipapatayda, a saan a pinapatay dagiti tattao ti Israel— pinagbalin ida ni Solomon a tagabu, ket tagabu pay laeng agingga iti daytoy nga aldaw. **9** Nupay kasta, awan ti pinagbalin ni Solomon a tagabu kadagiti tattao ti Israel. Ngem ketdi, nagbalinda a soldadona, panguloenna, ofisialna ken panguloen dagiti agsakay kadagiti karuahena ken kadagiti kumakabaliona. **10** Dagitoy pay dagiti panguloen nga ofisial a mangidadaulo kadagiti mangimatmaton a kukua ni Ari Solomon, 250 kadakuada ti mangimatmaton kadagiti tattao nga agtrabtrabaho. **11** Innala ni Solomon ti putot ni Faraon a babai iti siudad ni David sana impan iti balay nga impatakderna para kenkuana; ta kinunana, "Rumbeng a saan nga agnaed ti asawak iti balay ni David nga ari ti Israel, gapu ta nasantoan ti sadinoman nga ayan ti lakasa ni Yahweh." **12** Kalpasanna, nangidaton ni Solomon kadagiti daton a maipuor nga agpaay kenni Yahweh iti rabaw ti altarna a binangonna iti sango ti balkonahe. **13** Nangidaton isuna kadagiti sagut a naikeddeng a maaramid iti inaldaw; indatonna dagitoy, a kas panangsurot kadagiti annuroten a masarakan iti bilin ni Moises, iti Aldaw a Panaginana, dagiti baro a bulan, ken kadagiti naikeddeng a fiesta, mamitlo a daras iti tunggal tawen: ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana, Fiesta dagiti Lawas, ken ti Fiesta dagiti Abong-abong. **14** Kas panangsurot kadagiti alagaden ni David nga amana, dinutokan ni Solomon dagiti bunggoy dagiti padi kas mayannurot kadagiti trabahoda, ken dagiti Levita kadagiti akemda, tapno dayawen ti Dios ken tapno agserbi iti sangoanan dagiti padi, a kas inaldaw a naituding a trabaho. Dinutokanna pay dagiti agbanbantay kadagiti ruangan segun iti pannakabunggoy-bunggoyda iti tunggal ruangan, ta imbilin met laeng daytoy ni David a tao ti Dios. **15** Saan a simmiasi dagitoy a tattao kadagiti bilin ti ari kadagiti padi ken kadagiti Levita maipapan iti aniaman a banag, wenno maipapan kadagiti kamalig. **16** Ita, nalpasen dagiti amin a trabaho ni Solomon, manipud iti aldaw a pannakaipasdek ti balay ni Yahweh, agingga iti pannakalpas daytoy. Iti kastoy a wagas a nalpas ken nausar ti balay ni Yahweh. **17** Kalpasanna, napan ni Solomon idiay Eziongeber ken Elat, iti igid ti baybay iti daga ti Edom. **18** Nangipatulod ni Hiram kenkuana kadagiti barko babaen iti panangidaulo dagiti ofisial a makaammo iti baybay; napanda idiay Ofir a kaduada dagiti adipen ni Solomon. Manipud sadiay, nangiyawidda iti 450 a talento ti balitok para kenni Ari Solomon.

9 Idi nadamag ti reyna iti Seba ti kinalatak ni Solomon, napan isuna idiay Jerusalem tapno suotenna isuna babaen kadagiti naririgat a saludsod. Napan isuna a nangikuyog iti adu nga adipen, agraman kadagiti kamelio a nakargaan kadagiti rekrekado, adu a balitok, ken adu a napapateg a bato. Idi dimteng isuna iti ayan ni Solomon, imbagana kenkuana dagiti amin nga adda iti pusona. **2** Sinungbatan ni Solomon dagiti amin a saludsodna; awan ti narigat unay kenni Solomon; awan ti saludsod a saanna a nasungbatan. **3** Idi nakita ti reyna ti Seba ti kinasirib ni Solomon ken ti palasio a binangonna, **4** ti makan iti lamisaanna, ti pagnanaedan dagiti adipenna, ti trabaho dagiti adipenna ken ti pagan-anayda, kasta met dagiti para-idasarna iti arak ken dagiti pagan-anayda, ken ti wagas iti panangidatonna iti daton a maipuor iti balay ni Yahweh, nasdaaw iti kasta unay isuna. **5** Kinunana iti ari, "Pudno, ti nadamagko iti bukodko a daga maipapan kadagiti sasaom ken iti kinasiribmo. **6** Saanko a pinati dagiti nadamagko agingga a dimtengak ditoy, ket ita, nakitak

daytoy. Awan pay kagudua ti naibaga kaniak maipapan iti kinasirib ken kinabaknangmo! Nalatlatakka nga adayu ngem iti mangmangngegko. **7** Anian a nagasat dagiti tattaom, ken anian a nagasat dagiti adipenmo a kankanayon a nakatakder iti sangoanam, gapu ta mangmangngegda ti kinasiribmo. **8** Madaydayaw koma ni Yahweh a Diosmo, a naay-ayo kenka, a nangisaad kenka iti tronona, tapno agbalin nga ari para kenni Yahweh a Diosmo. Gapu ta ay-ayaten ti Diosmo ti Israel, tapno mataginayonda, pinagbalinnaka nga arida, tapno ipatungpalmo ti hustisia ken kinalinteg!" **9** Inikkanna ti ari iti 120 a talento a balitok ken kadagiti nakaad-adu a rekrekado ken kadagiti napapateg a bato. Awan ti naited kenni Ari Solomon a kas iti kaadu dagitoy a rekrekado nga inted ti reyna ti Seba kenkuana. **10** Nangiyeg pay dagiti adipen ni Hiram ken dagiti adipen ni Solomon a nangiyeg iti balitok manipud iti Ofir kadagiti algum a kayo ken kadagiti napapateg a bato. **11** Babaen kadagiti algum a kayo, nangaramid ti ari kadagiti agdan ti balay ni Yahweh ken ti balayna, kasta met kadagiti arpa ken lira nga agpaay kadagiti tumutukar. Awan pay ti kastoy a kayo a nakita iti daga ti Juda. **12** Inted ni Ari Solomon iti reyna ti Seba ti amin a kinayatna, aniaman a kiniddawna, a kas nayon ti maisukat iti inyegna iti ari. Nagawid ngarud isuna iti bukodna a daga, isuna ken dagiti adipenna. **13** Ita, 666 a talento ti kadagsen ti balitok a dimteng kenni Solomon iti maysa a tawen, **14** malaksid kadagiti balitok nga inyeg dagiti agtagtagilako ken dagiti komersiante. Nangiyeg pay dagiti amin nga ari ti Arabia ken dagiti gobernador iti pagilian kenni Solomon iti balitok ken pirak. **15** Nagaramid ni Solomon iti dua gasut a dadakkel a kalasag manipud iti napitpit a balitok. Innem a gasut a siklo a balitok ti naikabil iti tunggal maysa. **16** Nagaramid pay isuna iti tallo gasut a kalasag manipud iti napitpit a balitok. Tallo a minas iti balitok ti naikabil iti tunggal kalasag; inkabil ti ari dagitoy iti uneg ti Palasio iti Kabakiran ti Lebanon. **17** Kalpasanna, nangaramid ti ari iti dakkel a trono a marfil sana kinalupkopan daytoy iti puro a balitok. **18** Adda innem a pangal a mapan iti trono, ken nagbukel ti tuktok ti trono. Adda dagiti pagsadagan ti ima iti tunggal sikigan ti tugaw, ken dua a sinan-leon a nakatakder iti abay dagiti pagsadagan ti ima. **19** Sangapulo ket dua a sinan-leon ti nakatakder iti innem a pangal, maysa iti tunggal sikigan ti innem a pangal. Awan ti trono a kasla iti daytoy iti uray sadinoman a pagarian. **20** Balitok amin a kopa ni Ari Solomon, ken puro a balitok dagiti amin a kopa iti Balay iti Kabakiran ti Lebanon. Awan ti naaramid manipud iti pirak gapu ta saan a maibilang a napateg ti pirak kadagiti aldaw ni Solomon. **21** Addaan ti ari kadagiti bunggoy dagiti barko nga aglaylayag iti taaw, a makikuykuyog iti bunggoy ti barko ni Hiram. Tunggal tallo a tawen, agisangpet dagiti bunggoy dagiti barko iti balitok, pirak, ken marfil, kasta met kadagiti bakes ken burangen. **22** Isu nga inartapan ni Ari Solomon dagiti amin nga ari iti lubong iti kinabaknang ken kinasirib. **23** Sapsapulen dagiti amin nga ari iti daga ti presensia ni Solomon tapno dumngegda iti kinasiribna, nga inkabil ti Dios iti pusona. **24** Tinawen nga adda ited a sagut dagiti mangsarungkar kenkuana, dagiti pagkargaan a naaramid manipud iti pirak ken balitok, dagiti pagan-anay, armas, ken dagiti rekrekado, kasta met dagiti kabalio ken mulo. **25** Addaan ni Ari Solomon iti uppat a ribu a siled para kadagiti kabalio ken karuahe, ken sangapulo ket dua a ribu a lallaki nga agkabkabalio, nga impuestona kadagiti siudad ti karuahe ken agraman iti ayanna idiay Jerusalem. **26** Inturayanna amin nga ari manipud iti Karayan Eufrates agingga iti daga dagiti Filisteo, ken agingga iti beddeng ti Egipto. **27** Addaan ti ari iti pirak idiay Jerusalem, a kas iti kaadu dagiti bato iti daga. Pinagbalinna dagiti kayo a sedro a kas kawadwad dagiti kayo a sikamoro nga adda kadagiti kapatadan. **28** Nangiyegda kadagiti kabalio kenni Solomon manipud iti Egipto ken kadagiti amin a daga. **29** No maipapan met kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Solomon, manipud panangrugina agingga iti kamaudiananna, saan kadi a naisurat dagitoy iti Pakasaritaan ni Profeta Natan, iti Padto ni Ahija a taga-Silo, ken kadagiti Sirmata ni Iddo a Profeta maipanggep kenni Jeroboam a putot a lalaki ni Nebat? **30** Nagturay ni Solomon idiay Jerusalem iti entero nga Israel iti uppat a pulo a tawen. **31** Pimmusay isuna ket intabon dagiti tattao iti siudad ni David nga amana; ni Rehoboam a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari.

10 Napan ni Rehoboam idiay Sikem, gapu ta napan dagiti adu a tattao ti Israel idiay Sikem tapno isaadda isuna nga ari. **2** Ket napasamak a nadamag daytoy ni Jeroboam nga anak ni Nebat (ta adda isuna idiay Egipto, a nagtarayanna manipud kenni Ari Solomon; ngem nagsubli ni Jeroboam manipud iti Egipto). **3** Isu a nangibaonda iti mapan mangayab kenkuana, ket immay ni Jeroboam ken dagiti amin a tattao ti Israel; kinasaritada ni Rehoboam ket kinunada, **4** "Pinadagsen ti amam ti sangolmi. Ita ngarud, palakaem ti narigat nga impatrabaho ti amam, ken palag-anem ti nadagsen a sangol nga impabaklayna kadakami, ket agserbikaminto kenka." **5** Kinuna ni Rehoboam kadakuada, "Umaykayo manen kaniak kalpasan iti tallo nga aldaw." Isu a pimmanaw dagiti tattao. **6** Nakiuman ni Ari Rehoboam kadagiti lallakay a nagserbi idi a kas mammagbaga ken ni Solomon nga amana idi sibibiag pay laeng isuna; kinunana, "Ania ti maibalakadyo kaniak nga isungbatko kadagitoy a tattao?" **7** Kinasaoda isuna ket kinunada, "No naimbagka kadagitoy a tattao ken ay-ayoem ida, ken agsaoka kadagiti nasasayaat kadakuada, ket adipenmonto ida a kanayon." **8** Ngem saan nga inkaskaso ni Rehoboam ti pammagbaga dagiti lallakay kenkuana, ket nakiuman isuna kadagiti agtutubo a lallaki a kasadaranna a dimmakkel, a mammagbaga itan kenkuana. **9** Kinunana kadakuada, "Ania ti maibalakadyo kaniak, tapno masungbatantayo dagiti tattao a nangibaga kaniak a kinunada, 'Palag-anem ti sangol nga impabaklay ti amam kadakami'?" **10** Nakisarita kenni Rehoboam dagiti agtutubo a lallaki a kasadaranna a dimmakkel a kunada, "Kasaritam dagiti tattao a nangibaga kenka a pinadagsen ni Solomon nga amam dagiti sangolda ket masapul a palag-anem dagitoy. Rumbeng nga ibagam kadakuada, 'Napuspuskol ti kikitko ngem iti siket ti amak. **11** Isu nga ita, uray no pinabaklaynakayo ti amak iti nadagsen a sangol, padagsenekto pay ti sangolyo. Dinusanakayo ti amak babaen kadagiti baut, ngem dusaenkayo babaen kadagiti kasla kadagiti manggagama.'" **12** Napan ngarud ni Jeroboam ken dagiti adu a tattao kenni Rehoboam iti maikatlo nga aldaw, a kas imbilin ti ari idi kinunana, "Agsublikayo kaniak inton maikatlo nga aldaw." **13** Nagubsang ti panangsungbat ti ari kadakuada; saan nga inkaskaso ni Ari Rehoboam ti balakad dagiti lallakay. **14** Nagsao isuna kadakuada a kas iti balakad dagiti agtutubo a lallaki; kinunana, "Padagsenekto

pay dagiti sangolyo; nayonakto pay dagitoy. Dinusanakayo ti amak babaen kadagiti baut, ngem dusaenkayonto babaen kadagiti kasla kadagiti manggagama." **15** Saan ngarud nga impangag ti ari dagiti tattao; ta pagayatan ti Dios a kastoy ti mapasamak, tapno maipatungpal ni Yahweh ti saona nga insaona babaen kenni Ahija a Silonita kenni Jeroboam a putot ni Nebat. **16** Idi nabigbig dagiti tattao ti Israel a saan ida nga impangag ti ari, simmungbat dagiti tattao kenkuana ket kinunada, "Ania ti bingaymi kenni David? Awan tawidmi iti anak ni Jesse! Rumbeng nga agsubli ti tunggal maysa kadakayo iti toldana, Israel. Ita, kitaem ti bukodmo a balay, David." Nagsubli ngarud dagiti tattao ti Israel kadagiti toldada. **17** Ngem no maipapan kadagiti tattao ti Israel nga agnanaed kadagiti siudad ti Juda, inturayan ida ni Rehoboam. **18** Kalpasanna, imbaon ni Ari Rehoboam ni Adoniram, a mangidadaulo kadagiti inkapilitan nga agtrabaho, ngem binato isuna dagiti tattao ti Israel agingga a natay. Dagus a naglibas ni Ari Rehoboam babaen iti karuahena ket napan idiay Jerusalem. **19** Isu a nagrebelde dagiti tattao ti Israel a maibusor iti balay ni David agingga iti daytoy nga aldaw.

11 Idi nakasangpet ni Rehoboam idiay Jerusalem, inummongna ti balay ni Juda ken Benjamin, 180, 000 a napili a lallaki a soldado, a makigubat iti Israel, tapno maisubli manen ti pagarian kenni Rehoboam. **2** Ngem immay ti sao ni Yahweh kenni Semaias, a tao ti Dios, a kunana, **3** "Agsaoka kenni Rehoboam, a putot a lalaki ni Solomon, nga ari ti Juda, ken kadagiti amin a tattao ti Israel idiay Juda ken Benjamin; a kunam, **4** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Rumbeng a saanyo a rauten wenno gubaten dagiti kakabsatyo. Rumbeng nga agsubli ti tunggal lalaki iti balayna, ta pagayatak ti napasamak.'" Impangagda ngarud dagiti sasao ni Yahweh ket imbabawida ti panangrautda kenni Jeroboam. **5** Nagnaed ni Rehoboam idiay Jerusalem ket nangibangon kadagiti siudad idiay Juda a pangsalaknib. **6** Binangonna ti Betlehem, Etam, Tekoa, **7** Bet-zur, Soco, Adullam, **8** Gat, Maresa, Zif, **9** Adoraim, Lakis, Azeka, **10** Zora, Aijalon ken Hebron. Dagitoy dagiti nasarikedkedan a siudad idiay Juda ken Benjamin. **11** Pinalagdana dagiti sarikedked ket nangisaad isuna kadagiti mangidaulo kadagitoy, nga addaan kadagiti abasto a taraon, lana, ken arak. **12** Nangikabil isuna kadagiti kalasag ken gayang iti tunggal siudad ken pinatibkerna dagiti siudad. Kukuana ti Juda ken Benjamin. **13** Napan kenkuana dagiti padi ken Levita nga adda iti entero nga Israel manipud kadagiti beddengda. **14** Ta pinanawan dagiti Levita dagiti pagpastoranda ken sanikuada tapno mapanda idiay Juda ken Jerusalem; ta pinagtalaw ida ni Jeroboam ken dagiti putotna a lallaki, tapno saandan a maaramid dagiti pagrebbenganda a kas padi ni Yahweh. **15** Nangdutok ni Jeroboam kadagiti bukodna a padi nga agserbi kadagiti disso a pagdaydayawan ken kadagiti didiosen a sinan-urbon a baka ken sinan-kalding nga inaramidna. **16** Simmurot kadakuada dagiti tattao a nagtaud iti amin a tribu ti Israel, dagiti nangipapuso a mangsapul kenni Yahweh a Dios ti Israel; napanda idiay Jerusalem tapno mangidatagda kenni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda. **17** Isu a pinatibkerda ti pagarian ti Juda, ken pinabilegda ni Rehoboam a putot ni Solomon, bayat iti tallo a tawen—ta nagbiagda iti wagas da David ken Solomon iti tallo a tawen. **18** Inasawa ni Rehoboam ni Mahalat nga anak a babai da Abigail ken Jerimot a putot a lalaki ni David, ni Abigail ti putot a babai ni Eliab, a putot a lalaki ni Jesse. **19** Nangipasngay ni Mahalat iti annak a lallaki: Da Jeus, Semarias ken Zaham. **20** Kalpasan ni Mahalat, inasawa ni Rehoboam ni Maaca a putot a babai ni Absalom; impasngayna da Abias, Attai, Ziza ken Selomit. **21** Ad-adda nga inayat ni Rehoboam ni Maaca a putot a babai ni Absalom ngem kadagiti dadduma nga assawana ken kadagiti kamalalana (nangasawa isuna iti sangapulo ket walo ken innem a pulo ti kamalalana, ken duapulo ket walo ti putotna a lallaki ken innem a pulo a babbai). **22** Dinutokan ni Rehoboam ni Abias nga anak ni Maaca a kas panguloen, a mangidaulo kadagiti kakabsatna; gandatna nga isuna ti isaadna nga ari. **23** Nagturay a sisisirib ni Rehoboam; inwarasna dagiti amin a putotna a lallaki iti entero a daga ti Juda ken Benjamin iti tunggal nasarikedkedan a siudad. Inikkanna pay ida iti nabuslon a taraon ken imbirokanna ida iti adu nga assawa.

12 Ket napasamak nga idi natalgeden ti panagturay ni Rehoboam ken nabiligen isuna, tinallikudanna agraman dagiti amin nga Israelita a kaduana ti linteg ni Yahweh. **2** Ket napasamak nga iti maikalima a tawen ni Ari Rehoboam, rinaut ni Sisak nga ari ti Egipto ti Jerusalem, gapu ta saan a napudno dagiti tattao kenni Yahweh. **3** Inkuyogna ti sangaribu ket dua a gasut a karuahe ken innem a pulo a ribu a kumakabalio. Saan a mabilang dagiti kakuyogna a soldado manipud iti Egipto: Dagiti taga-Libia, taga-Suk ken taga-Etiopia. **4** Sinakupna dagiti nasarikedkedan a siudad a sakup ti Juda ket napan isuna idiay Jerusalem. **5** Ita, napan ni profeta Semaias kenni Rehoboam ken kadagiti panguloen ti Juda a naguummong idiay Jerusalem gapu kenni Sisak. Kinuna ni Semaias kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Tinallikudandak, isu nga inyawatkayo met kenni Sisak.'" **6** Ket nagpakumbaba dagiti prinsipe ti Israel ken ti ari ket kinunada, "Nalinteg ni Yahweh." **7** Idi nakita ni Yahweh a nagpakumbabada, immay ti sao ni Yahweh kenni Semaias; kinunana, "Nagpakumbabada. Saanko ida a dadaelen; ispalekto ida manipud iti naan-anay a pannakadadael, ken saanto a maibukbok ti pungtotko iti Jerusalem babaen iti ima ni Sisak. **8** Nupay kasta, agbalindanto nga adipenna, tapno maawatanda ti nagdumaan ti panagserbi kaniak ken ti panagserbi kadagiti mangiturturay kadagiti dadduma a pagilian." **9** Rinaut ngarud ni Sisak nga ari ti Egipto ti Jerusalem ket innalana dagiti gameng iti balay ni Yahweh ken dagiti gameng iti balay ti ari. Innalana amin; innalana pay dagiti kalasag a balitok nga inaramid ni Solomon. **10** Nangaramid ni Ari Rehoboam kadagiti kalasag a bronse a kasukat dagitoy ket intalekna dagitoy kadagiti ima dagiti panguloen dagiti guardia, a mangbanbantay kadagiti ruangan ti balay ti ari. **11** Ket napasamak a tunggal sumrek ti ari iti balay ni Yahweh, awiten dagiti guardia dagitoy a kalasag; ket isublidanto met laeng dagitoy iti siled dagiti guardia. **12** Idi nagpakumbaba ni Rehoboam, bimmaaw ti pungtot ni Yahweh kenkuana, isu a saanna isuna a namimpinsan a dinadael; maysa pay, adda pay laeng masarakan a kinaimbag idiay Juda. **13** Pinabileg ngarud ni Ari Rehoboam ti kinaarina idiay Jerusalem, ket nagturay isuna. Agtawen iti uppat a pulo ket maysa ni Rehoboam idi nangrugi isuna nga agturay, ket nagturay isuna iti sangapulo ket pito a tawen idiay Jerusalem, a siudad a pinili ni Yahweh manipud

kadagiti amin a tribu ti Israel tapno kanayon a maidayaw isuna sadiay. Naama ti nagan ti inana, a taga-Ammon. **14** Dakes ti inaramidna, gapu ta saanna nga impapuso a sapulen ni Yahweh. **15** No maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Rehoboam, manipud iti rugi agingga iti maudi, saan kadi a naisurat dagitoy kadagiti surat ni profeta Semaias ken ni Iddo a Mammadto, nga addaan met iti listaan iti kaputotan ni Rehoboam ken iti kankanayon a panagginnubat da ken ni Jeroboam? **16** Pimmusay ni Rehoboam ket naitabon iti siudad ni David; ni Abias a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari.

13 Iti maikasangapulo ket walo a tawen a panagturay ni Ari Jeroboam, nangrugi a nagturay ni Abias iti entero a Juda. **2** Nagturay isuna iti tallo a tawen idiay Jerusalem; Maaca ti nagan ti inana a putot ni Uriel a taga-Gabaa. Rimsua ti panaggubat da Abias ken Jeroboam. **3** Napan nakigubat ni Abias a kaduana dagiti napipigsa ken natutured a soldado, 400, 000 a napili a lallaki. Nagsagana ni Jeroboam a makigubat kenkuana a kaduana ti 800, 000 a napili a lallaki, a napipigsa ken natutured a soldado. **4** Nagtakder ni Abias iti tapaw ti Bantay Zemaraim, nga adda iti katurturodan a pagilian ti Efraim, ket kinunana, "Dumngegkayo kaniak, Jeroboam ken amin a tattao ti Israel! **5** Saanyo kadi nga ammo nga inted ni Yahweh a Dios ti Israel kenni David ken kadagiti putotna a lallaki ti panangituray iti Israel iti agnanayon babaen iti katulagan? **6** Ngem ni Jeroboam a putot a lalaki ni Nebat, nga adipen ni Solomon a putot ni David ket bimmusor iti amona. **7** Nakitipon kenkuana dagiti awan serserbina ken agkakadakes a lallaki. Bimmusorda kenni Rehoboam a putot ni Solomon, idi agtutubo pay laeng ni Rehoboam ken awan pay kapadasanna ken saanna a masuppiat ida. **8** Ita, kunam a kabaelam a suppiaten ti bileg ti panangituray ni Yahweh iti ima dagiti kaputotan ni David. Dakkelkayo nga armada ken adda kadakayo dagiti sinan-baka a balitok nga inaramid ni Jeroboam nga agpaay a diosyo. **9** Saan kadi a pinagtalawyo dagiti padi ni Yahweh, a kaputotan ni Aaron, ken dagiti Levita? Saan kadi a nangdutokkayo kadagiti bukodyo a padi a kas iti ar-aramiden dagiti tattao kadagiti sabali a daga? Siasinoman ti umay a mangikonsagrar iti bagina babaen iti maysa nga urbon a baka ken pito a kalakian a karnero ket mabalinnan nga agbalin a padi dagiti didiosen. **10** Ngem maipapan kadakami, ni Yahweh ti Diosmi, ket saanmi isuna a tinallikudan. Addaankami kadagiti padi nga agserserbi kenni Yahweh, dagiti kaputotan ni Aaron ken dagiti Levita nga adda kadagiti trabahoda. **11** Binigat ken rinabii nga agpuorda kadagiti daton a maipuor ken nabanglo nga insenso nga agpaay kenni Yahweh. Idatagda pay dagiti tinapay a datonda iti nadalus a lamisaan; ay-aywananda pay dagiti kandelero a balitok agraman dagiti pagsilawan dagitoy, ta pasgedanda dagitoy iti tunggal rabii. Tungtungpalenmi dagiti bilin ni Yahweh a Diosmi, ngem tinallikudanyo isuna. **12** Kitaenyo, adda ti Dios kadakami a kas pangulomi, ken adda dagiti padina a nakaigem kadagiti trumpeta a paunienda a kas mangipakaammo iti pananggubatmi kadakayo. Tattao ti Israel, saanyo a gubaten ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanyo, ta saankayo nga agballigi." **13** Ngem nangisagana ni Jeroboam iti mangraut iti armada ti Juda iti likudanda, adda ti armadana iti sangoanan ti Juda, ket adda iti likudanda dagiti agsaneb. **14** Idi timmalliaw dagiti soldado ti Juda, addan dagiti kabusorda iti sangoanan ken likudanda. Immawagda kenni Yahweh, ket pinaguni dagiti padi dagiti trumpeta. **15** Kalpasanna, nagpukkaw dagiti lallaki ti Juda, kabayatan iti panagpukkawda, dinangran ti Dios ni Jeroboam ken ti sibubukel nga armada ti Israel iti imatang ni Abias ken ti Juda. **16** Intarayan dagiti tattao ti Israel ti Juda, ket inyawat ida ti Dios iti ima ti Juda. **17** Pinapatay ida ni Abias ken ti armadana ket adu ti napapatayda; 500, 000 a napili a lallaki ti Israel ti natay. **18** Iti kastoy a wagas, naparmek dagiti tattao ti Israel iti dayta a tiempo; nangabak dagiti tattao ti Juda gapu ta nagtalekda kenni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda. **19** Kinamat ni Abias ni Jeroboam; sinakupna dagiti siudad ni Jeroboam: ti Betel agraman dagiti barrio daytoy, ti Jesana agraman dagiti barrio daytoy, ken ti Efron agraman dagiti barrio daytoy. **20** Saanen a napasubli ni Jeroboam ti bilegna kabayatan dagiti aldaw ni Abias; dinangran isuna ni Yahweh ket natay. **21** Ngem bimmileg ni Abias; nangasawa isuna iti sangapulo ket uppat ken naaddaan iti putot a duapulo ket dua a lallaki ken sangapulo ket innem a babbai. **22** Naisurat dagiti dadduma nga aramid ni Abias, ti kagagaladna, ken dagiti sasaona iti pakasaritaan ni profeta Iddo.

14 Pimmusay ni Abias ket intabonda isuna iti siudad ni David. Ni Asa a putotna ti simmukat kenkuana nga ari. Kadagiti aldawna, adda talna iti daga iti las-ud ti sangapulo a tawen. **2** Inaramid ni Asa ti nasayaat ken nalinteg iti imatang ni Yahweh a Diosna, **3** ta inikkatna dagiti altar dagiti didiosen ken dagiti pagdaydayawan; rinebbana dagiti nasagradoan nga adigi a bato ken tinumbana dagiti tekken ni Asera. **4** Binilinna ti Juda a sapulenda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, ken tungpalenda ti linteg ken dagiti bilinna. **5** Inikkatna pay dagiti pagdaydayawan ken dagiti altar a pagpupuoran iti insenso kadagiti amin a siudad ti Juda. Natalna ti pagarian ti Juda iti babaen ti turayna. **6** Nangibangon isuna kadagiti nasarikedkedan a siudad idiay Juda, ta adda talna iti daga, ken awan ti gubat kadagidiay nga aldaw, gapu ta inikkan isuna ni Yahweh iti talna. **7** Ta kinuna ni Asa iti Juda, "Bangonentayo dagitoy a siudad ken paderantayo ti aglawlaw dagitoy, agaramidtayo kadagiti torre, kadagiti ruangan ken kadagiti balunet; kukuatayo pay laeng ti daga gapu ta sinapultayo ni Yahweh a Diostayo. Sinapultayo isuna, ket inikkannatayo iti talna iti aglawlaw." Isu a nangbangonda ket nagballigida. **8** Addaan ni Asa iti armada a nakaawit kadagiti kalasag ken gayang; addaan isuna iti 300, 000 a lallaki manipud iti Juda ken 280, 000 a lallaki manipud iti Benjamin a nakaawit kadagiti kalasag ken kadagiti pana. Amin dagitoy ket mamaingel ken natutured a lallaki. **9** Rinaut ida ni Zera a taga-Etiopia a kaduana ti armadana a buklen ti maysa a milyon a soldado ken tallo gasut a karuahe; dimteng isuna idiay Maresa. **10** Ket napan sinabat ni Asa isuna, sada nagpuesto iti tanap ti Zefata idiay Maresa. **11** Immawag ni Asa kenni Yahweh a Diosna, a kunana, "O Yahweh, awanen sabali no di sika laeng ti makatulong iti awan pigsana inton adu ti sarangetenna. Tulongannakami O Yahweh a Diosmi, ta agtalekkami kenka, ket iti naganmo, sarangetenmi daytoy nga adu unay a soldado. O Yahweh, sika ti Diosmi; saanmo nga ipalubos a parmekennaka ti tao." **12** Isu a dinangran ni Yahweh dagiti taga-Etiopia iti sangoanan ni Asa ken ti Juda; naglibas dagiti taga-Etiopia. **13** Kinamat ida ni Asa ken dagiti soldado a

kaduana agingga idiay Gerar. Isu nga adu unay a taga-Etiopia ti napasag ket saandan a makabangon, ta naan-anay a nadadaelda iti sangoanan ni Yahweh ken iti armadana. Nakaad-adu unay ti sinamsam ti armada ni Asa. **14** Dinadael ti armada dagiti amin a barrio iti aglawlaw ti Gerar, ta immay kadagiti agnanaed sadiay ti panagbuteng kenni Yahweh. Sinamsaman ti armada dagiti amin a barrio, ket adu unay ti masamsam kadagitoy. **15** Dinadael met ti armada dagiti tolda a pagnanaedan dagiti agipaspastor; innalada dagiti adu a karnero, kasta met dagiti kamelio, sada nagsubli idiay Jerusalem.

15 Immay ti espiritu ti Dios kenni Azarias a putot ni Obed. **2** Napanna sinabat ni Asa ket kinunana kenkuana, "Dumngegka kaniak Asa, ken dagiti amin a tattao ti Juda ken Benjamin: Adda kadakayo ni Yahweh, kabayatan iti kaaddayo kenkuana. No sapulenyo isuna, masarakanyonto isuna; ngem no tallikudanyo isuna, baybay-annakayonto. **3** Ita, nabayag a tiempo nga awan iti Israel ti pudno a Dios, ken awan padi a mangisuro, ken awan linteg. **4** Ngem iti tiempo ti pannakaparigatda, nagsublida kenni Yahweh a Dios ti Israel, sinapulda isuna, ket nasarakanda. **5** Kadagidiay a tiempo, awan talna iti tao nga agdaliasat iti sadinoman; ngem ketdi, adda nakaro a pannakariribuk kadagiti amin nga agnanaed kadagiti daga. **6** Narumekrumekda, nasion maibusor iti nasion, ken siudad maibusor iti siudad, ta riniribuk ida ti Dios babaen kadagiti amin a kita ti panagsagaba. **7** Ngem bumilegkayo koma, ket saanyo nga ipalubos a kumapsut dagiti imayo, ta magunggonaanto ti trabahoyo." **8** Idi nangngeg ni Asa dagitoy a sasao, a padto ni profeta Obed, timmured isuna ket inikkatna dagiti makarimon a banbanag iti amin a daga ti Juda ken Benjamin ken kadagiti siudad a sinakupna iti katurturodan a pagilian ti Efraim; ken tinarimaanna ti altar ni Yahweh nga adda iti sangoanan ti balkon ti balay ni Yahweh. **9** Inummongna dagiti amin a tattao iti Juda ken Benjamin, ken dagiti makipagnanaed kadakuada-dagiti tattao a nagtaud iti Efraim, Manases ken Simeon. Ta aduda a naggapu iti Israel a napan kenkuana, idi nakitada nga adda kenkuana ni Yahweh a Diosna. **10** Isu a naguummongda idiay Jerusalem iti maikatlo a bulan, iti maika-sangapulo ket lima a tawen a panagturay ni Asa. **11** Iti dayta nga aldaw, indatonda kenni Yahweh ti dadduma a sinamsamda nga awitda; pito gasut a bulog a baka ken pito ribu a karnero ken kalding. **12** Nagaramidda iti katulagan a sapulenda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, iti amin a pusoda ken iti amin a kararuada. **13** Immanamongda a siasinoman a saan a mangsapul kenni Yahweh a Dios ti Israel ket rumbeng a mapapatay, ubing man wenno nataengan, lalaki man wenno babai. **14** Nagsapatada kenni Yahweh iti napigsa a timek, babaen iti panagpukpukkawda, ken babaen kadagiti trumpeta ken tangguyob. **15** Nagrag-o dagiti amin a tattao ti Juda gapu iti sapata, ta nagsapatada iti amin a pusoda, ken sinapulda ni Yahweh iti amin a tarigagayda; ket nasarakanda isuna. Inikkan ida ni Yahweh iti talna iti aglawlawda. **16** Inikkatna pay ni Maaca, nga apongna a babai manipud iti kinareynana, gapu ta nagaramid isuna iti makarimon nga imahen ni Asera. Tinumba ni Asa ti makarimon nga imahen, binurakna sana pinuoran daytoy idiay waig ti Kidron. **17** Ngem saan a naikkat dagiti pagdaydayawan idiay Israel. Nupay kasta, naan-anay a napudno ti puso ni Asa kadagiti amin nga aldawna. **18** Impanna iti balay ti Dios dagiti alikamen ti amana ken dagiti bukodna nga alikamen a kukua ni Yahweh: dagiti pirak ken balitok. **19** Awanen ti gubat agingga iti maika-35 a tawen a panagturay ni Asa.

16 Iti maika-36 a tawen a panagturay ni Asa, rinaut ni Baasa nga ari ti Israel ti Juda, ket rinugianna a sinarikedkedan ti Rama tapno saanna a palubosan ti siasinoman a pumanaw wenno sumrek iti daga ni Asa, nga ari ti Juda. **2** Ket inruar ni Asa dagiti pirak ken balitok manipud kadagiti pagiduldulinan iti balay ni Yahweh ken iti balay ti ari, ket impatulodna dagitoy kenni Ben Hadad nga ari ti Aram, nga agnanaed idiay Damasco. Kinunana, **3** "Adda koma katulagan iti nagbaetanta, a kas iti katulagan iti nagbaetan ti amak ken ti amam. Kitaem, nangipatulodak kenka iti pirak ken balitok. Waswasem ti nagtulaganyo kenni Baasa, nga ari ti Israel, tapno saannakon a rauten." **4** Dimngeg ni Ben Hadad kenni Ari Asa ket imbaonna dagiti armadana a mangraut kadagiti siudad ti Israel. Rinautda ti Ijon, Dan, Abelmaim, ken dagiti amin a pagiduldulinan iti siudad ti Neftali. **5** Ket napasamak nga idi nangngeg ni Baasa daytoy, insardengna ti panangsarikedkedna iti Rama ket saannan nga intuloy ti trabaho. **6** Ket intugot ni Asa nga ari ti entero a Juda. Binunagda dagiti bato ken tarikayo idiay Rama nga us-usaren ni Baasa iti pannakasarikedked ti siudad. Ket inusar ni Ari Asa dagitoy a pinangsarikedked iti Geba ken Mizpa. **7** Iti dayta a tiempo napan ni Hanani a profeta kenni Asa, nga ari ti Juda, ket kinunana kenkuana, "Gapu ta nagtalekka iti ari ti Aram, ket saanka a nagtalek kenni Yahweh a Diosmo, nakalibas ti armada ti ari ti Aram kadagiti imam. **8** Saan kadi a dakkel nga armada dagiti taga-Etiopia ken dagiti taga-Libya, ken addaanda iti nakaad-adu a karwahe ken nakakabalio a mannakigubat? Ngem, gapu ta nagtalekka kenni Yahweh, pinagballiginaka kadakuada. **9** Ta sikikita dagiti mata ni Yahweh iti sadinoman, iti entero a daga, tapno maipakitana a napigsa isuna para kadagiti sipupuso a sumursurot kenkuana. Ngem nagtignayka a simamaag maipapan iti daytoy a banag. Manipud ita, kanayonto ti pannakigubatmo." **10** Ket nakapungtot ni Asa iti profeta; impaibaludna, ta nakapungtot isuna kenkuana maipanggep iti daytoy a banag. Iti dayta met laeng a tiempo, pinarigat ni Asa dagiti dadduma a tattao. **11** Adtoy, dagiti aramid ni Asa, manipud iti umuna agingga iti maudi, naisurat dagitoy iti Libro dagiti Ar-ari ti Juda ken Israel. **12** Iti maika-39 a tawen ti panagturayna, adda sakit a kimpet iti sakana; nakaru unay ti sakitna; Uray no kasta, saan latta isuna a dimmawat iti tulong kenni Yahweh no di ket kadagiti mangngagas laeng. **13** Pimmusay ni Asa; natay isuna idi maika-41 a tawen ti panagturayna. **14** Intabonda isuna iti bukodna a tanem, a kinalina para kenkuana iti siudad ni David. Impaiddada isuna iti pagiddaan dagiti natay a napno kadagiti pabanglo ken nadumaduma a rekado nga insagana dagiti nalalaing nga agar-aramid iti pabanglo. Ket nagpasgedda iti dakkel nga apuy a kas panangipakitada iti panangraemda kenkuana.

17 Ni Jehosafat a putotna ti naisaad nga ari a kasukatna ket pinapigsana ti armadana a sumaranget iti Israel. **2** Nangipuesto isuna kadagiti soldado kadagiti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda, ken nangipasdek kadagiti kampo ti soldado iti daga ti Juda ken kadagiti siudad ti Efraim, a sinakup ni Asa nga amana. **3** Adda ni Yahweh kenni

Jehosafat gapu ta nagbiag isuna a sililinteg a kas iti inaramid ni David nga amana kadagiti umuna a tawen ti panagturayna, ken saan isuna a nagdaydayaw kadagiti Baal. **4** Ngem ketdi, nagtalek isuna iti Dios ti amana, ken tinungpalna dagiti bilbilinna, saanna a sinurot dagiti wagas dagiti tattao ti Israel. **5** Isu a pinatalged ni Yahweh ti panangituray ni Jehosafat iti pagarian ti Juda; nangiyeg dagiti amin a taga-Juda iti sagudta kenni Jehosafat. Addaan isuna iti aglaplapusanan a kinabaknang ken dayaw. **6** Naipamaysa ti pusona kadagiti wagas ni Yahweh. Inikkatna met dagiti pagdawdayawan ken dagiti tekken ni Asera iti Juda. **7** Iti maika-3 a tawen iti panangiturayna, imbaonna dagiti opisialna a da Benhail, Obadias, Zacarias, Netanel, ken Micaias, a mangisuroda kadagiti siudad ti Juda. **8** Kadduada dagiti Levita; a da Semaias, Netanias, Zebadias, Asael, Semiramot, Jehonatan, Adoniha, Tobijas ken Tobadonijas; ket kaduada dagiti papadi a da Elesama ken Jehoram. **9** Nangisuroda idiay Juda, intugotda ti Libro ti Linteg ni Yahweh. Napanda kadagiti amin a siudad ti Juda ket nangisuroda kadagiti tattao. **10** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket nagdissuor kadagiti amin a pagarian kadagiti daga iti aglawlaw ti Juda, isu a saanda a ginubgubat ni Jehosafat. **11** Nangiyeg dagiti sumagmamano a Filisteo kadagiti sagutda kenni Jehosafat, ken pirak a kas buisda. Nangiyeg met kenkuana dagiti taga-Arab kadagiti arban, 7, 700 a kalakian a karnero, ken 7, 700 a kalding. **12** Bimmileg iti kasta unay ni Jehosafat. Nangipatakder isuna kadagiti sarikedked ken kadagiti siudad a pangidulinan iti abasto idiay Juda. **13** Addaan isuna kadagiti nakaad-adu nga abasto kadagiti siudad ti Juda, ken kadagiti soldado-mamaingel, natutured a lallaki-idiay Jerusalem. **14** Daytoy ti listaanda, agsasaruno babaen iti nagan dagiti balay ti ammada: Manipud iti Juda, dagiti mangidadaulo kadagiti sangaribu; ni Adna a mangidadaulo, ket kaduana dagiti 300, 000 a mannakigubat a lallaki, **15** ti sumaruno kenkuana ket ni Jehohanan a mangidadaulo, kaduana dagiti 280, 000 a lallaki; **16** ti sumaruno kenkuana ket ni Amasias a putot a lalaki ni Zikri, a nagdisinudo nga agserbi kenni Yahweh; kaduana dagiti 200, 000 a mannakigubat a lallaki. **17** Manipud iti Benjamin: ni Eliada a maysa a maingel ken natured a lalaki, ket kaduana dagiti 200, 000 a nakaarmas kadagiti bai ken kalasag; **18** ti sumaruno kenkuana ket ni Jehozabad, ket kaduana dagiti 180, 000 a nakasagana makigubat. **19** Dagitoy dagiti agserserbi iti ari, malaksid kadagiti impuesto ti ari kadagiti nasarikedkedan a siudad iti entero a Juda.

18 Ita, bimmaknang ken mararaem iti kasta unay ni Jehosafat; nakigayyem isuna kenni Ahab babaen iti panangipaasawana iti maysa kadagiti pamiliana iti putot a babai ni Ahab. **2** Kalpasan iti sumagmamano a tawen, simmalog isuna iti ayan ni Ahab idiay Samaria. Nangparti ni Ahab iti adu a karnero ken baka para kenkuana ken kadagiti tattao a kaduana. Inallukoy met isuna ni Ahab a makikadua kenkuana a mangraut iti Ramot Galaad. **3** Kinuna ni Ahab nga ari ti Israel kenni Jehosafat nga ari ti Juda, "Sumurotka kadi kaniak idiay Ramot Galaad?" Insungbat ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Kaslaak kenka, ken dagiti tattaok ket kasla kadagiti tattaom; kaduaandakayonto a makigubat." **4** Kinuna ni Jehosafat iti ari ti Israel, "Pangaasim ta ammoem pay nga umuna ti ibaga ni Yahweh para iti sungbatmo." **5** Ket inummong ti ari ti Israel dagiti profetana, 400 a lallaki, ket kinunana kadakuada, "Mapanmi kadi rauten ti Ramot Galaad wenno saan? Kinunada, "Rautenyo, ta pagballigiento ti Dios ti ari." **6** Ngem kinuna ni Jehosafat, "Awan kadin ditoy ti sabali pay a profeta ni Yahweh a mabalintayo a pagkiddawan iti balakad?" **7** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Adda pay maysa a tao a mabalintayo a pagdawatan iti balakad manipud kenni Yahweh, ni Micaias a putot ni Imla, ngem kagurgurak isuna ta saan a pulos a mangipadto iti aniaman a nasayaat a banag maipanggep kaniak, ngem ketdi pasig a kinarigat laeng." Ngem kinuna ni Jehosafat, "Saan koma nga ibaga ti ari dayta." **8** Ket nangayab ti ari ti Israel iti opisial ket binilinna, "Iyegyo itan ni Micaias a putot ni Imla." **9** Ita, nakatugaw ni Ahab nga ari ti Israel ken ni Jehosafat nga ari ti Juda kadagiti tronoda, nakakawesda kadagiti pagan-anayda a kas ari, iti nawaya a lugar iti pagserkan ti ruangan ti Samaria, ket agipadpadto dagiti amin a profeta, iti sangoananda. **10** Nangaramid ni Zedekias a putot ni Kenaana iti sinan-sara a landok ket kinunana, "Kastoy ti imbaga ni Yahweh: 'Babaen kadagitoy maparmekyonto dagiti taga-Aram agingga a maibusda." **11** Ket kasta met laeng ti impadto dagiti amin a profeta, a kunada, "Rautenyo ti Ramot Galaad ket agballigikayo, ta inyawat daytoy ni Yahweh iti ima ti ari." **12** Nakisao kenni Micaias ti mensahero a napan nangayab kenkuana, a kunana, "Ita dumngegka, pasig a nasayaat a banbanag dagiti sasao nga imbaga dagiti profeta ti ari. Pangngaasim ta ibagam koma ti kas iti imbaga ti maysa kadakuada ket nasayaat a banbanag ti ibagam." **13** Insungbat ni Micaias, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, no ania ti ibaga ni Yahweh kaniak ti sawek." **14** Idi napan isuna iti ayan ti ari, kinuna ti ari kenkuana, "Micaias, mapanmi kadi rauten ti Ramot Galaad, wenno saan?" Insungbat ni Micaias, "Rautem ket agballigika! Ta dakkelto daytoy a balligi." **15** Ket kinuna ti ari kenkuana, "Namin-ano a daras nga imbagak kenka nga isapatam a ti laeng kinapudno ti ibagam kaniak iti nagan ni Yahweh?" **16** Isu a kinuna ni Micaias, "Nakitak ti entero nga Israel a nawarawara kadagiti banbantay, kasda la karnero nga awan mangipaspastor, ket kinuna ni Yahweh, 'Awan mangipaspastor kadagitoy. Agsubli koma ti tunggal maysa iti balayna nga addaan kappia.'" **17** Isu a kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Saan kadi nga imbagak kenka a saan isuna nga agipadto iti nasayaat maipanggep kaniak, ngem pasig a didigra laeng?" **18** Ket kinuna ni Micaias, "Masapul ngarud a denggenyo amin ti sao ni Yahweh: Nakitak ni Yahweh a nakatugaw iti tronona, ken amin dagiti buybuyot ti langit ket agtaktakder iti makannawanna ken iti makannigidna. **19** Kinuna ni Yahweh, 'Siasino ti mangallilaw kenni Ahab, nga ari ti Israel tapno sumang-at idiay Ramot Galaad ket maparmek sadiay?' Ket nagduduma ti insungbat ti tunggal maysa. **20** Ket adda maysa nga espiritu a nagpasango, nagtakder iti sangoanan ni Yahweh, ket kinunana, 'Siak ti mangallilaw kenkuana.' Kinuna ni Yahweh kenkuana, 'Kasano?' **21** Insungbat ti espiritu, 'Mapanak ket pag-ulbodek dagiti amin a profetana.' Insungbat ni Yahweh, 'Allilawem isuna, ket agballigikanto. Mapanka ket aramiden ti imbagam.' **22** 'Ita kitaem, pagul-ulboden ni Yahweh dagiti amin a profetam, ket inkeddeng ni Yahweh ti pannakadidigram." **23** Kalpasanna, immasideg ni Zedekaias a putot ni Kenaana, tinungpana ni Micaias, ket kinunana, "Kasano koma a rimmuar kaniak ti Espiritu ni Yahweh

tapno makitungtong kenka?" **24** Kinuna ni Micaias, "Kitaem, maammoamto dayta iti aldaw nga agtarayka a mapan aglemmeng iti akin uneg a siled." **25** Kinuna ti ari ti Israel kadagiti dadduma nga adipenna, "Dakayo a tattao tiliwenyo ni Micaias ket ipanyo kenni Amon, a gobernador ti siudad, ken ni Joas, nga anakko. **26** Ibagayo kenkuana, 'Kuna ti ari, Ibaludyo daytoy a tao ket bassit laeng a tinapay ti ipakanyo ken bassit laeng a danum, agingga a makasangpetak a sikakaradkad."' **27** Ket kinuna ni Micaias, "No makasublika a sikakaradkad, saan ngarud a nagsao ni Yahweh kaniak." Ket kinunana pay, "Denggenyo daytoy, dakayo amin a tattao." **28** Simmang-at ngarud da Ahab nga ari ti Israel, ken ni Jehosafat nga ari ti Juda idiay Ramot Galaad. **29** Kinuna ti ari ti Israel kenni Jehosafat, "Manglimlimoak ket mapanak iti paggugubatan, ngem ikawesmo dagiti pagan-anaymo a kas ari." Nanglimlimo ngarud ti ari ti Israel ket napan iti paggugubatan. **30** Ita, binilin ti ari ti Aram dagiti kapitan ti karwahena, a kunana, "Saanyo a darupen ti siasinoman kadagiti soldado. Ngem ketdi, ti laeng ari ti Israel ti darupenyo." **31** Ket napasamak nga idi nakita dagiti kapitan ni Jehosafat kinunada, "Dayta ti ari ti Israel." Nagbaw-ingda a mangdarup kenkuana, ngem nagriaw ni Jehosafat, ket tinulongan isuna ni Yahweh. Pinagsardeng ida ti Dios iti panangdarupda kenkuana. **32** Ket napasamak nga idi nakita dagiti mangidadaulo kadagiti karwahe a saan nga isu ti ari ti Israel, insardengda ti panangkamatda kenkuana. **33** Ngem adda maysa a lalaki a nangibiat iti panana a saanna a kitkitaen ti mapanana ket natamaan ti ari ti Israel iti nagsaipan ti kabalna. Ket kinuna ni Ahab iti mangiturturong iti karwahena, "Agsublita ket ipanawnak ditoy paggugubatan, ta nasugatanak iti nakaro." **34** Kimmarkaro ti gubat iti dayta nga aldaw, ket sisasadag ti ari ti Israel iti karwahena a nakasango kadagiti taga-Aram agingga iti rumabii. Idi dandanin a lumnek ti init, natay isuna.

19 Nakasubli a sikakaradkad ni Jehosafat nga ari ti Juda iti balayna idiay Jerusalem. **2** Kalpasanna, rimmuar a mangsabat kenkuana ni Jehu a propeta a putot ni Hanani ket kinunana kenni Ari Jehosafat, "Rumbeng kadi a tulongam dagiti nadangkes? Rumbeng kadi nga ayatem dagiti manggurgura kenni Yahweh? Gapu iti daytoy nga inaramidmo, kapungtotnaka ni Yahweh. **3** Nupay kasta, adda naimbag nga inaramidmo. Inikkatmo dagiti tekken ni Asera iti daga, ken impamaysam ti pusom iti Dios." **4** Nagnaed ni Jehosafat idiay Jerusalem; ket nagdaliasat manen isuna a napan kadagiti tattao, manipud Beerseba agingga iti katurturodan ti Efraim ket pinagsublina ida kenni Yahweh, a Dios dagiti ammada. **5** Nangisaad isuna kadagiti ukom iti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda, iti tunggal siudad ti Juda. **6** Kinunana kadagiti ukom, "Panunotenyo ti rumbeng nga aramidenyo, gapu ta saankayo a mangukukom para iti tao, ngem para kenni Yahweh; adda isuna kadakayo iti pananguk-ukomyo. **7** Ket ita, umay koma kadakayo ti panagbuteng kenni Yahweh. Agannadkayo no mangukomkayo, ta awan basol kenni Yahweh a Diostayo, wenno awan ti aniaman a panangidumduma wenno pasuksok kenkuana." **8** Maysa pay, nangdutok met ni Jehosafat kadagiti sumagmamano a Levita ken papadi idiay Jerusalem ken kadagiti sumagmamano a panguloen kadagiti pamilia dagiti Israelita, a mangukom para kenni Yahweh, ken mangrisut kadagiti pagririan. Agnanaedda idiay Jerusalem. **9** Binilinna ida, a kunana, "Aramidenyo dagiti pagrebbenganyo a sibubuteng kenni Yahweh, sipupudno, ken iti isu-aminyo, kastoy ti aramidenyonto: **10** No adda idatagda kadakayo a riri manipud kadagiti kakabsatyo nga agnanaed kadagiti siudadda, pammapatay man wenno maipapan kadagiti linteg, bilbilin, alagaden ken paglintegan, nasken a ballaaganyo ida tapno saanda nga agbasol kenni Yahweh, ken tapno saan nga agdissuor ti pungtotna kadakayo ken kadagiti kakabsatyo. No agtinaykayo iti kastoy a wagas, saankayo nga agbasol. **11** Adtoy, ni Amarias, a panguloen a padi, ket isu ti mangimaton kadakayo maipanggep iti amin a banbanag maipapan kenni Yahweh. Ni Zebadias a putot ni Ismael, a mangidadaulo iti balay ti Juda, ket isu ti mangimaton kadagiti amin a pakaseknan ti ari. Kasta met, a dagiti Levita dagiti opisial nga agserbi kadakayo. Agtignaykayo a situtured, ket sapay koma ta adda ni Yahweh kadagiti naimbag."

20 Kalpasan daytoy, immay a makigubat kenni Jehosafat dagiti tattao ti Moab ken Ammon agraman dagiti kakaduada a Meunita. **2** Ket adda sumagmamano a nangipadamag kenni Jehosafat, a kunada, "Adda dakkel a bunggoy nga um-umay manipud iti ballasiw ti Natay a Baybay, manipud Aram tapno umaydaka rauten. Adtoy, addadan idiay Hazazontamar" (dayta ket, Engedi). **3** Nagbuteng ni Jehosafat ket sipapasnek a binirokna ni Yahweh. Imbilinna ti panagayunar iti entero a Juda. **4** Naguummong ti Juda tapno dawatenda ti pammagbaga ni Yahweh; immayda manipud kadagiti amin a siudad ti Juda tapno dawatenda ti pammagbaga ni Yahweh. **5** Timmakder ni Jehosafat iti taripnong ti Juda ken Jerusalem, iti balay ni Yahweh, iti sangoanan ti baro a paraangan. **6** Kinunana, "O Yahweh a Dios dagiti kapuonanmi, saan kadi a sika ti Dios ti langit? Ken saan kadi a sika ti mangiturturay kadagiti amin a pagarian kadagiti nasion? Adda kadagita imam ti bileg ken pannakabalin, isu nga awan ti siasinoman a makabael a bumusor kenka. **7** O Diosmi, saan kadi a pinapanawmo dagiti agnanaed iti daytoy a daga iti sangoanan dagiti tattaom nga Israel, ket intedmo daytoy kadagiti kaputotan ni Abraham iti agnanayon? **8** Nagnaedda iti daytoy ket nangipatakderda iti nasantoan a lugar para iti naganmo, a kunada, **9** 'No adda didigra nga umay kadakami-ti gubat, wenno sakit, wenno bisin-tumakderkami iti sangoanan daytoy a balay, ken iti sangoanam (ta ti naganmo ket adda iti daytoy a balay), ket umasogkami kenka iti panagrigatmi, ket denggennakami ket isalakannakami.' **10** Kitaem ita, adda ditoy dagiti tattao ti Ammon, Moab, ken Bantay Seir, a saanmo nga impalubos a sakupen ti Israel, idi rimmuarda iti daga ti Egipto; ngem ketdi, naglikaw ti Israel ket saanda ida a dinadael. **11** Kitaem no kasano ti panangsupapakda kadakami; um-umayda a mangpapanaw kadakami iti dagam nga intedmo kadakami a tawidenmi. **12** O Diosmi, saanmo kadi nga ukomen ida? Ta awan bilegmi a mangsaranget iti daytoy a nakadakdakkel nga armada nga um-umay a mangraut kadakami." Saanmi nga ammo ti aramidenmi, ngem dumawdawatkami iti tulongmo." **13** Nagtakder ti amin a Juda iti sangoanan ni Yahweh, a kadduada dagiti ubbingda, assawada, ken annakda. **14** Ket iti tengnga ti taripnong, immay ti Espiritu ni Yahweh kenni Jahaziel a putot a lalaki ni Zacarias a putot a lalaki ni Benaias a putot a lalaki ni Jeiel a putot a lalaki ni Matanaias a Levita, maysa kadagiti putot a lalaki ni Asap. **15** Kinuna ni Jahaziel, "Dumngegkayo, amin

a Juda ken dakayo nga agnanaed iti Jerusalem, ken Ari a Jehosafat: “Kastoy ti kuna ni Yahweh kadakayo: 'Saankayo nga agbuteng; saankayo a maupay gapu iti daytoy a dakkel nga armada. Ta ti gubat ket saan a para kadakayo, ngem iti Dios. **16** Sumalogkayo a mangsaranget kadakuada inton bigat. Kitaenyo, sumangsang-atda idiay bessang ti Ziz. Masarakanyo ida iti pungto ti tanap, sakbay iti let-ang ti Jeruel. **17** Saanen a masapul a makirangetkayo iti daytoy a gubat. Agtalinaedkayo iti puestoyo, aguraykayo, ket kitaenyo ti panangispal ni Yahweh kadakayo, Juda ken Jerusalem. Saankayo nga agbuteng wenno maupay. Inkay makigubat kadakuada inton bigat, ta adda ni Yahweh kadakayo.” **18** Nagrukob ni Jehosafat iti daga. Nagrukob iti sangoanan ni Yahweh ti amin a Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, ket nagdaydayawda kenkuana. **19** Timmakder dagiti Levita a kaputotan dagiti Koatitas ken Koreitas ket nagdaydayawda kenni Yahweh a Dios ti Israel iti nakapigpigsa a timek. **20** Bimmangonda a nasapa iti kabigatanna ket napanda iti let-ang ti Tekoa. Bayat a rumrummuarda, timmakder ni Jehosafat ket kinunana, “Dumngegkayo kaniak, Juda, ken dakayo nga agnanaed iti Jerusalem! Agtalekkayo kenni Yahweh a Diosyo, ket saranayennakayonto. Agtalekkayo kadagiti profetana, ket agballigikayonto.” **21** Idi nakiuman isuna kadagiti tattao, dinutokanna dagiti agkanta kadagiti panangidaydayaw kenni Yahweh gapu iti nasantoan a dayagna, bayat a magmagnada iti sangoanan ti armada, kankantaenda, “Agyamankami kenni Yahweh; ta agnanayon ti kinapudnona iti tulagna.” **22** Idi rugianda ti agkanta ken agdayaw, pinagririnnanget ni Yahweh dagiti tattao ti Ammon, Moab ken Bantay Seir, nga um-umay a mangraut iti Juda. Naparmekda. **23** Ta dagiti tattao ti Ammon ken Moab ket nakiranget kadagiti agnanaed iti Bantay Seir, tapno naan-anay a mapapatay ken madadaelda ida. Idi naparmekda dagiti tattao ti Bantay Seir, isudan ti nagraranget. **24** Idi nakadanon ti Juda iti lugar a matannawaganda ti let-ang, nakitada dagiti armada. Adtoy, nataydan, napasagda iti daga; awan iti nakalasat. **25** Idi napan ni Jehosafat ken dagiti tattao tapno agsamsamda, nakasarakda kadagiti nakaad-adu a kinabaknang ken napapateg nga alahas, a sinamsamda para kadagiti bagbagida, ad-adu dagitoy ngem iti kabaelanda nga awiten. Tallo nga aldaw a binunagda dagiti samsam, nakaad-adu unay dagitoy. **26** Iti maika-uppat nga aldaw, naguummongda iti tanap ti Beraca. Indaydayawda sadiay ni Yahweh, isu a ti nagan dayta a lugar ket ti “tanap ti Beraca” agingga kadagitoy nga aldaw. **27** Kalpasanna ket indauloan ida ni Jehosafat nga agsubli idiay Jerusalem nga addaan rag-o; ta pinagrag-o ida ni Yahweh kadagiti kabusorda. **28** Simmangpetda idiay Jerusalem ket napanda iti balay ni Yahweh a nabuyogan iti uni dagiti lira, arpa ken trumpeta. **29** Nagbuteng iti Dios dagiti amin a pagarian kadagiti nasion idi nadamagda a nakiranget ni Yahweh kadagiti kabusor ti Israel. **30** Natalna ngarud ti pagarian ni Jehosafat, ta inikkan ti Diosna isuna iti kappia iti aglawlawna. **31** Nagturay ni Jehosafat iti entero a Juda: agtawen isuna iti 35 idi nangrugi nga agturay, ket nagturay isuna idiay Jerusalem iti 25 a tawen. Azuba ti nagan ti inana, a putot a babai ni Silhi. **32** Sinurotna dagiti wagas ni Asa nga amana; saanna a tinallikudan dagitoy; inaramidna ti ummo iti imatang ni Yahweh. **33** Nupay kasta, saan pay a naikkat dagiti lugar a pagdaydayawan, saan pay met a pimmasnek dagiti tattao iti panagdaydayawda iti Dios dagiti kapuonanda. **34** Dagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Jehosafat, manipud iti rugi agingga iti maudi, ket naisurat iti pakasaritaan ni Jehu a putot a lalaki ni Hanani, a nailanad iti Libro dagiti Ar-ari ti Israel. **35** Kalpasan daytoy, nakitulag ni Jehosafat nga ari ti Juda kenni Ahazias nga ari ti Israel, nga adu a kinadakes ti inaramidna. **36** Nakitulag isuna kenkuana nga agaramidda kadagiti barko nga aglayag iti taaw. Inaramidda dagiti barko idiay Eziongeber. **37** Ket nangipadto ni Eliezer a putot a lalaki ni Dodavahu a taga-Maresias, iti maibusor kenni Jehosafat; kinunana, “Gapu ta nakitulagka kenni Ahazias, dinadael ni Yahweh dagiti inaramidyo.” Nadadael dagiti barko tapno saanda a makapaglayag.

21 Pimmusay ni Jehosafat ket naitabon isuna iti siudad ni David; ni Jehoram a putotna a lalaki ti naisaad nga ari a kasukatna. **2** Adda lallaki a kakabsat ni Jehoram a putot a lalaki ni Jehosafat: da Azarias, Jehiel, Zacarias, Azarias, Michael, ken ni Sefatias. Amin dagitoy ket putot a lallaki ni Jehosafat nga ari ti Israel. **3** Inikkan ida ti amada iti adu a sagsagut a pirak, balitok, ken dadduma pay a napapateg a banbanag, ken kasta met kadagiti nasarikedkedan a siudad idiay Juda; nupay kasta, intedna ti trono kenni Jehoram, gapu ta isuna ti inauna a putotna a lalaki. **4** Ita, idi naan-anayen ti panagturay ni Jehoram iti pagarian ti amana ken natalgeden ti pannakaisaadna nga ari, pinapatayna dagiti amin a kakabsatna a lallaki babaen iti kampilan, ken kasta met dagiti dadduma a mangidadaulo iti Israel. **5** Tallo-pulo ket dua ti tawen ni Jehoram idi nangrugi isuna a nagturay, ket nagturay isuna iti walo a tawen idiay Jerusalem. **6** Sinurotna dagiti wagas dagiti ari ti Israel, a kasla iti inar-aramid ti balay ni Ahab; ta inasawana ti putot a babai ni Ahab; ket inaramidna dagiti dakes iti imatang ni Yahweh. **7** Nupay kasta, saan a kinayat ni Yahweh a dadaelen ti balay ni David, gapu iti tulagda kenni David; inkarina a dagiti kaputotan ni David ti kanayon nga agturay iti Juda. **8** Kadagiti aldaw ni Jehoram, immalsa ti Edom a maibusor iti panagturay ti Juda, ket nangisaadda iti ari a mangituray kadakuada. **9** Ket bimmallasiw ni Jehoram iti beddeng ket napan idiay Edom a kadduana dagiti mangidadaulo ken amin a karwahena. Nagriing isuna iti rabii ket rinautna dagiti taga-Edom, a nanglawlaw kenkuana ken kadagiti mangidadaulo kadagiti karwahe. **10** Immalsa ngarud ti Edom a maibusor iti panagturay ti Juda agingga kadagitoy nga aldaw. Immalsa met ti Libna iti dayta met laeng a tiempo a maibusor iti panangiturayna, gapu ta tinallikudan ni Jehoram ni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanna. **11** Malaksid kadagitoy, nangipatakder pay ni Jehoram kadagiti pagdaydayawan kadagiti bantay ti Juda; insungsongna dagiti agnanaed iti Jerusalem a tallikudanda ni Yahweh ket agserbida kadagiti didiosen, a kas iti panagserbi dagiti balangkantis kadagiti lallaki a saanda nga asawa. Iti kastoy a wagas, insungsongna ti Juda a saanen a sumurot kenni Yahweh. **12** Maysa a surat manipud kenni profeta Elias ti nakadanon kenni Jehoram. Kastoy ti kunana, “Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ni David, a kapuonam: Gapu ta saanmo a sinurot dagiti wagas ni Jehosafat nga amam, wenno dagiti wagas ni Asa nga ari ti Juda, **13** ngem ketdi dagiti wagas dagiti ari ti Israel ti sinurotmo, ken insungsongmo ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem a tallikudanda ni Yahweh ket agserbida kadagiti

didiosen, a kas iti panagserbi dagiti balangkantis kadagiti lallaki a saanda nga asawa, a kas iti inaramid ti balay ni Ahab-ken gapu ta pinapataymo met dagiti kakabsatmo a lallaki iti pamilia ti amam babaen iti kampilan, lallaki a nasaysayaat ngem sika- **14** kitaem, saplitento ni Yahweh iti nakaro a didigra dagiti tattaom, annakmo, assawam, ken dagiti amin a kinabaknangmo. **15** Sika a mismo ket agsakitto iti nakaro gapu ta kaptento iti sakit dagiti bagismo, agingga a rummuar dagiti bagismo gapu iti sakit, iti inaldaw." **16** Pinagpungtot iti kasta unay ni Yahweh a maibusor kenni Jehoram dagiti Filisteo ken dagiti taga-Arab nga asideg kadagiti taga-Etiopia. **17** Rinautda ti Juda, sinakupda daytoy, ket sinamsamda dagiti amin a kinabaknang a nasarakanda iti balay ti ari. Impanawda pay dagiti annakna a lallaki ken dagiti assawana. Awan nabati kenkuana a putotna a lalaki malaksid kenni Jehoiahas, a buridek a putotna a lalaki. **18** Kalpasan amin dagitoy, pinagsakit ni Yahweh dagiti bagisna iti sakit a saan a maagasan. **19** Napasamak daytoy iti umno a tiempo, kalpasan iti dua a tawen, rimmuar dagiti bagisna gapu iti sakitna, ket natay isuna gapu iti nakaro a sakit. Saan a nangpasged iti apuy dagiti tattaona a kas panangipakita iti panagraemda kenkuana a kas iti inaramidda kadagiti kapuonananna. **20** Nangrugi isuna a nagturay idi 32 ti tawenna; nagturay isuna idiay Jerusalem iti 8 a tawen, ket natay a saan a nadung-awan. Intabonda isuna iti siudad ni David, ngem saan nga iti tanem dagiti ari.

22 Insaad dagiti agnanaed iti Jerusalem ni Ahazias a kaubingan a putot a lalaki ni Jehoram nga ari a kas kasukatna; ta dagiti lallaki nga immay a rimmaut iti kampo agraman dagiti taga-Arab a kakaduada ket pinapatayda dagiti amin nga inauna a putotna a lallaki. Isu a ni Ahazias a putot ni Jehoram nga ari ti Juda ti naisaad a kas ari. **2** Uppat a pulo ket dua ti tawen ni Ahazias idi nangrugi isuna nga agturay; nagturay isuna idiay Jerusalem iti maysa a tawen. Atalia ti nagan ti inana a putot a babai ni Omri. **3** Sinurotna met dagiti wagas ti balay ni Ahab ta ti inana ti mammagbaga kenkuana nga agaramid kadagiti dakes a banbanag. **4** Inaramid ni Ahazias ti dakes iti imatang ni Yahweh, a kas iti ar-aramiden ti balay ni Ahab, ta kalpasan ti ipapatay ti amana ket isuda dagiti mammagbaga kenkuana nga isu ti nakaigapuan ti pannakadadaelna. **5** Sinurotna met dagiti balakadda; nakikadua kenni Joram a putot a lalaki ni Ahab nga ari ti Israel tapno makiranget kenni Hazael nga ari ti Aram idiay Ramot Galaad. Sinugatan dagiti taga-Aram ni Joram. **6** Nagsubli ni Joram idiay Jezreel tapno agpaimbag kadagiti sugatna, idi nakiranget isuna kenni Hazael nga ari ti Aram idiay Rama. Isu a simmalog ni Ahazias a putot a lalaki ni Jehoram, nga ari ti Juda idiay Jezreel tapno sarungkaranna ni Joram a putot a lalaki ni Ahab, gapu ta nasugatan ni Joram. **7** Ita, ti pannakadadael ni Ahazias ket inyeg ti Dios babaen iti panangsarungkar ni Ahazias kenni Joram. Idi nakasangpet isuna, nakikadua kenni Joram a mangdarup kenni Jehu a putot a lalaki ni Nimsi a pinili ni Yahweh a mangdadael iti balay ni Ahab. **8** Napasamak nga, idi ipatpatungpal ni Jehu ti panangpapatayna kadagiti amin a kaputotan ni Ahab a kas iti imbilin ti Dios, nasarakanna dagiti mangidadaulo iti Juda ken dagiti putot a lallaki ti kabsat a lalaki ni Ahazias nga agserserbi kenni Ahazias. Pinapatay ida ni Jehu. **9** Binirok ni Jehu ni Ahazias, natiliwda isuna nga aglemlemmeng idiay Samaria, impanda isuna kenni Jehu, ket pinapatayda isuna. Ket intabonda isuna, ta kunada, "Putot isuna a lalaki ni Jehosafat, a nangipamaysa iti pusona kenni Yahweh." Isu nga awanen iti pannakabalin ti balay ni Ahazias a mangituray iti pagarian. **10** Ita, idi nakita ni Atalia nga ina ni Ahazias a natayen ti anakna, timmakder isuna ket pinatayna dagiti amin nga annak ti ari iti balay ti Juda. **11** Ngem innala ni Jehosaba, a putot a babai ti ari, ni Joas, a putot a lalaki ni Ahazias, ket inyadayona isuna kadagiti annak ti ari a dandani mapapatay. Inkabilna isuna iti maysa a siled agraman ti mangay-aywan kenkuana. Isu nga inlemmeng isuna ni Jehoseba a putot a babai ni Ari Jehoram, nga asawa ni Jehoyada a padi (ta kabsat isuna a babai ni Ahazias) tapno saan a papatayen ni Atalia. **12** Kaduada isuna nga aglemlemmeng iti balay ti Dios iti innem a tawen, bayat iti panagturay ni Atalia iti daga.

23 Iti maika-pito a tawen, nagtignay a sibibileg ni Jehoyada. Nakitulag isuna kadagiti mangidadaulo iti ginasut a soldado, ni Azarias a putot a lalaki ni Jeroham, ni Ishmael a putot a lalaki ni Jehohanan, ni Azarias a putot a lalaki ni Obed, ni Maaseias a putot a lalaki ni Adaias, ken ni Elisafat a putot a lalaki ni Zikri—nakitulag isuna kadakuada. **2** Napanda iti entero a Juda ket inummongda dagiti Levita kadagiti amin a siudad ti Juda, kasta met dagiti papanguloen dagiti balay ti Israel, ket napanda iti Jerusalem. **3** Nakitinnulag iti ari dagiti amin a naguummong idiay balay ti Dios. Kinuna ni Jehoyada kadakuada, "Kitaenyo, agturayto ti anak ti ari, a kas iti kinuna ni Yahweh maipanggep kadagiti kaputotan ni David. **4** Kastoy ti rumbeng nga aramidenyo: ti apagkatlo kadakayo a papadi ken Levita nga um-umay nga agserbi iti Aldaw a Panaginana, ket agbantayto kadagiti ruangan. **5** Ti maysa pay nga apagkatlo ket agbantayto iti balay ti ari; ken ti maysa pay nga apagkatlo ket agbantayto iti Ruangan ti Fondasion. Maummongto dagiti amin a tattao iti paraangan ti balay ni Yahweh. **6** Saanyo a palubosan ti siasinoman a sumrek iti balay ni Yahweh, malaksid kadagiti papadi ken Levita nga agserserbi; rumbeng nga umunegda ta nakonsagrarda para iti dayta a trabaho. Nasken a tungpalenda dagiti amin a bilin ni Yahweh. **7** Nasken a palawlawan dagiti Levita ti ari. Siaasutto ti tunggal maysa kadakuada kadagiti igamda. Siasinoman a sumrek iti balay, mapapatay isuna. Saanyo a sinsinaan ti ari inton umuneg ken rumuar." **8** Isu a tinungpal dagiti Levita ken ti entero a Juda dagiti amin nga imbilin ni Jehoyada a padi. Indauloan ti tunggal mangidadaulo dagiti tattaoda, dagiti malpas ti panagserbida iti Aldaw a Panaginana ken dagiti sumukat kadakuada nga agserbi iti dayta nga aldaw; ta saan ida a pinalubosan ni Jehoyada a padi nga agawid kalpasan iti trabahoda iti dayta nga aldaw. **9** Kalpasanna, inyegan ni Jehoyada a padi dagiti mangidadaulo kadagiti pana, bassit ken dakkel a kalasag nga adda iti balay ti Dios a kukua ni Ari a David. **10** Impuesto ni Jehoyada manipud iti makannawan a paset ti templo agingga iti makannigid a paset ti templo, iti abay ti altar ken iti abay ti templo, iti aglawlaw ti ari, dagiti amin a soldado. Iggem ti tunggal maysa kadakuada ti igamda. **11** Kalpasanna, inruarda ni Joas a putot a lalaki ti ari, inkabilda ti korona iti ulona, ket inikkanda iti nalukot a pagbasaan a nakaisuratan dagit linteg maipapan iti panagari. Ket insaadda isuna nga ari, ket pinulotan isuna ni Jehoyada ken dagiti annakna a lallaki. Ket kinunada, "Agbiag iti napaut ti ari." **12** Idi nangngeg ni Atalia

ti ariwawa dagiti tattao nga agtataray ken mangidaydayaw iti ari, napan isuna iti balay ni Yahweh nga ayan dagiti tattao. **13** Ket kimmita, ket, nakitana ti ari a sitatakder iti abay ti adigi iti pagserkan, ket adda iti abay ti ari dagiti mangidadaulo ken dagiti tumatangguyob. Siraragsak dagiti amin a tattao iti daga ken agpuypuyotda kadagiti trumpeta; ken tuktokaren dagiti kumakanta dagiti instrumento a pang-musiko ket indauloanda ti panagkanta iti pagdaydayaw. Ket rinay-ab ni Atalia ti kawesna ket impukkawna, "Panangliput daytoy! Panangliput daytoy!" **14** Ket pinaruar ni Jehoyada a padi dagiti mangidadaulo kadagiti ginasut a pangulo iti armada ket kinunana kadakuada, "Iruaryo isuna nga ilasat iti nagbaetan dagiti soldado; ket papatayenyo babaen iti kampilan ti siasinoman a sumurot kenkuana." Ta kinuna ti padi, "Saanyo a papatayen isuna iti balay ni Yahweh." **15** Pinadasna ti aglibas ngem natiliwda isuna iti Ruangan ti Kabalio iti balay ti ari, ket sadiay ti nangpapatayanda kenkuana. **16** Ket nagaramid ni Jehoyada iti katulagan a nangisapataanna, dagiti amin a tattao, ken ti ari, nga agbalinda a tattao ni Yahweh. **17** Isu a napan dagiti amin a tattao iti balay ni Baal ket rinebbada daytoy. Binurakda dagiti altar ni Baal ken rinumekda dagiti imahenna, ken pinapatayda ni Matan a padi ni Baal, iti sangoanan dagidiay nga altar. **18** Nangdutok ni Jehoyada kadagiti opisial para iti balay ni Yahweh iti babaen iti panangimaton dagiti papadi a Levita a dinutokan ni David a mangaywan iti balay ni Yahweh, tapno mangidaton kadagiti mapuoran a daton a maipaay kenni Yahweh a kas naisurat iti linteg ni Moises, kasta met ti siraragsak a panagkankanta a kas iti imbilin ni David. **19** Nangipuesto ni Jehoyada kadagiti guardia kadagiti ruangan iti balay ni Yahweh, tapno awan ti siasinoman a narugit a makaserrek. **20** Inkuyog ni Jehoyada dagiti mangidadaulo kadagiti ginasut, dagiti mabigbigbig nga umili, dagiti gobernador dagiti tattao, ken dagiti amin a tattao iti daga. Insalogna iti palasio ti ari manipud iti balay ni Yahweh; simrek dagiti tattao iti Akin-ngato a Ruangan nga agturong iti balay ti ari ket nagtugaw ti ari iti trono ti pagarian. **21** Isu a siraragsak dagiti amin a tattao iti daga, ket natalna ti siudad. Maipapan kenni Atalia, pinapatayda isuna babaen iti kampilan.

24 Agtawen ni Joas iti pito idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti 40 a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Zibia a taga-Beerseba. **2** Inaramid ni Joas ti umno iti imatang ni Yahweh iti amin nga al-aldaw ni Jehoyada a padi. **3** Nangpili ni Jehoyada iti dua nga assawa a para kenni Joas, ket naaddaan ni Joas kadagiti annak a lallaki ken babbai. **4** Napasamak a kalpasan daytoy, nga inkeddeng ni Joas a patarimaan ti balay ni Yahweh. **5** Inummongna dagiti papadi ken dagiti Levita ket kinunana kadakuada, "Tinawen a mapankayo kadagiti siudad ti Juda ket urnongenyo ti kuarta manipud iti entero nga Israel a tinawen nga ibayad dagiti tattao tapno mapatarimaan ti balay ti Diosyo. Siguradoenyo nga irugiyo a dagus." Ngem saan nga inaramid a dagus dagiti Levita. **6** Isu a pinaayaban ti ari ni Jehoyada, a kangatoan a padi ket kinunana kenkuana, "Apay a saanmo a binagaan dagiti Levita nga iyegda manipud iti Juda ken iti Jerusalem ti buis nga imbilin ni Moises nga adipen ni Yahweh, ken ti agtaud iti gimong ti Israel nga agpaay iti tolda ti Dios?" **7** Ta dinadael dagiti annak a lallaki ni Atalia a nadangkes a babai ti balay ti Dios ket impanda kadagiti Baal dagiti amin a nasantoan a banbanag iti balay ni Yahweh. **8** Isu a nagbilin ti ari, ket nangaramidda iti kahon sada inkabil daytoy iti ruar iti pagserkan ti balay ni Yahweh. **9** Ket pinaiwaragawagda iti Juda ken Jerusalem nga iyeg dagiti tattao kenni Yahweh ti buis nga imbilin ni Moises nga adipen ti Dios iti Israel idiay let-ang. **10** Naragsakan dagiti amin a mangidadaulo ken amin a tattao ket nangiyegda iti kuarta sada inkabil daytoy iti kahon, agingga a napunnoda daytoy. **11** Napasamak a tunggal ipan dagiti Levita ti kahon kadagiti opisial ti ari, ken tunggal makitada nga adun ti kuarta a naikabil iti daytoy, ket umay dagiti eskriba ti ari ken ti opisial ti kangatoan a padi, ibukbokda ti linaon ti kahon sada alaen daytoy ket isublida manen iti sigud nga ayanna. Inaldaw a kastoy ti ar-aramidenda ket nakaurnongda iti dakkel a gatad ti kuarta. **12** Ited ti ari ken Jehoyada ti kuarta kadagiti mangimaton iti pannakatarimaan ti balay ni Yahweh. Nangtangdan dagitoy a lallaki kadagiti kumakabite, karpintero ken mammanday a mangtarimaan iti balay ni Yahweh. **13** Impasnek ngarud dagiti trabahador ti nagtrabaho, ken nagtultuloy ti panangtarimaanda; binangonda manen ti balay ti Dios kas iti sigud a langana ken pinalagdada daytoy. **14** Idi nalpasdan, impanda ti nabati a kuarta iti ari ken kenni Jehoyada. Nausar daytoy a kuarta iti panagaramid kadagiti alikamen para iti balay ni Yahweh, a maus-usar iti panagserbi ken panangidaton-dagiti kutsara ken al-alikamen a balitok ken pirak. Nagtultuloy ti panangidatonda kadagiti daton a mapuoran iti balay ni Yahweh iti amin nga aldaw ni Jehoyada. **15** Limmakay unay ni Jehoyada, ket natay; 130 ti tawenna idi natay isuna. **16** Intanemda isuna iti siudad ni David a pakaitantaneman dagiti ar-ari, gapu ta naimbag ti inaramidna iti Israel, iti imatang ti Dios ken iti balay ti Dios. **17** Ita, kalpasan iti ipapatay ni Jehoyada, immay dagiti mangidadaulo ti Juda ket sinugsuganda ti ari. Ket impangag ti ari ida. **18** Binaybay-anda ti balay ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda, ket nagdaydayawda kadagiti diosa nga Asera ken kadagiti didiosen. Nakapungtot ti Dios iti Juda ken Jerusalem gapu iti daytoy a dakes nga inaramidda. **19** Ngem nangibaon latta isuna kadagiti profeta a mangisubli kadakuada kenkuana, ni Yahweh; binallaagan dagiti profeta dagiti tattao ngem saanda nga impangag ida. **20** Immay ti Espiritu ti Dios kenni Zacarias a putot a lalaki ni Jehoyada, a padi; nagtakder ni Zacarias iti nangato a disso iti sangoanan dagiti tattao ket kinuna kadakuada, "Kastoy ti kuna ti Dios; 'Apay a salsalungasingenyo dagiti bilbilin ni Yahweh, nga isu a saankayo a dumur-as? Agsipud ta tinallikudanyo ni Yahweh, tinallikudannakayo met.'" **21** Ngem nagpanggepda iti maibusor kenkuana ket iti bilin ti ari, inuborda isuna idiay paraangan ti balay ni Yahweh. **22** Iti kastoy a wagas ket saan a linagip ni Joas nga ari ti kinaimbag nga inaramid kenkuana ni Jehoyada nga ama ni Zacarias. Ngem ketdi, pinapatayna ti putot a lalaki ni Jehoyada. Idi matmatayen ni Zacarias, kinunana, "Makita koma ni Yahweh daytoy ket balsennaka." **23** Ket napasamak nga iti pagleppasan ti tawen, rinaut ti armada ti Aram ni Joas. Napanda iti Juda ken Jerusalem; pinapatayda dagiti amin a mangidadaulo kadagiti tattao ket impatulodda iti ari ti Damasco dagiti amin a sinamsamda kadakuada. **24** Immay ti Aram a bassitda laeng nga armada, ngem pinagballigi ida ni Yahweh a maibusor iti nakadakdakkel nga armada gapu

ta tinallikudan ti Juda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda. Iti kastoy a wagas, inyeg dagiti taga-Aram ti pannakadusa ni Joas. **25** Iti tiempo a nakapanawen dagiti taga-Aram, nasugatan iti nakaro ni Joas. Naggandat dagiti adipenna iti maibusor kenkuana gapu iti pannakatay dagiti annak ni Jehoyada a padi. Pinapatayda isuna iti pagiddaanna ket natay; intanemda isuna iti siudad ni David ngem saan a kadagiti pakaitantaneman dagiti ar-ari. **26** Dagitoy dagiti tattao a naggandat iti maibusor kenkuana: ni Zabad nga anak a lalaki ni Simat nga Ammonita; ken ni Josabad nga anak a lalaki ni Simrit a Moabita. **27** Ita, ti pakasaritaan maipapan kadagiti annakna, dagiti napapateg a padto maipanggep kenkuana, ken ti pannakatarimaan ti balay ti Dios, adtoy, naisurat dagitoy iti Komentario iti Libro dagiti Ar-ari. Ket ni Amazias nga anakna ti simmukat kenkuana a kas ari.

25 Agtawen ni Amazias iti 25 idi nagrugi isuna nga agturay a kas ari; nagturay isuna iti 29 a tawen idiay Jerusalem. Joadan ti nagan ti inana a taga-Jerusalem. **2** Inaramidna ti umno iti imatang ni Yahweh ngem saan nga iti napasnek a puso. **3** Ket napasamak nga apaman a napabileg ti panagturayna, pinapatayna dagiti adipen a nangpapatay iti amana nga ari. **4** Ngem saanna a pinapatay dagiti annak dagiti nangpapatay iti amana, ngem tinungpalna ti nailanad iti linteg, iti libro ni Moises a kas imbilin ni Yahweh, “Saan a mapapatay dagiti amma gapu kadagiti annak, wenno saan a mapapatay dagiti annak gapu kadagiti amma. Ngem ketdi, mapapatay ti maysa a tao gapu iti bukodna a basol.” **5** Maysa pay, inummong ni Amazias ti Juda ket inrehistrona ida segun kadagiti balay dagiti kapuonand. Nangdutok kadagiti mangipangulo iti rinibu ken kadagiti mangipangulo iti ginasut— iti entero a Juda ken Benjamin. Binilangna ida manipud iti agtawen iti duapulo ken agpangato, ket agdagupda iti 300, 000 a napili a lallaki a makabael a makigubat, lallaki a makaammo nga agiggem iti gayang ken kalasag. **6** Nangtangdan pay isuna iti 100, 000 a mannakigubat a lallaki manipud iti Israel iti sangagasut a talento a pirak. **7** Ngem adda maysa a tao ti Dios a napan kenkuana ket kinunana, “Apo Ari, saanmo a palubosan ti armada ti Israel a sumurot kenka, ta awan ni Yahweh iti Israel-awan kadagiti tattao ti Efraim. **8** Ngem uray no mapanka a situtured ken sipipigsa iti gubat, parmekennakanto ti Dios iti sangoanan dagiti kabusor; ta adda pannakabalin ti Dios a tumulong wenno mangparmek.” **9** Kinuna ni Amazias iti tao ti Dios, “Ngem ania ti aramidenmi iti sangagasut a talento nga intedko iti armada ti Israel?” Insungbat ti tao ti Dios, “Ad-adu pay ti maited ni Yahweh kenka ngem iti dayta.” **10** Isu nga insina ni Amazias ti armada nga immay kenkuana a naggapu iti Efraim; pinagawidna manen ida. Isu a nakaungetda iti kasta unay iti Juda ket nagawidda a napalalo ti pungtotda. **11** Timmured ni Amazias ket impanguloanna dagiti tattaona a mapan iti tanap ti Asin; sadiay, pinarmekna ti sangapulo a ribu a lallaki ti Seir. **12** Tiniliw met ti armada ti Juda ti dadduma pay a sangapulo a ribu a sibibiag. Impanda ida iti tapaw ti derraas sada intappuak ida sadiay, isu a narumekda amin. **13** Ngem ti armada a pinagawid ni Amazias tapno saanda a makikadua kenkuana a mapan iti gubat ket nagsubli, rinautda dagiti siudad ti Juda manipud iti Samaria agingga iti Bet-horon. Pinapatayda ti 3, 000 kadagiti tattao ket adu ti sinamsamda. **14** Ita, idi nagsubli ni Amazias kalpasan iti panangpapatayda kadagiti Edomita, inyawidna dagiti didiosen dagiti tattao iti Seir, ket insaadna dagitoy a kas didiosenna. Nagdaydayaw isuna kadagitoy ken nangpuor isuna iti insenso a maipaay kadagitoy. **15** Isu a nakapungtot ni Yahweh kenni Amazias. Nangibaon ni Yahweh iti profeta kenkuana ket sinaludsodna, “Apay nga agdaydayawka kadagiti didiosen dagiti tattao a saan man laeng a makaisalakan kadagiti bukodda a tattao manipud iti imam?” **16** Ket napasamak a kabayatan nga agsasao ti profeta kenkuana, kinuna ti ari kenkuana, “Inaramiddaka kadi a mammagbaga iti ari? Agsardengkan. No agsaoka pay, bilinik dagiti soldadok a papatayendaka!” Ket nagsardeng ti profeta ket kinunana, “Ammokon nga inkeddeng ti Dios a dadaelendaka, gapu ta inaramidmo dagitoy ket saanmo nga impangag ti balakadko.” **17** Kalpasanna, nakiuman ni Amazias nga ari ti Juda kadagiti mammagbaga ket nangipatulod kadagiti mensahero kenni Joas nga ari ti Israel a putot a lalaki ni Jeocaz a putot a lalaki ni Jehu, a kunana, “Umayka ket agginnubatta a rupanrupa.” **18** Ngem pinagsubli ni Joas nga ari ti Israel dagiti mensahero kenni Amazias nga ari ti Juda a kunana, “Adda maysa a siitan a kayo nga adda iti Libano ket nangipatulod iti mensahe iti maysa a sedro idiay Libano a kunana, 'Itedmo ti anakmo a babai iti anakko a lalaki a kas asawana,' ngem adda narungsot nga ayup a limmabas idiay Libano ket binaddebaddekanna ti siitan a kayo. **19** Kinunam, 'Kitaem, pinarmekko ti Edom,' ket limmastogka. Ipannakelmo ti panagballigim ngem agtalinaedka iti pagtaengam, ta apay a dadaelem ken itinnagmo ti bagim, sika agraman ti Juda a kaduam?” **20** Ngem saan a dimngeg ni Amazias gapu ta pagayatan ti Dios a mapasamak daytoy iti kasta ket maipaimana dagiti tattao ti Juda iti ima dagiti kabusorda, gapu ta dimmawatda iti pammagbaga kadagiti didiosen ti Edom. **21** Isu a rimmaut ni Joas nga ari ti Israel; isuna ken ni Amazias nga ari ti Juda ket nagsinnangoda idiay Bet-semes a masakupan ti Juda. **22** Naparmek ti Juda iti sangoanan ti Israel ket naglibas a nagawid ti tunggal mannakigubat. **23** Tiniliw ni Joas nga ari ti Israel ni Amazias nga ari ti Juda a putot a lalaki ni Joas, a putot a lalaki ni Ahazias, idiay Bet-semes. Impanna isuna idiay Jerusalem ket rinebbana ti pader ti Jerusalem manipud iti Ruangan ti Efraim agingga iti Ruangan ti Suli, agrukod daytoy iti uppat a gasut a kubiko. **24** Innalana dagiti amin a balitok ken pirak, dagiti amin a banag iti balay ti Dios a banbantayan dagiti kaputotan ni Obed Edom, ken dagiti napapateg a banbanag iti balay ti ari, nangala pay kadagiti tattao a kas balud sada nagsubli idiay Samaria. **25** Nagbiag ni Amazias nga ari ti Juda a putot a lalaki ni Joas iti 15 a tawen kalpasan iti ipapatay ni Joas nga ari ti Israel a putot a lalaki ni Joacaz. **26** Dagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Amazias, manipud rugi agingga iti pagleppasan ket saan aya a naisurat dagitoy iti Libro dagiti Ari ti Juda ken Israel? **27** Ita, manipud iti tiempo a nagsukir ni Amazias kenni Yahweh, inrugida ti bimmusor kenkuana idiay Jerusalem. Nagkamang isuna iti Lakis ngem nangibaonda kadagiti lallaki a mangsurot kenkuana idiay Lakis ket pinapatayda isuna sadiay. **28** Insakayda ti bangkayna iti kabalio sada insubli idiay Jerusalem ket intanemda isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna iti Siudad ti Juda.

26 Innala dagiti tattao ti Juda ni Uzzias nga agtawen iti 16 ket insaadda isuna nga ari a kas kasukat ti amana a ni Amazias. **2** Isuna ti nangibangon manen iti Elat ket insublina daytoy iti Juda. Kalpasan dayta, pimmusay ti ari. **3** Agtawen ni Uzzias iti 16 idi nangrugi nga agturay. Nagturay isuna iti 52 a tawen idiay Jerusalem. Jecolia ti nagan ti inana a taga-Jerusalem. **4** Inaramidna ti umno iti imatang ni Yahweh, sinurotna dagiti pagulidan ti amana a ni Amazias, iti amin nga inaramidna. **5** Napasnek isuna nga agtulnog iti Dios kadagidi aldaw ni Zacarias a mamalbalakad kenkuana maipapan iti panagtulnog iti Dios. Kabayatan iti tiempo a nagtulnog isuna kenni Yahweh, pinarang-ay isuna ti Dios. **6** Napan ginubat ni Uzzias dagiti Filisteo. Rinebbana dagiti pader iti siudad ti Gat, Jamnia ken Asdod; nangbangon isuna kadagiti siudad iti pagilian ti Asdod ken kadagiti dadduma a lugar idiay Filistia. **7** Tinulongan ti Dios iti pannakigubatna kadagiti Filisteo, kadagiti Arabo nga agnanaed iti Gurbaal ken kadagiti Meunita. **8** Nagbuis dagiti Ammonita kenni Uzzias, ket nagdinnamag ti kinalatakna kadagiti dadduma a daga, uray pay iti pagserkan ti Egipto ta bimmileg isuna iti kasta unay. **9** Malaksid iti daytoy, nangipatakder ni Uzzias kadagiti torre idiay Jerusalem iti Ruangan ti Suli, iti Ruangan ti Tanap, ken iti pagsikkoan ti bakud, ket pinatibkerna dagitoy. **10** Nangipatakder pay isuna kadagiti torre a pagwanawanan iti let-ang ken nagkali iti adu a bubon ta adu ti ayupna kadagiti tanap ken kadagiti kapatadan. Addaan isuna kadagiti mannalon ken agay-aywan kadagiti ubas iti katurturodan a pagilian ken kadagiti nadam-eg a taltalon, ta pagay-ayatna ti panagtalon. **11** Malaksid iti daytoy, addaan ni Uzzias iti armada a mannakigubat a sisasagana a makigubat, a nabingbingay babaen kadagiti bilangda a binilang da Jeiel nga eskriba, ken Maaseyas nga opisial iti babaen ti turay ni Hananias a maysa kadagiti mangidadaulo iti armada ti ari. **12** Agdagup iti 2, 600 dagiti panguloen dagiti kapuonanda, a mannakigubat a lallaki. **13** Adda 307, 500 a lallaki iti babaen ti panangidauloda a nalaing a makigubat, tapno tumulong iti ari a makiranget iti kabusor. **14** Ni Uzzias ti nangted kadagiti masapsapul ti armada- kalasag, gayang, helmet, kabal, bai ken pana, ken kadagiti bato a pagpallatibong. **15** Idiay Jerusalem, ket nangaramid isuna kadagiti makina, nga inembento dagiti nalalaing a lallaki tapno maikabil kadagiti torre ken kadagiti igid ti pader, nga isu ti pangitamaanda kadagiti bai ken dadakkel a batbato. Nagdinnamag ti kinalatakna agingga kadagiti adayo a dagdaga gapu ta tinulongan ti Dios iti kasta unay agingga a bimmileg isuna iti kasta unay. **16** Ngem idi nagbalin a nabileg ni Uzzias, timmangsit isuna isu a nagtignay a sidadangkes; binusorna ni Yahweh a Diosna, ta simrek isuna iti balay ni Yahweh tapno agpuor iti insenso iti altar ti insenso. **17** Sinaruno isuna ni Azarias a padi a kaduana ti walopulo a natutured a papadi ni Yahweh. **18** Nilappedanda ni Uzzias nga ari ket kinunada kenkuana, "Saanmo a biang, ari Uzzias ti agpuor iti insenso kenni Yahweh ngem dagiti laeng papadi a putot a lallaki ni Aaron ti naikonsagrar kenni Yahweh tapno agpuor iti insenso ti makinbiang iti daytoy. Rummuarka iti nasantoan a disso ta nagsalungasingka. Saannakanto a padayawan ni Yahweh a Dios gapu iti daytoy." **19** Ket nakaunget ni Uzzias. Siiigem iti insensario tapno agpuor iti insenso. Nakapungtot isuna kadagiti papadi, ket dagus nga adda nagbettak a ketong iti mugingna iti sangoanan dagiti papadi iti uneg ti balay ni Yahweh, iti abay ti altar ti insenso. **20** Kimmita kenkuana ni Azarias a kangatoan a padi ken dagiti amin a papadi ket naimatanganda ti ketong iti mugingna. Dagdagus nga impanawda isuna sadiay. Kinapudnona, nagdardaras a rimmuar isuna gapu ta dinusa ni Yahweh. **21** Agketong ni Uzzias nga ari agingga iti aldaw ti ipapatayna, ken nagnaed iti naisina a balay, agsipud ta agketong isuna; gapu ta saan isuna a mapalubosan a mapan iti templo ni Yahweh. Ni Jotam a putotna a lalaki ti nangimaton iti palasio ken nangituray kadagiti tattao iti daga. **22** Maipapan kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Uzzias, manipud rugi agingga iti maudi, ket nailanad iti insurat ni profeta Isaias a putot a lalaki ni Amos. **23** Pimmusay ngarud ni Uzzias; intanemda isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna iti pakaitantaneman a kukua dagiti Ar-ari, ta kinunada, "Maysa isuna nga agketong." Ni Jotam a putotna a lalaki ti naisaad nga ari a kasukatna.

27 Agtawen iti duapulo ket lima ni Jotam idi nangrugi isuna nga agturay; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiay Jerusalem. Jerusa ti nagan ti inana; a putot ni Zadok. **2** Inaramid ni Jotam ti nalinteg iti imatang ni Yahweh, a kas iti amin a banag nga inaramid ti amana a ni Uzzias. Saanna met a pinilit ti simrek iti templo ni Yahweh. Ngem intultuloy latta dagiti tattao dagiti dakes nga aramidda. **3** Impatakderna ti akin-ngato a ruangan ti balay ni Yahweh, ken adu ti tinarimaanna iti bakud iti turod ti Ofel. **4** Kasta met a nangibagon pay isuna kadagiti siudad idiay katurturodan a pagilian ti Juda, ken nangipatakder isuna kadagiti sarikedked ken kadagiti torre a pagwanawanan iti kabakiran. **5** Nakigubat pay isuna iti ari dagiti tattao ti Ammon ket pinarmekna ida. Iti dayta met laeng a tawen, nangted kenkuana dagiti tattao ti Ammon iti sangagasut a talento a pirak, sangapulo a ribu a rukod a trigo, sangapulo a ribu a rukod a sebada. Kasta met laeng ti inted kenkuana dagiti tattao ti Ammon iti maikadua ken maikatlo a tawen. **6** Nagbalin ngarud a nabileg ni Jotam gapu ta nagtulnog isuna a sipupudno kenni Yahweh a Diosna. **7** Dagiti dadduma a banbanag maipapan kenni Jotam, dagiti pannakigubatna, ken dagiti aramidna, kitaenyo, naisurat dagitoy iti Ti Libro dagiti Ari ti Israel ken Juda. **8** Duapulo ket lima ti tawenna idi nangrugi a nagturay; nagturay isuna iti sangapulo ket innem a tawen idiay Jerusalem. **9** Pimmusay ni Jotam, ket intabonda isuna idiay siudad ni David. Ni Ahaz a putotna a lalaki, ti simmukat a kenkuana nga ari.

28 Agtawen ni Ahaz iti duapulo idi nangrugi isuna nga agturay a kas ari, ket nagturay isuna iti 16 a tawen idiay Jerusalem. Saanna nga inaramid ti nalinteg iti imatang ni Yahweh a kas koma iti inaramid ti kapuonanna a ni David. **2** Ngem ketdi, nagbiag isuna kadagiti wagas dagiti ari ti Israel; nangsukog pay isuna kadagiti imahen ni Baal. **3** Malaksid iti daytoy, nangpuor isuna iti insenso idiay tanap ti Ben Hinnom ket pinuoranna dagiti annakna a kas daton a maipuor, sinurotna dagiti makarimon nga ugali dagiti bunggoy dagiti tattao a pinapanaw ni Yahweh iti imatang dagiti tattao ti Israel. **4** Nangidaton ken nangpuor isuna iti insenso kadagiti pagdaydayawan, iti tapaw dagiti turturod ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo. **5** Ngarud, impaima isuna ni Yahweh a Dios ni Ahaz iti ari ti Aram. Pinarmek

isuna dagiti Arameo ket innalada ti adu kadagiti tattaona a kas balud, impanda ida idiay Damasco. Naiyawat pay ni Ahaz iti ima ti ari ti Israel a nangparmek kenkuana iti napalalo a pannakapapatay dagiti tattao. **6** Ta pinapatay ni Peka a putot a lalaki ni Remalias ti 120, 000 a soldado idiay Juda iti maysa laeng nga aldaw, amin dagitoy ket natutured a lallaki, gapu ta tinallikudanda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda. **7** Pinapatay ni Zikri a maysa a nabileg a lalaki manipud iti Efraim da Maaseyas a putot a lalaki ti ari, ni Azrikam nga opisial a mangimatmaton iti palasio ken ni Elkana a sumaruno iti saad ti ari. **8** Innala ti armada ti Israel a kas balud ti 200, 000 nga assawa a babbai, annak a lallaki ken annak a babbai a kakabagianda. Nakaad-adu pay ti sinamsamda, nga inyawidda idiay Samaria. **9** Ngem adda profeta ni Yahweh ti adda sadiay nga agnagan iti Oded. Rimmuar isuna tapno sabatenna ti armada nga umum-uneg iti Samaria. Kinunana kadakuada, "Gapu ta nakapungtot iti Juda ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanyo, impaimana ida kadakayo. Ngem pinapatayyo ida nga addaan iti pungtot a dumanon sadi langit. **10** Ket ita, pangpanggepenyo a tagaboen dagiti lallaki ken babbai ti Juda ken Jerusalem. Ngem saan kadi a nagbiddutkayo gapu kadagiti bukodyo a basbasol kenni Yahweh a Diosyo? **11** Ita ngarud, dumngegkayo kaniak; pagawidenyo dagiti balud, dagiti innalayo manipud kadagiti bukodyo a kakabsat, ta napalalo ti pungtot ni Yahweh kadakayo." **12** Ket sumagmamano kadagiti mangidadaulo kadagiti tattao ti Efraim - da Azarias a putot a lalaki ni Johanan, Berekias a putot a lalaki ni Sallum, ken ni Amasa a putot a lalaki ni Hadlai ti nangsupring kadagiti nagsubli manipud iti gubat, **13** kinunada kadakuada, "Saanyo nga ipan ditoy dagiti balud ta pinanggepyo ti maysa a banag a mangyeg iti basol kadatayo a maibusor kenni Yahweh, a mainayon kadagiti basbasol ken panagsalungasingtayo; gapu ta dakkel unayen dagiti panagsalungasingtayo ken adda iti napalalo a pungtot iti Israel." **14** Isu nga imbati dagiti soldado dagiti balud ken dagiti nasamsam iti sangoanan dagiti mangidadaulo ken iti entero a taripnong. **15** Timmakder dagiti lallaki a nadutokan a nainaganan ket innalada dagiti balud, ket nangalada kadagiti kawes kadagiti samsam ket kinawesanda dagiti amin a lamo-lamo. Kinawesanda ida ken inikkanda ida kadagiti sandalias. Inikkanda ida iti makan ken mainom. Inagasanda dagiti sugatda ken insakayda dagiti nakapuy kadagiti asno. Insublida ida kadagiti pampamiliada idiay Jerico, (a maaw-awagan a Siudad dagiti Palma). Kalpasanna, nagsublida idiay Samaria. **16** Iti dayta a tiempo, nangibaon ni Ari Ahaz kadagiti mensahero kadagiti ari ti Asiria tapno dawatenna kadakuada a tulonganda isuna. **17** Ta iti maminsan manen ket immay rinaut dagiti Edomita ti Juda, ket nangalada kadagiti balud. **18** Sinakup pay dagiti Filisteo dagiti siudad kadagiti arisadsad ken iti Negev ti Juda. Sinakupda ti Betsemes, Aijalon, Gederot, Soco agraman dagiti barriona, Timna agraman dagiti barriona, ken uray pay ti Gimzo agraman dagiti barriona. Napanda nagnaed kadagidiay a luglugar. **19** Ta impababa ni Yahweh ti Juda gapu kenni Ahaz nga ari ti Israel; ta nagtignay isuna a sidadangkes idiay Juda ket nadagsen unay ti basolna kenni Yahweh. **20** Immay ni Tilgat Pileser nga ari ti Asiria ket riniribokna isuna imbes a papigsaenna koma. **21** Ta sinamsaman ni Ahaz ti balay ni Yahweh, dagiti balay ti ari ken dagiti mangidadaulo, tapno itedna dagiti napapateg a banbanag kadagiti ari ti Asiria-ngem saan a nakatulong daytoy kenkuana. **22** Iti tiempo ti panagsagabana, daytoy nga Ari Ahaz ket inyad-addana pay ti nagbasol kenni Yahweh. **23** Ta nagidaton isuna kadagiti didiosen ti Damasco, dagiti didiosen a nangparmek kenkuana. Kinunana, "Gapu ta tinulongan ida dagiti didiosen dagiti ari ti Siria, agidatonak ngarud kadakuada tapno tulongandak." Ngem dagitoy ti nakaigapuan ti pannakadadaelna ken iti amin nga Israel. **24** Inummong ni Ahaz dagiti alikamen iti balay ti Dios ket binurak-burakna dagitoy. Inserrana dagiti ridaw ti balay ni Yahweh ket nangaramid isuna kadagiti altarna iti amin a suli ti Jerusalem. **25** Iti amin a siudad ti Juda, nangaramid isuna kadagiti lugar a padaydayawan a pangipuoran kadagiti daton kadagiti didiosen, ket iti kastoy a wagas, pinaungetna ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanna. **26** Ita, dagiti amin nga inaramidna, manipud iti rugi agingga iti maudi, ket, nakasuratda iti Libro dagiti Ari ti Juda ken Israel. **27** Pimmusay ni Ahaz ket intabonda isuna iti siudad, idiay Jerusalem; ngem saanda nga intanem isuna iti pakaitantaneman dagiti ari ti Israel. Ni Hezekias a putotna a lalaki ti naisaad nga ari a kasukatna.

29 Nangrugi nga agturay ni Hezekias a kas ari idi agtawen isuna iti 25; nagturay isuna iti 29 a tawen idiay Jerusalem. Abiha ti nagan ti inana; a putot a babai ni Zacarias. **2** Inaramidna ti nalinteg iti imatang ni Yahweh ket sinurotna dagiti pagulidanan nga inaramid ni David a kapuonanna, iti amin a banag. **3** Iti umuna a tawen ti panagturayna, iti umuna a bulan, linukatan ni Hezekias dagiti ridaw ti balay ni Yahweh ket tinarimaanna dagitoy. **4** Pinastrekna dagiti papadi ken dagiti Levita ket inummongna ida idiay paraangan iti akindaya a paset. **5** Kinunana kadakuada, "Dumngegkayo kaniak, dakayo a Levita! Ikonsagraryo dagiti bagiyo kenni Yahweh ket ikonsagraryo ti balay ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanyo, ket ikkatenyo dagiti banbanag a mangtulaw iti nasantoan a disso. **6** Ta nagsalungasing dagiti kapuonantayo ket inaramidda ti dakes iti imatang ni Yahweh a Diostayo; linaksidda isuna, binaybay-anda ti lugar a pagnanaedan ni Yahweh ket tinallikudanda daytoy. **7** Inserrada pay dagiti ridaw ti balkon ken ineddepda dagiti pagsilawan; saanda a nagpuor iti insensio wenno kadagiti daton a naan-anay a maipuor idiay nasantoan a disso ti Dios ti Israel. **8** Ngarud, nagdissuor ti pungtot ni Yahweh iti Juda ken Jerusalem, ket inaramidna ida a maysa a banag nga um-umsien, pagbutbutngan, ken pakababainan, kas makitayo kadagiti bukodyo a mata. **9** Daytoy ti gapuna a natay dagiti ammatayo iti paggugubatan, ket naipanaw a kas balud dagiti annaktayo, ken dagiti assawatayo gapu iti daytoy. **10** Ita, adda iti pusok a makitulag kenni Yahweh a Dios ti Israel tapno bumaaw ti napalalo a pungtotna kadatayo. **11** Annakko, saankayo ita nga agtaktak ta pinilinakayo ni Yahweh a tumakder iti sangoananna, nga agdayaw kenkuana ken agbalin nga ad-adipenna ken agpuor iti insenso." **12** Rinugian dagiti Levita ti trabahoda; manipud kadagiti Kohatita ket da Mahat a putot a lalaki ni Amasai, ken Joel a putot a lalaki ni Azarias, ken manipud kadagiti tattao ti Merari ket da Kis a putot a lalaki ni Abdi ken ni Azarias a putot a lalaki ni Jehalelel; ken manipud kadagiti Gersonita ket da Joa a putot a lalaki ni Zimma ken Eden a putot a lalaki ni Joa; **13** manipud kadagiti putot a lalaki ni Elizafan ket da Simri ken Jeuel; ken manipud kadagiti putot a lalaki ni Asaf

ket da Zacarias ken Mattanias; **14** manipud kadagiti putot a lalaki ni Heman ket da Jehuel ken Simei; ken manipud kadagiti putot a lalaki ni Jedutun ket da Semaias ken Uzziel. **15** Inummongda dagiti kakabsatda, inkonsagrarda dagiti bagida kenni Yahweh sada simrek a kas imbilin ti ari ken kas panangtungpalda kadagiti sasao ni Yahweh a panangdalus iti balay ni Yahweh. **16** Immuneg dagiti papadi iti kaunegan a paset ti balay ni Yahweh tapno dalusanda daytoy; inruarda amin a makarurod a nasarakanda iti uneg ti templo ni Yahweh iti paraangan ti balay. Inruar dagiti Levita daytoy ket impanda idiay waig ti Kidron. **17** Ita, inrugida ti pannakaikonsagrar ti balay ni Yahweh iti umuna nga aldaw iti umuna a bulan ket iti maikawalo nga aldaw ti bulan nadanonda ti balkon ni Yahweh. Inkonsagrarda ti balay ni Yahweh iti walo nga aldaw. Iti maika-16 nga aldaw iti umuna a bulan ket nalpasda. **18** Kalpasanna, napanda kenni Hezekias nga ari, iti uneg ti palasio ket kinunada, “Nadalusanmin ti entero a balay ni Yahweh, ti altar para iti daton a naan-anay a maipuor agraman ti amin nga alikamen daytoy, ken ti lamisaan a pakaikabilan ti nasagradoan a tinapay agraman ti amin nga alikamen daytoy. **19** Malaksid iti daytoy, insaganami ken indatagmi kenni Yahweh dagiti amin nga alikamen nga imbelleng ni Ari Ahaz idi nangsalungasing isuna bayat ti panagturayna. Adtoy, addada iti sangoanan ti altar ni Yahweh.” **20** Ket iti kinabigatanna, bimmangon a nasapa ni Hezekias nga ari ket inummongna dagiti mangidadaulo iti siudad; simmang-at isuna iti balay ni Yahweh. **21** Nangiyegda iti pito a toro a baka, pito a karnero, pito nga urbon a karnero ken pito a kalakian a kalding a kas daton para iti pakapakawanan ti basol ti pagarian, ti Juda, ken iti santuario. Binilinna dagiti papadi a putot a lallaki ni Aaron nga idatonda dagitoy iti rabaw ti altar ni Yahweh. **22** Isu a pinartida dagiti toro a baka, ket inwarsi dagiti papadi ti dara dagitoy iti altar. Pinartida dagiti karnero ket inwarsida ti dara dagitoy iti altar; pinartida pay dagiti urbon a karnero ket inwarsida ti dara dagitoy iti altar. **23** Impanda dagiti kalakian a kalding iti sangoanan ti ari ken iti gimong ket impatayda dagiti imada kadagitoy a kas daton a gapu iti basol. **24** Pinarti dagiti papadi dagitoy ket imbukbokda dagiti dara iti altar a kas daton a pangikkat kadagiti amin a basol dagiti tattao ti Israel; ta imbilin ti ari a maidaton ti daton a maipuor ken dagiti daton gapu iti basol a maipaay iti entero nga Israel. **25** Impuesto ni Hezekias dagiti Levita iti balay ni Yahweh nga agtokar kadagiti piangpiang, kadagiti arpa ken kadagiti lira, impuestona ida segun iti bilin da David, Gad a mammadto ti ari, ken Natan a profeta; ta ti bilin ket nagtaud kenni Yahweh babaen kadagiti profetana. **26** Timmakder dagiti Levita nga iggemda dagiti instrumento ni David, ken dagiti papadi a siiigem kadagiti trumpeta. **27** Binilin ida ni Hezekias nga idatonda ti daton a maipuor iti rabaw ti altar. Idi mangrugi ti panagidaton iti daton a maipuor, nagkanta metten dagiti tattao iti pagdaydayaw kenni Yahweh a nadanggayan kadagiti trumpeta agraman kadagiti instrumento ni David nga ari ti Israel. **28** Nagdaydayaw ti amin a taripnong, ket nagtuloy ti panagkanta dagiti kumakanta, ken panagtukar dagiti trumutrumpeta; nagtultuloy amin dagitoy agingga a nalpas ti pannakaidaton ti daton a maipuor. **29** Idi nalpas ti panagidatonda, nagparintumeng ket nagdaydayaw ti ari ken amin nga adda sadiay. **30** Maysa pay, imbaga ni Hezekias nga ari ken dagiti mangidadaulo nga agkanta dagiti Levita iti pagdaydayaw kenni Yahweh nga insurat ni David ken ni Asaf a mammadto. Sirarag-o a nagkantada kadagiti pagdaydayaw, ket nagparintumeng ken nagdaydayawda iti Dios. **31** Ket kinuna ni Hezekias, “Ita ta naikonsagraryon dagiti bagiyo kenni Yahweh. Umaykayo ditoy ket mangitugotkayo kadagiti daton ken kadagiti sagutyo a pagyaman kenni Yahweh.” Nangiyeg ti taripnong kadagiti datdaton ken sagsagut a pagyaman; amin a nagboluntario ket nangiyegda kadagiti daton a maipuor. **32** Ti bilang dagiti daton a maipuor nga inyeg ti taripnong ket 70 a toro a baka, 100 a karnero ken 200 nga urbon a karnero. Amin dagitoy ket maipuor a daton kenni Yahweh. **33** Dagiti ayup a naidatag kenni Yahweh ket 600 a baka ken 3, 000 a karnero. **34** Ngem sumagmamano laeng dagiti papadi a manglalat kadagiti amin daton a maipuor, isu a tinulongan ida dagiti kakabsatda a Levita agingga a nalpas ti trabaho, ken agingga a naikonsagrar dagiti papadi ti bagida kenni Yahweh; ta ad-adda ti panangikalikagum dagiti Levita iti pannakakonsagrarda ngem kadagiti papadi. **35** Malaksid iti nakaad-adu unay a daton a maipuor, naidaton dagitoy a napakuyogan iti taba dagiti sagut a pakikappia, ken adda sagut nga arak iti tunggal daton a maipuor. Isu a ti panagdaydayaw iti balay ni Yahweh ket nairugi manen. **36** Naragsakan ni Hezekias, ken dagiti amin a tattao gapu iti insagana ti Dios para kadagiti tattao; ta apagbiit a nalpas ti trabaho.

30 Nangibaon ni Hezekias kadagiti mensahero iti entero nga Israel ken Juda, ken nagsurat pay isuna kadagiti Efraim ken Manases a rumbeng a mapanda iti balay ni Yahweh idiay Jerusalem, tapno rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas a pammadayaw kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **2** Ta naguummong ti ari, dagiti mangidadaulona ken ti entero a taripnong idiay Jerusalem ket nagnunummoanda a rambakanda ti Fiesta ti Ilalabas iti maikadua a bulan. **3** Saanda a mabalin a rambakan a dagus daytoy gapu ta bassit ti bilang dagiti papadi a nangikonsagrar kadagiti bagida kenni Yahweh, ken bassit ti bilang dagiti tattao a nagtitipon idiay Jerusalem. **4** Nasayaat daytoy a panggep iti imatang ti ari ken iti entero a taripnong. **5** Isu a nangipaulogda iti bilin nga ipakaammoda iti entero nga Israel, manipud Beerseba agingga iti Dan, a rumbeng nga umay dagiti tattao tapno rambakanda idiay Jerusalem ti Fiesta ti Ilalabas a pammadayaw kenni Yahweh, a Dios ti Israel. Kinapudnona, saanda a rinambakan daytoy iti adu a bilang a kas iti naibilin iti kasuratan. **6** Isu a dagiti para-itulod kadagiti surat ti ari ken dagiti mangidadaulona ket inyapanda dagitoy iti entero nga Israel ken Juda, babaen iti panangibilin ti ari. Kinunada, “Dakayo a tattao ti Israel, agsublikayo kenni Yahweh a Dios da Abraham, Isaac, ken Israel, tapno salaknibanna manen dagiti nabatbati kadakayo a nakalibas iti ima dagiti ari ti Asiria. **7** Saankayo nga agbalin a kasla kadagiti kapuonanyo wenno kadagiti kakabsatyo a naglabsing kenni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanda, isu a dinadaelna ida a kas iti makitayo. **8** Ita, saankayo nga agsuksukir a kas iti inaramid dagiti kapuonanyo; ngem ketdi, itedyo dagiti bagiyo kenni Yahweh ken umaykayo iti nasantoan a dissona, a pinasantona iti agnanayon ket agdayawkayo kenni Yahweh a Diosyo, tapno bumaaw ti nakaro a pungtotna kadakayo. **9** Ta no agsublikayo kenni Yahweh, dagiti kakabsatyo ken dagiti annakyo ket makasapul iti asi kadagiti nangipanaw

kadakuada a kas balud, ket agsublidanto iti daytoy a daga. Ta ni Yahweh a Diosyo ket naparabur ken naasi, ken saannakayo a tallikudan, no agsublikayo kenkuana." **10** Isu a napan dagiti para-itulod iti surat iti tunggal siudad iti entero a rehion ti Efraim ken Manases agingga idiay Zabulon; ngem kinatawaan ken inumsi ida dagiti tattao. **11** Nupay kasta, sumagmamano kadagiti lallaki iti tribu ni Aser, Manases ken Zabulon ti nagpakumbaba, ket napanda idiay Jerusalem. **12** Indalan ti Dios tagiti tattao ti Juda tapno ikkanna ida iti maymaysa a puso a mangtungpal iti bilin ti ari ken dagiti mangidadaulo babaen iti sao ni Yahweh. **13** Naguummong idiay Jerusalem dagiti adu a tattao, maysa a dakkel a taripnong tapno rambakanda ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti maikadua a bulan. **14** Rinugianda ti nagtrabaho ket inikkatda dagiti altar nga adda idiay Jerusalem, ken dagiti amin nga altar a pagpupuoran ti insenso; imbellengda dagitoy iti waig ti Kidron. **15** Kalpasanna, pinartida dagiti urbon a karnero a daton nga agpaay iti Fiesta ti Ilalabas iti maika-14 nga aldaw iti maikadua a bulan. Nagbain dagiti papadi ken dagiti Levita ket inkonsagrarda ti bagida kenni Yahweh, ken nangiyegda iti daton a maipuor idiay balay ni Yahweh. **16** Timmakderda kadagiti nairanta a pagsaadanda, a kas panangtungpalda kadagiti annuroten a naited iti linteg ni Moses, a tao ti Dios. Inwarsi dagiti papadi ti dara nga inted dagiti Levita kadakuada. **17** Gapu ta adu kadagiti tattao iti taripnong ti saan a nangikonsagrar kadagiti bagida kenni Yahweh, isu a dagiti Levita ti akin-rebbeng iti panangparti kadagiti urbon a karnero a daton nga agpaay iti Fiesta ti Ilalabas para iti tunggal maysa a saan a nadalus, tapno idaton dagiti urbon a karnero kenni Yahweh. **18** Gapu iti kinaadu unay dagiti tattao, adu kadakuada manipud iti Efraim ken Manases, Isacar ken Zabulon ti saan a nangaramid iti seremonia ti pannakadalus, ngem nanganda latta iti taraon ti Fiesta ti Ilalabas, a maibusor iti naisurat nga annuroten. Ngem inkararagan ida ni Hezekias a kunana, "Pakawanen koma ti naimbag a ni Yahweh ti tunggal maysa **19** nga agdaydayaw iti Dios iti amin a pusona, o Yahweh, a Dios dagiti kapuonanna, nupay saan isuna a nadalus a kas iti nairanta a panangdalus ti nasantoan a disso." **20** Impangag ngarud ni Yahweh ni Hezekias ket pinakawanna dagiti tattao. **21** Siraragsak a rinambakan dagiti tattao ti Israel nga adda idiay Jerusalem ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti las-ud ti pito nga aldaw. Inaldaw a dinaydayaw dagiti Levita ken dagiti papadi ni Yahweh, nagkakantada iti panagdaydayaw kenni Yahweh a nabuyogan iti tukar dagiti napipigsa nga instrumento. **22** Nagsao iti pammabileg ni Hezekias kadagiti amin a Levita gapu iti laingda a nangannong iti panagdaydayaw kenni Yahweh. Isu a nanganda kabayatan iti panagrambakda iti Fiesta iti las-ud ti pito nga aldaw, nangidatonda kadagiti daton a pannakilangen-langen ken impudnoda dagiti basolda kenni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanda. **23** Kalpasanna, inkeddeng ti sibubukel a taripnong nga agrambakda iti pito pay nga aldaw ket inaramidda ngarud daytoy a siraragsak. **24** Ta nangted iti taripnong ni Hezekias nga ari ti Juda iti sangaribu a toro a baka ken 7, 000 a karnero a kas daton; ken nangted iti taripnong dagiti mangidadaulo iti sangaribu a toro a baka ken 10, 000 a karnero ken kalding. Adu met a papadi ti nangikonsagrar kadagiti bagida kenni Yahweh. **25** Amin a taripnong ti Juda agraman dagiti papadi ken dagiti Levita, ken dagiti amin a tattao a naggapu idiay Israel, kasta met dagiti ganggannaet nga immay manipud iti daga ti Israel ken dagiti agnanaed idiay Juda—naragsakda amin. **26** Isu nga adda iti napalalo a rag-o idiay Jerusalem; ta awan pay ti kastoy a naaramid idiay Jerusalem sipud idi panawen ni Solomon a putot a lalaki ni David, nga ari ti Israel. **27** Kalpasanna, timmakder dagiti papadi, dagiti Levita ket binendisionanda dagiti tattao. Impangag ti Dios dagiti timekda, ket dimmanon ti kararagda iti langit, a nasantoan a lugar a taeng ti Dios.

31 Ita, idi nalpas amin dagitoy, napan amin dagiti tattao ti Israel kadagiti siudad ti Juda ket binurakburakda dagiti adigi a bato, tinumbada dagiti estatua ni Asera, ken tinumbada dagiti pagdaydayawan ken dagiti altar iti entero a Juda ken Benjamin. Inaramidda met dagitoy idiay Efraim ken Manases, agingga a nadadaelda amin dagitoy. Kalpasanna, nagsubli dagiti amin a tattao ti Israel, tunggal maysa iti bukodna a daga ken bukodna a siudad. **2** Binunggo-bunggoy ni Hezekias dagiti papadi ken insaadna dagiti Levita segun iti pannakabunggo-bunggoyda, naisaad ti tunggal tao iti bukodna a trabaho, dagiti papadi ken dagiti Levita. Dinutokanna ida a mangidatag kadagiti daton a maipuor ken daton a pakikappia, tapno agserbi, agyaman, ken agdaydayaw idiay ruangan ti templo ni Yahweh. **3** Indutokna pay ti daton a maipuor a naggapu iti ari manipud kadagiti bukodna a sanikua, a para iti daton a maipuor iti agsapa ken rabii, ken dagiti daton a maipuor iti Aldaw a Panaginana, kadagiti baro a bulan, ken kadagiti dadduma a fiesta, a kas naisurat iti linteg ni Yahweh. **4** Maysa pay, binilinna dagiti tattao nga agnanaed iti Jerusalem nga itedda ti pannakabingay dagiti papadi ken dagiti Levita, tapno maipasnekda ti agtulnog iti linteg ni Yahweh. **5** Apaman a naibilinna dagiti paglintegan, nabuslon nga inted dagiti tattao ti Israel dagiti umuna a bunga dagiti trigoda, baro nga arak, lana, diro, ken dagiti amin nga apagkapullo ti naapitda iti taltalon; ken uray ti apagkapullo dagiti amin a banbanag ket inyegda idiay a sibubuslon. **6** Inyeg met dagiti tattao ti Israel ken Juda nga agnanaed kadagiti siudad ti Juda ti apagkapullo dagiti baka ken karnero, ken ti apagkapullo dagiti banag a naisagut kenni Yahweh a Diosda, ket inggabsuonda dagitoy. **7** Rinugiananda nga agigabsuon manipud iti maikatlo a bulan ket lineppasda dagitoy iti maikapito a bulan. **8** Idi dimteng da Hezekias ken dagiti papangulo ket nakitada dagiti nakagabsuon, dinaydayawda ni Yahweh ken binendisionanda dagiti tattao ti Israel. **9** Kalpasanna, sinaludsod ni Hezekias dagiti papadi ken dagiti Levita maipanggep kadagiti gabsuon. **10** Ni Azarias, a panguloen a padi iti balay ni Zadok, simmungbat kenkuana ket kinunana, "Manipud idi rinugian nga iyeg dagiti tattao dagiti sagut iti balay ni Yahweh, nangankami kadagitoy ket adda pay umanay, ken adu pay dagiti natda, ta binendisionan ni Yahweh dagiti tattaona. Ti nabati ket daytoy a dakkel a gabsuon nga adda ditoy." **11** Kalpasanna, imbilin ni Hezekias a maisagana dagiti pagiduldulinan a siled iti balay ni Yahweh, ket insaganada dagitoy. **12** Kalpasanna, sipupudno nga inyunegda dagiti sagut, dagiti apagkapullo ken dagiti banag a kukua ni Yahweh. Ni Conanias, a Levita ti nadutokan a mangimaton kadagitoy, ken ti kabsatna a ni Simei ti katulonganna. **13** Da Jehiel, Azazias, Nahat, Asahel, Jerimot, Jozabad, Eliel, Ismakias, Mahat ken Benaias ket

adda iti babaen ni Conanias ken Simei a kabsatna, babaen iti panangdutok ni Hezekias, nga ari, ken Azarias a panguloen a padi iti balay ti Dios. **14** Ni Kore a putot ni Imna a Levita, a guardia iti akindaya a ruangan ti mangimatmaton kadagiti naimpusoan a sagut para iti Dios, mangimatmaton iti pannakaibunong dagiti sagut kenni Yahweh ken dagiti sagut a maidaton kenni Yahweh. **15** Ti adda iti babaenna ket da Eden, Miniamin, Jesua, Semaias, Amarias ken Secanias, kadagiti siudad dagiti papadi. Dagiti mapagtalkan dagiti dinutokanda, tapno maibunongda dagitoy a sagut kadagiti kakabsatda segun iti pannakabunggo-bunggoyda, agpada a kadagiti napateg ken saan a napateg. **16** Inikkanda met dagiti lallaki nga agtawen iti tallo nga agpangato, a maibilang iti listaan dagiti puli-dagiti amin a nakauneg iti balay ni Yahweh, a naituding babaen iti inaldaw a batang, tapno trabahoenda dagiti naidutok kadakuada segun iti pannakabunggo-bunggoyda. **17** Inikkanda dagiti maibilang iti listaan ti puli ti pamiliada, ken dagiti Levita nga agtawen iti 20 nga agpangato, segun iti saad ti pannakabunggo-bunggoyda. **18** Inikkanda dagiti-maibilang iti listaan dagiti pulida-ken dagiti amin nga ubbing nga annakda, dagiti assawada a babbai, dagiti lallaki nga annakda, ken dagiti babbai nga annakda, dagiti amin a tattao-gapu ta indatonda kenni Yahweh dagiti bagbagida iti nasayaat a kababalin para iti naitalek a saadda. **19** Para kadagiti papadi a kaputotan ni Aaron, nga adda kadagiti away a sakup dagiti siudadda, wenno iti tunggal siudad, adda dagiti nadutokan a lallaki segun iti nagan a mangited kadagiti bingay kadagiti amin a lallaki a papadi, ken kadagiti amin a maibilang iti listaan ti puli dagiti Levita. **20** Inaramid daytoy ni Hezekias iti entero a Juda. Inaramidna ti nasayaat, umno, ken napudno iti sangoanan ni Yahweh a Diosna. **21** Iti amin a trabaho a rinugiananna iti panagserbina iti balay ti Dios, iti linteg, ken kadagiti bilbilin, iti panagtulnogna iti Diosna, inaramidna daytoy iti amin a pusona, ket nagballigi isuna.

32 Kalpasan dagitoy a banbanag ken dagitoy a napudno nga aramid, immay ni Senakerib nga ari ti Asiria iti Juda; nagkampo isuna tapno rautenna dagiti nasarikedkedan a siudad, a ginandatna a sakupen tapno tagikuaenna. **2** Idi nakita ni Hezekias nga immay ni Senakerib ket gandatna a rauten ti Jerusalem, **3** inyumanna kadagiti opisialna ken kadagiti nabibileg a lallaki a serraanda dagiti pagayusan ti danum a rummuar iti siudad; tinulonganda isuna a nangaramid iti dayta. **4** Adu ngarud a tattao ti naguummong ket sinerraanda dagiti amin a pagayusan ti danum ken dagiti waig nga agayus iti tengnga ti daga. Kinunada, "Ta apay koma nga umay dagiti ari ti Asiria ket agbirokda iti nabuslon a danum?" **5** Timmured ni Hezekias ket tinarimaanna dagiti amin a narba a pader; nangipatakder isuna kadagiti pagwanawanan, ken kasta met kadagiti sabali pay a pader iti ruar. Pinalagdana met ti Milo iti siudad ni David, ken nagaramid isuna kadagiti adu nga igam ken kalasag. **6** Nangdutok isuna kadagiti pangulo ti armada a mangidaulo kadagiti tattao. Inummongna amin ida iti plasa iti ruangan ti siudad ket nagsao iti pammabileg kadakuada. Kinunana, **7** "bumileg ken tumuredkayo. Saankayo nga agbuteng wenno maupay gapu iti ari ti Asiria ken kadagiti amin a kakaduana nga armada, ta adda kaduatayo a napigpigsa ngem kadagiti kakaduana. **8** Ti laeng kaduana ket takiag a lasag, ngem ti kaduatayo ket ni Yahweh, a Diostayo, a mangtulong kadatayo, ken makiranget iti gubattayo." Ket napatured dagiti tattao babaen kadagiti sasao ni Hezekias, nga ari ti Juda. **9** Kalpasan daytoy, imbaon ni Senakerib nga ari ti Asiria idiay Jerusalem dagiti adipenna (ita, adda isuna iti sango ti Lakis, ken kaduana dagiti amin nga armadana), a mapanda kenni Hezekias, nga ari ti Juda, ken kadagiti amin a tattao ti Juda nga adda idiay Jerusalem. Kinunana, **10** "Kastoy ti kuna ni Senakerib nga ari ti Asiria: 'Ania aya ti pagtaltalkanyo tapno maibturanyo ti pannakalakub ti Jerusalem? **11** Saan kadi nga al-allilawennakayo laeng ni Hezekias, tapno iyawatnakayo iti pannakatay babaen iti panagbisin ken uwaw, tunggal ibagana, "Ispalennatayo ni Yahweh manipud iti ima ti ari ti Asiria"? **12** Saan kadi a daytoy met laeng a Hezekias ti nangikkat kadagiti pagdaydayawan ken kadagiti altarna, ken binilinna ti Juda ken Jerusalem, "Maysa laeng nga altar ti pagdaydayawanyo, ken ditoy ti pangpuoranyo kadagiti datonyo?" **13** Saanyo kadi nga ammo ti inaramidko ken dagiti kapuonak kadagiti amin a bunggoy dagiti tattao kadagiti dadduma a daga? Naispal aya dagiti didiosen dagiti tattao kadagiti daga dagiti dagada manipud iti pannakabalinko? **14** Kadagiti amin a didiosen dagidiay nasion a naan-anay a dinadael dagiti kapuonak, adda kadi didiosen a nakaispal kadagiti tattaona manipud kadagiti imak? Kasano koma a maispalnakayo ti Diosyo manipud iti pannakabalinko? **15** Ita, saanyo nga itulok nga allilawennakayo ni Hezekias wenno allukoyennakayo iti kastoy a wagas. Saanyo a patpatien isuna, ta awan pay didiosen iti uray ania a nasion wenno pagarian ti nakaispal kadagiti tattaona manipud kadagiti imak, wenno manipud kadagiti ima dagiti kapuonak. Kasano pay ngarud a maispalnakayo ti Diosyo manipud kadagiti imak?'" **16** Nagsao pay dagiti adipen ni Senakerib iti maibusor kenni Yahweh a Dios ken maibusor iti adipenna a ni Hezekias. **17** Nagsurat pay ni Senakerib tapno laisenna ni Yahweh, a Dios ti Israel, ken tapno agsao iti maibusor kenkuana. Kinunana, "Kas iti saan a panangispal dagiti didiosen dagiti nasion iti daga kadagiti tattaoda manipud kadagiti imak, kasta met ngarud a saan a maispal ti Dios ni Hezekias dagiti tattaona manipud kadagiti imak." **18** Impukkawda iti pagsasao a Judio kadagiti tattao iti Jerusalem nga adda iti rabaw ti pader, tapno pagdanagen ken riribukenda ida, iti kasta ket masakupda ti siudad. **19** Nagsaoda iti Dios ti Jerusalem a kas iti panagsaoda kadagiti didiosen dagiti dadduma a tattao iti daga, nga aramid laeng dagiti ima dagiti tattao. **20** Nagkaragrag da Hezekias nga ari, ken ni profeta Isaias a putot a lalaki ni Amoz, gapu iti daytoy a banag ken immasugda iti langit. **21** Nangibaon ni Yahweh iti anghel a nangpapatay kadagiti mannakiranget a lallaki, kadagiti papangulo ti armada, ken kadagiti opisiales ti ari iti kampo. Isu a nagawid ni Senakerib iti bukodna a daga a kasta unay ti bainna. Idi napan isuna iti balay ti didiosenna, pinatay isuna idiay dagiti sumagmamano kadagiti putotna babaen iti kampilan. **22** Iti kastoy a wagas, insalakan ni Yahweh ni Hezekias ken dagiti agnanaed iti Jerusalem manipud iti ima ni Senakerib, nga ari ti Asiria, ken manipud iti ima dagiti dadduma, ken indalanna ida iti amin a wagas. **23** Adu ti nangiyeg kadagiti sagut kenni Yahweh idiay Jerusalem ken kadagiti napapateg a banag kenni Hezekias, nga ari ti Juda, isu a mararaem isuna iti imatang dagiti amin a nasion manipud iti dayta a tiempo aginggana iti masakbayan. **24** Kadagidi

a tiempo, nagsakit ni Hezekias nga urayla dandanin a matay. Nagkararag isuna kenni Yahweh, a nagsao kenkuana ken nangted iti pagilasinan nga umimbag isuna. **25** Ngem saan a sinubadan ni Hezekias ti panangtulong kenkuana ni Yahweh, gapu ta timmangsit isuna. Immay ngarud ti pungtot kenkuana, iti Juda ken Jerusalem. **26** Nupay kasta, iti saan a nagbayag ket impakumbaba ni Hezekias ti natangsit a pusona, isuna ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, isu a saan nga immay ti pungtot ni Yahweh kadakuada iti tiempo ni Hezekias. **27** Addaan ni Hezekias iti adu a kinabaknang ken mararaem iti kasta unay. Nagpaaramid isuna kadagiti pagidulinan kadagiti pirak, balitok, agkakapateg a bato, bangbanglo, kasta met kadagiti kalasag ken kadagiti amin a kita dagiti napapateg nga alikamen. **28** Addaan pay isuna kadagiti siled a pagidulinan kadagiti naapit a trigo, baro nga arak, ken lana; ken kadagiti koral a para iti amin a kita ti ayup; addaan met isuna iti arban ti ayup kadagiti kulonganda. **29** Malaksid kadagitoy, nangipasdek isuna kadagiti siudad a para kadagiti adu unay nga arban ti karnero ken adu unay a dingwen, gapu ta pinabaknang unay isuna ti Dios. **30** Ni Hezekias met laeng ti nangserra iti ubbog ti Gihon ken nangiturong kadagitoy iti daya a paset ti siudad ni David. Nagballigi ni Hezikias iti amin a proyektona. **31** Nupay kasta, iti biang dagiti mangibagbagi kadagiti prinsepe iti Babilonia, nga imbaonda a mapan kenkuana tapno agsaludsod kadagiti makaammo maipanggep kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan a mapaspasamak iti dayta a daga, pinalubosan ti Dios nga aramiden ni Hezekias ti kaykayatna, tapno suotenna isuna, ken tapno ammoenna amin a linaon ti pusona. **32** Kadagiti met dadduma a banag maipanggep kenni Hezekias, karaman ti panagtignayna iti napudno a katulagan, makitayo a naisurat dagitoy idiay Sirmata ni Profeta Isaias a putot a lalaki ni Amos, ken iti Libro dagiti Ar-ari ti Juda ken Israel. **33** Pimmusay ni Hezekias ket intanemda isuna iti turod a pakaitantaneman dagiti kaputotan ni David. Iti pannakatayna, pinadayawan isuna ti entero a Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem. Ni Manases a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari.

33 Sangapulo ket dua ti tawen ni Manases idi nangrugi nga agturay; nagturay isuna iti 55 a tawen idiay Jerusalem. **2** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh, a kas kadagiti makarimon a banbanag nga inar-aramid dagiti nasion a pinapanaw ni Yahweh sakbay dagiti tattao ti Israel. **3** Ta binangonna manen dagiti pagdaydayawan a tinumba ni Hezekias nga amana, ken nangaramid isuna kadagiti altar a para kenni Baal, nangaramid isuna kadagiti rebulto ni Asera, ken nagrukob isuna kadagiti amin a bituen iti tangatang ken nagdaydayaw kadagitoy. **4** Nangaramid ni Manases kadagiti altar para kadagiti didiosen iti balay ni Yahweh, uray no imbilin ni Yahweh a, "Ditoy Jerusalem ti pagtalinaedan ti naganko iti agnanayon." **5** Nangaramid isuna kadagiti altar a pagdaydayawan kadagiti amin a bituen iti tangatang iti dua a paraangan ti balay ni Yahweh. **6** Indatonna dagiti annakna a kas daton a maipuor idiay tanap ti Ben Hinnom; nakiuman isuna kadagiti mammadles ken mangan-anito, kadagiti mammuyon, ken kadagiti makium-uman kadagiti natay, ken kadagiti makium-uman kadagiti espiritu. Adu ti inaramidna a kinadakes iti imatang ni Yahweh, ket pinagpungtotna ti Dios. **7** Inkabilna ti nakitikitan a ladawan ni Asera nga inaramidna iti balay ti Dios. Daytoy a balay ti imbaga ti Dios kenni David ken Solomon a putotna; kinunana: "Iti daytoy a balay, ken iti Jerusalem, a pinilik manipud kadagiti amin a tribu ti Israel, ti pangikabilak iti naganko iti agnanayon. **8** Saankon a pulos a papanawen dagiti tattao ti Israel iti daga nga intedko kadagiti kapuonanda, no laeng ta tungpalenda a nasayaat dagiti amin nga imbilinko kadakuada, tungpalenda dagiti amin a linteg, alagaden, ken bilbilin nga intedko kadakuada babaen kenni Moises." **9** Insungsong ni Manases ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem nga agaramid iti nadakdakes pay ngem iti inaramid dagiti nasion a dinadael ni Yahweh sakbay a dimteng dagiti tattao ti Israel sadiay. **10** Nagsao ni Yahweh kenni Manases, ken kadagiti tattaona; ngem saanda a nangikaskaso. **11** Isu nga inyeg ni Yahweh kadakuada dagiti papangulo ti armada ti ari ti Asiria, a nangala kenni Manases a nakakawar, kinawaranda dagiti sakana, ket inyapanda isuna idiay Babilonia. **12** Idi agsagsagaba ni Manases, immasug isuna kenni Yahweh, a Diosna, ket nagpakumbaba iti kasta unay iti sangoanan ti Dios dagiti kapuonanna. **13** Nagkararag isuna kenkuana; ket nagpakpakaasi isuna iti Dios, ket impangag ti Dios ti panagpakaasina ket insublina isuna idiay Jerusalem, iti kinaarina. Kalpasanna, nabigbig ni Manases a ni Yahweh ket Dios. **14** Kalpasan daytoy, nangipasdek ni Manases iti akinruar a pader iti siudad ni David, iti laud a paset ti Gihon, idiay tanap, agingga iti Ruangan ti Ikan. Pinalikmutanna ti turod ti Opel iti bakud ket pinatayagna ti bakud iti kasta unay. Nangikabil isuna kadagiti natutured a papangulo kadagiti amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda. **15** Inikkatna iti balay ni Yahweh dagiti ganggannaet a didiosen, ken dagiti amin nga altar nga inaramidna iti tapaw iti bantay a nakaisaadan ti balay ni Yahweh ken idiay Jerusalem, ken imbellengna dagitoy iti ruar ti siudad. **16** Tinarimaanna ti altar ni Yahweh ket nangidatag iti rabaw daytoy kadagiti daton a pakikappia ken daton a pagyaman; binilinna ti Juda nga agserbida kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **17** Uray no nangidaton latta dagiti tattao kadagiti pagdaydayawan, ngem ni laeng Yahweh a Diosda ti nangipaayanda. **18** Maipapan kadagiti dadduma a pasamak maipanggep kenni Manases, ti kararagna iti Diosna, ken dagiti mensahe dagiti mammadto a nagsao kenkuana iti nagan ni Yahweh, a Dios ti Israel, adtoy, naisurat dagitoy kadagiti aramid dagiti ar-ari ti Israel. **19** Karaman dagiti kararagna, ken no kasano a nagpakaasi isuna iti Dios, dagiti amin a basolna ken dagiti panagsalungasingna, ken dagiti lugar a nangibangonanna kadagiti pagdaydayawan ken nangisaadanna kadagiti rebulto ni Asera ken kadagiti nakitikitan nga imahen, a nagdaydayawanna-naisurat dagitoy iti Libro ti Cronicas dagiti profeta. **20** Pimmusay ni Manases ket naitanem isuna iti nakaitaneman dagiti kapuonanna, ket intanemda isuna iti bukodna a balay. Ni Amon a putotna a lalaki ti simmukat kenkuana nga ari. **21** Sangapulo ket dua ti tawen ni Amon idi nagrugi isuna nga agturay; nagturay isuna iti dua a tawen idiay Jerusalem. **22** Dakes ti inaramidna iti imatang ni Yahweh, a kas iti inaramid ni Manases nga amana. Nagidaton ni Amon kadagiti amin a nakitikitan a ladawan nga inaramid ni Manases nga amana, ken nagdaydayaw isuna kadagitoy. **23** Saan isuna a nagpakumbaba iti sangoanan ni Yahweh, a kas koma iti inaramid ni Manases nga amana. Ngem ketdi, ad-ada pay ti panagsukir ni Amon. **24** Insikat isuna dagiti adipenna ket pinapatayda isuna iti bukodna a balay. **25** Ngem pinapatay

dagiti tattao iti daga dagiti amin a nangisikat kenni Ari Amon, ket insaadda ni Josias, a putotna a lalaki nga ari a kasukatna.

34 Walo ti tawen ni Josias idi nangrugi isuna nga agturay; nagturay isuna iti 31 a tawen idiay Jerusalem. **2** Inaramidna ti nalinteg iti imatang ni Yahweh, ken nagbiag isuna a kas iti panagbiag ni David a kapuonanna, ken tinungpalna amin a bilin ti Dios. **3** Ta iti maikawalo a tawen iti panagturayna, idi agtutubo pay laeng isuna, rinugianannan ti agdaydayaw iti Dios ni David a kapuonanna. Iti maika-12 a tawen, rinugianna a dalusan ti Juda ken Jerusalem babaen iti panangdadaelna kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti didiosen, dagiti imahen ni Asera, dagiti nakitikitan a ladawan, ken dagiti nasukog a ladawan. **4** Rinebba dagiti tattao dagiti altar ni Baal iti imatang ni Josias; tinumbana dagiti altar a pagpuoran kadagiti insenso nga adda iti ngatoen dagitoy. Binurakburakna dagiti imahen ni Asera ken dagiti nakitikitan a ladawan, ken dagiti nasukog a landok a ladawan agingga a nagbalin a tapok dagitoy. Inwarisna ti tapok kadagiti tanem dagiti nangidatdatag kadagiti daton kadakuada. **5** Pinuoranna dagiti tultulang dagiti papadida kadagiti altar a nagdaydayawanda. Iti kastoy a wagas, dinalusanna ti Juda ken Jerusalem. **6** Kasta met laeng ti inaramidna kadagiti siudad iti Manases, Efraim, ken Simeon, agingga iti Neftali, ken kadagiti nadadael a paset iti aglawlaw dagitoy. **7** Rinebbana dagiti altar, binurakburakna dagiti imahen ni Asera ken dagiti nakitikitan a ladawan, ken binurakna dagiti altar a pagpuoran kadagiti insenso iti entero a daga ti Israel; kalpasanna ket nagsubli isuna idiay Jerusalem. **8** Ita, iti maika-18 a tawen iti panagturayna, kalpasan a nadalusan ni Josias ti daga ken ti templo, imbaonna da Safan a putot a lalaki ni Asalias, ni Maasias, a gobernador iti siudad, ken ni Joas a putot a lalaki ni Joacaz a sekritario, a tarimaanenda ti balay ni Yahweh a Diosna. **9** Napanda kenni Hilkias, a nangato a padi, ket intalekda kenkuana ti kuarta a naiyeg iti balay ti Dios, a naur-or dagiti Levita, a guardia dagiti ruangan manipud iti Manases ken Efraim, manipud kadagiti amin a nabatbati iti Israel, manipud iti entero a Juda ken Bejamin, ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem. **10** Intalekda ti kuarta kadagiti lallaki a mangimatmaton iti trabaho idiay templo ni Yahweh. Tinangdanan dagitoy a lallaki dagiti trabahador a nangtarimaan ken nangipasdek manen iti templo. **11** Intangdanda dagitoy kadagiti karpentero ken kadagiti agipaspasdek, ken pinanggatangda kadagiti napurmaan a bato, ken kadagiti tabla a pangpatibker, ken maaramid nga adigi para kadagiti paset a binaybay-an a marba dagiti sigud nga ari ti Juda. **12** Sipupudno nga inaramid dagiti lalaki ti trabahoda. Dagiti mangimatmaton kadakuada ket da Jahat ken Obadias, a Levita, a putot a lallaki ni Merari; ken ni Zacarias ken Mesullam, manipud kadagiti putot a lallaki dagiti Koatitas. Dagidiay dadduma a Levita a nalalaing iti musiko ket immatonanda dagiti agtrabtrabaho. **13** Dagitoy a Levita ket isuda ti mangimatmaton kadagiti agbunbunag kadagiti mausar iti pasdek ken kadagiti dadduma a lallaki nga agtrabtrabaho. Adda met dagiti Levita a sekritario, mangimatmaton, ken guardia dagiti ruangan. **14** Idi inruarda dagiti kuarta a naiyeg iti balay ni Yahweh, nasarakan ni Hilkias a padi Ti Libro ti Linteg ni Yahweh a naited babaen kenni Moises. **15** Kinuna ni Hilkias kenni Safan nga eskriba, "Nasarakak Ti Libro ti Linteg iti balay ni Yahweh." Impan ni Hilkias ti Libro kenni Safan. **16** Impan ni Safan ti Libro iti ari, ken kinunana pay kenkuana, "Ar-aramiden dagiti adipenmo dagiti amin a naitalek kadakuada. **17** Innalada amin dagiti kuarta a nakitada iti balay ni Yahweh, ket intalekda daytoy kadagiti mangimatmaton ken kadagiti trabahador." **18** Kinuna ni Safan nga eskriba iti ari, "Adda libro nga inted kaniak ni Hilkias a padi." Kalpasanna, imbasa ni Safan ti libro iti ari. **19** Idi mangngeg ti ari dagiti linteg, rinay-abna dagiti pagan-anayna. **20** Binilin ti ari da Hilkias, ni Ahikam a putot a lalaki ni Safan, ni Abdon a putot a lalaki ni Mika, ni Safan nga eskriba, ken ni Asaias, nga adipenna, a kunana, **21** "Mapanyo saludsoden ti pagayatan ni Yahweh kaniak, ken kadagiti nabati iti Israel ken iti Juda, gapu kadagiti sasao iti libro a nasarakan. Ta nakaro ti pungtot ni Yahweh a naidissuor kadatayo. Nakaro unay, gapu ta saan nga impangag dagiti kapuonantayo dagiti sasao iti daytoy a libro a kas panangtungpal koma kadagiti amin a naisurat iti daytoy a libro." **22** Isu a ni Hilkias, ken dagiti binilin ti ari, ket napanda kenni Hulda a babai a profeta, nga asawa ni Sallum a putot a lalaki ni Tokat, a putot a lalaki ni Hara, a mangay-aywan kadagiti kawes (agnanaed isuna idiay Jerusalem idiay Maikadua a Distrito), ket kinasaritada isuna iti kastoy a wagas: **23** Kinunana kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: 'Ibagayo iti tao a nangibaon kadakayo nga umaykayo kaniak, **24** "Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Dumngegka, mangidissuorakto iti didigra iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy, dagiti amin a lunod a naisurat iti libro nga imbasada iti sangoanan ti ari ti Juda. **25** Gapu ta linaksiddak ken nangpuorda kadagiti insenso kadagiti didiosen, tapno pagpungtotendak babaen kadagitoy nga inar-aramidda-ngarud, maidissuorto ti pungtotko iti daytoy a lugar, ket saanto nga agbaaw daytoy."' **26** Ngem maipapan iti ari ti Juda, a nangibaon kadakayo tapno saludsoden ti pagayatan ni Yahweh, kastoy ti ibagayo kenkuana: "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: Maipanggep kadagiti sasao a nangngegmo: **27** 'gapu ta nagbabawika, ken nagpakumbabaka iti sangoanan ti Dios idi nangngegmo dagiti sasaona a maibusor iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy, ken gapu ta nagpakumbabaka iti sangoanak ken rinay-abmo dagiti pagan-anaymo ken immasugka iti sangoanak, impangagka met'-kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **28** 'Kitaem, itiponkanto kadagiti kapuonam; natalnanto ti pannakaitanemmo, ken saanto a maimatangan dagiti matam ti uray ania kadagiti didigra nga idissuorko iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy."'" Impakaammo ngarud dagiti lallaki daytoy a mensahe iti ari. **29** Kalpasanna, nangibaon ti ari kadagiti mensahero ken inummongna dagiti amin a panglakayen iti Juda ken Jerusalem. **30** Kalpasanna, napan ti ari iti balay ni Yahweh, ken dagiti amin a lallaki ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem, ken dagiti papadi, Levita, ken amin dagiti tattao, dagiti mararaem ken nanumo. Bayat nga agdengdengngegda, imbasa ti ari dagiti amin a linaon ti Libro ti Tulag a nasarakan idiay balay ni Yahweh. **31** Nagtakder ti ari iti lugarna ket nakitulag iti sangoanan ni Yahweh, nga agtulnog ken ni Yahweh, ken tungpalenna dagiti bilbilinna, dagiti pammaneknekna iti katulaganna, ken dagiti alagadenna, iti amin a puso ken kararuana, nga agtulnog kadagiti sasao iti katulagan a naisurat iti daytoy a libro. **32** Pinagkarina dagiti amin nga agnanaed

iti Jerusalem ken Benjamin a tungpalenda ti katulagan. Nagtulnog dagiti agnanaed iti Jerusalem iti tulag ti Dios, a Dios dagiti kapuonanda. **33** Inikkat ni Josias dagiti amin a makarimon a banbanag kadagiti daga a kukua dagiti tattao ti Israel. Pinagdayawna kenni Yahweh a Diosda ti tunggal maysa iti Israel. Kadagiti amin nga al-aldawna, saanda a sinalungasing ti panagtulnogda kenni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda.

35 Rinambakan ni Josias ti Fiesta ti Ilalabas a para kenni Yahweh idiay Jerusalem; ket pinartida dagiti urbon a karnero a naituding a para iti Fiesta ti Ilalabas iti maika-14 nga aldaw iti umuna a bulan. **2** Insaadna dagiti papadi iti akemda sana pinakired ida iti panagtrabahoda iti balay ni Yahweh. **3** Kinunana kadagiti Levita a nangisuro iti entero nga Israel, a napudno kenni Yahweh, "Iyapanyo ti nasantoan a Lakasa ti Tulag iti balay nga impasdek ni Solomon a putot a lalaki ni David, nga ari ti Israel. Saanyo a pulos nga ibakbaklay daytoy. Ita, dayawenyo ni Yahweh, a Diosyo, ken pagserbianyo dagiti tattaona nga Israel. **4** Ibunggoyyo dagiti bagbagiyo babaen iti nagan dagiti kapuonanyo ken ti puliyo, surotenyo dagiti naisurat a bilbilin ni David, nga ari iti Israel, ken dagiti bilin ni Solomon a putot ni David a lalaki. **5** Agtakderkayo iti nasantoan a lugar, mapankayo kadagiti nakaisaadanyo a bunggoy a nakaibilangan dagiti kapulian dagiti kakabsatyo, dagiti kaputotan dagiti tattao, ken mapankayo kadagiti nakaisaadanyo a kapulian dagiti Levita. **6** Partienyo dagiti naituding nga urbon a karnero a para iti Fiesta ti Ilalabas ken isagutyo met dagiti bagbagiyo nga agpaay kenni Yahweh. Isaganayo dagiti karnero para kadagiti kakabsatyo nga Israelita; aramidenyo daytoy a kas panagtulnog kadagiti sao ni Yahweh, a naited babaen kenni Moises." **7** Nangted ni Josias kadagiti amin a tattao iti 30, 000 nga urbon a karnero ken urbon a kalding manipud kadagiti arban, a para iti daton a maipaay iti Fiesta ti Ilalabas, kadagiti amin nga adda sadiay. Nangted pay isuna iti 3, 000 a bulog a baka; naggapu dagitoy manipud kadagiti sanikua ti ari. **8** Nangted met dagiti opisialna iti sagut a nagtaud kadagiti pusoda kadagiti tattao, papadi, ken Levita. Da Hilkias, Zecarias, ken Jehiel, dagiti opisial a nadutokan iti balay ti Dios, ket nangted 2, 600 a babassit a dingwen ken 300 a baka a sagut a para iti Fiesta ti Ilalabas. **9** Nangted met da Conanias, Semias ken Natanel a kabsatna, da Hasabias, Jeiel ken Jozabad a papangulo dagiti Levita iti 5, 000 a babassit a dingwen ken 500 a baka. **10** Naisagana ngarud dagiti masapsapul a para iti Fiesta ti Ilalabas, ket nagtakder dagiti papadi iti ayanda, agraman dagiti Levita babaen iti pannakabunggobunggoyda kas panagtulnogda iti bilin ti ari. **11** Pinartida dagiti urbon a karnero a nairanta a para iti Fiesta ti Ilalabas, ket inwarsi dagiti papadi ti dara a naawatda manipud kadagiti Levita' ken nilalatan met dagiti Levita dagiti karnero. **12** Inikkatda dagiti daton a maipuor, tapno ibunongda dagitoy kadagiti bunggoy dagiti tattao segun iti kapulianda, tapno idatonda kenni Yahweh, a kas naisurat iti Libro ni Moises. Kasta met ti inaramidda kadagiti bulog a baka. **13** Intonoda dagiti urbon a karnero a naituding a para iti Fiesta ti Ilalabas segun kadagiti sumaganad a bilin. Kadagiti nasagradoan a daton, inangerda dagitoy kadagiti banga, kaldero a dakkel, ken silliasi, ken pinartakanda nga inyapan dagitoy kadagiti amin a tattao. **14** Kalpasanna, insaganada dagiti sagutda para iti bagbagida ken para kadagiti papadi, gapu ta dagiti papadi, a kaputotan ni Aaron, ket nakumikomda kadagiti daton a maipuor ken dagiti taba agingga a sumipnget, insagana ngarud dagiti Levita dagiti sagut a para kadakuada ken para kadagiti papadi, a kaputotan ni Aaron. **15** Dagiti kumakanta, a kaputotan ni Asaf, ket addada iti naituding nga ayanda, a kas imbilin ni David kenni Asaf, Heman, ken Jedutun a profeta ti ari. Adda dagiti guardia iti tunggal ruangan; saanen a kasapulan a panawanda ti puestoda, gapu ta insaganan dagiti kakabsatda a Levita dagiti sagut a para kadakuada. **16** Isu nga iti dayta a tiempo, naipatungpal amin dagiti masapul a para iti pannakarambak ti Fiesta ti Ilalabas ni Yahweh ken ti pannakaidaton ti daton a maipuor iti rabaw ti altar ni Yahweh, kas imbilin ni Ari Josias. **17** Rinambakan dagiti Israelita ti Fiesta ti Ilalabas iti dayta a tiempo, ken ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti pito nga aldaw. **18** Ti kasta a pannakarambak ti Fiesta ti Ilalabas ket saan pay a napasamak iti" Israel manipud kadagiti tiempo ni profeta a Sammuel; wenno awan pay kadagiti dadduma nga ari ti Israel ti nangrambak ti Fiesta ti Ilalabas a kas iti panangrambak ni Josias a ken dagiti papadi, Levita, ken dagiti amin a tattao iti Juda ken Israel nga adda, ken dagiti agnanaed iti Jerusalem. **19** Narambakan daytoy a Fiesta ti Ilalabas agingga iti maika-18 a tawen a panagturay ni Josias. **20** Kalpasan amin dagitoy, kalpasan a naiyurnos ni Josias dagiti rumbeng a maurnos iti templo, napan nakiranget ni Neco, nga ari ti Egipto iti Carkemis idiay Karayan Eufrates, ket napan nakiranget ni Josias kenkuana. **21** Ngem nangibaon ni Neco kadagiti mangibagi kenkuana, a kunana, "Ania koma ti aramidek kenka, ari ti Juda? Saanak nga umay a maibusor kenka ita nga aldaw, ngem ketdi maibusor iti balay a gubatek. Imbilin ti Dios a darasek, isu a saanmo a lapdan ti Dios, nga adda kaniak, ta amangan no dadaelennaka." **22** Nupay kasta, saan nga inkaskaso ni Josias isuna. Nanglimlimo isuna tapno makiranget kenkuana. Saanna nga inkaskaso dagiti sasao ni Neco a naggapu iti ngiwat ti Dios; isu a napan isuna a nakiranget idiay tanap ti Megiddo. **23** Dagiti pumapana ket pinanada ni Ari Josias, ket kinuna ti ari kadagiti adipenna, "Iyadayodak, gapu ta nakaro ti sugatko.' **24** Indissaag ngarud isuna ti adipen manipud iti karuahe, ket inyakarna isuna iti sabali pay a karuahena. Inyapanda isuna idiay Jerusalem, a nakatayanna. Naitanem isuna idiay nakaitaneman dagiti kapuonanna. Dinung-awan dagiti amin a tattao ti Juda ken Jerusalem ni Josias. **25** Dinung-awan ni Jeremias ni Josias; agdungdung-aw dagiti amin a lallaki ken babbai a kumakanta maipanggep iti napasamak kenni Josias agingga ita nga aldaw. Dagitoy a kankanta ket nagbalin a kaugalian idiay Israel; kitaenyo, naisurat dagitoy kadagiti kankanta a dung-dung-aw. **26** Maipanggep kadagiti dadduma a banbanag maipanggep kenni Josias, ken dagiti naimbag nga inaramidna a kas panagtulnog iti naisurat iti linteg ni Yahweh- **27** ken dagiti ar-aramidna, manipud rugi ken leppas, ket naisurat iti Libro dagiti Ar-ari ti Juda ken Israel.

36 Kalpasanna, dagiti tattao iti daga ket innalada ni Joahaz a putot a lalaki ni Josias, ket insaadda isuna nga ari a kasukat ni amana idiay Jerusalem. **2** Agtawen ni Joahaz iti 23 idi mangrugi isuna nga agari, ket nagari isuna iti tallo a bulan idiay Jerusalem. **3** Inikkat isuna ti ari

ti Egipto idiay Jerusalem, ket pinagbayadna ti daga iti 4,
000 a kilo ti pirak ken uppat a kilo ti balitok. **4** Insaad ti ari
ti Egipto ni Eliakim, a kabsat ni Joahaz a kas ari ti Juda
ken Jerusalem, ken sinukatanna ti naganna iti Jehoiakim.
Kalpasanna inyapanna ti kabsat ni Eliakim a ni Joahaz idiay
Egipto. **5** Agtawen ni Jehoyakim iti 25 idi nangrugi nga agari,
ket nagari isuna iti 11 a tawen idiay Jerusalem. Inaramidna ti
dakes iti imatang ni Yahweh a Diosna. **6** Kalpasanna, rinaut
isuna ni Nebucadnesar nga ari iti Babilonia ket inkawarda
isuna ket inyapanda idiay Babilonia. **7** Nangala pay ni
Nebucadnesar kadagiti sumagmamano a banbanag iti balay
ni Yahweh ket inyapanna idiay Babilonia ket inkabilna
dagitoy iti palasiona idiay Babilonia. **8** Maipanggep kadagiti
dadduma a pakasaritaan maipanggep kenni Jehoyakim,
dagiti makarimon a banbanag nga inaramidna, ken dagiti
naduktalan a maibusor kenkuana, kitaenyo, naisurat dagitoy
iti Libro dagiti Ar-ari iti Juda ken Israel. Kalpasanna, ti putot
a lalaki ni Jehoyakim ti simmukat kenkuana nga ari. **9**
Walo ti tawen ni Jehoyakim idi nangrugi isuna nga agari;
nagari isuna iti tallo a bulan ket sangapulo nga aldaw idiay
Jerusalem. Dakes iti imatang ni Yahweh ti inaramidna.
10 Iti panagrugi ti tawen, nangibaon ni ari Nebucadnesar
kadagiti lallaki a napan nangala kenkuana ket inyapanda iti
Babilonia, agraman dagiti napapateg a banbanag manipud
iti balay ni Yahweh, ket insaadna ni Zedekias a kabagian ni
Jehoyakim a kas ari ti Juda ken Jerusalem. **11** Agtawen ni
Zedekias iti 21 idi nangrugi a nagari isuna; nagari isuna iti
11 a tawen idiay Jerusalem. **12** Dakes iti imatang ni Yahweh
a Diosna ti naramidna. Saan isuna a nagpakumbaba iti
sangoanan ni Jeremias a profeta a nangisao iti nagtaud iti
ngiwat ni Yahweh. **13** Nagrebelde met ni Zedekias kenni Ari
Nebucadesar a nangpasapata kenkuana nga agbalin isuna
a napudno kenkuana babaen iti Dios. Ngem pinatangken ni
Zedekias ti ulona ken pinatangkenna ti pusona a maibusor
kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **14** Maysa pay, nagsukir
iti kasta unay dagiti amin a papanguloen dagiti papadi
ken dagiti tattao, tinuladda dagiti makarimon a banbanag
nga ar-aramiden dagiti sabali a tattao. Tinulawanda ti
balay ni Yahweh nga impaayna a para kenkuana idiay
Jerusalem. **15** Namin adu a nangipatulod ti mensahe
kadakuada ni Yahweh a Dios dagiti kapuonanda babaen
kadagiti mensaherona ti Dios, gapu ta maasian isuna kadagiti
tattaona ken iti lugar a pagnanaedanna. **16** Ngem inuy-
uyawda dagiti mensaherona, linalaisda dagiti sasaona, ken
kinatkatawaanda dagiti profetana agingga a simged manen
ti pungtot ni Yahweh kadagiti tattaona, agingga nga awan iti
makalapped iti daytoy. **17** Inyeg ngarud ti Dios kadakuada
ti ari iti Caldeo a nangpapatay kadagiti agtutubo a lallaki
babaen iti kampilan idiay santuario, ken saanna a kinaasian
dagiti agtutubo a lallaki wenno berhen a babbalasang, dagiti
lallakay wenno ubanan. Inyawat amin ida ti Dios iti imana.
18 Dagiti amin nga alikamen iti balay ti Dios, dadakkel man
wenno babassit, dagiti gameng iti balay ni Yahweh, ken
dagiti gameng ti ari ken dagiti opisialna-inyapanna amin
dagitoy idiay Babilonia. **19** Pinuoranda ti balay ti Dios,
rinebbada ti pader ti Jerusalem, pinuoranda dagiti amin a
palasio iti daytoy, ken dinadaelda dagiti amin a napipintas a
banbanag iti daytoy. **20** Inyapan ti ari idiay Babilonia dagiti
nakalisi iti kampilan. Nagbalinda nga adipenna ken adipen
dagiti putotna a lallaki agingga iti panagturay ti pagarian iti
Persia. **21** Napasamak daytoy tapno matungpal ti sao ni
Yahweh babaen kenni Jeremias, agingga a rumbeng nga
aginana ti daga iti tunggal Aldaw a Panaginana. Nangilin
ti Aldaw a Panaginana kabayatan a napanawan daytoy
agingga iti 70 a tawen. **22** Ita, iti umuna a tawen ni Ciro nga
ari iti Persia, tapno mapasamak ti sao ni Yahweh babaen
kenni Jeremias, tinignay ni Yahweh ti espirito ni Ciro nga ari
ti Persia isu a nangaramid iti maysa a pangngeddeng iti
entero a pagarianna, ket insuratna pay daytoy. Kinunana,
23 "Kastoy ti kuna ni Ciro nga ari ti Persia: Ni Yahweh
a Dios sadilangit, ket inyawatna amin kaniak dagiti amin
a pagarian iti daga. Binilinnak a mangipasdekak iti balay
a para kenkuana idiay Jerusalem, nga adda idiay Juda.
Siasinoman kadakayo a maibilang kadagiti tattaona, ni koma
Yahweh a Diosyo ti adda kadakayo. Mapalubusan isuna a
sumang-at iti daga."

Ezra

1 Iti umuna a tawen a panagturay ni Cyrus a kas ari iti Persia, tinungpal ni Yahweh ti saona a nagtaud iti ngiwat ni Jeremias, ken tinignayna ti espiritu ni Cyrus. Naiwaragawag ti sao ni Cyrus iti entero a pagarianna. Kastoy ti naisurat ken naisao: **2** "Kinuna ni Cyrus nga ari ti Persia: Ni Yahweh a Dios ti Langit ti nangted kaniak kadagiti amin a pagarian iti daga ket dinutokannak a mangibangon iti balayna a maipaay kenkuana idiay Jerusalem iti Judea. **3** Siasinoman kadakayo ti nagtaud kadagiti tattaona, ti Diosna koma ti makikadua kenkuana tapno makaapan isuna idiay Jerusalem a mangbangon iti balay ni Yahweh a Dios ti Israel, nga isu ti Dios ti Jerusalem. **4** Dagiti tattao iti sadinoman a paset iti pagarian a pagnanaedan dagiti nakalasat iti dayta a daga ket masapul a mangipaayda kadakuada iti pirak ken balitok, sanikua ken ay-ayup, ken maysa a sagut a maidatag iti balay ti Dios idiay Jerusalem."Kasapulan a mangipaay **5** Kalpasanna, nagrubuat dagiti pangulo kadagiti puli dagiti kapuonan ti Juda ken Benjamin, dagiti papadi ken dagiti Levita, ken dagiti amin a tinignay ti Dios ti espirituna a mapan mangbangon iti balayna. **6** Timmulong kadagiti trabahoda dagiti tattao iti aglawlawda babaen kadagiti pirak ken balitok a banbanag, sanikua, ay-ayup, ken napateg a banbanag ken naimpusoan a sagut. **7** Insubli pay ni Ari Cyrus dagiti banbanag nga innala idi ni Nebucadnesar a maus-usar iti balay ni Yahweh idiay Jerusalem ken inkabilna iti balay dagiti didiosna. **8** Inyawat dagitoy ni Cyrus kenni Mitredat a tesorero a nangbilang kadagitoy para kenni Sesbasar a pangulo ti Judea. **9** Daytoy ti bilang dagitoy: Tallopulo a balitok a palanggana, sangaribo a pirak a palanggana, duapulo ket siam a sabali pay a palanggana, **10** tallopulo a balitok a mallukong, 410 a babassit a mallukong a pirak ken sangaribo a dadduma pay a banbanag. **11** Agdagup amin iti 5, 400 a balitok ken pirak nga alikamen. Intugot amin dagitoy ni Sesbasar idi nagsubli idiay Jerusalem dagiti naipanaw a kas balud manipud Babilonia.

2 Dagitoy dagiti tattao iti probinsia a nakaruk-at iti pannakaibalud kadakuada ni Ari Nebucadnesar a nangipan kadakuada a kas balud idiay Babilonia, dagiti tattao a nagsubli kadagiti tunggal siudadda iti Jerusalem ken iti Judea. **2** Kaduada a nagsubli da Zerubbabel, Jesua, Nehemias, Seraias, Reelaias, Mardokeo, Bilsan, Mispar, Bigvai, Rehum ken Baana. Daytoy ti listaan dagiti lallaki manipud kadagiti tattao ti Israel. **3** Dagiti kaputotan ni Paros: 2, 172. **4** Dagiti kaputotan ni Safatias: 372. **5** Dagiti kaputotan ni Aras: 775. **6** Dagiti kaputotan ni Pahat Moab, babaen kenni Jesua ken Joab: 2, 812. **7** Dagiti kaputotan ni Elam: 1, 254. **8** Dagiti kaputotan ni Zattu: 945. **9** Dagiti kaputotan ni Zaccai: 760. **10** Dagiti kaputotan ni Bani: 642. **11** Dagiti kaputotan ni Bebai: 623. **12** Dagiti kaputotan ni Azgad: 1, 222. **13** Dagiti kaputotan ni Adonikam: 666. **14** Dagiti kaputotan ni Bigvai: 2, 056. **15** Dagiti kaputotan ni Adin: 454. **16** Dagiti tattao ni Ater babaen kenni Hezekias: siam a pulo ket walo. **17** Dagiti kaputotan ni Bezai: 323. **18** Dagiti kaputotan ni Jora: 112. **19** Dagiti tattao ni Hasum: 223. **20** Dagiti tattao ni Gibbar: siam a pulo ket lima. **21** Dagiti tattao ti Betlehem: 123. **22** Dagiti tattao ti Netofa: lima pulo ket innem. **23** Dagiti tattao ti Anatot: 128. **24** Dagiti tattao ti Asmavet: uppat a pulo ket dua. **25** Dagiti tattao ti Kiriat Jearim, Kefira ken Beerot: 743. **26** Dagiti tattao ti Rama ken Geba: 621. **27** Dagiti tattao ti Micmas: 122. **28** Dagiti tattao ti Betel ken Ai: 223. **29** Dagiti tattao ti Nebo: lima pulo ket dua. **30** Dagiti tattao ti Magbis: 156. **31** Dagiti tattao ti sabali nga Elam: 1, 254. **32** Dagiti tattao ti Harim: 320. **33** Dagiti tattao ti Lod, Hadid, ken Ono: 725. **34** Dagiti tattao ti Jerico: 345. **35** Dagiti tattao ti Senaa: 3, 630. **36** Dagiti papadi: Dagiti kaputotan ni Jedaias iti balay ni Jesua: 973. **37** Dagiti kaputotan ni Immer: 1, 052. **38** Dagiti kaputotan ni Pasur: 1, 247. **39** Dagiti kaputotan ni Harim: 1, 017. **40** Dagiti Levita: Dagiti kaputotan da Jesua ken Kadmiel, a kaputotan ni Hodavias: pitopulo ket uppat. **41** Dagiti kumakanta iti templo: Dagiti kaputotan ni Asaf: 128. **42** Dagiti kaputotan dagiti agbanbantay iti ruangan: Dagiti kaputotan da Salum, Ater, Talmon, Akkub, Hatita, ken Sobai: 139 amin. **43** Dagidiay naisaad nga agserbi iti templo: Dagiti kaputotan da Siha, Hasufa, Tabaot, **44** Keros, Siaha, Padon, **45** Lebana, Hagaba, Akkub, **46** Hagab, Samlai ken Hanan; **47** dagiti kaputotan da Giddel, Gahar, Reayas, **48** Resin, Necoda, Gazzam, **49** Uzza, Pasea, Besai, **50** Asna, Meumin ken Nefisim; **51** dagiti kaputotan da Bakbuk, Hakufa, Harhur, **52** Baslut, Mehida, Harsa, **53** Barkos, Sisera, Tema, **54** Nesias ken Hatifa. **55** Dagiti kaputotan dagiti adipen ni Solomon: Dagiti kaputotan da Sotai, Hasoferet, Peruda, **56** Jaala, Darkon, Giddel, **57** Sefatias, Hattil, Pokeret Hazzebaim, ken Ami. **58** Agdagup iti 392 amin a kaputotan dagiti naisaad nga agserbi iti templo ken dagiti kaputotan dagiti adipen ni Solomon. **59** Dagidiay pimmanaw manipud Tel Mela, Tel Harsa, Kerub, Addan ken Immer—ngem saanda a mapaneknekan a nagtaud iti Israel ti kapuonanda—agraman **60** dagiti 652 a kaputotan da Delaias, Tobias ken Necoda. **61** Ket kadagiti kaputotan dagiti papadi: Dagiti kaputotan da Habaias, Hakkoz, ken Barzillai (a nakiasawa kadagiti babbai a kaputotan ni Barzillai a Galaadita ket naawagan babaen kadagiti naganda) **62** Pinadasda a biruken ti listaan ti nagtaudanda a kapuonan, ngem saanda a nabirukan gapu ta rinugitanda ti kinapadida. **63** Isu a kinuna ti gobernador kadakuada a saanda a mangan kadagiti aniaman a nasantoan a daton agingga a palubosan ida ti maysa a padi nga addaan iti Urim ken Tummim. **64** Agdagup iti 42, 360 ti bilang ti entero a bunggoy, **65** saan a karaman dagiti adipenda ken dagiti adipenda a babbai (agdagup dagitoy iti 7, 337) ken dagiti lallaki ken babbai a kumakanta iti templo (dua gasut). **66** Dagiti kabalioda: 736. Dagiti muloda: 245. **67** Dagiti kamelioda: 435. Dagiti asnoda: 6, 720. **68** Idi napanda iti balay ni Yahweh idiay Jerusalem, nangted dagiti papanguloen ti pamilia iti nagtaud iti kaunggan a sagsagut tapno mausar iti pannakaibangon ti balay. **69** Nangtedda segun iti kabaelanda nga ited a mausar iti trabaho: 61, 000 a daric ti balitok, lima ribo a minas ti pirak, ken sangagasut a pagan-anay para kadagiti padi. **70** Isu a dagiti papadi ken dagiti Levita, dagiti tattao, dagiti kumakanta iti templo ken dagiti mangbanbantay kadagiti ruangan, ken dagiti nadutokan nga agserbi iti templo ket nagnaedda kadagiti siudadda. Dagiti amin a tattao iti Israel ket adda kadagiti siudadda.

3 Daytoy ti maikapito a bulan kalpasan ti panagsubli dagiti tattao ti Israel kadagiti siudadda, idi naguummongda a kas maysa a tao idiay Jerusalem. **2** Nagsagana ni Jesua a

putot a lalaki ni Josadac ken dagiti kakabsatna a papadi, ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel ken dagiti kakabsatna a lalaki ket binangonda ti altar ti Dios ti Israel tapno maidatagda dagiti daton a mapuoran kas naibilin iti linteg ni Moises a tao ti Dios. **3** Kalpasanna, impasdekda ti altar iti rabaw ti pakaisaadanna, nga adda panagbuteng kadakuada gapu kadagiti tattao iti dayta a lugar. Nangidatonda kenni Yahweh kadagiti daton a mapuoran iti parbangon ken iti rabii. **4** Rinambakanda pay ti Fiesta dagiti Abong-abong a kas iti naisurat, ken nangidatonda iti daton a mapuoran iti inaldaw-aldaw a maiyannurot iti naipaulog a bilin, ti naituding a pagrebbengan iti tunggal aldaw. **5** Kasta met nga adda dagiti daton a mapuoran a maidaton iti inaldaw ken binulan, ken dagiti sagsagut para kadagiti amin a naituding a fiesta ni Yahweh, agraman dagiti amin a sagut a nagtaud iti bukod a nakem. **6** Nangrugida a nagidaton kenni Yahweh kadagiti daton a mapuoran iti umuna nga aldaw ti maikapito a bulan, uray no saanpay a naibangon ti templo. **7** Isu a nangtedda iti pirak kadagiti kantero ken kadagiti karpintero; taraon, mainom, ken lana kadagiti tattao ti Sidon ken Tiro tapno mangipatulodda kadagiti kayo ti sedro manipud Lebanon a maipan iti Joppe babaen iti baybay, kas iti impalubos kadakuada ni Cyrus nga ari ti Persia. **8** Ket iti maikadua a bulan ti maikadua a tawen kalpasan ti isasangpetda iti balay ti Dios idiay Jerusalem, da Zerubbabel, Jesua nga anak ni Josadac, dagiti dadduma a papadi, dagiti Levita, ken dagiti nagsubli idiay Jerusalem manipud iti pannakaibalud ti nangirugi ti trabaho. Dinutokanda dagiti Levita nga agtawen iti duapulo nga agpangato a mangimaton iti panagtrabaho iti balay ni Yahweh. **9** Insaad ni Jesua dagiti annak ken kakabsatna a lallaki, ni Kadmiel ken dagiti annakna a lallaki, ken dagiti kaputotan ni Juda tapno mangimaton kadagiti tattao a mangar-aramid ti trabaho iti balay ti Dios. Kaduada dagiti kaputotan ni Henadad, kasta met dagiti padada a Levita. **10** Insaad dagiti mangibangbangon ti pundasion para iti templo ni Yahweh. Daytoy ti gapuna a nagtakder dagiti papadi a sikakawes kadagiti pagan-anayda nga addaan kadagiti trumpeta, ken dagiti Levita, nga annak a lallaki ni Asaf, tapno idaydayawda ni Yahweh babaen kadagiti piangpiang a kas iti imbilin ti ima ni David nga ari ti Israel. **11** Nagkantada nga addaan iti panangdayaw ken panagyaman kenni Yahweh, "Naimbag isuna! Agnanayon ti kinapudnona iti tulagna iti Israel." Nagriaw amin dagiti tattao nga uray da la impukkaw ti panagrag-oda iti panagdaydayaw kenni Yahweh gapu ta naisaaden ti pundasion ti templo. **12** Ngem adu kadagiti papadi, kadagiti Levita, kadagiti panguloen dagiti pamilia ken kadagiti lallakay a nakakita idi iti immuna a balay, ti nagsangit iti napigsa idi nakitada a naisaaden ti pundasion daytoy a balay. Ngem adu dagiti nagpukkaw gapu iti rag-o ken ragsak ken dir-i. **13** Kas nagbanaganna, saan a mailasin dagiti tattao ti riaw ti rag-o ken ragsak manipud iti panagsasangit dagiti tattao, gapu ta agsangsangit dagiti tattao iti kasta unay a kinarag-o, ken mangngeg ti riawda manipud iti adayo.

4 Ita, nangngeg dagiti dadduma a kabusor ti Juda ken Benjamin a dagiti tattao a naitalaw idi ket agdama a mangibangbangon iti templo para kenni Yahweh a Dios ti Israel. **2** Isu a kinatungtongda ni Zerubbabel ken dagiti pangulo dagiti puli dagiti kapuonanda. Kinunada kadakuada, "Kaduaandakayo a mangibangon, gapu ta kas kadakayo, agdaydayaw kami met iti Diosyo ken nagidatdaton kami kenkuana manipud pay kadagiti al-aldaw nga impannakami ditoy a lugar ni Esarhadon nga ari ti Asiria." **3** Ngem kinuna da Zerubbabel, Jesua, ken dagiti pangulo dagiti puli dagiti kapuonanda, "Saan a dakayo, no di ket dakami ti kasapulan a mangibangon iti balay ti Diosmi, ta dakami ti mangibangon para kenni Yahweh a Dios ti Israel, kas iti imbilin ni Cyrus nga Ari ti Persia." **4** Isu a pinakapoy dagiti tattao iti dayta a lugar dagiti im-ima dagiti taga-Juda; pinagbutengda dagiti taga-Juda a mangibangon. **5** Pinasuksukanda pay dagiti mammagbaga tapno saan a matungpal dagiti panggepda. Inaramidda daytoy kabayatan dagiti amin nga al-aldaw ni Cyrus ken iti panagari ni Dario nga ari ti Persia. **6** Ket iti rugrugi ti panagturay ni ari Ahasuero, nagisuratda kadagiti pammadpadakes a maibusor kadagiti agnanaed iti Juda ken Jerusalem. **7** Kabayatan dagiti al-aldaw ni Ahasuero, nagsurat kenkuana da Bislam, Mitredat, Tabeel ken dagiti kakaduada. Arameo ti pannakaisuratna ken naipatarus. **8** Kastoy a wagas ti panagsurat ni Rehum a mangidadaulo ken ni Simsai nga eskriba kenni Artaxerxes maipapan iti Jerusalem. **9** Kalpasanna, nagsurat da Rehum, Simsai ken dagiti kakaduada nga ukom ken dadduma pay nga opisial iti gobierno a naggapu idiay Erec, Babilonia ken Susa idiay Elam **10** ket kinaduaan pay ida dagiti tattao a pinilit ti natan-ok ken natakneng a ni Asurbanipal a pagnaeden idiay Samaria, agraman dagiti nabati nga adda idiay Probinsia iti Ballasiw ti Karayan. **11** Daytoy ti kopia ti surat nga impatulodda kenni Artaxerxes, "Dagiti adipenmo, a lallaki nga adda iti ballasiw ti karayan ti makinsurat iti daytoy: **12** Maipakaammo iti ari a dagiti Judio a pimmanaw manipud kenka ket immayda a maibusor kadakami ditoy Jerusalem tapno mangibangon iti nasukir a siudad. Nalpasdan dagiti pader ken natarimaandan dagiti pundasion. **13** Ita, maipakaammo iti Ari a no naipatekderen daytoy a siudad ken nalpasen ti pader, saandanton a mangted kadagiti pagyaman ken buwis, ket dangrandanto dagiti ari. **14** Pudno a gapu ta nangankami iti asin ti palasyo, saan ngarud a rumbeng a makitami a saan a mapadpadayawan ti ari. Daytoy ti makagapu nga ipakpakaammomi iti Ari **15** a sukimatem koma dagiti listaan ti amam tapno maammoam a daytoy ket nasukir a siudad a mangdangran kadagiti ari ken kadagiti probinsia. Nangted daytoy iti adu a parikut kadagiti ari ken probinsia. Nagbalin daytoy a sentro iti panagsukir manipud pay idi. Daytoy ti makagapu a nadadael ti siudad. **16** Ipakpakaammomi iti ari a no maibangon manen daytoy a siudad ken ti paderna, awanen ti mabati a para kenka iti ballasiw ti dakkel a karayan, ti Eufrates." **17** Nangipatulod ngarud iti sungbat ti Ari kada Rehum ken Simsai ken kadagiti kakaduada idiay Samaria ken kadagiti nabatbati pay nga adda iti ballasiw ti Karayan: "Kapya koma ti umadda kadakayo. **18** Naipatarus ken naibasa kaniak ti surat nga impatulodyo. **19** Isu nga imbilinko ti pannakasukimat ket natakuatan a kadagiti naglabas nga al-aldaw, nagsukirda ken bimmusorda kadagiti ari. **20** Nagturay dagiti nabibileg nga ar-ari iti Jerusalem ken inturayanda dagiti amin nga adda iti ballasiw ti Karayan. Immawatda kadagiti bayad a pagyaman ken buwis. **21** Ita, mangaramidka iti bilin tapno agsardengda ken saandan a bangonen daytoy a siudad agingga a mangaramidak iti maysa a bilin. **22** Kitaenyo ta amangan no maliwayanyo daytoy. Apay ketdin a maitulok

ti pannakadadael a mangdangran kadagiti ar-ari?" **23** Apaman a naibasa ti bilin ni Artaxerxes iti sangoanan da Rehum, Simsai, ken dagiti kakaduada, napanda a dagus idiay Jerusalem ket pinilitda dagiti Judio a sumardeng nga agibangbangon. **24** Isu a naisardeng ti panagtrabaho iti balay ti Dios idiay Jerusalem agingga iti maikadua a tawen ti panagturay ni Dario nga ari iti Persia.

5 Kalpasanna, nagipadto babaen iti nagan ti Dios ti Israel da Haggeo a profeta ken Zacarias a putot a lalaki ni Iddo a profeta kadagiti Judio idiay Juda ken Jerusalem. **2** Nagsagana ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel ken ni Jesua a putot a lalaki ni Josadac ket rinugianda a bangonen ti balay ti Dios idiay Jerusalem, a kaduada dagiti profeta a nangpabileg kadakuada. **3** Kalpasanna, immay ni Tatnai a gobernador ti Probinsia iti Ballasiw ti Karayan, ni Setar Bozenai ken dagiti kakaduada, ket kinunada kadakuada, "Siasino ti nangibilin kadakayo a bangonen daytoy a balay ken leppasen dagitoy a pader?" **4** Kinunada pay, "Ania ti nagnagan dagiti lallaki a mangibangbangon iti daytoy a balay?" **5** Ngem ti mata ti Dios ket adda kadagiti panglakayen a Judio, ket saan ida a napasardeng dagiti kabusorda. Urayenda ti maipatulod a surat iti ari ken tapno maipasubli ti maysa a bilin maipapan iti daytoy. **6** Daytoy ti surat da Tatnai, Setar Bozenai, ken dagiti kakaduada nga opisiales para kenni Dario nga ari. **7** Nangipatulodda iti pakaammo, kastoy ti insuratda para kenni Ari Dario. "Kapia koma ti adda kenka. **8** Maipakaammo iti ari a napan kami idiay Juda, iti balay ti naindaklan a Dios. Madama a maibangbangon daytoy babaen kadagiti dadakkel a batbato ken nakabilan iti kaykayo dagiti pader. Naan-anay ti pannakaaramid daytoy ket adu ti malmalpas dagiti imada. **9** Dinamagmi kadagiti panglakayenda, 'Siasino ti nangibilin kadakayo a bangonen daytoy a balay ken dagitoy a pader?' **10** Dinamagmi pay dagiti nagnaganda tapno maamoam no ania ti nagan ti tunggal maysa a nangidaulo kadakuada. **11** Simmungbatda ket kinunada, 'Adipennakami ti Dios ti langit ken daga, ket bangbangonenmi manen daytoy a balay a siguden a naibangon, adun a tawen ti naglabas idi imbangon ken inleppas daytoy ti natan-ok nga ari ti Israel. **12** Ngem idi pinagpungtot dagiti kapuonanmi ti Dios ti langit, inyawat ida ti Dios iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a nangdadael iti daytoy a balay ken nangitalaw kadagiti tattao a kas balud nga impanna idiay Babilonia. **13** Nupay kasta, iti umuna a tawen a panagturay ni Cyrus a kas ari ti Babilonia, nangipaulog ni Cyrus iti maysa a bilin tapno maibangon manen ti balay ti Dios. **14** Insubli pay ni Ari Cyrus dagiti balitok ken pirak nga alikamen iti balay ti Dios nga innala ni Ari Nebucadnesar manipud idiay templo ti Jerusalem nga impanna iti templo idiay Babilonia. Insublina dagitoy kenni Sesbasar a pinagbalinna a gobernador. **15** Kinunana kenkuana, "Alaem dagitoy nga alikamen. Ikabilmo dagitoy iti templo idiay Jerusalem. Bay-am a maibangon manen ti balay ti Dios sadiay. **16** Kalpasanna, immay daytoy a Sesbasar ket insaadna ti pundasion para iti balay ti Dios idiay Jerusalem; ket madama a maipatpatakder daytoy ngem saanpay a naileppas.' **17** Ita, no nasayaat para iti ari, masukimat koma daytoy iti balay a nakaidulinan dagiti libro idiay Babilonia no adda sadiay ti bilin a nagtaud kenni Ari Cyrus a maibangon manen daytoy a balay ti Dios idiay Jerusalem. Kalpasanna, mabalin nga ipatulod ti ari ti pangngeddengna kadakami.

6 Imbilin ngarud ni Ari Dario ti pannakasukimat ti balay a nakaidulinan dagiti napapateg a listaan idiay Babilonia. **2** Iti nasarikedkedan a siudad ti Ecbatana idiay Media, nasarakan ti maysa a nalukot a pagbasaan; daytoy ti nailanad: **3** "Iti umuna a tawen a panagturay ni Ari Cyrus, nangipaulog ni Cyrus iti bilin maipanggep iti balay ti Dios idiay Jerusalem: 'Maipalubos ti pannakaibangon ti balay a pagidatonan. Ti kangato dagiti paderna ket innem a pulo a kubiko ken ti kaakabana ket innem a pulo a kubiko, **4** nga addaan iti tallo a katoon ti dadakkel a bato ken maysa a katoon ti barbaro a kayo. Ket ti amin a magastos ket agtaud iti balay ti ari. **5** Kasta met a maisubli dagiti balitok ken pirak nga alikamen a kukua ti balay ti Dios nga innala ni Nebukadnesar manipud iti templo idiay Jerusalem nga impanna iti templo idiay Babilonia. Maipatulod dagitoy iti templo idiay Jerusalem ken maidulin dagitoy iti balay ti Dios.' **6** Ita, Tatnai, Setar Bozenai, ken dagiti kadduayo nga opisial nga agnanaed iti ballasiw ti karayan, saankayo a makibiang. **7** Saanyo a pakibiangan ti pannakaaramid daytoy a balay ti Dios. Dagiti gobernador ken dagiti panglakayen a Judio ti mangibangonto daytoy a balay ti Dios iti dayta a lugar. **8** Ibilbilinko a masapul nga aramidenyo daytoy para kadagitoy a panglakayen dagiti Judio a mangbangon iti daytoy a balay ti Dios: Dagiti pondo nga agtaud iti buis ti ari iti ballasiw ti Karayan ti mausarto a pangbayad kadagitoy a lallaki tapno saanda nga isardeng ti trabahoda. **9** Aniaman a kasapulan—dagiti urbon a baka, dagiti kalakian a karnero, wenno dagiti urbon a karnero para iti daton a mapuoran para iti Dios ti Langit, agraman ti trigo, asin, arak, wenno lana, segun iti bilin dagiti padi iti Jerusalem—itedyo kadakuada dagitoy a banbanag iti inaldaw nga awan langanna. **10** Aramidenyo daytoy tapno makaidatagda iti daton iti Dios ti Langit ket ikararagandak, nga ari, ken dagiti putotko a lallaki. **11** Ibilbilinko a no siasinoman ti mangsalungasing iti daytoy naipaulog a bilin, masapul a maiguyod ti maysa a soleras ti balayna ket masapul a maiduyok isuna iti daytoy. Ket agbalin ngarud a gabsuon ti rugit ti balayna gapu iti daytoy. **12** Dadaelen koma ti Dios nga agnanaed sadiay ti siasinoman nga ari ken dagiti tattao a mangsalungasing iti daytoy a balay ti Dios idiay Jerusalem. Siak ni Dario a mangibilbilin iti daytoy. Aramidenyo daytoy a naan-anay!" **13** Kalpasanna, inaramid da Tatnai, Setar Boznai, ken dagiti kakaduada dagiti amin nga imbilin ni Ari Dario. **14** Isu a nangipatakder dagiti panglakayen a Judio iti wagas nga insuro da Haggeo ken Zacarias babaen iti panangipadto. Imbangonda daytoy segun iti bilin ti Dios ti Israel, ken babaen iti bilin da Cyrus, Dario ken Artaxerxes, a dagiti ari ti Persia. **15** Nalpas ti balay iti maikatlo nga aldaw iti bulan ti Adar, ken iti maikainnem a tawen a panagturay ni Ari Dario. **16** Dagiti Israelita, dagiti padi, dagiti Levita ken dagiti nabati kadagiti naibalud idi ti nangidaton daytoy a balay ti Dios nga addaan iti rag-o. **17** Nangidatonda iti sangagasut a baka, sangagasut a kalakian a karnero ken uppat a gasut nga urbon ti karnero para iti pannakaidaton iti balay ti Dios. Naidaton met ti sangapulo ket dua a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol para iti entero nga Israel, maysa para iti tunggal tribu ti Israel. **18** Dinutokanda pay dagiti padi ken dagiti Levita iti pannakabingay a trabaho para iti panagserbida iti Dios idiay Jerusalem, a kas iti naisurat iti Libro ni Moises. **19** Isu a rinambakan dagiti naipanaw idi a

kas balud ti Fiesta ti Ilalabas iti maikasangapulo ket uppat nga aldaw ti umuna a bulan. **20** Dinalusan amin dagiti Levita ken dagiti padi ti bagida ken pinartida dagiti sagut para iti Fiesta ti Ilalabas para kadagiti amin a naipanaw idi a kas balud, agraman dagiti bagida. **21** Dagiti Israelita a nangan kadagiti sumagmamano a karne a naisagana iti Fiesta ti Ilalabas ket dagiti nagsubli manipud iti pannakaipanaw idi a kas balud ken dagiti nangilasin kadagiti bagida manipud iti kinarugit dagiti tattao iti daga ken nangbirok kenni Yahweh, a Dios ti Israel. **22** Rinambakanda a sirarag-o ti Fiesta ti Tinapay nga Awan Lebadurana iti las-ud ti pito nga aldaw, ta innikkan ida ni Yahweh iti rag-o ken tinignayna ti puso ti ari ti Asiria a mangpabileg kadagiti imada iti panagtrabaho iti balayna, ti balay ti Dios ti Israel.

7 Kalpasan dagitoy a banbanag, kabayatan ti panagturay ni Ari Artaxerxes, dagiti kapuonan ni Ezra ket da Seraias, Azarias, Hilkias, **2** Sallum, Zadok, Ahitub, **3** Amarias, Azarias, Merayot, **4** Zerahias, Uzzi, Bukki, **5** Abisua, Finees, Eleazar, kalpasanna ni Aaron a kangatoan a padi— **6** Pimmanaw ni Ezra manipud Babilonia. Nalaing isuna nga eskriba iti linteg ni Moises nga inted ni Yahweh a Dios ti Israel. Inted ti ari kenkuana ti aniaman a dinawatna agsipud ta adda kenkuana ti ima ni Yahweh. **7** Iti maikapito a tawen a panagturay ni Ari Artaxerxes, simmang-at met idiay Jerusalem dagiti sumagmamano a kaputotan ni Israel ken dagiti padi, dagiti Levita, dagiti kumakanta iti templo, dagiti mangbanbantay iti ruangan, ken dagiti nadutokan nga agserbi iti templo. **8** Nakadanon isuna idiay Jerusalem iti maikalima a bulan iti isu met laeng a tawen. **9** Pimmanaw isuna idiay Babilonia iti umuna nga aldaw iti umuna a bulan. Simmangpet isuna idiay Jerusalem idi umuna nga aldaw iti maikalima a bulan, agsipud ta adda kenkuana ti naimbag nga ima ti Dios. **10** Impapuso ni Ezra a nang-adal, nangaramid, ken nangisuro dagiti annuroten ken dagiti naipaulog a linteg ni Yahweh. **11** Daytoy ti naipaulog a linteg nga inted ni Ari Artaxerxes kenni Ezra a padi ken eskriba dagiti bilin ken alagaden ni Yahweh para iti Israel: **12** "Manipud iti Ari dagiti ari a ni Artaxerxes, nga agpaay kenni Ezra a padi, nga eskriba ti linteg ti Dios ti langit: **13** Ibilbilinko a siasinoman iti pagariak ti naggapu idiay Israel, agraman dagiti papadida ken dagiti Levita nga agtartarigagay a mapan idiay Jerusalem, ket mabalin a sumurot kenka. **14** Siak, nga ari, ken dagiti pito a mammagbagak, ibaonkayo amin a mangsukimat ti maipapan iti Juda ken Jerusalem, a maiyannurot iti linteg ti Dios a naawatanyo, **15** ket tapno maiyegyo ti pirak ken balitok nga indatonda iti Dios ti Israel idiay Jerusalem, ti pagtaenganna. **16** Itedyo amin a pirak ken balitok nga inted dagiti amin a taga-Babilonia agraman ti inted dagiti tattao ken dagiti padi para iti balay ti Dios idiay Jerusalem. **17** Isu a gumatangka kadagiti baka, kalakian ken urbon a karnero, trigo ken daton a mainom. Idatonyo dagitoy iti rabaw ti altar iti balay ti Diosyo idiay Jerusalem. **18** Aramidem ken dagiti kakabsatmo a lallaki ti ammom a nasayaat para iti natidda a pirak ken balitok, tapno maay-ayo ti Diosyo. **19** Idatagmo dagiti alikamen a siwawaya a naited kenka iti sangoananna para iti panagserbi iti balay ti Diosyo idiay Jerusalem. **20** Aniaman a masapul para iti balay ti Diosyo a kasapulam, alaem ti bayadna manipud iti pagiduldulinan ti gamengko. **21** Siak ni Artaxerxes nga Ari, nangaramidak iti bilin kadagiti amin a tesorero iti ballasiw ti Karayan, nga aniaman a dawaten ni Ezra kadakayo ket nasken nga itedyo a naan-anay **22** agingga iti sangagasut a talento a pirak, sangagasut a kasukat a trigo, sangagasut a bat nga arak, ken sangagasut a bat ti lana kasta met ti aglaplapusanan nga asin. **23** Aniaman a bilin manipud ti Dios iti Langit, aramidenyo daytoy a naan-anay para iti balayna. Ta apay koma nga umay ti pungtotna iti pagariak ken kadagiti annakko a lallaki? **24** Ipakpakaammomi kadakuada a saankayo a mangsingsingir iti aniaman a buwis iti siasinoman kadagiti padi, kadagiti Levita, kadagiti kumakanta, kadagiti mangbanbantay iti ruangan, wenno kadagiti tattao a nadutokan nga agserbi iti templo ken kadagiti adipen iti daytoy balay ti Dios. **25** Sika Ezra, babaen iti sirib nga inted kenka ti Dios, masapul a mangdutokka kadagiti ukom ken nasirib a tattao nga agserbi kadagiti amin a tattao iti ballasiw ti Karayan, ken agserbi iti siasinoman a makaammo ti linteg ti Diosmo. Masapul met a suroam dagiti saan a makaamo iti linteg. **26** Dusaem ti siasinoman a saan a naan-anay nga agtultulnog iti linteg ti Dios wenno iti linteg ti ari, uray babaen iti pannakapapatay, iti pannakaibelleng, iti pannakasamsam dagiti sanikuada, wenno pannakaibalud." **27** Kinuna ni Ezra "Madaydayaw ni Yahweh a Dios dagiti kapuonantayo, a nangtignay iti puso ti ari tapno mangdayaw iti balay ni Yahweh idiay Jerusalem **28** ken ti nangipaay ti kinapudnona iti tulagna kaniak iti sangoanan ti ari, dagiti mammagbagana, ken dagiti amin a mannakabalin nga opisialna. Napabilegak babaen iti ima ni Yahweh a Diosko, ket inummongko dagiti mangidadaulo manipud iti Israel tapno kumuyog kaniak."

8 Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti pamilia dagiti kapuonanda a kaduak a pimmanaw idiay Babilonia kabayatan iti panagturay ni Ari Artaxerxes. **2** Kadagiti kaputonan ni Finees: ni Gersom. Kadagiti kaputotan ni Itamar: ni Daniel. Kadagiti kaputotan ni David: ni Hattus. **3** Kadagiti kaputotan ni Sekanias, a dagiti kaputotan ni Paros: ni Zerahias. Kaduana dagiti sangagasut ket limapulo a lallaki a nailista. **4** Kadagiti kaputotan ni Pahat Moab: ni Elieoenai a putot a lalaki ni Serahias. Duagasut a lallaki ti nailista a kaduana. **5** Kadagiti kaputotan ni Sekanias: ni Jahaziel. Tallogasut a lallaki ti nailista a kaduana. **6** Kadagiti kaputotan ni Adin: ni Ebed a putot a lalaki ni Jonatan. Limapulo a lallaki ti nailista a kaduana. **7** Kadagiti kaputotan ni Elam: ni Jesaias a putot a lalaki ni Atalias. Pitopulo a lallaki ti nailista a kaduana. **8** Kadagiti kaputotan ni Sefatias, ni Zebadias a putot a lalaki ni Micael. Walupulo a lallaki ti nailista a kaduana. **9** Kadagiti kaputotan ni Joab: ni Obadias a putot a lalaki ni Jehiel. Duagasut ken sangapulo ket walo a lallaki ti nailista a kaduana. **10** Kadagiti kaputotan ni Selomit a putot a lalaki ni Jesofias. Sangagasut ket innem a pulo a lallaki ti nailista a kaduana. **11** Kadagiti Kaputotan ni Bebai: ni Zacarias a putot a lalaki ni Bebai. Duapulo ket walo a lallaki ti nailista a kaduana. **12** Kadagiti kaputotan ni Azgad: ni Johanan a putot a lalaki ni Jakkatan. Sangagasut ket sangapulo a lallaki ti nailista a kaduana. **13** Naud-udi nga immay dagiti kaputotan ni Adonikan. Dagitoy dagiti naganda: Elifelet, Jeuel ken Semaias. Innem a pulo a lallaki ti immay a kaduada. **14** Kadagiti kaputotan ni Bigvai: ni Utai ken Zakkur. Pitopulo a lallaki ti nailista a kaduana. **15** Kinuna ni Ezra, "Inummongko dagiti agdaldaliasat iti karayan nga agturong idiay Ahava, ken nagkampo kami

sadiay iti tallo nga aldaw. Sinukimatko dagiti tattao ken dagiti padi, ngem saanak a nakasarak idiay iti uray maysa a kaputotan ni Levi. **16** Isu a pinaayabak da Eliezer, Ariel, Semaias, Elnatan, Jarib, Elnatan ken Natan, Zacarias ken Mesullam—a dagiti mangidadaulo —ken da Joiarib ken Elnatan—a mannursuro. **17** Kalpasanna, imbaonko ida kenni Iddo a mangidadaulo idiay Casifia. Imbagak kadakuada ti ibagada kenni Iddo ken kadagiti kakabagianna, dagiti agnanaed idiay Casifia nga agserserbi iti templo, dayta ket, tapno mangibaonda kadakami kadagiti adipen para iti balay ti Dios. **18** Isu a babaen iti kinaimbag ti ima ti Dios, imbaonda kadakami ti lalaki nga agnagan ti Serebias, maysa a nasirib a tao. Kaputotan isuna ni Mali a putot a lalaki ni Levi a putot ni Israel. Kaduana nga immay dagiti sangapulo ket walo a putotna a lallaki ken kakabsatna a lallaki. **19** Kaduada nga immay ni Hasabias. Immay pay da Jesaias, maysa kadagiti putot a lallaki ni Merari, agraman dagiti kakabsatna a lallaki ken dagiti putotda a lallaki, duapuloda amin a lallaki. **20** Kadagidiay a nadutokan nga agserbi idiay templo, a dinutokan ni David ken dagiti opisialna nga agserbi kadagiti Levita: duagasut ket duapulo, tunggal maysa kadakuada ket nadutokan babaen iti naganda. **21** Kalpasanna, inwaragawagko ti panagayunar iti igid ti Karayan Ahava tapno agpakumbabakami iti sangoanan ti Dios, tapno sapulen kenkuana ti nalinteg a dalan para kadakami, kadagiti ubbingmi, ken kadagiti amin a sanikuami. **22** Nagbainak a dumawat iti ari iti maysa nga armada wenno dagiti agkabkabalio a mangsalaknib kadakami kadagiti kabusor iti dalanmi, agsipud ta kinuna mi iti ari, 'Ti ima ti Diosmi ket adda kadagiti amin a kumamang kenkuana, ngem ti pannakabalin ken pungtotna ket adda kadagiti amin a manglipat kenkuana.' **23** Isu a nagayunarkami ken binirokmi ti Dios maipanggep iti daytoy, ket immasogkami kenkuana. **24** Kalpasanna, nangpiliak iti sangapulo ket dua a lallaki manipud kadagiti panguloen dagiti padi: da Serabias, Hasabias, ken sangapulo kadagiti kakabsatda a lallaki. **25** Nangtimbangak para kadakuada iti pirak, balitok, ken dagiti alikamen ken datdaton para iti balay ti Dios, a siwawaya nga insagut ti ari, dagiti mammagbagana ken dagiti opisialesna, ken ti entero nga Israel. **26** Nangtimbangak ngarud iti impaimak kadakuada nga innem a gasut ket limapulo a talento ti pirak, sangagasut a talento ti pirak nga alikamen, sangagasut a talento ti balitok, **27** duapulo a malukong a balitok a nagatadan iti sangaribu a daric, ken dua a gambang a napasileng iti kasta unay a kas kapateg ti balitok. **28** Kalpasanna, kinunak kadakuada, 'Nasagradoankayo kenni Yahweh, kasta met dagitoy nga alikamen. Ket daytoy a pirak ken balitok ket naimpusoan a daton para kenni Yahweh, a Dios dagiti kapuonanyo. **29** Aywanan ken idulinyo dagitoy agingga a maitimbangyo iti sangoanan dagiti opisial dagiti ari, dagiti Levita ken dagiti panguloen dagiti puli ti kapuonan ti Israel idiay Jerusalem, kadagiti siled ti balay ti Dios.' **30** Inawat dagiti padi ken dagiti Levita dagiti naitimbang a pirak, balitok ken dagiti alikamen tapno ipanda dagitoy idiay Jerusalem, iti balay ti Diostayo. **31** Pimmanawkami idiay Karayan ti Ahava iti maikasangapulo ket dua nga aldaw ti umuna a bulan tapno mapankami idiay Jerusalem. Adda kadakami ti ima ti Diosmi; sinalaknibannakami manipud iti ima ti kabusor ken kadagiti nangtarigagay a mangdarup kadakami iti dalan. **32** Isu a nakastrekkami idiay Jerusalem ket nagtalinaedkami sadiay iti tallo nga aldaw. **33** Ket iti maikauppat nga aldaw, natimbang dagiti pirak, balitok ken dagiti alikamen iti balay ti Diosmi, ket naipaima kenni Meremot a padi nga anak ni Urias. Kaduana ni Eleasar a putot a lalaki ni Finees, ni Josabad a putot a lalaki ni Jesua, ken ni Noadias a putot a lalaki ni Binnui a Levita. **34** Naammoan ti bilang ken timbang dagiti amin nga alikamen; dagiti amin a timbang ket nailista iti dayta a tiempo. **35** Dagiti nagsubli manipud iti pannakaibalud, a dagiti tattao a naipanaw a kas balud ket nangidatag iti daton a mapuoran para iti Dios ti Israel: sangapulo ket dua a baka para kadagiti amin nga Israelita, siam a pulo ket innem a kalakian a karnero, pitopulo ket pito nga urbon a karnero ken sangapulo ket dua a kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol. Amin dagitoy ket daton a mapuoran para kenni Yahweh. **36** Kalpasanna, intedda ti bilin nga impaulog ti ari iti kangatoan nga opisial ti ari ken kadagiti gobernador iti ballasiw ti Karayan, ket tinulonganda dagiti tattao ken ti balay ti Dios."

9 "Idi nalpas dagitoy a banbanag, immasideg kaniak dagiti opisial ket kinunada, 'Dagiti tattao ti Israel, dagiti padi, ken dagiti Levita ket saanda nga inlasin dagiti bagida manipud kadagiti kinarimon dagiti tattao iti sabali a daga a: Canaanita, Heteo, Perezeo, Jebuseo, ken Ammonitas, Moabitas, Egipcios, ken dagiti Amoreos. **2** Gapu ta innalada dagiti dadduma nga annakda a babbai ken lallaki, ket inlaokda dagiti nasantoan a tattao kadagiti tattao iti sabali a daga. Ket dagiti pay opisial ken mangidadaulo ti nangiyun-una iti daytoy a kina-awan ti pammati.' **3** Idi nangngegko daytoy, rinay-abko ti pagan-anay ken ti kagayko ken pinarutko dagiti buok iti ulok ken ti barbasko. Ket nagtugawak a mababain. **4** Amin dagidiay a nagtigerger iti sasao ti Dios ti Israel maipanggep iti daytoy a kinaawan pammati ket naguummong iti ayanko kabayatan nga agtugtugawak a mababain agingga iti rabii a panagidatag iti daton. **5** Ngem iti panagidaton iti rabii, nagtakderak manipud iti pwesto a nakaibabainak a naray-ab ti pagan-anay ken kagayko, nagparintumengak ket inyunnatko dagiti imak kenni Yahweh a Diosko. **6** Kinunak: 'Diosko, mababainak unay a mangitangad iti rupak kenka, ta nangatngaton dagiti nadagsen a basolmi ngem ti ulomi, ken dimmanonen kadagiti langit ti biddutmi. **7** Manipud kadagiti al-aldaw dagiti kapuonanmi agingga ita ket adun ti nagbasolanmi. Gapu kadagiti nadagsen a basolmi, dakami, dagiti arimi, ken dagiti padimi ket naipaimakami kadagiti ari iti daytoy a lubong, iti kampilan, iti pannaka-ibalud, ken iti pannakasamsam ken iti pannakaibabain, kas iti kasasaadmi ita. **8** Ngem ita, iti apagbiit a tiempo, immay ti asi manipud kenni Yahweh a Diosmi a nangibati kadakami kadagiti dadduma a nakalasat ken mangted kadakami iti namnama iti nasantoan a lugarna. Ti Dios ti nanglawag kadagiti matami ken nangted iti bassit nga inana manipud iti pannakatagabumi. **9** Ta tagabukami, ngem saannakami a nalipatan ti Diosmi ngem pinagtalinaedna ti kinapudnona iti tulagna kadakami. Inaramidna daytoy iti imatang ti ari ti Persia tapno pabilgennakami, tapno maibangonmi manen ti balay iti Diosmi ken maitarimaan dagiti dadaelna. Inaramidna daytoy tapno maikkanakami iti pader iti pannakasalaknib idiay Juda ken Jerusalem. **10** Ngem ita, O Diosmi, ania ti makunami kalpasan daytoy? Nalipatanmi dagiti bilinmo, **11** dagiti bilin nga intedmo kadagiti adipenmo a dagiti profeta, idi imbagam, "Daytoy a daga a

serserkanyo tapno tagikuaen ket narugit a daga. Rinugitan daytoy dagiti tattao iti daga babaen kadagiti makarimon nga aramidda. Agsinumbangir a pinunnoda daytoy babaen kadagiti kinarugitda. **12** Isu nga ita, saanmo nga ipaasawa dagiti annakmo a babbai kadagiti annakda a lallaki; saanmo nga ipaasawa kadagiti annakmo a lallaki kadagiti annakda a babbai, ken saanyo a sapulen ti madama a kinatalna ken ti kinarang-ayda, tapno pumigsakayo ken kanenyo ti nasayaat iti daga, tapno tawiddento daytoy dagiti annakyo iti agnanayon." **13** Ngem kalpasan ti amin a dimteng kadakami gapu kadagiti dakes nga aramidmi ken kadagiti nakaro a basolmi—agsipud ta sika, a Diosmi, binabawim ti maikari a dusa kadagiti nadagsen a nagbasolanmi ket intulokmo a makalasatkami— **14** salungasingenmi kadi manen dagiti bilbilinmo ket makiasawa kadagitoy a makarimon a tattao? Saankanto kadi a makaunget ket ikisapnakami tapno awan ti uray maysa a mabati ket awan ti uray maysa a makalibas? **15** Yahweh a Dios ti Israel, nalintegka, ta nagtalinaedkami a bassit a nakalasat iti daytoy nga aldaw. Adtoy! Adda kami iti sangoanam kadagiti biddutmi, ta awan ti uray maysa a makatakder iti sangoanam gapu iti daytoy."'

10 Kabayatan ti panagkararag ken panagkumpisar ni Ezra, nagsangsangit isuna ket nagpakleb iti sangoanan ti balay ti Dios. Adu a taripnong ti lallaki, babbai, ken ub-ubbing nga Israelita ti immaribungbong kenkuana ken kasta unay ti panagsangsangit dagiti tattao. **2** Kinuna kenkuana ni Secanias a putot a lalaki ni Jehiel iti kaputotan ni Elam, "Dakami a mismo ket nakaaramid iti maikaniwas iti Diostayo ken nakipagnaedkami kadagiti ganggannaet a babbai manipud kadagiti tattao kadagiti sabali a daga. Ngem ita, adda namnama para iti Israel maipapan iti daytoy. **3** Isu nga ita, agkaritayo iti Diostayo a papanawentayo dagiti amin a babbai ken dagiti annakda segun kadagiti pagannurotan ti Apo ken segun iti pagannurotan dagiti agbuteng kadagiti bilbilin ti Diostayo, ket maaramid koma daytoy segun iti linteg. **4** Tumakderka, ta daytoy a banag ket pagrebbengam nga aramiden, ket kaduaandaka. Patibkerem ti nakemmo ket aramidem daytoy." **5** Isu a timmakder ni Ezra, pinagkarina dagiti opisial a papadi, dagiti Levita ken dagiti amin nga Israelita nga agtignayda iti kastoy a wagas. Nagkarida. **6** Kalpasanna, pimmanaw ni Ezra iti sangoanan ti balay ti Dios ket napan iti siled ni Jehonahan a putot a lalaki ni Eliasib. Saan isuna a nangan iti aniaman a tinapay wenno imminum iti danum, gapu ta agladladingit isuna maipapan iti kina-awan pammati dagiti naggapu iti pannaka-ibalud. **7** Nangipatulodda iti mensahe idiay Juda ken idiay Jerusalem kadagiti amin a tattao a nagsubli manipud iti pannakaipanaw a kas balud nga aguummongda idiay Jerusalem. **8** Siasinoman a saan a makaumay iti las-ud ti tallo nga aldaw segun iti pagannurotan dagiti opisial ken dagiti panglakayen ket masamsam amin dagiti sanikuana, ken saanen a maibilang iti dakkel a gimong dagiti tattao a nagsubli manipud iti pannakaipanaw. **9** Naguummong ngarud dagiti amin a tattao ti Juda ken Bejamin idiay Jerusalem iti tallo nga aldaw. Daytoy ti maikaduapulo nga aldaw iti maikasiam a bulan. Nagtakder dagiti amin a tattao iti plasa ti sangoanan ti balay ti Dios ket nagtigergerda gapu iti sao ken iti tudo. **10** Timmakder ni Ezra a padi ket kinunana, "Nagbasolkayo. Nakidennakayo kadagiti ganggannaet a babbai a nangpaadu ti basol ti Israel. **11** Ngem ita dayawenyo ni Yahweh, ti Dios ti kapuonanyo, ken aramidenyo ti pagayatanna. Suminakayo kadagiti tattao iti daga ken kadagiti ganggannaet a babbai." **12** Simmungbat babaen iti napigsa a timek dagiti amin a gimong, "Aramidenmi kas imbagam. **13** Nupay kasta, adu dagiti tattao, ket panagtutudo pay. Awan pigsami a tumakder iti ruar, ket saan laeng a maysa wenno dua nga aldaw ti panangaramid iti daytoy, gapu ta dakkel unay ti nagbasolanmi iti daytoy a banag. **14** Isu a bay-am a dagiti opisialesmi ti mangibagi iti amin a gimong. Dagiti nangipalubos kadagiti ganggannaet a babbai nga agnaed iti siuadadtayo ket bay-am nga umay iti tiempo nga ituding dagiti panglakayen ken ukom ti siudad agingga a maikkat ti nakaro a pungtot ti Diostayo kadatayo." **15** Sinuppiat daytoy ni Jonatan a putot a lalaki ni Asael ken ni Jazeyas a putot a lalaki ni Tikva, ket immanamong kadakuada da Mesullam ken Sabbetai a Levita. **16** Isu a daytoy ti inaramid dagiti tattao a nagsubli manipud iti pannakaitalaw. Nangpili ni Ezra a padi kadagiti lallaki, dagiti mangidadaulo kadagiti puli ti kapuonanda ken babbalayda—aminda babaen iti nagan, rinugianda a sinukimat ti maipanggep iti banag iti umuna nga aldaw iti maikasangapulo a bulan. **17** Iti umuna nga aldaw ti umuna a bulan, naileppasda ti panangsukimat no siasino kadagiti lallaki ti nakipagnaed kadagiti ganggannaet a babbai. **18** Kadagiti kaputotan dagiti padi ket adda dagiti nakipagnaed kadagiti ganggannaet a babbai. Kadagiti kaputotan ni Josue a putot a lalaki ni Josadac ken kadagiti lallaki a kakabsatna, ket da Maasias, Eliezer, Jarib, ken Gedalias. **19** Ket disididoda a mangpapanaw kadagiti assawada a babbai. Agsipud ta nagbasolda, nangidatonda iti kalakian a karnero manipud iti arban para kadagiti basolda. **20** Kadagiti kaputotan ni Immer: da Hanani ken Zebadias. **21** Kadagiti kaputotan ni Harim: da Maasias, Elias, Semamaias, Jehiel, ken Uzzias. **22** Kadagiti kaputotan ni Pasur: da Elioenai, Maasias, Ismael, Netanel, Johabad, ken Elasa. **23** Kadagiti Levita: da Josabad, Simei, Kelaias, —isu ni Kelita, Petahias, Juda, ken Eliezer. **24** Kadagiti kumakanta: ni Eliasib. Kadagiti parabantay iti ruangan: da Sallum, Telem ken Uri. **25** Kadagiti dadduma nga Israelita—a dagiti kaputotan ni Paros: da Ramias, Izzias, Malkija, Mijamin, Eleazar, Malkija ken Benaias. **26** Kadagiti kaputotan ni Elam: da Mattanias, Zacarias, Jehiel, Abdi, Jeremot ken Elias. **27** Kadagiti kaputotan ni Zattu: da Elioenai, Eliasib, Mattanias, Jeremot, Zabad ken Aziza. **28** Kadagiti kaputotan ni Bebai: da Jehohanan, Hananias, Zabbai ken Atlai. **29** Kadagiti kaputotan ni Bani: da Mesullam, Malluk, Adaias, Jasub, Seal ken Jeremot. **30** Kadagiti kaputotan ni Pahat Moab: da Adna, Kelal, Benaias, Maasis, Mattanias, Bezalel, Binnui ken Manases. **31** Kadagiti kaputotan ni Harim: da Eliezer, Issijas, Malkija, Semaias, Simeon, **32** Benjamin, Malluk ken Semarias. **33** Kadagiti kaputotan ni Hasum: da Mattenai, Mattatta, Zabad, Elifelet, Jeremai, Manases ken Simei. **34** Kadagiti kaputotan ni Bani: da Maadai, Amram, Uel, **35** Benaias, Bedeias, Keluhi, **36** Vanias, Meremot, Eliasib, **37** Mattanias, Mattenai ken Jaasu, **38** Bani, Binnui, ken Simei, **39** Selamias, Natan, Adaias, **40** Maknadebai, Sasai, Sarai, **41** Azarel, Selemias, Semarias, **42** Sallum, Amarias, ken Jose. **43** Kadagiti kaputotan ni Nebo: da Jeiel, Mattitias, Zabad, Zebina, Iddo, Joel ken Benaias. **44**

Nakiasawa amin dagitoy kadagiti ganggannaet ken addaan
ti annak dagiti dadduma kadakuada.

Nehemias

1 Dagiti sasao ni Nehemias a putot ni Hacalias: Ita, napasamak nga iti bulan ti Kislev, iti maika-duapulo a tawen, bayat nga addaak iti nasarekedkedan a siudad ti Susa, **2** ket immay ti maysa kadagiti kabsatko a lallaki a ni Hanani, a kaduana dagiti sumagmamano a tattao ti Juda, ket sinaludsodko kadakuada ti maipanggep kadagiti Judio a nakalibas, dagiti nabatbati a Judio nga adda sadiay, ken maipanggep iti Jerusalem. **3** Kinunada kaniak, "Dagiti adda iti probinsia a nakalasat iti pannakaibalud ket kasta unay ti panagsagaba ken pannakaibabainda gapu ta narba ti pader ti Jerusalem, ken napuoran dagiti ruangan daytoy." **4** Ket apaman a nangngegko dagitoy a sasao, nagtugawak ket nagsangitak, adu nga aldaw a nagladladingitak, nagay-ayunar ken nagkarkararagak iti sangoanan ti Dios ti langit. **5** Kinunak, "O Yahweh, sika ti Dios ti langit, ti Dios a naindaklan ken nakakaskasdaaw, a napudno iti katulaganna ken kinamanangngaasina kadagiti mangipatpateg kenkuana ken mangtungtungpal kadagiti bilinna. **6** Denggem ti kararagko ken lukatam dagiti matam tapno mangngegmo ti kararag ti adipenmo nga ikararagko ita iti sangoanam iti aldaw ken rabii para kadagiti tattao ti Israel nga adipenmo. Ak-aklonek dagiti basol dagiti tattao ti Israel, a nagbasolanmi kenka. Nagbasolak ken ti balay ti amak. **7** Nagtignaykami a sidadangkes kenka, ken saanmi a tinungpal dagiti bilin, dagiti alagaden ken dagiti paglintegan nga imbilinmo kenni Moises nga adipenmo. **8** Lagipem ti sao nga imbilinmo kenni Moises nga adipenmo, 'No agbalinkayo a saan a napudno, iwaraskayonto kadagiti nasion, **9** ngem no agsublikayo kaniak ken surotenyo dagiti bilbilinko ken aramidenyo dagitoy, uray no naiwaras dagiti tattaoyo agingga iti kaadaywan a lugar, ummongekto ida manipud sadiay ket ipankonto ida iti dayta a lugar a pinilik a pagtalinaedan ti naganko.' **10** Ita, isuda dagiti adipenmo ken tattaom nga insalakanmo babaen iti naindaklan a pannakabalinmo ken iti bileg ti imam. **11** O Yahweh, agpakpakaasiak kenka, denggem ita ti kararag ti adipenmo, ken iti kararag dagiti adipenmo a naragsak nga agdayaw iti naganmo. Pagballigiem ti adipenmo ita nga aldaw ken ipaayam isuna ti asi iti imatang daytoy a tao." Agserserbiak idi a kas mangimatmaton ti pannakaidasar iti arak ti ari.

2 Iti bulan ti Nisan, iti maika-duapulo a tawen a panagturay ni Artaxerxes nga ari, nangpili isuna iti arak, innalak ti arak ket intedko daytoy iti ari. Ita, saanak pay a pulos a nagliday iti imatang ti ari. **2** Ngem kinuna ti ari kaniak, "Apay a nagliday ta rupam? Kasla saanka met a masakit. Mabalin a kinaliday ti puso daytoy." Ket kasta unay ti panagbutengko. **3** Kinunak iti ari, "Agbiag koma ti ari iti agnanayon! Apay koma a saan nga agliday ti rupak? Ti siudad, a nakaitaneman dagiti ammak, ket nadadael ken napuoran dagiti ruangan daytoy." **4** Ket kinuna ti ari kaniak, "Ania ti kayatmo nga aramidek?" Isu a nagkararagak iti Dios ti langit. **5** Ket insungbatko iti ari, "No kasla nasayaat daytoy iti ari, ken no makaay-ayo ti inaramid ti adipenmo iti imatangmo, ibaonnak koma a mapan idiay Juda, iti siudad a nakaitaneman dagiti ammak, tapno bangonek manen daytoy." **6** Insungbat ti ari kaniak (nakatugaw met idi ti reyna iti abayna), "Kasano kabayag ti kaawanmo ken kaanoka nga agsubli?" Naragsakan ti ari a nangibaon kaniak idi imbagak kenkuana dagiti petsa. **7** Ket kinunak iti ari, "No pakaragsakan ti ari, ikkannak koma kadagiti surat para kadagiti gobernador iti ballasiw ti Karayan tapno palubosandak a lumabas kadagiti masakupanda iti panagturongko idiay Juda. **8** Adda koma pay surat a para kenni Asaf nga agay-aywan iti kabakiran ti ari, tapno ikkannak iti tarikayo a maaramid nga awanan kadagiti ruangan ti sarikedked iti abay ti templo, para iti pader ti siudad, ken para iti balay a pagnaedak." Ket gapu ta adda kaniak ti ima ti Dios, pinatgan ti ari dagiti kiddawko. **9** Dimtengak kadagiti gobernador iti ballasiw ti Karayan, ket intedko kadakuada dagiti surat ti ari. Ita, pinakuyogannak ti ari kadagiti opisial ti armada ken lallaki a nakakabalio. **10** Idi nangngeg daytoy da Sanballat a Horonita ken Tobias nga adipen nga Ammonita, saanda a naragsakan nga adda immay nga agtarigagay a tumulong kadagiti tattao ti Israel. **11** Isu a napanak idiay Jerusalem ken addaak idiay iti tallo nga aldaw. **12** Bimmangonak iti rabii, siak ken dagiti sumagmamano a lallaki a kaduak. Awan ti nangibagaak iti inkabil ti Diosko iti pusok nga aramidek para iti Jerusalem. Awan ti intugotko nga ayup, ti laeng ayup a pagsaksakayak. **13** Iti rabii, rimmuarak iti Ruangan ti Tanap, nga agturong iti Bubon ti Atap nga aso ken iti Ruangan a Pagiruaran ti Rugit ket sinukimatko dagiti pader ti Jerusalem a narba ken dagiti kayo a ruangan a napuoran. **14** Kalpasanna, napanak iti Ruangan ti Burayok ken iti tangke ti ari. Nailet unay ti disso a paglasatan ti ayup a pagsaksakayak. **15** Isu a napankami iti dayta a rabii iti tanap ket sinukimatmi ti pader, nagsubliak ket simrekak iti Ruangan ti Tanap ket nakasubliak ngarud. **16** Saan nga ammo dagiti mangiturturay ti napanak wenno ti inaramidko ken saanko pay nga impakaammo kadagiti Judio, wenno kadagiti padi, wenno kadagiti opisial, wenno kadagiti mangiturturay, wenno kadagiti dadduma a nangaramid iti trabaho. **17** Kinunak kadakuada, "Makitayo ti parikut a sangsangoentayo, no kasano a nadadael ti Jerusalem ken napuoran dagiti ruangan daytoy. Umaykayo, ket bangonentayo manen ti pader ti Jerusalem tapno saantayon a maibabain." **18** Imbagak kadakuada nga adda kaniak ti ima ti Dios ken kasta met dagiti sao ti ari nga imbagana kaniak. Kinunada, "Tumakdertayo ket bangonentayo." Isu a pinapigsada dagiti imada para iti nasayaat a trabaho. **19** Ngem idi nadamag da Sanballat a Horonita, Tobias, ti adipen nga Ammonita ken Gesem nga Arabo ti maipapan iti daytoy, linalais ken kinatkatawaandakami, ket kinunada, "Ania ti ar-aramidenyo? Busbusorenyo kadi ti ari?" **20** Ket insungbatko kadakuada, "Ti Dios ti langit ti mangted kadakami iti balligi. Adipennakami ket rugiananmi ti agpatakder. Ngem awan ti bingayyo, awan ti karbenganyo ken awan ti pasetyo iti pakasaritaan ti Jerusalem."

3 Ket timmakder ni Eliasib a kangatoan a padi agraman dagiti kakabsatna a padi ket binangonda ti Ruangan ti Karnero. Kinonsagrarda daytoy ket inkabilda dagiti ruanganna. Kinonsagrarda daytoy agingga iti Torre dagiti Sangagasut ken agingga iti Torre ni Hananel. **2** Simmaruno kenkuana a nagtrabaho dagiti lallaki ti Jerico ken simmaruno kadakuada a nagtrabaho ni Zaccur a putot ni Imri. **3** Imbangon dagiti putot ni Hassenaa ti Ruangan ti Lames. Inkabilda dagiti awanan iti pakaikabilanda, inkabilda dagiti ruanganna, dagiti pagbalunetanna ken dagiti balunetna. **4**

Tinarimaan ni Meremot ti sumaruno a paset. Isuna ket putot ni Urias a putot ni Hakkoz. Ket simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Mesullam. Isuna ket putot ni Barakias a putot ni Mesezabel. Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Zadok. Isuna ket putot ni Baana. **5** Simmaruno kadakuada a nagtarimaan dagiti taga-Tekoa, ngem nagkedked dagiti panguloenda a mangaramid iti imbilin dagiti mangimatmaton kadakuada. **6** Tinarimaan da Joyada a putot ni Pasea ken Mesullam a putot ni Besodias ti Daan a Ruangan. Inkabilda dagiti awanan, dagiti ridawna, dagiti pagbalunetanna ken dagiti balunetna. **7** Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Melatias a taga-Gabaon, kaduana ni Jadon a taga-Meronot. Indadauloanda dagiti lallaki ti Gabaon ken Mizpa. Ti Mizpa ket nagnaedan ti gobernador iti probinsia iti ballasiw ti Karayan. **8** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Uzziel, a putot ni Harhaias, a maysa kadagiti mammanday iti balitok, ken simmaruno kenkuana ni Hananias nga agar-aramid iti bangbanglo. Imbangonda manen ti Jerusalem agingga iti Akaba a Pader. **9** Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Refaias a putot ni Hur. Isuna ti mangiturturay iti kagudua a distrito ti Jerusalem. **10** Simmaruno kadakuada, tinarimaan ni Jedaias a putot ni Harumaf ti abay ti balayna. Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Hattus a putot ni Hasabneyas. **11** Tinarimaan da Malkija a putot ni Harim ken Hassub a putot ni Pahat Moab ti maysa pay a paset ken ti Torre dagiti Urno. **12** Simmaruno kadakuada a nagtarimaan ni Sallum, a putot ni Hallohes, a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Jerusalem, agraman dagiti annakna a babbai. **13** Tinarimaan ni Hanun ken dagiti agnanaed iti Zanoa ti Ruangan ti Tanap. Imbangonda daytoy ken inkabilda dagiti ruanganna, dagiti pagibalunetanna ken dagiti balunetna. Tinarimaanda ti pader a sangaribu a kubiko ti kaatiddogna agingga iti Ruangan a Pagiruaran iti Rugit. **14** Tinarimaan ni Malkija, a putot ni Rekab, a mangiturturay iti distrito ti Bet Hakkerem ti Ruangan a Pagiruaran iti Rugit. Imbangonna daytoy ket inkabilna dagiti ridawna, dagiti pagbalunetanna ken dagiti balunetna. **15** Imbangon manen ni Sallum, a putot ni Colhoze, a mangiturturay iti distrito ti Mizpa ti Ruangan ti Burayok. Imbangonna daytoy, inatepanna ken inkabilna dagiti ruanganna, dagiti pagibalunetanna ken dagiti balunetna. Imbangonna pay ti pader iti Tangke ti Siloam iti abay ti hardin ti ari, agingga iti agdan nga agpababa manipud iti siudad ni David. **16** Tinarimaan ni Nehemias, a putot ni Azbuk, a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Bet-zur, ti paset a batog dagiti tanem ni David, agingga iti naaramid a tangke ken agingga iti balay dagiti mamaingel a lallaki. **17** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan dagiti Levita, pakairamanan ni Rehum a putot ni Bani ken simmaruno kenkuana a nagtarimaan iti masakupanna ni Hasabias a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Keila. **18** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan dagiti kailianda, pakairamanan ni Bavvai, a putot ni Henadad, a mangiturturay iti kagudua a distrito ti Keila. **19** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Ezer, a putot ni Jesua, a mangiturturay iti Mizpa. Tinarimaanna ti sabali a paset iti batog ti sang-atan nga agturong iti pagiduldulinan iti armas, iti pagsikkoan. **20** Simmaruno kenkuana, sireregget a tinarimaan ni Baruc a putot ni Zabbai ti sabali pay a paset, manipud iti pagsikkoan agingga iti ruangan iti balay ni Eliasib a kangatoan a padi. **21** Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Meremot a putot ni Urias a putot ni Hakkoz ti sabali pay a paset, manipud iti ruangan ti balay ni Eliasib agingga iti pungto ti balay ni Eliasib. **22** Simmaruno kenkuana a nagtarimaan dagiti padi, isuda dagiti lallaki a naggapu iti aglawlaw ti Jerusalem. **23** Simmaruno kadakuada, tinarimaan da Benjamin ken Hassub ti batog ti balayda. Simmaruno kadakuada, tinarimaan ni Azarias a putot ni Maasias a putot ni Ananias ti abay ti balayna. **24** Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Binnui a putot ni Henadad ti sabali pay a paset, manipud iti balay ni Azarias agingga iti pagsikkoan. **25** Tinarimaan ni Palal a putot ni Uzai ti sangoanan ti pagsikkoan ken ti torre nga agpangato manipud iti akin-ngato a balay ti ari idiay paraangan ti guardia. Simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Pedaias a putot ni Paros. **26** Ita, tinarimaan dagiti adipen iti templo nga agnanaed idiay Ofel ti paset iti batog ti Ruangan ti Danum iti daya ti torre a pagguardiaan iti templo. **27** Simmaruno kenkuana, tinarimaan dagiti taga-Tekoa ti sabali pay a paset, iti batog ti nakangatngato a torre, agingga iti pader ti Ofel. **28** Nagtarimaan dagiti padi iti ngatoen ti Ruangan ti Kabalio, iti tunggal batog ti balayda. **29** Simmaruno kadakuada, tinarimaan ni Zadok a putot ni Immer ti paset iti batog ti balayna. Ket simmaruno kenkuana a nagtarimaan ni Semaias, a putot ni Secanias, a mangay-aywan iti akindaya a ruangan. **30** Simmaruno kenkuana, tinarimaan da Hananias a putot ni Selemias ken Hanun a maikainnem a putot ni Zalaf ti sabali pay a paset. Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Mesullam a putot ni Barakias ti batog ti pagnanaedanna. **31** Simmaruno kenkuana, tinarimaan ni Malkija a maysa kadagiti mammanday iti balitok, ti paset agingga iti balay dagiti agserserbi iti templo ken dagiti agtagtagilako iti batog ti Ruangan nga Agturong iti Templo ken ti akin-ngato a pagnanaedan a kuarto iti suli. **32** Tinarimaan dagiti mammanday iti balitok ken dagiti agtagtagilako ti nagbaetan ti akin-ngato a kuarto iti suli ken ti Ruangan ti Karnero.

4 Ita, idi nadamag ni Sanballat a bangbangonenmi ti pader, nangpaluksaw daytoy iti kaungganna, kasta unay ti pungtotna ket linaisna dagiti Judio. **2** Iti imatang dagiti kakabsatna ken iti armada ti Samaria, kinunana, "Ania ti ar-aramiden dagitoy nga aglulupoy a Judio? Ipagarupda ngata a bangonenda manen ti siudad; a mangidatagdanto kadagiti daton; a malpasda ti trabaho iti maysa nga aldaw; a maisublida iti sigud dagiti naburak a bato kalpasan a nauram dagitoy? **3** Kaduana idi ni Tobias nga Ammonita, ket kinunana, "Uray atap laeng nga aso ti mapan iti rabaw ti bangbangonenda, rebbaenna ti paderda a bato!" **4** Denggem, O Diosmi, ta maum-umsikami. Isublim kadagiti uloda dagiti panangumsida ket ipalubosmo a matakawanda ken maipanda iti daga a pakaibaludanda. **5** Saanmo koma nga abbongan ti kinarugitda ken saanmo a punasen ti basolda iti sangoanam, ta pinagpungtotda dagiti mangibangbangon iti pader. **6** Isu nga imbangonmi ti pader ket napagkakamangmi amin ti pader agingga iti kagudua ti katayagna gapu ta addaan dagiti tattao iti tarigagay nga agtrabaho. **7** Ngem idi nadamag da Saballat, Tobias, dagiti taga-Arabia, dagiti Ammonita, ken dagiti Asdodita nga agtultuloy ti trabaho a pannakatarimaan dagiti pader ti Jerusalem, ken naserraanen dagiti narba a paset ti pader, kasta unay ti pungtotda. **8** Nagtutulagda amin ket immayda a mangraut iti Jerusalem ken riribuken daytoy. **9** Ngem nagkararagkami iti Diosmi

ket nangisaadkami iti guardia a kas pannakasalaknibmi kadakuada iti aldaw ken rabii gapu iti pangtada. **10** Ket kinuna dagiti tattao ti Juda, “Kumapkapsuten dagiti agaw-awit kadagiti dadagsen. Adu unay dagiti naburak a bato, ket saanmi a kabaelan a tarimaanen ti pader.” **11** Ket kinuna dagiti kabusormi, “Saandanto a maammoan wenno makita agingga a mapantayo kadakuada ket patayentayo ida, ken pasardengentayo ti trabaho.” **12** Iti dayta a gundaway, immay dagiti Judio nga agnanaed iti amin a disso iti asidegda ket nakisaritada kadakami iti naminsangapulo a daras, balbalaagandakami maipanggep iti gandatda maibusor kadakami. **13** Isu a nangikabilak kadagiti tattao iti kababaan a paset ti pader, kadagiti nalayang a disso. Nangtedak iti batang iti tunggal pamilia. Addaanda kadagiti kampilan, gayang ken pana. **14** Ket kimmitaak, timmakderak, ket kinunak kadagiti panguloen, kadagiti mangiturturay, ken kadagiti tattao, “Saankayo nga agbuteng kadakuada. Laglagipenyo ti Apo, a naindaklan ken nakaskasdaaw. Makirangetkayo para kadagiti pamiliayo, para kadagiti annakyo, para kadagiti assawayo ken para kadagiti babbalayyo. **15** Ket napasamak nga idi nadamag dagiti kabusormi a naammoanmi dagiti panggepda ken saan a pinagballigi ti Dios dagiti panggepda, nagsublikami amin iti pader, tunggal maysa iti trabahona. **16** Isu a manipud iti dayta a tiempo, kagudua laeng kadagiti adipenko ti nagtarimaan iti pader, ken nakaiggem ti kagudua kadakuada iti gayang, kalasag, pana, ken sikakabalda kabayatan a nakatakder dagiti pangulo iti likudan dagiti tattao ti Juda. **17** Ket dagiti trabahador nga agipatpatakder iti pader ken agaw-awit kadagiti karga ket isu met laeng ti mangbanbantay kadagiti ayanda. Nagtrabaho ti tunggal maysa babaen iti maysa nga ima, ken iggemna ti armasna iti maysa nga imana. **18** Imbarikes ti tunggal trabahador ti kampilanna ket kasdiay ti panagtrabahona. Adda iti abayko ti tao a mangpapauni iti trumpeta. **19** Kinunak kadagiti panguloen, kadagiti opisial ken kadagiti dadduma pay a tattao, “Dakkel ken atiddog ti trabaho, ken naiwaraswarastayo iti pader, agiinnadayotayo. **20** Masapul nga apuraenyo ti agturong iti pakangenganyo iti uni ti trumpeta ket aguummongkayo sadiay. Ti Diostayo ti makiranget para kadatayo.” **21** Isu a nagtrabahokami. Kagudua kadakuada ti nakaiggem kadagiti gayang manipud iti panagbannawag iti agsapa agingga iti iruruar dagiti bitbituen. **22** Kinunak pay kadagiti tattao iti dayta a tiempo, “Agpatpatnag koma ti tunggal lalaki ken ti adipenna iti tengnga ti Jerusalem, tapno agguardiada kadatayo bayat ti rabii ken trabahadorda iti aldaw.” **23** Isu nga uray siak, wenno dagiti kakabsatko, wenno dagiti adipenko, wenno dagiti lallaki a guardia a simmurot kaniak, awan kadakami ti nagsukat iti badona ken iggem ti tunggal maysa kadakami ti armasna, uray pay no mapan isuna agsakdo.

5 Ket inyikkis dagiti lallaki ken dagiti assawada ti reklamoda kadagiti padada a Judio. **2** Ta adda sumagmamano kadakuada a nangibaga, “Adukami agraman dagiti annakmi a lallaki ken babbai. Isu a makaalakami koma iti trigo a kanenmi ket agbiagkami.” **3** Adda pay dadduma kadakuada a nangibaga, “Insaldami dagiti talonmi, dagiti kaubasanmi ken dagiti balaymi tapno makaalakami iti trigo kabayatan ti panagbisin.” **4** Kinuna pay dagiti dadduma, “Bimmulodkami iti kuarta nga ibayadmi iti ari a para iti buis dagiti talon ken dagiti kaubasanmi. **5** Ngem ita, ti lasag ken darami ket kas met laeng kadagiti kakabsatmi, ken dagiti annakmi ket kas met laeng kadagiti annakda. Mapilitankami a mangilako kadagiti annakmi nga agbalin a tagabu. Natagabun dagiti dadduma nga annakmi a babbai. Ngem awan ti kabaelanmi a tumulong kadakuada gapu ta sabalin a tattao ti akinkukua kadagiti talon ken kadagiti kaubasanmi.” **6** Kasta unay ti ungetko idi nangngegko ti ikkisda ken dagitoy a sasao. **7** Pinanpanunotko ngarud daytoy, ket napanko binabalaw dagiti natakneng a tattao ken dagiti opisial. Kinunak kadakuada, “Agsingsingir ti tunggal maysa kadakayo iti interes iti bukodna a kabsat.” Nangangayak iti dakkel a taripnong a maibusor kadakuada **8** ket kinunak kadakuada, “Datayo, agingga iti kabaelantayo ket sinubbottayo manipud iti pannakatagabu dagiti kakabsattayo a Judio a nailako kadagiti nasion, ngem inlakoyo dagiti kakabsatyo kadagiti padayo a Judio tapno ilakodanto met laeng ida kadatayo!” Nagulimekda ket awan a pulos ti nasaoda. **9** Kinunak pay, “Saan a nasayaat ti ar-aramidenyo. Saan aya a rumbeng nga agbiagkayo nga addaan panagbuteng iti Dios tapno maliklikan ti panangumsi kadatayo dagiti kabusortayo a nasion? **10** Siak, dagiti kakabsatko ken dagiti adipenko, ket papautanganmi ida iti kuarta ken trigo. Ngem masapul nga isardengmin ti panagsingir iti interes kadagitoy nga utang. **11** Iti daytoy met la nga aldaw, isubliyon kadakuada dagiti talonda, dagiti kaubasanda, dagiti kaoliboanda, dagiti babbalayda ken ti porsiento ti kuartada, ti trigoda, ti baro nga arakda, ken ti lana a siningiryo kadakuada.” **12** Ket kinunada, “Isublimin dagiti innalami kadakuada, ken saanmi idan a singeren. Aramidenmi kas iti imbagam.” Inayabak ngarud dagiti papadi ket pinagsapatak ida a tungpalenda dagiti inkarida. **13** Winagwagko ti kupin ti kagayko ket kinunak kadakuada, “Wagwagen koma ti Dios ti balay ken dagiti sanikuana ti tunggal tao a saan a mangtungpal iti karina. Mawagwag koma isuna ken awan mabati kenkuana. Kinuna dagiti amin nga adda iti taripnong, “Sapay koma ta kasta,” ket dinaydayawda ni Yahweh. Ket inaramid dagiti tattao kas iti inkarida. **14** Isu a manipud iti tiempo a nadutokanak a gobernadorda iti daga ti Juda, manipud iti maika-duapulo a tawen agingga iti maika-32 a tawen ni Artaxerxes nga ari, sangapulo ket dua a tawen a saanak a nangan wenno dagiti kakabsatko kadagiti taraon nga agpaay iti gobernador. **15** Ngem pinadagsenan dagiti sigud a gobernador nga immun-una ngem siak dagiti tattao, inalaanda ida iti uppat a pulo a siklo a pirak nga agpaay iti inaldaw a taraon ken arakda. Uray dagiti adipenda ket pinarigatda dagiti tattao. Ngem saanko nga inaramid ti kasta gapu iti panagbutengko iti Dios. **16** Intuloyko pay ti nagtrabaho iti pader, ket awan ti ginatangmi a daga. Ket naguummong sadiay dagiti amin nga adipenko tapno agtrabaho. **17** Kalanglangko a mangan iti lamisaak dagiti 150 a lallaki a Judio ken opisial, malaksid kadagiti immay kadakami manipud kadagiti nasion iti aglawlawmi. **18** Ita, inaldaw a maisagana ti maysa a kalakian a baka, innem a napili a karnero, ken kasta met dagiti bilit, ken kada sangapulo nga aldaw, nawadwad ti amin a kita ti arak. Ket nupay kasta, saanko nga innala ti abasto a taraon nga agpaay iti gobernador, gapu ta nadagsen unay kadagiti tattao ti masingsingir a buis. **19** Lagipennak, O Diosko, iti kinaimbag, gapu kadagiti amin nga inaramidko para kadagitoy a tattao.

6 Ita, idi nadamag da Sanballat, Tobias ken Gesem a taga-Arabia ken dagiti dadduma a kabusormi a naibangonkon ti pader ken awanen dagiti paset a nabati nga adda giwangna, nupay saankopay a naikabil dagiti ridaw kadagiti ruangan, **2** nangipatulod kaniak iti mensahe da Sanballat ken Gesem a kunada, "Umayka, agsasaraktayo iti kapatadan ti Ono." Ngem ginandatdak a dangran. **3** Nangibaonak kadagiti mensahero a mapan kadakuada, a kunada, "Adu ti ar-aramidek ket saanak sumalog. Apay koma a maisardeng ti trabaho inton ibatik daytoy ket sumalogak a mapan kadakayo?" **4** Namin-uppat a nangipatulodda kaniak iti isu met laeng a mensahe, ket isu met laeng ti insungbatakko kadakuada tunggal mangipatulodda iti mensahe. **5** Imbaon ni Sanballat ti adipenna kaniak iti isu met laeng a wagas iti maikalima a daras, nga adda nakalukat a surat iti imana. **6** Naisurat iti daytoy, "Naipadamag daytoy kadagiti nasion, ket imbaga pay ni Gesem daytoy, a sika ken dagiti Judio ket agpangpanggep nga agrebelde, dayta ti gapuna a bangbangonenyo manen ti pader. Iti ibagbaga dagitoy a damag, ngannganikan nga agbalin nga arida. **7** Ket nangdutokka pay kadagiti profeta a mangiwaragawag iti maipapan kenka idiay Jerusalem, a mangibagbaga, 'Adda ti ari idiay Juda!' Masiguradom a madamagto daytoy ti ari. Umayka ngarud ta agtutungtongta koma." **8** Ket nangipatulodak iti mensahe kenkuana a kunak, "Awan ti kasta a banbanag a napasamak a kas iti ibagbagam, pinarbom dagitoy iti pusom." **9** Gapu ta kayatda amin nga agbutengtayo, ipagpagarupda nga, "Isardengdanto nga agtrabaho, ket saanto a malpas daytoy." Ngem ita, O Dios, pangngaasim ta papigsaem dagiti imak. **10** Napanak iti balay ni Semaias, a putot ni Delaias, a putot ni Mehetabel, ta saanna a mapanawan ti balayna. Kinunana, "Agsarakta koma iti balay ti Dios, iti uneg ti templo, ket irekepta dagiti ridaw ti templo, gapu ta umaydaka patayen. Umayda iti rabii a mangpatay kenka." **11** Insungbatko, "Tumaray aya met ti lalaki a kas kaniak? Mapan aya met iti templo ti lalaki a kas kaniak tapno agbiagak laeng? Saanak a mapan." **12** Naamirisko a saan a ti Dios ti nangibaon kenkuana, ngem ketdi nangipadto isuna iti maibusor kaniak. Tinangdanan isuna da Sanballat kenTobias. **13** Tinangdananda isuna a mangbutbuteng kaniak, tapno aramidek ti ibagbagana ket agbasolak, iti kasta ket mapadakesda ti naganko ken maibabaindak. **14** Laglagipem O Diosko, da Tobias ken Sanballat, ken amin nga inaramidda. Laglapipem met ti mammadto a babai a ni Nodias ken dagiti dadduma a mammadto a nangbutbuteng kaniak. **15** Isu a nalpas ti pader iti maikaduapulo ket lima nga aldaw iti bulan ti Elul, kalpasan iti limapulo ket dua nga aldaw. **16** Idi nadamag dagiti amin a kabusortayo daytoy, dagiti amin a nasion iti agawlawtayo, nagbutengda ken naibabainda. Ta ammoda a nalpas ti trabaho babaen iti tulong ti Diostayo. **17** Iti daytoy a tiempo, adu a sursurat ti impatulod dagiti natatakneng a tattao ti Juda kenni Tobias, ken nakadanon dagiti surat ni Tobias kadakuada. **18** Ta adu kadagiti taga-Juda ti nagsapata kenkuana, gapu ta isuna ket manugang ni Secanias a putot ni Ara. Inasawa ti putotna a ni Jehohanan ti babai a putot ni Mesullam a putot ni Berekias. **19** Imbagada met kaniak ti maipapan kadagiti nasasayaat nga aramidna ken dagiti sasaok kenkuana. Nangipatulod ni Tobias kadagiti surat kaniak tapno butbutngennak.

7 Idi nalpasen ti pader ken naikabilkon dagiti ridaw, ken nadutokanen dagiti guardia iti ruangan, dagiti kumakanta ken dagiti Levita, **2** insaadko ni Hanani a kabsatko a mangimaton iti entero a Jerusalem, kaduana ni Hananias a mangkita iti sarikedked, ta mapagtalkan isuna a tao ken addaan iti naan-anay a panagbuteng iti Dios ngem iti kaadduan. **3** Ket imbagak kadakuada, "Saanyo a lukatan dagiti ruangan ti Jerusalem agingga a makatangkayag ti init. Bayat a nakabantay dagiti guardia iti ruagan, mabalinyo nga irikep dagiti ruangan ken ibalunet dagitoy. Mangdutokkayo kadagiti guardia manipud kadagiti agnanaed iti Jerusalem, maisaad dagiti dadduma iti kampo a pagbantayanda, ken maisaad dagiti dadduma iti sango dagiti pagtaenganda." **4** Ita nalawa ken dakkel ti siudad, ngem manmano a tattao ti adda iti daytoy, ken awan pay ti naibangon a babbalay. **5** Inkabil ti Dios iti pusok nga ummongek dagiti natakneng a tattao, ken dagiti opisial, ken dagiti tattao tapno mailistada sigun kadagiti pamiliada. Nasarakak Ti Listaan dagiti Kapuonan dagiti immuna a nagsubli ket nasarakak a naisurat iti daytoy dagiti sumaganadad. **6** Dagitoy dagiti tattao iti probinsia a nagsubli manipud kadagiti naitalaw a balud nga intalaw ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. Nagsubli ti tunggal maysa iti siudadna idiay Jerusalem ken idiay Juda. **7** Dimtengda a kaduada da Zerubbabel, Jesua, Nehemias, Azarias, Raamias, Nahamani, Mardokeo, Bilsan, Misperet, Bigvai, Nehum, ken Baana. Nairaman iti bilang dagiti lallaki kadagiti tattao ti Israel dagiti sumaganad. **8** Dagiti kaputotan ni Paros ket 2, 172. **9** Dagiti kaputotan ni Sefatias ket 372. **10** Dagiti kaputotan ni Ara ket 652. **11** Dagiti kaputotan ni Pahat Moab, babaen kadagiti kaputotan da Jesua ken Joab ket 2, 818. **12** Dagiti kaputotan ni Elam ket 1, 254. **13** Dagiti kaputotan ni Zattu ket 845. **14** Dagiti kaputotan ni Zakkai ket 760. **15** Dagiti kaputotan ni Binnui ket 648. **16** Dagiti kaputotan ni Bebai ket 628. **17** Dagiti kaputotan ni Azgad ket 2, 322. **18** Dagiti kaputotan ni Adonikam ket 667. **19** Dagiti kaputotan ni Bigvai ket 2, 067. **20** Dagiti kaputotan ni Adin ket 655. **21** Dagiti kaputotan ni Ater, a kaputotan ni Hezekias ket 98. **22** Dagiti kaputotan ni Hasum ket 328. **23** Dagiti kaputotan ni Bezai ket 324. **24** Dagiti kaputotan ni Harif ket 112. **25** Dagiti kaputotan ni Gabaon ket 95. **26** Dagiti tattao manipud iti Betlehem ken Netofa ket 188. **27** Dagiti tattao manipud iti Anatot ket 128. **28** Dagiti tattao iti Bet Azmavet ket 42. **29** Dagiti tattao iti Kiriat Jearim, Kefira, ken Beerot ket 743. **30** Dagiti tattao iti Rama ken Geba ket 621. **31** Dagiti tattao iti Mikmas ket 122. **32** Dagiti tattao iti Betel ken Ai ket 123. **33** Dagiti tattao iti sabali a Nebo ket 52. **34** Dagiti tattao iti sabali nga Elam ket 1, 254. **35** Dagiti tattao iti Harim ket 320. **36** Dagiti tattao iti Jerico ket 345. **37** Dagiti tattao iti Lod, Hadid, ken Ono ket 721. **38** Dagiti tattao iti Senaa ket 3, 930. **39** Dagiti papadi: Dagiti kaputotan ni Jedaias (iti balay ni Jesua) ket 973. **40** Dagiti kaputotan ni Immer ket 1, 052. **41** Dagiti kaputotan ni Pashur ket 1, 247. **42** Dagiti kaputotan ni Harim ket 1, 017. **43** Dagiti Levita: Dagiti kaputotan ni Jesua ken Kadmiel, dagiti kaputotan ni Hodavias ket 74. **44** Dagiti kumakanta: Dagiti kaputotan ni Asaf ket 148. **45** Dagiti guardia ti ruangan dagiti kaputotan ni Sallum, dagiti kaputotan ni Ater, dagiti kaputotan ni Talmon, dagiti kaputotan ni Akkub, dagiti kaputotan ni Hatita ken dagiti kaputotan ni Sobai ket 138. **46** Dagiti agserserbi iti templo: dagiti kaputotan

ni Siha, dagiti kaputotan ni Hasufa, **47** dagiti kaputotan ni Tabbaot, dagiti kaputotan ni Keros, dagiti kaputotan ni Sia, dagiti kaputotan ni Padon, **48** dagiti kaputotan ni Lebana, dagiti kaputotan ni Hagaba, dagiti kaputotan ni Salmai, **49** dagiti kaputotan ni Hanan, dagiti kaputotan ni Giddel, dagiti kaputotan ni Gahar. **50** Dagiti kaputotan ni Reayas, dagiti kaputotan ni Resin, dagiti kaputotan ni Nekoda, **51** dagiti kaputotan ni Gazzam, dagiti kaputotan ni Uzza, dagiti kaputotan ni Pasea, **52** dagiti kaputotan ni Besai, dagiti kaputotan ni Meunim, dagiti kaputotan ni Nefusesim. **53** Dagiti kaputotan ni Bakbuk, dagiti kaputotan ni Hakufa, dagiti kaputotan ni Harhur, **54** dagiti kaputotan ni Bazlit, dagiti kaputotan ni Mehida, dagiti kaputotan ni Harsa, **55** dagiti kaputotan ni Barkos, dagiti kaputotan ni Sisera, **56** dagiti kaputotan ni Tema, dagiti kaputotan ni Nesias ken dagiti kaputotan ni Hatifa. **57** Dagiti kaputotan dagiti adipen ni Solomon: dagiti kaputotan ni Sotai, dagiti kaputotan ni Soferet, dagiti kaputotan ni Perida, **58** dagiti kaputotan ni Jaala, dagiti kaputotan ni Darkon, dagiti kaputotan ni Giddel, **59** dagiti kaputotan ni Sefatias, dagiti kaputotan ni Hattil, dagiti kaputotan ni Pokeret Hazzebaim, dagiti kaputotan ni Amon. **60** Amin dagiti agserserbi iti templo, ken dagiti kaputotan dagiti adipen ni Solomon ket 392. **61** Ket dagitoy dagiti nagsubli manipud Tel Mela, Tel Harsa, Kerub, Addan, ken Immer; ngem saanda a mapaneknekan no isuda wenno dagiti kapuonan dagiti pamiliada ket kaputotan ni Israel: **62** Dagiti kaputotan ni Delias, dagiti kaputotan ni Tobias, ken dagiti kaputotan ni Nekoda ket 642. **63** Ken kadagiti papadi: dagiti kaputotan ni Habaias, dagiti kaputotan ni Hakkoz, dagiti kaputotan ni Barzillai a nangasawa iti maysa kadagiti babbai a putot ni Barzillai a Galaadita ket naawagan a maiyannurot kadagiti naganda. **64** Sinapul dagitoy ti nakailistaanda iti listaan dagiti kapuonan, ngem saanda a nasarakan, isu a naikkatda iti kinapadi a kas narugit. **65** Ket kinuna ti gobernador kadakuada a saanda a mapalubosan a mangan iti taraon a bingay ti padi manipud kadagiti naidaton agingga nga anamungan ti padi nga adaan Urim ken Tummim. **66** Ti sibubukel a taripnong ket 42, 360, **67** malaksid kadagiti lallaki ken babbai nga adipenda ket 7, 337. Addaanda iti 245 a kumakanta a lallaki ken babbai. **68** Dagiti kabalioda ket 736, **69** dagiti moloda ket 245, dagiti kamelioda ket 435, ken dagiti asnoda ket 6, 720. **70** Nangted dagiti sumagmamano a panguloen dagiti pamilia kadagiti sagut a mausar iti trabaho. Inkabil ti gobernador ti sangaribu a daric a balitok, 50 a palanggana, ken ti 530 a pagananay ti padi iti pagiduldulinan iti gameng. **71** Inkabil dagiti sumagmamano a panguloen dagiti pamilia ti 20, 000 a daric a balitok ken 2, 200 a minas a pirak iti pagiduldulinan iti gameng, a mausar iti trabaho. **72** Nangted dagiti dadduma a tattao iti 20, 000 a daric a balitok, ken 2, 000 a minas a pirak, ken 67 a kagay nga agpaay kadagiti papadi. **73** Isu a dagiti papadi, dagiti Levita, dagiti guardia, dagiti kumakanta, dagiti dadduma a tattao, dagiti agserserbi iti templo, ken amin nga Israel ket nagnaed kadagiti siudadda. Iti maikapito a bulan, nagnaeden dagiti tattao ti Israel kadagiti siudadda."

8 Naguummong dagiti amin a tattao idiay nalawa a disso iti sango ti Ruangan ti Danum para iti maysa a panggep. Kiniddawda kenni Ezra nga eskriba nga iyegna ti Libro ti Linteg ni Moises nga imbilin ni Yahweh iti Israel. **2** Iti umuna nga aldaw iti maikapito a bulan, inyeg ni Ezra a padi ti linteg iti sangoanan ti gimong, babbai man wenno lallaki, ken kadagiti amin a makangngeg ken makaawat. **3** Sinangona ti nalawa a disso iti sango ti Ruangan ti Danum, ket binasana daytoy manipud iti agsapa agingga iti agmatuon, iti sangoanan dagiti lallaki ken babbai, ken iti siasinoman a makaawat. Ket dimngeg a nasayaat dagiti tattao iti Libro ti Linteg. **4** Ket nagtakder ni Ezra nga eskriba iti nangato a kayo a plataforma nga inaramid dagiti tattao para iti daytoy a panggep. Nakatakder iti makannawanna da Mattitias, Sema, Anaias, Urias, Hilkias ken Maaseias; ken nakatakder iti makannigidna da Pedaias, Misael, Malkija, Hasum, Hasbaddana, Zacarias ken Mesullam. **5** Linuktan ni Ezra ti libro iti imatang dagiti amin a tattao gapu ta nakatakder isuna iti ngatoenda, ket nagtakder dagiti amin a tattao apaman a naluktanna daytoy. **6** Nagyaman ni Ezra kenni Yahweh, ti naindaklan a Dios ken inngato dagiti amin a tattao dagiti imada ket insungbatda, "Sapay koma ta kasta! Sapay koma ta kasta!" Kalpasanna, nagpaklebda ket nagdaydayawda kenni Yahweh. **7** Tinulongan da Jesua, Bani, Serebias, Jamin, Akkub, Sabbetai, Hodias, Maaseias, Kelita, Azarias, Josabad, Hanan, Pelaias ken dagiti Levita dagiti tattao tapno maawatanda ti linteg kabayatan nga adda latta kadagiti puestoda dagiti tattao. **8** Ken binasada iti libro, ti linteg ti Dios, ket inlawlawagda daytoy babaen iti panangipatarus ken panangitedda iti kaipapanan daytoy tapno maawatan dagiti tattao ti naibasa. **9** Ni Nehemias a gobernador, ni Ezra a padi ken eskriba, ken dagiti Levita a mangipalpalawag kadagiti tattao ket kinunada kadagiti amin a tattao, "Nasantoan daytoy nga aldaw kenni Yahweh a Diosyo. Saankayo nga agladingit wenno agsangit." Ta nagsasangit dagiti amin a tattao idi nangngegda dagiti sasao manipud iti linteg. **10** Ket kinunana ni Nehemias kadakuada, "Agawidkayon, mangankayo iti naimas a taraon ken uminumkayo iti nasam-it, ket mangtedkayo kadagiti awan ti naisaganana gapu ta nasantoan daytoy nga aldaw iti Apotayo. Saankayo nga agladingit, ta ti rag-o ni Yahweh ti pigsayo." **11** Isu a pinagulimek dagiti Levita dagiti tattao a kunada, "Agtalnakayo! ta nasantoan daytoy nga aldaw. Saankayo nga agladingit." **12** Ket nagawid dagiti tattao tapno mangan, uminum, mangibingay iti makan, ken agrambakda nga addaan iti kasta unay a rag-o gapu ta naawatanda dagiti sasao a naipakaammo kadakuada. **13** Iti maikadua nga aldaw, dagiti panguloen dagiti kapuonan ti pamilia manipud kadagiti amin a tattao, dagiti padi ken dagiti Levita ket sangsangkamaysada a napan kenni Ezra nga eskriba tapno adalenda dagiti sasao ti linteg. **14** Ket nakitada a nakailanad iti linteg no kasano nga imbilin ni Yahweh babaen kenni Moises a rumbeng nga agnaed kadagiti tolda dagiti tattao ti Israel kabayatan ti fiesta iti maikapito a bulan. **15** Rumbeng nga iwaragawagda iti amin a siudadda ken iti Jerusalem, a kunada, "Mapankayo idiay katurturodan, ken mangalakayo kadagiti sanga ti kayo nga olibo ken balang nga olibo, sangsanga ti mirto, sangsanga ti palma ken sangsanga dagiti narukbos a kayo tapno agaramidkayo kadagiti abong-abong," a kas naisurat. **16** Isu a napan nangala dagiti tattao kadagiti sanga ket nagaramidda kadagiti abong-abong iti tuktok dagiti babbalayda, kadagiti paraanganda, kadagiti paraangan ti balay ti Dios, iti nalawa a disso iti abay ti Ruangan ti Danum ken iti plasa iti abay ti Ruangan ni Efraim. **17** Ket nagaramid dagti amin a gimong dagiti

nakasubli manipud iti pannakaitalawda a kas balud kadagiti abong-abong sada nagyan kadagitoy. Agsipud ta saan a rinambakan dagiti tattao ti Israel daytoy a fiesta manipud iti aldaw ni Josue a putot ni Nun agingga iti dayta nga aldaw. Ket kasta unay ti rag-oda. **18** Manipud iti umuna nga aldaw agingga iti maudi, inaldaw nga agbasa ni Ezra manipud iti Libro iti Linteg ti Dios. Rinambakanda ti fiesta iti pito nga aldaw ken iti maikawalo nga aldaw ket nangangayda iti napasnek a panagguummong a kas panagtulnog iti paglintegan.

9 Ita, iti maikaduapulo ket uppat nga aldaw iti dayta met la a bulan, naguummong dagiti tattao ti Israel ket nagayunarda, nagisuotda iti nakersang a lupot, ken nangikabilda iti dapu kadagiti uloda. **2** Inlasin dagiti kaputotan ni Israel dagiti bagida manipud kadagiti amin a ganggannaet. Timmakderda sada impudno dagiti basolda ken dagiti dakes nga inar-aramid dagiti kapuonanda. **3** Nagtakderda iti ayanda ket tallo nga orasda a nagbasa manipud iti Libro ti Linteg ni Yahweh a Diosda. Tallo nga orasda met a nagipudpudno kadagiti basolda ket nagrukrukbabda kenni Yahweh a Diosda. **4** Dagiti Levita a da Jesua, Bani, Kadmiel, Sebanias, Bunni, Serebias, Bani ken Kenani ket nagtakderda kadagiti agdan sada nagkararag iti napigsa kenni Yahweh a Diosda. **5** Ket kinuna dagiti Levita a da Jesua, Kadmiel, Bani, Hasabneyas, Serebias, Hodias, Sebanias ken Petahias, "Tumakderkayo ket idaydayawyo ni Yahweh a Diosyo iti agnanayon nga awan inggana." Idayawda koma ti nadayag a naganmo, ken maitan-ok koma daytoy a nangatngato ngem iti tunggal bendision ken dayaw. **6** Sika ni Yahweh. Siksika laeng. Inaramidmo ti langit, dagiti kangangatoan a langit agraman ti amin a buyotda, ti daga ken amin a linaonna, dagiti baybay ken amin a linaonda. Sika ti nangted iti biag kadakuada amin, ket agdaydayaw kenka dagiti amin nga armada ti anghel. **7** Sika ni Yahweh, ti Dios a nangpili kenni Abram ken nangiruar kenkuana idiay Ur dagiti Caldeo ken nangpanagan kenkuana iti Abraham. **8** Nasarakam ti pusona a napudno iti sangoanam ket nakitulagka nga itedmo kadagiti kaputotanna ti daga dagiti Cananeo, dagiti Heteo, dagiti Amorreo, dagiti Perezeo, dagiti Jebuseo ken dagiti Gergeseo. Tinungpalmo ti karim gapu ta nalintegka. **9** Nakitam ti pannakaparigat dagiti ammami idiay Egipto ket nangngegmo ti asugda idi addada idiay baybay dagiti Runo. **10** Nangtedka kadagiti pagilasinan ken kadagiti datdatlag a maibusor kenni Faraon, kadagiti amin nga adipenna ken kadagiti amin a tattao iti dagana, ta ammom a nagtignay dagiti Egipcio a sipapalangguad kadagiti Israelita. Ngem nangipasdekka iti nagan nga agpaay kenka nga agtaltalinaed agingga iti daytoy nga aldaw. **11** Ket ginuduam ti baybay iti sangoananda tapno nakapagdaliasatda iti tengnga ti baybay iti namaga a daga; ken impurruakmo dagiti mangkamkamat kadakuada iti kaaddaleman, a kasla bato a naipurruak iti adalem a danum. **12** Indalanmo ida babaen iti kasla adigi nga ulep iti aldaw ken kasla adigi nga apuy iti rabii a manglawag iti dalanda tapno makapagdaliasatda babaen iti lawag daytoy. **13** Iti rabaw ti Bantay Sinai, bimmabaka manipud langit ket nakisaoka kadakuada ket intedmo kadakuada dagiti nalinteg a paglintegan ken dagiti pudno a linteg, dagiti naimbag nga alagaden ken dagiti bilin. **14** Impakaammom kadakuada ti intudingmo a nasantoan nga Aldaw a Panaginana, ken intedmo kadakuada dagiti bilin, alagaden ken linteg babaen kenni Moises nga adipenmo. **15** Intedmo kadakuada ti tinapay manipud langit para iti panagbisinda, ken danum manipud iti bato para iti pannakawawda, ket imbagam kadakuada a sumrekda ket tagikuaenda ti daga nga inkarim nga ited kadakuada. **16** Ngem isuda ken dagiti kapuonantayo ket awan panagraemda, nagsukirda ket saanda nga impangag dagiti bilinmo. **17** Saanda a dimngeg ken saanda a pinanpanunot ti maipapan kadagiti datdatlag nga inaramidmo kadakuada, ngem nagsukirda ketdi ket iti panagsukirda, nangdutokda iti mangidaulo kadakuada nga agsubli iti pannakatagabuda. Ngem sika ti Dios a mammakawan, managparabur ken manangngaasi, saan a nalaka nga agpungtot ken saan nga agpatingga ti panagayatmo. Saanmo ida binaybay-an. **18** Saanmo ida a binaybay-an uray idi nangsukogda iti sinan-urbon a baka a landok ket kinunada, 'Daytoy ti diosyo a nangiruar kadakayo iti Egipto,' kabayatan iti nakaro a panagtabtabbaawda. **19** O Dios, iti kinamanangngaasim, saanmo ida a binaybay-an idiay let-ang. Saan ida a pinanawan ti kasla adigi nga ulep a mangidalan kadakuada iti aldaw ken uray pay ti kasla adigi nga apuy iti rabii a nanglawag kadakuada iti dalan a pagnaanda. **20** Intedmo kadakuada ti naimbag nga Espiritum a mangisuro kadakuada, saanmo nga impaidam ti manam kadagiti ngiwatda ken inikkam ida ti danum para iti pannakawawda. **21** Iti uppat a pulo a tawen, impaaymo ti masapulda idiay let-ang, ket saanda a nagkurang iti aniaman. Saan a dimmaan dagiti pagan-anayda ken saan a limteg dagiti saksakada. **22** Inikkam ida kadagiti pagarian ken kadagiti tattao, ket insaadmo ida iti daga iti tunggal adayo a beddeng. Isu a tinagikuada ti daga ni Sihon nga ari ti Hesbon ken ti daga ni Og nga ari ti Basan. **23** Pinaadum dagiti annakda a kas kaadu dagiti bituen iti langit, ket impanmo ida iti daga. Imbagam kadagiti kapuonanda a sumrekda ket tagikuaenda daytoy. **24** Isu a simrek dagiti tattao ket tinagikuada ti daga, linakubmo iti sangoananda dagiti Cananeo nga agnanaed iti dayta a daga. Impaimam dagiti Cananeo kadagiti Israelita, agraman dagiti arida ken dagiti tattao iti dayta a daga, tapno mabalin nga aramiden ti Israel ti kayatda nga aramiden kadakuada. **25** Sinakupda dagiti nasarikedkedan a siudad ken ti nadam-eg a daga, ket sinakupda dagiti babbalay a napnoan kadagiti amin nga agkakaimbag a banbanag, dagiti bubon a nakalin, dagiti kaubasan, dagiti kaoliboan ken dagiti kayo nga agbunga iti nawadwad. Isu a nanganda, nabsogda, napnekda ken nagrag-oda iti dakkel a kinaimbagmo. **26** Kalpasanna, nagsukir ken nagrebeldeda kenka. Impalladawda ti lintegmo kadagiti likudda. Pinapatayda dagiti propetam a nangballaag kadakuada nga agsublida kenka, ken napalalo ti panagtabbaawda. **27** Isu nga impaimam ida kadagiti kabusorda, a nangparigat kadakuada. Ket iti tiempo ti panagsagabada, immasugda kenka ket impangagmo ida manipud langit ken namin-adum ida nga inispal iti ima dagiti kabusorda gapu iti dakkel a kaasim. **28** Ngem kalpasan a maka-inanada, nagaramidda manen iti dakes iti sagoanam ket binaybay-am ida iti ima dagiti kabusorda, isu nga inturayan ida dagiti kabusorda. Ngem idi nagsublida ket immasugda kenka, dinengngegmo ida manipud langit ket adu a daras nga inispalmo ida gapu iti kinamanangngaasim. **29** Binallaagam ida tapno agsublida manen iti lintegmo. Ngem nagbalinda a napalangguad ken saanda nga impangag dagiti

bilinmo. Nagbasolda kadagiti paglintegam a mangted iti biag iti siasinoman nga agtultulnog kadagitoy. Saanda a nagtulnog kadagitoy ngem ketdi saanda nga impangag dagitoy, ket nagkedkedda uray laeng koma dumngeg kadagitoy. **30** Iti adu a tawtawen, inanusam ken binallaagam ida babaen iti Espiritum babaen kadagiti propetam. Ngem saanda latta a dimngeg. Isu nga impaimam ida kadagiti tattao iti aglawlawda. **31** Ngem iti naindaklan a kaasim, saanmo ida a ginibus wenno linaksid, ta managparabur ken manangngaasika a Dios. **32** Ita ngarud O Diosmi, ti natan-ok, ti mannakabalin, ken ti nakaskasdaaw a Dios, a mangsalsalimetmet iti tulag ken iti awan patinggana nga ayatna, saanmo koma a pagparangen a bassit laeng daytoy a pakarigatan nga immay kadakami, kadagiti arimi, kadagiti pangulomi, kadagiti padimi, kadagiti propetami, kadagiti kapuonanmi ken kadagiti amin a tattaom manipud pay iti tiempo dagiti ari ti Asiria agingga ita. **33** Nalintegka iti amin a banbanag nga immay kadakami, ta napudno ket nagtignaykami a sidadangkes. **34** Saan a sinalimetmetan dagiti arimi, dagiti panguloenmi, dagiti padi, ken dagiti kapuonanmi ti lintegmo, saanda pay nga impangag dagiti bilinmo wenno ti napudno a tulagmo nga isu ti nangballaagam kadakuada. **35** Uray iti bukodda a pagarian, kabayatan a ragragsakenda ti naindaklan a kinaimbagmo, iti nalawa ken nadam-eg a daga nga intedmo kadakuada, saanda a nagserbi kenka wenno saanda latta a tinallikudan dagiti dakes a wagasda. **36** Ita, tagabukamin iti daga nga intedmo a ragragsaken dagiti kapuonanmi, dagiti bunga ken dagiti naiimbag a sagsagut daytoy, ket adtoy, tagabukami! **37** Maited ti nawadwad nga apit iti dagami kadagiti ari nga insaadmo kadakami gapu kadagiti basolmi. Iturturayandakami ken dagiti tarakenmi a kas iti pagragsakanda. Napalalo ti pannakaparigatmi. **38** Gapu amin kadagitoy, mangaramidkami iti natibker a katulagan nga isuratmi. Nakasurat iti naselioan a kasuratan dagiti nagan dagiti prinsipe, dagiti Levita ken dagiti papadimi."

10 Dagiti nagisurat kadagiti naganda iti kasuratan a naselioan ket: da Nehemias a putot ni Hacalias, a gobernador ken dagiti padi a nagpirma ket da Zedekias, **2** Seraias, Azarias, Jeremias, **3** Pashur, Amarias, Malkija, **4** Hattus, Sebanias, Malluk, **5** Harim, Meremot, Obadias, **6** Daniel, Ginneton, Baruc, **7** Messulam, Abias, Mijamin, **8** Maasias, Bilgai ken Semaias. Dagitoy dagiti papadi. **9** Dagiti Levita ket: da Jesua a putot ni Azanias, Binnui iti pamilia ni Henadad, Kadmiel **10** ken dagiti kakabsatda a Levita, da Sebanias, Hodias, Kelita, Pelaias, Hanan, **11** Mica, Rehob, Hasabias, **12** Zakkur, Serebias, Sebanias, **13** Hodias, Bani ken Beninu. **14** Dagiti pangulo dagiti tattao ket: da Paros, Pahat Moab, Elam, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bebai, **16** Adoniha, Bigvai, Adin, **17** Ater, Hezekias, Azzur, **18** Hodias, Hasum, Bezai, **19** Harif, Anatot, Nebai, **20** Magpias, Mesullam, Hezir, **21** Mesezabel, Zadok, Jaddua, **22** Peletias, Hanan, Anaias, **23** Oseas, Hananias, Hassub, **24** Hallohes, Pilha, Sobek, **25** Rehum, Hasabna, Maaseias, **26** Ahias, Hanan, Anan, **27** Malluk, Harim ken Baana. **28** Ket dagiti dadduma kadagiti tattao, dagiti padi, dagiti Levita, dagiti guardia iti ruangan, dagiti kumakanta, dagiti agserserbi iti templo, dagiti amin a simmina manipud kadagiti kabangibang a dagdaga ken nagsapata iti linteg ti Dios, agraman kadagiti assawada, annakda a lallaki ken babbai, amin nga addaan iti pannakaammo ken pannakaawat **29** ket nakipagmaymaysa kadagiti kakabsatda ken kadagiti natatakneng, sada nakitinnulag babaen iti maysa a lunod ken sapata nga agtulnogda iti linteg ti Dios a naited babaen kenni Moises, nga adipen ti Dios ken tapno ngilinenda ken pagtulnoganda amin a bilbilin ni Yahweh nga Apotayo, ken dagiti pagannurotanna ken dagiti alagadenna. **30** Inkarimi a saanmi nga ited dagiti annakmi a babbai kadagiti tattao ti daga wenno alaen dagiti annakda a babbai para kadagiti annakmi a lallaki. **31** Inkarimi pay a no dagiti tattao iti daga ket mangiyeg iti banbanag wenno aniaman a trigo tapno ilako iti Aldaw a Panaginana, saankami a gumatang kadakuada iti Aldaw a Panaginana wenno iti nasantoan nga aldaw. Tunggal maikapito a tawen, paginanaenmi dagiti talonmi ken waswasenmi dagiti utang dagiti dadduma a Judio. **32** Inawatmi dagiti bilin a tinawenkami a mangted iti apagkatlo iti maysa a siklo para iti panagserbi iti balay ti Diostayo, **33** tapno maipaay ti tinapay a daton iti Dios, ken ti inaldaw a daton a bukbukel, ti daton a mapuoran iti Aldaw a Panaginana, kadagiti fiesta ti baro a bulan ken kadagiti naituding a fiesta, para kadagiti nasantoan a sagut, para kadagiti daton tapno mapakawan dagiti basol ti Israel, ken para iti amin a trabaho iti balay ti Diostayo. **34** Ket naggiginnasat dagiti papadi, dagiti Levita, ken dagiti tattao para iti kayo a pangpuor iti daton. Ti panaggiginnasat ti mangngikeddeng no siasino kadagiti pamiliatayo ti mangiyeg iti kayo iti balay ti Diostayo iti tinawen iti naituding a tiempo. Mapuoran ti kayo iti rabaw ti altar ni Yahweh a Diostayo, a kas naisurat iti linteg. **35** Inkarimi a tinawenmi nga ipan iti balay ni Yahweh dagiti umuna a bunga manipud iti dagami, ken dagiti umuna a bunga iti tunggal kayo. **36** Ket kas naisurat iti linteg, inkarimi nga ipanmi iti balay ti Dios ken kadagiti papadi nga agserserbi sadiay dagiti inauna nga annakmi a lallaki, dagiti taraken ken arbanmi. **37** Ipanmi ti umuna a bellaaymi, dagiti daton a bukbukel, ti bunga ti tunggal kayo, ti baro nga arak ken ti lanami kadagiti padi kadagiti pagiduldulinan iti balay ti Diostayo. Ipanmi kadagiti Levita dagiti apagkapullo ti dagami gapu ta ur-urnongen dagiti Levita dagiti apagkapullo iti amin nga ili a paggub-ubraanmi. **38** Maysa a padi a kaputotan ni Aaron ti masapul a kadua dagiti Levita no awatenda dagiti apagkapullo. Masapul nga ipan dagiti Levita ti apagkapullo dagiti apagkapullo iti balay ti Diostayo iti pagiduldulinan iti templo. **39** Ta ipan dagiti tattao ti Israel ken dagiti kaputotan ni Levi dagiti maited a trigo, baro nga arak, ken lana kadagiti pagiduldulinan kadagiti alikamen iti santuario ken iti paggigyanan dagiti padi a madama nga agserserbi, dagiti guardia iti ruangan ken dagiti kumakanta. Saanminto a baybay-an ti balay ti Diostayo.

11 Nagnaed idiay Jerusalem dagiti pangulo dagiti tattao, ket nagbibinnunot dagiti nabati a tattao tapno pilienda ti maysa a pamilia iti tunggal sangapulo a pamilia nga agnaed idiay Jerusalem, ti nasatoan a siudad, ket nagtalinaed dagiti siam kadagiti dadduma nga ili. **2** Ket binendisionan dagiti tattao dagiti amin a nagdisnudo nga agnaed idiay Jerusalem. **3** Dagitoy dagiti opisial ti probinsia a nagnaed idiay Jerusalem. Nupay kasta, nagnaed dagiti tattao iti bukodda a daga idiay Juda, agraman dagiti dadduma nga Israelita, dagiti papadi, dagiti Levita, dagiti agserserbi iti templo, ken dagiti kaputotan dagiti adipen ni Solomon. **4** Nagnaed idiay Jerusalem dagiti dadduma a kaputotan ni

Juda ken dadduma a kaputotan ni Bejamin. Dagiti tattao manipud iti Juda agraman da: Ataias a putot ni Uzzias a putot ni Zacarias a putot ni Amarias a putot ni Sefatias a putot ni Mahalalel, a kaputotan ni Perez. **5** Ken adda idiay ni Maaseias a putot ni Baruc a putot ni Colhoze a putot ni Hazaias a putot ni Adaias a putot ni Joyarib a putot ni Zacarias, a putot ti Silonita. **6** Amin nga annak ni Perez a nagnaed idiay Jerusalem ket 468. Nalalatakda a lallaki. **7** Dagitoy ket nagtaud iti kaputotan ni Benjamin: Ni Sallu a putot ni Mesullam a putot ni Joed a putot ni Pedaias a putot ni Kolaias a putot ni Maaseias a putot ni Itiel a putot ni Jesaias. **8** Ken simmaruno kenkuana, da Gabbai ken Sallai, aminda ket 928 a lallaki. **9** Ni Joel a putot ni Zikri ti panguloda kadakuada, ken ni Juda a putot ni Hassenua ti maikadua a mangidadaulo iti entero a siudad. **10** Manipud kadagiti padi: Ni Jedaias nga anak ni Joyarib, Jakin, **11** ni Seraias a putot ni Hilkias a putot ni Mesullam a putot ni Zadok a putot ni Merayot a putot ni Ahitub, a mangiturturay iti balay ti Dios, **12** ken dagiti katulonganda a mangar-aramid iti trabaho dagiti tribu, 822 a lallaki karaman ni Adaias a putot ni Jeroham a putot ni Pelalias a putot ni Amzi a putot ni Zecarias a putot Pashur a putot ni Malkija. **13** Ken adda katulonganna a 242 a lallaki a mangidadaulo kadagiti pamilia, ken ni Amasai a putot ni Azarel a putot ni Azai a putot Mesillemot a putot ni Immer, **14** ken dagiti kakabsatda a natutured a makirangranget, 128 ti bilangda; ti mangidadaulo kadakuada ket ni Zabdiel a putot ni Haggedolim. **15** Ken dagiti naggapu kadagiti Levita: Ni Semaias a putot ni Hassub a putot ni Azrikam a putot ni Hasabias a putot ni Bunni, **16** ken da Sabbetai ken Josabad, a nagtaud kadagiti pangulo dagiti Levita a nadutokan nga agtrabaho iti ruar ti balay ti Dios. **17** Ni Mattanias a putot ni Mica a putot ni Zabdi, a kaputotan ni Asaf, ti nangidaulo iti panagyaman babaen iti kararag, ken ni Bakbukias, ti maikadua kadagiti katulonganna, ken ni Abda a putot ni Sammua a putot ni Galal a putot ni Jedutun. **18** Amin a Levita nga adda iti nasantoan a siudad ket 284. **19** Dagiti guardia ti ruangan: da Akkub, Talmon, ken dagiti katulonganda a mangbanbantay kadagiti ruangan, 172 a lallaki. **20** Ken dagiti nabati nga Israelita, dagiti padi ken dagiti Levita ket adda kadagiti amin nga il-ili ti Juda. Nagnaed ti tunggal maysa iti bukodna a tawid a daga. **21** Nagnaed idiay Ofel dagiti trabahador ti templo, ket da Siha ken Gispa ti mangidadaulo kadakuada. **22** Ti kapitan dagiti Levita nga agserserbi idiay Jerusalem ket ni Uzzi a putot ni Bani a putot ni Hasabaias a putot ni Mattanias a putot ni Mica, a nagtaud kadagiti kaputotan ni Asaf a kumakanta a mangidadaulo iti trabaho iti balay ti Dios. **23** Binilin ida ti ari ket mait-ited ti nainget a bilin kadagiti kumakanta iti inaldaw. **24** Ken ni Petahias a putot ni Mesezabel, a kaputotan ni Zera a putot ni Juda, ket adda a kanayon iti abay ti ari iti amin a banag maipapan kadagiti tattao. **25** No maipapan kadagiti barrio ken kadagiti talonda, nagnaed dagiti dadduma a tattao ti Juda idiay Kiriat Arba ken kadagiti barrio daytoy, idiay Dibon ken kadagiti barrio daytoy, ken idiay Jekabseel ken kadagiti bario daytoy. **26** Nagnaedda pay idiay Jesua, Molada, Bet Pelet, **27** Hazarsual, ken Beerseba ken kadagiti barrio daytoy. **28** Ket nagnaedda idiay Siklag, Mecona ken kadagiti bario daytoy, **29** Enrimmon, Zora, Jarmut, **30** Zanoa, Adullam ken kadagiti barioda, idiay Lakis kadagiti talonna ken idiay Azeka ken kadagiti bariona. Nagnaedda ngarud manipud Beerseba agingga iti tanap ti Hinnom. **31** Nagnaed met dagiti tattao a nataud iti Benjamin idiay Geba, Mikmas, Aija, ken idiay Betel ken kadagiti bariona. **32** Nagnaedda pay idiay Anatot, Nob, Ananias, **33** Hasor, Rama, Gittaim, **34** Hadad, Zeboim, Neballat, **35** Lod, ken Ono, ti tanap dagiti agparpartuat. **36** Dagiti dadduma a Levita a nagnaed idiay Juda ket naibaon a makipagnaed kadagiti tattao ti Benjamin.

12 Dagitoy dagiti padi ken dagiti Levita a simmangpet a kadua ni Zerubbabel a putot ni Salatiel, ken ni Josue: Da Seraias, Jeremias, Ezra, **2** Amarias, Malluk, Hattus, **3** Secanias, Rehum, ken Meremot. **4** Da Iddo, Ginnetoi, Abias, **5** Mijamin, Maadias, Bilga, **6** Semaias, Joyarib, Jedaias, **7** Sallu, Amok, Hilkias ken Jedaias. Dagitoy dagiti mangidadaulo kadagiti papadi ken dagiti katulonganda idi tiempo ni Josue. **8** Dagiti Levita ket da Jesua, Binnui, Kadmiel, Serebias, Juda ken Mattanias a mangimatmaton kadagiti kankanta a pagyaman, agraman dagiti katulonganda. **9** Da Bakbukias ken Unno, dagiti katulonganda, a nakatakder iti sangoananda kabayatan ti panagdayawda. **10** Ni Josue ti ama ni Joyakim, ni Joyakim ti ama ni Eliasib, ni Eliasib ti ama ni Joyada, **11** ni Joyada ti ama ni Jonatan, ken ni Jonatan ti ama ni Jaddua. **12** Idi tiempo ni Joyakim, dagitoy dagiti papadi, dagiti mangidadaulo kadagiti amma dagiti pampamiliada: Ni Maraias ti pangulo iti pamilia ni Seraias, ni Hananias ti pangulo iti pamilia ni Jeremias, **13** ni Mesullam ti pangulo iti pamilia ni Ezra, ni Jehohanan ti pangulo iti pamilia ni Amarias, **14** ni Jonatan ti pangulo iti pamilia ni Malluki, ni Jose ti pangulo iti pamilia ni Sebanias. **15** Iti panangituloy, ni Adna ti pangulo iti pamilia ni Harim, ni Helkai ti pangulo iti pamilia ni Merayot, **16** ni Zacarias ti pangulo iti pamilia ni Iddo, ni Mesullam ti pangulo iti pamilia ni Ginneton, **17** ni Zikri ti pangulo iti pamilia ni Abias. Adda met ti pangulo iti pamilia ni Miniamin. Ni Piltai ti pangulo iti pamilia ni Moadias, **18** ni Sammua ti pangulo iti pamilia ni Bilga, ni Jehonatan ti pangulo iti pamilia ni Semaias, **19** ni Mattenai ti pangulo iti pamilia ni Joyarib, ni Uzzi ti pangulo iti pamilia ni Jedaias, **20** ni Kallai ti pangulo iti pamilia ni Sallai, ni Eber ti pangulo iti pamilia ni Amok, **21** ni Hasabias ti pangulo iti pamilia ni Hilkias, ken ni Netanel ti pangulo iti pamilia ni Jedaias. **22** Idi tiempo ni Eliasib, naisurat dagiti Levita a da Eliasib, Joyada, Johanan, ken Jaddua a kas panguloen dagiti pamilia, ken naisurat dagiti papadi kabayatan iti panagturay ni Dario a Taga-Persia. **23** Naisurat dagiti kaputotan ni Levi ken dagiti mangidadaulo kadagiti pampamilia idiay Libro ti Annals agingga iti tiempo ni Johanan a putot ni Eliasib. **24** Ken ti mangidadaulo kadagiti Levita ket da Hazabias, Serebias, ken Jesua a putot ni Kadmiel, agraman dagiti katulonganda a nagtakder iti sangoananda nga agdayaw ken agyaman, agsinnungbat ti tunggal bunggoy, a kas panagtulnogda iti bilin ni David, a tao ti Dios. **25** Da Mattanias, Bakbukias, Obadias, Mesullam, Talmon ken Akkub ti guardia nga agtaktakder iti ruangan dagiti siled a pagiduldulinan. **26** Nagserbida idi tiempo ni Joyakim a putot ni Josue a putot ni Josadac, ken idi tiempo ni Nehemias a gobernador ken ni Ezra a padi ken eskriba. **27** Idi maidaton ti pader ti Jerusalem, sinapul dagiti tattao dagiti Levita iti sadinoman a nagnaedanda, tapno ikkuyogda ida idiay Jerusalem ket siraragsakda a rambakan

ti panangidaton iti pader, a mabuyogan iti panagyaman ken kankanta a mabuyogan kadagiti aweng ti piangpiang, arpa ken mabuyogan iti lira. **28** Nagguommong dagiti kumakanta manipud kadagiti distrito iti aglawlaw ti Jerusalem ken manipud kadagiti barrio iti Netofa. **29** Naggapuda pay idiay Bet Gilgal ken iti daga ti Geba ken Asmabet, ta nagaramid dagiti kumakanta kadagiti barrio a nagnaedanda iti aglawlaw ti Jerusalem. **30** Inaramid dagiti padi ken dagiti Levita ti seremonia ti pannakadalus kadagiti bagbagida, kadagiti tattao, kadagiti ruangan, ken iti pader. **31** Ket pinaulik dagiti panguloen ti Juda iti rabaw ti pader, ket nangdutokak iti dua a dakkel a bunggoy dagiti kumakanta a nangted iti panagyaman. Nagpakannawan ti maysa a bunggoy iti rabaw ti pader nga agturong iti Ruangan a Pagibelbellengan iti Rugit. **32** Simmaruno kadakuada ni Hosaias ken ti kagudua dagiti panguloen ti Juda, **33** ket simmaruno kadakuada da Azarias, Ezra, Mesullam, **34** Juda, Benjamin, Semaias, Jeremias, **35** ken dagiti dadduma nga annak dagiti padi nga addaan kadagiti trumpeta, ken ni Zacarias a putot ni Jonatan a putot ni Semaias a putot ni Mattanias a putot ni Micaias a putot ni Zaccur a maysa kadagiti kaputotan ni Asaf. **36** Adda met idiay dagiti kabagian ni Zacarias, da Semaias, Azarel, Milalai, Gilalai, Maai, Netanel, Juda, ken Hanani, addaanda kadagiti pagtokaran a kapada ti inaramat ni David a tao ti Dios. Adda iti sangoda ni Ezra nga eskriba. **37** Iti abay ti Ruangan ti Ubbog, immulida iti agdan iti siudad ni David iti pagsang-atan iti pader, iti labes ti palasio ni David, nga agturong iti Ruangan ti Danum idiay daya. **38** Ket nagpakannigid ti maysa a bunggoy dagiti kumakanta a mangmangted iti panagyaman. Sinurotko ida iti rabaw ti pader a kaduak ti kagudua dagiti tattao, iti labes ti Tore ti Oven, nga agturong iti Akaba a Pader, **39** iti labes ti Ruangan ti Efraim, iti abay ti Daan a Ruangan, iti abay ti Ruangan ti Lames, iti Torre ti Hananel ken iti Torre dagiti Sangagasut, nga agturong iti Ruangan dagiti Karnero, ket nagsardengda iti Ruangan dagiti Guardia. **40** Agpada ngarud a nakadanon dagiti dua a bunggoy dagiti kumakanta iti disso a pagtaktakderanda iti balay ti Dios, ket nakadanonak met iti disso a pagtaktakderak a kaduak ti kagudua kadagiti opisial. **41** Ken nakadanon met dagiti papadi iti disso a pagtakderanda: da Eliakim, Maaseias, Miniamin, Micaias, Elioenai, Zacarias, ken Hananias, a nakatrumpeta, **42** Maaseias, Semaias, Eliazar, Uzzi, Jehohanan, Malkija, Elam ken Ezer. Nagkanta dagiti kumakanta nga indalan ni Jezrahias. **43** Ket nagidatonda iti adu a sakripisio iti dayta nga aldaw, ken nagrag-oda, ta pinarag-o ida ti Dios iti kasta unay. Nagrag-o met dagiti babbai ken ubbing. Isu a nangngeg iti adayo ti kinaragsak ti Jerusalem. **44** Iti dayta nga aldaw, adda dagiti lallaki a nadutokan a mangaywan kadagiti siled a pagiduldulinan kadagiti kontribusion, kadagiti umuna a bunga, ken kadagiti apagkapullo, tapno urnongenda dagiti pannakabingay dagiti padi ken dagiti Levita a maiyannurot iti linteg. Nadutokan ti tunggal maysa nga agtrabaho kadagiti talon nga asideg kadagiti il-ili. Ta naragsakan ti Juda kadagiti padi ken Levita a nakatakder iti sangoananda. **45** Inaramidda iti panagserbi iti Diosda, ken ti seremonia ti pannakapadalus, a kas panangtungpal kadagiti bilin ni David ken ni Solomon a putotna, ket kasta met ti inaramid dagiti kumakanta ken dagiti guardia iti ruangan. **46** Ta kadagiti napalabas a tiempo, kadagiti aldaw da David ken Asaf, adda dagiti mangidaldalan kadagiti kumakanta, ken adda dagiti kankanta a pagdayaw ken pagyaman iti Dios. **47** Idi tiempo ni Zerubbabel ken idi tiempo ni Nehemias, inted ti entero nga Israel ti inaldaw a bingay dagiti kumakanta ken dagiti mangbanbantay iti ruangan. Ilaslasinda ti bingay dagiti Levita, ket ilaslasin dagiti Levita ti bingay dagiti kaputotan ni Aaron.

13 Iti dayta nga aldaw, imbasa dagiti padi ti Libro ni Moises a mangmangngeg dagiti tattao. Naduktalanda a nakasurat iti daytoy a nasken a saan a makitipon dagiti Ammonita wenno Moabita iti taripnong ti Dios, iti agnanayon. **2** Gapu ta saanda a nangted iti tinapay ken danum kadagiti tattao ti Israel, ngem ketdi tinangdananda ni Balaam a mangilunod iti Israel. Nupay kasta, pinagbalin ti Diostayo ti lunod a bendision. **3** Apaman a nangngegda ti linteg, inlasinda dagiti amin a gangannaet manipud iti Israel. **4** Ita, sakbay a nadutokan ni Eliasib a padi a mangaywan kadagiti siled a pagiduldulinan iti balay ti Diostayo. Gayyemnan ni Tobias. **5** Insagana ni Eliasib ti dakkel a siled a pagiduldulinan para kenni Tobias, a sigud a pagikabkabilanda kadagiti daton a bukbukel, kadagiti insenso, kadagiti alikamen, ken kadagiti apagkapullo ti trigo, baro nga arak, ken ti lana, a nairanta para kadagiti Levita, kadagiti kumakanta, kadagiti guardia ti ruangan, ken kadagiti kontribusion para kadagiti papadi. **6** Ngem iti tiempo a mapaspasamak amin dagitoy, awanak idiay Jerusalem. Gapu ta iti maikatallopulo ket dua a tawen a panagari ni Artaxerxes iti Babilonia, napanak iti ayan ti ari. Saan a nagbayag, nagkiddawak iti ari iti pammalubos a pumanaw, **7** ket nagsubliak idiay Jerusalem. Natakuatak ti dakes nga inaramid ni Eliasib a panangipaaramatna kenni Tobias iti siled a pagiduldulinan iti paraangan iti balay ti Dios. **8** Kasta unay ti ungetko ket impurruakko dagiti alikamen ni Tobias iti ruar ti siled a pagiduldulinan. **9** Imbilinko nga aramidenda ti seremonia ti pannakadalus kadagiti siled a pagiduldulinan, ket insublik kadagitoy dagiti alikamen iti balay ti Dios, dagiti daton a trigo, ken ti insenso. **10** Ken natakuatak a saan a naibunong kadagiti Levita dagiti bingay a nairanta a maited kadakuada, isu a dagus a pinanawanda ti templo, ket nagturong ti tunggal maysa iti talonna, kasta met ti inaramid dagiti kumakanta nga agserserbi. **11** Isu nga inungtak dagiti opisial ket kinunak kadakuada, “Apayen a nabaybay-an ti balay ti Dios?” Inummongko ida ken pinaggianko ida kadagiti kampoda. **12** Ket inyeg dagiti amin a taga-Juda ti apagkapullo ti trigo, baro nga arak, ken ti lana kadagiti siled a pagiduldulinan. **13** Insaadko a kas tresurero kadagiti siled a pagiduldulinan da Selemias a padi, Zadok nga eskriba, ken Pedaias a nagtaud iti Levita. Sumaruno kadakuada ni Hanan a putot ni Zaccur a putot ni Matanias, gapu ta ammok a mapagtalkak ida. Ti trabahoda ket agibunong kadagiti abasto kadagiti padada nga agtrabtrabaho. **14** Laglagipem, O Diosko ti maipapan iti daytoy, ken saanmo koma a punasen dagiti nasasayaat nga inaramidko para iti balay ti Diosko ken dagiti trabaho iti daytoy. **15** Kadidiay nga aldaw, nakakitaak kadagiti tattao idiay Juda nga agpespespes iti ubas iti Aldaw a Panaginana ken agaw-awitda kadagiti trigo ket ilugluganda dagitoy kadagiti asnoda, ken kasta met ti arak, ubas, igos, ken amin a kita dagiti nadagsen a karga sada inyeg idiay Jerusalem iti Aldaw a Panaginana. Nagririak ta aglaklakoda kadagiti taraon iti dayta nga aldaw. **16** Nagisangpet dagiti lallaki a taga-Tiro nga agnanaed idiay Jerusalem iti lames ken amin

a kita ti magatang, ket inlakoda dagitoy kadagiti tattao ti Juda ken iti entero a siudad iti Aldaw a Panaginana! **17** Binabalawko ngarud dagiti pangulo ti Juda, “Ania daytoy a dakes nga ar-aramidenyo, saanyo a raraemen ti Aldaw a Panaginana? **18** Saan kadi nga inaramid dagiti ammayo daytoy? Ken saan kadi nga inyeg ti Diostayo amin dagitoy a dakes kadatayo ken iti daytoy a siudad? Ita, ad-adda pay a pagpungpungtotenyo ti Dios iti Israel gapu iti saanyo a panagraem iti Aldaw a Panaginana.” **19** Apaman a sumipnget iti ruangan ti Jerusalem sakbay a mangrugi ti Aldaw a Panaginana, imbilinko a marikpan dagiti ridaw ken nasken a saan a maluktan dagitoy agingga a malpas ti Aldaw a Panaginana. Pinagbantayko dagiti sumagmamano kadagiti adipenko iti ruangan tapno awan ti karga a maiyuneg iti Aldaw a Panaginana. **20** Naminsan wenno namindua a nagkampo dagiti komersiante ken dagiti aglaklako iti amin a kita ti tagilako iti ruar ti Jerusalem. **21** Ngem binallaagak ida, “Apay ngay nga agkamkampokayo iti ruar ti pader? No aramidenyonto pay daytoy, pagtalawenkayo!” Manipud iti dayta a tiempo saandan nga immay iti Aldaw a Panaginana. **22** Ken binilinko dagiti Levita nga aramidenda ti seremonia ti pannakadalusda, sada mapan guardiaan dagiti ruangan, tapno mangilin ti Aldaw a Panaginana. Laglagipem met daytoy, O Diosko, ken kaassiannak gapu iti kinapudnom iti tulagmo kaniak. **23** Kadagidiay nga aldaw, nakitak pay dagiti Judio a nakiasawa kadagiti babbai a taga-Asdod, Ammon ken Moab. **24** Kagudua ti bilang dagiti annakda ti agsasao iti pagsasao ti Asdod, ngem saanda a makapagsao iti pagsasao ti Juda, ti laeng pagsasao dagiti tattao a pagnanaedanda. **25** Ket inungtak ida, inlunodko ida, kinabilko ti dadduma kadakuada ken pinarutko dagiti bubuokda. Pinagsapatak ida iti sangoanan ti Dios, kinunak, “Saanyo ipaasawa dagiti annakyo a babbai kadagiti annakda a lallaki, wenno ipaasawa dagiti annakda a babbai kadagiti annakyo a lallaki, wenno saanyo nga asawaen dagiti annakda a babbai. **26** Saan kadi a dagitoy a babbai ti nakaigapuan ti panagbasol ni Solomon nga ari ti Israel? Kadagiti adu a nasion awan ti ari a kas kenkuana, ken inayat isuna ti Diosna. Ken pinagturay ti Dios isuna nga ari iti entero nga Israel. Uray no kasta, dagiti ganggannaet nga assawana ti makagapu a nagbasol isuna. **27** Dumngegkami kadi kadakayo ket aramidenmi amin daytoy a kinadakes ken agsukirkami iti Dios babaen iti panangasawami kadagiti ganggannaet a babbai?” **28** Maysa kadagiti annak ni Joyada a putot ni Eliasib a nangato a padi ket manugang ni Sanballat a Horonita. Pinapanawko ngarud isuna idiay Jerusalem. **29** Laglagipem ida O, Diosko, gapu iti panangtulawda iti akem a kinapadi, ken iti katulagan ti kinapadi ken dagiti Levita. **30** Ket inaramidko ti seremonia ti pannakadalusda kadagiti amin a ganggannaet, ken imbagak dagiti pagrebbengan dagiti padi ken dagiti Levita, ti tunggal maysa iti trabahona. **31** Impaayko dagiti kayo a pangpuor iti daton iti umno a tiempo ken dagiti umuna a bunga. Laglagipennak, O Diosko, para iti pagsayaatak.

Ester

1 Kadagidi aldaw a panagturay ni Ahasuero (daytoy ni Ahasuero a nagturay manipud India agingga iti Etiopia, kadagiti 127 a probinsia), **2** kadagidiay nga al-aldaw, nakatugaw ni Ari Ahasuero iti naarian a tronona iti palasiona idiay Susa. **3** Iti maikatlo a tawen a panagturayna, nangipaay isuna iti padaya para kadagiti amin nga opisial ken adipenna. Kaduana ti armada ti Persia ken Media, dagiti natatakneng a tattao, ken dagiti gobernador dagiti probinsia. **4** Impakitana ti kinabaknang ti pagarianna ken ti dayaw iti dayag ti kinatan-okna iti adu nga al-aldaw, iti 180 nga aldaw. **5** Idi nalpasen dagitoy nga al-aldaw, nangipaay ti ari iti padaya a nagbayag iti pito nga aldaw. Daytoy ket para kadagiti amin a tattao nga adda iti palasio ti Susa, manipud iti katatan-okan agingga iti kanununumoan. Naangay daytoy iti paraangan ti minuyungan iti palasio ti ari. **6** Ti paraangan ti minuyungan ket naarkusan kadagiti kurtina a naaramid iti puraw a lupot ken lila nga addaan iti tali a lino ken lila, a nakabitin kadagiti singsing a pirak manipud iti adigi a marmol. Adda dagiti pagtugawan a balitok ken pirak iti pagbaddekan a nabaldusaan iti nangisit a bato, marmol, balay ti perlas, ken adda marisna a batbato. **7** Naidasar dagiti mainum kadagiti balitok a kopa. Tunggal kopa ket naidumduma, ket adda naiyeg nga adu nga arak ti ari gapu iti kinamanangited iti ari. **8** Ti panagiinom ket nagtultuloy kas panangsurot iti bilin, "Nasken nga awan ti pinnilitan." Imbilin ti ari kadagiti amin a trabahador ti palasiona nga aramidenda ti aniaman a tarigagayan ti tunggal sangaili. **9** Nangangay met iti padaya ni Reyna Vasti para kadagiti babbai iti palasio ni Ari Ahasuero. **10** Iti maikapito nga aldaw, idi agragragsak ti puso ti ari gapu iti arak, imbagana kada Mehuman, Bizta, Harbona, Bigta, Abagta, Zetar, ken Carcas (dagiti pito nga opisial nga agserserbi kenkuana), **11** nga iyegda ni Reyna Vasti kenkuana a nakakorona. Kayatna nga ipakita kadagiti tattao ken kadagiti opisial ti kinapintasna, ta makapasiddaaw ti langana. **12** Ngem nagkedked ni Reyna Vasti a sumurot iti sao ti ari nga inyeg kenkuana dagiti opisial. Ket nakaunget unay ti ari; simged iti pungtot iti kaungganna. **13** Nakiuman ngarud ti ari kadagiti lallaki a mabigbigbig a masirib, a makaawat kadagiti panawen (ta daytoy iti pamuspusan iti ari no maipapan kadagiti isu amin a nalalaing iti linteg ken panangukom). **14** Ita dagiti nasinged kenkuana ket da Carsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena, ken Memucan, dagiti pito a prinsipe iti Persia ken Media. Mabalinda iti umasideg iti ari, ken iggemda dagiti kangangatoan a akem iti pagarian. **15** "Kas panangtungpal iti linteg, ania ti maaramid kenni Reyna Vasti gapu ta saan isuna a nagtulnog iti bilin ni Ari Ahasuero, nga inyeg kenkuana dagiti opisial?" **16** Kinuna ni Memucan iti sangngoanan ti ari ken kadagiti opisial, "Saan laeng a maibusor iti ari ti biddut a naaramid ni reyna Vasti, ngem maibusor met kadagiti amin nga opisial ken amin a tattao nga adda kadagiti probinsia ni Ari Ahasuero. **17** Ta maamoanto dagiti amin a babbai ti inaramid ti reyna. Daytoyto ti pakaigapoan a tratoenda ti assawada nga addaan iti gura. Kunadanto, 'Imbilin iti ari nga iyegda ni reyna Vasti iti sangoananna, ngem nagkedked isuna.' **18** Sakbay nga agleppas daytoy nga aldaw dagiti nataktakneng a babbai iti Persia ken Media a nakangngeg iti daytoy a banag maipangep iti reyna ket ibagadanto met kadagiti amin nga opisial iti ari. Addanto nakaro a gura ken pungtot. **19** No makaay-ayo daytoy iti ari, mangipaulog isuna iti bilin nga aggapo kenkuana, ket mapalubusan a maisurat daytoy kadagiti linteg iti Persia ken Medes, a saanto a mabaliwan, a saanton a makaasideg ni Vasti kenkuana. Ited koma ti ari ti saadna a kas reyna iti sabali a nasaysayaat ngem isuna. **20** Inton naipablaak ti bilin ti ari iti entero a nalawa a pagarianna, raemento amin dagiti babbai dagiti assawada, manipud iti katatan-okan agingga iti kanunumoan." **21** Naay-ayo ti ari ken dagiti nataktakneng a lallaki iti daytoy a balakad, ket inaramid ti ari kas insingasing ni Memucan. **22** Nangipatulod ti ari iti surat kadagiti amin a probinsia a masakupan iti pagarianna, iti tunggal probinsia iti bukodda a pannurat, ken iti tunggal tattao iti bukodda a pagsasao. Imbilinna nga amin a lallaki ket masapul nga isu iti amo iti bukodna a pagtaengan. Naited daytoy a bilin iti pagsasao iti tunggal tattao nga adda iti emperio.

2 Kalpasan dagitoy a banbanag, idi bimmaawen ti pungtot ni Ari Ahasuero, nalagipna ni Vasti ken ti inaramidna. Nalagipna met ti maipapan iti bilin nga inaramidna a maibusor kenkuana. **2** Ket kinuna dagiti agtutubo a lallaki nga agserserbi kenkuana, "Iti biang iti ari, adda koma maaramid a panagbirok kadagiti napipintas a birhen a babbalasang. **3** Mangdutok koma ti ari kadagiti opisial kadagiti amin a probinsia iti pagarianna, a mangummong kadagiti amin a napipintas a birhen a babbalasang idiay harem iti palasio iti Susa. Maipaaywanda koma kenni Hegai, nga opisial ti ari, nga isu iti agay-aywan kadagiti babbai, ket bay-am isuna a mangted kadakuada kadagiti pagpapintas. **4** Ti balasang a makaay-ayo iti ari ti agbalin a reyna a kasukat ni Vasti." Daytoy a balakad ket nagustoan iti ari, ket inaramidna ngarud daytoy. **5** Adda maysa a Judio iti siudad ti Susa nga agnagan iti Mardokeo a putot a lalaki ni Jair a puto a lalaki ni Simei a puto a lalaki ni Kis, a Benjamita. **6** Naiyadayo isuna iti Jerusalem ta nairaman isuna kadagiti naitalaw a kas balud a kaduada Jehoiakim nga ari ti Juda, nga intalaw ni Nebucadnesar nga ari ti Babylonia. **7** Inay-awananna ni Hadassa, dayta ket ni Ester, a puto a babai ti ulitegna, gapu ta awan ti ama wenno inana. Napintas ti pammagi ti balasang ken makaay-ayo ti langana. Inbilang isuna ni Mardokeo a kas bukodna a putot a babai. **8** Idi a naipakaammo ti bilin ken linteg ti ari, adu a babbalasang ti naiyeg iti palasio ti Susa. Naipaaywanda kenni Hegai. Naipan met ni Ester iti palasio ti ari ken naipaaywan kenni Hegai, ti mangay-aywan kadagiti babbai. **9** Naay-ayo ti balasang ni Hegai, ket nagun-odna ti paborna. Dagus nga impaayanna kadagiti pagpapintas ken iti bingayna a taraon. Nangidutok isuna kenkuana kadagiti pito nga adipen a babbai a naggapo iti palasio ti ari, ket inkabilna isuna ken dagiti adipen a babbai iti kasasayaatan a paset iti balay dagiti babbai. **10** Awan ti siasinoman a nangibagaan ni Ester no siasino dagiti tattao wenno kakabagianna, ta imbilin kenkuana ni Mardokeo a saanna nga ibagbaga. **11** Inaldaw nga agsubli subli ni Mardokeo iti paraangan ti balay dagiti babbai, tapno maamoanna no ania ti mapaspasamak kenni Ester, ken no ania iti mabalin a maaramid kenkuana. **12** Idi dimteng ti batang ti tunggal babai a mapan kenni Ari Ahasuero—kas panagtulnog kadagiti annuruten para kadagiti babbai, lippasen ti tunggal babai ti sangapulo ket

dua a bulan a panagpapintas, innem a bulan nga agusarda iti lana ti mira, ken innem a bulan nga agusarda ti pabanglo ken pagpapintas— **13** inton mapan ti balasang iti ayan ti ari, maipaay kenkuana aniaman a tarigagayanna manipud iti balay dagiti babbai, nga itugotna iti palasio. **14** Sumrek isuna iti rabii, ket iti kabigatanna agsubli isuna iti maikadua a balay dagiti babbai, ken iti panangaywan ni Saasgas, ti opisial iti ari, a mangay- aywan kadagiti assawa iti ari. Saan isuna nga agsubli iti ari malaksid no naliwliwa kenkuana ti ari ket paayabanna manen isuna. **15** Ita dimteng ti tiempo ni Ester (putot a babai ni Abihail, ti uliteg ni Mardokeo, a nangala kenkuana a kas bukodna a putot a babai) a mapan iti ayan ti ari, awan iti aniaman a kiniddawna no di, ti insingasing ni Hegai nga opisial ti ari a mangay-aywan kadagiti babbai. Ita nagun-od ni Ester ti pabor dagiti amin a nakakita kenkuana. **16** Naiyeg ni Ester iti pagtaengan ni Ari Ahasuero iti maikasangapulo a bulan, a bulan ti Tebeth, iti maikapito a tawen iti panagturayna. **17** Inayat ti ari ni Ester a nalablabes ngem kadagiti amin a babbai, ket nagun-od ni Ester ti pabor ken panagayat iti sangoanan ti ari, a nalablabes ngem kadagiti amin a birhen, isu nga inkabil ti ari ti korona ti reyna iti ulo ni Ester ket insaad ti ari ni Ester a reyna a kasukat ni Vasti. **18** Nangangay ti ari iti dakkel a padaya para kadagiti amin nga opisial ken kadagiti adipenna, "Padaya ni Ester," ket impaayna ti tulong kadagiti probinsia manipud kadagiti naibayad a buis. Nangited pay isuna kadagiti sagut a nabuyugan iti kinaimbag. **19** Ita, idi sangsangkamaysa a naummong manen dagiti birhen iti maikadua a tiempo, nakatugaw ni Mardokeo iti ruangan ti palasio ti ari. **20** Saan pay nga imbaga ni Ester iti siasinoman iti maipanggep kadagiti kakabagianna wenno tattaona, a kas imbilin ni Mardokeo kenkuana. Intuloyna a tinungpal ti balakad ni Mardokeo, a kas inaramidna idi inaywananna isuna. **21** Kadagidiay nga al-aldaw, kabayatan nga agtugtugaw ni Mardokeo iti ruangan ti palasio ti ari, dua kadagiti opisyal ti ari ti nakaunget, da Bigtana ken Teres, a mangbanbantay iti ruangan iti ari, ket pinanggepda a dangran ni Ari Ahasuero. **22** Idi naiparangarang dayta a banag kenni Mardokeo, imbagana kenni Reyna Ester, ket nakisarita ni Ester iti ari babaen iti nagan ni Mardokeo. **23** Nasukimat ken napaneknekan ti damag, ket nabitay nga agpada dagiti dua a lallaki. Naisurat ti pasamak Iti Libro Iti Pakasaritaan iti imatang iti ari.

3 Kalpasan dagitoy a banbanag, impangato ni Ari Ahasuero ti saad ni Haman a putot ni Hamedata nga Agagita, ket naisaad ti turayna a nangatngato ngem kadagiti amin nga opisial a kaduana. **2** Dagiti amin nga adipen iti ari nga adda iti ruangan ti palasio ti ari ket kankanayon nga agparintumeng ken agpakleb iti sangoanan ni Haman, kas iti imbilin ti ari nga aramidenda. Ngem saan a nagparitumeng wenno nagpakleb ni Mardokeo. **3** Ket kinuna dagiti adipen ti ari nga adda iti ruangan ti palasio ti ari kenni Mardokeo, "Apay a salsalungasingem ti bilin iti ari?" **4** Inaldaw-aldaw a katkatungtungenda isuna, ngem nagkedked isuna nga agtulnog iti kalikagumda. Isu a nakitungtongda kenni Haman tapno makita no agtalinaed latta ti banag maipanggep kenni Mardokeo, ta imbagana kadakuada nga isuna ket maysa a Judio. **5** Idi nakita ni Haman a saan a nagparintumeng ken nagtamed ni Mardokeo kenkuana, nakapungtot ni Haman. **6** Kinagurana ti kapanunutan a ni Mardokeo laeng ti mapapatay, ta imbaga dagiti adipen ti ari no siasino dagiti tattao ni Mardokeo. Kayat ni Haman a mapukaw dagiti amin a Judio, dagiti tattao ni Mardokeo, nga adda iti entero a pagarian ni Ahasuero. **7** Iti umuna a bulan (a bulan ti Nisan), iti maikasangapulo ket dua a tawen ni Ari Ahasuero, adda iti nangipuruak iti Pur—dayta ket nagbibinnunotda—iti sangoanan ni Haman—binnunotan para iti tunggal aldaw ken bulan, tapno makapilida ti aldaw ken bulan— agingga a napilida ti maikasangapulo ket dua a bulan (ti bulan iti Adar). **8** Ket kinuna ni Haman kenni Ari Ahasuero, "Adda iti bunggoy dagiti tattao a naiwaras ken naibunong kadagiti amin a probinsia iti pagariam. Dagiti lintegda ket naidumduma kadagiti sabali a tattao, ket saanda a salsaluadan dagiti linteg ti ari, isu a saan a maiparbeng a palubosan ida iti ari nga agtalinaed. **9** No makaay-ayo daytoy iti ari, mangitedka iti bilin a papatayen isuda, ket mangtimbangak iti sangapulo a ribo a talento ti pirak a maipaima kadagidiay mangay-aywan kadagiti sanikua ti ari, tapno ikabilda daytoy iti pangidduldulinan ti kinabaknang ti ari." **10** Ket inuksot ti ari iti pagtatak a singsing manipud iti imana ket intedna daytoy kenni Haman a putot ni Hamedata nga Agagita, a kabusor dagiti Judio. **11** Kinuna ti ari kenni Haman, "Kitaekto a maisubli kenka ken kadagiti tattaom ti kuarta. Aramidemto ti aniaman a kalikagummo iti daytoy." **12** Ket napaayaban dagiti eskriba ti ari iti maikasangapulo ket tallo nga aldaw ti umuna a bulan, ket ti linteg a naglaon kadagiti amin nga imbilin ni Haman ket naisurat para kadagiti gobernador dagiti probinsia ti ari, dagidiay nga adda iti amin a probinsia, kadagiti gobernador iti nadumaduma a tattao, ken kadagiti opisial dagiti amin a tattao, iti tumunggal probinsia iti bukodda a pannurat, ken iti tumunggal tattao iti bukodda a pagsasao. Naisurat daytoy iti nagan ni Ari Ahasuero ken napasingkedan babaen iti singsingna. **13** Dagiti kasuratan ket naipatulod ken naiyawat kadagiti amin a probinsia iti ari, tapno pukawen, papatayen, ken dadaelen amin dagiti Judio, manipud iti kaubingan agingga iti kalakayan, ubbing ken babbai, iti maysa nga aldaw—iti maikasangapulo ket tallo nga aldaw iti maikasangapulo ket dua a bulan (a bulan ti Adar) —ken tapno samsamenda dagiti sanikuada. **14** Ti kopya ti surat ket naaramid a linteg iti tunggal probinsia. Naipakaamo kadagiti amin a tattao iti tunggal probinsia a nasken nga agsaganada para iti daytoy nga aldaw. **15** Rimuar ken nagap-apura dagiti mensahero a nangiwaras iti bilin ti ari. Naiwaras met ti bilin iti palasio ti Susa. Nagtugaw nga agin-inum ti ari ken ni Haman, ngem mariribukan ti siudad ti Susa.

4 Idi naammoan amin ni Mardokeo ti naaramid, rinay-abna ti pagan-anayna ket nagkawes iti nakirsang a lupot ken nagikabil kadagiti dapo. Napan isuna iti tengnga ti siudad, ket naganug-og isuna iti napigsa ken nasaem. **2** Nagpatingga laeng isuna iti ruangan ti palasio ti ari, gapu ta awan ti mapalubusan nga sumrek a nakakawes iti nakirsang a lupot. **3** Kadagiti amin a probinsia a nakadanunan ti bilin ken linteg ti ari, adda iti kasta unay a panagladingit kadagiti Judio, a nabuyogan iti panagayunar, panagsangit, ken panagladingit. Adu kadakuada iti nagidda iti nakirsang a lupot ken kadagiti dapo. **4** Idi napan dagiti babbalasitang ken dagiti adipen ni Ester nga imbaga kenkuana, nagledaang ti reyna. Nangipatulod isuna iti lupot a pagkawes ni Mardokeo (tapno ussobenna ti nakirsang a lupot), ngem saanna

nga inawat dagitoy. **5** Ket pinaayaban ni Ester ni Hatak, maysa kadagiti opisial ti ari, a nadutokan nga agserbi kenkuana. Binilinna isuna a mapan kenni Mardokeo tapno ammoenna ti napasamak ken no ania ti kayatna a sawen iti ar-aramidenna. **6** Napan ngarud ni Hatak iti ayan ni Mardokeo iti plasa iti siudad iti sangoanan iti ruangan ti palasio ti ari. **7** Impadamag ni Mardokeo kenkuana amin a napasamak kenkuana, ken no mano ti bilang ti pirak nga ingkari ni Haman a maikilo ken maikabil iti pagiduldulinan iti kinabaknang ti ari tapno maibilin a mapapatay dagiti Judio. **8** Nangted pay ni Mardokeo kenni Hatak iti kopya ti bilin a naited iti Susa para iti pannakadadael dagiti Judio. Inaramidna daytoy tapno ipakita ni Hatak daytoy kenni Ester, ken tapno maitedna kenni Ester ti pagrebbengan a mapan iti ari tapno agkiddaw iti paborna, ken makipagpakpakaasi kenkuana para kadagiti tattaona. **9** Napan ngarud ni Hatak ken imbagana kenni Ester ti imbaga ni Mardokeo. **10** Kalpasanna nakisarita ni Ester kenni Hatak ket imbagana nga agsubli isuna kenni Mardokeo. **11** Kinuna ni Ester, "Amin dagiti adipen ken dagiti tattao kadagiti probinsia ti ari ket ammoda a siasinoman a lalaki wenno babai iti mapan iti akin uneg a paraangan ti ari a saan a napaayaban, adda iti maymaysa laeng a linteg: a masapul a mapapatay isuna-malaksid iti siasinoman a pangiturungan ti ari ti balitok a setro tapno agbiag dayta a tao. Saanak a napaayaban a mapan iti ayan ti ari kadagitoy tallo-pulo nga aldaw." **12** Isu nga impadamag ni Hatak kenni Mardokeo dagiti imbaga ni Ester. **13** Sinungbatan ni Mardokeo daytoy a mensahe: "Saanmo a panunoten nga iti palasio ti ari, ket makalibaskanto ngem kadagiti dadduma a Judio. **14** No agtalinaedka a naulimek kadagitoy a tiempo, aggapu iti sabali a lugar ti tulong ken panangispal kadagiti Judio, ngem sika ken ti balay ni amam ket mapukawto. Siasino ti makaammo a nalabit a naitan-okka a reyna para iti kastoy a gundaway?" **15** Kalapasanna, impatulod ni Ester daytoy a mensahe kenni Mardokeo, **16** "Mapanka, ummongem dagiti amin a Judio nga agnanaed iti Susa, ket agayunarkayo para kaniak. Saankayo a mangan wenno uminum iti tallo nga aldaw, ti rabii wenno aldaw. Dagiti babbalasitangko ken siak ket agayunar iti isu met laeng a wagas. Ket mapanakto iti ayan ti ari, uray no maibusor daytoy iti linteg. Ket no mapukawak, mapukawak." **17** Napan ni Mardokeo ket inaramidna amin nga imbaga ni Ester nga aramidenna.

5 Kalpasan iti tallo nga aldaw, inkawes ni Ester ti pagan-anayna kas reyna ken napan nagtakder iti akin uneg a paraangan ti palasio ti ari, iti sangoanan iti balay ti ari. Nakatugaw ti ari iti tronona iti balayna, a nakasango iti pagserkan iti balay. **2** Idi nakita ti ari a nakatakder ni reyna Ester iti paraangan, naay-ayo ti ari kenkuana. Impaturongna kenni Ester ti balitok a setro nga adda iti imana. Immasideg ngarud ni Ester ket sinagidna ti murdong ti setro. **3** Ket kinuna ti ari kenkuana, "Ania iti kayatmo, Reyna Ester? Ania iti kiddawem? Agingga iti kagudua ti pagariak, ket maipaayto kenka." **4** Kinuna ni Ester, "No makaay-ayo daytoy iti ari, umay koma ita nga aldaw ti ari ken ni Haman iti padaya nga insaganak para iti ari." **5** Ket kinuna ti ari, "Iyegyo a dagus ni Haman, tapno maaramid ti imbaga ni Ester." Napan ngarud ti ari ken ni Haman iti padaya nga insagana ni Ester. **6** Idi naidasaren ti arak iti padaya, kinuna ti ari kenni Ester, "Ania ti dawatem? Maipaay daytoy kenka. Ania iti kiddawem? Agingga iti kaguddua ti pagarian, maipaayto kenka." **7** Simmungbat ni Ester, "Ti dawat ken kiddawko ket daytoy, **8** no makasarakak iti pabor iti imatang ti ari, ken no maay-ayo ti ari a mangipaay iti dawatek ken padayawanna ti kiddawek. Umay koma ti ari ken ni Haman iti padaya nga isaganakto para kadakayo inton bigat, ket sungbatakto ti saludsod ti ari." **9** Rimmuar ni Haman iti dayta nga aldaw a naragsak ken agragrag-o iti pusona. Ngem idi nakita ni Haman ni Mardokeo iti ruangan ti palasio ti ari a saan man laeng a timmakder wenno nagkentayeg iti sangoananna nga addaan iti panagbuteng, napnoan isuna iti gura a maibusor kenni Mardokeo. **10** Nupay kasta, nagteppel ni Haman ket nagawid iti balayna. Inayabanna dagiti gagayyemna ket naguummongda, a kaduada ni Zeres nga asawana. **11** Imbinsa-binsa ni Haman kadakuada ti kinadayag dagiti kinabaknangna ken ti bilang dagiti adu a putotna a lallaki, no kasano a nangat-ngato isuna kadagiti amin nga opisial ken kadagiti adipen ti ari. **12** Kinuna ni Haman, "Uray ni Reyna Ester ket awan ti sabali nga inawisna no di laeng siak a kadua ti ari a napan timmabuno iti padaya nga insaganana. Ken uray inton bigat inawisnak manen a kadua ti ari. **13** Ngem amin dagitoy a mapadpadasak ket awan serserbina kaniak, agingga a makitkitak ti Judio a ni Mardokeo a nakatugaw iti ruangan ti palasio ti ari." **14** Ket kinuna ni Zeres nga asawana kenni Haman ken kadagiti amin a gagayyemna, "Mangpaaramidkayo kadakuada iti pagbitayan a limapulo a kubit ti kangatona. Inton bigat katungtongenyo ti ari a bitayenda ni Mardokeo iti daytoy. Ket mapanka a siraragsak a kadua ti ari iti padaya." Naay-ayo ni Haman iti daytoy, ket impaaramidna ngarud ti pagbitayan.

6 Iti dayta a rabii, saan a makaturog ti ari. Impaiyegna kadagiti adipenna dagiti nakaisuratan dagiti pasamak iti panagturayna, ket naibasa dagitoy iti napigsa iti ari. **2** Nasarakan a nakalanad ditoy nga imbaga ni Mardokeo ti maipanggep kada Bigtana ken Teres, dua kadagiti opisial ti ari a nangbantay iti pagserrekan, a nangpadas a mangdangran kenni Ari Ahasuero. **3** Sinaludsod ti ari, "Ania ti naaramid a kas pammadayaw wenno panangbigbig kenni Mardokeo para iti panangaramid iti daytoy?" Ket kinuna dagiti adipen ti ari nga agtutubo a lallaki, "Awan ti naaramid para kenkuana." **4** Kinuna ti ari, "Siasino ti adda iti paraangan?" Ita, nakastreken ni Haman iti akinruar a paraangan iti balay ti ari tapno makisarita kenkuana maipanggep iti panangibitin kenni Mardokeo iti pagbitayan nga insaganana para kenkuana. **5** Kinuna dagiti adipen ti ari kenkuana, "Agtaktakder ni Haman iti paraangan." Kinuna ti ari, "Pastrekenyo isuna." **6** Idi nakastreken ni Haman, kinuna ti ari kenkuana, "Ania ti rumbeng a maaramid para iti tao a pakaragsakan ti ari a padayawan?" Ita, kinuna ni Haman iti pusona, "Siasino ngay ti pakaragsakan ti ari a padayawan nga ad-adda ngem siak?" **7** Kinuna ni Haman iti ari, "Para iti tao a pakaragsakan iti ari a padayawan, **8** maiyeg koma ti kagay ti ari, kawes nga insuot ti ari, ken maysa a kabalio a nagluganan ti ari ken parabawan ti ulona iti guarnasion. **9** Ket maipaima dagiti kagay ken ti kabalio iti maysa kadagiti katataknengan nga opisial ti ari. Palubosam a kawesanda ti tao a pakaragsakan ti ari a padayawan, ken maiparada isuna a nakalugan iti kabalio kadagiti dalan ti siudad. Paiwaragawagmo kadakuada iti sangoananna, 'Daytoy ti maaramid iti siasinoman a

pakaragsakan ti ari a padayawan!'" **10** Ket kinuna ti ari kenni Haman, "Darasem, alaem dagiti kagay ken ti kabalio, a kas kinunam, ket aramidem daytoy kenni Mardokeo a Judio nga agtugtugaw iti ruangan ti ari. Saanka nga agkurang iti uray maysa kadagiti aniaman nga imbagam." **11** Innala ngarud ni Haman ti kagay ken ti kabalio. Kinawesanna ni Mardokeo ken imparadana isuna a nakalugan iti kabalio kadagiti dalan ti siudad. Inwaragawagna iti sangoanan ni Mardokeo, "Daytoy ti maaramid iti tao a pakaragsakan ti ari a padayawan!" **12** Nagsubli ni Mardokeo iti ruangan ti balay ti ari. Ngem nagdardaras ni Haman a napan iti balayna, agladladingit, a naabbongan ti ulona. **13** Imbaga ni Haman kenni Zeres nga asawana ken kadagiti amin a gagayyemna ti amin a napasamak kenkuana. Ket kinuna dagiti lallaki a mabigbigbig gapu iti kinasiribda ken ni Zeres nga asawana kenkuana, "No ni Mardokeo a nakarugiam a matnag ket Judio, saanmo isuna nga abaken, ngem awan duadua a matnagkanto iti sangoananna. **14** Kabayatan ti pannakitungtongda kenkuana, simmangpet dagiti opisial ti ari. Nagdardarasda a nangitugot kenni Haman iti padaya nga insagana ni Ester.

7 Napan ngarud ti ari ken ni Haman iti padaya ni Ester. **2** Iti daytoy a maikadua nga aldaw, kabayatan nga idasdasarda ti arak, kinuna ti ari kenni Ester, "Ania ti dawatmo, Reyna Ester? Maipaayto daytoy kenka. Ania ti kiddawmo? Agingga iti kagudua ti pagarian, maipaayto daytoy." **3** Ket simmungbat ni Reyna Ester, "No nakasarakak iti pabor kadagiti matam, ari, ken no makaay-ayo daytoy kenka, ipalubosmo a maited kaniak ti biagko—daytoy ti dawatko, ken kiddawek met daytoy para kadagiti tattaok. **4** Ta nailakokami, siak ken dagiti tattaok, tapno madadael, mapapatay, ken mapukaw. No nailakokami laeng iti pannakatagabu, a kas tagabu a lallaki ken babbai, agulimekak latta koman ta saan nga umno a rengrengen ti ari gapu laeng iti kastoy a riribuk." **5** Ket kinuna ni Ari Ahasuero kenni Ester a reyna, "Siasino isuna? Sadino ti ayan dayta a tao a natured a nangpanunot tapno aramidenna ti kasta a banag?" **6** Kinuna ni Ester, "Ti naunget a lalaki, dayta a kabusor, ket daytoy managdakdakes a ni Haman!" Ket kasta unay ti buteng ni Haman iti sangoanan ti ari ken ti reyna. **7** Sipupungtot a timmakder ti ari gapu iti panaginomna iti arak iti dayta a pannangan ket napan iti minuyongan ti palasio, ngem nagtalinaed ni Haman tapno agpakaasi kenni Reyna Ester para iti biagna. Nadlawna nga ikedkeddengen ti ari ti didigra a maibusor kenkuana. **8** Kalpasanna, nagsubli ti ari iti siled manipud iti minuyongan ti palasio a nakaidasaran ti arak. Nakapakleb ni Haman iti sofa nga isu ti ayan ni Ester. Kinuna ti ari, "Ramesenna kadi ti reyna iti imatangko, iti bukodko a balay?" Apaman a naisao ti ari daytoy, inabungotan dagiti adipen ti rupa ni Haman. **9** Ket kinuna ni Harbona, a maysa kadagiti opisial nga agserserbi iti ari, "Maysa a pagbitayan a lima a cubico ti kangatona ti nakatakder iti abay ti balay ni Haman. Inaramidna daytoy para kenni Mardokeo, daydiay a nagsarita tapno masalakniban ti ari." Kinuna ti ari, "Bitayenyo isuna sadiay." **10** Isu nga imbitinda ni Haman iti pagbitayan nga insaganana para kenni Mardokeo. Ket bimmaaw ti pungtot ti ari.

8 Iti dayta nga aldaw, inted ni Ari Ahasuero kenni Reyna Ester ti sanikua ni Haman, a kabusor dagiti Judio. Ken nangrugi a nagserbi ni Mardokeo iti ari, ta imbagan ni Ester no ania ti pakainaigan ni Mardokeo kenkuana. **2** Inuksot ti ari ti singsingna nga adda pagseliona, a binabawina manipud kenni Haman, ket intedna daytoy kenni Mardokeo. Dinutokan ni Ester ni Madokeo a mangimaton iti sanikua ni Haman. **3** Kalpasanna, nakisarita manen ni Ester iti ari. Nagpakleb isuna iti daga ken nagsangit kabayatan ti panangpakpakaasina kenkuana tapno gibusenna ti dakes a panggep ni Haman a kaputotan ni Agag, ti gandat nga insaganana a maibusor kadagiti Judio. **4** Ket inturong ti ari ti balitok a setro kenni Ester; bimmangon isuna ken nagtakder iti sangoanan ti ari. **5** Kinunana, "No makaayo daytoy iti ari, ken no nakasarakak iti pabor iti panagkitam, no ti banag ket agparang a nalinteg iti sangoanan ti ari, ken no makaay-ayoak kadagiti matam, palubosam a maysa a bilin ti maipaulog iti nagan ti ari a mangwaswas kadagiti surat nga insurat ni Haman nga anak a lalaki ni Hamedata nga Agagita, dagiti surat nga insuratna tapno dadaelenna dagiti Judio nga adda kadagiti amin a probinsia ti ari. **6** Ta kasano a maituredko a kitaen ti didigra a mapasamak kadagiti tattaok? Kasano a maibturak a buyaen ti pannakadadael dagiti kakabagiak?" **7** Kinuna ni Ari Ahasuero kenni Reyna Ester ken kenni Mardokeo a Judio, "Kitaenyo, intedkon kenni Ester ti balay ni Haman, ken imbitinda isuna iti pagbitayan, gapu ta rautenna koma dagiti Judio. **8** Mangisuratkayo iti sabali a bilin a maipaulog iti nagan ti ari para kadagiti Judio, ken deppelanyo daytoy iti selio babaen iti singsing ti ari. Ta ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari a naisuraten ken nadeppelanen iti selio babaen iti singsing ti ari ket saanen a mabalin a mawaswas." **9** Kalpasanna, naayaban dagiti eskriba ti ari iti dayta a kanito, iti maikatallo a bulan, nga isu ti bulan ti Sivan, iti maika-23 nga aldaw ti bulan. Maysa a bilin ti naipaulog iti nagan ti ari ti naisurat a naglaon iti amin nga imbilbilin ni Mardokeo maipapan kadagiti Judio. Naisurat daytoy para kadagiti gobernador dagiti probinsia, kadagiti gobernador ken kadagiti opisial dagiti probinsia a masarakan manipud idiay India agingga idiay Etiopia, kadagiti 127 a probinsia, iti tunggal probinsia a naisurat iti bukodda a panagsurat, ken kadagiti tribu dagiti tattao iti pagsasaoda, ken kadagiti Judio kadagiti bukodda a panagsurat ken pagsasao. **10** Nangisurat ni Mardokeo iti nagan ni Ari Ahasuero ken dineppelanna daytoy iti singsing ti ari a pagselio. Impatulodna dagiti surat babaen kadagiti para itulod kadagiti surat nga aglulugan kadagiti napapartak a kabalio a nausar para iti panagserbi iti ari, a naiyanak manipud iti kuadra ti ari. **11** Inted ti ari kadagiti Judio nga adda iti tunggal siudad ti pammalubos nga aguummong ken agkaykaysa a mangsalakib kadagiti biagda; a mangkisap, mangpapatay, ken mangdadael iti aniaman nga armada manipud kadagiti aniaman a tattao wenno probinsia a mabalin a mangraut kadakuada, kadagiti annakda, agraman kadagiti babbai, wenno kadagiti mangtakaw kadagiti sanikuada. **12** Maipatungpal daytoy kadagiti amin a probinsia ni Ari Ahasuero, iti maika-13 nga aldaw ti maika-12 a bulan, nga isu ti bulan ti Adar. **13** Ti kopia ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari ket maited a kas linteg ken maipablaak kadagiti amin a tattao. Masapul a sisasagana dagiti Judio nga agibales kadagiti kabusorda iti dayta nga aldaw. **14** Isu a naglugan dagiti para itulod kadagiti surat kadagiti kabalio ti ari a maus-usar iti panagserbi iti ari. Napanda nga awan taktakna. Ti bilin a naipaulog iti

nagan ti ari ket naited met manipud iti palasio idiay Susa. **15** Kalpasanna, pimmanaw ni Mardokeo iti imatang ti ari a nakakawes iti naarian a pagan-anay nga asul ken puraw, nga addaan iti nadayag a korona a balitok ken maris-ube a kagay a naaramid iti kasasayaatan a lino. Ket nagpukkaw ken nagragsak ti siudad ti Susa. **16** Naaddaan dagiti Judio iti lawag ken kinaragsak, rag-o ken dayaw. **17** Kadagiti amin a probinsia ken kadagiti amin a siudad, sadinoman a nakadanonan ti bilin a naipaulog iti nagan ti ari, adda iti kinaragsak ken rag-o kadagiti Judio, padaya ken piesta. Adu kadagiti nadumaduma a tattao iti daga ti nagbalin a Judio, gapu ta ti panagbuteng dagiti Judio ket nagdissuor kadakuada.

9 Ita, iti maika-12 a bulan, nga isu ti bulan ti Adar, iti maika-13 nga aldaw, idi umadanin ti pannakaipatungpal ti linteg ken bilin a naipaulog iti nagan ti ari, iti aldaw a ninamnama dagiti kabusor dagiti Judio a manggun-odda iti pannakabalin kadakuada, nabaliktad daytoy. Nagun-od dagiti Judio iti pannakabalin kadagiti kabusorda. **2** Nagguummong dagiti Judio kadagiti siudadda iti amin a probinsia ni Ari Ahasuero, tapno ipatayda dagiti imada kadagiti nangpadas a nangiyeg iti didigra kadakuada. Awan ti makalapped kadakuada, ta ti panagbuteng kadagiti Judio ket nagdissuor kadagiti amin a tattao. **3** Tinulongan dagiti amin nga opisial kadagiti probinsia, dagiti gobernador iti probinsia, dagiti gobernador, ken dagiti administrador ti ari dagiti Judio gapu ta nagdisuor kadakuada ti panagbuteng kenni Mardokeo. **4** Ta mabigbigbig unayen ni Mardokeo iti balay ti ari, ken nagsaknap ti kinalatakna iti amin a probinsia, ta ti lalaki a ni Mardokeo ket bumilbileg. **5** Rinaut dagiti Judio dagiti kabusorda babaen iti kampilan, pinapatay ken dinaddadaelda ida, ken inaramidda ti pakaay-aywanda kadagiti kabusorda. **6** Iti mismo a sarikedked ti Susa, pinapatay ken dinadael dagiti Judio ti limagasut a lallaki. **7** Pinapatayda da Parsandata, Dalfon, Asfata, **8** Porata, Adalia, Aridata, **9** Parmasta, Arisai, Aridai, Vaizata, **10** ken dagiti sangapulo a putot a lallaki ni Haman a puto a lalaki ni Hamadata, a kabusor dagiti Judio. Ngem saanda a nangsamsam. **11** Iti dayta nga aldaw, naipadamag iti ari ti bilang dagiti napapatay idiay Susa, ti nasarikedkedan a siudad. **12** Kinuna ti ari kenni Reyna Ester, "Pinapatay dagiti Judio ti limagasut a lallaki idiay siudad ti Susa, agraman dagiti sangapulo a putot a lallaki ni Haman. Ania ngarud ti inaramidda kadagiti dadduma a probinsia ti ari? Ita, ania ti dawatmo? Maipaayto daytoy kenka. Ania ti kiddawmo? Maipaayto daytoy kenka." **13** Kinuna ni Ester, "No makaay-ayo daytoy iti ari, mapalubosan koma dagiti Judio nga adda idiay Susa nga aramidenda daytoy a bilin a naipaulog iti nagan ti ari iti daytoy nga aldaw uray pay inton bigat, ken palubosam koma a maibitin iti pagbitayan dagiti bagi dagiti sangapulo a putot a lallaki ni Haman." **14** Isu nga imbilin ti ari a maaramid ti kasta. Nangipaulog ti ari ti maysa a bilin idiay Susa, ket imbitinda ti sangapulo a putot a lallaki ni Haman. **15** Naguummong dagiti Judio nga adda idiay Susa idi maika-14 nga aldaw iti bulan ti Adar, ken pinapatayda iti tallogasut pay a lallaki idiay Susa, ngem saanda a nangsamsam. **16** Naguummong dagiti nabatbati a Judio nga adda kadagiti probinsia ti ari tapno salaknibanda dagiti biagda, ken nakainanada manipud kadagiti kabusorda ket pinapatayda dagiti 75, 000 kadagidiay kabusorda, ngem saanda a nangsamsam kadagiti gameng dagiti napapatayda. **17** Iti maika-13 nga aldaw ti bulan ti Adar, iti maika-14 nga aldaw, naginana ken inaramidda dayta nga aldaw a padaya ken panagraragsak. **18** Ngem naguummong dagiti Judio idiay Susa idi maika-13 ken maika-14 nga aldaw. Iti maika-15 nga aldaw, naginanada ket inaramidda daytoy nga aldaw a padaya ken panagraragsak. **19** Dayta ti gapuna no apay a nginilin dagiti Judio kadagiti barbarrio, dagiti nangaramid kadagiti babbalayda kadagiti ili ti maika-14 nga aldaw ti bulan ti Adar a kas aldaw a panagraragsak ken padaya, ken kas aldaw nga agpipinnatulodda kadagiti sagut a makan iti maysa ken maysa. **20** Insurat ni Mardokeo dagitoy a banbanag ken impatulodna ti surat kadagiti amin a Judio iti probinsia ni ari Ahasuero, asideg man ken adayo, **21** a mangibilbilin a ngilinenda ti maika-14 ken maika-15 nga aldaw ti Adar a tinawen. **22** Dagitoy dagiti aldaw idi nakainana dagiti Judio manipud kadagiti kabusorda, ken ti tiempo nga ti ladingitda ket nagbalin a rag-o, ken manipud iti panagleddaang a nagbalin nga aldaw a naisangsangayan. Masapul nga aramidenda daytoy nga aldaw ti padaya ken panagraragsak, ken ti panagpipinnatulodda kadagiti sagut a makan iti maysa ken maysa, ken sagsagut kadagiti marigrigat. **23** Isu nga intultuloy dagiti Judio ti narugianda a panagrambak, ar-aramidenda no ania ti insurat ni Mardokeo kadakuada. **24** Iti dayta a tiempo, ni Haman a putot a lalaki ni Hammedata a nagtaud iti kaputotan ni Agag, ti kabusor dagiti amin nga Judio, ket naggandat iti maibusor kadagiti Judio tapno dadaelenna ida, ken ipurruakna ti Pur (dayta ket, binnunotan), tapno parmeken ken dadaelen dagiti Judio. **25** Ngem idi dimmanon daytoy a banag iti ari, nangibilin isuna babaen kadagiti surat a ti nadangkes a plano ni Haman maibusor kadagiti Judio ket maisubli iti bukodna nga ulo, ket rumbeng a maibitin isuna ken dagiti putotna a lallaki iti pagbitayan. **26** Isu nga inawaganda dagitoy nga aldaw iti Purim, a naggapu iti nagan a Pur. Gapu ta amin a nailanad iti daytoy a surat, ken amin a nakitada ken napasamak kadakuada, **27** ket inawat dagiti Judio ti baro a kaugalian ken pagrebbengan. Daytoy a kaugalian ket para kadakuada, kadagiti kaputotanda, ken ti tunggal maysa a nakitipon kadakuada. Rumbeng a rambakanda dagitoy a dua nga aldaw iti tinawen. Rambakanda dagitoy iti umno a wagas ken iti isu met laeng a tiempo iti tinawen. **28** Masapul a rambakan ken ngilinenda dagitoy nga aldaw iti tunggal kaputotan, amin a pamilia, amin a probinsia, ken amin a siudad. Masapul a saan pulos nga agsarday dagitoy a Judio ken dagiti kaputotanda a mangngilin a sipupudno dagitoy nga aldaw ti Purim, tapno saanda a pulos a malipatan daytoy. **29** Nagsurat a nabuyogan iti amin a turay ni Reyna Ester nga anak a babai ni Abihail ken ni Mardokeo a Judio ken napasingkedan daytoy a maikadua a surat a maipanggep iti Purim. **30** Naipatulod dagiti surat kadagiti amin a Judio iti 127 a probinsia iti pagarian ni Ahasuero, a mangidawdawat iti kinatalged ken kinapudno dagiti Judio. **31** Pinasingkedan dagitoy a sursurat ti aldaw ti Purim iti naituding a tiempo, a kas imbilin da Mardokeo a Judio ken Reyna Ester kadagiti Judio. Inawat dagiti Judio daytoy a pagrebbengan para kadakuada ken kadagiti kaputotanda, kas ti panangawatda iti tiempo ti panagayunar ken panagun-unnoy. **32** Pinasingkedan ti bilin

ni Ester dagitoy nga annuroten maipapan iti Purim, ket naisurat daytoy iti libro.

10 Kalpasanna, nangituyang ni Ari Ahasuero iti panagbuis
kadagiti daga ken kadagiti daga iti igid ti baybay. **2**
Amin dagiti nagun-od ti pannakabalinna ken kinamaingelna,
agraman ti pakasaritaan ti kinatan-ok ni Mardokeo, isu a
nangitan-okan kenkuana ti ari, naisurat dagitoy Iti Libro
dagiti Cronicas dagiti Ari ti Media ken Persia. **3** Ni Mardokeo
a Judio ti maikadua iti saad ni Ari Ahasuero. Natan-ok isuna
kadagiti Judio ken nalatak kadagiti adu a kakabsatna a Judio,
gapu ta kinalikagumanna ti pagsayaatan dagiti tattaona, ken
nagsao para iti kinatalna dagiti amin a tattaona.

Job

1 Adda maysa a lalaki iti daga ti Huz nga agnagan iti Job; ket awan ti pakababalawan ni Job ken nalinteg isuna, maysa a tao nga addaan iti panagbuteng iti Dios ken tinallikudanna ti kinadakes. **2** Addaan isuna iti pito a putot a lallaki ken tallo a putot a babbai, **3** Addaan isuna iti pito a ribu a karnero, tallo a ribu a kamelyo, lima gasut a pares ti baka, ken lima gasut nga asno ken nakaad-adu nga adipen. Daytoy a lalaki ti kababaknangan iti amin a tattao iti Daya. **4** Iti tunggal naituding nga aldaw dagiti tunggal putotna a lallaki, agpadaya isuna iti balayna ket mangibaonda ken paayabanda dagiti tallo a kakabsatda a babbai tapno kaduada a mangan ken uminom. **5** No malpas dagiti aldaw ti padaya, paayaban ni Job ida ket idatonna ida iti maminsan pay iti Dios. Bumangon isuna a nasapa iti bigat ket mangidatag iti daton a mapuoran amin nga agpaay iti tunggal maysa kadagiti putotna, ta kunana, "Nalabit a nagbasol dagiti putotko ket inlunodda ti Dios kadagiti pusoda." Kankanayon nga ar-aramiden ni Job daytoy. **6** Ket dimteng ti aldaw nga iparang dagiti annak a lallaki ti Dios dagiti bagbagida iti sangoanan ni Yahweh, ket kadduada met ni Satanas a napan. **7** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Sadino ti naggapuam?" Ket simmungbat ni Satanas kenni Yahweh, ket kinunana, "Manipud iti panagsursursor iti rabaw ti daga, ken manipud iti panagpagpagna nga agsubli-subli iti rabawna daytoy." **8** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Nakitam kadi ni Job nga adipenko? Ta awan iti kas kenkuana idiay daga, awan pakababalawanna ken nalinteg a tao, addaan iti panagbuteng iti Dios ken taltallikudanna ti dakes." **9** Ket simmungbat ni Satanas kenni Yahweh ket kinunana, "Agbuteng kadi ni Job iti Dios nga awan iti gapgapuna? **10** Saan aya nga inaladam ti aglawlawna, ti aglawlaw ti balayna, ken ti aglawlaw iti amin nga adda kenkuana iti amin a sikigan? Binendisionam ti aramid dagiti imana, ken immadu dagiti sanikuana iti daga. **11** Ngem iyunnatmo ta imam ita ket rautem dagiti amin a sanikuana, ket tallikudannakanto iti rupam." **12** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Kitaem, amin nga adda kenkuana ket adda iti pannakabalin ta imam; saanmo nga ipatay ti imam kenkuana." Pimmanaw ngarud ni Satanas manipud iti presensiya ni Yahweh. **13** Napasamak nga iti maysa nga aldaw a dagiti putotna a lallaki ken babbai ket mangmangan ken umin-inom ti arak iti balay ti ina-una a kabsatda a lalaki, **14** napan ti maysa a mensahero kenni Job ket kinunana, "Agar-arado dagiti baka ken mangmangan dagiti asno iti abayda; **15** dinarup ida dagiti Sabeo ket innalada dagitoy. Pudno, pinatayda dagiti adipen babaen iti tadem ti kampilan; siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **16** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, simmangpet pay ti maysa ket kinunana, "Nagtinnag ti apuy ti Dios manipud kadagiti langit ket pinuoranna dagiti karnero ken dagiti adipen; siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **17** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, simmangpet pay ti sabali ket kinunana, "Nagkatlo a bunggoy dagiti Caldeo, dinarupda dagiti kamelio, ket innalada dagitoy. Wen, ken pinatayda dagiti adipen babaen iti tadem ti kampilan, ket siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **18** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, simmangpet pay ti sabali ket kinunana, "Mangmangan ken umin-inom ti arak dagiti putotmo a lallaki ken babbai idiay balay ti inauna a kabsatda a lalaki. **19** Dimteng ti napigsa nga angin manipud iti let-ang ket dinuparna ti uppat a suli ti balay, ket narba daytoy kadagiti agtutubo a lallaki, ket natayda, ket siak laeng ti nakalibas a mangibaga kenka." **20** Kalpasanna, timmakder ni Job, rinay-abna ti kagayna, kinuskusanna ti ulona, nagpakleb iti daga, ket nagdayaw iti Dios. **21** Kinunana, "Rimmuarak a lamulamo manipud iti aanakan ti inak, ket agsubliak sadiay a lamulamo. Inted ni Yahweh, ket innala met laeng ni Yahweh; madaydayaw koma ti nagan ni Yahweh." **22** Iti amin dagitoy a banbanag, saan a nagbasol ni Job, wenno saanna a simamamaag a pinabasol ti Dios.

2 Ket napasamak manen nga iti aldaw idi napan dagiti annak a lallaki ti Dios tapno iparangda dagiti bagbagida iti sangoanan ni Yahweh, simmurot met ni Satanas kadakuada tapno iparangna ti bagina iti sangoanan ni Yahweh. **2** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Sadino ti naggapuam?" Simmungbat ni Satanas kenni Yahweh ket kinunana, "Manipud iti panagsursursor iti rabaw ti daga, ken manipud iti panagpagnapagna nga agsubli-subli iti rabaw daytoy." **3** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Nakitam kadi ni Job nga adipenko? Ta awan iti kas kenkuana idiay daga, awan pakababalawanna ken nalinteg a tao, addaan iti panagbuteng iti Dios ken taltallikudanna ti kinadakes. Salsalimetmetanna pay laeng ti kinapudnona, uray no ginuyugoynak nga agtignay a maibusor kenkuana, tapno dadaelek isuna nga awan gapgapuna." **4** Simmungbat ni Satanas kenni Yahweh ket kinunana, "Kudil iti kudil, pudno; itedto ti tao iti amin nga adda kenkuana para iti biagna, **5** Ngem iyunnatmo ta imam ita ket sagidem dagiti tulangna ken ti bagina, ket iparupananto kenka ti panangilunodna kenka." **6** Kinuna ni Yahweh kenni Satanas, "Kitaem, adda isuna kadagita imam; saanmo laeng nga al-alaen ti biagna." **7** Pimmanaw ngarud ni Satanas manipud iti sangoanan ni Yahweh ket pinarigatna ni Job babaen kadagiti nakaro a litteg manipud iti dapanna agingga iti rabaw ti ulona. **8** Nangala ni Job iti buong ti banga nga inkarusna iti bagina, ken nagtugaw isuna kadigiti dapo. **9** Ket kinuna ti asawana kenkuana, "Salimetmetam pay kadi ti kinapudnom? Ilunodmo ti Dios ket mataykan." **10** Ngem kinunana kenkuana, "Agsasaoka a kas iti maag a babai. Pudno kadi a panpanunotem a nasken nga umawattayo iti nasayaat iti ima ti Dios ket saan iti dakes?" Iti amin daytoy a banag, saan a nagbasol Job babaen kadagiti bibigna. **11** Ita, idi nangngeg dagiti tallo a gagayyem ni Job ti amin a dakes a dimteng kenkuana, naggapu ti tunggal maysa kadakuada iti bukodda a lugar: Ni Elifaz a Temanita, ni Bildad a Shuhita, ken ni Zofar a Naamatita. Nangitudingda iti tiempo a mapan makipagladingit kenkuana ken tapno liwliwaenda isuna. **12** Idi intannawagda dagiti matada iti adayo pay bassit, dandani saanda a mabigbig isuna; nagpukkawda ken nagsangitda; rinay-ab ti tunggal maysa ti kagayna ken nagipuruakda iti tapok iti angin ken iti uloda. **13** Nakitugawda ngarud kenkuana iti daga iti pito nga aldaw ken pito a rabii, ken awan ti nakisasao kenkuana, gapu ta nakitada a nakaro unay ti panagladingitna.

3 Kalpasan daytoy, nagsao ni Job ket inlunodna ti aldaw a pannakaiyanakna. **2** Kinunana: **3** "Mapukaw koma ti aldaw a pannakaiyanakko, ti rabii a nagkuna, 'Adda ubing a lalaki a naisikog.' **4** Agbalin koma a kinasipnget dayta

nga aldaw; saan koma a malagip ti Dios manipud iti ngato daytoy, wenno saan koman a lawagan ti init daytoy. **5** Tagikuaen koma daytoy iti kinasipnget ken ti anniniwan ti patay; agnaed koma ti ulep iti daytoy; butbutngen koma nga agpayso daytoy dagiti amin a banag a mangpaspasipnget iti aldaw. **6** Maipapan iti dayta a rabii, tiliwen koma daytoy iti nakaro a kinasipnget: saan koma nga agrag-o dayta kadagiti aldaw ti tawen; saan koma nga umay daytoy iti bilang dagiti bulan. **7** Adtoy, aglupes koma dayta a rabii; awan koma ti naragsak a timek a dumteng iti daytoy. **8** Ilunodda koma dayta nga aldaw, dagiti makaammo no kasano ti mangriing iti Leviatan. **9** Sumipnget koma dagiti bituen ti sardam iti dayta nga aldaw. Agsapul koma dayta nga aldaw iti lawag, ngem awan ti masarakanna; wenno saanna koma makita dagiti kalub ti mata ti parbangon, **10** gapu ta saanna nga inrikep ti aanakan ti inak, wenno saanna nga inlemmeng ti riribuk manipud kadagiti matak. **11** Apay a saanak a natay idi rimuarak manipud iti aanakan? Apay a saanko nga inyawat ti espirituk idi impasngaynak ti inak? **12** Apay nga inawatnak dagiti tumengna? Wenno apay a pinasangbaynak dagiti susona tapno agsusoak kadagitoy? **13** Ta nakaiddaak koma itan a siuulimek; nakaturogak koman ken agin-inana **14** a kadua dagiti ari ken dagiti mammagbaga iti daga, a nangipatakder kadagiti pagitaneman a para kadagiti bagida a madaddadaelen ita. **15** Wenno nakaiddaak koman a kaduak dagiti prinsipe nga addaan idi iti balitok, a nangpunno kadagiti balbalayda iti pirak. **16** Wenno mabalin a natayak koman iti tiyan ti inak, kasla kadagiti maladaga a saan pulos a nakakita iti lawag. **17** Sadiay, agsardeng dagiti nadangkes manipud iti panangriribuk; agin-inana sadiay dagiti nabannog. **18** Natalna a sangsangkamaysa sadiay dagiti balud; saanda a mangmangngeg ti timek ti agmanmando. **19** Adda sadiay dagiti nanumo ken natan-ok a tattao; nawaya sadiay ti adipen manipud iti amona. **20** Apay a naited ti lawag kenkuana nga agrigrigat; apay a naited ti biag iti maysa a tao a nanpnoan ti pait ti kararruana; **21** iti maysa a tao nga agkalkalikagum iti patay, ngem saan a dumteng; iti maysa a tao nga ad-adda nga agsapsapul iti patay ngem kadagiti agsapsapul iti nakalemmeng a gameng? **22** Apay a naited ti lawag iti maysa a tao nga agragrag-o iti kasta unay ket maragsakan inton masarakanna ti tanem? **23** Apay a naited ti lawag iti maysa a tao a ti dalanna ket nakalemmeng, iti maysa a tao nga inaladan ti Dios? **24** Ta napasamak ti panagsenna-ayko imbes a ti pannangan; ti panagasogko ket naibukbok a kasla danum. **25** Ta ti banag a pagbutbutngak ket immay kaniak; ti pagbutbutngak ket immay kaniak. **26** Saanak a makatalna, saanak a makaulimek, awan ti inanak; immay ketdi ti riribuk."

4 Ket simmungbat ni Elifaz a Temanita ket kinunana, **2** No padasen ti siasinoman a makisarita kenka, agladingitka kadi? Ngem siasino ti makalapped kenkuana nga agsao? **3** Kitaem, adu ti sinursurwam; pinapigsam dagiti nakapsut nga ima. **4** Sinaranay dagiti sasaom isuna a matmatnag, pinatibkermo dagiti nalupoy a tumeng. **5** Ngem ita dimteng kenka ti riribuk, ket maupayka; sagsagidenaka, ket marirriribukanka. **6** Saan aya a ti panagbutengmo ti Dios ti mangted koma kenka iti kinatalged? Saan aya a ti kinapudno dagiti wagasmo ti mangted koma kenka ti namnama? **7** Panunotem daytoy, ipakpakaasik kenka: siasino iti napukaw nga awan basolna? Wenno kaano a naputed ti nalinteg a tao? **8** Segun iti napaliiwko, dagiti agarado iti basol ken agmula iti riribuk, isu met laeng ti apitenna. **9** Mapukawda babaen iti anges ti Dios; maibusda babaen iti gil-ayab ti pungtotna. **10** Ti panagngernger ti leon, ti timek iti narungsot a leon, dagiti ngipen dagiti urbon a leon—natuppoldan. **11** Mapukaw ti nataengan a leon gapu iti kinaawan dagiti natiliw: naiwarawara dagiti urbon ti kabaian a leon iti sadinoman. **12** Ita, sililimed a naiyeg kaniak ti maysa a banag; nakangngeg ti lapayagko ti arasaas maipanggep iti daytoy. **13** Kadagiti panpanunot manipud kadagiti sirmata iti rabii, idi sumamay ti narnekan a pannaturog kadagiti tattao. **14** Immay kaniak ti panagbuteng ken panagpigerger, ket pinagkintayegna dagiti amin a tulangko. **15** Kalpasanna, limmabas ti maysa nga espiritu iti sangoanak; simgar dagiti buok ti lasagko. **16** Nagtakder ti espiritu a saan nga agkutkuti, ngem saanko a mailasin ti langana. Adda maysa a ladawan iti sangoanan dagiti matak; adda iti panagulimek, ket nakangngegak iti timek a nagkuna, **17** "Mabalin kadi a nalinlinteg ti maysa a tao ngem ti Dios? Mabalin kadi a nasinsin-aw ti tao ngem ti Nangaramid kenkuana? **18** Kitaem, no saan nga agtalek ti Dios kadagiti adipenna; no pabasolenna dagiti anghel iti kinamaag, **19** kasano nga ad-adda a pudno daytoy kadagiti agnanaed kadagiti pitak a balay, a ti pundasyonda ket adda iti tapuk, a nabibiit a marumek ngem iti akot-akot? **20** Madadaelda iti nagbaetan ti agsapa ken ti rabii; mapukawda iti agnanayon nga awan ti siasinoman a makadlaw kadakuada. **21** Saan kadi a nauyos dagiti galut ti toldada iti nagtetengngaanda? Matayda; matayda nga awanan ti kinasirib.

5 Umawagka ita; adda kadi ti sumungbat kenka? Siasino kadagiti nasantoan ti pagkamangam? **2** Ta papatayen ti unget ti nakuneng a tao; patayen ti panagimon ti maag. **3** Nakakitaak iti nakuneng a tao nga agramramot. Ngem kellaat nga inlunodko ti pagtaenganna. **4** Adayo iti kinatalged dagiti annakna; narumekda idiay ruangan ti siudad. Awan iti mangispal kadakuada— **5** dagiti apitda ket kinnan dagiti dadduma a mabisbisin, tattao a mangala iti daytoy uray manipud kadagiti siit; dagiti tattao a ti kinabaknangda ket inibus dagiti tattao a mawaw iti daytoy. **6** Ta saan nga agtaud iti daga dagiti panagrigat; uray pay ti riribuk ket saan nga agrusing manipud iti daga; **7** ngem ar-aramiden ti tao ti bukodna a pakariribukan, a kasla dagiti gilap a tumayab nga agpangato. **8** Ngem no maipapan kaniak, mapanak iti Dios a mismo; italekko kenkuana ti kasasaadko— **9** isuna nga agar-aramid ti naindaklan ken saan a matukod a banbanag, dagiti nakakaskasdaaw a banbanag a saan a mabilang. **10** Mangmangted isuna iti tudo iti rabaw ti daga, ken mangibulos iti danum kadagiti taltalon. **11** Ar-aramidenna daytoy tapno ingatona dagiti nababa; tapno ibangonna iti kinatalged dagiti agladladingit kadagiti dapo. **12** Upayenna ti panggep dagiti nasikap a tattao, tapno saan a maipatungpal dagiti imada dagiti panggepda. **13** Siloanna dagiti nasirib a tattao babaen iti bukodda a kinasikap; dagiti panggep dagiti nasirib a tattao ket agpatinggan iti mabiit. **14** Makisinnarakda iti kinasipnget iti aldaw, ken agar-arikapda iti katengngaan ti aldaw a kasla rabii daytoy. **15** Ngem isalakanna dagiti nakurapay a tattao manipud iti kampilan nga adda kadagiti ngiwatda ken ti agkasapulan a tao manipud iti ima dagiti nabileg a tattao. **16** Isu nga adda ti

namnama ti nakurapay a tao, ken iserra ti kinaawan ti linteg ti ngiwatna. **17** Kitaem, naragsak ti tao a tubtubngaren ti Dios; ngarud, saanmo a guraen ti pannusa ti Mannakabalin amin. **18** Ta mangsugat ket kalpasanna baredbedanna; mangsugat isuna ket kalpasanna agasan dagiti imana. **19** Ispalennakanto manipud kadagiti innem a pakariribukan; pudno, kadagiti pito a pakariribukan, awanto ti dakes a mangsagid kenka. **20** Iti nakaro a panagbisin, ispalennakanto manipud iti patay; iti gubat manipud iti pannakabalin ti kampilan. **21** Mailemmengkanto manipud iti pannakasaplit iti dila; ket saankanto a mabuteng iti pannakadadael inton umay daytoy. **22** Katawaamto ti pannakadadael ken panagbisin, ket saankanto a mabuteng kadagiti narungsot nga ayup. **23** Ta makitulagkanto kadagiti bato ti taltalonmo; natalgedkanto kadagiti narungsot nga ayup. **24** Ammomto a ti toldam ket adda iti kinatalged; sarungkaramto dagiti arbanmo ket awan ti makitam a napukaw. **25** Ammomto pay a ti panagrang-aymo ket kasta unay, a dagiti kaputotam ket kaslanto iti ruot iti daga. **26** Maitanemkanto inton lakayka unayen, a kasla iti dawa ti bukel a maibagkat a maipan iti pagirikan. **27** Kitaem, inadalmi daytoy a banag; kastoy daytoy; denggem daytoy, ket ammoem daytoy iti bagim."

6 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "O, no maitimbang laeng ti ladingitko; no maiparabaw laeng iti timbangan dagiti didigrak! **3** Ta ita, mabalin a nadagdagsen daytoy ngem kadagiti darat kadagiti baybay. Dayta ti makagapo a nagubsang dagiti sasaok. **4** Ta adda kaniak dagiti pana ti Mannakabalin amin, umin-inom ti espirituk iti sabidong; inyurnos dagiti didigra ti Dios dagiti bagbagida nga agsasaruno a maibusor kaniak. **5** Aguga kadi ti atap nga asno no adda ruotna? Wenno agemmak kadi iti bisinna ti baka no adda taraonna? **6** Mabalin kadi a kanen ti natamnay nga awan asinna? Wenno adda kadi ti aniaman a ramanna ti puraw iti itlog? **7** Agkedkedak a mangsagid kadagitoy; kasla makarimon a taraon dagitoy kaniak. **8** O, a maadda koma kaniak ti kiddawko; o, patgan koma ti Dios ti banag a tartarigagayak: **9** a makaay-ayo koma iti Dios a rumekennak a mammaminsan, a palukayanna koma dagiti imana ket putdennakon manipud iti daytoy a biag! **10** Daytoy latta koman ti mangliwliwa kaniak- uray no agrag-oak iti ut-ot a saan a makiskissayan: a saanko nga inlibak dagiti sasao ti Nasantoan. **11** Ania ti pigsak, a nasken a padasek iti aguray? Ania ti paggibusak, a nasken a paatiddugek ti biagko? **12** Ti kadi pigsak ket pigsa dagiti bato? Wenno naaramid kadi iti bronse ti lasagko? **13** Pudno kadi a saanko a matulungan ti bagik, ken naikkaten kaniak ti kinasirib? **14** Iti tao a dandanin matalimudaw, rumbeng nga ipakita dagiti gayyemna ti kinapudno; uray kenkuana a nanglaksid iti panagbuteng iti Mannakabalin amin. **15** Ngem nagbalin a napudno kaniak dagiti kakabsatko a kas iti nagayusan ti waig iti disierto, kasla dalan ti danum a mamagaan, **16** a limmibeg gapu iti panangkalob ti yelo kadagitoy, ken gapu kadagiti niebe nga aglemlemmeng kadagitoy. **17** Inton marunawda, mapukawda; inton pumudot, marunawda iti ayanda. **18** Sumiasi dagiti bunggoy dagiti agdaldaliasat iti dalanda nga agbirok iti danum; agalla-allada iti langalang a daga ket kalpasanna mapukawda. **19** Nagbirok sadiay dagiti bunggoy dagiti agdaldaliasat a naggapu idiay Tema, kabayatan a nangnamnama kadakuada dagiti bunggoy ti Saba. **20** Naupayda gapu ta mamatida a makabirokda iti danum; Napanda sadiay, ngem naallilawda. **21** Ta ita dakayo a gagayyemko ket awan serserbiyo kaniak; nakitayo ti nakaam-amak a kasasaadko ket nagbutengkayo. **22** Imbagak kadi kadakayo, 'Ikkandak iti maysa a banag? Wenno, 'Mangidiayakayo iti sagut kaniak manipud kadagiti kinabaknangyo? **23** Wenno, 'Isalakandak manipud iti ima dagiti kabusorko? Wenno, 'Sakaendak manipud kadagiti ima dagiti mangidaddadanes kaniak?' **24** Isurodak, ket agulimekak, ipakaawatyo kaniak dagiti nagbiddutak. **25** Anian a nagsakit dagiti napudno a sasao! Ngem dagiti panagrasrasonyo, kasano a mababalawdak? **26** Panggepyo kadi a saan nga ikankano dagiti sasaok, tratratoenyo kadi dagiti sasao ti maup-upay a tao a kasla angin? **27** Pudno, paggiginnasatanyo ti ulila nga ubing, ken makitinnawarkayo kadagiti gagayyemyo a kasla tagilako. **28** Ita ngarud, pangngaasiyo ta kitaendak, ta awan duadau a saanak nga agulbod iti rupayo. **29** Agtalnakayo, agpakpakaasiak kadakayo; awan koma iti kinakillo kadakayo; Pudno, agtalnakayo, ta nalintegak. **30** Adda kadi kinadakes iti dilak? Saan kadi a madlaw ti ngiwatko dagiti mapagduadua-an a banbanag?

7 Adda kadi ti saan a narigat a trabaho para iti tunggal tao iti daga? Saan kadi a dagiti al-aldawna ket kas ti al-aldaw ti natangdanan a tao? **2** Kas ti tagabu a sigagagar nga agtarigagay iti anniniwan ti rabii, kas iti natangdanan a tao a mangur-uray iti tangdanna- **3** isu a naaramidak a mangibtur kadagiti bulbulan ti kinakakaasi; naikkanak kadagiti rabii a napnoan iti riribuk. **4** No agiddaak, kunak iti bagik, 'Kaanoak a bumangon ken kaano nga agleppas ti rabii?' Alimbasagennak agingga iti pumarbangon. **5** Nakawesan ti lasagko kadagiti igges ken napuskol a kabkab; timmangken dagiti sugat iti kudilko, ken kalpasanna bumtak, ket agnana. **6** Naparpartak dagiti al-aldawko ngem ti barkilia iti uma-abel; aglabas dagitoy nga awanan iti namnama. **7** Panunotem O Dios a ti biagko ket anges laeng; awanen ti nasayaat a makita ti matak. **8** Ti mata ti Dios, a kumitkita kaniak, saannakton a makita; kitaennakto dagiti mata ti Dios, ngem awanakto. **9** Kas iti ulep a marunaw ken agpukaw, kasta met a ti bumaba iti sheol ket saanton a maka-subli pay. **(Sheol h7585)** **10** Saanton a makasubli isuna iti balayna; uray ti lugarna ket saandanton nga am-ammo isuna. **11** Ngarud, saanko a lapdan ti ngiwatko; agsaoak iti ladingit ti espirituk; agreklamoak iti kinasaem ti kararuak. **12** Siak kadi ti baybay wenno ti pagbutbutngan iti baybay a nangisaadka iti mangbantay kaniak? **13** Inton kunak, 'Liwliwaennak ti pagiddaak, ken pabang-aran ti papagko ti un-unoyko,' **14** ket butbutngennak babaen iti tagtagainep ken butbutngennak babaen kadagiti sirmata, **15** tapno piliek iti mabekkel ken matay ngem ti mangaywan kadagiti tultulangko. **16** Kagurak ti biagko; saanko a tarigagayan ti kanayon nga agbiag; bay-annak nga agmaymaysa ta awan serserbi dagiti al-aldawko. **17** Ania aya ti tao a nasken nga ipangagmo isuna, a panpanunutem isuna, **18** a sipsiputam isuna iti tunggal agsapa, ken susuotem iti tunggal kanito? **19** Kasano pay kabayag sakbay nga iyadayom ti panagkitam kaniak, sakbay a palubosannak nga agmaymaysa iti apag biit a mangtilmon iti bukodko a katay? **20** Uray no nagbasolak, ania koma ti maaramidanna kenka dayta, sika a mangbuybuya kadagiti tattao? Apay a siak ti punteriam, tapno agbalinak a dadagsen kenka? **21** Apay a saanmo a pakawanen ti naglabsingak

ken ikkaten ti kinadakesko? Ta ita agiddaakon iti tapok; birukennakto iti kasta unay, ngem awanakton."

8 Kalpasanna, simmungbat ni Bildad a Suhita ket kinunana, **2** "Kasano pay kabayag nga ibagam dagitoy a banbanag? Kasano pay kabayag a dagiti sasao ti ngiwatmo ket agbalin a napigsa nga angin? **3** Ballikugen kadi ti Dios ti hustisia? Ballikugen kadi ti Mannakabalin amin ti kinalinteg? **4** Nagbasol dagiti annakmo kenkuana, ammomi daytoy, ta impaimana ida kadagiti basbasolda. **5** Ngem kas pangarigan a sipapasnekka a nangbirok iti Dios ken indatagmo dagiti kiddawmo iti Mannakabalin amin. **6** Kas pangarigan nasinaw ken nalintegka; ket awan duadua nga agtignay isuna para kenka ken gun-gonaannaka iti pagtaengan a pudno a kukuam. **7** Uray no bassit ti nagrugiam, nasaysayaatto latta ti maudi a kasasaadmo. **8** Ta agpakpakaasiak kenka, nga agpalutpotka, maipanggep iti napalabas a panawen; usarem ti bagim a mangadal kadagiti naduktalan dagiti kapuonantayo. **9** (Naiyanaktayo laeng idi kalman ken awan iti ammotayo gapu ta anniniwan dagiti aldawtayo iti daga). **10** Saandaka kadi nga isuro wenno ibaga kenka? Saanda kadi nga agsao manipud kadagiti pusoda? **11** Dumakkel kadi ti badobadok no awan ti lubnak? Dumakkel kadi ti runo no awan ti danum? **12** Kabayatan a nalangtoda pay ken saanda pay a napukan, malaylayda sakbay kadagiti sabali a mula. **13** Kasta met laeng dagiti dalan dagiti amin a manglipat iti Dios, mapukawto ti namnama dagiti tattao nga awan ti diosna- **14** dagiti addaan iti kinatalged a madadael, ken dagidiay kas karasi ti saput ti lawalawa ti talekna. **15** Agsadag ti kasta a tao iti balayna, ngem saan a tumakder daytoy; kumpet isuna iti daytoy, ngem saan daytoy nga agpaut. **16** Berde isuna iti sirok ti init, ket agtubo dagiti saringitna iti entero a minuyonganna. **17** Balkuten dagiti ramutna dagiti gabsuon ti bato; agbirok dagitoy iti nasayaat a lugar kadagiti kabatbatoan. **18** Ngem no madadael daytoy a tao iti lugarna, ket ilibakto dayta a lugar isuna ket kunana, 'Saanka a pulos a nakita.' **19** Kitaem, daytoy ti "rag-o" ti kababalin iti kasta a tao; agtubo dagiti sabali a mula iti isu met laeng a daga iti lugarna. **20** Kitaem, saanto a papanawen ti Dios ti awan basolna a tao; wenno saanna nga alaen ti ima dagiti managdakdakes. **21** Ngem punnoennanto ti ngiwatmo iti katkatawa, dagiti bibigmo iti pukpukkaw. **22** Makawesanto iti pannakaibabain dagiti manggurgura kenka; awanton ti tolda dagiti nadangkes."

9 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Pudno nga ammok a kasta. Ngem kasano nga agbalin ti tao nga husto iti Dios? **3** No kayatna ti makisinnupiat iti Dios, saanna a masungbatan isuna iti maminsan iti sangaribu a daras. **4** Nasirib ti puso ti Dios ken nabileg ti pigsana; siasino ti mangpatangken iti bagina a maibusor kenkuana ket nagballigi? - **5** isuna a mangikkat kadagiti bantay a saanna a ballaagan ti siasinoman inton baliktadenna dagitoy iti pungtotna- **6** isuna a manggun-gon ti daga iti ayanna ken mangpatigerger kadagiti pundasionna daytoy. **7** Isu met laeng daytoy ti Dios a mangibagbaga iti init a saan nga agsingising, ket saan nga agsingising daytoy, ken ti mangakakkob kadagiti bituen, **8** isuna a mangbinbinnat kadagiti langit ken isuna a mangibadbaddek ken mangpaspasardeng kadagiti dalluyon iti baybay, **9** isuna a mangar-aramid iti Oso, Orion, ti Pleiades, ken dagiti pannakaiyurnos dagiti bituen ti abagatan. **10** Isu met laeng daytoy ti Dios a mangar-aramid kadagiti naindaklan a banbanag, saan a maawatan a banbanag- pudno, dagiti nakakaskasdaaw a banbanag a saan a mabilang. **11** Kitaem, magna isuna iti abayko, ket saanko isuna a makita; lumabas pay isuna, ngem saanko a mabigbig isuna. **12** No mangtiliw isuna iti biktima, siasino ti makalapped kenkuana? Siasino ti makaibaga kenkuana, 'Ania ti ar-aramidem?' **13** Saan nga ibabawi ti Dios ti pungtotna; nagrukob dagiti katulungan ni Rahab iti babaenna. **14** Kasano a masungbatak isuna, makapiliak kadi kadagiti sasao a pagrason kenkuana? **15** Uray no nalintegak, saanko a masungbatan isuna; mabalinko laeng ti dumawat iti asi iti ukomko. **16** Uray no immawagak ket sinungbatannak, saanak a mamati a dumdumngeg isuna iti timekko. **17** Ta dinadaelnak babaen iti bagio ken pinaaduna dagiti sugatko nga awan ti gapgapuna. **18** Saannak pay a palubosan nga aganges; ngem ketdi, pinunnonak iti kinasaem. **19** No pagsasaritaantayo ti pigsa, apay, nabileg isuna! Ket no pagsasaritaantayo ti hustiya? 'Siasino,' kunana, 'ti mangidarum kaniak? **20** Uray no nalintegak, ukomennak ti bukodko a ngiwat; uray no awan iti pakabalawak, paneknekan latta daytoy a nagbasolak. **21** Awan pakabalawak, ngem awanen ti bibiangko iti bagik; kagurak ti bukodko a biag. **22** Awan ti nagdumaanna daytoy, isu nga ibagbagak a dadaelenna a sangsangkamaysa dagiti awan pakabalawanna kenn nadangkes a tattao. **23** No dagus a mangpapatay ti didigra, agkatawa isuna iti pannakaparparigat dagiti awan basolna a tattao. **24** Naited ti daga kadagiti ima dagiti nadangkes a tattao; kalkaluban ti Dios dagiti rupa dagiti uk-ukomna. No saan nga isuna ti mangar-aramid iti daytoy, ket siasino ngarud? **25** Naparpartak dagiti al-aldawko ngem ti agtartaray a mensahero; tumaytayab dagiti al-aldawko; awan ti makitada a nasayaat iti sadinoman. **26** Napartakda a kas kadagiti bangka a naaramid iti badobadok a runo, ken kas kapartak ti agila a mangsippayut iti biktimana. **27** No ibagak a lipatekon ti maipanggep kadagiti irirririk, nga ikkatek ti naliday a rupak ket agragsakak, **28** mabutengakto kadagiti amin a ladingitko gapu ta ammok a saannakto nga ibilang nga awan basolna. **29** Maukomakto; apay, koma ngarud a padasek daytoy nga awan serserbina? **30** No bugoak ti bagik iti danun ti niebe ken aramidek a nakadaldalus unay dagiti imak, **31** ipurwaknak ti Dios iti kanal, ket karugitdakto dagiti bukodko a kawes. **32** Ta saan a tao ti Dios, a kas kaniak, a mabalinko isuna a sungbatan, a mabalinmi ti mapan iti pangukoman. **33** Awan ti ukom iti nagbaetanmi a mabalin a mangipatay iti imana kadakami. **34** Awanen ti sabali nga ukom a makaikkat iti pang-or ti Dios kaniak, a makalapped iti panangbutbutengna kaniak. Ket agsaoakto ken saanak nga agbuteng kenkuana. **35** Ngem kas kadagiti banbanag ita, saanko a maaramid dayta.

10 Naumaakon iti biagko; iyebkasko ti ririk; agsaoak iti kinasaem ti kararuak. **2** Ibagak ti Dios, 'Saannak laeng nga ukomen; ipakitam kaniak no apay nga ak-akusarannak. **3** Nasayaat kadi kenka a rumbeng nga idadanesnak, nga umsiem ti aramid dagiti imam kabayatan nga umis-isemka kadagiti panggep dagiti nadangkes? **4** Addaanka kadi kadagiti mata ti lasag? Makakitaka kadi a kas iti panagkita ti tao? **5** Dagiti aldawmo kadi ket kas iti al-aldaw dagiti sangkataoan wenno dagiti tawtawenmo kadi ket kas iti

tawtawen dagiti tattao, **6** nga agsaludsodka maipapan kadagiti kinadakesko ken sukimatem ti basolko, **7** uray no ammom nga awan basolko ken awan ti siasinoman a makaispal kaniak manipud iti imam? **8** Siaannadnak a binukel ken sinukog dagiti imam, ngem daddadaelennak. **9** Lagipem, agpakaasiak kenka, a binukelnak a kasla pitak, isublinak kadi manen iti tapok? **10** Saan kadi nga imbukbuknak a kasla gatas ken binokelnak a kasla keso? **11** Kinawesannak iti kudil ken lasag ket pinagkakamangnak babaen kadagiti tulang ken piskel. **12** Inikkannak iti biag ken napudnoka iti tulagmo; binantayan ti tulongmo ti espirituk. **13** Ngem inlemmengmo dagitoy a banbanag iti pusom—ammok a daytoy ti panpanunotem: **14** a no nagbasolak, maammoam daytoy; saannak a pakawanen iti kinadakesko. **15** No nadangkesak, asiak pay; uray no nalintegak, saanko a maitangad ti ulok, agsipud ta napnoak iti pannakaibabain ken kumitkitaak iti bukodko a panagsagaba. **16** No itangad ti ulok ti bukodna, anupennak a kasla leon; maminsan pay ipakitam kaniak a mannakabalinka unay. **17** Mangiy-iyegka kadagiti baro a saksi a maibusor kaniak ket nayunam ti pungtotmo a maibusor kaniak; darupennak babaen kadagiti baro nga armada. **18** Apay ngarud nga inruarnak manipud iti aanakan? Intedko la koman ti espirituk ket awan pulos ti mata a nakakita kaniak. **19** Agbalinak koman a kasla saan nga imadda; naawitak la koman manipud iti tiyan agingga iti tanem. **20** Saan kadi a bassit laeng dagiti aldawko? Isardengmo ngaruden, bay-annak nga agmaymaysa, tapno makainanaak bassit **21** sakbay a mapanak iti lugar a saanakton nga agsubli, iti daga ti kinasipnget ken iti aniniwan ni patay, **22** ti daga a nasipnget a kas iti kasipnget ti tengnga ti rabii, ti daga ti aniniwan ni patay, nga awan ti aniaman a urnosna, a ti lawag ket kasla tengnga ti rabii.'"

11 Ket simmungbat ni Zofar a Naamita ket kinunana, **2** "Saan kadi a rumbeng a masungbatan ti kastoy nga adu a sasao? Rumbeng kadi a patien daytoy a tao nga adu ti ibagbagana? **3** Pagulimeken kadi ti panagpaspasindayawmo dagiti dadduma? No lalaisem ti panursuromi, awan kadi ti mangpabain kenka? **4** Ta ibagbagam ti Dios, 'Nasin-aw ti pammatik, awan ti pakababalawak kadagiti matam.' **5** Ngem o, agsao koma ti Dios ket ilukatna dagiti bibigna a maibusor kenka; **6** nga ipakitana kenka dagiti palimed ti kinasirib! Ta naindaklan isuna iti pannakaawat. Ammoem ngarud a basbassit ti dawdawaten ti Dios kenka ngem iti rumbeng kadagiti kinadakesmo. **7** Maawatam kadi ti Dios babaen iti panangsapsapulmo kenkuana? Maawatam kadi a naan-anay ti Mannakabalin amin? **8** Ti panangammo iti Dios a naan-anay ket nangato a kas kangato ti langit; ania ti maaramidam? Naun-uneg ngem sheol; ania ti maammoam? **(Sheol h7585)** **9** At-atiddug ti rukodna daytoy ngem ti daga, ken nalawlawa ngem ti baybay. **10** No lumabas isuna ken ikulongna ti siasinoman, no ayabanna ti siasinoman iti pangukoman, siasino ngarud ti makalapped kenkuana? **11** Ta am-ammona dagiti palso a tattao, no makakita isuna iti kinadakes, saanna kadi a madlaw daytoy? **12** Ngem awan pannakaawat dagiti maag a tattao; maawatanda daytoy no mangipasngay ti atap nga asno iti maysa a tao. **13** Ngem kaspangarigan inaramidmo ti pusom a nalinteg ken intag-aymo dagita imam iti Dios; **14** kaspangarigan ta adda dita imam ti kinadakes, ngem inyadayom daytoy kenka, ket saanmo nga impalubos nga agnaed ti kinasaan a nalinteg kadagiti toldam. **15** Ket awan duadua nga itangadmonto ti rupam nga awan ti pagilasinan iti bain; wen, napigsakanto ken saan a mabuteng. **16** Malipatamto ti kinakakaasim; malagipmonto laeng daytoy a kasla danum a nagayos. **17** Nalawlawagto ti biagmo ngem iti katengngaan ti aldaw; uray no adda ti kinasipnget, agbalinto daytoy a kasla ti agsapa. **18** Natalgedkanto gapu ta adda ti namnama; wen, natalgedkanto ken aginnanakanto a natalged. **19** Agiddakanto met a natalged, ket awanto ti pagbutngam, pudno, adunto ti mangbiruk iti pabormo. **20** Ngem mapaayto dagiti mata dagiti nadangkes; awanto ti pagtarayanda; ti laeng namnamada ket ti maudi nga anges ti biag."

12 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Awan duadua a dakayo dagiti tattao; matayto ti kinasirib a kaduayo. **3** Ngem addaanak iti pannakaawat a kas kadakayo; saanak a nababbaba ngem kadakayo. Wen, siasino ti saan a makaammo kadagiti banbanag a kas kadagitoy? **4** Maysaak a pagkakatawaan dagiti kaarrubak—siak, nga immawag iti Dios ken sinungbatanna! Siak, a nalinteg ken awan ti pakababalawanna a tao—maysaak itan a pagkakatawaan. **5** Iti panunot ti tao a nanam-ay ket adda iti panangumsi para iti kinadaksanggasat; agpanpanunot isuna iti wagas a mangyeg pay iti ad-adu a kinadaksanggasat kadagiti maikagkaglis ti sakana. **6** Rumang-ay dagiti tolda dagiti agtatakaw, ket natalged dagiti mangpapaunget iti Dios; dagiti bukodda nga ima dagiti diosda. **7** Ngem ita damagem dagiti narungsot nga ayup, ket suroandaka; damagem dagiti billit kadagiti tangatang, ket ibagada kenka. **8** Wenno agsaoka iti daga, ket suroannaka daytoy; ibaganto kenka dagiti lames ti baybay. **9** Ania kadagitoy amin nga ayup ti saan a makaammo nga inaramid dagiti ima ti Dios daytoy—inikkanna ida iti biag— **10** O Yahweh, siasino ti makin-iggem iti biag dagiti tunggal agbibiag a banag ken ti anges ti amin a sangkataoan? **11** Saan kadi a suboken ti lapayag dagiti sasao a kas iti panangraman ti dawat-dawat iti kanenna? **12** Ti adda iti nataengan a tao ket kinasirib; iti kinaatiddog dagiti aldaw ket pannakaawat. **13** Adda iti Dios ti kinasirib ken bileg; addaan isuna iti nasayaat a kapanunotan ken pannakaawat. **14** Kitaenyo, mangrebba isuna, ket saanen a maibangon manen; no ibaludna ti maysa a tao, awanen ti pannakawayawaya. **15** Kitaenyo, no pasardengenna dagiti danum, maattianan dagitoy; ket no burwanganna dagitoy, dadaelenda ti daga. **16** Adda kenkuana ti pigsa ken kinasirib; agpada nga adda iti pannakabalinna dagiti tattao a naallilaw ken dagiti manangallilaw. **17** Idalanna a sakasaka iti liday dagiti mammagbaga; pagbalinenna a maag dagiti ukom. **18** Ikkatenna dagiti kawar ti turay manipud kadagiti ari; barikesenna ida iti lupot. **19** Iyadayona dagiti papadi a sakasaka iti liday ken parmekenna dagiti nabileg a tattao. **20** Ikkatenna dagiti sasao dagiti tattao a mapagtalkan ken ikkatenna dagiti pannakaawat dagiti panglakayen. **21** Ibukbukbukna ti pananglais kadagiti prinsipe ken ikkatenna dagiti barikes dagiti napipigsa a tattao. **22** Ipakpakitana dagiti nauuneg a banbanag manipud iti kasipngetan ken iruarna iti lawag dagiti aniniwan nga ayan dagiti natay a tattao. **23** Pappapigsaenna dagiti nasion, ket daddaelenna met dagitoy; palawaenna dagiti nasion, ket idalanna met ida a kas balud. **24** Ik-ikkatenna ti pannakaawat manipud kadagiti panguloen dagiti tattao iti daga; pagalla-allaenna ida idiay let-ang nga awan ti dalan. **25** Agarikapda iti kasipngetan

nga awan ti lawag; pagdiwer-diwerenna ida a kasla nabartek a tao.

13 Kitaenyo, nakita aminen ti matak daytoy; Nangngeg ken naawatan ti lapayagko daytoy. **2** Ti ammoyo, ammok met; saanak a nababbaba ngem kadakayo. **3** Nupay kasta, makisaritaak laengen iti Mannakabalin amin; kayatko ti makilinnawagak iti Dios. **4** Ngem kinalubanyo ti kinapudno kadagiti inuulbod; mangngagaskayo amin nga awan mapaimbagna. **5** O, nga agulimekkayo koma amin! Daytanto ti kinasiribyo. **6** Denggenyo ita ti rasonko; dumngegkayo iti panagpakpakaasi dagiti bibigko. **7** Agsaokayo kadi a saan a sililinteg para iti Dios, ken agsaokayo kadi a siaallilaw para kenkuana? **8** Pudno kadi a mangipakitakayo iti kinaimbag kenkuana? Pudno kadi a makisuppiatkayo iti pangukoman a kas abogado para iti Dios? **9** Nasayaat kadi kadakayo no isuna a kas ukom ket sumango kadakayo ket sukimatennakayo ketdi? Wenno kas iti panangallilaw ti maysa a tao iti sabali a tao, pudno kadi nga ibagiyo isuna iti saan nga umno iti pangukoman? **10** Awan duadua a tubngarennakayo no sililimedkayo a nangipakita iti panangidumduma kenkuana. **11** Saannakayo kadi a butngen ti dayagna? Saan kadi nga agdissuor kadakayo ti panangbutbutengna? **12** Dagiti saan a malipatan a sasaoyo ket proberbio a naaramid iti dapo; dagiti salaknibyo ket salaknib a naaramid iti pitak. **13** Agulimekkayo, bay-andak nga agmaymaysa, tapno makasaoak, bay-anyo koma ti umay kaniak. **14** Alaek ti bukodko a lasag iti ngipenko; alaek ti biagko kadagiti imak. **15** Kitaenyo, no patayennak, awanen ti nabati a namnamak; nupay kasta, ikalintegak dagiti wagasko iti sangoananna. **16** Daytoyto ti rason para iti pannakapakawan ti basolko, a saanak a mapan iti sangoananna a kasla iti maysa a tao nga awan diosna. **17** O Dios, dumngegka a nasayaat iti ibagak, mangngeg koma ti lapayagmo dagiti ipalawagko. **18** Kitaem ita, insaganak a naurnos ti salaknibko; ammok nga awan basolko. **19** Siasino ti mangsuppiat kaniak iti pangukoman? Nu immayka a mangaramid iti kasta, ket no napaneknekan a nagbasolak, ket agulimekakto ken itulokko a matayak. **20** O Dios, agaramidka laeng iti dua a banag para kaniak, ket saanko nga ilemmeng ti bagik manipud iti rupam: **21** ibababawim ti manangdadael nga imam manipud kaniak, ket saanmo nga itulok a butbutngendak dagiti pangbutbutengmo. **22** Ket awagannak, ket sumungbatak; Wenno palubosam nga agsaoak kenka, ket sungbatannak. **23** Mano dagiti kinadangkesko ken basolko? Ibagam kaniak ti naglabsingak ken ti nagbasolak. **24** Apay nga ilemmengmo ti rupam kaniak ket tratoennak a kasla maysa a kabusormo? **25** Dadaelem kadi ti naipalladaw a bulong? Kamatem kadi ti namagaan a garami? **26** Ta ilislistam dagiti nasasaem a banbanag a maibusor kaniak; ipatawidmo kaniak dagiti kinadakes ti kinaagtutubok. **27** Ikabilmo pay dagiti sakak kadagiti kawar; palpaliiwem a naimbag dagiti amin a dalanko; suksukimatem ti daga a nagnaan dagiti dapan ti sakak **28** uray no kaslaak a nabuyok a banag nga agrunot, kasla pagan-anay a kinnan ti buot.

14 Ti tao a maiyanak iti babai, agbiag laeng iti sumagmamano nga al-aldaw ken napnoan ti riribuk. **2** Agrusing isuna manipud iti daga a kasla maysa a sabong ket makeltay; agpukaw isuna a kasla aniniwan ken saan nga agpaut. **3** Kumitkitaka kadi iti aniaman kadagitoy? Ikuyognak kadi iti pangukoman? **4** Siasino ti makaiyeg ti maysa a banag a nadalus manipud ti maysa a banag a narugit? Awan. **5** Naikeddengen dagiti al-aldaw ti tao; Adda kenka dagiti bilang dagiti bulbulanna; dinutokam ti pagpatinggaanna a saanna a mabalin a labsan. **6** Iyadayom iti panagkitam kenkuana tapno makainana isuna, tapno maragragsakna ti aldawna a kas maysa a natangdanan a tao no maaramidna ti kasta. **7** Adda ti namnama iti kayo; no mapukan daytoy, mabalin nga agrusing manen, a saanto nga agsardeng ti naganus a sangana. **8** Uray no matangkenan ti ramutna iti daga, ken matay ti puonna iti daga, **9** ngem uray makaangot laeng daytoy iti danum, agsaringitto daytoy ken agsanga a kas iti mula. **10** Ngem matay ti tao; kumapsot isuna; pudno nga agsardeng nga aganges ti tao, ket sadino ti ayanna? **11** Kas ti panagawan ti danum iti dan-aw ken kas iti panagpukaw ken panagmaga ti danum iti karayan, **12** kasta met ti panagidda dagiti tattao ken saanen a bumangon manen. Agingga nga awanen dagiti langit, saandanto nga agriing wenno mariing iti pannaturogda. **13** O, nga ilemmengnak koma idiay sheol nga adayu manipud kadagiti riribuk, ken idulinnak iti nalimed agingga a malpas ti pungtotmo, a tudingannak iti maysa a nadutokan a tiempo nga agtalinaed sadiay ket lagipennak! **(Sheol h7585)** **14** No matay ti tao, agbiagto aya manen? No kasta, tarigagayak nga urayen amin a pakabannogak sadiay agingga nga umay ti pannakawayawayak. **15** Umawagkanto, ket sungbatanka. Agtarigagayakanto kadagiti trabaho dagiti imam. **16** Bilangen ken imdengamto dagiti addangko; saanmonto a kankanayon a siputan ti basolko. **17** Maidulinto dagiti basbasolko iti maysa a supot; kallubamto dagiti kinadakesko. **18** Ngem uray dagiti banbantay ket agriggaay ken agbalin nga awan mamaayna; uray dagiti batbato ket maiyakar kadagiti ayanda; **19** runoten dagiti danum dagiti batbato; iyanod ti panaglayusda ti tapuk ti daga. Kas iti daytoy, dadaelem dagiti namnama ti tao. **20** Kankanayonmo a parmeken isuna, ket aglabas isuna; baliwam ti rupana ken papanawem tapno matay isuna. **21** Maidaydayaw dagiti annakna a lallaki, ngem saanna nga ammo daytoy; mabalin a maipababada, ngem saanna a makita a mapasamak daytoy. **22** Mariknana laeng ti ut-ot ti bukodna a bagi, ken agladingit isuna para iti bagina.

15 Ket simmungbat ni Elifaz a Temanita ket kinunana, **2** "Sumungbat aya ti masirib a tao babaen iti awan serserbina a pannakaammo ken punoenna ti bagina iti angin ti daya? **3** Agkalintegan aya isuna babaen iti awan serserbina a sasao wenno kadagiti panagsasao nga awan ti nasayaat a maibungana? **4** Pudno, kiskissayam ti panagraem iti Dios; laplapdam ti panangutob kenkuana, **5** ta isursuro ti kinadangkesmo ti ngiwatmo; pilpiliem ti maaddaan iti dila ti tao a nasikap. **6** Uk-ukomennaka ti bukodmo a ngiwat, saan a siak; wen, agsaksi dagiti bukodmo a bibig a maibusor kenka. **7** Sika kadi ti umuna a tao a naiyanak? Napaaddaka kadi sakbay dagiti turturod? **8** Nangngegmo kadi ti nalimed a pannakaammo ti Dios? Sika laeng kadi ti tao a masirib? **9** Ania ti ammom a saanmi nga ammo? Ania ti maawatam nga awan met kadakami? **10** Kaduami dagiti ubanan ken dagiti nataengan unayen a tattao a laklakay ngem ti amam. **11** Bassit kadi unay dagiti pangliwliwa ti Dios para kenka, dagiti sasao a naalumamay a para kenka? **12** Apay nga ipanawnaka ti pusom? Apay nga agkusilap dagiti matam, **13**

tapno iturongmo ti espiritum a maibusor iti Dios ken iruarmo dagiti kasta a sasao manipud iti ngiwatmo? **14** Ania ti tao a nadalus koma isuna? Ania isuna a naiyanak iti babai a nalinteg koma isuna? **15** Adtoy, saan nga agtaltalek ti Dios uray kadagiti sasantona; wen, saan a nadalus dagiti langit iti imatangna; **16** ad-adda pay a narugit ti maysa a makarimon ken nakillo, ti maysa a tao nga umin-inom iti kinadangkes a kasla danum! **17** Ipakitak kenka; dumngegka kaniak; Ibagakto kenka dagiti banbanag a nakitak, **18** dagiti banbanag nga imbaga met dagiti mamasirib a lallaki manipud kadagiti ammada, dagiti banbanag a saan nga inlemmeng dagiti kapuonanda. **19** Dagitoy dagiti kapuonanda, nga isu laeng ti nakaitedan ti daga, ken awan a pulos ti gangganaet a limmabas kadakuada. **20** Agtiritir ti ut-ot ti nadangkes a tao kadagiti amin nga al-aldawna, ti bilang dagiti tawtawen a naisagana a maipaay iti panagsagaba ti mangparparigat. **21** Adda kadagiti lapayagna ti uni dagiti pamutbuteng; bayat iti kinarang-ayna, umayto kenkuana ti managdadael. **22** Saanna a panpanunoten nga agsublinto isuna manipud iti kinasipnget; agur-uray ti kampilan kenkuana. **23** Mapan isuna iti nadumaduma a disso para iti tinapay, a kunkunana, "Sadinno ti ayanna daytoy?' Ammona a dandanin umay ti aldaw ti kinasipnget. **24** Butbutngen isuna ti rigat ken ut-ot; agballigi dagitoy a maibusor kenkuana, a kas ti ari a nakasagana a makigubat. **25** Gapu ta inyunnatna ti imana a maibusor iti Dios ken sitatangsit a maibusor iti Mannakabalin amin, **26** daytoy a nadangkes a tao ket agtaray a mapan iti Dios a sisisikkel ti tengngedna, nga addaan ti napuskol a kalasag. **27** Pudno daytoy, uray no kinallubanna ti rupana babaen ti kinalukmegna ken nagurnong ti taba kadagiti lomlomona, **28** ken nagnaed kadagiti nabaybay-an a siudad; kadagiti balbalay nga awan ti agnanaed ita ken nakasagana nga agbalin a gabsuon. **29** Saanto a bumaknang isuna; saanto nga agpaut ti kinabaknangna; saanto pay nga agpaut uray ti aniniwanna iti daga. **30** Saanto isuna a makapanaw iti kinasipnget; pagangngoento ti apuy dagiti sangsangana; pumanawto isuna gapu iti anges ti ngiwat ti Dios. **31** Saan koma nga agtalek isuna kadagiti awan serserbina a banbanag, nga al-allilawenna ti bagina; ta ti kinaawan-mammaayna ket isunto ti gungonana. **32** Mapasamakto daytoy sakbay nga umay ti tiempo ti ipapatayna; saanto a lumangto ti sangana. **33** Iregregnanto dagiti naganus nga ubasna a kas iti lanut ti ubas; itinnagnanto dagiti sabsabongna a kas iti kayo ti olibo. **34** Ta malupesto dagiti bunggoy dagiti awan diosna a tattao; uramento ti apuy dagiti toldada ti pannakapasuksok. **35** Agsikugda ti kinaranggas ken ipasngayda ti kinadangkes; agsikug ti aanakanda iti panangallilaw."

16 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Nakanggegakon kadagiti adu a kakasta a banbanag; nakaay-ay-aykayo amin a mangliwliwa. **3** Addanto kadi paggibusan dagiti awan serserbina a sasao? Ania ti parikutmo ta sumungbatka a kas iti daytoy? **4** Mabalinko met ti agsao a kas kadakayo, no addakayo iti saadko; Mabalinko nga urnongen ken pagtitiponen dagiti sasao a maibusor kadakayo ken agwingiwingak kadakayo iti pananglais. **5** O, kasano a pabilgenkayo babaen ti ngiwatko! Kasano a pabang-aren ti panangliwliwa dagiti bibigko ti ladingityo! **6** No agsaoak, saan a mabang-aran ti ladingitko; no isardengko ti agsasao, kasano a matulonganak? **7** Ngem ita O Dios, binannognak; binaybay-am amin a pamiliak. **8** Pinagkuretretnak, a maysa a saksi a maibusor kaniak; tumakder ti kinakuttong ti bagik a maibusor kaniak, ken agsaksi daytoy a maibusor iti rupak. **9** Pinirsa-pirsaynak ti Dios iti pungtotna ken indadanesnak; Pinagngarietannak babaen ti ngipenna; pinatadem ti kabusorko dagiti matana kabayatan pirpirsayennak. **10** Ginuyabandak dagiti tattao; tinungpadak a siuumsi; naguummongda a maibusor kaniak. **11** Inyawatnak ti Dios kadagiti saan a nadiosan a tattao ken impurruaknak kadagiti ima dagiti nadangkes a tattao. **12** Natalnaak idi, ket binuraknak. Wen, binekkelnak ken indumudomnak a napirsa-pirsay; insaadnak pay a kas pagpuntaan. **13** Palpalawlawandak dagiti pumapanana; tudtudoken ti Dios dagiti bekkelko, ken dinak kinaassian; imbukbokna ti aprok iti rabaw ti daga. **14** Burburakenna ti didingko iti paulit-ulit; tumaray isuna nga umay kaniak a kasla maysa a mannakigubat. **15** Nangidaitak iti nakirsang a lupot iti rabaw ti kudilko; Intudokko ti sarak iti rabaw iti daga. **16** Nalabaga ti rupak iti panagsangsangit; adda kadagiti kalub ti matak ti aniniwan ni patay **17** uray no awan ti kinaranggas kadagiti imak, ken nadalus ti kararagko. **18** O daga, saanmo nga abbongan ti darak; awan koma ti disso a paginanaan ti asugko. **19** Uray ita, adtoy, ti saksik ket adda iti langit; ti mangikalintegan kaniak ket adda iti ngato. **20** Uy-uyawendak dagiti gagayyemko, ngem agar-arubos ti lulua dagiti matak iti Dios. **21** Dawatek iti dayta a saksi iti langit nga ikalinteganna daytoy a tao iti Dios a kas ti ar-aramiden ti maysa a tao iti kaarubana! **22** Ta no lumabas dagiti sumagmamano a tawtawen, mapanakto iti disso a saanakton a makasubli.

17 Naibus ti espirituk, ken aggibusen dagiti al-aldawko; nakasaganan ti tanem a para kaniak. **2** Pudno nga adda dagiti mananglalais a kaduak; masapul a kankanayon a makitkita ti matak iti pananggargarida. **3** Mangtedka ita ti maysa a sapata, agbalinka koma a pammatalged a maipaay kaniak; siasino pay iti adda a tumulong kaniak? **4** Ta linapdam O Dios dagiti pusoda manipud ti pannakaawat; saanmonto ngarud itan-ok ida kaniak. **5** Ti mangakusar kadagiti gagayyemna a maipaay iti gunggona, kumapoyto dagiti mata dagiti annakna. **6** Ngem inaramidnak a maysa a balikas a kanayon nga us-usaren dagiti tattao, tuptupraanda ti rupak. **7** Nakudrep met ti matak gapu iti ladingit; nakuttong dagiti amin a paset ti bagik a kas ti kinakuttong ti aniniwan. **8** Agsiddaawto dagiti nalinteg a lallaki gapu iti daytoy; makaungetto ti awan basolna a tao maibusor kadagiti nadangkes a lallaki. **9** Agtalinaedto ti nalinteg a tao iti dalanna; ad-addanto pay a pumigsa dagiti addaan iti nadalus nga im-ima. **10** Ngem maipapan kadakayo amin, umaykayo ita; saanakto a makasarak iti masirib a tao kadakayo. **11** Naglabasen dagiti al-aldawko, naggibusen dagiti panggepko, uray dagiti tartarigagayan ti pusok. **12** Baliwan dagitoy a tattao, dagitoy a mananglalais, ti rabii iti aldaw; ti lawag, kunada nga asideg iti kinasipnget. **13** Agsipud ta kitkitaek ti sheol a kas balayko; agsipud ta inyukradko ti iddak iti kasipngetan, **(Sheol h7585)** **14** agsipud ta imbagak iti abut, 'Sika ti Amak,' ken iti igges, 'Sika ti inak ken kabsatko a babai,' **15** sadino ngaruden ti ayan ti namnamak? Maipapan ti namnamak, siasino ti makakita ti aniaman? **16** Bumabanto kadi ti namnama a kaduak kadagiti ruangan ti sheol inton bumabatayo iti tapuk?" **(Sheol h7585)**

18 Ket simmungbat ni Bildad a Suhita ket kinunana,
2 "Kaano nga isardengmo ti panagsaom? Utobem,
ket kalpasanna, agsaokaminto. **3** Apay a naibilangkami a
kas narungsot nga ay-ayup; apay a nagbalinkami a maag
iti imatangmo? **4** Sika a mangdangdangran iti bagim iti
pungtotmo, rumbeng kadi a malipatan ti daga gapu kenka
wenno rumbeng kadi a maikkat dagiti bato kadagiti lug-
lugarda? **5** Pudno, maiddepto ti silaw ti nadangkes a tao;
saanto nga agraniag ti ressak ti apuyna. **6** Sumipngetto ti
silaw iti toldana; maiddepto ti pagsilawanna iti ngatoenna. **7**
Umababanto dagiti addang ti pigsana; ipababanto isuna
dagiti bukodna a panggep. **8** Ta maipuruakto isuna iti iket
babaen kadagiti bukodna a saka; magnanto isuna iti nauneg
nga abut. **9** Mapalab-oganto isuna babaen iti mukodna;
tenglento isuna iti silo. **10** Adda nakalemmeng a silo para
kenkuana iti daga; ken palab-og a para kenkuana iti dalan.
11 Butbutngento isuna dagiti nakabutbuteng iti aglawlawna;
kamatendanto isuna kadagiti mukodna. **12** Agbalinto a bisin
ti kinabaknangna, ken nakasaganannto ti didigra iti sibayna.
13 Maalun-onto dagiti paset ti bagina; wen, alun-onento ti
umuna nga anak ti patay dagiti pasetna. **14** Marangkayto
isuna iti ruar ti toldana, ti pagtaenganna a pagtaltalekanna
ita; maipanto isuna iti patay, ti ari dagiti nakabutbuteng. **15**
Agnaedto dagiti saanna a bukod a tattao iti toldana kalpasan
a makitada a naiwaras ti asupre iti uneg ti pagtaenganna. **16**
Magangonto dagiti ramutna iti baba; maputedto ti sangana
iti ngato. **17** Mapukawto ti pakalaglagipanna manipud iti
daga; awanto ti naganna iti kalsada. **18** Maipanto isuna
iti sipnget manipud iti lawag ken mapatalawto iti daytoy a
lubong. **19** Awanto ti anakna wenno anak ti anak kadagiti
tattaona, wenno aniaman a nabatbati a kabagyan iti lugar a
nagnaedanna. **20** Agbutengto iti maysa nga aldaw dagiti
agnanaed iti laud iti mapasamak kenkuana; agbutengto
dagiti agnanaed iti daya babaen iti daytoy. **21** Awan duadua
a kastoy dagiti pagtaengan dagiti saan a nalinteg a tattao,
dagiti lugar dagiti saan a makaam-ammo iti Dios."

19 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Kasano
kabayag ti panangpasagaba ken panangrumekyo
kaniak babaen kadagiti sasao? **3** Kadagitoy a sangapulo
a daras ket inumsidak; saankayo a nagbain a trinatodak
iti saan a nasayaat. **4** No pudno daytoy nagbiddutak,
agtalinaed ti biddutko a bukodko a pakaseknan. **5** No pudno
nga agparammagkayo maibusor kaniak ken allukoyenyo ti
tunggal maysa a napabainanak, **6** ket ammoyo koma a
nakaaramid ti Dios iti saan a nasayaat kaniak ket tiniliwnak
iti iketna. **7** Adtoy, immawagak tapno ibagak a saan a
nasayaat ti naaramid kaniak, ngem saannak nga impangag;
agpatpatulongak, ngem awan ti hustisia. **8** Inaladanna ti
pagnaak tapno saanak a makalasat, ken pinasipngetna ti
dalanko. **9** Inussobna ti dayagko, ken innalana ti balangat
manipud iti ulok. **10** Binuraknak iti tunggal sikigan, ket
napukawak; pinag-otna dagiti namnamak a kasla maysa a
kayo. **11** Pinasgedanna pay ti pungtotna a maibusor kaniak;
imbilangnak a kas maysa kadagiti kabusorna. **12** Immay a
sangsangkamaysa dagiti buyotna; nagaramidda kadagiti
buntoon iti aglawlaw a maibusor kaniak ken nagkampoda iti
aglawlaw ti toldak. **13** Inyadayona kaniak dagiti kakabsatko;
dagiti am-ammok ket immadayo ti riknada kaniak. **14**
Pinanawandakon dagiti kakabagiak; nalipatandakon dagiti
nasinged a gagayyemko. **15** Imbilangdak a kas ganggannaet
dagiti naminsan a nagtalinaed a kas sangaili iti pagtaengak
ken imbilangdak a kas ganggannaet dagiti babbai nga
adipenko; ganggannaetak iti imatangda. **16** Immawagak iti
adipenko, ngem saannak a sinungbatan uray no inayabak
isuna babaen iti ngiwatko. **17** Makarurod ti sang-awko
iti asawak; kagura dagiti kakabsatko a lallaki ken babbai
ti pakaasik. **18** Uray dagiti ub-ubbing ket lalaisendak;
no tumakderak nga agsao, agsaoda a maibusor kaniak.
19 Kaguradak dagiti amin a nasinged a gagayyemko;
timmallikod a maibusor kaniak dagiti ay-ayatek. **20** Dimketen
dagiti tulangko iti kudilko ken iti lasagko; makalasatak laeng
babaen kadagiti kudil ti ngipenko. **21** Maasikayo kaniak,
maasikayo kaniak, gagayyemko, gapu ta sinagidnak ti ima ti
Dios. **22** Apay nga idaddadanesdak a kasla dakayo ti Dios?
Apay a saankayo a mapnek a mangib-ibus iti lasagko? **23**
O, a maisurat koman ita dagiti sasaok! O, a mailanad koma
dagitoy iti maysa a libro! **24** O, a babaen iti landok a paet
ken iti buli ket maikitikit dagitoy iti bato iti agnanayon! **25**
Ngem maipapan kaniak, ammok a sibibiag ti Mannubbotko,
ket agtakderto isuna iti daga iti kamaudiananna; **26** kalpasan
a ti kudilko, dayta ket, daytoy a bagi, ket madadael, ket iti
lasagko ket makitakto ti Dios. **27** Makitakto isuna, siak a
mismo ket makitakto isuna iti abayko; makitanto dagiti matak
isuna, ken saan a kas maysa a ganggannaet. Napnoanak
iti karirikna kas panpanunotek dayta a tiempo. **28** No
ibagayo, 'Kasanotayo a parigaten isuna! Adda kenkuana ti
ramut dagiti pakariribukanna,' **29** ket agbutengkayo koma iti
kampilan, gapu ta iyeg ti pungtot ti dusa ti kampilan, tapno
maammoanyo nga adda iti pannakaukom."

20 Ket simmungbat ni Zofar a Naamatita ket kinunana, **2**
"Pasungbatennak a dagus dagiti kapanunotak gapu iti
pakadanagan nga adda kaniak. **3** Nakangngegak kenka iti
panagtubngar a nangibabain kaniak, ngem sinungbatannak
ti espiritu a nangatngato ngem iti pannakaawatko. **4** Saanmo
kadi nga ammo daytoy a kinapudno manipud idi un-unana a
panawen, idi inkabil ti Dios ti tao iti daga: **5** ti panagballigi ti
nadangkes a tao ket ababa, ken ti rag-o ti awan diosna a
tao ket apagbiit laeng? **6** Uray no dumanon ti kinatayagna
kadagiti langlangit, ken tumukno ti ulona kadagiti ulep, **7**
ngem mapukawto ti kasta a tao iti agnanayon a kas iti
bukodna a takki; ibaganto dagiti nakakita kenkuana, 'Sadino
ti ayanna?' **8** Tumayabto isuna a kasla tagtagainep ket
saanto a masarakan; kinapudnona, mapukawto isuna a
kasla iti sirmata iti rabii. **9** Ti mata a nakakita kenkuana
ket saannanton a makita pay isuna; saanton a makita pay
isuna ti lugarna. **10** Agkiddawto iti pammakawan dagiti
annakna kadagiti nakurapay a tattao; isublinto dagiti imana
ti kinabaknangna. **11** Napno iti pigsa ti kinaagtutubo dagiti
tultulangna, ngem kaduananto daytoy nga agidda iti tapok.
12 Uray no nasam-it ti kinadangkes iti ngiwatna, uray no
ilemmengna dagitoy iti sirok ti dilana, **13** uray no tenglenna
dagitoy sadiay ken saanna a palubosan ngem idulinna latta
iti ngiwatna— **14** agbalin a napait ti taraon nga adda kadagiti
bagisna; agbalin daytoy a sabidong dagiti uleg iti unegna. **15**
Alun-onenna dagiti kinabaknang, ngem isaruananto manen
dagitoy; Ikkatento ti Dios dagitoy iti tianna. **16** Susupennanto
ti sabidong dagiti uleg; patayento isuna ti dila ti uleg. **17**
Saanto isuna nga agbiag tapno ragsakenna a kitaen dagiti
karayan ken dagiti waig nga agay-ayus iti diro ken mantikilia.
18 Aniaman a nagbannoganna, masapul nga isublinanto

dagitoy; saannanto a tilmonen daytoy; saanto nga agrago isuna iti kinabaknang a nagun-odna. **19** Ta indadanes ken inlaksidna dagiti nakurapay a tattao; siraranggas nga innalana dagiti babbalay a saanna nga impatakder. **20** Gapu ta saanna nga ammo ti pannakapnek iti bagina, saanto a makaidulin isuna iti aniaman a banag a pakaragsakanna. **21** Awan pulos iti nabati a saanna nga inalun-on; ngarud, saanto nga agnanayon ti kinarang-ayna. **22** Iti kinaaglaplapusanan ti kinabaknangna, matnagto isuna iti pakariribukan; umayto kenkuana ti ima ti tunggal maysa a napanglaw. **23** No dandaninan punoen ti tianna, ipalladawto ti Dios ti narungsot a pungtotna kenkuana; patudoento ti Dios daytoy kenkuana kabayatan a mangmangan isuna. **24** Uray no maitarayanto dayta a tao ti igam a landok, ti bai a bronse ti mangpana kenkuana. **25** Tudokento ti pana ti likodanna ket rummuarto; kinapudnona, sumalpotto ti nasileng a murdong iti dalemna; umayto kenkuana dagiti kabutbuteng. **26** Naan-anay a kinasipnget ti nakasagana para kadagiti gamgamengna; ti apuy a saan a napuyotan ti manguramto kenkuana; ibusento ti apuy dagiti nabati iti toldana. **27** Iparangto dagiti langit ti kinadakesna, ken tumakderto ti daga a kas saksi a maibusor kenkuana. **28** Mapukawto ti kinabaknang iti balayna; maiyanudto dagiti sanikuana iti aldaw ti pungtot ti Dios. **29** Daytoy ti bingay ti nadangkes a tao manipud iti Dios, ti tawid nga insagana ti Dios a para kenkuana."

21 Ket simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Dinggenyo a nasayaat ti sasaok, ket agbalin koma daytoy a liwliwayo. **3** Palubosandak, ket agsaoak met; kalpasan ti panagsaok, ituloyyo ti pananglaisyo kaniak. **4** Maipapan kaniak, agrirririak kadi iti tao? Apay koma nga awan ti kalintegak a saan a makaanus? **5** Kitaendak ket agsiddaawkayo, ken iyapputyo dayta imayo iti ngiwatyo. **6** No panpanunotek dagiti panagsagsagabak, mariribukanak, ket agbuteng dagiti lasagko. **7** Apay nga agtultuloy nga agbibiag dagiti nadangkes a tattao, a lumakay, ken bumilbileg iti pannakabalin? **8** Agtalinaed dagiti kaputotanda kadakuada kadagiti imatangda, ken agtalinaed dagiti kaputotanda kadagiti matmatada. **9** Natalged dagiti babbalayda manipud iti buteng; awan ti baot ti Dios kadakuada. **10** Agputot dagiti bulog a bakada; saan nga agkurang a mangaramid iti daytoy; mangipasngay dagiti bakada ket saanda a maalisan. **11** Paruarenda dagiti annakda a kas iti arban, ket agsala dagiti annakda. **12** Agkantada a mabuyugan iti pandereta ken arpa ken agragsakda babaen iti aweng ti plauta. **13** Busbusenda dagiti al-aldawda iti kinarang-ay, ket siuulimekda a bumaba iti sheol. **(Sheol h7585)** **14** Ibagada iti Dios, 'Panawandakami ta saanmi a tarigagayan iti aniaman a pannakaammo kadagiti wagwagasmo. **15** Ania aya iti Mannakabalin amin, a rumbeng a dayawenmi isuna? Ania iti pagimbagan a maalami no agkararagkami kenkuana?' **16** Kitaenyo, saan kadi ng adda kadagiti bukodda nga ima ti kinarang-ay? Awan ti pakainagiak iti pammagbaga dagiti nadangkes a tattao. **17** Kasano kadaras ti pannakaiddep ti pagsilawan dagiti nadangkes a tattao, wenno ti pannakadidigrada? Mamin-ano aya a mapasamak nga iwaras ti Dios dagiti ladingit kadakuada iti pungtotna? **18** Mamin-ano ti panagbalinda a kas iti garami iti sangoanan ti angin wenno kas iti taep nga itay-tayab ti bagio? **19** Kunayo, 'Ikabkabil ti Dios ti biddut ti maysa a tao kadagiti annakna tapno isuda ti mangbayad.' Bay-am a supapakanna daytoy iti bukodna, tapno maammoanna ti nagbasolanna. **20** Bay-am a makita dagiti matana ti bukodna a pakadadaelan, ken bay-am nga inumenna ti pungtot ti Mannakabalin amin. **21** Ta ania ti bibiangna iti pamiliana kalpasan kenkuana inton naputeden dagiti bilang dagiti bulbulanna? **22** Adda kadi ti makaisuro iti pannakaammo ti Dios agsipud ta uk-ukomenna uray dagiti nangangato? **23** Matay ti maysa a tao iti pigsana, a siuulimek ken sinanam-ay. **24** Napno ti bagina iti gatas, ken ti pata dagiti tultulangna ket nabasa ken nasalun-at. **25** Matay ti sabali pay a tao iti kinasaem ti kararua, ti saan a pulos a nakapadas iti aniaman a kinaimbag. **26** Agpadada nga agidda iti tapok; agpadada nga iggesen. **27** Kitaenyo, ammok dagiti panpanunotenyo, ken dagiti wagas a tartarigagayanyo tapno padaksendak. **28** Ta imbagayo, 'Sadino ita ti balay ti prinsipe? Sadino ti tolda a naminsan a naggianan ti nadangkes?' **29** Saanyo pay kadi a pulos a sinaludsod dagiti agdaldaliasat a tattao? Saanyo kadi nga ammo ti pammaneknek nga ibagbagada, **30** a ti nadangkes a tao ket maiyadayo iti aldaw ti didigra, ken maipanaw isuna iti aldaw ti pungtot? **31** Siasino ti mangukomto iti dalan ti nadangkes a tao iti rupana? Siasino ti mangsupapak kenkuana gapu iti inaramidna? **32** Nupay kasta maipanto isuna iti tanem; kankanayonto a bantayan dagiti tattao ti tanemna. **33** Nasam-itto kenkuana dagiti bingbingkol ti tanap; sumurotto dagiti amin a tattao kenkuana, adda ti saan a mabilang a tattao iti sangoananna. **34** Kasano ngarud a liwliwaendak babaen iti awan kaes-eskanna, agsipud ta awan serserbi dagiti sungbatyo no diket kinapalso?"

22 Ket simmungbat ni Elipas a Temanita ket kinunana, **2** "Adda kadi serserbi ti tao iti Dios? Adda kadi serserbi ti nasarib a tao kenkuana? **3** Pakaragsakan kadi ti Mannakabalin-amin no nalintegka? Adda kadi ti magun-odna no aramidem dagiti wagasmo nga awan pakababalawanna? **4** Gapu kadi iti panagraemmo kenkuana a tubtubngarennaka ken uk-ukomennaka? **5** Saan kadi a nakaro ti kinadangkesmo? Awan kadi ti pagpatinggaan dagiti kinadakesmo? **6** Ta pinilitmo nga innala ti pammatalged manipud iti kabsatmo nga awan gapgapuna; linabusam ti maysa a lamo-lamo a tao kadagiti pagan-anayna. **7** Saanka a nangted iti danum nga inumen dagiti nabannog a tattao; inyimutmo ti tinapay kadagiti mabisin a tattao. **8** uray no sika, a nabileg a tao, tinagikuam ti daga, uray no sika, mararaem a tao, nagnaedka iti daytoy. **9** Pinapanawmo dagiti balo nga awanan; natukkol dagiti takkiag dagiti ulila. **10** Ngarud, adda dagiti silo iti amin nga aglawlawmo, ken rirriribukennaka ti kellaat a panagbuteng. **11** Adda ti kinasipnget, tapno saanka a makakita; liplipusennaka ti aglaplapusanan a danum. **12** Saan kadi nga adda ti Dios kadagiti kinangato ti langit? Kitaem ti kinangato dagiti bituen, anian a nagngatoda! **13** Ibagbagam, 'Ania ti ammo ti Dios? Makaukom kadi isuna iti nakaro a kinasipnget? **14** Dagiti napuskol nga ulep ket maysa a manglinglinged kenkuana, isu a saannatayo a makitkita; magmagna isuna iti dakkel a silid ti langit.' **15** Agtultuloyka kadi iti daan a dalan a nagnaan dagiti nadangkes a tattao - **16** dagiti narabsut sakbay pay ti tiempoda, dagiti naiyanud dagiti pundasionda a kas iti maysa a karayan, **17** dagiti nangibaga iti Dios, 'Adaywannakami'; dagiti nangibaga, 'Ania ti maaramidan ti Mannakabalin-amin kadakami?' **18** Nupay kasta, pinunnona dagiti babbalayda kadagiti naimbag a banbanag; adayo kaniak dagiti panggep dagiti nadangkes

a tattao. **19** Makita dagiti nalinteg a tattao ti gasatda ket maragsakanda; katkatawaan ida dagiti awan basolna a tattao a mangum-umsi. **20** Kunada, "'Awan dua-dua a maputed dagiti tumakder a maibusor kadatayo; inuram ti apuy dagiti sanikuada.' **21** Ita, makianamongka iti Dios ken makikapiaka kenkuana; iti kasta a wagas, umayto kenka ti kinaimbag. **22** Agpakpakaasiak kenka, awatem ti pagannurotan manipud iti ngiwatna; salimetmetam dagiti sasaona dita pusom. **23** No agsublika iti Mannakabalin-amin, mapapigsaka, no iyadayom ti kinakillo kadagiti toldam. **24** Ikabilmo dagiti gamengmo iti tapok, ti balitok ti Ophir kadagiti batbato dagiti waig, **25** ket ti Mannakabalin-amin ti agbalinto a gamengmo, ti napateg a pirak kenka. **26** Ta kalpasanna agragsakanto iti Mannakabalin-amin; itangadmonto ti rupam iti Dios. **27** Agkararagkanto kenkuana, ket denggennakanto; aramidemto dagiti sapatam kenkuana. **28** Mangikeddengkanto met iti aniaman a banag, ket mapasingkedanto kenka; agraniagto ti silaw kadagiti dalanmo. **29** Ipababa ti Dios ti napalangguad a tao, ken isalakanna dagiti nakadumog. **30** Ispalenna ti tao nga awan basolna; maispalkanto babaen iti kinadalus dagiti imam."

23 Kalpasanna simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Uray ita nga aldaw nasaem ti dayengdengko; nadagdagsen ti panagsagsagabak ngem ti panagas-asugko. **3** O, nga ammok koma ti pakasarakak kenkuana! O, a mapanak koma iti ayanna! **4** Idatagkonto a siuurnos ti kasasaadko iti sangoananna ken punnoekto ti ngiwatko kadagiti pannakisinnuppiat. **5** Adalekto dagiti sasao nga isungbatna kaniak ken awatekto no ania ti ibagana kaniak. **6** Makisinnuppiatto kadi isuna kaniak iti kinaindaklan ti pannakabalinna? Saan, ipangagnakto. **7** Mabalin a makisinnupiat kenkuana sadiay ti nalinteg a tao. Iti kastoy a wagas, mapakawanakto iti agnanayon babaen ti ukomko. **8** Kitaenyo, agpadayaak, ngem awan isuna sadiay, ken agpalaudak, ngem saanko a madlaw isuna. **9** Iti amianan, a pagub-ubraanna, ngem saanko isuna a makita, ken iti abagatan, a paglemlemmenganna tapno saanko isuna a makita. **10** Ngem ammona ti dalan a papanak; inton nasuotnakun, rummuarakto a kasla balitok. **11** Sumursurot a naan-anay ti sakak kadagiti addangna; sinalimetmetak ti dalanna ken saanak a simmiasi. **12** Saanak a nagsukir kadagiti bilin dagiti bibigna; indulinko dagiti sasao ti ngiwatna ditoy pusok. **13** Ngem naidumduma isuna, siasino ti makapabaw-ing kenkuana? No ania dagiti tartarigagayanna, aramidenna. **14** Ta ipatpatungpalna ti bilinna a maibusor kaniak; adu ti kasla kadagitoy. **15** Ngarud, mabutengak iti presensiana; no panpanunotek isuna, mabutbutengak kenkuana. **16** Ta pinakapuy ti Dios ti pusok; pinagbutengnak ti Mannakabalin-amin. **17** Saan a ti sipnget ti nakadadaelak, wenno ti nakaro a kinasipnget ti nangabbong iti rupak.

24 Apay a saan nga ikeddeng ti Mannakabalin-amin dagiti tiempo para iti panangukom kadagiti nadangkes a tattao? Apay a saan a makita dagiti napudno iti Dios ti iyuumay dagiti aldaw a panangukomna? **2** Adda dagiti nadangkes a tattao nga agiyakar kadagiti pagilasinan ti beddeng; adda dagiti nadangkes a tattao nga agagaw kadagiti arban ket ikabilda kadagiti bukodda a pagpaaraban. **3** Ipanawda ti asno dagiti awanan ti amma; Alaenda ti kalakian a baka ti balo a kas pammatalged. **4** Pilitenda a paglisien dagiti agkasapulan a tattao kadagiti pagnaanda; ilemmengan ida amin dagiti napanglaw a tattao iti daga. **5** Kitaenyo, rummuar dagitoy a napanglaw a tattao a mapan iti trabahoda a kasla kadagiti atap nga asno iti let-ang, nga agbirbiruk a naimbag iti makan; nalabit nga ipaayan ida ti Araba iti taraon para kadagiti annakda. **6** Agapit dagiti napanglaw a tattao iti rabii kadagiti taltalon dagiti sabali a tattao; agtudtudda kadagiti ubas manipud iti nagapitan dagiti nadangkes a tattao. **7** Agiddada a lamo-lamo iti agpatpatnag nga awanan ti pagan- anay; awan ti pagabbongda iti lammiis. **8** Mabasbasada kadagiti arbis dagiti bantay; agiddada iti abay dagiti dadakkel a bato gapu ta awan ti paglinonganda. **9** Adda dagiti nadangkes a tattao nga agagaw kadagiti ulila manipud iti barukong dagiti innada, ken nadangkes a tattao nga agala kadagiti annak a kas pammatalged manipud kadagiti napanglaw a tattao. **10** Ngem rummuar a lamo-lamo dagiti napanglaw a tattao nga awanan ti pagan-anay; uray no mapanda a mabisbisin, awitenda dagiti rineppet a dawa dagiti dadduma a tattao. **11** Agar-aramid dagiti napanglaw a tattao ti lana kadagiti uneg dagiti pader dagiti nadangkes a tattao; baddebaddekanda dagiti pagpespesan ti arak dagiti nadangkes a tattao, ngem isuda a mismo ket mawaw. **12** Iti siudad, umas-asug dagiti tattao; agpukpukkaw dagiti nasugatan a tattao, ngem saan nga ipangpangag ti Dios dagiti karkararagda. **13** Ti sumagmamano kadagiti nadangkes a tattao ket bumusor iti lawag; saanda nga ammo dagiti dalanna, wenno saanda nga agtalinaed kadagiti pagnaanna. **14** Agtakder ti mammapatay iti lawag; papatayenna ti napanglaw ken dagiti agkasapulan a tattao; iti rabii, kasla maysa isuna nga agtatakaw. **15** Maysa pay, ur-urayen ti mata ti mannakikamalala ti sardam; kunkunana, 'Awan iti mata a makakita kaniak.' Manglimlimo ti rupana. **16** Iti kasipngetan, agkali dagiti nadangkes a tattao kadagiti babbalay; ngem ilemmengda dagiti bagbagida iti aldaw; awan pakibibbianganda iti lawag. **17** Ta kadakuada amin, ti agsapa ket kasla iti nakaro a kinasipnget; nanam-ayda kadagiti pagbutbutngan iti nakaro a sipnget. **18** Nupay kasta, matayda iti apagbiit, a kasla iti labutab iti rabaw dagiti dandanum; nailunod dagiti pasetda iti daga; awan ti siasinoman a mapan agtrabaho kadagiti kaubasanda. **19** Runrunawen ti tikag ken pudot dagiti niebe a danum; kasta met a runrunawen ti sheol dagiti nagbasol. **(Sheol h7585)** **20** Lipatento isuna ti aanakan a nangipasngay kenkuana; sisasam-itto a mangan ti igges kenkuana; saanton a malagip isuna; iti kastoy a wagas, madadaelto ti kinadangkes a kasla iti maysa a kayo. **21** Al-alun-unen ti nadangkes a tao dagiti lupes a babbai a saan a naganak; awan ti nasayaat nga ar-aramidenna kadagiti balo. **22** Ngem guyoden nga iyadayo ti Dios dagiti nabibileg a tattao babaen iti pannakabalinna; tumakder isuna ket saanna ida a papigsaen iti biag. **23** Ipalubos ti Dios a panunotenda a natalgedda, ket naragsakda iti maipanggep iti dayta, ngem adda dagiti matana kadagiti dalanda. **24** Naitan-ok dagitoy a tattao; nupay kasta, iti apagbiit laeng, mapukawdanto; pudno, maipababadanto; maurnongdanto a kasla kadagiti amin a dadduma a tattao; maputeddanto a kasla kadagiti murdong dagiti dawa ti trigo. **25** No saan ngarud a kasta, siasino ti makapaneknek nga ulbodak; siasino ti makaibaga nga awan pategna dagiti sasaok?"

25 Ket simmungbat ni Bildad a Suhita ket kinunana, **2** "Ti panagturay ken panagbuteng ket adda kenkuana; mangbilbilin isuna kadagiti nangato a lugarna iti langit. **3** Adda kadi pagpatinggaan iti bilang dagiti armadana? Siasino kadi ti saan a maraniagan iti lawagna? **4** Kasano ngarud a ti tao ket agbalin a nalinteg iti Dios? Kasano a ti tao a naipasngay iti babai ket nadalus, a makaay-ayo kenkuana? **5** Adtoy, uray ti bulan ket awan ti kinaranniagna kenkuana; saan a nasin-aw dagiti bituen iti imatangna. **6** Anian a nakarkaro a basbassit ti tao, nga igges - nga anak ti tao, nga igges!"

26 Kalpasanna simmungbat ni Job ket kinunana, **2** "Anian a panangtulongmo iti tao nga awan pannakabalinna! Anian a panangisalakanmo iti takkiag nga awanan pigsa! **3** Anian a panangbalakadmo iti tao a nakuneng ket imbagam kenkuana ti nagsayaat a pannakaamo! **4** Siasino ti akintulong nga imbagam dagitoy a sasao? Siasino ti akin-espiritu daytoy a rimuar kenka? **5** Simmungbat ni Bildad, "Agpigerger dagiti pimmusayen, dagiti linong, dagiti agnanaed iti uneg dagiti dandanum. **6** Lamo-lamo ti sheol iti sangoanan ti Dios; ti pannakadadael ket awan pangabbongna a maibusor kenkuana. **(Sheol h7585)** **7** Binbinatenna ti amianan iti rabaw ti awan nagyanna a law-ang ken ibitbitinna ti lubong iti awan. **8** Bungbungonenna dagiti danum kadagiti napuskol nga ulepna, ngem saan a mapisang dagiti ulep iti babaen dagitoy. **9** Ab-abbonganna ti rupa ti bulan ken iwarwarasna dagiti ulepna iti daytoy. **10** Nangikitikit isuna ti nagbukel a beddeng iti rabaw dagiti dandanum kas linya iti nagbaetan ti lawag ken ti sipnget. **11** Agkintayeg dagiti adigi ti langit ken agsiddaawda iti panangtubngarna. **12** Pinatalinaayna ti baybay babaen iti pannakabalinna; dinadaelna ni Rahab babaen iti pannakaawatna. **13** Babaen iti angesna, winaknitanna dagiti langit kadagiti bagyo; nawaknitan dagiti langit manipud kadagiti bagyo; sinalput dagiti imana ti agliblibas nga uleg. **14** Adtoy, babassit laeng dagitoy a paset dagiti wagasna; anian a nagkapsut nga arasaas ti mangmangegtayo kenkuana! Siasino ti makaawat iti gurruod ti pannakabalinna?"

27 Intuloy ni Job ti nagsao ket kinunana, **2** "Kas agbibiag ti Dios a nangikkat iti kalintegak, ti Mannakabalin-amin a nangpasaem iti biagko, **3** agingga a sibibiagak ken adda anges iti agongko a naggapu iti Dios, **4** sigurado a saanto nga agsao ti bibigko iti kinakillo wenno agibalikas ti dilak iti panangallilaw. **5** Saan koma a mapasamak kaniak nga aklonek a hustokayo; agingga a matayak, saankonto pulos nga ilibak ti kinadalusko. **6** Salimetmetak ti kinalintegko ken saanko nga ibbatan daytoy; saannakto nga umsien ti panunotko agingga a sibibiagak. **7** Agbalin koma ti kabusorko a kas iti nadangkes a tao; agbalin koma a kas iti saan a nalinteg a tao ti tumakder a maibusor kaniak. **8** Ta ania ti namnama ti awan diosna a tao no isina isuna ti Dios, no alaen ti Dios ti biagna? **9** Denggen kadi ti Dios ti panagasugna no dumteng kenkuana ti riribuk? **10** Agragsak kadi isuna iti Mannakabalin-amin ken umawag kadi isuna iti Dios iti amin a gundaway? **11** Suroankayo iti maipapan iti ima ti Dios; saanko nga ilimed dagiti kapanunotan ti Mannakabalin-amin. **12** Kitaenyo, nakitayo amin a mismo daytoy; apay ngarud nga imbagayo amin dagitoy nga awan kaes-eskanna? **13** Daytoy ti pagtungpalan ti nadangkes a tao iti Dios, ti tawid a maawat ti mangidaddadanes manipud iti Mannakabalin-amin: **14** No umado dagiti annakna, maipaay daytoy iti kampilan; saanto pulos a maaddaan iti umdas a taraon dagiti annakna. **15** Dagiti makalasat kenkuana ket maitanemto babaen iti didigra, ken saanto ida a pagladingitan dagiti baloda. **16** Uray no agbuntuon ti pirak ti nadangkes a tao a kas iti tapok, ken aggabsuon ti pagan-anayna a kas iti pitak, **17** mabalin nga aggabsuon isuna iti pagan-anay ngem dagitinto nalinteg a tattao ti mangikawes kadagitoy, ken pagbibingayanto dagiti awan basolna a tattao ti pirak. **18** Ipatpatakder ti nadangkes a tao ti balayna a kas iti lawwa-lawwa, kasla iti kallapaw nga ar-aramiden ti agbanbantay. **19** Agidda isuna iti katre a nabaknang, ngem saan nga agnanayon a maar-aramidna daytoy; imulagatna ti matana ket napukaw aminen. **20** Kamkamakamen isuna dagiti nakabutbuteng a kas iti danum; ipanaw isuna ti maysa a bagio iti rabii. **21** Binagkat nga inyadayo isuna ti angin a naggapu iti daya, ket pimmanaw isuna; inyadayona isuna manipud iti lugar nga ayanna. **22** Agdissuor ti angin kenkuana ket saan nga agsardeng; padpadasenna ti aglibas manipud iti imana daytoy. **23** Itiptipat ti angin ti imana kenkuana a manglalais; puypuyutan isuna ti angin manipud iti ayanna.

28 Pudno nga adda pagminasan iti pirak, lugar a pagguguranda iti balitok. **2** Ti landok ket nakali manipud iti daga; ti gambang ket narunaw manipud iti bato. **3** Nangisaad ti tao iti paggibusan ti kinasipnget ken nagsuksukimat agingga iti kaadaywan a pagpatinggaan, dagiti bato nga adda iti sipnget ken nakaro a kinasipnget. **4** Nangkali isuna iti nauneg nga abot nga adayo iti lugar a pagnanaedan dagiti tattao, luglugar a nalipatanen iti saka ti siasinoman. Agbitbitin isuna iti lugar nga adayo kadagiti tattao; agpilpillayog isuna nga agsubli-subli. **5** Maipapan iti daga, agtaud ti tinapay manipud iti daytoy, iti unegna ket kasla agap-apuy. **6** Dagiti batona ti pakasarakan kadagiti safiro, ken naglaon iti balitok ti tapokna. **7** Awan ti tumutokma a billit ti makaammo iti dalan nga agturong iti daytoy, uray ti buitre ket saanna pay a nakita daytoy. **8** Saan pay a nagnaan dagiti atap nga ayup ti kasta a dalan, uray ti narungsot a leon ket saan pay a limmabas sadiay. **9** Ipatay ti maysa a tao ti imana iti natangken a bato; balbaliktadenna dagiti bantay babaen kadagiti ramutda. **10** Agar-aramid isuna kadagiti pagayusan iti danum iti nagbabaetan dagiti dadakkel a bato; makitkitana sadiay ti tunggal banag a napateg. **11** Tamtambakanna dagiti pagayusan tapno saan nga agayus dagitoy; iruarna iti lawag ti aniaman a nakalemmeng sadiay. **12** Sadino ti pakasarakan iti kinasirib? Sadino ti ayan iti pannakaawat? **13** Saan nga ammo ti tao ti gatadna daytoy; wenno saan a masarakan daytoy iti daga dagiti sibibiag. **14** Kuna dagiti nagaadalem a danum iti uneg ti daga, 'Awan kaniak'; kuna ti baybay, 'Awan kaniak daytoy.' **15** Saan a magun-od ti kinasirib babaen iti balitok; wenno saan a maikilo ti pirak kas gatadna daytoy. **16** Saan a magatadan daytoy iti balitok ti Ofir, agraman dagiti napapateg nga onyx wenno safiro. **17** Saan a maipada ti gatadna iti balitok ken kristal; wenno saan a maisukat daytoy kadagiti alahas a naaramid iti kasayaatan a balitok. **18** Awan pakaiyaspinganna daytoy iti koral wenno jasper; pudno, adayo a nagatgatad ti kinasirib ngem kadagiti rubi. **19** Saan a maipada daytoy iti topasio ti Etiopia; wenno saan a magatadan daytoy iti puro a balitok.

20 Sadino ngarud ti paggappuan ti kinasirib? Sadino ti ayan ti pannakaawat? **21** Nailemmeng ti kinasirib manipud kadagiti mata dagiti amin nga agbibiag ken agnanayon a nailemmeng kadagiti billit iti tangatang. **22** Kuna ti Pannakadadael ken Patay, 'Nangngeganmi laeng ti sayanggusing maipapan iti daytoy.' **23** Maaw-awatan ti Dios ti dalan nga agturong iti daytoy; ammona ti ayanna daytoy. **24** Ta kumitkita isuna agingga iti pagpatinggaan ti daga ken makitkitana amin nga adda iti babaen ti tangatang. **25** Iti napalabas, innikkanna ti pigsa ti angin ken biningayna ti danum sigun iti kalawana. **26** Nangaramid isuna iti pagannurutan para iti tudo ken iti dalan para iti kimat. **27** Kalpasanna, nakitana ti sirib ket impablaakna daytoy; impasdekna daytoy, pudno, inadalna daytoy. **28** Kinunana kadagiti tattao, 'Kitaenyo, ti panagbuteng iti Apo- dayta ti kinasirib; ti umadayo iti dakes ket pannakaawat.'"

29 Intuloy ni Job ti nagsao ket kinunana, **2** "O, a kaslaak la koma kadagiti naglabas a bulbulan idi inaywanannak ti Dios, **3** idi nagraniag ti silawna iti ulok, ken idi nagnaak iti kasipngetan babaen iti lawagna. **4** O, a kasla ak koma idi kabanbanwagak nga al-aldaw idi adda pay laeng iti uneg ti toldak ti pannakigayyem ti Dios, **5** idi adda pay laeng iti sidongko ti Mannakabalin-amin, ken adda pay iti dennak dagiti annakko, **6** idi agtaptapaw ti gatas iti dalanko, ken idi bukbukannak iti agay-ayus a lana ti dakkel a bato! **7** Idi rimmuarak a mapan iti ruangan ti siudad, idi nagtugawak iti lugarko idiay paguummongan iti siudad, **8** nakitadak dagiti agtutubo ket immadayoda bassit kaniak ken timmakder dagiti nataengan a tattao kas panagraemda kaniak. **9** Sumardeng nga agsasao idi dagiti prinsipe no dumtengak; appotenda dagiti ngiwatda babaen kadagiti imada. **10** Napaulimek dagiti natakneng a tattao, ket dimket dagiti dilada iti ngangaw dagiti ngiwatda. **11** Ta kalpasan mangngegandak ket bendisionandak; idi nakitadak, nagbalindan a saksik ken inanamongandak **12** gapu ta isispalek idi ti napanglaw a tao nga umasug, ken kasta met dagiti awanan ti ama, nga awanan iti siasinoman a tumulong kenkuana. **13** Ti bendision ti tao a dandanin matay ket naited kaniak; pinagkantak a sirarag-o ti puso ti balo. **14** Insuotko ti kinalinteg, ket kinawesannak daytoy; kasla kagay ken turban ti kalintegak. **15** Nagbalinak a mata kadagiti bulsek a tattao; nagbalinak a saka kadagiti lugpi a tattao. **16** Nagbalinak nga ama kadagiti agkasapulan a tattao; adalek ti kaso uray iti maysa a tao a saanko nga am-ammo. **17** Tinukkolko ti panga ti saan a nalinteg a tao; rinabsutko ti nakimmeg manipud iti nagbaetan dagiti ngipenna. **18** Kalpasanna kinunak, 'Matayakto iti umokko; paaddoekto dagiti aldawko a kasla kadagiti darat. **19** Nagwaras dagiti ramutko kadagiti danum, ken agtalinaed ti linnaaw kadagiti sangak iti agpatpatnag. **20** Ti dayawko ket kanayon a nalapsat, ken ti pana ti pigsak ket kanayon a barbaro iti imak. **21** Dinengngegdak dagiti tattao; inuraydak; nagulimekda a dumngeg iti balakadko. **22** Kalpasan ti panagsaok, saandan a nagsao; nagtinnag a kasla danum dagiti sasaok kadakuada. **23** Kanayondak nga ur-urayen a kas iti panagurayda iti tudo; inungapda ti ngiwatda iti nalawa tapno uminomda kadagiti sasaok, a kas iti ar-aramidenda iti maudi a tudo. **24** Inisemak ida idi saanda a namnamaen daytoy; saanda a linaksid ti raniag ti rupak. **25** Pinilik ti wagasda ket nagbalinak a kas panguloda; nagbiagak a kas iti maysa nga ari kadagiti armadana, kas maysa a mangliwliwa kadagiti agdung-dung-aw iti natayan.

30 Ita, dagiti ub-ubing ngem siak ket awan ti ar-aramidenda no di ti manglais kaniak- dagitoy nga agtutubo a dagiti ammada ket pinagkedkedak koma nga agtrabaho a kadua dagiti asok iti arbanko. **2** Pudno, ti kinapigsa dagiti ima ti amada, kasano koma a natulongandak - dagiti lallaki a ti kinapigsa ti kinalakayda ket napukawen? **3** Narapisda gapu iti kinapanglaw ken bisin; nagkibkibda iti namaga a daga idiay kasipngetan ti let-ang ken iti disso nga awan matagtagitaona. **4** Nagpag-utda kadagiti naraboy a mulmula; dagiti ramut ti buyboy ti nagbalin a taraonda. **5** Napapanawda manipud kadagiti tattao a nangpukkaw kadakuada, a kasla iti panangpukkaw iti maysa a tao iti agtatakaw. **6** Isu a nagnaedda kadagiti tanap nga asideg iti karayan, kadagiti rukib ken kadagiti dadakkel a bato. **7** Aggaraigida a kasla kadagiti asno iti nagbabaetan dagiti naraboy a mulmula; naguummongda iti sirok dagiti narabuy a mulmula. **8** Kaputotan ida dagiti maag, wen, dagiti awan serserbina a tattao; napapanawda iti daga babaen kadagiti saplit. **9** Ngem ita, pinagbalindak dagiti annakda a lallaki a pakasaritaan para iti kanta ti panglais; pudno, maysaak itan a paga-angawan kadakuada. **10** Karuroddak ken ad-adaywandak; kanayonda a tuptupraan ti rupak. **11** Ta pinugsat ti Dios ti tali ti panak ket pinarigatnak, ken isu a napukaw amin ti panagteppel dagitoy a tattao iti sangoanak. **12** Iti makannawan nga imak ken tumakder dagiti naranggas a tattao; pappapanawendak ken igabsuonda kaniak dagiti wagas ti panangdadaelda. **13** Daddadaelenda ti dalanko; iyas-asidegda ti didigra kaniak, lallaki nga awan ti uray maysa a manganawa kadakuada. **14** Umaydak darupen a kasla maysa nga armada manipud iti nalawa nga abot iti pader ti siudad; itulidda dagiti bagbagida kaniak iti katingngaan ti pannakadadael. **15** Ti buteng ti nanglapunos kaniak; naipanaw ti dayawko a kasla intayab ti angin; napukaw ti kinarang-ayko a kasla ulep. **16** Ita, maibukbukbok ti biagko manipud iti kaunggak; dagiti aldaw ti panagsagsagaba ti nangtengngel kaniak. **17** Iti rabii, agut-ot dagiti tulangko; saan a sumardeng ti ut-ot a kasla mangkibkibkib kaniak. **18** Ginammatan ti kinapigsa ti Dios ti pagan-anayko; naiputipot daytoy kaniak a kasla iti kwelyo ti nagayad a pagan-anayko. **19** Impalladawnak iti kapitakan; nagbalinak a kasla tapok ken dapu. **20** Immasugak kenka, O Dios, ngem dinak sungsungbatan; timmakderak, ket kimmitaka laeng kaniak. **21** Nagbaliwkan ket nagbalinka a naulpit kaniak; babaen iti bileg ti imam, pinarigatnak. **22** Impangatonak iti angin ket impallatoknak daytoy; dinadaelnak iti bagio. **23** Ta ammok nga ipannakto iti patay, ti balay a nakaitudingan ti amin a sibibiag. **24** Nupay kasta, awan kadi ti tao a mangiyunnat iti imana a dumawat iti tulong no matinnag isuna? Awan kadi ti mariribukan a tao a dumawat iti tulong? **25** Saanak kadi a nagsangit para kenkuana a mariribukan? Saanak kadi a nagladingit para iti agkasapulan a tao? **26** Idi nagbirukak ti naimbag, ket dakes ti dimteng; idi nagurayak iti lawag, kinasipnget ketdi ti dimteng. **27** Mariribukan ti pusok ken saan nga agtalna; dimteng kaniak dagiti aldaw ti pannakaparigat. **28** Ngimmisiten ti kudilko ngem saan a gapu iti init; nagtakderak iti taripnong ket dimmawatak iti tulong. **29** Kakabsatdak dagiti atap nga aso a kadua dagiti kullaaw. **30** Nangisit ti kudilko ken agregregda manipud iti

bagik; kasla napuoran dagiti tulangko gapu iti pudot. **31** Ngarud, ti arpak ket nakatono kadagiti kanta a pangladingit, ti plautak a para iti panagkanta dagiti agdungdung-aw.

31 Nakitulagak kadagiti matak; kasano ngarud ti rumbeng a panangmatmatko nga addaan tarigagay iti maysa a birhen? **2** Ta ania ti paset manipud iti Dios idiay ngato, ti tawid manipud iti Mannakabalin amin nga adda idiay ngato? **3** Ipagarupko idi a ti kalamidad ket para kadagiti saan a nalinteg a tattao, ken ti didigra ket para kadagiti agar-aramid iti kinadangkes. **4** Saan kadi a makitkita ti Dios dagiti wagasko ken saanna kadi a mabilang dagiti amin nga addangko? **5** No nagnaak iti kinaulbod, no nagdardaras ti sakak a mangallilaw, **6** (maitimbangak koma iti husto tapno maammoan ti Dios ti kinapudnok) **7** no ti addangko ket simmiasi manipud iti nalinteg a dalan, no sinurot ti pusok dagiti matak, no adda kimmapet a mansa iti kinarugit kadagiti imak, **8** ngarud, agmulaak koma ket maipakan koma iti sabali; pudno, maparut koma dagiti apit iti talonko. **9** No naguyugoy ti pusok iti sabali a babai, no naglemmengak a naguray iti likod ti ridaw ti kaarubak para iti asawana, **10** aggiling koma ngarud ti asawak iti trigo para iti sabali a lalaki ken makikaidda koma ti sabali a lalaki kenkuana. **11** Ta nakaam-amak dayta nga aramid; pudno, aramid dayta a madusa babaen kadagiti ukom. **12** Ta dayta ket apuy a mangikisap iti amin a banag para iti sheol ken manguram kadagiti amin nga apitko. **13** No saanko nga inkaskaso ti asug iti hustisia dagiti adipenko a lallaki wenno babbai idi nakisinnupiatda kaniak, **14** ania ngarud ti aramidek inton tumakder ti Dios a mangpabasol kaniak? Inton umay isuna a mangukom kaniak, kasanoakto a sumungbat kenkuana? **15** Saan kadi a ti nangaramid kaniak iti aanakan ti inak ket isu met ti nangaramid kadakuada? Saan kadi nga isuna met laeng iti nangsukog kadatayo amin iti aanakan ti inatayo? **16** No nilappedak dagiti nakurapay a tattao manipud iti tarigagayda wenno no pinaglidemko ti mata ti balo iti panagsangsangitna **17** wenno no kinnanko a sisiak ti taraonko ken saanko a pinalubusan a mangan met dagiti ulila— **18** (ngem, manipud iti kinaubingko kaduak a dimmakkel ti ulila a kas addaan iti ama ken tinarabayko ti inana, maysa a balo manipud iti aanakan ti bukodko nga ina) — **19** no nakakitaak ti maysa a napukaw ta awan pagan-anayna, wenno no nakakitaak iti tao nga agkasapulan nga awan pagan-anayna; **20** no saannak a binendisionan ti pusona gapu ta saan isuna a napudotan iti lupot a nagtaud iti buok ti karnerok, **21** no ingngatok dagiti imak a maibusor kadagiti ulila gapu ta nakitak ti tulongko iti ruangan ti siudad— **22** ket malip-ak koma ti abagak manipud iti nagsuopanna ken matukkol koma ti takkiagko manipud iti nagsaepanna. **23** Ta nakabutbuteng kaniak ti didigra a naggapu iti Dios; gapu iti kinatan-okna, awan ti maaramidko kadagitoy a banbanag, **24** No pinagbalinko a namnamak ti balitok ken no kinunak iti nasayaat a balitok, “Sika ti pagtaltalkak’; **25** no nagrag-oak gapu ta adu ti kinabaknangko, gapu ta adu ti natagikua ti imak a sanikua. **26** no nakitak ti init idi nagraniag, wenno ti bulan a magmagna iti lawagna, **27** ken no sililimed a naguyugoy ti pusok, tapno agkak dagiti imak nga agrukbab kadakuada— **28** aramidto met daytoy a maikkan ti pannusa babaen kadagiti ukom, ta inlibakko ti Dios nga adda idiay ngato. **29** No nagrag-oak iti pannakadadael ti siasinoman a nanggura kaniak wenno kinabblaawak ti bagik no didigra ti nangkamakam kenkuana— **30** (pudno, saanko nga impalubos nga agbasol ti ngiwatko babaen ti panangdawatko iti biagna a mailunod) **31** no saan a pulos a kinuna dagiti lallaki iti toldak, 'Siasino ti makasarak iti tao a saan a napnek iti taraon ni Job?' **32** (saan a pulos a kasapulan nga agnaed ti ganggannaet iti kalsada ti siudad; ngem ketdi, kanayonko nga ilukat dagiti ruanganko para kadagiti agdaldaliasat) **33** no, kas kadagiti tattao, inlemmengko dagiti basolko babaen iti panangilemmeng iti basolko iti uneg ti tunikak— **34** gapu ta nagbutengak kadagiti adu a tattao, gapu ta ti panangtagibassit dagiti pamilya ti nangbuteng kaniak isu a nagulimekak ken saanak a rimmuar iti balayko. **35** O, no adda laeng koma dumngeg kaniak! Adtoy, daytoy ti pirmak; sungbatannak koma ti Mannakabalin amin! No adda laeng koma kaniak ti darum nga insurat dagiti kabusorko! **36** Awan duadua a silulukat nga ibaklayko daytoy iti abagak; ikabilko iti ulok a kasla maysa a korona. **37** Ipakaammok kenkuana ti bilang dagiti addangko; kas natalek a prinsipe, mapanak kenkuana. **38** No umkis ti dagak maibusor kaniak, ken agsangit dagiti guritna, **39** no kinnanko dagiti apitna a saanko a binayadan daytoy wenno pinukawko ti biag dagiti akinkukua, **40** ket agtubo koma ngarud dagiti siit imbes a trigo ken ruruot imbes a sebada.” Nalpasen dagiti sasao ni Job.

32 Nagsardeng ngarud dagiti tallo a lallaki a mangsungsungbat kenni Job gapu ta nalinteg isuna iti bukodna mata. **2** Ket narubruban ti pungtot ni Elihu nga anak ni Barakel ti Bucita, a nagtaud iti pamilya ni Ram; narubruban daytoy maibusor kenni Job gapu ta inkalinteganna ti bagina imbes a ti Dios. **3** Narubruban pay ti pungtot ni Elihu maibusor kadagiti tallo a gagayyemna gapu ta awan masarakanda a maisungbat kenni Job, ngem pinabasolda latta ni Job. **4** Ita naguray ni Elihu a makisao kenni Job gapu ta natataengan dagiti dadduma a lallaki ngem isuna. **5** Nupay kasta, idi nakita ni Elihu nga awan maisungbat dagiti a tallo a lallaki, narubruban ti ungetna. **6** Ket nagsao ni Elihu nga anak ni Barakel, ti Bucita ket kinunana, “Ubingak pay ket lallakaykayon. Dayta ti makagapu a nagteppelak ket saanko a ginandat nga ibaga ti bukodko a kapanunotan. **7** Kinunak, “Ti kaatiddog dagiti aldaw ti rumbeng nga agsao; ti kaadu dagiti tawen ti rumbeng a mangisuro ti kinasirib. **8** Ngem adda espiritu iti maysa a tao: ti anges ti Mannakabalin amin ti mangmangted kenkuana iti pannakaawat. **9** Saan laeng a dagiti natan-ok a tattao ti masisirib, wenno dagiti laeng natataengan a tattao ti makaawat iti hustisia. **10** Ibagak ngarud kadakayo, 'Dumngekayo kaniak; ibagak met kadakayo ti pannakaammok.' **11** Kitaenyo, inurayko dagiti saoyo; dimngegak kadagiti panagsusuppiatyo bayat a panpanunotenyo ti ibagayo. **12** Pudno, dimngegak kadakayo, ngem, kitaenyo, awan uray maysa kadakayo ti makaallukoy kenni Job wenno makasungbat kadagiti sasaona. **13** Agannadkayo a saanyo nga ibaga, 'Nasarakanmin ti kinasirib!' Masapul a ti Dios ti mangparmek kenni Job; saan a maaramid ti tao daytoy. **14** Ta saan nga inturong ni Job dagiti sasaona maibusor kaniak, isu a saanko a sungbatan isuna kadagiti sasaoyo. **15** Awanen ti naibaga dagiti tallo a lallaki; saandan a masungbatan ni Job; awanen ti sao a maibagada. **16** Rumbeng kadi nga agurayak gapu ta saandan nga agsasao, gapu ta nakatakderda idiay a siuulimek ket

awanen ti maisungbatda? **17** Saan, sumungbatak met;
ibagak met kadakuada ti kapanunotak. **18** Ta napnoanak
kadagiti sasao; pilpilitennak ti espiritu nga adda kaniak.
19 Kitaenyo, ti barukongko ket kasla mapapaingel nga
arak nga awan ti pagsingawanna; kasla baro a supot ti
arak, nakasaganan a bumtak. **20** Agsaoak tapno mabang-
arannak; iyungapko dagiti bibigko ket sumungbatak. **21**
Saanak a mangipakita iti panangidumduma; wenno saanak
a mangted iti pammadayaw iti siasinoman a tao. **22** Ta
saanko nga ammo ti mangted iti kasta a pammadayaw;
no inaramidko daytoy, iti mabiit, alaennakton ti Namarsua
kaniak.

33 Isu nga ita, Job, agpakaasiak kenka, denggem ti
ibalikasko; dumngegka kadagiti amin a sasaok. **2**
Kitaem ita, inyungapkon dagiti ngiwatko; nagsaon ti dilak iti
ngiwatko. **3** Iyebkas dagiti sasaok ti kinalinteg ti pusok; ti
ammo ti bibigko, ibagada a sipupudno. **4** Inaramidnak ti
Espiritu ti Dios; ti anges ti Mannakabalin amin ket inikkannak
iti biag. **5** No kabaelam, sungbatannak; isaganam dagiti
sasaom iti sangoanak ket tumakderka. **6** Kitaem, agpadata
iti imatang ti Dios; nasukogak met manipud iti dadamilien a
daga. **7** Kitaem, ti pangbutengko ket saannaka a pagbutngen;
wenno ti panangtalmegko ket saan a mangpadagsen kenka.
8 Pudno a nagsaoka iti panagdengngegko; nangngegko ti
timek dagiti sasaom a mangibagbaga, **9** 'Nadalusak ken
awan ti naglabsingak; awan dakes nga aramidko ken awan
ti basolko. **10** Kitaem, agsapsapul ti Dios iti gundaway
a mangdarup kaniak; ibilbilangnak a kas kabusorna. **11**
Kawkawaranna dagiti sakak; sipsiputanna ti amin a dalanko.
12 Kitaem, sungbatankanto: biddut ti panangibagam iti
daytoy, ta natantan-ok ti Dios ngem iti tao. **13** Apay a
makisuppiatka kenkuana? Saan a masapul nga ipalawagna
iti aniaman kadagiti ar-aramidenna. **14** Ta agsasao ti Dios
iti maminsan— wen, mamindua uray no saan a madlaw
ti tao daytoy. **15** Iti tagtagainep, iti sirmata iti rabii, no
narnekanen ti turog dagiti tattao, iti pannakairedep iti
pagiddaan— **16** ket luklukatan ti Dios dagiti lapayag dagiti
tattao, ken butbutngenna ida babaen kadagiti pangta, **17**
tapno guyudenna ti tao manipud iti panagbasbasolna, ken
iyadayona ti kinatangsit kenkuana. **18** Iyad-adayo ti Dios ti
biag ti tao manipud iti abot, ti biagna manipud iti ibaballasiw
iti patay. **19** Nadusa pay ti tao iti ut-ot iti pagiddaanna, nga
addaan iti agtultuloy nga ut-ot kadagiti tulangna, **20** tapno
kagura ti biagna ti taraon, ken kagura ti kararuana dagiti
naisangsangayan a taraon. **21** Umres ti lasagna tapno
saanen a makita; dagiti tulangna, a saan idi a makita, ita
agparangdan. **22** Agpayso, umas-asidegen ti kararuana iti
abot, ti biagna kadagidiay nga agtarigagay a mangdadael iti
daytoy. **23** Ngem no adda anghel nga agbalin a mangibabaet
para kenkuana, maysa manipud kadagiti rinibribu nga anghel
tapno ipakitana kenkuana ti umno nga aramidenna, **24** ket
no naasi ti anghel kenkuana ket ibagana iti Dios, 'Isalakanmo
daytoy a tao iti pannakatnagna iti abot; nakasarakak iti
pangsubbot kenkuana,' **25** ket agbalinto a nalaslasbang
ti lasagna ngem iti lasag ti ubing; agsubli isuna kadagiti
aldaw ti kabanbannuaganna. **26** Agkararag isuna iti Dios
ket maasinto ti Dios kenkuana, tapno makitkitana ti rupa ti
Dios nga addaan iti rag-o. Itedto ti Dios ti balligi iti tao. **27**
Ket agkantanto dayta a tao iti sangoanan dagiti dadduma
a tattao ket ibagana, 'Nagbasolak ken sinalungasingko ti
pudno, ngem saan a nadusa ti basolko. **28** Inispal ti Dios ti
kararuak iti pannakatnagna iti abot; agtultuloy a makakita
ti biagko iti lawag.' **29** Kitaem, ar-aramiden ti Dios amin
dagitoy a banbanag iti tao, mamindua, wen, mamitlo pay a
daras, **30** tapno maisubli ti kararuana manipud iti abot, tapno
malawlawagan isuna babaen iti silaw ti biag. **31** Ipangagmo
Job, ken denggennak; agulimekka ta agsaoak. **32** No adda
ibagam, sungbatannak; agsaoka, ta kayatko a paneknekan
nga addaka iti umno. **33** No saan, denggennak ngarud;
agulimekka latta, ket isurok kenka ti kinasirib."

34 Intuloy pay ni Elihu ti nagsao: **2** "Dumngegkayo iti
sasaok, dakayo a masisirib a lallaki; dumngegkayo
kaniak dakayo nga addaan pannakaamo. **3** Ta mangngeg
ti lapayag ti sasao a kas iti dila a ramananna ti taraon.
4 Pilientayo ti nalinteg para iti bagitayo: sukimatentayo ti
pagsayaatan ti bagbagitayo. **5** Ta kinuna ti Job, 'Nalintegak,
ngem inikkat ti Dios ti kalintegak. **6** Malaksid kadagiti
kalintegak, naibilangak nga ulbod. Saan a maagasan ti
sugatko, uray awan basolko.' **7** Ania a kita ti tao ti kasla
kenni Job a nanginom iti pannakalais a kasla danum,
8 a makikadkadua kadagiti agar-aramid iti dakes, ken
makikuykuyog kadagiti nadangkes a tattao? **9** Ta kinunana,
'Awan ti serbina iti maysa a tao iti panagar-aramid iti
pagayatan ti Dios.' **10** Isu a dumngegkayo kaniak, dakayo
a tattao a makaawat: adayo nga agaramid ti Dios iti
kinadangkes; adayo nga agaramid ti Mannakabalin amin
iti basol. **11** Ta baybayadanna ti trabaho ti maysa a tao;
gungunnaanna ti tunggal tao a kas maiyannurot kadagiti
bukodna a wagas. **12** Pudno, awan ti ar-aramiden ti Dios a
kinadangkes, wenno saan a balballikugen ti Mannakabalin
amin ti hustisia. **13** Siasino ti nangisaad kenkuana nga
agturay iti daga? Siasino ti nangikabil iti lubong iti turayna?
14 No ti amin a panpanunotenna ket para laeng kenkuana,
ken no ibabawina ti espirituna ken angesna, **15** ket mapukaw
amin a lasag; agsubli manen ti sangkataoan iti tapok. **16**
No ita ket addaanka ti pannakaawat, denggem daytoy;
alingagem dagiti sasaok. **17** Makaituray kadi ti maysa a tao
a gumugura iti hustisia? Pabasulem kadi ti Dios a nalinteg
ken nabileg? **18** Ti Dios a nangibaga iti maysa nga ari,
'Managbasolka,' wenno mangibaga kadagiti natakneng,
'Nadangkeskayo'? **19** Ti Dios a saan a mangidumduma
kadagiti papangulo ken saanna a bigbigen a nangatngato
dagiti nababaknang a tattao ngem kadagiti nakurapay, ta
inaramid ida amin ti imana. **20** Mataydanto iti apagdarikmat;
masinganto dagiti tattao iti tengnga iti rabii ket mataydanto;
maikkatto dagiti nabibileg a tattao, ngem saan a babaen
kadagiti ima iti tao. **21** Ta dagiti mata ti Dios ket adda
kadagiti wagas ti maysa a tao; makitkitana amin nga
addangna. **22** Awan ti kinasipnget, awan ti nasipnget a
mabalin a paglemmengan dagiti agar-aramid iti dakes. **23**
Ta saanen a kasapulan a sukimaten pay ti Dios ti tao;
saanen a kasapulan a a mapan ti siasinoman a tao iti
sangoananna para iti pannakaukom. **24** Pirsapirsayenna
dagiti mabigbigbig a tattao gapu kadagiti aramidda a saanen
a kasapulan pay iti nainget a panangsukimat; isublina dagiti
dadduma kadagiti bukodda a lugar. **25** Iti daytoy a wagas,
ammonan dagiti naaramidda; ibellengna dagitoy a tattao iti
rabii, nadadaeldan. **26** Iti imatang dagiti dadduma a tattao,
papatayenna ida gapu kadagiti nadangkes nga aramidda
a kasla kadagiti kriminal **27** gapu ta simminada manipud

kenkuana ken saanda a binigbig ti uray maysa kadagiti wagasna. **28** Iti daytoy a wagas, naipangngegda kenkuana dagiti asug dagiti napanglaw a tattao, nangngegna dagiti asug dagiti marigrigatan a tattao. **29** No agul-ulimek isuna, siasino ti makababalaw kenkuana? No ilingedna ti rupana, siasino ti makadlaw kenkuana? Iturturayanna ti entero a nasion ken dagiti tattao, **30** tapno saan a makapagturay ti tao nga awan diosna, tapno awan iti makadangran kadagiti tattao. **31** Kaspangarigan adda ti agibaga iti Dios, 'Pudno a nagbasolak, ngem saanakon a pulos nga agaramid iti basol; **32** isurom kaniak dagiti saanko a makitkita; nagbasolak, ngem saankonton a pulos nga aramiden daytoy.' **33** Ti panagkunam kadi ket dusaen ti Dios ti basol dayta a tao, agsipud ta saanmo a kayat ti ar-aramiden ti Dios? Masapul a sika ti agpili, saan a siak. Ibagam ngarud ti ammom. **34** Ibaganto kaniak dagiti tattao a mannakaawat—pudno, ibaganto ti tunggal masirib a makangkangngeg kaniak, **35** 'Agsasao ni Job iti awan kaes-eskanna; dagiti sasaona ket minamaag. **36** No laeng koma ta maisaklang ni Job iti pangukoman ket maibaga amin dagiti kababassitan a banag iti kasasaadna gapu iti panagsasaona a kasla nadangkes a tattao. **37** Ta naynayunanna ti basolna iti panagsukir; ipalpalakpakna dagiti imana a manglalais iti nagtetengngaantayo; agipenpenpen isuna kadagiti sasao a maibusor iti Dios."

35 Nagtultuloy pay ni Elihu, kinuna, **2** "Panagkunam kadi ket awan basolyo? Panagkunam kadi, 'Nalinlintegak ngem ti Dios?' **3** Ta ibagbagam, 'Ania koma ti pagsayaatanna kaniak no nalintegak? Ania ti pagsayaatanna kaniak daytoy ita, ngem no nagbasolak?' **4** Sungbatankayo, sika ken dagiti gagayyemmo. **5** Tumangadkayo iti tangatang, ket kitaenyo daytoy; kitaenyo ti tangatang, a nangatngato ngem kadakayo. **6** No nakabasolka, ania ti maaramidmo a saan a nasayaat iti Dios? No umado dagiti naglabsingam, ania ti ar-aramidem kenkuana? **7** No nalintegka, ania iti maitedmo kenkuana? Ania iti maawatna manipud kadagiti imam? **8** Ti kinadangkesmo ket mabalin a makadangran iti tao, ta kas taoka, ken ti kinalintegmo ket mabalin a makaited iti pagsayaatan iti sabali a lalaki nga anak ti tao. **9** Gapu iti adu nga aramid iti panagparparigat, umasug dagiti tattao; umawagda iti tulong iti takiag dagiti maiingel a tattao. **10** Ngem awan iti mangibagbaga, 'Sadino ti ayan ti Dios a Namarsua kaniak, a mangmangted kadagiti kankanta iti rabii, **11** a mangisursuro kadatayo iti nasaysayaat pay ngem iti panangisurona kadagiti narungsot nga ayup iti daga, ken mangpaspasirib kadatayo ngem kadagiti billit iti tangatang?' **12** Sadiay nga umas-asugda, ngem saan a sumungsungbat ti Dios gapu iti kinatangsit dagiti dakes a tattao. **13** Awan duadua a saan nga ipangag ti Dios ti asug dagiti maag; saan nga ikaskaso daytoy ti Mannakabalin amin. **14** Kasano pay a sumungbat isuna no ibagbagayo a saanyo isuna a makitkita, a ti kasasaadmo ket adda iti sangoananna, ken ur-urayem isuna! **15** Kasano pay a sungbatannakayo no ibagbagayo a saanna a pulos a dusdusaen ti siasinoman iti ungetna, ken saan unay isuna a maseknan iti kinatangsit dagiti tattao. **16** Isu nga agsasao laeng ni Job kadagiti kinamaag; adu dagiti ibagbagana nga awan kaes-eskanna."

36 Nagtultuloy ni Elihu ket kinunana, **2** "Palubosannak pay nga agsao iti ababa, ket ipakitak kenka ti maysa a banag gapu ta adda pay bassit nga ibagak a mangikanawa iti Dios. **3** Ibingayko ti pannakaammok manipud iti adayo a lugar; bigbigek a ti kinalinteg ket naggapu iti Namarsua kaniak. **4** Ta pudno, saan a pumalso dagiti sasaok; kaduam ti maysa a nataengan iti pannakaammo. **5** Kitaem, mannakabalin ti Dios, ken awan ti um-umsienna; maawatanna amin a banbanag. **6** Saanna nga an-annadan ti biag dagiti nadangkes a tattao ngem ketdi ar-aramidenna iti umno para kadagiti agsagsagaba. **7** Saanna nga ik-ikaten ti panagkitana manipud kadagiti nalinteg a tattao ngem ketdi isaadna ida kadagiti trono a kasla kadagiti ari iti agnanayon, ket maitag-ayda. **8** No, kas pangarigan, mabaludda, no mapalab-uganda iti tali ti panagsagaba, **9** ket ipakpakitana kadakuada ti inaramidda—dagiti naglabsinganda ken ti panagtignayda a sitatangsit. **10** Luklukatanna pay dagiti lapayagda kadagiti bilbilinna, ken bilbilininenna ida a tumallikod manipud iti panagaramid iti basol. **11** No dumngegda kenkuana ken dayawenda isuna, gugurendanto dagiti aldawda iti kinarang-ay, dagiti tawtawenda iti pannakapnek. **12** Nupay kasta, no saanda a dumngeg, mapapatayda babaen iti kampilan; mataydanto gapu ta awan ti pannakaammoda. **13** Dagiti awan iti dios ti pusoda ket mapenpen dagiti pungtotda; saanda a dumawat iti tulong uray no itali ida ti Dios. **14** Matayda iti kinaagtutuboda; agpatingga dagiti bibiagda kadagiti balangkantis. **15** Is-ispalen ti Dios dagiti tattao nga agrigrigat babaen iti pannakaparparigatda; luklukatanna dagiti lapayagda babaen iti pannakaidadanesda. **16** Pudno, kayatnaka nga ilung-aw iti rigat nga agturong iti nalawa a lugar nga awan iti rigat ken iti lugar a mapno ti lamisaanmo iti taraon na napnoan iti taba. **17** Ngem napnoanka iti pammabasol kadagiti nadangkes a tattao; tinengngelnaka ti pannakaukom ken hustisia. **18** Saanmo nga ipalubos nga allilawennaka ti kinabaknang; saanmo nga ipalubos a ti dakkel a gatad ti pasoksok ti mangibaw-ing kenka manipud iti hustisia. **19** Adda kadi ti pagsayaatan a maitedna kenka ti kinabaknangmo, tapno saanka nga agrigat, wenno matulongannaka kadi ti amin a pigsam? **20** Saanmo a tarigagayan ti rabii nga agaramid iti basol kadagiti dadduma, no napapanaw dagiti tattao iti lugarda. **21** Agannadka a saanka nga agsubli iti pannagbasol gapu ta masusuotka babaen iti panagsagaba tapno maiyadayoka manipud iti panagbasol. **22** Kitaem, naitag-ay ti Dios iti pannakabalinna; siasino ti manursuro a kas kenkuana? **23** Siasino iti nangisuro kenkuana maipanggep iti wagasna? Siasino ti makaibaga kenkuana, 'Saan a nalinteg ti inaramidmo?' **24** Laglagipem a dayawen dagiti aramidna, nga inkanta dagiti tattao. **25** Nakita amin a tattao dagidiay nga aramid, ngem makitada laeng dagidiay nga aramid manipud iti adayo. **26** Kitaem, naindaklan ti Dios, ngem saantayo unay a maawatan isuna; saan a mabilang ti tawtawenna. **27** Ta ipangpangatona dagiti tedted ti danum nga agbalin a tudo manipud iti alingasawna, **28** nga aglaplapusanan nga ibukbukbok ken itintinnag dagiti ulep iti sangkataoan. **29** Pudno, maawatan kadi ti siasinoman ti kinalawa dagiti ul-ulep ken dagiti gurruod manipud kadagiti toldana? **30** Kitaem, ipalpalikmotna ti kimatna iti bagina; kalkalubanna ti taaw iti kinasipnget. **31** Iti daytoy a wagas pakpakanenna dagiti tattao ken mangmangted iti aglaplapusanan a taraon. **32** Kalkalubanna kadagiti imana dagiti kimat aginggana nga ibaonna dagitoy a tiroenda dagiti puntada. **33** Dagiti

daranudorda ti mangibagbaga kadagiti tattao nga adda iti paumay a bagyo; ammo met ti ayup ti panagsangpetna.

37 Pudno, agkibkibbayo ti pusok iti daytoy; ken aggargaraw iti ayanna. **2** O, denggem ti daranudor ti timekna, ti aweng a rumrumuar manipud iti ngiwatna. **3** Ibabaonna daytoy iti sirok ti entero a tangatang, ken ibabaonna dagiti kimatna kadagiti beddeng ti daga. **4** Adda timek nga agdaranudor kalpasan daytoy; paggurruodenna babaen iti timek ti kinatan-okna; saanna a laplappedan dagiti kimat no mangngeg ti timekna. **5** Paggurruoden ti Dios iti nakakaskasdaaw a wagas babaen iti timekna; agar-aramid isuna kadagiti naindaklan a banbanag a saantayo a maawatan. **6** Ta ibagbagana kadagiti niebe, 'Agtinnagka iti rabaw ti daga'; kasta met kadagiti arbis, 'Agbalinka a napigsa a tudo.' **7** Pagsarsardengenna ti ima ti tunggal tao manipud iti panagtrabaho, tapno makita dagiti amin a tattao nga inaramidna dagiti aramidna. **8** Ket aglemmeng dagiti narungsot nga ayup ken agtalinaedda kadagiti rukibda. **9** Aggapgapu ti bagyo iti siledna iti abagatan ken aggapgapu ti lamiis manipud iti agwarwaras nga angin iti amianan. **10** Babaen iti anges ti Dios, tumaud ti yelo; ken tumanken a kasla landok ti nalawa a danum. **11** Pudno, padagsenenna ti napuskol nga ulep babaen iti linnaaw; iwar-warasna ti kimatna kadagiti ulep. **12** Pagrikus-rikusenna dagiti ulep babaen iti panangiturongna, tapno maaramidda ti aniaman nga ibilbilinna kadakuada iti ngatoen ti entero a lubong. **13** Ar-aramidenna amin dagitoy; no dadduma mapaspasamak daytoy para iti pannakailinteg, no dadduma para kadagiti dagana, ken no dadduma ket kas panangtungpal iti napudno a tulagna. **14** Denggem daytoy, Job; agsardengka ken panunotem dagiti nakakaskasdaaw nga aramid ti Dios. **15** Ammom kadi no kasano ti panangbilin ti Dios kadagiti ulep ken panagpakimatna kadagitoy? **16** Maawatam kadi ti panagtapaw dagiti ulep, dagiti nakakaskasdaaw nga aramid ti Dios, nga addaan iti naan-anay a pannakaammo? **17** Maawatam kadi no kasano a bumara dagiti kawesmo no agtalna ti daga gapu iti angin manipud iti abagatan? **18** Maiwarasmo kadi ti tangatang a kas iti kabaelanna—ti tangatang, a kas kabileg ti sarming a landok? **19** Isuronakami iti rumbeng nga ibagami kenkuana, ta saanmi a mapagsasaruno dagiti ibagami gapu iti kinasipnget dagiti panunotmi. **20** Rumbeng kadi a mabagaan isuna a kayatko ti makitungtung kenkuana? Tarigagayan kadi ti maysa a tao ti matilmon? **21** Ita, saan a maperreng dagiti tattao ti init no agranraniag daytoy iti tangatang kalpasan a makalabas ti angin ken winaknitan dagiti ulep. **22** Aggapu iti amianan ti nabalitukan a kinarangrang—iti Dios ti nakakaskasdaaw a dayag. **23** Maipanggep iti Mannakabalin-amin, saantayo a mabirukan isuna; naindaklan ti pannakabalin ken ti kinalintegna. Saanna nga idaddadanes dagiti tattao. **24** Ngarud, kabuteng dagiti tattao isuna. Saanna nga ipangpangag dagiti mangipagpagarup a nasiribda."

38 Kalpasanna, inawagan ni Yahweh ni Job manipud iti nadawel a bagio ket kinunana, **2** "Siasino daytoy a mangiiyeg iti kinasipnget kadagiti panggepko babaen kadagiti sasao nga awanan ti pannakaamo? **3** Ita, agbarikeska a kas maysa a lalaki ta agsaludsodak kenka, ket masapul a sungbatannak. **4** Sadino ti ayanmo idi inkabilko ti pundasion ti daga? Ibagam kaniak, no addaanka iti adu a pannakaawat. **5** Siasino ti nangikkeddeng iti rukodna? Ibagam kaniak, no ammom. Siasino ti nangiyunnat iti pangrukod iti rabawna? **6** Ania ti nakaikabilan dagiti pundasionna? Siasino ti nangikabil iti bato a pasulina **7** idi nagkanta dagiti bituen iti agsapa ken idi nagpukkaw gapu iti rag-o dagiti amin nga annak ti Dios? **8** Siasino ti nangiserra kadagiti ruangan ti baybay idi nagpussuak daytoy, a kasla rimmuar daytoy iti aanakan— **9** idi pinagbalinko dagiti ulep a kawesna, ken ti nakaro a sipnget a lampinna? **10** Dayta ket idi sinennialak ti pagpatinggaak iti baybay, ken idi inkabilko dagiti balunet ken dagiti ridawna, **11** ken idi imbagak iti daytoy, 'Aginggaka laeng ditoy ngem saankan a lumabes pay; ditoy ti pangikabilak iti pagpatinggaan dagiti napalangguad a dalluyonmo.' **12** Manipud nangrugi dagiti bukodmo nga aldaw, napadasmo kadin a binilin ti agsapa tapno mangrugin, ken ti bannawag ti agsapa tapno maammoanna ti lugar a pakaibilanganna kadagiti banbanag, **13** tapno maiggamanna dagiti igid ti daga tapno mawagwag dagiti nadangkes a tattao a rummuar iti daytoy? **14** Nagbaliw ti langa ti daga a kasla iti panagbaliw ti pitak iti sirok ti selio; amin a banbanag nga adda iti daytoy ket agbalin a nalawag a kasla kadagiti kupin ti maysa a pagan-anay. **15** Manipud kadagiti nadangkes a tattao ket naikkat ti lawagda, natukkol ti nakangato nga imada. **16** Napanka kadin kadagiti pagtataudan ti danum iti baybay? Nagnaka kadin iti kaadaleman a paset ti baybay? **17** Naipakita kadin kenka dagiti ruangan ti patay? Nakitam kadin dagiti ruangan ti anniniwan ti patay? **18** Naawatam kadin ti kinalawa ti daga? Ibagam kaniak no ammom amin dagitoy. **19** Sadino ti dalan nga agturong iti paginanaan ti lawag— maipapan iti kinasipnget, sadino ti lugarna? **20** Maidalanmo kadi ti lawag ken ti sipnget kadagiti lugar a pagtrabahoanda? Mabirukam kadi ti dalan nga agsubli kadagiti balbalayda para kadakuada? **21** Awan dua-dua nga ammom, gapu ta naiyanakka idin; adu unayen ti bilang dagiti aldawmo! **22** Nastrekmo kadin dagiti pagidulinan ti niebe wenno nakitam kadin dagiti pagidulinan ti uraro, **23** dagitoy a banbanag nga induldulinko para iti tiempo ti riribuk, para kadagiti aldaw ti ranget ken gubat? **24** Ania ti dalan a pakawarasan ti kimat wenno sadino ti nakaipul-oyan ti angin a manipud iti daya iti rabaw ti daga? **25** Siasino ti nangaramid kadagiti pagayusan dagiti layus ti tudo wenno siasino ti nangaramid kadagiti pagnaan ti kanabruong ti gurruod, **26** a mangpatudo kadagiti daga nga awan matagtagitaona, ken iti let-ang, nga awan ti uray maysa nga agbibiag, **27** tapno masabet dagiti kasapulan ti natikag ken nabay-bay-an a paset ti daga, ken tapno maparusing dagiti naganus a ruot? **28** Adda kadi ama ti tudo? Siasino ti nangpataud kadagiti tedted ti linnaaw? **29** Siasino ti akin aanakan ti nagtaudan ti yelo? Asino ti nangipasngay iti niebe manipud iti tangatang? **30** Aglemmeng ti danum ket agbalin a kasla bato; timmangken ti rabaw ti adalem a danum. **31** Mareppetmo kadi kadagiti kawar dagiti "Pleiades," wenno mawarwarmo kadi dagiti galut ti "Orion"? **32** Maiturongmo kadi dagiti banbanag iti tangatang nga agparang iti umno a panawenda? Maidalanmo kadi dagiti oso ken dagiti annakna? **33** Ammom kadi dagiti alagaden ti tangatang? Maisaadmo kadi ti linteg ti tangatang iti rabaw ti daga? **34** Mapapigsaam kadi ti timekmo aggingga kadagiti ulep, tapno malapunosnaka ti bumayakabak a tudo? **35** Maparuarmo kadi dagiti kimat, nga ibagada kenka, 'Adtoy kami'? **36**

Siasino ti nangikabil iti kinasirib kadagiti ulep wenno nangted iti pannakaawat iti angep? **37** Siasino ti makabilang kadagiti ulep babaen iti laingna? Siasino ti makaibuyat iti lalat a pagkargaan ti danum iti tangatang **38** inton agtutukel dagiti tapok ken agdidikket dagiti bingkol? **39** Makaanupka kadi iti ayup a para iti kabaian a leon wenno mabussogmo kadi dagiti urbonna **40** inton kumkumlebda kadagiti rukibda ken aglemlemmengda iti kasamekan nga agur-uray? **41** Siasino ti mangipapaay kadagiti ayup para kadagiti uwak no umasug dagiti annakda iti Dios ken agdiwerdiwerda gapu iti kinaawan ti taraonda?

39 Ammom kadi ti tiempo a panangipasngay dagiti atap a kalding kadagiti annakda kadagiti kabatbatoan? Makitam kadi ti panagipasngay dagiti ugsa kadagiti urbonda? **2** Mabilangmo kadi ti bulan a panagsikogda? Ammom kadi ti tiempo ti panangispasngayda kadagiti urbonda? **3** Agrukobda ket ipasngayda ti urbonda, ken kalpasanna, malpasen ti rigat ti panaganakda. **4** Pumigsa ken dumakkel dagiti urbonda kadagiti tay-ak; pumanawda ket saandan nga agsubli pay. **5** Siasino ti nangibulos iti atap nga asno? Siasino ti nangwarwar kadagiti tali ti atap nga asno, **6** a ti pagtaenganna ket inaramidko idiay Arabah, ti balayna idiay naapgad a daga? **7** Katkatawaanna a lalaisen dagiti arimbangaw iti siudad; saanna a mangmangngeg ti pukkaw dagiti mangiturturong. **8** Agsursursor isuna kadagiti banbantay a kas pagarabanna; agbirbirok isuna sadiay kadagiti nalangto a ruot nga arabenda. **9** Maragsakanto kadi ti atap a baka nga agserbi kenka? Umannugotto kadi daytoy nga agtalinaed iti kulluongmo? **10** Babaen iti maysa a tali, maiturongmo kadi ti atap a baka a mangarado kadagiti aradoen? Aradoenna kadi dagiti tanap para kenka? **11** Pagtalkam kadi isuna gapu ta kasta unay ti pigsana? Ibatim kadi ti trabahom kenkuana nga aramidenna? **12** Agtalekka kadi kenkuana a mangipan iti trigom iti pangtaengam, a mangummong kadagiti trigo iti paggirikam? **13** Sitatangsit nga agpayakpak dagiti payyak dagiti abestrus, ngem isuda kadi dagiti dadakkel a dutdot ken babassit a dutdot ti ayat? **14** Ta ibatbatina dagiti itlogna iti daga, ken baybay-anna ida a mapudpudotan iti tapok; **15** malipatanna nga amangan no mapayatan dagitoy ket marumekda wenno amangan no mabaddekkan dagitoy dagiti narungsot nga ayup. **16** Naranggas isuna kadagiti piyyekna a kasla saanna ida a piyyek; saan a mabuteng isuna nga amangan no maawanan ti serbi ti nagbannoganna, **17** gapu ta inikkat ti Dios kenkuana ti sirib ken saanna nga inikkan isuna iti pannakaawat. **18** No tumaray isuna a sipapartak, katkatawaanna a lalaisen ti kabalyo ken ti nakasakay iti daytoy. **19** Intedmo kadi iti kabalio ti pigsana? Binaduam kadi ti tengngedna iti buok nga agallo-allon? **20** Napalagtom kadi isunan a kasla dudon? Nakabutbuteng ti kinapigsa ti panagbang-esna. **21** Sipipigsa a mangkurob ken agragrag-o isuna iti pigsanna; agdardaras isuna a mangsabat kadagiti igam. **22** Um-umsienna ti buteng ken saan isuna a maupay; saanna a taltallikudan ti kampilan. **23** Kumalangiking ti kaluban a maitupatupa iti sikiganna, agraman dagiti sumilapsilap a gayang ken pika. **24** Tiltilmonenna ti daga babaen iti kinarungsot ken pungtot; saan isuna a makatalna iti panaguni ti trumpeta. **25** Tunggal aguni dagiti trumpeta, kunkunaenna, 'Aha!' Maang-angotna ti gubat iti adayo—-dagiti umarimbangaw a pukkaw dagiti opisial ken dagiti ikkis. **26** Babaen kadi iti siribmo nga agampayag ti kali, nga iyunnatna dagiti payyakna para iti abagatan? **27** Gapu kadi kadagiti bilinmo isu a tumayab ken agumok ti agila kadagiti nangato a lugar? **28** Agnanaed isuna kadagiti rangkis ken ar-aramidenna ti pagtaengana kadagiti tuktok dagiti rangkis, a maysa a sarikedked? **29** Manipud sadiay agbirbirok isuna iti sippayutenna; makitana dagitoy manipud iti adayo. **30** Uminum met dagiti piyyekna iti dara; no sadino ti ayan dagiti napapatay a tattao, adda isuna sadiay."

40 Intuloy ni Yahweh ti nakisarita kenni Job; kinunana; **2** "Rumbeng kadi a ti siasinoman nga agtarigagay a mangbabalaw ket padasenna nga aturen ti Mannakabalin-amin? Ti makisinsinnupiat iti Dios, bay-am isuna a sumungbat." **3** Ket simmungbat ni Job kenni Yahweh ket kinunana, **4** "Kitaem, awan ti pategko; kasanoka a masungbatan? Iyappotko ti imak iti ngiwatko. **5** Nagsaoak iti naminsan, ket saanakon a sumungbat; kinapudnona, namindua, ngem saankon nga ituloy pay." **6** Kalpasanna, simmungbat ni Yahweh kenni Job manipud iti nadawel a bagio, kinunana, **7** "Ita barikesam dagiti lumom a kas maysa a lalaki, ta agsaludsodak kenka, ket masapul a sungbatannak. **8** Pudno kadi nga ibagam a saanak a nalinteg? Pabasolennak kadi tapno maibagam a hustoka? **9** Addaanka kadi iti takiag a kas iti Dios? Mapaggurruodmo kadi babaen iti timek a kas kekuana? **10** Ita, agkaweska iti kinadayag ken kinatakneng; arkosam ta bagim iti dayaw ken kinatan-ok. **11** Iwarasmo ti nalabes a pungtotmo; kitaem ti tunggal maysa a napalangguad ket ipababam isuna. **12** Kitaem ti tunggal maysa a napalangguad ket ipababam isuna; ipayatmo dagiti nadangkes a tattao iti pagtaktakderanda. **13** Ikalim ida a sangsangkamaysa iti daga; ibaludmo dagiti rupada iti nalimed a disso. **14** Ket, bigbigekto met a kabaelannaka nga isalakan ti bukodmo a makannawan nga ima. **15** Kitaem ita ti behemot, a pinarsuak a kas ti panangparsuak kenka; mangmangan daytoy iti ruot a kas iti baka. **16** Ita kitaem, ti pigsana ket adda kadagiti lumona; ti bilegna ket adda iti piskel ti tianna. **17** Ikutkutina ti ipusna a kas iti maysa a sedro, nagsisilpo dagiti piskel ti luppona. **18** Dagiti tulangna ket kasla kadagiti tubo a bronse; dagiti gurongna ket kasla kadagiti bareta a landok. **19** Isuna ti pangulo dagiti pinarsua ti Dios. Ti Dios laeng, a nagparsua kenkuana, ti makaparmek kenkuana. **20** Ta ipapaayan isuna dagiti turod iti taraon; agay-ayam iti asideg dagiti narungsot nga ayup. **21** Agid-idda isuna iti sirok dagiti mula a lotus iti salinong dagiti runo, kadagiti ban-aw. **22** Linlinungan isuna dagiti mula a lotus; adda iti aglawlawna dagiti kayo a karawawe kadagiti waig. **23** Kitaem, no layusen dagiti ti karayan ti pantarna, saan isuna nga agbuteng; natalek isuna, uray no dumakkel ti danum ti karayan Jordan aggingga iti sungona. **24** Adda kadi makatiliw kenkuana babaen iti kawit, wenno mangtaldeng iti agongna babaen iti silo?

41 Kabaelam kadi a banniitan ti leviatan? Wenno galutan ti sungona? **2** Kabaelam kadi a talian ti agongna, wenno duyoken ti pangalna babaen iti banniit? **3** Agpakaasi kadi kenka daytoy? Makisao kadi kenka daytoy iti naalumamay? **4** Makitulag kadi daytoy kenka, nga alaem isuna nga agbalin nga adipenmo iti agnanayon? **5** Makiaay-ayamka kadi kenkuana a kas iti billit? Galutam kadi isuna

para kadagiti adipenmo a babbai? **6** Makitinnawar kadi dagiti bunggoy ti mangngalap para kenkuana? Tadtadenda kadi isuna nga isukatda kadagiti aglaklako? **7** Kabaelam kadi a punnoen ti kudilna iti gayang wenno ti ulona iti pangkalap a pika? **8** Sagidem isuna iti uray maminsan laeng, ket malaglagipmonto ti panakirangetna ket saanmonton nga uliten daytoy. **9** Kitaem, ti namnama ti siasinoman a mangar-aramid iti dayta ket ubbaw; saan kadi a matuang iti daga ti siasinoman uray no makitada laeng daytoy? **10** Awan ti narungsot a makaitured a mangriribuk iti leviatan; siasino ngarud ti makaitured a tumakder iti sangoanak? **11** Siasino ti immun-una a nakaited iti aniaman a banag kaniak tapno agsubadak koma kenkuana? Aniaman nga adda iti sirok ti sibubukel a tangatang ket kukuak. **12** Saanak nga agulimek maipanggep kadagiti saka ti leviatan, wenno maipapan iti pigsana, wenno ti makaay-ayo a langana. **13** Siasino ti makaikkat iti akinruar nga akkub ti bagina? Siasino ti makasalpot iti doble a kabalna? **14** Siasino ti makalukat iti ruangan ti rupana - a napalikmutan kadagiti ngipenna, a nakabutbuteng? **15** Naaramid ti bukotna iti naintar a salaknib, nagdedekketda a kas iti nagdidinnekket a pangserra. **16** Naidekket unay ti maysa iti sabali pay nga awan pulos ti angin a makastrek iti nagbabaetan dagitoy. **17** Nagdidinnekketda iti tunggal maysa; nagkikinnapetda, tapno saanda a mapagsisina. **18** Adda silnag a rummuar iti panagbang-esna; maiyarig dagiti matana iti panagsingising ti init iti parbangon. **19** Iti ngiwatna, rumuar ti kasla umap-apuy a pagsilawan, aglalagto a rummuar dagiti rissik ti apuy. **20** Kadagiti abut ti agongna, rumuar ti asuk a kas iti agburburek a danum iti banga a nakasaang iti apuy a kasta unay ti pudotna. **21** Pasgedan ti angesna dagiti uging; apuy ti rumuar manipud iti ngiwatna. **22** Iti tengngedna ket kinapigsa, ket nakabutbuteng ti lumablabas iti sangoananna. **23** Nagdidinnekket dagiti paspaset ti lasagna; nakalaglagdada; saanda a makuti. **24** Ti pusona ket kas katangken ti bato - pudno, katangtangken ti akinbaba a bato ti paggilingan. **25** No tumakder isuna, uray dagiti didiosen ket agbuteng; gapu iti buteng, agsanudda. **26** No maiduyok ti kampilan kenkuana, awan mamaayna - ken uray ti gayang ken pana wenno uray ania a natirad nga armas. **27** Kasla laeng garami, ti landok kenkuana, ken ti bronse ket kasla laeng narukop a kayo. **28** Saan isuna a mapagtaray ti pana; para kenkuana, ti maipalsiit a bato ket kasla laeng taep. **29** Dagiti pang-or ket ibilbilangna a kas garami; katkatawaanna dagiti agtatayab a gayang nga agturong kenkuana. **30** Dagiti akinbaba a pasetna ket maiyarig kadagiti natatadem a paset ti nabuong a banga; mangibati isuna iti tugot iti kapitakan a kasla maysa isuna a dakkel nga arado. **31** Pagburekenna ti nauneg a baybay a kas iti maysa a banga nga adda agburburek a danumna; pagbalinenna ti baybay a kasla banga ti sapsapo. **32** Pagraniagenna ti pagnaanna; pagarupen ti makakita a nagbalin a puraw ti nauneg a baybay. **33** Iti rabaw ti daga, awan ti umasping kenkuana, a nagbiag nga awan pagbutnganna. **34** Makitkitana amin a napalangguad; isuna ti ari kadagiti amin nga annak ti kinapalangguad."

42 Kalpasanna, simmungbat ni Job kenni Yahweh ket kinunana, **2** "Ammok a maaramidmo amin a banbanag, nga awan ti panggepmo a mabalin a malapdan. **3** Sinaludsodmo kaniak, 'Siasino daytoy nga awanan pannakaammo a nangyeg iti kinasipnget kadagiti panggepko?' Ngarud, nakaibagaak kadagiti banbanag a saanko a maawatan, banbanag a narigatko unay a maawatan, a saanko nga ammo ti kaipapananna. **4** Kinunam kaniak, 'Ita, dumngegka, ket agsaoak; adda banbanag a damagek kenka, ket ibagam kaniak dagitoy.' **5** Nangngegak ti maipapan kenka babaen kadagiti lapayagko, ngem ita makitkitanakan dagiti matak. **6** Isu a kagurak ti bagik; agbabawiak babaen kadagiti tapok ken dapdapo." **7** Ket napasamak a kalpasan nga imbagana dagitoy a sasao kenni Job, kinuna ni Yahweh kenni Elifaz a taga-Teman, "Napasgedan ti pungtotko kenka ken iti dua a gagayyemmo ta saanyo nga imbaga ti umno a banag maipanggep kaniak, a kas iti inaramid ni Job nga adipenko. **8** Ita ngarud, mangalakayo iti pito a kalakian a baka ken pito a kalakian a karnero, mapankayo kenni Job nga adipenko ket mangidatagkayo para iti bagiyo iti daton a mapuoran. Ikararagannakayonto ni Job nga adipenko ket denggekto ti kararagna, tapno saankayo a dusaen iti kinamaagyo. Saanyo nga imbaga ti umno a maipanggep kaniak, a kas iti inaramid ni Job nga adipenko." **9** Isu a napan da Elifaz a taga-Teman, ni Bildad a taga-Shuhit, ken ni Zofar a taga-Naamat ket inaramidda ti imbilin ni Yahweh kadakuada, ket inawat ni Yahweh ni Job. **10** Idi nagkararag ni Job para kadagiti gagayyemna, insubli ni Yahweh dagiti kinabaknangna. Inikkan ni Yahweh isuna iti mamindua a daras a kaadu dagiti sanikua nga adda kenkuana idi. **11** Ket amin dagiti kakabsat ni Job a lallaki, ken amin a kakabsatna a babbai, ken amin a gagayyemna idi — napanda kenkuana ket nakipanganda iti balayna. Nakipagladingitda kenkuana ken liniwliwada isuna maipanggep kadagiti amin a didigra nga impalak-am ni Yahweh kenkuana. Amin a tattao ket nangted kenni Job iti maysa a pidaso ti pirak ken maysa a balitok a singsing. **12** Ad-adda pay a binendisionan ni Yahweh ti maudi a paset ti biag ni Job ngem ti immuna; addaan isuna iti sangapulo ket uppat a ribu a karnero, innem a ribu a kamelio, sangaribu a pares a baka, ken sangaribu a kabaian nga asno. **13** Naaddaan met isuna iti pito nga annak a lallaki ken tallo a babbai. **14** Pinanagananna ti inauna nga anakna a babai iti Jemimah, Keziah ti maikadua, ken Kerenhapuch ti maikatlo. **15** Iti entero a daga, awanen ti masarakan a babbai a napinpintas ngem kadagiti annak ni Job a babbai. Inikkan ida ti amada iti tawid kasta met kadagiti annakna a lallaki. **16** Kalpasan daytoy, nagbiag pay ni Job iti sangagasut ket uppat a pulo a tawen; nakadennana pay dagiti annakna a lallaki ken dagiti appokona agingga iti maikapat a henerasion. **17** Kalpasanna, natay ni Job gapu iti kinalakayna unay a ginanasna ti nagbiag.

Dagiti Salmo

1 Nagasat ti tao a saan a magna iti pammagbaga dagiti
nadangkes, wenno agtakder iti dalan dagiti managbasol,
wenno agtugaw iti taripnong dagiti manglalais. **2** Ngem ti
ragsakna ket adda iti linteg ni Yahweh, ken ut-utobenna
ti linteg ni Yahweh iti aldaw ken rabii. **3** Maiyarig isuna iti
maysa a kayo a naimula iti igid dagiti waig nga agbunga iti
tiempona, a saan a malaylay dagiti bulongna; agballigi ti
aniaman nga aramidenna. **4** Saan a kasta dagiti nadangkes,
ngem kasla ketdi iti taep nga itayab ti angin. **5** Isu a saanto a
makatakder dagiti nadangkes iti panangukom, wenno dagiti
managbasol iti taripnong dagiti nalinteg. **6** Ta anamungan ni
Yahweh ti dalan dagiti nalinteg, ngem mapukawto ti dalan
dagiti nadangkes.

2 Apay nga agrebelde dagiti nasion, ken agtutulag dagiti
tattao iti awan serserbina? **2** Agkaykaysa nga agsagana
dagiti ari iti daga ken agkaykaysa dagiti mangiturturay
nga agtutulag a maibusor kenni Yahweh ken iti Mesiasna,
a kunada, **3** "Pugsatentayo dagiti posas nga inkabilda
kadatayo ken ibellengtayo dagiti kawarda." **4** Isuna a
nakatugaw kadagiti langit, uyawennanto ida; lalaisen ti
Apo ida. **5** Ket agsao isuna kadakuada iti ungetna ken
butbutngenna ida iti pungtotna, a kunana, **6** Siak a mismo ti
nangpulot iti arik idiay Sion, ti nasantoan a bantayko." **7**
Ipakaammokto ti bilin ni Yahweh. Kinunana kaniak, "Sika ti
anakko! Ita nga aldaw, nagbalinak nga amam. **8** Agkiddawka
kaniak, ket itedko kenka dagiti nasion a tawidmo ken dagiti
kaadaywan a rehion iti daga a sanikuam. **9** Burakemto
ida babaen iti setro a landok; rumekemto ida a kasla
banga ti agdamdamili." **10** Isu nga ita, dakayo nga ari,
maballaagankayo; masuroankayo, dakayo a mangiturturay
iti daga. **11** Dayawenyo ni Yahweh nga addaan panagbuteng
ken agrag-okayo nga addaan panagpigerger. **12** Agkanyo
ti anak amangan no makaungetto isuna kadakayo, ket
mataykayo iti dalan inton dagus a sumged ti ungetna. Anian
a nagasat dagiti amin nga agkamang kenkuana.

3 O Yahweh, anian a nagadu dagiti kabusorko! Adu
ti timmallikud ken nangraut kaniak. **2** Adu dagiti
mangibagbaga maipanggep kaniak, "Awan ti tulong a
maipaay kenkuana manipud iti Dios." (Selah) **3** Ngem
sika, O Yahweh, ket kalasag iti aglawlawko, dayagko, ken
mangparparegta kaniak. **4** Umawagak kenni Yahweh, ket
sungbatannak manipud iti nasantoan a turodna. (Selah) **5**
Nagiddaak ket nakaturogak; nagriingak, ta silanaknibannak
ni Yahweh. **6** Saanak nga agbuteng kadagiti rineprep a
tattao iti aglawlawko a bumusor kaniak. **7** Bumangonka,
O Yahweh! Isalakannak, Diosko! Ta kabilem dagiti amin a
kabusorko kadagiti pangada; pusiem dagiti ngipen dagiti
nadangkes. **8** Aggapu kenni Yahweh ti pannakaisalakan.
Adda koma kadagiti tattaom ti bendisionmo. (Selah)

4 Sungbatannak no umawagak, O Dios ti kinalintegko;
ispalennak no agpeggadak. Kaasiannak ken denggem
ti kararagko. **2** Dakayo a tattao, aginggana kaano a
pagbalbalinenyo a pakaibabainan ti dayawko? Aginggana
kaano ti panagayatyo iti awan serserbina ken panangsapulyo
kadagiti kinaulbod? (Selah) **3** Ngem ammoenyo nga ilaslasin
ni Yahweh dagiti nadiosan para kenkuana. Denggennakto
ni Yahweh no umawagak kenkuana. **4** Agpigergerkayo iti
buteng, ngem saankayo nga agbasol! Utobenyo iti pusoyo iti
pagiddaanyo ket agulimekkayo. (Selah) **5** Idatonyo dagiti
daton iti kinalinteg ken agtalekkayo kenni Yahweh. **6** Adu
ti agkuna, "Siasino ti mangipakita kadakami iti aniaman
a nasayaat?" O Yahweh, paraniagem ti lawag ti rupam
kadakami. **7** Inikkam ti pusok iti ad-adda a kinaragsak ngem
iti adda kadagiti dadduma idi immadu ti trigo ken baro nga
arakda. **8** Gapu iti kinatalna nga agidda ken maturogak, ta
sika laeng, O Yahweh, pagbalbalinennak a naan-anay a
natalged.

5 Denggem ti awagko kenka, O Yahweh; panunotem
dagiti as-asugko. **2** Denggem ti timek ti awagko, O
Arik ken Diosko, ta sika ti pagkarkararagak. **3** O Yahweh,
mangmangngegmo ti ararawko iti agsapa; iti agsapa, iyegko
dagiti kiddawko kenka ken agurayak a sinanama. **4** Pudno
a saanka a Dios nga uman-anamong iti dakes; saanto a
dagiti dakes a tattao ti sangailim. **5** Saanto nga agtakder
iti imatangmo dagiti napalangguad a tattao; kagurguram
dagiti amin nga agtitignay a sidadangkes. **6** Dadaelemto
dagiti ulbod; um-umsien ni Yahweh dagiti naranggas ken
manangallilaw a tattao. **7** Ngem para kaniak, gapu iti
naindaklan a kinapudnom iti tulagmo, sumrekak iti balaymo;
siraraem nga agrukbabak iti nasantoan a templom. **8** O
Apo, idalannak iti kinalintegmo gapu kadagiti kabusorko;
palintegem ti dalanmo iti sangoanak. **9** Ta awan ti kinapudno
iti ngiwatda; nadangkes ti kaungganda; ti karabukobda ket
nakalukat a tanem; agpaspasablogda babaen iti dilada.
10 Ibilangmo a nagbiddutda, O Dios; dagiti panggepda
koma ti pakatinnaganda! Papanawem ida gapu kadagiti
adu a basbasolda, gapu ta nagsukirda kenka. **11** Ngem
agrag-o koma dagiti amin nga agkamang kenka; ipalubosmo
koma a kanayon nga agpukkawda a sirarag-o agsipud ta
ikankanawam ida; ipalubosmo koma nga agrag-oda kenka,
dagidiay mangay-ayat iti naganmo. **12** Ta bendisionamto
dagiti nalinteg, O Yahweh; palikmutamto ida iti ayatmo a kas
iti maysa a kalasag.

6 O Yahweh, saannak a tubtubngaren iti ungetmo wenno
dusdusaen iti pungtotmo. **2** Kaasiannak, O Yahweh, ta
nakapuyak; agasannak, O Yahweh, ta agkutkutukot dagiti
tulangko. **3** Mariribukan pay unay ti kararuak. Ngem sika,
O Yahweh - aginggana kaano nga agtultuloy daytoy? **4**
Agsublika, O Yahweh! Ispalennak. Isalakannak gapu iti
kinapudnom iti tulagmo! **5** Ta iti patay, awan pakalaglagipan
kenka. Idiay sheol, siasino ti agyamanto kenka? **(Sheol
h7585)** **6** Agkakapsutak iti panagasugko. Agpatpatnag a
maslep ti pagiddaak kadagiti luluak; basbasaek ti punganko
kadagiti luluak. **7** Limmidem dagiti matak gapu iti ladingit;
agkapuydan gapu kadagiti amin a kabusorko. **8** Adaywandak,
dakayo amin nga agar-aramid iti kinadakes; ta nangngeg ni
Yahweh ti timek ti panagsangitko. **9** Nangngeg ni Yahweh ti
panagkiddawko iti kaasi; inawat ni Yahweh ti kararagko. **10**
Mabainanto dagiti amin a kabusorko ken mariribukandanto
iti kasta unay. Agsanuddanto ket dagusda a mapabainan.

7 O Yahweh a Diosko, agkamangak kenka! Isalakannak
kadagiti amin a mangkamkamat kaniak, ken ispalennak.
2 Ta no saan, lasanglasangendak a kasla leon,
pirsapirsayendak nga awan ti makabael a mangsalaknib

kaniak. **3** O Yahweh a Diosko, saanko a pulos nga inaramid ti ibagbaga dagiti kabusorko nga inaramidko; awan ti kinakillo kadagiti imak. **4** Saanak a pulos a nangaramid iti biddut iti siasinoman nga addaan pannakikappia kaniak, wenno saanko a napuotan a dinangrak ti siasinoman a bumusor kaniak. **5** No saanko nga ibagbaga ti kinapudno, ipalubosmo ngarud a kamaten ti kabusorko ti biagko ket tiliwenda daytoy; ipalubosmo nga ipayatpayatna iti daga ti sibibiag a bagik ken panawannak a naibabain a nakadasay iti katapukan. (Selah) **6** Bumangonka iti ungetmo, O Yahweh; tumakderka a maibusor iti pungtot dagiti kabusorko; agriingka gapu kaniak ket ipatungpalmo dagiti nalinteg a pangngeddeng nga imbilinmo kadakuada. **7** Naguummong dagiti pagilian iti aglawlawmo; ket maminsan pay, agturayka kadakuada. **8** O Yahweh, ukomem dagiti nasion; ipakitam nga awan nagbasolak, O Yahweh a Kangangatoan, gapu ta nalintegak ken awan basolko. **9** Aggibus koma dagiti dakes nga aramid dagiti nadangkes, ngem patalgedem dagiti nalinteg a tattao, nalinteg a Dios, sika a mangsuksukimat kadagiti puso ken panunot. **10** Aggapu iti Dios ti kalasagko, ti mangisalsalakan iti nalinteg ti panagpuspusona. **11** Ti Dios ket nalinteg nga ukom, Dios a makaunget kadagiti nadangkes iti inaldaw. **12** No saan nga agbabawi ti maysa a tao, asaen ti Dios ti kampilanna ken isaganana ti baina para iti gubat. **13** Isagsagana ti Dios nga usaren dagiti armas a maibusor kenkuana; pagbalbalinenna nga umap-apuy ti tirad dagiti panana. **14** Panunotem ti maysa a tao a masikog iti kinadangkes, nga agin-inaw kadagiti makadadael a panggep, a mangipasngay kadagiti makadadael nga inuulbod. **15** Agkali isuna iti abut ken paunegenna daytoy ket matnag isuna iti abut nga inaramidna. **16** Agsubli iti bukodna nga ulo ti makadadael a panggepna, ta agtinnag iti bukodna nga ulo ti kinaranggasna. **17** Agyamanak kenni Yahweh gapu iti kinalintegna; agkantaak iti panagdayaw kenni Yahweh a Kangangatoan.

8 O Yahweh nga Apomi, anian a nagtan-ok ti naganmo iti entero a daga, imparangarangmo ti dayagmo kadagiti langit. **2** Manipud iti ngiwat dagiti ubbing ken maladaga pinataudmo ti pammadayaw gapu kadagiti kabusormo, tapno iti kasta paulimekem ti kabusor ken ti mangibalbales. **3** No tumangadak kadagiti langlangitmo, nga inaramid dagiti ramaymo, ti bulan ken dagiti bituen, nga insimpam, **4** iti ania a kinapateg ti sankato-an ta panpanunotem ida, wenno tattao ta ipangpangagmo ida? **5** Nupay kasta, pinagbalinmo ida a nababbaba laeng bassit ngem kadagiti pinarsua idiay langit ket binalangatam ida iti dayag ken dayaw. **6** Pagturturayem isuna kadagiti aramid dagiti imam; inkabilmo amin a banbanag iti sakaananna: **7** amin a karnero ken baka, ken uray dagiti ayup iti away, **8** dagiti billit kadagiti tangatang, ken dagiti lames iti baybay, amin nga aglanglanguy kadagiti baybay. **9** O Yahweh nga Apomi, anian a nagtan-ok ti naganmo iti entero a daga!

9 Ayamanak kenni Yahweh iti amin a pusok; ibagak dagiti amin a nakakaskasdaaw nga aramidmo. **2** Agragsak ken agrag-oak kenka; agkantaak iti panagdayaw iti naganmo, O Kangangatoan! **3** No agsanud dagiti kabusorko, mapasag ken matayda iti sangoanam. **4** Ta inkanawam ti umno a kalintegak; agtugtugawka iti tronom, nalinteg nga ukom! **5** Binutbutengmo dagiti nasion iti pukkawmo a pakigubat; dinadaelmo dagiti nadangkes; pinunasmo dagiti pakalaglagipanda iti agnanayon. **6** Narebba ti kabusor a kasla kadagiti nadadael idi pinarmekmo dagiti siudadda. Napukaw amin a pakalaglagipanda. **7** Ngem agtalinaed ni Yahweh iti agnanayon; isagsaganana ti tronona a mangukom. **8** Uk-ukomenna ti lubong nga awan panangidumdumana. Nalinteg dagiti pangngeddengna para kadagiti nasion. **9** Ni Yahweh pay ti natalgedto a sarikedked dagiti maidaddadanes, natalged a sarikedked kadagiti tiempo ti riribuk. **10** Agtaltalek kenka dagiti makaammo iti naganmo, ta sika O Yahweh, saanmo a baybay-an dagiti mangsapsapul kenka. **11** Agkantakayo kadagiti pagdayaw kenni Yahweh, nga agturturay idiay Sion; ibagayo dagiti naaramidanna kadagiti nasion. **12** Ta ti Dios a mangibalbales iti panagsayasay ti dara ket mananglaglagip; saanna a malipatan ti sangit dagiti maidaddadanes. **13** Kaasiannak, O Yahweh; kitaem no kasano nga idaddadanesdak dagiti gumurgura kaniak, sika a makaisalakan kaniak manipud iti pannakatay. **14** O, tapno maipakaammok amin a pakaidaydayawam. Kadagiti ruangan iti anak a babai ti Sion, agrag-oak iti panangisalakanmo! **15** Natnag dagiti nasion iti palab-og nga inaramidda; nasiloan dagiti sakada iti iket nga impakatda. **16** Inyam-ammo ni Yahweh ti kinasiasinona; impatungpalna ti pannakaukom; nasiloan ti nadangkes babaen kadagiti bukodna nga aramid. (Selah) **17** Timmallikud dagiti nadangkes ket naipanda idiay sheol, ti pagtungpalan dagiti amin a nasion a mangliplipat iti Dios. **(Sheol h7585)** **18** Ta saan a kanayon a malipatan dagiti agkasapulan, wenno saan a kanayon a madadael dagiti namnama dagiti maidaddadanes. **19** Bumangonka, O Yahweh; saanmo nga ipalubos a parmekennakami ti tao; maukom koma dagiti nasion iti imatangmo. **20** Butbutngem ida, O Yahweh; maammoan koma dagiti nasion a tattaoda laeng. (Selah)

10 O Yahweh, apay nga umad-adayoka? Apay nga aglemlemmengka iti tiempo ti riribuk? **2** Gapu iti kinapalangguadda, kamaten dagiti nadangkes a tattao dagiti maidaddadanes; ngem pangngaasim ta ipalubosmo a mapalab-ogan dagiti nadangkes babaen kadagiti bukodda a panggep nga insaganada. **3** Ta ipaspasindayag ti nadangkes a tao ti nalaus a tarigagayna; padpadayawanna dagiti naagum ken lalaisenna ni Yahweh. **4** Ti nadangkes a tao ket natangsit, saanna a sapsapulen ti Dios. Pulos a saanna a panpanunoten ti Dios gapu ta saanna a pagan-ano ti maipapan kenkuana. **5** Natalged isuna iti amin a tiempo, ngem nangato unay kenkuana dagiti nalinteg a bilbilinmo; tagtagibassitenna dagiti amin a kabusorna. **6** Kunaenna iti pusona, "Saanakto pulos a mapaay; saanakto a makapadas iti riribuk iti amin a henerasion." **7** Napnoan ti ngiwatna iti panangilunod, panangallilaw, ken makapasakit a sasao; mangdangran ken mangdadael ti dilana. **8** Agab-abang isuna nga agsaneb iti asideg dagiti purpurok; patpatayenna dagiti awan basolna kadagiti nalimed a lugar; agsisiim dagiti matana kadagiti biktimaenna nga awan gawayna. **9** Aglemlemmeng isuna a kasla leon iti kasamekan; agpadpadaan isuna a mangtiliw kadagiti maidaddadanes. Tiltiliwenna dagiti maidaddadanes no guyodenna ti silona. **10** Marumek ken madangran dagiti biktimana; matnagda kadagiti nalagda a silona. **11** Kunaenna iti pusona, "Nanglipat ti Dios; lenglengdanna ti rupana; saannan a kayat ti kumita." **12** Bumangonka, O Yahweh;

ingatom ti imam iti panangukom, O Dios. Saanmo a lipaten dagiti maidaddadanes. **13** Apay a laklaksiden ti nadangkes a tao ti Dios ken kunaenna iti pusona, “Awanto ti sungsungbatak kenka”? **14** Nakitam, ta kanayon a makitkitam ti mangpaspasagrap iti riribuk ken liday. Italtalek dagiti awan gawayna ti bagida kenka; is-ispalem dagiti ulila. **15** Tukkolem ti takiag ti nadangkes ken managdakdakes a tao; dusaem isuna gapu kadagiti dakes nga aramidna, nga impagarupna a saanmo a matakuatan. **16** Ni Yahweh ti Ari iti agnanayon ken awan patinggana; mapapanaw dagiti nasion iti dagana. **17** O Yahweh, nangngegmo dagiti kasapulan dagiti maidaddadanes; pappapigsaem ti pusoda, dengdenggem ti kararagda; **18** ikankanawam dagiti ulila ken dagiti maidaddadanes tapno awan ti tao ditoy rabaw ti daga ti mangbutbuteng manen.

11 Agkamangak kenni Yahweh; apay a kunaem kaniak, “Tumayabka a kasla billit nga agturong iti bantay”? **2** Ta kitaem! Insagana dagiti nadangkes dagiti panada. Iti kasipngetan, isaganada nga ibiat dagiti panada a mangipuntiria kadagiti nalinteg ti pusona. **3** Ta no nadadael dagiti pundasion, anianto ti maaramidan dagiti nalinteg? **4** Adda ni Yahweh iti nasantoan a templona; kumitkita dagiti matana, suksukimaten dagiti matana dagiti annak dagiti tattao. **5** Agpada a suksukimaten ni Yahweh dagiti nalinteg ken dagiti nadangkes, ngem kagurgurana dagiti mangay-ayat nga agaramid iti kinaranggas. **6** Pagtudoenna iti dumardarang a beggang ken asufre kadagiti nadangkes; maysanto a makasinit nga angin ti pasetda iti kopana! **7** Ta nalinteg ni Yahweh, ken ay-ayatenna ti kinalinteg; makitanto dagiti nalinteg ti rupana.

12 Tumulongka, O Yahweh, ta nagpukaw dagiti nadiosan; awanen dagiti napudno. **2** Agibagbaga ti tunggal maysa iti parbo a sasao iti kaarrubana; agsasao ti tunggal maysa nga addaan iti managpasablog a dila ken manangallilaw a puso. **3** O Yahweh, putdem dagiti amin a managpasablog a bibig, tunggal dila a mangipabpablaak iti nalabes a banbanag. **4** Dagitoy dagiti nagkuna, “Agballigikami babaen kadagiti dilami. No agsaokami, siasino ti makabael a mangituray kadakami?” **5** Gapu iti kinaranggas a maibusor kadagiti napanglaw, gapu iti as-asug dagiti agkasapulan, bumangonakto,” kuna ni Yahweh. “Ipaaykonto ti kinatalged a kalkalikagumanda.” **6** Nasin-aw dagiti sasao ni Yahweh, kasla pirak a napadalus iti naminpito iti maysa nga orno iti rabaw ti daga. **7** Sika ni Yahweh! Salsalaknibam ida. Ay-aywanam dagiti nadiosan a tattao manipud iti daytoy nadangkes a kaputotan ken iti agnanayon. **8** Magna dagiti nadangkes iti tunggal suli no maitan-ok ti kinadakes kadagiti annak dagiti tattao.

13 Kasano kabayag, O Yahweh, a liplipatem ti maipapan kaniak? Kasano kabayag nga ilemlemmengmo ti rupam kaniak? **2** Kasano kabayag nga agdanag ken agladingitak iti pusok iti agmalmalem? Kasano kabayag a pagballigiandak dagiti kabusorko? **3** Kumitaka kaniak ket sungbatannak, O Yahweh a Diosko! Lawlawagam dagiti matak, ta no saan ket matayak. **4** Saanmo nga ipalubos a kunaen dagiti kabusorko, “Pinarmekko isuna,” tapno saan nga ibaga iti kabusorko “Nagballigiak ti kabusorko”; ta no saan, agrag-o dagiti kabusorko no maipababaak. **5** Ngem nagtalekak iti kinapudno ti tulagmo; agragrag-o ti pusok iti panangisalakanmo. **6** Agkantaak kenni Yahweh gapu ta nangaramid isuna kaniak kadagiti nasayaat a banbanag.

14 Kuna ti maag a tao iti pusona, “Awan ti Dios.” Dakesda ken nakaaramidda iti makarimon a basol; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti nasayaat. **2** Tumantannawag ni Yahweh manipud langit kadagiti annak ti sangkatao-an tapno kitaenna no adda iti siasinoman a makaawat, a mangbiruk kenkuana. **3** Simmina ti tunggal maysa; nagbalinda amin a narugit; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti naimbag, awan, uray maysa. **4** Awan kadi ti aniaman a banag nga ammoda, dagiti agar-aramid iti kinadakes, dagiti mangmangan kadagiti tattaok a kas iti pannanganda iti tinapay, ken dagiti saan nga umaw-awag kenni Yahweh? **5** Agpigergerda iti buteng, ta adda ti Dios kadagiti nalinteg a taripnong! **6** Kayatyo nga ibabain ti napanglaw a tao uray no ni Yahweh ti kamangna. **7** O, tapno umay koma ti pannakaisalakan ti Israel manipud iti Sion! Inton isubli ni Yahweh dagiti tattaona manipud iti pannakaibalud, ket agrag-onto ni Jacob ken agragsakto ti Israel.

15 O Yahweh, siasinonto ti mabalin nga agtaeng iti tabernakulom? Siasinonto ti mabalin nga agnaed iti nasantoan a turodmo? **2** Isuna a magmagna nga awan pakapilawanna ken ar-aramidenna ti umno, ken agsasao iti pudno manipud iti pusona. **3** Saan isuna a mamadpadakes babaen iti dilana, wenno mangdangdangran kadagiti sabali, wenno manglalais iti kaarrubana. **4** Kagura dagiti matana dagiti awan serserbina a tattao, ngem padayawanna dagiti agbuteng kenni Yahweh. Agsapsapata isuna iti bukodna a pakaisagmakan ken saanna nga ibabawi dagiti karkarina. **5** Saanna a paan-anakan no agipabulod iti kuarta. Saan isuna nga umaw-awat iti pasuksok tapno agsaksi a maibusor iti awan basolna. Saanto pulos a magunggon ti siasinoman nga agaramid kadagitoy a banbanag.

16 Salaknibannak, O Dios, ta agkamkamangak kenka. **2** Kunak kenni Yahweh, “Sika ti Apok; awan serserbina ti kinaimbagko no maisinaak kenka. **3** No maipapan kadagiti nasantoan a tattao nga adda iti rabaw ti daga, natakneng a tattao, adda kadakuada ti amin a pakaragsakak. **4** Umadunto dagiti pakariribukanda, dagiti agbirbiruk kadagiti sabali a dios. Saanakto a mangibukbok kadagiti mainom a daton a dara kadagiti diosda wenno itag-ay dagiti naganda babaen kadagiti bibigko. **5** O Yahweh, sika ti pinilik a pasetko ken ti kopak. Iggemmo ti masakbayak. **6** Naisagana para kaniak dagiti uged a pagrukod kadagiti makaay-ayo a lugar; awan duadua a kukuak ti makaay-ayo a tawid. **7** Idaydayawko ni Yahweh, a mangbalbalakad kaniak; isursuronak ti panunotko uray iti rabii. **8** Isaadko ni Yahweh iti sangoanak iti amin a tiempo, tapno saanak a magunggon manipud iti makannawan nga imana! **9** Ngarud, maragsakan ti pusok; itantan-ok isuna iti napadayawan a pusok; awan duadua nga agbiagak a sitatalged. **10** Ta saanmo a baybayan ti kararuak idiay sheol. Saanmo nga ipalubos a makita ti napudno kenka ti abut. **(Sheol h7585)** **11** Isursurom kaniak ti dalan ti biag; aglaplapusanan a rag-o ti agnanaed iti presensiam; iti agnanayon, adda ragsak iti makannawan nga imam.

17 Denggem ti pakaasik para iti hustisia, O Yahweh; ipangagmo ti iyaawagko iti tulong! Dengngem ti

kararagko babaen kadagiti bibig nga awan panangallilaw. **2** Aggapu koma iti presensiam ti pannakaukomko; makita koma dagiti matam ti nalinteg! **3** No subokem ti pusok, no umayka kaniak iti rabii, dalusannak ket awanto ti aniaman a masarakam a dakes a pangpanggep; saanto nga agbasol ti ngiwatko. **4** No maipapan kadagiti ar-aramid ti sangkataoan, babaen kadagiti balikas iti bibigmo nga inyadayok ti bagik manipud kadagiti wagas dagiti awanan linteg. **5** Sititibker a nagtalinaed dagiti addangko kadagiti dalanmo; saan a naikaglis dagiti sakak. **6** Umawagak kenka, ta sungbatannak, O Dios; Isangom ti lapayagmo kaniak ket dumngegka no agsaoak. **7** Ipakitam ti kinapudno iti tulagmo iti nakaskasdaaw a wagas, sika a mangisalsalakan babaen iti makannawan nga imam kadagiti agkamang kenka manipud kadagiti kabusorda! **8** Salaknibannak a kas napateg iti imatangmo; ilemmengnak iti anniniwan dagiti payyakmo, **9** manipud iti presensia dagiti nadangkes a tattao a mangdarup kaniak, dagiti kabusorko a manglawlawlaw kaniak, **10** Awan asida iti siasinoman; napalangguad nga agsasao dagiti ngiwatda. **11** Pinalawlawanda dagiti addangko. Inkitada dagiti matada a mangitumba kaniak iti daga. **12** Kaslada maysa a leon a magagaran iti biktimaenna, kasla urbon a leon a nakakukot kadagiti nalemmeng a lugar. **13** Bumangonka, O Yahweh! Rautem ida! Imamegmo ida! Ispalem ti biagko manipud kadagiti nadangkes babaen iti kampilanmo! **14** Ispalennak manipud kadagiti tattao babaen iti imam, O Yahweh, manipud kadagiti tattao iti daytoy a lubong a ti kinarang-ayda ket iti daytoy laeng a biag! Bussogemto iti kinabaknang dagiti tian dagiti tattao nga ipatpategmo; maaddaandanto iti adu nga annak ket ibatidanto dagiti kinabaknangda kadagiti annakda. **15** No maipapan kaniak, makitakto ti rupam iti kinalinteg; mapnekakto, inton makariingak, iti imatangmo.

18 Ay-ayatenka, O Yahweh, a pagtaudan iti pigsak. **2** Ni Yahweh ti dakkel a batok, ti sarikedkedko, ti mangiyeg kaniak iti pannakasalaknib; isuna ti Diosko, ti dakkel a batok; Agkamangak kenkuana. Isuna ti kalasagko, ti sara ti pannakaisalakanko, ken ti natibker a pagkamangak. **3** Umawagak kenni Yahweh a maikari a mapadayawan, ket maisalakanakto manipud kadagiti kabusorko. **4** Pinulipulannak dagiti tali ni patay, ket linipusnak ti naapres a danum ti pannakadadael. **5** Naipulipul kaniak dagiti tali ti sheol; napalab-oganak iti silo ni patay. **(Sheol h7585)** **6** Iti pannakariribukko, immawagak kenni Yahweh; nagpatulongak iti Diosko. Nangngegna ti timekko manipud iti templona; nakadanon iti presensiana ti panagpatulongko; dimmanon daytoy kadagiti lapayagna. **7** Kalpasanna, nagun-gon ken nadayeg ti daga; nadayeg pay ken nagungon dagiti pundasion dagiti banbantay gapu ta nakaunget ti Dios. **8** Rimmuar ti asuk manipud iti agongna, ken gumilgilayab nga apuy ti rimuar iti ngiwatna. Dimmarang dagiti beggang gapu iti daytoy. **9** Linukatanna dagiti langit ket bimmaba, ken adda napuskol a sipnget iti sakaananna. **10** Nakasakay isuna iti maysa a kerubim ket timmayab; nagpangato isuna kadagiti payyak ti angin. **11** Pinagbalinna ti sipnget nga abbongna, napuskol nga ulep a napno iti danum iti tangatang. **12** Manipud iti kimat iti sangoananna, nagtinnag dagiti uraro ken beggang. **13** Naggurruod ni Yahweh kadagiti langlangit! Nagpukkaw ti Kangangatoan ket nangibaon kadagiti uraro ken kimat. Imbiatna dagiti panana ket nawara dagiti kabusorna; **14** adu a kimat ti nangwarawara kadakuada. **15** Kalpasanna, nagparang dagiti pagayusan ti danum; nawaknitan dagiti pundasion ti lubong iti pukkawmo a makigubat, Yahweh— iti napigsa nga anges dagiti agongmo. **16** Inggaw-atna manipud ngato; iniggamannak! Ginuyodnak manipud iti naapres a danum. **17** Inispalnak manipud iti napigsa a kabusorko, manipud kadagiti gumurgura kaniak, ta napigsada unay para kaniak. **18** Immayda a maibusor kaniak iti aldaw ti pannakariribukko ngem ni Yahweh ti saranayko! **19** Winayawayaannak iti nalawa a nawaya a lugar; insalakannak gapu ta naayayo isuna kaniak. **20** Ginun-gonaannak ni Yahweh gapu iti kinalintegko; pinabaronak gapu ta nadalus dagiti imak. **21** Ta sinalimetmetak dagiti dalan ni Yahweh ken saanak a sidadangkes a timmallikud iti Diosko. **22** Ta adda idin iti sangoanak dagiti nalinteg a bilinna; kasta met dagiti alagadenna, saanak a timmallikod kadagitoy. **23** Saanak met a nagkurang iti sangoananna, ken inyadayok ti bagik iti basol. **24** Ngarud, insublinak ni Yahweh gapu iti kinalintegko, gapu ta nadalus dagiti imak iti imatangna. **25** Iti siasinoman a napudno, iparangmo ti bagim a napudno; iti maysa a tao nga awan pakapilawanna, iparangmo ti bagim nga awan pakapilawanna. **26** Iti siasinoman a nasin-aw, iparangmo ti bagim a nasin-aw; ngem nasikapka iti siasinoman a nakillo. **27** Ta isalakanmo dagiti maparparigat a tattao, ngem ipababam dagiti addaan napannakkel a matmata! **28** Ta gangtam ti pagsilawak; Lawagan ni Yahweh a Diosko ti kasipngetak. **29** Ta kabaelak a lasaten ti maysa a bangen babaen kenka; babaen iti Diosko kabaelak a lagtoen ti maysa a pader. **30** Maipapan iti Dios: naan-anay ti wagasna. Nasin-aw ti sao ni Yahweh! Isuna ti kalasag iti amin a kumamang kenkuana. **31** Ta siasino ti Dios no di laeng ni Yahweh? Siasino ti maysa a dakkel a bato no di laeng ti Diostayo? **32** Isu ti Dios a mangmangted iti pigsak a kasla maysa a barikes, a mangikabkabil kadagiti awan pakapilawanna a tattao iti dalanna. **33** Papartakenna dagiti sakak a kasla maysa nga ugsa ken ikabilnak kadagiti banbantay! **34** Sansanayenna dagiti imak para iti gubat ken dagiti takiagko a mangbiat iti pana a bronse. **35** Intedmo kaniak ti kalasag ti panangisalakanmo. Tinulongannak ti makannawan nga imam, ken pinatan-oknak ti pabormo. **36** Nangaramidka iti nalawa a lugar a pagbaddekak tapno saan a maikaglis dagiti sakak. **37** Kinamatko dagiti kabusorko ken tiniliwko ida; Saanak a nagsanud agingga a nadadaelda. **38** Rinumekko ida tapno saandan a makabangon; natuangda iti sakaanak. **39** Ta inikkannak ti pigsak a kasla barikes a pakigubat; inkabilmo iti babaek dagiti tumakder a maibusor kaniak. **40** Intedmo kaniak dagiti teltel dagiti kabusorko; Pinarmekko dagiti gumurgura kaniak. **41** Nagpaarayatda, ngem awan ti uray maysa a nangisalakan kadakuada; immawagda kenni Yahweh, ngem saanna ida a sinungbatan. **42** Rinumekko ida iti napino a kasla tapuk iti angin; Inbellengko ida a kasla pitak kadagiti pagnaan. **43** Inispalnak manipud iti panagririri dagiti tattao. Pinagbalinnak nga ulo kadagiti nasion. Nagserbi kaniak dagiti tattao a saanko nga am-ammo. **44** Apaman a mangngegdak, agtulnogda kaniak; napilitan dagiti ganggannaet nga agruknoy kaniak. **45** Agpigpigerger dagiti ganggannaet a rimmuar kadagiti pagkamkamanganda. **46** Sibibiag ni Yahweh; mapadayawan koma ti dakkel a batok. Maitan-ok koma ti Dios ti pannakaisalakanko. **47** Daytoy ti

Dios nga agibales para kaniak, a mangparparmek kadagiti nasion nga iturturayak. **48** Nawayawayaannak manipud kadagiti kabusorko! Pudno, intag-aynak iti ngatoen dagiti tattao a bumusor kaniak! Inispalnak kadagiti naranggas a tattao. **49** Ngarud, agyamanak kenka, Yahweh, kadagiti nasion; agkantaak a mangidaydayaw iti naganmo! **50** Ited ti Dios ti naindaklan a balligi iti arina, ken ipakpakitana ti kinapudno iti tulagna iti pinulotanna, kenni David ken kadagiti kaputotanna iti agnanayon.

19 Ipakaammo dagiti langlangit ti dayag ti Dios, ken impakaammo dagiti tangatang dagiti aramid ti imana! **2** Maibuybuyat iti inaldaw ti panagsao; maiparangarang iti rinabii ti pannakaammo. **3** Awan iti panagsao wenno sasao a naibalikas; saan a nangngeg ti timekda. **4** Nupay kasta, agsaknap dagiti saoda iti entero a daga, ken dumanun ti panagsaoda aginnga iti pungto ti lubong. Nangikabil isuna iti tolda a maipaay iti init. **5** Ti init ket kasla iti nobio a rumuar manipud iti siledna ken kasla iti napigsa a tao nga agragrag-o no agtaray isuna iti pannakilumbana. **6** Lumgak ti init manipud iti pagbannawagan ket bumallasiw agingga iti sabali a bangir ti tangatang; awan iti makalibas iti pudotna. **7** Ti linteg ni Yahweh ket awan pagkuranganna, pabpabaroena ti kararua; ti pammaneknek ni Yahweh ket mapagtalkan, pagsiribenna ti nakapuy. **8** Dagiti pannursuro ni Yahweh ket nalinteg, pagrag-oenna ti puso; ti bilin ni Yahweh ket nasin-aw, mangmangted iti lawag kadagiti mata. **9** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket nasin-aw, agtalinaed nga agnanayon; dagiti nalinteg a bilin ni Yahweh ket pudno ken nalinteg amin a padapada! **10** Nanginnginada ngem iti balitok, nanginngina pay ngem iti kasasayaatan a balitok; nasamsam-itda ngem iti diro ken iti agtedtedted a diro manipud iti allidna. **11** Wen, babaen kadagitoy ket naballaagan daytoy adipenmo; iti panagtulnog kadagitoy adda dakkel a gun-guna. **12** Siasino iti makailasin kadagiti bukodna a biddut? Dalusannak manipud kadagiti nailemmeng a basbasol. **13** Iyadayum met daytoy adipenmo manipud iti nakuspag a basbasol; saanmo nga ipalubos nga iturayandak. Ket agbalinak a naan-anay, ken agbalinakto nga inosente manipud kadagiti adu a pagbasolan. **14** Sapay koma ta dagiti sasao ti ngiwatko ken dagiti panpanunot daytoy pusok ket makaay-ayoda iti imatangmo, Yahweh, a batok ken mannubbotko.

20 Tulungannaka koma ni Yahweh iti aldaw ti riribuk; salaknibannaka koma ti nagan ti Dios ni Jacob **2** ken mangibaon koma iti tulong manipud iti nasantoan a lugar a mangsaranay kenka nga aggapu iti Sion. **3** Malagipna koma dagiti amin a datonmo ken awatenna ti datonmo a napuuran. (Sela) **4** Patganna koma ti tarigagay ta pusom ken tungpalenna koma dagiti amin a panggepmo. **5** Ket agrag-okaminto iti panagballigim, ken, iti nagan ti Diostayo, itag-ayminto dagiti bandera. Patgan koma ni Yahweh dagiti amin a dawdawatmo. **6** Ita, ammokon nga ispalento ni Yahweh ti pinulutanna; sungbatannanto isuna manipud iti nasantoan a langitna babaen iti pigsa ti makannawan nga imana a mangisalakan kenkuana. **7** Agtalek dagiti dadduma kadagiti karwahe ken dagiti dadduma kadagiti kabalio, ngem umawagtayo kenni Yahweh a Diostayo. **8** Mapaibabadanto ken mapasagda, ngem bumangontayonto ken agtakder a sililinteg! **9** O Yahweh, ispalem ti ari; tulungannakami no umawagkami.

21 Agragrag-o ti ari iti pigsam, O Yahweh! Anian iti panag-ragrag-ona unay iti impaaymo a panangisalakan! **2** Intedmo kenkuana ti tarigagay ti pusona ken saanmo nga impaidam ti kiddaw dagiti bibigna. (Sela) **3** Ta iyegmo kenkuana ti adu a bendision; kinoronaam ti ulona iti kapupuroan a balitok. **4** Dinawatna kenka ti biag; intedmo daytoy kenkuana; inikkam isuna iti atiddog nga al-aldaw iti agnanayon nga awan patinggana. **5** Naindaklan ti dayagna gapu iti balligim, intedmo kenkuana ti kinadayag ken kinatan-ok. **6** Ta impaayam isuna kadagiti agnanayon a bendision; pinaragsakmo isuna babaen iti rag-o iti presensiam. **7** Ta agtaltalek ti ari kenni Yahweh; babaen iti kinapudno ti tulag ti Kangangatoan ket saanto isuna a magaraw. **8** Dayta imam ket tiliwennanto dagiti amin a kabusormo; dayta kannawan nga imam tiliwennanto dagiti manggurgura kenka. **9** Iti tiempo ti pungtotmo, uramemto ida a kas iti gumilgil-ayab nga orno. Ibusento ida ni Yahweh babaen iti pungtotna, ken alun-unento ida ti apoy. **10** Dadaelemto dagiti annakda manipud iti daga ken dagiti kaputotanda manipud kadagiti sangkataoan. **11** Ta pinanggeda ti dakes a maibusor kenka; nagpanunotda iti maysa a plano a saanda a pagballaigian! **12** Ta pagsanodemto ida, iturongmonto ti bai ti panam iti sangaonanda. **13** Maitantan-okka, O Yahweh, iti kinapigsam; agkantakaminto ken idaydayawmi ti pannakabalinmo.

22 Diosko, Diosko apay a binaybay-annak? Apay nga adayuka unay manipud iti panangisalakanmo kaniak ken adayuka manipud kadagiti sasao ti panagasugko? **2** O Diosko, umawagak iti tenga iti aldaw, ngem saanka a sumungbat, ken iti rabii ket saanak nga agulimek! **3** Ngem nasantoanka latta, agtugawka a kas ari nga addaan panangidaydayaw ti Israel. **4** Nagtalek kenka dagiti kapuonanmi; nagtalekda kenka, ken inispalmo ida. **5** Immasugda kenka ket naispalda. Nagtalekda kenka ket saanda a naupay. **6** Ngem maysaak nga igges ket saan a tao, nakababainak iti sangkataoan ken inum-umsidak dagiti tattao. **7** Uy-uyawendak amin dagiti makakita kaniak; lalaisendak; iwingiwingda dagiti uloda kaniak. **8** Kunkunada, "Agtaltalek isuna kenni Yahweh; bay-anyo nga ispalen ni Yahweh isuna. Bay-anyo nga ispalenna isuna, ta maragsakan isuna kenkuana." **9** Ta sika ti nangiyaon kaniak iti aanakan; pinagtaleknak kenka idi addaak kadagiti barukong ni inak. **10** Naipurruakak kenka manipud iti aanakan; sika ti Diosko idi pay addaak iti aanakan ti inak! **11** Saanka koma nga adayu kaniak, ta asideg ti riribuk; awan iti siasinoman a tumulong. **12** Adu a toro iti manglawlawlaw kaniak; dagiti napipigsa a toro ti Bashan lawlawendak. **13** Ingangada iti kasta unay dagiti ngiwatda a maibusor kaniak a kasla ngumerngernger a leon a mangpirpirsay iti biktimana. **14** Naibukbukak a kas iti danum ken nagkalagsi amin dagiti tultulangko. Ti pusok ket kasla iti allid, marunrunaw daytoy kadagiti kaun-gak. **15** Namagaan ti pigsak a kasla iti maysa a damili; dimket ti dilak iti ngangawko. Impaiddanak iti tapuk ni patay. **16** Ta linawlawdak dagiti aso, linikmutdak iti bunggoy dagiti managdakdakes; tinudokda dagiti im-imak ken saksakak. **17** Mabilangko amin a tulangko. Kumitkitada ken matmatmatandak. **18** Pagbibingayanda dagiti pagan-anayko, pagbibinnunotanda dagiti kawesko. **19** Saanka koma nga umadayu, O Yahweh; pangngaasim ta partakam ti mangtulong kaniak, ti pigsak! **20** Ispalem toy kararuak manipud iti kampilan, toy kakaisuna a biagko manipud

kadagiti kuko dagiti narungsot nga aso. Isalakannak manipud iti ngiwat ti leon; **21** Ispalennak manipud kadagiti sara dagiti narungsot a baka. **22** Iwaragawagkonto ti naganmo kadagiti kakabsatko; iti tengnga ti gimong idaydayawkanto. **23** Dakayo nga agbuteng kenni Yahweh, idaydayawyo isuna! Dakayo amin a kaputotan ni Jacob, dayawenyo isuna! Agtakderkayo a siaamak kenkuana, dakayo amin a kaputotan ti Israel! **24** Ta saanna nga inumsi wenno kinagura ti panagsagaba ti naparigat; saan nga inlemmeng ni Yahweh ti rupana manipud kenkuana; dinengngegna idi immawag kenkuana ti naparigatan. **25** Gapu kenka ti panagdayawko idiay dakkel a gimong; tungpalekto dagiti karkarik iti sangoanan dagiti agbuteng kenkuana. **26** Dagiti naidadanes ket mangan ken mapnekto; dagiti mangsapul kenni Yahweh ket idaydayawdanto isuna. Agbiag koma dagiti pusoyo iti agnanayon. **27** Malagipto amin dagiti tattao iti daga ket agsublidanto kenni Yahweh, agruknoyto iti sangoanam dagiti amin a pamilia dagiti nasion. **28** Ta kukua ni Yahweh ti pagarian; isuna ti mangituray kadagiti nasion. **29** Amin dagiti narang-ay a tattao iti daga ket agpadaya ken agdaydayawdanto; amin dagiti agpababa iti tapuk ket agruknoydanto kenkuana, dagiti saan a makabalin a mangpataginayon kadagiti bukodda a biag. **30** Agserbinto kenkuana ti kaputotan nga umay; ibagadanto iti sumaruno a kaputotan ti Apo. **31** Umaydanto ken ibagada ti kinalintegna; ibagadanto kadagiti tattao a saan pay a naiyanak dagiti naaramidanna!

23 Ni Yahweh ti pastorko; awanto ti pagkurangak. **2** Ipaiddanak kadagiti nalangto a pagaraban; idalannak iti sibay ti natalinaay a dandanum. **3** Insublina ti biagko; iturongnak kadagiti nalinteg a daldalan gapu iti naganna. **4** Uray no magnaak iti tanap ti kasipngetan nga anniniwan, saanakto nga agbuteng a madangran agsipud ta addaka kaniak; ti bastonmo ken sarukodmo liwliwaendak. **5** Mangisaganaka ti lamisaan iti sangoanak iti imatang dagiti kabusorko; pinulotam ti ulok iti lana; ket agliplippias ti kopak. **6** Awan iti duadua a kinaimbag ken kinapudno ti tulag ti agtultuloy iti amin nga aldaw iti biagko; ken agtaengakto iti balay ni Yahweh iti mabayag unay a tiempo!

24 Kukua ni Yahweh ti daga, ken ti pannakapnona, ti daga ken dagiti amin nga agnaed iti daytoy. **2** Ta imbangonna daytoy iti rabaw dagiti baybay ken impasdekna dagitoy kadagiti karkarayan. **3** Siasino ti umulinto iti bantay ni Yahweh? Siasino ti agtakderto iti nasantoan a dissona? **4** Isuna nga addaan iti nadalus nga im-ima ken nasin-aw a puso; isuna a saan a nangitag-ay iti kinaulbod, ken saan a nagsapata tapno mangallilaw. **5** Awatennanto ti bendision nga aggapu kenni Yahweh ken ti kinalinteg nga aggapu iti Dios ti pannakaisalakanna. **6** Ti kasta ket ti kaputotan dagiti agsapsapul kenkuana, dagiti agsapsapul iti rupa ti Dios ni Jacob. (Selah) **7** Ingatoyo dagiti uloyo, dakayo a ruruangan; maipangato kayo koma, dakayo nga agnanayon a ridaw, tapno sumrek ti Ari iti dayag! **8** Siasino daytoy nga Ari ti gloria? Ni Yahweh, napigsa ken mannakabalin; Ni Yahweh, a mannakabalin iti gubat. **9** Ingatoyo dagiti uloyo, dakayo a ruruangan, maipangato kayo koma, dakayo agnanayon a ridaw, tapno ti Ari iti dayag umuneg koma! **10** Siasino daytoy nga Ari ti dayag? Ni Yahweh a Mannakabalin amin, isuna iti Ari ti kinadayag, (Selah)

25 Kenka, O Yahweh itag-ayko ti biagko! **2** O Diosko, agtalekak kenka. Saanmo nga ipalubos a maibabainak; saanmo nga ipalubos nga agrag-o kaniak a sibaballigi dagiti kabusorko. **3** Awan koma iti maibabain a mangnamnama kenka, maibabain koma dagiti agaramid iti pananglipt nga awan gapuna. **4** Ipakaammom kaniak dagiti daldalanmo, O Yahweh; isurom kaniak dagiti pagnaam. **5** Iturongnak iti kinapudnom ken isuronak, ta sika iti Dios ti pannakaisalakanko; ta mangnamnamaak kenka iti agmalmalem. **6** Lagipem, O Yahweh, dagiti aramid ti kinamanangngaasim ken kinapudno ti tulagmo; ta agnanayon nga addada idin. **7** Saanmo a panunoten dagiti basol iti kinaagtutubok wenno dagiti kinasukirko; Lagipennak iti kinapudno ti tulagmo gapu iti kinaimbagmo, O Yahweh! **8** Ni Yahweh ket naimbag ken nalinteg; gapu iti dayta isurona ti dalan kadagiti managbasol. **9** Iturongna ti napakumbaba iti kinalinteg, ken isurona ti napakumbaba iti dalanna. **10** Amin dagiti dalan ni Yahweh ket naaramid manipud iti kinapudno ti tulag ken kinamatalek kadagiti mangsalsalimetmet iti katulaganna ken dagiti napasnek a bilbilinna. **11** Gapu iti nagannmo, O Yahweh, pakawanem dagiti basolko, ta dakkel unay daytoy. **12** Siasino a tao ti agbuteng kenni Yahweh? Isuro ti Apo kenkuana ti dalan a rumbengna a pilien. **13** Agtultuloyto ti biagna iti kinanam-ay; ken tawidento dagiti kaputotanna ti daga. **14** Ti pannakigayyem ni Yahweh ket para kadagiti agdayaw kenkuana, ken ipakaammona ti tulagna kadakuada. **15** Kankanayon a nakaturong dagiti matak kenni Yahweh, ta wayawayaannanto dagiti sakak manipud iti iket. **16** Talliawen ken kaasiannak; ta agmaymaysaak ken naparigatak. **17** Dagiti pakariribukan ti pusok ket dimmakkelda; alawennak manipud iti pakadanagak! **18** Kitaem ti pakarigatak ken banbannogko; pakawanem dagiti amin basolko. **19** Kitaem dagiti kabusorko, ta aduda; gurguraendak iti naulpit a panangggura. **20** Salaknibam ti biagko ket ispalennak; saanakto a maibabain, ta agkamangak kenka! **21** Taginayonennak koma ti kinapudno ken ti kinalinteg aywanannak koma, ta mangnamnamaak kenka. **22** Ispalem ti Israel, O Dios, manipud iti amin a pakariribukanna!

26 Ukomennak, O Yahweh, ta nagnaak iti kinapudno; nagtalekak kenni Yahweh nga awan iti panagkedked. **2** Usigennak, O Yahweh, ken padasennak; padasem ti kinasin-aw ti kaunggak ken ti pusok! **3** Ta ti kinapudno iti tulagmo ket adda iti sangoanan dagiti matak, ken magnaak iti kinapudnom. **4** Saaanak a makikaddua kadagiti manangallilaw a tattao, wenno makitipon kadagiti tattao a saan a napudno. **5** Kagurak ti gimong dagiti managdakdakes, ken saanak a makipagnaed kadagiti nadangkes. **6** Buggoak dagiti im-imak iti kina-inosente, ken lawlawekto ti altarmo, O Yahweh, **7** nga agkanta iti napigsa a kanta ti pagdaydayaw ket ipadamagko amin dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo. **8** O Yahweh, kaykayatko ti balay a pagnaedam, ti lugar a pagnaedan ti dayagmo! **9** Saannak nga ikkaten a kaddua dagiti managbasol, wenno ti biagko a kadua dagiti tattao a mawaw iti dara, **10** a kadagiti im-imada adda iti nalimed a panggep ken ti kannawan nga imada ket napno iti pasuksuk. **11** Ngem no para kaniak, magnaakto iti kinapudno; subbotennak ken maasika kaniak. **12** Dagiti sakak agtakderda iti nasimpa a daga; kadagiti gimong idaydayawkonto ni Yahweh!

27 Ni Yahweh ti silaw ken salakanko; siasino ti pagbutngak? Ni Yahweh ti kamang ti biagko; siasino ti pagamakak? **2** Idi immasideg kaniak dagiti managdakdakes a mangalun-on iti lasagko, naitibkol ken napasag dagiti mangsupsupiat kaniak ken dagiti kabusorko. **3** Uray no agkampo ti armada a maibusor kaniak, saanto nga agbuteng ti pusok; uray no rumsua ti gubat a maibusor kaniak, uray no kasta agtalinaedak a natalged. **4** Maysa a banag a dinawatko kenni Yahweh, ket sapulekto dayta: nga agnaedak koma iti balay ni Yahweh iti amin nga aldaw iti panagbiagko, tapno makitak ti kinaimnas ni Yahweh ken tapno utobek ti maipanggep kenkuana iti templona. **5** Ta iti aldaw ti riribuk linongannak iti kalapawna; iti abbong ti toldana ilemmengnak. Ipangatonakto iti rabaw ti bato! **6** Ket maipangatonto ti ulok iti ngatoen dagiti kabusorko nga adda iti aglawlawko, ket mangidatonakto iti daton ti panagragrag-o iti toldana! Agkantaak ken mangaramidak kadagiti kankanta para kenni Yahweh! **7** Denggem, O Yahweh, ti timekko no umawagak! Maasika kaniak ket sungbatannak! **8** Kuna ti pusok maipapan kenka, "Sapulem ti rupana!" Sapulek ti rupam, O Yahweh! **9** Saanmo nga ilemmeng ti rupam kaniak; saanmo a dangran daytoy adipenmo iti unget! Sika idi ti katulongak; saannak a baybay-an wenno panawan, Dios ti salakanko! **10** Uray no ti amak ken inak ket baybay-andak, ni Yahweh awatennak. **11** Isurom kaniak ti dalanmo, O Yahweh! Iturongnak iti nasimpa a dalan gapu kadagiti kabusorko. **12** Saannak nga iyawat kadagiti tarigagay dagiti kabusorko, ta timmakder dagiti palso a saksi a maibusor kaniak, ket iyesngawda ti kinaranggas! **13** Anianto ngatan ti mapasamak kaniak no saanko a pinati a makitak ti kinaimbag ni Yahweh iti daga dagiti sibibiag? **14** Agtalekka kenni Yahweh; pumigsaka, pakiredem ti pusom! Agtalekka kenni Yahweh!

28 Kenka, O Yahweh, umawagak; sika a Batok, ipangagnak. No saannak nga ipangag, maitiponakto kadagiti maitanem. **2** Denggem ti uni ti pakaasik no dumawatak iti tulong manipud kenka, inton ingatok dagiti imak nga agturong iti kasasantoan a lugarmo! **3** Saannak nga iguyod a kadua dagiti nadangkes, dagiti agar-aramid kadagiti dakes, dagiti makikapkapia kadagiti kaarrubada ngem adda kinadakes kadagiti pusoda. **4** Itedmo kadakuada ti maikari kadagiti aramidda ken dusaem ida iti maiparbeng iti kinadangkesda; dusaem ida gapu kadagiti aramid dagiti imada; ipaaymo ti rumbeng kadakuada. **5** Gapu ta saanda a maawatan dagiti wagas ni Yahweh wenno dagiti aramid dagiti imana, rebbaennanto ida ket pulos a saannan ida a bangonen. **6** Madaydayaw ni Yahweh agsipud ta nangngegna ti uni ti panagpakpakaasik! **7** Ni Yahweh ti pigsa ken kalasagko; agtaltalek ti pusok kenkuana, ket natulonganak. Ngarud ti pusok agragrag-o iti kasta unay, ket daydayawek isuna babaen iti panagkankanta. **8** Ni Yahweh ti pigsa dagiti tattaona, ken isuna ti mangisalakan a pagkamangan iti pinulutanna. **9** Isalakanmo dagiti tattaom ken bendisionam ti tawidmo. Agbalinka a pastorda ket awitem ida iti agnanayon.

29 Bigbigenyo a ni Yahweh - dakayo nga annak ti nabileg - bigbigenyo nga addaan ni Yahweh iti dayag ken pannakabalin! **2** Itedyo kenni Yahweh ti dayaw a maikari iti naganna; idaydayawyo ni Yahweh iti kawes a mayannatup iti kinasantona. **3** Mangngeg ti timek ni Yahweh iti rabaw dagiti dandanum; aggurruod ti dayag ti Dios, aggurruod ni Yahweh iti rabaw dagiti adu a danum. **4** Mannakabalin ti timek ni Yahweh; naindaklan ti timek ni Yahweh. **5** Tukkolen ti timek ni Yahweh dagiti sedro; Tukku-tukkolen ni Yahweh dagiti sedro ti Libano. **6** Paglagtoenna ti Libano a kasla urbon a baka ken ti Hermon a kasla urbon a toro. **7** Dumarup ti timek ni Yahweh a mapakuyogan iti gumilgil-ayab nga apuy. **8** Gun-gunen ti timek ni Yahweh ti let-ang; gun-gunen ni Yahweh ti let-ang ti Kades. **9** Pagsikalen ti timek ni Yahweh ti kabaian nga ugsa; labusanna dagiti kakaykaywan; ngem iti templona kuna ti tunggal maysa, "Nadayag ti Dios!" **10** Agturay ni Yahweh a kas ari iti layus; agturay ni Yahweh a kas ari iti agnanayon. **11** Mangmangted ni Yahweh iti pigsa kadagiti tattaona; benbendisionan ni Yahweh dagiti tattaona iti kapia.

30 Itan-okka O Yahweh, ta intag-aynak ken saanmo nga impalubos nga agragsak dagiti kabusorko gapu kaniak. **2** O Yahweh a Diosko, immawagak kenka iti tulong, ket inagasannak. **3** O Yahweh, inyaonmo ti kararuak manipud sheol; pinagtalinaednak a sibibiag manipud iti pannakaiyulogko iti tanem. **(Sheol h7585)** **4** Agkantakayo kadagiti pagdaydayaw kenni Yahweh, dakayo a napudno a tattaona! Agyamankayo no malagipyo ti kinasantona. **5** Ta ti pungtotna ket apagbiit laeng; ngem ti kinaimbagna ket agingga iti tungpal biag. Umay ti panagsangit iti rabii, ngem umay ti rag-o iti bigat. **6** Iti kinatalged kinunak, "Saanakto a pulos a magun-gon." **7** O Yahweh, babaen iti kinaimbagmo impasdeknak a kas maysa a natibker a bantay; ngem idi inlemmengmo ti rupam, nariribukanak. **8** Immawagak kenka O Yahweh, ket nasarakak ti kinaimbag manipud iti Apok! **9** Ania ngata ti pagimbagan ti ipapatayko, no maiyulogak iti tanem? Idaydayawnaka ngata ti tapuk? Iwaragawagna kadi ti kinamatalekmo? **10** Denggem O Yahweh, ket maasika kaniak! O Yahweh, agbalinka a katulongak. **11** Pinagbalinmo a panagsalsala ti panagladladingitko; inikkatmo ti nakirsang a lupotko ket binadoannak iti kinaragsak. **12** Ita ngarud, ti napadayawan a pusok ket ikantana ti panagdayaw kenka ket saanak nga agulimek; O Yahweh a Diosko, pagyamananka iti agnanayon!

31 Kenka O Yahweh, kumamangak; saanmo koma a pulos nga ipalubos a maibabainak. Ispalennak babaen iti kinalintegmo. **2** Denggennak; darasem ti mangispal kaniak; agbalinka koma a bato a pagkamangak, maysa a sarikedked a mangisalakan kaniak. **3** Ta sika ti batok ken sarikedkedko; ngarud gapu iti naganmo, idalan ken iturongnak. **4** Ikkatennak manipud iti silo nga impakatda kaniak, gapu ta sika ti kamangko. **5** Kadagiti imam italekko ti espirituk; subbotenakto, O Yahweh, Dios ti kinamatalek. **6** Kagurak dagiti agserserbi kadagiti awan serserbina a didiosen, ngem agtalekak kenni Yahweh. **7** Agragsakakto ken agrag-oak iti kinapudno ti tulagmo, ta nakitam ti pannakaparparigatko; ammom ti pakariribukan ti kararuak. **8** Saannak nga inyawat iti kabusorko. Insaadmo dagiti sakak iti nalawa ken nawaya a lugar. **9** Maasika kaniak, O Yahweh, ta mariribukanak; agkakapsut dagiti matak iti panagsangsangitko agraman ti kararuak ken bagik. **10** Ta umababan ti biagko gapu iti panagladingit ken dagiti tawenko gapu iti panagas-asugko. Mapukpukaw ti pigsak gapu iti

basolko, ken marunrunot dagiti tulangko. **11** Gapu kadagiti amin a kabusorko, ilaklaksiddak dagiti tattao; karimon dagiti kaarrubak ti kasasaadko, ken mabutbuteng dagiti makaam-ammo kaniak. Dagidiay makakita kaniak kadagiti daldalan ket itartarayandak. **12** Nalipatanakon a kas maysa a natay a tao nga awan mangpanpanunot. Kaslaak la maysa a banga a nabuong. **13** Ta nangngegko ti panagar-arasaas dagiti adu, kadagiti nakabutbuteng a damdamag manipud iti amin a suli kabayatan a sangsangkamaysada a mangpanggep iti maibusor kaniak. Panggependa a pukawen ti biagko. **14** Ngem agtalekak kenka, O Yahweh; kunak, "Sika ti Diosko." **15** Ti pagtungpalak ket adda iti imam. Ispalennak manipud kadagiti ima dagiti kabusorko ken manipud kadagiti mangkamkamat kaniak. **16** Pagraniagem ti rupam iti adipenmo; isalakannak babaen iti kinapudnom iti tulagmo. **17** Saanmo koma nga ipalubos a maibabainak, O Yahweh; ta umawagak kenka! Maibabain koma dagiti nadangkes! Mapaulimekda koma idiay sheol. **(Sheol h7585)** **18** Mapaulimek koma dagiti agul-ulbod a bibig nga agsasao a maibusor kadagiti nalinteg iti wagas a nakarit nga addaan kinatangsit ken gura. **19** Anian a naindaklan ti kinaimbagmo nga indulinmo para kadagiti agraraem kenka, nga ipakpakitam kadagiti kumamang kenka iti sangoanan ti amin a sangkatao-an! **20** Iti salinong ti presensiam, ilemmengmo ida manipud kadagiti panggep dagiti tattao. Ilemmengmo ida iti salinong manipud iti kinaranggas dagiti dila. **21** Madaydayaw ni Yahweh, ta impakitana kaniak ti nakakaskasdaaw a kinapudno ti tulagna idi addaak idiay nalakub a siudad. **22** Numan pay dagdagusko nga imbaga, "Naikkatakon manipud kadagiti matam," ngem nangngegmo ti pakaasik para iti tulong idi immawagak kenka. **23** O, ayatenyo ni Yahweh, dakayo amin a napudno a sumursurot. Salsalakniban ni Yahweh dagiti napudno, ngem dusaenna iti naan-anay dagiti natangsit. **24** Pumigsa ken tumuredkayo, dakayo amin nga agtaltalek kenni Yahweh a tumulong.

32 Nagasat ti tao a napakawan dagiti naglabsinganna, isuna a nakaluban ti basolna. **2** Nagasat ti tao nga awan ti ipabasol ni Yahweh kenkuana ken awan panangallilaw iti espirituna. **3** Idi nagtalinaedak a naulimek, marunrunot dagiti tulangko iti panagasugko iti agmalmalem. **4** Ta nadagsen ti imam kaniak iti aldaw ken iti rabii. Nagango ti pigsak a kas panagmaga iti panawen ti tikag. (Sela) **5** Ket impudnok ti basolko kenka, ket saankon nga indulin dagiti nagbasolak. Kinunak, "Ipudnok dagiti naglabsingak kenni Yahweh," ket pinakawanmo ti basolko. (Sela) **6** Gapu iti daytoy, masapul nga agkararag kenka dagiti amin a nadiosan iti tiempo ti adu a pakariribukan. Ket inton aglayus ti napigsa a danum, saandanto a madanon dagiti tattao. **7** Sika ti paglemmengak; bantayannakto manipud iti riribuk. Palawlawannakto kadagiti kankanta ti balligi. (Sela) **8** Bilinen ken isurokanto iti dalan a masapul a pagnaam. Bilinenkanto a sikikitaak kenka. **9** Saanka nga agbalin a kasla iti kabalyo wenno mulo nga awan pannakaawatna; babaen laeng iti pasungo ken rienda a mangtengngel kadakuada a maiturongda iti kayatmo a papananda. **10** Adu ti pagladingitan dagiti nadangkes, ngem palawlawanto iti kinapudno ti tulag ni Yahweh ti agtalek kekuana. **11** Agragsakkayo kenni Yahweh, ken agrag-okayo, dakayo a nalinteg; agpukkawkayo iti rag-o, dakayo amin a nalinteg ti pusona.

33 Agrag-okayo kenni Yahweh, dakayo a nalinteg; umno ti pammadayaw kadagiti nalinteg. **2** Pagyamananyo ni Yahweh babaen iti arpa; agkantakayo kadagiti panagdaydayaw kenkuana babaen iti arpa a sangapulo ti kuerdasna. **3** Agkantakayo kenkuana iti baro a kanta; lalaingenyo ti agtukar ken agkantakayo nga addaan rag-o. **4** Ta nalinteg ti sao ni Yahweh, ken maiparbeng dagiti amin nga ar-aramidenna. **5** Pagay-ayatna ti kinalinteg ken hustisia. Napno ti daga iti kinapudno ti tulag ni Yahweh. **6** Babaen iti sao ni Yahweh naaramid dagiti langlangit, ken naaramid dagiti bituen babaen iti sang-aw ti ngiwatna. **7** Sangsangkamaysaenna nga urnongen dagiti danum ti baybay a kasla maysa a gabsuon; ikabkabilna dagiti taaw kadagiti pagidulinan. **8** Agbuteng koma ti entero a daga kenni Yahweh; agtakder koma nga addaan panagbuteng kenkuana dagiti amin nga agnanaed iti lubong. **9** Ta nagsao isuna, ket naaramid daytoy; imbilinna, ket timmakder daytoy iti lugarna. **10** Papaayen ni Yahweh dagiti panagkakadua dagiti nasion; artapanna dagiti panggep dagiti tattao. **11** Agtakder iti agnanayon dagiti panggep ni Yahweh, dagiti panggep ti pusona para kadagiti amin a kaputotan. **12** Nagasat ti nasion a ti Diosna ket ni Yahweh, dagiti tattao a pinilina a kas bukodna a tawid. **13** Kumitkita ni Yahweh manipud langit; makitkitana dagiti amin a tattao. **14** Manipud iti lugar a pagnanaedanna, tantannawaganna dagiti amin nga agnanaed iti daga. **15** Isuna a mangbukbukel kadagiti puspusoda amin, palpaliiwenna dagiti amin nga aramidda. **16** Awan ti ari a naisalakan ti nakaad-adu unay a suldado; saan a maisalakan ti maysa a mannakigubat babaen iti nabileg a pigsana. **17** Saan a pakanamnamaan iti balligi ti maysa kabalio; uray pay no nabileg ti pigsana, saan daytoy a makaispal. **18** Makitayo, ti mata ni Yahweh ket adda kadagiti agbuteng kenkuana, kadagiti agtaltalek iti kinapudno ti tulagna **19** a mangilapsut kadagiti biagda manipud patay ken mangpatalinaed kadakuada a sibibiag iti tiempo ti panagbisin. **20** Aguraytayo kenni Yahweh; isuna ti tulong ken kalasagtayo. **21** Agrag-o dagiti pusotayo kenkuana, ta agtalektayo iti nasantoan a naganna. **22** Ti kinapudno ti tulagmo O Yahweh, makikadua koma kadakami kas mangnamnamakami kenka.

34 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a tiempo; ti panangidayaw kenkuana ket kankanayon nga adda iti ngiwatko. **2** Idaydayawko ni Yahweh; denggen koma dagiti maidaddadanes ket agragsakda. **3** Kadduaandak a mangidaydayaw kenni Yahweh; agmaymaysatayo a mangitag-ay iti naganna. **4** Immawagak kenni Yahweh, ket sinungbatannak, ken pinagballiginak kadagiti amin a pagbutbutngak. **5** Naragsak dagiti kumita kenkuana, ken saan a mabain dagiti rupada. **6** Immasug daytoy naidadanes a tao, ket nangngeg ni Yahweh isuna ken insalakanna isuna kadagiti amin a pakariribukanna. **7** Agkamkampo ti anghel ni Yahweh iti aglawlaw dagiti agbuteng kenkuana, ket is-ispalenna ida. **8** Ramanan ken kitaenyo a ni Yahweh ket naimbag; nagasat ti tao a kumamang kenkuana. **9** Agbutengkayo kenni Yahweh, dakayo a nasantoan a tattaona; awan pagkurangan para kadagiti agbuteng kenkuana. **10** No dadduma ket agkurang ti taraon dagiti urbon a leon ket agsagabada iti panagbisin; ngem dagiti mangbirok kenni Yahweh ket saan nga agkurang iti aniaman a banag a nasayaat. **11** Umaykayo, annak,

dumngegkayo kaniak; isurok kadakayo ti panagbuteng kenni Yahweh. **12** Siasino ti agtarigagay iti biag ken agtarigagay nga agbiag iti adu nga aldaw ken maaddaan iti nasayaat a biag? **13** Adaywam ngarud ti agsao iti dakes, ken lappedam dagita bibigmo nga agsao kadagiti inuulbod. **14** Adaywam ti kinadakes ket agaramidka iti kinaimbag; birukem ti kappia ket surotem daytoy. **15** Dagiti mata ni Yahweh ket adda kadagiti nalinteg, ken nakaturong dagiti lapayagna kadagiti asugda. **16** Busoren ti Dios dagiti managdakdakes, tapno mapunas dagiti pakalaglagipanda manipud iti daga. **17** Umasug dagiti nalinteg, ket denggen ken ispalen ni Yahweh ida manipud kadagiti amin a pakariribukanda. **18** Asideg ni Yahweh kadagiti napasaktan ti pusona, ken isalakanna dagiti narumek ti espirituna. **19** Adu dagiti pakariribukan ti nalinteg, ngem pagballigien ni Yahweh isuna kadagitoy. **20** Salsalaknibanna amin a tulangna; awan ti uray maysa a matukkol kadagitoy. **21** Papatayen dagiti dakes dagiti nadangkes; madusanto dagiti manggurgura kadagiti nalinteg. **22** Subboten ni Yahweh dagiti kararua dagiti adipenna; awanto ti madusa kadagiti agkamang kenkuana.

35 O Yahweh, agtignayka a maibusor kadagiti agtigtignay a maibusor kaniak; gubatem dagiti manggubat kaniak. **2** Alaem ti bassit ken dakkel a kalasagmo; tumakderka ket tulongannak. **3** Usarem ti gayang ken panggubat a wasaymo a maibusor kadagiti mangkamkamat kaniak; ibagam iti kararuak, "Siak ti salakanmo." **4** Maibabain ken madadael koma dagiti mangbirok iti biagko. Mapasanud ken matikaw koma dagiti agpanggep a mangdangran kaniak. **5** Agbalinda koma a kas taep a maiyangin, bayat iti panangpapanaw ti anghel ni Yahweh kadakuada. **6** Sumipnget ken gumalis koma ti dalanda, bayat iti panangkamat ti anghel ni Yahweh kadakuada. **7** Awan gapgapuna nga inwayatda ti iketda kaniak; awan gapgapuna a nagkalida iti abut para iti biagko. **8** Un-unaan koma ida ti pannakadadael a saanda a mapakpakadaan. Tiliwen koma ida ti iket nga inwayatda. Matnagda koma iti daytoy, iti pakadadaelanda. **9** Ngem agrag-oak kenni Yahweh ken iti panangisalakanna. **10** Iti amin a pigsak, ibagak, "O Yahweh, siasino ti kas kenka, a mangis-ispal kadagiti maidaddadanes manipud kadagiti napigsa unay para kadakuada ken kadagiti nakurapay ken agkasapulan manipud kadagiti mangpadas nga agtakaw kadakuada?" **11** Tumakder dagiti saan a nalinteg a saksi; pabasolendak a siuulbod. **12** Sinubadandak iti dakes para iti naimbag. Agladladingitak unay. **13** Ngem, idi masakitda, nagkawesak iti nakersang a lupot; nagayunarak para kadakuada a nakadumog ti ulok a dimmanon iti barukongko. **14** Nagladladingitak a kasla gapu iti kabsatko; nakadumogak nga agdungdungaw a kasla gapu iti inak. **15** Ngem idi naitibkolak, nagrag-oda ken naguummongda; naguummongda a maibusor kaniak, ket naklaatak kadakuada. Saandak a sinardengan a kinabkabil. **16** Linalaisdak nga awanan panagraem; pinagngaretngetda dagiti ngipenda kaniak. **17** O Apo, kasano pay kabayag a buybuyaem? Ispalem ti kararuak manipud kadagiti makadadael a panangdarupda, ti biagko manipud kadagiti leon. **18** Ket iti dakkel a taripnong, agyamanakto kenka; iti nagbabaetan dagiti adu a tattao, agdayawakto kenka. **19** Saanmo nga ipalubos nga agrag-o kaniak dagiti manangallilaw a kabusorko; saanmo nga ipalubos nga ipatungpalda dagiti nadangkes a panggepda. **20** Ta saanda nga agsao iti kappia, ngem agpanunotda kadagiti makaallilaw a sasao a maibusor kadagiti adda iti dagami nga agbibiag iti kappia. **21** Ungapenda dagiti ngiwatda a maibusor kaniak; kinunada, "Ha, ha, nakita dagiti matami." **22** Nakitam daytoy, O Yahweh, saanka koma nga agulimek; O Apo, saanka koma nga umadayo kaniak. **23** Agriingka ket ikaluyanak; O Diosko ken Apok, ikanawam ti ikalkalintegak. **24** O Yahweh a Diosko, gapu iti kinalintegmo, Ikanawanak; saanmo nga ipalubos nga agrag-oda iti pannakaparmekko. **25** Saanmo nga ipalubos nga ibagada iti pusoda, "Aha, adda kadakami ti kayatmi." Saanmo nga ipalubos nga ibagada, "Inalun-onmin isuna." **26** Ibabain ken tikawem dagiti mayat a mangdangran kaniak. Makaluban koma iti pannakaibabain ken pannakadadael iti dayaw dagiti manguy-uyaw kaniak. **27** Agpukkaw koma iti rag-o ken agragsak dagiti umanamong iti ikalkalintegak; agtultuloy koma a kunada, "Madaydayaw koma ni Yahweh, isuna a maragsakan iti pagsayaatan ti adipenna." **28** Ket ibagak ti hustisiam ken agmalmalem nga idaydayawka.

36 Agsasao ti basol a kasla mammadles iti puso ti nadangkes a tao; awan ti panagbuteng iti Dios kadagiti matana. **2** Ta liwliwaenna ti bagina, panpanunotenna a saan a masukalan ken magura ti basolna. **3** Managbasol ken manangallilaw dagiti sasaona; saanna a kayat a sumirib ken agaramid iti naimbag. **4** Kabayatan nga agid-idda isuna iti pagiddaan, agpangpanggep isuna kadagiti wagas tapno agbasol; magmagna isuna iti dakes a dalan; saanna a laklaksiden ti dakes. **5** Dumanon kadagiti langit, O Yahweh, ti kinapudnom iti tulagmo; dumanon kadagiti ulep ti kinapudnom. **6** Ti hustisiam ket kasla kadagiti kangangatoan a bantay; ti hustisiam ket kasla kadagiti kauunegan a baybay. O Yahweh, ay-aywanam dagiti tattao ken dagiti ayup. **7** O Dios, anian a nagpateg ti kinapudnom iti tulagmo! Agkamang dagiti tattao iti salinong dagiti payakmo. **8** Sibubuslon a mapnekdanto kadagiti kinabaknang ti taraon iti balaymo; palubosam ida nga uminom manipud iti karayan dagiti napateg a bendisionmo. **9** Agsipud ta adda kenka ti ubbog ti biag; iti silawmo, makitami ti lawag. **10** Pagpautem a naan-anay ti kinapudnom iti tulagmo kadagiti makaam-ammo kenka, ti panangikanawam kadagiti nalinteg ti panagpuspusoda. **11** Saanmo nga ipalubos nga umasideg kaniak ti saka ti natangsit a tao. Saanmo nga ipalubos a papanawennak ti ima ti nadangkes. **12** Sadiay, natuang dagiti managdakdakes; napasagda ket saanda a kabaelan ti bumangon.

37 Saanka a masikoran gapu kadagiti managdakdakes; saanmo nga apalan dagiti saan a nalinteg nga agtigtignay. **2** Ta magangudanto iti mabiit a kas iti ruot ken malaylay a kas kadagiti nalangto a mulmula. **3** Agtalekka kenni Yahweh ket aramidem ti umno; agnaedka iti daga ket pagbiagam ti kinapudno. **4** Ket agragsakka kenni Yahweh, ket itednanto dagiti tarigagay ti pusom. **5** Itedmo kenni Yahweh dagiti wagasmo; agtalekka kenkuana, ket agtignayto isuna iti biangmo. **6** Iparangnanto ti pannakaukommo a kasla iti aldaw ken ti kinaawan basolmo a kasla iti tengnga ti aldaw. **7** Agtalnaka iti sangoanan ni Yahweh ket urayem isuna a siaanus. Saanka nga agdanag no mapagballigi ti maysa a tao dagiti dakes a wagasna, no agaramid ti dakes a tao kadagiti dakes a panggep. **8** Saanka a makaunget

ken maupay. Saanka nga agdanag; mangaramid laeng daytoy iti riribuk. **9** Maisinanto dagiti managdakdakes, ngem tawidento dagiti aguray kenni Yahweh ti daga. **10** Iti apagbiit, mapukawto ti dakes a tao; kitaemto ti ayanna, ngem awanto isuna. **11** Ngem tawidento dagiti naemma ti daga ken agragsakda iti naindaklan a panagrang-ay. **12** Agpanggep ti nadangkes a tao a maibusor iti nalinteg a tao ken pagngaretngetenna ti ngipenna a maibusor kenkuana. **13** Katawaan ti Apo isuna, ta makitana nga umasidegen ti aldawna. **14** Inasut dagiti nadangkes dagiti kampilanda ken imbiatda dagiti bai ti panada tapno dadaelen dagiti maidaddadanes ken agkasapulan, tapno papatayen dagiti nalinteg. **15** Duyokento dagiti kampilanda ti bukodda a puso, ken matukkolto dagiti baida. **16** Nasaysayaat ti bassit nga adda kadagiti nalinteg ngem iti kinawadwad dagiti adu a nadangkes a tattao. **17** Ta matukkolto dagiti ima dagiti nadangkes a tattao, ngem saranayen ni Yahweh dagiti nalinteg a tattao. **18** Banbantayan ni Yahweh iti inaldaw-aldaw dagiti awan pakapilawanna, ken agnanayonto ti tawidda. **19** Saandanto a mabain inton dakes dagiti tiempo. Maaddaandanto iti umanay a makan, inton umay ti panagbisin. **20** Ngem mapukawto dagiti nadangkes a tattao. Dagiti kabusor ni Yahweh ket kasla iti dayag dagiti pagaraban; mauramdanto ken agpukawda iti asuk. **21** Bumulod ti nadangkes a tao ngem saanna a bayadan, ngem naparabur a mangmangted ti nalinteg a tao. **22** Tawidento dagiti binendisionan ti Dios ti daga; maisinanto dagiti inlunodna. **23** Babaen kenni Yahweh a napatalged dagiti addang ti tao, ti tao a ti wagasna ket mapadayawan iti imatang ti Dios. **24** Uray no maitibkol isuna, saanto isuna a matuang, ta ig-igaman ni Yahweh ti imana. **25** Ubingak idi ket ita lakayakon; saanko a pulos a nakita ti nalinteg a tao a nabaybay-an wenno dagiti annakna nga agpalpalama iti tinapay. **26** Iti agmalmalem managparabur ken managpabulod isuna, ken agbalin a bendision dagiti annakna. **27** Adaywam ti dakes ket aramidem ti husto; ket natalgedkanto iti agnanayon. **28** Ta ayaten ni Yahweh ti hustisia ken saanna a baybay-an dagiti napudno a sumursurot kenkuana. Maaywananda iti agnanayon, ngem maisinanto dagiti kaputotan dagiti nadangkes. **29** Tawidento dagiti nalinteg ti daga ket agnaedda sadiay iti agnanayon. **30** Agsasao ti ngiwat ti nalinteg a tao iti kinasirib ken pabpabilgenna ti hustisia. **31** Adda iti pusona ti linteg ti Diosna; saan a maikaglis dagiti sakana. **32** Buybuyaen ti nadangkes a tao ti nalinteg a tao ken pangpanggepenna a papatayen isuna. **33** Saan a baybay-an ni Yahweh isuna iti ima ti dakes a tao wenno dusaen isuna inton maukom. **34** Agpannurayka kenni Yahweh ken agtalinaedka iti dalanna, ket itag-aynakanto a mangtagikua iti daga. Makitamto inton maisina dagiti nadangkes. **35** Nakitak ti nadangkes ken nakabutbuteng a tao a naiwaras a kasla kadagiti nalangto a kayo iti nadam-eg a dagana. **36** Ngem idi limmabasak manen, awan isuna sadiay. Binirukko isuna, ngem saan isuna a mabirukan. **37** Paliiwem ti napudno a tao, ken matmatam ti nalinteg; adda ti nasayaat a masakbayan para iti tao ti kappia. **38** Naan-anay a madadaelto dagiti managbasol; maisina ti masakbayan ti nadangkes a tao. **39** Aggapu kenni Yahweh ti pannakaisalakan dagiti nalinteg; salsalaknibanna ida kadagiti tiempo ti riribuk. **40** Tulongan ken ispalen ida ni Yahweh. Ispalenna ida manipud kadagiti dakes a tattao ken isalakanna ida gapu ta nagkamangda kenkuana.

38 O Yahweh, saannak a tubngaren iti ungetmo; saannak a dusaen iti pungtotmo. **2** Ta sinugatnak dagiti panam; ken italtalmegnak dagiti imam. **3** Masakit ti entero a bagik gapu iti ungetmo, saan a nasalun-at dagiti tulangko gapu iti basolko. **4** Ta linapunosnak dagiti kinadakesko; nadagsenda unay nga awitko. **5** Agnunog ken bumangsit dagiti sugatko gapu kadagiti minamaag a basbasolko. **6** Nagdumog ken naibabainak iti inaldaw; agdungdung-awak nga agmalmalem. **7** Ta inabaknak ti bain, ket agsaksakit ti entero a bagik. **8** Agpipikel ken agkakapsutak; agasugak gapu iti ut-ot ti pusok. **9** O Apo, maawatam dagiti tarigagay ti kaunggan ti pusok, ket saan a mailemmeng kenka dagiti as-asugko. **10** Agkebbakebba ti pusok, agkakapsutak, ken aglidem ti panagkitak. **11** Inadaywannak dagiti gagayyem ken kakaduak gapu iti kasasaadko; saandak nga asitgan dagiti kaarrubak. **12** Agipakat kadagiti silo para kaniak dagiti agpanggep iti biagko. Agmalmalem nga agsasao kadagiti makadadael ken makaallilaw a sasao dagiti agtarigagay a mangdangran kaniak. **13** Ngem siak, kaslaak maysa a tuleng a tao nga awan pulos mangngegna; kaslaak maysa nga umel a tao nga awan pulos maibagana. **14** Kaslaak maysa a tao a saan a makangngeg ken awan maisungbatna. **15** Awan duadua, nga urayenka, O Yahweh; sumungbatka, Apo a Diosko. **16** Ibagak daytoy tapno saandak a pagkakatawaan dagiti kabusorko. No maikaglis ti sakak, agaramidda kadagiti nakaam-amak a banbanag kaniak. **17** Ta dandaniakon maitublak, ket kanayon nga agsagsagabaak. **18** Ipudnok ti basolko; maseknanak iti nagbasolak. **19** Ngem adu dagiti kabusorko, adu dagiti gumurgura kaniak nga awan gapgapuna. **20** Sinubadanda iti kinadakes ti kinaimbagko; pabpabasolendak uray no ikalikagumko ti nasayaat. **21** Saannak a panawan, O Yahweh; a Diosko, saanka nga umadayo kaniak. **22** Darasem ti umay a tumulong kaniak, O Apo, a salakanko.

39 Inkeddengko, "Annadak ti ibagak tapno saanak nga agbasol babaen iti dilak. Busalak ti ngiwatko kabayatan nga addaak iti imatang ti dakes a tao." **2** Nagtalinaedak a naulimek; linapdak dagiti sasaok uray pay iti panangibagak kadagiti aniaman a nasayaat a banbanag, ket kimmarkaro ti sakitko. **3** Bimmara ti pusok; idi napanunotko dagitoy a banbanag, simged daytoy a kasla apuy. Ket kamaudiananna, nagsaoak. **4** O Yahweh, ipakaammom kaniak no kaano ti pagpatinggaan ti biagko ken pagleppasan dagiti aldawko. Ipakitam kaniak no kasano kaababa ti panagtalinaedko. **5** Kitaem, inaramidmo a kasla laeng kaakaba dagiti imak dagiti aldawko, ket kasla awan aniaman iti sangoanam ti kapaut ti panagbiagko. Pudno, tunggal tao ket maymaysa laeng nga anges. (Selah) **6** Pudno a tunggal tao magmagna a kasla anniniwan. Awan duadua a tunggal maysa agdardaras nga agurnong iti kinabaknang uray no dida ammo no siasino ti mangawat kadakuada. **7** Ita, O Apo, ta ania ti ur-urayek? Sika ti kakaisuna a namnamak. **8** Pagballigiennak kadagiti amin a basbasolko: saannak nga aramiden a paga-angawan dagiti maag. **9** Naulimekak ken saanmo a lukatan ti ngiwatko gapu iti inaramidmo. **10** Isardengmo ti mangsugsugat kaniak; nalapunosak iti danog dagiti imam. **11** No disiplinaam dagiti tattao para iti basol, in-inut nga ibusem dagiti pigsada a

kasla iti bu-ot. Pudno nga amin dagiti tattao ket alingasaw laeng. (Selah) **12** Ipangagmo ti kararagko, O Yahweh, ken denggennak; denggem ti sangsangitko! Saanka nga agbalin a tuleng kaniak, ta kaslaak gan-gannaet kenka, a kasla maysa a tao a naglibas a kas kadagiti amin a kapuonak. **13** Ibaw-ingmo ti natadem a panagkitam kaniak tapno makaisemak manen sakbay a matayak.

40 Siaanusak a naguray kenni Yahweh, dimngeg isuna kaniak ken dinengngegna ti sangitko. **2** Inyaonnak pay manipud iti napeggad nga abut, manipud iti kapitakan, ket insaadna dagiti sakak iti bato ken pinatalgedna ti ipapanko. **3** Pinagkantana iti baro a kanta ti ngiwatko, madaydayaw ti Diostayo. Adunto ti makakita iti daytoy ket agrukbab ken agtulnogda kenni Yahweh. **4** Nagasat ti tao nga agtalek kenni Yahweh ken saanna nga idayaw dagiti napasindayag wenno dagidiay mangtallikod kenkuana nga agulbod. **5** O Yahweh a Dios, adu dagiti nakaskasdaaw nga inaramidmo, ken saan a mabilang dagiti panunotmo a maipapan kadakami; no inpablaakko ken insaok dagitoy, ad-aduda ngem iti mabalin a bilangen. **6** Saanka nga maragsakan iti sakripisio wenno iti daton, ngem linukatam dagiti lapayagko; saanka a nagsapul kadagiti daton a maipuor amin wenno dagiti daton gapu iti basol. **7** Ket kinunak, "Kitaem, immayak; naisurat ti maipapan kaniak iti nalukot a kasuratan. **8** Diosko, pagragsakak nga aramiden ti pagayatam; adda ditoy pusok dagiti lintegmo." **9** Inwaragawagko dagiti naimbag a damag ti kinalintegmo iti dakkel a taripnong; O Yahweh, ammom a saanko a linapdan ti bibigko iti panangibaga iti daytoy. **10** Saanko nga inlemmeng ti kinalintegmo iti pusok; impablaakko ti kinapudnom ken ti panangisalakanmo; saanko nga inlemmeng ti kinapudno ti tulagmo wenno ti kinamatalekmo iti dakkel a taripnong. **11** Saanmo nga itallikod dagiti naasi a tignaymo kaniak, O Yahweh; palubosam a kankanayon nga aywanannak ti tulag ti kinapudnom ken ti kinamatalekmo. **12** Linikmutnak dagiti saan a mabilang a riribuk; tiniliwnak dagiti kinadakesko tapno saankon a kabaelan a makita ti aniaman a banag; ad-aduda ngem kadagiti buok iti ulok, ken pinaaynak ti pusok. **13** Maay-ayoka, O Yahweh, a mangispal kaniak; darasem a mangtulong kaniak, O Yahweh. **14** Maibabain koma ken maupay a naan-anay dagiti agpangpanggep a mangala iti biagko. Mapasanudda koma ken maibabainda, dagiti agragsak a mangpaspasakit kaniak. **15** Makigtotda koma gapu iti bainda, dagiti mangibaga kaniak "Aha, aha!" **16** Ngem agrag-o koma dagidiay mangbirok kenka, ken agragsakda kenka; amin nga agay-ayat iti panangisalakanmo, agtultuloy koma nga ibagada, "Maidaydayaw koma ni Yahweh." **17** Nakurapay ken agkasapulanak; ngem ti Apo panpanunotennak. Sika ti tulongko ket immayka a mangispal kaniak; O Diosko, saanka nga agtaktak.

41 Nagasat isuna a maseknan kadagiti nakapuy; iti aldaw ti riribuk, ispalen ni Yahweh isuna. **2** Aywanan ni Yahweh isuna ken pagtalinaedenna a sibibiag, ken mabendisionanto isuna iti daga; Saanto nga iyawat ni Yahweh isuna iti pagayatan dagiti kabusorna. **3** Saranayento ni Yahweh isuna iti pagiddaan ti panagsagaba; pagbalinemto ti pagiddaan ti panagsaksakitna a pagiddaan ti pannakaagasna. **4** Kinunak, "O Yahweh, maasika kaniak! Agasannak, ta nagbasolak kenka." **5** Agsao iti dakes a maibusor kaniak dagiti kabusorko, kunkunada, 'Kaanonto a matay isuna ken mapukaw ti naganna?' **6** No umaydak kitaen dagiti kabusorko, agibaga isuna kadagiti awan serserbina a banbanag; ur-urnongen ti pusona ti pannakadidigrak; inton umadayo isuna kaniak, ibagbagana kadagiti sabali ti maipapan iti daytoy. **7** Pagi-innarasaasdak dagiti manggurgura kaniak; maibusor kaniak mangnamnamada iti maibusor kaniak a pakadangrak. **8** Kunada "Dakes a sakit ti kimpet kenkuana; ita ta agid-iddan isuna, saanton a makabangon pay." **9** Kinapudnona, uray ti kadekketan a gayyemko, a nagtaltalkak, a nangan iti tinapayko, in-ngatona ti mukodna maibusor kaniak. **10** Ngem sika, O Yahweh, maasika kaniak, ken itag-aynak tapno makabalesak kadakuada. **11** Babaen iti daytoy maammoak a maragsakanka kaniak, ta saan nga agballigi kaniak ti kabusorko. **12** Kaniak, saranayennak iti kinapudnok ken salimetmetannak iti sangoanam iti agnanayon. **13** Maidayaw koma ni Yahweh, ti Dios ti Israel, iti agnanayon nga awan inggana. Amen ken Amen. Maikadua a libro

42 Kas iti panagal-al ti ugsa iti pannakawawna iti danum ti waig, kasta ti pannakawawko kenka, O Dios. **2** Mawawak para iti Dios, para iti sibibiag a Dios; kaanonto nga umayak ket sumangoak iti sangoanan ti Dios? **3** Dagiti luak ti nagbalin a taraonko iti aldaw ken rabii, kabayatan a kankanayon nga ibagbaga dagiti kabusorko kaniak, "Sadino ti ayan ti Diosmo?" **4** Malagipko dagitoy a banbanag kas ibuyatko ti kararuak: no kasano a nakipanak kadagiti adu a tattao ken indauloak ida iti balay ti Dios nga addaan timek ti rag-o ken dayaw, dagiti adu a mangramrambak iti fiesta. **5** Apay a nakadumogka, O kararuak, ken apay a madanaganka iti kaunggak? Mangnamnamaka iti Dios, ta agdayawak pay kenkuana para iti tulong ti presensiana. **6** O Diosko, nakadumog ti kararuak iti kaunggak, ngarud malagipka manipud iti daga idiay Jordan, manipud kadagiti tallo a tapaw ti Bantay Hermon, ken manipud iti turod ti Mizar. **7** Ti kaadalman ayabanna ti sabali a kaadalman iti karasakas ti panagdissoor dagiti danummo; naglasat dagiti dalluyon ken palongmo kaniak. **8** Nupay kasta, bilinento ni Yahweh ti kinapudnona ti tulagna iti aldaw; addanto kaniak ti kantana iti rabii, maysa a kararag iti Dios ti biagko. **9** Ibagakto iti Dios, a batok, Apay a nalipatannak? Apay nga agtultuloy nga agladladingitak gapu iti panangidadanes dagiti kabusor?" **10** A kas kampilan kadagiti tulangko, a tubtubngarendak dagiti kabusorko, kabayatan a kanayon nga ibagbagada kaniak, "Sadino ti ayan ti Diosmo?" **11** Apay a nakadumogka, kararuak? Apay a maringgoranka iti kaunggak? Mangnamnamaka iti Dios, ta agdayawak pay kenkuana, nga isu ti tulong iti rupak ken Diosko.

43 Ukomennak, O Dios, ken ipakaasim ti kalintegak kadagiti saan a nadiosan a nasion; **2** Ta sika ti Dios ti pigsak; apay nga imbellengnak? Apay nga agdung-awak iti panangparigat dagiti kabusor? **3** O, ibaonmo ti silawmo ken ti kinapudnom; idalandak koma; ipandak koma iti nasantoan a turodmo ken iti tabernakulom. **4** Ket mapanakto iti altar ti Dios, iti Dios nga aglaplapusanan a rag-ok; ken iti arpa idaydayawkanto, O Dios, a Diosko. **5** Apay a nakadumogka, kararuak? Apay a maringgoranka iti kaunggak? Mangnamnamaka iti Dios; ta agdayawak pay kenkuana, nga isu ti tulong ken Diosko.

44 Nangngegmi babaen kadagiti lapayagmi, O Dios,
imbaga dagiti ammami kadakami dagiti trabaho nga
inaramidmo kadagidi aldawda, idi un-unana nga aldaw. **2**
Pinapanawmo dagiti nasion babaen kadagiti imam ngem
inmulam dagiti tattaomi, pinarigatmo dagiti tattao, ngem
inwarasmo dagiti tattaomi iti daga. **3** Ta saanda a naala
ti daga a kas sanikuada babaen iti bukodda a kampilan,
wenno insalakan man ida ti bukodda a takkiag; ngem
ti makannawan nga imam, ti takkiagmo, ken ti raniag ti
rupam, gapu ta immanamongka kadakuada. **4** O Dios,
Sika ti Arik; iyegmo ti balligi kenni Jacob. **5** Babaen
kenka ipababami dagiti kabusormi; babaen iti naganmo,
ibaddekminto ida, dagiti tumakder a bumusor kadakami.
6 Ta saanakto nga agtalek iti panak, wenno isalakannak
man ti kampilanko. **7** Ngem insalakannakami manipud
kadagiti kabusormi, ken imbabainmo dagiti manggurgura
kadakami. **8** Iti Dios nagpannakkelkami nga agmalmalem,
ken agyamankami iti naganmo iti agnanayon. (Selah) **9**
Ngem ita, imbelleng ken imbabainnakami, ken saankan a
kumuykuyog kadagiti mannakigubatmi. **10** Inaramidmo nga
agsanudkami manipud iti kabusor; ken samsamandakami
dagiti manggurgura kadakami. **11** Pinagbalinnakami a kasla
karnero a naisagana a taraon, ket inwarasnakami kadagiti
nasion. **12** Ilakom dagiti tattaom para iti awan; saanmo a
nanayonan ti kinabaknangmo babaen ti panangaramid iti
dayta. **13** Pinagbalinnakami a tubngar kadagiti kaarrubami,
angawen ken laisendakami dagiti adda iti aglawlawmi.
14 Inaramidnakami a pagkakatawaan dagiti nasion, a
pagwingiwingan ti ulo dagiti tattao. **15** Agmalmalem nga adda
iti sangoanak ti pannakaibabainko, inabbongannak ti bain iti
rupak **16** gapu iti timekna a mangtubtubngar ken manglalais,
gapu iti gumurgura ken ti kabusor. **17** Immay amin daytoy
kadakami; nupay kasta, saandaka a nalipatan wenno
sinalungasing ti tulagmo. **18** Saan a timmallikod ti pusomi;
saan nga immadayo iti dalanmo dagiti addangmi. **19** Ngem
nakaro ti panangburakmo kadakami iti ayan dagiti narungsot
nga ayup ken inabbongannakami iti anniniwan ti patay. **20**
No nalipatanmi ti nagan ti Diosmi wenno ingatomi dagiti
imami iti sabali a dios, **21** saanto kadi a sukimaten ti Dios
daytoy? Ta ammona dagiti palimed ti puso. **22** Kinapudnona,
agmalmalem a mapappapataykami gapu iti naganmo;
Naibilangkami a kasla karnero a maparti. **23** Agriingka, apay
a matmaturogka, O Apo? Bumangonka, saannakami nga
ilaksid iti agnanayon. **24** Apay nga ilingedmo ti rupam ket
lipatem ti pannakaparparigat ken pannakaidadanesmi? **25**
Ta narunawkami iti katapukan; naiyasideg ti bagimi iti daga.
26 Bumangonka ta tulongannakami ket subbotennakami
maigapu iti kinapudnom iti tulagmo.

45 Toy pusok ket agluplupias iti naimbag a banag; ibasak
iti napigsa dagiti sasao nga insuratko maipapan
iti ari; toy dilak ti pangsurat iti naalibtak a mannurat. **2**
Natartarakika ngem dagiti annak ti tattao; naibukbok ti
parabur iti bibigmo; isu nga ammomi a binendisionannaka ti
Dios iti agnanayon. **3** Isuotmo ti kampilam iti luppom, maysa
a nabileg, iti dayag ken kinatan-okmo. **4** Iti kinatan-okmo
agsakayka a sibaballigi gapu iti kinamatalek, kinaemma,
ken kinalinteg; isuronaka ti makannawan nga imam kadagiti
nakabutbuteng a banbanag. **5** Natadem dagiti panam,
agpakleb dagiti tattao kenka; salputen dagiti panam ti puso
dagiti kabusor ti ari. **6** Ti tronom, O Dios, ket agnanayon ken
awan patinggana; ti setro iti hustisia ti setro iti pagariam. **7**
Inayatmo ti kinalinteg ken ginuram ti kinadakes; ngarud,
ti Dios a Diosmo, ket pinulotannaka iti lana ti kinaragsak
a nalablabes ngem kadagiti kakaduam. **8** Amin a pagan-
anaymo ket agayamuom iti mirra, aloe, ken kasia; iti
uneg ti marfil a palasio liwliwaennaka dagiti de-kuerdas a
pagtokaran. **9** Dagiti babbai nga annak dagiti ari ket kadua
dagiti agkakadayaw a nobiam; agtaktakder iti makannawan
nga imam ti reyna a nakawesan iti adda balitokna manipud
iti Ofir. **10** Dumngegka, anak a babai, ipangagmo ken
yallingagmo ti lapayagmo; lipatem dagiti tattaom ken ti
balay ti amam. **11** Iti kasta a wagas, tarigagayanto ti ari
ti kinapintasmo; amom isuna; raemem isuna. **12** Addanto
sadiay ti anak a babai ti Tiro nga adda sagutna; dagiti
nababaknang kadagiti tattao ket dumawatdanto iti pabor
kenka. **13** Ti anak ti ari a babai nga adda iti palasio ket
nakapinpintas unay; ti pagan-anayna ket naaramid nga adda
balitokna. **14** Maitulodto isuna a nakakawes iti naburdaan a
bado iti ayan ti ari; dagiti birhen, ti kakaduana a sumarsaruno
kenkuana, ket maiyegto kenka. **15** Sumrekdanto iti palasio ti
ari; maituloddanto iti kinaragsak ken kinarag-o. **16** Iti lugar
dagiti ammayo sumukatto dagiti annakmo, a pagbalinemto
ida a prinsipe iti entero a daga. **17** Pagbalinekto ti naganmo
a nalatak iti amin a kaputotan; iti kasta, pagyamanandakanto
dagiti amin tattao iti agnanayon ken awan patinggana.

46 Ti Dios iti kamang ken pigsatayo, sisasagana a
tumulong iti nariribuk a tiempo. **2** Saantayo ngarud
nga agbuteng, uray no agbaliw ti daga, uray no aggun-
gon dagiti bantay ken margaay iti kaunggan a paset ti
baybay, **3** uray no agdaranudor ken nadawel ti danumna,
ken uray agpigerger dagiti bantay gapu iti dadakkel a
dalluyonna. (Selah) **4** Adda maysa a karayan, ti agay-ayus
a mangparparagsak iti siudad ti Dios, ti nasantoan a disso
dagiti tabernakulo ti Kangangatoan. **5** Adda iti tengngana ti
Dios; saanto a magaraw isuna; tulunganto isuna ti Dios,
ket aramidenna daytoy iti parbangon. **6** Nagpungtot dagiti
nasion ken dagiti pagarian ket nagun-gon; pinigsaanna
ti timekna ket narunaw ti daga. **7** Kaduatayo ni Yahweh
a mannakabalin amin; ti Dios ni Jacob ti kamangtayo.
(Selah) **8** Umaykayo, kitaenyo dagiti aramid ni Yahweh, ti
panangdadaelna iti daga. **9** Pagsardengenna dagiti gubat
iti entero a daga; tuktukkolenna ti bai ti pana ken dagiti
gayang; pupuoranna dagiti kalasag. **10** Agulemekkayo ket
bigbigenyo a siak ti Dios; maitan-okakto kadagiti nasion;
maitan-okakto iti rabaw ti daga. **11** Kaduatayo ni Yahweh a
mannakabalin amin; ti Dios ni Jacob ti kamangtayo. (Selah)

47 Dakayo amin a tattao, ipalakpakyo dagiti imayo;
ipukkawyo iti Dios ti timek ti balligi. **2** Ta ni Yahweh
a Kangangatoan ket nakaam-mak; naindaklan isuna nga
Ari iti entero a daga. **3** Parukmaenna dagiti tattao iti
babaentayo ken dagiti nasion iti sirok ti sakatayo. **4** Pinilina
ti tawidentayo, ti dayaw ni Jacob nga inayatna. (Selah) **5**
Nagpangato ti Dios a nabuyogan iti pukkaw, nagpangato ni
Yahweh a napakuyogan iti uni ti trumpeta. **6** Agkantatayo
kadagiti pammadayaw para iti Dios, kantaentayo dagiti
pammadayaw, kantaentayo dagiti pammadayaw para iti
Aritayo. Kantaentayo dagiti pammadayaw. **7** Ta ti Dios
ti Ari iti entero a daga; kantaentayo dagiti pammadayaw
nga addaan pannakaawat. **8** Agari ti Dios kadagiti nasion;

agtugtugaw iti nasantoan a tronona. **9** Dagiti prinsipe iti amin a tattao ket naummongda a kadua dagiti tattao ti Dios ni Abraham; ta ti salaknib ti lubong ket kukua ti Dios; maitan-ok isuna iti kasta unay.

48 Naindaklan ni Yahweh ket maikari unay a mapadayawan, idiay siudad ti Diostayo iti nasantoan a bantayna. **2** Napintas ti kinangatona, ti ragsak ti entero a daga, ket ti bantay Sion, ti akin-amianan a paset, ti siudad ti naindaklan nga Ari. **3** Impakaammo ti Dios ti bagina kadagiti palasiona kas maysa a pagkamangan. **4** Ta kitaenyo, dagiti ari ket inummongda dagiti bagbagida; naggigiddanda a limmabas. **5** Nakitada daytoy, ket nasdaawda; naupayda, ket nagdardarasda a pimmanaw. **6** Panagbuteng ti nanglapped kadakuada sadiay, sakit a kas iti marikna iti agpaspasikal a babai. **7** Babaen iti angin a naggapu ti daya, dinadaelmo dagiti bangka a naaramid manipud Tarsis. **8** Kas nangngeganmi, isu ti nakitami iti siudad ni Yahweh a mannakabalin amin, iti siudad ti Diostayo; salimetmetanna daytoy iti agnanyon. (Selah) **9** Pinanunotmi ti kinapudnom iti tulagmo, O Dios, iti tengnga ti templom. **10** Kas iti naganmo, O Dios, kastanto met ti pannakaidayawmo agingga kadagiti nagpatinggaan ti daga; ti makannawan nga imam ket napnoan kinalinteg. **11** Agragsak koma ti Bantay Sion, ken agrag-o koma dagiti annak a babbai ti Juda gapu kadagiti nalinteg a pangngeddengmo. **12** Likawenyo ti Bantay Sion, likmutenyo isuna; bilangenyo dagiti torrena; **13** kitaenyo a naimbag dagiti bakudna, ken kitaenyo dagiti palasiona tapno maibagayonto daytoy iti sumaruno a kaputotan. **14** Ta daytoy a Dios ket isu ti Diostayo iti agnanayon ken awan patinggana; isuna ti mangidalanto kadatayo agingga iti patay.

49 Denggenyo daytoy, dakayo amin a tattao; yallingagyo ti lapayagyo, dakayo amin nga agnanaed iti lubong, **2** nanumo ken natan-ok, nabaknang ken napanglaw. **3** Isaonto ti ngiwatko ti kinasirib, ken ti panangutob toy pusok ket mangiturong iti pannakawat. **4** Yallingagko ti lapayagko iti maysa a pangngarig; Irugik ti panggarigko bayat iti panagtukarko ti arpa. **5** Apay koma nga agbutengak kadagiti aldaw ti dakes, no palawlawan ti kinadakes dagiti mukodko? **6** Dagiti agtalek iti sanikuada ken mangipannakel iti kinaadu ti kinabaknangda- **7** Sigurado nga awan ti siasinoman a makabael a mangsubbot iti kabsatna a lalaki wenno agited ti bayad iti Dios para kenkuana, **8** Gapu ta iti pannakasubbot ti biag ti maysa a tao ket nangina, ken awan ti siasinoman a makabael a mangbayad iti inutangtayo. **9** Awan ti siasinoman a mabalin nga agbiag iti agnanayon tapno saan nga agrupsa ti bagina. **10** Ta makitananto ti panagrupsa. Dagiti masirib a tattao ket matay; ti maag ken ti nengneng agpada a mapukaw ken panawanda dagiti sanikuada iti dadduma. **11** Iti kapanunotanda ket agnanayon dagiti pamiliada, ken dagiti lugar a pagnanaedanda agingga iti amin a kaputotanda; pinanaganandа dagiti dagada sigun iti naganda. **12** Ngem ti tao nga addaan kinabaknang ket saan nga agtalinaed a sibibiag; kasla isuna kadagiti nauyong nga ayup a mapukaw. **13** Daytoy a wagas iti panagbiagda, ket kinamaagda; ngem kalpasan a matayda, annamonganto dagiti tattao dagiti ibagbagada. (Selah) **14** Nadutokanda a kas iti maysa nga arban nga agturong idiay Seol, ti patayto ti pastorda, ti nalinteg ti adda pannakabalinna a mangituray kadakuada iti bigbigat; alun-unento ti Seol dagiti bagida ket awanto ti lugar sadiay a mabalinda a pagnaedan. **(Sheol h7585)** **15** Ngem subbotento ti Dios ti biagko manipud iti pannakabalin ti Seol; awatennakto. (Selah) **(Sheol h7585)** **16** Saanka nga agbuteng no ti maysa a tao ket bumaknang, no dumakkel ti pannakablin iti balayna; **17** ta inton matay isuna awanto iti maitugotna, ti pannakabalinna ket saananto a kadua a bumaba. **18** Indayawna ti kararuana bayat iti panagbiagna- ken raraemendaka dagiti tattao no agbibiagka a para iti bagim- **19** mapanto isuna kadagiti kaputotan dagiti kapuonanna ket saandanton pulos a makita pay ti lawag. **20** Ti tao nga adda kinabaknangna ngem awan pannakaawatna ket kasla la kadagiti nauyong nga ayup, nga agpukaw.

50 Nagsao ni Yahweh a Dios, ti Maysa a Nabileg ken inawaganna ti daga manipud panagsingising ti init agingga iti panaglinnekna. **2** Nagraniag ti Dios manipud iti Sion, a naan-anay iti kinapintasna. **3** Immay ti Diostayo ken saan isuna a nagulimek; adda gumilgil-ayab nga apuy iti sangoananna, ken kasta unay a bagio iti aglawlawna. **4** Immawag isuna iti langit ken iti daga tapno ukomenna dagiti tattaona: **5** "Ummongenyo dagiti napudno a tattaok kaniak, dagiti nagtulnog iti katulagak babaen iti sakrificio." **6** Ipablaak ti langit iti kinalintegna, ta ti Dios a mismo ti ukom. (Selah) **7** "Dakayo a tattaok, dumngegkayo ta agsaoak; Siak ti Dios a Diosyo. **8** Saankayo a tubngaren kadagiti datonyo; dagiti datonyo a maipuor ket kanayon nga adda iti sangoanak. **9** Saanko nga alaen ti kalakian a baka manipud iti balayyo, wenno dagiti kalakian a kalding manipud kadagiti arbanmo. **10** Ta kukuak tunggal nauyong nga ayup iti kabakiran, kasta met dagiti ayup nga adda iti rinibribu a katurturudan. **11** Ammok amin a billit kadagiti bantay, ken kukuak dagiti nauyong nga ayup iti kataltalunan. **12** No mabisinak, saanko nga ibaga kadakayo; ta kukuak ti lubong, ken amin nga adda iti daytoy. **13** Kanek kadi ti lasag dagiti baka wenno inumek kadi ti dara dagiti kalding? **14** Isagutyo iti Dios ti daton iti panagyaman, ken bayadanyo dagiti kariyo iti Kangangatoan. **15** Awagandak iti aldaw ti riribuk; isalakankayonto, ken itan-okdakto." **16** Ngem iti nadangkes kinuna ti Dios, "Ania iti ar-aramidem a mangipablaak kadagiti bilinko, nga innalam ti tulagko kadagiti ngiwatmo, **17** idinto ta kaguram ti bilin ken imbellengmo dagiti sasaok iti adayo? **18** No makitam ti maysa nga agtatakaw, umanamongka kenkuana; makidangdanggayka kadagiti mannakikamkamalala. **19** Intedmo ti ngiwatmo iti demonyo, ken ibalbalikas ti dilam iti makaallilaw. **20** Itugtugawam ken agsasaoka maibusor iti kabsatmo a lalaki; pinerdim ti dayaw ti bukod nga anak a lalaki ni nanangmo. **21** Inaramidmo dagitoy a banbanag, ngem nagulimekak, ket impagarupmo a maysaak a kas kenka. Ngem, babalawenka ken iparuarko iti imatangmo amin nga inaramidmo. **22** Ita, lagipenyo daytoy dakayo a nanglipat iti Dios; ta no saan pisangpisangenkayo iti pidapidaso, ken awanto ti siasinoman nga umay tumulong kadakayo: **23** Siasinoman iti mangisagut ti daton ti panagyaman, mangted dayaw kaniak, ken siasinoman a sumurot iti dalanna a nalinteg, ipakitakto ti panangisalakan ti Dios"

51 Kaasianak, O Dios, gapu iti kinapudnom; gapu iti kinawadwad ti kaasim, punasem dagiti nagbasolak. **2** Ugasannak a naan-anay manipud iti kinadakesko ken dalusannak iti nagbasolak. **3** Ta ammok dagiti nagbasolak,

ken adda a kanayon iti sangoanak ti basolko. **4** Nagbasolak kenka, sika laeng ti nagbasolak ken nagaramidak ti dakes iti imatangmo; hustoka tunggal agsaoka; nalinteg iti panangukommo. **5** Kitaem, naiyanakak iti kinadakes; sipud pay inyinawnak ti inak, nagbasolakon. **6** Kitaem, tarigagayam ti kinapudno iti pusok; iti pusok impakaammom kaniak ti kinasirib. **7** Pasin-awennak babaen iti hisopo, ket dumalusakto; ugasannak, ket napudpudawakto ngem iti niebe. **8** Ipangngegmo kaniak ti rag-o ken ragsak tapno agrag-oda dagiti tulang a tinukkolmo. **9** Ilemmengmo ti rupam manipud kadagiti basolko ken punasem amin dagiti kinadakesko. **10** Parsuaem kaniak, O Dios, ti nadalus a puso ken ikkannak iti baro ken napudno nga espiritu. **11** Saannak a papanawen iti imatangmo, ken dimo ipanaw kaniak ti Espiritu Santom. **12** Isublim kaniak ti ragsak iti panangisalakanmo, ken ikkannak iti natulnog nga espiritu. **13** Ket isurokto dagiti bilinmo kadagiti managbasol, ken agsublidanto kenka. **14** Pakawanennak gapu iti nagayus a dara, O Dios iti pannakaisalakanko, ken ipukkawkonto ti rag-o ti kinalintegmo. **15** O Apo, luktam ti bibigko, ken ibalikas ti ngiwatko iti pannakaidaydayawmo. **16** Dimo kayat dagiti daton a sacrificio, ta no kayatmo koma, isuda ti idatonko; dika met maay-ayo iti daton a maipuor. **17** Dagiti daton iti Dios ket dagiti napakumbaba nga espiritu. Sika, O Dios, ti saanto a mangumsi iti napakumbaba ken nagbabawi a puso. **18** Kaasiam ti Sion ket tulongam; bangonem manen dagiti bakud ti Jerusalem. **19** Ket maragsakankanto kadagiti daton iti kinalinteg, kadagiti daton a maipuor ken kadagiti daton a maipuor amin; kalpasanna, mangidatonto dagiti tattaomi kadagiti kalakian a baka iti rabaw ti altarmo.

52 Apay a pagpannakkelmo ti agar-aramid iti riribuk, sika a maingel a tao? Inaldaw nga umay ti kinapudno ti Dios iti tulagna. **2** Pannakadadael ti panggep ti dilam a kasla iti maysa a natadem a labahas, a mangal-allilaw. **3** Ad-adda nga ay-ayatem ti dakes ngem iti naimbag ken agul-ulbodka imbes ketdi nga agsao iti kinapudno. (Selah) **4** Paga-ayatmo dagiti sao a mangalun-on kadagiti sabali, sika a manangallilaw a dila. **5** Dadaelennakanto ti Dios iti agnanayon; alaennakanto ken rabsutennaka manipud iti toldam ken parutennaka iti daga dagiti sibibiag. (Selah) **6** Makitanto met daytoy dagiti nalinteg ken agbutengda; katawaandanto isuna ken kunaenda, **7** "Kitaenyo, daytoy ti tao a saan a ti Dios ti kamangna ngem nagtalek iti kinawadwad dagiti kinabaknangna ken pinatalgedanna ti bagina iti kinadangkesna." **8** Ngem no maipapan kaniak, kaslaak la iti maysa a nalangto a kayo ti olibo iti balay ti Dios; agtalekak iti kinapudno ti tulag ti Dios iti agnanayon nga awan patinggana. **9** O Dios agyamanak kenka iti agnanayon, gapu kadagiti banbanag nga inaramidmo. Mangnamnamaak iti naganmo, ta naimbag daytoy, iti sangoanan dagiti napudno kenka.

53 Kuna ti maysa a maag iti pusona, "Awan Dios." Rinukerda ken dakes unay dagiti aramidda; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti naimbag. **2** Tannawagan ti Dios manipud langit dagiti annak ti tattao ta kitaenna no adda masirib a mangbirok kenkuana. **3** Timallikudda amin; nagbalinda amin a narugit; awan ti uray maysa nga agar-aramid iti naimbag, awan, uray maysa. **4** Awan kadi ti ammoda, dagidiay nga agar-aramid iti kinadakes, dagidiay a mangalun-on kadagiti tattaok a kas pannanganda iti tinapay ngem saanda nga umawag iti Dios? **5** Mabutengda unay, uray awan ti gapu nga agbutengda; ta iwarawaranto ti Dios dagiti tulang ti sianoman a dumarupto a maibusor kenka; maibabainto dagiti kasta a tattao gapu ta linaksid ida ti Dios. **6** Aggapu koma iti Sion ti pannakaisalakan ti Israel! Ket agrag-onto ni Jacob ken agragsakto ti Israel, inton isubli ti Dios dagiti tattaona manipud pannakaibaludda!

54 Isalakannak, O Dios, babaen iti naganmo ket usigennak iti pannakabalinmo, **2** Denggem ti kararagko, O Dios; denggem dagiti sao ti ngiwatko. **3** Ta darupendak dagiti natangsit a tattao, ken sinapul dagiti awanan asi a tattao ti biagko; saanda nga impangag ti Dios iti sangoananda. (Selah) **4** Kitaem, ti Dios ti katulongak, ti Apo ti mangsaranay kaniak. **5** Supapakannanto ti dakes dagiti kabusorko; babaen iti kinapudnom, dadaelem ida! **6** Siraragsakakto a mangipaay iti datonko kenka; agyamanakto iti naganmo, O Yahweh, ta naimbagka. **7** Ta inispalnak kadagiti amin a parikutko; nakitak ti balligi kadagiti kabusorko.

55 Ipangagmo ti kararagko, O Dios, ken saanmo kadi nga ilemmengan ti ararawko. **2** Ipangagnak ket sungbatannak; awan ti inanak kadagiti pakariribukak **3** gapu kadagiti timek dagiti kabusorko, gapu iti panangparigat dagiti nadangkes; ta riribuk ti iyegda kaniak ket kapungtotdak. **4** Nasaktan unay ti pusok, ken nagtupak kaniak ti alliaw ni patay. **5** Panagbuteng ken panagpigerger ti immay kaniak, ket linapunosnak ti buteng. **6** Kinunak, "O, no addaanak koma kadagiti payak a kasla iti kalapati! Ket makatayabak koma nga umadayo ken makainana. **7** Kitaem, ket innak iti adayo a disso; agtalinaedak idiay let-ang. (Selah) **8** Agdardarasak a mapan iti panglinongan manipud iti napigsa nga angin ken bagio." **9** Dadaelem ida, O Apo, ket dimo pagkikinnaawaten ida, ta makitak ti kinaranggas ken riribuk iti siudad. **10** Aldaw ken rabii, lawlawlawenda dagiti paderna; kinadakes ken riribuk ti adda iti tengngana. **11** Adda ti kinadangkes iti tengngana; saan a pumanaw kadagiti kalsadana dagiti panangidadanes ken panangallilaw. **12** No koma kabusor ti manglalais kaniak, maibturak; uray isuna a gimmura kaniak a nagpannakkel kaniak, mailemmengak. **13** Ngem sika, ti tao a kapadpadak, ti kaduak ken nasinged a gayyemko. **14** Naaddaanta ti nasam-it a panaglinlinnangen; nagnata iti balay ti Dios agraman ti adu a tattao. **15** Kellaat koma nga umay ni patay kadakuada; maipababada koma a sibibiag iti sheol, ta kinadangkes ti pagnanaedanda, iti mismo nga ayanda. **(Sheol h7585)** **16** No maipapan kaniak, umawagakto iti Dios, ket isalakannakto ni Yahweh. **17** Agdayengdeng ken umasugak iti rabii, bigat ken agmatuon; ipangagna ti timekko. **18** Sitatalged nga ispalenna ti biagko manipud iti gubat a maibusor kaniak, ta adu dagiti bimmusor kaniak. (Selah) **19** O Dios, a nagturay manipud iti un-unana, denggennakto ken parmekennanto ida. Saan nga agbalbaliw dagidiay a lallaki; saanda nga agbuteng iti Dios. **20** Inlayat ti gayyemko dagiti imana kadagiti nakikapia kenkuana; saanna a rinaem ti katulaganda. **21** Nalammuyot ti ngiwatna a kas iti mantikilia ngem adda gura ti pusona; naluklukneng ngem iti lana dagiti balikasna, ngem kinapudnona, immasutda kadagiti kampilan. **22** Ikamangyo dagiti dadagsenyo kenni Yahweh, ket saranayenakayonto; saanna pulos nga ipalubos

a magaraw ti nalinteg a tao. **23** Ngem sika, O Dios, ipisokmonto dagiti nadangkes iti abut ti pannakadadael; dagiti mawaw iti dara ken manangallilaw a lallaki ket saanto nga agbiag iti uray kaguddua iti kaatiddog ti panagbiag dagiti dadduma, ngem no siak, agtalekak kenka.

56 Maasika kaniak, O Dios, ta kayatnak nga alun-onen ti maysa a tao; agmalmalem a dardarupen ken idaddadanesnak. **2** Agmalmalem a kayatdak nga alun-onen dagiti kabusorko; ta adu dagiti natangsit a dumarup kaniak. **3** No mabutengak, agtalekak kenka. **4** Iti Dios, a daydayawek ti saona—agtalekak iti Dios; saanakto nga agbuteng; ania ti mabalin nga aramiden ti tao kaniak? **5** Agmalmalem a baliktadenda dagiti sasaok; amin a panagpanpanunotda ket maibusor kaniak para iti pakadaksan. **6** Agu-ummongda, aglemmengda, ket sipsiputanda amin nga addangko, a kas iti panangurayda iti biagko. **7** Saanmo nga ipalubos a makalibasda nga agar-aramid iti kinadakes. Ipababam dagiti tattao iti ungetmo, O Dios. **8** Bilangem dagiti pannakaiyaw-awanko ken ikabilmo dagiti luluak iti boteliam; saanda aya a nailista iti bukodmo a libro? **9** Ket agsanudto dagiti kabusorko iti aldaw nga umawagak kenka; daytoy ti ammok, adda ti Dios kaniak. **10** Iti Dios, a daydayawek ti saona—kenni Yahweh, a daydayawek ti saona— **11** Agtalekak iti Dios; saanakto nga agbuteng, ania ti mabalin nga aramidek ti tao kaniak? **12** Adda kaniak ti pagrebbengan a mangtungpal kadagiti karik kenka, O Dios; agidatonakto iti pagyamanko kenka. **13** Ta inispalmo ti biagko manipud iti patay; inlisim dagiti sakak manipud iti pannakatinnag, tapno makapagnaak iti sangoanan ti Dios iti lawag ti sibibiag.

57 Kaasiannak, O Dios, kaasiannak, ta agkamangak kenka agingga a malpas dagiti pakariribukak. Agtalinaedak iti sirok dagiti payakmo nga agpaay a salaknib agingga a malpas daytoy a pannakadadael. **2** Umasugakto kenka O Dios a Kangatoan, iti Dios, a mangted iti amin a kasapulak. **3** Manipud langit, sungbatannak ket isalakannak, inton babalawennak ti tao nga agtarigagay a mangalun-on kaniak; (Selah) ipaayto ti Dios kaniak ti kinapudno iti tulagna ken ti kinamatalekna. **4** Kaduak dagiti leon; addaak kadagidiay nakasagana a mangalun-on kaniak. Addaak kadagiti tattao a kasla gayang ken pana dagiti ngipenda, ken natadem a kampilan dagiti dilada. **5** Maitan-okka, O Dios, iti tangatang; maitag-ay koma ti dayagmo iti entero a daga. **6** Nangipakatda iti iket nga agpaay kadagiti sakak; Nagtuokak. Nangkalida ti abut iti sangoanak. Natnagda a mismo iti tengnga daytoy! (Selah) **7** Natalged ti pusok, O Dios, natalged ti pusok; agkantaak, wen, agkantaak ti pagdaydayaw, **8** Agriingka, O kararuak, agriingka, saltero ken arpa; riingek ti bannawag. **9** Agyamanak kenka, O Apo, kadagiti tattao; agkantaak kadagiti pagdaydayaw kenka kadagiti nasion. **10** Ta ti kinapudnom iti tulagmo ket naindaklan aggingga kadagiti langit, ken dumanon kadagiti tangatang ti kinamatalekmo. **11** Maintan-okka, O Dios, iti tangatang; maitan-ok koma ti dayagmo iti entero a daga.

58 Dakayo nga agtuturay, nalinteg met la iti panagsasaoyo? Dakayo a tattao, nalinteg met la ti panangukomyo? **2** Saan, agar-aramidkayo iti kinadangkes iti pusoyo; agar-aramidkayo ti kinaranggas iti entero a daga babaen kadagiti im-imayo. **3** Naisinan dagiti nadangkes manipud pay iti aanakan; maiyaw-awandan apaman a maipasngayda, agsasaodan kadagiti inu-ulbod. **4** Ti gitada ket kasla gita ti uleg; kasla da la tuleng a kobra a napullatan dagiti lapayagda, **5** a saan a mangipangpangag iti timek dagiti mangkaykayaw, uray no kasano ti kinalaingda. **6** Pusiem dagiti ngipen kadagiti ngiwatda; O Dios; pusiem dagiti saong dagiti urbon a leon, O Yahweh. **7** Mapukawda koma a kas iti danum nga ages-es; inton ibiatda dagiti panada, agbalinda koma a kasla awan tiradna. **8** Agbalinda koma a kasla bisukol a marunaw ken agpukaw, kas iti natay a maladaga a naipasngay iti saanna pay a tiempo ket saanna man la a nakita ti lawag ti init. **9** Sakbay a marikna dagiti bangam ti pudot ti mapupuoran a sisiit, iyadayonanto dagitoy babaen iti alipugpog, dagiti nalangto kasta met dagiti mapupuoran a sisiit. **10** Agrag-onto dagiti nalinteg inton makitana ti panagibales ti Dios; bugoannanto dagiti sakana iti dara dagiti nadangkes, **11** tapno ibaganto dagiti lallaki, "Pudno, nga adda gunggona ti nalinteg a tao; pudno nga adda ti Dios a mangukom iti lubong."

59 Diosko, ispalennak kadagiti kabusorko, ikabilnak iti nangato nga adayo kadagiti bumusor kaniak. **2** Salaknibannak kadagiti managdakdakes, ken isalakannak kadagiti lallaki a mawaw ti dara. **3** Ta kitaem, agur-urayda a mangsaneb tapno kettelenda ti biagko. Aguummong dagiti nabibileg a managdakdakes a maibusor kaniak, ngem saan a gapu iti panaglabsingko wenno basolko, O Yahweh. **4** Agsagsaganada a mangkamat kaniak uray no awan ti biddutko; agriingka, tulongannak ket kitaem. **5** Sika, O Yahweh a Dios a Mannakabalin, ti Dios ti Israel, bumangonka ket dusaem amin dagiti nasion, saanmo a kaasian dagiti nadangkes a managbasol. (Selah) **6** Agsublida iti rabii, agtataguobda a kasla aso ken likmutenda iti siudad. **7** Kitaem, agtabbaawda; adda kampilan kadagiti bibigda, ta kunkunaenda "Siasino ti makangngeg kadatayo?" **8** Ngem katawaam ida O Yahweh, tenglem dagiti amin a nasion iti pannakaumsi. **9** O Dios, a pigsak, ipangagkanto; sika ti nangato a torrek. **10** Isalakannakto ti Diosko babaen iti kinapudnona iti tulagna; ipakitanto ti Dios kaniak ti tartarigagayak kadagiti kabusorko. **11** Saanmo ida a papatayen, ta amangan no manglipat dagiti tattaok. Warawaraem ida babaen iti pannakabalinmo ken dadaelem ida, O Apo a salaknibmi. **12** Gapu kadagiti basol dagiti ngiwatda ken dagiti ibalikas dagiti bibigda, bay-am a matiliwda gapu iti kinapannakelda, ken kadagiti lunod ken inu-ulbod nga iyeb-ebkasda. **13** Dadaelem ida iti pungtotmo, dadaelem ida tapno mapukawda; Ipakaammom kadakuada nga agturturay ti Dios kenni Jacob ken iti amin a daga. (Selah) **14** Iti rabii pagsubliem ida, pagtaguobem ida a kasla aso a mangliklikmut iti siudad. **15** Agsursordanto nga agbiruk ti makan ken agpatpatnag nga agurayda no saanda a napnek. **16** Ngem agkantaakto iti maipapan iti bilegmo; ta sika ti nangato a torrek ken pagkamangak iti aldaw ti panagkapsutko. **17** Sika ti pigsak, agkantaak kadagiti pagdaydayaw; ta ti Dios ti nangato a torrek, ti Dios a napudno iti tulag.

60 O Dios, impalladawnakami; binuraknakami; nakaungetka; isublinakami manen. **2** Pinagkintayegmo ti daga; pinagbirrim daytoy; agasam dagiti ringngatna, ta aggingined daytoy. **3** Impakitam kadagiti tattaom dagiti

nakaro a banbanag; impainummo kadakami ti arak a mangpadiwerdiwer. **4** Nangtedka iti bandera kadagidiay a mangdaydayaw kenka tapno maiparang daytoy gapu iti kinapudno. (Selah) **5** Tapno maispal dagidiay nga ay-ayatem, ispalennakami babaen iti makannawan nga imam ken sungbatannak. **6** Nagsao ti Dios iti kinasantona, "Agrao-akto; Bingayekto ti Sikem ken ibunongkonto ti tanap ti Succot. **7** Kukuak ti Galaad ken kukuak ti Manases; helmetko met ti Efraim; ken setrok ti Juda. **8** Ti Moab ti palanggana a pagbuggoak; ipurruakkonto ti sandaliasko iti Edom; ipukkawkonto ti balligi gapu iti Filisteo. **9** Siasinonto ti mangipan kaniak iti natibker a siudad? Siasino ti mangidalan kaniak idiay Edom?" **10** Ngem sika, O Dios, saannakami kadi a linaksid? Saanka a kumuykuyog iti dangadang ti armadami. **11** Tulongannakami kadagiti kabusormi, ta awan serserbi ti tulong ti tao. **12** Agballigikami babaen iti tulong ti Dios; ibaddeknanto dagiti kabusormi.

61 O Dios, denggem ti asugko ken ipangagmo ti kararagko. **2** Umawagak kenka manipud iti pagpatingaan ti daga no madagdagsenan ti pusok; iturongnak iti bato a nangatngato ngem siak. **3** Ta sika ti salaknibko, natibker a torre manipud kadagiti kabusor. **4** Agnanayonto nga agtalinaedak iti tabernakulom; agkamangak iti salukob dagiti payyakmo. (Selah) **5** Ta nangngegmo O Dios dagiti sapatak; intedmo kaniak iti tawid nga ipaaymo koma kadagidiay a mangpadayaw iti naganmo. **6** Paatiddogem ti biag ti ari, agbalinto a kas kapaut dagiti henerasion ti tawenna. **7** Agnanayonto nga agtalinaed isuna iti sangoanan ti Dios. **8** Agnanayonto nga agkantaak iti pagdayaw iti naganmo tapno inaldaw a maaramidko dagiti sapatak.

62 Anusak nga urayen ti Dios, aggapu kenkuana ti pannakaisalakanko. **2** Isuna laeng ti batok ken pannakaisalakanko; isuna ti nangato a torrek; saanakto a magaraw a pulos. **3** Kasano kabayag ti panangdarupyo iti maysa a tao, tapno maitumbayo isuna a kasla nakairig a diding wenno marmarba nga alad? **4** Agdamagda kenkuana tapno laeng ibabada isuna manipud iti mararaem a saadna; pagay-ayatda iti agsao kadagiti inuulbod; bendisionanda isuna babaen kadagiti ngiwatda, ngem kadagiti pusoda, ilunlunodda isuna. (Selah) **5** Anusak nga urayen ti Dios; ta isu ti paggapuan ti namnamak. **6** Isuna laeng ti batok ken pannakaisalakanko; isuna ti nangato a torek; saanakto a magaraw. **7** Adda iti Dios ti pannakaisalakan ken dayawko; ti Dios iti bato ti pigsak ken ti kamangko. **8** Agtalekkayo kenkuana iti amin a tiempo, dakayo a tattao; ibagayo kenkuana ti amin a parikutyo; ti Dios ket pagkamangantayo. (Selah) **9** Pudno nga awan pategna dagiti nababa a tao, ken nauulbod dagiti nangato a tattao; nalag-an ti timbangda kadagiti timbangan; pagtitiponen a timbangen ket nalaglag-anda. **10** Saankayo nga agtalek iti panangparigat wenno panagtakaw; ken saankayo a mangnamnama iti awan serserbina a kinabaknang, ta saanda nga agbunga; saankayo nga agtalek kadagitoy. **11** Saan lang a naminsan a nangngegko a sinao ti Dios daytoy: adda kenkuana ti pannakabalin. **12** Kasta met a napudnoka, O Apo, iti tulagmo, ta subsubadam ti tunggal tao segun iti inaramidna.

63 O Dios, sika iti Diosko! Sipapasnekak a mangsapsapul kenka, kawawnaka ti kararuak, ken tarigagayannaka ti lasagko, iti namaga ken iti natikag a daga nga awan ti danumna. **2** Isu a kinitaka iti santuariom tapno kitaek ti pannakabalin ken dayagmo. **3** Gapu ta iti kinapudnom iti tulagmo ket nasaysayaat ngem iti biag, idaydayawnaka dagiti bibigko. **4** Agyamanakto kenka bayat nga agbibiagak; itag-aykonto dagiti imak iti panagkararagko. **5** Kaslaak la nangan iti pata ken taba; idaydayawnaka iti ngiwatko nga addaan ragsak dagiti bibigko. **6** No panpanunotenka iti iddak ken ut-utobenka iti agpatpatnag. **7** Ta nagbalinka a katulongak, ken agkantaak a siraragsak iti salinong dagiti payyakmo. **8** Kumpetak kenka; sarsarapaennak ti makannawan nga imam. **9** Ngem maipababanto iti kababaan a paset ti daga dagiti agpanggep a mangdadael iti biagko. **10** Maipaimadanto iti pannakabalin ti kampilan, ken agbalindanto a taraon dagiti narungsot nga aso. **11** Ngem agrag-o ti ari gapu iti inaramid ti Dios; ipannakkelto isuna dagiti amin nga agkarkari kenkuana, ngem mapasardeng dagiti ngiwat dagiti agul-ulbod.

64 O Dios, denggem ti timekko, denggem daytoy ararawko; annadam daytoy biagko iti panagbutengko kadagiti kabusorko. **2** Ilimmengnak iti nalimed a panagplano dagiti managdakdakes, manipud iti ringgor dagiti managbasol. **3** Pinatademda dagiti dilada a kasla kampilan; dagiti napapait a sasaoda, kasla pana nga imbiatda **4** tapno mapanada ti awan basbasolna manipud iti nalimed a lugar; kellaat a panaenda isuna ket awan pagbutnganda. **5** Allukoyenda dagiti babbagida iti dakes a panggep; agtutulagda iti nalimed tapno mangisagana kadagiti palab-og; kunada, "Siasino ngay ti makakita kadatayo?" **6** Agaramidda kadagiti dakes a panggep; "Nalpastayon," kunada, "ti naannad a plano." Nauneg ti kaunggan a panunot ken puso ti tao. **7** Ngem panaen ida ti Dios; ket kellaat a masugatanda babaen kadagiti panana. **8** Maitibkoldanto, agsipud ta maibusor kadakuada dagiti dilada; agwingiwingto amin dagiti makakita kadakuada. **9** Agbutengto dagiti amin a tattao ket ipadamagdanto dagiti inaramid ti Dios. Sisisiribdanto a mangpanunot iti inaramidna. **10** Agragsakto dagiti nalinteg gapu iti inaramid ni Yahweh ken agkamangdanto kenkuana; amin dagiti naimbag, ipannakkeldanto isuna.

65 Kenka, O Dios iti Sion, agur-uray dagiti pammadayawmi kenka; ituloymi nga aramiden dagiti sapatami kenka. **2** Sika a dumdumngeg iti kararag, umayto kenka amin a lasag. **3** A kasla ab-abakennakami dagiti basbasolmi; maipanggep met kadagiti panaglabsingmi, pakawanemto dagitoy. **4** Nagasat ti tao a pinilim nga iyasideg kenka tapno agtalinaed iti santuariom. Mapnekkaminto iti kinaimbag ti balaymo, ti nasantoan a templom. **5** Sililinteg a sungbatannakami babaen iti panagaramidmo kadagiti nakaskasdaaw, Dios iti pannakaisalakanmi; sika a pagtalkan ti amin a suli ti daga ken dagiti adda iti ballasiw ti taaw. **6** Ta sika iti nangpatibker kadagiti banbantay, sika a nabarikesan iti kinapigsa. **7** Sika ti mangpapaulimek ti daranudor ti taaw, ti daranudor dagiti dalluyon, ken dagiti panagringgor dagiti tattao. **8** Dagiti agnanaed kadagiti nasulinek a paset ti daga ket mabuteng iti pammaneknek dagiti aramidmo; pagragsakem ti laud ken ti daya. **9** Umaymo tultulongan ti lubong; sibsibugam daytoy; kasta unay ti panangpabaknangmo iti daytoy; napno iti danum iti karayan ti Dios; ipapaaymo iti apit idi insaganam ti

lubong. **10** Sibsibugam a sibubuslon dagiti talon a naarado;
isubsublim dagiti nagungap a ringringngat; palpaluknengem
dagitoy babaen iti arbis; benbendisionam dagiti katubtubo
a mula dagitoy. **11** Kinoronaam ti tawen iti kinaimbagmo;
iti sadinoman a papanam, adu iti napipintas nga apit.
12 Nagtinnag daytoy iti pagpaspastoran iti let-ang, ken
nabarekesan dagiti turturod iti rag-sak. **13** Nakawesan
dagiti pagpaspastoran kadagiti arban; namulaan met dagiti
tanap kadagiti trigo; agpukpukkawda gapu iti ragsak, ken
agkankantada.

66 Ipukkawyo iti panagdaydayawyo iti Dios, iti entero
a daga; **2** Ikantayo iti dayag ti naganna; pagbalinenyo
a nadayag ti pammadayaw kenkuana. **3** Ibagayo iti Dios,
"Anian a nakakaskasdaaw dagiti aramidmo! Babaen iti
nabileg a pannakabalinmo, agtulnog kenka dagiti kabusormo.
4 Idaydayaw ken kantaandaka ti entero a daga; agkantada iti
pagdaydayaw iti naganmo." (Selah) **5** Umayyo kitaen dagiti
aramid ti Dios; nakakaskasdaaw iti inaramidna kadagiti annak
ti tao. **6** Pinagbalinna a namaga a daga iti baybay; pinagnada
a binallasiw ti karayan; nagrag-otayo sadiay kenkuana. **7**
Agturturay isuna iti agnanayon babaen iti pannakabalinna;
mat-matmatanna dagiti nasion; saan a palubosan nga itag-ay
dagiti kabusor dagiti bagbagida. (Selah) **8** Dayawenyo ti Dios,
dakayo a tattao, ipangngegyo kadagiti tattao ti panagdayawyo
kenkuana. **9** Inaywanannatayo tapno agtalinaedtayo a
sibibiag, ken saanna nga itulok a maikaglis dagiti sakatayo.
10 Ta sika, O Dios, sinuotnakami; sinuotnakami a kas iti
pirak. **11** Impalubosmo a masiloankami; inikkam iti nakaro
a dadagsen dagiti siketmi. **12** Impalubosmo nga ibadde-
baddekdakami dagiti tattao; limmasatkami kadagiti apuy ken
danum, ngem impannakami iti nalawa a lugar. **13** Umayak
iti balaymo nga addaan iti daton a maipuor; bayadak dagiti
sapatak kenka **14** nga inkari dagiti bibigko ken inbalikas
ti ngiwatko idi tiempo ti pannakariribukko. **15** Idatagko
kenka dagiti maipuor a daton a nalulukmeg nga ayup ken
kadagiti nabanglo nga ayamuom dagiti kalakian a karnero;
Agidatonak kadagiti bulog a baka ken kalding. (Selah) **16**
Umayyo denggen, dakayo amin a managbuteng iti Dios,
ken ipablaakko ti inaramidna iti kararuak. **17** Nagsangitak
kenkuana, ken indaydayaw iti dilak isuna. **18** No saanko nga
inkankano dagiti basolko, saannak koma a dinengngeg ti
Apo. **19** Ngem pudno a nangngeg ti Dios, ken impangagna
ti timek ti kararagko. **20** Idaydayawko ti Dios, a saan a
timmallikod iti kararagko wenno iti kinapudnona iti tulagna
kaniak.

67 Kaassian ken bendissionannatayo koma iti Dios ken
pagraniagenna ti rupana kadatayo (Selah) **2** tapno
maipakaammo koma dagiti wagasmo iti rabaw ti daga, ti
panangisalakanmo kadagiti amin a nasion. **3** Idaydayawdaka
koma, O Dios; idaydayawdaka koma dagiti amin a tattao.
4 O, agragsak ken agkanta koma sirarag-o dagiti nasion,
ta ukomemto dagiti tattao iti patas ken iturayam dagiti
nasion iti rabaw ti daga. (Selah) **5** Idaydayawdaka koma,
O Dios; idaydayawdaka koma dagiti amin a tattao. **6**
Pinataud ti daga ti apitna ken binendisionannatayo iti Dios.
7 Benendisionannatayo ti Dios, ken idaydayaw isuna ti amin
a suli ti daga.

68 Tumakder koma ti Dios; mawarawara koma dagiti
kabusorna; agtalaw koma iti sangoananna dagiti
gumurgura kenkuana. **2** Kas maipanaw nga asok, isu a
papanawem ngarud ida; kas pannakalunag ti allid iti asideg
ti apuy, mapukaw koma dagiti nadangkes iti imatang ti
Dios. **3** Ngem agragsak koma dagiti nalinteg; agragsakda
koma iti sangoanan ti Dios; agrag-o ken agragsakda
koma. **4** Kantaanyo ti Dios, ikantayo dagiti panagdayaw
iti naganna; mangaramidkayo iti dalan kadagiti tanap ti
Karayan Jordan a pagnaanna; Yahweh ti naganna; agrag-
okayo iti sangoananna. **5** Ti ama dagiti awan amana,
ukom dagiti balo, ket ti Dios idiay nasantoan a lugar a
pagnanaedanna. **6** Ikkan ti Dios iti pamilia dagiti tattao nga
agmaymaysa; wayawayaanna dagiti balud a mabuyogan iti
panagkankanta; ngem agnaed dagiti nasukir iti natikag a
daga. **7** O Dios, idi nagnaka iti sangoanan dagiti tattaom,
idi nagnaka idiay let-ang, (Selah) **8** Nadayeg ti daga;
nangitennag met dagiti langit iti tudo iti panagparang ti
Dios, iti panagparang ti Dios idi immay isuna idiay Sinai,
iti panagparang ti Dios, ti Dios ti Israel. **9** Sika, O Dios,
pinagtudom iti kasta unay; pinapigsam dagiti tawidmo idi
agkapsut daytoy. **10** Nagnaed dagiti tattaom ditoy; Sika, O
Dios, intedmo kadagiti nakurapay ti agtaud iti kinaimbagmo.
11 Nangted ti Apo kadagiti annuroten, ken dagiti nangipablaak
kadagitoy ket adu nga armada. **13** Nagtalaw dagiti ari
dagiti armada, ken biningayda dagiti babbai nga agtagibalay
dagiti nasamsam: dagiti sinan kalapati a nakalupkopan iti
pirak nga addaan kadagiti payyak a duyaw a balitok. Idi
nagtalinaed ti sumagmamano kadakayo kadagiti pagianan
dagiti karnero, apay nga inaramidyo daytoy? **14** Winarawara
ti Mannakabalin amin dagiti ari sadiay, daytoy ket kasla idi
nagtudo iti niebe idiay Bantay Salmon. **15** Ti dakkel a bantay
ket ti turod a pagilian ti Basan; **16** Apay a kumitkitaka a
kasla umap-apalka, sika a nangato a turod a pagilian, idiay
bantay a tartarigagayan ti Dios a pagnaedanna? Pudno a
pagnaedanto dayta ti Dios iti agnanayon. **17** Dua pulo a ribo
dagiti karwahe ti Dios, rinibu ribo; adda kadakuada ti Apo
idiay nasantoan a disso, a kas idiay Sinai. **18** Nagpangatoka;
indauloam a makapanaw dagiti balud; nakaawatka kadagiti
sagut kadagiti tattao, uray pay dagiti bimmusor kenka, tapno
sika, O Yahweh a Dios, mabalinmo ti agnaed idiay. **19**
Madaydayaw ti Dios, nga inaldaw a mangaw-awit kadagiti
dadagsentayo, ti Dios nga isu ti mangisalakantayo. (Selah)
20 Ti Diostayo ket Dios a mangisalsalakan; ni Yahweh
nga Apo ti makaispal kadatayo manipud iti patay. **21**
Ngem kabilen ti Dios dagiti ulo dagiti kabusorna, kadagiti
nabuok nga ulo dagiti magmagna a maibusor kenkuana. **22**
Kinuna ti Apo, "Isublikto dagiti kabusorko manipud Basan;
isublikto ida manipud iti kaadalman a paset ti baybay
23 tapno marumekmo dagiti kabusormo, a maisawsaw
dagiti sakam iti dara, ket tapno mabingayan dagiti dila
dagiti asom manipud kadagiti kabusormo." **24** Nakitada
dagiti parada ti balligim, O Dios, dagiti parada ti balligi ti
Diosko, ti Arik, idiay nasantoan a lugar. **25** Immuna dagiti
kumakanta, simmaruno dagiti agtuktukar, iti tengngada ket
dagiti babbalasang nga agtuktukar kadagiti pandereta. **26**
Idaydayawyo ti Dios iti panaguummongyo; idaydayawyo ni
Yahweh, dakayo a pudno a kaputotan ti Israel. **27** Sadiay
ti umuna ket ni Benjamin, ti kabassitan a tribo, sumaruno
dagiti mangidadaulo iti Juda ken dagiti rineprep a tattaoda,

ken dagiti mangidadaulo iti Zebulun ken dagiti mangidadaulo iti Naphtali. **28** Ti Diosmo, O Israel, ti nangikeddeng iti pigsam; ipakitam kadakami ti pannakabalinmo, O Dios, kas iti panangipakaammom kadagiti napalabas a tiempo. **29** Ipakaammom ti pannakabalinmo kadakami manipud iti templom idiay Jerusalem, a pangiyegan dagiti ari kenka kadagiti sagut. **30** Agpukkawkayo iti paggugubatan a maibusor kadagiti narungsot nga ayup kadagiti karunoan, a maibusor kadagiti tattao, dagita rineprep a toro ken dagiti urbon a baka. Pabainam da ken ibagam nga ikkandaka kadagiti sagut; warawaraem dagiti tattao a naayat a makigubat. **31** Rumuar dagiti prinsipe manipud iti Egipto; agdardarasto ti Etiopia a mangiyawat kadagiti imana iti Dios. **32** Agkantakayo iti Dios, dakayo a pagarian ti daga; (Selah) Agkantakayo kadagiti panagdayaw kenni Yahweh. **33** Kenkuana nga agdaldaliasat iti tangatang babaeng iti karwahena, nga addan manipud idi umuna a tiempo; kitaenyo, pigpigsaanna ti timekna nga addaan iti pannakabalin. **34** Itaklinyo ti pigsayo iti Dios; ti kinadayagna ket adda iti entero nga Israel, ken ti pigsana ket adda kadagiti tangatang. **35** O Dios, nakabutbutengka iti nasantoan dissom; ti Dios ti Israel—mangmangted isuna iti pigsa ken pannakabalin kadagiti tattaona. Madawdayaw ti Dios.

69 Isalakannak, O Dios; ta dandaniakon a malmes. **2** Lumnedak iti nauneg a gayung-gayong, nga awan ti natangken a pagbatayak; dimtengak iti nauneg a danum, ket linipusnak iti layus. **3** Nakapsutakon gapu iti panagsangsangitko; namagaanen ti karabukobko; naapgesen dagiti matak bayat ti panangur-urayko iti Diosko. **4** Dagiti manggurgura kaniak nga awan gapuna ket ad-adu pay ngem dagiti buok iti ulok; nagbibileg dagiti kabusorko a mangpapatay kaniak; ti diak tinakaw, masapul nga isublik. **5** O Dios, ammom ti kinamaagko, ken saan a mailenged kenka dagiti basbasolko. **6** Saan koma a siak ti gapuna a maibabain dagiti agur-uray kenka, O Apo a Yahweh a Mannakabalin-amin; saan koma a siak ti gapuna a malalais dagiti mangsapsapul kenka, O Dios ti Israel. **7** Inan-anusak ti panakaum-umsik para iti pagimbagam; nakalluban ti rupak iti pannakaibabain. **8** Nagbalinak a sangaili kadagiti kakabsatko, gangannaet kadagiti annak ti inak. **9** Ta inalun-onnak ti kinaregget iti balaymo, ken nagdissuor kaniak dagiti panangum-umsi dagiti mangum-umsi kenka. **10** Idi nagsangitak ken saanak a nangan, inumsidak. **11** Idi nagkawesak iti nakirsang a lupot, kinatkatawaandak. **12** Pagsasaritaandak dagiti agtugtugaw iti ruangan ti siudad; maysaak a kanta dagiti mammartek. **13** Ngem no maipapan kaniak, maipaay kenka ti kararagko, O Yahweh, iti tiempo nga awatem, sungbatannak iti kinapudno ti panangisalakanmo. **14** Iyaonnak manipud iti gayung-gayong ken saanmo nga itulok a lumnedak; maipanawak koma kadagiti manggurgura kaniak ken maispalak manipud iti nauneg a danum. **15** Saanmo koma nga itulok a ringbawannak ti layus ti danum, wenno itulok nga alun-onennak ti taaw. Saanmo koma nga itulok a kanennak iti yuyeng. **16** Sungbatannak, O Yahweh, ta naimbag ti kinapudnom iti tulagmo; gapu ta nawadwad ti asim kaniak, taliawennak. **17** Saanmo nga ilemmeng ti rupam manipud iti adipenmo, ta matutuokanak; dagus a sungbatannak. **18** Umasidegka kaniak ket subbotennak. Gapu kadagiti kabusorko, sakaennak. **19** Ammom ti pannakaum-umsik, ti pannakaibabainko, ken ti pannakalalaisko, adda amin iti sangoanam dagiti kabusorko. **20** Gapu iti panangum-umsi, naburak toy pusok; napnoanak iti kinadagsen; nangsapulak iti siasinoman a mangngaasi, ngem awan nasapulak; nangsapulak kadagiti mangliwliwa, ngem awan nasapulak. **21** Inikkandak iti sabidong a para iti taraonko; iti pannakawawko, inikkandak iti suka nga inumek. **22** Agbalin koma a silo ti lamisaan iti sangoananda; inton ipagarupda a natalgedda, agbalin koma daytoy a palab-og. **23** Mapasipnget koma dagiti matada, tapno saanda a makakita; ken kanayon a pagpigergerem dagiti lumlumoda. **24** Idissuormo ti pungtotmo kadakuada, ken kamakamen koma ida ti kinaranggas ti ungetmo. **25** Mabaybay-an koma ti lugarda; awan koma ti agnaed kadagiti toldada. **26** Ta pinarigatda ti tao a dinunormo; sinarsaritada kadagiti dadduma ti maipanggep iti ut-ot dagiti sinugatam. **27** Akusaram ida kadagiti adu a basbasolda; saanmo nga itulok nga umayda iti nalinteg a balligim. **28** Mapunasda koma iti libro ti biag ken saanda a maisurat a kadua dagiti nalilinteg. **29** Ngem nakurapay ken matutuokak; O Dios, itag-aynak koma ti pannangisalakanmo. **30** Idaydayawko ti nagan ti Dios babaen iti kanta ken itag-ayko isuna babaen iti panagyaman. **31** Ad-adda pay a mangay-ayo kenni Yahweh ngem iti maysa a baka wenno toro nga addaan kadagiti sara ken napisi a kuko. **32** Nakita daytoy dagiti naemma ket naragsakanda; dakayo a mangsapsapul iti Dios, itulokyo nga agbiag dagiti pusoyo. **33** Ta dengdenggen ni Yahweh dagiti agkasapulan ken saanna a tallikudan dagiti baludna. **34** Idaydayaw koma isuna ti langit ken daga, dagiti baybay ken amin nga aggargaraw kadakuada. **35** Ta isalakanto ti Dios ti Sion ken bangonennanto dagiti siudad ti Juda; agnaedto sadiay dagiti tattao ken tagikuaendanto daytoy a kas sanikuada. **36** Tawidento daytoy dagiti kaputotan dagiti adipenna; ken agnaedto sadiay dagiti mangay-ayat iti naganna.

70 Isalakannak, O Dios! Umayka a dagus O Yahweh ket tulongannak. **2** Mapabainan ken maikuspil koma dagiti mangpadpadas a mangpatay kaniak; maupay ken maibabain koma dagiti agragragsak iti panagtuokko. **3** Maupayda koma gapu iti bainda, dagiti mangibagbaga iti “Aha, aha.” **4** Agrag-o ken maragsakan koma dagiti mangsapsapul kenka; kanayon koma nga ibaga dagiti mangay-ayat iti panangisalakanmo a, “Maidaydayaw koma ti Dios.” **5** Ngem nakurapay ken agkasapulanak; darasem ti umay kaniak, O Dios; sika ti katulongak ken is-ispalennak. O Yahweh, saanmo nga itantan.

71 Kenka O Yahweh, agkamangak; saanmo koma nga ipalubos a mapabpabainanak. **2** Ispalennak ken pagbalinennak a natalged iti kinalintegmo; iyalingagmo ta lapayagmo kaniak ken isalakannak. **3** Agbalinka kadi a kasla maysa a dakkel a bato nga agpaay a kamangko a kankanayon a mabalin papanak; nagitedka iti bilin a mangisalakan kaniak, ta sika ti kamang ken salinongko. **4** Ispalennak, O Diosko, manipud iti ima dagiti nadangkes, manipud iti ima dagiti saan a nalinteg ken dagiti naranggas a tao. **5** Ta sika ti namnamak, O Apo Yahweh. Nagtaltalekak kenka sipud pay ti kinaubingko. **6** Babaen kenka, nasarsaranayak manipud iti tian ti inak; sika ti nangiruar kaniak manipud iti tian ti inak; ti panangidayawko ket kanayonto a maipanggep kenka. **7** Maysaak a pagtuladan kadagiti adu a tattao; sika ti natibker

a kamangko. **8** Mapnonto ti ngiwatko iti panangidaydayaw kenka ken iti panangitan-ok kenka iti agmalmalem. **9** Saannak nga ibelleng iti panawen ti kinalakayko; saannak a baybay-an inton agkapuyakon. **10** Ta pagsasaritaandak dagiti kabusorko; sangsangkamaysa nga agplanplano dagiti mangsisiim iti biagko. **11** Kunkunada, "Binaybay-an isunan ti Dios; darupen ken alaentayo isuna, ta awan ti mangisalakan kenkuana." **12** O Dios, saanka koma nga umadayo kaniak; O Diosko, darasem ti mangtulong kaniak. **13** Maibabain ken maibusa koma, dagiti agpapanggep iti biagko; magaburanda koma iti pannakababalaw ken pannakaibaba, dagiti mangsapsapul iti pakasaktak. **14** Ngem kanayonak latta a mangnamnama kenka ken ad-addanto a dayawenka. **15** Agmalmalem nga ibaganto ti ngiwatko ti maipanggep iti kinalintegmo ken ti panangisalakanmo, uray pay saanko a maawatan daytoy. **16** Mapanak kadakuada nga addaan kadagiti nabibileg nga aramid ni Yahweh nga Apo; saritaekto ti kinalintegmo, ti laeng kinalintegmo. **17** O Dios, insuronak manipud kinaagtutubok; uray ita, iwarwaragawagko dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo. **18** Kinapudnona, uray inton lakayak ken purawton ti buokko, O Dios, saannak a baybay-an, bayat iti panangiwarwaragawagko iti kinabilegmo iti sumaruno a henerasion, ti pannakabalinmo iti amin nga umay. **19** Ti pay kinalintegmo O Dios, ket nangato unay; sika a nagaramid kadagiti naindaklan a banbanag, O Dios, siasino ti kas kenka? **20** Sika a nangipakpakita kadakami iti adu a nakaro a pakariribukan ti mangpapigsa manen kadakami ken mangiyaon manen kadakami manipud iti kaunggan a paset ti daga. **21** Ad-adda pay a kinatan-ok ti ipaaymo kaniak; tumaliawka manen ket liwliwaennak. **22** Babaen iti arpa, pagyamanak ti kinamatalekmo, O Diosko; kantaanka iti kankanta a pagdaydayaw a mabuyogan iti arpa, O Santo ti Israel. **23** Agpukkaw toy bibigko gapu iti rag-o inton agkantaak iti kankanta a pagdaydayaw kenka—uray siak a sinubbotmo. **24** Agmalmalem met nga isao daytoy dilak ti maipanggep iti kinalintegmo; ta naibabain ken natikawda, dagiti nangsapul iti pannakapasakitko.

72 Itedmo iti ari dagiti nalinteg a bilbilinmo, O Dios, ti kinalintegmo iti lalaki nga anak ti ari. **2** Ukomenna koma dagiti tattaom babaen iti kinalinteg ken dagiti nakurapay a tattaom babaen iti hustisia. **3** Mangipaay koma dagiti banbantay iti kapia kadagiti tattao; mangipaay koma iti kinalinteg dagiti turturod. **4** Ukommenna koma ti nakurapay kadagiti tattao; isalakanna koma dagiti annak dagiti agkasapulan ken rumekenna dagiti mangidaddadanes. **5** Itan-okdaka koma bayat a sumingsingising ti init, ken inggana nga adda ti bulan iti amin a henerasion. **6** Bumaba koma isuna a kasla tudo iti naparaspas a ruot, kas iti arbis a mangsibog iti daga. **7** Pumaut koma dagiti nalinteg kadagiti al-aldawna, ken maadda koma ti aglaplapusanan a talna agingga nga awanen ti bulan. **8** Maaddaan koma isuna iti turay kadagiti baybay, ken manipud iti Karayan agingga kadagiti nagpatinggaan ti daga. **9** Agrukbab koma iti sangoananna dagiti agnanaed kadagiti let-ang; dilpatan koma dagiti kabusorna ti tapok. **10** Agbayad koma iti buis dagiti ari iti Tarsis ken dagiti adda kadagiti isla; mangidaton koma kadagiti sagsagut dagiti ar-ari iti Sheba ken Seba. **11** Kinpudnona, agparintumeng koma iti sangoananna dagiti amin nga ari; agserbi koma kenkuana dagiti amin a nasion. **12** Ta tultulonganna ti agkasapulan a tao nga umas-asug kenkuana ken ti nakurapay a tao nga awanan iti katulongan. **13** Naasi isuna kadagiti nakurapay ken agkasapulan, ken isalsalakanna ti biag dagiti agkasapulan a tattao. **14** Subsubbotenna dagiti biagda manipud iti pannakaidadanes ken kinaranggas, ken napateg ti darada iti imatangna. **15** Agbiag koma ti ari! Maited koma kenkuana ti balitok iti Sheba. Kankanayon koma nga ikarkararagan dagiti tattao isuna; bendissionan koma isuna ti Dios iti agmalmalem. **16** Adda koma ti aglaplapusanan nga apit iti daga kadagiti kabanbantayan; agpallayug koma iti angin dagiti mulada a kas kadagiti kaykayo idiay Lebanon, ken umado koma dagiti tattao kadagiti siudad kas kadagiti ruot iti daga. **17** Agnanayon koma ti nagan ti ari; agtultuloy koma ti naganna a kas iti init; mabendisionan koma kenkuana dagiti tattao; awagan koma isuna dagiti nasion a madaydayaw. **18** Maidaydayaw koma ni Yahweh a Dios, ti Dios ti Israel, nga isu laeng ti agar-aramid kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag. **19** Maidaydayaw koma ti naindaklan a naganna iti agnanayon, ken mapno koma ti entero a lubong iti dayagna. Amen ken Amen. **20** Nalpasen dagiti kararag ni David nga anak ni Jesse. Maikatlo a Libro

73 Pudno unay a naimbag ti Dios iti Israel, kadagiti addaan iti nasin-aw a puso. **2** Ngem no maipapan kaniak, ngan-nganin naikaglis ti sakak; ngan-nganiak a naitibkol **3** gapu ta naapalak kadagiti napalangguad idi nakitak ti kinarang-ay dagiti nadangkes. **4** Ta awan ti sinagabada nga ut-ot agingga iti ipapatayda, ngem napigsa ken napakanda iti usto. **5** Nawayada kadagiti dadagsen dagiti dadduma a tao; saanda a naburburiboran a kas kadagiti dadduma a tattao. **6** Ar-arkusan ida ti kinapalangguad a kas iti kuintas nga adda iti tengngedda; kawkawesan ida ti kinaranggas a kas kagay. **7** Manipud iti kasta a kinabulsek, rummuar ti basol; sumalpot ti dakes a kapanunotan kadagiti pusoda. **8** Pagang-angawanda ti mangibagbaga iti agkakadakes a banbanag; sipapalangguad nga agpangpangtada iti kinaranggas. **9** Agsasaoda iti maibusor kadagiti langit, ken agdakdakiwas dagiti dilada iti entero a daga. **10** Mapan ngarud kadakuada dagiti tattao ti Dios ket dumngegda kadagiti sasaoda. **11** Kunada, "Kasano koma nga ammo ti Dios? Ammo kadi ti Dios ti mapaspasamak?" **12** Kitaem: nadangkes dagitoy a tattao; kanayon nga awan pakaburburiburanda, ken pabaknangda a pabaknang. **13** Pudno a sinalsalluadak ti pusok iti awan kaes-eskanna ken binugbugoak dagiti imak iti kinaawan-ammo. **14** Ta iti agmalem, nagsagsagabaak ken iti binigat, mapalpalintegak. **15** No naibagak nga, "Ibagak dagitoy a banbanag," ket mabalin a ginulibak daytoy a henerasion dagiti annakmo. **16** Nupay pinadaskon nga awaten dagitoy a banbanag, nagbalin a narigat unay daytoy para kaniak. **17** Ket simrekak ngarud iti santuario ti Dios, sakonto naawatan ti nagbanaganda. **18** Sigurado nga ikabilmo ida kadagiti nagalis a disso; ipanmo ida iti pannakadadael. **19** Anian ti panagbalinda a let-ang iti apagdarikmat! Dumtengda iti kanibusanan ken naggibusda iti kasta unay a buteng. **20** Kasda la tagtagainep kalpasan nga agriing ti maysa a tao; O Apo, inton bumangonka, awanto koma ti malagipmo kadagidiay a tagtagainep. **21** Ta nagladingit ti pusok, ken nasugatanak iti kasta unay. **22** Awan am-ammok ken kurangak iti pannakaammo; kaslaak ayup nga awan ti riknana iti sangoanam. **23** Nupay kasta, kankanayon a kaduaka; iggemmo ti makannawan nga

imak. **24** Tarabayennak babaen kadagiti balakadmo ket kalpasanna, awatennak iti gloriam. **25** Adda aya masarakak sadi langit a kas kenka? Awan siasinoman ditoy daga a tarigagayko no di ket sika. **26** Kumapsot ti lasag ken pusok, ngem ti Dios ti pigsa ti pusok iti agnanayon. **27** Mapukawto dagidiay adayo kenka; dadaelemto amin dagiti saan a napudno kenka. **28** Ngem no maipapan kaniak, ti laeng masapul nga aramidek ket ti umasideg iti Dios. Pinagbalinko a kamangko ni Yahweh nga Apo. Iwaragawagko dagiti amin nga aramidmo.

74 Apay nga agnanayon nga inlaksidnakami, O Dios? Apay a gumil-ayab ti pungtotmo maibusor iti karnero iti pagpaspasturam? **2** Lagipem dagiti tattaom, a pinilim idi un-unana a tiempo, a sinubbotmo nga agbalin a tawidmo, ken ti Bantay Sion a pagnanaedam. **3** Umaymo kitaen dagiti naan-anay a nadadael, amin a panangpirdi nga inaramid dagiti kabusor iti nasantoan a disso. **4** Nagriyaw dagiti kabusormo iti tengnga ti pinilim a lugar; inkabilda dagiti banderada a pakigubat. **5** Arigda la dagiti agpukpukan iti kayo iti kabakiran. **6** Minaso ken binurakda dagiti amin nakitikitan; binurakda dagitoy babaen kadagiti wasay ken maso. **7** Pinuoranda ti templom, tinulawanda ti pagnanaedam, renebbada daytoy. **8** Kinunada iti puspusoda, "Dadaelentayo amin dagitoy." Pinuoranda amin a kukuam a disso a paguummongan iti dayta a lugar. **9** Awanen ti makitami a nakaskasdaaw a pagilasinan manipud iti Dios; awanen iti profeta, ken awanen ti makaammo kadakami no kaano nga agpatingga daytoy. **10** Kasano kapaut, O Dios, ti pananglalais ti kabusor kenka? Agnanayonto kadi a tabtabbaawan dagiti kabusor ti naganmo? **11** Apay a gawgawidam ti imam, ti makannawan nga imam? Iruarmo ti makannawan nga imam manipud iti pagan-anaymo ket dadaelem ida. **12** Nupay kasta, ti Dios isun ti arik sipu pay idi un-unana, a mangiyeg ti pannakaisalakan iti daga. **13** Babaen iti bilegmo, ginuduam ti baybay, binurakmo dagiti ulo dagiti nakabutbuteng nga ayup ti baybay, nga adda iti uneg ti danum. **14** Rinumekmo dagiti ulo ti leviatan; impakanmo isuna kadagiti agnanaed iti let-ang. **15** Linukatam dagiti ubbog ken dagiti waig; pinagmagam dagiti agay-ayus a karayan. **16** Kukuam ti aldaw, ken kukuam pay ti rabii; inkabilmo ti init ken bulan iti umiso a pagiananda. **17** Inkabilmo dagiti beddeng ti daga; inaramidmo ti tiempo ti pudot ken lam-ek. **18** Lagipem no kasano iti panangisawang ti kabusor iti makapasakit a sasao kenka, O Yahweh, ken tinabbaawan dagiti maag a tao iti naganmo. **19** Saanmo nga iyawat ti biag ti kalapatim iti atap nga ayup. Ti biag dagiti tattaom a naidadanes, saanmo a liplipatan iti agnanayon. **20** Lagipem ti tulagmo, ta dagiti nasipnget a rehion iti daga ket napnoan kadagiti lugar ti kinaranggas. **21** Saanmo nga ipalubos a maibabain dagiti naidadanes; idaydayaw koma dagiti nakurapay ken naidadanes ti naganmo. **22** Tumakderka, O Dios; ikalintegam ti dayawmo; lagipem ti agmalmalem a pananglalais dagiti maag kenka. **23** Saanmo a liplipatan ti timek dagiti kabusormo wenno ti panagririyaw dagiti saan nga agsarsardeng a mangkarkarit kenka.

75 Agyamankami kenka, O Dios; agyamankami; ta iparparangarangmo ti presensiam; ibagbaga dagiti tattao dagiti nakakaskasdaaw nga ar-aramidmo. **2** "Iti naituding a tiempo, mangukomakto a sililinteg. **3** Nupay agtigerger iti buteng iti daga ken amin dagiti agnanaed iti daytoy, tenglekto dagiti adigi ti daga." (Selah) **4** Kinunak kadagiti napalangguad, "Saankayo nga agpalpalangguad," ken kadagiti nadangkes, "Saankayo unay nga agtalek iti panagballigi. **5** Saankayo unay nga agsigurado iti panagballigi; saankayo nga agsao a sitatangsit." **6** Saan nga agtaud ti panagballigi manipud iti daya, iti laud wenno iti let-ang. **7** Ngem ti Dios ti ukom; ibabana ti maysa ken itag-ayna ti sabali. **8** Ta adda ti kopa nga iggem ni Yahweh nga adda kargana a kasla aglablabutab nga arak, a nalaokan kadagiti rekado, ket ibukbokna daytoy. Sigurado nga inumen daytoy dagiti amin a nadangkes iti daga agingga iti maudi a tedtedna. **9** Ngem itultuloyko nga ibaga dagiti naaramidam; Agkantaak kadagiti pagdaydayaw a maipaay iti Dios ni Jacob. **10** Kinunana, "Putdekto amin dagiti sara dagiti nadangkes, ngem maitag-ayto ti sara dagiti nalinteg."

76 Inyam-ammo ti Dios ti bagina idiay Juda; naindaklan ti naganna idiay Israel. **2** Ti toldana ket adda idiay Salem; ti pagnanaedanna ket adda idiay Sion. **3** Sadiay, pinirdina dagiti pana ti bai, ti kalasag, ti kampilan, ken dagiti dadduma nga armas a pakigubat. (Selah) **4** Kasta unay ti panagranraniagmo ken ipakpakitam ti dayagmo, iti isasalogmo iti kabanbantayan a nangpatayam kadagiti biktimam. **5** Nasamsam dagiti banag nga adda kadagiti natured; nagurnosen dagiti sakada. Awanen ti gawayda dagiti amin a mannakigubat. **6** Iti panagungetmo, O Dios ni Jacob, agpadan a nagurnos dagiti saka ti kumakabalio ken ti kabalio. **7** Sika, wen sika, ket rumbeng a pagbutngan; siasino ti makabael nga agtakder iti sangoanam no makaungetka? **8** Naggapu iti langit ti panangukommo; nagbuteng ken nagulimek ti daga. **9** Timmakderka O Dios a mangikeddeng ken mangisalakan kadagiti amin a naidadanes iti daga. (Selah) **10** Awan dua-dua nga idaydayawdaka dagidiay a tattao gapu iti nakaro a panangukommo. Naan-anay nga ipakpakitam ti pungtotmo. **11** Agkarikayo kenni Yahweh a Diosyo ken tungpalenyo dagitoy. Mangiyeg koma kadagiti sagut dagiti amin a nanglawlaw kenkuana, kenkuana a rumbeng a pagbutngan. **12** Pagpakumbabaennanto ti espiritu dagiti prinsipe; pagbutbutngan isuna dagiti ari iti daga.

77 Iyikkisko ti umawag iti Dios, umawagakto iti Dios babaen iti timekko ket denggennakto ti Diosko. **2** Binirokko ti Apo iti aldaw ti pannakaririibukko; inngatok dagiti imak iti rabii, ket saanda a mabannog. Saanko a kayat a maliwliwa. **3** Pinanpanunotko ti Dios iti panagasugko; pinanpanunotko ti maipapan kenkuana iti panagkapsutko. (Selah) **4** Pinagtalinaedmo a nakamulagat dagiti matak; saanak a makasao gapu iti pannakaririibukko. **5** Pinanpanunotko dagiti aldaw a naglabas, maipanggep kadagiti panawen iti napalabas. **6** Iti rabii, linagipko ti kanta a kinantak iti naminsan. Inam-amirisko a nalaing ken pinadasko nga awaten iti napasamak. **7** Agnanayonto kadi a laksidennak ti Apo? Saannakto kadi a pulos manen a kaasian? **8** Agnanayonto kadi a mapukaw ti kinapudnona iti tulagna? Agnanayonto kadi a saan a matungpal ti karina? **9** Nalipatan kadin ti Dios ti mangparabur. Pinagsardeng kadi ti pungtotna ti kinamanangngaasina? (Selah) **10** Kinunak, "Daytoy ti pagladingitak: awanen kadatayo ti makannawan nga ima ti Mannakabalin-amin. **11** Ngem laglagipekto dagiti

ar-aramidmo, O Yahweh; Saanto nga iwaksi iti panunotko dagiti nakaskasdaaw nga inaramidmo idi. **12** Amirisekto a nalaing amin dagiti inaramidmo ken utobekto dagidiay. **13** Nasantoan ti wagasmo O Dios; ania a dios ti pakaiyaspingan ti naindaklan a Diosmi? **14** Sika ti Dios nga agar-aramid kadagiti nakakaskasdaaw; imparangarangmo ti pigsam kadagiti tattao. **15** Pinagballigim dagiti tattaom babaen iti naindaklan a pannakabalinmo — dagiti kaputotan da Jacob ken ni Jose. (Selah) **16** Nakitadaka dagiti danum, O Dios; nakitadaka dagiti danum, ket nagbutengda; nagtigerger ti kaadalman a paset ti baybay. **17** Nangibuyat dagiti ulep iti danum; naggurruod ti tangatang, naggilap dagiti panam. **18** Ti kasla gurruod a timekmo ket nangngegan iti angin, ti kimat ket sinilnaganna ti lubong; ti daga ket nagkintayeg ken naggungon. **19** Ti danam ket limmabas iti baybay ken ti dalanmo kadagiti dadakkel a danum, ngem saan a makita dagiti tugotmo. **20** Indauloam a kasla arban dagiti tattaom, babaen kada Moises ken Aaron.

78 Dumngegkayo iti panursurok, dakayo a tattaok, denggenyo dagiti sasao nga agtaud iti ngiwatko. Agsaoak kadagiti pangngarig; **2** Kantaek dagiti nailimed a banbanag maipanggep iti napalabas. **3** Dagitoy dagiti banbanag a nangngegan ken nasursurotayo, dagiti banbanag nga imbaga kadatayo dagiti kapuonantayo. **4** Saantayo nga ilimed dagitoy kadagiti kaputotanda. Ibagatayo kadagiti sumaruno a henerasion ti maipanggep kadagiti nadayaw nga ar-aramid ni Yahweh, ti kinabilegna ken dagiti nakakaskasdaaw nga inaramidna. **5** Ta nangipaulog isuna ti panangpaneknekna iti tulagna kenni Jacob ken nangituyang ti linteg iti Israel. Imbilinna kadagiti kapuonantayo nga isuroda dagitoy kadagiti annakda. **6** Imbilinna daytoy tapno maamoan dagiti sumaruno a henerasion dagiti bilinna, dagiti ubbing a saan pay a naipasngay, a mangibaganto met kadagiti annakda. **7** Ket mangnamnamadanto iti Dios ken saanda a malipatan dagiti aramidna ngem salimetmetanda ketdi dagiti bilinna. **8** Ket saandanto a kasla kadagiti kapuonanda, a nasukir ken managrebelde a henerasion, henerasion a saan a nalinteg dagiti pusoda, ken saan a napudno dagiti espirituda iti Dios. **9** Nagtagipana dagiti Efraimita, ngem nagsanudda iti kaaldawan ti gubat. **10** Saanda a tinungpal ti katulagan ti Dios, ken nagkedkedda a mangtungpal ti lintegna. **11** Nalipatanda dagiti aramidna, dagiti nakakaskasdaaw a banag nga impakitana kadakuada. **12** Dagiti nakakaskasdaaw a banag nga inaramidna iti imatang dagiti kapuonanda iti daga ti Egipto, iti daga ti Soan. **13** Ginudduana ti taaw ken indalanna ida a lumasat iti daytoy; pinagtakderna ti danum a kasla pader. **14** Iti aldaw, indalanna ida babaen ti ulep ken iti agpatpatnag babaen ti raniag ti apuy. **15** Pinagrengngatna ti dakkel a bato iti let-ang, ket inikkanna ida iti aglaplapusanan a danum, nga umdas a mangpunno iti kaunggan iti baybay. **16** Pinagubbogna ti danum manipud iti dakkel a bato ken pinagayusna a kasla kadagiti karayan. **17** Ngem intultuloyda latta ti agbasbasol kenkuana, agsuksukirda iti Kangatoan idiay let-ang. **18** Kinaritda ti Dios iti pusoda babaen iti panagdawatda iti taraon a mangpennek iti tarigagayda. **19** Nagsaoda iti maibusor iti Dios; kinunada, "Maikkanatayo ngata ti Dios iti panganantayo idiay let-ang? **20** Kitaenyo, idi binaotna ti dakkel a bato, nagpussuak ti danum ket nagluppias dagiti waig. Ngem makaited met kadi iti tinapay? Mangipaay kadi isuna iti karne kadagiti tattaona?" **21** Idi nangngeg ni Yahweh daytoy, nakaunget isuna; isu a simgiab ti apuyna a maibusor kenni Jacob, ket nagdissuor ti pungtotna ti Israel, **22** gapu ta saanda a namati iti Dios ken saanda a nagtalek iti panangisalakanna. **23** Nupay kasta, binilinna ti tangatang ken linuktanna dagiti ruangan ti tangatang. **24** Pinagtudona ti mana nga agpaay a kanenda, ken intedna kadakuada ti trigo manipud iti langit. **25** Kinnan dagiti tattao ti tinapay dagiti anghel. Inyegna kadakuada iti aglaplapusanan a taraon. **26** Pinagpul-oyna ti angin nga aggapu iti daya a mangpuyot iti tangatang, ken inturongna ti angin ti abagatan babaen iti pannakabalinna. **27** Pinagtudona iti karne kadakuada a kasla tapok, dagiti tumatayab a kas kaadu dagiti darat iti baybay. **28** Nagtinnagda iti tengnga ti kampoda, iti aglikmot dagiti toldada. **29** Isu a nangan ken nabsogda. Intedna kadakuada ti tartarigagayanda. **30** Ngem saanda pay latta a nabsog; adda pay laeng kadagiti ngiwatda ti taraonda. **31** Ket dinarup ida ti pungtot ti Dios ket pinatayna ti kapipigsaan kadakuada. Pinasagna dagiti agtutubo a lallaki iti Israel. **32** Iti laksid daytoy, agbasbasolda latta ken saanda a namati kadagiti nakakaskasdaaw nga aramidna. **33** Ngarud pinaababa ti Dios dagiti al-aldawda, napnoan ti buteng dagiti tawtawenda. **34** Tunggal parigaten ida ti Dios, rugianda a biroken isuna, ket agsublida ken sipapasnekda a mangsapul kenkuana. **35** Lagipenda a ti Dios ti dakkel a batoda ken ti Kangangatoan a Dios ti mangis-ispal kadakuada. **36** Ngem pasabluganda isuna ken agulbodda kenkuana kadagiti sasaoda. **37** Ta dagiti pusoda ket saan a nagtalinaed a sipupudno kenkuana ken saanda a napudno iti tulagna. **38** Ngem iti kinamanangngaasina, pinakawanna dagiti nagbasolda ket saanna a dinadael ida. Wen, adu a daras a linapdanna ti ungetna ken tineppelanna amin ti pungtotna. **39** Nalagipna a naaramidda iti lasag, kasla angin a lumabas ken saanen nga agsubli. **40** Namin-ano a daras a nagsukirda kenkuana idiay let-ang ken pinagladingitda isuna kadagiti langalang a rehion. **41** Masansan a kinaritda ti Dios ken pinabainanda ti Nasantoan ti Israel. **42** Saanda a pinanunot maipapan iti pannakabalinna, no kasano ti panangispalna kadakuada manipud iti kabusor **43** idi inaramidna dagiti nakabutbuteng a pagilasinan idiay Egipto ken dagiti nakakaskasdaaw nga inaramidna iti rehion ti Soan. **44** Pinagbalinna a dara dagiti karayan dagiti Egipcio tapno saanda a makainom kadagiti waigda. **45** Nangibaon isuna kadagiti pangen dagiti ngilaw a nangalun-on kadakuada ken dagiti tukak a nagwaras iti dagada. **46** Intedna kadagiti arabas dagiti mulada ken dagiti nagbannoganda kadagiti dudon. **47** Dinadaelna dagiti ubasda babaen iti uraro ken dagiti kayoda a sikamoro babaen iti ad-adu pay a uraro. **48** Pinagtudona iti uraro kadagiti bakada ken kinimatna dagiti dingwenda. **49** Bimtak ti kinarungsot ti ungetna kadakuada. Nangiyeg iti pungtot, rungsot ken riribuk a kasla dagiti bunggoy a mangiyeg iti didigra. **50** Nangisimpa isuna iti dalan ti pungtotna; saanna nga inkaluya ida iti pakatayanda ngem inyawatna ida iti didigra. **51** Pinapatayna amin dagiti inauna nga anak iti Egipto, ti inauna nga anak ti pigsada kadagiti tolda ni Ham. **52** Indauloanna a rimmuar dagiti tattaona a kasla karnero ken kasla arban nga indalanna ida a limmasat iti let-ang. **53** Indauloanna ida a sitatalged ken awan nagbutnganda, ngem linapunos ti baybay dagiti kabusorda. **54** Ket impanna ida iti nagbeddengan iti nasantoan a dagana, iti daytoy a bantay a

nagun-od ti makannawan nga imana. **55** Pinapanawna dagiti nasion manipud iti sangoananda ken intedna kadakuada dagiti tawidda; pinagnaedna dagiti tribu ti Israel kadagiti toldada. **56** Nupay kasta, kinaritda ken sinukirda ti Kangatoan a Dios ken saanda a sinalimetmetan dagiti bilinna. **57** Saanda a napudno ken manangallilawda a kasla kadagiti ammada; saanda a mapagnamnamaan a kas iti bai nga adda perdina. **58** Ta pinagpungtotda isuna gapu kadagiti pagano nga altarda ken pinagimonda isuna gapu kadagiti didiosenda. **59** Idi nangngeg ti Dios daytoy, nakaunget isuna ket inlaksidna a naminpinsan ti Israel. **60** Binaybay-anna ti tabernakulo iti Silo, ti tolda a nagnaedanna iti sidong dagiti tattao. **61** Impalubosna a masamsam ti pigsana ken intedna ti dayagna kadagiti ima ti kabusorna. **62** Inyawatna dagiti tattaona iti kampilan ken nakaunget kadagiti tawidna. **63** Inalun-on ti apuy dagiti agtutubo a lallaki ken dagiti agtutubo a babbaida ket awan ti kantada iti panagbuda. **64** Natay dagiti padida babaen ti kampilan ket saan a makadung-aw dagiti baloda. **65** Ket nakariing ti Apo a kasla nakaturog, a kasla mannakigubat nga agpukpukkaw gapu ti arak. **66** Pinagsanudna dagiti kabusorna, ket inkabilna ida iti agnanayon a pannakaibabain. **67** Linaksidna ti tolda ni Jose, ken saanna a pinili ti tribu ni Efraim. **68** Pinilina ti tribu ni Juda ken ti bantay Sion nga inay-ayatna. **69** Pinatakderna ti sanctuariona a a kasla kadagiti langlangit, a kasla iti daga nga impasdekna iti agnanayon. **70** Pinilina ni David, nga adipenna, ket innalana isuna manipud iti pagap-apunan dagiti karnero. **71** Innalana isuna manipud iti panangsursurotna kadagiti kabaian a karnero nga addaan ti urbon ken inyegna isuna tapno agbalin a pastor ni Jacob, dagiti tattaona ken iti Israel a tawidna. **72** Impastoran ida ni David nga addaan kinapudno iti pusona ken indalanna ida babaen iti kinalaing dagiti imana.

79 O Dios, immay dagiti gangannaet a nasion iti tawidem; tinulawanda ti nasantoan a templom; pinagbalinda ti Jerusalem a pagigabsuonan kadagiti nadadael. **2** Intedda dagiti bangkay dagiti adipenmo a kas taraon dagiti tumatayab iti tangatang, dagiti bangkay dagiti napudno a tattaom kadagiti narungsot nga ayup iti daga. **3** Kasla danum a nagayus dagiti darada iti aglawlaw ti Jerusalem, ket awan ti mangitanem kadakuada. **4** Nagbalinkami a paga-angawan dagiti kaarrubami, um-umsien ken katkatawaan dagiti adda iti aglawlawmi. **5** O Yahweh, kasano kabayag? Agnanayon kadi a makaungetka? Kasano kabayag a sumged a kasla apuy ti naimon a pungtotmo? **6** Ibukbokmo ti pungtotmo kadagiti nasion a saan a makaam-ammo kenka ken kadagiti pagarian a saan nga umaw-awag iti naganmo. **7** Ta rinautda ni Jacob ken dinanadelda dagiti bariona. **8** Saanmo nga ipabaklay a maibusor kadakami ti basol dagiti kapuonanmi; umay koma kadakami ti kinamanangngaasim, ta maipabpababakami unay. **9** Tulongannakami, O Dios ti pannakaisalakanmi, a para iti pagsayaatan iti dayag ti naganmo; isalakannakami ken pakawanem dagiti basolmi para iti pakaidaydayawan ti naganmo. **10** Apay a nasken nga ibaga dagiti nasion, "Sadino iti ayan ti Diosda?" Maibales koma kadagiti nasion ti dara dagiti adipenmo a nagayus iti imatangmi. **11** Dumanon koma iti sangoanam dagiti asug dagiti balud; iti kinaindaklan ti pannakabalinmo ket mapagtalined nga agbiag dagiti annak ti patay. **12** O Apo, isublim kadagiti saklot dagiti kaarruba a pagilian iti maminpito a daras a kas kaadu dagiti lais a pananglaisda kenka. **13** Isu a dakami a tattaom ken karnerom iti pagaraban ket agyamanto kenka iti agnanayon. Ibagaminto dagiti pakaidaydayawam kadagiti amin a kaputotan.

80 Ipangagnakami, O Pastor iti Israel, sika a mangidadaulo kenni Jose a kasla maysa nga arban; sika nga agtugtugaw iti rabaw ti kerubim, agranniagka kadakami! **2** Iti imatang ni Efraim, Benjamin ken Manases, pagtignayem ti pannakabalinmo; umayka ket isalakannakami. **3** O Dios, pabaroennakami; pagranniagem ti rupam kadakami, ket maisalakankami. **4** Yahweh a Dios a Mannakabalin amin, kasano kabayag a makaungetka kadagiti tattaom no agkararagda? **5** Pinakanmo ida iti tinapay ti lulua ken inikkam ida iti adu a lulua nga inumenda. **6** Inaramidnakami a pagsusupiatan dagiti kaarrubami ket pagkakatawaandakami dagiti kabusormi. **7** O Dios a Mannakabalin amin, pabaroennakami, Pagraniagem ti rupam kadakami ket maisalakankami. **8** Nangiruarka ti lanut manipud idiay Egipto; pinapanawmo dagiti nasion ken immulam daytoy. **9** Winaknitam ti daga a maipaay iti daytoy; rimmamut ken pinunnona iti daga. **10** Naabbungan dagiti bantay iti linongna, dagiti kangatoan a sedro ti Dios kadagiti sangana. **11** Dimmanon dagiti sangana agingga iti taaw ken nagsaringit agingga iti Karayan Euphrates. **12** Apay a rinebbam dagiti paderna tapno dagiti amin a lumabas ket agpuros iti bungana. **13** Dadaelen daytoy dagiti alingo iti kabakiran ken kanen daytoy dagiti narungsot nga ayup iti taltalon. **14** Tumalliawka, O Dios a Mannakabalin amin; tumannawagka manipud langit ket kitaennakami ken aywanam daytoy a lanut. **15** Daytoy ti ramut nga immula ti makannawan nga imam, ti saringit a pinatubom. **16** Napuoran ken napukan daytoy; mapukaw koma dagiti kabusormo gapu iti panangbabalawmo. **17** Adda koma ti imam iti tao nga adda iti makannawan nga imam, iti anak ti tao a pinapigsam para kenka. **18** Ket saankaminto a tumallikod kenka; papigsaennakami ket awaganminto iti naganmo. **19** Pabaroennakami, O Yahweh, Dios a Mannakabalin amin, agraniagka kadakami ket maisalakankami.

81 Kantaanyo iti napigsa ti Dios a pigsatayo; idir-iyo ti ragsakyo a maipaay iti Dios ni Jacob. **2** Agkantakayo ken tukarenyo ti pandereta, ti makaay-ayo ti unina a lira a mabuyogan iti arpa. **3** Puyotanyo ti tangguyob iti aldaw iti baro a bulan, iti aldaw ti kabus, inton mangrugi ti piestatayo. **4** Ta daytoy ket linteg para iti Israel, maysa a bilin nga inted ti Dios ni Jacob. **5** Impaulogna daytoy a kas pagalagadan kenni Jose idi binusorna ti daga ti Egipto, a nakangngegak iti pagsasao a saanko nga ammo. **6** "Inikkatko ti dadagsen iti abagana; nawaya-wayaan dagiti imana manipud iti panangig-iggemna iti basket. **7** Iti panagtutuokyo, immawagkayo, ket tinulongankayo; sinungbatankayo manipud iti nasipnget nga ulep ti gurruod. Sinuotkayo kadagiti danum idiay Meriba. (Selah) **8** Dumngegkayo dakayo a tattaok, ta ballaagankayo, O Israel, no laeng koma ta dumngegkayo kaniak! **9** Masapul nga awan ti ganganaet a dios kadakayo; masapul a saanyo a dayawen ti aniaman a ganganaet a dios. **10** Siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto. Ingangam ta ngiwatmo, ket punnoek dayta. **11** Ngem saan a dimngeg dagiti tattaok kadagiti sasaok; saannak nga impangag ti Israel. **12** Isu nga inyawatko ida iti kinasukirda

tapno maaramidda ti ipagarupda nga umno. **13** No koma ta dumngeg kaniak dagiti tattaok; no koma ta magna dagiti tattaok kadagiti dalanko. **14** Ket dagus a parmekek dagiti kabusorda ken ibaw-ingko ti imak maibusor kadagiti mangidaddadanes kadakuada. **15** Agtigerger koma iti butengda dagiti manggurgura kenni Yahweh iti sangoananna! Maibabainda koma iti agnanayon. **16** Taraonakto ti Israel iti kasasayaatan a trigo; pennekenkayonto iti diro a naggapu kadagiti dadakkel a bato."

82 Sitatakder ti Dios iti nasantoan a taripnong; iti tengnga dagiti dios, ipaayna ti panangukom. **2** Kunana, "Kasano pay kapaut ti nakillo a panangukomyo ken ti panangipakitayo iti panangpaboryo kadagiti nadangkes? (Selah) **3** Ikalinteganyo dagiti napanglaw ken dagiti awanan iti amma; pagtalinaedenyo ti karbengan dagiti nagsagsagaba ken dagiti napanglaw unay. **4** Tulonganyo dagiti nakurapay ken dagiti agkasapulan; ikkatenyo ida manipud iti ima dagiti nadangkes. **5** Saanda nga ammo wenno maawatan; agalla-allada iti kasipngetan; marmarba dagiti amin a pundasion ti daga. **6** Kinunak, "Dakayo ket dios, ken an-annaknakayo amin ti Kangatoan. **7** Nupay kasta, mataykayonto a kas kadagiti lallaki ken mapasag a kas iti maysa kadagiti prinsipe." **8** Tumakderka, O Dios, ukomem ti daga, ta tawidem amin dagiti a nasion.

83 O Dios, saanka nga agulimek! Saannakami a baybay-an a saanka man laeng nga agtignay. **2** Kitaem, agar-aramid iti riribuk dagiti kabusormo, ken napangas dagiti manggurgura kenka. **3** Nagtutulagda maibusor kadagiti tattaom ken sangsangkamaysada a nagpanggep iti maibusor kadagiti salsalaknibam. **4** Kinunada, "Umaykayo, ket dadaelentayo ida a kas maysa a nasion. Ket saanton a malagip ti nagan ti Israel ni kaanoman. **5** Sangsangkamaysa a nagplanoda iti maymaysa nga estratehiya; nagkaykaysada a bumusor kenka. **6** Pakairamanan dagitoy dagiti tolda ti Edom, dagiti Ismaelita, dagiti tattao iti Moab ken dagiti Agareno, a nagplano iti dakes a kadua dagiti **7** Gebal, dagiti Amonita, ken dagiti Amalekita; karamanna met daytoy dagiti taga-Filistia ken dagiti agnanaed iti Tiro. **8** Nakikadua met kadakuada ti Asiria; tultulonganda dagiti kaputotan ni Lot. (Selah) **9** Aramidem kadakuada ti kas iti inaramidmo kadagiti Midianita, a kas iti inaramidmo kenni Sisera ken ni Jabin idiay Karayan Kison. **10** Nagpukaw ti bagida idiay Endor ken nagbalinda a kasla rugit nga agpaay iti daga. **11** Pagbalinem dagiti panguloda a kas kada Oreb ken Zeeb, ken pagbalinem a kas kada Zeba ken Zalmunna dagiti amin a prinsipeda. **12** Kinunada, "Tagikuaentayo dagiti pagpaspastoran ti Dios." **13** Diosko, pagbalinem ida a kas iti maiyal-alipugpog a tapok, a kasla taep a maiyangin, **14** kas iti apuy a mangpuor iti kabakiran, ken kas iti gil-ayab a mangpasged iti kabanbantayan. **15** Kamatem ida babaen iti napigsa nga anginmo, ken butbutngem ida babaen iti alipugpogmo. **16** Punoem ida iti bain tapno birukenda ti naganmo, O Yahweh. **17** Mapabainanda koma ken mapabutnganda koma iti agnanayon; maibabainda koma agingga a mapukawda. **18** Ket maammoandanto a siksika laeng, O Yahweh, ti Kangangatoan iti entero a daga.

84 Anian a makaay-ayo iti lugar a pagnanaedam, O Yahweh dagiti buybuyot! **2** Mailiwak kadagiti paraangan ni Yahweh, napakapsutanak iti panangtarigagayko iti daytoy. Iti pusok ken ti aminko ket umaw-awag iti sibibiag a Dios. **3** Uray pay ti kulaaw ket nakasarak iti pagbalayanna ken nakabiruk met ti sallapingaw iti umokna a mabalinna a pagpissaan kadagiti sibongna iti asideg dagiti altarmo, O Yahweh dagiti buybuyot, ti Arik, ken ti Diosko. **4** Nagasat dagidiay nga agnanaed iti balaymo; awan sarday iti panagdayawda kenka. (Selah) **5** Nagasat ti tao nga agtaud kenka ti pigsana, a ti adda ti pusona ket dagiti daldalan nga agturong iti Sion. **6** Kabayatan iti panagdaldaliasatda iti tanap ti Baca, makasarakda kadagiti ubbog ti danum a paginumanda. Ti nasapa a tudtudo ket punoenna daytoy dagiti dan-aw iti danum. **7** Pumigsada a pumigsa; aparang ti tumunggal maysa kadakuada iti sangoanan ti Dios idiay Sion. **8** O Yahweh a Dios dagiti buybuyot, denggem ti kararagko, O Dios ni Jacob, ipangagmo iti ibagbagak! (Selah) **9** O Dios, salaknibam ti kalasagmi, ipakitam ti panangalikakam iti pinulotam. **10** Gapu ta ti maysa nga aldaw kadagiti paraangam ket nasaysayaat nga amang ngem ti sangaribu a tawen iti sadinoman. Kaykayatko pay iti agbanbantay iti ruangan ti balay ti Diosko, ngem iti agnaed kadagiti tolda iti nadangkes. **11** Ta ni Yahweh ti init ken salaknibtayo; paraburan ken padayawannatayonto ni Yahweh, saanna nga ipaidam ti aniaman a nasayaat a banag kadagiti magmagna iti kinapudno. **12** Nagasat ti tao nga agtalek kenka, O Yahweh dagiti buybuyot.

85 O Yahweh, pinaraburam ti dagam; pinasublim ti nasayaat a kasasaad iti panagbiag ni Jacob. **2** Pinakawanmo ti basol dagiti tattaom; inabbongam amin a basbasolda. (Selah) **3** Imbabawim ti pungtotmo; tinnalikudam ti ungetmo. **4** Isublinakami, O Dios iti pannakaisalakanmi, ken ibabawim ti saanmo a pannakaay-ayo kadakami. **5** Kaungetnakami kadi iti agnanayon? Pagtalinaedemto kadi iti ungetmo kadagiti sumarsaruno a henerasion? **6** Saanmo kadi nga isubli ti sigud a kasasaadmi? Ket agrag-onto dagiti tattaom kenka. **7** Ipakitam kadakami ti kinapudnom iti tulagmo O Yahweh, ket ipaaymo kadakami ti pannakaisalakan. **8** Denggekto ti ibaga ni Yahweh a Dios, gapu ta makikapia isuna kadagiti matalek a sumursurot kenkuana. Ngem saanda koma manen nga agsubli kadagiti minamaag a panagbiagda. **9** Pudno unay nga asideg ti panangisalakanna kadagiti agbuteng kenkuana; ket agtalinaed iti dayagna iti dagatayo. **10** Nagsinnarak ti kinapudno ti tulag ken kinamatalek; naginnagek ti kinalinteg ken kapia. **11** Agrusingto ti kinamatalek ditoy daga, ken tumannawagto ti balligi manipud tangatang. **12** Wen, itedto ni Yahweh dagiti naimbag a pammendisionna, ket adunto ti apit iti dagatayo. **13** Magnanto ti kinalinteg iti sangoananna ket pagbalinennanto a dana dagiti tugotna.

86 Dumngegka, O Yahweh, ket sungbatannak, ta napanglaw ken maidaddadanesak. **2** Salaknibannak, ta napudnoak; O Diosko, isalakanmo ti adipenmo nga agtaltalek kenka. **3** Kassiannak O Apo, ta agmalmalem nga umaw-awagak kenka. **4** Paragsakem daytoy adipenmo, ta agkararagak kenka, O Apo. **5** Nagimbagka O Apo ken nakasagana a mamakawan, ken ipakitam ti naindaklan a kaasim kadagiti amin nga umaw-awag kenka. **6** Ipangagmo O Yahweh ti kararagko; denggem ti uni dagiti pakaasik. **7** Umawagak kenka iti aldaw ti pannakariribukko, ta

sungbatannakto. **8** O Apo, awan ti uray maysa a maipadis kenka kadagiti didiosen. Awan dagiti aramid a kasla kadagiti aramidmo. **9** Umayto amin dagiti nasion nga inaramidmo ket agrukbabdanto iti sangoanam, O Apo. Idaydayawdanto ti naganmo. **10** Ta naindaklanka ken agar-aramidka kadagiti nakaskasdaaw a banbanag; sika laeng ti Dios. **11** O Yahweh, isurom kaniak dagiti wagasmo. Ket magnaakto iti kinapudnom. Pagkaykaysaem ti pusok nga agraem kenka. **12** O Apo a Diosko, idaydayawka iti amin a pusok; idaydayawko ti naganmo iti agnanayon. **13** Ta naindaklan ti kinapudno ti tulagmo kaniak; inispalmo ti biagko manipud iti kaunggan ti sheol. **(Sheol h7585)** **14** O Dios, timmakder maibusor kaniak ti natangsit. Maysa a bunggoy dagiti naranggas a tattao ti agpangpanggep iti biagko. Saandaka a pulos nga ikaskaso. **15** Ngem manangngaasi O Apo ken managparabur a Dios, saan a nalaka a makaunget, ken nawadwad ti kinapudno ti tulagmo ken kinamatalekmo. **16** Taliawennak ket kaasiannak; itedmo ti pigsam iti adipenmo; isalakanmo ti anak a lalaki ti babai nga adipenmo. **17** Ipakitam kaniak ti pagilasinan ti kinaimbagmo. Ket makitanto daytoy dagiti manggurgura kaniak ken maibabaindanto gapu ta sika, Yahweh, tinulongan ken liniwliwanak.

87 Nabangon ti siudad ti Apo iti rabaw dagiti nasantoan a banbantay. **2** Ad-adda nga ay-ayaten ni Yahweh dagiti ruangan ti Sion ngem dagiti amin a tolda ni Jacob. **3** Nadayag a banbanag dagiti naibaga a maipapan kenka, a siudad ti Dios. (Selah) **4** Dakamatek ti Rahab ken Babilonia kadagiti pasurotko. Kitaenyo, adda ti Filistia, ken Tiro, a kaduada ti Etiopia. Naipasngay daytoy sadiay. **5** Maibaganto iti Sion, "Naipasngay ti tunggal maysa kadagitoy kenkuana; ken ti mismo a Kangangatoan ti mangipasdek kenkuana." **6** Isurat ni Yahweh kabayatan ti panaglislistana kadagiti tattao, "Naipasngay daytoy sadiay." (Selah) **7** Isu nga ibaga met dagiti kumakanta ken sumasala nga, "Adda kenka dagiti amin nga ubbogko."

88 O Yahweh, Dios a manangisalakanko, umasugak kenka iti aldaw ken rabii. **2** Dumngegka iti kararagko; ipangagmo ti ararawko. **3** Ta napnoanak kadagiti riribuk, ken dimmanonen ti biagko iti sheol. **(Sheol h7585)** **4** Tratraoendak dagiti tattao a kas kadagiti bumaba iti abut; maysaak a tao nga awanan iti pigsa. **5** Napanawanak iti denna dagiti natay, kaslaak la natay a nakaidda iti tanem, a saanmon a pakibibiangan gapu ta naisinadan manipud iti pannakabalinmo. **6** Inkabilnak iti kaunggan a paset ti abut, iti nasipnget ken nauneg a luglugar. **7** Nadagsen a nakatupak kaniak ti pungtotmo, ken laplapunosendak dagiti amin a dalluyonmo. (Selah) **8** Gapu kenka, likliklikandak dagiti makaam-ammo kaniak. Pinagbalinnak a makapakigtot iti panagkitada. Napalawlawanak ket saanak a makalibas. **9** Nabannogen dagiti matak manipud iti riribuk; Agmalmalem nga umaw-awagak kenka, O Yahweh; inyunnatko dagiti imak kenka. **10** Mangaramidka kadi kadagiti nakakaskasdaaw para kadagiti natay? Bumangon ken agdayaw kadi dagiti natay kenka? (Selah) **11** Maiwaragawag kadi ti kinapudnom iti tulagmo idiay tanem, ti kinapudnom iti lugar dagiti natay? **12** Maipakaammo kadi dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo iti kasipngetan, wenno ti kinalintegmo iti lugar iti pannakalipat? **13** Ngem umawagak kenka, O Yahweh; dumanon ti kararagko kenka iti bigbigat. **14** O Yahweh, apay a laklaksidennak? Apay nga ilengedmo ti rupam kaniak? **15** Kankanayon ti pannakaparigat ken kaaddak iti ngarab ni patay sipud pay iti kinaagtutubok. Nagsagabaak manipud kadagiti pungtotmo; awan iti maaramidak. **16** Sinagabak dagiti naunget a tigtignaymo, ken dinadaeldak dagiti nakabutbuteng nga aramidmo. **17** Liklikmutendak a kasla danum iti agmalmalem, pinalawlawandak amin. **18** Inyadayom kaniak dagiti amin a gagayyemko ken dagiti am-ammok. Kinasipnget laeng ti kakaisuna a kaduak.

89 Agnanayon a kantaek dagiti aramid ni Yahweh iti kinapudnona iti tulagna. Iwaragawagko ti kinapudnom kadagiti sumarsaruno a henerasion. **2** Ta kinunak, "Naipasdek iti agnanayon ti tulag ti kinapudno; dagiti kinapudno nga impasdekmo kadagiti langlangit." **3** "Nakitulagak iti pinilik, nagsapataak kenni David nga adipenko. **4** Ipasdekkonto dagiti kaputotam iti agnanayon, ken ipasdekkonto ti tronom kadagiti amin a henerasion." (Selah) **5** Idaydayaw dagiti langlangit dagiti nakaskasdaaw nga aramidmo, O Yahweh; maidaydayaw ti kinapudnom iti taripnong dagiti nasantoan. **6** Ta siasino kadagiti adda idiay tangatang ti mabalin a maipada kenni Yahweh? Siasino kadagiti annak dagiti dios ti kasla kenni Yahweh? **7** Isuna ti Dios a madaydayaw unay iti ummong dagiti nasantoan ken ti nakaskasdaaw kadagiti amin a manglawlaw kenkuana. **8** O Yahweh, Dios dagiti buybuyot, siasino ti napigsa a kas kenka, O Yahweh? Lawlawlawennaka ti kinapudnom. **9** Iturayam ti nadawel a baybay; no dumawel dagiti dalluyon, pagkalmaem dagitoy. **10** Rinumekmo ni Rahab a kas maysa a napapatay. Inwarawaram dagiti kabusormo babaen iti napigsa nga imam. **11** Kukuam dagiti langit, kasta met ti daga. Inaramidmo ti lubong ken dagiti amin a linaonna. **12** Pinarsuam ti abagatan ken ti amianan. Agrag-o ti Tabor ken Hermon gapu iti naganmo. **13** Addaanka iti nabileg a takkiag ken iti napigsa nga ima, ken nangato ti makannawan nga imam. **14** Ti kinalinteg ken hustisia iti pundasion ti tronom. Umay iti sangoanam ti tulag ti kinapudno ken kinamatalek. **15** Nagasat dagiti tattao nga agdaydayaw kenka! O Yahweh, magnada iti lawag ti rupam. **16** Agrag-oda iti naganmo iti agmalem, ken gapu iti kinalintegmo, itan-okdaka. **17** Sika ti naindaklan a pigsada, ken babaen iti pabormo, naballigikami. **18** Ta kukua ni Yahweh ti kalasagmi; ti Nasantoan a Dios ti Israel ti arimi. **19** Iti maysa a parmata idi un-unana a panawen, nagsaoka kadagiti napudno kenka; kinunam, "Insaadko ti balangat iti maysa a nabileg; intag-ayko ti maysa a napili manipud kadagiti tattao. **20** Pinilik ni David nga adipenko; babaen iti nasantoan a lanak, pinulotak isuna. **21** Saranayento ti imak isuna; papigsaento ti takkiagko isuna. **22** Awanto ti kabusor a mangallilaw kenkuana; awanto ti anak ti kinadangkes a mangidadanes kenkuana. **23** Rumekekto dagiti kabusorna iti sangoananna; Papatayekto dagiti manggurgura kenkuana. **24** Addanto kenkuana ti kinapudnok ken kinapudno ti tulagko; agballiginto isuna babaen ti naganko. **25** Ikabilkonto ti imana kadagiti baybay ken ti makanawan nga imana kadagiti karayan. **26** Umawagto isuna kaniak, 'Sika ti Amak, a Diosko, ken ti dakkel a bato ti pannakaisalakanko.' **27** Isaadkonto pay isuna a kas inauna nga anakko, ti kangatoan unay kadagiti ari iti daga. **28** Taginayonekto ti kinapudno ti tulagko kenkuana iti agnanayon; ken mapatalgedanto ti tulagko kenkuana. **29** Pagtaginayonekto dagiti kaputotanna iti agnanayon

ken mataginayon ti tronona a kas kadagiti tangatang. **30** No baybay-an dagiti annakna ti lintegko ken saanda nga agtulnog kadagiti bilbilinko, **31** no labsingenda dagiti paglintegak ken saanda a salimetmetan dagiti bilbilinko, **32** ket dusaekto dagiti panagsukirda babaen ti pang-or ken ti kinadakesda babaen kadagiti saplit. **33** Ngem saankonto nga ikkaten ti kinapudno ti tulagko kenkuana wenno saanko a guliban ti karik. **34** Saankonto a labsingen ti tulagko wenno baliwan dagiti sasao dagiti bibigko. **35** Iti naminsan ket nagsapataak babaen ti kinasantok— saanakto nga agulbod kenni David: **36** agtultuloyto dagiti kaputotanna iti agnanayon ken ti tronona agingga nga adda ti init iti sangoanak. **37** Maipasdekto daytoy iti agnanayon a kasla iti bulan, ti napudno a saksi iti tangatang." (Selah) **38** Ngem pinagkedkedam ken linaksidmo; nakaungetka iti pinulotam nga arim. **39** Imbabawim ti tulag iti adipenmo. Rinugitam ti balangatna iti daga. **40** Rinebbam amin dagiti paderna. Dinadaelmo dagiti sarikedkedna. **41** Amin nga aglabas ket takawanda isuna. Nagbalin isuna a pakarurodan kadagiti kaarrubana. **42** Ingngatom ti makannawan nga ima dagiti kabusorna; pinagrag-om dagiti amin a kabusorna. **43** Tinukkolmo ti tadem ti kampilanna ken saanmo isuna a pinatakder tunggal adda isuna iti gubat. **44** Pinaggibusmo ti kinadayagna; imbabam ti tronona iti daga. **45** Pinaababam dagiti aldaw ti kinaagtutubona. Binalkutmo isuna iti pannakaibabain. (Selah) **46** Kasano kapaut, O Yahweh? Aglimmengka kadi iti agnanayon? Kasanonto kapaut a sumsumged ti ungetmo a kasla iti apuy? **47** O, panunotem ti kinaababa ti tiempok, ken ti kinaawan serserbina ti panangparsuam iti amin nga annak dagiti tattao! **48** Siasino ti agbiag ket saan a matay, wenno mangispal iti bukodna a biag manipud iti pannakabalin ti sheol? (Selah) **(Sheol h7585)** **49** O Apo, ayanna ti sigud a kinapudnom iti tulagmo nga insapatam kenni David babaen iti kinapudnom? **50** Lagipem, O Apo, ti pannakalalais dagiti adipenmo ken ti panagibturko ditoy pusok kadagiti nakaad-adu a pananguy-uyaw dagiti nasion. **51** Batbatoendaka dagiti kabusormo kadagiti panangum-umsi, O Yahweh; lalaisenda dagiti tugot ti pinulotam. **52** Madaydayaw ni Yahweh iti agnanayon. Amen ken Amen.

90 O Apo, sika ti kamangmi kadagiti amin a henerasion. **2** Sakbay a naparsua dagiti banbantay, wenno pinarsuam ti daga ken ti lubong, ti agnanayon nga awan inggana, sika ti Dios. **3** Isublim ti tao iti tapok, ket kunaem, "Agsublikayo, dakayo a kaputotan ti sangkataoan" **4** Ta iti rinibu a tawen iti panagkitam ket kasla laeng idi kalman no lumabas, ken kasla iti panagbantay iti rabii. **5** Iyanudmo ida a kas iti panangiyanod iti layus ket maturogda; Iti agsapa, kasla da la ruot nga agtubo. **6** Iti agsapa, lumangto ken dumakkel daytoy; iti rabii, malaylay ken magango daytoy. **7** Pudno a maibuskami iti ungetmo, ken mabutengkami iti pungtotmo. **8** Ingkabilmo iti sangoanam dagiti nagkuranganmi, iti lawag ti imatangmo dagiti nakalemmeng a basbasolmi. **9** Mapukaw ti biagmi babaen ti pungtotmo; sipapardas nga aglabas dagiti tawenmi a kasla iti sennaay. **10** Pitopulo a tawen iti panagbiagmi, wenno walo pulo pay no nasalun-atkami; ngem uray pay dagiti kasasayaatan a tawtawenmi ket namarkaan iti riribuk ken ladingit. Wen, lumabasda a sipapardas, ket mapukawkami. **11** Siasino ti makaammo ti kabara ti ungetmo; maipada ti pungtotmo iti buteng a pabpabilgenna? **12** Isu nga isuronakami a mangbilang ti biagmi tapno makapagbiagkami a sisisirib. **13** Tumaliawka, O Yahweh! Kasano pay ti kabayagna daytoy? Kaassiam dagiti adipenmo. **14** Pennekennakami iti kinapudnom iti tulagmo iti agsapa, tapno mabalinmi ti agrag-o ken agragsak kadagiti amin nga al-aldawmi. **15** Paragsakennakami iti maminadu a kas iti kaadu dagiti al-aldaw a pinagsagabanakami ken kadagiti tawtawen a nagdalankami iti riribuk. **16** Bay-am a makita dagiti adipenmo ti aramidmo, ken bay-am a makita dagiti annakmi ti kinatan-okmo. **17** Maawattayo koma ti parabur ti Apo a Diostayo; parang-ayenna ti aramid dagiti imatayo; pudno unay, parang-ayenna ti aramid dagiti imatayo.

91 Siasinoman nga agnaed iti salinong ti Kangangatoan ket agtalinaed iti aniniwan ti Mannakabalin-amin. **2** Ibagakto kenni Yahweh, "Isuna ti salinong ken pagkamangak, Diosko a pagtalkak." **3** Ta ispalennakanto manipud iti silo ti mangnganup ken manipud iti makapatay a didigra. **4** Sallukobannakanto kadagiti payakna ken makasarakkanto ti pagkamangan kadagiti salinong ti payakna. Ti kinamalekna ket kalasag ken salaknib. **5** Saankanto a mabuteng iti mangbutbuteng iti rabii, wenno iti sumiag a pana iti aldaw, **6** wenno iti didigra nga agraraira iti kasipngetan, wenno ti sakit a dumteng iti tengnga ti aldaw. **7** Sangaribu ti mabalin a matuang iti sikigam ken sangapulo a ribu iti makannawan nga imam, ngem saandakanto a maan-ano. **8** Mapaliiwmonto laeng ken makitamto ti pannusa dagiti nadangkes. **9** Ta ni Yahweh ti salinongko. Pagbalinem met a salinongmo ti Kangangatoan. **10** Awanto ti dakes a makauna kenka; awanto ti panagsagaba a makaasideg iti pagtaengam. **11** Ta iturongnanto dagiti anghelesna a mangsalaknib kenka, a mangaywan kenka iti sadinoman a papanam. **12** Itag-aydakanto kadagiti imada tapno saanka a maikaglis ket matnag iti bato. **13** Iridismonto dagti leon ken dagiti nagita nga uleg; ibaddekmonto dagiti urbon a leon ken dagiti uleg. **14** Gapu ta ipangpangrunanak, tulongakto isuna. Salaknibakto isuna gapu ta napudno isuna kaniak. **15** Inton umawag kaniak, sungbatakto isuna. Addaakto kenkuana iti pannakariribukna; itedkonto kenkuana ti balligi ken padayawakto isuna. **16** Pennekekto isuna iti atiddog a panagbiag ken ipakitakto kenkuana ti panangisalakanko.

92 Nasayaat iti agyaman kenni Yahweh ken iti agkanta iti pammadayaw iti naganmo, O Kangangatoan, **2** ti mangiwaragawag iti kinapudnom ti tulagmo iti agsapa ken iti kinapudnom iti rinabii, **3** a mabuyogan iti arpa nga addaan iti sangapulo a kwerdas ken ti makaay-ayo nga uni ti lira. **4** Ta sika O Yahweh, pinaragsaknak babaen kadagiti aramidmo. Agkantaak a sirarag-o gapu kadagiti aramid dagiti imam. **5** Anian a naindaklan dagiti aramidmo, O Yahweh! Nauneg unay dagiti kapanunotam. **6** Saan nga ammo ti naranggas a tao, wenno saan a maawatan ti maag daytoy: **7** No agtubo ti nadangkes a kasla iti ruot, ken uray rumang-ay amin nga agar-aramid iti kinadakes, naikeddengda latta iti agnanayon a pannakadadael. **8** Ngem agnanayon nga agturayka O Yahweh. **9** Pudno, kitaem dagiti kabusormo, O Yahweh; naiwarawara amin dagiti agar-aramid iti kinadakes. **10** Impangatom ti sarak a kas kadagiti sara iti toro a baka; napulotanak iti barbaro a lana. **11** Nakitak ti pannakatnag dagiti kabusorko; nangngegko ti pannakadusa dagiti managdakdakes a kabusorko. **12**

Lumangto dagiti nalinteg a kas kadagiti kayo ti palma;
dumakkelda a kas iti sedro ti Libano. **13** Naimulada iti balay
ni Yahweh; lumangtoda kadagiti paraangan ti Diostayo. **14**
Agbungada uray nataengandan; agtalinaedda a nalangto
ken maris bulong, **15** tapno maiwaragawag a nalinteg ni
Yahweh. Kasla dakkel a bato a pakatalgedak, ken awan ti
kinakillo kenkuana.

93 Agar-ari ni Yahweh, nakakagay isuna ti kinadaeg;
nakawesan ni Yahweh iti kinabileg; kasla barikes a
nakasuot kenkuana iti kinabileg. Sititibker a naipasdek ti
lubong; saan a magungon. **2** Naipasdek ti tronom manipud
pay idi un-unana a tiempo; agnanayon nga addaka. **3**
Agpangato dagiti baybay, O Yahweh, inngatoda dagiti
timekda; maburak dagiti dalluyon ket agdaranudorda. **4**
Iti rabaw dagiti agdidinnungpar a dalluyon, dagiti nabileg
a mangdaddadael iti taaw, nabileg ni Yahweh nga adda
iti langit. **5** Mapagtalkan unay dagiti pammaneknekmo;
naiyarkus ti kinasanto iti balaymo, O Yahweh, ti agnanayon.

94 O Yahweh, Dios a mangibales, Dios a mangibales,
raniagannakami. **2** Tumakderka, ukom ti daga,
itedmo kadagiti natangsit dagiti maiparbeng kadakuada.
3 O Yahweh, kasano pay kabayag dagiti nadangkes,
kasano pay kabayag iti panagragsak dagiti nadangkes?
4 Agisawsawangda kadagiti natangsit ken nakarit a
panagsasao, ken naparammagda amin. **5** Ibaddebaddekda
dagiti tattaom, O Yahweh; idadanesda ti nasionmo. **6**
Pappapatayenda ti balo a babbai ken ti gangannaet, ken
papatayenda dagiti ulila kadagiti ammada. **7** Kunada,
"Saanto a makita ni Yaweh, saan a pagan-ano daytoy ti
Dios ni Jacob." **8** Awatenyo, dakayo a nakuneng a tattao,
dakayo a maag, kaano kayo pay a makasursuro? Isuna
a nangaramid ti lapayag, saanna kadi a mangngeg? **9**
Isuna a nangaramid ti mata, saanna kadi a makita? **10**
Isuna a mangisursuro kadagiti nasion, saan kadi isuna a
mangilinteg? Isuna ti mangmangted iti pannakaammo ti
tao. **11** Ammo ni Yahweh a narugit dagiti kapanunotan
dagiti tattao. **12** Nagasat ti tao a suroam, O Yahweh, ti
sursuroam kadagiti lintegmo. **13** Ikkam isuna ti inana iti
tiempo ti riribuk inggana a makali ti abut a maipaay iti
nadangkes. **14** Ta saan a baybay-an ni Yahweh dagiti
tattaona wenno panawan dagiti tawidna. **15** Ta rumingbawto
ti hustisia; ket surotento amin daytoy dagiti nalinteg. **16**
Siasinonto ti tumakder a mangirupir kaniak a maibusor
kadagiti managdakdakes? Siasinonto ti mangitakder kaniak
a maibusor kadagiti nadangkes? **17** No saan a ni Yahweh ti
nagbalin a katulongak, nabiitak koman a nakaidda iti lugar
ti kinaulimek. **18** Idi imbagak, "Maikagkaglis ti sakak," ti
kinapudnom ti tulagmo O Yahweh, iti nangingato kaniak. **19**
No butbutngennak ket ringbawannak dagiti pakariribukak,
paragsakennak ti panangliwliwam. **20** Mabalin kadi a
makikadua kenka dagiti dakes nga agtuturay, dagiti agar-
aramid iti nakillo a paglintegan? **21** Agmaymaysada nga
agpanggep a mangpapatay kadagiti nalinteg, ken dusaenda
dagiti awan ti basolna iti ipapatay. **22** Ngem ni Yahweh
ti nagbalin a nangato a torek salaknibko, ken ti Diosko
ti nagbalin a dakkel a bato a pagkamangak. **23** Iyegna
kadakuada dagiti nagkuranganda, ket ikisapna ida gapu iti
kinadakesda. Ikisap ida ni Yahweh a Diostayo.

95 Umaykayo ket kantaantayo ni Yahweh; kantaantayo a
sirarag-o ti bato ti pannakaisalakantayo. **2** Sumrektayo
iti ayanna nga addaan iti panagyaman; kantaantayo isuna
kadagiti salmo a pagdayaw. **3** Ta naindaklan ni Yahweh a
Dios ken naindaklan nga Ari a kangatoan kadagiti amin a
dios. **4** Adda iti imana dagiti uneg ti daga, kukuana ti ngato
dagiti banbantay. **5** Kukuana ti taaw, ta inaramidna daytoy,
ken sinukog dagiti imana ti namaga a daga. **6** Umaykayo,
agrukbabtayo ken agkurnotayo; agparintumengtayo iti
sangoanan ni Yahweh a namarsuatayo: **7** Ta isuna ti
Diostayo, ken datayo dagiti tattao iti pagarabanna ken dagiti
karnero nga ay-aywananna. Ita, sapay koma ta mangngegyo
ti timekna! **8** Saanyo a patangkenen dagiti pusoyo, a kas
idiay Meriba, wenno kas iti aldaw ti Masa idiay let-ang, **9** a
nangkaritan dagiti kapuonanyo ti turayko ken pinadasda ti
anusko, uray no nakitada dagiti aramidko. **10** Iti uppat a pulo
a tawen, nakapungtotak iti dayta a henerasion ket kinunak,
'Daytoy ket tattao nga agalla-alla ti panagpuspusoda, saanda
a binigbig dagiti wagasko.' **11** Ngarud, nagkariak gapu
iti ungetko a saandanto a pulos a makastrek iti lugar a
paginanaak."

96 Oh, kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta; kantaanyo
ni Yahweh, amin ditoy daga. **2** Kantaanyo ni Yahweh,
idaydayawyo ti naganna; inaldaw nga iwaragawagyo ti
panangisalakanna. **3** Ipakaammoyo ti dayagna kadagiti
nasion, dagiti nakakaskasdaaw nga aramidna kadagiti
amin a nasion. **4** Ta naindaklan ni Yahweh ket maikari iti
naindaklan a panangidayaw. Ad-adda a pagbutngan ngem
kadagiti amin a dios. **5** Ta didiosen amin dagiti dios ti
nasion, ngem ni Yahweh ti namarsua kadagiti langlangit. **6**
Adda iti presensiana ti dayag ken kinatan-ok. Adda ti bileg
ken kinapintas iti santuariona. **7** Idaydayawyo ni Yahweh,
dakayo a puli ti tattao, idaydayawyo ni Yahweh gapu ti
dayag ken bilegna. **8** Idaydayawyo ti kinadayag ni Yahweh
babaen iti naganna. Mangalakayo iti daton ket mapankayo
iti templona. **9** Agrukbabkayo kenni Yahweh iti nasantoan a
dayagna. Agpigergerkayo iti sangoananna, dakayo amin
ditoy daga. **10** Ibagayo kadagiti nasion, "Agari ni Yahweh."
Naipasdek met ti lubong; saanto a magungon. Nalintegto ti
panangukomna kadagiti tattao. **11** Agragsak koma dagiti
langlangit, ken agrag-o koma ti daga; agdaranudor koma ti
taaw ken agpukkaw koma gapu ti rag-o amin nga adda iti
daytoy. **12** Agragsak koma dagiti taltalon ken dagiti amin
nga adda kadagitoy. Ket agpukkaw koma gapu ti ragsak
dagiti amin a kaykayo iti kabakiran **13** iti sangoanan ni
Yahweh, ta umayen isuna. Umayen isuna a mangukom
ti daga. Ukomennanto ti lubong iti kinalinteg ken dagiti
tattaona iti kinapudnona.

97 Agari ni Yahweh; agrag-o koma ti daga; agragsak
koma dagiti adu nga isla. **2** Palpalikmutan isuna dagiti
ulep ken kinasipnget. Ti kinalinteg ken hustisia ti pundasion
ti tronona. **3** Mapan ti apuy iti sangoananna ket uramenna
dagiti kabusorna iti amin a sikigan. **4** Silsilawan ti kimatna ti
lubong; makitkita ti daga ken agpigpigerger. **5** Marunaw
dagiti banbantay a kasla allid iti sangoanan ni Yahweh, ti Apo
ti entero a daga. **6** Ipakpakdaar ti tangatang ti hustisiana,
ken makitkita ti amin a nasion ti dayagna. **7** Maibabainto
dagiti amin nga agdaydayaw kadagiti nakitikitan nga
imahen, dagiti mangipanpannakel kadagiti awan serserbina a

didiosen—agrukbabkayo kenkuana, dakayo amin a didiosen! **8** Nangngeg ti Sion ket naragsakan, ken nagrag-o dagiti ili ti Juda gapu kadagiti nalinteg a pangngeddengmo, O Yahweh. **9** Ta sika, O Yahweh, ti kangangatoan iti entero a daga. Sika ti maitag-ay kadagiti amin a dios. **10** Dakayo a mangay-ayat kenni Yahweh, guraenyo ti dakes! Salsalaknibanna dagiti biag dagiti sasantona, ken ispalenna ida manipud iti ima dagiti nadangkes. **11** Naimula ti silaw a para kadagiti nalinteg ken kinaragsak para kadagiti addaan iti napudno a puso. **12** Agragsakkayo gapu iti naaramidan ni Yahweh, dakayo a nalinteg; ken agyamankayo iti nasantoan a naganna.

98 O, kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta ta nagaramid isuna kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag; pinagballiginatayo ti makanawan nga imana ken ti nasantoan a takiagna. **2** Impakaammo ni Yahweh ti panangisalakanna; silulukatna nga impakita ti hustisiana kadagiti amin a nasion. **3** Laglagipenna ti kinapudnona iti katulagan ken ti kinapudnona iti balay ti Israel; makita iti amin a pungto ti dagati panagballigi ti Diostayo. **4** Agpukkawkayo iti rag-o kenni Yahweh, entero a daga; agdir-ikayo ti kanta ken agkantakayo iti panagrag-o, agkantakayo kadagiti pammadayaw. **5** Kankantaanyo ni Yahweh iti pammadayaw a nabuyogan iti arpa, buyoganyo iti arpa ken makaay-ayo a kankanta. **6** Agraman dagiti trumpeta ken ti uni ti tangguyob, agpukpukawkayo a sirarag-o iti sangoanan ti Ari a ni Yahweh. **7** agpukkaw koma ti baybay ken amin a nilaonna, ti lubong ken dagiti agnanaed iti daytoy! **8** Agpalakpak koma dagiti karayan, ken agpukkaw koma iti rag-o dagiti banbantay. **9** Um-umay ni Yahweh a mang-ukom iti daga; ukomenna ti lubong babaen iti kinalinteg ken dagiti nasion babaen iti awan panangidumdumana.

99 Agar-ari ni Yahweh, agpigerger koma dagiti nasion. Agtugtugaw isuna iti tronona iti ngatoen ti kerubim; ken agginggined ti daga. **2** Naindaklan ni Yahweh idiay Sion; maitagtag-ay isuna kadagiti amin a nasion. **3** Idaydayawda koma ti naindaklan ken natan-ok a nagganmo; nasantoan isuna. **4** Nabileg ti ari, ken ay-ayatena ti hustisia. Inrugim ti awan panangidumduma; nangaramidka iti nalinteg a paglintegan kenni Jacob. **5** Idaydayawyo ni Yahweh a Diostayo ken agrukbabkayo iti sakaananna. Nasantoan isuna. **6** Da Moises ken Aaron ket maysada kadagiti papadina, ken ni Samuel ket maysa kadagiti nagkararag kenkuana. Nagkararagda kenni Yahweh ket sinungbatanna ida. **7** Kinasaritana ida manipud iti adigi ti ulep. Sinalimetmetanda dagiti pammaneknekna ken alagaden nga intedna kadakuada. **8** Sinungbatam ida, O Yahweh a Diosmi. Sika ti Dios a nangpakawan kadakuada, uray no dinusam dagiti basbasolda. **9** Idaydayawyo ni Yahweh a Diostayo, ken agrukbabkayo idiay nasantoan a turodna, ta nasantoan ni Yahweh a Diostayo.

100 Agpukkawkayo a sirarag-o kenni Yahweh, amin a daga. **2** Agserbikayo nga addaan iti ragsak kenni Yahweh; umaykayo iti presensiana nga agkankanta a siraragsak. **3** Ammoyo a ni Yahweh ket Dios; pinarsuanatayo ken kukuanatayo. Datayo dagiti tattaona ken dagiti karnero iti pagpaarabanna. **4** Sumrekkayo iti ruanganna nga addaan iti panagyaman ken iti santuariona nga addaan iti pammadayaw. Agyamankayo kenkuana ken idayawyo ti naganna. **5** Ta naimbag ni Yahweh; agtalinaed nga agnanayon ti kinapudnona iti tulagna ken kinapudnona kadagiti amin a henerasion.

101 Ikantak ti kinapudno ti tulag ken hustisia; kenka, O Yahweh; agkantaak iti pammadayaw. **2** Surotek ti dalan ti nadalus a panagbiag. O, kaano kadi ti yaaymo kaniak? Agbiagak nga addaan iti kinatarnaw iti uneg ti balayko. **3** Saanak a kumita kadagiti dakes nga aramid; kagurgurak ti awan kaes-eskanna a kinadakes; saanto pulos daytoy a kumapet kaniak. **4** Pannawandak dagiti dakes a tattao; saanak a napudno iti dakes. **5** Dadaelekto ti siasinoman a sililimed a mangpadpadakes iti kaarrubanna. Saanko a palabsen ti siasinoman nga addaan iti natangsit a gunggunay ken napasindayag a kagagalad. **6** Palubosak dagiti napudno iti daga nga agtugaw iti abayko. Mabalinto nga agserbi kaniak dagiti agbibiag iti kinatarnaw. **7** Saanto nga agtalinaed iti balayko dagiti manangallilaw a tattao; saanto nga agtalinaed dagiti ulbod iti imatangko. **8** Binigatto a dadaelek dagiti amin a nadangkes manipud iti daga; ikkatekto dagiti amin a managdakdakkes manipud iti siudad ni Yahweh.

102 Denggem ti kararagko, O Yahweh, denggem ti sangitko kenka. **2** Saanmo nga ilemmeng ti rupam kaniak iti tiempo ti panakariribukko. Denggennak. Inton umawagak kenka, sungbatannak a dagus. **3** Ta kasla asuk nga agpukaw dagiti aldawko, ken mapupuoran a kasla apuy dagiti tulangko. **4** Narumek ti pusok, ken kaslaak la ruot a nalaylay. Nalipatak ti mangan iti aniaman a taraon. **5** Iti agtultuloy a panagas-asugko, kimmuttongak iti kasta unay. **6** Kaslaak iti kalaw iti let-ang; nagbalinnak a kasla kullaaw iti langalang. **7** Nakaiddaak a siririing a kasla agmaymaysa a billit, agmaymaysa iti tuktok ti balay. **8** Agmalmalem nga uy-uyawendak dagiti kabusorko; us-usaren dagiti manguy-uyaw kaniak ti naganko iti panangilunod. **9** Kankanek dagiti dapo a kasla tinapay ken nalaokan ti in-inumek iti luluak. **10** Gapu iti nakaro a pungtotmo, binagkatnak tapno ipurruaknak. **11** Dagiti aldawko ket kasla aniniwan nga agpukpukaw, ken malaylayak a kasla ruot. **12** Ngem sika, O Yahweh, agtalinaedka iti agnanayon, ken ti kinalatakmo ket agpaay kadagiti amin a henerasion. **13** Bumangonka ket kaasiam ti Sion. Ita ti tiempo a kaasiam isuna; dimtengen ti naituding a tiempo. **14** Ta iggem dagiti adipenmo dagiti napapateg a bato ti Sion ket ipatpategda ti tapok ti pannakadadaelna. **15** Raemento dagiti nasion ti naganmo, O Yahweh, ken itan-ok dagiti amin nga ari iti daga ti dayagmo. **16** Bangonento manen ni Yahweh ti Sion ket agparangto iti dayagna. **17** Iti dayta a tiempo, sungbattannanto dagiti kararag dagiti napanglaw; saannanto nga ilaksid dagiti karagragda. **18** Maisuratto daytoy para iti sumaruno a henerasion, ket dagiti tattao a saan pay a naipasngay ket dayawendanto ni Yahweh. **19** Ta kimmita isuna manipud kadagiti ngato a nasantoan; nakita ni Yahweh ti daga manipud idiay langit **20** tapno denggenna ti panagasug dagiti balud, tapno wayawayaanna dagiti naikeddeng a matay. **21** Kalpasanna, ipaakaamonto dagiti tattao ti nagan ni Yahweh idiay Sion ken ti dayawna idiay Jerusalem **22** inton agmaymaysa nga agtitipon dagiti tattao ken dagiti pagarian tapno agserbida kenni Yahweh. **23** Inikkatna ti pigsak iti katengngaan ti biag. Pinaababana dagiti aldawko. **24** Kinunak, "Diosko,

saannak pay nga alaen iti katengngaan iti biag; addaka ditoy iti amin a henerasion. **25** Idi un-unana a tiempo, insaadmo ti daga; dagiti langit ket aramid dagiti imam. **26** Agpukawda ngem agnanayonto nga addaka; dumaanda a kas iti pagan-anay; kas iti kawes, ikkatemto ida ket agpukawdanto. **27** Ngem saanka nga agbalbaliw, ken saan nga agpatingga dagiti tawenmo. **28** Agtultuloy nga agbiag dagiti annak dagiti adipenmo, ken agbiag iti presensiam dagiti kaputotanda."

103 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko, ken iti amin nga adda kaniak, idaydayawko ti nasantoan a naganna. **2** Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko, ken laglagipek dagiti amin a naimbag nga aramidna. **3** Pakpakawanenna dagiti amin a basbasolmo; agasanna dagiti amin a saksakitmo. **4** Subsubotenna ti biagmo manipud iti pannakadadael; balbalangatannaka iti kinapudno ti tulag ken kinamanangngaasi. **5** Penpennekenna ti biagmo kadagiti nasasayaat a banbanag tapno mapabaro ti kinaagtutubom a kas iti agila. **6** Ar-aramiden ni Yahweh no ania ti rumbeng ken ar-aramidenna ti nainkalintegan kadagiti amin a maidaddadanes. **7** Impakaammona kenni Moises dagiti wagasna, dagiti aramidna kadagiti kaputotan ti Israel. **8** Manangngaasi ken managparabur ni Yahweh; naanus isuna; addaan isuna iti naindaklan a kinapudno iti katulagan. **9** Saan isuna a kanayon a mangdisdisiplina; saan isuna a kanayon nga agunget. **10** Saannatayo a dusaen a kas maiparbeng kadagiti basoltayo wenno saannatayo a pagbayaden iti supapak kadagiti basoltayo. **11** Kas iti kangato dagiti tangatang manipud iti daga, kasta ti kinaindaklan ti kinapudnona iti tulagna kadagiti mangraraem kenkuana. **12** Kas iti kaadayo ti daya manipud iti laud, kastoy ti kaadayo ti panangikkatna iti bayad dagiti basbasoltayo manipud kadatayo. **13** Kas iti panagayat ti maysa nga ama kadagiti annakna, kasta met ti panagayat ni Yahweh kadagiti mangidaydayaw kenkuana. **14** Ta ammona no kasanotayo a nabukel; ammona a tapoktayo. **15** No iti tao, kasla ruot dagiti aldawna; lumangto isuna a kas iti sabong iti taltalon. **16** Pul-uyan ti angin daytoy, ket mapukaw, ken awan ti uray maysa a makaibaga no sadino ti nagtuboanna. **17** Ngem ti kinapudno ni Yahweh iti tulagna ket agnanayon nga awan inggana kadagidiay a mangraraem kenkuana. Agtultuloy ti kinalintegna kadagiti kaputotanda. **18** Tungtungpalenda ti tulagna ken laglagipenda nga agtulnog kadagiti bilbilinna. **19** Imbangon ni Yahweh ti tronona idiay langit, ken agturturay ti pagarianna iti amin. **20** Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo nga anghel nga addaan iti naindaklan a kinapigsa ken tungpalenyo ti saona, kas natulnog kadagiti bilbilinna. **21** Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin nga armada ti anghelna, dakayo dagiti adipenna a mangipatpatungpal iti pagayatanna. **22** Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin a parsuana, iti amin a lugar a pagturturayanna. Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko.

104 Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko, Yahweh a Diosko, naindaklanka unay; nakawesanka iti dayaw ken daeg. **2** Nabungonka iti lawag a kas iti pagan-anay; uk-ukradem dagiti langit a kas iti kurtina ti tolda. **3** Ipaspasdekmo dagiti arwanan dagiti siledmo iti rabaw dagiti ulep; ar-aramidem a karwahem dagiti ul-ulep; magmagnaka kadagiti payak ti angin. **4** Pagbalbalinenna dagiti angin menmensaherona, dagiti gil-ayab ti apuy nga adipenna. **5** Impasdekna ti pundasion ti daga, ket saanto a pulos daytoy a magunggon. **6** Inabbongam ti daga iti danum a kas iti kawes; inabbongan ti danum dagiti banbantay. **7** Ti panangbabalawmo ti nangpaes-es kadagiti danum; dagus a pimmanawda gapu iti dumanaranudor a timekmo. **8** Bimmangon dagiti banbantay, ken nagwaras dagiti tanap kadagiti disso nga indutokmo para kadakuada. **9** Nangikabilka iti beddeng para kadakuada a didanto ballasiwen; ket saandanto manen nga abbongan ti lubong. **10** Pinagayusna dagiti ubbog kadagiti tanap; nagayus dagiti waig kadagiti nagbabaetan dagiti bantay. **11** Dagitoy ti paggapuan ti inumen dagiti amin nga ayup iti taltalon, ep-ependa ti pannakawaw dagiti atap nga asno. **12** Kadagiti igid iti karayan, agaramid dagiti billit kadagiti umokda; agkakantada kadagiti sangsanga. **13** Sibsibuganna dagiti bantay manipud kadagiti siled ti danumna idiay tangatang. Napnoan ti lubong kadagiti bunga ti nagbannoganna. **14** Pagtubtuboenna dagiti ruot para kadagiti dingwen ken mula a taripatoen dagiti tattao tapno makapataudda iti taraon manipud iti daga. **15** Ar-aramidenna ti arak tapno rumagsak ti tao, iti lana tapno rumaniag ti rupana, ken taraon tapno umatiddog ti biag daytoy. **16** Masibsibogan a nasayaat dagiti kayo ni Yahweh; inmulana dagiti sedro ti Lebanon. **17** Sadiay ti pagumokan dagiti billit. Pagbalbalinen ti kannaway a pagbalayanna ti kayo ti saleng. **18** Agnanaed dagiti atap a kalding kadagiti nangangato a bantay; agserserbi a kamang dagiti koneho ti tuktok ti bantay. **19** Dinutokanna ti bulan a mangmarka iti panagbaliw dagiti panawen; ammo ti init ti tiempo ti ilelennekna. **20** Ar-aramidem ti sipnget iti rabii a tiempo a rumrummuar dagiti amin a narurungsot nga ayup. **21** Agngerngernger dagiti urbon a leon iti panangbirukda kadagiti tukmaanda ken birbirukenda ti taraonda iti agtaud iti Dios. **22** Tunggal sumingising ti init, agsublida a maturog kadagiti rukibda. **23** Kabayatanna, mapan agtrabaho dagiti tattao ket agtrabahoda agingga iti rabii. **24** Anian a nagadu ken nadumaduma ti aramidmo, O Yahweh! Inaramidmo amin dagitoy babaen iti kinasirib; agluplupias ti daga kadagiti aramidmo. **25** Sadiay ti ayan ti nauneg ken nalawa a baybay, a napno kadagiti saan a mabilang a parsua, babassit man ken dadakkel. **26** Agdaldaliasat sadiay dagiti barko, ken adda met sadiay ti Leviatan nga inaramidmo nga agay-ayam idiay baybay. **27** Agpannuray amin dagitoy kenka tapno taraonam ida iti naituding a tiempo. **28** No kasta nga ikkam ida, ummongenda; no kasta nga ilukatmo ti dakulapmo, mapnekda. **29** No kasta nga ilingedmo ta rupam, mariribukanda, no bawyem ti angesda, matayda ken agsublida iti tapok. **30** No ibaonmo ti Espiritum, maparsuada ken pinabarum ti away. **31** Agpaut koma iti agnanayon ti dayag ni Yahweh; ragragsaken koma ni Yahweh ti parsuana. **32** Tantannawaganna ti daga ket agkintayeg daytoy, sagsagidenna dagiti bantay ket agasukda. **33** Kantaak ni Yahweh iti amin a biagko; Agkantaak ti panagdaydayaw iti Diosko agingga a sibibiagak. **34** Agbalin koma a nasam-it kenkuana ti kapanunotak; Agragragsakak kenni Yahweh. **35** Mapukaw koma dagiti managbasol iti daga, ken maawan koma dagiti nadangkes. Idaydayawko ni Yahweh iti amin a biagko. Idaydayawyo ni Yahweh.

105 Agyamankayo kenni Yahweh, umawagkayo iti naganna; ipakaammoyo dagiti aramidna kadagiti nasion. **2** Kantaanyo isuna, agkantakayo iti panagdaydayaw

kenkuana; iyebkasyo dagiti nakaskasdaaw nga aramidna. **3** Agpannakkelkayo iti nasantoan a naganna; agrag-o koma dagiti puso dagiti mangsapsapul kenni Yahweh. **4** Sapulenyo ni Yahweh ken ti pigsana; agtultuloy a sapulenyo ti presensiana. **5** Lagipenyo dagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna, dagiti milagrona ken dagiti pangngeddeng manipud iti ngiwatna, **6** dakayo a kaputotan ni Abraham nga adipenna, dakayo a tattao ni Jacob a pinilina. **7** Isuna ni Yahweh a Diostayo. Adda iti entero a daga dagiti pangeddengna. **8** Laglagipenna iti agnanayon ti tulagna, ti sao nga imbilinna para iti rinibribu a kaputotan. **9** Laglagipenna ti tulagna kenni Abraham ken ti sapatana kenni Isaac. **10** Daytoy ti pinasingkedanna kenni Jacob a kas alagaden ken iti Israel a kas agnanayon a tulagna. **11** Kinunana, "Itedkonto kenka ti daga ti Canaan a pannakatawidmo." **12** Imbagana daytoy idi bassit pay ti bilangda, bassitda unay, ken gangannaetda iti daga. **13** Nagakar-akarda kadagiti nadumaduma a nasion ken kadagiti nadumaduma a pagarian. **14** Saanna nga impalubos a parigaten ida ti siasinoman; binabalawna dagiti ari gapu kadakuada. **15** Kinunana, "Saanyo a sagiden dagiti pinulotak ken saanyo a dangran dagiti propetak." **16** Nangiyeg isuna iti panagbisin iti daga; pinasardengna ti entero a pagtaudan ti tinapay. **17** Nangibaon isuna iti tao nga ummuna kadakuada; nailako ni Jose a kas maysa nga adipen. **18** Naposasan dagiti sakana; nakawaran isuna **19** agingga iti tiempo a pimmudno ti impadtona. Pinaneknekan ti sao ni Yahweh a nalinteg isuna. **20** Nangibaon ti ari kadagiti adipen a mangwaya-waya kenkuana; winayawayaan isuna ti mangiturturay kadagiti tattao. **21** Pinagbalinna isuna a mangimaton iti balayna kas mangituray kadagiti sanikuana **22** tapno mangisuro kadagiti prinsipena segun iti pagayatanna ken tapno mangisuro iti kinasirib kadagiti panglakayenna. **23** Ket dimteng ni Israel iti Egipto, ket nagnaed ni Jacob iti apagbiit a tiempo iti daga ni Ham. **24** Pinaadu ti Dios dagiti tattaona iti kasta unay ken pinaaduna ti bilangda ngem kadagiti kabusorda. **25** Pinataudna ti gura dagiti kabusorda kadagiti tattaona, tapno pagaramidanda ti saan a nasayaat dagiti adipenna. **26** Imbaonna ti adipenna a ni Moises ken ni Aaron a pinilina. **27** Impakitada dagiti pagilasinanna kadagiti Egipcio, dagiti nakakaskasdaaw nga aramidna idiay daga ni Ham. **28** Nangiyeg isuna iti kinasipnget ket pinasipngetna dayta a daga, ngem saan a nagtulnog dagiti tattao iti dayta a daga kadagiti bilinna. **29** Pinagbalinna a dara dagiti danumda ket natay dagiti lamesda. **30** Napno iti nakaad-adu a tukak ti dagada, uray kadagiti siled dagiti mangiturturayda. **31** Nagsao isuna, ket nagsaknap ti pangen ti ngilaw ken timel iti entero a pagilianda. **32** Nangiyeg isuna iti uraro ken tudo, a napakuyogan iti gurruod ken kimat iti dagada. **33** Dinadaelna dagiti ubas ken igosda; tinuangna dagiti kaykayo ti pagilianda. **34** Nagsao isuna ket immay dagiti nakaad-adu a dudon. **35** Kinnanda dagiti amin a mula iti dagada; Kinnanda amin a maapit iti daga. **36** Pinapatayna amin nga inauna nga anak a lalaki iti dagada, dagiti ummuna a bunga ti pigsada. **37** Inruarna dagiti Israelita nga addaan iti pirak ken balitok; awan kadagiti tribuna iti napasag iti dalan. **38** Naragsakan ti Egipto idi pimmanawda ta nagbuteng dagiti Egipcio kadakuada. **39** Nangiwaras isuna iti ulep a linong ken nanggangat iti apuy a manglawag iti rabii. **40** Nagdawat dagiti Israelita iti taraon, ket nangiyeg isuna iti pugo ket pinennekna ida iti tinapay manipud langit. **41** Pinagrengngatna ti bato ket pimsuak ti danum manipud iti daytoy, nagayus dagitoy idiay let-ang a kasla karayan. **42** Ta linagipna dagiti nasantoan a karina nga inkarina iti adipenna a ni Abraham. **43** Inruarna dagiti tattaona nga addaan iti rag-o, ti pinilina nga addaan iti panagpukkaw gapu iti balligi. **44** Intedna kadakuda dagiti daga dagiti nasion; tinagikuada ti kinabaknang dagiti tattao **45** tapno salimetmetanda dagiti alagadenna ken tungpalenda dagiti lintegna. Idaydayawyo ni Yahweh.

106 Idaydayawyo ni Yahweh. Agyamankayo kenni Yahweh ta naimbag isuna, ta agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. **2** Siasino ti makabael a mangbilang kadagiti mannakabalin nga aramid ni Yahweh wenno mangipakaammo a naan-anay kadagiti amin nga aramidna a rumbeng a bigbigen? **3** Nagasat dagiti agaramid iti maiparbeng, ken dagiti kanayon a nalinteg dagiti aramidda. **4** Lagipennak O Yahweh, inton ipakitam ti kinaimbagmo kadagiti tattaom; tulungannak inton isalakanmo ida. **5** Ket makitakto ti panagdur-as dagiti pinilim, agrag-oak gapu iti kinaragsak ti nasionmo, ken agpasindayagak a kadua dagiti tawidmo. **6** Nagbasolkami a kas kadagiti kapuonanmi; nagbiddutkami ken nakaaramidkami iti dakes. **7** Saan a naragsakan dagiti ammami kadagiti nakaskasdaaw nga aramidmo idiay Egipto; saanda nga inkaskaso dagiti adu nga aramidmo kas panangipakitam iti kinapudnom iti tulagmo; nagsukirda iti kaaddada idiay baybay, ti baybay dagiti Runo. **8** Nupay kasta, insalakanna ida gapu iti naganna tapno maiparangarangna ti pannakabalinna. **9** Tinubngarna ti baybay dagiti Runo, ket namagaan daytoy. Ket indalanna ida iti kaadalman, a kas iti let-ang. **10** Insalakanna ida manipud iti ima dagiti nanggura kadakuada, ken inispalna ida manipud iti pannakabalin ti kabusor. **11** Ngem linemmes dagiti dandanum dagiti kabusorda; awan ti uray maysa kadakuada iti nakalasat. **12** Ket namatida kadagiti sasaona, ken nagkantada iti pagdaydayaw kenkuana. **13** Ngem nalipatanda a dagus dagiti inaramidna; saanda nga inuray dagiti pagannurotanna. **14** Naaddaanda iti saan a makapnek a panagtarigagay iti makan idiay let-ang, ket sinuotda ti Dios idiay disierto. **15** Intedna kadakuada dagiti kiddawda, ngem nangibaon isuna iti sakit a nangparigat kadagiti bagida. **16** Idiay kampo, nagimonda ken Moises kenni Aaron a nasantoan a padi ni Yahweh. **17** Nagringngat ti daga ket inallun-onna ni Datan ken ginaburanna dagiti pasurot ni Abiram. **18** Rimsua ti apuy kadakuada; ket inuram ti apuy dagiti nadangkes. **19** Nagaramidda iti baka idiay Horeb ket nagrukbabda iti nahulma a landok nga imahe. **20** Insukatda ti dayag ti Dios iti imahe dagiti baka a magmangan iti ruot. **21** Nilipatanda ti Dios a Mangisalakanda, a nangaramid kadagiti nakaskasdaaw nga aramid idiay Egipto. **22** Nangaramid isuna kadagiti nakaskasdaaw a banbanag idiay daga ni Ham ken naindaklan nga aramid idiay baybay dagiti Runo. **23** Ikeddengna koman ti pannakadadaelda, no saan a bimmallaet ni Moises a pinilina kenkuana idiay naggidiatan tapno pukawen ti ungetna a mangdadael kadakuada. **24** Ket inlaksidda ti nadam-eg a daga; saanda a pinati ti karina, **25** ngem nagtanabutobda kadagiti toldada, ket saanda a nagtulnog kenni Yahweh. **26** Isu nga ingngatona ti imana ken insapatana kadakuada nga itulokna a matayda idiay disierto, **27** iwarasna dagiti kaputotanda kadagiti nasion, ken iwarasna

ida kadagiti gangannaet a dagdaga. **28** Nagrukbabda iti Baal ti Peor ket kinnanda dagiti naidaton kadagiti natay. **29** Pinaungetda isuna gapu kadagiti tignayda, ket rimsua ti maysa a didigra kadakuada. **30** Ket timmakder ni Finees tapno mangiballaet, ket nagsardeng ti didigra. **31** Naibilang kenkuana daytoy a kas nalinteg nga aramid kadagiti amin a henerasion iti agnanayon. **32** Pinaungetda pay ni Yahweh idiay danum ti Meriba, ket nagsagaba ni Moises gapu kadakuada. **33** Pinagsakitda ti nakem ni Moises, ket nagsao isuna a siraranggas. **34** Saanda a dinadael dagiti nasion a kas imbilin ni Yahweh kadakuada, **35** ngem nakilangenlangenda kadagiti nasion ket nasursoroda dagiti wagas dagitoy **36** ken nagrukbabda kadagiti didiosen dagitoy a nasion, nga isu ti nagbalin a palab-og kadakuada. **37** Indatonda dagiti annakda kadagiti demonio. **38** Nangpasayasayda iti dara iti awan basolna, ti dara dagiti annakda a lallaki ken babbai, nga indatonda kadagiti didiosen ti Canaan, tinulawanda ti daga babaen iti dara. **39** Natulawanda babaen kadagiti aramidda; kasda la kadagiti balangkantis kadagiti tignayda. **40** Isu a nakaunget ni Yahweh kadagiti tattaona, ket linaksidna dagiti bukodna a tattao. **41** Inyawatna ida kadagiti nasion, ket inturayan ida dagiti nanggura kadakuada. **42** Indadanes ida dagiti kabusorda, ken naikabilda iti panangituray dagitoy. **43** Adu a daras nga immay isuna tapno tulonganna ida, ngem nagsukirda latta ket naipababada gapu iti bukodda a basol. **44** Nupay kasta, impangagna dagiti pakariribukanda idi immasugda kenkuana. **45** Linagipna ti tulagna kadakuada ket naasian isuna gapu iti kinapudnona iti tulagna. **46** Nagtignay isuna kadagiti nangparmek kadakuada tapno maasida kadakuada. **47** Isalakannakami O Yahweh a Diosmi. Ummongennakami manipud kadagiti nasion tapno makapagyamankami iti nasantoan a naganmo ken ipannakkelmi ti dayawmo. **48** Maidaydayaw koma ni Yahweh, ti Dios ti Israel iti agnanayon nga awan inggana. Kinuna amin dagiti tattao, “Amen.” Idaydayawyo ni Yahweh. Maikalima a Libro

107 Agyamankayo kenni Yahweh, ta naimbag isuna, ken ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. **2** Agsao koma dagiti sinubbot ni Yahweh, dagiditi inispalna manipud iti pannakabalin ti kabusor. **3** Inruarna ida kadagiti ganggannaet a daga, manipud iti laud ken manipud iti daya, manipud iti amianan ken manipud iti abagatan. **4** Nagalla-allada idiay let-ang iti awan matataona a dalan ket awan ti nasarakanda a siudad a pagnaedanda. **5** Gapu ta nabisinan ken nawawda, natalimudawda gapu ta napakapsutanda. **6** Ket immawagda kenni Yahweh iti pakariribukanda ket inispalna ida manipud iti pakarigatanda. **7** Indalanna ida iti nalinteg a dalan tapno makapanda iti siudad a pagnaedanda. **8** O idaydayaw koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataoan! **9** Ta penpennekenna dagiti tarigagay dagiti mawaw ken pinunnona dagiti tarigagay dagiti mabisin kadagiti nasayaat a banbanag. **10** Nagtugaw dagiti dadduma iti kasipngetan ken nalidem, a balbalud iti panagsagaba ken kadagiti kawar. **11** Daytoy ket gapu iti panagsukirda iti sao ti Dios ken linaksidda ti pagannurutan ti Kangangatoan. **12** Pinagpakumbabana dagiti pusoda babaen iti panagrigat; naitublakda ket awan iti tumulong a mangibangon kadakuada. **13** Ket immawagda ngarud kenni Yahweh iti panagrigatda ket inyaonna ida iti pakarikutanda. **14** Inikkatna ida manipud iti sipnget ken lidem ken pinugsatna dagiti kawarda. **15** O idaydayaw koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataoan! **16** Ta dinadaelna dagiti bronse a ruangan ken pinutedna dagiti landok a balunek. **17** Maagda kadagiti panagsukirda ken nagrigatda gapu kadagiti basbasolda. **18** Napukawda ti ganasda a mangan iti aniaman a taraon, ket immasidegda kadagiti ruangan ti patay. **19** Ket immawagda kenni Yahweh iti panagrigatda, ket inispalna ida manipud iti pakarikutanda. **20** Imbaonna dagiti saona ket pinaimbagna ida, ken inispalna ida manipud iti pannakadadaelda. **21** O dayawen koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataoan! **22** Agidatonda koma kadagiti daton ti panagyaman ken iwaragawagda dagiti aramidna babaen iti panagkankanta. **23** Dagiti dadduma ket nagdaliasat iti baybay babaen iti barko ken nagnegosyoda iti ballasiw ti taaw. **24** Nakita dagitoy dagiti aramid ni Yahweh ken dagiti datdatlag nga inaramidna kadagiti taaw. **25** Ta binilinna ken pinarnuayna ti napigsa nga angin a nangpadalluyon kadagiti taaw. **26** Nagpangatoda aginggana iti tangatang; limnedda iti kaadalman. Narunaw dagiti biagda gapu iti pakarigatan. **27** Nagdiwerdiwer ken naiparusisida a kasla kadagiti mammartek ket nagpatinggan ti laingda. **28** Ket immawagda ngarud kenni Yahweh iti pakariribukanda, ket inyaonna ida manipud iti pakarigatanda. **29** Pinagkalmana ti bagyo ket nagtalna dagiti dalluyon. **30** Ket nagrag-oda gapu ta kimmalma ti baybay, ken inyapanna ida iti tinarigagayanda a pagsangladan. **31** O dayawen koma dagita a tattao ni Yahweh gapu iti kinapudnona iti tulagna ken gapu kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna iti sangkataoan! **32** Itag-ayda koma isuna iti gimongan dagiti tattao ken idaydayawda koma isuna iti taripnong dagiti panglakayen. **33** Pagbalbalinenna a let-ang dagiti karayan, dagiti ubbog ti danum a namaga a daga, **34** ken pagbalinenna a langalang ti nabunga a daga gapu iti kinadangkes dagiti tattaona. **35** Pagbalbalinenna a dan-aw dagiti let-ang ken ti namaga a daga nga ubbog dagiti danum. **36** Pagnanaedenna ti mabisin sadiay, ket mangbangonda iti siudad a pagnaedanda. **37** Mangbangonda it siudad a pagtalonanda, a pagmulaanda iti ubas, ken mangpataud iti nawadwad nga apit. **38** Benbendisionanna ida isu nga immadoda. Saanna nga ipalubos a maksayan ti bilang dagiti tarakenda. **39** Bimmassit ken naibabainda gapu iti nasaem a riribuk ken panagsagaba. **40** Imbuyatna ti pungtotna kadagiti mangidadaulo a nakaigapuan iti panagalla-allada idiay let-ang, nga awanan iti dal-dalan. **41** Ngem salsalaknibanna ti agkasapulan manipud iti panagrigat ken ay-aywananna dagiti pamiliana a kasla iti arban. **42** Makita daytoy dagiti nalinteg ket agrag-oda, ket nagulimek dagiti amin a kinadangkes. **43** Ti siasinoman a nasirib ket rumbeng a panunotenda dagitoy a banbanag ken utubenna dagiti aramid ni Yahweh iti kinapudnona ti tulagna.

108 Natalged ti pusok, O Dios, agkantaak, wen, agkantaak met kadagiti pagdaydayaw iti napadayawan a pusok. **2** Agriingkayo, salterio ken arpa; riingek ti parbangon. **3** Agyamanak kenka, O Yahweh, iti imatang dagiti tattao; agkantaak iti pagdaydayaw iti

imatang dagiti nasion. **4** Ta naindaklan ti kinapudnom iti tulagmo iti ngatoen dagiti langit; ken dumanon iti tangatang ti kinamatalekmo. **5** Maitan-okka, O Dios, iti ngatoen dagiti langit, ket maitan-ok koma iti dayagmo iti entero a daga. **6** Tapno maispal koma dagiti ay-ayatem, ispalennakami babaen iti makannawan nga imam ken sungbatannak. **7** Nagsao ti Dios iti kinasantona, "Agrag-oak; gudduaek ti Sikem ken bingbingayek iti tanap ti Succot. **8** Kukuak ti Galaad, ken kukuak ti Manase; ken saripda met ti ulok ti Efraim, ken ti Juda ti setrok. **9** Ti Moab ti pagbuggoak a palanggana; ipurruakkonto ti sapatosko idiay Edom; agpukkawakto ti panagballigi gapu iti Filistia. **10** Siasinonto ti mangiyeg kaniak iti nabileg a siudad? Siasinonto ti mangidalan kaniak idiay Edom? **11** O Dios, laklaksidennakami kadi? Saanka a kumuykuyog kadagiti armadami a makigubat. **12** Tulongannakami a maibusor kadagiti kabusor, ta awan serserbi ti tulong ti tao. **13** Agballigikaminto babaen iti tulong ti Dios; ibaddeknanto dagiti kabusormi.

109 O Dios a daydayawek, saanka nga agulimek, **2** Ta darupendak dagiti nagdadangkes ken manangallilaw; agibagada kadagiti inuulbod a maibusor kaniak. **3** Liklikmutendak ken agsasaoda kadagiti makapapungtot a banbanag, ken awan ti gapgapuna a dardarupendak. **4** Kas supapak iti ayatko kadakuada ket daddadaelandak, ngem ikarkararagak ida. **5** Dakes ti insupapakda iti kinaimbagko, ken kagurada ti ayatko. **6** Mangdutokka iti maysa a nadangkes a tao a mangusig iti kabusor a kas kadagitoy a tattao; mangdutokka ti agpabasol nga agtakder iti makannawan nga imana. **7** Inton maukom isuna, maduktalan koma a nagbasol isuna; maibilang koma a basol ti kararagna. **8** Umabbaba koma dagiti aldawna; adda koma sabali a mangala iti saadna. **9** Maawanan koma ti ama dagiti annakna, ken mabalo koma ti asawana a babai. **10** Agalla-alla ken agpalama koma dagiti annakna, a dumawdawat iti aniaman a maipaima kabayatan ti ipapanawada iti nadadael a pagtaenganda. **11** Alaen koma ti agpapautang dagiti amin a kukuana; takawen koma dagiti ganggannaet dagiti naurnongna. **12** Awan koma uray maysa a mangidiaya iti kinaimbag kenkuana; awan koma iti mangngaasi kadagiti annakna nga naulilana. **13** Matay koma dagiti annakna; mapukaw koma dagiti naganda iti sumaruno a kaputotan. **14** Madakamat koma dagiti basol dagiti kapuonanna kenni Yahweh; ken saan koma a malipatan ti basol ti inanna. **15** Kankanayon koma nga adda iti sangoanan ni Yahweh dagiti basolda; pukawen koma ni Yahweh manipud iti daga ti pakalaglagipan kadakuada. **16** Aramiden koma ni Yahweh daytoy gapu ta saan pulos a pinadas daytoy a tao iti mangipakita ti aniaman a kinapudnona iti tulag, ngem ketdi, riniribokna dagiti maidaddadanes, dagiti agkasapulan, ken dagiti awanan iti namnama agingga a matayda. **17** Paggaayatna ti panagilunlunod, agsubli koma daytoy kenkuana. Kinagurana iti bendision; awan koma iti maiyeg a bendision kenkuana. **18** Binadoanna ti bagina iti panagilunlunod a kasla kawesna, ken kasla danum a simrek iti kaunggan ti kinataona ti panagilunlunod, a kas iti lana a sumagepsep kadagiti tulangna. **19** Agsubli koma kenkuana dagiti panagilunlunodna a kasla kadagiti kawesna a pangabbongna iti bagina, a kasla iti barikes a kankanayon a pagbarbarikesna. **20** Daytoy koma ti gunggona dagiti mangpabpabasol kaniak manipud kenni Yahweh, kadagiti agibagbaga kadagiti dakes a banbanag maipapan kaniak. **21** O Yahweh nga Apok, tratoennak a siaasi gapu iti naganmo. Isalakannak, gapu ta naimbag ti kinapudnom iti tulagmo. **22** Ta marigrigatan ken agkasapulanak, ken nasugatan ti pusok iti kaun-gak. **23** Agpukpukawakon a kasla ti aniniwan iti rabii; naipalpalaisak a kasla dudon. **24** Nakapuy dagiti tumengko gapu iti panagayunar; agbalbalinakon a kudil ken tulang. **25** Tinagtagibassitdak dagiti mangpabpabasol kaniak; agwingiwingda no makitadak. **26** Tulongannak, O Yahweh a Diosko; isalakannak gapu iti kinapudnom iti tulagmo. **27** Maammoanda koma nga aramidmo daytoy, a sika O Yahweh, ti nangaramid iti daytoy. **28** Urayno ilunlunoddak, pangngaasim ta bendisionannak; inton dumarupda, maibabainda koma, ngem agrag-o koma ti adipenmo. **29** Makawesan koma iti bain dagiti kabusorko; iyarwatda koma a kas kagayda ti panagbainda. **30** Iyebkasko babaen iti ngiwatko ti naindaklan a panagyamanko kenni Yahweh; idaydayawko isuna iti nagtetengngaan dagiti adu a tattao. **31** Ta agtakder isuna iti makannawan nga ima iti agkasapulan, tapno isalakanna isuna manipud kadagiti manguk-ukom kenkuana.

110 Kinuna ni Yahweh iti apok, "Agtugawka iti makannawanko agingga a pagbalinek a pagbatayam dagiti kabusormo." **2** Iyawatto ni Yahweh ti setro iti pigsam manipud idiay Sion; iturayam dagiti kabusormo. **3** Iti aldaw ti pannakabalinmo, siaannugotto a sumurot kenka dagiti tattaom a nakaarwat kadagiti nasantoan a kawes; ti kinaagtutubom ket kaslanto iti linnaaw manipud iti aanakan ti parbangon. **4** Nagsapata ni Yahweh, ket saanto nga agbaliw: "Padika nga agnanayon, a kas iti kinapadi ni Melkisedek." **5** Adda ti Apo iti makannawanmo. Papatayennanto dagiti ari iti aldaw ti pungtotna. **6** Ukomennanto dagiti nasion; punnoennanto ti paggugubatan kadagiti bangkay ti tattao; papatayennanto dagiti mangidadaulo kadagiti adu a pagilian. **7** Uminomto isuna iti waig iti igid ti dalan, ket kalpasanna, ingatonannto ti bagina kalpasan iti panagballigi.

111 Idaydayawyo ni Yahweh. Agyamanak kenni Yahweh iti amin a pusok iti gimong dagiti nalinteg, iti panagtitiponda. **2** Naindaklan dagiti aramid ni Yahweh, a sigagagar nga ur-urayen dagiti amin nga agtartarigagay kadagitoy. **3** Naindaklan ken natan-ok ti aramidna, ken agtalinaed iti agnanayon ti kinalintegna. **4** Agar-aramid isuna kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag a saan a malipatan; naparabur ken manangnga-asi ni Yahweh. **5** Ik-ikanna ti taraon dagiti napudno a sumursurot kenkuana. Kankanayonna a laglagipen ti tulagna. **6** Impakitana dagiti pannakabalinna babaen kadagiti aramidna kadagiti tattaona iti panangitedna kadakuada iti tawid dagiti nasion. **7** Napudno ken nalinteg dagiti aramid dagiti imana; mapangnamnamaan dagiti amin a bilinna. **8** Naaramid dagitoy nga agtalinaed iti agnanayon, a masapul a suroten a sipupudno ken sisasayaat. **9** Intedna ti balligi kadagiti tattaona; insaadna ti katulaganna iti agnanayon; nasantoan ken makapasiddaaw ti naganna. **10** Ti panangraem kenni Yahweh ket isu ti rugrugi ti kinasirib; dagiti mangar-aramid kadagiti bilinna ket addaan iti nasayaat a pannakaawat. Ti dayawna ket agtalinaed iti agnanayon.

112 Idaydayawyo ni Yahweh. Nagasat ti tao nga agtultulnog kenni Yahweh, nga agragragsak unay

kadagiti bilbilinna. **2** Agbalinto a nabileg dagiti kaputotanna iti rabaw ti daga; mabendisionanto dagiti kaputotan ti nadiosan a tao. **3** Sanikua ken kinabaknang ket adda iti balayna; ti kinalintegna agtalinaed iti agnanayon. **4** Adda iti agraniag a lawag iti kasipngetan iti nadiosan a tao; naparabur, manangngaasi, ken nalinteg isuna. **5** Nasayaat ti mapasamak iti tao a naparabur ken agpabulod iti kuarta, a napudno kadagiti panagtrabahona. **6** Ta saanto pulos isuna a magaraw; agnanayonto a malaglagip ti nalinteg a tao. **7** Saanna a kabuteng dagiti dakes a damag; natalged isuna nga agtaltalek kenni Yahweh. **8** Natalna ti pusona, a saan nga agbuteng, agingga a makitana ti balligi manipud kadagiti kabusorna. **9** Naparabur isuna a mangmangted kadagiti marigrigat; ti kinalintegna ket agtalinaed iti agnanayon; mapadayawanto isuna. **10** Makapungtot no makita daytoy ti managdakdakes a tao; agngaretnget ti ngipenna ket pumanaw isuna; mapukawto ti tarigagay dagiti managdakdakes a tattao.

113 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo isuna, dakayo nga adipen ni Yahweh; idaydayawyo ti nagan ni Yahweh. **2** Madaydayaw koma ti nagan ni Yahweh, ita ken iti agnanayon. **3** Manipud iti pagsingsingisingan ti init agingga iti paglenlennekanna; rumbeng a maidaydayaw ti nagan ni Yahweh. **4** Katatan-okan ni Yahweh kadagiti amin a pagilian ket ringbawan ti dayagna dagiti tangatang. **5** Siasino ti kas kenni Yahweh a Diostayo, a nakatugaw idiay ngato, **6** a mangtantan-aw iti tangatang ken iti daga? **7** Iyaonna ti marigrigat manipud iti rugit ken ipangatona dagiti agkasapulan manipud iti bunton ti dapo **8** tapno patugawenna isuna kadagiti prinsipe, kadagiti prinsipe dagiti tattaona. **9** Ik-ikkanna iti pagtaengan ti lupes a babai a kasla narag-o nga ina dagiti ubbing. Idaydayawyo ni Yahweh.

114 Idi pimmanaw ti Israel idiay Egipto, ti sangkabalayan ni Jacob manipud kadagita a gangannaet a tattao, **2** nagbalin ti Juda a nasantoan a lugarna, ti Israel a pagarianna. **3** Kimmita ti baybay ket nagtaray; nagsubli ti Jordan. **4** Limmagto a kasla kalakian a kalding dagiti bantay, limmagto a kasla karnero dagiti turturod. **5** Baybay, apay a timmarayka? Jordan, apay a nagsublika? **6** Dakayo a banbantay, apay a limmagtokayo a kasla kadagiti kalakian a kalding? Dakayo a babassit a turturod, apay a limmagtokayo a kasla kadagiti karnero? **7** Agpigergerka lubong, iti sangaonan ti Apo, iti imatang ti Dios ni Jacob. **8** Pinagbalinna ti bato a dan-aw ti danum ken ti natangken a bato nga ubbog ti danum.

115 Saan a kadakami, O Yahweh, saan a kadakami, ngem iti naganmo ti pangtedam iti pammadayaw, gapu iti kinapudnom iti tulagmo ken iti kinamatalekmo. **2** Apay koma nga ibaga dagiti nasion, “Sadino ti ayan ti Diosda?” **3** Ti Diosmi ket adda sadi langit; ar-aramidenna ti aniaman a pagayatanna. **4** Pirak ken balitok dagiti didiosen dagiti pagilian nga aramid dagiti ima dagiti tattao. **5** Addaan iti ngiwat dagitoy a didiosen, ngem saanda nga agsao; addaanda iti mata, ngem saanda a makakita; **6** addaanda iti lapayag, ngem saanda a makangngeg; addaanda ti agung ngem saanda a makaangot; **7** addaanda iti ima, ngem saanda a makarikna; addaanda iti saka, ngem saanda a makapagna, wenno agsao kadagiti ngiwatda. **8** Dagiti nangaramid kadakuada ket kasla kadakuada, kasta met kadagiti amin nga agtaltalek kadakuada. **9** Israel, agtalekka kenni Yahweh; isuna ti tulong ken kalasagmo **10** Dakayo a sangkabalayan ni Aaron, agtalekkayo kenni Yahweh; isuna ti tulong ken kalasagyo. **11** Dakayo nga mangidaydayaw kenni Yahweh, agtalekkayo kenkuana; isuna ti tulong ken kalasagyo. **12** Laglagipennatayo ni Yahweh ket bendisionannatayo; bendisionanna ti pamilia ti Israel; bendisionanna ti pamilia ni Aaron. **13** Bendisionanna dagiti mangraraem kenkuana, dagiti ubbing ken nataengan. **14** Paadduennakayo koma ni Yahweh iti kasta unay, dakayo ken dagiti kaputotanyo. **15** Bendisionannakayo koma ni Yahweh, a nangaramid iti langit ken daga. **16** Kukua ni Yahweh ti langit; ngem intedna ti lubong iti sangkataoan. **17** Saan a dayawen dagiti natay ni Yahweh, wenno ti siasinoman a napanen iti kinaulimek. **18** Ngem idaydayawtayo ni Yahwen ita ken iti agnanayon. Idaydayawyo ni Yahweh.

116 Ay-ayatek ni Yahweh gapu ta dengdenggenna ti timekko ken dagiti panagpakpakaasik. **2** Gapu ta ipangpangagnak, umawagak kenkuana iti unos ti panagbiagko. **3** Pinalikmutandak dagiti tali ti patay, ken tinubngarnak ti palab-og ti sheol; nakariknaak iti sanaang ken ladingit. **(Sheol h7585)** **4** Ket immawagak iti nagan ni Yahweh: “Pangngaasim O Yahweh, ispalem ti biagko.” **5** Naasi ken awan panangidumduma ni Yahweh; manangngaasi ti Diostayo. **6** Salakniban ni Yahweh dagiti awan gayawna; naipababaak ket insalakannak. **7** Mabalinen nga agsubli ti kararruak iti paginanaanna, ta nagimbag ni Yahweh kaniak. **8** Ta inispalmo ti biagko manipud iti patay, dagiti matak manipud kadagiti lulua, ken dagiti sakak manipud iti pannakaitublak. **9** Agserbiak kenni Yahweh iti daga dagiti sibibiag. **10** Namatiak kenkuana, uray idi imbagak “Kasta unay ti panagsagabak.” **11** Dagusko nga imbaga, “Ulbod dagiti amin a tattao.” **12** Kasano a masubadak ni Yahweh kadagiti amin a kinaimbagna kaniak? **13** Itag-aykonto ti kopa ti pannakaisalakan, ken umawagak iti nagan ni Yahweh. **14** Tungpalekto dagiti sapatak kenni Yahweh iti imatang dagiti amin a tattaona. **15** Napateg iti imatang ni Yahweh ti ipapatay dagiti santona. **16** Pudno, O Yahweh, adipennak; adipennak, ti anak a lalaki ti adipenmo a babai; winarwarmo dagiti kawarko. **17** Idatonkonto kenka ti daton ti panagyaman ken umawagakto iti nagan ni Yahweh. **18** Tungpalekto dagiti sapatak kenni Yahweh iti imatang dagiti amin a tattaona, **19** kadagiti paraangan ti balay ni Yahweh, iti tengngam, Jerusalem. Idaydayawyo ni Yahweh.

117 Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin a nasion; itan-okyo isuna dakayo amin a tattao. **2** Gapu ta naindaklan ti kinapudnona iti tulagna kadatayo, ken ti kinamatalek ni Yahweh ket agtalinaed iti agnanayon. Idaydayawyo ni Yahweh.

118 Agyamantayo kenni Yahweh, ta naimbag isuna, ta agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna. **2** Ibaga koma ti Israel, “Agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna.” **3** Ibaga koma ti balay ni Aaron, “Agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna.” **4** Ibaga koma dagiti agbuteng kenni Yahweh, “Agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna.” **5** Immawagak kenni Yahweh idi marigrigatanak; sinungbatannak ni Yahweh ken winayawayaannak. **6** Adda kaniak ni Yahweh; saanakto

nga agbuteng; ania ti maaramidan ti tao kaniak? **7** Adda ni Yahweh iti sibayko a mangtulong kaniak; kumitaak nga addaan iti panagballigi kadagiti manggurgura kaniak. **8** Nasaysayaat ti agkamang kenni Yahweh ngem ti agtalek iti tao. **9** Nasaysayaat ti agkamang kenni Yahweh ngem ti agtalek kadagiti prinsipe. **10** Pinalawlawandak dagiti amin a nasion; babaen iti nagan ni Yahweh ket pinarmekko ida. **11** Pinalawlawandak; wen, pinalawlawandak; babaen iti nagan ni Yahweh ket pinarmekko ida. **12** Pinalawlawandak a kasla alimbubuyog; napukawda a dagus a kasla ti apuy kadagiti sisiit; iti nagan ni Yahweh pinarmekko ida. **13** Dinarupdak tapno matumbaak, ngem tinulongannak ni Yahweh. **14** Ni Yahweh ti pigsa ken rag-ok ken isuna ti mangisalsalakan kaniak **15** Mangngeg ti narag-o a pukkaw ti panagballigi kadagiti tolda dagiti nalinteg; mangparparmek ti kannawan nga ima ni Yahweh. **16** Naitan-ok ti kannawan nga ima ni Yahweh; mangparparmek ti kannawan nga ima ni Yahweh. **17** Saanakto a matay, ngem ketdi agbiagak tapno iwaragawagko dagiti aramid ni Yahweh. **18** Dinusanak iti nakaro ni Yahweh; ngem saannak nga impaima iti patay. **19** Ilukatyo man kaniak dagiti ruangan ti kinalinteg; sumrekak kadagitoy ket agyamanak kenni Yahweh. **20** Daytoy ti ruangan ni Yahweh; pagserkan daytoy dagiti nalinteg. **21** Agyamanak kenka, ta sinungbatannak ken sika ti nangisalakan kaniak. **22** Ti bato nga imbelleng dagiti agipatpatakder ket nagbalin a kangrunaan a pasuli a bato. **23** Aramid daytoy ni Yahweh; nakakaskasdaaw daytoy iti imatangtayo. **24** Daytoy ti aldaw a nagtignay ni Yahweh; agragsak ken agrambaktayo iti daytoy. **25** Pangngaasim, O Yahweh, pagballigiennakami! Pangngaasim, O Yahweh, ikkannakami iti kinadur-as! **26** Nagasat ti tao nga umay babaen iti nagan ni Yahweh, bendisionandakayo manipud iti balay ni Yahweh. **27** Dios ni Yahweh, ken inikkannatayo iti lawag; igalutyo dagiti daton kadagiti sara ti altar. **28** Sika ti Diosko, ken agyamanak kenka; sika ti Diosko; itan-okka. **29** O, agyamantayo kenni Yahweh; ta naimbag isuna; ta agtalinaed iti agnanayon ti kinapudnona iti tulagna.

119 Nagasat dagiti awan pakababalawan dagiti wagasna, isuda nga agtultulnog iti linteg ni Yahweh. **2** Nagasat dagiti mangsalsalimetmet kadagiti napudno a bilinna, isuda a mangsapsapul kenkuana iti amin a pusoda. **3** Saanda nga agar-aramid iti saan a nasaya-at; magmagnada kadagiti wagasna. **4** Binilinnakami a mangsalimetmet kadagiti pagannurotam tapno surotenmi a naimbag dagitoy. **5** O, tapno maibangonakto a sititibker iti panangaramid kadagiti alagadem! **6** Ket saanakto a maibabain no panunotek ti maipapan kadagiti amin a bilbilinmo. **7** Agyamanakto kenka nga addaan iti napudno a puso inton masursurok dagiti nalinteg a bilinmo. **8** Tungpalekto dagiti alagadem; saannak a panawan nga agmaymaysa. BETH **9** Kasano a pagtalinaeden ti maysa nga agtutubo a nadalus ti dalanna? Babaen iti panagtulnog iti saom. **10** Iti amin a pusok ket sapsapulenka; Saanmo nga itulok a maiyaw-awanak manipud kadagiti bilbilinmo. **11** Indulinko ti saom ditoy pusok tapno saanak nga agbasol kenka, **12** Madaydayawka, O Yahweh; isurom kaniak dagiti alagadem. **13** Babaen iti ngiwatko inwaragawagko amin dagiti nalinteg a pangngeddeng nga inka impakaammo. **14** Ad-adda nga agrag-oak iti wagas dagiti bilbilinmo iti tulagmo ngem iti amin a kinabaknang. **15** Utobek dagiti pagannurotam ken ipangagko dagiti wagasmo. **16** Agragsakak kadagiti alagadem; Saankonto a malipatan ti saom. GIMEL **17** Paraburam kadi ti adipenmo tapno agbiagak ken matungpalko ti saom. **18** Lukatam dagiti matak tapno makitak dagiti nakakaskasdaaw a banbanag iti lintegmo. **19** Maysaak a ganggannaet iti daga; saanmo nga illemmeng dagiti bilbilinmo manipud kaniak. **20** Naburakda dagiti tarigagayko iti panangkalkalikagom a mangammo kadagiti nalinteg a pangngeddengmo iti amin a tiempo. **21** Babalawem dagiti natangsit, isuda a nailunod, isuda a simmiasi manipud kadagiti bilinmo. **22** Isalakannak manipud iti pannakaibabain ken pannakaumsi, gapu ta nagtulnogak kadagiti bilbilinmo iti tulagmo. **23** Uray pay no pagpanggepandak iti dakes ken padaksendak dagiti mangiturturay, ut-utuben daytoy adipenmo dagiti alagadem. **24** Pakaragsakak dagiti bilbilinmo iti tulagmo, ket isuda dagiti mamagbaga kaniak. DALETH **25** Ti biagko ket nakakapet iti tapok! Ikkannak iti biag babaen iti saom. **26** Imbagak kenka dagiti dalanko, ket sinungbatannak; isurom kaniak dagiti alagadem. **27** Ipakaawatmo kaniak dagiti wagas dagiti pagannurotam, tapno mabalinko nga utuben dagiti nakakaskasdaaw a sursusrom. **28** Nalapunosak iti panagladingit! Papigsaennak babaen iti saom. **29** Iyadayom kaniak ti dalan ti kinamanangallilaw; sipaparabur nga isurom kaniak ti lintegmo. **30** Pinilik ti dalan ti kinapudno; kankanayonko a tinungtungpal ti nalinteg a bilinmo. **31** Kumpetak kadagiti bilbilinmo iti tulagmo; O Yahweh, saanmo koma nga itulok a maibabainak. **32** Agtarayak iti dalan dagiti bilbilinmo, ta padpadakkelem ti pusok a mangaramid iti dayta. HE **33** Isurom kaniak, O Yahweh, ti wagas dagiti alagadem, ket tungpalek dagitoy agingga iti panungpalan. **34** Ikkannak iti pannakaawat, ket tungpalek ti lintegmo; aramidekto daytoy iti amin a pusok. **35** Iwanwannak iti dalan dagiti bilbilinmo, ta pagragsakak ti magna iti daytoy. **36** Iturongmo ti pusok kadagiti bilbilinmo iti tulagmo ken iyadayum manipud iti kinaagum. **37** Ilisim dagiti matak iti panangmingming kadagiti awan serserbina a banbanag; paregtaennak kadagiti wagasmo. **38** Ipatungpalmo iti adipenmo ti inkarim nga inaramiden kadagiti agdaydayaw kenka. **39** Ikkatem ti pagbutbutngak a pakaibabainan, ta nasayaat dagiti nalinteg a pangngeddengmo. **40** Adtoy, kalkalikagumak dagiti pagannurotam; pagtalinaedennak a sibibiag babaen iti nalinteg a panangwayawayam. VAV. **41** O Yahweh, ipaaymo kaniak ti saan nga agbalbaliw nga ayatmo— ti panangisalakanmo, sigun iti karim, **42** Ket addanto isungbatko iti manglalais kaniak, ta agtalekak iti saom. **43** Saanmo nga ikkaten ti sao ti kinapudno iti ngiwatko, gapu ta inurayko dagiti nalinteg a bilbilinmo. **44** Agtultuloyto a tungpalek ti lintegmo, iti agnanayon nga awan patinggana. **45** Magnaak a sitatalged, ta sinapulko dagiti pamagbagam. **46** Saritaek dagiti napudno a bilinmo iti sangoanan dagiti ar-ari ket saanak a mabain. **47** Pakaragsakak dagiti bilbilinmo, nga ay-ayatek unay. **48** Itag-ayko dagiti imak kadagiti bilbilinmo, nga ay-ayatek; Utubek dagiti alagadem. ZAYIN. **49** Laglagipem ti karim iti adipenmo gapu ta inikkannak iti namnama. **50** Daytoy ti liwliwak iti pannakaparigatko: a pinagtalinaednak a sibibiag ti karim. **51** Inuyawdak dagiti natangsit, ngem saanak a timmallikod iti lintegmo. **52** Napanunotko ti maipanggep kadagiti nalinteg a pangngeddengmo manipud idi un-

unana a tiempo, O Yahweh, ket maliwliwaak. **53** Simged ti pungtotko gapu kadagiti nadangkes a manglaklaksid iti lintegmo. **54** Dagiti alagadem ti nagbalin a kankantak iti balay a pagnanaedak a saan nga agpaut. **55** Panpanunotek ti maipanggep iti naganmo bayat iti rabii, O Yahweh, ken tungtungpalek ti lintegmo. **56** Daytoy ti kanayon nga inararamidko gapu ta tinungpalko dagiti pagannurotam. HETH. **57** Ni Yahweh iti bingayko; inkeddengko nga aramidek dagiti sasaom. **58** Sipapasnekko a dawdawaten ti paraburmo iti amin a pusok; maasika kaniak, kas inkarim iti saom. **59** Inutobko dagiti wagasko ket inturongko dagiti sakak kadagiti bilbilinmo iti tulagmo. **60** Agdardarasak ket saanko nga itantan a tungpalen dagiti bilbilinmo. **61** Siniluandak dagiti tali dagiti nadangkes; saanko a nalipatan ti lintegmo. **62** Iti tengnga ti rabii bumangonak nga agyaman kenka gapu kadagiti nalinteg a pangngeddengmo. **63** Kaduadak dagiti amin a mangdaydayaw kenka, kadagiti amin nga agtungtungpal kadagiti pagannurotam. **64** Ti daga, O Yahweh, ket napnoan iti kinapudnom iti katulagam; isurom kaniak dagiti alagadem. TETH. **65** Nangaramidka kadagiti nasayaat iti adipenmo, O Yahweh, babaen iti saom. **66** Isurom kaniak ti umno a pannakaammo ken pannakaawat, gapu ta namatiak kadagiti bilbilinmo. **67** Naiyaw-awanak idi sakbay a naparigatak, ngem ita tungtungpalek ti saom. **68** Nagimbagka, ket sika ti mangar-aramid iti naimbag; isurom kaniak dagiti alagadem. **69** Pinulagidandak dagiti napalangguad kadagiti inuulbod, ngem tungtungpalek dagiti pagannurotam iti amin a pusok. **70** Timmangken dagiti pusoda, ngem pagragsakak iti lintegmo. **71** Pagsayaatak a nagsagabaak tapno masursurok dagiti alagadem. **72** Napatpateg kaniak ti pamagbaga nga agtaud iti ngiwatmo ngem kadagiti rinibribu a pidaso iti balitok ken pirak. YOD. **73** Inaramid ken binukelnak dagiti imam; ikkannak iti pannakaawat tapno masursurok dagiti bilbilinmo. **74** Maragsakanto dagiti mangdaydayaw kenka inton makitadak gapu ta nakasarakak ti namnama iti saom. **75** Ammok, O Yahweh, a dagiti bilbilinmo ket nalinteg, ken pinarigatannak gapu iti kinapudno, **76** Liwliwaennak koma ti kinapudnom iti tulagmo, kas inkarim iti adipenmo. **77** Kaasiannak tapno agbiagak, ta pakaragsakak ti lintegmo. **78** Maibabain koma dagiti natangsit, gapu ta pinadpadakesdak; ngem utubek dagiti pagannurotam. **79** Agsubli koma kaniak dagiti agdaydayaw kenka, dagiti makaammo kadagiti bilbilinmo iti tulagmo. **80** Agbalin koma ti pusok nga awan mulitna no maipapan kadagiti alagadem tapno saanak a maibabain. KAPH. **81** Aglusdoyak gapu ti panangkalkalikagumko nga ispalennak! Addaanak iti namnama iti saom. **82** Matektekan unay dagiti matak a makita ti karim; kaanonak a liwliwaen? **83** Ta nagbalinak a kasla supot ti arak a maas-asukan; saanko a malipatan dagiti alagadem. **84** Kasano kabayag nga ibturan ti adipenmo daytoy; kaanonto nga ukomem dagiti a mangparparigat kaniak? **85** Nagkali dagiti natangsit kadagiti abut a para kaniak, salsalungasingenda ti lintegmo. **86** Mapagtalkan dagiti amin a bilbilinmo; sibibiddut nga idaddadanesdak dagiti tattao; tulongannak. **87** Dandanida kinittel ti biagko ditoy rabaw iti daga, ngem saanko nga ilaklaksid dagiti pagannurotam. **88** Pagtalinaedennak a sibibiag, kas inkari iti kinapudnom iti katulagam, tapno matungpalko dagiti bilbilinmo iti tulagmo nga inka sinarita. LAMEDH. **89** O Yahweh, mataginayon nga awan patinggana ti saom; ti saom ket sititibker a naisaad sadi langit. **90** Ti kinapudnom ket mataginayon kadagiti amin a henerasion; inaramidmo ti daga, ket nagtalinaed daytoy. **91** Agtultuloy amin a banbanag agingga kadagitoy nga aldaw, kas imbagam kadagiti nalinteg a pangngeddengmo, ta adipenmo dagiti amin a banbanag. **92** No saan a ti lintegmo ti paggappoan ti ragsakko, mabalin a napukawak koman iti pannakaparparigatko. **93** Saankonto a pulos a lipaten dagiti pagannurotam, ta babaen kadagitoy ket pinagtalinaednak a sibibiag. **94** Kukuanak; isalakannak, ta birbirukek dagiti pagannurotam. **95** Agsagsagana dagiti nadangkes a mangdadael kaniak, ngem ikagumaak nga awaten dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **96** Nakitak nga adda pagpatinggaanna dagiti amin a banbanag, ngem nalawa dagiti bilbilinmo, awan patinggana. MEM **97** O anian nga ay-ayatek ti lintegmo! Agmalmalem nga ut-utubek daytoy. **98** Pagbalbalinennak a nasirsirib dagiti bilbilinmo ngem dagiti kabusorko, ta kanayon nga adda kaniak dagiti bilbilinmo. **99** Ad-adda ti panakaawatko ngem dagiti amin a manursurok, ta ut-utubek dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **100** Ad-adda a maawatak ngem kadagiti natataengan ngem siak; gapu ta tinungpalko dagiti pagannurotam. **101** Inlisik dagiti sakak iti tunggal dakes a dalan tapno maaramidko ti saom. **102** Saanak nga immadayo kadagiti nalinteg a pangngeddengmo, ta binilbilinnak. **103** Anian a nagsam-it dagiti sasaom iti panagramanko, wen, nasamsam-it ngem diro iti ngiwatko! **104** Babaen kadagiti pagannurotam, nakagun-odak iti pannakaammo; ngarud, kagurak amin a palso a wagas. NUN. **105** Ti saom ket silaw dagiti sakak ken lawag ti dalanko. **106** Insapatak, ken pinasingkedak daytoy, a tungpalek dagiti bilbilinmo. **107** Maparparigatak unay; pagtalenaedennak a sibibiag, O Yahweh, kas inkarim iti saom. **108** O Yahweh, pangngaasim ta awatem ti situtulok a daton ti ngiwatko, ket isurom kaniak dagiti nalinteg a pangngeddengmo. **109** Kankayon nga adda iti peggad ti biagko, ngem saanko a malipatan ti lintegmo. **110** Nangisagana dagiti nadangkes iti palab-og para kaniak, ngem saanak nga immadayo manipud kadagiti pagannurotam. **111** Tagikuaek dagiti bilbilinmo iti tulagmo kas tawidko iti agnanayon, ta dagitoy dagiti pakaragsakan ti pusok. **112** Nakasagana ti pusok nga agtulnog kadagiti alagadem iti agnanayon inggana iti panungpalan. SAMEKH. **113** Kagurak dagiti agduadua, ngem ay-ayatek ti lintegmo. **114** Sika ti paglemmengak ken kalasagko; Mangnamnamaak iti saom. **115** Umadayokayo kaniak, dakayo nga agar-aramid iti kinadakes, tapno matungpalko dagiti bilbilin ti Diosko. **116** Papigsaennak babaen kadagiti sasaom tapno agbiagak ken saan a mapabainan ti namnamak. **117** Saranayennak, ket natalgedakto; kanayonto nga utubek dagiti alagadem. **118** Ilaksidmo amin dagiti immadayo manipud kadagiti alagadem, ta manangallilaw ken saan a mapagtalkan dagidiay a tattao. **119** Ikkatem amin dagiti nadangkes iti daga a kasla ragas; ayatek ngarud dagiti pagannurotam. **120** Agpigerger ti bagik iti panagbuteng kenka, ket agbutengak kadagiti nalinteg a pangngeddengmo. AYIN. **121** Aramidek no ania ti nalinteg ken umno; saannak a panawan kadagiti mangidadanes kaniak. **122** Patalgedam ti pagimbagan ti adipenmo; saanmo nga itulok nga idadanesdak dagiti natangsit. **123** Mabanbanogen dagiti matak nga agur-uray iti panagisalakanmo ken iti nalinteg a saom. **124** Ipakitam iti adipenmo ti kinapudnom iti tulagmo, ken isurom

kaniak dagiti alagadem. **125** Siak ket adipenmo; ikkannak iti pannakaawat tapno maammoak dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **126** Panawenen nga agtignay ni Yahweh, ta linabsing dagiti tattao ti lintegmo. **127** Pudno nga ay-ayatek dagiti bilbilinmo a nalablabes ngem balitok, nalablabes ngem puro a balitok. **128** Ngarud, tungpalek a nasayaat dagiti amin a pagannurotam, ket guraek ti tunggal dalan ti kinapalso. PE. **129** Nakakaskasdaaw dagiti paglintegam, isu't gapuna a tungtungpalek ida. **130** Ti panangsukimat kadagiti sasaom ket mangmangted iti lawag; mangmangted daytoy iti pannakaawat kadagiti saan a nakasursuro. **131** Agnganga ken agal-al-alak, ta mailiwak kadagiti bilbilinmo. **132** Talliawennak ken maasika kaniak, a kas kanayon nge ar-aramidem kadagiti mangay-ayat iti naganmo. **133** Iturongmo dagiti addangko babaen iti saom; saanmo nga itulok nga iturayannak iti aniaman a basol. **134** Subbotennak manipud iti panangidadanes dagiti tattao tapno matungpalko dagiti pagannurotam. **135** Agraniag koma ti rupam iti adipenmo, ken isurom kaniak dagiti alagadem. **136** Agarubos dagiti luluak a kasla karayan manipud kadagiti matak gapu ta saan a tungtungpalen dagiti tattao ti lintegmo. TSADHE **137** Nalintegka, O Yahweh, ket awan idumduma dagiti bilbilinmo. **138** Intedmo dagiti bilbilinmo iti tulagmo a sililinteg ken sipupudno. **139** Dinadaelnak ti pungtot gapu ta nalipatan dagiti kabusorko dagiti sasaom. **140** Pudno unay dagiti sasaom, ket ay-ayaten daytoy ti adipenmo. **141** Saanak a napateg ken maum-umsiak, ngem saanko latta a malipatan dagiti pagannurotam. **142** Agnanayon nga umno ti panangukommo, ken mapagtalkan ti lintegmo. **143** Uray no masarakannak ti rigat ken tuok, pakaragsakak latta dagiti bilbilinmo. **144** Agnanayon a nalinteg dagiti bilbilinmo iti tulagmo; ikkannak iti pannakaawat tapno agbiagak. QOPH. **145** Immawagak iti amin a pusok, "Sungbatannak, O Yahweh, salimetmetak dagiti alagadem. **146** Umawagak kenka; isalakannak, ket tungpalek dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **147** Bumangonak sakbay nga aglawag iti agsapa ket dumawatak iti tulong. Mangnamnamaak kadagiti sasaom. **148** Silulukat dagiti matak iti agpatpatnag tapno mabalinko nga utuben ti saom. **149** Denggem ti timekko gapu iti kinapudnom iti tulagmo, pagtalinaedennak a sibibiag, O Yahweh, a kas inkarim kadagiti nalinteg a pangngeddengmo. **150** Umas-asideg dagiti mangparparigat kaniak, ngem adayoda kadagiti lintegmo. **151** Asidegka, O Yahweh, ket mapagtalkan dagiti amin a bilbilinmo. **152** Idi un-unana, naadalko kadagiti bilbilinmo iti tulagmo nga insaadmo dagitoy iti agnanayon. RESH. **153** Kitaem ti pannakaparigatko ket tulongannak, ta saanko a malipatan ti lintegmo. **154** Ikanawanak ken subbotennak; saluadannak, kas inkarim iti saom. **155** Adayo ti pannakaisalakan kadagiti nadangkes, ta saanda nga ay-ayaten dagiti alagadem. **156** Naindaklan ti kinamanangngaasim, O Yahweh; pagtalinaedennak a sibibiag, kas kankanayon nga ar-aramidem. **157** Adu dagiti mangidadanes ken kabusorko, ngem saanko latta a tinallikudan dagiti bilbilinmo iti tulagmo. **158** Kitkitaek dagiti manangallilaw nga addaan rurod gapu ta saanda a tungtungpalen ti saom. **159** Kitaem no kasano ti panagayatko kadagiti pagannurotam; pagtalinaedennak a sibibiag, O Yahweh, kas inkarim iti kinapudnom iti tulagmo. **160** Naan-anay ti kinapudno ti saom; tunggal bilinmo ket agpa-ut iti agnanayon. SHIN **161** Parparigatendak dagiti prinsipe nga awan gapgapuna; agkebba-kebba ti pusok, mabuteng a manglabsing iti saom. **162** Agrag-oak iti saom a kasla maysa a tao a nakasarak iti nawadwad a kinabaknang. **163** Kagurak ken umsiek ti kinapalso, ngem ay-ayatek ti lintegmo. **164** Maminpito iti maysa nga aldaw a daydayawenka gapu kadagiti nalinteg a pangngeddengmo. **165** Naindaklan a kapia ti adda kadakuada; dagiti mangay-ayat iti lintegmo; awan iti makaitibkol kadakuada. **166** Ururayek ti panangisalakanmo, O Yahweh, ket agtulnogak kadagiti bilbilinmo. **167** Tungtungpalek dagiti napudno a bilbilinmo, ket ay-ayatek unay dagitoy. **168** Tungtungpalek dagiti pagannurotam ken dagiti npudno a bilbilinmo, ta ammom amin dagiti ar-aramidek. TAV. **169** Denggem ti un-unnoyko a dumawdawat iti tulong, O Yahweh, ikkannak iti pannakaawat iti saom. **170** Dumanon koma ti pakaasik iti sangoanam; tulongannak, a kas inkarim iti saom. **171** Mangibuyat koma iti panagdayaw dagiti bibigko, ta insurom kaniak dagiti alagadem. **172** Agkanta koma ti dilak maipanggep iti saom, ta umno amin dagiti bilbilinmo. **173** Tulongannak koma dagiti imam, ta pinilik dagiti pagannurotam. **174** Kalkalikagumak ti panangispalmo, O Yahweh, ket pakaragsakak ti lintegmo. **175** Mataginayonak koma nga agbiag ken agdayaw kenka, ket tulongannak koma dagiti nalinteg a pangngeddengmo. **176** Naiyaw-awanak a kasla napukaw a karnero; birukem ti adipenmo, ta saanko a nalipatan dagiti bilbilinmo.

120 Iti pakarigatak immawagak kenni Yahweh, ket sinungbatannak. **2** Ispalem ti biagko, O Yahweh, kadagiti agul-ulbod kadagiti bibigda ken mangal-allilaw kadagiti dilada. **3** Anianto ti panangdusana kadakayo, ken anianto pay ngata ti aramidenna kadakayo, dakayo nga addaan iti naulbod a dila? **4** Panaennakayonto iti natirad a pana ti mannakigubat, a napanday manipud iti dumardarang a beggang iti enebro. **5** Asiak pay gapu ta nagnaedak iti apagbiit idiay Mesek; nagnaedak idi kadagiti tolda ti Kedar. **6** Ta nabayag a nakipagnaedak kadagiti manggur-gura iti kapia. **7** Kayatko ti kapia, ngem no agsaoak, gubat ti kayatda.

121 Ikitak dagiti matak kadagiti ban-bantay. Sadino ti paggapuan ti tulongko? **2** Ti tulongko ket aggapu kenni Yahweh, a nangaramid iti langit ken daga. **3** Saanna nga itulok a maipaglis ta sakam; saan nga agtugtuglep ti mangsalsalaknib kenka. **4** Kitaem, saan a pulos nga agtugtuglep wenno matmaturog ti mangay-aywan iti Israel. **5** Ni Yahweh ti mangay-aywan kenka; ni Yahweh ti salinong iti makannawanmo. **6** Saannakanto a dangran ti init iti aldaw wenno ti bulan iti rabii. **7** Salaknibannakanto ni Yahweh iti amin a pakadangram, ken salaknibanna ti biagmo. **8** Salaknibannakanto ni Yahweh iti amin nga aramidem ita ken iti awan patinggana.

122 Naragsakanak idi kinunada kaniak, "Mapantayo iti balay ni Yahweh." **2** Agtaktakder dagiti sakami iti uneg dagiti ruanganmo, O Jerusalem. **3** Naibangon ti Jerusalem a kas iti siudad a sangsangkamaysa a nagi-innasideg. **4** Simmang-at dagiti tribu sadiay, dagiti tribu ni Yahweh, a kas linteg iti Israel nga agyaman iti nagan ni Yahweh. **5** Nakatugaw kadagiti trono sadiay dagiti mangidadaulo, tapno mangngeddeng iti sangkabalayan

ni David. **6** Ikararagyo ti kappia ti Jerusalem! Rumang-
ay dagiti agayat kenka. **7** Adda koma iti kappia iti uneg
dagiti padermo ken kinarang-ay iti uneg dagiti torem. **8**
Gapu kadagiti kakabsat ken kakaduak, ibagak ita, "Adda
koma iti kappia iti kaunggam." **9** Gapu iti balay ni Yahweh a
Diostayo, ikararagko iti pagimbagam.

123 Ikitak dagiti matak kenka, sika nga agturturay
kadagiti langit. **2** Kitaem, kas kadagiti mata
dagiti adipen a kumitkita iti ima dagiti apoda, kas kadagiti
mata iti babai a babaonen a kumitkita iti ima ti apona
a babai, kasta met nga ikitatayo dagiti matatayo kenni
Yahweh a Diostayo agingga a maasian isuna kadatayo. **3**
Kaasiannakami, O Yahweh, kaasiannakami, ta napnoankami
iti pakababainan. **4** Napnapnoankami iti pananguy-uyaw
dagiti awan panagraemna ken pananglais ti natangsit.

124 "No saan a ni Yahweh ti kaduatayo," ibaga koma
ti Israel ita, **2** "a no saan a ni Yahweh ti kaduatayo
idi dimmarup dagiti tattao kadatayo, **3** malabit nga inalun-
ondatayo koman a sibibiag idi nakapungtotda kadatayo.
4 Inyanudnatayo koman ti danum; linipusnatayo koman
iti napigsa nga ayus. **5** Ket linimmesnatayo koman ti
nadawel a danum." **6** Madaydayaw ni Yahweh, a saan a
nangitulok a marangrangkaytayo babaen kadagiti ngipenda.
7 Nakalibastayo a kas iti billit manipud iti silo dagiti
mangnganup; nadadael ti silo, ket nakalibastayo. **8** Aggapu
kenni Yahweh ti tulongtayo, isu a nangaramid iti langit ken
daga.

125 Dagiti agtaltalek kenni Yahweh ket kasda la iti
Bantay Sion, saan a magunggon, agtalinaed
iti agnanayon. **2** Kas kadagiti bantay a naipalawlaw iti
Jerusalem, kasta met a linawlaw ni Yahweh dagiti tattaona
ita ken iti agnanayon. **3** Saan a rumbeng nga agturay ti
setro ti kinadangkes iti daga dagiti nalinteg. Amangan no
aramiden ti nalinteg iti dakes. **4** O Yahweh, agaramidka iti
naimbag kadagiti naimbag ken kadagiti nalinteg ti pusoda. **5**
Ngem no kadagiti agbaw-ing nga agturong kadagiti nakillo
a dalanda, iyadayunto ida ni Yahweh a kaduada dagiti
managdakdakes. Adda koma iti kappia iti Israel.

126 Idi insubli manen ni Yahweh iti kinarang-ay
ti Sion, kaslakami kadagiti agtagtagainep. **2**
Ket napno dagiti ngiwatmi iti panagkatkatawa ken ti
dilami iti panagkankanta. Ket imbagada kadagiti pagilian,
"Nangaramid ni Yahweh iti nakaskasdaaw a banbanag
kadakuada." **3** Nangaramid ni Yahweh iti naindaklan a
banbanag kadatayo; anian ti kinaragsaktayo! **4** Isublim
ti sigud a kinarang-aymi, O Yahweh, a kas kadagiti
karayan idiay Negev. **5** Dagiti nagmula kadagiti sangsangit,
agapitdanto nga addaan iti napalalo a rag-o. **6** Ti siasinoman
a rumrummuar nga agsangsangit a nakaawit iti bukel nga
imulana, agsublinto manen nga addaan iti napalalo a rag-o,
a tugot-tugotna dagiti rineppet nga inapitna.

127 Malaksid no ni Yahweh ti mangipatakder iti
balay, awan serserbi ti panagtrabaho dagiti
agipatpatakder. Malaksid no bantayan ni Yahweh ti siudad,
awan serserbi ti agbanbantay. **2** Awan serserbina kenka
ti bumangon a masapa, ti naladaw a panagawid, wenno
ti pannangan iti tinapay a nagbannogan, gapu ta it-ited
ni Yahweh ti pannaturog kadagiti ay-ayatenna. **3** Kitaem,
dagiti ubbing ket tawid a naggapu kenni Yahweh, ken ti
bunga ti aanakan ket gunggona manipud kenkuana. **4** Dagiti
annak ti agkabanuag a lalaki ket kasla kadagiti pana iti
ima iti mannakigubat. **5** Anian a naggasat ti tao a napno
ti pagkargaan ti panana. Saan a maibabain isuna inton
sangoenna dagiti kabusorna iti ruangan.

128 Nagasat ti tunggal maysa a mangdaydayaw
kenni Yahweh, nga agbibiag kadagiti wagasna.
2 Aniaman nga ipaay dagiti imam, pagragsakkamto;
mabendisionan ken rumang-aykanto. **3** Maiyarigto ti asawam
iti nabunga nga ubas iti pagtaengam; maiyarigto dagiti
annakmo iti olibo bayat nga agtugtugawda iti aglawlaw
ti lamisaanmo. **4** Wen, pudno unay, a nagasat ti tao a
mangdaydayaw kenni Yahweh. **5** Bendisionannaka koma ni
Yahweh manipud Sion; makitam koma ti panagrang-ay ti
Jerusalem iti amin nga aldaw iti biagmo. **6** Agbiagka pay
koma tapno makitam dagiti annak dagiti annakmo. Adda
koma iti kappia iti Israel.

129 "Masansan a rautendak sipud pay kinaagtutubok,"
ibaga koma ti Israel. **2** "Masansan a rautendak
sipud pay kinaagtutubok, ngem saandak latta a naparmek.
3 Nagarado iti likodak dagiti agar-arado; pinaatiddogda dagiti
gulgulisda. **4** Nalinteg ni Yahweh; pinutedna dagiti tali dagiti
nadangkes." **5** Maibabainda koma amin ken tumallikodda,
dagiti manggurgura iti Sion. **6** Agbalinda koma a kasla iti
ruot kadagiti tuktok ti balay a magango sakbay a dumakkel,
7 a saanna a mapunno iti ima ti aggapgapas wenno ti
barukong ti agrepreppet iti apit. **8** Saan koma nga ibaga
dagiti lumabas, "Maadda koma kadakayo ti bendision ni
Yahweh; bendisionandakayo iti nagan ni Yahweh."

130 Manipud iti kaunggan ti panagtuokko, umawagak
kenka, O Yahweh. **2** O Apo, denggem ti timekko;
sidedengngeg koma dagiti lapayagmo iti panagdawatko
ti kaasim. **3** No sika, O Yahweh, ti mangmarka kadagiti
kinadangkesmi, O Apo, siasino ngay ti saan a madusa? **4**
Ngem adda iti pannakapakawan kenka, a pakadayawam.
5 Agur-urayak kenni Yahweh, agur-uray ti kararuak, ket
mangnamnamaak iti saona. **6** Ad-adda nga agur-uray ti
kararuak iti Apo ngem ti panagur-uray iti agbanbantay
iti bigat. **7** O Israel, mangnamnamaka kenni Yahweh.
Manangngaasi ni Yahweh, ken situtulok unay isuna a
mamakawan. **8** Isunanto ti mangsubbot iti Israel iti amin a
basbasolna.

131 O Yahweh, saan a napalangguad ti pusok wenno
natangsit dagiti matak. Awanannak kadagiti dakkel
a namnama para iti bagik wenno saan a maseknan ti
bagik kadagiti banbanag a saanko a matukod. **2** Pudno a
pinatalnak ken pinaulimekko ti kararuak; a kasla naipusot
nga ubing iti inana, maiyarig ti kararuak iti naipusot nga
ubing. **3** O Israel, mangnamnamaka kenni Yahweh ita ken
iti agnanayon.

132 O Yahweh, lagipem para kenni David dagiti amin a
pakarigatanna. **2** Lagipem no kasano a nagsapata
isuna kenni Yahweh, ti panagkarina iti Mannakabalin a
Dios ni Jacob. **3** Kinunana, "Saanakto a sumrek iti balayko
wenno mapan iti pagiddaak, **4** saanakto a maturog wenno
aginana **5** aginggana makabirukak iti lugar nga agpaay

kenni Yahweh, a tabernakulo para iti Mannakabalin a Dios ni Jacob." **6** Adtoy, nangngegmi iti maipanggep iti daytoy idiay Efrata; nasarakanmi daytoy kadagiti kataltalonan ti Jaar. **7** Umunegkaminto iti tabernakulo ti Dios; agdayawkaminto iti sakaananna. **8** Tumakderka, O Yahweh; umayka iti pagin-inanaam a lugar. **9** Makawesan koma iti kinatarnaw dagiti papadim; agpukkaw koma iti rag-o dagiti napudno a taom. **10** Para iti adipenmo a ni David, saanmo a tallikodan ti pinulotam nga ari. **11** Nagsapata ni Yahweh nga agbalin a matalek kenni David; saananto a baliwan iti sapatana: "Isaadkonto ti maysa kadagiti kaputotam iti tronom. **12** No salimetmetan dagiti annakmo ti tulag ken dagiti lintegko nga isurokto kadakuada, agtugawto met dagiti annakda iti tronom iti agnanayon nga awan patinggana." **13** Pudno a pinili ni Yahweh ti Sion; tinarigagayanna isuna a pagnaedanna. **14** Daytoy ti lugar a paginanaak iti agnanayon, agnaedakto ditoy, ta tarigagayak isuna. **15** Aglaplapusananto a bendisionak isuna iti pakasapulanna; pennekekto iti tinapay dagiti nakurapayna. **16** Kawesakto dagiti papadina iti pannakaisalakan; agpukkawto dagiti napudno a tattaona iti napigsa gapu iti rag-o. **17** Sadiay, patuboekto ti sara ni David; nangikabilak sadiay iti pagsilawan para iti pinulotak. **18** Kawesakto dagiti kabusorna iti bain, ngem agraniagto ti balangatna.

133 Kitaenyo, anian a nagimbag ken makaay-ayo kadagiti agkakabsat nga agtalinaed nga agkakadua iti panagkaykaysa! **2** Kasla iti napateg a lana daytoy iti rabaw ti ulo a nagaruyot iti barbas, iti barbas ni Aaron a nagaruyot kadagiti pagan-anayna. **3** Kasla iti linnaaw daytoy iti Hermon, a bumabbababa manipud kadagiti banbantay ti Sion. Ta inkari ni Yahweh sadiay ti bendision, ti biag nga agnanayon.

134 Umaykayo, idaydayawyo ni Yahweh, dakayo amin nga adipen ni Yahweh, dakayo nga agserserbi iti balay ni Yahweh bayat iti rabii. **2** Ingatoyo dagiti imayo iti nasantoan a disso ket idaydayawyo ni Yahweh. **3** Bendisionannakayo koma ni Yahweh manipud iti Sion, isuna a nangaramid iti langit ken daga.

135 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo ti nagan ni Yawheh. Idaydayawyo isuna, dakayo nga addipen ni Yahweh, **2** dakayo nga agtaktakder iti balay ni Yahweh, iti paraangan ti balay ti Diostayo. **3** Idaydayawyo ni Yahweh, ta naimbag isuna; agkantakayo kadagiti pagdayaw iti naganna, ta makaay-ayo nga aramiden ti kasta. **4** Ta pinili ni Yahweh ni Jacob a para kenkuana, ni Israel a kas sanikuana. **5** Ammok a ni Yahweh ket naindaklan, a ti Apotayo ket kangatoan kadagiti amin a dios. **6** Aniaman a tarigagayan ni Yahweh, ar-aramidenna sadi-langit, iti rabaw ti daga, kadagiti taaw ken kadagiti kaadalman a paset ti baybay. **7** Iyeyegna dagiti ulep manipud iti adayu, mangparparnuay iti kimat a maikuyog iti tudo ken iruruarna ti angin manipud iti pangiduldulinanna. **8** Pinapatayna dagiti inauna nga annak ti Egipto, iti tao ken kasta met kadagiti ayup. **9** Nangibaon isuna kadagiti pagilasinan ken nakaskasdaaw iti tengngam, O Egipto, a maibusor kenni Faraon ken kadagiti amin nga adipenna. **10** Rinautna dagiti adu a nasion ken pinapatayna dagiti nabibileg nga ar-ari, **11** ni Sihon nga ari dagiti Amorreo ken ni Og nga ari ti Basan, ken dagiti amin a pagarian ti Canaan. **12** Intedna ti dagada a pannakatawidda, maysa a pannakatawid ti Israel a tattaona. **13** Ti naganmo, O Yahweh ket agtalinaed iti agnanayon; ti laglagip kenka, O Yahweh, ket agtalinaed kadagiti amin a kaputotan. **14** Ta ikankanawa ni Yahweh dagiti tattaona ken kakaasianna dagiti addipenna. **15** Dagiti didiosen dagiti nasion ket pirak ken balitok, ar-aramid dagiti im-ima dagiti tattao. **16** Dagitoy a didiosen ket addaan kadagiti ngiwat, ngem saanda a makasao; addaanda kadagiti mata, ngem saanda a makakita; **17** addaanda kadagiti lapayag, ngem saanda a makangngeg, wenno awan ti anges kadagiti ngiwatda. **18** Dagiti nangaramid kadakuada ket kasla met laeng kadakuada, kasta met iti tunggal agtaltalek kadakuada. **19** O kaputotan ni Israel, idaydayawyo ni Yahweh; O kaputotan ni Aaron, idaydayawyo ni Yahweh. **20** O kaputotan ni Levi, idaydayawyo ni Yahweh; dakayo a mangitantan-ok kenni Yahweh, idaydayawyo ni Yahweh. **21** Madaydayaw ni Yahweh idiay Sion, isuna nga agnanaed iti Jerusalem. Idaydayawyo ni Yahweh.

136 O, agyamankayo kenni Yahweh; ta naimbag isuna, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. **2** O, agyamankayo iti Dios dagiti dios, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. **3** O, agyamankayo iti Apo dagiti ap-apo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. **4** Kenkuana nga agar-aramid laeng kadagiti nakaskasdaaw unay, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **5** kenkuana a nangaramid kadagiti langit babaen iti kinasirib, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **6** kenkuana a nangiwaras iti daga iti rabaw dagiti dandanum, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **7** kenkuana a nangaramid kadagiti dadakkel a lawag, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **8** ti init a mangituray iti aldaw, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **9** ti bulan ken dagiti bituen a mangituray iti rabii, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **10** kenkuana a nangpatay kadagiti inauna nga annak ti Egipto, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **11** ken nangiruar iti Israel manipud kadakuada, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **12** babaen iti napigsa nga ima ken nakangato a takiag, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **13** kenkuana a nangbingay iti baybay dagiti Runo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **14** ken nangpalasat iti Israel iti tengnga daytoy, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **15** ngem pinasagna ni Faraon ken ti armadana iti baybay dagiti Runo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **16** kenkuana a nangidalan kadagiti tattaona iti let-ang, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **17** kenkuana a nangpatay kadagiti nabileg nga ar-ari, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **18** ken nangpatay kadagiti mabigbigbig nga ar-ari, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **19** ni Sihon nga ari dagiti Amorreo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **20** ken ni Og nga ari ti Basan, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **21** ken nangited iti dagada a kas maysa a tawid, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **22** maysa a pannakatawid iti Israel nga adipenna, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **23** kenkuana a nanglagip ken nangtulong

kadatayo iti pannakaibabatayo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon – **24** ken nangted kadatayo iti balligi kadagiti kabusortayo, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon - **25** a mangipapaay iti taraon kadagiti amin a sibibiag a parsua, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon. **26** O, agyamankayo iti Dios ti langit, ta ti kinapudnona iti tulagna ket agtalinaed iti agnanayon.

137 Iti igid dagiti karayan ti Babilonia, nagtugaw ken nagsangsangitkami idi napanunotmi ti maipanggep iti Sion. **2** Kadagiti kayo ti karawawe, insab-itmi sadiay dagiti arpami. **3** Dagiti nangtiliw kadakami sadiay kayatda nga agkantakami, ken dagiti nanglalais kadakami kayatda nga agragsakkami, a kunada, "Kantaandakami iti maysa kadagiti kanta ti Sion." **4** Kasanokami a makakanta iti saniweng maipapan kenni Yahweh iti ganggannaet a daga? **5** No iyaleng-alengko ti pakalaglagipan kenka, O Jerusalem, malipatan koma ti makannawan nga imak ti laingna. **6** Dumket koma ti dilak iti ngaresko no saankan a panunoten ni kaanoman, no saanen a ti Jerusalem ti imbilangko a naindaklan a pakaragsakak. **7** Lagipem, O Yahweh ti inaramid dagiti Edomita iti aldaw a narba ti Jerusalem. Kinunada, "Rebbaenyo, rebbaenyo aginggana kadagiti adigina." **8** Anak a babai ti Babilonia, nga asidegen a madadael – mabendisionan koma ti tao, ti siasinoman a mangibales kenka iti inaramidmo kadakami. **9** Mabendisionan koma ti tao, ti siasinoman a mangala ken mangibaot kadagiti ubbingmo iti dakkel a bato.

138 Agyamanak kenka iti amin a pusok; iti sangoanan dagiti dios agkantaak kadagiti pagdaydayaw kenka. **2** Agrukbabak iti nasantoan a templom ken pagyamanak ti naganmo gapu iti kinapudnom iti tulagmo ken iti kinamatalekmo. Intan-okmo ti saom ken ti naganmo iti isuamin. **3** Iti aldaw nga immawagak kenka, sinungbatannak; pinaregtam ken pinapigsam ti kararruak. **4** Agyamanto kenka dagiti amin nga ar-ari iti daga, O Yahweh, ta mangegda dagiti sasao manipud iti ngiwatmo. **5** Pudno, ikantadanto ti maipapan kadagiti aramid ni Yahweh, ta naindaklan ti dayag ni Yahweh. **6** Ta uray no nangato ni Yahweh, kailalaanna latta dagiti nababa, ngem am-ammona dagiti napannakel uray no adayoda. **7** Uray no magnaak iti tengnga ti peggad, saluadamto ti biagko; igaw-atmonto ti imam iti unget dagiti kabusorko, ken ispalennakto ti makannawan nga imam. **8** Kaduak ni Yahweh anggingga iti panungpalan; ti kinapudnom iti tulagmo, O Yahweh, ket agnanayon; saanmo a baybay-an dagiti inaramid dagiti imam.

139 O Yahweh, sinukimatnak, ken am-ammonak. **2** Ammom no agtugaw ken no agtakderak; maawatam dagiti pampanunotko uray adayoka kaniak. **3** Ammom ti dalanko ken inton agiddaak; pagaammom unay dagiti amin a dalanko. **4** Ta awan ti sao nga innak isao a saanmo nga ammo a naan-anay, O Yahweh. **5** Lawlawlawennak iti likudan ken iti sangoanan ken ipatpataymo ti imam kaniak. **6** Ti kasta a pannakaammo ket nalabes unay kaniak; nangato unay, ken saanko daytoy a maawatan. **7** Sadino ti papanak tapno makalibasak iti Espiritum? Sadino ti mabalinko a pagkamangan manipud iti presensiam? **8** No agpangatoak kadagiti langit, addaka sadiay; no aramidek ti pagiddaak idiay sheol, adtoy, addaka sadiay. **(Sheol h7585)** **9** No tumayabak kadagiti payyak ti agsapa ket apanak agnaed kadagiti ungto a paset iti ballasiw ti taaw, **10** uray sadiay idalannakto ti imam, ken tenglennakto ti makannawan nga imam. **11** No kunaek, "Awan duadua a ti sipnget ilemmengnak ken ti rabii ket isunto ti lawagko;" **12** uray ti sipnget ket saan a makalemmeng kenka. Ti rabii ket agraniag a kasla aldaw, ta ti sipnget ken ti lawag ket agpadpada laeng kenka. **13** Binukelmo ti akin-uneg a kinataok; binukelnak iti aanakan ti inak. **14** Agyamannak kenka, ta makapasiddaaw ken nakakaskasdaaw dagiti aramidmo. Ammom la unay ti biagko. **15** Saan a nailemmeng ti bagik kenka idi naaramidak iti nalimed, idi siaannad a naaramidak kadagiti kaunggan ti daga. **16** Nakitanak iti uneg ti aanakan; dagiti amin nga aldaw a naituding para kaniak ket nailanaden iti librom sakbay pay a mapasamak ti umuna. **17** Anian a nagpateg dagiti pampanunotmo kaniak, O Dios! Anian a nagadu ti pakadagupanda! **18** No innak ida bilangen, ad-adu pay ti bilangda ngem iti darat. Inton agriingak, addaak latta dita dennam. **19** No papatayem la koman ti nadangkes, O Dios; umadayokayo kaniak, dakayo a naranggas a tattao. **20** Suksukirendaka ken agtigtignayda a siaallilaw; agul-ulbod dagiti kabusormo. **21** Di met kagurgurak, O Yahweh, dagidiay a manggurgura kenka? Di met laklaksidek dagiti tumakder a bumusor kenka? **22** Kagurgurak ida iti kasta unay; nagbalinda a kabusorko. **23** Sukimatennak, O Dios, ken ammoem ti pusok; padasennak ken ammoem dagiti pampanunotko. **24** Kitaem no adda ti uray ania a nadangkes a wagas kaniak, ket idalannak iti dalan nga awan patinggana.

140 Ispalennak, O Yahweh, kadagiti nadangkes; salaknibannak kadagiti naranggas a tattao. **2** Mangpangpanggepda iti dakes kadagiti pusoda; inaldaw a mangirugrugida iti riri. **3** Makasugat dagiti dilada a kas kadagiti uleg; adda kadagiti bibigda ti gita ti karasaen. (Selah) **4** Salaknibannak, O Yahweh, kadagiti ima dagiti nadangkes; saluadannak kadagiti naranggas a tattao a mangpangpanggep a mangdangran kaniak. **5** Nangiwayat dagiti natangsit a tattao iti pakaipalab-ogak; nangiwarasda iti iket; nangiwayatda iti pakasiloak. (Selah) **6** Kinunak kenni Yahweh, "Sika ti Diosko; dumngegka kadagiti panagdawdawatko iti asi." **7** O Yahweh nga Apok, napigsaka a mangispal; salsalaknibam ti ulok iti aldaw ti gubat. **8** O Yahweh, saanmo a patgan dagiti tarigagay dagiti nadangkes; saanmo nga itulok nga agballigi dagiti panggepda. (Selah) **9** Natangsit dagiti nakapalawlaw kaniak; bay-am a ti kinadakes dagiti bibigda ti mangdadael kadakuada. **10** Bay-am a matnag dagiti beggang kadakuada; ipurwakmo ida iti apuy, kadagiti mangliwengliweng nga abut, a saanda pulos a makaruk-at. **11** Saan koma a mapatalged ditoy lubong ti siasinoman a mangibagbaga kadagiti dakes a banbanag kadagiti sabali; anupen koma iti kinadakes ti naranggas a tao tapno dadaelenna isuna. **12** Ammok nga ikaluya ni Yahweh dagiti mairurrurumen, ken ikalinteganna dagiti agkasapulan. **13** Awan duadua a pagyamanan dagiti nalinteg a tattao ti naganmo; agnaed dagiti nalinteg a tattao iti presensiam.

141 O Yahweh, umas-asugak kenka; paspasam nga umay kaniak. Denggennak no umawagak kenka. **2** Ti kararagko ket kasla koma insenso iti sangoanam; dagiti nakangato nga imak ket kasla koma iti pangrabii a daton. **3**

O Yahweh, pabantayam ti ngiwatko; bantayam ti ruangan dagiti bibigko. **4** Saanmo nga itulok nga agtarigagay ti pusok iti aniaman a dakes a banag wenno makidanggay kadagiti kinadakes nga aramid a kaduak dagiti tattao nga agtigtignay a sidadangkes. Saanak koma a mangan iti aniaman kadagiti agkakaimas a taraonda. **5** Kabilennak koma ti nalinteg a tao; kinaimbag daytoy kaniak. Bay-am a tubngarennak; kasla lana daytoy iti ulok; saan koma nga agkedked ti ulok a mangawat iti daytoy. Ngem ti kararagko ket kankanayon a maibusor kadagiti aramid dagiti nadangkes a tattao. **6** Maitappuak dagiti panguloenda manipud iti tapaw dagiti bakras; mangngegda a makaay-ayo dagiti saok. **7** Ibagadanto, "Inton adda iti mangarado ken mangkali iti daga, kasta met a maiwara dagiti tulangmi iti ngiwat ti Sheol." **(Sheol h7585)** **8** Awan duadua a nakaturong dagiti matak kenka, O Yahweh, nga Apo; kenka a kumamangak; saanmo a panawan ti kararuak nga awan gawayna. **9** Salaknibannak kadagiti impakatda a pakaipalab-ogak, kadagiti silo dagiti managdakdakes. **10** Matnag koma dagiti nadangkes kadagiti bukodda nga iket kabayatan nga agliblibasak.

142 Iyasugko ti timekko kenni Yahweh; iti napigsa a timek agpakaasiak kenni Yahweh. **2** Agdung-awak iti sangoananna; ibagak kenkuana dagiti pakariribukak. **3** No agkapoy ti espirituk iti kaunggak, ammom ti dalanko. Iti dalan a pagnaak, nangilemmengda iti pakaipalab-ogak. **4** Kumitaak iti makannawanko ket nakitak nga awan ti mangikankano kaniak. Awan ti mangsalaknib kaniak; awan ti mangikankano iti biagko. **5** Immawagak kenka, O Yahweh; Kinunak, "Sika ti kamangko, ti kasapulak iti daga dagiti sibibiag. **6** Dumngegka iti asugko, ta naibabaak unayen; ispalennak kadagiti mangparparigat kaniak, gapu ta napigpigsada ngem siak. **7** Irruarmo ti kararuak manipud iti pagbaludan tapno makapagyamanak ti naganmo. Maummong iti aglawlawko dagiti nalinteg gapu ta nagsayaatka kaniak."

143 Denggem ti kararagko, O Yahweh; dumngegka kadagiti panagpakpakaasik. Gapu iti kinapudnom ken kinalintegmo, sungbatannak! **2** Saanka a sumrek iti pangukoman a kaduam ti adipenmo, ta awan ti uray maysa a nalinteg iti imatangmo. **3** Kinamatdak dagiti kabusor; indumudomnak iti daga; pinagnaednak iti kasipngetan a kasla kadagiti nabayagen a natay. **4** Nabannog unayen ti espirituk iti kaunggak; awanen ti namnama ti pusok. **5** Nalagipko dagiti naglabas nga aldaw; ut-utobek dagiti amin nga ar-aramidmo, ut-utobek dagiti naaramidam. **6** Inyunnatko dagiti imak nga agkararag kenka; mawaw ti kararuak kenka iti natikag a daga. (Selah) **7** Sungbatannak kadi a dagus, O Yahweh, ta kumapkapuyen ti espirituk. Dinak ilemmengan, amangan no maituladak kadagiti mapan iti abut. **8** Ipangegmo kadi kaniak ti kinapudnom iti tulagmo iti agsapa, ta agtaltalekak kenka. Ipakitam kaniak ti dalan a rumbeng a pagnaak, ta intag-ayko ti kararuak kenka. **9** Ispalennak kadi, O Yahweh, kadagiti kabusorko; agkamangak kenka nga aglemmeng. **10** Isuronak a mangaramid kadagiti pagayatam, ta sika ti Diosko. Idalannak koma ti naimbag nga Espiritum iti daga ti kinalinteg. **11** Ipalubosmo nga agbiagak pay, O Yahweh, gapu iti naganmo; iti kinalintegmo, iruarmo ti kararuak iti pannakariribuk. **12** Iti kinapudnom iti tulagmo, putdem ken dadaelem dagiti amin a kabusor ti biagko, ta adipennak.

144 Madaydayaw ni Yahweh, a dakkel a batok, a mangisursuro kadagiti imak a makiranget ken kadagiti ramayko a makigubat. **2** Ipakpakitam kaniak ti kinapudnom iti tulagmo ken sika ti sarikedkedko, ti nangato a torek ken ti mangis-ispal kaniak, ti kalasagko ken ti pagkamkamangak, ti nangikabil kadagiti nasion iti panagturayko. **3** O Yahweh, ania koma ti tao tapno ikankanom wenno ti anak ti tao tapno panpanunotem ti maipapan kenkuana? **4** Ti tao ket maiyarig iti anges; kasla lumablabas nga aniniwan dagiti aldawna. **5** Luktam ti tangatang, O Yahweh, ket bumabaka; sagidem dagiti bantay ken paasukem dagitoy. **6** Mangibaonka kadagiti kimat ken warawaraem dagiti kabusorko; ibiatmo dagiti panam ken abugem ida iti pannakatikaw. **7** Igaw-atmo ti imam manipud ngato; ispalennak kadagiti adu a danum manipud kadagiti ima dagitoy a ganggannaet. **8** Agsasao dagiti ngiwatda kadagiti inuulbod, ken ti makannawan nga imada ket kinapalso. **9** Kantaanka iti baro a kanta, O Dios; iti arpa a sangapulo ti kwerdasna, agkantaak kadagiti pammadayaw kenka. **10** Mangmangtedka iti pannakaisalakan kadagiti ar-ari; inispalmo ni David nga adipenmo iti dakes a kampilan. **11** Ispalennak ken wayawayaannak kadagiti ima dagitoy a ganggannaet. Agsasao dagiti ngiwatda iti inuulbod, ken ti makannawan nga imada ket kinapalso. **12** Dagiti annakmi koma a lallaki ket kasla kadagiti mula a dumakkel unay iti kinaagtutuboda ken dagiti annakmi a babbai ket kasla kadagiti nakitikitan nga adigi iti suli, nasukog a kasla kadagiti adda iti palasio. **13** Mapno koma dagiti kamaligmi kadagiti agduduma a kita ti apit, ken aganak koma dagiti karneromi iti rinibu ken sangapulo a ribu kadagiti talonmi. **14** Ket aganakto iti adu dagiti bakami. Awanto ti mangrebba kadagiti didingmi; awanto iti pannakapapanaw ken sangsangit kadagiti dalanmi. **15** Nagasat dagiti tattao nga addaan kadagiti kasta a bendission; naragsak dagiti tattao a ti Diosda ket ni Yahweh.

145 Idaydayawka, O Diosko ken Arik; Idaydayawko ti naganmo iti agnanayon ken awan patinggana. **2** Inaldaw nga idaydayawka; Idaydayawko ti naganmo iti agnanayon ken awan patinggana. **3** Naindaklan ni Yahweh, ken naindaklan unay a mapadayawan; saan a matukod ti kinaindaklanna. **4** Idaydayawdanto ti tunggal henerasion dagiti aramidmo ken iwaragawagdanto dagiti nabibileg a tignaymo. **5** Utobek ti kinadaeg ti dayagmo ken dagiti nakakaskasdaaw nga aramidmo. **6** Saritaenda ti pannakabalin dagiti nakaam-amak ken nabileg a tignaymo; ipakaammok ti kinadakkelmo. **7** Ipakaammodanto ti aglaplapusanan a kinaimbagmo ket ikantadanto ti kinalintegmo. **8** Managparabur ken manangngaasi ni Yahweh, saan a nalaka nga agpungtot ken aglaplapusanan ti kinapudnona iti tulagna. **9** Naimbag ni Yahweh iti amin; ti kinamanangngaasina ket adda kadagiti amin nga aramidna. **10** Agyamanto kenka, O Yahweh, dagiti amin nga inaramidmo; idaydayawdaka dagiti napudno kenka. **11** Saritaento dagiti napudno kenka ti dayag ti pagariam, ken ibagadanto ti maipanggep iti pannakabalinmo. **12** Ipakaammodanto iti sangkataoan dagiti nabileg nga aramid ti Dios ken ti kinadayag iti pagarianna. **13** Ti pagariam ket agnanayon a pagarian ken mataginayon ti panagturaymo iti amin a henerasion. **14** Sarsaranayen ni Yahweh dagiti amin a matmatnag ken bangbangonenna dagiti amin a

naidasay. **15** Agur-uray kenka dagiti mata ti amin; ik-ikkam ida iti taraonda iti umno a tiempo. **16** Iluklukatmo ta imam ken penpennekem ti tarigagay ti tunggal sibibiag a parsua. **17** Nalinteg ni Yahweh iti amin a wagasna ken naparabur isuna iti amin nga ar-aramidenna. **18** Asideg ni Yahweh kadagiti amin nga umawag kenkuana, kadagiti amin a matalek nga umawag kenkuana. **19** Patpatganna ti tarigagay dagiti agraem kenkuana; dengdenggenna ti asugda ket isalsalakanna ida. **20** Salsalakniban ni Yahweh dagiti amin nga agayat kenkuana, ngem dadaelenna dagiti amin a nadangkes. **21** Iyebkasko ti pammadayaw kenni Yahweh; idaydayaw koma ti amin a tattao ti nasantoan a naganna iti agnanayon ken awan patinggana.

146 Idaydayawyo ni Yahweh. O kararuak, idaydayawmo ni Yahweh. **2** Idaydayawko ni Yahweh agingga a sibibiagak; Agkantaak kadagiti pammadayaw iti Diosko agingga nga addaak. **3** Dika agtalek kadagiti prinsipe wenno kadagiti tattao, a kadakuada ket awan iti pannakaisalakan. **4** Inton agsardeng ti anges ti biag ti maysa a tao, agsubli isuna iti daga; iti dayta nga aldaw, aggibusen dagiti panggepna. **5** Nagasat ti tao nga adda kenkuana ti Dios ni Jacob a mangtultulong kenkuana, nga adda kenni Yahweh a Diosna ti namnamana. **6** Inaramid ni Yahweh ti langit ken daga, ti baybay, ken amin nga adda kadagitoy; salsalimetmetanna ti kinamatalekna iti agnanayon. **7** Ipatpatungpalna ti hustisia kadagiti maidaddadanes ken mangmangted iti taraon kadagiti mabisin. Wayawayaan ni Yahweh dagiti balud; **8** Lukluktan ni Yahweh ti mata dagiti bulsek; Itagtag-ay ni Yahweh dagiti maup-upay; Ay-ayaten ni Yahweh dagiti nalinteg a tattao. **9** Salsalakniban ni Yahweh dagiti ganggannaet iti daga; itagtag-ayna dagiti ulila ken balo, ngem laplapdanna dagiti nadangkes. **10** Agturay ni Yahweh iti agnanayon, ti Diosmo, O Sion, kadagiti amin a henerasion. Idaydayawyo ni Yahweh.

147 Idaydayawyo ni Yahweh, ta nasayaat nga agkanta kadagiti pammadayaw iti Diostayo, makaay-ayo ken rumbeng laeng ti panagdayaw. **2** Bangbangonen ni Yahweh ti Jerusalem, um-ummongenna dagiti naiwara a tattao ti Israel. **3** Ag-agasanna dagiti naburak ti pusona ken bedbedbedanna dagiti sugatda. **4** Bilbilangenna dagiti bituen, ket panpanagananna amin ida. **5** Naindaklan ti Apotayo, ken nakakaskasdaaw ti pannakabalinna, saan a matukod ti pannakaawatna. **6** Itagtag-ay ni Yahweh dagiti maidaddadanes, tumtumbaenna dagiti nadangkes iti daga. **7** Kantaanyo ni Yahweh nga addaan ti panagyaman, agkantakayo kadagiti pammadayaw iti Diostayo babaen iti arpa. **8** Ab-abbonganna ti langit kadagiti ulep ken mangisagsagana ti tudo nga agpaay iti daga, a mangpatubo iti ruot kadagiti banbantay. **9** Mangmangted isuna iti taraon kadagiti ayup ken kadagiti sibong ti wak inton umarikiakda. **10** Saan a maragsakan isuna iti pigsa ti kabalio, saan a may-ayo isuna iti pigsa kadagiti saka ti maysa a tao. **11** Maay-ayo ni Yahweh kadagiti agraem kenkuana, dagiti mangnamnama iti kinapudnona iti tulagna. **12** Idaydayawmo ni Yahweh, O Jerusalem, idaydayawmo ti Diosmo, O Sion. **13** Ta palpalagdaenna dagiti ruanganmo, ken benbendisionanna dagiti annakmo. **14** Mangmangyeg isuna iti panagrang-ay iti uneg dagiti beddengmo, penpennekennaka iti kasasayaatan a trigo. **15** It-itedna ti bilinna iti daga, napartak nga agtartaray dagiti bilinna. **16** Ar-aramidenna ti niebe a kas iti ules a naaramid iti buok ti karnero, iwarwarasna ti yelo a kas kadagiti dapo. **17** Iwarwarasna ti uraro a kasla kadagiti maregmeg, siasino ti makaibtur ti lam-ek nga iyegna? **18** It-itedna ti bilinna ken matunawda, pagpulpul-oyenna ti angin ken pagay-ayusenna ti danum. **19** Impakaammona ti saona kenni Jacob, dagiti alagadenna, ken dagiti nalinteg a pangngeddengna iti Israel. **20** Saanna nga inaramid daytoy iti sabali a nasion, ken no maipapan kadagiti pangngeddengna, saanda nga ammo. Idaydayawyo ni Yahweh.

148 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo ni Yahweh, dakayo nga adda kadagiti langit; idaydayawyo isuna, dakayo nga adda iti nangato a disso. **2** Idaydayawyo isuna, dakayo amin nga anghelna; idaydayawyo isuna, dakayo amin nga armada ti anghelna. **3** Idaydayawyo isuna, init ken bulan; idaydayawyo isuna, dakayo amin nga agranraniag a bituen. **4** Idaydayawyo isuna, dakayo a kangangatoan a langit ken dakayo a dandanum nga adda iti ngatoen ti tangatang. **5** Idaydayawda koma ti nagan ni Yahweh, ta nagbilin isuna, ket naparsuada. **6** Impasdekna pay ida iti agnanayon ken awan patinggana; nangted isuna iti pangngeddeng a saanto a pulos nga agbaliw. **7** Kadagiti adda iti rabaw ti daga, idaydayawyo ni Yahweh, dakayo a parsua iti baybay ken amin a mangliwengliweng a taaw, **8** apuy ken uraro, niebe ken ulep, napigsa nga angin nga agtungtungpal iti saona. **9** banbantay ken amin a turod, kaykayo nga agbunga ken amin a cedar, **10** naaatap ken naaamo nga ayup, agkarkarayam a parsua ken tumatayab. **11** ar-ari iti daga, ken amin a nasion, dagiti prinsipe ken amin nga agturturay iti daga, **12** agtutubo a lallaki ken agtutubo a babbai, dagiti nataengan ken ubbing. **13** Idaydayawda amin ti nagan ni Yahweh, ta ti laeng naganna ti natan-ok ken ringbawan ti dayagna ti daga ken dagiti langit. **14** Intag-ayna ti sara dagiti tattaona tapno idaydayaw isuna amin dagiti napudno kenkuana, dagiti Israelita, dagiti tattao a naasideg kenkuana. Idaydayawyo ni Yahweh.

149 Idaydayawyo ni Yahweh. Kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta; ikantayo ti pammadayaw kenkuana iti taripnong dagiti napudno. **2** Agrag-o koma ti Israel kenkuana a nangaramid kadakuada a maysa a nasion; agrag-o koma dagiti tattao ti Sion iti arida. **3** Idaydayawda koma ti naganna babaen iti salsala; agkantada koma kadagiti pammadayaw kenkuana babaen ti pandereta ken arpa. **4** Ta maragragsakan ni Yahweh kadagiti tattaona; itagtag-ayna ti napakumbaba babaen iti panangisalakanna kadakuada. **5** Agdayawdayaw koma dagiti nadiosan iti balligi; agkankantada koma nga addaan rag-o kadagiti pagiddaanda. **6** Adda koma kadagiti ngiwatda dagiti pammadayaw iti Dios ken kampilan nga agsinnumbangir ti tademna kadagiti imada tapno **7** agibales kadagiti nasion ken agtignay ti panangdusa kadagiti tattao. **8** Rimpongenda kadagiti kadena dagiti ar-arida ken kadagiti kawar a landok dagiti opisial. **9** Ipatungpalda ti panangukom a naisurat. Agbalinto a pammadayaw daytoy kadagiti amin a napudno kenkuana. Idaydayawyo ni Yahweh.

150 Idaydayawyo ni Yahweh. Idaydayawyo ti Dios iti nasantoan a dissona; idaydayawyo isuna kadagiti langit iti pannakabalinna. **2** Idaydayawyo isuna gapu kadagiti nabibileg nga ar-aramidna; idaydayawyo isuna

gapu iti saan a matukod a kinaindaklanna. **3** Idaydayawyo
isuna iti uni ti trumpeta; idaydayawyo isuna iti lira ken
arpa. **4** Idaydayawyo isuna kadagiti pandereta ken salsala;
idaydayawyo isuna kadagiti nakuerdasan nga instrumento
ken flauta. **5** Idaydayawyo isuna kadagiti napipigsa a
piangpiang; idaydayawyo isuna iti napipigsa nga aweng
dagiti piangpiang. **6** Ami nga adda angesna ket idaydayawda
ni Yahweh. Idaydayawyo ni Yahweh.

Dagiti Proverbio

1 Dagiti proverbio ni Solomon nga anak ni David, ti ari
ti Israel. **2** Mangisuro dagitoy a proverbio iti kinasirib ken
sursuro, mangisuro kadagiti sasao iti pudno a pannakaawat,
3 tapno maawatyo koma ti pannakailinteg tapno agbiagkayo
babaen iti panangaramid iti umno, nalinteg, ken maiparbeng.
4 Mangted met dagitoy a proverbio iti kinasirib kadagiti saan
a nasuroan, ken mangted iti pannakaammo ken kinatimbeng
kadagiti agtutubo. **5** Dumngeg koma dagiti nasirib a tattao
ket manayunan ti pannakasursuroda, ken makagun-od koma
dagiti mannakaawat a tattao iti pannakatarabay, **6** tapno
maawatanda dagiti proverbio, pagsasao, ken dagiti sasao
dagiti nasirib a tattao ken dagiti burburtiada. **7** Ti panagbuteng
kenni Yahweh ket isu ti pangrugian iti pannakaammo—
laisen dagiti maag ti kinasirib ken disiplina. **8** Anakko,
denggem dagiti sursuro ti amam, ken saanmo a baybay-an
dagiti annuroten ti inam; **9** agbalindanto a makaay-ayo a
balangat ti ulom ken kuwintas iti tengngedmo. **10** Anakko,
no awisendaka dagiti managbasol iti basolda, agkedkedka
a sumurot kadakuada. **11** No kunaenda, "Kumuyogka
kadakami, mangpadaantayo iti patayentayo, aglemmengtayo
ket mangdaruptayo lattan kadagiti inosente a tattao. **12**
Alun-onentayo ida a sibibiag, kas iti panangala ti sheol
kadagiti nasalun-at, ket pagbalinentayo ida a kas kadagiti
matmatnag iti abut. **(Sheol h7585)** **13** Makasaraktayo kadagiti
amin a kita dagiti napapateg a banbanag; punnoentayo
dagiti balbalaytayo kadagiti tinakawtayo kadagiti dadduma.
14 Makikappengka kadakami; pagbalinentayo a maymaysa
ti supottayo." **15** Anakko, saanka a makipagna kadakuada
iti dayta a dalan; saanmo nga idisdiso ta sakam iti
pagpagnaanda; **16** tumartaray dagiti sakada iti kinadakes
ken agdardarasda a mangpasayasay iti dara. **17** Ta awan
serserbina nga agipakatka iti iket a mangtiliw iti billit
kabayatan a kumitkita ti billit. **18** Agpadpadaan dagitoy
a tattao a mangpapatayto met laeng kadagiti mismo a
bagbagida— mangipakpakatda iti palab-og para kadagiti
mismo a bagbagida. **19** Kasta dagiti wagas ti amin a
tao a manggunggun-od kadagiti kinabaknang babaen
iti kinakillo; dagiti banag a nagun-od babaen iti saan
a maiparbeng a wagas ti mangpukawto kadagiti biag
dagiti kumpet iti daytoy. **20** Agpukpukkaw ti kinasirib iti
kalsada, ipigpigsana ti timekna kadagiti nagtengngaan ti
ili; **21** aglaawlaaw isuna iti nagsasabatan dagiti kalsada,
iti pagserkan dagiti ruangan ti siudad ket kunkunana, **22**
"Dakayo nga awanan iti kinasirib, kasano pay kapaut aya
ti panangay-ayatyo iti saanyo a maaw-awatan? Dakayo a
mananglais, kasano pay kabayag aya ti panangragragsakyo
iti pananglalaisyo, ken dakayo a maag, kasano pay
kabayag aya a gurguraenyo ti kinalaing? **23** Denggenyo
ti panangbabalawko; ibukbukkonto dagiti kapanunotak
kadakayo; ipakaammokto dagiti sasaok kadakayo. **24**
Immawagak ket saankayo a dimngeg; Inyunnatko ti imak,
ngem awan ti nangikaskaso. **25** Ngem saanyo nga inkankano
dagiti amin a sursurok ken saanyo nga impangag ti
panangtubtubngarko. **26** Katawaakto ti pannakadidigrayo,
laisenkayonto inton dumteng ti panagbuteng— **27** inton
dumteng a kasla bagyo ti kasta unay a butengyo ket
iyanginnakayo ti didigra a kas iti alipugpog, inton dumteng
ti panagrigat ken panagtuok kadakayo. **28** Iti kasta ket
awagandakto, ngem saanakto a sumungbat; kastanto unay
ti panangawagda kaniak, ngem saandakto a masarakan. **29**
Gapu ta kagurada ti pannakaammo ken saanda a pinili ti
agbuteng kenni Yahweh, **30** saanda a sinurot ti sursurok,
ken linaisda amin a panangilintegko. **31** Kanendanto ti
bunga dagiti aramidda, ket mapnekdanto babaen iti bunga
dagiti panggepda. **32** Mapapatayto dagiti saan a nasuroan
inton tumallikudda, ket ti di panangikaskaso dagiti maag
ti mangdadaelto kadakuada. **33** Ngem ti siasinoman a
dumngeg kaniak ket agbiagto a sitatalged ken aginananto a
sitatalged nga awanan iti panagbuteng iti didigra."

2 Anakko, no awatem dagiti sasaok ken ipategmo dagiti
bilbilinko kenka, **2** dumngegka iti kinasirib ken ipapusom
ti mangawat. **3** No umawagka a dumawat iti pannakaawat
ken ipigsam ti timekmo para iti daytoy, **4** no birokem daytoy
a kas iti panagbirokmo iti pirak ken sapulem ti pannakaawat
a kas iti panangbirokmo kadagiti nakalemmeng a gameng,
5 ket maawatamto ti panagbuteng kenni Yahweh ken
mabirokamto ti pannakaammo iti Dios. **6** Ta mangmangted
ni Yahweh iti kinasirib, agtaud iti ngiwatna ti pannakaammo
ken pannakaawat. **7** Iduldulinna ti pudno a kinasirib para
kadagiti mangay-ayo kenkuana, isuna ket kalasag kadagiti
agbiag iti rumbeng a wagas iti panagbiag, **8** banbantayanna
ti dalan dagiti nalinteg ken taginayunenna ti dalan dagiti
napudno kenkuana. **9** Ket maawatamto ti kinalinteg, hustisia,
maiparbeng, ken amin a nasayaat a wagas. **10** Ta maadda ti
kinasirib dita pusom, ket agbalin ti pannakaammo a ragsak
iti kararuam. **11** Saluadannaka ti kinatimbeng, bantayannaka
ti pannakaawat. **12** Ispalendaka manipud iti wagas ti
kinadakes, manipud kadagiti agsasao kadagiti agkakadakes,
13 kadagiti mangtaltallikud kadagiti nalinteg a wagas ken
agbibiag iti wagas ti kinasipnget. **14** Agragrag-oda tunggal
agaramidda iti dakes ken agragragsakda kadagiti kinaballikog
ti kinadakes. **15** Sursurotenda dagiti nakillo a pagnaan, ken
babaen iti panangallilaw, gabgaburanda dagiti tugotda. **16**
Isalakannaka ti kinasirib ken kinatimbeng manipud iti dakes
a babai, manipud iti babai nga agbirbirok iti kapadasan ken
manipud kadagiti mangpasablog a sasaona. **17** Baybay-
anna ti gayyemna idi kaub-ubinganna ken linipatna ti karina
iti Diosna. **18** Ta agrukruknoy ti balayna iti patay ken
dagiti tugotna ket iturongnaka iti ayan dagiti adda iti tanem.
19 Amin a mapmapan kenkuana ket saanen nga agsubli
ken saanda a mabirokan dagiti pagnaan nga agturong iti
biag. **20** Isu nga agbiagka babaen iti wagas dagiti naimbag
a tattao ken surotem dagiti wagas dagiti agar-aramid iti
nalinteg. **21** Ta dagiti agar-aramid iti nalinteg ket agaramidto
iti pagtaengan iti daga, ken dagiti addaan iti kinapudno
ket agtalinaedto iti daytoy. **22** Ngem dagiti nadangkes ket
mapaksiatto manipud iti daga, ken mapaksiatto manipud iti
daytoy dagiti saan a mangtungtungpal kadagiti karida.

3 Anakko, saanmo a liplipatan dagiti bilbilinko, ken
tungpalem dagiti sursurok dita pusom, **2** ta inayonda
kenka ti atiddog nga al-aldaw, ken tawtawen ti panagbiag,
ken talna. **3** Saanmo nga ipalubos a panawannaka ti
kinapudno ti tulag ken kinamatalek, maiyarig dagitoy iti
kwintas nga igalutmo iti tengngedmo, isuratmo dagitoy dita
pusom. **4** Iti kasta makasarakkanto iti pabor ken nasayaat a
pakasaritaan iti imatang ti Dios ken tao. **5** Agtalekka kenni
Yahweh iti amin a pusom ken saanka nga agtalek iti bukodmo

a pannakaawat; **6** iti amin a dalanmo, bigbigem isuna ket palintegennanto dagiti pagnaam. **7** Saanmo nga ipagarup a masiribka; agbutengka kenni Yahweh ket tallikudam ti kinadakes. **8** Agbalinto daytoy a pannakapaimbag ti lasagmo ken pannakapapigsa ti bagim. **9** Dayawem ni Yahweh iti kinabaknangmo ken kadagiti umuna a bunga dagiti amin nga apitmo, **10** ket mapnonto dagiti kamaligmo ken agluppuppiasto dagiti burnaymo, a napno iti baro nga arak. **11** Anakko, saanmo a laisen ti panangdisiplina ni Yahweh ken saanmo a guraen ti panangtubngarna, **12** ta disdisiplinaen ni Yahweh dagiti ay-ayatenna, a kas iti panangdisiplina ti maysa nga ama iti anakna a makaay-ayo kenkuana. **13** Naragsak ti makasarak iti kinasirib, makagun-od met isuna iti pannakaawat. **14** Nasaysayaat ti magun-odmo iti kinasirib ngem iti magun-odmo iti pirak ken nasaysayaat ti magungguna iti kinasirib ngem iti balitok. **15** Napatpateg ti kinasirib ngem kadagiti alahas ken awan kadagiti tartarigagayam ti maiyasping kenkuana. **16** Adda iti makannawan nga imana dagiti al-aldaw; adda iti makannigid nga imana dagiti kinabaknang ken pammadayaw. **17** Dagiti wagasna ket wagwagas ti kinaimbag ken amin dagiti wagasna ket talna. **18** Isuna ket maiyarig a kayo ti biag kadagiti kumpet kenkuana, naragsak dagiti agtalinaed iti daytoy. **19** Babaen iti kinasirib ket inaramid ni Yahweh ti daga, babaen iti kinalaingna ket inkabilna dagiti adda iti langit. **20** Babaen iti pannakaammona ket naglukat dagiti yuyeng ken intinnag dagiti ulep ti linnaawda. **21** Anakko, salimetmetam ti naimbag a pananguk0m ken pannakaammo, ken saanmo nga isinsina ti panagkitam kadagitoy. **22** Agbalindanto a biag ti kararuam ken a kuwintas ti bendision nga isuotmo iti tengngedmo. **23** Ket magnakanto iti dalanmo a sitatalged ken saanto a maitibkol ti sakam; **24** inton agiddaka, saankanto nga agbuteng; inton agiddaka, mayatto ti pannaturogmo. **25** Saanka nga agbuteng iti inton adda kellaat a dumteng ti pagbutngan wenno panangdadael dagiti nadadangkes, **26** ta addanto ni Yahweh iti abaymo ket saluadannanto ta sakam manipud iti pannakapalab-ogna. **27** Saanmo nga iyimot ti kinaimbag kadagiti maikari iti daytoy, no adda kabaelam a mangaramid iti daytoy. **28** Saanmo a kunaen iti kaarrubam, "Agsublikanto no bigat ket itedkonto kenka," idinto nga addan kenka ti kuarta. **29** Saanka nga agpanggep a mangdangran iti kaarrubam— ti agnanaed iti asidegmo ken agtaltalek kenka. **30** Saanka a makirinikiar nga awan gapgapuna iti maysa a tao, idinto nga awan inaramidna kenka a dakes. **31** Saanka nga umapal iti naranggas a tao wenno mangpili iti aniaman kadagiti wagasna. **32** Ta ti ulbod a tao ket makarimon kenni Yahweh, ngem iyasidegna kenkuana dagiti nalinteg a tattao. **33** Ti lunod ni Yahweh ket adda iti balay dagiti nadangkes a tattao, ngem benbendisionanna ti pagtaengan dagiti nalinteg a tattao. **34** Lalaisenna dagiti mananglais, ngem kakaasianna dagiti napakumbaba a tattao. **35** Tawiden dagiti nasirib a tattao ti pammadayaw, ngem maibabainto dagiti maag.

4 Annakko, denggenyo ti annuroten ti maysa nga ama, ken ipangagyo tapno maammoanyo ti kayat a sawen ti pannakaawat. **2** Ik-ikkankayo iti nasasayaat a sursuro; saanyo a laksiden ti pannursurok. **3** Idi maysaak nga ubing ti amak, ti nalupoy ken kakaisuna nga anak ti inak, **4** sinurwannak ket kinunana kaniak, "Ipapusom koma dagiti sasaok: tungpalem dagiti bilinko ket agbiagka. **5** Gun-odem ti kinasirib ken pannakaawat; saanmo a lipaten ken saanmo a laksiden dagiti sasaok; **6** saanmo a panpanawan ti kinasirib ket bantayannakanto; ayatem isuna ket saluadannakanto. **7** Ti kinasirib ti kapapatgan a banag, isu a gun-odem ti kinasirib ket busbusem dagiti amin a kukuam tapno maalam ti pannakaawat. **8** Ipategmo ti kinasirib ket itag-aynaka; padayawannaka inton arakupem isuna. **9** Mangikabil isuna iti balangat ti pammadayaw dita ulom; ikkannaka iti napintas a korona." **10** Dumngegka anakko, ken ipangagmo dagiti sasaok, ket maaddaankanto iti adu a tawen iti panagbiagmo. **11** Iturturongka iti dalan ti kinasirib; idaldalanka kadagiti nalinteg a pagnaan. **12** Inton magnaka, awanto ti agserra iti dalanmo ket no agtarayka, saankanto a maitublak. **13** Petpetam ti disiplina, saanmo nga ib-ibbatan; bantayam, ta isu ti biagmo. **14** Saanmo a suroten ti wagas dagiti nadangkes ken saanmo nga ar-aramiden ti wagas dagiti agar-aramid iti dakes. **15** Liklikam daytoy, saanka a mapmapan iti daytoy; liklikam daytoy ket magnaka iti sabali a dalan. **16** Ta saanda a makaturog agingga a makaaramidda iti dakes ken saanda a makaturog agingga nga adda maipatublakda. **17** Ta kankanenda ti tinapay ti kinadangkes ken in-inumenda ti arak ti kinaranggas. **18** Ngem ti dalan ti agar-aramid iti umno ket kas iti panagbannawag a lumawlawag; rumanraniag agingga nga umay ti naan-anay a kinaraniag ti aldaw. **19** Ti dalan dagiti nadangkes ket kasla sipnget - saanda nga ammo no ania iti pakaitibtibkulanda. **20** Anakko, ipangagmo dagiti sasaok; denggem dagiti ibagbagak. **21** Saanmo nga ik-ikkaten kadagitoy ti panagkitam; salimetmetam dagitoy dita pusom. **22** Ta dagiti sasaok ket biag kadagiti mangsapul kadagitoy ken salun-at iti entero a bagida. **23** Pagtalinaedem a natalged ti pusom ken ikagumaam daytoy a bantayan, ta manipud iti daytoy ket agayus ti ubbog ti biag. **24** Ikkatem ti panagul-ulbodmo ken ibellengmo dagiti dakes a panagsarsaritam. **25** Arigna nga ikitam a deretso dagiti matam ken iti sangoanam laeng ti kitkitam. **26** Agaramidka iti nasimpa a pagnaan dagiti sakam; ket natalgedto dagiti amin a dalanmo. **27** Saanka a sumiasi a mapan iti kannawan wenno kannigid; iyadayom ti sakam iti dakes.

5 Anakko, ipangagmo ti siribko, denggem a nasayaat no ania ti pannakaawatko, **2** tapno masursurom ti maipanggep iti kinatimbeng, ket masalakniban dagiti bibigmo ti pannakaammo. **3** Ta agtedtedted ti diro manipud kadagiti bibig ti mannakikamalala, ken ti ngiwatna ket nalamlammuyot ngem iti lana, **4** ngem iti udina ket napait isuna a kas iti ajinco, a makasugat a kas iti natadem a kampilan. **5** Dagiti sakana ket mapmapan iti ipapatay; dagiti addangna ket agturong idiay sheol. **(Sheol h7585)** **6** Saanna a panpanunoten ti dalan ti biag. Agalla-alla isuna; saanna nga ammo no sadino ti pappapananna. **7** Ket ita annakko, dumngegkayo kaniak; kanayonyo a denggen dagiti ibagak. **8** Iyadayoyo kenkuana ti dalanyo, ken saankayo nga umas-asideg iti ruangan ti balayna. **9** Iti kasta a wagas, saanyonto nga ited ti dayawyo kadagiti dadduma wenno dagiti tawen ti biagyo iti naulpit a tao; **10** saanto nga agrambak dagiti ganggannaet kadagiti kinabaknangyo; ti natrabahoanyo ket saanto a mapan kadagiti babbalay dagiti ganggannaet. **11** Umasugkayonto inton kanibusananen ti biagyo, inton marunrunoten ti lasag ken bagiyo. **12** Kunaenyonto, "Anian a pananggurak idi iti pannakadisiplina ken pananglalais ti pusok iti panangilinteg! **13** Saanko a pinagtulnogan dagiti

manursurok wenno dinengngeg dagiti nangbilbilin kaniak. **14** Dandaniakon nadadael iti kasta unay iti nagtetengngaan ti taripnong, kadagiti panaguummong dagiti tattao." **15** Uminomka iti danum manipud iti bukodmo a pagurnongan iti danum, ken uminomka iti agay-ayus a danum manipud iti bukodmo a bubon. **16** Rumbeng kadi a paglupiasem dagiti ubbogmo iti sadinoman, ken pagayusem dagiti waigmo kadagiti plasa? **17** Kukuam laeng koma dagitoy, ket saan a kadagiti ganggannaet a kaduam. **18** Mabendisionan koma ti burayokmo, ken agragsakka koma iti asawam iti kina-agtutubom. **19** Ta maiyarig isuna iti nakaay-ayat a kabaian nga ugsa ken iti makaay-ayo a kabaian nga ugsa. Punoennaka koma ti barukongna iti ragsak iti amin a tiempo; a kankanayon a maguyguyugoy gapu iti ayatna. **20** Ta apay koma nga agpatiliwka anakko, iti maysa a mannakikamkamalala; apay koma nga arakupem ti barukong ti babai a saanmo met nga am-ammo? **21** Makitkita ni Yahweh ti amin nga ar-aramiden ti maysa a tao ken buybuyaenna ti amin a dalan a pagpagnaanna. **22** Matiliwto ti maysa a nadangkes a tao babaen kadagiti bukodna a basol; tenglento isuna iti nairut dagiti tali ti basolna. **23** Matayto isuna gapu ta kurang isuna iti disiplina; maiyaw-awan isuna gapu iti nakaro a kinamaagna.

6 Anakko, no nangilasinka iti kuartam kas pammatalged iti utang ti kaarrubam, no nagkarika para iti utang ti maysa a tao a saanmo nga am-ammo, **2** nangipakatka ngarud iti palab-og ti bagim babaen iti karim, ket natiliwka babaen kadagiti sasaom. **3** Iti kasta ngarud, anakko, aramidem daytoy ket isalakanmo ti bagim, ta addaka iti babaen ti asi ti kaarrubam. Mapanmo ipakumbaba ti bagim ket ipakaasim iti kaarrubam a wayawayaannaka. **4** Saanmo nga iridridep dagiti matam ken saanmo pagkidemen dagiti kalub ti matam. **5** Isalakanmo ti bagim a kas iti ugsa manipud iti ima ti mangnganup, kas iti billit manipud iti ima ti sumisilo. **6** Kitaem ti kuton, sika a sadut a tao, utobem dagiti wagasna ket agmasiribka. **7** Awan ti mangidadaulo iti daytoy, opisial wenno turay, **8** ngem mangisagsagana daytoy iti taraon iti kalgaw, ken kabayatan ti panagapit ket mangiduldulin daytoy iti kanennanto. **9** Kasano pay aya a kabayag ti pannaturogmo, sika sadut a tao? Kaanokanto pay a mariing manipud iti pannaturogmo? **10** "Iturogko pay bassit, iridepko laeng iti mabiit, idalikepkepko pay biit"- **11** ket umayto ti kinakurapaymo a kas iti agtatakaw ket dagiti kasapulam a kasla nakaarmas a suldado. **12** Ti awan pategna a tao - ti nadangkes a tao - ket agbibiag babaen iti kinaulbodna, **13** a kumanidday, sumanenyas babaen kadagiti sakana, ken agitudo-tudo babaen kadagiti ramayna. **14** Iti pusona ket agpangpanggep isuna iti dakes babaen iti panangallilaw; kanayon isuna a mangparnuay iti riri. **15** Ngarud, apagdarikmatto a kamaten isuna ti pannakadidigrana; apagkanitonto a madadael isuna ket saanen nga umimbag. **16** Adda innem a banag a kagurgura ni Yahweh, adda pito a makarimon kenkuana: **17** Dagiti mata ti napalangguad a tao, dila nga agul-ulbod, im-ima a mangpaspasayasay iti dara dagiti inosente a tattao, **18** puso a mangparpartuat kadagiti dakes a panggep, saksaka a napartak a tumaray a mapan agaramid iti dakes, **19** saksi a mangibagbaga kadagiti inuulbod, ken ti agparparnuay iti riri kadagiti agkakabsat. **20** Anakko, tungpalem ti bilin ti amam, ken saanmo a baybay-an ti sursuro ti inam. **21** Arigna nga igaluttmo a kanayon dagitoy iti pusom; arigna nga igalutmo dagitoy iti tengngedmo. **22** Tunggal magnaka, idalandaka; tunggal maturogka, bantayandaka; ken tunggal agriingka, isurodaka. **23** Ta dagiti bilbilin ket arigna ti maysa a pagsilawan, ken ti panangisuro ket arigna ti maysa a silaw; dagiti panangilinteg ti pannakadisiplina ket isu ti dalan ti panagbiag. **24** Iyadayonaka daytoy manipud iti narugit a babai, manipud iti nalamuyot a sasao ti mannakimalala. **25** Saanmo a paggarteman iti pusom ti pintasna, ken saanmo nga itulok a tengngelennaka babaen kadagiti kurimatmatna. **26** Mabalin nga aggatad iti maysa a tinapay ti bayad ti pannakikaidda iti maysa a balangkantis, ngem ti asawa ti dadduma ket mabalin a ti kakaisuna a biagmo ti gatadna. **27** Mabalin aya met a sakruyen ti maysa a tao ti apuy a saan a mapuoran dagiti pagan-anayna? **28** Mabalin aya met a magna ti maysa a tao iti rabaw dagiti beggang a saan a masinit dagiti sakana? **29** Kasta ngarud ti lalaki a makikakaidda iti asawa ti kaarrubana; sigurado a madusa ti makikakaidda kenkuana. **30** Saan nga umsien dagiti tattao ti agtatakaw no nagtakaw isuna tapno mapnek ti pagkasapulanna gapu iti bisinna. **31** Ngem no matiliw isuna, bayadannanto iti maminpito ti tinakawna; masapul nga itedna amin nga adda gatadna a banag iti uneg ti balayna. **32** Awan pannakaawat ti tao a makikamkamalala; ti tao a mangar-aramid iti daytoy ket daddadaelenna ti bagina. **33** Sugsugat ken pannakaibabain ti maikari kenkuana, ken saanto a mapunas ti pannakaibabainna. **34** Ta ti imon ket pagbalinenna a nauyong ti maysa a lalaki; saan isuna a mangipakita iti asi inton agibales isuna. **35** Saanto isuna nga umawat iti bayad, ken saan isuna a mapasuksukan, uray no ikkam isuna iti adu a sagut.

7 Anakko, salimetmetam dagiti sasaok ken idulinmo dagiti bilbilinko iti kaunggam. **2** Salimetmetam dagiti bilbilinko ket agbiagka ken salimetmetam ti pagannurotak a kas iti panagaywanmo iti bukelbukel dagiti matam. **3** Igalutmo dagitoy kadagiti ramaymo; isuratmo dagitoy dita pusom. **4** Kunaem iti kinasirib, "Sika ti kabsatko a babai," ken awagam a kabagiam ti pannakaawat, **5** tapno maiyadayodaka iti manggargari a babai, manipud iti babai a makikamkamalala babaen iti nalamuyot a sasaona. **6** Timman-awak manipud iti tawa ti balayko, **7** ket nakitak ti adu nga agtutubo a lallaki a saan pay a nasuroan. Nakitak manipud kadagiti agtutubo ti maysa nga agtutubo a lalaki nga awan ammona. **8** Magmagna dayta nga agtutubo iti kalsada nga asideg iti balay ti babai nga adda iti nagsabatan ti kalsada, ket nagturong isuna iti balay ti babai- **9** sumipnget idi, sardam, iti karabianna ken nasipnget. **10** Ket adda babai a nangsabat kenkuana sadiay, nakakawes a kas iti maysa a balangkantis, ken ammo ti babai no apay nga adda isuna sadiay. **11** Naariwawa ken nasukir isuna, saan nga agtaltalinaed dagiti sakana iti pagtaengan- **12** ita ket adda kadagiti kalsada, damdama ket adda iti pagtagilakuan, agpadpadaan isuna iti amin a suli. **13** Ginammatanna ngarud ti agtutubo sana inungngoan, ket napuskol ti rupana a kinunana kenkuana, **14** "Nangidatagak iti daton a pakikappia ita nga aldaw, binayadakon dagiti karik, **15** isu a rimmuarak a makisinnarak kenka, a sigagagar a mangsapul kenka, ket nasarakankan. **16** Inap-apak ti pagiddaak, kadagiti de kolor a lino manipud Egipto. **17** Binangbangloak ti pagiddaak iti mirra, aloe ken kanela. **18** Umayka, agpennekta iti ragsak inggana no

bigat; agragsakta iti kasta unay iti nadumaduma a kita ti panagkaidda. **19** Awan ti asawak idiay balay; nagdaliasat isuna iti adayo. **20** Nangitugot isuna iti sangasupot a kuarta; agsublinto isuna iti aldaw ti kabus." **21** Inallukoyna ti agtutubo gapu iti makagargari a panagsasaona, ken naallukoyna isuna babaen iti nalamuyot a panagsasaona. **22** Simmurot ti lalaki iti babai a kas iti maysa a kalakian a baka a maipan iti pagpartian, wenno kas iti maysa nga ugsa a napalaboogan, **23** agingga nga adda pana a simmalput iti dalemnawenno kas iti billit nga agdardaras nga agturong iti silo, saanna nga ammo a kasukat daytoy ti biagna. **24** Ket ita, annakko, denggendak; ipangagyo ti ibagbagak. **25** Saan koma a maibaw-ing ti pusoyo kadagiti aramidna; saankayo a paiyaw-awan kadagiti dalanna. **26** Adun ti dinadaelna a biktima; saandan a mabilang. **27** Ti balayna ket adda iti dalan nga agturong iti sheol; agpababa daytoy kadagiti siled ti patay. **(Sheol h7585)**

8 Saan aya met nga umaw-awag ti Kinasirib? Saan kadi nga ipigpigsa ti Pannakaawat ti timekna? **2** Kadagiti tapaw dagiti turod iti igid ti kalsada, iti nagsasabatan dagiti kalsada, agtaktakder ti Kinasirib. **3** Iti abay ti pagserkan ti siudad, iti asideg dagiti ruangan ti siudad, umaw-awag isuna. **4** "Tattao, umaw-awagak kadakayo ken pukpukkawak dagiti annak dagiti tattao. **5** Dakayo a saan pay a nasuroan, masapul a maawatanyo ti kinasirib ken dakayo a manggurgura iti pannakaammo, masapul a maaddaankayo iti mannakaawat a puso. **6** Dumngegkayo ket mangisaoak kadagiti nasasayaat a banbanag ken inton aglukat ti bibigko, ibagak ti umno- **7** ta mapagtalkan ti ibagbaga ti ngiwatko, ken kagura dagiti bibigko ti kinadangkes. **8** Nalinteg dagiti amin a sasao ti ngiwatko; awan kadagitoy ti makapaallilaw wenno makaiyaw-awan. **9** Dagiti amin a sasaok ket nalawag para iti makaawat; ti sasaok ket umno para kadagiti mangsapsapul iti pannakaammo. **10** Piliem ti sursurok saan ket a ti pirak. Piliem ti pannakaammo saan ket a ti puro a balitok. **11** Ta siak a Kinasirib, ket nasaysayaat ngem kadagiti alahas; awan kadagiti trarigagaymo ti mabalin a maiyasping kaniak. **12** Siak a Kinasirib, ket kaduak nga agbibiag ti Kinamanakem, ken addaanak iti pannakaammo ken kinatimbeng. **13** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket pananggura iti dakeskagurgurak ti napannakkel ken natangsit, ti dakes a wagas, ken makaallilaw a panagsasao- kagurgurak dagitoy. **14** Adda nasayaat a balakadko ken nasayaat a kinasirib; adda pannakaawatko, ken kukuak ti kinapigsa. **15** Babaen kaniak nga agturay dagiti ari - kasta met dagiti natakneng a tattao, ken amin nga agturturay a nalinteg. **16** Babaen kaniak nga agturay a nalinteg dagiti prinsipe ken natatakneng ken dagiti amin a turay. **17** Ay-ayatek dagiti mangay-ayat kaniak, ken masarakandak dagiti nagaed a mangsapul kaniak. **18** Adda kaniak ti kinabaknang ken dayaw, awan patinggana a kinabaknang ken kinalinteg. **19** Nasaysayaat ti bungak ngem iti balitok, nasaysayaat uray pay ngem iti napino a balitok; nasaysayaat ti maipaayko ngem iti puro a pirak. **20** Magmagnaak iti nalinteg a dalan, kadagiti dalan nga agturong iti umno, **21** tapno makaitedak iti tawid kadagiti mangay-ayat kaniak ken tapno punoek dagiti pagidduldulinanda iti gameng. **22** Pinarsuanak ni Yahweh manipud idi punganay - ti immuna kadagiti inaramidna idi un-unana a panawen. **23** Manipud idi nabayagen a panawen ket addaakon - manipud iti immuna, manipud iti panangrugi ti daga. **24** Sakbay pay a naadda dagiti taaw, naipasngayakonsakbay pay a naadda dagiti ubbog nga aglaplapusanan iti danum, **25** sakbay pay a naisaad dagiti bantay, ken sakbay pay a naadda dagiti turod, naiyanakakon. **26** Naiyanakakon sakbay pay nga inaramid ni Yahweh ti daga wenno dagiti tayak, wenno uray ti immuna a tapok ti lubong. **27** Addaakon idi inaramidna dagiti langit, idi inugedanna ti beddeng iti rabaw ti taaw. **28** Addaakon idi inaramid ni Yahweh dagiti tangatang ken idi inaramidna dagiti burayok ti taaw. **29** Addaak idi inaramidna dagiti pagpatinggaan ti baybay, tapno saan nga agwaras dagiti danum iti labes ti imbilinna a pagtalinaedan dagitoy, ken idi imbilinna ti rumbeng a pakaikabilan dagiti pundasion ti daga. **30** Addaak idi iti abayna, a kasla maysa a mangidaulo iti trabaho, ket siak idi ti ragsakna iti inaldaw, a kanayon a naragsak iti sangoananna. **31** Nakaragragsakak iti entero a lubongna, ken nakaragragsakak kadagiti tattao. **32** Ket ita, annakko, denggendak, agragsakto dagiti mangararamid kadagiti wagasko. **33** Denggenyo ti sursurok ken agmasiribkayo; saanyo a iyaleng-aleng daytoy. **34** Agragsakto ti dumdumngeg kaniak - nga agbanbantay nga inaldaw kadagiti ruanganko, a mangur-uray kaniak iti abay dagiti ridaw ti pagtaengak. **35** Ta ti siasinoman a mangbirok kaniak, masarakanna ti biag, ken masarakanna ti pabor ni Yahweh. **36** Ngem ti saan a mangbirok kaniak, dangdangranna ti bagina; dagiti amin a manggurgura kaniak ket ay-ayatenda ti patay."

9 Impatakder ti Kinasirib ti bukodna a balay; nangaramid isuna iti pito nga adigi manipud kadagiti batbato. **2** Nangisagana isuna kadagiti ayup a kukuana a maidasar a pangrabii; tinimplana ti arakna; ken insaganana ti lamisaanna. **3** Nangibaon isuna kadagiti babaonenna a mapan mangawis ket umaw-awag isuna manipud iti kangangatoan a disso iti siudad: **4** "Paumayenyo koma ditoy dagiti saan a nasursuroan!" kunana kadagiti awan ammona. **5** "Umaykayo, kanenyo ti taraonko, ken inumenyo ti tinemplak nga arak. **6** Ibatiyo ti kinaignoranteyo, ket agbiagkayo; magnakayo iti dalan ti pannakaawat. **7** Siasinoman a mangbabalaw iti mananglais ket mangaw-awis iti mismo a pannakairurumenna, ken siasinoman a mangtubngar iti nadangkes a tao ket madangran. **8** Saanmo a tubtubngaren ti mananglais, di la ket ta guraennaka; tubngarem ti nasirib a tao, ket ayatennaka. **9** Isuroam ti nasirib a tao, ket adadda a sumirsirib pay isuna; isuroam ti nalinteg a tao, ket manayunanto pay ti ammona. **10** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket isu ti pangrugian ti kinasirib, ken ti pannakaammo iti maipapan iti Nasantoan ket pannakaawat. **11** Ta babaen kaniak ket mapaadunto dagiti al-aldawmo, ken manayunan ti tawtawen ti panagbiagmo. **12** No nasiribka, nasiribka a maipaay met laeng kenka, ngem no manglaiska, baklayemto nga agmaymaysa." **13** Naariwawa ti maag a babai- awan sursurona ken awan ammona. **14** Agtugtugaw isuna iti ruangan ti balayna, iti tugaw nga adda iti kangangatoan a disso iti ili. **15** Aw-awaganna dagiti lumablabas, dagiti tattao nga agbibiag a sililinteg. **16** "Paumayenyo koma ditoy dagiti saan a nasursuroan!" kinunana kadagiti awan ammona. **17** "Nasam-it dagiti tinakaw a danum, ken naimas ti tinakaw a tinapay." **18** Ngem saanna nga ammo nga adda sadiay dagiti natay, a dagiti sangaili ti babai ket adda kadagiti yuyeng ti sheol." **(Sheol h7585)**

10 Dagiti proverbio ni Solomon. Paragsaken ti maysa a nasirib nga anak ti amana ngem ti maag nga anak ket mangted iti ladingit iti inana. **2** Awan pateg dagiti gameng a naurnong babaen iti kinadangkes, ngem ti panagaramid iti nalinteg ket iyadayonaka iti patay. **3** Saan nga ipalubos ni Yahweh a mabisinan dagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem paayenna dagiti kalikagum dagiti nadangkes. **4** Ti nasadut nga ima ti mangpapanglaw iti maysa a tao, ngem ti ima ti nagaget a tao ket makagun-od kadagiti kinabaknang. **5** Ti nasirib nga anak ket agur-urnong iti apit iti kalgaw, ngem nakababain para kenkuana ti maturog kabayatan ti panagapit. **6** Dagiti sagut manipud iti Dios ket maited kadagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem ti ngiwat ti nadangkes ket kalkalubanna ti kinaranggas. **7** Parparagsakennatayo ti tao nga agar-aramid iti nalinteg tunggal malagiptayo isuna, ngem madadael ti nagan ti nadangkes. **8** Awaten dagiti nanakem dagiti bilbilin, ngem madadael ti naariwawa a maag. **9** Ti agbibiag iti kinapudno ket agbibiag iti kinatalged, ngem ti tao a pagbalbalinenna a killo dagiti wagasna ket masukalanto. **10** Mangpataud iti ladingit ti tao nga kumanidday, ngem madadael ti naariwawa a maag. **11** Ti ngiwat ti agar-aramid iti nalinteg ket burayok ti biag, ngem ti ngiwat ti nadangkes ket ilemlemmengna ti kinaranggas. **12** Ti gura ket mangpataud kadagiti riri, ngem abbongan ti ayat ti amin a nagkurangan ti dadduma. **13** Ti kinasirib ket masarakan kadagiti bibig ti mannakaawat a tao, ngem ti pagbaut ket para iti tao nga awanan pannakaawat. **14** Dagiti nasirib a tattao ket agiduldulin iti pannakaammo, ngem ti ngiwat ti maag ket mangiyas-asideg iti pannakadadael. **15** Ti kinabaknang ti nabaknang a tao ket isu ti maiyarig a siudadna a nasarikedkedan; ti kinapanglaw dagiti nakurapay ti mismo a pakadadaelanda. **16** Ti tangdan dagiti agar-aramid iti nalinteg ket agturong iti biag; ti magun-od dagiti nadangkes ti mangiturong kadakuada iti pagbasolan. **17** Adda dalan nga agturong iti biag para iti mangsursurot iti panangdisiplina, ngem maiyaw-awan ti manglaksid iti panangtubngar. **18** Ti siasinoman a mangilimed iti gurana ket addaan iti ulbod a bibig, ken ti siasinoman a mangiwarwaras iti pammadakes ket maag. **19** No adda adu a sasao, saan a maawan ti panagsalungasing, ngem masirib ti siasinoman a naannad kadagiti ibagbagana. **20** Ti agar-aramid iti nalinteg ket maiyarig iti puro a pirak ti dilana; bassit laeng ti pategna iti puso ti nadangkes. **21** Dagiti bibig ti agar-aramid iti nalinteg ket adu ti mataraonanna, ngem dagiti maag ket matay gapu iti kinakurang ti ammoda. **22** Dagiti nasayaat a sagut ni Yahweh ket mangmangted iti kinabaknang ken saanna dagitoy a nayunan iti rigat. **23** Ti kinadangkes ket ay-ayam nga ay-ayamen dagiti maag, ngem ti kinasirib ket pakaragsakan ti tao a mannakaawat. **24** Ti pagbutbutngan ti nadangkes ket dumtengto kenkuana, ngem ti tarigagay ti nalinteg ket maitedto kenkuana. **25** Dagiti nadangkes ket maiyarig iti lumablabas a bagio, ket agpukawen, ngem dagiti agar-aramid iti nalinteg ket pundasion nga agpaut iti agnanayon. **26** Kas iti suka kadagiti ngipen ken asuk kadagiti mata, kasta ti sadut kadagiti mangibabaon kenkuana. **27** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket mangpaatiddog iti biag, ngem umababa dagiti tawtawen dagiti nadangkes. **28** Ti namnama dagiti agar-aramid iti nalinteg ket isu ti ragoda, ngem umababa dagiti tawtawen dagiti nadangkes. **29** Salsalakniban ti wagas ni Yahweh dagiti napudno, ngem pakadadaelan daytoy para kadagiti nadangkes. **30** Saan a pulos a mapukaw dagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem dagiti nadangkes ket saan nga agtalinaed iti daga. **31** Ti bunga ti kinasirib ket agtaud iti ngiwat dagiti agar-aramid iti nalinteg, ngem maputedto ti ballikog a dila. **32** Ammo dagiti bibig dagiti agar-aramid iti nalinteg no ania ti makaay-ayo, ngem ti ngiwat dagiti nadangkes, ammoda no ania ti ballikog.

11 Kagurgura ni Yahweh ti nakaur a timbangan, ngem pakaragsakanna ti apag-isu a dagsen. **2** No rumsua ti panagpannakkel, umay met ti pannakaibabain, ngem iti kinapakumbaba umay ti kinasirib. **3** Ti kinamatalek dagiti nalinteg ti mangidalan kadakuada, ngem dagiti nakillo a wagwagas dagiti mangliliput ti mangdadael mismo kadakuada. **4** Awan serserbina ti kinabaknang iti aldaw ti pungtot, ngem ti panagaramid iti nalinteg iyadayonaka iti patay. **5** Ti nalinteg nga aramid ti tao nga awan pakapilawanna ti mangpalinteg iti dalanna, ngem madadaelto dagiti nadangkes gapu iti bukodda a kinadangkes. **6** Ti umno nga ugali dagiti mangay-ayo iti Dios ti mangpatalinaed kadakuada a natalged, ngem mapalab-ogan dagiti mangliliput babaen kadagiti kalikagumda. **7** No adda matay a tao a nadangkes, agpukaw ti namnamana, ket awanto ti pagturongan ti namnama nga adda iti bilegna. **8** Ti agar-aramid iti nalinteg ket maiyadayo iti riribuk, ketdi, dumteng daytoy kadagiti nadangkes. **9** Babaen iti ngiwatna, dadaelen ti tao nga awanan iti dios ti kaarrubana, ngem babaen iti pannakaammo ket agtalinaed a natalged dagiti agar-aramid iti nalinteg. **10** No rumang-ay dagiti agar-aramid iti nalinteg, agrag-o ti siudad; no mapukaw dagiti nadangkes, adda panagdirdir-i. **11** Babaen kadagiti nasasayaat a sagut dagiti mangay-ayo iti Dios, maidayaw ti siudad; gapu iti ngiwat dagiti nadangkes, marba ti siudad. **12** Awan ammo ti tao a manglais iti gayyemna, ngem naulimek ti tao nga addaan pannakaawat. **13** Ti siasinoman a mapmapan mangperperdi ket agipalpalgak kadagiti palimed, ngem ti napudno a tao ket saluadanna ti palimed. **14** No awan ti nasirib a panangidalan, madadael ti nasion, ngem umay ti panagballigi babaen iti panangiyuman kadagiti adu a mammagbaga. **15** Siasinoman a mangpatalged iti utang ti ganggannaet ket sigurado nga agsagabanto, ngem natalged ti tao a kagurgurana ti agkari babaen iti kasta. **16** Ti naparabur a babai, magun-odna ti pammadayaw, ngem dagiti naulpit a tattao, petpetpetanda ti kinabaknang. **17** Ti naasi a tao gunggunaanna ti bagina, ngem ti naulpit a tao saksaktanna ti bagina. **18** Agulbod ti nadangkes a tao tapno magun-odna ti gunggunana, ngem ti tao nga agmula iti umno ket apitenna ti supapak ti kinapudno. **19** Ti napudno a tao nga agar-aramid iti umno ket agbiag, ngem ti tao a mangkamkamat iti kinadakes ket matay. **20** Kagurgura ni Yahweh dagiti dakes ti pusoda, ngem pakaragsakanna dagiti tattao nga awan pakababalawan dagiti wagwagasda. **21** Sigurado daytoy—madusanto dagiti nadangkes a tattao, ngem natalgedto dagiti kaputotan dagiti agar-aramid iti umno. **22** Kasla aritus a balitok iti subsob ti baboy ti napintas a babai nga awanan pannakaawat. **23** Dagiti tarigagay dagiti agaramid iti umno ket agbanag a nasayaat, ngem pungtot laeng ti manamnama dagiti nadangkes a tattao. **24** Adda maysa a tao a managmula iti bukel— ad-addunto pay ti maapitna; adda met sabali saan a managmula, pumanglaw isuna. **25** Ti naparabur a tao ket rumang-ay, ken ti tao a

manangted iti danum iti sabali ket maaddanto iti danum a para iti bagina. **26** Ilunodto dagiti tattao ti tao nga agkedked nga aglako iti bukel, ngem mabalangatan iti nasasayaat a sagsagut ti ulo ti tao nga agilaklako iti daytoy. **27** Ti tao a napasnek nga agbiruk iti kinaimbag ket makasarak pay iti parabur, ngem ti tao a mangsapsapul iti dakes ket masarakannanto ti dakes. **28** Madadael dagiti agtalek kadagiti kinabaknangda, ngem kas iti bulong ket lumangto dagiti agar-aramid iti umno. **29** Ti tao a mangmangyeg iti riribuk iti balayna ket agtawiddanto iti angin, ken ti maag ket agbalinto nga adipen ti tao a nasirib. **30** Dagiti agar-aramid iti umno ket kaslanto iti kayo ti biag, ngem ti kinaranggas ket ik-ikkatenna ti biag. **31** No dagiti agar-aramid iti umno ket aw-awatenda ti maiparbeng kadakuada, kasta met ngarud ti nadangkes ken ti managbasol!

12 Ti siasinoman a mangay-ayat iti panangdisiplina ket ay-ayatenna met ti pannakaammo, ngem ti tao a kagurgurana ti pannakatubngar ket nengneng. **2** Pabpaboran ni Yahweh ti tao a naimbag, ngem dusdusaenna ti tao nga agpangpanggep iti dakes. **3** Saan a mapatibker ti maysa a tao babaen iti kinadangkes, ngem dagiti agar-aramid iti umno ket saan a maparut. **4** Ti asawa a babai a naimbag ket maiyarig a balangat ti asawana, ngem ti babai a mangipapaay iti pakaibabainan ket kasla sakit a mangrunot kadagiti tultulangna. **5** Dagiti panggep dagiti agar-aramid iti umno ket nalinteg, ngem ti pammagbaga dagiti nadangkes ket makaallilaw. **6** Ti sasao dagiti nadangkes a tattao ket maiyarig iti maysa a panangsaneb a mangur-uray iti gundaway a pumatay, ngem ti sasao dagiti nalinteg ket pagtalinaedenna ida a natalged. **7** Dagiti nadangkes a tattao ket naparmeken ket awandan, ngem ti balay dagiti agar-aramid iti umno ket nakatakder latta. **8** Maidaydayaw ti maysa a tao babaen iti kaadu ti kinasirib nga adda kenkuana, ngem mauy-uyaw ti tao a ballikug ti pilpilienna. **9** Nasaysayaat ti maaddaan iti saan unay a napateg a saad—ti laeng panagbalin nga adipen—ngem iti agpalastogka maipapan iti kinapategmo ngem awan met taraonmo. **10** Ti tao nga agar-aramid iti umno ket kailalaanna ti kasapulan ti ayupna, ngem uray pay ti asi ti nadangkes ket agbalin a nadawel. **11** Ti tao a mangtrabtrabaho iti dagana ket maaddaan iti nawadwad a taraon, ngem ti mangkamkamat iti awan serserbina a panggep ket awan nakemna. **12** Tartarigagayan dagiti nadangkes a tattao ti tinakaw dagiti dakes a tattao manipud kadagiti sabali, ngem ti bunga dagiti agar-aramid iti umno ket aggapu met laeng kadagiti bagbagida. **13** Ti dakes a tao ket napalab-ogan babaen iti nadangkes a panagsasaona, ngem dagiti agar-aramid iti umno ket makalisida iti riribuk. **14** Mapunno iti nasasayaat a banbanag ti maysa a tao manipud iti bunga dagiti sasaona, a kas iti panangungona kenkuana dagiti ar-aramiden dagiti imana. **15** Ti wagas ti maag nalinteg kadagiti bukodna a mata, ngem ti masirib a tao dumdumngeg iti pammagbaga. **16** Maminpinsan nga ipakpakita ti maag ti ungetna, ngem nasirib ti di mangikankano iti panangpabainda kenkuana. **17** Ti agsasao iti kinapudno ibagbagana ti umno, ngem ti palso a saksi agibagbaga iti inuulbod. **18** Dagiti sasao ti darasudos nga agsasao ket kasla pannakaiduyok ti kampilan, ngem ti dila ti masirib mangipapaay iti pannakapaimbag. **19** Dagiti napudno a bibig ket agpaut iti agnanayon, ngem ti agul-ulbod a dila ket apagdarikmat laeng. **20** Adda panangallilaw kadagiti puso dagiti agpangpanggep nga agaramid iti dakes, ngem dumteng ti rag-o kadagiti mangibalbalakd iti talna. **21** Awan sakit a dumteng kadagiti agar-aramid iti umno, ngem napnoan iti rigat dagiti nadangkes a tattao. **22** Kagurgura ni Yahweh dagiti ulbod a bibig, ngem pakaragsakanna dagiti agbiag a sipupudno. **23** Ilemlemmeng ti manakem a tao ti kinalaingna, ngem agpukpukkaw iti minamaag ti puso dagiti maag. **24** Agturay dagiti nagaget a tattao, ngem mapilitan nga agtrabaho dagiti nasadut a tattao. **25** Ti panagdandanag ti puso ti maysa a tao ti mangpababa kenkuana, ngem ti nasayaat a sao ti mangparparagsak kenkuana. **26** Ti tao a mangar-aramid iti umno ket maysa a tarabay iti gayyemna, ngem ti wagas dagiti nadangkes iti mangiyaw-awan kadakuada. **27** Saan a maituntuno dagiti nasadut a tattao dagiti naanupanda, ngem makagun-odto iti napapateg a kinabaknang ti nagaget a tao. **28** Makasarak iti biag dagiti magna iti umno a dalan, ken awan ti ipapatay iti pagnaanna.

13 Denggen ti masirib nga anak ti panangisuro ti amana, ngem ti mananglalais saanto a dumngeg iti panangtubngar. **2** Ragragsaken ti maysa a tao dagiti naimbag a banbanag manipud iti bunga ti ngiwatna, ngem ti paggugusto ti mangliliput ket kinaranggas. **3** Ti mangsalsaluad iti ngiwatna salsalaknibanna ti biagna, ngem ti sumanao daddadaelenna ti bagina. **4** Awan kadagiti tarigagay dagiti nasadut a tattao ti magun-dda, ngem magun-odto amin dagiti nagaget a tattao dagiti tarigagayda. **5** Ti agar-aramid iti umno ket kagurgurana ti kinaulbod, ngem pagbalinen ti nadangkes a tao ti bagina a makarimon, ken ar-aramidenna ti nakababain. **6** Salsalakniban ti kinalinteg dagiti saan a biddut ti wagasda, ngem iyadayo ti kinadangkes dagiti agbasbasol. **7** Adda maysa a tao a mangpabpabaknang iti bagina ngem awanan met a pulos, ken adda ti maysa a tao a mangmangted kadagiti amin a kukuana, ngem, pudpudno a baknang isuna. **8** Mabalin a subboten ti nabaknang a tao ti biagna babaen kadagiti sanikuana, ngem saanto a pulos a makaawat ti napanglaw a tao iti kasta a kita ti pangta. **9** Agragrag-o ti silaw ti agar-aramid iti umno, ngem maiddep ti pagsilawan ti nadangkes. **10** Ti kinatangsit ket mangparnuay laeng iti riri, ngem adda kinasirib kadagiti dumdumngeg iti naimbag a pammagbaga. **11** Maibus ti kinabaknang no kasta unay ti kinaparammag, ngem ti agur-urnong iti kuarta babaen iti panagtrabaho ti imana mapaaduna ti kuartana. **12** No naitantan ti namnama, burakenna ti puso, ngem ti kalikagum a natungpal ket maiyarig a kayo ti biag. **13** Ti tao a mangum-umsi iti sursuro ket sagrapennanto met laeng daytoy, ngem magunggonaanto ti tao a mangraem iti bilin. **14** Ti sursuro ti masirib a tao ket maiyarig a burayok ti biag, iyadayunaka manipud kadagiti silo ni patay. **15** Makagun-od iti pabor ti nasayaat a pannakaawat, ngem awan patinggana ti dalan ti mangliliput. **16** Mangngeddeng dagiti manakem a tattao segun iti pannakaammoda, ngem ibutbutaktak ti maag ti kinamaagna. **17** Matnag iti riribuk ti mensahero a nadangkes, ngem mangiyeg iti kapia ti mensahero a napudno. **18** Pumanglaw ken maibabainto ti saan a mangikankano iti panangdisiplina, ngem maidaydayawto ti makasursuro manipud iti pannakailintegna. **19** Ti natungpal a kalikagum ket nasam-it iti paggugusto, ngem kagurgura dagiti maag a tallikudan ti kinadakes. **20** Makipagbiagka kadagiti masirib a tattao ket agbalinka a masirib, ngem dagiti kakaddua dagiti

maag ket agsagaba iti kinaranggas. **21** Kamkamaten ti didigra dagiti managbasol, ngem magunggonaan iti nasayaat dagiti mangar-aramid iti umno. **22** Ti nasayaat a tao mangibati iti tawiden dagiti appokona, ngem ti kinabaknang ti managbasol ket maidulin para kadagiti agar-aramid iti umno. **23** Ti saan a naarado a taltalon a kukua ti napanglaw ket mabalin a mangpaadda iti adu a taraon, ngem pukawen daytoy ti kinakillo. **24** Ti tao a saan a mangdisdisiplina iti anakna, kagurgurana ti anakna, ngem ti tao a mangay-ayat iti anakna ket disdisiplinaenna daytoy. **25** Ti tao nga agar-aramid iti umno ket mangan agingga a mapennek, ngem ti tiyan ti nadangkes ket kanayon a mabisin.

14 Ti masirib a babai ur-urnosenna ti balayna, ngem ti maag a babai ket daddadaelenna daytoy babaen kadagiti mismo wagasna. **2** Ti agbibiag a nalinteg ket addaan iti panagbuteng kenni Yahweh, ngem ti saan a napudno iti wagasna ket um-umsienna ni Yahweh. **3** Manipud iti ngiwat ti maag tumaud ti kinatangsitna, ngem dagiti bibig dagiti masirib ti mangsalaknib kadakuada. **4** No awan ti baka, nadalus ti kulloong, ngem mabalin a maadda ti nawadwad nga apit babaen iti pigsa ti baka. **5** Ti napudno a saksi saan nga agul-ulbod, ngem ti palso a saksi agisawsawng iti inuulbod. **6** Ti tao a mangipagpagarup a nalalaing isuna ngem iti dadduma ket kasla mangbirbiruk iti kinasirib ket awan mabirukanna, ngem nalaka nga umay ti pannakaammo iti tao a masirib. **7** Adaywam ti maag a tao, ta awan ti maadalmo kenkuana. **8** Ti kinasirib ti nanakem a tao ket ti panangawatna iti bukodna a biag, ngem ti kinamaag dagiti maag ket panangallilaw. **9** Manglalais dagiti maag no maidaton ti daton a para iti basol, ngem pagbibingayan dagiti nalinteg ti pabor. **10** Ammo ti puso ti bukodna a kinasaem, ket awan ganggannaet a makabingay iti rag-ona. **11** Madadael ti balay dagiti nadangkes a tattao, ngem rumangpaya ti tolda dagiti nalinteg a tattao. **12** Adda dalan a kasla nalinteg iti panagkita ti maysa a tao, ngem ti pagtungpalanna ket iti laeng patay. **13** Mabalin nga agkatawa ti maysa a puso ngem makarikna latta ti ut-ot, ken mabalin a ti rag-o ket agtungpal laeng iti panagladingit. **14** Gun-odento ti tao a saan a napudno ti maiparbeng iti wagasna, ngem gun-odento ti nasayaat a tao ti rumbeng kenkuana. **15** Ti tao a saan a nasursuroan ket mamati iti amin a banbanag, ngem ti nanakem a tao ket ad-adalenna dagiti addangna. **16** Ti masirib a tao ket addaan iti panagbuteng ken ad-adaywanna ti dakes, ngem sitatalek ti maag a mangikkat iti ballaag. **17** Ti tao a nalaka nga agunget ket agar-aramid kadagiti minamaag a banbanag, ken ti tao nga agar-aramid kadagiti dakes a panggep ket magurgura. **18** Tawiden dagiti saan a nasursuroan a tattao ti kinanengneng ngem napalikmutan iti pannakaammo dagiti nanakem a tattao. **19** Dagiti dakes ket agruknoyto iti sangoanan dagiti naimbag, ken dagiti nadangkes agruknoyto kadagiti ruangan dagiti nalinteg. **20** Ti tao a napanglaw ket magurgura uray pay kadagiti kakaduana, ngem ti tao a nabaknang ket adu ti gagayyemna. **21** Agbasbasol ti tao a mangipakpakita iti gurana iti kaarrubana, ngem naragsak ti tao a mangipakpakita iti nasayaat kadagiti napanglaw. **22** Saan aya a dagiti agpangpanggep iti kinadakes ket maiyaw-awan? Ngem dagiti agpangpanggep iti nasayaat ket umawat iti kinapudno iti tulag ken kinamatalek. **23** Tumaud ti gunggona manipud kadagiti amin a nagbannogan, ngem no ti adda laeng ket sao, mangiturong daytoy iti kinapanglaw. **24** Ti balangat dagiti masirib a tattao ket ti kinabaknangda, ngem ti kinamaag dagiti maag ket mangmangiyeg kadakuada iti ad-adda pay a kinamaag. **25** Ti napudno a saksi ket is-ispalenna ti biag, ngem ti palso a saksi ket agisawsawang iti inuulbod. **26** No ti maysa a tao ket agbuteng kenni Yahweh, addaan met isuna iti panagtalek kenni Yahweh; dagitoy a banbanag ket kaslanto natibker a lugar a salaknib para kadagiti annak dagiti tattao. **27** Ti panagbuteng kenni Yahweh ket maiyarig a burayok ti biag, tapno maadaywan ti tao dagiti silo ti patay. **28** Ti dayag ti ari ket masarakan kadagiti adu a tattaona, ngem no awan ti tattao ket madadael ti prinsipe. **29** Ti tao a naanus ket addaan dakkel a pannakaawat, ngem ti tao a nalaka nga agpungtot ket mangitantan-ok iti kinamaag. **30** Ti nasayaat a panagpanpanunot ket biag ti bagi, ngem runrunoten ti apal dagiti tultulang. **31** Ti mangidaddadanes kadagiti napanglaw ket ilunlunodna ti Nangparsua kenkuana, ngem ti mangipakpakita iti nasayaat kadagiti agkasapulan ket mangpadpadayaw kenni Yahweh. **32** Ti nadangkes a tao ket ipabpababa dagiti dakes nga aramidna, ngem ti nalinteg a tao ket addaan iti pagkamangan uray iti patay. **33** Agtaltalinaed ti sirib iti puso ti addaan pannakaawat, ngem uray kadagiti maag ket ipakpakaammona ti bagina. **34** Ti panagaramid iti umno ti mangitantan-ok iti nasion, ngem ti basol ket pakaibabainan ti siasinoman a tao. **35** Ti pabor ti ari ket adda iti adipen a nanakem, ngem ti ungetna ket maipaay iti agar-aramid iti pakaibabainan.

15 Ti naalumanay a sungbat pabaawenna ti pungtot, ngem ti nagubsang a sao rubrubanna ti unget. **2** Ti dila dagiti masirib a tattao, padpadayawanna ti pannakaammo, ngem ti ngiwat dagiti maag ket agibuybuyat iti kinamaag. **3** Kumitkita ni Yahweh iti sadinoman, sipsiputanna ti dakes ken naimbag. **4** Ti makaagas a dila ket maiyarig a kayo ti biag, ngem ti manangallilaw a dila ket rumrumekenna ti espiritu. **5** Kagurgura ti maag ti panangdisiplina ti amana, ngem nasirib ti makasursuro iti pannakailinteg. **6** Adda adu a gameng iti balay dagiti agar-aramid iti nasayaat, ngem dagiti urnong dagiti nadangkes a tattao ti mangit-ited kadakuada iti riribuk. **7** Iwarwaras dagiti bibig dagiti nasirib a tattao ti maipapan iti pannakaammo, ngem saan a kasta dagiti puso dagiti maag. **8** Kagurgura ni Yahweh dagiti daton dagiti nadangkes a tattao, ngem pakaragsakanna ti kararag dagiti nalinteg a tattao. **9** Kagurgura ni Yahweh ti wagas dagiti nadangkes a tattao, ngem ay-ayatenna ti tao a mangar-aramid iti nalinteg. **10** Nakaro a disiplina ti agur-uray iti siasinoman a mangpanaw iti wagasna, ken matay ti manggurgura iti pannakailinteg. **11** Nakalukat ti sheol ken pannakadadael iti sangoanan ni Yahweh; kasano pay ngata dagiti puso dagiti kaputotan ti sangkataoan? **(Sheol h7585)** **12** Kagurgura ti mananglais ti panangilinteg; saan isuna a mapmapan kadagiti masirib. **13** Ti naragsak a puso paragsakenna ti rupa, ngem ti nasakitan a puso rumekenna ti espiritu. **14** Ti puso ti masirib birukenna ti pannakaammo, ngem dagiti maag ket agtartarigagay iti kinamaag. **15** Naliday ti amin nga aldaw dagiti maparparigat a tattao, ngem ti naragsak a puso ket kasla addaan iti awan patinggana a panagramrambak. **16** Nasaysayaat ti addaan iti bassit a panagbuteng kenni Yahweh ngem iti addaan iti adu a gameng ngem matiktikaw. **17** Nasaysayaat ti mangan iti nateng nga addaan ayat ngem iti mangan iti karne ti napalukmeg a baka a naidasar nga

addaan iti gura. **18** Ti naunget a tao rubrubanna ti riri, ngem ti tao a saan a nalaka a makaunget pasardengenna ti apa. **19** Ti dalan dagiti nasadut ket kasla maysa a dalan a nagtuboan dagiti sisiit, ngem ti dalan dagiti nalinteg ket kasla nasimpa a pagnaan. **20** Ti nasirib nga anak mangipapaay iti rag-o iti amana, ngem ti maag a tao lalaisenna ti inana. **21** Parparagsaken ti kinamaag ti tao a saan a nasirib, ngem ti tao nga addaan iti pannakaawat ket arigna a magmagna iti dalan a nalinteg. **22** Saan nga agballigi dagiti panggep no awan pammagbaga, ngem agballigida no adda adu a mammagbaga. **23** Makabirok ti maysa a tao iti rag-o no mangted isuna iti nasayaat a sungbat; anian a nagsayaat a denggen ti umno a sao iti umno a tiempo! **24** Ti dalan para kadagiti nasirib a tattao ket agturong iti biag, tapno maliklikannna ti agturong iti sheol. **(Sheol h7585)** **25** Dadaelen ni Yahweh ti balay dagiti napalangguad, ngem salsalaknibanna ti sanikua ti balo. **26** Kagurgura ni Yahweh ti panunot dagiti nadangkes a tattao, ngem dagiti sasao a naimbag ket nadalus. **27** Mangipapaay ti mannanakaw iti riribuk iti pamiliana, ngem agbiag ti tao a kagurgurana ti pasuksok. **28** Ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ket agpanunot pay sakbay a sumungbat, ngem ti ngiwat dagiti nadangkes a tattao ket ibagana amin a kinadakesna. **29** Adayo ni Yahweh kadagiti nadangkes a tattao, ngem ipangpangagna ti kararag dagiti agar-aramid iti nalinteg. **30** Ti naragsak a mata mangipapaay iti rag-o iti puso, ken dagiti naimbag a damdamag ket salun-at iti bagi. **31** No ipangpangagmo ti panangilinteg ti maysa a tao iti panagbiagmo, agtalinaedka kadagiti nasirib a tattao. **32** Ti tao a manglaklaksid iti panangdisiplina, laklaksidenna ti bagina, ngem ti dumngeg iti panangtubngar magun-odna ti pannakaawat. **33** Ti panagbuteng kenni Yahweh mangisuro iti kinasirib, ken umun-una ti kinapakumbaba sakbay iti pammadayaw.

16 Dagiti panggep ti puso ket kukua ti makinpuso, ngem ti sungbat ni Yahweh ket agtaud iti mismo a dilana. **2** Amin a wagas ti maysa a tao ket nadalus iti panagkitana, ngem timtimbangen ni Yahweh dagiti pangpanggepenna. **3** Ikamangmo kenni Yahweh dagiti aramidmo, ket agballiginto dagiti panggepmo. **4** Inaramid ni Yahweh dagiti amin a banag para iti rumbeng a pakaaramatanda, uray dagiti nadangkes para iti aldaw ti riribuk. **5** Kagurgura ni Yahweh ti amin nga addaan iti natangsit a puso, uray puotenyo, madusadanto. **6** Babaen iti kinapudno ti tulag ken kinamatalek ket naakkoban ti kinamanagbasol, ken babaen iti panagbuteng kenni Yahweh ket matallikudan dagiti tattao ti panagar-aramidda iti dakes. **7** No dagiti wagas ti maysa a tao ket makaay-ayo kenni Yahweh, uray dagiti kabusor dayta a tao ket pagbalinen ni Yahweh a gayyemna. **8** Nasaysayaat ti addaan iti bassit nga addaan iti kinalinteg, ngem ti addaan iti dakkel a sapul babaen iti kinadakes. **9** Agplanplano ti maysa a tao iti kaunggan ti pusona, ngem iturturong ni Yahweh dagiti addangna. **10** Adda nadiosan a panggeddeng kadagiti bibig ti ari, saan nga agisawang ti ngiwatna iti makaallilaw a pangngeddeng. **11** Aggapu kenni Yahweh dagiti napudno a pagtimbangan; isuna ti mangikedkeddeng iti dagsen dagiti adda iti supot. **12** Tunggal agaramid dagiti ari iti nadangkes a banbanag, dayta ket maysa a rumbeng a malais, ta naipasdek ti trono babaen iti panagaramid iti nalinteg. **13** Maragragsakan ti maysa nga ari kadagiti bibig a mangibagbaga iti umno ken ay-ayatenna ti tao nga agsasao iti pudno. **14** Ti pungtot ti maysa nga ari ket maiyarig a mensahero ti patay ngem padasen ti nasirib a tao a pagkalmaen isuna. **15** Ti kinaraniag ti rupa ti ari ket biag, ken ti paraburna ket kasla ulep a mangiyeg iti tudo. **16** Anian a nasaysayaat ti maaddaan iti kinasirib ngem iti maaddaan iti balitok. Rumbeng nga ad-adda a mapili ti maaddaan iti pannakaawat ngem iti maaddaan iti pirak. **17** Arigna a ti dalan dagiti nalinteg a tattao ket adayo iti kinadakes; ti tao a mangsalsalaknib iti biagna ket arigna a banbantayanna ti dalanna. **18** Umuna ti kinatangsit sakbay ti pannakadadael, ken umuna ti napalangguad nga espiritu sakbay ti pannakatinnag. **19** Nasaysayaat ti agbalin a napakumbaba a kadua dagiti napanglaw a tattao ngem ti makibingay kadagiti napalangguad a tattao kadagiti sinamsamda. **20** Makabirok iti nasayaat ti siasinoman a mang-utob kadagiti naisuro kadakuada, ken agragsak dagiti agtalek kenni Yahweh. **21** Ti tao a nasirib iti kaungganna ket makuna a nanakem, ken ti kinasam-it ti balikas pasayaatenna ti kabaelan a mangisuro. **22** Ti pannakaawat ket maiyarig a burayok ti biag ti tao nga addaan iti daytoy, ngem ti dusa dagiti maag ket ti kinamaagda. **23** Ti puso ti nasirib a tao ket mangmangted iti saririt iti ngiwatna ken mangnaynayon iti panangallukoy dagiti bibigna. **24** Ti makaay-ayo a sasao ket maiyarig a balay ti ayukan—nasam-it iti kararua ken pannakapaimbag kadagiti tulang. **25** Adda dalan a kasla nalinteg iti maysa a tao, ngem ti murdongna ket dalan nga agturong iti patay. **26** Ti ganas iti pannangan ti maysa a mangmangged ket mangparegta kenkuana nga agtrabaho; guyguyugoyen isuna ti bisinna nga agtultuloy nga agtrabaho. **27** Agkalkali iti dakes ti awan serserbina a tao, ken ti sasaona ket kasla makasinit nga apuy. **28** Ti ballikug a tao ket rubrubanna ti riri, kasta met a pagsisinaen ti tsismis dagiti nasinged nga aggagayyem. **29** Ul-ulbodan ti naranggas a tao ti kaarrubana ken iturturongna daytoy a pababa iti dalan a saan a nasayaat. **30** Ti tao nga agkidda-kidday ket agpangpanggep iti dakes; dagiti mangikakaem iti bibigda ket agar-aramid iti dakes. **31** Ti uban ket korona ti kinadayag; magun-od daytoy babaen iti panagbiag iti nalinteg a wagas. **32** Nasaysayaat ti saan a nalaka a makaunget ngem ti agbalin a maingel, ken ti tao nga iturturayanna ti espirituna ket napigpigsa ngem iti tao a makababael a mangsakup iti maysa a siudad. **33** Maipuruak iti saklot dagiti bato a mangikeddeng iti gasat, ngem ti pangngeddeng ket aggapu kenni Yahweh.

17 Nasaysayaat ti maaddaan iti kinatalna a nabuyugan iti namaga a sangkasakmol a tinapay ngem ti balay a napnoan iti panagrambak a nabuyogan iti panagaapa. **2** Iturayan ti nasirib nga adipen ti anak nga agar-aramid iti nakababain ken makibingayto isuna iti tawid a kasla maysa isuna kadagiti agkakabsat. **3** Ti pagguguran ket para iti pirak ken ti horno ket para iti balitok, ngem daldalusan ni Yahweh dagiti puso. **4** Ti tao nga agar-aramid iti dakes ket dumdumngeg kadagiti agsasao iti nadangkes a wagas; ipangpangag ti ulbod a tao dagiti agsasao iti dakes. **5** Siasinoman a mangum-umsi kadagiti napanglaw ket lalaisenna ti Nangparsua kenkuana, ken madusa ti tao nga agragrag-o gapu iti kinaawan gasat dagiti dadduma. **6** Dagiti appo ti korona dagiti natataenganen, ken dagiti nagannak ti mangmangiyeg iti dayaw kadagiti annakda.

7 Ti nasayaat a sao ket saan a maitutop para iti maag;
ad-adda a saan a maitutop dagiti ulbod a bibig iti pamilia
ti ari. **8** Ti pasuksok ket kasla bato a maar-aramat iti
panagsalamangka ti tao a mangit-ited iti daytoy; uray
sadinoman ti turongenna, agballigi isuna. **9** Ti siasinoman
a mangpalabas iti maysa a nagkuranganda kenkuana ket
makabirok iti ayat, ngem ti tao a mangul-ulit iti maysa a
banag ket paad-adaywenna dagiti nasinged a gagayyemna.
10 Ti panangtubngar ket umuneg iti kaunggan ti tao nga
addaan pannakaawat, abakna ti sangagasut a saplit iti
maag. **11** Birbiruken laeng ti dakes a tao ti panagsukirna,
isu nga addanto naranggas a mensahero a maibaon a
maibusor kenkuana. **12** Nasaysayaat ti makasabat iti oso a
natakawan kadagiti annakna, ngem ti makasabat iti maag iti
kinamaagna. **13** No adda maysa a tao a mangisupapak iti
dakes iti naimbag, saanto a pulos a panawan ti kinadakes ti
balayna. **14** Ti pagrugian ti riri ket kas iti tao a nangibulos iti
danum nga agayus iti sadinoman, isu nga adaywam ti riri
sakbay a mairugi daytoy. **15** Siasinoman a mangwayawaya
kadagiti nadangkes a tattao wenno mangdusa kadagiti
agar-aramid iti nalinteg— dagitoy a tattao ket agpapada a
makarimon kenni Yahweh. **16** Apay pay laeng nga agbayad
ti maag tapno makasursuro iti kinasirib no saanna met
a kabaelan ti makasursuro? **17** Ti maysa a gayyem ket
managayat iti amin a tiempo, ken tumpuar ti maysa a
kabsat iti tiempo ti pannakariribuk. **18** Ti tao nga awan
nakemna ket mangpatalged kadagiti karkari ken agbalin nga
akinrebbeng kadagiti utang ti kaarrubana. **19** Ti siasinoman
a makinkayat iti riri, kaykayatna met ti basol; ti tao nga agar-
aramid iti nangato unay a balandra iti ruanganna, itultulokna
met nga adda tultulang a matukkol. **20** Ti maysa a tao
nga addaan iti saan a nasayaat a puso, saan a pulos a
makasarak iti nasayaat; matnag iti pannakadidigra ti tao
nga addaan iti ulbod a dila. **21** Ti siasinoman a maaddaan
iti putot a maag ket mangmangiyeg iti ladingit iti bagina;
saan nga agrag-o ti siasinoman nga ama iti maag nga
anak. **22** Ti naragsak a puso ket nasayaat nga agas,
ngem ti naburak nga espiritu ket mangpamaga kadagiti
tultulang. **23** Aw-awaten ti nadangkes a tao ti pasuksok
tapno ballikugenna dagiti wagas ti kinalinteg. **24** Ti tao nga
addaan pannakaawat, iturturongna ti bagina iti kinasirib,
ngem dagiti mata dagiti maag ket naiturong iti nagpatinggaan
ti daga. **25** Ti maag nga anak ket ladingit iti amana ken saem
iti babai a nangipasngay kenkuana. **26** Kasta met a saan a
pulos a nasayaat ti panangdusa iti tao nga agar-aramid iti
nalinteg; wenno saan a nasayaat a sapliten dagiti natakneng
a tattao. **27** Ti tao nga addaan pannakaammo agus-usar
iti bassit a sasao, ken managteppel ti tao nga addaan
pannakaawat. **28** Uray ti maag ket maipagarup a masirib no
naulimek isuna; no ikaemna ti ngiwatna, maibilang a nalaing
isuna.

18 Ti tao a mangiyad-adayo iti bagina ket mangbirbiruk
iti bukodna a tarigagay, ken kabusorna ti nasayaat a
panangikeddeng. **2** Saan a makasarak ti maysa a maag iti
ragsak iti pannakaawat, ngem iti laeng panangipakaammona
iti adda iti pusona. **3** No dumteng ti nadangkes a
tao, kakuyogna a dumteng ti pananguyaw-kakuyogna ti
panangpabain ken panangumsi. **4** Dagiti isawsawang ti
ngiwat ti tao ket maiyarig iti naguuneg a danum; ti burayok
ti kinasirib ket maiyarig iti agay-ayus a waig. **5** Saan a
nasayaat nga ayunan dagiti nadangkes, wenno ipaidam
ti hustisia kadagiti agar-aramid iti nalinteg. **6** Dagiti bibig
ti maysa a maag ti mangipapaay kenkuana iti panagririri,
ken agaw-awis ti ngiwatna iti pannakabaot. **7** Ti ngiwat ti
maysa a maag ti mismo a pakadadaelanna, ken siloanna ti
bagina babaen kadagiti mismo a bibigna. **8** Dagiti sasao
ti maysa a managtsismis ket kasla taraon a naimas, ket
dumanonda kadagiti kaunggan a paset ti bagi. **9** Kasta
met, a ti naliway iti trabahona ket kabsat ti tao nga adu ti
madaddadaelna. **10** Ti nagan ni Yahweh ket kasla natibker
a torre; natalged ti tao nga agar-aramid iti nalinteg nga
agkamang iti daytoy. **11** Ti kinabaknang ti nabaknang
ket arigna nga isu ti nasarikedkedan a siudadna, ken ti
panangipagarupna ket nangato a pader daytoy. **12** Sakbay
ti pannakadadaelna, napalangguad ti puso ti maysa a tao,
ngem umun-una ti panagpakumbaba sakbay ti pannakaitan-
ok. **13** Ti tao a sumungbat sakbay a dumngeg-isu ti kinamaag
ken pakaibabainanna. **14** Ti espiritu ti maysa a tao ket
makalasat iti panagsakit, ngem siasino koma ti makaibtur iti
naburak nga espiritu? **15** Ti puso ti nalaing ket makagun-
od iti pannakaammo, ken ti masirib a tao ket birbirukenna
daytoy. **16** Ti sagut ti maysa a tao ket mabalin a manglukat
iti dalan ken mangipan kenkuana iti sangoanan ti maysa a
napateg a tao. **17** Kasla pudno ti umuna a mangikalintegan
iti kasona agingga a dumteng ti kabusorna a mangpalutpot
kenkuana. **18** Ti panagbibinnunot ket urnosenna dagiti riri
ken pagsisinaenna dagiti agkabusor. **19** Ti panagballigim a
mangay-ayo iti napasakitan a kabsat ket narigrigat ngem iti
panagballigim a mangparmek iti natibker a siudad, ken ti
panagapa ket maiyarig kadagiti balunet iti maysa a palasio.
20 Mapno ti tian ti tao gapu iti bunga ti bibigna; mapnek
isuna babaen iti maapit dagiti bibigna. **21** Ti patay ken
biag ket adda iti pannakabalin ti dila, ken dagiti mangayat
iti daytoy ket kanendanto ti bungana. **22** Ti siasinoman
a makabirok iti asawa a babai ket makabirok iti nasayaat
a banag ken makaawat iti pabor manipud kenni Yahweh.
23 Agpakpakaasi ti marigrigat a tao, ngem nagubsang ti
panangsungbat ti nabaknang a tao. **24** Ti mangibagbaga nga
adu ti gagayyemna ket maipan iti pannakadadael babaen
kadagitoy, ngem adda gayyem a nasingsinged ngem iti
maysa a kabsat.

19 Nasaysayaat ti nakurapay a tao nga agbibiag iti
kinalinteg ngem iti maysa a maag a dakes ti
panagsasaona. **2** Kasta met, a saan a nasayaat ti
agtarigagay nga awanan iti pannakaammo, ken ti tumaray a
nakaparpartak ket maiyaw-awan iti dalan. **3** Ti kinamaag ti
maysa a tao ti mangdadael iti biagna, ken busbusorenna
ni Yahweh. **4** Umado ti gagayyem gapu iti kinabaknang,
ngem maisina ti nakurapay a tao kadagiti gagayyemna.
5 Saan a mabalin a saan a madusa ti maysa a palso a
saksi, ken saan a makalibas ti agisawsawang iti inuulbod. **6**
Adunto dagiti dumawat iti pabor manipud iti mannangited
a tao, ken tunggal maysa ket gayyem ti manangted iti
sagut. **7** Amin a kakabsat ti nakurapay a tao ket kagurada
isuna; ad-adda pay ngarud nga ad-adaywan isuna dagiti
gagayyemna! Aw-awaganna ida, ngem awandan. **8** Ti
mangnaynayon iti kinasiribna ket ipatpategna ti bukodna a
biag; ti mangsalsalimetmet iti pannakaawat ket makabirok iti
naimbag. **9** Saan a mabalin a saan a madusa ti maysa a
palso a saksi, ngem mapukaw ti agisawsawang iti inuulbod.

10 Saan a rumbeng nga agbiag iti narang-ay ti maysa a maag - ad-adda a saan a rumbeng nga iturayan ti maysa a tagabu dagiti prinsipe. **11** Ti pannakaammo ti mangmangted iti kabaelan iti maysa a tao tapno saan a nalaka a makaunget, ken pakaidayawanna ti panangpalabasna iti nagbasolanda kenkuana. **12** Ti pungtot ti ari ket kasla panagngernger ti urbon a leon, ngem ti asina ket kasla linnaaw kadagiti karuotan. **13** Ti maag nga anak ket pakaibabainan ti amana, ken ti dumanayudom nga asawa a babai ket kas iti danum nga agtedtedted a kanayon. **14** Ti balay ken kinabaknang ket matawtawid manipud kadagiti nagannak, ngem ti nanakem nga asawa a babai ket aggapu kenni Yahweh. **15** Ti kinasadut ket paturogenna ti tao, ngem agbisin ti tao a saanna a kayat ti agtrabaho. **16** Ti tao a mangtungtungpal iti bilin ket salsaluadanna ti biagna, ngem matay ti tao a saan a mangutob iti maipanggep kadagiti wagasna. **17** Ti siasinoman a naasi kadagiti nakurapay ket kasla padpadawatanna ni Yahweh, ket bayadanto ni Yahweh isuna kadagiti inaramidna. **18** Disiplinaam ti anakmo kabayatan nga adda pay namnama, ken saanmo koma nga itulok a mapukaw ti biagna. **19** Masapul a bayadan ti tao a managpungtot ti pannusa; no ispalem isuna, masapul nga aramidem daytoy iti mamindua. **20** Denggem ti balakad ken awatem ti pannursuro, tapno sumiribka agingga iti pagpatinggaan ti biagmo. **21** Adu dagiti plano iti puso ti maysa a tao, ngem ti plano ni Yahweh ti matungpal. **22** Ti kinapudno ti tartarigagayan ti maysa a tao, ken nasaysayaat ti nakurapay a tao ngem ti ulbod. **23** Ti panangidaydayaw kenni Yahweh ti mangiturturong kadagiti tattao iti biag; mapnek ti siasinoman nga addaan kadagitoy ken saan a madangran. **24** Idisso ti sadut ti imana iti pinggan; a saanna payen a maingato daytoy nga isubo iti ngiwatna. **25** No dangram ti mananglais, agbalin a nanakem ti nengneng; ilintegmo ti adda pannakaawatna ket magun-odnanto ti pannakaammo. **26** Ti tao a taktakawanna ti amana ken pagtaltalawenna ti inana ket anak a mangipapaay iti pakaibabainan ken pakaum-umsian. **27** No isardengmo ti dumngeg iti pannursuro, anakko, malipatam dagiti sasao iti pannakaammo. **28** Lalaisen ti dakes a saksi ti hustisia, ken tiltilmunen ti ngiwat dagiti nadangkes ti basol. **29** Nakasaganan ti panangukom para kadagiti mananglais, ken ti saplit para kadagiti bukot dagiti maag.

20 Ti arak ket kasla mananglalais ken ti naingel a mainom ket kasla makaringgor; saan a nasirib ti siasinoman nga iyaw-awan ti arak. **2** Ti panagbuteng iti ari ket kasla panagbuteng iti agngerngernger nga urbon a leon; ti mangpaunget kenkuana ket mapukawna ti biagna. **3** Pakaidayawan ti siasinoman ti mangliklik iti riri, ngem makibiang ti maag iti panagsinnuppiat. **4** Saan nga agarado ti maysa a sadut a tao iti tiempo a masapulen nga agmula; agbirokto isuna iti maapit iti tiempo ti panagaapit ngem awanto ti maapitna. **5** Dagiti panggep nga adda iti puso ti maysa a tao ket kasla adalem a danum, ngem addanto mannakaawat a tao a mangparuar kadagitoy. **6** Adu a tao ti mangibagbaga a napudnoda, ngem adda aya met masarakam a tao a napudno? **7** Ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ket agbibiag iti kinapudnona, ken naragsak dagiti annakna a sumarsaruno kenkuana. **8** Ti ari nga agtugtugaw iti tronona a mangar-aramid kadagiti pagrebbengan ti maysa nga ukom ket arigna a tataepanna babaen kadagiti matana dagiti amin a dakes nga adda iti sangoananna. **9** Siasino ti makaibaga a, "Pinagtalinaedko a nadalus ti pusok; nawayawayaanak manipud iti basol"? **10** Kagurgura ni Yahweh ti panangbaliw iti umno a timbang kasta met ti nakaor a rukod. **11** Uray ti agtutubo ket mabalin a maammoan ti kababalinna babaen kadagiti tignayna, mabalin a maammoan no nadalus wenno nalinteg ti aramidna. **12** Dagiti lapayag a makangngeg ken dagiti mata a makakita-agpada nga inaramid ni Yahweh dagitoy. **13** Saanmo nga ayaten ti pannaturog di la ket ta agbalinka a nakurapay; lukatam dagiti matam ket maaddaanka iti nawadwad a makan. **14** "Nagngina metten!" kuna ti gumatang, ngem inton makapanawen isuna ket agpaspasindayagen. **15** Adda balitok ken adu ti agkakangina a batbato, ngem maiyarig a napateg nga alahas dagiti nasirib a sasao. **16** Alaem ti pagan-anay no ti makinkukua iti pagan-anay ket pinatalgedanna ti kuarta nga inutang ti maysa a saanna nga am-ammo, ken pagbalinem nga isuna ti agbalin a pammatalged no patalgedanna dagiti mannakikamalala. **17** Nasam-it ti raman ti tinapay a naala babaen iti panangallilaw, ngem kalpasan dayta, mapnonto iti darat ti ngiwat ti nangan. **18** Dagiti plano ket maar-aramid babaen iti balakad, ken sakanto laeng makigubat no adda nasirib a naibalakad kenka. **19** Ti managtsismis ket agibutaktak kadagiti palimed, ket isu a saanka a rumbeng a makikadua kadagiti tattao a nasao unay. **20** No ilunlunod ti maysa a tao ti ama wenno ti inana, maiddepto ti pagsilawanna iti tengnga ti kasipngetan. **21** Ti tawid a nalaka a makagun-od iti damo ket bassitto laeng ti nasayaat maaramidanna iti udina. **22** Saanmo nga ibaga a, "Balsenkanto iti daytoy a nagbiddutam kaniak!" Urayem a ni Yahweh ti mangispal kenka. **23** Kagurgura ni Yahweh dagiti nakaor a panangtimbang, ken saan a nasayaat dagiti nakusit a pagtimbangan. **24** Iturturong ni Yahweh dagiti addang ti maysa a tao; kasanona koma ngay ngarud a maawatan dagiti pasamak iti biagna? **25** Maiyarig a maysa a silo para iti maysa a tao ti panaggaganatna a mangibaga a, "Nasantoan daytoy a banag," sana rugian a panunoten ti maipapan iti kayat a sawen dayta a banag kalpasan laeng iti panagsapatana. **26** Itataep ti masirib nga ari dagiti nadangkes, sana padalanan dagitoy iti pagir-irik. **27** Ti espiritu ti maysa a tao ket maiyarig a pagsilawan nga inted ni Yahweh, a mangsukimat kadagiti amin a paset iti kaungganna. **28** Ti kinapudno iti tulag ken kinamatalek ti mangsaluad iti ari; ayat ti mangpatalinaed iti tronona. **29** Ti pakaidayawan dagiti agtutubo a lallaki ket ti pigsada, ken ti dayag dagiti natataengan a tattao ket ti ubanda. **30** Dagiti dunor ti mangdalus iti kinadakes, ken dagiti saplit ti mangdalus iti kaunggan ti maysa a tao.

21 Ti puso ti ari ket kasla maysa a waig iti ima ni Yahweh; iturturongna ti danum iti sadinoman a kayatna. **2** Amin nga aramid ti maysa a tao ket kasla nalinteg iti bukodna a panagkita, ngem ni Yahweh ti mangtimtimbang iti puso. **3** Ti panagaramid iti umno ken nalinteg ket ad-adda a pakaay-ayoan ni Yahweh ngem iti daton. **4** Ti kinatangsit ken kinapalangguad-nga arigna a silaw ti nadangkes-ket basol. **5** Dagiti panggep ti nagaget ket agturong laeng iti kinarang-ay, ngem tunggal maysa nga agdarasudos ket agturong laeng iti kinakurapay. **6** Ti pananggun-od kadagiti kinabaknang babaen iti ulbod a dila ket kasla angep nga agpukaw a dagus ken silo a makapatay. **7** Ti kinaranggas

dagiti nadangkes ti kasla mangiyanudto kadakuada, ta agkedkedda nga agaramid iti nalinteg. **8** Nakillo ti dalan ti nakabasol a tao, ngem agar-aramid iti nalinteg ti nadalus a tao. **9** Nasaysayaat ti agnaed iti maysa a suli iti tuktok ti balay ngem iti uneg ti balay a kadenna ti mannakiapa nga asawa a babai. **10** Agtarigagay iti dakes ti nadangkes; awan makita ti kaarrubana a kinaimbag kadagiti matana. **11** Inton madusa ti mananglais, agbalin a masirib ti nengneng, ken inton masuroan ti masirib a tao, umad-adu pay ti pannakaammona. **12** Kitkitaen ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ti balay ti nadangkes, dadaelenna ti nadangkes. **13** Ti tao a saan a mangipangag iti asug dagiti nakurapay a tattao, inton agasug met isuna, saanto met isuna a maipangag. **14** Ti maysa a sagut ket pabaawenna ti unget, ken ti maysa a sagut ket ikkatenna ti nakaro a pungtot. **15** No naipatungpal ti hustisia, mangiyeg daytoy iti rag-o iti tao a nagaramid iti nalinteg, ngem mangiyeg daytoy iti panagbuteng kadagiti agar-aramid iti kinadakes. **16** Ti tao a naiyaw-awan manipud iti pannakaawat, aginananto isuna iti taripnong dagiti natay. **17** Agbalinto a nakurapay ti siasinoman a mangay-ayat iti ragragsak; saanto a bumaknang ti tao mangay-ayat iti arak ken lana. **18** Ti nadangkes a tao ket agbalinto a subbot ti agar-aramid iti nalinteg, ken ti mangliliput ket agbalinto a subbot ti nalinteg. **19** Nasaysayaat ti agnaed iti let-ang ngem ti makikadua iti babai a mangparparnuay iti riri ken nareklamo unay. **20** Ti napateg a gameng ken lana ket adda iti balay ti nasirib, ngem pasaysayangen dagitoy ti maag a tao. **21** Ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ken naimbag-ket makasarak iti biag, kinalinteg, ken dayaw. **22** Rauten ti nasirib a tao ti siudad dagiti nabileg, ket rebbaenna ti sarikedked a nangsalaknib iti daytoy. **23** Ti siasinoman nga agannad kadagiti ibagbagana ket ilislisina ti bagina iti riribuk. **24** Ti napalangguad ken natangsit a tao-"mananglais" ti naganna-agtigtignay nga addaan iti nakaro kinapannakkel. **25** Ti tarigagay ti sadut ti mangpatay kenkuana, ta agkedked dagiti imana nga agtrabaho. **26** Agmalmalem nga agkalkalikagum isuna, ngem ti tao nga agar-aramid iti nalinteg ket mangmangted ken saanna nga ibabawi. **27** Makarimon ti daton ti nadangkes a tao; ad-adda pay a makarimon no iyegna daytoy a buyoganna kadagiti dakes a panggep. **28** Mapukaw ti ulbod a saksi, ngem ti tao a mangipangpangag ket agsao iti amin a tiempo. **29** Agpampammarang a napigsa ti nadangkes a tao, ngem ti tao a nalinteg ket naannad maipapan kadagiti tignayna. **30** Awan kinasirib, pannakaawat, wenno balakad a maikontra kenni Yahweh. **31** Maisagsagana ti kabalio para iti aldaw ti gubat, ngem ni Yahweh ti makinkukua iti balligi.

22 Rumbeng a ti nasayaat a nagan ti pilien saan ket a tay adu a kinabaknang, ken nasaysayaat ti pabor ngem ti pirak ken balitok. **2** Addaan kadagitoy dagiti nabaknang ken nakurapay a tattao - ni Yahweh ti nangaramid amin kadakuada. **3** Ti masirib a tao ket makitana ti riribuk ket iliklikna ti bagina, ngem sarakusuken daytoy dagiti tattao nga awan kapadasanna ket agsagabada gapu iti daytoy. **4** Ti gunggona iti panagpakumbaba ken panagbuteng ken ni Yahweh ket kinabaknang, dayaw, ken biag. **5** Adda sisiit ken silsilo iti dalan dagiti dakes; ti siasinoman a mangsaluad iti biagna ket maiyadayo kadagitoy. **6** Isurom ti ubing iti wagas a rumbeng a panagbiagna, ket inton dumakkel isuna, saanto isuna a sumiasi iti dayta a panursuro. **7** Iturayan dagiti nabaknang a tattao dagiti napanglaw, ken ti nakautang ket tagabu ti nagpautang. **8** Ti agimula iti kinadangkes ket agapitto iti riribuk, ket awanton ti serserbi ti baot ti pungtotna. **9** Mabendisionanto ti managparabur a tao, gapu ta ibingbingayanna iti tinapayna dagiti napanglaw. **10** Papanawem ti mananglais, ket mapukaw ti panagririri; sumardeng dagiti panagsusuppiat ken panangin-insulto. **11** Ti mangayat iti nasin-aw a puso ken nasayaat ti panagsasaona, ket agbalinto a gayemna ti ari. **12** Kanayon a sipsiputan dagiti mata ni Yahweh ti pannakaammo, ngem daddadaelenna dagiti sasao dagiti manglliliput. **13** Kuna ti sadut a tao, "Adda leon iti kalsada! Matayak la ketdi no rummuarak." **14** Ti ngiwat ti mannakikamalala a babai ket kasla nauneg nga abut; mapasgedan ti pungtot ni Yahweh iti siasinoman a matnag iti daytoy. **15** Siguden nga adda kinamaag iti puso ti maysa nga ubing, ngem ikkaten daytoy ti baut ti panangisuro. **16** Ti mangidaddadanes kadagiti nakurapay a tattao tapno umadu ti kinabaknangna, wenno ti mangmangted kadagiti nabaknang a tattao, ket pumanglawto. **17** Ipangagmo ken denggem dagiti sasao dagiti masirib, ket imulam dita pusom ti pannakaammo nga isursurok, **18** ta nasayaat para kenka no salimetmetam dagitoy iti kaunggam, no nakasagana amin dagitoy kadagiti bibigmo. **19** Tapno ti panagtalekmo ket adda kenni Yahweh, isurok dagitoy ita kenka-uray pay kenka. **20** Saan kadi a nangisuratak para kenka iti tallopulo a bilbilin ken pannakaammo, **21** a mangisuro kenka iti kinapudno nga adda kadagitoy a sasao, tapno makaitedka kadagiti nasayaat a sungbat kadagiti nangibaon kenka? **22** Saanmo a takawan ti napanglaw a tao, gapu ta napanglaw isuna, wenno ibaddebaddek dagiti marigrigat nga adda iti ruangan, **23** ta ninto Yahweh ti mangikalintegan iti kasoda, ket pukawennanto ti biag dagiti nagtakaw kadakuada. **24** Saanka a makigayyem iti tao nga iturturayan ti unget, ken saanka a makikuykuyog iti tao a managpungpungtot, **25** amangan no masursuromton dagiti wagasna, ket saankaton a makalapsut iti silo. **26** Saanka nga agkari no maipapan iti kuarta, ken saanka a mangted iti pammaneknek iti utang ti sabali. **27** No saankanto a makabayad, ania koma ngay ti makalapped iti tao a nagkariam inton alaenna ti katre a pagid-iddaam? **28** Saanmo nga ikkaten ti nagkakauna a mohon nga impasdek dagiti ammayo. **29** Makakitaka ngata iti tao a nalaing iti trabahona? Iti sangoanan ngarud dagiti ar-ari ti pagtakderanna; saan nga iti sangoanan dagiti kadawyan a tattao.

23 No makisangoka a mangan iti maysa a turay, paliiwem a nasayaat ti adda iti sangoanam, **2** ket mangikabilka iti kampit iti karabukobmo no sika tay tao a pagaayatna ti mangan iti adu a taraon. **3** Saanmo a tarigagayan dagiti naimas a taraon, ta taraon daytoy ti kinaulbod. **4** Saanka nga agtrabaho iti kasta unay tapno bumaknangka; ammom koma no kaanoka nga aginana. **5** No dagita matam ket masisirap iti kuarta, agpukaw daytoy, ket kasla giddato nga iyunnatna dagiti payakna sa tumayab iti tangatang a kasla agila. **6** Saanmo a kankanen ti taraon ti dakes a tao- isu ti tao a nabayagen a kumitkita iti taraonmo- ken saanmo a tarigagayan dagiti naimas a taraonna, **7** ta isuna tay kita iti tao a mangbilbilang ti gatad ti taraon. Kunana kenka, "Manganka ken uminomka!" ngem saan a dayta ti adda iti pusona. **8** Kayatmo pay ketdin nga isarua ti sangabassit a nakanmo, ket sayang laeng ti panagyamanmo kenkuana. **9**

Saanmo a kasarsarita ti maag, ta umsiennanto dagiti nasirib a sasaom. **10** Saanmo nga iyakar ti nagkakauna a mohon wenno agumen dagiti talon dagiti ulila, **11** ta napigsa ti Mannubbotda, ket isunanto ti mangirupir iti kalinteganda a maibusor kenka. **12** Ipapusom dagiti sursuro, ken denggem dagiti sasao iti kinasirib. **13** Saanka a bumdeng a mangisuro iti ubing, ta no bautem isuna, saan isuna a matay. **14** No bautem isuna, maisalakanmo ti kararuana manipud iti sheol. **(Sheol h7585)** **15** Anakko, no nasirib ta pusom, naragsak met ngarud toy pusok; **16** agrag-o toy kaunggak no agisawsawang dagita bibigmo iti nasayaat. **17** Saanmo nga ipalubos nga apalan ta pusom dagiti managbasol, ngem itultuloymo ketdi ti agbuteng kenni Yahweh iti inaldaw. **18** Awan duadua nga adda masakbayan ket saanto a mapukaw ti namnamam. **19** Dumngegka, anakko, ket agbalinka a masirib ken agbiagka iti umno a wagas. **20** Saanka a makikadua kadagiti mammartek, wenno kadagiti narawet a mangan iti karne, **21** ta pumanglawto dagiti mammartek ken narawet, ket agkawesdanto iti rutay rutay. **22** Dengggem ti amam a nangiputot kenka ken saanmo a laisen ti inam inton bumaket isuna. **23** Arigna a gatangem ti kinapudno, ngem saanmo nga ilaklako; arigna a gatangem ti kinasirib, panangisuro ken pannakaawat. **24** Agrag-o iti kasta unay ti ama ti tao nga agar-aramid iti nalinteg, ken agragsak met ti makin-anak iti maysa a masirib nga anak. **25** Maragsakan koma da amam ken inam ken agrag-o koma ti nangisikog kenka. **26** Anakko, itedmo kaniak ta pusom, ket paliiwen koma dagita matam dagiti wagasko. **27** Ta ti maysa a balangkantis ket maiyarig iti nauneg nga abut, ken maiyarig met iti akikid nga abut ti asawa ti sabali pay a lalaki. **28** Aglemlemmeng isuna nga agur-uray a kas iti agtatakaw, ken papaaddoenna ti bilang dagiti nagulib iti sangkataoan. **29** Siasino aya ti kakaasi? Siasino aya ti agladladingit? Siasino aya ti makirangranget? Siasino aya ti agrekreklamo? Siasino aya ti nasugatan nga awan gapgapuna? Siasino aya ti limmablabbaga ti matana? **30** Dagidiay naigamer iti arak, dagidiay agin-inom iti naglalaok nga arak. **31** Saanmo a kitkitaen ti arak no nalabaga daytoy, no rumimat-rimat ti uneg ti kopa ken mayat ti panagaruyotna. **32** Iti udina, kumagat a kasla karasaen ken kumagat a kasla nagita nga uleg. **33** Makakitanto dagiti matam kadagiti karkarna a banbanag, ket agisawangto ta pusom kadagiti saan nga um-umno a banbanag. **34** Agbalinkanto a maysa kadagiti matmaturog kadagiti nangangato a taaw wenno agid-idda kadagiti tali ken kawar ti barko. **35** "Kinabildak!" kunamto, "ngem saanak a nasaktan. Pinang-ordak, ngem diak narikna. Kaanoakto a makariing? Mangbirukak pay iti sabali a mainum."

24 Saanmo nga ap-apalan dagiti dakes, wenno saanmo a tarigagayan ti makikadua kadakuada, **2** gapu ta agpangpanggep dagiti pusoda kadagiti rinaranggas, ken agibagbaga dagiti bibigda iti maipanggep iti riribuk. **3** Babaen iti kinasirib, adda maipatakder a balay, ken babaen iti pannakaawat, naipasdek daytoy. **4** Babaen iti pannakaammo, napunno dagiti siled kadagiti agkakapateg ken agkakapintas a kinabaknang. **5** Paneknekan ti masirib a tao a napigsa isuna, ken nasaysayaat ti tao nga addaan iti pannakaammo ngem iti tao a napigsa, **6** ta babaen kadagiti nainsiriban a wagas ket mapagballigiam ti pannakigubatmo, ken adda balligi babaen kadagiti adu a mammagbaga. **7** Ti kinasirib ket nangato unay para iti maag, saanna nga ilukat ti ngiwatna kadagiti ruangan. **8** Adda maysa a tao nga agpangpanggep nga agaramid iti dakes-nalaing nga agaramid iti linuloko ti iyaw-awag kenkuana dagiti tattao. **9** Ti minamaag a panggep ket basol, ken um-umsien dagiti tattao ti mananglais. **10** No ipakpakitam ti kinatakrutmo iti aldaw ti riribuk, nakapuyka ngarud. **11** Ispalem dagiti maipanpanaw maiyap-apan iti ipapatay, ken tenglem dagiti agibar-ibar nga agturong iti pannakatayda. **12** No ibagam, "Awan ammomi maipanggep iti daytoy." Saan kadi nga ammo ti Mangtimtimbang iti puso ti ibagbagam? Ken saan kadi nga ammo daytoy ti Mangsalsalaknib iti biagmo? Ken saan kadi nga itedto ti Dios no ania ti maikari iti tunggal maysa? **13** Anakko, manganka iti diro gapu ta nasayaat daytoy, gapu ta ti tedted ti diro ket nasam-it iti panagramanmo. **14** Kasta met ti kinasirib para iti kararuam- no birukem daytoy, addanto masakbayan ken saanto a mapukaw ti namnamam. **15** Saanka nga aglemmeng nga aguray a kas kadagiti nadangkes a tattao a mangdarup iti balay dagiti agar-aramid iti nalinteg. Saanmo a dadaelen ti pagtaenganna! **16** Ta no matuang a maminpito ti tao nga agar-aramid ti nalinteg, bumangonto manen isuna, ngem dagiti nadangkes ket parmeken ti didigra. **17** Saanka nga agrambak no marigrigatan ti kabusormo, ken saan koma nga aragsak ta pusom no maitublak isuna, **18** ta no saan ket makita ni Yahweh ken amangan no saannaka a kanunongan gapu iti dayta ket saannan a kapungtot dayta a tao. **19** Saanka nga agdanag gapu kadagiti agar-aramid kadagiti dakes a banbanag, ken saanmo nga apalan dagiti nadangkes a tattao, **20** ta awan masakbayan ti dakes a tao, ken arigna a maiddepto ti lampara ti nadangkes. **21** Agbutengka kenni Yahweh, ken agbutengka iti ari, anakko; saanka a makikadua kadagiti mangsuksukir kadakuada, **22** ta giddatonto a dumteng ti didigrada ket siasino ti makaammo iti kadakkel ti pannakadadael a dumteng manipud kadakuada? **23** Dagitoy ket sasao met laeng dagiti masirib. No maipapan iti linteg, saan a nasayaat no adda panangidumduma iti panangukom. **24** Siasinoman a mangibaga iti nagbasol, "Sika ti husto," ket ilunodto dagiti tattao ken guraento dagiti nasion. **25** Ngem maaddaanto iti kasta unay a ragsak dagiti mangtubngar kadagiti nadangkes, ken addanto dumteng kadakuada a sagsagut a nasasayaat. **26** Ti mangmangted iti pudno a sungbat ket arigna a mangmangted iti agek iti bibig. **27** Aramidem ti trabahom iti ruar, samo isagana ti talon; kalpasan dayta, ipatakdermon ti balaymo. **28** Saanka nga agsaksi iti maibusor iti kaarubam nga awan ti gapgapuna, ken saanka a mangallilaw babaen kadagiti bibigmo. **29** Saanmo nga ibaga, "Aramidekto kenkuana ti inaramidna kaniak; pagbayadekto isuna iti inaramidna." **30** Nagnaak iti talon ti tao a sadut, limmabasak iti kaubasan ti tao nga awan ammona. **31** Nagtubtuboanen dagiti sisiit ti talonna, naabbonganen ti daga kadagiti siitan a mula, ken narban ti bato nga aladna. **32** Kalpasanna, nakitak ket pinanunotko; kimmitaak ket nakasursuroak. **33** Maturog pay bassit, iridep pay bassit, idalikepkep pay biit tapno makainana- **34** ket dumteng kenka ti kinapanglaw a kas iti agtatakaw, ken dumteng kenka dagiti panagkasapulam a kasla dagitoy ket nakaarmas a soldado.

25 Dagitoy dagiti dadduma pay a nainsiriban a sasao ni Solomon nga insurat dagiti tattao ni Ezekias nga ari ti Juda. **2** Pakaitan-okan ti Dios ti panangilimedna iti maysa a

banag, ngem pakaidayawan dagiti ari ti mangsukimat iti daytoy. **3** Kas kangato dagiti langit a nangato ken kauneg ti daga, kasta ti kaiyarigan ti panangsukimat iti puso dagiti ari. **4** Ikkatem ti lati iti pirak, tapno mabalin nga aramaten ti mammanday ti pirak. **5** Kasta met nga ikkatem dagiti nadangkes a tattao iti imatang ti ari ket mapatibkerto ti tronona babaen iti panangaramidna iti umno. **6** Saanmo nga itan-ok ti bagim iti imatang ti ari ken saanka nga agtakder iti disso a para laeng kadagiti natatakneng a tattao. **7** Nasaysayaat nga ibagana kenka nga, "Umaykadtoy," ngem iti maibabainka iti sangoanan ti natakneng a tao. Ti nasaksiam, **8** ket saanmo a dagus nga ipausig. Ta anianto ngay ti maaramidam no sikanto ti ibabain ti kaarrubam iti dayta a nasaksiam? **9** Pagiinnadalanyo ti saanyo a pagkinnaawatan iti kaarrubam a dakdakayo laeng ket saanmo nga ipakaammo dayta a palimed iti sabali, **10** ta no saan ket amangan no ibabainnakanto ti makangngeg ket mangiwarasto iti saan a nasayaat a maipanggep kenka ket saanto dayta a mapasardeng. **11** Ti panangibaga iti nasasayaat a sao ket kas iti balitok a naikabil iti pirak. **12** Ti nasirib a panangtubngar iti maysa a dumdumngeg ket kasla balitok a singsing wenno alahas a naaramid manipud iti kapipintasan a balitok. **13** Ti napudno a mensahero ket mangipapaay iti nasayaat a rikna iti nangibaon kenkuana a kas iti lammiis ti niebe iti tiempo ti panagaapit. **14** Kas kadagiti ulep ken angin nga awan tudona ti kaiyarigan ti tao a mangipaspasindayag iti sagut a saanna met kadi nga ited. **15** Babaen iti kinaanus, mabalinka a makaallukoy iti turay, ken ti nalukneng a dila ket arigna a mabalin a makatukkol iti tulang. **16** No makasarakka iti diro, manganka laeng iti apagisu-ta no mapalalluam, isarwamto met laeng. **17** Saanmo a kanayon nga ibaddek ta sakam iti balay ti kaarrubam ta amangan no mauma kenka ket guraennaka. **18** Ti tao a mangibagbaga iti palso a pammaneknek maibusor iti karrubana ket kasla igam a mausar iti gubat, wenno maysa a kampilan, wenno maysa a natirad a pana. **19** Ti saan a napudno a tao a pagtaltalkam iti tiempo pannakariribuk ket arigna ti nadadael a ngipen wenno saka a maikagkaglis. **20** Ti tao nga ikankantaanna ti maysa a tao a nadagsen ti riknana ket kasla tay tao a mangus-ussob iti kawesna iti tiempo ti lammin, wenno kasla suka a naibukbok iti sugat. **21** No mabisbisin ti kabusormo, ikkam isuna iti taraon a kanenna, ken no mawaw isuna, ikkam iti danum nga inumenna, **22** ta arigna a mangpalaka kadagiti beggang nga ikabilmo ti ulona, ket gunggunaannakanto ni Yahweh. **23** Ti kaiyarigan ti tao a mangpaunget kadagiti tattao ket kas iti angin manipud iti amianan a sigurado a mangiyeg iti tudo. **24** Nasaysayaat ti agnaed iti suli ti tuktok ti balay ngem ti makikabbalay iti babai a mannakiapa. **25** Ti pakaiyarigan ti nasayaat a damag manipud iti adayo a pagilian ket kas iti nalammiis a danum iti tao a mawaw. **26** Ti naimbag a tao nga agdiwerdiwer iti sangoanan dagiti nadangkes a tattao ket kas iti saan a mapagnumaran nga ubbog wenno nadadael a burayok. **27** Saan a nasayaat ti mangan iti adu unay a diro; dayta ket kasla panangbirbirok iti adu a pakaitan-okan. **28** Ti tao nga awanan panagteppel ket maiyarig iti siudad a nadadael ken awan paderna.

26 Niebe iti panawen ti tikag wenno tudo iti panawen iti panagapit ti pakaiyarigan ti maag a saan a maikari a mapadayawan. **2** Ti panagakar-akar ti billit tuleng ken ti napartak a panagtayab ti sallapingaw ti pakaiyarigan ti lunod a saan a maikari nga agdissuor. **3** Ti baut ket para iti kabalio, ti busal ket para iti asno ken ti kayo a pagbaut ket para kadagiti maag. **4** Saanmo a sungsungbatan ken danggayan ti maag iti kinamaagna, ta no aramidem dayta ket agbalinka a kas kenkuana. **5** Sungbatam iti minamaag ti tao a maag ken danggayam iti kinamaagna tapno saan isuna nga agbalin a nasirib iti bukodna a panagkita. **6** Ti siasinoman a mangipatulod iti mensahe iti maysa a maag ket arigna a putputdenna ti sakana ken in-inumenna ti pakadangranna. **7** Dagiti agbitbitin a saka ti maysa a paralitiko ket maiyarig iti maysa a proverbio iti ngiwat dagiti maag. **8** Ti panangigalut iti bato iti maysa a palsiit ket kapada ti panangpadayaw iti maysa a maag. **9** Ti sisiit nga igi-iggem ti maysa a nabartek ket kasla proverbio iti ngiwat dagiti maag. **10** Ti pumapana a mangsugsugat iti uray siasinoman ket kasla tay tao a mangtangtangdan iti maag wenno uray siasinoman a lumabas. **11** Aso a mangdildilpat iti sarwana ti pakaiyarigan ti maysa a maag a mangulit-ulit iti minamaag nga aramidna. **12** Adda kadi makitkitam a nasirib iti bukodna a panagkita? Adda ad-adu a namnama para iti maysa a maag ngem iti kas kenkuana. **13** Ibagbaga ti sadut a tao nga, "Adda leon iti dalan! Adda leon kadagiti plasa!" **14** Ti panagpusipos ti ridaw iti bisagrana ti pakaiyarigan ti panagbalibalikid ti nasadut a tao iti pagid-iddaanna. **15** Ti sadut a tao ket ikabilna ti imana iti pinggan, ngem saanna man laeng a maingato daytoy nga isubo iti ngiwatna. **16** Iti panagkita ti maysa a sadut a tao ket nasirsirib isuna ngem iti pito a lallaki nga addaan iti kinatimbeng. **17** Ti tao a lumabas a makaunget iti panagsisinnupiat a saanna met a pakaseknan ket kasla tay tao a mangtengngel kadagiti lapayag ti maysa nga aso. **18** Agmauyong a tao a mangibibiat iti umap-apuy a pana **19** ti kaiyarigan ti tao a mangal-allilaw iti karrubana sana kuna, "Agang-angawak laeng!" **20** Ta no awan ti kayo, maiddep ti apuy, ken no awan ti manangperdi iti padana a tao, agsardeng ti panagaapa. **21** Uging a bumegbeggang ken kayo nga agapuy ti kaiyarigan ti mannakiapa a tao a mangpakaro iti panagririri. **22** Dagiti sasao a pammadpadakes ket maiyarig iti sangkasakmol a naimas a makan; umunegda iti kaunggan a paset ti bagi. **23** Ti pirak a naikalupkop iti banga ket kasla umap-apuy a bibig ken dakes a panagpuspuso. **24** Ti siasinoman a gumurgura iti dadduma ket kalkalubanna ti riknana babaen kadagiti ibagbagana, ken ur-urnongenna ti kinaulbodna iti kaungganna. **25** Agsao isuna iti nasayaat, ngem saanmo a patpatien isuna, ta adda pito a makarimon iti pusona. **26** Uray no ti gurana ket nakaluban iti panangallilaw, maammoanto ti sangkagimongan ti kinadangkesna. **27** Ti siasinoman a mangkali iti abut ket matnag iti daytoy, ken agtulid nga agsubli ti bato iti siasinoman a nangiduron iti daytoy. **28** Kagurgura ti ulbod a dila dagiti tattao nga irurrurumenna, ken mangipapaay iti pannakadadael ti manangpatiray-ok a ngiwat.

27 Saanmo nga ipaspasindayag ti maipapan inton bigat, ta saanmo nga ammo ti mabalin a maiyeg ti maysa nga aldaw. **2** Bay-am a sabali ti mangidayaw kenka ket saan a ta bukodmo a ngiwat; maysa a ganggannaet ket saan a dagiti bukodmo a bibig. **3** Panunotem ti kinadagsen ti maysa a bato ken ti dagsen ti darat, ket nadagdagsen ngem kadagitoy a dua ti parikut nga ipaay ti maysa a maag.

4 Adda kinaranggas iti pungtot ken layus iti unget, ngem siasino ti makatakder iti sangoanan ti imon? **5** Nasaysayaat ti nabatad a panangtubngar ngem iti nalimed a panagayat. **6** Napudno dagiti sugat nga impaay ti maysa a gayyem, ngem mabalin nga agkannaka iti kasta unay ti maysa a kabusor. **7** Ti tao a napnek a nangan ket saannna a pagan-ano uray ti diro, ngem iti mabisin a tao, agbalin a nasam-it dagiti amin a napait. **8** Ti billit nga umadayo manipud iti umukna ket maiyarig iti tao a maiyaw-awan manipud iti pagnanaedanna. **9** Ti bangbanglo ken insenso ket pagrag-oenda ti puso, ngem nasay-sayaat ti kinadungngo ti gayyem ngem iti balakadna. **10** Saanmo a baybay-an ti gayyemmo ken ti ama ti gayyemmo, ken saanka a mapmapan iti balay ti kabsatmo iti aldaw ti panagrigatmo. Nasaysayaat ti kaarruba nga adda iti asidegmo ngem iti kabsatmo nga adda iti adayo. **11** Agbalinka koma a masirib, anakko, ket pagrag-oem ti pusok; ket sungbatakto ti tao a manglalais kaniak. **12** Ti naannad a tao ket makitana ti riribuk ket aglemmeng isuna, ngem agtuloy dagiti awanan kapadasan a tattao ken agsagabada gapu iti daytoy. **13** Mangalaka iti kawes no ti makinkukua iti daytoy ket mangpatalged iti kuarta nga utang ti maysa a ganggannaet; ken alaem isuna no patalgedanna ti babai a mannakikamalala. **14** No adda mangbendision iti kaarrubana babaen iti napigsa a timekna iti bigbigat, maibilangto a lunod dayta a pamendision! **15** Ti mannakiapa nga asawa a babai ket maiyarig iti saan nga agressat a panagtedted ti tudo iti matutudo nga aldaw; **16** ti panangan-anawa kenkuana ket kasla panangigawgawid iti angin, wenno panangpadpadas a mangtaya iti lana babaen iti kannawan nga ima. **17** Ti landok, patademenna ti landok, kasta met a sursurroan ti maysa a tao ti gayyemna. **18** Kanento ti tao ti bunga ti aywananna a kayo ti igos, ken maidayaw ti tao a mangsalsalaknib iti amona. **19** Mabalin a makitam iti danum ti rupa ti maysa a tao, kasta met mabalin a makita kadagiti aramid ti maysa a tao no ania ti adda iti pusona. **20** Saan a pulos a mapnek ti lubong ti sheol ken ni Abadon, kasta met a saan pulos a mapnek dagiti mata ti tao. **(Sheol h7585)** **21** Ti pagguguran ket para iti pirak, ti hurno ket para iti balitok, ken mapadpadas ti tao no maidayaw isuna. **22** Urayno tumekem ti maysa a maag babaen iti al-o — karaman dagiti bukbukel-saan latta isuna a panawan ti kinamaagna. **23** Siguradoem nga ammom ti kasasaad dagiti arbanmo ken kailalaam ti maipapan kadagiti tarakenmo, **24** ta saan nga agnanayon ti kinabaknang. Adda aya met korona nga agpaut iti amin a henerasion? **25** Awanen dagiti ruot ken agparparang dagiti baro a nagtubo ken naurnong kadagiti banbantay dagiti kanen dagiti taraken. **26** Ipaayto dagiti karnero ti kawesmo, ken ipaayto dagiti kalding ti bayad ti talon. **27** Addanto gatas dagiti kalding nga agpaay a taraonmo—taraon para iti bumalaymo—ken taraon para kadagiti adipenmo a babbai.

28 Agtaray dagiti managdakdakes uray no awan ti mangkamkamat kadakuada, ngem dagiti agar-aramid iti umno ket natured a kas iti urbon a leon. **2** Gapu iti basol ti daga, addaan daytoy kadagiti mangiturturay, ngem babaen iti tao nga addaan iti pannakaawat ken pannakaammo, agpautto daytoy iti atiddug a tiempo. **3** Ti maysa a napanglaw a tao a mangidaddadanes kadagiti padana a napanglaw ket kas iti bumayakabak a tudo nga awan ibatina a taraon. **4** Dagiti mangtallikod iti linteg ket dayawenda dagiti nadangkes a tattao, ngem guraen ida dagiti agtultulnog iti linteg. **5** Saan a maawatan dagiti dakes a tattao ti hustisia, ngem maawatan dagiti mangsapsapul kenni Yahweh dagiti amin a banag. **6** Nasaysayaat ti napanglaw a tao nga agbibiag iti kinatarnawna, ngem iti nabaknang a tao a dakes dagiti aramidna. **7** Ti agtungtungpal iti linteg ket maysa nga anak nga addaan iti pannakaawat, ngem ti tao a kadua dagiti narawet ket ibabainna ti amana. **8** Ti agur-urnong iti kinabaknangna babaen iti nangato a panangporsiyentona iti ipapautangna ket ur-urnongenna ti kinabaknangna a maipaayto iti tao a naasi kadagiti napanglaw a tattao. **9** No adda saan a dumdumngeg iti linteg, uray pay ti kararagna ket makarimon. **10** Ti siasinoman a mangiturong iti nalinteg iti dakes a wagas ket matnag iti bukodna nga abut, ngem maaddaan iti nasayaat a tawid ti awan basolna. **11** Ti baknang a tao ket mabalin a masirib iti bukodna a panagkita, ngem matakuatanto isuna ti napanglaw a tao nga addaan iti pannakaawat. **12** Inton adda balligi para kadagidiay agar-aramid iti umno, addanto naindaklan a dayag, ngem inton bumangon dagiti nadangkes, aglemmeng dagiti tattao. **13** Ti mangilemlemmeng kadagiti basolna ket saan a rumang-ay, ngem ti agbabawi ken tumallikod kadagitoy ket makaassianto. **14** Naragsak ti maysa a tao a kanayon nga agbibiag nga addaan iti panagraem, ngem ti siasinoman a mangpatangken iti pusona ket mariribukanto. **15** Kas iti agngerngernger a leon wenno agdakdakiwas nga oso ti kaiyarigan ti nadangkes a mangiturturay kadagiti napanglaw a tattao. **16** Maysa a naranggas a mangidadanes ti kaiyarigan ti mangiturturay nga awanan iti pannakaawat, ngem ti manggurgura iti kinaulbod ket pumautto dagiti aldawna. **17** No nagbiddut ti maysa a tao gapu ta adda pinagsayasayna ti darana, aglemmengto isuna agingga a matay, ket awanto ti tumulong kenkuana. **18** Natalgedto ti siasinoman nga agbiag nga addaan iti kinatarnaw, ngem dagus a matnag ti agbibiag iti nakillo a wagas. **19** Ti tao a mangtrabtrabaho iti dagana ket maaddaanto iti adu a taraon, ngem maaddaanto iti adu a rigat ti siasinoman a mangsurot iti awan serserbina nga aramid. **20** Ti napudno a tao ket maaddaanto iti adu a bendision, ngem madusanto ti tao a bumaknang iti apagbiit. **21** Saan a nasayaat a mangipakita iti panangidumduma, ngem agbasol ti tao para iti sangapidaso a tinapay. **22** Kamkamaten ti naimot a tao ti kinabaknang, ngem saanna ammo nga umayto kenkuana ti kinarigat. **23** Ti siasinoman a mangtubngar iti maysa a tao ket makasarakto iti ad-adu a pabor manipud kenkuana ngem ti maysa a tao a mangpatpatiray-ok kenkuana babaen iti dilana. **24** Siasinoman a mangtakaw iti sanikua ti ama wenno inana nga ibagana a, “Saan a basol dayta,” kadua isuna ti manangdadael. **25** Mangparnuay iti apa ti naagum a tao, ngem rumang-ay ti agtaltalek kenni Yahweh. **26** Maag ti agtaltalek iti bukodna a bagi, ngem ti siasinoman nga agbibiag iti kinasirib ket maiyadayo manipud iti peggad. **27** Awan pagkurangan ti mangtultulong kadagiti napanglaw, ngem siasinoman a saan a mangikaskaso kadakuada ket aglak-amto iti adu a lunod. **28** No bumileg dagiti nadangkes, aglemmeng dagiti tattao, ngem no mapukaw dagiti nadangkes, umadu dagiti agar-aramid iti umno.

29 tao a namin-adu a natubngar ngem pasikkilenna ti tengngedna, madadael a dagus ket saanto nga umimbag. **2** Inton umadu dagiti agar-aramid iti umno, agrag-

o dagiti tattao, ngem no ti nadangkes a tao ti mangiturturay, agsennaay dagiti tattao. **3** Siasinoman a mangayat iti kinasirib ket pagrag-oena ti amana, ngem ti makikadkadua kadagiti balangkantis ket daddaelenna ti kinabaknangna. **4** Patakderen ti ari ti daga babaen iti hustisia, ngem dadaelen daytoy ti tao a dumawdawat iti pasuksok. **5** Ti tao a mangpatpatiray-ok iti kaarrubana ket agiwaywayat iti iket para iti sakana. **6** Matiliw iti palab-og ti siasinoman a dakes a tao babaen iti bukodna a basol, ngem agkanta ken agrag-o ti tao nga agar-aramid iti umno. **7** Irupir ti agar-aramid iti nasayaat dagiti napanglaw; saan a maawatan ti nadangkes ti kasta a pannakaammo. **8** Puoran dagiti maag ti siudad, ngem ikkaten dagiti nasirib ti gura. **9** No makisinuppiat ti masirib kadagiti maag a tao, agpungtot ken agkatawa isuna, ken awanto ti inana. **10** Kagura dagiti mawaw ti dara ti awan basolna ket sapulenda ti biag dagiti nalinteg. **11** Ipakita ti tao a maag ti amin nga ungetna, ngem ti masirib a tao ket igawidna ti ungetna ken pakalmaenna ti bagina. **12** No dengdenggen ti mangiturturay ti kinaulbod, agbalinto a nadangkes dagiti amin nga opisyalesna. **13** Agpada ti napanglaw ken ti mangidaddadanes a tao, ta agpada nga innikan ni Yahweh iti lawag dagiti matada. **14** No ukomen ti ari dagiti napanglaw babaen iti kinapudno, mapasingkedanto iti agnanayon ti tronona. **15** Mangted iti sirib ti baot ken panangbabalaw, ngem ti ubing a saan a madisdisiplinaan ket ibabainna ti inana. **16** Inton dagiti nadangkes a tao ti agturay, umadu ti basol, ngem makita dagiti agar-aramid iti umno ti pannakaabak dagiti nadangkes a tattao. **17** Disiplinaam ti anakmo ket paginanaennakanto, mangiyegto isuna iti ragsak iti biagmo. **18** No awan ti naipadto a sirmata saan a matengngel dagiti tattao, ngem nagasat ti tao a mangsalsalimetmet iti linteg. **19** Saanto a mabagbagaan iti maysa a tagabu, ta uray no maawatanna, awanto ti sungbatna. **20** Kitaen ti tao a darasudos iti saona? Ad-addu ti namnamma para ti maag ngem isuna. **21** Ti mangpanuynoy iti tagabuna sipud pay iti kinaagtutubona, addanto ti parrikut iti kamaudiananna. **22** Ti naunget a tao ket mangpataud iti ringgor ken makaaramid iti adu a basol ti amo a naunget. **23** Ti kinatangsit ti maysa a tao ket isu ti mangipababa kenkuana, ngem ti addaan iti napakumbaba nga espiritu ket mapadayawanto. **24** Ti tao a makibingay kadagiti agtatakaw ket kagurgurana ti bukodna a biag; mangmangegna ti lunod ket agulimek. **25** Ti buteng ti tao ket isu't pakaisiloanna, ngem maisalakan ti agtaltalek kenni Yahweh. **26** Adu ti mangsapul iti rupa ti mangituray, ngem agtaud kenni Yahweh ti hustisia para kenkuana. **27** Ti tao a saan a nalinteg ket pakarurudan dagiti agar-aramid iti umno, ngem ti nalinteg ti dalanna ket makarimon kadagiti nadangkes a tattao.

30 Dagiti pagsasao ni Agur nga anak a lalaki ni Jakeh-ti mensahe manipud iti Dios: Imbutaktak daytoy a lalaki kenni Ithiel, kada Ithiel ken Ucal: **2** Pudno nga ad-adda a kaslaak iti ayup ngem iti siasinoman a tao, ken awan ti pannakaawatko a kas iti tao. **3** Saanko a naadal ti kinasirib, wenno addaanak iti pannakaamo maipapan iti Nasantoan. **4** Siasino ti nagpangato iti langit ket bimmaba? Siasino ti nangurnong iti angin babaen kadagiti imana? Siasino ti nangurnong kadagiti danum babaen iti pagan-anayna? Siasino ti nangipatakder kadagiti amin a pungto ti daga? Ania ti naganna, ken ania ti nagan ti anakna? Sigurado nga ammoyo! **5** Napadasen ti amin a sasao ti Dios, kalasag isuna kadagiti agkamkamang kenkuana. **6** Saanmo a nayonan dagiti sasaona, di la ket tubngarennaka, ket mapaneknekankanto nga ulbod. **7** Dua a banag ti dawatek kenka, saanmo ida nga ipaidam kaniak sakbay a matayak: **8** Iyadayom kaniak ti kinaubbaw ken kinaulbod. Saanmo nga ited kaniak ti kinapanglaw wenno kinabaknang, itedmo laeng iti taraon a kasapulak. **9** Ta no addaanak ti adu unay, ilibakkanto ken ibagak a, "Siasino ni Yahweh?" Wenno no pumanglawak, agtakawakto ket ibabainkonto ti nagan ti Diosko. **10** Saanmo a dadaelen ti dayaw ti tagabu iti sangoanan ti amona, di la ket ilunodnaka ket agbiddutka. **11** Ti maysa a henerasion a mangilunod iti amada ken saanda a bendisionan ti inada, **12** dayta ti henerasion a nadalus kadagiti bukodda a mata, ngem saanda a nadalusan manipud kadagiti rugitda. **13** Dayta ti henerasion—anian a nagtangsit dagiti matada ken nakangato dagiti kalub ti matada! — **14** isuda ti henerasion a kasla kampilan dagiti ngipenda, ken kampit dagiti pangalda, tapno sikbabenda dagiti napanglaw iti daga ken dagiti agkasapulan manipud iti sangkataoan. **15** Adda dua nga annak a babai ti alinta? "Ikkannak ken ikkannak," ti sangitda. Adda tallo a banag a saan pulos a mapmapnek, uppat a saan pulos a mangibaga iti "Uston": **16** Lubong dagiti natay, ti aanakan a saan a makaipaay iti anak, ti daga a mawaw iti danum ken ti apuy a saan pulos a mangibaga iti "Uston." **(Sheol h7585)** **17** Ti mata a mang-uyaw iti ama, ken ti mang-uyaw iti panagtulnog iti ina, sippetento nga iruar dagiti uwak iti tanap dagiti matana, ket kanento isuna dagiti buitre. **18** Adda tallo a nakaskasdaaw unay para kaniak, uppat a saanko a maawatan: **19** ti dalan ti agila iti langit; ti dalan ti uleg iti bato; ti dalan ti bangka iti tengnga ti baybay; ken ti wagas ti lalaki iti balasang. **20** Daytoy ti wagas ti makikamkammalala—mangan isuna sana punasan ti ngiwatna ken ibagana nga "Awan ti nagbasolak" **21** Kadagiti tallo a banag agkintayeg ti daga, ti maikauppat ti saanna a maibturan: **22** ti tagabu nga agbalin nga ari; no mabsog iti taraon ti maag; **23** no makiassawa ti babai a mabusbusor, ken no sublaten ti babaonen ti saad ti amona a babai. **24** Uppat a banbanag iti daga ket babassit ngem nasisiribda unay: **25** dagiti kuton ket parsua a saan a nabileg, ngem agisagsaganada kadagiti taraonda iti kalgaw; **26** dagiti koneho ket saan a napigsa a parsua, ngem ar-aramidenda dagiti pagtaenganda kadagiti batbato. **27** Dagiti dudon ket awan ti arida, ngem nakalinyada amin nga agmartia. **28** Kadagiti alutiit, maiggamam daytoy kadagiti imam, ngem masarakan ida kadagiti palasio dagiti ari. **29** Adda tallo a nalimbong iti addangda, uppat a nalimbong iti pannagnada: **30** ti leon, ti kapigsaan kadagiti amin nga atap nga ayup-saan a tumallikud daytoy iti aniaman; **31** maysa a nataer a kawitan; maysa a kalding, ken maysa nga ari nga adda iti abayna dagiti soldadona. **32** No nagbalinka a maag, a mangidaydayaw iti bagim, wenno no agpangpanggepka iti dakes- iyaputmo ti imam iti ngiwatmo. **33** Kas iti panangbatil iti gatas a mangpatpataud iti mantikilya, ken kas iti panagdara ti agong ti maysa a tao no matiritir daytoy, kastoy met laeng ti mapasamak iti unget a mangpataud ti apa.

31 Dagiti sasao ni Ari Lemuel— mensahe manipud iti Dios nga insuro kenkuana ti inana. **2** Ania, anakko? Ken ania, anak ti aanakak? Ken ania, anak dagiti sapatak?

— **3** Saanmo nga ited ti pigsam kadagiti babbai, wenno
dagiti wagasmo kadagiti mangdaddadael kadagiti ari. **4**
Saan a para kadagiti ari, Lemuel, saan a para kadagiti ari ti
uminom iti arak, wenno kadagiti mangiturturay ti mangdamag
nga, “Ayanna ti naingel a mainom?” **5** Gapu ta no uminomda
malipatanda dagiti naipaulog a linteg, ket saanda a bigbigen
dagiti kalintegan dagiti amin a marigrigatan. **6** Ikkam iti
naingel a mainom dagiti tattao a mapukpukaw, ken arak
dagiti agsagsagaba. **7** Uminom isuna ket malipatanna ti
kinapanglawna, ket saanna a malagip ti pakariribukanna.
8 Agsaoka para kadagiti saan a makasao, para kadagiti
amin a mapukpukaw. **9** Agsaoka ket mangukomka babaen
iti pannakarukod iti nalinteg ken ikalintegam ti karbengan
dagiti napanglaw ken agkasapulan a tattao. **10** Siasino
ti makasarak iti asawa a babai nga adda kabaelanna?
Napatpateg isuna nga adayo ngem kadagiti alahas. **11**
Agtaltalek kenkuana ti puso ti asawana, ken saanto pulos a
pumanglaw ti asawana. **12** Agar-aramid isuna iti nasasayaat
a banbanag para iti asawana ken saan a kinadakes iti entero
a panagbiagna. **13** Mangpilpili isuna iti lupot a naaramid
iti buok iti karnero ken de lana a lupot, ket agtrabaho
isuna a siraragsak kadagiti imana. **14** Maiyarig isuna iti
agtagtagilako iti barko; mangisangsangpet isuna kadagiti
taraon manipud iti adayo a lugar. **15** Bumangon isuna iti rabii
ket ikkanna iti taraon dagiti sangkabalayanna, ket iwarasna
ti trabaho para kadagiti adipenna a babbai. **16** Agbirok
isuna iti talon ket gatangenna daytoy babaen iti bunga dagiti
imana, agmula isuna iti ubas. **17** Kawkawesanna ti bagina
iti pigsa ken pappapigsaenna dagiti imana. **18** Ammona
no anianto ti mangted kenkuana iti nasayaat a gungona,
agpatpatnag a saan a maiddep ti silawna. **19** Iyiggemna
dagiti imana iti rueda, ken igemanna ti takbian. **20** Iyunatna
dagiti imana kadagiti napanglaw a tattao; iyunatna dagiti
imana kadagiti agkasapulan a tattao. **21** Saan isuna a
mabuteng iti niebe para iti sangakabalayanna, ta nakawesan
iti natingra a nalabaga ti sangakabalayanna. **22** Agar-aramid
isuna kadagiti abbong ti pagidaanna, ket agkawkawes isuna
iti lino a pagan-anay a purpura ti marisna. **23** Mabigbigbig ti
asawana kadagiti ruangan, tunggal makitugtugaw ti asawana
kadagiti panglakayen iti daga. **24** Agar-aramid isuna kadagiti
lino a pagan-anay ket ilaklakona dagitoy, ken mangipapaay
isuna iti barikes kadagiti agtagtakilako. **25** Nakawesan isuna
iti pigsa ken dayaw, ket katkatawaanna ti umay a tiempo. **26**
Iyungapna ti ngiwatna a nabuyugan iti kinasirib, ken adda ti
linteg ti kinamanangaasi iti dilana. **27** Banbantayanna dagiti
wagas ti sangakabalayanna ket saanna a kanen ti tinapay ti
kinasadut. **28** Tumakder dagiti annakna ket awaganda isuna
a nagasat; idaydayaw isuna ti asawana a kunkunana, **29**
“Adu a babbai ti nakaaramid iti nasayaat, ngem inabakmo
ida amin.” **30** Makaallilaw ti kinapintas, awan serserbi ti
kinapintas, ngem maidaydayawto ti babai nga agbuteng
kenni Yahweh. **31** Itedyo kenkuana ti bunga ti aramidna
ket bay-anyo nga idaydayaw koma isuna dagiti aramidna
kadagiti ruangan.

Eclesiastes

1 Dagitoy dagiti sasao ti Manursuro, ti kaputotan ni David
ken ari iti Jerusalem. **2** Ibagbaga ti Manursuro daytoy.
"Kas iti alingasaw ti angep, kas iti pul-oy ti angin, mapukaw
dagiti amin a banbanag, nga agibati iti adu a saludsod.
3 Ania ti gungguna a magun-od ti sangkataoan manipud
kadagiti amin a trabaho a pagbanbanoganda iti baba ti
init? **4** Lumabas ti maysa a henerasion, ket umay ti sabali
a henerasion, ngem agtalinaed ti daga iti agnanayon. **5**
Agsingising ti init ken lumnek daytoy ket dagus nga agsubli
manen iti lugar a pagsingsingisinganna. **6** Agpul-oy ti angin
a paabagatan ken agrikus nga agpaamianan, agrikrikus a
kankanayon iti dalanna ket agsubsubli manen. **7** Agay-ayus
amin dagiti karayan iti baybay, ngem saan pulos a mapunno
ti baybay. Iti lugar a pagturturungan dagiti karayan, sadiay
manen ti papananda. **8** Makabannog amin a banbanag,
ket awan ti siasinoman a makailawlawag iti daytoy. Saan a
mapnek ti mata kadagiti makitkitana wenno mapno ti lapayag
kadagiti mangmangngegna. **9** Aniaman dagiti napalabas
ket isunto ti mapasamak ken aniaman dagiti naaramiden
ket isunto ti maaramid. Awan iti barbaro iti baba ti init.
10 Adda kadi iti aniaman a mabalin a maibaga, 'Kitaem,
barbaro daytoy'? Aniaman nga adda ket addan iti nabayagen
a panawen, kabayatan dagiti tawtawen a nabayagen a
napalabas sakbay kadatayo. **11** Kasla awan ti makalagip
kadagiti banbanag a napasamak idi un-unana a tiempo.
Ken dagiti banbanag a naud-udi a napasamak ken dagiti
mapasamakto iti masakbayan ket saanto met laeng siguro a
malagip." **12** Siak ti Manursuro, ket nagturayak a kas ari iti
Israel idiay Jerusalem. **13** Inusarko ti panunotko a mangadal
ken mangsukimat babaen iti kinasirib dagiti amin a banbanag
a maar-aramid iti baba ti langit. Dayta a panagsukimat ket
makabannog a trabaho nga inted ti Dios kadagiti annak
dagiti tattao a pakakumikomanda. **14** Nakitak amin dagiti
aramid a maar-aramid iti baba ti init ket kitaenyo, maiyarigda
amin iti alingasaw ken panangpadas a mangpastor iti
angin. **15** Saan a mailinteg ti killo! Saan a mabilang dagiti
mapukpukaw! **16** Nagsaoak iti pusok, a kunak, "Kitaem,
nakagun-odak iti ad-adu a kinasirib ngem kadagiti amin
nga immun-una ngem siak ditoy Jerusalem. Nakakitan ti
panunotko iti adu a kinasirib ken pannakaammo." **17** Isu nga
inusarko ti pusok tapno maammoak ti kinasirib ken kasta
met ti kinamauyong ken kinamaag. Naawatak a daytoy
ket panangpadas met laeng a mangpastor iti angin. **18**
Ta iti kinawadwad iti kinasirib, ad-adda iti pannakaupay,
ken ti tao a manaynayunan ti pannakaammona, ad-adda ti
panagladingit.

2 Kinunak iti pusok, "Umayka itan, suutenka iti kinaragsak.
Isu a ragsakem ti pakaragsakan. Ngem kitaem, daytoy
ket apagbiit met laeng a pul-oy. **2** Kinunak maipapan iti
panagkatawa, "Kinamaag daytoy!" ken maipapan iti ragsak,
"Ania ti serserbina daytoy?" **3** Sinukimat ko iti pusok no
kasanok a penneken dagiti tarigagayko babaen iti arak.
Impalubosko nga iturongnak ti panunotko iti kinasirib uray no
adda pay laeng kaniak ti kinamaag. Kayatko a maammoan
ti nasayaat nga aramiden dagiti tattao iti baba ti langit
kabayatan dagiti aldaw dagiti bibiagda. **4** Naindaklan a
banbanag dagiti naaramidak. Nangipatakderak kadagiti
balbalay para iti bagik ken nagmulaak kadagiti kaubasan. **5**
Nangaramidak kadagiti minuyongan ken parke para iti bagik;
minulaak dagitoy iti amin a kita dagiti agbunga a kaykayo. **6**
Nangkaliak kadagiti pagurnongan iti danum a mangsibog
iti kabakiran a nagtuboan dagiti kaykayo. **7** Gimmatangak
kadagiti lallaki ken babbai a tagabu; addaanak kadagiti
tagabu a naiyanak iti palasiok. Addaanak pay kadagiti
dadakkel nga arban ken pangen iti dingwen, nga ad-adu
ngem ti siasinoman nga ari nga immun-una a nagturay iti
Jerusalem sakbay kaniak. **8** Nakaurnongak iti pirak ken
balitok, kadagiti gameng dagiti ar-ari ken probprobinsia.
Addaanak kadagiti lallaki ken babbai a kumakanta nga
agpaay kaniak; babaen kadagiti adu nga as-assawa ken
kakabkabbalay, inaramidko dagiti banbanag a makaparagsak
iti siasinoman a lalaki iti rabaw ti daga. **9** Isu a nagbalinak a
nain-indaklan ken nabakbaknang ngem kadagiti amin nga
immun-una ngem siak iti Jerusalem, ken nagtalinaed kaniak
ti kinasiribko. **10** Aniaman a tinarigagayan dagiti matak,
saanko nga impaidam kadagitoy. Saanko nga impaidam
iti pusok ti aniaman a pakaragsakan, gapu ta agrag-o ti
pusok iti amin a nagbannogak ket ragragsak ti gunggonak
kadagiti amin a trabahok. **11** Ket kinitak dagiti amin nga
inaramid ti imak ken iti trabaho nga inaramidko, ngem
kaskasdi met laeng nga alingasaw dagiti amin a banag ken
panangpadas a mangipastor iti angin. Awan ti magunggona
iti baba ti init. **12** Ket timmalikudak a mangutob iti kinasirib,
ken kasta met iti kinamauyong ken kinamaag. Ta ania ti
maaramidan ti sumaruno nga ari a sumukat kalpasan ti ari,
a saan pay a naaramid? **13** Ket nangrugi a naawatak nga
adda pangatiwan ti kinasirib iti kinamaag, kas ti lawag a
nasaysayaat ngem iti sipnget. **14** Us-usaren ti nasirib a
tao ti matana a mangkita iti papananna, ngem magmagna
ti maag iti kasipngetan, numan pay ammok nga agpada
a gasat ti nakasagana para iti tunggal maysa. **15** Ket
kinunak iti pusok, "Aniaman a mapaspasamak iti maag ket
mapasamakto met kaniak. Isu nga ania ti pagdumaanna no
kasta unay ti kinasiribko?" Inkeddengko iti pusok, "Daytoy
ket alingasaw met laeng." **16** Ta ti nasirib a tao, kas
iti maag, ket saan a malaglagip iti atiddug a panawen.
Kadagiti dumteng nga al-aldaw, amin dagita a banbanag ket
nabayagen a nalipatan. Matay ti nasirib a tao a kas met
iti maag a matay. **17** Isu a ginurak ti biag gapu ta dakes
para kaniak dagiti amin a trabaho a maar-aramid iti baba ti
init. Daytoy ket gapu ta alingasaw amin a banbanag ken
panangpadas a mangipastor iti angin. **18** Kinagurak amin a
naaramidko a nagbannogak iti baba ti init gapu ta masapul
nga ibatik dagitoy iti tao a sumaruno kaniak. **19** Ket siasino ti
makaammo no nasiribto isuna wenno maag? Ngem isunanto
ti amo kadagiti amin a banag iti baba ti init a naaramidan
iti bannog ken kinasiribko. Alingasaw met laeng daytoy.
20 Ngarud, nangrugi a maupay ti pusok kadagiti amin a
trabaho nga inaramidko iti baba ti init. **21** Ta mabalin nga
adda ti agtrabaho nga addaan iti kinasirib, pannakaammo
ken kinalaing, ngem ibatinanto dagiti amin a banbanag nga
adda kenkuana iti maysa a tao a saan pulos a nagtrabaho iti
aniaman kadagitoy. Daytoy ket alingasaw met laeng ken
nakabutbuteng unay a pasamak. **22** Ta ania ti magunggona
ti tao nga agtrabtrabaho iti kasta unay ken mangpadpadas iti
amin a puso a mangleppas kadagiti aramidna iti baba ti init?
23 Inaldaw a nasakit ken narigat ti trabahona, isu a saan

a makainana ti kararuana iti rabii. Daytoy ket alingasaw met laeng. **24** Awan ti nasaysayaat para iti siasinoman ngem ti laeng mangan, uminom ken mapnek iti aniaman a nasayaat iti trabahona. Nakitak a naggapu iti ima ti Dios daytoy a kinapudno. **25** Ta siasino ti makapangan wenno maaddaan iti aniaman a kita ti ragsak nga awan iti Dios? **26** Ta iti siasinoman a makaay-ayo kenkuana, ited ti Dios ti kinasirib, pannakaammo ken rag-o. Nupay kasta, itedna iti managbasol ti trabaho iti panagurnong ken panagidulin tapno itedna iti maysa a tao a makaay-ayo iti Dios. Daytoy ket alingasaw met laeng ken panangpadas a mangipastor iti angin.

3 Ta adda naituding a tiempo para iti amin a banag, ken panawen para iti tunggal panggep iti baba ti langit. **2** Adda tiempo iti pannakaiyanak ken adda tiempo iti pannakatay, adda tiempo iti panagmula ken tiempo iti panangparut kadagiti mula, **3** adda tiempo iti panangpapatay ken adda tiempo iti pannakapaimbag, adda tiempo iti panangdadael ken adda tiempo iti panangbangon, **4** adda tiempo iti panagsangit ken adda tiempo iti panagkatawa, adda tiempo iti panagladingit ken adda tiempo iti panagsasala, **5** adda tiempo iti panangipurwak kadagiti batbato, ken adda tiempo iti panagurnong kadagiti batbato, adda tiempo iti panangarakup kadagiti dadduma a tattao ken adda tiempo iti panagliklik manipud iti pannakaarakup, **6** adda tiempo ti panagbiruk kadagiti banbanag ken adda tiempo ti panagsardeng ti panagbirbiruk, adda tiempo ti panagidulin kadagiti banbanag ken adda tiempo ti panagibelleng kadagiti banbanag, **7** adda tiempo ti panagpigis kadagiti kawkawes ken adda tiempo ti panagisimpa kadagiti kawkawes, adda tiempo ti panagulimek ken adda tiempo ti panagsao, **8** adda tiempo ti panagayat ken adda tiempo ti panaggura, adda tiempo para iti gubat ken adda tiempo para iti kappia. **9** Ania ti magunggona ti trabahador kadagiti pagbanbanoganna? **10** Nakitakon ti trabaho nga inted ti Dios kadagiti tattao a leppasenda. **11** Inaramid ti Dios dagiti amin a banbanag a maitutop iti umno a tiempo. Inkabilna pay ti kinaagnanayon kadagiti puspusoda. Ngem saan a maawatan ti sangkatoan dagiti inaramid ti Dios, manipud kadagiti rugrugida agingga kadagiti panagleppasda. **12** Ammok nga awan ti nasaysayaat para iti siasinoman ngem ti agrag-o ken agaramid iti nasayaat kas agbibiag isuna— **13** ken mangan ken uminom koma ti tunggal maysa ken maawatanda koma no kasano a ragsakenda dagiti nasasayaat nga aggapu kadagiti amin a trabahoda. Sagut daytoy manipud iti Dios. **14** Ammok nga agtalinaed nga agnanayon ti aniaman nga aramiden ti Dios. Awan ti mainayon wenno maikkat iti daytoy, gapu ta ti Dios ti nangaramid iti daytoy tapno umasideg dagiti tattao kenkuana nga addaan iti dayaw. **15** Aniaman nga adda ket addan idi, aniaman nga umaddanto ket addan. Inaramid ti Dios nga agbirok dagiti tattao kadagiti nakalemmeng a banbanag. **16** Ket nakitak nga iti baba ti init, adda ti kinadangkes iti ayan koma ti hustisia, ken iti lugar ti kinalinteg ket masansan a masarakan ti kinadangkes. **17** Kinunak iti pusok, "Ukomento ti Dios ti nalinteg ken nadangkes iti umno a tiempo para iti tunggal pasamak ken tunggal aramid." **18** Kinunak iti pusok, "Subsuboken ti Dios dagiti tattao tapno ipakitana kadakuada a kasla da la dagiti ayup." **19** Ta agpada a gasat ti mapaspasamak kadagiti tattao a mapaspasamak kadagiti ayup. Kas kadagiti ayup, matay amin a tattao. Masapul nga umangesda amin ti agpada nga angin, tapno iti kasta a wagas awan ti pangatiwan dagiti tattao kadagiti ayup. Saan kadi a kasla laeng napardas nga anges dagiti amin a banag? **20** Maymaysa a lugar ti pappapanan dagiti amin a banag. Naggapu amin iti tapok, ket agsubli amin iti tapok. **21** Siasino ti makaammo no ti espiritu ti sangkataoan ket agpangato ken dagiti espiritu dagiti ayup ket agpababa iti uneg ti daga? **22** Isu a naamirisko manen nga awan ti nasaysayaat para ti siasinoman ngem ti agragsak iti trabahona, ta dayta ti naituding nga aramidenna. Siasino ti makaisubli kenkuana tapno makitana no ania ti mapasamak kalpasan ti biagna?

4 Maminsan manen pinanunotko ti maipapan kadagiti amin a panangidadanes a maar-aramid iti baba ti init. Kitaem dagiti lua dagiti naidadanes a tattao. Awan ti mangliwliwa kadakuada. Ti kinabileg ket adda iti ima dagiti mangidaddadanes kadakuada, ngem awan ti mangliwliwa kadagiti naidadanes a tattao. **2** Isu a kabkablaawak dagiti natayen a tattao, dagidiay natayen, saan a dagiti agbibiag, dagidiay sibibiag pay laeng. **3** Nupay kasta, nagasgasat pay ngem kadakuada ti saan pay a nagbiag, ti saan pay a nakakita iti aniaman a kinadakes a maar-aramid iti baba ti init. **4** Ket nakitak nga amin a kinagaed ken amin a batido a trabaho ket nakaigapuan ti panangapal ti kaaruba ti maysa a tao. Alingasaw met laeng daytoy ken panangpadas a mangipastor iti angin. **5** Agdalikepkep ti maag ken saan nga agtrabtrabaho, isu a ti bukodna a lasag ti taraonna. **6** Ngem nasaysayaat ti sangarakem a gunggona iti naulimek a trabaho ngem ti dua a rakem a gunggona iti trabaho a panangpadas a mangipastor iti angin. **7** Ket napanunotko pay ti maipapan iti nakarkaro nga awan serserbina, ti apagbiit nga agpukaw nga alingasaw iti baba ti init. **8** Adda ti kita ti tao nga agbibiag nga agmaymaysa. Awan a pulos ti kaduana, awan anakna a lalaki wenno kabsatna a lalaki. Awan pulos ti pagpatinggaan dagiti amin a trabahona, ken saan a mapmapnek dagiti matana iti panaggungun-od iti kinabaknang. Agsidsiddaaw isuna, "Siasino ti agnumar iti pagbanbannogak ken pangpawpawilak iti bagik iti ragsak?" Alingasaw met laeng daytoy, saan a napintas a pagteng. **9** Nasaysayaat ti dua a tao nga agtrabaho ngem ti agmaymaysa; makaurnongda a dua iti nasayaat a bayad ti nagbannoganda. **10** Ta no matumba ti maysa, mabalin a bangunen ti maysa pay ti gayyemna. Nupay kasta, panagladingit ti sumursurot iti agmaymaysa no matumba isuna no awan ti siasinoman a mangbangon kenkuana. **11** Ken no agabay nga agidda ti dua, mabalin a bumarada, ngem kasano a pumudot ti agmaymaysa? **12** Ti tao nga agmaymaysa ket maparukma, ngem kabaelan a sarangten ti dua a tao ti panangraut, ken saan a nalaka a mapugsat ti tali nga adda tallo a linabagna. **13** Nasaysayaat ti agbalin a nakurapay ngem masirib a baro ngem ti nataengan ken maag nga ari a saannan nga ammo ti dumngeg kadagiti ballaag. **14** Pudno daytoy uray no ti maysa a baro ket agbalin nga ari manipud iti pagbaludan, wenno uray no naiyanak isuna a marigrigat iti pagarianna. **15** Nupay kasta, nakitak ti tunggal maysa a sibibiag ken magmagna iti aglawlaw iti baba ti init a papaiturayanda dagiti bagbagida iti sabali pay a baro a timmakder a kas ari. **16** Awan ti pagpatinggaan dagiti amin a tattao a mangayat nga agtulnog iti baro nga ari, ngem saan nga agbayag ket adu kadakuada ti saanen

a mangdayaw kenkuana. Pudno, daytoy a kasasaad ket alingasaw, ken panangpadas a mangipastor iti angin.

5 Bantayam dagiti tigtignaymo no mapanka iti balay ti Dios. Mapanka idiay a dumngeg. Nasaysayaat iti panagdengngeg ngem kadagiti maag nga agidatdaton kabayatan a saanda nga ammo a kinadangkes ti ar-aramidenda iti biag. **2** Saanka nga agdarasudos unay nga agsao, ken saanmo a palubosan ti pusom nga agdarasudos unay a mangiyeg iti aniaman a banag iti sangoanan ti Dios. Adda ti Dios idiay langit, ngem addaka iti rabaw ti daga, isu a bassitem laeng koma dagiti sasaom. **3** No adda ti adu unay a banag nga aramidem ken pakadanagam, mabalin nga agtagtagainepka iti dakes. Ken no ad-adu dagiti sasasoem, ad-adu ti maibagam a minamaag. **4** No agsapataka iti Dios, saanmo nga itantan nga aramiden daytoy, ta saan a maragsakan ti Dios kadagiti maag. Aramidem ti insapatam nga aramiden. **5** Nasaysayaat ti saan nga agsapata ngem ti agsapata a saanmo a tungpalen. **6** Saanmo a palubosan ti ngiwatmo a pakaigapuan ti panagbasol ti lasagmo. Saanmo nga ibaga iti mensahero ti padi, "Biddut dayta a sapata. "Apay a papungtotem ti Dios babaen iti panagsapatam a siuulbod, a mangparparurod iti Dios tapno dadaelenna dagiti aramid dagiti imam? **7** Ta iti adu a tagtagainep, kas iti adu a sasao, ket adda ti awan kaipapananna nga alingasaw. Isu nga agbutengka iti Dios. **8** No makitam dagiti marigrigat a maidaddadanes ken mataktakawan iti nalinteg ken umno a panangtrato iti probinsiam, saanka a masdaaw a kasla awan ti makaammo, gapu ta adda dagiti tattao nga addaan iti pannakabalin a mangkitkita kadagiti adda iti babaenda, ken adda pay dagiti nangatngato ngem kadakuada. **9** Kanayonna pay, dagiti bunga iti daga ket para iti amin ken ti ari a mismo ket mangal-ala kadagiti bunga manipud kadagiti talon. **10** Siasinoman a mangay-ayat iti pirak ket saan a mapnek iti pirak ken siasinoman a mangay-ayat iti kinabaknang ket kankanayon nga agtarigagay iti ad-adu pay. Daytoy ket alingasaw met laeng. **11** Kas umad-adu ti kinabaknang, kasta met nga umad-adu dagiti tattao a mangibus iti daytoy. Ania ti pagsayaatan ti kinabaknang iti akinkukua malaksid iti panangbuybuyana iti daytoy? **12** Nasimbeng ti panagturog ti agtrabtrabaho a tao, mangan man isuna iti bassit wenno adu, ngem ti tao a nabaknang ket saan nga palubosan isuna ti kinabaknangna a makaturog iti nasayaat. **13** Adda ti nakaro a kinadakes a nakitak iti baba ti init: kinabaknang nga iduldulin ti akinkukua, a pagbanbanagan ti bukodna a panagrigat. **14** No mapukaw ti nabaknang a tao ti kinabaknangna babaen iti dakes a gasat, ket awan pulos ti mabati kadagiti ima ti bukodna nga anak a lalaki, nga isu ti nagbalinanna nga ama. **15** Kas naiyanak ti tao a lamolamo manipud iti aanakan ti inana, kasta met nga ibatinanto daytoy a biag a lamolamo. Awan ti maalana kadagiti imana manipud iti trabahona. **16** Maysa pay a dakes unay ket kas iti wagas nga immay ti tao, ket kasta met laeng a masapul a pumanaw isuna. Isu nga ania ti magunggona ti siasinoman ti panagtrabtrabahona para iti angin? **17** Kabayatan dagiti al-aldawna, mangmangan isuna iti kasipngetan ken kasta unay ti panagrigrigatna gapu iti sakit ken pungtot. **18** Kitaem, ti nakitak a nasayaat ken maitutop ket ti mangan, uminom ken ti agragsak kadagiti gunggona manipud kadagiti amin a trabahotayo, kas agbannogtayo iti baba ti init kabayatan dagiti aldaw iti daytoy a biag nga inted kadatayo ti Dios. Ta daytoy ti naited nga aramiden ti tao. **19** Siasinoman a nangitedan ti Dios ti kinabaknang ken sanikua ken ti kabaelan a mangawat iti bingay ken rag-o iti trabahona—sagut daytoy manipud iti Dios. **20** Ta saanna a masansan a laglagipen dagiti aldaw ti biagna, gapu ta pagtalinaeden ti Dios isuna a makumikoman kadagiti banbanag a ragragsakenna nga ar-aramiden.

6 Adda ti kinadakes a nakitak iti baba ti init, ket nakaro daytoy para kadagiti tattao. **2** Mabalin nga ipaay ti Dios ti kinabaknang, sanikua ken dayaw iti maysa a tao tapno awan ti pagkurangan iti tartarigagayanna para iti bagina, ngem saan isuna nga ipaayan ti Dios iti kabaelan a mangragsak iti daytoy. Ngem ketdi, usaren ti sabali dagiti banag a kukuana. Kasla alingasaw daytoy, maysa a dakes a panagsagaba. **3** No ti maysa a tao ket ama ti sangagasut nga annak ken agbiag iti adu a tawen, tapno umado dagiti aldaw dagiti tawenna, ngem no saan a mapnek ti pusona iti kinasayaat ken saan isuna a maitanem nga addaan iti dayaw, ket ibagak ngarud a nasaysayaat ti maysa a maladaga a naiyanak a natay ngem isuna. **4** Uray pay naiyanak ti maladaga nga awan mamaayna ken natay iti kasipngetan, ken agtalinaed a nakadulin ti naganna. **5** Uray pay saan a makita daytoy nga ubing ti init wenno awan ti ammona, addaan daytoy ti inana idinto a dayta a tao ket awan. **6** Uray no agbiag ti tao iti dua ribu a tawen ngem saanna a masursuro ti agragsak kadagiti nasayaat a banbanag, mapan isuna iti isu met laeng a disso a kas iti dadduma. **7** Uray no amin a panagtrabaho ti tao ket tapno punnoenna ti ngiwatna, ngem saan a mapnek ti ganasna. **8** Pudno unay, ania ti pangatiwan ti masirib a tao iti maag? Ania ti pagsayaatan ti tao a nakurapay uray no ammona ti agtignay iti sangoanan dagiti dadduma a tattao? **9** Nasaysayaat iti mapnek iti makitkita ti mata ngem ti agtarigagay iti kalkalikaguman ti maiyaw-aw-awan a ganas, nga alingasaw met laeng ken panangpadas a mangipastor iti angin. **10** Aniaman nga immaddan ket naikkanen iti nagan, ken aniaman ti kaiyarigan ti sangkataoan ket nabayagen a naammoan. Isu a nagbalin nga awan ti serserbina ti makisinnuppiat iti mannakabalin nga ukom ti amin. **11** No ad-adu ti sao a maibalikas, ad-adu met ti maibalikas nga awan ti mamaayna, isu nga ania ngay ti pagsayaatanna dayta iti tao? **12** Ta siasino ti makaammo no ania ti nasayaat para iti biag ti tao kabayatan ti kinaawan ti mamaayna, dagiti nabilang nga aldawna a paglablabasanna a kasla aniniwan? Siasino ti makaibaga iti tao no ania ti dumteng iti baba ti init kalpasan ti ipapatayna?

7 Nasaysayaat ti napintas a nagan ngem ti nangina a pabanglo, ken ti aldaw ti pannakatay ket nasaysayaat ngem ti aldaw ti pannakaiyanak. **2** Nasaysayaat iti mapan iti balay iti ladladingit ngem iti balay iti ramrambak, ta umay ti panagladangit kadagiti amin a tattao iti pagpatinggaan ti biag, isu a masapul nga ipapuso dagiti sibibiag a tattao daytoy. **3** Nasaysayaat ti ladingit ngem ti katawa, ta kalpasan ti kinaliday ti rupa ket dumteng ti kinaragsak ti puso. **4** Ti puso ti masirib ket adda iti balay iti ladladingit, ngem adda ti puso dagiti maag iti balay iti ramrambak. **5** Nasaysayaat ti dumngeg iti panangtubngar iti masirib ngem ti dumngeg iti kanta dagiti maag. **6** Ta kasla iti panagrissat dagiti mapupuoran a sisiit iti sirok ti banga, kasta met ti katawa dagiti maag. Maiyarig met laeng daytoy iti alingasaw. **7**

Awan duadua a ti panagkusit ket pagbalinenna a maag ti maysa a masirib a tao, ken dadaelen ti pasuksok ti pusona. **8** Nasaysayaat ti panagleppas ti maysa a banag ngem ti rugrugi; ken nasaysayaat dagiti tattao a naanus ti espirituda ngem dagiti natangsit ti espirituda. **9** Saankayo a dagus a makapungtot iti espirituyo, ta agnanaed ti pungtot kadagiti puso dagiti maag. **10** Saanyo a kunaen, "Apay a nasaysayaat dagiti naglabas nga aldaw ngem kadagitoy? Ta saan a gapu iti kinasirib a dinamagyo daytoy. **11** Ti kinasirib ket nasayaat a kas kadagiti napapateg a banbanag a tinawidtayo manipud kadagiti kapuonantayo. Mangipapaay daytoy iti pagimbagan para kadagiti makakita iti init. **12** Ta mangipapaay iti salaknib ti kinasirib kas iti kuarta a makaipaay iti salaknib, ngem ti pagimbagan iti pannakaammo ket mangmangted ti kinasirib iti biag iti siasinoman nga addaan iti daytoy. **13** Utobem dagiti aramid ti Dios: Siasino ti makalinteg ti aniaman a banag nga inaramidna a killo? **14** No nasayaat dagiti tiempo, agbiagka a siraragsak iti dayta a kinasayaat, ngem no saan a nasayaat dagiti tiempo, utobem daytoy: impalubos ti Dios nga umadda iti agpada a tiempo. Iti daytoy a rason, awanto ti makaammo ti aniaman a banag a dumteng kalpasanna. **15** Nakitak dagiti adu a banbanag kabayatan dagiti awan kaipapananna nga al-aldawko. Adda dagiti mapukaw a nalinteg a tattao iti laksid dagiti kinalintegda ken adda dagiti nadangkes a tattao nga agbibiag iti atiddug iti laksid kadagiti kinadakesda. **16** Saanka nga aginsisingpet, a masirib iti bukodmo a panagkita. Apay koma a dadaelem ti bagim? **17** Saanka unay nga agbalin a nadangkes wenno maag. Apay koma a matayka sakbay ti naituding a tiempom? **18** Nasayaat a salimetmetam koma daytoy a kinasirib, ken saanmo koma nga ikkaten dagiti imam manipud iti kinalinteg. Ta ti tao nga agbutbuteng iti Dios ket maaramidnanto dagiti amin a pagrebbenganna. **19** Nabilbileg ti kinasirib iti masirib a tao, ngem ti sangapulo a mangiturturay iti siudad. **20** Awan ti nalinteg a tao ditoy rabaw ti daga nga agar-aramid iti nasayaat ken saanen pulos nga agbasbasol. **21** Saanka a dumngeg kadagiti amin a sasao a maibalbalikas, gapu ta amangan no mangngegmo ti adipenmo a mangilunod kenka. **22** Kasta met, ammom iti bagim nga iti bukodmo a puso ket masansan nga inlunodmo dagiti dadduma. **23** Napaneknekak amin dagitoy babaen iti kinasirib. Kinunak, "Agbalinak a masirib," ngem nakarkaro daytoy ngem ti kabaelak. **24** Adayo ti kinasirib ken kasta unay ti kinaunegna. Siasino ti makasarak iti daytoy? **25** Intalyawko ti pusok nga agadal ken agsukimat ken agbiruk iti kinasirib ken kadagiti pannakaipalawag ti kinapudno ken tapno maawatan a ti dakes ket kinakuneng ken ti kinamaag ket kinamauyong. **26** Naduktalak a ti napapait ngem iti patay ket ti siasinoman a babai a ti pusona ket napno kadagiti silo ken iket, ken dagiti imana ket kawar. Makalibas kenkuana ti siasinoman a makaay-ayo iti Dios, ngem maalananto dagiti managbasol. **27** "Panunotenyo ti naduktalak," kinuna ti Manursuro. Naynayunak ti mangdukduktal iti sabali pay tapno makabirukak iti pannakaipalawag iti kinapudno. **28** Daytoy ti birbirukek pay laeng, ngem saanko a nasarakan daytoy. Nakasakarak iti maysa a nalinteg a lalaki kadagiti rinibo, ngem awan ti nabirukak kadakuada a babai. **29** Naduktalak laeng daytoy: a pinarsua ti Dios a nalinteg ti sangkataoan, ngem pimmanawda nga agbirbiruk kadagiti adu a kinarigat.

8 Ania ti nasirib a tao? Maysa a tao daytoy a makaammo ti kaipapanan dagiti paspasamak iti biag. Parparaniagen ti kinasirib ti tao ti rupana ken mabaliwan ti kinaunget ti rupana. **2** Ballaaganka nga agtungpal kadagiti bilin ti ari gapu iti sapata ti Dios a salaknibanna isuna. **3** Saanka nga agdardaras a pumanaw iti presensiana, ken saanka a tumakder a dumanggay iti maysa a banag a dakes, ta ar-aramiden ti ari ti aniaman a tartarigagayanna. **4** Agturturay ti sao ti ari, isu a siasino ti mangibaga kenkuana, "Ania ti ar-aramidem? **5** Siasinoman a mangsalsalimetmet kadagiti bilbilin ti ari ket liklikanna iti pannakadangran. Mabigbig ti puso ti nasirib a tao ti umiso a pagturongan ken tiempo ti panangaramid. **6** Ta adda ti umno a sungbat iti tunggal pasamak ken adda umno a tiempo ti panagsungbat, gapu ta adu ti pakariribukan ti tao. **7** Awan ti makaammo no ania ti sumaruno a dumteng. Siasino ti makaibaga no ania ti dumteng? **8** Awan siasinoman nga addaan ti turay iti anges ti biag a mangpasardeng iti panagang-anges, ken awan iti makaituray iti aldaw ti pannakatayna. Awan ti maikkat manipud iti armada kabayatan ti pannakiranget, ken saan nga ispalen ti kinadangkes dagiti tagabuna. **9** Naamirisko amin dagitoy; inusarko ti pusok iti amin a kita ti trabaho a maar-aramid iti baba ti init. Adda iti tiempo a ti tao ket addaan iti pannakabalin nga agaramid iti kinadakes kadagiti dadduma. **10** Isu a nakitak ti nadangkes a silalatak a naitanem. Naiyapanda iti nasantoan a disso ken naitabon ken indaydayaw ida dagiti tattao iti siudad a nangaramidanda kadagiti kinadakes. Awan met laeng serserbina daytoy. **11** No saan a maaramid a dagus ti dusa maibusor iti dakes a krimen, aw-awisenna dagiti puso dagiti tattao nga agaramid iti kinadakes. **12** Uray no agaramid iti dakes ti managbasol iti maminggasut a daras ket agbiag latta isuna iti atiddug a tiempo, ngem ammok a nasayaatto ti mapasamak kadagiti mangraraem iti Dios, dagiti mangidaydayaw iti presensiana kadakuada. **13** Ngem saanto a nasayaat ti mapasamak iti nadangkes a tao; saanto a mapaatiddug ti biagna. Kasla aglablabas nga aniniwan dagiti aldawna gapu ta saanna nga idaydayaw ti Dios. **14** Adda pay ti kasla awan serserbina nga alingasaw—maysa pay a banag a maar-aramid iti rabaw ti daga. Mapaspasamak dagiti banbanag kadagiti nalinteg a tattao a kas mapaspasamak kadagiti nadangkes a tattao ken mapaspasamak dagiti banbanag kadagiti nadangkes a tattao a kas mapaspasamak dagitoy kadagiti nalinteg a tattao. Ibagak a daytoy ket awan met laeng serserbina nga alingasaw. **15** Isu nga isingasingko ti kinaragsak, gapu ta awan ti nasaysayaat a banag para iti tao iti baba ti init ngem ti mangan ken uminom ken agragsak. Ti kinaragsak ti mangkuyog kenkuana iti trabahona iti amin nga al-aldaw ti biagna nga inted ti Dios kenkuana iti baba ti init. **16** Idi inusarko ti pusok a mangammo iti kinasirib ken tapno maawatak dagiti trabaho a maar-aramid iti rabaw ti daga, masansan a maar-aramid ti trabaho nga awan ti turog iti rabii ken iti aldaw, **17** kalpasanna pinanunotko dagiti amin nga aramid ti Dios, ken saan a maawatan dayta a tao ti trabaho a maar-aramid iti baba ti init. Uray no kasano ti panagbannog ti tao a mangbiruk kadagiti sungbat, saanna a masarakan dagitoy. Uray no patien ti masirib a tao a nalabit nga ammona, saanna a pudno nga ammo.

9 Ta pinanunotko amin ti maipapan iti daytoy tapno maawatak ti maipapan kadagiti nalilinteg ken nasisirib

a tattao ken dagiti aramidda. Addada amin kadagiti ima ti Dios. Awan ti makaammo no ayat wenno gura ti umay iti maysa a tao. **2** Adda ti agpapada a gasat iti tunggal maysa. Agpada a gasat ti agur-uray kadagiti nalinteg a tattao ken nadangkes, kadagiti nasayaat a tattao ken dakes, kadagiti nadalus ken ti narugit, ken iti agidatdaton ken iti saan nga agidatdaton. Kas matayto dagiti nasayaat a tattao, kastan to met ti managbasol. Kas matayto ti agsapsapata, kasta met ti tao a mabuteng nga agsapata. **3** Adda ti dakes a gasat para iti amin a banag a maar-aramid iti baba ti init, maysa a panungpalan para iti tunggal maysa. Napno iti kinadakes dagiti puso dagiti tattao, ken adda ti kinamauyong kadagiti pusoda kabayatan nga agbibiagda. Isu a kalpasan dayta mapanda iti ayan dagiti natay. **4** Ta adda pay laeng ti namnama para iti maysa a tao a sibibiag, kas iti sibibiag nga aso a nasaysayaat ngem ti natay a leon. **5** Ta ammo dagiti nabiag a tattao a mataydanto, ngem awan ti ammo ti natay. Awanen ti aniaman a magunggonada gapu ta nalipatanen dagiti pakalaglagipan kadakuada. **6** Nagpukawen iti nabayag dagiti ayat, gura ken apalda. Awanton a pulos iti lugarda manen kadagiti aniaman a maar-aramid iti baba ti init. **7** Inka iti dalanmo, kanem ti tinapaymo nga addaan iti ragо, ken inumem ti arakmo nga addaan iti naragsak a puso, ta ipalpalubos ti Dios a marambakan dagiti nasayaat nga aramid. **8** Kanayon koma a puraw dagiti kawesmo ken napulotan ti ulom iti lana. **9** Makipagnaedka a siraragsak iti asawam a babai nga ay-ayatem kadagiti amin nga aldaw iti biagmo nga awan serserbina, dagiti aldaw nga inted ti Dios kenka iti baba ti init kabayatan dagiti aldaw ti kinaawan ti serbim. Dayta ti gunggonam iti biag para iti trabahom iti baba ti init. **10** Aniaman a masarakan ti imam nga aramiden, aramidem daytoy babaen iti pigsam, gapu ta awan iti trabaho wenno pannakapalawag wenno pannakaammo wenno kinasirib idiay tanem, ti lugar a papanam. **(Sheol h7585)** **11** Nakakitaak kadagiti sumagmamano a makaay-ayo a banbanag iti baba ti init. Saan a kukua dagiti napapardas a tattao ti lumba. Saan a kukua dagiti napipigsa a tattao ti gubat. Saan a kukua dagiti nasisirib a tattao ti tinapay. Saan a kukua dagiti tattao nga addaan iti pannakaawat dagiti kinabaknang. Saan a kukua dagiti tattao nga addaan iti pannakaamo ti pabor. Ngem ketdi, apektaran amin ida ti tiempo ken gasat. **12** Ta awan ti makaammo ti tiempo ti pannakatayna, kas iti lames a naibalod iti iket ti patay, wenno kas kadagiti billit a nasiloan. Kas kadagiti ayup, nakabalod dagiti tattao kadagiti dakes a tiempo a kellaat a nagdissuor kadakuada. **13** Nakitak pay ti kinasirib iti baba ti init iti wagas a kasla naindaklan kaniak. **14** Adda maysa a bassit a siudad nga addaan laeng ti sumagmamano a tattao, ket immay maibusor iti siudad ti maysa a nabileg nga ari ket rinautda daytoy ken nangipatakderda kadagiti dadakkel a sarikedked. **15** Ita, adda nasarakan iti dayta a siudad a maysa a marigrigat, a nasirib a tao, a babaen iti kinasiribna ket naisalakan ti siudad. Ngem ti saan a nagbayag, awanen ti makalagip iti dayta met laeng a marigrigat a tao. **16** Isu a kinunak, “Nasaysayaat ti kinasirib ngem ti kinapigsa, ngem naumsi ti kinasirib ti marigrigat a tao ken saan a nangngeg dagiti sasaona.” **17** Dagiti sasao ti nasirib a tao a naibaga a siuulimek ket ad-adda a mangngeg ngem ti pukkaw ti maysa a mangiturturay kadagiti maag. **18** Nasaysayaat ti kinasirib ngem kadagiti igam ti gubat, ngem mabalin a dadaelen ti maysa a managbasol ti adu a kinaimbag.

10 Kas ti panangpabangsit dagiti natay a tumatayab iti pabanglo, kasta met a ringbawan ti bassit a kinamaag ti kinatan-ok ken kinasirib. **2** Adda iti makannawan ti puso ti nasirib a tao, ngem adda ti makannigid ti puso ti maag. **3** No magmagna ti maag iti dalan, kurang ti panagpanpanunotna, panpaneknekanna iti tunggal maysa a maag isuna. **4** No makaunget kenka ti mangiturturay, saanmo a panawan ti trabahom. Mapagulimek ti kinatalna ti kasta unay a pungtot. **5** Adda kinadakes a nakitak iti baba ti init, maysa a biddut nga agtataud iti mangiturturay: **6** Maik-ikkan iti panangidaulo a saad dagiti maag, kabayatan a maikkan iti nababa a saad dagiti naballigi a lallaki. **7** Nakakitaak kadagiti tagabu nga agluglugan kadagiti kabalyo, ken magmagna iti daga a kasla tagabu dagiti naballigi a lallaki. **8** Siasinoman nga agkali iti abut ket mabalin a matnag iti daytoy, ken no adda mangrebba iti pader, mabalin a kagaten isuna ti uleg. **9** Siasinoman nga agtikap kadagiti bato ket mabalin a madangran babaen kadagitoy, ken ti tao nga agbalsig ti kayo ket agpeggad iti daytoy. **10** No namudel ti landok a patadem, ken saan nga asaen ti tao daytoy, masapul ngarud nga ad-adu a pigsa ti usarenna, ngem mangipapaay ti kinasirib iti pagimbagan para iti panagballigi. **11** No kimmagat ti uleg sakbay a napaamo, ket awanen ngarud ti pagimbagan para iti mangpapaamo. **12** Naparabur dagiti sasao ti nasirib a tao, ngem alun-unen dagiti bibig ti maag ti bagina. **13** Kas mangrugi a rummuar dagiti sasao iti ngiwat ti maag, rummuar ti kinamaag, ken iti pagleppasan ti panagsasaona ket rummuar ti nadangkes a kinamauyong. **14** Papaaduen ti maag dagiti sasao, ngem awan ti makaammo no ania ti dumteng. Siasino ti makaammo no ania ti dumteng kalpasanna? **15** Ti kinagaed nga agtrabaho dagiti maag ti mangbannog kadakuada, a saanda payen nga ammo ti dalan nga agturong iti ili. **16** Adda ti riribuk iti daga no ubing ti ariyo, ken mangrugi nga agrambak dagiti mangidadauloyo iti agsapa! **17** Ngem naragsak ti daga no ti ariyo ket anak dagiti natatakneng, ken mangan dagiti mangidadauloyo no tiempon ti pannangan ken aramidenda dayta para iti pigsa ken saan a para iti kinamammartek! **18** Gapu iti kinasadut, agbayukyok ti atep, ken agtedted ti balay gapu kadagiti sadut nga ima. **19** Agisagana dagiti tattao iti taraon para ti katkatawa, mangiyeg ti arak iti ragsak iti biag, ken sungbatan ti kuarta ti pagkasapulan para kadagiti amin a banbanag. **20** Saanmo nga ilunod ti ari, saan uray iti panunotmo, ken saanmo nga ilunod dagiti nababaknang a tattao iti kuartom. Ta mabalin nga awiten ti billit iti tangatang dagiti sasaom; mabalin nga iwaras ti aniaman nga adda payyakna ti maysa a banag.

11 Ipuruakmo ti tinapaymo iti danum, ta masarakamto manen daytoy kalpasan ti adu nga aldaw. **2** Ibingaymo daytoy iti pito, uray iti walo a tattao, ta saanmo nga ammo ti didigra a dumteng iti rabaw ti daga. **3** No napno dagiti ulep iti tudo, ibukbokda dagiti bagbagida iti rabaw ti daga, ket no matuang ti kayo nga agpaabagatan wenno agpaamianan, sadinoman a pakatuangan ti kayo ket idiayen nga agtalinaed daytoy. **4** Siasinoman a mangpalpaliiw iti angin ket mabalin a saan nga agmula, ken siasinoman a mangpalpaliiw iti ulep ket mabalin a saan nga agapit. **5**

Kas dimo ammo ti paggapuan ti angin, wenno no kasano a dumakkel dagiti tulang ti maladaga iti uneg ti aanakan ti inana, kasta met a saanmo a maawatan dagiti aramid ti Dios, a nangiparsua kadagiti amin a banbanag. **6** Imulam dagiti bukelmo iti agsapa; agingga iti rabii, agtrabahoka kadagiti imam kas kasapulan, ta saanmo nga ammo no anianto ti rumang-ay, no ti bigat wenno ti rabii, wenno daytoy wenno dayta, wenno agpadadanto a nasayaat. **7** Pudno a nasam-it ti lawag, ket makaay-ayo a banag para iti mata a makakita iti init. **8** No agbiag ti maysa a tao iti adu a tawen, bay-am nga agragsak isuna iti amin kadagitoy, ngem panunotenna koma ti maipapan kadagiti dumteng nga aldaw ti kinasipnget, ta adudanto dagitoy. Amin a dumteng ket kasla agpukpukaw nga alingasaw. **9** Agrag-oka, O agtutubo a lalaki, iti kinaagtutubom, ken agrag-o koma ta pusom kadagiti aldaw ti kinaagtutubom. Gun-odem dagiti nasasayaat a tarigagay ti pusom, ken aniaman a makitkita dagiti matam. Nupay kasta, ammom nga iyegnakanto ti Dios iti pannakaukom para kadagitoy amin a banbanag. **10** Papanawem ti pungtot iti pusom, ken saanmo nga ikaskaso ti aniaman a sakit iti bagim, gapu ta ti kinaagtutubo ken ti kinapigsana ket alingasaw.

12 Laglagipem met ti Namarsua kenka kadagiti aldaw ti kinaagtutubom, sakbay a dumteng dagiti aldaw ti rigrigat, ken sakbay a dumteng dagiti tawen inton ibagam, "Awanen ti pakaragsakak kadakuada," **2** sakbay a sumipnget ti lawag ti init, ti bulan ken dagiti bituen, ken agsubli dagiti nangingisit nga ulep kalpasan ti tudo. **3** Daytanto ti tiempo inton agtigerger dagiti guardia ti palasio, ken malugpi dagiti napipigsa a lallaki ken agsardeng dagiti babbai nga aggilgiling gapu ta bassitda, ken saanen a makakita a silalawag dagiti tumantan-aw kadagiti tawa. **4** Daytanto ti tiempo inton maiserra dagiti ruangan kadagiti dalan, ken agsardeng ti uni ti panaggilgiling, inton makigtot dagiti lallaki iti uni ti billit, ken agpukaw ti timek ti panagkankanta dagiti ubbing a babbai. **5** Daytanto ti tiempo inton agbuteng dagiti lallaki kadagiti nangangato a lugar ken kadagiti peggad iti dalan ken inton agsabong ti kayo ti almendro, ken inton guyoden dagiti dudon dagiti bagbagida, ken inton awanen ti kadawyan a tarigagay. Kalpasanna, mapanen ti tao iti agnanayon a pagtaenganna ket sumalog iti kalsada dagiti agladladingit. **6** Lagipem ti Namarsua kenka sakbay a mapugsat ti pirak a tali, wenno marumek ti balitok a mallukong, wenno maburak ti kapitera idiay ubbog wenno madadael ti kalo a maususar a pangala iti danum idiay bubon, **7** sakbay nga agsubli ti tapuk iti daga a naggapuanna, ken agsubli ti espiritu iti Dios a nangted iti daytoy. **8** "Maysa nga angep ti alingasaw" kuna ti Manursuro, "amin a banag ket kasla agpukpukaw nga alingasaw." **9** Nasirib ti Manursuro, ken sinurwanna ti pannakaammo dagiti tattao. Inadal ken pinanunot ken inurnosna dagiti adu a proberbio. **10** Sinukimat ti Manursuro nga isurat babaen kadagiti nalawag, nalinteg a sasao ti kinapudno. **11** Kasla sarukod a natirad dagiti sasao ti nasirib a tao. Kasla kadagiti lansa a naipalok a nauneg dagiti sasao dagiti nalalaing kadagiti naurnong a proverbioda, nga insuro ti maysa a pastor. **12** Annakko ammoem pay ti maysa a banag; ti panagar-aramid kadagiti libro, nga awan pagpatinggaanna. Makabannog iti bagi ti adu a panagadadal. **13** Ti pagleppasanna, kalpasan a mangngegan amin a banbanag, ket masapul nga agbutengka iti Dios ken salimetmetam dagiti bilinna, ta daytoy ti sibubukel a pagrebbengan ti sangkataoan. **14** Ta iyegto ti Dios ti amin nga aramid iti pannakaukom, a kadua dagiti tunggal nakalemmeng a banag, nasayaat man daytoy wenno dakes.

Kanta ni Solomon

1 Ti Kanta dagiti Kankanta, nga inaramid ni Solomon.
Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana **2** O agkannak koma babaen kadagiti agek ti ngiwatmo, ta nasaysayaat ti ayatmo ngem ti arak. **3** Addaan dagiti pangsapsapo a lanam iti makaparagsak nga ayamuom; maiyarig iti agay-ayus a bangbanglo ti naganmo, isu nga ayatendaka dagiti babbalasang. **4** Isurotnak ket agtarayta.
Kasarsarita ti babai ti bagina; Impannak ti ari kadagiti siledna.
Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana
Maragsakanak; Agragsao-ak gapu kenka; palubosannak a mangrambak iti ayatmo; nasaysayaat daytoy ngem ti arak.
Gagangay laeng a magustoandaka dagiti dadduma a babbai.
5 Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai, nangisitak ngem napintasak, dakayo nga annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem—nangisit a kasla kadagiti tolda ti Kedar, napintas a kasla kadagiti kurtina ni Solomon. **6** Saannak a matmatan gapu ta nangisitak, gapu ta pinangisitnak ti init. Kaguradak dagiti kakabsatko a lallaki; pinagaywandak kadagiti kaubasan, ngem saanko a naaywanan ti bukodko a kaubasan.
Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana; **7** Ibagam kaniak, sika nga ay-ayatek, sadino ti pangipastoram ti arbanmo? Sadino ti pangipalinongam ti arbanmo iti tengnga ti aldaw? Apay a masapul a kaslaak iti maysa a tao nga agalla-alla iti asideg ti arban dagiti kakaduam?
Sumungsungbat kenkuana ti mangay-ayat kenkuana **8** No saanmo nga ammo, kapipintasan kadagiti babbai, surotem dagiti tugot ti arbanko, ken ipastormo dagiti urbon a kaldingmo iti asideg dagiti tolda dagiti agpaspastor. **9** Iyarigka, ay-ayatek, iti kabaian a kabalio manipud kadagiti kabalio ti karwahe ni Faraon. **10** Nagpintas dagiti pingpingmo nga addaan kadagiti arkos, ti tingngedmo nga addaan kadagiti alahas. **11** Iyaramidankanto kadagiti balitok nga arkos nga addaan ti butonesna a pirak.
Kasarsarita ti babai ti bagina **12** Kabayatan nga agid-idda ti ari iti sofana, agayamuom ti bangbanglok a nardo. **13** Para kaniak, maiyarig ti ay-ayatek iti maysa a pagkargaan ti mira nga agpatnag nga agid-idda iti nagbaetan dagiti susok. **14** Para kaniak, maiyarig ti ay-ayatek iti sangaraay dagiti sabsabong a kandaroma idiay kaubasan ti Engedi.
Kasarsarita isuna iti lalaki a mangay-ayat kenkuana **15** Kitaem, nagpintaska ay-ayatek; kitaem, nagpintaska; kasla kadagiti kalapati dagiti matam.
Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana **16** Kitaem, nagtaerka, ay-ayatek, anian a nagtaraerka. Dagiti nalangto a mulmula ti agserbi a pagiddaanta. **17** Dagiti busoran ti balayta ket sangsanga dagiti kayo a sedro, ken dagiti bobedata ket dagiti sangsanga ti aruo.

2 Kaslaak laeng iti sabong iti patad, kas iti lirio iti tanap.
Karsarita ti lalaki isuna **2** Kas iti lirio kadagiti sisiit, kastaka met ay-ayatek, kadagiti annak a babbai dagiti kailiak.
Kasarsarita ti babai ti bagina **3** Kas iti kayo ti aprikot kadagiti kaykayo iti kabakiran, kasta met ti ay-ayatek kadagiti babbaro. Agtugawak iti sirok ti aniniwanna a maragragsakan, ket nagsam-it iti panagramanko ti bungana. **4** Inserreknak iti pagdadayaan, ken imbayogna ti wagayway ni ayat kaniak.
Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana **5** Biagennak babaen kadagiti bibingka a pasas ken pabaroennak babaen kadagiti aprikot, gapu ta nakapuyak no maipapan iti ayat.
Kasarsarita ti babai iti bagina **6** Ti kannigid nga imana ket adda iti babaen ti ulok, ken nakaarakup kaniak ti kannawan nga imana.
Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai **7** Kayatko nga agkarikayo kaniak, annak a babbai ti Jerusalem, babaen kadagiti korso ken kadagiti ugsa iti aw-away, a saanyonto a singsingaen agingga a malpas ti panagkakaiddami.
Kasarsarita ti babai ti bagina **8** Daydiayen ti timek ti ay-ayatek! O sumungsungaden isuna, laylayawenna dagiti kabanbantayan, laglagtoenna dagiti katurturodan. **9** Arigna ti ay-ayatek iti korso wenno iti urbon nga ugsa; adtoy, agtaktakder isuna iti likudan ti bakudmi, agtantannawag iti tawa, sumirsirip iti rehas ti tawa. **10** Nakisarita kaniak ti ay-ayatek ket kinunana, "Tumakderkan, ay-ayatek; Imnasko, agtaraytan. **11** Kitaem, naglabasen ti lammiis; awanen ken napukawen ti tudo. **12** Nagparangen dagiti sabsabong iti daga; dimtengen ti tiempo ti panagsasalingsing ken ti panagkankanta dagiti billit, ket mangngeganen ti uni dagiti kalapati iti dagatayo. **13** Luluumen ti kayo nga igos dagiti naganus a bungana, ken agsabungen dagiti ubas; itdenda dagiti ayamuomda. Tumakderka ay-ayatek, imnasko, ket umadayotan. **14** Ti kalapatik, nga adda iti rengngat iti dakkel a bato, idiay nalimed a rengngat iti nangato a bantay, ipakitam koma ti rupam kaniak. Ipangngegmo koma ti timekmo kaniak ta daytoy ket makaay-ayo, ken ti rupam ket nalibnos."
Kasarsarita ti babai ti bagina **15** Tiliwem dagiti naatap nga aso para kadata, dagiti naatap nga uken a mangdaddadael kadagiti kaubasan, ta agsabsabongen dagiti kaubasanta. **16** Kukuak laeng ti ay-ayatek, ket kukuanak; siraragsak isuna nga agar-arab kadagiti lirio.
Kasarsarita ti babai ti mangay-ayat kenkuana **17** Pumanawkan, ay-ayatek, sakbay nga agpul-oy ti nalamiis nga angin iti parbangon ken agpukaw dagiti aniniwan. Pumanawkan; agbalinka a kas iti korso wenno maysa a bumaro nga ugsa kadagiti kababatoan a banbantay.

3 Iti rabii idiay pagiddaak, kail-iliwko ti lalaki nga ay-ayatek; binirokko isuna ngem saanko a masarakan. **2** Kinunak iti bagik, "Bumangonak ken sursurek ti siudad, dagiti daldalan ken dagiti pagpasyaran; birukek ti ay-ayatek." Binirokko isuna ngem saanko a nasarakan. **3** Nasarankandak dagiti agbanbantay a lallaki bayat ti panagpatpatroliada iti siudad. Sinaludsodko kadakuada, "Nakitayo kadi ti ay-ayatek?" **4** Apaman a nakalabasak kadakuada idi nakitak ti ay-ayaten ti kararuak. Inarakupko isuna ket saanko nga inibbatan agingga a naiyunegko isuna iti balay ni inak, iti uneg ti kuarto ti babai a nangisukog kaniak.
Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai **5** Kayatko nga agkarikayo, annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem, babaen kadagiti korso ken kadagiti kabaian nga ugsa iti aw-away, a saanyonto a singsingaen agingga a malpas ti panagkakaiddami.
Kasarsarita ti balasang ti bagina **6** Ania daytoy a sumangsang-at nga aggapu idiay let-ang a kasla simbuyok ti asuk, agat-mira ken insenso, nga addaan kadagiti amin a polbos nga ilaklako dagiti agtagtagilako? **7** Kitaem, ti trono nga awit dagiti adipen ni Solomon; innem a pulo a mannakigubat ti nanglawlaw iti daytoy, innem a pulo a soldado ti Israel. **8** Nalalaingda no maipapan iti kampilan ken beteranoda iti pannakigubat. Addaan ti tunggal lalaki iti kampilan iti sikiganna, naarmasanda maibusor kadagiti mangriribuk iti rabii. **9** Nagpaaramid ni Ari Solomon iti sedan

a tugawna a naaramid iti kayo a naggapu idiay Libano. **10** Naaramid dagiti postena iti pirak; naaramid ti balitok iti likodna, ken lila a lupot ti tugawna. Iti akin-uneg a pasetna ket naarkusan nga addaan iti ayat babaen kadagiti annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem **11** Rummuarkayo, annak a babbai dagiti tattao ti Sion, ket matmatanyo ni Ari Solomon, suotna ti korona nga inkorona ni inana kenkuana idi aldaw ti panagasawana, iti naragsak nga aldaw iti biagna.

4 O nagpintaska, ay-ayatek; nagpintaska. Dagiti matam ket kasla kadagiti kalapati iti likodan ti belom. Kayarigan ti buokmo dagiti arban dagiti kalding a sumalsalog manipud iti Bantay Galaad. **2** Dagiti ngipenmo ket kasla iti arban dagiti kapukpukis a kabaian a karnero, a sumangsang-at manipud iti pagdidigusan. Tunggal maysa kadakuada ket addaan iti singinna, ken awan kadakuada iti natay. **3** Dagiti bibigmo ket kasla iti nalabaga a lupot; makaay-ayo ti ngiwatmo. Dagiti pingpingmo ket kasla kadagiti pisi ti granada iti likodan ti belom. **4** Ti tengngedmo ket kasla iti torre ni David a naipatakder iti hilera dagiti batbato, nga addaan iti rinibribu a kalasag nga agbitbitin iti daytoy, kalasag amin dagiti soldado. **5** Dagiti dua a susom ket kasla kadagiti dua nga urbon a karnero, singin iti korso nga agar-arab iti tengnga dagiti lirio. **6** Agingga a dumteng ti parbangon ken agpukaw dagiti aniniwan, sumang-atakto idiay bantay ti mira ken idiay turod ti insenso. **7** Ay-ayatek, nagpintaska iti aniaman nga anggulo, ken awan ti pakapilawan kenka. **8** Kumuyogka kaniak manipud Libano, o nobiak. Kumuyogka kaniak manipud Libano; umayka manipud iti tuktok ti Amana, manipud iti tuktok ti Senir ken Hermon, manipud iti rukib dagiti leon, manipud iti bantay a rukib dagiti leopardo. **9** Tinakawmo toy pusok, kabsatko a babai, o nobiak; tinakawmo toy pusok, iti laeng maysa a kitam kaniak, babaen iti maysa a napateg a bato iti kuentasmo. **10** Anian a nagimnas ti ayatmo, kabsatko a babai, o nobiak! Anian a nasaysayaat ti ayatmo ngem ti arak, ken ti ayamuom ti bangbanglom ngem ti aniaman a rekado. **11** Dagiti bibigmo, o nobiak, ket kasla agtedted a diro; adda iti diro ken gatas iti sirok ti dilam; ti ayamuom ti pagan-anaymo ket kasla iti ayamuom ti Libano. **12** Ti kabsatko a babai, ti nobiak ket kasla hardin a nakakandado, maysa a hardin a nakakandado, maysa nga ubbog nga adda seliona. **13** Dagiti sangsangam ket kabakiran dagiti kaykayo a granada nga addaan kadagiti nasasayaat a bunga, ken iti alkamfor ken nardo a mula, **14** nardo, asafran, calamus ken cinnamon nga addaan kadagiti amin a kita dagiti rekado, mira ken aloes nga addaan kadagiti amin a kasasayaatan a rekrekado. **15** Maysaka nga ubbog iti hardin, maysa a bubon iti nadalus a danum, agay-ayus a karayan manipud idiay Libano. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana **16** Agriingka, o angin ti amianan; umayka, o angin ti abagatan; agpul-oyka iti hardinko tapno dagiti rekadona ket mangparnuay iti nabanglo nga ayamuom. Umay koma ti ay-ayatek iti hardinna ket mangan kadagiti sumagmamano iti kasayaatan a bungana.

5 Napanak iti hardinko, kabsatko a babai, o nobiak; Inummongko ti mirak agraman iti rekadok. Kinnankon ti balay ti dirok agraman ti dirok; Ininomkon ti arakko ken ti gatasko. Manganka gayyem. Manganka gayyem; uminomka a siwayawaya, ay-ayatek. Kasarsarita ti babai ti bagina **2** Nakaturogak ngem nakariing ti pusok iti maysa a tagtagainep. Adda ti timek ti ay-ayatek nga agtuktuktok a kunkunana, "Ilukatannak, kabsatko a babai, ay-ayatek, o kalapatik, o awan pagkuranganna nga ay-ayatek, ta nabasa ti ulok gapu iti linnaaw, nabasa ti buokko gapu iti lammiis ti rabii." **3** "Inussobko ti kagayko; masapul kadi nga isuotko manen? Binuggoakon dagiti sakak; masapul kadi a rugitak manen dagitoy?" **4** Iniggaman ti ay-ayatek iti paglukatan ti ridaw, ket nariing ti pusok kenkuana. **5** Bimmangonak tapno lukatak ti ridaw para iti ay-ayatek; agtedtedted ti mira kadagiti imak, nabasa dagiti ramayko kadagiti alingasaw ti mira, iti pagiggaman ti ridaw. **6** Inlukatko ti ridaw para iti ay-ayatek, ngem timmalikod ti ay-ayatek ket nakapanawen. Nalmes ti pusok; naawananak iti namnama. Binirokko isuna ngem saanko isuna a masarakan; inayabak isuna, ngem saannak a sinungbatan. **7** Nakitadak dagiti lallaki nga agwanwanawan iti siudad; dinanog ken sinugatdak; dagiti agbanbantay iti ngatoen dagiti pader ket innalada ti kagayko. Kasarsarita ti balasang dagiti babbai iti siudad **8** Kayatko nga agkarikayo, annak a babbai ti Jerusalem, a no masarakanyo ti ay-ayatek, ibagayo kenkuana nga agsakitak gapu iti ayatko kenkuana. Kasarsarita dagiti babbai ti siudad ti balasang **9** Kasano a nasaysayaat ti ay-ayatem ngem iti sabali pay a lalaki nga ayaten, sika a kapipintasan kadagiti babbai? Apay a nasaysayaat ti ay-ayatem ngem iti sabali pay a lalaki nga ayaten, a kiddawem kadakami nga agkarikami a kas iti daytoy? Kasarsarita ti balasang dagiti babbalasang iti siudad **10** Ti ay-ayatek ket napudaw ken lumabbaga, kangrunaan kadagiti sangapulo a ribu. **11** Kasudian a balitok ti ulona; kulot ken nangisit a kasla uwak ti buokna. **12** Dagiti matana ket kasla kadagiti kalapati iti igid dagiti waig, nadigos iti gatas, naiyurnos a kasla kadagiti alahas. **13** Dagiti pingpingna ket kasla pagmulaan dagiti rekado, nga agpatpataud iti nabanglo nga ayamuom. Dagiti bibigna ket kasla kadagiti lirio, nga agar-aruyot iti mira. **14** Nagsippukel dagiti takkiagna nga addaan iti balitok a naarkusan kadagiti napapateg a bato; ti tianna ket kasla marfil a nakalupkopan kadagiti safiro. **15** Dagiti luppona ket kasla kadagiti adigi a marmol, a naisaad kadagiti batay a puro a balitok; ti langana ket kasla iti Libano, a napili a kas kadagiti sedro. **16** Ti ngiwatna ti kasasam-itan; naimnas isuna. Daytoy ti ay-ayatek, ken ti gayyemko, annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem.

6 Sadino ti nagturongan ti ay-ayatem, sika a kapipintasan kadagiti babbai? Sadino ti nagturongan ti ay-ayatem, tapno kaduaandaka a mangbirok kenkuana? Kasarsarita ti balasitang ti bagina **2** Simmalog ti ay-ayatek iti minuyonganna, iti pagmulaan dagiti rekado, tapno agarab idiay minuyonganna ken mangala kadagiti lirio. **3** Kukuanak ti ay-ayatek, ken kukuak ti mangay-ayat kaniak; agar-arab isuna a siraragsak iti tengnga dagiti lirio. Makisarsarita iti babai ti mangay-ayat kenkuana **4** Nagpintaska a kasla iti Tirsa, ay-ayatek, naimnas a kasla ti Jerusalem, nakaskasdaaw a kas iti armada a nakaiggem iti wagayway. **5** Iyadayom ti kitam kaniak, ta mangguyogoy daytoy kaniak. Maiyarig ti buokmo iti pangen dagiti kalding a sumalsalog nga aggapu iti bakrang ti Bantay Galaad. **6** Dagiti ngipenmo ket kasla iti arban dagiti kabaian a karnero a tumaktakdang a naggapu iti pagdidigusan. Addaan ti singin ti tunggal maysa, ken awan ti natay kadakuada. **7** Umasping dagiti

pingpingmo iti sangapisi a bunga ti granada iti likod ti belom. Kasarsarita ti mangay-ayat iti babai ti bagina **8** Adda ti innem a pulo a reyna, walopulo nga inkabbalay ti ari, ken babbalasang a di mabilang. **9** Ti kalapatik, ti saan a narugitan nga ay-ayatek, ket ti kakaisuna; isuna ti naisangsangayan nga anak a babai ti inana; isuna ti dungdungoen ti babai a nangisikog kenkuana. Nakita isuna dagiti annak a babai dagiti kailliak ket inawaganda isuna a nagasat; nakita pay isuna dagiti reyna ken dagiti inkabbalay ti ari, ket dinayawda isuna; Kinuna dagiti reyna ken dagiti inkabbalay ti ari **10** "Siasino daytoy nga aglanglanga a kasla iti parbangon, napintas a kas iti bulan, nalawag a kas ti init, nakaskasdaaw a kas iti armada a nakaiggem iti wagayway?" Kasarsarita ti mangay-ayat iti babai ti bagina **11** Simmalogak iti minuyongan dagiti nuekes a mangkita iti karusrusing idiay tanap, a mangkita no nagrusingen dagiti puon ti ubas, ken no nagsabongen dagiti granada. **12** Nakaro ti ragsakko ta kaslaak la aglugluganen iti karwahe ti prinsipe. Makisarsarita iti babai ti mangay-ayat kenkuana **13** Agsublika, agsublika, sika nga awan pagkuranganna a babai; agsublika, agsublika tapno mamatmatanka. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana Apay a matmatannak, ti babai nga awan pagkuranganna, a kaslaak la agsalsala iti nagbaetan dagiti dua a linia dagiti sumasala?

7 Anian a nagpintas ti buya dagiti sakam kadagiti sandaliasmo, o anak a babai ti prinsipe! Maiyasping dagiti sukog ti patongmo kadagiti alahas, ti aramid dagiti ima iti nalaing a dumidisenio. **2** Maiyasping ti pusegmo iti nagbukel a malukong; sapay koma ta saan daytoy a maibusan iti nagampor nga arak. Maiyasping ti buksitmo iti napenpen a trigo a napalikawkawan kadagiti lirio. **3** Kasla iti dua nga urbon a karnero a singin iti korso dagiti dua a susom. **4** Maiyasping ti tengngedmo iti torre ti marfil; Dagiti matam ket kasla kadagiti dan-aw idiay Hesbon iti igid ti ruangan ti Bat-Rabbim. Maiyasping ti agongmo iti torre idiay Libano a tumantannawag idiay Damasco. **5** Kasla iti Carmelo ti ulom; ti buok iti ulom ket nalidem a lila. Nakayawan ti ari kadagiti sallapidna. **6** Anian a nagpintas ken nagimnaska, ay-ayatek, kadagiti pagragsakam! **7** Ti tayagmo ket kasla iti kayo ti palma, ken dagiti susom ket kasla kadagiti raay ti bunga ti kayo. **8** Imbagak, "Kayatko nga ulien dayta a kayo ti palma; agkapetak kadagiti sangsangana." Agbalin koma dagiti susom a kas kadagiti raay ti ubas, ken ti anges ti agongmo ket agbalin koma a kas kadagiti aprikot. **9** Agbalin koma ti ngiwatmo a kas iti kaiimasan nga arak, nga in-inayad nga agay-ayus iti ay-ayatek, agay-ayus kadagiti bibig ken kadagiti ngipenta. Kasarsarita ti balasitang ti mangay-ayat kenkuana **10** Kukuanak ti ay-ayatek, ken tartarigagayannak. **11** Umayka, ay-ayatek, mapanta idiay away; umianta nga agpatpatnag kadagiti barbario. **12** Agriingta a masapa tapno mapanta idiay kaubasan; kitaenta no nagrusingen dagiti puon ti ubas, no nagukraden dagiti sabongda, ken no agsabungen dagiti granada. Sadiay nga itedkonto ti ayatko kenka. **13** Agayamuom ti angot dagiti mandragoras; iti ridaw a paggigiananta ket adda dagiti amin a kita dagiti kasayaatan a bungbunga ti kayo, baro ken baak, nga indulinko para kenka, ay-ayatek.

8 Tarigagayak a kaslaka la koma iti kabsatko a lalaki, a nagsuso kenni inangko. Ket no masabatka iti ruar, mabalinka nga agkan, ket awan ti siasinoman ti manguyaw kaniak. **2** Idalanka ket iyegka iti balay ni inangko, ket suroannak. Ikkanka iti natimplan nga arak ken sangkabassit a tubbog ti bunga ti granadak. Kasarsarita ti balasang ti bagina. **3** Ig-iggaman ti makannigid nga imana ti ulok; ar-arakupennak ti makannawan nga imana. Kasarsarita ti babai dagiti dadduma a babbai **4** Kayatko nga agkarikayo, annak a babbai dagiti tattao ti Jerusalem, a saanyo a singsingaen ti panagkakaiddami agingga a malpas daytoy. Agsarsarita dagiti babbai ti Jerusalem **5** Siasino daytoy a sumangsang-at a naggapu idiay let-ang, nga agsadsadag iti ay-ayatenna? Kasarsarita ti balasang ti ay-ayatenna Riniingka iti sirok ti kayo nga aprikot; insikognaka sadiay ni inangmo; sadiay ti nangipasngayanna kenka, inyanaknaka. **6** Isaadnak a kas tanda iti pusom, a kas tanda iti takkiagmo, ta iti ayat ket napigsa a kas iti patay. Ti imon ket naranggas a kas iti sheol; agkayamkam ti apuyna; maysa daytoy a gumilgil-ayab nga apuy, apuy a napudpudot ngem ti dadduma pay nga apuy. **(Sheol h7585)** **7** Saan a kabaelan a sebseban ti agsabua-sabuag a dalluyon ti ayat, saan a kabaelan uray ti layus nga iyanud daytoy. No ited ti maysa a lalaki ti amin a sanikua nga adda iti balayna para iti ayat, maumsinto a naan-anay ti sagutna. Agsasarita dagiti kabsat a lalaki ti babai **8** Adda kabsatmi nga ubing a babai, ken saan pay a nagpammukel. Ania ti aramidenmi para iti kabsatmi a babai iti aldaw a maikarinto isuna a maiyasawa? **9** No isuna ket maysa a pader, agpatakderkami iti maysa a torre a pirak para kenkuana. No isuna ket maysa a ridaw, pakalupkopanminto isuna kadagiti tabla a sedro. Kasarsarita ti balasang ti bagina **10** Maysaak a pader, ngem dagitoy susok ket kasla torre a pagkamangan; isu a naan-anayakon a nataengan iti imatangna. Kasarsarita ti balasang ti bagina **11** Adda kaubasan ni Solomon idiay Baal-hamon; impaabangna ti kaubasan kadagiti mangtaripato iti daytoy. Mangted ti tunggal maysa iti sangaribu a siklo ti pirak para kadagiti bungana. **12** Kukuak ti kaubasak; kukuam ti sangaribo a siklo, o dungdungoek a Solomon, ken ti duagasut a siklo ket para kadagiti mangtartaripato iti ditoy para iti bungana. Makisarsarita iti babai ti mangay-ayat kenkuana **13** Sika nga agnanaed kadagiti minuyongan, dumdumngeg iti timekmo dagiti kakaduak; Ipangngegmo met koma kaniak daytoy. Kasarsarita ti balasang ti mangay-ayat kenkuana **14** Apuraem, ay-ayatek, ket agbalinka a kas iti korso wenno urbon a kalakian nga ugsa kadagiti banbantay dagiti rekado a pangpabanglo.

Isaias

1 Ti Sirmata ni Isaias a putot ni Amos, a nakitana maipapan iti Juda ken Jerusalem, kadagidi al-aldaw da Uzzias, Jotam, Acaz ken Ezekias a nagbalin nga ar-ari ti Juda. **2** Dumngegkayo a langlangit, ken denggem, daga; ta nagsao ni Yahweh: "Nangaywan ken nangpadakkelak kadagiti ubbing, ngem nagsukirda kaniak. **3** Ammo ti baka ti akinkukua kenkuana, ken ammo ti asno iti pagpakanan ti amona, ngem saan nga ammo ti Israel, awan pannakaawat ti Israel." **4** Asika pay a nasion, managbasol, tattao a nailumlom iti kinadangkes, anak dagiti managdakdakes, annak nga agtigtignay a sidadakes! Tinallikudanda ni Yahweh, linaisda ti Nasantoan a Dios ti Israel, pinagbalinda a gangannaet dagiti bagbagida manipud kenkuana. **5** Apay ketdin a ti pakabautanyo ti birbirukenyo? Apay ta itultuloyyo ti panagsukiryo? Ti sibubukel nga ulo ket masakit, ti sibubukel a puso ket nakapuy. **6** Manipud iti dapan agingga iti ulo, awan ti paset a saan a nadangran: pasig a sugsugat, litlitem, ken silulukat a sugsugat; saanda pay a nagserra, nadalusan, nabedbedan, wenno saan pay a naagasan iti lana. **7** Nadadael ti pagilianyo; napuoran dagiti siudadyo, dagiti taltalonyo-iti presensiayo-daddadaelen dagitoy dagiti ganggannaet-nadadael ken napanawan, pinarmek dagiti ganggannaet. **8** Napanawan ti anak ti Sion a kasla kalapaw iti maysa a kaubasan, kasla paglinungan iti nakaimulaan dagiti pipino, kasla nalakub a siudad. **9** No saan a nagibati ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti bassit kadatayo, nagbalintayo koman a kasla iti Sodoma, mabalin a nagbalintayo koman a kasla iti Gomora; **10** Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo a mangiturturay iti Sodoma; dumngegkayo iti linteg ti Diostayo, dakayo a tattao iti Gomora: **11** "Ania ngay koma ti serbi kaniak dagiti adu a sagsagutyo?" kinuna ni Yahweh. "Naumaakon kadagiti daton a mapuoran a kalakian a karnero, ken iti taba dagiti napalukmeg nga ay-ayup; ken saanko a pagragsakan ti dara dagiti bulog a baka, karnero, wenno kalding. **12** No kasta nga umaykayo dumatag iti sangoanak, siasino ti nangkiddaw kadakayo iti daytoy, a baddekanyo dagiti paraangak? **13** Saankayon a mangiyeg kadagiti awan serserbina a sagsagut; makarimon kaniak ti insenso; ti panangrambakyo iti baro a bulan ken panagtitiponyo iti Aldaw ti Panaginana-saanko a maanusan no kasta nga agtitiponkayo gapu kadagiti dakes nga ar-aramidenyo. **14** Kagurak ti panangrambakyo iti baro a bulan ken dagiti naikeddeng a fiestayo; dadagsen dagitoy kaniak; nabannogakon a mangib-ibtur kadagitoy. **15** Isu a tunggal ingatoyo dagiti imayo nga agkararag, ilingedko dagiti matak kadakayo; uray no mangipaaykayo iti adu a karkararag, saanakto a dumngeg; napno iti dara dagiti imayo. **16** Agbuggokayo, dalusanyo dagiti bagbagiyo; ikkatenyo dagiti dakes nga aramidyo manipud iti imatangko; isardengyo ti kinadakesyo; **17** sursuroenyo ti agaramid iti naimbag; ipakatyo ti hustisia, tulunganyo dagiti maidaddadanes, ikalinteganyo dagiti ulila iti ama, salaknibanyo dagiti balo." **18** "Umaykayo ita, ta aglilinnawagtayo," kuna ni Yahweh; "uray no dagiti basolyo ket kasla naraniag a nalabaga, pumurawdanto a kasla niebe; uray no nalabagada a kasla karmesi, kasladanto kapuraw iti dutdot. **19** No natulok ken natulnogkayo, kanenyonto ti naimbag nga apit iti daga. **20** ngem no agkedked ken agsukirkayo, alunonennakayonto ti kampilan," ta ti ngiwat ni Yahweh ti nangisao iti daytoy. **21** Nagkas-angen ta nagbalinen a balangkantis ti napudno a siudad! Napnoan isuna iti hustisia-napnoan isuna iti kinalinteg, ngem ita napnoan isunan kadagiti mammapatay. **22** Ti pirakmo ket nagbalin a narugit, ti arakmo ket nalaokan iti danum. **23** Dagiti prinsipem ket nasukir ken kakadua dagiti mannanakaw; pagaayat ti amin ti pasuksok ken gunguna. Saanda nga ikalkalintegan dagiti ulila iti ama, ken dagiti darum dagiti balo ket saan a makagteng kadakuada. **24** Isu a daytoy ti pakaammo ti Apo, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Mannakabalin a Dios ti Israel: Asida pay! Agibalesakto kadagiti kabusorko, ket balsek dagiti kabusorko; **25** iturongkonto ti imak a maibusor kadakayo, dalusak dagiti rugityo, ken ikkatek amin ti kinarugityo. **26** Isublikto dagiti ukomyo a kas idi un-unana, ken dagiti mammagbagayo a kas idi punganay; kalpasan dayta, maawagankanto a siudad ti kinalinteg, maysa a napudno nga ili." **27** Masubbotto ti Sion babaen iti hustisia, ken dagiti tattaona nga agbabawi babaen iti kinalinteg. **28** Madadaelto a sangsangkamaysa dagiti nasukir ken managbasol, ken mapapatayto dagiti tumallikud kenni Yahweh. **29** "Ta mabainkayonto gapu kadagiti nasagradoan a lugo a kaykayo a tinarigagayanyo, ket mabainankayto gapu kadagiti minuyongan a piniliyo. **30** Ta kaiyariganyonto ti kayo alugo a magango dagiti bulongna, ken kasla minuyongan nga awan iti danumna. **31** Ti napigsa a tao ket kaslanto nagango a kayo ken ti aramidna ket kas iti risak; mapuoranda nga agpada, ket awanto ti mang-iddep kadakuada."

2 Dagiti banbanag a nakita ni Isaias a putot ni Amos iti sirmata maipapan iti Juda ken iti Jerusalem. **2** Kadagiti maudi nga al-adaw, maibangonto ti bantay ti balay ni Yahweh a kas kangatoan kadagiti banbantay, ken maitan-okto kadagiti ngatoen dagiti turod; ket mapanto iti daytoy dagiti amin a nasion. **3** Adunto a tattao ti umay ket kunaenda, "Umaykayo, sumang-attayo idiay bantay ni Yahweh, iti balay ti Dios ni Jacob, tapno isuronatayo kadagiti wagasna, ken magnatayo kadagiti dalanna." Ta mangngegan ti linteg manipud iti Sion ken dagiti sasao ni Yahweh manipud iti Jerusalem. **4** Mangukomto isuna iti nagbabaetan dagiti nasion ken iyegna dagiti pangngeddengna para kadagiti adu a tattao; pitpitendanto dagiti kampilanda ket pagbalinenda nga arado, ken dagiti pikada ket pagbalinenda a kumpay; saanto rauten ti maysa a nasion ti sabali a nasion, wenno agsanay pay para iti gubat. **5** Balay ni Jacob, umaykayo ket magnatayo iti lawag ni Yahweh. **6** Ta binaybay-am dagiti tattaom, a balay ni Jacob, gapu ta napnoanda kadagiti kaugalian manipud iti daya ken agbuybuyon a kas kadagiti Filisteo, ken makialalamanoda kadagiti annak dagiti ganggannaet. **7** Napnoan iti pirak ken balitok ti dagada ket awan pagpatinggaan ti kinabaknangda; napnoan pay ti dagada kadagiti kabalio, kasta met a saan a mabilang dagiti karwaheda. **8** Napnoan pay ti dagada kadagiti didiosen; daydayawenda dagiti aramid dagiti bukodda nga im-ima, dagiti banbanag nga inaramid dagiti bukodda a ramramay. **9** Maipababanto dagiti tattao ket matnagto ti tunggal maysa, saanmo ngarud ida nga awaten. **10** Mapankayo kadagiti kabatbatoan a luglugar ket aglemmengkayo iti uneg ti daga tapno maliklikanyo ti nakaro a buteng kenni Yahweh ken ti dayag ti kinatan-okna. **11** Maipababanto ti kinatangsit ken kinapasindayaw ti tao, ket ni Yahweh laeng ti maitan-ok iti dayta nga aldaw. **12** Ta addanto

iti aldaw ni Yahweh a Mannakabalin-amin a maibusor iti tunggal maysa a napalangguad ken napasindayag, ken maibusor iti amin a napannakkel, ket maipababanto isuna- **13** ken dadaelennanto dagiti amin a natayag ken nangato a sedro iti Lebanon, ken dagiti amin a lugo iti Basan, **14** ken palanasennanto dagiti amin a nangato a banbantay, dagiti amin a nangato a turod, **15** rebbaenanto ti tunggal nangato a pagwanawanan, ken tunggal nalagda a pader, **16** ken dadaelennanto amin dagiti barko iti Tarsis, ken dagiti amin a napipintas a paglayag a barko. **17** Maipababanto ti kinapalangguad ti tao ken mapukawto ti kinakuspag dagiti tattao; ni Yahweh laeng ti maitan- ok iti dayta nga aldaw. **18** Mapukawto a naan-anay dagiti didiosen. **19** Mapanto dagiti tattao kadagiti rukib a batbato ken kadagiti abut iti daga, tapno maliklikanda ti nakaro a pungtot ni Yahweh ken ti dayag ti kinatan-okna, inton umay a mangbutbuteng iti daga. **20** Iti dayta nga aldaw, ibellengto dagiti tattao dagiti didiosenda a naaramid iti pirak ken balitok nga inaramidda a pagrukbabanda-ibellengdanto dagitoy kadagiti marabutit ken kurarapnit. **21** Mapanto dagiti tattao kadagiti rukib a batbato ken kadagiti birri ti dadakkel a batbato tapno maliklikan ti nakaro a buteng kenni Yahweh ken ti dayag ti kinatan-okna, inton bumangon isuna a mangbutbuteng iti daga. **22** Isardengyo ti agtalek iti tao, ta ti biagna ket adda laeng kadagiti abut iti agongna, ta ania ngay koma ti kabaelanna?

3 Wen, ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket dandaninan nga ipanaw ti tulong ken sarukod manipud iti Jerusalem ken Juda: ti sibubukel nga abasto ti tinapay, ken ti sibubukel nga abasto ti danum; **2** dagiti nabileg a lallaki, dagiti mannakigubat, dagiti ukom, dagiti profeta, dagiti mammuyon, ti panglakayen; **3** dagiti kapitan iti limapulo a soldado, dagiti mararaem nga umili, dagiti mammagbaga, dagiti nalaing nga agar-aramid kadagiti banbanag, ken dagiti nalaing a salamangkero. **4** "Mangikabilakto kadagiti agtutubo laeng a kas panguloda, ket iturayan ida dagiti ubbing. **5** Agpipinnarigatto dagiti tattao, ken kasta met dagiti agkakaarruba; sitatangsitto a suppiatento dagiti ubbing dagiti nataengan, ken karitento dagiti naibabain dagiti mararaem. **6** Tenglento pay ti lalaki ti kabsatna a lalaki iti balay ni amana ket kunana, 'Adda kagaymo; sika koma ti mangituray kadakami ket makaammoka koma iti daytoy a nadadael.' **7** Iti dayta nga aldaw agpukkawto isuna a kunana, 'Saanakto nga agbalin a mangngagas; awan iti tinapay wenno kawesko. Saandak a pagbalinen a mangituray kadagiti tattao.'" **8** Ta nadadaelen ti Jerusalem, ken narpuogen ti Juda, gapu ta maibusor kenni Yahweh dagiti sao ken tignayda, karkaritenda ti turayna. **9** Makita kadagiti rupada ti kinasukirda; ket ibagbagada ti basolda a kas iti Sodoma; saanda nga ilemmeng daytoy. Asida pay! Ta nangiyegda iti dakkel a pakaisagmakan kadagiti bagbagida. **10** Ibagayo iti nalinteg a tao a nasayaatto ti masakbayanna; ta lak-amennanto ti bunga dagiti aramidna. **11** Asi pay dagiti nadangkes! Dakesto ti mapasamak kadakuada, ta no ania ti inaramid dagiti imana isunto ti maawatna. Dagiti tattaok- ubbing dagiti mangparparigat kadakuada, ken babbai dagiti mangiturturay kadakuada. **12** Dakayo a tattaok, iyaw-awandakayo dagiti panguloyo ket saanyo nga ammo iti turturongenyo. **13** Timmakder ni Yahweh tapno mangngeddeng iti pangukoman; timmakder isuna tapno ukomenna dagiti tattaona. **14** Ibaganto ni Yahweh ti pangngeddengna maipanggep kadagiti panglakayen ken kadagiti opisial dagiti tattaona: "Inibusyoyo ti kaubasan; ti nasamsam manipud kadagiti marigrigat ket adda kadagiti balbalayyo. **15** Apay a tumekenyo dagiti tattaok ken gilingenyo ti rupa dagiti marigrigat?" Daytoy ti pakaammo ti Apo, ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **16** Imbaga ni Yahweh a napannakkel dagiti annak a babbai ti Sion, ken natangigda a magmagna, ken manggargari dagiti matada, agkinnikinnida bayat iti pannagnada, ken pagkalingkingenda dagiti saksakada. **17** Isu a paggaddilen ti Apo dagiti ulo dagiti annak a babbai ti Sion, ken pagkalboen ida ni Yahweh. **18** Iti dayta nga aldaw, ikkatento ti Apo dagiti napintas nga alahas kadagiti lipay-lipayda, dagiti bandana, dagiti simmagaysay nga arkos, **19** dagiti aritos, dagiti pulseras, ken dagiti belo; **20** dagiti punggos, dagiti kalingking kadagiti lipaylipay, dagiti barikes, ken dagiti kahon ti bangbanglo, ken dagiti an-anib. **21** Ikkatennanto dagiti singsing ken alahas a pang-agong, **22** dagiti kawes a pakirambak, dagiti kagay, dagiti belo, ken dagiti supot; **23** dagiti ig-iggaman a sarming, ti kasasayaatan a lino, dagiti abungot, ken dagiti naarkusan a kagay. **24** Imbes a pabanglo, nabangsitto ti adda; ken imbes a barikes, maysa a tali; imbes a naurnos a buok, panagkalbo; ken imbes a maysa a kagay, maysa a pangkalob a nakirsang a lupot; ken birbiritto imbes a kinapintas. **25** Mapasagto dagiti tattaom babaen iti kampilan, ket mapasagto dagiti maingel a tattaom iti gubat. **26** Agdung-aw ken agladingitto dagiti ruangan ti Jerusalem; ket agmaymaysanto isuna ken agtugaw iti daga.

4 Iti dayta nga aldaw, tenglento iti pito a babbai ti maysa a lalaki ket kunada, "Kanenminto ti bukodmi a taraon, ikawesminto ti bukodmi a pagan-anay ngem palubosam koma nga usarenmi ti naganmo tapno maikkat ti pannakaibabainmi." **2** Iti dayta nga aldaw, napintas ken nadayagto ti sanga ni Yahweh, ken naimasto ti bunga ti daga ken makaparagsak para kadagiti makalasat iti Israel. **3** Ket isuna a nabati iti Sion, ken isuna a nagtalinaed iti Jerusalem ket maawaganto a nasantoan, tunggal maysa a naisurat nga agbibiag iti Jerusalem, **4** inton buggoan ti Apo ti rugit dagiti annak a babbai ti Sion, ken dalusanna dagiti mantsa ti dara manipud iti tengnga ti Jerusalem, babaen iti espiritu ti hustisia, ken babaen iti espiritu iti sumsumged nga apuy. **5** Ket mangikabilto ni Yahweh iti ulep ken asuk iti aldaw, ken iti raniag iti gumilgil-ayab nga apuy iti rabii; maysa nga abbong iti ngato ti amin a dayag; iti ngatoen ti sibubukel a nagsaadan ti Bantay Sion ken iti ngato ti lugarna a pagtitiponan, **6** Maysanto daytoy a paglinungan manipud iti pudot ti aldaw, ken maysa a pagkamangan ken abbong manipud iti bagyo ken tudo.

5 Agkantaak man a maipaay iti ay-ayatek, maysa a kanta ti ay-ayatek a maipapan iti kaubasanna. Adda kaubasan ti ay-ayatek iti nagdam-eg unay a turod. **2** Kinalina daytoy ken inikkatna dagiti batbato, ken minulaanna daytoy kadagiti kasasayaatan nga ubas. Nangipatakder isuna iti torre iti tengnga daytoy ken nangipatakder pay iti pagpespesan ti ubas. Namnamaenna nga agbunga koma daytoy kadagiti nasayaat nga ubas ngem nagbunga daytoy iti balang nga ubas. **3** Isu nga ita, dakayo nga agnanaed iti Jerusalem ken tattao ti Juda; dakayo ti mangikeddeng kaniak ken iti kaubasak. **4** Ania pay koma ti rumbeng a naaramid iti kaubasak a saanko nga inaramid? Idi nangnamnamaak nga

agbunga daytoy iti nasayaat nga ubas, apay a nagbunga daytoy iti balang nga ubas? **5** Ita, ipakaammok kadakayo no ania ti aramidek iti kaubasak; ikkatekto dagiti mula a pannakaaladna; pagbalinek daytoy a pagpastoran; rebbaekto dagiti paderna, ket mabaddebaddekanto daytoy. **6** Baybay-akto nga agbalin daytoy nga awan serserbina, ken saanto a maputdan wenno maruk-itan daytoy. Ngem agtubonto dagiti ruruot ken sisiit, bilinek pay dagiti ulep a saanda a tudoan daytoy. **7** Ta ti kaubasan ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket ti balay ti Israel, ken dagiti tattao ti Juda ti maiyarig iti nasayaat a mulana; inurayna iti hustisia ngem ketdi panangpapatay ti adda; inurayna iti kinalinteg ngem ketdi, pukkaw a panagpaarayat ti adda. **8** Asi pay dagiti agur-urnong kadagiti balbalay, dagiti agur-urnong kadagiti kataltalonan, inggana nga awanen ti mabati a siled, ket dakayo laeng ti mabati iti daga! **9** Kinunana kaniak ni Yahweh a Mannakabalin-amin, adunto a balbalay ti awan ti nagianna, uray dagiti dadakkel ken dagiti napipintas a balbalay, awanto ti agnaed. **10** Gapu ta sangagalonto laeng nga arak ti mapataud manipud iti uppat nga ektaria ti kaubasan ken maysanto laeng nga epa ti mapataud iti maysa homer a bin-i a bukel. **11** Asi pay dagiti nasapa nga agririing iti bigat tapno agbiruk iti naingel a mainom; nga agtalinaed a siririing agingga iti tengnga ti rabii, agingga a parugsuen ida ti arak! **12** Agdadayada nga addaan kadagiti arpa, panderata, tamburin, plauta ken arak, ngem saanda a bigbigen ti aramid ni Yahweh, wenno mapanunot dagiti aramid dagiti imana. **13** Ngarud, naipanaw a kas balud dagiti tattaok gapu iti kinakurang ti pannakaawat; agbisin dagiti mangidadaulo kadakuada, ken awan ti mainom dagiti adu a tattao. **14** Isu a naganasan ti patay ket ingngangana iti nalawa unay ti ngiwatna; dagiti mabigbigbig kadakuada, dagiti tattao, dagiti papanguloda, dagiti napalalo nga agragragsak ken dagiti nararagsak kadakuada, umulogdanto idiay Sheol. **(Sheol h7585)** **15** Naibaba ti tao ken naipababa ti natan-ok a tao, ken nagdumog dagiti napalangguad. **16** Ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket naitan-ok gapu iti kinalintegna, ken ipakpakita ti Nasantoan a Dios ti kinasantona babaen iti kinalintegna. **17** Ket agarabto dagiti karnero a kas iti bukodda a pagaraban ken kadagiti nadadael a kinabaknang dagiti tattao ket agarabto dagiti urbon a karnero. **18** Asi pay dagiti mangguyguyod iti kinadakes babaen kadagiti tali ti kina-ubbaw ken dagiti mangguyguyod iti basol babaen iti maysa a tali ti kariton; **19** dagiti mangibagbaga, "Darasen koma ngarud ni Yahweh, darasenna koma ti agtignay, tapno makitatayo a mapasamak daytoy, ken matungpal koman ti panggep ti Nasantoan a Dios ti Israel, tapno maammoantayo dagitoy!" **20** Asi pay dagiti mangibagbaga a ti dakes ket nasayaat ken ti nasayaat ket dakes; a mangibagbag nga iti sipnget ket lawag ken ti lawag ket sipnget; a mangibagbaga nga iti napait ket nasam-it ken iti nasam-it ket napait! **21** Asi pay dagiti nasirib kadagiti bukodda a panagkita ken dagiti nasirib kadagiti bukodda a pannakaawat! **22** Asi pay dagiti nalatak iti panaginom iti arak ken dagiti nalalaing nga agtimpla kadagiti naingel a mainom; **23** a mangwayawaya kadagiti nadangkes no mapasuksukonda, ken ipaidamda kadagiti awanan-basol ti kalinteganda! **24** Ngarud, kas iti pananguram ti apoy kadagiti punget ti mula, ken kas iti pannakauram iti nagango a ruot, kasta met a malungtot dagiti ramotda, ken maiyangin dagiti sabongda a kasla tapok, gapu ta linaksidda ti linteg ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ken inuyawda ti sao ti Nasantoan a Dios ti Israel. **25** Ngarud, napasgedan ti pungtot ni Yahweh kadagiti tattaona, ken inyunnatna ti imana a maibusor kadakuada ken dinusana ida; nagpigerger dagiti banbantay, ken dagiti bangkayda ket kasla basura a nagkaiwara kadagiti kalsada. Iti laksid amin dagitoy, saan a bimmaaw ti pungtot ni Yahweh, ngem nakalayat pay laeng ti imana a mangdusa manen. **26** Ingatonanto ti bandera a pagilasinan ti maysa a nasion manipud iti adayo ken paswitanna ida manipud iti pungto ti daga. Kitaenyo, umayda a dagus ken sipapardas. **27** Awan kadakuada ti mabannog wenno maitibkol; awan ti makaridep wenno makaturog; wenno malukayan dagiti barikesda, wenno mapugsat ti galut dagiti sandaliasda, **28** natirad dagiti panada ken naibiat amin dagiti baida, kasla landok dagiti kuko dagiti kabalioda, ken kasla bagyo dagiti pilid ti karwaheda. **29** Kaslanto ngenger iti leon ti ngerngerda, agngerngerdanto a kas kadagiti ubbing a leon. Agngerngerdanto sada tiliwen ti anupenda, ket iguyoddanto daytoy nga iyadayo, nga awan ti mangispal. **30** Iti dayta nga aldaw, ngerngerandanto ti anupenda a kas iti daranudor iti baybay. No adda mangtannawag iti daga, kinasipnget ken panagsagaba ti makitada, ket langibanto ti nangisit nga ulep ti lawag.

6 Iti tawen a natay ni ari Uzzias, nakitak ti Apo a nakatugaw iti maysa a trono, naipangato isuna ken sinaknapan ti gayadan ti kagayna ti templo. **2** Iti ngatoenna ket dagiti serafim; addaan iti innem a payyak ti tunggal maysa; kinaluban ti dua a payyak ti rupana, kinaluban ti dua a payyak ti sakana, ket pagtayabna ti dua a payyakna. **3** Ipukpukkawda iti tunggal maysa a kunada, "Nasantoan, Nasantoan, Nasantoan, ni Yahweh a Mannakabalin-amin! Napunno ti entero a lubong iti dayagna." **4** Nagunggon dagiti ruangan ken dagiti pundasion iti ariwawa dagiti agpukpukkaw, ken napno iti asok ti balay. **5** Ket kinunak, "Asiak pay! Gapu ta nakednganak gapu ta maysaak a tao a narugit dagiti bibigna, ken agbibiagak iti ayan ti tattao a narugit ti bibigda, gapu ta nakita a mismo dagiti matak ti Ari, ni Yahweh, ni Yahweh a Mannakabalin-amin!" **6** Kalpasanna, timmayab nga immay kaniak ti maysa kadagiti serafim; adda iggemna a beggang nga sinipitna manipud iti altar. **7** Insagidna daytoy iti ngiwatko ket kinunana, "Kitaem, naisagid daytoy iti bibigmo; nadalusanen ti nagbiddutam, ken napakawanen ti basolmo." **8** Nangngegko ti timek ti Apo a kunana, "Siasino ti ibaonko; siasino ti mapan nga ibaontayo?" Ket kinunak, "Adtoyak; ibaonnak." **9** Kinunana, "Mapanka ket ibagam daytoy kadagiti tattao, dumngegkayo ngem saankayo a makaawat; makakitakayo ngem saanyo a maawatan. **10** Patangkenem ti puso dagitoy a tattao, ken pagtulengem dagiti lapayagda, ken pagbulsekem dagiti matada, tapno saan a makakita dagiti matada wenno makangngeg dagiti lapayagda, ken saan a makaawat dagiti pusoda, di la ket ta agsublida manen kaniak ket umimbagda. **11** Ket kinunak, "Agingga kaano Apo?" Insungbatna, "Agingga a marsuod dagiti siudad ken awanen dagiti agnanaed, ken awan tattao kadagiti balbalay, ken agbalin a langalang ti daga, **12** ken agingga a papanawen ni Yahweh dagiti tattao, ken naan-anay a langang ti daga. **13** Uray no agtalinaed ti apagkapulo dagiti tattao ditoy, madadaelto manen daytoy; a

kas iti kayo wenno lugo a mapukan, a ti laeng puonna ti mabati, ti nasantoan a bin-i ket adda iti pungdolna.

7 Kadagidi aldaw ni Ahaz a putot ni Jotam a putot ni Uzzias, nga ari ti Juda, simmang-at da Rezin nga ari ti Aram ken ni Peka a putot ni Remalias nga ari ti Israel idiay Jerusalem a manggubat iti daytoy, ngem saanda a maparmek daytoy. **2** Naipakaammo iti balay ni David a nakikadua ti Aram iti Efraim. Kasta unay ti butengna, ken uray dagiti tattaona ket uray la agpigerger gapu iti buteng, kasla da la kaykayo iti kabakiran a ginunggon ti angin. **3** Ket kinuna ni Yahweh kenni Isaias, "Rummuarka a kaduam ti putotmo lalaki a ni Sear Jasub ket inkayo sabten ni Ahaz iti murdong ti kanal iti akinngato a pagurnongan ti danum, iti dalan a mapan iti tay-ak ti Aglablaba iti lupot. **4** Ibagam kenkuana, 'Agannadka, saanka nga agdanag, dika agbuteng kadagitoy dua a kayo nga umas-asok, iti nalaus a pungtot ni Rezin, ni Aram, ken ni Peka a putot ni Remalias. **5** Nagpanggep iti kinadakes a maibusor kenka da Aram, Efraim, ken Rezin a putot ni Remalias; kinunada, **6** "Rautentayo ti Juda ken butbutngentayo daytoy, serkentayo daytyoy ket isaadtayo sadiay ti putot ni Tabeel kas aritayo." **7** Kinuna ni Apo a Yahweh, "Saan a mapasamak daytoy; saan a maaramid daytoy, **8** gapu ta ti ulo ti Aram ket ti Damasco, ken ti ulo ti Damasco ket ni Rezin. Iti las-ud iti 65 a tawen, maparmekto ti Efraim ket saandanton a maibilang a maysa a nasion. **9** Ti ulo ti Efraim ket ti Samaria, ken ti ulo ti Samaria ket ti putot ni Remalias. No saan nga agtalinaed a natibker ti pammatiyo, sigurado a saankayonto nga agtalinaed a natalged."'" **10** Nagsao manen ti Apo kenni Ahaz, **11** "Dumawatka iti pagilasinan kenni Yahweh a Diosmo; dawatem kenkuana daytoy iti kaunggan wenno iti kangatoan." **(Sheol h7585)** **12** Ngem kinuna ni Ahaz, "Saanak a dumawat ken saanko a padasen ni Yahweh." **13** Isu a simmungbat ni Isaias, "Dumngegka, O balay ni David. Saan kadi nga umanay kenka ti panangpadasmo iti kinaanus ti tattao? Masapul kadi pay a padasem ti kinaanus ti Diosko? **14** Ngarud, mismo a ti Apo ti mangted kenka iti pagilasinan: kitaem, agsikogto ti maysa a babai, agpasngayto iti maysa a lalaki, ket mapanaganannto iti Immanuel. **15** Manganto isuna iti gatas ken diro inton ammonan nga agkedked nga agaramid iti dakes ken pilienna ti kinaimbag. **16** Ta sakbay a maammoan ti ubing ti agkedked nga agaramid iti dakes ken pilienna ti kinaimbag, agbalinto a langalang ti daga dagiti dua nga ari a pagbutbutngam. **17** Iyegto ni Yahweh kenka ken kadagiti tattaom ken iti balay ti amam dagiti aldaw nga awan kapadana sipud pay idi simmina ti Efraim iti Juda—iyegnanto a maibusor kenka ti Ari ti Asiria. **18** Iti dayta a tempo, paswitanto ni Yahweh ti maysa a ngilaw manipud kadagiti adayo a karayan ti Egipto, ken maysa nga alimbubuyog manipud iti daga ti Asiria. **19** Umaydanto amin agnaed kadagiti amin a tanap, kadagiti rangkis a batbato, kadagiti siit-siitan a mulmula, ken kadagiti amin a pagpaaraban. **20** Iti dayta a tiempo, kuskusanto ti Apo babaen iti labahas nga inabanganna iti ballasiw ti Karayan Eufrates—ti Ari ti Asiria— kuskosannanto ti ulom, dagiti buok kadagiti luppom; kuskosennanto pay ti barbasmo. **21** Iti dayta nga aldaw, mangibatinto ti maysa a tao iti maysa a sibibiag nga urbon a baka ken dua a karnero, **22** ket gapu iti aglaplapusanan a gatas nga itedda, manganto isuna iti gatas, gapu ta manganto iti gatas ken diro dagiti amin a nabati iti daga. **23** Iti dayta a tiempo, tunggal disso nga adda iti sangaribo a kaubasan nga aggatad iti sangaribo a pirak a sekel, ket awanto ti mabati no di laeng sisiitan a mula ken kalkalunay. **24** Mapanto dagiti tattao sadiay nga aganup babaen kadagiti panada, gapu ta agbalinto a sisiitan ken kakalkalunayan dayta a daga. **25** Umadayodanto kadagiti turturod a nasukay iti gabyon, gapu iti panagbuteng kadagiti siit ken kalkalunay; ngem agbalinto daytoy a pagaraban dagiti baka ken karnero.

8 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Mangalaka iti dakkel a tapi ti bato ket isuratmo ditoy ti 'Maher Shalal Hash Baz.' **2** Mangayabakto kadagiti napudno a tattao a mangpaneknek kaniak, ni Urias a padi, ken ni Zacarias a putot ni Jeberekias." **3** Napanak iti ayan ti babai a profeta ket nagsikog isuna ken nagpasngay iti maysa a lalaki. Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Panaganam isuna ti 'Maher Shalal Hash Baz.' **4** Gapu ta sakbay pay a makabalikas ti ubing iti 'Amak' wenno 'Inak,' dagiti amin a kinabaknang ti Damasco ken ti nasamsam iti Samaria ket ipanawto ti ari ti Asiria." **5** Nagsao manen ni Yahweh kaniak, **6** "Gapu ta pinagkedkedan dagitoy a tattao dagiti nainnayad a danum ti Siloe, ken maragsakanda kenni Rezin ken iti lalaki a putot ni Remalias, **7** ngarud, dandanin nga iyeg ti Apo kadakuada dagiti danum iti Karayan, naranggas ken adu, ti ari ti Asiria ken ti amin a dayagna. Umadalemto amin a pagayusanna ken lapunosenna dagiti teppangna, **8** ket agayusto nga agturong iti Juda, manglayusto ken agayusto agingga a madanonna ti tengngedmo. Sakupento ti nakaukrad a payyakna ti entero a dagam, Immanuel." **9** Maburak-burakkayonto, dakayo a tattao. Dumngegkayo, dakayo amin nga adayo a pagillian: Agsaganakayo a makigubat ngem maburak-burakkayonto; agarmaskayo ngem maburak-burakkayonto. **10** Agpanggepkayo ngem saanto a maipatungpal daytoy; mangipaulogkayo iti bilin ngem saanto a maipatungpal, ta adda kadakami ti Dios. **11** Nagsao kaniak ni Yahweh, ket kasla la iniggamannak ti napigsa nga imana, ken binallaagannak a saanak a magna iti wagas dagitoy a tattao. **12** Saanmo nga ibaga a dakes a panggep dagiti aniaman nga ibagbaga dagitoy a tattao a dakes a panggep, saanmo a pagbutngan dagiti pagbutbutnganda, ket saanka nga agbutbuteng. **13** Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, dayawem isuna a kas nasantoan, agbutengka kenkuana, isuna ti rumbeng a pagbutngam. **14** Agbalinto isuna a santuario; ngem agbalinto isuna a bato a maitama kadakuada, ken dakkel a bato a pakaitibkolanda—kadagiti dua a balay ti Israel. Ken agbalinto isuna a silo ken palab-og kadagiti tattao ti Jerusalem. **15** Adunto iti maitibkol iti daytoy ket matumbada, marumekrumekda, ken masiluandanto ket matiliwda. **16** Galutam ti pammaneknekko, selyoam ti kasuratan, ket itedmo kadagiti adalak. **17** Urayek ni Yahweh a nangilinged iti rupana manipud iti balay ni Jacob; urayek isuna. **18** Kitaem, siak ken dagiti annak nga inted kaniak ni Yahweh ket maipaay a pagilasinan ken nakaskasdaaw iti Israel manipud kenni Yahweh a Mannakabalin-amin nga agnanaed iti Bantay Sion. **19** Ibagadanto kadakayo, "Makiumankayo kadagiti makium-uman kadagiti espiritu ken salamangkero," dagiti agar-arasaas ken agtaltalamitim. Ngem saan aya a rumbeng koma a makiuman dagiti tattao iti Diosda? Rumbeng kadi a makiumanda kadigiti natay nga agpaay kadagiti sibibiag? **20** Isu a masapul nga ipangagyo ti linteg

ken ti pammaneknek! No saanda nga ibaga dagitti kasta a banbanag, daytoy ket gapu ta awan iti lawag kadakuada. **21** Lumasatdanto iti daga a napnoan iti riribuk ken panagbisin. Inton agbisinda, makaungetdanto ken ilunoddanto ti ari ken ti Diosda kabayatan iti panagtangadda. **22** Kumitadanto iti daga ket makitada dagiti pannakariribuk, kinasipnget, ken ti saem ti pannakaidadanes. Maiturongdanto iti daga ti kinasipnget.

9 Maikkatto ti saem nga adda kenkuana nga agsagsagaba. Iti naglabas a tiempo, pinabainanna ti daga ti Zabulun ken ti daga ti Naftali, ngem iti masangoanan a tiempo, pagbalinennanto daytoy a nadayag, ti dalan a mapan iti baybay, iti ballasiw ti Karayan Jordan, Galilea dagiti nasion. **2** Dagiti tattao nga agbibiag iti kinasipnget ket nakakita iti naindaklan a lawag; dagiti nagnanaed idi iti daga ti aniniwan ni patay, rinanniagan ida ti lawag. **3** Pinaadumon ti nasion, ad-adda pay a pinarag-om ida; agragragsakda iti sangoanam a kas karagsak iti tiempo ti panagapit, a kas iti panagrag-o dagiti tattao no bingayenda dagiti sinamsamda. **4** Ta ti sangol ti dadagsenna, ti biga nga adda iti abagana, ti sarukod ti mangidaddadanes kenkuana, tinukkolmo a kas iti aldaw dagiti taga-Midia. **5** Ta tunggal botas a mangbadbaddek iti pagrarangetan ken dagiti kawes a nadaraan ket mapuoranto, maisungrodto iti apuy. **6** Ta naipasngay kadatayo ti maysa nga ubing, naited kadatayo ti maysa nga anak a lalaki; ket maipabaklayto kenkuana ti panagturay; ken mapanaganannto isuna iti Nakaskasdaaw a Mammagbaga, Mannakabalin a Dios, Agnanayon nga Ama, Prinsipe ti Kappia. **7** Awanto iti panagpatingga iti panagdur-as ti panagturayna ken iti kappia, iti panagturayna iti trono ni David ken iti pagarianna, tapno ibangonna daytoy ken pagtalinaedenna daytoy babaen iti hustisia ken kinalinteg manipud iti daytoy a tiempo ken iti agnanayon. Aramidento daytoy ti kinaregta ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **8** Nangipatulod ni Apo iti sao a maibusor kenni Jacob, ket natnag daytoy iti Israel. **9** Maammoanto dagiti amin a tattao, uray ti Efraim ken dagiti agnanaed iti Samaria, nga agkunkuna a sipapalangguad ken addaan napasindayaw a puso, **10** "Nadadaelen dagiti ladrilyo ngem ibangonminto manen babaen iti natikapan a bato; napukanen dagiti sikamoro ngem sukatanminto dagitoy kadagiti sedro." **11** Ngarud, tumakderto ni Yahweh a maibusor kenkuana, ni Rezin a kabusorna, ket tignayennanto dagiti kabusorna, **12** dagiti Arameo iti daya ken dagiti Filisteo iti laud. Nakangangadanto a mangalun-on iti Israel. Ta gapu iti pungtotna, saanto nga agsardeng ni Yahweh ngem nakalayatto latta ti imana tapno mangdusa. **13** Ngem saanto latta nga agsubli dagiti tattao kenkuana a nangkabil kadakuada wenno saanda a biruken ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **14** Putdento ngarud ni Yahweh ti ulo ken ti ipus ti Israel, sanga ti palma ken runo, iti maysa nga aldaw. **15** Ti pangulo ken ti natakneng a lalaki ket isuda dagiti ulo; ken ti profeta nga agisursuro iti inuulbod ket ti ipus. **16** Dagiti mangidadaulo kadagiti tattao ket iyaw-awanda ida ken naalun-on dagiti indauloanda a tattao. **17** Saanto ngarud a maragsakan ti Apo kadagiti agtutuboda, kasta met a saanna a kaasian dagiti ulila iti ama ken dagiti balo, agsipud ta awan dios ti tunggal maysa ken agar-aramidda iti dakes, ken agsasao kadagiti minamaag ti tunggal bibig. Ngem gapu amin kadagitoy, saan nga maawan ti pungtot ni Yahweh ket nakalayatto latta ti imana a mangdusa. **18** Mangur-uram ti kinadangkes a kas iti apuy; uramenna dagiti siit ken sisiitan a ruot; uramenna pay ti napuskol a kabakiran nga uray la umasimbuyok a napuskol nga asok. **19** Gapu iti nakaro a pungtot ni Yahweh a Mannakabalin-amin, mauram ti daga, ket kasla sungrod iti apuy dagiti tattao. Awan iti tao a mangispal iti kabsatna. **20** Mangiwadanto iti karne kadagiti kannawan nga imada ngem mabisindanto latta; kanendanto ti karne ti kannigid nga imada ngem saandanto a mapnek. Kanento pay ti tunggal maysa ti lasag ti takyagna. **21** Alun-onento ti Manases ti Efraim, ket alun-onento met ti Efraim ti Manases; ket agkaduadanto a mangraut iti Juda. Laksidto amin kadagitoy, saanto nga agbaaw ti pungtot ni Yahweh, ngem nakalayatto latta ti imana tapno mangdusa.

10 Asi pay dagiti mangipatpatungpal kadagiti nakillo a linteg ken mangar-aramid kadagiti saan a nainkalintegan a paglintegan. **2** Papaidamanda dagiti agkasapulan iti hustisia, taktakawenda dagiti karbengan dagiti nakurapay a tattaok, samsamsamanda dagiti balo, ken pagbalbalinenda a taraonda dagiti awanan iti ama! **3** Ania ti aramidenyo inton aldaw ti panangukom, inton dumteng ti pannakadadael manipud iti adayo? Siasinnonto ngay ti pagpatulonganyo, ken sadinonto ngay ti pangibatianyo iti kinabaknangyo? **4** Awan ti mabati, ken agruknoykayonto a kaduayo dagiti balud wenno mapasagkayonto a kaduayo dagiti napapatay. Iti laksid amin dagitoy, ti unget ni Yahweh ket saan a bumaaw, ngem silalayat latta ti imana tapno mangdusa. **5** Asi pay dagiti taga-Asiria, ti pang-or ti ungetko, ti pangbaot a mangipakita iti pungtotko! **6** Imbaonko isuna maibusor iti natangsit a nasion ken maibusor kadagiti tattao a manglaklak-am iti aglaplapusanan a pungtotko. Binilinko ti Assiria nga alaenna ti nasamsam, ti naanupan ken baddebaddekanna dagitoy a kasla pitak kadagiti kalsada. **7** Ngem saan a daytoy ti pangpanggepenna wenno panpanunotenna. Adda iti pusona ti mangdadael ken mangpukaw iti adu a nasion. **8** Ta kinunana, "Saan kadi nga ari dagiti amin a prinsipek? **9** Saan kadi a ti Calno ket kas iti Carkemis? Saan kadi a ti Hamat ket kas iti Arpad? Saan kadi a ti Samaria ket kas iti Damasco? **10** No kasano a pinaksiat ti imak dagiti pagarian nga agdaydayaw iti didiosen, a dagiti kinitikitan nga imahe nga adda kadagitoy ket ad-adu ngem kadagidiay adda iti Jerusalem ken Samaria, **11** kas iti inaramidko iti Samaria ken kadagiti awan serserbina a didiosen daytoy, saanko kadi met nga aramiden daytoy iti Jerusalem ken kadagiti didiosenna?" **12** Inton maileppas ti Apo ti ar-aramidenna iti Bantay Sion ken iti Jerusalem, ibaganannto: "Dusaekto ti ari ti Asiria gapu iti natangsit a panagsasaona ken iti kinapalangguadna." **13** Ta kunana, "Nagtignayak babaen iti pigsak ken iti kinasiribko. Adda pannakaawatko, ken inikkatko dagiti nagbebeddengan dagiti tattao. Tinakawko dagiti kinabaknangda, ken kas iti maingel a lalaki, impababak dagiti nakatugaw kadagiti trono. **14** Innala ti imak ti kinabaknang dagiti nasion a kasla manipud iti umok, ken kas iti panangurnong ti maysa a tao kadagiti nabaybay-an nga itlog, inurnongko ti entero a lubong. Awan ti nangiyunnat kadagiti payyakda wenno nangungap iti ngiwatda wenno naguni." **15** Mabalin kadi nga ipagpannakkel ti wasay ti bagina iti nangpanday kenkuana? Mabalin kadi nga ibaga ti maysa a ragadi nga ad-adda a nadaydayaw isuna ngem iti mangar-aramat kenkuana? Kasla la maingato iti pang-or dagiti mangusar iti daytoy, ken kasla la

makabagkat ti kayo a pang-or iti tao. **16** Ngarud, pakapsuten ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin dagiti mabigbigbig a mannakigubatna; ken iti babaen ti dayagna, addanto iti nasindian a kasla apuy. **17** Agbalinto nga apuy ti silaw ti Israel ken ti Nasantoan ti Israel ket agbalin a gil-ayab; iti uneg iti maysa nga aldaw, uramen ken alun-onento ti apuy dagiti sisiit ken sisiitan a mula ti Asiria. **18** Pukawen ni Yahweh ti dayag ti kabakiran ti Asiria ken ti nabunga a dagana daytoy, ti kararua ken ti bagi; maiyarigto daytoy iti pannakapukaw ti biag ti maysa a tao a masakit. **19** Ti nabatbati kadagiti kaykayo iti kabakiran daytoy ket sumagmamanonto laengen, nga uray ti ubing ket kabaelanna a bilangen dagitoy. **20** Iti dayta nga aldaw, ti nabatbati iti Israel, ti pamilia ni Jacob a nakalibas, ket saanton nga agtalek iti nangparmek kadakuada, ngem ketdi, agtalekdanto kenni Yahweh, a Nasantoan ti Israel. **21** Addanto iti nabatbati iti kaputotan ni Jacob nga agsubli iti mannakabalin a Dios. **22** Ta uray kasla darat iti igid ti baybay dagiti tattaom nga Israel, addanto laeng iti mabati kadakuada nga agsubli. Ti pannakadadael ket naikeddeng, a kas iti kidkiddawen ti aglaplapusanan a kinalinteg. **23** Ta ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin, ket dandaninan nga ipatungpal ti pannakadadael a naikeddeng iti entero a daga. **24** Isu a kinuna niYahweh nga Apo a Mannakabalin-amin, "Dakayo a tattaok nga agnanaed idiay Sion, dikay agbuteng kadagiti taga-Asiria. Kabilennakayonto iti pangbaot ken ingatona ti sarukodna maibusor kadakayo, a kas iti inaramid dagiti Egipcio. **25** Saankayo nga agbuteng kenkuana, ta iti mabiit a tiempo, agpatingganton ti pungtotko kadakayo, ket ti pungtotko ket agbanagto iti pannakadadaelna." **26** Kalpasanna, ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket mangusarto iti saplit maibusor kadakuada, a kas iti panangparmekna iti Midian idiay bato ti Oreb. Ingatonanto ti sarukodna iti baybay ken ingatona daytoy a kas iti inaramidna idiay Egipto. **27** Iti dayta nga aldaw, ti panangparigat ti Asiria ket maikkatto manipud iti abagayo, ken ti sangolna ket maikkatto manipud iti tengngedyo, ket mapirdinto ti sangol, gapu ta nalukmegto unay ti tengngedyo para iti daytoy. **28** Dimteng dagiti kabusor iti Aiyat ken limmasatda idiay Migron; ket indulinda dagiti gargaretda idiay Mikmas. **29** Binallasiwda ti bessang ket nagianda iti apagbiit idiay Geba. Nagbuteng ti Rama ken timmaray ti Gabaa ni Saul. **30** Agpukkawka iti nakapigpigsa, sika nga anak a babai ti Galim! Ipangagmo, O Laisa! Dakayo a nakakaasi nga Anatot! **31** Agliblibas ti Madmena, ken tumaray dagiti agnanaed iti Gebim tapno ikaluyada dagiti bagbagi`da. **32** Iti daytoy met laeng nga aldaw, agsardeng isuna idiay Nob ken ilayatna ti gemgemna iti bantay ti babai a anak ti Sion, turod ti Jerusalem. **33** Dumngegkayo, pukanento ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin dagiti sanga ket agkarasakasto iti nakabutbuteng a karasakas; mapukanto dagiti katatayagan a kaykayo, ken maibabanto ti nangato. **34** Pukanennanto dagiti napupuskol a kayo iti kabakiran babaen iti wasay, kas iti panangpukanna kadagiti natayag a kaykayo ti Lebanon.

11 Addanto iti rusing a rumuar manipud iti ramut ni Jesse, ken agbunganto iti maysa a sanga manipud iti ramutna. **2** Agtaengto kenkuana ti Espiritu ni Yahweh, ti espiritu ti kinasirib ken pannakaawat, ti espiritu ti paglintegan ken kinabileg, ti espiritu ti pannakaammo ken panagbuteng kenni Yahweh. **3** Ti ragsaknanto ket ti panagbuteng iti Apo; saanto isuna a mangukom babaen iti makitkitana wenno mangikeddeng babaen iti mangmangngegna. **4** Ngem ketdi, ukomennanto iti nalinteg a wagas dagiti nakurapay ken mangngedddengto iti patas para kadagiti napakumbaba iti daga. Dusaennanto ti daga babaen iti pang-or ti ngiwatna, ken babaen iti anges ti bibigna, papatayennanto dagiti nadangkes. **5** Kinalintegto ti barikes ti siketna, ken ti kinapudnonto ti barikes ti patongna. **6** Makipagnaedto ti lobo iti karnero, ken agabayto nga agidda ti leopardo ken ti urbon a kalding, ti urbon a baka, ti urbon a leon ken ti napalukmeg a baka. Idauloanto ida ti maysa a bassit nga ubing. **7** Agkaduanto nga agarab ti baka ken oso, ken agaabayto nga agidda dagiti urbonda. Manganto ti leon iti garami a kas iti baka. **8** Agay-ayamto ti maladaga iti abut ti uleg, ken ikabilto ti napusot nga ubing ti imana iti balay ti karasaen. **9** Saandanto a mangdangran wenno mangdadael kadagiti amin a nasantoan a bantayko; ta mapunnonto ti lubong iti pannakaammo kenni Yahweh, a kas iti panagsaknap ti danum iti baybay. **10** Iti dayta nga aldaw, tumakderto ti ramut ni Jesse a kas maysa a wagayway para kadagiti tattao. Birukento isuna dagiti nasion, ket napintasto ti disso a paginanaanna. **11** Iti dayta nga aldaw, iyunnatto manen ti Apo ti imana tapno sublienna ti natda kadagiti tattaona a nagtalinaed iti Asiria, Egipto, Patros, Cush, Elam, Shinar, Hamat, ken dagiti isla iti baybay. **12** Mangipasdekto isuna iti wagayway para kadagiti nasion ket ummongennanto dagiti napagtalaw iti Israel ken dagiti naiwara-wara a taga-Juda manipud kadagiti uppat a suli ti daga. **13** Pasardengennanto ti apal ti Efraim, ken mailaksidto dagidiay bumusbusor iti Juda. Saanto nga umapal ti Efraim iti Juda, ken saanton a bumusor ti Juda iti Efraim. **14** Ngem ketdi, rautendanto dagiti turturod ti Filistia iti laud, ken agmaymaysadanto a mangsamsam kadagiti sanikua dagiti tattao iti daya. Rautendanto ti Edom ken Moab, ket agtulnogto kadakuada dagiti tattao ti Ammon. **15** Dadaelento a naan-anay ni Yahweh ti gulpo iti baybay ti Egipto. Babaen iti makasinit nga angin, ipayapaynanto ti imana iti Karayan Eufrates ket guduaennanto daytoy iti pito a karayan tapno mabalin a ballasiwen daytoy a nakansandalias. **16** Addanto kalsada para kadagiti nabati kadagiti tattaona nga agsubli manipud iti Asiria, kas iti kaadda ti dalan a naipaay iti Israel idi agsubsublida manipud iti daga ti Egipto.

12 Iti dayta nga aldaw ket ibagayonto, "Agyamanak kenka O Yahweh. Ta uray no kaungetnak, bimmaaw ti pungtotmo, ket liniwliwanak. **2** Kitaenyo, ti Dios ti manangisalakanko; agtalekak ken saanakto nga agbuteng, ta ni Yahweh, wen, ni Yahweh ti pigsak ken kantak. Isuna ti nangisalakan kaniak." **3** Siraragsakkayonto nga agsakdo iti danum manipud kadagiti bubon ti pannakaisalakan. **4** Iti dayta nga aldaw kunaenyonto, "Agyamantayo kenni Yahweh ken awagantayo ti naganna; ibagayo kadagiti tattao dagiti aramidna, ipakaammoyo a ti nagana ket natan-ok. **5** Kantaanyo ni Yahweh, gapu kadagiti nadayag a banbanag nga inaramidna; maipakaammo koma daytoy iti entero a daga. **6** Agdir-i iti napigsa ken agpukkawkayo gapu iti rag-o, dakayo nga agnanaed iti Sion, ta naindaklan ti Nasantoan ti Israel nga adda iti nagtetengngaanyo."

13 Maysa a pakaammo maipapan iti Babilonia, a naawat ni Isaias a lalaki a putot ni Amos: **2** Iti

tapaw ti awan mulmulana a bantay ket mangikabilkayo iti bandera a pagilasinan, pukkawanyo ida, ipayapayyo ti imayo kadakuada tapno mapanda kadagiti ruangan dagiti natatakneng. **3** Binilinko dagiti katalekko, wen, inayabak dagiti maingel a tattaok a mangipalak-am iti pungtotko, kasta met dagiti tattaok a mangipanpannakkel kadagiti inaramidko. **4** Adda arimbangaw iti adu a tattao iti kabanbantayan, arimbangaw ti adu unay a tattao! Ti ariwawa dagiti pagarian a kasla adu a nasion a naguummong! Um-ummungen ni Yahweh, a Mannakabalin-amin ti armada para iti gubat. **5** Naggapuda iti adayo a pagilian, manipud iti nakaad-adayo a kasulsulinekan a pungto ti daga. Ni Yahweh ken dagiti aramatenna iti panangukom, a mangdadael iti entero a daga. **6** Agdung-awkayo, ta asidegen ti aldaw ni Yahweh; dumteng a nabuyugan iti pannakadadael manipud iti Mannakabalin-amin. **7** Ngarud, malpayto amin nga ima ken kumapoy ti tunggal puso; **8** Agbutengdanto iti kasta unay; agsagabadanto iti ut-ot ken ladingit, a kas iti babai nga agpaspasikal. Agkikinnitadanto gapu iti siddaaw; lumabbaganto dagiti rupada gapu iti bain. **9** Kitaenyo, dumteng ti aldaw ni Yahweh ket awan asi iti panangdusana ken nalaus ti ungetna, ket pagbalinenna a langalang ti daga ken dadaelenna dagiti managbasol manipud iti daytoy. **10** Dagiti bituen ti langit ket saanto nga agraniag. Agsipngetto ti init uray iti parbangon, ken saanto nga agraniag ti bulan. **11** Dusaekto ti lubong gapu iti kinadakesna ken dagiti nadangkes gapu iti kinadakesda. Gibusakto ti kinapalangguad dagiti natangsit ken ipababakto ti kinapalangguad dagiti naulpit. **12** Pabassitek ti bilang dagiti lallaki ngem iti bilang iti puro a balitok ken pagbalinek a narigrigat a biruken ti tao ngem iti puro a balitok ti Ophir. **13** Ngarud, pagkintayegekto ti langit, ket maiyalisto ti daga iti nakasaadanna, babaen iti pungtot ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ken iti aldaw ti nakabutbuteng a pungtotna. **14** Kas iti naanupan nga ugsa wenno kas iti maysa a karnero nga awan ti pastorna, tunggal tao ket agsublinto kadagiti kaillianna ken iti bukodna a daga. **15** Siasinoman a masarakan ket mapapatayto, ken siasinoman a matiliw ket matayto babaen iti kampilan. **16** Iti imatangda, maibaut-baotto dagiti maladagada agingga nga agsisina dagiti bagida. Matagikuanto dagiti balbalayda ken maagaw ken maramesto dagiti assawada. **17** Kitaenyo, dandanikon sugsogan dagiti taga-Media a mangraut kadakuada, a saanto a mangikankano iti pirak, wenno saan a maay-ayo iti balitok. **18** Duyukento dagiti panada dagiti agtutubo a lallaki. Awanto iti asida kadagiti maladaga ken saandanto a bay-an nga agbiag dagiti ubbing. **19** Kasta met ti Babilonia, ti kangrunaan a madaydayaw kadagiti pagarian, ti nadaeg a pagpanpannakkel dagiti Caldeo, ket parmekento ti Dios a kas iti Sodoma ken Gomora. **20** Saanton a mapagtaengan wenno mapagnaedan pay dagiti henerasion. Saanto nga ipatakder ti Arab iti toldana sadiay, ken saanto a paginnanaen dagiti agpaspastor dagiti arbanda sadiay. **21** Ngem agiddanto sadiay dagiti atap nga ayup iti let-ang. Mapunnonto dagiti balbalayda kadagiti kullaaw; ken aglagtu-lagtonto dagiti abestrus ken atap a kalding sadiay. **22** Agtaguobto dagiti hyena kadagiti pagsammakedanda, ken agtaulto dagiti atap nga aso kadagiti napipintas a palasio. Asidegen ti tiempona, ken saanen a maitantan dagiti aldawna.

14 Maasinto ni Yahweh kenni Jacob; pilien ken isublinanto manen ti Israel iti bukodda a daga. Makitiponto kadakuada dagiti gangannaet ken makikaduadanto iti kaputotan ni Jacob. **2** Isublinto ida dagiti nasion iti bukodda a lugar. Ket ipanto ida ti kaputotan ti Israel idiay daga ni Yahweh kas adipen a lallaki ken babbai. Tiliwendanto dagiti nangtiliw kadakuada, ken iturayandanto dagiti nangparparigat kadakuada. **3** Iti aldaw nga ikkannaka ni Yahweh iti inana manipud iti panagsagsagabam ken panagladladingitmo, ken iti nadagsen a trabaho a masapul nga aramidem, **4** kantaemto daytoy a pananglais a kanta maibusor iti ari ti Babilonia, “Anian a panagpatingga ti mangparparigat, ti naulpit ket naggibusen! **5** Tinukkol ni Yahweh ti sarukod dagiti nadangkes, ti setro dagidiay mangiturturay, **6** a nangkabil kadagiti tattao iti pungtot a saan nga agsardeng a panangkabil, a sipupungtot a nangituray kadagiti nasion, iti awan patinggana a panangraut. **7** Adda kappia ken talna iti entero a daga; rinugianda ti panagramrambak babaen iti panagkankanta. **8** Uray dagiti parwa a kayo ket makipagragragsak kadakayo kasta met dagiti sedro iti Lebanon; kunada, ‘Agsipudta napasagkan, awanen iti agpukpukan nga umay mangpukan kadakami.’ **9** Ti Sheol nga adda iti baba ket magagaran a mangsabat kenka inton mapanka sadiay. Riniingna dagiti natay para kenka, a dagiti amin nga ari ti daga, pinatakderna kadagiti tronoda, amin dagiti ari dagiti nasion. **(Sheol h7585)** **10** Agsaodanto amin ket ibagada kenka, ‘Kimmapuykan a kas kadakami. Nagbalinkan a kas kadakami. **11** Ti kinapasindayagmo ket naipababa iti sheol agraman ti uni dagiti nakuerdasan nga instrumenton. Sur-it ti naiwaras iti pagiddaam ken igges ti naiyules kaniam.’ **(Sheol h7585)** **12** Anian ta natnagka manipud langit, baggak, nga anak ti bigat! Sika a nangsakup kadagiti nasion, anian a pannakatnagmo iti daga. **13** Kinunam iti pusom, ‘Umuliakto idiay langit, ipasdekkonto ti tronok iti ngatoen dagiti bituen ti Dios, ken agtugawak iti tapaw ti bantay ti paguummongan, agingga iti amianan. **14** Umuliakto iti ngatoen dagiti ulep; pagbalinekto ti bagik a kas iti Kangatoan a Dios.’ **15** Ngem naipababakan ita iti sheol, iti kaunggan ti abut. **(Sheol h7585)** **16** Matmatandakanto dagiti makakita kenka; ken mingmingmingandakanto. Kunaendanto, ‘Daytoy kadi ti tao a nangpakintayeg iti daga, a nanggungon kadagiti pagarian, **17** a namagbalin iti lubong a let-ang, a nangdadael kadagiti siudad daytoy ken ti tao a saanna nga impalubos nga agawid dagiti baludna?’ **18** Dagiti amin nga ari dagiti nasion, aminda ket pimmusayda nga addaan iti kinadayag, tunggal maysa iti bukodda a tanem. **19** Ngem naipurwakka manipud iti tanemmo, a kas iti sanga a naibelleng, kasla lupot a naiyules kenka dagiti natay, dagiti dinuyok ti kampilan—dagiti bumaba kadagiti batbato iti abut. **20** Kas iti bangkay a naibaddebaddek, iti kaanuman ket dikanto maitipon kadakuada iti tanem gapu ta dinadaelmo ti dagam. Sika a nangpapatay kadagiti tattaom ket anak dagiti mangar-aramid iti kinadakes ken pulos a saankanto a madakamat manen.” **21** Isaganayo ti pangpatayyo kadagiti annakda, gapu iti kinamanagbasol dagiti kapuonanda, tapno saandanto a bumangon a mangtagikua iti daga ken mangpunno iti entero a lubong kadagiti siudad. **22** Daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—“Tumakderakto a maibusor kadakuada.” Pukawekto iti Babilonia ti nagan, kaputotan ken ti sumaruno pay a kaputotan” —daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **23** “Pagbalinekto pay isuna a sanikua dagiti kullaaw ken kadandanuman, ken sagadakto daytoy babaen iti sagad

ti pannakadadael" —daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **24** Insapata ni Yahweh a Mannakabalin-amin, "Pudno, a no ania ti pinanggepko, isunto ti mapasamak; ken no ania ti ginandatko, isunto ti maaramid. **25** Parmekekto ti taga-Asiria iti dagak, ket payatpayatak isuna kadagiti rabaw ti bantayko. Ket maikkatto ti sangolna manipud kadakuada ken maikkatto ti impabaklayna manipud iti abagada." **26** Daytoy ti plano a maipatungpal iti entero a daga, ken daytoy ti ima a naingato iti amin a nasion. **27** Ta ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangpanggep iti daytoy; siasino koma ti makabael a manglapped kenkuana? Nakasagana ti imana a mangipatungpal kadagiti pinanggepna, ket siasino ngay ti makabael a manglapped kadagitoy? **28** Iti tawen nga ipapatay ni ari Ahaz, dimteng daytoy a pakaammo: **29** "Saanka nga agrag-o, Filistia, gapu ta natukkolen ti sarukod a nangdangran kadakayo. Ta manipud iti maysa nga uleg ket rumuar met ti maysa nga uleg, ken ti anaknanto ket agbalin a nauyong a karasaen a tumaytayab. **30** Ti inauna nga anak dagiti nakurapay ket manganto, ken natalgedto nga agidda dagiti agkasapulan. Patayekto dagiti kapuonanyo babaen iti nakaro a panagbisin a mangpatayto kadagiti amin a nakalasat kadakayo. **31** Agdung-awka, sika a ruangan; agsangitka, sika a siudad; marunawkayonto amin, Filistia. Ta manipud iti amianan ket umay ti maysa nga asok, ket awanto ti magna a nabuntog iti likudan dagiti dadduma." **32** Kasanonto ngarud a sumungbat ti maysa a tao kadagiti mensahero iti dayta a nasion? Nga impasdek ni Yahweh ti Sion, ket kenkuana ti pakasarakan dagiti agsagsagaba a tattaona iti pagkamangan.

15 Ti pakaammo maipanggep iti Moab. Pudno, iti maysa a rabii ket mabaybay-an ken madadael ti Ar iti Moab; pudno, iti maysa a rabii ket mabaybay-an ken madadael ti Kir iti Moab. **2** Simmang-atda iti templo, ket simmang-at dagiti tattao ti Dibon kadagiti nangato a lugar tapno agsangitda; dungdung-awan ti Moab ti Nebo ken ti Medeba. Nakuskusan amin dagiti uloda ken naahitan amin dagiti barbasda. **3** Kadagiti kalsadada ket nakakawesda iti nakersang a lupot; kadagiti tuktok ti babbalayda ken kadagiti plasada, agdungdung-aw amin dagiti tattao, agar-arubos dagiti luluada. **4** Nagpaarayat ti Hesbon ken Eleale; mangngeg agingga iti Jaaz ti timekda. Kasta met a nagpaarayat dagiti soldado ti Moab; agtigtigergerda. **5** Sangsangitan iti pusok ti Moab; nagkamang idiay Zoar ken idiay Eglat Selisia dagiti tattaona a naglibas. Sumangsang-atda nga agsangsangit iti sang-atan ti Luhit; iti dalan nga agturong idiay Horonaim ket agdungdung-awda iti napigsa gapu iti pannakadadaelda. **6** Nagmagan ti danum iti Nimrim; nalaylay ti ruot ken matay ti katubtubo a ruot; awanen ti nalangto. **7** Ti kinawadwad a nagun-od ken naurnongda ket ipandanto iti ballasiw ti waig dagiti karawawe. **8** Nagwaras ti panagsangit iti aglawlaw ti teritorio ti Moab; ti dungdung-aw ket dimmanon agingga iti Eglaim ken Beerelim. **9** Ta nalaokan iti dara ti danum ti Dimon; ngem mangiyegak pay iti nakarkaro a didigra iti Dimon. Darupento ti leon dagiti aglibas manipud iti Moab ken kasta met dagiti nabatbati iti daga.

16 Mangipatulodkayo kadagiti kalakian a karnero iti mangiturturay iti daga manipud Sela idiay let-ang, iti bantay ti anak a babai ti Sion. **2** Kas kadagiti billit nga agalla-alla, kas iti umok a nawara-wara, kastanto dagiti babbai iti Moab iti pagballasiwan ti karayan Arnon. **3** Mangtedkayo iti bilin, ipatungpalyo ti hustisia; mangipaaykayo kadagiti linong a kasla rabii iti tengnga ti aldaw; ilemmengyo dagiti aglemlemmeng; saanyo a liputan dagiti adda ilemlemmenganna. **4** Ipalubosyo a makipagnaed kadakayo dagiti kimmamang manipud iti Moab; agbalinkayo a lugar a paglemmengan para kadakuada manipud iti manangdadael." Ta agsardengto ti panangidadanes ken agpatingganto ti pannakadadael, dagiti mangipayatpayat ket mapukawto manipud iti daga. **5** Maibangonto ti maysa a trono iti kinapudno ti tulag; ket maysa a tao manipud iti tolda ni David ti sipupudno nga agtugawto sadiay. Mangukomto isuna kas panangipatungpalna iti hustisia ken panangaramidna iti kinalinteg. **6** Nangngeganmi ti kinatangsit ti Moab, ti kinakuspagna, ti kinapalangguadna ken ti pungtotna. Ngem ti kinapalangguadna ket ubbaw a sasao. **7** Isu nga agdung-aw ti Moab gapu iti Moab, agdung-aw ti amin a tattao. Agladingitkayo gapu kadagiti tinapay a pasas ti Kir Heres a naan-anay a nadadael. **8** Natikag dagiti taltalon ti Hesbon kasta met a nagango dagiti lanut ti ubas ti Sibma. Impayatpayat dagiti mangiturturay kadagiti nasion dagiti nalangto a lanut a dimmanon idiay Jazer ken nagsaknap iti disierto. Nagsaknap dagiti saringitna iti sabali a pagilian; dimmanon dagitoy iti ballasiw ti taaw. **9** Pudno, makipagsangitakto iti Jazer gapu iti kaubasan ti Sibma. Sibugankayonto kadagiti luluak, Hesbon ken Eleale. Ta pinagpatinggakon dagiti pukkaw gapu iti rag-o kadagiti taltalon iti tiempo ti panagapit kadagiti bungbunga iti panawen ti kalgaw. **10** Mapukawto ti kinaragsak ken rag-o manipud iti kakaykaywan dagiti kayo nga agbunga; ken awanto ti kankanta wenno dirdir-i gapu iti rag-o kadagiti kaubasanyo. Awanto ti agpespes iti arak kadagiti pagpespesan; pinasardengkon ti dir-i gapu iti ragragsak. **11** Isu nga agsensennaay toy pusok a kasla arpa gapu iti Moab ken ti kaunggak gapu iti Kir Heres. **12** No agbannog ti Moab a mapan iti nangato a disso ken sumrek iti templona tapno agkararag, awanto iti pagmaayan dagiti kararagna. **13** Kastoy ti sao nga imbaga ni Yahweh maipanggep iti Moab iti naglabas. **14** Agsasao manen ni Yahweh, "Iti las-ud iti tallo a tawen, mapukawto ti dayag ti Moab; iti laksid dagiti adu a tattaona, manmanonto laeng dagiti mabati ken awanto ti gawayda.

17 Ti pakaammo maipanggep iti Damasco. Awanen, saanton a maibilang a maysa a siudad ti Damasco; agbalinto daytoy a gabsuon dagiti dadael. **2** Mapanawanto dagiti siudad ti Aroer. Agbalindanto a paginanaan dagiti arban ket awanto iti pakaigapuan ti panagbutengda. **3** Mapukawto dagiti natalged a siudad manipud iti Efraim, ti pagarian manipud iti Damasco ken dagiti nabatbati iti Aram- agbalindanto a kas iti dayag dagiti tattao ti Israel-daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **4** Mapasamakto iti dayta nga aldaw a kumapuy ti dayag ni Jacob ken ti kinalukmeg ti lasagna ket kumuttongto. **5** Maiyarigto daytoy iti talon no kasta nga apiten ti agan-ani ti sitatakder a trigo ken apiten ti takiagna dagiti dawa ti trigo. Maiyarigto daytoy iti talon no kasta nga agtudtod ti maysa a tao kadagiti dawa ti trigo iti tanap ti Refaim. **6** Mabatinto dagiti natudtod, uray kaskasano, a kas iti mapasamak no magungon ti kayo ti olibo: dua wenno tallo nga olibo iti ringgawis ti kangatoan a sanga, uppat wenno lima ti mabati iti

kangatoan a sanga iti nabunga a kayo- daytoy ti pakaammo ni Yahweh, a Dios ti Israel. **7** Iti dayta nga aldaw, kumitanto dagiti tattao iti Namarsua kadakuada, ket kumitadanto iti Nasantoan ti Israel. **8** Saandanto a kumita kadagiti altar, nga inaramid dagiti imada, kasta met a saandanto a kumita iti inaramid dagiti ramayda, dagiti poste nga imahen ni Asera wenno dagiti imahen ti init. **9** Iti dayta nga aldaw, dagiti nabibileg a siudadda ket kaslanto iti nabaybay-an nga agdan a kayo iti tapaw ti turod, a napanawan gapu kadagiti tattao ti Israel ket agbalinto daytoy a nabaybay-an. **10** Ta linipatyo ti Dios a manangisalakanyo, ken saanyo nga inkaskaso ti maiyarig iti bato a pigsayo. Isu a nagmulakayo kadagiti napipintas a mulmula ken nagmulakayo kadagiti karkarna a bin-i **11** iti aldaw a nagmulakayo ket inaladan ken rinuk-itanyo. Agtubonto iti mabiit ti bukelyo, ngem ti maapitto ket aldaw ti ladingit ken nakaro a liday. **12** Asi pay! Ti arimbangaw dagiti adu a tatttao, dayta nga arimbangaw ket kasla panagdaranudor dagiti baybay ken panagkaribuso dagiti nasion, dayta a karibuso ket kasla danarudor ti napigsa a danum! **13** Agarimbangawto dagiti nasion a kasla panagdaranudor ti adu a danum ngem pasardengento ida ti Dios. Agtataraydanto iti adayo ket kamatendanto ida a kasla kadagiti maitayab a nagango a ruot kadagiti banbantay ken kasla kadagiti maiyalipugpog a ruruot. **14** Iti rabii, kitaenyo, nakabutbuteng! Ket sakbay a bumigat awandanton; dayta ti maganab dagiti mangsamsam kadatayo, ti maganab dagiti agtakaw kadatayo.

18 Asi pay ti daga dagiti banerber dagiti payyak nga adda iti labes dagiti karayan ti Etiopia; **2** a mangibaon kadagiti mensahero iti igid ti baybay, kadagiti bilog a naaramid iti karwawe nga adda kadagiti rabaw ti danum. Mapankayo, dakayo a naalibtak a mensahero iti nasion a natatayag ken nakikinis ti kudilda, kadagiti tattao a pagbutbutngan dagiti adda iti adayo ken iti asideg, napigsa ken nabileg a nasion, a ti dagana ket biningay dagiti karayan! **3** Dakayo amin nga agnanaed iti lubong ken dakayo nga agnanaed iti daga, no ti bandera ket naitag-ay iti tapaw dagiti bantay, kumitakayo; ken no napuyutan ti trumpeta, dumngegkayo. **4** Daytoy ti imbaga ni Yahweh kaniak, "Agpaliiwak a siuulimek manipud iti pagtaengak, a kasla iti dumardarang a pudot ti init, a kasla ulep ti linnaaw iti nadagaang a panagapit." **5** Sakbay iti panagapit, inton nalpasen ti panagsasabong ken ti sabong ket agbalbalinen nga ubas, kumpayenanto dagiti sanga, putdenna ket ikkatenna dagiti narampaya a sangsanga. **6** Mabaybay-andanto nga agpaay kadagiti billit iti banbantay ken kadagiti ayup iti daga. Kanento dagiti billit dagitoy iti tiempo ti kalgaw ken kanento dagiti amin nga ayup iti daga dagitoy iti tiempo ti lammiis. **7** Iti dayta a tiempo, maiyegto kenni Yahweh, a Mannakabalin-amin dagiti sagut manipud kadagiti tattao a natatayag ken nakikinis ti kudilna, manipud kadagiti tattao a pagbutbutngan dagiti adda iti adayo ken iti asideg, maysa a napigsa ken nabileg a nasion, nga akin-daga iti biningay ti karayan, iti lugar ti nagan ni Yahweh a Mannakabalin -amin, iti Bantay ti Sion.

19 Maysa a pakaammo maipanggep iti Egipto. Kitaenyo, agsakay ni Yahweh iti napardas nga ulep ket agturong idiay Egipto; agkintayeg iti sangoananna dagiti didiosen iti Egipto, ket marunaw dagiti puso dagiti Egipcio. **2** Kiburekto dagiti Egipcio a maibusor kadagiti Egipcio. Agbibinnusorto dagiti agkakabsat ken kasta met dagiti agkakarruba; aggiginnubatto dagiti siudad kasta met dagiti pagarian. **3** Kumapuyto ti espiritu ti Egipto. Dadaelekto ti balakadda kenkuana uray pay nakiumanda kadagiti didiosen, kadagiti espiritu dagiti natay a tattao, kadagiti mangan-anito ken kadagiti mammuyon. **4** Iyawatkonto dagiti Egipcio iti ima ti maysa a nakuspag nga amo, ket iturayanto ida ti maysa a nabileg nga ari—daytoy ti pakaammo ti Apo, ni Yahweh a Mannakabalin-amin." **5** Agmaganto dagiti danum iti baybay ken agmaganto ti karayan ket maawan dagiti linaonna. **6** Bumangsitto dagiti karayan; bumassit ken agmaganto dagiti waig ti Egipto; magangonto dagiti runruno ken tanubong. **7** Dagiti runruno iti igid ti Karayan Nilo, iti wangawangan iti Nilo, ken dagiti amin a namulaan a taltalon iti Nilo ket agmaganto, agbalinto a tapok ket maiyanginto. **8** Agdung-aw ken agladingitto dagiti mangngalap, ken agladingitto dagiti amin nga agbanniit iti Karayan Nilo a kas iti panagladingit dagiti mangiwayat iti iket kadagiti danum. **9** Pumusyawto dagiti trabahador iti pagabelan ken dagiti agab-abel iti puraw a lupot. **10** Agladingitto dagiti agab-abel iti lupot idiay Egipto; ken agladingitto dagiti amin a matangtangdanan nga agtrabaho. **11** Naan-anay a maag dagiti prinsipe ti Zoan. Nagbalin nga awan mamaayna dagiti balakad dagiti kasisiriban a mammagbaga ti Faraon. Nangal-alaam iti turedmo a mangibaga iti Faraon, "Siak ti putot a lalaki dagiti masirib a lallaki, putot a lalaki dagiti nagkakauna nga ar-ari?" **12** Sadino ngarud ti ayan dagiti masirib a tattaoyo? Ibagada koma ngarud kadakayo ken ipakaammoda dagiti plano ni Yahweh a Mannakabalin-amin maipapan iti Egipto. **13** Nagbalin a maag dagiti pangulo ti Zoan, naallilaw dagiti prinsipe ti Memfis; inyaw-awanda ti Egipto, isuda a pasuli a bato dagiti tribuna. **14** Nangikabil ni Yahweh iti espiritu ti panangallilaw iti nagtetengaanna ket inyaw-awanda ti Egipto iti amin nga ar-aramidenna, kaiyariganna ti maysa a nabartek nga agibar-ibar iti sarwana. **15** Awan ti maaramidan ti siasinoman maipaay iti Egipto, ulo man wenno ipus, sanga ti palma wenno runo. **16** Iti dayta nga aldaw, agbalinto dagiti Egipcio a kasla kadagiti babbai. Agtigerger ken agbutengdanto gapu iti nakalayat nga ima ni Yahweh a Mannakabalina-amin nga intag-ayna kadakuada. **17** Agbalinto a pagbutbutngan ti Egipto ti daga ti Juda. Tunggal ipalagip kadakuada ti siasinoman ti maipanggep iti Juda, agbutengdanto, gapu iti plano ni Yahweh a pangpanggepenna maibusor kadakuada. **18** Iti dayta nga aldaw, addanto iti lima a siudad iti daga ti Egipto nga agsao iti pagsasao ti Canaan ken agsapatadanto a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti pagserbianda. Maawaganto ti maysa kadagitoy a siudad iti Siudad ti Init. **19** Iti dayta nga aldaw, addanto altar a maipaay kenni Yahweh iti tengnga ti daga ti Egipto, ken maysa a dakkel nga adigi a bato iti beddeng ni Yahweh. **20** Agbalinto daytoy a pagilasinan ken pammaneknek kenni Yahweh a Mannakabalin-amin iti daga ti Egipto. No umasugda kenni Yahweh gapu kadagiti mangidaddadanes, mangibaonto isuna kadakuada iti mangisalakan ken mangispal ket ispalennanto ida. **21** Mabigbigto ni Yahweh idiay Egipto, ket maam-ammonto dagiti Egipcio ni Yahweh iti dayta nga aldaw. Agdayawdanto nga addaan kadagiti daton ken sagsagut, ken agkaridanto kenni Yahweh ket tungpalendanto dagitoy. **22** Dusaento ni Yahweh ti Egipto, dusaen ken paimbagenna ida. Agsublidanto kenni

Yahweh; denggennanto ti kararagda ket paimbagennanto ida. **23** Iti dayta nga aldaw, addanto iti kalsada manipud iti Egipto agingga idiay Asiria ket makapanto dagiti taga-Asiria idiay Egipto, ken makapanto dagiti Egipcio idiay Asiria; ket makipagdaydayawto dagiti Egipcio kadagiti taga-Asiria. **24** Iti dayta nga aldaw, ti Israel ket agbalinto a maikatallo iti Egipto ken Asiria, maysa a bendision iti entero a daga; **25** bendisionanto ida ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket kunaenanto, "Mabendisionan ti Egipto, a tattaok; ti Asiria nga aramid dagiti imak; ken ti Israel, a tawidko."

20 Iti tawen nga immay ni Tartan idiay Asdod, idi imbaon isuna ni Sargon nga ari ti Asiria, nakiranget isuna iti Asdod ket sinakupna daytoy. **2** Iti dayta a tiempo, nagsao ni Yahweh babaen kenni Isaias a putot ni Amos a kinunana, "Mapanka ket ikkatem ti nakersang a lupot iti siketmo ken ikkatem dagita sandaliasmo." Kasta ngarud ti inaramidna, nagnagna a lamolamo ken sakasaka. **3** Kinuna ni Yahweh, "Kas iti adipenko a ni Isaias a nagna a lamolamo ken sakasaka iti las-ud ti tallo a tawen, pagilasinan ken ballaag daytoy maipapan iti Egipto ken maipapan ti Etiopia- **4** iti kastoy a wagas nga ipanawto ti ari ti Asiria dagiti natiliw a kas balud a taga-Egipto ken dagiti naipanaw a kas balud a taga-Etiopia, ubing ken nataengan, lamolamo ken sakasaka ken saan a naabbongan dagiti patongda, a pakaibabainan ti Egipto. **5** Maupay ken maibabaindanto, gapu ta ti Etiopia ti namnamada ken ti Egipto ti dayagda. **6** Dagiti agnanaed kadagitoy nga igid ti baybay ket ibagadanto iti dayta nga aldaw, 'Pudno, daytoy ti nagtaudan ti namnamatayo, a nagkamangantayo tapno maispaltayo manipud iti Ari ti Asiria, ket ita, kasanotayo ngay a makalibas?'"

21 Ti pakaammo maipanggep iti disierto nga adda iti igid ti baybay. Kas iti napigsa nga angin a dumalapus iti Negev, lumasatto daytoy manipud iti let-ang, manipud iti nakabutbuteng a daga. **2** Maysa a makapaupay a sirmata ti naited kaniak: ti mangliliput a tao ket agtigtignay a sililiput, ken ti manangdadael ket mangdaddadael. Sumang-at ket rumautkayo, Elam; manglakubkayo, Media; Pasardengekto amin ti panagas-asugna. **3** Gapu iti daytoy, nakarikna ak iti ut-ot kadagiti lumok; ti ut-ot a kas iti ut-ot ti agpasikal a babai ti nangtengngel kaniak; napadumogak iti nangngegak; naburiburak iti nakitak. **4** Agkibkibbayo ti barukongko; agtigtigergerak iti buteng; ti rabii a segseggaak ket nagbalin a nakabutbuteng kaniak. **5** Insaganada ti lamisaan, inyaplagda dagiti alfombra ket agkakaan ken aggiinomda; tumakderkayo, dakayo a prinsipe, sapsapoanyo iti lana dagiti kalasagyo. **6** Ta daytoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka, mangdutokka iti guardia; masapul nga ipakaammona ti makitana. **7** No makakita isuna iti karwahe, iti sagdudua a lallaki a nakakabalio, kadagiti nakasakay iti asno, kadagiti nakasakay iti kamelio ket ngarud masapul nga agsiput ken agalibtak unay." **8** Nagpukkaw ti guardia, "Apo, iti pagwanawanan, agtaktakderak nga agmalmalem, inaldaw ken iti disso a pagwanawanak ket agtaktakderak nga agpatpatnag." **9** Adtoyen ti maysa a nakakarwahe ket adda kaduana a bunggoy ti lallaki, sagdudua a lallaki a nakakabalio. Ipukpukkawna, "Naparmeken, naparmeken ti Babilonia ket dagiti amin a nakitikitan nga imahen dagiti diosda ket naburaken iti daga." **10** Nairik ken naitaep a tattaok, annak ti pagirikak! Impakaammok kadakayo ti nangngegko manipud kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel. **11** Ti pakaammo maipanggep iti Duma. Adda umaw-awag kaniak manipud iti Seir. "Guardia, kasano pay kabayag ti rabii? Guardia, kasano pay kabayag ti rabii?" **12** Kinuna ti guardia, "Dumtengen ti agsapa ken kasta met ti rabii: No agsaludsodka, agsaludsodka ket kalpasanna, agsublikanto manen." **13** Ti pakaaammo maipanggep iti Arabia. Agpatpatnagkayo iti let-ang ti Arabia, dakayo a bunggoy a taga-Dedan. **14** Mangiyegkayo iti danum para kadagiti mawaw; dakayo nga agnanaed iti daga ti Tema, mangipankayo iti tinapay kadagiti tattao a naglibas. **15** Ta intarayanda ti kampilan, manipud iti nauyos a kampilan, manipud iti napilko a pana ken manipud iti dagsen ti gubat. **16** Ta daytoy ti imbaga ti Apo kaniak, "Iti las-ud ti makatawen, agpatingganto amin ti dayag ti Kedar, a kas iti mapasamak iti panagtrabaho ti matangtangdanan nga agtrabaho iti makatawen. **17** Manmanonto laeng ti mabati kadagiti pumapana, dagiti mannakigubat ti Kedar" ta ni Yahweh, a Dios ti Israel, ti nagsao.

22 Ti pakaammo maipapan iti tanap ti sirmata. Ania ti makagapu nga immulikayo amin kadagiti tuktok dagiti balbalay? **2** Maysa a siudad a natagari, maysa nga ili a napnoan ti ramrambak; saan a napapatay dagiti minatayyo babaen iti kampilan, ken saanda a natay iti gubat. **3** Naglibas a sangsangkamaysa dagiti amin a mangiturturaymo, ngem natiliwda nga awanan iti pana, natiliw ken naipanawda amin a sangsangkamaysa; naglibasda manipud iti adayo. **4** Isu a kinunak, "Saandak a kitaen, agsangitakto iti nasaem; saandak a padasen a liwliwaen maipapan iti pannakadadael ti anak a babai dagiti tattaok." **5** Ta adda aldaw ti pannakariribuk, pannakadadael, ken pannakaburibor manipud iti Apo, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, iti tanap ti sirmata, pannakarebba dagiti pader, ken panagsangsangit dagiti tattao kadagiti banbantay. **6** Alaen ti Elam ti taguban, kaduana dagiti lallaki a naglugan kadagiti karwahe ken nakakabalio, ken isagana ti Kir ti kalasag. **7** Mapasamakto a dagiti kasasayaatan a tantanapmo ket mapunno kadagiti karwahe ken agpwestonto dagiti kumakabalio iti ruangan. **8** Inikkatna ti salaknib ti Juda; ket iti dayta nga aldaw minatmatam dagiti armas iti uneg ti Palasio ti Kabakiran. **9** Nakitam a nagadu dagiti birri ti siudad ni David, ken inurnongmo ti danum iti akin-baba a pagurnongan iti danum. **10** Binilangmo dagiti balbalay ti Jerusalem, ket rinebbam dagiti balbalay tapno patibkerem ti pader. **11** Nangaramidka iti pagurnongan iti danum iti nagbaetan dagiti dua a pader para iti danum iti daan a pagurnongan ti danum. Ngem saanmo a pinanunot ti nangaramid iti siudad, a nangplano iti daytoy iti nabayagen a panawen. **12** Agayab ti Apo, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti dayta nga aldaw para iti panagsangsangit, para iti panagladladingit, para iti pannakakuskos dagiti ulo ken iti panangikawes kadagiti nakersang a lupot. **13** Ngem kitaem, nagramrambakkayo ketdi ken nagragragsakkayo, nagparpartikayo kadagiti baka ken karnero, nangnangankayo iti karne ken naqin-inumkayo iti arak; mangan ken uminumtayo, ta inton bigat, mataytayonton. **14** Impakaammo daytoy ni Yahweh a Mannakabalin-amin kadagiti lapayagko: "Pudno a saankayto a mapakawan iti daytoy a nagbasolanyo, uray inton mataykayo," kuna ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **15** Kinuna daytoy ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-

amin, “Mapanka iti daytoy a mangimatmaton, kenni Sebna a mangimatmaton iti balay ket ibagam, **16** 'Ania ti adda kenka ditoy ken siasinoka ta nangkalika iti maysa a tanem? Nangkalkalika iti tanem iti nangato a disso, nangkitkitikitka iti disso a paginanaam iti dakkel a bato'" **17** Kitaem, ipurruaknakanto ni Yahweh, nasiglat a tao, ipurruaknakanto; gammatannakanto iti nairot. **18** Sigurado nga iwallawallagesnakanto, ken ipurruaknakanto a kasla maysa a bola iti nalawa a pagilian. Mataykanto sadiay ken maipanto sadiay dagiti agkakapintas a karwahem; sikanto ti pakaibabainan ti balay ti apom! **19** “Ikkatenkanto manipud iti saadmo ken iti nakaisaadam. Maipababakanto. **20** Mapasamakto iti dayta nga aldaw nga ayabak ti adipenko a ni Eliakim a putot ni Hilkias. **21** Ikaweskonto kenkuana ti kagaymo ken ibarikeskonto kenkuana ti barikesmo, ken iyakarkonto iti imana ti turaymo. Agbalinto isuna nga ama kadagiti agnanaed iti Jerusalem ken iti balay ti Juda. **22** Ikabilkonto iti abagana ti tulbek ti balay ni David; luktannanto ket awanto ti makaiserra; ilukatnanto ket awanto iti makaiserra. **23** Kas iti maysa a lansa, ipalokkonto isuna iti natalged a lugar, ket agbalinto isuna a trono ti dayaw iti balay ti amana. **24** Ibitindanto kenkuana dagiti amin a pammadayaw iti balay ti amana, dagiti annakna ken dagiti kaputotanna, tunggal bassit a pagkargaan manipud kadagiti sartin agingga kadagiti amin a burnay. **25** Iti dayta nga aldaw — daytoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin — lumukayto ti pasok a naipalok iti natibker a lugar, matukkol ket matnag, ket ti dagsen nga adda iti daytoy ket mapukawto — ta isu ti kinuna ni Yahweh.

23 Ti pakaammo maipapan iti Tiro: Agriawkayo, dakayo a barko ti Tarsis; ta awanen iti pagtaengan wenno pantalan; manipud iti daga ti Kittim naipakaammon kadakuada. **2** Agsiddaawkayo, dakayo nga agnanaed iti igid ti baybay, dakayo nga agtagtagilako ti Sidon, nga agdaldaliasat iti rabaw ti taaw a makin-ahente kadagiti mangipapaay kadakayo kadagiti tagilako. **3** Ket iti rabaw dagiti dadakkel a danum, ket naipan dagiti trigo ti rehiyon ti Sihor, nga apit ti Nilo, idiay Tiro; lugar a pagtagilakoan idi dagiti nasion. **4** Agbainka koma Sidon, ta nagsao ti taaw, ti nabileg iti taaw. Kinunana, “Saanak a nagpasikal wenno naganak, wenno nagpadakkel kadagiti babbaro wenno babbalasang.” **5** Inton dumteng ti pakaammo idiay Egipto, agladingitdanto maipapan iti Tiro. **6** Agballasiwkayo idiay Tarsis; aganug-ogkayo dakayo nga agnanaed iti igid ti baybay. **7** Napasamak kadi daytoy kadakayo, ti naragsak a siudad, a ti naggappoanna ket manipud iti punganay, nga inyadayo dagiti sakana tapno agnaed kadagiti ganggannaet a lugar? **8** Siasino ti nangplano iti daytoy maibusor iti Tiro, ti mangmangted kadagiti korona, a dagiti agtagtagilakona ket prinsipe ken dagiti agtagtagilakona ket mararaem iti daga? **9** Pinanggep daytoy ni Yahweh a Mannakabalin-amin tapno maibabain ti pagpanpannakkel ti Tiro ken ti amin a dayawna, tapno pabainanna dagiti amin a mararaemna iti daga. **10** Aradoem ti daga, anak a babai ti Tarsis, kas iti panangarado ti maysa a tao iti Nilo. Awanen ti pagtagilakoan idiay Tiro. **11** Inyunnat ni Yahweh ti imana iti rabaw ti taaw, ket ginungonna dagiti pagarian; nangted isuna ti bilin maipanggep iti Fenecia, a madadael dagiti sarikedkedna. **12** Kinunana, “Saankanton nga agragsak manen, naidadanes a birhen nga anak ti Sidon; tumakderka, mapanka idiay Cyprus; ngem uray sadiay, saankanto a makainana.” **13** Kitaem ti daga dagiti Caldeo. Dagitoy a tattao ket maibilang a saanen a nasion; inaramid dagiti taga-Asiria daytoy a let-ang a maipaay kadagiti atap nga ayup. Nangaramidda kadagiti nangangato a pagkalay-atanda; rinebbada dagiti palasiona daytoy; inaramidda daytoy a gabsuon dagiti nadadael. **14** Agriawkayo, dakayo a barko ti Tarsis; ta nadadaelen ti pagkamanganyo. **15** Iti dayta nga aldaw, malipatto ti Tiro iti pito pulo a tawen, a kas iti al-aldaw ti maysa nga ari. Kalpasan iti pito pulo a tawen, addanto ti mapasamak iti Tiro a kas iti nailanad iti kanta ti balangkantis. **16** Mangalaka ti arpa, mapanka iti siudad, sika a nalipatanen a balangkantis; sayaatem a kurengrengen daytoy, agkantaka iti adu a kankanta, tapno malaglagipdaka. **17** Mapasamakto a kalpasan iti pito pulo a tawen, tulonganto ni Yahweh ti Tiro, ket agsublinto manen ti Tiro iti sigud a panggedanna. Ilakonanto ti bagina kadagiti amin a pagarian iti rabaw ti daga. **18** Maidatonto kenni Yahweh dagiti amin a ganansia ken urnongna. Saanto a maidulin wenno maurnong dagitoy. Ti mateggedna ket para iti taraon ken nalagda a kawes dagiti agnanaed iti presensia ni Yahweh.

24 Kitaem, pukawento ni Yahweh ti linaon ti daga, dadaelennanto daytoy, gusogusoennanto ti rabaw daytoy, ken warawaraenna dagiti agnanaed iti daytoy. **2** Mapasamakto a no ania ti mapasamak iti tattao, ket kasta met iti padi; no kasano iti adipen, ket kasta met iti amongna; no kasano ti tagabo a babai ket kasta met iti amongna a babai; no kasano iti gumatgatang, kasta met iti aglaklako; no kasano iti agpapautang, kasta met iti umut-utang; no kasano iti umaw-awat iti porsiento ti kuarta, ket kasta met iti mangmangted iti porsiento ti kuarta. **3** Madadaelto a naan-anay ti daga ket mapukawto a maminpinsan dagiti amin a banag nga adda iti daytoy; ta imbaga ni Yahweh daytoy a sao. **4** Agmaga ti daga ken agtikag, agangrag ken mapukaw ti lubong, agkapuyto dagiti mabigbigbig a tattao ti daga. **5** Ti daga ket rinugitan dagiti agbibiag iti daytoy gapu ta sinukirda dagiti linteg, sinalungasingda dagiti bilbilin, ken linabsingda ti agnanayon a katulagan. **6** Ngarud, mailunod ti ti daga, ken naduktalan a nagbasol dagiti agnanaed iti daytoy. Mauram dagiti agnanaed iti daga, ket manmano a tattao ti nabati. **7** Agmaga ti baro nga arak, magango ti lanut ti ubas, agasogto dagiti amin nga addaan ragsak iti puso. **8** Sumardeng ti naragsak nga uni dagiti pandereta, ken dagiti ariwawa dagiti agragragsak; sumardeng ti rag-o ti lira. **9** Saandanton nga uminom iti arak ken saandanton nga agkanta, ket napaitton ti arak kadagiti uminom iti daytoy. **10** Nadadaelen ti siudad a napnoan iti riribuk; naiserra ken awanen ti nagian ti tunggal balay. **11** Adda panagsangsangit kadagiti kalsada gapu iti arak; simmipnget amin a rag-o, napukaw ti kinaragsak ti daga. **12** Iti siudad ket pasig a pannakadadael ti adda, ken ti ruangan ket narakrak. **13** Ta kastoyto ti mapasamak kadagiti nasion iti entero a daga, kaslanto iti mapasamak no kasta a magunggon ti kayo nga olibo, kas iti mapasamak no kasta a malpasen ti panagaapit iti ubas. **14** Ipigsadanto dagiti timekda ket ipukkawda ti kinatan-ok ni Yahweh, ken sirarag-oda nga agpukkaw manipud iti taaw. **15** Ngarud, iti daya, idayawyo ni Yahweh, ken kadagiti isla ti taaw, idayawyo ti nagan ni Yahweh a Dios ti Israel. **16** Manipud iti kaadayoan a paset ti daga, nakanggegkami kadagiti kankanta, “Dayaw ti maipaay iti nalinteg!” Ngem kinunak,

“Kimmapuyakon, kimmapuyakon, asiak pay! Kasta unay ti panangliput dagiti mangliliput; wen, kasta unay ti panangliput dagiti mangliliput.” **17** Dumtengto kadakayo nga agnanaed ditoy daga ti panagbuteng, ti abut ken ti palab-og. **18** Siasinoman a tumaray manipud iti uni ti nakabutbuteng ket matnag iti abut, ket siasinoman a rummuar manipud iti tengnga ti abut ket matiliwto iti palab-og. Aglukatto dagiti tawa ti langit, ken aggungonto dagiti pundasion ti daga. **19** Maminpinsanto a madadael ti daga, agguddua ti daga; aggunggonto ti kasta unay ti daga. **20** Agdiwerdiwerto ti daga a kasla iti nabartek ken agpallapallayogto a kasla indayon. Ti nagbasolanna ket nadagsento iti daytoy, ket matumbanto ket saanton a makabangon pay. **21** Mapasamakto iti dayta nga aldaw a dusaen ni Yahweh dagiti dakes nga espiritu, ken dagiti ar-ari iti rabaw ti daga. **22** Maummongdanto, maipupokdanto iti abut, ken maipupokdanto iti pagbaludan; ket kalpasan iti adu nga al-aldaw madusadanto. **23** Ket mabainto ti bulan, ken maawananto iti dayaw ti init, ta agarinto ni Yahweh a Mannakabalin-amin idiay Bantay Sion, idiay Jerusalem ken iti sangoanan dagiti panglakayenna.

25 O Yahweh, sika ti Diosko; itan-okka, idayawko ti naganmo; ta nagaramidka kadagiti nakaskasdaaw a banbanag, banbanag a naplano iti nabayagen a tiempo, a matungpal nga awan pagkuranganna. **2** Ta pinagbalinmo a gabsuon ti siudad, siudad a nasarikedkedan, nadadael ken pinagbalinmo nga awan serserbina ti pagkamangan a siudad dagiti kabusor. **3** Ngarud, idayawdakanto ti nabibileg a tattao; agbutengto kenka ti siudad dagiti nararanggas a nasion. **4** Ta sika ket salaknib kadagiti napanglaw, mangayawan iti marigrigat iti tiempo ti panagrigat, pagkamangan manipud iti bagyo, paglinongan manipud iti darang ti init, iti tiempo a dumarup dagiti naranggas a tattao a kasla bagyo a mangdungpar iti pader. **5** Kas iti pudot iti tiempo ti kalgaw, pagsardengemto ti ariwawa dagiti ganggannaet; kas iti pudot iti linong ti ulep, mapasardengto ti kanta dagiti naranggas. **6** Iti daytoy a bantay, mangipaayto ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti maysa a padaya a para kadagiti amin a tattao a pakaidasaranto dagiti agkakaimas a taraon, agkakaimas nga arak, dagiti agkakalukneng a karne, ti kababaakan ken kaiimasan nga arak. **7** Dadaelennanto iti daytoy a bantay ti nangabbong kadagiti amin a tattao, ti kasla nalaga a saput a nangabbong kadagiti amin a nasion. **8** Alun-onenna ti patay iti agnanayon, ken punasento ni Apo a Yahweh dagiti lulua dagiti tattao; ikkatennanto ti pakaibabainan dagiti tattaona iti entero a daga, ta kinuna daytoy ni Yahweh. **9** Maibaganto iti dayta nga aldaw, “Kitaenyo, daytoy ti Diostayo; inur-uraytayo isuna, ket isalakannatayo. Daytoy ni Yahweh; inur-uraytayo isuna, agragsak ken agrag-otayo iti panangisalakanna. **10** Ta iti daytoy a bantay, iyunnatto ni Yahweh ti imana; ket maipayatpayatto ti Moab, a kas iti pannakaipayatpayat ti garami iti abut a napunno iti takki. **11** Iyunnatdanto dagiti imada iti tenga ti abut, kas iti panangiyunnat ti lumalangoy kadagiti imana tapno aglangoy; ngem imamegto ni Yahweh ti pagpanpannakkelda iti likudan ti panangikagumaan dagiti imada. **12** Rebbaennanto dagiti nangato a sarikedked a paderyo ket pagbalinenna a tapok.

26 Iti dayta nga aldaw, maikantanto daytoy a kanta iti daga ti Juda: Addaankami iti natibker a siudad; inaramid ti Dios a pakaisalakanan dagiti pader ken dagiti sarikedked daytoy. **2** Lukatanyo dagiti ruangan, tapno makastrek ti nalinteg a nasion a mangsalsalimetmet iti pammati. **3** Ti panunot a sitatalinaed kenka, ket pagtalinaedemto ti naan-anay a kinatalnana, ta agtaltalek daytoy kenka. **4** Agtalekka kenni Yahweh iti agnanayon; ta kenni Yah, ni Yahweh ket agnanayon a dakkel a bato. **5** Ta ipababananto dagiti agbibiag a sipapalangguad, ipababananto ti nasarikedkedan a siudad, rebbaennanto daytoy a naan-anay iti daga; ipatadnanto daytoy iti tapuk. **6** Ipayatpayatto dagiti napanglaw ken ibaddebaddekto dagiti marigrigat. **7** Patad ti dalan dagiti nalinteg, O Apo a Nalinteg; palpalintegem ti dalan dagiti nalinteg. **8** Wen iti wagas ti panangukommo, O Yahweh, urayendaka; ti nagan ken kinasin-awmo ti tarigagaymi. **9** Iti rabii, sapsapulenka; wen, sigagagar a birbirukennaka toy espirituk. Ta inton dumteng dagiti panangukommo ditoy daga, sursuroento dagiti agnanaed iti daga ti maipapan iti kinalinteg. **10** Uray mapakitaan iti asi ti nadangkes, saannanto a masursuro ti kinalinteg. Iti daga ti kinalinteg, dakes ti ar-aramidenna ket saanna a makita ti kinatan-ok ni Yahweh. **11** Yahweh, nakatag-ay ta imam, ngem saanda a makita. Ngem makitadanto ti kinagagarmo a mangbendision kadagiti tattao ket maibabaindanto, gapu ta alun-onento ida ti apuy dagiti kabusormo. **12** O Yahweh, talna koma ti iyegmo kadakami; ta pudno a lineppasmo met para kadakami dagiti amin a trabahomi. **13** O Yahweh a Diosmi, inturayandakami dagiti dadduma nga apo malaksid kenka; ngem ti naganmo laeng ti idaydayawmi. **14** Natayda, saandanto nga agbiag; natayda, saandanto a bumangon. Pudno unay, dimtengka a mangukom ken dinadaelmo ida, ket pinukawmo ti tunggal pakalaglagipan kadakuada. **15** Pinadakkelmo ti nasion, O Yahweh, pinadakkelmo ti nasion; naidayawka; pinalawam ti amin a masakupan ti daga. **16** Yahweh, iti tiempo ti riribuk, kimmitada kenka; nagiyebkasda pay kadagiti orasion a maibusor iti dakes idi dinisiplinaam ida. **17** Kas iti masikog nga umadanin nga agpasngay, agpasikal isuna ket agriaw iti panagpasikalna; kasta met ti napasaranmi iti sangoanam, Apo. **18** Nagsikogkami, nagpasikalkami, ngem kasla la naganakkami laeng iti angin. Saankami a nangyeg iti pannakaisalakan ditoy daga, ket saan a natnag dagiti agbibiag iti lubong. **19** Agbiagto dagiti minatayyo, bumangonto dagiti minataymi. Agriingkayo ket agkantakayo gapu iti rag-o, dakayo nga adda iti tapuk; gapu ta ti linnaawyo ket ti linnaw dagiti ruot, ket agungarto manen dagiti natay manipud iti daga. **20** Mapankayo, tattaok, sumrekkayo kadagiti siledyo ket iserrayo dagiti ridaw iti likudanyo; aglemmengkayo pay laeng, agingga nga agbaaw ti pungtot ni Yahweh. **21** Ta, kitaenyo, umadanin a rummuar ni Yahweh iti ayanna a mangdusa kadagiti agbibiag iti daga gapu kadagiti basolda; ikkatento ti daga ti naiyabbong iti nagsayasay a dara iti daga, ket saanton a mailemmeng ti daga dagiti napapatay nga adda iti daytoy.

27 Iti dayta nga aldaw, dusaento ni Yahweh, babaen iti nalagda, dakkel ken natadem a kampilanna ti Leviatan nga aguy-uyas nga uleg, ti Leviatan nga agkunkunikon nga uleg ken papatayennanto ti nakaam-amak nga ayup nga adda iti taaw. **2** Iti dayta nga aldaw: Ikanta ti kaubasan a paggapgapuan iti arak ti maipapan iti daytoy. **3** “Siak a ni Yahweh, ti mangsalsalluad iti daytoy, sibsibugak daytoy iti amin a kanito; tapno awan ti mangdangran iti daytoy, banbantayak daytoy iti rabii ken iti aldaw. **4** Saanak a

makapungtot, no komaa ta adda dagiti sisiitan a ruot ken sisiit! Iti gubat, baddebaddekak dagitoy; puorak ida amin, **5** malaksid no awatenda ti panangsalaknibko ken makikapiada kaniak; makikapiada ngarud koma kaniak. **6** Iti umay nga aldaw, agramutto ni Jacob; agsabong ken agbuselto ti Israel; ket punoendanto iti bunga ti rabaw ti daga." **7** Rinaut kadi ni Yahweh da Jacob ken Israel a kas iti panangrautna kadagiti nasion a nangraut kadakuada? Napapatay kadi da Jacob ken Israel a kas iti pannakapapatay dagiti nasion a pinapatayda? **8** Iti umiso a pangrukod a nakapnekam a nangpapanaw kada Jacob ken Israel; pinapanawna ida babaen iti napigsa nga anginna, iti aldaw ti angin nga agtaud iti daya. **9** Isu nga iti daytoy a wagas, mabayadanto ti basol ni Jacob, ta daytoyto ti naan-anay a bunga ti panangtallikudna iti basolna: Pagbalinennanto dagiti amin nga altar a bato a kasla tisa ken napulbos, ket awanto ti agtalinaed a nakatakder nga adigi ni Asera wenno dagiti altar a pagidatdatonan iti insenso. **10** Ta nadadael ti nasarikedkedan a siudad, ti pagnanaedan ket napanawan ken nabaybay-an a kas iti let-ang. Ket sadiay adda agarab a baka, ken sadiay nga aginana ken mangan kadagiti sanga daytoy. **11** Inton magango dagiti sanga, matukkoldanto. Mapanto urnongen dagiti babbai ket pagsungroddanto dagitoy, gapu ta saan ida a tattao ti pannakaawat. Isu a saanto a maasi kadakuada ti Nangparsua kadakuada, ket saanto a maasian ti namarsua kadakuada. **12** Ket inton aldaw nga agirikto ni Yahweh manipud iti agay-ayus a Karayan Eufrates agingga iti waig ti Egipto, ket maurnongkayonto a saggaysa, tattao ti Israel. **13** Iti dayta nga aldaw addanto mapuyotan a dakkel a trumpeta; ket umayto dagiti mapukpukaw idiay daga ti Asiria ken dagiti napagtalaw idiay daga ti Egipto, idaydayawdanto ni Yahweh iti nasantoan a bantay idiay Jerusalem.

28 Asi pay ti napalangguad a korona dagiti mammartek ti Efraim, ken ti agkupkupas a sabong ti napintas a dayagna, nga adda iti tengnga ti nabaknang a tanap dagiti nabartek iti arak! **2** Kitaenyo, addaan ti Apo iti nasiglat ken nabileg; kas iti uraro, manangdadael a bagyo, kas iti nadawel ken napegges a danum. Dusaennanto ti daga babaen iti imana. **3** Maibaddebaddekto ti napalanguad a korona dagiti mammartek ti Efraim. **4** Ti agkupkupas a sabong ti napintas a dayagna, nga adda iti tengnga ti nabaknang a tanap, ket maiyarigto iti umuna a naluom a bunga ti igos sakbay iti panawen ti tikag, a no adda makakita iti daytoy, kabayatan nga adda pay laeng iti imana, kanennan daytoy. **5** Iti dayta nga aldaw, ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket kaslanto napintas a korona ken maysa a korona a sabong ti kinapintas para kadagiti nabatbati a tattaona, **6** espiritu ti kinalinteg kenkuana nga agtugtugaw iti pangukoman, ken pigsa para kadagidiay mangpasanud kadagiti kabusorda kadagiti ruanganda. **7** Ngem uray dagitoy ket maulaw met gapu iti arak, ken agdiwerdiwerda gapu iti naingel a mainum. Maulaw dagiti papadi ken profeta gapu iti naingel a mainum, ken mabartekda gapu iti arak. Agdiwerdiwerda gapu iti naingel a mainum, nariribuk ti sirmatada ken saanda a makaikeddeng iti umno. **8** Pudno, amin a lamisaan ket nalapunos iti sarua, isu nga awan iti nadalus a disso. **9** Siasino ngay ti masapul a pangisuroanna iti pannakaammo, ken siasino ngay ti rumbeng a pangilawlawaganna iti mensahe? Kadagidiay kadi napusot iti panaggatasda wenno dagiti kapuspusot iti panagsusoda? **10** Ta kanayon a bilin ti ibagbagana; agibaga iti maysa a bilin ket agibaga manen iti maysa pay; agibaga iti maysa a linteg ket kalpasanna, agibaga manen iti sabali pay a linteg; bassit ditoy, bassit idiay. **11** Kinapudnona, babaen kadagiti mananguyaw a bibig ken babaen iti pagsasao a ganggannaet, kasaonanto dagitoy a tattao. **12** Iti napalabas, kinunana kadakuada, "Daytoy ti inana, paginanaenyo dagiti nabannog; ken daytoy ti makapabang-ar," ngem saanda met a dumngeg. **13** Isu a ti sao ni Yahweh ket maitedto kadakuada, ta kanayon a bilin ti ibagbagana; agibaga iti maysa a bilin ket agibaga manen iti maysa pay; agibaga iti maysa a linteg ket kalpasanna, agibaga manen iti sabali pay a linteg; bassit ditoy, bassit idiay; iti kasta ket mapanda ket matuangda, mapasagda, mapalab-oganda ken matiliwda. **14** Isu a dumngegkayo iti sao ni Yahweh, dakayo a manguy-uyaw, a mangiturturay kadagitoy a tattao iti Jerusalem. **15** Kinunayo, "Nakitulagkami iti patay; nakitulagkami iti sheol. Isu nga inton lumabas ti nainget a panangukom, saankami a maan-ano, gapu ta pinagbalinmi a sarikedked ti inuulbod, ket iti kinaulbod ti naglemmenganmi." **(Sheol h7585)** **16** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kitaenyo: Mangipatakderakto idiay Sion iti bato a pundasion, maysa a napadasen a bato, maysa a napateg a pasuli a bato, maysa a natalged a pundasion. Siasinoman a mamati ket saanto a mabain. **17** Pagbalinekto a pangrukod ti hustisia, ken ti kinalinteg ti aramidek a tinnag. Iyanudto ti uraro dagiti sarikedked nga inuulbod, ket lipusento ti layus ti disso a paglemlemmengan. **18** Mawaswasto ti katulaganyo iti patay, ket saanto nga agbayag ti pannakitulagyo iti sheol. Inton sumangbay ti napigsa a layus, lipusennakayto. **(Sheol h7585)** **19** Tunggal lumabas daytoy, lipusennakayonto daytoy, binigatto daytoy a lumabas ket aldaw ken rabii nga umayto daytoy. No naawatan ti mensahe, mangipaay daytoy iti nakaro a panagbuteng. **20** Ta ababa unay ti pagiddaan a pagunnatan ti maysa a tao, ken ababa unay ti ules a mangbalkot iti bagina." **21** Tumakderto ni Yahweh a kas iti inaramidna idiay Bantay Perazim, tumakderto isuna a kas iti inaramidna idiay tanap ti Gabaon tapno aramidenna ti trabahona, ti naidumduma a trabahona, ken tapno aramidenna ti naidumduma nga aramidna. **22** Isu nga ita saankayo nga aguyaw, ta no saan mapairutanto dagiti kawaryo. Adda nangngegko a bilin maipanggep iti pannakadidigra ti daga manipud iti Apo, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **23** Ipangagyo ken dumngegkayo iti timekko; ipangagyo ken dumngegkayo a naimbag kadagiti sasaok. **24** Agar-arado kadi lattan ti ub-ubraen ti mannalon nga agar-arado iti agmalem tapno agmula koma? Kanayonna kadi lattan nga ar-aradoen ken suysuyuden ti talon? **25** No naisagananan ti daga, saan kadi nga agiwaras isuna iti bukel ti neguillas, ibunubonna ti kumino, imulana nga agbabatog dagiti trigo, ken ti sebada iti umno a pakaimulaanna ken ti espelta kadagiti pungto ti talon? **26** Bilbilinen isuna ti Diosna; sursurroanna isuna a nasayaat. **27** Maysa pay, saan a maruros ti kumino babaen iti pasagad wenno iti karison a maipatulid iti rabaw ti kumino; ngem ketdi maruros ti neguillas babaen iti ruting, ken maruros ti kumino babaen iti sarukod. **28** Magiling ti bukel a maaramid a tinapay ngem saan unay a napino ken uray no iwaras daytoy dagiti dalig ti karisonna ken dagiti kabaliona, saan a marumek daytoy dagiti kabaliona. **29** Daytoy ket naggapu met kenni Yahweh

a Mannakabalin-amin, a naisangsangayan ti bilinna ken naindaklan ti kinasiribna.

29 Asi pay ti Ariel, Ariel, ti siudad a nagkampoan ni David! Kada tawen; agrambakkayo kadagiti fiesta. **2** Ngem lakkubekto ti Ariel, ket agladingit ken agdungawto daytoy; ket agbalinto daytoy kaniak a kas iti Ariel. **3** Agkampoakto iti aglawlawyo ket lakubenkayonto babaen kadagiti nangangato nga alad a naaramid iti natiradan a kayo, ken pangatoekto dagiti aramatek a panglakubko kadakayo. **4** Maipababakayonto ken agsaokayonto manipud iti daga; agtaudto iti tapok ti saoyo. Kaslanto timek ti al-allia manipud iti uneg ti daga ti timekyo, ket nakapsutto unay ti saoyo manipud iti tapok. **5** Ti bunggoy dagiti mangraraut kadakayo ket kaslanto napino a tapok, ken kaslanto taep a maiyangin dagiti adu a naulpit a tattao. Mapasamakto daytoy a saan a mapakpakadaan, iti apagdarikmat. **6** Dusaennakayonto ni Yahweh a Mannakabalin-amin babaen iti gurruod, ginggined, napigsa a tagari, napigsa nga angin ken naranggas a bagyo, ken gil-ayab ti makauram nga apuy. **7** Maiyarigto daytoy iti maysa a tagtagainep, maysa a sirmata iti rabii: Ti bunggoy dagiti amin a nasion ket makirangetto iti Ariel ken iti sarikedked daytoy. Rautendanto daytoy ken dagiti pagsamsammakedan daytoy tapno maimameg daytoy. **8** Maiyarigto daytoy iti maysa a mabisin a tao nga agtagtagainep a mangmangan, ngem no makariing ket awan karga ti buksitna. Maiyarigto daytoy iti maysa a mawaw a tao nga agtagtagainep nga umin-inum, ngem no makariing ket matalimudaw isuna ken saan a maep-ep ti pannakawawna. Wen, ket kastanto ti kaiyarigan ti bunggoy dagiti nasion a mangraut iti Bantay Sion. **9** Pagsiddaawenyo dagiti bagbagiyo ket agsiddaawkayo; pagbulsekenyo dagiti bagbagiyo ket agbulsekkayo! Agbartekkayo, ngem saan a babaen iti arak; agdiwerdiwerkayo ngem saan a gapu iti arak. **10** Ta imbukbok ni Yahweh kadakayo ti espiritu ti pannakarnek iti turog. Pinagkidemna dagiti matayo, dakayo a profeta, ken inabbunganna dagiti uloyo, dakayo a makakitkita iti masakbayan. **11** Dagiti amin a paltiing ket nagbalin kadakayo a kas kadagiti sasao iti libro a naselioan, a mabalin nga ited ti maysa a tao iti nakaadal, a kunana, "Basaem daytoy." Kunana met, "Saanko a mabasa ta naselioan daytoy." **12** No maited ti libro iti tao a saan a makabasa, kunana, "Basaem daytoy," ibagana, "Saanak a makabasa." **13** Kinuna ti Apo, "Umas-asideg kaniak dagitoy a tattao babaen kadagiti ngiwatda ken daydayawendak babaen kadagiti bibigda, ngem adayo kaniak dagiti pusoda. Ti panangdaydayawda kaniak ket bilin nga insuro dagiti tattao. **14** Ngarud, kitaenyo, ituloykonto ti mangaramid iti nakaskasdaaw a banag kadagitoy a tattao, agsasaruno a nakakaskasdaaw. Agpukawto ti kinasirib dagiti masirib a tattaoda, ken mapukawto ti pannakaawat dagiti nanakman a tattaoda." **15** Asi pay dagiti nainget a mangilemmeng kadagiti panggepda kenni Yahweh, ken dagiti adda iti kinasipnget ti aramidda. Kunada, "Siasino koma ngay ti makakitkita kadatayo, ken makaam-ammo kadatayo? **16** Binallikogyo dagiti banbanag! Mabalin kadi a maibilang a pitak ti agdamdamili, tapno ti banag a naaramid ket maibagana maipapan iti nangaramid kenkuana a, "Saannak nga inaramid," wenno ti banag a nasukog ket ibagana maipapan iti nangsukog kenkuana a, "Saan isuna a makaawat?" **17** Iti mabiit laeng a panawen, agbalinto a talon ti Lebanon, ken agbalinto a kabakiran ti talon. **18** Iti dayta nga aldaw mangngegto ti tuleng dagiti sasao ti maysa a libro, ken makakitanto dagiti mata ti bulsek manipud iti nakaro a sipnget. **19** Agrag-onto manen kenni Yahweh dagiti naidadanes, ken agrag-onto iti Nasantoan ti Israel dagiti nakurapay a tattao. **20** Ta agsardengto dagiti naulpit, ken agpukawto ti managuyaw. Dagiti amin a mangay-ayat nga agaramid iti dakes ket mapukawto, **21** dagiti tattao a ti saoda ket pagbalinenna a nakabasol ti maysa a tao. Mangipakatda iti silo para kadagiti mangbirbirok iti hustisia iti ruangan ken imamegda dagiti nalinteg babaen iti panagulbodda. **22** Ngarud, daytoy ti kuna ni Yahweh maipapan iti balay ni Jacob— ni Yahweh, a nangsubbot kenni Abraham, "Saanton nga agbain ni Jacob, wenno agpusyaw ti rupana. **23** Ngem inton makitana dagiti annakna, ti aramid dagiti imak, pagbalinendanto a nasantoan ti naganko. Pagbalinendanto a nasantoan ti nagan ti Nasantoan ni Jacob ken agbutengdanto iti Dios ti Israel. **24** Dagiti agbiddut iti naespirituan ket magun-oddanto ti pannakaawat, ken makasursuronto dagiti managriri."

30 "Asi pay dagiti nasukir nga annak," daytoy ti pakaammo ni Yahweh. "Agplanoda, ngem saan nga aggapu kaniak; tumiponda kadagiti dadduma a nasion, ngem saan ida nga indalan ti Espirituk, isu a nayunanda ti basolda. **2** Ikeddengda a sumalog idiay Egipto, ngem saanda a dinawat ti panangidalanko. Dawatenda ti panangsalaknib ti Faraon ken agkamangda iti salinong ti Egipto. **3** Ngarud, ti panangsalaknib ti Faraon ti pakaibabainanyonto, ken ti panagkamangyo iti salinong ti Egipto ti pannakaibabainyo, **4** nupay adda idiay Zoan dagiti prinsipeda ken napan idiay Hanes dagiti mensaheroda. **5** Mabaindanto amin gapu kadagiti tattao a saan a makatulong kadakuada, kadagiti saan a makatulong wenno pakairanudan, no di ket pakaibabainan ken pakaibabaan." **6** Pakaammo maipapan iti narungsot nga ayup ti Negeb: Lumasatda iti daga ti riribok ken peggad, iti kabaian ken kalakian a leon, ti karasaen, ken ti nakabutbuteng a dragon, awitda dagiti kinabaknangda kadagiti bukot dagiti asnoda, ken dagiti gamengda iti bukot dagiti kamelioda, kadagiti tattao a saan a makatulong kadakuada. **7** Ta awan serserbi ti tulong ti Egipto, isu a pinanaganak daytoy iti Rahab nga agtugtugaw lattan. **8** Mapanka itan, isuratmo iti sangoananda, iti maysa a tapi ti bato, ken isuratmo iti nalukot a pagbasaan, tapno mapagtalinaed daytoy para iti masakbayan kas maysa a pammaneknek. **9** Ta nasukir dagitoy a tattao, ulbod nga annak, annak a saan a dumngeg iti bilin ni Yahweh. **10** Kunada kadagiti makakitkita iti masakbayan, "Saanka a kumita;" ken kadagiti profeta, "Saankayo a mangipadto iti pudno kadakami; ibagayo kadakami dagiti nasayaat a banbanag; mangipadtokayo kadagiti panangallilaw; **11** aglisikayo iti pagnaan; aglisikayo iti dalan; iyadayoyo iti sangoananmi ti Nasantoan ti Israel." **12** Ngarud, kuna ti Nasantoan ti Israel, "Gapu ta linaksidyo daytoy a sao ken nagtalekkayo iti pannakaidadanes ken panangallilaw ken mangnamnamakayo iti daytoy, **13** daytoy ngarud a basol para kadakayo ket kas iti naburburak a paset a dandanin matnag, kas iti maysa a paset ti nangato a pader a ti pannakatnagna ket saan a mapakpakadaan, iti apagdarikmat." **14** Burakenna daytoy kas iti naburak a banga ti maysa nga agdamdamili; saanna a kailalaan daytoy, ket awanton a pulos ti masarakan

kadagiti pidaso daytoy a naburak a mabalin a pagadaw iti apuy iti langlang ti urno, wenno pagtako iti danum manipud iti bubon. **15** Ta daytoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, a Nasantoan ti Israel, "Iti panagsubli ken panaginana ket maisalakankayonto; iti kinaulimek ken iti panagtalek ket isunto ti pigsayo. Ngem saankayo nga umannugot. **16** Kunayo, 'Saan, ta aglibaskami babaen kadagiti kabalio,' isu nga aglibaskayo; ken, 'Agsakaykami kadagiti napapartak a kabalio,' isu a napartakto dagiti mangkamat kadakayo. **17** Aglibasto ti sangaribo kadakayo babaen iti panangbutbuteng iti maysa; babaen iti panangbutbuteng iti lima aglibaskayonto agingga a dagiti mabati kadakayo ket kas iti maysa a poste ti bandera iti tapaw ti bantay, wenno kas iti maysa a bandera iti tapaw ti turod." **18** Ngem agur-uray ni Yahweh a tapno kaasiannakayo. Ngarud, maitan-okto isuna, ken sisasagana a mangaasi kadakayo. Ta ni Yahweh ket Dios ti hustisia; nagasat dagiti amin a manguray kenkuana. **19** Ta agnaedto dagiti tattao iti Sion, idiay Jerusalem, ket saankayonton nga agsangit pay. Sigurado a kaassiannakayo iti panagsangityo. No mangngegna daytoy, sungbatannakayonto. **20** Uray no ipapaay kadakayo ni Yahweh ti tinapay ti kinarigat ken ti danum ti panagsagaba, saanton a pulos nga aglemmeng ti mannursuroyo, ngem makitayonto a mismo ti mannursuroyo babaen kadagiti bukodyo a mata. **21** Makangngegto dagiti lapayagmo iti sao iti likudam nga agkunkuna, "Daytoy ti dalan, magnaka iti daytoy" no agbaw-ingka iti kannawan wenno iti kannigid. **22** Dadaelenyonto dagiti adda kadakayo a nakitikitan nga imahe a nakalupkopan iti pirak ken dagiti balitok a nasukog nga imahe. Ibellengyonto ida a kas iti narugit a pagpigadan. Ibagayonto kadagitoy, "Pumanawkayo ditoy." **23** Ipaaynanto ti tudo para kadagiti bukelyo inton mulaanyo ti daga, ken addanto nawadwad a tinapay manipud iti daga. Ket adunto dagiti mulmula. Iti dayta nga aldaw, agarabto dagiti bakayo kadagiti nalawa a pagpasturan. **24** Manganto dagiti baka ken asno a pagar-aradoyo iti naimas a naitaep babaen iti pala ken tinidor. **25** Iti tunggal nangato a bantay ken turod, adunto ti agayus a waig ken karayan, iti aldaw ti nakaro a panangpapatay inton marba dagiti tore. **26** Ti raniag ti bulan ket kaslanto iti raniag ti init, ken rumaniagto pay iti mamimpito a daras ti raniag ti init, kas iti raniag ti init iti pito nga aldaw. Bedbedanto ni Yahweh ti sugat dagiti tattaona ken agasannanto dagiti dunor ti panangsugatna kadakuada. **27** Kitaem, ti nagan ni Yahweh ket umay manipud iti adayo a lugar, umap-apuy iti pungtotna ken addaan iti napuskol nga asok. Napno dagiti bibigna iti pungtot, ken ti dilana ket kas iti mangikisap nga apuy. **28** Ti angesna ket kas iti agliplippias a layus a dumanon agingga iti tengnged, tapno sagaten dagiti nasion babaen iti sagat ti pannakadadael. Ti angesna ket kasla busal kadagiti sangi dagiti tattao a mangpaalla-alla kadakuada. **29** Maaddaankayonto iti kanta a kas iti kanta iti rabii no kasta a rambakan ti nasantoan a fiesta, ken kinaragsak ti puso, ken no kasta nga agpatpatukar iti plauta ti tao nga agturong iti bantay ni Yahweh, iti Bato ti Israel. **30** Ipangngegto ni Yahweh ti kinadayag ti timekna, ipakitananto ti garaw ti takkiagna babaen iti kasla bagyo a pungtot ken iti gil-ayab ti apuy, iti napigsa nga angin, napigsa a tudo ken uraro. **31** Ta babaen iti timek ni Yahweh, madadaelto ti Asiria; bautennanto ida babaen iti sarukod. **32** Ket iti tunggal pannakailayat ti naituding a sarukod nga ilayat ni Yahweh kadakuada ket danggayanto iti musika ti tamborin ken arpa kabayatan a gubgubaten ken karangrangetna ida. **33** Ta adda naisaganan a lugar a pagpuoran idi pay laeng. Kinapudnona, naisagana daytoy para iti ari, ken inaramid ti Dios daytoy a nauneg ken nalawa. Nakasaganan ti gabsuon ti adu a kaykayo a pagaron. Ti anges ni Yahweh, a kasla karayan nga asufre, ket pasgedannanto daytoy.

31 Asi pay dagiti sumalog idiay Egipto tapno agpatulong ken dagiti agtalek kadagiti kabalio, ken dagiti agtalek kadagiti karwahe (gapu ta adu dagitoy) ken kadagiti agkabkabalio (gapu ta saan a mabilang dagitoy). Ngem saanda a pakaseknan ti maipapan iti Nasantoan ti Israel, wenno saanda a sapulen ni Yahweh! **2** Ngem nasirib isuna, ket idissuornanto ti didigra ken saannanto a baliwan dagiti saona. Ket busurennanto ti balay ti dakes ken dagiti mangtultulong kadagiti agar-aramid iti basol. **3** Ti Egipto ket tao saan ket a Dios, lasag laeng dagiti kabalioda saan ket nga espiritu. Inton igaw-at ni Yahweh ti imana, dagiti mangtultulong ket maitublakto, ken dagiti matultulongan ket matumbanto; agpadada a mapukaw. **4** Kastoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, "Kas iti leon, uray ti urbon a leon ket ngerngeranna ti kinemmegna a kanenna, no pukkawan daytoy ti maysa a bunggoy dagiti agpaspastor, saan daytoy nga agbuteng kadagiti timekda, wenno agtaray gapu iti pukkawda; kastanto met ni Yahweh a Mannakabalin-amin inton umulog a makiranget idiay tapaw ti Bantay Sion, iti dayta a turod. **5** Kas kadagiti billit a tumaytayab, salaknibanto ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti Jerusalem; salakniban ken ispalennanto inton lumabas isuna iti daytoy, ken ikanawana daytoy. **6** Agsublikayo kenkuana, dakayo a tattao ti Israel a timmallikod kenkuana. **7** Ta iti dayta nga aldaw, tunggal maysa ket ibellengnanto dagiti didiosenna a pirak ken balitok a sibabasol nga inaramid dagiti imayo. **8** Mapasagto ti Asiria babaen iti kampilan; maysa a kampilan a saan nga inaramid ti tao ti mangdadael iti daytoy. Aglibasto daytoy manipud iti kampilan, ket mapilitto dagiti agtutubo daytoy nga agtrabaho iti nadagsen. **9** Mapukawdanto ti amin a talekda gapu iti buteng, ket agbutengto dagiti prisipena iti imatang ti bandera ni Yahweh." — Daytoy ti pakaammo ni Yahweh, a ti apuyna ket adda idiay Sion ken ti urnona ket adda idiay Jerusalem.

32 Denggenyo, agturayto a sililinteg ti maysa nga ari, ken agturayto dagiti prinsipe nga addaan hustisia. **2** Maiyarigto ti tunggal maysa iti maysa a salaknib manipud iti angin ken maysa a pagkamangan manipud iti bagyo, kas kadagiti karayan iti namaga a disso, kas iti linong ti maysa a dakkel a bato iti natikag a daga. **3** Ket saanto nga agkudrep dagiti mata dagiti makakita, ken dumngegto a nalaing dagiti lapayag dagiti makangngeg. **4** Ti darasudos ket agpanunotto a nalaing nga addaan iti pannakaawat, ken ti atel ket nalaka ken nalawagto nga agsao. **5** Ti maag ket saanen a maawagan a madaydayaw, ken saanen a maawagan a natakneng ti manangallilaw. **6** Ta ti maag ket agsasao iti minamaag, ken agpangpangep ti pusona iti dakes ken saan a nadiosan nga ar-aramid, ken agsasao isuna iti biddut maibusor kenni Yahweh. Saanna nga ik-ikkan dagiti mabisin, saanna nga ik-ikkan iti danum dagiti mawaw. **7** Dakes dagiti wagas ti manangallilaw. Mangpanpanunot isuna kadagiti nadangkes a panggep

tapno dadaelenna dagiti marigrigat babaen iti inuulbod, uray no ibagbaga dagiti marigrigat ti pudno. **8** Ngem ti tao a mararaem ket nasayaat dagiti panggepna; ket gapu kadagiti nasayaat nga aramidna, agtalinaedto ti kinaprogresona. **9** Bumangonkayo, dakayo a babbai a nanam-ay, ken denggenyo ti timekko; dakayo nga awan ti pakadanaganna nga annak a babbai, dumngegkayo kaniak. **10** Ta kalpasan iti makatawen, mariribukankayonto, dakayo a babbai nga awan ti pakadanaganna, ta awanto iti maapityo nga ubas, saanto a dumteng ti panagaapit. **11** Agtigergerkayo, dakayo a babbai nga awan iti pakadanaganna; mariribukankayo, dakayo nga awan ti pakadanaganna; ussobenyo dagiti napipintas a pagan-anayyo ket aglabuskayo; agbidangkayo iti nakersang a lupot. **12** Agdung-awkayonto gapu kadagiti napipintas a taltalon, gapu kadagiti nabunga a puon ti ubas. **13** Agtubonto dagiti siit ken dagiti mulmula a nasiit iti daga dagiti tattaok, uray dagiti amin a balbalay a sigud a naragsak iti siudad ti ragragsak. **14** Ta mabaybay-anto ti palasio, mapanawanto ti ili nga adu ti taona; ti turod ken ti pagwanawanan ket agbalinto a rukib iti agnanayon, pagragsakan dagiti atap nga asno, pagaraban dagiti arban; **15** agingga a maibukbok kadatayo ti Espiritu nga aggapu iti ngato, ken agbalin a nabunga a talon ti let-ang, ken maibilang a kabakiran ti nabunga a talon. **16** Kalpasanna, agnaedto ti hustisia iti let-ang; ken agtaengto ti kinalinteg iti nabunga a talon. **17** Ti aramidto ti kinalinteg ket talna; ken ti pagbanagan ti kinalinteg, agnanayon a kinaulimek ken kinatalged. **18** Agnaedto dagiti tattaok iti natalna a pagianan, kadagiti natalged a balbalay, ken kadagiti naulimek a paginanaan. **19** Ngem uray no agtudo iti yelo ket madadael ti kabakiran, ken madadael a naan-anay ti siudad, **20** mabendisionankayonto nga agmulmula iti igid dagiti amin a waig, dakayo a mangibulbulos kadagiti baka ken asnoyo tapno agarab.

33 Asika pay, manangdadael a saan pay a nadadael! Asi pay ti manangliliput a saanda a liniputan! Inton agsardengka a mangdaddadael, madadaelkanto. Inton agsardengka a mangliplipluput, liputandakanto. **2** O Yahweh, kaasiannakami; agur-uraykami kenka; sika koma ti agbalin a takkiagmi iti binigat, ti pannakaisalakanmi iti tiempo ti riribuk. **3** Iti napigsa nga uni, agtatalaw dagiti tattao; iti panagtakdermo, nawarawara dagiti nasion. **4** Naurnong dagiti samsammo kas iti panagurnong dagiti dudon; kas ti panaglagto dagiti dudon, aglagto dagiti tattao kadagitoy. **5** Naitan-ok ni Yahweh. Agnanaed isuna iti nangato a disso. Punoennanto ti Zion iti hustisia ken kinalinteg. **6** Isunanto ti talgedmo iti tiempom, kinawadwad ti pannakaisalakan, kinasirib, ken pannakaammo; ti panagbuteng kenni Yahweh ket isu ti gamengna. **7** Kitaem, agsasangit kadagiti kalsada dagiti imbaonda; agsasangit iti nasaem dagiti naibaon a mangnamnama iti kappia. **8** Nabaybay-an dagiti kalsada; awanen dagiti agdaldaliasat. Saan a natungpal dagiti tulagan a panagtitinnulong, malalais dagiti saksi, ken saan a mararaem dagiti siudad. **9** Agladladingit ti daga ken malaylaylay; nabainan ti Lebanon ken malaylaylay; ti Saron ket kasla maysa a patag a let-ang; ken maregregreg dagiti bulong ti Basan ken Carmel. **10** "Ita, tumakderak," kuna ni Yahweh; "ita, maitag-ayak; ita, maipangato-ak. **11** Kaslakayo la agsiksikog iti taep, ken agipaspasngay iti garami; ti angesyo ket apuy a manguramto kadakayo. **12** Mapuoranto dagiti tattao agingga a dumapo, kas kadagiti nasiit a mula a mapukan ken mapuoran. **13** Dakayo nga adda iti adayo, denggenyo ti inaramidko; ken, dakayo nga asideg, bigbigenyo ti pannakabalinko." **14** Dagiti managbasol iti Sion ket mabutbuteng; agtigtigerger dagiti awan diosna. Siasino kadatayo ti makabael a makipagnaed iti gumilgil-ayab nga apuy? Siasino kadatayo ti makabael a makipagnaed iti agnanayon a gumilgil-ayab nga apuy? **15** Ti tao nga agbibiag a sililinteg ken agsasao a sipupudno; ti tao a mangum-umsi iti magungun-od manipud iti panangidadanes, pagkedkedanna nga awaten iti pasuksok, ti saan nga agpangpanggep iti naranggas a krimen, ken saan a kumitkita iti kinadakes. **16** Ipatakdernanto ti balayna iti nangato a disso; ti salaknibnanto ket dagiti sarikedked a bato; saanto isuna a maawanan iti taraon ken danum. **17** Makitamto ti ari iti kinadayagna; maimatangamto ti nalawa a daga. **18** Malagipto ti pusom ti panagbuteng; sadino ti ayan ti eskriba, sadino ti ayan ti nangtimbang iti kuarta? Sadino ti ayan ti nangbilang kadagiti torre? **19** Saanmonton a makita dagiti natangsit a tattao, dagiti tattao a sabali ti pagsasaoda, a saanmo a maawatan. **20** Kitaem ti Sion, ti siudad a pagramrambakantayo; makitamto ti Jerusalem a kas maysa a naulimek a pagianan, maysa a tolda a saanto a maikkat, dagiti pasokna ket saanto a maparut uray kaanoman ken saanto a mapugsat ti aniaman a talina. **21** Ngem ketdi, ni Yahweh a mannakabalin ket addanto kadatayo iti disso nga ayan dagiti nalawa a karayan ken wawaig. Awanto ti barko a pakigubat nga agdaliasat sadiay, ken awanto ti dadakkel a barko a lumabas sadiay. **22** Ta ni Yahweh ti ukomtayo, ni Yahweh ti mangmangted iti lintegtayo, ni Yahweh ti aritayo; isalakannatayonto. **23** Nalukay dagiti talim; saan a matengngel dagitoy ti tulos; saan a maukrad dagitoy ti layag; inton mabingay ti nakaad-adu a nasamsam, uray ti pilay ket mangiguyodto iti nasamsam. **24** Saanto nga ibaga dagiti agnanaed, "Agsaksakitak;" dagiti tattao nga agnanaed sadiay ket mapakawanto kadagiti nagbasbasolanda.

34 Umasidegkayo, dakayo a nasion, ket dumngegkayo; ipangagyo, dakayo a tattao! Masapul a dumngeg ti daga ken dagiti amin a linaon daytoy, ti lubong, ken dagiti amin a nagtaud iti daytoy. **2** Ta makaunget ni Yahweh kadagiti amin a nasion, ken makapungtot kadagiti amin nga armadada; dinadaelna ida a naan-anay, inyawatna ida iti pannakapapatay. **3** Saanto a maitabon dagiti natay kadakuada; ti buyok dagiti bangkayda ket umalingasawto, ken marunawto dagiti bantay babaen iti darada. **4** Agpukawto dagiti amin a bituen iti tangatang, ket malukotto ti tangatang kas iti maysa a maluklukot a pagbasaan; ken agpukawto dagiti amin a bituen, kas iti panagregreg ti bulong manipud iti ubas, ken kas iti panagregreg ti naluom unay nga igos manipud iti kayo ti igos. **5** Ta inton malpas a dadaelen ti kampilanko dagiti adda iti langit; kitaenyo, bumabanto daytoy iti Edom, kadagiti tattao nga insinak para iti pannakadadael. **6** Agtedtedted iti dara ti kampilan ni Yahweh ken nakalupkopan iti taba, agtedtedted ti dara dagiti karnero ken kalding, ken nakalupkopan iti taba dagiti bekkel dagiti kalakian a karnero. Ta adda daton ni Yahweh idiay Bosra ken dakkel a panagpapatay iti daga ti Edom. **7** Kaduadanto a maparti dagiti atap a baka, ken dagiti urbon a kalakian a baka agraman dagiti natataengan a baka. Mabartekto iti dara ti dagada, ken sagepsepento ti tapuk dagiti taba. **8** Ta

daytoyto ket aldaw ti panangibales ni Yahweh ken tawen a panangsupapakna kadakuada kadagiti inaramidda iti Sion. **9** Agbalinto nga alkitran dagiti karayan ti Edom, ti tapuk daytoy agbalinto nga asupre, ken agbalinto a sumsumged nga alkitran ti daga ti Edom. **10** Sumgedto daytoy iti rabii ken aldaw; agas-asukto daytoy iti agnanayon; agbalinto daytoy a langalang iti amin a henerasion; awanto ti lumabas iti dayta iti agnanayon nga awan patinggana. **11** Ngem agnaedto sadiay dagiti atap a tumatayab ken ayup; agumokto sadiay ti kullaaw ken uwak. Ibinnatto ni Yahweh iti daytoy ti paltik ti pannakarebba ken ti tinnag ti pannakadadael. **12** Dagiti natakneng iti Edom ket awanto mabati nga awaganda a pagarian, ken mapukawto dagiti amin a prinsipe iti daytoy. **13** Agtubonto dagiti siit kadagiti palasio, dagiti kamiring ken nasiitan a mula kadagiti sarikedked ti Edom. Pagiananto daytoy dagiti atap nga aso, maysa a lugar para kadagiti kullaaw. **14** Agsasarakto sadiay dagiti atap nga ayup ken dagiti lobo, aggiinnawagto dagiti atap a kalding. Agtaengto sadiay dagiti ayup iti rabii ket sadiay makabirokdanto iti disso a paginnanaanda. **15** Dagiti kullaaw ket agumok, agitlog, ken ukopandanto dagiti itlogda ken aywanandanto dagiti annakda. Wen, aguummongto sadiay dagiti kali, tunggal maysa agraman ti asawana. **16** Birokenyo iti lulukoten a pagbasaan ni Yahweh; awanto ti uray maysa kadagitoy a mapukaw. Awanto ti awan asawana; ta imbilin daytoy ti ngiwat ni Yahweh, ken inummong ida ti espirituna. **17** Inkeddengna ti pagiananda, ket rinukod ti imana ti daga para kadakuada babaen iti maysa a tali. Tagikuaendanto daytoy iti agnanayon; iti amin a henerasion agnaeddanto sadiay.

35 Agragsakto ti let-ang ken ti Araba; ken agrag-onto ti disierto ken agsabongto a kas iti rosas. **2** Agsabongto daytoy iti nawadwad ken agrag-o nga addaan ragsak ken panagkankanta; maitedto iti daytoy ti dayag ti Lebanon, ti kinadayag ti Carmel ken Saron; makitadanto ti dayag ni Yahweh, ti kinadayag ti Diostayo. **3** Papigsaenyo dagiti nakapuy nga im-ima, ken patibkerenyo dagiti tumeng nga agtkutkutukot. **4** Ibagayo kadagiti addaan iti managbuteng a puso, "Bumilegkayo, saankayo nga agbuteng! Kitaenyo, umayto ti Diosyo nga addaan panagibales, nga adaan iti panangsupapak ti Dios. Umayto isuna ket isalakannakayo. **5** Ket makakitanto dagiti mata dagiti bulsek, ken makangngegto dagiti lapayag dagiti tuleng. **6** Ket aglagtonto ti pilay a kas iti maysa nga ugsa, ken agkantanto ti umel, ta agubbog ti danum manipud iti Araba, ken agayusto iti let-ang. **7** Agbalinto a dan-aw ti dumardarang a darat, ken ub-ubbog ti danum ti mawaw a daga; iti pagnanaedan dagiti atap nga aso, a nagiddaanda, agtubonto ti ruot kasta met dagiti runo ken tanubong. **8** Addanto sadiay ti maysa a kalsada a maawagan iti Ti Nasantoan a Dalan. Saanto nga agdaliasat sadiay dagiti saan a nadalus. Ngem daytoy ket para kenkuana nga agbibiag a nasantoan. Awanto ti maag a magna sadiay. **9** Awanto ti leon sadiay, awanto ti narungsot nga ayup a magna sadiay; saanto a masarakan dagitoy sadiay, ngem ti nasubbot ti magnanto sadiay. **10** Dagiti sinubbot ni Yahweh ket agsublinto ken umayto nga agkankanta iti Sion, ken addanto kadakuada ti agnanayon a ragsak; kamakamento ida ti ragsak ken rag-o; agtalawto ti panagladingit ken panagsennaay.

36 Iti maikasangapulo ket uppat a tawen ni Ari Ezekias, rinaut ni Sennakerib nga ari ti Asiria ti am-amin a nasarikedkedan a siudad ti Juda ket sinakupna dagitoy. **2** Kalpasanna, imbaon ti ari ti Asiria ti panguloen a mangidadaulo manipud iti Lakis a mapan kenni Ari Ezekias iti Jerusalem a kaduana ti adu nga armada. Inasitganna ti pagay-ayusan ti akinngato a pagur-urnongan iti danum, iti kalsada nga agturong iti tanap dagiti aglablaba, ket nagtakder iti abay daytoy. **3** Dagiti opisial nga Israelita a rimmuar iti siudad tapno makisarita kadakuada ket ni Eliakim nga anak a lalaki ni Hilkias a mangay-aywan iti palasio, ni Sebna a sekretario ti ari, ken ni Joa a putot a lalaki ni Asaf ken mangisursurat kadagiti pangngeddeng ti gobierno. **4** Kinuna kadakuada ti panguloen a mangidadaulo, "Ibagayo kenni Ezekias a kastoy ti kuna ti natan-ok nga ari, ti ari ti Asiria, "Ania ti pagtataudan ti panagtalekmo? **5** Ti ibagbagam ket sasao laeng nga awan serserbina, ibagbagam nga adda ti balakad ken pigsa a makigubat. Ita, siasino ti pagtaltalkam? Siasino ti nangted kenka iti tured a bumusor kaniak? **6** Kitaem, agtaltalekka iti Egipto, iti dayta a naparpar a runo nga us-usarem a kas sarukod, ngem no pagsammakedan daytoy ti maysa a tao, maitudok daytoy iti imana ket salputen daytoy ti imana. Kasta ti kaiyarigan ni Faraon nga ari ti Egipto iti siasinoman nga agtaltalek kenkuana. **7** Ngem no kunaem kaniak, "Agtaltalekkami kenni Yahweh a Diosmi," saan kadi nga isuna ti akinkukua kadagiti disso a pagdaydayawan ken kadagiti altar nga inikkat ni Ezekias, ken ti nangibaga iti Juda ken Jerusalem, "Masapul nga agdayawkayo iti sangoanan daytoy nga altar iti Jerusalem"? **8** Ita ngarud, adda isingasingko kenka manipud iti apok nga ari ti Asiria. Ikkanka iti dua a ribu a kabalio no makabirokka kadagiti agsakay kadagitoy. **9** Kasanom a sarangten ti uray maysa a kapitan dagiti kababassitan kadagiti adipen ti apok? Nagtalekka iti Egipto nga ikkannaka kadagiti karwahe ken kadagiti kumakabalio! **10** Ita ngarud, simmang-atak kadi ditoy a saanko a kadua ni Yahweh a manggubat iti daytoy a daga ken mangdadael iti daytoy? Kinuna ni Yahweh kaniak, "Rautem daytoy a daga ket dadaelem."" **11** Kalpasanna, kinuna ni Eliakim a putot a lalaki ni Hilkias, da Sebna ken Joa iti panguloen a mangidadaulo, "Pangngaasim ta agsaoka kadakami nga adipenmo iti pagsasao ti Arameo nga Aramaic, ta maawatanmi daytoy. Saanka a makisarita kadakami iti pagsasao ti Juda a mangmangngeg dagiti tattao nga adda iti rabaw ti pader." **12** Ngem kinuna ti panguloen a mangidadaulo, "Imbaonnak kadi ti apok iti apoyo ken kadakayo tapno ibaga dagitoy a sasao? Saan kadi nga imbaonnak kadagiti tattao nga agtugtugaw iti rabaw ti pader, a kadduayonto a mangan kadagiti takkida ken uminom kadagiti isboda? **13** Ket nagtakder ti panguloen a mangidadaulo ket impukkawna iti pagsasao dagiti Judio a kunana, "Denggenyo dagiti sasao ti natan-ok nga ari, ti ari ti Asiria. **14** Kuna ti ari, 'Saanyo nga ipalubos nga allilawennakayo ni Ezekias, ta saannakayonto a maispal. **15** Saanyo nga ipalubos a pagtalkennakayo kenni Yahweh, a kunana, "Awan duadua nga ispalennatayonto ni Yahweh; saan a maiyawat daytoy a siudad iti ari ti Asiria."' **16** Saanyo a denggen ni Ezekias, ta kastoy ti kuna ti ari ti Asiria: 'Makikappiakayo kaniak ket rummuarkayo a mapan kaniak. Ket ti tunggal maysa kadakayo ket mangan iti bukodna nga ubas ken iti bukodna nga igos ken uminum iti

danum manipud iti bukodna a bubon. **17** Aramidenyo daytoy agingga nga umayak ket ipankayo iti maysa a daga a kas iti bukodyo a daga, daga iti bukbukel ken baro nga arak, daga iti tinapay ken kaubasan.' **18** Saanyo nga ipalubos nga iyaw-awannakayo ni Ezekias, a kunana, 'Ispalennatayonto ni Yahweh.' Adda kadi ti uray siasino kadagiti dios dagiti tattao ti nangispal kadakuada manipud iti pannakabalin ti ari ti Asiria? **19** Sadino ti ayan dagiti dios ti Hamat ken Arpad? Sadino ti ayan dagiti dios ti Sefarvaim? Naispalda kadi ti Samaria manipud iti pannakabalinko? **20** Kadagiti amin a dios dagitoy a daga, adda kadi ti uray siasino a dios a nakaispal iti dagana manipud iti pannakabalinko, a kasla maisalakan met ni Yahweh ti Jerusalem manipud iti bilegko?" **21** Ngem nagtalinaed a naulimek dagiti tattao ket saanda a simmungbat, ta ti bilin ti ari ket, "Saanyo a sungsungbatan isuna." **22** Kalpasanna, ni Eliakim a putot ni Hilkias, a mangimatmaton iti palasio, ni Sebna nga eskriba, ken ni Joa a putot ni Asaf, nga agisursurat, napanda kenni Ezekias a naray-ab dagiti kawesda ket imbagada kenkuana dagiti sasao ti panguloen a mangidadaulo.

37 Ket napasamak nga idi nangngeg ni Ari Ezekias ti impadamagda, rinay-abna dagiti kawesna, nagkawes isuna iti nakersang a lupot, ket simrek iti balay ni Yahweh. **2** Imbaonna ni Eliakim a mangimatmaton iti palasio, ni Sebna nga eskriba, ken dagiti panglakayen dagiti padi a mapan kenni Isaias a profeta a lalaki a putot ni Amos, nakakawesda amin iti nakersang a lupot. **3** Kinunada kenkuana, "Kuna ni Ezekias, 'Daytoy nga aldaw ket aldaw ti panagsagaba, pannakatubngar, ken pannakaibabain, kas iti tiempo a dandanin a maipasngay ti maysa a maladaga, ngem awan ti pigsa ti ina a mangipasngay iti anakna. **4** Nalabit a denggen ni Yahweh a Diosmo dagiti sasao ti panguloen a mangidadaulo, nga imbaon ti ari ti Asiria nga apona a mangkarit iti sibibiag a Dios, ket tubngarenna dagiti sasao a nangngeg ni Yahweh a Diosmo. Ita, ikararagam dagiti nabatbati nga adda pay laeng ditoy." **5** Napan ngarud kenni Isaias dagiti adipen ni Ari Ezekias, **6** ket kinuna ni Isaias kadakuada, "Ibagayo iti apoyo: 'Kuna ni Yahweh, "Saanka nga agbuteng kadagiti sasao a nangngegmo, a pananglais kaniak dagiti adipen ti ari ti Asiria. **7** Denggem, mangikabilak iti maysa nga espiritu kenkuana, ket makangngegto isuna iti damag ket agsubli isuna iti dagana. Ipapasagkonto isuna babaen iti kampilan iti bukodna a daga.'" **8** Kalpasanna, nagsubli ti panguloen a mangidadaulo ket nasarakanna ti ari ti Asiria a makigubgubat iti Libna, ta nangngegna a pimmanaw ti ari iti Lakis. **9** Ket nangngeg ni Senakerib a nagsagana a manggubat kenkuana ni Tirhaka nga ari ti Etiopia ken Egipto, isu a nangibaon manen isuna kadagiti mensahero kenni Ezekias, kastoy ti kuna ti mensahe: **10** "Ibagayo kenni Ezekias nga ari ti Juda, 'Saanmo nga ipalubos nga allilawennaka ti Diosmo a pagtaltalkam, a kunana, "Saan a maiyawat ti Jerusalem iti ima ti ari ti Asiria." **11** Kitaem, nangngegmo no ania ti inaramid dagiti ari ti Asiria kadagiti amin a dagdaga babaen iti naan-anay a panangdadaelda kadakuada. Isu a maispalkanto kadi? **12** Inispal kadi ida dagiti dios dagiti nasion, dagiti nasion a dinadael dagiti ammak: ti Gozan, Haran, Resef, ken dagiti tattao ti Eden idiay Telasar? **13** Sadino ti ayan ti ari ti Hamat, ti ari ti Arpad, ti ari dagiti siudad ti Sefarvaim, ti Hena, ken Ivva?'" **14** Inawat ni Ezekias daytoy a surat manipud kadagiti mensahero ket binasana daytoy. Ket simmang-at isuna a napan iti balay ni Yahweh ket inukradna daytoy iti sangoanan ni Yahweh. **15** Nagkararag ni Ezekias kenni Yahweh: **16** "O Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, sika a nakatugaw iti ngatoen dagiti kerubim, sika laeng ti Dios a mangiturturay iti amin a pagarian iti lubong. Pinarsuam ti langit ken ti daga. **17** Ibaw-ingmo ti lapayagmo, O Yahweh, ket denggem. Luktam dagiti matam, O Yahweh, ket kitaem, ken denggem dagiti sasao ni Senakerib, nga impatulodna tapno laisenna ti sibibiag a Dios. **18** Pudno, O Yahweh, a dinadael dagiti ari ti Asiria dagiti amin a nasion ken dagiti dagada. **19** Pinuoranda dagiti dios dagidiay a nasion, ta saanda a dios no di ket aramid dagiti ima dagiti tattao, kayo ken bato laeng. Isu a dinadael ida dagiti taga-Asiria. **20** Isu nga ita, O Yahweh a Diosmi, isalakannakami manipud iti pannakabalinna, tapno maammoan koma dagiti amin a pagarian iti lubong a sika laeng ti agmaymaysa a Yahweh. **21** Ket nangipatulod iti mensahe ni Isaias nga anak ni Amos kenni Ezekias, a kunana, "Kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Gapu ta nagkararagka kaniak maipapan kenni Senakerib nga ari ti Asiria, **22** daytoy ti sao nga imbaga ni Yahweh maipapan kenkuana: "Um-umsiennaka ti birhen nga anak ti Sion ken katkatawaannaka tapno laisennaka; iwingwingiwing iti anak ti Jerusalem ti ulona kenka. **23** Siasino kadi ti kinarit ken linaismo? Ken siasino kadi ti pinukkawam ken nangitangadam kadagiti matam a sitatangsit? Iti Nasantoan ti Israel. **24** Babaen kadagiti adipenmo, kinaritmo ti Apo ket kinunam, 'Simmang-atak kadagiti nangangato a tapaw dagiti bantay a kaduak dagiti adu a karwahek, iti kangatoan a disso ti Lebanon. Pukanekto dagiti natayag a sedro daytoy ken dagiti kasasayaatan a kayo ti saleng sadiay, ken sumrekakto iti kaadaywan a nangato a disso, ti nabunga a bakir daytoy. **25** Nangkaliak kadagiti bubon ken imminumak iti danum dagiti gangganaet; pinatianak dagiti amin a karayan ti Egipto iti dapan dagiti sakak.' **26** Saanmo kadi a nangngeg no kasano nga inkeddengko daytoy idi un-una a panawen ken no kasano nga inaramidko daytoy idi un-una a tiempo? Ita, ipatpatungpalko daytoy. Addaka ditoy tapno pagbalinen a gabsuon dagiti narba dagiti siudad a narigat a maraut. **27** Dagiti agnanaed kadagitoy, a nakapsut ket mariribukan ken mapababainan. Kaslada kadagiti mulmula iti tay-ak, nalangto a ruot, ti ruot iti atep wenno iti tay-ak, a magango no puk-oyan ti napudot nga angin manipud iti daya. **28** Ngem ammok ti panagtugawmo, ti panagruarmo, ti panagserrekmo, ken ti panagpungtotmo kaniak. **29** Gapu iti panagpungtotmo kaniak, ken gapu ta dimmanun kadagiti lapayagko ti kinatangsitmo, ikabilkonto ti kaw-itko iti agongmo, ken busalankanto; isublikanto iti isu met laeng a dalan nga immayam." **30** Daytoyto ti pagilasinam: Iti daytoy a tawen, mangankayonto kadagiti balang, ken iti maikadua a tawen ket ti agsaringit manipud iti dayta. Ngem iti maikatlo a tawen, masapul nga agmula ken agapitkayo, agmulakayo kadagiti ubas ket kanenyo dagiti bungada. **31** Ti nabati a nakalasat iti balay ti Juda ket agramutto manen ken agbunga. **32** Ta rummuarto dagiti nabati manipud iti Jerusalem; rummuarto dagiti nakalasat manipud iti Bantay Sion.' Aramidento daytoy iti regta ni Yahweh a Mannakabalin-amin." **33** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan iti ari ti Asiria: "Saanto isuna a sumrek iti daytoy a siudad, wenno mangibiat iti pana ditoy. Ken saanto

isuna nga umay iti sangoanan daytoy nga addaan iti kalasag wenno mangaramid iti pagbatayanna a manglakub iti daytoy. **34** Ti dalan a nagnaanna nga immay ket isunto met laeng ti dalan a pagnaanna a pumanaw; saan isuna a sumrek iti daytoy a siudad. Daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **35** Ta salaknibakto ken ispalekto daytoy a siudad, gapu kaniak ken gapu kenni David nga adipenko." **36** Kalpasanna, rimmuar ti anghel ni Yahweh ket rinautna ti kampo dagiti taga-Asiria, pinatayna ti 185, 000 a mannakigubat. Idi bimmangon dagiti tattao iti parbangon, agkakaiwara dagiti bangkay. **37** Isu a pimmanaw ni Senakerib nga ari ti Asiria iti Israel ket nagawid ken nagtalinaed iti Nineve. **38** Saan a nagbayag, kabayatan nga agdaydayaw isuna iti balay ni Nisroc a diosna, pinatay isuna dagiti annakna a ni Adramalec ken ni Sarazer babaen iti kampilan. Ket naglibasda a napan iti daga ti Ararat. Ket ni Esarhadon nga anakna ti nagturay a kas ari a simmukat kenkuana.

38 Kadagidi nga aldaw, nagsakit ni Hezekias ken nganngganin matay. Isu a napan kenkuana ni Isaias a putot a lalaki ni Amos a profeta ket kinunana kenkuana, "Kuna ni Yahweh, 'Iyurnosmon ti balaymo ta mataykan, saankan nga agbiag.'" **2** Kalpasanna simmango ni Hezekias iti pader ket nagkararag kenni Yahweh. **3** Kinunana, "Pangngaasim O Yahweh ta lagipem no kasanoak a nagbiag a napudno iti sangoanam iti amin a pusok, ken no kasanok nga inaramid dagiti nasayaat iti imatangmo." Ket nagsangit iti nasaem ni Hezekias. **4** Kalpasanna, dimteng ti sao ni Yahweh kenni Isaias a kunana, **5** "Mapanmo ibaga kenni Hezekias a pangulo dagiti tattaok, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ni David a kapuonam: Nangngegko ti kararagmo ken nakitak dagiti luluam. Kitaem, nayunak iti sangapulo ket lima a tawen ti biagmo. **6** Ket ispalenka ken daytoy a siudad manipud iti pannakabalin ti ari ti Asiria, ket salaknibak daytoy a siudad. **7** Daytoyto ti pagilasinam manipud kaniak a ni Yahweh, nga aramidekto no ania ti imbagak: **8** Kitaem, pagsubliekto iti sangapulo nga addang ti aniniwan iti agdan ni Ahaz." Isu a nagsubli iti sangapulo nga addang iti agdan nga isu ti bimmabaanna. **9** Daytoy ti naisurat a kararag ni Hezekias nga ari ti Juda, idi nagsakit isuna ket naimbagan: **10** "Imbagak nga iti kabanbannuagak innakon kadagiti ruangan ti sheol; maibaonak sadiay iti nabatbati a tawtawenko. **(Sheol h7585)** **11** Imbagak a saankon a makita ni Yahweh, ni Yahweh iti daga dagiti sibibiag; saankon a mamatmatan dagiti tattao wenno dagiti agnanaed iti lubong. **12** Naikkaten ti biagko ket naipanawen kaniak a kasla iti tolda ti maysa nga agpaspastor; Nalukotkon ti biagko a kasla iti maysa nga umaabel; putputedem ti biagko manipud iti pagab-abellan; gibgibusem ti biagko iti nagbaetan ti aldaw ken rabii. **13** Nagdung-awak agingga iti agsapa; kasla iti maysa a leon, rangkarangkayenna dagiti tulangko; Iti nagbaetan ti aldaw ken rabii, gibgibusem ti biagko. **14** Agit-itak a kasla maysa a salapingaw ken maysa a kalapati; nabannog dagiti matakon a tumangtangad. O Apo, maidaddadanesak; tulongannak. **15** Ania ti mabalinko nga ibaga? Nagsaon isuna kaniak, ket inaramidnan daytoy; magnaakto a nainayad iti amin a tawenko gapu ta kasta unay ti panagladingitko. **16** O Apo, ti panagsagaba nga intedmo ket naimbag para kaniak; sapay koma ta maisubli kaniak ti biagko; insublim ti biagko ken ti salun-atko. **17** Agpaay iti pagimbagak a napadasak ti kasta a panagladingit. Inispalnak manipud iti abut ti pannakadadael; ta imbellengmo dagiti amin a basbasolko iti likodam. **18** Ta saan a makapagyaman kenka ti sheol; saannaka a maidaydayaw ti patay; dagiti agpababa iti abut ket saan a mangnamnama iti kinamatalekmo. **(Sheol h7585)** **19** Ti sibibiag a tao, ti sibibiag a tao, isuna ti makapagyaman kenka, a kas iti ar-aramidek iti daytoy nga aldaw; ipakaammo ti maysa nga ama kadagiti annakna ti kinamatalekmo. **20** Isalakannak ni Yahweh, ken rambakanminto babaen iti samiweng iti amin nga aldaw iti biagtayo idiay balay ni Yahweh." **21** Ita, kinuna ni Isaias, "Pagalaem ida iti sangkatipkel nga igos ken ikabilmo daytoy iti lettegna ket umimbagto isuna." **22** Kinuna pay ni Hezekias, "Anianto ti pagilasinan a sumang-atakto manen iti balay ni Yahweh?"

39 Iti dayta a tiempo, nangipatulod ni Merodak Baladan nga anak ni Baladan, nga ari ti Babilonia, iti sursurat ken sagut kenni Hezekias; ta nadamagna a nagsakit ni Hezekias ket immimbagen. **2** Naay-ayo ni Hezekias kadagitoy a banbanag; impakitana kadagiti mensahero iti bodegana a nakaidulinan dagiti napapateg a banbanag-ti pirak, ti balitok, dagiti bangbanglo ken dagiti napapateg a lana, ti pagiduldulinan kadagiti armasna, ken amin a masarakan iti dayta a bodegana. Awan ti aniaman iti balayna, wenno iti amin a pagarianna ti saan nga impakita ni Hezekias kadakuada. **3** Kalpasan daytoy, napan ni profeta Isaias kenni Ari Hezekias ket sinaludsodna kenkuana, "Ania ti imbaga kenka dagitoy a lallaki? Sadino ti nagappuanda?" Kinuna ni Hezekias, "Immayda kaniak manipud iti adayo a pagilian ti Babilonia." **4** Sinaludsod ni Isaias, "Ania ti nakitada iti uneg ti balaymo?" Insungbat ni Hezekias, "Nakitada amin nga adda iti uneg ti balayko. Awan ti aniaman kadagiti napapateg a banbanag iti balayko a saanko nga impakita kadakuada." **5** Ket kinuna ni Isaias kenni Hezekias, "Denggem ti sao ni Yahweh a Manakabalin-amin: **6** "Kitaem, dumtengto dagiti aldaw nga amin a banag iti palasiom, dagiti banbanag nga indulin dagiti kapuonam agingga iti daytoy nga aldaw, ket maipanto idiay Babilonia. Awanto ti mabati, kuna ni Yahweh. **7** Ket dagiti annak a lalaki a naiyanak manipud kenka, nga isu ti nagbalinam nga ama-ipanawdanto ida, ket agbalindanto nga eunuko iti palasio ti ari iti Babilonia." **8** Kalpasanna, kinuna ni Hezekias kenni Isaias, "Ti sao ni Yahweh nga imbagam ket naimbag." Ta pinanunotna, "Addaanto ti kappia ken kinatalged kadagiti aldawko."

40 "Liwliwaenyo, liwliwaenyo dagiti tattaok," kuna ti Diosyo. **2** Agsaokayo a naalumanay iti Jerusalem; ken ipakaammoyo kenkuana a naglippasen ti pannakigubatna, a napakawanen dagiti nagbasolanna, ta inawatnan manipud iti ima ni Yahweh iti namindua a daras ti supapak iti amin a basbasolna. **3** Maysa a timek ti agpukpukaw, "Iti let-ang, isaganayo ti dalan ni Yahweh; iti Araba, palintegenyo ti dalan nga agpaay iti Diostayo." **4** Tunggal tanap ket ngumatonto, ken tunggal bantay ken turod ket mapatad; ken dagiti likka-likkaong ken lasonglasong a daga ket mapatadto **5** ken ti dayag ni Yahweh ket maiparangarangto, ken sangsangkamaysanto a makita daytoy dagiti amin a tattao; ta insao daytoy ti ngiwat ni Yahweh. **6** Kuna ti maysa a timek, "Agsangitka." Simmungbat ti maysa, "Ania ngay ti isangitak?" "Amin a lasag ket kasla ruot, ken ti kinapudnoda iti tulag ket kasla sabong iti tay-ak. **7** Magango dagiti ruot ken malaylay ti sabong no agpuyopoy ti anges ni Yahweh iti daytoy; pudno

unay a ti sangkataoan ket kasla ruot. **8** Magango ti ruot, malaylay ti sabong ngem ti sao ti Dios ket mataginayon." **9** Sumang-atka iti tapaw ti nangato a bantay, O Sion a taga-iwaragawag iti naimbag a damag, ket ipukkawmo ti timekmo a buyogam ti pigsa; iwaragawagmo ti naimbag a damag iti Jerusalem. Ipukkawmo; saanka nga agbuteng. Ibagam kadagiti siudad ti Juda, "Adtoy ti Diosyo!" **10** Kitaem, um-ummay ti Apo a ni Yahweh a kas maysa a naballigi a mannakigubat, ken ti nabileg nga imana ti mangiturturay para kenkuana. Kitaem, adda kenkuana iti gungunana, ket umun-una kenkuana ti pagsupapakna. **11** Taraonanna ti arbanna a kas iti maysa nga agpapastor, ummongenna iti takkiagna dagiti urbon a karnero, ken awitenna ida iti asideg ti pusona, ken naannadnanto nga idauloan dagiti kabaian a karnero nga apaspasuso kadagiti urbonda. **12** Siasino ti nangsukat iti danum iti dakulap ti imana, nangrukod iti kinalawa ti tangatang, nangummong iti tapuk ti lubong iti maysa a basket, nangtimbang kadagiti banbantay wenno turturod iti pagtimbangan? **13** Siasino ti makaammo iti panunot ni Yahweh, wenno nangisuro kenkuana a kas mammagbagana? **14** Adda kadin ti nangbalakad kenkuana? Siasino ti nangisuro kenkuana iti husto a wagas a mangaramid kadagiti banbanag, ken nangisuro kenkuana iti pannakaammo, wenno nangipakita kenkuana iti dalan ti pannakaawat? **15** Kitaenyo, dagiti nasion ket maiyarig iti maysa a tedted iti timba, ken naibilang a kasla tapok iti pagtimbangan; kitaenyo, timtimbangenna dagiti puro a kasla mulit. **16** Saan nga umdas a pagsungrod ti Lebanon, wenno dagiti atap nga ayup dagitoy ket saan nga umdas para iti daton a mapuoran. **17** Amin a nasion ket saan nga umdas iti sangoananna; imbilangna ida nga awan serserbida. **18** Siasino ngarud ti pangipadisanyo iti Dios? Iti ania a didiosen ti pangipadaanyo kenkuana? **19** Iti maysa a didiosen! Sukogen daytoy ti maysa a dumidisenio; pakalupkopan daytoy ti mammanday iti balitok ken imontaranna iti pirak a kawar. **20** Tapno mangidaton, mangpili isuna iti kayo a saan a bakbaken; agbirok isuna iti kumikitikit nga agaramid iti didiosen a saan a matuang. **21** Saanyo kadi a naammoan? Saanyo kadi a nangngeg? Saan kadi a naibaga kadakayo manipud idi punganay? Saanyo kadi a naawatan manipud iti pannaka-ipundasion iti lubong? **22** Isuna ti agtugtugaw iti ngatoen ti daga; ken dagiti agtataeng ket kasla kadagiti dudon iti sangoananna. Iyuk-ukradna dagiti langit a kasla kurtina ken iwarwarasna dagitoy a kas tolda a pagyanan. **23** Pabassitenna dagiti mangiturturay ken ar-aramidenna ida nga awan pategda ditoy daga. **24** Kitaenyo, saanda unay a naimula; kitaenyo, saanda unay a naiwaris; kitaenyo, saanda unay a rimmamot iti daga, sakbay pay a puyotanna ida, ket aglaylaydan, ken itayab ida ti pul-oy ti angin a kasla arutang. **25** "Siasino ngarud ti pangipadisanyo kaniak, siasino ti kalanglangak?" kuna ti Nasantoan a Dios. **26** Tumangadkayo iti tangatang! Siasino ti nangparsua amin kadagitoy a bitbituen? Tinudinganna dagitoy kadagiti puestoda ken awawaganna amin ida iti naganda. Babaen iti kinatan-ok ti bilegna ken babaen iti pigsa ti pannakabalinna, awan ti uray maysa a mapukpukaw. **27** Jacob, apay a kunaem, ken Israel, apay nga ipaduyakyakmo, "Nailinged kenni Yahweh ti dalanko, ken awan ti pakaseknan ti Diosko maipapan iti panangikalintegak?" **28** Saanyo kadi a naammoan? Saanyo kadi a nangngeg? Ti agnanayon a Dios a ni Yahweh, a Namarsua iti pagpatinggaan ti daga ket saan a mabannog wenno agkapsut; awan ti pagpatinggaan ti pannakaawatna. **29** Pappapigsaenna dagiti nabannog; ken pabpabaroenna ti regget dagiti nakapuy. **30** Uray dagiti agtutubo ket mabannog ken agkapuy, ken dagiti ubbing ket maitibkol ken maitublak; **31** ngem dagiti agur-uray kenni Yahweh ket pabaroenda ti pigsada; agtayabda nga addaan iti payyak a kasla kadagiti agila; agtaraydanto ket saanda a mabannog; magnadanto ket saanda a matalimudaw.

41 Dumgngegkayo kaniak a siuulimek, dakayo a dagdaga iti adayo; pabaroen koma dagiti nasion ti pigsada; umasidegda koma ket agsaoda; agiinnasidegtayo tapno aglilinnawagtayo. **2** Siasino ti nangsugsog iti maysa a taga-daya? Siasino ti nangayab kenkuana tapno agserbi kenkuana? Impaimana dagiti nasion kenkuana ken nangted kenkuana iti pannakabael a mangparmek kadagiti ar-ari; ar-aramidenna ida a kasla tapuk babaen iti kampilanna, a kasla naitayab a punget iti baina. **3** Kamkamatenna ida ken lumablabas a saan a maan-ano, iti napartak a pagnaan a saan pay a nasagid dagiti sakana. **4** Siasino ti nangaramid ken nangtungpal kadagitoy nga ar-aramid? Siasino ti nangayab kadagiti kaputotan manipud idi punganay? Siak a ni Yahweh ti umuna ken ti maudi, siak daydiay. **5** Nakita dagiti purpuro ket nagbutengda; nagpigerger dagiti pagpatinggaan ti daga; umasidegda ken umayda. **6** Tultulongan ti tunggal maysa ti kaarubana, ken ibagada iti tunggal maysa, 'Bumilegka.' **7** Isu a parparegtaen ti karpintero ti mammanday, ken parparegtaen ti agmarmartilyo ti agtaltaltal ti pasnaan, a kunana iti aglinlinang, 'Nagsayaat ti pannakalinangna.' Inlansada daytoy tapno saanto daytoy a matnag. **8** Ngem sika Israel nga adipenko, Jacob a pinilik, nga anak ni Abraham a gayyemko, **9** sika nga isubsublik manipud kadagiti murdong ti daga, sika nga inawagak manipud kadagiti adayo a luglugar, ken ti nangibagaak, 'Sika ti adipenko;' Pinilika ken saanka a linaksid. **10** Saanka nga agbuteng ta addaak kenka. Saanka a madanagan ta siak ti Diosmo. Papigsaenka, tulonganka ken ipangatoka babaen iti kannawan nga ima ti naikari a balligik. **11** Kitaenyo, amin a gumurgura kadakayo ket maipababa ken maibabainto; dagiti sumupsuppiat kadakayo ket kasdanto la awan ken mapukawdanto. **12** Sapulemto ket saanmo a masapulan dagiti nakisuppiat kenka; dagiti nakigubgubat kenka ket agbalinto a kasla awan, awan kapaypay-anda. **13** Ta siak, ni Yahweh a Diosmo ti mangkibin iti makannawan nga imam, ibagak kenka, 'Saanka nga agbuteng; tulonganka.' **14** Saanka nga agbuteng, Jacob, sika nga igges, ken dakayo a lallaki ti Israel; tulongankayonto" - daytoy ti pakaammo ni Yahweh, a Mannubbotmo ken Nasantoan a Dios ti Israel. **15** "Kitaen, pagbalinenka a kasla natadem a pagtaltag; baro ken dua ti tademna; taltalgemto dagiti banbantay ken rumekem ida; aramidemto a kasla taep dagiti turturod. **16** Itaepmonto ida, ket itayabto ida ti angin; warawaraento ida ti angin. Agrag-okanto kenni Yahweh, agraokanto iti Nasantoan a Dios ti Israel. **17** Agbirok iti danum ti maparparigat ken agkasapulan ngem awan a pulos, ken agmaga dagiti dila gapu iti pannakawaw; Siak a ni Yahweh ket sumungbatto kadagiti kararagda; Siak a Dios ti Israel ket saankonto ida a baybay-an. **18** Pagayusekto dagiti waig kadagiti turturod, ken dagiti ubbog iti tengnga dagiti tanap; Pagbalinekto a dan-aw ti danum ti disierto ken ti

natikag a daga nga ubbog ti danum. **19** Iti let-ang, agtubonto ti sedro, ti akasia, ti arayan ken ti kayo ti olibo; pagtuboekto iti disierto ti saleng, ti aruo ken ti parwa. **20** Aramidekto daytoy tapno makita, mabigbig, ken maawatan dagiti tattao nga inaramid daytoy ti ima ni Yahweh, a pinarsua daytoy ti Nasantoan a Dios ti Israel. **21** Ibagayo ti darumyo," kuna ni Yahweh; 'iparangyo ti kasayaatan a pammaneknekyo nga agpaay kadagiti didiosenyo," kuna ti Ari ni Jacob. **22** Yegda koma kadakami dagiti bukodda a pammaneknek; paumayenyo ida iti sangoanan ken ipakaammoda kadakami no ania ti mapasamak, tapno maammoanmi a nalaing dagitoy a banbanag. Ibagada koma kadakami dagiti immuna nga impadtoda a pakaammo tapno utobenmi dagitoy ken ammoenmi ti pannakapatungpal dagitoy. **23** Ibagayo dagiti banbanag maipapan iti masakbayan tapno maammoanmi no dioskayo; agaramidkayo iti naimbag wenno dakes tapno agbuteng ken masdaawkami. **24** Kitaenyo, awan serserbi dagiti didiosenyo ken dagiti aramidyo; ti mangpili kadakayo ket makarimon. **25** Nangpataudak iti maysa a tao manipud iti ammianan ket umay isuna; manipud iti isisingising ti init, inayabak isuna nga umaw-awag iti naganko, ket ibaddeknanto a kasla pitak dagiti mangiturturay, kas iti dumadamili a mangibaddebaddek iti pila. **26** Siasino ti nangiwaragawag iti daytoy manipud idi punganay, tapno maammoantayo? Ken sakbay a nangrugi ti tiempo tapno maibagatayo, "Husto isuna?" Ngem kinapudnona, awan ti nangipablaak iti daytoy, wen, awan ti nakangngeg nga adda ti aniaman nga imbagayo. **27** Immuna a kinunak iti Sion, "Kitaenyo, adtoydan;" Nangibaonak iti maysa a mangipadamag iti Jerusalem. **28** Idi kimmitaak, awan a pulos, awan ti uray maysa kadakuada a makaited iti nasayaat a pammagbaga, ti makasungbat iti saludsodko. **29** Kitaenyo, awan serserbida amin ken dagiti ar-aramidda ket awan serserbina; dagiti sinukogda nga imahe ket angin ken kinaubbaw.

42 Adtoy, ti adipenko, ti pabpabilegek; ti pinilik, isuna a pakaragsakak. Inkabilko ti Espirituk kenkuana; iyegnanto ti kinalinteg kadagiti nasion. **2** Saanto isuna nga agikkis wenno agpukkaw, wenno ipangngeg ti timekna kadagiti kalkalsada. **3** Saanna a tukkolen ti naparpar a runo, ken ti nakudrep a pabilo ket saannanto nga iddepen; sipupudnonto nga ipatungpalna ti kinalinteg. **4** Saanto isuna a kumapsut wenno maupay agingga a naipasdeknan ti kinalinteg iti rabaw ti daga; ket aguray iti lintegna dagiti daga iti igid ti baybay. **5** Daytoy ti ibagbaga ti Dios a ni Yahweh, isuna a namarsua kadagiti langit ken nangukrad kadagitoy; isuna a nangukrad iti lubong ken mangmangted iti biag iti daytoy; isuna a mangmangted iti anges kadagiti tattao iti daytoy, ken biag kadagiti agnanaed iti daytoy; **6** "Siak a ni Yahweh, inayabanka iti kinalinteg ket kibinenkanto. Aywanankanto ken isaadkanto a kas katulagan kadagiti tattao, a kas lawag kadagiti Hentil, **7** tapno luktam dagiti mata dagiti bulag, tapno wayawayaam dagiti balud manipud iti nasipnget a pagbaludan, ken dagiti agtugtugaw iti nasipnget iti balay a pagbaludan. **8** Siak ni Yahweh, dayta ti naganko; ket saanko nga ibingay ti dayagko iti dadduma wenno ti dayawko kadagiti kinitikitan a didiosen. **9** Kitaenyo, napasamaken dagiti immuna a banbanag, ita, ipakaammokon dagiti baro a mapasamak. Sakbay a mangrugi a mapasamak dagitoy, ibagakon kadakayo ti maipapan kadagitoy." **10** Kantaanyo ni Yahweh iti baro a kanta, ken pagdayawna kenkuana manipud iti pungto ti daga; dakayo a sumalsalog iti baybay, ken amin nga adda iti daytoy, dagiti daga iti igid ti baybay ken dagiti agnanaed kadagitoy. **11** Agikkis koma ti disierto ken dagiti siudad, agpukkaw koma gapu iti rag-o dagiti rehion iti Kedar! Agkanta koma dagiti agnanaed iti Sela; agpukkawda koma manipud kadagiti tapaw ti bantay. **12** Idaydayawda koma ni Yahweh ken ipakaammoda ti dayawna kadagiti daga iti igid ti baybay. **13** Rummuarto ni Yahweh a kas maysa a mannakigubat; mapanto isuna a kas maysa a mannakigubat. Ipakitananto ti pungtotna. Agpukkawto isuna, wen, agpukkawto isuna iti pukkaw ti gubat; ipakitananto kadagiti kabusorna ti pannakabalinna. **14** Nabayag a panawen a nagulimekak; nagtatalnaak ken ginawidak ti bagik; ita, agikkisak a kas iti babai nga agpaspasikal; agangsabak ken agal-alak. **15** Rebbaekto dagiti banbantay ken dagiti turturod ket pagangoekto dagiti mulmulada; pagbalinekto nga isla dagiti karayan ken pagmagaekto dagiti dan-aw. **16** Iyegkonto dagiti bulsek babaen iti dalan a saanda nga ammo; idalankonto ida kadagiti dalan a saanda nga ammo. Pagbalinekto a lawag ti kinasipnget iti sangoananda, ken pagbalinekto a nalinteg dagiti nakillo a disso. Dagitoy dagiti banbanag nga aramidekto ket saankonto ida a panawan. **17** Mailaksiddanto, maibabaindanto a naan-anay, isuda nga agtaltalek kadagiti kinitikitan nga imahe, a mangibagbaga kadagiti nakitikatan nga imahe, "Dakayo dagiti diosmi." **18** Denggenyo, dakayo a tuleng; ken kitaenyo dakayo a bulag tapno makitayo. **19** Siasino ti bulag, no saan a ti adipenko? Wenno tuleng a kas iti mensahero nga imbaonko? Adda kadi bulag a kas iti nakitulagak, wenno bulag a kas iti adipen ni Yahweh? **20** Adu dagiti banbanag a makitkitayo ngem saanyo a maawatan; nakalukat dagiti lapayag ngem awan ti dumdumngeg. **21** Makaay-ayo kenni Yahweh a dayawen ti kinalintegna ken itan-ok ti lintegna. **22** Ngem dagitoy a tattao ket natakawan ken nasamsaman; naipalab-ogda amin kadagiti ab-abut, naipupokda kadagiti pagbaludan; nasamsamda nga awan ti siasinoman a mangispal kadakuada, ken awan ti siasinoman a nagkuna, "Isubliyo ida!" **23** Siasino kadakayo ti mangipangagto iti daytoy? Siasinonto ti mangipangag ken mangdengngeg iti masakbayan? **24** Siasino ti nangiyawat kenni Jacob kadagiti mannanakaw, ken ti Israel kadagiti tulisan? Saan aya a ni Yahweh, a nagbasolantayo, nga akin-wagas iti nagkedkedanda nga aramiden, ken akin-linteg iti nagkedkedanda a pagtulnogan? **25** Isu nga imparukpokna ti nakaro a pungtotna maibusor kadakuada, nga addaan iti pannakadadael babaen iti gubat. Simged daytoy iti aglawlawda ngem saanda a naamiris daytoy; inuramna ida ngem saanda a pinagan-ano.

43 Ngem ita, kastoy ti kuna ni Yahweh, a namarsua kenka Jacob, ken nangsukog kenka Israel: "Saanka nga agbuteng, gapu ta sinubotka; Inawaganka babaen iti naganmo, kukuaka. **2** No lumasatka iti danum addaakto kenka; ken iti panagballasiwmo kadagiti karayan, saankanto a malipus. Inton magnaka iti apuy saankanto a mauram, wenno madangran iti apuy. **3** Ta siak ni Yahweh a Diosmo, a Nasantoan a Dios ti Israel, a Mangisalakanmo. Intedko ti Egipto kas pannakasubbotmo, ti Etiopia ken Seba kas kasukatmo. **4** Yantangay ta napateg ken naisangsangayanka iti imatangko, ay-ayatenka; isu nga iyawatko dagiti tattao

a kas kasukatmo, ken dagiti dadduma a tattao a kas kasukat ti biagmo. **5** Saanka nga agbuteng, ta addaak kenka; ummongekto dagiti kaputotam manipud iti daya, ken ummongenkayonto manipud itilaud. **6** Ibagakto iti amianan, 'Palubosam ida,' ken iti abagatan, 'Saanmo ida nga igawid;' Iyegmo dagiti annakko a lallaki manipud iti adayo, ken dagiti annakko a babbai manipud kadagiti nasulinek a rehion ti daga, **7** tunggal maysa a naawagan iti naganko, a pinarsuak a maipaay iti dayagko, a sinukogko, wen, nga inaramidko. **8** Iruarmo dagiti bulsek a tattao, nga addaan kadagiti mata, ken dagiti tuleng, uray pay addaanda kadagiti lapayag. **9** Agguummong amin dagiti nasion, ken agtataripnong dagiti tattao. Adda kadi kadakuada ti nakabael a nangipakaammo iti daytoy ken nakaiwaragawag kadatayo kadagiti mapasamakto iti masakbayan? Bay-anyo nga iyegda dagiti saksida a mangpaneknek a hustoda, bay-anyo a dumngegda ken paneknekanda, 'Pudno daytoy.' **10** Dakayo dagiti saksik," kuna ni Yahweh, "ken dagiti adipenko a pinilik, tapno iti kasta, maammoandak koma ken patiendak, ken maawatanyo a siak isuna. Sakbay kaniak awan ti dios a naaramid, ken awanto ti sumaruno kaniak. **11** Siak, Siak ni Yahweh, ket awan ti sabali pay a mangisalakan no di siak. **12** Impakpakaunak, nangisalakanak, ken impakammok, ket awan ti sabali pay a dios kadakayo. Dakayo dagiti saksik," kuna ni Yahweh, "Siak ti Dios. **13** Manipud ita siak isuna, ket awan ti makaisalakan iti siasinoman manipud kadagiti imak. Agtigtignayak, ket adda kadi iti makaisubli iti daytoy?" **14** Kastoy ti kuna ni Yahweh, ti Mannubotyo, a Nasantoan a Dios ti Israel: "Para kadakayo nangibaonak iti mangdarup iti Babilonia a mamagbalin kadakuada amin nga aglemmelemmeng, a mamagbalin kadagiti rag-o ti Babilonia a kankanta a pangdung-aw. **15** Siak ni Yahweh, a Nasantoanyo, a Nangparsua iti Israel, ti Ariyo." **16** Kastoy ti kuna ni Yahweh (a nangilukat iti dalan iti baybay ken pagnaan kadagiti nadawel a danum, **17** a nangiturong iti karwahe ken kabalio, iti armada ken iti nabileg unay. Limnedda a sangsangkamaysa; ket saandanto a pulos lummung-aw; napaksiatda, naiddep a kasla apuy ti pabilo.) **18** Saanyo nga amirisen dagiti napasamak iti naglabas, wenno panunoten dagiti banbanag a napasamak iti nabayagen a panawen. **19** Dumngegkayo, mangaramidak iti baro a banag; ita, mapasamaken; saanyo kadi a madmadlaw daytoy? Mangaramidak iti dalan idiay disierto ken pagayusek iti let-ang dagiti danum. **20** Dayawendakto dagiti atap nga ayup nga adda kadagiti away, dagiti atap nga aso ken dagiti abestrus, gapu ta mangmangtedak iti danum iti let-ang, ken kadagiti karayan iti disierto, nga inumen dagiti tattao a pinilik, **21** dagitoy a tattao nga inaramidko a para kaniak, tapno ipakaamoda koma dagiti pakaidaydayawak. **22** Ngem saanka nga immawag kaniak, Jacob; naumaka kaniak Israel. **23** Saanka a nangidatag kaniak iti uray ania kadagiti karnerom a kas daton a maipuor; wenno pinadayawannak koma babaen kadagiti sakripisiom. Saanka a pinadagsenan gapu kadagiti sagut a trigo, wenno binannog gapu kadagiti sagut nga insenso. **24** Saannak nga inggatangan iti nabanglo a runo, wenno indaton kaniak ti taba manipud kadagiti ayup a datonmo; ngem ketdi pinadagsenannak kadagiti basbasolmo, binannognak gapu kadagiti dakes nga aramidmo. **25** Siak, wen Siak ti mangik-ikkat kadagiti basbasolmo para met laeng kaniak; ken saankon a pulos a lagipen pay dagiti basbasolmo. **26** Ipalagipmo kaniak no ania dagiti napasamak. Agrikiarta; ibagam dagiti rasonmo, a mangpaneknek nga awan basolmo. **27** Nagbasol ti immuna nga amam, ken sinukirdak dagiti mangidadaulom. **28** Ngarud, tulawakto dagiti nasantoan nga opisial; iyawatkonto ti Jacob iti naan-anay a pannakadadael, ken ti Israel iti nakaro a pannakaibabain."

44 Ita dumngegka, Jacob nga adipenko, ken Israel, a pinilik: **2** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a nangaramid kenka ken nangbukel kenka iti aanakan ken ti mangtulongto kenka: "Saanka nga agdanag, Jacob nga adipenko; ken sika, Jeshurun, a pinilik. **3** Ta ibukbukkonto ti danum iti rabaw ti mawaw a daga, ken pagayusekto dagiti waig iti natikag a daga; Ibukbukkonto ti Espirituk kadagiti kaputotam, ken ti bendisionko kadagiti annakmo. **4** Agrusingdanto iti karuotan, a kas kadagiti lidda nga adda kadagiti igid ti waig. **5** Addanto mangibaga, 'Kukuanak ni Yahweh;' ken ti sabali ket mapanaganannto iti nagan ni Jacob; ken suratanto ti sabali ti imana iti 'Maibilang kenni Yahweh' ket maawagan iti nagan ti Israel." **6** Kastoy ti kuna ni Yahweh—ti Ari ti Israel ken ti Mannubbotna, ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Siak ti immuna, ken ti maudi; ket awanen iti sabali pay a Dios no di Siak laeng. **7** Siasino ti kas kaniak? Ibagana ngarud daytoy ken ipalawagna kaniak dagiti napaspasamak manipud pay idi pinarsuak dagiti immuna a tattaok, ken ibagada koma ngarud dagiti mapasamak iti masakbayan. **8** Saanka nga agdanag wenno agbuteng. Saan kadi nga imbagakon kenka idi, ken impakaammokon daytoy? Sika ti saksik: Adda kadi pay Dios malaksid kaniak? Awanen ti sabali pay a Bato; awan ti ammok a sabali pay." **9** Amin nga agar-aramid kadagiti didiosen ket awan serserbina; dagiti banbanag a pagragragsakanda ket awan serserbina; saan a makakita dagiti saksida ken awan ti maammoanda, ken maibabaindanto. **10** Siasino ti makaaramid iti maysa a didiosen wenno mangsukog iti didiosen nga awan serserbina? **11** Kitaem, dagiti amin a katulonganna ket maibabainto; dagiti agkitkitikit ket tattao laeng. Umayda koma a sangsangkamaysa; agbuteng ken maibabaindanto. **12** Agtrabtrabaho ti mammanday babaen kadagiti rimientana, suksukogenna daytoy, aramidenna daytoy kadagiti beggang. Suksukogenna daytoy babaen iti martiliona ken ar-aramidenna daytoy babaen iti napigsa a takiagna. Mabisin ken mabannog isuna; saan nga uminom iti danum ket matalimudaw. **13** Rukoden ti karpentero ti kayo babaen iti maysa a linia, sana markaan daytoy babaen iti maysa a tisa. Kitikitanna daytoy babaen kadagiti rimientana sana markaan daytoy babaen iti kompas. Kitikitanna daytoy a maiyasping iti imahe ti maysa a tao, a kasla makaay-ayo a tao, tapno maikabil daytoy iti maysa a disso a pagdaydayawan. **14** Mangpukan isuna kadagiti kayo a sedro, wenno mangpili isuna iti maysa a kayo ti lugo wenno maysa a parwa a kayo. Mangal-ala isuna iti kayo idiay kabakiran. Agmulmula isuna iti maysa a kayo a laurel ket ti tudo ti mangpatubo iti daytoy. **15** Kalpasanna, aramaten daytoy ti maysa a tao a pagsungrod ken paginudoanna. Wen, mangpasged isuna iti apuy sana pagilutoan iti tinapay. Kalpasanna, mangaramid isuna manipud iti daytoy iti maysa a didiosen sa agrukbab iti daytoy; mangaramid isuna iti maysa a didiosen sa agrukbab daytoy. **16** Isungrodna ti sabali a paset ti kayo, itunona iti daytoy ti karnena. Mangan

isuna ket mapnek. Aginudo ket kunaenna, “A, nabaraanak, nakitak ti apuy.” **17** Iti nabatbati a paset ti kayo agaramid isuna iti didiosen, ti nakitikitan nga imahena; agrukbab isuna iti daytoy sana raemen, ken pagkararaganna daytoy a kunana, “Isalakannak, ta sika ti diosko.” **18** Saanda nga ammo, wenno maawatan, gapu ta bulsekda ken saanda a makakita, ken saan a makarikna dagiti pusoda. **19** Awan ti mangpanpanunot, wenno mangam-amiris a kunaenna, “Pinuorak dagiti dadduma a paset ti kayo; wen, nagilutoak pay iti tinapay kadagiti beggangna. Nagitunoak iti karne kadagiti beggangna ket nanganak. Ita, rumbeng kadi nga aramidek dagiti dadduma a paset ti kayo iti maysa a banag a saan nga umno a pagdayawan? Rumbeng kadi nga agrukbabak iti maysa a kayo?” **20** Arigna a mangmangan isuna iti dapo; iyaw-awan isuna ti naallilaw a pusona. Saanna a maisalakan ti baginna, wenno maibagana la koma, “Daytoy a banag nga adda iti makannawan nga imak ket palso a dios.” **21** Panunotenyo dagitoy a banbanag, Jacob ken Israel, gapu ta dakayo ket adipenko: Inaramidkayo; dakayo ket adipenko: Israel, saanka a malipatan. **22** Inikkatko, a kasla maysa a napuskol nga ulep dagiti panagrebrebeldeyo, ken kasla maysa nga ulep, dagiti basbasolyo; agsublikayo kaniak, gapu ta sinubotkayo. **23** Agkantakayo, dakayo a langlangit, gapu ta nagtignay ni Yahweh; agpukkawka, sika nga uneg ti daga; Ipigsayo ti agkanta, dakayo a banbantay, ken dakayo a kabakiran agraman ti tunggal kayo; gapu ta sinubbot ni Yahweh ni Jacob, ken ipakitananto ti dayagna idiay Israel. **24** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Mannubbotyo, a nangbukel kadakayo manipud iti aanakan: “Siak ni Yahweh, a nangaramid iti amin a banag, ti maymaysa a nangiyukrad iti langit, ti maymaysa a nangaramid iti daga. **25** Siak a mangdadael kadagiti pagilaslasinan dagiti ulbod ken mangibabain kadagiti mammuyon; Siak a mangpakpakuneng iti masirib ken mangar-aramid a minamaag dagiti balakadda. **26** Siak, a ni Yahweh! —a mangtungtungpal kadagiti imbaga ti adipenna ken mangipatpatungpal kadagiti balakad dagiti mensaherona, a mangibagbaga iti Jerusalem, 'Isunanto ti pagnaedanda;' ken kadagiti siudad ti Juda, 'Maipasdekdanto manen, ken tarimaanekto dagiti nadadael a dissona'— **27** a mangibagbaga iti uneg ti baybay, 'Mamagaanka, ken pagmagaekto dagiti dalluyonmo'— **28** A mangibagbaga maipanggep kenni Ciro, 'Isuna ti pastorko, aramidennanto dagiti amin a dawatek'—mangipaulogto iti ibiln a maipanggep iti Jerusalem, 'Maibangon manen daytoy,' ken maipanggep iti templo, 'Maipasdek manen dagiti pundasionna.'”

45 Kastoy ti kuna ni Yahweh iti pinulotanna, kenni Ciro, a kinibinko ti makannawan nga imana, tapno maiturayanna dagiti nasion iti sangoananna, tapno maikkatan iti igam dagiti ar-ari, ken tapno malukatan dagiti ruangan iti sangoananna, tapno silulukat latta dagiti ruangan: **2** “Umun-unaakto kenka ket patagek dagiti banbantay; burakburakekto dagiti ruangan a bronse ken tuktukkolekto dagiti landok a balunetda, **3** ken itedkonto kenka dagiti gameng ti kinasipnget ken dagiti kinabaknang a naidulin, tapno maammoam a siak a ni Yahweh, ti mangaw-awag kenka babaen iti naganmo, Siak a Dios ti Israel. **4** Para iti pagsayaatan ti adipenko a ni Jacob, ken ti Israel a pinilik, inawaganka babaen iti naganmo: inikkanka iti pakaidayawam, numan pay saannak nga am-ammo. **5** Siak ni Yahweh, ket awanen ti sabali pay; awanen ti Dios no di siak laeng. Ikkanka iti igam para iti gubat, numan pay saannak nga am-ammo; **6** tapno maammoan dagiti tattao manipud iti pagsingsingisingan ti init, ken manipud iti laud, nga awan ti dios no di siak laeng: Siak ni Yahweh, ket awanen ti sabali pay. **7** Inaramidko ti lawag ken pinarsuak ti kinasipnget; inyegko ti talna ken mangar-aramidak kadagiti didigra; Siak ni Yahweh, a mangar-aramid kadagitoy amin a banbanag. **8** Dakayo a langit, agtudokayo! Bay-an nga agtudo ti tangatang iti kinalinteg a pannakaisalakan. Sagepsepen koma daytoy ti daga, tapno agrusing koma ti pannakaisalakan, ken agtubo met ti kinalinteg. Siak, a ni Yahweh, ket pinarsuak dagitoy a dua. **9** Asi pay ti siasinoman a makisinnupiat iti nangaramid kenkuana! Maysa a banga kadagiti amin a banga iti daga! Nasken kadi nga ibaga ti pila iti agdamdamili, 'Ania ti ar-aramidem?' wenno, 'Ania ti inar-aramidmo—awan kadi imam idi inaramidmo daytoy?' **10** Asi pay ti agkuna iti maysa nga ama, 'Ania ngay daytoy nga iputotmo?' wenno iti maysa nga ina, 'Ania ngay daytoy nga ipasngaymo?' **11** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Nasantoan ti Israel, a Namarsua kenkuana: 'Maipapan kadagiti banbanag a mapasamakto, tubngarennak kadi maipanggep kadagiti annakko? Ibagam kadi kaniak no ania ti aramidek maipapan kadagiti aramid dagiti imak?' **12** Inaramidko ti daga ken pinarsuak ti tao iti rabaw daytoy. Dagiti imak ti nangiyukrad kadagiti langit, ken imbilinko kadagiti amin a bitbituen nga agparangda. **13** Tinignayko ni Ciro iti kinalinteg, ken papintasekto dagiti amin a pagnaanna. Bangonennanto ti suidadko; paawidennanto dagiti tattaok a naitalaw a kas balud, ket saan a gapu iti bayad wenno pasuksok,'” kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **14** Kastoy ti kuna ni Yahweh, “Dagiti urnong ti Egipto ken dagiti tagilako ti Etiopia agraman dagiti Sabeos a natatayag a tattao, ket maiyegto kenka. Kukuamto amin dagitoy. Surutendakanto, nakakawardanto nga umay. Agruknoydanto kenka ken makipakpakaasidanto kenka a kunada, 'Awan duadua nga adda kenka ti Dios, ken awanen ti sabali no di laeng isuna.'” **15** Pudno a sika ti Dios a saan a makitkita, Dios ti Israel, a Mannangisalakan. **16** Maibabaindanto amin ken sangsangkamaysadanto a maipababa; dagiti agkitkitikit kadagiti didiosen ket agbiagto iti pannakaibabain. **17** Ngem isalakanto ni Yahweh ti Israel iti agnanayon a pannakaisalakan; saankanto a pulos a maibabain manen. **18** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a namarsua kadagiti langit, ti pudno a Dios a namarsua iti daga ken nangaramid iti daytoy, ti nangipasdek iti daytoy. Inaramidna daytoy, saan a kas maysa a langalang, ngem inaramidna daytoy a pagnaedan: “Siak ni Yahweh, ket awanen sabali pay. **19** Saan a nalimed ti pannakisaritak, kadagiti nalimed a lugar; saanko nga imbaga kadagiti kaputotan ni Jacob, 'Sapulendak!' ket awan gayam serbi iti panangsapulda kaniak. Siak ni Yahweh, a sipupudno nga agsasao; ibagbagak dagiti nalinteg a banbanag. **20** Aguummongkayo ket umaykayo! Aguummongkayo amin, dakayo a napagtalaw manipud kadagiti nasion! Maagda, dagiti mangaw-awit kadagiti imahen ken dagiti agkarkararag kadagiti didiosen a saan a makaisalakan. **21** Umasidegkayo ket ibagayo kaniak, iparangyo dagiti pammaneknek! Agkaykaysada koma nga agpanggep. Siasino ti nangipakita iti daytoy idi un-unana? Siasino ti nangiwaragawag iti daytoy? Saan kadi a Siak, a ni Yahweh? Ken awanen ti Dios malaksid kaniak, maysa a nalinteg a Dios ken Mangisalakan; awan iti sabali no di

laeng siak. **22** Agsublikayo kaniak ket maisalakankayo, amin a pungto ti daga; ta siak ti Dios, ket awanen ti sabali a dios. **23** 'Agsapataak, ibagak ti nalinteg a pagannurotak, ken saanto a maibabawi daytoy: Agparintumengto kaniak ti tunggal tumeng, agkarinto kaniak ti tunggal dila. **24** Ibagbagana, "Kenni Yahweh laeng ti pannakaisalakan ken pigsa.'"" Amin dagiti makaunget kenkuana ket agbainto iti msangngoananna. **25** Kenni Yahweh, amin dagiti kaputotan ti Israel ket maibilangto a nalinteg; agpannakkeldanto gapu iti naaramidanna.

46 Agrukrukbab ni Bel, agdumdumog ni Nebo; aw-awiten dagiti ayup dagiti didiosenda. Dagitoy a didiosen nga aw-awitenda ket padagsen kadagiti nabannog nga ayup. **2** Agrukob ken agparintumengda a sangsangkamaysa; saanda a maispal dagiti imahen, ken uray isuda a mismo ket maitalaw. **3** Dumngegka kaniak, balay ti Jacob, ken dakayo amin, a nabatbati iti balay ni Jacob, nga inay-aywanak sakbay pay a naipasngaykayo, naisikug iti aanakan: **4** Uray inton lumakaykayo, siak latta, ken uray no aguban dagiti bubuokyo aywanankayto. Pinarsuakayo, ken ipaayko dagiti kasapulanyo, itundakayo iti pakatalgedanyo. **5** Siasino ti pangidiliganyo kaniak? Ken siasino ti kaas-aspingko, tapno mapagdinniligdakami? **6** Iburburais dagiti tattao ti balitok manipud iti pagkargaan ken mangtimbangda iti pirak. Mangtangdangda iti mammanday, ket aramidenna daytoy a didiosen; agruknoyda ken agdayawda iti daytoy. **7** Ibaklayda daytoy; ikabilda iti lugar a pakaisaadanna, ket nakatakder latta daytoy iti disso a nakaikabilanna ken saan nga umakar daytoy manipud iti ayanna. Agasugda iti daytoy, ngem saan a makasungbat wenno makaisalakan iti siasinoman a mariribukan. **8** Amirisenyo dagitoy a banbanag; saanyo nga iyaleng-aleng dagitoy, dakayo a managsukir! **9** Amirisenyo dagiti immuna a banbanag, dagiti napalabas, ta siak ti Dios, ket awan sabali pay, Siak ti Dios, ket awan ti kas kaniak. **10** Impakpakaammok ti panungpalan manipud idi punganay, ken imbagbagak ti saan pay a napasamak; kunak, "Mapasamakto dagiti panggepko, ken aramidek ti tarigagayko." **11** Awagak ti tumatayab a tiltiliwen dagiti ayup manipud iti daya, ti tao a napilik manipud iti adayo a daga; wen, nasaokon; ipatungpalko met daytoy; adda panggepko, aramidek met daytoy. **12** Dumngegkayo kaniak, dakayo a nasukir a tattao, dakayo a saan a mangar-aramid iti nalinteg. **13** Iyasidegko ti kinalintegko; saan nga adayo daytoy, ken saan nga aguray ti panangisalakanko; ket ipaayko ti pannakaisalakan iti Sion ken ti kinapintasko iti Israel.

47 Bumabaka ket agtugawka iti tapok, sika a birhen nga anak ti Babilonia; agtugawka iti daga nga awanan iti trono, sika nga anak a babai dagiti Caldeo. Saankan a maawagan a nalibnos ken nalapsat. **2** Alaem ti gilingan a bato ket aggilingka iti arina; ikkatem ta dalungdongmo, ussobem ti nagayad a kawesmo, lislisam dagita luppom, ballasiwem dagiti karayan. **3** Maiparangto ti kinalamolamom, wen, makitanto ti pannakaibabainmo: Agibalesak ket awan iti labsak a tao. **4** Ti Mannubbottayo ket Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna, ti Nasantoan a Dios ti Israel. **5** Agtugawka a siuulimek ket mapanka iti kinasipnget, anak a babai dagiti Caldeo; ta saankan a maawagan a Reyna dagiti pagarian. **6** Nakaungetak kadagiti tattaok; rinugitak ti tawidko ken inyawatko ida kenka, ngem saanmo ida a kinaasian; sinangolam iti nadagsen unay dagiti lallakay. **7** Kinunam, "Agturayak iti agnanayon a kas naturay a reyna." Saanmo nga impapuso dagitoy a banbanag, wenno pinanunot no ania ti pagbanagan dagitoy. **8** Ita ngarud denggem daytoy, sika a mangay-ayat iti ragragsak ken sika nga agtugtugaw a sitatalged, sika a mangibagbaga iti pusom, "Agbibiagak, ket awanen ti sabali pay a kas kaniak; saanakto a pulos nga agtugaw a kas balo, wenno saankonto a pulos a mapadasan ti mapukawan kadagiti annak." **9** Ngem iti apagkanito iti maysa la nga aldaw, mapasamakto kenka dagitoy dua a banag: ti pannakapukaw kadagiti annak ken ti pannakabalo: awanto iti makalapped iti iyuumay dagitoy kenka, uray no ipakatmo iti panagsalamangkam, ken adu a kita iti panaganito ken an-anib. **10** Nagtalekka iti kinadangkesmo; kinunam, "Awan iti makakitkita kaniak;" Iyaw-awannaka ti kinasiribmo ken pannakaammom, ngem kinunam iti pusom, "Agbibiagak, ket awanen ti sabali pay a kas kaniak." **11** Agdissuorto kenka ti didigra; saanmonto a mapasardeng daytoy babaen iti panaganitom. Agdissuorto kenka ti pannakadadael; saanmoto a maliklikan daytoy. Kellaatto nga umay kenka ti didigra a saanmo daytoy a mapakpakadaan. **12** Ipakatmo ti panangsalamangkam ken panaganitom nga inar-aramidmo a sipupudno sipud pay kinaubingmo; bareng no agballigika, bareng no mapapanawmo ti didigra. **13** Nabannogka iti adu a panakiyumanmo; tumakder koma dagidiay a tattao ket isalakandaka—dagiti mangad-adal kadagiti langit ken kadagiti bitbituen, dagidiay mangiparparangarang iti baro a bulan—isalakandaka koma iti mabalin a mapasamak kenka. **14** Kitaem, agbalidanto a kasla garami. Uramento ida ti apuy. Saandanto a maisalakan dagiti bagbagida manipud iti apuy. Awanto beggang a mangpapudot kadakuada ken apuy a paginudoanda! **15** Awanto ti maganabmo kadagidiay a nagbanbannogam, kadagidiay nagtagtagilakoam manipud kinaagtutubom; magsipanawda, tunggal maysa iti dalanna; awanto ti siasinoman a mangisalakan kenka.

48 Denggenyo daytoy, balay ni Jacob, a naawagan iti nagan nga Israel, ken nagtaud iti kaputotan ti Juda; dakayo nga agsapsapata iti nagan ni Yahweh ken umaw-awag iti Dios ti Israel, ngem saan nga iti kinapudno wenno iti nalinteg a wagas. **2** Ta awaganda dagiti bagida a tattao iti nasantoan a siudad ken agtaltalek iti Dios ti Israel; Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. **3** "Naipakaammokon dagiti banbanag manipud idi; nagtaud dagitoy iti ngiwatko, ken naipakaammok dagitoy; kalpasanna, inaramidko a dagus dagitoy, ket napasamak dagitoy. **4** Gapu ta ammok a natangken ti uloyo, kas katangken ti landok ti piskel ti tengngedyo ken kasla bronse ti mugingyo, **5** isu nga impakaammokon dagitoy a banbanag kadakayo idi; sakbay a napasamak dagitoy, impakaammokon kadakayo tapno saanyo nga ibaga nga, 'Ti didiosek iti nangaramid kadagitoy,' wenno 'ti imahen a kayo wenno ti imahen a landok ti nangaramid kadagitoy a banbanag.' **6** Nangngegyo ti maipanggep kadagitoy a banbanag, kitaenyo amin daytoy a pammaneknek; ket dakayo, saanyo kadi nga aklunen a pudno dagitoy nga imbagak? Manipud ita, mangipakitaak kadakayo iti baro a banbanag a nailemmeng a saanyo pay a naammoan. **7** Rimsuada ita a saan ket nga idi, ken saanyo pay a nangngeg ti maipapan kadagitoy sakbay daytoy nga aldaw, isu a saanyo a maibaga, 'Wen, ammok ti

maipapan kadagitoy.' **8** Saanyo a pulos a nangngeg; saanyo nga ammo; saan idi a nailawlawag dagitoy a bambanag kadagiti lapayagyo. Ta ammok a manangallilawkayo unay, ken nasukirkayon sipud pay pannakaiyanakyo. **9** Para iti naganko, lapdakto ti ungetko, ken gapu iti dayawko ket saanko nga ituloy ti panangdadaelko kadakayo. **10** Kitaenyo, ginugorankayo, ngem saan a kas iti pirak; pinasin-awkayo iti hurno ti panagsagaba. **11** Para iti bukodko a pagimbagan, gapu iti bukodko a pagimbagan nga agtignayakto; ta kasano nga ipalubosko a maibabain ti naganko? Saankonto nga ited ti dayagko iti sabali. **12** Dumngegkayo kaniak, Jacob ken Israel nga inayabak: Siak isuna; siak ti umuna ken siak met laeng ti maudi. **13** Wen, ti imak ti nangisaad iti pundasion ti daga, ken ti makannawan nga imak ti nangiyaplag kadagiti langit; no awagak ida, sangsangkamaysada a tumakder. **14** Aguummongkayo, dakayo amin, ket dumngegkayo; Siasino kadakayo ti nangiwaragawag kadagitoy a babanag? Aramidento ti katulongan ni Yahweh ti gandatna iti Babilonia. Aramidennanto ti pagayatan ni Yahweh maibusor kadagiti Caldeo. **15** Siak, nasaokon, wen, pinaayabakon isuna, inyegkon isuna, ket agballiginto. **16** Umasidegkayo kaniak, dumngegkayo iti daytoy; manipud idi punganay saanak a nagsao iti nalimed; no mapasamak daytoy, addaak sadiay; ket ita imbaonnak ni Apo a Yahweh, ken ti Espirituna." **17** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Mannubbotyo, a Nasantoan a Dios ti Israel, "Siak ni Yahweh a Diosyo, a mangisursuro kadakayo no kasano ti agballigi, a mangidaldalan kadakayo iti rumbeng a dalan a papananyo. **18** No tinungpalyo laeng koma dagiti bilbilinko! Ket nagayus koma a kasla karayan ti kapia ken panagrang-ayyo, ken ti pannakaisalakanyo ket kasla kadagiti dalluyon ti baybay. **19** Nagbalin koma a kas kaadu ti darat dagiti kaputotanyo, ken dagiti annak kadagiti aanakanyo ket kas kaadu dagiti binukel ti darat; saan koma a napukaw ti naganda iti sangoanak. **20** Rummuarkayo iti Babilonia! Panawanyo dagiti Caldeo! Ipukkawyo nga iwaragawag daytoy! Ipakaammoyo daytoy, padanunenyo daytoy agingga kadagiti pungto ti daga! Ibagayo, 'Inispal ni Yahweh ni Jacob nga adipenna.' **21** Saanda a nawaw idi inturongna ida kadagiti disierto; pinagayusna ti danum manipud iti bato para kadakuada; binittakna ti bato ket pimsuak ti danum. **22** Awan iti talna para kadagiti nadangkes—kuna ni Yahweh."

49 Dumngegkayo kaniak, dakayo nga isla! Ket ipangagyo, dakayo a tattao nga adda iti adayo. Inawagannak ni Yahweh sipud pannakaiyanakko babaen iti naganko, idi impasngaynak ti inak ditoy lubong. **2** Inaramidna a kasla natadem a kampilan ti ngiwatko; inlemmengnak iti anniniwan ti imana; inaramidnak a maysa a napasileng a pana; inlemmengnak iti tagubanna. **3** Kinunana kaniak, "Sika ti adipenko, Israel, a pangipakitaak iti dayagko." **4** Uray no impagarupko nga awan serbi ti inaramidko, a nagbannogak iti awan kaes-eskanna, Uray no kasta, ti hustisiak ket adda kenni Yahweh, ken ti gunggonak ket adda iti Diosko. **5** Ket ita nagsaon ni Yahweh, isuna a nangsukog kaniak sipud pannakaiyanakko nga agbalin nga adipenna, tapno maisubli manen kenkuana ni Jacob, ken tapno maisubli ti Israel kenkuana. Napadayawanak iti imatang ni Yahweh, ket ti Diosko ti nagbalin a pigsak. **6** Kunana a, "Bassit unay a banag para kenka ti agbalin nga adipenko a mangipasdek manen kadagiti tribu ni Jacob, ken mangisubli kadagiti nakalasat iti Israel. Pagbalinenkanto a silaw kadagiti Hentil, tapno agbalinka a mangisalakanko agingga kadagiti pungto ti daga." **7** Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Mannubbot ti Israel, a Nasantoan, iti daydiay naumsi ti biagna a kinagura dagiti nasion, ken adipen dagiti agtuturay, "Makitadakanto dagiti ari ket tumakderda, ken makitadakanto dagiti prinsipe ket agtameddanto gapu kenni Yahweh a napudno, ken Nasantoan ti Israel, a nangpili kenka." **8** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Inton dumteng ti kanito nga ingkeddengko a pangipakitaak iti kinasayaatko kenka, sungbatankayto, ken iti aldaw ti pannakaisalakan, tulongankanto; salaknibankanto, ken itedkanto a kas tulag kadagiti tattao, a mangbangon manen iti daga, tapno ited manen ti langalang a tawid. **9** Ibagamto kadagiti balud, 'Rummuarkayo;' kadagiti adda iti nasipnget a pagbaludan, 'Agparangkayo.' Agarabdanto iti igid dagiti dalan, ken kadagiti amin a tapaw ti langalang a turod ti pakaipasturandanto. **10** Saandanto a mabisin wenno mawaw; wenno mapudotan iti init, ta idalanto ida ti mangngaasi kadakuada; iturongnanto ida kadagiti ubbog ti danum. **11** Ket pagbalinekto a kalsada dagiti amin a bantayko, ken pagbalinekto a patad dagiti kalsadak." **12** Kitaem, aggapunto dagitoy iti adayo, adda naggapu iti amianan ken iti laud; ken naggapu dagiti dadduma iti daga ti Sinim. **13** Agkantakayo, O langlangit, ken agrag-oka, O daga, agkantakayo, dakayo a banbantay! Ta liwliwaen ni Yahweh dagiti tattaona, ket kaasiannanto dagiti agsagsagaba. **14** Ngem kinuna ti Sion, "Binaybay-annak ni Yahweh, ken linipatnak ti Apo." **15** "Malipatan kadi ti babai ti maladagana, a paspasusoenna iti barukongna, isu a saanna a kaasian ti impasngayna nga anakna? Wen, mabalin a malipatanda, ngem saankayonto a malipatan. **16** Kitaem, inkitikitko ti naganyo kadagiti dakulapko; adda a kanayon iti sangoanak dagiti padermo. **17** Agdardaras nga agsubli dagiti annakmo, kabayatan nga umad-adayo dagiti nangdadael kenka. **18** Kumitaka iti aglawlawmo ket makitam, aguummongda amin nga um-umay kenka. Iti isapatak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—nga usaremto dagitoy a kasla alahas; isuotmonto dagitoy, a kas iti maysa a nobia. **19** Uray no naglangalang ken nabaybay-anka, maysa a nadadael a daga, ita agbalinka a bassit unay para kadagiti agnanaed, ket maidayonto dagiti nangdadael kenka. **20** Kunaento kenka dagiti ubbing a maiyanak iti tiempo ti pannakaulilak 'Nailet unay daytoy a lugar para kadakami, iyaramidannakami iti siled tapno makapagnaedkami ditoy.' **21** Ket damagemto iti bagim, "Siasino ti nangipasngay kadagitoy nga ubbing para kaniak? Naulilaak iti annak ken saanakon a makaanak, naipanaw kas balud ken naisina. Siasino ti nangpadakkel kadagitoy nga ubbing? Kitaem, nabatiak nga agmaymaysa; sadino ti naggapuan dagitoy?'" **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, "Kitaem, Ingatokto ti imak kadagiti nasion; ingatokto ti banderak a pagilasinan dagiti tattao. Ubbaendanto nga iyeg dagiti annakmo a lallaki ken sallabayendanto dagiti annakmo a babbai. **23** Dagitinto ari ti pannakaamam, ken dagitinto reynada ti mangaywan kenka; agkurnodanto kenka a nakadekket ti rupada iti daga ket dilpatandanto ti tapok kadagiti sakam; ket maammoamto a siak ni Yahweh; dagiti a makauray kaniak ket saanto a maibabain." **24** Maala kadi dagiti nasamsam manipud kadagiti mannakigubat, wenno maispal kadi dagiti balud manipud iti nauyong nga agturay? **25** Ngem kastoy ti kuna ni Yahweh, "Wen,

maitalawto dagiti balud manipud kadagiti mannakigubat ken maisublinto dagiti sinamsam gapu ta karangetkonto ti kabusormo ken isalakanko dagiti annakmo. **26** Ket ipakankonto kadagiti mangparparigat kenka ti bukodda a lasag; ken mabartekdanto iti bukodda a dara, a kasla la daytoy ket arak; ket maammoanto ti amin a sangkataoan a siak, a ni Yahweh, ti Mangisalakanmo ken ti Mannubbotmo, ti Mannakabalin a Dios ni Jacob."

50 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Sadino ti ayan ti kasuratan ti panagsina a mangipakita nga insinak ti inayo? Ken siasino kadagiti nakautangak ti nangilakoak kadakayo? Kitaenyo, nailakokayo gapu kadagiti basbasolyo, ken gapu iti kinasukiryo, napatalaw ti inayo. **2** Apay nga awan tao idi immayak dita? Apay nga awan simmungbat idi immawagak? Ababa kadi unay ti imak a mangsubbot kenka? Awan kadi iti pannakabalinko a mangispal kadakayo? Kitaenyo, babaen iti panagsaok, matianan ti baybay; pagbalinek a disierto dagiti karayan; matay ken mabuyok dagiti lames kadagitoy gapu iti kinaawan ti danum. **3** Kawesak iti kinasipnget ti tangatang; kalubak daytoy iti nakersang a lupot." **4** Inikkannak ni Yahweh nga Apo iti dila a kas maysa kadagiti nasuroan, tapno agsaoak iti makaited pigsa kadagiti nabannog; ririiingennak iti binigat; ririiingenna dagiti lapayagko a dumngeg a kas kadagiti nasurroan. **5** Ti Apo a Yahweh ti nanglukat kadagiti lapayagko, ken saanak a nagsukir, saanak a timmalikud. **6** Intayak ti bukotko kadagiti mangsapsaplit kaniak, ken dagiti pingpingko kadagiti mangparut kadagiti barbasko; saanko nga inlinged ti rupak manipud iti pannakaibabain ken pannakatuptupra. **7** Ta tulongannakto ni Yahweh nga Apo; saanak ngarud a naibabain, pinagbalinko a kasla bato ti rupak, ta ammok a saanakto a maibabain. **8** Adda iti asideg ti mangipaduyakyak nga awan basolko. Siasino ti sumupiat kaniak? Tumakdertayo ket agsasangotayo. Siasino ti mangakusar kaniak? Umasideg koma ngarud kaniak. **9** Kitaenyo, tulongannakto ni Yahweh nga Apo. Siasino ti mangibaga a nagbasolak? Kitaenyo, rumukopdanto amin a kasla lupot; kanento ida ti buot. **10** Siasino kadakayo ti agbutbuteng kenni Yahweh? Siasino ti agtultulnog iti timek ti adipenna? Siasino ti magmagna iti kasipngetan nga awan ti silawna? Rumbeng nga agtalek isuna iti nagan ni Yahweh ken agtalek iti Diosna. **11** Kitaenyo, dakayo amin a agpasged iti apuy, a kanayon nga adda awitna a pagsilawan: magnakayo iti lawag dagiti apuyyo ken kadagiti gil-ayab ti pinasgedanyo. Daytoy ti naawatyo kaniak; agiddakayonto iti disso iti ut-ot.

51 Dumngegkayo kaniak, dakayo a mangitultuloy iti kinalinteg, dakayo a mangbirbirok kenni Yahweh: Kitaenyo ti dakkel a bato a nangtippinganda kadakayo ken ti abut a nangkalianda kadakayo. **2** Kitaenyo ni Abraham nga amayo, ken ni Sara a nangipasngay kadakayo; ta agmaymaysa isuna idi inayabak. Binendisionak ken pinaaduk isuna. **3** Wen, liwliwaento ni Yahweh ti Sion, liwliwaennanto dagiti amin a langalang a lugar iti daytoy; inaramidna a kasla Eden ti let-ang daytoy ken kasla minuyongan ni Yahweh dagiti patad a disiertona iti igid ti tanap ti Karayan Jordan; rag-o ken ragsak ti masarakanto iti daytoy, panagyaman ken timek ti kankanta. **4** Ipangagdak koma, tattaok; ken dumngegkayo kaniak, tattaok! Ta mangipaulogakto iti bilin, ket pagbalinekto a silaw ti hustisiak kadagiti nasion. **5** Asideg ti kinalintegko; rummuarto ti panangisalakanko, ken ukomento ti takkiagko dagiti nasion; agurayto kaniak dagiti isla; ta sigagagardanto nga aguray iti takkiagko. **6** Tumangadkayo iti tangatang, ken kitaenyo ti daga ditoy baba, ta agpukawto a kasla asuk dagiti langit, marunotto a kasla lupot ti daga, ken matayto a kasla kadagiti ngilaw dagiti agnanaed iti daytoy. Ngem agtultuloyto ti panangisalakanko iti agnanayon, ken saanto a pulos a sumardeng ti panagtrabaho ti kinalintegko. **7** Dumngegkayo kaniak, dakayo a makaammo iti nalinteg, dakayo a tattao nga adda iti pusona ti lintegko: Saanyo a pagbutngan ti panangumsi dagiti tattao, wenno maupay ti pusoyo gapu kadagiti panangirurumenda. **8** Ta maiyarigdanto iti lupot a kanen ti buot; ken maiyarigdanto iti lalat a kanen ti igges; ngem iti amin a henerasion, agnanayonto ti kinalintegko ken ti panangisalakanko. **9** Agriingka, agriingka, takkiag ni Yahweh, ikawesmo ti kinabileg. Agriingka a kas idi un-unana nga al-aldaw, dagiti nagkauna a henerasion. Saan kadi a sika ti nangrumek iti narungsot nga ayup ti baybay, sika a nangduyok iti dragon? **10** Saan kadi a pinaattianam ti baybay, ti dandanum iti kaadaleman, ket inaramidmo a dalan dagiti kaadaleman ti baybay tapno lumasat dagiti nasubbot? **11** Dagiti sinubbot ni Yahweh ket agsublinto ken umay iti Sion nga agsasangit a sirarag-o ken addaan iti agnanayon a ragsak kadagiti uloda; ringbawanto ida ti kinaragsak ken rag-o, pumanawto ti liday ken ladingit. **12** Siak, Siak, ti mangliwliwa kadakayo. Apay a kabutengyo dagiti tattao, a matayto, dagiti annak ti tao, a naaraamid a kas iti ruot? **13** Apay a linipatyo ni Yahweh a Namarsua kadakayo, a nagiyukrad kadagiti langlangit, ken nangisaad kadagiti pundasion ti daga? Agtultuloy ti inaldaw a panagbutengyo gapu iti kinarungsot ti mangparparigat no kasta nga ikeddengna ti mangdadael. Sadino ti ayan ti kinarungsot ti mangparparigat? **14** Dardarasento ni Yahweh a wayawayaan ti napagkubbo; saanto isuna a matay ken mapan iti abut ken saanto nga agkurang ti tinapayna. **15** Ta siak ni Yahweh a Diosyo, a mangkibkibur iti baybay, tapno agdaranudor dagiti dalluyonna—ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. **16** Inkabilko dagiti sasaok iti ngiwatmo, ket linengdanka iti anniniwan ti imak, tapno maimulak dagiti langlangit, maisaadko dagiti pundasion ti daga ken kunaek iti Sion, "Dakayo dagiti tattaok." **17** Agriingka, agriingka, tumakderka, Jerusalem, sika nga imminum iti malukong ti pungtot ni Yahweh manipud iti imana; ininummo ti malukong, ti malukong ti makapadiwerdiwer, ket inibusmo daytoy. **18** Awan ti uray maysa kadagiti amin nga annakna nga impasngayna ti mangtarabay kenkuana; awan ti uray maysa kadagiti amin nga annak a pinadakkelna ti mangkibin kenkuana. **19** Napasamak kenka dagitoy a dua a riribuk—siasinonto ti makipagladingit kenka? —panagbalin a langalang ken pannakadadael, nakaro a panagbisin ken ti kampilan. Siasinonto ti mangliwliwa kenka. **20** Natalimudaw dagiti annakmo; napasagda iti tunggal suli ti dalan a kasla ugsa a nasiloan; napnoanda iti pungtot ni Yahweh, iti panangtubngar ti Diosmo. **21** Ngem ita denggem daytoy, sika a naparigat ken nabartek, ngem saan a nabartek iti arak. **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apom, a Diosmo, a mangikankanawa kadakagiti tattaona, "Kitaem, innalakon ti kopa a makapadiwerdiwer manipud iti imam—ti kopa ti pungtotko—tapno saanmonto manen nga inumen daytoy. **23** Ikabilkonto kadagiti ima dagiti mangparigat kenka,

dagiti nangibaga kenka, 'Agiddaka, tapno makapagnakami ti rabawmo'; pinagbalinmo a kasla daga ken kalsada a pagnaanda ti bukotmo."

52 Agriingka, agriingka, pumigsaka, Sion, ikawesmo dagiti napipintas a pagan-anaymo, Jerusalem, nasantoan a siudad; ta saanton a pulos a makastrek kenka dagiti saan a nakugit wenno narugit. **2** Pagpagem ti tapok iti bagim, tumakder ken agtugawka, Jerusalem; ikkatem ti kawar iti tengngedmo, naibalud a babbai nga annak ti Sion. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Nailakokayo nga awan bayadna, ket masubbotkayonto nga awan iti mausar a kuarta." **4** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Idi un-unana, simmalog dagiti tattaok iti Egipto tapno agnaed sadiay iti apagbiit; iti saan a nagbayag ket pinarigat ida ti Assiria. **5** Ita, ania ti adda kaniak ditoy—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—kitkitaek dagiti tattaok a naiyadayo para iti awan? Aganug-ogto dagiti mangituray kadakuada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket agmalmalem nga awan sarday a malalais ti naganko. **6** Ngarud maamoanto dagiti tattaok ti naganko; maammoandanto iti dayta nga aldaw a siak ti nangibaga iti daytoy. Wen, siak!" **7** Anian a nagpintas iti tapaw dagiti banbantay dagiti saka ti mensahero a mangidandanon kadagiti naimbag a damag, a mangiwarwaragawag iti kappia, a mangiyeg kadagiti naimbag a damdamag, a mangiwaragawag iti pannakaisalakan, a mangibaga iti Sion, "Agturturay ti Diosyo!" **8** Dumngegkayo, ipukpukkaw dagiti agbanbantay kadakayo ti timekda, sangksangkamaysada nga agpukpukkaw gapu iti rag-o, ta makitadanto, kadagiti tunggal matada, ti panagsubli ni Yahweh idiay Sion. **9** Agrag-okayo, agkanta a sangsangkamaysa, dakayo a nadadael iti Jerusalem; ta liniwliwa ni Yahweh dagiti tattaona; sinubbotna ti Jerusalem. **10** Insagana ni Yahweh ti nasantoan a takkiagna iti imatang dagiti amin a nasion; makitanto ti entero a daga ti panangisalakan ti Diostayo. **11** Pumanawkayo, pumanawkayo, rummuarkayo manipud sadiay; saanyo a sagiden ti narugit; pumanawkayo iti tengnga daytoy; dalusanyo dagiti bagbagiyo, dakayo a mangaw-awit kadagiti alikamen ni Yahweh. **12** Ta saankayonto nga agap-apura a rummuar wenno pumanaw nga agdandanag; ta umun-unanto ni Yahweh ngem kadakayo; ken Dios ti Israel ti mangbantayto iti malikudanyo. **13** Kitaenyo, agtignayto a sisisirib ti adipenko ket agballiginto; maingatonto ken maital-o isuna; maitan-okto unay isuna. **14** Kas iti panagagamak ti adu kadakayo— nadadael iti kasta unay ti langana nga uray la kasla saanen a tao, isu a ti langana ket saan a mailasin a tao— **15** isu a kellaatennanto dagiti adu a nasion; agulimekto dagiti ari gapu kenkuana. Ti saan a naibaga kadakuada, makitadanto, ken ti saanda a nangngeg, maawatandanto.

53 Siasino ti mamati iti nangngeganmi? Ken siasino ti nakaiparangan ti takiag ni Yahweh? **2** Ta dimmakkel isuna iti sangoanan ni Yahweh a kas iti maysa a naganus a kayo, ken kas iti mula a rimmusing manipud iti natikag a daga; awan ti nasayaat a buya wenno raniagna; idi nakitami isuna, awan ti pintasna a mangawis kadakami. **3** Inuyaw ken linaksid isuna dagiti tattao; maysa a tao iti ladladingit, ken makaammo iti panagsagaba. Kas iti maysa a tao a saan a kayat a kitaen dagiti tattao, nauyaw isuna; ken imbilangtayo nga awan iti serserbina. **4** Ngem pudno a binaklayna dagiti an-annayentayo ken inawitna dagiti ladingittayo; nupay kasta impagaruptayo a dusdusaen isuna ti Dios, sapsaplitan ti Dios, ken naparigat. **5** Ngem nasugat isuna gapu kadagiti kinasukir nga aramidtayo; naparparigat gapu kadagiti basbasoltayo. Sinagabana ti pannusa tapno maaddaantayo iti kapia, ken babaen kadagiti sugatna napaimbagtayo. **6** Maiyarigtayo amin iti karnero a naiyaw-awan; nagturongtayo kadagiti bukodtayo a dalan, ken impabaklay ni Yahweh kenkuana ti pannusa a maipatay koma kadatayo. **7** Naidaddanes isuna; ngem iti panagpakumbabana ket saanna nga inlukat ti ngiwatna; a kas iti urbon a karnero a naiturong iti pakapartianna, ken kas iti karnero a naulimek iti sangoanan ti mangpukpukis kenkuana, isu a saanna nga inlukat ti ngiwatna. **8** Babaen iti pannakatiliw ken pannakaukom naikeddeng isuna a madusa; siasinonto iti dayta a henerasion ti makaamiris iti maipapan kenkuana? Ngem naisina isuna manipud iti daga dagiti sibibiag; gapu kadagiti basbasol dagiti tattaok ket naipabaklay kenkuana ti pannusa. **9** Pinanggepda nga itanem isuna iti denna ti tanem dagiti dakes a tao, ken iti abay ti tanem ti baknang a tao, idinto nga awan ti nagbasolanna wenno aniaman nga inuulbod iti ngiwatna. **10** Nupay kasta, inkeddeng ni Yahweh ti pannakaparigat ken panagsagabana; ken no idatonna ti biagna a kas daton para iti basol, makitananto dagiti kaputotanna, taginayonenna dagiti al-aldawna, ken matungpalto ti panggep ni Yahweh babaen kenkuana. **11** Kalpasan iti panagsagabana, makitananto ken mapnekto isuna iti pannakaammo mapaipanggep iti inaramidna. Palintegento ti nalinteg nga adipenko ti adu a tattao; baklayennanto dagiti basbasolda. **12** Ngarud, itedkonto kenkuana ti bingayna iti sangkataoan, ken ibonongna iti kaaduan ti nasamsam, gapu ta indatonna ti biagna, ken naibilang kadagiti managlabsing. Binaklayna ti basol dagiti tattao ken nangibabaet para kadagiti managsukir.

54 Agkantaka, sika a lupes a babai; sika a saan a nagpasngay; agkantaka a sirarag-o ken agsangitka iti napigsa, sika a saan pay pulos a nagpasikal. Ta dagiti annak ti nabaybay-an a babai ket ad-adunto ngem kadagiti annak ti naasawaan a babai," kuna ni Yahweh. **2** Palawaem ti toldam ken iyukradmo dagiti kurtina ti toldam; paatidogem dagiti talim ken palagdaem dagiti pasokmo. **3** Ta maiyukradkanto iti makanawan ken iti makanigid, ken parmekento dagiti kaputotam dagiti nasion ken agnaeddanto manen kadagiti langalang a siudad. **4** Saanka nga agbuteng ta saankanton a mabainan, wenno maupay ta saankanto a maibabain; malipatamto ti pannakaibabain ti kinaagtutubom ken ti pannakaibabain ti pannakabaybay-am. **5** Ta ti Nangparsua kenka ket isu ti asawam; ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. Ti Nasantoan ti Israel ket isu ti Mannubotmo; maawagan isuna a Dios ti sangalubongan. **6** Ta inayabannaka manen ni Yahweh kas asawa a nabaybay-an ken agladladingit iti espiritu, kas iti babai nga ubing a nakiasawa ken nailaksid, kuna ti Diosmo. **7** "Binaybay-anka iti apagbiit a tiempo, ngem babaen iti dakkel nga asi alaenkanto. **8** Iti nakaro a pungtotko inlingedko ti rupak kenka iti apagkanito; ngem babaen iti agnanayon a kinapudnok iti tulagko kaasiankanto-kuna ni Yahweh, a mangisalakan mo. **9** Ta daytoy ket kas kadagiti dandanum ni Noe kaniak: kas iti panangisapatak a saanen a layusen ti dandanum ni Noe ti daga, kasta met ti panangisapatak a saankanton nga ungtan wenno tubngaren. **10** Ta uray no matuang dagiti

bantay ken magungon dagiti turod, ngem saanto a maisina kenka ti kinapudno ti tulagko, wenno saanto a magungon ti tulagko a pannakikappia- kuna ni Yahweh, a naasi kenka. **11** Sika a nagsagaba, a kasla pinarparigat iti bagyo ken saan a naliwliwa, kitaem, bangonekto manen ti siudadmo babaen kadagiti agkakapateg a batbato, ken ikabilkonto dagiti pundasionmo babaen iti bato a sapiro. **12** Aramidekto dagiti torrem babaen iti bato a rubi ken rumimrimat a batbato dagiti ruangam, ken napipintas a batbato dagiti akinruar a padermo. **13** Ket suruanto ni Yahweh dagiti amin nga annakmo; ket dakkelto ti talna dagiti annakmo. **14** Bangonenkanto manen iti kinalinteg. Saanmonto a pulos a mapadas ti pannakaidaddanes, ta saankanton a mabuteng, ken awanto iti nakabutbuteng nga umasideg kenka. **15** Kitaem, no adda ti mangpataud iti riribuk, saanto daytoy a nagtaud kaniak; siasinoman a mangpataud iti riribuk kenka ket maparmekto. **16** Kitaem, pinarsuak ti mammanday, a mangpasged kadagiti beggang ket agpanday kadagiti armas a kas trabahona, ken pinarsuak ti manangdadael tapno mangdadael. **17** Awan ti naaramid nga armas nga agballigi a maibusor kenka; ket kedngamto iti pannakadusa ti siasinoman a mangakusar kenka. Daytoy ti tawid dagiti adipen ni Yahweh, ken ti pannangikalintegak kadakuada —kastoy ti pakaammo ni Yahweh."

55 "Umaykayo, dakayo amin a mawaw, umaykayo iti danum! Ken, dakayo nga awan kuartana umaykayo, gumatangkayo ken mangankayo! Umaykayo, gumatangkayo iti arak ken gatas uray awan kuarta ken awan iti pagbayadyo. **2** Apay a mangtimbankayo iti pirak para iti saan a tinapay? Ken agtrabahokayo para iti saan a makapnek? Dumngegkayo a nasayaat kaniak ket mapnekayo, a kasla mangankayo iti kaimasan a taraon. **3** Dumngegkayo ket umaykayo kaniak! Dumngegkayo, tapno agbiagkayo! Pudno a makitulagak kadakayo iti agnanayon a tulag, iti napudno a tulag a naited kenni David. **4** Kitaenyo, insaadko isuna a kas saksi kadagiti nasion, a kas pangulo ken mangidadaulo kadagiti tattao. **5** Kitaenyo, umawagkayonto iti nasion a saanyo nga am-ammo; ken agtarayto nga agturong kadakayo ti nasion a saan a makaam-ammo kadakayo gapu kenni Yahweh a Diosyo, a Nasantoan ti Israel, a nangpadayaw kadakayo." **6** Birokenyo ni Yahweh kabayatan a mabirukan pay laeng isuna; umawagkayo kenkuana bayat nga asideg isuna. **7** Panawan koma ti nadangkes ti dalanna, ken ti managbasol a tao ti panunotna. Agsubli koma isuna kenni Yahweh, ket kaasiannanto isuna, ken iti Diostayo, a mangpakawanto kenkuana. **8** "Ta ti panunotko ket saan a kas iti panunotmo, kasta met a dagiti wagasmo ket saanko a wagas—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **9** ta no kasano a nangatngato dagiti langit ngem ti daga, kasta met a nangatngato dagiti wagasko ngem dagiti wagasmo, ken dagiti kapanunotak ngem dagiti kapanunotam. **10** Ta no kasano nga agtinnag ti tudo ken niebe manipud langit ket saan nga agsubli sadiay no di ket sibuganda ti daga ket pagtuboenda ti bukel a lumangto ket mangipaay iti bukel kadagiti agmulmula ken tinapay kadagiti mangmangan, **11** kastanto met ti sao a rummuar iti ngiwatko: saan daytoy nga agsubli kaniak nga awan serserbina, ngem tungpalen daytoy ti tarigagayko, ken agballiginto daytoy iti nangibaonak. **12** Ta rummuarkayonto nga addaan rag-o ken maiturongkayonto a sitatalna; agpukkawto a sirarag-o dagiti bantay ken dagiti turod iti sangoananyo, ken agpalakpakto dagiti ima dagiti amin a kayo iti tay-ak. **13** Imbes a dagiti sisiitan, agtubonto dagiti kayo; ken imbes a dagiti kalkalunay, agtubonto dagiti kayo nga arrayan, ket maipaayto daytoy kenni Yahweh, para iti naganna, a kas agnanayon a pagilasinan a saanto a mapukaw."

56 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ammoenyo ti nasayaat, aramidenyo ti nalinteg; ta asidegen ti panangisalakanko, ken maipakaammonto ti kinalintegko. **2** Nagasat ti tao a mangar-aramid iti daytoy, ken ti siasinoman a mangsalsalimetmet iti daytoy. Ngilngilinenna ti Aldaw a Panaginana, saanna daytoy a tulawan, ken likliklikanna nga agaramid iti kinadakes." **3** Saan koma nga ibaga ti gangannaet a nagbalin nga adipen ni Yahweh nga, "Ilaksidnakto ni Yahweh manipud kadagti tattaona." Masapul a saan nga ibaga ti eunoko a, "Kitaenyo, maysaak a nagango a kayo." **4** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kadagiti eunoko nga agngilngilin iti Aldaw ti Panaginana ken mangpilpili iti makaay-ayo kaniak, ken mangsalimetmet iti tulagko— **5** Para kadakuada, ikabilkonto iti uneg ti balayko ken iti uneg dagiti paderko ti maysa a pakalaglagipan a nasaysayaat ngem iti addaan kadagiti annak a lallaki ken babbai; ikkakto ida iti agnanayon a pakalaglagipan a saanto a mapukaw." **6** Kasta met dagiti gangannaet a makipagmaymaysa kenni Yahweh, tapno agserbi kenkuana, ken dagiti mangipatpateg iti nagan ni Yahweh, a mangidayaw kenkuana, amin nga agngilngilin iti Aldaw ti Panagina ken dagiti mangliklik a mangtulaw iti daytoy, ken dagiti mangsalsalimetmet iti tulagko, **7** "Ipankonto ida iti nasantoan a bantayko ken pagrag-oekto ida iti balayko a pagkararagan; maawatto dagiti datonda a maipuor ken dagiti sakripisioda iti altarko. Ta maawaganto ti balayko iti balay ti kararag nga agpaay kadagiti amin a nasion, **8** kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo, a mangum-ummong kadagiti napapanaw iti Israel—Ummongekto pay dagiti dadduma a mainayon kadakuada." **9** Dakayo amin a narungsot nga ayup iti tay-ak, umaykayo a mangalun-on, dakayo amin a narungsot nga ayup iti kabakiran! **10** Bulsek amin a taga-bantayda; saanda a makaawat; kasda la aso nga awan am-ammona; saanda a makataul: agtagtagainep, agid-idda, pagaayatna ti maturog. **11** Narawet dagiti aso; saanda pulos a mapnek; kasda la agpaspastor nga awanan pannakaawat; nagturongda amin iti bukodda a dalan, ag-aguman ti tunggal maysa dagiti awan serserbina. **12** "Umayka" kunada, "Aginumtayo iti arak ken naingel a mainum; kastoyto manen inton bigat, maysa nga aldaw nga awan pakaiyaspinganna."

57 Mapukaw ti nalinteg, ngem awan ti mangikaskaso iti daytoy, ken naipanaw met dagiti tattao ti tulag iti kinapudno, ngem awan ti makaawat a naipanaw dagiti nalinteg manipud iti dakes. **2** Sumrek isuna iti talna; aginanada kadagiti pagiddaanda, dagiti magna iti kinalintegda. **3** Ngem umasidegkayo, dakayo nga annak dagiti manggagamud, annak dagiti mannakikamalala ken ti babai a balangkantis. **4** Siasino ti lalaisenyo a siraragsak? Siasino ti pangingangangaanyo iti ngiwat ken guyguyabanyo? Saan kadi nga annakdakayo ti panaglabsing, annak ti panangallilaw? **5** Pappapudutennyo dagiti bagiyo iti pannakikakaidda iti sirok dagiti lugo, iti sirok ti tunggal nalangto a kayo, dakayo a mangpappapatay kadagiti

annakyo iti namaga a karayan, iti sirok dagiti rengngat ti bato. **6** Kadagiti nalamuyot a banbanag iti igid ti karayan ket dagiti banbanag a naited kadakayo. Dagitoy dagiti banbanag a daydayawenyo. Manggibukbukbokkayo iti daton a mainum kadagitoy ken mangitagtag-aykayo iti datonyo a bukel. Kadagitoy a banbanag kadi ti pakaragsakak? **7** Insaganam ti pagiddaam iti tapaw ti nangato a bantay; simmang-atka pay sadiay tapno mangidaton kadagiti sagut. **8** Iti likudan ti ruangan ken ad-adigi nangikabilka kadagiti pagilasinan; tinallikudannak, naglabuska ket kimmalay-atka; pinalawam ti pagiddaam. Nakitulagka kadakuada; impategmo dagiti pagiddaanda; nakitam dagiti mabagbagida. **9** Napanka iti ari nga addaan iti lana; pinaadom dagiti bangbanglo. Imbaonmo dagiti babaonem iti adayo; bimmabaka iti lubong dagiti natay. **(Sheol h7585)** **10** Nabannogka iti adayo a panagdaliasatmo, ngem pulos a saanmo a kinuna, "Awan namnamana." Nakasarakka iti biag kadagiti imam; ngarud saanka a kimmapoy. **11** "Siasino ti pagdandanagam? Siasino ti pagbutbutngam iti kasta unay a namagtignay kenka iti inaallilaw, iti kasta unay ket saannakon a malagip wenno mapanunot? Gapu ta naulimekak iti nabayag, saankan nga agbutbuteng kaniak. **12** Ipakaammok dagiti amin a nalinteg nga aramidmo ken ibagak dagiti amin nga inaramidmo, ngem saandakanto a matulungan. **13** Inton umasugka, ispalennaka koma ngarud dagiti inurnongmo a didiosen. Ngem ketdi ipanaw ida amin ti angin, ipanaw ida amin ti maysa nga anges. Ngem ti agkamang kaniak ket tawidennanto ti daga ken tagikuaenanto ti nasantoan a bantayko. **14** Ibagananto, 'Mangaramid, mangaramid! Dalusanyo ti dalan! Ikkatenyo dagiti amin a pakaitibkulan dagiti tattaok!'" **15** Ta kastoy ti kuna ti nangato ken Natan-ok, a sibibiag iti agnanayon, a nasantoan ti naganna, "Agnanaedak iti nangato ken nasantoan a lugar, kasta met kenkuana a napakumbaba ken mangak-aklon nga adda basolna, tapno isublik ti espiritu dagiti napakumbaba, ken tapno papigsaek ti puso dagiti agbabbabawi. **16** Ta saanakto a mang-usig iti agnanayon, wenno agunget iti agnanayon, ta kumapoy ti espiritu ti tao iti sangoanak, dagiti biag a pinarsuak. **17** Gapu iti basol iti kinaranggasna, nagungetak, ket dinusak isuna; inlingedko ti rupak ken nagungetak, ngem nagsubli isuna iti dalan ti pusona. **18** Nakitak dagiti wagasna, ngem paimbagekto isuna. Idalanko isuna, liwliwaek ken patibkerek dagiti agladladingit gapu kenkuana, **19** ken parsuaek ti bunga dagiti bibig. Kappia, kappia kadagiti adda iti adayo ken kadagiti asideg—kuna ni Yahweh—Paimbagekto ida. **20** Ngem maiyarig dagiti nadangkes iti nadawel a baybay, a saan a mabalin nga aginana, ken mangipurpurruak dagiti danumna iti pitak. **21** Awan talna para kadagiti nadangkes—kuna ti Dios."

58 "Agpukkawka iti napigsa, saanka nga agsarsardeng, agpukkawka iti napigsa kas iti trumpeta, tubngarem dagiti tattaok iti panagsukirda, ken ti balay ni Jacob kadagiti basolda. **2** Nu pay kasta, inaldaw a birbirokendak ken naragsakda iti pannakaammo kadagiti wagasko, a kas iti maysa a nasion a nagaramid iti kinalinteg ket saanda a binaybay-an ti linteg ti Diosda. Agkiddawda kaniak iti nalinteg a panangukom; agrag-oda iti iyaasideg ti Dios. **3** 'Ania ti serbi iti panagayunarmi,' kunada, 'no saanmo met a makita? Ania ti serbi ti panagpakumbabami, no saanmo met nga ikaskaso?' Kitaenyo, iti aldaw ti panagayunaryo birbirokenyo ti bukodyo a pakaragsakan ken idaddanesyo dagiti amin a trabahadoryo. **4** Kitaenyo, agayunarkayo tapno agaapa ken agkikinabilkayo, ken tapno kumabil babaen iti gemgem ti kinadangkes; saankayo nga agay-ayunar ita tapno maipangag ti timekyo idiay langit. **5** Kastoy kadi a kita ti panagayunar ti kayatko: Aldaw para iti siasinoman a mangipakumbaba iti bagina, tapno idumogna ti ulona a kas runo, ken tapno mangiyaplag iti nakersang a lupot ken mangiwarakiwak iti dapu iti pagidaanna? Kastoy kadi ti aw-awaganyo a panagayunar, aldaw a makaay-ayo kenni Yahweh? **6** Saan aya a kastoy ti pinilik a panagayunar: Ti panangikkatyo kadagiti kawar ti panangidadanes, ti panangwarwaryo kadagiti tali ti sangol, ti panangwayawayo kadagiti maparparigat, ken ti panangpugsatyo iti tunggal sangol? **7** Saan aya a ti panangiwarasyo ti tinapayyo iti mabisin ken ti panangpasangbayyo kadagiti marigrigat ken awan balayna?" No adda makitayo a tao a lamo-lamo, rumbeng a kawesanyo, ken masapul a saanyo nga illemmengan dagiti kabagianyo. **8** Iti kasta, agraniagto ti lawagyo a kasla init iti agsapa, ken mabiitto ti panagimbagyo; umunanto kadakayo ti kinalintegyo, ken ti dayag ni Yahweh ti agbalinto a salaknibyo iti malikudanyo. **9** Kalpasanna, umawagkayto, ket sumungbat ni Yahweh; agasugkayto nga agkiddaw iti tulong, ket kunaenna, "Adtoyak." No ikkatenyo ti sangol, ti manangitudo a ramay, ken ti panagsao iti dakes, **10** no mangisabetkayo para kadagiti mabisin ken pennekenyo ti kasapulan dagiti nakakaasi; agraniagto ti lawagyo iti kasipngetan, ken agbalinto a kasla aldaw ti kinasipngetyo. **11** Ket itultuloyto ni Yahweh ti panangidalanna kadakayo ken pennekennakayo kadagiti lugar nga awan iti danum, ken papigsaenna dagiti tulangyo. Maiyarigkayonto iti nasibogan a minuyongan, ken kas iti ubbog, a saan a matianan. **12** Bangonento dagiti dadduma kadakayo dagiti kadaanan a nadadael; ipatakderyonto dagiti nadadael iti adu a henerasion; maawagankayonto iti "Ti managtarimaan iti pader," "Ti nangbangon manen kadagiti dalan a pagnaedan." **13** No koma ta gawidanyo ti sakayo iti panagdaliasat iti Aldaw a Panaginana, ken isardengyo ti panangaramid iti bukodyo a pakaragsakan iti nasantoan nga aldawko. No koma ta ibilangyo a panagrag-o ti Aldaw a Panaginana, ken ibilangyo a nasantoan ken natan-ok dagiti banbanag ni Yahweh. No koma ta raraemenyo ti Aldaw a panaginana babaen iti panangibatiyo iti negosyoyo, ken babaen iti saanyo a panangbiruk iti bukodyo a pakaragsakan ken babaen iti saanyo a panangibaga kadagiti bukodyo a sasao. **14** "Masarakanyonto ti rag-o kenni Yahweh; ket pasakayennakayto kadagiti nangato a disso iti daga; pakanennakayto manipud iti tawid ni Jacob nga amayo— ta ti ngiwat ni Yahweh ti nangisao."

59 Kitaenyo! Dakayo nga Israelita, saan a naababa ti ima ni Yahweh tapno saan a makaisalakan; wenno saan a tuleng ti lapayagna tapno saan a makangngeg. **2** Nupay kasta, ti kinamanagbasolyo nga Israelita ket isu ti nangisina kadakayo manipud iti Diosyo, ken gapu kadagiti basolyo ket tinallikudannakayo ken saannakayo a dinengngeg. **3** Ta dagiti imayo ket namantsaan iti dara kasta met dagiti ramayyo ket namantsaan iti basol. Agsasao dagiti bibigyo iti inuulbod ken agkakadakes ti ibalbalikas ti dilayo. **4** Awan iti agar-aramid iti nalinteg, ken awan iti mangikalkalintegan iti kasasaadna iti kinapudno. Agtaltalekda iti ubbaw a sasao, ken inuulbod ti

ibagbagada; isikogda ti riribuk ket impasngayda ti basol. **5** Pagpissaenda dagiti itlog ti nagita nga uleg ken lagaenda ti sapot ti lawwalawwa. Siasinoman a mangan kadagiti itlogda ket matay, ken no adda mabittak nga itlog, rummuar ti nagita nga uleg. **6** Saan a mabalin nga aramiden a lupot dagiti sapotda, ken saanda a mabalin a lengdan dagiti bagbagida kadagiti trabahoda. Dagiti trabahoda ket trabaho ti kinadakes, ken aramid ti kinaranggas ti adda kadagiti imada. **7** Tartarayenda ti kinadakes, ket agtarayda tapno mangpasayasayda iti dara iti awan basolna. Dagiti kapanunotanda ket dakes a kapanunotan; kinaranggas ken pannakadadael ti pagpagnaanda a kalsada. **8** Saanda nga ammo ti dalan ti kappia, ken awan iti hustisia kadagiti dalanda. Nagaramidda kadagiti killo a dalan; siasinoman nga agdaliasat kadagitoy a dalan ket saanna nga ammo ti kappia. **9** Isu nga adayo kadakami ti hustisia, uray ti kinalinteg ket saan a dimmanon kadakami. Agur-uraykami iti lawag, ngem kinasipnget ti makitami; sapsapulenmi ti kinaraniag, ngem magmagnakami iti kasipngetan. **10** Ar-arikapenmi ti pader a kas iti bulsek, kas kadagiti saan a makakita. Maitubtublakkami iti tengnga ti aldaw nga arigna't sumipngeten; kadagiti napipigsa, kasla kami la natay a tattao. **11** Agngerngerngerkami a kas kadagiti oso ken umas-asugkami a kas kadagiti kalapati; agur-uraykami para iti hustisia, ngem awan; agur-uraykami iti mangispal, ngem adayo daytoy kadakami. **12** Ta dagiti adu a nagbasolanmi ket adda iti sangoanam, ken mangpaneknek dagiti basolmi maibusor kadakami; ta nagbasolkami, ket bigbigenmi dagiti basbasolmi. **13** Nagsukirkami, inliblibakmi ni Yahweh ken immadayokami iti panangsurot iti Diosmi. Nangidadaneskami iti panagsaomi ket pasig nga ulbod ti adda iti pusomi ket inuulbod dagiti sasaomi. **14** Nabaliktad ti hustisia, ket adayo ti ayan iti kinalinteg; ta naitublak ti kinapudno iti paguummongan a disso, ket saan a makagteng ti husto. **15** Napukawen ti kinamatalek, ken ti tao a nagsardengen nga agar-aramid iti dakes ket pinagbalinna a biktima ti bagina. Nakita ni Yahweh daytoy ket saan isuna a naragsakan nga awan iti hustisia. **16** Nakita ni Yahweh nga awan ti uray maysa a tao a timmulong ket nasdaaw isuna. Ngarud, isuna a mismo ti nangisalakan kenkuana, ket pinagballigi isuna iti kinalintegna. **17** Insuotna ti kinalinteg a kas kabal ken inkabilna iti ulona ti helmet ti pannakaisalakan. Kinawesanna ti bagina kadagiti pagan-anay iti panagibales ken insuotna ti tatak a kas iti maysa a nagayad a lupot. **18** Sinupapakanna ida segun iti inaramidda, naunget a panangikeddeng kadagiti kabusorna, panangibales kadagiti kabusorna, ti pannakadusa kadagiti isla a kas gunggonada. **19** Isu nga agbutengdanto iti nagan ni Yahweh manipud iti laud, ken iti dayagna manipud iti pagsingsingisingan ti init; ta umayto isuna a kasla iti napegges a waig, nga iturturong ti anges ni Yahweh. **20** "Umayto ti mannubbot idiay Sion ken umayto isuna para kadagiti kaputotan ni Jacob a nangtallikud kadagiti kinasukirda — kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **21** Ket para kaniak, daytoy ti katulagak kadakuada — kuna ni Yahweh — ti espirituk nga adda kadakayo, ken dagiti sasaok nga inkabilko kadagiti ngiwatyo, ket saanto a maikkat kadagiti ngiwatyo wenno rummuar manipud kadagiti ngiwat dagiti annakyo, wenno rummuar manipud kadagiti ngiwat ti appokoyo manipud ita ken iti agnanayon, kuna ni Yahweh."

60 Dakayo a tattao ti Jerusalem, tumakderkayo, agraniagkayo; ta dimtengen ti silawyo, ken ti dayag ni Yahweh ket nagraniagen kadakayo. **2** Uray no balkotento ti kinasipnget ti daga, ken balkoten ti kasta unay a kinasipnget dagiti nasion; ngem agraniagto ni Yahweh kadakayo, ken makitanto kadakayo ti dayagna. **3** Umasidegto dagiti nasion iti silawyo kasta met nga umasidegto dagiti ari iti nalawag a silawyo nga agranraniag. **4** Kumitakayo iti aglawlawyo ket kitaenyo. Aguummongda ket umayda kadakayo. Umayto dagiti annakyo a lallaki manipud iti adayo, ket ubba-ubbadanto kadagiti takiagda dagiti annakyo a babbai. **5** Ket kumitakayonto ket agranniagkayo, ket agluplupiasto ti rag-on iti pusoyo, gapu ta ti kinabaknang ti baybay ket maibukbokto kadakayo, maiyegto kadakayo ti kinabaknang dagiti nasion. **6** Agsasarunonto a kamelio ti maigabur kadakayo, dagiti urbon a kamelio iti Midian ken Efa; aggapudanto amin idiay Seba; mangiyegdanto iti balitok ken insenso, ken kantaendanto dagiti kankanta a pangdayaw kenni Yahweh. **7** Maurnongto kadakayo dagiti arban ti Kedar, ipaayto dagiti karnero ti Nebayot dagiti kasapulanyo; maka-ayayonto dagitoy a daton iti altarko; ket padayawakto ti naglorian a balayko. **8** Siasino dagitoy nga agtaytayab a kasla ulep, ken kasla kadagiti kalapati nga agturong kadagiti pagap-aponanda? **9** Birbirokendak dagiti isla, ket dagiti barko ti Tarsis ti mangiturturong, a mangiyeg kadagiti annakyo a lallaki manipud iti adayo, awitda dagiti pirak ken balitokda, para iti nagan ni Yahweh a Diosyo, ken para iti Nasantoan ti Israel, gapu ta pinadayawannakayo. **10** Bangonento manen dagiti annak a lallaki dagiti ganggannaet dagiti bakudyo, ken agserbinto kadakayo dagiti arida; nu man pay dinusakayo gapu iti pungtotko, ngem gapu iti paraburko, maasiak kadakayo. **11** Agtalinaed a silulukat dagiti ruanganyo; saanto a mairikep dagitoy iti aldaw ken rabii, iti kasta maiyeg ti kinabaknang dagiti nasion, nga idauloan dagiti arida. **12** Pudno, amin dagiti nasion ken pagarian a saan nga agserbi kadakayo ket mapukawto; madadaelto a naan-anay dagidiay a nasion. **13** Maiyegto kadakayo ti ngayed ti Lebanon, ti kayo nga aruo, parwa, ken saleng, a maaramat a mangpapintas iti santuariok; ket pagbalinekto a nadayag ti lugar a pagbadbaddekan dagiti sakak. **14** Umaydanto kadakayo tapno agkurno, dagiti annak ti nangipababa kadakayo; agkurnodanto kadagiti sakaananyo; panaganandakayonto a, Ti Siudad ni Yahweh, Sion ti Nasantoan ti Israel. **15** Imbes nga agtalinaedkayo a nabaybay-an ken nagura, nga awan iti uray maysa a tao a magna iti dagayo, pagbalinenkayonto a maipagpannakkel iti agnanayon, rag-o kadagiti henerasion. **16** Inumenyonto met ti gatas dagiti nasion, ken agsusokayonto iti barukong dagiti ari; maammoanyonto a Siak, a ni Yahweh, ti Manangisalakan ken Mannubbotyo, ti Mannakabalin a Dios ni Jacob. **17** Imbes a bronse, mangiyegakto iti balitok, imbes a landok mangiyegakto iti pirak; imbes a kayo, bronse, ken imbes a batbato, mangiyegakto iti landok. Dutokakto ti kappia kas gobernadoryo, ken ti hustisia a mangituray kadakayo. **18** Saanton a mangngegan ti kinaranggas iti dagayo, wenno pannakadadael, wenno pannakapapanaw kadagiti beddengyo; ngem awaganyonto dagiti bakudyo iti Pannakaisalakan, ken dagiti ruanganyo iti Panagdayaw. **19** Saanen nga ti init ti manglawag kadakayo iti aldaw, wenno ti lawag ti bulan ti mangraniag kadakayo; no di

ket ni Yahweh ti agbalinto a silawyo iti agnanayon, ken ti Diosyo ti dayagyo. **20** Saanton a lumnek ti inityo, uray ti bulanyo ket saanton a lumnek ken agpukaw; ta ni Yahweh ti agbalinto a silawyo iti agnanayon, ken aggibuston dagiti al-aldaw a panagladingityo. **21** Nalintegto amin dagiti tattaoyo; tagikuaendanton iti agnanayon ti daga, ti sanga ti panagmulmulak, ti aramid dagiti imak, tapno maidayawak. **22** Ti bassit ket agbalinto a ribu, ken ti bassit ket agbalin a natibker a nasion; Siak a ni Yahweh, ket sipapardasto nga ipatungpalko dagitoy a banbanag inton umay ti umno a tiempo.

61 Ti Espiritu ti Apo a ni Yahweh ket adda kaniak, gapu ta pinulotannak ni Yahweh a mangiwaragawag iti naimbag a damdamag kadagiti napakumbaba. Imbaonnak a mangpaimbag kadagiti napasakitan, a mangiwaragawag iti pannakawayawaya kadagiti balud, ken ti pannakalukat ti pagbaludan para kadagiti naipupok. **2** Imbaonnak a mangiwaragawag iti tawen ti parabur ni Yahweh, ti aldaw iti panagibales ti Diostayo, ken mangliwliwa kadagiti amin nga agladladingit — **3** a mangisagana iti lugar para kadagiti agladladingit idiay Sion — a mangted kadakuada iti maysa a turban a kasukat dagiti dapo, iti lana ti kinarag-o imbes a panagladingit, iti nagayad a kawes a pangdayaw a kasukat iti espiritu ti kinaliday, tapno mapanaganandna iti lugo ti kinalinteg, dagiti mulmula ni Yahweh tapno maidaydayaw isuna. **4** Ibangondanto manen dagiti nadadael idi un-unana a panawen; tarimaanenda dagiti siguden a nadadael. Ibangondanto manen dagiti nadadael a siudad, dagiti nadadael manipud kadagiti immuna a henerasion. **5** Tumakderto dagiti ganggannaet ket pakanenda dagiti arbanyo, ken agtrabahonto kadagiti kataltalunan ken kaubasanyo dagiti lallaki nga annak dagiti ganggannaet. **6** Maawagankayonto a papadi ni Yahweh; awagandakayonto iti adipen ti Diostayo. Kanenyonto ti kinabaknang dagiti nasion, ket agpannakkelyonto gapu iti kinabaknangda. **7** Imbes a ti pannakaibabainyo, maaddaankayonto iti mamindua a bingay; ken imbes a pannakalais, agrag-odanto gapu kadagiti bingayda. Maaddaandanto ngarud iti mamindua a bingay iti dagada; kukuadanto ti agnanayon a rag-o. **8** Ta siak a ni Yahweh, napateg kaniak ti hustisia, ket kagurak ti panagtakaw ken kinaranggas. Supapakakto dagiti tattaok, ket tungpalekto ti agnanayon a katulagak kadakuada. **9** Nalatakto dagiti kaputotanda kadagiti nasion, kasta met dagiti an-annakda kadagiti tattao. Bigbigento ida dagiti amin a makakita kadakuada, nga isuda dagiti tattao a binendisionan ni Yahweh. **10** Agrag-oakto iti kasta unay kenni Yahweh; agragsakakto iti kasta unay iti Diosko. Ta kinawesannak kadagiti pagan-anay ti pannakaisalakan; kinawesannak iti nagayad a kagay ti kinalinteg, kas iti maysa a nobio a nakaturban, ken kas iti nobia a nakaalahas. **11** Ta kas iti panangparusing ti daga kadagiti mula, ken kas iti panangpadakkel ti minuyongan kadagiti naimula iti daytoy, pataudento met ni Yahweh nga Apo ti kinalinteg ken panagdayaw iti sangoanan dagiti amin a nasion.

62 Para iti pagsayaatan ti Sion, saanakto nga agulimek, ken para iti pagsayaatan ti Jerusalem, saanakto nga agtalna, agingga a ti kinalintegna ket agraniag, ken ti pannakaisalakanna ket kas iti umap-apuy a pagsilawan. **2** Makitanto dagiti nasion ti kinalintegmo, kasta met a makitanto dagiti amin nga ari ti dayagmo. Mapanaganankanto iti baro a nagan a pilien ni Yahweh. **3** Agbalinkanto pay a napintas a korona iti ima ni Yahweh, ken maysa a turban ti kinaari iti ima ti Diosmo. **4** Saankanton maawagan a, "Nabaybay-an"; ken saanton a maawagan ti dagam a, "Langalang." Kinapudnona, kastoyto ti maiyawag kenka "Isuna ti pakaragsakak," ken ti dagam ket, "Naiyasawa", ta maay-ayo kenka ni Yahweh, ken kasla maiyasawanto ti dagam. **5** Kas iti panangasawa ti baro iti maysa a balasang, kastanto ti panangasawa kenka dagiti annakmo a lallaki. Kas iti kinaragsak ti nobio gapu iti nobiana, kastanto met a maragsakan ti Diosmo kenka. **6** Nangisaadak kadagiti agwanawan kadagiti bakudmo, Jerusalem; saanda nga agul-ulimek iti aldaw wenno rabii. Dakayo a kanayon a mangpalpalgip kenni Yahweh, saankayo nga agsardeng. **7** Saanyo nga ipalubos nga aginana ni Yahweh agingga nga ibangonna manen ti Jerusalem ken pagbalinenna daytoy a nadayaw iti rabaw ti daga. **8** Nagsapata ni Yahweh babaen iti makannawan nga imana ken babaen iti pannakabalinna, "Saankonton a pulos nga ited ti trigoyo a kas taraon kadagiti kabusoryo. Saanto nga inumen dagiti ganggannaet ti baro nga arakyo a nagbannoganyo. **9** Ta dagiti agapit kadagiti trigo ket kanendanto daytoy ken dayawenda ni Yahweh, ken dagiti agburas kadagiti ubas ket inumendanto ti arak iti paraangan ti nasantoan a santuariok." **10** Rummuarkayo, rummuarkayo kadagiti ruangan! Isaganayo ti dalan para kadagiti tattao! Patadenyo daytoy, Patadenyo ti kangrunaan a dalan! Ikkatenyo dagiti batbato! Ingatoyo ti bandera a pagilasinan para kadagiti nasion! **11** Kitaenyo, impakaammo ni Yahweh agingga kadagiti nagpatinggaan ti daga, "Ibagayo iti anak a babai ti Sion: Kitaem, umayen ti Mannubbotmo! Kitaem, awitna ti panggunggonana, ken adda iti sangoananna ti pangsupapakna." **12** Awagandakayonto iti, "Dagiti nasantoan a tattao; ti sinubbot ni Yahweh," ken maawagankayonto iti, "Dagiti nabirukan; ti siudad a saan a nabaybay-an."

63 Siasino daytoy nga um-umay manipud Edom, nakakawes iti nalabbaga manipud Bosra? Siasino isuna a nakakawes iti pagan-anay ti ari, magmagna a situtured gapu iti naindaklan a pigsana? Siak daytoy, nga agsasao iti kinalinteg ken mannakabalin a mangisalakan. **2** Apay a nalabbaga ti kawesmo, ken apay a kaslaka la naggapu iti pagpespespesan a nangibaddebaddek kadagiti ubas? **3** Binaddebaddekak dagiti ubas idiay pagpespespesan a maymaysak, ken awan ti uray maysa manipud kadagiti nasion ti nangkadua kaniak. Imbaddebaddekko ida gapu iti ungetko ken pinayatpayatak ida gapu iti pungtotko. Nagparsiak ti darada iti pagan-anayko ket namantsaan ti entero a pagan-anayko. **4** Ta padpadaanak ti tiempo iti panagibales, ket dimtengen ti tawen iti panangsubbotko. **5** Kimmitaak, ket awan ti uray maysa a tumulong. Nasdaawak ta awan ti uray maysa a tumulong, ngem ti mismo a takiagko ti nangiyeg iti balligi kaniak, ken ti napalalo a pungtotko ti nangpakired kaniak. **6** Pinayatpayatak dagiti tattao gapu iti ungetko ket binartekko ida iti pannusak, ken imbuyatko ti darada iti rabaw ti daga. **7** Saritaek ti panangipakita ni Yahweh iti kinapudnona iti tulagna, dagiti agkakadayaw nga aramid ni Yahweh. Ibagak dagiti amin nga inaramid ni Yahweh para kadatayo, ken ti naindaklan a kinaimbagna iti balay ti Israel. Daytoy nga asina nga impakitana kadatayo ket gapu iti kinamanangngaasina, ken

babaen iti adu nga inaramidna a mangipakita iti kinapudnona iti tulagna. **8** Ta kinunana, “Pudno a tattaok ida, annak a napudno.” Isuna ti nagbalin a Manangisalakanda. **9** Iti amin a panagsagabada, nagsagaba met isuna, ket ti anghel manipud iti ayanna ti nangisalakan kadakuada. Gapu iti ayat ken asina, insalakanna ida, ket intag-ayna ida ken pinalasatna ida idi un-unana a tiempo. **10** Ngem nagsukirda ket pinagladingitda ti Nasantoan nga Espirituna. Isu a nagbalin isuna a kabusorda ket kinarangetna ida. **11** Nalagip dagiti tattaona ti maipapan iti tiempo ni Moises idi un-unana. Kinunada, “Ayan ti Dios, a nangilasat kadakuada iti baybay agraman dagiti agpaspastor iti arbanna? Ayan ti Dios, a nangibaon iti Nasantoan nga Espirituna kadakuada? **12** Ayan ti Dios, a nangted iti naindaklan a pannakabalin iti makannawan nga ima ni Moises, ken nangbingay iti danum iti sangoanan dagiti Israelita, tapno mapadayawan iti agnanayon ti naganna? **13** Ayan ti Dios, a nangidalan kadakuada iti naadalem a baybay? Kas iti kabalio nga agtartaray iti patad a daga, saanda a naitublak. **14** Kas kadagiti baka a sumalog nga agturong iti tanap, pinaginana ida ti Espiritu ni Yahweh. Indalanmo ngarud dagiti tattaom, tapno mapadayawan ti naganmo. **15** Agtannawagka manipud langit ket agpaliiwka manipud dita nasantoan ken nadaeg a pagnanaedam. Sadino ti ayan ti kinaregtam ken dagiti nabileg nga aramidmo? Naisina kadakami ti kaasim ken ti panangisakitmo. **16** Ta sika ti amami, uray no saannakami nga am-ammo ni Abraham, ken saannakami a mabigbig ni Israel, sika, o Yahweh, ti amami. 'Ti Manubbotmi' ti naganmo manipud pay idi un-una a panawen. **17** O Yahweh, apay a pinaadayunakami manipud kadagiti wagasmo ken pinatangkenmo ti pusomi, isu't gapuna a saankami nga agtultulnog kenka? Agsublika para iti kadagiti adipenmo, dagiti tribu a tawidmo. **18** Tinagikua dagiti tattaom ti nasantoan a lugarmo iti apagbiit a tiempo, ngem kalpasanna pinayatpayatan daytoy dagiti kabusormi. **19** Nagbalinkami a kas kadagidiay saanmo a pulos nga inturayan, kasla kadagiti saan a pulos nga immawag iti naganmo.”

64 “O, no koma ta ginudwam ti langit ket bimmabaka! Nagkintayeg koma dagiti bantay iti presensiam, **2** a kas iti mapasamak no pasgedan ti apuy ti nagango a kayo, wenno pagbureken ti apuy ti danum. Tapno maammoan dagiti kabusormo ti naganmo, ken agpigerger dagiti nasion iti presensiam! **3** Iti napalabas, idi nagaramidka kadagiti nakaskasdaaw a saanmi a ninamnama, bimmabaka, ket nagpigerger dagiti bantay iti presensiam. **4** Sipud pay idi un-una a tiempo, awan ti nakangngeg wenno nakaammo, kasta met nga awan ti mata a nakakita iti aniaman a Dios no di laeng sika, nga agar-aramid kadagiti banbanag a maipaay kenkuana nga agtaltalek kenka. **5** Umaymo tultulungan dagiti agragrag-o iti panagar-aramidda iti umno, dagiti manglaglagip kadagiti wagasmo ken agtultulnog kadagitoy. Nakaungetka idi nagbasolkami. Kadagiti wagasmo, kanayon a mais-ispalkami. **6** Ta nagbalinkami amin a kasla iti narugit, ken dagiti amin a nalinteg nga aramidmi ket kasla iti pasador. Aminkami ket nalaylay a kasla bulbulong; dagiti nagbasolanmi ket kasla iti angin a mangitayab kadakami. **7** Awan iti umaw-awag iti naganmo, a mangikagumaan a kumpet kenka; ta inlemmengmo ti rupam kadakami ken inyawatnakami kadagiti basbasolmi. **8** Nupay kasta, O Yahweh, sika ti amami; dakami ti pitak. Sika ti agdamdamili kadakami; dakami amin ket aramid ti imam. **9** Saanka kadi unay a makaunget, O Yahweh, saanmo kadi a lagipen a kanayon dagiti basbasolmi. Pangngaasim ta kitaennakami amin, a tattaom. **10** Nagbalin a let-ang dagiti nasantoan a siudadmo; nagbalin a let-ang ti Sion, nagbalin a langalang ti Jerusalem. **11** Ti nasantoan ken napintas a templomi, a nagdaydayawan kenka dagiti ammami, ket dinadael ti apuy, ken amin a napateg kadakami ket nadadael. **12** Kasano a mabaelam pay laeng ti agkedked, O Yahweh? Kasano a mabaelam ti agtalinaed a siuulimek ken itultuloynakami nga ibabain?”

65 “Nakasaganaak koma a mabirukand dagiti saan a nangkiddaw; nakasaganaak koma a masapulan dagiti saan a nagbiruk. Kinunak, 'Adtoyak! Adtoyak!' iti nasion a saan nga immawag iti naganko. **2** Agmalmalem a nakaukrad dagiti imak kadagiti natangken ti ulona a tattao, nga agbibiag iti wagas a saan a nasayaat, a nagbiag segun kadagiti bukodda a kapanunotan ken panggep! **3** Tattaoda a kanayon a mamagpungtot kaniak, agidatdatagda kadagiti daton kadagiti minuyongan, ken mangpupuor iti insenso iti rabaw dagiti ladrillo. **4** Agtugtugawda iti ayan dagiti tanem ket agpatpatnagda nga agbanbantay, ken mangmanganda iti karne ti babuy nga adda kaduana a digu ti makarimon a karne kadagiti taraonda. **5** Kunada, 'Umadayoka, saanka nga umas-asideg kaniak, ta nasansanto-ak ngem sika.' Dagitoy a banbanag ket asuk iti agungko, maysa nga apuy a sumsumged iti agmalem. **6** Kitaenyo, naisurat iti sangoanak: Saanak nga agulimek, ta supapakakto ida, supapakak ida kadagiti saklotda, **7** gapu kadagiti basolda ken basol dagiti ammada,” kuna ni Yahweh. “Supapakakto ida gapu iti panangpupuorda iti insenso iti rabaw dagiti bantay ken gapu iti pananglalaisda kaniak iti rabaw dagiti turturod. Dusaekto ngarud ida a kas mayannatup kadagiti napalabas nga inar-aramidda.” **8** Kastoy ti kuna ni Yahweh, “No kasano a masarakan ti tubbog manipud kadagiti raay ti ubas, no adda agkuna, 'Saanmo a dadaelen, ta adda nasayaat iti dayta,' kastoyto ti aramidek para iti pagimbagan iti adipenko. Saanko ida a dadaelen amin. **9** Mangiyegakto kadagiti kaputotan manipud kenni Jacob, ken manipud iti Juda a mangtagikua kadagiti banbantayko. Tagikuaento dagiti tattao a pinilik ti daga, ken agnaedto sadiay dagiti adipenko. **10** Agbalinto ti Saron a pagpastoran kadagiti arban, ken ti tanap ti Akor ket agbalin a paginanaan kadagiti dingwen, a maipaay kadagiti tattaok a mangsapul kaniak. **11** Ngem dakayo a mangtaltallikud kenni Yahweh, a mangliplipat iti nasantoan a bantayko, a mangisagsagana iti lamisaan a maipaay iti dios ti Gasat, ken mangpunpunno kadagiti baso iti aglalaok nga arak a maipaay iti dios a maawagan iti Pagbanagan - **12** aramidekto a kampilan ti pagtungpalanyo, ket agruknoykayto amin iti pannakapapatay, gapu ta idi immawagak, saankayo a simmungbat; idi nagsao-ak, saankayo a dimngeg; ngem ketdi, inaramidyo ti dakes iti imatangko, ken piniliyo nga aramiden ti saan a makaay-ayo kaniak.” **13** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios, “Kitaenyo, manganto dagiti adipenko, ngem mabisinankayto; kitaenyo, uminomto dagiti adipenko, ngem mawawkayto; kitaenyo, agrag-onto dagiti adipenko, ngem maibabainkayto. **14** Kitaenyo, agpukkawto a sirarag-o dagiti adipenko gapu iti kinaragsak ti puso, ngem agsangitkayto gapu iti saem ti puso, ken agasugkayo gapu iti panagladingit ti espiritu. **15** Ibatiyonto dagiti naganyo a kas maysa a

lunod nga isao dagiti pinilik; Siak, a ni Yahweh nga Apo, papatayenkayto; awagakto dagiti adipenko babaen iti sabali a nagan. **16** Siasinoman a mangibalikas iti bendision ket bendisionakto, siak a Dios ti kinapudno. Siasinoman nga agsapata iti rabaw ti daga ket agsapata babaen kaniak, a Dios ti kinapudno, gapu ta dagiti naglabas a pannakariribuk ket malipatanto, ta mailemmengdanto manipud kadagiti matak. **17** Ta kitaenyo, dandanikon a parsuaen ti baro a langit ken ti baro a daga; ket dagiti naglabas a banbanag ket saanton a malagip wenno mapanunot. **18** Ngem agragsak ken agrag-okayonto iti agnanayon iti dandanik a parsuaen. Kitaenyo, dandanikon a parsuaen ti Jerusalem a kas maysa a pagrag-oan, ken dagiti tattao ti Jerusalem a kas maysa a pagragsakan. **19** Agrag-oakto iti Jerusalem ken agragsakakto kadagiti tattaok; saanton a pulos a mangngeg iti Jerusalem ti sangsangit ken as-asug gapu iti riribuk. **20** Pulos a saanton a mapasamak nga adda iti maladaga sadiay nga agbiag laeng iti sumagmamano nga al-aldaw; wenno adda lakay a matay sakbay iti tiempona. Ti matay a sangagasut ti tawenna ket maibilang nga agtutubo. Ti managbasol a matay a sangagasut ti tawenna ket maibilang a nailunod. **21** Agipatakderdanto kadagiti babbalay ket agnaeddanto kadagitoy, ken agmuladanto kadagiti ubas ket kanendanto dagiti bungana. **22** Saanto a pulos a mapasamak nga agipatakderda iti balay ket sabali ti agnaed iti daytoy; saanto a mapasamak nga agmula, ket sabali iti mangan; gapu ta no kasano dagiti al-aldaw dagiti kaykayo, kastanto met dagiti al-aldaw dagiti tattaok. Dagiti pinilik ket abiagto a nabaybayag ngem kadagiti aramid dagiti imada. **23** Saandanto nga agtrabaho nga awan kapaypay-anna, wenno agipasngay ket maupayda. Ta isuda dagiti annak dagiti binendisionan ni Yahweh, ken dagiti kaputotanda nga adda kadakuada. **24** Sakbay nga umawagda, sumungbatakto; ken kabayatan nga agsasaoda, dumngegakto. **25** Agkaduanto nga agarab ti lobo ken ti karnero, ken manganto iti garami ti leon a kas iti baka; ngem tapukto ti taraon ti uleg. Pulos a saandanto a mangdangran wenno mangdadael iti nasantoan a bantayko," kuna ni Yahweh.

66 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ti langit ti tronok, ken ti daga ti pagbatayan dagiti sakak. Sadino ngarud ti balay nga ipatakderyo a maipaay kaniak? Sadino ti lugar a mabalinko a paginanaan? **2** Ti imak ti nangaramid kadagitoy amin a banbanag; kasta ti wagas a napaadda dagitoy a banbanag - daytoy ket pakaammo ni Yahweh. Daytoy ti tao nga anamungak, ti napakumbaba ken managbabawi iti espirituna, ken agpigeger iti saok. **3** Isuna a mangpatpatay iti baka, mangpatpatay met iti tao; isuna a mangidatdaton iti karnero ket mangtuktukkol met iti tengnged ti aso; isuna a mangidatdaton iti bukbukel a daton ket mangidatdaton met iti dara ti babuy; isuna a mangidatdaton iti insenso ket an-anamunganna met ti kinadangkes. Pinilida dagiti bukodda a wagas, ken agragsakda kadagiti makarimon nga aramidda. **4** Iti kasta met laeng a wagas a piliekto ti pannusada, iyegkonto kadakuada ti pagbutbutnganda, gapu ta idi immawagak, awan iti simmungbat; idi nagsaoak, awan iti dimngeg. Inaramidda ti dakes iti panagkitak, ken pinilida nga aramiden dagiti banbanag a saan a makaay-ayo kaniak. **5** Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo nga agpigpigerger iti saona, "Kinuna dagiti kakabsatyo a manggurgura ken mangilaklaksid kadakayo, 'Maidaydayaw koma ni Yahweh, ket makitaminto ti rag-oyo,' ngem maibabaindanto. **6** Ti uni ti riribuk gapu iti gubat ket agtaud iti siudad, maysa nga uni manipud iti templo, ti uni manipud kenni Yahweh a mangbalbales kadagiti kabusorna. **7** Sakbay nga agpasikal ti Sion, agpasngay isuna; sakbay nga umay kenkuana ti ut-ot, agipasngay isuna iti anak a lalaki. **8** Siasino ti nakangngeg iti kasta a banag? Siasino ti nakakita kadagiti kasta a banbanag? Maipasngay kadi iti maysa nga aldaw ti maysa a daga? Maibangon kadi ti maysa a nasion iti apagkanito? Ngem apaman nga agpasikal ti Sion, ipasngayna dagiti annakna. **9** Iyegko aya ti maysa a maladaga iti aanakan ket saanko a palubosan a maipasngay? - salsaludsoden ni Yahweh. Wenno iyegko aya ti ubing iti kanito a maipasngay ket lappedak? - salsaludsoden ti Diosyo." **10** Makipagrag-okayo iti Jerusalem ken agragsakkayo gapu kenkuana, dakayo amin a mangay-ayat kenkuana; makipagrag-okayo kenkuana, dakayo amin a nagladingit gapu kenkuana! **11** Ta agsusokayonto ket mapnekkayo; maliwliwakayonto babaen kadagiti barukongna; ta inumenyonto dagitoy agingga a mapnekkayo ket agragsakkayo iti kinawadwad ti dayagna. **12** Daytoy ti kuna ni Yahweh, "Dandanikon nga ipalak-am ti kinarang-ay iti Sion a kas iti maysa a karayan, ken dagiti kinabaknang dagiti nasion a kas iti maysa a waig nga agluplupias ti panagayusna. Agsusokayto iti sibayna, ubbaennakayonto, ken rayray-awennakayonto iti rabaw dagiti tumengna. **13** No kasano iti panangliwliwa ti maysa nga ina iti anakna, kastanto met ti panangliwliwak kadakayo, ket maliwliwakayonto idiay Jerusalem." **14** Makitayonto daytoy, ket agrag-onto ti pusoyo, ket pumigsanto dagiti tulangyo a kas iti naganus a ruot nga agrusing. Maiparangarangto ti ima ni Yahweh kadagiti adipenna, ngem makaungetto isuna kadagiti kabusorna. **15** Ta kitaenyo, umayto ni Yahweh nga addaan iti apuy, ken umayto dagiti karwahena a kas iti alawig, tapno iyegna ti bara ti ungetna ken ti panangtubngarna babaen iti darang ti apuy. **16** Ta ipatungpal ni Yahweh ti pannakaukom kadagiti tattao babaen iti apuy ken babaen iti kampilanna. Adunto dagiti mapapatay ni Yahweh. **17** Ilaslasinda dagiti bagida nga agpaay kenni kenni Yahweh ken daldalusanda dagiti bagbagida, tapno makaserrekda kadagiti minuyongan, sursurotenda dagiti mangmangan kadagiti lasag ti babuy ken kadagiti makarimon a banbanag a kas kadagiti utot." Agpatinggadanto - kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **18** Ta ammok dagiti aramid ken kapanunotanda. Umayen ti tiempo inton ummongek dagiti amin a nasion ken pagsasao. Umaydanto ket makitada ti dayagko. **19** Mangikabilakto iti dakkel a pagilasinan kadakuada. Ket mangibaonakto kadagiti makalasat kadakuada a mapan kadagiti nasion: idiay Tarsis, Put, ken Lud, kadagiti pumapana a mangbiat kadagiti baida, idiay Tubal, Jaban, ken kadagiti adayo nga isla a saanda pay a nangngeg ti maipanggep kaniak wenno saan pay a nakakita iti dayagko. Iwaragawagdanto ti dayagko kadagiti nasnasion. **20** Isublidanto dagiti kakabsatyo manipud kadagiti amin a nasion, a kas maysa a daton kenni Yahweh. Umaydanto a nakasakay kadagiti kabalio, ken kadagiti karwahe, kadagiti karison, kadagiti mulo, ken kadagiti kamelio, ket agturongda iti nasantoan a bantayko a Jerusalem - kuna ni Yahweh. Ta mangiyegto dagiti tattao ti Israel iti bukbukel a daton a naikarga iti nadalus a pagkargaan iti balay ni Yahweh. **21** Piliekto pay nga agbalin a padi ken Levita ti dadduma kadagitoy - kuna ni

Yahweh. **22** Ta no kasano nga agtalinaedto iti sangoanak ti
baro a langit ken baro a daga nga aramidek - daytoy ket
pakaammo ni Yahweh - kasta met nga agtalinaedto dagiti
kaputotanyo, ken agtalinaedto ti naganyo. **23** Manipud iti
maysa a bulan agingga iti sumaruno, ken manipud iti maysa
nga Aldaw a Panaginana agingga iti sumaruno, umayto
amin dagiti tattao tapno agparintumeng kaniak - kuna ni
Yahweh. **24** Rumuardanto ket makitada dagiti bangkay
dagiti tattao a nagrebelde kaniak, ta saanto a matay dagiti
igges a mangan kadagitoy, ken saanto a maiddep ti apuy a
manguram kadagitoy; ket agbalinto daytoy a makarimon
kadagiti amin a lasag.

Jeremias

1 Dagitoy dagiti sao ni Jeremias a putot ni Hilkias; maysa isuna kadagiti papadi idiay Anatot iti daga ti Benjamin. **2** Immay ti sao ni Yahweh kenkuana kadagiti aldaw ti ari ti Juda a ni Josias a putot ni Amon, iti maikasangapulo ket tallo a tawen a panagturayna. **3** Immay met daytoy kadagiti aldaw a ni Jehoyakim a putot ni Josias ti ari idiay Juda, agingga iti maikalima a bulan iti maika-sangapulo ket maysa a tawen a panagturay kas ari ni Zedekias a putot ni Josias idiay Juda, idi naitalaw a kas balud dagiti tattao ti Jerusalem. **4** Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, **5** "Sakbay a binukelka iti aanakan, pinilikan; sakbay a naipasngayka, inlasinka; pinagbalinka a profeta kadagiti nasion." **6** "O Apo a Yahweh!" Kinunak, "Saanko nga ammo ti agsao, ta ubingak unay." **7** Ngem kinuna ni Yahweh kaniak, "Saanmo a kunaen, 'Ubingak unay'. Masapul a mapanka iti sadinoman a pangibaonak kenka, ken masapul nga ibagam ti aniaman nga ibilinko kenka! **8** Saanka a mabuteng kadakuada, ta addaak kenka a mangispal kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **9** Ket inyunnat ni Yahweh ti imana, sinagidna ti ngiwatko ket kinunana kaniak, "Ita, inkabilko ti saok iti ngiwatmo. **10** Dutokanka ita nga aldaw kadagiti nasion ken kadagiti pagarian, a mangparut ken mangrebba, a mangdadael ken mangparmek, a mangbangon ken mangimula." **11** Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, "Ania ti makitam Jeremias? Kinunak, "Makitak ti maysa a sanga ti almendras." **12** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Husto ti nakitam, ta sipsiputak ti saok tapno maipatungpal daytoy." **13** Immay kaniak ti sao ni Yahweh iti maikadua a daras, a kunana, "Ania ti makitam?" Kinunak, "Makitak ti maysa a kaldero nga agburburek ti linaonna, nakatingeg manipud iti amianan." **14** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Addanto tumaud a didigra manipud amianan a sagrapen dagiti amin nga agnanaed iti daytoy a daga. **15** Ta ay-ayabak dagiti amin a tribu kadagiti akin-amianan a pagarian, impakaammo ni Yahweh. Umaydanto, ket isaadto ti tunggal maysa ti tronona iti pagserkan kadagiti ruangan ti Jerusalem, kadagiti amin a pader a nakapalawlaw iti daytoy, ken kadagiti amin a siudad ti Juda. **16** Kedngakto ida gapu iti amin a kinadakesda iti panangtallikudda kaniak, iti panangpuorda iti insenso a maipaay kadagiti didiosen, ken iti panangdayawda iti inaramid dagiti bukodda nga ima. **17** Agsaganaka! Tumakderka ket ibagam kadakuada ti aniaman nga ibilinko kenka. Saanka nga agbuteng iti sangoananda, ta no saan, ad-adda pay a pagbutngenka iti sangoananda! **18** Denggem! Ita nga aldaw, pinagbalinka a nasarikedkedan a siudad, adigi a landok, ken bakud a bronse a maibusor iti entero a daga—maibusor kadagiti ari ti Juda, kadagiti opisiales daytoy, kadagiti padi daytoy, ken kadagiti tattao iti daga. **19** Bumusordanto kenka, ngem saandakanto a maparmek, ta addaakto kenka a mangispal kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh."

2 Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kinunana, **2** "Mapanmo iwaragawag kadagiti lapayag ti Jerusalem. Kunaem, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Linagipko para iti apgsayaatam ti kinapudnom iti katulaganta idi agtutuboka, ti ayatmo idi tiempo a nagtulagta nga agasawata, idi sinurotnak idiay let-ang, a daga a saan a namulaan. **3** Naidaton kenni Yahweh ti Israel, ti immuna a bunga ti apit! Amin a nangan manipud kadagiti immuna a bunga ket nakabasol! Dakesto ti mapagtengda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.'" **4** Denggenyo ti sao ni Yahweh, O balay ni Jacob ken tunggal pamilia iti balay ti Israel. **5** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ania aya ti biddut a nasarakan dagiti ammayo kaniak, ta immadayoda iti panangsurotda kaniak? Ta sinurotda dagiti awan serserbina a didiosen ket nagbalinda met nga awan serserbina? **6** Saanda man laeng a sinaludsod, 'Sadino ti ayan ni Yahweh, a nangiruar kadatayo iti daga ti Egipto? Sadino ti ayan ni Yahweh, a nangidalan kadatayo idiay let-ang, iti daga ti Araba, iti abut iti daga a namaga ken kasta unay ti kinasipngetna, daga nga awan iti lumablabas ken awan iti agnanaed?' **7** Ngem impankayo iti daga ti Carmel, tapno kanenyo ti bunga daytoy ken dagiti dadduma a nasayaat a banbanag! Ngem idi immaykayo, tinulawanyo ti dagak, pinagbalinyo a makarimon ti tawidko! **8** Saan a sinaludsod ti padi, 'Sadino ti ayan ni Yahweh?' ken saan nga inkankano dagiti nalalaing iti linteg! Nagbasol kaniak dagiti agpaspastor. Nagipadto dagiti profeta para kenni Baal ken nagdaydayawda kadagiti awan mamaayna a banbanag. **9** Isu nga akusarankayo latta—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken akusarak dagiti annak dagiti annakyo. **10** Ta bumallasiwkayo kadagiti igid ti baybay ti Kitim ket kitaenyo. Mangibaonkayo kadagiti mensahero a mapan idiay Kedar ket ammoen ken kitaenyo no adda iti kas iti daytoy a napasamak idi. **11** Adda aya nasion a nangisukat kadagiti diosna, nupay saan a pudno a dios dagitoy? Ngem insukat dagiti tattaok ti dayagda iti awan maitulongna kadakuada. **12** Agkintayegkayo, dakayo a langlangit gapu iti daytoy! Makigtot ken agbutengkayo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **13** Ta nakaaramid kaniak dagiti tattaok iti dua a kita iti kinadakes: Pinanawanda dagiti ubbog iti sibibiag a danum gapu iti panagkalida kadagiti bubon para kadakuada, nadadael a bubon a saan a makargaan iti danum! **14** Tagabu kadi ni Israel? Saan kadi a naipasngay isuna iti pagtaengan? Apay ngarud a nagbalin isuna a samsam? **15** Nagngernger dagiti urbon a leon kenkuana. Nagariwawada iti kasta unay ket pinagbalinda a nakabutbuteng ti dagana! Nadadael dagiti siudadna ket awan ti agnanaed. **16** Kasta met a kinalboandaka dagiti tattao ti Memfis ken Tafanes ken pinagbalindaka a tagabu! **17** Saan kadi a sika met laeng ti nangaramid iti daytoy iti bagim idi immadayoka kenni Yahweh a Diosmo, kabayatan nga idaldalannaka? **18** Ita ngarud, apay a magnaka iti dalan nga agturong idiay Egipto ken uminomka iti danum ti Sihor? Apay a magnaka iti dalan nga agturong idiay Asiria ken uminomka iti danum ti Karayan Eufrates? **19** Matubtubngarka gapu iti kinadangkesmo, ken madusdusaka gapu iti panangtallikudmo kaniak. Isu a panunotem ti maipapan iti daytoy ket amirisem a nadangkes ken nasaem ti ipaay kenka ti panangtallikudmo kaniak, Siak, a ni Yahweh a Diosmo, ken ti saanmon a panagbuteng kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin amin. **20** Ta dinadaelko ti sangol nga adda kenka idi un-unana nga al-aldaw; pinugsatko dagiti kawarmo. Ngem kinunam latta, 'Saanak nga agserbi!' agsipud ta nagrukbabka iti tunggal nangato a turod ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo, sika a mannakikamalala. **21** Ngem siak a mismo ti nangimula kenka a kas iti napili nga ubas, maysa a napintas a bukel. Ngem anian ta nagbalbaliwka kaniak, nagbalinka a kasla nalungtot

nga ubas nga awan serserbina! **22** Ta uray no dalusam ti bagim iti karayan wenno agusarka iti napigsa a sabon, ti basolmo ket mansa latta iti sangoanak—daytoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **23** Kasano a maibagam, 'Saanak a natulawan! Saanak a nagdayaw kadagiti Baal?' Kitaem ti kababalinmo kadagiti tanap! Ammirisem ti inaramidmo, sika a napartak a kamelio a taray a taray! **24** Naatapka nga asno, a naruam iti let-ang, agtartarigagay iti biag ken agal-al-al iti awan serserbina nga angin! Siasino ti makapasardeng iti daytoy inton agmaya? Siasinoman nga agsapul iti daytoy ket saan a mabannog. Mapanda iti daytoy iti kabulanan ti panagmayana. **25** Masapul a lappedam dagiti sakam nga agsakasaka ken ti karabukobmo iti pannakawaw! Ngem kinunam, 'Awan namnama! Saan, pagaayatko dagiti ganggannaet ket surotek ida!" **26** Kas iti pannakaibabain iti agtatakaw no kasta a matakuatan isuna, kastanto met ti pannakaibabain ti balay ti Israel—isuda, dagiti arida, dagiti prinsipeda, ken dagiti papadi ken profetada! **27** Isuda dagiti nangibaga iti kayo, 'Sika ti amak,' ken iti bato, 'Impasngaynak.' Gapu ta ti likudda ti nakasango kaniak a saan ket a dagiti rupada. Nupay kasta, ibagbagada iti tiempo ti riribuk, 'Tumakderka ket isalakannakami!' **28** Ngem sadino ti ayan dagiti didiosen nga inaramidmo para kenka? Tumakderda koma ngarud a no tarigagayda nga isalakandaka kadagiti tiempo a mariribukanka, ta agpada ti bilang dagiti didiosem kadagiti siudadmo, sika Juda! **29** Isu nga apay nga akusarandak a nakaaramidak iti biddut? Aminkayo ket nagbasol kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **30** Awan serserbina ti panangdusak kadagiti tattaoyo. Saanda nga awaten ti panangiwanwanko. Inalunon ti kampilanyo dagiti profetayo a kas iti naranggas a leon! **31** Dakayo a maibilang iti daytoy a henerasion! Ipangagyo ti saok, a sao ni Yahweh! Nagbalinak kadi a let-ang iti Israel? Wenno daga a kasta unay iti kinasipngetna? Apay nga ibaga dagiti tattaok, 'Mapankami iti sadinoman a kaykayatmi, saankamin nga umay kenka'? **32** Malipatan kadi ti birhen ti alahasna, ti nobia dagiti belona? Ngem nalipatannak dagiti tattaok iti saan a mabilang nga aldaw! **33** Anian a panangaramidmo iti amin a kabaelam nga agbirok iti ayat. Insurom pay dagiti wagasmo kadagiti nadangkes a babbai. **34** Ti dara nga isu ti biag dagiti awan nakabasolanna, a napanglaw a tattao ket nasarakan kadagiti kawesmo. Dagitoy a tattao ket saan a nasarakan nga agar-aramid iti panagtakaw. **35** Ngem ketdi, iti laksid amin dagitoy a banbanag, ibagbagam latta, 'Awan basolko. Awan duadua a bimmaawen ti pungtot ni Yahweh kaniak.' Ngem kitaem! Maukomkanto agsipud ta kunam, 'Saanak a nagbasol.' **36** Apay a nalag-an laeng ti panangibilangmo iti daytoy a panagbaliw kadagiti wagasmo? Paayennakanto met ti Egipto, a kas iti pannakapaaymo iti Asiria. **37** Rummuarkanto met sadiay a naliday, a nakaparabaw dagiti imam iti ulom, ta linaksid ni Yahweh dagiti pagtaltalkam, isu a saandaka a matulongan dagitoy."

3 "Kunada, 'Adda maysa a lalaki a mangpatpatalaw iti asawana, isu a pimmanaw ti babai ket nagbalin nga asawa ti sabali a lalaki. Rumbeng kadi a sublien ti lalaki ti babai? Saan kadi a naan-anayen a narugit ti babai?' Dayta a babai ket daytoy a daga! Nagtignayka a kas iti balangkantis nga addaan iti adu a kaayan-ayat, ket ita kayatmo ti agsubli kaniak? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **2** Tumangadka ket kumitaka kadagiti tapaw dagiti turod! Sadino ti saanmo a nakikaiddaan? Nagtugawka kadagiti igid dagiti daldalan a mangur-uray kadagiti kaayan-ayatmo, a kasla ka la tulisan nga agpadpadaan idiay let-ang. Tinulawam ti daga iti kinabalangkantis ken kinadangkesmo. **3** Isu a nalapdan dagiti arbis ken saan a nagtinnag ti maudi a tudo. Ngem natangsit ta rupam a kas iti rupa ti balangkantis a babai. Saanmo ng ammo ti agbain. **4** Manipud ita a tiempo, saankanto aya nga umawag kaniak a kunam, 'Amak! Sika ti kasingedan a gayyemko manipud pay kinaagtutubok. **5** Agnanayon kadi ti ungetmo? Pagtalinaedem kadi a kanayon ti ungetmo?' Dumngegka! Impakaammom nga agaramidka iti dakes, ket inaramidmo dayta. Itultuloymo ngarud nga aramiden dayta!" **6** Ket kinuna ni Yahweh kaniak kadagidi aldaw ni Josias nga ari, "Makitam kadi ti panangliput ti Israel kaniak? Mapan isuna iti tunggal nangato a bantay ken iti sirok ti tunggal nalangto a kayo, ket sadiay agtignay a kasla balangkantis a babai. **7** Kinunak, 'Kalpasan a maaramidna amin dagitoy a banbanag, agsublinto isuna kaniak,' ngem saan nagsubli. Ket nakita ti nagulib a kabsatna a ni Juda ti inaramidna. **8** Isu a nakitak a gapu kadagitoy amin a nakikamalala isuna. Managsukir nga Israel! Pinagtalawko isuna ket inikkak iti kasuratan ti panagsina. Ngem saan a nagbuteng ti nagulib a kabsatna a ni Juda, ket rimmuar ken nagtigtignay met a kas iti balangkantis a babai! **9** Awan aniamanna kenkuana a tinulawanna ti daga, isu a nagaramidda kadagiti bato ken kayo a didiosen. **10** Ket kalpasan amin dagitoy, uray ti nagulib a kabsatna a ni Juda ket saan a nagsubli kaniak iti amin a pusona, no di ket naginsusubli! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **11** Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Nalinlinteg ti mangliliput nga Israel ngem iti nagulib a Juda! **12** Mapanmo iwaragawag daytoy iti amianan. Kunaem, "Agsublika, sika a mangliliput nga Israel! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh—saanakto a kanayon a makaunget kenka. Agsipud ta napudnoak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—saanak nga agnanayon a makaunget." **13** Bigbigem ti basolmo, ta nagbasolka kenni Yahweh a Diosmo; nakinaigka kadagiti ganggannaet iti sirok dagiti nalalangto a kayo! Ta saanmo nga impangag ti timekko! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **14** Agsublikayo, dakayo a saan a napudno a tattao! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta inasawakayo! Mangalaak kadakayo iti maysa manipud iti tunggal siudad, dua manipud iti tunggal puli, ket ipankayo idiay Sion! **15** Ikkankayto kadagiti agpaspastor nga iti pagayatanna ket ti pagayatak, ken idalandakayonto nga addaan iti pannakaammo ken kinasirib. **16** Ket mapasamakto, nga umadu ken maaddaankayonto iti adu a kaputotan iti daytoy a daga kadagidiay nga al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Saandanton nga ibaga, "Ti lakasa ti tulag ni Yahweh!" Saandanton a malagip daytoy, ta saandanto a panunoten ti maipanggep iti daytoy wenno ikaskaso daytoy. Daytoy a sao ket saanton a maibaga pay.' **17** Iti dayta a tiempo, iwaragawagdanto maipanggep iti Jerusalem, 'Daytoy ti trono ni Yahweh,' ket aguummongto dagiti amin a nasion idiay Jerusalem iti nagan ni Yahweh. Saandanton nga aramiden dagiti dakes a tartarigagayanda. **18** Kadagidiay nga aldaw, makipagkaykaysanto ti balay ti Juda iti balay ti Israel. Agkuyogdanto nga umay manipud iti daga iti amianan ket mapanda iti daga nga intedko a kas tawid kadagiti kapuonanyo. **19** No kaniak, kinunak, 'Kayatka a padayawan a kas anakko a lalaki ken ikkanka

iti nasayaat a daga, maysa a tawid a napinpintas ngem iti adda iti sadinnoman a nasion!' Imbagak koma nga, 'Awagandak nga "amak".' Imbagak koma a saankanto a sumina iti panangsurotmo kaniak. **20** Ngem kas iti babai a saan a napudno iti asawana, liniputannak, sika a balay ti Israel—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **21** "Adda ariwawa a mangngeg kadagiti patad, ti panagsangit ken panagpakaasi dagiti tattao ti Israel! Ta binaliwanda dagiti wagasda; nalipatandak, Siak a ni Yahweh a Diosda. **22** Agsublikayo, dakayo a tattao a nangtallikud iti Apo! Paimbagenkayo iti kinamanangallilawyo!" "Adtoy! Umaykami kenka, ta sika ni Yahweh a Diosmi! **23** Ulbod laeng ti agtaud kadagiti turod, manipud kadagiti adu a bantay. Pudno a ti pannakaisalakan ti Israel ket adda laeng kenni Yahweh a Diostayo. **24** Ngem dagiti nakababain a didiosen ket inalun-onda dagiti nagbannogan dagiti kapuonantayo—dagiti arban iti karnero ken bakada, dagiti annakda a lallaki ken babbai! **25** Agiddatayo a sibabain. Abbongannatayo koma ti pannakaibabaintayo, ta nagbasoltayo kenni Yahweh a Diostayo! Datayo a mismo ken dagiti kapuonantayo, manipud idi tiempo ti kinaagtutubotayo agingga kadagitoy nga agdama nga aldaw, saantayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diostayo!"

4 No agsublikayo, Israel—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—siak ti rumbeng a pagsublianyo. No ikkatenyo dagiti makarimon a banbanagyo iti imatangko, ken saandak manen a tallikudan, **2** ken no isapatayo, 'adda kenni Yahweh ti kinapudno, hustisia, ken kinalinteg,' kiddawento dagiti nasion ti bendisionko, ken idayawdakto. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh iti tunggal maysa a tattao iti Juda ken Jerusalem. 'Aradwenyo ti bukodyo a daga, ken saankayo nga agmula kadagiti kasisiitan. **4** Makugitkayo koma kenni Yahweh ken ikkatenyo dagiti akin-rabaw a kudil dagiti pusoyo, lallaki ti Juda ken dakayo nga agnanaed iti Jerusalem, ta no saan, gumil-ayabto a kasla apuy ti rungsotko ken manguram nga awan ti uray siasino a makaiddep iti daytoy. Mapasamakto daytoy gapu iti kinadakes dagiti aramidyo. **5** Ipakaammoyo idiay Juda ken ipangngegyo iti Jerusalem. Kunaenyo, "Pagunienyo ti tangguyob iti daga." Iwaragawagyo, "Aguummongkayo." Mapantayo kadagiti nasarikedkedan a siudad." **6** Itag-ayyo ti bandera a pagilasinan ket iturongyo idiay Sion, ken tumaraykayo tapno natalgedkayo! Saankayo nga agtalinaed, ta mangiyegak iti didigra manipud amianan ken dakkel a pannakarebba. **7** Rummuarto iti maysa a leon manipud kasamekan, ken agsagsaganan ti maysa a mangdadaelto kadagiti nasion. Pumanaw isuna iti lugar nga ayanna tapno mangiyeg ti nakaal-alinggaget a pasamak iti dagayo, dadaelenna dagiti siudadyo, ket awanto ti agnaed. **8** Gapu iti daytoy, balkotenyo ti bagbagiyo iti nakersang a lupot, agdung-aw ken aganug-ogkayo. Ta saan a timmalikud kadatayo ti rungsot ti pungtot ni Yahweh. **9** Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw, —kastoy ti pakaammo ni Yahweh— a matayto ti puso dagiti ari ken dagiti opisialna. Makigtotto dagiti padi, ken mapabutnganto dagiti profeta. **10** Isu a kinunak, "O! Yahweh nga Apo. Pudno nga inallilawmo a naminpinsan dagitoy a tattao ken ti Jerusalem babaen iti panangibagam, 'Maaddaankayonto iti kappia.' Idinto a silalayat ti kampilan a maibusor iti biagda. **11** Iti dayta a tiempo maibaganto ti kastoy kadagitoy a tattao ken iti Jerusalem "Ti nabara nga angin manipud kadagiti patad ti let-ang ket agturongto kadagiti annak a babbai dagiti tattaok. Saannanto ida a taepan wenno dalusan. **12** Addanto iti angin a napigpigsa nga adayo ngem iti dayta nga angin nga umay babaen ti bilinko, ket iyulogkon ti panangukomko kadakuada. **13** Kitaenyo, rumaut isuna a kasla ulep, ken kasla bagyo dagiti karwahena. Naparpartak dagiti kabaliona ngem kadagiti agila. Asitayo pay, ta madadaeltayonto! **14** O Jerusalem, dalusanyo dagiti pusoyo manipud iti kinadangkes, tapno maisalakankayo. Kaanonto pay ti panagsardengyo iti panangpanpanunotyo no kasano ti agbasol? **15** Ta addanto timek a mangiyeg iti damag manipud Dan, ken mangngeg ti um-umay a didigra manipud kadagiti kabanbantayan ti Efraim. **16** Bayam a panunoten dagiti nasion ti maipanggep iti daytoy: Denggem, ibagam iti Jerusalem nga um-umayen dagiti manglakub manipud iti adayu a daga a mangipukkaw iti gubat a maibusor kadagiti siudad ti Juda. **17** Maiyarigdanto kadagiti agwanwanawan iti naaradon a talon a nangpalawlaw iti daytoy, agsipud ta nagsukir daytoy kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **18** ken ti kababalin ken ar-aramidmo ti makagapu a mapasamak dagitoy kenka. Kastoyto ti dusam. Anian a nakaam-amakto daytoy! Dangrannanto ti mismo a pusom. **19** O pusok! O pusok! Agsansanaang daytoy pusok. Mariribukan daytoy pusok. Saanak a makatalna ta mangmangngegko ti uni ti tangguyob, ti pakdaar ti gubat. **20** Pannakarebba ken pannakarebba ti maiwarwaragawag, ta kellaat a nadadael ti entero a daga. Naminpinsan a dinadaelda ti tabernakulok ken ti toldak. **21** Kasano pay ngata kabayag a kitkitaek ti bandera? Mangngegkonto kadi pay ti uni ti tangguyob? **22** Ta iti kinamaag dagiti tattaok—saandak nga am-ammo. Nakunengda a tattao ken awan pannakaawatda. Nalaingda no maipapan iti kinadakes, ngem awan ammoda nga agaramid iti kina-imbag. **23** Nakitak ti daga, ket anian! Awan langlangana ken ungaong daytoy. Ta awan silaw dagiti langit. **24** Kimmitaak kadagiti kabanbantayan. Nakitak nga agkinkintayeg ken aggungungon dagiti turod. **25** Kimmitaak. Adtoy, awan uray maysa a tao, ken timmayab amin a billit ti langit. **26** Kimmitaak. Nakitak a nagbalin a let-ang ti minuyongan ken narba amin dagiti siudad iti sangoanan ni Yahweh, gapu iti rungsot ti pungtotna." **27** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Madadaelto ti daga, ngem saankonto a dadaelen a naan-anay daytoy. **28** Gapu iti daytoy, agladingitto ti daga, ken agsipngetto ti tangatang. Ta impakaammokon ti panggepko; ipatungpalko; Saanakto nga agsanud a mangipatungpal kadagitoy. **29** Itarayanto ti tunggal siudad ti arimpadek dagiti kumakabalio ken dagiti pumapana; tumaraydanto kadagiti kabakiran. Kumalay-atto ti tunggal siudad kadagiti kabatbattoan a luglugar. Mabaybay-anto dagiti siudad, ta awanto ti uray maysa nga agtaeng kadagitoy. **30** Ita ta nadadaelkan, ania ti aramidem? Ta uray agkaweska iti nalabbaga a kawes, arkusam ti bagim iti alahas a balitok, ken padakkelem ti matam babaen iti pinta, saandakan a kayat ita dagiti lallaki a nagderrep kenka. Ngem ketdi, kayatda a pukawen ti biagmo. **31** Isu a mangngegko ti uni ti asug, tuok a kas iti agpasngay iti inauna nga anak, ti timek ti babai nga anak ti Sion. Agang-angsab isuna. Iyukradna dagiti imana, ' Asi-ak pay! Matallimudawak gapu kadagitoy a mammapatay."'

5 "Darasenyo a mapan kadagiti kalsada ti Jerusalem,
kasta met nga agsukimatkayo kadagiti plasana. Ket
kitaenyo ken panunotenyo daytoy: No makasarakkayo
iti tao wenno siasinoman nga agtigtignay a sililinteg ken
ikagkagumaanna nga agtignay a sipupudno, pakawanekto
ti Jerusalem. **2** Uray no kunada, 'Iti nagan ni Yahweh
nga adda iti agnanayon,' inuulbod ti panagsapatada." **3**
O Yahweh, saan kadi a kinapudno ti sapsapulen dagiti
matam? Dinangram dagiti tattao, ngem saanda a makarikna
iti ut-ot. Pinarmekmo ida a naan-anay, ngem agkedkedda
latta nga umawat iti panangiwanwan. Pagbalbalinenda a
natangtangken pay ngem bato dagiti rupada, ta saanda a
kayat nga agbabawi. **4** Isu a kinunak, "Awan duadua a
napanglaw laeng dagitoy a tattao. Maagda, ta saanda nga
ammo dagiti wagas ni Yahweh, uray pay dagiti paglintegan
ti Diosda. **5** Mapanakto kadagiti mabigbigbig a tattao ket
ipakaamok kadakuada dagiti mensahe ti Dios, ta uray
kaskasano, ammoda ti wagas ni Yahweh, dagiti paglintegan
ti Diosda. Ngem aminda, tinukkolda a sangsangkamaysa ti
sangolda; pinugsatda amin dagiti kawar a nangisinggalut
kadakuada iti Dios. **6** Isu a rautento ida ti leon nga aggapu iti
kasamekan. Dadaelento ida iti atap nga aso nga aggapu idiay
Araba. Umayto ti leopardo a maibusor kadagiti siudadda.
Marangrangkayto ti siasinoman a rummuar iti siudadna. Ta
kumarkarkaro ti panagsalungasingda. Awan panagpatingga
ti panangtallikudda iti Dios. **7** Apay koma a pakawanek
dagitoy a tattao? Tinallikudandak dagiti annakyo a lallaki
ken nagsapatada iti nagan dagiti saan a dios. Binussogko
ida, ngem nakikamalalada ket napanda iti balay dagiti
balangkantis. **8** Kaslada la kadagiti kabalio a makataktakba.
Aggarraigida gapu iti tarigagayda a tumakba. Tarigagayan
ti tunggal lalaki ti asawa ti kaarrubana. **9** Isu a saan
kadi a rumbeng laeng a dusaek ida- kastoy ti pakaammo
ni Yahweh- saan kadi a rumbeng laeng nga agibalesak
iti nasion a kas iti daytoy? **10** Sumang-atkayo kadagiti
natukad-tukad a kaubasanna ket dadaelenyo dagitoy. Ngem
saanyo a dadaelen a maminpinsan dagitoy. Putdenyo dagiti
sangada, agsipud ta dagitoy a sanga ket saan a nagtaud
kenni Yahweh. **11** Ta liniputandak a naminpinsan dagiti
balay ti Israel ken Juda- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- **12**
ken inlaksiddak. Kunada, 'Saan a pudno isuna. Awanto ti
dakes a mapagtengtayo, ken saantayonto a makakita iti
kampilan wenno agsagaba iti panagbisin. **13** Ta awanen
iti serserbi dagiti profeta, maiyarigdan iti angin, ken awan
a pulos ti mangipakpakaammo kadatayo iti mensahe ni
Yahweh. Sagabaenda ngarud dagiti pangtada.'" **14** Isu a
kastoy ti kuna ni Yahweh a Manakabalin-amin, "Gapu ta
imbagam daytoy, denggem, nganngganikon nga ikabil ti saok
dita ngiwatmo. Kaslanto apuy daytoy, ket kaslanto kayo
dagitoy a tattao! Ta uramennanto ida. **15** Kitaem, umadanin
ti panangiyegko iti maysa a nasion a maibusor kadakayo
manipud iti adayo, balay ti Israel- kastoy ti pakaammo
ni Yahweh- nabileg daytoy a nasion, nasion nga addan
idi un-unana! Daytoy ket nasion a saanyo nga ammo ti
pagsasaoda, wenno maawatan dagiti ibagada. **16** Kasla
silulukat a tanem ti pana daytoy. Soldadoda amin. **17** Isu a
maibusto dagiti apityo, kasta met dagiti annakyo a lallaki ken
babbai, ken taraonyo. Kanendanto dagiti arban iti karnero
ken bakbakayo; kanendanto dagiti bunga ti ubasyo ken
dagiti kayo ti igos. Rebbaendanto babaen iti kampilan dagiti
nasarikedkedan a siudadyo nga isu a pagtaltalkanyo. **18**
Ngem uray kadagidiay nga al-aldaw- kastoy ti pakaammo
ni Yahweh- saanko a panggep a dadaelenkayo a naan-
anay. **19** inton dakayo, Israel ken Juda, ket kunayo, 'Apay
nga inaramid kadatayo ni Yahweh a Diostayo amin dagitoy
a banbanag? Ket sika, Jeremias, kunaemto kadakuada,
'Kas iti panangtallikudyo kenni Yahweh ken nagrukbabkayo
kadagiti gangannaet a dios iti dagayo, agserbikayonto
met ngarud kadagiti gangannaet iti daga a saanyo a
kukua.' **20** Ipadamagmo daytoy iti balay ni Jacob ken
ipangngegmo iti Juda. Kunaem, **21** 'Dengngenyo daytoy,
dakayo a maag a tattao nga awan pannakaawatna; addaan
kadagiti mata, ngem saan a makakita. Addaanda kadagiti
lapayag, ngem saan a makangngeg. **22** Saankayo kadi
nga agbuteng kaniak- kastoy ti pakaammo ni Yahweh-
wenno agpigerger iti sangoanak? Nangikabilak iti darat a
kas pannakabeddeng ti baybay, maysa nga agnanayon a
paglintegan a saanna a malabsing- uray pay agpangato
ken agpababa ti baybay, kaskasdi a saanna a labsingen
daytoy. Uray pay agdaranudor dagiti dalluyon daytoy, saanda
a lumabes iti daytoy. **23** Ngem addaan iti natangken a
panagpuspuso dagitoy a tattao. Nagsukir ken pimmanawda.
24 Ta saanda a kunaen kadagiti puspusoda, "Agbutengtayo
kenni Yahweh a Diostayo, nga isu ti mangmangyeg iti tudo-
ti umuna ken maudi a tudo- iti apag-isu a tiempoda, a
mangipasigurado iti naituding a lawlawas a panagaapittayo."
Ti kinadakesyo ti nanglapped iti pannakapasamak dagitoy a
banbanag. **25** Dagiti basbasolyo ti nanglapped iti iyuumay ti
naimbag kadakayo. **26** Ta adda nadangkes a lallaki a nailaok
kadagiti tattaok. Agbanbantayda a kas iti maysa nga agar-
arudok nga agtiliw kadagiti billit; mangipakatda iti palab-og
ken tiliwenda dagiti tattao. **27** Kas iti tangkal a napunno iti
bilbillit, napnoan iti panangallilaw dagiti babbalayda. Isu a
dimmakkel ken bimmaknangda. **28** Limmukmegda; uray
la simmileng dagiti kudilda iti kinapintas ti panagbiagda.
Limmabesda kadagiti amin a beddeng ti kinadakes. Saanda
nga ipakaasi ti kalintegan dagiti tattao, wenno ikanawa
dagiti ulila. Rumangrang-ayda uray no saanda nga inikkan
iti kalintegan dagiti agkasapulan. **29** Saan kadi a nasken a
dusaek ida gapu kadagitoy a banbanag- kastoy ti pakaammo
ni Yahweh- ken saan kadi a rumbeng laeng a balsek ti
nasion a kas iti daytoy? **30** Nakabutbuteng ken nakaal-
alinggaget ti napasamak iti daga. **31** Nagipadto dagiti profeta
iti inaallilaw, ken agturturay dagiti papadi iti bukodda a bileg.
Kaykayat dagiti tattaok ti kastoy a wagas, ngem anianto ti
mapasamak iti kamaudianan?

6 Birukenyo ti pagtalgedanyo, tattao ti Benjamin, babaen
iti panangpanawyo iti Jerusalem. Mangpaunikayo iti
tangguyob idiay Tekoa. Mangipangatokayo iti pagilasinan
idiay Bet-Hakerem, agsipud ta agparparang ti kinadangkes
manipud amianan; sumungsungaden ti dakkel a
pannakadadael. **2** Ti anak a babai ti Sion, ti napintas
ken makaay-ayo a balasang, ket madadaelto. **3** Mapanto
kadakuada dagiti agpaspastor agraman dagiti arbanda;
agpatakderdanto kadagiti tolda iti aglawlaw daytoy;
agpastorto ti tunggal tao baben iti bukodna nga ima. **4**
Kunanto dagiti ari, "Idatonyo dagiti bagbagiyo kadagiti dios
para iti gubat. Tumakderkayo, rumauttayo iti tengnga ti aldaw.
Saan a nasayaat a lumneken ti init ket sumipngeten. **5** Ngem
rumauttayo iti rabii ket dadaelentayo dagiti sarikedkedna."

6 Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Pukanenyo dagiti kayo ti Jerusalem, ken pagtutuonenyo a panglakub iti Jerusalem. Daytoy ti umisu a siudad a rautentayo, gapu ta napnoan daytoy iti panangidadanes. **7** Kas iti bubon nga agtultuloy a mangmangted iti danum, kasta met ti panangparparnuay daytoy a siudad iti kinadakes. Kinaranggas ken riribuk ket mangmangngeg kenkuana. Agtultuloy ti panagsagaba ken didigra iti sangoanak. **8** Awatem ti panangiwanwan, Jerusalem, ta no saan, tallikudanka ket dadaelenka, pagbalinenka a maysa a langalang a daga.'" **9** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Manakabalin-amin, "Awan duadua nga umayda tudtoden a kas iti kaubasan dagiti nabatbati iti Israel. Igaw-atyo manen ti imayo a mangpuros iti bunga ti ubas manipud kadagiti sanga ti ubas. **10** Siasino ti rumbeng a pangipakaammoak ken pangiballaagak tapno dumngegda? Kitaem! Saan a nakugit dagiti lapayagda; saanda a kabaelan ti mangipangag! Kitaem! Immay ti sao ni Yahweh kadakuada a mangiwanwan kadakuada, ngem saanda a kayat daytoy." **11** Ngem napnoanak iti pungtot ni Yahweh, Nabannogakon a mangib-ibtur iti daytoy. Kinunana kaniak, "Ibuyatmo daytoy kadagiti ubbing kadagiti kalsada ken kadagiti bunggoy dagiti agtutubo a lallaki. Ta maipanaw ti tunggal lalaki a kadduana ti asawana; ken tunggal nataengan a tao kasta met dagiti adun iti tawenna. **12** Maitedto iti sabali dagiti balayda, agraman dagiti taltalonda ken dagiti assawada. Ta rautekto dagiti agnanaed iti daga babaen iti imak-daytoy ket pakaammo ni Yahweh- **13** ta manipud iti kanunumoan kadakuada agingga kadagiti katatan-okan – agar-aramid ti tunggal maysa kadakuada iti saan a nalinteg a pamusmusan tapno makakuarta. Manipud iti profeta agingga iti padi-manangallilaw ti tunggal maysa kadakuada. **14** Ngem agasanda dagiti sugsugat dagiti tattaok iti parparawpaw laeng, no kasta a kunaenda, 'Kappia! Kappia!' idinto nga awan iti kappia. **15** Nagbainda kadi idi nagaramidda kadagiti makarimon? Saanda a pulos a nagbain; saanda a napadasan ti nagpakumbaba. Isu a matnagdanto a kadua dagiti matnag iti tiempo a dusaek ida. Maabakdanto," kuna ni Yahweh. **16** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Agtakderkayo iti nagsangaan ti dalan ket kitaenyo; damagenyo dagiti nagkauna a pagnaan. Sadino ditoy ti nasayaat a dalan?' Ket mapankayo iti daytoy ket mangsapulkayo iti lugar a paginanaanyo. Ngem kuna dagiti tattao, Saankami a mapan.' **17** Nangdutokak kadakayo kadagiti agbantay a mangdengngeg iti tangguyob. Ngem kinunada, ' Saankaminto nga agdengngeg. **18** Ngarud, dumngegkayo, dakayo a nasion! Kitaenyo, dakayo a saksi, no anianto ti mapasamak kadakuada. **19** Denggem, daga! Kitaem, dandanikon iyeg ti didigra kadagitoy a tattao- ti bunga dagiti panpanunotda. Saanda nga impangag ti saok wenno ti paglintegak, ngem ketdi, linaksidda daytoy." **20** Ania ti serbina kaniak daytoy nga insenso a mapupuoran manipud idiay Seba? Wenno dagitoy a nasam-it nga ayamuom manipud iti adayo a daga? Saan a makaay-ayo kaniak dagiti datonyo a maipuor, uray pay dagiti sagutyo. **21** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kitaem, dandaniakon a mangikabil iti maysa a pakaitibkolan a bato kadagitoy a tattao. Maitibkoldanto iti daytoy- dagiti amma ken dagiti annak a lallaki. Mapukawto met dagiti agnanaed ken dagiti kaarrubada. **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kitaem, adda tattao nga aggapu iti akin-amianan a daga nga umay. Ta nakasaganan nga umay ti dakkel a nasion manipud iti adayo a daga. **23** Pidutendanto dagiti pana ken gayangda. Naulpit ken awan asida. Kasla daranudor ti baybay ti ariwawada, ken nakasakayda kadagiti kabalio a nakasagana a kas kadagiti makiranget a lallaki, dakayo nga annak a babbai ti Sion.'" **24** Nangngegmi dagiti damag maipanggep kadakuada. Kimmapsut dagiti imami gapu iti tuok. Nakariknakami ti ut-ot a kas iti ut-ot ti agpaspasikal a babai. **25** Saankayo a rummuar kadagiti kataltalunan, ken saankayo a magna kadagiti kalsada, ta kampilan ti kabusor ken nakabutbuteng ti adda iti aglawlaw. **26** Anak a babai dagiti tattaok, agkaweska iti nakersang a lupot ket agtulidka iti katapukan gapu iti pannakaitabon iti bugbugtong nga anak. Agunnoyka iti nasaem a panagunnoy, ta kellaatto nga umay kadatayo ti mangdadael. **27** "Pinagbalinka, Jeremias, a mangsubok kadagiti tattaok a kas maysa a manggugor iti landok, isu a sukimaten ken subokemto dagiti wagasda. **28** Isuda amin ket kasukiran kadagiti tattao, a mangparpardaya kadagiti dadduma. Isuda amin ket gambang ken landok, nga agtigtignay a sidadangkes. **29** Napigsa ti yuboyuban tapno maparubruban ti apuy a manggugguggor kadakuada; mapupuoran ti buli iti darang. Agtultuloy ti pananggugor kadagitoy, ngem awan serserbina, gapu ta saan a naikkat ti kinadakes. **30** Maawagandanto a naibelleng a pirak, ta imbelleng ida ni Yahweh."

7 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh, **2** "Agtakderka iti ruangan ti balay ni Yahweh ket iwaragawagmo daytoy a sao! Kunaem, 'Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo amin iti Juda, dakayo a sumsumrek kadagitoy a ruangan tapno agdayaw kenni Yahweh. **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin a Dios ti Israel: Aramidenyo a nasayaat dagiti wagas ken aramidyo, ket ipalubosko nga agtultuloykayo nga agnaed iti daytoy a lugar. **4** Saanyo nga italek ti bagiyo kadagiti makaallilaw a sasao a kunayo, "Templo ni Yahweh! Templo ni Yahweh! Templo ni Yahweh!" **5** Ta no naan-anay nga aramidenyo a nasayaat dagiti wagas ken aramidyo; no naan-anay nga ipatungpalyo ti hustisia iti nagbaetan ti maysa a tao ken iti kaarrubana— **6** no saanyo nga irurumen ti agnanaed iti daga, ti ulila, wenno ti balo, ken saankayo a mangpasayasay iti awan basolna a dara iti daytoy a disso, ken saankayo nga agdayaw kadagiti didiosen a pakaigappuan iti bukodyo a pakadangran— **7** ipaluboskonto nga agtalinaedkayo iti daytoy a lugar, iti daga nga intedko kadagiti kapuonanyo manipud pay idi un-unana ken iti agnanayon. **8** Kitaenyo! Agtaltalekkayo kadagiti makaallilaw a sasao a saan a makatulong kadakayo. **9** Saan kadi nga agtaktakawkayo, mangpapatay ken makikamalala? Ken saan kadi a sapsapataanyo ti inuulbod ken agidatdatonkayo iti insenso kenni Baal ken agdaydayawkayo kadagiti didiosen a saanyo nga am-ammo? **10** Ket umaykayo agtakder iti sangoanak iti daytoy a balay a nakaiwaragawagan ti naganko ket kunayo, "Awan iti pakaan-anoantayo," iti kasta ket maaramidyo amin dagitoy a makarimon? **11** Daytoy kadi a balay a nakanagan iti naganko ket maysa a rukib dagiti agtatakaw kadagiti matayo? Ngem dumngegkayo, nakitak daytoy— kastoy ti pakaammo ni Yahweh.' **12** Isu a mapankayo iti lugarko nga adda idiay Silo, nga impalubosko a pagtalinaedan iti naganko sipud pay idi un-unana, ket kitaenyo ti inaramidko iti daytoy gapu iti

kinadangkes dagiti tattaok nga Israel. **13** Isu nga ita, gapu ta inar-aramidyo amin dagitoy nga aramid— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— nagsaoak kadakayo iti namin-adu, ngem saankayo a dimngeg. Inawagankayo, ngem saankayo a simmungbat. **14** Isu a no ania ti inaramidko idiay Silo, aramidekto met iti daytoy a balay a naawagan iti naganko, ti balay a nagtalkanyo, daytoy a disso nga intedko kadakayo ken kadagiti kapuonanyo. **15** Ta papanawenkayonto iti sangoanak, a kas iti panangpapanawko kadagiti amin a kakabsatyo, a dagiti amin a kaputotan ni Efraim.' **16** Ket sika, Jeremias, saanmo nga ikararagan dagitoy a tattao, ken saanka a agdung-aw wenno agkararag para kadakuada, ken saanmo ida nga ibabaet, ta saanakto a dumngeg kenka. **17** Saanmo kadi a makita ti ar-aramidenda kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada iti Jerusalem? **18** Agur-urnong dagiti annak iti kayo ken paspasgedan dagiti amma ti apuy! Agmasmasa dagiti babbai iti arina tapno agaramid iti tinapay para iti reyna dagiti langit ken agibukbukbokda kadagiti daton a mainom para kadagiti didiosen tapno rurodendak. **19** Pudno kadi a rurrurodendak? — kastoy ti pakaammo ni Yahweh— saan kadi a dagiti bagbagida ti rurrurodenda, isu nga isuda metlaeng ti manglaklak-am iti pannakaibabain? **20** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, 'Kitaenyo, pumsuakto ti unget ken pungtotko iti daytoy a lugar, iti tao ken kadagiti ayup, iti kayo kadagiti tay-ak ken ti bunga iti daga. Mapuoranto daytoy ket saanto a pulos a maiddep.' **21** Kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin a Dios ti Israel, 'Inayonyo dagiti datonyo a maipuor amin kadagiti sagutyo ken ti karne manipud kadagitoy. **22** Ta idi inruarko dagiti kapuonanyo manipud iti daga ti Egipto, saanak a nagsapul iti aniaman a banag manipud kadakuada. Awan imbilinko maipanggep iti daton a maipuor amin ken kadagiti sakripisio. **23** Kastoy laeng ti imbilinko kadakuada, "Dumngegkayo iti timekko ket Siakto iti Diosyo ken dakayonto dagiti tattaok. Isu a magnakayo iti amin a wagas nga ibilbilinko kadakayo, tapno nasayaat ti pagbanaganyo." **24** Ngem saanda a dimngeg wenno nangipangag. Nagbiagda a segun kadagiti bukod a panggep dagiti nadangkes a pusoda, isu a nagsanudda, saanda a nagtuloy. **25** Manipud iti aldaw a rimmuar dagiti kapuonanyo iti daga ti Egipto agingga iti daytoy nga aldaw, imbaonko ti tunggal maysa kadagiti adipenko, dagiti profetak, kadakayo. Saanak a nagsardeng a nangiibaon kadakuada. **26** Ngem saanda a dimngeg kaniak. Saanda a nangipangag. Ngem ketdi, pinatangkenda dagiti uloda. Nadangdangkesda ngem dagiti kapuonanda.' **27** Isu nga iwaragawagmo amin dagitoy a sasao kadakuada, ngem saandanto a dumngeg kenka. Iwaragawagmo dagitoy a banbanag kadakuada, ngem saandakanto a sungbatan. **28** Ibagam kadakuada, 'Daytoy ket maysa a nasion a saan a dumngeg iti timek ni Yahweh a Diosna ken saanna a kayat iti agpaiwanwan. Nadadael ti kinapudno ken naikkat manipud kadagiti ngiwatda. **29** Pukisam ti buokmo ken kuskusam ti bagim, ket ibellengmo ti buokmo. Agkantaka iti pangdung-aw a kanta kadagiti nawaya a lugar. Ta linaksid ken tinallikudanen ni Yahweh daytoy a henerasion gapu iti pungtotna. **30** Ta nakaaramid iti dakes dagiti annak ti Juda iti imatangko— daytoy ket pakaammo ni Yahweh- nangikabilda kadagiti makarimon a banbanag iti balay a nakaiwaragawagan iti naganko, tapno matulawan daytoy. **31** Ket binangonda ti altar ti Tofet nga adda iti tanap ti Ben Hinnom. Inaramidda daytoy a pangpuoranda kadagiti annakda a lallaki ken babbai— maysa a banag a saanko nga imbilin. Saanko a pulos a pinanunot daytoy. **32** Isu a kitaenyo, umadanin dagiti aldaw— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— inton saanen a maawagan daytoy iti Tofet wenno tanap ti Ben Hinnom. Agbalinto daytoy a tanap ti Pannakapapatay; agitabondanto kadagiti bangkay idiay Tofet agingga nga awan iti mabati a pagitabonan. **33** Dagiti bangkay dagitoy a tattao ket agbalinto a taraon dagiti billit kadagiti tangatang ken dagiti ayup iti daga ket awanto a pulos iti mangabug kadagitoy. **34** Pasardengekto kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem, dagiti uni ti panagrag-o ken panagragsak, dagiti uni ti nobio ken ti nobia; agsipud ta agbalinto a langalang ti daga."

8 Iti dayta a tiempo— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— iruardanto manipud kadagiti tanem dagiti tulang dagiti ari ti Juda ken dagiti ofisialna, dagiti tulang dagiti papadi ken dagiti profeta, ken dagiti tulang dagiti agnanaed iti Jerusalem. **2** Ket iwaradanto dagitoy iti lawag ti init ken bulan ken kadagiti amin a bituen iti tangatang; dagitoy a banbanag iti tangatang a sinurot ken nagserbianda, a kinamkamatda ken binirokda, ken dinaydayawda. Saanto a maurnong wenno maitabon manen dagiti tulang. Kasladanto rugit iti rabaw ti daga. **3** Iti tunggal nabatbati a lugar a nangipanak kadakuada, piliendanto ti patay imbes a biag para kadagiti bagbagida, amin a nabati pay laeng manipud iti daytoy a dakes a nasion— kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin amin. **4** Isu nga ibagam kadakuada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Adda kadi siasinoman a matumba a saan a bumangon? Adda kadi siasinoman a maiyaw-awan a saan a mangikagumaan nga agsubli? **5** Apay ta dagitoy a tattao iti Jerusalem, timmallikodda ket naglaylayunen ti panagbalinda a saan a napudno kaniak? Agtultuloyda iti panangallilaw ken saanda kayat nga agbabawi. **6** Sipapasnekak a dimngeg, ngem saanda a nagsao iti umno; awan ti uray maysa nga agbabawi iti kinadangkesna, awan iti agkuna, "Ania iti naaramidko?" Mapanda amin iti kayatda a papanan, a kasla maysa a kalakian a kabalio nga agdardaras a mapan iti gubatan. **7** Uray ti kannaway idiay langit ket ammona ti umno a tiempo; ken dagiti kalapati, sallapingaw ken tipor. Umakarda met iti umno a tiempo, ngem dagiti tattaok, saanda nga ammo dagiti bilin ni Yahweh. **8** Apay a kunayo, "Nasiribkami! Ken adda kadakami ti linteg ni Yahweh"? Pudno, kitaenyo! Ti manangallilaw a pagsurat dagiti eskriba ket nangparnuay iti panangallilaw. **9** Mabainanto dagiti masirib a lallaki. Nabainan ken napalaboganda. Kitaenyo! laklaksidenda ti sao ni Yahweh, isu nga ania ti serbi ti kinasiribda? **10** Isu nga itedkonto dagiti assawada iti sabali, ken dagiti talonda kadagiti mangtagikua kadagitoy, ta manipud iti kanunumoan agingga iti kapapatgan, aminda ket nakaro ti kinaagumda! Manipud iti profeta agingga iti padi, manangallilawda amin. **11** Ta inagasanda ti sugat ti anak a babai dagiti tattaok a kasla awan aniamanna a banag. Kinunada, "Kappia, Kappia," ngem awan ti kappia. **12** Nagbainda kadi idi nagaramidda kadagiti makarimon? Saanda a nagbain. Awan iti kinapakumbabada. Isu a matnagdanto iti tiempo ti pannakadusada, a kadua dagiti natnagen. Kanibusanandanto, kuna ni Yahweh. **13** Ikkatekto ida a naan-anay— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— awanto iti bunga ti ubas, awanto met iti

bunga dagiti kayo nga igos. Ta malaylayto ti bulong, ken mapukawto ti intedko kadakuada. **14** Apay pay laeng nga agtugtugawtayo ditoy? Agkukuyogtayo, mapantayo kadagiti nasarikedkedan a siudad, ket agulimektayonto sadiay ta mataytayo. Ta pagulimekennatayonto ni Yahweh a Diostayo. Painomennatayonto iti sabidong, agsipud ta nagbasoltayo kenkuana. **15** Mangnamnamatayo iti kappia, ngem awanto a pulos iti nasayaat. Mangnamnamatayo iti tiempo ti pannakapaimbag, ngem kitaenyo, addanto panagbuteng. **16** Ti banang-es dagiti kalakian a kabaliona ket nangngeg iti Dan. Aggungungon ti entero a daga iti panaggaraigi dagiti nabileg a kabaliona. Ta umayda ket dadaelenda ti daga ken ti kinabaknang daytoy, ti siudad ken dagiti agnanaed iti daytoy. **17** Ta kitaenyo, mangibaonak kadagiti uleg kadakayo, kadagiti karasaen a saanyo a mapaamo. Kagatendakayonto— kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **18** Awan iti patinggana ti ladingitko, ken masaksaktan ti pusok. **19** Denggenyo, ti um-umkis a timek dagiti annak a babai dagiti tattaok manipud iti adayo a daga! Saan kadi nga adda ni Yahweh idiay Zion? Wenno saan kadi nga adda iti Zion ti arina? Apay ngarud a pinagpungtotdak gapu kadagiti imahen ken kadagiti awan serserbina a gangannaet a didiosen? **20** Naglabasen ti panagapit, nalpasen ti panawen iti kalgaw. Ngem saantayo a naisalakan. **21** Masakitanak gapu iti pannakapasakit ti anak a babai dagiti tattaok. Maladingitanak kadagiti nakaam-amak a banbanag a napasamak kenkuana; Maupayak. **22** Awan kadi iti agas idiay Galaad? Awan kadi iti mangngagas sadiay? Apay a saan a mapaimbag ti anak a babai dagiti tattaok?

9 No makapaadda laeng koma ti ulok iti danum, ken agbalin dagiti matak a burayok dagiti lulua! Ta kayatko koma nga agsangit iti aldaw ken rabii gapu kadagiti adda iti anak a babai dagiti tattaok, a napapatay. **2** No adda laeng koma iti mangted kaniak iti lugar a pagianan dagiti agdaldaliasat idiay let-ang, a mabalinko a papanan tapno panawak dagiti tattaok. No mabalinko laeng koma ida a panawan, agsipud ta mannakikamalalada amin, bunggoy dagiti mangliliput! **3** Imbaga ni Yahweh, "Agibagbagada kadagiti palso a banbanag babaen kadagiti dilada, nga isu dagiti manangallilaw a baida, ngem saanda a nabileg iti kinapudno iti rabaw ti daga. Agtultuloy ti panagtignayda iti dinadangkes. Saandak nga am-ammo." **4** Tunggal maysa kadakayo, agannadkayo iti kaarrubayo ken saankayo nga agtalek iti siasinoman a kabsat. Ta tunggal kabsat ket maysa a manangallilaw ken tunggal kaarruba ket mamarpardaya. **5** Laisen ti tunggal lalaki ti kaarrubana ken saan nga agsao iti pudno. Mangisuro dagiti dilada kadagiti makaallilaw a banbanag. Nabannogda manipud iti panagaramid iti nakaro a basol. **6** Agbibiagka iti tengnga ti panangallilaw; iti panangallilawda ket agkedkedda a mangbigbig kaniak— kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **7** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Kitaem, dandanikon ida a suboken. Sukimatek ida. Kasano pay ti rumbeng a panagtignayko para kadagiti annak a babai dagiti tattaok? **8** Dagiti dilada ket kasla natiradan a pana; saan a pudno dagiti ibagbagada. Kadagiti ngiwatda ket iwaragawagda ti kappia kadagiti kaarrubada, ngem kadagiti pusoda ket padpadaananda ida. **9** Saan kadi a rumbeng a dusaek ida gapu kadagitoy a banbanag— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— ken saan kadi a rumbeng a balsek ti nasion a kas iti daytoy? **10** Agkantaak iti kanta a panagladingit ken panagdung-aw para kadagiti banbantay, ken maikantanto ti kanta a pangdung-aw para kadagiti pagaraban. Ta napuoran dagitoy isu nga awan iti mabalin a lumasat kadagitoy. Saandanto a mangngeg ti emmak ti aniaman a baka. Pimmanaw amin dagiti billit iti tangatang ken dagiti ayup. **11** Isu a pagbalinekto ti Jerusalem a gabsuon iti pannakadadael, a pagnaedan dagiti atap nga aso. Pagbalinek dagiti siudad ti Juda a nadadael a lugar nga awan iti agnanaed. **12** Siasino ti masirib a tao a makaawat iti daytoy? Ania ti iwaragawag kenkuana ti ngiwat ni Yahweh tapno mabalinna nga ipadamag daytoy? Apay a nadadael ti daga? Nadadael daytoy a kas iti let-ang, nga awan iti siasinoman a mabalin a lumasat iti daytoy. **13** Kuna ni Yahweh, "Daytoy ket gapu ta tinallikudanda dagiti lintegko nga intedko a tungpalenda, gapu ta saanda a dumngeg iti timekko wenno agbiag babaen iti daytoy. **14** Daytoy ket gapu ta nagbiagda a sinurotda dagiti nasukir a pusoda ken nagdayawda kadagiti Baal a kas insuro kadakuada dagiti ammada nga aramidenda. **15** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin a Dios ti Israel, 'Kitaem, dandanikon pakanen dagitoy a tattao iti ajenjo ken painumen iti nasabidongan a danum. **16** Kalpasanna, iwaraskonto ida kadagiti nasion a saanda nga ammo, saanda nga ammo ken saan met nga ammo dagiti kapuonanda. Mangibaonakto iti kampilan a mangkamat kadakuada agingga a madadaelko ida a naan-anay." **17** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Panunotenyo ti maipapan iti daytoy: Mangayabkayo kadagiti kumakanta iti pangdung-aw; paumayenyo ida. Mangibaonkayo iti mapan mangayab kadagiti babbai a nalaing nga agdung-aw; paumayenyo ida. **18** Apuraenyo ida ket agkantada iti naladingit a kanta kadatayo, tapno agtedted dagiti lua kadagiti matatayo ken agayus ti danum kadagiti kalub iti matatayo. **19** Ta ti ikkis ti panagdung-aw ket mangngeg idiay Zion, 'No kasano a nadadaeltayo. Naibabaintayo iti napalalo, ta pinanawantayo ti daga agsipud ta rinebbada dagiti babbalaytayo.' **20** Isu a dakayo a babbai, denggenyo ti sao ni Yahweh; ipangagyo dagiti mensahe nga aggapu iti ngiwatna. Kalpasanna, suroanyo dagiti annakyo a babbai iti naladingit a kanta, ken pangdung-aw a kanta iti tunggal kaarruba a babai. **21** Ta simrek ti patay kadagiti tawatayo; umuneg daytoy kadagiti palasiotayo. Dadaelenna daytoy dagiti ubbing iti ruar, ken dagiti agtutubo kadagiti kalkalsada ti siudad. **22** Ipakaammom daytoy, 'Kastoy ti pakaammo ni Yahweh— dagiti bangkay dagiti lallaki ket maiwara a kasla rugit kadagiti tay-ak, ken kasla garami a nabati kalpasan dagiti agan-ani, ket awanto ti siasinoman a mangurnong kadakuada.'" **23** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Saan koma ipannakkel ti nasirib a tao ti kinasiribna, wenno ti mannakigubat ti bilegna. Saan koma ipannakkel ti nabaknang a tao iti kinabaknangna. **24** Ta no ipannakkel ti maysa a tao iti aniaman a banag, daytoy koma ti ipannakkelna, ti pannakaaddana iti kinasaririt ken pannakaammo kaniak. Ta siak ni Yahweh, nga agtigtignay nga addaan iti kinapudno iti tulag, hustisia ken kinalinteg iti daga. Ta daytoy dagiti pakaragsakak— kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **25** "Kitaem, umadanin dagiti aldaw— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— inton dusaek amin dagiti nakugit nga iti laeng bagida. **26** Dusaekto ti Egipto ken ti Juda, ti Edom, dagiti tattao ti Ammon, ti Moab, ken dagiti amin a tattao a mangpukpukis kadagiti buokda, nga agnanaed idiay

disierto. Ta amin dagitoy a nasion ket saan a nakugit, ken amin dagiti balay ti Israel ket addaan iti saan a nakugit a puso."

10 Ipangagyo ti sao nga ibagbaga ni Yahweh kadakayo, balay ti Israel. **2** Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Saanyo nga sursuroen dagiti wagas dagiti nasion, ken saankayo a maupay gapu kadagiti pagilasinan kadagiti langit, ta naupay dagiti nasion gapu kadagitoy. **3** Ta awan serserbina dagiti kaugalian dagiti tattao. Ta adda mangputed iti kayo idiay kabakiran; aramiden daytoy dagiti ima ti kumikitikit babaen iti wasay. **4** Kalpasanna, arkosanda daytoy iti pirak ken balitok. Palagdaenda daytoy babaen iti martilio ken kadagiti lansa tapno saan a matumba. **5** Dagitoy a didiosen ket kasla kadagiti bambanti iti taltalon a namulaan iti pipino, ta awan iti maibaga dagitoy. Masapul a maawit dagitoy, ta saanda a pulos a makaaddang. Saankayo nga agbuteng kadagitoy, ta saanda a makaiyeg iti dakes, wenno makaaramid iti aniaman a nasayaat.'" **6** Awan iti kas kenka, O Yahweh. Naindaklanka, ken ti naganmo ket mabigbigbig gapu iti pannakabalinmo. **7** Siasino koma ti saan nga agbuteng kenka, ari dagiti nasion? Ta daytoy ti maikari kenka, ta awan iti kas kenka kadagiti amin a nasirib a lallaki kadagiti nasion wenno kadagiti amin a pagarianda. **8** Agpapadada amin, nakuneng ken maagda, adalan ida dagiti didiosen a kayo laeng. **9** Mangiyegda iti napitpit a pirak manipud Tarsis, ken balitok manipud Ufas nga inaramid dagiti kumikitikit, kadagiti ima dagiti platero. Asul ken lila dagiti kawes dagitoy. Inaramid dagiti nalalaing a lallakida dagitoy amin a banbanag. **10** Ngem ni Yahweh ti pudno a Dios. Isuna ti sibibiag a Dios ken agnanayon nga ari. Aggingined ti daga gapu iti ungetna, ket saan a maibturan dagiti nasion ti ungetna. **11** Agsaokanto kadakuada a kastoy, "Dagiti dios a saan a nangaramid kadagiti langit ken daga ket mapukawto manipud iti daga ken manipud iti sirok dagitoy a langit." **12** Ti nangaramid ti daga babaen iti pannakabalinna ket imbangonna ti namaga a daga babaen iti kinasiribna ken inyukradna dagiti langit babaen iti pannakaawatna. **13** Ti timekna ket pagdaranudorenna dagiti danum kadagiti langit, ken pangatoenna ti angep manipud iti pungto ti daga. Ar-aramidenna ti kimat para iti tudo ken parparuarenna ti angin iti pangidulduldinanna. **14** Nagbalinen a nakuneng ti tunggal lalaki, awan pannakaammona. Tunggal agkitkitikit ket maibabain gapu kadagiti didiosenna. Ta saan a pudno ti sinukogna a ladawan; awan iti biag kadagitoy. **15** Awan serserbida, inaramid dagitoy dagiti mananglais; mapukawdanto iti tiempo ti pannakadusada. **16** Ngem ti Dios, a pagdaydayawan ni Jacob ket saan a kastoy, ta isuna ti nangsukog kadagiti amin a banbanag. Ti Israel ket ti tribu a tawidna; Yahweh a Mannakabalin amin ti naganna. **17** Urnongenyo dagiti sanikuayo ket panawanyo ti daga, dakayo a tattao nga agnanaed iti siudad a pinalawlawan dagiti kabusor. **18** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kitaenyo, dandanikon papanawen dagiti agnanaed iti daga iti daytoy a tiempo. Pagrigatekto ida ket makariknadanto daytoy." **19** Asiak pay! Gapu kadagiti natukkol a tulangko, nagnunog ti sugatko. Isu a kinunak, "Sigurado a panagtuok daytoy, ngem masapul nga ibturak. **20** Nadadael ti toldak, ken amin dagiti tali ti toldak ket napugsat. Inyadayoda kaniak dagiti annakko, isu nga awandan. Awanen iti mangiyukrad iti toldak wenno mangingato kadagiti kurtina ti toldak. **21** Ta nagbalinen a maag dagiti agpaspastor. Saanda a sapsapulen ni Yahweh, isu a saanda nga agballigi; nawarawara amin dagiti arbanda. **22** Dimtengen dagiti damag, "Kitaenyo! Umayen! Adda napigsa a gingined nga umay manipud iti daga iti amianan a mangdadael kadagiti siudad ti Juda, ket agbalin a pagnaedan dagiti atap nga aso." **23** Ammok O Yahweh, a ti dalan ti maysa a tao ket saan nga agtaud iti bagina. Awan ti tao a magmagna ti mangiturturong kadagiti bukodna nga addang. **24** Iwanwannak, O Yahweh, a nabuyugan iti hustisia, ngem saan a gapu iti ungetmo, ta amangan no dadaelennak. **25** Ibukbokmo ti pungtotmo kadagiti nasion a saan a makaam-ammo kenka ken kadagiti pamilia a saan nga umawag iti naganmo. Ta inalun-onda ni Jacob ken inibusda isuna tapno madadael isuna a naan-anay ken marebbada ti pagnanaedanna.

11 Kastoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh, kinunana, **2** "Dumngegka kadagiti sasao iti daytoy a tulag, ket ibagam dagitoy iti tunggal tao iti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem. **3** Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Mailunod ti siasinoman a saan a dumngeg kadagiti sasao iti daytoy a tulag. **4** Daytoy ti tulag nga imbilinko kadagiti kapuonanyo a tungpalenda iti aldaw nga inruarko ida iti daga ti Egipto, manipud iti urno a paglunagan iti landok. Kinunak, "Dumngegkayo iti timekko ket aramidenyo amin dagitoy a banbanag a kas imbilinko kadakayo, ta agbalinkayonto a tattaok ket Siakto ti Diosyo." **5** Agtulnogkayo kaniak tapno patalgedak ti sapata nga inkarik kadagiti kapuonanyo, ti sapata nga itedko kadakuada ti daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, a pagnanaedanyo ita.'" Ket siak a ni Jeremias, simmungbatak a kinunak, "Wen, Yahweh!" **6** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Iwaragawagmo amin dagitoy a banbanag kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem. Ibagam, 'Dumngegkayo kadagiti sasao iti daytoy a tulag ken tungpalenyo dagitoy. **7** Ta napasnekak a nangted kadagiti bilin kadagiti kapuonanyo manipud iti aldaw a panangiruarko kadakuada iti daga ti Egipto agingga iti daytoy nga agdama a tiempo, sipipingetak a nangballaag kadakuada a kunak, "Dumngegkayo iti timekko.'" **8** Ngem saanda a dimngeg wenno nangipangag. Magmagna ti tunggal tao iti kinasukir iti nadangkes a pusona. Isu nga inyegko a maibusor kadakuada dagiti amin a lunod iti daytoy a tulag nga imbilinko nga umay kadakuada. Ngem saan latta a nagtulnog dagiti tattao." **9** Simmaruno a kinuna ni Yahweh kaniak, "Maysa a panggep nga agaramid iti dakes ti natakuatan kadagiti lallaki ti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem. **10** Sinublianda dagiti kinadakes dagiti kauunaan a kapuonanda, a nagkedked a dumngeg iti saok, ngem ketdi kinamatda dagiti didiosen tapno agdayawda kadagitoy. Sinalungasing ti balay ti Israel ken ti balay ti Juda ti tulagko a nakitulagak kadagiti kapuonanda. **11** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, "Adtoy, nganngganikon nga iyeg ti didigra kadakuada, didigra a saandanto a kabaelan a libasan. Ket umawagdanto kaniak, ngem saankonto ida a denggen. **12** Mapan umawag dagiti siudad ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem kadagiti didiosen a pagdatdatonanda, ngem sigurado a saanto ida nga isalakan dagitoy iti tiempo iti didigrada. **13** Ta maipada ti bilang dagiti didiosenyo iti bilang dagiti siudadyo, Juda. Ket nangaramidkayo kadagiti nakababain nga altar idiay Jerusalem, altar a pagpupuoran iti insenso para kenni Baal, a maipada iti bilang dagiti kalsada

iti daytoy. **14** Isu a sika a mismo Jeremias, masapul a saanmo nga ikararagan dagitoy a tattao. Masapul a saanka nga agdung-aw wenno agkararag a maipaay kadakuada. Ta saankonto ida a denggen inton umawagda kaniak iti tiempo a madidigrada. **15** Apay nga adda pay laeng iti balayko dagiti ipatpategko a tattao, nga addaan kadagiti nadangkes a panggep? Ta saan a makatulong kadakayo ti karne a nailasin para kadagiti datonyo gapu ta nakaaramidkayo iti dakes ket nagragsakkayo pay iti daytoy. **16** Idi, inawagannakayo ni Yahweh a kas naraboy a kayo nga olibo, napintas nga addaan makaay-ayo a bunga. Ngem sinilmutanna ti rabaw daytoy nga aguni a kasla daranudor ti maysa a bagyo; maspakto dagiti sanga daytoy. **17** Ta ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a nangimula kadakayo, ket nangibaon iti didigra kadakayo gapu kadagiti dakes nga aramid nga inaramid ti balay ti Israel ken ti balay ti Juda- pinaungetdak gapu iti panagdatdatonda kenni Baal.'" **18** Impakaammo ni Yahweh kaniak dagitoy a banbanag, isu a naammoak dagitoy. Sika, O Yahweh, impakitam kaniak dagiti aramidda. **19** Kaiyarigak iti maysa nga urbon a karnero a maiturturong iti pagpartian. Saanko nga ammo a nagpanggepda iti maibusor kaniak a kunada, "Dadaelentayo ti kayo agraman ti bunga daytoy! Pukanentayo isuna manipud iti daga dagiti nabbiag tapno saanton a malagip ti naganna." **20** Ngem ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nalinteg nga ukom a mangsuksukimat iti puso ken panunot. Maimatangakto ti panangbalesmo kadakuada, ta inyasugko kenka daytoy a banag maipapan kaniak. **21** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kadagiti tattao ti Anatot nga agpangpanggep a mangpukaw iti biagmo, "Kunada, 'Masapul a saanka nga agipadto babaen iti nagan ni Yahweh, ta no saan, matayka babaen kadagiti imami.' **22** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Kitaem, dusaekto ida. Matayto dagiti nasisiglat ken napipigsa nga agtutuboda a lallaki babaen iti kampilan. Matayto dagiti annakda a lallaki ken babbai gapu iti bisin. **23** Awanto ti mabati kadakuada, gapu ta mangiyegak iti didigra kadagiti tattao ti Anatot, maysa a tawen ti pannakadusada."

12 Nalintegka, O Yahweh, tunggal adda iyegko kenka a saan a pagkikinnaawatan. Pudno a rumbeng nga ibagak kenka ti rasonko nga agriri: Apay nga agballigi dagiti wagas dagiti nadangkes? Naballigi dagiti amin a tattao a saan a napudno. **2** Inmulam ida ket nagramutda. Agtultuloy ti panagbungbungada. Asidegka kadakuada kadagiti ngiwatda, ngem adayoka kadagiti pusoda. **3** Ngem Sika a mismo O Yahweh, am-ammonak. Nakitanakon ken nasukimatmon ti pusok. Iguyodmo ida a kasla karnero a mapan iti pagpartian. Ilasinmo ida para iti aldaw ti pannakapapatay. **4** Kasano pay kabayag ti panagladladingit ti daga, ken ti panaglaylay dagiti mula iti tunggal talon gapu iti kinadangkes dagiti agnanaed iti daytoy? Naibusen dagiti narungsot nga ayup ken dagiti billit. Kinapudnona, kuna dagiti tattao, "Saan nga ammo ti Dios ti mapasamakto kadatayo." **5** Kinuna ni Yahweh, "Ta no sika, Jeremias, ket nagtarayka a nakikuyog kadagiti magmagna a suldado, ket binannogdaka, kasano ka ngarud a makilumba kadagiti kabalio? No maitublakka iti nawaya ken natalged nga away, kasanonto ngarud no addaka iti kasamekan iti igid ti Jordan? **6** Ta uray dagiti kabsatmo ken ti pamilia ti amam ket liniputandaka ket uray dala inwaragawag ti panangilaksidda kenka. Saanka nga agtalek kadakuada, uray no nasayaat dagiti ibagbagada kenka. **7** Pinanawakon ti balayko; binaybay-akon ti tawidko. Intedkon dagiti patpatgek a tattaok kadagiti ima dagiti kabusorna. **8** Nagbalin ti tawidko a kasla leon iti kasamekan kaniak; bumusbusor isuna kaniak babaen iti bukodna a timek, isu a kagurak isuna. **9** Kasla atap nga aso ti napateg a sanikuak, ken agtayabtayab dagiti billit a mangmangan iti padada nga ayup iti ngatwen ti ulona. Mapankayo, ummongenyo dagiti amin a sibibiag a parsua kadagiti tay-ak, ket iyegyo ditoy tapno kanenda ida. **10** Dinadael ti adu nga agipaspastor ti kaubasak. Binaddebaddekanda ti entero a bingayko a daga, pinagbalinda a let-ang ti napintas a bingayko, maysa a langalang. Pinagbalinda isuna a langalang. Nagladingitak gapu kenkuana; langalang isuna. **11** Nagbalinen a langalang ti entero a daga, ta awan ti tao a mangaywan iti daytoy. **12** Dimteng dagiti manangdadael a maibusor kadagiti amin nga ungaong a lugar idiay let-ang, ta agdakdakiwas ti kampilan ni Yahweh manipud iti maysa a pungto ti daga agingga iti sabali a pungto ti daga. Awan iti kinatalged iti daga iti aniaman a sibibiag a parsua. **13** Nagmulada iti trigo ngem nagapitda kadagiti nasiit a mula. Nabannogda iti panagtrabaho ngem awan iti nagunggonada. Isu nga agbainkayo iti nagunggunayo gapu iti pungtot ni Yahweh." **14** Kastoy ti kuna ni Yahweh maibusor kadagiti amin a kaarrubak, dagiti nadangkes a nangdadael iti sanikua nga impatawidko kadagiti tattaok nga Israelita, "Kitaem, Siakto ti mangparut kadakuada manipud iti bukodda a daga, ken parutekto ti balay ti Juda iti nagtetengngaanda. **15** Ket kalpasan ti panangparutko kadagitoy a nasion, mapasamakto a kaasiakto ida ken isublik ida; isublikto ida-tunggal tao iti tawidna ken iti dagana. **16** Mapasamakto a no adalen a naimbag dagidiay a nasion dagiti wagas dagiti tattaok, nga agsapatada iti naganko a kunaenda, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon!' a kas iti insuroda kadagiti tattaok a panagsapatada kenni Baal, ket makipagnaeddanto kadagiti tattaok. **17** Ngem no adda iti saan a dumngeg, parutekto ngarud dayta a nasion. Siguradonto a maparut ken madadael daytoy- daytoy ket pakaammo ni Yahweh."

13 Kastoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka gumatang iti akin-uneg a pagan-anay a lino ket ibidangmo daytoy, ngem saanmo pay laeng a basaen daytoy." **2** Isu a gimmatangak iti akin-uneg a pagan-anay a kas imbilin ni Yahweh, ket imbidangko daytoy. **3** Kalpasanna, immay ti sao ni Yahweh kaniak iti maikadua a daras a kinunana, **4** "Alaem ti akin-uneg a pagan-anay a ginatangmo a nakabarikes iti siketmo, tumakderka ket mapanka idiay Eufrates. Ilemmengmo daytoy sadiay iti maysa a rengngat iti bato." **5** Isu a napanak ket inlemmengko daytoy idiay Eufrates a kas imbilin ni Yahweh kaniak. **6** Kalpasan iti adu nga aldaw, kinuna ni Yahweh kaniak, "Tumakderka ket agsublika idiay Eufrates. Alaem manipud sadiay ti akin-uneg a pagan-anay nga imbagak kenka nga ilemmengmo." **7** Isu a nagsubliak idiay Eufrates ket kinalik ti akin-uneg a pagan-anay iti nangilemmengak iti daytoy. Ngem idi kinitak, nadadael ti akin-uneg a pagan-anay; awanen iti serserbi daytoy. **8** Kalpasanna, immay manen ti sao ni Yahweh kaniak a kinunana, **9** "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Iti kasta met laeng a wagas, dadaelekto ti napalalo a kinatangsit ti Juda ken ti Jerusalem. **10** Dagitoy a nadangkes a tattao a nagkedked a dumngeg iti saok, nga agbibiag iti kinatangken

ti pusoda, a simmurot kadagiti didiosen tapno agdayaw ken agrukbabda kadagitoy- kasladanto iti daytoy nga akin-uneg a pagan-anay nga awan serserbina. **11** Ta kas iti irut ti pannakaisuot ti akin-uneg a pagan-anay iti siket ti maysa a tao, kasta ti panangpakapetko kaniak kadagiti amin a balay ti Israel ken kadagiti amin a balay ti Juda- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- nga agbalin a tattaok, a mangiyeg kaniak iti panangbigbig, panangdayaw ken panagraem. Ngem saanda a dumngeg kaniak. **12** Isu a masapul nga ibagam daytoy a sao kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Tunggal karamba ket mapunnonto iti arak.' Kunaendanto kenka, "Saanmi aya nga ammo a pudno a mapunnonto iti arak ti tunggal karamba?' **13** Isu nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, ngannganikon barteken ti tunggal agnanaed iti daytoy a daga, dagiti ari a nakatugaw iti trono ni David, dagiti padi, dagiti profeta ken dagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem. **14** Ket pagbibinnusurekto dagiti tattao, dagiti amma ken dagiti annak- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- saankonto ida a kaasian wenno makarikna iti panangisakit, ken saankonto ida nga ispalen iti pannakadadael.'" **15** Dumngegkayo ken ipangagyo. Saankayo nga agtangtangsit, ta ni Yahweh ti nagsao. **16** Dayawenyo ni Yahweh a Diosyo sakbay nga iyegna ti kinasipnget, ken sakbay a pagtibkulennakayo kadagiti bantay iti sumipnget. Ta mangnamnamakayo iti lawag, ngem pagsipngetennanto iti kasta unay ti lugar, pagbalinenna a nasipnget nga ulep. **17** Isu a no saankayo a dumngeg, agsangitak nga agmaymaysa gapu iti kinatangsityo. Siguradonto nga agsangitak ken agayus dagiti luak, ta naipanaw a kas balud ti arban ni Yahweh. **18** Ibagam iti ari ken iti ina a reyna, "Agpakumbabakayo ket agtugawkayo, ta naikkaten dagiti korona iti uloyo, ti kinatan-okyo ken ti dayagyo.' **19** Mairekepto dagiti siudad idiay Negeb, ket awan ti manglukat kadagitoy. Ti Juda ket maipanawto a kas balud, maipanawto a kas balud dagiti amin nga adda iti daytoy. **20** Tumangadka ket kitaem dagiti um-umay manipud iti amianan. Ayan ti arban nga intedna kenka, ti arban a napintas unay kenka? **21** Anianto ngata ti ibagam inton ikabil ni Yahweh iti ngatoem dagiti sinuroam tapno agbalin a gagayyemmo? Saan aya a dagitoy ti pangrugian dagiti ut-ot a mangparigatto kenka a kas iti maysa a babai nga agpaspasikal? **22** Ket mabalin a kunaem iti pusom, 'Apay a mapaspasamak kaniak dagitoy a banbanag?' Dagiti nakaad-adu unay a basolmo it makagapu a nailukais dagiti paldam ken nagundawayanka. **23** Kabaelan aya a sukatan dagiti tattao ti Kuz dagiti maris ti kudilda, wenno kabaelan aya a sukatan ti maysa a leopardo ti labang daytoy? No kabaelanda, sika a mismo, uray naruamka iti kinadangkes, mabaelam koma met ngarud ti agaramid iti nasayaat. **24** Isu nga iwarawarakto ida a kas iti taep nga agpukaw iti angin ti let-ang. **25** Daytoy ti intedko kenka, ti bingay nga intudingko para kenka- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- gapu ta linipatnak ken nagtalekka iti inaallilaw. **26** Isu a Siak a mismo, ikkatekto dagiti paldam, ket makitanto dagiti paset ti bagim nga illemlemmengmo. **27** Ti pannakikammalalam ken panaggartemmo, ti nakababain a dinederrep a kababalinmo iti rabaw dagiti turod ken kadagiti tay-ak! Ipakitakto dagitoy, dagitoy a makarimon a banbanag! Asika pay Jerusalem! Saankan a nadalus. Kasano pay kabayag ti panagtultuloy daytoy?"

14 Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias maipapan iti tikag. **2** "Agladingit koma ti Juda; Madadael koma dagiti ruanganna. Agan-anug-ogda gapu iti daga; Agpangpangato dagiti ararawda para iti Jerusalem. **3** Ibaon dagiti nababaknang dagiti adipenda nga agsakdo. No kasta a mapanda kadagiti pagsakdoan; awan ti masarakanda a danum. Agsublida amin a saan a naballigi; abbonganda dagiti uloda gapu iti pannakaibabain. **4** Gapu iti daytoy, nagrengngat ti daga, ta awan ti tudo iti daga. Maibabain dagiti umaarado a lallaki ket abbonganda dagiti uloda. **5** Ta uray ti kabaian nga ugsa ket ibatina dagiti annakna kadagiti tay-ak ket baybay-annan dagitoy, ta awanen iti ruot. **6** Agtakder dagiti atap nga asno kadagiti kapatadan nga awan pulos mulana ket agal-al dagitoy a kas kadagiti atap nga aso. Kumudrep dagiti matada, ta awan pulos iti mula." **7** O Yahweh, uray no agsaksi dagiti basolmi maibusor kadakami, agtignayka para iti pagsayaatan ti naganmo. Ta umad-adu dagiti awan serserbina nga aramidmi, nagbasolkami kenka. **8** Namnama ti Israel, a mangisalsalakan kenkuana iti tiempo ti panagrigrigat, apay a kaslaka ganggannaet iti daga, kasla maysa a ganggannaet nga agdaldaliasat nga agunnat ken aginana laeng iti maysa a rabii? **9** Apay nga agbalinka a kasla maysa a mariribukan a tao, a kas iti mannakigubat nga awan naispalna? Ta addaka iti tengngami, O Yahweh! Naipakaammon ti naganmo kadakami. Saannakami a panawan. **10** Kastoy ti kuna ni Yahweh kadagitoy a tattao, "Agsipud ta kayatda ti umadayo, saanda a magawidan dagiti sakada iti panangaramid iti daytoy." Saan a maay-ayo ni Yahweh kadakuada. Ita, linagipna dagiti basolda ket dinusana dagiti basolda. **11** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Saanmo nga ikararagan dagitoy a tattao para iti pagimbaganda. **12** Ta no agayunarda, saankonto a denggen dagiti anug-ogda ket no mangidatagda kadagiti daton a maipuor ken kadagiti daton a makan, saanakto a maay-ayo kadakuada. Ta gibusakto ida babaen iti kampilan, panagbisin, ken didigra." **13** Ket kinunak, "O Yahweh nga Apo! Kitaem! Ibagbaga dagiti profeta kadagiti tattao, 'Saankayonto a makakita iti kampilan; awanto ti panagbisin a sagabaenyo, ta ikkankayonto iti pudno a talged iti daytoy a lugar.'" **14** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Agipadpadto dagiti profeta iti inuulbod iti naganko. Saanko ida nga imbaon, wenno binilin, wenno nakisarita kadakuada. Ngem dagiti inuulbod a sirmata ken awan serserbina ken inuulbod a panagpadpadles a nagtaud kadagiti bukodda a puso-dagitoy dagiti ipadpadtoda kadakayo." **15** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, "Maipapan kadagiti profeta a mangipadpadto babaen iti naganko ngem saanko nga imbaon- dagiti mangibagbaga nga awanto iti kampilan wenno panagbisin iti daytoy a daga: Mapukawto dagitoy a profeta babaen iti kampilan ken panagbisin. **16** Ket maiwalangto dagiti tattao a nangipadtoanda kadagiti kalsada ti Jerusalem gapu iti bisin ken kampilan, ta awanto ti mangitabon kadakuada-isuda, dagiti assawada, dagiti annakda a lallaki ken babbai-ta ibukbokkonto kadakuada ti kinadangkesda. **17** Ibagam daytoy a sao kadakuada: "Agayus koma dagiti lulua kadagiti matak, iti rabii ken aldaw. Saan koma nga agsardeng dagitoy, ta addanto iti nakaro a pannakadadael ti birhen nga anak dagiti tattaok- nakaro ken saan a maagasan a sugat. **18** No mapanak kadagiti kataltalonan ket makitak! Adda sadiay dagiti napapatay babaen iti kampilan. Ket no mapanak iti

siudad, ket, kumitaak! Adda sadiay dagiti natay gapu iti bisin. Uray dagiti profeta ken dagiti padi ket saanda nga ammo ti ar-aramidenda.'" **19** Naan-anay kadin ti panangilaksidmo iti Juda? Kaguram kadi ti Sion? Apay a dunorennakami no saankami gayam a mapaimbag? Ninamnamami nga adda kappia, ngem awan iti nasayaat- ken iti tiempo ti pannakapaimbag, ngem kitaem, panagbuteng laeng ti adda. **20** O Yahweh, aklunenmi dagiti biddutmi, ti basol dagiti kapuonanmi, ta nagbasolkami kenka. **21** Saannakami a laksiden! Ipagapum koma iti naganmo, saanmo koma a pagbalinen a nakababain ti nadayag a tronom. Laglagipem koma ken saanmo a dadaelen ti katulagam kadakami. **22** Adda kadi kadagiti didiosen dagiti nasion ti siasinoman a makaiyeg iti tudo iti tiempona? Saan kadi a Sika, Yahweh a Diosmi, ti mangar-aramid iti daytoy? Mangnamnamakami kenka, gapu ta inaramidmo amin dagitoy a banbanag.

15 Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Uray no nakatakder ni Moises wenno ni Samuel iti sangoanak, saankonto latta a paboran dagitoy a tattao. Papanawenyo ida iti sangoanak tapno umadayoda. **2** Mapasamakto a kunaendanto kenka, 'Sadino ngay koma ti papananmi?' Ket masapul nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Dagiti naituding a matay ket rumbeng a matay; dagiti naituding a matay iti kampilan ket matay iti kampilan. Dagiti naituding a matay iti bisin ket matay iti bisin; ken dagiti naituding a maitalaw a kas balud ket maitalaw a kas balud.' **3** Ta bingayekto ida iti uppat a bunggoy—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ti kampilan a mangpapatay kadagiti dadduma, dagiti aso a mangpirsay kadagiti dadduma, dagiti billit kadagiti tangatang ken dagiti narungsot nga ayup iti daga a mangan ken mangdadael kadagiti dadduma. **4** Pagbalinekto ida a nakabutbuteng a banag kadagiti amin a pagarian iti daga, maigapu kenni Manases a putot ni Ezekias nga ari ti Juda, gapu iti inaramidna idiay Jerusalem. **5** Ta siasino komati mangngaasinto kenka, Jerusalem? Siasinonto ti agladingit para kenka? Siasinonto ti sumardeng a mangsaludsod iti kasasaadmo? **6** Linaksidnak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— tinallikudannak. Isu a dangrankanto babaen iti imak ken dadaelenkanto. Naumaakon a mangngaasi kenka. **7** Isu nga itaepkonto ida kadagiti ruangan ti daga babaen iti sarukay. Patayekto dagiti annakda. Dadaelekto dagiti tattaok agsipud ta saanda a tallikudan dagiti wagasda. **8** Paaduekto ti bilang dagiti baloda nga ad-adu pay ngem iti darat iti igid ti baybay. Ibaonkonto ti manangdadael iti tengnga ti aldaw a maibusor kadagiti inna dagiti agtutubo a lallaki. Kellaatkonto nga itinnag kadakuada ti kigtot ken buteng. **9** Matalimudawto ti ina a nangipasngay iti pito nga annak. Agbugsotto. Lumnekto ti initna kabayatan nga aldaw pay laeng. Maibabain ken maupayto, ta iyawatkonto dagiti nabati iti kampilan iti imatang dagiti kabusorda—daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **10** Asi-ak pay, inak! Ta impasngaynak a maysa a lalaki a mannakisusik ken mannakisuppiat iti entero a daga. Saanak a nagpautang, wenno awan ti nagpautang kaniak ngem inlunoddak amin. **11** Kinuna ni Yahweh: "Saanka kadi nga ispalen a maipaay iti kinaimbag? Siguradoekto nga agpakaasi iti tulong dagiti kabusormo iti tiempo ti kalamidad ken rigat. **12** Adda kadi maysa a makatukkol iti landok? Nangnangruna iti landok a naggapu iti amianan a nalaokan iti gambang? **13** Itedkonto kadagiti kabusormo ti kinabaknang ken dagiti gamengmo a kas samsam nga awan bayadna. Aramidekto daytoy gapu kadagiti amin a basol nga inaramidmo kadagiti amin a beddengmo. **14** Ket ipaluboskonto nga ipandaka dagiti kabusormo iti daga a saanmo nga ammo, ta addanto apuy a sumged, napasgedan gapu iti pungtotko kenka." **15** Sika a mismo iti makaammo, O Yahweh! Lagipen ken tulongannak. Ibalsannak kadagiti mangkamkamat kaniak. Saannak nga iyadayo iti kinaanusmo. Bigbigem a nagsagabaak iti pannakaibabain gapu kenka. **16** Nasarakan dagiti sasaom, ket kinnanko dagitoy. Dagiti sasaom ket rag-o kaniak, rag-o iti pusok, ta naiwaragawag ti naganmo kaniak, O Yahweh a Mannakabalin-amin. **17** Saanak a nagtugaw iti ummong dagiti nagrambak wenno nagrag-o. Nagtugawak nga agmaymaysa gapu iti mannakabalin nga imam, ta pinunnonak iti pungtot. **18** Apay nga agtultuloy ti ut-otko ken saan a maagasan ti sugatko, saan nga umim-imbag? Agbalinka kadi a kasla kadagiti manangallilaw a danum kaniak, danum a matianan? **19** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh, "No agbabawika, Jeremias, awatenka, ket agtakderkanto iti sangoanak ken pagserbiannak. Ta no isinam dagiti minamaag a banbanag kadagiti napateg a banbanag, agbalinkanto a kasla pannakangiwatko. Agsublinto kenka dagiti tattao, ngem sika a mismo, masapul a saanka nga agsubli kadakuada. **20** Pagbalinenka a kasla maysa a pader a gambang a saan a masalput dagitoy a tattao, ket gubatendakanto, ngem saandakanto a maparmek, ta addaakto a mangisalakan ken mangispal kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **21** ta ispalenkanto iti ima dagiti nadangkes ken subbotenka iti ima dagiti naranggas a tattao."

16 Kalpasanna immay kaniak ti sao ni Yahweh, kunana, **2** "Saanka a mangasawa ken saanka a pumutot iti daytoy a lugar. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh kadagiti annak a lallaki ken babbai a naiyanak iti daytoy a lugar, kadagiti inna a nangipasngay ken kadagiti amma a nangiputot kadakuada iti daytoy a daga, **4** 'Mataydanto gapu kadagiti nakaro a sakit. Saandanto a madung-awan wenno maipunpon. Maiyarigdanto iti takki iti daga. Ta aggibusdanto babaen iti kampilan ken panagbisin, ket dagiti bangkayda, agbalinto a taraon dagiti billit iti tangatang ken dagiti narungsot nga ayup iti daga. **5** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Saanka a sumrek iti aniaman a balay nga adda panagladingit. Saanka a makipagladingit ken makipagrikna para kadagitoy a tattao. Ta inikkatkon ti kapiak, ti kinapudnok iti tulag, ken ti kinamanangngaasik kadagitoy a tattao! -kastoy ti kuna ni Yahweh- **6** isu a matayto dagiti nangato ken nababa iti daytoy a daga. Saandanto a maitabon wenno awanto ti agladingit gapu kadakuada. Awanto ti mangsugat iti bagbagida wenno mangkuskos kadagiti uloda gapu kadakuada. **7** Masapul nga awan ti mangibingay iti aniaman a makan kadagiti agladladingit tapno maliwliwada gapu kadagiti natay ken masapul nga awan ti mangted iti ama wenno iti inana iti kopa a makaliwliwa tapno maliwliwada. **8** Masapul a saanka a mapan iti balay a pagrambakan a makitugaw kadakuada tapno mangan ken uminom.' **9** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, 'Kitaenyo, iti imatangyo, kadagiti al-aldawyo ken iti daytoy a lugar, umadanin ti panangpasardengko iti ariwawa gapu iti panagragragsak ken panagrambak, iti timek dagiti nobio ken nobia. **10** Ket mapasamakto nga

ipakaammomto amin dagitoy a sasao kadagitoy a tattao,
ket ibagadanto kenka, 'Apay nga inkeddeng ni Yahweh
amin daytoy a nakaro a didigra maibusor kadakami? Ania
ti nakaro a kinadakes ken nakabasolanmi kenni Yahweh
a Diostayo? **11** Ibagam ngarud kadakuada, 'Gapu ta
tinallikudandak dagiti kapuonanyo-kastoy ti pakaammo ni
Yahweh-ken dagiti didiosen ti sinurotda ket nagdaydayaw
ken nagrukbabda kadagitoy. Tinallikudandak ken saanda
a tinungpal ti lintegko. **12** Ngem dakayo a mismo ket
nakarkaro pay a kinadangkes ti inaramidyo ngem kadagiti
kapuonanyo, ta kitaenyo, tunggal tao ket agbibiag babaen
iti kinasukir ti nadangkes a pusona; awan a pulos ti uray
maysa a dumdumngeg kaniak. **13** Isu a manipud iti daytoy a
daga, ipankayonto iti daga a saanyo pay a napanan a kasla
ibellengkayo sadiay, uray dakayo ken dagiti kapuonanyo,
ket agdaydayawkayonto sadiay kadagiti didiosen, iti aldaw
ken rabii, ta saankayonto a kaasian.' **14** Isu a kitaenyo!
Umadanin dagiti al-aldaw-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-
inton saanen a maibaga nga, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda
iti agnanayon a nangiruar kadagiti tattao ti Israel manipud iti
daga ti Egipto.' **15** Ta iti nagan ko, Siak a ni Yahweh nga
adda iti agnanayon, a nangummong kadagiti tattao ti Israel
manipud iti daga ti amianan ken manipud kadagiti daga
a nangiwarasanna kadakuada, isublikto ida iti daga nga
intedko kadagiti kapuonanda. **16** Kitaenyo, mangibaonakto
iti adu a mangngalap-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-tapno
kalapenda dagiti tattao. Kalpasan daytoy, mangayabakto iti
adu a mangnganop tapno anopenda ida kadagiti amin a
kabanbantayan ken katurturodan, ken kadagiti rengngat
dagiti dakkel a bato. **17** Ta sikikita dagiti matak kadagiti
amin nga ar-aramidenda; saanda a mailemmeng dagitoy
iti imatangko. Saan a mailemmeng ti nagkuranganda iti
imatangko. **18** Supapakak nga umuna iti mamindua a daras
ti nagkurangan ken basolda gapu iti panangtulawda iti dagak
gapu kadagiti makarimon nga imahen dagiti didiosenda
ken iti panangpunnoda iti impatawidko babaen kadagiti
makarimon a didiosen. **19** O Yahweh, sika ti sarikedkedko
ken pagkamangak, natalged a lugar a pagsammakedak iti
aldaw ti panagrigatko. Umayto kenka dagiti nasion manipud
kadagiti pungto iti daga ket ibagada, "Awan duadua a
tinawid dagiti kapuonantayo ti kinaulbod. Ubbawda; awan
iti magungona kadakuada. **20** Iyaramidan kadi dagiti
tattao dagiti bagbagida kadagiti dios? Ngem saanda met
a pudno a dios. **21** Isu a makitayonto! Ipakaammokto
kadakuada iti daytoy a tiempo, ipakaammokto kadakuada ti
ima ken pannakabalinko, tapno maammoandanto a Yahweh
ti naganko.

17 Naisurat ti basol ti Juda babaen iti pagsurat a landok
nga addaan iti diamante iti murdongna. Naikitikit
daytoy iti tapi dagiti pusoda ken kadagiti sara dagiti
altaryo. **2** Malagip dagiti annakda dagiti altar ken tekken
ti Aserada iti ayan dagiti narukbos a kayo iti tuktok dagiti
nangato a turod. **3** Malagipda dagiti altarda iti tuktok dagiti
bantay iti away. Ipasamsamkonto dagiti sanikuayo ken
dagiti amin a gamengyo kadagiti dadduma. Ta naiwaras
ti basolyo iti sadinoman a disso iti uneg dagiti amin a
beddengyo. **4** Mapukawyonto ti tawid nga intedko kadakayo.
Ipatagabukayonto kadagiti kabusoryo iti daga a saanyo
pay a napanan, ta pinasgedanyo ti pungtotko, a sumgedto
iti agnanayon. **5** Kuna ni Yahweh, "Ti tao nga agtaltalek
iti padana a tao ket nailunod; pagbalinenna a pigsana
ti lasag ngem iyadayona ti pusona kenni Yahweh. **6** Ta
kayariganna ti bassit a mula iti Araba ket saannanto a makita
ti aniaman a naimbag nga umay. Agtalinaedto isuna iti
kabatbatoan a luglugar iti let-ang, awan agtubo a mula ken
awan agnanaed. **7** Ngem ti tao nga agtaltalek kenni Yahweh
ket mabendisionan, ta ni Yahweh ti gapuanan ti talgedna. **8**
Ta kayariganna ti maysa a mula nga asideg iti danum ti waig;
agwarasto dagiti ramutna. Saannanto a marikna ti pudot
a dumteng, ta narukbos dagiti bulongna. Ket iti panawen
ti tikag, saanto a madanagan daytoy wenno agsardeng ti
panagbungana. **9** Ti puso ket ad-adda a manangallilaw
ngem iti aniaman a banag. Daytoy ket masakit; Siasino ti
makaawat iti daytoy? **10** Siak ni Yahweh, ti mangsuksukimat
iti panunot, ti mangsubsubok iti puso. Itedko iti tunggal tao
ti maiparbeng kenkuana, ti panangdusa kenkuana gapu
iti bunga dagiti inaramidna. **11** Pissaan ti billit ti maysa
nga itlog a saanna nga inyitlog. Bumaknang ti maysa a
tao iti kinikillo a wagas. Ngem iti kapatgan nga aldaw ti
panagbiagna, panawanto isuna dagidiay a kinabaknang ken
agbalinto isuna a maag iti kamauddiananna." **12** Ti lugar ti
templotayo ket nadayag a trono, a naisaad sipud pay idi
punganay. **13** Ni Yahweh ti namnama ti Israel. Maibabainto
amin nga agsukir kenka. Mapapatayto dagiti timmallikud
kenka nga adda iti daga. Ta taltallikudanna ni Yahweh, ti
burayok ti sibibiag a danum. **14** Paimbagennak, O Yahweh,
ket maimbaganak! Ispalennak, ket maispalak. Ta sika ti
idaydayawko iti kantak. **15** Kitaem, ibagbagada kaniak,
'Ayanna ngay ti sao ni Yahweh? Umay koma ngarud!' **16** No
maipapan kaniak, saanko nga intarayan ti panagbalinko nga
agpaspastor a sumursurot kenka. Saanko a tinarigagayan ti
aldaw ti didigra. Ammom dagiti maiwarwaragawag a nagtaud
iti bibigko. Naaramidda iti imatangmo. **17** Saanka koma
nga agbalin a nakabutbuteng kaniak. Sika ti kamangko iti
aldaw ti didigra. **18** Maibabain koma dagiti mangkamkamat
kaniak, ngem saanmo koma nga ipalubos a maibabainak.
Maupayda koma, ngem saanmo koma nga ipalubos a
maupayak. Ibaonmo a maibusor kadakuada ti aldaw ti
didigra ken burakem ida babaen iti doble a pannakadadael."
19 Kastoy ti kuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka agtakder iti
ruangan dagiti tattao iti pagserkan ken pagruaran dagiti ari ti
Juda, kalpasanna, kadagiti amin a dadduma pay a ruangan
ti Jerusalem. **20** Ibagam kadakuada, 'Denggenyo ti sao ni
Yahweh, dakayo nga ari ti Juda ken dakayo amin a tattao iti
Juda, ken tunggal agnanaed iti Jerusalem a magmagna
kadagitoy a ruangan. **21** Kastoy ti kuna ni Yahweh:
"Agannadkayo maigapu kadagiti bibiagyo ken saankayo
nga agawit iti aniaman iti Aldaw ti Panaginana nga iyegyo
daytoy kadagiti ruangan ti Jerusalem. **22** Ken saankayo
a mangiruar iti aniaman manipud iti balayyo iti Aldaw ti
Panaginana. Saankayo nga agaramid iti aniaman a trabaho,
ngem idatonyo kenni Yahweh ti Aldaw ti Panaginana, a kas
iti imbilinko nga aramiden kadagiti kapuonanyo." **23** Saanda
a dimngeg wenno nangipangag, ngem pinatangkenda
dagiti pusoda tapno saandak a denggen wenno awaten
ti panangiwanwanko. **24** Mapasamakto a no ipapatiyo
ti dumngeg kaniak-daytoy ti pakaammo ni Yahweh-ken
no saankayo a mangiyeg iti aniaman nga awit kadagiti
ruangan iti daytoy a siudad iti Aldaw ti Panaginana ngem
ketdi idatonyo iti Aldaw ti Panaginana kenni Yahweh ken

saankayo nga agaramid iti aniaman a trabaho iti daytoy- **25** ket umayto dagiti ari, dagiti prinsipe ken dagiti agtugaw iti trono ni David kadagiti ruangan daytoy a siudad a nakakarwahe ken nakakabalio, isuda ken dagiti panguloda, dagiti lallaki iti Juda ken dagiti agnaned iti Jerusalem. Ket agtalinaedto daytoy a siudad iti agnanayon. **26** Aggapudanto kadagiti siudad iti Juda ken iti aglawlaw ti Jerusalem, ken manipud iti daga ti Benjamin ken kadagiti kapatadan, manipud iti kabanbantayan ken manipud iti Negev, a mangiyeg kadagiti daton a maipuor, sakripisio, dagiti taraon a maidaton ken insenso. Ket iyegdanto iti balayko dagiti daton a panagyaman. **27** Ngem no saankayo a dumngeg kaniak, nga ilasinyo ti Aldaw ti Panaginana para kenni Yahweh-no mangawitkayo iti aniaman a banag nga iyegyo kadagiti ruangan ti Jerusalem iti Aldaw ti Panaginana, ket mangpasgedak iti apuy kadagiti ruangan daytoy, apuy a mangibusto kadagiti sarikedked ti Jerusalem, ket saanto a maiddep dayta."

18 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a kunana, **2** "Tumakderka ket mapanka iti balay ti agdamdamili, ta ipakaammok kenka sadiay ti mensahek" **3** Isu a napanak iti balay ti agdamdamili, ket nakitak! Madama nga agtrabtrabaho ti agdamdamili iti pagdamilian. **4** Ngem ti banga a suksukogenna ket nadadael iti imana, isu a binaliwanna daytoy ket nangaramid iti sabali a banag a napintas iti panagkitana. **5** Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **6** "Saanko aya a kabaelan nga aramiden kadakayo balay ti Israel ti kas iti inaramid ti agdamdamili? -kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Kitaenyo! kas iti pila nga adda iti ima ti agdamdamili- kasta ti kaaddayo iti imak, balay ti Israel. **7** Iti aniaman a kanito, mabalinko nga ipakaammo ti maysa a banag maipapan iti maysa a nasion wenno pagarian a parutek daytoy, burakek wenno dadaelek daytoy. **8** Ngem no ti nasion a nangiballaagak ket tumallikud iti kinadakesna, saanko ngarud nga ituloy ti didigra a pangpanggepek nga iyeg iti daytoy. **9** Iti aniaman a kanito, mabalin nga ibagak ti maysa a banag maipapan iti maysa a nasion wenno pagarian, a bangonek daytoy wenno ipatakderko daytoy. **10** Ngem no mangaramid daytoy iti dakes iti imatangko, a saanna dengngen ti timekko, isardengkonto ngarud ti nasayaat nga imbagak nga aramidek para kadakuada. **11** Isu nga ita, agsaoka kadagiti lallaki iti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem a kunam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaenyo, Umadanin ti panangparnuayko iti didigra kadakayo. Umadanin ti panangaramidko iti maysa a panggep a maibusor kadakayo. Tunggal tao ket agbabawi iti dinadangkes nga ar-aramidenna, tapno dagiti wagasyo ken dagiti aramidyo ket mangiyeg iti nasayaat kadakayo, **12** Ngem ibagadanto, 'Awan serserbina daytoy. Agtignaykami segun kadagiti bukodmi a panggep. Aramidento ti tunggal maysa kadakami ti kinadakesna, dagiti tarigagay ti nasukir a pusona.' **13** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Saludsodem kadagiti nasion, siasino ti nakangngeg iti kasta a banag a kas iti daytoy? Nakaaramid ti birhen nga Israel iti nakaal-alinggaget a tignay. **14** Maawanan kadi iti niebe dagiti kabatbatoan a turod kadagiti away iti Lebanon? Matianan kadi dagiti waig iti bantay nga agayus manipud iti adayo? **15** Ngem linipatdak dagiti tattaok. Nagidatonda kadagiti awan serserbina a didiosen ken naitibkulda kadagiti dalanda; pinanawanda dagiti nagkauna a dalan tapno magnada kadagiti basbassit a dalan. **16** Agbalinto a nakabutbuteng ti dagada, maysa a banag nga agnanayon a pagsakuntipan. Amin a lumabas iti dagada ket agkintayeg ken agwingiwing. **17** Waraekto ida iti sangoanan dagiti kabusorda a kasla tapok nga intayab ti angin a naggapu iti daya. Tallikudakto ida ken saanak a sumango iti aldaw ti didigrada.'" **18** Isu a kinuna dagiti tattao, "Umaykayo, planwentayo ti dakes nga aramidentayo kenni Jeremias, agsipud ta saan a pulos a mapukaw ti linteg kadagiti padi, wenno balakad manipud kadagiti mamasirib a lallaki, wenno sasao manipud kadagiti profeta. Umaykayo, rautentayo isuna babaen kadagiti sasaotayo ket saantayon nga ipangag ti aniaman nga ibagbagana. **19** Ipangagnak, O Yahweh! Ket denggem ti ariwawa dagiti kabusorko. **20** Didigra kadi ti gungunak iti kinaimbagko kadakuada? Ta nangkalida iti abut a para kaniak. Lagipem ti panagtakderko iti sangoanam tapno agsaoak para iti pagsayaatanda, tapno bumaaw ti pungtotmo kadakuada. **21** Iyawatmo ngarud dagiti annakda iti panagbisin, ken itedmo ida iti pannakabalin ti kampilan. Ipalubosmo koma a maulila ken mabalo dagiti assawada a babbai, ken mapapatay dagiti lallaki nga adda kadakuada, ken mapapatay dagiti agtutuboda a lallaki babaen iti kampilan iti gubat. **22** Mangngeg koma ti panagasug iti panagtuok manipud kadagiti babbalayda, bayat ti kellaat a panangiyegmo kadagiti mangraut kadakuada. Ta nagkalida iti maysa nga abut tapno tiliwendak ken nangipakatda kadagiti silo para kadagiti sakak. **23** Ngem Sika, O Yahweh, ammom amin dagiti panggepda a mangpapatay kaniak. Saanmo a pakawanen ti nakaro a kinadakesda ken dagiti basolda. Saanmo a punasen dagiti basolda kenka. Ngem ketdi, bay-am ida a maparmek iti sangoanam. Agtignayka a maibusor kadakuada iti tiempo ti pungtotmo.

19 Kastoy ti kinuna ni Yahweh, "Mapanka gumatang iti karamba bayat a kakuyogmo dagiti panglakayen dagiti tattao ken dagiti papadi. **2** Kalpasanna, rummuarka iti tanap ti Ben Hinnom a pagserkan ti Ruangan dagiti Naburak a banga, ket sadiay, ipakaammom dagiti sasao nga ibagakto kenka. **3** Ibagam, 'Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo nga ari ti Juda ken dagiti agnanaed iti Jerusalem! Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, "Dumngegkayo, umadanin ti panangiyegko iti didigra iti daytoy a lugar, ket ti lapayag ti tunggal makangngeg iti daytoy ket agkintayegto. **4** Aramidek daytoy gapu ta tinallikudandak ken tinulawanda daytoy a lugar. Iti daytoy a lugar ti nangidataganda kadagiti datonda kadagiti didiosen a saanda nga am-ammo. Isuda ken dagiti kapuonanda ken dagiti ari ti Juda ket pinunno pay daytoy a lugar iti dara ti awan basolna. **5** Nangipatakderda kadagiti altar nga agpaay kenni Baal a pagdaydayawan tapno pangipuoranda kadagiti annakda a lallaki a kas daton a maipuor amin para kenkuana-maysa a banag a saanko nga imbilin. Saanko nga imbaga nga aramidenda daytoy, wenno pulos a saan a simmagid iti panunotko daytoy. **6** Isu a dumngegkayo, umadanin dagiti aldaw-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-inton saanen a maawagan a Tofet daytoy a disso, ti tanap ti Ben Hinnom, ta agbalinto daytoy a tanap ti Pagpatayan. **7** Iti daytoy a lugar, pagbalinekto nga awan serserbina dagiti panggep ti Juda ken Jerusalem. Ipaluboskonto a mapasagda babaen iti kampilan dagiti kabusorda ken babaen iti ima dagiti mangpapatay kadakuada. Kalpasanna, ipakanko

dagiti bangkayda kadagiti billit iti tangatang ken kadagiti narungsot nga ayup iti daga. **8** Ket pagbalinekto daytoy a siudad a nadadael unay ken pagsakuntipan, ta siasinoman a lumabas iti daytoy ket agpigerger ken agsakuntip gapu kadagiti amin a pannakadidigrana. **9** Ipalubosko a kanenda dagiti lasag dagiti annakda a lallaki ken babbai; tunggal tao ket ibusennanto ti lasag ti kaarrubana gapu iti pannakalakub ken leddaang nga inyeg kadakuada dagiti kabusorda ken dagiti tattao a mangpapatay kadakuada. **10** Kalpasanna, burakem ti karamba iti sangoanan dagiti lallaki a kakuyogmo a napan. **11** Ibagamto kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Kastoy met laeng a banag ti aramidek kadagitoy a tattao ken iti daytoy a siudad—kastoy ti pakaammo ni Yahweh-kas iti panangburak ni Jeremias iti karamba tapno saanen a matarimaan manen. Ipunponto dagiti tattao dagiti natay idiay Tofet agingga nga awanton ti nabatbati a lugar para kadagiti natay. **12** Kastoyto ti aramidek iti daytoy a lugar ken kadagiti agnanaed iti daytoy inton aramidek a kas iti Tofet daytoy a siudad- kastoy ti pakaammo ni Yahweh- **13** isu a dagiti babbalay ti Jerusalem ken dagiti ari ti Juda ket agbalinto a kas iti Tofet-amin dagiti babbalay a nausar dagiti tuktok ti atepda a nagdaydayawan dagiti managbasol a tattao kadagiti amin a bituen iti langit ken nangibukbokanda kadagiti daton a mainum para kadagiti didiosen." **14** Kalpasanna, pimmanaw ni Jeremias idiay Tofet a nangibaonan kenkuana ni Yahweh tapno mangipadto. Nagtakder isuna iti paraangan ti balay ni Yahweh ket kinunana kadagiti amin a tattao, **15** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, 'Dumngegkayo, umadanin ti panangiyegko iti daytoy a siudad ken kadagiti amin nga ilina iti amin a didigra nga impakaammok maibusor iti daytoy, agsipud ta nagsukirda ken saanda a dimngeg kadagiti sasaok.'"

20 Ni Pasur a putot ni Immer a padi-isuna ket kangatoan nga opisial-nangngegna nga ipadpadto ni Jeremias dagitoy a sasao iti sangoanan ti balay ni Yahweh. **2** Isu a kinabil ni Pasur ni Jeremias a profeta ket kalpasanna, inkabilna isuna kadagiti tul-ong nga adda iti akinngato a Ruangan ti Benjamin iti balay ni Yahweh. **3** Ket napasamak nga iti sumaruno nga aldaw, rinuk-atan ni Pasur ni Jeremias manipud iti tul-ong. Ket kinuna ni Jeremias kenkuana, "Saan a Pasur ti pangawag ni Yahweh iti naganmo, no di ket sika ni Magor Missabib. **4** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Makitamto, pagbalinenkanto a nakaal-alainggaget-sika ken dagiti amin nga ipatpategmo-ta mapasagdanto babaen kadagiti kampilan dagiti kabusorda ket maimatangamto daytoy. Iyawatkonto ti entero a Juda iti ima ti ari ti Babilonia. Pagbalinennanto ida a balud idiay Babilonia wenno rautenna ida babaen iti kampilan. **5** Itedkonto kenkuana amin a sanikua daytoy a siudad, amin a kinabaknang daytoy, amin a napapateg a banbanag nga adda iti daytoy, ken dagiti amin a gameng dagiti ari ti Juda. Ipaimakto amin dagitoy a banbanag kadagiti kabusoryo, ket samsamendanto dagitoy. Alaendanto dagitoy nga ipan idiay Babilonia. **6** Ngem sika, Pasur, ken dagiti amin nga agnanaed iti balaymo ket maitalawto a kas balud. Maipankanto idiay Babilonia ket sadiayto ti pakatayam. Sika ken amin dagiti ipatpategmo a nangipadtoam kadagiti inuulbod a banbanag ket maitanemto sadiay.'" **7** "Inallukoynak, O Yahweh. Pudno a naallukoyak. Sinakup ken pinarmeknak. Nagbalinak a pagkakatawaan. Inaldaw a linalaisdak dagiti tattao. **8** Ta tunggal agsaoak, ipukkawko nga iwaragawag, 'Kinaranggas ken pannakadadael.' Ket dagiti sasao ni Yahweh ket nagbalin a pannakaibabain ken pannakalalaisko iti inaldaw. **9** No ibagak a, 'Saankon a panpanunoten ti maipanggep kenni Yahweh. Saankon nga iwaragawag ti naganna.' Ket kasla maysa nga apuy daytoy iti pusok, naipupok iti uneg dagiti tultulangko. Isu nga inkarigatak nga inibturan daytoy ngem saanko a kabaelan. **10** Nangngegko dagiti dakes a panggepda kaniak manipud kadagiti amin a tattao iti aglawlaw. Ipulongtayo! Masapul nga ipulongtayo daytoy!' Dagiti nasinged kaniak, sipsiputanda ti panagbiddutko. Bareng no maallilaw isuna. Ta no kasta maparmektayo isuna ket makaibalestayo kenkuana.' **11** Ngem adda kaniak ni Yahweh a kasla maysa a nasiglat a mannakigubat, isu a maitibkolto dagiti mangkamkamat kaniak. Saandak a maparmek. Kastanto unay ti pannakaibabainda, gapu ta saanda nga agballigi. Saanto nga agpatingga ti pannakaibabainda, saanto a pulos a malipatan daytoy. **12** Ngem Sika, O Yahweh a Mannakabalin-amin, sika a mangsuksukimat iti nalinteg ken mangkitkita iti panunot ken iti puso. Ipakitam koma kaniak ti panagibalesmo kadakuada agsipud ta imparangko kenka ti kasasaadko. **13** Agkantakayo para kenni Yahweh! Idaydayawyo ni Yahweh! Ta inispalna dagiti biag dagiti naparparigat manipud iti ima dagiti managdakdakes. **14** Mailunod koma ti aldaw a pannakaiyanakko. Saanmo koma nga impalubos a mabendisionan ti aldaw a panangipasngay ti inak kaniak. **15** Mailunod koma ti tao a nangipakaammo iti amak, ti nagkuna a, 'Maysa a lalaki ti putotmo, 'a makagapu iti nalaus a panagrag-o. **16** Agbalin koma dayta a lalaki a kas kadagiti siudad a dinadael ni Yahweh, idi saanna dagitoy a kinaasian. Mangngegna koma ti asug iti parbangon ken mangngegna koma ti ariwawa ti gubat iti tengnga ti aldaw. **17** Mapasamak koma daytoy, agsipud ta saannak a pinapatay ni Yahweh iti aanakan wenno pinagbalin a tanemko ti tian ti inak, aanakan a masikog iti agnanayon. **18** Apay pay laeng a naiyanakak isu a naimatangak dagiti riribuk ken ladingit, isu a napnoan dagiti aldawko iti pannakaibabain?"

21 Kastoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh idi imbaon ni ari Zedekias da Pasur a putot ni Malakias ken Sofonias a putot ni Maasias a padi. Kinunada kenkuana, **2** "Agpabalakadka kenni Yahweh para kadakami, gapu ta gubatennatayo ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. Nalabit a mangaramid ni Yahweh iti milagro para kadakami, kas iti naglabas a tiempo, ket pagsanudenna ni Nebucadnezar kadakami." **3** Isu a kinuna ni Jeremias kadakuada, "Kastoy ti masapul nga ibagayo kenni Sedekias, **4** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Dumngegkayo, umadanin ti panangisublik kadagiti armas nga adda kadagiti imayo a panggubgubatyo iti ari ti Babilonia ken kadagiti Caldeo a manglaklakub kadakayo iti ruar dagiti pader! Ta ummongekto ida iti tengnga daytoy a siudad. **5** Ket siak a mismo ti makiranget kadakayo babaen iti pannakabalin ken kinapigsak ken babaen iti nakaro unay a pungtotko. **6** Ta rautekto dagiti agnanaed iti daytoy a siudad, tao man wenno ayup. Mataydanto babaen iti nakaru a pannakadidigra. **7** Kalpasan daytoy-kastoy ti pakaammo ni Yahweh- ni Sedekias nga ari ti Juda, dagiti adipenna, dagiti tattao, ken siasinoman a nabati iti daytoy a siudad kalpasan

ti didigra babaen iti kampilan ken panagbisin-lyawatkonto amin dagitoy iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, kadagiti kabusorda, ken kadagiti mangpapatay kadakuada. Ket papatayennanto ida babaen iti kampilan. Saannanto ida a kaasian wenno kailalaan. **8** Ket kastoy ti masapul nga ibagam kadagitoy a tattao, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Adtoy, umadanin nga ikabilko iti sangoananyo ti dalan ti biag ken ti dalan ti patay. **9** Siasinoman nga agtaltalinaed iti daytoy a siudad ket matayto babaen iti kampilan, bisin ken didigra; ngem siasinoman a rumuar ken agparintumeng iti sangoanan dagiti Caldeo a nanglakub kadakayo ket agbiag. Maisalbarnanto ti biagna. **10** Ta inkeddengkon ti mangiyeg iti didigra iti daytoy a siudad, a saan ket a mangiyeg iti pagsayaatan-kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Naiyawaten daytoy iti ima ti ari ti Babilonia, ket puorannanto daytoy.' **11** No maipapan iti balay ti ari ti Juda, denggenyo ti sao ni Yahweh. **12** O balay ni David, kuna ni Yahweh, 'Ipatungpalyo ti hustisia iti agsapa. Ispalenyo ti tao a natakawan babaen iti ima ti manangidadanes, ta no saan gumil-ayabto a kasla apuy ti pungtotko ket pumuor. Ta awan ti makaiddep iti daytoy gapu iti kinadakes dagiti ar-aramidenyo. **13** Kitaenyo, dakayo nga agnanaed iti tanap! Kabusorkayo, dakkel a bato iti patad-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-Kabusorko ti siasinoman a mangibagbaga, "Siasino ngay koma ti sumalog a mangraut kadatayo?" wenno "Siasino ngay koma ti sumrek kadagiti babbalaytayo?" **14** Naikeddengkon a sagrapenyo ti bunga dagiti ar-aramidyo- kastoy ti pakaammo ni Yahweh-mangpasgedakto kadagiti kasamekan, ket puorannanto ti amin nga adda iti aglawlawna.

22 Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Sumalogka iti balay ti ari iti Juda ket iwaragawagmo daytoy a sao sadiay. **2** Kunaem, 'Ari ti Juda, sika a nakatugaw iti trono ni David, dumngegka iti sao ni Yahweh. Ket dakayo nga ad-adipenna, ken dakayo a tattaona a sumsumrek kadagitoy a ruangan dumngegkayo. **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Agaramidkayo iti maiparbeng ken kinalinteg, ket siasinoman a natakawan - ispalenyo isuna manipud iti ima ti manangidadanes. Saanyo a pagaramidan iti dakes ti siasinoman a ganggannaet iti dagayo, wenno siasinoman nga ulila, wenno balo. Saankayo nga agaramid iti kinaranggas wenno mangpasayasay iti dara ti awan basolna iti daytoy a lugar. **4** Ta no pudno nga aramidenyo dagitoy a banbanag, dagiti ar-ari a nakatugaw iti trono ni David ket sumrekto kadagiti ruangan daytoy a balay a nakasakay iti karuwahe ken kadagiti kabalio. Isuna, dagiti adipenna, ken dagiti tattaona! **5** Ngem no saankayo a dumngeg kadagitoy a sasao a naggapu kaniak nga inwaragawagko - daytoy ket pakaammo ni Yahweh - madadaelto ngarud daytoy a palasio. **6** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh maipanggep iti palasio ti ari iti Juda, "Maiyarigka kaniak iti Galaad, wenno iti tuktok ti Lebanon. Nupay kasta, pagbalinenkanto a let-ang, kadagiti siudad nga awan iti agnanaed. **7** Ta nangdutokak kadagiti umay mangdadael kenka! Pukawento dagiti lallaki a nagtagiigam dagiti kasasayaatan a sedrom ket bay-andanto dagitoy a matumba iti apuy. **8** Ket adu a nasion ti lumabasto iti daytoy a siudad. Kunaento ti tunggal tao iti kaabayna, "Apay nga inaramid ni Yahweh ti kastoy iti daytoy a naindaklan a siudad?" **9** Ket sumungbatto ti met ti maysa, "Gapu ta tinallikudanda ti tulag ni Yahweh a Diosda ket nagrukbabda kadagiti dadduma a dios ken nagdaydayawda kadakuada." **10** Saanyo a sangitan ti natay. Saanyo a dung-awan isuna. Ngem rumbeng a sangitanyo ti siasinoman a maipanaw a kas balud, ta saanton nga agsubli ket saannanton a makita pay ti daga a nakaiyanakanna.' **11** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenni Jehoahaz a lalaki a putot ni Josias nga ari iti Juda, a nagserbi a kas ari a simmukat kenni ni Josias nga amana, 'Pimmanawen iti daytoy a disso ket saanen nga agsubli pay. **12** Matayto isuna iti daydiay a lugar a nangipananda kenkuana a kas balud ket saannanton a pulos a makita pay daytoy a daga.' **13** Asi pay ti siasinoman a mangipatakder iti balayna iti kinakillo ken kadagti akinngato a siledna iti saan a maiparbeng nga aramid; kenkuana a nagtrabahoan dagiti dadduma, ngem saanna ida a tangdanan. **14** Asi pay ti siaqsinoman nga agkuna, 'Mangipatakderak iti nangato a balay a maipaay kaniak ken nalawa nga akinngato a silsiled, ken mangaramid pay kadagiti nalawa a tawtawa a maipaay kenkuana, ken mabobedaan iti sedro ken pintaanna amin iti nalabaga.' **15** Daytoy kadi iti mamagbalin kenka a nasayaat nga ari, ta kayatmo ti maaddaan iti sedro a pagnaedan? Saan kadi a nangan ken imminum met ti amam, nupay kasta, inaramidna ti maiparbeng ken kinalinteg? Ket nasayaat dagiti banbanag a napasamak kenkuana. **16** Insakitna dagiti napanglaw ken dagiti agkasapulan. Nasayaat ti pasamak idi. Saan kadi a kastoy ti kayatna a sawen iti pannakaam-ammo kaniak? — daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **17** Ngem awanen sabali pay nga adda kadagita matam ken pusom no di laeng ti panagagummo ken ti panangpasayasaymo iti dara dagiti awan basolna, iti panangirurumen ken panangranggas iti dadduma a tattao. **18** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenni Jehoiakim a putot a lalaki ni Josias nga ari iti Juda: Saandanto nga agdung-aw gapu kenkuana a kunada 'Asika pay, kabsatko a lalaki!" wenno "Asika pay, kabsatko a babai!" Saandanto a dung-awan isuna iti 'Asika pay, nga apo!' wenno 'Asika pay, a madaydayaw!' **19** Maitanemto isuna a kas iti pannakaitanem ti maysa nga asno, maiparangguyod ken maiwalang iti ruar dagiti ruangan ti Jerusalem. **20** Sumang-atka kadagiti banbantay iti Lebanon ket agpukkawka. Iriawmo ti timekmo idiay Basan. Agpukkawka manipud kadagiti banbantay ti Abarim, ta madadaelto dagiti amin a gagayyemmo. **21** Nakisaoak kenka idi natalgedka, ngem kinunam, 'Saanakto a dumngeg.' Ta daytoy ti kababalinmo manipud kinaubingmo, ta saanka a dimngeg iti timekko. **22** Itayabto ti angin dagiti amin a mangipaspastormo, ken maipanawto a kas balud dagiti gagayyemmmo. Ket pudno unay a mabainankanto ken maibabakanto gapu kadagiti amin a dakes nga inar-aramidmo. **23** Sika nga ari, sika nga agnanaed iti Balay iti Kabakiran ti Lebanon, sika nga agum-umok kadagiti sedro, anian a nakakaasikanto inton dumteng kenka ti kasta unay a panagrigat a kas iti ut-ot ti panagpasikal." **24** "Isapatak— daytoy ket kuna ni Yahweh—uray no sika, Jehoiachin a putot a lalaki ni Jehoiakim, nga ari ti Juda, ti singsing a pangselio nga adda iti makannawan nga imak, lapsutenka iti imak. **25** Ta naiyawatka iti ima dagiti aggangandat iti biagmo ken kadagiti pagbutbutngam, iti ima ni Nebucadnesar nga ari iti Babilonia ken kadagiti Caldeo. **26** Ibellengkanto ken ti inam a nangiyanak kenka, iti daga a saanyo a nakaiyanakan. Sadiayto ti pakatayanyo. **27** Ket no maipapan iti daytoy a daga a kayatdanto a pagsublian,

saandanton a makasubli ditoy. **28** Daytoy kadi ket nauyuyaw ken naburak a pagkargaan? Daytoy kadi a lalaki a ni Jehoiachin ket maysa a banga nga awan iti maay-ayona? Apay nga imbellengda isuna ken dagiti kaputotanna, ken impurruakda ida iti daga a saanda nga ammo? **29** Daga, Daga, Daga! Denggem ti sao ni Yahweh! **30** Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Isuratyo ti maipapan iti daytoy a lalaki a ni Jehoiachin: Awanto iti putotna. Saanto a rumang-ay kadagiti al-aldawna, ta awanto ti siasinoman kadagiti kaputotanna ti makagun-od iti panagballigi wenno agtugaw manen iti trono ni David ken agturay iti Juda.'"

23 "Asi pay dagiti agpaspastor a mangdadael ken mangiwarawara kadagiti karnero ti pagpaarabak— kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **2** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel maipapan kadagiti agpaspastor a mangay-aywan kadagiti tattaona, "Warwaraenyo dagiti arbanko ken pagtaltalawenyo ida. Awan a pulos iti panangisakityo kadakuada. Ammoenyo daytoy! Supapakankayonto gapu kadagiti dakes nga ar-aramidyo—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **3** Siak a mismo ti mangurnong kadagiti nabatbati nga arbanko manipud kadagiti amin a dagdaga a nangipaturongak kadakuada, ket isublikto ida iti lugar a pagaraban, a sadiay ket agbalindanto a nabunga ken umaduda. **4** Ket mangpataudakto kadagiti agpaspastor a mangaywan kadakuada a mangaywan ket saandanton nga agbuteng wenno agamak. Awanto kadakuada iti mapukaw— kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **5** Kitaenyo, dumteng dagiti al-aldaw— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— Inton mangisaadak iti nalinteg a sanga maipaay kenni David. Agturayto isuna a kas ari; mangiyegto isuna iti kinarang-ay ken ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg iti daga. **6** Kadagiti al-aldawna ket maispalto ti Juda, ken agbiagto a sitatalged ti Israel. Ket kastoy ti nagan a maiyawagto kenkuana; Ni Yahweh ti Kinalintegtayo. **7** Ngarud kitaenyo, dumtengto dagiti al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton saandanton pulos nga ibaga, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangiruar kadagiti tattao ti Israel manipud iti daga ti Egipto.' **8** Ngem ketdi kunadanto, 'Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a nangiruar ken nangisubli kadagiti kaputotan iti balay ti Israel manipud iti akin-amianan a daga ken kadagiti amin a dagdaga a naipananda.' Ket agnaeddanto iti bukodda a daga." **9** Maipapan kadagiti profeta, nadagsen ti barukongko iti kaunggak, ken agpigerger amin a tultulangko. Kayarigak ti lalaki a nabartek, lalaki nga inturayan ti arak, gapu kenni Yahweh ken iti nasantoan a sasaona. **10** Ta napunno ti daga kadagiti mannakikamalala. Gapu iti daytoy ket agdung-aw ti daga. Magango dagiti ruot iti pagaraban idiay let-ang. Nadangkes ti daldalan dagitoy a profeta; saan a nausar iti umno a wagas ti kinabilegda. **11** Ta agpadpada a narugitan dagiti profeta ken dagiti papadi. Nasarakak pay ti kinadangkesda iti uneg ti balayko! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **12** isu a dagiti daldalanda ket kaslanto iti maysa a nagalis a lugar iti kasipngetan. Maitublakdanto. Matuangdanto iti daytoy. Ta mangiyegakto kadakuada ti didigra iti tawen a pannakadusada— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **13** ta adda nakitak a kinadakes kadagiti profeta iti Samaria. Nagipadtoda iti nagan ni Baal ket inturongda dagiti tattaok nga Israel iti nakillo a pagnaan. **14** Ket kadagiti profeta iti Jerusalem, nakakitaak kadagiti nakarimrimon a banbanag: Makikamkamalalada ken agbibiagda iti kinamangallilaw. Papigsaenda dagiti im-ima dagiti managdakdakes; awan ti mangtallikod iti kinadakesna. Nagbalinda amin kaniak a kas iti Sodoma ken dagiti agnanaed iti daytoy ket kas iti Gomora!" **15** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kadagiti profeta, "Kitaenyo, ngannganin ti panangpakanko kadakuada iti napait a makan ken painumek ida iti danum a makasabidong, ta manipud kadagiti profeta ti Jerusalem rimmuar ti kinarugit iti amin a daga." **16** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, "Saankayo a dumngeg kadagiti sasao dagiti profeta nga agipadpadto kadakayo. Ta iyaw-awandakayo! Ta agiwaragawagda kadagiti sirmata manipud kadagiti bukodda a panunot, saan a nagtaud iti ngiwat ni Yahweh. **17** Kankanayonda nga ibagbaga kadagiti saan nga agraem kaniak, 'Ipakpakaammo ni Yahweh nga addanto talna kadakayo.' Ken kuna ti tunggal maysa nga agbibiag segun iti bukodda a pagayatan, 'Awanto ti dumteng a didigra kadakayo.' **18** Ngem siasino kadi ti nakitaripnong iti konseho ni Yahweh? Siasino kadi ti mangsuksukimat ken mangdengngeg iti saona? Siasino kadi ti dumdumngeg ken mangipangpangag iti saona? **19** Kitaenyo, adda bagio nga aggapu kenni Yahweh! Ti rungsot ti pungtotna ket rummuar, ken adda kasla alipugpog nga agliklikaw. Agliklikaw daytoy kadagiti ulo dagiti nadangkes. **20** Ti pungtot ni Yahweh ket saanto nga agsardeng agingga a maaramidna daytoy ken maipatungpalna dagiti pinanggep ti pusona. Kadagiti maud-udi nga al-aldaw, maawatanyonto daytoy. **21** Saanko nga imbaon dagitoy a profeta. Nagparangda lattan. Awan iti impakaammok kadakuada, ngem nagipadtoda latta. **22** Ta no nakitaripnongda koma iti panaguumong ti konsehok, ti soak koma ti imbagada kadagiti tattaok; ket pinagtallikudda koma dagitoy manipud iti kinadangkesda ken kadagiti dakes nga ar-aramidda. **23** Maysaak kadi laeng a Dios nga adda iti asideg—kastoy ti kuna ni Yahweh - ken saan aya a siak ket Dios nga adda met laeng iti adayo? **24** Mabalin kadi nga aglemmeng ti maysa a tao iti nalemmeng a lugar tapno saanko a makita? — kastoy iti pakaammo ni Yahweh— ken saan aya a pinunnok ti daga ken ti langit? — kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **25** Nangngegko dagiti imbaga dagiti profeta, dagidiay agipadpadto iti naganko iti inaallilaw. Kinunada, 'Adda tagtagainepko! Adda tagtagainepko!' **26** Kasanonto pay kabayag ti panagtultuloy daytoy, dagiti profeta nga agipadpadto iti inuulbod manipud kadagiti panunotda, ken agipadpadto manipud iti panangallilaw kadagiti puspusoda? **27** Ti pananglipat dagiti tattaok iti naganko ti panggepda babaen kadagiti tagtagainep nga ipadpadamagda, tunggal maysa iti karrubana, kas iti pananglipat dagiti kapuonanda iti naganko maigapu iti nagan ni Baal. **28** Ti profeta nga addaan iti tagtagainep, ipadamagna koma ti tagtagainepna. Ngem ti tao a nangipakaammoak iti maysa a banag, sipupudno koma nga ipakaammona ti sao. Ania koma ti pakainaigan ti garami iti bukel? - kastoy ti pakaammo ni Yahweh — **29** ken saan aya a kasla apuy ti saok? - kastoy ti pakaammo ni Yahweh - ken kasla martilio a mangburak iti bato? **30** Isu a kitaenyo, kabusorko dagiti profeta— kastoy ti pakaammo ni Yahweh - siasinoman nga agtakaw iti sasao manipud iti sabali a tao ken ibagana a nagtaud kaniak. **31** Kitaenyo, kabusorko dagiti profeta - kastoy iti pakaammo ni Yahweh – a mangususar kadagiti dilada a mangipadto kadagiti pakaammo. **32**

Kitaenyo, kabusorko dagiti profeta a mangibagbaga nga adda tagtagainepda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket kalpasanna iwaragawagda dagitoy ket iti kastoy a wagas maiyaw-awan dagiti tattaok gapu iti panangallilaw ken panagpannakkelda. Kabusorko ida, ta saanko ida nga imbaon wenno inikkan kadagiti bilbilin. Isu a sigurado a saanda a makatulong kadagitoy a tattao - kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **33** Inton agsaludsud kenka dagitoy a tattao, wenno maysa a profeta, wenno maysa a padi a kunada, 'Ania ti pakaammo ni Yahweh? ket masapul a kunaem kadakuada, 'Ania a pakaammo? Gapu ta binaybay-ankayo'— kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **34** No maipapan met kadagiti profeta, papadi, ken tattao a mangibagbaga, 'Kastoy ti pakaammo ni Yahweh,' Dusaekto dayta a tao ken ti balayna. **35** Itultuloyyo nga ibagbaga, tunggal maysa iti karrubana ken tunggal maysa iti kabsatna, 'Ania ti sungbat ni Yahweh?' ken 'Ania ti pakaammo ni Yahweh?' **36** Ngem masapul a saanyon a sawen ti maipapan iti pakaammo ni Yahweh, agsipud ta ti tunggal ibaga ti tunggal tao ket agbalin a bukodna a mensahe, ket kinilloyo dagiti sasao ti sibibiag a Dios, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Diostayo. **37** Kastoy ti rumbeng a saludsodem iti profeta, 'Ania ti sungbat ni Yahweh kenka? Ania ti imbaga ni Yahweh?' **38** Ket ipadamagyo ti pakaammo manipud kenni Yahweh, ngem kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kunayo, "Kastoy ti kuna ni Yahweh," uray no nangipatulodak iti bilin kadakayo a kunak, "Saanyo nga ibaga: Kastoy ti pakaammmo manipud kenni Yahweh." **39** Ngarud, kitaenyo, pidutenkayo ken ipurruakkayo a maiyadayo kaniak, kasta met dagaiti siudad nga intedko kadakayo ken kadagiti kapuonanyo. **40** Kalpasanna ipalak-amkonto kadakayo ti agnanayon a pannakaibabain ken pannakauyaw a saanto a malipatan.'"

24 Nangipakita ni Yahweh iti maysa a banag kaniak. Nakitak iti dua a basket ti igos a naikabil iti sangoanan ti templo ni Yahweh. (Napasamak daytoy a sirmata kalpasan nga impanaw ni Nebucadnesar, nga ari iti Babilonia, ni Jeconias a putot ni Jehoyakim nga ari ti Juda, dagiti opisial ti Juda, dagiti kumikitikit, dagiti agpanpanday manipud Jerusalem ket impanna ida kas balud idiay Babilonia.) **2** Maysa a basket nga igos ti nasayaat, kasla umuna a naluom nga igos dagitoy, ngem ti sabali a basket ti igos ket nalungsot ken saan a mabalin a kanen dagitoy. **3** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Ania ti makitam Jeremias?" Kinunak, "Igos. Igos a nasayaat unay ken igos a nalungsot a saanen a mabalin a kanen." **4** Ket immay kaniak ti sao ni Yahweh a kinunana, **5** "Kastoy ti kuna ni Yahweh, a Dios ti Israel: Talliawekto dagiti naitalaw a kas balud manipud iti Juda para iti pagsayaatanda, kas kadagitoy nasayaat nga igos, dagiti naipanaw a kas balud manipud iti daytoy a lugar nga impaipanko iti daga dagiti Caldeo. **6** Ikitakto dagiti matak kadakuada a maipaay iti pagsayaatanda ket isublikto ida iti daytoy a daga. Ipatakderkonto ida a saan ket a rebbaen. Imulakto ida, a saan ket a paruten. **7** Ket ikkakto ida iti puso a mangam-ammo kaniak, ta siak ni Yahweh. Agbalindanto a tattaok ken Siakto ti Diosda, Iti kasta agsublidanto kaniak iti amin a pusoda. **8** Ngem kas iti nadadael nga igos a saanen a mabalin a kanen— kastoy ti kuna ni Yahweh—Agtignayakto iti kastoy a wagas kenni Zedekias nga ari ti Juda, agraman dagiti opisialna, ken kadagiti dadduma pay iti Jerusalem a nagtalinaed iti daytoy a daga wenno mapanda agnaed iti daga ti Egipto. **9** Pagbalinekto ida a nakabutbuteng, maysa a didigra, iti imatang dagiti amin a pagarian iti daga, maysa a nakababain, ken linaonto dagiti proverbio, pananguyaw, ken lunod iti tungga lugar a pangipanakto kadakuada. **10** Mangiyegakto kadakuada iti kampilan, bisin, ken didigra, aggibusdanto manipud iti daga nga intedko kadakuada ken kadagiti kapuonanda."

25 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias maipapan kadagiti amin a tattao iti Juda. Napasamak daytoy iti maikapat a tawen ni Jehoyakim a putot ni Josias, nga ari iti Juda. Dayta ti umuna a tawen ni Nebucadnezar nga ari iti Babilonia. **2** Inwaragawag ni profeta Jeremias kadagiti amin a tattao iti Juda ken kadagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem. **3** Kinunana, "Iti duapulo ket tallo a tawen, manipud iti maikasangapulo ket tallo a tawen ni Josias a putot ni Amon, nga ari ti Juda agingga iti daytoy nga aldaw, um-umayen kaniak dagiti sasao ni Yahweh. Inwarwaragawagkon dagitoy kadakayo. Sigagagarak a nangiwaragawag kadakayo, ngem saankayo a dimngeg. **4** Imbaon kadakayo ni Yahweh dagiti amin nga adipenna a profeta. Sigagagarda a napan, ngem saankayo a dimngeg wenno nangipangag. **5** Kinuna dagitoy a profeta, "Pagtallikudan koma ti tunggal tao dagiti nadangkes a wagasna ken ti kinadakes dagiti aramidna ket agsublikayo iti daga nga inted ni Yahweh kadagiti kapuonanyo ken kadakayo idi pay un-unana a tiempo, a kas agnanayon a sagut. **6** Isu a saanyo a kamaten dagiti didiosen tapno agdayawkayo wenno agruknoykayo kadakuada, ken saanyo a pagpungtoten isuna gapu kadagiti aramid dagiti imayo a pakaigappuanto a dangrannakayo." **7** Ngem saankayo a dimngeg kaniak—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ngarud pinagpungtotdak gapu iti aramid dagiti imayo tapno dangrankayo. **8** Isu a, kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Gapu ta saankayo a dimngeg kadagiti sasaok, **9** kitaenyo, dandaniakon mangipatulod iti maysa a bilin tapno maurnong dagiti amin a tattao iti amianan—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— kenni Nebucadnesar nga adipenko, nga ari ti Babilonia, ket iyegko ida a maibusor iti daytoy a daga ken kadagiti amin nga agnanaed iti daytoy, ken maibusor kadagiti amin a nasion iti aglawlawyo. Ta ilasinkonto ida para iti pannakadadael. Pagbalinekkto ida a pakaigappuan iti panagbuteng, maysa a banag a saksakuntipan, ken awan patinggana a langalang. **10** Dagiti uni iti rag-o ken panagrambak—dagiti timek ti nobyo ken nobya, ti uni dagiti bato a paggilingan ken ti lawag dagiti pagsilawan—pukawekto amin dagitoy a banbanag manipud kadagitoy a nasion. **11** Ket agbalinto amin dagitoy a daga a langalang ken nakabutbuteng, ket agserbinto dagitoy a nasion iti ari ti Babilonia iti pitopulo a tawen. **12** Ket mapasamakto inton malpas ti pitopulo a tawen, a dusaekto ti ari ti Babilonia ken dayta a nasion, ti daga dagiti Caldeo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—gapu iti kinadakesda ket pagbalinekto daytoy nga awan patinggana a langalang. **13** Ket ipatungpalkonto a maibusor iti dayta a daga dagiti amin a sasao nga imbagak, ken amin a banbanag a naisurat iti daytoy a libro nga impadto ni Jeremias a maibusor iti amin a nasion. **14** Ta adu pay a dadduma a nasion ken nabibileg nga ari ti mangtagabunto kadagitoy a nasion. Supapakakto ida segun kadagiti ar-aramidda ken kadagiti gappuanan dagiti imada." **15** Ta kastoy ti kinuna kaniak ni Yahweh, a Dios ti Israel, "Alaem daytoy

a kopa ti arak ti pungtot manipud iti imak ket ipainummo daytoy kadagiti amin a nasion a pangibaonak kenka. **16** Ta uminundanto ket kalpasanna maitublakda ket umkisda a simamauyong iti sangoanan ti kampilan nga ibabaonko kadakuada," **17** Innalak ngarud ti kopa manipud iti ima ni Yahweh, ket pinainumko iti daytoy dagiti amin a nasion a nangibaonan kaniak ni Yahweh— **18** Ti Jerusalem, ti siudad ti Juda ken dagiti ari ken opisialna—tapno madadael dagitoy ken agbalin a maysa a banag a nakabutbuteng, ken maysa a banag a saksakuntipan ken maaramat iti panangilunod, a kas iti daytoy agdama nga aldaw. **19** Masapul nga inumem met daytoy dagiti dadduma a nasion. Ni Faraon nga ari iti Egipto ken dagiti adipenna, dagiti opisialna ken dagiti amin a tattaona; **20** dagiti amin a ganggannaet a tattao ken amin dagiti -ari iti daga ti Uz, dagiti amin nga ari iti daga ti Filistia—Askelon, Gaza, Ekron, ken dagiti nabatbati pay a tattao iti Asdod; **21** Edom ken Moab ken dagiti tattao ti Ammon; **22** dagiti ar-ari ti Tyre ken Sidon; dagiti ari kadagiti dagdaga iti ballasiw ti baybay; **23** Iti Dedan, Tema, ken Buz ken dagiti amin a nangpukis iti buokda kadagiti sikigan ti uloda. **24** Masapul nga uminom met iti daytoy dagitoy a tattao; dagiti amin nga ar-ari ti Arabia ken dagiti amin nga ar-ari dagiti ganggannaet a tattao nga agnanaed idiay let-ang; **25** dagiti amin nga ari ti Zimri, dagiti amin nga ari ti Elam, ken dagiti amin nga ari dagiti Medes; **26** dagiti amin nga ari iti amianan, dagiti adayo ken dagiti asideg, tunggal maysa a kadduana ti kabsatna ken dagiti amin a pagarian iti lubong nga adda iti rabaw ti daga. Kamaudiananna, uminomto ti ari ti Babilonia kalpasan nga uminom amin dagitoy. **27** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Ita masapul nga ibagam kadakuada, 'Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Uminomkayo ket agbartekkayo, ket agsarwakayo, matumbakayo, ket saankayo a bumangon iti sangoanan ti kampilan nga imbaonko kadakayo.' **28** Ket mapasamakto a no agkedkedda a mangala iti kopa manipud iti imam tapno uminomda, ibagamto kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin; masapul nga uminomkayo iti daytoy. **29** Ta kitaenyo, dandaniakon mangiyeg iti didigra iti siudad a naawagan babaen iti naganko, ken rumbeng kadi a dakayo a mismo ket saan a madusa? Saankayonto a nawaya, ta mangay-ayabak iti kampilan a maibusor iti amin nga agnanaed iti daga! —kastoy iti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin" **30** Isu a sika a mismo, Jeremias, masapul nga ipadtom kadakuada amin dagitoy a sasao. Masapul a kunaem kadakuada, 'Agngerngernger ni Yahweh manipud iti nangato ken ipigpigsana ti timekna manipud iti lugar a nailasin a pagnanaedanna. Agungor isuna a maibusor iti lugarna a pagtaenganna; agpukpukkaw isuna a maibusor kadagiti amin nga agnanaed iti daga, kas iti panagkanta dagiti tattao no agpespesda kadagiti ubas. **31** Adda ariwawa a dumteng kadagiti pungto ti daga, ta ti maysa a susik manipud kenni Yahweh ket mangiyeg iti maysa a darum a maibusor kadagiti nasion. Ipatungpalnanto ti hustisia kadagiti amin a lasag. Iyawatnanto ti nadangkes iti kampilan—kastoy ti pakaammmo ni Yahweh.' **32** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Kitaenyo, sumangbayto ti didigra kadagiti nasion, ket mangrugi ti napigsa a bagio manipud iti adayu a paset ti daga. **33** Ket dagiti pinapatay ni Yahweh iti dayta nga aldaw ket mangrugi iti pungto ti daga agingga iti sabali a pungto ti daga, saandanto a madung-awan, maurnong, wenno maipunpon. Kasladanto takki ti ayup iti daga. **34** Agdung-awkayo, dakayo nga agpaspastor, ken agpukkawkayo a dumawat iti tulong! Agtulidkayo iti daga, dakayo a natan-ok a tattao iti arban. Ta dimtengen ti aldaw a pannakapapatay ken pannakaiwarawarayo. Matnagkayonto a kas iti napili a kalakian a karnero. **35** Awanen dagiti pagkamangan dagiti agpaspastor. Saan a makalisi dagiti natan-ok a tattao iti arban. **36** Adda dagiti nasaem a panagsangit dagiti agpaspastor ken panagdung-aw dagiti natan-ok a tattao iti arban, ta daddadaelen ni Yahweh daggiti pagpaarabanda. **37** Isu a madadaelto dagiti natalna a pagpaaraban gapu iti nakaru a pungtot ni Yahweh. **38** Kasla iti maysa nga urbon a leon, a panawanna ti rukibna, ta agbalinto a nakabutbuteng ti dagada gapu iti naulpit nga ungetna, gapu iti nakaru a pungtotna."

26 Iti rugrugi ti panagturay ni Jehoiakim a putot a lalaki ni Josias nga ari ti Juda, immay kaniak daytoy a sao manipud kenni Yahweh a kunana, **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Agtakderka iti paraangan ti balayko ket ibagam ti maipanggep kadagiti amin a siudad ti Juda nga umay agdaydayaw iti balayko. Iwaragawagmo dagiti amin a sasao nga imbilinko kenka nga ibagam kadakuada. Saanmo a kissayan ti uray ania a sao! **3** Mabalin a no dumngegda, ket agbabawi ti tunggal maysa manipud kadagiti dakes nga aramidda, isu a saanko nga ituloy ti maipanggep iti didigra a pangpanggepek nga iyeg kadakuada gapu iti kinadangkes dagiti ar-aramidda. **4** Isu a masapul nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: No saankayo a dumngeg kaniak ken kasta met a saankayo nga agtungpal iti lintegko nga intedko kadakayo— **5** no saankayo a dumngeg kadagiti sasao dagiti adipenko a profeta a sippipinget nga ibabaonko kadakayo—ngem saankayo met a dimngeg! — **6** ngarud, pagbalinekto daytoy a balay a kas iti Silo; pagbalinekto a lunod daytoy a siudad iti imatang dagiti amin a nasion iti daga.'" **7** Nangngeg dagiti papadi, dagiti profeta, ken dagiti amin a tattao ni Jeremias nga agiwarwaragawag kadagitoy a sasao iti balay ni Yahweh. **8** Isu a napasamak nga idi nalpasen nga imbaga ni Jeremias ti amin nga imbilin ni Yahweh kenkuana nga ibagana kadagiti amin a tattao, tiniliw isuna dagiti papadi, dagiti profeta ken dagiti amin a tattao ket kinunada, "Awan duadua a matayka! **9** Apay a nangipadtoka iti nagan ni Yahweh ket kinunam a daytoy a balay ket agbalinto a kas iti Silo ken agbalinto a langalang nga awan iti agnanaed?" Ket inaribungbungan dagiti amin a tattao ni Jeremias iti balay ni Yahweh. **10** Kalpasanna, nangngeg dagiti opisial iti Juda dagitoy a sasao, ket manipud iti balay ti ari, simmang-atda a napan iti balay ni Yahweh. Nagtugawda iti pagserkan iti Baro a Ruangan ti balay ni Yahweh. **11** Nakisarita dagiti papadi ken dagiti profeta kadagiti opisial ken kadagiti amin a tattao. Kinunada, "Rumbeng laeng a matay daytoy a tao, ta nangipadto isuna iti maibusor iti daytoy a siudad, kas iti nangngeg a mismo dagiti lapayagyo!" **12** Isu a kinasarita ni Jeremias dagiti amin nga opisial ken dagiti amin a tattao ket kinunana, "Imbaonnak ni Yahweh nga agipadto maibusor iti daytoy a balay ken iti daytoy a siudad, tapno ibagak ti amin a sasao a nangngeganyo. **13** Ita ngarud, balbaliwanyo ti panagbiagyo ken dagiti ar-aramidyo, ket denggenyo ti timek ni Yahweh a Diosyo tapno saanna nga ituloy ti maipapan iti didigra nga imabagana maibusor kadakayo. **14** Siak a

mismo—kitaendak! — addaak iti imayo. Aramidenyo kaniak no ania ti nasayaat ken maiparbeng iti imatangyo. **15** Ngem masiguradok nga ammoyon a no patayendak, dakayo a mismo ken daytoy a siudad ken amin nga agnanaed iti daytoy ket makabasol iti panangpatayyo iti tao nga awan basolna, ta pudno a ni Yahweh ti nangibaon kaniak a mangibaga kadagitoy a sasao kadakayo." **16** Kalpasanna, kinuna dagiti opisial ken dagiti amin a tattao kadagiti papadi ken kadagiti profeta, "Saan a maiparbeng a matay daytoy a tao, ta imbagana kadatayo dagiti banbanag iti nagan ni Yahweh a Diostayo." **17** Ket adda lallaki manipud kadagiti panglakayen sadiay a timmakder ket nagsao iti entero a taripnong dagiti tattao. **18** Kinunada, "Nagipadto ni Mica a taga-Moreset idi tiempo ni Hezekias nga ari ti Juda. Nagsao kadagiti amin a tattao iti Juda a kunana, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Ti Sion ket maaradonto a kasla taltalon, ti Jerusalem ket agbalinto a gabsuon dagiti naburak a batbato, ket ti bantay a nakaipatakderan ti templo ket agbalinto a nasamek a turod.' **19** Impapatay kadi isuna ni Hezekias nga ari ti Juda ken dagiti amin a tattao iti Juda? Saan kadi a nagbuteng isuna kenni Yahweh ket nagpakpakaasi iti sangoananna tapno saanna nga ituloy ti maipanggep iti didigra nga imbagana kadakuada? Ngarud, agaramidtayo pay la kadi iti nadakdakes maibusor iti biagtayo a mismo?" **20** Kabayatanna, adda pay sabali a profeta a nagipadto iti nagan ni Yahweh— ni Urias nga anak ni Shemaias manipud iti Kiriat Jearim—nagipadto met isuna maibusor iti daytoy a siudad ken iti daytoy a daga, ummanatop met laeng kadagiti amin a sasao ni Jeremias dagiti impadtona. **21** Ngem idi nangngeg ni Ari Jehoiakim ken dagiti amin a soldadona ken dagiti opisialna ti saona, kayat ti ari nga ipapatay isuna, ngem nangngeg ni Urias ket nagbuteng, isu a naglibas ket napan idiay Egipto. **22** Ngem nangibaon ni Ari Jehoiakim kadagiti lallaki a mapan idiay Egipto— ni Elnatan a putot ni Acbor ken adda lallaki a kaduana a napan idiay Egipto. **23** Inruarda ni Urias manipud Egipto ket inyegda isuna kenni Ari Jehoiakim. Ket pinatay ni Jehoiakim isuna babaen iti kampilan ket impaitabonna ti bangkay daytoy iti tanem dagiti nanumo a tattao. **24** Ngem tinulongan ni Ahikam a putot ni Safan ni Jeremias, isu a saan isuna a naiyawat kadagiti ima dagiti tattao a mangpatay koma kenkuana.

27 Iti rugrugi ti panagturay ni Jehoiakim a putot ni Josiah, nga ari iti Juda, immay kenni Jeremias daytoy a sao manipud kenni Yahweh. **2** Kastoy ti kinuna ni Yahweh kaniak, "Iyaramidam ti bagim iti lalat ken sangol. Ikabilmo dagitoy iti tengngedmo. **3** Ket ipatulodmo dagitoy iti ari ti Edom, iti ari ti Moab, iti ari dagiti tattao ti Ammon, iti ari ti Tiro, ken iti ari ti Sidon. Ipatulodmo dagitoy babaen kadagiti mangibagbagi iti ari nga immay iti Jerusalem iti ayan ni Zedekias nga ari ti Juda. **4** Bilinem ida iti ibagada kadagiti apoda a kunam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Kastoy ti masapul nga ibagayo kadagiti appoyo, **5** "Siak a mismo ti nangparsua iti daga babaen iti naindaklan a pigsak ken pannakabalinko. Pinarsuak pay dagiti tattao ken dagiti ay-ayup nga adda iti rabaw ti daga, ket itedko daytoy iti siasinoman a nalinteg iti imatangko. **6** Isu nga ita, siak a mismo, iyawatko amin dagitoy a daga iti ima ti adipenko a ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia. Kasta met nga itedko kenkuana dagiti parsua nga adda biagna iti tay-ak tapno agserbi dagitoy kenkuana. **7** Ta amin dagiti nasion ket agserbinto kenkuana, kadagiti lallaki a putotna, ken kadagiti appokona agingga a dumteng ti tiempo a pannakaparmek ti dagana. Ket adunto a nasion ken nabibileg nga ar-ari ti mangparmek kenkuana. **8** Isu a ti nasion ken ti pagarian a saan nga agserbi kenni Nebucadnezar nga ari iti Babilonia, ken saan nga agpaituray iti ari ti Babilonia—dusaekto dayta a nasion babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin ken didigra—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agingga a madadaelko ida babaen iti imana. **9** Ket dakayo! Isardengyon ti panamatpatiyo kadagiti profetayo, kadagiti mammoyonyo, kadagiti mammadtoyo, kadagiti mammadlesyo, ken kadagiti salamangkeroyo nga agsasao kadakayo a kunada, 'Saanyo a pagserbian ti ari ti Babilonia. **10** Ta agipadpadtoda kadakayo iti inaallilaw tapno maiyadayokayo kadagiti dagayo, ta papanawenkayto, ket mataykayto. **11** Ngem ti nasion nga agpaituray iti ari ti Babilonia ken agserbi kenkuana, ipalubosko a makapagtalinaed dagitoy iti dagada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken sukayendanto daytoy ken agtalinaedanto nga agnaed iti daytoy.'"' **12** Kinasaritak ngarud ni Zedekias nga ari ti Juda ket imbagak kenkuana daytoy a mensahe, "Agpaiturayka iti ari ti Babilonia ket pagserbiam isuna ken dagiti tattaona, ket agbiagkanto. **13** Apay koma a matayka—sika ken dagiti tattaom—babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin ken didigra a kas iti imbagakon maipanggep iti nasion a saan nga agserbi iti ari ti Babilonia? **14** Saanka a dumngeg kadagiti sasao dagiti profeta nga agkuna, 'Saanmo a pagserbian ti ari iti Babilonia,' ta inuulbod ti ipadpadtoda kenka. **15** 'Ta saanko ida nga imbaon—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta agipadpadtoda iti inaallilaw babaen iti naganko iti kasta ket papanawenka ket matayka, sika ken dagiti profeta a nagipadpadto kenka.'" **16** Inwaragawagko daytoy kadagiti papadi ken kadagiti tattao, a kinunak, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Saankayo a dumngeg kadagiti sasao dagiti profetayo a mangipadpadto kadakayo a kunada, 'Kitaenyo! Maisubsubli itan manipud Babilonia dagiti banbanag a kukua ti balay ni Yahweh!' Agipadpadtoda kadakayo iti inuulbod. **17** Saankayo a dumngeg kadakuada. Masapul nga agserbikayo iti ari ti Babilonia ket agbiagkayto. Apay koma a nasken a madadael daytoy a siudad? **18** No isuda ket profeta, ken no pudno nga immay kadakuada ti sao ni Yahweh, ipakaasida koma ngarud kenni Yahweh a Mannakabalin-amin a saanna nga ipalubos a maipan idiay Babilonia dagiti banbanag a nabati iti balayna, ti balay ti ari iti Juda ken iti Jerusalem. **19** Ta ipakpakaammon ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti maipanggep kadagiti adigi, iti bronse a palanggana ken iti nakaiparabawan daytoy, ken ti dadduma pay a banbanag a nabati iti daytoy a siudad— **20** dagiti banbanag a saan nga innala ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia idi impanawna a kas balud ni Jehoiachin nga ari ti Juda a putot ni Jehoyakim manipud Jerusalem ket impanna idiay Babilonia, kaduana dagiti nangangato nga opisial ti Juda ken Jerusalem. **21** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel maipanggep kadagiti banbanag a nabati iti balay ni Yahweh, ti balay ti ari ti Juda ken Jerusalem. **22** 'Maipandanto idiay Babilonia, ket agtalinaeddanto sadiay agingga iti aldaw nga intudingko a dumteng kadakuada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket isang-atkonto ida ket isublik ida iti daytoy a lugar.'"

28 Ket napasamak iti dayta a tawen, iti maikalima a bulan ti maika-uppat a tawen a rugrugi ti panagturay ni Zedekias nga ari ti Juda, a ni Hananias a profeta a putot ni Azur a nagtaud iti Gibeon ket nakisao kaniak iti balay ni Yahweh iti sangoanan dagiti papadi ken dagiti amin a tattao. Kinunana, **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Dinadaelkon ti sangol nga impabaklay ti ari ti Babilonia. **3** Iti uneg ti dua a tawen, isublikto iti daytoy a disso dagiti amin a banbanag a kukua ti balay ni Yahweh nga innala ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia manipud iti daytoy a disso ket impanna idiay Babilonia. **4** Ket isublikto iti daytoy a lugar ti ari ti Juda a ni Jehoiachin a putot ni Jehoiakim, ken amin dagiti naipanaw iti Juda a kas balud a naipan idiay Babilonia— kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta dadaelekto ti sangol ti ari ti Babilonia." **5** Nakisarita ngarud ni Jeremias a profeta kenni Hananias a profeta iti sangoanan dagiti papadi ken dagiti amin a tattao a nakatakder iti sangoanan ti balay ni Yahweh. **6** Kinuna ni Jeremias a profeta, "Aramiden koma ni Yahweh daytoy! Patalgeden koma ni Yahweh dagiti sasao nga impadtom ken isublina iti daytoy a lugar dagiti banbanag a kukua ti balay ni Yahweh, ken amin dagiti naipan a kas balud idiay Babilonia. **7** Nupay kasta, dumngegka iti sao nga ibagak kenka ken kadagiti amin a tattao. **8** Dagiti profeta nga immun-una a nagbiag sakbay kadata, nagipadtoda met maipanggep kadagiti adu a nasion ken maibusor kadagiti nabibileg a pagarian, maipanggep iti gubat, nakaro a panagbisin ken didigra. **9** Isu a ti profeta nga agipadpadto nga addanto iti kappia—no pumudno ti saona, ket maammoanto a pudno nga isuna ket profeta nga imbaon ni Yahweh." **10** Ngem inikkat ni Hananias a profeta ti sangol nga adda iti tengnged ni Jeremias ket dinadaelna daytoy. **11** Ket nagsao ni Hananias iti sangoanan dagiti amin a tattao a kinunana, "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Iti uneg ti dua a tawen, kastoyto met laeng ti panangdadaelko iti sangol nga impabaklay ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia iti tunggal nasion." Kalpasanna, pimmanaw ni Jeremias. **12** Kalpasan a dinanadel ni Hananias a profeta ti sangol nga inikkatna iti tengnged ni Jeremias, immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **13** "Mapanmo kasarita ni Hananias ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Dinadaelmo ti sangol a kayo, ngem mangaramidak iti sangol a landok.' **14** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Nangikabilak iti sangol a landok iti tengnged dagitoy amin a nasion nga agserbi kenni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia, ket pagserbianda isuna. Iyawatko met kenkuana dagiti nararungsot nga ayup kadagiti tay-ak tapno iturayanna." **15** Kalpasanna, kinuna pay ni Jeremias a profeta kenni Hananias a profeta, "Dumngegka Hananias! Saannaka nga imbaon ni Yahweh, ngem pinamatim dagiti tattao kadagiti inuulbod. **16** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, umadanin ti panangpukawko kenka iti daga. Matayka iti daytoy a tawen, agsipud ta inwaragawagmo ti panagsukir kenni Yahweh." **17** Ket natay ni Hananias iti maikapito a bulan iti dayta a tawen.

29 Dagitoy dagiti sasao a nailanad iti nalukot a pagbasaan nga impatulod ni Jeremias manipud Jerusalem kadagiti nabatbati a panglakayen kadagiti natiliw, kadagiti papadi, kadagiti profeta, ken kadagiti amin a tattao nga impanaw ni Nebucadnezar a kas balud manipud Jerusalem nga impanna idiay Babilonia. **2** Daytoy ket kalpasan a naipanaw manipud Jerusalem ni Jehoiachin nga ari, ti reyna, dagiti nangangato nga opisial, dagiti mangidadaulo iti Juda ken Jerusalem, ken dagiti nalaing a pumapanday. **3** Impatulodna daytoy a nalukot a pagbasaan babaen kenni Elasa a putot ni Sapan, kenni Gemaria a putot ni Hilkia nga imbaon ni Zedekias nga ari ti Juda a mapan kenni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia. **4** Kastoy ti nailanad iti nalukot a pagbasaan, "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel kadagiti amin a natiliw ken impaipanawko manipud Jerusalem a naipan a kas balud idiay Babilonia, **5** 'Mangipatakderkayo kadagiti balbalay ket pagnaedanyo dagitoy. Mulaanyo dagiti pagmulaan ket kanenyo ti ibunga dagitoy. **6** Mangasawakayo ket aganakkayo iti lallaki ken babbai. Ket pangasawaenyo dagiti annakyo a lallaki, ken panagsawaenyo dagiti annakyo a babbai. Bay-anyo nga aganakda iti lallaki ken babbai ken umadokayo sadiay a saan ket a bumassit ti bilangyo. **7** Ti pagsayaatan ti siudad a nangipanak kadakayo a kas balud ti aramidenyo, ken agkararagkayo kaniak para iti daytoy agsipud ta addanto kappia kadakayo no natalna daytoy.' **8** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, 'Saanyo nga itulok nga allilawendakayo dagiti profeta nga adda kadakayo ken dagiti mammoyonyo ken saankayo a mamati kadagiti matagtagainepyo. **9** Ta inaallilaw ti ipadpadtoda kadakayo iti naganko. Saanko ida nga imbaon—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.' **10** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Inton inturayannakayon ti Babilonia iti pitopulo a tawen, tulongankayo ken ipatungpalko ti nasayaat nga imbagak nga isublikayo iti daytoy a lugar. **11** Ta ammok a mismo dagiti planok para kadakayo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—dagiti plano para iti kappia a saan ket a didigra, nga ikkankayo iti nasayaat a masakbayan ken namnama. **12** Ket umawagkayonto kaniak, ken agkararagkayto kaniak ket denggenkayto. **13** Ta birokendakto ket masarakandakto, agsipud ta binirokdak iti amin a pusoyo. **14** Ket masarakandakto—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ket isublik ti sigud a nasayaat a kasasaadyo; ummongenkayto manipud kadagiti amin a nasion ken luglugar a nangiwarawaraak kadakayo—ta isublikayto iti lugar a naggapuanyo manipud iti lugar nga intulokko a pakaipananyo a kas balud.' **15** Agsipud ta kinunayo a nangisaad ni Yahweh kadagiti profeta para kadakami idiay Babilonia, **16** kastoy ti kuna ni Yahweh iti ari a nakatugaw iti trono ni David ken kadagiti amin a tattao nga agigian pay laeng iti dayta a siudad, dagiti kakabsatyo a saan a nairaman kadakayo a naipanaw a kas balud— **17** kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'Kitaenyo, umadanin ti panangiyegko kadakuada iti kampilan, nakaro a panagbisin ken saksakit. Ta pagbalinekto ida a kasla nalungsot nga igos a saan a mabalin a kanen. **18** Ket kamatekto ida babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin ken angol ket pagbalinek ida a makapakintayeg iti panagkita dagiti amin a nasion iti rabaw ti daga— maysa a nakabutbuteng, usarendanto ti nagan dagitoy no adda ilunodda, ken maysa a nakababain a banag kadagiti nasion a nangiwarawaraak kadakuada. **19** Daytoy ket gapu ta saanda a dimngeg iti saok— kastoy ti pakaammo ni Yahweh— nga impakaammok kadakuada babaen kadagiti adipenko a profeta. Naminadu nga imbaonko ida, ngem saankayo a dimngeg— kastoy ti pakaamo ni Yahweh.' **20** Isu a dakayo a mismo,

dumngegkayo iti sao ni Yahweh, aminkayo a naipanaw a kas balud manipud Jerusalem a naipan idiay Babilonia, **21** 'Kastoy ti ibagak, siak a ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel maipanggep kenni Ahab a putot ni Kolaiah ken ni Zedekias a putot ni Maaseias, a siuulbod a nagipadto kadakayo babaen iti naganko: Kitaenyo, umadanin ti panangiyawatko kadakuada iti ima ni Nebucadnezar nga ari ti Babilonia. Patayennanto ida iti sangoananyo. **22** Ket addanto lunod nga ibaga dagiti amin a naipanaw iti Juda a kas balud idiay Babilonia maipanggep kadagitoy a tattao. Kastoyto ti lunod nga ibagada: Aramidento koma ni Yahweh kadakayo ti kas iti napasamak kenni Zedekias ken Ahab, a pinuoran ti ari ti Babilonia. **23** Mapasamakto daytoy gapu kadagiti nakababain a banag nga inaramidda iti Israel idi nakikamalalada kadagiti assawa dagiti kaarrubada ken nangipakaammoda kadagiti saan a pudno a mensahe babaen iti naganko, banbanag a saanko a pulos nga imbilin kadakuada nga ibagada. Ta siak ti makaammo; siak ti saksi— kastoy ti pakaammo ni Yahweh.'" **24** "Maipanggep kenni Semaias a taga-Nehelam, kastoy ti naibaga: **25** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Gapu ta nangipatulodka kadagiti surat kadagiti amin a tattao iti Jerusalem iti bukodmo a nagan, kenni Zefanias a putot ni Maaseias a padi, ken kadagiti amin a papadi, a kinunam, **26** 'Pinagbalinnaka ni Yahweh a padi imbes a ni Jehoiada a padi, tapno sika ti makaammo iti pagsayaatan ti balay ni Yahweh. Sika ti makaammo kadagiti amin a tattao nga aginlalaing ken mamagbalin kadagiti bagbagida a profeta. Rumbeng nga ibalud ken kawaram ida. **27** Isu nga ita, apay a saanmo a binabalaw ni Jeremias iti Anatot, a pinagbalinna a profeta ti bagina a maibusor kenka? **28** Ta nangipatulod isuna iti mensahe kadakami idiay Babilonia a kunana, 'Nabayagto daytoy a tiempo. Mangipatakderkayo kadagiti balbalay ket pagnaedanyo dagitoy, ken agmulakayo ket kanenyo dagiti ibunga dagitoy.'"" **29** Binasa ni Zephaniah a padi daytoy a surat kenni Jeremias a profeta. **30** Isu nga immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **31** "Mangipatulodka iti mensahe kadagiti naipanaw a kas balud, ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenni Shemaias a taga-Nehelam: Gapu ta nagipadto ni Shemaias kadakayo nga uray saanko nga imbaon isuna; gapu ta inallukoynakayo a mamati iti inuulbod, **32** kastoy ngarud ti kuna ni Yahweh: Dumngegkayo, umadanin ti panangdusak kenni Shemaias a taga-Nehelam ken kadagiti kaputotanna. Awanto ti agtalinaed a kaputotanna. Saannanto a makita ti nasayaat nga aramidekto kadagiti tattaok— kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta inwaragawagna ti panagsukir maibusor kaniak, siak a ni Yahweh.'"

30 Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias, kinunana, **2** "Kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Isuratmo iti maysa a nalukot a pagsuratan ti amin a sao nga imbagak kenka. **3** Ta denggem, umadanin dagiti al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton isublikto ti sigud a nasayaat a kasasaad dagiti tattaok nga Israel ken Juda. Siak a ni Yahweh, ti nangibaga iti daytoy. Ta isublikto ida iti daga nga intedko kadagiti kapuonanda, ket tagikuaendanto daytoy.'" **4** Dagitoy dagiti sasao nga impakaammo ni Yahweh maipapan iti Israel ken Juda, **5** "Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Adda nangngegmi a timek nga agpigpigerger gapu iti buteng saan ket a timek gapu iti talna. **6** Agsaludsoddkayo ken ammoenyo no makapagpasngay ngata ti maysa a lalaki. Apay ngarud a makitkitak ti tunggal agtutubo a lallaki nga ap-aprusanna ti pus-ongna? Kasla da la babai nga agpaspasikal, apay a pimmusyapusyaw amin dagiti rupada? **7** Asida pay! Ta daytanto nga aldaw ket agbalinto a naidumduma, nga awan ti kaaspingna. Daytoy ket tiemponto ti pannakariribuk ni Jacob, ngem maispalto isuna manipud iti daytoy. **8** Ta iti daytanto nga aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—a tukkulekto dagiti sangol iti tenggedyo, ken pugsatekto dagiti kawaryo, isu a saandakayto a tagabuen pay dagiti gangannaet. **9** Ngem dayawendanto ni Yahweh a Diosda ken pagserbianda ni David nga arida, a pagbalinekto nga ari a mangituray kadakuada. **10** Isu a sika, Jacob nga adipenko, saanka nga agbuteng—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken saanka a maupay, Israel. Ta kitaem, umadanin ti panangisublik kenka manipud iti adayo, ken dagiti kaputotam manipud iti daga a nakaipananda a kas balud. Agsublinto ni Jacob ket addaanto isuna iti kapia; natalgedto isuna ket awanto a pulos ti pakaigapuan iti panagbuteng. **11** Ta addaak kadakayo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— tapno isalakankayo. Ket iyegkonto ti naan-anay a panagpatingga kadagiti amin a nasion a nangiwarawaraak kadakayo. Ngem siguradoek a saankayto a gibusan, uray no aturenkayo iti nainkalintegan ken saanko nga itulok a saankayo a madusa.' **12** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Saan a maagasan ti dunoryo; nagimpeksiyon dagiti sugatyo. **13** Awan ti siasinoman a mangipakaasi iti kasasaadyo, awan iti pamuspusan tapno agimbag dagiti sugatyo. **14** Amin dagiti kaayan-ayatyo ket nalipatan dakayo. Saandakayto a pagan-ano, ta sinugatkayo iti kas iti sugat ti maysa a kabusor ken kas iti panangatur ti maysa a naranggas nga apo gapu kadagiti adu a nakaro a kinadakesyo ken saan a mabilang a basbasolyo. **15** Apay pay laeng a dumawatkayo iti tulong para iti dunoryo? Saan a maimbagan ti ut-ot a laklak-amenyo. Gapu kadagiti adu a nakaro a kinadakesyo ken kadagiti saan a mabilang a basbasolyo, inaramidko kadakayo dagitoy a banbanag. **16** Isu nga amin a mangdadael kadakayo ket madadaelto met, ken amin dagiti kabusoryo ket maipanawto a kas balud. Ta dagiti nagtakaw kadakayo ket matakawanto met, ken amin dagiti nangsamsam kenka ket masamsamto. **17** Ta iyegkonto kadakayo ti pannakapaimbagyo; paimbagekto dagiti sugatyo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—aramidekto daytoy ta inawagan dakayo a: Napagtalaw. Awan ti siasinoman a mangisakit iti daytoy a Sion.'" **18** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Dumngegkayo, umadanin ti panangisublik kadagiti sigud a nasayaat a kasasaad dagiti tolda ni Jacob ken kaasiakto dagiti pagtaenganna. Ket maibangonto ti maysa a siudad kadagiti gabsuon dagiti nadadael, ken maibangonto manen ti sarikedkedda iti sigud a nakaisaadanna. **19** Ket addanto iti kanta ti panagdaydayaw ken panagragrag-o nga agtaud kadakuada; ta paaduekto ida a saan ket a kissayan; padayawakto ida isu a saandanto a maibaba. **20** Ket agbalinto a kas iti sigud dagiti tattaoda, ken mabukelto ti taripnongda iti imatangko inton dusaek amin dagiti mangidaddadanes ita kadakuada. **21** Agtaudto kadakuada ti panguloda. Agapunto isuna iti nagtetengngaanda inton ayabak isuna ket umasideg kaniak. No saanko nga aramiden daytoy, adda kadi met ngarud iti makaitured nga umasideg kaniak? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **22** Ket agbalinkayonto a tattaok, ken

siakto ti Diosyo. **23** Kitaenyo, ti pungtot ni Yahweh a maiyarig iti nadawel a bagio ket bimtaken. Saan nga agsardeng daytoy a nadawel a bagio. Agtayyekto daytoy iti ulo dagiti nadadangkes a tattao. **24** Saanto nga agsardeng ti pungtot ni Yahweh agingga a maaramidna ken maipatungpalna dagiti panggep ti pusona. Kadagiti maudi nga al-aldaw, maawatanyonto dagitoy."

31 "Iti dayta a tiempo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—Siakto ti Dios dagiti amin a puli ti Israel ken isudanto ti agbalin a tattaok" **2** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Dagiti tattao a nakalasat iti kampilan, nga immay mangpatay iti Israel, ket nakasarak iti pabor iti let-ang." **3** Nagparang kaniak idi ni Yahweh ket kinunana, "Inayatka, Israel, iti agnanayon a panagayat. Isu nga inyasidegka kaniak babaen iti kinapudnok iti tulag. **4** Bangonenkanto manen ket maibangonka, birhen nga Israel. Alaemto manen dagiti panderetam ket rumuarka a siraragsak nga agsalsala. **5** Agmulakanto manen iti ubas kadagiti banbantay ti Samaria; agmulanto dagiti mannalon ket ganasendanto ti bunga dagiti ubasda. **6** Ta dumtengto ti aldaw inton iwaragawagto dagiti agbanbantay kadagiti banbantay ti Efraim, 'Agrubwatkayo, sumang-atayo idiay Sion, iti ayan ni Yahweh a Diostayo.'" **7** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Ipukkawyo ti ragsakyo gapu kenni Jacob! Ipukkawyo ti ragsakyo para iti panguloen a tattao dagiti nasion! Panagdaydayaw koma ti mangngeg. Ibagayo, 'Inispal ni Yahweh dagiti tattaona, dagiti nabatbati iti Israel.' **8** Kitaenyo, umadanin ti panangisublik kadakuada manipud kadagiti daga iti amianan. Ummungekto ida manipud kadagiti kaaadaywan a paset ti daga. Karamanto kadakuada dagiti bulsek ken dagiti pilay; Kaduadanto dagiti masikog ken dagiti dandanin nga aganak. Addanto dakkel a taripnong nga agsubli ditoy. **9** Umaydanto nga agsangsangit; Idalankonto ida bayat nga agkidkiddawda. Iturongkonto ida iti agay-ayus a danum iti nalinteg a dalan. Saandanto a maitibkol iti daytoy, ta agbalinakto nga ama iti Israel, ket ti Efraim ti agbalinto nga inauna nga anakko." **10** "Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo a nasion. Ipadamagyo kadagiti ig-igid ti baybay iti adayo a lugar. Dakayo a nasion, masapul nga ibagayo "Ti nangiwarawara iti Israel ket urnungennanto met laeng daytoy ken aywanannanto daytoy a kas iti panangaywan ti maysa nga agpaspastor iti karnerona." **11** Ta sinubbot ni Yahweh ni Jacob ken inispalna daytoy iti ima ti adayo a napigpigsa ngem isuna. **12** kalpasanna, umaydanto ket agrag-odanto iti tapaw ti Sion. Agrag-odanto gapu iti kinaimbag ni Yahweh, gapu iti mais ken iti baro nga arak, gapu iti lana ken gapu kadagiti annak dagiti karnero ken dagiti baka. Ta agbalinto a kasla nasibugan a minuyungan dagiti biagda, ket iti kaanoman, saandanton a makarikna pay iti panagladingit. **13** Ket agsasalanto dagiti birhen gapu iti rag-o, ken agkakadwanto dagiti agtutubo ken dagiti lallakay. Ta sukatakto ti panagladladingitda iti panagrambak. Liwliwaekto ida ken pagbalinek ida a naragsak saan ket a naladingit. **14** Ket pennekekto iti aglaplapusanan ti panagbiag dagiti papadi. Mapnekto dagiti tattaok iti kinaimbagko—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **15** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Adda timek a mangmangngegan iti Ramah, dungdung-aw ken nasaem a sangsangit. Ni Raquel daytoy a mangdungdung-aw kadagiti annakna. Saanna a kayat ti paliwliwa gapu kadakuada, ta saandan nga agbibiag pay." **16** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Lapdam ti timekmo iti panagsangit ken dagiti matam iti panaglua; gapu ta adda gunggona iti panagsagsagabam—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— agsublinto dagiti annakmo manipud iti daga dagiti kabusor. **17** Adda namnama iti masakbayam—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agsublinto dagiti kaputotam iti uneg dagiti beddengda."' **18** "Pudno a nangngegko ti Efraim nga agladladingit, 'Dinusanak, ket nadusaak. Isublinak a kasla urbon a baka a saan a nasuroan, ket maisubliakto, ta sika ni Yahweh a Diosko. **19** Ta kalpasan a tinallikudanka, nagbabawiak; kalpasan a nakasursuroak, dinandanogko ti barukongko iti ladingit. Naibabain ken nalalaisak, ta sinagabak ti basol ti kinaagtutubok. **20** 'Saan aya nga ay-ayatek unay nga anak ni Efraim? Saan aya nga isu ti patpatgek ken pakaay-aywak unay nga anak? Ta tunggal agsaoak iti maibusor kenkuana, pudno a malaglagip ko latta isuna gapu ta ipatpategko isuna. Iti kastoy a wagas, kanayon a sapsapulen isuna daytoy pusok. Awan duadua a kaasiakto isuna—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **21** Mangikabilka kadagiti pagilasinam iti kalsada. Mangikabilka kadagiti poste a pagilasinam. Ipamaysam ti panunotmo iti umno a dalan, ti dalan a rumbeng a turungem. Agsublika, birhen nga Israel! Agsulibka kadagitoy a siudadmo. **22** Kasano pay ti kabayag ti panagsarimadengmo, saan a napudno nga anak a babai? Ta nangparnuay ni Yahweh iti maysa a banag a baro ditoy daga: palpalikmutan dagiti babbai dagiti napipigsa a lallaki tapno salaknibanda dagitoy. **23** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, "Inton isublik dagiti tattao kadagiti dagada, kastoyto ti kunaenda iti daga ti Juda ken iti amin a siudadna, "Bendisionannaka koma ni Yahweh, sika a nalinteg a disso a pagnanaedanna, sika a nasantoan a bantay.' **24** Ta ti Juda ken ti amin a siudadna ket sangsangkamaysanto nga agnaed kenkuana. Addanto sadiay dagiti mannalon ken agpaspastor a kaduada dagiti arbanda. **25** Ta ikkakto iti danum nga inumenda dagiti nabannog ken pennekekto amin a mawaw manipud iti pannakawawda." **26** Kalpasan daytoy nakariingak, ket naamirisko a ti pannaturogko ket makapabang-ar. **27** "Kitaenyo, umadanin dagiti aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton mulaak dagiti balbalay ti Israel ken Juda kadagiti kaputotan ti tao ken ayup. **28** Idi napalabas, binantayak ida tapno paruten ken rebbaen ida, tapno parmeken ken dadaelen ida ken iyeg kadakuada ti pannakadangran. Ngem kadagiti masungad nga al-aldaw, bantayakto ida tapno bangonen ken imulak ida—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **29** Kadagitanto nga al-aldaw awanton iti mangibaga, 'Nangan dagiti amma kadagiti naalsem nga ubas, ngem ti ngipen dagiti annak ti naalino.' **30** Ta matayto ti tunggal tao gapu iti bukodna a basol; siasinoman a mangan iti naalsem nga ubas, maalinonto ti ngipenna. **31** Kitaenyo, umadanin dagiti aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton mangaramidak iti baro a tulag iti balay ti Israel ken iti balay ti Juda. **32** Daytoy ket saanto a kas iti tulag a nakitulagak kadagiti ammada kadagiti aldaw nga iniggamak dagiti imada idi inruarko ida iti daga ti Egipto. Dagidiay dagiti aldaw a tinallikudanda ti tulagko, nupay asawa ti kaiyarigak kadakuada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **33** Ngem daytoy ti tulag nga aramidek iti balay ti Israel kalpasan dagitoy nga al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh. Ikabilkonto ti lintegko iti kaungganda ken isuratkonto daytoy iti pusoda, ta Siakto ti Diosda,

ket agbalindanto a tattaok. **34** Ket saanton a kasapulan a suroan ti tunggal tao ti kaarrubana, wenno suroan ti maysa a tao ti kabsatna a kunaenna, 'Amoenyo ni Yahweh!' Ta amindanto, manipud kanunumoan kadakuada agingga iti katatan-okan, am-ammodakto—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta pakawanekto dagiti nadagsen a nagkuranganda ken saankonton a lagipen dagiti basolda." **35** Kastoy ti kuna ni Yahweh—ni Yahweh a mangpaspasingising iti init iti aldaw, ken nangiyurnos iti bulan ken bitbituen tapno agraniag iti rabii. Isuna ti mangpagpagaraw iti baybay tapno agdaranudor dagiti dalluyon. Ni Yahweh a Mannakabalin amin ti naganna. Kastoy ti kunana, **36** "Agingga a saan a mapukaw dagitoy a permanente a banbanag iti imatangko—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—saanto met a sumardeng dagiti kaputotan ti Israel iti agnanayon a panagbalinna a nasion iti imatangko." **37** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "No mabalin koma a rukuden ti kangatoan a langit, ken no mabalin koma a kitaen ti pundasion ti daga iti baba, mabalinko met koma a laksiden amin dagiti kaputotan ti Israel gapu kadagiti amin nga inaramidda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **38** Kitaenyo, umadanin dagiti aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—inton maibangon manen ti siudad para kaniak, manipud iti torre ti Hananel agingga iti Ruangan iti Suli. **39** Ket maituloyto pay ti panangrukrukod, agingga iti turod ti Gareb ken agsikko iti Goa. **40** Mailasinto para kaniak a ni Yahweh ti entero a tanap ti tanem ken dapdapo, ken ti amin a kataltalonan iti Tanap ti Kidron ken inggana iti Ruangan ti Kabalio iti daya. Saanto manen daytoy a maparut wenno maparmek iti kaanoman."

32 Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias idi nadanun ti maikasangapulo a tawen a panagturay ni Zedekias kas ari ti Juda, nga isu met ti maikasangapulo ket walo a tawen a panagturay ni ari Nebucadnezar. **2** Iti dayta a tiempo, laklakuben ti armada ti ari ti Babilonia ti Jerusalem, ken sibabalud met ni Jeremias a profeta iti paraangan a pagbanbantayan dagiti guardia iti balay ti ari ti Juda. **3** Pinaibalud isuna ni Zedekias nga ari ti Juda, ken kinunana, "Apay met ta agipadpadtoka a kunam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaenyo! Umadanin ti panangiyawatko iti daytoy a siudad iti ima ti ari ti Babilonia, ket sakupennanto daytoy. **4** Saanto a makalibas ni Zedekias nga ari ti Juda manipud iti ima dagiti Caldeo, ta pudno a naiyawaten isuna iti ima ti ari ti Babilonia. Makatungtongnanto ken makitananto a mismo ti ari. **5** Ta mapanto ni Zedekias idiay Babilonia ket agtalinaedto isuna sadiay agingga nga adda aramidek kenkuana—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—agsipud ta kinarangetyo dagiti Caldeo. Saankayonto nga agballigi.'" **6** Kinuna ni Jeremias, "Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kinunana, **7** 'Makitamto, umayto kenka ni Hanamel a putot ni Sallum nga ulitegmo ket kunaenna, "Gatangem ti talonko nga adda idiay Anatot, ta sika ti addaan karbengan a manggatang iti daytoy."' **8** Ket kas iti impakaammo ni Yahweh, immay kaniak ni Hanamel a putot ti ulitegko, idiay paraangan a pagbanbantayan dagiti guardia, ket kinunana kaniak, 'Gatangem ti talonko nga adda idiay Anatot, iti daga ti Benjamin, ta adda karbengam a mangtawid iti daytoy, ken sika ti addaan karbengan a manggatang iti daytoy. Gatangem daytoy.' Ket ammok a daytoy ket sao ni Yahweh. **9** Ginatangko ngarud kenni Hanamel a putot ti ulitegko, ti talon nga adda idiay Anatot, ket nangtimbangak iti pirak, nga agdagup iti sangapulo ket pito a siklo, ket intedko kenkuana. **10** Kalpasanna, nangisuratak iti maysa a lukuten a pagsuratan ket sinelyoak daytoy ken adda pay tattao a nangsaksi iti daytoy. Ket kalpasanna, nangtimbangak iti pirak. **11** Kalpasanna, innalak ti naselyoan a kasuratan ti pananggatangko, a nakailanadan ti bilin ken linteg, kasta met ti saan a naselyoan a kasuratan. **12** Intedko ti naselyoan a kasuratan kenni Baruk a putot ni Nerias a putot ni Maaseias iti sangoanan ni Hanamel, a putot ti ulitegko, ken iti sangoanan dagiti saksi a nagpirma iti kasuratan, ken iti sangoanan dagiti amin a taga-Juda a nakatugaw iti paraangan ti pagbanbantayan dagiti guardia. **13** Binilinko ngarud ni Baruk iti sangoananda. Kinunak, **14** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Manakabalin-amin, a Dios ti Israel: Alaem dagitoy a kasuratan kasta met ti naselyoan a resibo ti pannanggatangko ken daytoy a kasuratan a saan a naselyoan. Ikabilmo dagitoy iti kabarbaro a banga tapno pumaut dagitoy. **15** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel: Magatangto manen dagiti balbalay, kataltalunan ken kaubasan iti daytoy a daga.' **16** Kalpasan a naitedko ti resibo ti pananggatangko kenni Baruk a putot a lalaki ni Nerias, nagkararagak kenni Yahweh a kinunak, **17** 'O, Apo a Yahweh! Sika laeng ti nangparsua kadagiti langlangit ken daga babaen iti naindaklan a kinapigsa ken pannakabalinmo. Awan ti ibagam a saanmo a kabaelan nga aramiden. **18** Impakitam ti kinapudnom iti tulagmo kadagiti rinibribu a tattao ken ipalpalak-ammo ti pannusa dagiti tattao kadagiti annakda a sumarsaruno kadakuada. Sika ti naindaklan ken nabileg a Dios; Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganmo. **19** Naindaklan ti kinasiribmo ken nabileg dagiti aramidmo, ta makitkitam amin a wagas dagiti tattao, tapno supapakam ti tunggal tao segun iti tignay ken aramidna. **20** Nangaramidka kadagiti pagilasinan ken nakaskasdaaw iti daga ti Egipto. Agingga kadagitoy a tiempo ditoy Israel ken kadagiti amin a sangkataoan, pinagbalinmo a nalatak ti naganmo. **21** Ta inruarmo manipud Egipto dagiti tattaom nga Israel babaen kadagiti pagilasinan ken nakaskasdaaw nga aramidmo, babaen iti kinapigsam, ken pannakabalinmo a namagbuteng kadagiti kabusormi. **22** Kalpasanna, intedmo kadakuada daytoy a daga—nga inkarim kadagiti kapuonanda nga itedmo kadakuada—daga a pagay-ayusan iti gatas ken diro. **23** Simrekda ngarud ken tinagikuada daytoy. Ngem saanda a nagtulnog iti timekmo wenno nagtungpal iti lintegmo. Awan ti tinungpalda kadagiti imbilinmo kadakuada nga aramidenda, isu nga impalak-ammo amin dagitoy a didigra kadakuada. **24** Kitaenyo! Dimmanunen dagiti pagbatayan iti ngato ti pader tapno makastrekda iti siudad ket sakupenda daytoy. Ta gapu iti kampilan, nakaro a panagbisin, ken angol, naiyawaten ti siudad iti ima dagiti Caldeo a mangraraut iti daytoy. Ta ti imbagam a mapasamak ket mapaspasamaken, ket maim-imatangamon ita daytoy. **25** Ket kinunam a mismo kaniak, "Gumatangka iti talon babaen iti pirak ken mangayabka kadagiti saksi a mangpaneknek a ginatangmo daytoy, uray pay no maiyaw-awaten daytoy a siudad iti ima dagiti Caldeo."'" **26** Kastoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias, a kunana, **27** "Kitaem! Siak ni Yahweh, a Dios ti sangkataoan. Adda aya met banag a saanko a kabaelan nga aramiden? **28** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dumngegka, umadanin ti panangiyawatko iti daytoy a siudad iti ima dagiti Caldeo ken kenni Nebucadnezar, nga ari ti Babilonia.

Sakupennanto daytoy. **29** Umayto dagiti Caldeo a mangraraut iti daytoy a siudad ket puoranda daytoy, agraman dagiti balbalay nga iti rabaw dagiti bubong dagitoy ket agdaydayaw dagiti tattao kenni Baal ken nangibukbokda kadagiti arak a datonda kadagiti didiosen tapno pagpungtotendak. **30** Ta dagiti tattao ti Israel ken Juda ket pudno a nangaramid iti dakes iti imatangko sipud pay iti kinaagtutuboda. Pudno a pinagpungtotdak dagiti tattao ti Israel gapu kadagiti aramid dagiti imada—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **31** ta pinagunget ken pinagpungtotdak daytoy a siudad sipud pay iti aldaw nga imbangonda daytoy. Nagtultuloy daytoy agingga iti agdama nga aldaw. Isu nga pukawekto daytoy iti imatangko **32** gapu kadagiti amin a kinadangkes dagiti tattao ti Israel ken Juda, dagiti banbanag nga inaramidda tapno pagpungtotendak—isuda, dagiti arida, dagiti prinsipe, papadi, dagiti profeta, ken tunggal tao iti Juda ken tunggal agnanaed idiay Jerusalem. **33** Tinallikudandak ket saanda a kayat ti agsubli kaniak, nupay saanak a nagsardeng iti panangisurok kadakuada. Pinadasko ida a sinuroan, ngem awan ti uray maysa kadakuada a dimngeg tapno agpailinteg. **34** Kalpasanna, inkabilda dagiti makarimon a banbanag iti balay tapno tulawanda daytoy, ti balay a pakaawagan ti naganko. **35** Kalpasanna, nangipatakderda kadagiti altar a pagdaydayawan para kenni Baal iti Tanap ti Ben Hinnom tapno idatonda dagiti annakda a lallaki ken babbai kenni Molec, maysa daytoy a banag a saanko nga imbilin kadakuada nga aramidenda, maysa a banag nga iti kaanoman ket saanko pulos a napanunot—daytoy a makarurod a banag nga inaramidda tapno isungsongda nga agbasol ti Juda.' **36** Isu nga ita, Siak a ni Yahweh a Dios ti Israel, ibagak daytoy maipapan iti daytoy a siudad, ti siudad nga ibagbagayo, 'Naipaiman daytoy iti ari ti Babilonia babaen iti kampilan, nakaro a panagbisin, ken angol.' **37** Makitayonto, urnongekto ida manipud iti tunggal daga a nangipanak kadakuada gapu iti pungtot ken nakaro nga ungetko. Isublikto ida iti daytoy a lugar ken agbiagdanto ditoy a sitatalged. **38** Ket isudanto dagiti tattaok, ken Siakto ti Diosda. **39** Ikkakto ida iti maymaysa a puso ken maymaysa a wagas a panangdayaw kaniak iti inaldaw, tapno nasayaatto ti pagbanaganda kasta met dagiti kaputotanda a sumarsaruno kadakuada. **40** Ket agaramidakto iti agnanayon a tulag kadakuada isu a saankonto ida a tallikudan. Aramidek daytoy tapno ipaayko kadakuada ti pagimbaganda ken ikabilkonto iti pusoda ti panagraem kaniak. Iti kasta saandanton nga agsardeng nga agtungpal kaniak. **41** Ket naragsakakto a mangaramid iti kinaimbag kadakuada. Sipupudnoakto a mangimula kadakuada iti daytoy a daga iti amin a pusok ken iti amin a kinasiasinok. **42** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Kas iti panangiyegko kadagitoy amin a nakaro a didigra kadagitoy a tattao, kasta met nga iyegkonto kadakuada dagiti amin a nasasayaat a banbanag nga imbagak nga aramidek kadakuada. **43** Ket magatangto dagiti taltalon iti daytoy a daga, nga ibagbagayo, "Daytoy a daga ket nadadael, awanto ti uray tao wenno ayup iti daytoy. Naipaiman daytoy kadagiti Caldeo." **44** Gumatangdanto kadagiti taltalon babaen iti pirak ket agisuratdanto kadagiti naselyoan a kasuratan. Ummongendanto dagiti saksi iti daga ti Benjamin, iti entero a Jerusalem ken kadagiti siudad ti Juda, kadagiti siudad iti katurturodan a pagilian ken kadagiti kapatadan ken kadagiti siudad iti Negev. Ta isublikto kadakuada ti sigud a napintas a kasasaadda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.'"

33 Ket dimteng ti sao ni Yahweh kenni Jeremias iti maikadua a gundaway, bayat a nakapupok pay laeng isuna idiay paraangan a pagbanbantayan dagiti guardia ket kinunana, **2** "Kastoy ti kunaa ni Yahweh a Namarsua, - ni Yahweh a mangbukbukel tapno mangisaad - Yahweh ti naganna, **3** 'Umawagka kaniak ket sungbatanka. Ipakitak kenka dagiti naindaklan a banbanag, dagiti palimed a saanmo a maawatan.' **4** Ta ni Yahweh, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana maipapan kadagiti pagtaengan iti daytoy a siudad ken kadagiti pagtaengan dagiti ar-ari ti Juda a narebba gapu kadagiti pagbatayan ken kampilan. **5** 'Umay dagiti Caldeo a makiranget ken tapno punoenda dagiti babbalay kadagiti bangkay dagiti tattao a papatayekto gapu iti pungtot ken nakaro nga ungetko, inton ilemmengko ti rupak manipud iti daytoy a siudad gapu kadagiti amin a kinadangkesda. **6** Ngem kitaem, mangiyegak iti pannakapaimbag ken pannakaagas, ta paimbagekto ida ken iyegkonto kadakuada ti kinawadwad, kapia ken kinapudno. **7** Ta isublikto ti kinarang-ay iti Juda ken iti Israel; ibangonkonto ida a kas idi damo. **8** Kalpasanna, dalusakto ida manipud iti amin a kinadakes a nagbasolanda kaniak. Pakawanekto dagiti amin a kinadakes a nakabasolanda kaniak, ken dagiti amin a wagas a panagsukirda kaniak. **9** Ta daytoy a siudad ket agbalinto kaniak a maysa a gubbuayan ti rag-o, kanta a pangdaydayaw ken dayag kadagiti amin a nasion iti daga a makangngeg iti amin a banbanag nga aramidekto iti daytoy. Ket agpigergerdanto gapu kadagiti amin a naimbag a banbanag ken iti kapia nga itedkonto iti daytoy.' **10** Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh, 'Iti daytoy a lugar maipanggep iti ibagbagayo ita, "Daytoy ket langalang. Awan ti uray maysa a tao wenno aniaman nga ayup kadagiti siudad ti Juda, ken awan ti uray maysa a tao wenno aniaman nga ayup nga agnanaed kadagiti kalsada ti Jerusalem." **11** - Addanto manen iti mangngeg ditoy nga ar-ariwawa ti panagraragsak ken panagrarambak, ar-ariwawa dagiti nobio ken nobia, ar-ariwawa dagiti tattao a mangibagbaga, "Pagyamananyo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ta naimbag isuna, ken saan nga agsarday ti kinapudnona iti tulagna." Mangiyegkayo iti daton a panagyaman iti balayko, ta isublik ti kinarang-ay ti daga a kas idi damo,' kuna ni Yahweh. **12** Daytoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, "Iti daytoy a langalang a lugar, nga awan ti uray maysa a tao wenno aniaman nga ayup, kadagiti amin a siudad daytoy, addanto manen iti pagpaaraban dagiti agpaspastor a mangipaspastor kadagiti arbanda. **13** Kadagiti siudad iti katurturodan a pagilian, kadagiti nababa a lugar, ken iti abagatan - iti daga ti Benjamin ken iti aglawlaw ti Jerusalem, ken kadagiti siudad ti Juda - bilangento manen dagiti agpaspastor dagiti arban babaen kadagiti imada,' kuna ni Yahweh. **14** Kitaenyo! Um-umayen dagiti aldaw - daytoy ti ibagbaga ni Yahweh - inton aramidek ti inkarik iti balay ni Israel ken iti balay ni Juda. **15** Kadagidiay nga al-aldaw ken iti dayta a tiempo, mangpataudakto iti maysa a nalinteg a sanga kenni David, ket ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg iti daga. **16** Kadagidiay nga aldaw, maisalakanto ti Juda, ken agbiag a sitatalged ti Jerusalem, ta kastoy ti maiyawag kenkuana, "Ni Yahweh ti kinalintegtayo."' **17** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Saanto a pulos nga agkurang ti kaputotan ni David iti lalaki

nga agtugaw iti trono iti balay ni Israel, **18** wenno saanto nga agkurang dagiti papadi a Levita iti tao iti sangoanak nga agidaton kadagiti daton a maipuor, a mangpuor kadagiti daton a makan, ken mangidatag kadagiti daton a bukbukel iti amin a tiempo.'" **19** Immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **20** "Kastoy ti kuna ni Yahweh: 'No mabaliwanyo ti intudingko iti aldaw ken iti rabii, iti kasta ket saan a masurot ti tiempo ti aldaw wenno rabii, **21** mabalinyo met ngarud a dadaelen ti tulagko kenni David nga adipenko, iti kasta ket saanen a pulos isuna a maaddaan iti putot nga agtugaw iti tronona, ken ti tulagko kadagiti papadi a Levita nga ad-adipenko. **22** Ta kas iti kinapudnona a saan a mabilang dagiti bituen iti langit, ken saan a mabilang dagiti darat kadagiti igid ti baybay, kasta met a paaduekto dagiti kaputotan ni David nga adipenko ken dagiti Levita nga agserserbi kaniak.'" **23** Immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **24** "Saanmo kadi nga inutob ti ibagbaga dagitoy a tattao idi kinunada, 'Dagiti dua a puli a pinili ni Yahweh, ita ket linaksidna ida.' Iti kastoy a banag nga um-umsienda dagiti tattaok, a kunkunada a saanen daytoy a nasion iti imatangda. **25** Siak a ni Yahweh, kastoy ti kunak, 'No saanen a masurot ti intudingko maipanggep iti aldaw ken iti rabii, wenno saanko a pagtalinaeden ti urnos ti langit ken ti daga, wenno saanko pagtaltalinaeden ti urnos ti langit ken ti daga, **26** laksidekto met dagiti kaputotan ni Jacob ken ni David nga adipenko, ken saanak a mangpataud kadakuada ti maysa a tao a mangituray kadagiti kaputotan ni Abraham, Isaac, ken Jacob. Ta isublikto ti kinarang-ayda ken maasiakto kadakuada.'"

34 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias a naggapu kenni Yahweh. Immay daytoy a sao idi madama a gubgubaten ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ken amin dagiti armadana, a kadduana dagiti amin a pagarian iti daga, dagiti pagarian nga iturturayanna, ken amin dagiti tattaoda, ti Jerusalem ken amin a siudad daytoy. Kastoy ti ibagbagana, **2** 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel: Mapanmo ibaga kenni Zedekias nga ari ti Juda ket kunam kenkuana, "Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: Kitaem, dandanikon iyawat daytoy a siudad iti ima ti ari ti Babilonia. Puorananto daytoy. Saankanto a makalibas manipud iti imana, ta matiliwka ken maiyawatkanto iti imana. **3** Makitanto dagiti matam dagiti mata ti ari ti Babilonia; makisaonto a mismo kenka inton mapanka idiay Babilonia.' **4** Dumngegka iti sao ni Yahweh, Zedekias nga ari ti Juda! Kastoy ti kuna ni Yahweh maipanggep kenka, 'Saankanto a matay babaen iti kampilan. **5** Mataykanto a sikakappia. Kas iti panangpuorda iti insenso iti punpon dagiti kapuonam, dagiti immun-una nga ar-ari ngem sika, puorandanto ti bangkaymo. Kunadanto, "Asika pay apo!" Dung-awandakanto. Imbagakon - daytoy ti pakaammo ni Yahweh." **6** Impakaamo ngarud ni Jeremias a profeta kenni Zedekias nga ari ti Juda amin dagitoy a sasao idiay Jerusalem. **7** Ginubat ti armada ti ari ti Babilonia ti Jerusalem ken dagiti amin a siudad ti Juda: ti Lacis ken Azeka. Dagitoy a siduad ti Juda ket nagtalinaed a nasarikedkedan a siudad. **8** Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh kalpasan a nakitulag ni Ari Zedekias kadagiti amin a tattao idiay Jerusalem nga iwaragawagna ti pannakawayawaya: **9** Masapul a wayawayaan ti tunggal maysa ti adipenna nga Israelita, lalaki ken babai. Masapul nga awanen ti siasinoman a mangtagabu iti padana nga Israelita iti Juda. **10** Nagtungpal ngarud amin dagiti mangidadaulo ken tattao a nakipagmaymaysa iti tulag. Tunggal maysa ket wayawayaanna ti lalaki ken babai nga addipenna ket saanda idan a tagabuen pay. Impangagda ket pinalubosanda dagitoy a pumanaw. **11** Ngem kalpasan daytoy, nagbaliw ti panunotda. Pinilitda ida nga agbalin manen a tagabu. **12** Immay ngarud ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **13** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, 'Siak a mismo ket nakitulag kadagiti kapuonanyo iti aldaw nga inruarko ida manipud iti daga ti Egipto, manipud iti lugar ti pannakatagabu. Dayta ket idi imbagak, **14** "Iti panagleppas ti tunggal pito a tawen, tunggal maysa ket masapul a palubosanna ti kabsatna, a padana a Hebreo a nangilako iti bagina kadakayo ken nagserbi kadakayo iti las-ud ti innem a tawen. Wayawayaanyo isuna." Ngem saandak nga impangag wenno inkaskaso dagiti kapuonanyo. **15** Ita, nagbabawikayo, ket inrugiyo nga aramiden no ania ti makay-ayo iti imatangko. Nangwayawayakayo, tunggal maysa iti karrubana. Ket nangpasingkedkayo iti maysa a tulag iti sangoanak, iti balay a pakaaw-awagan ti naganko. **16** Ngem kalpasanna, timmalikudkayo ken minulitanyo ti naganko; pinasubliyo iti tunggal maysa ti adipenna a babai ken lalaki, isuda dagitoy dagiti pinalubosanyo a mapan iti sadinnoman a kayatda. Pinilityo ida nga agbalin a tagabuyo manen. **17** Gapu iti daytoy, kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dakayo a mismo ket saandak nga impangag. Rumbeng koma nga impatungpalyo ti panangwayawaya, tunggal maysa kadakayo, kadagiti kakabsatyo ken kadagiti padayo nga Israelita. Dumngegkayo! Ipatungpalko kadakayo ti pannakawayawaya - daytoy ket pakaammo ni Yahweh - pannakawayawaya a maipaay iti pannakadusa babaen iti kampilan, iti didigra, iti panagbisin, ta pagbalinenkayo a nakabutbuteng a banag iti imatang ti tunggal pagarian iti rabaw ti daga. **18** Ket iyawatkonto dagiti tattao a nangsalungasing iti tulagko, a saan a nangtungpal kadagiti sao ti tulag a pinasingkedanda iti sangaonak idi nangguduada iti baka ken nagnada iti nagbaetan dagiti paset dagitoy, **19** ket kalpasanna, dagiti mangidadaulo iti Juda ken Jerusalem, dagiti eunoko ken dagiti papadi, ken amin dagiti tattao iti daga ket nagna iti nagbaetan dagiti paset ti baka. **20** Iyawatkonto ida iti ima dagiti kabusorda, ken kadagiti mangayat a mangkettel iti biagda. Dagiti bagida ket agbalinto a taraon dagiti billit iti tangatang ken dagiti ayup iti rabaw ti daga. **21** Iwayatkonto met ni Zedekias nga ari ti Juda ken dagiti mangidadaulona iti ima dagiti kabusorda ken kadagiti mangayat a mangkettel iti biagda, ken iti ima ti armada ti ari ti Babilonia nga umay, a maibusor kadakayo. **22** Kitaenyo, nganngaanakon nga mangted iti bilin - daytoy ket pakaammo ni Yahweh - ket isublikto ida iti daytoy a siudad tapno gubaten, sakupen, ken puoranda daytoy. Ta pagbalinekto dagiti siudad ti Juda a langalang a lugar ket awanto ti agnaed.'"

35 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias a naggapu kenni Yahweh, idi ni Jehoiakim a putot ni Josiah ti ari ti Juda, kunana. **2** "Mapanka iti puli dagiti Recabita ket kasaom ida. Kalpasanna, ipanmo ida iti balayko, iti maysa kadagiti siled sadiay ket ikkam ida iti arak nga inumenda." **3** Innalak ngarud da Jaazanias a putot ni Jeremias a putot ni Habasinias ken dagiti kakabsatna a lallaki, amin dagiti putotna a lallaki ken amin dagiti kameng iti puli dagiti

Recabita. **4** Impanko ida iti balay ni Yahweh, kadagiti siled dagiti putot ti tao ti Dios a ni Hanan a putot ni Igdalias. Dagitoy a siled ket kaabay ti siled dagiti mangidadaulo nga adda iti ngatoen ti siled ti para aywan iti pagserkan a ni Maaseias a putot ni Salum. **5** Ket nangidasarak kadagiti mallukong ken kopa a napno iti arak iti sangoanan dagiti Recabita ket kinunak kadakuada, "Uminomkayo iti arak." **6** Ngem kinunada, "Saankami nga uminom iti arak, gapu ta imbilin kadakami ti kapuonanmi a ni Jonadab a putot ni Recab a kunana, 'Saankayo nga umin-inom iti arak, dakayo ken uray dagiti kaputotanyonto, iti kaanoman. **7** Kasta met a saankayo nga agipatakder iti balay, agimula iti aniaman a bukel, wenno agmula kadagiti kaubasan; saan a para kadakayo daytoy. Ta masapul nga agnaedkayo kadagiti tolda iti amin nga aldawyo, tapno agbiagkayo iti napaut a tiempo iti daga a paggiananyo a kas ganggannaet.' **8** Nagtungpalkami iti timek ni Jonadab a putot ni Recab, a kapuonanmi, iti amin nga imbilinna kadakami, a saankami a pulos nga uminom iti arak iti amin nga al-aldawmi, dakami, dagiti assawami, dagiti annakmi a lallaki ken babbai. **9** Ket saankami a pulos nga agpatakder kadagiti balay a pagnaedanmi, ken awan iti kaubasan, taltalon, wenno bukbukel iti kukuami. **10** Nagnaedkami kadagiti tolda ket impangag ken sinurotmi amin dagiti imbilin kadakami ni Jonadab a kapuonanmi. **11** Ngem idi immay rinaut ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti daga, kinunami, 'Umaykayo, ket mapantayo idiay Jerusalem tapno malibasantayo dagiti armada dagiti Caldeo ken Arameo.' Isu nga agnanaedkamin ditoy Jerusalem." **12** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a kunana, **13** "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Mapanmo ibaga kadagiti tattao iti Juda ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem, "Saanyo kadi nga awaten ti panangiwanwanko ken ipangag dagiti saok? —daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **14** Dagiti sao ni Jonadab a putot ni Recab nga imbilinna kadagiti putotna a lallaki, a saanda nga uminom iti arak ket matungtungpal agingga ita nga aldaw. Tinungpalda ti bilin ti kapuonanda. Ngem siak, saanak a nagsarsardeng a mangipakpakaammo kadakayo, ngem saandak nga ipangpangag. **15** Imbaonko kadakayo amin dagiti adipenko a profeta. Saanak a nagsarsardeng a nangibabaon kadakuada tapno ibagada, 'Panawan koma ti tunggal maysa ti dakes nga aramidna, ket agaramid kadagiti naimbag; awan koman iti sumurot kadagiti didiosen tapno agdayaw kadagitoy. Ngem ketdi, agsublikayo iti daga nga intedko kadakayo ken kadagiti kapuonanyo.' Ngem kaskasdi a saandak a dengdenggen wenno ipangpangag. **16** Ta tinungpal dagiti kaputotan ni Jonadab a putot ni Recab dagiti imbilin ti kapuonanda kadakuada, ngem dagitoy a tattao ket saandak nga ipangpangag.'" **17** Isu a kuna ni Yahweh a Dios a Mannakabalin-amin ken Dios ti Israel, 'Dumngegka, amin dagiti didigra nga imbagak a maibusor kadakuada - dandanikon idissuor dagitoy a didigra iti Juda ken kadagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem, gapu ta imbagakon kadakuada, ngem saandak nga impangag. Immawagak kadakuada, ngem saanda a simmungbat." **18** Kinuna ni Jeremias iti pamilia dagiti Recabita, "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Impangagyo dagiti bilin ni Jonadab a kapuonanyo ken tinungpalyo amin dagitoy - tinungpalyo amin dagiti imbilinna nga aramidenyo - **19** isu a ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Addanto latta a kankanayon iti kaputotan nga agtaud kenni Jonadab a putot ni Recab nga agserbi kaniak.'"

36 Ket napasamak nga iti maikapat a tawen iti panagari ni Jehoiakim a putot ni Josias idiay Juda, ket immay daytoy a sao kenni Jeremias manipud kenni Yahweh, a kunana, **2** "Mangalaka iti lulukoten a pagsuratan ket isuratmo iti daytoy amin dagiti sao nga imbagak maipapan iti Israel ken Juda, ken tunggal nasion. Aramidem daytoy iti amin nga imbagak manipud iti aldaw ni Josias agingga ita nga aldaw. **3** Bareng no denggen dagiti tattao ti Juda dagiti amin a didigra a pinanggepko nga idissuor kadakuada. Bareng no tallikudan ti tunggal maysa ti dakes nga aramidna, tapno mapakawanko ti kinadakes ken basolda." **4** Ket inayaban ni Jeremias ni Baruc a putot ni Nerias, ket insurat ni Baruc iti maysa a lulukoten a pagsuratan bayat iti panangibagbaga ni Jeremias, amin dagiti sasao ni Yahweh a naibaga kenkuana. **5** Kalpasanna, binilin ni Jeremias ni Baruk. Kunana, "Addaak iti pagbaludan ket saanak a makapan idiay balay ni Yahweh. **6** Isu a masapul a mapanka ket ibasam manipud iti lulukoten a pagbasaan ti insuratmo bayat iti panangibagbagak. Iti aldaw ti panagayunar, masapul nga ibasam dagiti sao ni Yahweh tapno mangngeg dagiti tattao iti balayna, ken kasta met a mangngeg dagiti amin a taga-Juda nga immay manipud kadagiti siudadda. Iwaragawagmo dagitoy a sasao kadakuada. **7** Bareng no dumanun iti sangoanan ni Yahweh ti panagpakpakaasida. Bareng no tallikudan ti tunggal maysa dagiti dakes nga aramidna, agsipud ta nakaro unay ti unget ken pungtot nga imbaga ni Yahweh a maibusor kadagitoy a tattao." **8** Inaramid ngarud ni Baruk a putot ni Nerias amin dagiti imbilin ni Jeremias a profeta nga aramidenna. Imbasana iti napigsa dagiti sasao ni Yahweh iti balay ni Yahweh. **9** Ket napasamak iti maikasiam a bulan iti maikalima a tawen a panagari ni Jehoiakim a putot ni Josias iti Juda, nga amin dagiti tattao iti Jerusalem ken dagiti tattao nga immay iti Jerusalem a naggapu kadagiti siudad ti Juda ket nagayunar kas panangdayawda kenni Yahweh. **10** Imbasa ni Baruk iti napigsa dagiti imbaga ni Jeremias iti balay ni Yahweh, manipud iti siled ni Gemarias a putot ni Safan nga eskriba, iti akinngato a paraangan, iti ruangan ti pagserkan iti balay ni Yahweh. Inaramidna daytoy tapno mangngeg dagiti amin a tattao. **11** Ita, nangngeg ni Micaias a putot ni Gemarias a putot ni Safan amin dagiti sao ni Yahweh a nakasurat iti lulukoten a pagbasaan. **12** Bimmaba isuna a napan iti balay ti ari, iti siled ti sekretario. Adtoy, adda a nakatugaw sadiay amin dagiti ofisiales: ni Elisama a sekretario, ni Delaias a putot ni Semaias, ni Elnatan a putot ni Akbor, ni Gemarias a putot ni Safan, ken ni Zedekias a putot ni Hananias, ken dagiti amin nga ofisiales. **13** Ket impadamag ni Micaias kadakuada dagiti amin a sasao a nangngeganna nga imbasa ni Baruk iti napigsa tapno mangngeg dagiti tattao. **14** Imbaon ngarud dagiti ofisiales ni Jehudi a putot ni Netanias a putot ni Selemias a putot ni Cusi kenni Baruk. Kinuna ni Jehudi kenni Baruk, "Alaem ti lulukoten a pagbasaan, nga ibasbasam kadagiti tattao tapno mangngegda ket umayka." Innala ngarud ni Baruk a putot ni Nerias ti lulukoten a pagbasaan ket napan iti ayan dagiti ofisiales. **15** Ket kinunada kenkuana, "Agtugawka ket ibasam daytoy kadakami." Imbasa ngarud ni Baruk ti lulukoten a pagbasaan. **16** Napasamak nga idi nangngegda amin

dagitoy a sasao, agpapadada a nagbuteng ket kinunada kenni Baruk, “Nasken nga ipadamagtayo iti ari amin dagitoy a sasao.” **17** Ket sinaludsodda kenni Baruk, “Ibagam kadakami, kasanom nga insurat amin dagitoy a sasao nga imbaga ni Jeremias?” **18** Kinuna ni Baruk kadakuada, “Indiktarna amin kaniak dagitoy a sasao, ket insuratko dagitoy iti tinta iti daytoy a lulukoten a pagsuratan.” **19** Ket kinuna dagiti ofiales kenni Baruk, “Inka aglemmeng, ken kasta met ni Jeremias. Saanyo nga itulok a maammoanda no sadino iti ayanyo.” **20** Ket napanda iti ayan ti paraangan ti palasio ti ari ket impadamagda dagitoy a sasao kenkuana. Ngem inkabilda nga umuna ti nalukot a pagbasaan iti siled ni Elisama a sekretario. **21** Ket imbaon ti ari ni Jehudi a mapanna alaen ti lulukoten a pagbasaan. Innala ni Jehudi daytoy manipud iti siled ni Elisama a sekretario. Ket imbasana daytoy iti napigsa iti ari ken kadagiti amin nga ofiales a nakatakder iti abayna. **22** Ti ari ket adda idi nga agiggian iti balay a pagnanaedanna no tiempo ti lam-ek iti maikasiam a bulan, ket adda iti sangoananna ti paginuduan nga adda sumsumged nga apuy. **23** Ket napasamak a tunggal maibasa ni Jehudi ti tallo wenno uppat a binnatug, putdan ti ari daytoy babaen iti kutsilio sana ipuruak daytoy iti apuy iti paginuduan agingga a napuoran ti entero a lulukoten a pagbasaan. **24** Ngem saan man la a nagbuteng ti ari wenno ti uray maysa kadagiti adipenna a nakangngeg kadagitoy amin a sasao, wenno nalidayan, ket impakitada koma daytoy babaen iti panangray-abda kadagiti pagan-anayda. **25** Uray no nagpakpakaasi da Elnatan, Delaias ken Gemerias iti ari a saanna nga ipuor ti lulukoten a pagbasaan, ngem saanna ida nga impangag. **26** Kalpasanna, imbilin ti ari kada Jerameel, kenni Selema a putot ni Abdeel a tiliwenda ni Baruk nga eskriba ken ni Jeremias a profeta, ngem inlemmeng ida ni Yahweh. **27** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias kalpasan nga impuor ti ari ti lulukoten a pagbasaan a nakailanadan dagiti sao nga insurat ni Baruk bayat nga ibagbaga ni Jeremias, a kunana, **28** “Agsublika, mangalaka iti sabali a lulukoten a pagsuratan, ket isuratmo iti daytoy dagiti amin a sasao a naisurat iti immuna a lulukoten a pagsuratan nga impuor ni Jehoiakim nga ari ti Juda. **29** Kalpasanna, masapul nga ibagam daytoy kenni Jehoiakim nga ari ti Juda: “Impuormo daydiay a lulukoten a pagbasaan! Ket kinunam: Apay nga insuratmo iti daytoy, “Umayto ti ari ti Babilonia ket dadaelenna daytoy a daga, ta agpada a dadaelennanto ti tao ken ti ayup iti daytoy.”?’” **30** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kenka, Jehoiakim nga ari ti Juda: “Awanto a pulos iti kaputotam nga agtugaw iti trono ni David. Maipapan kenka, maipurwakto ti bangkaymo iti ruar ket mainitan iti aldaw ken malinnawan iti rabii. **31** Ta dusaenkanto, dagiti kaputotam, ken dagiti adipenmo gapu iti kinadakesyo amin. Iyegkonto kadakayo, kadagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem, ken iti tunggal maysa iti Juda dagiti amin a didigra nga imballaagko a maibusor kadakayo, ngem saanyo nga impangag.” **32** Nangala ngarud ni Jeremias iti maysa pay a lulukoten a pagsuratan ket intedna daytoy iti eskriba a ni Baruk a putot ni Nerias. Insurat ni Baruk iti daytoy bayat nga ibagbaga ni Jeremias dagiti amin a sasao nga adda iti imun-una a lulukoten a pagsuratan nga impuor ni Jehoiakim nga ari ti Juda. Ket kasta pay, adu dagiti dadduma a kapadpada a sasao ti nainayon iti daytoy a lulukoten a pagsuratan.

37 Ita, nagturay a kas ari ni Zedekias a putot ni Josias a saan ket a ni Jeconias a putot ni Jehoiakim. Insaad ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ni Zedekias a kas ari iti entero a daga ti Juda. **2** Ngem saan a dimngeg ni Zedekias, dagiti adipenna ken dagiti tattao iti daga, kadagiti sasao ni Yahweh nga impakaammona babaen kadagiti ima ni Jeremias a profeta. **3** Nangipatulod ngarud da ari Zedekias, Jehucal a putot ni Selemias, ken Sofonias a putot ni Maaseias a padi iti mensahe kenni Jeremias a profeta. Kinunada, “Ikararagandakami kenni Yahweh a Diostayo.” **4** Ita, nawaya pay laeng a makilangen-langen ni Jeremias kadagiti tattao, ta saan pay isuna a naibalud. **5** Rimmuar ti armada ni Faraon iti Egipto, ket nadamag dagiti Caldeo a manglaklakub iti Jerusalem ti maipanggep kadakuada ket pinanawanda ti Jerusalem. **6** Ket immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias a profeta a kinunana, **7** “Ni Yahweh a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Daytoy ti ibagamto iti ari ti Juda, gapu ta imbaonnaka a dumawat iti balakad manipud kaniak, “Kitaem, ti armada ni Faraon nga immay a tumulong kadakayo, ket pasublin idiay Egipto, a bukodda a daga. **8** Agsublinto dagiti Caldeo. Gubatendanto daytoy a siudad, sakupen, ken puorandanto daytoy. **9** Kastoy ti kuna ni Yahweh: Saanyo nga allilawen dagiti bagbagiyo babaen iti panangibagbagayo, 'Awan duadua a panawandatayo dagiti Caldeo,' ta saandanto a pumanaw. **10** Uray no maparmekyo ti entero nga armada dagiti Caldeo a makiranget kadakayo tapno dagitinto laeng nasugatan a lallaki ti mabati kadagiti toldada, bumangondanto ket puoranda daytoy a siudad.” **11** Isu nga idi pimmanawen ti armada dagiti Caldeo iti Jerusalem bayat nga um-umay ti armada ni Faraon, **12** ket rimmuar ni Jeremias iti Jerusalem tapno mapan idiay daga ti Benjamin. Kayatna ti mangtagikua iti paset ti daga sadiay, nga isu iti ayan dagiti tattaona. **13** Bayat iti kaaddana iti Ruangan ti Benjamin, maysa a panguloen dagiti agbanbantay ti adda sadiay. Ti naganna ket Jerias, ket putot isuna ni Selemias a putot ni Hananias. Ginammatanna ni Jeremias a profeta ket kinunana, “Mapanka tumipon kadagiti Caldeo, ania!” **14** Ngem kinuna ni Jeremias, “Saan a pudno dayta. Saanak a mapan tumipon kadagiti Caldeo.” Ngem saan a dimngeg ni Jerias kenkuana. Ingguyodna ni Jeremias ket impanna kadagiti opisial. **15** Nakaunget dagiti opisial kenni Jeremias. Sinapsaplitda ken imbaludda isuna iti balay ni Jonatan nga eskriba, ta pinagbalinda daytoy a pagbaludan. **16** Naibalud ngarud ni Jeremias iti pagbaludan nga adda iti uneg ti daga, a nagtalinaedanna iti adu nga al-aldaw. **17** Ket nangibaon ni Ari Zedekias iti maysa a tao a mangiyeg kenkuana iti palasio. Iti balayna, nalimed a sinaludsod kenkuana ti ari, “Adda kadi sao manipud kenni Yahweh?” Simmungbat ni Jeremias, “Adda iti sao: “Maiyawatkanto iti ima ti ari ti Babilonia.” **18** Ket kinuna ni Jeremias kenni Ari Zedekias, “Ania ti nakabasolak kenka, kadagiti adipenmo wenno kadagitoy a tattao tapno ibaluddak? **19** Sadino ti ayan dagiti profetam, dagidiay nagipadto para kenka ken nagkuna a saan nga umay ti ari ti Babilonia a maibusor kenka wenno maibusor iti daytoy a daga? **20** Ngem ita dumngegka, apok nga ari! Patgam koma dagiti kiddawko iti sangoanam. Saannak koma nga isubli iti balay ni Jonatan nga eskriba, ta no isublinak sadiay, matayak.” **21** Nangted ngarud ni Zedekias

iti bilin. Inkabil dagiti adipenna ni Jeremias iti paraangan nga ayan dagiti agbanbantay. Inaldaw a maik-ikkan isuna iti tinapay manipud iti kalsada dagiti panadero, agingga a naibus dagiti tinapay iti siudad. Nagtalinaed ngarud ni Jeremias iti paraangan nga ayan dagiti agbanbantay.

38 Nangngeg da Sefatias a putot ni Matan, Gedalias a putot ni Pasur, Jehucal a putot ni Selemias, ken Pasur a putot ni Malkias dagiti sasao nga imbagbaga ni Jeremias kadagiti amin a tattao. Imbagbagana, **2** "Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: "Mapapatayto ti siasinoman nga agnanaed iti daytoy a siudad, babaen iti kampilan, panagbisin, ken didigra. Ngem makalasatto ti siasinoman a rummuar a mapan kadagiti Caldeo. Maispalna ti biagna, ket agbiag. **3** Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh: Maipaimanto daytoy a siudad iti armada ti ari ti Babilonia, ket parmekennanto daytoy." **4** Isu a kinuna dagiti opisial iti ari, "Ipalubosmo koma a mapapatay daytoy a tao, ta iti daytoy a wagas ket pakpakapsutenna ti nakem dagiti makirangranget a lallaki iti daytoy a siudad, ken ti nakem dagiti amin a tattao iti siudad. Ibagbagana dagitoy a sasao, ta daytoy a tao ket saan nga agar-aramid iti pagsayaatan dagitoy a tattao, no di ket didigra." **5** Isu a kinuna ni Ari Zedekias, "Kitaenyo, adda isuna kadagita imayo agsipud ta awan ti ari a makabael a mangtubngar kadakayo." **6** Ket innalada ni Jeremias ket impuruakda iti bubon ni Malkias, a putot ti ari. Ti bubon ket adda iti paraangan a pagbanbantayan. Imbabada ni Jeremias babaen kadagiti tali. Awan danum ti bubon, ngem napitak daytoy, ket nailumlom isuna kadagiti pitak. **7** Ita, ni Ebed Melec a taga-Cus ket maysa kadagiti eunuko iti balay ti ari. Nangngegna nga ingkabilda ni Jeremias iti bubon. Ita, agtugtugaw ti ari iti Ruangan ti Benjamin. **8** Isu a napan ni Ebed Melec manipud iti balay ti ari ket nakisao iti ari. Kinunana, **9** "Apok nga ari, dakes ti inaramid dagitoy a tattao iti panangtratoda kenni Jeremias a profeta. Impurwakda isuna iti bubon tapno matay sadiay iti bisin, agsipud ta awanen ti taraon iti siudad." **10** Ket binilin ti ari ni Ebed Melec a taga-Cus. Kinunana, "Idauloam ti tallopulo a lallaki ditoy ket iyaonyo ni Jeremias a profeta iti bubon sakbay a matay isuna." **11** Isu a nangidaulo ni Ebed Melec kadagiti lallaki ket napanda iti balay ti ari, iti bodega a nakaikabilan dagiti kawkawes iti sirok ti balay. Manipud sadiay, nangala isuna kadagiti ragas ken rutrot a kawkawes ket impauyaoyda iti bubon kenni Jeremias babaen iti tali. **12** Kinuna ni Ebed Melec a taga-Cus kenni Jeremias, "Ikabilmo dagiti ragas ken dagiti rutrot a kawes iti kilikilim ket iputiputmo iti tali." Inaramid ngarud ni Jeremias dayta. **13** Ket ginuyodda ni Jeremias babaen kadagiti tali. Iti kastoy a wagas naiyaonda isuna iti bubon. Isu a nagtalinaed ni Jeremias iti paraangan a pagbanbantayan. **14** Ket nangipatulod ni Zedekias iti mensahe ket inyegda kenkuana ni Jeremias a profeta, iti maikatlo a pagserekan iti balay ni Yahweh. Kinuna ti ari kenni Jeremias, "Adda kayatko a saludsoden kenka. Saanmo nga ipaidam kaniak ti sungbat." **15** Kinuna ni Jeremias kenni Zedekias, "No sungbatanka, saan kadi a papatayennakto met laeng? Ken no balakadanka, saannak a denggen." **16** Ngem nalimed a nagsapata ni Zedekias kenni Jeremias a kinunana, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon, a namarsua kadata, saanka a papatayen wenno ipaima kadagiti agpangpanggep a mangkettel iti bagmo." **17** Isu a kinuna ni Jeremias kenni Zedekias, "Ni Yahweh, a Dios a Mannakabalin amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: No rummuarka a mapan kadagiti opisial ti ari ti Babilonia, agbiagka, ket saanto a mapuoran daytoy a siudad. Abiagkanto ken ti pamiliam. **18** Ngem no saanka a mapan kadagiti opisial ti ari ti Babilonia, maipaimanto daytoy a siudad kadagiti Caldeo. Puoranda daytoy ket saankanto a makalibas iti imada." **19** Kinuna ni Ari Zedekias kenni Jeremias, "Ngem mabutengak kadagiti tattao ti Juda a timmipon kadagiti Caldeo, gapu ta amangan no maipaimaak kadakuada tapno parigatendak." **20** Kinuna ni Jeremias, "Saandaka nga ipaima kadakuada. Agtulnogka iti mensahe ni Yahweh nga ibagbagak kenka, tapno nasayaat dagiti mapasamak kenka, ken tapno agbiagka. **21** Ngem no agkedkedka a rummuar, daytoy ti impakita ni Yahweh kaniak: **22** Kitaem! Amin dagiti babbai a nabati iti balaymo, ari ti Juda, ket maipanto kadagiti opisial ti ari ti Babilonia. Ibaganto dagitoy a babbai kenka, 'Inallilawdaka dagiti gagayemmo; ket dinadaeldaka. Nailumlumen ita dagiti sakam iti pitak ket panawandakanto dagiti gagayyemmo.' **23** Ta amin nga assawam ken putotmo ket maipanto iti ayan dagiti Caldeo, ket sika a mismo ket saankanto a makalibas kadagiti imada. Matiliwnakanto ti ima ti ari ti Babilonia, ket mauramto daytoy a siudad." **24** Ket kinuna ni Zedekias kenni Jeremias, "Saanmo nga ibagbaga iti siasinoman ti maipanggep kadagitoy a sasao, tapno saanka a matay. **25** No madamag dagiti opisial a nakisaoak kenka-no umayda ket ibagada kenka, 'Ibagam kadakami ti nagsaritaanyo iti ari. Saanmo nga ilimed kadakami, ta no saan patayendaka. Ken ibagam kadakami ti imbaga kenka ti ari'- **26** ket nasken nga ibagam kadakuada, 'Nagpakpakaasiak iti ari a saannak nga isubli iti balay ni Jonatan a matay sadiay.'" **27** Ket napan kenni Jeremias dagiti amin nga opisial ket nagsaludsodda kenkuana, isu nga insungbatna kadakuada ti imbilin ti ari kenkuana. Insardengda ngarud ti nakisao kenkuana, gapu ta saanda a nangngeg ti nagsaritaan ni Jeremias ken ti ari. **28** Nagtalinaed ngarud ni Jeremias iti paraangan a pagbanbantayan agingga iti aldaw a nasakupen ti Jerusalem.

39 Iti maikasangapulo a bulan iti maikasiam a tawen a panagturay ni Zedekias a kas ari ti Juda, immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kaduana dagiti amin nga armadana a maibusor iti Jerusalem ket linakubda daytoy. **2** Iti maika-uppat a bulan iti maikasangapulo ket maysa a tawen a panagturay ni Zedekias, iti maikasiyam nga aldaw dayta a bulan, naserrek ti siudad. **3** Ket immay amin dagiti opisial ti ari ti Babilonia ket nagtugawda iti akintengnga a ruangan: da Nergal-salezer, Samgar Nebo, ken Sarsekim, a maysa a napapateg nga opisial. Ni Nergal-salezer ket maysa a nangato nga opisial, ken dagiti dadduma ket opisial ti ari ti Babilonia. **4** Ket napasamak nga idi nakita ida ni Zedekias, nga ari ti Juda ken dagiti amin a mannakigubatna, naglibasda. Rimmuarda iti rabii manipud iti siudad iti dalan nga adda iti minuyungan ti ari, iti ruangan iti nagbaetan dagiti dua a pader. Rimmuar ti ari a nagturong idiay Araba. **5** Ngem kinamat ida ti armada dagiti Caldeo ket nakamatanda ni Zedekias iti patad ti Karayan Jordan a tanap nga asideg iti Jerico. Ket tiniliwda isuna ket impanda kenni Nebucadnesar, nga ari ti Babilonia, idiay Ribla iti daga ti Hamath, no sadinno ket impataw ni Nebucadnesar ti pannusana. **6** Pinatay ti ari ti Babilonia dagiti lallaki a putotni Zedekias iti imatangna

idiay Ribla. Pinatayna pay amin dagiti opisiales ti Juda. **7** Ket sinukilna ti mata ni Zedekias ken kinawaranna iti bronse tapno ipanda isuna idiay Babilonia. **8** Ket pinuoran dagiti Caldeo ti balay ti ari ken dagiti balbalay dagiti tattao. Rinebbada pay dagiti pader ti Jerusalem. **9** Ni Nebuzaradan, a kapitan dagiti agbanbantay iti ari, intalawna a kas balud dagiti nabatbati a tattao iti siudad. Karaman ditoy dagiti tattao a kimmapon kadagiti Caldeo ken dagiti nabatbati a tattao iti siudad. **10** Ngem pinalubosan ni Nebuzaradan a kapitan dagiti agbanbantay iti ari dagiti kakukurapayan a tattao nga awan sanikuana nga agtalinaed iti daga ti Juda. Inikkanna ida kadagiti kaubasan ken taltalon iti dayta met laeng nga aldaw. **11** Binilin ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ni Nebuzaradan a kapitan dagiti agbanbantay iti ari maipangagep kenni Jeremias. Kinunana, **12** "Ikuyogmo isuna ken aywanam isuna. Saamo isuna a dangran. Aramidem ti aniaman nga ibagana kenka." **13** Isu a ni Nebuzaradan a kapitan dagiti agbanbantay iti ari, ni Nebusasban a nangato a eunuko, ni Nergal-salezer a nangato nga opisial, ken amin a kapapatgan nga opisial ti ari ti Babilonia ket nangibaonda kadagiti tattaoda. **14** Innala dagiti tattaoda ni Jeremias manipud iti paraangan dagiti agbanbantay ket impaaywanda kenni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan, a mangiyawid kenkuana iti pagtaenganna, isu a nakignaed ni Jeremias kadagiti tattao sadiay. **15** Ita, immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias kabayatan a nakabalud isuna iti paraangan dagiti agbanbantay, ket kinunana, **16** "Makitungtongka kenni Ebed Melec a taga-Cus ket ibagam, 'Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Dumngegka, dandaninkon nga ipatungpal dagiti saok a maibusor iti daytoy a siudad para iti didigra a saan ket a pagsayaatan. Ta matungpalto amin dagitoy iti sangoanam iti dayta nga aldaw. **17** Ngem ispalenkanto iti dayta nga aldaw-kastoy ti pakaammo ni Yahweh-ket saankanto a maipaima kadagiti tattao a pagbutbutngam. **18** Ta ispalenkanto. Saankanto a mapasag babaen iti kampilan. Makalasatkanto, agsipud ta agtaltalekka kaniak-kastoy ti impakaammo ni Yahweh."

40 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias manipud kenni Yahweh kalpasan a pinalubosan isuna ni Nebuzaradan, a kapitan dagiti agbanbantay iti ari a mapan idiay Rama. Dayta ti lugar a nakaiyapanan ni Jeremias, ken ti lugar a nangrimpunganda kenkuana babaen kadigiti kawar. Kaduana dagiti amin a natiliw idiay Jerusalem ken Juda a maipan kas balud idiay Babilonia. **2** Innala ti pangulo dagiti agbanbantay ni Jeremias ket kinunana kenkuana, "Inkeddeng ni Yahweh a Diosmo daytoy a didigra a maibusor iti daytoy a lugar. **3** Isu nga inyeg ni Yahweh daytoy. Inaramidna no ania iti inkeddengna, agsipud ta nagbasolkayo a tattao kenkuana ken saankayo a nagtulnog iti timekna. Dayta ti makagapu a napasamak daytoy a banag kadakayo a tattao. **4** Ngem ita kitaem! Winayawayaanka itan manipud kadagiti kawar nga adda kadagiti imam. No iti panagkitam ket nasayaat a kumuyogka kaniak a mapan idiay Babilonia, umayka, ket aywananka. Ngem no iti panagkitam ket saan a nasayaat a kumuyogka kaniak idiay Babilonia, saanmo ngarud nga aramiden. Kumitaka iti entero a daga iti sangoanam. Mapanka iti sadinoman a kayatmo a papanan." **5** Idi saan a simmungbat ni Jeremias, kinuna ni Nebuzaradan, "Mapanka kenni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan, a dinutokan ti ari ti Babilonia a mangimaton kadagiti siudad ti Juda. Makipagnaedka kenkuana a kaduam dagiti tattao wenno mapanka iti sadinoman a kayatmo a papanan." Inikkan isuna ti pangulo dagiti agbanbantay iti ari iti taraon ken sagut, ket pinalubosanna isuna a pumanaw. **6** Napan ngarud ni Jeremias kenni Gedalias a putot ni Ahikam, idiay Mizpa. Nakipagnaed isuna kenkuana a kaduana dagiti tattao a nabati iti daga. **7** Ita, dagiti dadduma a mangidadaulo kadagiti suldado a Judio nga adda pay laeng idiay away-isuda ken dagiti tattaoda - ket nadamagda a dinutokan ti ari ti Babilonia ni Gedalias a putot ni Ahikam, nga agbalin a gobernador iti entero a daga. Nadamagda pay a dinutokan ni Nebucadnesar ni Gedalias a mangimaton kadagiti lallaki, babbai, ken ubbing, a kakukurapayan a tattao iti daga, dagidiay saan a naipan a kas balud idiay Babilonia. **8** Napanda ngarud kenni Gedalias idiay Mizpa. Dagitoy a lallaki ket ni Ismael a putot ni Netanias; ni Johanan ken ni Jonatan, a putot ni Karea; ni Seraias a putot ni Tanhumet; dagiti lallaki a putot ni Efai a taga-Netofa; ken ni Jezanias a taga-Maaca-ken dagiti soldadoda. **9** Nagsapata ni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan kadakuada ken kadagiti tattaoda, ket kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng nga agserbi kadagiti opisial a Caldeo. Agnaedkayo iti daga ket agserbikayo iti ari ti Babilonia ket awanto ti pakaan-anoanyo. **10** Ket kitaenyo, agnanaedak idiay Mizpa tapno makisinnarak kadagiti Caldeo nga immay kadatayo. Isu nga agurnongkayo iti arak, bungbunga a maapit iti tiempo ti kalgaw, ken lana ket idulinyo kadagiti pagkargaanyo. Agnaedkayo kadagiti siudad a sinakupyo." **11** Ket nadamag dagiti amin a Judio idiay Moab, Ammon, ken Edom, ken iti tunggal daga a pinalubosan iti ari ti Babilonia nga agtalinaed dagiti nabatbati a tattao iti Juda, ket dinutokanna ni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan a mangituray kadakuada. **12** Isu a nagsubli dagiti Judio manipud kadagiti lugar a nakaiwarawaraanda. Nagsublida iti daga ti Juda, kenni Gedalias idiay Mizpa. Nangurnongda iti nakaad-adu nga arak ken bungbunga iti tiempo ti kalgaw. **13** Ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo kadagiti armada idiay away ket napan kenni Gedalias idiay Mizpa. **14** Kinunada kenkuana, "Ammom kadi nga imbaon ni Baalis nga ari dagiti tattao ti Ammon ni Ismael a putot ni Nethanias tapno papatayennaka?" Ngem saan a namati ni Gedalias a putot ni Ahikim kadakuada. **15** Isu a ni Johanan a putot ni Karea, kinatungtongna iti nalimed ni Gedalias idiay Mizpa ket kinunana, "Palubosannak a mapan mangpapatay kenni Ismael a putot ni Netanias. Awanto ti mangpanunot a siak ti nangpapatay kenkuana. Apay koma a papatayennaka? Apay a palubosam a mawarawara ti entero a Juda a naguummong kenka ken mapukaw dagiti nabatbati a tattao ti Juda?" **16** Ngem kinuna ni Gedalias a putot ni Ahikam kenni Johanan a putot ni Karea, "Saamo nga aramiden daytoy a banag, ta agul-ulbodka maipapan kenni Ismael."

41 Ngem napasamak nga iti maika-pito a bulan, ni Ismael a putot ni Netanias a putot ni Elisama, a nagtaud iti pamilia dagiti ari, ken sumagmamano nga opisial ti ari-kaduana iti sangapulo a lallaki-ket napanda kenni Gedalias a putot ni Ahikam, idiay Mizpa. Nagsasangoda a nangan idiay Mizpa. **2** Ngem timmakder ni Ismael a putot ni Netanias, ken dagiti sangapulo a lallaki a kaduana ket dinarupda ni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan, babaen

iti kampilan. Pinatay ni Ismael ni Gedalias, a dinutokan ti ari ti Babilonia a mangimaton iti daga. **3** Ket pinapatay ni Ismael dagiti amin a Judio a kadua ni Gedalias idiay Mizpa ken dagiti mannakigubat a Caldeo a nasarakanda sadiay. **4** Ket daytoy ti maikadua nga aldaw kalapasan ti panangpapatayda kenni Gedalias, ngem awan ti siasinoman a nakaammo. **5** Adda lallaki nga immay manipud Sikem, Silo, ken Samaria-walopulo a lallaki a nangahit kadagiti barbasda, nangrayab-da kadagiti kawesda, ken nangsugat kadagiti bagbagida-adda iggemda a taraon a maisagut ken insenso nga ipanda iti balay ni Yahweh. **6** Isu a rimmuar ni Ismael a putot ni Netanias manipud Mizpa tapno sabtenna ida bayat ti ipapanda, a magmagna ken agsangsangitda. Ket napasamak nga idi masabatna ida, kinunana kadakuada, "Umaykayo kenni Gedalias a putot ni Ahikam!" **7** Ket napasamak nga idi simrekda iti siudad, pinapatay ida ni Ismael a putot ni Netanias ken intappuakna ida iti abot, isuna ken dagiti lallaki a kakaduana. **8** Ngem adda sangapulo a lallaki a kadakuada a nagkuna kenni Ismael, "Saannakami a papatayen, ta adda taraonmi kadagiti taltalonmi: trigo ken sebada, lana ken diro." Isu a saanna ida a pinapatay agraman dagiti dadduma a kakaduada. **9** Ti abot a nangibellengan ni Ismael kadagiti bangkay dagiti lallaki a pinapatayda agraman ni Gedalias-daytoy a dakkel nga abot ket kinali ni Ari Asa idi rinaut ida ni Ari Baasa nga ari ti Israel. Pinunno daytoy ni Ismael a putot ni Netanias kadagiti pinapatayna. **10** Ti simmaruno ket tiniliw amin ni Ismael dagiti tattao nga adda idiay Mizpa, dagiti babbai a putot ti ari ken amin dagiti tattao a nabatbati idiay Mizpa nga impaaywan ni Nebuzaradan, a pangulo dagiti agbanbantay, kenni Gedalias a putot ni Ahikam. Tiniliw ngarud ida ni Ismael a putot ni Netanias ket kalpasanna, pimmanaw tapno bumallasiw iti ayan dagiti tattao ti Ammon. **11** Ngem nadamag ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo a kaduana dagiti amin a dakes nga inaramid ni Ismael a putot ni Netanias. **12** Isu nga inummongda amin dagiti tattaoda ket napanda nakiranget kenni Ismael a putot ni Netanias. Nasarakanda isuna iti nalawa a pagdigusan idiay Gabaon. **13** Ket napasamak nga idi nakita dagiti amin a tattao a kadua ni Ismael ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo ti armada a kakaduana, naragsakanda unay. **14** Isu nga amin dagiti tattao a tiniliw ni Ismael idiay Mizpa ket nagsubli ket napanda kenni Johanan a putot ni Karea. **15** Ngem naglibas ni Ismael a putot ni Netanias a kaduana dagiti walo a lallaki manipud kenni Johanan. Napan isuna kadagiti tattao ti Ammon. **16** Inkuyog ni Johanan, a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo kadagiti armada, dagiti amin a tattao manipud Mizpa a naispal manipud kenni Ismael a putot ni Netanias. Daytoy ket kalpasan iti panangpapapatay ni Ismael kenni Gedalias a putot ni Ahikam. Innala ni Johanan ken dagiti kakaduana dagiti napipigsa a lallaki, dagiti mannakigubat a lallaki, dagiti babbai ken ubbing, ken dagiti eunoko a naispal idiay Gabaon. **17** Ket napanda naggian iti apagbiit idiay Gerut Kimham, nga asideg iti Betlehem. Mapanda koma idiay Egipto **18** gapu kadagiti Caldeo. Mabutengda kadakuada agsipud ta pinapatay ni Ismael a putot ni Netanias ni Gedalias a putot ni Ahikam, a dinutokan ti ari ti Babilonia a mangituray iti daga.

42 Kalpasanna, amin dagiti mangidadaulo iti armada, ni Johanan a putot ni Karea, ni Azarias a putot ni Hosaias, ken amin dagiti tattao manipud iti kanunummoan agingga iti katatan-okan ket immasidegda kenni Jeremias a profeta. **2** Kinunada kenkuana, "Palubosannakami koma nga ibagami kenka dagiti kiddawmi. Ikararagannakami kenni Yahweh a Diosmo para kadagitoy a tattao a nabatbati gapu ta sumagmamanokami laengen, kas makitam met. **3** Kiddawem kenni Yahweh a Diosmo nga ibagana kadakami ti dalan a rumbeng a turongenmi ken ti rumbeng nga aramidenmi." **4** Isu a kinuna kadakuada ni Jeremias a profeta, "Nangngegko ti kiddawyo. Dumngegkayo, agkararagak kenni Yahweh a Diosyo a kas iti kiniddawyo. Aniaman ti sungbat ni Yahweh, ibagakto kadakayo. Awan ti ilimedko kadakayo." **5** Kinunada kenni Jeremias, "Ni Yahweh koma ti agbalin a pudno ken mapagtalkan a saksi maibusor kadakami no saanmi nga aramiden ti amin nga ibaga kadakami ni Yahweh a Diosmo nga aramidenmi. **6** Nasayaat man wenno dakes daytoy, tungpalenminto ti timek ni Yahweh a Diostayo a pangibabaonanmi kenka, tapno awanto ti pakaan-anoanmi no tungpalenmi ti timek ni Yahweh a Diostayo." **7** Ket napasamak a kalpasan ti sangapulo nga aldaw, immay ti sao ni Yahweh kenni Jeremias. **8** Isu a pinaayaban ni Jeremias ni Johanan a putot a lalaki ni Karea ken dagiti amin a pangulo ti armada a kaduana, ken dagiti amin a tattao manipud iti kanunumoan agingga iti katatan-okan. **9** Ket kinunana kadakuada, "Ni Yahweh a Dios ti Israel, a nangibaonanyo kaniak tapno maidatagko iti sangoananna ti kiddawyo. Kastoy ti kuna ni Yahweh, **10** 'No agsublikayo ket agnaedkayo iti daytoy a daga, ibangonkayo ket saankayonto a dadaelen; imulakayonto ket saankayonto a paruten, ta saankon nga ipatungpal ti didigra nga inyegko kadakayo. **11** Saankayo nga agbuteng iti ari ti Babilonia, a pagbutbutnganyo. Saankayo nga agbuteng kenkuana—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—agsipud ta addaak kadakayo tapno isalakankayo ken ispalenkayo manipud iti imana. **12** Ta ipalak-amkonto kadakayo ti asi. Kaasiannakayto ken isublinakayto iti dagayo. **13** Ngem kas pangarigan ta ibagayo, "Saankami nga agnaed iti daytoy a daga"—no saankayo a dumngeg iti timekko, ti timek ni Yahweh a Diosyo. **14** Kas pangarigan ta ibagayo, "Saan! Mapankami iti daga ti Egipto a saanmi a pakakitaan iti gubat, a saanmi a pakangngegan iti uni ti tangguyob, ken lugar a saankaminto a mabisinan. Agnaedkami sadiay." **15** Ita, dumngegkayo iti daytoy a sao ni Yahweh, dakayo a nabatbati iti Juda. Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'No ipilityo a mapan idiay Egipto, tapno mapankayo agnaed sadiay, **16** ngarud, ti kampilan a pagbutbutnganyo ket un-unaannakayto pay iti daga ti Egipto. Ket ti panagbisin a pagbutbutnganyo, kamatennakayonto idiay Egipto. Ket mataykayonto sadiay. **17** Isu a mapasamak nga amin a tattao a mangipilit a mapan idiay Egipto tapno agnaed sadiay ket matayto babaen iti kampilan, panagbisin, wenno didigra. Awanto ti makalasat kadakuada, awanto ti makalibas iti didigra nga iyegko kadakuada. **18** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Kas iti pannakaidissuor ti unget ken pungtotko kadagiti agnanaed idiay Jerusalem, maidissuorto met ti pungtotko kadakayo no mapankayo idiay Egipto. Agbalinkayto a pakakitaan iti maysa a nailunod ken mabutengto dagiti tattao inton

makitada ti napasamak kadakayo; mausarto ti nagan ti iliyo no adda ti agilunod ken agangaw. Ket saanyonto a makita manen daytoy a lugar.'" **19** Ket kinuna ni Jeremias, "Nagsao ni Yahweh maipapan kadakayo—dakayo a nabatbati iti Juda. Saankayo a mapan idiay Egipto! Ammoyon nga ita nga aldaw, nagbalinak a saksi iti maibusor kadakayo. **20** Ta biagyo a mismo ti pagbayadyo iti panangibaonyo kaniak kenni Yahweh a Diosyo a kunayo, 'Ikararagandakami kenni Yahweh a Diostayo. Amin nga ibaga ni Yahweh a Diostayo, ibagam kadakami ket aramidenmi dagitoy.' **21** Ta imbagak met kadakayo ita nga aldaw, ngem saankayo a dimngeg iti timek ni Yahweh a Diosyo wenno iti aniaman a banag maipapan iti nangibaonanna kaniak kadakayo. **22** Ita ngarud, masapul a maammoanyo a mataykayo bababen iti kampilan, panagbisin, ken didigra iti lugar a tinarigagayanyo a mapan pagnaedan."

43 Ket napasamak a naiwaragawag ni Jeremias kadagiti amin a tattao dagiti amin a sasao ni Yahweh a Diosda nga imbaga kenkuana ni Yahweh a Diosda nga ibagana. **2** Ni Azarias a putot ni Hosaias, ni Johanan a putot ni Karea, ken amin dagiti natangsit a lallaki, kinunada kenni Jeremias, "Agul-ulbodka. Saannaka nga imbaon ni Yahweh a Diostayo tapno ibagam, "Saankayo a mapan agnaed idiay Egipto.' **3** Ta durdurogannaka ni Baruc nga anak ni Nerias maibusor kadakami tapno ipaimanakami kadagiti Caldeo, tapno papatayennakami ken pagbalinennakami a balud idiay Babilonia." **4** Isu a ni Johanan a putot ni Karea, dagiti amin a prinsipe ti armada, ken dagiti amin a tattao, saanda a dimngeg iti timek ni Yahweh nga agnaedda iti daga ti Juda. **5** Innala amin ni Johanan a putot ni Karea ken dagiti amin a mangidadaulo ti armada dagiti amin a nabatbati iti Juda a nagsubli manipud kadagiti amin a nasion a nakaiwarawaraanda tapno agnaedda iti daga ti Juda. **6** Innalada dagiti lallaki ken babbai, dagiti ubbing ken dagiti putot a babbai ti ari, ken tunggal tao a pinaaywanan ni Nebuzaradan a kapitan dagiti guardia ti ari kenni Gedalias a putot ni Ahikam a putot ni Safan. Innalada met ni Jeremias a profeta ken ni Baruc a putot ni Nerias. **7** Napanda iti daga ti Egipto` idiay Tapanes, gapu ta saanda a dimngeg iti timek ni Yahweh. **8** Immay ngarud kenni Jeremias ti sao ni Yahweh idiay Tapanes a kunana, **9** "Mangalaka iti sumagmamano a dadakkel a batbato, kalpasanna, iti imatang dagiti tattao ti Juda, ikalim dagitoy iti nasemento a paset iti pagserkan ti balay ni Faraon idiay Tapanes." **10** Ket ibagam kadakuada, "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana, 'Dumngegkayo, dandanin ti tiempo a mangibaonak kadagiti mensahero a mangala kenni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia kas adipenko. Isaadkonto ti tronona iti rabaw dagitoy a batbato nga inkalim, Jeremias. Ipasdekto ni Nebucadnesar ti dakkel a toldana iti rabaw dagitoy. **11** Ta umayto isuna ket rautenna ti daga ti Egipto. Siasinoman a naituding a matay ket maiyawatto iti patay. Siasinoman a naituding a maipanaw a kas balud ket maipanawto a kas balud. Ken siasinoman a naituding iti kampilan ket maiyawatto iti kampilan. **12** Ket mangpasgedakto iti apuy kadagiti templo dagiti didiosen ti Egipto. Puoran wenno samsamento dagitoy ni Nebucadnezar. Dalusannanto a naan-anay ti daga ti Egipto a kas iti panangdalus dagiti agpaspastor kadagiti tuma iti kawesda. Rummuarto isuna iti dayta a lugar a sibaballigi. **13** Rebbaennanto dagiti adigi a batbato idiay Heliopolis iti daga ti Egipto. Puorannanto dagiti templo dagiti didiosen ti Egipto."'

44 Daytoy ti sao nga immay kenni Jeremias maipapan kadagiti amin a taga-Juda a nagnaed iti daga ti Egipto, dagiti agnanaed idiay Migdol, Tapanes, Memfis ken iti daga ti Patros. **2** "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kunana: Nakitayo a mismo dagiti amin a didigra nga inyegko iti Jerusalem ken kadagiti amin a siudad ti Juda. Kitaenyo, langalang dagitoy ita. Awan ti agnanaed kadagitoy. **3** Daytoy ket gapu kadagiti dinadangkes a banbanag nga inaramidda a nakaigapoan ti panagungetko gapu iti panagpupuorda iti insenso ken panagdaydayawda kadagiti didiosen. Dagitoy ket didiosen a saanda nga am-ammo, uray dakayo, ken uray pay dagiti kapuonanyo. **4** Isu a namin-anok nga imbaon kadakuada dagiti amin nga adipenko a profeta. Imbaonko ida a mangibaga iti, 'Isardengyo ti panangar-aramidyo kadagitoy a makarimon a banbanag a kagurak.' **5** Ngem saanda a dimngeg. Nagkedkedda a dumngeg wenno tumalikud iti kinadangkesda nga isu iti panangpuorda kadagiti insenso kas panagdayawda kadagiti didiosen. **6** Isu a ti unget ken pungtotko ket naidissuor ken nangpasged iti apoy kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem. Isu a nagbalin dagitoy a langalang ken nadadael dagitoy, a kas iti daytoy agdama a tiempo." **7** Isu nga ita, ni Yahweh a Dios a Mannakabalin-amin ken Dios ti Israel, kastoy ti kunana, "Apay ketdi nga agaramidkayo iti kinadangkes maibusor kadagiti bagbagiyo? Apay nga isinsinayo dagiti bagbagiyo manipud iti Juda—lallaki ken babbai, ubbing ken maladaga? Awanto kadakayo iti mabati. **8** Gapu iti kinadangkesyo, pinagpungtotdak gapu kadagiti aramid dagiti imayo, iti panangpuoryo iti insenso maipaay kadagiti didiosen iti daga ti Egipto, a napanyo nagnaedan. Napankayo sadiay iti kasta ket madadaelkayo, iti kasta ket agbalinkayo a lunod ken pagang-angawan kadagiti amin a nasion iti daga. **9** Nalipatanyo kadin ti kinadangkes nga inaramid dagiti kapuonanyo, ken ti kinadangkes nga inaramid dagiti ari ti Juda ken dagiti assawada? Nalipatanyo kadin ti kinadakes nga inaramidyo ken dagiti assawayo iti daga ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem? **10** Agingga kadagitoy a tiempo, saanda pay laeng a nagpakumbaba. Saanda a bigbigbigen wenno tungtungpalen dagiti paglintegak wenno alagadek nga intedko kadakuada ken kadagiti kapuonanda." **11** Isu a ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, kastoy ti kuna, "Dumngegkayo, ingkeddengkon nga agtignayak a maibusor kadakayo, nga iyegkon kadakayo ti didigra ken ti panangdadaelko iti entero a Juda. **12** Ta alaekto dagiti nabatbati iti Juda nga agpilit a mapan agnaed idiay Egipto. Aramidek daytoy tapno mapukawdanto amin iti daga ti Egipto. Mapasagdanto babaen iti kampilan ken panagbisin. Manipud iti kababaan agingga iti kangatoan a tattao, mapukawdanto babaen iti kampilan ken panagbisin. Mataydanto ket mausarto ti nagan ti nasionda no adda agsapata, agilunod, agibabain, ken nakakaasinto ti kasasaadda. **13** Ta dusaekto dagiti tattao nga agnanaed iti daga ti Egipto a kas iti panangdusak iti Jerusalem babaen iti kampilan, panagbisin, ken didigra. **14** Awan kadagiti nabatbati iti Juda a mapan agnaed idiay Egipto ti agsubli iti daga ti Juda, uray no kayatda ti agsubli tapno agnaedda sadiay. Awanto kadakuada ti makasubli malaksid

iti sumagmamano a makalibas." **15** Kalpasanna, simmungbat kenni Jeremias dagiti amin a lallaki a makin-ammo nga agpupuor dagiti assawada iti insenso kadagiti didiosen, ken amin a babbai nga adda iti dakkel a gimong ken amin dagiti tattao nga agnanaed iti daga ti Egipto idiay Patros. **16** Kinunada, "Maipanggep iti sao nga imbagam kadakami iti nagan ni Yahweh: Saankami a dumngeg kenka. **17** Ta pudno nga aramidenmi dagiti amin a banbanag nga imbagami nga aramidenmi: mangpuorkami iti insenso para iti Reyna ti Langit ken mangibukbokkami kadagiti daton a mainum kenkuana a kas iti inaramidmi, dagiti kapuonanmi, dagiti arimi, ken dagiti mangidadaulomi kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem. Ket aglaplapusananto ti taraonmi, ken rumang-aykami, a saanmi a mapasaran ti aniaman a didigra. **18** Idi insardengmi ti panangaramid kadagitoy a banbanag, a saankamin a nangpuor iti insenso maipaay iti Reyna ti Langit ken saankamin a nangibukbok iti daton a mainum maipaay kenkuana, nagsagabakami met amin ken adda pay natnatay kadakami babaen iti kampilan ken panagbisin." **19** Kinuna dagiti babbai, "Idi agipupuorkami iti insenso kas daton iti Reyna ti Langit ken agibukbukbokkami iti mainum a kas daton kenkuana, inaramidmi kadi dagitoy a banbanag a saan nga ammo dagiti assawami?" **20** Ket kinuna ni Jeremias kadagiti amin a tattao—kadagiti lallaki ken babbai, ken kadagiti amin a tattao a simmungbat kenkuana—nagsao a kunana, **21** "Saan kadi a malagip ni Yahweh dagiti insenso a pinuoranyo kadagiti siudad ti Juda ken kadagiti kalsada ti Jerusalem—dakayo ken dagiti kapuonanyo, dagiti ar-ariyo ken mangidadauloyo, ken dagiti tattao iti daga? Malaglagip ni Yahweh daytoy; saanna a malipatan daytoy. **22** Ket saannan a maanusan pay daytoy gapu kadagiti dinadangkes nga ar-aramidyo, gapu kadagiti makarimon nga inaramidyo. Ket nagbalin a langalang ti dagayo, nakabutbuteng, ken lunod isu nga awanen ti agnanaed iti daytoy a kas iti agdama. **23** Gapu ta nangpuorkayo iti insenso ket nagbasolkayo kenni Yahweh, ken gapu ta saanyo nga ipangpangag ti timekna, ti lintegna, dagiti alagadenna, wenno ti pammaneknekna iti tulagna, napasamak kadakayo daytoy a didigra a kas iti agdama." **24** Ket kinuna ni Jeremias kadagiti amin a tattao ken kadagiti amin a babbai, "Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo amin a taga-Juda nga adda iti daga ti Egipto. **25** Ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Isael, kastoy ti kunana, 'Agpada nga imbagayo, dakayo ken dagiti assawayo a babbai ken impatungpalyo babaen kadagiti imayo ti kinunayo a, "Pudno nga ipatungpalmi dagiti insapatami a dayawenmi ti Reyna ti Langit, a mangibukbokkami iti mainum a daton a maipaay kenkuana." Ita, aramidenyo dagiti insapatayo; ipatungpalyo dagitoy.' **26** Isu nga ita, denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo amin a taga-Juda nga agnanaed iti daga ti Egipto, 'Dumngegkayo, inkarik iti natan-ok a naganko—kuna ni Yahweh. Saanton nga umawag iti naganko dagiti ngiwat ti siasinoman a tattao ti Juda iti entero a daga ti Egipto, dakayo nga agkunkuna ita, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon." **27** Dumngegkayo, buybuyaek ida para iti pannakadidigra a saan ket a para iti pagsayaatan. Mapukawto ti tunggal tao ti Juda nga adda iti daga ti Egipto babaen iti kampilan ken panagbisin agingga a mapukawda amin. **28** Ket agsublinto dagiti nakalasat iti kampilan iti daga ti Juda manipud iti daga ti Egipto, bassitdanto laeng. Isu a maammoanto dagiti amin a nabatbati iti Juda a napan nagnaed iti daga ti Egipto no siasino ti akin-sao iti pumudno: ti imbagak wenno ti imbagada. **29** Daytoyto ti pagilasinanyo—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—a dusaenkayo iti daytoy a lugar, tapno maammoanyo a pudno a rautendakayonto dagiti sasaok babaen kadagiti didigra.' **30** Kastoy ti kuna ni Yahweh, 'Dumngegkayo, dandanin ti panangiyawatko kenni Faraon Hofra nga ari ti Egipto kadagiti kabusorna ken kadagiti mangganggandat a mangkettel iti biagna. Daytoy ket kaslanto iti panangiyawatko kenni Zedekias nga ari ti Juda kenni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kabusorna a nanggandat iti biagna.'"

45 Daytoy ti sao nga imbaga ni Jeremias a profeta kenni Baruc a putot ni Nerias. Napasamak daytoy idi insurat ni Baruc dagitoy a sasao iti maysa a nalukot a pagsuratan bayat nga idikdikta ni Jeremias—daytoy ket idi maika-uppat a tawen a panagturay ni Jehoiakim a putot ni Josias kas ari ti Juda, a kunana, **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Dios ti Israel kenka, Baruc: **3** Kinunam, 'Asiak pay, ta ninayunan ni Yahweh ti panagrigrigatko. Nabannogakon gapu iti panagas-asugko; awan iti inanak.' **4** Kastoy ti rumbeng nga ibagam kenkuana: 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, rebrebbaek itan ti imbangonko. Parparutek itan ti inmulak. Mapasamak daytoy iti entero a daga. **5** Ngem mangnamnamaka kadi iti nasasayaat a banbanag para iti bagim? Saanmo a namnamaen dayta. Ta dumngegka, um-umayen ti didigra iti amin a sangkataoan—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—ngem itedko kenka ti biagmo a kas banag a sinamsammo iti sadinoman a papanam.'"

46 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a profeta maipanggep kadagiti nasion. **2** Maipapan iti Egipto: "Maipanggep daytoy iti armada ni Faraon Neco nga ari ti Egipto nga adda idiay Carkemis iti asideg ti Karayan Eufrates. Daytoy ti armada a pinarmek ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti maika-uppat a tawen a panagturay ni Jehoiakim a putot ni Josias, a kas ari ti Juda: **3** Isaganayo dagiti babassit ken dagiti dadakkel a kalasag, ket mapankayo makigubat. **4** Isaganayo dagiti kabalio ket agsakaykayo kadagitoy, dakayo a kumakabalio. Agpuestokayo, ken aghelmetkayo. Asaenyo dagiti gayang ken agkabalkayo. **5** Ania ti makitak ditoy? Mabutbutengda unay ken agtatarayda, ta naparmeken dagiti soldadoda. Agtatarayda nga aglemmeng ket saanda a tumalliaw. Adda panagbuteng iti sadinoman—kastoy ti pakaammo ni Yahweh— **6** saan a makaadayo dagiti napartak a tumaray, ket saan a makalibas dagiti soldado. Maitibkolda iti amianan ket matumbada iti igid ti Karayan Eufrates. **7** Siasino daytoy a dumakkel a kas iti Karayan Nilo, a dagiti danumna ket agallo-allon a kas kadagiti karayan? **8** Dumakkel ti Egipto a kas iti Karayan Nilo, ket agallo-allon dagiti danumna a kas iti karayan. Kuna daytoy, 'Dumakkelak; lapunusek ti daga. Dadaelek dagiti siudad ken dagiti agnanaed kadagitoy. **9** Sumang-atkayo, dakayo a kabalio. Agungetkayo, dakayo a karuahe. Paruarenyo dagiti soldado, Cus ken Put, lallaki a maingel ken addaan kadagiti kalasag, ken Ludim, lallaki a nalaing a pumapana.' **10** Daytanto ti aldaw a panagibales ti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket balsennanto dagiti kabusorna. Mangalun-onto ti kampilan ket mapnekto daytoy. Inumento daytoy dagiti darada. Ta addanto daton

para iti Apo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin iti akin-amianan a daga iti igid ti Karayan Eufrates. **11** Sumang-atka idiay Galaad ket mangalaka iti agas, sika a birhen nga anak a babai ti Egipto. Awan serserbi ti panangikabilmo iti adu nga agas iti bagim. Awan ti makapaimbag kenka. **12** Nangngeg dagiti nasion ti pannakaibabainmo. Napunno ti daga kadagiti panagdungdung-awmo, ta agdidinnungpar dagiti soldado; ket mapasagda a padapada." **13** Kastoy ti sao nga imbaga ni Yahweh kenni Jeremias a profeta idi immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ket rinautna ti daga ti Egipto: **14** "Ipadamagmo iti Egipto ket ipangngegmo iti Migdol ken Memfis. Kinunada iti Tapanes, 'Agpuestokayo ken agsaganakayo, a mangikaluya kadagiti bagbagiyo, ta alun-unento ti kampilan dagiti amin nga adda iti aglawlawyo. **15** Apay ngarud a timmaray ti didiosenyo a ni Apis? Apay a saan a makatakder ti didiosenyo a kalakian a baka. Tinulid isuna ni Yahweh. **16** Naynayunanna ti bilang dagiti maitibtibkol. Matumtumba dagiti soldado ket uray da la agpipinnandag. Ibagbagada, "Tumakdertayo. Agawidtayon. Agsublitayo kadagiti tattaotayo, iti daga a nakaiyanakantayo. Panawantayon daytoy a kampilan a mangparparmek kadatayo." **17** Imbagada sadiay, "Ni Faraon nga ari ti Egipto ket maysa laeng nga ariwawa, maysa a tao a nangitulok a mapukaw ti gundawayna." **18** "Siak a Dios nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti ari—ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganko, addanto umay a kas iti Bantay Tabor ken Bantay Carmel iti igid ti baybay. **19** Isaganayo dagiti gargaretyo para iti pannakaipanawyo a kas balud, dakayo nga annak a babbai nga agnanaed idiay Egipto. Ta ti Memfis ket agbalinto a makapabuteng ken langalang, isu nga awanto iti agnaed sadiay. **20** Ti Egipto ket maysa a napintas nga urbon a baka, ngem umayto ti insekto nga agkagat a naggapu iti amianan. Umayto daytoy. **21** Dagiti natangdanan a soldadona ket kasla napalukmeg a baka, ngem agsanudda ken agtarayda. Saanda a sangsangkamaysa a makiranget, ta umayto ti aldaw ti pannakadidigrada, ti tiempo ti pannakadusada. **22** Agkarasakas ti Egipto a kas iti uleg ken aguyas nga umadayo, ta um-umayen dagiti kabusorna. Agturongda kenkuana a kas kadagiti lallaki a pumupukan iti kayo a nagtagiwasay. **23** Putdendanto dagiti kaykayo kadagiti kabakiran—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—uray no kabakbakiran daytoy. Ta ad-adunto dagiti kabusor ngem kadagiti dudon, a saan a mabilang. **24** Mapabainanto ti anak a babai ti Egipto. Maiyawatto isuna kadagiti tattao a naggapu iti amianan." **25** Kuna ni Yahweh a Mannakablin-amin a Dios ti Israel, "Dumngegkayo, dandanin ti panangdusak kenni Amon a didiosen ti Tebes, ni Faraon, iti Egipto ken kadagiti didiosenna, dagiti ari daytoy a Faraon, ken dagiti agtaltalek kadakuada. **26** Iyawatkonto ida kadagiti mangayat a mangkettel iti biagda, iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ken kadagiti adipenna. Ket kalpasan daytoy, addanto manen agnaed iti Egipto a kas idi un-unana nga al-aldaw—kastoy ti pakaammo ni Yahweh." **27** Ngem sika, Jacob nga adipenko, saanka nga agbuteng. Saanka a maupay, Israel, ta dumngegka, umadanin ti panangisublik kenka manipud iti adayo, ken dagiti kaputotam manipud iti daga a nakaipananda a kas balud. Ket agsublinto ni Jacob, makasarak iti kappia ken natalgedto, ket awanto ti siasinoman a mamagbuteng kenkuana. **28** Sika Jacob nga adipenko, saanka nga agbuteng—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ta addaak kenka, iyegkonto ngarud ti naan-anay a pannakadadael maibusor kadagiti amin a nasion a nangiwarawaraak kenka. Ngem saanka a dadaelen a naan-anay. Ngem sililinteg nga aturenka ken dusaenkanto a dusaen."""

47 Kastoy ti kuna ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a profeta maipapan kadagiti Filisteo. Immay daytoy a sao kenkuana sakbay a rinaut ni Faraon ti Gaza. **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaem, dumakdakkel ti danum idiay amianan. Kaiyarigandanto iti agluplupias a karayan! Ket lapunusendanto ti daga ken ti amin a banag nga adda iti daytoy, dagiti siudad ken dagiti agnanaed iti daytoy! Isu nga agpukkawto ti tunggal maysa tapno agpatulong, ken agdung-awto dagiti amin nga agnanaed iti daga. **3** Gapu iti dalagudog iti panagbaddek dagiti kuko ti napipigsa a kabalioda, gapu iti karadakad dagiti karuaheda ken iti anit-it dagiti pilidda, saanto a matulongan dagiti amma dagiti annakda gapu iti kinakapsutda. **4** Ta dumtengto ti aldaw a pannakadadael dagiti amin a Filisteo, a maikkat manipud iti Tiro ken Sidon ti tunggal nakalasat a mangayat a mangtulong kadakuada. Ta dadaeleton ni Yahweh dagiti Filisteo, dagiti nagtalinaed iti isla ti Kaptor. **5** Dumtengto ti pannakakalbo iti Gaza. No maipapan met iti Askelon, dagiti tattao a nabati iti tanapda ket mapaulimekto. Kasano kapaut ti panangsugatmo iti bagim iti panagladladingitmo? **6** Asika pay, kampilan ni Yahweh! Kasano pay kabayag aginngga nga agulimekka? Agsublika iti kalubam! Agsardeng ken agulimekka. **7** Kasano nga agulimekka, idinto ta binilinnaka ni Yahweh. Imbaonnaka a mangraut iti Askelon ken dagiti adda iti igid ti baybay."

48 Iti Moab, kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel, "Asi pay ti Nebo, ta nadadaelen daytoy. Naparmeken ken naibabain ti Kiriataim. Narban ti sarikedkedna ken naibabain. **2** Awanen ti dayaw ti Moab. Dagiti kabusorda iti Hesbon ket nagpanggep iti dakes a maibusor iti kenkuana. Kinunada, 'Umaykayo ta dadaelentayo ti saadna a kas nasion. Mapukawto met ti Madmen-kamatennakanto ti kampilan.' **3** Denggem! Adda ikkis nga aggapu iti Horonaim, a nagbalinen a langalang ken dakkel a pannakadadael. **4** Nadadaelen ti Moab. Impangngeg dagiti annakna dagiti sangitda. **5** Sumang-atda nga agsangsangit iti turod ti Luhit, ta iti dalan a sumalog a mapan iti Horonaim, mangngeg dagiti ikkis gapu iti pannakadadael. **6** Agtaraykayo! Ispalenyo dagiti biagyo ket agbalinkayo a kasla kadagiti kayo a juniper idiay let-ang. **7** Ta gapu iti panagtalekyo kadagiti ar-aramidenyo ken iti kinabaknangyo, matiliwkayonto met. Ket maipanawto a kas balud ni Kemos, agraman dagiti papadi ken dagiti mangidadaulona. **8** Ta umayto iti tunggal siudad ti manangdadael; awanto ti siudad a makalibas. Isu a mapukawto ti tanap ken madadaelto ti patad, a kas kinuna ni Yahweh. **9** Ikkanyo ti Moab kadagiti payak, ta masapul a tumayab isuna nga umadayo. Agbalinto a langalang dagiti siudadna, ket awan iti siasinoman nga agnaed kadagitoy. **10** Mailunod koma ti siasinoman a masadut a mangaramid iti trabaho ni Yahweh! Mailunod koma ti siasinoman a saan a mangasut iti kampilanna tapno mangpasayasay iti dara! **11** Nakarikna iti kinatalged ti Moab manipud kinaubingna.

Maiyarig isuna iti arakna a saan pay a pulos a naiyakar iti sabali a banga. Saan pay isuna a naipanaw a kas balud. Isu a naimas ti ramanna a kas iti sigud; saan a nagbaliw ti ramanna. **12** Isu a kitaem, dumtengen dagiti aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—inton ibaonko kenkuana dagiti mangibukbok kenkuana ken mangipakbo kadagiti amin a bangana ken mangburak kadagiti karambana. **13** Ket maibabainto ti Moab gapu kenni Kemos a kas iti pannakapabain ti balay ti Israel gapu kenni Betel, a pagtaltalkanda. **14** Kasanoyo pay a maibaga, 'Soldadokami, mamaingel a mannakigubat a lallaki'? **15** Madadaelto ti Moab ken marautto dagiti siudad daytoy. Ta naipanen dagiti kalaingan nga agtutubona a lallaki iti disso a pakatayanda. Kastoy ti pakaammo ti ari! Yahweh a Mannakabalin amin ti naganna. **16** Asidegen a mapasamak ti pannakadidigra ti Moab; agap-apura ti kalamidad. **17** Agdung-awkayo amin nga adda iti aglawlaw ti Moab. Ket aminkayo a makaammo iti kinalatakna, ipukkawyo daytoy, 'Asi pay ti natibker a sarukod, a madaydayaw a sarukod, ta natukkolen.' **18** Dakayo nga annak a babbai nga agnanaed dita Dibon, bumabakayo manipud iti madaydayaw a disso ket agtugawkayo iti namaga a daga. Ta ti mangdadaelto iti Moab ket dardarupennakayo, ti mangdadaelto kadagiti sarikedkedyo. **19** Dakayo a tattao nga agnanaed dita Aroer, agtakderkayo iti dalan ket agbuyakayo. Saludsudenyo kadagiti agtataray ken agliblibas. Kunaenyo, 'Ania ti napasamak?' **20** Naibabainen ti Moab, ta nadadaelen daytoy. Aglaaw ken agdung-awkayo; agpaarayatkayo. Ibagayo kadagiti tattao nga adda iti igid ti Karayan Arnon a nadadaelen ti Moab. **21** Ita, dimtengen ti pannusa kadagiti katurturodan a pagilian, iti Holon, Jaza ken Mefat, **22** iti Dibon, Nebo ken Bet Diblataim, **23** iti Kiriataim, Bet Gamul ken Bet Meon, **24** iti Keriot ken Bosra, ken kadagiti amin a siudad iti daga ti Moab—kadagiti kaadaywan ken kaaasitgan a siudad. **25** Naputeden ti sara ti Moab; natukkolen ti takkiag daytoy—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **26** Bartekem isuna, ta nakatangtangsit isuna kaniak, a ni Yahweh. Ita pagtipaten ti Moab dagiti imana gapu iti pannakaalumiimna iti bukodna a sarua, isu a nagbalin met isuna a pagkakatawaan. **27** Ta saan aya a nagbalin a pagkakatawaan kenka ti Israel? Masarakan aya isuna kadagiti agtatakaw, ta iwingwingiwingmo ti ulom kenkuana bayat iti masansan a panangisasaom iti maipapan kenkuana? **28** Kadagiti agnanaed iti Moab, panawanyo dagiti siudad ket agkampokayo kadagiti rangkis. Agbalinkayo a kasla kalapati nga agumok iti wangawangan ti abot dagiti kabatbatoan. **29** Nangngegmi ti kinatangsit ti Moab—ti kinalastogna, ti kinapannakkelna, ti kinakuspagna, ti kinapalangguadna ken ti kinatangsit ti pusona. **30** Daytoy ket pakaammo ni Yahweh—Ammok ti nakarit a panagsaona, nga awan serserbina, a kas met laeng kadagiti aramidna. **31** Isu a dung-awakto ti Moab, ken agpukkawakto a silaladingit gapu iti entero a Moab. Agladingitakto gapu kadagiti tattao ti Kir Heres. **32** Lanut ti Sibma, ad-addanto ti panagsangitko gapu kenka ngem iti inaramidko iti Jaser! Bimmallasiw dagiti sangam iti Natay a Baybay ket dimmanonda agingga iti Jaser. Dinarup dagiti manangdadael ti bungam iti kalgaw ken ti arakmo. **33** Napukaw ngarud ti panagrambak ken panagrag-o manipud kadagiti agbungbunga a kayo ken iti daga ti Moab. Pinagpatenggak ti arak kadagiti pagpespesanda. Saandanton nga agibaddek a sididir-i. Aniaman a panagpukkaw ket saanto a pukkaw gapu iti rag-o. **34** Manipud iti panagpukkaw idiay Hesbon agingga idiay Eleale, mangngeg ti timekda idiay Jaaz, manipud Zoar agingga Horonaim ken Eglat Shelisiya, agsipud ta uray dagiti danum ti Nimrim ket natianan. **35** Ta pagsardengekto ti siasinoman idiay Moab nga agidatdaton kadagiti disso a pagdaydayawan ken ti siasinoman nga agpupuor iti insenso a maipaay kadagiti didiosenna—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **36** Isu a kasla pluta nga agdungdung-aw ti pusok para iti Moab. Agdungdung-aw ti pusok a kasla kadagiti pluta para kadagiti tattao ti Kir Heres. Napukawen dagiti kinabaknang a nagun-odda. **37** Ta nakalboan ti tunggal ulo ken nakuskusan ti tunggal barbas. Tunggal ima ket adda sugatna, ken napalikmutan iti nakersang a lupot dagiti siketda. **38** Adda panagladingit kadagiti amin a disso, iti tunggal patag a tuktok ti balay iti Moab ken kadagiti disso disso a paguummongan iti Moab. Ta dinadaelko ti Moab a kasla la maysa kadagiti banga nga awan iti mangkayat—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **39** Anian ta naburak daytoy! Anian ti panaganug-ogda iti panagdung-awda! Timmallikud ti Moab gapu iti bain daytoy! Agbalin ngarud ti Moab a pagkakatawaan ken nakabutbuteng kadagiti amin nga adda iti aglawlawna." **40** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kitaem, umayto dagiti kabusor a kasla agtaytayab nga agila, nakaukrad dagiti payakna iti ngatoen ti Moab. **41** Nasakupen ti Keriot, ken narban dagiti sarikedkedna. Ta iti dayta nga aldaw, agbalinto dagiti puso dagiti soldado ti Moab a kasla kadagiti puso dagiti babbai nga agpaspasikal. **42** Madadaelto ngarud dagiti tattao ti Moab, yantangay ta nagbalinda a natangsit a maibusor kaniak, a ni Yahweh. **43** Panagbuteng, abut ken silo ti dumtengto kadakayo nga agnanaed iti Moab-daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **44** Siasinoman nga agtaray gapu iti buteng ket matnagto iti abut, ken siasinoman a kumalay-at a rummuar iti abut ket masiloanto, ta iyegkonto daytoy kadakuada iti tawen ti panagibalesko kadakuada—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **45** Dagiti makalibas ket agkakapsutto nga agtakder iti aniniwan ti Hesbon, ta rummuarto ti apuy manipud iti Hesbon, gil-ayab manipud iti tengnga ti Sihon. Uramento daytoy ti muging ti Moab ken ti tuktok dagiti ulo dagiti napalangguad a tattao. **46** Asika pay Moab! Nadadaelen dagiti tattao ni Kemos. Ta naipanawen dagiti annakmo a lallaki ken babbai a kas balud. **47** Ngem isublikto ti kinabaknang ti Moab kadagiti maud-udi nga al-aldaw— daytoy ket pakaammo ni Yahweh." Ti pannakaukom ti Moab ket agpatingga ditoy.

49 Maipanggep kadagiti tattao ti Ammon, kastoy ti kuna ni Yahweh, "Awanan kadi iti annak ti Israel? Awan kadi iti mangtawid iti aniaman a banag idiay Israel? Apay ngarud a naggianan ni Molek ti Gad, ken agnanaed dagiti tattaona kadagiti siudad daytoy? **2** Isu a kitaenyo, umayto dagiti aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh— inton paguniekto ti pagilasinan nga adda gubat a maibusor iti Rabba kadagiti tattao ti Ammon, agbalinto ngarud daytoy a langalang a gabsuon ket mangpasgedto iti apuy dagiti annakna a babbai. Ta tagikuaento ti Israel dagidiay nangtagikua kenkuana," kuna ni Yahweh. **3** Aganug-ogka iti panagladingitmo, Hesbon, ta madadaelto ti Ai! Agpukkawkayo, annak a babbai ti Rabba! Agkaweskayo iti nakersang a lupot. Agladingit ken agtaraykayo nga

awan mamaayna, ta maitalawto a kas balud ni Molek, a kadauana dagiti padina ken dagiti mangidadaulona. **4** Apay a pagtangsityo ta pigsayo? Kumapsutkanto, managsukir nga anak a babbai, sika nga agtaltalek iti kinabaknangmo. Kunam, 'Siasino ngay koma ti umay a maibusor kaniak?' **5** Kitaenyo, iyegkon ti pagbutnganyo—daytoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin amin— umayto daytoy a nakabutbuteng manipud kadagiti amin nga adda iti aglawlawmo. Maiwarawaranto ti tunggal maysa kadakayo iti sangoanan daytoy. Awanto ti mangurnong kadagiti tumaray. **6** Ngem kalpasan daytoy, isublikto ti kinabaknang dagiti tattao ti Ammon—daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **7** Maipanggep iti Edom, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, kastoy ti kunana, "Awan kadin kinasirib a masarakan idiay Teman? Nagpukaw kadin ti nasayaat a pammagbaga manipud kadagiti addaan iti pannakaawat? Nakullaapan kadin ti kinasiribda? **8** Tumaraykayo! Agsublikayo! Agtalinaedkayo kadagiti abut, dakayo nga agnanaed iti Dedan. Ta iyegko ti didigra ni Esau kenkuana iti tiempo a dusaek isuna. **9** No umay kadakayo dagiti agburburas iti ubas, saan kadi a mangibatida iti sumagmamano? No umay dagiti agtatakaw iti rabii, saan kadi a takawenda laeng ti kayatda? **10** Ngem linabusak ni Esau. Linukaisak dagiti paglemlemmenganna a disso. Isu a saanto isuna a makalemmeng. Nadadael dagiti annakna, dagiti kakabsatna ken dagiti kaarrubana ket awanen isuna. **11** Ibatiyo dagiti ulilayo. Aywanakto dagiti biagda, ken mabalindak a pagtalkan kaniak dagiti balo a babbai nga adda kadakayo." **12** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh, "Kitaenyo, dagiti saan a maikari iti daytoy ket masapul nga uminom iti kopa. Ipagarupyo kadi a saankayonto a madusa? Saan, ta pudno nga inumenyonto. **13** Ta insapatak— daytoy ket pakaammo ni Yahweh— nga agbalinto ti Bosra a nakabutbuteng, nakaibabain, nadadaelan ken pangilunod. Agbalinto dagiti amin a siudad daytoy a nadadael iti agnanayon. **14** Nakangngegak kadagiti damag a naggapu kenni Yahweh, ket adda mensahero a naibaon kadagiti nasion, 'Agguummongkayo ket darupenyo isuna. Agsaganakayo a makigubat.' **15** Ta kitaenyo, pinagbalinkayo a basbassit ngem kadagiti sabali a nasion, kaguradakayo dagiti tattao. **16** Maipanggep iti kina-nakabutbutengmo, inallilawnaka ti natangsit a pusom, dakayo nga agnanaed kadagiti disso iti rangkis, dakayo nga agnanaed kadagiti kangatoan a turod tapno iti kasta ket makapagumokka iti nangato a kas iti agila. Ibabakanto manipud sadiay— daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **17** Agbalinto a pagbutbutngan ti Edom iti siasinoman a lumabas iti daytoy. Agpigergerto ti siasinoman ken agsakontip gapu kadagiti amin a didigra iti daytoy. **18** Kas iti pannakadadael ti Sodoma ken Gomorra ken dagiti kaarrubada, kuna ni Yahweh, "awanto ti agnaed sadiay; awanto ti tao nga aggian sadiay. **19** Kitaenyo, sumang-atto isuna a kasla leon a naggapu kadagiti kabakiran ti Jordan a mapan kadagiti nalangto a pagaraban. Ta kellaatto ti panangpatalawko iti Edom manipud iti daytoy, ket mangisaadakto iti tao a napili a mangimaton iti daytoy. Ta siasino kadi iti umasping kaniak, ken siasino kadi ti makapaayab kaniak? Adda kadi met iti agpaspastor a makabael a mangtubngar kaniak? **20** Isu a dumngegkayo kadagiti panggep ni Yahweh nga inkeddengna a maibusor iti Edom, dagiti plinanona a maibusor kadagiti agnanaed iti Teman. Maipanawdanto. uray ti kabassitan nga arban. Agbalinto a nadadael a disso dagiti pagpaarabanda. **21** Aggingined ti daga iti daranudor ti pannakatnagda. Mangngeg ti ikkis gapu iti pannakaparigat idiay baybay ti Runo. **22** Kitaenyo, addanto dumarup a kasla agila, ket sumippayut ken iyukradna dagiti payakna iti Bosra. Ket iti dayta nga aldaw, maiyarigto dagiti puso dagiti soldado ti Edom iti puso ti agpaspasikal a babai." **23** Maipapan iti Damasco: "Mabainanto ti Hamat ken Arpad, ta nangngeganda dagiti damag maipanggep iti didigra. Marunawda! Mariribukanda a kas iti baybay, a saan nga agtalna. **24** Nagbalinen a nakapuy unay ti Damasco. Timmallikud tapno tumaray; kamaten daytoy iti buteng. Kamaten daytoy iti rigat ken ut-ot, a kas iti sakit ti agpaspasikal a babai. **25** Kuna dagiti tattao daytoy, 'Kasanon ti nalatak a siudad, ti siudad a nagrag-oak, saan kadi pay a napanawan?' **26** Ngarud mapasagto dagiti agtutubo daytoy a lallaki kadagiti plasa, ken mapasagto dagiti amin a lallaki a mannakigubat iti dayta nga aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin." **27** "Ta mangpasgedakto iti apoy iti pader ti Damasco, ket uramennanto dagiti sarikedked ni Ben Hadad." **28** Maipapan iti Kedar ken kadagiti pagarian ti Hasor, kastoy ti kuna ni Yahweh kenni Nebucadnesar (ita mapan darupen ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia dagitoy a lugar): "Tumakderka ket rautem ti Kedar ken dadaelem dagidiay a tattao iti daya. **29** Alaento ti armadana dagiti toldada ken dagiti arbanda, dagiti kurtinada, ken dagiti amin nga alikamenda. Alaendanto dagiti kamelioda manipud kadagiti tattao ti Kedar ket ipukkawdanto kadakuada, 'Nakabutbuteng iti amin nga aglawlaw!" **30** Tumaraykayo! Inkayo aglemmeng iti adayo! Agtalinaedkayo kadagiti abut iti daga, dakayo nga agnanaed iti Hasor—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—ta agpangpanggep ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti maibusor kadakayo. Tumaraykayo! Agsublikayo! **31** Tumakderkayo! Rautenyo ti sitatalna a nasion, nga agnanaed a sitatalged," kuna ni Yahweh. "Awananda kadagiti ruangan wenno balunet, ken agnanaed nga is-isuda dagiti tattao daytoy. **32** Ta agbalinto a samsam dagiti kamelioda, ken agbalinto a samsam iti gubat ti nawadwad a sanikuada. Ket iwarakto iti sadinnoman dagiti nangpukis kadagiti murdong ti buokda, ken mangyegakto iti didigra kadakuada iti amin a suli—kastoy ti imbaga ni Yahweh. **33** Agbalinto ti Hasor a pagnaedan dagiti atap nga aso, nga agnanayon a langalang. Awanto ti agnaed sadiay; awanto iti tao nga aggian sadiay." **34** Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Jeremias a profeta maipapan iti Elam. Napasamak daytoy iti rugi ti panagturay ni Zedekia nga ari ti Juda, ket kinunana, **35** "Ni Yahweh a Mannakabalin-amin, kastoy ti kunana: Kitaenyo, asidegen ti tiempo a tukkolek dagiti pumapana a lallaki ti Elam, nga isu ti kangrunaan a paset iti bilegda. **36** Ta iyegkonto dagiti uppat nga angin manipud kadagiti uppat a suli dagiti langit, ket waraekto dagiti tattao ti Elam kadagitoy amin nga angin. Awanto ti nasion a saan a papanan dagiti naiwara manipud Elam. **37** Isu a pagbutngekto ti Elam iti imatang dagiti kabusorda ken iti imatang dagiti mangayat a mangkettel kadagiti biagda, ta mangyegakto iti didigra a maibusor kadakuada, ti narungsot a pungtotko—daytoy ket pakaammo ni Yahweh— ket mangibaonakto iti kampilan a mangkamat kadakuada agingga a maibusko ida. **38** Ket isaadkonto ti tronok idiay Elam ken dadaelekto ti ari daytoy ken dagiti mangidadaulo sadiay—daytoy ket pakaammo ni

Yahweh— **39** ket mapasamakto kadagiti maud-udi nga al-aldaw nga isublikto dagiti kinabaknang ti Elam—daytoy ket pakaammo ni Yahweh."

50 Daytoy ti sao nga impakaammo ni Yahweh maipapan iti Babilonia, a daga dagiti Caldeo, babaen iti ima ni profeta Jeremias, **2** "Ipakaammom kadagiti nasion ken pagdengngegem ida. Mangingatoka iti pagilasinan ket pagdengngegem ida. Saanmo nga ilemmeng daytoy. Kunam, 'Naparmeken ti Babilonia. Naibabainen ni Bel. Naupayen ni Merodak. Naibabainen dagiti didiosen daytoy; naupayen dagiti imahen daytoy.' **3** Bumangonto ti maysa a nasion manipud iti amianan a bumusor iti daytoy, tapno pagbalinenna a langalang ti daga. Awanto a pulos ti agnaed iti daytoy tao man wenno ayup. Tumaraydanto. **4** Kadagidiay nga al-aldaw ken iti dayta a tiempo— daytoy ket pakaammo ni Yahweh—aguummongto nga agsangit dagiti tattao ti Israel ken dagiti tattao ti Juda ken sapulenda ni Yahweh a Diosda. **5** Saludsodendanto ti dalan nga agturong iti Sion ket agsaganada nga agturong sadiay. Mapandanto makipagmaymaysa kenni Yahweh iti agnanayon a katulagan a saanto a malipat. **6** Naiyaw-awan nga arban dagiti tattaok. Inyaw-awan ida dagiti pastorda kadagiti kabanbantayan; pinaglikaw-likawda ida kadagiti turturod. Pimmanawda, nalipatanda ti lugar a nagnanaedanda. **7** a napan kadakuada ket inalun-onda ida. Kinuna dagiti kabusorda, 'Saantayo a nakabasol, gapu ta nagbasolda kenni Yahweh, a pudpudno a pagtaenganda— ni Yahweh, a namnama dagiti kapuonanda.' **8** Pumanawkayo iti tengnga ti Babilonia; rummuarkayo manipud iti daga dagiti Caldeo; agbalinkayo koma a kasla kadagiti kalakian a kalding nga umun-una a pumanaw sakbay a rummuar dagiti dadduma iti arban. **9** Ta kitaenyo, ngannganikon pagtignayen ken bangonen ti maysa a bunggoy dagiti nabileg a nasion manipud iti amianan a maibusor iti Babilonia. Agsaganada a bumusor iti daytoy. Maparmekto ti Babilonia manipud sadiay. Dagiti panada ket kasla maysa a nalaing a mannakigubat a saan nga agsubli nga ima-ima. **10** Agbalinto a samsam ti Caldeo. Mapnekto amin a mangsamsam iti daytoy—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **11** Agragragokayo, ramrambakanyo ti pannakasamsam ti tawidko; aglaglagtokayo a kasla maysa nga urbon a baka nga aglanglang-ay iti pagarabanna; aggargaraigikayo a kasla maysa a napigsa a kabalio. **12** Ngem maibabainto unay ti inayo; maibabainto ti nangipasngay kadakayo. Kitaenyo, agbalinto isuna a kanunomoan kadagiti nasion, maysa a letang, maysa a natikag a daga ken maysa a disierto. **13** Gapu iti pungtot ni Yahweh, Saanto a mapagnaedan ti Babilonia, ngem agbalinto a naan-anay a nadadael. Agpigergerto amin a lumabas gapu iti Babilonia ken agsakuntipto gapu kadagiti amin a sugat daytoy. **14** Agsaganakayo a manglawlaw iti Babilonia. Amin a mangibiat iti panana ket masapul a panaenna daytoy. Saankayo a mangibati kadagiti panayo, ta nagbasol daytoy a maibusor kenni Yahweh. **15** Agpukkawkayo a sibaballigi a maibusor iti Babilonia iti amin nga aglawlawna. Inrukmanan ti kinabilegna; narpuogen dagiti torrena. Narban dagiti paderna, ta kastoy ti panangibales ni Yahweh. Agibaleskayo iti daytoy! Aramidenyo iti daytoy ti kas iti inaramidna kadagiti dadduma a nasion! **16** Dadaelenyo nga agpada dagiti agmulmula ken dagiti agus-usar iti kumpay iti tiempo ti panagaapit idiay Babilonia. Agsubli koma ti tunggal tao iti bukodna a tattao manipud iti kampilan ti mangidadanes; agsublida koma iti bukodda a daga. **17** Ti Israel ket naiwarawara a karnero ken binugaw dagiti leon. Ti ari ti Asiria ti immuna a nangalun-on iti daytoy; ket kalpasan daytoy, tinukkol ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia dagiti tulangna. **18** Ngarud, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, kastoy ti kuna: Kitaem, nganngganin ti tiempo a panangdusak iti ari ti Babilonia ken ti dagana, a kas iti panangdusak iti ari ti Asiria. **19** Isublikto ti Israel iti dagana; Agarabto isuna idiay Carmel ken Basan. Ket mapnekto isuna idiay turod a pagilian ti Efraim ken Galaad. **20** Kadagidiay nga al-aldaw ken iti dayta a tiempo, kuna ni Yahweh, agbirokdanto iti nakaro a basol ti Israel, ngem awanto iti masarakan. Agsaludsodakto maipapan kadagiti basol ti Juda, ngem awanto iti masarakan, ta pakawanekto dagiti natda nga imbatik." **21** "Tumakderka a maibusor iti daga ti Merataim, maibusor iti daytoy ken kadagiti agnanaed iti Pekod. Papatayem ida babaen iti kampilan ken ilasinmo ida para iti pannakadadael— daytoy ket pakaammo ni Yahweh—aramidem amin a banbanag nga ibilbilinko kenka. **22** Ti daranudor ti gubat ken ti nakaro a pannakadadael ket adda iti daga. **23** Anian a pannakadadael ti martilio dagiti amin a daga. Anian ta nagbalin ti Babilonia a pagbutbutngan dagiti nasion. **24** Nangisaganaak iti silo para kenka. Natiliwka Babilonia, ket saanmo nga ammo daytoy! Nasarakanka ket tiniliwka, agsipud ta kinaritnak, siak a ni Yahweh. **25** Linukatan ni Yahweh ti pagiduldulinan ti armasna ket inruarna dagiti igamna gapu iti pungtotna. Adda trabaho ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin idiay daga dagiti Caldeo. **26** Rautem ti Babilonia manipud iti adayo. Lukatam dagiti garongna ken ummungem daytoy a kasla gabsuon iti bukbukel. Ilasinmo isuna para iti pannakadadael. Awan iti ibatim kenkuana. **27** Patayem amin dagiti bulogna. Ibaonmo ida iti lugar a pagpatpatayan. Asida pay, ta dimtengen ti aldawda— ti tiempo a pannakadusada. **28** Adda iti dalagudog dagiti agtataray, dagiti nakalasat, manipud iti daga ti Babilonia. Ipadamag dagitoy ti panagibales ni Yahweh a Diostayo para iti Sion, ken panagibales para iti templona." **29** Paayabam dagiti pumapana a maibusor iti Babilonia— dagiti amin a mangibibiat iti panada. Agkampokayo a maibusor iti Babilonia, ket saanyo nga ipalubos nga adda makalibas. Pagbayadenyo isuna iti inaramidna. Aramidenyo kenkuana ti kas iti inaramidna. Ta tinulawanna ni Yahweh, a Nasantoan ti Israel. **30** Isu a maidasayto dagiti agtutubona a lallaki kadagiti paguummongan a disso iti siudad, ken madadaelto amin dagiti mannakigubatna a lallaki iti dayta nga aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **31** Kitaem, maibusorak kenka, sika a natangsit—daytoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo a Mannakabalin-amin—ta dimtengen ti aldawmo, sika a natangsit, ti tiempo a dusaenka. **32** Isu a maitibkol ken matumbanto dagiti natangsit. Awanto ti mangibangon kadakuada. Mangpasgedakto iti apuy kadagiti siudadda; Alun-unento daytoy dagiti amin a banag iti aglawlawna. **33** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin: Maparparigat dagiti tattao ti Israel, a kaduada dagiti tattao ti Juda. Amin a nangtiliw kadakuada ket tengtenglenda pay laeng ida; agkedkedda a mangwayawaya kadakuada. **34** Nabileg ti mangis-ispal kadakuada. Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. Pudno nga ikanawananto ida, tapno iyegna ti inana iti daga, ken iyegna ti riribuk kadagiti agnanaed iti Babilonia.

35 Adda kampilan a maibusor kadagiti Caldeo — kastoy ti pakaammo ni Yahweh—ken maibusor kadagiti agnanaed iti Babilonia, kadagiti mangidadaulona, ken dagiti mamasiribna a lallaki. **36** Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti agipadpadles, tapno ipakitada a mismo a maagda. Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti soldadona, isu a mabutengdanto la unay. **37** Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti kabalioda, kadagiti karuaheda ken kadagiti amin a tattao nga adda iti tengnga ti Babilonia, isu nga agbalindanto a kasla babbai. Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti kamaligna, ket masamsamandanto. **38** Adda kampilan nga umay a maibusor kadagiti danumna, isu a matianandanto. Ta ti Babilonia ket maysa a daga dagiti awan serserbina a didiosen, ken agtigtignayda a kas kadagiti tattao a pinagbagtit dagiti nakabutbuteng nga imahenda. **39** Agnaedto ngarud sadiay dagiti ayup ti desierto a kadua dagiti atap nga aso, ken agnaedto iti daytoy dagiti piyek dagiti ostrich. Ta iti amin a tiempo, saanton a mapagnaedan daytoy. Iti amin a henerasion, awanto iti agnaed iti daytoy. **40** Kas iti panangdadael ti Dios iti Sodoma ken Gomorra ken kadagiti kaarrubada— daytoy ket pakaammo ni Yahweh— awanto iti agnaed sadiay; awanto ti tao nga aggian iti daytoy." **41** Kitaem, adda tattao nga umay manipud idiay amianan, ta agsagsagana ti maysa a nabileg a nasion ken dagiti adu nga ari manipud iti adayo a daga. **42** Nakaiggemdanto kadagiti pana ken gaygayang. Nauyongda ken awan iti asida. Ti daranudorda ket kasla ungor ti baybay, ken nakasakayda kadagiti kabalio a nakasagana a kas kadagiti mannakigubat a lallaki, a maibusor kenka, annak a babbai ti Babilonia. **43** Nangngeg ti ari ti Babilonia ti impadamagda ket kimmapsut dagiti imana gapu iti ladingit. Napalalo nga ut-ot ti marikriknana a kas iti agpaspasikal a babai. **44** Adtoy! Sumangsang-at isuna a kasla leon manipud kadagiti kabanbantayan ti Jordan nga agturong iti nalangto a pagaraban, ta pagtarayekto ida a dagus manipud iti daytoy, ket mangisaadakto iti maysa a tao a mangimaton iti daytoy. Ta adda kadi iti kas kaniak, ken adda kadi iti makapaayab kaniak? Adda kadi agpaspastor a makabael nga agkedked kaniak? **45** Isu a denggenyo dagiti panggep nga inkeddeng ni Yahweh a maibusor iti Babilonia, dagiti plano a pinanggepna a maibusor iti daga dagiti Caldeo. Maitalawdanto, uray dagiti kababassitan nga arban. Agbalinto a langalang dagiti pagpaarabanda. **46** Iti daranudor ti pannakaparmek ti Babilonia aggingined ti daga, ken ti riyaw ti pannakaparigatda ket mangngeg kadagiti nasion."

51 Kastoy ti kinuna ni Yahweh, "Kitaem, mangparnuayakon iti angin a mangdadael iti Babilonia ken kadagiti agnanaed idiay Leb Kamai. **2** Mangibaonakto kadagiti gangannaet idiay Babilonia. Waraen ken dadaelendanto ti daga ti Babilonia, ta darupendanto ti amin nga aglawlaw daytoy iti aldaw ti panangdaael. **3** Saanyo nga ipalubos nga ibiat dagiti pumapana dagiti panada; saanyo nga ipalubos nga isuotda dagiti kalasagda. Patayenyo dagiti agtutubo a lallaki ti Babilonia; dadaelenyo ti sibubukel nga armada daytoy. **4** Ta mapasagto dagiti nasugatan a tattao iti daga dagiti Caldeo; maidasayto dagiti natay kadagiti kalsadana. **5** Ta ti Israel ken Juda ket saan a binaybay-an ti Diosda, ni Yahweh a Mannakabalin-amin, nu man pay napnoan ti dagada kadagiti basol a naaramid maibusor iti Nasantoan ti Israel. **6** Aglibaskayo manipud iti Babilonia; isalakan koma ti tunggal maysa ti bagina. Saankayo koma a mapukaw gapu iti basolna. Ta daytoy ti aldaw a panangibales ni Yahweh. Aramidenna iti Babilonia ti rumbeng kenkuana. **7** Ti Babilonia ket kasla maysa a balitok a kopa iti ima ni Yahweh a nangbartek iti entero a daga; ininom dagiti nasion ti arakna ket nagmauyongda. **8** Kellaatto a mapasag ti Babilonia ket madadaelto. Dung-awanyo isuna! Ikkanyo isuna iti agas para iti sakitna; bareng no mapaimbag isuna. **9** Tinarigagayanmi a paimbagen ti Babilonia, ngem saan a napaimbag daytoy. Panawantayo amin daytoy ket agsublitayo iti dagatayo. Ta dimmanon ti basolna sadi langit; nagtutuon agingga kadagiti ulep.' **10** 'Imbaga ni Yahweh nga awan basoltayo. Umaykayo, ibagatayo idiay Sion dagiti aramid ni Yahweh a Diostayo.' **11** Asaenyo dagiti pana ken isuotyo dagiti kalasagyo. Tigtignayen ni Yahweh ti espiritu ti ari ti Media iti panggepna a mangdadael iti Babilonia. Ta daytoy ket para iti panangibales ni Yahweh, panangibales gapu iti pannakadadael ti templona. **12** Mangingatokayo iti wagayway kadagiti pader ti Babilonia; mangikabilkayo kadagiti guardia. Mangipuestokayo kadagiti agbanbantay; paglemmengenyo dagiti soldado tapno matiliwda ti siasinoman nga agtaray manipud iti siudad, ta aramidento ni Yahweh ti pinanggepna. Aramidennanto ti inwaragawagna a maibusor kadagiti agnanaed iti Babilonia. **13** Dakayo a tattao nga agnanaed kadagiti igid ti waig, dakayo a tattao a baknang kadagiti gameng, dimtengen ti kalibusananyo. Napugsaten ti linas ti biagyo. **14** Nagsapata ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kunana, 'Punoenkanto kadagiti kabusormo, a kasla kadagiti peste ti dudon; ket ippukkawdanto ti pukkaw no adda gubat maibusor kadakayo.' **15** Pinarsuana ti daga babaen iti pannakabalinna; impasdekna ti lubong babaen iti siribna. Inyukradna dagiti langit babaen iti pannakaammona. **16** No paggurruodenna, adda iti danarudor ti danum kadagiti langit, ta iyegna ti angep kadagiti ungto ti daga. Pagkimatenna no kasta nga agtudo ken ibabaonna ti angin manipud kadagiti pangiduldulinanna. **17** Agbalin a kasla ayup nga awan ammona ti tunggal tao nga awan ammona, tunggal mammanday iti landok ket maibabain gapu kadagiti imahenna. Ta dagiti nasukogna nga imahen ket palso; awan ti biag dagitoy. **18** Awan serserbida, aramid dagitoy dagiti manglalais; mapukawdanto iti tiempo iti pannakadusada. **19** Ngem ti Dios, a pagdaydayawan ni Jacob, ket saan a kas kadagitoy, ta isuna ti tagasukog kadagiti amin a banbanag. Ti Israel ti tribu a tawidna; Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna. **20** Sika ti martiliok a panggubat, ti igamko a panggubat. Babaen kenka, burakekto dagiti nasion ken dadaelek dagiti pagarian. **21** Babaen kenka, burakekto dagiti kabalio ken dagiti mangsaksakay kadagitoy; babaen kenka burakekto dagiti karwahe ken dagiti mangiturturong kadagitoy. **22** Babaen kenka papatayekto ti tunggal lalaki ken babai; babaen kenka papatayekto dagiti lallakay ken ub-ubbing. Babaen kenka papatayekto dagiti bumarito ken dagiti birhen a babbai. **23** Babaen kenka papatayekto dagiti agpaspastor ken dagiti arbanda; babaen kenka papatayekto dagiti agar-arado ken dagiti bunggoyda. Babaen kenka papatayekto dagiti gobernador ken dagiti opisial. **24** Ta iti imatangmo, balsekto ti Babilonia ken dagiti amin nga agnanaed iti Caldea gapu kadagiti amin a dakes nga inaramidda idiay Sion—daytoy ket

pakaamo ni Yahweh." **25** "Kitaem, maibusorak kenka, sika a bantay, a mangdadael kadagiti dadduma a tattao—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—a mangdadael iti entero a daga. Kabilenka babaen iti imak ket itinnagka kadagiti derraas. Ket pagbalinenkanto a bantay a naan-anay a napuoran. **26** Saandanto ngarud a makaala iti aniaman a bato a pangaramidda iti suli wenno adigi ti pasdek; gapu ta agnanayonkanto a nadadael—daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **27** Mangingatokayo iti wagayway iti lubong. Puyotanyo ti trumpeta kadagiti nasion. Isaganayo dagiti nasion a mangraut kenkuana. Ipadamagyo ti maipapan kenkuana kadagiti pagarian ti Ararat, Minni, ken Askenaz; mangdutokkayo iti mangidadaulo a mangraut iti daytoy; mangiyegkayo kadagiti kabalio a kasla kadagiti pangen dagiti dudon. **28** Isaadyo dagiti nasion a mangraut iti daytoy: dagiti ari ti Medes ken dagiti gobernadorna, dagiti amin nga opisialna ken dagiti amin a daga nga iturturayanna. **29** Ta magunggonto ken agsanaang ti daga, agsipud ta agtuloy ti panggep ni Yahweh a maibusor iti Babilonia, a pagbalinenna a langalang ti Babilonia nga awan iti agnanaed. **30** Nagsardengen a makigubat digiti soldado ti Babilonia, nagtalinaedda kadagiti sarikedkedda. Naibusen dagiti pigsada; nagbalindan a kasla babbai—Mapuppuoran dagiti babbalayna, nadadael dagiti landok a ruanganna. **31** Agtaray ti maysa a mensahero tapno ipadamagna iti sabali pay a mensahero, ken ibaga ti maysa a tumataray iti sabali pay a tumataray nga ipadamagna iti ari ti Babilonia a nasakupen ti entero a siudadna. **32** Isu a nasakupen ti ababaw a paset ti karayan; pupuoran ti kabusor dagiti runruno, ken mariribukan dagiti mannakigubat a lallaki ti Babilonia." **33** "Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Dios ti Israel: Ti anak a babai ti Babilonia ket kasla pagirikan. Tiempon iti panangibaddebaddek kenkuana. Iti mabiit, dumteng ti tiempo iti panangapit iti daytoy. **34** Kuna ti Jerusalem, 'Inalun-onnak ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. Pinamagaannak ken inaramidnak nga awan naggianna a banga. Inalun-onnak a kasla dragon. Pinunnona ti tianna babaen iti naimas a taraonko. Imbellengna dagiti saanna a kayat manipud kaniak.' Kunaento dagiti agnanaed iti Sion, **35** 'Agsubli koma iti Babilonia ti kinaranggas nga inaramidna kaniak ken iti pamiliak.' Kunaento ti Jerusalem, 'Agsubli koma kadagiti agnanaed idiay Caldea ti basol a gapu iti panagsayasay ti darak.'" **36** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh: Kitaenyo, makitungtongakto iti maipanggep iti basolyo ken ibalsankayonto. Ta pagmagaekto dagiti danum ti Babilonia ken dagiti ubbogna. **37** Agbalinto ti Babilonia a gabgabsuon iti naburak a bato, a pagnanaedan dagiti atap nga aso, maysa a banag a nakabutbuteng, maysa a banag a pagsakuntipan, nga awan ti agnanaed. **38** Agngerngerto dagiti taga-Babilonia a kasla kadagiti urbon a leon. Agngerngerda a kasla kadagiti uken a leon. **39** Inton pumudotda iti kinaagumda, agpadayaakto para kadakuada; bartekekto ida tapno agragsakda, kalpasanna ket makaturogda iti awan patinggana a pannaturog ket saandanton a makariing pay—daytoy ket pakaammo ni Yahweh— **40** Ibaonkonto ida a bumaba a kasla kadagiti karnero iti pagpartian, a kasla kadagiti kalakian a karnero a kaddua dagiti kalakian a kalding." **41** "Anian ti pannakasakup ti Babilonia! Nagsardeng ngarud ti panagdaydayaw ti entero a daga. Anian ti panagbalin ti Babilonia a nadadael a lugar kadagiti nasion. **42** Linapunos iti baybay ti Babilonia! Nalapunos daytoy kadagiti dumaranudor a dalluyon. **43** Nagbalin a langalang dagiti siudad daytoy, maysa a namaga a daga ken let-ang, maysa a daga nga awan agnanaed, ken awan ti tao a lumablabas. **44** Dusaekto ngarud ni Bel idiay Babilonia; iruarkonto iti ngiwatna ti inalun-onna, ket saanton a mapan kenkuana dagiti nasion nga adda imetda a datdaton. Marbanto dagiti pader ti Babilonia." **45** Rummuarkayo manipud kenkuana, dakayo a tattaok. Isalakan koma ti tunggal maysa kadakayo ti biagna manipud iti kinarungsot ti pungtotko. **46** Saan koma a maupay wenno agbuteng dagiti pusoyo kadagiti damag a mangngegyo iti daga, ta umayto dagiti damag iti makatawen. Kalpasan daytoy, iti sumaruno a tawen addanto dagiti damag, ket addanto kinaranggas iti daga. Agbibinnusorto dagiti mangituturay. **47** Ngarud, kitaenyo, umayto dagiti aldaw inton dusaek dagiti nakitikitan a didiosen ti Babilonia. Maibabainto ti entero a daga daytoy, ken maidasayto iti tengngana dagiti amin a napapatay. **48** Ket agrag-onto ti langit ken ti daga, ken dagiti amin nga adda kadagitoy gapu iti Babilonia. Ta umayto dagiti mangdadael iti Babilonia manipud iti amianan—daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **49** "Kas iti panangpasag ti Babilonia kadagiti napapatay iti Israel, mapasagto met idiay Babilonia dagiti amin a mapapatay kadagiti amin a daga daytoy." **50** Dakayo a nakalasat iti kampilan, agtignaykayo! Saankayo nga agtalinaed. Lagipenyo ni Yahweh manipud iti adayo; lagipenyo koma ti Jerusalem. **51** Naibabainkami, ta nakangngegkami kadagiti panganglalais; Inabbungan ti pannakaibabain dagiti rupami, ta nakastrek dagiti ganggannaet kadagiti nasantoan a lugar iti balay ni Yahweh." **52** Ngarud, kitaenyo, dumtengen dagiti aldaw—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—inton dusaek dagiti nakitikitan a didiosen daytoy, ken agasugto dagiti nasugatan a tattao nga adda iti amin a dagana. **53** Ta uray no agpangato ti Babilonia kadagiti langit wenno patibkerenna dagiti kangangatoan a sarikedkedna, aggapunto kaniak dagiti mangdadael iti daytoy—daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **54** Adda pukkaw gapu iti panagrigat a naggapu iti Babilonia, maysa a nakaro a pannakadadael iti daga dagiti Caldeo. **55** Ta daddadaelen ni Yahweh ti Babilonia. Pukpukawenna ti napigsa a timek daytoy. Umarimbangaw dagiti kabusorda a kasla dalluyon iti adu a danum; pummigsa unay dagiti ringgorda. **56** Ta dimtengen dagiti mangdadadael a maibusor iti daytoy—maibusor iti Babilonia! —ken natiliwen dagiti mannakigubat daytoy. Natukkolen dagiti panada, ta ni Yahweh ti Dios ti panagibales; sigurado nga ipatungpalnan daytoy a panangsupapak. **57** "Ta bartekekto dagiti prinsipe, dagiti masirib, dagiti opisial, ken dagiti soldado daytoy, ket maturogdanto iti awan patinggana ken saandan a pulos a makariing —kastoy ti pakaammo ti Ari: Yahweh a Mannakabalin-amin ti naganna." **58** kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Naan-anayto a marba dagiti napuskol a pader ti Babilonia, ken mapuoranto dagiti nangangato a ruangan daytoy. Ket awanto serserbi dagiti trabaho dagiti tattao nga umay tumulong iti daytoy; mapuoranto ti tunggal banag a padasen ti nasion nga aramiden para iti daytoy." **59** Daytoy ti sao nga imbilin ni profeta Jeremias kenni Seraias a putot a lalaki ni Nerias a putot a lalaki ni Maasaias idi kimmuyog isuna kenni

Zedekias nga ari ti Juda a napan idiay Babilonia iti maikapat a tawen ti panagturayna. Ita ni Seraias ti panguloen nga opisial. **60** Ta insurat ni Jeremias iti nalukot a pagbasaan ti maipanggep kadagiti amin a didigra nga umayto iti Babilonia—amin dagitoy a sasao a naisurat ket maipanggep iti Babilonia. **61** Kinuna ni Jeremias kenni Seraias, "Inton mapanka idiay Babilonia, siguradoem a basaem amin dagitoy a sasao. **62** Ket ibagamto, 'Yahweh, sika! —sika a mismo ti nangibaga a dadaelem daytoy a lugar. Awanto ti agnaed iti daytoy, dagiti tattao man wenno dagiti ayup. Agnanayonto daytoy nga agbalin a langalang.' **63** Ket inton malpasmo a basaen daytoy a nalukot a pagbasaan, mangigalutka iti bato iti daytoy ket ipuruakmo iti tengnga ti Eufrates. **64** Ibagam, 'Lumnedto ti Babilonia a kasla iti daytoy. Saanto a lumung-aw daytoy gapu iti didigra nga ibaonko a maibusor iti daytoy, ket mapasagdanto.'" Ditoy ti naggibusan dagiti sasao ni Jeremias.

52 Agtawen iti duapulo ket maysa ni Zedekias idi nangrugi isuna a nagturay; nagturay isuna iti sangapulo ket maysa a tawen idiay Jerusalem. Ti nagan ti inana ket Hamutal; isuna ket putot ni Jeremias a taga-Libna. **2** Inaramidna ti dakes iti imatang ni Yahweh—inaramidna amin a banag nga inaramid ni Jehoiakim. **3** Gapu iti pungtot ni Yahweh, napasamak amin dagitoy idiay Jerusalem ken Juda, agingga a pinagtalawna ida iti sangoananna. Kalpasanna, immalsa ni Zedekias maibusor iti ari ti Babilonia. **4** Napasamak nga iti maikasangapulo nga aldaw iti maikasangapulo a bulan ti maikasiam a tawen a panagturay ni Ari Zedekias, immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a kaduana ti entero nga armadana maibusor iti Jerusalem. Nagkampoda iti ballasiw daytoy, ken binangenanda ti aglawlawna. **5** Nalakub ngarud ti siudad agingga iti maika-sangapulo ket maysa a tawen a panagturay ni Ari Zedekias. **6** Iti maikasiam nga aldaw, iti maikapat a bulan dayta a tawen, nakaro unay ti panagbisin iti siudad ket awanen iti taraon dagiti tattao iti daga. **7** Kalpasanna, naserrek ti siudad ket iti rabii, naglibas dagiti amin a mannakigubat a lallaki babaen iti ruangan iti nagbaetan ti dua a pader iti abay ti hardin ti ari, uray no adda dagiti Caldeo iti aglawlaw ti siudad. Nagturongda ngarud idiay Araba. **8** Ngem kinamat ti armada dagiti Caldeo ti ari ket nakamatanda ni Zedekias iti tanap ti Karayan Jordan nga asideg idiay Jerico. Nawarawara a naisina kenkuana dagiti amin nga armadana. **9** Tiniliwda ti ari ket impanda isuna iti ari ti Babilonia idiay Ribla iti daga ti Hamat, a nangsintensiaanna kenkuana. **10** Pinatay ti Ari ti Babilonia dagiti putot ni Zedekias iti imatangna, ken pinatayna pay dagiti amin a pangulo ti Juda idiay Ribla. **11** Kalpasanna, sinuatna ti mata ni Zedekias, kinawaranna isuna iti bronse a kawar, sada impan isuna idiay Babilonia. Inkabil ti ari ti Babilonia isuna iti pagbaludan agingga iti aldaw ti pannakatayna. **12** Ita, iti maikasangapulo nga aldaw, iti maikalima a bulan ti maikasangapulo ket siam a panagturay ni Ari Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, napan ni Nebuzaradan idiay Jerusalem. Isuna ti pangulo dagiti guardia ti ari ken adipen ti ari ti Babilonia. **13** Pinuoranna ti balay ni Yahweh, ti palasio ti ari, ken dagiti amin a babbalay idiay Jerusalem; kasta met a pinuoranna dagiti napapateg a pasdek iti siudad. **14** No maipapan met kadagiti pader a nakapalikmut iti Jerusalem, dinadael daytoy dagiti amin nga armada dagiti taga-Babilonia a kadua ti mangidadaulo kadagiti guardia. **15** Maipanggep met kadagiti kakukurapayan a tattao, dagiti nabati a tattao iti siudad a simmuko iti ari ti Babilonia, ken dagiti dadduma a tattao a nalaing nga agaramid kadagiti banbanag babaen kadagiti imada—impanaw ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia ti dadduma kadakuada kas balud. **16** Ngem imbati ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia dagiti dadduma kadagiti kakukurapayan iti daga tapno agtrabaho kadagiti kaubasan ken kataltalonan. **17** No maipapan kadagiti bronse nga adigi nga adda iti balay ni Yahweh, ken dagiti pagbatayan ken dagiti bronse a tangke nga adda iti balay ni Yahweh, binurakburak dagiti Caldeo dagitoy sada intugot dagiti amin a bronse idiay Babilonia. **18** Dagiti banga, pala, a mausar a pangdalus iti pagsilawan, mallukong, ken amin nga alikamen a bronse nga ar-aramaten dagiti papadi nga agserbi iti templo—innala amin dagitoy dagiti Caldeo. **19** Innala met ti kapitan dagiti guardia ti ari dagiti palanggana ken pagpuoran iti insenso, mallukong, banga, pagiparabawan ti silaw, kaserola, ken dagiti palanggana a naaramid iti balitok, ken dagiti amin a naaramid iti pirak. **20** Dagiti dua nga adigi, ti tangke, ken dagiti sangapulo ket dua a sinan-toro a baka nga adda iti siruk ti pagbatayan, dagiti banbanag nga inaramid ni Solomon iti balay ni Yahweh, a naaramid iti bronse a saan a mabaelan a timbangen. **21** Sangapulo ket walo a cubit ti katayag dagiti adigi, ken sangapulo ket dua a cubit ti rukod ti nanglikmut iti tunggal maysa. Uppat a ramayan ti kapuskol ti tunggal maysa ken nalungog. **22** Ti paratok a bronse ket adda iti tuktok daytoy. Ti paratok a bronse ket lima a cubit ti kangatona, a nakitikitan ti aglawlaw iti disenio a kasla iket ken sinan-pomegranate. Naaramid amin dagitoy iti bronse. Ti maysa pay nga adigi ken sinan-pomegranate ket kas met laeng iti immuna. **23** Isu nga adda iti siam a pulo ket innem a sinan-pomegranate iti bakrang ti paratok, ken sangagasut a sinan-pomegranate iti ngatoen ti naikitikit a kasla iket. **24** Innala ti pangulo dagiti guardia kas balud ni Seraias a kangatoan a padi, kasta met ni Zefanias a maikadua a padi, ken dagiti tallo nga agbanbantay iti ruangan. **25** Manipud iti siudad, innalana kas balud ti maysa nga opisial a mangidadaulo kadagiti soldado, ken pito a lallaki a mammagbaga iti ari nga adda pay laeng iti siudad. Innalana pay kas balud ti opisial ti armada ti ari nga akin-rebbeng kadagiti papeles iti armada, agraman dagiti innem a pulo a napateg a lallaki iti daga nga adda iti siudad. **26** Kalpasanna, impan ida ni Nebuzaradan a pangulo dagiti guardia iti ari ti Babilonia idiay Ribla. **27** Pinapatay ida ti ari ti Babilonia idiay Ribla iti daga ni Hamat. Iti kastoy a wagas, naipanaw ti Juda manipud iti dagana ket nagbalin a balud iti sabali a daga. **28** Dagitoy dagiti tattao nga impanaw ni Nebucadnesar kas balud: iti maikapito a tawen, 3, 023 kadagiti taga-Juda. **29** Iti maikasangapulo ket walo a tawen ni Nebucadnesar nangala iti 832 a tattao manipud Jerusalem. **30** Iti maikaduapulo ket tallo a tawen a panagturay ni Nebucadnesar, nangipanaw ni Nabuzaradan a pangulo ti guardia ti ari iti 745 a taga-Juda. Ti dagup dagiti amin a tattao a naipanaw kas balud ket 4, 600. **31** Napasamak nga iti maikaduapulo ket lima nga aldaw iti maikasangapulo ket dua a bulan ti maikatallopulo ket pito a tawen a pannakaipanaw kas balud ni Jehoiakin nga ari ti Juda, winayawayaan ni Evilmerodac nga ari ti Babilonia ni Jehoiakin nga ari ti Juda manipud iti pagbaludan.

Napasamak daytoy iti tawen a nangrugi a nagturay ni Evilmerodac. **32** Nasayaat ti pannakisaritana kenkuana ken inikkanna isuna iti nangatngato a saad ngem kadagiti dadduma nga ari a kadduana idiay Babilonia. **33** Inikkat ni Evilmerodac ti pagan-anay ni Jehoiakin a kas balud, ket inaldaw a makipangan ni Jehoiakin iti lamisaan ti ari iti unos ti panagbiagna. **34** Ken inaldaw a maipapaayan isuna iti taraon iti unos ti panagbiagna agingga iti ipapatayna.

Un-unnoy

1 Ti siudad a napnoan idi kadagiti tattao ket agtugtugaw itan a nakalidliday! Nagbalin isuna a kasla maysa a balo, nupay maysa idi isuna a nabileg a nasion! Maysa idi isuna a prinsesa kadagiti nasion, ngem nagbalin itan a tagabu! **2** Agsangsangit ken agan-anug-og isuna iti rabii, ket agarubos dagiti luana kadagiti pingpingna. Awan kadagiti kaayan-ayatna ti mangliwliwa kenkuana. Liniputan isuna dagiti amin a gagayyemna. Nagbalinda a kabusorna. **3** Kalpasan iti kinakurapay ken pannakaparigat, nagbalin a balud ti Juda. Makipagnanaed isuna kadagiti nasion ken saan a makasarak iti inanana. Nakamatan isuna dagiti mangkamkamat kenkuana iti pannakaupayna. **4** Agladladingit dagiti kalsada ti Sion gapu ta awan ti umay kadagiti naituding a fiesta. Nabaybay-an dagiti amin a ruanganna. Agas-asug dagiti papadina. Kasta unay ti ladingit dagiti birhenna ken isuna a mismo ket matutuokan unay. **5** Nagbalin nga amona dagiti kasupiatna; rumangrang-ay dagiti kabusorna. Pinarigat isuna ni Yahweh gapu kadagiti adu a basolna. Nagbalin a balud dagiti ubbing nga annakna kadagiti kasupiatna. **6** Ken pimmanaw ti kinapintas iti anak a babai ti Sion. Nagbalin a kasla ugsa a saan a makasarak iti pagaraban dagiti prinsipena, ket awan iti pigsada a tumaray manipud kadagiti mangkamkamat kadakuada. **7** Kadagiti al-aldaw ti pannakaparigat ken kinaawan pagtaenganna, malagip ti Jerusalem dagiti amin a napateg a gameng nga adda kenkuana kadagiti immun-una nga al-aldaw. Idi natnag dagiti tattaona iti ima ti kasupiatna, awan iti timmulong kenkuana. Nakita isuna dagiti kabusorna ket kinatkatawaanda ti pannakadadaelna. **8** Nagbasol iti kasta unay ti Jerusalem isu a linalaisda isuna a kas maysa a banag a makarimon. Um-umsien isuna itan dagiti amin a nangraraem kenkuana gapu ta nakitada ti kinalamo-lamona. Agasug isuna ket padasenna ti tumallikod. **9** Nagbalin isuna a narugit a kasla iti maysa a babai nga agpadpadara. Saanna a pinanunot ti maipanggep iti masakbayanna. Nakaro ti pannakatnagna. Awan ti mangliwliwa kenkuana. Impukkawna, "Kitaem ti pannakaparigatko O Yahweh, ta nagbalin a nabileg unay ti kabusor!" **10** Innala ti kabusor dagiti amin a napateg a gamengna. Nakitana dagiti nasion a sumsumrek iti santuariona, uray no imbilinmo a masapul a saanda a sumsumrek iti paggigimungam. **11** Agasug dagiti amin a tattaona bayat nga agsapsapulda iti tinapay. Insukatda dagiti napateg a gamengda iti taraon tapno agbiagda. Kitaennak O Yahweh, ket panunotennak, ta nagbalinak nga awan serserbina. **12** Awan kadi iti aniamanna kadakayo, dakayo amin a lumabas? Kitaenyo no adda siasinoman nga addaan iti ladingit a kas iti ladingit a sagsagrapek, gapu ta dinusanak ni Yahweh iti aldaw ti nakaro a pungtotna. **13** Manipud iti ngato nga impatulodna ti apuy iti uneg dagiti tulangko, ket pinagballigianna dagitoy. Nangiyaplag isuna iti iket para kadagiti sakak ket pinagsublinak. Intultuloynak nga aramiden nga agwalangwalang ken nakapuy. **14** Ti sangol dagiti salungasingko ket mareppet babaen iti imana. Naigalut dagitoy ket naikabil iti tengngedko. Pinukawna ti pigsak. Impaimanak ti Apo kadakuada, ket awan iti gawayko. **15** Impalladaw ti Apo dagiti amin a maingel a lallaki a nangikanawa kaniak. Nangayab isuna iti maysa a gimong a maibusor kaniak tapno maparmek dagiti mamaingel a tattaok. Imbaddek ti Apo ti birhen nga anak a babai ti Juda a kas kadagiti ubas iti maysa a pagpespesan. **16** Agsangitak gapu kadagitoy a banbanag. Dagiti matak, agarubos ti lua manipud kadagiti matak gapu ta adayo kaniak ti mangliwliwa a mangpabaro koma iti biagko. Nagwalangwalang dagiti annakko gapu ta nagballigi ti kabusor. **17** Inyunnat ti Sion dagiti imana; awan ti mangliwliwa kenkuana. Imbilin ni Yahweh a masapul nga agbalin a kasupiatna dagiti adda iti aglawlaw ni Jacob. Ti Jerusalem ket maysa a banag a narugit kadakuada. **18** Nalinteg ni Yahweh, ta nagsukirak iti bilinna. Dumngegkayo, dakayo amin a tattao, ket kitaenyo ti ladingitko. Naibalud dagiti birhen ken dagiti mamaingel a tattaok. **19** Inawagak dagiti kaayan-ayatko, ngem liniplipiputandak. Nagpukaw dagiti padi ken panglakayen iti siudad, kabayatan nga agsapsapulda iti taraon tapno agbiagda. **20** Kumitaka O Yahweh, ta matutuokak; agkibur ti tianko. Naburak ti pusok iti kaunggak gapu ta nakaro ti panagsukirko. Matay dagiti annakmi kadagiti kalsada babaen iti kampilan; iti pagtaengan ket kasla lubong dagiti natay. **21** Denggennak nga umas-asug. Awan ti mangliwliwa kaniak. Nangngeg dagiti amin a kabusorko ti panagrigrigatko. Agragragsakda ta inaramidmo daytoy. Iyegmo ti aldaw nga impakaammom; agbalinda koma a kas kaniak. **22** Umay koma dagiti amin a kinadangkesda iti sangoanam. Dusaem ida kas iti panangdusam kaniak gapu kadagiti amin a nagbasolak; ta adun ti panagas-asugko, ken nakapuyen ti pusok.

2 Naan-anay nga inabbongan ti Apo iti napuskol nga ulep ti anak a babai ti Sion gapu iti ungetna! Manipud langit agingga iti daga, intinnagna ti kinapintas ti Israel; saanna nga inkankano ti pagbatayan ti sakana iti aldaw ti ungetna. **2** Inalun-on ti Apo ken saan isuna a naasian kadagiti amin nga ili ni Jacob. Rinebbana dagiti nasarikedkedan a siudad ti anak a babai ti Juda gapu iti pungtotna; impababana ida iti daga ken imbabainna ti pagarian ken dagiti prinsipena. **3** Pinutedna amin a bileg ti Israel babaen iti nakaro a pungtotna. Inawidna ti makannawan nga imana manipud iti sangoanan dagiti kabusor. Inuramna ni Jacob a kasla maysa a gumilgil-ayab nga apuy a mangikiskisap iti amin a banag nga adda iti aglawlawna. **4** Imbiatna ti baina kadakami a kasla maysa a kabusorna. Timmakder isuna a makigubat a kas maysa a kasupiat a nakasagana a mangdangran kadakami. Pinatayna dagiti amin a kapapatgan unay a tattao iti panagkitana. Iti uneg ti tolda ti anak a babai ti Sion, imbukbokna ti pungtotna a kasla apuy. **5** Nagbalin ti Apo a kasla maysa a kabusor. Inalun-onna ti Israel. Inalun-onna dagiti amin a palasiona; dinadaelna dagiti sarikedked ti Israel. Pinakarona ti panagdungdung-aw ken panagun-unnoy iti anak a babai ti Juda. **6** Rinautna ti tabernakulona a kasla maysa nga abung-abung ti minuyongan. Dinadaelna ti lugar a napasnek a paggigimongan. Inaramid ni Yahweh a malipatan ti napasnek a panaggigimong ken aldaw a Panaginana idiay Sion, ta linalaisna ti ari ken ti padi gapu iti ungetna. **7** Linaksid ti Apo ti altarna; ginurana ti santuariona. Inyawatna iti ima ti kabusor dagiti pader ti palasiona. Nagariwawada a sibaballigi iti balay ni Yahweh, a kas iti aldaw ti napasnek a panaggigimong. **8** Sitatanang nga inkeddeng ni Yahweh a dadaelenna ti pader ti siudad ti anak a babai Sion. Imbinnatna ti pangrukod ket saanna nga imbabawi ti imana a mangdaddadael iti pader. Ken pinagdung-awna dagiti bakud ken pinarukopna

dagiti pader. **9** Limned iti daga dagiti ruanganna; tinukkolna dagiti balunet ti ruanganna. Ti ari ken dagiti prinsipena ket agtaud kadagiti Hentil, nga awanan iti linteg ni Moises. Uray dagiti profetana ket awan masarakanda a sirmata manipud kenni Yahweh. **10** Agtugtugaw iti daga ken siuulimek nga agladladingit dagiti panglakayen iti anak a babai ti Sion. Nangiwarakiwakda iti tapuk kadagiti uloda; nagkawesda iti nakirsang a lupot. Indumog dagiti birhen ti Jerusalem dagiti uloda iti daga. **11** Naibusen ti luak; nalabagan dagiti matak; marirriribukan ti pusok. Agladladingit ti entero a kaunggak gapu iti pannakarumek iti anak a babai dagiti tattaok, gapu ta agkakapsut dagiti ubbing a babassit ken dagiti agsussuso a maladaga kadagiti kalsada dagiti bario. **12** Kunaenda kadagiti innada, "Sadino ti ayan ti bukbukel ken arak?" mataltalimudaw a kasla nadangran a tattao kadagiti kalsada ti siudad, nga in-inutda a matay iti sidong dagiti innada. **13** Ania ti makunak kenka anak a babai ti Jerusalem? Ania ti pangiyaspingak kenka tapno maliwliwaka, birhen nga anak a babai ti Sion? Ti pannakatalimudawmo ket nakabutbuteng a kas iti kadakkel ti baybay. Siasino ti makapaimbag kenka? **14** Nakakita dagiti profetam kadagiti makaallilaw ken minamaag a sirmata a para kenka. Saanda nga impakaammo ti basolmo tapno maisubli ti gasatmo, ngem nakakitada kadagiti makaallilaw a mammadles ken sulisog a para kenka. **15** Palakpakandaka dagiti amin a lumabas kadagiti daldalan. Agsakuntip ken iwingiwingda dagiti uloda iti anak a babai ti Jerusalem ket kunaenda, "Daytoy kadi ti siudad nga aw-awaganda iti 'Kinapintas nga Awan Pagkuranganna,' 'Ti Rag-o ti Amin a Daga?'" **16** Inganga dagiti amin a kabusormo dagiti ngiwatda ket laisendaka. Agsagawisiw ken pagngaretngetenda dagiti ngipenda; kunaenda, "Inalun-onmi isuna! Awan duadua a daytoy ti aldaw nga inur-uraymi! Nasarakanmin! Nakitamin!" **17** Inaramid ni Yahweh ti inkeddengna. Tinungpalna ti saona nga impakaammona iti nabayagen a tiempo. Rinebbana; saan isuna a naasian, ta intulokna nga agrag-o ti kabusor gapu kenka; pinapigsana dagiti kabusormo. **18** Ipukpukkaw dagiti pusoda iti Apo, "Padpader iti anak a babai ti Sion, pagayusenyo dagiti lua a kasla karayan iti aldaw ken rabii. Saanka nga agin-inana. Saanmo nga isardeng ti panagayusna kadagiti matam. **19** Agtakder ken agpukkawka iti rabii; manipud iti rugi ti panagbabantay, ibukbokmo ti pusom a kasla danum iti sangoanan ti Apo. Itag-aymo kenkuana dagiti imam nga agpaay iti biag dagiti annakmo nga agkakapuy a nakaidda a mabisbisinan iti nagsasabatan ti tunggal kalsada." **20** Kumitaka, O Yahweh, ket panunotem koma dagidiay nangaramidam iti kastoy. Rumbeng kadi a kanen dagiti babbai ti bukodda a bunga, dagiti annak nga ay-aywananda? Rumbeng kadi a mapapatay dagiti padi ken profeta iti santuario ti Apo? **21** Naiwalang iti daga kadagiti kalsada dagiti ubbing ken lallakay. Napasag dagiti birhenko ken dagiti tattaok a mamaingel babaen iti kampilan. Pinapataymo ida iti aldaw ti pungtotmo; naulpit ti panangpapataymo ken saanka a naasian kadakuada. **22** Inayabam dagiti pagbutbutngak manipud iti amin nga aglawlaw a kas iti aldaw ti napasnek a panaggigimong; awan ti nakalibas, ken awan ti nakalasat iti aldaw ti pungtot ni Yahweh. Dagiti inay-aywanak ken pinadakkelko, pinapatay ti kabusorko.

3 Siak ti tao a nakapadas iti rigat babaen ti baut ti pungtot ni Yahweh. **2** Pinapanawnak ken pinapagnanak iti kasipngetan a saan ket nga iti nalawag. **3** Awan duadua a tinallikudannak; inaldaw a dusdusaennak. **4** Pinirpirsayna ti lasag ken kudilko; tinuktukkolna dagiti tultulangko. **5** Nangaramid isuna kadagiti kasla bunton ti pitak iti aglawlawko, ken pinalawlawannak iti saem ken rigat. **6** Pinagnaednak kadagiti nasisipnget a lugar, kas kadagiti nabayagen a natay. **7** Nangbangon isuna iti pader iti aglawlawko, ket saanak a makalibas. Inaramidna a nadagsen dagiti kawarko. **8** Uray no ipukkaw ken iyikkisko ti panagdawatko iti tulong, saanna latta nga ikaskaso dagiti kararagko. **9** Sinerraanna ti dalanko iti pader a bato; amin a dalan a pagnaak ket awan pagturonganna. **10** Arigna ti maysa nga oso a nakasagana a mangkemmeg kaniak, kasla leon nga agpadpadaan. **11** Pinagkillona ti dalanko. Pinirpirsaynak ken pinagbalinnak nga awan serserbina. **12** Imbiatna ti baina ket siak ti nangituronganna iti pana. **13** Impuntana iti pusok dagiti pana a nagian ti pagikabkabilanna iti pana. **14** Pagkakatawaandak dagiti amin a tattaok, ti madakdakamat iti kantada a panglais iti inaldaw. **15** Pinunnonak iti pait ken pinainumnak iti apro. **16** Pinusina dagiti ngipenko babaen iti batbato; indumudomnak iti katapukan. **17** Inikkatmo ti talna iti biagko; awanen malagipko a kinaragsak. **18** Isu a kinunak, "Napukawen ti kinaandurko, ken awanen ti namnamak kenni Yahweh." **19** Malagipko ti pannakaparigatko ken ti panagkatang-katangko a maiyarig iti napait nga apro. **20** Pudno a malaglagipko, ket aglusdoyak iti kinaawan namnamak. **21** Ngem panpanunotek daytoy, ket daytoy ti gapuna nga adda namnamak: **22** Babaen iti kinapudno ni Yahweh iti tulagna a saantayo a napapatay, ta saan nga agpatingga ti kinamanangaasina. **23** Binigat a bumaro ti kinamanangaasina; naindaklan ti kinapudnom! **24** "Ni Yahweh ti tawidko," kinunak iti bagik, isu a mangnamnamaak kenkuana. **25** Nasayaat ni Yahweh kadagiti mangur-uray kenkuana, kadagiti biag a mangsapsapul kenkuana. **26** Nasayaat ti siuulimek nga aguray iti panangisalakan ni Yahweh. **27** Nasaysayaat a baklayen ti maysa a tao ti sangolna iti kinaagtutubona. **28** Agtugaw koma isuna nga agmaymaysa ken siuulimek, gapu ta isu ti impaay ni Yahweh kenkuana. **29** Maipasubsob koma isuna iti katapukan, ket nalabit nga addanton ti namnama. **30** Itayana koma ti pingpingna iti nangtungpa kenkuana. Mapnoan koma isuna iti pannakalalais, **31** ta saan nga agnanayon a laksiden isuna ti Apo! **32** Ta uray no mangiyeg isuna iti ladingit, ipakpakitana met ti asina gapu iti kinaindaklan ti kinapudnona iti tulagna. **33** Ta saanna a pagaayat ti mangparparigat, wenno saanna a pagaayat a mangparparigat kadagiti annak dagiti tattao. **34** Saanna a pagaayat ti pannakaibadde-baddek dagiti amin a balud ditoy daga, **35** saanna a pagaayat ti pannakaballikog ti kalintegan dagiti tattao iti imatang ti Kangatoan, **36** saanna a pagaayat ti saan a panangipaay dagiti pagukoman iti hustisia iti maysa a tao - makitkita ti Apo dagita. **37** Siasino koma ti makabael nga agsao ket mapasamak ti imbagana nga uray saan nga imbilin ti Apo? **38** Saan kadi a santo laeng umadda ti didigra ken balligi babaen iti ngiwat ti Kangangatoan? **39** Kasano koma a makareklamo ti maysa a sibibiag a tao? Kasano koma a makareklamo ti maysa a tao maipanggep iti pannakadusana

gapu kadagiti basbasolna? **40** Sukimatentayo a nalaing
dagiti wagastayo, ken agsublitayo manen kenni Yahweh. **41**
Itag-aytayo koma dagiti puspuso ken im-imatayo iti Dios
nga adda sadi langit ket ikararagtayo: **42** "Linabsing ken
sinukirdaka, ket saannakami a pinakawan. **43** Arigna a
binungonmo ti bagim iti pungtot ket kinamkamatnakami. Ken
awanan asi a pinapataynakami. **44** Arigna a binungonmo
ti bagim iti ulep, tapno awan makalusot a kararag. **45**
Arigna a pinagbalinnakami a basura ken awan serserbina
kadagiti tattao. **46** Inlukat dagiti amin a kabusormi dagiti
ngiwatda tapno laisendakami. **47** Immay kadakami ti
panagbuteng iti abut, pannakadadael ken pannakarumek."
48 Agarubos ti danum iti matak gapu iti pannakarumek ti
babai nga anak dagiti tattaok. **49** Agarubos ti luak kadagiti
matak, ket saan nga agsardeng, ta awan pagpatinggaanna
daytoy **50** agingga a tumman-aw ni Yahweh manipud
iti langit. **51** Mangipapaay ti matak iti saem iti biagko
gapu kadagiti amin a babbai nga annak ti siudadko. **52**
Kasta unay ti pananganup kaniak dagiti kabusorko nga
uray awan gapgapuna. **53** Dinadaelda ti biagko babaen iti
bubon ken ginaburandak iti bato. **54** Linipusen ti danum
ti ulok; kinunak, "Kanibusanakon!" **55** Immawagak iti
naganmo, O Yahweh, manipud iti kaunegan nga abut. **56**
Nangegmo ti timekko idi kinunak a, "Saanmo nga apputen ta
lapayagmo iti panangawagko kenka tapno mabang-aranak, iti
panagasugko nga agpapaarayat." **57** Immasidegka idi aldaw
nga inawaganka ket kunam kaniak, "Dika agbuteng!" **58** Apo,
inkalintegannak idi addaak iti pangukoman; insalakanmo ti
biagko! **59** O Yahweh, nakitam ti panangidaddadanesda
kaniak. Ukomennak a sililinteg. **60** Nakitam dagiti amin a
panangbalbalesda, dagiti amin a planoda maibusor kaniak.
61 Nangegmo dagiti panaglalaisda, O Yahweh, ken dagiti
amin a planoda maipapan kaniak. **62** Nangegmo dagiti
bibig dagidiay a bimmusor kaniak; nangngegmo dagiti
agmalmalem a panpanunotenda a maibusor kaniak. **63**
Kabayatan iti panagtugtugawda man wenno kabayatan iti
panagtaktakderda, kitaem, O Yahweh! Siak ti madakdakamat
iti kantada a panglais. **64** Balsem ida, O Yahweh, a kas iti
kinakaro ti inaramid dagiti imada. **65** Ikkam iti panagbuteng
dagiti puspusoda; idissuormo ti lunodmo kadakuada. **66**
Sunsonem ida iti ungetmo ken dadaelem ida iti sadinoman
nga ayanda iti baba ti langit, O Yahweh!

4 Saanen a narimat ti balitok; nagbaliwen ti kapupuroan
a balitok. Naibukboken dagiti nasagradoan a batbato iti
nagsasabatan dagiti kalsada. **2** Napateg unay idi dagiti annak
ti Sion, napatpateg ngem iti puro a balitok. Ngem itan ket
kaiyariganda laengen ti burnay nga inaramid ti agdamdamili.
3 Uray dagiti atap nga aso ket iparangda dagiti susoda tapno
pasusoenda dagiti ukenda, ngem ti babai nga anak dagiti
tattaok ket naranggas a maiyarig iti abestrus iti disierto. **4**
Dumket ti dila ti agsuso nga ubing iti ngangawna gapu iti
pannakawawna, dumawat dagiti ubbing iti tinapay, ngem
awan ti maited para kadakuada. **5** Dagiti tattao a sigud a
mangmangan iti agkakangina a taraon ket nabaybay-anen a
mabisbisinan kadagiti kalsada; dagiti sigud nga agkawkawes
iti nalabbaga a pagan-anay ket addan ita iti tuktok dagiti
gabsuon dagiti basura. **6** Ti nagbasolan ti babai nga anak
dagiti tattaok ket dakdakkel ngem iti basol ti Sodoma,
a naibelleng iti apagdarikmat uray no awan nangtiliw iti
daytoy. **7** Dagiti mangidadaulo kenkuana ket sigud a kasla
nasileng a niebe ken kas kapudaw iti gatas. Nalablabbaga ti
bagbagida ngem iti napintas a rubi iti baybay; kasla safiro
ti sukogda. **8** Ita ket pinangisiten ti kasipngetan dagiti
langada, ket narigatdan a mabigbig kadagiti kalkalsada,
ta dimketen dagiti kudilda kadagiti tultulangda. Nagangon
daytoy a kas iti kayo! **9** Dagiti napapatay babaen iti
kampilan ket am-amang a nasaysayaatda ngem dagiti natay
gapu iti bisin; nasaysayaatda nga amang ngem kadagiti
nakapsut; nga arigna a naduyok gapu iti bisin iti kinaawan
ti apit kadagiti talon. **10** Inluto dagiti ima dagiti naasi a
babbai dagiti mismo nga annakda; dagitoy nga ubbing ket
nagbalin a taraonda kabayatan ti pannakarumek ti babai nga
anak dagiti tattaok. **11** Pinennek ni Yahweh ti pungtotna.
Imbukbokna ti umap-apuy nga ungetna; kasla nangpasged
isuna idiay Sion ket inkisap daytoy dagiti pundasionna.
12 Uray dagiti ari ditoy daga wenno ti siasinoman nga
agnanaed iti daytoy a lubong ket saan a mamati nga adda
makastrek a kasupiat ken kabusor kadagiti ruangan ti
Jerusalem. **13** Ngem inaramidda, gapu kadagiti basbasol
dagiti profetana, ken kadagiti nagkurangan dagiti papadina
a nangpasayasay iti dara dagiti nalilinteg. **14** Agalla-alla itan
dagidiay a profeta ken papadi a kas kadagiti bulsek kadagiti
kalkalsada. Natulawandan babaen iti dayta a dara isu nga
awan ti makabael nga uray mangsagid kadagiti kawesda.
15 "Panaw! Dakayo a narugit," kastoy ti ipukpukkaw dagitoy
a propeta ken papadi. "Pumanawkayo! Saandakami a
sagsagiden!" Isu a nagalla-allada kadagiti nadumaduma a
daga, ngem uray dagiti Hentil ket kunkunada, "Saandan a
makapagnaed ditoy a kas ganggannaet." **16** Inwaras ida ni
Yahweh manipud iti imatangna, saanna idan a kakaasian.
Awanen ti mangpasangbay nga addaan iti panagraem
kadagiti papadi, ken ipakpakitada a saandan a kailalaan
dagiti panglakayen. **17** Kanayon a mapaay dagiti matami
a makasarak iti awan kaaspingna a tulong, numan pay
sigagagarda a nangkita iti nasion a saan met a mangisalakan
kadakami. **18** Inan-anupda dagiti tugotmi kadagiti kalsada.
Asidegen ti kanibusananmi ken mabilbilangen dagiti al-
aldawmi, ta dimtengen ti panungpalanmi. **19** Naparpartak
dagiti mangkamkamat kadakami ngem dagiti agila iti
tangatang. Inanupdakami agingga kadagiti banbantay
sadakami pinadaanan iti let-ang. **20** Ti anges iti agongmi, ti
dinutokan ni Yahweh - ti arimi, ket napalab-ogan babaen
kadagiti abut; ti arimi a nangibagaanmi nga, "Agbiagkami
kadagiti nasion iti babaen ti panangsalaknibna." **21** Agrag-o
ken agragsakka, babai nga anak ti Edom nga agnanaed iti
daga ti Us, ta maipasanto kenka ti kopa. Mabartekkanto
ken silalamo-lamo. **22** Naggibusen ti dusam, babai nga
anak ti Sion. Saannakan a paipanaw. Ngem dusaennaka iti
nagbasolam, babai nga anak ti Edom. Lukaisannanto pay
dagiti basbasolmo.

5 Lagipem koma, O Yahweh, ti napasamak kadakami.
Kitaem ti pannakaibabainmi. **2** Naiteden kadagiti
ganggannaet dagiti tawidmi; naiteden kadagiti sangsangaili
dagiti balbalaymi. **3** Nagbalinkamin a bastardo, ta awanen
dagiti ammami, ken kasla nabalon dagiti innami. **4** Pirak ti
katukad dagiti danum nga inumenmi, ken mailakon kadakami
dagiti kayomi. **5** Kamkamatendakami dagiti kabusormi;
asidegdan ket uraymi la marikna ti angesda kadagiti teltelmi.
Nabannogkamin; awan inanami. **6** Inggaw-atmi dagiti
imami kadagiti taga-Egipto ken kadagiti taga-Asiria tapno

ikkandakami iti taraonmi. **7** Nagbasol dagiti ammami,
ngem awandan, ket dakami ti aglaklak-am kadagiti basolda.
8 Iturturayandakami dagiti tagabu, ket awan mangispal
kadakami manipud kadagiti imada. **9** Ipuspustami ti biagmi
tapno maalami ti tinapaymi iti sangoanan ti kampilan ti
let-ang. **10** Ti kudilmi ket maiyarig iti maysa a pogon,
a nakabarbara gapu iti bisin. **11** Indaddadanesda dagiti
babbai iti Sion, dagiti birhen kadagiti siudad ti Juda. **12**
Imbitinda dagiti prinsipe babaen kadagiti mismo nga imada,
ken saanda a rinaraem dagiti panglakayen. **13** Impanda
dagiti babbaro iti balay a paggilingan, ken dagiti agtutubo
a lallaki ket marigrigatan nga agbakbaklay kadagiti troso.
14 Pinapanawda dagiti panglakayen iti ruangan ti siudad,
ken pinapanawda dagiti babbaro manipud iti musikada.
15 Naggibusen ti rag-o iti pusomi; nagbalin a dung-aw
ti panagsalsalami. **16** Natinnagen ti korona manipud iti
ulomi! Asikami pay! Nagbasolkami gamin! **17** Kimmapsuten
dagiti puspusomi, ken nagkudrepen dagiti matami, **18** gapu
ta agdakdakiwas dagiti atap nga aso idiay Bantay Sion,
a nabaybay-an. **19** Ngem sika ni Yahweh; agturayka iti
agnanayon, ken adda iti amin a henerasion ti tronom. **20**
Apay a lipatennakami iti agnanayon? Agpaut kadi pay ti
pananglipatmo kadakami? **21** Pagsubliennakami kenka, O
Yahweh, ket agbabawikami. Isublim dagiti al-aldawmi a kas
iti kallabes, **22** malaksid a no talaga a binaybay-annakamin
ken kasta unay ti pungtotmo kadakami!

Ezekiel

1 Iti maikalima nga aldaw, ti maikapat a bulan, iti maikatallopulo a tawen, addaak idi iti igid ti Karayan Kebar a makipagnanaed kadagiti naitalaw kas balud. Naglukat ti langit, ket nakakitaak iti sirmata manipud iti Dios! **2** Iti maikalima nga aldaw iti dayta a bulan—isu ti maikalima a tawen a pannakaitalaw ni ari Jehoyakin a kas balud, **3** dimteng ti sao ni Yahweh nga addaan pannakabalin kenni Ezekiel a padi, a putot a lalaki ni Busi, iti daga dagiti Caldeo iti igid ti Karayan Kebar; immay kenkuana sadiay ti pannakabalin ni Yahweh. **4** Kalpasanna, kimmitaak ket adda alipugpog a naggapu iti amianan—maysa a napuskol nga ulep nga adda aggilgilap nga apuy iti tengnga daytoy ket kinaraniag ti mangliklikmut iti daytoy kasta met ti tengnga daytoy, ket ti apuy iti tengnga ti ulep ket kasla maris ti bronse. **5** Iti tengnga ti alipugpog ket adda kaas-asping iti uppat a sibibiag a parsua. Kastoy ti langada: kasla tao ti langada, **6** ngem tunggal maysa kadakuada ket addaan iti uppat a rupa, ken tunggal maysa kadagiti parsua ket addaan iti uppat a payak. **7** Nalinteg dagiti sakada, ngem dagiti dapanda ket kasla kuko ti baka a sumilapsilap a kas iti napasileng a bronse. **8** Ket addaanda pay iti kasla ima ti tao iti sirok dagiti payakda nga adda kadagiti uppat a sikiganda. Kadagitoy nga uppat, kastoy ti langa dagiti rupa ken payakda: **9** agsisinnagid ti murdong dagiti payakda, ket saanda nga agpusipos no kasta nga aggunayda; ngem ketdi, mapanda lattan iti kayatda a pagturongan. **10** Ti langa dagiti rupada ket kasla rupa ti tao, sumaruno iti makannawan ket rupa ti leon, sumaruno iti makannigid ket rupa ti baka, ken ti naudi ket rupa ti agila. **11** Kasta ti langa dagiti rupada, ken naiyukrad dagiti payakda iti ngato isu a tunggal agparis a payak dagiti parsua ket simmagid iti payak ti maysa pay a parsua, ken adda pay agparis a payak a nangakkob kadagiti bagida. **12** Agpapada ti turturongen dagiti uppat a parsua, isu a sadinoman ti pangiturongan ti Espiritu kadakuada, mapanda a saan a masapul nga agpusiposda. **13** Kasla sumsumged a beggang wenno aluten dagiti sibibiag a parsua; adda pay gumilgil-ayab nga apuy nga agalis-alis kadagiti parsua, ken agkanabsiit ti kimat. **14** Nakaparpardas ti panagsubli-subli dagiti sibibiag a parsua a kaslada la kimat! **15** Ket minatmatak dagiti sibibiag a parsua; adda maysa a pilid iti daga iti sikigan ti tunggal sibibiag a parsua. **16** Kastoy ti langa ken pannakaaramid dagiti pilid: tunggal pilid ket kasla napateg a bato, ken agpapada dagitoy nga uppat; kasla agkikinnamang dagiti pilid. **17** No kasta nga umakar dagiti pilid, agturong dagitoy iti aniaman a direksion a saanda nga agpusipos. **18** Maipapan kadagiti rueda, nangangato ken nakabutbuteng dagitoy, ta pasig a mata ti naipalawlaw kadagiti rueda! **19** No kasta nga umakar dagiti sibibiag a parsua, umakar met dagiti pilid nga adda iti sikiganda. No agpangato dagiti sibibiag a parsua manipud iti daga, agpangato met dagiti pilid. **20** Sadinoman a pagturongan ti Espiritu, idiay met ti turongen dagiti sibibiag a parsua; agpangato dagiti pilid nga adda iti sikigan ti tunggal parsua, ta ti espiritu dagiti sibibiag a parsua ket adda kadagiti pilid. **21** No kasta nga umakar dagiti parsua, umakar met dagiti pilid; ket no agsardeng dagiti parsua, agsardeng met dagiti pilid; no agpangato dagiti parsua manipud iti daga, agpangato met dagiti pilid nga adda kadagiti sikiganda, agsipud ta ti espiritu dagiti sibibiag a parsua ket adda kadagiti pilid. **22** Iti ngatoen ti ulo dagiti sibibiag a parsua ket adda nalawa a kasla atep; kasla rumimatrimat a kristal daytoy a naiyukrad iti ngatoen dagiti uloda. **23** Iti sirok ti pimmag-ong nga atep, naukrad ti tunggal payak dagiti parsua ken naisagid ti murdong ti maysa pay a paris a payak ti parsua. Tunggal maysa kadagiti sibibiag a parsua ket addaan met iti agparis a payak a mangabbong kadagiti bagida—tunggal parsua ket adda agparis a payak a mangabbong iti bagina. **24** Ket nangngegko ti uni dagiti payakda! Kasla uni ti dumaranudor a danum. Kasla timek ti Mannakabalin-amin. No kasta nga umakarda ket kasla adda napigsa a tudo. Kasla arimpadek daytoy ti armada. No kasta nga agsardengda, ibabada dagiti payakda. **25** Ket adda timek a nagtaud iti ngatoen ti kasla atep iti ngatoen dagiti uloda no kasta nga agsardengda ken ibabada dagiti payakda. **26** Iti ngato ti kasla atep nga adda iti ngatoen ti ulo dagiti sibibiag a parsua ket adda trono a kasla safiro, ket iti trono, adda maysa nga aglanglanga a tao. **27** Nakitak ti maysa a banag a kasla agbegbeggang a landok nga adda apuy iti unegna manipud iti ngatoen ti siketna; manipud iti baba ti siketna ket adda iti kasla apuy ken kinaraniag ti adda iti aglawlaw daytoy. **28** Kasla bullalayaw daytoy nga agparparang iti ulep iti tiempo ti panagtutudo—ken kasla naraniag a silaw ti mangliklikmut iti daytoy. Daytoy a nagparang ket kasla iti dayag ni Yahweh. Idi nakitak daytoy, nagpaklebak, ket adda timek a nangngegko.

2 Kinuna ti timek kaniak, "Anak ti tao, tumakderka; ket kasaritaka." **2** Ket imbangonnak ti Espiritu ket pinatakdernak, ket nangegko a makisarsarita isuna kaniak. **3** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, ibaonka kadagiti tattao ti Israel, kadagiti nasukir a nasion a nagsukir kaniak—isuda ken dagiti kapuonanda ket nagbasol kaniak agingga kadagitoy nga aldaw! **4** Makita ti kinatangsit kadagiti rupa dagiti kaputotanda ken natangken ti uloda. Ibaonka kadakuada. Ket ibagamto kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh.' **5** Dumngegda man wenno saan. Nasukirda a balay, ngem uray no kasta ket maammoandanto nga adda profeta nga immay kadakuada. **6** Ket sika, anak ti tao, saanka nga agbuteng kadakuada wenno kadagiti sasaoda. Saanka nga agbuteng, uray no kasla addaka kadagiti kasisiitan ken uray no kasla makipagnanaedka kadagiti manggagama. Saanka nga agbuteng kadagiti sasaoda wenno maupay iti rupada, agsipud ta nasukirda a balay. **7** Ngem ibagamto kadakuada dagiti sasaok, dumngegda man wenno saan, gapu ta isuda dagiti kasusukiran. **8** Ngem sika, anak ti tao, dumngegka iti ibagbagak kenka. Saanka nga agbalin a nasukir a kas iti dayta a balay. Agngangaka ket kanem ti itedko kenka!" **9** Ket kimmitaak, ket maysa nga ima ti naiyunnat kaniak; adda iggem daytoy a nalukot a pagbasaan. **10** Inukradna daytoy iti sangoanak; nasuratan ti agsumbangirna, ket pasig a dungdung-aw, ladladingit, ken as-asug ti naisurat iti daytoy.

3 Kinunana kaniak, "Anak ti tao, kanem ti nakitam! Kanem daytoy nalukot a pagbasaan, ket mapanka agsao iti balay ti Israel." **2** Nagngangaak ngarud, ket impakanna kaniak ti nalukot a pagbasaan. **3** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, manganka ken bussogem ta tianmo iti daytoy nalukot a pagbasaan nga intedko kenka!" Kinnanko ngarud daytoy, ket kas kasam-it iti diro ti ramanna iti ngiwatko. **4** Ket

kinunana kaniak, “Anak ti tao, mapanka iti balay ti Israel ket ibagam kadakuada dagiti sasaok. **5** Ta saanka a naibaon kadagiti tattao a ganggannaet ti pagsasaoda wenno narigat nga awaten ti pagsasaoda, ngem naibaonka iti balay ti Israel— **6** saan nga iti nabileg a nasion a ganggannaet ti pagsasaoda wenno narigat a pagsasao a saanmo a maawatan! No ibaonka kadakuada, dumngegdanto kenka! **7** Ngem ti balay ti Israel ket saandanto a kayat ti dumngeg kenka, ta saanda a kayat ti dumngeg kaniak. Ta natangken ti uloda ken natangken ti panagpuspusoda. **8** Dumngegka! pinagbalinka a natangsit ken natured a kas kadakuada. **9** Pinagbalinka a kasla diamante a natangtangken ngem iti bato! Saanka nga agbuteng kadakuada wenno madismaya kadagiti rupada, agsipud ta isuda ket nasukir a balay.” **10** Kalpasanna, kinunana kaniak, “Anak ti tao, amin dagiti sasao nga imbagak kenka—ipapusom ken ipangagmo dagitoy! **11** Ket mapanka kadagiti natiliw a balud, kadagiti tattaom, ket agsaoka kadakuada. Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo,' Dumngegda man wenno saan.” **12** Kalpasanna, impangatonak ti Espiritu, ket adda timek iti likudak a kasla napigsa a ginggined, a kunana, “Madaydayaw ti dayag ni Yahweh iti nasantoan a lugarna!” **13** Nangegko ngarud ti banesbes dagiti payak dagiti sibibiag a parsua iti panagsinnagid dagitoy, ken ti karadakad dagiti pilid nga adda iti tunggal sikiganda, ken ti ungor ti napigsa a ginggined! **14** Impangatonak ti Espiritu ket impanawnak; ket napanak nga addaan sakit ti nakem iti pungtot ti espirituk, ta sibibileg ti ima ni Yahweh a mangidurduron kaniak! **15** Nakagtengak ngarud idiay Tel Abib kadagiti natiliw a balud nga agnanaed iti igid ti Karayan Kebar, ket nagtalinaedak sadiay iti pito nga aldaw, a masmasdaawak unay. **16** Ket napasamak daytoy kalpasan iti pito nga aldaw a dimteng ti sao ni Yahweh kaniak ket kinunana, **17** “Anak ti tao, insaadka nga agwanawan iti balay ti Israel, isu a dumngegka iti ibagak kenka, ket ipakaammom kadakuada ti ballaagko! **18** No kunaek iti nadangkes a tao, 'Awan duadua a mataykanto' ket saanmo isuna a binallaagan wenno saanmo a binallaagan ti nadangkes a tao kadagiti dakes nga aramidna, tapno agbiag isuna—matay ti nadangkes a tao gapu iti basolna, ngem singirekto ti darana manipud iti imam. **19** Ngem no ballaagam ti nadangkes, ket saanna a tallikudan ti kinadakesna wenno dagiti dakes nga aramidna, matayto ngarud isuna gapu iti basolna, ngem sika, inispalmo ti biagmo. **20** Kasta met a no ti nalinteg a tao ket tallikudanna ti kinalintegna ken agaramid kadagiti saan a nainkalintegan, ikkak ngarud isuna iti pakaitublakanna, ket matayto isuna, agsipud ta saanmo isuna a binallaagan. Matayto isuna gapu iti basolna, ket saankonto a lagipen dagiti nalinteg nga inaramidna, ngem singirekto ti darana manipud iti imam. **21** Ngem no ballaagam ti nalinteg a tao nga agsardengen nga agbasbasol tapno saan isunan nga agbasol, awan duadua nga agbiagto isuna agsipud ta naballaagan; ket sika, inispalmo ti biagmo.” **22** Adda ngarud kaniak ti pannakabalin ni Yahweh sadiay, ket kinunana kaniak, “Tumakderka! Mapanka iti patad, ket kasaritaka sadiay!” **23** Timmakderak ket napanak iti patad, ket sadiay, nagtalinaed ti dayag ni Yahweh, kas iti dayag a nakitak iti igid ti Karayan Kebar; isu a nagpaklebak. **24** Immay kaniak ti Espiritu ket pinatakdernak; ken kinasaritanak, ket kinunana kaniak, “Agawidka ket agkulongka iti uneg ti balaymo, **25** ta ita, anak ti tao, reppetendakanto babaen kadagiti tali tapno saanka a makaruar a makipulapol kadakuada. **26** Idekketkonto ta dilam iti ngangawmo, tapno agbalinka nga umel; ken saanmonto ida a matubngar, agsipud ta isuda ket nasukir a balay. **27** Ngem inton kasaritakanto, ungapekto ta ngiwatmo tapno maibagamto kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo.' Ti tao a makangngeg ket dumngeg; ti tao a saan a dumngeg ket saan a makangngeg, ta isuda ket nasukir a balay!”

4 “Ngem sika, anak ti tao, mangalaka iti ladrilio ket ikabilmo daytoy iti sangoanam. Ket iti rabaw daytoy, ikur-itmo ti siudad ti Jerusalem. **2** Ket mangikabilka iti manglakub iti daytoy, ken mangipatakderka kadagiti sarikedked a maibusor iti daytoy. Mangikabilka iti pagkalay-atan dagiti kabusor ken mangaramidka kadagiti kampo iti aglikmut daytoy. Mangikabilka iti sinan-maso a pagrakrak iti aglawlaw daytoy. **3** Ket mangalaka iti landok a pariok, ket aramatem daytoy a kas landok a bakud iti nagbaetan ti bagim ken ti siudad. Sumangoka a makaung-unget iti siudad, ta malakubto daytoy. Isu a mangikabilka iti manglakub iti daytoy! Agpaayto daytoy a pagilasinan iti balay ti Israel. **4** Kalpasanna, agiddaka nga agsikig iti kannigidmo ket lak-amem ti basol ti balay ti Israel; baklayemto ti basolda segun iti bilang dagiti aldaw a nakaiddaka maibusor iti balay ti Israel. **5** Tinudinganka iti maysa aldaw a katukad iti tunggal tawen a pannakadusada: 390 nga aldaw! Iti kastoy a wagas, baklayemto ti basol ti balay ti Israel. **6** Inton maileppasmo dagitoy nga aldaw, iti maikadua a gundaway ket agiddaka a nakasikig iti makannawanmo, ta baklayemto ti basol ti balay ti Juda iti las-ud ti uppat a pulo nga aldaw. Tinudinganka iti maysa nga aldaw iti tunggal tawen. **7** Ket saanmo nga isina ti panagkitam iti pannakalakub ti Jerusalem, a nakalislis ti manggas ti badom ket agipadtokanto iti maibusor iti siudad. **8** Ta kitaem! parparautanka tapno saanka a makaballikid agingga a maileppasmo dagiti aldaw a pananglakubmo. **9** Mangalaka iti trigo, sebada, bubukel, patani, miho ken espelta; paglalaokem dagitoy iti maysa a pagkargaan ket manglutoka iti tinapay a kanemto segun iti bilang dagiti aldaw nga agiddaka a nakasikig. Ta kanemto daytoy iti las-ud ti 390 nga aldaw! **10** Daytoyto ti kanem a taraonmo: duapulo a siklo kada aldaw. Mangankanto iti maituding a pannanganmo. **11** Ken uminomkanto iti dua a baso. Inumemto daytoy iti maituding a pannanganmo. **12** Kanemto daytoy a kas kadagiti bibingka a naaramid iti sebada, ngem lutoemto daytoy iti imatangda babaen iti namaga a rugit ti tao!” **13** Ta kuna ni Yahweh, “Ti kayat a sawen daytoy a narugitto ti tinapay a kanen dagiti tattao ti Israel, kadagiti nasion a pangiwarawaraakto kadakuada.” **14** Ngem kinunak, “Saan, Yahweh nga Apo! Saanak a pulos a nagbalin a narugit! Saanak pay a pulos a nangan iti aniaman a natay wenno aniaman a pinatay dagiti ayup, manipud kinaagtutubok nga agingga ita, ken awan pay ti immuneg a narugit a karne iti ngiwatko!” **15** Isu a kinunana kaniak, “Kitaem! inikkanka kadagiti takki ti baka imbes a rugit ti tao tapno mailutom ti tinapaymo iti rabaw ti takki ti baka.” **16** Kinunana pay kaniak, “Anak ti tao, kitaem! Isardengkon ti panangtedko iti taraon iti Jerusalem, ket madandanagandanto a mangan iti tinapay bayat a maibunbunong daytoy ken agpigergerda nga umin-inom iti danum bayat a maibunbunong daytoy. **17** Gapu ta agkurangdanto iti taraon ken danum, maupaydanto iti kabsatda ket kasla marunawda gapu iti kinadakesda.”

5 "Ket sika, anak ti tao, mangalaka iti natadem a kampilan
a kas iti labaha ti barbero para iti bagim. Ipadalanmo ti
labaha iti ulom ken iti barbasmo, ket mangalaka iti timbangan
a pangtimbangam ken bingaybingayem ti buokmo. **2** Puoram
ti kakatlo daytoy iti tengnga ti siudad inton malpas dagiti
aldaw ti pannakalakub. Ket alaem ti maysa a kakatlo ti
buok ket putdem daytoy babaen iti kampilan iti aglawlaw ti
siudad. Ket iwarawaram iti angin ti maysa pay a kakatlo
daytoy, ket asutekto ti kampilan a mangkamat kadagiti
tattao. **3** Ngem mangalaka iti sangkabassit a buok manipud
kadagitoy ket igalutmo kadagiti manggas ti kawesmo.
4 Kalpasanna, mangalaka pay iti buok ket ipurruakmo
iti tengnga ti apuy; puoram daytoy; manipud sadiay ket
agkayamkamto ti apuy iti entero a balay ti Israel." **5** Kastoy
ti kuna ni Yahweh nga Apo, "Daytoy ti Jerusalem, iti tengnga
dagiti nasion a nangisaadak iti daytoy ken pinalawlawak
daytoy kadagiti dadduma a pagilian. **6** Ngem linaksidna
dagiti bilinko gapu iti kinadangkes a nalablabes pay ngem
kadagiti nasion, kasta met a linaksidna dagiti paglintegak a
nalablabes pay ngem kadagiti pagilian iti aglawlawna. Ket
linaksidna dagiti pangngeddengko ken saanda a tinungpal
dagiti paglintegak!" **7** Kastoy ngarud ti kuna ni Yahweh
nga Apo, "Gapu ta napalalo ti kinamanagbasolmo ngem
kadagiti nasion iti aglawlawmo ken saanka a nagtungpal
kadagiti paglintegak kasta met saanka a nagtignay segun
kadagiti bilinko, ken saanka a nagtignay segun kadagiti
bilin dagiti nasion iti aglawlawmo." **8** Kastoy ngarud ti
kuna ni Yahweh nga Apo, "Dumngegka!" Siak a mismo ti
mangdusa kenka! Dusaenkanto tapno makita dagiti nasion.
9 Gapu kadagiti makarimon nga aramidmo, aramidekto
kenka ti saanko pay nga inaramid ken saankonto manen
nga aramiden. **10** Ngarud kanento dagiti amma dagiti
annakda iti nagtetengngaanyo ken kanen met dagiti annak
a lallaki dagiti ammada, agsipud ta dusaenkayonto, ket
maiwarawarakayo kadagiti amin a suli ti daga, dakayo
amin a nabati! **11** Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga
Apo. Ngarud, isapatak a mapasamakto daytoy gapu ta
tinulawam ti santuariok gapu kadagiti amin a didiosem a
makaparurod ken dagiti makarimon nga aramidmo, ta siak
a mismo ti mangkissay iti bilang dagiti tattaom; saanakto
a maasian kenka, ket saankanto nga ispalen. **12** Matayto
ti kakatlo kadakayo babaen iti didigra, ken maibusdanto
gapu iti nakaro a panagbisin. Matayto ti kakatlo kadakayo
babaen iti kampilan a nangpalikawkaw kadakayo. Ket
iwarawarakto ti kakatlo kadakayo kadagiti amin a suli ti
daga, ken asutekto ti kampilan a mangkamat kadakuada.
13 Ket maan-anayton ti pungtotko, ken paginanaekton ti
pungtotko kadakuada. Mapnekakto, ket maammoandanto a
Siak a ni Yahweh ket nagsaoak gapu iti pungtotko idi naan-
anaykon ti pungtotko kadakuada. **14** Pagbalinenkanto a
langalang ken laisendakanto dagiti nasion iti aglawlawmo, iti
imatang ti amin a lumabas. **15** Isu nga umsien ken laisento
dagiti dadduma a tattao ti Jerusalem, agbalinto a ballaag ken
pagbutngan dagiti nasion iti aglawlawmo. Ipatungapalkonto
ti panangukom maibusor kenka gapu iti kasta unay a
pungtotko, a buyogan iti nalabes a panangtubngar—Siak a
ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy! **16** Ipaturongkonto
kenka dagiti natatadem a pana iti nakaro a panagbisin
nga isunto ti pakatayam. Ta pakaroekto ti panagbisin ken
tukkolekto ti sarukod ti tinapaymo. **17** Iyegkonto kenka
ti panagbisin ken dagiti didigra tapno saankanto nga
aganak. Didigra ken pannakatay ti lumabasto kenka, ket
iyegkonto ti kampilan maibusor kenka—Siak a ni Yahweh, ti
nangipakaammo iti daytoy!"

6 Dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao,
isangom ti rupam kadagiti bantay ti Israel ket agipadtoka
kadagitoy. **3** Kunaem, 'Banbantay ti Israel, denggenyo ti
sao ni Yahweh nga Apo! Kastoy ti kuna ni Yahweh nga
Apo kadagiti bantay ken kadagiti turod, kadagiti igid ti
waig, ken kadagiti tanap: Denggenyo! Iyegko ti kampilan
maibusor kadakayo, ket dadaelekto dagiti nangangato a
lugaryo. **4** Ket mabaybay-anto dagiti altaryo ken madadaelto
dagiti adigiyo, ket ibellengkonto dagiti natay a tattaoyo iti
sangoanan dagiti didiosenda. **5** Iwalangkonto dagiti bangkay
dagiti tattao ti Israel iti sangoanan dagiti didiosenda, ken
maiwarawaranto dagiti tulangyo iti aglawlaw dagiti altaryo. **6**
Sadinoman a pagnaedanyo, dagiti siudad ket madadaelto
ken dagiti nangangato a lugar ket mabaybay-anto, isu a dagiti
altaryo ket madadael ken mabaybay-anto. Ket madadael
ken mapukawto dagitoy, maputedto dagiti adigiyo ken
mapunasto dagiti nagbannoganyo. **7** Adunto dagiti natay iti
nagtetengngaanyo, ket maammoanyonto a Siak ni Yahweh!
8 Ngem mangibatiakto iti dadduma kadakayo, ken addanto
sumagmamano a makalisi iti kampilan kadagiti nasion,
inton naiwarawarakayo iti entero a pagilian. **9** Ket dagidiay
makalibas, malagipdakto kadagiti nasion a nakaipananda
kas balud, a nagladingitak gapu iti saan a napudno a
pusoda a nangtallikud kaniak ken gapu ta dagiti didiosenda
ti pinilida a nagdaydayawan. Ket makitanto kadagiti rupada ti
pannakadurmenda kadagiti bagbagida gapu iti kinadakesda
ken gapu kadagiti amin a makarimon a naaramidda. **10**
Iti kasta, maammoandanto a Siak ni Yahweh. Daytoy ti
makagapu a kinunak nga iyegko kadakuada daytoy a
pagdaksanda. **11** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Itipatyo
dagiti imayo ken agtabbugakayo! Kunaenyo, "Asikami pay!"
gapu kadagiti makarimon nga aramid iti balay ti Israel! Ta
mataydanto babaen iti kampilan, nakaru a panagbisin ken
didigra. **12** Ti adda iti adayo ket matayto babaen iti didigra,
ken ti adda iti asideg ket matayto babaen iti kampilan.
Dagidiay mabati ken makalasat ket mataydanto iti nakaro a
panagbisin; iti kastoy a wagas a maipalak-amko ti kasta
unay a pungtotko kadakuada. **13** Ket maammoanyonto a
Siak ni Yahweh, inton maiwalang dagiti natay kadakuada iti
ayan dagiti didiosenda, iti aglawlaw dagiti altarda, iti tunggal
nangangato a turod—kadagiti amin a tuktok ti bantay, ken
iti tunggal sirok ti nalangto a kayo ken iti dakkel a puon ti
kayo a lugo—dagiti lugar a pagpupuoranda kadagiti insenso
nga agpaay kadagiti amin a didiosenda. **14** Ipakitakto ti
pannakabalinko ket pagbalinekto a langalang ti daga ket
awan serserbina, manipud iti let-ang agingga idiay Dibla, iti
amin a lugar a pagnanaedanda. Ket maammoandanto a
Siak ni Yahweh."

7 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Sika, anak ti
tao—Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo iti daga ti Israel,'
Adtoyen ti panungpalan! Dimtengen ti panungpalan kadagiti
uppat a beddeng ti daga! **3** Ita, adtoyen ti panungpalam, ta
ipalak-amko kenka ti nakaro a pungtotko, ket ukomenka
segun kadagiti wagasmo; ket ipalak-amko kenka dagiti
bunga ti makarimon nga aramidmo. **4** Ta saanto a kumita

kenka a siaasi dagiti matak, ket saanka nga ispalen; no di ket ipalak-amko kenka ti bunga dagiti dakes nga aramidmo, ken addanto iti tengngam dagiti makarimon nga aramidmo, tapno maammoam a siak ni Yahweh! **5** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Didigra! Agsasaruno a didigra! Kitaem, adtoyen! **6** Pudno nga umayen ti panungpalan; nariing ti panungpalan maibusor kenka! Denggem, adtoyen! **7** Umayen ti pannakadusam, sika nga agnanaed iti daga. Dimtengen ti tiempo; asidegen ti tiempo ti pannakadadael, ket saanton a narag-o dagiti bantay. **8** Iti saan nga agbayag, idissuorko kenka ti pungtotko ken ipalak-amko ti kasta unay nga ungetko inton ukomenka segun kadagiti aramidmo ken ipalak-amko kenka ti supapak dagiti amin a makarimon nga aramidmo. **9** Ta saanto a kumita a siaasi ti matak, ken saankanto nga ispalen. Aramidek kenka ti kas iti inaramidmo; ket addanto iti tengngam dagiti amin a makarimon nga aramidmo iti kasta maammoam a siak ni Yahweh, a mangdusdusa kenka. **10** Denggem! Umadanin ti tiempo. Rimmuaren ti pannusa. Ti sarukod ket kasla nagsabongen iti kinatangsit. **11** Dimmakkel ti kinaranggas iti sarukod ti kinadangkes—awanto ti agpaut kadakuada, ken kadagiti tattaoda, kadagiti kinabaknangda, ken ti kinapategda! **12** Asidegen ti tiempo; umadanin ti aldaw. Saanen nga agragsak ti aggatang, wenno agladingit ti agtagilako, agsipud ta agdissuoren ti pungtotko kadagiti amin a tattao! **13** Ta saanto pulos a maipasubli ti agtagtagilako ti nailakon iti unos ti panagbiagda, agsipud ta ti sirmata ket maibusor kadagiti amin a tattao; saandanto nga agsubli, ta awan iti tao nga agbibiag iti basolna a mapapigsa! **14** Pinaunida ti trumpeta ket insaganada amin, ngem awan ti uray maysa a nagmartsa a napan iti paggugubatan; agsipud ta nagdissuor ti pungtotko kadagiti amin a tattao! **15** Adda iti ruar ti kampilan, ket adda iti uneg ti pasdek ti didigra ken ti nakaro a panagbisin. Dagidiay adda iti away ket mataydanto babaen iti kampilan, idinto a dagiti adda iti uneg ti siudad ket ibusento ti nakaro a bisin ken didigra. **16** Ngem addanto iti sumagmamano kadakuada a makalasat nga aglibasto, ket agturongda iti kabanbantayan. Kas kadagiti kalapati kadagiti tanap, agladingitdanto amin —tunggal tao gapu iti kinamanagbasolda. **17** Agkapsutto ti tunggal ima ken agkutukotto ti tunggal tumeng, **18** ken agkawesdanto iti nakersang a lupot, ket ti panagbuteng ti maiyabbongto kadakuada; ket panagbain ti makitanto iti tunggal rupada ken kalbonto amin nga uloda. **19** Ibellengdanto dagiti pirakda kadagiti kalsada ken dagiti balitokda a kasla awan serserbi dagitoy. Saanto ida a kabaelan nga ispalen dagiti pirak ken balitokda iti aldaw ti nakaro a pungtot ni Yahweh. Saanto a maisalakan dagiti biagda, ket awanto ti pannakapnek ti bisinda, gapu ta nagbalin a pakaitublakanda ti kinamanagbasolda. **20** Innalada dagiti agkakapintas nga alahasda a pagpanpannakkelda ket nagaramidda kadagiti didiosen a mangipakita kadagiti makarimon nga aramidda—ti makarurod a panagdaydayawda kadagitoy, ngarud, pagbalinek dagitoy a banbanag a narugit kadakuada. **21** Ket iyawatkonto dagidiay a banbanag iti ima dagiti ganggannaet ken kadagiti nadangkes iti daga a kas samsam, ket tulawandanto dagitoy. **22** Ket tallikudakto ida inton tulawanda ti impategko a lugar; sumrekto dagiti tulisan iti templo ket tulawandanto daytoy! **23** Mangaramidka iti kawar, gapu ta napno ti daga iti panangukom ti dara, ken napno ti siudad iti kinaranggas. **24** Iyegkonto ngarud dagiti kadadaksan kadagiti nasion, ket tagikuaendanto dagiti babbalayda, ket iyegkonto ti patingga ti kinatangsit ti nabileg, ta matulawanto dagiti nasantoan a lugarda! **25** Dumtengto ti panagbuteng! Kalikagumandanto ti kappia, ngem awanto iti kappia! **26** Dumtengto ti adu a didigra, ket rumsuanto iti adu a sayangguseng! Ket sapulendanto ti sirmata manipud iti profeta, ngem agpukawto ti linteg kadagiti padi ken ti balakad manipud kadagiti panglakayen. **27** Agladingitto ti ari ket ikawesto ti prinsipe ti pannakaupay, bayat nga agpigergerto iti buteng ti ima dagiti tattao iti daga. Aramidekto dagitoy kadakuada segun kadagiti aramidda! Ket ukomekto ida segun kadagiti bukodda a pagalagadan agingga a maammoanda a siak ni Yahweh!"'

8 Ket napasamak iti maikalima nga aldaw ti maikanem a bulan iti maika-innem a tawen, bayat nga agtugtugawak iti uneg ti balayko, ken nakatugaw iti sangoanak dagiti panglakayen ti Juda, nga immay kaniak sadiay ti pannakabalin ni Yahweh nga Apo. **2** Ket kimmitaak, ket adtoy, adda maysa a langa a kaing-ingas ti tao, a kasla adda apuy manipud iti patongna nga agpababa! Ken manipud iti patongna nga agpangato ket adda agranraniag a kasla agbegbeggang a landok! **3** Ket adda kasla ima nga inggawatna ket ginammatanna ti buokko; impangatonak ti Espiritu iti nagbaetan ti langit ken daga, ket kadagiti sirmata manipud iti Dios, impannak idiay Jerusalem nga agturong iti pagserkan ti akin-uneg a ruangan iti amianan, a pagtaktakderan ti didiosen a mangparparnuay iti nakaro nga imun. **4** Ket adda sadiay ti dayag ti Dios ti Israel, a kalanglanga ti kas iti nakitak idi idiay patad. **5** Ket kinunana kaniak, "Anak ti tao, tumalliawka iti amianan." Timmalliawak ngarud iti amianan, ket iti agpaamianan a ruangan nga agturong iti altar, sadiay pagserkan ket adda sadiay didiosen ti imun. **6** Isu a kinunana kaniak, "Anak ti tao, makitam kadi ti ar-aramidenda? Dagitoy dagiti makarimon unay nga ar-aramiden ditoy ti balay ti Israel tapno adaywak ti bukodko a santuario! Ngem tumaliawka ket makitam dagiti nakarkaro pay a makarimon nga aramid!" **7** Kalpasanna, impannak iti pagserkan a ruangan ti paraangan, ket kimmitaak, ket adda maysa nga abut iti pader. **8** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, palawaem ti abut daytoy a pader." Pinalawak ngarud ti abut iti pader, ket adda nakitak a ruangan! **9** Ket kinunana kaniak, "Umunegka ket kitaem dagiti agkakadakes a makarimon nga ar-aramidenda ditoy." **10** Simrekak ngarud ket nakitak, ket adtoy! Adda agduduma a kita dagiti agkarkarayam ken makarimon a narungsot nga ay-ayup! Naikitikit iti aglawlaw ti pader ti tunggal didiosen ti balay ti Israel. **11** Pitopulo a panglakayen iti balay ti Israel ti adda sadiay, ket agtaktakder iti tengngada ni Jaazanias a putot a lalaki ni Safan. Agtaktakderda iti sangoanan dagiti imahen, ken nakaiggem iti insensario ti tunggal tao isu a ti ayamuom ti asuk ti insenso ket nagpangato. **12** Ket kinunana kaniak, "Anak ti tao, makitam kadi ti ar-aramiden dagiti panglakayen iti balay ti Israel iti nasipnget? Ar-aramiden daytoy ti tunggal tao kadagiti nailemmeng a siled a nakaidulinan dagiti didiosenna, ta ibagbagada, 'Saannatayo a makita ni Yahweh! Binaybay-anen ni Yahweh ti daga!'" **13** Ket kinunana kaniak, "Tumaliawka manen ket kitaem dagiti dadduma nga ad-adda pay a makarimon nga ar-aramidenda." **14** Kalpasanna, impannak iti pagserkan ti ruangan iti balay ni Yahweh nga adda iti amianan a

paset, ket adtoy! Agtugtugaw sadiay dagiti babbai nga agladladingit gapu kenni Tammuz. **15** Isu a kinunana kaniak, "Makitam kadi daytoy, anak ti tao? Tumaliawka manen ket makitam dagiti nakarkaro pay a makarimon nga aramid ngem kadagitoy." **16** Ket impannak iti akin-uneg a paraangan ti balay ni Yahweh, ket adtoy! Iti pagserkan ti templo ni Yahweh, iti nagbaetan ti portiko ken ti altar, adda agarup dua pulo ket lima a lallaki a nakatallikud iti templo ni Yahweh ken simmangoda iti daya, ket agdaydayawda kenni Semes. **17** Kinunana kaniak, "Anak ti tao, makitam kadi daytoy? Bassit kadi laeng a banag para iti balay ti Juda ti panangaramidda kadagitoy a makarimon nga ar-aramidenda ditoy? Ta pinunnoda ti daga iti kinaranggas, ket timallikudda manen tapno pagungetendak, inkabilda dagiti sangsanga kadagiti agongda. **18** Isu a dusaekto met ida; saanakto a maasi kadakuada, ket saankonto ida nga ispalen. Uray ipangngegda kaniak ti napigsa a panagsangitda, saankonto ida a denggen!"

9 Kalpasanna, nangngegko nga impukkawna a kunana, "Umay koma iti siudad dagiti guardia, nga imetda ti igam a pangdadael." **2** Ket pagammoan! Adda innem a lallaki a dimteng iti dalan iti akin-ngato a ruangan a nakasango iti amianan, tunggal maysa ket addaan iti igam a pagpatay. Ket adda lalaki iti nagtetengngaanda a nakakawes iti lino a nakasalikad iti alikamen a pagsurat ti eskriba. Simrekda ngarud ket nagtakderda iti abay ti bronse nga altar. **3** Ket nagpangato ti dayag ti Dios ti Israel manipud iti ayan ti kerubim a sigud nga ayanna ket immakar iti ruangan ti balay. Ket pinukkawanna ti lalaki a nakakawes iti lino a nakasalikad iti alikamen a pagsurat ti eskriba. **4** Kinuna ni Yahweh kenkuana, "Likawem ti entero a siudad—ti entero a Jerusalem—ket markaam ti muging dagiti lallaki nga agas-asug ken agsensennaay gapu kadagiti amin a nakarimrimon a mapaspasamak iti entero a siudad." **5** Ket nangngegko a nakisarita isuna kadagiti dadduma, kinunana, "Sarunnoenyo isuna a manglikmut iti siudad ket mangpapataykayo! Saanyo a kaasian dagiti tattao a makitayo, ket awan ti ispalenyo **6** lallakay man, agtutubo, birhen, ub-ubbing wenno babbai man. Patayenyo ida amin! Ngem saanyo a sagsagiden ti siasinoman a namarkaan ti mugingna. Irugiyo iti santuariok!" Rinugianda ngarud kadagiti lallakay nga adda iti sangoanan ti balay. **7** Kinunana kadakuada, "Tulawanyo ti balay, ket punnoenyo ti paraanganna kadagiti natay. Inkayon!" Isu a napanda rinaut ti siudad. **8** Ket bayat a rarautenda daytoy, nadlawko a maymaysak a nabati, ket nagpaklebak ken nagpukkawak a kinunak, "O Apo a Yahweh! Dadaelem kadi amin a nabatbati iti Israel inton idissuormo iti pungtotmo iti Jerusalem?" **9** Kinunana kaniak, "Nakaro unayen ti basol ti balay ti Israel ken Juda. Napno ti daga iti dara ken napno iti kinakillo ti siudad, agsipud ta kunada, 'Nalipatanen ni Yahweh ti daga' ken 'Saan a makita ni Yahweh!' **10** No kasta ngarud, saanakto a maasi kadakuada, ket saankonto ida nga ispalen. Ngem ketdi, iyegkonto amin dagitoy kadakuada. **11** Kalpasanna, nagsubli ti lalaki a nakakawes iti lino a nakasalikad iti alikamen a pagsurat ti eskriba. Impadamagna a kunana, "Naaramidko aminen nga imbilinmo."

10 Kalpasanna, kimmitaak iti ayan ti naglukong nga atep nga adda iti ngatoen dagiti ulo dagiti kerubim; adda banag a nagparang iti ngatoen dagitoy a kasla safiro a kaar-arngi ti maysa a trono. **2** Ket kinasarita ni Yahweh ti lalaki a nakakawes iti lino a kunana, "Mapanka iti nagbaetan dagiti pilid, iti sirok dagiti kerubim, ket mangakopka iti beggang manipud iti nagbaetan dagiti kerubim ket iwarawaram dagitoy iti entero a siudad." Ket bayat a buybuyaek, nakitak a simrek ti lalaki. **3** Nakatakder dagiti kerubim iti akin-kannawan a paset ti balay idi simrek ti lalaki, ket adda ulep a nangpunno iti akin-uneg a paraangan. **4** Nagpangato ti dayag ni Yahweh manipud kadagiti kerubim ket nagtalinaed iti ayan ti ruangan ti balay; pinunnona ti balay iti ulep, ket napno ti paraangan iti kinaraniag ti dayag ni Yahweh. **5** Kalpasanna, iti akin-ruar a paraangan, nangngegko ti uni dagiti payak dagiti kerubim a kas iti timek ti Dios a Mannakabalin-amin no kasta nga agsao isuna. **6** Ket napasamak nga idi binilin ti Dios ti lalaki a nakakawes iti lino, a kunana, "Mangalaka iti beggang iti nagbaetan dagiti pilid nga adda iti nagbaetan dagiti kerubim," ket ti lalaki, simrek ken nagtakder iti abay ti maysa a pilid. **7** Inggaw-at ti maysa a kerub ti imana iti ayan ti apuy nga adda iti nagbaetan dagiti kerubim ket nangala iti beggang, ket inkabilna dagitoy kadagiti ima daydiay a lalaki a nakakawes iti lino. Innala daytoy ti lalaki ket pimmanaw. **8** Nakitak iti sirok dagiti payak dagiti kerubim ti kasla ima ti tao. **9** Isu a kimmitaak, ket nakitak nga adda uppat a pilid iti abay dagiti kerubim— maysa a pilid iti abay ti tunggal kerub— ket ti langa dagiti pilid ket kasla bato a beryl. **10** Agpapada ti langa dagitoy nga uppat a pilid, kas iti maysa a pilid a nagkinnuros, kasta met ti sabali pay a pilid. **11** No kasta nga aggaraw dagitoy, mapanda iti uray sadinoman a direksion; saan nga agpusipos dagitoy no kasta nga aggarawda agsipud ta maisurotda iti pagsangoan ti ulo ti kerub. Saanda nga agpusipos no kasta nga aggarawda. **12** Amin a paset ti bagida—agraman dagiti bukot, dagiti ima, ken dagiti payakda—ket pasig a mata, kasta met dagiti aglikmut dagiti uppat a pilid. **13** Bayat a dumdumngegak, naawagan dagiti pilid iti, "Agtaytayyek." **14** Tunggal maysa ket adda uppat a rupana; ti umuna a rupa ket rupa ti kerub, ti maikadua ket rupa ti tao, ti maikatlo ket rupa ti leon, ken ti maikapat ket rupa ti agila. **15** Kalpasanna, nagtayab a nagpangato dagiti kerubim— dagitoy dagiti sibibiag a parsua a nakitak idi iti igid ti karayan Kebar. **16** Tunggal aggaraw dagiti kerubim, sumurot met dagiti pilid iti abayda; ket tunggal iyukrad dagiti kerubim dagiti payakda tapno agtayabda nga agpangato manipud iti daga, saan nga agpusipos dagiti pilid. Agtalinaedda latta iti abay dagiti kerubim. **17** No kasta nga agsardeng dagiti kerubim, agsardeng met dagiti pilid, ket no kasta nga agtayab dagitoy, tumayab met dagiti pilid, ta ti espiritu dagiti sibibiag a parsua ket adda kadagiti pilid. **18** Kalpasanna, pimmanaw ti dayag ni Yahweh manipud iti ruangan ti balay, ket nagtalinaed iti ngatoen dagiti kerubim. **19** Inukrad dagiti kerubim dagiti payakda ket timmayabda nga immadayo iti daga, ket nakitak idi rimmuarda, ket kasta met laeng ti inaramid dagiti pilid nga adda iti abayda. Nagsardengda iti akin-daya a pagserkan iti balay ni Yahweh, ket ti dayag ti Dios ti Israel immay kadakuada manipud iti ngatoenda. **20** Dagitoy dagiti sibibiag a parsua a nakitak iti ayan ti sirok ti mangipakita iti kaadda ti Dios ti Israel iti igid ti karayan Kebar, isu nga ammok a dagitoy ket kerubim! **21** Tunggal maysa kadagitoy ket addaan iti uppat a rupa ken uppat a payak, ken adda kasla ima ti tao iti sirok dagiti payakda; **22** ket ti kalanglanga

dagiti rupada ket kas kadagiti rupa a nakitak iti sirmata idiay karayan Kebar, ket no sadino ti sinango ti tunggal maysa kadagitoy, sadiay ti pagturonganda.

11 Kalpasanna, impangatonak ti Espiritu ket impannak iti akin-daya a ruangan ti balay ni Yahweh, ti nakasango iti daya; ket sadiay, adda duapulo ket lima a lallaki iti asideg ti ruangan. Nakitak a karaman kadakuada ni Jaazanias a putot ni Azur, ken ni Pelatias a putot ni Benaias, a mangidadaulo kadagiti tattao. **2** Kinuna ti Dios kaniak, "Anak ti tao, dagitoy dagiti lallaki nga agpanpanunot iti dakes, ken isuda dagiti agikedkeddeng kadagiti nadangkes a panggep iti daytoy a siudad. **3** Ibagbagada, 'Ti tiempo a panangipatakder kadagiti balbalay ket saan pay nga ita; daytoy a siudad ket maiyarig iti kaldero ket datayo dagiti karne.' **4** Isu nga agipadtoka iti maibusor kadakuada. Agipadtoka, anak ti tao!" **5** Ket immay ti Espiritu ni Yahweh kaniak ket kinunana, "Ibagam: Kastoy ti kuna ni Yahweh: kas iti ibagbagayo, Balay ti Israel; ta ammok dagiti panpanunotenyo. **6** Adu dagiti tattao a pinapatayyo iti daytoy a siudad ken pinunnoyo dagiti kalsada daytoy kadagiti bangkayda. **7** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dagiti tattao a pinapatayyo, nga akin-bangkay kadagiti inwalangyo iti tengnga ti Jerusalem, ket isuda dagiti maiyarig a karne, ket daytoy a siudad ti maiyarig a kaldero. Ngem mairuarkayonto manipud iti tengnga daytoy a siudad. **8** Kinabutengyo ti kampilan, isu nga iyegkonto ti kampilan kadakayo—Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **9** Iruarkayonto manipud iti tengnga ti siudad ket iyawatkayonto kadagiti ima dagiti ganggannaet, ta mangiyegakto iti pannakaukom maibusor kadakayo. **10** Mapasagkayonto babaen iti kampilan. Ukomenkayonto kadagiti beddeng ti Israel iti kasta ket maammoanyo a siak ni Yahweh! **11** Daytoy a siudad ket saanto nga isu ti maiyarig a kaldero a paglutoanyo, wenno saan a dakayo dagiti maiyarig a karne a linaonna. Ukomenkayonto kadagiti nagbeddengan ti Israel. **12** Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh, ti akin-alagaden a sinalungasingyo ken ti akin-linteg iti saanyo nga impatungpal. Ngem ketdi, impatungpalyo dagiti linteg dagiti nasion nga adda iti aglawlawyo." **13** Ket napasamak a bayat nga agipadpadtoak, natay ni Pelatias a putot ni Benaias. Isu a nagpaklebak ket impukkawko, "O Yahweh nga Apo! Dadaelem kadi a naan-anay dagiti nabatbati iti Israel?" **14** Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **15** "Anak ti tao, dagiti kakabsatmo! Dagiti kakabsatmo! Dagiti lallaki iti pulim ken dagiti amin a balay ti Israel! Isuda amin ti sarsaritaen dagiti agnanaed iti Jerusalem, kunada, 'Adayoda kenni Yahweh! Naiteden kadatayo daytoy a daga a kas sanikuatayo!' **16** Isu nga ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Uray inyadayok ida manipud kadagiti nasion, ken uray inwarawarak ida kadagiti daga, ngem siak latta ti agpaay a santuarioda kadagiti daga a nakaipananda iti apagbiit.' **17** Isu nga ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Ummongenkayonto manipud kadagiti tattao, ket paguummongenkayonto manipud kadagiti daga a nakaiwaraanyo, ket itedkonto kadakayo ti daga ti Israel!' **18** Kalpasanna, mapanda sadiay ket ikkatenda amin a narugit a banag ken amin a kinarimon iti dayta a lugar. **19** Ket ikkakto ida iti maymaysa a puso, ken ikabilkonto kadakuada ti baro nga espiritu inton umasidegda kaniak; ikkatekto ti bimmato a pusoda ket ikkakto ida iti natulnog a puso, **20** tapno tungpalendanto dagiti alagadek, aramiden ken tungpalenda dagiti lintegko. Ket isudanto dagiti tattaok, ket siakto ti Diosda. **21** Ngem kadagiti pagaayatda ti agbibiag kadagiti nakarugrugit ken kadagiti makarimon nga aramidda, ipalak-amkonto met laeng kadakuada dagiti aramidda. Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo." **22** Kalpasanna, timmayab dagiti kerubim ken dagiti pilid nga adda iti abayda, ket ti dayag ti Dios ti Israel, adda iti ngatoenda. **23** Ket ti dayag ni Yahweh, pimmanaw iti tengnga ti siudad ket immakar iti bantay nga adda iti daya ti siudad. **24** Ket iti sirmata nga impakita ti Espiritu ti Dios, impangatonak ti Espiritu ket impannak idiay Caldea, iti ayan dagiti naipanaw a kas balud. Ket ti sirmata a nakitak, in-inot a nagpukaw. **25** Kalpasanna, imbagak kadagiti naipanaw a kas balud dagiti amin a banag nga impakita ni Yahweh kaniak.

12 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, makipagnanaedka iti nagtetengngaan dagiti nasukir a tattao, addaanda iti mata ngem saanda a makakita; addaanda iti lapayag ngem saanda a makangngeg, gapu ta nasukirda a tattao. **3** Isu a no maipapan kenka, anak ti tao, isaganam dagiti gargaretmo para iti ipapanawmo, ket iti aldaw, agrubbuatka bayat a siiimatangda, ta papanawenkanto bayat a siiimatangda ket ipanka iti sabali a lugar. Nalabit a mangrugida a makakita, uray nasukirda a tattao. **4** Ket iti aldaw bayat a kitkitaendaka, irubbuatmo dagiti gargaretmo para iti ipapanawmo; iti rabii bayat a kitkitaenda, agrubbuatka a kas iti wagas nga ar-aramiden ti siasinoman a matiliw a maipan iti sabali a pagilian. **5** Abutam ti diding bayat a kitkitaenda, ket idiay ti pagnaam a rummuar. **6** Iti imatangda, ibaklaymo dagiti gargaretmo, ket irruarmo dagitoy iti kasipngetan. Abbongam ti rupam, ta masapul a saanmo a makita ti daga, agsipud ta insaadka a kas pagilasinan iti balay ti Israel." **7** Inaramidko ngarud daytoy, a kas naibilin kaniak. Iti aldaw, inrubbuatko dagiti gargaret nga itugotko iti ipapanawko, ket iti rabii, inabutak ti diding. Idi nasipngeten, inruarko dagiti gargaretko ket imbaklayko dagitoy iti imatangda. **8** Kalpasanna, iti parbangon, immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, **9** "Anak ti tao, saan kadi a nagdamdamag ti balay ti Israel, dagita a managsukir a tattao, a kunada, 'Ania ti ar-aramidem?' **10** Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Daytoy a padto nga ipakpakitak kadakayo ket maipapan iti prinsipe ti Jerusalem, ken iti amin a balay ti Israel nga adda iti nagbabaetanda.' **11** Ibagam, 'Siak ti pagilasinanyo. Kas iti inaramidko, kastanto met ti maaramid kadakuada; matiliw ken maipanawdanto ket maipanda iti sabali a pagilian. **12** Ti prinsipe nga adda kadakuada, ibaklaynanto dagiti gargaretna iti kasipngetan, magnanto iti naabutan a pader. Abutandanto ti pader ket irruardanto dagiti gargaretda sadiay. Abbongannanto ti rupana, tapno saanna a makita ti daga.' **13** Isarwagkonto ti iketko kenkuana ket matiliwto isuna iti palab-ogko; ket ipankonto isuna idiay Babilonia, ti daga dagiti Caldeo, ngem saannanto a makita daytoy. Matayto isuna sadiay. **14** Iwarawarakto met iti amin a paset, dagiti amin nga adda iti aglalawna a mangtultulong kenkuana ken dagiti amin a soldadona, ket mangibaonakto iti kampilan a mangkamat kadakuada. **15** Ket maammoandanto a siak ni Yahweh, inton iwarawarak ida kadagiti nasion ken iwarasko ida iti entero a daga. **16** Ngem ispalekto ti sumagmamano a lallaki kadakuada manipud iti kampilan, iti nakaro a panagbisin, ken iti angol, tapno maisuratda amin

dagiti nakarimrimon nga aramidda iti daga a pangipanak kadakuada, isu a maammoandanto a siak ni Yahweh!" **17** Immay ti sao ni Yahweh kaniak a kunana, **18** "Anak ti tao, agtigergerka a mangan iti tinapaymo ken agpigerger ken agdanagka nga uminum iti danummo. **19** Kalpasanna, ibagam kadagiti tattao iti daga, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo maipapan kadagiti agnanaed iti Jerusalem ken iti daga ti Israel: Agtigtigergerdanto a mangan iti taraonda ken agpigpigergerdanto bayat nga in-inumenda ti danumda, agsipud ta masamsamto dagiti adu unay nga adda iti daga gapu iti kinaranggas dagiti amin nga agnanaed sadiay. **20** Isu a dagiti siudad nga adda agnanaed, agbalinto a langalang, agbalinto a let-ang ti daga; isu a maammoanyonto a siak ni Yahweh!" **21** Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **22** "Anak ti tao, ania daytoy a pagsasao nga ibagbagada iti daga ti Israel, a kunana, 'Naglabasen dagiti aldaw, ngem saan met a napasamak ti sirmata?' **23** Isu nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Pagpatinggaek daytoy nga ibagbagada tapno saanen nga ibaga dagiti tattao daytoy.' Kalpasanna, ipakaammom kadakuada, 'Umadanin dagiti aldaw, ket tunggal sirmata, pumaysonto!' **24** Ta awanton dagiti saan a pudno a sirmata ken dagiti makaallilaw a panagipadto iti uneg ti balay ti Israel. **25** Ta siak ni Yahweh! Agsaoak ken tungpalek dagiti sasao nga ibagak. Saanton a maitantan daytoy a banag. Ta ibagbagak daytoy a sao bayat a sibibiagkayo, dakayo a nasusukir a tattao, ket ipatungpalko daytoy! —Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo." **26** Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **27** "Anak ti tao, denggem! Kinuna ti balay ti Israel, 'Ti sirmata a makitkitana ket mapasamakto iti adu nga al-aldaw manipud ita, ket agipadpadto isuna iti mabayag pay a mapasamak.' **28** Isu nga ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Saanen a maitantan dagiti sasaok, ngem ti sao a naibagakon ket maaramidto—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo!'"

13 Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh, kunana, **2** "Anak ti tao, agipadtoka maibusor kadagiti profeta nga agipadpadto iti Israel, ket ibagam kadagiti agipadpadto kadagiti bukodda a panunot, 'Denggenyo ti sao ni Yahweh! **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Asi pay dagiti maag a profeta a mangsursurot iti bukodda nga espiritu, ngem awan met ti makitkitada! **4** O Israel, dagiti profetayo ket kas kadagiti atap nga aso kadagiti langalang a daga. **5** Saankayo a napan iti nadadael a pader iti aglikmut ti balay ti Israel tapno tarimaanenyo daytoy, iti kasta masalaknibankayo iti gubat iti aldaw ni Yahweh. **6** Saan a pudno dagiti sirmata dagiti tattao ken agipadpadtoda iti saan a pudno, dagiti agkunkuna, "Kastoy, ken kastoy ti pakaammo ni Yahweh." Saan nga imbaon ida ni Yahweh, ngem pinangnamnamada ketdi dagiti tattao a dagiti mensaheda ket pumudnonto. **7** Saan aya a saan a pudno dagiti sirmatayo ken nagipadtokayo kadagiti padto a saan a pudno, dakayo a mangibagbaga, "Kastoy, ken kastoy ti pakaammo ni Yahweh" idinto ta saanko nga imbaga?' **8** Isu a kastoy ni Yahweh nga Apo, 'Gapu ta saan a pudno dagiti sirmatayo ken inuulbod ti imbagbagayo—kastoy ngarud ti pakaammo ni Yahweh maibusor kadakayo: **9** Bumusorto ti imak kadagiti profeta nga inuulbod dagiti sirmatada ken dagiti agipadpadto iti saan a pudno. Awandanto iti panaguummong dagiti tattaok, wenno saandanto a mairaman iti listaan ti balay ti Israel; saandanto a makaapan iti daga ti Israel. Ta maammoanyonto a siak ni Yahweh nga Apo! **10** Gapu iti daytoy, ken gapu ta inyaw-awanda dagiti tattaok a kunada, "Adda kappia iti ayantayo!" idinto ta awan met ti kappia, agar-aramidda iti pader a pintorandanto iti puraw.' **11** Ibagam kadagiti mangpinpintor iti pader iti puraw a pintor, 'Marbanto daytoy; addanto napigsa a tudo, ket mangitinnagakto kadagiti uraro, ken addanto napigsa a bagyo a mangrebba iti daytoy. **12** Makitayonto, marbanto ti pader. Saan kadi nga imbaga dagiti dadduma kadakayo, "Sadino ti ayan ti impintoryo a puraw?'" **13** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, 'Mangiyegakto iti napigsa a bagyo gapu iti nakaro a pungtotko, ken addanto napigsa a tudo gapu iti nakaro a pungtotko! Gapu iti nakaro a pungtotko, naan-anay a dadaelento daytoy dagiti uraro! **14** Ta rebbaekto ti pader a pinintoranyo iti puraw, rebbaekto daytoy agingga nga agpaparang dagiti pundasionna. Isu a marbanto daytoy, ket mapukawkayonto iti tengnga daytoy. Kalpasanna, maammonyonto a siak ni Yahweh! **15** Ta dadaelekto ti pader gapu iti nakaro a pungtotko, ken dagidiay a nangpapuraw iti daytoy. Ibagakto kadakayo, "Awanen ti pader, ken dagiti tattao a nangpapuraw iti daytoy— **16** dagiti profeta iti Israel a nagipadto maipapan iti Jerusalem ken dagiti nakasirmata nga addanto kappia para kenkuana. Ngem awan met ti kappia—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo." **17** Isu a sika, anak ti tao, sangoem dagiti babbai nga annak dagiti tattaom nga agipadpadto iti bukodda a panunot, ket agipadtoka iti maibusor kadakuada. **18** Ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahwehnga Apo: Asi pay dagiti babbai nga agdadait kadagiti banbanag a pagsalamangka a maikabkabil iti imada ken agar-aramid kadagiti belo nga agduduma ti kadakkelna nga isuotda iti uloda, nga us-usarenda a pangallilaw kadagiti tattao. Allilawenyo kadi dagiti tattaok ngem maisalakanyo met dagiti bukodyo a biag? **19** Saandak a rinaem iti sangoanan dagiti tattao gapu laeng iti sangarakem a sebada ken maregmeg a tinapay, tapno mapapatay dagiti tattao a saan a rumbeng a matay, ken tapno maikanawayo ti biag dagiti tattao a rumbeng a saan nga agbiag, gapu kadagiti kinaulbodyo kadagiti tattaok a nakangngeg kadakayo. **20** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: "Kagurak dagiti banag a pagsalsalamangka nga us-usarenyo tapno laeng masiloanyo dagiti biag dagiti tattao a kaslada kadagiti billit. Pudno, pugsatekto dagitoy kadagiti takkiagyo; ket dagiti tattao a siniloanyo a kasla kadagiti billit—Wayawayaakto ida. **21** Pisangekto dagiti beloyo ket ispalek dagiti tattaok manipud iti imayo, tapno saandanton a mapalab-ogan kadagiti imayo. Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh! **22** Gapu ta inupayyo ti puso ti nalinteg a tao babaen kadagiti inuulbod, uray pay saanko a tinarigagayan ti pannakaupayna, ken gapu ta ad-adda ketdi nga inallukoyyo dagiti aramid ti nadangkes a tao tapno saan isuna nga agbaliw ket maisalakanna ti biagna— **23** ngarud, awanton dagiti saan a pudno a sirmatam wenno maisardengton dagiti saan a pudno a padtom, ta ispalekto dagiti tattaok manipud iti imayo. Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh!'"

14 Adda sumagmamano kadagiti panglakayen ti Israel nga immay kaniak ket nagtugawda iti sangoanak. **2** Kalpasanna, immay ti sao ni Yahweh kaniak, a kunana, **3** "Anak ti tao, impapuso dagitoy a lallaki ti panagdayawda kadagiti didiosenda ken nangikabilda iti sangoananda iti pakaitibkulanda a makagapu iti panagbasolda. Rumbeng

kadi pay la a pagdamagandak? **4** Isu nga ipakaammom ken ibagam daytoy kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Tunggal tao iti balay ti Israel a mangipapuso nga agdayaw kadagiti didiosenna wenno dagiti nangikabil iti sangoananda iti pakaitibkulanda a pakaigapuan ti panagbasolda, ket kalpasanna, umasideg iti maysa a profeta—Siak a ni Yahweh, sungbatakto isuna sigun iti bilang dagiti didiosenna. **5** Aramidekto daytoy tapno masublik manen ti puso ti balay ti Israel a naiyadayo kaniak gapu kadagiti didiosenda!' **6** Isu nga ibagam iti balay ti Israel, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Agbabawikayo ken tallikudanyon dagiti didiosenyo! Tallikudanyon dagiti amin a makarimon nga aramidyo! **7** Ta tunggal maysa iti balay ti Israel ken tunggal maysa kadagiti ganggannaet nga agnanaed iti Israel a mangtulaw iti naganko, a mangipapuso nga agdaydayaw kadagiti didiosenna, ken dagiti mangikabil iti sangoananna iti pakaitibkulanna, ket kalpasanna, umasideg iti maysa a profeta tapno birokendak—Siak a ni Yahweh, ti mangsungbatto a mismo kenkuana! **8** Sangoekto dayta a tao ken pagbalinekto isuna a pakaballaagan ken maysa a proberbio, ta ikkatekto isuna iti nagtetengngaaan dagiti tattaok; ket maammoanyonto a siak ni Yahweh! **9** No naallilaw ti maysa a profeta ket agibaga iti mensahe, ngarud, siak a ni Yahweh, allilawekto dayta a profeta; iyunnatkonto ti imak maibusor kenkuana ket dadaelekto isuna manipud kadagiti tattaok nga Israelita. **10** Ket lak-amendanto ti bunga ti basolda; ti basol ti profeta ket maipada iti basol ti tao a nakiuman kenkuana. **11** Gapu iti daytoy, saanton nga maiyaw-awan ti balay ti Israel iti panangsurotda kaniak, saandanto payen a tulawan dagiti bagbagida gapu kadagiti amin a panagsalungasingda. Isudanto dagiti tattaok, ket siakto ti Diosda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo!'" **12** Kalpasanna, immay ti sao ni Yahweh kaniak, a kunana, **13** "Anak ti tao, inton agbasol kaniak ti daga babaen iti panagbasolda, nga isu a pangdusaak kadakuada ken panangisardengko a panangipaay kadagiti taraonda, ken ti panangiyegko iti nakaro a panagbisin ken panangpukawko iti tao ken kadagiti narungsot nga ayup iti daga; **14** ngarud, uray no dagitoy a tallo a lallaki—a Noah, Daniel ken Job—ket adda iti dayta a daga, isuda laeng ti makaispal iti bukodda a biag gapu iti kinalintegda—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **15** No mangibaonak kadagiti narungsot nga ayup iti entero a daga ken pagbalinek nga awan serserbi daytoy tapno agbalin a langalang nga awanton ti tao a makalabas iti daytoy gapu kadagiti narurungsot nga ay-ayup, **16** ngarud, uray no dagitoy met laeng a lallaki ket adda iti daytoy—iti naganko, kuna ti Apo a ni Yahweh—saandanto a maispal uray dagiti bukodda nga annak a lallaki wenno babbai; ti bukodda laeng a biag ti maispaldanto, ngem agbalinto a langalang ti daga! **17** Wenno, no mangibaonak iti kampilan iti dayta a daga a kunak, 'Kampilan, likmutem ti daga ket agpada a patayem ti tao ken ayup'— **18** ngarud, uray no adda dagitoy a tallo a lallaki iti dayta a daga—iti naganko, kuna ni Yahweh nga Apo—saandanto a kabaelan nga ispalen uray dagiti mismo nga annakda a lallaki wenno babbai; ti laeng bukodda a biag ti maispalto. **19** Wenno, no mangibaonak iti angol iti daytoy a daga a kasla ibukbokko ti nakaro a pungtotko maibusor iti daytoy babaen iti panagsayasay ti dara, tapno agpada a matay dagiti tattao ken ayup, **20** ngarud, uray no ni Noah, ni Daniel, ken ni Job ket adda iti dayta a daga—iti naganko, kuna ti Apo a ni Yahweh—saandanto a kabaelan nga ispalen dagiti mismo nga annakda a lallaki wenno babbai, ti laeng bukodda a biag ti maispal gapu iti kinalintegda. **21** Ta kastoy ni Yahweh nga Apo: Awan duadua a pagbalinek a dakdakes pay dagiti banbanag babaen iti panangiyegko iti uppat a pannusa—nakaro a panagbisin, kampilan, dagiti narurungsot nga ayup, ken angol—maibusor iti Jerusalem tapno agpada a matay ti tao ken ayup nga adda kenkuana. **22** Ngem uray no kasta, addanto mabati kenkuana, rummuarto dagiti nakalasat a kaduada dagiti annakda a lallaki ken babbai. Rummuardanto a mapan kenka, ket makitamto dagiti wagas ti panagbiagda ken ar-aramidda, ket maliwliwakanto maipapan iti pannusa nga impalak-amko iti Jerusalem, ken maipapan iti amin a banag nga impalak-amko iti daga. **23** Liwliwaendakanto dagiti nakalasat inton makitam dagiti wagas ti panagbiagda ken ar-aramidda, isu a maammoamto amin dagitoy a banbanag nga inaramidko maibusor kenkuana, a saanko nga inaramid dagitoy nga awan mamaayna! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo."

15 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, kasano koma a nasaysayaat ti puon ti ubas ngem iti uray ania a kayo nga addaan kadagiti sangsanga nga adda iti kakaykayoan iti kabakiran? **3** Makaala kadi dagiti tattao iti kayo manipud iti puon ti ubas tapno usarenna? Wenno, makaaramidda kadi iti pasok manipud iti daytoy tapno pagibitinanda daytoy iti uray ania? **4** Saan! No maipuor daytoy iti apuy a kas pangparubrob, ken no rinunoten ti apuy dagiti pungto daytoy kasta met ti tengngana, adda kadi pay la pakausaranna? **5** Kitaem! Idi saan pay a napuoran daytoy, awan a pulos ti pakausaranna; isu nga awan duadua nga inton rinunoten ti apuy, awan latta ngarud ti pakausaran daytoy! **6** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Saan a kas kadagiti kaykayo iti kabakiran, impaayko a kas pangparubrob iti apuy dagiti puon ti ubas; kastoyto met laeng ti aramidek kadagiti agnanaed iti Jerusalem. **7** Ta sangoekto ida. Uray makarruarda manipud iti apuy, uramento latta ida ti apuy; isu a maammoanyonto a siak ni Yahweh inton sangoek ida. **8** Kalpasanna, pagbalinekto a langalang ti daga, gapu ta nagbasolda— kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo!"

16 Ket nagsao ni Yahweh kaniak a kunana, **2** "Anak ti tao, ipakaammom iti Jerusalem dagiti kinarimonna, **3** ket ipakaammom, 'Kastoy ti kuna ti ni Yahweh nga Apo iti Jerusalem: Ti naggapuam ken ti nakaipasngayam ket iti daga ti Canaan; ti amam ket maysa nga Amoreo, ken ti inam ket maysa a Heteo. **4** Idi aldaw a naipasngayka, saan a pinuted ti inam ti pusegmo, saannaka a binuggoan iti danum wenno lininisan babaen iti asin, wenno binungon. **5** Awan pulos mata a naasi kenka a mangaramid iti aniaman kadagitoy a banbanag kenka, tapno maasi kenka! Iti aldaw a naipasngayka, ket naumsi ti biagmo, naibellengka iti tay-ak. **6** Ngem limmabasak iti ayanmo, ket nakitaka nga agkusaykusay iti bukodmo a dara; isu a kinunak kenka a daradara, "Mabiagka pay!" **7** Pinadakkelka a kas iti mula iti tay-ak. Immaduka ken dimmakkelka, ken nagbalinka nga alahas a pang-arcos. Napasayaat dagiti susom ken immatiddog dagiti buokmo, nupay lamolamoka

ken awan abbongmo. **8** Limmabasak manen iti ayanmo ket minatmatanka. Ket nakitak a dimtengen ti tiempo ti panagayatmo, isu nga inyukradko ti kagayko kenka ket inabbongak ti kinalamolamom. Ket nagsapataak kenka ken nakitulagak kenka—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—ket nagbalinka a kukuak. **9** Isu a diniguska iti danum ken binuggoak ti daram, ket sinapsapoanka iti lana. **10** Kinawesanka iti nabordaan a pagan-anay ken sinandaliasanka iti lalat; binungonka iti napintas a lino ken inabbonganka iti seda. **11** Kalpasanna ket inarkusanka kadagiti alahas, ken kinabilak kadagiti pulseras dagiti imam, ken kuwentas ti tengngedmo. **12** Kinabilak iti singsing ti agongmo ken kadagiti aritos dagiti lapayagmo, ken iti napintas a korona ti ulom. **13** Kastoy ti pannakaarkusmo iti balitok ken pirak, ken nakawesanka iti nasayaat a lino, seda, ken nabordaan a pagan-anay; nangnnganka iti nasayaat nga arina, diro, ken lana, ken pimmintaska iti kasta unay, ket nagbalinka a reyna. **14** Nagdinamag ti kinalatakmo kadagiti nasion gapu iti kinapintasmo, ta awan pagkurangan ti pintasmo iti kinadaeg nga intedko kenka— kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **15** Ngem nagtalekka iti bukodmo a pintas ken nagtigtignayka a kas iti balangkantis gapu iti kinalatakmo; imbukbokmo ti panagbalbalangkantismo kadagiti amin a lumabas. Nagbalinka a sanikua dagidiay a lallaki! **16** Ket innalam dagiti badom ken nagaramidka manipud kadagitoy kadagiti disso a pagdaydayawam a naarkosan iti agduduma a maris, ken nagtigtignayka a kasla balangkantis kadakuada. Daytoy ket saanton a dumteng! Saanton a mapasamak ti kastoy! **17** Innalam dagiti napipintas nga alahas a balitok ken pirak nga intedko kenka ket sinukogmo nga imahen dagiti lallaki a maipaay kenka, ket inaramidmo kadagitoy ti kas iti ar-aramiden ti balangkantis. **18** Innalam dagiti nabordaan a pagan-anaymo ket inkawesmo kadagitoy, ken indatagmo dagiti lanak ken bangbanglok iti sangoananda. **19** Ken ti tinapayko a naaramid manipud iti nasayaat nga arina, lana, ken diro nga intedko kenka—a pinangtaraonko kenka! —indasarmo dagitoy kadakuada tapno mangipaay iti nabanglo nga ayamuom. Pudno a napasamak daytoy! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **20** Ket innalam dagiti annakmo a lallaki ken babbai nga impasngaymo a maipaay kaniak, ket indatonmo ida kadagiti imahen tapno alun-unenda a kas taraon. Bassit kadi laeng a banag ti panagbalbalangkantismo? **21** Pinataymo dagiti annakko ket pinuoram ida nga indaton kadagiti imahen a kas sakripisio. **22** Kadagiti amin a kinarimonmo ken kadagiti panagtigtignaymo a kas balangkantis, saanmo a pinanunot ti maipanggep kadagiti aldaw ti kinaagtutubom, idi a lamolamoka ken awan abbongmo nga agkusaykusay iti daram. **23** Asi pay! Asika pay! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—ngarud, kas kanayunan kadagitoy amin a kinadangkesmo, **24** nangbangonka pay iti disso a pangannongam iti seremonia, ken iti disso a pagdaydayawan kadagiti didiosen iti tunggal pangpubliko a lugar. **25** Nangbangonka kadagiti disso a pagdaydayawan kadagiti didiosen iti pangrugian ti tunggal dalan ket inaramidmo a nakarimrimon ti kinapintasmo, ta inkayangmo dagiti sakam iti tunggal lumabas ken nagar-aramidka kadagiti ad-adu pay a panagbalangkantis. **26** Nagtigtignayka a kas balangkantis kadagiti taga-Egipto, a kaarubam nga addaan kadagiti napalalo a dinederrep a tartarigagay, ken nagar-aramidka kadagiti ad-adu pay nga ar-aramid iti panagbalangkantis isu a napaungetnak. **27** Isu a kitaem! Kabilenka babaen iti imak ken saankan nga ipaayan iti taraon. Iyawatko ti biagmo kadagiti kabusormo nga annak dagiti Filisteo tapno maibabainka gapu iti dinederrep a kababalinmo. **28** Nagtigtignayka a kas iti balangkantis kadagiti taga-Asiria gapu ta saanka a mapnek. Nagtigtignayka a kas iti balangkantis ngem saanka latta a mapnek. **29** Ken nangar-aramidka kadagiti ad-adu pay nga ar-aramid ti panagbalangkantis iti daga dagiti agtagtagilako iti Caldea, ket uray ti panangaramidmo iti daytoy ket saannaka a napennek. **30** Apay a nakapsut unay ta pusom? — kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo— ta inaramidmo amin dagitoy a banbanag nga aramid ti balangkantis ken awan babainna a babai? **31** Idi nangbangonka kadagiti disso a pangannongam iti seremonia iti pangrugian ti tunggal dalan ken nangaramidka kadagiti altar a pagdaydayawan kadagiti didiosen iti tunggal pangpubliko a lugar, nalablabeska ngem iti balangkantis, agsipud ta nagkedkedka nga umawat iti bayad dagiti aramidmo! **32** Sika a mannakikamalala a babai, dagiti ganggannaet ti aw-awatem imbes a ti asawam! **33** Dagiti tattao ti mangbaybayad kadagiti balangkantis, ngem sika ti mangbaybayad kadagiti kaayan-ayatmo ken pasuksukam ida tapno umayda makikaidda kenka dagiti adda iti aglawlawmo gapu iti kinabalangkantismo. **34** Isu nga adda ti naidumaam kadagidiay a babbai, agsipud ta awan ti umay kenka tapno dawatenda a makikaiddaka kadakuada. Ngem ketdi, sika ti mangbaybayad kadakuada! Awan ti mangbaybayad kenka. **35** Ngarud, sika a balangkantis, dumngegka iti sao ni Yahweh! **36** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Gapu ta imparukpokmo ti kinaderrepmo ken impakitam dagiti nalimed a paset ti bagim babaen iti panagbalbalangkantismo kadagiti amin a kaayan-ayatmo ken kadagiti amin a makarimon a didiosen, ken gapu iti dara dagiti annakmo nga intedmo kadagiti didiosem; **37** ngarud, adtoy! Ummongekto dagiti amin a kaayan-ayatmo a naam-ammom, amin dagidiay nga inay-ayatmo ken amin dagidiay a kinaguram, ummongekto amin ida iti aglawlawmo a maibusor kenka. Ipakitakto dagiti nalimed a paset ti bagim kadakuada tapno makitada amin a kinalamolamom! **38** Ta dusaenkanto gapu iti pannakikamalalam ken panangipasayasaymo iti dara, ket iyegkonto kenka ti panangipasayasay iti dara gapu iti pungtot ken ungetko! **39** Iyawatkanto kadagiti imada tapno rebbaenda dagiti disso a pangan-annongam iti seremonia ken dagiti altar a pagdaydayawam kadagiti didiosen, ken labusandakanto ken alaenda dagiti amin nga alahasmo; panawandakanto a lamolamo ken awan abbongna. **40** Ket mangiyegdanto iti adu a tattao a bumusor kenka ket uborendakanto ken rangrangkayendakanto babaen kadagiti kampilanda. **41** Ken puorandanto dagiti babbalaymo ken pagaramidandakanto kadagiti adu a kita ti pannusa iti imatang dagiti adu a babbai, ta pasardengenkanto iti panagbalangkantismo, ken saanmonton a bayadan ti siasinoman kadakuada! **42** Ket pagbaawekto ti pungtotko kenka; panawandakanto ti ungetko, ta mapnekakto, ken saanakton nga agunget. **43** Gapu ta saanmo a linagip dagiti aldaw iti kinaagtutubom idi a pinagkintayegnak gapu iti ungetko kadagitoy amin a banbanag—adtoy!, siak a mismo ti mangiyeg iti pannusa iti bukodmo nga ulo gapu kadagiti inaramidmo —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga

Apo—iti kasta, saankanton nga agaramid iti dakes iti amin a makarimon a wagasmo! **44** Adtoy! Ibaganto dagiti amin nga agsasao kadagiti proberbio maipapan kenka, "No ania ti ina, kasta met ti anakna a babai." **45** Sika ti anak a babai ti inam a nanggulib iti asawana ken kadagiti annakna; ken sika ti kabsat a babai dagiti kakabsatmo a babbai a nanggulib kadagiti assawada ken kadagiti annakda. Maysa a Heteo ti inam ken maysa nga Amoreo ti amam! **46** Ti inauna a kabsatmo a babai ket ti Samaria ken dagiti annakna a babbai ket dagiti agnanaed iti amianan, idinto a ti inaudi a kabsatmo a babai ket dagiti agnanaed iti abagatam, nga isu ti Sodoma ken dagiti annakna a babbai. **47** Ita, saanka a magna kadagiti dalanda wenno kadagiti makarimon nga aramidda, a kasla dagitoy ket babassit unay a banbanag. Pudno, kadagiti amin a wagasmo nagbalinka a nalablabes ngem iti nagbalinanda. **48** Iti naganko a sibibiag a Dios—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo— ti Sodoma a kabsatmo a babai ken dagiti annakna a babbai, ket saan a nakaaramid kadagiti kas iti kadakes dagiti inaramidmo ken dagiti annakmo a babbai! **49** Adtoy! Daytoy ti basol ti kabsatmo a babai a ti Sodoma: natangsit isuna iti kinawayana, saan a naannad ken awan bibiangna kadagiti banbanag. Saanna a pinapigsa dagiti ima dagiti nakurapay ken agkasapulan a tattao. **50** Natangsit isuna ken nagar-aramid kadagiti makarimon iti sangoanak, isu nga inikkatko ida a kas iti nakitam. **51** Uray ti Samaria ket saan a nakaaramid iti uray man laeng koma kagudua dagiti basbasol nga inaramidmo; ngem ketdi, nangaramidka kadagiti ad-adu a makarimon a banbanag ngem kadagiti inaramidda, ket impakitam a nasaysayaat dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika gapu kadagiti amin a makarimon a banbanag nga inaramidmo! **52** Nangnangruna kenka, ipakitam ti bukodmo a pannakaibabain; iti kastoy a wagas, impakitam a nasaysayaat dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika, gapu kadagiti basbasol nga inaramidmo kadagidiay amin a makarimon a wagas. Kasla nasaysayaat itan dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika. Nangnangruna kenka, ipakitam ti bukodmo a pannakaibabain, ta iti kastoy a wagas, impakitam a nasaysayaat dagiti kakabsatmo a babbai ngem sika. **53** Ta isublikto dagiti kinabaknangda—dagiti kinabaknang ti Sodoma ken dagiti annakna a babbai, ken dagiti kinabaknang ti Samaria ken dagiti annakna a babbai; ngem dagiti kinabaknangmo ket addanto kadakuada. **54** Kadagitoy a banbanag ket ipakitamto ti pannakaibabainmo; maibabainkanto gapu kadagiti banbanag nga inaramidmo, ken iti kastoy a wagas ket agbalinkanto a liwliwa kadakuada. **55** Isu a maisublinto dagiti kakabsatmo a babbai a Sodoma ken dagiti annakna a babbai kadagiti sigud a kasasaadda, ken uray ti Samaria ken dagiti annakna a babbai ket maisublinto met iti sigud a kasasaadda. Ket sika ken dagiti annakmo a babbai ket maisublinto met iti sigud a kasasaadyo. **56** Uray ti kabsatmo a Sodoma ket saan a dinakamat ti ngiwatmo kadagidi aldaw a naparammagka, **57** sakbay a naibutaktak ti kinadangkesmo. Ngem ita ket maysaka a banag a pagang-angawan dagiti annak a babbai ti Edom ken dagiti amin nga annak a babbai dagiti Filisteo nga adda iti aglawlawna. Umsiendakanto dagiti tattao iti aglawlawmo. **58** Ipakitamto ti pannakaibabainmo ken dagiti makarimon nga aramidmo! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh! **59** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Tratoenka a kas iti panangtratok iti siasinoman a mangumsi iti insapatana tapno madadaelna ti katulagan. **60** Ngem siak a mismo ket lagipekto ti nagtulaganta kadagidi aldaw ti kinaagtutubom, ket mangipasdekakto iti agnanayon a katulagak kenka. **61** Ket malagipmonto dagiti wagasmo ket mababainkanto inton awatem dagiti inauna a kakabsatmo a babbai ken dagiti inaudi a kakabsatmo a babbai. Itedkonto ida kenka a kas annakmo a babbai, ngem saan a gapu iti nakitulagam kaniak. **62** Siak a mismo ket ipasdekkonto ti tulagko kenka, ket maammoamto a Siak ni Yahweh! **63** Gapu kadagitoy a banbanag, malagipmonto amin a banbanag ket agbainkanto, isu a saanmonto nga iyungap ta ngiwatmo tapno agsao gapu iti bainmo, inton pakawanenka gapu kadagiti amin nga inaramidmo—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.'"

17 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, mangtedka iti maysa burburtia ket ibagam daytoy a pangngarig iti balay ti Israel. **3** Ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Adda maysa a dakkel nga agila a dadakkel dagiti payakna ken atitiddog dagiti pawisna, napuskol dagiti dutdotna, ken agduduma ti marisna ti napan idiay Lebanon ket nagdisso iti murdong ti kayo a sedro. **4** Nangtukkol daytoy kadagiti murdong dagiti sanga ket impanna dagitoy idiay daga ti Canaan; inmulana dagitoy iti siudad dagiti agtagtagilako. **5** Nangala met daytoy iti sumagmamano a bukel iti daga ket inmulana iti daga a nakasaganan a mamulaan. Inmulana daytoy iti abay ti nalawa a pagayusan ti danum a kas iti pakaimulaan ti kimmawayan a kayo. **6** Kalpasanna, nagtubo daytoy ket nagbalin nga ubas a nagdalapdap iti daga. Nagturong iti ayan ti agila dagiti sangana, ket immuneg dagiti ramutna iti daga. Isu a nagbalin daytoy nga ubas, ket nangpataud iti adu sangsanga ken adu a saringit. **7** Ngem adda sabali pay a dakkel nga agila nga addaan kadagiti dadakkel a payak ken napupuskol a dutdot. Ket pagammoan! Inturong daytoy nga ubas dagiti ramutna iti ayan ti agila, ket manipud iti nakaimulaan ti ubas, inyunnatna dagiti sangana iti ayan ti agila tapno masibugan daytoy. **8** Naimula daytoy iti nadameg a daga iti abay ti nalawa a pagayusan ti danum tapno makapagsanga ken makapagbunga daytoy, tapno agbalin a napintas unay nga ubas! **9** Ibagam kadagiti tattao, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Agbiag kadi daytoy? Saannanto kadi a paruten daytoy ken saanna kadi a rurosen dagiti bungana iti kasta magango dagiti nalangto a bulongna? Saan a kasapulan ti napigsa a takkiag wenno adu a tattao tapno maparut daytoy. **10** Isu a kitaem! Dumakkelto kadi daytoy kalpasan a naimula? Saanto kadi a magango daytoy inton pul-oyan ti angin nga agtaud iti daya? Naan-anay a magangonto daytoy iti nakaimulaanna.'" **11** Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **12** "Kasaritam dagiti nasukir a tattao, 'Saanyo kadi nga ammo ti kaipapanan dagitoy a banbanag? Denggenyo! Immay iti Jerusalem ti ari ti Babilonia ket innalana ti ari ken dagiti prinsipena ket inkuyogna ida nga impan iti Babilonia. **13** Kalpasanna, nangala iti maysa kadagiti kaputotan ti ari, nakitulag isuna kenkuana ket pinagsapatana isuna. Ket impanawna dagiti nabibileg a tattao iti daga, **14** tapno pumanglaw ti pagarian ket saan daytoy a tumangsit. Babaen iti panangtungpalna iti tulagna, makalasatto ti daga. **15** Ngem bimmusor kenkuana ti ari ti Jerusalem babaen iti panangibaonna kadagiti opisialna idiay Egipto, tapno mapanda agkiddaw kadagiti kabalio ken armada. Agballigi kadi isuna? Makalibas kadi ti mangar-

aramid kadagitoy a banbanag? No saanna a tungpalen ti tulag, makalibas kadi isuna? **16** Iti naganko! — kastoy ti pakaammo ni Yahweh Apo— awan duadua a matayto isuna iti daga ti ari a nangisaad kenkuana a kas ari, ti ari nga akinsapata iti inumsina, ken ti akin-tulag iti saanna a tinungpal. Matayto isuna iti tengnga ti Babilonia! **17** Ket ti Faraon ken dagiti agkakapigsa nga armadana ken ti naummo-ummong nga adu a lallaki a mannakigubat, saandanto a salakniban isuna iti gubatan, inton agigabsuon ken agipatakder dagiti taga-Babilonia kadagiti banag ket makaulida iti pader a mangdadael iti adu a biag. **18** Ta inumsi ti ari ti sapatana babaen iti saanna a panangtungpal iti tulag. Pudno nga intayagna ti imana tapno agkari, ngem naaramidna amin dagitoy a banag. Saanto isuna a makalibas. **19** Ngarud— kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo — iti naganko, saan kadi a ti sapatak ti inumsina, ken ti tulagko ti saanna a tinungpal? Isu nga iyegkonto kenkuana ti pannusa! **20** Isarwagkonto kenkuana ti iketko ket matiliwto isuna babaen iti iketko. Ket ipankonto isuna idiay Babilonia ket ukomekto isuna sadiay gapu iti kinatraidor nga inaramidna idi liniputannak! **21** Ket amin dagiti nakalasat iti armadana, mapasagto babaen iti kampilan, ket dagiti mabati, maiwarawaradanto iti amin a paset. Kalpasanna, maammoanyonto a siak ni Yahweh; Impakaammok daytoy a mapasamakto!' **22** Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, 'Isu a siakto a mismo ti mangputed iti murdong ti kayo a sedro, ket imulakto daytoy iti adayo manipud iti naganus a saringitna. Tukkolekto daytoy, ket siakto a mismo ti mangimula iti daytoy iti nangato a bantay! **23** Imulakto daytoy kadagiti bantay ti Israel tapno agsanga ken agbunga, ket agbalinto a narukbos a sedro, iti kasta, amin a billit ket agnaeddanto iti daytoy. Agumokdanto kadagiti sangana. **24** Kalpasanna, amin dagiti kaykayo iti tay-ak, maammoanda a siak ni Yahweh; Pukanekto dagiti natatayag a kaykayo; Padakkelekto dagiti nababa a kaykayo! Pagangoekto dagiti masibsibugan a kayo; Palangtoekto dagiti nagango a kayo! Siak ni Yahweh; Ipakaammok a mapasamakto daytoy, ket inaramidkon daytoy!'"

18 Nagsao manen ni Yahweh kaniak a kunana, **2** "Ania ti kayatyo a sawen, dakayo a mangus-usar iti daytoy a proberbio maipanggep iti daga ti Israel a kunkunayo, 'Nangan dagiti nagannak kadagiti naalsem nga ubas, ket dagiti ngipen dagiti annak ti naalino?' **3** Iti naganko a sibibiag a Dios—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—saanyonton nga aramatenen daytoy a proberbio iti Israel. **4** Adtoy! Kukuak ti tunggal biag! Ken kasta met ti biag dagiti nagannak, ken ti biag dagiti annak: kukuak ida! Ti tao nga agbasbasol isu ti matay! **5** Ngem no ti maysa a tao ket nalinteg ken ipatpatungpalna ti hustisia ken kinalinteg— **6** no saan isuna a nangan kadagidiay a bantay a pagdaydayawan kadagiti didiosen, ken saanna nga inkita dagiti matana kadagiti didiosen ti balay ti Israel—no saanna a tinulawan ti asawa ti kaarrubana, wenno inasitgan ti maysa a babai a madama iti binulan a panagreglana— **7** no saanna nga indadanes ti siasinoman ngem ketdi insublina ti insalda ti nakautang—no saanna nga innala ti natakaw, ngem ketdi itedanna kadagiti taraonna dagiti mabisin ken kawesanna dagiti lamolamo; **8** no saanna a paanakan dagiti ipautangna, wenno umawat iti nalabes a ganansya—no ipatungpalna ti hustisia ken ipasdekna ti kinapudno iti nagbabaetan dagiti tattao— **9** no pagtulnoganna dagiti alagadek ken tungpalenna dagiti paglintegak tapno agtignay a sipupudno—daytoy a tao ket nalinteg; agbiagto isuna! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **10** Ngem no addaan isuna iti naranggas nga anak a lalaki a mammapatay ken mangar-aramid iti aniaman kadagitoy a banbanag— **11** uray no ti amana ket saanna nga ar-aramiden ti aniaman kadagitoy a banbanag—ngem no ti anakna a lalaki ket mangan kadagidiay a bantay a pagdaydayawan kadagiti didiosen ken tulawanna ti asawa ti kaarrubana— **12** no idadanesna dagiti nakurapay ken agkasapulan, no agsamsam isuna ken agtakaw ken saanna nga isubli ti naisalda kenkuana, no ikitana dagiti matana kadagiti didiosen wenno agaramid kadagiti makarimon; **13** no paanakanna dagiti ipautangna wenno umawat kadagiti sinasaur a ganansya, rumbeng kadi nga agbiag isuna? Saan isuna nga agbiag! Inaramidna amin dagitoy a makarimon a banbanag. Awan duadua a matay isuna; ti darana ket addanto kenkuana. **14** Ngem adtoy! No maaddaan isuna iti anak a makakitkita kadagiti amin a basbasol nga inaramid ti amana, ken no isuna a mismo ket managbuteng iti Dios ken saanna nga ar-aramiden dagiti kakasta a banbanag— **15** no saan isuna a mangan kadagidiay a bantay a pagdaydayawan kadagiti didiosen, wenno ikita dagiti matana kadagiti didiosen ti balay ti Israel—no saanna a tulawan ti asawa ti kaarrubana; **16** no saanna nga idadanes ti siasinoman, no saan nga agsamsam iti salda, wenno saanna nga alaen dagiti natakaw, ngem ketdi ikkanna kadagiti taraonna dagiti mabisin ken kawesanna dagiti lamolamo— **17** no saanna nga inukom dagiti nakurapay ken saanna a paanakan ti ipautangna wenno umawat iti sinasaur a ganansya; no ipatungpalna dagiti bilinko ken agtulnog kadagiti alagadek, saanto ngarud a matay isuna gapu iti basol ti amana. Awan duadua nga agbiagto isuna! **18** Agsipud ta indadanes ti amana dagiti dadduma babaen iti panangsaur ken tinakawanna ti kabsatna, ken inaramidna ti saan a nasayaat kadagiti tattaona—ngarud, matayto isuna gapu iti basolna. **19** Ngem kunayo, 'Apay a saan a baklayen ti anak ti basol ti amana?' Gapu ta ipatpatungpal ti anak ti hustisia ken kinalinteg ken tungpalenna dagiti amin nga alagadek; ar-aramidenna dagitoy. Awan duadua nga agbiagto isuna! **20** Ti agbasbasol ket isu ti matay. Saan a baklayen ti anak ti basol ti amana, ken saan a baklayen ti ama ti basol ti anakna. Ti kinalinteg ti tao nga agtigtignay a sililinteg ket addanto kenkuana, ken ti kinadangkes ti dakes a tao ket addanto kenkuana. **21** Ngem no tallikudan ti nadangkes dagiti amin a basol nga inaramidna, ket tungpalenna dagiti amin nga alagadek ken ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg, awan ngarud duadua nga agbiagto isuna ket saan a matay. **22** Amin dagiti basol nga inaaramidna ket saanton a malagip a maibusor kenkuana. Agbiagto isuna babaen iti kinalinteg nga ar-aramidenna. **23** Agragsakak aya unay iti pannakatay ti nadangkes ket saan nga iti panangtallikudna iti dalanna tapno agbiag isuna? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo— **24** Ngem no ti nalinteg a tao ket tallikudanna ti kinalintegna ket agaramid iti dakes ken agaramid kadagiti makarimon a kas kadagiti makarimon nga ar-aramiden dagiti nadangkes a tattao, apay agbiagto aya isuna? Amin dagiti nalinteg nga inaramidna ket saanton a malagip inton panawannak gapu iti panagsalungasingna. Matayto ngarud isuna gapu kadagiti basol nga inar-aramidna. **25** Ngem kunayo, 'Saan a sililinteg nga agtigtignay ti Apo!'

Dumngegka, balay ti Israel! Saanak aya a sililinteg nga agtigtignay? Saan aya a dakayo ti saan a sililinteg nga agtigtignay? **26** Inton tallikudan ti nalinteg a tao ti kinalintegna ket agbasol, ket matay gapu kadagitoy, matayto ngarud isuna gapu iti basol nga inaramidna. **27** Ngem no tallikudan ti nadangkes a tao dagiti nadangkes nga aramidna ket ipatungpalna ti hustisia ken kinalinteg, mataginayonnanto ngarud ti biagna! **28** Ta nakita ken tinallikudanna dagiti panagsalungasing nga inaramidna. Agbiagto isuna; Saanto isuna a matay! **29** Ngem kuna ti balay ti Israel, 'Saan a sililinteg nga agtigtignay ti Apo!' Kasano a saanak nga agtigtignay a sililinteg, O balay ti Israel? Ken kasano nga agtigtignaykayo a sililinteg? **30** Ngarud, ukomekto ti tunggal maysa kadakayo segun kadagiti aramidna, O balay ti Israel! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. Agbabawikayo ket tallikudanyo dagiti amin a panagsalungasingyo tapno saan nga agbalin dagitoy a basol a pakaitibkolanyo. **31** Iwaksiyo dagiti amin a panagsalungasing nga inaramidyo; pabaroenyo ti puso ken espirituyo. Ta apay a rumbeng a mataykayo, O balay ti Israel? **32** Ta saanak nga agragsak iti pannakatay dagiti matay—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—isu nga agbabawikayo ket agbiagkayo!"

19 "Isu a sika! Ikantam daytoy a panagunnoy a maibusor kadagiti mangidadaulo iti Israel **2** ket kunaem, 'Siasino ti inam? Maysa a kabaian a leon a nagnaed kadagiti kalakian nga urbon ti maysa a leon; iti nagtetengngaan dagiti bumaro a leon, tinaraonanna dagiti urbonna. **3** Ket pinadakkelna ti maysa kadagiti urbonna agingga a nagbalin a bumaro a leon a nakasursuro a mangrangkay kadagiti biktimana. Naglamut isuna kadagiti tattao. **4** Ket nangngeg dagiti nasion ti maipanggep kenkuana. Natiliw isuna iti palab-ogda, ket impanda iti daga ti Egipto babaen kadagiti kallawit. **5** Ket nakitana nga uray no nagur-uray isuna iti panagsublina, napukawen ti namnamana, isu a nangala isuna iti maysa pay kadagiti urbonna ket pinadakkelna agingga a nagbalin a bumaro a leon. **6** Nakipagdakiwas daytoy a bumaro a leon kadagiti padana a leon. Bumaro isuna a leon ket nasursurona ti mangrangkay kadagiti biktimana; naglamut isuna kadagiti tattao. **7** Ket rinamesna dagiti balo dagiti napapatayna ken dinadaelna dagiti siudadda. Ket nabaybay-an ti daga ken amin a linaonna gapu iti uni ti panagngerngerna! **8** Ngem immay dagiti nasion a maibusor kenkuana manipud kadagiti kabangibang a probinsia; inwayatda dagiti iketda kenkuana. Natiliw isuna iti palab-ogda. **9** Inkabilda isuna iti tangkal babaen iti kallawit ket impanda iti ari ti Babilonia. Impanda isuna kadagiti sarikedked dagiti bantay tapno saanen a mangngeg ti timekna kadagiti bantay ti Israel. **10** Maiyarig ti inam iti ubas a naimula iti daram iti abay ti danum. Nabunga isuna ken adu ti sangana gapu iti kinawadwad ti danum. **11** Addaan isuna kadagiti natitibker a sanga nga agpaay a setro ti pangulo, ken maidaydayaw ti kinatayagna kadagiti sanga dagiti kaykayo nga adda iti aglawlawna. **12** Ngem naparut ti ubas gapu iti pungtot ket naibelleng iti daga, ket pinagango ti angin manipud daya ti bungana. Nasip-ak dagiti natibker a sangana ket nalaylay; inuram ti apuy dagitoy. **13** Isu nga ita naimula isuna iti let-ang, iti daga a natikag ken namaga. **14** Ta adda apuy a rimmuar manipud kadagiti dadakkel a sangana ket pinuoran daytoy dagiti bungana. Awanen ti natibker a sangana, awanen ti setro nga agturay.' Daytoy ket un-unnoy a maikantanto a kas panagunnoy."

20 Napasamak nga iti maikapito a tawen, iti maikasangapulo nga aldaw iti maikalima a bulan, immay dagiti panglakayen ti Israel tapno makiumanda kenni Yahweh ket nagtugawda iti sangoanak. **2** Ket nagsao ni Yahweh kaniak a kunana, **3** "Anak ti tao, ipakaammom kadagiti panglakayen ti Israel a kunam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Immaykayo kadi tapno agsaludsod kaniak? Iti naganko a sibibiag a Dios, saandak a mapagsaludsodan! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.' **4** Ukomem kadi ida? Mangukomka kadi anak ti tao? Ipakaammom kadakuada dagiti kinadakes dagiti ammada! **5** Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Iti aldaw a pinilik ti Israel ket intayagko ti imak tapno agsapataak kadagiti kaputotan ti balay ni Jacob, ken impakaammok ti bagik kadakuada iti daga ti Egipto. Idi intayagko ti imak tapno agsapataak kadakuada, kinunak, "Siak ni Yahweh a Diosyo"— **6** iti dayta nga aldaw ket intayagko ti imak tapno isapatak kadakuada nga iruarko ida iti daga ti Egipto ket ipanko ida iti daga a pinilik a nasayaat para kadakuada. Daga daytoy nga agay-ayus iti gatas ken diro; isu ti kapipintasan a daga kadagiti amin a daga! **7** Kinunak kadakuada, "Tunggal maysa ket ibellengna dagiti makarimon a banbanag a daydayawenna ken dagiti didiosen ti Egipto. Saanyo a rugitan dagiti bagbagiyo; Siak ni Yahweh a Diosyo." **8** Ngem nagrebeldeda kaniak ket saanda kayat ti dumngeg kaniak. Saan nga imbelleng ti tunggal maysa dagiti makarimon a banbanag a daydayawenna wenno binaybay-an dagiti didiosen ti Egipto, isu nga inkeddengko nga ibuyatko ti pungtotko kadakuada tapno mapnek ti ungetko kadakuada iti daga ti Egipto. **9** Nagtignayak gapu iti naganko tapno saan a matulawan daytoy iti imatang dagiti nasion a pagnanaedanda. Impakaammok ti bagik kadakuada, iti imatangda, babaen iti panangiruarko kadakuada iti daga ti Egipto. **10** Isu nga inruarko ida iti daga ti Egipto ket impanko ida iti let-ang. **11** Kalpasanna, intedko kadakuada dagiti alagadek ken impakaammok kadakuada dagiti lintegko, a pagbiagan ti maysa a tao no agtulnog kadagitoy. **12** Intedko met kadakuada ti Aldaw a Panaginana a kas pagilasinan iti nagbaetanmi, tapno maammoanda a Siak ni Yahweh a nangidaton kadakuada kaniak. **13** Ngem nagrebelde kaniak ti balay ti Israel idi addada iti let-ang. Saanda a nagtulnog kadagiti alagadek; ngem ketdi, linaksidda dagiti lintegko, a pagbiagan ti maysa a tao no agtulnog kadagitoy. Tinulawanda iti kasta unay ti Aldaw a Panaginana, isu a kinunak nga ibuyatko ti pungtotko kadakuada iti let-ang tapno mapapatayda. **14** Ngem nagtignayak gapu iti naganko tapno saan a matulawan daytoy iti imatang dagiti nasion a nakaimatang iti panangiruarko kadakuada iti Egipto. **15** Isu nga intag-ayko manen ti imak tapno isapatak kadakuada idiay let-ang a saanko ida nga ipan iti daga nga itedko kadakuada, daga nga agay-ayus iti gatas ken diro, nga isu ti kapipintasan a daga kadagiti amin a daga. **16** Insapatak daytoy gapu ta linaksidda dagiti lintegko ken saanda a nagtulnog kadagiti alagadek, ken tinulawanda ti Aldaw a Panaginana, agsipud ta sinurot dagiti pusoda dagiti didiosenda. **17** Ngem naasi dagiti matak kadakuada gapu iti pannakadadaelda, isu a saanko ida a pinukaw idiay let-ang. **18** Kinunak kadagiti annakda a lallaki ken babbai idiay let-ang, "Saankayo nga agtulnog kadagiti alagaden dagiti nagannakyo; saanyo a tungpalen dagiti

lintegda wenno tulawan dagiti bagbagiyo babaen kadagiti didiosen. **19** Siak ni Yahweh a Diosyo! Agtulnogkayo kadagiti alagadek; tungpalenyo dagiti bilinko ken agtulnogkayo kadagitoy! **20** Ngilinenyo ti Aldaw a Panaginana tapno agbalinto daytoy a pagilasinan iti nagbaetantayo, tapno maammoanyo a Siak ni Yahweh a Diosyo." **21** Ngem nagrebelde kaniak dagiti annakda a lallaki ken babbai. Saanda a nagtulnog kadagiti alagadek wenno tinungpal dagiti bilinko, a pagbiagan ti maysa a tao no agtulnog kadagitoy. Tinulawanda ti Aldaw a Panaginana, isu nga inkeddengko nga ibuyatko ti pungtotko kadakuada idiay let-ang. **22** Ngem inggawidko ti imak ket nagtignayak gapu iti naganko, tapno saan a matulawan iti imatang dagiti nasion a nakaimatang iti panangiruarko kadagiti Israelita idiay Egipto. **23** Intag-ayko manen ti imak idiay let-ang, tapno isapatak kadakuada nga iwarasko ida kadagiti nasion ken iwarawarak ida kadagiti daga. **24** Inkeddengko nga aramidek daytoy agsipud ta saanda a nagtulnog kadagiti lintegko, ken agsipud ta linaksidda dagiti alagadek ken tinulawanda ti Aldaw a Panaginana. Tartarigagayan dagiti matada dagiti didiosen dagiti nagannakda. **25** Kalpasanna, inikkak pay ida kadagiti saan a nasayaat nga alagaden, ken kadagiti linteg a saan a makaited iti biag. **26** Pinagbalinko ida a narugit babaen kadagiti sagutda, idi pinuoranda ti tunggal inauna nga anak dagiti babbai. Inaramidko daytoy tapno pagbutngek ida tapno maammoanda a Siak ni Yahweh!' **27** Ngarud, anak ti tao, ipakaammom daytoy iti balay ti Israel; ibagam kadakuada, 'Kastoy ni Yahweh nga Apo: Tinabbaawandak dagiti nagannakyo babaen iti panangpanawda kaniak. Inaramidda daytoy iti kastoy a wagas: **28** idi impanko ida iti daga nga insapatak nga itedko kadakuada, idi nakitada dagiti amin a nangangato a turod ken dagiti narukbos a kayo, ket sadiay ti nangidatonanda kadagiti sakripisioda ket pinagpungtotdak babaen iti panangidatonda sadiay. Sadiay met ti nangpuoranda kadagiti nabanglo nga insenso ken nangibukbokanda kadagiti datonda a mainum. **29** Ket sinaludsodko kadakuada, "Ania aya daytoy a nangato a lugar a pangium-umayanyo kadagiti datonyo?" Isu a napanaganan iti Bamah ti bantay agingga ita nga aldaw.' **30** Ibagam ngarud iti balay ti Israel, 'Kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo: Apay aya a rugitanyo dagiti bagbagiyo babaen iti panangtuladyo kadagiti aramid dagiti nagannakyo? Ken apay aya nga agtigtignaykayo a kasla balangkantis, nga agbirbirok kadagiti makarimon a banbanag? **31** Ta idi indatonyo dagiti sagutyo ken pinuoranyo dagiti annakyo a lallaki, rinugitanyo dagiti bagbagiyo gapu kadagiti amin a didiosenyo agingga iti daytoy agdama nga aldaw. Isu a rumbeng kadi a mapagsaludsodandak, O balay ti Israel? Iti naganko a sibibiag a Dios—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—saandak a mapagsaludsodan! **32** Pumudnonto dagiti panpanunotenyo. Kunayo, "Agbalintayo a kasla kadagiti dadduma a nasion, a kasla kadagiti puli kadagiti dadduma a daga nga agdaydayaw iti kayo ken bato!" **33** Iti naganko a sibibiag a Dios—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—awan duadua nga iturayankayonto babaen iti nabileg nga imak ken nakaunnat a takkiagko, ken iti pungtotko a maibuyatto kadakayo! **34** Iruarkayonto manipud kadagiti dadduma a tattao ken ummongenkayonto manipud kadagiti pagilian a nakaiwarawaraanyo. Aramidekto daytoy babaen iti nabileg nga imak ken iti pungtotko a maibuyat. **35** Kalpasanna, ipankayonto iti let-ang dagiti tattao, ket sadiayto ti pangukomak kadakayo iti rupanrupa. **36** Kas iti panangukomko kadagiti ammayo idiay let-ang iti daga ti Egipto, kastanto met ti panangukomko kadakayo! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **37** Paglasatenkayonto iti baba ti sarukodko, ken isinggalutkayonto iti tulag; **38** Ikkatekto kadakayo dagiti nasukir ken dagiti mangsalsalungasing kaniak. Iruarkonto ida iti daga a pagnanaedanda a kas ganggannaet, ngem saandanto a sumrek iti daga ti Israel. Iti kasta, maammoanyonto a Siak ni Yahweh! **39** Isu a kenka, balay ti Israel, kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Tunggal maysa kadakayo ket mapan kadagiti bukodna a didiosen. Agdayawkayo kadagitoy no saanyo kayat a dumngeg kaniak, ngem nasken a saanyon a tulawan ti nasantoan a naganko babaen kadagiti sagutyo ken kadagiti didiosenyo. **40** Ta iti nasantoan a bantayko, iti tapaw ti bantay ti Israel—kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo—dayawendakto sadiay ti amin a balay ti Israel nga adda iti daga. Maragsakanakto a mangkiddaw kadagiti datonyo sadiay, ken kasta met kadagiti umuna a bunga ti sagutyo agraman dagiti amin a nasantoan a kukuayo. **41** Awatenkayonto a kas iti nabanglo nga insenso inton iruarkayo manipud kadagiti tattao ken ummongenkayo manipud kadagiti pagilian a nakaiwarawaraanyo. Ipakitakto a nasantoanak kadakayo tapno makita dagiti nasion. **42** Kalpasanna, inton ipankayo iti daga ti Israel, iti daga nga insapatak nga ited kadagiti nagannakyo, maammoanyonto a siak ni Yahweh. **43** Ket malagipyonto dagiti dakes a wagasyo ken ti amin nga aramidyo a namagbalin kadakayo a narugit, ket kagurayonto dagiti bagbagiyo iti bukodyo met laeng a panagkita gapu kadagiti amin a dakes nga inaramidyo. **44** Maammoanyonto ngarud a siak ni Yahweh inton aramidek daytoy kadakayo gapu iti naganko, saan a gapu kadagiti dakes a wagasyo wenno kadagiti narugit nga aramidyo, O balay ti Israel! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.'" **45** Ket nagsao ni Yahweh kaniak a kunana, **46** "Anak ti tao, sumangoka kadagiti akin-abagatan a daga, ket agsaoka maibusor iti abagatan; agipadtoka maibusor iti kabakiran ti Negeb. **47** Ibagam iti kabakiran ti Negeb, 'Denggem ti pakaammo ni Yahweh! Kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Kitaem, mangpasgedakto iti apuy kenka. Uramento daytoy ti amin a nalangto a kayo ken ti amin a nagango a kayo nga adda kadakayo. Saanto a maiddep ti sumsumged nga apuy; mapuoranto ti tunggal rupa manipud iti abagatan agingga iti amianan. **48** Ket makitanto ti amin a lasag a siak ni Yahweh inton pasgedak ti apuy, ken saanto a maiddep daytoy.'" **49** Ket kinunak, "O Apo a Yahweh, kunkunada kaniak, 'Saan aya a mannanao laeng isuna kadagiti pangngarig?'"

21 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, sumangoka iti Jerusalem, ken agsaoka a maibusor kadagiti lugar a pagdaydayawanda; agipadtoka iti maibusor iti daga ti Israel. **3** Ibagam iti daga ti Israel, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh: Adtoy! Bumusorak kenka! Asutekto ti kampilanko manipud iti kaluban daytoy ket isinak manipud kenka ti nalinteg ken nadangkes a tao! **4** Iti kasta, maisinak manipud kenka ti nalinteg ken ti nadangkes a tao, rummuarto ti kampilanko manipud iti kaluban daytoy a maibusor iti amin a lasag manipud iti abagatan agingga iti amianan. **5** Ket maammoanto ti amin a lasag a Siak a ni Yahweh, ket inasutko ti kampilanko manipud iti kaluban daytoy. Ket saanton a maikaluban daytoy!' **6** Ket sika, anak

ti tao, agasugka a kasla bumtak ti barukongmo! Agasugka iti nasaem iti imatangda! **7** Kalpasanna, mapasamakto nga agsaludsodda kenka, 'Ania aya ti makagapu nga agas-asugka? Ket kunaemto, 'Gapu kadagiti damag nga um-umay, ta tunggal puso ket mapukawanto iti namnama, ken tunggal ima ket agleppayto! Tunggal espiritu ket agkapuyto, ken tunggal tumeng ket agkutukotto a kasla danum nga agayos. Adtoy! Um-umayen ken awan duadua a matungpalto daytoy! —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo.'" **8** Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **9** "Anak ti tao, agipadtoka ken ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo: Ibagam: Maysa a kampilan! Maysa a kampilan! Mapatademto ken mapasilengto daytoy! **10** Mapatademto daytoy tapno makapapatay iti adu! Mapasilengto daytoy iti kasta aggilap a kasla kimat! Rumbeng aya nga agrag-otayo iti setro ti anakko? Ti um-umay a kampilan ket kagurgurana unay ti tunggal kasta a baston! **11** Isu a maipaimanto ti kampilan tapno mapasileng, ket kalpasanna, tapno petpetan ti ima! Napatadem ti kampilan! Ket napasileng daytoy tapno maited iti ima ti maysa a mammapatay!' **12** Agkiddawka iti tulong ken agdung-awka, anak ti tao! Ta immay dayta a kampilan kadagiti tattaok! Karaman dagiti amin a mangidadaulo ti Israel a papatayen daytoy a kampilan! Isuda dagiti tattaok, isu a danugem ti barukongmo gapu iti ladingit! **13** Ta addanto ti pannubok, ngem kasano no saan nga agnanayon dayta a setro? —kastoy ti pakaammo ni Yahweh nga Apo. **14** Ita, sika nga anak ti tao, agipadtoka ken agtipatka, ta rumautto ti kampilan uray iti mamintallo a daras! Maysa a kampilan para kadagiti mapapatay! Maysa a kampilan para kadagiti adu a mapapatay, a mangrangrangkay kadakuada iti sadinoman a disso! **15** Tapno agkebba ti pusoda ken tapno umadu dagiti pakaitibkulanda, inkabilko ti mammapatay a kampilan kadagiti ruanganda! Asida pay! Naaramid daytoy a kasla kimat, naisagana a pangpapatay! **16** Sika a kampilan! Tumagbatka iti kannawan! Tumagbatka iti kannigid! Mapanka iti sadinoman a kayat a papanan dagiti tademmo. **17** Ta agtipatakto, ket kalpasanna, pabaawekto ti nakaro a pungtotko! Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy!" **18** Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **19** "Ita, sika nga anak ti tao, mangaramidka iti dua a kalsada para iti umay a kampilan ti ari ti Babilonia. Ti dua a kalsada ket mangrugi iti maymaysa a daga, ken ti maysa a poste ket maysa a pagilasinan kadagiti kalsada a mangitunda a mapan iti maysa a siudad. **20** Mangikabilka iti pagilasinan iti maysa a kalsada para iti armada ti Babilonia a mapan iti Rabba, a siudad dagiti Ammonita. Mangikabilka iti pagilasinan iti maysa pay a kalsada a mangiturong iti armada a mapan iti Juda ken iti siudad ti Jerusalem, a nasarikedkedan. **21** Ta agsardengto ti ari ti Babilonia iti nagsangaan ti kalsada, tapno agbuyon iti nagsangaan ti kalsada. Gunggonennanto dagiti sumagmamano a pana ket agkiddaw iti tulong manipud kadagiti didiosenna no sadino a dalan ti turongenda. Sukimatennanto ti dalem! **22** Iti makannawan nga imana ket ti sirmata a maipanggep iti Jerusalem, tapno isaganana ti troso a pangrebbada iti daytoy! Tapno iyungapna ti bibigna ket ibilinna nga irugidan ti mangpapatay! Tapno ipukkawna ti gubat! Tapno isaganana dagiti troso a pangrebbada kadagiti ruangan! Tapno mangibunton isuna kadagiti daga ken makaaramid kadagiti pagbatayanda nga umuli kadagiti pader! **23** Arigna nga awan serserbina daytoy iti imatang dagiti adda iti Jerusalem, dagidiay a nangikari iti maysa a sapata kadagiti taga-Babilonia! Ngem pabasolento ida ti ari a linabsingda ti katulaganda tapno laeng lakubenda ida! **24** Isu a kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: Gapu ta impalagipyo kaniak dagiti basbasolyo, maibutaktakto dagiti panaglabsingyo! Makitanto dagiti basolyo iti amin a tignayyo! Ta gapu iti daytoy, ipalagipyonto iti amin a masakupkayto babaen iti ima ti kabusoryo! **25** Ket sika, a makarimon ken nadangkes a mangiturturay iti Israel, sika a dimteng ti aldaw ti pannakadusana, sika a nagpatingga ti panangar-aramidna kadagiti nakaro a basbasol. **26** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ikkatem ti turbante ken ikkatem ti korona! Saanen a kas idi dagiti banbanag! Maipangato dagiti nababa ket maipababa dagiti nangato! **27** Dadaelekto ti amin a banag! Maysa a nadadael! Maysa a nadadael! Mapukawto ti korona, ngem saanto a mapasamak daytoy agingga nga umay ti addaan karbengan iti daytoy. Ket itedkonto daytoy kenkuana. **28** Isu a sika nga anak ti tao, agipadtoka ken ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadagiti tattao ti Ammon maipanggep iti umadanin a pannakaibabainda: Maysa a kampilan, naasut ti maysa a kampilan! Napatadem daytoy a pangpapatay tapno mangikisap, isu nga agbalinto daytoy a kasla kimat! **29** Bayat a dagiti profeta ket awan masirmatada maipanggep kenka, bayat nga ar-aramidenda dagiti seremonia tapno agparnuay iti inuulbod maipanggep kenka, agdissonto daytoy a kampilan kadagiti tengnged dagiti nadangkes nga umadanin a mapapatay, dagiti tattao a dimtengen ti aldaw ti pannakadusada ken umadanin ti panagpatingga ti nakaro a panagbasbasolda. **30** Isublim ti kampilan iti kaluban daytoy. Iti lugar ti nakaparsuaam, iti daga a naggapuam, okumenkanto! **31** Idissuorkonto ti pungtotko kenka! Rubrobak ti pungtotko a maibusor kenka ken iyawatkanto iti ima dagiti naranggas a lallaki, kadagiti lallaki a nalaing iti panagdadael! **32** Agbalinkanto a pangparubrob iti apuy! Agsayasayto ti daram iti katengngaan ti daga. Saandakanton a malagip, ta Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy!""

22 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Ita, sika nga anak ti tao, mangikeddengkanto kadi? Kedngamto kadi ti siudad ti dara? Ipakaammon kenkuana dagiti amin a makarimon nga inar-aramidna. **3** Masapul nga ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Daytoy a siudad ket nangpasayasay iti dara iti tengngana isu a dimtengen ti tiempona; maysa a siudad a nangaramid kadagiti didiosen tapno tulawanna ti bagina! **4** Nakabasolka gapu iti dara a pinasayasaymo, ken nagbalinka a narugit babaen kadagiti didiosen nga inaramidmo! Ta pinaasidegmon dagiti aldawmo ket dimtengen dagiti maudi a tawenmo. Isu a pagbalinenkanto a pagkakatawaan dagiti dadduma a nasion ken malalais iti imatang ti tunggal daga. **5** Agpadanto a laisendaka dagiti adda iti asidegmo ken dagiti adda iti adayom, sika a natulawan a siudad, nga agdindinamag iti sadinnoman gapu ta napnoan iti riribuk!' **6** Kitaem, immay kenka dagiti mangiturturay iti Israel, tunggal maysa babaen iti bukodna a bileg tapno agpasayasay iti dara! **7** Saanda a rinaem dagiti amma ken inna nga adda kenka, ken indadanesda dagiti ganggannaet nga adda kenka. Ginundawayanda dagiti ulila ken dagiti balo nga adda kenka. **8** Inuyawmo dagiti nasantoan a banbanag a kukuak ken saanmo a nginilin ti Aldaw a Panaginana! **9** Immay kenka dagiti lallaki a

managpardaya tapno agpasayasay iti dara, ket nanganda iti ayan dagiti banbantay. Nangaramidda kadagiti kinadangkes iti katengngaam! **10** Makitkita kenka ti kinalamo-lamo ti maysa nga ama. Ginundawayanda ti natulawan a babai nga adda kenka kabayatan iti panagbinulanna. **11** Lallaki a makikamkamalala kadagiti assawa ti kaarrubana, ken lallaki a mangtulaw kadagiti bukodda a manugang a babbai; lallaki a manggunggundaway kadagiti bukodda a kabsat a babbai, babbai a putot a mismo dagiti bukodda nga ama—amin dagitoy ket adda kenka. **12** Nangpasuksok dagitoy a lallaki kadayo tapno agpasayasay iti dara. Pinaanakam iti dakkel ti pautangmo, dinadaelmo dagiti kaarrubam babaen iti panangidadanesmo kadakuada, ken linipatnak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **13** Isu a kitaem! Babaen iti imak, tippayek dagiti nagun-odmo babaen iti panagul-ulbodmo, ken ti panangpasayasay iti dara nga adda iti tengngam. **14** Nakiredto pay kadi ti pusom, napigsanto pay kadi dagiti imam kadagiti aldaw inton Siak a mismo ti mangdusanto kenka? Siak a ni Yahweh, ipakpakaammok daytoy, ket aramidekto daytoy. **15** Isu nga iwarawarakanto kadagiti nasion ken iwaraskanto iti entero a daga. Iti kastoy a wagas ti panangdaluskonto iti kinarugitmo. **16** Isu nga agbalinkanto a narugit iti imatang dagiti nasion. Ket maammoamto a Siak ni Yahweh!" **17** Adda pay sao ni Yahweh nga immay kaniak a kunana, **18** "Anak ti tao, ti balay ti Israel ket nagbalinen a kasla rugit iti imatangko. Aminda ket kasla da la natda a bronse, lata, landok ken buli iti tengngam. Agbalindanto a kasla rugit ti pirak iti urnom. **19** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Gapu ta aminkayo ket nagbalinen a kasla rugit, ngarud dumngegkayo! Ummongenkayonto iti tengnga ti Jerusalem. **20** Runawenkayonto a kasla naurnong a pirak, bronse, landok, buli ken lata iti tengnga ti urno a rumbeng a puyotan iti apuy. Isu nga ummungenkayonto gapu iti nakaro a pungtot ken ungetko. Ikabilkayonto sadiay ket puyotak ti apuy daytoy tapno marunawkayo; isu nga ummungenkayonto gapu iti unget ken iti pungtotko, ket ikabilkayonto sadiay ket ibukbokkayo. **21** Isu nga ummongenkayonto ket ipuyotko kadakayo ti apuy ti pungtotko tapno marunawkayo iti tengngana. **22** Kas iti pannakarunaw ti pirak iti tengnga ti maysa nga urno, marunawkanto met iti tengngana, ket maammoamto a Siak a ni Yahweh, ket indissuorko ti nakaro a pungtotko kenka!'" **23** Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **24** "Anak ti tao, ibagam kenkuana, "Sika ket daga a saan a nadalusan. Awanto ti tudo iti aldaw ti nakaro a pungtot! **25** Nalimed a nagtutulag dagiti profetana iti tengngana, a kaslada agngerngernger a leon a mangrangrangkay iti biktimana; patpatayenda dagiti tattao ken alaenda dagiti agkakapateg a kinabaknangda! Adu ti pinagbalinda a balo iti tengngana! **26** Linabsing dagiti papadina ti lintegko, ken tinulawanda dagiti nasantoan a banbanag a kukuak. Saanda a mailasin ti nagdumaan dagiti nasantoan a banbanag kadagiti makarimon a banbanag, ken saanda nga isuro ti nagdumaan ti saan a nadalus ken ti nadalus. Saanda a ngilinen ti Aldaw iti Panaginana isu a natulawanak iti nagtengngaanda! **27** Dagiti prinsipena ket kaslada lobo a mangrangrangkay kadagiti biktimada. Agpasayasayda iti dara ken agdaddadaelda iti biag, tapno agpabaknangda babaen iti panagulbodda. **28** Ket arigna a pininturan ida dagiti profetana iti puraw; inuulbod dagiti makitada a sirmata ken agipadtoda iti inuulbod kadakuada. Ibagada "Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh" idinto ta saan a sinao ni Yahweh! **29** Nangidadanes dagiti tattao iti daga babaen iti panagkikil ken nagsamsamda babaen iti panagtakaw, ken ginundawayanda dagiti nakurapay ken agkasapulan, ken indadanesda nga awanan iti hustisia dagiti ganggannaet. **30** Isu a nangbirukak iti maysa a tao manipud kadakuada a mabalin a mangbangon iti pader ken mangipatakder iti nadadael a paset ti pader iti sangoanak a mangisakit iti daga tapno saanko a dadaelen daytoy, ngem awan nabirukak nga uray maysa. **31** Isu nga idissuorko kadakuada ti nakaro a pungtotko! Gibusak ida babaen iti apuy ti pungtotko ket isublik kadagiti mismo nga uloda dagiti dakes a wagasda—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.'"

23 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, adda dua a babbai, nga annak ti maysa nga ina. **3** Nagbalin dagitoy a balangkantis iti Egipto idi tiempo ti kinabalasitangda. Nagbalinda a balangkantis sadiay. Naramas dagiti susoda ken narumansa sadiay dagiti mungay ti susoda a saan pay a nakutkuti. **4** Ti naganda ket Ohola—ti inauna—ken Oholiba—ti inaudi a kabsatna. Kalpasanna, nagbalinda a kukuak ken nangipasngayda kadagiti annak a lallaki ken babbai. Kastoy ti kaipapanan dagiti naganda: Ti kaipapanan ti Ohola ket Samaria, ken ti kaipapanan ti Oholiba ket Jerusalem. **5** Ngem intultuloy ni Oholah ti kinabalangkantisna uray idi kukuakon isuna; naderrep isuna kadagiti kaayan-ayatna, kadagiti taga-Asiria a natuturay, **6** ti gobernador a nakakawes iti maris ube, ken kadagiti opisialna a napipigsa ken natataer, amin dagitoy a lallaki ket kumakabalio! **7** Isu nga intedna kadakuada ti bagina a kas balangkantis, kadagiti amin a lallaki iti Asiria a nangangato nga opisial! Ket tinulawanna ti bagina kadagiti amin a pinaggartemanna ken kadagiti amin a didiosenda a pinaggartemanna. **8** Ta saanna nga insardeng ti kinabalangkantisna idi adda isuna idiay Egipto, idi nakikakaiddada kenkuana idi balasitang pay laeng isuna, idi damo a rinamasda dagiti saan pay a nakutkuti a susona, idi damo nga impapasda kenkuana ti kinagartemda. **9** Isu nga inyawatko isuna iti ima dagiti kaayan-ayatna, iti ima dagiti taga-Asiria a pinaggartemanna! **10** Linabusanda isuna. Innalada dagiti annakna, ken pinatayda isuna babaen iti kampilan, ket kasta unay ti pannakaibabainna kadagiti dadduma a babbai, isu a kinednganda isuna. **11** Nakita daytoy ti kabsatna a ni Oholiba, ngem nakarkaro pay ti kinaderrepna ken nakarkaro pay ti kinabalangkantisna ngem iti kabsatna! **12** Pinaggartemanna dagiti taga-Asiria, dagiti gobernador ken dagiti mannakigubat nga opisial a nakakawes iti nakangayngayed, dagitoy a lallaki ket kumakabalio! Amin dagitoy ket napipigsa ken natataer a lallaki! **13** Nakitak ti panangtulawna iti bagina. Agpadpada dagitoy nga agkabsat. **14** Ket inlallalona pay ti kinabalangkantisna! Nakakita isuna kadagiti lallaki a naikitikit kadagiti pader, ladawan dagiti Caldeo a napintaan iti nalabbaga, **15** a nakabarikes, ken addaan kadagiti napipintas a turbante kadagiti uloda! Amin dagitoy ket aglanglanga nga opisial dagiti bunggoy dagiti kumakaruahe, lallaki a nagtaud iti Babilonia. **16** Apaman a nakitana dagitoy, pinaggartemanna ida, isu a nangibaon isuna kadagiti mensahero a mapan kadakuada idiay Caldea. **17** Ket immay kenkuana dagiti taga-

Babilonia ken iti kama ti kinagartemna, ket tinulawanda isuna gapu iti kinagartemna. Gapu iti aramidna nagbalin isuna a narugit, isu a tinallikudanna ida gapu ta kinadurmenna ida. **18** Impakitana iti kaaduan ti kinabalangkantisna ken impakitana ti kinalamolamona, isu a timmallikud ti kararuak manipud kenkuana kas iti panangtallikud ti kararuak iti kabsatna! **19** Ket kimmarkaro pay ti kinabalangkantisna, bayat iti pananglaglagipna ken panangtuladna kadagiti aldaw ti kinabalasitangna, idi nagbalin isuna a balangkantis iti daga ti Egipto! **20** Isu a pinaggartemanna dagiti kaayan-ayatna, a dagiti mabagbagida ket kasla mabagbagi dagiti asno, ken ti panagparuar ti mabagbagida ket kasla kadagiti kabalio. **21** Ket inaramidna manen ti nakababain unay a kababalinna idi balasitang isuna, idi rinamramas dagiti taga-Egipto dagiti susona gapu ta dagiti susona ket saan pay a nakutkuti! **22** Isu nga Oholiba, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Dumngegka, pagsubliekto dagiti kaayan-ayatmo a maibusor kenka! Dagiti tinallikudam, iyegko ida maibusor kenka iti sadinoman a disso! **23** Dagiti taga-Babilonia, ken dagiti amin a Caldeo! Pekod, Shoa, ken Koa! Ken amin dagiti taga-Asiria a kakaduada! Napipigsa ken natataerda a lallaki! Dagiti gobernador ken dagiti opisial, aminda ket opisial ken lallaki a mabigbigbig! Amin dagitoy ket kumakabalio! **24** Umaydanto a maibusor kenka nga addaan kadagiti igam, ken addaan kadagiti karuahe ken kariton a pangikargaanda kadagiti gargaretda, ken kaduada dagiti nakad-adu a tattao! Agaramatdanto kadagiti dadakkel ken babassit a kalasag, ken kadagiti helmet iti entero nga aglawlawmo! Itedkonto kadakuada ti gundaway a mangdusa kenka, ket dusaendakanto a maiyannatup kadagiti tignayda! **25** Ta idissuorkonto kenka ti pungtotko, ket tratoendakanto iti naranggas gapu iti nakaro a pungtotda! Isinadanto ti agong ken dagiti lapayagmo, ken dagiti nabatbati kenka ket mapasagto babaen iti kampilan! Alaendanto dagiti annakmo a lallaki ken babbai, tapno dagiti kaputotam ket mauramto iti apuy! **26** Pigisendanto ti pagan-anaymo ket alaendanto amin nga alahasmo! **27** Isu nga ikkatekto kenka ti nakababain unay a kababalinmo ken ti kinabalangkantismo manipud iti daga ti Egipto. Saanmonto nga ikita dagiti matam kadakuada nga addaan iti panagkalikagum, ken saanmonto a malagip ti Egipto iti kaanuman!' **28** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Dumngegka! Iyawatkanto iti ima dagidiay a kagurguram, iti ima dagidiay a tinallikudam! **29** Tratoendakanto nga addaan iti gura; alaendanto amin dagiti sanikuam ken panawandakanto a lamolamo ken awanan iti abbong. Ti nakababain a kinalamolamo ti kinabalangkantismo ket maibutaktakto, ti nakababain a kababalin ken ti kinaderrepmo! **30** Mapasamakto kenka dagitoy a banbanag gapu iti ar-aramidem a kas iti aramid ti maysa a balangkantis, pinaggartemam dagiti agsasabali a nasion nga isu ti makagapu a nagbalinka a narugit gapu kadagiti didiosenda. **31** Nagbiagka iti wagas ti kabsatmo, isu nga ikabilkonto iti imam ti kopa ti pannakadusana!' **32** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Uminomkanto iti kopa ti kabsatmo, a nauneg ti lansadna ken dakkel; agbalinkanto a pagkakatawaan ken maum-umsi—daytoy a kopa ket adu ti linaonna! **33** Mapnoankanto iti panagbarbartek ken panagladladingit, ti kopa ti nakabutbuteng ken pannakadadael! Daytoy ti kopa ti kabsatmo a Samaria! **34** Uminomkanto iti daytoy agingga a maibos ti naggian daytoy; kalpasanna, buongemto daytoy ket sugatemto ti barukongmo babaen kadagiti ribakna. Gapu ta Siak ti nangipakaammo iti daytoy! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!' **35** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Gapu ta linipatnak ken tinallikudannak, isu a sagabaemto met dagiti supapak ti nakababain a kababalinmo ken ti kinaderrepmo!'" **36** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Anak ti tao, ukomemto kadi ni Ohola ken ni Oholiba? Isu nga ipakitam kadakuada dagiti makarimon nga inar-aramidda, **37** agsipud ta nakikamalalada, ken agsipud ta adda dara kadagiti imada! Nakikamalalada kadagiti didiosenda ken pinuoranda dagiti annakda nga impasngayda nga agpaay kaniak! **38** Ket intultuloyda nga inaramid ti kastoy kaniak: Tinulawanda ti santuariok ken iti dayta met laeng nga aldaw, tinulawanda ti Aldaw a Panaginana! **39** Ta idi, pinapatayda dagiti annakda para kadagiti didiosenda, kalpasanna, immayda iti santuariok iti dayta met laeng nga aldaw tapno tulawanda daytoy! Isu a kitaem! Kastoy ti inaramidda iti tengnga ti balayko! **40** Nagpaayabkayo kadagiti lallaki nga immay a naggapu iti adayo, a nakaibaonan dagiti mensahero—ita, dumngegka! Pudno nga immayda, gapu kadakuada ket nagdigoska, pinintaam dagiti matam, ken nagarwatka iti napipintas nga alahas. **41** Ken nagtugawkayo iti napintas a kama ken iti lamisaan a naiyurnos iti sangoanan daytoy. Kalpasanna, inkabilyo iti rabaw daytoy ti insensok ken ti lanak! **42** Isu nga adda kenka ti ariwawa dagiti adu a tattao a madandanagan, ken naiyeg dagiti mammartek a naggapu iti let-ang a kakadua dagiti dadduma pay lallaki nga awan serserbina. Kinabilanda kadagiti pulseras dagiti imayo ken binalangatanda dagiti uloyo kadagiti korona. **43** Ket kinunak iti bagik maipapan kadagidiay a nairuam iti pannakikamkamalala, 'Ita, paggartemandanto isuna, ken paggartemannanto met ida.' **44** Kalpasanna, napanda kinaidda isuna a kas pannakikaiddada iti siasinoman a balangkantis; kastoy met laeng ti wagas ti pannakikaiddada kada Ohola ken Oholiba, a babbai nga agbasbasol gapu iti kinabalangkantisda! **45** Ngem kednganto ida dagiti nalinteg a lallaki a madusada gapu iti pannakikamkamalalada ken tapno dusaenda ida gapu iti panangpasayasayda iti dara, agsipud ta nakikamalalada ken adda dara kadagiti imada. **46** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Mangbuangayakto iti maysa a bunggoy a maibusor kadakuada ken iyawatko ida tapno mabutbuteng ken masamsamda. **47** Ket dayta a bunggoy, uborendanto ida ken patayenda ida babaen kadagiti kampilanda. Papatayendanto dagiti annakda ken puorandanto dagiti babbalayda! **48** Ta ikkatekto dagiti nakababain a kababalin manipud iti daga ken disiplinaakto amin dagiti babbai tapno saandan nga agbalin a balangkantis. **49** Isu a dusaendakayonto gapu kadagiti nakababain a kababalinyo. Baklayenyonto ti supapak dagiti basolyo gapu kadagiti didiosenyo, ket iti kastoy a wagas, maammoanyonto a Siak ti Apo a ni Yahweh!"

24 Iti maikasiam a tawen, iti maikasangapulo nga aldaw iti maikasangapulo a bulan, immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, isuratmo ti petsa ita nga aldaw, daytoy a mismo nga aldaw; ta iti daytoy a mismo nga aldaw, linakuben ti ari ti Babilonia ti Jerusalem. **3** Ket ibagam daytoy a proberbio maibusor iti daytoy a nasukir a balay, maysa a pangngarig, ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Isaangmo ti kaldero a paglutoan! Isaangmo daytoy! Ken kasta met a

kargaam daytoy iti danum! **4** Ipisukmo ditoy dagiti karne, amin dagiti kasayaatan—ti luppo ken abaga; punoem daytoy kadagiti kasayaatan a tulang! **5** Alaem ti kasayaatan iti arban ken ikabilmo dagiti dadduma a tulang iti siruk ti kaldero; pagburekem a nalaing, ken angerem met a nalaing dagiti tulang. **6** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Asi pay ti siudad ti dara, kasla la kaldero a paglutoan a naglati ken saanto a maikkat dayta a lati iti daytoy! Saggaysaem nga adawen dagiti naikabil ditoy, ngem saanmo a pilien dagiti adawem manipud iti ditoy. **7** Ta ti darana ket adda iti katengngaanna! Inkabilna daytoy iti nalammuyot a bato; saanna nga imbuyat daytoy iti daga tapno magaburan daytoy iti tapuk, **8** isu a mangyeg daytoy iti nakaro a pungtot a pakaigapuan ti panangibales! Inkabilko ti darana iti nalammuyot a bato tapno saan daytoy a magaburan! **9** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Asi pay ti siudad ti dara! Ilawlawakto pay ti gabsuon ti kayo! **10** Sungrodak pay iti adu a kayo! Sindiak ti apuy! Angerek a nalaing ti karne ken rikadoak ti sabaw! Ket bay-ak a makset a nalaing dagiti tulang! **11** Kalpasanna, isaangmo ti kaldero a paglutoan nga awan nagianna, tapno pumudot ken agbeggang ti bronsena, tapno ti rugitna ket marunawto, ken mapuoran ti lati daytoy!' **12** Kasta unay ti bannogna gapu iti nadagsen unay a trabaho, ngem saan latta a naikkat kenkuana ti latina babaen iti apuy. **13** Ti nakababain a kababalinmo ket adda iti kinarugitmo, gapu ta pinadaska a dinalusan, ngem saanka latta a nadalusan. Saanto latta a maikkat ti kinarugitmo agingga nga agbaaw ti nakaro a pungtotko kenka. **14** Siak a ni Yahweh, impakaammok a mapasamakto daytoy, ket ipatungpalkonto daytoy! Saanakto a mangaasi wenno agbabawi a mangaramid iti daytoy. Aniaman dagiti wagasyo ken dagiti aramidyo, makednganka yonto babaen kadagitoy! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh." **15** Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **16** "Anak ti tao, dumngegka! Kellaatek nga alaen ti tarigagay dagiti matam babaen iti angol, ngem masapul a saanka nga agliday wenno agsangit, ken masapul a saan nga agarubos dagiti luam. **17** Masapul nga agasugka a siuulimek. Saanmo nga ipakita nga agladladingitka para iti natay. Igalutmo dayta turbantem ken isuotmo ti sandaliasmo, ngem saanmo nga abbongan ti rupam wenno saanmo a kanen ti tinapay dagiti lallaki nga agladladingit gapu ta napukawda dagiti assawada." **18** Isu a kabigatanna, kinasaritak dagiti tattao, ket iti karabianna natay ti asawak. Ket kabigatanna, inaramidko ti naibilin kaniak. **19** Sinaludsod kaniak dagiti tattao, "Saanmo kadi nga ibaga kadakami no ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag, dagiti banbanag nga ar-aramidem?" **20** Isu a kinunak kadakuada, "Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **21** 'Ibagam iti balay ti Israel a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegkayo! Ti panangipanpannakkelyo iti kinapigsayo, ti tarigagay dagiti matayo, ken ti kinagartemyo ket tultulawanna ti santuariok! Isu a dagiti annakyo a lallaki ken babbai nga imbatiyo ket mapasagto babaen iti kampilan. **22** Isu nga aramidenyonto met nga apag-isu ti kas iti inaramidko: saanyonto nga abbongan dagiti rupayo, wenno saanyonto a kanen ti tinapay dagiti agladladingit a lallaki! **23** Ngem ketdi, ikabilyonto dagiti turbante kadagiti uloyo, ken nakasandaliaskayonto; saankayonto nga agladingit wenno agsangit, ta mapukawkayonto gapu kadagiti nakaro a kinadakesyo, ket agasugto ti tunggal tao gapu iti kabsatna. **24** Isu a ni Ezekiel ti agserbinto a ballaag kadakayo, aramidenyonto met ti kas iti amin nga inaramidna inton dumteng daytoy. Ket maammoanyonto a Siak ti Apo a ni Yahweh!'" **25** Ngem sika anak ti tao, iti aldaw nga ikkatek ti temploda, nga isu a ragsakda, nga itangtangsitda, nga kitkitaenda ken tartarigagayenda—ket inton ipanawko dagiti annakda a lallaki ken babbai— **26** iti dayta nga aldaw, addanto makalibas nga umay kenka tapno ibagana kenka ti damag! **27** Iti dayta nga aldaw, maungapto ti ngiwatmo iti dayta a nakalibas ket agsaokanto—saankanton a naulimek. Agserbikanto a ballaag kadakuada, isu a maammoandanto a Siak ni Yahweh!"

25 Kalpasanna, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, isangom ti rupam kadagiti tattao ti Ammon ket agipadtoka maibusor kadakuada. **3** Ibagam kadagiti tattao ti Ammon, 'Denggenyo ti sao ti Apo a ni Yahweh. Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kinunayo, "Aha!" maibusor iti santuariok idi natulawan daytoy, ken maibusor iti daga ti Israel idi nagbalin a langalang daytoy, ken maibusor iti balay ti Juda idi naipanawda a kas balud. **4** Ngarud, dumngegkayo! Iyawatkayon kadagiti tattao iti daya a kas sanikuada; mangiyaramiddanto iti kampoda a maibusor kadakayo ken iyaramidda dagiti toldada iti ayanyo. Kanendanto dagiti bunga ti mulayo, ken inumendanto dagiti gatasyo! **5** Ket pagbalinekto ti Rabba a maysa a pagpaaraban kadagiti kamelio ken pagpaaraban kadagiti arban ti talon dagiti tattao nga Ammon, isu a maammoanyonto a Siak ni Yahweh! **6** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Intipatyo dagiti imayo ken intabbugayo dagiti sakayo, ken nagragrag-okayo kadagiti amin a pananglalaisyo iti daga ti Israel. **7** Isu a dumngegkayo! Isipatkonto kadakayo ti imak ken itedkayto a kas samsam kadagiti nasion. Isinakayto kadagiti tattao ken pukawenkayto kadagiti pagilian! Dadaelenkayto, ket maammoanyonto a Siak ni Yahweh!' **8** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Gapu ta ibagbaga ti Moab ken Seir, "Kitaenyo! Ti balay ti Juda ket kasla kadagiti dadduma a nasion!" **9** Isu a dumngegkayo! Lukatakto dagiti beddeng iti Moab, manipud kadagiti siudadna nga ayan ti beddeng—ti kinangayed ti Bet Jesimot, Baal Meon ken Kariatim— **10** kadagiti tattao iti daya a siguden a bumusbusor kadagiti tattao ti Ammon. Iyawatkonto ida a kasla maysa a sanikua tapno dagiti tattao ti Ammon ket saanton a malagip pay kadagiti nasion. **11** Isu a kedngakto dagiti taga-Moab, ket maammoandanto a Siak ni Yahweh!' **12** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Binales dagiti taga-Edom ti balay ti Juda ket nagbiddutda iti panangaramidda iti kasta. **13** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Isipatkonto ti imak iti Edom ken dadaelek ti amin a tao ken ayup sadiay. Pagbalinekto ida a nadadael, nabaybay-an a lugar, manipud Teman agingga iti Dedan. Mapasagdanto babaen iti kampilan! **14** Iti kastoy a wagas, makaibalesakto iti Edom babaen iti ima dagiti tattaok nga Israelita, ket ipalak-amdanto iti Edom ti nalaus nga unget ken pungtotko! Isu a maammoandanto ti panagibalesko! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!' **15** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Nagibales dagiti Filisteo gapu iti nalaos a gurada ken inulit-ulitda a pinadpadas a dadaelen ti Juda. **16** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegkayo! Iyunnatkonto ti imak kadagiti Filisteo, ken isinakto dagiti Kereteo ken dadaelek dagiti nabatbati nga adda kadagiti igid ti baybay! **17** Ta balsekto ida iti nakaro babaen iti nakaro a

panangdusak kadakuada, isu a maammoandanto a Siak ni Yahweh, inton balsek ida!'"

26 Iti maika-sangapulo ket maysa a tawen, iti umuna nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, gapu ta imbaga ti Tiro a maibusor iti Jerusalem, 'Nadadaelen dagiti pagserkan dagiti tattao! Naglukaten kaniak dagiti ruanganna; mapnoakto bayat a nadadael isuna!' **3** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Ita ngarud! Bumusurak kenka Tiro, ken mangbangonak iti adu a nasion a maibusor kenka a kasla iti panangpadakkel ti baybay iti dalluyonna! **4** Dadaelendanto dagiti pader ti Tiro ken rebbaenda dagiti torrena. Ikkatekto dagiti tapokna ket aramidek isuna a kas iti bilag a bato. **5** Agbalinto isuna a lugar a pagpamagaan kadagiti iket iti tengnga ti baybay, agsipud ta imbagak daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—ket agbalinto isuna a banag a samsamen dagiti nasion! **6** Mapapatayto dagiti annakna a babbai nga adda kadagiti nadumaduma a lugar babaen iti kampilan ket maammoandanto a siak ni Yahweh! **7** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Manipud iti daya, iyegko ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia a maibusor iti Tiro, ti ari dagiti ari nga addaan kadagiti kabalio, karuahe, ken gumugubat nga agsaksakay kadagiti kabalio! Dakkel a bunggoy dagiti tattao! **8** Papatayennanto dagiti annakmo a babbai kadagiti nadumaduma a lugar babaen iti kampilan ken mangaramidto pay iti trensera a pangdadaelda iti pader. Mangaramidto isuna iti torre ken napuskol a bakud a pangraut kenka ken ingatoda dagiti kalasag a maibusor kenka! **9** Ipuestonanto ti ar-aramatenda a pangrebba kadagiti padermo, ken rakrakento dagiti remientana dagiti torrem! **10** Gaburannakanto iti tapok a maparnuay dagiti adu a kabalio! Aggunggonto dagiti padermo iti dalagudog dagiti kabalio ken dagiti pilid dagiti karuahe inton sumrek isuna kadagiti ruangam bayat a madaddadael dagitoy! **11** Ipayatpayatnanto dagiti kalsadam babaen kadagiti saka dagiti kabalio; papatayennanto dagiti tattaom babaen iti kampilan, ket marbanto dagiti natitibker nga adigim a batbato. **12** Iti kastoy a wagas, samsamendanto ti pigsam ken dagiti tagilakom! Rebbaendanto dagiti padermo ken dagiti agkakapintas a balaymo agingga a dagiti batbatom, tarikayom ken tapokmo ket tumpaw iti tengnga ti danum. **13** Ta pasardengekto ti ringgor dagiti kantam, ket saanton a mangngeg ti uni dagiti liram! **14** Ta aramidenkanto a kasla bilag a bato; agbalinkanto a lugar a pagpamagaan kadagiti iket. Saankanton a pulos a maibangon manen, ta siak a ni Yahweh ti nangibaga iti daytoy! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!' **15** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh iti Tiro, 'Saan kadi nga aggunggon dagiti isla gapu iti uni ti pannakareggaaymo, ken gapu iti panagas-asug dagiti nasugatan inton adda iti nagtengngaam ti nakabutbuteng a panangpapatay? **16** Ta bumabanto dagiti amin a pangulo ti baybay manipud kadagiti tronoda ket ipaigidda dagiti kagayda ket ussobenda dagiti agkakapintas a kawesda! Agkawesdanto iti buteng! Agtugawda iti daga ket agtultuloy nga agkintayegda ken agbutengda maipapan iti napasamak kenka! **17** Dung-awandakanto ken kunaenda kenka, anian ti pannakadadaelmo, sika a nagnanaedan dagiti aglaylayag! Ti nalatak a siudad a nakabilbileg idi—awanen manipud iti baybay! Ket dagiti agnanaed kenkuana ket naminsan a pinagbutengda dagiti amin nga agnanaed iti asidegda. **18** Ita, agkintayegen dagiti igid ti baybay iti aldaw ti pannakaparmekmo! Mabutbuteng dagiti isla iti baybay, gapu ta nataykan. **19** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Inton pagbalinenka a langalang a siudad, a kas kadagiti dadduma a siudad nga awan ti agnanaed kadakuada, inton pangatoek dagiti baybay maibusor kenka, ken inton lapunusennaka ti dakkel a danum, **20** ket ipababaka kadagiti tattao a nagkauna, a kas kadagiti dadduma a napan kadagiti abut; ta pagnaedenka iti kababaan a paset ti daga a kas kadagiti nadadael iti nabayagen a tiempo. Gapu iti daytoy ket saankanto nga agsubli iti daga a pagnanaedan dagiti tattao. **21** Ipalak-amko kenka ti didigra, ket mapukawkanto. Ket birukendakanto ngem saandakanto a pulos a mabirukan pay—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!'"

27 Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Ita, sika nga anak ti tao, irugim ti agdung-aw maipapan iti Tiro, **3** ken ibagam iti Tiro, 'Sika nga agnanaed kadagiti pagserkan ti baybay, agtagtagilako iti ayan dagiti tattao kadagiti adu nga isla, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Tiro! Imbagam, "Nakapimpintasak unay!" **4** Dagiti beddengmo ket adda iti tengnga iti baybay; pinapintasdaka iti kasta unay dagiti nangaramid kenka. **5** Ti inaramatda a tarikayom ket saleng a naggapu iti Bantay Hermon; nangalada iti kayo a sedro manipud Libano tapno aramidenda a palom. **6** Ti inaramidda a gaudmo ket lugo a naggapu idiay Basan; ti inaramidda a kamarotem ket alamo a naggapu idiay Cyprus, ken kinalupkopanda daytoy iti marfil. **7** Dagiti layagmo ket nabordaan iti linen a naggapu idiay Egipto nga agserbi met laeng a banderam! **8** Dagiti agnanaed iti Sidon ken Arvad dagiti para-gaudmo, adda kenka dagiti agkakalaing a tattao ti Tiro; isuda ti marinerom. **9** Nasanay a lallaki a kumikitikit manipud Biblos ti nangtarimaan kadagiti birrim; dagiti tagilakom ket aw-awiten dagiti amin a barko iti baybay ken dagiti lumalayagda para iti pannakisinnukat! **10** Ti Persia, Lydia, ken Libya ket adda iti armadam, dagiti tattaom a mannakigubat! Nangibitbitinda kenka kadagiti kalasag ken helmet; impakitada ti dayagmo! **11** Dagiti lallaki a taga- Arvad ken Helek a kameng ti armadam ket adda kadagiti padermo a nakapalikmut kenka, ken dagiti tattao ti Gamad ket adda kadagiti torrem! Imbitinda dagiti kalasagda kadagiti bakud iti aglawlawmo! Isuda ti nangan-anay iti pintasmo! **12** Ti Tarsus ti kinatinagilakom gapu iti kinaadu ti amin a kita ti kinabaknang; pirak, landok, lata ken buli. Gatangenda ken ilakoda dagiti tagilakom! **13** Ti Javan, Tubal ken Mesec—isuksukatda dagiti tagabu ken alikamen a naaramid iti bronse. Makisinsinnukatda kadagiti tagilakom. **14** Ti Bet Togarma ket mangipapaay kadagiti kabalio a pagtrabaho ken kabalio a pakigubat ken mulo a kas sukat dagiti tagilakom. **15** Dagiti tattao iti Rodes ket makinegnegosio kenka kadagiti adu nga igid ti baybay. Adu ti tagilakom; mangyegda iti sara, marfil, ken ballatinaw a kas sukat dagiti tagilakom! **16** Ti Aram ket nakinegnegosio kenka kadagiti adu a tagilakom; mangisabsabetda iti esmeralda, purpura, adda marisna a lupot, perlas, ken kadagiti rubi a kas sukat dagiti tagilakom. **17** Nakinegnegosio kenka ti Juda ken ti daga ti Israel. Nangisabsabetda iti trigo manipud iti Minith, bungbunga ti igos, diro, lana ken bangbanglo a kas sukat dagiti tagilakom. **18** Ti Damasco ket nakisinsinnukat kenka kadagiti amin a tagilakom; kadagiti amin a kinabaknangmo, ken iti arak ti Helbon ken iti puraw nga inabel a dutdot ti

karnero a naggapu iti Sahar. **19** Ti Dan ken Javan ket mangisabsabet kenka kadagiti tagilako a napanday a landok, cinnamon, ken calamus a naggapu iti Uzal. Dagitoy ti insukatda kadagiti tagilakom. **20** Ti Dedan ket mangmangyeg kenka kadagiti lupot a pagap-ap iti pagsakayan. **21** Nakinegosio kenka ti Arabia ken dagiti amin a pangulo ti Kedar; mangmangyegda kenka kadagiti urbon a karnero, kalakian a karnero ken kalding. **22** Dagiti agtagtagilako manipud iti Seba ken Raama ket immay tapno agilakoda kenka kadagiti kasasayaatan a kita ti amin a bangbanglo ken iti amin a kita ti napapateg a batbato; balitok ti isuksukatda kadagiti tagilakom. **23** Makinegnegosio kenka ti Haran, Canne, ken Eden, agraman ti Seba, Assur ken Kilmad. **24** Dagitoy dagiti agilaklako kadagiti pagtagtagilakoam kadagiti agkakangina a kagay a maris ube ken naburdaan kadagiti kolor, ken kadagiti ules nga adu kolorna, naburdaan, ken nasayaat ti pannakaabelna a lupot. **25** Dagiti barko ti Tarshish ti mangkarkarga kadagiti tagilakom! Isu a napnoka, napnoka kadagiti tagilako iti tengnga dagiti baybay! **26** Impandaka dagiti para-gaudmo kadagiti nalawa a baybay; dinadaelnaka ti angin-daya iti tengnga dagitoy. **27** Ti kinabaknangmo, dagiti tagilakom, ken dagiti banbanag a negosiom; dagiti marinerom, dagiti para—layagmo, ken dagiti para-aramid kadagiti barko; dagiti agtagtagilakom ken amin dagiti lallaki a mannakigubatmo nga adda kenka, ken amin a kakaduam—matnagdanto iti kaadalman ti baybay iti aldaw ti pannakadadaelmo. **28** Agpigerger dagiti siudad iti baybay iti uni dagiti sangsangit dagiti pilotom; **29** Bumabanto amin dagiti para-gaudmo manipud kadagiti barkoda; agtakderto iti daga dagiti marinero, ken tunggal aglaylayag iti baybay. **30** Ket ipangngegdanto kenka ti timekda ken agdung-awda iti nasaem; mangipurruakda iti tapok kadagiti uloda. Agtulidtulidda kadagiti dapu. **31** Kuskosanda dagiti uloda ken agkawesda iti nakersang a lupot, ken sangitandakanto iti nasaem, ken umasugda. **32** Dung-awandaka ken ikantaandaka kadagiti pangnatay a kanta, a kas iti Tiro, a napaulimek ita iti tengnga ti baybay? **33** Idi napan dagiti tagilakom kadagiti igid ti baybay, pinennek daytoy dagiti adu a tattao; pinabaknangmo dagiti ar-ari ti daga babaen iti kasta unay a kinabaknangmo ken tagtagilakom! **34** Ngem idi dinadaelnaka dagiti baybay, babaen kadagiti nauuneg a danum, limned dagiti amin a tagilakom ken amin dagiti aglaylayagmo! **35** Naupay kenka dagiti amin nga agnanaed kadagiti igid ti baybay, ken nagbuteng dagiti arida gapu iti napasamak kenka! **36** Nagpigergerda! Nagsakuntip dagiti agtagtagilako gapu kenka; nagbalinka a pagbutbutngan, ken mapukawkan iti agnanayon.'"

28 Ket immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, ibagam iti mangiturturay iti Tiro, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Napalangguad ti pusom! Kinunam, "Maysaak a dios! Agtugawak iti tugaw dagiti dios iti tengnga ti baybay!" Uray no maysaka a tao ken saan a Dios, pagbalbalinem ti pusom a kas iti puso ti dios; **3** ipagpagarupmo a nasirsiribka ngem ni Daniel, ken ipagpagarupmo nga awan palimed a mangpasiddaaw kenka! **4** Pinabaknangmo ti bagim babaen iti kinasirib ken kinasaririt, ken nagidulinka iti balitok ken pirak kadagiti pagiduldulinam! **5** Babaen iti kasta unay a kinasirib ken babaen iti pannakinegosiom, pinaadum ti kinabaknangmo, isu a napalangguad ti pusom gapu iti kinabaknangmo! **6** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu ta pinagbalinmo ti pusom a kas iti puso ti maysa a dios, **7** mangiyegakto ngarud kadagiti ganggannaet a bumusor kenka, nakabutbuteng a lallaki manipud kadagiti dadduma a nasion! Ket iyegda dagiti kampilanda a maibusor iti kinalatak ti kinasiribmo, ket rugitandanto ti dayagmo! **8** Ipandakanto iti abut, ket mataykanto a kas iti ipapatay dagiti natay iti tengnga dagiti baybay! **9** Maibagamto kadi iti sangoanan ti mangpapatay kenka a, "Maysaak a dios"? Maysaka a tao saan ket a Dios, ket maipaimakanto iti mangrangrangkay kenka! **10** Babaen iti ima dagiti ganggannaet, mataykanto a kas iti ipapatay dagiti saan a nakugit ta imbagak daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!'" **11** Immay manen kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **12** "Anak ti tao, dung-awam ti ari ti Tiro ken ibagam kenkuana, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Sika ti pagulidanan ti awan kurangna, napnoan iti kinasirib ken awan pagkurangan ti kinapintasmo! **13** Addaka idi idiay Eden, ti minuyongan ti Dios! Nagarwatka iti amin a kita ti napateg a bato: karnelia, chrysolite, ken onix! Topasio, malachite, ken jaspe! Zafiro, esmeralda, ken berilo! Balitok dagiti nakaikargaan dagitoy a batbato! Naisagana dagitoy iti aldaw ti pannakaparsuam tapno isuotmo dagitoy! **14** Insaadka iti nasantoan a bantay ti Dios kas iti kerubin a pinulotak a mangbantay iti sangkataoan! Addaka idi iti nagtetengngaan dagiti rumimatrimat a batbato a nagnaam. **15** Napudnoka kadagiti wagasmo manipud iti aldaw a naparsuaka agingga a rinugiam ti nagbasol. **16** Iti kaadu ti inegosiom napnoka iti kinaranggas, isu a nagbasolka! Imbellengka a kas narugitan manipud iti bantay ti Dios ken dinadaelka, sika, kerubin a guardia, manipud kadagiti rumimatrimat a batbato. **17** Napalangguad ti pusom gapu iti kinapintasmo; dinadaelmo ti kinasiribmo gapu iti dayagmo! Impababaka iti daga! Insaadka iti sangoanan dagiti ari tapno makitadaka! **18** Gapu kadagiti adu a basolmo ken ti panangluklukom iti pannakinegosiom, rinugitam dagiti nasantoan a lugarmo! Isu a nangparuarak iti apuy manipud kenka; uramennakanto daytoy. Pagbalinenkanto a dapu iti daga iti imatang dagiti amin a kumitkita kenka. **19** Amin dagiti tattao a makaam-ammo kenka ket agpigergerto gapu iti butengda kenka; agbutengdanto, ket saankanton nga agbiag pay!'" **20** Ket immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **21** "Anak ti tao, sumangoka iti Sidon ken agipadtoka a maibusor kenkuana! **22** Ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Adtoy! Bumusorak kenka, O Sidon!" Ta mapadayawanakto iti tengngam ket maammoanto dagiti tattaom a siak ni Yahweh inton ukomenka. Maipakitanto a nasantaonak babaen kenka! **23** Mangiyegakto kenka iti didigra ken dara kadagiti kalsadam, ken mapasagto iti tengngam dagiti nasugatan. Inton umay ti kampilan a maibusor kenka manipud iti sadinoman, ket maammoamto a siak ni Yahweh! **24** Ket awanton ti makatudok ken nasakit a siit iti balay ti Israel manipud kadagiti amin nga adda iti aglawlawna a mangum-umsi kadagiti tattaona, ket maammoandanto a siak ti Apo a ni Yahweh!' **25** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Inton ummongek ti balay ti Israel manipud kadagiti nadumaduma a puli dagiti tattao a nakaiwarawaraanda, ken inton makita dagiti nasion a nasantoanak. Kalpasanna, agtaengdanto kadagiti daga

nga intedko iti adipenko a ni Jacob! **26** Ket agnaeddanto kenkuana a sitatalged ket mangibangonda kadagiti balbalay, agmulada kadagiti ubas ken agnaedda a sitatalged inton ukomek dagiti amin a mangum-umsi kadakuada manipud iti sadinoman a lugar; ket maammoanda a siak ni Yahweh a Diosda!'"

29 Iti maika-sangapulo a tawen, iti maika-sangapulo a bulan iti maika-sangapulo ket dua nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, sumangoka kenni Faraon nga ari ti Egipto; agipadtoka maibusor kenkuana ken maibusor iti entero nga Egipto! **3** Iwaragawagmo ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Bumusorak kenka, Faraon nga ari ti Egipto! Sika a dakkel a parsua iti baybay nga adda iti tengnga ti karayan, a mangibagbaga kaniak, "Pinagbalinko a kukuak ti karayan!" **4** Ta mangikabilakto iti sima iti pangalmo ket kumpetto kadagiti siksikmo ti lames ti Karayanmo a Nilo; ingatokanto manipud iti tengnga ti karayanmo a kaduam dagiti amin a lames iti karayan a kimpet kadagiti siksikmo. **5** Ibellengkanto iti let-ang, sika ken dagiti amin a lames manipud iti karayanmo. Agdissokanto iti daga; saankanto a maurnong wenno maingato. Itedkanto a kas taraon kadagiti agbibiag a parsua iti daga ken kadagiti billit kadagiti langit! **6** Ket maammoanto dagiti amin nga agnanaed iti Egipto a siak ni Yahweh, gapu ta maysada nga ungkay ti runo iti balay ti Israel! **7** Idi iniggamandaka, natukkolka ket tinudokmo dagiti abagada; idi nagsadagda kenka, dinangram dagiti luppoda ken pinagpigergermo dagiti patongda. **8** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Mangyegak iti kampilan a maibusor kenka; isinak ti tunggal tao ken ayup manipud kenka. **9** Isu a ti daga ti Egipto ket agbalinto a langalang ken nadadael; ket maammoandanto a siak ni Yahweh, gapu ta imbaga ti nakaam-amak nga ayup nga adda iti baybay, "Kukuak ti karayan, ta inaramidko daytoy!" **10** Ngarud adtoy! Maibusorak kenka ken iti karayanmo, pagbalinek ngarud ti daga ti Egipto a langalang ken awan serserbina, ket agbalinkanto a langalang a daga manipud Migdol agingga iti Siene ken kadagiti beddeng ti Cus. **11** Awanto ti tao a lumabas iti daytoy! Awanto ti ayup a lumabas iti daytoy! Ken awanto ti agnaed iti daytoy iti las-ud ti uppat a pulo a tawen! **12** Ta pagbalinekto ti daga ti Egipto a langalang iti nagtetengngaan dagiti daga nga awan ti agnanaed, ken dagiti siudad daytoy iti nagtetengngaan dagiti nadadael a siudad ket agbalinto a langalang iti las-ud ti uppat a pulo a tawen; ket iwarawarakto ti Egipto kadagiti nasion, ket iwaraskonto ida kadagiti daga. **13** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti ileleppas ti uppat a pulo a tawen ummongekto ti Egipto manipud kadagiti nadumaduma a puli dagiti tattao a nakaiwarawaraanda. **14** Isublikto dagiti sanikua ti Egipto ken isublik ida iti rehion ti Patros, iti daga a nakaiyanakanda. Ken agbalindanto a nababa a pagarian sadiay. **15** Isunto ti kababaan kadagiti pagarian, ken saanton a pulos a maingato kadagiti nasion. Pukawek ida tapno saandan nga agturay kadagiti nasion. **16** Saanton a pagtalkan ti balay ti Israel dagiti Egipcio. Ngem ketdi, agbalindanto a palagip iti basol nga inaramid ti Israel idi napanda iti Egipto tapno agpatulong. Ket maammoandanto a siak ti Apo a ni Yahweh!'" **17** Ket napasamak nga iti maika-27 a tawen iti umuna nga aldaw iti umuna a bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **18** "Anak ti tao, impuesto ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia ti armadana tapno agtrabahoda iti narigat a maibusor iti Tiro. Nakuskusan ti tunggal ulo ken nagasgasan ti tunggal abaga, ngem awan a pulos ti tangdanna ken ti armadana manipud iti Tiro, para iti panagtrabahona iti narigat a maibusor iti Tiro. **19** Ngarud kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Adtoy! Itedko ti daga ti Egipto kenni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia, ket ipanawnanto ti kinabaknang daytoy, samsamenna dagiti sanikua daytoy, ken alaenna amin a masarakanna sadiay; daytanto ti tangdan ti armadana! **20** Intedko kenkuana ti daga ti Egipto a kas tangdanda iti panagtrabahoda para kaniak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **21** Iti dayta nga aldaw, mangaramidak iti sara nga agtubo para iti balay ti Israel, ket pagsaoenka kadagiti nagtetengngaanda, tapno maammoanda a siak ni Yahweh!'"

30 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, agipadtoka ket ibagam, 'kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Idung-awmo, "Asi pay ti dumteng nga aldaw!" **3** Asidegen ti aldaw! Asidegen ti aldaw para kenni Yahweh! Aldawto daytoy dagiti ulep, tiempo a mapasamakto dagiti nakabutbuteng a banbanag kadagiti nasion! **4** Kalpasanna, umayto ti kampilan a maibusor iti Egipto, ket addanto panagladingit idiay Cus inton maidasay idiay Egipto dagiti napapatay a tattao—inton alaenda ti kinabaknangna, ken inton madadael dagiti pundasionna! **5** Ti Cus, Libya, ken Lydia ken dagiti amin a ganggannaet, agraman dagiti tattao a maibilang iti katulagan—mapasagdanto amin babaen iti kampilan! **6** Kastoy ti kuna ni Yahweh: Mapasagto ngarud dagiti mangtultulong iti Egipto, ken mapukawto ti kinatangsit ti pigsana. Mapasagto dagiti soldadoda manipud Migdol agingga iti Siene babaen iti kampilan! —Kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh! **7** Maupaydanto iti nagtetengngaan dagiti nabaybay-an a daga, ken maibilangto dagiti siudadda kadagiti nadadael a siudad! **8** Ket maammoandanto a Siak ni Yahweh, inton mangpasgedak iti apuy iti Egipto, ken inton madadael dagiti amin a mangtultulong kenkuana! **9** Iti dayta nga aldaw, manipud iti sangoanak, rummuarto dagiti mensahero a nakabarko tapno butbutngenda ti natalged a Cus, ket addanto panagladingit kadakuada iti aldaw a mapasamak iti Egipto dagiti nakabutbuteng a banbanag. Ta adtoy! Umadanin daytoy! **10** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gibusakto dagiti adu a tattao ti Egipto babaen iti ima ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia. **11** Isuna ken dagiti armadana, dagiti mangbutbuteng kadagiti nasion ket maiyegto a mangdadael iti daga; asutendanto dagiti kampilanda maibusor iti Egipto ken punnoenda ti daga kadagiti natay a tattao! **12** Pagbalinekto a namaga a daga dagiti karayan, ket ilakokto ti daga kadagiti nadangkes a tattao. Pagbalinekto a langalang ti daga ken ti amin nga adda iti daytoy babaen iti ima dagiti ganggannaet! Siak a ni Yahweh, ti nangipakaammo iti daytoy! **13** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dadaelekto dagiti didiosen, ken gibusakto dagiti awan serserbina a didiosen ti Memfis. Awanto iti prinsipe iti daga ti Egipto, ket butbutngekto ti daga ti Egipto! **14** Ket pagbalinekto a langalang ti Patros ken mangpasgedak iti apuy idiay Zoan, ken ukomekto ti Tebes. **15** Ta ibukbukkonto ti pungtotko iti Pelusium, ti sarikedked ti Egipto, ken gibusakto dagiti adu a tattao ti Tebes. **16** Kalpasanna, mangpasgedakto iti apuy idiay Egipto. Agladingitto iti nakaro ti Pelusium, ken madadaelto ti

Tebes. Inaldawto nga adda kabusor ti Memfis. **17** Mapasagto dagiti agtutubo a lallaki ti Heliopolis ken Bubastis babaen iti kampilan, ken masakupto dagiti siudadda. **18** Idiay Tafnes, iyimutto ti aldaw ti lawagna inton dadaelek sadiay ti sangol ti Egipto, ken agpatingganto ti kinatangsit ti pigsana. Addanto ulep a manglinged kenkuana, ken matiliwto a kas balud dagiti annakna a babbai. **19** Ipatungpalkonto ti panangukomko idiay Egipto tapno maammoanda a siak ni Yahweh.'" **20** Ket napasamak nga iti maika-sangapulo ket maysa a tawen iti maika-pito nga aldaw iti umuna a bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **21** "Anak ti tao, tinukkolko ti takkiag ni Faraon nga ari ti Egipto. Kitaem! Saan daytoy a nabedbedan ken saan a makaawat iti agas; awan ti makabael a mangbedbed iti daytoy, isu a saan a napigsa a mangiggem iti kampilan. **22** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, 'Kitaem, ni Faraon nga ari ti Egipto! Ta tukkolekto ti takkiagna, ti napigsa ken ti natukkol, ken tinnagekto ti kampilan manipud iti imana. **23** Ket iwarawarakto ti Egipto kadagiti nasion ken iwaraskonto ida kadagiti daga. **24** Papigsaekto dagiti takkiag ti ari ti Babilonia ken ipaiggemko ti kampilanko iti imana tapno madangrak ti takkiag ni Faraon. Agasugto isuna iti sangoanan ti ari ti Babilonia a kas iti panagasug ti matmatay a tao. **25** Ta papigsaekto dagiti takkiag ti ari ti Babilonia, bayat a kumapkapuy dagiti ima ni Faraon. Ket maammoandanto a siak ni Yahweh, inton ipaiggemko ti kampilanko iti ima ti ari ti Babilonia; ta rautennanto ti daga ti Egipto babaen iti daytoy. **26** Isu nga iwarawarakto ti Egipto kadagiti nasion ken iwarasko ida kadagiti daga. Ket maammoandanto a siak ni Yahweh!'"

31 Ket napasamak nga iti maikasangapulo ket maysa a tawen, iti umuna nga aldaw iti maikatlo a bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, ibagam kenni Faraon nga ari ti Egipto, ken kadagiti adipenna iti aglikmutna, 'Iti kinabilegmo, siasino ti kaiyaspingam? **3** Kitaenyo! Ti Asiria ket kasla maysa a sedro iti Lebanon nga addaan kadagiti narangpaya a sanga, maysa a narukbos iti kakaykayoan, ken kasta unay ti katayagna! Ket ti tuktokna ket adda iti ngatoen dagiti sangana. **4** Adu a danum ti nangpatayag iti daytoy; ti danum iti ubbog ti nangpadakkel iti daytoy. Nagayus dagiti karayan iti paset ti aglawlaw daytoy, ta ti panagayus dagitoy ket dimmanon kadagiti amin a kaykayo iti tay-ak. **5** Ti kinangato daytoy ket nangatngato pay ngem iti aniaman kadagiti kayo iti tay-ak, ken dagiti sanga daytoy ket nagadu unay; rimmangpaya pay dagiti sangana gapu iti nabuslon a danum bayat a dumakdakkel dagitoy. **6** Tunggal billit iti tangatang ket nagumok kadagiti sanga daytoy, bayat a tunggal parsua nga agnanaed iti tay-ak ket naganak iti siruk dagiti narukbos a sanga daytoy. Amin dagiti adu a nasion ket nagnaed iti siruk daytoy. **7** Ta napintas unay daytoy gapu iti kinangayed ken iti kinarangpaya dagiti sanga daytoy, ta dagiti ramut ket adda iti ayan ti nabuslon a danum! **8** Dagiti sedro iti minuyongan ti Dios ket saan a maiyasping iti daytoy! Awan kadagiti kayo nga igos ti maipada kadagiti sanga daytoy, ken awan kadawyan a kayo a makaasping kadagiti santakna. Awan kayo iti minuyongan ti Dios ti maipada iti kinapintas daytoy! **9** Pinapintasko daytoy babaen kadagiti adu a sanga daytoy; ket amin dagiti kayo iti Eden nga adda iti minuyongan ti Dios ket inapalanda daytoy! **10** Isu a kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu ta natayag unay daytoy, ken gapu ta inngatona ti tuktok ti kayona iti ngatoen dagiti sanga ken ti pusona ket naingato iti kasta unay a kangato— **11** Isu nga inyawatko isuna iti ima ti kabibilegan a mangiturturay kadagiti nasion! Nagtignay daytoy a mangiturturay iti maibusor kenkuana ket pinapanawna isuna gapu iti kinadangkesna! **12** Dagiti naranggas a ganggannaet iti amin a nasion ket pinukanda ken binaybay-anda daytoy. Natinnag dagiti sangana kadagiti bantay ken kadagiti tanap, ken dagiti babassit a sangana ket natukkol ket naregreg iti amin a waig iti daga. Ket amin dagiti nasion iti daga ket rimuar manipud iti linongna ket pinanawanda isuna. **13** Amin dagiti billit iti tangatang ket nagbatay iti puon daytoy a kayo, ken amin dagiti atap nga ayup iti tay-ak ket nagtugaw kadagiti sanga daytoy. **14** Napasamak daytoy tapno awanton ti dadduma a masibsibugan a kayo ti dumakkel iti kasta a katayag, tapno saanda nga ingato ti tuktok ti kayoda iti ngatoen dagiti sanga, ta awanton ti sabali pay a kayo a masibsibugan a dumakkel manen iti kasta a katayag. Ta naipaimada amin iti patay iti kababaan a paset ti daga, iti nagtetengngaan dagiti tattao iti sangkataoan a bimmaban iti abut. **15** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti aldaw a naipababa isuna iti Seol, inyegko ti panagladingit iti lubong. Ginaburak ti adalem a danum iti rabawna, ken inatianak dagiti danum iti taaw. Pinasardengko ti napigsa a panagayus dagiti danum, ken inyegko ti panagladingit iti Lebanon para kenkuana! Isu nga amin dagiti kayo iti tay-ak ket nagladingit para kenkuana. **(Sheol h7585)** **16** Inyegko ti panagkintayeg kadagiti nasion iti kanarpaak ti pannakatuangna, idi imbellengko isuna iti Seol a kaduana dagiti bimmaba iti abut! Ket liniwliwak dagiti amin a kayo iti Eden iti kababaan a paset ti lubong! Dagitoy ti kangrunaan a mapilpili ken kasasayaatan a kayo iti Lebanon, dagiti kayo a masibsibugan iti adu a danum! **(Sheol h7585)** **17** Ta bimmabada met laeng a kaduada isuna iti seol, kadagidiay a napapatay babaen iti kampilan! Dagitoy dagiti napipigsa a takiagna, dagidiay a nasion a nagnaed iti linongna. **(Sheol h7585)** **18** Ania kadagiti kayo iti Eden ti kapadam iti dayag ken kinaindaklan? Ta maipababakanto a kaduam dagiti kayo iti Eden iti kababaan a paset ti lubong, a kaduam dagiti saan a nakugit; makipagnaedkanto kadagiti napapatay babaen iti kampilan! Daytoy ket ni Faraon ken dagiti amin nga adipenna! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!'"

32 Ket napasamak nga iti maika-sangapulo ket dua a bulan iti maika-sangapulo ket dua a tawen, iti umuna nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, dung-awam ni Faraon, nga ari ti Egipto; ibagam kenkuana, 'Arigmo ti urbon a leon kadagiti nasion, kaskala nakabutbuteng nga ayup iti baybay; kibkiburem ti danum, liblibegem dagiti danum babaen kadagiti sakam ken rugrugitam dagiti danumda! **3** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, "Isarwagko ngarud kenka ti iketko iti taripnong dagiti adu a puli dagiti tattao, ket ingatodakanto iti iketko! **4** Baybay-ankanto iti daga! Ibellengkanto iti away ket pagbatayekto kenka dagiti billit iti tangatang; mapnekto dagiti amin a mabisin nga ayup iti daga babaen kenka. **5** Ta ikabilkonto ti lasagmo kadagiti bantay, ken punnoekto dagiti tanap iti agruprupsa a bangkaymo! **6** Kalpasanna, iparukpokkonto ti daram kadagiti bantay, ket mapnonto dagiti waig iti daram! **7** Ket inton iddepek ti

silawmo, lengdakto dagiti langit ken pagsipngetek dagiti bituen daytoy; lengdakto ti init babaen kadagiti ulep, ket saanto nga agraniag ti bulan! **8** Pagsipngetekto dagiti amin nga agranraniag a silaw kadagiti langit iti ngatoem, ket pagsipngetekto ti dagam! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **9** Ket butbutngekto ti puso dagiti adu a puli dagiti tattao kadagiti daga a saanmo nga ammo, inton ipadamagko kadagiti nasion ti pannakarebbam. **10** Kellaatekto dagiti adu a puli dagiti tattao iti maipapan kenka; agpigergerto iti buteng dagiti arida maipapan kenka inton iwasiwasko ti kampilanko iti sangoananda. Iti tunggal kanito, agpigergerto ti tunggal maysa gapu kenka, iti aldaw ti pannakarebbam. **11** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Umayto a maibusor kenka ti kampilan ti ari ti Babilonia! **12** Ipaluboskonto a mapasag dagiti adipenmo babaen kadagiti kampilan dagiti mannakigubat—pagbutngento ti tunggal mannakigubat dagiti nasion! Dadaelento dagitoy a mannakigubat ti dayag ti Egipto ken papatayendanto amin dagiti adu a tattao nga agnanaed iti daytoy! **13** Ta papatayekto dagiti amin a taraken manipud iti igid dagiti adu a danum; saanen a kiburen dagiti saka ti tao dagiti danum, wenno kiburen ti saka ti baka dagitoy! **14** Ket pagtalnaekto dagiti danumda ken pagayusekto dagiti karayanda a kas iti panagayus ti lana—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh! **15** Inton ti daga ti Egipto—daga a napunpunno—ket pagbalinek a nadadael a lugar, nabaybay-an a lugar; inton darupek dagiti amin nga agnanaed kenkuana, ket maammoandanto a siak ni Yahweh! **16** Addanto panagdung-aw! Ta dung-awanto isuna dagiti annak a babbai dagiti nasion; dung-awandanto ti Egipto. Dung-awandanto dagiti amin nga adipenna! —kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!"' **17** Ket napasamak nga iti maika-sangapulo ket dua a tawen, iti maika-sangapulo ket lima nga aldaw ti bulan, immay kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **18** "Anak ti tao, sangitam dagiti adipen ti Egipto ket ibellengmo ida—isuna ken dagiti annak a babbai dagiti nabileg a nasion—iti kababaan a paset ti daga a kadua dagiti napan iti abut! **19** Saludsudem kadakuada, 'Napinpintaskayo kadi ngem iti siasinoman? Bumabakayo ket agiddakayo a kaduayo dagiti saan a nakugit!' **20** Mapasagda ket maitiponda kadagiti napapatay babaen iti kampilan! Naited ti Egipto iti kampilan; tiliwento isuna dagiti kabusorna ken dagiti adipenna! **21** Iwaragawagto dagiti kapipigsaan kadagiti mannakigubat iti sheol ti maipapan iti Egipto ken dagiti kakaduana, 'Bimmabadan ditoy! Agiddada a kaduada dagiti saan a nakugit a napapatay babaen iti kampilan!' **(Sheol h7585)** **22** Adda sadiay ti Asiria agraman ti amin a taripnongna! Pinalikmutan isuna dagiti tanemna; aminda ket napapatay babaen iti kampilan. **23** Adda sadiay dagiti makin tanem iti adda iti kaunggan a paset ti abut, agraman ti taripnongna. Pinalikmutan dagiti tanemna dagiti amin a napapatay, a napasag babaen iti kampilan, dagiti nangyeg iti pammutbuteng iti daga dagiti sibibiag! **24** Adda sadiay ti Elam agraman dagiti adipenna! Pinalikmutan isuna dagiti tanemna; napapatayda amin! Dagidiay napasag babaen iti kampilan, a saan a nakugit a bimmaba kadagiti kaadalman a paset ti daga, a nangiyeg kadagiti pammutbutbutengda iti daga dagiti sibibiag ken kaduada a mangaw-awit ita iti bainda, bumabbabadan iti abut! **25** Nangisaganada iti pagiddaan para iti Elam ken para kadagiti amin nga adipenna iti nagtetengngaan dagiti napapatay; pinalikmutan isuna dagiti tanemna! Aminda ket saan a nakugit, dagidiay napapatay babaen iti kampilan, dagidiay nangiyeg iti pammutbutengda iti daga dagiti sibibiag! Isu nga awit-awitda ti bukkodda a bain, agraman dagiti bumabbaba iti abut a karaman kadagiti napapatay, dagidiay bumabbaba iti abut. Karaman ti Elam kadagiti napapatay. **26** Adda sadiay ti Mesack, Tubal ken dagiti amin nga adipenda! Pinalikmutan ida dagiti tanemda! Aminda ket saan a nakugit, napapatay babaen iti kampilan, gapu ta inyegda dagiti pammutbutbutegda iti daga dagiti sibibiag! **27** Saan kadi a nagiddada a kaduada dagiti napasag a mannakigubat dagiti saan a nakugit a bimmaba iti lubong dagiti natay (Sheol) agraman dagiti amin nga igamda a pakigubat, ken agraman dagiti kampilanda nga impunganda? Naiparabaw dagiti kalasagda kadagiti tulangda. Ta isuda dagiti mangbutbuteng a mannakigubat iti daga dagiti sibibiag! **(Sheol h7585)** **28** Isu a sika nga Egipto, ket madadaelto iti nagtetengngaan dagiti saan a nakugit! Ken agiddakanto a kaduam dagiti napapatay babaen iti kampilan! **29** Adda sadiay ti Edom agraman dagiti arina ken dagiti amin a pangulona. Nabilegda idi, ngem itan ket nakaiddada a kaduada dagiti napapatay babaen iti kampilan, kaduada dagiti saan a nakugit ken dagiti bimmaba iti abut. **30** Adda sadiay dagiti prinsipe iti amianan—aminda ken amin a taga-Sidon a bimmaba a kadua dagiti natay! Nabilegda ken pinagbutengda dagiti dadduma, ngem itan ket nakaiddada sadiay a mababain, saan a nakugit a kaduada dagiti napapatay babaen iti kampilan. Awit-awitda ti bukodda a bain, kaduada dagiti dadduma a bumabbaba iti abut. **31** Kumitanto ni Faraon ken maliwliwanto maipapan kadagiti amin nga adipenna a napapatay babaen iti kampilan—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **32** Intulokko a mangbutbuteng isuna iti daga dagiti sibibiag, ngem agiddanto isuna iti nagtetengngaan dagiti saan a nakugit, a kaduana dagiti napapatay babaen iti kampilan—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh!"

33 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, ipakaammom daytoy kadagiti tattaom; ibagam kadakuada, 'Inton mangiyegak iti kampilan a maibusor iti aniaman a daga, ket mangdutok dagiti tattao iti dayta a daga iti maysa a tao manipud kadakuada nga agbalin a para-wanawanda. **3** Siputanna ti kampilan nga um-umay iti daga ket puyotanna ti tangguyobna tapno ballaaganna dagiti tattao! **4** No mangngeg dagiti tattao ti uni ti tangguyob ket saanda nga ipangag, ken no umay ti kampilan ket patayenna ida, ti dara ti tunggal maysa ket adda iti bukodda nga ulo. **5** Ket no adda makangngeg iti uni ti tangguyob ket saanna nga ipangag, ti darana ket adda kenkuana; ngem no ipangagna, maisalakannanto ti bukodna a biag. **6** Nupay kasta, no makita ti para-wanawan ti kampilan nga um-umay, ngem no saanna a pinuyutan ti tangguyob, a ti nagbanaganna ket saan a naballaagan dagiti tattao, ket no umay ti kampilan ket patayenna ti siasinoman, napapatay dayta a tao iti bukodna a basol ngem sapulekto ti darana iti para-wanawan.' **7** Ita, sika a mismo, anak ti tao! Pinagbalinka a para-wanawan para iti balay ti Israel; mangngegmonto dagiti sasaok manipud iti ngiwatko ket ballaagamto ida para kaniak. **8** No ibagak iti maysa a nadangkes a tao, 'Nadangkes a tao, sigurado a matayka!' ngem no saanmo nga iwaragawag daytoy tapno maballaagan ti nadangkes maipapan iti aramidna, ket matayto dayta a

nadangkes iti basolna, ngem sapulekto kadagiti imam ti darana! **9** Ngem sika, no ballaagam ti nadangkes maipapan iti aramidna, tapno matallikodanna daytoy, ket no saan isuna a timmallikod manipud iti aramidna, matayto isuna iti basolna, ngem sika a mismo ket maisalakanmonto ti bukodmo a biag. **10** Isu a sika, anak ti tao, ibagam iti balay ti Israel, 'Kastoy ti ibagbagayo: Adda kadakami dagiti panagsalungasingmi ken basolmi, ket madaddadaelkamin kadagitoy! Kasano nga agbiagkami? **11** Ibagam kadakuada, 'Iti naganko nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—saanko a pakaragsakan ti ipapatay ti nadangkes a tao, ngem no agbababawi ti nadangkes a tao manipud iti aramidna, agbiagto ngarud isuna! Agbabawikayo! Agbabawikayo manipud kadagiti nadangkes a aramidyo! Ta apay koma a mataykayo, balay ti Israel?' **12** Ket sika, anak ti tao, ibagam kadagiti tattaom, 'Ti kinalinteg ti maysa a nalinteg a tao ket saanto a makaisalakan kenkuana no agbasol! Ken ti kinadangkes ti maysa a nadangkes a tao ket saanto a daytoy ti gapu a mapukaw isuna no agbababawi manipud iti basolna. Ta saanto nga agbiag ti nalinteg a tao gapu iti kinalintegna no agbasol isuna. **13** No ibagak iti maysa a nalinteg, "Sigurado nga agbiagto isuna!" ket no agtalek isuna iti bukodna a kinalinteg ket kalpasanna, agaramid iti saan a nainkalintegan, saankonto a lagipen ti aniaman a kinalintegna; matayto isuna iti kinadangkes nga inaramidna. **14** Ket no ibagak iti nadangkes, "Sigurado a matayka!" ngem no agbababawi isuna kadagiti basolna ket aramidenna ti nainkalintegan ken umno— **15** no isublina ti naisalda kenkuana a kiniddawna a sidadangkes, wenno isublina ti tinakawna, ket no surotenna dagiti bilbilin a mangipaay iti biag ket saanen nga agramid iti basol— sigurado nga agbiagto ngarud isuna; saanto isuna a matay. **16** Awanto a pulos ti malagip kadagiti basol nga inaramidna, nagtignay isuna a sililinteg; sigurado nga agbiagto isuna! **17** Ngem kinuna dagiti tattaom, '"Saan a nalinteg ti wagas ti Apo!" ngem dagiti wagasyo ti saan a nalinteg! **18** No tallikodan ti maysa a nalinteg a tao ti kinalintegna ket agaramid iti basol, daytoyto ngarud ti pakatayanna! **19** Ket no tallikodan ti maysa a nadangkes a tao ti kinadangkesna ket aramidenna ti nainkalintegan ken rumbeng, agbiagto isuna gapu kadagidiay a banbanag! **20** Ngem kinunayo dakayo a tattao, "Saan a nalinteg ti wagas ti Apo!" Ukomekto ti tunggal maysa kadakayo segun iti wagasna, balay ti Israel!'" **21** Napasamak daytoy iti maikasangapulo ket dua a tawen, iti maikalima nga aldaw ti maikasangapulo a bulan ti pannakaibaludtayo, nga adda immay kaniak a maysa a nakalibas manipud Jerusalem ket kinunana, **22** "Nasakupen ti siudad!" Adda kaniak ti ima ni Yahweh iti rabii sakbay a dimteng ti nakalibas, ket naglukat ti ngiwatko idi dimteng isuna iti parbangon. Isu a nalukatan ti ngiwatko; saanakon nga umel! **23** Ket dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **24** "Anak ti tao, ibagbaga dagiti agnanaed kadagidiay a nadadael iti daga ti Israel, 'Maymaysa laeng a tao ni Abraham ket tinawidna ti daga, ngem adutayo! Naited kadatayo ti daga a kas sanikua.' **25** Ngarud ibagam kadakuada, 'Kastoy ti ibagbaga ti Apo a Yahweh: Mangmangankayo iti dara ken tumangtangadkayo kadagiti didiosenyo, ket iparparukpokyo ti dara dagiti tattao. Rumbeng kadi a tagikuaenyo ti daga? **26** Nagtalekkayo kadagiti kampilanyo ken nangaramidkayo kadagiti makarimon a banbanag; daddadaelen ti tunggal lalaki ti dayaw ti asawa ti kaarrubana. Rumbeng kadi a tagikuaenyo ti daga?' **27** Kastoyto ti ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a Yahweh: Iti naganko nga adda iti agnanayon, sigurado a mapasagto dagiti adda kadagiti nadadael babaen iti kampilan, ket itedkonto dagiti adda kadagiti taltalon kadagiti sibibiag a parsua a kas taraonda, ket matayto babaen kadagiti didigra dagiti adda kadagiti nasarikedkedan ken kueba. **28** Ket pagbalinekto a langalang ken nakabutbuteng ti daga, ket agpatingganto ti kinapalangguad ti bileg daytoy, ta mabaybay-anto dagiti bantay ti Israel ken awanto ti lumabas kadagitoy.' **29** Isu a maammoandanto a siak ni Yahweh, inton pagbalinek a langalang ken nakabutbuteng ti daga gapu kadagiti amin a makarimon a banbanag nga inaramidda. **30** Ket sika, anak ti tao— adda ibagbaga dagiti tattaom maipapan kenka iti abay dagiti pader ken kadagiti ruangan dagiti balbalay, ket ibagbaga ti tunggal maysa kadagiti dadduma— tunggal maysa iti kabsatna a lalaki, 'Mapantayo dumngeg iti sao ti profeta a nagtaud kenni Yahweh!' **31** Isu a mapanto kenka dagiti tattaok, kas iti masansan nga ar-aramidenda, ket agtugawdanto iti sangoanam ket dumngegda kadagiti sasaom, ngem saandanto a tungpalen dagitoy. Adda kadagiti ngiwatda dagiti umno a sasao, ngem dagiti pusoda ket adda kadagiti saan a nainkalintegan a pakagunggonaanda. **32** Ta kaslaka makay-ayo a kanta kadakuada, maysa a napintas a samiweng a natukaran a nasayaat iti adda kuerdasna nga instrumento, isu a dumngegdanto kadagiti sasaom ngem awanto a pulos kadakuada ti agtulnog kadagitoy. **33** Isu nga inton mapasamak amin dagitoy— kitaem! mapasamakto daytoy! — ket maammoandanto a kaduada idi ti profeta."

34 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh ket kinunana, **2** "Anak ti tao, agipadtoka a maibusor kadagiti agpaspastor iti Israel! Agipadtoka ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti ibagbaga ti Apo a ni Yahweh kadagiti agpaspastor: Asi pay dagiti agpaspastor iti Israel a mangipaspastor kadagiti bagbagida! Saan kadi a rumbeng a bantayan dagiti agpaspastor ti arban? **3** Kankanenyo dagiti nalulukmeg a paset ken agkawkaweskayo iti lupot a naaramid iti buok ti karnero! Parpartienyo dagiti nalulukmeg iti arban! Saankayo a pulos a nagpastor. **4** Saanyo a pinapigsa dagiti addaan kadagiti sagubanit, wenno saanyo nga inagasan dagiti masakit. Saanyo a bedbedbedan dagiti nablo, ken saanyo a pinasubli dagiti napapanaw wenno sinapul dagiti napukaw. Ngem ketdi, inturayanyo ida babaen iti bileg ken kinaranggas. **5** Ket nawarawarada nga awan ti mangipastor kadakuada, ket nagbalinda a taraon para kadagiti amin a nabiag a narungsot nga ayup kadagiti away, kalpasan a nawarawarada. **6** Naiyaw-awan ti arbanko kadagiti amin a banbantay ken iti tunggal nangangato a turod, ket naiwarawarada iti entero a rabaw ti daga. Ket awan a pulos ti mangbirbirok kadakuada. **7** Isu a dakayo nga agpaspastor, denggenyo ti pakaammo ni Yahweh: **8** Iti naganko nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—gapu ta nagbalin a samsam ti arbanko ken nagbalin a taraon para kadagiti amin a narungsot nga ayup kadagiti away (gapu ta awan ti pastor ken awan kadagiti pastorko ti nangbiruk iti arbanko, ngem binantayan dagiti agpaspastor dagiti bagbagida ket saanda nga impastoran ti arbanko)— **9** Ngarud, dakayo nga agpaspastor, denggenyo ti pakaammo ni Yahweh: **10** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh:

Kitaem! Maibusorak kadagiti agpaspastor, ket sapulekto manipud kadagiti imada ti arbanko. Ket pasardengekto ida a mangipastor iti arban; wenno saanton nga ipastoran dagiti pastor dagiti bagbagida ta alaekto ti arbanko manipud kadagiti ngiwatda, tapno saanton nga agbalin a taraon ti arbanko para kadakuada. **11** Ta kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! Siakto a mismo ti mangsapul iti arbanko ket aywanakto dagitoy, **12** kas iti panangsapul ti agpaspastor iti arbanna iti aldaw nga adda isuna iti tengnga ti nawarawara nga arbanna. Kastanto ti panangbirokko iti arbanko, ken ispalekto ida manipud kadagiti amin a lugar a nakaiwaraanda iti aldaw a naulep ken nasipnget. **13** Ket irruarkonto ida manipud kadagiti tattao; urnongekto ida manipud kadagiti daga ket iyegkonto ida iti dagayo. Ikabilkonto ida kadagiti pagpasturan kadagiti sikigan dagiti bantay iti Israel, iti abay dagiti karayan, ken iti tunggal pagnaedan iti daga. **14** Ikabilkonto ida iti nasayaat a pagpasturan; dagitinto nangangato a bantay ti Israel dagiti lugar a pagarabanda. Agiddadanto kadagiti nasasayaat a lugar a pagaraban, iti nawadwad a pagpasturan, ken agarabdanto kadagiti bantay ti Israel. **15** Siakto a mismo ti mangipastor iti arbanko, ken siakto a mismo ti mangpaidda kadakuada—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh— **16** birukekto ti napukaw ken isublikto ti napagtalaw; bedbedakto ti nablo a karnero ken agasakto ti masakit a karnero. Ket pukawekto dagiti napalukmeg ken napigsa! Agpastorakto a nainkalintegan! **17** Ket sika nga arbanko—kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh—kitaem! Siakto ti agbalin nga ukom kadagiti karnero, kadagiti kalakian a karnero ken kadagiti kalding! **18** Bassit kadi a banag a maipastorkayo iti nasayaat a pagpasturan, isu a tarigagayanyo a baddekan ti natda iti pagpasturan? Wenno bassit kadi a banag nga imminumkayo kadagiti nalitnaw a danum, a rumbeng a libegenyo dagiti karayan babaen kadagiti sakayo? **19** Ngem ti karnerok ket maipaspastoren iti binaddebaddekan dagiti sakayo; in-inumendan dagiti danum a linibegyo babaen kadagiti sakayo! **20** Kastoy ngarud ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadakuada: Kitaem! Siakto a mismo ti mangukom kadagiti nalukmeg ken kadagiti nakuttong a karnero, **21** ta induronyo ida babaen kadagiti bakrang ken abagayo, ken sinangduyo dagiti amin nga agkakapuy agingga nga inwarayo ida iti adayu manipud iti daga! **22** Isu nga isalakankonto ti arbanko; saandanton a pulos nga agbalin a samsam. Ket ukomekto dagiti karnero! **23** Mangisaadakto iti maysa nga agpastor kadakuada, ket ipastornanto ida—ti adipenko a ni David! Ipastornanto ida; agbalinto isuna a pastorda! **24** Ta siak, a ni Yahweh, ti agbalinto a Diosda, ket ti adipenko a ni David ti agbalinto a panguloda—siak, a ni Yahweh ti nangipakaammo iti daytoy! **25** Ket mangaramidakto iti katulagan a pakikapia kadakuada ken ikkatekto dagiti dakes nga atap nga ayup manipud iti daga, isu nga agbiagto a sitatalged dagiti karnerok iti let-ang ken maturogdanto kadagiti kabakiran. **26** Bendisionakto pay ida ken dagiti naglikmut a turodko, ta mangiyegakto iti arbis iti naikeddeng a tiempo. Dagitoyto ket arbis iti bendision! **27** Ket agbunganto dagiti kayo iti talon, ken mangipaayto ti daga iti bunga. Natalgedto dagiti karnerok iti dagada; ket maammoandanto a siak ni Yahweh, inton tukkolek dagiti balunet ti sangolda, ken inton ispalek ida manipud iti ima dagiti nangtagabu kadakuada. **28** Saandanton a pulos nga agbalin a samsam kadagiti nasion, ket saanto ida a pulos a kanen dagiti atap nga ayup! Ta agbiagdanto a sitatalged ket saandanto nga agbuteng. **29** Ta mangaramidakto iti natalna a lugar a pagmulaan para kadakuada tapno saandanton a pulos a matay iti bisin iti daga, ket saanto ida a laisen dagiti nasion. **30** Ket maammoandanto a siak, a ni Yahweh a Diosda ket addaak kadakuada. Isuda dagiti tattaok, ti balay ti Israel— kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **31** Ta dakayo dagiti karnerok, ti arban iti pagpasturak, ken dagiti tattaok! Siakto ti Diosyo— kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.'"

35 Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **2** "Anak ti tao, sangoem ti Bantay Seir ket agipadtoka maibusor iti daytoy. **3** Ibagam iti daytoy, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dumngegka! Maibusorak kenka Bantay Seir, ket dusaenkanto babaen iti imak ken pagbalinenkanto a langalang ken nakabutbuteng. **4** Dadaelekto dagiti siudadmo, ken sika a mismo ket agbalinto a langalang; ket maammoamto a siak ni Yahweh. **5** Gapu ta kanayonka a bumusor kadagiti tattao ti Israel ken gapu ta impaimam ida iti kampilan iti tiempo ti pannakaririibukda, iti tiempo a nakaro unay ti pannakadusada— **6** ngarud, iti naganko nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh— isaganakanto para iti panagsayasay ti dara, ken kamatennakanto ti panagsayasay ti dara! Gapu ta saanmo a ginura ti panagsayasay ti dara, kamatennakanto ti panagsayasay ti dara. **7** Pagbalinekto a langalang ti Bantay Seir—maysa a langalang inton pukawekto manipud iti daytoy ti siasinoman a lumabas ken agsubli manen. **8** Ket punnoekto dagiti bantay daytoy iti natay. Dagiti nangangato a turodmo, dagiti tanap ken dagiti amin a waigmo—matnagto kadagitoy dagiti amin a napapatay babaen iti kampilan. **9** Pagbalinenkanto a langalang iti agnanayon. Saanton a mapagnaedan dagiti siudadmo, ngem maammoanyonto a siak ni Yahweh. **10** Kinunam, "Dagitoy a dua a nasion ken dagitoy a dua a daga ket agbalinto a kukuak, ken tagikuaentayonto dagitoy," inton adda ni Yahweh kadakuada. **11** Ngarud, iti naganko nga adda iti agnanayon—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh— Isu nga aramidekto segun iti pungtotmo ken segun iti apalmo nga adda iti guram iti Israel, ket agpakitaakto kadakuada inton ukomenka. **12** Isu a maammoamto a siak ni Yahweh! Nangngegko dagiti amin a pananglaismo idi nagsaoka maibusor kadagiti bantay ti Israel a kinunam, "Nalangalangda! Naited dagitoy kadatayo tapno dadaelentayo." **13** Nangngegka idi nagpasindayawka babaen iti ngiwatmo maibusor kaniak; adu a banbanag ti imbagam maibusor kaniak. Nangngegko dagitoy. **14** Kastoy ti kinuna ti Apo a ni Yahweh: Pagbalinenkanto a langalang, kabayatan nga agragragsak ti entero a daga. **15** Kas iti panagragsakmo iti tawid dagiti tattao ti Israel gapu iti pannakalangalang daytoy, kastanto met ti aramidek kenka. Agbalinkanto a langalang, Bantay Seir, ken iti entero nga Edom—amin nga adda iti daytoy! Ket maammoandanto a siak ni Yahweh!'"

36 "Ita, sika nga anak ti tao, agipadtoka kadagiti bantay ti Israel ket ibagam, 'Banbantay ti Israel, dumngegkayo iti sao ni Yahweh! **2** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kinuna kadakayo dagiti kabusoryo, "Aha!" ken "Nagbalin a kukuatayo dagiti nagkauna a nangangato a lugar.'" **3** Ngarud, agipadtoka ket ibagam: 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh:

Gapu iti pannakalangalangyo ken gapu iti pannakarautyo manipud iti amin a suli, nagbalin a kukuanakayo dagiti dadduma a nasion; nagbalinkayo a pagtutungtongan dagiti bibig ken dila a manangperdi iti dayaw, ken istoria dagiti tattao. **4** Ngarud, banbantay ti Israel, dumngegkayo iti sao ti Apo a ni Yahweh: Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadagiti bantay ken kadagiti nangangato a turod, kadagiti karayan ken kadagiti tanap, kadagiti langalang a saan a mapagnaedan ken kadagiti nabaybay-an a siudad a nagbalin a banag a masamsam ken lalaisen dagiti dadduma a nasion iti aglawlawda— **5** ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Pudno a nagsaoak iti apuy ti pungtotko maibusor kadagiti dadduma a nasion, maibusor iti Edom ken kadagiti amin a nangala iti dagak a kas sanikuada, maibusor kadagiti amin nga addaan rag-o iti pusoda ken panangtagibassit iti espirituda, bayat a saksakupenda ti dagak tapno tagikuaenda dagiti pagpasturan.' **6** Ngarud, agipadtoka iti daga ti Israel ket ibagam kadagiti bantay ken kadagiti nangangato a turod, kadagiti karayan ken kadagiti tanap, 'kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! Iti nakaro a pungtot ken ungetko, ipakpakaammok daytoy gapu ta binaklayyo dagiti pananglais dagiti nasion. **7** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ingatokto a mismo ti imak tapno isapatak a dagiti nasion iti aglawlawyo ket awitendanto ti bukodda a pakaibabainan. **8** Ngem dakayo, banbantay ti Israel, dumakkelto dagiti sangayo ket agbunganto nga agpaay kadagiti tattaok iti Israel, gapu ta iti saan nga agbayag, agsublidanto kadakayo. **9** Ta kitaenyo, siak ket para kadakayo, paburankayonto, maaradokayonto ken mamulaan iti bukel. **10** Isu a paaduekto kadakayo a bantay dagiti tattao iti amin a balay ti Israel. Amin! Ket mapagnaedanto dagiti siudad ken maibangonto manen dagiti langalang. **11** Paaduekto ti tao ken ayup kadakayo a bantay tapno umadoda ken agbungadanto. Ket ipaluboskonto a mapagnaedankayo a kas iti napalabas, ad-addanto pay a parang-ayenkayo ngem iti napalabas, ta maammoanyonto a siak ni Yahweh. **12** Mangiyegakto kadagiti tattao, dagiti tattaok nga Israelita, a magna kadakayo. Tagikuaendakayonto, ket agbalinkayonto a tawidda, ket saanyonton nga ipalubos a matay dagiti annakda. **13** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Gapu ta ibagbagada kadakayo, "Patpatayenyo dagiti tattao, ket natay dagiti annak ti nasionyo," **14** ngarud, saanyonton a papatayen pay dagiti tattao ket saanyonton a pagladingiten ti nasionyo gapu kadagiti natay. Kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **15** Wenno saankonton nga ipalubos a mangngegyo dagiti pananglais dagiti nasion; saanyonton a baklayen ti panangibabain dagiti tattao wenno saankonton nga ipalubos a mapasag ti nasionyo—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh.'" **16** Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **17** "Anak ti tao, idi nagnaedan ti balay ti Israel ti dagada, tinulawanda daytoy babaen kadagiti wagas ken aramidda. Maiyarig dagiti wagasda iti narugit a panagregla ti maysa a babai iti sangoanak. **18** Isu nga imparukpokko ti pungtotko maibusor kadakuada gapu iti dara a pinagsayasayda iti daga ken para iti panangrugitda iti daytoy babaen kadagiti didiosenda. **19** Inwarasko ida kadagiti nasion; naiwarada kadagiti daga. Inukomko ida segun kadagiti wagas ken aramidda. **20** Ket napanda kadagiti nasion, ket sadinoman a napananda, tinulawanda ti nasantoan a naganko idi imbaga dagiti tattao kadakuada, 'Pudno kadi a dagitoy ket tattao ni Yahweh? Ta napapanawda iti dagana.' **21** Ngem adda asik para iti nasantoan a naganko a tinulawan ti balay ti Israel kadagiti nasion, idi napanda sadiay. **22** Ngarud, ibagam iti balay ti Israel, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Saanko nga ar-aramiden daytoy para kadakayo, balay ti Israel, ngem para iti nasantoan a naganko, a tinulawanyo kadagiti nasion a napnapananyo. **23** Ta iparangarangkonto ti kinasanto ti naindaklan a naganko, a tinulawanyo kadagiti nasion—iti nagtetengngaan dagiti nasion, tinulawanyo daytoy. Ket maammoanto dagiti nasion a siak ni Yahweh—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—inton makitayo a nasantoanak. **24** Alaenkayonto manipud kadagiti nasion ken urnongenkayonto manipud iti tunggal daga, ket ipankayonto iti dagayo. **25** Ket mangiwarsiakto iti nadalus a danum kadakayo ket madalusankayonto manipud kadagiti amin a kinarugityo. Ket dalusankayonto manipud kadagiti amin a didiosenyo. **26** Ikkankayonto iti baro a puso ken baro nga espiritu kadagiti kaungganyo, ket ikkatekto ti bimmato a pusoyo manipud iti lasagyo. Ta ikkankayonto iti puso a lasag. **27** Itedkonto kadakayo ti Espirituk ket tulongankayo a mangsurot kadagiti alagadek ken salimetmetan dagiti paglintegak, ket aramidenyonto dagitoy. **28** Ket pagnaedanyonto ti daga nga intedko kadagiti kapuonanyo; dakayonto dagiti tattaok, ket siakto ti Diosyo. **29** Ta isalakankayonto kadagiti amin a kinarugityo. Pagtubuekto ti bukel ken paadduekto daytoy. Saankonton a pulos nga iyeg kadakayo ti panagbisin. **30** Paaduekto ti bunga ti kayo ken ti ipaay ti talonyo, tapno saanyonton a pulos a baklayen ti bain ti panagbisin kadagiti nasion. **31** Ket panunotenyonto ti kinadangkes dagiti wagas ken dagiti saan a nasayaat nga aramidyo, ket guraenyonto dagiti bagiyo gapu kadagiti bukodyo a basol ken kadagiti makarimon nga aramidyo. **32** Saanko nga ar-aramiden daytoy para kadakayo—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—maipakaammo koma daytoy kadakayo. Isu nga agbain ken madadael koma ti dayawyo gapu kadagiti wagasyo, balay ti Israel. **33** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti aldaw a dalusankayo manipud kadagiti amin a basolyo, pagnaedenkayonto kadagiti siudad ken ibangonyonto manen dagiti nadadael a lugar. **34** Ta aradoenyonto ti nadadael a daga agingga a saanen daytoy a nadadael iti imatang dagiti amin a lumabas. **35** Ket ibagadanto, "Langalang idi daytoy a daga, ngem nagbalin daytoy a kasla iti minuyongan ti Eden; pagnanaedan itan dagiti langalang a siudad ken dagiti nadadael a saan a mapagnaedan a saan a madandanun." **36** Ket maammoanto dagiti dadduma a nasion iti aglawlawyo a siak ni Yahweh, a siak ti nangibangon kadagiti nadadael ken nangmula manen kadagiti nabaybay-an a lugar. Siak ni Yahweh. Impakaammok daytoy ket aramidekto daytoy. **37** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dawatento manen kaniak ti balay ti Israel nga aramidek daytoy para kadakuada, a paaduek ida a kas iti arban dagiti tattao. **38** Kasla kadagiti arban a naidaton kenni Yahweh, kasla kadagiti arban iti Jerusalem kadagiti naituding a fiestana, mapunnonto kadagiti arban ti tattao dagiti langalang a siudad, ket maammondanto a siak ni Yahweh.'"

37 Adda kaniak ti ima ni Yahweh, imbaonnak babaen iti Espiritu ni Yahweh, ket imbabanak iti tengnga ti maysa a tanap. Napno daytoy kadagiti tulang. **2** Ket impalubosna a labas-labasak dagitoy. Kitaem! Adu kadagitoy ti adda iti tanap.

Ket kitaem! Namagada unay. **3** Kinunana kaniak, “Anak ti tao, agbiag kadi manen dagitoy a tulang?” Isu a kinunak, “Apo a Yahweh, sika laeng ti makaammo!” **4** Ket kinunana kaniak, “Agipadtoka kadagitoy a tulang ket ibagam kadagitoy, 'Namaga a tultulang! Dumngegkayo iti sao ni Yahweh. **5** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh kadagitoy a tulang: Kitaem! Mangiyegak iti espiritu kadakayo ket agbiagkayonto. **6** Mangikabilak kadagiti pennet ken ikkankayo iti lasag. Balkotenkayo iti kudil ken ikkankayo iti anges ket agbiagkayo. Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh.'” **7** Isu a nagipadtoak a kas naibilin kaniak; kabayatan nga agipadpadtoak, adtoy, adda dimteng a daranudor ket naggingined. Ket nagsusuop dagiti tulang—tulang iti tulangna. **8** Kimmitaak ket adtoy, adda pennet kadagitoy. Adda lasag ken nabalkot dagitoy iti kudil! Ngem awan pay biag kadagitoy. **9** Ket kinuna ni Yahweh kaniak, “Agipadtoka iti angin! Agipadtoka anak ti tao, ket ibagam iti angin, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Umayka manipud iti uppat nga angin, Espiritu! Ket angsam dagitoy a napapatay tapno agbiagda manen.'” **10** Isu a nagipadtoak a kas naibilin kaniak; immay ti Espiritu kadakuada ket nagbiagda! Ket timmakderda, maysa a dakkel unay nga armada! **11** Ket kinuna ti Dios kaniak, “Anak ti tao, dagitoy a tulang ket isu ti entero a balay ti Israel. Kitaem! Ibagbagada, 'Namaga dagiti tulangtayo, ken napukawen ti namnamatayo. Naisinatayo para iti pannakadadael!' **12** Ngarud, agipadtoka ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! Lukatakto dagiti tanemyo ket irruarkayonto manipud kadagitoy, tattaok! Ket isublikayonto iti daga ti Israel! **13** Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh, inton lukatak dagiti tanemyo ken irruarkayo manipud kadagitoy, tattaok. **14** Itedkonto kadakayo ti Espirituk tapno agbiagkayo, ket paginanaenkayonto iti dagayo inton maammoanyo a siak ni Yahweh. Ipakaammok ket aramidekto daytoy—kastoy ti pakaammo ni Yahweh.'” **15** Kalpasanna, dimteng kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **16** “Ita, anak ti tao mangalaka iti maysa a ruting ket isuratmo iti daytoy, 'Para iti Juda ken kadagiti tattao ti Israel a kakaduana.' Ket mangalaka iti maysa pay a ruting ket isuratmo iti daytoy, 'Para kenni Jose, a sanga ti Efraim, ken para kadagiti amin a tattao ti Israel a kakaduada. **17** Alaem dagitoy ket pagbalinem a maymaysa a ruting tapno maymaysa dagitoy iti imam. **18** No makisarita kenka dagiti tattaom a kunada, 'Saanmo kadi nga ibaga kadakami ti kayat a sawen dagitoy a banbanag?' **19** ket ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, Kitaem! Alaek ti sanga ni Jose nga adda iti ima ni Efraim ken dagiti tribu ti Israel a kakaduana, ket itiponko daytoy iti sanga ti Juda, tapno agbalindanto a maymaysa a sanga, ket maymaysadanto iti imak!' **20** Ket iggamam dagiti sanga a sinuratam iti sangoananda. **21** Ket ipakaammom kadakuada, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh, Kitaem! Nganngganikon alaen dagiti tattao ti Israel manipud kadagiti nasion a napananda. Ummongekto ida manipud kadagiti daga iti aglawlaw. Ta ipankonto ida iti dagada. **22** Aramidekto ida a maysa a nasion iti daga, kadagiti bantay ti Israel; ket addanto maysa nga ari a mangiturayto kadakuada amin, ket saandanton a dua a nasion; saandanton a mabingay iti dua a pagarian. **23** Ket saandanton a pulos a tulawan dagiti bagida babaen kadagiti didiosenda, kadagiti makarimon a banbanag ken kadagiti aniaman a dadduma a basolda. Ta isalakankonto ida manipud kadagiti awan serserbina nga aramidda a nakabasolanda, ket dalusakto ida, tapno agbalindanto a tattaok ket siakto ti Diosda. **24** Ni David nga adipenko ti agbalinto nga arida. Isu nga addanto maysa nga agipastor kadakuada amin, ket agbiagdanto segun kadagiti paglintegak ket salimetmetandanto dagiti alagadek ken tungpalendanto dagitoy. **25** Agnaeddanto iti daga nga intedko iti adipenko a ni Jacob, iti lugar a nagnaedan dagiti ammayo. Agnaeddanto iti daytoy iti agnanayon—isuda, dagiti annakda, ken dagiti appokoda, ta ni David nga adipenko ti agbalinto a panguloda iti agnanayon. **26** Mangaramidakto iti katulagan a pakikappia kadakuada. Agbalinto daytoy a katulagan nga agnanayon kadakuada. Alaen ken paaduekto ida ket isaadkonto ti nasantoan a lugarko iti tengngada iti agnanayon. **27** Addanto kadakuada ti lugar a pagnanaedak; siakto ti Diosda ket isudanto dagiti tattaok! **28** Ket maammoanto dagiti nasion a siak ni Yahweh, a nangidatag iti Israel iti bagik, inton addanto iti tengngada ti nasantoan a lugarko iti agnanayon!'”

38 Dimteng kaniak ti sao ni Yahweh ket kunana, **2** “Anak ti tao, iturongmo ti rupam kenni Gog, iti daga ti Magog, ti pangulo iti Mesec ken Tubal; ken agipadtoka iti maibusor kenkuana! **3** Ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kitaem! maibusorak kenka, Gog, a pangulo iti Mesec ken Tubal. **4** Isu a pagbaw-ingenkanto ket kaw-itakto ti sangim; papanawenkanto a kaduam dagiti amin nga armadam, dagiti kabaliom, ken dagiti kumakabalio, aminda a nakakalasag, maysa a dakkel a bunggoy nga addaan kadagiti dadakkel ken babassit a kalasag, aminda a nakaiggem kadagiti kampilan! **5** Kadduada ti Persia, Cus, ken Put, aminda a nakakalasag ken nakahelmet! **6** Ti Gomer ken dagiti amin a bunggoyna, ken ti Bet Togarma, manipud kadagiti adayo a paset iti amianan, ken dagiti amin a bunggoyna! Kaduam dagiti adu a puli dagiti tattao! **7** Agsaganaka! Wen, isaganam ta bagim ken dagiti bunggoymo a kadduam, ket agbalinka a panguloda. **8** Maayabankanto kalpasan iti adu nga al-aldaw, ken kalpasan iti sumagmamano a tawen ket mapankanto iti daga a nakalasat manipud iti kampilan ken naummong manipud iti adu a puli dagiti tattao, naummong kadagiti bantay ti Israel a nagtultuloy a nadadael. Ngem mairruarto dagiti tattao ti daga kadagiti adu a puli dagiti tattao, ket agbiagdanto a natalged, aminda! **9** Isu a sumang-atkanto a kas iti bagyo; agbalinkanto a kasla ulep a mangkalkalob iti daga, sika ken dagiti amin a bunggoymo, dagiti amin a soldado a kaduam. **10** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: mapasamakto daytoy iti dayta nga aldaw a mabukelto dita pusom dagiti panggep, ket agpanggepkanto kadagiti nadangkes a banbanag.' **11** Ket ibagamto, 'Sumang-atakto iti nawaya a daga; mapanakto iti ayan dagiti tattao nga agnanaed a sitatalged, aminda nga agnanaed kadagiti awan pader wenno landokna, ken kadagiti suidad nga awan ruanganna. **12** Agsamsam ken agtakawakto, tapno iyegko ti imak maibusor kadagiti nadadael a kabarbaro a pagnanaedan, ken maibusor kadagiti tattao a naummong manipud kadagiti nasion, dagiti tattao nga addaan kadagiti ayup ken sanikua, ken dagiti agnanaed iti tengnga ti daga.' **13** Ti Seba ken Dedan, ken dagiti agtagtagilako iti Tarsis a kaduada dagiti agtutubo a mannakigubatda—ibagadanto amin kenka, 'Immayka kadi tapno agsamsam? Inummongmo kadi ti armadam tapno agtakaw, tapno mangitalaw iti pirak ken balitok, tapno

agala iti baka ken sanikua, tapno agala kadagiti adu a mabalin a masamsam?' **14** Agipadtoka ngarud, anak ti tao, ket ibagam kenni Gog, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti dayta nga aldaw, inton agnaedto a sitatalged dagiti tattaok nga Israelita, saanmonto kadi a maammoan ti maipapan kadakuada? **15** Umaykanto manipud iti lugarmo iti adayo a paset iti amianan a kaduam ti dakkel nga armada, aminda a nakasakay kadagiti kabalio, maysa a dakkel a bunggoy, maysa a dakkel nga armada? **16** Ket rautemto dagiti tattaok nga Israelita a kas iti ulep a mangkalub iti daga. Mapasamakto daytoy kadagiti masungad nga al-aldaw, pagbalinenkanto a kabusor ti dagak, tapno maam-ammodak dagiti nasion inton makita ni Gog ti kinasantok. **17** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Saan kadi a sika ti sinarsaritak kadagiti napalabas nga aldaw babaen iti ima dagiti adipenko a profeta ti Israel, a nangipadto iti bukodda a tiempo kadagiti tawen nga iyegkanto a maibusor kadakuada? **18** Isu a mapasamakto iti dayta nga aldaw, inton rauten ni Gog ti daga ti Israel—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—kasla rummuarto iti agongko ti nalaus a pungtotko! **19** Ta impakaammok daytoy iti kinabara ti ungetko ken umap-apuy a pungtotko: awan duadua nga addanto nakaro a ginggened iti dayta nga aldaw iti daga ti Israel. **20** Agkintayegto dagitoy iti sangoanak—dagiti ikan iti baybay ken dagiti billit kadagiti tangatang, dagiti narungsot nga ayup kadagiti tay-ak, ken dagiti amin a sibibiag nga agkarkarayam iti daga, ken amin a tao nga adda iti rabaw ti daga. Margaayto dagiti bantay ken dagiti rankis, agingga a marba ti tunggal pader iti daga. **21** Ta mangayabakto iti maysa a kampilan a maibusor kenkuana kadagiti amin a bantayko—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh—ti kampilan ti maysa a tao ket maibusorto iti kabsatna. **22** Ket ukomekto ida babaen iti didigra, dara, bumayakabak a tudo, ken uraro nga apuy. Iyegkonto kenkuana ken kadagiti bunggoyna ken kadagiti adu a tattao a kaduana ti tudo nga asufre. **23** Ta ipakitakto ti kinatan-okko, ti kinasantok ken ipakaammokto ti bagik kadagiti mata dagiti adu a nasion, ket maammoandanto a Siak ni Yahweh!"'

39 "Ita, sika nga anak ti tao, agipadtoka maibusor kenni Gog ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ti Apo a Yahweh: Denggem! Bumusorak kenka, Gog, a panguloen ti Mesec ken Tubal. **2** Ibaw-ingkanto ken idalankanto; isang-atkanto manipud iti adayo nga amianan ket ipankanto kadagiti banbantay ti Israel. **3** Kalpasanna, tipayyekto ti baim iti makannigid nga imam ken pagtinnagekto dagiti panam iti makannawan nga imam. **4** Mataykanto kadagiti bantay ti Israel—sika ken dagiti amin nga armadam ken dagiti soldado a kakaduam. Itedkanto a kas taraon kadagiti mangnganup a billit ken kadagiti atap nga ayup kadagiti tay-ak. **5** Mataykanto iti tay-ak, ta Siak a mismo ti nangipakaammo iti daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **6** Kalpasanna, mangibaonakto iti apuy iti Magog ken kadagiti agnanaed a sitatalged kadagiti igid ti baybay, ket maammoandanto a Siak ni Yahweh. **7** Ta ipakaammokto ti nasantoan a naganko iti tengnga dagiti tattaok nga Israelita, ken saankon nga ipalubos a matulawan ti nasantoan a naganko; maammoanto dagiti nasion a siak ni Yahweh, a Nasantoan a Dios iti Israel. **8** Kitaem! Umadanin ti aldaw nga imbagak, ket mapasamakto daytoy—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **9** Rummuarto dagiti agnanaed kadagiti siudad ti Israel ket puorandanto dagiti igam, dagiti babassit ken dadakkel a kalasag, dagiti bai, dagiti pana, dagiti pang-or ken dagiti gayang; puorandanto dagitoy iti las-ud ti pito a tawen. **10** Saandanto nga agkayo kadagiti tay-ak wenno agpukan kadagiti bakir, agsipud ta puorandanto dagiti igam; agawandanto dagiti nagagaw kadakuada; samsamandanto dagiti nagsamsam kadakuada—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **11** Ket mapasamakto nga iti dayta nga aldaw, mangaramidakto iti maysa a disso para kenni Gog—maysa a pakaitanemanna iti Israel, maysa a tanap nga agpaay kadagiti agdaliasat iti daya ti baybay. Serraanto daytoy dagiti agtarigagay a bumallasiw. Sadiay, itabondanto ni Gog agraman ti amin nga armadana. Awagandanto daytoy iti tanap ti Hamon Gog. **12** Iti las-ud ti pito a bulan, itabonto ida ti balay ti Israel tapno madalusan ti daga. **13** Ta itabonto ida dagiti amin a tattao ti daga; saandanto a malipatan daytoy nga aldaw inton mapadayawanak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **14** Ket mangdutokdanto kadagiti sumagmamano a lallaki nga agsursor iti daga tapno mangitabon kadagiti natda iti rabaw ti daga, tapno madalusan daytoy. Irugidanto daytoy a trabaho kalpasan iti maikapito a bulan. **15** Bayat nga agsursursor dagitoy a lallaki iti daga, inton makakitada iti aniaman a tulang ti tao, mangikabilda iti pagilasinan iti abay daytoy, agingga nga umay dagiti agitabtabon ket itabonda daytoy iti tanap ti Hamon Gog. **16** Addanto sadiay ti maysa a siudad a maawagan iti nagan a Hamonah. Dalusandanto ti daga iti kastoy a wagas.' **17** Ita, kenka nga anak ti tao, kastoy ti kuna kenka ti Apo a ni Yahweh: Ibagam kadagiti amin a billit ken kadagiti amin nga atap nga ayup kadagiti tay-ak, 'Aguummongkayo ket umaykayo! Aguummongkayo manipud iti aglawlaw, iti daton a siak a mismo ti mangisagsagana a maipaay kadakayo, maysa a dakkel a daton iti tapaw dagiti bantay ti Israel, tapno mangankayo iti lasag ken uminomkayo iti dara. **18** Kanenyonto ti lasag dagiti mannakigubat ken inumenyonto ti dara dagiti prinsipe ti lubong; maiyarigdanto kadagiti kalakian a karnero, urbon a karnero, kalding, ken kalakian a baka, napalukmegda amin idiay Basan. **19** Ket mangankayonto iti taba agingga a mapnekkayo; uminomkayonto iti dara agingga a mabartekkayo; daytoyto ti daton a papatayekto a maipaay kadakayo. **20** Mapnekkayonto iti lamisaanko kadagiti kabalio, karwahe, mannakigubat, ken iti tunggal lalaki ti gubat—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **21** Ket isaadkonto ti dayagko kadagiti nasion, ket makitanto dagiti amin a nasion ti panangukom nga inaramidko ken ti imak a mangdusa kadakuada. **22** Maammoanto ti balay ti Israel a Siak ni Yahweh a Diosda manipud iti dayta nga aldaw ken iti masakbayan. **23** Ket maammoanto dagiti nasion a naipanaw ti balay ti Israel a kas balud gapu ta tinallikudandak babaen iti basolda, isu nga inlingedko ti rupak manipud kadakuada ket inkabilko ida iti ima dagiti kabusorda tapno mapasagda amin babaen iti kampilan. **24** Inaramidko kadakuada ti maiyannatup iti kinarugitda ken kadagiti basolda, idi inlingedko ti rupak manipud kadakuada. **25** Ngarud, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ita, isublik dagiti kinabaknang ni Jacob, ken kaasiakto dagiti amin a balay ti Israel, inton salaknibak ti nasantoan a naganko! **26** Ket malipatandanto ti pannakaibabainda ken dagiti amin a panaglabsingda a panangtallikudda kaniak. Malipatandanto amin dagitoy inton agtalinaedda a sitatalged

iti dagada, nga awanto ti siasinoman a mangbutbuteng kadakuada. **27** Inton isublik ida manipud kadagiti tattao ken ummongek ida manipud kadagiti daga dagiti kabusorda, ipakitakto a nasantoanak iti imatang dagiti adu a nasion. **28** Ket maammoandanto a Siak ni Yahweh a Diosda, ta impapanawko ida a kas balud kadagiti nasion, ngem inummongko met laeng ida ket insublik ida iti dagada. Awan ti imbatik kadakuada kadagiti nasion. **29** Saankon nga ilinged ti rupak kadakuada inton ibuyatko ti Espirituk iti balay ti Israel—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh."

40 Iti maikaduapulo ket lima a tawen iti pannakaitalawmi a kas balud, iti rugrugi ti tawen, iti maikasangapulo nga aldaw ti bulan, iti maikasangapulo ket uppat a tawen kalpasan a nasakup ti siudad—iti dayta met laeng nga aldaw, ti ima ni Yahweh ket adda kaniak, ket impannak sadiay. **2** Kadagiti sirmata manipud iti Dios, impannak iti daga ti Israel. Indissonak iti rabaw ti nangato unay a bantay; iti abagatan ket adda dagiti kasla pasdek ti maysa a siudad. **3** Kalpasanna, impannak sadiay. Pagammoan, nagparang ti maysa a lalaki a kasla bronse ti langana. Adda iggemna a lubid a lino ken maysa a kayo a pagrukod, ket nagtakder isuna iti ruangan ti siudad. **4** Kinuna ti lalaki kaniak, "Anak ti tao, kumitaka ken dumngegka, ken panunotem a nalaing dagiti amin nga ipakpakitak kenka, ta naiyegka ditoy tapno maipakitak kenka dagitoy. Ipadamagmo ti amin a makitam iti balay ti Israel." **5** Adda pader a naipalikmut iti ayan ti templo, ken adda iggem ti lalaki a maysa a kayo a pagrukod, innem a kubit ti kaatiddog daytoy—ti tunggal "atiddog" a kubit ket maysa a kubit ken sangadakulap ti kaatiddogna. Rinukod ti lalaki ti kapuskol ti pader—maysa a kayo—ken ti kangato daytoy—maysa a kayo. **6** Kalpasanna, napan isuna iti ruangan ti templo a nakasango iti daya ket immuli iti agdan ti ruangan. Rinukodna ti pagserkan—maysa a kayo ti kauneg daytoy. **7** Dagiti siled dagiti guardia ket maysa a kayo ti kaatiddogna ken maysa a kayo ti kaakabana; adda lima a kubit iti nagbaetan ti tunggal dua a siled, ken ti pagserkan iti ruangan ti templo nga asideg iti portiko ti templo ket maysa a kayo ti kaunegna. **8** Rinukodna ti portiko ti ruangan; maysa a kayo ti kaatiddog daytoy. **9** Rinukodna ti portiko ti ruangan; maysa a kayo ti kauneg daytoy. Ken dua a kubit ti kaakaba dagiti adigi ti ruangan. Daytoy ti portiko ti ruangan a nakasango iti templo. **10** Tallo ti siled dagiti guardia iti agsinnumbangir a paset ti ruangan, ket agpapada amin ti rukod dagitoy, ken agpapada met laeng ti rukod ti diding a nangbingay-bingay amin kadagitoy. **11** Ket rinukod ti lalaki ti kaakaba ti pagserkan—sangapulo a kubit; ken rinukodna ti kaatiddog ti pagserkan—sangapulo ket tallo a kubit. **12** Rinukodna ti diding nga adda iti sangoanan dagiti siled—maysa a kubit ti kangato daytoy. Ken dagiti siled—innem a kubit ti tunggal sikigan. **13** Ket rinukodna ti pagserkan manipud iti atep ti maysa a siled agingga iti atep ti sumaruno a siled—duapulo ket lima a kubit, manipud iti pagserkan ti umuna a siled agingga iti pagserkan ti maikadua a siled. **14** Ket rinukodna ti diding a nagbaetan dagiti siled dagiti guardia—innem a pulo a kubit ti kaatiddogna; rinukodna agingga iti portiko ti ruangan. **15** Ti pagserkan manipud iti sangoanan ti ruangan agingga iti murdong ti portiko ti ruangan ket limapulo a kubit. **16** Adda babassit a tawa kadagiti siled, ken kadagiti diding a nagbabaetan dagiti siled; kasta met laeng iti portiko, ken dagiti amin a tawa ket adda iti akin-uneg a paset. Adda dagiti naikitikit a kaykayo a palma kadagiti diding. **17** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti akin-ruar a paraangan ti templo. Kitaem, adda dagiti siled, ken adda dalan iti paraangan, adda tallopullo a siled iti abay ti dalan. **18** Dimmanun ti dalan iti igid dagiti ruangan, ken ti kaakaba daytoy ket kas iti kaatiddog dagiti ruangan. Daytoy ti akin-baba a dalan. **19** Kalpasanna, rinukod ti lalaki manipud iti sangoanan ti akin-baba a ruangan agingga iti sangoanan ti akin-uneg a ruangan; sangagasut a kubit iti daya a paset, ken kasta met iti amianan a paset. **20** Kalpasanna, rinukodna ti kaatiddog ken kaakaba ti ruangan nga adda iti amianan ti akin-ruar a paraangan. **21** Adda tallo a siled iti agsinnumbangir a sikigan ti dayta a ruangan, ti rukod ti ruangan ken ti portiko daytoy ket kas iti rukod ti kangrunaan a ruangan—limapulo a kubit ti kaatiddogna ken limapulo ket lima a kubit ti kaakabana. **22** Dagiti tawa, portiko, siled, ken dagiti kayo a palma daytoy ket maipada iti ruangan a nakasango iti daya. Adda agdan a pito ti tukadna nga umuli iti daytoy ken iti portiko daytoy. **23** Adda maysa a ruangan nga agturong iti akin-uneg a paraangan iti sangoanan ti ruangan a nakasango iti amianan, kasta met nga adda ruangan iti daya; rinukod ti lalaki manipud iti maysa a ruangan agingga iti sabali a ruangan—sangagasut a kubit ti nagbaetan dagitoy. **24** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti ruangan ti akin-abagatan a pagserkan, ti rukod dagiti diding ken ti portiko ti ruangan ket kas iti rukod dagiti dadduma nga akin-ruar a ruangan. **25** Adda dagiti babassit a tawa iti ruangan ken iti portiko daytoy a kas iti adda iti dayta a ruangan. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti akin-abagatan a ruangan ken ti portiko daytoy. **26** Adda pito a tukad nga umuli iti ruangan ken iti portiko daytoy, ken adda dagiti naikitikit a kaykayo a palma iti agsinnumbangir a diding. **27** Adda maysa a ruangan iti akin-abagatan a paset nga agturong iti akin-uneg a paraangan, ket rinukod ti lalaki manipud iti dayta a ruangan agingga iti ruangan ti abagatan a pagserkan—sangagasut a kubit ti rukod daytoy. **28** Ket impannak ti lalaki iti akin-uneg a paraangan babaen iti akin-abagatan a ruangan nga addaan iti rukod a kas kadagiti dadduma a ruangan. **29** Ti rukod dagiti siled, diding, ken dagiti portiko ti ruangan ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan; adda tawtawa iti aglikmut ti portiko. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti akin-uneg a ruangan ken ti portiko daytoy. **30** Adda met laeng dagiti portiko iti aglikmut ti akin-uneg a diding; duapulo ket lima a kubit ti kaatiddog ken lima a kubit ti kaakaba dagitoy. **31** Daytoy a portiko ket nakasango iti akin-ruar a paraangan nga addaan kadagiti naikitikit a kaykayo a palma kadagiti diding daytoy ken adda walo a tukad nga umuli iti daytoy. **32** Ket impannak ti lalaki iti akin-uneg a paraangan babaen iti akin-daya a dalan ket rinukodna ti ruangan, a ti rukodna ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan. **33** Ti rukod dagiti siled, diding, ken ti portiko daytoy ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan, ken adda dagiti tawa iti aglikmut. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti akin-uneg a ruangan ken ti portiko daytoy. **34** Ti portiko daytoy ket nakasango iti akin-ruar a paraangan; adda kaykayo a palma iti agsinnumbangir a sikigan daytoy ken adda walo a tukad nga umuli iti daytoy. **35** Kalpasanna, impannak ti

lalaki iti akin-amianan a ruangan ket rinukodna daytoy; ti rukod daytoy ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan. **36** Ti rukod dagiti siled, diding, ken ti portiko daytoy ket kas iti rukod dagiti dadduma a ruangan, ken adda tawtawa iti aglikmut. Agrukod iti limapulo a kubit ti kaatiddog ken duapulo ket lima a kubit ti kaakaba ti pagserkan ken ti portiko daytoy. **37** Ti portiko ti ruangan ket nakasango iti akin-ruar a paraangan; ti portiko ket addaan kadagiti kaykayo a palma iti agsinnumbangir a sikigan ken adda walo a tukad nga umuli iti daytoy. **38** Adda maysa a siled nga adda ruanganna iti abay ti tunggal akin-uneg a ruangan. Ditoy ti pangugasanda kadagiti daton a mapuoran. **39** Adda dua a lamisaan iti agsinnumbangir a paset ti tunggal portiko, a pakapartian dagiti daton a mapuoran, ken kasta met ti daton gapu iti basol ken ti daton gapu iti salungasing. **40** Iti abay ti diding ti paraangan, iti ruangan nga adda iti amianan, adda dua a lamisaan. Kasta met iti bangir, adda dua a lamisaan iti portiko ti ruangan. **41** Adda uppat a lamisaan iti agsinnumbangir a sikigan ti ruangan; pagpartianda kadagiti ayup dagiti walo a lamisaan. **42** Adda uppat a lamisaan a natapias a bato para kadagiti daton a mapuoran, maysa ket kagudua a kubit ti kaatiddugna, maysa ket kagudua a kubit ti kaakabana, ken maysa a kubit ti katayagna. Iti rabaw dagitoy, indissoda dagiti rimienta a pagparpartida kadagiti daton a mapuoran para kadagiti sakripisio. **43** Naikapet iti aglikmut ti portiko dagiti kaw-it a sangadakulap ti kaatiddugna ken adda dua a tiradna, ken maikabil kadagiti lamisaan ti lasag dagiti daton. **44** Iti asideg ti akin-uneg a ruangan, iti akin-uneg a paraangan, ket adda dagiti siled dagiti kumakanta. Ti maysa kadagitoy a siled ket adda iti amianan a paset, ken ti maysa ket adda iti abagatan. **45** Ket kinuna ti lalaki kaniak, "Daytoy a siled a nakasango iti abagatan ket para kadagiti padi nga agserserbi iti templo. **46** Ken ti siled a nakasango iti amianan ket maipaay kadagiti padi nga agserserbi iti altar. Dagitoy dagiti putot a lallaki ni Zadok nga umas-asideg kenni Yahweh tapno agserbi kenkuana; isuda dagiti putot a lallaki ni Levi." **47** Kalpasanna, rinukodna ti paraangan—sangagasut a kubit ti kaatiddogna ken sangagasut a kubit ti kaakabana a kuadrado, ken ti altar ket adda iti sangoanan ti balay. **48** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti portiko ti balay ket rinukodna dagiti adigi ti ruangan daytoy—lima a kubit ti kapuskol ti agsinnumbangir nga adigi. Ti mismo a pagserkan ket sangapulo ket uppat a kubit ti kaakabana, ken ti agsinnumbangir a diding ket tallo a kubit ti kaakabana. **49** Duapulo a kubit ti kaatiddog ti portiko ti santuario, ken sangapulo ket maysa a kubit ti kauneg daytoy. Adda agdan nga umuli iti daytoy ken adda dagiti adigi iti agsinnumbangir a sikigan daytoy.

41 Kalpasanna, impannak ti lalaki iti nasantoan a disso ti templo ket rinukodna dagiti adigi ti ruangan—innem a kubit ti kaakaba ti agsinnumbangir. **2** Sangapulo a kubit ti kaakaba ti pagserkan; lima a kubit ti kaatiddog ti diding nga adda iti agsinnumbangir. Ket rinukod ti lalaki ti nasantoan a disso—uppat a pulo ti kaatiddogna ken duapulo ti kaakabana. **3** Kalpasanna, simrek ti lalaki iti kasasantoan a disso ket rinukodna dagiti adigi ti pagserkan—dua a kubit, ken innem a kubit ti kaakaba ti pagserkan. Dagiti diding iti agsinnumbangir ket pito a kubit ti kaakabana. **4** Kalpasanna, rinukodna ti kaatiddog ti siled—duapulo a kubit. Ken ti kaakaba daytoy—duapulo a kubit a kas iti sangoanan ti templo. Ket kinunana kaniak, "Daytoy ti kasasantoan a disso." **5** Ket rinukod ti lalaki ti diding ti balay— innem a kubit ti kapuskol daytoy. Ti kaakaba dagiti siled nga adda iti sikigan iti aglikmut ti balay ket uppat a kubit. **6** Tallo a kadsaaran dagiti siled, ta adda dagiti siled iti ngato dagiti siled, tallopulo iti tunggal kadsaaran. Ken adda dagiti paladpad iti diding iti aglikmut ti balay para kadagiti siled iti aglikmut, tapno pagsadagan dagiti siled iti ngato, ta awan ti mangpatibker a naikabil iti diding ti balay. **7** Isu a lumawlawa dagiti siled ken naipalikmut agingga iti ngato, ta agpangpangato ti balay; lumawlawa dagiti siled bayat nga agpangpangato ti balay. Ken adda agdan nga umuli iti kangatoan a kadsaaran, a lumasat iti akin-tengnga a kadsaaran. **8** Kalpasanna, adda nakitak a nangato a paset iti aglikmut ti balay, ti pundasyon para kadagiti siled; maysa a kayo ti kangato daytoy—innem a kubit. **9** Iti ruar, ti kapuskol ti diding dagiti siled ket lima a kubit. Adda nawaya a disso iti ruar dagitoy a siled iti santuario. **10** Iti bangir a paset daytoy a nawaya a disso ket dagiti akin-ruar a siled dagiti padi; daytoy a nawaya a disso iti aglikmut ti santuario ket duapulo a kubit ti kaakabana. **11** Adda dagiti ruangan nga agturong kadagiti siled manipud iti sabali pay a nawaya a disso—adda maysa a ruangan iti amianan a paset, ken adda maysa iti abagatan a paset. Ti kaakaba daytoy a nawaya a disso iti aglikmut ket lima a kubit. **12** Ti pasdek iti akin-laud a paset a nakasango iti paraangan ket pitopulo a kubit ti kaakabana. Ti kapuskol ti diding daytoy iti aglikmut ket lima a kubit, ken siyam a pulo a kubit ti kaatiddogna. **13** Ket rinukod ti lalaki ti santuario—sangagasut a kubit ti kaatiddogna. Ti naisina a pasdek, ti diding daytoy, ken ti paraangan ket sangagasut a kubit met laeng ti kaatiddogna. **14** Ti kaakaba ti sangoanan ti paraangan nga adda iti sangoanan ti santuario ket sangagasut a kubit met laeng. **15** Kalpasanna, rinukod ti lalaki ti kaatiddog ti pasdek nga adda iti likud ti santuario, iti akin-laud daytoy, ken dagiti agsinnumbangir a balkon—sangagasut a kubit. Natapkalan iti kayo ti nasantoan a disso, ti portiko, **16** dagiti akin-uneg a diding ken dagiti tawa, agraman dagiti babassit a tawa, ken dagiti amin a balcon iti aglikmut nga adda iti tallo a kadsaaran. **17** Iti ngato ti pagserkan nga agturong iti akin-uneg a santuario ken kadagiti diding ket adda dagiti naikitikit a ladawan. **18** Naarkosan daytoy iti kerubin ken kaykayo a palma; adda naikitikit a kayo a palma iti nagbaetan ti tunggal kerubin. Ken ti tunggal kerubin ket adda dua a rupana: **19** ti rupa ti maysa a lalaki ket sumango iti kayo a palma iti maysa a paset, ken ti rupa ti maysa nga urbon a leon ket sumango iti kayo a palma iti bangir a paset. Kastoy ti naiyarkos iti aglikmut ti balay, **20** manipud iti datar agingga iti ngato ti pagserkan ket adda dagiti naiyarkos a kerubin ken kaykayo a palma iti diding ti templo. **21** Kuadrado dagiti adigi ti ruangan ti nasantoan a disso, ken agpapada ti langa dagitoy. **22** Ti kayo nga altar iti sangoanan ti nasantoan a disso ket tallo a kubit ti kangatona ken dua a kubit ti kaatiddog ti agsinnumbangir a sikigan. Naaramid manipud iti kayo dagiti poste iti suli, ti pagbatayan, ken ti diding daytoy. Kalpasanna, kinuna ti lalaki kaniak, "Daytoy ti lamisaan nga adda iti sangoanan ni Yahweh." **23** Adda dua a ridaw para iti nasantoan a disso ken iti kasasantoan a disso. **24** Dagitoy a ridaw ket addaan iti dua a rikep nga adda bisagrana, dua a rikep para iti maysa a ridaw ken dua a rikep para

iti sabali a ridaw. **25** Naikitikit kadagitoy—kadagiti ridaw ti nasantoan a disso—dagiti kerubin ken kaykayo a palma a kas iti naiyarkos kadagiti diding, ken adda atep a kayo iti portiko iti sangoanan. **26** Adda dagiti babassit a tawa ken kaykayo a palma iti agsinnumbangir a paset ti portiko. Dagitoy dagiti siled nga adda iti sikigan ti balay, ken addaan met laeng dagitoy kadagiti atep a nagdawadaw.

42 Kalpasanna, inruarnak ti lalaki iti akin-ruar a paraangan nga adda iti amianan a paset, ket impannak kadagiti siled nga adda iti sangoanan ti akin-ruar a paraangan ken ti akin-ruar a pader nga adda iti amianan a paset. **2** Dagidiay a siled ket sangagasut a kubit ti kaatiddogna ken limapulo a kubit ti kaakabana. **3** Ti dadduma kadagidiay a siled ket nakasango iti akin-uneg a paraangan ken duapulo a kubit ti kaadayo dagitoy iti santuario. Tallo a kadsaaran dagiti siled nga addaan iti pagnaan, matan-awan dagiti siled iti baba manipud kadagiti siled nga adda iti ngato ken silulukat dagitoy kadagiti akin-baba a siled. Ken ti dadduma kadagiti siled ket nakasango iti akin-ruar a paraangan. **4** Iti sangoanan dagiti siled ket adda pagnaan a sangapulo a kubit ti kaakabana ken sangagasut a kubit ti kaatiddogna. Dagiti ruangan dagiti siled ket nakasango iti amianan. **5** Ngem basbassit dagiti akin-ngato a siled, ta nalawlawa pay dagiti pagnaan iti ngato ngem iti akin-baba ken iti akin-tengnga a kadsaaran ti pasdek. **6** Ta adda iti tallo a kadsaaran dagitoy, ken awanan dagitoy kadagiti adigi, saan a kas kadagiti paraangan, nga addaan kadagiti adigi. Isu a naililet dagiti akin-ngato a kadsaaran ngem dagiti akin-baba ken akin-tengnga a kadsaaran. **7** Ken ti akin-ruar a pader ket adda iti abay dagiti siled a nakasango iti akin-ruar a paraangan, ti paraangan nga adda iti sangoanan dagiti siled. Dayta a pader ket limapulo ket lima a kubit ti kaatiddogna. **8** Ti kaatiddog dagiti siled ti akin-ruar a paraangan ket limapulo a kubit, ken ti kaatiddog dagiti siled a nakasango iti santuario ket sangagasut a kubit. **9** Adda pagserkan nga agturong kadagiti akin-baba unay a siled manipud iti daya a paset, no aggapu iti akin-ruar a paraangan. **10** Iti abay ti pader ti akin-ruar a paraangan iti akin-daya a paset ti akin-ruar a paraangan, adda met dagiti siled iti sangoanan ti akin-uneg a paraangan ti santuario. **11** Ti pagnaan nga adda iti sangoanan dagitoy ket maipada ti kaatiddogna ken kaakabana kadagiti siled nga adda iti akin-amianan a paset. Agpada met laeng ti bilang dagiti pagserkan dagitoy. **12** Iti abagatan a paset ket adda dagiti ruangan nga agturong kadagiti siled a kas kadagiti adda iti amianan a paset. Ti dalan iti uneg ket addaan iti ruangan iti murdong daytoy, ken aglukat ti pagnaan kadagiti nadumaduma a siled. Iti daya a paset, adda maysa a ruangan iti maysa a pungto nga agturong iti pagnaan. **13** Kalpasanna, kinuna kaniak ti lalaki, “Dagiti akin-amianan a siled ken dagiti akin-abagatan a siled nga adda iti sangoanan ti akin-ruar a paraangan ket nasantoan a siled a panganan dagiti padi nga agserserbi a kaaasidegan kenni Yahweh kadagiti kasantoan a taraon. Ikabildanto sadiay dagiti kasantoan a banbanag—ti daton a makan, ti daton gapu iti basol, ken ti daton gapu iti salungasing—ta daytoy ket nasantoan a disso. **14** Inton sumrek dagiti papadi sadiay, masapul a saanda a rummuar iti nasantoan a disso a mapan iti akin-ruar a paraangan, no saanda nga inussob dagiti pagan-anay nga inusarda iti panagserbida, agsipud ta dagitoy ket nasantoan. Isu a masapul nga agkawesda iti sabali sakbay nga umasidegda kadagiti tattao. **15** Nalpas a rinukod ti lalaki ti akin-uneg a balay ket inruarnak iti ruangan a nakasango iti daya ket rinukodna ti entero nga aglawlaw sadiay. **16** Rinukodna ti daya a paset babaen iti kayo a pagrukod—limagasut a kubit babaen iti kayo a pagrukod. **17** Rinukodna ti amianan a paset—limagasut a kubit babaen iti kayo a pagrukod. **18** Rinukodna met ti abagatan a paset—limagasut babaen iti kayo a pagrukod. **19** Nagbaw-ing isuna ket rinukodna met ti laud a paset—limagasut a kubit babaen iti kayo a pagrukod. **20** Rinukodna ti uppat a sikigan daytoy, ti pader a naipalikmut iti daytoy ket limagasut a kubit ti kaatiddogna ken limagasut a kubit ti kaakabana tapno pagsinaen ti nasantoan ken ti saan a nasantoan.

43 Kalpasanna, impannak ti lalaki iti ruangan a sumango iti daya. **2** Kitaem! Ti dayag ti Dios ti Israel ket immay manipud iti daya; ti timekna ket kas iti daranudor ti adu a danum, ken ti daga ket nagraniag babaen iti dayagna! **3** Ken daytoy ket kas met laeng iti sirmata a nakitak idi immay isuna a mangdadael iti siudad, ken kas iti sirmata a nakitak idiay Karayan Kebar—ket nagpaklebak! **4** Ket immay ti dayag ni Yahweh iti balay babaen iti ruangan a sumango iti daya. **5** Kalpasanna, impangatonnak ti Espiritu ket impannak iti akin-uneg a paraangan. Kitaem! Ti dayag ni Yahweh ket punpunnoena ti balay! **6** Nakatakder ti lalaki iti abayko, ket adda nangegko nga agsasao kaniak manipud iti balay. **7** Kinunana kaniak, “Anak ti tao, daytoy ti disso ti tronok ken ti disso para kadagiti dapan dagiti sakak, a pagnaedakto iti tengnga ti tattao ti Israel iti agnanayon. Saanton a tulawan ti balay ti Israel ti nasantoan a naganko—isuda wenno dagiti arida—babaen iti kinaawan ti pammatida wenno babaen kadagiti 'bangkay' dagiti arida kadagiti disso a pagdaydayawanda kadagiti didiosen. **8** Saandanton a tulawan ti nasantoan a naganko babaen iti panangikabilda kadagiti ruangan dagiti pagdaydayawanda kadagiti didiosen iti abay ti bukodko a ruangan, ken dagiti adigi ti ruangan dagiti pagdaydayawanda iti abay ti adigi dagiti ruanganko, a diding laeng ti nagbaetanmi. Tinulawanda ti nasantoan a naganko gapu kadagiti makarimon nga aramidda, isu nga inibusko ida babaen iti ungetko. **9** Ita, ikkatenda ti kinaawan ti pammatida ken dagiti 'bangkay' dagiti arida iti sangoanak, ket agnaedakto iti tengngada iti agnanayon! **10** Anak ti tao, masapul nga ibagam iti balay ti Israel ti maipapan iti daytoy a balay tapno agbainda kadagiti kinadakesda. Masapul a panunotenda ti maipapan iti daytoy a panangiladawan. **11** Ta no agbainda kadagiti amin nga inaramidda, ipakaammom ngarud kadakuada ti disenyo ti balay, ti pannakaurnos daytoy, dagiti pagruaran daytoy, dagiti pagserkan daytoy, ken amin dagiti pannakaurnos daytoy, dagiti amin nga alagaden ken linteg daytoy. Ket isuratmo datoy iti imatangda tapno tungpalenda dagiti amin a disenyo ken dagiti amin a linteg daytoy, tapno tungpalenda dagitoy. **12** Kastoy ti alagaden para iti balay: Manipud iti tuktok ti turod agingga kadagiti amin a beddeng iti aglikmut daytoy, isunto ti kasasantoan. Kitaem! Daytoy ti alagaden para iti balay. **13** Dagitoy ti rukodto ti altar iti atiddog a kubit—ti tunggal atiddog a kubit ket maysan a kubit ken sangadakulap. Isu a ti pagayusan iti aglikmut ti altar ket maysanto a kubit ti kaadalemna, ken maysanto a kubit met laeng ti kaakabana. Ken ti ngarab a naipalikmut iti igidna ket sangadangan. Daytoyto ti sakaanan

ti altar. **14** Manipud iti pagayusan nga adda iti daga agingga iti akin-baba a paladpad ti altar ket dua a kubit, ken dayta a paladpad ket maysa a kubit ti kaakabana. Ket manipud iti bassit a paladpad agingga iti dakkel a paladpad ti altar ket uppat a kubit, ken ti dakkel a paladpad ket maysa a kubit ti kaakabana. **15** Ti pagpuoran iti rabaw ti altar para iti daton a mapuoran ket uppat a kubit ti kangatona, ken adda uppat a sara iti pagpuoran a nakatudo iti ngato. **16** Ti pagpuoran ket kuadrado ken sangapulo ket dua a kubit ti kaatiddogna ken sangapulo ket dua ti kaakabana. **17** Ti ngarabna ket sangapulo ket uppat a kubit ti kaatiddogna ken sangapulo ket uppat ti kaakabana iti tunggal uppat a sikigan daytoy, ken ti ikingna ket maysa ket kagudua a kubit ti kaakabana. Ti pag-ayusan ket maysa a kubit ti kaakabana iti aglikmut ken addaan daytoy kadagiti agdan a nakasango iti daya." **18** Kalpasanna, kinunana kaniak, "Anak ti tao, kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Dagitoy dagiti alagaden maipapan iti altar iti aldaw nga aramidenda daytoy, maipapan iti panangidatag iti daton a mapuoran iti rabaw daytoy, ken maipapan iti panangiwarsi iti dara iti rabaw daytoy. **19** Mangtedkanto iti bumaro a baka manipud kadagiti baka a kas daton gapu iti basol nga idatag dagiti padi a Levita a kaputotan ni Zadok, dagiti umas-asideg tapno agserbi kaniak—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **20** Kalpasanna, mangalakanto iti dara daytoy ket ikabilmo iti uppat a sara ti altar ken iti uppat a suli daytoy ken iti naipalikmut nga iking; dalusamto daytoy ken ikonsagrarmonto daytoy. **21** Kalpasanna, alaem ti bumaro a baka para iti daton gapu iti basol ket puoram daytoy iti naikeddeng a disso ti templo iti ruar ti santuario. **22** Kalpasanna, iti maikadua nga aldaw ket mangidatonkanto iti kalakian a kalding nga awan pakapilawanna manipud kadagiti kalding, kas daton gapu iti basol; dalusanto dagiti padi ti altar kas iti panangdalusda iti daytoy babaen iti bumaro a baka. **23** Inton malpasmo ti panangdalus iti daytoy, mangidatonka iti awan pakapilawanna a bumaro a baka manipud kadagiti baka ken maysa a kalakian a karnero manipud iti arban. **24** Idatonmo dagitoy iti sangaonan ni Yahweh; mangiwarakiwakto dagiti padi iti asin kadagitoy ken idatagdanto dagitoy a kas daton a mapuoran kenni Yahweh. **25** Iti las-ud ti pito nga aldaw, inaldaw a masapul a mangisaganaka iti kalakian a kalding a kas daton gapu iti basol, ken masapul met laeng a mangisagana dagiti papadi iti awan pakapilawanna a bumaro a baka manipud kadagiti baka ken awan pakapilawanna a kalakian a karnero manipud iti arban. **26** Masapul nga ikonsagrarda ti altar iti las-ud ti pito nga aldaw ken dalusanda daytoy, ket masapul nga ikonsagrarda daytoy iti kastoy a wagas. **27** Masapul a palpasenda dagitoy nga aldaw, ket iti maikawalo nga aldaw ken kadagiti sumaruno nga aldaw, mapasamakto nga isagana dagiti papadi iti rabaw ti altar dagiti datonyo a mapuoran ken dagiti datonyo a pakikappia, ket awatenkayonto—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh."

44 Kalpasanna, insublinak ti lalaki iti akinruar a ruangan ti santuario a nakasango iti daya; nairut ti pannakaiserrana daytoy. **2** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Naserraan daytoy a ruangan; pulos a saanto a malukatan daytoy. Awanto ti siasinoman a tao ti makauneg iti daytoy gapu ta immuneg ditoy ni Yahweh a Dios ti Israel, isu a nairut ti pannakaiserrana daytoy. **3** Agtugawto ditoy ti mangiturturay iti Israel tapno mangan iti sangoanan ni Yahweh. Umunegto isuna a babaen iti portiko ti ruangan, ket isunto met laeng ti pagruaranna." **4** Kalpasanna, inturongnak ket nagnakami iti akin-amianan a ruangan ti balay. Isu a kimmitaak, ket nakitak a napno ti balay ni Yahweh iti dayagna, ket nagpaklebak! **5** Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Anak ti tao, isaganam ta pusom ken ikitam ti matam ket denggem dagiti amin nga ibagbagak kenka, dagiti amin nga alagaden iti balay ni Yahweh ken dagiti amin a pagannurotanna. Tandaanam ti maipapan kadagiti pagserkan ken pagruaran iti balay. **6** Ket ibagam kadagiti managsukir, ti balay ti Israel, 'Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Isardengyo koman dagiti makarimon nga aramidyo, balay ti Israel— **7** ti panangiyegyo ken panangpastrekyo iti santuariok kadagiti ganggannaet a saan a mamati kaniak ken saan a nakugit a nangrugit iti daytoy—bayat iti panangiyegyo iti tinapayko, taba ken dara—linabsingyo ti tulagko gapu kadagiti makarimon nga aramidyo. **8** Saanyo nga inaramid a sipupudno dagiti pagrebbeganyo kaniak; ngem ketdi, intedyo iti sabali ti pagrebbenganyo a mangbantay iti nasantoan a lugarko. **9** Kastoy ti kuna ni Apo a Yahweh: Awan ti ganggannaet manipud iti siasinoman nga adda iti nagtetengngaan dagiti tattao ti Israel a saan a mamati dagiti pusoda kaniak ken saan a nakugit, ti makastrek iti santuariok. **10** Ngem dagiti Levita nga immadayo kaniak idi naiyaw-awan dagiti Israelita, dagiti naiyaw-awan nga immadayo kaniak ken simmurot kadagiti didiosenda—ita, agbayadda kadagiti nagbasolanda. **11** Isuda dagiti agserbi ti santuariok, agbanbantayda kadagiti ruangan ti balay ken agserserbida iti uneg ti balayko. Isuda dagiti mangpapatay kadagiti daton a mapuoran ken kadagiti daton dagiti tattao; agtakderda iti sangoananda tapno agserbi kadakuada. **12** Ngem gapu ta indatonda dagiti datunda iti sangoanan dagiti didiosenda, nagbalinda a pakaitibkolan a nagbasolan ti balay ti Israel. Ingatok ngarud ti imak nga agsapata iti kari a maibusor kadakuada—daytoy ti pakaammo ni Apo a Yahweh—a bayadanda dagiti nagbasolanda! **13** Saandanto nga umasideg kaniak nga agbalin a kas papadik, wenno umasideg kadagiti nasantoan a banbanag a kukuak, kadagiti kasasantoan a banbanag! Ngem ketdi, lak-amendanto ti pannakakibabain ken dagiti supapak dagiti makarimon a banbanag nga inaramidda. **14** Ngem isaadkonto ida a mangaywan kadagiti trabaho iti balayko, kadagiti amin a pagrebbengan ken maar-aramid iti daytoy. **15** Ket dagiti padi a Levita, dagiti putot ni Zadok a nangaramid kadagiti trabaho iti santuariok idi immadayo dagiti Israelita iti panangsursurotda kaniak—umasidegdanto nga agdayaw kaniak ken agtakderdanto iti sangoanak a mangiyeg iti taba ken dara— daytoy ti pakaammo ni Apo a Yahweh. **16** Umaydanto iti santuariok; umasidegda iti lamisaanko tapno agrukbabda kaniak ken tungpalenda dagiti pagrebbenganda kaniak. **17** Isu nga inton umayda iti ruangan ti akin-uneg a paraangan ti templo, masapul a nakakawesda iti lino, ta saan a mabalin a nakakawesda iti de lana nga umuneg iti akin-uneg a paraangan ti templo ken iti balay. **18** Masapul a nakasuotda iti turban a lino kadagiti uloda ken akin-uneg a pagan-anay a lino kadagiti patongda. Masapul a saanda a rumbeng nga agisuot kadagiti kawes a pakaigapuan ti panagling-etda. **19** Inton rummuarda a mapan iti akinruar a paraangan tapno mapanda kadagiti

tattao, masapul nga ikkatenda dagiti kawes nga us-usarenda no kasta nga agserbida; masapul nga ikkatenda dagitoy ken idulinda iti maysa a nasantoan a siled, tapno saanda mapagbalin a nasantoan dagiti dadduma a tattao gapu iti pannakasagidda kadagiti naisangsangayan a kawesda. **20** Kasta met, saanda a rumbeng a kuskosan dagiti uloda wenno baybay-an nga umatiddog dagiti buokda, ngem masapul a pukisanda dagiti buokda. **21** Awan ti uray maysa a padi nga uminom iti arak no kasta nga umay isuna iti akin-uneg a paraangan ti templo, **22** wenno awan ti mangasawa iti balo wenno babai nga insina ti asawana, ngem maysa a birhen laeng a naggapu iti linia ti balay ti Israel, wenno balo a sigud nga asawa ti maysa a padi. **23** Ta isurodanto kadagiti tattaok ti nagdumaan ti nasantoan ken narugit; ipakaammodanto kadakuada ti saan a nadalus manipud iti nadalus. **24** Iti panagsusuppiatan, tumakderdanto a mangukom babaen kadagiti lintegko; masapul a nalintegda. Ket masapul a tungpalenda dagiti linteg ken alagadek iti tunggal padaya; rambakandanto dagiti nasantoan nga Aldaw a Panaginana. **25** Masapul a saanda a mapan iti ayan dagiti tao a natay tapno saanda nga agbalin a narugit, malaksid no daytoy ket amada wenno inada, anakda a lalaki wenno babai, kabsatda a lalaki wenno babai a saanpay a nakikaidda iti maysa a lalaki, ta no aramidendadayta, agbalinda a narugit. **26** Kalpasan a nagbalin a narugit ti maysa a padi, masapul nga agbilangto dagiti tattao iti pito nga aldaw nga agpaay kenkuana. **27** Sakbay nga umay isuna iti nasantoan a lugar, iti akin-uneg a paraangan ti templo tapno agserbi iti nasantoan a lugar, masapul a mangiyeg isuna iti daton a para iti bagina— daytoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **28** Ket daytoy ti tawidda: Siakto ti tawidda! Isu a rumbeng a saanyo ida nga ikkan iti sanikua idiay Israel; Siak ti sanikuada! **29** Kanendanto dagiti naidaton a taraon, dagiti naidaton para iti basol, dagiti daton dagiti nakabasol; dagiti amin a banbanag a naited iti Dios idiay Israel ket kukuadanto. **30** Dagiti kasasayaatan kadagiti amin nga immuna a bunga ken dagiti amin nga intedda a tulong, amin a banag manipud iti intulongda ket kukuanto dagiti papadi, ket masapul nga itedyo kadagiti papadi dagiti kasasayaatan a daton a makan tapno sumangbay ti bindesion iti balayyo. **31** Saanto a mangan dagiti padi iti natay nga ayup wenno rinangrangkay ti sabali nga ayup, billit man wenno narungsot nga ayup.

45 Inton mangusarkayo iti maysa a banag a pagbibinnunotan tapno mabingay ti daga a kas tawid, masapul a mangidatonkayo kenni Yahweh; daytoy a daton ket nasantoanto a paset ti daga, 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana. Agbalin a Nasantoanto daytoy, amin a masakupanna. **2** Manipud ditoy, addanto 500 a kubit ti kaatiddogna ken 500 a kubit ti kalawa iti aglawlaw ti nasantoan a lugar, a ti kalawa ti aglawlawna ket limapulo a kubit. **3** Manipud iti daytoy a disso, mangrukodkanto manipud iti pasetna iti 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana; agbalinto daytoy a nasantoan a lugar para kadakayo; maysa a kasasantoan unay a lugar. **4** Agbalinto a nasantoan a lugar daytoy iti daga para kadagiti papadi nga agserserbi kenni Yahweh, dagiti umasideg kenni Yahweh nga agserbi kenkuana. Agbalinto daytoy a lugar para kadagiti balbalayda ken nasantoan a paset iti nasantoan a lugar. **5** Isu a 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana, ket daytoyto ti agbalin nga ili dagiti Levita nga agserserbi kenni Yahweh. **6** Mangisaadkayonto iti disso para iti siudad, 5, 000 a kubit ti kalawana ken 25, 000 a kubit ti kaatiddogna, kaabayto dayta iti lugar a nailasin para iti nasantoan a lugar; daytoy a siudad ket kukuanto dagiti amin a balay ti Israel. **7** Dagiti daga ti prinsipe ket adda kadagiti agsinnumbangir a paset ti lugar a nailasin para iti nasantoan a lugar ken ti siudad. Daytoy ket iti akin-laud ken akin-daya a pasetna. Ti kaatiddogna ket maipada iti rukod ti kaatiddog ti tunggal pasetna, manipud iti laud inggana iti daya. **8** Daytoy a daga ket kukuanto ti prinsipe ti Israel. Saanen nga idadanes dagiti prinsipek dagiti tattaok; ngem ketdi, iteddanto ti daga iti balay ti Israel, iteddanto kadagiti tribuda. **9** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Husto koman daytoy para kadakayo a prinsipe ti Israel! Ikkatenyon dagiti kinaranggas ken panangidaddadanesyo; agaramidkayo iti nalinteg ken maiparbeng! Isardengyon ti panangpappapanaw kadagiti tattaok! —kastoy ti pakaammo ni Apo a Yahweh. **10** Masapul nga addaankayo iti husto a pagtimbangan, husto nga efa, ken husto a bat! **11** Agpada ti kaadu ti efa ken bat, ket ti maysa a bat ket apagkapullo ti maysa nga omer; ti maysa nga efa ket apagkapullo ti maysa nga omer. **12** Ti maysa a siklo ket 20 a gera; 60 a siklo ti maaramid ti maysa a mina para kenka. **13** Daytoy ti sagut a masapul nga itedmo: apagkanem nga efa iti tunggal omer ti trigo, ken mangtedka pay ti apagkanem nga efa iti tunggal omer ti sebada. **14** Ti pagannurotan iti daton a lana ket apagkapullo ti tunggal bat iti tunggal kor (a sangapulo a bat), wenno iti tunggal omer, ta ti omer ket sangapulo a bat met laeng. **15** Maysa a karnero wenno kalding manipud iti arban ti tunggal 200 nga ayup manipud kadagiti pagaraban iti rehion ti Israel ti mausar para iti aniaman a daton a mapuoran wenno daton a pakikappia a maaramid iti pannakasubbot dagiti tattao—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh. **16** Amin dagiti tattao iti daga ket itedda dagitoy a sagut a maipaay iti prinsipe ti Israel. **17** Pagrebbengan ti prinsipe ti mangted kadagiti ayup a kas daton a mapuoran, daton a bukbukel, ken dagiti daton a mainum iti fiesta ken kadagiti panagrambak iti fiesta dagiti baro a bulan, ken iti Aldaw a Panaginana—amin a naikeddeng a fiesta ti balay ti Israel. Mangted isuna iti daton a para iti pakapakawanan ti basol, daton a bukbukel, dagiti daton a mapuoran, ken ti daton a panakikappia a para iti pannakasubbot para iti balay ti Israel. **18** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Iti umuna a bulan, iti umuna nga aldaw ti bulan, mangalaka iti kalakian a baka nga awan pakapilawanna manipud iti arban ket mangidatonka iti daton gapu iti basol a para iti santuario. **19** Mangalanto ti padi iti bassit a dara manipud iti daton gapu iti basol ket ikabilna kadagiti poste ti ruangan ti balay ken kadagiti uppat a suli iti beddeng ti altar, ken kadagiti poste ti ruangan a mapan iti akin-uneg a pangukoman. **20** Aramidemto daytoy iti maikapito nga aldaw ti bulan para iti basol ti tunggal tao a saanna nga inggagara wenno saanna nga ammo; babaen iti daytoy, makaidatonkanto para iti templo. **21** Iti umuna a bulan, iti maika-14 nga aldaw ti bulan, addanto fiesta para kadakayo, pito nga aldaw a fiesta. Mangankayonto iti tinapay nga awan lebadurana. **22** Iti dayta nga aldaw, mangisagananto ti prinsipe iti maysa a kalakian a baka para kenkuana ken kadagiti amin a tattao a

kas daton a gapu iti basol. **23** Iti las-ud ti pito nga aldaw ti fiesta, mangisagananto ti prinsipe iti daton a mapuoran para kenni Yahweh: iti inaldaw, pito a kalakian a baka ken pito a kabaian a baka nga awan pakapilawanna, ken maysa a kalakian a kalding iti inaldaw a kas daton gapu iti basol. **24** Ket mangidatag pay ti prinsipe iti daton a taraon, ket maysa nga efa iti tunggal kalakian a baka ken maysa nga efa iti tunggal kabaian a baka ken maysa a galon ti lana iti tunggal efa. **25** Iti maikapito a bulan, iti maika-15 nga aldaw iti bulan, iti dayta a fiesta, mangidaton ti prinsipe kadagitoy iti pito nga aldaw: daton a gapu iti basol, daton a mapuoran, daton a taraon, ken daton a lana.

46 Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Ti ruangan ti akin-uneg a paraangan ti pangukoman a nakasango iti daya ket maiserra iti innem nga aldaw ti panagtrabaho, ngem malukatanto iti Aldaw a Panaginana ken inton aldaw ti baro a bulan. **2** Umunegto ti prinsipe iti akinruar a paraangan ti pangukoman babaen iti ruangan ken iti portiko manipud iti ruar, ket tumakderto isuna iti sangoanan ti hamba ti ridaw iti akin-uneg a ruangan bayat iti panagidaton dagiti padi iti datonna a mapuoran ken ti daton a pannakikappia. Ket agdayawto isuna iti ayan ti ruangan ti akin-uneg a ruangan ket rummuarto, ngem saanto a maiserra ti ruangan inggana iti rabii. **3** Agdayawto met iti sangoanan ni Yahweh dagiti tattao iti daga iti pagserkan iti ruangan iti Aldaw a Panaginana ken baro a bulan. **4** Ti daton a mapuoran nga idaton ti prinsipe kenni Yahweh iti Aldaw a Panaginan ket innem a kalakian a karnero ken maysa a kabaian a karnero nga awan pakapilawanna. **5** Ti daton a bukbukel a kakuyog ti kabaian a karnero ket maysa nga efa, ti daton a bukbukel, ken ti daton a bukbukel a kakuyog ti kalakian a karnero ket no mano ti inkeddengna nga ited iti bukodna a nakem, ken maysa a hin ti lana iti tunggal efa ti bukbukel. **6** Iti aldaw ti baro a bulan, masapul a mangidatonka iti maysa a kalakian a baka nga awan pakapilawanna manipud iti arban, innem nga urbon a karnero ken maysa a kabaian a baka nga awan pakapilawanna. **7** Masapul a mangidaton isuna iti maysa nga efa ti bukbukel para iti kalakian a baka ken maysa nga efa para iti kabaian a baka, ken no ania ti kayatna nga ited para kadagiti urbon a karnero, ken maysa hin a lana para iti tunggal efa ti bukbukel. **8** Inton umuneg ti prinsipe a nagna babaen iti ruangan ken iti portiko, masapul nga idiayto met laeng ti pagruaranna. **9** Ngem no dagiti tattao iti daga ket umay iti sangoanan ni Yahweh kadagiti naituding a fiesta, siasinoman a sumrek a magna babaen iti akin-amianan a ruangan tapno agdayaw ket masapul a rummuar iti akin-abagatan a ruangan; ket siasinoman a sumrek a magna babaen iti akin-abagatan a ruangan ket masapul a rummuar iti akin-amianan a ruangan. Awan ti mabalin nga agsubli iti ruangan a nagserkanna, ta masapul nga agtultuloy isuna a magna. **10** Ket masapul nga adda kadakuada ti prinsipe; inton umunegda, umuneg met isuna, ket inton rummuarda, masapul a rummuar met isuna. **11** Ket kadagiti fiesta, ti daton a bukbukel ket masapul a maysa nga efa ti bukbukel para iti kalakian a baka ken maysa met laeng nga efa ti bukbukel para iti kabaian a baka, ken aniaman a kayatna nga ited para kadagiti urbon a karnero, ken maysa hin a lana para iti tunggal efa. **12** No kasta a mangted ti prinsipe kadagiti daton manipud iti bukodna a nakem, daton a mapuoran man wenno daton a pakikappia kenni Yahweh, masapul a lukatanna ti ruangan a nakasango iti daya para iti daytoy, ket idatagna ti daton a mapuoran ken ti daton a pakikappia a kas iti ar-aramidenna iti Aldaw a Panaginana; kalpasanna, rummuarto isuna ket iserrana ti ruangan inton nakaruaren isuna. **13** Kasta met a masapul nga inaldaw a mangtedka iti maysa nga urbon a karnero nga agtawen iti maysa nga awan pakapilawanna, a kas daton a mapuoran para kenni Yahweh; aramidemto daytoy a binigat. **14** Ket masapul a binigat a mangtedka iti daton a bukbukel a nayon daytoy, apagkanem ti maysa nga efa ken apagkatlo ti maysa a hin ti lana a mangbabasa iti arina iti daton a bukbukel a maidatag kenni Yahweh, sigun iti agnanayon nga alagaden. **15** Binigat nga isaganada ti urbon a karnero, ti daton a bukbukel, ken ti lana, maysa nga agnanayon a daton a mapuoran a naan-anay. **16** Kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: No mangted ti prinsipe iti sagut iti siasinoman kadagiti annakna, tawidnan daytoy. Kukuanto daytoy dagiti annakna, daytoy ket maysa a tawid. **17** Ngem no mangted isuna iti sagut manipud iti tawidna iti maysa kadagiti adipenna, agtalinaed dayta iti adipenna agingga iti tawen a pannakawayawayana, ket maisublinto dayta iti prinsipe. Dagiti tawidna ket sigurado a maipaayto kadagiti annakna. **18** Saanto nga alaen ti prinsipe ti tawid manipud iti sanikua dagiti tattao; masapul a manipud iti bukodna a sanikua ti itedna kadagiti annakna tapno saan a mawara-wara dagiti tattaok, tunggal maysa manipud iti sanikuana."" **19** Kalpasanna, impannak ti lalaki iti pagserkan iti ruangan a mapan kadagiti nasantoan a siled dagiti papadi, nakasango daytoy iti amianan, ket nakitak nga adda pay iti maysa a disso nga agturong iti laud. **20** Kinunana kaniak, "Ditoy a disso ti masapul a paglutoan dagiti papadi kadagiti daton a pangsupapak kadagiti basol ken ti daton para iti basol, ken ditoy met laeng ti pangiluttoanda kadagiti daton a bukbukel. Masapul a saanda nga irruar dagitoy iti akin-ruar a paraangan ti pangukoman tapno idatag dagiti tattao kenni Yahweh." **21** Ket impannak iti akin-ruar a paraangan ti pangukoman, ket linabsanmi ti uppat a suli ti paraangan iti dayta a pangukoman, ket nakitak nga iti tunggal suli ti paraangan ti pangukoman, adda pay sabali a pangukoman. **22** Iti uppat a suli ti akin-ruar a paraangan ti pangukoman, adda pay uppat a suli ti akin-ruar a paraangan, 40 a kubit ti kaatiddogna ken 30 a kubit ti kalawana. Agpapada ti rukod ti tunggal suli dagiti uppat a suli ti paraangan ti pangukoman. **23** Adda naaramid nga intar ti bato a nakapalawlaw kadagitoy nga uppat, ken adda paglutoan iti sirok dagitoy nga intar ti batbato. **24** Kinuna kaniak ti lalaki, "Kadagitoy a lugar ti pagiluttoan dagiti agserserbi iti templo kadagiti daton dagiti tattao."

47 Kalpasanna, insublinak ti lalaki iti ruangan ti templo, ket pagammoan, adda danum nga agay-ayus manipud iti sirok ti pagserkan ti templo, iti balay nga agturong iti daya—ta nakasango ti templo iti daya—ket agay-ayus ti danum iti akin-abagatan a paset ti templo, iti makannawan ti altar. **2** Isu nga inruarnak babaen iti akin-amianan a ruangan ket inturongnak a manglikaw iti ruangan a nakasango iti daya. Ket adtoy, agay-ayus ti danum manipud iti daytoy a ruangan iti abagatan a pasetna. **3** Kabayatan nga agpadpadaya ti lalaki, adda iggemna a pagrukod; nangrukod isuna iti 1, 000 a kubit ket impannak iti danum a pagatlipay-lipay ti kaadalemna. **4** Kalpasanna, nangrukod manen isuna

iti 1, 000 a kubit ket impannak iti danum a pagattumeng ti kaadalemna; ket nangrukod manen isuna iti 1, 000 a kubit ket impannak iti danum a pagatsiket ti kaadalemna. **5** Kalpasanna, nangrukod manen isuna iti 1, 000 a kubit ti kaadayona, daytoy ket maysa a karayan a saanko a maballasiw, adalem unay daytoy. Kasapulan a languyen ti tao daytoy. **6** Kinuna kaniak ti lalaki, "Anak ti tao, makitkitam kadi daytoy?" Ket inruarnak ket impagnanak nga insubli iti asideg ti igid ti karayan. **7** Bayat nga agsubsubliak, nakitak a nagadu ti kayo iti daytoy a paset ti igid ti karayan kasta met iti ballasiwna. **8** Kinuna ti lalaki kaniak, "Agayus daytoy a danum iti akin-daya a beddengna ket agtarus iti Arabah; agayus daytoy a danum iti Natay a Baybay ket ipasublina ti nasayaat a ramanna. **9** Dagiti amin a naduma-duma a sibibiag a parsua ket agbiag iti pagayusan ti danum; adunto dagiti lames kadagiti pagayusan dagitoy a danum. Pagbalinennanto a nasayaat ti raman ti naapgad a danum. Agbiag ti aniaman a banag iti pagayusan daytoy a danum. **10** Ket mapasamakto a dagiti mangngalap ti En Gedi, agtakderdanto iti igid ti danum, ket addanto disso a pagpamagaan kadagiti iket idiay igid ti En Eglaim. Adunto dagiti naduma-duma a kita ti lames iti Natay a Baybay, a kas iti kaadu dagiti lames iti Dakkel a Baybay. **11** Ngem dagiti lubnak ken lukkaong ti Natay a Baybay ket saan nga agbaliw ti ramanna, tapno adda paggapuan ti asin. **12** Iti igid daytoy a pagurnongan ti danum, iti agsinnumbangir a pasetna, agtubonto dagiti kayo nga agbunga kadagiti makmakan. Saanto a malaylay dagiti bulongda ket saanto nga agsardeng ti panagbungada. Binulan nga agbunga dagiti kaykayo, agsipud ta naggapu iti Santuario ti danumda. Mabalinto a kanen dagiti bungada, ket makaagasto dagiti bulongda. **13** kastoy ti kuna ti Apo a ni Yahweh: Kastoyto ti wagas ti panangbingayyo iti daga kadagiti sangapulo ket dua a tribu ti Israel: Dua a paset ti bingay ni Jose. **14** Ket sika ken ti tunggal maysa ken dagiti kabsatmo a lallaki a kakaduayo ti mangtawidto iti daytoy. Kas iti panangingatok iti imak nga agsapata nga itedko daytoy kadagiti kapuonanyo, iti isu met laeng a wagas, agbalinen a tawidyo daytoy a daga. **15** Daytoyto ti beddeng ti daga iti paset ti amianan manipud iti Dakkel a Baybay nga agturong iti Hetlon a mapan iti Lebo Hamat ken mapan iti Zedad. **16** Ket ti beddengna ket mangrugi iti Berota nga agturong iti Sibraim—nga isu ti nagbaetan ti Damasco ken Hamat a mapan iti Hazer—nga abay ti beddeng ti Hauran. **17** Isu a ti beddengna ket mangrugi iti baybay nga agturong iti Hazar Enon a mapan iti beddeng ti Damasco, ken ti Hamat nga agturong iti amianan. Daytoy ti amianan a pasetna. **18** Iti daya a pasetna, iti nagbaetan ti Hauran ken Damasco, ken iti nagbaetan ti Galaad ken ti daga ti Israel ket isu ti Karayan Jordan. Daytoy a beddeng ket agturong agingga iti Tamar. **19** Ket ti akin-abagatan a pasetna: iti abagatan ti Tamar nga agturong kadagiti dandanum ti Meriba Kades, ti waig ti Egipto nga agturong iti Dakkel a Baybay, ken iti akin-abagatan a pasetna a mapan iti abagatan. **20** Ket ti akin-laud a beddengna ket ti Dakkel a Baybay nga agturong iti kabatogna ti Hamat. Daytoy ti akin-laud a pasetna. **21** Iti daytoy a wagas, bingaybingayemto ti daga a para kadakayo, para ti tribu ti Israel. **22** Ket pagbibinnunotanyonto ti maipapan kadagiti tawidyo ken dagiti tawid dagiti ganggannaet iti nagtetengngaanyo, dagiti naganak iti nagtetengngaanyo a kakaduayo, a kas kadagiti naiyanak a mismo iti Israel. Pagbibinnunotanyonto ti maipapan kadagiti tawid dagiti Israelita. **23** Ket mapasamakto daytoy a maibilang ti maysa a ganggannaet a kas paset ti pagnanaedanna a tribu. Masapul nga itedyonto kenkuana ti tawidna—kastoy ti pakaammo ti Apo a ni Yahweh."

48 Dagitoy dagiti nagnagan dagiti tribu. Makaawatto ti tribu ti Dan iti maysa a paset ti daga a bingay; mangrugi ti beddengna iti asideg iti akin-amianan a beddeng ti Israel nga agturong iti Hetlon ken Lebo Hamat. Ti beddengna ket agturong iti Hazar Enan ken iti asideg ti beddeng ti Damasco nga agturong iti amianan a mapan iti Hamat. Ti beddeng ti Dan ket mangrugi iti daya nga agturong iti Dakkel a Baybay. **2** Iti akin-abagatan a beddeng ti tribu ti Dan ket ti agbalinto a daga ti Aser—maysa a paset ti daga a bingay, manipud iti daya nga agturong iti laud. **3** Iti akin-abagatan a beddeng ti Aser ket ti daga paset ti bingay ti Naftali, nayonna iti daya inggana laud. **4** Iti akin-abagatan a beddeng ti Naftali ket maysa a paset ti daga a bingay ti Manases, nayonna ti akin-daya a pasetna ken iti akin-laud a pasetna. **5** Iti akin-abagatan ti beddeng ti Manases, manipud iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna ket kukuanto ti Efraim—maysa a paset ti bingay. **6** Iti abagatan ti beddeng ti Efraim, manipud iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna ket kukuanto ti Ruben—maysa a paset ti bingay. **7** Iti abay ti beddeng ti Ruben manipud iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna ket kukuanto ti Juda—maysa a paset ti bingay. **8** Ti daton a daga nga idatagyo ket ti asideg iti beddeng ti Juda ken dumanon iti akin-daya a pasetna inggana iti akin-laud a pasetna; 25, 000 a kubit ti kalawanto daytoy. Ti kaatiddogna ket mayannatup iti paset ti maysa a tribu manipud iti akin-daya a pasetna ken iti akin-laud a pasetna, ket addanto iti tengngana ti templo. **9** Daytoy a daga nga idatagyonto kenni Yahweh ket 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kaakabana. **10** Daytoyto dagiti pakaipaayan daytoy a nasantoan a paset ti daga: addanto daga a maipaay a kukua dagiti papadi, agrukod iti 25, 000 a kubit ti kaakabana iti amianan a paset; 10, 000 a kubit ti kaakabana iti laud a paset; 10, 000 a kubit ti kaakaba iti daya a paset; ken 25, 000 kubit ti kaatiddogna iti abagatan a paset, nga adda iti tengnga ti nasantoan a lugar ni Yahweh. **11** Daytoy ti maipaayto kadagiti napudno kenni Yahweh; dagiti papadi iti kaputotan ni Zadok a pudno a nagserbi kaniak, dagiti saan a nayaw-awan idi nayaw-awan dagiti Israelita, a kas iti inaramid dagiti Levita. **12** Ti daton a para kadakuada ket maysanto a paset daytoy a kasasantoan a daga, dumanon agingga iti beddeng dagiti Levita. **13** Ti daga a maitedto kadagiti Levita a kaabay iti beddeng iti lugar dagiti papadi ket 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 10, 000 a kubit ti kalawana. Ti kadakkel ti dua a disso ti daga ket agdagup iti 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 20, 000 a kubit ti kalawana. **14** Saanda a rumbeng nga ilako wenno isukat daytoy; dagiti umuna a bunga ti daga ti Israel ket masapul nga awan ti mailasin manipud kadagitoy a paset ti daga, gapu ta nasantoan amin daytoy kenni Yahweh. **15** Ti nabatbati a daga a 5, 000 a kubit ti kaakabana ken 25, 000 a kubit ti kaatiddogna, ket mausar a para iti sapasap a pakausaran ti siudad, dagiti balay ken dagiti pagpaaraban; addanto ti siudad iti

tengngana. **16** Dagitoyto dagiti rukod ti sudad; iti akin-amianan a paset ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, iti akin-abagatan a paset ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, iti akin-daya a paset ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, iti akin-laud a pasetna ket 4, 500 a kubit ti kaatiddogna. **17** Iti agpa-amianan a paset, addanto pagpaaraban nga agpaay iti siudad, 250 a kubit ti kaunegna; iti agpa-abagatan, 250 a kubit ti kaunegna; iti agpa-daya, 250 a kubit ti kaunegna; iti agpa-laud, 250 a kubit ti kaunegna. **18** Ti nabatbati a paset ti nasantoan a daton ket lumawa pay iti 10, 000 a kubit nga agpadaya ken 10, 000 a kubit nga agpalaud. Lumawa pay daytoy agingga iti asideg ti beddeng ti nasantoan a daton, ket dagiti bungana ket para kadagiti agtrabtrabaho iti siudad. **19** Dagiti tattao nga agtrabtrabaho iti siudad, dagiti tattao a naibilang kadagiti amin a tribu ti Israel, ket talonendanto dayta a daga. **20** Amin dagiti daga a maidaton ket agrukodto iti 25, 000 a kubit ti kaatiddogna ken 25, 000 a kubit ti kaakabana. Iti kastoy a wagas, maaramidyo ti nasantoan a panangidaton iti daga, kasta met ti daga a para iti siudad. **21** Ti nabatbati a daga a paset man ti nasantoan a daton wenno ti paset ti siudad ket para iti prinsipe. Ti masakupan ti daga ti prinsipe nga agturong iti daya ket dumanon iti 25, 000 a kubit manipud iti beddeng ti nasantoan a daton nga agturong iti akin-daya a beddeng—ken ti masakupanna nga agturong iti laud ket dumanon iti 25, 000 a kubit nga agturong iti akin-laud a beddengna. Iti tengngana ket isunto ti nasantoan a daton, ket ti nasantoan a lugar ti templo ket adda iti tengnga daytoy. **22** Ti daga a dimmanon manipud iti sanikua dagiti Levita ken ti akin-tengnga a paset ti siudad ket agpaayto iti prinsipe; daytoy ket addanto iti nagbaetan ti beddeng ti Juda ken ti beddeng ti Benjamin—agpaay iti prinsipe daytoy a daga. **23** Maipapan met kadagiti nabatbati a tribu, dagiti paset ti daga a bingayda ket manipud met laeng iti akin-daya a paset nga agturong iti akin-laud a paset. Umawatto ti Benjamin iti maysa a paset ti daga a bingay. Iti **24** agturong iti akin-abagatan a beddeng ti Benjamin, manipud iti akin-daya a paset nga agingga iti akin-laud a pasetna, kukuanto ti Simon—maysa a paset. **25** Iti agpa-abagatan a beddeng ti Simon, manipud iti daya a paset, agingga iti akin-laud a paset, ket isunto ti daga ti Issacar—maysa a paset. **26** Iti agpa-abagatan a beddeng ti Issacar, manipud iti akin-daya a paset nga agingga iti akin-laud a pasetna, ket isunto ti daga ti Zabulon—maysa a paset. **27** Iti agpa-abagatan a beddeng ti Zabulon, manipud iti akin-daya a paset inggana iti akin-laud a paset ket isunto ti daga ti Gad—maysa a paset. **28** Ti akin-abagatan a beddeng ti Gad ket dumanon manipud iti Tamar agingga iti waig ti Meriba Kades, ken lumabes iti waig ti Egipto, ken agturong iti Dakkel a Baybay. **29** Daytoyto a daga ti pakausaranyo iti binnunotan; daytoyto ti tawid dagiti tribu ti Israel. Dagitoyto dagiti paset ti bingayda. Kastoy ti ipakpakaammo ti Apo a ni Yahweh. **30** Dagitoyto dagiti pagruaran manipud iti siudad: Iti amianan a paset, nga agrukodto iti 4, 500 a kubit iti kaatiddogna, **31** tallonto ti ruanganna a napanaganan kadagiti tribu ti Israel: maysa a ruangan para iti Ruben, maysa a ruangan para iti Juda, ken maysa a ruangan para iti Levi. **32** Iti akin-daya a paset nga agrukodto iti 4, 500 a kubit iti kaatiddogna ket tallonto ti ruanganna: maysa a ruangan para iti Jose, maysa a ruangan a para iti Benjamin, ken maysa a ruangan para iti Dan. **33** Iti akin-daya a pasetna, nga agrukodto iti 4, 500 a kubit ti kaatiddogna, ket tallonto ti ruanganna, maysa a ruangan para iti Simon, maysa a ruangan para iti Issacar, ken maysa a ruangan para iti Zabulon. **34** Iti akin-laud a paset, nga agrukodto iti 4, 500 a kubit, ket tallonto ti ruanganna; maysa a ruangan para iti Gad, maysa a ruangan para iti Aser, maysa a ruangan para iti Neftali. **35** Ti rukod ti aglawlaw ti siudad ket 18, 000 a kubit; manipud iti dayta nga aldaw, ti naganto ti siudad ket “Adda ni Yahweh Sadiay.”

Daniel

1 Iti maikatlo a tawen ti panagturay ni Jehoyakim nga ari
ti Juda, immay ni Nebucadnesar nga ari ti Babilonia iti
Jerusalem ket linakubna ti siudad tapno pasardengen dagiti
abasto iti daytoy. **2** Pinagballigi ti Dios ni Nebucadnesar
maibusor kenni Jehoyakim nga ari ti Juda, ket intedna
kenkuana dagiti dadduma a nasagradoan a banbanag
manipud iti balay ti Dios. Impanna dagitoy iti daga ti
Babilonia, iti balay ti diosna, ket inkabilna dagiti nasagradoan
a banbanag iti pagikabkabilan iti gameng ti diosna. **3** Binilin
ti ari ni Aspenaz a kangatoan nga opisialna nga iyunegna
dagiti sumagmamano a tattao ti Israel, ti pamilia ti ari ken
dagiti mararaem— **4** dagiti agtutubo a lallaki nga awan
pakapilawanna, nataraki ti langana, napnoan iti kinasirib,
napnoan iti pannakaammo ken pannakaawat, ken mabalin
nga agserbi iti palasio ti ari. Isurona kadakuada dagiti sursuro
ken pagsasao dagiti taga-Babilonia. **5** Inraman ida ti ari iti
inaldaw a paset ti taraonna ken ti arak nga in-inumenna.
Tallo a tawen a masanay dagitoy nga agtutubo a lallaki,
kalpasan dayta, agserbida iti ari. **6** Karaman kadagitoy
ket da Daniel, Hananias, Misael kenni Asarias ken dagiti
dadduma a tattao ti Juda. **7** Pinanaganan ida ti kangatoan
nga opisial: Pinanagananna ni Daniel iti Beltesazar, ni
Hananias iti Sedrac, ni Misael iti Mesac, ken ni Asarias iti
Abednego. **8** Ngem inkeddeng ni Daniel a saanna a tulawan
ti bagina babaen iti taraon ti ari wenno babaen iti arak
nga in-inumenna. Isu a dimmawat isuna iti pammalubos
iti kangatoan nga ofisial a saanna a tulawan ti bagina.
9 Ita, naasian ken pinaboran ti Dios ni Daniel babaen iti
panagraem kenkuana ti kangatoan nga opisial. **10** Kinuna ti
kangatoan nga opisial kenni Daniel, "Mabutengak iti apok
nga ari. Imbilinna no ania a taraon ken mainom ti maited
kenka. Kasano ngay no makitana a saan a nasayaat ti
langam ngem kadagiti dadduma nga agtutubo a lallaki a
kapatadam? Amangan no patayennak ti ari gapu kenka." **11**
Ket nakisao ni Daniel iti dinutokan ti kangatoan nga opisial a
mangaywan kada Daniel, Hananias, Misael ken Azarias. **12**
Kinunana, "Pangaasim ta subokennakami nga adipenmo iti
sangapulo nga aldaw. Ikkannakami laeng kadagiti nateng a
kanenmi ken danum nga inumenmi. **13** Kalpasanna, idiligmo
ti langami iti langa dagiti agtutubo a lallaki a mangan iti
taraon ti ari, ket tratoennakami nga adipenmo a maibasar
iti makitam." **14** Isu nga immannugot ti mangay-aywan
nga aramiden daytoy, ket pinaliiwna ida iti sangapulo nga
aldaw. **15** Kalpasan ti sangapulo nga aldaw, nasalsalun-
at ti langada, ken naluklukmegda ngem dagiti dadduma a
lallaki a nangan kadagiti taraon ti ari. **16** Isu nga inikkat
ti mangay-aywan dagiti taraon ken arakda ket inikkanna
laeng ida kadagiti nateng. **17** Inikkan ti Dios dagitoy uppat
nga agtutubo a lallaki iti pannakaammo ken saririt iti amin a
sursuro ken kinasirib, ken maawatan ni Daniel dagiti amin
a kita dagiti sirmata ken dagiti tagtagainep. **18** Kalpasan
ti tiempo nga intuding ti ari a pannakaipanda, impan ida
ti kangatoan nga opisial iti sangoanan ni Nebucadnesar.
19 Nakisarita ti ari kadakuada, ken iti entero a bunggoy,
awan a pulos ti maidilig kada Daniel, Hananias, Misael, ken
Azarias. Nagtakderda iti sangoanan ti ari, a nakasagana nga
agserbi kenkuana. **20** Iti tunggal saludsod ti kinasirib ken
pannakaawat a saludsoden ti ari kadakuada, natakuatanna
a maminsangapulo a daras a nalalaingda ngem dagiti amin
a salamangkero ken dagiti mangibagbaga a makasaritada
dagiti natay, nga adda iti entero a pagarianna. **21** Adda
sadiay ni Daniel agingga iti umuna a tawen ti panagturay ni
Ari Cyrus.

2 Iti maikadua a tawen ti panagturay ni Nebucadnesar,
nagtagtagainep isuna. Nariribukan isuna, ket saanen a
makaturog. **2** Ket pinaayaban ti ari dagiti salamangkero
ken dagiti mangibagbaga a kabaelanda ti makisarita
kadagiti natay. Pinaayabanna pay dagiti managanito ken
dagiti nasirib a lallaki. Kayatna nga ibagada kenkuana
ti maipapan kadagiti tagtagainepna. Isu a simrekda ket
nagtakderda iti sangoanan ti ari. **3** Kinuna ti ari kadakuada,
"Nagtagtagainepak, ket magagaranak a mangammo iti kayat
a sawen ti tagtagainep." **4** Ket nakisarita dagiti nasirib
a lallaki iti ari babaen iti pagsasao nga Arameo, "O Ari,
agbiagka iti agnanayon! Ibagam ti tagtagainep kadakami
nga adipenmo, ket ibagami ti kaipapananna." **5** Insungbat
ti ari kadagiti nasirib a lallaki, "Naikeddengen daytoy a
banag. No saanyo a maibaga ti tagtagainep kaniak ken
ti kaipapanan daytoy, marangrangkayto dagiti bagiyo ken
agbalin a gabsuon dagiti rugit dagiti balayyo. **6** Ngem
no maibagayo kaniak ti tagtagainep ken ti kaipapanan
daytoy, makaawatkayo kadagiti sagut manipud kaniak,
maysa a gunggona ken dakkel a pammadayaw. Isu nga
ibagayo kaniak ti tagtagainep ken ti kaipapanan daytoy."
7 Insungbatda manen ket kinunada, "Ibaga koma ti ari
kadakami nga adipenna, ti tagtagainep ket ibagami kenka
ti kaipapanan daytoy." **8** Simmungbat ti ari, "Ammok a
kayatyo ti at-atiddog pay a tiempo gapu ta makitayo ti
natibker a pangngeddengko maipapan iti daytoy. **9** Ngem
no saanyo a maibaga kaniak ti tagtagainep, maysa laeng ti
sentensia para kadakayo. Inkeddengyo ti mangisagana iti
palso ken manangallilaw a sasao a nagnunumoanyo nga
ibaga kaniak agingga nga agbaliw ti panunotko. Isu nga
Ibagayo kaniak ti tagtagainep, ket maammoak a kabaelanyo
nga ibaga ti kaipapanan daytoy para kaniak." **10** Insungbat
dagiti nasirib a lallaki iti ari, "Awan ti uray maysa a tao
iti daga a makabael a mangibaga iti kalikagum ti ari.
Awan ti nabileg ken mannakabalin nga ari ti agkalikagum
iti kasta manipud iti siasinoman a salamangkero, wenno
manipud iti siasinoman a mangibagbaga a kabaelanda
ti makisarita kadagiti natay wenno manipud iti maysa a
nasirib a tao. **11** Narigat ti kalkalikaguman ti ari, ket
awan ti siasinoman a makaibaga iti daytoy iti ari malaksid
kadagiti didios, ket saanda a makipagnanaed kadagiti
tattao." **12** Daytoy ti nangpaunget ken nangpapungtot
unay iti ari, ket imbilinna a mapapatay dagiti amin nga
adda iti Babilonia a nalatak gapu iti kinasiribda. **13** Isu a
naiwaragawag ti bilin. Mapapatay dagiti amin a nalatak gapu
iti kinasiribda; binirokda ni Daniel ken dagiti gagayyemna
tapno mapapatayda met. **14** Ket simmungbat ni Daniel nga
addaan iti kinaannad ken kinatimbeng kenni Arioc a pangulo
dagiti guardia ti ari, nga immay a mangpapatay kadagiti
amin a nalatak idiay Babilonia gapu iti kinasiribda. **15**
Sinaludsod ni Daniel iti panguloen dagiti guardia ti ari, "Apay
a naganat unay ti bilin ti ari?" Imbaga ngarud ni Arioc kenni
Daniel ti napasamak. **16** Kalpasanna, simrek ni Daniel ket
kiniddawna a mangikeddeng ti ari iti tiempo tapno maibagana
ti kaipapanan ti tagtagainep iti ari. **17** Kalpasanna, nagawid

ni Daniel ket inlawlawagna kada Hananias, Misael, ken Azarias ti napasamak. **18** Ginuyugoyna ida nga agpakaasida iti Dios ti langit maipapan iti daytoy a misterio tapno saanda a mapapatay a kaduada dagiti dadduma a lallaki ti Babilonia a nalatak gapu iti kinasiribda. **19** Iti dayta a rabii, naiparang kenni Daniel ti palimed babaen iti maysa a sirmata. Ket dinaydayaw ni Daniel ti Dios ti langit **20** ket kinunana, "Madaydayaw ti nagan ti Dios iti agnanayon nga awan patinggana; ta kukuana ti kinasirib ken pannakabalin. **21** Balbaliwanna dagiti tiempo ken dagiti panawen; Ik-ikkatenna dagiti ari ket isasaadna dagiti ari kadagiti tronoda. Ik-ikkanna iti kinasirib dagiti nasirib ken ik-ikkanna iti pannakaammo dagiti addaan pannakaawat. **22** Iparparangna dagiti nauneg ken nailemmeng a banbanag gapu ta ammona no ania ti adda iti kasipngetan, ken agnanaed kenkuana ti lawag. **23** O Dios dagiti kapuonak, agyaman ken agdaydayawak kenka gapu iti kinasirib ken pannakabalin nga intedmo kaniak. Ita, impakaammom kaniak ti inkararagmi kenka; impakaammom kadakami ti banag a pakaseknan ti ari." **24** Gapu amin kadagitoy, napan ni Daniel kenni Ariok, ti dinutokan ti ari a mangpapatay kadagiti amin a nasirib iti Babilonia. Napan ket kinunana kenkuana, "Saanmo a papatayen dagiti nasirib a lallaki iti Babilonia. Kadduaannak a mapan iti sangoanan ti ari ket ibagak ti kaipapanan ti tagtagainep iti ari." **25** Ket dagus nga impan ni Arioc ni Daniel iti sangoanan ti ari ket kinunana, "Nakasapulak iti maysa a lalaki manipud kadagiti napagtalaw a kas balud ti Juda a makaibaga iti kaipapanan ti tagtagainep ti ari." **26** Kinuna ti ari kenni Daniel (a naawagan iti Beltesazar), "Kabaelam kadi nga ibaga kaniak ti natagtagainepko ken ti kaipapanan daytoy?" **27** Simmungbat ni Daniel iti ari ket kinunana, "Ti misterio a kinalikaguman ti ari ket a saan a maibaga dagiti addaan iti kinasirib, wenno dagiti mangibagbaga a kabaelanda ti makisarita kadagiti natay, wenno dagiti salamangkero, ken saan a maibaga dagiti astrologo. **28** Nupay kasta, adda Dios nga agnanaed kadagiti langit, a mangiparparangarang kadagiti palimed, ket impakaammona kenka, O Ari Nebucadnezar, dagiti mapasamakto kadagiti sumaruno nga al-aldaw. Ti tagtagainepmo ken dagiti sirmata iti panunotmo bayat nga agid-iddaka iti pagiddaam ket dagitoy: **29** No maipapan kenka, O ari, dagiti panpanunotem iti pagiddaam ket maipapan kadagiti banbanag a mapasamakto iti masakbayan, ket impakaammo kenka ti mangiparparang kadagiti palimed ti mapasamakto. **30** No maipapan kaniak, saan a naiparang kaniak daytoy a palimed gapu ta nasirsiribak ngem iti siasinoman a sibibiag a tao. Naiparang kaniak daytoy a palimed tapno sika, O ari, maawatam koma ti kaipapananna, ken tapno maammoam koma dagiti kapanunotan iti kaunggam. **31** O ari, timmangadka ket nakakitaka iti maysa a dakkel nga estatua. Nakatakder iti sangoanam daytoy nga estatua a nabileg ken naraniag unay. Nakabutbuteng ti kinaraniagna. **32** Ti ulo ti estatua ket naaramid iti puro a balitok. Ti barukong ken dagiti takkiagna ket naaramid iti pirak. Ti tian ken dagiti luppona ket naaramid iti bronse, ken dagiti gurongna ket naaramid iti landok. **33** Dagiti sakana ket naaramid iti naglaok a landok ken damili. **34** Timmangadka ket maysa a bato ti nargaay, uray no kasta, saan a babaen kadagiti ima ti tao, ket naitupak daytoy kadagiti saka ti estatua a naaramid iti naglaok a landok ken damili, ket nawarawara dagitoy. **35** Kalpasanna, naggigiddan a naburak ti landok, damili, bronse, pirak ken balitok ket nagbalin a kasla taep ti pagirikan iti kalgaw. Naiyangin dagitoy ket awanen ti nabati a pakakitaan kadagitoy. Ngem ti bato a naitupak iti estatua ket nagbalin a dakkel a bantay ket pinunnona ti entero a daga. **36** Daytoy ti tagtagainepmo. Ita, ibagami iti ari ti kaipapanan ti tagtagainepna. **37** Sika, O ari, ket ari dagiti ar-ari a nangitedan ti Dios ti langit iti pagarian, ti pannakabalin, bileg ken dayaw. **38** Inyawatna iti imam ti disso a pagnanaedan dagiti tattao. Inyawatna iti imam dagiti ayup iti kataltalonan ken dagiti billit iti tangatang, ken pinaiturayanna amin ida kenka. Sika ti balitok nga ulo ti estatua. **39** Kalpasan ti panagturaymo, tumaudto ti maysa pay a pagarian a saan a nabilbileg ngem sika, ngem agturayto iti entero a daga ti maikatlo a pagarian ti bronse. **40** Addanto maikapat a pagarian a kas katibker ti landok, gapu ta buraken ti landok dagiti dadduma a banbanag ken warawaraen daytoy dagiti amin a banag. Warawaraen ken rumekento daytoy dagiti amin a banbanag. **41** Kas iti nakitam, naglaok a damili ken landok dagiti saka ken ramay daytoy, isu a magudduanto daytoy a pagarian; addanto iti daytoy ti dadduma a tibker ti landok kas iti nakitam a nailaok ti landok iti damili. **42** Gapu ta naaramid dagiti saka ken ramay iti naglaok a landok ken damili, kastanto met ti pagarian, napigsanto ti dadduma a paset ket narasinto ti dadduma a paset. **43** Kas iti nakitam, nailaok ti landok iti damili, isu nga aglalaokto dagiti tattao; saandanto a nadekket iti tunggal maysa, kas iti saan a pannakailaok ti landok iti damili. **44** Kadagiti al-aldaw dagitoy nga ar-ari, mangipasdekto ti Dios ti langit iti maysa a pagarian a saanto a pulos a madadael wenno maparmek dagiti sabali a tattao. Burakento daytoy dagiti dadduma a pagarian ken gibusannanto amin dagitoy, ket agtalinaedto daytoy iti agnanayon. **45** Kas iti nakitam, maysa a bato ti nareggaay manipud iti bantay, ngem saan a babaen kadagiti ima ti tao. Binurakburak daytoy ti landok, bronse, damili, pirak ken balitok. Impakaammo kenka ti naindaklan a Dios, O ari, no ania ti mapasamakto kalpasan daytoy. Pudno ti tagtagainep ken mapagtalkan ti kaipapanan daytoy." **46** Nagpakleb ni Ari Nebucadnesar iti sangoanan ni Daniel ket pinadayawanna isuna; imbilinna nga agidatonda ken mangpuorda iti insenso tapno padayawan isuna. **47** Kinuna ti ari kenni Daniel, "Pudno a ti Diosmo ket Dios dagiti dios, ti Apo dagiti ari, ken ti mangiparparang kadagiti palimed, ta nabaelam nga imparang daytoy a misterio." **48** Ket pinadayawan ti ari ni Daniel iti kasta unay, ken inikkanna isuna iti adu a sagut. Pinagbalinna isuna a mangituray iti entero a probinsia ti Babilonia. Nagbalin ni Daniel a kangatoan a gobernador kadagiti kasisiriban a lallaki ti Babilonia. **49** Nagkiddaw ni Daniel iti ari, ket dinutokan ti ari da Sedrac, Mesac, ken Abednego nga agbalin nga administrador iti entero a probinsia ti Babilonia. Ngem nagtalinaed ni Daniel iti palasio ti ari.

3 Nangaramid ni Ari Nebucadnesar iti balitok nga estatua nga innem a pulo a cubico ti katayagna ken innem a cubico ti kaakabana. Impatakderna daytoy iti Tanap ti Dura idiay probinsia ti Babilonia. **2** Kalpasanna, nangibaon ni Nebucadnesar kadagiti mensahero a mangummong kadagiti gobernador ti probinsia, gobernador ti rehion ken dagiti gobernador ti ili a kaduada dagiti mammagbaga, tesorero, ukom, mahistrado ken dagiti amin a nangangato nga ofisial

dagiti probinsia tapno dumar-ay iti pannakaidaton ti estatua nga impatakderna. **3** Ket naguummong dagiti gobernador ti probinsia, gobernador ti rehion, gobernador ti ili a kaduada dagiti mammagbaga, tesorero, ukom, mahistrado, ken dagiti amin a nangangato nga ofisial ti probinsia iti panakaidaton ti estatua nga impatakder ni Nebucadnesar. Nagtakderda iti sangoanan daytoy. **4** Ket sipipigsa nga impukkaw ti agipakpakdaar, "Bilbilinenkayo, dakayo a tattao, dagiti nasion, ken pagsasao, **5** nga iti kanito a mangngegyo ti uni dagiti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa, ken sinfonia, ken amin a kita ti musiko, masapul nga agkurno ken agpaklebkayo iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakder ni Ari Nebucadnesar. **6** Siasinoman a saan nga agkurno ken agdayaw iti dayta a kanito, ket maitappuak iti gumilgil-ayab nga urno." **7** Isu nga idi nangngeg dagiti amin a tattao ti uni dagiti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa ken sinfonia, ken dagiti amin a kita ti musiko, nagkurno ken nagpakleb dagiti amin a tattao, dagiti nasion, ken pagsasao iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakder ni Nebucadnesar nga ari. **8** Ita iti daytoy a tiempo, adda sumagmamano a Caldeo nga immay ket pinabasolda dagiti Judio. **9** Kinunada kenni Nebucadnesar nga ari, "O Ari, agbiagka iti agnanayon!" **10** Sika O ari, ket nangaramid iti bilin a tunggal tao a makangngeg iti uni dagiti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa ken sinfonia, ken dagiti amin a kita ti musiko, masapul nga agkurno ken agpakleb iti sangoanan ti balitok nga estatua. **11** Siasinoman a saan nga agkurno ken agdayaw ket masapul a maitappuak iti gumilgil-ayab nga urno. **12** Ita, adda sumagmamano a Judio a dinutokam a mangimaton kadagiti aramid iti probinsia ti Babilonia; dagiti naganda ket Sedrac, Mesac, ken Abednego. O ari, saandaka nga impangag dagitoy a lallaki. Saanda nga agdayaw, agserbi kadagiti diosmo, wenno agpakleb iti balitok nga estatua nga impatakdermo." **13** Ket kasta unay ti unget ken pungtot ni Nebucadnesar, imbilinna a maiyeg kenkuana da Sedrac, Mesac, ken Abednego. Impanda ngarud dagitoy a lallaki iti ari. **14** Kinuna ni Nebucadnesar kadakuada, "Nakapangngeddengkayo kadin, Sedrac, Mesac, ken Abednego, a saankayo nga agdayaw kadagiti diosko wenno agpakleb iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakderko? **15** Ita, no nakasaganakayon— inton mangngegyo ti uni ti tangguyob, plauta, sacabuche, lira, arpa, ken sinfonia, ken dagiti amin a kita ti musiko—agkurno ken agpaklebkayo iti sangoanan ti estatua nga inaramidko ket nasayaatto ti pagbanaganyo. Ngem no saankayo nga agdayaw, maitappuakkayonto a dagus iti gumilgil-ayab nga urno. Siasino ti dios a makaispal kadakayo manipud kadagiti imak?" **16** Simmungbat iti ari da Sedrac, Mesac, ken Abednego, "O Nebucadnesar, saanen a kasapulan a sungbatandaka maipapan iti daytoy a banag. **17** No addan man maisungbatmi, ti Dios a pagserserbianmi ket pagtalinaedennakami a natalged iti gumilgil-ayab nga urno, ket ispalennakami manipud kadagiti imam, O ari. **18** Ngem no saannakami nga ispalen, maammoam koma, O ari, a saankaminto nga agdayaw kadagiti diosmo ken saankami nga agpakleb iti sangoanan ti balitok nga estatua nga impatakdermo." **19** Ket kasta unay ti pungtot ni Nebucadnesar; nagbaliw ti langa ti rupana a maibusor kada Sedrac, Mesac ken Abednego. Imbilinna a rumbeng a mapapudot ti urno iti maminpito a daras a napudpudot ngem iti sigud a kapudot daytoy. **20** Kalpasanna, binilinna dagiti sumagmamano a napipigsa a lallaki iti armadana a reppetenda da Sedrac, Mesac, ken Abednego ket itappuakda ida iti gumilgil-ayab nga urno. **21** Rineppetda ida a sikakawes, sikakagay, nakaturban ken amin nga adda iti bagida ket naitappuakda iti umap-apuy nga horno. **22** Gapu ta nainget a naipatungpal ti bilin ti ari ken napudot unay ti horno, nauram dagiti lallaki a nangitappuak kada Sedrac, Mesac, ken Abednego ket natayda. **23** Nareppet a naitappuak dagitoy tallo a lallaki a ni Sedrac, Mesac, ken Abednego iti gumilgil-ayab nga urno. **24** Kalpasanna, nasdaaw ket timmakder a dagus ni Nebucadnesar nga ari. Sinaludsodna kadagiti mammagbagana, "Saan kadi a tallo a nareppet a lallaki ti intappuaktayo iti apuy?" Insungbatda iti ari, "Pudno O Ari." **25** Kinunana, "Ngem adda uppat a lallaki a makitak a saan a nareppet nga agpagnapagna iti apuy, ken saanda a nadangran. Ti kinaraniag ti maika-uppat ket kasla anak dagiti didios." **26** Ket immmasideg ni Nebucadnesar iti ruangan ti gumilgil-ayab nga urno ket nagpukkaw, "Sedrac, Mesac ken Abednego nga adipen ti Kangangatoan a Dios, rumuarkayo! Umaykayo ditoy! Ket rimmuar manipud iti apuy da Sedrac, Mesac ken Abednego. **27** Nakita dagiti naguummong a gobernador ti probinsia, gobernador ti rehion ken dagiti dadduma a gobernador, ken dagiti mammagbaga ti ari dagitoy a lallaki. Saan a dinangran ti apuy dagiti bagida; saan a nasiraman dagiti buokda; saan a nadadael dagiti pagan-anayda; ken saanda nga agat-asuk. **28** Kinuna ni Nebucadnesar, "Dayawentayo ti Dios da Sedrac, Mesac ken Abednego, a nangibaon iti mensaherona ken intedna ti mensahena kadagiti adipenna. Nagtalekda kenkuana idi saanda a tinungpal ti bilinko, ken inyawatda dagiti bagida ngem ti agdayaw wenno agpakleb iti siasinoman a dios malaksid iti Diosda. **29** Ngarud, ibilinko a siasinoman a tao, nasion wenno pagsasao nga agsarita iti maibusor iti Dios da Sedrac, Mesac ken Abednego ket masapul a marangrangkay ken agbalin a gabsuon dagiti rugit dagiti balayda gapu ta awan iti sabali a dios a makabael a mangisalakan a kas iti daytoy." **30** Kalpasanna, impangato ti ari ti saad da Sedrac, Mesac, ken Abednego iti probinsia ti Babilonia.

4 Inwaragawag ni Ari Nebucadnesar daytoy a bilin kadagiti amin a tattao, nasion, ken kadagiti pagsasao nga agnananed iti rabaw ti daga: "Adda koma kappia kadakayo. **2** Kasla nasayaat kaniak nga ibaga kadakayo ti maipapan kadagiti pagilasinan ken kadagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Kangangatoan kaniak. **3** Anian a naindaklan dagiti pagilasinanna, ket anian a nagbileg dagiti nakaskasdaaw nga inaramidna! Ti pagarianna ket agnanayon a pagarian, ken agpaut ti panagturayna manipud iti maysa a henerasion agingga iti sumarsaruno a henerasion." **4** Siak, a ni Nebucadnesar ket agnanaedak a siraragsak iti balayko ket ragragsakek ti kinarang-ay iti palasiok. **5** Ngem pinagbutengnak ti maysa a tagtagainepko. Bayat a nakaiddaak sadiay, riniribuknak dagiti ladawan a nakitak ken dagiti sirmata iti panunotko. **6** Isu nga imbilinko nga iyegda iti sangoanak dagiti amin a lallaki ti Babilonia nga addaan iti kinasirib tapno mailawlawagda kaniak ti kaipapanan ti tagtagainep. **7** Ket immay dagiti salamangkero, dagiti mangibagbaga a kabaelanda iti makisarita kadagiti natay, dagiti nasirib a lallaki ken dagiti astrologo. Imbagak

kadakuada ti tagtagainep, ngem saanda a maipalawag kaniak ti kaipapanan daytoy. **8** Ngem kamaudiananna, simrek ni Daniel— ti napanaganan iti Beltesazar a kanagnagan ti diosko, ken adda kenkuana ti espiritu dagiti nasantoan a didios. Imbagak kenkuana ti tagtagainep. **9** "Beltesazar a kangatoan kadagiti salamangkero, ammok nga adda kenka ti espiritu dagiti nasantoan a didios ket awan iti nakaskasdaaw a narigat unay kenka. Ibagam kaniak ti nakitak iti tagtagainepko ken ti kayat a sawen daytoy. **10** Dagitoy dagiti nakitak iti panunotko bayat nga agid-iddaak; "Kimmitaak ket adda maysa a kayo iti tengnga ti daga, ket kasta unay iti kangatona. **11** Dimmakkel ti kayo ket nagbalin a natibker. Dimmanon ti tuktokna kadagiti langit, ken makita daytoy kadagiti pungto ti entero a daga. **12** Nalangto dagiti bulongna, adu dagiti bungana, ket taraon daytoy para iti amin. Naglinong dagiti atap nga ayup iti sirokna. ken agnanaed kadagiti sangana dagiti billit iti tangatang. Nangan manipud iti bungana dagiti amin a sibibiag a parsua. **13** Nakitak iti panunotko bayat nga agid-iddaak, ket maysa a nasantoan a mensahero ti bimmaba manipud kadagiti langit. **14** Impukkawna ket kinunana, Pukanenyo ti kayo ket salingsinganyo dagiti sangana, ikkatenyo dagiti bulongna ket iwarayo dagiti bungana. Bay-anyo a pumanaw dagiti ayup iti sirokna ken tumayab nga umadayo dagiti billit manipud kadagiti sangana. **15** Ibatiyo iti daga ti pungdol a nagkapetan dagiti ramutna, pulipolanyo iti landok ken bronse, iti tengnga dagiti naganus a ruot iti kataltalonan. Bay-anyo a mabasa daytoy iti linnaaw manipud kadagiti langit. Bay-anyo a makipagnaed kadagiti ayup ken kadagiti mula iti daga. **16** Bay-anyo nga agbaliw ti panunotna manipud iti panunot ti tao, ket agbalin koma a kasla panunot ti ayup ti panunotna agingga nga aglabas iti pito a tawen. **17** Daytoy a pangngeddeng ket babaen iti bilin nga impadamag ti mensahero. Maysa daytoy a pangngeddeng nga inaramid dagiti nasantoan tapno maammoan dagiti sibibiag nga agturturay ti Kangangatoan kadagiti pagarian dagiti tattao ket iyawatna ida iti siasinoman a tarigagayanna a mangituray kadakuada, uray kadagiti kanunumoan a tattao.' **18** Siak, a ni Ari Nebucadnesar, daytoy ti natagtagainepko. Ita sika, Beltesazar, ibagam kaniak ti kaipapananna, gapu ta awan kadagiti nasirib a lallaki iti pagariak ti makaibaga kaniak iti kaipapanan daytoy. Ngem kabaelam nga aramiden dayta, gapu ta adda kenka ti espiritu dagiti nasantoan a didios." **19** Ket napaulimek iti apagbiit ni Daniel a napanaganan met iti Beltesazar, ken nagdanag isuna. Kinuna ti ari, "Beltesazar, saannaka koma a pagdanagen ti tagtagainep wenno ti kaipapanan daytoy." Insungbat ni Beltesazar, "O apok, para koma kadagiti manggurgura kenka ti tagtagainep; para koma kadagiti kabusormo ti kaipapanan daytoy. **20** Ti kayo a nakitam— a dimmakkel ken nagbalin a natibker, ken ti tuktokna ket nakadanon kadagiti langit, ken makita agingga kadagiti pungto ti daga— **21** a nalangto dagiti bulongna, ken adu dagiti bungana, tapno kadagitoy adda taraon para iti amin, ken aglinong iti sirokna dagiti ayup iti kataltalonan, ken agnaed iti daytoy dagiti billit iti tangatang— **22** daytoy a kayo ket sika, O ari, dimmakkelka a natibker. Ad-adda a bimmilegka ket dumanon ti kinabilegmo kadagiti langit, ken dumanon ti turaymo agingga kadagiti pungto ti daga. **23** Nakakitaka O ari, iti maysa a nasantoan a mensahero a bumabbaba manipud langit, a kunana, "Pukanenyo ti kayo ket dadaelenyo daytoy ngem ibatiyo ti pungdol a nagkapetan dagiti ramutna iti daga, pulipolanyo daytoy iti landok ken bronse, iti tengnga ti naganus a ruot iti kataltalonan. Bay-anyo a mabasa iti linnaaw manipud kadagiti langit. Bay-anyo a makipagnaed isuna kadagiti atap nga ayup kadagiti kataltalonan agingga nga aglabas ti pito a tawen.' **24** Kastoy ti kaipapananna O ari. Maysa a bilin daytoy ti Kangangatoan a dimmanon kenka, O apok nga ari. **25** Mapapanawkanto iti ayan dagiti tattao, ket agnaedkanto a kaduam dagiti ayup kadagiti kataltalonan. Mangankanto kadagiti ruot a kasla iti maysa a baka, ket mabasakanto iti linnaaw manipud kadagiti langit, ket aglabasto ti pito a tawen agingga a mabigbigmo nga agturturay ti Kangangatoan kadagiti pagarian dagiti tattao ken iyaw-awatna ida iti siasinoman a tarigagayanna. **26** Kas iti naibilin a mabati ti pungdol ti ramut ti kayo, iti kastoy a wagas, maisublinto kenka ti pagariam inton tiempo a maammoam nga agturturay ti langit. **27** Ngarud, O ari, makaay-ayo koma kenka ti balakadko. Isardengmon ti agbasbasol ket aramidem no ania ti umno. Agbabawika kadagiti basbasolmo babaen iti panangipakitam iti asi kadagiti maparparigat, ket mabalin a mapabayag ti kinarang-aymo." **29** Napasamak amin dagitoy kenni Ari Nebucadnesar kalpasan ti sangapulo ket dua a bulan. Magmagna isuna iti palasio ti ari idiay Babilonia. **30** Kuna ti ari, "Saan kadi a daytoy ti nabileg a Babilonia, nga imbangonko para iti naarian a pagtaengak, para iti dayag ti kinatan-okko?" **31** Kabayatan nga ibagbaga pay laeng ti ari daytoy, maysa a timek ti nagtaud iti langit: "Ari Nebucadnesar, naipakaammon kenka a daytoy a pagarian ket saanmon a kukua. **32** Mapapanawkanto manipud iti ayan dagiti tattao, ket makipagtaengkanto kadagiti atap nga ayup kadagiti kataltalonan. Mangankanto kadagiti ruot a kasla iti maysa a baka. Pito a tawen ti aglabas agingga a mabigbigmo a ti Kangangatoan ti agturturay kadagiti pagarian dagiti tattao ken iyaw-awatna ida iti siasinoman a tarigagayanna." **33** Naipatungpal a dagus daytoy a bilin a maibusor kenni Nebucadnesar. Napapanaw isuna iti ayan dagiti tattao. Nangan isuna iti ruot a kasla iti maysa baka, ket nabasa ti bagina iti linnaaw manipud kadagiti langit. Immatiddog ti buokna a kas kadagiti dutdot ti agila, ken nagbalin a kasla kuko dagiti billit dagiti kukona. **34** Ket iti pagpatinggaan dagiti al-aldaw, Siak, a ni Nebucadnesar, intangadko dagiti matak iti langit ket nagsubli kaniak ti kinalimbong ti panunotko. "Dinaydayawko ti Kangangatoan, ket rinaem ken dinayawko ti agbibiag iti agnanayon. Ta ti panagturayna ket awan patinggana a panagturay, ken agpaut ti pagarianna kadagiti amin a henerasion. **35** Imbilangna nga awan serserbi dagiti agnanaed iti daga; ar-aramidenna kadagiti armada ti langit ken kadagiti agnanaed iti daga aniaman a maikari iti pagayatanna. Awan iti siasinoman a makapasardeng kenkuana wenno mangkarit kenkuana. Awan ti siasinoman a makaibaga kenkuana, 'Apay nga inaramidmo daytoy?'" **36** Iti isu met laeng a tiempo a nagsubli kaniak ti kinalimbong ti panunotko, naisubli kaniak ti kinatan-ok ken kinadayagko para iti dayag ti pagariak. Binirok dagiti mammagbagak ken dagiti ofisialko ti paborko. Naisubliak iti tronok, ket ad-adda a bimmilegak. **37** Ita, siak, a ni Nebucadnesar, dayawek, itan-okko, ken raemek ti Ari ti langit, ta nalinteg dagiti amin nga aramidna, ken nalinteg dagiti wagasna. Kabaelanna nga ipababa dagiti magna iti bukodda a kinatangsit.

5 Nangbuangay ni Belsazar nga ari iti dakkel a padaya
para iti sangaribu a natakneng a tattaona, ket imminom
isuna iti arak iti sangoananda amin a sangaribu. **2** Kabayatan
a ramramanan ni Belsazar ti arak, pinaalana dagiti tasa a
naaramid iti balitok wenno pirak nga innala ni Nebucadnesar
nga amana iti templo idiay Jerusalem, a paginumanna,
dagiti natakneng a tattaona, ken dagiti assawana ken
dagiti inkabbalayna. **3** Impan dagiti adipen dagiti balitok
a tasa nga innala ni Nebucadnesar iti templo, a balay
ti Dios idiay Jerusalem. Imminom manipud kadagitoy ti
ari, dagiti natakneng a tattaona, ken dagiti assawana ken
inkabbalayna. **4** Ininomda ti arak ken dinayawda dagiti
didiosenda a naaramid iti balitok ken pirak, bronse, landok,
kayo ken bato. **5** Iti dayta a tiempo nagparang dagiti ramay
ti ima ti maysa a tao iti sango iti pagsilawan ket nagsurat iti
napalitadaan a diding iti palasio ti ari. Makitkita ti ari ti paset
ti ima bayat nga agsursurat daytoy. **6** Ket nagbaliw ti rupa ti
ari ket nagbuteng isuna; saan isuna a matengngel dagiti
sakana, ken agkutkutokot dagiti tumengna. **7** Impukkaw
nga imbilin ti ari a pastrekenda dagiti mangibagbaga a
makasaritada dagiti natay, dagiti nasirib a lallaki, ken dagiti
astrologo. Kinuna ti ari kadagiti nalatak gapu iti kinasiribda
idiay Babilonia, "Ti siasinoman a makaipalawag iti daytoy
a surat ken ti kaipapananna ket makawesanto iti lila ken
makuentasanto iti balitok. Maaddaanto isuna iti turay a kas
maikatlo a kangangatoan a mangituray iti pagarian." **8** Ket
simrek dagiti amin a tattao ti ari a nalatak gapu iti kinasiribda,
ngem saanda a mabasa ti surat wenno mailawlawag iti
ari ti kaipapanan daytoy. **9** Ket nagdanag ti kasta unay ni
Ari Belsazar ket nagbaliw ti langa ti rupana. Nariribukan
dagiti nalatak a tattaona. **10** Ita, simrek ti reyna nga ina ni
Belsazar iti balay a pagrarambakan gapu iti kinuna ti ari
ken dagiti natakneng a tattao. Kinuna ti reyna nga ina ni
Belsazar, "O Ari, agbiagka iti agnanayon! Saanka koma a
mariribukan. Saanmo koma nga ipalubos nga agbaliw ti
langam. **11** Adda maysa a tao iti pagariam nga addaan
iti espiritu dagiti nasantoan a didios. Kadagiti aldaw ni
amam, masarakan kenkuana ti lawag, pannakaawat ken
kinasirib a kasla iti sirib dagiti didios. Pinagbalin isuna ni
Ari Nebucadnesar, ti amam nga ari, a panguloen dagiti
salamangkero, kasta met a panguloen dagiti mangibagbaga
a makasaritada dagiti natay, dagiti nasirib a lallaki, ken
dagiti astrologo. **12** Adda naisangsangayan a kabaelanna,
pannakaammo, pannakaawat, mangipalawag iti kaipapanan
dagiti tagtagainep, mangipalawag kadagiti burburtia ken
mangrisut kadagiti parikut—masarakan dagitoy a kababalin
kenni Daniel, a pinanaganan ti ari iti Beltesazar. Ita paayabam
ni Daniel ket ibagananto kenka ti kayat a sawen ti naisurat."
13 Ket naipan ni Daniel iti sangoanan ti ari. Kinuna ti ari
kenkuana, "Sika dayta a Daniel, a maysa kadagiti tattao
a naipanaw a kas balud ti Juda, nga inruar ti amak nga
ari manipud iti Juda. **14** Nangngegko ti maipapan kenka,
nga adda kenka ti espiritu dagiti didios, ken masarakan
kenka ti lawag, pannakaawat ken naisangsangayan a
kinasirib. **15** Ket ita, naiyeg iti sangoanak dagiti lallaki
a nalatak gapu iti kinasiribda ken dagiti mangibagbaga
a makasaritada dagiti natay tapno basaenda daytoy a
naisurat ken tapno maipakaammo kaniak iti kaipapananna
daytoy, ngem saanda a maibaga ti kaipapananna. **16**
Nadamagko a kabaelam nga ibaga ti kaipapanan ken risuten
dagiti parikut. Ita no kabaelam a basaen ti nakasurat ken
maibagam kaniak ti kayatna a sawen, makawesanka iti
lila ken makuentasanka iti balitok, ket maaddaankanto
iti turay a kas maikatlo a kangangatoan a mangituray iti
pagarian." **17** Ket simmungbat ni Daniel iti ari, "O ari, kukuam
lattan dagiti sagutmo, ket itedmo dagiti panggunggonam
iti sabali a tao. Nupay kasta, basaek ti nakasurat para
kenka, O ari, ken ibagak kenka ti kayatna a sawen. **18** No
maipapan kenka, O ari, inted ti Kangangatoan a Dios kenni
Nebucadnesar nga amam ti pagarian, kinatan-ok, dayaw,
ken dayag. **19** Gapu iti kinatan-ok nga inted kenkuana ti
Dios, nagpigerger ken nagbuteng kenkuana dagiti amin a
tattao, nasion ken pagsasao. Pinatayna dagiti kayatna a
matay, ket pagtalinaedenna a sibibiag dagiti kayatna nga
agbiag. Intag-ayna dagiti kayatna, ken impababana dagiti
tinarigagayanna nga ipababa. **20** Ngem idi pimmalangguad
ti pusona ken timmangken ti espirituna, nagtignay isuna a
sitatangsit, naipababa isuna manipud iti naarian a tronona,
ket napukawna ti kinadayagna. **21** Napatalaw isuna manipud
iti ayan dagiti tattao, nagpanunot isuna a kasla maysa
nga ayup, ken nakipagnaed isuna kadagiti atap nga asno.
Nangan isuna iti ruot a kasla iti maysa a baka. Nabasa ti
bagina kadagiti linna-aw manipud kadagiti langit agingga
a nabigbigna nga iturturayan ti Kangangatoan a Dios
dagiti pagarian dagiti tattao ket isasaadna kadakuada ti
siasinoman a kayatna. **22** Sika Belsazar a putotna, saanmo
nga impakumbaba ti pusom, nupay ammom amin dagitoy.
23 Nagpasindayagka a maibusor iti Apo ti langit. Manipud
iti balayna inyegda kenka dagiti alikamen a naginomam
iti arak, dagiti natakneng a tattaom, dagiti assawam ken
dagiti inkabbalaymo, ket dinaydayawyo dagiti didiosen a
naaramid iti pirak ken balitok, bronse, landok, kayo ken
bato—dagiti didiosen a saan a makakita, makangngeg,
wenno makaammo iti aniaman a banag. Saanmo a dinayaw
ti Dios a mangtengtengngel iti angesmo babaen iti imana ken
makaammo iti amin a wagasmo. **24** Ket nangibaon ti Dios iti
maysa nga ima manipud iti sangoananna ket naisurat daytoy.
25 Daytoy ti naisurat: MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN.
26 Daytoy ti kayatna a sawen: MENE, 'nabilangen' ti Dios
ti panagpaut ti pagariam ket umadanin nga agpatingga.
27 TEKEL, 'natimbangkan' ket nasarakan a nagkurangka.
28 PERES, 'nabingayen' ti pagariam ket naited kadagiti
taga-Medo ken taga-Persia." **29** Ket imbilin ni Belsazar, ket
kinawesanda ni Daniel iti lila a lupot. Nakuentasan isuna iti
balitok, ket inwaragawag ti ari iti maipanggep kenkuana nga
isuna iti maikatlo a kangangatoan a mangituray iti pagarian.
30 Iti dayta a rabii napapatay ni Belsazar nga ari ti Babilonia,
31 ket inawat ni Dario a taga-Medes ti pagarian idi agtawen
isuna iti innem a pulo ket dua.

6 Naay-ayo ni Dario a mangdutok iti 120 a gobernador
a mangituray iti entero a pagarian. **2** Iti ngatoenda ket
adda iti tallo a kangatoan nga administrador, ket ni Daniel ti
maysa kadakuada. Nadutokan dagitoy a kangatoan nga
administrador tapno mangiwanwan kadagiti gobernador
ti probinsia, tapno saan a mapukawan ti ari. **3** Ad-
adda a mabigbigbig ni Daniel ngem kadagiti dadduma
a kangatoan nga administrador ken dagiti gobernador ti
probinsia gapu ta addaan isuna iti naisangsangayan nga
espiritu. Pangpanggepen ti ari nga isaad isuna a mangimaton
iti entero a pagarian. **4** Ket nangsapul dagiti dadduma

a kangatoan nga administrador ken dagiti gobernador iti probinsia iti biddut iti trabaho nga inaramid ni Daniel para iti pagarian, ngem awan iti masarakanda a kinakillo wenno pagkurangan iti trabahona gapu ta napudno isuna. Awan iti biddut wenno panangbaybay-an a masarakan kenkuana. **5** Ket kinuna dagitoy a lallaki, “Awan ti masapulantayo a rason tapno idarum daytoy a Daniel malaksid no makasaraktayo iti maysa a banag a maibusor kenkuana maipapan iti linteg ti Diosna.” **6** Ket nangiyeg dagitoy nga administrador ken dagiti gobernador iti maysa a panggep iti sangoanan ti ari. Kinunada kenkuana, “O Ari Dario, agbiagka koma iti agnanayon! **7** Amin dagiti kangatoan nga administrador ti pagarian, dagiti gobernador ti rehion, dagiti gobernador ti probinsia, dagiti mammagbaga, ken dagiti gobernador ket sangsangkamaysada a nagtutungtong ken nangikeddeng a sika nga ari, ket masapul a mangipaulogka iti maysa a linteg ken masapul a maipatungpal daytoy, tapno ti siasinoman nga agdawat iti siasinoman a didiosen wenno tao iti lasud iti tallopulo nga aldaw, malaksid kenka, O ari, masapul a maipuruak dayta a tao iti rukib dagiti leon. **8** Ita, O ari, mangipaulogka iti maysa a linteg ket pirmaam ti kasuratan tapno saan a mabaliwan daytoy, kas mayannurot kadagiti paglintegan dagiti taga-Medo ken taga-Persia, tapno saanen a maibabawi daytoy.” **9** Pinirmaan ngarud ni ari Dario ti kasuratan tapno agbalin a maysa a linteg. **10** Idi naammoan ni Daniel a napirmaan ti kasuratan tapno agbalin a linteg, nagawid isuna (ita, dagiti tawana ket nakalukat iti akinngato a siledna a nakaturong iti Jerusalem) ket nagparintumeng isuna, kas iti ar-aramidenna iti mamitlo a daras iti tunggal aldaw, ket nagkararag ken nagyaman iti sangoanan ti Diosna, kas iti sigud nga ar-aramidenna. **11** Ket dagitoy a lallaki a sangsangkamaysa a nagpanggep iti dakes ket nakitada ni Daniel nga agdawdawat ken agpakpakaasi iti tulong manipud iti Dios. **12** Ket napanda iti ari ket nakisaritada kenkuana maipapan iti lintegna: “Saan kadi a nangaramidka iti linteg a ti siasinoman nga agdawat iti siasinoman a dios wenno tao bayat kadagiti sumaruno a tallopulo nga aldaw, malaksid kenka, O ari, ket masapul a maipurruak iti rukib dagiti leon?” Simmungbat ti ari, “Naikeddengen dayta a banag kas mayannurot iti paglintegan dagiti taga-Medo ken taga-Pesia; saanen a maibabawi daytoy.” **13** Ket insungbatda iti ari, “Dayta a tao a ni Daniel, maysa kadagiti tattao a naitalaw a kas balud manipud iti Juda, ket saannaka nga ipangpangag, O ari, wenno ti linteg a pinirmaam. Agkarkararag isuna iti Diosna iti mamitlo a daras iti tunggal aldaw.” **14** Idi nangngeg ti ari daytoy, nariribukan unay isuna, ket pinanggepna nga isalakan ni Daniel manipud iti daytoy a linteg. Nagtrabaho isuna agingga iti ililinnek iti init tapno padasenna nga isalakan ni Daniel. **15** Ket naguummong dagitoy a lallaki a nagpanggep iti dakes a kadauda ti ari ket kinunada kenkuana, “Ammoem, O ari, a daytoy ket paglintegan dagiti taga-Medo ken taga-Persia, nga awan ti linteg wenno annuroten nga impaulog ti ari ti mabalin a baliwan.” **16** Ket nangibilin ti ari, ket inyunegda ni Daniel, ket impurruakda isuna iti rukib dagiti leon. Kinuna ti ari kenni Daniel, “Ispalennaka koma ti Diosmo, nga agtultuloy a pagserserbiam.” **17** Naipan ti maysa a bato iti pagserrekan ti rukib, ket sinelyoan ti ari daytoy iti bukodna a pangselyo a singsing ken iti pangselyo a singsing dagiti ofisialesna tapno iti kasta ket awan ti mabaliwan maipapan kenni Daniel. **18** Ket nagawid ti ari iti palasiona ket nagpatpatnag a nagayunar. Awan iti pangliwliwa a tokar a naipan iti sangoananna, ket saan a makaturog isuna. **19** Ket iti parbangon bimmangon a dagus ti ari ket napan iti rukib dagiti leon. **20** Bayat nga umas-asideg isuna iti rukib, inawaganna ni Daniel babaen iti timek a napnoan saem. Kinunana kenni Daniel, “Daniel, nga adipen ti sibibiag a Dios, Insalakannaka kadi manipud kadagiti leon ti Diosmo nga agtultuloy a pagserserbiam?” **21** Ket kinuna ni Daniel iti ari, “O ari, agbiagka iti agnanayon! **22** Imbaon ti Diosko ti mensaherona ket inserrana dagiti ngiwat dagiti leon, ket saandak a dinangran. Ta nasarakandak nga awan mulitna iti sangoananna ken kasta met iti sangoanam, O ari, ket awan ti inaramidko a pakadangram.” **23** Ket kasta unay ti ragsak ti ari. Imbilinna a rumbeng nga iruarda ni Daniel iti rukib. Isu a naiyaon ni Daniel iti rukib. Saan isuna a nadangran, gapu ta nagtalek isuna iti Diosna. **24** Imbilin ti ari, ket inyegda dagiti lallaki a nangpabasol kenni Daniel ket impurruakda ida iti rukib dagiti leon—isuda, dagiti annakda ken dagiti assawada. Sakbay nga agdissoda iti lansad ti rukib, sinikbab ida dagiti leon ket tinuktukkolda dagiti amin a tultulangda. **25** Ket nagsurat ni ari Dario kadagiti amin a tattao, kadagiti nasion, ken kadagiti pagsasao nga agnanaed iti entero a daga: “Maadda koma ti talna kadakayo. **26** Iblibilnko kadagiti amin a maiturayan ti pagariak nga agpigerger ken agbuteng dagiti tattao iti sangoanan ti Dios ni Daniel, ta sibibiag isuna a Dios ken agbiag iti agnanayon, ket saanto a madadael ti pagarianna; ti pagturayanna ket agingga iti panungpalan. **27** Ikanawana ken ispalennatayo, ket mangaramid isuna kadagiti pagilasinan ken pagsidsiddaawan iti langit ken iti daga; pinagbalinna a natalged ni daniel manipud iti pannakabalin dagiti leon.” **28** Isu a rimmang-ay ni Daniel kabayatan ti panagturay ni Dario ken kabayatan ti panagturay ni Ciro a taga-Persia.

7 Iti umuna a tawen ni Belsazar nga ari ti Babilonia, nagtagtagainep ni Daniel ken nakakita iti maysa a sirmata kabayatan a nakaidda isuna. Ket insuratna ti nakitana iti tagtagainepna. Insuratna dagiti kangrunaan a pasamak: **2** Impalawag ni Daniel, “Iti sirmatak iti rabii, nakitak dagiti uppat nga angin ti langit ket kibkiburenda ti nalawa a baybay. **3** Rimmuar manipud iti baybay dagiti uppat a dadakkel nga ayup, agduduma ti langa ti tunggal maysa. **4** Kasla leon ti umuna ngem addaan kadagiti payak ti agila. Kabayatan a kitkitaek, naparut dagiti payakna ken naipangato iti rabaw ti daga ket nagtakder a kasla tao. Naikkan iti panunot a kasla iti tao. **5** Kalpasanna adda iti maikadua nga ayup, kasla oso, ket nakadumog daytoy; addaan iti tallo a paragpag iti nagbaetan dagiti ngipen ken iti ngiwatna. Naibaga iti daytoy, 'Tumakderka ket mangalun-onka iti adu a tattao.' **6** Kalpasan daytoy, kimmitaak manen. Adda iti sabali pay nga ayup, kasla leopardo ti langana. Addaan kadagiti uppat a payak iti bukotna a kasla kadagiti payak ti billit, ken addaan iti uppat nga ulo. Naikkan iti bileg a mangituray. **7** Kalpasan daytoy nakitak iti tagtagainepko iti rabii ti maikapat nga ayup, nakabutbuteng, nakaam-amak, ken nakapigpigsa unay. Addaan iti dakkel a landok a ngipen; nangalun-on daytoy, nangrumek, ken impayat-payatna dagiti nabati. Naidumduma daytoy manipud kadagiti dadduma nga ayup, ken addaan kadagiti sangapulo a sara. **8** Kabayatan a buybuyaek dagiti sara, kimmitaak ket nakitak ti sabali pay a

sara nga agtubtubo iti nagbabaetanda, maysa a bassit a sara. Naparut ti tallo kadagiti immun-una a sara. Nakitak iti daytoy a sara dagiti mata a kasla kadagiti mata ti tao ken ngiwat nga agpalpalangguad maipanggep kadagiti naindaklan a banbanag. **9** Bayat a kitkitaek, naisimpa dagiti trono, ket nagtugaw ti Sibibiag iti Agnanayon. Napudaw a kasla niebe ti kawesna, ket kasla puro a de lana ti buokna. Gumilgil-ayab nga apuy ti tronona, ken dagiti pilid daytoy ket dumardarang nga apuy. **10** Agay-ayus nga apuy ti agtaud iti sangoananna; milyon dagiti agserserbi kenkuana, ken sangagasut a milyon ti nakatakder iti sangoananna. Nangrugi ti panangukom, ket nalukatan dagiti libro. **11** Intultuloyko ti kimmita gapu kadagiti napalangguad nga insao ti sara. Agbuybuyaak kabayatan a napapatay ti ayup, ket nadadael ti bagi daytoy, ket naiyawat daytoy tapno mapuoran. **12** Ket dagiti dadduma kadagiti uppat nga ayup, naikkat ti panagturayda, ngem napalubosanda nga agbiag iti ababa a tiempo. **13** Kadagiti sirmatak iti dayta a rabii, nakitak ti maysa nga um-umay a kaduana dagiti ulep ti langit a kasla iti anak ti tao; napan isuna iti Sibibiag iti Agnanayon ket naidatag iti sangoananna. **14** Naited kenkuana ti bileg a mangituray ken dayag ken naarian a pannakabalin tapno dagiti amin a tattao, dagiti nasion, ken pagsasao ket rumbeng nga agserbi kenkuana. Ti bilegna a mangituray ket agnanayon a kinabileg a saan a mapukaw, ket saanto a madadael ti pagarianna. **15** No maipapan kaniak a ni Daniel, agladingit ti espirituk iti kaunggak, ket riniribuknak dagiti sirmata a nakitak iti panunotko. **16** Immasidegak iti maysa kadakuada a nakatakder sadiay ket dinawatko kenkuana nga ipakitana kaniak ti kaipapanan dagitoy a banbanag. **17** Dagitoy a dadakkel nga ayup nga uppat iti bilangda, ket dagiti uppat nga ari a agturayto iti daga. **18** Ngem awatento dagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan iti pagarian, ket tagikuaendanto iti agnanayon nga awan patinggana.' **19** Ket kayatko a maammoan ti ad-adu pay maipapan iti maikapat nga ayup—naidumduma daytoy manipud kadagiti dadduma ken nakabutbuteng unay gapu iti ngipenna a landok ken dagiti bronse a kuko daytoy; nangalun-on, nangrumek, ken impayatna ti nabati. **20** Kayatko a maammoan ti maipapan kadagiti sangapulo a sara nga adda iti ulo daytoy, ken maipapan kadagiti sabali a sara a nagtubo sakbay a natinnag dagiti tallo a sara. Kayatko a maammoan ti maipapan iti sara nga addaan kadagiti mata ken iti ngiwat a nagpalpalangguad kadagiti naindaklan a banbanag ken kasla nabilbileg ngem kadagiti kakaduana. **21** Bayat a kitkitaek, ginubat daytoy a sara dagiti nasantoan a tattao ket pinarmekna ida **22** agingga nga immay ti Sibibiag iti Agnanayon, ket naited ti hustisia kadagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan. Ket dimtengen ti tiempo a panangawat dagiti nasantoan a tattao iti pagarian. **23** Kastoy ti kinuna dayta a tao, 'No maipapan iti maikapat nga ayup, daytoyto ti maikapat a pagarian iti daga a naidumduma manipud kadagiti dadduma a pagarian. Dadaelennanto ti entero a daga, ket ipayat ken rumekennanto daytoy. **24** Maipapan kadagiti sangapulo a sara, manipud iti daytoy a pagarian ket tumaudto ti sangapulo nga ari, ket addanto pay iti tumaud a sumaruno kadakuada. Naidumdumanto isuna manipud iti immun-una, parmekennanto dagiti tallo nga ari. **25** Agsaonto isuna iti maibusor iti Kangangatoan ken idadanesnanto dagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan a Dios. Padasennanto a sukatan dagiti panagrambak ken ti linteg. Maiyawatto dagitoy a banbanag iti imana iti makatawen, dua a tawen ken kagudua a tawen. **26** Ngem mapasamakto ti panangukom, ket ikkatendanto ti naarian a pannakabalinna tapno mapukaw ken madadaelto iti kamaudianan. **27** Ti pagarian ken ti nasakupan, ken ti kinabileg dagiti pagarian nga adda iti babaen ti entero a langit, ket maitedto kadagiti tattao a kukua dagiti nasantoan a tattao ti Kangangatoan. Ti pagarianna ket agnanayon a pagarian, ket agserbi ken agtulnog kenkuana dagiti amin a pagarian.' **28** Ditoy ti nagpatinggaan ti banag. No maipapan kaniak a ni Daniel, riniribuknak unay dagiti kapanunotak ket nagbaliw ti langa ti rupak. Ngem awan nangibagbagaak kadagitoy a banbanag."

8 Iti maikatlo a tawen a panagturay ni Ari Belsazar, Siak a ni Daniel, ket adda nagparang kaniak a sirmata (kalpasan iti immuna a sirmata a nagparang kaniak). **2** Bayat ti panangkitkitak, nakitak iti sirmata, nga addaak iti nasarikedkedan a siudad ti Susa idiay probinsia ti Elam. Nakitak iti sirmata nga addaak iti abay ti Karayan Ulai. **3** Timmangadak ket nakitak iti sangoanak ti maysa a kalakian a karnero nga addaan kadagiti dua a sara, nga agtaktakder iti abay ti karayan. At-atiddog ti maysa a sara ngem ti sabali a sara, ngem nabunbuntog nga agtubo ti at-atiddog a sara ngem ti ab-ababa ket linumbaanna a dimmakkel daytoy. **4** Nakitak nga agwangwang-it ti kalakian a karnero nga agturong iti laud, kalpasanna iti amianan, ken kalpasanna iti abagatan; awan ti sabali nga ayup a makaparmek kenkuana. Awan kadakuada ti makabael a mangispal iti siasinoman manipud iti pannakabalinna. Inaramidna ti aniaman a kayatna, ket nagbalin isuna a nabileg. **5** Kabayatan a panpanunotek daytoy, nakakitaak iti maysa a bulog a kalding nga um-umay manipud iti laud, iti ngatoen ti entero a daga, kasta unay ti pardas ti tarayna, kasla saan nga agdisso dagiti sakana iti daga. Addaan iti dakkel a sara ti kalding iti nagbaetan dagiti matana. **6** Nagturong isuna iti ayan ti kalakian a karnero nga addaan kadagiti dua a sara—nakitak ti karnero nga agtaktakder iti igid ti karayan—ket nakarungrungsot a nagtaray ti kalding nga agturong iti ayan ti karnero. **7** Nakitak nga umas-asideg ti kalding iti karnero. Makapungtot unay isuna iti karnero, ket sinangdona ti karnero ket natukkol dagiti dua a sara daytoy. Awan ti kabaelan ti karnero a makiranget kenkuana. Tinumba isuna iti kalding iti daga ket impayatpayatna daytoy. Awan ti siasinoman a makaispal iti karnero manipud iti pannakabalinna. **8** Ket dimmakkel unay ti kalding. Ngem idi pimmigsa isuna, natukkol ti dakkel a sarana, ket iti nakaikkatan ti sarana, nagtubo dagiti uppat a dadakkel a sara a nakaturong kadagiti uppat nga angin dagiti langit. **9** Adda nagtubo a sabali a sara manipud iti maysa kadagitoy, bassit idi un-unana, ngem dimmakkel unay iti abagatan, iti daya, ken idiay nadayag a daga ti Israel. **10** Dimmakkel unay daytoy a kasla makigubat payen iti armada ti langit. Sumagmamano iti dayta nga armada ken sumagmamano kadagiti bituen ket naitappuak iti daga, ket impayatpayatna dagitoy. **11** Bimmileg unay daytoy, kabilbileg pay iti armada ti nadiosan a mangidadaulo. Ti kadawyan a daton a mapuoran ket innalada kenkuana, ken natulawan ti santuariona. **12** Gapu iti panagrebelde, maitedto ti armada iti sara ti kalding, ket maisardengto ti daton a mapuoran. Itinnagto ti sara ti

kinapudno iti daga, ket agballiginto daytoy iti aniaman nga ar-aramidenna. **13** Kalpasanna, nangngegko ti maysa a nasantoan nga agsasao ket sungsungbatan isuna ti sabali a nasantoan. "Kasano kapaut dagitoy a banbanag, daytoy a sirmata maipapan iti daton a mapuoran, ti basol a mangyeg iti pannakadadael, ti pannakaiyawat ti santuario, ken ti panakaipayatpayat ti armada ti langit?" **14** Kinunana kaniak, "Agpaut daytoy iti 2, 300 a rabii ken agsapa. Kalpasan dayta sumayaatto ti santuario." **15** Idi nakitak ti sirmata, siak a ni Daniel ket pinadasko nga awaten daytoy. Ket adda nagtakder iti sangoanak nga aglanglanga a kasla maysa a tao. **16** Nakangngegak iti timek ti tao nga agpukpukkaw iti nagbaetan dagiti teppang ti Karayan Ulai. Kinunana, "Gabriel, tulongam a maawatan daytoy a tao ti sirmata." **17** Isu nga immasideg isuna iti pagtaktakderak. Idi dimteng isuna, nagbutengak ket nagpaklebak iti daga. Kinunana kaniak, "Anak ti tao, awatem a ti sirmata ket para iti tiempo ti panungpalan." **18** Idi makisasao isuna kaniak, nakaturogak ti narnekan a sipapakleb iti daga. Ket sinagidnak ken pinatakdernak. **19** Kinunana, "Kitaem, ipakitak kenka ti mapasamakto iti maud-udi a tiempo ti pungtot, gapu ta maseknan ti sirmata iti naikeddeng a tiempo iti panungpalan. **20** Ket maipapan iti nakitam a kalakian a karnero, ti addaan kadagiti dua a sara— isuda dagiti ari ti Medes ken Persia. **21** Ti bulog a kalding ket ti ari ti Grecia. Ti dakkel a sara iti nagbaetan dagiti matana ket ti umuna nga ari. **22** Ket maipapan iti sara a natukkol, iti disso a nagtuboan ti sabali nga uppat— tumaudto dagiti uppat a pagarian manipud iti nasionna, ngem saan a kabilbileg ti pannakabalinna. **23** Iti maud-udi a tiempo dagitoy a pagarian, inton agpatingga ti kinadakesda, tumaudto ti maysa a nakabutbuteng ti rupana nga ari a nalaing unay. **24** Nabilegto ti pannakabalinna— ngem saan a babaen iti bukodna a pannakabalin. Nalawanto ti dadaelenna, ket agballiginto isuna iti aniaman nga aramidenna. Dadaelennanto dagiti nabileg a tattao, tattao a nasantoan. **25** Babaen iti kinasikapna rumang-ayto iti panangallilaw iti imana. Tumakderto pay isuna a bumusor iti Ari dagiti ari, ken maparmekto isuna— ngem saan a babaen iti pannakabalin ti tao. **26** Ti sirmata a naibaga maipapan kadagiti rabii ken kadagiti agsapa ket pudno. Ngem selioam ti sirmata, ta dakdakamatenna daytoy dagiti adu nga aldaw iti masakbayan." **27** Ket siak a ni Daniel, kimmapsut ken nagsakitak iti sumagmamano nga aldaw. Kalpasanna, bimmangonak ket intuloyko ti pakaseknan ti ari. Ngem maikulkulengak gapu iti sirmata, ket awan ti siasinoman a makaawat iti daytoy.

9 Ni Dario ket anak a lalaki ni Ahasuero, a kaputotan ti taga-Media. Ni Ahasuero ti nagbalin nga ari iti entero a masakupan dagiti taga-Babilonia. **2** Ita, iti umuna a tawen a panagturay ni Dario, siak a ni Daniel, ket agad-adal kadagiti libro a naglaon iti sao ni Yahweh, ti sao nga immay kenni Jeremias a profeta. Naammoak nga adda pito pulo a tawen agingga nga agleppas ti pannakalangalang ti Jerusalem. **3** Ket insangok ti rupak iti Apo a Dios, tapno sapulek isuna babaen iti kararag ken kadagiti panagdawat, nga addaan iti panagayunar, a nakakawes iti nakersang a lupot ken nakatugaw iti kadapdapuan. **4** Nagkararagak kenni Yahweh a Diosko, ket dimmawatak iti pammakawan kadagiti basbasolmi. Kinunak, "Agpakpakaasiak kenka, O Apo, sika ti naindaklan ken nakaskasdaaw a Dios a mangsalsalimetmet iti katulagan ken kinapudno kadagiti mangay-ayat kenka ken mangtungtungpal kadagiti bilbilinmo. **5** Nagbasolkami ken inaramidmi iti saan a nasayaat. Nagtignaykami a sidadangkes ken nagrebeldekami, simmiasikami manipud kadagiti bilin ken lintegmo. **6** Saanmi nga impangag dagiti adipenmo nga isu dagiti profeta a nagsao kadagiti arimi babaen iti naganmo, kadagiti mangidadaulo kadakami, kadagiti kapuonanmi ken kadagiti amin a tattao iti daga. **7** Kenka, O Apo, kukuam ti kinalinteg. Nupay kasta, kadakami ita nga aldaw, napnoan iti bain ti rupami— kadagiti tattao ti Juda ken kadagiti agnanaed idiay Jerusalem, ken iti entero nga Israel. Karaman dagiti adda iti asideg ken dagiti adda iti adayu kadagiti amin a daga a nangiwarasam kadakuada. Daytoy ket gapu iti nakaro a panangliputmi kenka. **8** Kadakami, O Yahweh, napnoan iti bain ti rupami—gapu kadagiti arimi, dagiti mangidadaulo kadakami ken dagiti kapuonanmi—gapu ta nagbasolkami kenka. **9** Kukua ti Apo a Diosmi ti kinamanangngaasi ken pammakawan, ta nagsukirkami kenkuana. **10** Saankami a nagtulnog iti timek ni Yahweh a Diosmi babaen iti pannagna kadagiti lintegna nga intedna kadakami babaen kadagiti profeta nga adipenna. **11** Amin nga Israel ket nagsalungasing iti lintegmo ken simmiasida, nagkedkedda nga agtulnog iti timekmo. Ti lunod ken sapata a naisurat iti linteg ni Moises, nga adipen ti Dios, ket naibukbok kadakami ta nagbasolkami kenkuana. **12** Tinungpal ni Yahweh dagiti sao a sinaritana a maibusor kadakami ken maibusor kadagiti mangiturturay kadakami, babaen iti panangiyeg kadakami iti nakaro a didigra. Ta iti baba ti entero a langit ket awan ti naaramid nga aniaman a banag a mabalin nga iyasping iti naaramid iti Jerusalem. **13** Kas naisurat iti linteg ni Moises, amin dagitoy a didigra ket dimteng kadakami, ngem saankami a nagpakpakaasi kenni Yahweh a Diosmi babaen iti panangtallikudmi kadagiti basol ken panangipangag iti kinapudnom. **14** Ngarud, insagana ni Yahweh dagiti didigra ket inyegna daytoy kadakami, ta nalinteg ni Yahweh a Diosmi iti amin nga inaramidna, ngem saankami a nagtulnog iti timekna. **15** Ita, O Apo a Diosmi, inruarmo dagiti tattaom manipud iti daga ti Egipto babaen iti nabileg nga ima, ket inaramidmo a nalatak ti naganmo, uray kadagitoy nga agdama nga aldaw. Ngem nagbasolkami latta; nakaaramidkami kadagiti nadangkes a banbanag. **16** O Apo, gapu iti amin a nalinteg nga aramidmo, mapukaw koma ti unget ken ti pungtotmo iti siudadmo a Jerusalem, ti nasantoan a bantaymo. Gapu kadagiti basolmi, ken gapu kadagiti basol dagiti kapuonanmi, nagbalin ti Jerusalem ken dagiti tattaom a pagkakatawaan dagiti amin nga adda iti aglawlawmi. **17** Ita, O Diosmi, ipangagmo ti kararag ti adipenmo ken ti panagpakpakaasina; gapu iti naganmo, O Apo, pagraniagem ti rupam iti santuariom a langalang. **18** O Diosko, lukatam dagiti lapayagmo ket denggem; imulagatmo dagiti matam ket kitaem. Nadadaelkami; kitaem ti siudad nga umaw-awag iti naganmo. Saankami nga agpakpakaasi iti tulongmo gapu iti kinalintegmi, ngem gapu iti naindaklan nga asim. **19** O Apo, denggem! O Apo, mamakawanka! O Apo ipangagmo ket agtignayka! Gapu iti naganmo, saanmo nga itantan, O Diosko, ta umaw-awag iti naganmo ti siudadmo ken dagiti tattaom." **20** Kabayatan nga agsasaoak—agkarkararag ken ipudpudnok ti basolko ken ti basol dagiti tattaok nga Israel, ken idatdatag dagiti kiddawko iti sangoanan ni Yahweh a Diosko maigapu iti nasantoan

a bantay ti Dios— **21** kabayatan nga agkarkararagak,
ti tao a ni Gabriel a nakitak iti umuna a sirmatak ket
timmayab a sipepegges nga umasideg kaniak, iti tiempo
ti panagidaton iti rabii. **22** Inikkannak iti pannakaawat ket
kinunana kaniak, "Daniel, immayak ita tapno ikkanka iti
saririt ken pannakaawat. **23** Idi mangrugika nga agkidkiddaw
iti kaasi, naiteden ti bilin ket immayak tapno ibagak kenka ti
sungbat, ta maay-ayatka unay. Ngarud, ibilangmo daytoy
a sao ken awatem ti palti-ing. **24** Pito pulo ket pito a
tawen ti naikeddeng kadagiti tattaom ken iti nasantoan a
siudadmo tapno agpatingga ti panagsalungasing ken tapno
agpatinggan ti basol, tapno mapakawan ti kinadangkes,
tapno maiyeg ti agnanayon a kinalinteg, tapno ipatungpal ti
sirmata ken ti padto, ken tapno maikonsagrar ti kasasantoan
a disso. **25** Ammoem ken awatem a manipud iti pannakaited
ti bilin tapno maisubli ken matarimaan ti Jerusalem iti iyu-
umay ti napulotan (nga agbalinto a mangidadaulo), addanto
iti pito a pito ken innem a pulo ket dua a pito. Matarimaanto
ti Jerusalem nga addaan kadagiti kalsada ken kanal, uray
pay kadagiti tiempo ti pannakariribuk. **26** Kalpasan ti innem
a pulo ket dua a pito a tawen, madadaelto ti napulotan ket
awanto ti mabati kenkuana. Ti armada ti umay a mangituray
ket dadaelenna ti siudad ken ti nasantoan a disso. Umayto ti
paggibusanna babaen iti layus, ket addanto ti gubat agingga
iti panungpalan. Naikeddengen ti pannakalangalang. **27**
Mangaramidto isuna ti maysa a katulagan iti adu iti maysa a
pito. Iti katengngaan iti pito isardengnanto ti agidaton ken
agisagut. Ket manipud iti payak ti kinarimon ket umayto ti
maysa a mamagbalin a langalang. Naikeddengen ti naan-
anay a panungpalan ken pannakadadael a maibukbok iti
nangaramid iti pannakalangalang."

10 Iti maikatlo a tawen a panagturay ni Ciro nga ari ti
Persia, maysa a mensahe ti naipaltiing kenni Daniel, (a
maawagan pay iti Beltesazar) ket pudno daytoy a mensahe.
Maipanggep daytoy iti dakkel a gubat. Naawatan ni Daniel ti
mensahe idi naaddaan isuna iti pannakaawat iti sirmata. **2**
Kadagidiay nga al-aldaw, siak a ni Daniel ket nagladladingit
iti las-ud iti tallo a lawas. **3** Saanak a nangnangan iti naiimas
a taraon, iti karne, saanak nga immin-inom iti arak, ken
saanak a nagsapsapo iti lana agingga a maturpos ti tallo a
lawas. **4** Iti maikaduapulo ket uppat nga aldaw iti umuna a
bulan, bayat ti kaaddak iti igid ti dakkel a karayan (nga isu ti
Tigris), **5** timmangadak ket nakakitaak iti maysa a tao a
nakakawes iti lino, nakabarikes isuna iti barikes a puro a
balitok a nagtaud iti Ufaz. **6** Naraniag ti bagina a kasla iti
topaz, naraniag ti rupana a kasla iti kimat, kasla umap-apuy
a pagsilawan dagiti matana, kasla napasileng a gambang
dagiti takkiag ken sakana, ket kasla ariwawa ti nakaad-adu
a tattao ti timekna. **7** Siak laeng a ni Daniel ti nakakita iti
sirmata, ta saan a nakita dagiti lallaki a kadduak ti sirmata.
Nupay kasta, nagbutengda iti kasta unay, ket nagtarayda a
naglemmeng. **8** Isu a siak laeng ti nabati ken nakakita iti
daytoy a naisangsangayan a sirmata. Napakapsutannak
unay; nakabutbuteng ti panagbaliw iti naraniag a langak; ket
napakapsutannak unay. **9** Ket nangngegko dagiti saona -
ket bayat a mangmangegko nga agsasaoda, naawananak iti
puot ket natuangak a papakleb iti daga. **10** Maysa nga ima
ti nangsagid kaniak, ket pinagkutukotna dagiti tumengko ken
pinagpigergerna dagiti imak. **11** Kinuna ti anghel kaniak,
"Daniel, sika a tao a dungdungoen unay ti Dios, awatem
dagiti sasao nga ibagbagak kenka, ket tumakderka, ta
naibaonak nga umay kenka." Idi naibagana daytoy a sao
kaniak, agpigpigergerak a timmakder. **12** Ket kinunana
kaniak, "Saanka nga agbuteng Daniel. Manipud idi umuna
nga aldaw nga inkeddengmo a mang-awat iti sirmata ken
agpakumbabaka iti sangoanan ti Diosmo, naipangag dagiti
saom, ket immayak gapu kadagiti saom. **13** Linapdannak
ti prinsipe iti pagarian ti Persia, ket nagtalinaedak sadiay
kadagiti ar-ari ti Persia iti las-ud ti duapulo ket maysa nga
aldaw. Ngem immaynak tinulongan ni Miguel, maysa kadagiti
kangatoan a prinsipe. **14** Ita, immayak tapno tulonganka a
mang-awat no ania ti mapasamak kadagiti tattaom iti maudi
nga al-aldaw. Ta ti sirmata ket para kadagiti masungad
pay laeng nga al-aldaw." **15** Idi insaona kaniak dagitoy,
nagdumogak ken saanak a makasao. **16** Maysa a kaas-
asping ti tao ti nangsagid kadagiti bibigko, ket inungapko ti
ngiwatko ket nagsaoak kenkuana a nakatakder iti sangoanak,
"Apok, pinagbutengnak ti sirmata, ket napakapsutanak unay.
17 Siak ket adipenmo. Kasanoak a makisao iti apok? Ta
napakapsutanak unayen ket saanak a makaanges." **18**
Sinagid ken pinapigsanak ti kaas-asping ti tao. **19** Kinunana,
"Tao nga ay-ayaten unay ti Dios, saanka nga agbuteng.
Kappia koma ti adda kenka. Bumilegka ita; bumilegka!" Idi
nagsao isuna kaniak, pimmigsaak ket kinunak, "Agsao koma
ti apok, ta pinapigsanak." **20** Kinunana, "Ammom kadi no
apay nga immayak kenka? Agsubliak ita tapno makirangetak
a maibusor iti prinsipe ti Persia. Inton rummuarak, umayto ti
prinsipe ti Grecia. **21** Ngem ibagak kenka ti nakasurat iti
Libro ti Kinapudno - awan ti siasinoman a mangipakpakita
a nabilegda malaksid kaniak, malaksid kenni Miguel a
prinsipeyo."

11 "Iti umuna a tawen ti panagturay ni Darius a taga-Media,
immayak a mismo tapno tulongak ken salaknibak
ni Miguel. **2** Ket ita, adda iti ipaltiingko a kinapudno
kenka. Addanto ti tallo nga ari a tumaud iti Persia, ket
nabakbaknangto nga amang ti maikapat ngem kadakuada
amin. Inton bimmileg isuna babaen kadagiti kinabaknangna,
allukoyennanto ti amin a bumusor iti pagarian ti Grecia.
3 Tumaudto ti maysa a nabileg nga ari a mangituray iti
dakkel unay a pagarian, ket aramidennanto ti amin a
kayatna. **4** Inton bumileg isuna, marpuog ken mabingayto ti
pagarianna kadagiti uppat nga angin ti langit. Nupay kasta,
saanto a maited daytoy kadagiti bukodna a kaputotan,
ken saanto a kas iti daytoy ti kabilegna idi iturturayanna
daytoy. Ta maparutto ti pagarianna ket maited kadagiti sabali
a saanna a bukod a kaputotan. **5** Agbalinto a nabileg ti
ari ti Abagatan, ngem agbalinto a nabilbileg ngem isuna
ti maysa kadagiti pangulo ti armadana ket iturayannanto
ti dakdakkel a pagarian. **6** Kalpasan ti sumagmamano a
tawen, inton dumteng ti umno a tiempo, agtulagdanto nga
agkaddua. Mapanto ti babai a putot ti ari ti Abagatan iti ari ti
Amianan tapno mapasingkedan ti nagtutulaganda. Ngem
mapukawnanto ti pannakabalinna, ket mabaybay-anto isuna
- isuna ken dagiti nangipan kenkuana sadiay, ti amana, ken ti
nangtulong kenkuana kadagidiay a tiempo. **7** Ngem addanto
iti maysa a sanga a tumaud manipud kadagiti ramutna a
sumukat kenkuana. Rautennanto ti armada ket serrekenna ti
sarikedked ti ari ti Amianan. Makirangetto isuna kadakuada,
ket maparmeknanto ida. **8** Ipanawnanto dagiti didiosenda
agraman dagiti kinitikitan a ladawan dagiti didiosen ken

dagiti alikamenda a naaramid manipud iti pirak ken iti balitok ket ipanna idiay Egipto, ket isardengnanto pay laeng ti panangrarautna iti ari ti Amianan iti sumagmamano a tawen. **9** Rautento ti ari ti Amianan ti pagarian ti ari ti Abagatan, ngem agsanudto isuna iti mismo a dagana. **10** Agsagananto a makigubat dagiti putotna a lallaki ken mangbuangayda iti dakkel nga armada, nga agtultuloyto nga umay ken agluppiasto a kasla layus, lumabas, ken agsubli manen a rumaut nga agturong iti sarikedkedna. **11** Sipupungtotto a rumaut ti ari ti Abagatan ket makirangetto a maibusor iti ari ti Amianan. Mangbuangayto ti ari ti Amianan iti dakkel nga armada, ngem maiyawatto daytoy iti ima ti ari ti Abagatan. **12** Inton makayawan ti armada, agbalinto a napalangguad unay ti ari ti Abagatan, ket mapapatayto dagiti rinibribu kadagiti kabusorna. Ngem saanto nga agballigi isuna. **13** Mangbuangayto ti ari ti Amianan iti sabali nga armada, a dakdakkel ngem ti immuna. Kalpasan iti sumagmamano a tawen, awan duadua a rumautto manen ti ari ti Amianan agraman ti dakkel nga armada nga addaan kadagiti adu nga armas. **14** Kadagidiay a tiempo, adunto ti tumaud a bumusor iti ari ti Abagatan. Bumusorto dagiti kararanggasan kadagiti tattaom tapno matungpal ti sirmata, ngem maparmek ken mapapataydanto. **15** Umayto ti ari ti Amianan ket mangigabsuonto iti daga ket sakupenda ti nasarikedkedan a siudad. Saanto a kabaelan dagiti puersa ti Abagatan ti makiranget; uray dagiti kalalaingan a soldadoda ket awanto ti pigsada a makiranget. **16** Ngem aramidento ti ari ti Amianan ti aniaman a kayatna a maibusor iti ari ti Abagatan, ket awanto ti makalapped kenkuana; isaadnanto ti mismo a bagina iti napintas a daga nga addaan iti naan-anay a panangdadael iti imana. **17** Mangeddengto ti ari ti Amianan a mapan a kakuyogna ti puersa ti entero a pagarianna, ket makitulagto a makikaddua iti ari ti Abagatan. Itednanto iti ari ti Abagatan ti putotna a babai a kas asawa tapno dadaelenna ti pagarian ti Abagatan. Ngem saanto nga agballigi ti panggepna wenno makatulong kenkuana. **18** Kalpasan daytoy, rautento ti ari ti Amianan dagiti adda kadagiti igid ti baybay ken adunto ti tiliwenna kadakuada. Ngem maysa a pangulo ti armada ti manggibusto ti kinatangsitna ket ipalak-amnanto iti ari ti bukodna a kinatangsit. **19** Kalpasanna, agsublinto isuna kadagiti sarikedked ti mismo a dagana, ngem maparmek ken mapapatayto isuna; saanto a masarakan isuna. **20** Ket addanto iti maysa a tumaud a kasukatna a mangipilitto nga agsingir iti buis tapno maipaay para iti kinadayag ti pagarian. Ngem iti sumagmamano laeng nga aldaw, madadaelto isuna, ngem saan a gapu iti unget wenno iti gubatan. **21** Addanto iti sumukat kenkuana a maysa a kagurgura ti tao ken saan a mararaem a kas ari; maisaadto isuna nga awan iti makaamo ket iturayannanto ti pagarian babaen iti kinasikap. **22** Dakkel nga armada ti kasla iyanudto ti layus iti sangoananna. Agpadanto a madadael dayta nga armada ken ti mangidadaulo a napasingkedan babaen iti tulag. **23** Manipud iti tiempo a pannakitulag a makikadua kenkuana, agtignayto isuna a siaallilaw; agbalinto isuna a nabileg babaen laeng iti bassit a bilang dagiti tattao. **24** Rautennanto ti kababaknangan a paset iti probinsia a saan a mapakpakadaan, ket aramidennanto ti saan nga inaramid ti amana wenno dagiti kapuonanna - a pagbibingayanda kadagiti pasurotna ti samsam, ti tinakaw, ken ti kinabaknang. Panggepennanto ti panangrebba kadagiti sarikedked, ngem iti mabiit laeng a tiempo. **25** Tignayennanto ti pannakabalinna ken ti kinaturedna nga addaan iti dakkel nga armada a bumusor iti ari ti Abagatan. Makigubatto ti ari ti Abagatan nga addaan iti nabileg nga armada, ngem saanto nga agballigi isuna gapu kadagiti amin a dakes a panangsikap a maibusor kenkuana. **26** Uray dagiti makisangsango iti panganan ti ari ket kayatdanto a dadaelen isuna. Kasla iyanudto iti layus ti armadana, ket adunto ti mapapatay kadakuada. **27** Agpada dagitoy nga ar-ari, nga addaan iti dakes a gandat kadagiti pusoda a maibusor iti tumunggal maysa, agsangondanto iti maymaysa a lamisaan ket aginnulbodda, ngem saanda a magun-od ti tarigagayda. Ta umay pay laeng ti panungpalan iti naituding a tiempo. **28** Ket agsublinto ti ari ti Amianan iti dagana nga addaan iti adu a kinabaknang, ngem bumusor ti pusona iti nasantoan a tulag. Aramidennanto ti kaykayatna, ket agsublinto isuna iti bukodna a daga. **29** Iti naituding a tiempo, agsublinto isuna a mangsakop manen iti Abagatan. Ngem iti dayta a gundaway, saanto a kasla idi damo. **30** Ta sumabatto dagiti barko ti Kittim a maibusor kenkuana, ket maupayto isuna ken agsanudto. Makaungetto unay isuna a maibusor iti nasantoan a tulag, ket paborannanto dagiti mangtallikud iti nasantoan a tulag. **31** Umayto ti armadana ket tulawanda ti santuario ken ti sarikedked; ikkatendanto ti kadawyan a daton a mapuoran, ket isaaddanto ti makarimon a pakaigapuan iti naan-anay a pannakadadael. **32** Allukoyennanto a sumurot kenkuana dagiti naglabsing iti tulag babaen iti panangallilaw kadakuada, ngem dagiti tattao a makaam-ammo iti Diosda ket natibker ken sumupiatdanto kadakuada. **33** Dagiti masisirib kadagiti tattao ket suroandanto dagiti adu a tattao. Ngem iti sumagmamano nga aldaw, mapasagdanto babaen iti kampilan ken iti apuy, maibaludda ken matakawto dagiti sanikuada. **34** Inton maparparigatda, makaawatdanto iti bassit a tulong, ket adunto ti makitipon kadakuada ngem saanda nga ar-aramiden ti ibagbagada. **35** Maparigatto dagiti dadduma a masirib tapno madalusan, maguguran ken mapasin-awda agingga iti panungpalan. Ta umay pay laeng ti naituding a tiempo. **36** Aramidento ti ari ti aniaman a kayatna. Ingato ken itantan-oknanto ti bagina kadagiti amin a didios, ket agsaonto isuna iti nakaskasdaaw a banbanag a maibusor iti Dios dagiti dios. Agballiginto isuna agingga a ti pungtot ket naan-anay. Ta no ania ti naikeddengen ket isu ti maaramid. **37** Saannanto a bigbigen dagiti dios dagiti kapuonanna, ti dios a tinarigagayan dagiti babbai, wenno uray aniaman a dios. Agpannakel ken ibagananto a natantan-ok isuna ngem kadakuada amin. **38** Imbes koma a dagitoy, padayawannanto ketdi ti dios dagiti sarikedked. Padayawannanto ti dios a saan nga am-ammo dagiti kapuonanna babaen iti balitok ken pirak, babaen kadagiti agkakapateg a batbato ken agkakangina a sagsagut. **39** Rautennanto dagiti katitibkeran a sarikedked babaen iti tulong dagiti tattao nga agdaydayaw iti ganggannaet a dios. Padayawannanto dagiti siasinoman a mangbigbig kenkuana. Pagbalinennanto ida a mangituray kadagiti adu a tattao ket bingayennanto ti daga a kas pannakagunggonada. **40** Iti tiempo iti panungpalan, rumautto ti ari ti Abagatan. Ti ari ti Amianan ket agdardarasto a rumaut kenkuana a kasla bagyo nga addaan kadagiti karuahe ken kumakabalio, ken babaen kadagiti adu a barko. Sakupennanto dagiti adu a pagilian ken lumabasto kadakuada a kasla layus.

41 Rautennanto ti nadayag a daga, ket mapasagto ken
mapapatayto dagiti rinibribu nga Israelita, ngem adunto ti
makalibas a taga-Edom ken taga-Moab, ken dagiti nabatbati
a tattao iti Ammon manipud iti imana. **42** Dumanunto ti
pannakabalinna kadagiti adu a pagilian; uray ti daga ti
Egipto ket saanto a makalisi. **43** Maaddaanto isuna iti
karbengan kadagiti nailemmeng a gameng a balitok ken
pirak, ken kadagiti amin a kinabaknang ti Egipto; agserbinto
kenkuana dagiti taga-Libya ken dagiti taga-Etiopia. **44** Ngem
riribukento isuna dagiti damdamag nga aggapu iti daya
ken iti amianan, ket kastanto unay ti pungtotna a rumaut a
kadwana ti armadana tapno dadaelen ken mangpapatay iti
adu a tattao. **45** Bangonennanto dagiti toldana a kas ari iti
nagbaetan dagiti baybay, iti napintas a nasantoan a bantay.
Ngem matayto isuna, ket awanto ti uray maysa a tumulong
kenkuana."

12 "Iti dayta a tiempo, tumakderto ni Miguel a naindaklan
a prinsipe a mangbanbantay kadagiti tattaom. Addanto
ti tiempo iti riribuk a saan pay a pulos a napasamak manipud
idi nangrugi ti aniaman a nasion agingga iti dayta a tiempo.
Iti dayta a tiempo, maisalakanto dagiti tattaom, tunggal
maysa a masarakan ti naganna a naisurat iti libro. **2** Adunto
iti agungar kadagiti pimmusay a dimmaga, dagiti dadduma
ket para iti biag nga agnanayon ken dagiti dadduma ket
para iti pannakaibabain ken agnanayon a pannakailaksid. **3**
Agraniagto dagiti masirib a kasla iti raniag ti tangatang, ket
kaslanto kadagiti bituen iti agnanayon nga awan patinggana
dagiti mangisuro iti adu iti kinalinteg. **4** Ngem sika, Daniel,
serraam dagitoy a sasao; pagtalinaedem a naselio-an ti libro
agingga iti panungpalan. Adunto ti agtaray nga umay ditoy
ken mapan sadiay, ket manayonanto ti pannakaammo."
5 Ket siak a ni Daniel, kimmitaak, ket adda pay iti dua a
nakatakder. Nagtakder ti maysa iti daytoy nga igid ti karayan,
ket nagtakder met ti maysa iti bangir nga igid ti karayan.
6 Kinuna ti maysa kadakuada iti lalaki a nakakawes iti
lino, nga adda iti sursurong nga igid ti karayan, "Kasano ti
kabayag agingga iti panungpalan dagitoy a nakaskasdaaw
a pasamak? **7** Nangngegko ti lalaki a nakakawes iti lino
nga adda iti sursurong nga igid ti karayan - ingngatona
sadi langit ti makannawan ken makannigid nga imana ket
nagsapata babaen iti sibibiag iti agnanayon nga agpaayto iti
maysa a tiempo, dagiti tiempo, ken kagudua, dayta ket tallo
ket kagudua a tawen. Inton agpatinggan ti pannakaburburak
ti bileg dagiti nasantoan a tattao, malpasto amin dagitoy a
banbanag. **8** Nangngegko, ngem saanko a naawatan. Isu a
sinaludsodko, "Apok, anianto ti pagbanagan amin dagitoy a
banbanag?" **9** Kinunana, "Daniel, mapankan, ta naserraan
ken naselio-an dagiti sasao agingga iti panungpalan. **10**
Adunto ti mapasin-aw, madalusan ken maguguran, ngem
agtignayto a sidadangkes dagiti nadangkes. Awanto kadagiti
nadangkes ti makaawat, ngem maawatanto dagiti masirib.
11 Iti tiempo a maikkat ti inaldaw a daton a mapuoran ken ti
pannakaisaad ti makarimon a pakaigapuan iti naan-anay a
pannakadadael, addanto 1, 290 nga aldaw. **12** Nagasat
ti tao nga aguray agingga iti panagleppas ti 1, 335 nga
aldaw. **13** Masapul nga agtalinaedka iti dalanmo agingga iti
panungpalan, ket aginanakanto. Agungarkanto iti lugar a
naidutok kenka, iti pagpatinggaan dagiti aldaw."

Oseas

1 Daytoy ti sao ni Yahweh a immay kenni Oseas a putot a lalaki ni Beeri iti panawen da Uzzias, Jotam, Ahaz, ken Hezekias nga ar-ari ti Juda, ken ti panawen ni Jeroboam a putot a lalaki ni Joas nga ari ti Israel. **2** Idi damo a nagsao ni Yahweh babaen kenni Oseas, kinunana kenkuana, "Mapanka ket mangasawaka iti maysa a balangkantis. Maaddaanto isuna kadagiti annak a bunga iti panagbalangkantisna. Ta agar-aramid ti daga iti kasta unay a panagbalangkantis kabayatan iti panangtallikudda kaniak." **3** Napan ngarud ni Oseas ket inkallaysana ni Gomer a putot a babai ni Diblaim, nagsikog isuna ket impasngayna ti maysa a lalaki. **4** Kinuna ni Yahweh kenni Oseas, "Panaganam isuna iti Jezreel. Ta iti mabiit, dusaekto ti balay ni Jehu gapu iti pannakaiparukpok ti dara idiay Jezreel, ket gibusakto ti pagarian iti balay ti Israel. **5** Mapasamakto daytoy iti dayta nga aldaw a dadaelekto ti bai ti Israel iti tanap ti Jezreel." **6** Nagsikog manen ni Gomer ket nangipasngay iti maysa a babai. Ket kinuna ni Yahweh kenni Oseas, "Panaganam isuna iti Lo-ruhama, ta saanakton pulos a maasi iti balay ti Israel, gapu ta saankon ida a pakawanen. **7** Ngem, kaasiakto ti balay ti Juda, ket siakto mismo ti mangisalakan kadakuada, Siak ni Yahweh a Diosda. Saankonto ida nga isalakan babaen iti bai, kampilan, gubat, kabalio, wenno kumakabalio." **8** Ket kalpasan a pinusot ni Gomer ni Lo-ruhama, nagsikog isuna ket nangipasngay iti maysa pay a lalaki. **9** Ket kinuna ni Yahweh, "Panaganam isuna iti Lo-ammi, gapu ta saan a dakayo dagiti tattaok, ket saan a siak ti Diosyo. **10** Ngem maiyarigto ti bilang dagiti tattao ti Israel kadagiti darat iti igid ti baybay, a saan a mabalin a marukod wenno mabilang. Mapasamakto daytoy iti lugar a nakaibagaan daytoy kadakuada, 'Saan a dakayo dagiti tattaok,' maibaganto daytoy kadakuada, 'Tattaonakayo ti sibibiag a Dios.' **11** Agtitiponto a sangsangkamaysa dagiti tattao ti Juda ken dagiti tattao ti Israel. Mangdutokdanto iti maysa a panguloda, ket sumang-atdanto manipud iti daga, ta naindaklanto ti aldaw ti Jezreel.

2 Ibagayo kadagiti kakabsatyo a lallaki, 'Dagiti tattaok!' ken kadagiti kakabsatyo a babbai, "Naipakitan kadakayo ti asi.'" **2** Idarumyo ti inayo, idarumyo, gapu ta saan nga isuna ti asawak, ken saan met a siak ti asawana. Iwaksina koma ti kinabalangkantisna, ken ti pannakikamalalana iti nagbaetan dagiti susona. **3** Ta no saan, labusakto isuna ket ipakitak ti kinalamolamona kas iti aldaw a pannakaipasngayna. Pagbalinekto isuna a kas iti let-ang, kas iti namaga a daga, ket papatayekto isuna gapu iti pannakawaw. **4** Diakto kaasian dagiti annakna, gapu ta annak ida ti kinabalangkantis. **5** Ta maysa a balangkantis ti inada, ken nagtignay a nakababain ti nangisikog kadakuada. Kinunana, "Surotekto dagiti kaayan-ayatko, ta ik-ikkandak iti tinapay ken danumko, dagiti pagan-anayko a de lana ken linen, ti lanak ken inumek." **6** Ngarud, agaladakto kadagiti siit a mangserra iti dalanna. Mangipatakderakto iti pader tapno saanna a masarakan ti dalanna. **7** Surotennanto dagiti kaayan-ayatna, ngem saannanto ida a makamatan. Sapulenna ida ngem saannanto ida a mabirokan. Ket ibagananto, "Agsubliak iti immuna nga asawak, ta nasaysayaat kaniak idi ngem ita." **8** Ta saanna nga ammo a siak ti nangted kenkuana iti bukel, ti baro nga arak ken ti lana, ken nangted kenkuana iti aglaplapusanan a pirak ken balitok, nga inusarda a maipaay kenni Baal. **9** Isu nga alaekto me laeng dagiti bukelna iti tiempo ti panagaapit, ken ti baro nga arakko iti panawenna. Alaekto met laeng dagiti pagan-anayko a de lana ken linen a nausar a mangabbong iti kinalamolamona. **10** Kalpasanna, labusakto isuna iti sangoanan dagiti kaayan-ayatna, ket awanto ti mangispal kenkuana manipud iti imak. **11** Pagsardengekto pay dagiti amin a panagrambakna—dagiti padayana, dagiti panagrambakna iti baro a bulan, dagiti Aldaw a Panaginanana, ken amin a naituding a fiestana. **12** "Dadaelekto dagiti kaubasanna ken dagiti kayona nga igos, ti nangibagaanna a, "Dagitoy dagiti tangdanko nga inted kaniak dagiti kaayan-ayatko." Pagbalinekto ida a kabakiran, ken kanento dagitoy dagiti ayup iti tay-ak. **13** Dusaekto isuna gapu kadagiti aldaw a fiesta dagiti Baal, idi nangpuor isuna iti insenso para kadakuada, idi inarkosanna ti bagina kadagiti singsing ken alahasna, ket simmurot isuna kadagiti kaayan-ayatna ket linipatnak." Daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **14** Isu a magun-odkonto manen isuna. Ipankonto isuna iti let-ang ket agsaoakto a siaalumanay kenkuana. **15** Isublikto kenkuana dagiti kaubasanna, ken ti tanap ti Akor a kas ruangan ti namnama. Sungbatannakto sadiay a kas iti inaramidna idi panawen ti kinaagtutubona, kas kadagiti aldaw a rimmuar isuna iti daga ti Egipto. **16** "Iti daytanto nga aldaw"— daytoy ti pakaammo ni Yahweh—"nga awagannakto a, 'Ti asawak,' ket saanakton a pulos nga awagan a, 'Ti Baalko.' **17** Ta ikkatekto dagiti nagan dagiti Baal iti ngiwatna; saanton a pulos a malagip dagiti naganda." **18** "Iti dayta nga aldaw, makitulagakto kadakuada ken kadagiti narungsot nga ayup iti tay-ak, kasta met kadagiti billit iti tangatang, ken kadagiti amin nga agkarkarayam iti daga. Ikkatekto ti bai, ti kampilan, ken ti gubat iti daga, ket paiddaenkanto iti kinatalged. **19** Ikarik nga agbalinnakto nga asawam iti agnanayon. Ikarik nga agbalinakto nga asawam iti kinalinteg, iti hustisia, iti kinapudno iti tulag, ken iti asi. **20** Ikarik nga agbalinakto nga asawam iti kinapudno. Ket maam-ammonakto, siak a ni Yahweh. **21** Ket iti dayta nga aldaw, sumungbatakto"—daytoy ti pakaammo ni Yahweh. "Sungbatakto dagiti langit, ket sungbatandanto ti daga. **22** Sungbatanto ti daga ti bukel, ti baro nga arak ken ti lana, ket sungbatandanto ti Jezreel. **23** Imulakto isuna iti daga nga agpaay kaniak, ket kaasiakto ti Lo-ruhama. Ibagakto iti Lo-ammi, 'Dakayo dagiti Ammi-atta,' ket ibagadanto kaniak, 'Sika ti Diosko.'"

3 Kinuna ni Yahweh kaniak, "Mapanka manen, ayatem ti maysa a babai, nga inayat ti asawana, ngem maysa a mannakikammalala. Ayatem isuna kas iti panagayatko, siak a ni Yahweh, kadagiti tattao ti Israel, uray no nagkamangda kadagiti dadduma a dios ken pagay-ayatda dagiti kankanen a naaramid iti pasas." **2** Isu a ginatangko isuna a maipaay kaniak iti sangapulo ket lima a pidaso a pirak ken maysa ket kagudua nga omer ti sebada. **3** Kinunak kekuana, "Masapul a makipagbiagka kaniak iti adu nga aldaw. Saankanto a balangkantis wenno kukua ti siasinoman a lalaki. Kastaakto met, addaakto kenka." **4** Ta agbiagto dagiti tattao ti Israel iti adu nga aldaw nga awanan iti ari, prinsipe, sakrifisio, adigi a bato, efod wenno didiosen dagiti bumalay. **5** Kalpasanna, agsublinto dagiti tattao ti Israel ket birokendanto ni Yahweh a Diosda ken ni David nga arida. Ket kadagiti kamaudianan

nga al-aldaw, umaydanto a sibubuteng iti sangoanan ni Yahweh ken iti kinaimbagna.

4 Denggenyo ti sao ni Yahweh, dakayo a tattao ti Israel. Addaan ti pammabasol ni Yahweh kadagiti agnanaed iti daga, gapu ta awanen ti napudno kadakayo, ken awanen ti napudno iti tulag, awanen ti pannakaammoyo iti Dios iti daga. **2** Adda ti panangilunod, panagulbod, pammapatay, panagtakaw, ken pannakikamalala. Sinalungasing dagiti tattao dagiti amin a linteg, ket agsasaruno ti pannakaiparukpok ti dara. **3** Isu nga agmagmaga ti daga, ket kumapkapuy dagiti amin nga agnanaed iti daytoy: dagiti narungsot nga ayup iti tay-ak ken dagiti billit iti tangatang; uray pay dagiti ikan iti baybay ket napukawdan. **4** Ngem saanmo a palubosan ti siasinoman a mangyeg iti darum; saanmo a palubosan a pabasolen ti maysa a tao ti siasinoman. Gapu ta dakayo a papadi ti pabpabasolek. **5** Maitibkolkayonto a papadi iti aldaw; Maitibkolkto met dagiti profeta a kaduayo iti rabii, ket dadaelekto ti inayo. **6** Madaddadael dagiti tattaok gapu iti kinakurang iti pannakaammo. Gapu ta linaksidyo a papadi ti pannakaammo, laksidendakayonto met a kas papadi kaniak. Gapu ta linipatyo ti lintegko, uray no siak ti Diosyo, lipatekto met dagiti annakyo. **7** No kasano ti panagadu dagiti papadi, ad-adda met ti panagbasolda kaniak. Pagbalinekto a pakaibabainan dagiti dayawda. **8** Agtaraonda iti basol dagiti tattaok; naagumda kadagiti kinadangkesda. **9** Kastanto met laeng kadagiti tattao a kas kadagiti papadi: dusaekto ida amin gapu kadagiti aramidda; pagsagabaekto ida gapu kadagiti aramidda. **10** Mangandanto ngem saanda a mapnek; agbalangkantisdanto ngem saanda nga umado, gapu ta tinalikkudan ken pinanawandak, siak a ni Yahweh. **11** Ti kinaderrep, arak ken ti baro nga arak ti nangpukaw ti pannakaawatda. **12** Makium-uman dagiti tattaok kadagiti didiosenda a kayo, ket agipadpadto kadakuada dagiti sarukodda. Ta inyaw-awan ida ti espiritu ti kinaderrep, ket pinanawandak a Diosda. **13** Agidatdatonda kadagiti tapaw dagiti bantay ken agpupuorda iti insenso iti tapaw dagiti turod, iti sirok dagiti kayo a lugo, alamo, ken terebinto gapu ta nasayaat ti linongda. Isu a nagbalangkantis dagiti annakyo a babbai, ken nakikamalala dagiti manugangyo a babbai. **14** Saankonto a dusaen dagiti annakyo a babbai inton pilienda ti pannakikamalala, wenno dagiti manugangyo a babbai inton makikamalalada. Gapu ta ipaay met dagiti lallaki dagiti bagida kadagiti balangkantis, ken agidatagda met kadagiti daton tapno makaaramidda kadagiti dakes nga aramid a kadua dagiti kulto a balangkantis. Isu a madadaelto dagitoy a tattao a saan a makaaw-awat. **15** Uray no nakikammalalaka, O Israel, saan koma nga agbasol ti Juda. Saankayo a mapan idiay Gilgal, dakayo a tattao; saankayo a sumang-at idiay Bethaven. Ket saankayo nga agikari, "Iti nagan ni Yahweh nga adda iti agnanayon." **16** Gapu ta nagtignay a sisusukir ti Israel, kas iti maysa a nasukir a bumalasang a baka. Kasano ngarud ida a maiturong ni Yahweh iti pagaraban a kas kadagiti urbon a karnero iti tay-ak? **17** Nakipagmaymaysa ti Efraim kadagiti didiosen; baybay-am isuna. **18** Uray no naibusen dagiti naingel a mainumda, itultuloyda latta ti makikamkamalala; ay-ayaten met dagiti pangulona dagiti pakaibabainanda. **19** Balkutento isuna ti angin kadagiti payyakna; ket mababaindanto gapu kadagiti datdatonda.

5 "Denggenyo daytoy a papadi! Ipangagyo a nalaing, balay ti Israel! Dumngegkayo, balay ti ari! Gapu ta um-umayen ti panangukom a maibusor kadakayo amin. Nagbalinkayo a palab-og idiay Mizpa ken iket a naiwayat iti rabaw ti Tabor. **2** Nakalumlom dagiti rebelde iti panagpapatay, ngem tubngarekto ida amin. **3** Ammok ti Efraim, ken saan a nailemmeng kaniak ti Israel. Efraim, nagbalinka itan a kasla maysa a balangkantis; natulawanen ti Israel. **4** Saanto nga ipalubos dagiti aramidda nga agsublida kaniak a Diosda, gapu ta adda kadakuada ti espiritu ti pannakikamalala, ken saandak nga am-ammo, a ni Yahweh. **5** Ti kinatangsit ti Israel ket agsaksaksi maibusor kenkuana; isu a maitibkolto ti Israel ken Efraim kadagiti biddutda; ken maitibkolto met kadakuada ti Juda. **6** Mapanda agraman dagiti arban ken tarakenda a mangbirok kenni Yahweh, ngem saandanto isuna a masarakan, gapu ta inyadayona ti bagina kadakuada. **7** Saanda a napudno kenni Yahweh gapu ta naaddaanda kadagiti annak a saan a mayannatup ti linteg ti panagkasar. Ita, ikisapto ida dagiti panagrambak ti baro a bulan agraman dagiti talonda. **8** Puyotanyo ti tangguyob idiay Gabaa, ken ti trumpeta idiay Rama. Pagunienyo ti ikkis ti gubat idiay Bethaven: 'Surrotendakanto, Benjamin!' **9** Agbalinto a langalang ti Efraim iti aldaw iti pannakadusa. Impakaammok kadagiti tribu ti Israel no ania ti pudno a mapasamak. **10** Dagiti pangulo ti Juda ket maiyarig kadagiti mangiyak-akar iti mohon. Ibuyatkonto ti pungtotko kadakuada a kas iti danum. **11** Naidadanes ti Efraim; naidadanes isuna iti pannakaukom, gapu ta disidido isuna nga agdaydayaw kadagiti didiosen. **12** Isu a maiyarigakto iti bassit a tumatayab iti Efraim, ken kas iti buot iti balay ti Juda. **13** Idi nakita ti Efraim ti sakitna, ken nakita ti Juda ti sugatna, ket napan ngarud ti Efraim idiay Asiria, ket nangibaon ti Juda iti mensahero iti naindaklan nga ari. Ngem saannakayo a naagasan a tattao wenno napaimbag ti sugatyo. **14** Isu nga agbalinakto a kas iti leon iti Efraim, ken kasla iti urbon a leon iti balay ti Juda. Siak, uray siak, rangrangkayekto ket pumanawak; iyadayokto ida, ket awanto ti uray maysa a mangispal kadakuada. **15** Mapanakto ket agsubliak iti lugarko, agingga a mabigbigda ti biddutda ken sapulenda ti rupak, agingga a sipapasnekda a mangbirok kaniak iti panagrigatda."

6 "Umaykayo, agsublitayo kenni Yahweh. Ta rinangrangkaynatayo, ngem paimbagennatayonto; sinugatannatayo, ngem bedbedannanto dagiti sugattayo. **2** Kalpasan ti dua nga aldaw ket papigsaennatayonto; pagungarennatayonto iti maikatlo nga aldaw, ket agbiagtayonto iti sangoananna. **3** Am-ammoentayo ni Yahweh; ikagumaantayo nga am-ammoen ni Yahweh. Ti iyuumayna ket sigurado a kas iti idadateng ti parbangon; umayto isuna kadatayo a kasla arbis, kas iti tudo iti tiempo ti panagrurusing a mangsibog ti daga." **4** Efraim, ania ti aramidek kadakayo? Juda, ania ti aramidek kadakayo? Maiyarig ti kinapudnoyo iti angep iti agsapa, a kas iti linnaaw a nasapa a mapukaw. **5** Isu a tinupekko ida babaen kadagiti profeta, pinatayko ida babaen kadagiti sasaok. Maiyarig dagiti bilbilinmo iti silaw nga agranranniag. **6** Ta tarigagayak ti kinapudno, saan ket a daton, ken ti ad-adda a pannaka-ammoyo kaniak, a Dios ngem kadagiti daton a mapuoran. **7** Kas kenni Adan, sinalungasingda ti katulagan; saanda a napudno kaniak. **8** Ti Galaad ket siudad dagiti managdakdakes, napnoan kadagiti tugot iti dara. **9** Kas iti

panaguray ti bunggoy dagiti agtatakaw iti maysa a tao, kasta met ti bunggoy dagiti papadi nga agpapatay iti dalan nga agturong idiay Sikem; nagaramidda kadagiti nakababain a krimen. **10** Iti balay ti Israel ket nakakitaak iti makarimon a banag; impaay ti Efraim dagiti bagbagida iti panagdayaw kadagiti didiosen, ket narugitan ti Israel. **11** Kasta met kenka Juda, naitudingen ti panagapit, inton isublik dagiti kinabaknang dagiti tattaok.

7 Tunggal kayatko nga agasan ti Israel, maiparangarang ti basol ti Efraim, kasta met dagiti dakes nga aramid ti Samaria, gapu ta mangal-allilawda; Sumrek ti agtatakaw, ken agsaneb dagiti tulisan iti kalsada. **2** Saanda a maamiris kadagiti pusoda a malaglagipko dagiti amin a dakes nga aramidda. Ita, linikmut ida dagiti aramidda; addada iti sangoanak. **3** Babaen iti kinadakesda, parparagsakenda ti ari, ken babaen ti kinaulbodda, parparagsakenda dagiti opisial. **4** Mannakikamalalada amin, maiyarigda iti pugon a pinapudot ti panadero, a nagsardeng a mangparubrub iti apuy manipud ti pannakamasa ti arina agingga nga umalsa daytoy. **5** Iti aldaw iti aritayo, nabartek dagiti opisial babaen iti pudot ti arak. Nakitipon isuna kadagiti manglalais. **6** Ta ti puso a kasla pugon, partuatenda ti panggepda a panangallilaw. Nagpatpatnag a bumegbeggang ti pungtotda; mapupuoran a kasla gumilgil-ayab nga apuy iti agsapa. **7** Napudotda amin a kas iti pugon, ket papatayenda dagiti mangiturturay kadakuada. Natay amin dagiti arida; awan kadakuada ti agpatulong kaniak. **8** Nakipulapol ti Efraim kadagiti tattao, maiyarig ti Efraim iti naingpis a bibingka a saan a naibaliktad. **9** Inibus dagiti ganggannaet ti kinapigsana, ngem saanna nga ammo daytoy. Nagtubo dagiti uban kenkuana, ngem saanna nga ammo daytoy. **10** Agsaksinto a maibusor kenkuana ti kinatangsit ti Israel; nupay kasta, saanda a nagsubli kenni Yahweh a Diosda, wenno saanda a sinapul isuna iti laksid amin dagitoy. **11** Maiyarig ti Efraim iti maysa a kalapati, nanengneng ken awan pannakaawatna, umaw-awag iti Egipto, kalpasanna, agtayab nga agturong idiay Asiria. **12** Inton mapanda, isarwagkonto ti iketko kadakuada, itinnagkonto ida a kas kadagiti billit iti tangatang. Dusaekto ida iti panaguummongda. **13** Asida pay! Gapu ta immadayoda kaniak. Umayen ti pannakadadael kadakuada! Nagsukirda kaniak! Ispalek koma ida, ngem nagsaoda kadagiti inuulbod maibusor kaniak. **14** Saanda nga immasug kaniak iti amin a pusoda, ngem agas-asugda kadagiti pagiddaanda. Sugatenda dagiti bagida tapno makagun-odda iti trigo ken baro nga arak, ken timmalikodda kaniak. **15** Uray no sinuruak ida ken pinapigsak dagiti takkiagda, agpangpanggepda ita iti dakes maibusor kaniak. **16** Nagsublida, ngem saanda a nagsubli kaniak a Kangangatoan. Maiyarigda iti saan a narukop a bai ti pana. Mapapatayto babaen iti kampilan dagiti opisialda gapu iti kinakuspag dagiti dilada. Agbalinto daytoy a pakalaisanda iti daga ti Egipto.

8 "Puyotanyo ti trumpeta babaen kadagiti bibigyo. Umayen ti maysa nga agila iti balayko, a ni Yahweh. Mapaspasamak daytoy gapu ta sinalungasing dagiti tattao ti katulagak ken nagsukirda iti lintegko. **2** Immasugda kaniak, 'O Diosko, dakami a taga-Israel ket am-ammodaka.' **3** Ngem linaksid ti Israel ti naimbag, ket kamatento isuna dagiti kabusor. **4** Nangisaadda kadagiti ari, ngem saan a babaen kaniak. Nangisaadda kadagiti prinsipe, ngem saanko nga ammo. Nagaramidda kadagiti didiosen para kadakuada babaen kadagiti pirak ken balitokda, ngem daytoy laeng ket pakadadaelanda." **5** Kuna dagiti profeta, "Imbellengna ti sinan-bakayo, Samaria." Kuna ni Yahweh, "Umap-apuy ti pungtotko kadagitoy a tattao. Kasano pay kabayag nga agtalinaedda a narugit? **6** Ta naggapu iti Israel daytoy a didiosen; inaramid daytoy ti agkitkitikit; saan a Dios daytoy! Maburakto ti sinan-baka ti Samaria. **7** Gapu ta angin ti immula dagiti tattao ket alipugpug ti apitenda. Awan iti dawa ti sitatakder a trigo; saanto nga agipaay daytoy iti arina. No agbagasdanto man, kanento daytoy dagiti ganggannaet. **8** Naalun-on ti Israel; ita addada kadagiti nasion a kasla maysa a banag nga awan iti serserbina. **9** Ta simmang-atda iti Asiria a kasla atap nga asno nga agmaymaysa. Nangtangdan ti Efraim kadagiti agayat para kenkuana. **10** Uray no nangtangdanda kadagiti agayat kadakuada kadagiti nasion, ummungek idan ita. Mangrugidanto a madadael gapu iti panangidadanes ti ari dagiti prinsipe. **11** Ta pinaadu ti Efraim dagiti altar a pagidatonan gapu iti basol, ngem nagbalinda ketdi nga altar a pagaramidan kadagiti basbasol. **12** Maisuratko ti lintegko para kadakuada iti maminsangapulo a ribu a daras, ngem ibilangda daytoy a kas iti maysa a banag a karkarna kadakuada. **13** No maipapan kadagiti pannakaidatag dagiti datonko, agidatonda iti karne ken kanenda daytoy, ngem Siak, a ni Yahweh saanko nga awaten dagitoy. Ita, lagipekto dagiti kinadakesda ket dusaekto dagiti basbasolda. Agsublidanto idiay Egipto. **14** Nalipatannakon ti Israel, ti Nangparsua kenkuana ken nangipatakder kadagiti palasio. Sinarikedkedan ti Juda dagiti adu a siudad, ngem mangiyegakto iti apuy kadagiti siudadna; dadaelento daytoy dagiti sarikedkedna.

9 Saankayo nga agrag-o, Israel, a kas iti rag-o dagiti dadduma a tattao. Ta nagbalinkayo a saan a napudno, binaybay-anyo ti Diosyo. Pagay-ayatyo a bayadan ti tangdan a kasapulan ti balangkantis kadagiti pagirikan. **2** Ngem saan ida a mapakan ti pagirikan ken ti pagpespesan ti arak; upayento isuna ti baro nga arak. **3** Saandanto nga agtultuloy nga agnaed iti daga ni Yahweh; ngem ketdi, agsublinto ti Efraim idiay Egipto, ket maysa nga aldaw, mangandanto iti maiparit a taraon idiay Asiria. **4** Awanton ti maibukbokda a daton nga arak kenni Yahweh, ket saandan a makaay-ayo kenkuana. Maiyarigto dagiti datonda iti taraon dagiti agladladingit a nagminatay: matulawanto dagiti amin a mangan iti daytoy. Ta para laeng kadakuada dagiti taraonda; saanto a maipan iti balay ni Yahweh. **5** Anianto ti aramidenyo iti aldaw ti maysa a naituding a fiesta, iti aldaw ti fiesta para kenni Yahweh? **6** Ta kitaenyo, no itarayanda ti pannakadadael, ummongento ida ti Egipto ket itanemto ida ti Memfis. Dagiti gamengda a pirak— makumotanto dagitoy kadagiti sisiitan ken mapnonto iti sisiit dagiti toldada. **7** Umadanin dagiti aldaw ti pannakadusa; umadanin dagiti aldaw ti panagsagaba. Maammoan koma amin iti Israel dagitoy a banbanag. Ti profeta ket maysa a maag, ken ti napabileg a tao ket agmauyong, gapu iti nadagsen a basolyo ken dakkel a gurayo. **8** Ti profeta a kadua iti Diosko ket isu ti agbanbantay iti Efraim, ngem ti pangsilo iti billit ket adda iti amin a dalanna, ken ti pananggurada kenkuana ket adda iti balay ti Diosna. **9** Rinugitanda unay dagiti bagbagida a kas kadagiti aldaw ti Gabaa. Lagipento ti Dios dagiti kinadakesda

ket dusaennanto dagiti basbasolda. **10** Kuna ni Yahweh, "Idi nasarakak ti Israel, kasla agbirbirokak kadagiti ubas iti let-ang. Kas iti umuna a bunga iti tiempo ti kayo nga igos, nasarakak dagiti ammayo. Ngem napanda idiay Baal Peor, ket impaayda dagiti bagbagida iti dayta a nakababain a didiosen. Nagbalinda a makarimon a kas iti didiosen nga inayatda. **11** No maipapan iti Efraim, tumayabto ti dayagda a kas iti billit. Awanton ti panagpasngay, awanton ti panagsikog ken awanton ti panagnginaw. **12** Uray no nagpadakkelda kadagiti annak, alaekto ida tapno awan ti mabati kadakuada. Asida pay inton umadayoak kadakuada! **13** Nakitak ti Efraim, a kas iti Tiro, naimula iti tanap ngem ipanto ti Efraim dagiti annakna iti maysa a tao a mangpapatay kadakuada." **14** Itedmo kadakuada, O Yahweh— ania ti itedmo kadakuada? Ikkam ida iti maal-alisan nga aanakan ken kadagiti suso nga awan tubbogna. **15** "Gapu kadagiti amin a kinadangkesda idiay Gilgal, sadiay a rinuggiak a ginura ida. Gapu kadagiti nakadakdakes nga aramidda, papanawekto ida iti balayko. Saankonton ida nga ayaten; rebelde dagiti amin nga opisialda. **16** Natungro ti Efraim; nagango dagiti ramutda; saanda nga agbunga. Uray no addaanda kadagiti annak, papatayekto dagiti ipatpategda nga annak." **17** Laksidento ida ti Diosko gapu ta saanda a nagtulnog kenkuana. Agalla-alladanto kadagiti nasion.

10 Maiyarig ti Israel iti maysa a narukbos a pinuon ti ubas nga agbungbunga. Kas umad-adu ti bungana, ad-adu dagiti altar nga impatakderna. Kas umad-adu ti maapit iti dagana, pinapintasna dagiti nasagradoan nga adigina. **2** Manangallilaw dagiti pusoda; ita masapul a baklayenda dagiti basolda. Rebbaento ni Yahweh dagiti altarda; dadaelennanto dagiti nasagradoan nga adigida. **3** Ta ita kunadanto, "Awan iti arimi, ta saankami nga agbuteng kenni Yahweh. Ket ti maysa nga ari— ania ti mabalinna nga aramiden para kadakami?" **4** Agsaoda kadagiti ubbaw a sasao ken makitulagda babaen iti ulbod a panagsapsapata. Isu nga agrusingto ti hustisia a kas iti makasabidong a ruot kadagiti naarado a talon. **5** Mabutengto dagiti agnanaed iti Samaria gapu kadagiti urbon a sinan-baka ti Bet-Aven. Agladingitto dagiti tattaona kadagitoy, a kas iti inaramid dagiti papadi nga agdaydayaw kadagiti didiosen a nakipagrag-o kadakuada ken iti dayagda, ngem awandan sadiay. **6** Maipandanto idiay Asiria a kas sagut iti nabileg nga ari. Maibabainto ti Efraim ken mabainto ti Israel gapu iti panangsurotna iti balakad dagiti didiosen. **7** Madadaelto ti ari ti Samaria, a kas iti bassit a pidaso ti kayo a tumtumpaw iti danum. **8** Dagiti altar ti kinadangkes—ti basol ti Israel— ket madadaelto. Agtubonto dagiti nasiit a mula kadagiti altarda. Ibaganto dagiti tattao kadagiti bantay, "Lingedandakami!" ken kadagiti turod, "Gaburandakami!" **9** "Israel, nagbasolka sipud pay kadagiti aldaw ti Gabaa; sadiay a nagtalinaedam. Saan kadi a dinanon ti gubat dagiti managdakdakes idiay Gabaa? **10** Inton tarigagayak daytoy, disiplinaakto ida. Agguummongto dagiti nasion a maibusor kadakuada ket galutanda ida gapu iti adu a basbasolda. **11** Maiyarig ti Efraim iti nasusuroan a bumalasang a baka a pagay-ayatna iti agirik iti trigo, isu nga ikkakto iti sangol ti napintas a teltelna. Ikkakto iti sangol ti Efraim; agaradonto ti Juda; Guyudento a mismo ti Jacob ti suyod. **12** Agmulakayo iti kinalinteg para kadagiti bagbagiyo ket apitenyo dagiti bunga ti kinapudno ti tulagna. Aradoenyo ti saan a naarado a dagayo, ta daytoyen ti tiempo a birokenyo ni Yahweh, agingga nga umay isuna ket pagtuddoenna iti kinalinteg kadakayo. **13** Inyaradoyo ti kinadangkes; nagapitkayo iti saan a nalinteg. Kinnanyo ti bunga ti panangallilaw gapu ta nagtalekkayo kadagiti panggepyo ken kadagiti adu a soldadoyo. **14** Isu a rumsuanto ti maysa a riribuk ti gubat kadagiti tattaoyo, ket madadaelto amin dagiti nasarikedkedan a siudadyo. Kaslanto daytoy iti panangdadael ni Salmana iti Bet-Arbel iti aldaw ti gubat, idi narumrumek dagiti inna agraman dagiti annakda. **15** Isu a mapasamakto daytoy kadakayo, Betel, gapu iti nakaro a kinadangkesyo. Apaman a lumawag, matayto ti ari ti Israel."

11 "Idi agtutubo pay laeng ti Israel, inayatko isuna ket inawagak ti anakko manipud iti Egipto. **2** No ad-adda a maay-ayabanda, ad-adda met nga umad-adayoda. Nagidatonda kadagiti Baal ken nagpuorda iti insenso kadagiti didiosen. **3** Nupay kasta, siak ti nangisuro iti Efraim a magna. Siak ti nangay-aywan kadakuada, ngem saanda nga ammo nga inay-aywanak ida. **4** Indalanko ida babaen iti asi ken panagayat. Nagbalinak idi a kas iti maysa a tao a nangpalukay iti bosal kadagiti sangida ket nagrukobak a nangpakan kadakuada. **5** Saandanto kadi nga agsubli iti daga ti Egipto? Saandanto kadi nga iturayan ti Asiria gapu ta agkedkedda nga agsubli kaniak? **6** Agtinnagto ti kampilan kadagiti siudadda ket dadaelen daytoy ti balunet dagiti ruanganda; dadaelento daytoy ida gapu kadagiti bukodda a panggep. **7** Ingkeddeng dagiti tattaok a tumallikod kaniak. Uray no umawagda kaniak, siak nga adda idiay ngato, awanto ti mangtulong kadakuada. **8** Kasano a baybay-anka, Efraim? Kasano nga iyawatka, Israel? Kasano a pagbalinenka a kas iti Adma? Kasano a pagbalinenka a kas iti Zeboim? Nagbaliw ti pusok iti kaunggak; simken ti amin nga asik. **9** Saankon nga ipatungpal ti rungsot ti pungtotko; saankon a dadaelen manen ti Efraim. Ta siak ket Dios a saan ket a tao; siak ti Nasantoan kadakayo, ket saanak nga umay a sipupungtot. **10** Magnadanto a sumurot kaniak, a ni Yahweh. Agngerngerakto a kas iti leon. Pudno nga agngerngerakto, ket umayto nga agtigtigerger dagiti tattao manipud iti laud. **11** Umaydanto nga agtigtigerger a kas iti billit manipud idiay Egipto, kas iti kalapati manipud iti daga ti Asiria. Pagnaedekto ida kadagiti pagtaenganda." Daytoy ti pakaammo ni Yahweh. **12** "Linikmutnak ti Efraim iti kinaulbod ken ti balay ti Israel iti panangallilaw. Ngem agtaltalinaedto latta ti Juda kaniak, a Dios, ket napudnoda kaniak, a Nasantoan."

12 Mapakpakan ti Efraim iti angin ken sumursurot iti angin ti daya. Agtultuloy a papaaduenna ti kinaulbod ken kinaranggas. Makitulagda iti Asiria ken mangipanda kadagiti lana iti olibo idiay Egipto. **2** Adda pay pammabasol ni Yahweh a maibusor iti Juda ken dusaennanto ni Jacob gapu iti inaramidna; singirennanto isuna gapu kadagiti aramidna. **3** Iti aanakan, iniggaman ni Jacob ti mukod ti kabsatna, ken iti kinaagtutubona ket nakigubal isuna iti Dios. **4** Nakigubal isuna iti anghel ket nagballigi isuna. Nagsangit ken nagpakaasi iti paraburna. Nasarakanna ti Dios idiay Betel; ket sadiay, nakisao ti Dios kenkuana. **5** Daytoy ni Yahweh, ti Dios a Mannakabalin-amin; "Yahweh" ti maiyawag a naganna. **6** Isu nga agsublikayo iti Diosyo. Tungpalenyo ti kinapudno ti tulagna ken ti hustisia, ken agtultuloykayo nga aguray iti Diosyo. **7** Addaan dagiti aglaklako iti nakusit a

timbangan kadagiti imada; pagay-ayatda ti agkusit. **8** Kinuna ti Efraim, “Awan duadua a nagbalinakon a nakabakbaknang; nakasarakak ti kinabaknang. Kadagiti amin a trabahok awan ti masarakanda nga aniaman a basol kaniak, aniaman a banag a basol.” **9** “Siak ni Yahweh a Diosyo, nga adda kadakayo manipud pay idiay daga ti Egipto. Pagnaedenkayonto manen kadagiti tolda, a kas kadagiti aldaw ti naituding a fiesta. **10** Nagsaoak met kadagiti profeta ket inikkak ida iti adu a sirmata para kadakayo. Inikkankayo kadagiti pangngarig babaen kadagiti profeta.” **11** No adda ti kinadangkes idiay Galaad, sigurado nga awan serserbi dagiti tattao. Idiay Gilgal, agidatonda kadagiti bulog a baka; maiyarigto dagiti altarda kadagiti gabsuon ti bato iti tengnga dagiti talon. **12** Nagkamang ni Jacob iti daga ti Aram; nagtrabaho ni Israel tapno maaddaan iti asawa; ken nagpastor isuna kadagiti arban dagiti karnero tapno maaddaan iti asawa. **13** Inruar ni Yahweh ti Israel manipud idiay Egipto babaen iti maysa a profeta, ket babaen iti maysa a profeta, inaywanannna ida. **14** Sisasaem a pinagpungtot ti Efraim ni Yahweh. Isu nga ibatinto ti Apona kenkuana ti basol ti darana ket pagbayadennanto isuna kadagiti nakababain nga aramidna.

13 Idi nagsao ti Efraim, adda iti panagtigerger. Intak-okna ti bagina idiay Israel, ngem nagbasol ti Efraim gapu iti panagdaydayawda kenni Baal ket natay isuna. **2** Ita, ad-adda pay ti panagbasolda. Nagaramidda kadagiti landok nga imahen manipud kadagiti pirakda, dagiti didiosen a napintas iti pannakaaramidna, amin dagitoy ket aramid dagiti agkitkitikit. Kuna dagiti tattao kadakuada, 'Dagitoy a lallaki nga agidatdaton ket umag-agepda kadagiti sinan-urbon a baka.' **3** Isu a maiyarigdanto kadagiti ulep iti agsapa, a kas iti linnaaw a nasapa a mapukaw, kas iti taep a maiyangin manipud iti pagirikan, ken kas iti asuk a rumuar iti simborio. **4** Ngem siak ni Yahweh a Diosyo, a nangiruar kadakayo manipud iti daga ti Egipto. Masapul nga awan ti sabali a bigbigenyo a Dios no di siak laeng; masapul a bigbigenyo a malaksid kaniak, awanen ti sabali a mangisalakan. **5** Naam-ammokayo idiay let-ang, iti daga a kasta unay ti kinamagana. **6** Idi naaddaankayo ti pagpaaraban, ket nabsogkayo; ket idi nabsogkayo, timmangsit ti pusoyo; gapu iti dayta a rason ket nalipatandak. **7** Nagbalinak a kas iti maysa a leon kadakuada; a kas iti maysa a leopardo ket agurayakto iti igid ti dalan. **8** Darupekto ida a kas iti panangdarup ti maysa nga oso a natakawan kadagiti annakna. Wakwakekto dagiti barukongda, ket sadiay alun-onekto ida a kas iti maysa a leon— kasla narungsot nga ayup a mangrangrangkay kadakuada. **9** Daytoy ti umadanin a pannakadadaelmo, Israel, gapu ta bimmusorka kaniak, a katulongam. **10** Sadino itan ti ayan ti arim, tapno maisalakannaka kadagiti amin a siudadmo? Sadino ti ayan dagiti mangidadaulom, nga imbagam kaniak, 'Ikkannak ti ari ken kadagiti prinsipe'? **11** Iti ungetko inikkanka iti maysa nga ari, ngem iti pungtotko, impanawko isuna. **12** Naidulin dagiti kinadakes ti Efraim; naidulin dagiti basbasolna. **13** Dumtengto kenkuana dagiti ut-ot ti panagpasngay, ngem isuna ket saan a nasirib nga anak, ta inton tiempo a maipasngay, saan isuna a rummuar iti aanakan. **14** Ispalekto kadi ida manipud iti bileg ti lubong dagiti natay? Ispalekto kadi ida manipud iti ipapatay? Patay, sadino ti ayan dagiti didigram? Iyegmo ida ditoy. Lubong dagiti natay, sadino ti ayan ti pagdadaelmo? Iyegmo ditoy. Ti kinamanangngaasi ket nailinged manipud kadagiti matak.” **(Sheol h7585)** **15** Uray no narangrang-ay ti Efraim ngem kadagiti kakabsatna, umayto ti angin iti daya; agpuyupoyto ti angin ni Yahweh manipud iti let-ang. Agmaganto ti ubbog ti Efraim, ken matiananto ti bubonna. Samsamento dagiti kabusorna ti pagidduldulinanna kadagiti amin a napapateg a banag. **16** Madusanto ti Samaria, ta nagsukir iti Diosna. Matnagdanto babaen iti kampilan; marumrumekto dagiti ubbingda ken maburayrayanto dagiti masikog a babbai.

14 Israel, agsublika kenni Yahweh a Diosmo, ta natnagka gapu kadagiti basbasolmo. **2** Iyebkasyo ti panagbabawiyo kadagiti basbasolyo ket agsublikayo kenni Yahweh. Ibagayo kenkuana, “Pakawanennakami kadagiti amin a basbasolmi ken awatennakami nga addaan ti pabor, tapno maidatonmi kenka ti pammadayawmi, dagiti sasao ken dagiti kantami a pagdayaw. **3** Saannakaminto nga isalakan ti Asiria; saankaminto nga agsakay kadagiti kabalio tapno makigubat. Saanminton nga ibaga ti aramid dagiti imami, 'Dakayo dagiti diosmi,' ta sika ti pakasarakan dagiti ulila iti asi.” **4** ”Paimbagekto ida no agsublida kaniak kalpasan a tinallikodandak; ayatekto ida a siwayawaya, ta bimmaawen ti pungtotko iti Israel. **5** Maiyarigakto iti linnaaw iti Israel; agsabongto a kas iti lirio ken agramutto a kas iti kayo a sedro iti Libano. **6** Rumangpayanto dagiti sangana; ti kinapintasna ket kaslanto kadagiti kayo ti olibo, ken ti banglona ket kas kadagiti sedro iti Libano. **7** Agsublinto dagiti tattao nga agnaed iti salinongna; lumangtodanto a kas iti trigo ken agsabongda a kas kadagiti pinuon ti ubas. Maiyarigto ti kinalatakna iti arak ti Libano. **8** Ibaganto ti Efraim, 'Ania pay la ti aramidek kadagiti didiosen?' Sungbatak ken aywanakto isuna. Maiyarigak iti saleng a kanayon a nalangto dagiti bulbulongna; siak ti pagtataudan dagiti bungayo.” **9** Siasino ti masirib a makaawat kadagitoy a banbanag? Siasino ti makaaawat kadagitoy tapno maammoanna dagitoy? Ta nalinteg dagiti wagas ni Yahweh, dagitoy ket suroten dagiti nalinteg, ngem maitibkolto kadagitoy dagiti nasukir.

Joel

1 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Joel a putot ni Petuel. **2** Denggenyo daytoy, dakayo a panglakayen, ken dumngegkayo, dakayo amin nga agnanaed iti daga. Adda kadin kastoy a napasamak iti panawenyo wenno iti panawen dagiti kapuonanyo? **3** Ibagayo kadagiti annakyo ti maipapan iti daytoy, ken ibaganto met dagiti annakyo kadagiti annakda, ken ibaganto met dagiti annakda kadagiti sumaruno a henerasion. **4** Nagsasaruno a pangen ti dudon ti immay nangan kadagiti mula, ti natda ti umuna a pangen dagiti dudon, kinnan dagiti simmaruno a pangen dagiti dudon. **5** Agriingkayo, dakayo a mammartek, ket agsangitkayo! Aganug-ogkayo, dakayo amin a managinum iti arak, gapu ta naibusankayon kadagiti nasam-it nga arak. **6** Ta adda nasion a nangraut iti dagak, nabileg ken saan a mabilang. Dagiti ngipenna ket kas kadagiti ngipen ti leon, ken addaan isuna iti ngipen ti babai a leon. **7** Pinagbalinna ti kaubasak a nakabutbuteng a lugar ken inukkisanna dagiti kayok nga igos. Inukkisanna sana imbelleng dagitoy; pimmuraw dagiti sangada. **8** Agladingitkayo a kas iti maysa a birhen a nagkawes iti nakersang a lupot gapu iti ipapatay ti pakayasawaanna. **9** Naibusen ti daton a bukel ken daton a mainum iti balay ni Yahweh. Nagladingit dagiti papadi nga adipen ni Yahweh. **10** Nadadaelen dagiti taltalon, ket agladladingit ti daga. Ta nadadaelen dagiti bukbukel, natianan ti baro nga arak, ken nabangles ti lana. **11** Agbainkayo, dakayo a mannalon, ken aganug-ogkayo, dakayo a mangay-aywan iti kaubasan, gapu iti trigo ken sebada. Ta nadadael ti apit kadagiti taltalon. **12** Nalaylay dagiti lanut ken nagango dagiti kayo nga igos, dagiti kayo a granada, kasta met dagiti kayo a palma, ken dagiti kayo a mansanas- nalaylay amin a kayo iti talon. Ta napukawen ti rag-o dagiti kaputotan ti sangkataoan. **13** Agkaweskayo iti nakersang a lupot ket agladingitkayo, dakayo a papadi! Aganug-ogkayo, dakayo nga agserserbi iti altar. Umaykayo, agiddakayo nga agpatpatnag a sikakawes iti nakersang a lupot, dakayo nga adipen ti Diosko. Ta naibusen dagiti daton a bukbukel ken dagiti daton a mainum iti balay ti Diosyo. **14** Mangangaykayo iti nasantoan a panagayunar, ket mangangaykayo iti nasantoan a gimong. Ummongenyo dagiti panglakayen ken dagiti amin nga agnanaed iti daga iti balay ni Yahweh a Diosyo ket umasugkayo kenni Yahweh. **15** Anian a nakabutbuteng nga aldaw! Ta umadanin ti aldaw ni Yahweh. Iti daytoy nga aldaw, iyegto ti Mannakabalin-amin ti pannakadadael. **16** Saan kadi a napukawen dagiti taraon iti imatangtayo, ken naawanen ti rag-o ken ragsak iti balay ti Diostayo? **17** Nalungtot dagiti bukel kadagiti nakaimulaanda, naibusen ti naggian dagiti sarusa ken narban dagiti kamalig, ta nalaylay dagiti mula. **18** Anian ti panagasug dagiti ayup! Agsagsagaba dagiti arban ti baka gapu ta awan ti pagarabanda. Agsagsagaba met dagiti arban dagiti karnero. **19** O, Yahweh, umas-asugak kenka. Ta inkisap ti apuy dagiti pagpaaraban idiay let-ang, ken inuram ti gil-ayab dagiti amin a kayo kadagiti tay-ak. **20** Uray pay dagiti ayup iti tay-ak ket agpakpakaasi kenka, ta natianan dagiti waig ken inkisap ti apuy dagiti pagpaaraban idiay let-ang.

2 Pagunienyo ti trumpeta idiay Sion, ken pagunienyo ti tangguyob iti nasantoan a bantayko! Agpigerger koma iti buteng dagiti amin nga agnanaed iti daga, ta umadanin ti aldaw ni Yahweh; pudno nga asidegen daytoy. **2** Daytoy ket aldaw iti kinasipnget ken kinalidem, aldaw a naulep ken nalulem. Kas iti parbangon nga agsaknap kadagiti bantay, sumungsungaden ti dakkel ken nabileg nga armada. Awan pay ti armada a kas iti daytoy, ken awanton ti kastoy, uray kalpasan iti adu a henerasion. **3** Ikiskisap ti apuy ti amin a banag iti sangoananna, ken adda gil-ayab iti likudan. Ti daga ket kas iti minoyungan ti Eden iti sangoananna, ngem iti likudanna ket adda iti nadadael a let-ang. Pudno, awanto ti makalibas iti daytoy. **4** Kasla kabalio ti langa ti armada, ken kasla kumakabalio ti panagtarayda. **5** Kumaradakad ti panaglagtoda a kasla kadagiti karuahe iti tuktok dagiti bantay, kasla iti uni ti gumilgil-ayab nga apuy a mangikiskisap iti garami, kasla iti nabileg nga armada a nakasagana a makigubat. **6** Iti isusungadda, agbuteng dagiti tattao ken pummusyaw dagiti rupada. **7** Ti panagtarayda ket kasla iti nabileg a mannakigubat; kumalay-atda kadagiti pader a kasla kadagiti soldado; agmarmartsada, aggigiddan ti addangda, ken naurnos dagiti linyada. **8** Awan ti agdidinnuron; agmarmartsa ti tunggal maysa iti dalanna; lumasatda kadagiti sarikedked ket saan a madadael ti linyada. **9** Sipapardasda a mangraut iti siudad, tumarayda kadagiti pader, kumalay-atda kadagiti babbalay, ket sumrekda kadagiti tawa a kasla kadagiti agtatakaw. **10** Agkintayeg ti daga iti sangoananda, agpigerger dagiti langit, simmepnget ti init ken bulan, ken saanen nga agraniag dagiti bituen. **11** Binilin ni Yahweh ti armadana, ta nagadu unay dagiti mannakigubatna ken nabilegda, dagiti agtungtungpal kadagiti bilbilinna. Ta kasta unay a nakabutbuteng ti aldaw ni Yahweh. Siasino ngay koma ti makalasat iti daytoy? **12** Kuna ni Yahweh, "Ngem uray pay ita, agsublikayo kaniak iti amin a pusoyo. Agayunar, agsangit, ken agladingitkayo." **13** Ipakitayo ti sipupuso a panagbabawiyo ken saan laeng nga iti panangray-abyo kadagiti kawesyo, ket agsublikayo kenni Yahweh a Diosyo. Ta naasi ken managparabur isuna, saan a nalaka nga agunget ngem ketdi napnoan iti ayat, ken saannatayo koma a kayat a dusaen. **14** Siasino ngay koma ti makaammo? No ngay agbaliw ti pangngeddengna ket maasian isuna, ken mangted isuna kadagiti bendision, daton a bukbukel ken daton a mainum nga agpaay kenni Yahweh a Diosyo? **15** Pagunienyo ti trumpeta idiay Sion, ken agayunarkayo, ket mangangaykayo iti nasantoan a gimong. **16** Ummongenyo dagiti tattao, mang-angaykayo iti nasantoan a gimong. Ummongenyo dagiti panglakayen, ummongenyo dagiti ubbing, ken dagiti maladaga. Paruarenyo dagiti nobio kadagiti siledda ken paruarenyo dagiti nobia kadagiti siled a pagur-urayanda iti seremonia ti kasar. **17** Agsangit koma dagiti papadi nga agserserbi kenni Yahweh iti nagbaetan ti pagserkan ken ti altar. Kunaenda koma, "O Yahweh, kaasiam dagiti tattaom ket saanmo nga ipalubos a maibabain dagiti tattaom a maiyarig a tawidmo, ket iturayan ida dagiti nasion. Apay nga ibaga dagiti nasion, ayanna ngayen ti Diosda?" **18** Kalpasanna, impakita ni Yahweh ti panangipategna iti dagana ket kinaasianna dagiti tattaona. **19** Insungbat ni Yahweh kadagiti tattaona: "Adtoy, ikkankayo kadagiti bukel, baro nga arak, ken lana. Mapnekkayonto kadagitoy, ken saankonton nga itulok a maibabainkayo kadagiti nasion.

20 Ipanawkonto kadakayo dagiti mangdarup a naggapu iti amianan, ket iturongko ida iti namaga ken langalang a daga. Agturong dagiti akin-sango nga armadada iti baybay iti daya, ken ti akinlikud nga armada iti baybay iti laud. Umalingasawdanto ken sumngawto dagiti bangsitda. Agaramidakto kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag. **21** Saanka nga agbuteng, daga, agragsak ken agrag-oka, ta nagaramid ni Yahweh kadagiti nakakaskasdaaw a banbanag. **22** Saankayo nga agbuteng, dakayo nga atap nga ay-ayup iti tay-ak, ta agtubonto dagiti ruruot iti pagaraban kadagiti let-ang, agbunganto dagiti kaykayo, ket umadunto ti apit kadagiti igos ken ubas. **23** Agragsakayo, tattao ti Sion, ken agrag-okayo kenni Yahweh a Diosyo. Ta pagtuduennanto iti umno a tiempo ket agbayakabak ti tudo para kadakayo, ti tudo iti tiempo ti panagrurusing ken tiempo ti panagregreg iti bulong a kas idi damo. **24** Mapnonto iti trigo dagiti pagirikan, ken aglippiasto dagiti pagkargaan iti baro nga arak ken lana. **25** "Isublikto kadakayo dagiti mula nga inay-aywananyo iti adu a tawen a kinnan dagiti nagsasaruno a pangen dagiti dudon, ti nabileg nga armadak nga imbaonko kadakayo. **26** Mangankayonto iti adu ket mabsogkayo, ken dayawenyo ti nagan ni Yahweh a Diosyo a nagaramid kadagiti nakaskasdaaw kadakayo. Saankonton nga ibabain dagiti tattaok. **27** Maammoanyonto nga addaak iti Israel, ket Siak ni Yahweh a Diosyo, ken awanen ti sabali. Saankonton nga ibabain dagiti tattaok. **28** Iti mabiit, ibukbukkonto ti Espirituk kadagiti amin a lasag, ket agipadtonto dagiti annakyo a lallaki ken babbai. Agtagtagainepto dagiti panglakayenyo, makakitanto iti sirmata dagiti agtutuboyo a lallaki. **29** Kadagidiay nga aldaw, ibukbukkonto met ti Espirituk kadagiti adipen a lallaki ken babbai. **30** Mangipakitaakto kadagiti nakakaskasdaaw iti langit ken iti daga, dara, apuy ken dagiti adigi nga asuk. **31** Sumipngetto ti init ken lumabbaganto ti bulan a kasla iti dara, sakbay a dumteng ti nakabutbuteng unay nga aldaw ni Yahweh. **32** Iti dayta a tiempo, maisalakanto dagiti amin nga umawag iti nagan ni Yahweh. Ta addanto dagiti makalasat idiay Bantay Sion ken idiay Jerusalem, a kas imbaga ni Yahweh, ket makalasatto dagiti pinili ni Yahweh.

3 Pagammoan, iti dayta met laeng a tiempo, inton isublik idiay Juda ken Jerusalem dagiti naitalaw a tattao, **2** ummongekto dagiti amin a nasion, ket paapanek ida iti tanap ni Jehosafat. Ukomekto ida sadiay gapu kadagiti tattaok ken iti tawidko nga Israel nga inwarawarasda kadagiti nasion, ken gapu ta biningay-bingayda ti dagak. **3** Pinagbibinnunotanda dagiti tattaok, insukatda dagiti lallaki kadagiti balangkantis, ken naglakoda iti babai a kasukat ti arak tapno makainumda. **4** Ita, apay a kaungetdak, Tiro, Sidon, ken amin a rehion ti Filistia? Balsendak kadi? Urayno balsendak, ipalak-amkonto a dagus kadakayo ti panangibalesyo. **5** Ta innalayo ti pirak ken balitokko, ket impanyo dagiti napapateg a gamengko kadagiti temployo. **6** Inlakoyo dagiti tattao ti Juda ken Jerusalem kadagiti Griego, tapno maipanawda kadagiti dagada. **7** Ngem kitaenyo, dandanik idan ipanaw kadagiti lugar a nangilakoanyo kadakuada, ket supapakankayonto iti maiparbeng kadakayo. **8** Ilakokto dagiti annakyo a lallaki ken babbai kadagiti ima dagiti tattao ti Juda. Ilakodanto ida kadagiti taga-Saba, iti adayo a nasion. Ta ni Yahweh ti nagsao iti daytoy. **9** Iwaragawagyo daytoy kadagiti nasion: 'Agsaganakayo a makigubat, ummongenyo dagiti nabileg a lallaki, paasitgenyo ida, pagpuestoenyo dagiti amin a mannakigubat. **10** Pitpitenyo dagiti aradoyo tapno agbalin a kampilan ken dagiti kumpayyo tapno agbalin a gayang. Kunaen koma dagiti nakapuy, "Napigsaak." **11** Darasenyo ti umay, dakayo amin a kabangibang a nasion, aguummongkayo.' O Yahweh, paapanem sadiay dagiti nabileg a mannakigubatmo. **12** Agriing koma dagiti nasion ket mapanda idiay tanap ni Jehosafat. Ta agtugawakto sadiay a mangukom kadagiti amin a kabangibang a nasion. **13** Alaenyo dagiti kumpay, ta naluomen ti apit. Umaykayo, pespesenyo dagiti ubas, ta napnon ti pagpespesan ti ubas, agluplupias dagiti pagkargaan, ta kasta unay ti kinadangkesda." **14** Adda iti ariwawa, ariwawa idiay tanap ti Panangukom. Ta asidegen ti aldaw ni Yahweh iti tanap ti Panangukom. **15** Sumipnget ti init ken bulan, saanen nga agraniag dagiti bituen. **16** Agpukkawto ni Yahweh manipud Sion, ken ipigsananto ti timekna idiay Jerusalem. Agkintayegto ti langit ken daga, ngem agbalinto ni Yahweh a kamang dagiti tattaona, ken sarikedked dagiti tattao ti Israel. **17** "Ket maammoanyonto a siak ni Yahweh a Diosyo, nga agnanaed idiay Sion, ti nasantoan a bantayko. Kalpasanna, agbalinto a nasantoan ti Jerusalem, ken awanto ti armada a mangparmek manen kenkuana. **18** Iti dayta nga aldaw, agtedtedto ti nasam-it nga arak kadagiti kabanbantayan, agayusto iti gatas kadagiti turturod, agayusto iti danum kadagiti amin a waig ti Juda, ken agtaudto ti burayok iti balay ni Yahweh ket padanumannanto ti tanap ti Acacia. **19** Agbalinto a langalang ti Egipto, ken agbalinto a disierto ti Edom, gapu iti kinaranggas nga inaramidda kadagiti tattao ti Juda, gapu ta pinapatayda dagiti inosente a tattao idiay daga dagiti tattao ti Juda. **20** Ngem agbiagto ti Juda iti agnanayon, ken agbiagto ti Jerusalem iti tunggal henerasion. **21** Ibaleskonto ti pannakatayda a saanko pay a naibales," ta agnanaed ni Yahweh idiay Sion.

Amos

1 Dagitoy dagiti banbanag maipapan iti Israel a naawat
ni Amos a maysa kadagiti agpaspastor idiay Tekoa
babaen iti paltiing. Naawatna dagitoy a banbanag kadagiti
aldaw a ni Uzzias ti ari ti Juda ken kadagiti aldaw a ti ari
ti Israel ket ni Jereboam a putot a lalaki ni Joas, dua a
tawen sakbay ti ginggined. **2** Kinunana, "Agungor ni Yahweh
idiay Sion; ipigsana ti timekna idiay Jerusalem. Agladingit
dagiti pagpapaaraban dagiti agpaspastor, aglaylay ti tuktok ti
Carmel." **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol
ti Damasco, wenno gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti
pannusa gapu ta inirikda ti Galaad babaen kadagiti landok a
maar-aramat a pag-irik. **4** Mangidissuorakto iti apuy iti balay
ni Hazael ket mapuoranto dagiti sarikedked ti Ben Hadad.
5 Tukkolekto dagiti balunet ti ruangan ti Damasco ken
parmekekto ti tao nga agnanaed idiay Biqat Aven kasta met
ti tao a mangig-iggem iti setro a nagtaud idiay Beteden; dagiti
tattao ti Aram ket maitalawdanto kas balud idiay Kir," kuna ni
Yahweh. **6** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti
Gaza, wenno gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa
gapu ta intalawda a kas balud ti maysa a bunggoy ti tattao
tapno iyawatda ida iti Edom. **7** Mangidissuorakto iti apuy
kadagiti pader ti Gaza ket mapuoranto dagiti sarikedkedna.
8 Dadaelekto ti tao nga agnanaed idiay Asdod ken ti tao
a mangig-iggem iti setro a nagtaud idiay Askelon. Ibaw-
ingkonto ti imak a maibusor iti Ekron, ket matayto dagiti
nabati a Filisteo," kuna ni Yahweh nga Apo. **9** Kastoy ti
kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Tiro, wenno gapu
iti uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta inyawatda
ti maysa a bunggoy ti tattao iti Edom ken sinalungasingda ti
tulagan ti panagkakabsatda. **10** Mangidissuorakto iti apuy
kadagiti pader ti Tiro ket daytoyto ti mangkisap kadagiti
sarikedkedna. **11** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Gapu iti tallo a
basol ti Edom, wenno gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti
pannusa gapu ta kinamatna ti kabsatna babaen iti kampilan
ken saan pulos a naasi. Saan a nagsardeng ti ungetna
ken awan patingga ti pungtotna. **12** Mangidissuorakto iti
apuy idiay Teman ket daytoyto ti mangkisap kadagiti palasio
ti Bozra." **13** Kastoy ti kuna ni Yahweh, "Gapu iti tallo a
basol dagiti tattao ti Amon, wenno gapu iti uppat, saanko
nga ibabawi ti pannusa gapu ta binutiakanda dagiti masikog
a babbai iti Galaad tapno mapalawada dagiti beddengda.
14 Pasgedakto dagiti pader ti Raba ket mapuoranto dagiti
palasio, nga addaan panagpukkaw iti aldaw ti gubat, nga
addaan iti bagyo iti aldaw ti alipugpog. **15** Maitalawto a kas
balud ti arida ken dagiti opisialesna," kuna ni Yahweh.

2 Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti
Moab, wenno gapu iti uppat, saanko nga ibabawi ti
pannusa gapu ta pinuoranna dagiti tulang ti ari ti Edom
agingga a nagbalin nga apug. **2** Mangidissuorakto iti apuy
idiay Moab ket daytoyto ti mangkisap kadagiti sarikedked ti
Keriot. Matayto ti Moab iti maysa nga arimbangaw nga adda
panagpupukkaw ken panaguni iti trumpeta. **3** Dadaelekto
ti ukom nga adda kenkuana ket patayekto amin dagiti
prinsipe a kaduana," kuna ni Yahweh. **4** Kastoy ti kuna
ni Yahweh: "Gapu iti tallo a basol ti Juda, wenno gapu iti
uppat, saanko nga ibabawi ti pannusa gapu ta linaksidda
ti linteg ni Yahweh ken saanda a tinungpal dagiti bilinna.
Dagiti kinaulbodda ti nangiyaw-awan kadakuada a kas iti
dalan a napanan dagiti ammada. **5** Mangidissuorakto iti
apuy idiay Juda ket mapuoranto a mamimpinsan dagiti
sarikedked ti Jerusalem." **6** Kastoy ti kiuna ni Yahweh:
"Gapu iti tallo a basol ti Israel, wenno gapu iti uppat, saanko
nga ibabawi ti pannusa gapu ta inlakoda ti awan basolna
gapu iti pirak ken dagiti agkasapulan gapu iti sangapares a
sandalias. **7** Badbaddekanda ti ulo dagiti marigrigat a kas
iti pangibaddek dagiti tattao iti tapok ti daga; iwalwalinda
ti maidaddadanes. Kakaiddaen ti ama ken ti putotna a
lalaki ti maymaysa a babai ket rugrugitanda ti nasantoan
a naganko. **8** Iti abay ti tunggal altar, agid-idada iti rabaw
dagiti kawes nga inalada a kas salda, ken iti balay ti
Diosda, in-inumenda ti arak dagiti nagmulta. **9** Nupay kasta,
dinadaelko ti Amoreo iti sangoananda, a ti tayagna ket
kas iti tayag dagiti sedro; napigsa a kas kadagiti lugo.
Nupay kasta, dinadaelko ti bungana iti ngato ken dagiti
ramutna iti baba. **10** Inruarkayo pay idiay daga ti Egipto
ken indaldalankayo idiay let-ang iti uppat a pulo a tawen
tapno tagikuaenyo ti daga dagiti Amorreo. **11** Nangpataudak
kadagiti profeta manipud kadagiti annakyo a lallaki ken
kadagiti Nazireo manipud kadagiti agtutuboyo a lallaki. Saan
kadi, tattao ti Israel? —daytoy ti pakaammo ni Yahweh."
12 "Ngem inallukoyyo dagiti Nazireo nga uminum iti arak
ken binilinyo dagiti profeta a saanda nga agipadto. **13**
Kitaenyo, rumekenkayonto a kas iti panangrumek ti maysa a
kariton a napno iti bukbukel iti maysa a tao. **14** Saanto a
makalibas ti tao a napardas; ti tao a nabileg, saannanto
a manayonan ti kinapigsana; ti tao a nasiglat, saananto a
maisalakan ti bagina. **15** Saanto a makatakder ti pumapana;
saanto a makalibas ti tao a napardas nga agtaray; ti tao a
nakakabalio ket saananto a maisalakan ti bagina. **16** Uray
dagiti katuredan a mannakigubat ket agtarayto a lamolamo
iti dayta nga aldaw—daytoy ti pakaammo ni Yahweh."

3 Dakayo a tattao ti Israel, denggenyo daytoy a sao nga
imbalikas ni Yahweh maibusor kadakayo, maibusor
iti sibubukel a pamilia nga inruarko iti daga ti Egipto, **2**
dakayo laeng ti pinilik manipud kadagiti amin a pamilia iti
daga. Isu a dusaenkayonto gapu iti amin a nagbasolanyo.
3 Agkuyog kadi a magna ti dua a tao no saanda a
nagtulag? **4** Agngernger kadi ti leon idiay kabakiran no
awan biktimana? Agngernger kadi ti urbon a leon idiay
rukibna no awan nakemmegna? **5** Matiliw kadi ti billit iti
palab-og nga adda iti daga no awan iti appan a naikabil
para iti daytoy? Agpangato kadi ti silo manipud iti daga
no awan nasiloanna? **6** No aguni ti trumpeta iti maysa
a siudad, saan kadi nga agtigerger dagiti tattao? Umay
kadi ti didigra iti maysa a siudad no saan nga inyeg ni
Yahweh daytoy? **7** Awan duadua a saan nga agtignay
ni Yahweh nga Apo no saanna pay nga impakaammo ti
panggepna kadagiti adipenna a profeta. **8** Nagngernger ti
leon; siasino ti saan nga agbuteng? Nagsao ni Yahweh nga
Apo; siasino ti saan a mangipadto? **9** Iwaragawagyo daytoy
kadagiti sarikedked idiay Asdod, ken kadagiti sarikedked
idiay daga ti Egipto; ibagayo: "Aguummongkayo kadagiti
banbantay ti Samaria ket kitaenyo ti dakkel a riribok
nga adda kenkuana ken ti pannakaidadanes nga adda
kenkuana. **10** Gapu ta saanda nga ammo ti agaramid iti
nalinteg"—daytoy ti imbaga ni Yahweh—"Agur-urnongda iti
kinaranggas ken pannakadadael kadagiti sarikedkedda." **11**

Isu a kastoy ti ibagbaga ni Yahweh nga Apo: “Palawlawanto ti kabusor ti daga. Rebbaenanto dagiti sarikedkedmo ken samsamannanto dagiti sarikedkedmo.” **12** Kastoy ti kuna ni Yahweh: “Kas iti panangispal ti agpaspastor iti dua laeng a saka wenno maysa a lapayag manipud iti ngiwat iti leon kastanto met iti pannakaispal dagiti Israelita nga agnanaed iti Samaria, ket ti suli laeng iti sofa wenno maysa laeng a pidaso ti ap-ap ti kama ti maisalbarda.” **13** Dumngegkayo ken agsaksikayo maibusor iti balay ni Jacob —kastoy ti impakaammo ti Apo a Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin. **14** “Ta iti aldaw a dusaek ti basbasol ti Israel, dusaekto met dagiti altar ti Betel. Maputedto dagiti sara ti altar ket matnagto dagitoy iti daga. **15** Dadaelekto ti balay a pagtataenganda iti panawen iti lam-ek ken ti balayda iti kalgaw. Madadaelto dagiti balay a marfil, ken mapukawto dagiti dadakkel a babbalay,” —daytoy ti imbaga ni Yahweh.

4 Denggenyo daytoy a sao, dakayo a baka iti Basan, dakayo nga adda iti bantay ti Samaria, dakayo a mangidaddadanes kadagiti marigrigat, dakayo a mangparparigat kadagiti agkasapulan, dakayo a mangibagbaga kadagiti assawayo a lalaki, “Iyegandakami ti mainum.” **2** Nagsapata ni Yahweh nga Apo babaen iti kinasantona: “Kitaenyo, dumtengto kadakayo dagiti aldaw nga alaendakayto babaen kadagiti kaw-it ken dagiti nabati kadakayo babaen kadagiti banniit. **3** Rumuarkayonto babaen kadagiti rengngat iti pader ti siudad, tunggal maysa kadakayo ket rumuarto kadagitoy ket maitappuakkayonto iti Harmon —daytoy ti imbaga ni Yahweh.” **4** “Mapankayo idiay Betel ket ipapasyo ti agbasol, mapankayo idiay Gilgal ket paadoenyo dagiti basbasolyo. Iyegyo dagiti datunyo iti tunggal agsapa, dagiti apagkapulloyo iti tunggal maikatlo nga aldaw. **5** Mangidatagkayo iti tinapay a kas sagut a panagyaman; iparammagyo dagiti daton a nagtaud iti nakemyo; ipablaakyo dagitoy, gapu ta daytoy ti pagragsakanyo, dakayo a tattao ti Israel—daytoy ti imbaga ni Yahweh nga Apo. **6** “Inyegko kadakayo ti panagbisin iti amin a siudadyo ken kinakurang ti tinapay iti amin a lugaryo. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbaga ni Yahweh.” **7** “Saanko pay a pinagtudo idi panawen nga adda pay iti tallo a bulan sakbay iti panagaapit. Pinagtudok iti maysa a siudad, ngem saanko a pinagtudo ti dadduma siudad. Maysa a paset iti daga ti natudoan, ngem ti paset ti daga a saan a natudoan ket nagtikag. **8** Nagakar akar ti dua wenno tallo a siudad iti sabali a siudad tapno uminum, ngem saanda a napnek. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbaga ni Yahweh.” **9** “Pinarigatkayo gapu iti panaglaylay ken buot. Inibus dagiti dudon ti amin a minuyonganyo, dagiti kaubasanyo, dagiti kayoyo nga igos ken dagiti kayoyo nga olibo. Ngem saankayo a nagsubli kaniak— daytoy ti imbaga ni Yahweh.” **10** Nangiyegak iti didigra kadakayo a kas iti inaramidko idiay Egipto. Pinatayko dagiti agtutuboyo a lalaki babaen iti kampilan, intalawko dagiti kabalioyo, impaalingasawko ti buyok iti kampoyo ket dimanun kadagiti agungyo. Ngem saankayo a nagsubli kaniak— daytoy ti imbaga ni Yahweh.” **11** “Pinarmekko dagiti siudadyo a kas idi pinarmek ti Dios ti Sodoma ken Gomora. Kayariganyo ti sumsumged a bislak a naikkat iti apoy. Ngem saankayo a nagsubli kaniak —daytoy ti imbaga ni Yahweh.” **12** Ngarud, nakabutbuteng ti aramidekto kadakayo, tattao ti Israel; ken gapu ta nakabutbuteng ti aramidekto kadakayo, agsaganakayo a sumango iti Diosyo, tattao ti Israel! **13** Kitaenyo, ti nangaramid kadagiti bantay isuna met lang ti nangparsua ti angin, ipakpakaammona ti kapanunotanna kadagiti tattao, pagbalbalinenna a sipnget ti aldaw ken agbadbadek kadagiti nangangato a disso iti daga.” Yahweh, Dios a mannakabalin amin ti naganna.

5 Denggenyo daytoy a sao nga idungdung-awko kadakayo, balay ti Israel. **2** Natuangen ti birhen nga Israel; saanto isuna a bumangonen; nabaybay-an isuna iti mismo a dagana; awan iti mangbangon kenkuana. **3** Ta kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo: “Ti siudad a rimmuar nga addaan iti sangaribo ket sangagasutto laeng ti mabati ken ti rimmuar nga addaan iti sangagasut ket sangapulonto laeng ti mabati iti balay ti Israel.” **4** Gapu ta kastoy ti kuna ni Yahweh iti balay ti Israel: “Sapulendak ket agbiagkayo! **5** Saanyo a sapulen ti Betel; wenno sumrek iti Gilgal; saankayo a mapan iti Beerseba. Gapu ta awan duadua a maitalawto a kas balud ti Gilgal, ket agladingitto ti Betel. **6** Sapulenyo ni Yahweh ket agbiagkayo, Amangan no sumgiab isuna a kas apuy iti balay ni Jose. Mangibusto daytoy, ket awanto iti mangiddep iti daytoy iti Betel. **7** Pagbalbalinen dagidiay a tattao a nasaem a banag ti hustisia ket ibelbellengda iti daga ti kinalinteg!” **8** Inaramid ti Dios ti Pleyades ken Orion; pagbalbalinenna nga agsapa ti sipnget; pagbalbalinenna a rabii ti aldaw ken ay-ayabanna ti danum iti baybay ket ibuybuyatna iti rabaw ti daga. Yahweh ti naganna! **9** Iiyegna ti apagdarikmat a pannakadadael kadagiti nabileg tapno dumteng ti pannakadadael kadagiti sarikedked. **10** Kabusbusorda ti siasinoman a mangilinlinteg kadakuada sadiay ruangan ti siudad, ken gurguraenda ti siasinoman nga agibagbaga iti pudno. **11** Gapu ta ibaddebaddekyo dagiti marigrigat ken al-alaenyo dagiti trigoda, uray man no nagpatakderkayo kadagiti balay a naaramid iti bato, saankayonto nga agnaed sadiay. Nagpipintas ti kaubasanyo ngem saanyonto a mainum ti arak a naggapu kadagitoy. **12** Gapu ta ammok ti kaadu dagiti panagsalungasingyo ken ti kadakkel dagiti basbasolyo— dakayo a mangparparigat ti nalinteg, umaw-awat iti pasuksok ken mangiwalwalin kadagiti agkasapulan sadiay ruangan ti siudad. **13** Isu nga agulimek ti siasinoman a nanakman iti kasta a tiempo, ta dayta ket tiempo ti kinadakes. **14** Sapulenyo ti naimbag, saan a ti dakes tapno agbiagkayo. Ket ni Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin ket addanto kadakayo a kas kunkunayo. **15** Guraenyo ti dakes, ayatenyo ti naimbag, ipasdekyo ti hustisia idiay ruangan iti siudad. Nalabit a maasianto ni Yahweh, ti Dios a mannakabalin amin, kadagiti nabati a kaputotan ni Jose. **16** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh nga Apo, ti Dios a mannakabalin amin: “Addanto panagdung-aw iti amin a plasa, ket ibagadanto iti amin a kalsada, ‘Asi pay! Asi pay! Ayabandanto dagiti mannalon nga agdung-aw ken dagiti dumudung-aw tapno agdung-aw. **17** Addanto iti panagdung-aw iti amin a kaubasan ta lumabasakto iti tengngayo,” kuna ni Yahweh. **18** Kakaasikayo a mangtartarigagay ti aldaw ni Yahweh! Apay a tartarigagayanyo ti aldaw ni Yahweh? Sipngetto dayta nga aldaw, saan a lawag. **19** Kas iti tao nga itartarayana ti leon ket adda ti oso a masabatna, wenno simrek iti balay, insadagna ti imana iti diding ket kinagat isuna iti uleg. **20** Saankadi a sipngetto ti aldaw ni Yahweh, saan a lawag? Nalidem ken nasipnget? **21** “Kagurgurak ken karurodko dagiti piestayo, saanak a maragragsakan

kadagiti napasnek a panaguummongyo. **22** Uray man no idatonyo kaniak dagiti daton a maipuor ken dagiti sagut a bukbukkel, saankonto nga awaten dagitoy, wenno taliawen dagiti pinalukmegyo nga ayup nga idatagyo kas daton a pannakilangen. **23** Isardengyo ti ariwawa dagiti kantayo; saanko a denggen ti uni dagiti arpayo. **24** Palubosanyo ketdi nga agayus ti hustisia a kas iti danum, ken ti kinalinteg a kas iti kankanayon nga agay-ayus a karayan. **25** Inyegandak kadi kadagiti sakripisio ken daton iti let-ang bayat iti uppat a pulo a tawen, balay ti Israel? **26** Itag-ayonto ni Sakkut a kas ariyo ken ni Kaiwan a bituen a diosyo—dagiti didiosen nga inaramidyo para kadagiti bagbagiyo. **27** Ngarud, italawkayonto a kas balud iti labes ti Damasco," kuna ni Yahweh, Dios a mannakabalin amin ti naganna.

6 Asi pay dagiti nanam-ay idiay Sion ken dagiti natalged iti katurturodan a pagilian ti Samaria, dagiti mabigbigbig a lallaki iti kangrunaan kadagiti nasion, a pagpatpatulongan ti balay ti Israel! **2** Ibagbaga dagiti mangidadaulo kadakayo, "Mapankayo idiay Calne ket kitaenyo; manipud sadiay, mapankayo idiay Hamath, ti dakkel a siudad; kalpasanna, sumalogkayo idiay Gat a lugar dagiti Filisteo. Nasaysayaat kadi dagidiay ngem ti dua a pagarianyo? Nalawlawa kadi ti beddengda ngem ti beddengyo? **3** Asi pay dagiti mangitantantan iti aldaw ti didigra ken mangpapaasideg iti trono ti kinaranggas. **4** Agid-iddada kadagiti kama a naaramid babaen iti marfil ken agul-uldagda kadagiti sofada. Sidsidaenda ti karne dagiti urbon a karnero manipud iti arban ken ti karne dagiti baka a nagappu iti kulungan. **5** Agkankantada iti minamaag a kanta iti tokar ti arpa; agim-imbentoda kadagiti instrumento a kas iti inaramid ni David. **6** Agin-inomda iti arak kadagiti mallukong ken sapsapoanda dagiti bagbagida kadagiti kanginaan a lana, ngem saanda nga agladingit iti pannakadadael ni Jose. **7** Isu a maitalawdan a kas balud a kadua dagiti umuna a maitalaw, ket sumardengton dagiti parambak dagiti agul-uldag. **8** Siak, nga Apo a ni Yahweh, ti nangisapata iti daytoy— daytoy ti imbaga ni Yahweh nga Apo, ti Dios a mannakabalin amin: "Kagurgurak ti kinapalangguad ni Jacob; kagurgurak dagiti sarikedkedna. Ngarud, iyawatkonto ti siudad ken amin nga adda iti daytoy." **9** Ket mapasamakto a no adda iti nabati a sangapulo a tao iti maysa a balay, mataydanto amin. **10** No umay ti kabagian ti maysa tao a mangala kadagiti bangkayda— ti tao a mangpuor kadagiti bangkay kalpasan nga irruarna dagitoy manipud iti balay— no ibagana iti tao nga adda iti uneg ti balay, "Adda kadi kaduam?" Ket no ibaga dayta a tao, "Awan", ket ibagananto, "Agulimekka, ta masapul a saanta nga ibalikas ti nagan ni Yahweh." **11** Ta kitaenyo, mangtedto ni Yahweh iti bilin, ket marumekto ti dakkel a balay kasta met ti bassit a balay. **12** Makataray kadi dagiti kabalio kadagiti kabatbatoan a deraas? Pagaradoen kadi iti maysa a tao ti baka sadiay? Ngem pinagbalinyo a sabidong ti hustisia ken pinagbalinyo a napait ti bunga ti kinalinteg. **13** Dakayo nga agragragsak gapu ta sinakopyo ti Lodebar, nga ibagbagayo, "Saankadi a pinarmekmi ti Karnaim babaen iti bukodmi a pigsa?" **14** "Ngem kitaenyo, mangibangonakto iti maysa a nasion maibusor kadakayo, balay iti Israel"—daytoy ti imbaga ni Yahweh nga Apo, a Dios a mannakabalin-amin. "Parigatendakayonto manipud iti Lebo Hamat agingga iti waig ti Araba."

7 Kastoy ti impakita ni Yahweh kaniak. Pagammoan, nangpataud isuna iti pinangen a dudon idi mangrugi nga agrusing dagiti mula, ket pagammoan, daytoy ti nabatbati a mula kalpasan a naapiten ti bingay ti ari. **2** Kalpasan nga inibus dagiti dudon dagiti mula iti daga, kinunak, "Apo a Yahweh, pangaasim ta mamakawanka; kasano a makalasat ni Jacob? Ket nagbassit unay isuna." **3** Imbabawi ni Yahweh ti maipapan iti daytoy. "Saanto a mapasamak daytoy," kinunana. **4** Kastoy ti impakita ni Yahweh nga Apo kaniak: Pagammoan, nangayab ti Apo a ni Yahweh iti apuy tapno mangukom. Minagaan daytoy ti nalawa ken nauneg a danum nga adda iti uneg ti daga ken manguram pay koma iti daga. **5** Ngem kinunak, "Apo a Yahweh, pangaasim ta saanmo nga aramiden dayta; kasano a makalasat ni Jacob? Ket nagbassit unay isuna." **6** Imbabawi ni Yahweh ti maipanggep iti daytoy, "Uray daytoy ket saanto a mapasamak," kinuna ni Yahweh nga Apo. **7** Kastoy ti impakitana kaniak: Pagammoan, nagtakder ti Apo iti abay ti pader, nga adda iggemna a tinnag. **8** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Amos, ania ti makitkitam?" Kinunak, "Maysa a tinnag." Ket kinuna ti Apo, "Agikabillakto iti tinnag kadagiti tattaok nga Israel. Saankonto ida nga ispalenen. **9** Madadaelto dagiti nangangato a disso ni Isaac, madadaelto dagiti nasantoan a disso ti Israel, ket tumakderakto nga addaan iti kampilan maibusor iti balay ni Jeroboam. **10** Kalpasana, nangipatulod ni Amasias a padi ti Betel iti maysa a mensahe kenni Jeroboam nga ari ti Israel: "Nagpanggep ni Amos maibusor kenka iti tengnga ti balay ti Israel. Saan a maibturan ti daga ti amin a saona. **11** Ta kastoy ti imbaga ni Amos: 'Matayto ni Jeroboam babaen iti kampilan ken awan duadua a maitalawto a kas balud ti Israel iti lugar nga adayo iti dagana." **12** Kinuna ni Amasias kenni Amos, "Profeta, pumanawka, agsublika idiay daga ti Juda, ket manganka sadiay iti tinapay ken agipadtoka sadiay. **13** Ngem saankan nga agipadto ditoy Betel gapu ta daytoy ket santuario ti ari ken balayna." **14** Ket kinuna ni Amos kenni Amasias, "Saanak a profeta wenno putot iti maysa a profeta. Agpaspastorak iti arban ken agay-aywanak kadagiti kayo a sikamoro. **15** Ngem innalanak ni Yahweh iti panagpaspastorko iti arban ket kinunana kaniak, 'Mapanka agipadto kadagiti tattaok nga Israelita.' **16** Ita denggem ti sao ni Yahweh. Ibagbagam, 'Saanka nga agipadto maibusor iti Israel, ken saanka nga agsao maibusor iti balay ni Isaac.' **17** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh: 'Agbalinto a balangkantis iti siudad ti asawam; matayto dagiti putotmo a babbai ken lallaki babaen iti kampilan; marukod ken mabingay-bingayto ti dagam; mataykanto iti narugit a daga, ken awan duadua a maitalawto a kas balud ti Israel manipud iti dagana."

8 Daytoy ti impakita ni Yahweh nga Apo kaniak. Pagammoan, adda sangabasket a naluom a prutas! **2** Kinunana, "Ania ti makitkitam Amos?" Kinunak, "Sangabasket a naluom a prutas." Ket kinuna ni Yahweh kaniak, "Dimtengen ti panungpalan para kadagiti tattaok nga Israel; saanko idan nga ispalen. **3** Agbalinto a dung-aw dagiti kanta iti templo. Iti dayta nga aldaw"—daytoy ti imbaga ni Yahweh nga Apo— "Adunto dagiti bangkay, ipuruakdanto ida iti tunggal disso a siuulimek!" **4** Denggenyo daytoy, dakayo a mangibadbaddek kadagiti agkasapulan ken mangpappapanaw kadagiti napanglaw iti daga. **5** Kunada, "Kaano a malpas ti luttuad tapno makalakokami manen iti bukbukel? Ken kaano a malpas ti Aldaw ti Panaginana

tapno makalakokami iti trigo? Kissayanmi ti timbangna ket ilakomi iti nangina, a kas iti panangsaormi babaen kadagiti nakusit a pagtimbangan, **6** tapno mailakomi ti awan serserbina a trigo ket magatangmi ti marigrigat babaen iti pirak, ken magatangmi ti agkasapulan babaen iti sangapares a sandalias." **7** Nagsapata ni Yahweh babaen iti kinamanagpannakkel ni Jacob, "Awan duadua a saankonto a malipatan ti aniaman kadagiti aramidda." **8** Saan kadi nga aggingginedto ti daga gapu iti daytoy, ken agladingitto ti amin nga agnanaed iti daytoy? Ngumatonto amin daytoy a kas iti Karayan ti Nilo, agkintayeg ket lumnedto manen a kas iti karayan ti Egipto. **9** "Mapasamakto daytoy iti dayta nga aldaw"—daytoy ti imbaga ni Yahweh nga Apo—"a palinnekekto ti init iti tengnga ti aldaw ken pagbalinekto a nasipnget ti daga iti aldaw. **10** Pagbalinekto a panagdudung-aw dagiti piestayo ken sangsangit ti amin a kantayo. Pagkawesenkayonto amin iti nakersang a lupot ken makalbonto amin ti tunggal ulo. Pagbalinekto dayta nga aldaw a kas iti panangdung-aw para iti kakaisuna nga anak a lalaki ken maysa a nasaem nga aldaw agingga iti kamaudianan. **11** Kitaem, umadanin dagiti aldaw"—daytoy ti imbaga ni Yahweh nga Apo—"inton iyegko ti panagbisin iti daga, saan a panagbisin iti tinapay, wenno pannakawaw iti danum, ngem pannakawaw iti panagdengngeg kadagiti sasao ni Yahweh. **12** Agalla-alladanto manipud iti maysa a baybay a mapan iti sabali a baybay; agtaraydanto manipud iti amianan agingga iti daya a mangsapul ti sao ni Yahweh, ngem saandanto a masarakan daytoy. **13** Iti dayta nga aldaw, matalimudawto dagiti napipintas a birhen ken dagiti babbaro gapu iti pannakawaw. **14** Dagiti agsapsapata iti basol ti Samaria a kunada, 'Iti nagan ti dios ti Dan' ken, 'Iti nagan ti dios ti Beerseba'—matuangdanto ket pulos a saandanto a makabangonen."

9 Nakitak ti Apo nga agtaktakder iti abay ti altar, ket kinunana, "Pang-orem ti tuktok dagiti adigi tapno magunggon dagiti pundasion. Burakem dagitoy iti rabaw dagiti uloda ket patayekto dagiti natda kadakuada babaen iti kampilan. Awanto ti makapanaw kadakuada, awanto ti makalibas kadakuada. **2** Uray no agkalida nga umuneg iti sheol, alaento ida ti imak sadiay. Uray no umulida iti langit, ibabakto ida. **(Sheol h7585)** **3** Uray no aglemmengda iti tuktok ti Carmel, birukekto ida ket alaek ida. Uray no aglemmengda iti imatangko iti lansad ti baybay, bilinekto ti uleg sadiay ket kagatennanto ida. **4** Uray no maitalawdanto a kas balud, nga adda dagiti kabusorda iti sangoananda, bilinekto ti kampilan sadiay ket patayennanto ida. Imatmatkonto dagiti matak kadakuada para iti pagdaksan saan a pagsayaatan." **5** Ti Apo a Yahweh a mannakabalin amin, sagidenna ti daga ket marunaw daytoy; agladingit ti amin nga agnanaed iti daytoy; ngumatonto ti amin a kas iti Karayan ken lumnedto manen a kas ti Karayan ti Egipto. **6** Isuna ti nangaramid kadagiti siledna idiay langit, ti nangipasdek ti tangatangna iti ngatoen ti daga. Aw-awaganna ti danum iti baybay, ket ibuybuyatna dagitoy iti rabaw ti daga, Yahweh ti naganna. **7** "Saankayo kadi a kas kadagiti tattao ti Etiopia kaniak, tattao ti Israel?"—daytoy ti imbaga ni Yahweh. Saan kadi nga inruarko ti Israel manipud iti daga ti Egipto, dagiti Filisteo manipud iti Creta, ken dagiti taga-Aram manipud iti Kir? **8** Kitaenyo, kitkitaen ti Apo a Yahweh ti managbasol a pagarian, ket dadaelekto daytoy iti rabaw ti daga, ngem saankonto a dadaelen amin ti balay ni Jacob —daytoy ti imbaga ni Yahweh." **9** "Kitaem, mangtedakto iti bilin, ket yakayakekto ti balay ti Israel kadagiti amin a pagilian a kas iti panangyakayak ti maysa a tao kadigiti bukbukel, tapno saan a matinnag iti daga ti kabassitan a bato. **10** Amin dagiti managbasol kadagiti tattaok ket matayto babaen iti kampilan, dagiti mangibagbaga, 'Saannatayonto a kamakamen wenno sabaten ti didigra.'" **11** "Iti dayta nga aldaw, bangonekto ti tolda ni David a natuang ket serraakto dagiti siwangna. Bangonekto dagiti nadadael a pasetna ken ipatakderkonto manen daytoy a kas idi nagkauna nga al-aldaw. **12** Iti kasta ket tagikuaenda ti nabati ti Edom ken amin a nasion a naawagan iti naganko —daytoy ti imbaga ni Yahweh a mangar-aramid iti daytoy." **13** "Kitaenyo, dumtengto dagiti aldaw" —Daytoy ti imbaga ni Yahweh— "Inton unaan ti agar-arado ti gumagapas, ken unaan ti para pespes ti ubas ti agmulmula ti bukel. Agtedtedto dagiti bantay iti nasam-it nga arak ken agayusto dagitoy iti amin a turod. **14** Isublikto dagiti tattaok nga Israel manipud iti pannakaibaludda. Bangonendanto dagiti nadadael a siudad ket agnaedda kadagitoy, agmuladanto kadagiti kaubasan ket inumendanto ti arak manipud kadagitoy, ken agmuladanto kadagiti minuyongan ket kanendanto ti prutas manipud kadagitoy. **15** Imulakto ida iti dagada, ket saandanton a maparut iti uray kaanoman manipud iti daga nga intedko kadakuada," kuna ni Yahweh a Diosyo.

Obidias

1 Ti Sirmata ni Obadias. Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh
nga Apo maipanggep iti Edom: Nakangngegkami iti
maysa a damag a naggapu kenni Yahweh, ket adda ti
maysa a mangibabaet a naibaon kadagiti nasion a kunana,
"Agtignay kayo, intayo gubaten isuna". **2** Dumngegka,
pagbalinenka a kabassitan kadagiti nasion, ket kastanto unay
iti pannakalaismo. **3** Inallilawnaka ti kinapannakkel ti pusom,
sika nga agnanaed iti nagbabaetan ti bato, iti nakangatngato
a pagtaengam, sika a mangibagbaga dita pusom, "Siasinonto
ngay ti mangipababa kaniak iti daga?" **4** Numan pay
nangato ti panagtayabmo a kas iti agila, ken numan pay
naiyaramid ti umokmo iti ayan dagiti bituen, ipababakanto
manipud sadiay, kuna ni Yahweh. **5** No immay dagiti
agtatakaw kenka, no immay dagiti agtatakaw iti rabii, (anian
a pannakadadaelmo koma!), saan kadi a ti laeng takawenda
ket ti kapkapnekanda? Ket no immay kenka dagiti agburburas
iti ubas, saan kadi nga agibatida iti sumagmamano? **6**
Anian a pannakasamsam dagiti sanikua ni Esau, ken
pannakaduktal kadagiti ilemlemmengna a kinabaknang! **7**
Amin dagiti lallaki a nakikadua kenka, ituloddakanto iti ayan
ti beddeng. Inallilawdaka dagiti lallaki a nakikapia idi kenka,
ket pinarmekdaka. Nangaramid iti palab-og iti babaem
dagiti tattao a nangan iti tinapaymo. Awan iti pannakaawat
kenkuana. **8** Kuna ni Yahweh, apay ti kunam, saankonto a
dadaelen dagiti masirib a lallaki a naggapu iti Edom, ken
saanko a pukawen ti pannakaawat manipud iti bantay ni
Esau?". **9** "Ket mapukawanto iti namnama dagiti nasisiglat a
lallaki nga adda kenka Teman, iti kasta ket maisina ti tunggal
lalaki manipud iti bantay ni Esau babaen iti namimpinsan a
pannakapapatay. **10** Gapu iti kinaranggas a napasamak iti
kabsatmo a ni Jacob, maibabainkanto iti kasta unay, ket
mapukawkanto iti agnanayon. **11** Iti aldaw nga agtaktakderka
a nakayakay, iti aldaw nga intalaw dagiti gangannaet ti
kinabaknangna, ken simrek dagiti gangannaet kadagiti
ruanganna, ken nagbibinnunotanda ti Jerusalem, kasla ka a
maysa kadakuada. **12** Ngem saanka koma a nagragsak iti
aldaw ti kabsatmo, iti aldaw iti kinadaksanggasatna, ken
saanka koma a nagrag-o iti aldaw a pannakadadael dagiti
tattao ti Juda; saanka koma a nagparammag iti aldaw a
nagsagsagabada. **13** Saanka koma a simrek iti ruangan
dagiti tattaok iti aldaw a pannakadidigrada; saanka koma a
naragsakan iti panaglidayda iti aldaw iti panagrigrigatda,
saanmo koma a tinakaw dagiti kinabaknangda iti aldaw a
pannakadadaelda. **14** Ken saanka koma a nagtakder iti
nagsasangalan dagiti kalsada tapno tiliwen dagiti nakalibas a
tattaona; ken saanmo koma nga impaima dagiti nakalasat a
tattaona kadagiti kabusorda iti aldaw iti panagsagsagabada.
15 Ta asidegen ti aldaw ni Yahweh kadagiti amin a nasion.
No ania ti inaramidmo, maaramidto met kenka. Dagiti
aramidmo ket agsublinto metlaengkenka. **16** Gapu ta kas
iti panagbartekmo iti nasantoan a bantayko, kasta met
nga aminto dagiti nasion ket saanto nga agsardeng iti
panaginomda. Aginom ken agtilmondanto, a kasla la saanda
pulos a nagbiag. **17** Ngem idiay Bantay Sion, addanto dagiti
makalibas, ket agbalinto a nasantoan daytoy; ket tagikuaento
manen ti balay ni Jacob dagiti bukodda a sanikua. **18**
Agbalinto nga apuy ti balay ni Jacob, ket agbalinto a gil-
ayab ti balay ni Jose, ken agbalinto a garami ti balay ni
Esau, ket puorandanto ida, ket mauramdanto. Awanto ti
makalasat kadagiti adda iti balay ni Esau, ta daytoy ti
imbaga ni Yahweh. **19** Ket tagikuaento dagiti naggapu idiay
Negeb ti bantay ni Esau, ken dagiti naggapu iti Shepelah ket
tagikuaendanto ti daga dagiti Filisteo; ken tagikuaendanto ti
daga ti Efraim, ken ti daga ti Samaria; ket tagikuaento met ti
Benjamin ti Gilead. **20** Dagiti naipanaw a balud manipud
kadagiti tattao ti Israel ket tagikuaendanto ti daga ti Canaan
agingga idiay Sarepat. Ket dagiti naipanaw a nagbalin
a balud manipud Jerusalem nga adda idiay Sepharad,
tagikuaendanto dagiti siyudad iti Negeb. **21** Sumang-atto
idiay bantay Sion dagiti mangispal tapno ukomenda ti bantay
ni Esau, ket agbalinto a kukua ni Yahweh ti pagarian.

Jonas

1 Ita, ti sao ni Yahweh ket immay kenni Jonas nga anak a
lalaki ni Amittai, kinunana, **2** "Agrubbuatka ket mapanka
idiay Nineve, ti dakkel a siudad ket agsaoka ti maibusor
iti daytoy, gapu ta dimmanon kaniak ti kinadakesda." **3**
Ngem nagrubbuat ni Jonas a mapan idiay Tarsis tapno
itarayanna ti imatang ni Yahweh. Simmalog isuna idiay
Joppe ket nakasarak iti barko nga agturong idiay Tarsis.
Binayadanna ngarud ti pletena ket naglugan iti barko tapno
kumuyog kadakuada nga agturong idiay Tarsis, adayo
iti imatang ni Yahweh. **4** Ngem imbulos ni Yahweh ti
napigsa nga angin iti taaw ket nagbalin daytoy a napigsa a
bagyo. Nganngani marba ti barko. **5** Nagbuteng unay dagiti
tripulante ket immawag ti tunggal lalaki iti bukodna a dios.
Impurruakda dagiti karga ti barko iti taaw tapno lumag-an
daytoy. Ngem adda ni Jonas iti kaunegan a kadsaaran ti
barko ken agid-idda sadiay a narnekan ti turogna. **6** Isu
nga immay ti kapitan kenkuana ket kinunana, Ania ti ar-
aramidem, matmaturog? Bumangonka! Awagam ti diosmo!
Bareng no makitanatayo ti diosmo ket saantayo a matay." **7**
Kinunada iti tunggal maysa, "Umaykayo, agbibinnunottayo,
tapno maammoantayo no siasino ti nakaigapuan daytoy
dakes a mapaspasamak kadatayo." Isu a nagbibinnunotda
ket nabunot ti nagan ni Jonas. **8** Ket kinunada kenni
Jonas, "Pangaasim ta ibagam kadakami no siasino ti
nakaigapuan daytoy dakes a mapaspasamak kadatayo. Ania
ti trabahom ken sadino ti naggapuam? Ania ti pagiliam ken
ania a puli ti nagtaudam?" **9** Kinuna ni Jonas kadakuada,
"Maysaak a Hebreo; ket agbutengak kenni Yahweh, ti Dios
ti langit, a nangaramid iti taaw ken ti daga." **10** Ad-adda
ngarud a nagbuteng dagiti lallaki ket kinunada kenni Jonas,
"Ania daytoy nga inaramidmo?" Ta ammo dagiti lallaki nga
itartarayanna ti imatang ni Yahweh, gapu ta imbagana
kadakuada. **11** Ket kinunada kenni Jonas, "Ania ti rumbeng
nga aramidenmi kenka tapno agtalna ti taaw kadatayo?" Ta
ad-adda a dimmawel ti taaw. **12** Kinuna ni Jonas kadakuada,
"Bagkatendak ket ipurruakdak iti taaw. Ket agkalmanto ti
taaw kadakayo, ta ammok a gapu kaniak a mapaspasamak
daytoy napigsa a bagyo." **13** Nupay kasta, naggaud ti
kasta unay dagiti lallaki tapno makasublida iti daga, ngem
saanda a maaramid daytoy gapu ta ad-adda a dumawdawel
ti taaw a maibusor kadakuada. **14** Ngarud, immawagda
kenni Yahweh ket kinunada, "Agpakpakaasikami kenka
Yahweh, agpakpakaasikami kenka, saanmo nga ipalubos a
mataykami maigapu iti biag daytoy a lalaki, ken saanmo nga
ipabasol kadakami ti ipapatayna, gapu ta sika, Yahweh,
inaramidmo laeng ti makaay-ayo kenka." **15** Binagkatda
ngarud ni Jonas ket impuruakda iti taaw, ket nagsardeng
ti kinadawel ti taaw. Ket kasta unay ti buteng dagiti lallaki
kenni Yahweh. **16** Nangidatagda iti daton kenni Yahweh ken
nagsapatada. **17** Ita, nangisagana ni Yahweh iti dakkel nga
ikan a mangalun-on kenni Jonas ket adda ni Jonas iti tian ti
ikan iti tallo nga aldaw ken tallo a rabii.

2 Kalpasanna, nagkararag ni Jonas kenni Yahweh a
Diosna iti kaaddana iti tian ti lames. **2** Kinunana,
"Immawagak kenka O Yahweh maipanggep iti pakariribukak
ket sinungbatannak; manipud iti tian ti sheol, nagpatulongak!
Nanggegmo ti timekko. **(Sheol h7585)** **3** Intapuaknak
iti kaadalman, iti lansad ti taaw, ket nalawlawak iti
danum; sinabbuagandak dagiti dalluyonmo. **4** Ket kinunak,
'Napagtalawak manipud iti imatangmo; kasano a makitak
manen ti nasantoan a templom?' **5** Linapunosnak ti danum
a mangala ti biagko; linawlawnak ti kaadalman; naibalkot iti
ulok ti ruot ti taaw. **6** Bimmabaak kadagiti puon dagiti bantay;
naibalunet ti daga kaniak iti agnanayon. Ngem inyaonmo ti
biagko manipud iti abot, O Yahweh, a Diosko! **7** Idi kimmapuy
ti kararuak, nalagipka O Yahweh; ket dimmanon ti kararagko
kenka, iti nasantoan a templom. **8** Dagiti dumdumngeg
kadagiti awan serserbina a dios ket inlaksidda ti kinapudnom
kadakuada. **9** Ngem para kaniak, agidatonak kenka nga
addaan panangiyebkas ti panagyaman; Tungpalekto no ania
ti insapatak. Aggapu kenni Yahweh ti pannakaisalakan!" **10**
Ket nagsao ni Yahweh iti lames ket insarruana ni Jonas iti
namaga a daga.

3 Nangngeg ni Jonas ti sao ni Yahweh iti maikadua a
gundaway, kinunana, **2** "Agrubbuatka, mapanka idiay
Nineve, ti dakkel a siudad ket iwaragawagmo sadiay ti
mensahe nga imbilinko kenka." **3** Nagrubbuat ngarud ni
Jonas ket napan idiay Nineve kas panagtulnog iti sao ni
Yahweh. Ita, ti Nineve ket nalawa unay a siudad, maysa a
lugar a daliasaten iti tallo nga aldaw. **4** Rinugian ni Jonas
a serreken ti siudad ket kalpasan ti maysa nga aldaw a
pannagnana, nagpukkaw ket kinunana, "Uppat a pulo nga
aldaw manipud ita, madadaelto ti Nineve." **5** Namati iti Dios
dagiti tattao ti Nineve ket inwaragawagda ti panagayunar.
Nagkawesda amin iti nakersang a lupot, manipud iti katatan-
okan agingga iti kanunumoan kadakuada. **6** Nakadanon
a dagus ti damag iti ari ti Nineve. Timmakder isuna iti
tronona, inussobna ti pagan-anayna, nagkawes iti nakersang
a lupot ket nagtugaw iti dapo. **7** Nangiwaragawag isuna iti
pakaammo a nagkuna, "Babaen iti turay ti ari ken dagiti
opisialna iti Nineve, awan kadagiti tattao wenno ayup,
wenno kadagiti taraken ti mangraman iti aniaman a banag
ditoy Nineve. Saanyo ida a palubosan a mangan wenno
uminom ti danum. **8** Ngem masapul nga agabbong iti
nakersang a lupot dagiti tao ken ayup ket masapul nga
ipukkawda ti umawag iti Dios. Masapul a tallikudan ti tunggal
maysa ti dakes a kababalinna ken ti kinaranggas dagiti
imana. **9** Siasino ti makaammo? Mabalin a maasi ti Dios
ket baliwanna ti pangeddengna ket saanen nga agpungtot
tapno saantayo a matay." **10** Nakita ti Dios ti inaramidda, a
tinallikodanda dagiti dakes a kababalinda. Isu a binaliwan ti
Dios ti pangngeddengna maipanggep iti panangdusa nga
imbagana nga aramidenna kadakuada ket saannan nga
inaramid daytoy.

4 Ngem kasla saan nga umno daytoy kenni Jonas, ket
kasta unay ti ungetna. **2** Isu a nagkararag kenni Yahweh
ket kinunana, "Ah, Yahweh, saan kadi a daytoy ti kas imbagak
kenka idi addaak iti bukodko a pagilian? Isu't gapuna
a nagtignayak nga immuna ket pinadasko ti immadayo
a napan idiay Tarsis—gapu ta ammok a naparaburka
a Dios, manangngaasi, saan a nalaka a makaunget,
napnoan ti kinapudno ket baliwam ti pangngeddengmo a
mangibaon iti didigra. **3** Ita ngarud, Yahweh, agpakpakaasiak
kenka, alaemon ti biagko, ta nasaysayaat a matayak
ngem ti agbiag." **4** Kinuna ni Yahweh, "Nasayaat kadi a
makaungetka?" **5** Ket rimmuar ni Jonas iti siudad ken

nagtugaw iti akindaya a paset daytoy. Nangaramid isuna iti paglinongan sadiay ket nagtugaw iti sirok daytoy tapno makitana ti mabalin a mapasamak iti siudad. **6** Nangisagana ni Yahweh a Dios iti mula ket pinadakkelna daytoy a dimmanon iti ngatoen ni Jonas tapno malinongan ti ulona ket mabang-aran. Naragsakan unay ni Jonas gapu iti mula. **7** Ngem nangisagana ti Dios iti igges idi sumingising ti init iti kabigatanna. Kinibkibanna ti mula ket nalaylay. **8** Ket napasamak, idi simmingising ti init iti kabigatanna, nangisagana ti Dios iti napudot nga angin manipud iti daya. Kasta met a nainitan ti ulo ni Jonas ket kimmapsut. Ket tinarigagayan ni Jonas a matay isunan. Kinunana iti bagina, "Nasaysayaat a matayak ngem ti agbiag." **9** Ket kinuna ti Dios kenni Jonas, "Nasayaat kadi a makaungetka maipanggep iti mula?" Ket kinuna ni Jonas, "Nasayaat a makaungetak, uray pakatayak." **10** Kinuna ni Yahweh, "Maasianka iti mula, a saanmo a nagbannogan wenno pinadakkel. Nagtubo daytoy iti rabii ken natay iti sumaruno a rabii. **11** Isu a para kaniak, saan kadi a rumbeng a kaasiak ti Nineve, ti dakkel a siudad, nga addaan iti nasurok a sangagasut ket duapulo a ribu a tattao a saan a makaammo iti nagdumaan ti kannawan ken kannigid nga imada, ken kasta met dagiti adu a tarakenda?"

Mikias

1 Daytoy ti sao ni Yahweh nga immay kenni Mikias a
taga-Moreset kadagiti al-aldaw da Jotam, Ahaz ken
Hezekias, nga ar-ari ti Juda, ti sao a naimatanganna
maipapan iti Samaria ken Jerusalem. **2** Dumngegkayo,
dakayo amin a tattao. Dumngegka, O daga, ken ti isu-
amin nga adda kenka. Agsaksi koma ti Apo a ni Yahweh a
maibusor kenka, ti Apo manipud iti nasantoan a templona. **3**
Kitaenyo, rummuar ni Yahweh iti ayanna; bumaba isuna ket
rumekenna dagiti pagdaydayawan dagiti pagano iti rabaw
ti daga. **4** Malunag dagiti bantay iti babaenna; marunaw
dagiti turod a kasla allid iti sangoanan ti apuy, kasla danum
a naibuyat iti derraas. **5** Gapu amin dagitoy iti panagsukir
ni Jacob, ken gapu kadagiti basol ti balay ti Israel. Ania ti
makagapu iti panagsukir ni Jacob? Saan kadi a ti Samaria?
Ania ti makagapu nga adda dagiti lugar a pagdaydayawan
idiay Juda? Saan kadi a ti Jerusalem? **6** "Pagbalinekto
ti Samaria a gabsuon dagiti nadadael iti tay-ak, a kas iti
lugar a pagmulaan laeng iti ubas. Paitulidkonto dagiti bato ti
pasdekna idiay tanap; pagparangekto dagiti pundasionna.
7 Maburakto dagiti amin a kinitikitan a ladawanna, ken
mapuoranto dagiti amin a sagsagut kenkuana. Dadaelekto
dagiti amin a didiosenna. Agsipud ta inurnongna dagitoy
a sagut iti panagbalangkantisna, ket maisublidanto a kas
tangdan ti maysa a balangkantis." **8** Daytoyto ti makagapu
iti panagdung-aw ken panagladingitko; magnaak a sakasaka
ken lamolamo. Agtaguobak a kas iti atap nga aso ken
agdung-awak a kas iti kullaaw. **9** Ngamin, saanen a
maagasan dagiti sugatna, ta nakagtengdan idiay Juda.
Nakadanondan iti ruangan dagiti tattaok, iti Jerusalem. **10**
Saanyo nga ibagbaga idiay Gat ti maipapan iti daytoy;
saankayo nga agsangit. Agtulidtulidak iti katapukan idiay Bet-
Afra. **11** Lumabaskayo, agnanaed iti Sapir, a silalamolamo
ken nakababain. Saan a rummuar dagiti agnanaed iti
Zaanan. Agdungdung-aw ti Bet-Ezel ta awanen ti salaknibda.
12 Ta agur-uray a sigagagar dagiti agnanaed iti Marot iti
naimbag a damag, gapu ta indissuoren ni Yahweh ti didigra
kadagiti ruangan ti Jerusalem. **13** Dakayo nga agnanaed iti
Lakis, ipakoyo dagiti karuahe iti bunggoy dagiti kabalioyo. O
Lakis, sika ti nangruggian iti basol ti anak a babai ti Sion, ta
nasarakan kenka dagiti panagsalungasing ti Israel. **14** Isu
a mangtedkanto iti sagut a pammakada iti Moreset-Gat;
upayento ti ili ti Akzib dagiti ari ti Israel. **15** Dakayo nga
agnanaed iti Maresa, iyegkonto kadakayo ti mangtagikua
kadakayo. Mapanto aglemmeng dagiti mangidadaulo ti
Israel iti kueba ti Adullam. **16** Juda, kuskosam ta ulom
ken pukisam ta buokmo para kadagiti annakmo a pakaay-
ayoam. Agpakalboka a kas iti agila, ta maipanawto a kas
balud dagiti annakmo.

2 Asi pay dagiti agpanggep iti kinadakes, dagiti adda
iti pagiddaanda nga agpangpanggep nga agaramid iti
dakes. Aramidenda dagitoy iti agsapa gapu ta addaanda iti
pannakabael. **2** Tarigagayanda dagiti talon ket agawenda
dagitoy; tarigagayanda dagiti balay ket alaenda dagitoy.
Irurumenda ti tao ken ti balayna, ti tao ken ti tawidna. **3**
Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh: "Kitaem, mangiyegak
iti didigra iti daytoy a puli, ket saankayonto a makalisi.
Saankayonton a magna a sipapalangguad, ta dakesto
dayta a tiempo. **4** Iti dayta nga aldaw, agkantanto dagiti
kabusoryo iti maipapan kadakayo, ket agdung-awkayonto
nga addaan panagasug. Kantaendanto, 'Dakami nga
Israelita, nadadaelkamin a naminpinsan; binaliwanen ni
Yahweh ti territoryo dagiti tattaok. Alaenna kadi met daytoy
kaniak? Imbunongna dagiti talonmi kadagiti manglilipat!'" **5**
Ngarud, dakayo a nababaknang, awanto ti kaputotanyo nga
umawat iti daga a kas bingayna iti pannakaibunong ti daga
iti gimong ni Yahweh. **6** "Saanka nga agipadto," kunada.
"Masapul a saanda nga ipadtoda dagitoy a banbanag;
saan nga umay ti pannakaibabain." **7** Rumbeng kadi a
kastoy ti kunayo, O balay ni Jacob, "Makaunget kadi ti
espiritu ni Yahweh? Pudno kadi a dagitoy ti aramidna?"
Saan kadi a nasayaat dagiti sasaok iti siasinoman nga agar-
aramid iti nalinteg? **8** Iti nabiit pay, bimmusor dagiti tattaok
a kasla maysa a kabusor. Ussobenyo ti kagay, ti kawes
dagiti aglabas a mangpanpanunot a natalgeddan, a kas
dagiti soldado a naggapu iti gubat nga iti pagarupda ket
natalgeddan. **9** Pinapanawyo dagiti babbai a tattaok kadagiti
napintas a balayda; innalayo ti bendisionko kadagiti annakda
iti agnanayon. **10** Tumakderkayo ket pumanawkayo, ta
saan a daytoy ti lugar a mabalinyo a pagyanan, gapu iti
kinarugitna; naan-anay a nadadael daytoy. **11** No adda umay
kadakayo nga addaan iti espiritu iti kinamanaginkukuna ken
kinaulbod ket kunana, "Agipadtoak kadakayo maipapan iti
arak ken naingel a mainum," ket isuna ti kayatyo nga agbalin
a profetayo. **12** Siguradoek nga ummongenkayonto amin,
O Jacob. Siguradoek nga ummongekto dagiti nabatbati iti
Israel. Pagtitiponekto ida a kasla karnero iti koral, a kas iti
arban iti tengnga ti pagarabanda. Addanto ti napigsa nga
ariwawa gapu iti adu a tattao. **13** Addanto ti mangilukat iti
dalanda nga isu iti umuna kadakuada. Luktanda ti ruangan
ket rimmuarda; lumabasto ti arida iti sangoananda. Ni
Yahweh ti mangidaulonto kadakuada.

3 Kinunak, "Ita, dumngegkayo, dakayo a mangidadaulo
iti Jacob ken agturturay iti balay ni Israel: Saan
kadi a rumbeng a maawatanyo ti hustisia? **2** Dakayo
a manggurgura iti naimbag ken mangay-ayat iti dakes,
dakayo a manglaplaplap iti kudilda, iti lasagda manipud
kadagiti tulangda- **3** dakayo met a mangkakaan iti lasag
dagiti tattaok, ken manglaplapgis iti kudilda, mangtuktukkol
kadagiti tulangda ken mangtadtadtad kadakuada, a kasla
karne nga iluto iti banga, a kasla karne iti kaldero. **4** Ket
dakayo a mangiturturay, umawagkayonto kenni Yahweh,
ngem saanakayonto a sungbatan. Iti dayta a tiempo,
saannakayonto a denggen, gapu ta naka-aramidkayo iti
dakes." **5** Kastoy ti kuna ni Yahweh maipapan kadagiti profeta
a mangiyaw-awan kadagiti tattaok: "Ipablaakda kadagiti
mangpakpakan kadakuada, 'Addanto iti kinarang-ay.' Ngem
para kadagiti awan ti maipakanna kadakuada, mangirugida
iti gubat a maibusor kenkuana. **6** Ngarud, agbalinto daytoy
a rabii kadakayo ket awanton ti masirmatayo; sumipngetto
daytoy tapno awanto ti maipadtoyo. Lumnekton ti init kadagiti
profeta, ket sumipngetto ti aldaw kadakuada. **7** Maibabainto
dagiti mammadles, ken mariribukanto dagiti mammadto.
Apputendanto amin dagiti bibigda, ta saankonto ida a
sungbatan." **8** Ngem no maipapan kaniak, napnoanak iti
pannakabalin babaen iti Espiritu ni Yahweh, ken napnoanak
iti hustisia ken bileg, a mangibutaktak iti panagsalungasing
ni Jacob ken iti basol ni Israel. **9** Ita, denggenyo daytoy,

dakayo a mangidadaulo iti balay ni Jacob, ken agturturay iti balay ni Israel, dakayo a mangurgura iti hustisia, ken mangkilkillo iti amin a nalinteg. **10** Ipatakderyo ti Sion babaen iti panagpasayasay iti dara ken ti Jerusalem babaen iti kinadakes. **11** Mangukom dagiti mangidadauloyo gapu iti pasuksok, mangisuro dagiti padiyo gapu iti gunggona, ken agipadto dagiti profetayo gapu iti kuarta. Ngem agsadagkayo latta kenni Yahweh ket kunayo, "Saan kadi nga adda kadatayo ni Yahweh? Awanto ti dakes nga umay kadatayo." **12** Ngarud, gapu kadakayo, maaradonto ti Sion a kas iti maysa a talon, agbalinto ti Jerusalem a gabsuon iti nagrebbaan, ken agbalinto ti turod iti templo a kasla kabakiran a turod.

4 Ngem iti maudi nga al aldaw, mapasamakto a ti bantay ti balay ni Yahweh ket maipasdekto iti rabaw dagiti kabambantayan. Maitan-okto daytoy iti ngatoen dagiti turod, ket agdarisonto dagiti tattao ditoy. **2** Adu a nasion ti mapan ket kunaenda, "Umaykayo, sumang-attayo idiay bantay ni Yahweh, iti balay ti Dios ni Jacob. Isurona kadatayo dagiti dalanna, ket magnatayo kadagiti dananna. Manipud Sion ket rummuar ti linteg, ken aggapu ti Jerusalem ti sao ni Yahweh. **3** Mangukomto isuna kadagiti adu a tattao ken mangikeddeng ti maipanggep kadagiti adu a nasion iti adayo. Pitpitendanto dagiti kampilanda tapno agbalin nga arado, ken tapno agbalin met a kumpay dagiti gayangda. Saanton nga ilayat ti nasion ti kampilanna a maibusor iti nasion, wenno adalen no kasano ti makigubat. **4** Ngem ketdi, agtugawto ti tunggal maysa a tao iti sirok ti kaubasanna, ken iti sirok ti kayona nga igos. Awanto ti mangpabuteng kadakuada, ta ti ngiwat ni Yahweh a Mannakabalin amin iti nagsao. **5** Ta magna amin a tattao, tunggal maysa, iti nagan iti diosda. Ngem magnatayonto iti nagan ni Yahweh a Diostayo iti agnanayon nga awan patinggana. **6** "Iti dayta nga aldaw", kuna ni Yahweh, "Ummongekto dagiti pilay ket urnongekto dagiti napagtalaw, a pinagsagabak. **7** Ket pagbalinekto dagiti pilay a tidda, ken dagiti naitalaw iti nabileg a nasion, ket Siak ni Yahweh ti agturayto kadakuada idiay bantay Sion, ita ken iti agnanayon. **8** Ket sika a pagwanawanan iti arban, turod ti babai nga anak iti Sion, umayto kenka—umayto ti sigud a turay, ti pagarian iti anak a babai ti Jerusalem. **9** Ita, apay nga agsangitka iti nakapigpigsa? Awan kadi ti ari, napukaw kadin ti mammagbagam, dagita nga ut-ot a mangtengtengngel kenka a kasla iti babai nga agpasikal? **10** Agtuok ket agpasngayka, anak a babai ti Sion, a kas iti babai nga agpasikal. Ta manipud ita ket rummuarka iti siudad, agnaedka iti langalang, ken mapanka idiay Babilonia. Maispalkanto sadiay. Isalakanakanto sadiay ni Yahweh manipud kadagiti ima ti kabusormo. **11** Adu a nasion ti naguornong ita a maibusor kenka; ket kunada, 'Matulawan koma isuna; makitatayo koma ti pannakadadael ti Sion.'" **12** Kuna dagiti profeta, Saanda nga ammo dagiti pampanunoten ni Yahweh, ken saanda a maawatan dagiti panggepna, ta inurnongna ida a kasla rineppet iti pagir-irikan. **13** Kuna ni Yahweh, "Bumangonka ket agirikka, O anak a babai ti Sion, ta aramidekto a landok ti saram, ken aramidekto a gambang ti kukom. Adunto ti maparmekmo a tattao. Siak ni Yahweh ket subliekto dagiti binallikogda a kinabaknang, dagiti sanikuada, subliekto, Siak ti Apo ti sangalubongan."

5 Ita, agsaganakayo a makigubat, dakayo a tattao ti Jerusalem. Adda pader a naipalawlaw iti siudadyo, ngem pang-urendanto ti sarukod ti pingping ti mangidadaulo ti Israel. **2** Ngem sika, Betlehem Efrata, uray no sika ti kababassitan kadagiti puli ti Juda, maysanto kadakayo ti umay kaniak a mangituray iti Israel, a nagtaud ti kaputonanna ket idi ugma manipud iti agnanayon nga awan patinggana. **3** Ngarud, iyawatto isuda ti Dios, agingga iti tiempo nga agpasngay ti agpaspasikal, ket agsubli dagiti dadduma a kakabsatna kadagiti tattao ti Israel. **4** Agtakderto isuna ken ipastorna iti arbanna iti bileg ni Yahweh, iti natan-ok a nagan ni Yahweh a Diosna. Agtalinaeddanto, ta agbalinto isuna a natan-ok agingga iti pungto ti daga. **5** Isunanto ti kappiatayo. Inton umay dagiti Assiriano iti dagatayo, inton lumasatda kadagiti sarikedkedtayo, isabattayo kadakuada dagiti pito nga agpaspastor ken walo a mangidada-ulo kadagiti lallaki. **6** Agturayto dagitoy a lallaki ti daga iti Asiria babaen iti kampilan, ken ti daga ni Nimrod babaen iti kampilan kadagiti imada. Isalakannatayonto manipud kadagiti Asirriano, inton umayda iti dagatayo, inton agmartsada nga umuneg kadagiti beddengtayo. **7** Maitiponto dagiti tidda ni Jacob kadagiti adu a bunggoy ti tattao, a kasla linnaaw nga aggapu ken Yahweh, a kasla arbis iti karuutan, a saanda nga aguray ti tao, saan a kadagiti tattao. **8** Maitiponto kadagiti nasion dagiti tidda ni Jacob, maitipondanto kadagiti adu a tattao, a kas iti leon a naitipon kadagiti ayup iti kabakiran, a kasla iti ubing a leon a naitipon kadagiti arban ti karnero. Ket inton maitiponda kadakuada, badde-baddeknanto ida ken rangrangkayennanto ida, ket awanto ti siasinoman a mangispal kadakuada. **9** Maitag-ayto ti imam a mangsuppiat kadagiti kabusormo, ket daytanto ti mangdadael kadakuada. **10** "Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw," kuna ni Yahweh, "a parmekekto dagiti kabaliom ken rakrakekto dagiti karwahem. **11** Parmekekto dagiti siudad iti dagam ken rebbaekto dagiti amin a sarikedkedmo. **12** Dadaelekto ti panangkulkulam iti imam, ket awanton a pulos iti aniaman a mammadles. **13** Dadaelekto dagiti kinitikitan a ladawam ken dagiti adigim a bato. Saanmonton a dayawen dagiti aramid dagiti imam. **14** Parutekto dagiti imahe ni Asera iti tengngayo, ken dadaelekto dagiti siudadyo. **15** Iti nakaro nga unget ken pungtotko, balsekto dagiti nasion a saan a dimngeg."

6 Ita, denggem no ania ti kuna ni Yahweh. Kinuna ni Mikias kenkuana, "Bumangonka ket idatagmo ti kasom iti kabanbantayan; bay- am a mangngeg dagiti turod ti timekmo. **2** Denggenyo ti darum ni Yahweh, dakayo a kabanbantayan, ken dakayo a naandor a pamuon iti daga. Ta adda darum ni Yahweh kadagiti tattaona, ket ilabanna iti pangukoman a maibusor iti Israel." **3** Tattaok, ania ti inaramidko kadakayo? Kasano koma a binannogkayo? Agsaksikayo a maibusor kaniak! **4** Ta inruarkayo iti daga ti Egipto ket insalakankayo iti balay ti pannakaadipen. Imbaonko kadakayo ni Moises, ni Aaron, kenni Miriam. **5** Tattaok, lagipenyo ti pinanggep ni Balak nga ari ti Moab, ken ania ti insungbat kenkuana ni Balaam nga anak ni Beor, bayat a mapmapankayo manipud Sittim agingga iti Gilgal, tapno maammoanyo ti nalinteg nga inaramidko, Siak a ni Yahweh." **6** Ania ti rumbeng nga idatagko kenni Yahweh, kas agrukbabak iti kangatoan a Dios? Nasken kadi nga umayak kenkuana nga addaan ti daton a mapuoran, iti urbon a baka a natawenan? **7** Maay-ayo ngata ni Yahweh kadagiti rinibu a karnero a kalakian,

wenno dagiti sangapulo-ribu a karayan iti lana? Itedko kadi ti inauna nga anakko a para iti salungasingko, ti bunga ti bagik a para iti basolko? **8** Imbagana kenka, O tao, no ania ti naimbag, ken ania ti sapsapulen ni Yahweh kenka: Aramidem ti nalinteg, ayatem ti kina-imbag, ken magnaka a sipapakumbaba iti Diosmo. **9** Ti timek ni Yahweh ket agiwarwaragawag iti siudad— uray ti kinasirib ket bigbigenna ti naganmo: "Ipangagmo ti sarukod, ken ti nangisaad daytoy iti ayanna. **10** Adda kinabaknang kadagiti babbalay dagiti managdakdakes ken naulbod, dagiti ulbod a timbangan a makarimon. **11** Ibilangko kadi nga awan basol ti maysa a tao no mangaramat isuna iti nakusit a pagtimbangan, nga addaan ti supot dagiti manangallilaw a pagtimbangan? **12** Dagiti nabaknang a tattao a napnoan ti kinaranggas, dagiti agnanaed sadiay ket agsaoda iti inuulbod, ken ti dila kadagiti ngiwatda ket manangallilaw. **13** Ngarud, sugatenka iti nakaro, pinagbalinka a pakadadaelan gapu kadagiti basolmo. **14** Manganka ngem saanka a mapnek; addanto latta kenka ti kinaunga-ong. Agidulinka ngem saanka a maka-urnong, ket ti maurnongmo ket iyawatkonto iti kampilan. **15** Agmulaka ngem saankanto nga agapit; agbaddekka iti olibo ngem saanmo a masapsapuan ta bagim iti lana; agpespeska iti ubas ngem awan ti mainummo nga arak. **16** Sinalimetmetam dagiti allagaden nga inaramid ni Omri, ken dagiti amin nga ar-aramid iti balay ni Ahab. Nagnaka babaen kadagiti balakadda. Isu a sika a siudad, pagbalinenka a dadael, ken dakayo nga agnanaed ket pagbalinekto a malalais, ket awitenyonto ti pannakaibabain a kas kadagiti tattaok."

7 Asi-ak pay! Para kaniak ket kasla nalpasen iti panagaapit iti bunga a maapit iti kalgaw, kasta met ti matudtod a nabati nga ubas kadagiti kaubasan: Awanen ti masarakan a rinaay a prutas, ngem tarigagayak pay laeng dagiti umuna a naluom a bunga ti igos. **2** Napukawen ti nadiosan a tao iti daga; awanen ti nabati a nalinteg kadagiti tattao. Agsanebda amin a mangpatay iti sabali a tattao; anupen ti tunggal maysa ti kabsatna. **3** Nalaingda nga agaramid iti kinaranggas: agdawat ti kuarta ti agturay, agdawat iti pasuksok ti ukom, ken ibagbaga ti nabileg a tao kadagiti dadduma a tattao dagiti kayatna a gun-oden. Ket agpanggepda iti dakes a sangsangkamaysa. **4** Maiyarig iti siitan a mula dagiti kalaingan ken maiyarig iti naiyalad a siitan a mula ti kalilintegan kadakuada. Daytoy ti aldaw nga imballaag dagiti pagbanbantayenyo, ti aldaw iti pannakadusayo. Dimtengen ita ti pannakaburiborda. **5** Saanka nga agtalek iti uray siasino a kaarubam, saanmo nga ited ti talekmo iti uray siasinoman a gayyem. Agannadka kadagiti isawsawangmo uray iti babai nga aggid-idda iti takiagmo. **6** Ta saanen a dayawen ti anak a lalaki ti amana, tumakder ti anak a babai a maibusor iti inana, ken busoren ti manugang a babai ti katuganganna a babai. Dagiti kabusor ti tao ket dagiti tattao iti bukodna a balay. **7** Ngem no maipapan kaniak, kumitaak kenni Yahweh. Urayek ti Dios ti pannakaisalakanko; denggennakto ti Diosko. **8** Saandak a katawaan, dakayo a kabusorko. Kalpasan ti pannakatnagko, bumangonakto. Inton agtugawak iti kasipngetan, agbalinto ni Yahweh a silawko. **9** Gapu ta nagbasolak kenni Yahweh, lak-amek ti pungtotna agingga nga ikaluyanak, ken ukomennak. Ipannakto iti lawag, ket makitakto ti panangispalna kaniak iti kinalintegna. **10** Ket makitanto dayta dagita kabusorko, ket mabainanto dagidiay nagkuna kaniak, "Sadino ti ayan ni Yahweh a Diosmo?" Kitaekto isuna; mabaddebaddekanto isuna a kasla pitak kadagiti kalsada. **11** Dumtengto ti aldaw a panangpatakdermo kadagiti padermo; iti dayta nga aldaw, maipalawanto la unay dagiti beddengmo. **12** Iti dayta nga aldaw, umayto kenka dagiti tattaom, nga aggapu iti Asiria ken kadagiti siudad ti Egipto, manipud Egipto agingga iti dakkel a karayan, ti Euprates, manipud iti baybay agingga iti sabali a baybay, manipud iti bantay agingga iti dadduma bantay. **13** Ket aglangalangto dagidiay a daga gapu kadagiti tattao nga agnanaed ita sadiay, gapu iti bunga dagiti aramidda. **14** Ipastormo dagiti tattaom babaen iti sarukodmo, ti arban a kas tawidmo. Uray no agnanaedda nga agwaywayas iti kabakiran ti Bantay Carmel, palubosam ida a mangan idiay Basan ken Galaad a kas idi punganay. **15** Kas kadagiti al-aldaw idi rimmuarkayo iti daga ti Egipto, ipakitakto kadakuada dagiti milagro. **16** Makitanto dagiti nasion ti aramiden ni Yahweh ket mabainandanto gapu ta awan ti bilegda. Iyapputdanto dagiti imada kadagiti ngiwatda; agbalindanto a tuleng. **17** Dildilandanto ti tapok a kas iti uleg, kas kadagiti parsua nga agkarkaradap iti rabaw ti daga. Rummuardanto kadagiti rukibda a mabutbuteng; umasidegdanto a mabutbuteng kenka, O Yahweh a Diosmi, ket agbutengdanto gapu kenka. **18** Siasino ti Dios a kas kenka, sika a mangikkat iti basol, sika a saan a mangikankano iti salungasing dagiti nabatbati a tattao a tawidmo? Saan nga agnanayon ti ungetmo gapu ta pagaayatmo nga ipakita kadakami ti kinapudnom iti tulagmo. **19** Maasiankanto manen kadakami; ibaddebaddekmonto dagiti basolmi. Ibellengmonto iti lansad ti baybay dagiti amin a basbasolmi. **20** Impaaymonto ti kinapudno kenni Jacob ken ti kinapudnom iti tulagmo kenni Abraham, a kas inkarim kadagiti kapuonanmi idi un-unana nga al-aldaw.

Nahum

1 Ti pakaammo maipanggep iti Nineve. Ti Libro ti Sirmata
ni Nahum, nga Elkoshita. **2** Ni Yahweh ket managimon a
Dios ken managibales; managibales ni Yahweh ken napnoan
ti pungtot; managibales ni Yahweh kadagiti kabusorna ken
sipupungtot latta kadagiti kabusorna. **3** Saan a nalaka nga
agpungtot ni Yahweh ken naindaklan ti pannakabalinna,
saanna a pulos nga ipakaammo nga awan basol dagiti
kabusorna. Ipakpakita ni Yahweh ti wagasna babaen iti
alipugpog ken iti bagyo, ket dagiti ulep ti tapok dagiti
sakana. **4** Tubngarenna ti baybay ken pagmagaenna daytoy;
paatiananna dagiti amin a karayan. Nakapuy ti Basan ken
kasta met ti Carmel; dagiti sabong ti Libano ket aglaylay. **5**
Agkintayeg dagiti bantay iti presensiana, ken marunaw dagiti
turturod; margaay ti daga iti presensiana, pudno, ti lubong
ken dagiti amin tattao nga agnanaed iti daytoy. **6** Siasino ti
makabael a sumango iti pungtotna? Siasino ti makalapped iti
kinarungsot ti ungetna? Naibukbok ti pungtotna a maiyarig iti
apuy ken naburak dagiti bato gapu kenkuana. **7** Naimbag ni
Yahweh, maysa a sarikedked iti aldaw ti riribuk; ken napudno
isuna kadagiti agkamang kenkuana. **8** Ngem gibusannanto
a naan-nay dagiti kabusorna babaen iti napigsa a layus;
kamatennanto ida iti kasipngetan. **9** Dakayo a tattao, ania ti
pangpanggepenyo a maibusor kenni Yahweh? Gibusannanto
a naan-anay daytoy; saanto a rumsua ti riribuk iti maikadua
a daras. **10** Ta agpipinnutipotdanto a kas kadagiti sisiit;
mabartekdanto kadagiti inumenda; makisapdanto a naan-
anay babaen iti apuy a kas iti namaga a garami. **11** Maysa
a tao ti bimmangon kenka, O Ninive, a nagpanggep iti
dakes maibusor kenni Yahweh, maysa a nangiyam-ammo iti
kinadakes. **12** Kastoy ti kuna ni Yahweh: "Uray no addaanda
iti naan-anay a pigsa ken bilang, maputeddanto met laeng;
awanton dagiti tattaoda. Ngem sika, O Juda: Uray no
pinagsagabaka, saankanton a pagsagabaen. **13** Ita, tukkolek
dayta a sangol dagiti tattao manipud kenka; pugsatek dagiti
kawarmo." **14** Ket nangted ni Yahweh iti bilin maipanggep
kenka, O Nineve: "Awanton ti kaputotan a mangawit iti
naganmo. Ikkatekto dagiti nakitikitan a ladawan ken ti
ladawan a nasukog iti landok manipud kadagiti balay dagiti
diosmo. kaliekto dagiti tanemmo, gapu ta nadangkeska." **15**
Kumitaka, kadagiti tapaw dagiti bantay, adda dagiti saka
ti maysa a tao a mangmangyeg iti naimbag a damag, a
mangiwarwaragawag iti kappia! Rambakam dagiti fiestam, O
Juda, ken tungpalem dagiti sapatam, gapu ta saannakanton
a rauten ti nadangkes; naikisap isuna a naan-anay.

2 Umayen ti tao a mangrebbek kenka. Bantayam dagiti
pader ti siudad, guardiaam dagiti dalan, papigsaem
ta bagim, ummongem dagiti armadam. **2** Ta isubsubli ni
Yahweh ti kinatan-ok ni Jacob, kas iti kinatan-ok ti Israel,
uray dinadael ida dagiti mangsamsamsam ken dinadaelda
dagiti sanga ti ubasda. **3** Nalabbaga dagiti kalasag dagiti
maingel a tattaona, ken nakakawes iti nalabbaga dagiti
natutured a lallaki; agraniag dagiti landok ti karwahe iti
aldaw a panagsaganada, ken naiwaradiwad iti tangatang
dagiti sipres a gayang. **4** Napegges ti panagtaray dagiti
karwahe kadagiti kalsada; agdardarasda nga agsubli-subli
kadagiti nalawa a kalkalsada. Kasdala dagiti pagsilawan ken
agtatarayda a kasla kimat. **5** Ay-ayaban ti tao a mangrebbek
kenka dagiti opisyalna; maitublakda iti tunggal maysa iti
pannagnada; agdardarasda a mangraut iti pader ti siudad.
Naisaganan ti dakkel a kalasag a mangsalaknib kadagitoy
a mangraraut. **6** Napilit a nailukat dagiti ruangan kadagiti
karayan, ket nadadael ti palasio. **7** Naussoban ti pagan-anay
ti reyna ken naitalaw; agas-asug dagiti adipenna a babbai a
kasla dagiti kalapati, dandanugenda dagiti barukongda. **8** Ti
Ninive ket kasla naisawang a danum, a kasla napegges
a danum nga agliblibas dagiti tattaona. Ipukpukkaw dagiti
dadduma, "Agsardengkayo, agsardengkayo," ngem awan
ti tumalyaw. **9** Alaenyo ti nasamsam a pirak, alaenyo ti
nasamsam a balitok, gapu ta awan patingga daytoy, ti dayag
dagiti amin a napipintas a banbanag ti Nineve. **10** Langalang
ken nadadael ti Nineve. Marunaw ti puso iti tunggal maysa,
agtitim-og dagiti tumtumeng ti tunggal maysa, ken adda
ladingit iti tunggal maysa; pimmusyaw amin dagiti rupada.
11 Sadino ngay itan ti rukib ti leon, ti lugar a pangpanganan
dagiti urbon a leon, ti lugar a pagpagnaan ti leon ken ti
kabaian a leon, agraman dagiti urbon a leon, no sadino
ket awan ti pagbutbutnganda? **12** Rinangrangkay ti leon ti
natiliwna para kadagiti annakna; Binekkelna dagiti natiliwna a
maipaay iti kabaian a leon, ken pinunnona ti rukibna kadagiti
natiliwna, ken ti rukibna kadagiti narangrangkay a natay a
bagi ti ayup. **13** "Kitaem, bimmusorak kenka"—kastoy ti
pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. "Uramekto
dagiti karwahem iti asuk, ken alun-onento ti kampilan dagiti
urbon a leonmo. Pukawekto ti sinamsammo manipud iti
dagam, ken saanton a mangngegan pay dagiti timek dagiti
mensaherom."

3 Asi pay ti siudad a napnoan iti dara! Napnoan daytoy
iti kinaulbod ken natakaw a sanikua; adda a kanayon ti
dangdangranna. **2** Ngem ita, adda dagiti kanabsiit dagiti
baut, ken ti daranudor ti karadakad dagiti pilid, ti dalagudog
dagiti kabalio ken darison dagiti karwahe. **3** Adda dagiti
mangdardarup nga agkabkabalio a lallaki, sumilengsileng a
kampilan, gumilapgilap a gayang, gabsuon dagiti bangkay,
adu a bunton dagiti natay. Awan patingga dagiti natay;
dagiti mangdardarup kadakuada ket maitubtublak kadagiti
rabawda. **4** Mapaspasamak daytoy gapu kadagiti naderrep
nga aramid ti napintas a balangkantis, ti eksperto iti
panaggamud, a mangilaklako kadagiti nasion babaen
ti kinabalangkantisna, ken kadagiti tattao babaen iti
pananggamgamudna. **5** "Kitaenyo, bumusorak kadakayo"—
kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin.
"Ilukaiskonto ti kainmo agingga iti rupam ket ipakitak
kadagiti nasion dagiti nakalemmeng a paset ti bagim,
a pakaibabainam kadagiti pagarian. **6** Ipurwakkonto
kenka ti makarimon a rugit ket pagbalinenka a naalas;
pagbalinenka a kas maysa a banag a kitaen dagiti amin
a tattao. **7** Ket mapasamakto, nga amin dagiti kumita
kenka ket itarayandakanto ket ibagana, 'Nadadaelen ti
Nineve; siasino ti mangdung-aw kenkuana?' Sadino ti
pakasarakak iti siasinoman a mangliwliwa kenka?" **8** O
Nineve, nasaysayaatka aya ngem ti Tebes, a naipatakder iti
tengnga ti Karayan Nilo, nga adda danum iti aglawlawna, a ti
sarikedkedna ket ti baybay, a ti paderna ket ti baybay mismo?
9 Ti Etiopia ken Egipto ti pigsana, ket awan ti patinggana
daytoy; Kabadangna ti Put ken Libia. **10** Nupay kasta,
ti Tebes ket naipanaw; naibalud daytoy; narumek dagiti
annakda kadagiti nagsulian dagiti kalsada; nagbibinnunot

dagiti kabusorna nga agpaay kadagiti mararaem a tattaona,
ket amin dagiti natan-ok a lallakina ket nakawaran.
11 Mabartekkanto met; padasemto ti aglemmeng, ken
agbirukkanto iti pagkamangam manipud iti kabusormo. **12**
Amin dagiti pagkamangam ket kaslanto iti kayo ti igos a
naluom dagiti immuna a bungana: no maigungon dagitoy,
matnag dagitoy iti ngiwat dagiti mangmangan. **13** Kitaem,
dagiti tattao iti ayanyo ket babbai; nailukat dagiti ruangan
ti dagam kadagiti kabusormo; inalun-on ti apuy dagiti
balunetda. **14** Mapanka sumakdo iti danum a maipaay
iti pannakalakub; papigsaem dagiti sarikedkedmo; inka
iti ayan ti pila ket payatam ti mortar; isaganam dagiti
pagsukogan kadagiti nadrilio. **15** Ikisapnakanto ti apuy
sadiay, ket dadaelennakanto ti kampilam. Alun-onennakanto
a kas iti pangalun-on dagiti babassit a dudon iti amin
a banbanag. Paadduem ti bagim a kas iti kaadu dagiti
babassit a dudon, kas kaadu dagiti dadakkelen a dudon.
16 Pinaadum dagiti pagtagtagilakoem ket ad-adda pay
ngem kadagiti bituen iti langit; ngem kasda la babassit a
dudon: samsamenda ti daga kalpasanna ket tumayabda. **17**
Dagiti prinsipem ket kas kaadu dagiti dadakkelen a dudon,
dagiti panguloen dagiti soldadom ket kasda la pangen
ti dudon a kumpet kadagiti pader no kasta nalam-ek ti
aldaw. Ngem no kasta a sumingisingen ti init, tumayabda
nga awan makaamo no sadino ti pagturonganda. **18** Ari
ti Asiria, matmaturog dagiti pastormo; agin-innana dagiti
mangiturturaymo. Naiwara-wara dagiti tattaom kadagiti
bantay, ket awan ti mangurnong kadakuada. **19** Awan ti
mabalin a makaagas kadagiti sugatmo. Nakaro unay ti
sugatmo. Agpalakpak iti ragsak dagiti amin a makangngeg
iti damag maipapan kenka. Siasino aya ti nakalasat iti saan
nga agbalbaliw a kinadangkesmo?

Habakkuk

1 Ti waragawag a naawat ni Habakkuk a profeta: **2** "O Yahweh, kasano kabayag ti panagas-asugko, ket saanmo a denggen? Nagkiddawak kenka nga addaan panagbuteng, 'Kinaranggas!' ngem saannak nga isalakan! **3** Apay nga ipapakkitam kaniak ti kinadakes ken saan nga umno nga aramid? Ti pannakadadael ken kinaranggas ket adda iti sangoanak; adda panagraranget ken rumsua ti panagaapa! **4** Ngarud, nakapsuten ti linteg, ket saanen nga agbayag ti hustisia iti aniaman a tiempo. Ta pinalawlawan dagiti nadangkes dagiti nalinteg; isu a rimsua ti saan a pudno a hustisia." Simmungbat ni Yahweh kenni Habakkuk. **5** Kitaem dagiti nasion ket sukimatem ida; maklaat ken masdaawka! Gapu ta sigurado nga umadanin nga aramidek kadagiti aldawmo a saanmonto a patien inton maipadamag kenka daytoy. **6** Ta kitaem! umadanin a patakderek dagiti Caldeo—dayta naulpit ken naranggas a nasion—agmarmartsada iti entero a daga tapno agtagikua kadagiti balay a saanda a kukua. **7** Nakaam-amak ken nakabutbutengda; ti panangukom ken ti kinatan-okda ket agtaud kadakuada! **8** Naparpardas dagiti kabalioda ngem dagiti leopardo, naparpartak ngem kadagiti lobo iti rabii! Isu a bumaddek dagiti kabalioda, ken aggapu iti nakaad-adayo dagiti kumakabalioda a lallaki—tumayabda a kasla maysa nga agila a magagaran a mangan! **9** Umayda amin para iti kinaranggas, ti kinaaduda nga umay ket kasla angin iti disierto, ket urnongenda dagiti balud a kasla darat! **10** Isu a lalaisenda dagiti ari, ket rabrabak laeng kadakuada dagiti mangiturturay! Katkatawaanda ti tunggal sarikedked, ta paggabsuonenda ti daga ket alaenda dagitoy! **11** Ket lumabas a dagus ti angin; lumabas daytoy—managbasol a lallaki, a ti diosda ket ti kinamaingelda!" Nagdamag ni Habakkuk kenni Yahweh iti maysa pay a saludsod. **12** "Saanka kadi a naggapu iti un-unana a tiempo, O Yahweh a Diosko, a kasasantoan? Saankaminto a matay. Sika O Yahweh ti nangdutok kadakuada para iti panangukom ken sika, a dakkel unay a Bato, ti nangisaad kadakuada para iti panangpalinteg! **13** Nadalus unay dagiti matam tapno kumita iti dakes, ken saanmo a kabaelan ti kumita iti dakes nga aramid nga addaan pabor; apay ngarud a pabpaburam dagiti mangliliput? Apay a naulimekka kabayatan nga al-alun-onen dagiti nadangkes dagiti nalinlinteg ngem kadakuada? **14** Pinagbalinmo a kasla ikan iti baybay dagiti tattao, kas kadagiti agkarkarayam a banbanag nga awan ti mangiturturay kadakuada. **15** Iyaonda amin ida babaen iti banniit; iguyodda dagiti tattao kadagiti iket ket urnongenda ida iti iket a pagur-urnonganda. Daytoy ti makagapu no apay nga agragragsakda ken agpukpukkawda a sirarag-o! **16** Isu nga agidatonda iti iket a pagkalkalapda ken agpuorda pay ti insenso iti iket a pagur-urnonganda, ta dagiti napalukmeg a narungsot nga ayup ti bingayda ken ti nalukmeg a karne ti taraonda! **17** Ikkatenda kadi ti nagian ti iketda ket ituloyda a papatayen nga awanan asi dagiti nasion?"

2 Agtakderakto iti pagbanbantayak ket agpuestoak iti torre a pagwanawanan, ket agbantayakto a nasayaat tapno maammoak no ania ti ibagana kaniak ken no ania ti rumbeng nga isungbatko maipapan iti asugko. **2** Simmungbat ni Yahweh kaniak a kinunana, "Isuratmo daytoy a sirmata, ket isuratmo a nabatad kadagiti tapi ti bato tapno makataray ti mangbasa kadagitoy! **3** Ta ti sirmata ket para iti masakbayan a tiempo ket agsaonto iti kamaudianan, ket saan a mapaay. Uray no mataktak, urayem daytoy! Ta sigurado nga umayto daytoy ket saanto nga agbayag! **4** Kitaem! Ti tao nga agtaltalek iti kaungganda ket awan pagbanaganna. Ngem ti nalinteg ket agbiagto babaen iti pammatina! **5** Ta ti arak ket mangliliput iti natangsit nga agtutubo a lalaki tapno saan isuna nga agtulnog, ngem, padpadakkelenna ti kalikagumna a kas iti tanem ken kas iti patay a saan a pulos a mapnek. Ummongenna dagiti amin a nasion a para iti bagina ken ummongenna dagiti amin a tattao para iti bagina. **(Sheol h7585)** **6** Amin dagitoy a tattao, saandanto ngata a mangusar iti maysa a pangngarig maibusor kenkuana ken pananglais a panangibaga maipapan kenkuana a kunana, 'Asi pay daydiay a mangpaadu iti saanna a kukua! Ta kasano kabayag ti panangpadagsenyo kadagiti naisalda nga innalayo?' **7** Saanto kadi a tumakder a dagus dagiti agngarngaryet kenka, ken saanto kadi a makariing dagiti mangbutbuteng kenka? Agbalinkanto a biktimada! **8** Gapu ta sinamsammo ti adu a nasion, samsamandakanto dagiti amin a nabatbati a tattao, gapu iti dara ti lalaki ken ti kinaranggas a naaramid iti daga, ti bario ken dagiti agnanaed iti daytoy. **9** 'Asi pay ti agur-urnong kadagiti dakes a gunggona para iti balayna, tapno maisaadna ti umokna iti ngato tapno natalged isuna manipud iti ima ti dakes!' **10** Nangpartuatka iti pannakaibabain para iti balaymo babaen iti panangdadaelmo iti adu a tattao, ken nagbasolka maibusor iti bagim. **11** Ta umasugto dagiti bato manipud iti pader, ket sumungbatto kadagitoy dagiti pasanggir a kayo. **12** 'Asi pay ti mangibangon iti siudad babaen ti dara, ken ti mangibangon ti ili ti kinadangkes!' **13** Saan kadi a nagtaud kenni Yahweh a Mannakabalin-a ti nagbannugan dagiti tatao ket agpaay iti apuy ken banbannogen dagiti nasion dagiti bagbagida para iti awan? **14** Ngem, mapnunto ti daga iti pannakaammo ti dayag ni Yahweh kas iti panangabbong dagiti dandanum iti baybay. **15** 'Asi pay ti mangmangted iti arak iti kaarrubana, ken sika a mangnaynayun iti sabidong agingga a mabartekmo ida tapno makitam ti kinalamu-lamoda!' **16** Mapnoankanto iti bain saan ket a dayag! Uminom ka met iti daytoy, ket ipakitam ti kinalamu-lamom! Ti kopa ni Yahweh nga adda iti makannawan nga imana ket dumtengto kenka, ket abbonganto ti pannakaibabain ti dayawmo. **17** Ti kinaranggas a naaramid iti Lebanon ket abbungannakanto, ken ti pannakadadael dagiti narungsot nga ayup ket butbutngennakanto gapu iti dara dagiti lallaki ken gapu iti kinaranggas a naaramid iti daga, kadagiti siudad ken kadagiti amin nga agnanaed sadiay. **18** Ania aya ti magun-odyo iti nakitikitan a ladawan? Ta ti nangikitikit iti daytoy, wenno ti nangaramid iti ladawan manipud iti narunaw a landok ket maysa a mangisursuro iti inuulbod; ta agtaltalek isuna iti mismo nga aramid ti imana idi inaramidna dagitoy nga umel a didios. **19** 'Asi pay ti mangibagbaga iti kayo, Bumangonka! Wenno iti naulimek a bato, Tumakderka!' Makaisuro kadi dagitoy a banbanag? Kitaenyo, nakalupkopan daytoy iti balitok ken pirak ngem saan a pulos aganges ti kaungganna. **20** Ngem ni Yahweh ket adda iti nasantoan a templona! Agulimekka iti sangoananna, O amin a daga!"

3 Ti kararag ni Habakkuk a profeta: iti si-gionoth. **2** O Yahweh, nangngegko ti padamagmo ket mabutengak! O

Yahweh, aramidem koma manen dagiti aramidmo kadagitoy
a tiempo; kadagitoy a tiempo, ipakaammom koma daytoy;
lagipem a maasi iti pungtotmo! **3** Naggapu ti Dios iti
Teman, ken ti Nasantoan manipud iti Bantay Paran! (Sela)
Inabbongan ti dayagna dagiti langit, ket napno ti daga iti
dayawna. **4** Dagiti rayus ti imana ket agranraniag a kas
iti lawag, ket sadiay ti pagtaltalinaedan ti pannakabalinna.
5 Napan ti peste iti sangoananna, ken didigra kalpasan
dagiti sakana. **6** Timmakder isuna ket rinukodna ti daga;
kimmita isuna ket ginungonna dagiti nasion! Uray dagiti
agnanayon a bantay ket nargaay, ken nagkurno dagiti
saan nga agpatingga a turturod! Saan nga agpatingga ti
dalanna! **7** Nakitak dagiti tolda ti Cusan iti panagsagaba,
ket agkinkintayeg ti lupot dagiti tolda iti daga ti Midian. **8**
Kaunget kadi ni Yahweh dagiti karayan? Maibusor kadi
ti pungtotmo kadagiti karayan, wenno maibusor kadi ti
nakaro a pungtotmo iti baybay idi nagsakayka kadagiti
kabaliom, ti karuahem a pannakaisalakan? **9** Inruarmo ti
baim nga awan ti abbongna; kinabilam kadagiti pana ti
baim! (Sela) Ginuduam ti daga babaen kadagiti karayan.
10 Nakitadaka dagiti bantay ket nagtiritirda gapu iti ut-ot!
Naglabas kadakuada dagiti bayakabak ti danum; nagpukkaw
ti nauneg a baybay! Impangatona dagiti dalluyonna! **11**
Nagtalinaed ti init ken bulan kadagiti narimbaw a lugarda, ket
pimmanaw gapu iti lawag dagiti panam ken ti sumilsileng a
lawag ti gayangmo! **12** Nagpagnapagnaka iti entero a daga
iti luksawmo. Rinidismo dagiti nasion gapu iti pungtotmo. **13**
Rimmuarka para iti pannakaisalakan dagiti tattaom, para
iti pannakaisalakan ti pinulotam! Binurakburakmo ti ulo ti
balay ti nadangkes tapno maiparang ti puon ti tengnged!
(Sela) **14** Dinuyokmo ti ulo dagiti mannakigubatna babaen
iti bukodna a pana agsipud ta immayda a kasla bagio
a mangiwarawara kadakami, ti panagpasindayawda ket
maiyarig iti maysa a mangal-alun-on iti nakurapay iti lugar a
paglemmengan. **15** Nagdaliasatka iti baybay agraman dagiti
kabaliom, ket ginabsuonmo dagiti napegges a dandanum. **16**
Nangngegko, ket nagtigerger ti kaunggak! Nagpigerger dagiti
bibigko iti uni! Um-umay ti panagrupsa kadagiti tulangko,
ken agtigtigergerak bayat iti naulimek a panagur-urayko iti
aldaw ti tuok a dumteng kadagiti tattao a nangraut kadakami.
17 Uray no saan nga agrusing ti kayo nga igos ken saan
nga agbunga dagiti ubas; uray no agkurangto ti bunga ti
kayo nga olibo, ken awan ti taraon nga ipaay dagiti taltalon;
uray no maisina ti arban iti kulongan, ken awan ti baka
kadagiti pagtaraknan— **18** Agrag-oak latta kenni Yahweh!
Agragsakakto gapu iti Dios ti pannakaisalakanko! **19** Ti Apo
a ni Yahweh ti pigsak, ket aramidenna ti sakak a kas saka
ti ugsa ket iturongnak kadagiti nangangato a lugarko! —
Para iti direktor ti musika, kadagiti adda kuerdasna nga
instrumentok.

Sofonias

1 Kastoy ti sao ni Yahweh a dimteng kenni Sofonias, a putot a lalaki ni Cusi, a putot ni Gedalias, a putot ni Amanias, a putot ni Hesekias, kadagiti aldaw a ni Josias nga anak ni Amon ti ari ti Juda. **2** Kastoy ti pakaammo ni Yahweh— "Dadaelekto dagiti amin a banbanag iti rabaw ti daga! **3** Dadaelekto ti tao ken dagiti narungsot nga ayup; dadaelekto dagiti billit iti tangatang ken dagiti lames iti baybay, dagiti dadael a karaman dagiti nadangkes! Ta pukawekto ti tao iti rabaw ti daga!" —kastoy ti pakaammo ni Yahweh. **4** Iyunnatkonto ti imak iti Juda ken dagiti amin nga agnanaed iti Jerusalem. Pukawekto ti tunggal nabatbati nga agdaydayaw kenni Baal iti daytoy a lugar ken dagiti nagnagan dagiti agdaydayaw kadagiti didiosen kadagiti papadi, **5** dagiti tattao nga adda iti tuktok dagiti balbalay nga agdaydayaw iti init, bulan ken bituen, ken dagiti tattao nga agdaydayaw ken agsapata kenni Yahweh ngem agsapatada met kenni Milcom. **6** Pukawekto met dagiti saanen a simmurot kenni Yahweh, uray dagiti saan a mangbirok kenni Yahweh wenno agkiddaw iti panangidalanna." **7** Agulimekkayo iti presensia ti Apo a Yahweh, ta asidegen ti aldaw ni Yahweh; gapu ta insaganan ni Yahweh ti sakripisio ken indatonnan dagiti sangailina. **8** "Mapasamakto iti aldaw ti panangidaton ni Yahweh, a dusaekto dagiti prinsipe ken dagiti annak dagiti ari, ken dagiti amin a nakakawes iti ganggannaet a pagan-anay. **9** Iti dayta nga aldaw dusaekto dagiti amin a sumrek iti ruangan, dagiti mangpunno iti kinaranggas ken panangallilaw iti balay iti amoda! **10** Isu a mapasamakto iti dayta nga aldaw"— kastoy ti pakaammo ni Yahweh —"nga aggapunto iti Ruangan ti Lames ti sangit ti kinarigat, ti dung-aw manipud iti Maikaddua a Distrito, ken ti napigsa unay a daranudor manipud kadagiti turod. **11** Agdung-awkayo, dakayo nga agnanaed iti Distrito ti Pagtagilakoan, ta madadaelto amin dagiti aglaklako; mapapatayto amin dagiti agtitimbang kadagiti pirak. **12** Dumtengto iti dayta a tiempo a sukimatekto ti Jerusalem babaen kadagiti pagsilawan ken dusaek dagiti tattao a mangipagarup a natalgedda ket kunaenda iti pusoda, 'Awanto ti aniaman nga aramiden ni Yahweh, naimbag man wenno dakes!' **13** Masamsamto dagiti kinabaknangda ken mabaybay-anto a madadael dagiti balbalayda. Agpatakderdanto kadagiti babalay ngem saanda nga agnaed kadagitoy, ken agmulada kadagiti kaubasan ngem saanda nga uminom iti arakda! **14** Asidegen ti naindaklan nga aldaw ni Yahweh, asidegen ken napardas unay! Agbalinto a nasaem a panagsangsangit ti maysa a mannakigubat ti uni iti aldaw ni Yahweh! **15** Dayta nga aldaw ket aldaw ti pungtot, maysa nga aldaw ti riribuk ken leddaang, aldaw ti bagyo ken pannakadadael, maysa nga aldaw ti sipnget ken lulem, maysa nga aldaw dagiti ulep ken kasta unay a kinasipnget! **16** Aldawto daytoy dagiti trumpeta ken pakdaar a maibusor kadagiti nasarikedkedan a siudad ken kadagiti nangato a pagwanawanan! **17** Ta iyegkonto ti kinarigat iti sangkataoan, tapno magnadanto a kasla bulsek a tattao agsipud ta nagbasolda kenni Yahweh! Maibukbukto ti darada a kasla tapuk, ken maibukbukto ti nagunegda a kasla rugit! **18** Awanto ti makaisalakan kadakuada, uray pay ti pirak wenno ti balitokda iti aldaw ti pungtot ni Yahweh! Ti apuy ti pungtot ni Yahweh ti mangibusto iti entero a daga, ta nakabutbutengto ti kanibusanan nga iyegna kadagiti agnanaed iti daga!"

2 Agkaykaysakayo nga agtitipon ket aguummongkayo, O nasion nga awan babainna— **2** sakbay a maipatungpal ti bilin, sakbay iti panaglabas ti aldaw a maiyarig iti taep, sakbay a dumteng ti nakaro a pungtot ni Yahweh kadakayo! Sakbay a dumteng ti aldaw ti pungtot ni Yahweh kadakayo! **3** Birukenyo ni Yahweh, dakayo amin a napakumbaba a tattao iti rabaw ti daga nga agtultulnog kadagiti bilinna! Birukenyo ti kinalinteg! Birukenyo ti kinapakumbaba, ket nalabit a masalaknibankayonto iti aldaw ti pungtot ni Yahweh! **4** Ta mabaybay-anto ti Gaza, ken madadaelto ti Askelon! Papanawendanto ti Asdod iti katengngaan ti aldaw, ken parutendanto ti Ekron! **5** Asi pay dagiti agnanaed iti igid ti baybay, ti nasion dagiti taga-Keretim! Nagsao ni Yahweh a maibusor kadakayo, O Canaan, daga dagiti Filisteo! Dadaelenkanto agingga nga awan matda nga agnanaed! **6** Agbalinto ngarud a pagaraban ti igid ti baybay para kadagiti agpaspastor ken pangiyapunan ti karnero. **7** Kukuanto dagiti nakalasat iti kaputotan ti Juda ti rehion iti igid ti baybay, a mangipastorto kadagiti arbanda sadiay. Agiddanto dagiti tattaoda iti rabii kadagiti balbalay ti Askelon, ta aywananto ida ni Yahweh a Diosda ken isublina dagiti kinarang-ayda. **8** Nangngegko dagiti panangum-umsi ti Moab ken ti pananglalais dagiti tattao ti Ammon idi inumsida dagiti tattaok ken linabsingda dagiti beddengda. **9** Ngarud, iti Naganko nga adda iti agnanayon"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Dios ti Israel, "Agbalinto ti Moab a kas iti Sodoma, ken dagiti tattao ti Ammon ket kas iti Gomorra; karuruotan a lugar ken pagaramidan ti asin, a langalangto iti agnanayon! Ngem samsamanto ida dagiti matda kadagiti tattaok, ket agtawidto dagiti nabatbati iti nasionko manipud kadagitoy! **10** Mapasamakto daytoy iti Moab ken Ammon gapu iti kinatangsitda, agsipud ta inumsi ken inuyawda dagiti tattao ni Yahweh a Mannakabalin-amin! **11** Ket agbutengdanto kenni Yahweh, gapu ta umsiennanto dagiti amin a didios iti daga. Agdayawdanto amin kenkuana, tunggal maysa iti bukodna a lugar, kadagiti amin nga igid ti baybay! **12** Dakayo a Cusita, maduyokkayonto met babaen iti kampilanko, ken **13** rautento ti ima ti Dios ti amianan ken dadaelenna ti Asiria, tapno agbalinto a langalang ti Nineve, kas kamaga iti let-ang. **14** Ket agiddanto dagiti arban iti tengnga ti Asiria, amin a narungsot nga ayup kadagiti nasion, ken agumokto dagiti billit ken kullaaw kadagiti tuktok dagiti adigina. Addanto ti agpukkaw kadagiti tawa ken aguninto dagiti uwak kadagiti agdanda, gapu ta imparangna dagiti sorelas a sedro. **15** Daytoy ti nakaragragsak a siudad nga agbibiag nga awan butengna, a kunana iti pusona, "Siak, ken awanen ti kapadak!" Anian a nakaam-amak ti nagbalinanna, nagbalin a maysa a lugar a pagiddaan dagiti narurungsot nga ayup! Tunggal maysa a lumabas iti daytoy ket agsakuntipto ken isiniasna ti imana!

3 Asi pay ti managsukir a siudad! Natulawanen ti naranggas a siudad! **2** Saan daytoy a dimngeg iti timek ti Dios, wenno saan nga immawat iti pannursuro manipud kenni Yahweh! Saan isuna nga agtalek kenni Yahweh ken saan nga umasideg iti Diosna. **3** Dagiti prinsipena ket kasla ngumerngernger a leon iti nagtengngaanna! Dagiti ukomna ket kasla kadagiti lobo iti rabii a saan a mangitedda iti

kanenda iti agsapa! **4** Dagiti profetana ket nadursok ken mananglipt a lallaki! Rinugitan dagiti padina ti nasantoan ken nagaramid iti panaglabsing iti linteg! **5** Nalinteg ni Yahweh iti nagtengngaanna! Dinto agaramid iti biddut! Iti tunggal bigat, ipaayna ti husticia! Saanto nga mailemmeng iti lawag, ngem ti managdakdakes ket dina ammo ti agbain! **6** "Dinadaelko dagiti nasion; nadadael dagiti sarikedkedda. Dinadaelko dagiti kalsadada tapno awan a pulos iti makalabas kadagitoy. Nadadael dagiti siudadda ket awan ti tao a makapagnaed kadagitoy. **7** Kinunak, 'Sigurado nga agbutengkanto kaniak! Umawatka iti pannakaisuro ket saanka a mapapanaw kadagiti pagtaengam iti amin a pinanggepko nga aramiden kenka!' Ngem aggagarda a mangirugi iti tunggal agsapa babaen iti panangpadakesda kadagiti amin nga aramidda. **8** Ngarud, urayendak"—kastoy ti pakaammo ni Yahweh—"agingga iti aldaw a tumakderak nga agsamsam! Ta ti pangngedengko ket urnongek dagiti nasion, ummongek dagiti pagarian, ken tapno idissuorko kadakuada ti ungetko, ti narungsot a pungtotko, tapno maikisap amin ti daga babaen iti apuy ti ungetko. **9** Ngem urayno kasta, ikkakto iti nadalus a pagsasao dagiti tattao, tapno umawagda amin iti nagan ni Yahweh, tapno agserbida kaniak nga addaan iti panagkaykaysa. **10** Manipud iti labes ti karayan ti Etiopia a mangidaydayaw kaniak—dagiti naiwara-wara a tattaok—mangyegto kadagiti daton a para kaniak. **11** Iti dayta nga aldaw, saankayonto a maibabain gapu kadagiti amin nga aramidyo a maibusor kaniak, agsipud ta iti dayta a tiempo, ikkatekto kadakayo dagiti nangramrambak iti kinatangsityo, ken gapu ta saankayontno nga agtignay a sipapalangguad iti tapaw ti nasantoan a bantayko. **12** Ngem ibatikayo a kas nanumo ken napanglaw a tattao, ket agkamangkayonto iti nagan ni Yahweh. **13** Saanton nga aglabsing wenno agulbod dagiti nabatbati iti Israel, ken awan ti manangallilaw a dila iti masarakanto kadagiti ngiwatda; isu nga agarab ken agiddada, ken awanto iti pagbutbutnganda." **14** Agkantaka, O anak a babbai ti Sion! Agdir-ika, O Israel! Agrag-o ken agragsakka iti amin a pusom, O anak a babai ti Jerusalem! **15** Inikkaten ni Yahweh ti dusam; pinapanawnan dagiti kabusormo! Ni Yahweh ti ari ti Israel nga adda kadagiti nagtengngaanyo. Saanmonto manen a kabuteng ti dakes! **16** Iti dayta nga aldaw, kunaendanto iti Jerusalem, "Saanka nga agbuteng, O Sion. Saanmo nga itulok a kumapuy dagiti imam. **17** Ni Yahweh a Diosyo ket adda kadakayo, ti mannakabalin a mangisalakan kadakayo. Agrambakto isuna gapu kadakayo ken paginanaennakayonto iti ayatna nga addaan rag-o; Maragsakanto isuna kadakayo ket agpukkawto isuna iti rag-o. **18** Dagiti nagladingit gapu iti naituding a fiesta—inummongko ida manipud kadakayo, nagbalinda a dadagsen ken nakaigapuan ti pannakaibabainyo. **19** Adtoy, iti dayta a tiempo, dusaekto dagiti amin a nangparparigat kadakayo. Ispalekto dagiti pilay ken ummongekto dagiti napatalaw. Ikkatekto ti nakaibabainanda ket pagbalinekto ida a nadayaw ken natan-ok iti entero a daga. **20** Iti dayta a tiempo, idauloan ken pagmaymaysaenkayonto. Raemen ken idayawdakayonto dagiti amin a nasion iti daga, inton makitayo nga insublik ti kinarang-ayyo," kuna ni Yahweh.

Haggeo

1 Iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario a kas ari,
iti umuna nga aldaw ti maika-innem a bulan, immay ti
sao ni Yahweh babaen iti ima ni Haggeo a profeta, ti sao
ket para iti gobernador ti Juda a ni Zerubbabel a putot a
lalaki ni Salatiel ken para kenni Josue a kangatoan a padi a
putot a lalaki ni Josadak ket kinunana: **2** "Kastoy ti kuna ni
Yahweh a mannakabalin-amin: 'Kinuna dagitoy a tattao,
"saan pay a dimteng ti tiempo nga ipatakdertayo ti balay ni
Yahweh." **3** Isu nga immay ti sao ni Yahweh babaen iti ima
ni Haggeo a profeta ket kinunana, **4** "Tiempo kadin nga
agnaedkayo kadagiti nalpasen a balayyo idinto a nadadael
daytoy a balay? **5** Isu nga ita, kastoy ti ibagbaga ni Yahweh
a mannakabalin-amin: 'Panunotenyo dagiti ar-aramidenyo!
6 Nagmulakayo iti adu a bukel ngem bassit ti apityo;
mangankayo ngem saankayo a mabsog; uminomkayo iti
arak ngem saankayo a mabartek. Agkaweskayo ngem saan
a maimengan dagiti bagbagiyo, ken agur-urnong iti kuarta ti
mangmangged tapno ipisokna laeng iti supot a napnoan
ti abot" **7** Kastoy ti ibagbaga ni Yahweh a Mannakabalin-
amin: "Panunotenyo dagiti ar-aramidenyo! **8** Sumang-
atkayo iti bantay, mangalakayo iti kayo, ket bangonenyo ti
balayko; maragsakanakto iti daytoy ket maidayawakto!'. **9**
'Nagsapulkayo iti adu ngem kitaenyo! Bassit ti naiyawidyo,
ta pinatayab ko daytoy! Apay?'—daytoy ti pakaammo ni
Yahweh a Mannakabalin-amin! 'Gapu ta nadadael ti balayko,
idinto a maragragsakan ti amin a tao iti bukodna a balay.' **10**
Gapu iti daytoy, ipaidam dagiti langit ti linna-aw kadakayo,
ket ipaidam ti daga ti bungana. **11** Pinagtikagko dagiti daga
ken dagiti bantay, dagiti bukel ken ti baro nga arak, ti lana
ken ti apit ti daga, dagiti tattao ken narurungsot nga ayup,
ken amin nga aramid dagiti imayo!'" **12** Ket ni Zerubbabel a
putot a lalaki ni Salatiel ken ni Josue a kangatoan a padi
a putot a lalaki ni Josadak, ken amin a nabatbati kadagiti
tattao ket nagtulnogda iti timek ni Yahweh a Diosda, ken
kadagiti sasao ni Haggeo a profeta, gapu ta ni Yahweh
a Diosda ti nangibaon kenkuana. Ket nagbuteng dagiti
tattao iti rupa ni Yahweh. **13** Ket ni Haggeo, a mensahero,
insaona ti mensahe ni Yahweh kadagiti tattao a kinunana,
""Addaak kadakayo!'—daytoy ti pakaammo ni Yahweh!" **14**
Tinignay ngarud ni Yahweh ti espiritu ti gobernador ti Juda a
ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel, ken ti espiritu ti
kangatoan a padi a ni Josue a putot a lalaki ni Josadak,
ken ti espiritu dagiti amin a nabatbati kadagiti tattao, isu a
napanda ket nagtrabahoda iti balay ni Yahweh a Diosda. **15**
Iti maika-duapulo ket uppat nga aldaw iti maika-innem a
bulan, iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario a kas ari.

2 Iti maikadua-pulo ket maysa nga aldaw iti maikapito
a bulan, immay ti sao ni Yahweh babaen iti ima ni
Haggeo a profeta, ket kinunana: **2** "Makisaoka iti gobernador
ti Juda, a ni Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel,
ken iti kangatoan a padi, a ni Josue a putot a lalaki ni
Josadak, ken dagiti nabatbati kadagiti tattao. Kunam, **3**
"Siasino kadakayo a nabatbabati ti nakakita iti sigud a
kinadayag daytoy a balay? Ket ania ti panagkitayo iti
daytoy ita? Saan kadi a kasla awanen serserbina daytoy
kadagiti matayo? **4** Ita, bumilegka Zerubbabel!'—daytoy
ket pakaammo ni Yahweh—' bumilegka, Josue, kangatoan
a padi, a putot a lalaki ni Josadak; ken bumilegkayo,
dakayo amin a tattao iti daga!'—Daytoy ket pakaammo ni
Yahweh—'ket agtrabahokayo, ta addaak kadakayo'—daytoy
ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **5** Babaen
kadagiti kari a nailanad iti tulag nga inaramidko kadakayo
idi rimmuarkayo manipud idiay Egipto ken nakipagtakder
ti Espirituk kadakayo, saankayo nga agbuteng!" **6** Ta
daytoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Iti mabiit,
gunggonekto manen dagiti langit ken ti daga, ti baybay ken
ti namaga a daga! **7** Ket gunggonekto ti tunggal nasion,
ket iyegto kaniak ti tunggal nasion dagiti napapateg a
banbanag kadakuada, ket punuekto iti dayag daytoy a
balay! 'kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **8** 'Kukuak
ti pirak ken balitok!'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a
Mannakabalin-amin. **9** Ad-addanto pay ti kinadayag daytoy
a balay iti masakbayan ngem idi damu,' kuna ni Yahweh
a Mannakabalin-amin, 'ket Itedkonto ti kappia iti daytoy a
lugar!'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin
amin." **10** Iti maika-duapulo ket uppat nga aldaw iti maika-
siam a bulan, iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario a
kas ari, immay ti sao ni Yahweh kenni Haggeo a profeta ket
kinunana, **11** "Kastoy ti kinuna ni Yahweh a Mannakabalin-
amin: 'Damagem kadagiti padi ti maipapan iti linteg, ket
kunaem: **12** No sab-oken ti maysa a tao ti karne a naidaton
kenni Yahweh iti gayadan ti kagayna, ket no maisagid ti
gayadanna iti tinapay wenno nilambong, arak wenno lana,
wenno dadduma pay a taraon, agbalin kadi a nasantoan
dayta a taraon?'" Simmungbat dagiti padi ket kinunada,
"Saan". **13** Ket kinuna ni Haggeo, "No ti maysa a tao ket
narugit gapu iti panangsagidna iti natay ket sagidenna ti
aniaman kadagitoy a banbanag, agbalin kadi met a narugit
dagitoy? Simmungbat dagiti papadi a kinunada. "Wen,
agbalinda a narugit." **14** Ket simmungbat ni Haggeo a
kinunana, "Kastoy met ngarud kadagitoy a tattao ken iti
daytoy a nasion iti sangoanak! —Daytoy ket pakaammo ni
Yahweh—'Ket kasta met ngarud kadagiti amin a banbanag
a naaramidan dagiti imada: ti idatonda kaniak ket narugit."
15 Ita ngarud, lagipenyo manipud ita nga aldaw, sakbay a
naiparabaw ti aniaman a bato iti sabali pay a bato iti templo
ni Yahweh, **16** tunggal iyaay ti siasinoman iti kamalig para
iti duapulo a kasukat ti trigo, sangapulo laeng ti adda, ket
tunggal iyaay ti maysa a tao iti ayan ti pagkargaan ti arak
tapno agkaud iti limapulo a kasukat ti arak, duapulo laeng
ti adda. **17** Pinarigatkayo ken dagiti amin a trabaho nga
inaramid dagiti imayo babaen iti panaglaylay ken buot, ngem
saan kayo latta a nagsubli kaniak'—daytoy ket pakaammo
ni Yahweh. **18** 'Laglagipenyo manipud ita nga aldaw, iti
maika-duapulo ket uppat nga aldaw iti maikasiyam a bulan,
manipud iti aldaw a naipasdek ti pundasion ti templo ni
Yahweh. laglagipenyo daytoy! **19** Adda kadi pay nabati
a bukel iti kamalig? Saan a nagbunga ti ubas, ti kayo ti
igos, ti granada, ken ti kayo nga olibo! Ngem manipud
iti daytoy nga aldaw, bendisionankayo!" **20** Ket immay iti
maikadua a gundaway ti sao ni Yahweh kenni Haggeo
iti maika-duapulo ket uppat nga aldaw iti dayta bulan a
kinunana, **21** "Agsaoka kenni Zerubbabel a gobernador ti
Juda ket ibagam, 'Gunggonekto dagiti langit ken ti daga.
22 Ta parmekekto ti trono dagiti pagarian ken dadaelek ti
bileg dagiti pagarian kadagiti nasion! Parmekekto dagiti
karuahe ken dagiti agluglugan; mapasagto dagiti kabalio

ken dagiti nakasakay, mapasagto ti tunggal maysa gapu iti kampilan ti kabsatna. **23** Iti dayta nga aldaw,'—Daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, —'Awatenka, Zerubbabel a putot a lalaki ni Salatiel, a kas adipenko,'- daytoy ket pakaammo ni Yahweh. 'Isaadka a kas iti selio iti singsingko, ta sika ti pinilik!' —daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakanalin-amin!"

Zacarias

1 Iti maikawalo a bulan iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario, immay ti sao ni Yahweh kenni profeta Zacarias a putot ni Barakias a putot ni Iddo a kunana, **2** "Nakapungtot unay ni Yahweh kadagiti ammayo! **3** Ibagam kadakuada, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Agsublikayo kaniak!"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin!"—"ket agsubliak kadakayo!" kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **4** Saanyo koma a tuladen dagiti ammayo nga imun-una a binagaan dagiti profeta, a kunada, "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: isardengyon dagiti dakes a wagasyo ken dagiti nadangkes nga aramidyo!" Ngem saanda a dimngeg ken saandak nga impangag.'" Daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **5** "Saan kadi nga awanen dagiti ammayo? Ken agtalinaed kadi dagiti profeta iti agnanayon? **6** Ngem saan kadi a sinagaba dagiti ammayo ti subad iti panagsukirda kadagiti sasaok ken paglintegak nga imbilinko kadagiti adipenko a profeta? Nagbabawida ngarud ket kinunada, 'Kas iti pinanggep ni Yahweh a Mannakabalin-amin nga aramiden kadatayo gapu kadagiti wagas ken tigtignaytayo, isu ti inaramidna kadatayo.'" **7** Iti maikadua a tawen a panagturay ni Dario, iti maika-dua pulo ket uppat nga aldaw iti maikasangapulo ket maysa a bulan, a bulan ti Sebat, immay ti sao ni Yahweh kenni profeta Zacarias a putot ni Barakias a putot ni Iddo a kunana **8** "Iti rabii, adtoy, nakitak ti maysa a lalaki a nakasakay iti nalabaga a kabalio, ket adda isuna kadagiti babassit a kayo nga addaan kadagiti napipintas a sabsabong nga adda iti tanap; ket adda iti likudanna dagiti nalabaga, alazan ken puraw a kabalio." **9** Kinunak "Apo, ania dagitoy a banbanag?" Ket kinuna ti anghel a nakisarita kaniak, "Ipakitakto kenka no ania dagitoy a banbanag." **10** Ket simmungbat ti lalaki a nakatakder iti ayan dagiti babassit a kayo nga addaan kadagiti napipintas a sabsabong a kunana, "Dagitoy dagiti imbaon ni Yahweh nga agsursor iti entero a daga." **11** Simmungbatda iti anghel ni Yahweh a nakatakder iti ayan dagiti babassit a kayo nga addaan kadagiti napipintas a sabsabong; kinunada kenkuana, "Sursursorenmin ti entero a daga; kitaem, agal-aliwaksay dagiti amin a daga." **12** Ket simmungbat ti anghel ni Yahweh a kunana, "O Yahweh a Mannakabalin-amin, kasano kadi pay kabayag ti panangipakitam iti saanmo a panangngaasi iti Jerusalem ken kadagiti siudad ti Juda a nagsagaba iti pungtotmo iti pitopulo a tawen?" **13** Simmungbat ni Yahweh iti anghel a nakisararita kaniak babaen kadagiti nasasayaat a sasao, dagiti sasao a pangliwliwa. **14** Ket kinuna kaniak ti anghel a nakisarita kaniak, "Ipakaammom daytoy, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Kasta unay ti pakaseknak iti Jerusalem ken iti Sion! **15** Ket napalalo ti pungtotko kadagiti nasion a nanam-ay; ta saanak unay a nakaunget iti Juda, ngem kinarkaro dagitoy a nasion ti panagsagaba ti Juda." **16** Ngarud, kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Nagsubliak iti Jerusalem nga addaan iti asi. Maipatakderto ti balayko iti daytoy"'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—"ket maibinnatto ti tali a pagrukod iti entero a Jerusalem!" **17** Ipakaammom pay daytoy, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin- amin: 'Rumang-ayto manen dagiti siudadko, ket liwliwaento manen ni Yahweh ti Sion, ken piliennanto manen ti Jerusalem." **18** Kalpasanna, timmangadak ket nakakitaak iti uppat a sara! **19** Kinasaritak ti anghel a nakisarita kaniak, "Ania dagitoy?" Insungbatna kaniak, "Dagitoy dagiti sara a nangiwarawara iti Juda, Israel, ken Jerusalem." **20** Ket nangipakita kaniak ni Yahweh iti uppat a mammanday. **21** Kinunak, "Ania ti umay aramiden dagitoy a tattao?" Insungbatna, "Dagitoy dagiti sara a nangiwarawara iti Juda, isu a nagsagabada iti nakaro. Ngem immay dagitoy a tattao tapno pagtalawen dagiti nasion, tapno parmekenda dagiti armada dagiti nasion a nangraut iti daga ti Juda tapno iwarawarada daytoy."

2 Kalpasanna, timmangadak ket nakakitaak iti maysa a lalaki a nakaiggem iti tali a pagrukod. Kinunak, **2** "Sadino ti papanam?" Kinunana ngarud kaniak, "Rukodek ti Jerusalem tapno maammoak ti kalawa ken kaatiddogna." **3** Kalpasanna, pimmanaw ti anghel a nakisarita kaniak, ket adda rimmuar a maysa pay nga anghel a nangsabat kenkuana. **4** Kinuna ti maikadua nga anghel kenkuana, "Agtarayka ket kasaritam dayta a bumarito; ibagam, 'Saanto a mapaderan ti Jerusalem gapu kadagiti nakaad-adu a tattao ken ayup iti daytoy. **5** 'Daytoy ket pakaammo ni Yahweh'—agbalinakto nga apuy a pader iti aglawlawna, ket siakto ti dayag iti tengngana. **6** Agtaraykayo! Agtaraykayo! Aglibaskayo manipud iti daga iti amianan'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—'gapu ta inwarawarakayo a kas iti uppat nga angin kadagiti tangatang!' Daytoy ket pakaammo ni Yahweh— **7** 'Agtaraykayo! Agkamangkayo iti Sion, dakayo a makipagtataeng iti anak a babai ti Babilonia!" **8** Gapu ta kalpasannak a padayawan ni Yahweh a Mannakabalin-amin ket imbaonnak a maibusor kadagiti nasion a nagsamsam kadakayo—ta siasinoman a mangsagid kadakayo, sagidenna ti kapapatgan iti imatang ti Dios! —kalpasan nga inaramid ni Yahweh daytoy, kinunana, **9** "Siak a mismo ti mangraut kadakuada, ket samsamanto ida dagiti tagabuda." Ket maammoanyonto a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangibaon kaniak. **10** "Agkantakayo gapu iti rag-o, dakayo a tattao ti Sion, ta umayakon ket makipagnaedak kadakayo! —daytoy ket pakaammo ni Yahweh." **11** Ket iti dayta nga aldaw, makitiponto kenni Yahweh dagiti nabibileg a nasion. Kunana, "Ket agbalinkayonto a tattaok; ta makipagnaedakto kadakayo." Ket maammoanyonto a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangibaon kaniak kadakayo. **12** Ta tawidento ni Yahweh ti Juda a kas sanikuana idiay nasantoan a daga ket pilliennanto manen ti Jerusalem a para kenkuana. **13** Agulimekkayo, dakayo amin a tattao, iti sangoanan ni Yahweh, gapu ta umayen isuna manipud iti nasantoan a lugarna!

3 Kalpasanna, impakita kaniak ni Yahweh ni Josue a nangato a padi a nakatakder iti sangoanan ti anghel ni Yahweh, ken nakatakder ni Satanas iti makannawanna tapno pabasolenna isuna. **2** Kinuna ti anghel ni Yahweh kenni Satanas, "Tubngarennaka koma ni Yahweh, Satanas; tubngarennaka koma ni Yahweh a nangpili iti Jerusalem! Saan kadi a maiyarig daytoy a tao iti maysa a sungrod a narabsut iti apuy?" **3** Nakakawes ni Josue iti nakarugrugit a pagan-anay bayat ti panagtaktakderna iti sangoanan ti anghel. **4** Isu a nagsao ti anghel ket kinuna kadagiti dadduma nga anghel a nakatakder iti sangoananna, "Ussobenyo kenkuana dagiti nakarugrugit a pagan-anay." Ket kinunana kenni Josue, "Kitaem! Inikkatkon dagiti basolmo,

ket kawesanka iti kasasayaatan a pagan-anay." **5** Kinuna ni Zacarias, "Bay-anyo a baredbedanda iti nadalus a lupot ti ulona!" Binaredbedanda ngarud iti nadalus a lupot ti ulo ni Josue ken kinawesanda isuna iti nadalus a pagan-anay bayat a nakatakder sadiay ti anghel ni Yahweh. **6** Kalpasanna, nainget a binilin ti anghel ni Yahweh ni Josue a kunana, **7** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin; 'No agbiagka kadagiti wagasko, ken no tungpalem dagiti bilinko, sikanto ti mangimaton iti balayko ken mangaywan kadagiti paraangak, ta palubosankanto nga umay iti sangoanak a kas iti ar-aramiden dagitoy nakatakder ditoy. **8** Dumngegka, Josue a nangato a padi, sika ken dagiti kakaduam a makipagnanaed kenka! Ta dagitoy a lallaki ti pagilasinan, ta iparangkonton ti adipenko 'Ti Sanga.' **9** Ita, kitaenyo ti bato nga inkabilko iti sangoanan ni Josue. Addaan iti pito a sikigan daytoy a bato, ket ikitikitkonto ti maysa a balikas'—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin'—'ket iti maysa nga aldaw, ikkatekto ti basol daytoy a daga. **10** Iti dayta nga aldaw'— daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—'awisento ti tunggal lalaki ti kaarrubana nga aginana iti sirok ti ubas ken iti puon ti igos a mulana."

4 Kalpasanna, nagsubli ti anghel a nakisarsarita kaniak ket riniingnak a kas iti maysa a tao a nagriing iti pannaturogna. **2** Kinunana kaniak, "Ania ti makitkitam? Kinunak, "Makitkitak ti maysa a kandelero a pasig a balitok, nga adda malukong iti rabawna. Addaan daytoy iti pito a pagsilawan ken addaan iti pito a pabelo iti rabaw ti tunggal pagsilawan. **3** Adda dua a kayo nga olibo iti abay daytoy, maysa iti makannawan ti malukong ken maysa iti makannigid." **4** Isu a kinasaritak manen ti anghel a nakisarsarita kaniak. Kinunak, "Apok ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag?" **5** Simmungbat ti anghel a nakisarsarita kaniak a kunana, "Apay saanmo pay nga ammo ti kaipapanan dagitoy a banbanag?" Kinunak, "Saan apok,". **6** Isu a kinunana kaniak, "Daytoy ti sao ni Yahweh a para kenni Zerubbabel: 'Saan a babaen iti pigsa wenno pannakabalin, ngem babaen iti Espirituk,' kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **7** 'Aniaka koma, dakkel a bantay? Iti sangoanan ni Zerubbabel, agbalinkanto a patad, ket iruarna ti kangrunaan a bato a mangipukkaw, "Parabur! Parabur!"" **8** Immay kaniak ti sao ni Yahweh: **9** "Impasdek ni Zerubabel ti pundasion daytoy a balay ket leppasennanto daytoy. Ket maammoanyonto nga imbaonnak ni Yahweh a Mannakabalin-amin kadakayo. **10** Siasino ti nangumsi kadagiti aldaw dagiti babassit a banbanag a nagappuanan? Agrag-onto dagitoy a tattao ket makitadanto ti bato a pangrukod iti kalinteg ti pasdek iti ima ni Zerubbabel. (Ibagbagi dagitoy pito a pagsilawan dagiti mata ni Yahweh a mangwanwanawan iti entero a daga.)" **11** Ket sinaludsodko ti anghel, "Ania dagitoy dua a kayo nga olibo a nakatakder iti makannigid ken makannawan a sikigan ti kandelero?" **12** Sinaludsodko pay kenkuana iti maminsan, "Ania dagitoy a dua a sanga ti olibo iti abay dagiti dua a balitok a tubo a pagay-ayusan ti maris balitok a lana? **13** "Apay saanmo pay nga ammo no ania dagitoy?" Ket kinunak, "Saan, apok." **14** Isu a kinunana, "Ibagbagi dagitoy dua a kayo nga olibo ti dua a lallaki nga agserserbi iti Apo iti entero a daga."

5 Kalpasanna, timmaliawak ken timmangadak ket adtoy, nakitak ti maysa nga agtaytayab a nalukot a pagbasaan! **2** Kinuna ti anghel kaniak, "Ania ti makitkitam?" Insungbatko, "Makitkitak ti maysa a nalukot a pagbasaan a duapulo a kadapan ti kaatiddogna ken sangapulo a kadapan ti kaakabana." **3** Ket kinunana kaniak, "Daytoy ti lunod nga agsaknap iti entero a daga ti Juda, ta manipud ita, mapapanawto ti tunggal agtatakaw segun iti nailanad iti maysa a paset ti pagbasaan, idinto a mapapanaw amin dagiti agsapata iti ulbod, segun iti nailanad iti sabali a paset ti pagbasaan, maitutop kadagiti sasaoda. **4** 'Iyegkonto daytoy a lunod' —daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'sumrekto ngarud daytoy iti balay ti agtatakaw ken iti balay ti tao nga agsapata iti ulbod babaen iti naganko. Agtalinaed daytoy iti balayna ket ibusen daytoy dagiti kayo ken batbato iti balay.'" **5** Kalpasanna, nagparang ti anghel a nakisarsarita kaniak ket kinunana kaniak, "Tumangadka ket kitaem ti sumungsungad!" **6** Kinunak, "Ania daytoy?" Kinunana, "Maysa daytoy a basket a sumungsungad a naglaon iti maysa nga efa. Daytoy dagiti nadagsen a basolda iti entero a daga." **7** Ket naingato ti buli a kalub ti basket, ket adda maysa a babai a nakatugaw iti uneg daytoy! **8** Kinuna ti anghel, "Ibagbagi daytoy a babai ti Kinadangkes!" Ket intalmegna ti babai iti uneg ti basket sana inkabil ti buli a kalub ti basket. **9** Timmangadak ket nakitak ti dua a babbai nga umas-asideg kaniak, ken adda angin kadagiti payakda—ta addaanda kadagiti payak a kasla kadagiti payak ti kannaway. Intayabda ti basket iti nagbaetan ti daga ken langit. **10** Isu a kinunak iti anghel a nakisarsarita kaniak, "Sadino ti pangipananda iti basket?" **11** Kinunana kaniak, "Ipanda ti basket idiay daga ti Siniar tapno mangipatakderda iti templo para iti daytoy, tapno inton nakasaganan ti templo, maikabilto ti basket sadiay, iti naisagana a pagbatayanna."

6 Kalpasanna, timmalliawak ken timmangadak, ket nakitak ti uppat a karuahe a rumrummuar manipud iti nagbaetan dagiti dua a bronse a bantay. **2** Guyguyoden dagiti nalabaga a kabalio ti umuna a karuahe, guyguyoden dagiti nangisit a kabalio ti maikadua a karuahe, **3** guyguyoden dagiti puraw a kabalio ti maikatlo a karuahe, ken guyguyoden dagiti labang a maris dapo a kabalio ti maikapat a karuahe. **4** Isu a kinunak iti anghel a nakisarsarita kaniak, "Apok, ania dagitoy?" **5** Simmungbat ti anghel ket kinunana kaniak, "Ibagbagi dagitoy a karuahe ken dagiti mangguyguyod a kabalio dagiti uppat nga angin a rumrummuar manipud iti langit iti sangoanan ti Apo a mangtengtengngel iti entero a daga. **6** Agturong iti amianan a pagilian ti karuahe a guyguyoden dagiti nangisit a kabalio; agturong iti laud a pagilian dagiti puraw a kabalio; ken agturong iti abagatan a pagilian dagiti labang a maris dapo a kabalio." **7** Rimmuar dagitoy a napipigsa a kabalio ket maganatanda a mapan mangwanawan iti entero a daga, isu a kinuna ti anghel, "Inkayo ket wanawananyo ti entero a daga!" ket napanda iti entero a daga. **8** Kalpasanna, pinukkawannak sana kinuna kaniak, "Kitaem dagiti kabalio nga agturong iti amianan a pagilian; pabaawendanto ti unget ti espirituk maipapan iti amianan a pagilian." **9** Immay ngarud kaniak ti sao ni Yahweh a kunana, **10** "Mangalaka iti daton manipud kadagiti napagtalaw a kas balud idiay Babilonia—kada Heldai, Tobijas, ken Jedaias—ket ita met laeng nga aldaw, ipanmo daytoy iti balay ni Josias a putot ni Sofonias. **11** Ket alaem ti pirak ken balitok, mangaramidka iti maysa a korona, ket ikabilmo daytoy iti ulo ni Josue a nangato a

padi a putot ni Josadac. **12** Makisaritaka kenkuana ket ibagam, 'Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: "Ti nagan daytoy a tao ket ti Sanga! Ket dumakkelto isuna iti ayanna ken ipatakdernanto ti templo ni Yahweh! **13** Isunanto ti mangipatakder iti templo ni Yahweh ken mangitag-ay ti dayag daytoy; ket agtugaw ken agturayto isuna iti tronona. Agbalinto isuna a maysa a padi iti tronona, ket addanto ti kappia iti nagbaetan ti dua nga akem. **14** Addanto maikabil a korona iti templo ni Yahweh tapno padayawan da Heldai, Tobijas, ken Jedaias ken agpaayto a pakalaglagipan iti kinaparabur ti putot ni Sofonias. **15** Kalpasanna, umayto dagiti adda iti adayo ket ipatakderda ti templo ni Yahweh, tapno maammoanyo a ni Yahweh a Mannakabalin-amin ti nangibaon kaniak kadakayo; ta mapasamakto daytoy no pudno a dumngegkayo iti timek ni Yahweh a Diosyo!'"

7 Iti maikapat a tawen a panagturay ni Ari Dario, iti maikapat nga aldaw ti Kislev (nga isu ti maikasiam a bulan), immay ti sao ni Yahweh kenni Zacarias. **2** Imbaon dagiti tattao ti Betel da Sarezer ken Regemmelek agraman dagiti tattaoda a mapan agkiddaw iti pabor kenni Yahweh. **3** Nakisaritada kadagiti papadi nga adda iti balay ni Yahweh a Mannakabalin-amin ken kadagiti profeta; kinunada, "Rumbeng kadi nga agladingitak iti maikalima a bulan babaen iti panagayunar, kas iti inar-aramidko kadagiti adu a tawtawen?" **4** Isu nga immay kaniak ti sao ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kunana, **5** "Kasaritam dagiti amin a tattao iti daga ken dagiti papadi ket ibagam, 'Idi nagayunar ken nagladingitkayo iti maikalima ken iti maikapito a bulan kadagitoy a pitopulo a tawen, pudno kadi a nagay-ayunarkayo a para kaniak? **6** Ken idi nangan ken imminumkayo, saan kadi a nangan ken imminumkayo para kadagiti bagbagiyo laeng? **7** Saan kadi a dagitoy met laeng a sasao ti impakaammo ni Yahweh babaen kadagiti immuna a profeta, idi agnanaedkayo pay laeng a narang-ay idiay Jerusalem ken kadagiti kabangibang a siudad ken nagtaeng idiay Negev, ken kadagiti arisadsad ti turod iti laud?'" **8** Immay ti sao ni Yahweh kenni Zacarias a kunana, **9** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Nalinteg koma ti panangukomyo, napudnokayo iti tulag ken agbalinkayo a naasi. Aramiden koma daytoy ti tunggal tao para iti kabsatna. **10** No maipapan iti balo ken ulila, ti ganggannaet, ken ti nakurapay a tao—saanyo ida a parigaten. Ken tapno saankayo a makaaramid iti aniaman a dakes iti tunggal maysa—masapul a saankayo nga agpanggep iti pusoyo nga agaramid iti dakes.' **11** Ngem saanda nga impangag ken saanda a kayat nga agtulnog; inapputanda dagiti lapayagda tapno saanda a mangngeg. **12** Inkeddengda a saanda a dumngeg iti linteg wenno kadagiti sasao ni Yahweh a Mannakabalin-amin. Impatulodna dagitoy a mensahe kadagiti tattao babaen iti Espirituna idi un-unana a tiempo, babaen kadagiti sasao dagiti profeta. Ngem saan a dimngeg dagiti tattao, isu a nakapungtot unay kadakuada ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **13** Ket napasamak nga idi immawag isuna, saanda a dimngeg. 'Iti isu met laeng a wagas, kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, 'umawagdanto kaniak, ngem saanakto a dumngeg. **14** Gapu ta iwarawarakto ida babaen iti alipugpog kadagiti amin a nasion a saanda pay a nakitkita, ket kalpasanda a maiwarawara, agbalinto a langalang ti daga. Ta awanto ti tao nga agdaliasat iti daga wenno agsubli iti daytoy agsipud ta pinagbalin dagiti tattao ti makaay-ayo a dagada iti maysa a langalang a daga.'"

8 Immay kaniak ti sao ni Yahweh a Mannakabalin-amin a kunana, **2** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Ipatpategko ti Sion iti nasged nga ayat, ipatpategko unay daytoy ken nakapungtotak unay kadagiti kabusorna!' **3** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Agsubliakto iti Sion ket agnaedakto iti tengnga ti Jerusalem, ta maawaganto ti Jerusalem a Ti Siudad ti Kinapudno ken maawaganto ti bantay ni Yahweh a Mannakabalin-amin a Nasantoan a Bantay!' **4** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Addanto manen dagiti lallakay ken babbaket kadagiti kalsada ti Jerusalem, ket agkasapulanto ti tunggal tao iti sarukod gapu iti kinalakayna wenno kinabaketna. **5** Ken mapnonto dagiti kalsada ti siudad kadagiti ubbing a lallaki ken babbai nga agay-ayam kadagitoy.'" **6** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Kadagidiay nga al-aldaw, no adda iti kasla saan a nakapappapati iti imatang dagiti nakalasat a tattao ti Juda, kasla saan met kadi a nakapappapati daytoy iti imatangko?'"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **7** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Adtoy, umadanin ti panangispalko kadagiti tattaok iti daga a pagsingisingan ken paglennekan ti init! **8** Gapu ta isublikto ida, ket agnaeddanto iti tengnga ti Jerusalem, isu nga agbalindanto manen a tattaok, ket siakto ti Diosda iti kinapudno ken iti kinalinteg!'" **9** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Dakayo nga agtultuloy a makangkangngeg ita kadagiti isu met laeng a sasao manipud kadagiti profeta idi naisaad ti pundasion ti balayko—daytoy a balayko, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin: Pakirdenyo ti pakinakemyo tapno maipatakder ti templo. **10** Ta sakbay dagidiay nga al-aldaw, awan ti mula a maapit ti siasinoman; awanto ti magunggona ti tao wenno ayup. Ken awan ti kappia iti siasinoman a rummuar ken umuneg gapu kadagiti kabusor. Pinagbibinnusorko dagiti amin a tattao. **11** Ngem ita, saanen a kas kadagiti napalabas nga al-aldaw; makikaaddaakto kadagiti tattao a nakasubli manipud iti pannakaitalaw a kas balud!'" Daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. **12** "'Ta natalgedto dagiti tattao nga agmula kadagiti bukel. Agbunganto dagiti agkalatkat nga ubas ket adunto ti maapit kadagiti talon. Ipaayto dagiti tangatang dagiti linnaawda, ta ipatawidkonto amin dagitoy a banbanag kadagiti tattao a nakasubli manipud iti pannakaitalaw a kas balud. **13** Dakayo ti pangipadaan dagiti dadduma a nasion iti pannakailunod, balay ti Juda ken balay ti Israel. Ngem ispalenlayonto ket bendisionankayonto. Saankayo nga agbuteng; agbalinkayo koma a napigsa ken natured!'" **14** "Ta kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Kas iti panangpanggepko a mangdusa kadakayo idi pinagpungtotdak dagiti kapuonanyo,' ket saan a bimmaaw, kuna ni Yahweh a Mannakabalin-amin, **15** isu a panggepko kadagitoy nga al-aldaw a mangaramid manen iti naimbag iti Jerusalem ken iti balay ti Juda! Saankayo nga agbuteng! **16** Dagitoy ti masapul nga aramidenyo: Agsaokayo iti pudno, tunggal tao iti kaarrubana. Mangukomkayo a sipupudno, sililinteg, ken sitatalna kadagiti pangukomanyo. **17** Ket awan koma ti agpanggep iti dakes kadagiti kaarrubayo, wenno anamungan dagiti palso a sapata; ta kagurak amin dagitoy a banbanag!'" Daytoy ket pakaammo ni Yahweh. **18** Ket

immay kaniak ti mensahe ni Yahweh a Mannakabalin-amin
a kunana, **19** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-
amin: 'Dagiti panagayunar iti maikapat, iti maikalima, iti
maikapito ken iti maikasangapulo a bulan ket agbalinto a
tiempo iti panagrag-o, kinaragsak, ken naragsak a fiesta
dagiti tattao ti Juda! Ngarud, ayatenyo ti kinapudno ken
kappia!" **20** "Kastoy ti kuna ni Yahweh a Mannakabalin-
amin: 'Mapanto manen dagiti tattao idiay Jerusalem, uray
dagiti agnanaed kadagiti adu a nadumaduma a siudad.
21 Mapanto iti sabali a siudad dagiti agnanaed iti maysa
a siudad ket kunada, "Pardasantayo ti mapan agkiddaw
iti bendision kenni Yahweh ken agdayaw kenni Yahweh
a Mannakabalin-amin! Mapankami met.'" **22** Adunto a
tattao ken nabibileg a nasion ti mapan idiay Jerusalem
tapno agdayaw kenni Yahweh a Mannakabalin-amin ken
agkiddaw iti bendision kenni Yahweh!" **23** "Kastoy ti kuna ni
Yahweh a Mannakabalin-amin: 'Kadagidiay nga al-aldaw,
sangapulo a lallaki manipud iti amin a pagsasao ken nasion
ti kumpet iti gayadan ti kagaymo ket kunada, "Ipalubosmo a
makikuyogkami kenka, gapu ta nangngeganmi nga adda
kenka ti Dios!"'"

9 Daytoy ket pakaammo ni Yahweh maipapan iti daga ti
Hadrac ken Damasco. Ta sikikita ni Yahweh kadagiti
amin a tattao, ken kadagiti amin a tribu ti Israel. **2** Daytoy
a pakaammo ket maipapan pay iti Hamat, a nagpatingga
iti Damasco, ken maipapan daytoy iti Tiro ken Sidon,
uray no ipagarupda a nasiribda unay. **3** Nangbangon ti
Tiro iti sarikedked ken nagurnong iti pirak a kasla tapok
ken nangpapuro iti balitok a kasla pitak kadagiti kalsada.
4 Ngem alaento ti Apo dagiti amin a sanikuana ken
dadaelennanto ti pakirangetna nga adda iti baybay, isu a
mauramto daytoy iti apuy. **5** Makitanto daytoy ti Askelon
ket agbutengda! Agtigergerto met iti kasta unay ti Gaza!
Maupayto ti Ekron! Mapukawto ti ari ti Gaza, ket saanton a
mapagnaedan ti Askelon! **6** Kuna ni Yahweh, "Agaramidto
dagiti ganggannaet kadagiti pagtaenganda idiay Asdod,
ket ikkatekto ti kinatangsit dagiti Filisteo. **7** Ta saankonto
idan a pagsidaen iti karne nga adda pay laeng darana
ken paritak ida a mangan iti taraon nga indatonda kadagiti
didiosen." Kalpasanna, dagiti matda ket mailasindanto a
para iti Diostayo a kasla maysa a puli idiay Juda, ken
agbalinto ti Ekron a kas kadagiti Jebuseo. **8** Kuna ni
Yahweh, "Salaknibakto ti dagak iti armada dagiti kabusor
tapno awan ti makalasat wenno makasubli, ta awanton
a pulos ti mangparigat iti daytoy. Ta iti dayta a tiempo,
wanawanakto a mismo ti dagak! **9** Agpukkawka a sirarag-o,
anak a babai ti Sion! Agpukkawka a siraragsak, anak a babai
ti Jerusalem! Adtoy! Umayen kenka ti arim a nalinteg ket
ispalennaka. Napakumbaba isuna ken nakasakay iti asno, iti
urbon nga asno. **10** Kalpasanna, ikkatekto ti karuahe iti
Efraim ken ti kabalio iti Jerusalem, ken madadaelto ti bai
a maus-usar a pakigubat; ta pagkakappiaennanto dagiti
nasion, ken iturayannanto manipud iti baybay agingga iti
sabali a baybay, ken manipud iti Karayan agingga iti pungto
ti daga! **11** Ket dakayo a tattao ti Israel—gapu iti dara
a nangpasingked iti tulagko kadakayo—winawayawayaak
dagiti baludyo manipud iti abut nga awan iti danumna.
12 Agsublikayo kadagiti sarikedked, dakayo a balud nga
addaan namnama! Uray ita nga aldaw, ipakpakaammok
nga isublikto kadakayo iti mamindua a kaadu ti bendision
ti amin a sinagabayo, **13** gapu ta inaramidko ti Juda a
kas baik. Inaramidko ti Efraim a kas panak. Ipalubosko a
gubaten dagiti annakmo a lallaki, O Sion, dagiti annakmo a
lallaki, Grecia, ken pinagbalinka, Sion, a kasla kampilan ti
mannakigubat!" **14** Agparangto ni Yahweh kadagiti tattaona,
ket maibiatto dagiti panana a kasla iti kimat! Ta paguniento ni
Yahweh nga Apok ti trumpeta ket magnanto a kakuyog dagiti
bagio manipud iti Teman. **15** Salaknibanto ida ni Yahweh
a Mannakabalin-amin, ket naan-anayto a parmeken dagiti
tattao ti Juda dagiti kabusorda babaen kadagiti bato dagiti
pallatibong. Ket aginum ken agpukkawdanto a kas iti lalaki a
nabartek, ket mapnodanto iti arak a kasla kadagiti malukong
iti altar, kasla kadagiti suli ti altar. **16** Isu nga iti dayta nga
aldaw, ispalento ida ni Yahweh a Diosda; maiyarigdanto
iti arban dagiti tattaona, ta kasladanto kadagiti alahas iti
korona, nga agraniag iti dagana. **17** Anian a kinasayaat ken
anian a kinapintasdanto! Pumigsanto dagiti agtutubo a lallaki
iti pannanganda iti bukel ken dagiti birhen iti panagiumda iti
nasam-it nga arak!

10 Agdawatkayo iti tudo kenni Yahweh iti panawen iti
panagrurusing—ni Yahweh a mangar-aramid kadagiti
bagio! —ket mangipaayto isuna iti tudo kadakuada, ken
kadagiti mula kadagiti talon nga agpaay iti sangkataoan. **2**
Ta saan a pudno ti ibagbaga dagiti didiosen; agipadpadto
iti ulbod dagiti mammadto; agipatpatarusda kadagiti
manangallilaw a tagtagainep ken ubbaw ti panangliwliwada,
isu a maiyaw-awanda a kas iti karnero ken agsagabada gapu
ta awan ti agpaspastor. **3** Ti pungtotko kadagiti agpaspastor
ket kasla apuy a sumsumged; daytoy dagiti kalakian a
kalding—dagiti mangingidaulo—a dusaekto; aywananto ni
Yahweh a Mannakabalin-amin ti arbanna, dagiti tattao ti
Juda, ket pagbalinennanto ida a kasla nabileg a kabalio iti
gubatan! **4** Tumaudto kadakuada ti pasuli a bato; tumaudto
kadakuada ti pasok ti tolda; tumaudto kadakuada ti bai a
pakigubat; tumaudto kadakuada dagiti amin a mangingidaulo.
5 Kasladanto kadagiti mannakigubat a mangibaddebaddek
kadagiti kabusorda iti pitak dagiti kalsada iti gubatan;
makigubatdanto, gapu ta adda kadakuada ni Yahweh,
ket parmekendanto dagiti nakasakay kadagiti kabalio a
pakigubat. **6** Papigsaekto ti balay ti Juda ken isalakankonto
ti balay ni Jose; ta isublik manen ida ken kaasiak ida.
Kaslanto saanko ida a linaksid, ta Siak ni Yahweh a Diosda,
ket sumungbatakto kadakuada. **7** Ket maiyarigto ti Efraim
iti mannakigubat, ket agrag-onto dagiti pusoda a kasla
nakainumda iti arak; makitanto dagiti annakda ket agrag-
oda. Agrag-onto dagiti pusoda gapu kaniak! **8** Paswitakto
ida ket ummongek ida, gapu ta ispalekto ida, ket paaduekto
ida a kas iti sigud a kaaduda! **9** Inwarasko ida kadagiti
tattao ngem malagipdakto kadagiti adayo a pagilian, isu
nga agbiag ken agsublidanto agraman dagiti annakda.
10 Gapu ta alaekto ida iti daga ti Egipto ket ummongek
ida manipud iti Asiria. Ipankonto ida iti daga ti Galaad
ken Libano agingga nga awanen ti pagnaedanda sadiay.
11 Kuyogekto ida iti baybay ti rigrigatda; ablatakto dagiti
dalluyon iti dayta a baybay ket pagmagaekto ti lansad
ti Karayan Nilo. Maipababanto ti kinadayag ti Asiria, ket
mapukawto ti setro ti Egipto manipud kadagiti Egipcio. **12**
Papigsaekto ida, ket agbiagdanto babaen iti naganko."
Daytoy ket pakaammo ni Yahweh.

11 Lukatam dagiti ruanganmo, O Libano, tapno ikisap ti apuy dagiti kayom a sedro! **2** Agdung-awkayo a kayo a saleng ta natuangen dagiti kayo a sedro! Nadadaelen dagiti nadayag a kayo! Agdung-awkayo, dakayo a lugo ti Basan, ta napukanen ti nasamek a kabakiran. **3** Aganug-og dagiti parapastor, ta nadadaelen ti nalangto a pagpaarabanda! Agngernger ti urbon a leon, ta nadadaelen ti bakir ti Karayan Jordan! **4** Kastoy ti kuna ni Yahweh a Diosko: "Kas iti maysa a parapastor, bantayam dagiti karnero a nairanta a maparti! **5** (Partien ida dagiti manggatang kadakuada ket saanda a madusa, ket kuna dagiti mangilako kadakuada, 'Madaydayaw ni Yahweh! Bimmaknangak!' gapu ta awan asi kadagiti karnero dagiti parapastor dagiti akinkukua kadagiti arban.) **6** Ta saankon a kaasian dagiti agnanaed iti daga!"— daytoy ket pakaammo ni Yahweh. "Kitaem! Siak a mismo ti mangiyawat iti tunggal tao iti pannakabalin ti kaarrubana ken arina. Ibadebaddekdanto ti daga. Saankonto nga ispalen ti Juda iti pannakabalinda." **7** Isu a nagbalinak a parapastor iti arban a nairanta a maparti, para kadagiti gimmatang ken naglako kadagiti karnero. Nangalaak iti dua a sarukod; pinanaganak ti maysa iti "Parabur" ken ti sabali iti "Panagkaykaysa." Iti kastoy a wagas ti panangipastorko iti arban. **8** Iti las-ud ti maysa a bulan, pinapanawko dagiti tallo a parapastor. Ket napukawen ti anusko kadagiti akinkukua kadagiti karnero, gapu ta kinaguradak met. **9** Ket kinunak kadagiti akinkukua, "Saanakon nga agtrabaho a kas parapastoryo. Dagiti karnero a matmatay - bay-ak ida a matay; dagiti mapukpukaw a karnero— bay-ak a mapukaw. Bay-ak a kanen dagiti natda a karnero ti lasag ti padada a karnero." **10** Isu nga innalak ti sarukodko a "Parabur" ket tinukkolko daytoy a mangwaswas iti katulagan nga inaramidko kadagiti amin a tribuk. **11** Iti dayta nga aldaw, nawaswas ti tulag, ket ammo dagiti aggatgatang ken aglaklako iti karnero ken dagiti mangkitkita kaniak a nagsao ni Yahweh. **12** Kinunak kadakuada, "No mayatkayo, itedyo ti tangdanko. Ngem no saan, saanyo nga aramiden daytoy." Isu a binilangda ti tangdanko—tallopulo a pidaso a pirak. **13** Ket kinuna kaniak ni Yahweh, "Ikabilmo ti pirak iti siled a pagiduldulinan, ti dakkel a gatad nga impagarupda a kapategmo!" Isu nga innalak ti tallopulo a pidaso a pirak ket indulinko iti siled a pagiduldulinan iti balay ni Yahweh. **14** Kalpasanna, tinukkolko ti maikadua a sarukodko a "Panagkaykaysa," a mangdadael iti panagkaykaysa iti nagbaetan ti Juda ken Israel. **15** Kinuna ni Yahweh kaniak, "Alaem manen dagiti alikamen ti maag a parapastor, **16** ta adtoy, mangdutokakon iti maysa a parapastor iti daga. Saannanto nga aywanan dagiti maparparigat a karnero. Saannanto a biroken dagiti napukaw a karnero, wenno agasan dagiti napilay a karnero. Saannanto a pakanen dagiti nasalun-at a karnero, ngem ketdi, kanenna ti lasag ti napalukmeg a karnero ken uksotennanto dagiti kukoda. **17** Asi pay ti awan serserbina a parapastor a nangbaybay-a iti arban! Umay koma ti kabusorna a mangdangran iti takkiagna ken mangsulek iti makannawan a matana! Mapukaw koma ti pigsa iti takkiagna, ken agbulsekto koma ti makannawan a matana!"

12 Daytoy ket pakaammo ni Yahweh maipapan iti Israel—maysa a pakaammo ni Yahweh, a nangiyukrad iti tangatang ken nangisaad iti pundasion ti daga, ti nangted iti espiritu dagiti tattao: **2** "Kitaenyo, pagbalinekton ti Jerusalem a kasla maysa a kopa ti arak a mangpadewerdewer kadagiti amin a tattao iti aglawlawna; kastanto met ti mapasamak iti Juda bayat iti pananglakub dagiti kabusor iti Jerusalem. **3** Mapasamakto iti dayta nga aldaw a pagbalinek ti Jerusalem a kasla nadagsen a bato para kadagiti amin a tattao. Siasinoman a mangbagkat iti dayta a bato ket masugatanna ti bagina iti nakaro, ket agmaymaysanto amin a nasion iti daga a mangraut iti dayta a siudad. **4** Iti dayta nga aldaw" —daytoy ket pakaammo ni Yahweh—"Kigtotekto ti tunggal kabalio ken pagmauyongekto ti tunggal kubamakabalio. Salaknibakto ti balay ti Juda ket pagbulsekekto ti tunggal kabalio dagiti armada ti kabusor. **5** Ket ibaganto dagiti pangulo ti Juda iti pusoda, 'Dagiti agnanaed iti Jerusalem ti pigsami gapu kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, a Diosda.' **6** Iti dayta nga aldaw, pagbalinekto dagiti pangulo ti Juda a kasla kadagiti banga ti apuy iti tengnga ti napenpen a pagsungrod ken kas iti gumilgil-ayab a pagsilawan iti tengnga dagiti nagangon a dawa, gapu ta uramendanto dagiti amin a tattao iti aglawlawda iti makannawan ken iti makannigidda. Agnaedto manen ti Jerusalem iti bukkodna a lugar." **7** Isalakanto nga umuna ni Yahweh dagiti tolda ti Juda, tapno saan a maartapan ti dayaw ti balay ni David ken ti dayaw dagiti agnanaed iti Jerusalem dagiti dadduma iti Juda. **8** Iti dayta nga aldaw, agbalinto ni Yahweh a salaknib dagiti agnanaed iti Jerusalem, ken iti dayta nga aldaw, pumigsanto dagiti nakapsut kadakuada a kas kenni David, kabayatan a ti balay ni David ket kasla iti Dios, kas iti anghel ni Yahweh iti sangoananda. **9** "Mapasamakto iti dayta nga aldaw a rugiak a dadaelen dagiti amin a nasion a nangraut iti Jerusalem." **10** "Ngem ibukbokkonto kadagiti kaputotan ni David ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem ti espiritu iti kinamanangaasi ken panagpakpakaasi kaniak tapno kaasiak ida, isu a kumitadanto kaniak, ti dinuyokda. Agladngitdanto gapu kaniak, kas iti panagladingit ti maysa a tao gapu iti bugbugtong nga anakna a lalaki; agdung-awdanto iti nasaem gapu kenkuana a kas kadagiti agdungdung-aw gapu iti ipapatay ti inauna nga anak a lalaki. **11** Iti dayta nga aldaw, ti panagdung-aw idiay Jerusalem ket kaslanto iti panagdung-aw idiay Adadrimon idiay tanap ti Megiddo. **12** Agladingitto ti daga ti Juda, agsisinanto ti tunggal puli manipud iti dadduma a puli. Maisinanto ti puli iti balay ni David, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. Maisinanto ti puli iti balay ni Natan, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. **13** Maisinanto ti puli ti balay ni Levi, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. Maisinanto ti puli ni Simei, ken maisinanto dagiti assawada a babbai kadagiti lallaki. **14** Tunggal puli kadagiti nabatbati a puli—maisinanto ti tunggal puli, ken maisinanto dagiti assawa a babbai kadagiti lallaki."

13 "Iti dayta nga aldaw, addanto ti ubbog a malukatan nga agpaay iti balay ni David ken kadagiti agnanaed iti Jerusalem, para iti basol ken kinarugitda. **2** Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw,"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin—"a pukawekto dagiti nagan dagiti didiosen iti daga tapno saanton a malagip dagiti tattao dagitoy. Papanawekto met iti daga dagiti palso a profeta ken dagiti narugit nga espirituda. **3** No itultuloy ti siasinoman nga agipadto, ibaganto kenkuana ti ama ken inana a nangipasngay kenkuana, 'Saanka nga agbiag, ta agsasaoka iti inuulbod iti nagan ni Yahweh!' Ket no agipadto isuna,

duyokento isuna ti ama ken inana a nangipasngay kenkuana. **4** Ket mapasamakto iti dayta nga aldaw a mabain a mangipakaammo ti tunggal palso a profeta iti sirmatana inton agipadto isuna. Saanton nga agkawes dagitoy a profeta iti kagay a dutdotan, tapno mangallilaw kadagiti tattao. **5** Ta ibaganto ti tunggal maysa, 'Saanak a profeta! Mannalonak, ta nagtaltalonak manipud pay idi kinaagtutubok!' **6** Ngem ibaganto ti maysa a tao kenkuana, 'Ania dagitoy a sugat iti nagbaetan dagiti takkiagmo?' agulbodto ket isungbatna, 'Nasugatak iti balay ti gayyemko.'" **7** "Kampilan! Inka rauten ti parapastorko, ti tao a nasinged a kaduak" — daytoy ket pakaammo ni Yahweh a Mannakabalin-amin. "Papatayem ti parapastor, ket maiwarawaranto ti arban! Ta idissuorko ti imak kadagiti nakapuy. **8** Ket mapasamakto iti entero a daga"—daytoy ket pakaammo ni Yahweh—"ta matayto ti dua a kakatlo a paset daytoy! Matayto dagidiay a tattao; ti kakatlo laeng a paset ti mabati sadiay. **9** Paglasatekto iti apuy dayta a kakatlo a paset ket gugorakto ida a kas iti pannakagugor ti pirak; gugorakto ida kas iti pannakagugor ti balitok. Umawagdanto iti naganko, ket sungbatakto ida a kunak, "Dagitoy dagiti tattaok!' ket kunadanto, 'Ni Yahweh ti Diosko!'"

14 Adtoy! Dumtengen ti aldaw ni Yahweh, iti dayta a tiempo, alaento dagiti kabusormo dagiti amin a sanikuam ket bingaybingayenda daytoy iti imatangmo! **2** Ta ummongekto dagiti amin a nasion a mangraut iti Jerusalem, ket masakupto ti siudad! Masamsamto dagiti babbalay ket magundawayanto dagiti babbai! Maitalawto a kas balud ti kagudua dagiti tattao ti siudad, ngem saanto a maipanaw iti siudad dagiti nabati a tattao. **3** Ngem rummuarto ni Yahweh ket makigubatto kadagidiay a nasion a kas iti pannakigubatna idi napalabas nga aldaw ti gubat. **4** Iti dayta nga aldaw, agtakderto isuna iti tapaw ti Bantay Olibo iti abay ti Jerusalem iti daya. Maguduanto ti Bantay Olibo iti dua a paset manipud iti daya nga agpalaud ket addanto nalawa a tanap iti baetna, ket umalisto ti kagudua ti bantay nga agpaamianan ken ti kagudua nga agpaabagatan. **5** Ket aglibaskayonto a sumalog iti tanap iti nagbaetan dagiti bantay ni Yahweh, ta ti tanap iti nagbaetan dagidiay a bantay ket dumanon idiay Hasal. Agtataraykayonto a kas iti panagtatarayyo manipud iti ginggined kadagiti aldaw ni Uzias nga ari ti Juda. Ket, umayto ni Yahweh a Diosko, ket kakuyognanto dagiti amin a nasantoan. **6** Mapasamakto iti dayta nga aldaw nga awanto ti lawag manipud iti init, ngem awanto ti lam-ek wenno panagbalay ti danum. **7** Iti dayta nga aldaw, aldaw a ni Yahweh laeng ti makaammo, awanton ti aldaw wenno rabii, ta ti rabii ket tiemponto iti lawag. **8** Ken mapasamakto met iti dayta nga aldaw nga agayus ti danum manipud iti Jerusalem. Agturongto ti kagudua ti danum iti makindaya a baybay, ken agayusto met ti kagudua nga agturong iti makinlaud a baybay, tiempo man ti kalgaw wenno lam-ek. **9** Agarinto ni Yahweh iti entero a daga. Maammoanto dagiti tattao a ni Yahweh laeng ti pudno a Dios. **10** Maiyarigto iti Araba dagiti amin a daga idiay Juda, manipud Gabaa agingga iti Rimon iti abagatan ti Jerusalem. Ket agtalinaedto a nangato ti Jerusalem; agnaedto daytoy iti bukodna a lugar, manipud iti Ruangan ti Benjamin agingga iti lugar nga ayan ti umuna a ruangan—nga isu ita ti Ruangan ti Suli, ken manipud iti Torre iti Hananel agingga iti pagpespesan ti ubas iti ari. **11** Agnaedto dagiti tattao idiay Jerusalem, ket saanto idan a naan-anay a dadaelen ti Dios; agbiagto ti Jerusalem a natalged. **12** Dagitoyto dagiti didigra nga idissuor ni Yahweh kadagiti amin a tattao a nanggubat iti Jerusalem: marunotto dagiti lasagda uray sibibiagda pay. Malungsotto dagiti matada kadagiti abutda, ken malungsotto dagiti dilada kadagiti ngiwatda. **13** Mapasamakto iti dayta nga aldaw a pagbutngen ida ni Yahweh iti kasta unay. Gammatanto ti tunggal tao ti ima ti kaarrubana; ket agkikinnabildanto. **14** Makigubatto met dagiti tattao ti Juda kadagiti tattao ti Jerusalem. Alaendanto ti sanikua dagiti amin a nasion iti aglawlaw—balitok, pirak, ken adu uany a napintas a pagan-anay. **15** Addanto met ti didigra kadagiti kabalio ken kadagiti mulo, kadagiti kamelio ken kadagiti asno, ken agsagabadanto met iti isu met laeng a didigra dagiti amin nga ayup nga adda kadagidiay a kampo. **16** Ket mapasamakto nga amin a makalasat kadagidiay a nasion a nangraut iti Jerusalem ket sumang-at a tinawen tapno agdayaw iti ari, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, ken tapno rambakan ti Fiesta dagiti Abong-abong. **17** Ket mapasamakto a no adda tattao kadagiti amin a nasion ti daga a saan a sumang-at idiay Jerusalem tapno agdayaw iti ari, a ni Yahweh a Mannakabalin-amin, saanto a mangted ni Yahweh iti tudo kadakuada. **18** Ket no saan a sumang-at ti nasion ti Egipto, saandanto ngarud a maikkan iti tudo. Idissuorto ni Yahweh ti didigra kadagiti nasion a saan a sumang-at a mangrambak iti Fiesta dagiti Abong-abong. **19** Daytoyto ti dusa a maipatay iti Egipto ken ti pannusana iti tunggal nasion a saan a summang-at a mangrambak iti Fiesta dagiti Abong-abong. **20** Ngem iti dayta nga aldaw, maisuratto kadagiti kampana a naikuentas kadagiti kabalio ti, "Naidaton kenni Yahweh," ket maiyarigto dagiti palanggana iti balay ni Yahweh a kas kadagiti malukong iti sangoanan ti altar. **21** Ta maidatonto ti tunggal banga iti Jerusalem ken Juda kenni Yahweh a Mannakabalin-amin, ket usarento dagiti umay agidaton dagiti banga a panganan ken pagpaburekan. Iti dayta nga aldaw, awanto dagiti agtagtagilako iti balay ni Yahweh a Mannakabalin-amin.

Malakias

1 Ti pannakaipablaak ti sao ni Yahweh para iti Israel babaen kenni Malakias. **2** "Inayatkayo," kuna ni Yahweh. Ngem kunayo, "Kasanonakami nga inayat?" "Saan kadi a kabsat ni Jacob ni Esau?" kuna ni Yahweh. **3** "Ngem inayatko ni Jacob, idinto a ginurak ni Esau. Pinagbalinko a langalang dagiti bantayna, ket pinagbalinko ti tawidna a lugar dagiti atap nga aso ti let-ang." **4** No kuna ti Edom, "Naabaktayo, ngem agsublitayo ket bangonentayo dagiti nadadael;" Kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Ibangondanto, ngem duprakekto; ket panagananto ida dagiti lallaki a 'Ti pagilian iti kinadangkes; ken 'Dagiti tattao a kaunget ni Yahweh iti agnanayon." **5** Maimatanganto daytoy dagiti mismo a matayo, ket kunaenyonto, "Naindaklan ni Yahweh iti labes dagiti beddeng ti Israel." **6** Raemen ti anak ti amana, ken raemen ti adipen ti amona. Ngarud, no maysaak nga ama, ayanna ti dayawko? Ken no maysaak nga amo, ayanna ti panagraem nga agpaay kaniak. Kasasaonakayo ni Yahweh a Mannakabalin amin, dakayo a papadi, a nangum-umsi iti naganko. Ngem kunaenyo, 'Kasanomi koma nga inumsi ti naganmo?' **7** Babaen iti panangidatonyo iti narugit a tinapay iti rabaw ti altarko. Ket kunaenyo, 'Kasano koma a rinugitandaka?' Iti panangibagayo iti dayta nalabit a naumsi ti lamisaan ni Yahweh. **8** No mangisagutkayo kadagiti bulsek nga ayup a maidaton, saan kadi a dakes dayta? Ken no mangidatonkayo iti pilay ken masakit, saan kadi a dakes dayta? Isagutyo dayta iti gobernadoryo; awatennakayo ngata wenno pakitaannakayo ngata iti pabor?" kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **9** Ket ita, agkiddawkayo iti pabor ti Dios, tapno paraburannatayokoma. "Babaen iti bukbukodyo a daton, awatenna ngata a siaayat ti siasinoman kadakayo?" kuna ni Yahweh a mannakabalin amin. **10** "O, no adda la koma maysa kadakayo a mabalin a mangrikep kadagiti ruangan ti templo, tapno saan koma a masayang ti panangarunyo iti rabaw ti altarko! Saanak a maay-ayo kadakayo," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ken saankonto nga awaten ti aniaman a daton manipud kadakayo. **11** Ta manipud iti panagsingising ti init agingga a lumnek daytoy, maitan-okto ti naganko kadagiti nasion; iti tunggal disso, maidatonto dagiti insenso iti naganko, kasta met ti nadalus a daton. Ta agbalinto a naindaklan ti naganko kadagiti nasion," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **12** Ngem saanyo a raraemen daytoy no ibagayo a narugitan ti lamisaan ti Apo, dagiti bunga ken taraon daytoy ket maumsi. **13** Ibagbagayo pay, 'Makabannog unay daytoyen,' ken siuumsiyo nga ibang-es daytoy," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. "Inyegyo ti nakimmeg dagiti atap nga ayup wenno pilay wenno masakit; ket inyegyo daytoy a kas datonyo! Rumbeng kadi nga awatek daytoy manipud kadakayo?" kuna ni Yahweh. **14** "Mailunod koma dagiti manangallilaw nga addaan iti kalakian nga ayup iti arbanna ken agsapsapata nga itedna daytoy kaniak, ngem nangidaton kaniak, nga Apo, iti adda pakapilawanna; ta Siak ti naindaklan nga Ari," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ken pagbutbutngan ti naganko kadagiti nasion."

2 Ket ita, dakayo a papadi, daytoy a bilin ket para kadakayo. **2** "No saanyo a denggen, ken no saanyo nga ipapuso ti mangitan-ok iti naganko," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "iyegko ngarud ti didigra kadakayo, ken ilunodko dagiti bendesionyo. Kinapudnona, inlunodko dagitoyen, gapu ta saanyo nga impapuso ti bilinko. **3** Adtoy, tubngarek dagiti kaputotam, ket pulagidakto iti rugit dagiti rupayo, ti rugit kadagiti datonyo, ket maiyadayokayonto a kadua ti rugit. **4** Ket maammoanyonto nga impakaammok daytoy a bilin kadakayo, nga agtalinaed koma ti katulagak kenni Levi," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **5** "Agpaay a biag ken talna ti katulagak kenkuana, ken impaayko dagitoy a banbanag kenkuana tapno idayawnak. Dinayawnak ken timmakder nga addaan panagbuteng iti naganko. **6** Adda iti ngiwatna ti pudno a panursuro, ken awan iti saan a nasayaat a rimmuar iti bibigna. Nakipagbiag isuna kaniak nga addaan kappia ken kinalinteg, ken inallukoyna dagiti tattao tapno agsardengdan nga agbasbasol. **7** Ta dagiti bibig koma ti papadi ti rumbeng a mangsalimetmet iti pannakaammo, ken iti ngiwatna koma ti pakasarakan dagiti tattao iti panursuro, ta isuna iti mensaherok, kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **8** Ngem simmiasikayo iti pudno a dalan. Intibkolyo ti kaaduan nga agraraem iti linteg. Dinadaelyo ti katulagan ni Levi," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **9** "Iti kasukatna, pagbalinenkayo met a dakes ken karurod iti imatang dagiti amin a tattao, gapu ta saanyo a sinalimetmetan dagiti wagasko, ngem ketdi impakitayo ti panangidumayo iti panangisuroyo." **10** Saan kadi nga addaantayo amin iti maymaysa nga ama? Saan kadi a maymaysa ti Dios a namarsua kadatayo? Apay nga aglilinnipottayo, tunggal maysa maibusor iti kabsatna, tultulawantayo ti katulagan ti amatayo? **11** Mananglilipot ti Juda, ken nakaal-alliaw a banag ti naaramid idiay Israel ken idiay Jerusalem. Ta tinulawan ti Juda ti nasantoan a lugar ni Yahweh nga impatpategna, ken inasawana ti babai nga anak ti ganggannaet nga agdaydayaw kadagiti didiosen. **12** Pukawen koma ni Yahweh ti siasinoman a kaputotan ti tao nga agar-aramid iti daytoy manipud kadagiti tolda ni Jacob, uray maysa a mangiy-iyyeg iti daton kenni Yahweh a Mannakabalin amin. **13** Ken ar-aramidenyo pay daytoy. Laplapunusenyo ti altar ni Yahweh kadagiti lulua, agsangsangit ken agsinsinnaay, agsipud ta saannan a pulos a taliawen ti daton ken saannan nga awaten daytoy nga addaan iti pabor manipud kadagiti imayo. **14** Ngem ibagbagayo, "Apay a saanna a taliawen?" Gapu ta ni Yahweh ti nakaimatang kenka ken ti asawa ti kinaagtutubom, ket saanka a nagbalin a napudno kenkuana, uray no kataktakunaynaymo isuna ken asawam sigun iti katulagan. **15** Saan kadi a pinagmaymaysanakayo babaen iti espirituna? Ken apay a pinagmaymaysanakayo? Gapu ta namnamaenna iti maaddaan ti nadiosan nga annak. Isu a bantayanyo ti bagbagiyo iti espirituyo, ken awan koma ti siasinoman a manglipot iti asawana iti kinaagtutubona. **16** "Ta kagurak ti panagsina ti agassawa," kuna ni Yahweh a Dios ti Israel, "ken ti tao a taktakupanna ti kawesna iti kinaranggas," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. "Isu a bantayanyo ti bagbagiyo iti espirituyo ken agbalinkayo a napudno." **17** Binannogyo ni Yahweh kadagiti sasaoyo. Ngem ibagbagayo, "Kasano koma a binannogmi isuna?" Babaen iti panangibagbagayo iti, "Nasayaat iti imatang ni Yahweh ti siasinoman nga agar-aramid iti dakes, ken maay-ayo isuna kadakuada;" wenno "Sadino ti ayan ti Dios iti hustisia?"

3 "Kitaem! dandanikon nga ibaon ti mensaherok, ket isaganananto ti dalanko sakbay kaniak. Ken ti Apo a birbirokenyo ket kellaatto nga umay iti templona; ken ti mensahero ti katulagan, a pakaay-aywanyo, kitaenyo, umay isuna," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **2** Ngem siasinonto ti makaibtor iti aldaw ti iyaayna? Ken siasinonto ti makaanus inton agparang isuna? Ta maiyarig isuna iti apuy ti agguggugor, ken kasla sabon a panglaba. **3** Agtugawto isuna nga agturay a kasla iti mangguggugor ken mangdaldalus iti pirak, ket dalusanna dagiti annak ni Levi. Dalusannanto ida a kasla balitok ken pirak, ken mangiyegdanto kadagiti daton ti kinalinteg kenni Yahweh. **4** Ket makaay-ayonto kenni Yahweh dagiti daton ti Juda ken Jerusalem, kas idi nagkauna nga al-aldaw, ken kas idi nagkauna a panawen. **5** Kalpasanna, umayakto kadakayo tapno mangukom. Siakto ti naalibtak a saksi maibusor kadagiti manggagamod, kadagiti mannakikamalala, kadagiti ulbod a saksi, kadagiti manggamgamgam iti tangdan dagiti mangmangged, kadagiti mananggundaway kadagiti balo, kadagiti awan amana, kadagiti mangal-allilaw iti ganggannaet manipud iti karbenganna, ken kadagiti saan nga agraem kaniak," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **6** "Ta Siak ni Yahweh a saan nga agbalbaliw; isu a dakayo a tattao ni Jacob ket saankayo a naibus. **7** Sipud pay kadagiti panawen dagiti ammayo, simminakayon manipud kadagiti paglintegak ken saanyo a tinungpal dagitoy. Agsublikayo kaniak, ket agsubliak kadakayo," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "Ngem kunayo, 'Kasanokami nga agsubli?' **8** Mabalin kadi a takawan ti tao ti Dios? Idinto a taktakawandak. Ngem kunayo, 'Kasano koma a tinakawandaka?' Kadagiti apagkapullo ken kadagiti daton. **9** Nailunodkayo, daytoy entero a nasionyo, ta tinakawandak. **10** Iyegyo ti buo nga apagkapullo iti uneg ti balay a pagiduldulinan, tapno adda taraon iti balayko. Ket padasendak ita iti daytoy," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "No saanko nga ilukat dagiti tawa ti langit ket ibukbokko kadakayo ti bendision, nga awan iti umdas a siled a pagidulinan iti daytoy. **11** Lappedakto ti mangib-ibus para kadakayo, tapno saan a dadaelen daytoy ti apit iti dagayo; saan a madadael dagiti bunga iti mulayo nga ubas kadagiti kaubasan sakbay iti umno a tiempo," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **12** "Panaganandakayonto dagiti amin a nasion iti nabendisionan; ta agbalinkayonto a naragsak a daga," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **13** "Nadagsen dagiti sasaoyo maibusor kaniak," kuna ni Yahweh. "Ngem kunayo, "Ania ti naibagami maibusor kenka?' **14** Kinunayo, 'Awan mamaayna ti panagserbi iti Dios. Ania ti gungguna daytoy kadatayo a nagtungpal kadagiti pagalagadanna wenno nagbiag a silaladingit iti imatang ni Yahweh a Mannakabalin amin? **15** Ket ita, aw-awagantayo a nagasat dagiti mapagpannakkel. Saan laeng a rumangrang-ay dagiti managdakdakes, ngem susuotenda pay ti Dios ket malusotanda.'" **16** Kalpasanna, nagsasarita dagiti nagbuteng kenni Yahweh; pinaliiw ken dimngeg ni Yahweh, ket iti imatangna, naisurat ti pakalaglagipan a libro para kadagiti nagbuteng kenni Yahweh ken nangraem iti naganna. **17** "Kukuakto ida," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ti napateg a sanikuak, iti aldaw nga agtignayak; ispalekto ida, kas iti panangispal iti maysa a tao iti anakna nga agserserbi kenkuana. **18** Ket maminsan pay, mailasinyonto ti nalinteg ken nadangkes, dagiti agdaydayaw ken saan nga agdaydayaw iti Dios.

4 Ta kitaenyo, umadanin ti aldaw, gumilgil-ayab a kasla hurno, inton amin dagiti natangsit ken amin a nadangkes ket agbalinto a kasla garami. Ti dumteng nga aldaw ti manguram kadakuada," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin, "ket daytoy ti mangkisap kadakuada agingga nga awan iti matda uray ramut wenno sanga. **2** Ngem dakayo nga agbuteng iti naganko, agsingisingto ti init iti kinalinteg nga adda pannakaagas kadagiti payyakna. Aglalagtokayto a rummuar a kasla kadagiti baka manipud iti kulungan. **3** Ket ibadebaddekyonto dagiti nadangkes, ta agbalindanto a dapu kadagiti dapanyo iti tiempo nga agtignayak," kuna ni Yahweh a Mannakabalin amin. **4** "Laglagipenyo ti agtulnog iti linteg ni Moises nga adipenko, dagiti pagalagadan ken dagiti paglintegan nga imbilinko kenkuana idiay Horeb para iti entero nga Israel. **5** Adtoy, ibaonko ni Elias a propeta sakbay a dumteng ti nakaro ken nakaam-amak nga aldaw ni Yahweh. **6** Pagkaykaysaennanto ti puso dagiti ama kadagiti annak, ken ti puso dagiti annak kadagiti amada; tapno saanak nga umay ken dumarup iti daga a mangiwayat iti naan-anay a pannakadadael."

NEW TESTAMENT

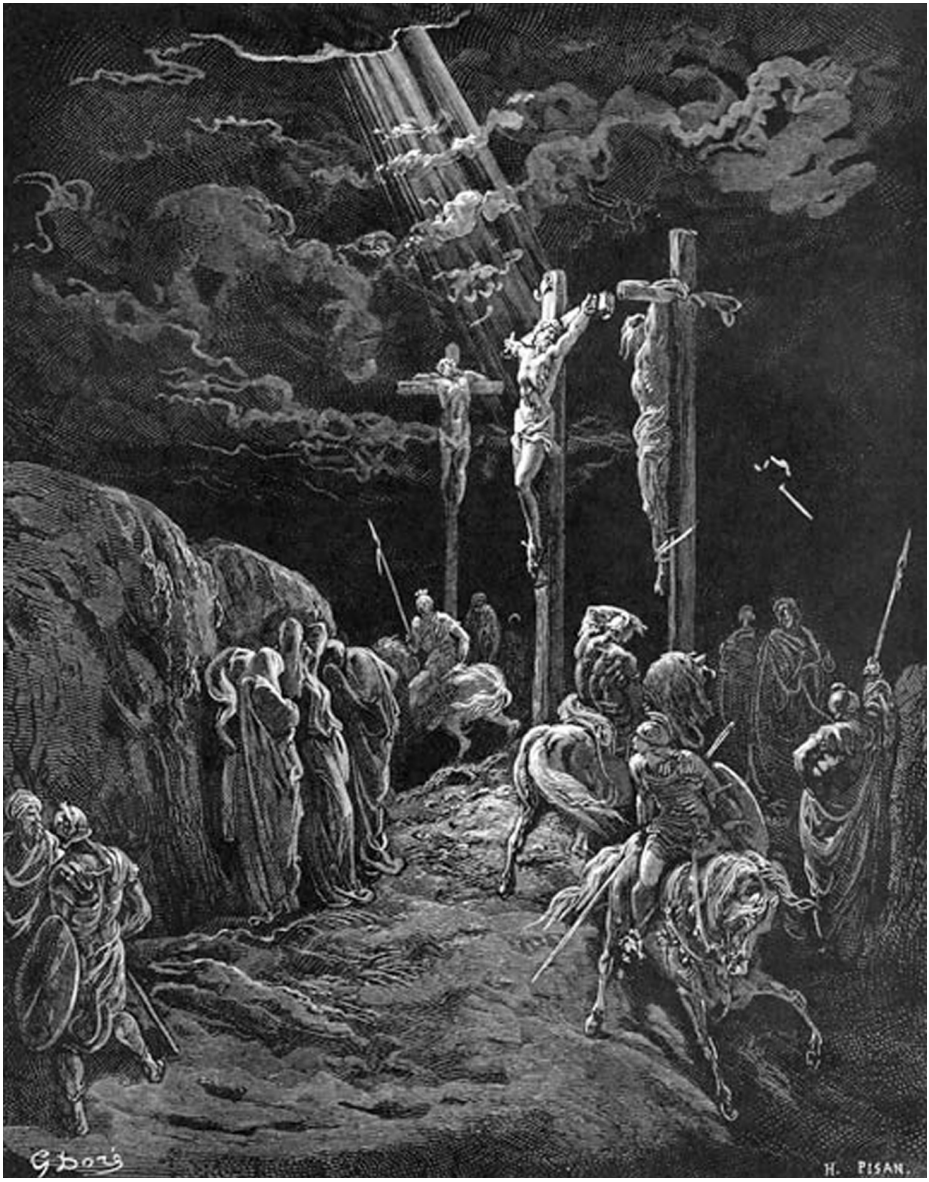

Kinuna ni Hesus, “Ama, pakawanem ida, ta saanda nga ammu iti ar-aramidenda.”
Ken nagbibinnunotda, nagbibingayanda ti pagan-anayna.
Lucas 23:34

Mateo

1 Daytoy ti libro a nakailistaan ti kapuonan ni Jesu-Cristo
nga anak ni David nga anak ni Abraham. **2** Ni Abraham
ti ama ni Isaac, ken ni Isaac ti ama ni Jacob, ken ni Jacob ti
ama ni Judah ken dagiti kakabsatna a lallaki. **3** Ni Judah ti
ama ni Perez ken Zerah a putotna kenni Tamar, ni Perez ti
ama ni Hezron, ket ni Hezron ti ama ni Ram. **4** Ni Ram ti
ama ni Amminadab, ni Amminadab ti ama ni Nahshon, ket
ni Nahshon ti ama ni Salmon. **5** Anakda Salmon ken Rahab
ni Boaz, ket ni Boaz ken ni Ruth, anakda ni Obed, ni Obed ti
ama ni Jesse, **6** ni Jesse ti ama ni David nga ari. Ni David
putotna ni Solomon iti asawa ni Uriah. **7** Ni Solomon ti ama
ni Rehoboam, ni Rehoboam ti ama ni Abijah, ni Abijah ti
ama ni. **8** Ni Asa ti ama ni Jehoshaphat, ni Jehoshaphat ti
ama ni Joram, ken ni Joram ti ama ni Uzziah. **9** Ni Uzziah ti
ama ni Jotham, ni Jotham ti ama ni Ahaz, ni Ahaz ti ama ni
Hezekiah. **10** Ni Hezekiah ti ama ni Manasseh, ni Manasseh
ti ama ni Ammon, ken ni Ammon ti ama ni Josiah. **11** Ni
Josiah ti ama ni Jechoniah ken dagiti kakabsatna a lallaki idi
tiempo ti pannakaipanda idiay Babilonia. **12** Ket kalpasan
ti pannakaipanda idiay Babilonia, ni Jechoniah ti ama ni
Shealtiel, ni Shealtiel ti kapuonan ni Zerubbabel. **13** Ni
Zerubbabel ti ama ni Abiud, ni Abiud ti ama ni Eliakim, ken ni
Eliakim ti ama ni Azor. **14** Ni Azor ti ama ni Zadok, ni Zadok
ti ama ni Achim, ken ni Achim ti ama ni Eliud. **15** Ni Eliud ti
ama ni Eleazar, ni Eleazar ti ama ni Matthan, ken ni Matthan
ti ama ni Jacob. **16** Ni Jacob ti ama ni Jose nga asawa ni
Maria a nangiyanak kenni Jesus, a naawagan iti Cristo. **17**
Amin dagiti henerasion manipud kenni Abraham iagingga
kenni David ket sangapulo ket uppat a henerasion, manipud
kenni David inggana iti pannakaipanda idiay Babilonia
ket sangapulo ket uppat a henerasion, ken manipud iti
pannakaipanda idiay Babilonia agingga kenni Cristo ket
sangapulo ket uppat a henerasion. **18** Ti pannakaiyanak
ni Jesus ket napasamak kadagiti sumaganad a wagas. Ti
inana a ni Maria ket naikeddengen a makikallaysa kenni
Jose, ngem sakbay iti panagmaymaysada, naammoanda a
masikog isuna babaen ti Espiritu Santo. **19** Ti asawana,
ni Jose ket nalinteg a tao, ngem saanna a kayat nga
ibabain isuna iti publiko. Isunga ingkeddengna a putden a
sililimed ti naikeddengen a panagkallaysada. **20** Kabayatan
ti panangpanpanunotna kadagitoy a banbanag, nagparang
ti maysa nga anghel ti Apo kenkuana iti tagtagainep,
kunana, "Jose, nga anak ni David, saanka nga agbuteng a
mangasawa kenni Maria, gapu ta ti sikogna ket babaen iti
Espiritu Santo. **21** Agipasngayto iti lalaki, ket panaganamto
iti Jesus, ta isalakannanto dagiti tattaona manipud kadagiti
basbasolda." **22** Napasamak amin dagitoy tapno matungpal
no ania ti imbaga ti Apo babaen iti profeta, kunana, **23**
"Kitaenyo, agsikogto ti maysa a birhen ket aganak iti maysa
a lalaki ket awagandanto iti Immanuel, - ti kayatna a sawen
ket, "Ti Dios ket adda kadatayo." **24** Nagriing ni Jose
manipud iti pannaturogna ket inaramidna kas imbilin ti
anghel ti Apo kenkuana ket inasawana ni Maria. **25** Nupay
kasta, saanna a kinaidda agingga iti panangipasngayna iti
ubing a lalaki. Ket pinanagananna iti Jesus.

2 Kalpasan a naiyanak ni Jesus idiay Betlehem a sakop
ti Judea, kadagiti aldaw ni ari Herodes, adda dagiti
nakaadal a lallaki a naggapu iti daya a dimteng idiay
Jerusalem a kunada, **2** "Sadino ti ayan ti naiyanak nga Ari
dagiti Judio? Nakitami ti bituenna iti daya ket immaykami
nga agrukbab kenkuana." **3** Idi nangngeg daytoy ni Herodes
nga ari, nariribukan isuna, kasta met ti entero a Jerusalem.
4 Pinaayaban amin ni Herodes dagiti panguloen a papadi
ken dagiti eskriba dagiti tattao, ket sinaludsodna kadakuada,
"Sadino ti pakaiyanakan ti Cristo?" **5** Imbagada kenkuana,
"Idiay Betlehem ti Judea, ta daytoy ti insurat ti profeta, **6**
'Ket sika, Betlehem, iti daga ti Juda, ket saan a sika ti
kanunomoan kadagiti mangidadaulo iti Juda, ta addanto
mangiturturay nga agtaudto kenka a mangipastor kadagiti
tattaok nga Israel." **7** Ket sililimed nga inayaban ni Herodes
dagiti nakaadal a lallaki tapno saludsodenna kadakuada no
ania ti apag-isu nga oras a nagparang ti bituen. **8** Imbaonna
ida idiay Betlehem, a kunana, "Mapankayo ket birokenyo
a nalaing ti ubing. No mabirokanyo isuna, ipakaammoyo
kaniak, tapno umayak met ket agrukbabak kenkuana." **9**
Kalpasan a nangngegda ti ari, intuloyda ti nagdaliasat,
ket ti bituen a nakitada iti daya indalanna ida agingga a
nagsardeng iti batog ti ayan ti ubing. **10** Idi nakitada ti bituen,
nagragsakda nga addaan iti kasta unay a naindaklan a rag-
o. **11** Simrekda iti balay ket nakitada ti ubing a kaduana
ni Maria nga inana. Nagparintumengda ken nagrukbabda
kenkuana. Linukatanda dagiti ayan ti agkakapateg a banag
a kukuada ket indatonda kenkuana dagiti sagsagut a
balitok, insenso ken mirra. **12** Binallaagan ida ti Dios iti
tagtagainep a saandan nga agsubli kenni Herodes, isu a
pimmanawda nga agturong kadagiti bukodda a pagilian
babaen iti sabali a dalan. **13** Kalpasan a pimmanawda,
adda anghel ti Apo a nagparang kenni Jose iti tagtagainep a
kinunana, "Bumangonka, alaem ti ubing ken ti inana, ket
tumaraykayo idiay Egipto. Agtalinaedkayo idiay agingga
nga ibagak kenka, ta birukento ni Herodes ti ubing tapno
dadaelenna isuna." **14** Iti dayta a rabii, bimmangon ni
Jose ket innalana ti ubing ken ti inana ket napanda idiay
Egipto. **15** Nagtalinaed isuna sadiay agingga iti ipapatay ni
Herodes. Daytoy ti nakatungpalan ti imbaga ti Apo babaen
iti profeta, "Manipud iti Egipto, inawagak ti anakko." **16**
Ket ni Herodes, idi nadlawna nga inallilaw isuna dagiti
nakaadal a lallaki, nakaunget iti kasta unay. Nangibaon
isuna ket impapatayna amin nga ubbing a lallaki nga adda
idiay Betlehem, ken iti amin nga adda iti dayta a rehion nga
agtawen iti dua nga agpababa, sigun iti apag- isu a tiempo
a naammoanna manipud kadagiti nakaadal a lallaki. **17**
Ket natungpal no ania iti naisao babaen kenni Jeremias a
profeta, **18** "Adda timek a nangngeg idiay Rama, sangsangit
ken nakaro a dungdung-aw, agsangsangit ni Raquel para
kadagiti annakna, ket agkedked isuna a maliwliwa, gapu ta
awandan. **19** Idi natayen ni Herodes, pagamoan, ket adda
nagparang nga anghel ti Apo kenni Jose idiay Egipto iti
maysa a tagtagainep ket kinunana, **20** "Bumangonka ket
alaem ti ubing ken ti inana ket mapankayo idiay daga ti
Israel, ta dagiti nagpanggep iti dakes iti biag ti ubing ket
nataydan." **21** Bimmangon ni Jose, ket innalana ti ubing
ken ti inana, ket immay iti daga ti Israel. **22** Ngem idi
nangngeganna a ni Arkelao ti mangiturturay iti Judea a kas
kasukat ti amana a ni Herodes, nagbuteng isuna a mapan
sadiay. Kalpasan a binallaagan ti Dios isuna iti tagtagainep,
pimmanaw iti rehion ti Galilea **23** ket napan ken nagnaed iti

siudad a maawagan iti Nazaret. Daytoy ti nakatungpalan ti naibaga babaen kadagiti profeta, a maawaganto isuna iti Nazareno.

3 Kadagidiay nga al-aldaw napan nangaskasaba ni Juan a Mammuniag idiay let-ang ti Judea nga ibagbagana, **2** "Agbabawikayo, ta asidegen ti pagarian ti langit." **3** Ta isuna ti dakdakamaten ni profeta nga Isaias, a kunana, "Ti timek nga agpukpukkaw idiay let-ang, 'Isaganayo ti dalan ti Apo, pagbalinenyo a nalinteg dagiti dalanna.'" **4** Ita, nakakawes ni Juan iti pagan-anay a naaramid iti buok ti kamelio ken nakabarikes iti lalat. Ti taraonna ket dudon ken diro. **5** Ket ti Jerusalem, amin a Judea, ken amin a rehion nga adda iti aglawlaw ti Karayan Jordan ket rimmuar a napan kenkuana. **6** Ket iti panangipudnoda kadagiti basbasolda, nabautisaranda babaen kenkuana idiay Karayan Jordan. **7** Ngem idi nakitana ti adu kadagiti Pariseo ken Saduseo nga um-umay kenkuana tapno agpabautisar, kinunana kadakuada, "Dakayo nga annak dagiti nagita nga uleg, siasino ti nangballaag kadakayo nga itarayanyo ti pungtot nga umay? **8** Agbungakayo a maikari iti panagbabawi. **9** Ket saanyo a panunoten nga ibaga kadagiti bagbagiyo nga, 'Adda ni Abraham nga amami.' Ta ibagak kadakayo a kabaelan ti Dios ti mangpataud iti annak para kenni Abraham uray pay manipud kadagitoy a batbato. **10** Naikabilen ti wasay a maibusor kadagiti ramut dagiti kayo. Isu a tunggal kayo a saan nga agbunga iti nasayaat ket mapukan ken maibelleng iti apuy. **11** Bautisarankayo iti danum para iti panagbabawi. Ngem ti umay a sumaruno kaniak ket nabilbileg ngem siak, ken saanak a maikari uray mangbitbit kadagiti sandaliasna. Bautisarannakayonto babaen iti Espiritu Santo ken babaen iti apuy. **12** Ta ti salungkayna ket adda kadagiti imana tapno dalusanna a naan-anay ti pagrurosanna ken tapno urnongenna ti trigona iti kamalig. Ngem puorannanto ti taep babaen iti apuy a saanto pulos a maiddep." **13** Kalpasanna, simmangpet ni Jesus idiay Karayan Jordan manipud Galilea tapno agpabautisar kenni Juan. **14** Ngem pinadas ni Juan lapdan isuna, a kunana, "Masapul a mabautisaranak babaen kenka, ket umayka kaniak?" **15** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Ipalubosmo ita, ta rebbengna laeng tungpalen ta ti amin a kinalinteg." Ket pinalubosan ni Juan isuna. **16** Kalpasan a nabautisaran isuna, simmang-at a dagus ni Jesus manipud iti danum, ket adtoy, dagiti langit ket naglukat kenkuana. Nakitana ti Espiritu ti Dios a bumabbaba a kasla kalapati ken nagdisso kenkuana. **17** Adtoy, adda timek manipud langit a mangibagbaga, "Daytoy ti patpatgek nga Anak. Maay-ayoak unay kenkuana."

4 Kalpasanna, inturong ti Espiritu ti Dios ni Jesus idiay let-ang ket pinadas ti diablo a sulisogen isuna. **2** Idi nalpasen ti uppat a pulo nga aldaw ken uppat a pulo a rabii panagayunarna, nabisinan isuna. **3** Immay ti mannulisog ket kinunana kenkuana, "No sika ti Anak ti Dios, bilinem dagitoy a batbato nga agbalin a tinapay." **4** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Naisurat, 'Saan nga agbiag ti tao iti tinapay laeng, ngem babaen iti tunggal sao a rummuar iti ngiwat ti Dios.'" **5** Kalpasanna, impan isuna ti diablo idiay nasantoan a siudad ken impanna iti tuktok ti kangangatoan a paset ti pasdek ti templo, **6** ket kinunana kenkuana, "No sika ti Anak ti Dios, tumappuakka man, ta naisurat, 'Bilinennanto dagiti anghelna a mangaywan kenka,' ket, 'Tapayaendakanto kadagiti imada, tapno saan a madunor ti sakam iti bato.'" **7** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Naisurat met laeng, 'Nasken a saanmo a suoten ti Apo a Diosmo.'" **8** Inyuli manen ti diablo isuna iti nangato a lugar ket impakitana kenkuana amin dagiti pagarian iti lubong ken ti amin a kinapintasda. **9** Kinunana kenkuana, "Itedkonto amin kenka dagitoy a banbanag, no agparintumeng ken agrukbabka kaniak." **10** Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "Pumanawka ditoy, Satanas! Ta naisurat, 'Nasken nga agrukbabka iti Apo a Diosmo, ken isuna laeng ti rumbeng a pagserbiam.'" **11** Ket pinanawan ti diablo isuna, ket pagammoan, immay dagiti anghel ket nagserbida kenkuana. **12** Ita, idi nangngeg ni Jesus a natiliw ni Juan, nagsubli isuna idiay Galilea. **13** Pimmanaw isuna idiay Nazaret ket napan ken nagnaed idiay Capernaum, nga adda iti igid ti baybay ti Galilea, iti masakupan ti Zabulon ken Neftali. **14** Napasamak daytoy tapno matungpal ti kinuna ni Isaias a profeta, **15** "Ti daga ti Zabulon ken ti daga ti Neftali, agturong iti baybay, iti ballasiw ti Karayan Jordan, Galilea dagiti Hentil! **16** Dagiti tattao a nakatugaw iti kasipngetan ket nakakitada iti lawag a naindaklan, ket kadagiti nakatugaw iti rehion ken anniniwan ni patay, adda lawag a nangsilnag kadakuada." **17** Manipud iti dayta a tiempo nangrugi ni Jesus a nangasaba ket kunana, "Agbabawikayo, ta immasidegen ti pagarian ti langit." **18** Kabayatan a magmagna isuna iti igid ti baybay ti Galilea, nakakita isuna iti agkabsat, ni Simon a maawagan a Pedro, ken ti kabsatna a ni Andres, a mangiwaywayat iti iketda iti baybay, ta mangngalapda. **19** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umaykayo, surotendak, ket pagbalinenkayo a mangngalap iti tattao." **20** Dagus a pinanawanda dagiti iketda ken simmurotda kenkuana. **21** Iti panagtultuloy ni Jesus manipud sadiay nakitana ti sabali pay nga agkabsat, ni Santiago nga anak ni Zebedeo, ken Juan a kabsatna. Addada iti bangkada a mangtartarimaan kadagiti iketda a kaduada ni Zebedeo nga amada. Inayabanna ida, **22** ket dagus a pinanawanda ti bangka ken ti amada ket simmurotda kenkuana. **23** Sinursor ni Jesus ti amin a paset ti Galilea, a nangisursuro kadagiti sinagogada, inkaskasabana ti ebanghelio ti pagarian, ken nangag-agas iti tunggal kita ti sakit ken an-annayen dagiti tattao. **24** Nagwaras ti damag maipanggep kenkuana iti amin a paset ti Siria, ket impan dagiti tattao kenkuana amin dagiti masakit, agsagsagaba iti nadumaduma saksakit ken ut-ot, dagiti linuganan dagiti demonio, ken dagiti agkissiw ken dagiti paralitiko. Pinaimbag ida ni Jesus. **25** Nakaad-adu a tattao ti simmurot kenkuana manipud iti Galilea, Decapolis, Jerusalem, ken Judea, ken manipud iti ballasiw ti Jordan.

5 Idi nakita ni Jesus dagiti adu a tattao, simmang-at isuna iti bantay. Idi nagtugaw isuna, immay dagiti adalanna kenkuana. **2** Nagsao ket sinuroanna ida, a kunana, **3** "Nabendisionan dagiti napanglaw iti espiritu, ta kukuada ti pagarian ti langit. **4** Nabendisionan dagiti agladladingit, ta maliwliwadanto. **5** Nabendisionan dagiti naemma, ta tawidendanto ti daga. **6** Nabendisionan dagiti mabisin ken mawaw iti kinalinteg, ta mapunnodanto. **7** Nabendisionan dagiti manangngaasi, ta magun-oddanto ti asi. **8** Nabendisionan dagiti nasin-aw ti pusona, ta makitadanto ti Dios. **9** Nabendisionan dagiti mamagkappia, ta maawagandanto nga annak ti Dios. **10** Nabendisionan dagiti maparparigat gapu iti kinalinteg, ta kukuadanto ti

pagarian ti langit. **11** Nabendisionankayo no laisendakayo ken parigatendakayo dagiti tattao, wenno isawangda amin a kita ti dakes a banbanag maibusor kadakayo gapu kaniak. **12** Agrag-o ken agragsakkayo la unay, ta naindaklan ti gunggonayo sadi langit. Ta iti kastoy a wagas a pinarigat dagiti tattao dagiti profeta a nagbiag sakbay kadakayo. **13** Dakayo ti asin ti daga. Ngem no napukawen ti raman ti asin, kasano a pagbalinen manen a naapgad? Saanen a pulos a nasayaat para iti aniaman a banag, malaksid nga ibelleng iti ruar ket mapayatpayatan dagiti tattao. **14** Dakayo ti silaw ti lubong. Ti siudad a nabangon iti rabaw ti turod ket saan a mailemmeng. **15** Kasta met nga awan ti tao a mangsindi iti pagsilawan sana ikabil iti sirok ti maysa a basket, ngem ikabilna ketdi iti nairanta a pagsilawan, ket aglawag para iti tumunggal maysa nga adda iti balay. **16** Pagraniagenyo dagiti silawyo iti imatang dagiti tattao iti wagas a makitada dagiti nasayaat nga aramidyo ket dayawenda ti Dios Ama nga adda sadi langit. **17** Saanyo a panunoten nga immayak a mangdadael iti linteg wenno dagiti profeta. Saanak nga immay tapno dadaelen ida, ngem tapno tungpalen dagitoy. **18** Ta pudno, ibagak kadakayo nga agingga a mapukaw ti langit ken daga, awan ti uray maysa a kur-it wenno tolnek a mapukaw manipud iti linteg, agingga a matungpal amin a banbanag. **19** Ngarud, siasinoman a mangsalungasing iti kababaan kadagitoy a bilbilin ken mangisuro kadagitoy iti dadduma tapno aramidenda met ket maawaganto a kababaan idiay pagarian ti langit. Ngem siasinoman a mangtungpal kadagitoy ken mangisuro kadagitoy ket maawaganto a natan-ok idiay pagarian ti langit. **20** Ta ibagak kadakayo a makastrekkayo iti pagarian ti langit no maartapan ti kinalintegyo ti kinalinteg dagiti eskriba ken dagiti Pariseo. **21** Nangngeganyo a naibaga kadakuada idi un-unana a tiempo, 'Saanka a pumatay,' ken, 'Siasinoman a pumatay ket agpeggadto iti pannakaukom.' **22** Ngem ibagak kadakayo a tunggal maysa a makaunget iti kabsatna ket agpeggadto iti pannakaukom. Ken siasinoman a mangibaga iti kabsatna, 'Awan serserbim a tao!' ket agpeggadto iti konseho. Ket siasinoman a mangibaga iti, 'Sika a maag!' ket agpeggadto iti apuy ti impierno. **(Geenna g1067)** **23** Ngarud no mangidatagka iti sagutmo idiay altar ket idiay nalagipmo a ti kabsatmo ket addaan iti sakit ti nakem kenka, **24** ibatim ti sagutmo iti sango ti altar, ket mapanka iti dalanmo. Makikappiaka pay nga umuna iti kabsatmo, ket kalpasanna mapanka ket idatagnmo ti sagutmo. **25** Makikinnaawatanka a dagus iti nangidarum kenka kabayatan a kaduam isuna iti dalan a mapan iti pangukoman, wenno saan ti nangidarum kenka ket ipaimanaka iti ukom, ket ti ukom ipaimanaka iti opisial, ket mabalin a maibaludka iti pagbaludan. **26** Pudno, ibagak kadakayo, saankanto a makarruar manipud sadiay agingga a mabayadam amin a binulodmo. **27** Nangngegyo a naibaga, 'Saanka a makikamalala.' **28** Ngem ibagak kadakayo a siasinoman a kumita iti babai nga addaan panaggartem kenkuana ket nakikamalalan kenkuana iti pusona. **29** No ti makannawan a matam ti makagapu a maitublakka, suatem ken ibellengmo iti adayo manipud kenka. Ta nasaysayaat para kenka a mapukaw ti maysa a paset ti bagim ngem maitapuak ta sibubukel a bagim iti impierno. **(Geenna g1067)** **30** Ket no ti makannawan nga imam ti makagapu a maitublakka, putdem ken ibellengmo iti adayo manipud kenka. Ta nasaysayaat para kenka a mapukaw ti maysa a paset ti bagim ngem ti itapuaknaka ti Dios ti entero a bagim iti impierno. **(Geenna g1067)** **31** Naibaga pay, 'Siasinoman a mangpapanaw iti asawana a babai, ikkanna koma iti kasuratan ti panagsina.' **32** Ngem ibagak kadakayo a siasinoman a mangisina iti asawana a babai, malaksid no gapu iti kinaderrep, pagbalinenna isuna a mannakikamalala. Ken ti siasinoman a mangasawa kenkuana kalpasan a naisina ket makikamkamalala. **33** Nangngeganyo manen a naibaga kadagiti adda idi un-unana a tiempo, 'Diyo sapataan iti inuulbod ti kariyo, ngem tungpalenyo ti inkariyo iti Apo.' **34** Ngem ibagak kadakayo, saankayo nga agsapata uray pay babaen iti langit, ta isu ti trono ti Dios; **35** wenno babaen iti daga, ta isu ti pagbatayan dagiti sakana; wenno babaen iti Jerusalem, ta isu ti siudad ti naindaklan nga Ari. **36** Saanyo nga iraman ti uloyo iti panagkariyo, ta saankayo a makaaramid iti maysa a buok a puraw wenno nangisit. **37** Ngem kastoy koma ti kunayo, 'Wen, no wen,' wenno 'Saan, no saan.' Ta aniaman a banag a nalablabes ngem iti daytoy ket nagtaud iti daydiay a managdakdakes. **38** Nangngegyo a naibaga, 'Mata para iti mata, ken ngipen para iti ngipen.' **39** Ngem ibagak kadakayo, saanyo a kalabanen ti managdakdakes. Ngem ketdi, siasinoman a mangtungpa iti makannawan a pingpingmo, itayam pay ti bangir a pingpingmo. **40** Ket no adda agtarigagay a mangidarum kenka idiay pangukoman ken alaenna ti kawesmo, palubosam dayta a tao nga alaenna pay ti kagaymo. **41** Ket siasinoman a mangpilit kenka a mangdaliasat iti maysa a milia, kumuyogka kenkuana iti dua. **42** Mangtedka iti siasinoman nga agdawat kenka, ken saanmo a tallikudan ti siasinoman nga agtarigagay nga agbulod kenka. **43** Nangngegyo a naibaga, 'Ayatem ti kaarrubam ken guraem ti kabusormo.' **44** Ngem ibagak kadakayo, ayatenyo dagiti kabusoryo ken ikararaganyo dagiti mangparparigat kadakayo, **45** tapno agbalinkayo nga annak ti Amayo nga adda sadi langit. Ta inaramidna ti initna nga agraniag kadagiti dakes ken naimbag, ken mangmangted iti tudo kadagiti nalinteg ken saan a nalinteg. **46** Ta no ay-ayatenyo dagiti mangay-ayat kadakayo, ania ti magunggonayo? Saan kadi nga uray dagiti agsingsingir iti buis ket aramidenda ti kasta met laeng a banag? **47** Ket no dagiti laeng kakabsatyo ti kablaawanyo, ania ti ar-aramidenyo a nasaysayaat ngem kadagiti dadduma? Saan kadi nga uray dagiti Hentil ket aramidenda ti kasta met laeng a banag? **48** Ngarud, masapul nga awan ti pagkuranganyo, kas iti Amayo nga adda sadi langit nga awan pagkuranganna.

6 Kitaenyo a saan nga iti sangoanan dagiti tattao ti pangaramidanyo kadagiti nalinteg nga aramidyo tapno makitada, ta no saan, awanto ti gunggonayo manipud iti Amayo nga adda sadi langit. **2** Isu a no mangtedkayo iti limos, saanyo a pagunien ti trumpeta iti sangoananyo kas iti ar-aramiden dagiti managinsisingpet kadagiti sinagoga ken kadagiti kalkalsada, tapno padayawan ida dagiti tatttao. Pudno, ibagak kadakayo, inawatdan ti gunggonada. **3** Ngem no mangtedkayo iti limos, saanyo nga ipakaammo iti makannigid nga imayo no ania ti ar-aramiden ti makannawan nga imayo, **4** tapno ti sagutyo ket maited a nalimed. Ket ti Amayo a makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. **5** Ket no agkararagkayo, saankayo koma a maipada kadagiti managinsisingpet, ta isuda pagay-

ayatda ti agtakder ken agkararag idiay sinagoga ken kadagiti suli ti kalsada, tapno makita isuda dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo, naawatdan ti gunggonada. **6** Ngem dakayo, no agkararagkayo, sumrekkayo iti siledyo. Irikepyo ti ruangan, ket agkararagkayo iti Amayo nga adda iti nalimed. Ket ti Amayo a makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. **7** Ket no agkararagkayo, saankayo nga agkakararag a paulit-ulit nga awan serserbina a kas iti ar-aramiden dagiti Hentil, ta panpanunotenda a mabalinto a mangngegan ida gapu iti adu a sarsaritaenda. **8** Ngarud, saankayo a maipada kadakuada, ta ammo ti Amayo no ania dagiti banbanag a kasapulanyo sakbay a dawatenyo kenkuana. **9** Ngarud, agkakaragkayo a kas iti daytoy: 'Amami nga adda sadi langit, madaydayaw koma ti naganmo. **10** Umay koma ti pagariam, matungpal koma ti pagayatam, ditoy daga a kas met iti langit. **11** Itedmo kadakami ita ti tinapaymi iti inaldaw. **12** Pakawanennakami kadagiti utangmi, a kas met iti panangpakawanmi kadagiti nakautang kadakami. **13** Ket saannakami nga ipan iti sulisog, ngem isalakannakami manipud iti managdakdakes.' **14** Ta no pakawanenyo dagiti tattao iti naglabsinganda, ti Amayo nga adda sadi langit ket pakawanennakayto met. **15** Ngem no saanyo a pakawanen dagiti naglabsinganda, saanto met pakawanen ti Amayo dagiti naglabsinganyo. **16** Kanayonanna pay, no kasta nga agayunarkayo, saan koma a naladingit ti rupayo a kas iti ar-aramiden dagiti managinsisingpet, ta agruppangetda tapno kasla agay-ayunarda iti panagkita dagiti tattao. Pudno, ibagak kadakayo, naawatdan ti gunggonada. **17** Ngem dakayo, no kasta nga agayunarkayo, sapsapuanyo ti uloyo ken agdiram-uskayo. **18** Tapno saankayo a kasla agay-ayunar iti panagkita dagiti tattao, ket ti Amayo a makakita iti nalimed ket gunggonaannakayo. **19** Saanyo nga iyurnongan dagiti bagbagiyo kadagiti kinabaknang ditoy daga, no sadino ket dadaelen ti insekto ken lati, ken no sadino ket serken ken takawen dagiti agtatakaw. **20** Ngem ketdi, agurnongkayo iti kinabaknang idiay langit, sadiay ket saan a makadadael ti insekto ken lati, ken sadiay ket saan a makaserrek ken agtakaw dagiti agtatakaw. **21** Ta no sadino ti ayan ti kinabaknangyo, adda met sadiay ti pusoyo. **22** Ti mata ket isu ti silaw ti bagi. Ngarud, no nasayaat ti matayo, ti sibubukel a bagi ket napnoan iti lawag. **23** Ngem no saan a nasayaat ti matayo, ti sibubukel a bagiyo ket napnoan iti kinasipnget. Ngarud, no ti lawag nga adda kadakayo ket kinasipnget gayam, anian a nagkaro dayta a kinasipnget! **24** Awan ti makapagserbi iti dua nga amo, ta no kasta, mabalin a guraenna ti maysa ket ayatenna ti maysa, ta no saan, napudno iti maysa ket umsienna ti maysa. Saankayo a makapagserbi iti Dios ken iti kinabaknang. **25** Ngarud ibagak kadakayo, saanyo a pakadanagan ti maipanggep iti biagyo, no anianto ti kanenyo wenno no anianto ti inumenyo — wenno ti maipanggep iti bagiyo, no anianto ti ikawesyo. Ta saan aya a napatpateg ti biag ngem ti taraon, ken napatpateg ti bagi ngem dagiti kawes? **26** Kitaenyo dagiti billit iti tangatang. Saanda nga agmula wenno agapit wenno agipenpen kadagiti kamalig, ngem tartaraonan ida ti Amayo nga adda sadi langit. Saan kadi a napatpategkayo ngem kadakuada? **27** Ket siasino kadakayo ti makapaatiddog iti biagna iti maysa a kasiko babaen iti panagdandanagna? **28** Apay a pakadanaganyo ti maipapan iti pagkawesyo? Panunotenyo dagiti lirio kadagiti tay-ak, no kasanoda a dumakkel. Saanda nga agtrabaho, ken saanda nga agabel iti lupot. **29** Ngem ibagak kadakayo, uray ni Solomon iti amin a dayagna, ket saan a nakawesan a kas iti maysa kadagitoy. **30** No kawkawesan ti Dios dagiti ruot kadagiti kataltalonan, a tumaud ita ken inton bigat ket maipuruak iti urno, saan aya nga ad-adda pay a kawesannakayo, dakayo a bassit ti pammatina? **31** Ngarud, saankayo nga agdanag ket kunaen, 'Anianto ti kanenmi?' wenno, 'Anianto ti inumenmi?' wenno, 'Anianto ti lupot a pagkawesmi?' **32** Ta dagiti Hentil ket sapsapulenda dagitoy a banbanag, ket ti Amayo nga adda sadi langit ket ammona a kasapulanyo dagitoy. **33** Ngem birukenyo nga umuna ti pagarian ti Dios ken ti kinalintegna ket amin dagitoy a banbanag ket maitedto kadakayo. **34** Ngarud, saanyo a pakadanagan ti usarenyo iti sumaruno nga aldaw, ta ti sumaruno nga aldaw pakadanagannanto ti bagbagina. Iti tumunggal aldaw ket addaan iti umdas a pakariribukanna.

7 Saankayo a mangukom, tapno saankayonto a maukom. **2** Ta no kasano ti panangukomyo, kastanto met ti pannakaukomyo. Ken ti rukod a pangrukodyo, isunto met ti mairukod kadakayo. **3** Ken apay a kitaenyo ti bassit a puted ti garami iti mata ti kabsatyo, ngem saanyo a madlaw ti troso nga adda iti bukodyo a mata? **4** Kasanoyo nga ibaga iti kabsatyo, 'Bay-am nga ikkatek ti bassit a puted ti garami nga adda iti matam,' idinto ta adda dakkel a troso iti matam? **5** Dakayo managinsisingpet! Ikkatenyo pay nga umuna ti troso iti matayo, ket kalpasanna, makitayonto a silalawag ti ikkatenyo a bassit a puted ti garami nga adda iti mata ti kabsatyo. **6** Saanyo nga ited ti nasantoan kadagiti aso, ken saanyo nga ipurruak dagiti perlasyo iti sangoanan dagiti baboy. Di laketta ibaddebaddekda dagitoy, ket tumallikodda ken rangrangkayen dakayo. **7** Dumawatkayo, ket maitedto daytoy kadakayo. Agsapulkayo, ket masarakanyonto. Agtuktokkayo, ket mailulakatto daytoy kadakayo. **8** Ta tunggal maysa nga agdawat, ket umawat; ken ti tunggal maysa nga agsapul, makasarak; ken ti tao nga agtuktok, ket mailukatanto. **9** Wenno siasino kadakayo a no dumawat ti anakna a lalaki iti tinapay, ket ikkanna iti bato? **10** Wenno, no dumawat iti lames, ikkanna kadi iti uleg? **11** Ngarud, no dakayo a managdakdakes ammoyo ti mangted iti nasayaat a sagut kadagiti annakyo, saan kadi a nangnangruna a ni Amayo manipud langit ket mangted kadagiti nasayaat a banbanag kadagiti dumawat kenkuana? **12** Ngarud, aniaman a banag a kayatyo nga aramiden dagiti tao kadakayo, aramidenyo met ngarud daytoy kadakuada, ta daytoy ti linteg ken insurat dagiti profeta. **13** Sumrekkayo iti nailet a ruangan. Ta nalawa ti ruangan ken nalawa ti dalan nga agturong iti pannakadadael, ket adu dagiti tattao nga agturong iti daytoy. **14** Ngem ti ruangan nga agturong iti biag ket nailet, ket bassit ti makasarak iti daytoy. **15** Agannad kadagiti palso a profeta, nga umay kadakayo a nakakawes a kas iti karnero ngem iti kinapudnona narungsotda a lobo. **16** Maam-amoyo isuda babaen kadagiti bungada. Agurnong kadi dagiti tao iti ubas manipud kadagiti bassit a narabuy ken nasiit a mula wenno igos manipud kadagiti sisiit? **17** Iti kasta met laeng a wagas, amin a nasayaat a kayo ket mangpataud iti nasayaat a bunga, ngem ti dakes a kayo ket mangpataud iti dakes a bunga. **18** Ti maysa a nasayat a kayo ket saan a makapataud iti saan a nasayaat a bunga, ken kasta met a ti dakes a kayo

ket saan a makapataud iti nasayaat a bunga. **19** Tunggal kayo a saan nga agbunga iti nasayaat ket maputed ken maipurruak iti apuy. **20** No kasta ngarud, mailasinyonto ida babaen kadagiti bungada. **21** Saan nga amin a mangibaga kaniak, ' 'Apo, Apo,' ket makastrekto iti pagarian ti langit, ngem dagiti laeng nangaramid iti pagayatan ni Amak nga adda sadi langit. **22** Adunto a tattao ti agkuna kaniak iti dayta nga aldaw, 'Apo, Apo, saan kadi a nagipadtokami babaen iti naganmo, iti naganmo pinaksiatmi dagiti demonio, ken iti naganmo nagaramidkami kadagiti agkakabileg nga aramid?' **23** Ket ibagakto kadakuada, 'Saankayo nga am-ammo! Umadayokayo kaniak, dakayo a managdakdakes!' **24** Ngarud, tunggal maysa a makangeg kadagiti sasaok ken mangtungpal kadagitoy ket kaslanto iti maysa a nasirib a tao a nangipatakder iti balayna iti rabaw ti bato. **25** Immay ti tudo, immay ti layus, nagangin iti napigsa iti dayta a balay, ngem saan a narba, gapu ta naipatakder iti rabaw ti bato. **26** Ngem tunggal maysa a makangngeg kadagiti sasaok ket saanna a tungpalen dagitoy, kaslanto iti maag a tao a nangipatakder iti balayna iti kadaratan. **27** Immay ti tudo, immay ti layus, ken nagangin iti napigsa iti dayta a balay. Ket narba daytoy, ken naminpinsan ti pannakadadaelna." **28** Ket idi nalpas a naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, nasdaaw dagiti tattao gapu iti panangisurona, **29** ta insurona ida a kas maysa nga addaan iti turay, ken saan a kas kadagiti eskriba.

8 Idi simmalog ni Jesus manipud iti turod, simmurot kenkuana dagiti adu a tattao. **2** Pagammoan, adda agketong nga immasideg ken nagparintumeng iti sangoananna, a kunana, "Apo, no pagayatam, mabalinnak pagbalinen a nadalus." **3** Inyunnat ni Jesus ti imana ket sinagidna isuna, a kunana, "Pagayatak. Madalusanka." Dagus a nadalusan isuna iti ketongna. **4** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Kitaem ta awan ti siasinoman a pangibagaam. Mapankan iti dalanmo, ken ipakitam ta bagim iti padi, ket idatonmo ti sagut nga imbilin ni Moises, kas pammaneknek kadakuada. **5** Idi simrek ni Jesus idiay Capernaum, immasideg kenkuana ti maysa a senturion ket nagdawat iti tulong kenkuana, **6** a kunana, "Apo, ti adipenko ket nakaidda iti balayko, saan a makakuti ken agsagsagaba iti nakaro nga ut-ot." **7** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Umayak ket paimbagek isuna." **8** Simmungbat ti senturion ket kinunana, "Apo, saanak a maikari tapno sumrekka iti sirok ti bubongak, ibagam laeng ti sao ket umimbagen ti adipenko. **9** Ta uray siak ket maysa a tao a naisaad iti babaen ti turay, ket addaanak met iti soldado. Ibagak iti maysa, 'Mapanka', ket mapan isuna, ken iti maysa pay, 'Umayka', ket umay isuna, ken iti adipenko, 'Aramidem daytoy,' ket aramidenna." **10** Idi nanggeg ni Jesus daytoy, nasdaaw ket kinunana kadagiti sumursurot kenkuana, "Pudno, ibagak kadakayo, awan pay ti nasarakak nga addaan iti kastoy a pammati ditoy Israel. **11** Ibagak kadakayo, adunto ti umay manipud iti daya ken iti laud, ket agsanggirdanto iti lamisaan a kaduada ni Abraham, ni Isaac, kenni Jacob, idiay pagarian ti langit. **12** Ngem dagiti annak ti pagarian ket maipuruakto idiay akinruar a kasipngetan, a no sadino ket addanto iti sangsangit ken panagngaretnget dagiti ngipen." **13** Imbaga ni Jesus iti senturion, "Mapanka! Kas iti pinatim, isu ngarud ti maaramid para kenka." Ket immimbag ti adipen iti dayta met laeng nga oras. **14** Idi napan ni Jesus idiay balay ni Pedro, nakita niJesus ti babai a katugangan ni Pedro a nakaidda nga agsakit ken addaan iti gurigor. **15** Sinagid ni Jesus ti imana, ket pinanawan isuna ti gurigorna. Kalpasanna ket bimmangon isuna ket inrugina ti nagserbi kenkuana. **16** Idi dimtengen ti rabii, inyeg dagiti tattao kenni Jesus dagiti adu a linuganan dagiti demonio. Pinaksiatna dagiti espiritu babaen iti maysa a sao ken pinaimbagna dagiti amin a masakit. **17** Iti kastoy a wagas, natungpal ti insao ni Isaias a profeta, a kunana, "Isuna a mismo innalana dagiti an-annayentayo ken sinagabana dagiti saksakittayo." **18** Ita, idi nakita ni Jesus dagiti adu a tattao iti aglawlawna, imbilinna a pumanawda a mapan iti ballasiw ti Baybay ti Galilea. **19** Ket adda eskriba a napan kenkuana ket kinunana, "Manursuro, sumurotak kenka iti sadinoman a papanam." **20** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Addaan iti abut dagiti musang, ken addaan iti umok dagiti billit iti tangatang, ngem ti Anak ti Tao ket awanan iti pangiyiddaanna iti ulona." **21** Adda met maysa kadagiti adalanna ti nagkuna kenkuana, "Apo, ipalubosmo nga umuna a mapanak ken ipunponko ti amak." **22** Ngem kinuna ni Jesus kenkuana, "Surotennak, ket ibatim ti natay a mangipunpon iti bukodda a minatay." **23** Idi limmugan ni Jesus iti maysa a bangka, limmugan met dagiti adalanna iti daytoy. **24** Pagammoan, adda rimsua a dakkel a bagyo iti baybay, isu a nalengdan ti bangka kadagiti dalluyon. Ngem nakaturog ni Jesus. **25** Napan kenkuana dagiti adalan ket riniingda isuna, a kunada, "Isalakannakami, Apo; mataytayon!" **26** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay a mabutengkayo, dakayo a bassit ti pammatina?" Kalpasanna, bimmangon isuna ket tinubngarna dagiti angin ken ti baybay. Ket adda ti naisangsangayan a panagtalna. **27** Nasdaaw dagiti lallaki ket kinunada, "Ania a kita ti tao daytoy, nga uray pay dagiti angin ken ti baybay ket agtulnog kenkuana?" **28** Idi dimteng ni Jesus iti ballasiw ken iti pagilian dagiti Gadareno, sinabat isuna dagiti dua a lallaki a linuganan dagiti demonio. Rimmuarda kadagiti tanem ket kasta unay ti rungsotda, isu nga awan ti agdaldaliasat a makalabas iti dayta a dalan. **29** Pagammoan, nagikkisda ket kinunada, "Ania aya iti pakainaiganmi kenka, Anak ti Dios? Immayka kadi ditoy a mangparigat kadakami sakbay iti naituding a tiempo?" **30** Ita, adda sadiay iti arban dagiti adu a baboy a mangmangan, iti saan unay nga adayo manipud kadakuada. **31** a nagsardeng dagiti dakes nga espiritu a nagpakaasi kenni Jesus a kunada, "No papanawennakami, ibaonnakami iti dayta nga arban dagiti baboy." **32** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mapankayo!" Rimmuar dagiti demonio ket napanda kadagiti baboy. Ket pagammoan, nagdardaras ti sibubukel nga arban a bimmaba iti rangkis ti turod ket nagturong iti baybay ket natayda iti danum. **33** Ket dagiti lallaki nga agtartaraken kadagiti baboy ket nagtatarayda nga immadayo. Ket idi napanda iti siudad, impadamagda amin, nangnangruna ti napasamak kadagiti lallaki a linuganan idi dagiti demonio. **34** Ket rimmuar ti entero a siudad a napan iti ayan ni Jesus. Idi nakitada isuna, nagpakpakaasida a pumanaw isuna iti rehionda.

9 Limmugan ni Jesus iti maysa a bangka, bimmallasiw, ket napan iti bukodna a siudad. **2** Ket sadiay adda inyegda kenkuana a paralitiko a lalaki a nakaidda iti ikamen. Iti pannakakita ni Jesus iti pammatida, kinunana iti paralitiko a lalaki, "Anak, agraksakka. Ta napakawanen dagiti basbasolmo." **3** Sadiay adda sumagmamano nga

eskriba a kunkunada iti bagbagida, “Daytoy a lalaki ket mangtabtabbaaw.” **4** Ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana, “Apay nga agpanpanunotkayo iti dakes kadagiti pusoyo? **5** Ta ania ti nalaklaka nga ibaga, 'Napakawanen dagiti basolmo,' wenno ti ibaga a, 'Tumakderka ket magnaka'? **6** Ngem tapno maammoanyo a ti Anak ti Tao ket addaan iti kinaturay ditoy lubong a mangpakawan kadagiti basbasol, “kinunana iti paralitiko, “Tumaderka, pidutem ta ikamenmo, ket mapanka iti balaymo.” **7** Ket timmakder ti lalaki ket napan iti balayna. **8** Idi nakita dagiti adu a tattao daytoy, nasdaawda ken dinaydayawda ti Dios, nga isu ti nangted iti kasta a kinaturay iti tattao. **9** Bayat ti ilalabas ni Jesus manipud sadiay, nakitana ti maysa a lalaki nga agnagan iti Mateo, nga agtugtugaw iti tolda a pagsingsingiran iti buis. Kinunana kenkuana, “Sumurotka kaniak.” Timmakder isuna ket simmurot kenkuana. **10** Idi nagtugaw ni Jesus iti maysa a balay tapno mangan, immay met ti adu nga agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao ket nakipangan kenni Jesus ken kadagiti adalanna. **11** Idi nakita dagiti Pariseo daytoy, kinunada kadagiti adalanna, “Apay a makipangpangan ti manursuroyo kadagiti agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao?” **12** Idi nangngeg ni Jesus daytoy, kinunana, “Dagiti tattao a napigsa ti bagina ket saanda nga agkasapulan iti mangngagas, dagiti laeng masaksakit. **13** Nasken a mapanyo ammoen ti kaipapanan daytoy, 'Tarigagayak ti asi saan ket a daton.' Ta immayak, saan a tapno mangayab kadagiti nalinteg nga agbabawi, ngem kadagiti managbasol.” **14** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti adalan ni Juan ket kinunada, “Apay a dakami ken dagiti Pariseo ket masansan nga agayunar, ngem dagiti adalam ket saanda nga agayunar?” **15** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mabalin kadi nga agladingit dagiti makiboda no adda pay laeng kadakuada ti nobio? Ngem dumtengto ti aldaw a ti nobio ket maipanaw manipud kadakuada, ket kalpasanna agayunardanto. **16** Awan ti tao a mangitakop iti baro a lupot iti daan a pagan-anay, ta ti takop ket mapisangto manipud iti lupot, ket ad-addanto a mapigis. **17** Kasta met a saan nga ikabil dagiti tattao ti baro nga arak iti daan a lalat a pagikkan iti arak. No aramidenda dayta, bumtak ti lalat, maibellengto ti arak, ket mapirdi dagiti lalat a pagikkan iti arak. Ngem ketdi, ikabilda ti baro nga arak iti baro a lalat a pagikkan, ket saandanto a mapirdi. **18** Bayat nga ibagbaga ni Jesus dagitoy a banbanag kadakuada, pagammoan adda maysa nga opisial nga immay ken nagparintumeng kenkuana. Kinunana, “Ti anakko a babai ket kapatpatayna, ngem umayka ket ipataymo ta imam kenkuana, ket agbiagto isuna.” **19** Ket timmakder ni Jesus ken simmurot kenkuana, ken kasta met ti inaramid dagiti adalanna. **20** Pagammoan, adda met babai nga agpadpadara iti sangapulo ket dua a tawen, ket napan iti likudan ni Jesus ket sinagidna ti gayadan ti pagan-anay ni Jesus. **21** Ta kinunana iti bagina, “No masagidko laeng ti pagan-anayna, umimbagak.” **22** Ngem timmalliaw ni Jesus ket nakitana isuna, ket kinunana, “Anakko a babai, pakiridem ta pakinakemmo. Pinaimbagnaka ti pammatim.” Ket dagus nga immimbag. **23** Idi simmangpet ni Jesus idiay balay ti opisial, nakitana dagiti agtuktokar iti plauta ken dagiti agaariwawa a tattao. **24** Kinunana, “Pumanawkayo, ta saan a natay ti ubing, ngem isuna ket nakaturog.” Ngem kinatkatawaanda isuna nga inum-umsi. **25** Idi naparuaren dagiti adu a tattao, simrek ni Jesus iti siled ket iniggamanna ti imana, ket bimmangon ti ubing. **26** Ti damag maipanggep iti daytoy ket nagwaras iti amin iti dayta a rehion. **27** Iti ilalabas ni Jesus manipud sadiay, simmurot kenkuana ti dua a bulsek a lallaki. Saanda a nagsarsardeng a nagpukpukkaw a kunada, “Maasika kadakami, Anak ni David!” **28** Idi nakastrek ni Jesus iti balay, napan kenkuana dagiti bulsek a lallaki. Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mamatikayo kadi a kabaelak nga aramiden daytoy?” Kinunada kenkuana, “Wen, Apo.” **29** Ket sinagid ni Jesus dagiti matada ket kinunana, “Maaramid ngarud kadakayo sigun iti pammatiyo.” **30** Ket nalukatan dagiti matada. Kalpasanna, nainget a binilin ida ni Jesus a kunana, “Kitaenyo ta awan koma ti makaammo ti maipanggep iti daytoy.” **31** Ngem rimmuar dagiti dua a lallaki ket inwaragawagda ti maipanggep iti daytoy a damag iti entero a rehion. **32** Idi pumanawen dagiti dua a lallaki, adda met maysa nga umel a lalaki a linuganan ti demonio nga inyegda kenni Jesus. **33** Idi napaksiaten ti demonio, nagsao ti umel a lalaki. Nasdaaw dagiti adu a tattao ket kinunada, “Awan pay ti nakita a kastoy ditoy Israel!” **34** Ngem kunkuna dagiti Pariseo, “Babaen iti pangulo dagiti demonio, pakpaksiatenna dagiti demonio.” **35** Napan ni Jesus kadagiti amin a siudad ken aw-away. Intultuloyna ti nangisursuro kadagiti sinagogada, inkaskasabana ti ebanghelio ti pagarian, ken pinaimbagna amin a kita ti sakit ken amin a kita ti an-annayen. **36** Idi makitana dagiti adu a tattao, naasian isuna kadakuada, gapu ta mariribukanda ken maup-upayda. Kasla da la karnero nga awan ti mangipastor kadakuada. **37** Kinunana kadagiti adalanna, “Nawadwad ti maapit, ngem sumagmamano dagiti agtrabtrabaho. **38** Agkararagkayo ngarud iti Apo ti panagapit, tapno mangibaon isuna kadagiti agtrabaho iti apitenna.”

10 Inayaban ni Jesus dagiti sangapulo ket dua nga adalanna ket inikkanna ida iti turay kadagiti narugit nga espiritu, a mangpaksiat kadakuada, ken mangpaimbag iti amin a kita ti saksakit ken amin a kita ti an-anayen. **2** Ita, ti nagan dagiti sangapulo ket dua nga apostol ket dagitoy: Ti umuna, ni Simon (nga aw-awaganna met iti Pedro), ken ni Andres a kabsatna; ni Santiago nga anak a lalaki ni Zebedeo, ken ni Juan a kabsatna; **3** ni Felipe, ken ni Bartolome; ni Tomas, ken ni Mateo nga agsingsingir iti buis; ni Santiago nga anak ni Alfeo, ken ni Tadeo; **4** ni Simon a Patriota, ken ni Judas Iscariote, a manglilputto kenkuana. **5** Dagitoy a sangapulo ket dua ti imbaon ni Jesus. Binilinna ida, a kinunana, “Saankayo a mapmapan iti uray sadino a lugar a paggigianan dagiti Hentil, ken saankayo a sumrek iti uray sadino nga ili dagiti Samaritano. **6** Mapankayo ketdi kadagiti mapukpukaw a karnero iti balay ti Israel. **7** Iti ipapanyo, ikasaba ken ibagayo, 'Ti pagarian ti langit ket immasidegen.' **8** Paimbagenyo dagiti agsakit, pagungarenyo dagiti natay, dalusanyo dagiti agketong, ken paksiatenyo dagiti demonio. Inawatyo nga awan bayadna, ket itedyo nga awan bayadna. **9** Saankayo a mangitugot iti uray ania a balitok, pirak, wenno gambang kadagiti pitakayo. **10** Saankayo a mangitugot iti bay-on iti panagdaliasatyo, wenno sobra a pagan-anay, wenno sandalias, wenno sarukod, ta ti agtrabtrabaho maikari iti taraonna. **11** a siudad wenno away a papananyo, ammoenyo no sinno ti maikari iti daytoy, ket agtalinaedkayo sadiay agingga a pumanawkayo. **12** No sumrekkayo iti balay, kablaawanyo daytoy. **13** No maikari ti

balay, umay koma ti kappia nga adda kadakayo iti daytoy. Ngem no saan a maikari, agsubli koma ti kappia kadakayo. **14** Maipapan kadagiti saan a mangawat kadakayo wenno dumngeg kadagiti sasaoyo, no pumanawkayo iti dayta a balay wenno siudad, pagpagenyo dagiti tapok manipud kadagiti sakayo. **15** Pudno, ibagak kadakayo, nalaglag-anto para iti Sodoma ken Gomorra iti aldaw ti panangukom ngem iti dayta a siudad. **16** Kitaenyo, ibaonkayo a rummuar a kasla karnero iti nagtitingngaan dagiti lobo, isu nga agbalinkayo a kas kasirib dagiti uleg ken naamo a kas kadagiti kalapati. **17** Agannadkayo kadagiti tattao! Ipandakayonto kadagiti konseho, ket saplitandakayonto kadagiti sinagogada. **18** Ket ipandakayonto iti sangoanan dagiti gobernador ken kadagiti ar-ari gapu kaniak, kas pammaneknek kadakuada ken kadagiti Hentil. **19** Inton ipandakayo, saankayo a madanagan iti maipanggep no kasano wenno ania ti ingkayonto saritaen, ta no ania ti inkayonto saritaen ket maited kadakayo iti dayta nga oras. **20** Ta saan a dakayo ti agsaritanto, ngem ti Espiritu ti Amayo nga agsao kadakayo. **21** Iyawatto ti kabsat ti kabsatna iti patay, ken ti ama ti anakna. Dagiti annak busorendanto dagiti nagannakda ket isudanto ti pakaigapuan ti pannakatay dagiti nagannakda. **22** Guraennakayonto ti amin gapu iti naganko. Ngem siasinoman a makaibtur aginga iti panungpalan, maisalakanto dayta a tao. **23** No parigatendakayo iti daytoy a siudad, mapankayo iti sumaruno, ta pudno ibagak kadakayo, saanyo pay laeng a nasursor amin siudad ti Israel ket addan ti Anak ti Tao. **24** Ti maysa nga adalan ket saan a natantan-ok ngem iti mannursurona, kasta met a saan a nangatngato ti maysa a tagabu ngem iti amona. **25** Umanayen iti adalan ti panagbalinna a kas iti mannursurona, kasta met iti tagabu a kas iti amona. No Beelzebub ti inyawagda iti amo ti balay, ad-adda pay ketdi a dakdakes ti nagan nga iyawagda kadagiti kameng ti balayna! **26** Ngarud, saankayo nga agbuteng kadakuada, ta awan ti nailemmeng a saanto a maibutaktak, ken awan ti nailimed a saanto a maammoan. **27** Ti ibagak kadakayo iti kasipngetan, ibagayo iti lawag, ket ti mangngegyo a naiyarasaas iti lapayagyo, iwaragawagyo iti tuktok dagiti babbalay. **28** Saankayo nga agbuteng kadagiti mangpapatay iti bagi ngem saanda a kabaelan a papatayen ti kararua. Ngem ketdi, agbutengkayo kenkuana a makabael a mangdadael iti bagi ken kararua idiay impierno. **(Geenna g1067)** **29** Saan kadi a mailako ti dua a billit tuleng iti maysa a bassit a barya? Nupay kasta, awan ti uray maysa kadakuada ti matmatnag iti daga a saan nga ammo ti Amayo. **30** Ngem uray dagiti buok iti uloyo ket nabilang amin. **31** Dikay agbuteng. Napatpategkayo nga adayo ngem kadagiti adu a billit tuleng. **32** Ngarud, tumunggal maysa a mangbigbig kaniak iti sangoanan dagiti tattao, bigbigekto met iti sangoanan ni Amak nga adda sadi langit. **33** Ngem ti siasinoman a mangilibak kaniak iti sangoanan dagiti tattao, ilibakkonto met iti sangoanan ni Amak nga adda sadi langit. **34** Saanyo a panunoten nga immayak a mangiyeg iti kappia ditoy daga. Saanak nga immay a mangiyeg iti kappia, no diket kampilan. **35** Ta immayak a mangpataud iti panangbusor ti maysa a lalaki iti amana, ken ti anak a babai a maibusor iti inana, ken ti manugang a babai a maibusor iti katuganganna a babai. **36** Ti kabusor ti tao ket dagitinto bukodna a kabbalay. **37** Siasinoman a mangay-ayat iti amana wenno ti inana iti nalablabes ngem siak ket saan a maikari kaniak. Ket siasinoman a mangay-ayat iti anakna a lalaki wenno anakna a babai iti nalablabes ngem siak ket saan a maikari kaniak. **38** Siasinoman a saan a mangbaklay iti krusna ken saan a sumurot kaniak ket saan a maikari kaniak. **39** Siasinoman a mangsapul iti biagna, mapukawnanto daytoy. Ngem siasinoman ti makapukaw iti biagna gapu kaniak masapulannanto daytoy. **40** Siasinoman a mangpasangbay kadakayo pasangbayennak met, ket siasinoman a mangpasangbay kaniak pasangbayenna met ti nangibaon kaniak. **41** a mangpasangbay iti profeta gapu ta isuna ket profeta makaawatto iti gunggona a para iti profeta. Ket siasinoman a mangpasangbay iti nalinteg a tao gapu ta isuna ket nalinteg a tao makaawatto iti gunggona a para iti nalinteg a tao. **42** Siasinoman a mangted iti maysa kadagitoy a kanunumoan, iti uray sangabaso a nalamiis a danum a mainum, gapu ta isuna ket maysa nga adalan, pudno, ibagak kadakayo, saannanto a mapukaw ti gunggonana."

11 Ket napasamak a kalpasan a binilin ni Jesus dagiti sangapulo ket dua nga adalanna, pimmanaw isuna manipud sadiay tapno mangisuro ken mangasaba kadagiti siudadda. **2** Ita, idi nangngeg ni Juan idiay pagbaludan ti maipangep kadagiti inaramid ti Cristo, nangipatulod iti mensahe babaen kadagiti adalanna **3** ket kinunana kenkuana, "Sika kadi daydiay umay, wenno agbirokkami pay kadi iti sabali?" **4** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Mapankayo ket ipadamagyo kenni Juan no ania ti nakita ken nangngeganyo. **5** Makakitan dagiti bulsek a tattao, magmagnan dagiti pilay a tao, madaldalusanen dagiti agketong, makangngegen dagiti tuleng a tattao, mapagpagungaren dagiti natay, ken maipadpadamag ti naimbag a damag kadagiti agkasapulan a tattao. **6** Ket nabendisionan ti siasinoman nga awan pulos ti tiempo nga agduadua kaniak." **7** Ket idi pimmawen dagitoy a lallaki, inrugi ni Jesus nga ibaga ti maipanggep kenni Juan kadagiti adu a tattao, "Ania ti napanyo kinita idiay let-ang— maysa a runo a gungngunggonen ti angin? **8** Ngem ania ti napanyo kinita— maysa a tao a nakakawes iti nalammuyot a pagananay? Pudno a dagiti nakakawes iti nalammuyot a pagananay ket agnanaed kadagiti balay dagiti ari. **9** Ngem ania ti napanyo kinita— maysa a profeta? Wen, kunak kadakayo, nangnangruna pay ngem maysa a profeta. **10** Isuna ti dakdakamaten ti naisurat idi, 'Kitaem, ibaonko ti mensaherok iti sangoananam a mangisagananto iti dalanmo sakbay a mapanka.' **11** Sipupudno nga ibagak kadakayo, kadagiti impasngay dagiti babbai ket awan ti siasinoman a natantan-ok ngem ni Juan a Mammuniag. Ngem ti tao a kanunumoan iti pagarian ti langit ket natantan-ok ngem isuna. **12** Manipud kadagiti al-aldaw ni Juan a Mammuniag agingga ita, ti pagarian ti langit ket agsagsagaba iti kinaranggas, ket dagiti nararanggas a tattao pilitinda nga alaen daytoy. **13** Ta amin dagiti profeta ken ti linteg ket nangipadpadtoda agingga kenni Juan. **14** Ket no sipapaluboskayo nga awaten daytoy, daytoy ni Elias, ti naipadto nga umay. **15** Siasinoman nga addaan iti lapayag a dumngeg, dumngeg koma isuna. **16** ania ti pangiyaspingan iti daytoy a kaputotan? Kasla da la ubbing nga agay-ayam iti pagtagilakuan, nga agtugtugaw ket ibaga iti maysa ken maysa **17** a kunada, 'Ngatukarkami iti plauta para kenka, ket saanka a nagsala. Nagladingitkami, ket saanka a nagsangit.' **18** Ta immay ni Juan a saan a mangmangan iti tinapay wenno uminom iti arak, ket

kinunada, 'addaan isuna iti demonio.' **19** Immay ti Anak ti Tao a nangan ken imminom ket kinunada, 'Kitaenyo, isuna ket maysa a narawet ken mammartek a tao, gayyem dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti managbasol!' Ngem napaneknekan ti kinasirib babaen kadagiti aramidna." **20** Kalpasan ket inrugi ni Jesus a binabalaw dagiti siudad a kaaduan a nangaramidanna kadagiti naindaklan nga aramidna, gapu ta saanda a nagbabawi. **21** "Asika pay, Corazin! Asika pay, Betsaida! No dagiti naidaklan nga aramid a naaramid kadakayo ket naaramid idiay Tiro ken Sidon, nabayagkoman a nagbabawida babaen iti nakersang a lupot ken dapdapo. **22** Ngem maibturanto ti pannakaukom ti Tiro ken Sidon iti dayta nga aldaw ngem kadakayo. **23** Sika, Capernaum, panpanunotem kadi a maitan-okka idiay langit? Saan, maipababakanto idiay hades. Ta no idiay Sodoma ti nakaaramidan dagiti naindaklan nga aramid a naaramid kadakayo, adda koma pay laeng agingga ita. **(Hadēs g86)** **24** Ngem ibagak kadakayo a nalaklakanto para iti daga ti Sodoma inton aldaw ti pannakaukom ngem kadakayo." **25** Iti dayta a tiempo kinuna ni Jesus, "Dayawenka, Ama, Apo ti langit ken ti daga, gapu ta inlimedmo dagitoy a banbanag manipud kadagiti nasirib ken nasaririt, ket impakaammom kadagiti saan a nasuroan, a kas kadagiti babassit nga ubbing. **26** Wen, Ama, ta makaay-ayo unay daytoy iti imatangmo. **27** Amin a banbanag ket naitalek kaniak manipud iti Amak. Ket awan ti makaam-ammo iti Anak malaksid iti Ama, ket awan ti makaam-ammo iti Ama malaksid iti Anak, ken siasinoman a tarigagayan ti Anak a pangipakaammoan kenkuana. **28** Umaykayo kaniak, aminkayo nga agtrabtrabaho ken madagdagsenan, ket ikkankayo iti panaginana. **29** Alaenyo ti sangolko ket agsursurokayo kaniak, ta naemmaak ken napakumbaba ti pusok, ket makasapulkayo iti inana para kadagiti kararuayo. **30** Ta nalag-an ti sangolko ken nalag-an ti ipabaklayko kadakayo."

12 Iti dayta a tiempo, napan ni Jesus kadagiti kataltalonan iti Aldaw a Panaginana. Mabisin dagiti adalanna ket rinugianda ti nangruros kadagiti dawa ti trigo ket kinnanda dagitoy. **2** Ngem idi nakita dagiti Pariseo dayta, kinunada kenni Jesus, "Kitaem, inaramid dagiti adalam ti saan a nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw a Panaginana." **3** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanyo kadi a pulos a nabasa ti inaramid ni David, idi mabisin isuna, ken dagiti lallaki a kakaduana? **4** No kasano a simrek isuna iti balay ti Dios ket nangan iti tinapay a naidaton, a saan a nainkalintegan a kanenna, ken saan a nainkalintegan para kadagiti kakaduana, ngem nainkalintegan laeng para kadagiti papadi? **5** Ken saanyo kadi a nabasa ti linteg, nga iti Aldaw a Panaginana, dagiti papadi idiay templo ket tinulawanda ti Aldaw a Panaginana ngem saanda a nakabasolan daytoy? **6** Ngem ibagak kadakayo nga adda ditoy ti nangnangruna ngem ti templo. **7** No naammoanyon ti kayat a sawen daytoy, 'Asi ti tarigagayak a saan ket a daton,' saanyo koman nga inukom ti awan basolna. **8** Ta ti Anak ti Tao isu ti Apo ti Aldaw a Panaginana." **9** Kalpasanna, pimmanaw ni Jesus manipud idiay ket simrek iti sinagogada. **10** Pagammoan, adda lalaki a kimbet ti maysa nga imana. Nagsaludsod dagiti Pariseo kenni Jesus, a kunada, "Nainkalintegan kadi a mangpaimbag iti Aldaw a Panaginana?" tapno mabalinda nga ibaga nga isuna ket nakabasol. **11** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda kadi kadakayo ti a no addaan iti maymaysa a karnero, ket mairana a matnag iti nauneg nga abut iti Aldaw a Panaginana, saanna kadi a gammatan daytoy ket aonenna? **12** Adayo ngarud a napatpateg ti tao ngem iti karnero! Isu a nainkalintegan ti panangaramid iti naimbag iti Aldaw a Panaginana." **13** Kalpasanna, kinuna ni Jesus iti lalaki, "Iyunnatmo ti imam." Inyunnatna ti imana, ket napaimbag daytoy, kas kasalun-at ti maysa nga imana. **14** Ngem pimmanaw dagiti Pariseo ket nagpanggepda iti maibusor kenkuana. Nangbirokda iti wagas no kasano a maipapatayda isuna. **15** Idi naammoan ni Jesus daytoy, immadayo isuna manipud sadiay. Adu a tattao ti nangsurot kenkuana ket pinaimbagna ida amin. **16** Binilinna ida nga awan pangibagbagaanda maipapan kenkuana, **17** tapno matungpal ti naibaga idi babaen kenni profeta Isaias, a kunana, **18** "Adtoy ti pinilik nga adipenko; ti ay-ayatek, a pakaay-aywan unay ti kararuak. Paumayekto ti Espirituk kenkuana, ket ipakaammonanto ti pannakaukom kadagiti Hentil. **19** Saanto isuna a makisinnupiat wenno agpukkaw; wenno adda makangngeg iti timekna kadagiti kalsada. **20** Sannanto a dadaelen ti aniaman a naparpar a runo; saannanto nga iddepen ti aniaman nga umas-asuk a pabilo, agingga a mapagballigina ti panangukom." **21** Ket maaddaanto dagiti Hentil iti kinatalged iti naganna." **22** Ket adda nangyegda kenni Jesus iti maysa a tao a bulsek, umel ken linuganan ti demonio. Pinaimbagna isuna, ket nakapagsaon ken nakakitan ti umel a lalaki. **23** Nasdaaw amin dagiti tattao ket kinunada, "Mabalin ngata a daytoy a lalaki ti anak ni David?" **24** Ngem idi nangngeg dagiti Pariseo daytoy a nakakaskasdaaw, kinunada, "Saan a mangpaksiat daytoy a tao kadagiti demonio malaksid no babaen kenni Beelzebub, ti prinsipe dagiti demonio." **25** Ngem ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana kadakuada, "Tunggal pagarian nga agbibinnusor dagiti umilina ket agbalin nga awan serserbina, ken tunggal siudad wenno balay nga awan panagkaykaysana ket saanto a makatakder. **26** No ni Satanas ket paksiatenna ni Satanas, busorenna ti bagbagina. Kasano pay a makapagtultuloy ti pagarianna? **27** Ket no mangpakpaksiatak kadagiti demonio babaen kenni Beelzebub, siasino ngarud ngay ti mangmangted kadagiti annakyo iti pannakabalin a mangpaksiat kadakuada? Gapu iti daytoy, isudanto dagiti agbalin nga ukomyo. **28** Ngem no mangpakpaksiatak kadagiti demonio babaen iti Espiritu ti Dios, ngarud ti pagarian ti Dios ket immay kadakayo. **29** Ken kasano a sumrek ti siasinoman iti balay ti napigsa a tao ken agtakaw kadagiti sanikuana no saanna nga igalut nga umana ti napigsa a tao? Sananto takawen dagiti sanikuana manipud iti balayna. **30** Ti saanko a kadua ket maibusor kaniak, ken ti saan a makipagurnong kaniak ket agiwara. **31** ibagak kadakayo, mapakawanto ti tunggal basol ken panangtabbaaw kadagiti tao, ngem saanto a mapakawan ti panangtabbaaw iti Espiritu. **32** Ken ti siasinoman nga agsao iti aniaman a maibusor iti Anak ti Tao, mapakawanto dayta kenkuana. Ngem ti siasinoman nga agsao a maibusor iti Espiritu Santo, saanto a mapakawan dayta kenkuana, iti daytoy man a lubong, wenno iti masakbayan. **(aiōn g165)** **33** Ibilangyo a napintas ti maysa a kayo no napintas ti bungana, ken ibilangyo a saan a napintas ti kayo no saan a napintas ti bungana, ta mailasinmo ti kayo babaen iti bungana. **34** Dakayo nga annak dagiti uleg, agsipud ta dakeskayo, kasano a makapagsaokayo kadagiti nasayaat a banbanag? Ta no

ania ti adda iti puso ti tao isu met ti isawang ti ngiwatna. **35** Ti nasayaat a tao ket agaramid iti nasayaat gapu iti kinasayaat nga adda iti pusona, ken ti dakes a tao ket agaramid iti dakes gapu iti kinadakes nga adda iti pusona. **36** Ket ibagak kadakayo nga inton aldaw ti pannakaukom, sungbatanto dagiti tattao ti tunggal awan serserbina a sao a naisawangda. **37** Ta babaen kadagiti saom, maibilangka a nalinteg, ken makednganka nto babaen kadagiti saom." **38** Ket simmungbat dagiti sumagmamano nga eskriba ken Pariseo kenni Jesus ket kinunada, "Manursuro, kayatmi ti makakita iti pagilasinan manipud kenka." **39** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Agbirbirok iti pagilasinan ti dakes ken mannakikamalala a kaputotan. Ngem awan ti maited a pagilasinan malaksid laeng iti pagilasinan ni Jonas a profeta. **40** Ta kas kenni Jonas a tallo nga aldaw ken tallo a rabiina iti tian ti dakkel a lames, kastanto met a ti Anak ti Tao ket tallo nga aldaw ken tallo a rabiinanto iti puso ti daga. **41** Iti pannakaukom, tumakderto dagiti lallaki iti Nineve iti sangoanan dagitoy a henerasion ket ukomenda daytoy. Ta nagbabawida iti panagkasaba ni Jonas, ket kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok ngem ni Jonas. **42** Iti pannakaukom, tumakderto ti Reyna ti Abagatan a kaduana dagiti lallaki iti daytoy a henerasion ket ukomenanna daytoy. Naggapu isuna iti pungto ti daga tapno agdengngeg iti kinasirib ni Solomon, ket kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok ngem ni Solomon. **43** No pimmanaw ti narugit nga espiritu iti maysa a lalaki, lumabas kadagiti namaga a lugar ket mangsapul iti paginanaan, ngem awan ti masapulanna. **44** Ket kunaenna, 'Agsubliak iti balayko a naggapuak.' Iti panagsublina, masarakanna a nawalisan ken naiurnos daytoy a balay. **45** Iti kasta, pumanaw ket mapan mangikuyog iti pito nga espiritu a nadakdakes pay ngem isuna, ket umayda amin agnaed sadiay. Ket agbalin a dakdakes ngem iti immuna ti pagtungpalan ti kasasaad dayta a lalaki. Kastanto met ti pagbanagan daytoy a dakes a henerasion." **46** Bayat nga agsasao pay laeng ni Jesus kadagiti adu a tattao, adda met a nakatakder iti ruar ti ina ken dagiti kakabsatna a lallaki, ket kayatda a katungtongen isuna. **47** Adda nangibaga kenkuana, "Kitaem, agtaktakder ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki iti ruar, ket kayatdaka a katungtongen." **48** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana iti nangibaga kenkuana, "Siasino aya ti inak? Ken siasino aya dagiti kakabsatko a lallaki?" **49** Ket inturongna ti imana kadagiti adalanna sana kinuna, "Kitaenyo, adtoy ti inak ken dagiti kakabsatko a lallaki! **50** Ta ti siasinoman a mangaramid iti pagayatan ni Amak nga adda sadi langit, dayta a tao ti kabsatko a lalaki, ken ti kabsatko a babai, ken ti inak."

13 Iti dayta nga aldaw, rimmuar ni Jesus iti balay ket napan nagtugaw iti igid ti baybay. **2** Naguummong dagiti nakaad-adu unay a tattao iti aglawlawna, isu a naglugan isuna iti bangka ket nagtugaw iti daytoy. Nagtakder dagiti amin a tattao iti igid ti baybay. **3** Ket insuro ida ni Jesus iti adu a banbanag babaen kadagiti pangngarig. Kinunana, "Dumngegkayo, adda maysa a lalaki a napan nagmula. **4** Iti panagmulana, nagdisso dagiti dadduma a bukel iti igid ti dalan, ket immay dagiti billit ket tinuktokda dagitoy. **5** Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel iti kabatbatoan, ket awan unay ti dagana. Nagtuboda a dagus, gapu ta saan unay a nauneg ti daga. **6** Ngem idi makatangkayagen ti init, nalaylayda gapu ta awan ti ramutda, ket nagangoda. **7** Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel kadagiti kasisiitan a mula. Dimmakkel dagiti siit a mula ket lineppesda ida. **8** Nagdisso dagiti dadduma a bukbukel iti nasayaat a daga ket nagdawada, adda nagdawa iti sangagasut, adda met ti nagdawa iti innem a pulo ken tallopulo. **9** Siasinoman nga addaan iti lapayag, dumngeg koma." **10** Immay dagiti adalan ket kinunada kenni Jesus, "Apay a makisaritaka kadagiti tattao babaen kadagiti pangngarig?" **11** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Naikkankayon iti pannakaawat kadagiti palimed iti pagarian ti langit, ngem saan a naited daytoy kadakuada. **12** Gapu ta ti siasinoman nga addaan, ket maikkanto pay iti ad-adu. Ngem ti siasinoman nga awanan, maikkatto pay uray dagiti adda kenkuana. **13** Isu a makisarsaritaak kadakuada kadagiti pangngarig, gapu ta uray no makakitada, saan a pudno a makakitada. Ken uray no mangmangngegda, saan a pudno a makangngegda, wenno makaawatda. **14** Natungpal kadakuada ti padto ni Isaias, a kunana, 'Iti panagdengdengngegyo, mangngegyonto, ngem saanyonto a pulos a maawatan; iti panangkitayo, makakitakayonto, ngem saanyonto a pulos a makita. **15** Ta natangken ti puso dagitoy a tattao, ken narigatda a makangngeg, ken inkidemda dagiti matada, isu a saanda a makakita, wenno makangngeg, wenno makaawat kadagiti pusoda, isu nga agsublidanto manen ket paimbagekto ida.' **16** Ngem nagasat dagiti matayo, ta makakitada; ken dagiti lapayagyo, ta makangngegda. **17** Pudno, ibagak kadakayo nga adu a profeta ken nalinteg a tattao ti nagtarigagay a makakita kadagiti banbanag a makitkitayo, ngem saanda a nakita dagitoy. Tinarigagayanda a mangngeg dagiti banbanag a mangmangngegyo, ngem saanda a nangngeg dagitoy. **18** Denggenyo ngarud ti pangngarig maipanggep iti mannalon a nangimula iti bukelna. **19** No adda makangngeg iti sao maipanggep iti pagarian ngem saanna met a maawatan daytoy, umay ti managdakdakes ket takawennna ti naimula iti pusona. Daytoy ti naimula a bukel iti igid ti dalan. **20** Ti naimula iti kabatbatoan ket ti tao a nakangngeg iti sao ken dagus a nangawat iti daytoy nga addaan iti rag-o, **21** ngem saan isuna a rimmamut ket apagbiit laeng a nagtalinaed. Idi adda ti nakaro a panagrigat wenno pannakaidadanes gapu iti sao, dagus a maupay. **22** Ti naimula kadagiti nasiit a mula ket ti tao a nakangngeg iti sao, ngem ti sao lineppes dagiti pakaringgoran iti lubong ken ti panangallilaw dagiti kinabaknang, ket saan isuna a makapagbunga. **(aiōn g165)** **23** Ti naimula iti nadameg a daga, ket ti tao a dumngeg iti sao ken maawatanna daytoy. Agbungbunga isuna ken makapagpataud iti mula, makapagpataud iti sangagasut a daras iti naimula, dadduma ket innem a pulo, ken ti dadduma ket tallopulo a daras ti kaadu ti naimula." **24** Nangibaga pay ni Jesus kadakuada iti sabali pay a pangngarig. Kinunana, "Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a tao a napan nagmula iti nasayaat a bukel iti talonna. **25** Ngem bayat a matmaturog dagiti tattao, immay ti kabusorna ket nagmula met kadagiti ruot iti nagbabaetan dagiti trigo sa pimmanaw. **26** Idi nagrusing dagiti bulongna ken agbungadan, ket nagparang met dagiti ruot. **27** Immay dagiti adipen ti makinkukua iti daga ket kinunada kenkuana, 'Amo, saan kadi a nasayaat a bukel ti immulam iti talonmo?' Kasano nga adda nagtubo a ruotna?' **28** Kinunana kadakuada, 'Maysa a kabusor ti nangaramid iti

daytoy.' Kinuna dagiti adipen kenkuana, 'Kayatmo kadi a mapankami ket parutenmi dagitoy?' **29** Kinuna ti makinkukua iti daga, 'Saan. Gapu ta bayat a parparutenyo dagiti ruot, amangan no mairaman a maparutyo dagiti trigo. **30** Bay-anyo a dumakkelda nga agpada agingga iti panagapit. Iti tiempo ti panagapit, ibagakto kadagiti agapit, "Umuna a parutenyo dagiti ruot ket reppeten dagitoy tapno mapuoranda, ngem urnongenyo dagiti trigo idiay kamaligko."" **31** Ket nangibaga ni Jesus iti sabali pay a pangngarig kadakuada. Kinunana, "Ti pagarian ti langit ket maiyarig bukel ti mustasa nga innala ti maysa a tao ket napanna immula iti talonna. **32** Daytoy a bukel ket pudno a kababassitan kadagiti amin a bukbukel. Ngem no dumakkel daytoy, dakdakkel daytoy ngem kadagiti mula iti minuyongan. Agbalin daytoy a kayo, isu nga umay agumok dagiti bilbillit iti tangatang kadagiti sangana." **33** Ket nangibaga ni Jesus kadakuada iti sabali pay a pangngarig. "Ti pagarian ti langit ket kasla lebadura nga innala ti maysa a babai sana inlaok kadagiti tallo a rukod a namasa nga arina agingga nga immalsa ti namasa nga arina." **34** Imbaga ni Jesus amin dagitoy a banbanag kadagiti adu a tattao babaen kadagiti pangngarig. Saan nga agsao isuna kadakuada a saan nga agaramat iti pangngarig. **35** Daytoy ket tapno pumudno ti naisao idi babaen iti profeta, idi kinunana, "Kadagiti pangngarig iyungapkonto ti ngiwatko. Ibagakto dagiti banbanag a nailemmeng manipud idi naparsua ti lubong." **36** Kalpasanna, pinanawan ni Jesus dagiti adu a tattao ket simrek iti balay. Immay kenkuana dagiti adalanna ket kinunada, "Ilawlawagmo kadakami ti pangngarig dagiti ruot iti talon." **37** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Ti agmulmula iti nasayaat a bukel ket ti Anak ti Tao. **38** Ti talon ket ti lubong; ket ti nasayaat a bukel, dagitoy dagiti annak ti pagarian. Dagiti ruot ket dagiti annak ti managdakdakes, **39** ket ti kabusor a nangimula kadakuada ket ti diablo. Ti panagapit ket isu ti kanibusanan ti lubong, ken dagiti agapit, isuda dagiti anghel. **(aiōn g165)** **40** Ngarud, kas iti pannakaurnong ken pannakapuor dagiti ruot, kastanto met inton kanibusanan ti lubong. **(aiōn g165)** **41** Ibaonto ti Anak ti Tao dagiti anghelna, ket urnongendanto ken ikkatenda iti pagarianna amin a banbanag a pakaigapuan ti panagbasol, ken dagidiay agar-aramid iti kinadakes. **42** Itapuakdanto ida idiay urno ti apuy, ket sadiay addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen. **43** Ket agraniagto dagiti nalinteg a tattao a kas iti init iti pagarian ti Amada. Siasinoman nga addaan kadagiti lapayag, dumngeg koma. **44** Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a gameng a nailemmeng iti talon. Nasarakan daytoy ti maysa a tao ket inlemmengna daytoy. Iti ragsakna napanna inlako amin a sanikuana, ket ginatangna dayta a talon. **45** Kasta met laeng a ti pagarian ti langit ket maiyarig iti agtagtagilako nga agsapsapul kadagiti napapateg a perlas. **46** Idi nakasarak isuna iti maysa a perlas a nabalor unay, napanna inlako amin a sanikuana ket ginatangna daytoy. **47** Kasta met laeng a ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa nga iket a naiwayat iti baybay, ket makaurnong dayta iti tunggal kita dagiti parsua. **48** Idi napunno daytoy, ingguyod dagiti mangngalap daytoy iti igid ti baybay. Ket nagtugawda ken inurnongda dagiti nasayaat a banbanag iti pangikargaan, ngem imbellengda dagiti awan serserbina a banbanag. **49** Kastanto met ti mapasamak inton kanibusanan ti lubong. Umayto dagiti anghel ket isinada dagiti dakes manipud kadagiti nalinteg. **(aiōn g165)** **50** Itapuakdanto dagiti managdakdakes iti urno ti apuy, ket sadiay addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen. **51** Naawatanyo kadi amin dagitoy a banbanag?" Kinuna dagiti adalan kenkuana, "Wen." **52** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Ngarud tunggal eskriba a nagbalin nga adalan iti pagarian ti langit ket maiyarig iti lalaki a makinkukua iti maysa a balay, a mangiruar kadagiti daan ken baro a banbanag manipud iti nangidulinanna kadagiti gamengna." **53** Idi nalpasen a naisao ni Jesus dagitoy a pangngarig, pimmanaw isuna manipud iti dayta a lugar. **54** Ket napan ni Jesus iti bukodna a rehion ket nangisuro kadagiti tattao kadagiti sinagogada. Ti nagbanaganna, nagsiddaawda ket kinunada, "Sadino ti nangalaan daytoy a tao iti kinasiribna ken ti naggapuan dagitoy a nakakaskasdaaw? **55** Saan kadi a daytoy a lalaki ti anak ti karpintero? Saan kadi a ni Maria ti inana? Ken da Santiago, Jose, Simon ken Judas dagiti kakabsatna a lallaki? **56** Ken saan kadi a kakadduatayo dagiti kakabsatna a babbai? Isu a sadino ti nangalaanna kadagitoy amin a banag?" **57** Narurudda kenkuana. Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Mapadayawan ti maysa a profeta malaksid iti bukodna a pagilian ken iti bukodna a pamilia." **58** Ket saan isuna a nangaramid iti adu a nakakaskasdaaw idiay gapu iti saanda a panamati.

14 Iti dayta a tiempo, nangngeg ni Herodes, a tetrarka, ti damag maipanggep kenni Jesus. **2** Kinunana kadagiti adipenna, "Ni Juan a Mammuniag ngarud dayta; nagungar isuna manipud kadagiti natay. Isu nga addaan isuna iti kasta a pannakabalin." **3** Ta tiniliw ni Herodes ni Juan, ginalutanna, ken imbaludna gapu kenni Herodias, nga asawa ni Felipe a kabsatna. **4** Ta kinuna ni Juan kenkuana, "Saan a nainkalintegan nga alaem isuna kas asawam." **5** Pinapatay koman ni Herodes isuna, ngem nagbuteng isuna kadagiti tattao, gapu ta imbilangda isuna a kas maysa a profeta. **6** Ngem idi dimteng ti panagkasangay ni Herodes, nagsala ti babai nga anak ni Herodias iti tengnga ket naay-ayo ni Herodes. **7** Kas supapakna, nagsapata isuna ket inkarina nga itedna kenkuana ti aniaman a kiddawenna. **8** Kalpasan a binilin isuna ti inana, kinunana, "Itedmo kaniak ditoy, ti ulo ni Juan a Mammuniag a nakaparabaw iti bandehado," **9** Nagliddaang unay ti ari gapu iti kiddawna, ngem gapu iti sapatana, ken gapu kadagiti amin nga adda a kaduana iti pannangan, imbilinna a masapul a maaramid dayta. **10** Nangibaon isuna iti napan nangpugot kenni Juan idiay pagbaludan. **11** Ket inyegda ti ulona a nakaparabaw iti maysa a bandehado ket intedda iti babai ket impanna daytoy iti inana. **12** Ket immay dagiti adalanna ket innalada ti bangkay, ket impunponda daytoy. Kalpasanna, napanda imbaga kenni Jesus. **13** Ita, idi nangngeg ni Jesus daytoy, pimmanaw isuna sadiay babaen iti bangka ket nagturong iti maysa a lugar nga awan matagtagitao. Idi nangngeg dagiti tattao daytoy, nagnada a simmurot kenkuana manipud kadagiti siudad. **14** Ket simmangpet ni Jesus sakbay kadakuada ket nakitana dagiti nakaad-adu a tattao. Naasian isuna kadakuada ket pinaimbagna dagiti sakitda. **15** Idi rumabiin, napan dagiti adalan kenkuana ket kinunada, "Let-ang daytoy a lugar, ket sumipngeten. Pagawidemon dagiti adu a tattao, tapno makapanda kadagiti barrio ket gumatangda iti taraon a kanenda." **16** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanen a masapul a pumanawda. Ikkanyo ida iti kanenda." **17**

Kinunada kenkuana, “Addaantayo laeng iti lima a tinapay ken dua a lames ditoy.” **18** Kinuna ni Jesus, “Iyegyo dagita kaniak.” **19** Ket binilin ni Jesus dagiti tattao nga agtugawda iti karuotan. Innalana dagiti lima a tinapay ken dua a lames. Kimmita idiay langit, benindesionanna ken pinispisina dagiti tinapay sana inted kadagiti adalan. Inted dagiti adalan daytoy kadagiti adu a tattao. **20** Nanganda amin ket nabsogda. Ket inurnongda dagiti nabati kadagiti napisipisi a taraon-ket napunno ti sangapulo ket dua a labba. **21** Dagidiay nangan ket agarup lima a ribu a lallaki, malaksid kadagiti babbai ken ubbing. **22** Dagus a pinagluganna dagiti adalan iti bangka ket pinaunana ida idiay ballasiw, kabayatan a pagaw-awidenna dagiti tattao. **23** Kalpasan a napagawidna dagiti adu a tattao, simmang-at isuna nga agmaymaysa iti bantay tapno agkararag. Idi rabiin, adda isuna sadiay nga agmaymaysa. **24** Ngem nakaadayon ti bangka manipud iti igid ket mayallo-allon gapu ta pasabat ti angin kadakuada. **25** Iti parbangon, immasideg ni Jesus kadakuada a magmagna iti rabaw ti baybay. **26** Idi nakita dagiti adalan a magmagna isuna iti rabaw ti baybay, nagbutengda ket kinunada, “Al-alia,” ket nagikkisda gapu iti buteng. **27** Ngem dagus a nagsao ni Jesus kadakuada ket kinunana, “Papigsaenyo ti pakinakemyo! Siak daytoy! Saankayo nga agbuteng.” **28** Simmungbat ni Pedro kenkuana ket kinunana, “Apo, no sika dayta, bilinennak nga umay kenka dita rabaw ti danum.” **29** Kinuna ni Jesus, “Umayka.” Isu nga immulog ni Pedro manipud iti bangka ket nagna iti rabaw ti danum a mapan kenni Jesus. **30** Ngem idi nakita ni Pedro ti angin, nagbuteng isuna. Idi mangrugi isuna a lumned, nagikkis ket kinunana, “Apo, isalakannak!” **31** Dagus nga inyunnat ni Jesus ti imana, iniggamanna ni Pedro, ket kinunana kenkuana, “Sika a nagbassit ti pammatina, apay a nagduaduaka?” **32** Ket idi limmuganen da Jesus ken Pedro iti bangka, simmardeng ti panagpalayupoy ti angin. **33** Ket nagdayaw kenni Jesus dagiti adalan nga adda iti bangka ket kinunada, “Pudno a sika ti Anak ti Dios.” **34** Idi nakaballasiwdan, simmangladda iti daga ti Genesaret. **35** Idi nabigbig dagiti tattao iti dayta a lugar ni Jesus, impadamagda kadagiti amin a lugar iti aglawlawda, ket inyegda kenkuana dagiti amin a masaksakit. **36** Nagpakpakaasida kenkuana nga uray sagidenda laeng koma ti gayadan ti badona, no kasano ti kaadu ti nangsagid iti daytoy kasta met ti kaadu dagiti napaimbag.

15 Kalpasanna, adda sumagmamano a Pariseo ken eskriba a naggapu idiay Jerusalem nga immay kenni Jesus. Kinunada, **2** Apay a salungasingen dagiti adalam dagiti kaugalian dagiti panglakayen? Ta saanda a buggoan dagiti imada no manganda” **3** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, “Ket dakayo - apay a salungasingenyo ti bilin ti Dios maigapu laeng kadagiti kaugalianyo? **4** Ta kinuna ti Dios, 'Raemem da amam ken inam, ken 'Awan duadua a matayto ti agsao iti dakes iti ama ken inana. **5** Ngem kinunayo, 'Siasinoman a mangibaga iti ama wenno inana, “Aniaman a tulong a maawatyo manipud kaniak ket sagut a maiteden iti Dios,'” **6** dayta a tao ket saanen a masapul a raemenna ti amana. Iti daytoy a wagas, inaramidyon nga awan bileg ti sao ti Dios gapu laeng kadagiti kaugalianyo. **7** Dakayo nga managinsisingpet, pudno ti impadto ni Isaias maipanggep kadakayo idi imbagana, **8** 'Dayawendak dagitoy a tattao babaen kadagiti bibigda ngem adayo ti pusoda kaniak. **9** Awan serserbi ti panagdaydayawda kaniak, gapu ta isursuroda a dagiti bilbilin nga inaramid ti tao ket sursuro a rumbeng a matungpal.'” **10** Kalapasanna, inayabanna dagiti adu a tao ket kinunana kadakuada, “Denggen ken panunotenyo a naimbag - **11** Awan ti umuneg iti ngiwat a makatulaw iti tao. Ngem ketdi, no ania ti rummuar iti ngiwat, daytoy ti mangtulaw iti tao.” **12** Ket immasideg dagiti adalan ket kinunada kenni Jesus, “Ammom kadi a narurod dagiti Pariseo idi nangngeganda daytoy nga insaom?” **13** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Tunggal mula a saan nga inmula ti Amak nga adda sadi langit ket maparutto. **14** Bay-anyo ida, bulsekda a mangidaldalan. No idalan ti maysa a bulsek a tao ti sabali pay a bulsek a tao, agpadadanto a matnag iti abut.” **15** Simmungbat ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, “Ilawlawagmo daytoy a pangngarig kadakami.” **16** Kinuna ni Jesus, “Awan kadi pay laeng met ti pannakaawatyo? **17** Saanyo kadi a makita nga aniaman a sumrek iti ngiwat ket magna iti tian ket kalpasanna rummuar a mapan iti kasilias? **18** Ngem dagiti banbanag a rummuar iti ngiwat ket nagtaud manipud iti puso. Dagitoy dagiti banbanag a mangtulaw iti tao. **19** Ta agtaud iti puso dagiti dakes a kapanunotan, pammapatay, pannakikamalala, kinaderrep, panagtakaw, saan a pudno a panangpaneknek, ken panangpadakes. **20** Dagitoy dagiti banbanag a mangtulaw iti tao. Ngem ti saan a panagbuggo sakbay a mangan ket saan a pakatulawan ti tao.” **21** Kalpasanna, pimmanaw ni Jesus sadiay, ket immadayo a nagturong kadagiti rehion dagiti siudad ti Tiro ken Sidon. **22** Ket pagammoan, adda maysa a babai a Canaanita manipud iti dayta a rehion nga immay. Nagpukkaw ket kinunana, “Maasika kaniak, Apo a putot ni David; kasta unay ti panangparigat ti demonio iti anakko.” **23** Ngem awan a pulos ti insungbat ni Jesus kenkuana. Immasideg dagiti adalanna ket nagpakpakaasida kenkuana, kinunada, “Paadaywem isuna ta agpukpukkaw isuna a sumursurot kadatayo.” **24** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Saanak a naibaon iti siasinoman malaksid iti napukaw a karnero iti balay ti Israel.” **25** Ngem immasideg isuna ket nagparintumeng iti sangoananna, kinunana, “Apo, tulongannak.” **26** Simmungbat isuna ket kinunana, “Saan a nainkalintegan nga alaen ti tinapay dagiti ubbing sa ipurruak kadagiti uken.” **27** Kinuna ti babai, “Wen Apo, ngem uray dagiti uken ket kanenda dagiti murkat a maregreg manipud iti lamisaan ti amoda.” **28** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, “Babai, nagdakkel ti pammatim. Maaramid kenka a kas iti kiddawmo.” Ket immimbag ti anakna a babai iti dayta met la nga oras. **29** Pimmanaw ni Jesus iti dayta a lugar ket napan iti asideg ti Baybay ti Galilea. Ket simmang-at iti maysa a turod ket nagtugaw sadiay. **30** Adu a tattao ti napan kenkuana. Nangiyegda kadagiti pilay, bulsek, umel, lugpi a tattao, ken adu pay a masakit. Inyegda ida iti sakaanan ni Jesus, ket pinaimbagna ida. **31** Isu a nagsiddaaw dagiti adu a tattao idi makasaon dagiti umel, immimbag dagiti lugpi, makapagnan dagiti pilay ken makakitan dagiti bulsek. Indaydayawda ti Dios ti Israel. **32** Inayaban ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana, “Maasianak kadagiti adu a tattao gapu ta tallon nga aldaw a nakikaduada kaniak ket awan ti kanenda. Saanko a kayat a papanawen ida a saan a nangan, ta no saan mabalin a matalimudaw iti dalan.” **33** Kinuna dagiti adalan kenkuana, “Sadino ti pangalaanmi iti tinapay nga umanay a mangpennek kadagiti nakaad-adu a

tattao iti kastoy a let-ang?" **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mano a tinapay ti adda kadakayo?" Kinunada, "Pito, ken sumagmamano a babassit a lames." **35** Kalpasanna, binilin ni Jesus dagiti adu a tattao nga agtugaw iti daga. **36** Innalana ti pito a tinapay ken ti lames, ket kalpasan a nagyaman, pinisipisina dagiti tinapay ket intedna dagitoy kadagiti adalan. Inted dagiti adalan dagitoy kadagiti adu a tattao. **37** Nangan ken napnek amin dagiti tattao. Ket inurnongda dagiti taraon a natedda manipud kadagiti napisipisi, ket adda napunno a pito a labba. **38** Dagidiay a nangan ket uppat a ribu a lallaki, malaksid kadagiti babbai ken ubbing. **39** Kalpasanna, pinagawid ni Jesus dagiti adu a tattao ken limmugan iti bangka ket napan iti rehion ti Magadan.

16 Immay ken sinuot dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo isuna babaen iti panangkiddawda a mangipakita isuna kadakuada iti pagilasinan manipud iti tangatang. **2** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "No iti rabii ibagayo, 'Nasayaatto ti panawen ta nalabbaga ti tangatang.' **3** Ken iti agsapa ibagayo, 'Saan a nasayaat ti panawen itatta ta nalabbaga ken nalidem ti tangatang.' Ammoyo nga ibaga ti kaipapanan iti langa ti tangatang ngem saanyo a maibaga ti kaipapanan dagiti pagilasinan kadagiti tiempo. **4** Agsapul iti pagilasinan ti dakes ken mannakikamalala a kaputotan ngem awanto ti maited a pagilasinan malaksid iti pagilasinan ni Jonas.'" Ket imbati ida ni Jesus sa immadayo. **5** Idi nakadanon dagiti adalan iti ballasiw, nalipatanda gayam ti nangitugot iti tinapay. **6** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Dumngegkayo ket agannadkayo iti lebadura dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo." **7** Nagsisinnaludsod dagiti adalan ket kinunada, "Awan gamin ti naitugottayo a tinapay." **8** Ammon ni Jesus daytoy ket kinunana, "Dakayo a bassit ti pammatina, apay nga agsisinaludsodkayo ket ibagayo a gapu ta awan ti naitugotyo a tinapay? **9** Saanyo kadi pay la a maawatan wenno malagip dagiti lima a tinapay a naipaay kadagiti lima a ribu, ken no mano a labba ti naurnongyo? **10** Wenno dagiti pito a tinapay a naipaay kadagiti uppat a ribu, ken no mano a labba ti naalayo? **11** Kasano a saanyo a maawatan a saanak nga agsasao kadakayo maipanggep iti tinapay? Dumngegkayo a nasayaat ken agannadkayo iti lebadura dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo." **12** Ket naawatandan a saan a maipanggep iti lebadura ti tinapay ti makagapu nga ibagbagana nga agannadda, no diket agannadda iti sursuro dagiti Pariseo ken dagiti Saduceo. **13** Ita, idi dimteng ni Jesus kadagiti rehion nga asideg iti Cesarea Filipos, sinaludsodna dagiti adalanna, kinunana, "Ania ti ibagbaga dagiti tattao a kinasiasino ti Anak ti Tao?" **14** Kinunada, "Ibagbaga dagiti dadduma a ni Juan a Mammuniag; ti dadduma ket ni Elias, ken dagiti sabali ket ni Jeremias, wenno maysa kadagiti profeta." **15** Kinunana kadakuada, "Ngem siasinoak iti panagkunayo?" **16** Simmungbat ni Simon Pedro, kinunana, "Sika ti Cristo, ti Anak ti sibibiag a Dios." **17** Simmungbat ni Jesus a kinunana kenkuana, "Nabendisionanka, Simon Bar-Jonas, ta saan a ti lasag ken dara ti nangipakaammo iti daytoy kenka ngem ti Amak nga adda sadi langit. **18** Ibagak pay kenka a sika ni Pedro, ket iti rabaw daytoy a bato, ipatakderkonto ti iglesiak. Saanto a pagballigian dagiti ruangan ti hades daytoy." **(Hadēs g86)** **19** Itedkonto kenka dagiti tulbek iti pagarian ti langit. Aniaman a galutam ditoy daga ket magalutanto met idiay langit, ken aniaman a warwaram ditoy daga ket mawarwaranto met idiay langit." **20** Ket binilin ni Jesus dagiti adalanna nga awan ti pangibagaanda nga isuna ti Cristo. **21** Manipud iti dayta a tiempo, inrugi ni Jesus nga ibaga kadagiti adalanna a masapul a mapan isuna idiay Jerusalem, agsagaba iti adu a banbanag iti ima dagiti panglakayen, kadagiti panguloen a papadi, ken kadagiti eskriba, mapapatay, ken mapagungarto iti maikatlo nga aldaw. **22** Ket inyado bassit ni Pedro isuna ket tinubngarna, a kunana, "Apo, maiyadayo koma kenka daytoy; saanto koma a pulos a mapasamak daytoy kenka." **23** Ngem timmalliaw ni Jesus ket kinunana kenni Pedro, "Adaywannak Satanas! Maysaka a manglaplapped kaniak, ta saanka a maseknan kadagiti banbanag a pakaseknan ti Dios, no diket kadagiti banbanag a pakaseknan dagiti tattao." **24** Kalpasanna, kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "No adda man ti kayatna a sumurot kaniak, masapul nga ilibakna ti bagina, baklayenna ti krusna, ket sumurot kaniak. **25** Ta ti siasinoman a kayatna nga isalakan ti biagna ket mapukawnanto, ken siasinoman a makapukaw iti biagna gapu kaniak ket masarakannanto. **26** Ta ania ti magunggona ti maysa a tao no magun-odna ti sibubukel a lubong ngem mapukawna met ti biagna? Ania ti mabalin nga ited ti maysa a tao a kasukat iti biagna? **27** Ta umayto ti Anak ti Tao nga addaan iti dayag ti Amana a kaduana dagiti anghelna. Ket gunggonaannanto ti tunggal tao sigun iti inaramidna. **28** Pudno, ibagak kadakayo, adda kadakayo a nakataktakder ditoy ti saanto a makaraman iti ipapatay agingga a makitada nga um-umay ti Anak ti Tao iti pagarianna."

17 Napalabas ti innem nga aldaw, inkuyog ni Jesus ni Pedro, ni Santiago, ken ti kabsatna a ni Juan, ket impanna ida iti nangato a bantay nga is-isuda. **2** Nagbaliw ti langana iti sangoananda. Nagraniag ti rupana a kasla init, ket sumilapsilap dagiti pagan-anayna a kas iti lawag. **3** Pagammoan, nagparang kadakuada sadiay da Moises ken Elias a makitungtungtong kenkuana. **4** Simmungbat ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, "Apo, nagsayaat ti kaaddatayo ditoy. No tarigagayam, agaramidak iti tallo a paglinongan ditoy-maysa para kenka, ken maysa para kenni Moises, ken maysa para kenni Elias." **5** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, pagammoan, maysa a naraniag nga ulep ti nanglinong kadakuada, kellaat nga adda timek a nagtaud iti ulep, a kunana, "Daytoy ti ay-ayatek nga Anakko, a pakaay-ayoak unay. Dumngegkayo kenkuana." **6** Idi nangngeg dagiti adalan daytoy, nagpaklebda ket kasta unay ti butengda. **7** Ket immay ni Jesus ken sinagidna ida ket kinunana, "Tumakderkayo ken saankayo nga agbuteng." **8** Kalpasanna, timmangadda ngem awan ti nakitada no di laeng ni Jesus. **9** Bayat a sumalsalogda iti bantay, binilin ida ni Jesus, a kunana, "Awan pangipadamaganyo iti daytoy a sirmata agingga a mapagungar ti Anak ti Tao manipud kadagiti natay." **10** Nagsaludsod dagiti adalanna kenkuana, a kunada, "Apay ngarud nga ibagbaga dagiti eskriba a masapul nga umay nga umuna ni Elias?" **11** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Pudno nga umay ni Elias ket pasublienna iti sigud a kasasaad ti amin a banag. **12** Ngem ibagak kadakayo, immayen ni Elias, ngem saanda a nabigbig isuna. Ngem ketdi, inaramidda kenkuana ti aniaman a kinayatda nga aramiden. Iti isu met laeng a wagas, agsagabanto met ti Anak ti Tao kadagiti imada." **13** Ket naawatan dagiti adalan a ni Juan a Mammuniag ti ibagbagana kadakuada. **14** Idi dimtengda iti ayan ti adu ti tattao, immasideg kenkuana

ti maysa a lalaki, nagparintumeng iti sangoananna ket kinunana, **15** "Apo, maasika iti anakko a lalaki, ta agkissiw ket nakaro ti panagsagabana. Ta kanayon isuna a matumba iti apuy wenno iti danum. **16** Impanko isuna kadagiti adalam ngem saanda a mapaimbag isuna." **17** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Awanan pammati ken managdakdakes a kaputotan, kasano kabayag ti pannakikaaddak kadakayo? Kasano kabayag ti panaganusko kadakayo? Iyegyo isuna kaniak ditoy." **18** Tinubngar ni Jesus ti demonio, ket rimmuar daytoy iti ubing a lalaki ket naimbagan ti ubing a lalaki manipud iti dayta nga oras. **19** Kalpasanna, immay dagiti adalan kenni Jesus idi agmaymaysan isuna ket kinunada, "Apay ta saanmi a nabaelan a napapanaw daytoy?" **20** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Gapu ta bassit a pammatiyo. Ta ibagak ti pudno kadakayo, no adda pammatiyo uray no kas kabassit iti bukel ti mustasa, mabalinyo nga ibaga iti daytoy a bantay, 'Manipud ditoy umakarka idiay,' ket umakarto daytoy ken awanto ti saanyo a kabaelan nga aramiden. **22** Kabayatan ti panagtalinaedda idiay Galilea, kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Ti Anak ti Tao ket maiyawatto kadagiti ima dagiti tattao. **23** Ken papatayendanto isuna, ket mapagungarto isuna iti maikatlo nga aldaw," Nagliday iti kasta unay dagiti adalan. **24** Idi dimtengda idiay Capernaum, immay kenni Pedro dagiti lallaki nga agsingsingir iti kagudua a siklo a buis ket kinunada, "Di kad agbaybayad ti maestroyo iti kagudua a siklo a buis?" **25** Kinunana, "Wen." Ngem idi immuneg ni Pedro iti balay, immun-una a nagsao ni Jesus kenkuana ket kinunana, "Ania ti kapanunotam, Simon? Kadagiti ari iti lubong, asino ti pagtaudan ti awatenda a buis wenno bayad? Manipud kadagiti iturturayanda wenno manipud kadagiti gangannaet?" **26** Idi imbaga ni Pedro, "Manipud kadagiti gangannaet," kinuna ni Jesus kenkuana, "Saan ngarud a masapul nga agbaybayad dagiti iturturayanda. **27** Ngem tapno saan a datayo ti gapuanan tapno agbasol dagiti agsingsingir iti buis, mapanka iti baybay, ipuruakmo ti banniit, ket alaem ti umuna a lames a mabanniitam. Inton ungapem ti ngiwatna, makasarakanto iti maysa a siklo. Alaem dayta ket itedmo iti agsingsingir iti buis a kas bayadta."

18 Iti dayta met la a kanito, immasideg dagiti adalan kenni Jesus ket kinunada, "Asino ti kangrunaan iti pagarian ti langit?" **2** Nangayab ni Jesus iti bassit nga ubing, inkabilna iti nagtetenggaanda, **3** ket kinunana, "Pudno, ibagak kadakayo, malaksid no agbabawikayo ken agbalinkayo a kas kadagiti babassit nga ubbing, saankayonto a pulos a makastrek iti pagarian ti langit. **4** Isu a siasinoman a mangipakumbaba iti bagina a kas iti daytoy a bassit nga ubing, isu ti katan-okan iti pagarian ti langit. **5** Ken siasinoman a mangawat iti maysa a bassit nga ubing gapu iti naganko ket aw-awatennak. **6** Ngem siasinoman a pakaigapuan nga agbasol dagitoy a babassit nga ubbing a namati kaniak, nasaysayaat pay a magalutan ti tenggedna iti dakkel a bato a paggilingan, ken mailemmes isuna iti kaunegan a paset ti baybay. **7** Asi pay ti lubong gapu kadagiti tiempo ti pannakaitibkol! Ta kasapulan nga umay dagidiay a tiempo, ngem asi pay ti tao a pakatungpalan dagidiay a tiempo nga umay! **8** No ti imam ken sakam ti pakaigapuan tapno maitibkolka, putdem ket ibellengmo. Nasaysayaat pay a pawad ken pukolka a sumrekka iti biag, ngem ti addaanka iti dua nga ima ken dua a saka a maitapuakka iti agnanayon nga apuy. **(aiōnios g166)** **9** No ti matam ti pakaigapuan ti pannakaitibkolmo, suatem ket ibellengmo. Nasaysayaat a sumrekka iti biag a maymaysa ti matam, ngem ti dua ti matam a maitapuakka iti agnanayon nga apuy. **(Geenna g1067)** **10** Kitaenyo ta saanyo a tagibassiten uray asino kadagitoy a babassit nga ubbing. Ta ibagak kadakayo nga idiay langit ket kankanayon a kitkitaen dagiti anghelda ti rupa ti Amak nga adda sadi langit. **12** Ania ti kapanunotanyo? No bilang ta adda tao nga addaan iti sangagasut a karnero, ket naiyaw-awan ti maysa kadakuada, saan kadi a panawanna ti siamapulo ket siam iti igid ti turod ket mapanna biruken ti maysa a naiyaw-awan? **13** Ket no mabirukanna daytoy, pudno, ibagak kadakayo, nakarkaro ti ragsakna iti daytoy ngem kadagiti saan a napukaw a siamapulo ket siam. **14** Kasta met a saan a pagayatan ti Amayo sadi langit a mapukaw ti maysa kadagitoy a babassit nga ubbing. **15** No makabasol kenka ti kabsatmo, mapanmo ibaga kenkuana ti biddutna a dakdakayo laeng. No dumngeg isuna kenka, mapasublimton ti kabsatmo. **16** Ngem no saan isuna a dumngeg kenka, mangikuyogka iti maysa wenno dua pay a kakabsat, tapno mapasingkedan ti tunggal sao babaen kadagiti ngiwat ti dua wenno tallo a mangsaksi. **17** Ngem no agkedked isuna a dumngeg kadakuada, ibagam daytoy a banag iti iglesia. No agkedked latta isuna a dumngeg iti iglesia, ibilangmon isuna a kas maysa a Hentil ken agsingsingir iti buis. **18** Pudno, ibagak kadakayo, aniaman dagiti banag a galutanyo ditoy daga ket magalutanto met idiay langit. Ken aniaman dagiti banag a warwaranyo ditoy daga ket mawarwaranto met idiay langit. **19** Ibagak manen kadakayo, no pagnummoan ti dua kadakayo ditoy daga ti aniaman a banag a dawatenda, aramidento daytoy kadakuada ti Amak nga adda sadi langit. **20** Ta no sadino ti nakaummongan ti dua wenno tallo gapu iti naganko, addaak iti nagtetengngaanda." **21** Kalpasanna, immay ni Pedro ket kinunana kenni Jesus, "Apo, mamin-ano a daras a pakawanek ti kabsatko a nakabasol kaniak? Maminpito kadi a daras?" **22** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Saanko nga ibaga kenka a maminpito a daras, ngem ketdi pitupulo a maminpito. **23** Ngarud, maipada ti pagarian ti langit iti maysa nga ari a kayatna ti makikuenta kadagiti adipenna. **24** Idi rinugianna ti makikuenta, naidatag kenkuana ti maysa nga adipen a nakautang kenkuana iti sangapulo a ribu a talento. **25** Ngem agsipud ta awan pangalaanna iti pagbayadna, imbilin ti amona a mailako isuna, a kaduana ti asawa ken dagiti annakna ken amin a banag nga adda kenkuana, tapno makabayad. **26** Isu a nagparintumeng ti adipen, nagkurno iti sangoananna, ket kinunana, 'Amo, anusannak kadi ket bayadakto kenka ti nautangko.' **27** Isu a ti amo dayta nga adipen, natignay isuna ken naasian, ket winawayawayaanna isuna ken pinakawanna iti utangna. **28** Ngem rimmuar dayta nga adipen ket nasarakanna ti maysa kadagiti padana nga adipen, a nakautang kenkuana iti sangagasut a denario. Ginammatanna sana binekkel, ket kinunana, 'Bayadam ti utangmo.' **29** Ngem nagparintumeng ti padana nga adipen ket nagpakpakaasi kenkuana, a kinunana, 'Anusannak kadi ket bayadankanto.' **30** Ngem nagkedked ti immuna nga adipen. Ngem ketdi, napanna impabalud agingga a mabayadanna ti nautangna. **31** Idi nakita dagiti padana nga adipen ti napasamak, kasta unay ti panaglidayda. Napanda imbaga iti amoda ti amin a napasamak. **32** Ket inayaban

ti amo dayta nga adipen, ket kinunana kenkuana, 'Sika a nadangkes nga adipen, pinakawanka iti amin nga utangmo gapu ta nagpakpakaasika kaniak. **33** Saan kadi a rumbeng met a kaasiam ti padam nga adipen, a kas iti panangngaasik kenka?' **34** Nakaunget ti amona ket inyawatna isuna kadagiti mangparparigat agingga a mabayadanna amin nga utangna. **35** Kastanto met ti aramiden kadakayo ti Amak nga adda sadi langit, no tunggal maysa kadakayo ket saanna a pakawanen a naimpusoan ti kabsatna."

19 Ket napasamak nga idi naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, pimmanaw isuna idiay Galilea, ket dimteng kadagiti rehion ti Judea nga adda iti ballasiw ti Karayan Jordan. **2** Adu a tattao ti simmurot kenkuana, ket pinaimbagna ida sadiay. **3** Immay kenkuana dagiti Pariseo, ket sinuotda isuna, a kunada kenkuana, "Nainkalintegan kadi nga isina ti maysa a lalaki ti asawana iti uray ania a makagapu?" **4** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saanyo kadi a nabasa, nga isuna a nangaramid kadakuada manipud idi punganay ket inaramidna ida a lalaki ken babai? **5** Ken imbagana pay, 'Ta gapu iti daytoy panawanto ti lalaki ti ama ken inana ket makitipon iti asawana, ket agbalinda a maymaysa a lasag?' **6** Isu a saandan a dua, no di ket maysa a lasag. Ngarud no ania ti pinagtipon ti Dios, awan koma ti mamagsina." **7** Kinunada kenkuana, "Apay ngarud a binilinnatayo ni Moises a mangted iti kasuratan iti panagsina ket kalpasanna papanawen ti babai?" **8** Kinunana kadakuada, "Impalubos ni Moises nga isinayo dagiti assawayo a babbai gapu iti kinatangken ti pusoyo, manipud pay idi punganay awan ti kasta. **9** Ibagak kadakayo, siasinoman a mangisina iti asawana a babai, malaksid no daytoy ket nakaaramid iti kinaderrep, ken mangasawa iti sabali, ket makabasol iti pannakikamalala. Ken ti lalaki a mangasawa iti babai a naisina ket makabasol met iti pannakikamalala." **10** Kinuna dagiti adalan kenni Jesus, "No dayta ti kasasaad ti maysa a lalaki iti asawana, saan a nasayaat ti makiasawa." **11** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan nga amin ket awatenda daytoy a sursuro, ngem dagiti laeng mapalubosan nga umawat iti daytoy. **12** Ta adda dagiti siguden a eunoko sipud pay pannakaipasngayda manipud iti aanakan ti inada. Ken adda dagiti eunoko a pinagbalin a eunoko dagiti tattao. Ken adda met dagiti eunoko a pinagbalinda dagiti bagbagida a eunoko nga agpaay iti pagarian ti langit. Siasinoman a makabael a mangawat iti daytoy a sursuro, awatenna koma daytoy." **13** Kalpasanna, adda sumagmamano nga ubbing a naiyeg kenkuana tapno ipatayna ti imana kadakuada ken agkararag, ngem tinubngar ida dagiti adalan. **14** Ngem kinuna ni Jesus, 'Palubosanyo dagiti babassit nga ubbing, ken saanyo ida a paritan nga umay kaniak, ta ti pagarian ti langit ket agpaay kadakuada." **15** Ket imparabawna dagiti imana kadakuada, ket kalpasanna pimmanaw isuna manipud sadiay. **16** Pagammoan, maysa a lalaki ti immasideg kenni Jesus ket kinunana, "Maestro, ania ti naimbag a banag ti masapul nga aramidek tapno maaddaanak iti biag nga agnanayon?" **(aiōnios g166)** **17** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Apay a salsaludsodem kaniak no ania ti naimbag? Maysa laeng ti naimbag, ngem no kayatmo ti sumrek iti biag, salimetmetam dagiti bilbilin." **18** Kinuna ti lalaki kenkuana, "Ania kadagiti bilin?" Kinuna ni Jesus, "Saanka a pumatay, saanka a makikamalala, saanka nga agtakaw, saanka a mangsaksi iti inuulbod, **19** raemem ti amam ken ti inam, ken ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim." **20** Kinuna ti agtutubo a lalaki kenkuana, "Amin dagitoy a banbanag ket tinungpalko. Ania pay ti masapul nga aramidek?" **21** Kinuna ni Jesus kenkuana, "No tarigagayam ti agbalin a naan-anay, mapanka, ilakom no ania ti adda kenka, ken itedmo kadagiti marigrigat, ket maaddaankanto iti gameng idiay langit. Ket umayka, sumurotka kaniak." **22** Ngem idi nangngeg ti agtutubo a lalaki ti imbaga ni Jesus, pimmanaw isuna a naliday, ta addaan iti adu a sanikua. **23** Kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Pudno, ibagak kadakayo, narigat para iti nabaknang tao a sumrek iti pagarian ti langit. **24** Ibagak manen kadakayo, nalaklaka para iti kamelio a sumrek iti abut ti dagum, ngem ti baknang a tao a sumrek iti pagarian ti Dios." **25** Idi nangngeg dagiti adalan daytoy, kasta unay a siddaawda ket kinunada, "Siasino ngarud dagiti maisalakan?" **26** Kimmita ni Jesus kadakuada ket kinunana, "Saan a kabaelan dagiti tattao daytoy, ngem kabaelan nga aramiden ti Dios dagiti amin a banbanag." **27** Ket simmungbat ni Pedro ket kinunana kenkuana, "Kitaem, pinanawanmi amin a banag ken sinurotdaka. Anianto ngarud ti adda kadakami?" **28** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, itinto baro a tiempo, inton agtugaw ti Anak ti Tao iti nadayag a tronona, dakayo a simmurot kaniak, agtugawkayonto met kadagiti sangapulo ket dua a trono, a mangukom kadagiti sangapulo ket dua a tribu ti Israel. **29** Tunggal maysa a nangpanaw kadagiti balbalay, kakabsat a lallaki, kakabsat a babbai, amma, inna, annak, wenno daga gapu iti naganko, ket mamin-gasutto a daras ti maawatda ken tawidenda ti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **30** Ngem adu kadagiti immuna ti maudinto, ken dagiti maudi, umunanto.

20 Ta ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa a makinkukua iti daga, a nasapa a rimmuar iti bigbigat a mapan manangdan kadagiti trabahador para iti kaubasanna. **2** Kalpasan a nakitulag isuna kadagiti trabahador iti maysa a denario tunggal aldaw, imbaonna ida iti kaubasanna. **3** Rimmuar manen isuna idi dandanin maikatallo nga oras ket addda nakitana a dadduma pay a trabahador nga agtaktakder laeng iti pagtagtagilakoan. **4** Kinunana kadakuada, 'Uray dakayo, mapankayo idiay kaubasan, ket no ania ti rumbeng itedko kadakayo.' Napanda ngarud nagtrabaho. **5** Rimmuar manen isuna idi agarup maikainnem nga oras ken idi maikasiam nga oras, ket isu met laeng iti inaramidna. **6** Maminsan pay iti agarup maikasangapulo ket maysa nga oras, rimmuar isuna ket adda pay dadduma a nakitana nga agtaktakder nga awan ar-aramidenna. Kinunana kadakuada, 'Apay nga agtaktakderkayo laeng ditoy iti agmalmalem nga awan iti ar-aramidenyo?' **7** Kinunada kenkuana, 'Gapu ta awan ti manangdan kadakami.' Kinunana kadakuada, 'Mapankayo met iti kaubasan.' **8** Idi rumabiin, kinuna ti makinkukua iti kaubasan iti katalekna, 'Ayabam dagiti trabahador ket itedmo ti tangdanda, manipud kadagiti naudi agingga iti immun-una.' **9** Idi immasideg dagiti trabahador a natangdanan nga immay idi maikasangapulo ket maysa nga oras, nakaawat iti tunggal maysa kadakuada iti maysa a denario. **10** Idi immasideg dagiti immuna a trabahador, namnamaenda a makaawatda iti dakdakkel, ngem isu met laeng a maysa a denario ti naawat ti tunggal maysa kadakuada. **11** Idi naawatdan dagiti tangdanda, nagririda iti makinkukua. **12** Kinunada, 'Dagitoy naudi a trabahador ket

maysa nga oras laeng ti panagtrabahoda, ngem impadam isuda kadakami, dakami a nagtrabaho iti agmalem ken nangsagrap iti makasinit a pudot.' **13** Ngem simmungbat ti makinkukua ket kinunana iti maysa kadakuada, 'Gayyem, awan ti naaramidko a biddut kadakayo. Saan kadi nga immanamongkayo a matangdanan iti maysa a denario? **14** Awatenyo ti para kadakayo ket mapankayon. Pakaragsakak ti mangted kadagitoy naudi a natangdanan a trabahador kas iti intedko kadakayo. **15** Awananak kadi iti karbengan a mangaramid iti aniaman a kayatko kadagiti kukuak? **16** Wenno umapalka ta managitedak?' Ngarud umunanto dagiti maudi ket dagiti umuna, maudi." **17** Idi sumangsang-at ni Jesus idiay Jerusalem, inyadayona bassit dagiti Sangapulo ket dua, ket iti dalan kinunana kadakuada, **18** "Kitaenyo, sumang-attayo iti Jerusalem, ket maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti eskriba. Kedngandanto isuna iti ipapatay **19** sada iyawat kadagiti Hentil tapno laisenda, saplitanda, ken ilansada isuna iti krus. Ngem mapagungarto iti maikatlo nga aldaw." **20** Ket immasideg kenni Jesus ti ina dagiti annak a lalaki ni Zebedeo a kaduana dagiti annakna a lallaki. Nagdumog isuna iti sangoananna ket nagkiddaw iti maysa a banag manipud kenkuana. **21** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Ania ti kiddawmo?" Kinuna ti babai kenkuana, "Ibilinmo a dagitoy dua nga annakko a lalaki ket agtugaw koma, maysa iti makannawan nga imam, ken maysa iti makannigid nga imam, idiay pagariam." **22** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana, "Saanyo nga ammo ti kidkiddawenyo. Kabaelanyo kadi nga inumen ti kopa nga inumekto iti mabiit?" Kinunada kenkuana, "Wen kabaelanmi." **23** Kinunana kadakuada "Pudno nga inumenyonto ti kopak. Ngem ti agtugaw iti makannawan nga imak ken iti makannigidko ket saan a siak ti mangited, ngem maipaay daytoy kadagiti nangisaganaan ni Amak." **24** Idi nanggeg dagiti sangapulo nga adalan daytoy, nakaungetda iti dua nga agkabsat. **25** Ngem inayaban ida ni Jesus ket kinunana, "Ammoyo kadi a dagiti mangidadaulo kadagiti Hentil ket tengtenglenda ida, ken dagiti napapateg a tattaoda ket ar-aramatenda ti turay nga adda kadakuada. **26** Ngem saan a rumbeng a kastoy ti mapasamak kadakayo. Ngem ketdi, siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a natan-ok kadakayo, ket masapul nga agbalin nga adipenyo. **27** Ken siasinoman nga agtarigagay nga umuna kadakayo masapul nga agbalin nga adipenyo, **28** kas met iti Anak ti Tao, saan nga immay ditoy tapno pagserbian no diket tapno agserbi, ken tapno itedna ti biagna kas subbot iti kaaduan." **29** Idi pimmanawda sadiay Jerico, simmurot ti adu a tattao kenkuana. **30** Ket adda dua a bulsek nga agtugtugaw iti igid ti dalan. Idi mangngegda a lumablabas ni Jesus, impukkawda, "Apo, Anak ni David, maasika kadakami." **31** Ngem tinubngar ida dagiti adu a tattao, ken binagaanda ida nga agulimekda. Ngem inyad-addada ketdi nga impukkaw, "Apo, Anak ni David, maasika kadakami." **32** Ket nagsardeng ni Jesus iti pannagnana ket nagsao kadakuada, "Ania ti kalkalikagumanyo nga aramidek kadakayo?" **33** Kinunada kenkuana, "Apo, malukatan koma dagiti matami." **34** Ket gapu ta nakarikna ni Jesus iti asi, sinagidna dagiti matada. Insigida a naawatda ti pannakakitada ket simmurotda kenkuana.

21 Idi asidegen ni Jesus ken dagiti adalanna iti Jerusalem, ket dimtengda iti Betfage, iti Bantay Olibo, ket imbaon ni Jesus dagiti dua nga adalan, **2** kinunana kadakuada, "Mapankayo idiay sumaruno a barrio, ket sadiay addanto a dagus makitayo a nakagalot nga asno, a kaduana ti urbonna. Warwaranyo ida ket iyegyo kaniak. **3** No adda ti mangibaga kadakayo iti uray ania a banag maipapan iti dayta, ibagayonto, 'Masapul dagitoy ti Apo,' ket dayta a tao dagdagusto nga ipaukodna dagitoy kadakayo." **4** Ita napasamak daytoy tapno maipatungpal ti naibaga babaen iti profeta. Kinunana, **5** "Ibagam iti anak a babai ti Sion, 'Kitaem, umay kenka ti Arim, Napakumbaba ken nakasakay iti maysa nga asno, iti urbon ti asno.'" **6** Napan ngarud dagiti adalan ket inaramidda no ania ti imbilin ni Jesus kadakuada. **7** Insangpetda ti asno ken ti urbonna, ket inyap-apda dagiti kagayda iti rabaw dagitoy, ket nagtugaw ni Jesus iti rabaw dagiti kagay. Kaaduan kadagiti adu a tattao ti nangiyaplag kadagiti kagayda iti kalsada, **8** ken nangpukan dagiti dadduma iti sangsanga manipud kadagiti kaykakayo sada inyaplag dagitoy iti kalsada. **9** Ket impukkaw dagiti adu a tattao nga immun-una ngem ni Jesus ken dagiti mangsarsaruno kenkuana, "Hosana iti anak ni David! Nabendesionan ti umay iti nagan ti Apo. Hosana iti kangatoan!" **10** Idi addan ni Jesus iti Jerusalem, nariribukan ti amin a siudad ket kinunada, "Siasino daytoy?" **11** Simmungbat dagiti adu a tattao, "Daytoy ni Jesus a profeta, manipud Nazaret iti Galilea." **12** Kalpasanna, simrek ni Jesus iti templo. Pinapanawna amin dagiti agtagtagilako ken aggatgatang iti templo, ken binalintuagna pay dagiti lamisaan dagiti agsuksukat iti kuarta ken dagiti tugaw dagiti aglaklako kadagiti kalapati. **13** Kinunana kadakuada, "Naisurat, 'Maawaganto ti balayko a balay a pagkararagan,' ngem inaramidyo daytoy a rukib dagiti agtatakaw." **14** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti bulsek ken lugpi idiay templo ket pinaimbagna ida. **15** Ngem idi nakita dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba dagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna, ken idi nangngegda dagiti ubbing nga agpukpukkaw idiay templo a kunkunada, "Hosana iti anak ni David!" nakaungetda. **16** Kinunada kenkuana, "Mangngegmo kadi ti ibagbaga dagitoy a tattao?" Kinuna ni Jesus kadakuada, "Wen! Ngem saanyo kadi a pulos a nabasa, 'Manipud iti ngiwat dagiti ub-ubbing ken dagiti agsususo a maladaga, pinagbalinmo nga awan kurangna ti panagdayaw!'" **17** Kalpasanna, pinanawan ida ni Jesus ket rimmuar iti siudad a nagturong idiay Betania ket naturog sadiay. **18** Ita iti kabigatanna, iti panagsublina iti siudad, nabisinan isuna. **19** Nakakita isuna iti kayo nga igos iti igid ti kalsada. Inasitganna daytoy ngem awan ti nakitana malaksid kadagiti bulbulong. Kinunana iti daytoy, "Saankanto nga agbunga iti uray kaanoman." Ket nagango a dagdagus ti kayo nga igos. **(aiōn g165)** **20** Idi nakita daytoy dagiti adalan, nasdaawda ket kinunada, "Kasano a nagango a dagus ti kayo nga igos?" **21** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo, no addaankayo iti pammati ket saankayo nga agduadua, saanyo laeng a maaramid no ania ti napasamak iti kayo nga igos, ngem mabalinyonto nga ibaga uray iti daytoy a bantay, 'Maibagkatka ket maitapuakka iti baybay,' ket mapasamakto daytoy. **22** Amin a banag a dawatenyo iti kararagyo nga addaan ti panamati, maawatyonto." **23** Idi napan ni Jesus iti templo, immasideg kenkuana dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao

kabayatan a mangisursuro isuna, ket kinunada, “Iti ania a turay nga ar-aramidem dagitoy a banbanag? Ken siasino ti nangted kenka iti daytoy a turay?” **24** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, “Agdamagak met kadakayo iti maysa a saludsod. No ibagayo kaniak, ibagak met kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. **25** Ti panangbuniag ni Juan—sadino ti naggapuanna, manipud kadi sadi langit wenno kadagiti tattao?” Nagsasaritaanda daytoy nga is-isuda, a kunada, “No ibagatayo a naggapu sadi langit,' ibagananto kadatayo, 'Apay ngarud a saankayo a namati kenkuana?' **26** Ngem no ibagatayo, 'Naggapu kadagiti tattao,' mabutengtayo kadagiti adu a tattao gapu ta ibilbilangda a ni Juan ket profeta.” **27** Kalpasanna, simmungbatda kenni Jesus a kunada, “Saanmi nga ammo.” Kinunana met kadakuada, “Saanko met ngarud nga ibaga kadakayo no ania a turay no apay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. **28** Ngem ania ti makunayo? Adda maysa a lalaki nga addaan iti dua nga annak a lalaki. Napan isuna iti inauna ket kinunana, 'Anakko, mapanka agtrabaho ita nga aldaw iti kaubasan,' **29** Simmungbat ti anakna ket kinunana, 'Saanak a mapan,' ngem saan a nagbayag nagbaliw ti panunotna ket napan. **30** Ket napan ti lalaki iti maikadua a putotna ket imbagana ti isu met laeng a banag. Simmungbat daytoy nga anak ket kinunana, 'Mapanak apo,' ngem saan isuna a napan. **31** Siasino kadagiti annak a lallaki ti nagaramid iti pagayatan ti amada?” Kinunada, “Ti inauna.” Kinuna ni Jesus kadakuada, “Pudno, ibagak kadakayo, umunanto a sumrek dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti balangkantis iti pagarian ti Dios sakbay kadakayo. **32** Ta immay ni Juan kadakayo iti dalan ti kinapudno, ngem saankayo a namati kenkuana, idinto a namati kenkuana dagiti agsingsingir iti buis ken dagiti balangkantis. Ken dakayo, idi nakitayo ti napasamak, awan man laeng ti nagbabawi kadakayo iti kamaudiananna tapno mamati kenkuana. **33** Denggenyo ti maysa pay a pangngarig. Adda maysa a tao nga addaan iti daga. Nagmula isuna iti adu nga ubas, inaladanna ti aglawlaw, ken nangkali iti pagpespesan iti daytoy, nangipatakder iti torre a pagwanawanan, sana impaabang daytoy kadagiti agay-aywan iti ubas. Kalpasanna, napan isuna iti sabali a pagilian. **34** Idi umadanin ti panagaapit, nangibaon isuna kadagiti adipenna a mapan kadagiti agay-aywan iti ubas tapno alaen ti bunga ti ubasna. **35** Ngem innala dagiti agay-aywan iti kaubasan dagiti adipenna, kinabilda ti maysa, pinatayda ti maysa, ken inuborda pay ti maysa. **36** Nangibaon manen ti makinkukua iti sabali pay nga adipenna, ad-adu ngem kadagiti immun-una, ngem isu met laeng ti inaramid dagiti mangay-aywan iti ubas. **37** Kalpasan dayta, imbaon ti makinkukua ti bukodna a putot kadakuada, a kunana, 'Raemendanto ti anakko.' **38** Ngem idi nakita dagiti mangay-aywan iti ubas ti putotna a lalaki, kinunada kadagiti bagbagida, 'Daytoy ti agtawid! Umaykayo, papatayentayo ken tagikuaentayo ti tawidna.' **39** Isu nga innalada isuna, inruarda iti kaubasan, sada pinatay. **40** Ita, inton umay ti makinkukua iti kaubasan, anianto ti aramidenna kadagidiay a mangay-aywan iti ubas?” **41** Kinunada kenkuana, “Dadaelennanto dagitoy a naranggas a lallaki iti nakaro a wagas ket ipaabangnanto ti kaubasan kadagiti sabali nga agay-aywan iti ubas, lallaki a mangtedto iti bingayna inton dumteng ti panagaapit.” **42** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Saanyo kadi a pulos a nabasa iti Nasantoan a Sursurat, 'Ti bato a linaksid dagiti agipatpatakder ti nagbalin a pasuli a bato. Naggapu daytoy iti Apo, ket nakakaskasdaaw daytoy iti matatayo?' **43** Ngarud ibagak kadakayo, maikkatto kadakayo ti pagarian ti Dios ket maitedto iti pagilian a mangpataud kadagiti bungana. **44** Siasinoman a matnag iti daytoy a bato ket maburakto. Ngem iti siasinoman a pakatinnaganna, marumekto.” **45** Idi nangngeg dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo dagiti pangngarigna, naawatanda nga isuda ti sarsaritaenna. **46** Kayatda a kimmegen isuna ngem mabutengda kadagiti adu a tattao, gapu ta bigbigen dagiti tattao nga isuna ket profeta.

22 Nangibaga pay ni Jesus kadakuada kadagiti pangngarig a kunana, **2** “Ti pagarian ti langit ket maiyarig iti maysa nga ari a nangrambak iti panagkasar ti anakna a lalaki. **3** Imbaonna dagiti adipenna a mangayab kadagiti naawis nga umay iti boda, ngem saanda nga immay. **4** Nangibaon manen ti ari kadagiti sabali nga adipen, a kunana, 'Ibagayo kadagiti naawis, “Kitaenyo, naisaganakon dagiti makan. Napartin dagiti baka ken dagiti napalukmeg nga urbon, ket nakasaganan ti amin. Umaykayon iti boda.”' **5** Ngem saanda nga inkaskaso ket pimmanawda, maysa ken maysa, napan iti talonna, ken dadduma met ket kadagiti pagbirukanda. **6** Kinemmeg ti dadduma dagiti adipen ti ari, ket pinabainanda ida, sada pinatay. **7** Nakapungtot ti ari ket nangibaon kadagiti soldadona ket pinatayda dagiti mammapatay, sada pinuoran ti siudadda. **8** Ket kinunana kadagiti adipenna, 'Nakasaganan ti padaya, ngem saan a maikari dagiti naawis. **9** Ngarud mapankayo kadagiti kangrunaan a dalan a nagsasabatan dagiti kalkalsada ket awisenyo amin a tattao a masalawyo nga umay makiboda.' **10** Napan dagiti adipen kadagiti kalkalsada ket inummongong amin a tattao a nasarakanda, dakes ken naimbag. Isu a napunno ti salunan kadagiti bisita. **11** idi simrek ti ari a mangkita kadagiti sangaili, adda nakitana a maysa a lalaki a saan a nakakawes iti pangkasar. **12** Kinuna ti ari kenkuana, 'Gayyem, kasanoka a nakastrek ditoy a saanka a nakakawes iti pangkasar?' Ket saan a nakatagari ti lalaki. **13** Ket kinuna ti ari kadagiti adipenna, 'Galutanyo ti ima ken saka daytoy a lalaki, ket ibellengyo idiay ruar a kasipngetan, a sadiay ket addanto ti panagsangsangit ken panagngaretnget dagiti ngipen.' **14** Ta adu dagiti tattao a naayaban, ngem sumagmamano ti napili.” **15** Kalpasanna, pimmanaw dagiti Pariseo ket pinagtutungtonganda no kasanoda a mapalab-ogan ni Jesus kadagiti saona. **16** Ket imbaonda kenkuana dagiti adalanda, agraman dagiti Herodiano. Kinunada kenni Jesus, “Maestro, ammomi a napudnoka, ken isursurom ti kinapudno maipanggep iti wagas ti Dios. Saanmo nga ikaskaso ti kapanunotan ti siasinoman, ken awan ti idumdumam kadagiti tattao. **17** Isu nga ibagam kadakami, ania ti kapanunotam? Nainkalintegan kadi ti panagbayad iti buis kenni Cesar wenno saan?” **18** Ngem naawatan ni Jesus ti kinadakesda ket kinunana, “Apay a susuotendak, dakayo a managinsisingpet? **19** Ipakitayo kaniak ti barya a maibayad iti buis.” Ket nangyegda kenkuana iti denario. **20** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Siasino ti makinladawan ken makinnagan kadagitoy?” **21** Kinunada kenkuana, “ni Cesar.” Ket kinuna ni Jesus kadakuada, “Itedyo ngarud kenni Cesar dagiti banag a para kenni Cesar, ken iti Dios dagiti banag a para iti Dios.” **22** Idi nangngegda dayta, nasdaawda. Ket imbatida isuna ket pimmanawda. **23** Iti

dayta met la nga aldaw, adda sumagmamano a Saduceo nga immasideg kenkuana, isuda dagiti mangibagbaga nga awan ti panagungar. Nagsaludsodda kenkuana, **24** a kinunada, "Maestro, kinuna ni Moises, 'No matay ti maysa a lalaki, nga awanan iti annak, masapul nga asawaen ti kabsatna a lalaki ti asawana ket maaddaan isuna iti anak babaen iti kabsatna a lalaki.' **25** Adda pito nga agkakabsat a lallaki. Nangasawa ti inauna ket kalpasanna natay. Agsipud ta awan putotna, imbatina ti asawana iti kabsatna a lalaki. **26** Ket isu met laeng ti inaramid ti maikadua a kabsatna a lalaki, kasta met iti maikatlo, agingga iti maikapito a kabsatna a lalaki. **27** Kalpasanda amin, natay ti babai. **28** Ita iti panagungar, siasino kadagiti pito nga agkakabsat a lallaki ti makin-asawa iti babai? Ta aminda ket nagbalin nga asawana." **29** Ngem simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Nagbiddutkayo, gapu ta saanyo nga ammo ti Nasantoan a Sursurat wenno ti pannakabalin ti Dios. **30** Ta inton panagungar ket saandan a mangasawa, wenno agbalin nga asawa. Ngem ketdi, kasladanto kadagiti anghel idiay langit. **31** Ngem no maipanggep iti panagungar dagiti natay, saanyo kadi a nabasa ti naisao kadakayo ti Dios, a kunana, **32** 'Siak ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob'? Ti Dios ket saan a Dios dagiti natay, ngem kadagiti sibibiag." **33** Idi nangngegan daytoy dagiti adu a tattao, nasdaawda iti panursurona. **34** Ngem idi nangngeg dagiti Pariseo a napaulimek ni Jesus dagiti Saduceo, naguummongda. **35** Maysa kadakuada, a maysa nga abogado ti nagsaludsod kenkuana, kas panangsuotna kenkuana— **36** "Maestro, ania ti kangrunaan a bilin iti linteg?" **37** Kinuna ni Jesus kenkuana, "'Ayatem ti Apo a Diosmo iti amin a pusom, iti amin a kararruam, ken iti amin a panunotmo.' **38** Daytoy ti kangrunaan ken umuna a bilin. **39** Ket ti maikadua a bilin ket kas met la iti daytoy— 'Ayatem ti kaarrubam kas iti bagim. **40** Kadagitoy dua a bilbilin, isu ti pagbatayan iti sibubukel a linteg ken dagiti profeta." **41** Ita, kabayatan a naummong pay laeng dagiti Pariseo, nagdamag ni Jesus iti maysa a saludsod kadakuada. **42** Kinunana, "Ania iti kapanunutanyo maipapan iti Cristo? Siasino ti makin-anak kenkuana?" Kinunada kenkuana, "Anak a lalaki ni David." **43** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Apay ngarud nga inawagan isuna ni David iti Apo babaen iti Espiritu, a kunana, **44** 'Kinuna ti Apo iti Apok, "Agtugawka iti makannawan nga imak, agingga a pagbalinek a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo."'? **45** No inawagan ni David ni Cristo iti Apo', kasano a nagbalin isuna a putot ni David?" **46** Awan ti uray maysa a nakasungbat kenkuana, ken awanen ti uray maysa a tao a nakaitured a nagdamag iti adu pay a saludsod kenkuana manipud iti dayta nga aldaw.

23 Kalpasanna, nagsao ni Jesus kadagiti adu a tattao ken kadagiti adalanna. **2** Kinunana, "Agtugtugaw dagiti eskriba ken Pariseo iti tugaw ni Moses'. **3** Ngarud aniaman nga ibilinda kadakayo nga aramiden, aramidenyo ken tungpalenyo dagitoy a banbanag. Ngem saanyo a tuladen dagiti aramidda, ta mangibagada kadagiti banbanag ngem saanda nga aramiden dagitoy. **4** Wen, mangreppetda kadagiti dadagsen a narigat nga awiten, ket ipabaklayda kadagiti tattao. Ngem mismo nga isuda ket saandanto nga ikuti iti ramayda tapno awitenda. **5** Amin dagiti aramidda, aramidenda tapno makita dagiti tattao. Ta aramidenda nga akaba dagiti filacteriada ken pagayadenda dagiti baruyboy dagiti pagan-anayda. **6** Pagay-ayatda dagiti kangrunaan a lugar iti pagrarambakan ken dagiti kangrunaan a pagtugawan kadagiti sinagoga, **7** ken dagiti naisangsangayan a kablaaw kadagiti pagtagilakoan, ken ti panawag kdakuada dagiti tattao iti 'Rabbi.' **8** Ngem masapul a saankayo a maawagan iti 'Rabbi', ta addaankayo laeng iti maysa a maestro, ken agkakabsatkayo amin. **9** Ken awan ti awaganyo iti 'amak' ditoy daga, ta addaankayo iti maysa laeng nga Ama, ket adda isuna idiay Langit. **10** Wenno saan a masapul a maawagankayo iti 'maestro', ta addaankayo laeng iti maysa a maestro, ti Cristo. **11** Ngem ti siasinoman a katan-okan kadakayo isunanto ti adipenyo. **12** Maipababanto ti siasinoman a mangipangato iti bagina. Ken maitan-okto ti siasinoman a mangipakumbaba iti bagina. **13** Ngem asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo a managinsisingpet! Iserserrayo ti pagarian ti langit kadagiti tattao. Ta dakayo a mismo saankayo sumsumrek iti daytoy, ken saanyo nga ipalubos a sumrek dagiti sumrek koma. Dagiti kaunaan a kasayaatan a kopia ket naikkat ti bersikulo **15** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, a managinsisingpet! Ta mapankayo iti ballasiw ti taaw ken daga tapno adda maallukoyyo a mamati iti isursuroyo. Ket inton agbalinen a kas kadakayo, pagbalinenyo isuna nga ad-adda pay nga anak ti impierno ngem kadakayo. **(Geenna g1067)** **16** Asikayo pay, dakayo a bulsek a mangidaldalan, dakayo a nangibaga, 'Siasinoman nga agsapata babaen iti templo, ket awan serserbi ti sapatana. Ngem siasinoman nga agsapata babaen iti balitok iti templo, naigalut isuna iti dayta a sapatana, **17** Dakayo a bulsek a maag, ania ti natantan-ok, ti balitok, wenno ti templo a mamagbalin a nasantoan ti balitok? **18** Ken, 'Siasinoman nga agsapata iti altar ket awan mamaay ti sapatana. Ngem siasinoman nga agsapata babaen iti sagut nga adda iti dayta ket maigalut isuna iti dayta a karina, **19** Dakayo a bulsek a tattao, ania aya ti napatpateg, ti sagut, wenno ti altar a mamagbalin a nasantoan ti sagut? **20** Ngarud, siasinoman nga agsapata babaen iti altar ket agsapata babaen iti daytoy ken babaen kadagiti amin a banbanag a nakaparabaw iti daytoy. **21** Ken siasinoman nga agsapata babaen iti templo, agsapata babaen iti daytoy ken babaen kenkuana nga agnanaed iti daytoy. **22** Ken siasinoman nga agsapata babaen iti langit ket agsapata babaen iti trono ti Dios ken babaen kenkuana nga agtugtugaw iti daytoy. **23** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta mangtedkayo iti apagkapullo ti inmulayo a yerbabuena, anis, ken kumino, ngem binaybay-anyo a saan a nalpas dagiti nadagdagsen a banbanag a maipapan iti linteg- hustisia, asi, ken pammati. Ngem dagitoy ket rebbbeng koma a naaramidyo, ken saanyo koma a pinanawan a saan a nalpas ti sabali. **24** Dakayo a bulsek a mangidaldalan, dakayo a mangsagat iti ngilaw ngem alun-unenyo ti kamelio! **25** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta dalusanyo ti ruar ti baso ken ti pinggan ngem iti uneg napunno dagitoy iti kinaagum ken kinalabes. **26** Dakayo a bulsek a Pariseo, dalusanyo nga umuna ti uneg ti baso ken pinggan, tapno agbalin met a nadalus iti ruar. **27** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta maiyarigkayo kadagiti tanem a napintoran iti puraw, a napintas iti ruarna ngem iti unegna ket napno iti tulang ti natay a tattao ken amin a banag a narugit. **28** Kasta met kadakayo, kasla kayla

nalinteg iti panagkita dagiti tattao, ngem iti kaungganyo ket napno iti panaginsisingpet ken basol. **29** Asikayo pay, dakayo nga eskriba ken Pariseo, managinsisingpetkayo! Ta yaramidanyo iti tanem dagiti profeta ken ar-arkusanyo dagiti tanem dagiti nalinteg. **30** Kunayo, 'No addakami koma idin a sibibiag kadagiti aldaw dagiti am-ammami, saankami koma a nakiraman kadakuada iti pannakaiparukpok iti dara dagiti profeta.' **31** Ngarud, dakayo ti mangpaneknek a dakayo ket annak dagidiay nangpapatay kadagiti profeta. **32** Punnoenyo pay ti rukod dagiti amaenyo. **33** Dakayo nga uleg, dakayo a kaputotan dagiti karasaen, kasano a malibasanyo ti panangukom ti impierno? **(Geenna g1067)** **34** Ngarud, kitaenyo, nangibaonak kadakayo kadagiti profeta, mamasirib a lallaki, ken kadagiti eskriba. Dadduma kadakuada ket papatayenyo ken ilansayo iti krus. Ken saplitenyonto dagiti dadduma kadakuada kadagiti sinagogayo ken kamatenyonto ida iti inilin-ili. **35** Ti pagbanaganna ket maipabaklay kadakayo amin a pannakaiparukpok ti dara iti daga, manipud iti dara ni Abel a nalinteg agingga iti dara ni Zacarias a putot a lalaki ni Barakias, a pinatayyo iti nagbaetan ti santuario ken altar. **36** Pudno, ibagak kadakayo, mapasamakto amin dagitoy a banbanag iti daytoy a henerasion. **37** Jerusalem, Jerusalem, sika a nangpapatay kadagiti profeta ken nangbato kadagidiay naibaon kenka! Namin-anon a daras a kayatko nga ummongen dagiti annakmo, kas iti panangsalikepkep ti maysa nga upa kadagiti piyyekna, ngem saanyo a kayat! **38** Makitayo, naibati kadakayo ti balayyo nga awan ti aggigian. **39** Ta ibagak kadakayo, saandakto a Makita agingga nga ibagayo, 'Nabendisionan isuna nga umay iti nagan ti Apo.'"

24 Rimmuar ni Jesus manipud iti templo ket pumanawen idi immay kenkuana dagiti adalanna tapno ipakitada dagiti pasdek ti templo. **2** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Diyo aya Makita amin dagitoy a banbanag? Pudno, ibagak kadakayo, awanto ti mabati nga uray maysa kadagitoy a bato a nagtutuon a saan a marba." **3** Bayat nga agtugtugaw isuna idiay Bantay Olibo, immay kenkuana dagiti adalan nga is-isuda laeng ket kinunada, "Ibagam kadakami, no kaano a mapasamak dagitoy a banbanag? Ania dagiti pagilasinan iti iyuumaymo ken ti panungpalan iti lubong?" **(aiōn g165)** **4** Simmungbat ni Jesus ket kinuna kadakuada, "Agannadkayo tapno awan ti mangiyaw-awan kadakayo, **5** Ta adu dagiti umayto iti naganko. Kunaendanto, 'Siak ti Cristo,' ket adunto dagiti maiyaw-awan. **6** Makangngegkayto kadagiti gubgubat ken damdamag iti gubat, kitaenyo ta saankayo a mariribukan, ta masapul a mapasamak dagitoy a banbanag, ngem saan pay nga isu ti panungpalan. **7** Ta busorento ti maysa a nasion ti sabali a nasion, busorento ti maysa a pagarian ti sabali pay a pagarian. Addanto nakaro a panagbisin ken gingined iti nadumaduma a luglugar. **8** Ngem amin dagitoy a banbanag ket rugrugi laeng ti panagsagaba iti panagpasngay. **9** Kalpasanna, iyawatdakayonto iti rigat ket papatayendakayonto. Guraendakayonto dagiti amin a nasion gapu iti naganko. **10** Adunto ti maitibkol ket aglilinniputto ken aggiginnuranto ti tunggal maysa. **11** Tumaudto ti adu a palso a profeta ket adunto ti iyaw-awanda. **12** Agsipudta umadunto ti nadagsen a basol, ti ayat dagiti kaadduan ket lumamiisto. **13** Ngem ti makaibtur agingga iti panungpalan ket maisalakanto. **14** Maikasabanto daytoy nga ebangelio ti pagarian iti entero a lubong kas pammaneknek iti amin a nasion. Ket kalpasanna, umayton ti panungpalan. **15** Ngarud, inton makitayo ti makarimon a mangdadael, nga insao ni Daniel a profeta, nga agtaktakder iti nasantoan a lugar, (maawatan koma ti agbasbasa), **16** kumamang koma dagiti adda iti Judea kadagiti banbantay, **17** saan koman nga umulog dagiti adda iti tuktok ti balay a mapan mangala iti banag nga adda iti uneg ti balayna, **18** ken saan koman nga agsubli dagiti adda iti kataltalonan a mapan mangala iti kagayda. **19** Ngem asi pay dagiti agdadagsen ken dagiti agpaspasuso iti maladaga kadagidiay nga al-aldaw! **20** Agkararagkayo ta ti ipapanawyo ket saan koma a mapasamak iti lam-ek, wenno iti aldaw a panaginana. **21** Ta addanto ti nakaro a rigat, a saan pay a napasamak manipud iti pannakaparsua ti lubong agingga ita, awan, wenno iti kaanoman saanton a mapasamak manen. **22** Malaksid no mapaababa dagidiay nga al-aldaw, awanto ti lasag a maisalakan. Ngem gapu iti pagimbagan dagiti napili, mapaababanto dagidiay nga al-aldaw. **23** Ket no adda siasinoman a mangibaga kadakayo, 'Kitaenyo, adtoy ti Cristo!' wenno, 'Daydiay ti Cristo' saanyo a patien dayta. **24** Ta umayto dagiti saan a pudno a Cristo ken dagiti palso a profeta ken mangipakitada kadagiti dadakkel a pagilasinan ken kadagiti nakaskasdaaw tapno mangiyaw-awan, no mabalin uray dagiti napili. **25** Kitaenyo, impakpakaunakon nga imbaga kadakayo. **26** Ngarud, no ibagada kadakayo, 'Kitaenyo, adda isuna diay let-ang,' saankayo a mapan idiay let-ang. Wenno, 'Kitaenyo, adda isuna kadagiti kaunegan a silsiled,' saan kayo a mamati iti dayta. **27** Ta kas iti panaggilap ti kimat manipud iti daya agingga iti laud, kastanto met ti iyaay ti Anak ti Tao, **28** No sadino iti ayan ti bangkay ti natay nga ayup, idiay nga aguurnong dagiti buitre. **29** Ngem apaman a malpas ti rigat kadagidiay nga al-aldaw agsipngetto ti init, ken saanto a mangted ti bulan iti lawagna, agtinnagto dagiti bitbituen manipud iti tangatang ket magungonto amin a bileg nga adda iti langit. **30** Kalpasanna, agparangto ti pagilasinan ti Anak ti Tao iti tangatang, ken agladingitto amin dagiti tribu iti daga. Makitadanto ti Anak ti Tao nga um-umay nga adda iti ulep idiay tangatang nga addaan iti pannakabalin ken naindaklan a dayag. **31** Ibaonnanto dagiti anghelna a buyogan ti napigsa nga uni ti trumpeta, ket maummongto amin dagiti pinilina manipud kadagiti uppat nga angin, manipud iti maysa a pungto iti tangatang agingga iti sabali. **32** Adalenyo ti sursuro a maadaw iti kayo nga igos. Apaman nga aguggot ken agrusing dagiti bulongna, ammoyon nga asidegen ti kalgaw. **33** Kasta met a no makitayo amin dagitoy a banbanag, masapul nga ammoyo nga isuna ket asidegen kadagiti ruangan. **34** Pudno, ibagak kadakayo, saanto a mapukaw daytoy a kaputotan, agingga a mapasamak amin dagitoy a banbanag. **35** Mapukawto ti langit ken ti daga ngem dagiti saok saandanto pulos a mapukaw. **36** Ngem no maipapan iti dayta nga aldaw ken oras, awan ti makaammo, uray dagiti anghel iti langit, wenno uray ti Anak, ngem ti laeng Ama. **37** Kas kadagiti aldaw ni Noe, kastanto met ti iyuumay ti Anak ti Tao. **38** Ta kas kadagidiay nga al-aldaw sakbay ti layus, nangnanganda ken nagin-inumda, nangasawada ken nakiasawada agingga iti aldaw a simrek ni Noe iti daong, **39** ket awan ti ammoda agingga a dimteng ti layus ket innalana amin ida – kastanto met ti iyuumay ti Anak

ti Tao. **40** Ket addanto dua a lallaki iti talon— maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. **41** Addanto dua a babbai nga aggilgiling iti paggilingan— maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. **42** Ngarud agsaganakayo, ta saanyo nga ammo no ania nga aldaw nga umayto ti Apoyo. **43** Ngem ammoenyo daytoy, a no ti apo iti balay ket ammona no ania nga oras nga umay ti agtatakaw, nagridam koma isuna ken saanna nga impalubos a naserrek ti balayna. **44** Ngarud, masapul a nakasaganakayo met, ta umayto ti Anak ti Tao iti oras a saanyo a namnamaen. **45** Isu a siasino ti napudno ken nasirib nga adipen, a nangitalkan ti amona iti amin a sangkabalayanna, tapno itedna ti taraonda iti umiso nga oras? **46** Nabendisionan dayta nga adipen, a masangpetanto ti amona nga agar-aramidenna dayta inton dumteng isuna. **47** Pudno, ibagak kadakayo nga isaadto isuna ti amo a mangimaton kadagiti amin a banbanag a kukuana. **48** Ngem no kunaen ti dakes nga adipen iti pusona, 'Nagbayag ti amok,' **49** ket irugina a dangran dagiti padana nga adipen, ket makipangan ken makiininom kadagiti mammartek, **50** ti amo dayta nga adipen ket umayto iti aldaw a saan a namnamaen ti adipen ken iti oras a saanna nga ammo. **51** Tadtadento isuna ti amona ket ipalak-amnanto kenkuana ti kas iti maiparbeng kadagiti managinsisingpet, no sadino ket addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagititi ngipen.

25 Ket maiyarigto ti pagarian ti langit iti sangapulo a birhen a nangala kadagiti pagsilawanda ken napan nangsabat iti nobio. **2** Lima kadakuada ti maag ken lima met ti masirib. **3** Ta idi innala dagiti maag a birhen dagiti pagsilawanda, saanda a nangitugot iti lana. **4** Ngem nangitugot dagiti masirib iti pagikkan nga adda lanana ken dagiti pagsilawanda. **5** Ita, kabayatan nga awan pay ti nobio, nagtuglepda amin ket nakaturogda. **6** Ngem adda nagpukkaw iti katengngaan ti rabii, 'Adtoyen ti nobio! Rummuarkayo ket sabatenyo isuna.' **7** Ket bimmangon amin dagiti birhen ket tinarimaanda dagiti pagsilawanda. **8** Kinuna dagiti maag kadagiti masirib, 'Ikkandakami iti bassit a lanayo gapu ta maiddepen dagiti pagsilawanmi.' **9** Ngem simmungbat dagiti masirib a kunada, 'Agsipud ta saan nga umanay daytoy para kadatayo, mapankayo ketdi kadagiti aglaklako ket gumatangkayo iti usarenyo.' **10** Idi pimmanawda tapno gumatang, immay ti nobio, ket kimmuyog dagidiay nakasaganan kenkuana iti padaya ti kasaran, ket naiserran ti ridaw. **11** Kalpasanna, immay met dagiti sabali a birhen ket kinunada, 'Apo, apo ilukatandakami.' **12** Ngem simmungbat isuna ket kinunana, 'Pudno, ibagak kadakayo, saankayo nga am-ammo.' **13** Agridamkayo ngarud, ta saanyo nga ammo ti aldaw wenno ti oras. **14** Ta maiyarig daytoy iti pasamak no dandanin a mapan ti maysa a tao iti sabali a pagilian. Ayabanna dagiti adipenna ket italekna kadakuada ti kinabaknangna. **15** Ikkanna ti maysa kadakuada iti lima a talento, ikkanna met iti dua ti maysa, ken ikkanna met iti maysa a talento ti sabali pay. Nakaawat ngarud ti tunggal maysa iti gatad sigun iti bukodda a kabaelan, ket pimmanaw dayta a tao ket nagdaliasat. **16** Napan a dagus impuonan daydiay nakaawat iti lima a talento ti naawatna, ket nakagananansia iti lima a talento. **17** Kasta met a ti nakaawat iti dua a talento ket nakapataud iti dua pay a talento. **18** Ngem ti adipen a nakaawat iti maysa a talento pimmanaw ket napan nangkali iti abut iti daga, ket inlemmengna ti kuarta ti amona. **19** Ita kalpasan ti naunday a panawen, nagsubli ti amo dagidiay nga adipen ket nakikinnuenta kadakuada. **20** Immay ti adipen a nakaawat iti lima a talento ket nangiyeg iti lima pay a talento, kinunana, 'Apo, inikkannak iti lima a talento. Kitaem, nakapataudak iti lima pay a talento.' **21** Kinuna ti amona kenkuana, 'Nasayaat ti inaramidmo, naimbag ken mapagtalkan nga adipen! Mapagtalkanka iti bassit a banag. Isaadkanto a mangimaton iti adu a banbanag. Sumrekka a makipagrag-o iti amom.' **22** Immay ti adipen a nakaawat iti dua a talento ket kinunana, 'Apo, inikkannak iti dua a talento. Kitaem, nakapataudak iti dua pay a talento.' **23** Kinuna kenkuana ti amona, 'Nasayaat ti inaramidmo, naimbag ken mapagtalkan nga adipen! Mapagtalkanka iti amin a bassit a banag. Isaadkanto a mangimaton iti adu a banbanag. Sumrekka a makipagrag-o iti amom.' **24** Ket immay ti adipen a nakaawat iti maysa a talento ket kinunana, 'Apo, ammok a nakaroka a tao. Agapitka iti saanmo a nagmulaan, aganika iti saanmo a nagisabbuagan. **25** Nagbutengak, isu a napanko inkali ti talentom iti daga. Kitaem, adda ditoy dagiti kukuam.' **26** Ngem simmungbat ti amona a kunana kenkuana, 'Sika a managdakdakes ken sadut nga adipen, ammom nga agapitak iti saanko a nagmulaan ken aganiak iti saanko a nagisabbuagan. **27** Ngarud, intedmo koma ti kuartak kadagiti agtrabtrabaho iti bangko ket iti iyuumayko maawatko ti kukuak nga adda pay nainayon. **28** Isu nga alaenyo ti talento manipud kenkuana ket itedyo daytoy iti adipen nga addaan iti sangapulo a talento. **29** ti tunggal maysa nga addaan, adunto ti maited- a nawadwadwad pay. Ngem iti siasinoman nga awan ti uray ania a banag a kukuana, uray ti adda kenkuana ket maalanto pay. **30** Ibellengyo ti awan serserbina nga adipen iti ruar a kasipngetan nga addanto ti panagsasangit ken panagngaretnget dagiti ngipen,' **31** Inton umay ti Anak ti Tao a nadayag ken kaduana amin dagiti anghel, ket agtugawto isuna iti nagloriaan a tronona. **32** Maummongto amin dagiti nasion iti sangoananna, ket paglinnasinennanto dagiti tattao iti maysa ken maysa, kas iti panangilasin ti maysa nga agpaspastor kadagiti karnero manipud kadagiti kalding. **33** Ikabilnanto dagiti karnero iti makannawan nga imana, ngem dagiti kalding ket iti makannigidna. **34** Ket ibaganto ti Ari kadagidiay adda iti makannawan nga imana, 'Umaykayo, dakayo a nabendisionan babaen iti Amak, tawidenyo ti pagarian a naisagana para kadakayo manipud iti pannakaparsua ti lubong. **35** Ta nabisinanak ket inikkandak iti makan; nawawak ket inikkandak iti mainom; gangannaetak ket pinastrekdak; **36** Lamolamoak, ket binadoandak; nagsakitak ket inaywanandak; naibaludak ket immaykayo kaniak.' **37** Ket sumungbatto dagiti nalinteg ket kunaenda, 'Apo, kaano a nakitadaka a nabisinan, ket pinakandaka? Wenno nawaw ket innikandaka iti mainum? **38** Ken kaano a nakitadaka a kas ganggannaet, ket pinastrekdaka? Wenno lamolamo ket binadoandaka? **39** Ken kaano a nakitadaka a masakit, wenno iti pagbaludan, ket immaykami kenka?' **40** Ket sumungbatto ti Ari ket kunaen kadakuada, 'Pudno, ibagak kadakayo, aniaman nga aramidenyo para iti maysa kadagiti kakabsatko a nanumo ditoy, inaramidyo para kaniak.' **41** Ket ibagananto kadagiti adda iti makannigid nga imana, 'Umadayokayo kaniak, dakayo a nailunod, mapankayo iti agnanayon nga apuy a naisagana para iti

diablo ken kadagiti anghelna, **(aiōnios g166)** **42** gapu ta nabisinanak ngem saandak nga inikkan iti makan; Nawawak ngem saandak nga inikkan iti mainum; **43** Maysaak a ganggannaet ngem saandak a pinastrek; lamolamoak ngem saandak a binadoan; nagsakitak ken naibaludak, ngem saandak nga inkaskaso.' **44** Ket sumungbatdanto a kunada, 'Apo, kaano a nakitadaka a nabisinan, wenno nawaw, wenno maysa a ganggannaet, wenno lamolamo, wenno masakit, wenno naibalud, ket saandaka a pinagserbian?' **45** Ket sumungbatto kadakuada a kunana, 'Pudno, ibagak kadakayo, aniaman a saanyo nga inaramid iti uray maysa kadagitoy a nanumo, saanyo nga inaramid para kaniak.' **46** Mapanto dagitoy iti agnanayon a pannakadusa ngem dagiti nalinteg, mapandanto iti agnanayon a biag." **(aiōnios g166)**

26 Napasamak nga idi naibaga ni Jesus amin dagitoy a sasao, kinunana kadagiti adalanna, **2** "Ammoyo kalpasan ti dua nga aldaw, isun ti Ilalabas, ket maiyawatto ti Anak ti Tao tapno mailansa iti krus." **3** Kalpasanna, naguummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao idiay palasio ti kangatoan a padi, nga agnagan iti Caifas. **4** Nagtutulaganda a tiliwenda ni Jesus a sililimed ket papatayenda isuna. **5** Ta kunada, "Saan a bayat ti piesta tapno saan a tumaud ti riribuk kadagiti tattao." **6** Ita, kabayatan ti kaadda ni Jesus idiay Betania iti balay ni Simon nga addaan iti sakit a ketong, **7** bayat a nakasadag isuna iti lamisaan, immay kenkuana ti maysa a babai nga adda awitna nga alabastro a pagikkan iti nangina unay a pangsapsapo ket imbukbokna daytoy iti ulo ni Jesus. **8** Ngem idi nakita dagiti adalanna daytoy, naka-ungetda ket kinunada, "Apay met a sinayangna daydiay? **9** Mabalin daytoy nga ilako iti nangina ket maited kadagiti nakurapay." **10** Ngem ammo daytoy ni Jesus, kinunana kadakuada, "Apay a rirriribukenyo daytoy a babai? Ta nasayaat ti inaramidna kaniak. **11** Kanayon nga adda iti dennayo dagiti nakurapay ngem saan a kanayon nga addaak kadakayo. **12** Ta idi imbukbokna daytoy a pangsapsapo iti bagik, inaramidna daytoy para iti pannakaitanemko. **13** Pudno, ibagak kadakayo, sadinoman a pakaikasabaan daytoy nga ebanghelio iti entero a lubong, ti inaramid daytoy a babai ket maibaganto a pakalaglagipan kenkuana." **14** Ket maysa kadagiti sangapulo ket dua, a managan iti Judas Iscariote, ti napan kadagiti panguloen a papadi **15** ket kinunana, "Ania ti mabalinyo nga ited kaniak no iyawatko isuna kadakayo?" Nangtimbangda iti tallo-pulo a pidaso iti pirak para kenkuana. **16** Manipud iti dayta a kanito ket nangbirok isuna iti gundaway tapno iyawatna isuna kadakuada. **17** Ita, iti umuna nga aldaw ti tinapay nga awan ti lebadurana, dimteng dagiti adalan ni Jesus ket kinunada, "Sadino ti kayatmo a pangisaganaanmi a panganam iti taraon ti Ilalabas?" **18** Kinunana, "Mapankayo iti siudad, iti maysa a tao ket ibagayo kenkuana, 'Imbaga ti Maestro, "Umadanin ti tiempok. Rambakak ti Ilalabas iti balaymo a kaduak dagiti adalak."'" **19** Inaramid dagiti adalan ti imbilin ni Jesus kadakuada, ket insaganada ti taraon iti Ilalabas. **20** Idi dimteng ti rabii, nagtugaw isuna tapno mangan a kaduana dagiti sangapulo ket dua nga adalan. **21** Bayat a mangmanganda, kinunana, "Pudno, ibagak kadakayo, a maysa kadakayo ti mangliputto kaniak." **22** Kasta unay ti panagladingitda, ket nangrugi a nagdamag ti tunggal maysa kenkuana, "Apo siak kadi ti ibagbagam?" **23** Simmungbat isuna, "Ti kaduak a nagsawsaw iti daytoy a mallukong ket isunto ti mangliput kaniak. **24** Mapanto ti Anak ti Tao, a kas naisurat maipapan kenkuana. Ngem asi pay dayta a tao a mangliput iti Anak ti Tao! Nasaysayaat pay a saanen a naiyanak dayta a tao. **25** Kinuna ni Judas, a mangliput kenkuana, "Siak kadi daytoy, Rabbi?" Kinunana kenkuana, "Kinunamon." **26** Bayat a mangmanganda, innala ni Jesus ti tinapay, binendisionanna daytoy, ket pinisipisina. Intedna daytoy kadagiti adalan ket kinunana, "Mangalakayo, mangankayo. Daytoy ti bagik." **27** Nangala iti kopa ket nagyaman, sana inted kadakuada ket kinunana, "Uminomkayo amin iti daytoy. **28** Ta daytoy ti darak iti tulag a maiparukpok para iti adu para iti pannakapakawan dagiti basbasol. **29** Ngem ibagak kadakayo, saanakton nga uminom manen iti bunga daytoy a puon ti ubas, agingga iti dayta nga aldaw nga uminomak iti baro, a kaduakayo, iti pagarian ni Amak." **30** Idi nakapagkantada iti himno, rimmuarda a napan idiay Bantay Olibo. **31** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Umadayokayonto amin iti daytoy a rabiik gapu kaniak, ta naisurat, "Dangrakto ti agpaspastor ket agkaiwaranto dagiti karnero ti arban. **32** Ngem kalpasan a mapagungarak, umun-unaakto kadakayo idiay Galilea." **33** Ngem kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no umadayodanto amin gapu kenka, saanakto a pulos nga umadayo kenka." **34** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pudno, ibagak kenka, iti daytoy met laeng a rabii sakbay nga agtaraok ti kawitan ilibaknakto iti mamitlo a daras." **35** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no masapul a matayak a kaduam, dikanto ilibak." Ket isu met laeng ti imbaga amin dagiti dadduma nga adalan. **36** Kalpasanna, kimmuyog ni Jesus kadakuada a napan iti disso a maawagan iti Getsemani ket kinunana kadagiti adalanna, "Agtugawkayo ditoy kabayatan iti ipapanko sadiay ken agkararagak. **37** Inkuyogna ni Pedro ken ti dua a putot ni Zebedeo ket nangrugi a nagladingit unay ken nariribukan. **38** Kinunana kadakuada, "Nakaro unay ti panagladingit ti kararuak, a kaslaak la matay. Agtalinaedkayo ditoy ket makipagbantaykayo kaniak." **39** Immadayo bassit isuna, nagpakleb isuna ket nagkararag. Kinunana, "Amak, no mabalin la koma, palubosam a lumabas daytoy a kopa kaniak. Nupay kasta, saan nga iti pagayatak ngem ti pagayatam. **40** Napan isuna kadagiti adalanna ket nasarakanna ida a matmaturog, ket kinunana kenni Pedro, "Apay, saankayo kadi a makapagbantay a kaduak iti maysa nga oras? **41** "Agbantaykayo ken ikararagyo a saankayo a sumrek iti sulisog. Kinapudnona ti espiritu ket sipapalubos ngem nakapuy ti lasag." **42** Immadayo isuna iti maikadua a daras ket nagkararag, kinunana, "Amak, no saan daytoy a makalabas malaksid nga inumek, ti pagayatam ti matungpal. **43** Napan manen ket nasarakanna ida a matmaturog, ta nadagsenen dagiti matmatada. **44** Ket iti panangibatina manen kadakuada, immadayo ket napan nagkararag iti maikatlo a daras. Ket isu met laeng dagiti imbagana. **45** Napan manen ni Jesus kadagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Matmaturogkayo pay laeng kadi ken agin-inana? Kitaenyo, umadanin ti oras, ket maliputan ti Anak ti Tao kadagiti ima dagiti managbasol. **46** Bumagonkayo, intayon. Kitaenyo, asidegen ti mangliput kaniak." **47** Bayat nga agsasao pay laeng isuna, dimteng ni Judas, ti maysa kadagiti Sangapulo ket dua. Adu a tattao ti dimteng a kaduana, manipud kadagiti panguloen a papadi

ken panglakayen dagiti tattao. Immayda a sikakampilan ken nakaiggem iti pang-or. **48** Ita, ti lalaki a mangliput kenni Jesus ket nangted kadakuada iti pagilasinan, a kunana, "No siasino ti agkak, isuna daydiay. Tiliwenyo isuna." **49** Dagdagus a napan isuna kenni Jesus ket kinunana, "Kablaaw, Rabbi!" Ket inagkanna isuna. **50** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Gayyem, aramidem no ania ti immayam nga aramiden." Ket immayda, tinengngelda ni Jesus, ket tiniliwda isuna. **51** Pagammoan, maysa kadagiti kadua ni Jesus ti nangiyunnat iti imana, inasutna ti kampilanna ket sinigpatna ti adipen ti kangatoan a padi ket naisina ti lapayagna. **52** Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "Isublim iti ayanna ti kampilanmo, ta amin dagiti agaramat iti kampilan ket mapukawto met laeng babaen iti kampilan. **53** Ipagarupyo kadi a saanak a makaawag iti Amak, ket ibaonna iti nasursurok pay ngem iti sangapulo ket dua nga armada dagiti anghel? **54** Ngem kasano ngarud a matungpal dagiti Nasantoan a Sursurat, a masapul a mapasamak daytoy?" **55** Iti dayta a tiempo kinuna ni Jesus kadagiti adu a tattao, "Immaykayo kadi ditoy a sikakampilan ken addaan iti pang-or a mangtiliw kaniak a kaslaak la agtatakaw? Inaldawak nga agtugtugaw idiay templo a nangisursuro, ket saandak a tiniliw. **56** Ngem mapasamak amin daytoy tapno matungpal dagiti insurat dagiti profeta." Ket amin dagiti adalan, imbatida isuna ken nagtatarayda. **57** Dagiti nangtiliw kenni Jesus impanda isuna iti balay ni Caifas a kangatoan a padi, a naguummongan dagiti eskriba ken dagiti panglakayen. **58** Ngem sinurot ni Pedro ni Jesus iti saan unay nga adayo manipud iti paraangan ti pangukoman ti kangatoan a padi. Napan isuna iti uneg ket nakitugaw kadagiti guardia tapno kitaenna ti mapasamak. **59** Ita, mangbirbirok dagiti panguloen a papadi ken ti sibubukel a Konseho iti palso a pammaneknek maibusor kenni Jesus, tapno iti kasta ket mapapatay isuna. **60** Saanda a nakasarak iti ania, uray no adu a palso a saksi ti immay nagsaksi. Ngem saan a nagbayag, adda dua a nagpasango **61** a nagkuna, "Kinuna daytoy a tao, 'Kabaelak a dadaelen ti templo ti Dios ket bangonek manen daytoy iti maikatlo nga aldaw.'" **62** Nagtakder ti kangatoan a padi ket kinunana kenkuana, "Awan kadi ti maisungbatmo? Ania daytoy a panpaneknekanda maibusor kenka?" **63** Ngem naulimek ni Jesus. Kinuna ti kangatoan a padi kenkuana, "Bilinenka babaen iti sibibiag a Dios, ibagam kadakami no sika ti Cristo, nga Anak ti Dios." **64** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Nakunamon. Ngem ibagak kadakayo, manipud ita makitayonto ti Anak ti Tao nga agtugtugaw iti makannawan nga ima ti Pannakabalin, ken umay iti rabaw dagiti ulep iti langit." **65** Kalpasanna, rinay-ab ti kangatoan a padi dagiti badona ket kinunana, "Nagsao isuna iti panagtabbaaw! Kasapulantayo pay kadi dagiti saksi? Kitaenyo, nangngegyo ita ti panagtabbaawna. **66** Ania ti makunayo?" Simmungbatda ket kinunada, "Maikari isuna a mapapatay." **67** Ket tinupraanda ti rupana ken dinangranda isuna, ken sinipatda isuna, **68** ket kinunada, "Pugtoam man kadakami, sika a Cristo. Siasino ti nangsipat kenka?" **69** Ita, agtugtugaw ni Pedro iti ruar ti paraangan ti pangukoman, ket immasideg kenkuana ti maysa nga adipen a babai ket kinunana, "Kaduanaka met ni Jesus a taga-Galilea." **70** Ngem inlibakna iti sangoananda amin, kinunana, "Saanko nga ammo ti ibagbagam." **71** Idi rimmuar isuna iti ruangan, maysa pay nga adipen a babai ti nakakita kenkuana ket imbagana kadagiti adda sadiay, "Daytoy a lalaki ket kadua met ni Jesus a taga-Nazaret." **72** Ket inlibakna manen a sinapataanna pay, "Saanko nga am-ammo dayta a tao." **73** Kalpasan iti apagbiit a kanito, immay dagiti agtaktakder iti asideg ket kinunada kenni Pedro, "Awan duadua a maysaka met kadakuada, ta mailasin iti panagsaom. **74** Ket nangrugi isuna nga agilunod ken agsapata, "Saanko nga am-ammo dayta a tao," ket dagdagus a nagtaraok ti kawitan. **75** Nalagip ni Pedro dagiti sasao ni Jesus nga imbagana, "Sakbay nga agtaraok ti kawitan, ilibaknakto iti mamitlo a daras." Ket rimmuar isuna ket nagsangsangit iti napait.

27 Ita, nasapa iti kabigatanna, nagtutulag amin dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti tattao, a papatayenda ni Jesus. **2** Pinungoda isuna, impanawda, ken inyawatda isuna kenni Pilato a gobernador. **3** Ket idi nakita ni Judas a nangliput kenni Jesus, a naikeddeng a madusa isuna, nagbabawi isuna ket insublina ti tallopulo a pidaso iti pirak kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti panglakayen, **4** ket kinuna, "Nagbasolak gapu iti panangliputko iti awan basolna a dara." Ngem kinunada, "Ania koma dayta kadakami? Makaammoka iti bagim," **5** Ket impurruakna ti pirak iti templo, ket rimmuar a napan nagbekkel. **6** Innala dagiti panguloen a papadi ti pirak ket kinunada, "Saan a nainkalintegan nga ikabil daytoy iti kaha, gapu ta daytoy ket gatad ti dara," **7** Nagtutungtonganda dayta a banag ket ginatangda ti Taltalon ti Agdamdamili babaen iti dayta a kuarta, tapno pagipunponanda kadagiti ganggannaet. **8** Gapu iti daytoy naawagan dayta a talon iti, "Talon ti Dara" agingga kadagitoy nga aldaw. **9** Ket natungpal ti imbaga ni profeta Jeremias, a kunana, "Innalada ti tallopulo a pidaso ti pirak, ti gatad ti biagna nga inkeddeng dagiti tattao ti Israel, **10** ket intedda daytoy para iti talon ti agdamdamili, a kas imbilin kaniak ti Dios." **11** Ita, nakatakder ni Jesus iti sangoanan ti gobernador, ket nagsaludsod ti gobernador kenkuana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Imbagamon." **12** Ngem idi imbaga dagiti papanguloen a papadi ken dagiti panglakayen ti ibagbaga a basolna, saan a simmungbat. **13** Ket kinuna ni Pilato kenkuana, "Saanmo aya a nangngeg amin dagiti pammabasolda kenka?" **14** Ngem saan a simmungbat isuna iti uray maysa a sao, isu a kasta unay ti siddaaw ti gobernador. **15** Ita, iti fiesta, nakaugalianen ti gobernador a mangwayawaya iti maysa kadagiti balud a pilien dagiti adu a tattao. **16** Iti dayta a tiempo adda agdindinamag a balud nga agnagan iti Barabas. **17** Isu nga idi naguummongda, kinuna ni Pilato kadakuada, "Siasino ti kayatyo a wayawayaak para kadakayo? Ni Barabas wenno ni Jesus a maaw-awagan iti Cristo?" **18** Gapu ta ammona nga inyawatda kenkuana ni Jesus gapu iti apal. **19** Bayat nga agtugtugaw isuna iti tugaw ti pangukoman, nangibaon ti asawana iti mangibaga kenkuana kadagitoy a sasao a kunana, "Saanka a makibiang iti maipanggep iti dayta awan basolna a tao. Ta nagsagabaak iti nakaro ita nga aldaw gapu iti natagtagainepko maipapan kenkuana." **20** Ita, inallukoy dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti adu a tattao, a kiddawenda ni Barabas, ken ipapatayda ni Jesus. **21** Dinamag ti gobernador kadakuada, "Siasino kadagiti dua ti kayatyo a wayawayaak kadakayo?" Kinunada, "Ni Barabas." **22** Kinuna ni Pilato kadakuada, ania ngarud ti aramidek kenni Jesus a maawagan iti Cristo?" Insungbatda amin, "Ilansa

isuna iti krus." **23** Ket kinunana "Apay, ania ti basol a naaramidna?" Ngem inyad-adda pay nga impukkawda, "Ilansa isuna iti krus." **24** Isu nga idi nakita ni Pilato nga awanen ti maaramidanna, ngem mangrugrugi pay ketdin ti riribuk, nangala isuna iti danum, binugoanna dagiti imana iti sangoanan dagiti adu a tattao, ket kinunana, "Awan ti basolko iti dara daytoy awan basolna a tao. "Dakayon ti makaammo." **25** Kinuna amin dagiti tattao, "Uray mamantsaan iti darana dagiti imami ken uray pay dagiti ima dagiti annakmi." **26** Ket winayawayaanna ni Barabas kadakuada, ngem pinasaplitna ni Jesus ket inyawatna kadakuada tapno mailansa iti krus. **27** Ket impan dagiti soldado ti gobernador ni Jesus iti Praetorio ket inumnongda ti sibubukel a bunggoy dagiti soldado. **28** Inussubanda isuna ket kinagayanda iti nalabbaga a kagay. **29** Nangaramidda iti balangat a sisiit, ket inkabilda iti ulona, pinaiggamanda ti makannawan nga imana iti sarrukod. Nagparintumengda iti sangoananna ket pinagang-angawanda isuna, kinunkunada, "Agbiag, ti Ari dagiti Judio!" **30** Ket tinupraanda isuna, innalada ti sarrukod ket pinang-orda ti ulona. **31** Idi nalpasdan a nagang-angawan isuna, inikkatda ti kagayna ket impaibadoda dagiti pagan-anayna, ket impanawda isuna tapno ilansada iti krus. **32** Iti iruruarda, nakasalawda iti maysa a lalaki a naggapu idiay Cirene a managan Simon, a pinilitda a sumurot kadakuada tapno awitenna ti krus ni Jesus. **33** Nadanonda ti lugar a naawagan iti Golgota, a kayatna a sawen, "Lugar iti Banga-banga." **34** Inikkanda isuna iti arak a mainum a nalaokan iti apro. Ngem idi naramananna daytoy, saanna a kayat nga uminom. **35** Idi nailansadan isuna iti krus, nagbibingayanda dagiti pagan-anayna babaen iti panagsusugalda. **36** Ket binanbantayanda isuna. **37** Iti ngatoen ti ulona, inkabilda ti naipabasol kenkuana, a kunana, "Daytoy ni Jesus, ti ari dagiti Judio." **38** Dua nga agtatakaw ti padana a nailansa iti krus, maysa iti makannawanna ken maysa iti makannigidna. **39** Linalais isuna dagiti lumablabas nga urayda la agwingiwing, **40** ken kunkunada, "Sika a mangdadael iti templo ken mangbangon manen iti daytoy iti uneg ti tallo nga aldaw, isalakanmo ta bagim! No sika ti Anak ti Dios, bumabaka manipud iti krus!" **41** Iti kasta met laeng a wagas, linalais isuna panguloen a papadi ken kasta met dagiti eskriba ken dagiti panglakayen, ket kinunada, **42** "Insalakanna dagiti dadduma, ngem saanna a maisalakan ti bagina. Isuna ti Ari ti Israel. Bumaba man ngarud isuna iti krus, ket iti kasta, mamatitayonto kenkuana. **43** Agtaltalek isuna iti Dios. Ispalen koma ngarud isuna ti Dios ita no kayatna, gapu ta kinunana, "Siak ti Anak ti Dios.'" **44** Ken dagiti agtatakaw a padana a nailansa isu met laeng ti insaoda a pananglais kenkuana. **45** Ita manipud iti maika-innem nga oras, immay ti sipnget iti daga inggana iti maikasiam nga oras. **46** Idi maikasiamen nga oras, nagpukkaw ni Jesus iti napigsa ket kinunana, "Eli, Eli, lama sabachthani?" a kayatna a sawen, "Diosko! Diosko! Apay a binaybay-annak?" **47** Idi nangngeg daytoy dagiti dadduma nga agtaktakder sadiay, kinunada, "Ay-ayabanna ni Elias." **48** Nagtaray a dagus ti maysa kadakuada ket nangala iti espongha, pinasagepsepanna iti naalsem nga arak, inkabilna iti murdong ti runo ket intedna kenkuana nga inumenna. **49** Dadduma kadakuada ti nagkuna, "Bay-anyo isuna. Kitaentayo man no umay ispalen isuna ni Elias." **50** Kalpasanna, nagpukkaw manen ni Jesus iti napigsa ket inyawatnan ti espirituna. **51** Pagammoan, napigis ti kurtina iti templo a naguddua manipud ngato agingga iti baba. Nagginggined, ket naggudua dagiti batbato. **52** Nalukatan dagiti tanem, ket nagungar dagiti bagi dagiti adu a nasantoan a tattao a pimmusayen. **53** Rimmuarda kadagiti tanem kalpasan ti panagungarna, napan iti nasantoan a siudad, ken nagparang iti adu. **54** Ita, idi nakita ti senturion ken dagiti mangkitkita kenni Jesus ti gin-gined ken dagiti banbanag a napasamak, nagbutengda iti kasta unay ket kinunada, "'Pudno a daytoy ti Anak ti Dios." **55** Adu a babbai a naggapu iti Galilea a simmursurot kenni Jesus tapno aywanda isuna ti adda sadiay ti kumitkita manipud iti adayo. **56** Maysa kadakuada ni Maria Magdalena, ni Maria nga ina ni Santiago ken ni Jose, ken ti ina dagiti annak a lallaki ni Zebedeo. **57** Idi rumabiin, adda immay a baknang a tao a naggapu idiay Arimatea nga agnagan Jose a maysa met nga adalan met laeng ni Jesus. **58** Napan kenni Pilato ket dinawatna ti bagi ni Jesus. Ket imbilin ni Pilato a maited daytoy kenkuana. **59** Innala ni Jose ti bagi, binalkotna daytoy iti nadalus a lupot a lino, **60** ket inpaiddana iti baro a tanem iti kinungkonganna a bato. Ket nangitulid isuna iti dakkel a bato iti ruangan ti tanem sa pimmanaw. **61** Adda sadiay da Maria Magdalena ken dadduma a Maria nga agtugtugaw iti batog ti tanem. **62** Iti simmaruno nga aldaw, nga isu ti aldaw kalpasan ti Panagsagana, naguummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo a kaduada ni Pilato. **63** Kinunada, "Apo, malagipmi nga idi sibibiag pay dayta a manangallilaw ket kinunana, 'Agungarakto kalpasan iti tallo nga aldaw.' **64** Ibilinmo ngarud a mabantayan a nalaing ti tanem agimgga iti maikatlo nga aldaw. Ta no saan amangan no mapan takawen isuna dagiti adalanna ket ibagadanto kadagiti tattao, 'Nagungar isuna manipud kadagiti patay.' Ket dakdakesto ti maudi a panangallilaw ngem iti immuna." **65** Kinuna ni Pilato kadakuada, "Mangikuyogkayo iti agbantay. Mapankayo ket bantayanyo a nalaing." **66** Isu a napanda binantayan a nalaing ti tanem, sinerraanda a nalaing ti tanem ket pinabantayanda.

28 Ita, malmalpasen idi ti Aldaw a Panaginana, iti parbangon ti umuna nga aldaw ti lawas, napan kinita da Maria Magdalena ken ti sabali pay a Maria ti tanem. **2** Pagammoan, adda napigsa a gin-gined, ta adda anghel ti Apo a bimmaba manipud langit nga immay nangitulid iti bato sa nagtugaw iti daytoy. **3** Kasla kimat ti langana, ken ti kawesna ket kas kapuraw iti niebe. **4** Nagpigerger iti buteng dagiti guardia ket nagbalinda a kasla natay a lallaki. **5** Nagsao ti anghel kadagiti babbai a kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng, ta ammok a sapsapulenyo ni Jesus, a nailansa iti krus. **6** Awan isuna ditoy ngem nagungaren, a kas iti kinunana. Umayyo kitaen ti disso a nakaipaiddaan ti Apo. **7** Mapankayo a dagus ket ibagayo kadagiti adalanna, 'Nagungar isuna manipud kadagiti natay. Kitaenyo, mapan isuna nga umuna kadakayo idiay Galilea. Sadiay makitayonto isuna.' Kitaenyo, imbagakon kadakayo." **8** Dagus a pimmanaw dagiti babbai iti tanem a mabutbuteng ken agragrag-o ket nagtarayda a mapan mangibaga kadagiti adalan. **9** Pagammoan, nasabatda ni Jesus ket kinunana, "Kablaawankayo." Immasideg dagiti babbai, inarakopda dagiti sakana, ket nagdaydayawda kenkuana. **10** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Saankayo nga agbuteng. Mapanyo ibaga kadagiti kakabsatko a mapanda idiay Galilea. Makitadakto sadiay." **11** Ita, kabayatan ti ipapan dagiti

babbai, napan met iti siudad dagiti sumagmamano a soldado
nagbantay ket imbagada kadagiti panguloen a papadi dagiti
amin a banag a napasamak. **12** Idi nakisinnarak dagiti
papadi ken dagiti panglakayen ken nagtutungtonganda
dayta a banag a kaduada dagiti nagbantay, nangtedda iti
dakkel a gatad ti kuarta kadagiti soldado **13** ket imbagada
kadakuada, “Ibagayo kadagiti dadduma, 'Immay dagiti
adalan ni Jesus iti rabii ket tinakawda ti bagina bayat a
matmaturogkami.' **14** No makadanon daytoy a damag iti
gobernador, allukoyenmi isuna ket awan ti pakadanaganyo.”
15 Innala ngarud dagiti soldado ti kuarta ket inaramidda iti
naibilin kadakuada. Nagwaras daytoy a padamag dagiti amin
a Judio ket agtultuloy agingga ita. **16** Ngem napan dagiti
sangapulo ket maysa nga adalan idiay Galilea, iti bantay
nga imbilin ni Jesus kadakuada. **17** Idi nakitada isuna,
nagdayawda kenkuana ngem nagduadua dagiti dadduma.
18 Napan nakisarita ni Jesus kadakuada ket kinunana,
“Naiteden amin a turay kaniak iti langit ken iti daga. **19**
Mapankayo ngarud ket mangpataudkayo kadagiti adalak iti
amin a nasion. Bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak,
ken ti Espiritu Santo. **20** Isuroyo ida nga agtulnog kadagiti
amin a banbanag nga imbilinko kadakayo. Ket makitayo,
addaakto kadakayo a kankanayon inggana iti panungpalan
iti lubong.” **(aiōn g165)**

Marcos

1 Daytoy ti nangrugian iti ebanghelio maipanggep kenni Jesu-Cristo, nga Anak ti Dios. **2** Kas naisurat idiay libro ni propeta Isaias a kunana, “Kitaem, ibaonko ti mensaherok nga umun-una ngem sika, a mangisagana iti dalanmo. **3** Ti makintimek iti daydiay umaw-awag nga adda idiay let-ang, 'Isaganayo ti dalan ti Apo, pagbalinenyo a nalinteg dagiti pagnaanna.'” **4** Immay ni Juan a nangbautisar idiay let-ang ken nangikasaba iti pannakabautisar iti panagbabawi para iti pannakapakawan dagiti basbasol. **5** Ti entero a pagilian iti Judea ken amin a tattao idiay Jerusalem ket rimmuarda a napan kenkuana. Binautisaranna amin ida idiay Karayan Jordan, ket impudnoda dagiti basbasolda. **6** Nakakawes ni Juan iti kagay a naaramid manipud iti buok ti kamelyo, nakabarikes iti lalat, ken nangnangan isuna iti dudun ken diro. **7** isuna ket kinunana, “Adda iti sumaruno kaniak a nabilbileg ngem siak, ket saanak a maikari nga agrukob a mangwarwar iti tali dagiti sandaliasna. **8** Bautisarankayo babaen iti danum, ngem bautisarannakayo babaen ti Espiritu Santo.” **9** Napasamak kadagidiay nga al-aldaw a simmangpet ni Jesus manipud Nazaret iti Galilea, ket binautisaran isuna ni Juan idiay Karayan Jordan. **10** Apaman a rimmuar ni Jesus manipud iti danum, nakitana a nalukatan ti langit ken ti Espiritu ket bumabbaba kenkuana a kasla kalapati. **11** Ket adda timek a nagsao sadi langit, “Sika ti Anakko a dungdungwek. Maay-ayoak unay kenka.” **12** Ket dagus nga inturong isuna ti Espiritu a rumuar a mapan idiay let-ang. **13** Adda isuna idiay let-ang iti uppat a pulo nga aldaw, ket sinulsulisog isuna ni Satanas. Adda isuna iti ayan dagiti atap nga ayup, ket pinagserbian isuna dagiti anghel. **14** Ita, kalpasan a natiliw ni Juan, dimteng ni Jesus idiay Galilea ket inwarwaragawagna ti ebanghelio ti Dios, **15** a kinunkunana, “Ti tiempo ket natungpalen, ken ti pagarian ti Dios ket asidegen. Agbabawikayo ken mamatikayo iti ebanghelio.” **16** Iti ilalabasna iti igid ti baybay ti Galilea, nakitana da Simon ken ni Andres a kabsat a lalaki ni Simon a mangiwaywayat iti iket idiay baybay, ta mangngalapda. **17** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Surotendak, ket pagbalinenkayo a mangngalap iti tattao.” **18** Ket dagus nga imbatida dagiti iketda ket simmurotda kenkuana. **19** Apaman a nakaadayo bassit ni Jesus, nakitana ni Santiago nga anak ni Zebedeo ken ni Juan a kabsatna a lalaki; addada iti bangka nga agtartarimaan kadagiti iket. **20** Dagus nga inayabanna isuda ket pinanawanda ti amada a ni Zebedeo nga adda iti bangka a kaduana dagiti babayadan nga adipen, ket sinurotda isuna. **21** Ket dimtengda idiay Capernaum, ket iti Aldaw a Panaginana, napan a dagus ni Jesus iti sinagoga ket nagisuro. **22** Nasdaawda iti panagisurona, ta nagisuro isuna kadakuada a kas maysa nga addaan iti turay a saan ket a kas kadagiti eskriba. **23** Nairana nga adda idiay sinagogada ti maysa a lalaki nga addaan iti narugit nga espiritu ket impukkawna, **24** “Ania iti pakibianganmi kenka, Jesus ti Nazaret? Immayka kadi a mangdadael kadakami? Ammok no siasinoka. Sika ti Nasantoan ti Dios!” **25** Tinubngar ni Jesus ti demonio a kinunana, “Agulimekka ket rummuarka kenkuana!” **26** Ket intumba ti dakes nga espiritu ti lalaki ken agik-ikkis a rimmuar manipud kenkuana. **27** Ket nasdaaw amin dagiti tattao, isu a sinaludsodda iti tumunggal maysa, “Ania daytoy? Maysa a baro a sursuro nga addaan turay! Bilinenna pay uray dagiti narugit nga espiritu, ket agtulnogda kenkuana.” **28** Ket dagus a rimuar ti damag maipanggep kenkuana iti sadinoman, iti entero a rehion ti Galilea. **29** Kalpasan a pimmanawda iti sinagoga, napanda a dagus iti balay da Simon ken Andres, kaduada da Santiago ken Juan. **30** Ita ti katugangan a babai ni Simon ket agsaksakit ket nakaidda gapu iti gurigor. Dagus nga imbagada ken ni Jesus ti maipanggep kenkuana. **31** Immay ngarud isuna, iniggamanna dagiti imana, ket binangonna isuna; pinanawan isuna iti gurigor, ket nangrugi isuna a nagserbi kadakuada. **32** Iti dayta a rabii, kalpasan a limnek ti init, impanda kenkuana dagiti amin a masaksakit wenno linuganan dagiti demonio. **33** Nagguummong ti entero a siudad iti ruangan. **34** Pinaimbagna ti adu nga agsagsagaba iti nadumaduma a kita ti sakit, ken pinaksiatna ti adu a demonio, ngem saanna nga impalubos nga agsao dagiti demonio gapu ta am-ammoda isuna. **35** Bimmangon isuna iti nakasapsapa unay kabayatan a nasipnget pay laeng; pimmanaw ket rimuar a napan iti saan a matagtagitao a lugar, ket idiay a nagkararag. **36** Biniruk isuna da Simon ken dagiti kakadduana. **37** Nasarakanda isuna, ket kinunada kenkuana, “Tunggal maysa ket sapsapulendaka.” **38** Kinunana, “Mapantayo iti sabali a lugar, kadagiti ili iti aglaw-law, tapno mangasabaak met sadiay. Dayta ti makagapu nga immayak ditoy. **39** Napan isuna iti amin a paset ti Galilea, nangasaba isuna kadagiti sinagogada ken pinaksiatna dagiti demonio. **40** Maysa nga agketong ti napan kenkuana; agpakpakaasi kenkuana; nagparintumeng ket kinunana kenkuana, “No pagayatam, mabalinnak a pagbalinen a nadalus.” **41** Natignay ni Jesus ket naasi, inggaw-atna ti imana ken sinagidna isuna, kinunana kenkuana, “Sipapalubosak. Agbalinka a nadalus.” **42** Dagus a pimmanaw ti ketong kenkuana, ket nadalusan isuna. **43** Siiinget a binallaagan isuna ni Jesus ken pinapanawna a dagus, **44** kinuna ni Jesus kenkuana, “Siguraduem nga awan ti ibagam iti siasinoman, ngem mapanka, iparangmo ti bagim iti padi, ken idatonmo dagiti banbanag a maipaay iti pannakadalusmo kas iti imbilin ni Moises, kas pammaneknek kadakuada.” **45** Ngem rimmuar isuna ken inrugina nga imbaga iti amin, ket nagwaras ti damag, isu a saanen a makaapan ni Jesus a siwayawaya iti uray ania nga ili. Nagigian ngarud isuna kadagiti di matagtagitao a disso ket immay kenkuana dagiti tattao manipud iti sadinoman.

2 Idi nagsublin ni Jesus idiay Capernaum kalpasan iti sumagmamano nga aldaw, nangngeg dagiti tattao sadiay nga adda isuna iti balay a pagnanaedanna. **2** Isu nga adu iti nagtitipon sadiay ket awanen a pulos ti pagiananda iti uneg, uray pay iti ruangan. Ket insursuro ni Jesus ti sao kadakuada. **3** Kalpasan ket adda sumagmamano a lallaki a napan kenkuana, a nangiyeg iti lalaki a paralitiko; uppat a lallaki ti mangbagbagkat kenkuana. **4** Idi saanda a makaasideg kenni Jesus gapu iti adu a tattao, inikkatda ti atep iti ngatoen ti pagtaktakderanna. Ket idi nakaaramidda iti abut iti daytoy, imbabada ti pagid-iddaan ti lalaki a paralitiko. **5** Apaman a nakitana ti pammatida, kinuna ni Jesus iti lalaki a paralitiko, “Anakko, napakawanen dagiti basolmo.” **6** Ngem sumagmamano kadagiti eskriba a nakatugaw idiay ti nagkuna kadagiti puspusoda, **7** “Apay a kastoy ti panagsasao daytoy a lalaki? Agtabtabbaaw isuna! Siasino kadi ti mamakawan iti

basbasol nu saan a ti Dios laeng? **8** Ket ammon a dagus ni Jesus iti espirituna dagiti panpanunotenda. Kinunana kadakuada, “Apay a kastoy ti panpanunotenyo? **9** Ania aya ti nalaklaka nga ibaga iti paralitiko a lalaki, 'Dagiti basbasolmo ket napakawanen' wenno ibaga nga 'Bumangonka, alaem ta nagiddaam, ket magnaka?' **10** Ngem tapno maamoanyo a ti Anak ti Tao ket addaan iti turay ditoy daga a mamakawan kadagiti basbasol,” kinunana iti paralitiko, **11** “Ibagak kenka, bumangonka, alaem ti ikamenmo, ket mapanka iti balaymo.” **12** Bimmangon isuna ket dagus nga innalana ti ikamenna, ket rimmuar iti balay iti sangoananda amin. Isu a nasdaawda amin ket indaydayawda ti Dios, ken kinunada, “Saankami pay a nakakita iti aniaman a banag a kas iti daytoy.” **13** Rimuar manen isuna a napan iti igid ti dan-aw, ket immay amin dagiti adu a tattao kenkuana ket insurona ida. **14** Iti ilalabasna, nakitana ni Levi nga anak ni Alfeo, nga agtugtugaw iti disso a pagsingsingiran iti buis ket kinunana kenkuana, “Surotennak.” Timmakder isuna ket simmurot kenni Jesus. **15** Ket bayat a mangmangan ni Jesus iti balay ni Levi, adu nga agsingsingir iti buis ken managbasol a tattao ti mangmangan a kadua da Jesus ken dagiti adalanna, ta adu da a simmurot kenkuana. **16** Idi nakita dagiti eskriba, nga isu dagiti Pariseo, ni Jesus a makipangpangan kadagiti managbasol a tattao ken kadagiti agsingsingir iti buis, kinunada kadagiti adalanna, “Apay a makipangpangan isuna kadagiti agsingsingir iti buis ken kadagiti managbasol a tattao?” **17** Idi nangngeg daytoy ni Jesus kinunana kadakuada, “Saan nga agkasapulan dagiti tattao a napigsa ti bagina iti mangngagas; dagiti laeng tattao nga agsakit ti makasapul. Saanak nga immay a mangayab kadagiti nalinteg a tattao, ngem kadagiti managbasol a tattao.” **18** Dagiti adalan ni Juan ken dagiti Pariseo ket agay-ayunar. Ket adda sumagmamano a tattao nga immay ket kinunada kenni Jesus, “Apay nga agay-ayunar dagiti adalan ni Juan ken dagiti adalan dagiti Pariseo, ngem dagiti adalam ket saan nga agay-ayunar?” **19** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mabalin kadi nga agayunar dagiti timmabuno iti kasar no kaduada pay laeng ti nobio? Agingga a kaduada ti nobio, saan a mabalin nga agayunarda. **20** Ngem umayto dagiti aldaw a maiyadayo ti nobio kadakuada, ket kadagidiayto nga al-aldaw, agayunardanto. **21** Awan ti tao a mangidait iti baro a lupot iti daan a lupot, ta no kasta ti aramiden, mapigis ti naitakup manipud iti daan, ket ad-addanto pay a dumakkel ti napigis. **22** Awan ti tao a mangikabil iti baro nga arak iti daan a lalat a pagkargaan, ta no kasta ti maaramid, bettaken ti arak dagiti lalat ket masayang ti arak ket kasta met ti pagkargaan a lalat. Ngem ketdi, ikarga ti arak iti baro a lalat a pagkargaan.” **23** Iti Aldaw a Panaginana, nagna ni Jesus kadagiti kataltalonan a namulaan iti trigo, ket nangrugi dagiti adalanna a mangala kadagiti dawa ket kinnanda daytoy. **24** Ket kinuna dagiti Pariseo kenkuana, “Kitaem, apay nga ar-aramidenda iti maysa a banag a saan a nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw a Panaginana?” **25** Kinunana kadakuada, “Saanyo kadi a nabasa a pulos ti inaramid ni David idi agkasapulan isuna ken nagbisin, isuna ken dagiti lallaki a kakaduana? **26** No kasano nga isuna ket napan iti balay ti Dios, idi ni Abiatar ti kangatoan a padi, ken kinnanna ti tinapay a naidaton iti Dios- a saan a nainkalintegan a kanen iti siasinoman malaksid kadagiti papadi; ket nangted pay iti sumagmamano kadagitoy kadagiti kakaduana?” **27** Kinuna ni Jesus, “Ti Aldaw a Panaginana ket naaramid a maipaay iti tao, saan a ti tao ti maipaay iti Aldaw a Panaginana. **28** Ngarud ti Anak ti Tao ket Apo, uray iti Aldaw a Panaginana.”

3 Ket simrek manen ni Jesus iti sinagoga ket adda sadiay iti lalaki a kimbet ti imana. **2** Palpaliiwen isuna ti sumagmamano a tattao no paimbagenna ti lalaki iti Aldaw a Panaginana tapno adda panggapuanda a mangakusar kenkuana. **3** Kinuna ni Jesus iti lalaki nga addaan iti kimbet nga ima, “Tumakderka ket agtakderka ditoy nagtetengngaaan iti tunggal maysa.” **4** Kalpasan ket kinunana kadagiti tattao, “Nainkalintegan kadi ti mangaramid iti nasayaat iti Aldaw a Panaginana wenno iti mangdangran; ti mangisalakan iti biag, wenno ti pumatay? Ngem naulimekda. **5** Makaung-unget nga inwarasna ti panagkitana kadakuada, agledleddaang gapu iti kinatangken dagiti puspusoda, ket kinunana iti lalaki, “Iyunnatmo dayta imam.” Inyunnatna daytoy ket pinaimbag ni Jesus ti imana. **6** Rimmuar dagiti Pariseo ket pinagtutungtunganda a dagus a kaduada dagiti Herodiano no kasanoda a papatayen isuna. **7** Kalpasanna, napan ni Jesus ken dagiti adalanna iti baybay, ket simmurot ti adu a tattao a naggapu idiay Galilea, ken idiay Judea, **8** idiay Jerusalem, idiay Idumea ken idiay ballasiw ti Jordan, ken iti aglawlaw ti Tiro ken Sidon, adu unay a tattao, idi nangngeganda iti tunggal banag nga inar-aramidna, napanda kenkuana. **9** Ket dinawatna kadagiti adalanna a mangisaganada iti bangka para kenkuana gapu kadagiti adu a tattao, tapno saanda nga ipiten isuna. **10** Gapu ta adu dagiti pinaimbagna, tunggal maysa nga adda sagsagabaenna ket makilinlinnetlet a mapan kenkuana tapno masagidda isuna. **11** makita dagiti narugit nga espiritu isuna, matuangda iti sangoananna ken agpukkawda, ket kunada, “Sika ti Anak ti Dios.” **12** Siiinget a binilinna ida a saanda nga ipakaammo ti kinasiasinona. **13** Simmang-at isuna iti bantay, ken inayabanna dagidiay kayatna nga ayaban, ket napanda kenkuana. **14** Dinutukanna dagiti Sangapulo ket Dua (nga inawaganna nga apostol), tapno makaduana ida ken maibaonna isuda a mangasaba, **15** ken tapno maaddaanda iti turay a mangpaksiat kadagiti demonio. **16** Dinutukanna dagiti Sangapulo ket dua: Ni Simon, a pinanagananna iti Pedro; **17** ni Santiago nga anak a lalaki ni Zebedeo, ken ni Juan a kabsatna ni Santiago, a nangipanagananna iti Boanerges, dayta ket, annak a lalaki ti gurruod); **18** ni Andres, ni Felipe, ni Bartolome, ni Mateo, ni Tomas, ni Santiago nga anak a lalaki ni Alfeo, ni Tadeo, ni Simon a Patriota, **19** ken ni Judas Iscariote, a mangliputto kenkuana. **20** Kalpasan ket nagawid isuna, ket naummong manen dagiti adu a tattao, isu a saanda payen a makapangan iti tinapay laeng koma. **21** Idi nangngeg ti pamiliana ti maipapan iti daytoy, napanda tapno pasardengenda isuna, ta kinunada, “Awan isuna iti panagpanpanunotna.” **22** Dagiti eskriba a bimmaba manipud idiay Jerusalem ket kinunada, “Linuganan isuna ni Beelzebul,” ket, “Babaen iti mangiturturay kadagiti demonio, pakpaksiatenna dagiti demonio.” **23** Inayaban ni Jesus ida a mapan kenkuana ket imbagana kadakuada babaen kadagiti pangngarig, “Kasano a paksiaten ni Satanas ni Satanas? **24** No ti pagarian ket nabingay a maibusor iti bagina, saan a makatakder dayta a pagarian. **25** No ti balay ket nabingay a maibusor iti bagina, saanto a mabalinan dayta a balay ti tumakder. **26** No bilang ta busoren ni Satanas ti bagina ket mabingay

isuna, saanna a mabalinan ti tumakder, ngem dimteng isuna iti paggibusanna. **27** Ngem awan ti makastrek iti balay iti napigsa a tao ken agtakaw kadagiti arwatenna no saanna nga itali nga umuna ti napigsa a tao, kalpasan ket takawenna amin dagiti arwatenna manipud iti balayna. **28** Pudno daytoy ibagak kadakayo, amin a basbasol dagiti tattao ket mapakawan, uray pay dagiti amin a tabbaaw nga isawangda; ngem siasinoman a mangtabbaaw iti Espiritu Santo ket saanto pulos a mapakawan, **29** ngem dayta a tao ket sibabasol iti basol nga awan iti patenggana." **(aiōn g165, aiōnios g166)** **30** Imbaga ni Jesus daytoy gapu ta imbagada, "Addaan isuna iti narugit nga espiritu." **31** Kalpasan ket dimteng ti inana ken dagiti kakabsatna a lallaki ket nagtakderda iti ruar. Nangibaonda iti mapan mangayab kenkuana. **32** Ket adu a tattao iti nakatugaw iti aglawlawna ket kinunada kenkuana, "Adda ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki idiay ruar, ket birbirukendaka." **33** Simmungbat isuna kadakuada, "Siasino ti inak ken kakabsatko?" **34** Kimmita isuna kadagiti nakatugaw iti aglawlawna, ket kinunana, "Kitaenyo, adtoy ti inak ken dagiti kakabsatko! **35** Ta ti siasinoman a mangaramid iti pagayatan ti Dios, dayta a tao ket kabsatko a lalaki, ken kabsatko a babai, ken inak."

4 Inrugina manen a nangisuro iti igid ti dan-aw. Ket adu a tattao ti naummong iti aglawlawna isu a limmugan isuna iti maysa a bangka ket nagtugaw. Amin dagiti adu a tattao ket adda idiay igid iti baybay. **2** Ket insurona kadakuada iti adu a banbanag babaen kadagiti pangngarig, ket iti panangisurona, kinunana kadakuada: **3** "Dumngegkayo, rimmuar ti agmulmula tapno mapan agimula. **4** Kabayatan iti panagmulana, adda dagiti bukel a natnag iti dalan, ket immay dagiti billit ket kinnanda dagitoy. **5** Natnag dagiti dadduma a bukbukel iti kabatoan, no sadinno ket awan iti adu unay a dagana. Dagus a nagtuboda, gapu ta saan a nauneg ti daga. **6** Ngem idi nakatangkayagen ti init, nadarangda gapu ta saanda a nagramut, ket nalaylayda. **7** Natnag dagiti dadduma a bukel kadagiti nasiit a mulmula. Dimmakkel dagiti nasiit a mulmula ket lineppesda dagitoy, ket saanda a nakapataud iti bukel. **8** Natnag dagiti dadduma a bukbukel iti nadam-eg a daga ket nakapataud iti bukel idi nagrusing ken dimmakkel daytoy. Adda ti nagbunga iti mamintallo-pulo, mamin-innem a pulo ken mamin-sangagasut a daras no ania iti naimula." **9** Ket kinunana, "Siasinoman nga addaan lapayag, dumngeg koma." **10** Idi agmaymaysa ni Jesus, nagdamag dagiti asideg kenkuana ken dagiti Sangapulo ket Dua maipanggep kadagiti pangngarig. **11** Kinunana kadakuada, "Naited kadakayo ti palimed ti pagarian ti Dios. Ngem kadagiti adda iti ruar, tunggal banag ket pangngarig, **12** tapno uray kumitada, wen makitada, ngem saanda a mailasin, ket uray agdengngegda, wen denggenda, ngem saanda a maawatan, ta no maawatanda, amangan no agsublida iti Dios ket pakawanenna ida." **13** Kinunana kadakuada, "Saanyo kadi a maawatan daytoy a pangngarig? Kasanoyonto ngarud a maawatan dagiti dadduma pay a pangngarig? **14** Inmula ti agimulmula ti sao. **15** Dadduma ket dagiti natnag iti igid ti kalsada, a nakaimulaan ti sao. No kasta a mangngeganda daytoy, dagus nga umay ni Satanas ket alaenna ti sao a naimula kadakuada. **16** Dadduma met ket dagiti naimula iti kabatoan, idi nangngeganda ti sao, dagus nga inawatda daytoy a sirarag-o; **17** Ket awananda iti ramut, ngem makaanusda iti apagbiit. Kalpasan ket sumangbay iti nakaro a rigat wenno pannakaidadanes gapu iti sao, ket dagus a maitibkulda. **18** Ken dagiti dadduma ket dagiti naimula iti ayan dagiti nasiit a mulmula. Mangngeganda ti sao, **19** ngem sumrek dagiti pakaseknan ti lubong, ti kinamanangallilaw dagiti kinabaknang, ken ti panangtarigagay kadagiti dadduma a banbanag, ket bekkelenna ti sao, ket agbalin daytoy a saan a makabunga. **(aiōn g165)** **20** Ket adda met dagiti kasla naimula iti nasayaat a daga, isuda dagidiay nakangngeg iti sao ken nangawat iti daytoy ken nagbungada: dadduma ket tallo-pulo, ken dadduma ket innem a pulo ken dadduma ket sangagasut. " **21** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Mangiserrekkayo kadi iti pagsilawan iti uneg iti balay tapno ikabilyo daytoy iti sirok ti basket, wenno iti sirok ti katre? Saan kadi nga iserrekyo daytoy ket ikabilyo iti pagikabilan ti pagsilawan. **22** Ta awan iti nailemmeng, a saanto a maammoan, ken awan iti aniaman a palimed a saan a maibutaktak. **23** No addaman ti addaan lapayag a dumngeg, dumngeg koma." **24** Kinunana kadakuada, "Endenganyo ti dengdenggenyo, ta ti rukod nga ar-aramatenyo, isunto ti rukod a maaramat a mangrukod kadakayo; ket mainayonto pay daytoy kadakayo. **25** Gapu ta ti siasinoman nga addaan, ad-adunto pay iti maited kenkuana, ket siasinoman nga awanan, maalanto pay kenkuana ti aniaman nga adda kenkuana. **26** Ket kinunana, "Ti pagarian ti Dios ket kas iti maysa a lalaki a nagimula iti bukelna iti daga. **27** Matmaturog isuna iti rabii ken bumangbangon iti aldaw; ket agrusing ti bukel ken dumakkel, uray no saanna nga ammo no kasano. **28** Patauden ti daga ti bukel a bukbukodna, umuna ti bulong, ken ti dawa, ket kalpasanna ti nataengan a bukel iti dawa. **29** Ket inton naluomen ti bukel, dagus nga alaenna ti kumpay gapu ta dimtengen ti panaggaapit. **30** Ket kinunana, "Ania iti pangiyaspingantayo iti pagarian ti Dios, wenno ania iti pangngarig nga usarentayo a mangilawlawag iti daytoy? **31** Maiyarig daytoy iti bukel iti mustasa, no kasta a maimula, isu ti kabassitan kadagiti amin a bukbukel a naimula a naikabil iti daga. **32** Ngem inton maimula daytoy, dumakkel ket agbalin a dakdakkel pay ngem kadagiti amin a mulmula iti minuyongan. Mangpataud daytoy kadagiti dakkel a sangsanga, isu nga uray pay dagiti bilbillit iti langit ket mabalin nga agumok kadagiti sirok iti linongna." **33** Babaen kadagiti adu a pangngarig a kas iti daytoy, insaona ti sao kadakuada, segun iti kabaelanda nga awaten, **34** ken saan isuna a nagsao kadakuada nga awan iti pangngarig. Ngem no kasta nga is-isuda laengen, ipalawagna ti tunggal banag kadagiti adalanna. Ngem idi is-isuda laeng impalawagna ti amin a banag kadagiti bukodna nga adalan. **35** Iti dayta nga aldaw, idi rabiin, kinunana kadakuada, "Bumallasiwtayo idiay bangir." **36** Pinanawanda ngarud dagiti adu a tattao a kaduada ni Jesus, agsipud ta addan isunan iti bangka. Adda metdagiti dadduma a bangka a kaduana. **37** Ket adda nadawel a bagyo a nangrugi ket sumaplisaplit dagiti dalluyon iti bangka isu a nganngganin mapunno ti bangka iti danum. **38** Ngem adda ni Jesus idiay kutit ti bangka, nakaturog a nakapungan. Riniingda isuna, a kunada, "Manursuro, awan kadi ti aniamanna kenka a dandanitayon a matay?" **39** Ket iti panagriingna, tinubngarna ti angin ket imbagana iti baybay, "Talna, Tumalna." Ket simmardeng ti angin, ket naglinnaay. **40** Ket kinunana kadakuada, "Apay a mabutengkayo? Awan pay laeng kadi iti pammatiyo?" **41**

Kasta unay iti panagbutengda ket kinunada iti tunggal maysa, “Siasino ngarud daytoy, ta uray pay ti angin ken ti baybay ket agtulnog kenkuana?”

5 Dimmanonda iti ballasiw ti dan-aw, iti rehion dagiti Geraseno. **2** Ket kabayatan a dumdumsaag ni Jesus iti bangka, dagus a sinabat isuna iti maysa a lalaki a linuganan iti narugit nga espiritu. Naggapu daytoy a lalaki iti ayan dagiti tanem. **3** Agnanaed ti lalaki kadagiti pagitantaneman. Awan pulos ti makabael a manglapped kenkuana, uray pay babaen iti kawar. **4** Nakawaran isuna iti namin-adu ken naposasan dagiti saksakana. Pinugsatna dagiti kadena, ken nalettat dagiti posasna. Awan ti uray siasinoman a napigsa a makaparukma kenkuana. **5** Tunggal rabii ken aldaw, agik-ikkis isuna ken sugsugatenna ti bagbagina babaen iti natatadem a batbato kadagiti tantanem ken kadagiti banbantay. **6** Idi nakitana ni Jesus manipud iti adayo, nagtaray isuna a napan kenkuana ket nagparintumeng iti sangoananna. **7** Impukkawna iti nakapigpigsa, “Ania iti pakibiyangak kenka, Jesus, Anak ti Kangatoan a Dios? Agpakaasiak kenka babaen iti Dios mismo, dinak koma pagtuoken.” **8** Ta imbagan ni Jesus kenkuana, “Rummuarka iti lalaki, sika a narugit nga espiritu.” **9** Ket sinaludsod ni Jesus kenkuana, “Ania ti naganmo?” Ket insungbatna, “Armada ti naganko, ta nagadukami.” **10** Namin-adu a nagpakpakaasi isuna a saanna nga ibaon isuda a rummuar iti rehion. **11** Ita, adda dakkel nga arban dagiti baboy a mangmangan iti turod **12** ket nagpakpakaasida kenkuana, a kunada, “Ibaonnakami kadagiti baboy; palubosannakami koma a sumrek kadakuada.” **13** Pinalubosanna ngarud ida: rimmuar dagiti narugit nga espiritu ket simrekda kadagiti baboy, ket nagdardaras dagitoy a simmalog iti turod ket nagturongda iti dan-aw. Adda iti agarup dua ribu a baboy a nalmes iti dan-aw. **14** Ket dagiti lallaki a mangpakpakan kadagiti baboy, nagtatarayda ken impakaammoda idiay siudad ken idiay away ti napasamak. Iti kasta, adu a tattao ti rimmuar a mangkita iti napasamak. **15** Ket dimtengda iti ayan ni Jesus, ken nakitada ti lalaki a tinengngel dagiti demonio – ti addaan iti Armada- nga agtugtugaw, sikakawes, ken nalimbong ti panunotna – ket nagbuteng dagiti tattao. **16** Imbaga dagidiay nakakita iti napasamak iti lalaki a tinengngel dagiti demonio kadagiti immay ti napasamak kenkuana, ken imbagada pay ti maipanggep kadagiti baboy. **17** Ket nagpakaasi dagidiay a tattao kenni Jesus a panawanna ti rehionda. **18** Ket idi agluglugan ni Jesus iti bangka, nagpakpakaasi ti lalaki a tinengngel idi iti demonio a sumurot koma isuna kenni Jesus. **19** Saan nga implabuso daytoy ni Jesus, ngem kinunana kenkuana, “Mapanka iti balaymo ken kadagiti tattaom, ket ibagam kadakuada no ania ti inaramid ti Apo para kenka, ken no kasano iti panangaasina kenka.” **20** Isu a pimmanaw ti lalaki ket inrugina nga inwaragawag idiay Decapolis dagiti nakakaskasdaaw a banbanag nga inaramid ni Jesus para kenkuana, ket nasdaawda amin. **21** Ket idi nakaballasiw manen ni Jesus a nagsubli iti bangir, babaen iti bangka, nakaad-adu a tattao ti naummong iti aglawlawna, bayat iti kaaddana iti igid ti dan-aw. **22** Maysa kadagiti mangidadaulo iti sinagoga, a managan Jairo, ti immay, ket idi nakitana ni Jesus, nagparintumeng isuna iti sakaananna. **23** Inulit-ulitna ti nagpakaasi, kinuna, “Nganngganin matay ti ubingko a babai. Agpakaasiak kenka, umayka ket ipataymo dagiti imam kenkuana tapno umimbag isuna ket agbiag.” **24** Kimmuyog ngarud ni Jesus kenkuana ket adu a tattao iti simmurot kenkuana, ket agdidinnuronda iti aglawlawna. **25** Ita adda babai nga agpadpadara iti sangapulo ket dua a tawen. **26** Adu unay ti sinagabana iti ima ti adu a mangngagas ken nabusbosna aminen a kuartana. Ngem awan iti aniaman a nakatulong kenkuana, kimmarkaro pay ketdi. **27** Nakangkangngegen isuna iti damdamag maipanggep kenni Jesus, isu a napan isuna iti likudan ni Jesus, kabayatan a magmagna isuna iti ayan dagiti adu a tattao. Ket sinagidna ti kagay ni Jesus. **28** Ta kinunana, “No masagidko laeng ti badona, umimbagak.” **29** Idi sinagidna isuna, nagsardeng ti panagpadpadarana, ket nariknana iti bagina nga immimbagen isuna manipud iti panagsagsagabana. **30** Ket dagus met a narikna ni Jesus nga adda rimmuar a pannakabalin manipud kenkuana. Ket simmango isuna kadagiti adu a tattao ket dinamagna, “Siasino ti nangsagid iti kawesko?” **31** Kinuna dagiti adalanna kenkuana, “Makitam dagitoy adu a tattao nga aglilinnetlet iti aglawlawmo, ket ibagam, 'Siasino ti nangsagid kaniak?'” **32** Ngem inwaras ni Jesus ti panagkitana tapno kitaenna no siasino ti nangaramid iti dayta. **33** Ammo iti babai no ania ti napasamak kenkuana, isu a nagbuteng ket agpigpigerger. Immasideg ken nagparintumeng isuna iti sangoanan ni Jesus ken imbagana kenkuana ti pudno a napasamak. **34** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Anak a babai, pinaimbagnaka ti pammatim. Mapanka nga addaan talna ken umimbagkan manipud iti sakitmo.” **35** Kabayatan nga agsasao isuna kenkuana, adda dagiti tattaonga immay manipud iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga, kunada, “Natayen ti anakmo a babai. Apay pay laeng a singaem ti manursuro?” **36** Ngem idi nangngeg ni Jesus ti kinunada, kinuna iti mangidadaulo iti sinagoga, “Saanka nga agbuteng. Mamatika laeng.” **37** Awan ti dadduma a pinalubosanna a kumuyog kenkuana, malaksid kada Pedro, Santiago ken Juan, a kabsat a lalaki ni Santiago. **38** Dimtengda iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga ket nakitana nga kumaribuso dagiti tattao, agsasangit ken agdungdung-awda. **39** Idi simrek isuna iti balay, kinunana kadakuada, “Apay a maladingitankayo ken apay nga agsasangitkayo? Saan a natay ti ubing, no di ket matmaturog laeng.” **40** Kinatawaanda isuna. Ngem pinaruarna amin ida ket inkuyogna ti ama ken ina ti ubing ken dagiti kakaduana a napan iti siled nga ayan ti ubing. **41** Innalana ti ima ti ubing ket kinunana kenkuana, “Talita kum,” ti kayatna a sawen ket, “Ubing a babai, ibagak kenka, bumangonka.” **42** Dagus a bimmangon ti ubing ket nagna (ta sangapulo ket dua ti tawenna). Kasta unay ti siddaaw dagiti tattao. **43** Siiinget nga imbilinna kadakuada nga awan koma ti uray siasinoman a makaammo iti maipanggep iti daytoy. Ket imbagana kadakuada nga ikkanda isuna iti makan.

6 Pimmanaw ni Jesus sadiay ket dimteng isuna iti bukodna nga ili, a Nazaret. Kimmuyog kenkuana dagiti adalanna. **2** Iti Aldaw ti Panaginana, nangisuro isuna iti sinagoga. Adu ti nakangngeg kenkuana ket nasdaawda. Kinunada, “Sadino ti nangalaanna kadagitoy a sursuro?” “Ania daytoy a kinasirib a naited kenkuana?” “Ania dagitoy a milagro nga ar-aramidenna babaen kadagiti imana?” **3** “Saan kadi a daytoy ti karpintero, nga anak a lalaki ni Maria, ken kabsat da Santiago, Jose, Judas ken Simeon? Saan kadi nga adda ditoy kadatayo dagiti kakabsatna a babbai?” Ket narurodda kenni Jesus. **4** Ket kinuna ni Jesus kadakuada, “Saan nga awanan

iti dayaw iti maysa a propeta, malaksid iti bukodna nga ili ken kadagiti kakabagianna, ken iti bukodna a balay." **5** Saanna a nabalinan ti agaramid iti aniaman a nabileg nga aramid idiay, malaksid iti panangipatayna kadagiti imana kadagiti sumagmamano a masaksakit a tattao ket pinaimbagna isuda. **6** Nasdaaw isuna iti saanda a panamati. Ket sinusorna dagiti bario a napan nangisuro. **7** Ket inayabanna dagiti sangapulo ket dua ket inrugina nga imbaon ida a sagdudua; inikkanna ida iti kabaelan a mangpaksiat kadagiti narugit nga espiritu, **8** ket imbilinna kadakuada a saanda a mangitugot iti uray ania iti panagdaliasatda malaksid laeng iti sarukod. Saanda a mangitugot iti tinapay, bay-on, ken kuarta kadagiti barikesda, **9** ngem mangisuotda iti sandalias, ken saanda a mangisuot iti dua a kagay. **10** Kinunana, "Tunggal sumrekkayo iti maysa a balay, agtalinaedkayo iti daytoy agingga a pumanawkayo. **11** Ket no adda ili a saandakayo nga awaten wenno denggen, panawanyo dayta a lugar, wagwagenyo ti tapok nga adda iti sirok dagiti sakayo, kas pammaneknek kadakuada." **12** Rimmuarda ket inwaragawagda kadagiti tattao a masapul nga adaywan ken tallikudanda dagiti basbasolda. **13** Pinaksiatda iti adu a demonio, ken sinapsapoanda iti lana iti adu a masaksakit a tattao, ket pinaimbagda ida. **14** Nangngeg ni Ari Herodes daytoy, gapu ta nagdinamagen ti nagan ni Jesus. Adda dagiti mangibagbaga a, "Napagungar ni Juan a Mammuniag manipud kadagiti natay ket gapu iti daytoy a maar-aramidna dagitoy nakakaskasda-aw a pannakabalin." **15** Kinuna met dagiti dadduma, "Isuna ni Elias." Adda met dagiti mangibagbaga, "Propeta isuna, kas kadagiti propeta idi agkakauna a tiempo." **16** Ngem idi nangngegan ni Herodes daytoy, kinunana, "Ni Juan a pinugotak, ket napagungar!" **17** Ta nangibaon ni Herodes iti nangtiliw kenni Juan ken pinaibaludna iti pagbaludan, gapu kenni Herodias, (nga asawa ti kabsatna a lalaki a ni Felipe), gapu ta inasawana daytoy. **18** Ta imbaga ni Juan kenni Herodes, "Saan a nainkalintegan nga alaem ti asawa ti kabsatmo. **19** Iti kasta, adda gura ni Herodias kenni Juan ket kayatna a patayen isuna, ngem saanna a maaramid daytoy, **20** gapu ta adda panagbuteng ni Herodes kenni Juan; ammona nga isuna ket nalinteg ken nasantoan a tao, ket saanna nga intulok a madangran isuna. Kasta unay iti pannakariribuk ni Herodes no kasta nga agdengngeg isuna kenni, nu pay kasta, siraragsak latta isuna a nagdengngeg kenkuana. **21** Ket dimteng ti gundaway idi aldaw a panagkasangay ni Herodes ken nangisagana isuna iti pannangan para kadagiti opisialesna, kadagiti commandantena, ken kadagiti mangidadaulo iti Galilea. **22** Ti anak a babai ni Herodias mismo ket immuneg ken nagsala para kadakuada, ket naay-ayona ni Herodes ken dagiti sangailina iti pannangan. Kinuna ti ari iti balasitang, "Dumawatka kaniak iti uray ania a banag a kayatmo ket itedko kenka." **23** Nagsapata isuna kenkuana a kinunana, "Aniaman a dawatem kaniak, itedko kenka, agingga iti kaguddua iti pagariak." **24** Rimmuar ti balasitang ket kinunana iti inana, "Ania iti rumbeng a dawatek kenkuana?" Kinunana, "Ti ulo ni Juan a Mammuniag." **25** Nagdardaras isuna a nagsubli iti pagtitipunan nga ayan ti ari ket dinawatna kenkuana, "Kayatko nga itedmo kaniak ita met laeng, ti ulo ni Juan a Mammuniag a naikabil iti bandehado." **26** Naleddaang unay ti ari, ngem gapu iti sapatana, ken gapu kadagiti sangailina, saanna a mabalin a pagkedkedan ti kiddawna. **27** Isu a nangibaon ti ari iti soldado a guwardiana ket binilinna isuna nga iyegna kenkuana ti ulo ni Juan. Napan ti guwardia ket pinugutanna ni Juan iti uneg ti pagbaludan. **28** Inyegna ti ulo ni awan nga adda iti bandehado ket intedna iti babai, ket ti babai intedna daytoy iti inana. **29** Idi nangngegan daytoy dagiti adalanna, immayda ket innalada ti bangkayna ket inkabilda daytoy iti tanem. **30** Naguummong dagiti apostol iti aglawlaw ni Jesus, ket imbagada amin kenkuana dagiti inaramid ken insuroda. **31** Kinunana kadakuada, "Mapantayo a datdatayo iti lugar nga awan matataona ket aginanatayo bassit." Ta adu dagiti umay ken pumanaw, ket awan ti tiempoda nga aginana, ken awan pay tiempoda a mangan. **32** Pimmanawda babaen iti bangka ket napanda a is-isuda iti lugar nga awan matataona. **33** Ngem adu a tattao iti nakakita kadakuada a pumanpanaw ken adu iti nakabigbig kadakuada ket nagtatarayda sadiay manipud iti amin nga ili, ket simmangpetda sadiay sakbay kadakuada. **34** Apaman a dimtengda iti igid, nakita ni Jesus dagiti nakaad-adu a tattao ket naasian isuna kadakuada, agsipud ta kaslada la karnero nga awan iti agipaspastor. Ket inrugina iti nangisuro kadakuada iti adu a banbanag. **35** Idi mumalemen, immay dagiti adalanna kenkuana ket kinunada, "Daytoy ket saan a matagtagitao a lugar ken mumalemen. **36** Pagawidemon isuda tapno mabilananda a mapan iti asideg nga away ken kadagiti bario ket gumatangda iti aniaman a makan a kanenda." **37** Ngem simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, "Ikkanyo isuda iti aniaman a makan." Kinunada kenkuana, "Mapan kami kadi gumatang iti aggatad iti dua a gasut a dinario a tinapay ket itedmi a kanenda?" **38** Kinunana kadakuada, "Mano ti tinapay nga adda kadakayo? Mapanyo ammoen." Idi naammoanda, kinunada, "Lima a tinapay ken dua a lames." **39** Binilinna ngarud amin dagiti tattao nga agtugaw a nabunggu-bunggoy iti nalangto a karuotan. **40** Nagtugawda a nabunggubunggoy; bunggoy iti sagsasangagasut ken saglilimapulo. **41** Iti panangalana iti lima a tinapay ken dua a lames, timmangad sadiay langit, binendisyonanna daytoy ken pinisipisina dagiti tinapay ket intedna kadagiti adalan tapno maidasar iti sangoanan dagiti adu a tattao. Biningayna ti dua a lames kadakuada amin. **42** Nanganda amin aginggana a napnekda. **43** Inurnongda dagiti napirsapirsay a tinapay, ket napunno iti sangapulo ket dua a basket, kasta met dagiti nabati a pidaso iti lames. **44** Ket adda iti lima ribu a lallaki a nangan kadagiti tinapay. **45** Pinasakayna a dagus dagiti adalanna iti bangka ket pinaunana isuda a mapan idiay ballasiw, idiay Betsaida, kabayatan nga ibabaonna dagiti adu a tattao a pumanaw. **46** Idi nakapanawdan, simmang-at isuna idiay bantay nga agkararag. **47** Simmangbay ti rabii, ket adda idi ti bangka iti tengnga ti dan-aw, ket agmaymaysa isuna iti daga. **48** Ket nakitana a marigatanda nga aggaud, gapu ta ti angin ket sumabsabat kadakuada. Iti agarup maika-uppat a panagbantay iti rabii, napan isuna kadakuada, magmagna isuna iti rabaw ti dan-aw, ket kayatna a labsan ida. **49** Ngem idi nakitada isuna a magmagna iti rabaw ti dan-aw, impagarupda nga isuna ket al-alia ket nagiikkisda, **50** gapu ta nakitada isuna, ket kasta unay iti butengda. Ket nagsao isuna a dagus kadakuada a kinunana, "Tumuredkayo! Siak daytoy! Saankayo nga agbuteng." **51** Naglugan isuna iti bangka a kaduana isuda, ket nagsardeng

ti panagpayugpog ti angin; ket kasta unay a sidaawda. **52** Ta saanda a naawatan ti maipanggep kadagiti tinapay, ngem ketdi, nabuntog dagiti panunotda a makaawat. **53** Idi nakaballasiwdan, simmangladda idiay Genesaret ket in-angklada ti bangka. **54** Idi dimsaagda iti bangka, dagus a nabigbig dagiti tattao nga isu ni Jesus. **55** Ket nagtatarayda iti entero a rehion ken inrugida nga iyeg kenkuana dagiti masaksakit a nakaidda kadagiti pagiddaan, iti sadinoman a lugar a mangngegda a papananna. **56** Uray sadinoman a sumrekanna a barbario, wenno siudad, wenno il-ili, ikabilda dagiti masaksakit kadagiti pagtagilakuan a luglugar, ket nagpakpakaasida kenkuana nga uray sagidenda laeng ti murdong ti badona, ket no kasano kaadu ti nangsagid kenkuana, kasta met la kaadu dagiti napaimbag.

7 Naummong iti aglawlaw ni Jesus dagiti Pariseo ken sumagmamano nga eskriba a naggapu idiay Jerusalem. **2** Ket nakitada a dadduma kadagiti adalanna ket mangan iti tinapay a narugit dagiti im-imada; a saan a nabuggoan. **3** (Ta dagiti Pariseo ken amin a Judio, saanda a mangan malaksid no buggoanda a nasayaat dagiti im-imada; salsalimetmetanda ti kaugalian dagiti panglakayen. **4** No aggapu dagiti Pariseo manipud iti pagtagilakoan, saanda a mangan no saanda pay a nakadigos. Ken adu pay dagiti dadduma a pagannurotan a nainget a sursurotenda, pakairamanan ti panangugas kadagiti tasa, paryok, tanso a pagkargaan, ken uray pay dagiti tugaw a pagsanggiran iti panganan.) **5** Nagsaludsod dagiti Pariseo ken dagiti eskriba kenni Jesus, "Apay a saan nga agbibiag a maiyannurot kadagiti kaugalian dagiti panglakayen dagiti adalam, ta manganda iti tinapay uray saanda pay a nagbuggo? **6** Ngem kinunana kadakuada, "Impadto a nasayaat ni Isaias ti maipapan kadakayo a managinsisingpet, insuratna, 'Daydayawendak dagitoy a tattao kadagiti bibigda, ngem adayo kaniak dagiti puspusoda.' **7** Ubbaw a panagdayaw ti idatdatonda kaniak, dagiti pagannurotan ti tattao ti isursuroda a kas doktrinada.' **8** Tallikudanyo dagiti bilbilin ti Dios ket dagiti kaugalian dagiti tattao ti salsalimetmetanyo." **9** Ket kinunana kadakuada, "Naglakayo la ketdin a linaksid ti bilin ti Dios tapno matungpalyo ti kaugalianyo! **10** Ta kinuna ni Moises, 'Dayawem ti Amam ken ti Inam,' ken, 'Ti agsao iti dakes maipanggep iti amana wenno inana, awan duadua a matayto.' **11** Ngem kunayo, 'No kunaen ti maysa a tao iti amana wenno inana, "Aniaman a tulong a maawatyo manipud kaniak ket 'Korban'," (dayta ket panangibaga iti, 'Naiteden iti Dios') - **12** ket saanyonton nga itulok nga agaramid isuna iti aniaman a banag para iti amana wenno iti inana. **13** Pagbalbalinenyo ti bilin ti Dios nga awan serserbina gapu iti kaugalianyo nga impatawidyo, ken adu pay a kakasta met laeng a banbanag nga ar-aramidenyo." **14** Inayabanna manen dagiti adu a tattao ket kinunana kadakuada, "Dumngegkayo kaniak, aminkayo, ket amirisenyo. **15** Awan ti aggapu iti ruar ti tao a mangrugit kenkuana no sumrek daytoy kenkuana. Ti rumrumuar manipud iti tao ti mangrugit kenkuana." **17** Ita, idi pinanawan ni Jesus dagiti tattao ken simrek iti balay, nagdamag kenkuana dagiti adalanna maipanggep iti pangngarig. **18** Kinuna ni Jesus, "Awan latta kadi pay iti pannakaawatyo? Saanyo kadi a makita nga aniaman a sumrek iti tao manipud iti ruar ket saanna rugitan daytoy, **19** gapu ta saan a makastrek iti uneg ti pusona, ngem mapan iti uneg ti tianna ket kalpasanna, rummuar a mapan iti kasilyas?" Iti daytoy a panangibaga, pinagbalin ni Jesus amin a makan a nadalus. **20** Kinunana, "Ti rumrumuar iti tao ti mangrugrugit kenkuana. **21** Ta manipud iti kaunggan ti tao, aggapu iti puso, a tumaud dagiti dakes a panpanunot, kinaderrep, panagtakaw, panangpatay, **22** pannakikamalala, panagagum, kinadangkes, panangallilaw, naderrep a panagpanpanunot, apal, panangpadpadakes, kinapalangguad ken kinaawan nakem. **23** Amin dagitoy a kinadakes ket agtaud manipud iti kaunggan, ken dagitoy ti mangparugit iti maysa a tao." **24** Pimmanaw isuna sadiay ket napan idiay rehion ti Tiro ken Sidon. Immuneg isuna iti maysa a balay ket saanna a kayat a mammoan ti siasinoman nga adda isuna sadiay, ngem saan isuna a mailemmeng. **25** Ngem dagus nga adda babai nga addaan iti ubing nga anak a babai a linuganan iti narugit nga espiritu— a nakangngeg iti maipanggep kenkuana, immay ket nagparintumeng iti sakaananna. **26** Ita, ti babai ket maysa a Griego, nagtaud isuna iti puli a Syrophoenicia. Nagpakpakaasi isuna kenni Jesus a paksiatenna ti demonio a limmugan iti anakna a babai. **27** Kinunana kenkuana, "Mapakan pay koma nga umuna dagiti ubbing. Ta saan nga umno nga alaen ti tinapay iti ubing ket ipuruak kadagiti aso." **28** Ngem simmungbat isuna a kinunana kenkuana, "Wen, Apo, uray dagiti aso iti sirok ti lamisaan ket kanenda ti murkat a maregreg dagiti ubbing." **29** Kinunana kenkuana, "Gapu ta imbagam daytoy, nawayakan a pumanaw. Rimmuaren ti demonio iti anakmo." **30** Nagsubli isuna iti balayna ket nasarakanna ti ubing a nakaidda iti pagiddaan, ken awenen ti demonio. **31** Rimmuar manen isuna manipud iti rehion ti Tiro, nagna idiay Sidon, ket nagturong idiay Baybay ti Galilea sa simmang-at idiay rehion ti Decapolis. **32** Ket adda inyegda kenkuana a tuleng ken marigatan nga agsao, ket nagpakpakaasida kenni Jesus nga ipatayna ti imana kenkuana. **33** Inyadayona bassit daytoy manipud iti ayan dagiti adu a tattao, ket inkabilna ti ramayna kadagiti lapayag ti lalaki, ket kalpasan a nagtupra, sinagidna ti dila ti lalaki. **34** Timmangad isuna sadi langit; nagsennaay ket kinunana kenkuana, "Efata," dayta ket tapno ibaga, "Aglukat." **35** Ket dagdagus a nalukatan ti panagdengngegna, ken nadadael ti mangtengtengngel iti dilana ket makasaon isuna iti nalawag. **36** Imbilinna kadakuada a saanda nga ibaga iti siasinoman. Ngem no kasano kainget ti panangbilinna kadakuada, ad-adda pay ketdi ti panangiwaragawagda iti daytoy. **37** Pudno unay a nagsiddaawda ket kunada, "Naaramidna a nasayaat ti amin a banbanag. Pagbalinenna pay a makangngeg dagiti tuleng ken makasao dagiti umel."

8 Kadagidiay nga al-aldaw, adda manen adu a tattao a naummong, ket awan kanenda. Inayaban ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana kadakuada, **2** "Maasi-ak kadagiti adu a tattao, gapu ta intultuloyda ti nakikadua kaniak iti tallon nga aldaw ket awan ti kanenda. **3** No pagawidek ida kadagiti pagtaenganda a saanda a nangan, mabalin a matalimudawda iti dalan. Maysa pay, dadduma kadakuada ket naggapu iti adayo." **4** Simmungbat dagiti adalanna kenkuana, "Sadino ti pangalaantayo iti umanay a tinapay iti kastoy nga awan ti matagtagitaona a lugar tapno mapnek dagitoy a tattao?" **5** Sinaludsodna kadakuada, "Mano a tinapay ti adda kadakayo? Kinunada, "Pito." **6** Binilinna dagiti adu a tattao nga agtugawda iti daga.

Innalana ti pito a tinapay, nagyaman ket pinisipisina dagitoy. Intedna dagitoy kadagiti adalan tapno idasarda. Ngarud, indasarda dagitoy kadagiti adu a tattao. **7** Addaanda met iti sumagmamano a babassit a lames, ket kalpasan a nagyamananna dagitoy iti Dios, binilinna dagiti adalan nga iwarasda met dagitoy. **8** Nanganda ket napnekda. Ket iti panangurnongda kadagiti taraon a nabati manipud kadagiti napisipisi, napunno ti pito a labba. **9** Adda agarup uppat a ribu a tattao sadiay. Ket pinagawid ida ni Jesus. **10** Dagus a naglugan isuna iti bangka kaduana dagiti adalanna, ket napanda idiay rehion ti Dalmanuta. **11** rimuar dagiti Pariseo ket inrugida ti makisinnupiat kenkuana. Kiniddawda kenkuana nga agipakita isuna iti nainlangitan a pagilasinan, kas panangsuotda kenkuana. **12** Nagsennaay isuna iti nauneg iti espirituna ket kinunana, "Apay nga agbiruk daytoy a kaputotan iti pagilasinan? Pudno, ibagak kadakayo, awan ti pagilasinan a maited iti daytoy a kaputotan." **13** Kalpasanna, pinanawanna ida, limmugan manen iti bangka, ket pimmanaw a napan iti ballasiw ti dan-aw. **14** Ita, nalipatan dagiti adalan ti mangitugot iti tinapay. Maymaysa laengen a pidaso ti tinapay ti adda iti bangka. **15** Binallaaganna ida ket kinunana, "Agsiputkayo ken agannadkayo kadagiti lebadura dagiti Pariseo, ken iti lebadura ni Herodes. **16** Kinunkunada iti maysa ken maysa, "Daytoy ket gapu ta awan ti naitugot tayo a tinapay." **17** Ammo ni Jesus daytoy, ket kinunana kadakuada, "Apay nga agsisinnaludsodkayo maipanggep iti kinaawan ti tinapay? Saanyo kadi pay laeng a makita? Saanyo kadi a maawatan? Nangudel kadin dagiti pusoyo? **18** Addaankayo kadagiti mata, saanyo kadi a makita? Addaankayo kadagiti lapayag, saanyo kadi a mangngeg? Saanyo kadi a malagip? **19** Idi pinisipisik ti lima a tinapay kadagiti lima a ribu, mano a labba ti napunno iti napisipisi a pidaso ti tinapay ti naurnongyo?" Imbagada kenkuana, "Sangapulo ket dua." **20** "Ken idi pinisipisik ti pito a tinapay kadagiti uppat a ribu, mano a napunno a labba ti naurnongyo? Kinunada kenkuana, "Pito." **21** Kinunana, "Saanyo kadi pay a maawatan?" **22** Simmangpetda idiay Betsaida. Impan dagiti tattao sadiay kenkuana ti maysa a bulsek a lalaki ket nagpakaasi kenni Jesus a sagidenna isuna. **23** Iniggaman ni Jesus ti imana, ket indalanna a rumuar iti dayta a bario. Idi tinupraanna dagiti matana ken impatayna dagiti imana kenkuana, sinaludsodna kenkuana, "Adda kadi makitam?" **24** Kimmita isuna iti ngato ket kinunana, "Adda makitak a lallaki ngem kaslada magmagna a kaykayo." **25** Kalpasanna, impatayna manen dagiti imana kadagiti matana, ket immulagat ti lalaki dagiti matana, simmayaat dagiti matana, ket nalawag a nakitana amin a banbanag. **26** Pinagawid ni Jesus isuna iti pagtaenganna ket kinunana, "Saanka a sumsumrek iti ili." **27** ni Jesus kadagiti barbario iti Cesaria Filipos kaduana dagiti adalanna. Iti dalan, sinaludsodna kadagiti adalanna, "Siasinoak kano iti panagkuna dagiti tattao?" **28** Simmungbatda kenkuana ket kinunada, "Sika kano ni Juan a Mammuniag. Kuna met dagiti dadduma a sika ni Elias, ken dadduma met ket maysaka kano kadagiti profeta.' **29** Sinaludsodna kadakuada, "Ngem siasinoak iti panagkunayo?" Simmungbat ni Pedro a kinunana kenkuana, "Sika ti Cristo." **30** Binallaagan ida ni Jesus a saanda nga ibagbaga iti siasinoman ti maipanggep kenkuana. **31** Ket inrugina nga isuro kadakuada a ti Anak ti Tao ket masapul nga agsagaba kadagiti adu a banbanag, ket laksidento dagiti panglakayen ken dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba, mapapatay, ken agbiagto kalpasan ti tallo nga aldaw. **32** Imbagana daytoy a silalawag. Kalpasanna, inyadayo bassit ni Pedro isuna ket rinungianna a babalawen isuna. **33** Ngem timmalikod ni Jesus ket kinitana dagiti adalanna ket kalpasanna, tinubngarna ni Pedro ket kinunana, "Panawannak Satanas! Saanmo nga ipatpateg dagiti banbanag ti Dios, ngem ketdi dagiti banbanag dagiti tattao." **34** Kalpasanna, inummongna dagiti adu a tattao ken dagiti adalanna, ket kinunana kadakuada, "No adda man ti kayatna a sumurot kaniak, masapul nga ilibakna ti bagina, bagkatenna ti krusna, ket sumurot kaniak. **35** Ta siasinoman a kayatna a salbaren ti biagna ket mapukawnanto daytoy, ken siasinoman a makapukaw iti biagna gapu kaniak ken gapu iti ebanghelio ket maisalbarnanto daytoy. **36** Ania ti maganab ti tao, a manggun-odna iti entero a lubong, ket kalpasanna, mapukawna ti biagna? **37** Ania ti maited ti tao a kasukat iti biagna? **38** Siasinoman a mangibain kaniak ken dagiti sasaok iti daytoy a mannakikamalala ken managbasol a henerasion, ibainto met isuna ti Anak ti Tao inton umay isuna iti dayag ti Amana a kaduana dagiti nasantoan nga anghelna."

9 Kinunana kadakuada, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, adda sumagmamano kadakayo nga agtaktakder ditoy ti saanto a makapadas iti ipapatay sakbay a makitada ti pagarian ti Dios nga umay nga addaan iti pannakabalin." **2** Ket kalpasan iti innem nga aldaw, inkuyog ni Jesus da Pedro, Santiago ken Juan idiay nangato a bantay, napanda nga is-isuda laeng. Ket nagbaliw ti langana iti sangoananda. **3** Rimmanniag ti pagan-anayna, kasta unay ti pudawna, napudpudaw ngem iti mabalin a panangpapudaw ti siasinoman a mangpappapudaw ditoy daga. **4** Kalpasanna, nagparang da Elias ken Moises kadakuada, ken makisarsarita dagitoy ken ni Jesus. **5** Kinuna ni Pedro ken ni Jesus, "Rabbi, nagsayaat ti kaaddami ditoy, isunga itulokmo koma a mangaramidkami iti tallo a kallapaw, maysa a para kenka, maysa a para ken ni Moises, ken maysa a para ken ni Elias." **6** (Ta saan nga ammo ni Pedro ti ibagana, ta kasta unay ti panagbutengda.) **7** Adda ulep nga immay nanglinong kadakuada. Ket adda timek a nagtaud iti ulep, "Daytoy ti Anakko a dungdungoek. Dumngegkayo kenkuana." **8** Pagamoan, idi kimmitada iti aglawlaw, awan nakitada a kaduada, ngem ni laeng Jesus. **9** Idi sumalsalogda iti bantay, binilinna ida nga awan ti siasinoman a pangibagaanda iti nakitada, agingga nga agungar ti Anak ti Tao manipud kadagiti natay. **10** Isu nga inlimedda ti maipapan iti dayta, ngem tinaratarda ti kayat a sawen ti "agungar manipud kadagiti natay." **11** Sinaludsodda kenkuana, "Apay nga ibagbaga dagiti eskriba a masapul nga umay nga umuna ni Elias?" **12** Kinunana kadakuada, "Pudno nga umay nga umuna ni Elias tapno tarimaanenna dagiti amin a banbanag. Ket apay a naisurat a masapul nga agsagaba ti Anak ti Tao iti adu a banbanag ken guraento isuna dagiti tattao? **13** Ngem ibagak kadakayo nga immayen ni Elias, ket inaramidda kenkuana ti aniaman a kinaykayatda, a kas iti imbaga ti Nasantoan a Surat maipanggep kenkuana." **14** Idi nagsublida iti ayan dagiti dadduma nga adalan, nakitada ti adu a tattao iti aglawlawda, ken makirinrinnikiar dagiti eskriba kadakuada. **15** Ket idi nakita dagitoy ni Jesus, kasta unay a siddaaw dagiti adu a tattao; ket nagtatarayda a

napan a mangkablaaw kenkuana. **16** Sinaludsodna dagiti adalanna, “Ania ti pakirinrinnikiaranyo kadakuada?” **17** Adda maysa manipud kadagiti adu a tattao ti simmungbat kenkuana, “Manursuro, inyegko kenka daytoy anakko; addaan isuna iti espiritu a nangpa-umel kenkuana, **18** ken isu't mangpasulag ken mangpalusdoy kenkuana, aglabutab ti ngiwatna, pagngaritngitenna ti ngipenna, ken agpasikkil sumikkil isuna. Dinawatko kadagiti adalam a paksiatenda daytoy manipud kenkuana, ngem saanda a kabaelan. **19** Sinungbatanna isuda, “Henerasion a saan a mamati, kasanon kabayag ti masapul a pannakipagtalinaedko kadakayo? Kasano pay a kabayag ti pananganusko kadakayo? Iyegyo isuna kaniak.” **20** Inyegda kenkuana ti ubing. Idi nakita ti espiritu ni Jesus, dagus a pinagsulag ti espiritu ti ubing. Natumba ti ubing iti daga ken naglabutab ti ngiwatna. **21** Sinaludsod ni Jesus ti ama ti ubing, “Kaano pay a kastoy isuna?” Kinuna ti ama, “Sipud pay idi kaubingna. **22** Masansan nga ipurwak isuna ti espirtu iti apuy wenno iti danum ken pinadpadas daytoy a dadaelen isuna. No kabaelam nga aramiden ti uray ania, kaassiannakami ken tulongannakami.” **23** Kinuna ni Jesus kenkuana, “'No kabaelam'? Amin a banbanag ket mabalin a mapasamak iti siasinoman a mamati.” **24** Dagus a nagpukkaw ti ama ti ubing ket kinunana, “Mamatiak! Tulongannak iti saanko a panamati!” **25** Idi nakita ni Jesus nga agtataray dagiti adu a tattao a mapan kadakuada, inungtanna ti dakes nga espiritu ket kinunana, “Sika nga umel ken tuleng nga espiritu, bilinenka, rummuarka manipud kenkuana, ket saankan a sumrek kenkuana iti kaanoman.” **26** Nagikkis ti espiritu sana pinagsulag ti ubing iti kasta unay sa rimmuar. Kasla bangkay ti langa ti ubing, isu nga adu ti nagkuna, “Natayen isuna.” **27** Ngem iniggaman ni Jesus ti ima ti ubing ket pinatakderna, ket timmakder ti ubing. **28** Idi simrek ni Jesus iti balay, sililimed a sinaludsod isuna dagiti adalanna, “Apay a saanmi a mapaksiat?” **29** Kinunana kadakuada, “Daytoy a kita ti dakes nga espiritu ket saan a mapaksiat malaksid no babaen iti kararag.” **30** Rimmuarda sadiay ket nagnada idiay Galilea. Saan a kayat ni Jesus a maamoan ti uray siasino no sadino ti ayanda, **31** ta isursuroanna dagiti adalanna. Kinunana kadakuada, “Maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti ima dagiti lallaki, ket patayendanto isuna. Inton napapatayen, agungarto isuna kalpasan ti tallo nga aldaw.” **32** Ngem saanda a naawatan daytoy a sarita, ken mabutengda nga agsaludsod kenkuana. **33** Ket dimmanonda idiay Capernaum. Ket idi adda isuna iti balay, sinaludsodna dagiti adalanna,” Ania ti pagtutungtonganyo itay iti dalan?” **34** Ngem saanda a nagtagtagari. Ta nagririnnikiaranda iti dalan no siasino ti katatan-okan. **35** Nagtugaw isuna ket inayabanna dagiti Sangapulo ket Dua. Kinunana kadakuada, “No addaman ti kayatna nga umuna, masapul nga agpaudi ken agpaadipen iti amin.” **36** Nangala isuna iti maysa nga ubing ket pinatakderna iti nagtetengngaanda. Binagkatna ti ubing ket kinunana kadakuada, **37** “Siasinoman a mangawat iti kastoy nga ubing iti naganko, awatennak met, ken no adda mangawat kaniak, saan laeng a siak ti awatenna, ngem awatenna pay ti nangibaon kaniak.” **38** Kinuna ni Juan kenkuana, “Mannursuro, adda nakitami a mangpakpaksiat kadagiti demonio iti naganmo ket pinasardengmi isuna, gapu ta saan a sumursurot kadatayo.” **39** Ngem kinuna ni Jesus, “Saanyo a pasardengen isuna. Ta awan ti siasinoman a mabalin a makaaramid iti nabileg nga aramid iti naganko ket kalpasanna, agsao-saonton iti aniaman a dakes maipanggep kaniak. **40** “Siasinoman a saan a maibusor kadatayo ket kaduatayo. **41** Siasinoman a mangted kadakayo iti sangabaso a danum nga inumen gapu ta kukuanakayo ni Cristo, pudno ibagak kadakayo, saannanto a mapukaw ti gunggonana. **42** Siasinoman a pakaigapuan ti pannakaitublak ti maysa kadagitoy nga ubbing a namati kaniak, nasaysayaat para kenkuana a magalutan ti tengngedna iti dakkel a paggilingan a bato ket maitappuak iti baybay. **43** No ti imam ti mangipatibkol kenka, putdem. Nasaysayaat a pukolka a sumrek iti biag ngem ti addaanka iti dua nga ima a mapan idiay impierno, iti apuy a saan a maiddep. **(Geenna g1067)** **45** No ti sakam ti mangipatublak kenka, putdem. Nasaysayaat a pilayka a sumrek iti biag, ngem ti addaan iti dua a saka, a maitappuak idiay impierno. **(Geenna g1067)** **47** No ti matam ti mangipatublak kenka, suatem. Nasaysayaat a sumrekka iti pagarian ti Dios a buldingka ngem ti addaan iti dua a mata a maitappuak idiay impierno, **(Geenna g1067)** **48** iti disso a saan a matay dagiti iggesna, ken saan a maiddep ti apuy. **49** ti tunggal maysa ket maasinan iti apuy. **50** Nasayaat ti asin, ngem no mapukaw ti asin ti kinaapgadna, kasano a mapaapgadyo manen daytoy? Maaddaankayo iti asin, ket maaddaankayo iti panagkakapia.”

10 Pimmanaw ni Jesus iti dayta a lugar ket napan iti rehion ti Judea ken iti disso nga adda iti ballasiw ti Karayan Jordan, ket immay manen kenkuana ti adu a tattao. Sinuroanna manen ida, kas iti kadawyan nga ar-aramidenna. **2** Ket immay dagiti Pariseo kenkuana a mangsuot kenkuana, ket sinaludsodda, “Nainkalintegan kadi para iti asawa a lalaki a mangisina iti asawana a babai?” **3** Insungbatna, “Ania ti imbilin ni Moises kadakayo?” **4** Kinunada, “Pinalubosan ni Moises ti lalaki a mangaramid iti kasuratan maipapan iti panagsina ket kalpasanna, papanawenna ti babai.” **5** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Gapu iti kinatangken dagiti pusoyo nga insuratna para kadakayo daytoy a linteg.” **6** “Ngem sipud pay idi naparsua ti lubong, 'Inaramid ida ti Dios a lalaki ken babai.' **7** 'Gapu iti daytoy, masapul a panawannanto ti lalaki ti ama ken inana ket makidenna iti asawana a babai, **8** ket agbalinto dagiti dua a maymaysa a lasag.' Isu a saandan a dua, ngem maysa a lasag.' **9** Ngarud, no ania ti pinagtipon ti Dios, saan koma a pagsinaen ti tao.” **10** Idi addada iti balay, nagsaludsod manen kenkuana dagiti adalan iti maipanggep iti daytoy. **11** Kinunana kadakuada, “Siasinoman a mangisina iti asawana a babai ken mangasawa iti sabali a babai ket agar-aramid ti pannakikamalala a maibusor iti asawana a babai. **12** Ket no isina ti babai ti asawana a lalaki ken mangasawa iti sabali a lalaki, makikamkamalala isuna.” **13** Ket inyeg kenkuana dagiti tattao dagiti ubbing nga annakda tapno masagidna dagitoy, ngem pinaritan ida dagiti adalan. **14** Ngem idi nakita ni Jesus dayta, saanna a nagustoan ket kinunana kadakuada, “Palubosanyo nga umay kaniak dagiti ubbing, ken saanyo ida a paritan, ta kas kadakuada ti maikari iti pagarian ti Dios. **15** Pudno daytoy ibagak kadakayo, saanto a makastrek iti pagarian ti Dios ti siasinoman a saan nga mangawat iti pagarian ti Dios a kas iti panangawat iti ubing.” **16** Ket binagkatna dagiti ubbing ket binendisionanna ida bayat iti panangipatayna kadagiti imana kadakuada. **17** Ket idi inrugina ti panagdaliasatna, maysa a lalaki ti nagtaray

a napan kenkuana ket nagparintumeng iti sangoananna, ken nagsaludsod, “Naimbag a Mannursuro, ania ti masapul nga aramidek tapno tawidek ti agnanayon a biag?” **(aiōnios g166)** **18** Ket kinuna ni Jesus, “Apay nga awagannak iti naimbag? Awan ti naimbag, no di ket ti Dios laeng. **19** Ammom dagiti bilin: Dika pumatay, dika makikamalala, dika agtakaw, dika agsaksi iti inuulbod, dika mangsaur, raemem ti ama ken inam’.” **20** Kinuna ti lalaki, “Mannursuro, amin dagitoy a banbanag ket tinungtungpalko sipud iti kinaagtutubok.” **21** Iti panangmatmat ni Jesus kenkuana, naayatan kenkuana. Kinunana kenkuana, “Maysa a banag ti kurang kenka. Masapul nga ilakum amin nga adda kenka ken itedmo kadagiti nakurapay, ket maaddaankanto iti kinabaknang idiay langit. Kalpasanna, umayka ket surotennak.” **22** Ngem naupay isuna gapu iti daytoy a sarita, pimmanaw isuna a malmalday unay, ta addaan isuna iti adu a sanikua. **23** Kimmita ni Jesus iti aglawlaw ket kinunana kadagiti adalanna, “Anian a nagrigat para kadagiti nababaknang a sumrek iti pagarian ti Dios!” **24** Nasdaaw dagiti adalan iti saona. Ngem kinuna manen ni Jesus kadakuada, “Ubbing, anian a nagrigat ti sumrek iti pagarian ti Dios! **25** Nalaklaka pay a lumsot ti kamelio iti mata ti dagum, ngem iti nabaknang a tao a sumrek iti pagarian ti Dios.” **26** Nasdaawda iti kasta unay ket kinunada iti tunggal maysa, “Siasino ngarud ti mabalin a maisalakan?” **27** Kinita ida ni Jesus ket kinunana, “No kadagiti tattao, saan a mabalin, ngem mabalin no iti Dios. Ta amin a banag ket mabalin iti Dios.” **28** Inrugi ni Pedro ti nakisao kenkuana, “Adtoykami, pinanawanmi ti amin ket simmursurotkami kenka.” **29** Kinuna ni Jesus, “Pudno daytoy ibagak kadakayo, awan ti siasinoman a mangpanaw iti balay, wenno kakabsat a lallaki, wenno kakabsat a babbai, wenno ina, wenno ama, wenno annak, wenno dagdaga, para kaniak, ken para iti ebanghelio **30** a saanto nga umawat iti mamin-sangagasut a daras ti adda kenkuana ita iti daytoy a lubong: babbalay, ken kakabsat a lallaki, ken kakabsat a babbai, ken inna, ken annak, ken dagdaga, nga addaan pannakaidadanes, ken iti lubong nga umayto ket biag nga agnanayon. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Ngem adu nga immuna ti maudinto, ken ti naudi ket umuna.” **32** Magmagnada iti dalan a sumang-at idiay Jerusalem, ket immun-una ni Jesus kadakuada. Masmasdaaw dagiti adalan, ken mabutbuteng dagiti sumursurot kadakuada. Ket inyadayo manen ni Jesus dagiti sangapulo ket dua ket rinugianna nga ibaga kadakuada ti mapasamakto kenkuana: **33** “Kitaenyo, sumang-attayo idiay Jerusalem, ket maiyawatto ti Anak ti Tao kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti eskriba. Ikeddengdanto a mapapatay isuna ken iyawatda isuna kadagiti Hentil. **34** Laisendanto isuna, tupraandanto isuna, saplitandanto isuna, ken patayenda isuna. Ngem kalpasan ti tallo nga aldaw, agungarto isuna.” **35** Napan kenkuana da Santiago ken Juan nga annak ni Zebedeo, kinunada, “Mannursuro, kayatmi nga aramidem para kadakami ti aniaman a dawatenmi kenka.” **36** Kinunana kadakuada, “Ania ti kayatyo nga aramidek para kadakayo?” **37** Kinunada, “Palubosannakami a makikattugaw kenka idiay gloriam, maysa iti makannawanmo ken ti maysa ket iti makannigidmo.” **38** Ngem simmungbat ni Jesus kadakuada, “Saanyo nga ammo ti dawdawatenyo. Kabaelanyo kadi ti uminom iti kopa a paginumakto wenno maibturanyo kadi ti bautisar a pakabautisarakto?” **39** Kinunada kenkuana, “Kabaelanmi.” Kinuna ni Jesus kadakuada, “Ti kopa a paginumakto, paginumanyonto. Ken ti bautismo a nakabautisarak, maibturanyonto. **40** Ngem no siasino ti agtugaw iti makannawanko wenno iti makannigidko ket saan a siak ti mangted, ngem daydiay ket para kadagidiay nakaisaganaanna.” **41** Idi nangngeg dagiti sangapulo a dadduma nga adalan ti maipanggep iti daytoy, nangrugi a kinapungtotda iti kasta unay da Santiago ken Juan. **42** Inayaban ida ni Jesus iti ayanna ket kinunana, “Ammoyo a dagiti naibilang a mangiturturay kadagiti Hentil ket tengtenglenda dagitoy, ken dagiti napapateg a tattao kadakuada ket iturayanda met isuda. **43** Ngem saan koma a kastoy a wagas kadakayo. Siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a mararaem kadakayo ket masapul nga agbalin nga adipenyo, **44** ken siasinoman nga agtarigagay nga agbalin a kauunaan kadakayo ket masapul nga agbalin nga adipen ti amin. **45** Ta saan nga immay ti Anak ti Tao tapno pagserbian, ngem tapno agserbi, ken itedna ti biagna kas subbot iti adu.” **46** Dimteng da idiay Jerico. Iti ipapanawna idiay Jerico a kaduana dagiti adalanna ken dagiti nakaad-adu a tattao, adda bulsek nga agpalpalama nga anak ni Timeo nga agnagan iti Bartimeo nga agtugtugaw iti igid ti dalan. **47** Apaman a nangngegna nga adda ni Jesus a taga-Nazaret, inrugina nga impukkaw, “Jesus, Anak ni David, kaasiannak koma!” **48** Inanawa dagiti adu a tattao ti bulsek, imbagada kenkuana nga agulimek isuna. Ngem inyad-addana ti nagpukkaw, “Anak ni David, kaasiannak koma!” **49** Nagsardeng ni Jesus ket imbilinna a maayaban isuna. Inayabanda ti bulsek a lalaki, a kunada, “Tumuredka! Tumakderka! Ay-ayabannaka.” **50** Inwagsitna ti kagayna, limmagto, ket napan ken ni Jesus. **51** Ket simmungbat ni Jesus kenkuana a kinunana, “Ania ti kayatmo nga aramidek para kenka?” Kinuna ti bulsek a lalaki, “Rabbi, kayatko nga awaten ti panagkitak.” **52** Ket kinuna ni Jesus, “Mapanka, pinaimbagnaka ti pammatim.” Dagus a naawatna ti panagkitana, ket simmurot kenni Jesus iti dalan.

11 Ita, iti ipapanda idiay Jerusalem, asidegdan iti Betfage ken Betania, iti Bantay ti Olibo, imbaon ni Jesus ti dua kadagiti adalanna **2** ket kinunana kadakuada, “Mapankayo iti barrio nga adda iti masangoanantayo. Apaman a makastrekkayo, masarakanyonto ti maysa nga urbon nga asno a saan pay a pulos a nasaksakayan. Warwaranyo ket iyegyo daytoy kaniak. **3** No adda mangibaga kadakayo, 'Apay nga ar-aramidenyo daytoy?' ibagayo, 'Kasapulan unay ti Apo daytoy ket ibaonnanto met laeng a dagus daytoy ditoy.'” **4** Pimmanawda ket nasarakanda ti maysa nga urbon nga asno a nakagalut iti ruangan, iti ruar nga asideg iti kalsada, ket winarwaranda daytoy. **5** Ket adda sumagmamano a tattao a nakatakder sadiay a nagkuna kadakuada, “Ania ti ar-aramidenyo ta warwarwaranyo dayta nga urbon nga asno?” **6** Nakisaoda kadakuada a kas imbaga ni Jesus kadakuada, ket pinalubosan ida dagiti tattao a mapan iti papananda. **7** Inyeg dagiti dua nga adalan kenni Jesus ti urbon nga asno ket inkabilda dagiti pagan-anayda iti bukot ti asno iti kasta masakayan ni Jesus daytoy. **8** Adu a tattao ti nangiyaplag kadagiti pagan-anayda iti kalsada, ken nangiyaplag dagiti dadduma kadagiti sanga a pinutedda manipud iti tay-ak. **9** Dagiti immun-una kenkuana ken dagiti simmaruno ket nagpukkaw iti, “Hosanna! Nabendisionan ti umay iti nagan ti Apo. **10** Nabendisionan ti um-umay a

pagarian iti amatayo a ni David! Hosanna iti kangatoan!" **11** Simrek ngarud ni Jesus iti Jerusalem ken napan iti ayan ti templo ket inwarasna ti panagkitana iti aglawlaw. Ita, mumalem idin, rimmuar isuna a napan idiay Betania a kaduana dagiti Sangapulo ket Dua. **12** Iti simmaruno nga aldaw, idi pasublidan manipud idiay Betania, mabisin isuna. **13** Ket iti pannakakitana iti nakarabraboy ti bulongna a kayo ti igos nga adda iti adayo, napanna kinita no adda masarakanna a bunga daytoy. Ket idi nakadanon iti ayan ti kayo nga igos, awan nasarakanna no di laeng bulbulong, ta saan idi a panawen nga agbunga dagiti igos. **14** Nagsao isuna iti daytoy, "Awanton a pulos ti mangan iti bungam." Ket nangngeg dagiti adalanna daytoy. **(aiōn g165)** **15** Dimtengda idiay Jerusalem, ket simrek isuna iti ayan ti templo ket rinugianna a pinaruar dagiti aglaklako ken dagiti aggatgatang idiay templo. Binalittuagna dagiti lamisaan dagiti mangsuksukat iti kuarta ken dagiti pagtugtugawan dagiti aglaklako kadagiti kalapati. **16** Saanna nga impalubos a mangbitbit iti aniaman a mailako ti siasinoman a mapan iti templo. **17** Insurona ida ket kinunana, "Saan kadi a naisurat, 'Maawaganto ti balayko iti balay a pagkararagan nga agpaay kadagiti amin a pagilian?' Ngem inaramidyo a rukib dagiti mannanakaw." **18** Nangngeg dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba ti imbagana, ket nangsapulda iti wagas tapno mapapatayda isuna. Ta nagbutengda kenkuana gapu ta amin a tattao nasdaaw iti pannursurona. **19** Ket tunggal dumteng ti rabii pumanawda iti siudad. **20** panpannagnada iti agsapa, nakitada ti kayo nga igos a nagango amin agingga kadagiti ramutna. **21** Nalagip ni Pedro ket kinunana, "Rabbi, kitaem! Nagango ti kayo ti igos nga inlunodmo!". **22** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Mamatikayo iti Dios. **23** Pudno daytoy ibagak kadakayo a siasinoman a mangibaga iti daytoy a bantay, 'Maipangatoka koma ket maitapuakka idiay baybay,' ket no saan nga agduadua ti pusona ngem mamati a ti imbagana ket mapasamak, kastanto ti aramiden ti Dios. **24** Ngarud ibagak kadakayo: Amin a banag nga ikararagyo ken dawatenyo, patienyo a naawatyon, ket matagikuayonto daytoy. **25** Inton agtakderkayo ken agkararag, masapul a pakawanenyo ti aniaman a nakabasolan ti siasinoman, tapno ti Amayo nga adda sadi-langit pakawanennanto met dagiti panagsalungasingyo. **27** Nagsublida manen idiay Jerusalem. Iti panpannagna ni Jesus idiay templo, immasideg kenkuana dagiti panguloen a papadi, dagiti eskriba ken dagiti panglakayen. **28** Kinunada kenkuana, "Babaen iti ania a turay nga ar-aramidem dagitoy a banbanag? Ken siasino ti nangted kenka iti turay a mangaramid kadagitoy?" **29** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agdamagak kadakayo iti maysa a saludsod. Ibagayo kaniak ken ibagak met kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag. **30** Ti panangbautisar ni Juan, aggapu kadi idiay langit wenno kadagiti tattao? Sungbatandak." **31** Nagtutungtongda ken nagsisinupiatda ket kinunada, "No ibagatayo, 'Naggapu idiay langit' - kunaennanto, 'Apay ngarud a saanyo a pinati isuna?' **32** Ngem no ibagatayo, Naggapu iti tattao'" - nagbutengda kadagiti tattao, ta namatida amin a ni Juan ket maysa a profeta. **33** Ket simmungbatda kenni Jesus ket kinunada, "Saanmi nga ammo." Ket kinuna ni Jesus kadakuada, "Saanko met ngarud nga ibaga kadakayo no ania a turay nga ar-aramidek dagitoy a banbanag."

12 Ket inrugi ni Jesus a suroan ida babaen kadagiti pangngarig. Kinunana, "Maysa a lalaki ti nagmula iti ubas, inaladanna ti aglawlaw daytoy, ken nangkali iti abut a pangpespesan. Nangipatakder isuna iti torre a pagwanawanan ket impaabangna ti kaubasan kadagiti mangay-aywan iti ubas. Ket pimmanaw isuna a nagdaliasat. **2** Iti umno a tiempo, nangibaon isuna iti adipen kadagiti mangay-aywan iti ubas tapno awatenna manipud kadakuada ti sumagmamano a bunga ti kaubasan. **3** Ngem tinengngelda isuna, kinabilda, ket pinapanawda isuna nga awanan. **4** Nangibaon manen isuna kadakuada iti sabali nga adipen, ket dinangranda ti ulona ken pinabpabainanda isuna. **5** Ngem nangibaon pay isuna iti sabali, ket pinatayda daytoy. Trinatoda dagiti dadduma iti isu met laeng a wagas, kinabkabilda ti dadduma ken pinatayda dagiti dadduma. **6** Adda pay ti maysa a tao nga ibaonna, ti dungdungoenna nga anak a lalaki. Isuna ti maudi nga imbaonna kadakuada. Kinunana, "Raemendanto ti anakko." **7** Ngem dagiti mangab-abang iti kaubasan kinunada iti maysa ken maysa, "Daytoy ti agtawid. Umaykayo, patayentayo, ket kukuatanyonto ti tawidna." **8** Tiniliwda isuna, pinatayda, ket imbellengda iti ruar ti kaubasan. **9** No kasta ngarud, anianto ti aramiden ti makinkukua iti kaubasan? Umayto isuna ket dadaelenna dagiti mangay-aywan iti ubas ket itednanto ti kaubasan kadagiti dadduma. **10** Saanyo kadi a nabasa daytoy a nasantoan a surat? 'Ti bato a saan a pinagan-ano dagiti agipatpatakder, ket naaramid a pasuli a bato. **11** Daytoy ket naggapu iti Apo, ken nakaskasdaaw daytoy iti imatangtayo." **12** Pinanggepda a tiliwen ni Jesus, ngem nagbutengda kadagiti adu a tattao, ta ammoda a naibagana daytoy a pangngarig a maibusor kadakuada. Isu nga imbatida isuna ket pimmanawda. **13** Kalpasanna, nangibaonda kenkuana iti sumagmamano kadagiti Pariseo ken sumagmamano kadagiti Herodiano, tapno palab-oganda isuna babaen kadagiti saona. **14** Idi immayda, kinunada kekuana, "Manursuro, ammomi a saanmo nga ikankano ti kapanunotan ti maysa a tao, ken saanka a mangipakpakita iti panangidumduma iti nagbaetan dagiti tattao. Pudno nga isursurom ti wagas ti Dios. Nainkalintegan kadi ti agbayad iti buis kenni Cesar wenno saan? Agbayadkami kadi wenno saan?" **15** Ngem ammo ni Jesus ti panaginsisingpetda ket kinunana kadakuada, "Apay ta padpadasendak? Iyalaandak iti denario tapno kitaek daytoy." **16** Nangiyegda iti maysa a denario kenni Jesus. Kinunana kadakuada, "Siasino iti akinlanga ken akinnagan iti daytoy?" Kinunada, "Ni Cesar." **17** Kinuna ni Jesus, "Itedyo kenni Cesar dagiti banbanag a kukua ni Cesar, ken iti Dios, dagiti banbanag a kukua ti Dios." Nagsiddaawda kenkuana. **18** Kalpasanna, immay kenkuana dagiti Saduceo a mangibagbaga nga awan ti panagungar. Nagsaludsodda kenkuana, a kunada, **19** "Manursuro, insurat ni Moises para kadatayo, 'No ti kabsat ti lalaki ket natay ken mapanawanna ti asawana, ngem awan anakda, masapul nga asawaen ti asawa ti kabsatna ket maaddaanda iti anak para iti kabsatna.' **20** Adda iti pito nga agkakabsat a lallaki; nangasawa ti inauna ket kalpasanna, natay nga awan nga putotna. **21** Ket inasawa ti maikadua ti babai ket natay nga awan imputotna. Ket kasta met iti maikatlo. **22** Ket natay dagitoy a pito nga awan imputotda. Iti kaudian, natay met ti babai. **23** Iti panagungar, inton agungarda manen, siasinonto ti makin-asawa kenkuana? Ta amin dagiti pito

nga agkakabsat nagbalin isuna nga asawada." **24** Kinuna ni Jesus, "Saan kadi a daytoy ti makagapu a nagbiddutkayo, gapu ta saanyo nga ammo ti Nasantoan a Sursurat wenno ti pannakabalin ti Dios? **25** Ta inton agungarda manipud iti patay, saanda a mangasawa wenno saanda a maasawa, ngem kaslada kadagiti anghel idiay langit. **26** Ngem no maipapan kadagiti natay a nagungaren, saanyo kadi a nabasa ti Libro ni Moises, ti istoria maipapan iti bassit a kayo, no kasano a nagsao ti Dios kenkuana ket kinunana, 'Siak ti Dios ni Abraham, ti Dios ni Isaac, ken ti Dios ni Jacob?'" **27** Saan isuna a Dios dagiti natay, ngem Dios dagiti sibibiag. Nagbiddutkayo la unay." **28** Immay ti maysa nga eskriba ket nangngegna ti panagsusuppiatda; nakitana a simmungbat ni Jesus kadakuada a nasayaat. Dinamagna kenkuana, "Ania a bilin ti kapapatgan iti amin?" **29** Simmungbat ni Jesus, "Ti kapapatgan ket, 'Denggem Israel, ti Apo a Diostayo, ti Apo ket maymaysa. **30** Masapul nga ayatem ti Apo a Diosmo iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a panunotmo, ken iti amin a pigsam.' **31** Ti maikadua a bilin ket daytoy, 'Masapul nga ayatem ti kaarrubam a kas iti bagim.' Awan ti sabali a bilin a nangnangruna ngem kadagitoy." **32** Kinuna ti eskriba, "Nasayaat, Manursuro! Pudno nga imbagam a ti Dios ket maymaysa, ket awanen ti sabali pay ngem isuna. **33** Ti panang-ayat kenkuana iti amin a puso ken iti amin a pannakaawat ken iti amin a pigsa, ken ti panang-ayat iti kaarruba kas iti bukod a bagi, ket ad-adda a napateg pay ngem kadagiti amin a sagut a mapuoran ken kadagiti datdaton." **34** Idi nakita ni Jesus a nangted isuna iti nasirib a sungbat, kinunana kenkuana, "Saanka nga adayo manipud iti pagarian ti Dios." Kalpasan dayta, awanen ti nakaitured nga agdamag kenni Jesus iti aniaman a salsaludsod. **35** Ket simmungbat ni Jesus bayat a mangisursuro isuna idiay templo, kinunana, "Kasano daytoy nga ibagbaga dagiti eskriba a ti Cristo ket anak ni David? **36** Ni David a mismo ti nagkuna, babaen iti Espiritu Santo, 'Kinuna ti Apo iti Apok, agtugawka iti makannawan nga imak, agingga a pagbalinek a pagbatayan dagiti sakam dagiti kabusormo.' **37** Ni David a mismo aw-awaganna iti 'Apo' ti Cristo, kasano ngarud a nagbalin nga anak ni David ti Cristo?" Siraragsak a dimngeg kenkuana dagiti adu a tattao. **38** Iti panangisursurona, kinuna ni Jesus, "Agannadkayo kadagiti eskriba, nga agtarigagay a magna a nakakawes iti atiddug, **39** ken makabkablaawan kadagiti lugar a pagtagilakuan, ken adda kadagiti kangrunaan a tugaw kadagiti sinagoga, ken kangrunaan a lugar kadagiti padaya. **40** Alun-unenda met dagiti balay dagiti balo a babbai, ken agkararagda iti atiddug tapno makita dagiti tattao. Awatento dagitoy a tattao ti dakdakkel a pannusa." **41** Ket nagtugaw ni Jesus iti batog ti lakasa a pagipispisukan iti sagut idiay ayan ti templo; palpaliiwenna dagiti tattao kabayatan nga agitintinnagda iti kuartada iti uneg ti lakasa. Adu ti nabaknang a tattao ti nangikabil iti dakkel a gatad ti kuarta. **42** Ket immay ti napanglaw a balo a babai ket nangikabil iti dua a siping, aggatad iti agarup maysa a sentimo. **43** Ket inummong ni Jesus dagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Pudno daytoy ibagak kadakayo, daytoy a napanglaw a balo a babai nangikabil iti ad-adu ngem kadakuada amin a nangited idiay lakasa a pagipispisukan. **44** Amin dagitoy ket nangited manipud iti kinawadwadda. Ngem daytoy balo a babai, manipud iti kinapanglawna, inkabilna amin a kuarta nga adda kenkuana a pagbiaganna."

13 Kas magmagna ni Jesus nga umadayo manipud iti templo, kinuna ti maysa kadagiti adalanna kenkuana, "Manursuro, kitaem dagiti nakakaskasdaaw a bato ken dagiti pasdek!" **2** Kinunana kenkuana, "Makitam kadi dagitoy a dadakkel a pasdek? Awanto ti mabati nga uray maysa a bato a nakaparabaw iti maysa pay a bato a saan a marebba." **3** Kabayatan nga agtugtugaw isuna sadiay Bantay iti Olibo, nga adda iti bangir ti templo, sililimed a nagsaludsod kenkuana da Pedro, Santiago, Juan ken Andres, **4** "Ibagam kadakami, kaano a mapasamak dagitoy a banbanag? Anianto ti pagilasinan no dandanin a mapasamak amin dagitoy a banbanag?" **5** Inrugi ni Jesus nga imbaga kadakuada, "Agannadkayo tapno awan ti mangiyaw-awan kadakayo. **6** Adunto ti umay iti naganko ket ibagada a, 'Siak isuna,' ket adunto ti maiyaw-awanda. **7** Inton mangngegyo iti maipapan kadagiti gubat ken dagiti sayanggusing iti gubgubat, saankayo a madanagan; masapul a mapasamak dagitoy a banbanag, ngem ti panungpalan ket saan pay. **8** Ta aggiginnubatto dagiti pagilian ken aggiginnubatto met dagiti pagarian. Agginginedto kadagiti adu a lugar, ken addanto dagiti panagbisin. Dagitoy dagiti pangrugian dagiti ut-ot iti panagpasngay. **9** Agalibtakkayo. Ipaimadakayonto kadagiti konseho, ket kabilendakayonto kadagiti sinagoga. Sumangakayonto kadagiti gobernador ken ar-ari gapu kaniak, kas pammaneknek kadakuada. **10** Ngem masapul a maikasaba nga umuna ti ebanghelio kadagiti amin a pagilian. **11** Inton tiliwendakayo ken ipaimadakayo, saankayo a madanagan maipanggep iti masapul nga ibagayo. Ta iti dayta nga oras, ti masapul nga ibagayo ket maitedto kadakayo; saanto a dakayo ti agsao, ngem ti Espiritu Santo. **12** ipaimanto ti kabsat a lalaki ti kabsatna iti patay, ken ti ama ket ti anakna. Busurento dagiti annak dagiti nagannakda ket dagitoy nga annak ti makagapu a mapapatay dagiti nagannak. **13** Guraendakayonto iti tunggal maysa gapu iti naganko. Ngem siasinoman ti makaibtur agingga iti panungpalan, maisalakanto dayta a tao. **14** makitayo ti kinarurod ti pannakadadael nga agtaktakder iti saanna koma a pagtakdaren (maawatan koma ti agbasbasa), kumamang koma dagiti adda idiay Judea kadagiti banbantay, **15** ti adda iti tuktok ti balay ket saanen koma a bumaba, wenno mangiruar iti aniaman a banag idiay, **16** ken ti adda iti taltalon ket saanen koma nga agsubli a mangala iti kagayna. **17** Ngem asi pay dagidiay addaan ti anak ken dagidiay nga agpaspasuso kadagiti maladaga kadagidiay nga al-aldaw! **18** Ikararagyo a saan koma a mapasamak daytoy iti panawen ti lammiis. **19** Ta addanto ti kasta unay a panagrigat, nga awan pay ti kasta a napasamak manipud idi punganay, idi pinarsua ti Dios ti lubong, agingga ita, awan, wenno iti uray kaanoman. **20** Malaksid a paababaen ti Apo dagiti al-aldaw, awan ti lasag a maisalakan, ngem para kadagiti napili, kadagiti pinilina, inyababana ti bilang dagiti al-aldaw. **21** Ket no ibaga ti siasinoman kadakayo, 'Kitaenyo, adda ditoy ti Cristo!' wenno, 'Kitaenyo, daydiay isuna!' saankayo a mamati iti daytoy. **22** Ta agparangto dagiti palso a Cristo ken palso a propeta ket mangipakitadanto kadagiti pagilasinan ken kadagiti nakakaskasdaaw, tapno mangallilaw, no mabalin, uray kadagiti napili. **23** Agalibtakkayo! Naibagakon amin dagitoy a banbanag kadakayo sakbay iti oras." **24** Ngem

kalpasan iti kasta unay a panagrigat kadagidiay nga al-aldaw, sumipngetto ti init, saanto nga aglawag ti bulan, **25** matnagto dagiti bituen manipud iti tangatang, ket magunggunto dagiti pannakabalin nga adda iti lang-langit. **26** Ket makitadanto ti Anak ti Tao nga um-umay manipud kadagiti ul-ulep nga addaan ti naindaklan a pannakabalin ken dayag. **27** Ket ibaonnanto dagiti angelesna ket ummongennanto dagiti napilina manipud kadagiti uppat a kita ti angin, manipud iti pagpatinggaan iti daga agingga iti pagpatinggaan iti tangatang. **28** Adalenyo ti sursuro manipud iti kayo nga igos. Apaman a lumukneng ti sanga ken agrusing ti bulongna, ammoyon a ti panawen iti pudot ket asidegen. **29** Kasta met a no makitayo a mapaspasamaken dagitoy a banbanag, ammoyo nga asidegen isuna, asidegen kadagiti ruangan. **30** Pudno daytoy ibagak kadakayo, saan a mapukaw daytoy kaputotan aginggana nga amin dagitoy a banbanag ket mapasamak. **31** Mapukawto ti langit ken daga, ngem saanto pulos a mapukaw dagiti sasaok. **32** Ngem maipapan iti dayta nga aldaw wenno iti dayta nga oras, awan ti makaammo, uray pay dagiti angheles iti langit, wenno ti Anak, ngem ti laeng Ama. **33** Agalibtakkayo! Agsiputkayo, gapu ta saanyo nga ammo no ania nga oras daytoy. **34** Daytoy ket kasla iti maysa a tao a mapan agdaliasat: panawanna ti balayna ket pagbalinenna a mangimaton iti balay dagiti adipenna, tunggal maysa iti trabahona. Ken baonenna ti agbanbantay nga agtalinaed a sirириing. **35** Ngarud agsiputkayo! Ta saanyo nga ammo no kaano nga agawid ti amo iti balay, mabalin nga iti rabii, tengnga iti rabii, inton agtaraok ti kawitan, wenno iti agsapa. **36** No kellaat nga umay isuna, saanyo nga ipalubos a masarakannakayo a matmaturog. **37** Aniaman ti ibagbagak kadakayo ket ibagak iti tunggal maysa: Agsiputkayo!"

14 Dua nga aldaw pay manipud ita sakbay ti Fiesta iti Ilalabas ken ti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana. Panpanunoten dagiti panguloen a padi ken dagiti eskriba no kasanoda a tiliwen a sililimed ni Jesus ken kalpasanna papatayenda isuna. **2** Ta ibagbagada, "Saan a kabayatan iti padaya, tapno saan a rumsua ti gulo kadagiti tattao." **3** Kabayatan nga adda ni Jesus sadiay Betania iti balay ni Simon nga agketong, kabayatan nga agsangsanggir isuna iti lamisaan, maysa a babai ti napan kenkuana nga addaan ti alabastro a pagikkan ti nangina unay a likido, a puro a nardo. Inikkatna ti kalub ken imbukbukna iti ulo ni Jesus ti bangbanglo. **4** Ngem adda dagiti sumagmamano a nakaunget. Nagtutungtungda ket kinunada, "Ania ti makagapu iti daytoy a pannakasayang? **5** Mabalin koma a nailako daytoy a bangbanglo iti nasursurok pay ngem tallo a gasut a denario, ken maited kadagiti napanglaw." Ket binabalawda isuna. **6** Ngem kinuna ni Jesus, "Bay-anyo isuna. Apay a rirriribukenyo isuna? Nakaaramid isuna ti napintas a banag para kaniak. **7** Kanayon nga adda kadakayo dagiti napanglaw, ket no agtarigagaykayo makaaramidkayo iti nasayaat kadakuada, ngem saan a kanayon nga addaak kadakayo. **8** Inaramidna no ania ti kabaelanna: pinulotanna ti bagik para iti pannakaitabon. **9** Pudno daytoy, ibagak kadakayo, sadinoman a pakaikasabaan ti ebangelio iti entero a lubong, ti inaramid daytoy a babai ket maibaga a pakalaglagipanto kenkuana." **10** Kalpasanna napan kadagiti panguloen a papadi ni Judas Iscariote, a maysa kadagiti Sangapulo ket Dua tapno maipaimana ni Jesus kadakuada. **11** Idi nangngeg dagiti panguloen a papadi daytoy, naragsakanda ken inkarida nga ikkanda isuna ti kuarta. Rinuggianna iti mangsapul iti gundaway tapno maipaimana ni Jesus kadakuada. **12** Iti umuna nga aldaw iti Fiesta ti Tinapay nga awan Lebadurana, iti tiempo a pangidatonda ti urbon a karnero para iti Fiesta iti Ilalabas, kinuna dagiti adalanna kenkuana, "Sadino ti kayatmo a mapanmi pangisaganaan tapno makapanganka iti taraon para iti Fiesta iti Ilalabas?" **13** Nangibaon isuna ti dua kadagiti adalanna ket kinunana kadakuada, "Mapankayo iti siudad, ket sabatennakayonto ti maysa a lalaki nga agaw-awit ti sangakaramba a danum. Surotenyo isuna. **14** Iti sumrekanna a balay, sumurotkayo kenkuana iti uneg ket ibagayo iti akinkukua ti dayta a balay, 'Kinuna ti Manursuro, "Sadino ti pangsangaili a siledko a panganakto para iti Fiesta iti Ilalabas a kaduak dagiti adalak?"' **15** Ipakitananto kadakayo ti dakkel nga akinngato a siled a napnuan alikamen a nakasaganan. Mangisaganakayo ti para kadatayo idiay. **16** Pimmanaw dagiti adalan ket napanda iti siudad; nasarakanda ti amin a banag a kas imbagana kadakuada, ket insaganada ti taraon para ti Fiesta iti Ilalabas. **17** Idi rabiin, napan isuna ket kaduana dagiti Sangapulo ket dua. **18** Kabayatan nga agsangsanggirda iti lamisaan a mangmangan, kinuna ni Jesus, "Pudno daytoy, ibagak kadakayo, maysa kadakayo a kaduak a mangmangan ita iti mangliputto kaniak." **19** Nalidayanda amin iti kasta unay ket saggaysa a kinunada kenkuana, "Awan duadua a saan a siak!" **20** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Maysa kadagiti Sangapulo ket dua, daytoy ket ti kaduak a mangisawsawsaw ita iti tinapay iti mallukong. **21** Ta ti Anak ti Tao ket mapanto iti wagas nga ibagbaga iti Nasantoan a Surat maipapan kenkuana. Ngem asi pay dayta a lalaki a babaen kenkuana ket maliputan ti Anak ti Tao! Naim-imbag pay koma para kenkuana no saanen isuna a naipasngay." **22** Kabayatan a mangmanganda, nangala ni Jesus iti tinapay, benindisionanna daytoy, ken pinisipisina. Intedna daytoy kadakuada ket kinunana, "Alaenyo daytoy. Daytoy ti bagik." **23** Nangala isuna iti kopa, nagyaman, ken intedna daytoy kadakuada, ket imminumda amin manipud iti daytoy. **24** Kinunana kadakuada, "Daytoy ti darak iti tulag, ti dara a maibukbuk para iti kaaduan. **25** Pudno daytoy ibagak kadakayo, saanakto manen nga uminom iti daytoy a bunga iti ubas, agingga iti dayta nga aldaw nga uminumak iti baro idiay pagarian ti Dios." **26** Idi nakakantada ti himno, rimuarda ket napanda idiay Bantay ti Olibo. **27** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Umadayokayonto amin gapu kaniak, ta naisurat, 'Dangrakto ti agpaspastor ket mawarawaranto dagiti karnero.' **28** Ngem kalpasan a mapagungarak, mapanakto nga umun-una kadakayo sadiay Galilea." **29** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Uray no umadayo amin, saanakto nga umadayo." **30** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Pudno daytoy ibagak kenka, iti daytoy a rabii, sakbay nga agtaraok ti kawitan iti mamindua, ilibaknakto iti mamintallo a daras." **31** Ngem kinuna ni Pedro, "No kasapulan a matayak a kaduaka, saankanto nga ilibak." Nagkarida amin ti isu met laeng. **32** Dimmanonda iti lugar a maaw-awagan iti Getsemani, ket kinuna ni Jesus kadagiti adalanna, "Agtugawkayo ditoy kabayatan nga agkararagak." **33** Inkuyog da Pedro, Santiago ken ni Juan a kaduana ket nangrugi isuna a madanagan ken mariribukan ti kasta unay. **34** Kinunana kadakuada, "Ti kararuak ket agladladingit unay, ket kaslaak matay.

Agtalinaedkayo ditoy ken agbantaykayo." **35** Napan ni Jesus iti adayo bassit, nagpakleb iti daga ket nagkararag, a no mabalin koma, ket lumabas daytoy nga oras kenkuana. **36** Kinunana, "Abba, Ama, amin a banag ket mabalin kenka. Ikkatem daytoy a kopa manipud kaniak. Ngem saan a ti pagayatak, ngem ti pagayatam." **37** Nagsubli isuna ket nasarakanna ida a matmaturog ket kinunana ken ni Pedro, "Simon, nakaturogkayo kadi? Saankayo kadi a makabantay iti maysa nga oras? **38** Agalibtak ken agkararagkayo tapno saankayo a masulisog. Ti espiritu ket pudno a sipapalubos, ngem ti lasag ket nakapuy." **39** Immadayo manen isuna ket nagkararag, ken inusarna ti isu met laeng a sasao. **40** Immay manen isuna ket nasarakanna isuda a matmaturog, ta nadagsenen dagiti matada ket saanda nga ammo no ania ti ibagada kenkuana. **41** Immay isuna iti maikatlo a daras ket kinunana kadakuada, "Matmaturogkayo pay laeng kadi ken agin-inana? Uston! Dimtengen ti tiyempo. Kitaenyo! Ti Anak ti Tao ket maliplipiutan kadagiti ima dagiti managbasol. **42** Bumangonkayo, mapantayon. Kitaenyo, asidegen ti mangliput kaniak." **43** Kabayatan nga agsasao pay laeng isuna simmangpet ni Judas, maysa kadagiti Sangapulo ket dua, a kaduana dagiti nakaad-adu a tattao nga addaan iti kampilan ken pang-or, manipud kadagiti panguloen a papadi, kadagiti eskriba ken kadagiti panglakayen. **44** Ita nangted ti manglliliputna kadakuada iti pagilasinan, a kinunana, "Siasinoman ti agkak, isuna daydiay. Tiliwenyo isuna ken ipanawyo nga adda bantayna." **45** Idi simmangpet ni Judas, dagus a napan isuna ken ni Jesus ket kinunana, "Rabbi!" **46** Ket inagkanna isuna. Kalpasanna ineggemanda isuna, ket tiniliwda isuna. **47** Ngem maysa kadakuada a nakatakder ti nangasut ti kampilanna ket tinagbatna ti adipen iti kangatoan a padi ket napingasanna ti lapayag ti adipen. **48** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Immaykayo kadi a kas maibusor iti agtatakaw ta addaankayo kadagiti kampilan ken pang-or a mangtiliw kaniak? **49** Inaldaw idi nga addaak kadakayo ken agisursuroak idiay templo, saandak a tiniliw. Ngem naaramid daytoy tapno matungpal koma ti Nasantoan a Surat." **50** Ket amin a kadua ni Jesus ket imbatida isuna ken naglibasda. **51** Sinurot isuna ti maysa nga agtutubo a lalaki, a nakakawes laeng iti lupot a lino a naibalkot kenkuana; tiniliwda isuna ngem **52** nabatina ti lupot a lino sadiay ken nagtaray manipud kadakuada a lamulamo. **53** Inturongda ni Jesus iti kangatoan a padi. Nagummong sadiay a kaduana dagiti amin a panguloen a padi, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba. **54** Ita sinurot ni Pedro isuna manipud iti saan unay nga adayo, aginggana iti paraangan iti kangatoan a padi. Nakitugaw isuna kadagiti guardia, nga adda iti asideg iti apuy tapno aginudoda. **55** Ita agsapsapul dagiti panguloen a papadi ken ti sibubukel a Konseho iti pammaneknek a maibusor ken ni Jesus tapno mapapatayda isuna. Ngem awan ti nasarankada. **56** Ta adu dagiti nangyeg iti palso a pammaneknek maibusor kenkuana, ngem uray pay ti pammaneknekda ket saan a nagsusurot. **57** Adda sumagmamano a nagtakder ken nangyeg iti palso a pammaneknek a maibusor kenkuana; kinunada, **58** "Nangngegmi a kinunana, "Dadaelekto daytoy a templo a naaramid babaen kadagiti ima, ket iti maika-tallo nga aldaw mangipatakderak iti sabali a saan a naaramid babaen kadagiti ima.'" **59** Ngem uray pay dagiti pammaneknekda ket saan a nagsusurot. **60** Nagtakder kadakuada ti kangatoan a padi ket nagsaludsod ken ni Jesus, "Awan kadi ti sungbatmo? Ania daytoy nga ibagbaga dagitoy a lallaki a maibusor kenka?" **61** Ngem naulimek isuna ken awan ti insungbatna. Nagsaludsod manen ti kangatoan a padi kenkuana ket kinunana, "Sika kadi ti Cristo, ti anak ti Nabendisionan?" **62** Kinuna ni Jesus, "Siak. Ket makitamto ti Anak ti Tao inton agtugaw isuna iti makannawan nga ima iti pannakabalin ken umay kadagiti ulep iti langit." **63** Rinay-ab ti kangatoan a padi ti pagan-anayna ket kinunana, "Kasapulantayo pay kadi ti saksi? **64** Nangngeganyo ti tabbaaw. Ania iti pangngeddengyo?" Ket inukomda amin isuna a kas maysa a maikari iti patay. **65** Adda sumagmamano a nangrugi a mangtupra kenkuana ken mangabbong iti rupana ken mangdanog kenkuana ket kinunada kenkuana, "Agipadtoka!" Innala dagiti opisial isuna ket kinabilda isuna. **66** Kabayatan nga adda ni Pedro iti baba idiay paraangan, napan kenkuana ti maysa kadagiti adipen a babai iti kangatoan a padi. **67** Nakitana ni Pedro kabayatan nga agtaktakder isuna idiay abay iti apuy tapno aginudo, ket miningminganna isuna. Ket kinunana, "Kinadkaduam met ti Nasareno a Jesus." **68** Ngem inlibakna daytoy, a kinunana, "Saanko nga ammo wenno maawatan ta ibagbagam." Ket rimmuar isuna iti paraangan. **69** Ngem nakita isuna iti adipen a babai nga adda idiay ket rinuggianna manen nga ibaga kadagiti agtaktakder sadiay, "Daytoy a tao ket maysa kadakuada!" **70** Ngem inlibakna manen daytoy. Kalpasan iti bassit a kanito, ibagbaga dagidiay agtaktakder sadiay ken ni Pedro, "Pudno a maysaka kadakuada, ta maysaka met a taga-Galilea." **71** Ngem inruginna nga ilunod ti bagina ken nagsapata, "Saanko nga am-ammo daytoy a tao nga ibagbagayo." **72** Ket nagtaraok ti kawitan iti maikadua a daras. Ket nalagip ni Pedro dagiti imbaga ni Jesus kenkuana: "Sakbay nga agtaraok ti kawitan iti mamindua, ilibaknakto iti mamintallo a daras." Ket naglusdoy ken nagsangit isuna.

15 Idi bumigaten, nagsasarak dagiti panguloen a papadi agraman dagiti panglakayen, dagiti eskriba, ken ti entero a Sanhedrin. Kalpasanna, ginalutanda ni Jesus ket impanawda. Impaimada isuna kenni Pilato. **2** Sinaludsod ni Pilato kenkuana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Insungbatna kenkuana, "Nakunamon." **3** Agibagbaga dagiti panguloen a papadi iti adu a pammabasol a maibusor kenni Jesus. **4** Sinaludsod manen ni Pilato kenkuana, "Awan kadi ti maisungbatmo? Kitaem ti kaadu dagiti pammabasol nga ipabpabasolda kenka! **5** Ngem saan a simmungbat ni Jesus kenkuana, ket dayta ti nagsiddaawanna. **6** Ita, iti tiempo ti fiesta, masansan a mangwayawaya ni Pilato iti maysa a balud, maysa a balud a kiniddawda. **7** Kadagiti rebelde nga adda iti pagbaludan, kadua dagiti mammapatay a nakipaset iti panagrebelde ti maysa a lalaki a managan Barrabas. **8** Immay kenni Pilato dagiti adu a tattao ket inrugida a dawaten kenkuana nga aramidenna para kadakuada ti kas iti inaramidna iti napalabas. **9** Simmungbat ni Pilato kadakuada a kinunana, "Kayatyo kadi a wayawayaak kadakayo ti Ari dagiti Judio?" **10** Ta ammona a gapu iti apal nga impaima dagiti panguloen a papadi ni Jesus kenkuana. **11** Ngem sinugsogan dagiti panguloen a papadi dagiti adu a tattao tapno ipukkawda a ni Barrabas ketdi ti mawayawayaan. **12** Simmungbat manen ni Pilato kadakuada a kinunana, "Ania ngarud ti aramidek iti Ari dagiti Judio?" **13** Impukkawda manen, "Ilansam isuna iti krus!" **14** Kinuna ni

Pilato kadakuada, “Ania ti biddut a naaramidna?” Ngem inyad-addada pay nga impukkaw, “Ilansam isuna iti krus.” **15** Kayat ni Pilato a penneken dagiti adu a tattao, isu a winayawayaanna ni Barrabas kadakuada. Sinaplitna ni Jesus sana inyawat tapno mailansa iti krus. **16** Inturong dagiti soldado isuna idiay uneg ti paraangan (nga ayan ti kuartel), ken inayabanda nga agtitipon ti sibubukel a bunggoy dagiti soldado. **17** Kinagayanda ni Jesus iti kawes a lila, ken nangsallapidda iti balangat a sisiitan ket imbalangatda kenkuana. **18** Rinugianda a sinaludoan isuna ket kinunada, “Agbiagka, Ari dagiti Judio!” **19** Pinang-urda ti ulona iti runo ken tinupraanda isuna. Imparintumengda dagiti tumengda iti sangoananna kas panangpadayaw. **20** Idi pinagang-angawanda isuna, inikkatda kenkuana ti lila a kawes ket inkawesda kenkuana ti bukodna a kawes, sada-inruar isuna tapno ilansada iti krus. **21** Pinilitda nga agserbi ti maysa a lumabas, immay a naggapu iti away, maysa a lalaki a managan Simon ti Cirene (ti ama ni Alejandro ken ni Rufo); pinilitda isuna a mangbaklay iti krus ni Jesus. **22** Impan dagiti soldado ni Jesus iti lugar a maawagan Golgota (a ti kayatna a sawen no maipatarus, Lugar dagiti Banga-banga). **23** Nangidiayada kenkuana iti arak a nalaukan iti mira, ngem saanna nga ininum. **24** Inlansada isuna iti krus ket biningaybingayda dagiti kawesna babaen iti panagbibinnunotda tapno maammoan no ania a piraso ti alaen ti tunggal soldado. **25** Maikatlo nga oras idi inlansada isuna iti krus. **26** Insuratda iti pagilasinan ti impabasolda kenkuana, “TI ARI DAGITI JUDIO.” **27** Kaduana a nailansa dagiti dua nga agtatakaw, maysa iti kannawanna ken maysa iti kannigidna. **29** Inuyaw dagiti aglabas isuna, agwingwingiwingda ket ibagbagada, “Aha! Sika a mangdadael iti templo ken mangbangon met laeng iti maikatlo nga aldaw, **30** isalakanmo ta bagim ket bumabaka manipud iti krus!” **31** Iti isu met laeng a wagas, pinagang-angawan isuna dagiti panguloen a papadi, kasta met dagiti eskriba, a kinunada, “Insalakanna dagiti dadduma, ngem saanna a maisalakan ti bagina. **32** Bumaba koma ngarud ti Cristo, ti Ari ti israel, manipud iti krus, tapno makitatayo ket mamatitayo.” Ken linalais met isuna dagiti kaduana a nailansa iti krus. **33** Iti maikainnem nga oras, immay ti sipnget iti entero a daga aginggana iti maikasiam nga oras. **34** Iti maikasiam nga oras nagpukkaw ni Jesus iti napigsa, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” a kayatna a sawen, Diosko, Diosko, apay a binaybay-annak?” **35** Nangngeg daytoy dagiti dadduma nga agtaktakder iti asideg ket kinunada, “Kitaenyo, ay-ayabanna ni Elias.” **36** Adda nagtaray, nangikabil iti naalsem nga arak iti espongha, inkabilna iti sarukod a runo, ket itedna kenkuana tapno uminom. Kinuna ti lalaki, “Kitaentayo man no umay ni Elias a mangibaba kenkuana.” **37** Ket nagpukkaw ni Jesus iti napigsa a timek ket natay. **38** Napigis iti dua manipud iti ngato agingga iti baba ti kurtina iti templo. **39** Ket idi nakita ti senturion a nakatakder ken nakasango kenni Jesus a natayen isuna iti kastoy a wagas, kinunana, “Pudno a daytoy a tao ti Anak ti Dios.” **40** Adda met dagiti babbai a kumitkita manipud iti adayo. Karaman kadakuada da Maria a Magdalena, Maria (ti ina da Jose ken ni Santiago nga ub-ubing), ken ni Salome. **41** Idi adda isuna idiay Galilea, simmursurotda ken nagserserbida kenkuana. Adu met dagiti dadduma a babbai a kimmuyog kenkuana a simmang-at idiay Jerusalem. **42** Idi rumabiin, gapu ta aldaw daytoy ti Panagsagana, dayta ket, ti aldaw sakbay ti Aldaw a Panaginana, **43** napan ni Jose a taga Arimatea sadiay. Maysa isuna a mararaem a kameng ti Sanhedrin, a mangururay iti pagarian ti Dios. Situtured a napan kenni Pilato ket dinawatna ti bagi ni Jesus. **44** Nasdaaw ni Pilato ta natayen ni Jesus; inayabanna ti senturion ket dinamagna kenkuana no natayen ni Jesus. **45** Idi naammoanna iti senturion a natayen ni Jesus, impalubosna nga alaen ni Jose ti bagina. **46** Gimmatang ni Jose iti lino a lupot. Imbabana isuna manipud iti krus, binungonna iti lino a lupot, ken inkabilna iti tanem a nakungkongan a dakkel a bato. Kalpasanna, nangitulidda iti bato a serra ti ruangan ti tanem. **47** Nakita da Maria a Magdalena ken ni Maria nga ina ni Jose ti lugar a nakaitaneman ni Jesus.

16 Idi nalpasen ti Aldaw a Panaginana, gimmatang da Maria a Magdalena, Maria nga ina ni Santiago, ken ni Salome, iti naayamuom a bangbanglo, tapno umayda ket sapsapoanda ti bagi ni Jesus. **2** Iti umuna nga aldaw ti lawas, idi simmingising ti init, nasapada a napan iti tanem. **3** Kunkunada iti maysa ken maysa, “Siasinonto ti mangitulid iti bato para kadatayo manipud iti ruangan ti tanem?” **4** Idi timmangadda, nakitada nga addan ti nangitulid iti nakadakdakkel a bato. **5** Simrekda iti tanem ket nakakitada iti agtutubo a lalaki a nakakawes iti puraw, nga agtugtugaw iti makannawan a sikigan, ket nagsiddaawda. **6** Kinunana kadakuada, “Saankayo nga agbuteng. Birbirukenyo ni Jesus, ti Nazareno, a nailansa iti krus. Nagungar isuna! Awan isuna ditoy. Kitaenyo ti lugar a nangipaiddaanda kenkuana. **7** Ngem mapankayo, ibagayo kadagiti adalanna ken ni Pedro a mapan isuna nga umun-una kadakayo idiay Galilea. Sadiay, makitayonto isuna, kas iti imbagana kadakayo.” **8** Rimmuarda ket nagtarayda manipud iti tanem; agpigpigergerda ken masmasdaawda. Awan ti imbagada iti siasinoman gapu ta mabutengda unay. **9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** nasapa iti umuna nga aldaw ti lawas, kalpasan a nagungar isuna, immuna a nagparang isuna kenni Maria a Magdalena a nangpaksiatanna idi iti pito a demonio. **10** Napanna imbaga kadagiti kakadua ni Jesus idi, kabayatan nga agdungdung-aw ken agsangsangitda. **11** Nangngegda a sibibiag isuna ket nakitana isuna, ngem saanda a namati. **12** Kalpasan dagitoy a banbanag, nagparang isuna iti sabali a langa iti dua kadakuada, kabayatan a magmagnada a mapan iti away. **13** Napanda ket imbagada kadagiti dadduma nga adalan, ngem saanda a namati kadakuada. **14** Iti saan a nabayag, nagparang ni Jesus kadagiti sangapulo ket maysa bayat ti panagsanggirda iti lamisaan, ket binabalawna ida iti saanda a panamati ken kinatangken ti pusoda, gapu ta saanda a pinati dagiti nakakita kenkuana kalpasan ti panagungarna manipud kadagiti natay. **15** Kinunana kadakuada, “Mapankayo iti entero a lubong, ket ikasabayo ti ebanghelio iti amin a parsua. **16** Ti mamati ken mabautisaran ket maisalakanto, ket ti saan a mamati ket madusanto. **17** Kumuyogto dagitoy a pagilasinan kadagiti mamati. Iti naganko, mangpaksiatdanto kadagiti demonio. Agsaodanto kadagiti pagsasao a baro kadakuada. **18** Siiima a pidutendanto dagiti uleg, ket no makainumda iti aniaman a makapatay, saandanto a madangran. Ipataydanto dagiti imada kadagiti masakit, ket umimbagto dagitoy.” **19** Kalpasan a nagsao ti Apo kadakuada, naipangato sadi

langit ket nagtugaw iti makannawan ti Dios. **20** Pimmanaw
dagiti adalan ket nangasabada iti sadinoman, kabayatan a
nakipagtrabaho ti Apo kadakuada ket pinatalgedna ti sao
babaen kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan a simmaruno.

Lucas

1 Adu nga tattao ti nangpadas a mangisurat kadagiti istorya
maipapan kadagiti banbanag nga naipatungpal kadatayo.
2 Dagiti nakasaksi manipud idi damo ken nagbalin nga ad-
adipen ti sao, ket inpakaammoda kadatayo. **3** Ngarud,
nakitak nga nasayaatsa met kaniak, kalpasan nga inad-
adalko nga naimbag manipud idi rugrugina, nga ilanadko
a para kenka nga naurnos, patpatgek unay a Teopilo. **4**
Kayatko nga mammoam ti kinasigurado dagiti banbanag nga
naisuro kenka. **5** Idi panawen ni Herodes, ari iti Judea, adda
maysa nga padi a managan Zacarias, manipud iti bunggoy
ni Abias. Ti asawana ket manipud kadagiti annak nga babbai
ni Aaron, ket ti naganna ket Elisabet. **6** Dagitoy nga dua ket
nalinteg iti sangoanan ti Dios, magmagnada iti amin nga
bilbilin ken ordinansa iti Apo nga awan pakababalawanda. **7**
Ngem awan nga pulos ti anakda, gapu ta ni Elisabet ket
baog, ken agpadpadada nga nataengan unayen. **8** Maysa
nga aldaw idi madama nga ar-aramiden ni Zacarias iti
pagrebbenganna iti Dios a kas padi a naituding iti bunggoyda,
9 sinurot dagiti papadi iti gagangay nga ar-aramidenda, ket
napili ngarud isuna babaen iti panagbibinnunotda tapno
sumrek iti templo ti Apo a mangpuor ti insenso. **10** Dagiti
amin nga tattao a naummong ket agkarkararag iti ruar idi
tiempo nga mapuoran ti insenso. **11** Nagparang iti maysa
nga anghel iti Dios kenkuana, sitatakder iti makanawan
nga paset iti altar ti insenso. **12** Nariribukan ni Zacarias
iti pannakakitana iti anghel, ket nakaru ti butengna. **13**
Ngem kinuna ti anghel kenkuana, "dika nga agbuteng
Zacarias gapu ta nadenggeg ti kararagmo." Ti asawam
a ni Elisabet, ipasyangannakanto iti maysa a lalaki, ken
panaganamto isuna iti Juan. **14** Kastanto unay iti rag-om
ken ragsakmo gapu kenkuana, ken adu a tao iti maragsakan
iti pannaka-ipasngayna. **15** Ta agbalin nga natan-ok isuna iti
imatang ti Apo, ket dinto uminom iti arak wenno aniaman
nga inumen a naingel. Mapnonto isuna iti Espiritu Santo,
uray kabayatan ti kaaddana iti aanakan ti inana. **16** Isuna
ti mangpasubli kadagiti adu nga annak a lallaki iti Israel,
iti Apo a Diosda. **17** Umunanto nga mapan ngem isuna
babaen iti espiritu ken pannakabalin ni Elias. Iturongnanto
dagiti puspuso dagiti am-amma kadagiti annakda, ken
mangipapagna kadagiti nasusukir nga maibatay iti kinasirib
dagiti nalilinteg. Aramidenna daytoy tapno pagbalinenna
a nakasagana dagiti tattao nga sisasagana para iti Apo.
18 Kinuna ni Zacarias iti anghel, "Kasano nga maammoak
nga daytoy ket mapasamak? Ta lakayakun, ken ti asawak
ket baketen." **19** Simmungbat ti anghel kenkuana, "Siak ni
Gabriel. Agtaktakderak iti presensia ti Dios, ken naibaunak a
makisao kenka ken mangted kenka iti daytoy nga naimbag a
damag. **20** Kitaem, agulimekkanto ken dikanto nga makasao
agingga iti aldaw nga dagitoy a banbanag ket mapasamak,
agsipud ta dika namati iti sasaok, nga maipatungpalto
iti umno nga tiempo." **21** Kabayatanna, agur-uray dagiti
tattao ken ni Zacarias ket panpanunotenda nu apay nga
nabayag unay isuna idiay templo. **22** Idi rimmuar isuna,
saanen nga makasarita kadakuada, ket naamirisda nga
nakaimatang isuna iti sirmata idiay templo. Nagsinsinyas
isuna kadakuada, ngem nagtalinaed nga saan nga makasao.
23 Idi natungpalen ti tiempo nga panagserbina, nagsubli
isuna idiay balayna. **24** Kalpasan dagitoy nga al-aldaw,
nagsikog ti asawana a ni Elisabet. Naglimmeng isuna iti lima
nga bulan, a kunana, **25** "Daytoy ti inaramid ti Apo para
kaniak. Tinarabaynak, tapno ikkatenna iti pannaikaibabainko
kadagiti tattao." **26** Ita, iti maika-innem a bulan iti panagsikog
ni Elisabet, ti anghel a ni Gabriel ket inbaon iti Apo iti maysa
nga siudad idiay Galilea, a managan Nazaret, **27** iti maysa
a birhen a naitulag iti lalaki a managan Jose. Isuna ket
kaputotan ni David, ken iti nagan ti birhen ket Maria. **28**
Immay ti anghel kenkuana, ken kinunana, "Kablaaw, kenka
a kagagasatan! Ti Dios adda kenka!" **29** Ngem kasta unay a
nariribukan isuna gapu iti sasao iti anghel, ket pinannunotna
no ania a kita iti kablaaw daytoy. **30** Kinuna ti anghel
kenkuana, "Dika nga agbuteng, Maria, ta naay-ayo kenka iti
Dios. **31** Kitaem, agsikogkanto ket agipasngayka iti maysa
a lalaki, ken awagam isuna ti Hesus. **32** Agbalinto nga
naindaklan isuna, ken maawaganto iti Anak ti Kangatoan.
Itedto ni Apo Dios kenkuana iti trono ni tatangna a David.
33 Agnanayonto nga agturay kadagiti kaputotan ni Jacob,
ken awanto ti pagpatinggaan ti pagarianna." **(aiōn g165)** **34**
Ket kinuna ni Maria iti anghel, "Kasano nga mapasamak
daytoy, idinto a maysaak nga birhen?" **35** Insungbat ti
anghel kenkuana, "Umayto kenka ti Espiritu Santo ken
salinongannakanto ti pannakabalin iti Kangatoan. Ngarud, ti
nasantoan nga maipasngayto ket maawaganto nga Anak ti
Dios. **36** Kitaem, ti kabagiam a ni Elisabet ket nagsikog
met iti maysa a lalaki iti kinabaketna; isuna ket adda iti
maikainnem nga bulan ti panagsikogna, nupay isuna ket
naawagan a baog. **37** Agsipud ta awan iti saan a kabaelan
ti Dios!" **38** Kinuna ni Maria, "Pudno, siak ti adipen ti Apo.
Mapasamak ngarud kaniak a kas iti saom "Ket pinanawan
isuna ti anghel. **39** Ita, kadagidi nga al-aldaw, timmakder ni
Maria ken nagapura nga napan idiay turturod nga paset ti
siudad iti Judea, ket idiay, **40** napan iti balay ni Zacarias
ket kinablaawanna ni Elisabet. **41** Idi nangngeg ni Elisabet
ti kablaaw ni Maria, limmagto ti ubbing iti tianna; ket ni
Elisabet, napno ti Espiritu Santo. **42** Inngatona ti timekna
nga adda papukkawna, ket kinunana, "Sika ti nabendisionan
kadagiti babbai, ken nabendisionan iti bunga ti aanakam.
43 Kasano nga iti ina ti Apok ket umay kaniak? **44** Ta idi
nangngegko ti kablaawmo, ti ubing iti aanakak ket limmagto
gapu iti ragsakna. **45** Isuna nga namati ket nabendisionan,
agsipud ta dagiti banbanag nga naibaga kenkuana manipud
iti Apo ket mautngpalto." **46** Kinuna ni Maria, "Itagtag-ay
iti kararwak ti Apo, **47** ken agragrag-o ti espirituk iti Dios
nga Mangisalakanko. **48** Agsipud ta inikanna iti pateg ti
nababa a kasasaad iti adipenna. Manipud ita awagandak
dagiti amin nga henerasion a nabendisioanan, **49** Agsipud
ta iti Mannakabalin ket nagaramid iti nakakaskasdaaw
a banbanag kaniak; Ken ti naganna ket nasantoan. **50**
Iti asina ket para kadagiti amin nga henerasion ti tattao
nga agbuteng kenkuana. **51** Nangaramid isuna kadagiti
agkakabileg nga banbanag babaen iti imana; inwarawarana
dagiti natangsit iti pusoda. **52** Ingguyodna nga pababa dagiti
mangiturturay manipud kadagiti tronoda, ken intag-ayna
dagiti nabababa nga tattao. **53** Inikkanna iti naimbag nga
banbanag dagiti mabisin nga tattao, ken pinapanawna dagiti
babaknang a tattao nga awanan iti uray aniaman a banag.
54 Tinulunganna iti Israel nga adipenna, tapno kaasianna **55**
ni Abraham ken dagiti kaputotanna iti agnanayon, a kas
inkarina kadagiti kapuonantayo nga aramidenna. **(aiōn g165)**

56 Nakipagnaed ni Maria ken ni Elisabet iti agarup tallo nga bulan, sa nagawid iti balayna. **57** Ita, idi dimteng iti tiempo nga panangipasngay ni Elisabet iti anakna, nagpasngay isuna iti anak a lalaki. **58** Nangngegan dagiti karrubana ken kakabagianna nga iti Dios ket naasi unay kenkuana, ket nakipagragsakda kenkuana. **59** Ket iti maikawalo nga aldaw kalpasan dayta, immayda nga mangkugit iti maladaga; ken awaganda koma isuna iti Zacarias, nga isurotda iti nagan ni tatangna. **60** Ngem simmungbat ni inangna a kinunana, "Saan, ngem ketdi maawagan isuna iti Juan." **61** Kinunada kenkuana, "Awan kadagiti kakabagiam iti naawagan iti kastoy a nagan." **62** Sininyasanda ti amana tapno ammoenda no ania ti kayatna nga iyawagda iti ubing. **63** Isu nga dimmawat iti pagsuratan ken insuratna ditoy, "Ti naganna ket Juan." Aminda ket nasdaaw unay. **64** Dagdagus nga nalukatan iti ngiwatna ken nawayawayaan ti dilana, ken nangrugi nga nagsao, nga agdaydayaw iti Dios. **65** Ket buteng iti immay kadagiti amin nga agnanaed iti aglawlawda ken amin nga napasamak ket pagsasaritaan dagiti tattao iti amin nga lugar iti turturod nga pagilian ti Judea. **66** Amin dagiti nakangngeg iti daytoy ket pinanpanunotda ti maipanggep iti napasamak ken kinunada, "Ita ngarud, anianto ngata iti pagbalinan daytoy nga ubing? Ta naamirisda nga ti ima iti Apo ket adda kenkuana. **67** Ti amana nga ni Zacarias ket napno iti Espiritu Santo, ket insaona daytoy nga padto, **68** "Madaydayaw ti Apo, nga Dios ti Israel, gapu ta immay isuna kadatayo ken nagaramid iti wagas tapno wayawayaanna dagiti tattaona." **69** Nangisabet isuna para kadatayo iti mannakabalin nga Mannangisalakan manipud iti kaputotan ti adipenna a ni David, **70** a kas inbaga ti Dios babaen kadagiti nasantoan a propetana idi. **(aiōn g165)** **71** Inkarina nga isabetna ti pannakaisalakantayo manipud kadagiti kabusortayo, ken manipud iti ima dagiti amin nga gumurgura kadatayo. **72** Inaramidna daytoy tapno ipakitana ti asina kadagiti kapuonantayo, ken tapno lagipenna iti nasantoan nga tulagna. **73** Dayta a tulag ket isu ti sapata nga inbagana ken ni Abraham nga kapuonantayo. **74** Nangaramid isuna iti sapata tapno waya-wayaannatayo manipud iti ima dagiti kabusortayo ken ikkannatayo iti pannakabael nga agserbi kenkuana nga awan ti panagbuteng, **75** ken iti kinasanto ken kinalinteg iti sangwananna iti amin nga aldawtayo. **76** Ken sika, anakko, ket maawaganto nga propeta ti Kangatoan, gapu ta unaam ti Apo tapno isaganam dagiti tattao para iti iyaayna, **77** ken tapno tulungam dagiti tattao nga mangammo no kasanoda nga maisalakan babaen iti pannakapakawan dagiti basbasolda. **78** Pakawanennatayo iti Diostayo gapu iti nalukneng nga asina. Babaen iti daytoy nga asi, ti Mannangisalakan, nga maiyarig iti singising ti init iti agsapa, ket umay manipud langit nga tumulong kadatayo. **79** Lawaganna dagiti tattao nga agtugtugaw iti kinasipnget ken iti aniniwan ti patay; idalanna dagiti saksakatayo iti dalan ti kapia." **80** Dimmakkel ngarud ti ubing, ken nagbalin nga napigsa iti espiritu. Nagnaed isuna kadagiti let-ang a luglugar agginga a nangrugi nga nagparang a nalatak kadagiti tattao iti Israel.

2 Itatta, kadagidi nga al-aldaw, immay ti kanito nga ni Cesar Agusto ket nangipaulog iti linteg a mangibilbilin a masapul nga mailista amin nga tattao nga agbibiag iti lubong ti Roma. **2** Daytoy ti kaunaan a panagpalista nga naaramid kabayatan a ni Kerinio ti gobernador idiay Syria. **3** Isu nga tunggal maysa ket napan iti bukodna nga ili tapno agpalista para iti dayta nga panagpalista. **4** Uray ni Jose ket pimmanaw manipud siudad ti Nazaret idiay Galilea ket nagdalyasat a napan iti ili nga Betlehem a sakop ti Judea, a mabigbig nga siudad ni David, agsipud ta isuna ket kaputotan nga nagtaud iti pamilia ni David. **5** Napan isuna idiay tapno agpalista a kadwana ni Maria, a naitulag nga asawaenna ken agur-uray iti panaganakna. **6** Itatta immay ti kanito nga kabayatan nga addada idiay, dimteng ti tiempo tapno ipasngayna ti anakna. **7** Inpasngayna ti maysa a lalaki, ti inauna nga anakna, ket binalkotna a nasayaat itia akikid ng lupot. Sana inkabil iti kulluong, gapu ta awan ti kuarto a para kadakuada iti pagdagdagusan dagiti bisita. **8** Iti dayta met laeng a rehion, adda dagiti agpaspastor nga agnanaed iti away ken banbantayanda dagiti aguurnong a karneroda iti rabii. **9** Pagammoan, nagparang kadakuada iti anghel ti Apo, ken ti dayag ti Apo ket linawaganna ti aglawlawda, ket napalalo ti butengda. **10** Ket kinuna ti anghel kadakuada, "Saan kayo nga agbuteng, agsipud ta dandanin nga ibagak kadakayo ti naimbag a damag a mangiyeg iti dakkel nga ragsak kadagiti amin a tattao. **11** Ita adda mangisalakan nga naipasngay para kadakayo iti siudad ni David! Isuna ni Kristo nga Apo! **12** Daytoy ti pagilasinan a maited kadakayo, masarakanyonto ti maysa a maladaga a nabalkot iti akikid a lupot nga nakaidda iti kulluong." **13** Pagammoan, adda naitipon iti anghel nga adu a bilang ti nainlangitan a soldado nga agdaydayaw iti Dios, a kunkunada, **14** "Gloria iti Dios nga adda iti kangatoan, ken maadda koma ti kapia ditoy daga kadagiti tattao nga pakaay-aywanna." **15** Apaman a nakapanawen dagiti anghel manipud kadakuada a napandan idiay langit, kinuna dagiti agpaspastor iti tunggal maysa, "Intayo itan idiay Betlehem, ken intayo kitaen daytoy a banag nga napasamak, nga impakaammo ti Apo kadatayo." **16** Nagdardarasda a napan idiay ket nasarakanda ni Maria ken ni Jose, ken nakitada ti maladaga nga nakaidda iti kulluong. **17** Kalpasan nga nakitada daytoy, impakaammoda kadagiti tattao no ania ti naibaga kadakuada maipapan iti daytoy nga ubing. **18** Ket nagsiddaaw amin a nakangngeg iti imbaga dagiti agpaspastor kadakuada. **19** Ngem pinanpanunot ni Maria ti maipapan kadagiti amin nga banbanag a nangngeganna, ket sinalimetmetanna dagitoy iti pusona. **20** Nagsubli dagiti agpaspastor nga intantan-ok ken indaydayawda ti Dios gapu kadagiti amin a nangngegan ken nakitada, a kas iti naibaga kadakuada. **21** Idi maikawalo nga aldaw ken isu ti tiempo a pannakakugit ti ubing, pinanagananda isuna iti Hesus, ti nagan nga inted ti anghel sakbay ti pannakaisikogna. **22** Idi nalpas ti kasapulan nga bilang ti aldaw a para iti pannakadalusda, a sigun iti linteg ni Moises, inyeg da Jose ken Maria ti anakda a maladaga a lalaki iti templo idiay Jerusalem tapno isagutda iti Apo. **23** Kas naisurat iti linteg ti Apo, "Tunggal inauna nga anak a lalaki ket maawagan nga nasantoan iti Dios." **24** Immayda pay tapno agidaton da iti sagot a sigun iti naibaga iti linteg ti Apo, "maysa nga pares ti kalapati wenno dua a sibong nga kalapati." **25** Kitaen, adda maysa a lalaki manipud Jerusalem nga agnagan ti Simeon. Daytoy nga lalaki ket nalinteg ken napapati iti Dios. Isu ket agur-uray iti mangliwliwa iti Israel, ken adda kenkuana ti Espiritu Santo. **26** Naipakaammo kenkuana ti Espiritu Santo nga saan pay a matay agingga nga dina makita ti Kristo

iti Apo. **27** Maysa nga aldaw immay isuna idiay templo, babaen iti panangidalan ti Espiritu Santo. Idi impan dagiti nagannakna ti ubing, a ni Hesus, tapno aramidenda para kenkuana no ania ti kadawyan nga kidkiddawen ti linteg, **28** ket inubba ni Simeon ti ubing, ken nagdayaw iti Dios ket kinunana, **29** "Ita palubusam toy adipenmo nga pumanaw a sitatalna, Apo, a kas kunam iti saom. **30** Agsipud ta nakita dagiti matak ti panangisalakanmo, **31** nga insaganam iti imatang dagiti amin nga tattao. **32** Agbalinto a silaw a mangiparangarang iti kinapudno kadagiti Hentil ken agbalin nga dayag dagiti tattaom nga Israel." **33** Nagsiddaaw ti ama ken ina ti ubing kadagiti banbanag a naibaga maipanggep iti ubing. **34** Ket binendisionan ida ni Simeon ken kinunana ken ni Maria nga inana, "Dumngegka a nasayaat! Daytoy nga ubing ket naituding a pakatinnagan ken pakabangonan dagiti adu nga tattao iti Israel ken pagilasinan a masuppiat. **35** Maysa pay, sugatento ti kampilan ti kararuam, tapno dagiti kapanunotan manipud kadagiti adu nga puspuso ket maiparangarang." **36** Maysa nga propeta a babai nga agnagan ti Ana ket adda met idiay. Isuna ket anak ni Fanuel a nagtaud iti tribu ni Asher. Pirmi nga nabaketan isunan. Nagdennada iti asawana iti pito nga tawen kalpasan ti pannakikallaysana, **37** ken balo isuna iti walopulo ket uppat nga tawen. Saan isuna nga pulos a pimmanaw iti templo ket kanayon nga agdaydayaw iti Dios babaen ti panagayunar ken panagkarkararag, iti rabii ken aldaw. **38** Iti dayta met laeng a kanito, immasideg isuna kadakuada ken rinugianna ti nagyaman iti Dios. Imbagana ti maipapan iti ubing kadagiti amin nga agur-uray iti pannakasubbot ti Jerusalem. **39** Idin ta nalpasda nga inaramid ti amin a banag a kinasapulan nga aramidenda a kas kinuna ti linteg ti Apo, nagsublida iti Galilea, iti bukodda nga siudad, a Nazaret. **40** Dimmakkel ti ubing ken nagbalin nga napigsa, nanayonan ti kinasiribna, ken adda kenkuana ti parabur iti Dios. **41** Tinawen nga mapmapan dagiti nagannakna idiay Jerusalem tapno makipagrambakda iti Fiesta ti Ilalabas. **42** Idi agtawen isuna ti sangapulo ket dua, simang-atda manen a kas kadawyan nga ar-aramidenda iti tiempo ti fiesta. **43** Kalpasan a nagianda idiay agingga a nalpas ti aldaw ti fiesta, inrugidan ti nagsubli iti pagtaenganda. Ngem ti ubing a ni Hesus ket nagbati idiay Jerusalem a saan nga ammo dagiti nagannakna. **44** Inpagarupda a naikuyog isuna kadagiti bunggoy a makipagdaldalyasat kadakuada, isu nga nagdalyasatda iti uneg ti maysa nga aldaw. Ket inrugida ti nagbirok kenkuana kadagiti kakabagian ken gagayyemda. **45** Ket idi saanda nga mabirukan isuna, nagsublida idiay Jerusalem ket rinugianda nga biniruk isuna sadiay. **46** Iti napasamak ket kalpasan iti tallo nga aldaw, nasarakanda isuna iti templo, agtugtugaw iti tengnga dagiti manursuro, dudumngeg kadakuada ken agsalsaludsod kadakuada. **47** Amin nga nakangngeg kenkuana ket nasdaaw iti pannakaawatna ken kadagiti sungbatna. **48** Idi nakitada isuna, nasdaawda. Kinuna ti inana kenkuana, "Anakko, apay nga kastoy ti panangtratom kadakami? Dumngegka, ni amam ken siak ket nagdandanag nga nangbirbiruk kenka." **49** Kinunana kadakuada, "Apay nga birbirukendak? Diyo kadi ammo a masapul nga addaak iti balay ni Amak?" **50** Ngem saanda nga naawatan ti kayatna nga sawen kadagidiay nga sasao. **51** Ket nagawid isuna a kaduada idiay Nazaret ken natulnog kadakuada. Sinalemetmetan amin ni Maria dagitoy a banbanag iti pusona. **52** Ngem nagtultuloy ni Hesus a dimakkel iti kinasirib ken bagi, ken nanayonan a naay-ayo kenkuana ti Dios ken dagiti tattao.

3 Ita iti maikasangapulo ket lima a tawen a panagturay ni Tiberios Cesar, kabayatan a ni Poncio Pilato ti gobernador iti Judea, ni Herodes ket tetraka iti Galilea, ket ni Felipe a kabsatna ti tetraka iti rehion ti Iturea ken Traconite, ket ni Lisanias iti tetraka iti Abilene, **2** ken idi panawen da Annas ken Caipas a kas kangatoan a padi, immay ti sao ti Dios kenni Juan nga anak a lalaki ni Zacarias, idiay let-ang. **3** Nagdalyasat ni Juan iti amin a rehion iti aglawlaw ti Karayan Jordan, nga nangikaskasaba iti bautisar iti panagbabawi para iti pannakapakawan dagiti basbasol. **4** Kas naisurat iti libro dagiti sao ni Isaias a propeta, "Ti timek iti maysa nga umaw-awag idiay let-ang, 'Isagana iti dalan ti Apo, Aramiden a diretso dagiti pagnaanna. **5** Tunggal nababa nga disso ket mapunno, tunggal bantay ken turod ket mapatag, dagiti killo a kalsada ket mapalinteg, ken dagiti lasonglasong ket matarimaan. **6** Makitanto amin nga tattao iti panangisalakan ti Dios.'" **7** Iti kasta kinuna ngarud ni Juan kadagiti adu unay a tattao nga umay agpabautisar kenkuana, "Dakayo nga kaputotan ti nagita nga ul-uleg, siasino iti nangballaag kadakayo nga lisianyo ti umayto nga pungtot? **8** Mangpataud kayo iti bunga a maikari iti panagbabawi, ken saanyo nga irugi a kunaen iti bagbagiyo, 'Adda ni Abraham nga amami,' ta ibagak kadakayo nga kabaelan ti Dios iti mangibangon iti annak ni Abraham uray pay kadagitoy a batbato. **9** Naikabilen ti wasay iti ramut dagiti kaykayo. Isu nga tunggal kayo nga saan nga agbunga iti nasayaat nga bunga ket mapukan ken maibelleng iti apoy." **10** Ket nagsaludsod kenkuana dagiti tattao iti kaadduan, a kunkunada, "Ania ngarud ti rumbeng nga aramidenmi?" **11** Simmungbat ket kinunana kadakuada, "No ti maysa a tao ket addaan iti dua a tunikas, rumbeng nga itedna ti maysa kadagitoy iti awanan, ken siasinoman nga addaan iti taraon ket rumbeng nga aramidenna met iti kasta." **12** Kalpasanna immay met dagiti dadduma nga agsingsingir iti buis tapno agpabautisar, ket kinunada kenkuana, "Manursuro, ania ti rumbeng nga aramidenmi?" **13** Kinunana kadakuada, "Saankayo nga agsingir iti kuarta a nasursurok ngem iti singirenyo koma." **14** Nagsaludsod met dagiti dadduma nga suldado kenkuana, a kunada, "Ket dakami ngay met? Ania ti rumbeng nga aramidenmi?" Kinunana kadakuada, "Saankayo nga mangala iti kuarta iti siasinoman babaen iti panangpilit, ken saankayo nga agpabasol iti siasinoman iti kinaulbod. Mapnek kayo iti tangdanyo." **15** Ita ta ur-ururayen a sigagagar dagiti tattao ti Kristo nga umay, panpanunoten ti tunggal maysa kadagiti puspusoda ti maipapan ken ni Juan no isu ngata ti Kristo. **16** Simmungbat ni Juan babaen iti panagsaona kadakuada amin, "Nu siak nga maysa, bautisaran kayo iti danum, ngem adda ti umay nga ad-adda pay a manakabalin ngem siak, ket saanak nga maikari uray mangwarwar laeng iti galut ti sandaliasna. Bautisarannakayonto iti Espiritu Santo ken iti apuy. **17** Ti salungkayna ket adda iti imana tapno waknitanna nga nalaing ti pagirikanna ket urnongenna ti trigo iti kamaligna. Ngem puuranna ti taep iti apoy a saan nga pulos a maeddep." **18** Ket mairaman kadagiti adu pay a dadduma nga pammagbaga, inkaskasabana

ti naimbag a damag kadagiti tattao. **19** Binabalaw met ni Juan ni Herodes a tetraka ta inasawana ti asawa ni kabsatna, isu ni Herodias, ken amin a sabali pay a dakes nga banbanag nga inaramid ni Herodes. **20** Ngem ketdi nangaramid ni Herodes iti maysa pay nga dakes unay a banag. Impaipupokna ni Juan iti pagbaludan. **21** Ita iti napasamak, kabayatan a baubautisaran ni Juan dagiti amin nga tattao, ket nabautisaran met ni Hesus. Kabayatan nga agkarkarag isuna, nalukatan ti langlangit. **22** Bimmaba kenkuana iti Espiritu Santo a kasla kalapati iti langana, kabayatanna adda timek a naggapu iti langit, "Sika ti dungdunguek nga Anak. Maayayoak unay kenka." **23** Ita ni Hesus met laeng, idi mangrugi nga mangisuro, agarup tallo pulo ti tawenna. Isuna ket anak a lalaki (a kas pagarupenda) ni Jose, nga anak a lalaki ni Heli, **24** nga anak a lalaki ni Mattat, nga anak a lalaki ni Levi, nga anak a lalaki ni Melki, nga anak a lalaki ni Jannai, nga anak a lalaki ni Jose, **25** nga anak a lalaki ni Matatias, nga anak a lalaki ni Amos, nga anak a lalaki ni Nahum, nga anak a lalaki ni Esli, nga anak a lalaki ni Naggai, **26** nga anak a lalaki ni Maat, nga anak a lalaki ni Mattatias, nga anak a lalaki ni Semein, nga anak a lalaki ni Josek, nga anak a lalaki ni Joda, **27** nga anak a lalaki ni Joanan, nga anak a lalaki ni Resa, nga anak a lalaki ni Zerubbabel, nga anak a lalaki ni Sealtiel, nga anak a lalaki ni Neri, **28** nga anak a lalaki ni Melki, nga anak a lalaki ni Addi, nga anak a lalaki ni Cosam, nga anak a lalaki ni Elmadam, nga anak a lalaki ni Er, **29** nga anak a lalaki ni Josue, nga anak a lalaki ni Eliasar, nga anak a lalaki ni Jorim, nga anak a lalaki ni Mattat, nga anak a lalaki ni Levi, **30** nga anak a lalaki ni Simeon, nga anak a lalaki ni Juda, nga anak a lalaki ni Jose, nga anak a lalaki ni Jonam, nga anak a lalaki ni Eliakim, **31** nga anak a lalaki ni Melia, nga anak a lalaki ni Menna, nga anak a lalaki ni Matatta, nga anak a lalaki ni Natan, nga anak a lalaki ni David, **32** nga anak a lalaki ni Jesse, nga anak a lalaki ni Obed, nga anak a lalaki ni Boaz, nga anak a lalaki ni Salmon, nga anak a lalaki ni Nason, **33** anak a lalaki ni Aminadab, anak a lalaki ni Admin, anak a lalaki ni Arni, anak a lalaki ni Hesron, anak a lalaki ni Peres, anak a lalaki ni Juda, **34** anak a lalaki ni Jacob, anak a lalaki ni Isaac, anak a lalaki ni Abraham, anak a lalaki ni Terah, anak a lalaki ni Nahor, **35** anak a lalaki ni Serug, anak a lalaki ni Reu, anak a lalaki Peleg, anak a lalaki ni Eber, anak a lalaki ni Shela, **36** nga anak a lalaki ni Cainan, nga anak a lalaki ni Arfaxad, nga anak a lalaki ni Shem, nga anak a lalaki ni Noe, nga anak a lalaki ni Lamek, **37** nga anak a lalaki ni Metusela, nga anak a lalaki ni Enoc, nga anak a lalaki ni Jared, nga anak a lalaki ni Mahalalel, nga anak a lalaki ni Cainan, **38** nga anak a lalaki ni Enos, nga anak a lalaki ni Set, nga anak a lalaki ni Adan, nga anak a lalaki ti Dios.

4 Ket ni Hesus nga napnoan iti Espiritu Santo, nagsubli manipud Karayan Jordan, ket indalan ti Espiritu idiay let-ang **2** iti uppat a pulo nga aldaw ket sinulisog iti diablo sadiay. Kadagita nga al-aldaw, saan isuna nga nangan iti uray ania, ket iti ileleppas ti dayta nga tiempo ket nabisinan isuna. **3** Kinuna ti diablo kenkuana, "No sika iti Anak ti Dios, bilinem daytoy a bato nga agbalin nga tinapay." **4** Simmungbat ni Hesus kenkuana, "Isu iti naisurat, 'Saan nga agbiag iti tao iti tinapay laeng.'" **5** Ket inturong ti diablo isuna iti nangato nga lugar, ket iti apagdarikmat a tiempo impakitana amin nga pagarian ti lubong. **6** Kinuna ti diablo kenkuana, "Itedko kenka iti pannakabalin nga agturay kadagitoy nga pagarian, kasta met dagiti amin a kinadayagda. Kabaelak daytoy agsipud ta naited kaniak dagitoy nga iturayak, ket mabalinko nga ited iti siasinoman nga kayatko a pangtedan. **7** Isu nga no agrukbabka kaniak ken dayawennak, kukuamto amin dagitoy." **8** Ngem simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "Isu iti naisurat, 'Masapul nga dayawem ti Apo a Diosmo, ken isuna laeng ti pagserbiam.'" **9** Sumaruno, inturong ti diablo ni Hesus idiay Jerusalem ket impanna iti kangatoan nga tukad ti templo, ket kinunana kenkuana, "No sika iti Anak ti Dios, tumapwakka manipud ditoy. **10** Ta isu iti naisurat, 'Mandaranna dagiti anghelesna nga aywanandaka, nga salaknibandaka.' **11** ken, 'Ingatodaka kadagiti im-imada, tapno saanmo nga maitama dagita sakam iti bato.'" **12** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "Iti naibaga, 'Saan a rumbeng nga suotem ti Apo a Diosmo.'" **13** Idi nalpas ti diablo iti panangsulisogna ken ni Hesus, pimmanaw isuna ket imbatina isuna agingga iti sumaruno nga tiempo. **14** Ket nagsubli ni Hesus idiay Galilea nga addaan iti pannakabalin ti Espiritu, ket nagdinnamag ti maipanggep kenkuana iti intero nga aglawlaw nga rehion. **15** Nangisuro isuna kadagiti sinagogada ket dinaydayaw isuna iti tunggal maysa. **16** Iti maysa nga aldaw immay isuna idiay Nazaret, nga siudad a dimmakelanna. Kas iti gagangay nga ugalina, simrek isuna iti sinagoga iti Aldaw a Panaginana, ken timmakder tapno basaenna ti sursurat. **17** Naiyawat kenkuana ti libro ni propeta Isaias, isu nga linukatanna iti libro ket nasarakanna ti nakaisuratan iti, **18** "Ti Espiritu ti Dios ket adda kaniak, agsipud ta pinulotannak nga mangikasaba iti naimbag nga damag kadagiti marigrigat. Imbaonnak a mangiwaragawag iti pannakawayawaya kadagiti balud, ken pannakaisubli ti panagkita dagiti bulsek, ken mangwayawaya kadagiti maparparigat, **19** ken mangiwaragawag iti naparaburan nga tawen ti Apo." **20** Ket inserrana ti libro, insublina iti agbanbantay ti sinagoga, ken nagtugaw. Dagiti mata dagiti amin nga tattao idiay sinagoga ket nakaturong kenkuana. **21** Nangrugi nga agsao kadakuada, "Iti inkayo panagdengngeg, natungpalen daytoy nga sursurat ita nga aldaw." **22** Tunggal maysa nga adda sadiay ket naimatanganda ti imbagana ken aminda ket nagsiddaawda kadagiti makaay-ayo nga balikas nga nagtaud iti ngiwatna. Kunkunada, "Anak laeng ni Jose daytoy, saan kadi?". **23** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Sigurado a kunaenyonto daytoy a mamasirib nga sarsarita kaniak, 'Mangngagas, paimbagem ta bagim. Aniaman a nangngegannmi nga inar-aramidmo sadiay Capernaum, aramidem met ditoy ilim.'" **24** Kinunana pay, "Pudno ibagak kadakayo, awan ti propeta nga naawat iti bukodna nga pagilian. **25** Ngem ibagak kadakayo nga sipupudno nga adu dagiti balo a babbai iti Israel idi panawen ni Elias, idi nagrekep iti langit ket awan pulos ti tudo iti las-ud ti tallo ket kagudua nga tawen, idi adda iti nakaro unay nga panagbisin iti intero nga pagilian. **26** Ngem saan a naibaon ni Elias iti siasinoman kadakuada, no di ket iti maysa laeng nga balo nga agnanaed idiay Zarepat nga asideg iti siudad ti Sidon. **27** Adu met dagiti agketong idiay Israel idi panawen ni Eliseo nga propeta, ngem awan kadakuada iti naimbagan no di laeng ni Naaman nga taga-Siria." **28** Nakapungtot dagiti amin nga tattao idiay sinagoga idi nangngeganda dagitoy a banbanag. **29**

Timmakderda ket pinilitda nga pinapanaw isuna iti siudad, ket impanda iti teppang iti bantay a nakabangonan ti siudadda tapno itinnagda iti derraas. **30** Ngem nagna laeng isuna iti nagbabaetanda ket pimmanaw. **31** Ket simmalog ni Hesus idiay Capernaum, maysa nga siudad iti Galilea. Maysa nga aldaw iti Panaginana, agisursuro isuna kadagiti tattao iti sinagoga. **32** Nagsiddaawda kadagiti sursurona, agsipud ta nagsao isuna nga addaan iti turay. **33** Iti dayta nga aldaw idiay sinagoga, adda iti maysa nga lalaki nga addaan iti espiritu ti narugit a demonyo, ket impukkawna nga imbaga, **34** "Ania ti pakibianganmi kenka, Hesus nga taga-Nazaret? Immayka kadi nga mangdadael kadakami? Ammok no siasinoka! Sika ti Nasantoan iti Dios!" **35** Tinubngar ni Hesus ti demonio ket kinunana, "Agulimekka ket pumanawka kenkuana!" Idi impuruak ti demonyo iti lalaki idiay nagtetengngaan dagiti tattao, rimuar manipud kenkuana nga dina inan-ano isuna. **36** Amin dagiti tattao ket kasta unay ti siddaawda ket ti maipanggep iti dayta lattan ti pagsasaritaan iti tunggal maysa. Kunada, "Ania nga kita ti sasao dagitoy? Ta bilinenna dagiti narugit nga espiritu nga addaan turay ken pannakabalin ket rumuarda?" **37** Ket nangrugin nga agdinamag iti amin nga paset iti aglawlaw nga rehion ti maipanggep kenkuana. **38** Ket pimmanaw ni Hesus idiay sinagoga ket simrek iti balay ni Simon. Itatta ti katugangan a babai ni imon ket nakaro ti gurigorna, ket nakipakpakaasida ken ni Hesus a maigapu kenkuana. **39** Isunga timmakder ni Hesus iti sibayna ket tinubngarna ti gurigor, ket pimmanaw daytoy kenkuana. Dagus isuna nga timmakder ket inrugina nga pinagserbianna ida. **40** Idi lumlumneken ti init, inyeg dagiti tattao ken ni Hesus iti tunggal maysa nga agsaksakit iti nadumaduma nga saksakit. Impatayna ti imana iti tunggal maysa kadakuada ket pinaimbagna ida. **41** Rimmuar met dagiti demonio iti kaaduan kadakuada, agik-ikkis nga kinunada, "Sika iti Anak ti Dios!" Tinubngar ni Hesus dagiti demonio ket linappedanna isuda nga agsao, gapu ta ammoda nga isuna ti Kristo. **42** Idi immay ti parbangon, napan ni Hesus iti lugar nga awan matagtagitao. Adu a tattao ti mangbirbiruk kenkuana ket immayda iti disso nga ayanna. Pinadasda nga linapdan ti panangpanawna kadakuada. **43** Ngem kinunana kadakuada, "Masapul met nga ikasabak iti naimbag nga damag a maipanggep iti pagarian ti Dios kadagiti dadduma pay nga adu a siudad, gapu ta isu iti nakaibaonak ditoy." **44** Ket intuloyna iti nangasaba kadagiti sinagoga iti intero nga probinsia ti Judea.

5 Itatta, ti napasamak, kabayatan nga ar-aribungbungan dagiti tattao ni Hesus ken dumdumngegda iti sao ti Dios, isuna ket agtaktakder iti igid ti dan-aw ti Genesaret. **2** Nakitana ti dua nga bangka a naitakdang iti igid ti dan-aw. Bimmaba dagiti agkalkalap ug-ugasanda dagiti iketda. **3** Limmugan ni Hesus iti maysa kadagiti bangka nga kukua ni Simon, ket imbagana kenkuana nga ipanna iti danom nga adayo bassit iti igid. Ket nagtugaw ken sinuroanna dagiti tattao manipud iti bangka. **4** Idi nalpas isuna nga nagsao, kinunana ken Simon, "Ipanmo daytoy bangkam iti naad-adalem pay nga danom ket ibabam dagiti iketmo tapno makakalapka. " **5** Simmungbat ni Simon ket kinunana, "Maestro, nagpatpatnag kami a nagtrabtrabaho, ngem awan nga pulos ti naalami, ngem gapu iti saom, ibabak ngarud dagiti iket." **6** Ket idi inaramidda daytoy, adu launay nga lames ti naalada, ken dandanin mapisang dagiti iketda. **7** Ngarud, pinayapayanda dagiti kaduada nga adda iti dadduma nga bangka nga umayda ken tumulongda kadakuada. Immayda ket pinunnoda dagiti bangka, isu nga nangrugida nga lumned. **8** Ngem ni Simon Pedro idi nakitana daytoy, nagparintumeng iti sangoanan ni Hesus a kunana, "Panawannak, ta maysaak a managbasol nga tao, Apo." **9** Agsipud ta nasdaaw isuna ken kasta met kadagiti kakaduana kadagiti lames nga nakalapanda. **10** Nairaman ditoy ni Santiago ken ni Juan, annak ni Zebedeo, nga kakadua ni Simon. Kinuna ni Hesus ken ni Simon, "Saanka nga agbuteng, ta manipud ita, tattaon ti inka kalapen." **11** Ket kalpasan nga naitakdangda dagiti bangka, pinanawanda amin ket simmurotda kenkuana. **12** Kalpasan daytoy, kabayatan nga adda isuna ti maysa kadagiti siudad, ket pagammoan, adda iti lalaki sadiay nga napnoan ti ketong. Idi nakitana ni Hesus, nagpakleb ken nagpakpakaasi kenkuana, kinunana, "Apo, no pagayatam, mabalinnak nga aramiden a nadalus." **13** Ket inggaw-at ni Hesus ti imana ket sinagidna isuna a kunana, "Mayatak. Agbalin ka nga nadalus." Ket dagus a pimmanaw iti ketong kenkuana. **14** Binilin ni Hesus isuna nga saanna nga ibagbaga iti siasinoman, ngem imbagana kenkuana, "Mapanka ket agparangka iti padi ket mangiyegka ti daton iti pannakadalusmo, sigun iti inbilin ni Moises, a kas pammaneknek kadakuada." **15** Ngem iti damag maipanggep kenkuana ket ad-adda pay nga naiwaragawag iti adayo ket adu nga tattao ti nag-uurnong nga agdengngeg iti panangisurona ken mapaimbag kadagiti saksakitda. **16** Ngem masansan nga umadayo isuna a mapan kadagiti awan matagtagitao a lugar ken nagkararag. **17** Kalpasan iti maysa kadagidi nga al-aldaw a nangisursuro isuna, ket adda nga agtugtugaw dagiti Pariseo ken dagiti manursuro ti linteg a naggapo kadagiti nadumaduma nga barrio iti rehion ti Galilea ken Judea, ken kasta met iti siudad iti Jerusalem. Adda kenkuana ti pannakabalin ti Apo nga mangpaimbag. **18** Itatta, adda dagiti lalaki a simmangbay nga mangaw-awit iti lalaki a paralitiko nga nakaidda iti ikamen, ket nagsapulda iti wagas tapno maiserrekda ken maipaiddada iti sangoanan ni Hesus. **19** Saanda a makasapul iti wagas tapno maiserrekda isuna gapu iti adu nga tattao. Isu nga immulida iti rabaw ti balay, ket inbabada ti lalaki nga adda iti ikamen manipud iti atep, iti nagtetengngaan dagiti tattao, iti mismo nga sangoanan ni Hesus. **20** Idi nakita ni Hesus ti pammatida, kinunana, "Lalaki, dagiti basbasolmo ket napakawanen kenka." **21** Inrugi dagiti eskriba ken Pariseo nga isaludsod daytoy a kunada, "Siasino daytoy nga agsasao ti tabbaaw? Siasino ti mabalin nga mangpakawan kadagiti basbasol, ngem ti Dios laeng?" **22** Ngem ni Hesus, agsipud ta ammona no ania iti panpanunotenda, simmungbat ket kinunana kadakuada, "Apay nga salsaludsodenyo daytoy kadagiti puspusoyo? **23** Ania ti nalaklaka nga ibaga, 'Dagiti basbasolmo ket napakawanen kenka' wenno ti ibaga nga 'Tumakderka ket magnaka?' **24** Ngem tapno maamoanyo nga ti Anak ti Tao ket addaan turay ditoy daga nga mangpakawan kadagiti basbasol, ibagak kenka, 'Tumakderka, alaem ta ikamenmo ket mapankan idiay balaymo.'" **25** Dagus isuna a bimmangon iti sangoananda ket innalana iti ikamen nga nagiddaanna; ket nagsubli iti balayna, nga agdaydayaw iti Dios. **26** Nagsiddaw iti tunggal maysa ket dinaydayawda ti Dios.

Napnoanda iti panagbuteng, ket kunada, “Naidumduma dagiti banbanag nga naimatanganmi ita nga aldaw.” **27** Kalpasan a napasamak dagitoy a banbanag, rimmuar ni Hesus manipud sadiay ket nakitana ti maysa nga agsingsingir iti buis a managan Levi nga agtugtugaw iti pagsingsingiranna iti buis. Kinunana kenkuana, “Surotennak.” **28** Ngarud, timmakder ni Levi, pinanawanna amin ket sinurotna ni isuna. **29** Ket nangisagana ni Levi iti dakkel a padaya idiay balayna, ket adu dagiti agsingsingir iti buis sadiay, ken dadduma pay nga tattao nga nakasadag iti lamisaan a makipangpangan kadakuada. **30** Ngem nagtantanabutob dagiti Pariseo ken eskriba kadagiti adalanna, a kunada, “Apay nga mangan ken uminomkayo a kakaduayo dagiti agsingsingir iti buis ken dadduma a managbasol nga tattao? **31** Simmungbat ni Hesus kadakuada, “Saan nga masapul dagiti nasalun-at nga tattao iti mangngagas, dagiti laeng masaksakit nga tattao iti agkasapulan. **32** Saanak nga immay tapno ayaban dagiti nalinteg nga tattao iti panagbabawi, ngem tapno ayaban dagiti managbasol iti panagbabawi.” **33** Kinunada kenkuana, “Masansan nga agayunar ken agkararag dagiti adalan ni Juan, ken kasta met dagiti adalan dagiti Pariseo. Ngem dagiti adalam, mangmangan ken uminomda.” **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mabalin kadi nga pagayunaren ti siasinoman dagiti abay ti nobio no kaduada pay laeng ti nobio? **35** Ngem umayto iti al-aldaw nga maipanaw ti nobio kadakuada, ket kadagita nga al-aldaw ket agayunarda.” **36** Ket nagsarita pay ni Hesus iti pangngarig kadakuada, “Awan ti tao a mangpigis iti lupot iti baro nga pagan-anay ket usarenna tapno tarimaanenna iti daan nga pagan-anay. No inaramidna dayta, pigisenna iti baro a pagan-anay, ket ti lupot nga naggapu iti baro a pagan-anay ket saanton nga umanay ti daan a pagan-anay. **37** Kasta met, awan ti tao a mangikabil ti baro nga arak iti daan nga lalat a pagkabilan ti arak. No inaramidna dayta, bettaken ken dadaelen ti baro nga arak dagiti lalat a pagkabilan ti arak, ket maibelleng ti arak. **38** Masapul nga maikabil iti baro nga arak iti kaararamid nga lalat nga pagkabilan ti arak. **39** Awan ti tao, nga kalpasan nga imminom iti daan nga arak, agtarigagay iti baro nga arak, agsipud ta kunana, 'Naimas ti daan.'”

6 Itatta ti napasamak ket iti maysa nga Aldaw ti Panaginana, nga ni Hesus ket nagna iti kataltalunan ket dagiti adalanna, agal-alada kadagiti dawa ti trigo, iridisda dagitoy kadagiti dua nga imada sada kanen dagiti bukel. **2** Ngem dadduma kadagiti Pariseo ti nagkuna, “Apay agar-aramidkayo iti banag nga saan nga nainkalintegan nga aramiden iti Aldaw ti Panaginana?” **3** Sinungbatan ni Hesus isuda ket kinunana, “Apay saanyo kadi a nabasa iti inaramid ni David idi nabisinan, isuna ken dagiti lallaki nga kaduana? **4** Napan ket simrek iti balay ti Dios, ken innalana ti tinapay iti kaadda ket kinnanna ti dadduma kadagitoy, ken inikkanna met dagiti lallaki nga kakaduana iti kanenda, nga uray nainkalintegan laeng nga kanen dagiti papadi.” **5** Ket imbagana kadakuada, “Ti Anak ti Tao ket Apo ti Aldaw ti Panaginana.” **6** Napasamak met iti sabali nga Aldaw ti Panaginana nga napan isuna idiay sinagoga ken sinuroanna dagiti tattao sadiay. Adda idiay ti maysa a lalaki nga paralitiko ti makannawan nga imana. **7** Dagiti eskriba ken dagiti Pariseo ket nainget ti panangbuyada kenkuana ket kitaenda no mangagas isuna iti siasinoman ti Aldaw iti Panaginana, ta bareng no makabirukda iti rason nga ipabasolda kenkuana nga isu ket agar-aramid iti maikaniwas. **8** Ngem ammona dagiti panpanunutenda ket kinunana iti lalaki nga paralitiko ti imana, “Bumangonka ken agtakder ka ditoy nagtetengngaan iti tunggal maysa.” Isunga bimmangon ti lalaki ken nagtakder sadiay. **9** Kinuna ni Hesus kadakuada, “Damagek kadakayo, nainkalintegan kadi iti agaramid ti nasayaat wenno dakes Iti Aldaw ti Panaginana, ti isalakan ti maysa a biag wenno dadaelen daytoy?” **10** Kalpasanna kinitana amin ida ket kinunana iti lalaki, “Iyunnatmo dayta imam.” Inaramidna ngarud, ket nagsubli ti pigsa dagiti imana. **11** Ngem nakaungetda unay, ket nagtutungtunganda no ania ti mabalin nga aramidenda ken ni Hesus. **12** Kadagidiay al-aldaw, napasamak nga rimmuar isuna ket napan idiay bantay nga agkararag. Intuloyna ti nagkararag iti Dios iti nagpatnag. **13** Idi bimmigaten, inayabanna kenkuana dagiti adalanna ket nangpili ti sangapulo ket dua kadakuada, nga inawaganna met laeng ti “apostoles.” **14** Ti nagan dagiti apostoles ket ni Simon (nga isu met laeng ni Pedro) ken ti kabsatna a lalaki, Andres, Santiago, Juan, Felipe, Bartolome, **15** Mateo, Tomas, Santiago nga anak ni Alfeo, Simon nga maawagan ti Patriota, **16** Hudas nga anak ni Santiago, ken ni Hudas Iscariote nga nagbalin nga manglilipot. **17** Kalpasanna bimmaba ni Hesus manipud idiay bantay kaduana isuda ket nagtakderda iti patad nga lugar. Ti dakkel nga bunggoy dagiti adalanna ket adda sadiay, kasta met dagiti adu nga tattao nga naggapu idiay Judea ken Jerusalem, ken dagiti adda iti igid ti baybay ti Tiro ken Sidon. **18** Immayda nga agdenggegda kenkuana ken mapaimbagda kadagiti sakitda. Dagiti tattao nga burburiburen dagiti narugit nga espiritu ket naimbagan met. **19** Ikarkarigatan ti tunggal masya kadagiti adda sadiay a naurnong nga tattao nga masagid isuna ta iti panakabalin nga mangpaimbag ket rumrumuar manipud kenkuana, ket pinaimbagna ida amin. **20** Kalpasan ket kimmita isuna kadagiti adalanna, ket kinunana, “Nabendisionankayo nga napanglaw, ta dakayo ti agtagikua iti Pagarian ti Dios. **21** Nabendisionankayo nga mabisbisinan ita, ta mapnek kayonto. Nabendisionankayo nga agladladingit ita, ta agkatawakayonto.” **22** Nabendisionankayo no gurguraendakayo dagiti tattao ken isinsinadakayo kadagiti bunggoyda, ken pabpabainandakayo, ken um-umsienda dagiti naganyo ta dakes ti panagkunada, gapu iti Anak ti Tao. **23** Agragsakkayo iti dayta nga aldaw ket aglagtokayo gapu ti rag-o, gapu ta awan duadua a maaddaankayo iti naindaklan a gunguna sadi-langit, ta kasta met laeng iti inaramid dagiti kapuonanda kadagiti propeta. **24** Ngem asikayo pay dakayo nga nabaknang! Ta naawatyon iti liwliwayo. **25** Asikayo a napnek ita! Ta mabisinan kayonto. Asikayo nga agkatkatawa ita! Ta agladingit ken agdung-awkayto. **26** Asikayo, no amin nga tao ket agsaoda ti nasayaat maipanggep kadakayo! Ta kasta met ti inaramid dagiti kapuonanda kadagiti sinan-propeta. **27** Ngem ibagak kadakayo a dumdumngeg, ayatenyo dagiti kabusoryo ken nasayaat ti aramidenyo kadagiti gumurgura kadakayo. **28** Bendisionanyo dagiti mangilunlunod kadakayo ken ikararaganyo dagiti mangidadanes kadakayo. **29** Kenkuana a nangsipat ti maysa a pingpingmo, ipasipatmo pay iti bangir. No innala ti maysa a tao ti kagaymo, saanmo nga ipaidam ti pagan-anaymo. **30** Ikkam ti tunggal maysa nga dumawat kenka. No adda ti mangala iti aniaman

a kukuam, saanmo nga ibaga kenkuana nga isublina kenka. **31** No ania ti kayatmo nga aramiden ti tao kenka, masapul nga isu met ti aramidem kadakuada. **32** No dagiti laeng tattao nga agay-ayat kenka ti ayatem, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Ta uray pay dagiti managbasol ket ay-ayatenda met dagiti agay-ayat kadakuada. **33** No agaramidka laeng ti nasayaat kadagiti agar-aramid ti nasayaat kenka, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Ta uray pay dagiti managbasol ket isu met laeng ti ar-aramidenda. **34** No ti laeng pabuludam kadagiti banag ket dagiti laeng tattao nga namnamaem nga makaisubli kenka, ania ngay ti pakaidayawam iti dayta? Uray dagiti managbasol ket agpabulodda kadagiti managbasol, ken mangnamnamada nga umawatda iti isu met laeng nga gatad. **35** Ngem ayatenyo dagiti kabusoryo ken nasayaat ti aramidenyo kadakuada. Pabuludanyo ida, nga saanyo a pakadanagan iti maipanggep iti maisubli kadakayo, ket naindaklanto ti gungunayo. Agbalinkayonto nga annak ti Kangatoan, ta isuna mismo ket naasi kadagiti saan nga managyaman ken kadagiti dakes nga tattao. **36** Manangaasikayo koma, a kas iti Amayo a manangaasi. **37** Saankayo nga mangukom, ket saankayto met a maukom. Saankayo nga mangpabasol, ket saandakayto met a pabasulen. Pakawanenyo dagiti dadduma, ket mapakawankayto met. **38** Mangtedkayo kadagiti dadduma, ket maitedto met kadakayo. Sukat a naan- anay, nasedsed ken agluplupyas-nga maibukbokdanto iti saklotmo. Ta no ania ti pagsukat nga usarem nga mangsukat, isunto met ti pagsukat nga mausaren pagsukat para kenka." **39** Kalpasanna imbagana met kadakuada ti maysa a pangarig. "Mabalin kadi nga iturong ti bulsek ti maysa pay a bulsek? Ket no aramidenna, matinnagda nga agpada iti abot, saan kadi? **40** Ti adalan ket saan nga nalalaing ngem ti manursurona, ngem no ti tunggal maysa ket masuruan a naimbag, agbalin isuna a kas iti manursurona. **41** Ken apay nga kitaem ti bassit nga pirgis ti garami nga adda iti mata ti kabsatmo ngem saan mo nga madlaw ti troso iti mismo a matam? **42** Kasano nga ibagam iti kabsatmo, 'Kabsat, bay-am nga ikkatek dayta bassit nga pirgis ti garami dita matam,' ket dimto pay maikkat ti troso nga adda iti mismo a matam? Sika nga aginsisingpet! Ikkatem nga umuna ti troso dita matam, ket makakita ka a nalawag iti panangikkatmo iti bassit nga pirgis ti garami nga adda iti mata ti kabsatmo. **43** Ta awan ti nasayaat nga kayo nga agbunga ti nalungsot, wenno awan ti nalungsot nga kayo nga agbunga ti nasayaat. Ta ti tunggal kayo ket maammoan babaen iti bungana. **44** Ta saan nga agburas ti tao iti igos manipud iti sisiitan nga kayo, wenno agburas iti ubas manipud iti sisiitan nga labtang. **45** Ti nasayaat nga tao paruarenna iti nasayaat manipud iti nasayaat nga kinabaknang iti pusona, ken ti dakes nga tao paruarenna ti kinadakes manipud iti dakes nga kinabaknang iti pusona. Ta manipud iti kinabaknang iti pusona, agsao ti ngiwatna. **46** Apay nga awagandak ti, 'Apo, Apo,' ngem diyo met tungtungpalen dagiti banag nga ibagbagak? **47** Tunggal tao nga umay kaniak ken dengdenggenna dagiti saok ken tungtungpalenna ida, ibagak kadakayo no ania ti kaiyariganna. **48** Kaiyariganna ti tao nga nagpatakder ti balay, nagkali ti nauneg nga abot iti daga ket nagpatakder iti pundasyon ti balayna iti rabaw ti bato. Idi immay ti layos, dinungpar ti dadakkel nga allon dayta nga balay, ngem pulos nga saanna nga nagungon gapu ta naipatakder a sititibker. **49** Ngem ti tao nga dumdumngeg kadagiti sasaok ken saanna nga tungtungpalen ida, kaiyariganna ti tao nga nagpatakder ti balayna iti rabaw ti daga nga awanan ti pundasyon. Ket idi dinungpar dagiti dadakkel nga allon dayta nga balay, narba nga sigud ken naminpinsan a nadadael.

7 Kalpasan nga nalpas ni Hesus ti amin nga ibagbagana nga dingdinggen dagiti tattao, simrek isuna idiay Capernaum. **2** Adda adipen ti maysa nga senturion, nga napateg kenkuana, agsaksakit ken dandanin matay. **3** Ngem idi nangngeganna ti maipapan ken ni Hesus, nangibaon ti senturion kadagiti panglakayen dagiti Judio tapno kiddawenda nga umay ket isalakanna ti adipenna manipud iti pannakatay. **4** Idi nakaasidegdan ken ni Hesus, nagpakpakaasida kenkuana iti kasta unay a kunada, "Maikari isuna nga aramidem daytoy para kenkuana, **5** agsipud ta ipatpategna unay daytoy nga nasiontayo ken nangipatakder ti sinagoga para kadatayo." **6** Intultuloy ni Hesus iti pannagnana ket kimmuyog kadakuada. Ngem idi saanen nga adayo isuna manipud iti balay, nangibaon ti senturion kadagiti gagayyemna nga mangibaga kenkuana, "Apo saanmon nga parigaten ta bagim, gapu ta saanak nga maikari nga masapul a sumrekka iti sirok iti bubungak. **7** Gapu iti daytoy, saanko pay nga inbilang toy bagik nga mabalin nga maikari nga umasideg kenka, ngem iyebkas mo laeng ti sao ket maimbagan ti adipenko. **8** Ta uray siak met ket taoak nga naikabil iti babaen ti turay ken addaanak met kadagiti soldado nga adda iti sirukko. Ibagak iti maysa, 'Mapanka,' ket mapan isuna, ken iti maysa pay, 'Umayka,' ket umay isuna, ken iti adipenko, 'Aramidem daytoy', ket aramidenna." **9** Idi nangngegan ni Hesus daytoy, nasdaaw unay kenkuana, ket simmango ngarud kadagiti tattao nga sumursurot kenkuana ket kinunana, "Ibagak kadakayo, awan pay nasarakak uray ditoy Israel nga siasinoman nga addaan ti dakkel nga pammati." **10** Ket dagiti naibaon, nagsublida iti balay ket nasarakanda nga nasalun-aten ti adipen. **11** Iti saan unay a nabayag kalpasan dayta, napasamak nga agdaldalyasat ni Hesus iti siudad nga maaw-awagan ti Nain. Dagiti adalanna ket kimmuyog kenkuana ken simmurot met ti nakaad-adu nga tattao. **12** Idi umas-asidegen iti ruangan ti siudad, pagammoan, adda natay nga tao nga bagbagkatenda nga paruar, nga maymaysa nga anak nga lalaki ti inana. **13** Isu ket balo a babai, ken kaduana iti adu met bassit nga tattao iti dayta nga siyudad. Idi makitana isuna, iti Apo ket kasta unay ti pannakatignay ti asina para kenkuana ket kinunana kenkuana, "Saanka nga agsangit". **14** Ket nagpasango ni Hesus ket sinagidna iti pagibagbagkatan ti bangkay, ket nagtalinaed met nga sitatakder dagiti agbagbagkat. Kinunana, "Agtutubo, ibagak kenka, bumangonka". **15** Nagtugaw ti natay a lalaki nagtugaw ken nangrugi nga nagsao. Ket inyawat ni Hesus iti inana. **16** Ket inabak ida amin iti buteng. Indaydayawda ngarud iti Dios, ibagbagada, "Natan-ok nga propeta iti timmaud kadatayo" ken "Iti Dios kimmita kadagiti tattaona." **17** Daytoy nga damag maipanggep ken ni Hesus ket nagwaras iti intero nga Judea ken kadagiti amin nga kabangibang nga rehion. **18** Dagiti adalan ni Juan imbagada kenkuana amin dagitoy nga banbanag. **19** Inayaban ngarud ni Juan ti dua kadagiti adalanna ket imbaonna ida iti Apo nga mangibaga, "Sika kadi diay Umayto, wenno adda pay kadi sabali a tao nga

inkami biroken?" **20** Idi nakaasidegdan ken ni Hesus, kinuna dagiti lallaki, "Ni Juan nga Mammunniag imbaonna kami nga mangibaga kenka "Sika kadi diay Umayto, wenno adda pay kadi sabali nga tao nga inkami biroken?"" **21** Iti dayta nga oras, pinaimbagna iti adu nga tattao manipud saksakit ken an-anayenda ken manipud kadagiti dakes nga espiritu, ken pinatganna nga dagiti bulsek nga tatto ket makakita. **22** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Inton pumanaw kayo, ipakaammoyo ken ni Juan no ania dagiti nakita ken nangngeganyo. Makakitan dagiti bulsek nga tattao, makapagnan dagiti pilay nga tattao, malinlinisanen dagiti addaan iti ketong, makangngegen dagiti tuleng nga tattao, mapagpagungaren dagiti natay nga tattao, ken makaskasabaanen iti naimbag a damag dagiti agkasapulan. **23** Iti tao nga saan nga agsardeng nga mamati kaniak gapu kadagiti aramidko ket nabendisionan." **24** Idi nakapanawen dagiti babaonen ni Juan, inrugi ni Hesus nga inbaga kadagiti tattao iti maipanggep ken ni Juan, "Ania ti napanyo kinita idiay let-ang? Runo kadi nga gungungunen ti angin? **25** Ngem ania ti napanyo kinita? Maysa kadi nga tao nga nagkawes iti nalukneng a pagan-anay? Kitaenyo, dagiti tattao nga nakakawes iti napipintas nga pagan-anay ken agbibiag nga aglaplapusanan, agnanaedda kadagiti palasio ti ar- ari. **26** Ngem ania ti napanyo kinita? Maysa kadi nga propeta? Wen, ibagak kadakayo, nangnangruna pay ngem maysa nga propeta. **27** Isuna daytoy pakaiturungan iti naisurat, 'Kitaenyo, ibaonko iti mensaherok sakbay iti rupam, nga mangisagana iti dalanmo sakbay kenka.' **28** Ibagak kadakayo, nga kadagiti inyanak dagiti babbai, awan iti natantan-ok pay ngem ni Juan, ngem iti kababaan nga tao iti pagarian ti Dios ket natantan-ok pay ngem isuna." **29** Idi nangngegan dagiti tattao daytoy, pakairamanan dagiti agsingsingir iti buis, impaduyakyakda nga nalinteg iti Dios. Karaman isuda kadagiti nabautisaran iti bautisar ni Juan. **30** Ngem dagiti Pariseo ken nalalaing iti linteg dagiti Judio nga saan a nagpabautisar kenkuana, nilaksidda iti kinasirib ti Dios a para kadakuada. **31** "Ania ngarud iti mabalin ko nga pangiyaspingan kadagiti tattao tatta nga kapututan? Ania kadi iti pakaiyaspinganda? **32** Kasla da la ubbing nga agga-ayam idiay pagtagilakuan nga agtutugaw ken ay-ayabanda iti tunggal maysa nga kunada, 'Pinatukarmi ti plauta para kadakayo, ket dikay met nagsala. Nagladingit kami, ket dikay met nagsangit.' **33** Agsipud ta immay ni Juan nga Mammunniag a saan nga mangmangan ti tinapay ken saan nga nagin-inom iti arak, ket ibagbagayo, 'Adda demonyona.' **34** Immay ti Anak ti Tao ket nangan ken naginom ket kunayo, 'Kitaenyo, narawet daytoy nga tao ken mammartek, gayyem dagiti agsingsingir ti buis ken dagiti managbasol.' **35** Ngem iti sirib ket maipakita a nalinteg babaen kadagiti amin nga annakna." **36** Itatta, adda maysa nga Pariseo nga mangkidkiddaw ken Hesus nga makipangan kenkuana. Isu nga kalpasan a nakastreken ni Hesus iti balay ti Pariseo, insanggirna idiay ayan iti lamisaan tapno mangan. **37** Pagammoan, adda maysa nga babai iti dayta nga siudad, nga isuna ket managbasol. Naammoanna nga adda ni Hesus nga agsangsanggir idiay balay ti Pariseo, ket napan isuna ken nangitugot iti bangbanglo nga naikabil iti alabastro nga fraskita. **38** Nagtakder iti likudan ni Hesus nga asideg iti sakaananna ken nagsangit. Ket inrugina nga binasa iti luana dagiti saka ni Hesus, ket pinunasanna ida iti buokna, inagepna dagiti sakana ken binukbukanna ida ti bangbanglo. **39** Idi nakita daytoy iti Pariseo nga nangawis ken ni Hesus, pinanunotna iti bagina nga kunana, "No daytoy nga tao ket propeta, ammona koma no siasino ken no ania nga klase nga babai iti mangsagsagid kenkuana, nga isu ket managbasol." **40** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kenkuana, "'Simon, adda iti banag nga ibagak kenka." Kinunana, "Ibagam, Maestro!" **41** Kinuna ni Hesus, "Adda iti dua nga nakautang iti maysa nga agpapautang. Diay maysa ket nakautang iti limagasut nga dinario, diay met maysa ket limapulo nga dinario. **42** Gapu ta awan kuartada nga pagbayad, pinakawanna ida nga dua. Ngarud, siasino ti kadakuada iti ad-adda nga mangayat kenkuana? **43** Simmungbat ni Simon kenkuana ket kinunana, "Panagkunak ket diay ad-adu iti napakawan nga utangna." Kinuna ni Hesus kenkuana, "Usto dayta a panangikeddengmo." **44** Sinango ni Hesus ti babai ket kinuna ken Simon, "Makitam daytoy nga babai. Simrekak iti balay mo. Awan danum nga intedmo kaniak para kadagiti sakak, ngem isuna, babaen iti luana, binasana dagiti sakak ken pinunasanna ida iti buokna. **45** Dinak impaayan iti agep, ngem isuna, manipud simmangpetak, saan nga nagsardeng nga nangag- agep kadagiti sakak. **46** Saanmo nga binukbukan daytoy ulok iti lana, ngem binukbukanna dagiti sakak iti bangbanglo. **47** Gapu iti daytoy, ibagak kenka nga isuna nga adu iti nagbasolanna ken napakawan iti ad-adu ket dakdakkel met ti panagayatna. Ngem iti basbassit iti napakawan kenkuana, bassit laeng iti panagayatna." **48** Ket imbagana iti babai, "Napakawanen dagiti basbasolmo." **49** Dagiti amin nga agsangsanggir sadiay ket inrugida nga kinuna iti maysa ken maysa kadakuada, "Siasino daytoy nga agpakawan pay kadagiti basbasol?" **50** Ket kinuna ni Hesus iti babai, "Ti pammatim ket insalakannaka. Mapanka nga sitatalna".

8 Napasamak nga dagus kalpasanna nga nangrugi ni Jesus nga nagdalyasat iti nadumaduma nga siudad ken barrio, nga nangikaskasaba ken nangiwarwaragawag iti naimbag a damag maipapan iti pagarian ti Dios ket simmurot kenkuana dagiti sangapulo ket dua, **2** ket kasta met dagiti babbai a napaimbag manipud kadagiti dakes nga espiritu ken saksakit. Isuda da Maria nga napanaganan Magdalena, nga nawayawayaan manipud iti pito a demonio, **3** ni Juana nga asawa ni Cusa, nga mangimatmaton kadagiti sanikua ni Herodes, ni Susana, ken dagiti dadduma nga adu a babbai, nga nangipaay para iti kasapulanda nga nagtaud kadagiti sanikuada. **4** Itatta, idi adda adu a tattao ti naguurnong, nga pakairamanan dagiti tattao nga um-umay kenkuana manipud kadagiti adu a nadumaduma nga siudad, nagsarita isuna kadakuada babaen iti pangngarig. **5** "Rimmuar ti mannalon nga napan nagmula iti bukbukel. Kabayatan ti panagmulana, adda dagiti bukbukel nga natinnag iti igid ti dalan ket napayatpayatan ken sinippayot dagiti billit ti tangatang. **6** Dadduma nga bukbukel ket natinnag iti nabato a daga ket apaman a dimmakel dagitoy nga mulmula, nanglaylayda, gapu ta awan ti pakabasaanda. **7** Addamet dagiti bukbukel nga natinnag kadagiti nasisiit nga mulmula, ket dagiti nasiit nga mulmula ket dimmakkel nga kadua dagiti bukbukel ken nangleppes kadakuada. **8** Ngem dadduma kadagiti bukbukel ket natinnag iti nadam-eg nga daga ket pinataudna ti mula nga sangagasut a daras pay ti kaaduna." Kalpasan nga naibaga ni Hesus dagitoy a banbanag, impukkawna,

“Siasinoman iti addaan iti lapayag nga dumngeg, dumngeg koma.” **9** Ket dagiti adalanna dinamagda no ania ngata iti kaipapanan daytoy a pangngarig. **10** Kinuna ni Hesus kadakuada, “Naikkan kayo iti pribilehio nga mangawat kadagiti misterio iti Pagarian ti Dios, ngem dagiti dadduma a tattao ket masuruan laeng kadagiti pangngarig, tapno, 'uray makitada didanto metlaeng a makita ken mangngeganda didanto metlaeng maawatan.' **11** Itatta daytoy ti kaipapanan iti pangngarig. Ti bukel ket isu iti sao ti Dios. **12** Dagiti bukbukel nga natinnag iti igid ti dalan ket dagiti tattao nga nakangngeg iti sao, ngem umay ti diablo ket alaenna ti sao manipud iti pusoda, tapno saanda a mamati ken maisalakan. **13** Ket dagiti met natinnag iti nabato a daga ket dagiti tattao nga idi nangngegan da iti sao, inawatda a siraragsak, ngem awan ti uray maysa a ramutda; mamati da laeng iti apagdarikmat, ket no dumteng ti tiempo ti pannubok, umadayoda. **14** Dagiti bukbukel nga natinnag kadagiti nasiit nga mulmula ket dagiti tattao nga dimngeg iti sao, ngem iti panagdalyasat da iti dalanda, maleppesda kadagiti pakadanagan ken kinabaknang ken ragragsak iti daytoy a biag, ken isut' gapuna nga awan ti maibungada nga maluom. **15** Ngem dagiti bukbukel nga natinnag iti nasayaat a daga, dagitoy dagiti tattao nga, addaan iti napudno ken naimbag a panagpuspuso, kalpasan nga nangngeganda iti sao, salimetmetanda ken agbungada nga adda ti panagananus. **16** Itatta, awan ti siasinoman, nga idi napasgedanna ti pagsilawan, kalubanna iti malukong wenno ikabilna iti sirok ti papag. Ngem ketdi, ikabilna iti umiso nga paggiananna, tapno iti tumunggal maysa nga sumrek, makitada ti lawag. **17** Ta awan iti nailemmeng, nga saan nga maipakaammo, wenno aniaman a palimed, nga saan nga maammoan ken masilawan. **18** Isu nga agannad kayo no kasano iti pinagdengngegyo, gapu ta siasinoman nga addaan, ket isu maikkan pay iti ad-adu, ken siasinoman nga awanan, manipud kenkuana ket maala uray pay ti pagarupenna nga adda kenkuana.” **19** Kalpasan ket ni nanang ken dagiti kakabsat ni Hesus ket immay kenkuana, ngem saanda nga makaasideg kenkuana gapu iti adu nga tattao. **20** Ket naimbaga kenkuana, “Ti inam ken dagiti kakabsatmo a lallaki ket addada nga agtatakder idiay ruar, kayatdaka a makita.” **21** Ngem simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, “Ti inak ken kakabsatko ket dagiti dumngeg iti sao ti Dios ken tungpalenda.” **22** Ket napasamak iti maysa kadagidiay nga al-aldaw nga naglugan ni Hesus ken dagiti adalan iti bangka, ket kinunana kadakuada, “Mapan tayo idiay ballasiw iti dan-aw.” **23** Ket naglayagda. Ngem kabayatan nga aglaylayagda, nakaturog ni Hesus, ket immay ti bagyo nga binuyugan iti napigsa unay nga angin idiay dan-aw, ket diay bangkada ket mangrugi nga mapunno iti danum, ket addadan iti kasta unay a peggad. **24** Ket dagiti adalan ni Hesus ket immayda kenkuana ket riniingda isuna, kunada, “Apo! Apo! Ngannganni tayo nga matayen!” Nakariing isuna, ket tinubngar na iti angin ken ti narungsot a danum ket nagsardengda, ken adda iti linak. **25** Ket kinunana kadakuada, “Ayan ti pammatiyo?” Iti butengda, nasdaawda unay, ket kinunada iti tumunggal maysa, “Siasino ngarud daytoy, ta mandaranna uray dagiti angin ken iti danum, ket agtulnogda kenkuana?” **26** Nakadanunda iti rehion ti Gerasenes, nga kabangibang ti Galilea. **27** Idi bimmadek ni Hesus iti daga, adda iti maysa a lalaki nga naggapo iti siudad a simmabat kenkuana, ket daytoy a lalaki ket linuganan dagiti demonio. Iti naunday a panawen saan isuna nga agus-usar iti kawkawes, ken saan isuna nga aggigian iti balay, no di ket idiay sementeryo. **28** Idi nakitana ni Hesus, nagikkis isuna, ken nagpakleb iti sangoananna. Ket iti napigsa a balikas kinunana, “Ania ti biangko kenka, Hesus, Anak iti Kangatoan a Dios? Agpakpakaasi-ak kenka, saannak nga parigaten.” **29** Ta manmandaran ni Hesus ti narugit nga espiritu nga rumuar manipud iti lalaki, gapu ta masansan nga tenngelenna isuna. Uray no galutanda iti kadkadena ken kawkawar ken bantayanda pay, ket mapugsatna latta iti galutna ken iturong latta ti demonio idiay let-ang. **30** Ket nagsaludsod ni Hesus kenkuana, “Ania ti nagan mo?” Ket kinunana, “Sangaarban,” ta adu dagiti demonio nga limmugan kenkuana. **31** Intultuloy dagiti demonio iti nakipagpakpakaasi ken ni Hesus nga saanna koma ida nga mandaran nga mapan idiay yuyeng. **(Abyssos g12)** **32** Ita ti arban dagiti adu a babbaboy ket adda idiay nga mangmangan idiay turod, ket indawat dagiti demonio nga palubosanna isuda nga lumugan kadagiti babbaboy. Pinalubosanna isuda nga aramidenda dayta. **33** Isu nga dagiti demonio ket rimuarda manipud iti dayta nga tao ken simrekda kadagiti babbaboy, ket ti arban ket nagap-apurada nga bimmaba iti turod nga agturong iti dan-aw ket nalmesda. **34** Idi nakita dagiti tattao nga agay-aywan kadagiti babbaboy ti napasamak, naglibasda ket impadamagda iti siudad ken iti kadagiti barbarrio. **35** Isu nga dagiti tattao nga nakangngeg maipanggep iti daytoy, rimmuarda nga mangkita no ania iti napasamak, ket immayda ken ni Hesus ket nasarakanda ti lalaki nga rimuaran dagiti demonio. Nakabadon isuna ken addan iti nalimbong a panagpanpanunotna, nakatugaw iti sakaanan ni Hesus, ket nagbutengda. **36** Ket dagiti nakakita iti daytoy nga napasamak ket imbagada kadagiti dadduma no kasano nga naisalakan ti lalaki nga inadipen dagiti demonio. **37** Amin dagiti tattao iti rehion ti Gerasenes ken dagiti adda iti aglawlawda nga lugar, kiniddawda ken ni Hesus nga panawanna ida, gapu ta tinengngel ida iti nalaus a panagbuteng. Isu nga naglugan isuna iti bangka nga agsubli. **38** Diay lalaki nga nagtalawan dagiti demonio ket nagpakpakaasi ken ni Hesus nga palubusanna isuna nga sumurot kenkuana, ngem pinagawid isuna ni Hesus, a kunana, **39** “Agsubli ka iti balaymo ken ipakaammom amin nga naindaklan a banbanag nga inaramid ti Dios para kenka.” Nagawid ngarud ti lalaki ket inwaragawagna iti entero nga siudad dagiti naindaklan a banbanag nga inaramid ni Hesus para kenkuana. **40** Iti panagsubli ni Hesus, inawat isuna dagiti adu nga tattao, ta agur-urayda amin kenkuana. **41** Pagammoan, immay iti lalaki nga managan Jairo, ket maysa isuna kadagiti mangidadaulo iti sinagoga. Nagpakleb ni Jairo iti sakaanan ni Hesus ket kiniddawna nga mapan koma isuna idiay balayna, **42** ta addaan isuna iti kakaisuna nga anak a babai, nga agtawen iti sangapulo ket dua, ken isuna ket matmatayen. Ngem iti ipapanna, dagiti adu nga tattao ket inaribungbunganda isuna. **43** Adda babai sadiay nga agpadpadara iti las-ud ti sangapulo ket dua a tawen ket nagastosnan amin nga kuartana kadagiti mangngagas, ngem saan nga napaimbag ti siasinoman kadakuada. **44** Napan isuna iti likudan ni Hesus ket sinagidna iti laylayan ti badona, ket dagdagus nga nagsardeng ti panagpagpadarana. **45** Kinuna ni Hesus, “Siasino ti nangsagid kaniak?” Idi

amin ket nagsaan, kinuna ni Pedro, “Apo, nagado dagiti tattao nga mangliplipit kenka ken mangar-aribungbong kenka. **46** Ngem kinuna ni Hesus, “Adda iti nangsagid kaniak, ta ammok nga adda iti pannakabalin nga rimuar manipud kaniak.” **47** Idi makita ti babai nga saannan nga mailemmeng iti inaramidna, immasideg ti babai nga agpigpigerger. Nagpakleb iti sangoanan ni Hesus, ket imbagana iti sangoanan dagiti tattao ti makagapu no apay nga sinagidna ni isuna ken no kasano isuna nga nagimbag a dagus. **48** Ket kinunana kenkuana, “Anak a babai, ti pammatim isu ti nangpaimbag kenka. Mapanka a sikakappia.” **49** Idi manarimaan isuna nga agsasao, adda ti immay nga naggapu iti balay ti mangidadaulo iti sinagoga, nga kunana, “Diay anak mo nga babai ket natayen. Saan mon nga singaen ti manursuro.” **50** Ngem idi nangngeg ni Hesus daytoy, sinungbatanna isuna, “Saanka nga agbuteng. Mamati ka laeng, ket maisalakan isuna.” **51** Ket idi nakasangpet iti balay, saan na nga pinalubusan ti siasinoman nga makiserrek kenkuana malaksid kada Pedro, Juan, Santiago, ken ti ama ti ubing a babai, ken ti inana. **52** Itatta, amin dagiti tattao sadiay ket agladladingit ken sangsangitanda isuna, ngem kinunana, “Saan kayo nga agsangit. Saan isuna nga natay, ngem matmaturog laeng.” **53** Ngem kinatawaanda isuna nga inum-umsi, ta ammoda isuna ket natayen. **54** Ngem isuna, innalana ti ima ti ubing nga babai, immawag a kunana, “Ubing, bumangonka.” **55** Ket nagsubli ti espiritu na, ket bimmangon a dagus isuna. Inbilinna nga adda ti maited kenkuana nga kanenna. **56** Dagiti nagannakna ket nasdaaw, ngem binilinna ida nga awan ti pangibagaanda iti napasamak.

9 Inayabanna dagiti sangapulo ket dua, ken inikkanna isuda iti pannakabalin ken turay kadagiti amin nga demonio ken mangagas kadagiti saksakit. **2** Imbaonna isuda nga rumuar nga mangikasaba iti pagarian ti Dios ken mannpaimbag kadagiti masakit. **3** Kinunana kadakuada “Dikayo mangitugot iti uray ania iti panagdalyasatyo- uray sarukod, uray pitaka, uray tinapay, uray kuarta wenno dua nga pagan-anay. **4** Aniaman nga sumrekanyo a balay, agtalinaed kayo sadiay agingga pumanaw kayo iti dayta nga lugar. **5** No maipanggep kadagiti saan nga umawat kadakayo, inton pumanaw kayo iti dayta nga siudad, pagpagenyo dagiti tapok iti saksakayo kas pammaneknek nga maibusor kadakuada.” **6** Ket pimmanawda nga napan kadagiti il-ili, nga mangikaskasaba iti naimbag nga damag ken mangpapaimbag kadagiti tattao iti sadinnoman. **7** Itatta ni Herodes, nga tetraka, nangngegna amin dagitoy a mapaspasamak ket nariribukan unay, gapu ta ibagbaga dagiti dadduma nga ni Juan nga Mammuniag ket nagungar manipud ken ni patay, **8** ken dagiti dadduma nagparang kano ni Elias, ken dagiti dadduma ket maysa kano kadagiti propeta idi un-unana nga panawen ket nagbiag manen. **9** Kinuna ni Herodes, “Pinapugotak ni Juan, ngem maipanggep iti siasino daytoy nga mangmangngegak nga banbanag? “Ket ni Herodes pinadas nga mangbiruk iti wagas tapno makitana ni Hesus. **10** Idi nagsublin dagiti naibaon, imbagada kenkuana iti amin nga inaramidda. Intugotna isuda ket napan isuna iti siudad nga maawagan Betsaida. **11** Ngem nangngegan daytoy dagiti adu nga tattao ket sinurotda isuna ket inawatna ida, ken nagsao kadakuada maipanggep iti pagarian ti Dios, ken innagasanna dagiti agkasapulan ti pannakapaimbag. **12** Ket idi mumalemen, napan kenkuana dagiti sangapulo ket dua ket kinunada, “Pagawidemon dagiti tattao tapno mapanda kadagiti il-ili ken barbarrio nga agsapul iti pagdagusan ken makan gapu ta adda tayo iti lugar nga awan matagtagitao.” **13** Ngem kinunana kadakuada, “Ikkanyo ida ti kanenda.” Kinunada, “Ti adda kadatayo ket lima laeng a tinapay ken dua a lames, malaksid nga mapan kami gumatang ti taraon para kadagitoy amin nga adu a tattao.” **14** Adda idi ti agarup nga lima ribu a lallaki nga adda sadiay. Ket kinunana kadagiti adalanna, “Pagtugawenyo isuda nga nabunggubunggoy iti saglilima pulo.” **15** Kasta ngarud ti inaramidda dayta, ket nagtugaw amin dagiti tattao. **16** Innalana ti lima nga tinapay ken ti dua nga lames, ket timmangad sadi langit, benendisionanna ida, ket pinispisina, ken intedna kadagiti adalanna tapno maiwaras kadagiti tattao. **17** Ket nanganda amin ken napnekda, ket dagiti nabati nga taraon ket naurnong ket napunno iti sangapulo ket dua nga basket. **18** Ket napasamak nga kabayatan nga agkarkararag isuna iti bukodna, kaduana dagiti adalanna, ket sinaludsodna kadakuada, nga kunana, “Siasinoak kano iti panagkuna dagiti tattao?” **19** Simmungbatda, ket kinunada, “Juan nga Mammuniag,” ngem kuna dagiti dadduma nga Elias, ken kuna dagiti dadduma nga maysa kadagiti propeta idi un-unana nga panawen ket nagbiag manen. **20** Kinunana kadakuada, “Ngem siasinoak iti pinagkunayo?” Simmungbat ni Pedro a kunana, “Ti Kristo a naggapu iti Dios.” **21** Ngem iti panangballaagna kadakuada, binilin ida ni Hesus nga awan ti pangibagaanda iti daytoy, **22** a kunana nga iti Anak ti Tao ket masapul nga agsagaba iti adu nga banbanag, umsien dagiti panglakayen ken panguloen a papadi ken escriba, mapapatay, ken mapagungar iti maikatlo nga aldaw. **23** Kinunana kadakuada amin, “No siasinoman ti mayat nga sumurot kaniak, masapul ngarud nga lipatenna ti bagina, baklayenna ti krusna iti inaldaw ket sumurot kaniak. **24** Siasinoman ti mangpadas nga mangispal iti biagna ket mapukawna, ngem siasinoman nga mangpukaw iti biagna gapu kaniak, ket maispalna. **25** Ania ti magunguna iti tao, no matagikuana ti intero a lubong, ngem mapukawna wenno maawan kenkuana ti bukodna a bagi? **26** Siasinoman ti mangibain kaniak ken kadagiti sasaok, isu ibainto met ti Anak ti Tao inton umay iti kukodna a dayag, ken iti dayag ti Ama ken dagiti nasantoan nga anghel. **27** Ngem sipupudno nga ibagak kadakayo, adda dagiti dadduma kadakayo nga agtaktakder ditoy, a saandanto a maramanan ti patay agingga a makitada ti pagarian ti Dios.” **28** Ket napasamak did garup walo nga aldaw ti napalabas kalpasan nga sinarita ni Hesus dagitoy a sasao nga inkuyog na ni Pedro, ni Juan, ken Santiago, ket simmang-atda iti bantay tapno agkararag. **29** Kabayatan iti panagkararagna, nagbaliw ti langa ti rupana, ken dagiti kawesna ket nagbalin nga puraw ken makasisirap. **30** Pagammoan, adda dua nga lallaki nga makisarsarita kenkuana! Isu da Moises ken Elias, **31** nga sidadayag ti langada. Ket nagsasaritaanda ti maipanggep iti ipapanawna, nga umadanin nga tungpalenna idiay Jerusalem. **32** Itatta, ni Pedro ken dagiti kakadduana ket adda nga nakaturogdan. Ngem idi nakariingdan, nakitada iti dayagna ken dagiti dua nga lallaki nga makitaktakder kenkuana. **33** Iti napasamak ket, kabayatan nga umad-adayuda ken ni Hesus, kinuna ni Pedro kenkuana, “Apo, nasayaat ta adda kami ditoy ket masapul nga agaramid kami iti tallo nga kalapaw. Ipalubosmo

nga iyaramidandaka ti mays, maysa para ken ni Moises, ken maysa para ken ni Elias." Di na ammo ti ibagbagana. **34** Ket kabayatan a sarsaritaenna dagitoy nga banbanag, ti ulep ket bimmaba a nanglinong kadakuada; ket nagbutengda kabayatan ti pananglawlaw ti ulep kadakuada. **35** Adda ti timek nga naggapo iti ulep, a kunana, "Daytoy ti pinilik nga Anakko. Dumngegkayo kenkuana." **36** Idi nalpas iti timek, maymaysan ni Hesus. Nagulimekda, ken kadagidiay nga al-aldaw, awan ti nangibagaanda kadagiti banbanag nga nakitada. **37** Ti napasamak ket, iti simmaruno nga aldaw, idi nakababadan manipud iti bantay, ket sinabat isuna ti adu nga tattao. **38** Pagammoan, maysa nga tao manipud kadagiti adu nga tattao ti nagpukkaw a kunana, "Manursuro, ipakpakaasik kenka nga kitaem kuma ti anak ko nga lalaki, ta maymaysana nga anak ko." **39** Kitaem, parparigaten ti espiritu, ket kella-at nga agikkis isuna, ken papayegpegenna ken paglabutabenna ti ngiwatna. Isu ket pumanpanaw kenkuana ngem agparigat, ket dangranna iti kasta unay nu pumanaw. **40** Nagpakpakaasiak kadagiti adalam nga pilitenda nga papanawen kenkuana, ngem saanda met kabaelan." **41** Simmungbat ni Hesus ket kinunana, "Dakayo nga saan a mamatpati ken managdakdakes a kaputotan, kasano ti kabayag nga masapul a makipagtalinaedak kadakayo ken iti panaganusko kadakayo? "Iyegmo ditoy ti anak mo." **42** Iti iyaasideg ti ubing a lalaki, tinumba ti demonio isuna ken winagwagna ti napalalo. Ngem tinubngar ni Hesus ti narugit nga espiritu, ket pinaimbagna ti ubing a lalaki, ken insubli iti amana. **43** Ket nasdaawda amin iti kinabileg ti Dios. Ngem kabayatan nga masmasdaaw iti amin kadagiti banbanag nga inaramidna, kinunana kadagiti adalanna, **44** "Bay-anyo a dagitoy nga balikas ket sumrek iti kaunggan ti lapayagyo, ta iti Anak ti Tao ket maiyawat kadagiti ima dagiti tattao." **45** Ngem saanda nga naawatan ti kayat a sawen daytoy a balikas, ta nailimed kadakuada, isu nga saanda nga maawatan. Agamak da nga agsaludsod kenkuana maipanggep iti dayta nga balikas. **46** Ket nangrugi ti maysa nga riri kadakuada no siasino ti katatan-okan. **47** Ngem ni Hesus, gapu ta ammo na no ania ti kunkunaenda iti puspusoda, nangala iti bassit nga ubing, ket inyabayna kenkuana, **48** ket kinunana kadakuada, "No adda umawat iti bassit nga ubing a kas daytoy gapu iti naganko, siak met laeng ti inna aw-awaten, ket no adda umawat kaniak, aw-awatenna metlaeng isu a nangibaon kaniak. Ta ti tao nga kababaan kadakayo amin ket isu iti katatan-okan." **49** Simmungbat ni Juan ket kinunana, "Apo, adda ti nakitami nga mangpakpaksiat ti demonio babaen iti naganmo ket pinasardeng mi isuna, gapu ta saan met nga sumursurot kadatayo." **50** Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Saanyo nga pasardengen isuna, agsipud ta siasinoman a saan nga mangbusor kadakayo ket para kadakayo." **51** Iti napasamak ket, bayat nga umas-asidegen ti al-aldaw nga yuulina sadiay langit, sipapasged isuna nga impatalgedna ti rupana nga mapan idiay Jerusalem. **52** Nangibaon isuna iti mensahero nga immuna ngem isuna, ket napanda ken simrekda iti maysa a barrio idiay Samaria tapno agsaganada para kenkuana. **53** Ngem dagiti tattao sadiay, saanda nga inawat isuna, gapu ta impatalgedna ti rupana nga mapan idiay Jerusalem. **54** Ket idi nakita daytoy dagiti adalan na nga ni Santiago ken Juan, kinunada, "Apo, kayat mo kadi nga mangbilin kami ti apoy nga bumaba manipud langit ket dadaelenna isuda?" **55** Ngem ni Hesus timmalyaw ken tinubngar na isuda. **56** Ket napanda iti sabali nga barrio. **57** Bayat nga magmagnada iti dalanda, adda ti nagkuna kenkuana, "Sumurutak kenka uray sadino ti papanam." **58** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Dagiti lobo ket adda abutda, ken dagiti billit iti tangatang ket adda umokda, ngem iti Anak ti Tao ket awan ti sadinnoman a pangiiddaanna iti ulo na." **59** Ket kinunana iti sabali a tao, "Sumurot ka kaniak." Ngem kinunana, "Apo, palubosannak pay nga umuna a mapan ipunpon ni tatangko." **60** Ngem kinunana kenkuana, "Bay-am nga dagiti natay ti mangipunpon kadagiti bukodda a minatay, ngem mapanka ket ipakaammom iti amin nga disso iti pagarian ti Dios." **61** Sabali manen nga tao ti nagkuna, "Sumurotak kenka, Apo, ngem ipalubos mo pay nga umuna nga mapanak agpakada kadagiti kabbalayko." **62** Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Awan ti siasinoman, a kalpasan nga ingkabilna iti imana iti arado ket agtalyatalyaw iti likudanna, ti maikari iti Pagarian ti Dios."

10 Itatta, kalpasan dagitoy nga banbanag, nangdutok ti Apo iti pitopulo a dadduma pay, ket imbaonna ida a sagdudua nga umuna iti kada siudad ken lugar nga panggepna mismo nga papanan. **2** Kinunana kadakuada, "Nagadu iti maapit, ngem bassit dagiti trabahador. Ngarud, darasenyo a mangikararag iti Apo ti panagapit, tapno mangibaon iti adu nga trabahador iti panagapitna. **3** Mapankayon iti dalanyo. Kitaenyo, ibaonkayo a kas kadagiti kordero iti nagtetengngaan dagiti lobo. **4** Saan kayo nga mangitugot iti kuarta, kambong, wenno sandalyas, ken saan kayo nga kumablaaw iti siasinoman iti dalan. **5** Iti sadinoman nga balay a sumrekanyo, ibagayo nga umuna, 'Kapia koma ti maadda iti daytoy nga balay.' **6** No adda ti tao iti kapia sadiay, mapan kenkuana dayta nga kapiayo, ngem no awan, agsubli kadakayo. **7** Agtalinaed kayo iti dayta nga balay, ket kanen ken inumenyo ti aniaman nga idasarda, agsipud ta iti trabahador ket adda karbenganna iti tangdanna. Saan kayo nga agbalaybalay. **8** Sadinoman nga siudad a sumrekanyo, ket awaten dakayo, kanenyo no ania ti maidasar kadakayo, **9** ken paimbagenyo dagiti masakit nga adda sadiay. Ibagayo kadakuada, 'Ti pagarian ti Dios ket immasidegen kadakayo.' **10** Ngem sadinoman nga siudad a sumrekanyo, ket saan dakayo nga awaten, rumuar kayo kadagiti kalkalsadana ket ibagayo, **11** 'Uray pay dagiti tapok nga nagtaud iti siudadyo nga dimket kadagiti saksakami ket punasenmi a maibusor kadakayo! Ngem ammuenyo daytoy: Ti pagarian ti Dios ket immasidegen.' **12** Ibagak kadakayo nga inton dumteng ti aldaw ti panagukom, ad-adda nga maibturan pay iti para iti Sodoma ngem para iti dayta nga siudad. **13** Asika pay, Corazin! Asika pay, Betsaida! No dagiti nakaskasdaaw nga aramid nga naaramid kadakayo ket naaramid sadiay Tiro ken Sidon, nagbabawida koman idi pay laeng, a nakatugaw iti sako ken dapdapo. **14** Ngem ad-adda nga maibturan pay iti para iti Tiro ken Sidon inton pannakaukom ngem iti para kadakayo. **15** Sika, Capernaum, panpanunotem kadi nga maitan-okka idiay langit? Saan, maipababa kanto nga maipan idiay hades. **(Hadēs g86)** **16** Iti dumdumngeg kadakayo ket dumdumngeg met kaniak; ket iti manglaksid kadakayo ket linaksidnak met; ket iti manglaksid kaniak, linaksidna ti nangibaon kaniak." **17** Dagiti pitopulo ket nagsubli a siraragsak, kunada, "Apo, uray dagiti demonio ket nagpaituray kadakami babaen iti

naganmo." **18** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Binuybuyak ti pannakatinnag ni Satanas a kas kimat a naggapo idiay langit. **19** Kitaenyo, intedko kadakayo iti turay nga mangpayat kadagiti uleg ken manggagama, ken mangituray kadagiti amin nga pannakabalin ti kabusor, ket awan ti makadangran kadakayo iti uray aniaman nga wagas. **20** Uray no kasta, saan kayo nga agragsak iti daytoy laeng, a dagiti espiritu ket nagpaituray kadakayo, ngem ad-adda pay nga agragsak kayo ta naikitikiten dagiti nagnaganyo sadi langit." **21** Iti dayta met laeng nga kanito, kasta launay ti ragsakna iti Espiritu Santo, ket kinunana, "Daydayawen ka, O Ama, Apo iti langit ken daga, gapu ta inlimed mo dagitoy nga banbanag kadagiti nasirib ken addaan pannakaawat, ket impakaammom dagitoy kadagiti saan nga nasuruan, kas kadagiti ubbing nga babassit. Wen, Ama, ta daytoy ket makaay-ayo iti imatang mo." **22** "Amin nga banbanag ket naitalek kaniak manipud ken ni Amak, ket awan makaammo no siasino ti Anak no di laeng ti Ama, ken awan makaammo no siasino ti Ama no di laeng ti Anak, ken iti siasinoman a kayat ti Anak nga pangipakaammoan kenkuana." **23** Simmango kadagiti adalanna, kinunana kadakuada laeng, "Nabendisionan dagiti makakita kadagiti banbanag nga nakitayo. **24** Ibagak kadakayo nga adu a propeta ken ar-ari nga nangtarigagay nga makakita kadagiti banbanag nga makitkitayo, ngem saanda nga nakita dagidiay, ken mangngegan dagiti banbanag nga mangmangngegyo, ngem saanda nga nangngegan dagidiay." **25** Pagammoan, maysa a manursuro iti linlinteg dagiti Hudio ti timmakder ket pinadasna isuna, kinunana, "Manursuro, ania ti aramidek tapno matawidko ti biag nga agnanayon?" **(aiōnios g166)** **26** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Ania ti naisurat iti linteg? Kasanu ti panangbasam iti dayta?" **27** Simmungbat, ket kinunana, "Masapul nga ayatem ti Apo a Dios mo iti amin a pusom, iti amin a kararuam, iti amin a pigsam, ken iti amin a panunot mo, ken iti kaarrubam a kas iti bagim." **28** Ket kinuna ni Hesus kenkuana, "Kusto dayta insungbatmo. Aramidem daytoy, ket agbiagka." **29** Ngem ti manursuro, iti panangtarigagayna nga ikalintegan iti bagina, kinunana ken ni Hesus, "Ket siasino ti kaarrubak?" **30** Simmungbat ni Hesus nga kunana, "Adda tao nga sumalsalog manipud Jerusalem nga mapan idiay Jerico. Nasalawna dagiti agtatakaw, nga isu ti nangala kadagiti amin nga adda kenkuana, ken kinabkabilda, ken imbatida nga agbugbugsot. **31** Nairanrana met nga sumalsalog iti dayta nga dalan ti maysa nga padi, ket idi nakitana isuna, linabsanna a nagna iti bangir ti dalan. **32** Kasta met ti maysa a Levita, idi nakadanun iti dayta a lugar ket nakitana ti lalaki, linabsanna a nagna iti bangir ti dalan. **33** Ngem adda maysa a Samaritano, kabayatan ti panagdalyasatna, dimteng iti ayanna. Idi nakitana isuna, natignay isuna a naasian. **34** Inasitganna ken binaredbedanna dagiti sugsugatna nga sinapsappoanna iti lana ken arak dagitoy. Insakayna iti bukodna nga ayup, sana impan iti balay a pagdadagusan, ken inaywananna isuna. **35** Iti summaruno nga aldaw, nangiruar isuna iti dua nga denario ket intedna iti agpadpadagus, ken kinunana, 'Aywanam isuna, ken aniaman a sobra a magastom, inton agsubliak, bayadankanto.' **36** Iti panagkunam, siasino kadagiti tallo ti kaarruba diay tao nga dinarup dagiti agtatakaw?" Kinuna ti manursuro, "Diay nangipakita kenkuana iti asi." **37** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Mapanka ket isu met laeng ti aramidem." **38** Itatta, bayat nga agdaldalyasatda, simrek isuna iti maysa nga barrio, ket adda maysa nga babai a managan Martha a nangpadagus kenkuana iti balayna. **39** Adda kabsatna a babai a managan Maria, nga nagtugaw iti sakaanan ti Apo ken nagdengngeg iti saona. **40** Ngem ni Martha, makumikum unay iti panangisagana iti makan. Napan isuna ken ni Hesus, ket kinunana, "Apo, awan kadi aniamanna kenka nga iti kabsat ko a babai ket binaybay-annak nga agmaymaysa nga agserbi? Ibagam ngarud kenkuana nga tulungannak." **41** Ngem simmungbat ti Apo ket kinunana kenkuana, "Martha, Martha, madandanaganka iti adu nga banbanag, **42** ngem maysa laeng a banag ti kasapulan. Pinili ni Maria no ania ti kasayaatan, ket isu ti saan to nga maala manipud kenkuana."

11 Iti napasamak, kalpasan a nagkararag ni Jesus iti maysa a disso, maysa kadagiti adalan na ti nagkuna, "Apo, isuro nakami nga agkararag a kas iti panangisuro ni Juan kadagiti adalan na." **2** Kinuna ni Jesus kadakuada, "No agkararag kayo, kastoy ti ibaga yo, 'Ama, paidayawmo ti nagan mo. Dumteng koma ti pagariam. **3** Ited mo kadakami iti tunggal aldaw ti inaldaw nga tinapaymi. **4** Pakawanennakami kadagiti basbasol mi, gapu ta dakami ket pakpakawanen mi met dagiti amin a nakabulod kadakami. Ket saannakami nga iturong iti sulisog.'" **5** Imbaga ni Hesus kadakuada, "Siasino kadakayo ti addaan iti gayyem, a no mapankayo kenkuana iti tengnga ti rabii ket ibagayo kenkuana, 'Gayyem, pabulodannak iti tallo piraso a tinapay, **6** gapu ta adda ti gayyemko nga dimmagas manipud iti kalsada, ket awan ti ania man a maipasangok kenkuana. **7** Ket ti adda iti uneg, sumungbat ket mabalin a kunaenna, 'Dinak ringgoren. Nakaserran ti ridaw ket dagiti annakko, ken siak, adda kamin iti pagiddaan. Saanak a makabangon nga mangted iti tinapay kenka.' **8** Ibagak kadakayo, uray saan nga bummangon nga mangted iti tinapay kadakayo, gapu ta sika ket gayyemna, ngem gapu ta awan bainyo nga mangipilit, bumangonto ket itedna tu kaadu ti tinapay a masapulyo. **9** Ibagak pay kadakayo, agdawatkayo ket maitedto kadakayo; agsapulkayo ket makabirukkayto; agtuktokkayo ket mailukatankayto. **10** Ta ti tunggal tao nga agdawat ket umawat; ken ti tao nga agsapsapul ket makabirukto; ken ti tao nga agtuktuktok ket mailukatan. **11** Siasino kadakayo ti ama nga nu agdawat ti anakna a lalaki iti tinapay ket ikkan na iti bato, wenno imbes nga lames ket uleg? **12** Wenno, nu dumawat iti itlog, manggagama aya ti itedna kenkuana? **13** Nu kasta ngarud, nu dakayo nga managdakdakes ket Ammo yo nga mangted iti nasayaat nga sagut kadagiti annak yo, dinto ket ad-adda pay nga ti amayo sadi langit, ited na ti Espiritu Santo na kadagiti agdawat." **14** Iti saan nga nabayag, mangpakpaksiat ni Hesus iti demonyo, ket daytoy umel. Ti napasamak ket idi rimuar daytoy nga demonyo, nagsao ti umel a tao. Ket dagiti tattao, nasdaaw da unay! **15** Ngem adda sumagmamano nga tattao nga nagkuna, "Babaen kenni Beelzebul, nga mangiturturay kadagiti demonyo, mangpakpaksiat isuna kadagiti demonyo." **16** Dagiti dadduma, sinuot da isuna ket binirukanda isuna iti pagilasinan nga nagtaud sadi langit. **17** Ngem ammo ni Jesus dagiti panpanunotenda ket kinunana kadakuada, "Tunggal pagarian a nabingaybingay nga maibusor metlaeng iti daytoy, ket mapanawan, ken ti balay nga nabingaybingay nga maibusor metlaeng iti

daytoy ket marba. **18** No mabingaybingay ni Satanas a maibusor iti bagbagina, kasano ngarud nga makatakder ti pagarianna? Gapu ta iti kunayo pakpaksiatek dagiti demonyo babaen kenni Beelzebul. **19** Nu mangpaksiatak kadigiti demonyo babaen kenni Beelzebul, babaen kenni sinno nga pakpaksiaten isuda dagiti pasurotyo? Gapu iti daytoy, isudanto ti mangukom kadakayo. **20** Ngem nu paksiatek dagiti demonyo babaen iti ramay ti Dios, dimteng ngarud ti pagarian ti Dios kadakayo. **21** No bantayan ti maysa a napigsa a lalaki a kumpleto iti igam ti bukodna a balay, natalged dagiti sanikuana, **22** ngem nu abaken isuna ti napigpigsa a lalaki, alaen ti napigpigsa nga lalaki ti igam dayta a lalaki ket samsamenna iti sanikua diay lalaki. **23** Ti saan a makikadua kaniak ket maibusor kaniak, ket ti saan met a makipagurnong kaniak ket agiwara. **24** No ti narugit nga espiritu ket pumanaw iti maysa a tao, lumabas iti saan a madandanoman nga disso ken agsapul iti paginanaanna. Ket inton awan ti mabirukanna, ibagana, 'Agsubliak iti balayko nga naggapuak.' **25** Ket iti panagsublina, masarakanna nga dayta a balay ket nawalisan ken naisimpan. **26** Ket mapan nga mangikuyog iti pito pay nga espiritu a nadakdakes pay ngem isu ket sumrekda amin tapno agianda sadiay. Ket ti kamaudianan a kasasaad dayta a lalaki ket agbalin a nakarkaro pay ngem iti damo." **27** Ti napasamak ket, idi ibagbagana dagitoy a banbanag, adda maysa nga babai nga nangipigsa iti saona iti ngatoen iti kaadduan dagiti tattao ken kinunana kenkuana, "Nabendisionan ti anak-anakan nga nangipasngay kenka ken ti suso a nangpasuso kenka." **28** Ngem kinunana, "Ad-adda nga nabendisionan dagiti dumngeg iti sao ti Dios ken idulinda daytoy." **29** Kabayatan nga umad-adu dagiti tattao nga makitaripnong, inrugina nga imbaga, "Daytoy nga kapututan ket nagdakes nga kapututan. Sapulenna ti pagilasinan, ngem awan ti maited a pangilasinan malaksid iti pagilasinan ni Jonas. **30** Ta kas iti panagbalin ni Jonas nga pagilasinan kadagiti taga-Ninive, kastanto met nga ti Anak ti Tao ket agbalin nga pagilasinan iti daytoy nga kapututan. **31** Tumakderto ti Reyna iti Abagatan iti panangukom a kadwana dagiti lalaki iti daytoy nga kapututan ket ikeddengna ida, ta naggapo isuna iti pungto ti daga nga agdenggen iti kinasirib ni Solomon, ken kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok pay ngem ni Solomon. **32** Agtakderto dagiti lalaki iti Ninive iti pangukoman a kaduada dagiti tatao iti daytoy nga kapututan ket ikeddengdanto daytoy, ta nagbabawidan gapu iti inkaskasaba ni Jonas, ken kitaenyo, adda ditoy ti natantan-ok pay ngem ni Jonas. **33** Awan ti siasinoman nga nu malpasna nga sindian ti lampara ket ikabilna iti maysa nga nasipnget nga siled wenno iti sirok ti labba, ngem ketdi, ikabilna iti pagidisdisuan iti lampara tapno masilawan dagiti sumrek. **34** Ti matam iti lampara ti bagim. Nu nasayaat ti matam, iti bagi ket mapunno iti lawag. Ngem nu madi ti matam, iti bagi ket mapunno iti kinasipnget. **35** Ngarud, agannadkayo nga ti lawag nga adda kadakayo ket saan nga kinasipnget. **36** Tapno iti kasta, mapunno ti bagiyo iti lawag ken awan pulos pasetna nga adda iti sipnget, ket ti intero a bagiyo ket agbalin nga kasla adda lampara nga mangisilnag iti lawagna kadakayo." **37** Idi nalpas isuna nga nagsao, dinawat ti maysa a Pariseo nga makipangan isuna iti balayna, ket simrek ngarud ni Hesus ket nagsadag. **38** Ket nasdaaw ti Pariseo ta saan nga nagbuggo ni Hesus sakbay ti pangrabii. **39** Ngem kinuna ti Apo kenkuana, "Ita ngarud, dakayo nga Pariseo, ugasanyo ti akinruar a paset dagiti tasa ken mallukong, ngem ti kaungganyo ket napunno iti kinaagom ken kinadakes. **40** Dakayo a saan nga makaaw-awat a lallaki! Saankadi nga ti nangaramid iti uneg ket inaramidna met ti akinruar. **41** Itedyo kadagiti nakurapay ti anyaman nga adda iti uneg, ket amin nga banbanag ket malinisan para kadakayo. **42** Ngem asi kayo pay nga Pariseo, ta itedyo ti apagkapulo dagiti menta ken ruda ken amin mulmula iti bangkag, ngem baybay-anyo ti kinalinteg ken ti ayat iti Dios. Masapol nga nalinteg ti ikastayo ken ayatenyo ti Dios, nga saanyo a liwayan nga aramiden dagiti daddumapay a banbanag. **43** Asikayo pay nga Pariseo, ta pagaayatyo dagiti tugaw iti sangwanan kadagiti sinagoga ken dagiti narespeto a pammadayaw iti ayan dagiti pagtagilakuan. **44** Asikayo pay, ta kaskayla kadagiti awan markana nga tantanem a saan nga ammo dagiti tattao ket badbaddekanda." **45** Ket simmungbat kenkuana ti maysa nga manursuro iti linteg dagiti Judio a kunana, "Maestro, dayta nga ibagbagam, laisennakami met laeng." **46** Kinuna ni Hesus, "Asikayo pay a manursuro iti linteg! Ta pagbaklayenyo dagiti lallaki kadagiti awit nga nadagsen nga baklayen, ngem dakayo, uray la saan a sagiden ti maysa kadagiti ramayyo dagidiay nga awit. **47** Asikayo pay, ta agipatakderkayo kadagiti pakalaglagipan dagiti tanem dagiti propeta, ngem dagiti met kapuonanyo ti nangpatay kadakuada. **48** Isunga maysakayo nga saksi ken nangpanuynoy kadagiti aramid dagiti kapuonanyo, ta kinapudnona ket pinatayda dagiti propeta nga akin tanem kadagiti ipatpatakderanyo kadagiti pakalaglagipan. **49** Gapu met laeng iti daytoy, kinuna ti kinasirib ti Dios, 'Ibaonkonto kadakuada dagiti propeta ken dagiti apostol ket parigaten ken papatayenda dagiti dadduma kadagitoy.' **50** Daytoy to nga kapututan ti mapabasol para iti amin a dara dagiti propeta nga naibukbok sipud pay iti panangrugi ti lubong, manipud **51** iti dara ni Abel inggana iti dara ni Zacarias, nga napapatay iti nagbaetan iti altar ken ti nasantoan a disso. Wen, ibagak kadakayo, nga daytoyto a kaputotan ti mapabasol. **52** Asikayo pay nga mangisursuro kadagiti linteg ti Hudio, gapu ta innalayo iti tulbek ti kinasirib; ket dakayo nga mismo, saankayo nga sumsumrek, ken laplappedanyo pay dagiti sumrek." **53** Kalpasan a pimmanaw ni Hesus sadiay, dagiti eskriba ken dagiti Pariseo, kinontrada isuna ken nakisinnuppiatda kenkuana maipanggep iti adu a banbanag, **54** kas panangpadasda nga palab-ogan isuna kadagiti ibagbagana.

12 Kabayatanna, idi adu nga rinibribo nga tattao ti nagguummong, nga uray la nga agpipinnayatda iti tunggal maysa, sakbay ti amin inrugina nga imbaga kadagiti adalanna, "Annadanyo iti lebadura dagiti Pariseo, isu iti panaginsisingpet. **2** Ngem awan iti banag a nailemmeng, nga saan a maibutaktak, ken awan ti nailimed nga saan a maammoan. **3** Ta aniaman nga imbagam iti nasipnget ket mangngegto iti lawag, ken aniaman nga iyarasaasmo iti lapayag iti kaunegan nga kuarto ket maiwaragawagto iti rabaw dagiti babbalay. **4** Ibagak kadakayo gagayemko, di kay agbuteng kadagiti mangpatay iti bagi, nga kalpasan iti dayta ket awanen ti mabalinda nga aramiden. **5** Ngem ballaagan kayo maipanggep kenkuana a pagbutnganyo. Pagbutnganyo isuna, isuna a kalpasan nga mangpatay, ket addaan iti karbengan nga mangitapuak kadakayo idiay impierno. Wen,

ibagak kadakayo, agbuteng kayo kenkuana. **(Geenna g1067)** **6** Saan aya nga diay lima a billit tuleng ket mailako iti dua nga sentimo? Nupay kasta, awan uray maysa kadakuada nga malipatan iti imatang ti Dios. **7** Ngem uray pay ti buok iti uloyo ket nabilang amin. Dikay agbuteng. Napatpategkayo ngem dagiti adu a billit tuleng. **8** Ibagak kadakayo, tunggal maysa nga mangiwaragawag kaniak iti sangwanan dagiti tattao, iwaragawagto met ti Anak ti Tao iti sangwanan dagiti anghel ti Dios, **9** ngem isuna nga mangilibak kaniak iti sangoanan dagiti tattao ket mailibakto met iti sangoanan dagiti anghel ti Dios. **10** Tunggal maysa nga agsao iti maibusor iti Anak ti Tao ket mapakawanto dayta kenkuana, ngem kenkuana nga agtabbaaw maibusor iti Espiritu Santo ket saan a mapakawan. **11** No ipan dakayo idiay sinagoga ket isangodakayo kadagiti papanguloen ken agtuturay, saan kayo a madanagan no kasanokayo nga agsao nga mangikalintegan iti bagbagiyo, wenno ania iti ibagayo, **12** ta isuronakayonto ti Espiritu Santo no ania iti rumbeng nga ibagayo iti dayta nga oras." **13** Ket kinuna kenkuana ti maysa nga naggapu iti kaaduan ti tattao, "Maestro, ibagam ken ni kabsat ko ta pagbingayanmi ti tawid mi." **14** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Lalaki, siasinno ti namagbalin kaniak nga ukom wenno mangibabaet kadakayo?" **15** Ket kinunana kadakuada, "Annadanyo ti bagbagiyo manipud kadagiti amin nga naagum nga tarigagay. Ngamin, iti panagbiag ti tao ket saan nga ti kinaadu ti sanikuana iti linaonna." **16** Kalpasan ket imbaga ni Hesus kadakuada ti maysa a pangngarig, nga kunana, "Iti bangkag iti maysa nga baknang a tao ket adu iti naapit, **17** ket inrasonna iti bagina a kunana, 'Ania ngata ti aramidek, agsipud ta awanen ti disso a pagidulinak kadagiti apitko?' **18** Kinunana, 'Kastoy ti aramidek, rakrakek daytoy kamarinko ket agpatakderak ti dadakkel ket idiayto ti pagidulinak iti amin nga bukbukelko ken dadduma pay nga mausar. **19** Ibagakto iti kararuak, "Kararua, adun ti mausar nga nakadulin para iti adu a tawen. Aginanaka nga nagin-awa, mangan, uminom ken agragsakka.'" **20** Ngem imbaga ti Dios kenkuana, 'Maag nga tao, ita nga rabii ket masubli ti kararuam, ket dagita insaganam nga banbanag, siasinonton ti agtagikua?' **21** Kasla kasta ti kaiyaspingan iti `maysa nga agurnong ti kinabaknang para iti bagina ket saan nga baknang iti maipanggep iti Dios." **22** Imbaga ni Hesus kadagiti adalanna, "Ngarud, ibagak kadakayo, saan kayo madanagan maipapan iti panagbiagyo—no ania ti kanenyo, wenno maipapan iti bagiyo— no ania ti ibadoyo. **23** Ta ti biag ket napatpateg ngem taraon, ken ti bagi ket napatpateg ngem ti badbado. **24** Panunotenyo kadi dagiti uwak, saanda nga agmulmula ken agap-apit. Awan ti pagidulduldulinanda wenno kamarinda, ngem pakpakanen ida ti Dios. Ket adayu nga napatpategkayo ngem dagiti billit! **25** Ket siasino kadakayo ti makanayon iti maysa a cubit iti biagna gapu iti panagdandanag? **26** No kasta ngarud, awan ti kabaelanyo nga aramiden uray dayta nga kababassitan a banag, apay nagrud a madanagankayo maipanggep iti daddumapay? **27** Panunutenyo dagiti lirio—no kasanoda nga dumakkel. Saanda nga agtartarabaho, wenno agabel. Ngem ibagak kadakayo, uray pay ni Solomon iti amin a kinadayagna ket saan a nakawesan nga kasla iti maysa kadagitoy. **28** No dagitinto pay ruot iti tay-ak nga agbibiag tatta nga aldaw, ket no bigat maibelleng idiay pugon, nangnangruna pay a kawesanna kayo, nagbassit ketdin ti pammatiyo! **29** Saanyo nga sapulen no ania ti kanenyo ken no ania ti inumenyo, ken saan kayo nga madanagan. **30** Ta amin nga nasyon iti lubong ket dagitoy a banbanag ti sapsapulenda, ket ammo ti Amayo nga masapulyo dagitoy nga banbanag. **31** Ngem birukenyo ti pagarianna, ket dagitoy nga banbanag ket mainayonto kadakayo. **32** Di kay agbuteng, babassit nga karnero, ta iti Amayo ket maayatan nga mangted kadakayo iti pagarian. **33** Ilakoyo dagiti sanikuayo ken itedyo kadagiti marigrigat. Iyaramidanyo dagiti bagbagiyo kadagiti pitaka nga saan a marunot - kinabaknang idiay langit nga saan a maibus, saan nga maasitgan iti agtatakaw ken saan nga dadaelen iti simotsimot. **34** Ta nu sadinno ti ayan ti kinabaknangyo, idiayto met ti ayan iti pusoyo. **35** Bay-anyo nga nakasuksuk ti atidog nga badoyo iti barikesyo, ken bay-anyo nga agap-apuy dagiti lamparayo, **36** ken agbalinkayo a kas kadagiti tattao nga mangbirbiruk iti amongda no agsubli isuna nga aggapu iti kasaran, tapno inton sumangpet ket agtoktok, dagusda nga lukatan ti ridaw para kenkuana. **37** Nabendisionan dagiti adipen, nga masangpetan ti amongda nga mangpadpadaan no sumangpet isuna. Pudno nga ibagak kadakayo, nga isuksoknanto ti atiddog nga badona iti barikesna, patugawennanto ida iti panganan, ken umay ket pagserbianna ida. **38** No ti amo ket sumangpet iti maikadua nga panagbantay iti rabii, wenno uray pay iti maikatallo nga panagbantay, ket makitana ida nga sisasagana, nabendisionan dagita nga adipen. **39** Maysa pay, ammuenyo daytoy, nga no ammo kuma ti akin balay ti oras nga isasangpet ti agtatakaw, saanna kuma nga binaybay-an ti balayna nga maserrek. **40** Agsagana kayo met, gapu ta saanyo nga ammo ti oras nga umay Ti Anak ti Tao." **41** Kinuna ni Pedro, "Apo, ibagbagayo kadi dayta nga pangngarig kadakami laeng, wenno iti amin?" **42** Kinuna ti Apo, "Siasino ngarud diay napudno ken nasirib nga mangimatmaton, nga isunto iti isaad ti amongna nga mangidaulo kadagiti dadduma pay nga adipenna nga mangted kadakuada iti bingayda a makan iti umno nga oras? **43** Nabendisionan dayta nga adipen nga masangpetan ti amongna nga ar-aramidenna dayta inton umay isuna. **44** Pudno nga ibagak kadakayo nga isaadnanto dayta nga adipen tapno agaywan kadagiti amin a sanikuana. **45** Ngem no ibaga iti dayta nga adipen iti pusona, 'Itantantan met iti amongko ti panagsublina,' ket rugianannanto nga kabilen dagiti adipen nga lallaki ken babbai, ken mangan ken uminom, ken agbartekto, **46** sumangpetto ti among dayta nga adipen iti maysa nga aldaw a saanna nga mapakadaan, ken iti oras nga saanna nga ammo, ket tadtadennanto isuna ken ikeddenganna iti pagyanan a para kenkuana kadagiti saan a mapagtalkan. **47** Dayta adipen nga ammona no ania ti kayat ti amongna nga aramidenna, ngem saan a nagsagana ken saanna nga inaramid ti kayat ti amongna, ket mapang-urto iti mamin-adu. **48** Ngem isuna nga saanna nga ammo, ket nakaaramid kadagiti banbanag a rumbeng nga pakapang-uranna, ket sumagmamano laeng ti panakapang-urna. Tunggal maysa nga naikkan iti adu ket adunto met ti manamnama kenkuana, ken iti nangitalekan iti ad-adu, ket ad-adunto met ti dawatenda kenkuana. **49** Immayak ditoy daga tapno uramek iti lubong, ket anian a kalikagumko nga daytoy ket immapoyen. **50** Ngem adda buniag nga pakabautisarak, ket anian dukotko agingga a matungpal! **51** Ipagarupyo kadi nga immayak tapno mangted iti kapia ditoy

daga? Saan, ngem ketdi, panagsisina. **52** Ta manipud ita ket addanto lima iti maysa nga pagtaengan a masinasina— ti tallo nga tao ket makisupiat iti dua, wenno dua nga tao ket supiatenda ti tallo nga tao. **53** Masinasina danto, ti ama kontra iti anak a lalaki, ken ti anak a lalaki kontra iti ama; ti ina kontra iti anak a babai, ken ti anak a babai kontra iti inana, ti katugangan a babai kontra iti manugangna a babai, ken ti manugang a babai kontra iti katugangan a babai." **54** Ibagbaga pay ni Hesus kadagiti tattao, "No makitayo ti ulep nga ngumato iti laud, ibagayo nga dagus, 'Umay ti tudo,' ket isu ti mapaspasamak. **55** Ket no agpuyupoy ti angin nga aggapu iti abagatan, ibagayo nga, 'Addan to iti makasinit nga pudot,' ket isu ti mapasamak. **56** Dakayo nga aginsisingpet, ammoyo no kasano ti mangipatarus iti langa ti daga ken ti langit, ngem kasano nga saanyo nga ammo iti mangipatarus iti agdama? **57** Apay nga saanyo nga maikeddeng no anya ti umno para kadagiti bagbagiyo? **58** Ta no mapan kayo iti ukom a kaduayo ti kabusoryo, idiay paylaeng dalan ket aramidenyo iti pamuspusan tapno maurnos iti banag kenkuana tapno iti kasta ket saannakayo nga idatag iti ukom, ken tapno iti ukom ket saannakayo nga iyawat iti opisyal, ket dinakayto iyaoan ti opisyal iti pagbaludan. **59** Ibagak kadakayo, saan kayonton nga makaruar manipud sadiay agingga a nabayadanyo amin a multa."

13 Iti dayta a tiempo, adda dagiti tattao sadiay nga nangibaga kenkuana iti maipanggep kadagiti taga-Galilea nga ti darada ket inlaok ni Pilato kadagiti mismo nga datonda. **2** Simmungbat ni Hesus ket kinunana kadakuada, "Ipagarupyo kadi nga dagitoy nga taga- Galilea ket ad-adda nga managbasol ngem dagiti dadduma a taga-Galilea gapu ta nagsagabada iti kastoy a wagas? **3** Saan, ibagak kadakayo. Ngem no dikay agbabawi, aminkayo ket mapukaw a kas kadakuada. **4** Wenno dagidiay sangapulo ket walo a tattao idiay Siloe nga nagaburan idi narba ti torre ket isu iti nakatayanda, ipagarupyo kadi a nadakdakesda ngem kadagiti dadduma a tattao idiay Jerusalem? **5** Saan, kunak. Ngem no dikay nga agbabawi, mapukawkayto met amin." **6** Imbaga ni Hesus daytoy a pangngarig, "Adda iti maysa a tao nga nagmula iti igos idiay kaubasanna ket immay ken nagbiruk iti bungana ngem awan nasarakanna. **7** Kinuna ti lalaki iti hardinero, 'Kitaem, tallo a tawenen nga um-umayak tapno agbirukak iti bunga daytoy a kayo ti igos ngem awan nasarakak. Pukanemon. Apay nga ipalubos nga sayangenna ti daga?' **8** Simmungbat iti hardinero ket kinunana, 'Bay-am pay laeng iti daytoy a tawen ta kaliak iti aglawlawna sakunto abunoan iti rugit. **9** No agbunga iti daytoy sumaruno nga tawen, nasayaat; ngem no saan, pukanemton!'" **10** Itatta mangisursuro ni Hesus iti maysa kadagiti sinagoga iti Aldaw ti Panaginana. **11** Pagammoan, adda iti babai sadiay nga walo a tawenen nga lugluganan iti dakes nga espiritu iti panagkapsut, nagbalin a kubbo ket saan a pulos nga makatakder a nasayaat. **12** Idi nakita ni Hesus ti babai, inayabanna ket kinunana, "Nawaya-wayaankan iti pagkapuyam." **13** Impatayna dagiti imana iti babai ket dagus a timmakder a sililinteg ket nagdaydayaw isuna iti Dios. **14** Ngem nakapungtot ti agturturay iti sinagoga gapu ta nangpaimbag ni Jesus iti Aldaw ti Panaginana. Isu nga simmungbat ti mangiturturay ket kinunana kadagiti adu a tattao, "Adda iti innem nga aldaw nga masapul nga agtrabaho. Umaykayo ken mapaimbag kayo kadagita, saan ketdi nga iti Aldaw ti Panaginana." **15** Simmungbat ti Apo kenkuana ket kinunana, "Managinsisingpet! Diyo kadi aya nga warwaran dagiti asno wenno bakayo iti nakaiparngedanda iti Aldaw ti Panaginana tapno painumenyo ida? **16** Kasta met iti daytoy nga babai nga anak ni Abraham, nga inbalud ni Satanas ti babai iti sangapulo ket walo a tawen, saan kadi aya a mabalin nga mawayawayaan iti pannakabaludna iti Aldaw ti Panaginana?" **17** Idi kinunana dagitoy a banbanag, amin nga nangbabalaw kenkuana ket nabainan, ngem nagramrambak dagiti tattao maipanggep kadagiti amin nga nakaskasdaaw a banbanag nga inaramidna. **18** Ket Kinuna ni Hesus, "Ania ti kalanglanga iti pagarian ti Dios ken ania iti mabalinko nga pangiyarigan? **19** Daytoy ket kasla bukel iti mustasa nga innala iti maysa a lalaki ket impurwakna idiay hardinna, ket dimmakkel daytoy nga nagbalin a dakkel nga kayo, ken dagiti bilbillit sadi langit ket nagumokanda iti sangsangana." **20** Kinunana manen, "Ania ti pangiyarigak iti pagarian ti Dios? **21** Daytoy ket kasla iti lebadura nga innala iti maysa a babai ket inlaokna iti tallo a takal nga arina aginggana a bimsog daytoy." **22** Bimmisita ni Hesus iti tuggal ili ken barrio nga adda iti dalan a mapan Jerusalem ket sinuroanna ida. **23** Adda nagkuna kenkuana, "Apo, manmano laeng kadi a tattao iti maisalakan?" Isu nga kinunana kadakuada, **24** "Ikarigatanyo ti sumrek iti nailet a ruangan, gapu ta adunto iti mangpadas ket saandanto a makastrek. **25** Inton tummakderen ti makinkukua ti balay ken irikep iti ruangan, agtakderkayonto iti ruar ket agtugtogkayo iti ridaw ken ibagayo, 'Apo, Apo, pastrekennakami.' Sumungbatto ket ibagana kadakayo, 'Saankayo nga am-ammo wenno sadinno ti naggapuanyo.' **26** Ket ibagayonto, 'Nangankami ken imminom iti sangngoanam ken nangisuroka kadagiti kalkalsadami. **27** Ngem isungbatnanto, 'Ibagak kadakayo, saanko nga ammo no sadinno iti naggapuanyo. Umadayokayo kaniak, dakayo nga agar-aramid iti dakes!' **28** Addanto iti panagsasangit ken panagngaretnget iti ngipen inton makitayoda Abraham, Isaac, Jacob ken dagiti amin nga propeta idiay pagarian ti Dios, ngem dakayo— naitapuakkayo iti ruar. **29** Sumangpetdanto manipud daya, laud, amianan ken abagatan ket aginanadanto iti panganan idiay pagarian ti Dios. **30** Ammoenyo daytoy, dagiti naudi ket umuna, ken dagiti umuna ket maudinto." **31** Iti saan unay a nabayag, adda dagiti Pariseo nga immay kenkuana ket kinunada kenkuana, "Mapanka ket pumanawka ditoy ta ni Herodes ket kayatnaka a papatayen." **32** Kinuna ni Hesus, "Mapankayo ket ibagayo iti dayta a mauyong nga aso, 'Kitaem, paksiatek dagiti demonio ken mangpapaimbagak itatta ken inton bigat, ket iti maikatlo nga aldaw malpas konton iti rangtak.' **33** Iti aniaman a mapasamak, masapul nga itultuloyko latta iti ar-aramidek ita ken inton bigat ken iti sumarsaruno nga aldaw, gapu ta saan a rumbeng a mapapatay ti propeta iti ruar ti Jerusalem. **34** Jerusalem, Jerusalem, nga nangpapatay kadagiti propeta ken nangub-ubor kadagiti naibaon kenka. Namin-ano nga tinarigagayak nga ummongen dagiti an-annakmo a kas iti panagurnong ti upa kadagiti piekna iti siruk dagiti payyakna, ngem saanyo nga kinayat daytoy. **35** Kitaenyo, nabaybay-an ta balayyo. Ibagak kadakayo, saandakto a makita aginggana nga ibagayo, 'Nabendisionan ti tao nga umay iti nagan ti Apo.'"

14 Napasamak iti maysa nga Aldaw ti Panaginana, idi napan isuna iti balay ti maysa a panguloen dagiti Pariseo tapno mangan iti tinapay, nga palpaliiwenda isuna iti kasta unay. **2** Pagammoan, iti sangoananna ket adda lalaki nga agsagsagaba iti ibbal. **3** Sinaludsod ni Hesus kadagiti nalalaing iti Linteg dagiti Judio ken Pariseo, "Naingkalintegan kadi ti panagagas iti Aldaw iti Panaginana, wenno saan?" **4** Ngem nagulimekda. Ngarud inigganan ni Hesus isuna, pinaimbagna isuna, ken pinapanawna isuna. **5** Kinunana kadakuada, "Siasino kadakayo ti addaan anak a lalaki wenno baka nga natnag iti bubon ti Aldaw iti Panaginana, ti saanna a dagos nga guyuden nga iruar isuna?" **6** Saanda nga nakaited iti sungbat kadagitoy nga banbanag. **7** Idi nadlaw ni Hesus no kasano nga pinili dagiti naawis iti tugaw dagiti mararaem, nagsao isuna iti pangngarig, kinunana kadakuada, **8** "No adda nangawis kadakayo iti maysa nga padaya, saan kayo nga agtugaw iti lugar dagiti mararaem, gapu ta amangan no adda pay naawis nga ad-adda nga mararaem ngem kadakayo. **9** Inton ti tao nga nangawis kadakayo nga agpadpada ket summangpet, ibagana kenka, 'Ited mo ti lugarmo iti daytoy maysa a tao,' ket gapu iti bainmo umakarka iti nababbaba nga lugar. **10** Ngem no naawiska, mapanka agtugaw iti kababaan nga lugar, tapno inton summangpet ti nangawis kenka, mabalin nga ibagana kenka, 'Gayyem, inka iti nangatngato.' Ket mapadayawankanto iti imatang dagiti amin a kakaduam nga agtugtugaw iti lamisaan. **11** Agsipud ta iti tunggal maysa nga mangitan-ok iti bagina ket maipababanto, ken isuna nga mangibabbaba iti bagina ket maitan-okto." **12** Ket kastoy pay ti kinuna ni Hesus iti lalaki nga nangawis kenkuana, "No mangipaayka iti pangaldaw wenno pangrabii, saanmo nga awisen dagiti gagayyemmo wenno kakabsatmo wenno kakabagiam wenno dagiti babaknang nga kaarrubam, ta amangan laeng no awisendakamet, ken masubadanka. **13** Ngem no agpadayaka, awisem dagiti nakurapay, dagiti paralitiko, dagiti pilay, **14** ken dagiti bulag, ket mabendisyonankanto, agsipud ta saandaka a masubadan. Ta masubadankanto iti panagungar dagiti nalinteg." **15** Idi nangngeg ti maysa a nakitugaw iti lamisaan nga ayan ni Hesus dagitoy nga banbanag, kinunana kenkuana," Nabendisionan isuna a makipanganto iti tinapay iti pagarian ti Dios!" **16** Ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Adda maysa nga lalaki nga nangisagana iti dakkel nga pangrabii ket nagawis iti adu. **17** Idi naisaganan ti pangrabii, imbaona ti adipenna tapno ibagana kadagiti naawis, 'Umaykayon, agsipud ta nakasagana aminen.' **18** Ngem padapadada amin nga nangrugi nga agpambar. Kinuna kekuana ti umuna, 'Gimmatangak iti taltalon, ket masapul nga mapanak ket kitaek daytoy. Dispensarennak.' **19** Kinuna met ti maysa, 'Nakagatangak met iti lima nga paris iti baka, ket mapanko padasek ida. Dispensarennak.' **20** Kinuna met ti maysa a lalaki, 'Kaas-asawak laeng, ket ngarud saanak nga makaumay.' **21** Nagsubli ti adipen ken imbagana iti amona dagitoy nga banbanag. Ket nakapungtot ti amo nga makinbalay ket kinunana iti adipenna, ' Darasem iti rumuar ket ingka kadagiti kalkalsada ken daldalan iti siudad ket iyegmo ditoy dagiti nakurapay, dagiti paralitiko, dagiti bulag, ken pilay.' **22** Kinuna ti adipen, 'Amo, naaramidkon iti imbilinmo kaniak, ngem adda pay latta iti pagyanan.' **23** Kinuna ti amo iti adipen, 'Rumuarka kadagiti kalkalsada ken bitbit-ang ket pilitem isuda nga sumrek, tapno mapunno ti balayko. **24** Ta ibagak kenka, nga awan kadagiti lallaki nga immuna a naawis iti makaramanto iti pangrabiik."" **25** Itatta adu unay nga tattao iti sumursurot kenkuana, ken timmalyaw isuna ket kinunana kadakuada, **26** "No adda siasinnoman nga umay kaniak ket saanna a guraen ti bukodna nga ama, ina, asawa, annak, kakabsat nga lallaki ken babbai—wen, ken iti bukodna met laeng ngabiagsaan isuna nga agbalin nga adalak. **27** Ti siasinoman a saan nga mangawit ti bukodna nga krus ken umay sumorot kaniak ket saan nga agbalin nga adalak. **28** Ta siasino kadakayo, nga agtarigagay nga agpatakder iti tore, ti saan nga agtugaw nga umuna ken mangbilang iti gatad tapno makwentana metlaeng no adda kenkuana dagiti masapulna nga mangleppas iti daytoy? **29** Ta no saan, no naikabilnan ti pundasyon ket saan nga kinabaelan nga inleppas, uyawento dagiti amin nga makakita iti daytoy **30** a kunaenda, 'Nangrugi nga nangipatakder daytoy nga tao ngem saanna met nga kinabaelan nga inleppas.' **31** Wenno ania nga ari, iti ipapanna nga mangsango iti maysa pay nga ari iti gubat, ket saan nga agtugaw nga umuna ken dumngeg iti pammagbaga no kabaelanna babaen iti sangapulo a ribo nga lallaki nga makira kaduana ti duapulo a ribo nga lallaki? **32** Ket no saan, kabayatan nga adayo pay ti sabali nga bunggoy dagiti suldado, mangibaon iti mangibagi ket dawatenna ti panagkapiada. **33** Isu nga, siasinoman nga saan nga mangibbat kadagiti amin nga adda kenkuana ket saan nga agbalin nga adalak. **34** Nasayaat ti asin, ngem no mapukaw daytoy ti ramanna, kasano nga paapgaden manen? **35** Awanen ti usarna para iti daga wenno uray pay iti takki nga napenpen. Maibelleng daytoy iti adayo. Isuna nga adda lapayagna nga agdengngeg, bay-anyo isuna nga agdengngeg."

15 Itatta, amin dagiti agsingsingir ti buis ken dadduma pay nga managbasol ket um-umayda ken ni Hesus tapno agdengngeg kenkuana. **2** Dagiti Fariseo ken Eskriba ket agtatanabutobda iti tunggal maysa, a kunada, "Awaten met daytoy a tao dagiti managbasol, ken makipangan pay kadakuada." **3** Sinarita ni Hesus daytoy a pangngarig kadakuada a kinunana, **4** "Siasino kadakayo, no bilang adda sangagasut a karnerona ket napukaw ti maysa kadagitoy, ti saan a mangpanaw kadagiti siam a pulo ket siam idiay letang, ken mapanna sapulen ti napukaw a maysa agingga a masarakanna daytoy? **5** Ket inton nasarakanna daytoyen, baklayenna daytoy ken agragsak. **6** Inton addan iti balay, ayabanna dagiti gagayyem ken kaarubana, a kunana kadakuada, "Umaykayo makipagraksak kaniak, ta nasapulak ti napukaw a karnerok.' **7** Ibagak kadakayo nga ad-adda pay ti panagrag-o idiay langit iti maysa nga agbabawi, ngem iti sanga pulo ket siam nga nalinteg a tattao nga saan a masapul nga agbabawi. **8** Wenno siasinno ti babai nga addaan sangapulo a pirak, no bilang ta mapukawna iti maysa nga pirak, ti saan nga mangsindian iti pagsilawan, walisanna iti balay, ken sapulenna a naimbag agingga a masarakanna daytoy? **9** Ket inton nasarakanna daytoyen, ayabanna dagiti gagayyem ken kaarubana, a kunana, 'Umay kayo makipagragsak kaniak, ta nasapulak ti pirak a napukawko.' **10** Kasta met, ibagak kadakayo, adda panagragsak iti presensya dagiti angel ti Dios gapu iti maysa a managbasol nga agbabawi." **11** Ket kinuna ni Jesus, "Adda maysa a lalaki nga addaan dua nga annak a

lallaki, **12** ket kinuna ti inaudi nga anak, 'Ama, itedmo itan ti sanikua a naituding a tawidek.' Ket biningayna ngarud ti kinabaknangna kadakuada. **13** Kalpasan ti saan unay nga adu nga aldaw, nagrubwat ti inaudi nga anak ket nagdalyasat a napan iti adayo a pagilian, ket idiay binusbosna amin a tawidna iti nalabes unay a panagbiag. **14** Idi awanen ti kuartana, adda dakkel nga panagbisin a napasamak iti dayta a pagilian, ket mangrugin nga agksapulan isuna. **15** Napan isuna ket nagpatangdan iti maysa kadagiti tattao iti dayta a pagilian, nga nangibaon kenkuana idiay taltalon tapno agpakan kadagiti baboy. **16** Ket ragragsakenna kuma payen nga kanen dagiti taraon ti baboy, gapu ta awan ti mangted ti uray ania nga kanenna. **17** Ngem idi nakapagpanpanunot ti inaudi nga anak, kinunana, 'Nagadu kadagiti tatangdanan nga adipen ni amak iti aglaplapusanan ti taraonna, idinto a addaak ditoy nga matmatay iti bisin! **18** Pumanawak ditoy ket mapanak ken ni amak, ket ibagak kenkuana, "Ama, nagbasolak iti langit ken iti imatangmo. **19** Saanakon a maikari nga maawagan nga anakmo; aramidennak laengen kas maysa kadagiti tangtangdanan nga adipenmo.'" **20** Pimmanaw ngarud ti inaudi nga anak, ket nagsubli ken amana. Idi adayo paylaeng isuna, nakita ti amana ket naasian. Iti kasta, nagtaray a simmabat ket inarakup ken inagkanna ti anakna. **21** Ket ti anak a lalaki kinunana, 'Ama, nakabasolak iti langit ken iti imatangmo. Saanakun a maikari nga maawagan nga anakmo.' **22** Kinuna ti ama kadagiti babaunenna, 'Iyegyo a dagus ti kapipintasan a pagan-anay ket ikawesyo kenkuana, singsinganyo ti imana ken sapatosanyo dagiti sakana. **23** Alaenyo pay ti napalukmeg a baka ket partienyo. Mangan ken agrambak tayo. **24** Ta natay ngem nagbiag daytoy anakko, napukaw ngem nasarakan met laeng.' Ket rinugianda ngarud ti nagrambak. **25** Iti dayta a kanito, adda ti inauna nga anak iti talon. Idi makaasideg iti balay, nakangngeg iti tukar ken salsala. **26** Inayabanna ti maysa kadagiti babaunen ket sinaludsodna kenkuana no ania ti kaipapanan dagitoy a banbanag. **27** Kinuna ti babaunen kenkuana, 'Simmangpeten ti kabsatmo ket nagpaparti ti amam iti napalukmeg a baka, gapu ta simmangpet a sitatalged.' **28** Nakapungtot ti inauna nga anak, ken saan a sumrek, ket rimmuar ti amana, ken nagpakpakaasi kenkuana. **29** Ngem ti inauna nga anak, simmungbat ket kinunana iti ama na, "Kitaem, nagpatagaboak kadakayo iti adu a tawtawen, ket saanko a pulos nga linabsing ti paglinteganyo, ngem saandak manlang nga inikkan iti urbon a kalding tapno agrambak kami kuma met kadagiti gagayemko, **30** ngem idi simmangpet ti anakyo, a nangbusbos ti kinabaknangyo kadagiti balangkantis, pinartiyo para kenkuana ti napalukmeg a baka.' **31** Kinuna ti ama kenkuana, "Anakko, addaka nga kanayon iti dennak, ken amin a kukuak ket kukuammet. **32** Ngem rumbeng laeng para kadatayo nga agrambak ken agragsak, agsipud ta iti kabsatmo ket natay, ket ita sibibiag; napukaw isuna ngem ita nasarakan.'"

16 Kinuna pay ni Hesus kadagiti adalanna, "Adda maysa nga baknang nga addaan iti mangimatmaton, ken naipadamag kenkuana nga busbusbosen ti mangimatmaton dagiti kinabaknangna. **2** Inayaban ngarud ti baknang ti mangimatmaton ket kinunana, 'Ania daytoy a madamdamag ko maipanggep kenka? Itedmo kaniak ti listaan dagiti amin a naaramidam, ta saan kan nga mangimaton.' **3** Kinuna ti mangimatmaton iti bagina, 'Ania ti nasken nga aramidek, agsipud ta alaenen ti amongko iti trabahok nga mangimaton? Saanko met nga kabaelan ti agkali, ken mabainak met nga agpakaasi. **4** Ammokon ti aramidek, tapno inton maikkatak iti trabahok, awatendakto dagiti tattao iti babbalayda.' **5** Inayaban ngarud ti mangimatmaton ti tunggal maysa kadagiti nakabulod iti amongna ket dinamagna iti immuna, 'Mano ti binulodmo iti amongko?' **6** Ket kinunana, 'Sangagasut a rukod iti lana ti olibo,' Ket kinunana kenkuana, 'Alaem ti listaan, agtugawka nga dagus ket isuratmo iti limapulo.' **7** Ket kinuna ti mangimatmaton iti maysa, 'Ket mano ti utangmo?' Kinunana, 'Sangagasut a rukod iti trigo.' Kinunana kenkuana, 'Alaem ti listaam, ket isuratmo ti walopulo.' **8** Dinayaw ngarud ti baknang ti saan a nalinteg a mangimatmaton gapu iti inaramidna a kinasikap. Ta dagiti annak daytoy a lubong ket ad-adda iti kinasikapda no maipanggep kadagiti tattaoda, ngem dagiti annak iti lawag. **(aiōn g165)** **9** Ibagak daytoy kadakayo, makigayyemkayo babaen kadagiti kinabaknang ditoy lubong, tapno inton awanen, mabalin nga pasangbayen dakayo idiay agnanayon a pagtaengan. **(aiōnios g166)** **10** Siasinoman a mapagtalkan iti bassit ket mapagtalkan met iti adu, ken siasinoman a saan nga mapagtalkan iti bassit ket saan met a mapagtalkan iti adu. **11** Ngarud, no saankayo a mapagtalkan iti panangusaryo iti kinabaknang ditoy lubong, siasino ti mangitalek kadakayo iti pudno nga kinabaknang? **12** Kastamet, a no saankayo nga mapagtalkan iti banag nga kukua ti sabali, siasino ti mangted kadakayo iti bukodyo? **13** Awan adipen a mabalinna ti agserbi iti duwa nga amo, ta masapul nga guraenna ti maysa ken ipategna ti maysa. Wenno agbalin a napasnek iti maysa ken umsienna ti maysa. Saankayo nga makapagserbi iti Dios ken iti kinabaknang." **14** Idi nangngeg daytoy dagiti Pariseo a mangay-ayat iti kuarta, pinagang-angawanda isuna. **15** Ket imbagana kadakuada, "Palintegenyo dagiti bagbagiyo iti imatang dagiti tattao, ngem ammo ti Dios ti puspusoyo. Agsipud ta ti nangato iti imatang dagiti tattao ket makapakarurod iti imatang ti Dios. **16** Maar-aramat ti linteg ken dagiti propeta agingga nga immay ni Juan. Manipud idi, ti naimbag a damag ti pagarian ti Dios ket naikasaba, ken tunggal maysa ket padpadasenda nga ipilit ti wagas da iti daytoy. **17** Ngem nalaklaka a mapukaw ti langit ken daga ngem iti pannakaawan-serbi ti maysa nga letra iti linteg. **18** Tunggal maysa a mangisina iti asawana a babai ken mangasawa iti sabali ket nakikamalala, ken siasinoman a mangasawa iti babai nga naisina iti asawana ket nakikamalala. **19** Itatta adda maysa nga baknang a nakakawes iti maris-lila ken pino nga lino, ken inaldaw a ragragsakenna ti kinabaknangna. **20** Adda met maysa nga agpalpalama a managan Lazaro nga adda iti ruanganna ken napunno iti gaddil, **21** ket kanayon nga agtartarigagay nga mapakan iti aniaman nga matinnag iti lamisaan ti baknang - malaksid iti dayta, umay pay dagiti aso a mangdilpat kadagiti gaddilna. **22** Ti napasamak ket natay ti agpalpalama ket impan dagiti anghel iti sibay ni Abraham. Natay met ti baknang ket naitabon, **23** ket idiay hades, idi madama nga agsagsagaba, inngatona iti panagkitana ket nakitana iti adayo ni Lasaro nga nakasanggir iti barukong ni Abraham. **(Hadēs g86)** **24** Ket inyikkisna a kunana, 'Ama Abraham, kaasiannak koma. Ibaonmo ni Lazaro ta basaenna ti murdong ti ramayna iti danom, ket umayna isagid ditoy dilak, ta agsagsagabaak unay iti daytoy nga apuy.' **25** Ngem

insungbat ni Abraham, 'Anak, laglagipem nga inawatmo dagiti agkakaimbag a banbanag iti unos ti panagbiagmo, ket inawat met ni Lazaro dagiti agkakadakes a banbanag. Ngem ita ket adda ditoy a maliwliwa, **26** ket addaka iti nakaro a panagrigat. Ken malaksid kadagitoy, adda dakkel a yuyeng nga nalagda a naikabil, tapno dagiti adda ditoy a kayatna ti bumallasiw ket saan a makapan dita, ken awan makaumay ditoy nga aggapu dita.' **27** Kinuna ti baknang, 'Agpakpakaasiak kenka, Ama Abraham, nga ibaonmo isuna idiay balay ni amak - **28** ta adda lima nga kakabsat ko a lallaki - tapno maballaaganna isuda, tapno agbutengda ket saanda met nga umay iti daytoy nga lugar a pagtutuokan.' **29** Ngem kinuna ni Abraham, 'Adda kadakuada ni Moises ken dagiti propeta; bay-am nga dumngegda kadakuada.' **30** Insungbat ti baknang, 'Saan, Ama Abraham, ngem no adda maysa nga mapan kadakuada manipud kadagiti nataý, agbabawida.' **31** Ngem imbaga ni Abraham kenkuana, 'No saanda nga dumngeg kenni Moises ken kadagiti propeta, saanda met laeng nga maallukoy uray adda agbiag manipud ken patay.'

17 Kinuna ni Hesus kadagiti adalanna, "Pudno nga umay dagiti banbanag a pakaigapuan iti panagbasol, ngem asi pay isuna a pagapuan dagitoy nga ummay! **2** Nasaysayaat pay no makabilan ti tengngedna iti bato a paggilingan ken maitapuak isuna iti baybay, ngem ti agbalin a pakaigapuan a maysa kadagitoy nga babassit nga maitublak. **3** Siputanyo dagiti bagbagiyo. No nakabasol ti kabsatyo, babalawenyo isuna, ken no agbabawi, pakawanenyo isuna. **4** No nakabasol isuna kenka iti naminpito a daras iti maysa nga aldaw, ken maminpito a daras nga agsubli kenka, a kunana, 'Agbabawiak,' masapul a pakawanenyo isuna!" **5** Kinuna dagiti apostol iti Apo, "Padakkelem ti pammatimi." **6** Kinuna ti Apo, "No adda pammatiyo a kas iti bukel ti mustasa, mabalinyo nga kunaen iti daytoy nga kayo iti sikamoro, 'Maparutka, ken maimulaka iti baybay,' ken adda nga agtulnog kenka. **7** Ngem siasino kadakayo, nga addaan iti adipen nga agar-arado wenno aggay-aywan iti karnero, ibagana kenkuana no sumangpet manipud iti taltalon, 'Umayka a dagus ket agtugawka tapno manganka.' **8** Saanna kadi nga ibaga kenkuana, 'Mangisaganaka iti aniaman a taraon nga kanek, ken agikabilka iti barikes dita kawesmo ken pagserbiannak agingga a malpasak a mangan ken uminom. Ket kalpasanna mabalinkan a mangan ken uminom'? **9** Saan isuna nga agyaman iti adipen gapu ta inaramidna dagiti banbanag a naibilin, saan kadi? **10** Uray met kadakayo, inton naaramidyo amin nga naibilin kadakayo, masapul nga ibagayo, 'Dikami maikari nga ad-adipen. Inaramidmi laeng no ania ti rumbeng nga aramidenmi.'" **11** Napasamak ket kabayatan nga addada iti dalan nga agturong idiay Jerusalem, agdaldalyasat isuna idiay nagbaetan ti Samaria ken ti Galilea. **12** Idi sumrek isuna iti maysa nga barrio, sadiay sinabat isuna iti sangapulo a lallaki nga agketong. Nakatakderda iti adayo manipud kenkuana **13** ken inngatoda dagiti timekda, a kunada, "Hesus, Maestro, kaasiannakami." **14** Idi nakitana isuda, kinunana kadakuada, "Mapankayo ken agparangkayo kadagiti papadi." Ken dimteng dayta a kanito, kabayatan nga mapmapanda, isuda ket nadalusan. **15** Idi nakita ti maysa kadakuada nga immimbagen isuna, nagsubli, ket iti napigsa a timek ket indaydayawna iti Dios. **16** Nagdumog isuna iti sakaanan ni Hesus, ket nagyaman kenkuana. Isuna ket Samaritano. **17** Iti sungbat ni Hesus, kinunana, "Saan aya nga sangapulo ti nadalusan? Ayandan dagiti siam? **18** Awan kadin ti dadduma nga nagsubli nga mangted dayaw iti Dios, malaksid iti daytoy a gangannaet?" **19** Kinunana kenkuana, "Tumakderka, ken mapanka. Ti pammatim ti nangpaimbag kenka." **20** Gapu ta sinaludsod dagiti Pariseo no kaano nga umay ti pagarian ti Dios, simmungbat ni Hesus kadakuada a kinunana, "Ti pagarian ti Dios ket saan a maysa nga banag a maimatangan. **21** Urayno ibagadanto, 'Kumita ditoy! wenno, 'Kumita idiay!' gapu ta iti pagarian ti Dios ket adda kadakayo." **22** Kinuna ni Jesus kadagiti adalan, "Umayto dagiti al-aldaw a tarigagayanyo nga makita ti maysa kadagiti aldaw iti Anak iti Tao, ngem daytoy ket saanyonto a makita. **23** Ibagada kadakayo, 'Kitaenyo, idiay! Kitaenyo, ditoy!' Ngem diyo mapan kitaen, wenno sursuroten ida, **24** gapu ta no kasano ti panagparang ti kimat inton aggilap manipud iti maysa a paset ti tangatang nga agturong iti maysa a paset ti tangatang, ngarud kasdiayto met ti Anak ti Tao inton aldawna. **25** Ngem masapul nga agsagaba nga umuna iti adu a banbanag ken laksiden daytoy a kaputotan. **26** Kas iti napasamak idi al-aldaw ni Noe, kasdiayto met ti mapasamak kadagiti al-aldaw iti Anak ti Tao. **27** Nanganda, nagbartekda, nangasawada, ken naitedda nga maasawa, agingga iti aldaw nga simrek ni Noe iti daong - ken immay ti layus a nangdadael kadakuada amin. **28** Kasta met iti napasamak idi al-aldaw ni Lot, nanganda, nagbartek, naggatang, naglaku, nagmula, ken nagpatakderda. **29** Ngem iti aldaw nga rimmuar ni Lot manipud iti Sodoma, nagtudo iti apuy ken asupre manipud langit ket dinadaelna ida amin. **30** Kastanto met ti mapasamak inton aldaw nga maipakaamo iti Anak ti Tao. **31** Iti dayta nga aldaw, saanto a mapalubosan ti siasinoman nga adda iti tuktok ti balay nga bumaba tapno iruarna dagiti gamengna manipud iti balay. Ken saanto met a mapalubusan nga agsubli ti siasinoman nga adda iti kataltalunan. **32** Lagipenyo ti asawa ni Lot. **33** Ti siasinoman nga mangbiruk tapno magun-odna iti biagna ket mapukawnanto daytoy, ngem ti siasinoman nga makapukaw iti biagna maisalakannanto daytoy. **34** Ibagak kadakayo, iti dayta a rabii addanto dua nga lalaki iti maymaysa a pagiddaan. Maalanto ti maysa, ket mabatinto ti maysa. **35** Addanto ti dua a babbai nga agkadua nga aggilgiling. Maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa." **36** Addanto dua iti taltalon, maalanto ti maysa ket mabatinto ti maysa. **37** Dinamagda kenkuana, "Sadinno, Apo?" Ken kinunana kadakuada, "No sadinno ti ayan iti bagi, saddiayto met ti paguurnungan dagiti buitre."

18 Ket nagsao isuna kadakuada iti maysa nga pangngarig no kasanoda koma nga agkararag a kanayon, ken saan nga maupay, **2** kinunana, "Adda iti maysa nga siudad iti maysa nga ukom nga awan panagbutengna iti Dios ken saan nga agraem iti tattao. **3** Tatta adda ti maysa nga balo iti dayta nga siudad, ket masansan iti ipapanna kenkuana, a kunkunana, 'Tulungannak a manggun-od iti hustisya kontra iti kabusorko.' **4** Iti naunday a tiempo ket saanna nga kayat a tulongan isuna, ngem kalpasan dayta kinunana iti bagina, 'No man pay saanak nga agbuteng iti Dios wenno agraem iti tao, **5** ngem gapu ta mangmangted kanniak iti riribok daytoy nga balo, tulungakon isuna nga manggun-od iti hustisya, tapno saannak nga bannugen babaen iti kanayonna nga

panagsubli-subli.'" **6** Ket kinuna ti Apo, "Denggenyo no ania ti kuna iti saan a nalinteg nga ukom. **7** Ita saan aya nga iyegto met ti Dios iti hustisya kadagiti napilina a tattao nga umawag kenkuana iti aldaw ken rabii? Saanna kadi ida nga anusan? **8** Ibagak kadakayo nga itednanto a dagus ti hustisya kadakuada. Ngem inton umay iti Anak ti Tao, addanto pay ngata pammati nga masarakanna ditoy daga?" **9** Ket sinaritana pay iti maysa a pangngarig kadagiti dadduma nga naallukoy iti bagida nga isuda ket nalinteg ken mangum-umsi kadagiti dadduma nga tattao, **10** "Adda dua a lalaki a napan idiay templo nga agkararag - iti maysa ket Pariseo ken iti maysa ket agsingsingir iti buis. **11** Timmakder ti Pariseo ket inkararagna dagitoy a banbanag maipanggep iti bagina, 'Dios, agyamanak ta saanak a kas kadagiti sabali a tattao nga agtatakaw, saan nga nalinteg nga tattao, mannakikamalala, wenno kas iti daytoy nga agsingsingir iti buis. **12** Agayunarak iti dua a daras iti makalawas. Itedko ti agpakapulo iti amin a masapulak.' **13** Ngem iti agsingsingir iti buis, nga agtaktakder iti adayo, pulos a saanna pay nga maitangad ti mata sadi langit, ngem dandanogenna iti barukongna, kunkunana, 'O Dios, maasika kaniak, a managbasol.' **14** Ibagak kadakayo, nagsubli daytoy a tao iti pagtaenganna nga ad-adda a napalinteg ngem iti sabali, agsipud ta iti tunggal maysa nga mangitan-ok iti bagina ket maipababanto, ngem iti tunggal maysa nga mangipakumbaba iti bagina ket maitan-okto." **15** Dagiti tattao ket iyegda pay dagiti maladagada kenkuana, ta bareng no sagidenna ida, ngem idi nakita dagiti adalan daytoy, binabalawda ida. **16** Ngem inayaban ida ni Hesus kenkuana, kunana, "Palubosanyo dagiti babassit nga ubbing nga umay kaniak, ken saanyo ida nga paritan. Gapu ta iti pagarian ti Dios ket maipaay iti kas kadakuada. **17** Pudno ibagak kadakayo, siasinoman a saan nga umawat iti pagarian iti Dios a kas iti ubing ket saanto pulos nga makastrek iti daytoy." **18** Maysa nga mangiturturay iti nagdamag kenkuana, kunana, "Naimbag nga maestro, ania iti masapul nga aramidek tapno matawidko iti agnanayon nga biag?" **(aiōnios g166)** **19** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Apay nga awagannak a naimbag? Awan ti naimbag no di ket ti Dios laeng. **20** Ammom dagiti bilbilin - saanka nga makikamalala, saanka nga pumatay, saanka nga agtakaw, saanka nga agsaksi iti ulbod, raemem ti amam ken ti inam." **21** Kinuna ti mangiturturay, "Amin dagitoy nga banbanag ket pinagtulnogak manipud pay iti kinaagtutubok." **22** Idi nangngegan ni Hesus dayta, kinunana kenkuana, "Adda pay maysa nga banag nga pagkurangam. Masapul nga ilakom iti amin nga adda kenka ket iwarasmo kadagiti nakurapay, ket maaddaankanto iti gameng sadi langit - ket umayka, surotennak." **23** Ngem idi nangngeganna dagitoy a banbanag, nakaro iti ladingitna agsipud ta isu ket nabaknang unay. **24** Ket idi nakita ni Hesus, isuna, nagladingit unay ket kinunana, "Nagrigat ketdin aya para kadagiti nabaknang ti sumrek iti pagarian ti Dios! **25** Agsipud ta nalaklaka pay nga sumrek ti kamelio iti mata iti dagum, ngem iti nabaknang a tao nga sumrek iti pagarian ti Dios." **26** Kinuna dagiti nakangngeg iti daytoy, "Ket siasino ngarud iti mabalin nga maisalakan?" **27** Simmungbat ni Hesus, "Dagiti banbanag nga saan a mabalin iti tao ket mabalin iti Dios." **28** Kinuna ni Pedro, "Adtoy, imbatimi amin nga banag nga kukuami ket simmurot kami kenka." **29** Kinuna ngarud ni Hesus kadakuada, "Pudno, ibagak kadakayo nga awan ti siasinoman a nangpanaw iti balayna, wenno iti asawana a babai, wenno iti kakabsatna a lalaki, wenno dagiti nagannakna, wenno dagiti annakna, para iti pagsayaatan iti pagarian ti Dios, **30** a saanto nga umawat iti ad-adu pay iti daytoy a lubong, ken iti lubong nga umay, biag nga agnanayon." **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Kalpasan nga inummongna dagiti sangapulo ket dua kenkuana, kinunana kadakuada, "Kitaenyo, sumang-attayo idiay Jerusalem, ket amin a banbanag nga insurat dagiti propeta maipanggep iti Anak ti Tao ket matungpalto. **32** Agsipud ta maiyawatto isuna kadagiti Hentil, ken mairurumento, ken mapabainanto, ken matupraanto. **33** Kalpasan nga saplitenda isuna, papatayenda isuna ken iti maikatallo nga aldaw, agungarto. **34** Awan ti naawatanda kadagitoy a banbanag, ken dagitoy nga sasao ket nailemmeng kadakuada, ken saanda nga naawatan dagiti banbanag nga naisao. **35** Napasamak nga bayat nga umas-asideg ni Hesus iti Jerico, adda maysa a bulsek a nakatugaw iti igid ti kalsada nga agpalpalama, **36** ket idi nangngegna nga lumablabas ti adu nga tattao, sinaludsodna no ania iti mapaspasamak. **37** Imbagada kenkuana nga lumablabas ni Hesus a taga Nazaret. **38** Nagpukkaw ngarud ti bulsek a kunana,"Hesus, anak ni David, maasi ka kaniak." **39** Tinubngar dagiti adda iti sango ket imbagada kenkuana nga agulimek. Ngem inyad-addana pay iti nagpukkaw, "Anak ni David, maasika kaniak." **40** Simmardeng ni Hesus ket inbilinna nga iyegda iti lalaki kenkuana. Ket idi asidegen ti bulsek a lalaki, sinaludsod ni Hesus kenkuana, **41** "Ania ti kayatmo nga aramidek para kenka?"Kinuna ti lalaki, "Apo, kayatko nga maawat iti panagkitak." **42** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Awatem ti panagkitam. Pinaimbagnaka iti pammatim." **43** Dagus nga naawatna iti panagkitana, ken simmurot kenkuana, nga agdaydayaw iti Dios. Idi nakita daytoy dagiti amin a tattao, indayawda iti Dios.

19 Simrek ni Hesus ken lumablabas idiay Jerico. **2** Sadiay, adda iti tao nga managan Zakeo. Isuna ket panguloen dagiti agsingsingir iti buis ken nabaknang. **3** Padpadasenna nga kitaen no siasino ni Hesus, ngem saanna nga makita ta malingdan iti tallaong, gapu ta bassit isuna iti tayag. **4** Nagtaray ngarud nga inunaanna dagiti tattao ket kimmalay-at iti maysa nga kayo a sikamoro nga mangkita kenkuana, gapu ta lumabas ni Hesus sadiay. **5** Idi immayen ni Hesus idiay nga lugar, timmangad ket kinunana kenkuana, "Zakeo, umulog kadta nga dagus, ta ita nga aldaw, masapul nga aggianak idiay balaymo." **6** Isunga nagdardaras nga immulog ket sirararag-o nga pinasangbayna isuna. **7** Idi nakita daytoy dagiti amin, magsitanabutobda a kunada, "Simrek met isuna nga mangbisita iti tao nga managbasol." **8** Timmakder ni Zakeo ket kinunana iti Apo, "Kitaenyo Apo, kagudua kadagiti sanikuak ket itedko kadagiti napanglaw, ken no bilang man ta adda iti kinusit ko iti aniaman a banag, isublik iti mamin-uppat nga daras iti sigud nga dagupna." **9** Kinuna ni Hesus kenkuana, "Ita nga aldaw, immay iti pannakaisalakan iti daytoy nga pagtaengan, gapu ta isuna ket anak met ni Abraham. **10** Agsipud ta immay iti Anak ti Tao tapno inna biruken ken isalakan dagiti tattao nga napukaw." **11** Kabayatan a nangngeganda dagitoy a banbanag, intuloyna iti nagsao ket imbagana ti maysa nga pangngarig gapu ta asideg isunan idiay Jerusalem, ken

pinanunotda nga iti pagarian ti Dios agparangen iti mabiit. **12** Isu nga kinunana, “Adda ti maysa nga mararaem nga tao nga napan iti adayo a pagilian tapno inna awaten ti maysa a pagarian ket agsubli kalpasanna. **13** Inayabanna iti sangapulo kadagiti adipenna ket inikkanna ida iti sangapulo nga mina, ken kinunana kadakuada, 'Agnegosyo kayo aginggana nga agsubliak.' **14** Ngem kagurgura isuna dagiti kailianna, isu nga nangibaonda kadagiti mangibagi kadakuada nga nangsaruno kenkuana, kunada, 'Saanmi nga itulok nga iturayan nakami daytoy nga tao.' **15** Ket napasamak nga idi nagsubli, ta naawatnan iti pagarian, pinaayabanna dagiti adipenna a nangtedanna iti kuarta tapno maammoanna no ania iti ganansia nga naaramidanda iti pinagnegosyoda. **16** Immay kenkuana ti immuna ket kinunana, 'Apo, ti minam ket nakaaramid iti sangapulo pay nga mina.' **17** Ket kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Nasayaat ti inaramid mo, naimbag nga adipen. Gapu ta managtungpal ka iti bassit nga banag, iturayam iti sangapulo nga siudad.' **18** Immay ti maikadua ket kinunana, 'Ti minam apo, ket nakaaramid iti lima nga mina.' **19** Kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Iturayam iti lima nga siudad.' **20** Ket immay ti sabali pay a kinunana, 'Apo, adtoy ti minam, nga indulin ko a sitatalged iti lupot, **21** agsipud ta mabutengak kenka, nalabes ka ngamin nga tao. Alaem dagiti saan mo nga indisso ken apitem ti saan mo nga inmula.' **22** Kinuna ti mararaem a tao kenkuana, 'Babaen kadagiti sinaom ket ukomenka, sika nga nadakes nga adipen. Ammom met gayam nga nalabesak a tao, ta alaek dagiti saan ko nga indisso, ken apitek uray saan ko nga inmula. **23** Ket apay ngarud ta saan mo nga indulin ti kuartak iti bangko tapno iti panagsublik ket alikumkumek nga adda iti tubuna?' **24** Kinuna ti mararaem nga tao kadagiti nakatakder, 'Alaenyo kenkuana ti mina, ket itedyo iti addaan sangapulo nga mina.' **25** Kinunada kenkuana, 'Apo, adda ti sangapulonan nga mina.' **26** Ibagak kadakayo, nga tunggal maysa nga addaan ket maikkan pay, ngem kenkuana nga awanan, uray ti kakaisuna ket maala pay. **27** Ngem dagitoy nga kabusorko, dagiti saan nga mangkayat kaniak a mangituray kadakuada, iyegyo isuda ditoy ket patayenyo ida iti sangwanak.'” **28** Idi naibaganan dagitoy nga banbanag, immuna isuna nga simmang-at idiay Jerusalem. **29** Ket napasamak nga idi umasidegen isuna idiay Betfage ken Betania, idiay bantay nga maawagan ti Olibo, imbaonna iti dua kadagiti adalanna **30** nga kinunana, “Mapan kayo iti sumaruno nga bario. No nakastrek kayon, masarakanyo ti urbon a saan pay namanso. Warwarenyo ti galotna ket iyegyo kaniak. **31** No adda iti agsaludsod kadakayo, 'Apay ta warwarwarenyo ti galotna?' Ibagayo nga 'Kasapulan ngamin ti Apo.'” **32** Napan dagiti naibaon ket nasarakanda diay urbon a kas iti imbaga ni Jesus kadakuada. **33** Kabayatan nga warwarwarenda ti galotna, kinuna dagiti akinkukua kadakuada, “Apay ngay ta warwarwarenyo ti galot ti urbon?” **34** Kinunada, “Kasapulan ngamin ti Apo.” **35** Inyegda daytoy ken ni Jesus ket inyaplagda dagiti kagayda iti likud ti urbon ket pinagsakayda ni Jesus. **36** Bayat iti ipapanna, inyaplagda dagiti kagayda iti kalsada. **37** Kabayatanna nga umasidegen isuna iti pasalog a paset ti Bantay Olibo, rinugian amin dagiti nakaad-adu nga adalan nga nagrag-o ken nagdayawda iti Dios nga ipukpukkawda dagiti naimataganda nga aramid a pakakitaan iti pannakabalin, **38** a kunada, “Mabendisionan ti ari nga immay iti nagan ti Apo! Kapia idiay langit ken dayag iti kangatoan!” **39** Dagiti dadduma a Fariseo nga adda kadagiti nakaad-adu nga tao ket kinunada kenkuana, “Maestro, tubngarem man dagiti adalanmo.” **40** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Ibagak kadakayo, no agtatalna dagitoy, dagiti batbato iti agriyaw.” **41** Idi asidegen ni Jesus iti siudad, sinangitanna daytoy, **42** kunana, “Uray sika, no koma ta naammoam iti daytoy nga aldaw, dagiti banbanag a makaited iti kapia kenka! Ngem ita, nailemmengen dagitoy kadagiti matam. **43** Ta sumangbay to dagiti aldaw kenka, inton dagiti kabusormo ket mangipatakderda kadagiti barikada iti aglawlawmo, ken palikawkawandaka, ken darupendaka manipud kadagiti amin a sikigan. **44** Pak-ulendaka aginggana nga maidasayka ken dagiti annakmo iti daga. Awan ti ibatida nga bato a naituon iti sabali, gapu ta saanmo nga nailasin daytoy idi padpadasen ti Dios nga isalakannaka.” **45** Simrek ni Jesus iti templo ket rinugianna ti nangpatalaw kadagiti aglaklako, **46** kinunana kadakadua, “Ti naisurat, 'Ti balay ko ket balay to a pagkararagan,' ngem pinagbalinyo nga rukib dagiti agtatakaw.” **47** Isu nga inaldaw nga nangisuro ni Jesus idiay templo. Kayat isuna nga patayen dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba ken dagiti mangidadaulo kadagiti tattao **48** ngem awan ti makitada nga wagas tapno aramiden daytoy, agsipud ta amin dagiti tattao ket sigagagar nga agdengdengngeg kenkuana.

20 Immay iti maysa nga aldaw, kabayatan nga agisursuro ni Hesus kadagiti tattao nga adda iti templo ken ikaskasabana ti ebanghelio, immay kenkuana dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba nga kaduada dagiti panglakayen. **2** Nagsaritada, a kunada kenkuana, “Ibagam kadakami no ania ti kalintegam a mangaramid kadagitoy a banbanag? Wenno siasino ti nangted iti daytoy a kalintegan kenka?” **3** Simmungbat isuna ket kinunana kadakuada, “Uray siak adda met saludsodko kadakayo. Ibagayo kaniak iti maipapan **4** iti panangbautisar ni Juan. Naggapu kadi sadi langit wenno naggapu iti tattao?” **5** Naginnadalda iti tunggal maysa, a kunada, “No ibagatayo nga, 'Naggapu sadi langit,' ibagana nga, 'Apay ngarud a dikayo namati kenkuana?' **6** Ngem no ibagatayo nga, 'Naggapu iti tao,' uborendatayo dagiti tattao, gapu ta naallukoyda a ni Juan ket maysa nga propeta.” **7** Isu nga insungbatda a dida ammo ti naggapuanna. **8** Kinuna ni Hesus kadakuada, “No kasta ngarud saanko met ibaga no naggapuan ti kalintegak nga mangaramid kadagitoy a banbanag.” **9** Imbagana kadagiti tattao daytoy a pangngarig, “Adda maysa a tao a nagmula iti kaubasan, impaupana iti agu-ubas, ket napan iti sabali a pagillian iti nabayag a tiempo. **10** Iti naituding nga tiempo ket nangibaon isuna iti adipen nga mapan idiay agu-ubas, nga masapul nga itedda kenkuana ti bunga iti kaubasan. Ngem kinabkabilda isuna, ken pinapanawda nga ima-ima. **11** Nangibaon ngarud isuna iti sabali pay nga adipen ket kinabkabilda manen, imbabainda, ken pinapanawda isuna nga ma-ima. **12** Nangibaon manen isuna iti maikatlo pay ngem sinugsugatanda laeng, sadanto impuruak isuna iti ruar. **13** Isu nga kinuna ti akinkukua iti kaubasan, 'Ania ti aramidek? Ibaonko laengen ti patpatgek nga anak. Nalabit a padayawanda isuna.' **14** Ngem idi nakita dagiti mangay-aywan ti ubas isuna, nagtutulagda a kunada, 'Daytoy ti agtawid. Papatayentayo isuna, tapno ti tawid ket matagikuatayo.' **15** Impuruakda isuna iti ruar ti

kaubasan, ken pinapatayda isuna. Ania ngarud ti aramiden ti akinkukua ti kaubasan kadakuada? **16** Umay ket pirdienna dagitoy nga mangay-aywan iti ubas, ken ited ti kaubasan iti sabali."Ket idi nangngegda dayta, kinunada."Saan nga ipalubos ti Dios!" **17** Ngem ni Hesus kinitana ida, a kinunana, "Ania ti kayat a sawen daytoy nasantoan nga surat? 'Ti bato nga imbelleng dagiti nagpatakder iti balay ket nagbalin a pasuli'? **18** Siasinoman a matinnag iti dayta a bato ket maburak, ngem siasinoman a pakaitupakanna, ket marumek." **19** Isu nga dagiti eskriba ken dagiti panguloen a papadi ket nagsiim tapno tiliwenda isuna iti dayta nga oras, ta ammoda nga imbagana daytoy a pangngarig a maisupiat kadakuada. Ngem nagbutengda kadagiti tattao. **20** Pinaliiwda isuna a naimbag, nangibaonda iti tattao nga agsiim nga nagpammarang a nalinteg, tapno makabirokda ti kammalina babaen iti panagsaona, nga panggapuanda kenkuana a mangiyawat iti pannangituray ken paglintegan iti gobernador. **21** Nagdamagda kenkuana a kunada, "Maestro, ammomi nga ti ibagbaga ken isursurom ket husto, ken dika agpaimpluwensiya iti siasinoman, ngem isurom ti pudno maipanggep ti wagas ti Dios. **22** Nainkalintegan kadi nga agbayadkam ti buis ken ni Cesar, wenno saan?" **23** Ngem naawatan ni Hesus ti kinatusoda, ket kinunana kadakuada, **24** "Mangiparangkayo kaniak iti denario. Siasino ti akin ladawan ken akinnagan iti daytoy?" "Ni Cesar," insungbatda. **25** Kinunana kadakuada, "Itedyo ken ni Cesar dagiti banag a kukua ni Cesar, ken iti Dios, dagiti banag a kukua ti Dios." **26** Dagiti eskriba ken dagiti panguloen a papadi ket awan nabalinanda nga nangdillaw iti imbagana iti sangoanan dagiti tattao. Nasdaawda iti insungbatna ket awan ti imbagada. **27** Immasideg kenkuana dagiti sumagmamano nga Saduseo, isuda dagiti mangibagbaga nga awan ti panagungar, **28** ket dinamagda kenkuana, a kunada, "Maestro, insurat ni Moses kadatayo a no ti maysa a lalaki ket natay ti kabsatna a lalaki, ket addaan asawa, ngem awanan anak, nasken nga asawaen ti lalaki ti asawa iti kabsatna tapno aganakda a pannaka-anak ti kabsatna a lalaki. **29** Adda pito nga lallaki nga agkakabsat, diay inauna ket nangasawa ngem natay nga awan putotna, **30** kasta met ti maikadua. **31** Ti maikatlo innalana isuna, ket kasta metlaeng nga dagiti pito ket awan ti inbatida nga annak, ket natay. **32** Saan nga nagbayag ket natay diay babai. **33** Inton panagungar, siasino ti akin asawa kenkuana? Ta aminda nga pito ket nagbalinda nga asawana." **34** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Dagiti annak ditoy lubong ket agaassawa, ken maitedda a maasawa. **(aiōn g165)** **35** Ngem dagiti naukom nga maikari nga mangawat iti panagungar manipud patay a sumrek iti agnanayon ket saanen nga agasawa, wenno maited a maasawa. **(aiōn g165)** **36** Ket saandan nga matay, gapu ta kasda la kadagiti anghel ken kadagiti an-annak ti Dios, nagbalinda nga annak ti panagungar. **37** Ngem gapu ta dagiti natay ket mapagungar, uray ni Moses ket impakitana, iti lugar maipapan iti bassit a kayo, no sadino nga inawaganna ni Apo nga Dios ni Abraham ken Dios ni Isaac ken Dios ni Jacob. **38** Isuna ita ket saan nga Dios dagiti natay ngem Dios dagiti sibibiag. Gapu ta sibibiag amin kenkuana." **39** Simmungbat dagiti dadduma nga eskriba, "Maestro, nasayaat unay ti sungbatmo." **40** Ta saandan a maitured ti agdamag kenkuana iti dadduma pay a salsaludsod. **41** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Kasano nga naibagada a ti Kristo ket anak ni David? **42** Ta ni David nga mismo ket imbagana iti libro dagiti Salmo, Kinuna ti Apo iti Apok, 'Agtugawka iti makannawanko, **43** aginggana a mapagbalinko ti kabusormo a pagbatayan ti sakam.' **44** Inawagan ngarud ni David ni Kristo nga 'Apo', kasano ngarud nga nagbalin isuna nga anak ni David?" **45** Iti panagdengngeg dagiti amin nga tattao kinunana kadagiti adalanna, **46** "Agalwadkayo kadagiti eskriba, nga pagaayatda ti agbadbado iti atiddug nga pagananay, ken pagaayatda ti madaydayaw iti kaaduan ti tattao, ken kangatoan a tugtugaw iti sinagoga, ken kangatoan nga lugar iti piesta. **47** Gamgamenda dagiti babbalay dagiti balo, ken agpampammarangda nga atiddog ti kararagda. Dagitoy ket umawat iti nadagdagsen a pannusa."

21 Timmangad ni Hesus ket nakitana dagiti nababaknang nga lalaki a mangikabkabil kadagiti sagsagut iti pagipisukan. **2** Nakitana ti nakurapay nga balo a babai nga nagipisok iti dua a barya. **3** Isu nga kinunana, "Pudno, ibagak kadakayo, daytoy nga balo ket ad-adu pay ti naitedna ngem kadakuada amin. **4** Ta paset laeng ti nawadwad a gamengda ti naitedda a sagut. Ngem daytoy nga balo, manipud kinakurapayna, intedna ti amin nga pagbiagna." **5** Kabayatan a dadduma kadakuada ket pagtutungtonganda ti maipanggep iti templo, no kasanu nga naarkusan iti napipintas a batbato ken datdaton, kinunana, **6** "No maipanggep kadagitoy a banbanag a makitkitayo, umayto dagiti al-aldaw nga uray maysa kadagiti batbato ket awanto ti mabati nga nagtutuon a saan a marba." **7** Isunga nagdamagda kenkuana, kunada, "Maestro, kaanunto nga mapasamak dagitoy a banbanag? Ken anyanto ti pagilasinan nu dagitoy a banbanag ket mapasamaken." **8** Simungbat ni Jesus, "Agannad kayo ket di kay agpaallilaw. Ta adunto ti umay iti nagan ko, a kunada, 'Siak isuna,' ken, 'Asidegen ti tiempo.' Saanyo nga suruten ida. **9** Inton makangngeg kayo kadagiti gubat ken riribuk, saan kayo nga agbuteng, ta masapul a mapasamak dagitoy nga umuna, ngem ti panungpalan ket saan pay nga mapasamak a dagus." **10** Ket kinunana kadakuada, "Aggiginnubatto dagiti pagilian ken pagarian a maibusur iti pagarian. **11** Addanto napipigsa nga gingined, ken panagbisin ken didigra kadagiti nadumaduma a lugar. Addanto dagiti nakabutbuteng a paspasamak ken nakaskasdaaw a pagilasinan manipud langit. **12** Ngem sakbay kadagitoy amin a banbanag, kabilendakayto ken idadanes dakayto, maidarum ken mausigkayto kadagiti sinagoga ken ibaluddakayto, ken isangodakayto kadagiti ar-ari ken gobernador gapu iti nagan ko. **13** Daytoy ket iturongnakayto iti gundawayyo a mangipakaammo iti pammaneknekyo. **14** Ngarud, ikeddengyo iti puspusoyo nga diyo isagana ti isungbatyo, **15** ta itedkonto kadakayo ti sao ken kinasirib a dinto masungbatan wenno supiaten dagiti amin a kabusoryo. **16** Ngem iyawat dakayto met dagiti nagannak, kakabsat, kakabagian, ken dagiti gagayyem, ket papatayendanto dagiti dadduma kadakayo. **17** Kaguradakayto ti amin gapu iti nagan ko. **18** Ngem awan to iti uray maysa nga buokyo a mapukaw. **19** Gapu iti panagibturyo, magun-odyonto ti kararruayo. **20** No makitayo ti Jerusalem nga napalawlawan dagiti suldado, ammuyon nga asidegen ti pannakadadaelna. **21** Iti kasta masapul nga palubusanyo dagiti taga Judea nga kumamang kadagiti banbantay, ken pumanaw dagiti adda iti tengnga ti siyudad, ket diyo itulok nga sumrek dagiti naggapu iti away. **22** Ta

dagitoy dagiti panawen iti panagibales, tapno amin nga banbanag a naisurat ket matungpal. **23** Kaasidanto pay dagiti masikog ken agpaspasuso iti dayta nga aldaw! Ta addanto ti nakaro a rigat iti pagilian, ken pungtot iti daytoy a tattao. **24** Ket matumbadanto iti murdong ti kampilan, ken maipanawdanto nga agbalin a balod kadagiti amin nga nasnasyon, ket baddebaddekanto dagiti Gentil ti Jerusalem agingga a matungpal ti tiempo dagiti Hentil. **25** Addanto dagiti pagilasinan iti init, ken iti bulan ken kadagiti bitbituen. Ken iti rabaw iti daga, addanto iti rigat kadagiti pagilian, gapu iti butengda manipud daranudor iti baybay ken dalluyon. **26** Addanto lallaki a matalimudaw gapu iti butengda ken iti namnamaenda nga banbanag nga umay iti lubong. Gapu ta dagiti bileg ti langit ket magungonto. **27** Ket makitadanto iti Anak ti Tao nga um-umay iti ulep nga addaan pannakabalin ken dayag. **28** Ngem inton mangrugi a mapasamak dagitoy nga banbanag, tumakder, ken tumangad kayo, gapu ta iti pannakaisalakanyo ket asidegen." **29** Nagsarita ni Jesus kadakuada iti pangarig, "Kitaenyo diay igos ken amin nga kaykayo. **30** No agrugi da nga agbulongen, makitayo ken ammoyo a ti kalgaw ket asidegen. **31** Kastamet, inton makitayo dagitoy a banbanag a mapaspasamak, ammoyo a ti pagarian ti Dios ket umadanin. **32** Ibagak kadakayo, pudno nga daytoy a kaputotan ket saan nga mapukaw, agingga nga saan a mapasamak dagitoy a banbanag. **33** Ti langit ken ti daga ket mapukawto, ngem dagiti sasaok ket saan to pulos mapukaw. **34** Ngem kitaenyo dagiti bagbagiyo, tapno saan nga madagsenan dagiti puspusoyo iti kinadakes, panagbartek ken ania man a pakasikuran iti daytoy a biag. Ta kellaatto nga umay kadakayo dayta nga aldaw **35** kas palab-og. Ta umayto kadagiti amin nga agbibiag iti rabaw ti daga. **36** Ngem naridam kaykoma a kankanayon, ikarkararagyo nga naan-anay koma ti pigsayo a manglibas kadagitoy nga banbanag nga mapasamak, ken agtakder iti sangnguanan ti Anak ti Tao." **37** Isu nga kadagiti aldaw ket agisuro isuna idiay templo ken iti rabii ket rummuar isuna, ken agpatpatnag idiay bantay a maawagan ti Olibo. **38** Ket dagiti amin nga tattao, masapada tapno denggen da isuna idiay templo.

22 Ita umadanin ti Fiesta iti Tinapay nga awan Lebadurana a maawagan ti Ilalabas. **2** Nagnunumoan dagiti panguloen ti papadi ken dagiti eskriba no kasanoda nga ipapatay ni Hesus, gapu ta agamakda kadagiti tattao. **3** Simrek ni Satanas ken ni Judas Iskariote, maysa kadagiti sangapulo ket dua. **4** Ni Judas ket napan nakisarita kadagiti panguloen ti papadi ken kadagiti kapitan no kasanona nga iyawat ni Hesus kadakuada. **5** Naragsakanda amin ken nagnunumoanda a bayadanda isuna iti kuarta. **6** Immannugot isuna ket nangbirok iti gundaway tapno iyawatna kadakuada ni Hesus manipud kadagiti adu nga tattao. **7** Nadanon ti aldaw ti tinapay nga awan lebadurana, nga isu iti panangidaton ti kordero para iti Ilalabas. **8** Imbaon ngarud ni Hesus da Pedro ken Juan, a kinunana, "Inkayo ket isaganayo ti makan a maipaay ti Ilalabas, tapno mangantayo." **9** Sinaludsodda isuna, "Sadino ti kayatmo nga pangisaganaanmi?" **10** Simmungbat isuna kadakuada, "Dumngegkayo, no nakastrekkayon iti siudad, adda maysa nga lalaki a nakabaklay iti burnay ti danum nga sumabat kadakayo. Surutenyo isuna agingga iti balay nga papananna. **11** Ket ibagayo iti makinbalay, 'Kuna iti Maestro kenka, "Sadino ti siled a pangsangailian, a panganak ti Ilalabas a kaduak dagiti adalak?" **12** Ipakitananto kadakayo ti nalawa ken nakasagana a ngatoen nga siled. Sadiay ngarud iti pangidasaranyo." **13** Napanda ngarud, ket nasarakanda amin a kas iti inbagana kadakuada. Ket insaganada ti pannangan iti Ilalabas. **14** Idi nadanon iti tiempo, nakitugaw kadagiti adalan. **15** Ket kinunana kadakuada, "Tarigagayak nga makipangan kadakayo iti daytoy nga Fiesta ti Ilalabas sakbay nga agsagabaak. **16** Ta ibagak kadakayo, saanakto a makipangan manen iti daytoy agingganga nga matungpal ti pagarian ti Dios." **17** Nangala ngarud ni Hesus iti kopa, ken nagyaman, a kinunana, "Alaenyo daytoy, ken ibingayyo iti tumunggal maysa kadakayo. **18** Ta ibagak kadakayo, saanakto nga uminom manen iti bunga ti ubas, agingganga nga umay ti pagarian ti Dios." **19** Ket nangala ti tinapay, kalpasan nga nagyaman, pinisi-pisina, ken inyawatna kadakuada, a kunana, "Daytoy ti bagik nga maipaay kadakayo. Aramidenyo daytoy a pananglaglagip kaniak." **20** Nangala ti kopa kalpasan a nangrabii, a kinunana, "Daytoy nga kopa ti baro a tulag iti darak, nga isu a naibukbok a maipaay kadakayo. **21** Ngem dumngegkayo. Ti mangliput kaniak ket adda ita a kaduak ditoy lamisaan. **22** Ta ti Anak ti Tao ket pudno nga agturong iti nakaitudinganna. Ngem asi pay dayta nga tao a mangliput kenkuana!" **23** Ket rinugiananda ti nagsisinnaludsod iti tungal maysa no siasino kadakuada ti mangaramid iti daytoy a banag?" **24** Ket adda rimsua a panagsusupiat kadakuada no siasino ti maibilang a katan-okan. **25** Kinunana kadakuada, "Dagiti Ar-ari ti Hentil ket addaan turay kadakuada, ket ti siasinoman nga addaan panagturay kadakuada isu ti maawagan a madaydayaw. **26** Ngem saan a rumbeng nga maaramid daytoy kadakayo. Ngem ketdi, maaramid nga ti katatan-okan kadakayo agbalin nga isu ti kaubingan. Kasta met nga no siasinoman ti kangrunaan agbalin nga kapada ti agserserbi. **27** Siasino kadi iti natan-ok, diay kadi nakatugaw iti lamisaan, wenno diay agidasdasar? Saan kadi nga isu diay nakatugaw iti lamisaan? Ngem addaak kadakayo a kas maysa nga agserserbi. **28** Ngem nagtalinaedkayo a kaduak iti amin a pannakasuotko. **29** Ikkankayo iti pagarian a kas inted ni Amak nga pagarian kaniak, **30** tapno mangan ken uminumkayo iti lamisaan idiay pagariak. Ket agtugawkayo kadagiti trono nga ukomenyo dagiti sangapulo ket dua a tribo ti Israel. **31** Simon, Simon, agannadka, dinawatnaka ni Satanas, tapno taepannakayo a kas trigo. **32** Ngem inkararagankayo, nga ti pammatiyo ket saan nga agkapoy. Ket inton agsublika manen, papigsaem dagiti kakabsatmo." **33** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, nakasaganaak nga sumurot kenka sadiay pagbaludan wenno iti patay." **34** Simmungbat ni Hesus, "Ibagak kenka, Pedro, saanto pay nga nagtaraok ti kawitan itatta nga aldaw, sakbay nga ilibaknak iti tallo a daras nga am-ammonak." **35** Kalpasanna kinuna ni Hesus kadakuada, "Idi inbaonkayo nga awanan pitaka, supot ti pagkasapulan, wenno sapatos, nagkasapulankayo kadi?" Ket simmungbatda, "Awan." **36** Ngarud kinunana kadakuada, "Ngem itatta, ti addaan pitaka, alaenna latta, agraman ti supot ti pagkasapulan. Siasinoman nga awanan kampilan ket ilakona ti kagayna ket gumatang iti maysa. **37** Ta ibagak kadakayo, no ania man ti naisurat maipanggep kaniak ket masapol nga matungpal, 'Ket naibilang isuna a kas maysa nga awanan linteg.' Ta aniaman ti naipadto

maipanggep kaniak ket isu iti matungpal." **38** Ket kinunada, "Apo, kitaem! Adtoy ti dua a kampilan." Simmungbat ni Hesus kadakuada, "Umanayen." **39** Kalpasan ti panangrabii, napan ni Hesus, a kas gagangay nga ar-aramidenna, idiay Bantay ti Olibo, ket simmurot dagiti adalanna. **40** Idi nakadanonda, kinunana kadakuada, "Agkararagkayo nga dikay sumrek iti pannakasuot." **41** Immadayo isuna manipud kadakuada iti saan unay nga adayo, ket nagparintumeng ket nagkararag, **42** a kinunana, "Ama, no pagayatam, ikkatem daytoy nga kopa manipud kaniak. Numanpay kasta saan nga iti pagayatak, no di ket ti pagayatam ti mapasamak." **43** Ket nagparang ti maysa nga anghel a naggapu sadi langit, a nangpapigsa kenkuana. **44** Kabayatan nga agsagsagaba, sipipinget a nagkararag isuna, ket ti lingetna kasla dara a nagtedted iti daga. **45** Idi timmakder isuna manipud iti panagkararagna, napan kadagiti adalan, ket nasarakanna ida nga matmaturog gapu iti ladingitda, **46** ket nagsaludsod kadakuada, "Apay a matmaturogkayo? Bumangonkayo ken agkararagkayo nga saan kayo nga sumrek iti pannakasuot." **47** Idi madama nga agsasao pay laeng, adtoy, nagparang ti adu nga tattao, kaduada ni Hudas, maysa kadagiti sangapulo ket dua, nga isu ti nangidaulo kadakuada. Immasideg ken ni Hesus tapno agkanna, **48** ngem kinuna ni Hesus kenkuana, "Judas, lipliputam kadi ti Anak ti Tao babaen iti agek?" **49** Idi nakita dagiti adda iti aglawlaw ni Hesus no ania ti mapaspasamak, kinunada, "Apo, tagbatenmi kadi isuda iti kampilan?" **50** Ket tinagbat ti maysa kadakuada ti adipen ti panguloen dagiti papadi, ken piningasanna ti makannawan nga lapayagna. **51** Kinuna ni Hesus, "Husto daytan." Ket sinagidna ti lapayag diay adipen, ket pinaimbagna. **52** Kinuna ni Hesus iti panguloen dagiti papadi, agraman kadagiti kapitan ti templo, ken panglakayen, nga immay bumusor kenkuana, "Umaykayo kadi, a kas maibusor iti agtatakaw, nga adaan ti kampilan ken pang-or? **53** Idi addaak kadakayo iti inaldaw idiay templo, saanyo nga impatay dagiti imayo kaniak. Ngem daytoy ti orasyo, ken iti panagturay ti sipnget." **54** Tiniliwda ni Hesus, ket inyadayoda isuna, ket impanda iti balay ti panguloen iti papadi. Ngem simmursurot ni Pedro iti saan unay nga adayo. **55** Kalpasan nga nagaronda iti tengnga iti paraangan ket nagtugawda nga sangsangkamaysa, nakitugaw met ni Pedro iti nagtetengngaanda. **56** Maysa nga adipen a babai ti nakakita kenkuana a nakatugaw iti masilsilawan iti apoy, ket minatmatanna a kinunana, "Daytoy nga tao ket kaduana met laeng." **57** Ngem inlibak ni Pedro daytoy, a kinunana, Babai, saanko nga am-ammo isuna." **58** Kalpasan ti sumagmamano a kanito adda ti sabali a nakakita kenkuana, ket kinunana, "Maysaka met kadakuada." Ngem kinuna ni Pedro, "Lalaki, saan a siak." **59** Kalpasan ti agarup maysa oras inpapilit ti maysa pay a lalaki a kinunana, "Pudno a daytoy nga tao ket kaduana met laeng, gapu ta isu ket taga Galilea." **60** Ngem kinuna ni Pedro, "Lalaki, saan ko nga ammo dayta ibagbagam." Ket dagus, kabayatan nga agsasao pay laeng isuna, nagtaraok ti kawitan. **61** Timmalyaw ti Apo ket kimmita ken ni Pedro. Ket nalagip ni Pedro ti sao ti Apo, idi a kinunana. "Sakbay nga agtaraok ti kawitan ita nga aldaw ket ilibaknakto iti mamitlo nga daras. **62** Rimmuar ni Pedro ket nagsangit ti nasaem. **63** Ket linalais ken dinangran dagiti lallaki nga agbanbantay ni Hesus. **64** Kalpasan nga inabbunganda ti matana, sinaludsodda isuna, a kinunada, "Pugtuam! Siasino ti nangdangran kenka?" **65** Nagsaritada iti adu nga banbanag a maibusor ken ni Hesus, ken tinabtabbaawanda. **66** Idi bumigbigaten, naguummong dagiti panglakayen ti umili, karaman dagiti panguloen a papadi ken dagiti eskriba. Impanda ni Hesus iti Pangukuman, **67** a kinunkunada, "No sika ti Kristo, ibagam kadakami." Ngem kinunana kadakuada, No ibagak kadakayo, saanyo met a patien, **68** ket no salodsudenkayo, saankayo met a sumungbat. **69** Ngem manipud ita, agtugawto ti Anak ti Tao iti makanawan nga ima iti pannakabalin ti Dios." **70** Kinunada amin, "Ket sika ngarud ti Anak ti Dios?" ket kinuna ni Hesus kadakuada, "Dakayo ti nangibaga a Siak." **71** Kinunada, "Apay nga kasapulantayo pay laeng ti mangsaksi? Ta nangngegantayo amin manipud iti ngiwatna."

23 Timmakder ti sibubukel a bunggoy, ket indatagda ni Hesus iti sangoanan ni Pilato. **2** Pabpabasolenda isuna, kinunkunada, "Nakitami a mangriribuk daytoy nga tao iti pagilian tayo, mangiparparit nga mangted ti pammadayaw a maipaay ken ni Cesar, ken ibagbagana pay nga isuna ti Kristo, ken maysa nga ari." **3** Nagsaludsod ni Pilato kenkuana, ket kinunana, "Sika kadi ti Ari dagiti Judio?" Ket simmungbat ni Hesus, "Imbagamon." **4** Nagsao ni Pilato kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti adu nga tattao, "Awan iti makitak nga basol daytoy a tao. " **5** Ngem ipilitda latta nga kunada, "Riribukenna dagiti tattao, agisursuro iti intero nga Judea, manipud Galilea ken uray pay iti daytoy a lugar." **6** Isunga idi nangngeg daytoy ni Pilato, sinaludsodna no taga-Galilea ti lalaki. **7** Ket idi naammoanna nga isuna ket adda iti turay ni Herodes, impatulodna ni Hesus ken ni Herodes, ta isuna ket adda met iti Jerusalem kadagidiay nga al-aldaw. **8** Idi makita ni Herodes ni Hesus, naragsakan isuna, agsipud ta nabayagen a tiempo nga kayatna a makita isuna. Adda nangnangngegnan maipanggep kenkuana ken mangnamnama isuna a makakita kadagiti nakaskasdaaw nga aramidenna. **9** Adu dagiti saludsod ni Herodes kenni Hesus, ngem awan a pulos iti insungbatna kenkuana. **10** Timmakder dagiti panguloen a papadi ken kasta met dagiti eskriba, ket nakaro unay iti pammabasolda kenkuana. **11** Linais ni Herodes ken dagiti suldadona isuna, ken pinag-gaangaawanda isuna, ket kinawesanda iti napintas a pagan-anay, kalpasanna impatulodda ken ni Pilato. **12** Nagbalin nga aggayyem ni Herodes ken ni Pilato iti dayta met laeng nga aldaw (numan pay agkabusor dagitoy idi). **13** Inayaban ni Pilato amin dagiti panguloen dagiti papadi ken dagiti agtuturay ken dagiti tattao, **14** ket kinunana kadakuada, "Indatagyo kaniak daytoy a tao nga kasla iti tao a mangidadaulo nga agaramid iti dakes, ken kitaenyo, Siak, pinagsaludsodak isuna iti sangoananyo, awan masarakak nga biddut daytoy nga lalaki a maipanggep kadagiti banbanag nga ipabpabasolyo kenkuana. **15** Saan, uray ni Herodes, isu nga insublina isuna kadatayo, ken kitaenyo, awan iti masarakak nga pakaigapuan iti pannakapapatayna. **16** Ngarud dusaek laeng isuna, ken sakonto palubosan." **17** Ita, rebbengen ni Pilato nga palubosan ti maysa a balud nga Judio iti aldaw ti fiesta. **18** Ngem sangsangkamaysada nga nagriyaw, a kunkunada, "Ipanawyo daytoy a lalaki, ken palubosanyo ni Barrabas!" **19** Naibalud ni Barrabas gapu iti panagsukirna ti linteg iti siudad ken pammapatayna. **20** Nagsao manen kadakuada ni Pilato, ta tarigagayna nga wayawayaan ni Hesus. **21** Ngem

nagriyawda a kunkunada, “Ilansa isuna, ilansa isuna.” **22** Ket kinunana kadakuada iti maikatlo nga gundaway, “Apay, ania iti dakes a naaramid daytoy nga lalaki? Awan iti masarakak nga rason tapno madusa isuna iti pannakapapatay. Ngarud apaman nga malpas ti pannakadusana, wayawayaakton isuna.” **23** Ngem impigpigsada pay ti nagriyaw, ipapilitda nga mailansa isuna iti krus. Ket ti timekda ti nangallukoy ken ni Pilato. **24** Isu nga ingkeddeng ni Pilato a tungpalenna ti dawdawatenda. **25** Pinalubosanna ti maysa nga naibalud a dinawatda gapu iti panangriribuk ken panangpatayna. Ket intedna ni Hesus kadakuada tapno maaramidda ti kaykayatda. **26** Iti panangipanawda kenkuana, nasabatda ti maysa a Simon a taga-Cirene, paumay a naggapu idiay bangir a pagilian, ket impabaklayda kenkuana ti krus, sada impasaruno ken ni Hesus. **27** Adu a tattao, ken babbai nga agsangsangit ken agdungdnung-aw para kenkuana, ti sumursurot kenkuana. **28** Ngem tinalyawna ida, kinuna ni Hesus “An-annak nga babbai ti Jerusalem, saankayo nga agsangit para kaniak, ngem agngitkayo ketdi para iti bagbaggiyo ken para kadagiti annakyo. **29** Ta kitaenyo, umayto dagiti al-aldaw ket kunaendanto, 'Nagasat dagiti baog ken dagiti aanakan a saan nga nagsikog, ken dagiti saan nga nagpasuso.' **30** Ket kunaento dagiti tattao kadagiti bambantay, 'Tupakannakamin,' ken uraypay kadagiti turturod, 'Gaburannakamin.' **31** Ta no aramidenda dagitoy nga banbanag kabayatan nga naganus pay ti kayo, ania iti mapasamak no nagangonton?” **32** Adda pay sabali a lallaki, dua nga kriminal, ti maigiddan kenkuana a mapapatay. **33** Idi makasangpetda iti lugar nga maawagan a Ti Bangabanga, idiayda nga inlansa isuna iti krus ken dagiti kriminal, maysa iti makannawanna ken ti maysa met iti makannigidna. **34** Kinuna ni Hesus, “Ama, pakawanem ida, ta saanda nga ammu iti ar-aramidenda.” Ken nagbibinnunotda, nagbibingayanda ti pagan-anayna. **35** Sitatakder nga agbuybuya dagiti tattao kabayatan a lalaisen dagiti agtuturay isuna, kunkunada, “Insalakanna ti sabali. Bay-anyo nga isalakanna met ti bagina, no isuna iti Kristo ti Dios, ti napili.” **36** Pinagang-angawan pay isuna dagiti suldado, inasetganda isuna, inyawatanda iti suka, **37** ken kunkunada, “No sika ti Ari dagiti Judio, isalakanmo ti bagim.” **38** Adda pay iti pagilasinan iti ngatoenna a kastoy, “DAYTOY TI ARI DAGITI JUDIO.” **39** Maysa kadagiti kriminal a nailansa, ti nanglais kenkuana, a kunkunana, “Saan kadi nga sika ti Kristo? Isalakanmo ti bagim ken isalakannakami met.” **40** Ngem simmungbat ti maysa, a panangtubngarna kenkuana a kinunana, “Saanka kadi nga agbuteng iti Dios, ta agpapada iti naikeddeng a dusa tayo? **41** Rebbengna laeng nga agsagabata gapu kadagiti inaramidta. Ngem awan ti madi nga inaramid daytoy nga tao.” **42** Ken innayonna pay, “Hesus, laglagipennakto inton addaka iti pagariam.” **43** Kinuna ni Hesus kenkuana, “Pudno nga ibagak kenka, ita nga aldaw makipagyankanto kaniak idiay paraiso.” **44** Umadanin ti maikainnem nga oras, ken immay ti sipnget iti intero nga daga agingga iti maikasiam nga oras nga **45** saan a naglawag ti init. Ket ti kurtina iti templo, napigis iti tengnga. **46** Nagsangit ni Hesus iti napigsa, ket kinunana, “Ama, kadagita imam iyawatko ti espirituk.” Apaman nga naibalikasna daytoy, natayen isuna. **47** Idi makita ti kapitan dagiti suldado no ania ti napasamak, nagdaydayaw isuna iti Dios a kunkunana, “Agpayso nga nalinteg daytoy a lalaki.” **48** Idi nakita dagiti adu a tattao nga naguummong a mangsaksi iti daytoy nga pasamak a naaramid dagitoy nga banbanag, nagsublida ket dinandanogda iti barukongda. **49** Ngem amin dagiti am-amona, ken dagiti babbai nga simmurot kenkuana manipud Galilea, ket nakatakder iti saan unay nga adayo, a mangbuybuya kadagitoy nga banbanag. **50** Pagammoan, adda maysa a lalaki nga managan Jose, a kameng iti Sanhedrin, maysa a nalinteg ken nasayaat nga tao **51** (saan isuna nga immanamong kadagiti tignay ken pangngeddengda), naggapo idiay Arimatea, maysa nga siudad dagiti Judio, nga agur-uray iti iyuumay ti pagarian iti Dios. **52** Daytoy nga tao, ket napan kenni Pilato, ket nakitungtong nga alaenna ti bagi ni Hesus. **53** Imbabana daytoy, ken binalkotna iti pino nga lino, ket sana impaidda iti pagitaneman a bato nga saan pay nausar. **54** Aldaw idi ti Panagsagana, ken umadanin ti Aldaw ti Panaginana. **55** Dagiti babbai, a sumursurot kenkuana manipud Galilea, a simmaruno kadakuada, ket nakitada ti tanem ken no kasano ti pannakaipaidda ti bagina. **56** Nagsublida ket insaganada dagiti bangbanglo ken sapsapo. Ket iti Aldaw ti Panaginana, naginanada kas maiyannurot iti bilbilin.

24 Iti parbangon ti umuna nga aldaw iti lawas, napanda idiay tanem, intugotda dagiti pabanglo nga insaganada. **2** Nakitada nga naitulid diay bato nga naiyadayo idiay tanem. **3** Simrekda, ngem awan ti nakitada nga bagi ni Apo Hesus. **4** Ti napasamak, kabayatan nga marirribukanda maipanggep iti daytoy, kellaat nga adda dua a lallaki nga nakitakder kadakuada nga nakakawes iti makasisirap a pagan-anay. **5** Kabayatan nga napunno iti buteng dagiti babbai ken iti panagpaklebda iti daga, kinunada kadagiti babbai, “Apay nga birbirukenyo ti sibibiag kadagiti natay? **6** Awan isuna ditoy, ngem ketdi nagungaren! Lagipenyo nu kasano iti pannakitungtongna kadakayo idi adda pay laeng isuna idiay Galilea, **7** kinunana nga maiyawat ti Anak ti Tao kadagiti im-ima dagiti managbasol nga lallaki ken mailansa iti krus, ket iti maikatlo nga aldaw, ket bumangon manen.” **8** Nalagip dagiti babbai dagiti sasaona, **9** ket nagsublida manipud tanem ket impadamagda amin dagitoy a banbanag kadagiti sangapulo ket maysa ken kadagiti amin. **10** Itatta, ni Maria Magdalena, Juana, Maria nga ina ni Santiago ken dagiti dadduma pay nga babbai nga kaduada, impadamagda dagitoy nga banbanag kadagiti apostol. **11** Ngem daytoy nga mensahe ket kasla awan serbina nga sarita para kadagiti apostol, ket saanda nga pinati dagiti babbai. **12** Ngem, timmakder ni Pedro, sa nagtaray nga napan idiay tanem, ket nagdumog ken kimmita idiay uneg, ket diay lupot nga linen laeng ti nakitana. Nagawid ni Pedro idiay balayna a masmasdaaw no ania iti napasamak. **13** Iti dayta, dua kadakuada ti mapmapan iti dayta metlaeng nga aldaw idiay baryo a managan Emmaus, nga innem a pulo nga estadia manipud Jerusalem. **14** Pagtungtungtunganda ti maipanggep kadagiti amin nga banbanag a napasamak. **15** Ti napasamak, kabayatan ti pinagtungtungtungda ken pinagdindinnamagda, ket immasideg ni Hesus ken nakikuyog kadakuada. **16** Ngem dagiti matmatada nalappedan isu nga saanda nga nailasin isuna. **17** Kinuna ni Hesus kadakuada, “Annia ti pagtungtungtunganyo nga dua kabayatan ti pannagnayo?” Ket nagtakderda idiay nga makita a nalidayda. **18** Ket maysa kadakuada a managan Cleopas, iti simmungbat kenkuana, “Apay sika laeng ti tao idiay Jerusalem nga saan

a makaammo kadagiti banbanag a napasamak idiay iti napalabas nga al-aldaw?" **19** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Annia nga banbanag?" Insungbatda kenkuana, "Dagiti banbanag nga maipanggep kenni Hesus nga taga-Nazaret nga propeta, mannakabalin iti aramid ken saona iti imatang ti Dios ken iti amin nga tattao. **20** Ken no kasanu nga inyawat dagiti panguloen ti papadi ken dagiti turay nga maikeddeng a matay ken inlansada. **21** Ngem ninamnamami nga isuna ti mangpawayawaya iti Israel. Wen, ken malaksid pay kadagitoy amin, maikatlo itan nga aldaw manipud napasamak dagidiay nga banbanag. **22** Ngem maysa pay, dagiti dadduma a kakaduami nga babbai ket pinagsiddaaw dakami iti ipapan da idiay tanem iti bigbigat. **23** Idi saanda nga nabirukan ti bagina, immayda, ket kinunada pay nga nakitada dagiti anghel iti maysa a sirmata ket inbagada a sibibiag isuna. **24** Dagiti dadduma a kakaduami nga lallaki ket napanda idiay tanem, ket nakitada daytoy a kas iti kinuna dagiti babbai. Ngem saanda nga nakita isuna." **25** Kinuna ni Hesus kadakuada, "O maag nga tattao ken nabuntog ti puspusoda nga mamati kadagiti inbaga dagiti propeta! **26** Saan aya nga masapul a sagabaen ni Kristo dagitoy nga banbanag, ken sumrekto idiay gloriana?" **27** Ket manipud kenni Moses ken kadagiti amin nga propeta, impalawag ni Hesus kadakuada iti amin a banbanag maipapan kenkuana kadagiti amin nga nasantoan a sursurat. **28** Kabayatan nga umas-asidegda iti bario nga papananda, nagpammarang ni Hesus nga kasla adayo pay ti papananna. **29** Ngem pinilitda isuna, a kinunada, "Makidagus kan kadakami, ta rumabiin ket ti aldaw ket dandanin nga malpas." Isu nga simrek ni Hesus nga nakidagus kadakuada. **30** Ti napasamak, idi nakitugawen isuna kadakuada a mangan, innalana ti tinapay, binendisyonanna, ket iti panangguduana, intedna daytoy kadakuada. **31** Ket naluktan dagiti matmatada, nailasinda isuna, ket nagpukaw isuna iti imatangda. **32** Kinunada iti tunggal maysa, "Saan kadi nga agap-apoy dagiti puspuso nga adda kadatayo, kabayatan nga makitungtungtong kadata idiay dalan, kabayatan nga nilukatanna kadata dagiti nasantoan a surat?" **33** Nagrubwatda iti dayta met laeng nga oras ket nagsublida idiay Jerusalem. Nasangpetanda nga naurnong dagiti sangapulo ket maysa ken dagiti kakaduada, **34** nga ibagbagada nga, "Ti Apo ket nagungar nga agpayso, ket nagpakita pay kenni Simon." **35** Isunga imbagada dagiti banbanag nga napasamak idiay dalan, ken no kasanu nga naipakita kadakuada ni Hesus babaen iti pannakapisipisi iti tinapay. **36** Kabayatan nga ibagbagada dagitoy nga banbanag, nagtakder ni Hesus iti nagtengtengngaanda, ket kinunana kadakuada, "Kapia kuma ti adda kadakayo." **37** Ngem nakigtotda ken napnoanda iti buteng, ta impagarupda nga nakakitada iti espiritu. **38** Kinuna ni Hesus kadakuada, "Apay nga mariribukan kayo? Apay adda rumusing a saludsod dita pusoyo? **39** Kitaenyo dagiti imak ken dagiti sakak, siak a mismo daytoy. Sagidendak ket makitayo. Gapu ta ti espiritu ket awan lasag ken tulangna, kas makitayo met nga addaanak." **40** Idi naibagana daytoy, impakitana kadakuada dagiti ima ken dagiti sakana. **41** Kabayatan nga kasta la unay ti ragsakda, ken agsidsiddaawda, kinuna ni Hesus kadakuada, "Adda kadi uray ania nga makanyo?" **42** Inikkanda isuna iti tinuno a lames. **43** Innala ni Hesus, ket kinnanna iti imatangda. **44** Kinunana kadakuada, "Idi addaak kadakayo, imbagak kadakayo nga amin nga nakasurat iti linteg ni Moses ken kadagiti insurat dagiti propeta, ken kadagiti Salmo ket masapul nga matungpal." **45** Kalpasannna, linukatanna dagiti panunotda, tapno maawatanda dagiti nasantoan a sursurat. **46** Kinunana kadakuada, "Kas iti naisurat, masapul nga agsagaba ni Kristo, ken agungar manipud kadagiti natay inton maikatlo nga aldaw. **47** Ket ti panagbabawi ken pannakapakawan dagiti basbasol, masapol a maikasaba babaen iti naganna kadagiti amin a nasyon, nga mangrugi idiay Jerusalem. **48** Dakayo ti testigo kadagitoy nga banbanag. **49** Kitaenyo, ibaonko kadakayo ti kari ni Amak. Ngem aguray kayo idiay siyudad, inggana nga makawesan kayo iti pannakabalin nga naggapo idiay ngato." **50** Ket inturong ida ni Hesus a rimuar inggana nga makaasidegda idiay Betania. Inngatona dagiti imana, ket binendisionanna ida. **51** Ti napasamak, kabayatan ti panangbendisionna kadakuada, imbatina ida ket nabagkat a naipangato idiay langit. **52** Ket dinayawda isuna, sada nagsubli idiay Jerusalem nga napalalo ti ragsakda. **53** Ket tuloytuloy nga addada idiay templo nga nagdaydayaw iti Dios.

Juan

1 Idi punganay ket addan ti Sao, kadua ti Dios ti Sao ket
ti Sao ket Dios. **2** Daytoy, ti Sao, ket kadua ti Dios idi
punganay. **3** Naaramid amin a banbanag babaen kenkuana,
awan ti naaramid a banag uray maysa no awan isuna. **4**
Adda kenkuana ti biag, ken dayta a biag ti silaw iti amin a
tattao. **5** Agranraniag ti silaw iti kasipngetan ken saan nga
iniddep ti kasipngetan daytoy. **6** Adda ti maysa a lalaki a
naibaon manipud iti Dios nga agnagan ti Juan. **7** Immay
isuna a kas saksi a mangpaneknek maipapan iti silaw tapno
mabaelan iti amin a mamati babaen kenkuana. **8** Saan a ni
Juan ti silaw no di ket immay isuna tapno mapaneknekanna
ti maipapan iti silaw. **9** Dayta ti pudno a silaw nga umay ditoy
lubong ken manglawag iti tunggal maysa. **10** Adda isuna iti
lubong, ken naaramid ti lubong babaen kenkuana ngem
saan isuna a naammoan iti lubong. **11** Immay isuna kadagiti
bukodna a banbanag ngem saan isuna nga inawat dagiti
tattaona. **12** Ngem kadagiti adu nga immawat kenkuana,
ken namati iti naganna, inikkanna dagitoy ti kalintegan nga
agbalin nga an-annak iti Dios. **13** Naipasngayda saan a
babaen iti dara, saan a babaen iti pagayatan ti lasag, saan
a babaen ti pagayatan iti tao, no di ket babaen iti Dios. **14**
Ita, nagbalin a lasag ti Sao ken nakipagnaed kadatayo.
Nakitami ti dayagna, dayag a naidumduma kas kakaisuna
a tao a naggapu iti Ama, napnoan isuna ti parabur ken
kinapudno. **15** Pinaneknekan ni Juan ti maipapan kenkuana
ket impukpukkawna, "Daytoy a tao ti imbagak kadakayo,
'Ti umay a sumarsaruno kaniak ket nangatngato ngem
siak gapu ta adda isuna sakbay kaniak.'" **16** Gapu ta
manipud iti kinabuslonna ket inawattayo ti maysa a sagut
kalpasan ti maysa a sagut. **17** Naited ti linteg babaen kenni
Moises, ngem immay ti parabur ken kinapudno babaen
kenni Jesu-Cristo. **18** Awan ti tao a nakakita ti Dios uray
kaanoman. Ti maysa ken kakaisuna a tao, ti Dios, nga
adda iti barukong iti Ama, inyam-ammona isuna. **19** Ita,
daytoy ti pammaneknek ni Juan idi nangibaon dagiti Judio
kenkuana kadagiti papadi ken levita manipud Jerusalem
tapno saludsodenda isuna, "Siasinoka?" **20** Siwayawaya nga
imbagana ken saanna nga inlibak ket sinungbatanna ida,
"Saan a siak ti Cristo." **21** Ket sinaludsodda isuna, "Siasinoka
ngarud? Sika kadi ni Elias?" Kinunana kadakuada, "Saan."
Kinunada kenkuana "Sika kadi ti profeta?" Simmungbat
isuna, "Saan." **22** Ket kinunada kenkuana, "Siasinoka? Ania
ti makunam maipapan iti bagim tapno adda ti maitedmi
a sungbat kadagiti nangibaon kadakami?," **23** Kinuna ni
Juan, "Siak ti timek ti maysa nga agpukpukkaw iti let-ang:
'Aramidenyo a nalinteg ti dalan ti Apo,' kas imbaga iti profeta
Isaias." **24** Ita, adda sadiay dagiti imbaon dagiti Fariseo.
Nagsaludsodda kenni Juan ket kinunada kenkuana, **25**
"No saan a sika ti Cristo, ni Elias wenno ti profeta, ket
apay a mangbaubautisarka?" **26** Simmungbat ni Juan
ket kinunana, "Mangbautisarak iti danum, nupay kasta,
adda ti maysa a nakatakder iti nagbabaetanyo a saanyo
a mabigbig. **27** Isuna ti umay kalpasan kaniak, saanak a
maikari a mangwarwar iti tali iti sandaliasna." **28** Napasamak
dagitoy idiay Betania iti bangir iti Jordan a pagbaubautisaran
ni Juan. **29** Iti simmaruno nga aldaw, nakita ni Juan nga
um-umay ni Jesus kenkuana ket kinunana, "Kitaenyo,
dayta iti Kordero ti Dios a mangik-ikkat iti basol iti lubong!
30 Daytoy ti maysa nga imbagak kadakayo, 'Ti umay a
sumarsaruno kaniak ket nangatngato ngem siak gapu ta
adda isuna sakbay kaniak.' **31** Saanko a nabigbig isuna
ngem napasamak dagitoy tapno maipakaammo isuna iti
Israel, isunga immayak a mangbaubautisar iti danum." **32**
Pinaneknekan ni Juan, "Nakitak a bumabbaba ti Espiritu
a kas kalapati manipud iti langit ken nagtalinaed daytoy
kenkuana. **33** Saanko a nabigbig isuna ngem imbaga iti
nangibaon kaniak a mangbautisar iti danum a, 'No siasino
ti makitam a pagbabaan ken pagtalinaedan iti Espiritu,
isuna ti mangbautisar iti Espiritu Santo.' **34** Nakitak ken
pinaneknekak nga isu ti Anak ti Dios." **35** Iti simmaruno
manen nga aldaw, kabayatan nga agtaktakder ni Juan ken
ti dua nga adalanna, **36** nakitada ni Jesus a magmagna
ket kinuna ni Juan, "Kitaenyo, dayta ti Kordero iti Dios!"
37 Idi nangngeg iti dua nga adalan ti imbaga ni Juan,
sinurotda ni Jesus. **38** Timmaliaw ni Jesus ket nakitana
a sumursurot ida kenkuana ket kinunana kadakuada,
"Ania ti kayatyo?" Simmungbatda, "Rabbi ('Manursuro ti
kaipapananna) sadino ti pagnanaedam?" **39** Imbaga ni
Jesus kadakuada, "Umaykayo ken kitaenyo." Ket napanda
ken nakitada ti pagnanaedan ni Jesus. Nagtalinaedda sadiay
a kadua ni Jesus iti dayta nga aldaw gapu ta umadanin
ti maikasangapulo nga oras. **40** Maysa kadagiti dua a
nakangngeg kenni Juan ken simmurot kenni Jesus ket
agnagan ti Andres, kabsat a lalaki ni Simon Pedro. **41**
Nakitana nga immuna ni Simon a kabsatna ket kinunana
kenkuana, "Nasarakanmin ti Mesias (naipatarus a kas, 'ti
Cristo'). **42** Intugotna isuna kenni Jesus, kinita ni Jesus
isuna ket kinunana, "Sika ni Simon nga anak ni Juan,
Cefas ti maiawag kenka" ('Pedro' ti kaipapananna). **43**
Iti simmaruno nga aldaw, idi nangngeddeng ni Jesus a
mapan iti Galilea, nasarakanna ni Felipe ken kinunana
kenkuana, "Surotennak." **44** Ita, ni Felipe ket taga Bethsaida
nga siudad ni Pedro ken Andres. **45** Nasarakan ni Felipe
ni Natanael ket kinunana kenkuana, "Nasarakanmin ti
ibagbaga ni Moises kadagiti linteg ken dagiti insurat dagiti
profeta, ni Jesus nga anak ni Jose a taga Nasaret." **46**
Imbaga ni Natanael kenkuana, "Adda kadi ti naimbag a
banag nga aggapo manipud iti Nazaret?" Kinuna ni Felipe
kenkuana, "Umayka ket kitaem." **47** Idi nakita ni Jesus nga
um-umay ni Natanael kenkuana ket kastoy ti imbagana
maipapan kenkuana, "Kitaenyo, adda ditoy ti pudno nga
Israelita ket awan kenkuana ti aniaman a kinaulbod." **48**
Kinuna ni Natanael kenkuana, "Kasano nga am-ammonak?"
Simmungbat ni Jesus ken kinunana kenkuana, "Nakitakan
sakbay nga inayabannaka ni Felipe, idi addaka iti sirok iti
kayo nga igos." **49** Simmungbat ni Natanael, "Rabbi, sika ti
Anak ti Dios ken ari ti Israel!" **50** Simmungbat ni Jesus ket
kinunana, "Gapu ta imbagak a, 'Nakitaka nga adda idiay
sirok iti kayo nga igos, 'Mamatika kadi?" Makakitaka pay ti
nabilbileg a banbanag ngem daytoy." **51** Kinuna ni Jesus,
"Pudno, pudno, ibagak kenka, makitamto a nalukatan ti
langit ket agpangato ken agpababa dagiti anghel ti Dios iti
Anak ti Tao."

2 Kalpasan ti tallo nga aldaw, adda ti kasaran idiay Cana
iti Galilea, adda sadiay ti ina ni Jesus. **2** Naawis ni
Jesus agraman dagiti adalanna iti kasaran. **3** Idi naibus ti
arak, imbaga iti ina ni Jesus kenkuana, "Awanen ti arakda."
4 Simmungbat ni Jesus, "Babai, ania ti maaramidak iti

dayta? Saan pay a dimteng ti tiempok." **5** Imbaga ti ina ni Jesus kadagiti adipen, "Aramidenyo ti aniaman nga ibagana kadakayo." **6** Ita, adda ti innem a burnay nga ar-aramaten dagiti Judio maipaay iti seremonia iti pannakaugas, ti maysa a burnay ket makaanay iti 80-120 a litro. **7** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Punnoenyo iti danum dagiti burnay." Pinunnoda ngarud dagitoy inggana iti ngarab. **8** Ket imbagana kadagiti adipen, "Mangalakayo itan iti sumagmamano ket iruaryo ken ipanyo daytoy iti mangidadaulo kadagiti mangidasdasar." Isu ngarud ti inaramidda. **9** Rinamanan iti mangidadaulo kadagiti mangidasdasar ti danum a nagbalin nga arak, ngem saanna nga ammo no sadino ti naggapuan iti daytoy (ngem ammo daytoy dagiti adipen a nangikabil iti danum). **10** Ket inayabanna ti nobio ket kinunana kenkuana, "Idasar nga umuna iti tunggal lalaki ti kasasayaatan nga arak ken sumaruno ti kalakaan nga arak no nabartek aminen dagiti tattao. Ngem agingga ita, induldulinmo pay laeng iti kasasayaatan nga arak." **11** Daytoy a milagro idiay Cana iti Galilea ket ti nangrugian iti panagaramid ni Jesus kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan, daytoy ti nangipakita ti dayagna isu a namati kenkuana dagiti adalanna. **12** Kalpasan daytoy, simmalog ni Jesus, ti inana, dagiti kakabsatna a lallaki ken dagiti adalanna idiay Capernaum. Nagtalinaedda sadiay iti sumagmamano nga al-aldaw. **13** Ita, umadanin ti Ilalabas dagiti Judio, isu a simmang-at ni Jesus idiay Jerusalem. **14** Nakitana idiay templo dagiti aglalako iti baka, karnero ken dagiti kalapati. Agtugtugaw met sadiay dagiti agsuksukat iti kuarta. **15** Nangaramid ngarud ni Jesus iti pagbaut a tali ket pinatalawna amin ida iti templo, agraman dagiti baka ken karnero. Imbukbokna dagiti kuarta dagiti agsuksukat iti kuarta ken binalintuagna dagiti lamisaanda. **16** Kinunana kadagiti aglaklako iti kalapati, "Ipanawyo dagitoy a banbanag ditoy. Isardengyo ti panangar-aramid a pagtagilakoan iti balay ti Amak." **17** Nalagip dagiti adalanna a naisurat, "Kasla gumilgil-ayab nga apoy ti panagayat ko iti balaymo." **18** Simmungbat dagiti mangiturturay a Judio ket kinunada kenkuana, "Ania a pagilasinan ti ipakitam kadakami agsipud ta ar-aramidem dagitoy a banbanag?" **19** Simmungbat ni Jesus, "Dadaelenyo daytoy a templo ket bangonekto kalpasan iti tallo nga aldaw." **20** Ket kinuna dagiti mangiturturay a Judio, "Naibangon daytoy a templo iti las-ud iti uppat a pulo ket innem a tawen, ngem bangonemto iti las-ud iti tallo nga aldaw?" **21** Nupay kasta, ti sarsaritaen ni Jesus ket maipapan iti templo iti bagina. **22** Isunga idi nagungar isuna manipud iti patay, nalagip dagiti adalanna nga imbagana daytoy ket namatida iti Nasantoan a Surat ken iti imbaga ni Jesus. **23** Ita, idi adda isuna idiay Jerusalem kabayatan iti fiesta iti Ilalabas, adu ti namati iti naganna idi nakitada dagiti nakaskasdaaw a pagilasinan nga inaramidna. **24** Ngem ammo ni Jesus dagiti amin a tattao isu a saanna ida a pinagtalkan. **25** Saanna a masapul ti siasinoman nga agsaksi kenkuana maipapan no ania a kita dagiti tattao gapu ta ammona no ania ti adda kadakuada.

3 Ita, adda Fariseo nga agnagan iti Nicodemo a kameng iti konseho dagiti Judio. **2** Napan daytoy a tao kenni Jesus iti rabii ket kinunana kenkuana, "Rabbi, ammomi a sika ti manursuro a naggapu iti Dios agsipud ta awan ti makaaramid kadagitoy a pagilasinan nga inaramidmo malaksid no adda kenkuana ti Dios." **3** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Pudno, pudno, malaksid no maysa ket maiyanak manen, saanna a makita ti pagarian iti Dios." **4** Kinuna ni Nicodemo kenkuana, "Kasano a maiyanak ti tao no lakayen isuna? Saan a mabalin nga agsubli isuna iti maikadua iti uneg iti tiyan iti inana ken maiyanak manen, kabaelanna kadi?" **5** Simmungbat ni Jesus, "Pudno, pudno malaksid no maysa ket maiyanak iti danum ken iti Espiritu, saanto isuna a makastrek iti Pagarian iti Dios." **6** Ti maiyanak iti lasag ket lasag, ken ti maiyanak iti Espiritu ket espiritu. **7** Saanka nga agsiddaaw iti imbagak kenka, 'Masapul a maiyanakka manen.' **8** Agpuyot ti angin no sadino ti kayatna, mangngegmo ti unina ngem saanmo nga ammo no sadino ti naggapuanna ken ti papananna. Kasta met ti isu amin a naipasngay iti Espiritu." **9** Simmungbat ni Nicodemo ket kinunana, "Kasano a mapasamak dagitoy a banbanag?" **10** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Manursuroka kadi iti Israel ta saanmo pay a naawatan dagitoy a banbanag? **11** Pudno, pudno ibagbagami no ania ti ammomi, ken panpaneknekanmi no ania ti nakitami. Ngem dakayo a tattao saanyo nga awaten dagiti pammaneknekmi. **12** No ibagak kadakayo a tattao ti maipanggep kadagiti naindagaan a banbanag ken saanyo a patien, kasanokayo a mamati no ibagak kadakayo dagiti nailangitan a banbanag? **13** Awan ti siasinoman a nagpangato idiay langit malaksid kenkuana a nagpababa manipud langit, ti Anak iti Tao. **14** Kas iti panangipangato ni Moises iti uleg idiay let-ang, masapul a maipangato met uray pay ti Anak iti Tao **15** tapno maaddaan ti amin a mamati kenkuana iti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **16** Gapu ta kasta unay ti panagayat iti Dios iti lubong, intedna ti naidumduma nga Anakna tapno saan a mapukaw ti siasinoman a mamati kenkuana no diket maadaan iti biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **17** Saan nga imbaon iti Dios ti Anakna tapno ilunodna ti lubong no diket tapno maisalakan ti lubong babaen kenkuana. **18** Saan a mailunod ti mamati kenkuana. Isuna a saan a mamati ket nailunoden gapu ta saan a namati babaen iti nagan iti naidumduma nga Anak iti Dios. **19** Daytoy ti maigapu iti panakaukom no apay nga immay ti lawag ditoy lubong. Kaykayat dagiti tattao ti sipnget ngem ti lawag gapu ta dagiti aramidda ket dakes. **20** Ta ti amin nga agar-aramid iti dakes ket kagurada ti lawag ken saan a mapan iti lawag tapno saan a makita dagiti ar-aramidna. **21** Nupay kasta, mapmapan ti agar-aramid iti kinapudno iti lawag tapno nalawag a makita dagiti ar-aramidna ken ti panagtulnogda iti Dios." **22** Napan ni Jesus ken dagiti adalanna idiay Judea kalpasan daytoy. Inusarna idiay ti tiempona kadakuada ken nangbaubautisar isuna. **23** Mangbaubautisar met ni Juan ita idiay Enon nga asideg iti Salim ta ad-adu ti danum sadiay. Mapmapan dagiti tattao kenkuana ken nabautisaranda **24** ta saan pay idi a naibilleng ni Juan iti pagbaludan. **25** Nangrugi ditoy ti saan a pagkinnaawatan dagiti dadduma nga adalan ni Juan ken ti maysa a Judio maipapan iti seremonia iti panakaugas. **26** Napanda kenni Juan ket kinunada kenkuana, "Rabbi, ti kadwam idi a pinaneknekam, adda isuna idiay bangir iti karayan Jordan, kitaem mangbaubautisar isuna ken mapmapanda amin kenkuana." **27** Simmungbat ni Juan, "Saan a makaawat iti aniaman a banag ti tao malaksid no maited daytoy kenkuana manipud iti langit. **28** Mabalinyo a paneknekan ti imbagak 'Saan a siak ti Cristo' ngem iti imbagak, 'Naibaonak sakbay kenkuana.' **29** Isuna nga addaan iti nobia ket isu ti nobio. Ti agtaktakder ken

agdingdingngeg ita a gayyem iti nobio ket agrag-o iti kasta unay gapu iti timek iti nobio. Daytoy met ti nangan-anay iti pagragsakak. **30** Masapul a dumakkel isuna ngem masapul met a bumassitak. **31** Isuna nga immay a naggapu idiay ngato ket isu ti kangatoan iti amin. Isuna nga adda iti daga ket nagtaud iti daga ken agsasao kadagiti naindagaan a banbanag. Isuna nga immay a naggapu idiay langit ket isu ti kangatoan iti amin. **32** Panpaneknekkanna no ania ti nakitana ken nangngegna ngem awan ti tao a mangawat iti pammaneknekna. **33** Isuna a nangawat iti pammaneknekna ket pinaneknekanna a pudno ti Dios. **34** Ta ibagbaga iti maysa nga imbaon iti Dios dagiti sasao iti Dios. Saana nga it-ited ti Espiritu babaen iti panangrukod. **35** Ay-ayaten iti Ama ti Anak ken intedna amin a banbanag iti imana. **36** Isuna a mamati iti Anak ket maadaan iti biag nga agnanayon ngem isuna a saan nga agtulnog iti Anak ket saanna a makita ti biag ngem agnaed ti pungtot iti Dios kenkuana." **(aiōnios g166)**

4 Ita, idi naammoan ni Jesus a nangngeg dagiti Fariseo nga ad-adu ti baubatisaranna ken ar-aramidenna nga adalan ngem kenni Juan **2** (nupay saan nga isuna ti mangbaubautisar, no diket dagiti adalanna), **3** pinanawanna ti Judea ket napan isuna idiay Galilea. **4** Ita, kasapulan a lumabas isuna idiay Samaria. **5** Isu a napan isuna idiay Sychar nga ili iti Samaria. Asideg daytoy iti bassit a daga nga inted ni Jacob iti anakna a ni Jose. **6** Adda sadiay ti bubon ni Jacob. Nagtugaw ni Jesus idiay bubon agsipud ta nabannog isuna manipud iti panagdalyasatna. Umadanin idi ti katengngaan iti aldaw. **7** Immay ti babai a Samaritano tapno agsakdo iti danum. Kinuna ni Jesus kenkuana, "Ikkannak iti danum nga inomek." **8** Daytoy ket agsipud ta napan dagiti adalanna idiay ili tapno gumatang iti taraon. **9** Ket kinuna iti babai a Samaritano kenkuana, "Apay a sika a Judio ket dumawdawat kaniak, a babai a Samaritano iti mainum?" Daytoy ket agsipud ta saan a makikadkadua dagiti Judio kadagiti Samaritano. **10** Sinungbatan ni Jesus isuna, "No naammoam ti sagut iti Dios, siasino ngarud dayta a mangibagbaga kenka, 'Ikkanak iti mainom,' dinamagmo koma isuna ket ikkannaka iti sibibiag a danum." **11** Simmungbat ti babai, "Apo, awan ti timbam, ken nauneg ti bubon. Sadino ti pangalaam iti dayta a sibibiag a danum? **12** Saanka a nabilbileg, wenno nabilbilegka kadi ngem ti amami a ni Jacob a nangted kadakami iti bubon ken imminom manipud iti daytoy a kas iti inaramid dagiti annakna ken ti bakana?" **13** Simmungbat ni Jesus, "mawawto manen ti amin nga uminom iti daytoy a danum, **14** ngem saanto pulos a mawaw ti siasinoman nga uminom iti itedko a danum kenkuana. Ngem ketdi, agbalinto a burayok kenkuana ti danum nga itedko ken agubbog iti agnanayon a biag." **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Kinuna iti babai kenkuana, "Apo, itedmo kaniak dayta a danum tapno saannakto a mawaw ken saannakton nga umay ditoy tapno agsakdo iti danum." **16** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Mapanka ket ayabam ti asawam ken agsublikayo ditoy." **17** Simmungbat ti babai kenkuana, "Awan ti asawak." Simmungbat ni Jesus, "Imbagam ti nasayaat, 'Awan ti asawak,' **18** agsipud ta addaanka iti lima nga asawa ken ti adda kenka ita ket saanmo nga asawa. Nagsaoka iti nasayaat iti daytoy!" **19** Kinuna iti babai kenkuana, "Apo, makitak a sika ket profeta. **20** Nagdayaw dagiti ammami iti daytoy a bantay. Ngem imbagayo a tattao nga idiay Jerusalem ti lugar a rumbeng a pagrukbaban dagiti tattao." **21** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Mamatika kaniak babai, um-umayen ti oras no agrukbabkayo iti Ama, saan nga iti daytoy a bantay ken saan met nga idiay Jerusalem. **22** Agrukrukbabkayo a tattao iti saanyo nga ammo. Agrukrukbabkami iti ammomi agsipud ta ti pannakaisalakan ket naggapu kadagiti Judio. **23** Nupay kasta, um-umayen ti oras, ken itan ti tiempo, no agrukbab dagiti pudno nga agrukrukbab iti Ama iti espiritu ken kinapudno, ta agbirbiruk ti Ama kadagiti tattao nga agrukbab kenkuana. **24** Ti Dios ket Espiritu, ken rumbeng nga agrukbab dagiti tattao nga agrukrukbab kenkuana iti espiritu ken kinapudno." **25** Imbaga iti babai kenkuana, "Ammok nga umayto ti Messias, ti maaw-awagan a Kristo. Iwaragawagnanto ti amin kadatayo no umayto isuna. **26** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak a makisarsarita kenka, siak isuna." **27** Nagsubli dagiti adalanna iti dayta a kanito. Masmasdaaw ita dagiti adalanna no apay a makikatkatungtong isuna iti babai, ngem awan ti nangibaga iti, "Ania ti kayatmo?" wenno "Apai a makikatkatungtongka kenkuana?" **28** Isu nga imbati iti babai ti timba iti danum. Nagsubli isuna idiay ili ket imbagana kadagiti tattao, **29** "Umaykayo, kitaenyo ti lalaki a nangibaga iti amin nga inaramidko. Saan a mabalin nga isuna ti Cristo, mabalin kadi? **30** Pinanawanda ti ili ken napanda kenkuana. **31** Iti daytoy a kanito, al-alukuyen isuna dagiti adalan, "Rabbi, manganka iti aniaman" **32** Ngem kinuna ni Jesus kadakuada, "Adda ti taraonko a saanyo nga ammo ti maipapan iti daytoy." **33** Kinuna dagiti adalan iti tunggal maysa, "Awan ti siasinoman a nangted iti aniaman a kanenna, adda kadi?" **34** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Ti taraonko ket ti mangaramid iti pagayatan iti nangibaon kaniak ken mangleppas iti trabahona. **35** Saanyo kadi nga ibaga, 'Adda pay ti uppat a bulan ket umayen ti panagaapit'? Ibagbagak kadakayo, tumangadkayo ken kitaenyo dagiti taltalon agsipud ta naluomen dagitoy ken mabalinen a maapit! **36** Makaawat iti tangdan ti agap-apit ken agur-urnong iti bunga a maipaay iti biag nga agnanayon tapno agmaymaysa nga agrag-o ti nagmula ken ti nagapit. **(aiōnios g166)** **37** Iti daytoy pagsasao ket pudno, 'Maysa ti agmulmula ken sabali ti mangap-apit.' **38** Imbaonkayo tapno mangapit iti saanyo a trinabaho. Nagtrabaho ti dadduma ken simrekkayo iti trabahoda." **39** Adu kadagiti Samaritano iti dayta a siudad ti namati kenkuana gapu iti imbaga iti babai a mangpanpaneknek, "Imbagana amin kaniak nga inaramidko." **40** Idi napan dagiti Samaritano kenni Jesus, nagpakpakaasida kenkuana a makipagtalinaed pay laeng isuna kadakuada isu a nagtalinaed isuna sadiay iti dua nga aldaw. **41** Ket adu pay dagiti namati gapu iti saona. **42** Ibagbagada iti babai, "Mamatikami saan laeng a gapu kadagiti sasaom, nangngegmi met ken ammomi pay a daytoy ti pudno a mangisalakan iti lubong." **43** Pimmanaw isuna sadiay, napan isuna idiay Galilea kalpasan iti dua nga aldaw **44** ta imbaga ni Jesus nga awan ti dayaw iti profeta iti bukodna a pagilian. **45** Idi napan isuna idiay Galilea, pinasangbay isuna dagiti taga Galilea. Nakitada dagiti amin a banbanag nga inaramidna idi fiesta iti Jerusalem, agsipud ta napanda met laeng idiay fiesta. **46** Ita, nagsubli manen ni Jesus idiay Cana a lugar iti Galilea a nangaramidanna iti arak manipud iti danum. Adda ti opisial iti ari, masakit ti anakna a lalaki nga adda idiay Capernaum. **47** Idi

nangngegna a pimmanaw ni Jesus idiay Judea ken nagsubli idiay Galilea, napan isuna kenni Jesus ket nagpakpakaasi kenkuana a bumaba isuna ken agasanna ti masakit nga anakna a dandanin a matay. **48** Imbaga ni Jesus kenkuana, "Malaksid no makakitakayo a tattao kadagiti pagilasinan ken pagsiddaawan, saankayo a mamati." **49** Kinuna iti opisial kenkuana, "Apo, umaykan sakbay a matay ti anakko." **50** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Mapankan, agbiag ti anakmo." Namati ti lalaki iti imbaga ni Jesus kenkuana ket napan isuna iti dalanna. **51** Kabayatan a bumabbaba isuna, sinabat isuna dagiti adipenna ket kinunada nga agbibiag ti anakna. **52** Dinamagna kadakuada no ania nga oras a nangrugi nga immimbag ti anakna. Simmungbatda kenkuana, "Pinanawan isuna iti gurigorna idi maikapito nga oras idi kalman." **53** Naamiris iti ama nga isu ti oras idi imbaga kenkuana ni Jesus, "Agbiag ti anakmo." Namati ngarud isuna ken ti amin a pamiliana. **54** Daytoy ti maikadua a pagilasinan nga inaramid ni Jesus idi rimuar isuna idiay Judea a napan idiay Galilea.

5 Kalpasan daytoy adda fiesta dagiti Judio ken simmang-at ni Jesus iti Jerusalem. **2** Iti Jerusalem, iti ruangan dagiti karnero, adda pagdigosan a maawagan iti Hebreo iti Betesda. Addaan daytoy iti lima a naatepan a portiko. **3** Adu a bilang dagiti masakit a tattao, bulsek, lugpi ken paralitiko ti nakaidda kadagitoy a portiko. **5** Adda maysa a lalaki idiay a saan a makagaraw iti tallopulo ket walo a tawen. **6** Idi nakita ni Jesus isuna a nakaidda sadiay, ken kalpasan a naamirisna a nabayagen isuna sadiay, kinunana kenkuana, "kayatmo kadi ti umimbag?" **7** Simmungbat ti agsaksakit a lalaki, "Apo, awan ti kaduak a mangikarga kaniak iti pagdigosan, no makiburen ti danum, padpadasek pay laeng, addan sabali a bimmaba iti sangoanak." **8** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Tumakderka, alaem ti ikamenmo ket magnaka." **9** Dagus nga immimbag ti lalaki. Innalana ti pagiddaanna ket nagna. Ita, dayta nga aldaw ket Aldaw a Panaginana. **10** Isu a kinuna dagiti Judio iti tao a naagasan, "Itatta ket Aldaw a Panaginana, saanka a mapalubosan a mangawit iti ikamenmo." **11** Simmungbat ti lalaki, "Ti nangagas kaniak a lalaki iti nangibaga, 'pidutem ti ikamenmo ket magnaka.'" **12** Sinaludsodda kenkuana, "Siasino dayta a tao a nangibaga kenka, 'Pidutem ti pagiddaam ket magnaka?'" **13** Nupay kasta, saan nga ammo ti lalaki a naagasan no siasino ti nangpaimbag kenkuana agsipud ta pimmanaw ni Jesus a sililimed, ta adda adu a tattao iti dayta a lugar. **14** Kalpasanna, nasarakan ni Jesus isuna idiay templo ket kinunana kenkuana, "Kitaem, immimbagkan! saanka nga agbasolen amangan no adda ti dakdakes pay a mapasamak kenka." **15** Immadayo ti lalaki ket imbagana kadagiti Judio a ni Jesus ti nangpaimbag kenkuana. **16** Gapu kadagitoy, inusig dagiti Judio ni Jesus gapu ta inaramidna dagitoy a banbanag iti Aldaw a Panaginana. **17** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Agtrabtrabaho ti Amak uray ita, uray siak agtrabtrabahoak met. **18** Gapu iti daytoy, ad-adda a pinanggep dagiti Judio a papatayen ni Jesus agsipud ta saanna laeng a binurak ti Aldaw a Panaginana, inawaganna ti Dios nga Amana, inaramidna a kapadpadana ti Dios. **19** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, awan ti maaramidan ti Anak babaen kenkuana laeng, malaksid no makitana nga ar-aramiden ti Ama. Ta no ania ti ar-aramiden iti Ama, ar-aramiden met laeng iti Anak dagitoy a banbanag. **20** Gapu ta ay-ayaten iti Ama ti Anak, ipakpakitana amin nga ar- aramidenna kenkuana ken ipakitana pay dagiti naindaklan a banbanag tapno agsiddaawkayo." **21** Ta kas pagung-ungaren ti Ama dagiti natay ken mangmangted iti biag kadakuada, kasta met a, mangmangted met iti biag ti Anak kadagiti siasinoman a tarigagayanna. **22** Ta saan a mangukom ti Ama iti siasinoman, ngem intedna ti amin a panangukom iti Anak **23** tapno padayawanda ti Anak a kas panangpadayawda iti Ama. Ti siasinoman a saan a mangpadayaw iti Anak, saanna a padayawan ti Ama a nangibaon kenkuana. **24** Pudno, Pudno, siasinoman a makangkangngeg iti saok ken mamatpati iti nangibaon kaniak ket maaddaan iti biag nga agnanayon ken saan a mailunod. Ngem ketdi, nalabsanna ti pannakatay iti biag. **(aiōnios g166)** **25** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, ti oras ket umadanin ken adda ditoyen. Mangngeg dagiti natay ti timek iti Anak iti Dios, ken agbiag dagiti makangngeg. **26** Kas iti Ama nga adda biag kenkuana, ngarud, intedna met ti biag iti Anak tapno maadda ti biag kenkuana. **27** Inted met iti Ama iti Anak ti turay a mangaramid iti panangukom gapu ta isuna ti "Anak iti Tao". **28** Saankayo a masdaaw iti daytoy, ta dumteng ti oras nga amin dagiti adda iti tanem ket mangngegda ti timekna **29** ken rumuarto dagiti nagaramid iti naimbag iti panagungar iti biag ken dagiti nagaramid iti kinadakes iti panagungar iti pannakaukom. **30** Awan ti maaramidak manipud iti bagik, apaman a mangngegko, mangukomak, ken nalinteg ti panangukomko gapu ta saanko a birbiruken ti bukodko a pagayatan ngem ti pagayatan iti nangibaon kaniak. **31** No agsaksiak maipapan iti bagik, saan a pudno ti pammaneknekko. **32** Adda iti sabali nga agsaksi maipapan kaniak, ken ammok a pudno ti pammaneknek nga itedna maipapan kaniak. **33** Imbaonmo kenni Juan ken pinaneknekanna iti kinapudno. **34** Nupay kasta, saan a naggapu iti tao ti pammaneknek a naawatko. Ibagak kadakayo dagitoy a banbanag tapno maisalakankayo. **35** Ni Juan ket pagsilawan a sumsumged ken agranraniag, ken immannugotkayo nga agrag-o iti panawen iti lawagna. **36** Ngem ti pammaneknek nga adda kaniak ket dakdakkel ngem ti adda ken ni Juan, gapu ta dagiti trabaho nga inted ti Ama a leppasek, dagiti trabaho nga ar-aramidek ket mangpaneknek maipapan kaniak nga imbaonnak ti Ama. **37** Ti Ama a nangibaon kaniak ket nagsaksi maipapan kaniak. Saanyo a nangngeg ti timekna wenno nakita ti langana iti uray ania nga oras. **38** Awan ti saona a nagtalinaed kadakayo, ta saankayo a namatpati iti imbaonna. **39** Sukimatenyo ti Nasantoan a Kasuratan gapu ta panpanunutenyo nga adda kadakuada ti biagyo nga agnanayon ken dagitoy isu met laeng a Nasantoan a Kasuratan ket mangpaneknek ti maipapan kaniak **(aiōnios g166)** **40** ken saanyo a kayat ti umay kaniak tapno maaddaankayo iti biag. **41** Saanak nga umaw-awat iti pammadayaw manipud kadagiti tattao, **42** ngem ammok nga awan kadakayo ti ayat iti Dios kadagiti bagbagiyo. **43** Immayak iti nagan iti Amak ken saandak nga inawat. No sabali ti umay iti bukodna a nagan, awatenyo isuna. **44** Kasano a mamatikayo, dakayo nga immawat iti pammadayaw manipud iti sabali ngem saankayo nga nagbirbiruk iti pammadayaw a naggapu iti maymaysa a Dios? **45** Saanyo a panunoten nga idarumkayo iti sangoanan iti Ama. Ti nangidarum kadakayo ket ni Moises a nangikabilanyo iti namnamayo. **46** No mamatpatikayo ken

Moises, mamatikayonto met kaniak gapu ta isu ti nangisurat iti maipapan kaniak. **47** No saankayo a mamati kadagiti insuratna, kasano a patienyo dagiti sasaok?

6 Kalpasan dagitoy a banbanag, napan ni Jesus iti bangir iti Baybay iti Galilea, maawagan met iti Baybay iti Tiberias. **2** Adu a tattao ti sumursurot kenkuana gapu ta makitkitada dagiti pagilasinan nga ar-aramidenna kadagidiay nga agsaksakit. **3** Simmang-at ni Jesus iti igid iti bantay ken nagtugaw sadiay a kaduana dagiti adalanna. **4** (Asideg itan ti Ilalabas, ti fiesta dagiti Judio). **5** Idi timmangad ni Jesus ket nakitana nga adu a tattao ti um-umay kenkuana, kinunana kenni Felipe, "Sadino ti paggatangantayo iti tinapay tapno mapakantayo dagitoy?" **6** (Ngem imbaga ni Jesus daytoy tapno padasenna ni Felipe, ta ammo ni Jesus no ania ti rumbeng nga aramidenna). **7** Simmungbat ni Felipe kenkuana, "Saan pay a maka-anay ti dua gasut a dinarii a balor iti tinapay tapno makapanganda iti saggabassit." **8** Kinuna ti maysa kadagiti adalan, ni Andres, a kabsat ni Simon Pedro ken Jesus, **9** "Adda maysa nga ubing ditoy nga addaan iti lima a sebada a tinapay ken dua a lames, ngem ania dagitoy iti kasta a kaadu?" **10** Kinuna ni Jesus, "Pagtugawem dagiti tattao." (Adda adu a ruruot iti dayta a lugar). Isu a nagtugaw dagiti lallaki, agarup lima ribu ti bilangda. **11** Innala ngarud ni Jesus dagiti tinapay ket kalpasan a nagyaman, inwarasna dagitoy kadagiti agtugtugaw. Inwarasna met dagiti lames iti isu met laeng a wagas aginggana a kayatda. **12** Idi nabsugen dagiti tattao, imbagana kadagiti adalanna, "urnungenyo dagiti napirpirsay a tinapay a nabati tapno awan ti madadael." **13** Isu nga inurnongda amin dagiti napirpirsay a tinapay ket nakapunnoda iti sangapulo ket dua a basket manipud kadagiti lima a sebada a tinapay, dagitoy ti nabati dagiti nalpasen a nangan. **14** Idi nakita dagiti tattao ti pagilasinan nga inaramidna, kinunada, "Daytoy ti pudno a profeta nga immay ditoy lubong." **15** Idi naamiris ni Jesus nga umaydan tapno tengngelenda isuna tapno pilitenda a pagbalinenda nga ari, pimmanaw manen isuna nga agmaymaysa a napan iti ngato iti bantay. **16** Idi rumabiin, simmalog dagiti adalan iti dan-aw. **17** Nagluganda iti bangka ket mapmapandan iti baybay nga agturong iti Capernaum. (Nasipnget idin, awan pay ni Jesus kadakuada). **18** Iti dayta a kanito, agpulpuloyen ti angin iti napigsa ken nariribuken ti baybay. **19** Idi nakagauden dagiti adalan iti agarup duapulo ket lima wenno tallopulo a "stadia", nakitada ni Jesus a magmagna iti baybay ken umas-asideg iti bangka ket nagbutengda. **20** Nupay kasta, kinunana kadakuada, "Saankayo nga agbuteng, Siak daytoy." **21** Immannugotda ngarud nga awaten isuna iti bangka. Dagus a nakadanon ti bangka iti lugar a papananda. **22** Iti simmaruno nga aldaw, agtaktakder dagiti tattao iti bangir ti baybay, nakitada nga awan ti sabali a bangka malaksid iti simrekan ni Jesus ken dagiti adalan, ngem pimmanawen dagiti adalan a saanda a kadua ni Jesus. **23** (Nupay kasta adda sumagmamano a bangka a naggapu idiay Tiberias asideg iti lugar a nangananda iti tinapay kalpasan a nagyaman iti Apo. **24** Idi naammuan dagiti tattao nga awan ni Jesus ken uray dagiti adalan sadiay, limmuganda kadagiti bangka ken napanda biniruk ni Jesus idiay Capernaum. **25** Kalpasan a nasarakanda isuna iti bangir iti dan-aw, kinunada kenkuana, "Rabbi, kaanu nga immayka ditoy?" **26** Simmungbat ni Jesus kadakuada a kunkunana, "Pudno, pudno, birukendak saan a gapu ta nakakitakayo iti pagilasinan, ngem gapu ta nangankayo iti tinapay ket napnekkayo. **27** Isardengyo ti agtrabaho maipaay kadagiti taraon a mapukaw, ngem agtrabahokayo kadagiti taraon a makaibtur iti agnanayon a biag nga ited iti Anak iti Tao kadakayo, ta inkabil iti Dios Ama ti markana kenkuana. **(aiōnios g166)** **28** Ket kinunada kenkuana, "Ania ti rumbeng nga aramidenmi tapno maaramidmi dagiti trabaho iti Dios?" **29** Simmungbat ni Jesus, "Daytoy ti trabaho iti Dios: a mamatikayo iti maymaysa nga imbaonna." **30** Isu nga imbagada kenkuana, "Ania ti pagilasinan nga aramidem, tapno makitami ken mamatikami kenka? Ania ti aramidem? **31** Nangan dagiti ammami iti mana idiay let-ang, kas naisurat, nangted isuna iti tinapay manipud langit tapno manganda." **32** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, saan a ni Moises ti nangted kadakayo iti tinapay a naggapu iti langit, ngem ti Amak ti mangmangted kadakayo iti pudno a tinapay a naggapu iti langit. **33** Ta ti tinapay iti Dios ket diay aggapu iti langit ken isu ti mangted iti biag iti lubong." **34** Isu nga imbagada kenkuana, "Apo itedmo kadakami daytoy a tinapay iti amin nga oras." **35** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Siak ti tinapay ti biag, siasinoman nga umay kaniak ket saan a mabisinan ken siasinoman a mamati kaniak ket saan a mawaw." **36** Nupay kasta, ibagak kadakayo a nakitadak ngem saankayo latta a namati. **37** Amin nga ited ti Ama kaniak ket umayto kaniak, ken awan duadua a saanko a papanawen ti siasinoman nga umay kaniak." **38** "Ta immayak a bimmaba manipud langit, saan a tapno aramidek ti pagayatak, no di ket ti pagayatan ti nangibaon kaniak. **39** Daytoy ti pagayatan iti nangibaon kaniak, ken awan ti rumbeng a mapukaw kadagidiay nga intedna kaniak ngem masapul a mapagungardanto iti kamaudianan nga aldaw. **40** Ta daytoy ti pagayatan iti Amak, a isuamin a makakita iti Anak ken mamati kenkuana ket maaddaan iti biag nga agnanayon; ken pagungarekto iti kamaudianan nga aldaw. **(aiōnios g166)** **41** Nagtanabutob dagiti Judio maipapan kenkuana gapu ta imbagana, "Siak ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit." **42** Ket kinunada, "Saan kadi a daytoy ti Jesus nga anak ni Jose, nga am-ammotayo ti ina ken amana?" Kasano ngarud nga ibagana, 'Bimmabaak a naggapu iti langit?'" **43** Simmungbat ni Jesus ket imbagana kadakuada, "Isardengyo ti agtantanabutob, **44** awan iti tao a makaumay kaniak, malaksid no iyasideg isuna iti Ama a nangibaon kaniak ken pagungarekto isuna iti kamaudianan nga aldaw. **45** Naisurat kadagiti profeta, Isuronto ida iti Dios, Isuamin a nakangngeg ken nakasursuro manipud iti Ama ket umay kaniak." **46** "Saan a ta adda nakakita iti Ama, malaksid isuna a naggapu iti Dios— nakitana ti Ama. **47** Pudno, pudno, siasinoman a mamati ket adda biagna nga agnanayon." **(aiōnios g166)** **48** Siak ti tinapay iti Biag. **49** Kinnan dagiti ammayo ti mana idiay let-ang ket natayda. **50** Daytoy ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit, tapno saan a matay ti tao a mangan iti daytoy. **51** Siak ti sibibiag a tinapay a bimmaba a naggapu iti langit. Agbiag iti agnanayon ti siasinoman a mangan iti daytoy a tinapay. Ti itedko a tinapay ket ti lasagko a maipaay iti biag iti lubong. **(aiōn g165)** **52** Nakaunget dagiti Judio kadagiti bagbagida ket rinugianda ti nagsisinnupiat a kunkunada, "Kasano nga ited daytoy a tao ti lasagna tapno kanen?" **53** Kinuna ngarud ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, malaksid no manganka iti

lasag ti Anak iti Tao, ken uminomka iti darana, saanka a maaddaan iti biag." **54** Siasinoman a mangan iti lasagko ken uminom iti darak ket maaddaan iti agnanayon a biag, ken pagungarekto isuna iti kamaudianan nga aldaw. **(aiōnios g166)** **55** Gapu ta ti lasagko ket pudpudno a taraon ken pudpudno a mainom ti darak. **56** Siasinoman a mangan iti lasagko ken uminom iti darak ket agtalinaed kaniak ken siak kenkuana. **57** Kas imbaonnak iti sibibiag nga Ama, ken bayat nga agbibiagak gapu iti Ama, kasta met ti siasinoman a mangan kaniak, agbiag met isuna gapu kaniak. **58** Daytoy ti tinapay a bimmaba a naggapu iti langit, saan a kas iti kinnan dagiti amma ket natay. Isuna a mangan iti daytoy a tinapay ket agbiag nga agnanayon. **(aiōn g165)** **59** Imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag iti sinagoga kabayatan nga mangisursuro isuna idiay Capernaum. **60** Idi nangngeg dagiti kaaduan kadagiti adalan daytoy, kinunada,"Narigat daytoy a panursuro, siasino ti makaawat iti daytoy?" **61** Gapu ta ammo ni Jesus nga agtantanabutob dagiti adalanna, kinunana kadakuada, "Napasaktannakayo kadi daytoy?" **62** Ket kasano ngarud no makitayo ti Anak iti Tao nga agpangato iti ayanna idi? **63** Ti espiritu ti mangmangted iti biag. Awan ti magungonam iti lasag. Dagiti imbagak kadakayo a sasao ket espiritu ken dagitoy ket biag. **64** Ngem adda ti sumagmamano kadakayo a saan a mamati, ta ammo ni Jesus manipud pay idi rugina no siasino dagiti saan a mamati ken no siasino ti mangliput kenkuana. **65** Kinunana, "daytoy ti makagapu nga ibagak kadakayo nga awan ti makaumay kaniak malaksid no ipaay iti Ama kenkuana." **66** Kalpasan daytoy, adu kadagiti adalanna ti nagsubli ken saanen a nakipagna kenkuana. **67** Kinuna ngarud ni Jesus kadagiti sangapulo ket dua, "Saanyo met kadi a kayat ti pumanaw, kayatyo kadi?" **68** Simmungbat ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, siasino koma ti sumurotanmi? Adda kenka ti sao iti agnanayon a biag, **(aiōnios g166)** **69** namatikami ken naammuanmi a sika ti Nasantoan a Maymaysa a Dios. **70** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan aya a pinilikayo a sangapulo ket dua, ken diablo ti maysa kadakayo? **71** Ita, ti ibagbagana ket ni Judas, anak ni Simon Iscariote, gapu ta isuna, maysa kadagiti sangapulo ket dua, ti mangliput ken Jesus.

7 Kalpasan dagitoy a banbanag, nagdaliasat ni Jesus idiay Galilea ta saanna a kayat ti mapan idiay Judea agsipud ta agar-aramid iti plano dagiti Judio a papatayen isuna. **2** Ita asidegen ti fiesta dagiti Judio, ti Fiesta dagiti Abong-abong. **3** Kinuna ngarud kenkuana dagiti kakabsatna a lallaki, "Panawam daytoy a lugar ket mapanka idiay Judea tapno makita met dagiti adalam dagiti ar-aramidem. **4** Awan iti mangaramid iti aniaman a banag nga nalimed no kayatna a nalatak a maam-amo isuna. No aramidem dagitoy a banbanag, ipakitam ti bagim iti lubong." **5** Ta uray dagiti kakabsatna a lallaki ket saan a namati kenkuna. **6** Gapuna kinuna ni Jesus kadakuada, "Saan pay a dimteng ti oras ko ngem kankanayon a nakasagana iti orasyo. **7** Saannakayo a kagura ti lubong, ngem siak kagurana agsipud ta pinaneknekak a dagiti aramidna ket dakes. **8** Sumang-at kayo iti fiesta; saan pay a nadanon iti tiempok isu a saanak nga umay iti daytoy a fiesta. **9** Nagtalinaed isuna idiay Galilea kalpasan nga imbagana dagitoy kadakuada. **10** Nupay kasta, kalpasan a simmang-at iti fiesta dagiti kakabsatna, simmang-at met laeng isuna ngem saan a nalatak ngem sililimed. **11** Sapsapulen dagiti Judio isuna iti fiesta ket kinunada, "Sadino isuna?" **12** Nagado iti panaglilinnawag dagiti tattao maipanggep kenkuana sadiay. Sumagmamano iti nagkuna, "Nasayaat a tao isuna." Kinuna iti dadduma, "Saan ta inyaw-awanna dagiti tattao." **13** Awan iti nagsao iti nalatak maipanggep kenkuana gapu iti butengda kadagiti Judio. **14** Idin ta malpas ti kagudua iti fiesta, immuli ni Jesus iti templo ket nangrugi a nangisursuro. Masmasdaaw dagiti Judio ket ibagbagada, **15** "Kasano nga adu iti ammona daytoy a tao ket saan met a nakaadal." **16** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Saanko a kukua ti isursurok ngem ketdi isuna a nangibaon kaniak." **17** No adda ti siasinoman nga agtarigagay a mangaramid iti pagayatan iti maysa, ammona iti kaipapanan dagitoy a sursuro, ammoenna no naggapu iti Dios, wenno nagsaoak iti bagik. **18** Ti siasinoman nga agsasao iti bukodna, birbirukenna ti bukodna a dayag, ngem ti tao a mangbirbirok iti dayag iti nangibaon kenkuana, pudno dayta a tao ken awan iti saan a nalinteg kenkuana. **19** Saan kadi a ni Moises ti nangted kadakayo iti linteg? Ngem awan kadakayo iti mangar-aramid iti linteg. "Apay a kayatdak a papatayen?" **20** Simmungbat dagiti tattao, "Adda kaniam iti demonio, siasino iti mangayat a mangpapatay kenka?" **21** Simmungbat ni Jesus ket kinuna kadakuada, "Nagaramidak iti maysa nga aramid ket nasdaaw kayo amin gapu iti daytoy. **22** Inted ni Moises kadakayo iti pannakakugit (saan nga naggapo ken Moises ngem kadagiti kapuonan) ket mangkugit kayo iti maysa a lalaki iti Aldaw a Panaginana. **23** No makaawat ti pannakakugit ti lalaki iti Aldaw a Panaginana tapno saan a maburak iti linteg ni Moises. Apay a makaungetkayo kaniak no inaramid ko a naan-anay a naagasan ti lalaki iti Aldaw a Panaginana? **24** Saankayo a mangukom a maiyanatup iti akin ruar a langa, ngem mangukomkayo iti nalinteg." **25** Kinuna dagiti sumagmamano kadakuada a manipud iti Jerusalem, "Saan kadi a daytoy a lalaki ti birbirukenda a papatayen? **26** Ket kitaenyo, agsao isuna a silalatak, ken awan maibagada kenkuana. Saan a mabalin a pudno unay nga ammo dagiti mangiturturay a daytoy ket ti Cristo, mabalin kadi? **27** Ammotayo iti naggapuan daytoy a tao, no umay ti Cristo awan ti makaammo no sadino ti paggapuanna." **28** Agpukpukkaw a mangisursuro ni Jesus idiay templo, ken ibagbagana, "Agpada nga am-ammodak ken ammoyo no sadino ti naggapuak, saanak nga immay iti bukodko laeng, ngem pudno iti nangibaon kaniak ken saanyo isuna nga am-ammo. **29** Am-ammok isuna gapu ta naggapuak kenkuana ken imbaonnak." **30** Padpadasenda a tiliwen isuna, ngem awan uray maysa a nangipatay iti imana kenkuana agsipud ta saan pay nga immay iti orasna. Nupay kasta, adu kadagiti tattao ti namati kenkuana, kinunada, **31** "Inton umay ti Cristo agaramidto met ngata isuna kadagiti ad- adu a pagilasinan ngem kadagiti inaramid daytoy a tao?" **32** Nangngeg dagiti Fariseo nga agiinnarasaas dagiti tattao kadagitoy a banbanag maipapan ken Jesus. Nangibaon dagiti panguloen a papadi ken dagiti Fariseo kadagiti opisial tapno tiliwenda isuna. **33** Kinuna ngarud ni Jesus, "Iti ababa a panawen, addaak pay laeng kadakayo, ken mapanakto kenkuana a nangibaon kaniak. **34** Birukendakto ngem saandak a masarakan, saankayonto a makaumay idiay papanak." **35** Ibagbaga ngarud dagiti Judio kadagiti bagbagida, "Papanan ngata daytoy a lalaki a saan

tayonto isuna a mabirukan. Mapan ngata kadagiti Naiwaras a Griego ken mangisuro kadakuada? **36** Ania daytoy nga imbagana, 'Birukendakto ngem saandak a masarakan, saankayonto a makaumay idiay papanak'?" **37** Ita ti maudi nga aldaw, ti naindaklan nga aldaw iti fiesta, nagtakder ni Jesus ken ipukpukkawna, "No adda ti siasinoman a mawaw, palubusanyo nga umay kaniak ket uminom. **38** Ti siasinoman a mamati kaniak kas imbaga iti Nasantoan a Surat, manipud iti unegna, agayos dagiti karkarayan iti sibibiag a danum." **39** Ngem imbaga ni Jesus daytoy maipapan iti Espiritu, nga awaten dagiti namati kenkuana ngem saan pay a naited ti Espiritu agsipud ta saan pay a napadayawan ni Jesus. **40** Kinuna dagiti sumagmamano kadagiti tattao idi nangngegda dagitoy a sasao, "Daytoy iti pudno a profeta." **41** Kinuna met iti sumagmamano a, "Daytoy iti Cristo." Ngem kinuna met dagiti dadduma "Ania, aggapu kadi iti Galilea ti Cristo? **42** Saan kadi nga imbaga iti Nasantoan a Surat nga agtaud iti Cristo iti linya ni David, idiay Betlehem a bario ni David idi?" **43** Isu a rimsua ngarud iti panagsisina kadagiti adu a tattao gapu kenkuana. **44** Tiliwen koma iti sumagmamano isuna, ngem awan uray maysa a nangipatay iti im-imada kenkuana. **45** Nagsubli dagiti opisyal kadagiti panguloen a papadi ken kadagiti Fariseo a nangibaga kadakuada, **46** "Apay a saanyo isuna nga inyeg," Simmungbat dagiti opisyal, "Awan pay pulos idi ti tao a nagsao kas iti daytoy." **47** Simmungbat ngarud dagiti Fariseo kadakuada, "Naiyaw-awankayo kadi met? **48** Adda kadi siasinoman kadagiti agtuturay wenno siasinoman a Fariseo ti namati kenkuana? **49** Ngem nailunod dagitoy a tattao a saan a makaammo iti linteg." **50** Kinuna ni Nicodemo kadakuada, (isuna a napan ken Jesus iti nasapsapa, maysa isuna kadagiti Fariseo), **51** "Mangukom kadi iti lintegtayo iti tao malaksid a mangngegan isuna nga umuna wenno maammoan iti inaramidna?" **52** Simmungbatda ket kinunada kenkuana, "Maysaka kadi met a taga Galilea? Sukimatem ket makitam nga awan iti profeta nga aggapu iti Galilea." **53** Kalpasanna, napan iti tunggal maysa iti bukodna a balay.

8 Napan ni Jesus idiay Bantay ti Olibo. **2** Nagsubli manen isuna iti templo iti dayta nga agsapa ket napan kenkuana dagiti amin a tattao, nagtugaw isuna ket insurona ida. **3** Impan dagiti eskriba ken dagiti Fariseo iti tengnga ti maysa a babai a natiliwanda a makikamkamalala. **4** Imbagada ken Jesus, "Manursuro, natiliwan ken nakita daytoy a babai a maikamkamalala. **5** Ita iti linteg, binilinnatayo ni Moises a masapul a batoen iti kasta a tattao, ania iti maibagam kenkuana?" **6** Imbagada daytoy tapno palab-oganda isuna tapno adda pangigappuanda a mangpabasol kenkuana, ngem nagrukob ni Jesus ken nagsurat iti daga babaen iti ramayna. **7** Idi intuloyda ti nagsalsaludsod kenkuana, timmakder ni Jesus ket imbagana kadakuada a, "Palubusam nga umuna a mangbato iti babai ti siasinoman kadakayo nga awan basolna." **8** Nagrukob manen ni Jesus ket nagsurat iti daga babaen iti ramayna. **9** Idi nangngeganda daytoy, saggaysada a pimmanaw, mangrugi iti kalakayan. Ti kamaudiananna ket agmaymaysa a nabati ni Jesus kadwana iti babai nga adda iti tengngada. **10** Timmakder ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Babai, sadino dagiti nangidarum kenka? Awan kadi uray maysa ti nangdusa kenka?" **11** "Awan uray maysa Apo," kinuna iti babai. Kinuna ni Jesus, "Uray siak saanka a dusaen, inkan ket saan kan nga agbasol."] **12** Nagsao manen ni Jesus kadagiti tattao, ibagbagana, "Siak ti silaw iti lubong; ti sumursurot kaniak ket saan a magna iti kinasipnget ngem maaddaanto iti silaw iti biag." **13** Kinuna dagiti Fariseo kenkuana, "Sika a mismo iti mangsaksaksi iti bagim; saan a pudno ti panagsaksim." **14** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kadakuada, "Urayno siak iti mangpanpaneknek iti bagik, ti pammaneknekko ket pudno. Ammok ti papanak ken ammok iti naggapuak ngem dakayo saanyo nga ammo iti naggapuak kenno sadino ti papanak. **15** Mangukom kayo maibatay iti lasag, saanak a manguk-ukom iti uray asinoman. **16** Ngem no mangukomak, pudno ti panangukomko agsipud ta saanak nga agmaymaysa, no di ket addaak iti Ama a nangibaon kaniak. **17** Wen, naisurat iti lintegyo a ti panagsaksi iti dua a tao ket pudno. **18** Siak iti mangpanpaneknek iti maipaay iti bagik, ken ti Ama a nangibaon kaniak iti mangpanpaneknek maipapan kaniak." **19** Kinunada kenkuana, "Sadino iti ayan ti amam?" Simmungbat ni Jesus, "Am-ammodak kadi wenno ti Amak, no am-ammodak, am-ammoyo met koma ti Amak." **20** Imbagana dagitoy a sasao idiay asideg iti kaha bayat iti panangisurona idiay templo ngem awan iti nangtiliw kenkuana ta saan pay a dimteng iti orasna. **21** Kinunana manen kadakuada, "Umadayoak, birukendakto ken mataykayonto gapu iti basolyo. Saan kayo a makaumay idiay papanak" **22** Kinuna dagiti Judio, "Papatayenna ngata iti bagina, isu a nangibaga a, 'Saan kayo a makaumay idiay papanak'?". **23** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Naggapokayo ditoy baba, naggapoak iti ngato. Maibilangkayo ditoy lubong; Saanak a maibilang ditoy lubong. **24** Ngarud, imbagak kadakayo a mataykayonto kadagiti basbasolyo malaksid a mamati kayo a SIAK, mataykayonto kadagiti basbasolyo." **25** Kinunada ngarud kenkuana, "Siasinoka?" Kinuna ni Jesus kadakuada, "No ania ti imbagak kadakayo manipud idi punganay. **26** Adu dagiti banbanag nga ibagak a mangukomto kadakayo. Nupay kasta, pudno iti nangibaon kaniak; ken dagiti nangngegak a banbanag manipud kenkuana, dagitoy a banbanag ti ibagbagak iti lubong." **27** Saanda a naawatan nga iti ibagbagana kadakuada ket maipapan iti Ama. **28** Kinuna ni Jesus, "No itan-okyo ti Anak iti Tao, maamoanyo a SIAK, ket awan aramidek iti bukodko. Ibagbagak dagitoy kadakayo kas insuro ti Amak kaniak. **29** Adda kaniak iti nangibaon kaniak ket saannak a pinanawan nga agmaymaysa, ta dagiti laeng banbanag a makay-ayo kenkuana iti kankanayon nga aramidek." **30** Adu iti namati ken Jesus idi nangngegda dagitoy a banbanag nga ibagbagana. **31** Kinuna ni Jesus kadagiti Judio a namati kenkuana, "No agtalinaedkayo ti saok, pudno a dakayo ket adalak; **32** ken maammoanyonto ti kinapudno, ken wayawayaannakayonto iti kinapudno,". **33** Simmungbatda kenkuana, "Kaputotannakami ni Abraham ken saankami pay pulos a natagabu iti siasinoman, kasano nga ibagam a, 'Mawayawayaankayo'?" **34** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, ibagak kadakayo, amin nga agaramid iti basol ket tagabo iti basol, **35** Saan nga agnanayon nga agtalinaed ti tagabo iti balay, ngem iti anak a lalaki ket agtalinaed nga agnanayon. **(aiōn g165)** **36** Ngarud, no wayawayaannakayo iti Anak, pudno a mawayawayaankayo. **37** Ammok a kaputotannakayo ni Abraham, birukendak ken papatayendak gapu ta awan iti lugar ti saok kadakayo. **38** Ibagak dagiti banbanag a

nakitak iti Amak, ken aramidenyo met dagiti banbanag a nangngegyo manipud iti amayo." **39** Simmungbatda kenkuana, "Ti amami ket ni Abraham." Kinuna ni Jesus kadakuada, "No annaknakayo ni Abraham, aramidenyo iti aramid ni Abraham. **40** Ngem birukendak a patayen, ti tao a nangibaga kadakayo iti pudno a nangngegak manipud iti Dios. Saan nga inaramid ni Abraham daytoy. **41** Aramidenyo dagiti trabaho iti amayo." Kinunada kenkuana, "Saankami a naiyanak iti kinaderrep, maymaysa ti Amami, ti Dios." **42** Kinuna ni Jesus kadakuada, "No ti Dios iti Amayo, ayatendak koma, ta naggapoak iti Dios; ta saanak nga immay iti bukbukodko ngem imbaonnak. **43** Apay a saanyo a maawatan dagiti sasaok? Agsipud ta saanyo a kabaelan a denggen dagiti sasaok. **44** Maibilangkayo iti amayo, ti diablo, ket tarigagayanyo nga aramiden dagiti kinaderrep a pagayatan iti amayo. Mamapatay isuna sipud pay idi punganay ken saanna a pagtaktakderan iti kinapudno agsipud ta awan iti kinapudno kenkuana. No agsasao isuna iti inuulbod, agsao kas kadawyanna agsipud ta ulbod isuna ken ama iti kinaulbod. **45** Urayno kasta, agsipud ta agsasaoak iti kinapudno saankayo a mamatpati kaniak. **46** Siasino kadakayo iti mangpabasol kaniak? No agsasaoak iti kinapudno, apay a saankayo a mamatpati kaniak? **47** Siasinoman nga adda iti Dios ket mangmangeganna dagiti sasao iti Dios. Saanyo a mangmangngeg daytoy agsipud ta saankayo a maibilang iti Dios." **48** Simmungbat dagiti Judio ken kinunada kenkuana, "Saan kadi a pudno ti ibagbagami a Samaritanoka ken adda iti demonio kenka?". **49** Simmungbat ni Jesus, "Awan iti demonio kaniak ngem padayawak ti Amak, ken saandak a padayawan." **50** Saanko a birbiruken ti bukodko a dayag. Adda maysa nga agbirbirok ken manguk-ukom. **51** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, no siasinoman ti mangsalsalimetmet iti saok saanna a makita iti patay." **(aiōn g165)** **52** Kinuna dagiti Judio kenkuana, "Ita ammomin nga adda kaniam iti demonio. Natay ni Abraham ken dagiti profeta; ngem ibagbagam, 'Siasinoman a mangsalsalimetmet kadagiti sasaok, saanna a maramanan iti patay,' **(aiōn g165)** **53** Saanka a natantan-ok ngem iti amami a ni Abraham a natay, wenno natantan-okka kadi? Uray dagiti profeta ket natay met. Siasino koma iti kayatmo a pagbalinan?" **54** Simmungbat ni Jesus, "No itan-okko iti bagik, awan serbi iti dayawko; ti mangitantan-ok kaniak ket ti Amak nga ibagbagayo nga isu iti Diosyo. **55** Saanyo a naammoan isuna ngem am-ammok isuna. No ibagak a, 'Saanko nga am-ammo isuna,' agbalinak a kapadayo nga ulbod. Nupay kasta, am-ammok isuna ken salsalimetmetak iti saona. **56** Nagrag-o ti amayo a ni Abraham a mangkitkita iti aldawko, nakita na daytoy ket naragsak isuna." **57** Kinuna dagiti Judio kenkuana, "Awan pay iti limapulo a tawenmo, kasanom a nakita ni Abraham?". **58** Kinuna ni Jesus kadakuada, "Pudno, pudno, ibagak kadakayo, sakbay a naiyanak ni Abraham, ket SIAK." **59** Pimmidotda kadagiti batbato tapno battuenda isuna ngem naglemmeng ni Jesus ket rimmuar idiay templo.

9 Ita, kabayatan a lumablabas ni Jesus, nakakita isuna iti maysa a lalaki a bulsek manipud pay idi naiyanak. **2** Dinamag dagit adalanna kenkuana, "Rabbi, siasino kadi ti nagbasol, daytoy kadi a lalaki wenno dagiti nagannakna, nga isuna ket naiyanak a bulsek?" **3** Simmungbat ni Jesus, "Saan a nagbasol daytoy a lalaki uray pay dagiti nagannakna, ngem gapu ti dayta, dagiti aramid ti Dios ket maipakita kenkuana. **4** Masapul nga aramidentayo dagiti trabaho ti nangibaon kaniak kabayatan nga aldaw pay laeng. Umayen ti rabii ket awan ti makabael nga agtrabaho. **5** Kabayatan nga addaak ditoy lubong, siak ti silaw ti lubong." **6** Kalpasan nga imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag, nagtupra isuna iti daga, nangaramid isuna iti pitak nga adda tuprana ken pinulotanna ti mata ti lalaki iti pitak, **7** Imbagana kenkuana, "Mapanka, agbuggoka idiay pagdigusan idiay Siloam, (naipatarus nga "ibaon"). Pimmanaw ngarud ti lalaki, nagbuggo ken nagsubli a makakitan. **8** Kalpasanna, ibagbaga dagiti kaaruba iti lalaki a nakakita idi kenkuana nga agpalpalama, "Saan kadi a daytoy a lalaki ket ti sigud nga agtugtugaw ken agpalpalama?" **9** Ibagbaga dagiti dadduma, "Wen, isuna dayta." Ngem ibagbaga met dagiti dadduma, "Saan, kasla laeng isuna dayta." Ngem ibagbagana, "Siak daydiay." **10** Imbagada kenkuana, "Kasano ngarud a nalukatan dagiti matam?" **11** Simmungbat isuna, "Nangaramid iti pitak ti lalaki nga agnagan iti Jesus ken pinulotanna dagiti matak ken imbagana kaniak, 'Mapanka idiay Siloam ken agbuggoka'. Isu a napanak ken nagbuggoak, ket nagsublin dagiti panagkitak." **12** Imbagada kenkuana, "Sadino ti ayanna?" Simmungbat isuna, "Saanko nga ammo." **13** Impanda ti lalaki a sigud a bulsek iti ayan dagiti Fariseo. **14** Ita, Aldaw a Panaginana idi nangaramid ni Jesus iti pitak ken idi linukatanna dagiti mata ti lalaki. **15** Ket dinamag manen dagiti Fariseo no kasano a naawatna ti panagkitana. Imbaga iti lalaki kadakuada, "Inikkanna ti pitak dagiti matak, nagbuggoak, ket makakita akun ita." **16** Imbaga dagiti dadduma a Fariseo, "Saan a nagtaud iti Dios daytoy a lalaki gapu ta saanna a sinalimetmetan ti Aldaw a Panaginana." Kinuna dagiti dadduma, "Kasano a ti maysa a tao a managbasol ket makaaramid iti kasta a pagilasinan?" Ngarud, adda ti panagsisina kadakuada. **17** Isu a dinamagda manen ti bulsek a lalaki, "Ania ti maibagam maipapan kenkuana gapu ta linukatanna dagiti matam?" Kinuna ti bulsek a lalaki, "Profeta isuna." **18** Ita, saan latta a namati dagiti Judio iti maipapan iti lalaki a sigud a bulsek ken nakaawat ti panagkitana, aginggana a pinaayabanda dagiti nagannak iti lalaki a nakaawat ti panagkita. **19** Dinamagda dagiti nagannakna, "Daytoy kadi ti anakyo nga ibagbagayo a naiyanak a bulsek? Kasano a makakitan isuna ita?" **20** Simmungbat ngarud dagiti nagannakna kadakuada, "Ammomi a daytoy ti anakmi ken naiyanak isuna a bulsek. **21** Saanmi nga ammo no kasano a makakitan isuna ken saanmi met nga ammo no siasino ti nanglukat kadagiti matana. Damagenyo kenkuana. Nataenganen isuna. Kabaelannan ti agsao para iti bagina." **22** Imbaga dagiti nagannakna dagitoy a banbanag gapu ta mabutengda kadagiti Judio. Ta nalpasen a nagtutulag dagiti Judio a mapapanaw iti sinagoga ti siasinoman a mangibaga a ni Jesus ket Cristo. **23** Gapu iti daytoy, imbaga dagiti nagannakna, "Nataenganen isuna. Damagenyo kenkuana." **24** Isunga iti maikadua a daras, pinaayabanda manen ti lalaki a sigud a bulsek ket kinunada kenkuana, "Itedmo ti dayag iti Dios. Ammomi a daytoy a tao ket managbasol." **25** Ket simmungbat dayta a lalaki, "Saanko nga ammo no managbasol isuna. Ngem daytoy ti ammok: Bulsekak idi ngem makakita akun ita." **26** Kalpasanna imbagada kenkuana, "Ania ti inaramidna kenka? Kasano a linukatanna dagiti matam?" **27** Simmungbat isuna,

“Imbagakon kadakayo ket saanyo kayat a dinggen. Apay ta kayatyo manen a mangngeg? Saanyo met a kayat ti agbalin nga adalanna, kayatyo kadi? **28** Nakaungetda kenkuana ket kinunada, “Adalannaka ngem sikami ket adalan ni Moises. **29** Ammomi a nakitungtong ti Dios kenni Moises ngem daytoy a tao, saanmi pay ammo no sadino ti naggapuanna.” **30** Simmungbat ti lalaki ken kinunana kadakuada, “Apay, nakakaskasdaaw daytoy a banag, a saanyo nga ammo no sadinno ti naggapuanna ngem nilukatanna dagiti matak. **31** Ammotayo a saan a dingdinggen ti Dios dagiti managbasol, ngem no ti siasinoman ket agrukrukbab iti Dios ken ar-aramidenna ti pagayatan iti Dios, dingdinggen isuna ti Dios. **32** Manipud pay idi nairugi ti lubong saan pay pulos a nangngeg nga adda ti siasinoman a nanglukat iti mata iti tao a naiyanak a bulsek. **(aiōn g165)** **33** No daytoy a tao ket saan a nagtaud iti Dios, awan koma ti maaramidanna. **34** Simmungbatda ket kinunada kenkuana, “Dakayo a sangkamaysa ket naiyanak iti basbasol ket tatta isursurona kami?” Kalpasanna, pinapanawda isuna iti sinagoga. **35** Nangngeg ni Jesus a pinapanawda isuna iti sinagoga. Nabirukanna isuna ket kinunana kenkuana, “Mamatika kadi iti Anak iti Tao?” **36** Simmungbat isuna ken kinunana, “Sino kadi isuna, Apo, tapno mamatiak met kenkuana?” **37** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Nakitamon isuna ken ti makitungtungtong kenka ket isuna. **38** Kinuna iti lalaki, “Apo, mamatiak.” Kalpasanna nagrukbab isuna kenkuana. **39** Kinuna ni Jesus, “Gapu ti panangukom isu nga immayak ditoy lubong tapno makakita dagiti saan a makakita ken agbalin a bulsek dagiti makakita.” **40** Nangngeg dagiti dadduma a Fariseo a kaduana dagitoy a banbanag ket dinamagda isuna, “Bulsekkami met kadi?” **41** Imbaga ni Jesus kadakuada, “No bulsek kayo, awan koma ti basolyo. Nupay kasta, ita ibagbagayo, 'Makakita kami,' isu nga agtalinaed ti basolyo.”

10 Pudno, Pudno, Ibagak kadakayo. Ti saan a sumrek babaen ti ruangan ti pagapunan dagiti karnero, no di ket umuli iti sabali a dalan, dayta a tao ket agtatakaw ken tulisan. **2** Ti sumrek ti ruangan ti pagapunan ket ti pastor dagiti karnero. **3** Lukatan ti agbanbantay ti ruangan para kenkuana. Dinggen dagiti karnero ti timekna ken awawaganna dagiti bukodna a karnero babaen iti naganda ken idadauloanna ida a rumuar. **4** No nairuarnan amin dagiti karnerona, umun-una isuna ngem dagitoy ken sumurot kenkuana dagiti karnero, gapu ta ammoda ti timekna. **5** Saanda a sumurot iti saanda nga amammo ngem ketdi liklikanda daytoy gapu ta saanda nga ammo ti timek iti saanda nga amammo.” **6** Imbaga ni Jesus daytoy a pangngarig kadakuada, ngem saanda a naawatan no ania dagitoy a banbanag nga ibagbagana kadakuada. **7** Kinuna ngarud manen ni Jesus kadakuada, “Pudno, Pudno, Ibagak kadakayo, siak ti ruangan dagiti karnero. **8** Dagiti amin nga immuna nga immay ngem siak ket agtatakaw ngem saan a dimngeg dagiti karnero kadakuada. **9** Siak ti ruangan. Maisalakan ti siasinoman nga sumrek babaen kaniak; umuneg isuna ken rumuar ket makabiruk iti pagaraban. **10** Ti agtatakaw saan nga umay malaksid no agtakaw, mangpapatay ken mangdadael. Immayak tapno maaddaanda iti biag nga aglaplapusanan. **11** Siak ti naimbag a pastor. Ited iti naimbag a pastor ti biagna para kadagiti karnero. **12** Ti natangdanan nga adipen, ken saan a pastor, saanna a kukua dagiti karnero, makitana ti umumay a lobo ket ibatina dagiti karnero ken aglibas. Itaray ken warawaraen ti lobo dagiti karnero. **13** Tumaray isuna gapu ta natangdanan laeng isuna nga adipen ken saanna nga ipatpateg dagiti karnero. **14** Siak ti naimbag a pastor ken ammok ti kukuak ken ammodak met dagiti kukuak. **15** Ammonak ti Ama ken ammok met ti Ama ken itedko ti biagko para kadagiti karnero. Adda pay dagiti sabali a karnerok nga awan pay ditoy nga arban. **16** Masapul met nga ipanko isuda ditoy, ken mangngegda ti timekko tapno addanto laeng iti maysa a bunggoy ken pastor. **17** Daytoy ti makagapu no apay nga ayayatennak ti Amak: Itedko ti biag ko a mabalin a maalakto manen. **18** Awan ti siasinoman a mangala iti daytoy kaniak, ngem itedko a bukodko. Adda ti turayko a mangited ken adda met laeng ti turayko a mangala manen iti daytoy. Naawatko daytoy a bilin manipud iti Amak.” **19** Adda manen ti panagsisina kadagiti Judio gapu kadagitoy a sasao. **20** Adu kadakuada ti nangibaga, “Adda ti demonio kenkuana ken agmauyong isuna. Apay a dumdumngegkayo kenkuana?” **21** Kinuna dagiti dadduma, “Saan a kastoy ti ibagbaga iti maysa a naluganan iti demonio. Kabaelan kadi iti demonio ti manglukat iti mata iti bulsek?” **22** Dimteng ti Fiesta ti Pannakaidaton idiay Jerusalem. **23** Panawen idi iti lammiis, ken magmagna ni Jesus idiay Beranda ni Solomon idiay templo. **24** Inaribungbungan isuna dagiti Judio ket kinunada kenkuana, “Kasano kabayag a paggagarennakami? Ibagam kadakami a nalawag no sika ni Cristo.” **25** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Imbagak kadakayon, ngem saankayo a mamati. Dagiti trabaho nga ar-aramidek iti nagan iti Amak, dagitoy ti mangpaneknek maipapan kaniak. **26** Ngem, saankayo a mamati, agsipud ta saan kayo a maysa kadagiti karnerok. **27** Dinggen dagiti karnerok ti timekko; am-ammok isuda, ken sumurotda kaniak. **28** Itedko kadakuada ti biag nga agnanayon; saandanto pulos a mapukaw, ken awan ti siasinoman a makarabsut kadakuada manipud iti imak. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **29** Ti Amak, nga isu ti nangited kadakuada kaniak, ket ti katan-okan iti isu amin ken awan ti siasinoman a makarabsut kadakuada manipud iti ima ti Ama. **30** Siak ken ti Ama ket maymaysa.” **31** Nangala manen dagiti Judio iti batbato tapno batoenda isuna. **32** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Impakitak kadakayo iti adu a nasasayaat nga aramid a naggapu iti Ama. Ta ania kadagitoy ti pangbatoanyo kaniak?” **33** Simmungbat dagiti Judio kenkuana, “Saandaka a batoen gapu kadagiti nasayaat a naaramidmo no diket iti panagtabbaaw, gapu ta sika, maysa a tao ket araramidem ti bagim a Dios.” **34** Simmungbat ni Jesus kadakuada, “Saan kadi a nakasurat iti lintegyo, 'Imbagak, “Dakayo ket dios”?” **35** No inawaganna ida a dios, siasinno ti immayan ti sao ti Dios (saan a maburak ti Nasantoan a Surat), **36** ibagbagayo kadi kenkuana no siasinno ti insagut ken imbaon ti Ama ditoy lubong, “Agtabtabaaawka,' gapu ta imbagak a, 'Siak ti Anak ti Dios'? **37** No saanko nga ar-aramiden dagiti trabaho ti Amak, saandak a patien. **38** Nupay kasta, no araramidek dagitoy, uray no saankayo a mamati kaniak, patienyo dagiti aramid tapno maammoan ken maawatanyo nga adda ti Ama kaniak ken addaak iti Ama. **39** Pinadasda manen a tiliwen ni Jesus, ngem nakalibas isuna manipud iti imada. **40** Pimmanaw manen ni Jesus ket napan iti labes ti Jordan iti lugar a pagbaubautisaran ni Juan idi ununana ket nagnaed isuna

idiay. **41** Adu a tattao iti napan kenni Jesus. Kanayonda nga ibagbaga, “Pudno nga awan naaramid ni Juan a pagilasinan, ngem pudno amin dagiti banbanag nga imbagana maipapan iti daytoy a lalaki.” **42** Adu ti namati kenni Jesus sadiay.

11 Ita, ti lalaki a managan Lazaro ket masakit. Nagtaud isuna idiay Betania, ti purok ni Maria ken ti kabsatna a Marta. **2** Isu met laeng ti Maria a mangibukbok iti mira iti saka ni Jesus ken mangpunas iti sakana babaen iti buokna, a ti kabsatda a Lazaro ket masakit. **3** Nangipatulod dagiti agkabsat a babbai iti mensahe ken ni Jesus a kinunada, “Apo, kitaem, ti ay-ayatem ket masakit.” **4** Idi nangngeg ni Jesus daytoy, kinunana, “Daytoy a sakit ket saan nga agtungpal iti ipapatay, ngem ketdi maipaay iti pakaidayawan ti Dios tapno ti Anak ti Dios ket mapadayawan babaen iti daytoy.” **5** Ita, ay-ayaten ni Jesus ni Marta ken ti kabsatna a babai ken ni Lazaro. **6** Idi nangngegna a masakit ni Lazaro, nagtalinaed ni Jesus iti dua pay nga aldaw iti lugar nga ayanna. **7** Ket kalpasan daytoy, kinunana kadagiti adalan, “Intayo manen idiay Judea.” **8** Kinuna dagiti adalan kenkuana, “Rabbi, kaano laeng ket kayatdaka nga uboren dagiti Judio, ket agsublika manen idiay?” **9** Simmungbat ni Jesus, “Saan kadi nga adda sangapulo ket dua nga oras iti maysa nga aldaw? No ti maysa a tao ket magna iti aldaw, saan a maitublak isuna, gapu ta makakita isuna babaen iti lawag ti aldaw.” **10** Nupay kasta, no magna isuna iti rabii, maitublak isuna gapu ta awan lawag kenkuana.” **11** Imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag, ken kalpasan dagitoy a banbanag, kinunana kadakuada, “Ti gayyem tayo a ni Lazaro ket nakaturog, ngem mapanak ta mapanko riingen manipud iti pannaturogna.” **12** Kinuna ngarud dagiti adalan kenkuana, “Apo, no nakaturog isuna ket umimbag.” **13** Ita nagsao ni Jesus iti maipanggep iti ipapatay ni Lazaro, ngem ti ammoda ket agsasao isuna iti maipanggep iti panaginana iti pannaturog. **14** Ket kinuna ni Jesus kadakuada a nalawag, “Natay ni Lazaro.” **15** “Maragsakanak, maigapu kadakayo, nga awanak idiay tapno mamatikayo. Mapantayo kenkuana.” **16** Ni Tomas a maawagan Didimo ket kinunana kadagiti padana nga adalan, “Mapantayo met tapno mataytayo a kadua ni Jesus.” **17** Idi immay ni Jesus, natakuatanna nga uppat nga aldawen ti kaadda ni Lazaro iti tanem. **18** Ita agarup sangapulo ket lima nga estadio ti kaadayo ti Betania idiay Jerusalem. **19** Adu kadagiti Judio ti immay kada Marta ken ni Maria, tapno liwliwaenda isuda maipanggep iti kabsatda a lalaki. **20** Idi nangngeg ni Marta nga um-umay ni Jesus, napan ket sinabatna isuna, ngem ni Maria ket nakatugaw latta iti balay. **21** Ket kinuna ni Marta ken ni Jesus, “Apo, no addaka koma idi ditoy, saan koma a natay ti kabsatko. **22** Uray ita, ammok nga aniaman a dawatem iti Dios, itedna kenka.” **23** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Agungar ti kabsatmo.” **24** Kinuna ni Marta kenkuana, “Ammok a bumangunto isuna inton panagungar iti maudi nga aldaw.” **25** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Siak ti panagungar ken ti biag; ti mamati kaniak, uray matay, agbiagto, **26** ken siasinoman nga agbiag ken mamati kaniak ket saanto pulos a matay. Patiem daytoy?” **(aiōn g165)** **27** Kinunana kenkuana, “Wen, Apo, mamatiak a sika ti Kristo, ti Anak ti Dios, ti maysa nga umay iti lubong.” **28** Idi naibagana daytoy, pimmanaw isuna ket inayabanna iti nalimed ni Maria a kabsatna. Kinunana, “Adda ti Mannursuro ditoy ket papaayabannaka.” **29** Idi nangngeg ni Maria daytoy, dagus a timmakder ket napan ken Jesus. **30** Ita saan pay laeng a nakadanon ni Jesus iti purok ngem adda paylaeng iti lugar a nangsabatan ni Marta kenkuana. **31** Ket dagiti Judio a kadua ni Maria iti balay a mangliwliwa kenkuana, idi nakitada a dagus a timmakder isuna ket rimuar, sinurotda isuna; ipagarupda nga amangan no mapan iti tanem tapno agsangit sadiay. **32** Ket ni Maria, idi immay isuna iti ayan ni Jesus ket nakitana isuna, nagparintumeng iti sakaananna ket kinunana kenkuana, “Apo, no addaka koma idi ditoy, saan koma a natay ti kabsatko.” **33** Idi nakita ni Jesus isuna nga agsangsangit, ken dagiti Judio a nakiumay kenkuana ket agsangsangit, nagsennaay isuna iti espiritu ken nariribukan; **34** kinunana, “Sadino ti nangitanemanyo kenkuana?” Kinunada kenkuana, “Apo, umayka ket kitaem.” **35** Nagsangit ni Jesus. **36** Ket kinuna dagiti Judio, “Kitaenyo no kasano ti panagayatna ken ni Lazaro!” **37** Ngem dadduma kadakuada ti nagkuna, “Saan kadi a nabaelan daytoy a tao, a nanglukat iti mata ti maysa a bulsek, mabalinanna met nga aramiden a daytoy a lalaki ket saan a matay?” **38** Ket ni Jesus, kabayatan nga agsensennaay manen, napan iti tanem. Ita ket maysa a rukib, ken adda bato a naipasanggir iti daytoy. **39** Kinuna ni Jesus, “Ikkatenyo ti bato.” Ni Marta a kabsat ti natay a ni Lazaro, ket nagkuna ken ni Jesus, “Apo, kadagitoy a kanito ti bagi ket agruprupsan ta uppat nga aldawen a natay.” **40** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Saan kadi nga imbagak kenka a no mamatika, makitam ti dayag ti Dios?” **41** Isu nga inikkatda ti bato. Intangadna ti panagkitana ket kinunana, “Ama, agyamanak kenka ta dinengngegnak. **42** Ammok a kanayonnak a dengdenggen, ngem gapu kadagitoy adu a tattao nga agtaktakder iti aglikmutko nga kinunak daytoy, tapno mamatida koma nga imbaonnak.” **43** Kalpasan a naibagana daytoy, nagpukkaw babaen iti napigsa a timek, “Lazaro, rumuarka!” **44** Rimuar ti natay a lalaki, naputipotan/nabaredbedan ti ima ken sakana iti luplupot a mausar iti natay, ken naputipotan/nabaredbedan ti rupana iti lupot. Kinuna ni Jesus kadakuada, “Warwaranyo ket bayanyo isuna a mapan.” **45** Ket adu kadagiti Judio a nakikuyog ken ni Maria ti nakakita iti inaramid ni Jesus, namatida kenkuana; **46** ngem dadduma kadakuada ti pimmanaw a napan kadagiti Pariseo ket imbagada kadakuada dagiti banbanag nga inaramid ni Jesus. **47** Ket inummong dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo ti konseho ket kinunada, “Ania ti aramidentayo? Daytoy a tao ket mangaramid iti adu a pagilasinan. **48** No baybay-antayo isuna a kasta, adu dagiti mamati kenkuana, umayto dagiti Romano ket alaenda dagiti lugar ken ti nasiontayo.” **49** Nupay kasta, maysa a tao a managan Caifas, a nangato a padi iti dayta a tawen, kinunana kadakuada, “Awan pulos ammoyo. **50** Saanyo a mapanunot a nasay-sayaat para kadakayo a matay ti maysa a tao maipaay kadagiti tattao ngem mapukaw ti entero a nasion.” **51** Ita, saanna daytoy nga imbaga iti bukbukodna, ngem ketdi, kas nangato a padi iti dayta a tawen, impadtona a masapul a matay ni Jesus maipaay iti nasion; **52** ken saan laeng a maipaay iti nasion, ngem tapno mabalin nga urnungen ni Jesus dagiti annak ti Dios a naiwaras iti naduma-duma a lugar. **53** Isu nga manipud idin pinaggepdan/naplanodan no kasano ti panangpatayda ken ni Jesus. **54** Saanen a nakipagna ni Jesus a nawaya kadagiti Judio, ngem pimmanaw idiay ket napan iti away iti asideg ti let-ang iti ili nga Efraim, nagian ni Jesus idiay a

kaduana dagiti adalanna. **55** Idi asidegen ti Ilalabas, adu a tattao ti simmang-at idiay Jerusalem manipud iti away sakbay ti Ilalabas tapno mapasin-aw dagiti bagbagida. **56** Sapsapulenda ni Jesus, ket kunkunada iti tunggal maysa idi agtaktakderda iti templo, “Ania ti panagkunayo? Saan ngata nga umay iti fiesta?” **57** Ita nangited iti bilin dagiti panguloen a papadi ken dagiti Pariseo a no adda makaammo no sadino ti ayan ni Jesus, masapul nga ipakaammona kadakuada tapno tiliwenda/kimmegenda isuna.

12 Innem nga aldaw sakbay iti Ilalabas, immay ni Jesus idiay Betania, nga ayan ni Lazaro a pinagungarna manipud iti patay. **2** Insaganaanda ngarud isuna iti pangrabian idiay, ket ni Marta ti nagdasdasar, kabayatan a ni Lazaro ket maysa kadagiti agtugtugaw iti lamisaan a kadua ni Jesus. **3** Ket nangala ni Maria iti libra ti bangbanglo a naaramid iti pasig a nardo, napateg launay, binukbukanna dagiti saka ni Jesus iti daytoy, ket pinunasanna dagiti saka ni Jesus babaen iti buokna; ti balay ket napno iti ayamuom ti bangbanglo. **4** Ni Judas Escariote, maysa kadagiti adalanna, ti mangliputto ken ni Jesus, kinunana, **5** “Apay a saan a nailako daytoy a bangbanglo iti tallo a gasut a denario ket maited kadagiti nakurapay?” **6** Ita kinunana daytoy, saan a gapu ta kailalaanna dagiti nakurapay, ngem gapu ta isuna ket agtatakaw: isuna ti agig-iggem iti pagkargaan iti kuarta ken mangala isuna iti dadduma nga adda iti dayta para iti bagina. **7** Kinuna ni Jesus, “Bay-anyo isuna a mangidulin iti aniaman nga adda kenkuana para iti kaaldawan ti pannakaitabonko. **8** Dagiti nakurapay ket kanayon nga addada kadakayo; ngem saanto a kanayon ti kaaddak kadakayo.” **9** Ita naammmoan dagiti adu a Judio nga adda ni Jesus idiay, ket immayda, saan laeng a maigapu ken ni Jesus, ngem tapno makitada met ni Lazaro a pinagungar ni Jesus manipud iti patay. **10** Nagtutulag dagiti panguloen a papadi tapno patayenda met ni Lazaro; **11** ta gapu kenkuana ket adu kadagiti Judio ti pimmanaw ken namati ken ni Jesus. **12** Iti simmaruno nga aldaw, adu a tattao ti immay iti fiesta. Idi nangngegda nga um-umay ni Jesus idiay Jerusalem, **13** nangalada kadagiti sangsanga dagiti kayo a palma ket sinabatda isuna ken impukawda, “Hosana! Nagasat ti isu nga umay iti nagan ti Apo, ti ari ti Israel.” **14** Nasarakan ni Jesus ti maysa nga urbon nga asno ket nagtugaw iti daytoy; a kas naisurat, **15** “Saanka nga agbuteng, babai nga anak ti Zion; kitaem, um-umay ti arim, nakatugaw iti urbon ti asno.” **16** Dagiti adalan ket saanda a maawatan dagitoy a banbanag idi damo; ngem idi maitagtag-ay ni Jesus, nalagipda a dagitoy a banbanag ket naisurat maipanggep kenkuana ken naaramidda dagitoy a banbanag kenkuana. **17** Ita dagiti adu a tattao a kadua ni Jesus idi inayabanna ni Lazaro manipud iti tanem ken pinagungarna isuna manipud iti patay, nagsaksi kadagiti dadduma. **18** Daytoy met laeng ti makagapu a rimuar dagiti tattao kenkuana gapu ta nangngegda nga inaramidna dagitoy a pagilasinan. **19** Kinuna ngarud dagiti Pariseo iti bagbagida, “Kitaenyo, awan maaramidanyo; kitaenyo, simmurot ti lubong kenkuana.” **20** Ita adda dagiti Griego a kaddua dagiti napan nga agdayaw iti fiesta. **21** Napan dagitoy ken ni Felipe, a nagtaud idiay Betsaida iti Galilea, ket dinamagda kenkuana, kinunada, “Apo, kayatmi a makita ni Jesus.” **22** Napan ni Felipe iti ayan ni Andres; nakikuyog ni Andres ken ni Felipe ket imbagada ken ni Jesus. **23** Simmungbat ni Jesus kadakuada ket kinunana, “Immayen ti oras tapno mapadayawan ti Anak Ti Tao. **24** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, inggana a saan a maregreg ti bukel ti trigo iti daga ken matay, agtalinaed nga agmaymaysa; ngem no matay, agbunganto iti adu.” **25** Ti agayat iti biagna ket mapukawna; ngem ti gumura iti biagna iti daytoy a lubong ket salimetmetannanto para iti agnanayon a biag. **(aiōnios g166)** **26** No adda man agserbi kaniak; bay-anyo a surotennak; ken sadino man ti ayanko, addanto met sadiay ti adipenko. No adda man agserbi kaniak, padayawanto ti Ama isuna. **27** Mariribukan ti kararuak ita: ania ti rumbeng nga ibagak? 'Ama, isalakannak manipud iti daytoy nga oras'? Ngem para iti daytoy a rason immayak iti daytoy nga oras. **28** Ama, padayawam ti naganmo.” Ket immay ti timek a nagtaud iti langit ket kinunana, “Pinadayawakon ket padayawak manen.” **29** Ket dagiti adu a tattao a nakatakder ken nakangngeg iti daytoy ket kunada a nagguruod. Kinuna dagiti dadduma, “Adda anghel a nagsao kenkuana.” **30** Simmungbat ni Jesus ket kinunana, “Saan nga immay ti timek a maigapu kaniak, ngem maigapu kadakayo. **31** Itan ti pannakaukom daytoy a lubong: Ita ti prinsipe daytoy a lubong ket mapapanaw. **32** Ket siak, no maipangatoak manipud iti daga, iasidegkonto dagiti amin a tattao kaniak.” **33** Imbagana daytoy tapno ipakaawatna no ania a wagas ti ipapatayna. **34** Simmungbat dagiti adu a tattao kenkuana, “Nangngegmi manipud iti linteg a ti Cristo ket agtalinaed iti agnanayon. Kasano a maibagam a, 'Ti Anak ti Tao ket maipangato'? Siasino daytoy nga Anak ti Tao?” **(aiōn g165)** **35** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Iti saan nga agbayag ti lawag ket adda pay kadakayo. Magnakayo kabayatan nga adda kadakayo ti lawag, tapno saannakayo a makamakam ti kinasipnget. Ti magna iti kinasipnget ket saanna nga ammo ti papananna. **36** Kabayatan nga adda kadakayo ti lawag, mamatikayo iti lawag tapno agbalinkayo nga annak ti lawag.” Imbaga ni Jesus dagitoy a banbanag ket pimmanaw ken inlemmenganna ida/naglemmeng manipud kadakuada. **37** Uray pay no adu dagiti pagilasinan nga inaramid ni Jesus iti sangoananda, saanda latta a namati kenkuana **38** tapno matungpal ti insurat ni Isaias a propeta a kinunana: “Apo, siasino ti namati kadagiti padamagmi? Ken siasino ti nakaipakitaan iti takkiag ti Apo?” **39** Iti daytoy a makagapu ket saanda a namati, ta kinuna manen ni Isaias, **40** “Binulsekna dagiti matada, ken pinatangkenna dagiti puspusoda; ta no saan ket makitada kadagiti matada ken maawatanda kadagiti puspusoda, ket agsublida, ket paimbagek isuda.” **41** Imbaga ni Isaias dagitoy a bambanag gapu ta nakitana ti dayag ni Jesus ken nagsarita iti maipapan kenkuana. **42** Nupay kasta, uray adu dagiti turay ti namati ken ni Jesus; ngem gapu kadagiti Pariseo, saanda nga inaklon daytoy tapno saannda a maparitan iti sinagoga. **43** Ad-adda a pagaayatda dagiti pammadayaw nga agtaud kadagiti tattao ngem ti pammadayaw nga agtaud iti Dios. **44** Nagpukkaw ni Jesus ket kinunana, “Ti mamati kaniak, saan laeng a siak ti pinatina ngem mamati met kenkuana a nangibaon kaniak, **45** ken ti makakitkita kaniak, makitkitana met isuna a nangibaon kaniak.” **46** Immayak a kas lawag iti lubong tapno siasinoman a mamati kaniak ket saan nga agtalinaed iti kinasipnget. **47** No adda dumngeg kadagiti sasaok ngem saanna a salimetmetan dagitoy, saanko nga ukomen isuna; ta saanak nga immay tapno mangukom iti lubong ngem tapno mangisalakan iti lubong. **48** Ti

manglaksid kaniak ken saan nga umawat kadagiti sasaok ket addaan iti mangukom kenkuana: ti sao nga insaok ket isu ti mangukom kenkuana iti maudi ng aldaw. **49** Ta saanak nga nagsao iti bukbukodko. Ngem ketdi, ti Ama a nangibaon kaniak, ti nangited kaniak iti bilin maipanggep iti masapul nga ibagak ken no ania ti masapul nga isaok. **50** Ammok a ti bilinna ket biag nga agnanayon; tapno dagiti banag nga ibagak-kas iti imbaga ti Ama kaniak, ti ibagak met kadakuada." **(aiōnios g166)**

13 Tatta sakbay iti Fiesta ti Ilalabas, gapu ta ammo ni Jesus nga immayen iti orasna a masapul a pumanawen isuna iti daytoy a lubong a mapan iti Ama, nga inay-ayatna ti bukodna nga adda iti lubong, inayatna isuda aginga iti panungpalan. **2** Tatta naikabelen daytoy ti diablo iti puso ni Judas Iscariote, nga anak a lalaki ni Simon, tapno liputanna ni Jesus. **3** Ammon ni Jesus nga inted ti Ama amin nga banbanag kadagiti imana ken naggapu isuna manipud iti Dios ken agsubli iti Dios. **4** Timmakder isuna manipud iti pangrabii ken indissuna ti makinrabaw a kawesna. Ket nangala isuna iti tualia ket inbalabalna iti bagina. **5** Ket nangibukbok isuna iti danom iti palanggana ket rinugiananna a bugwan dagiti saksaka dagiti adalan ken tapno punasanna isuda iti tualia a naibalabal kenkuana. **6** Napan isuna ken ni Simon Pedro, ket kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, umaymo kadi bugwan dagiti sakak?" **7** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, "no ania iti ar-aramidek ket saanmo pay a maawatan ita, ngem maawatamto daytoy." **8** kinuna ni Pedro kenkuana, "saanmonto a mabuguan a pulos dagiti sakak." Simmungbat ni Jesus kenkuana, "no saanka a bugwan, maawananka iti paset kaniak." **(aiōn g165)** **9** Kinuna ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, saan laeng nga iti sakak iti bugwam, ken uray pay dagiti imak ken ti ulok." **10** Kinuna ni Jesus kenkuana, "siasinoman a nakadigosen ket saan a mabugwan iti aniaman kenkuana malaksid kadagiti sakana, ket naan-anayen iti pannakadalusna, nadaluskayon, ngem saan a dakayo amin." **11** Ta ammon ni Jesus no siasino iti mangliput kenkuana; nga no apay a kinunana a, "saan nga amin kadakayo ket nadalus." **12** Idi nabugwanen ni Jesus dagiti sakada ket innalana dagiti lupotna ken nagtugaw manen, kinunana kadakuada, "ammoyo kadi no ania iti inaramidko kadakayo? **13** Awagandak iti maestro ken 'Apo,' ken ibagayo ti umno, gapu ta siak. **14** Ket no siak, ti Apo ken ti Maestro, a nangbuggo kadagiti saksakayo, maikarikayo met a mangbuggo kadagiti saka ti maysa ken maysa. **15** Ta inikkankayon iti pagtuladan tapno iti kasta masapul nga aramidenyo met kas iti inaramidko maipaay kadakayo. **16** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, ti adipen ket saan a nangatngato ngem iti Amona; wenno nangatngato ti maysa nga isu iti naibaon ngem ti nangibaon kenkuana. **17** No ammoyo dagitoy a banbanag, nagasatkayo no aramidenyo dagitoy. **18** Saanak nga agsasao maipanggep kadakayo amin, ta ammok no siasino dagiti pinilik-ngem ibagak daytoy tapno iti kasta ti Nasantuan a Surat ket matungpalto koma: 'isuna a mangan ti tinapayko ingatona iti mukodna a maibusor kaniak.' **19** Ibagak daytoy tatta kadakayo sakbay a mapasamak tapno iti kasta inton mapasamak daytoy, patienyo koma a Siak. **20** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, isuna nga umawat kaniak awatenna ti siasinoman nga inbaonko, ken isuna nga umawaat kaniak awatenna ti maysa nga nangibaon kaniak." **21** Idi naibaga ni Jesus daytoy, nariribukan ti espirituna, pinaneknekanna ken kinunana,"Pudno, pudno, ibagak daytoy kadakayo a maysa kadakayo ti mangliputto kaniak." **22** Nagkikinnita dagiti adalan iti maysa ken maysa, masmasdaawda no siasino ti sarsaritaenna. **23** Idiay lamisaan adda nakasangger iti barukong ni Jesus maysa kadagiti adalanna, ti maysa nga patpatgen ni Jesus. **24** Sineniasan ngarud ni Simon Pedro daytoy nga adalan ket kinunana, "Ibagam kadakami no siasino daytoy nga isu ket sarsaritaenna." **25** Nagsanggir dayta nga adalan iti barukong ni Jesus ket kinunana kenkuana, "Apo, siasino daytoy?" **26** Ket simmungbat ni Jesus, "isuna daytoy isaw-sawsawakto iti pirsay ti tinapay ket itedko daytoy kenkuana." Isu nga idi naisawsawna ti tinapay, intedna daytoy ken ni Judas, nga anak ni Simon Iscariote. **27** Ket kalpasan ti tinapay, ket simrek ni Satanas kenkuana. Ket kinuna ni Jesus kenkuana, "No ania iti dandanim nga aramiden, partakam nga aramiden." **28** Tatta awan idiay lamisaan iti nakaammo ti makagapu nga imbaga ni Jesus daytoy kenkuana. **29** Pagarupen ti dadduma nga, gapu ta adda ken Judas ti supot nga ayan ti kuarta, kinuna ni Jesus kenkuana, "gatangem dagiti banbanag a masapultayo para iti Fiesta," wenno dayta masya a banag a masapul nga itedna kadigiti marigrigat. **30** Kalpasan a naawat ni Judas ti tinapay, rimuar a dagus isuna ket rabii idin. **31** Idi nakapanawen ni Judas, kinuna ni Jesus "tatta ti Anak ti Tao ket naitag-ay ken ti Dios ket naitag-ay kenkuana. **32** Itag-ayto ti Dios isuna iti bagina, ken itag-aynanto a dagus isuna. **33** Babassit nga ub-ubbing, addaak paylaeng kadakayo uray iti ababa a kanito. birukendakto, ken kas naibagak kadagiti Judio, no 'Sadino iti papanak, saankayo nga makaumay.' Tatta ibagak met daytoy kadakayo. **34** Itedko kadakayo ti barbaro a bilin, a masapul nga ayatenyo ti maysa ken maysa; kas iti panagayatko kadakayo, isu a masapul met nga ayatenyo ti maysa ken maysa. **35** Ta babaen iti daytoy maammoanto dagiti amin a tattao a dakayo dagiti adalak, no adda ayatyo iti maysa a maipaay iti sabali." **36** Kinuna ni Simon Pedro kenkuana, "Apo, sadino iti papanam?" simmungbat ni Jesus, "Idiay papanak, tatta saanyo a mabalin iti sumurot, ngem kalpasanna sumurotkayonto." **37** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Apo, apay a saan a mabalin nga sumurotak kenka uray itatta? Ipaayko ti biagko kenka." **38** Simmungbat ni Jesus, "Mabalinkadi nga ipaaymo ti biagmo kaniak? Pudno, pudno, ibagak kenka, inyulbodnakton iti mamintalo a daras sakbay nga agtaraok ti kawitan."

14 "Saanyo nga itulok a mariribukan dagiti pusoyo. Mamatikayo iti Dios; mamatikayo met kaniak. **2** Idiay balay ni Amak ket adu dagiti lugar a pagianan; no saan, imbagak koma kadakayo, ta apanko isagana ti lugar nga maipaay kadakayo. **3** No apanak ken isagana iti lugar a maippaay kadakayo, umayakto manen ken awatenkayo tapno iti kasta sadinoman ti ayanko addakayo met. **4** Ammoyo ti dalan no sadino iti papanak." **5** Kinuna ni Tomas ken ni Jesus, "Apo, saanmi nga ammo no sadino iti papanam; kasanomi a maammoan ti dalan?" **6** Kinuna ni Jesus kenkuana, "Siak ti dalan, ti pudno, ken ti biag; awan iti makaapan iti Ama malaksid no babaen kaniak. **7** No amammodakon, amammoyo metten ti Ama; manipud itatta ammoyon isuna ken nakitkitayon isuna." **8** Kinuna ni Felipe ken ni Jesus, "Apo, Ipakitam kadakami ti Ama, ket umanayto daytan maipaay kadakami." **9** Kinuna ni

Jesus kenkuana, “Nagtalinaeddak kadakayo iti nabayag, ket saandak pay laeng nga amammo, Felipe? Siasinoman a nakakita kaniak nakitana metten ti Ama; kasanom nga ibaga, 'Ipakitam ti Ama kadakami'? **10** Saankayo kadi a mamati nga addaak iti Ama, ken ti Ama ket adda kaniak? Dagiti sasao nga ibagbagak kadakayo ket ibagak a saan a nagtaud kaniak; ketdi, daytoy ket ti Ama nga agtataeng kaniak nga mangar-aramid iti trabahona. **11** Mamatikayo kaniak, a siak ket adda iti Ama, ken ti Ama ket adda kaniak; wenno mamatikayo kaniak gapu kadagiti ar-aramidko. **12** Pudno, pudno, ibagak kadakayo, isuna a mamati kaniak, dagiti trabaho nga aramidek, aramidennanto met dagitoy a trabaho; ken aramidennanto pay dagiti naindaklan a trabaho agsipud ta apanakon iti Ama. **13** Aniaman dagiti dawatenyo iti naganko, aramidekto daytoy tapno iti kasta maitag-ayto koma ti Ama iti Anak. **14** No dumawatkayo iti aniaman a banag iti naganko, dayta ket aramidekto. **15** No ayatendak, salimetmetanyo dagiti bilbilinko. **16** Ken agkararagakto iti Ama, ket ikkannakayonto iti maysa pay a Mangliwliwa tapno iti kasta addanto isuna kadakayo iti agnanyon, **(aiōn g165)** **17** ti Espiritu iti kinapudno. Saanto nga awaten ti lubong isuna gapu ta saan a makita isuna wenno amammo isuna. Dakayo, nupay, ammoyo isuna, gapu ta nagtaltalinaed isuna kadakayo ken addanto isuna kadakayo. **18** Saan kayonto a panawan nga agmaymaysa; agsubliakto kadakayo. **19** Iti apagbiit, ti lubong ket saannakton a makita pay, ngem makitadak. Gapu ta agbiagak, agbiagkayonto met. **20** Iti dayta nga aldaw maammoanyonto nga addaak ken ni Amak, ken addakayo kaniak, ken addaak kadakayo. **21** Siasinoman nga adda kenkuana dagiti bilbilinko ken salimetmetanna dagitoy, ket isuna ti maysa nga agay-ayat kaniak; ken isuna nga agay-ayat kaniak maayatto babaen ken ni Amak, ken ayatekto isuna ken iparangarangkonto ti bagik kenkuana.” **22** Judas (saan a ni Escariote) kinunana ken ni Jesus, “Apo, ania iti mapaspasamak nga agparangkanto kadakami ken saan nga iti lubong?” **23** Simmungbat ni Jesus ket kinunana kenkuana, “No siasinoman nga agay-ayat kaniak, salimetmetannanto ti saok. Ayatento ni Amak isuna, ken mapankaminto kenkuana ken aramidenminto ti pagnaedan a lugar a kaduatayo isuna. **24** Siasinoman a saan nga agayat kaniak saanna a salimetmetan dagiti sasaok. Ti sao a mangngeganyo ket saanko a kukua ngem iti Ama a nangibaon kaniak. **25** Inbagak kadakayo dagitoy a banbanag, kabayatan nga agtaltalinaedak kadakayo. **26** Nupay kasta, ti Mangliliwa, ti Santo Espiritu, nga isu iti ipatuludto ti Ama iti naganko, nga agisuronto kadakayo kadagiti amin a banbanag ken mangiyegto iti pakalaglagipanyo amin nga imbagak kadakayo. **27** Kapia iti ibatik kadakayo; itedko ti kapiak kadakayo. Saanko nga ited daytoy kas iti it-ited ti lubong. Saanyo nga itulok nga mariribukan dagiti pusoyo, ken saanyo nga itulok iti agbuteng. **28** Nangngegyo no kasano iti panangibagak kadakayo, 'Umadayoak, ket agsubliakto kadakayo.' No inayatdak, nagrag-okayo koma gapu ta mapanakon iti Ama, ta ti Ama ket dakdakkel ngem Siak. **29** Tatta imbagakon kadakayo sakbay a mapasamak tapno iti kasta, inton mapasamak daytoy, mamatikayo koma. **30** Saanak nga agsao iti adu pay kadakayo, ta ti prinsipe iti daytoy a lubong ket umayen. Awan iti pannakabalinna kaniak, **31** ngem iti kasta maammoan koma iti lubong nga ay-ayatek ti Ama, aramidek no ania dagiti bilbilin ti Ama kaniak, kas iti panangtedna kaniak iti bilin. Tumakderkayo, panawantayon daytoy a lugar.”

15 Siak ti pudno a puon, ken ti Amak ti mangpadpadakkel iti puon. **2** Alaenna nga iyadayo ti tunggal sanga nga adda kaniak a saan nga agbunga, ken dalusanna ti tunggal sanga nga agbungbunga tapno ad-adu pay ti ibungana. **3** Nadalusankayon gapu iti mensahe nga imbagak kadakayo. **4** Agtalinaedkayo kaniak, ken kastaak met kadakayo. Kas iti sanga a saan nga agbunga iti bukodna, malaksid no agtalinaed iti puon, kasta met kadakayo, malaksid no agtalinaedkayo kaniak. **5** Siak ti puon; dakayo dagiti sanga. Siasinoman nga agtalinaed kaniak ket kastaak met kenkuana, dayta met laeng a tao ket agbunga iti adu, ta awan ti maaramidanyo no naisinakayo kaniak. **6** No saan nga agtalinaed kaniak iti siasinoman, maibelleng isuna iti adayo a kas iti sanga ket magango; ummongen dagiti tattao dagiti sanga ket ipuruakda iti apoy, ket mapuoranda. **7** No agtalinaedkayo kaniak, ken no ti saok ket agtalinaed kadakayo, dawatenyo no aniaman ti tarigagayyo, ket mapasamakto daytoy kadakayo. **8** Iti daytoy a maitan-ok ti Amak, nga agbungakayo iti adu ken dakayo ti agbalin nga adalak. **9** Kas iti panagayat ti Ama kaniak, inayatkayo met; agtalinaedkayo iti ayatko. **10** No salimetmetanyo dagiti bilinko, agtalinaedkayonto iti ayatko a kas ti panangsalimetmetko kadagiti bilin ni Amak ket nagtalinaedak iti ayatna. **11** Sinaritak dagitoy a banbanag kadakayo tapno ti ragsakko ket maadda kadakayo ken tapno ti rag-oyo ket agbalin a naan-anay. **12** Daytoy ti bilinko, a masapul nga ayatenyo ti tunggal maysa a kas panagayatko kadakayo. **13** Awanen ti ayat a dakdakel pay ngem iti daytoy, a rumbeng nga ipaayna ti biagna para kadagiti gagayyemna. **14** Dakayo dagiti gagayyemko no aramidenyo dagiti banbanag nga ibilinko kadakayo. **15** Saankayon nga awagan nga adipen, ta saan nga ammo ti adipen no ania ti ar-aramiden iti amona. Inawagankayon a gagayyem, ta impakaammok kadakayo dagiti amin a banbanag a nangngegak manipud iti Amak. **16** Saan a dakayo ti nangpili kaniak, ngem siak pinilikayo ken dinutokankayo a mapan ket makapagbungakayo, ken tapno agtalinaed iti bungayo. Daytoy ket tapno aniaman a dawatenyo iti Ama iti naganko, itednanto kadakayo. **17** Imbilinko dagitoy a banbanag kadakayo, tapno ayatenyo ti tunggal maysa. **18** No guraennakayo ti lubong, ammoyo a ginuranak daytoy sakbay a ginuradakayo. **19** No addakayo ti lubong, ayatennakayo ti lubong a kas bukodna; ngem gapu ta saankayo a para iti lubong ken gapu ta pinilikayo manipud ti lubong, daytoy ti rason a guraennakayo ti lubong. **20** Laglagipenyo ti sao nga imbagak kadakayo, 'Ti adipen ket saan a natantan-ok ngem ti amona.' No idadanesdak, idadanes dakayonto met; no salimetmettanda ti saok, kastanto met kadakayo. **21** Aramidendanto dagitoy a banbanag kadakayo para iti naganko gapu ta saanda nga am-ammo isuna a nangibaon kaniak. **22** No saanak nga immay ken nagsao kadakuada, saanda koma a naaddaan ti basol; ngem ita awan ti pambar para kadagiti basolda. **23** Siasinoman a gumura kaniak ken gumura met iti Amak. **24** No saanko nga inaramid dagiti trabaho nga awan pay ti siasinoman a nakaaramid, saanda koma a naaddaan ti basol; ngem ita nakitadan ket ginuradak ken ni Amak. **25** Dagitoy ket mapaspasamak tapno maipatungpal dayta a sao a naisurat kadagiti lintegda:

'Ginuradak nga awan gapuna.' **26** No umayto ti Mangliwliwa, nga isu ti ibaonko kadakayo manipud iti Ama, dayta ket, ti Espiritu ti kinapudno, a naggapu manipud iti Ama, isuna ti mangpaneknek maipapan kaniak. **27** Mangpaneknekkayo met gapu ta nakadkaduadak manipud pay iti damo.

16 "Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno rumbeng
a saankayo a maitibkol. **2** Paruaren dakayto kadagiti sinagoga; pudno unay, umayen iti oras nga uray siasinoman a mangpapatay kadakayo ket panunotenna nga agar-aramid iti naimbag a trabaho maipaay iti Dios. **3** Aramidendanto dagitoy a banbanag gapu ta saandak nga am-ammo wenno iti Ama. **4** Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno inton umay iti oras a mapasamak para kadakuada, malagipyonto ida ken no kasano iti panangibagak kadakayo iti maipapan kadakuada. Saanko nga imbaga iti maipanggep kadagitoy a banbanag kadakayo idi punganay gapu ta addaak kadakayon. **5** Nupay kasta, mapanak ita kenkuana nga isu iti nangibaon kaniak; awan pay kadakayo iti nagdamag kaniak, 'Sadino ti papanam?' **6** Gapu ta imbagak dagitoy a banbanag kadakayo, napnoan iti pannakaladingit iti pusoyo. **7** Nupay kasta, ibagak kadakayo iti kinapudno: pagsayaatanyo no pumanawak; gapu ta no saanak a pumanaw, saan nga umay kadakayo ti Mangliwliwa; ngem no pumanawak, ibaonkonto isuna kadakayo. **8** Inton umay isuna, paneknekanto ti Mangliwliwa iti lubong ti maipapan iti basol, maipapan iti kinalinteg, ken maipapan iti panangukom— **9** maipapan iti basol, gapu ta saanda a mamati kaniak; **10** maipapan iti kinalinteg, gapu ta mapanak iti Ama, ket saandakton a makita; **11** ken ti maipapan iti panangukom, gapu ta ti prinsipe iti daytoy a lubong ket naukomen. **12** Adu dagiti banbanag nga ibagak kadakayo, ngem saanyo pay a maawatan ita. **13** Nupay kasta, no isu, ti Espiritu iti kinapudno, ket umay, iwanwannakayto iti amin a kinapudno; gapu ta saan isuna nga agsao manipud iti bukodna a bagi; ngem aniaman dagiti banbanag a mangngeganna, ibagananto dagita a banbanag; ket ipakaammonanto kadakayo dagiti banbanag nga umayto. **14** Padayawannakto, gapu ta alaenna dagiti banbanag a kukuak ket ipakaammonanto dagidiay kadakayo. **15** Amin a banbanag nga adda iti Ama ket kukuak; ngarud, imbagak nga iti Espiritu ket alaennanto dagiti banbanag a kukuak ket ipakaammonanto dagidiay kadakayo. **16** Ti bassit a tiempo, saandakton a makita; ken kalpasan ti bassit a tiempo manen, makitadakto." **17** Kinuna dagiti sumagmamano nga adalanna iti tunggal maysa, "Ania daytoy nga imbagana kadatayo, "Ti bassit a tiempo, ket saandakton a makita,' ken manen, 'Ti bassit a tiempo manen, ket makitadakto,' ken, 'Gapu ta mapanak iti Ama'?" **18** Kinunada ngarud, "Ania daytoy nga ibagbagana, 'Iti bassit a tiempo'? Saantayo nga ammo no ania iti ibagbagana." **19** Nakita ni Jesus nga aggagarda nga agdamag kenkuana, ket kinunana kadakuada, "Dinamagyo kadi dagiti bagbagiyo ti maipapan iti daytoy, nga imbagak, 'Ti bassit a tiempo, saandakton a makita; kalpasan iti bassit a tiempo manen, ket makitadakto'? **20** Pudno, pudno, nga ibagak kadakayo, agsangit ken agdung-awkayto, ngem ti lubong ket agrag-onto; agladingitkayto, ngem iti ladingityo ket agbalinto a rag-o. **21** Agladingit iti babai no isunanto ket agpasikal gapu ta ti tiempo a panagpasngayna ket umayto; ngem no naipasngaynan iti ubing, saannanton a malagip dagiti ut-otna gapu iti rag-ona nga ti ubing ket naipasngayen iti lubong. **22** Kasta met kadakayo, adda ti ladingityo ita, ngem makitakayonto manen; ken ti pusoyo ket agrag-onto, ken awanto ti siasinoman a makabael a mangikkat iti rag-o manipud kadakayo. **23** Iti daytanto nga aldaw, saankayonton nga agsaludsod pay kaniak. Pudno, pudno, nga ibagak kadakayo, no dumawatkayo iti aniaman a banag iti Ama, itednanto daytoy babaen iti naganko. **24** Aginggana ita awanpay iti dinawatyo iti naganko; dumawatkayo, ket umawatkayto tapno mapnoankayonto iti rag-o. **25** Insaok dagitoy a banbanag kadakayo iti saanyo a maawatan a pagsasao, ngem umayen iti oras a saanakon nga agsao kadakayo ti di maawatan a pagsasao ngem ketdi ibagakto iti nalawag kadakayo ti maipanggep iti Ama. **26** Iti daytanto nga aldaw dumawatkayto iti naganko, ken saanko nga ibaga kadakayo nga ikararagkayonto iti Ama; **27** gapu ta ti Ama ket ay-ayatennakayo gapu ta ay-ayatendak ken gapu ta namatikayo nga immayak manipud iti Ama. **28** Immayak manipud iti Ama, ken immayak iti lubong; maminsan pay, panawak ti lubong ket mapanak iti Ama." **29** Kinuna dagiti adalanna, "Kitaem, agsasaoka itan iti nalawag ken saanka nga agus-usar ti di maawatan a pagsasao. **30** Naammoanmin ita nga ammom dagiti amin a banbanag, ken saanen a kasapulan nga adda iti siasinoman nga agsaludsod kenka. Gapu iti daytoy, mamatikami a naggapuka manipud iti Dios. **31** Simmungbat ni Jesus kadakuada, "mamatikayo kadin ita?" **32** Kitaenyo, ti oras um-umayen, wen, ken pudno nga umay, inton mawarawarakayo, ti tunggal maysa iti bukodna a sanikua, ket panawandakto nga agmaymaysa. Ngem saanak nga agmaymaysa gapu ta adda kaniak iti Ama. **33** Insaok dagitoy a banbanag kadakayo tapno babaen kaniak maaddaankayo iti kapia. Iti lubong addaankayo kadagiti pakariribukan, ngem maparegtakayo: Napagballigiak ti lubong."

17 Kinuna ni Jesus dagitoy a banbanag, kalpasanna ket intangadna dagiti matana iti langlangit ket kinunana, "Ama, dimtengen ti oras; padayawam toy Anak mo tapno ti Anak padayawan na ka— **2** a kas iti panangtedmo kenkuana ti turay kadagiti amin a lasag tapno mangted isuna ti biag nga agnanayon kadagiti amin nga intedmo kenkuana. **(aiōnios g166)** **3** Daytoy ti biag nga agnanayon: a maam-ammodaka, ti maymaysa a pudno a Dios, ken kenkuana nga isu iti imbaonmo, ni Jesu-Cristo. **(aiōnios g166)** **4** Indaydayawka ditoy daga, naturposko ti trabaho nga intedmo kaniak nga aramidek. **5** Ita, Ama, padayawannak dita biangmo iti dayag nga adda kaniak idi addaak kenka dita dennam sakbay a naparsua ti lubong. **6** Impakaammok ti naganmo kadagiti tattao nga intedmo kaniak a nagtaud iti lubong. Kukuam ida; ket intedmo ida kaniak, ken sinalimetmetanda ti saom. **7** Ita ammoda nga aniaman a banbanag nga inted mo kaniak ket nagtaudda kenka, **8** ta dagiti sao nga inted mo kaniak— intedko dagitoy a sasao kadakuada. Inawatda dagitoy ken pudno nga ammoda a nagtaudak kenka, ket namatida nga imbaonnak. **9** Agkararagak para kadakuada, saanak nga agkarkararag para iti lubong ngem kadagiti intedmo kaniak, ta kukuam ida. **10** Amin a banbanag a kukuak ket kukuam, ken amin a banbanag a kukuam ket kukuak; maidaydayawak kadakuada. **11** Awanakon iti lubong, ngem addada dagitoy a tattao iti lubong ket umayakon kenka. Nasantoan nga Ama, pagtalinaedem ida iti naganmo nga intedmo kaniak tapno agbalinda a maymaysa, a kas kadata a maymaysa. **12** Bayat iti kaaddaak kadakuada, sinalimetmetak ida iti

naganmo nga intedmo kaniak; inaywanak ida, ket awan kadakuada iti uray maysa a napukaw, malaksid ti anak iti pannakadadael, tapno ti kasta matungpal dagiti sursurat. **13** Itan umayakon kenka; ngem ibagbagak dagitoy a banbanag iti lubong tapno iti kasta maipaay kadakuada ti rag-ok a naananay. **14** Intedko kadakuada ti saom; ginura ida ti lubong gapu ta saanda a taga-lubong, a kas kaniak a saan a taga-lubong. **15** Saanko nga ikararag a masapul nga alaem ida manipud ditoy lubong ngem masapul nga iyadayom ida manipud iti maysa a dakes. **16** Saanda a taga lubong a kas kaniak a saan a taga lubong. **17** Idatonmo ida kenka iti kinapudno, ta ti saom ket kinapudno. **18** Imbaonnak iti lubong, ket imbaonko ida iti lubong. **19** Maipaay iti pagimbaganda indatonko ti bagik kenka tapno maidatonda met dagiti bagbagida kenka iti kinapudno. **20** Saanko laeng nga ikarkararag dagitoy, ngem uray pay dagiti asinoman a mamati kaniak babaen iti saoda, **21** tapno mabalinda amin iti agmaymaysa, uray a kas kenka, Ama, addaka kaniak, ket addaak kenka. Ikararagko pay nga addada met kadata tapno mamati ti lubong nga imbaonnak. **22** Ti dayag nga intedmo kaniak—intedko kadakuada, tapno kasta agmaymaysada, a kas met kadata a maymaysa- **23** Addaak kadakuada, ken addaka kaniak, tapno agbalinda a naan-anay iti panagmaymaysa; iti kasta maammoan ti lubong nga imbaonnak, ken inayatmo ida, a kas iti panangayatmo kaniak. **24** Ama, dagidiay nga intedmo kaniak— Tarigagayak pay nga addada kaniak no sadino ti ayanko tapno makitada ti dayagko, nga intedmo kaniak: ta inayatnak manipud pay idi sakbay iti pannakabangon ti lubong. **25** Nalinteg nga Ama, saannaka nga am-ammo ti lubong, ngem am-ammoka; ken ammo dagitoy nga imbaonnak. **26** Impakaammok ti naganmo kadakuada, ket ipakaammok daytoy tapno ti ayat a panangayatmo kaniak ket adda koma kadakuada, ket addaak kadakuada."

18 Kalpasan a naibaga ni Jesus dagitoy a sasao, napan isuna ken dagiti adalanna idiay Tanap ti Kidron, nga adda idiay ti minuyongan a simrekanda, isuna ken dagiti adalanna. **2** Ita ni Judas, a manglipot kenkuana, ammona met ti lugar, ta masansan a pappapananda Jesus ken dagiti adalanna. **3** Kalpasanna nga inawat ni Judas ti bunggoy dagiti soldado ken dagiti opisyal manipud kadagiti panguloen a papadi ken dagiti Fariseo, napanda idiay nga addaan iti hasag, tubong a pagsilawan, ken ar-armas. **4** Kalpasanna ammo ni Jesus, amin a banbanag a mapasamak kenkuana, sinabatna ida ken nagsaludsod kadakuada, "Ta siasino ti birbirukenyo?" **5** Simmungbatda kenkuana "Ni Jesus a taga-Nasaret." Imbaga ni Jesus kadakuada, "Siak." Ni Judas a nangliput kenkuana ket agtaktakder pay a kadua dagiti soldado. **6** Isu nga idi naibagana kadakuada a, "Siak," napasanudda ket natuangda iti daga. **7** Kalpasanna, nagdamag manen isuna kadakuada, "Ta siasino aya ti birbirukenyo?" Imbagada manen, "Ni Jesus a taga-Nasaret." **8** Simmungbat ni Jesus, "Imbagakon kadakayo a Siak isuna; isu a no siak ti birbirukenyo, ipalubosyo a pumanaw dagitoy dadduma a tattao." **9** Daytoy ket tapno maipatungpal ti sao nga imbagana: "Kadagiti amin nga intedmo kaniak, awan uray maysa a napukawko." **10** Kalpasanna ni Simon Pedro nga adda idi kampilanna, inasutna daytoy ken tinagbatna ti adipen ti kangatoan a padi ket naisina ti makinkannawan a lapayagna. Ita ti nagan ti adipen ket Malco. **11** Kinuna ni Jesus kenni Pedro, "Isublim dayta kampilanmo iti kalubanna. Ti kopa nga inted kaniak ti Ama, saanko aya nga inumen daytoy?" **12** Isu a ti bunggoy dagiti soldado ken ti kapitan, ken dagiti opisial dagiti Judio, tinilewda ni Jesus ket ginalutanda isuna. **13** Inyapanda nga umuna kenni Anas, ta isu ti katugangan ni Caifas, isuna ti kangatoan a padi iti dayta a tawen. **14** Ita ni Caifas ti nangted ti pammagbaga kadagiti Judio a nasaysayaat no maysa a tao ti masapul a matay para kadagiti tattao. **15** Sinurot ni Simon Pedro ni Jesus, ket kasta met ti sabali nga adalan. Ita dayta nga adalan ket mabigbig ti kangatoan a padi, ket simrek isuna a kakuyog ni Jesus iti pangukoman ti kangatoan a padi; **16** ngem ni Pedro ket agtaktakder iti ruar ti ridaw. Isu a ti sabali nga adalan, a mabigbig ti kangatoan a padi, rimmuar ken nakisarita iti adipen a babai nga agbanbantay iti ridaw ket pinaunegna ni Pedro. **17** Ket imbaga ti adipen a babai nga agbanbantay iti ridaw kenni Pedro, "Saan aya a maysaka met kadagiti adalan daytoy a tao?" Kinuna "Saan a siak." **18** Ita agtaktakder dagiti adipen ken opisial sadiay; nangpuorda kadagti uging, ta nalam-ek, ken nagin-inudoda. Adda pay ni Pedro a kaduada, agtaktakder ken agin-inudo. **19** Kalpasanna nagsaludsod ti kangatoan a padi kenni Jesus maipapan kadagiti adalanna ken kadagiti insursurona. **20** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "Nagsaoak a nawaya iti lubong; Nagisuroak a kanayon kadagiti sinagoga ken iti templo a pagtataripnongan dagiti amin a Judio. Awan ti imbagak iti nalimed. **21** Apay nga agsaludsodkayo kaniak? Damagenyo kadagiti nagdengngeg kaniak maipapan kadagiti imbagak. Ammo dagitoy a tattao dagiti banbanag nga imbagak." **22** Kalpasan a naibaga ni Jesus daytoy, maysa kadagiti opisial nga agtaktakder ti nangtungpa kenni Jesus ket imbagana, "Kasta kadi no kasano ti panangsungbatmo iti kangatoan a padi?" **23** Simmungbat ni Jesus kenkuana, "No adda ti imbagak a saan a nasayaat, paneknekam a dakes. No pay kasta, no simmungbatak a nasayaat, apay a tungpaennak?" **24** Inpayapan ngarud ni Anas ni Jesus a sirereppet kenni Caifas a kangatoan a padi. **25** Ita agtaktakder ni Simon Pedro nga agin-inudo. Ket kinuna dagiti tattao kenkuana, "Saan aya a maysaka met kadagiti adalanna?" Inlibakna daytoy ket kinunana, "Saan." **26** Maysa kadagiti adipen ti kangatoan a padi, a kabagian ti lalaki nga insina ni Pedro ti lapayagna, ti nagkuna, "Saan aya a sika ti nakitak a kaduana idiay minuyongan? **27** Naglibak manen ni Pedro, ken dagus a nagtaraok ti kawitan. **28** Kalpasanna impanda ni Jesus manipud kenni Caifas nga agturong iti Praetorio. Nasapa unay ti bigbigat, ken isuda a mismo ket saanda a makauneg iti Praetorio tapno saanda a matulawan ken tapno makapanganda iti Fiesta ti Ilalabas. **29** Isu a rimmuar ni Pilato kadakuada ket imbagana, "Ania ti pangidarumanyo maibusor iti daytoy a tao? **30** Simmungbatda ket kunada kenkuana, "No daytoy a tao ket saan nga agar-aramid iti dakes, saanmi koman nga idatag kenka." **31** Imbaga ngarud ni Pilato kadakuada, "Alaenyo isuna, ket ukomenyo isuna a maiyannurot iti paglinteganyo." Kinuna dagiti Judio kenkuana, "Saan a nainkalintegan kadakami ti mangipataw a mapapatay ti siasinoman." **32** Imbagada daytoy tapno maipatungpal ti sao ni Jesus, ti sao a naibagana a naisaad no ania a kita ti patay a pakatayanna. **33** Immuneg manen ni Pilato iti Praetorio ken inayabanna ni Jesus; kinunana kenkuana,

“Sika kadi ti ari dagiti Judio?” **34** Simmungbat ni Jesus, “Salsaludsodem kadi daytoy iti bukodmo, wenno imbaga iti sabali a saludsodem daytoy kaniak?” **35** Simmungbat ni Pilato, “Saanak a Judio, saan kadi? Dagiti kailiam ken dagiti panguloen a papadi ti nangidatag kenka kaniak, ania aya ti inaramidmo?” **36** Simmungbat ni Jesus, “Ti pagariak ket saan nga iti daytoy a lubong. No ti pagariak ket paset daytoy a lubong, ngarud makigubat koman dagiti adipenko tapno saanak a maidatag kadagiti Judio. Kinapudnona ti pagariak ket saan nga aggapu ditoy.” **37** Imbaga ngarud ni Pilato kenkuana, “No kasta ngarud maysaka nga ari?” Simmungbat ni Jesus “Imbagamon a maysaak nga ari. Ta iti daytoy a panggep naiyanakak, ken ta iti daytoy a panggep immayak iti daytoy a lubong tapno paneknekak iti kinapudno. Tunggal maysa a maibilang iti kinapudno ket dumdumngeg iti timekko.” **38** Kinuna ni Pilato kenkuana, “Ania ti kinapudno?” Idi naibagana daytoy, rimmuar manen isuna a napan kadagiti Judio ket kinunana kadakuada, “Awan masarakak a krimen iti daytoy a tao. **39** Adda ti kaugallianyo a masapul a mangwayawayaak iti maysa a tao kada Fiesta ti Ilalabas. Isu a kayatyo kadi a wayawayaak kadakayo ti Ari dagiti Judio?” **40** Ngem impukkawda ket imbagada, “Saan a daytoy a tao, ngem ni Barabas.” Ita ni Barabas ket maysa nga agtatakaw.

19 Kalpasanna, innala ni Pilato ni Jesus ket sinaplitanda isuna. **2** Nangtiritir dagiti soldado kadagiti sisiit tapno agaramid iti korona. Inkabilda daytoy iti ulo ni Jesus ken binadoanda isuna ti maris-ube a pagan-anay. **3** Immayda kenkuana sada kinuna, “Agbiag, ti Ari dagiti Judio!” ken kinabilda isuna babaen kadagiti imada. **4** Kalpasanna, rimmuar manen ni Pilato ket kinunana kadagiti tattao, “Kitaenyo, iruarko ti lalaki kadakayo tapno maammoanyo nga awan ti nasarakak a basol kenkuana.” **5** Ngarud rimmuar ni Jesus; nakasuot kenkuana iti sisiit a korona ken ti pagan-anay a maris ube. Ket kinuna ni Pilato kadakuada, “Kitaenyo, adtoyen ti lalaki!” **6** Idi ngarud nakita dagiti panguloen a papadi ken dagiti opisiales ni Jesus, nagpukkawda ket kinunada, “Ilansa isuna iti krus, ilansa isuna iti krus!” Kinuna ni Pilato kadakuada, “Alaenyo isuna ket dakayo ti mangilansa iti krus kenkuana, ta awan masarakak a krimen kenkuana.” **7** Simmungbat dagiti Judio kenni Pilato, “Adda ti lintegtayo, ken babaen iti dayta a linteg masapul a matay isuna gapu ta inaramidna ti bagina nga Anak ti Dios.” **8** Idi nangngeg ni Pilato daytoy a salaysay, nagbuteng isuna iti nakaru, **9** ken simrek manen isuna iti uneg ti Pretorio ket kinunana kenni Jesus, “Sadino ti nagtaudam?” No pay kasta, saan a nangted ni Jesus kenkuana ti sungbat. **10** Kinuna ni Pilato kenkuana, “Saanka kadi a makisarsarita kaniak? Saanmo kadi ammo nga adda pannakabalinko a mangpalubos kenka, ken pannakabalin a mangilansa kenka iti krus?” **11** Simmungbat ni Jesus kenkuana, “Awan ti pannakabalinmo a bumusor kaniak malaksid no naited kenka a manipud iti ngato. Isu a ti tao a nangiyawat kaniak kenka ti addaan ti dakdakkel a basol. **12** Iti daytoy a sungbat, pinadas ni Pilato a palubosan isuna, ngem nagpukkaw dagiti Judio a kunkunada, “No palubosam daytoy a tao, saannaka a gayyem ni Cesar: Tunggal maysa a mangaramid iti bagina nga ari ket agsarsarita a maibusor kenni Cesar.” **13** Idi nangngegan ni Pilato dagitoy a sasao, inruarna ni Jesus ket nagtugaw iti ayan ti tugaw a pagukoman iti lugar a maawagan Ti Plataforma a Bato, ngem iti Hebreo, ket Gabata. **14** Ita ket aldaw ti panangisagana para iti Ilalabas, agarup maikainnem iti oras. Kinuna ni Pilato kadagiti Judio, “Kitaenyo, adtoyen ti ariyo!” **15** Nagpukkawda, “Umadayoka kenkuana, umadayoka kenkuana; ilansa isuna iti krus!” Kinuna ni Pilato kadakuada, “Masapul kadi a Siak ti mangilansa iti krus ti Ariyo? Simmungbat dagiti panguloen a papadi, “Awan ti arimi no saan a ni Cesar.” **16** Kalpasanna, inyawat ni Pilato kadakuada ni Jesus tapno mailansa iti krus. **17** Kalpasanna, innalada ni Jesus, ket rimuar isuna, a bakbaklayenna ti bukodna a krus, nga agturong iti lugar a maawagan Ti Lugar iti Banga-banga, nga iti Hebreo ket maawagan a Golgota. **18** Inlansada ni Jesus sadiay, ken kaduana ti dua a lallaki, maysa iti tunggal sikigan, nga adda ni Jesus iti tengnga. **19** Nangisurat pay ni Pilato iti pagilasinan ket inkabilna daytoy iti krus. Idiay a naisurat daytoy “JESUS ITI NAZARET, TI ARI DAGITI JUDIO.” **20** Adu kadagiti Judio ti nakabasa daytoy a naisurat gapu ta ti nakailansaan ni Jesus ket asideg iti siudad. Naisurat ti pagilasinan iti Hebreo, Latin, ken Griego. **21** Kalpasanna, kinuna dagiti panguloen a papadi dagiti Judio kenni Pilato, “Saan nga isurat, 'Ti Ari dagiti Judio' ngem ketdi kinunana, 'Siak ti Ari dagiti Judio.” **22** Simmungbat ni Pilato, “No ania ti naisuratkon, naisuratkon.” **23** Kalpasan nga inlansa dagiti soldado ni Jesus, innalada ti pagan-anayna ken pinagkapatda, maysa a paset iti tunggal soldado; ken kasta met ti bado. Ita ti lupot ken awanan ti dait, nalaga manipud ngato nga agpababa. **24** Ket kinunada iti tunggal maysa, “Saantayo a pigisen, ngem ketdi agipuruaktayo ti pagbubunotan tapno makita no asino ti akinkukua.” Napasamak daytoy tapno maipatungpal ti naibaga iti Nasantoan a Surat, “Ginuduaguduada dagiti pagan-anayko, ken nagbibinnunotanda para iti lupotko.” **25** Inaramid dagiti soldado dagitoy a banbanag. Ti ina ni Jesus, ti kabsat ti inana, ni Maria nga asawa ni Clopas, ken ni Maria Magdalena-dagitoy a babbai ket agtaktakderda iti asideg iti krus ni Jesus. **26** Idi nakita ni Jesus ti inana ken ti adalan nga inayatna nga agtaktakder iti asideg, kinunana iti inana, “Babai, kitaem, adtoy ti anakmo!” **27** Ket kinunana iti adalan, “Kitaem, adtoyen ti inam!” Manipud iti dayta nga oras ti adalan ket innalana ti babai nga impan iti balayna. **28** Kalpasan daytoy ni Jesus, gapu ta ammona a nalpasen amin a banbanag, tapno pumudno ti naibaga iti Nasantoan a Surat, kinunana, “Mawawak.” **29** Ti napunno a pagikkan ti naalsem nga arak ket naikabil sadiay, isu nga nangikabilda ti espongha a napno iti naalsem nga arak iti murdong ti sanga ti kayo ket inggaw-atda daytoy iti ngiwatna. **30** Idi naramanan ni Jesus ti suka, kinunana, “Nalpasen.” Indumogna ti ulona ket pinalubosanna ti espirituna. **31** Panagsagana idi, ken tapno saan nga agtalinaed dagiti bagi idiay krus kabayatan ti Aldaw ti Panaginana (ta ti Aldaw ti Panaginana ket napateg nga aldaw), kiniddaw dagiti Judio kenni Pilato a tukkolendan dagiti tulang dagiti saka dagiti napapatay a lallaki tapno maiyulog dagiti bagida. **32** Kalpasanna tinukkol dagiti soldado dagiti saka ti immuna a lalaki ken ti maikadua a lalaki a kadua ni Jesus a nailansa. **33** Idi napanda kenni Jesus, nakitada isuna a natayen, isu a saandan a tinukkol pay dagiti sakana. **34** No pay kasta, tinudok ti maysa kadagiti soldado ti bakrang ni Jesus babaen iti gayang, ket dagus a rimmuar ti dara ken danum. **35** Ti maysa a nakakita iti daytoy ti mangpaneknek ken ti

pammaneknekna ket pudno. Ammona a no ania ti imbagana ket pudno tapno dakayo met ket mamati. **36** Dagitoy a banbanag ket napasamak tapno maipatungpal ti kinuna ti nasantoan a Surat, “Awan uray maysa a tulangna ti natukkol.” **37** Manen, ibagbaga ti sabali a nasantoan a surat, “Kitaendanto isuna a dinuyokda.” **38** Kalpasan dagitoy a banbanag immay ni Jose a taga-Arimatea, agsipud ta adalan isuna ni Jesus, ngem nalimed gapu ti butengna kadagiti Judio, kiniddawna kenni Pilato nga iyadayona ti bagi ni Jesus. Pinalubosan ni Pilato isuna. Isu nga immay ni Jose ket innalana nga inyadayo ti bagina. **39** Immay met ni Nicodemo, isuna nga idi immuna ket napan kenni Jesus iti maysa a rabii. Nangiyeg isuna iti naglaok a mira ken kadagiti aloe, nga agarup maysa a gasut a litro ti kadagsenna. **40** Isu nga innalada ti bagi ni Jesus ket binungonda iti lupot a lino nga adda ti rek-rekado, a kas iti kaugalian dagiti Judio ti panangitanem kadagiti bagi. **41** Ita iti ayan ti nakailansaanna ket adda idiay ti maysa a hardin; ken idiay a hardin ket adda iti tanem nga awan pay iti tao a naipunpon. **42** Gapu ta aldaw ti panagsagana para kadagiti Judio ken gapu ta asideg iti tanem, impaiddada ni Jesus idiay.

20 Ita iti agsapa ti umuna nga aldaw ti lawas, bayat a nasipnget pay laeng, napan ni Maria Magdalena idiay tanem; nakitana a naipatulid ti bato manipud iti tanem. **2** Isu a nagtaray isuna ket napan kenni Simon Pedro ken ti sabali pay nga adalan nga inay-ayat ni Jesus, ket kinunana kadakuada, “Innalada nga inyadayo ti Apo iti tanemna, ket saanmi nga ammo no sadino ti nangikabilanda kenkuana.” **3** Rimmuar da Pedro ken ti sabali pay nga adalan, ket napanda iti tanem. **4** Nagtarayda a dua; inunaan ti sabali nga adalan ni Pedro ket immuna a nakadanun iti tanem. **5** Nagdumog ket kimmita iti uneg; nakitana dagiti lupot a lino a naiyaplag sadiay, ngem saan pay isuna nga immuneg. **6** Nakadanon met ni Simon Pedro ket napan iti uneg ti tanem. Nakitana dagiti lupot a lino a naiyaplag sadiay **7** ken ti lupot nga ingkabilda idi iti ulona. Saan daytoy a naitipon iti lupot a lino ngem nalukot a naikabil kas iti dati nga ayanna. **8** Kalpasanna, immuneg ti sabali pay nga adalan, ti immuna a nakadanon iti tanem, nakitana ket namati. **9** Ta agingga iti dayta a tiempo saanda pay laeng nga ammo ti nasantoan a surat a masapul nga agbiag manen ni Jesus manipud iti patay. **10** Isu a pimmanaw manen dagiti adalan ket nagawidda kadagiti pagtaenganda. **11** Nupay kasta, sitatakder ni Maria iti ruar iti tanem nga agsangsangit; bayat ti panagsangitna, nagdumog isuna ken kimmita iti uneg ti tanem. **12** Nakitana dagiti nakapuraw a dua nga anghel nga agtugtugaw, ti maysa ket iti ayan ti uloanan ken ti maysa ket iti sakaanan, nga ayan ti nakaipaiddaan ti bagi ni Jesus. **13** Kinunada kenkuana, “Babai, apay nga agsangsangit ka?” Kinunana kadakuada, “Gapu ta impanawda ti Apok, ket saan ko nga ammo no sadino ti nangikabilanda kenkuana.” **14** Idi naibagana daytoy, timmalliaw ket nakitana ni Jesus nga agtaktakder sadiay, ngem saanna nga ammo nga isu ni Jesus. **15** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Babai, apay nga agangsangitka? Ta asino ti birbirokem?” Impagarupna nga isu ti hardinero sadiay, isu a kinunana kenkuana, “Apo, no sika ti nangiyadayo kenkuana, ibagam kaniak no sadino ti nangikabilam kenkuana, ket alaek isuna nga iyadayo.” **16** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Maria.” Timmalliaw isuna, ket kinunana iti Aramaic a pagsasao, “Rabboni” a kayatna a sawen ket, “Maestro.” **17** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Saannak a sagiden, ta saanak pay a naipangato iti Ama; ngem mapanka kadagiti kakabsatko ket ibagam kadakuada a maipangatoakon kenni Amak ken Amayo, ti Diosko ken Diosyo.” **18** Napan ngarud ni Maria Magdalena ket imbagana kadagiti adalan, “Nakitak ti Apo” ket imbagana dagitoy a banbanag a naibaga kenkuana. **19** Idi rumabii, iti dayta nga aldaw, ti umuna nga aldaw ti lawas, ken kabayatan a nakarikep dagiti ridaw nga ayan dagiti adalan ta mabutengda kadagiti Judio, immay ni Jesus ken nagtakder iti nagtetengngaanda ket kinunana kadakuada, “Kapia koma ti adda kadakayo.” **20** Idi naibagana daytoy, impakitana kadakuada dagiti imana ken ti bakrangna. Ket idi nakita dagiti adalan ti Apo, naragsakanda. **21** Kinuna manen ni Jesus kadakuada, “Kapia koma ti adda kadakayo. A kas iti panangibaon ti Ama kaniak, isu nga ibaonkayo.” **22** Idi naibagan ni Jesus daytoy, sinang-awanna ida ket kinunana kadakuada, “Awatenyo ti Espiritu Santo. **23** Siasinoman a nakabasol a pakawanenyo, mapakawanda a maipaay kadakuada, siasinoman a nakabasol a saanyo a pakawanen, saanda a mapakawan.” **24** Ni Tomas, a maaw-awagan iti Didimo, a maysa kadagiti sangapulo ket dua, ket awan kadakuada idi immay ni Jesus. **25** Iti saan a nagbayag kinuna dagiti sabali nga adalan kenkuana, “Nakitami ti Apo.” Kinunana kadakuada, “Malaksid no makitak kadagiti imana ti gapuanan dagiti lansa, ken ikabilko ti ramayko iti gapuanan dagiti lansa, ken ikabilko ti imak iti bakrangna, saanakto a mamati.” **26** Kalpasan manen ti walo nga aldaw, adda dagiti adalanna iti uneg, ken kaduada ni Tomas. Immuneg ni Jesus idinto a nakarikep dagiti ridaw, nagtakder kadakuada, ket kinunana, “Kapia koma ti adda kadakayo.” **27** Ket kinunana kenni Tomas, “Iyawatmo dagiti ramaymo, ket kitaem dagiti imak; iyawatmo ditoy ti imam, ket ikabil iti bakrangko; saanka a maawanan iti pammati, ngem mamatika.” **28** Simmungbat ni Tomas ket kinunana kenkuana, “Apok ken Diosko.” **29** Kinuna ni Jesus kenkuana, “Gapu ta nakitanak, namatikan. Nagasat dagidiay saan a nakakita, ngem namati latta.” **30** Ita, nagaramid ni Jesus iti adu a naduma-duma a pagilasinan iti sangoanan dagiti adalan, dagiti pagilasinan a saan a naisurat iti daytoy a libro; **31** ngem naisurat dagitoy tapno mabalin a mamatikayo a ni Jesus isu ti Cristo, ti Anak ti Dios, ken tapno iti panamatiyo, maaddaankayo iti biag babaen iti naganna.

21 Kalpasan dagitoy a banbanag, impakita manen ni Jesus ti bagina kadagiti adalan idiay Baybay ti Tiberias; kastoy ti wagas a panangipakitana iti bagina: **2** Agkakadua da Simon Pedro, ni Tomas a maawagan iti Didimo, ni Natanael a manipud iti Cana idiay Galilea, dagiti annak ni Zebedeo, ken dua pay nga adalan ni Jesus. **3** Kinuna ni Simon Pedro kadakuada, “Mapanak agkalap.” Kinunada kenkuana, “Sumurotkami met kenka.” Napanda ngarud ket limmuganda iti bangka, ngem awan a pulos ti nakalapanda iti dayta nga agpatnag. **4** Idi sumingsingisingen ti init, nagtakder ni Jesus iti igid ti baybay, ngem saan nga ammo dagiti adalan nga isu ni Jesus. **5** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Agtutubo a lallaki, adda kadi aniaman a makan dita?” Simmungbatda kenkuana, “Awan.” **6** Kinunana kadakuada, “Iwayatyo ti iketyo iti makannawan ti bangka, ket adda sumagmamano a maalayo.” Isu nga inwayatda ti iketda, ngem saanda a kabaelan a guyoden daytoy gapu

iti kaadu dagiti lames. **7** Kalpasanna, kinuna ti adalan nga inay-ayat ni Jesus kenni Pedro, “Isu dayta ti Apo.” Idi nangngeg ni Simon Pedro nga isu ti Apo, ingatona ti akinruar a badona (ta nakabado isuna iti naingpis unay), ket timappuak iti baybay. **8** Immay ti sabali pay nga adalan iti bangka (ta saanda unay nga adayo iti daga, agarup dua gasut a kubit), ket ingguyguyodda ti iket a napno iti lames. **9** Idi nakatakdangda iti daga, nakitada idiay ti apoy ti beggang ken adda maituntuno a lames, nga addaan iti tinapay. **10** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Mangiyegkayo iti lames a kakalkalapyo.” **11** Napan ngarud ni Simon Pedro ket ingguyodna ti iket iti daga, a napunno iti dadakkel a lames; sangagasut ken limapulo ket tallo amin dagiti lames, uray no adu unay dagiti nakalapanda, saan a napigis ti iket. **12** Kinuna ni Jesus kadakuada, “Umaykayo ket mammigatkayo.” Awan kadagiti adalan ti nakaitured a nagsaludsod kenkuana iti, “Siasinoka?” Ammoda nga isu ti Apo. **13** Immay ni Jesus, ket innalana ti tinapay ken innalana pay ti lames, ket intedna dagitoy kadakuada. **14** Daytoy ti maikatlo a gundaway a panagpakitana kadagiti adalan kalpasan ti panagungarna. **15** Kalpasan ti panammigatda, kinuna ni Jesus kenni Simon Pedro, “Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi iti nalablabes ngem kadagitoy?” Kinuna ni Pedro kenkuana, “Wen, Apo; ammom nga ay-ayatenka.” Kinuna ni Jesus kenkuana, “Pakanem dagiti korderok.” **16** Kinunana manen kenkuana iti maikadua a gundaway, “Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi?” kinuna ni Pedro kenkuana, “Wen, Apo; ammom nga ay-ayatenka.” Kinuna ni Jesus kenkuana, “Aywanam dagiti karnerok.” **17** Kinunana kenkuana iti maikatlo a gundaway, “Simon, nga anak ni Juan, ay-ayatennak kadi?” Nagliday ni Pedro gapu ta maikatlon a gundaway nga imbaga ni Jesus kenkuana iti, “Ay-ayatennak kadi?” Kinunana kenkuana, “Apo, ammom amin dagiti banbanag, ammom nga ay-ayatenka.” Kinuna ni Jesus kenkuana, “Pakanem dagiti karnerok. **18** Pudno, pudno, ibagak kenka, idi ubingka pay, kawesam ti bagim ken mapanka iti sadinoman a kayatmo, ngem inton lumakayka, iyunnatmo dagiti imam, ken sabalinto a tao ti mangkawes kenka ket iyapannaka iti saanmo a kayat a papanan.” **19** Ita, imbaga ni Jesus daytoy tapno pagilasinan no anianto a kita ti ipapatay ni Pedro a pakaidayawan ti Dios. Kalpasan a naibagana daytoy, kinunana kenni Pedro, “Surotennak.” **20** Timmalliaw ni Pedro ket nakitana a sumursurot kadakuada ti adalan nga inay-ayat ni Jesus - ti tao a nagsadag idi iti barukong ni Jesus iti panangrabii ken nagkuna nga, “Apo, asinonto ti mangliput kenka?” **21** Kinita ni Pedro isuna, ket kalpasanna kinunana kenni Jesus, “Apo, anianto ti aramiden daytoy a tao?” **22** Kinuna ni Jesus kenkuana, “No kayatko a masapul nga aguray isuna agingga iti iyuumayko, ania koma dayta kenka? Surotennak.” **23** Isu a nagwaras dayta a salaysay kadagiti kakabsat, a saanto a matay dayta nga adalan. Ngem, saan nga imbaga ni Jesus kenni Pedro a saanto a matay dayta nga adalan, ngem ketdi, “No kayatko a masapul nga aguray isuna agingga iti iyuumayko, ania koma dayta kenka?” **24** Daytoy nga adalan ti mangpaneknek maipanggep kadagitoy a banbanag, ken isu ti nangisurat kadagitoy a banbanag. Ket ammomi a pudno dagiti naimatanganna. **25** Adu pay dagiti dadduma a banbanag nga inaramid ni Jesus. No tunggal maysa ket maisurat, makunak nga uray ti lubong ket saanna a malaon dagiti libro a pakaisauratanna.

Dagiti Aramid

1 Ti immuna a libro nga insuratko, O Teofilo, imbagana
amin dagiti inrugi ni Jesus nga aramiden ken isuro, **2**
agingga iti aldaw a naawat isuna sadiay ngato. Daytoy
ket kalpasan nga intedna ti bilin babaen iti Espiritu Santo
kadagiti pinilina nga apostol, nga isu dagiti nagparanganna
a sibibiag **3** kalpasan iti panagsagsagabana. Iti uppat a
pulo nga al-aldaw, intultuloyna ti nagparang kadakuada,
nangibagbaga kadagiti banbanag a maipanggep iti pagarian
ti Dios. **4** Idi nakisinnarak isuna kadakuada, imbilinna a
saanda a panawan ti Jerusalem, ngem urayenda ti kari
iti Ama, a kinunana, "Nangngegyo manipud kaniak **5** a
pudno unay a nangbautisar ni Juan babaen iti danum, ngem
mabautisarankayto babaen iti Espiritu Santo, iti mabiit." **6** Idi
naummongda, sinaludsodda kenkuana, "Apo, daytoy kadin
ti tiempo nga isublim ti pagarian iti Israel?" **7** Kinunana
kadakuada, "Saan a para kadakayo ti mangammo iti tiempo
wenno iti panawen nga inkeddeng ti Ama babaen iti bukodna
a turay. **8** Ngem umawatkayonto iti pannakabalin, inton
umay kadakayo ti Espiritu Santo, ket dakayonto dagiti
saksik idiay Jerusalem ken iti amin a Judea ken Samaria,
ken kadagiti sulsuli ti daga." **9** Idi naibagan ni Apo Jesus
dagitoy a banbanag, bayat a kumitkitada sadiay ngato,
naipangato isuna, ket inlemmeng isuna iti ulep manipud
kadagiti matada. **10** Kabayatan iti napinget a panangkitada
iti langit bayat a mapmapan isuna, kellaat nga adda dua a
lallaki a nakapuraw a nakatakder ti abayda. **11** Kinunada,
"Dakayo a lallaki iti Galilea, apay a nakatakder kayo ditoy
a kumitkita idiay langit? Daytoy Jesus a nagpangato idiay
langit ket agsublinto iti wagas a kas metlaeng iti nakitayo a
pannakaipangatona sadi langit." **12** Kalpasanna, nagsublida
idiay Jerusalem manipud idiay Bantay ti Olibo, nga asideg
iti Jerusalem, a madalliasat iti kas kapaut ti Aldaw a
Panaginana. **13** Idi nakasangpetdan, napanda iti akin-
ngato a siled, nga isu iti pagigiananda. Isuda da Pedro,
Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo,
Santiago nga anak ni Alfeo, Simon a Patriota, ken Judas
nga anak ni Santiago. **14** Sangsangkamaysada amin a
sipapasnek a nangitultuloy iti panagkararag. Ket karaman
ditoy dagiti babbai, ni Maria nga ina ni Jesus, ken dagiti
kakabsat ni Jesus a lallaki. **15** Kadagidiay nga al-aldaw,
timmakder ni Pedro iti nagtetengngaan dagiti kakabsat,
agarup sangagasut ket duapulo a tattao, ket kinunana, **16**
"Kakabsat, nasisita a matungpal ti Nasantoan a Surat, nga
insaksakbay nga insao ti Espiritu Santo babaen iti ngiwat ni
David maipapan kenni Judas, nga isu iti nangidaulo kadagiti
nangtiliw kenni Jesus. **17** Ta maysa met isuna kadatayo
ken inawatna ti bingayna kadagiti pagnumaran iti daytoy
a ministerio." **18** (Tatta, daytoy a lalaki ket nakagatang iti
taltalon babaen iti birok ti dakes nga aramidna. Kalpasanna,
natinnag nga umuna ti ulona, ken bimtak ti bagina, ket amin
a lalaem iti tianna ket naiburais. **19** Naammoan daytoy dagiti
amin nga agnanaed idiay Jerusalem, isu nga iti bukodda a
pagsasao, inawaganda dayta a taltalon iti "Akeldama," dayta
ket, "Kataltalunan ti Dara.") **20** Ta naisurat iti Libro dagiti
Salmo, 'Mabaybay-an koma dagiti taltalonna, ken awan
koma ti uray a tao nga agnaed sadiay'; ken, 'Maipasublat
koma iti sabali ti takemna a kinamangidadaulo.' **21** Nasisita
ngarud, a maysa kadagiti lallaki a kimmuykuyog kadatayo iti
amin a tiempo a kaadda ni Apo Jesus kadatayo, **22** manipud
idi nangrugi a nangbautisar ni Juan agingga iti aldaw a naala
ni Jesus manipud kadatayo, masapul a kaduatayo a saksi
iti panagungarna." **23** Impasangoda dagiti dua a lallaki,
ni Jose a maawagan Barsabas, a managan met laeng iti
Justo, ken ni Matias. **24** Nagkararagda ket kinunada, "Sika,
Apo, ammom ti adda iti puspuso iti amin a tattao, isu nga
ipaltiingmo koma no siasino kadagitoy a dua ti napilim **25** a
mangsublat iti akem iti daytoy a ministerio ken kinaapostol
a linabsing ni Judas iti ipapanna iti bukodna a lugar." **26**
Binunotda no siasino kadakuada ti napili ket nabunot ni
Matias. Ket naibilang isuna kadagiti sangapulo ket maysa
nga apostol.

2 Idi dimteng ti aldaw ti Pentecostes, naummongda amin
iti isu met laeng a lugar. **2** Kellaat nga adda immay
manipud langit nga ungor a kasla daranudor iti napigsa nga
angin, ket pinunnona ti entero a balay nga ayanda. **3** Adda
nagparang kadakuada a sinan-dila nga apuy a naiwaras,
ket nagdisso iti tunggal maysa kadakuada. **4** Napnoanda
amin iti Espiritu Santo ket nangrugida nga agsao iti sabali a
pagsasao, kas inted ti Espiritu Santo kadakuada nga isaoda.
5 Ita, adda dagiti Judio nga agnanaed idiay Jerusalem, dagiti
nadiosan a lallaki, manipud iti tunggal pagilian iti sirok ti
langit. **6** Idi nangngegda daytoy nga ungor, naummong dagiti
nakaad-adu a tattao ken nariribukanda gapu ta nangngeg
ti tunggal maysa ti bukodna a pagsasao nga insao dagiti
napnoan iti Espiritu Santo. **7** Nagsiddaawda ken nakigtotda;
kinunada, "Agpayso, saan kadi nga amin dagitoy nga
agsasao ket taga-Galilea?" **8** Apay a mangmanggegtayo
ida nga agsasao kadagiti bukodtayo a pagsasao sipud idi
naiyanaktayo? **9** Dagiti pagsasao dagiti taga-Partia, ken
Medes ken Elam, ken kadagiti agnanaed idiay Mesopotamia,
10 idiay Judea ken Capadocia, idiay Pontus ken Asia, idiay
Frigia ken Pamfilia, idiay Ehipto ken dagiti paset ti Libya
nga asideg iti Cirene, ken dagiti sangaili manipud Roma,
11 dagiti Judio ken Hentil, dagiti taga Creta ken Arabia,
mangmangngegtayo nga isasaoda kadagiti pagsasaotayo ti
maipanggep kadagiti naindaklan nga aramid ti Dios." **12**
Nagsiddaawda amin ken nariribukan; kinunada iti maysa
ken maysa, "Ania ti kayat a sawen daytoy?" **13** Ngem
nanglais dagiti dadduma a kinunada, "Napnoanda ketdi
a iti baro nga arak." **14** Ngem timmakder ni Pedro a
kaduana dagiti sangapulo ket maysa, impigsana ti timekna,
a kinunana kadakuada, "Lallaki iti Judea ken dakayo amin
nga agnanaed iti Jerusalem, ammoenyo koma daytoy;
denggenyo a naimbag dagiti sasaok. **15** Ta saan a nabartek
dagitoy nga tattao kas iti pagarupyo, ta maikatlo pay laeng
nga oras iti aldaw. **16** Ngem daytoy ti naisao babaen kenni
profeta Joel: **17** 'Daytoy ket kadagitinto maudi nga al-aldaw,'
kuna ti Dios, 'Pagnaedekto ti Espirituk kadagiti amin a tattao.
Agipadtonto dagiti annakyo a lallaki ken babbai, makakitanto
iti sirmata dagiti agtutuboyo a lallaki ken agtagtagainepto
dagiti panglakayenyo. **18** Kasta met a kadigidinto nga
al-aldaw ket pagnaedekto ti Espirituk kadagiti adipenko
ken kadagiti babbai nga adipenko, ket agipadtodanto. **19**
Mangipakitaakto kadagiti pagsiddaawan iti tangatang ken
kadagiti pagilasinan iti daga, dara, apuy, ken alibungubong
ti asok. **20** Sumipngetto ti init ken agbalin a kasla dara ti
bulan, sakbay a dumteng ti naindaklan ken nakaskasdaaw
nga aldaw ti Apo. **21** Ket mapasamakto a tunggal maysa

nga umaw-awag iti nagan ti Apo ket maisalakan.' **22** Lallaki iti Israel, denggenyo dagitoy a sasao: Ni Jesus a Taga-Nasaret, ti tao a pinaneknekan ti Dios kadakayo babaen kadagiti nabileg nga ar-aramid ken kadagiti nakaskasdaaw ken pagilasinan nga inaramid ti Dios babaen kenkuana iti nagtetengngaanyo, kas ammoyo a mismo- **23** gapu iti naikeddengen a plano ken sigud a Pakaammo ti Dios, naiyawat isuna, ket dakayo, babaen iti ima dagiti awanan linteg a lallaki, inlansayo iti krus ken pinapatayyo isuna; **24** isuna a pinagungar ti Dios, napalukayan ti ut-ot ni patay manipud kenkuana, gapu ta saan a mabalin a tenglen isuna iti patay. **25** Ta kuna ni David maipanggep kenkuana, 'Nakitak ti Apo a kankanayon nga adda iti sangoanak, gapu ta isu ket adda iti sibay ti makannawanko tapno saanak a magaraw. **26** Isu a nagrag-o ti pusok ken nagragsak ti dilak. Kasta met nga agbiagto ti lasagko iti kinatalged. **27** Ta saanmonto a baybay-an ti kararuak idiay hades, wenno ipalubos iti Nasantoam a makitana ti panagrupsa. **(Hadēs g86)** **28** Impakaammom kaniak dagiti wagas ti panagbiag; pagbalinennakto a napnuan iti rag-o babaen iti rupam.' **29** Kakabsat, sitatalgedak nga agsao kadakayo iti maipanggep kenni David nga ama iti puli: natay isuna ken naipunpon, ket adda pay laeng kadatayo ita ti nakaitanemanna. **30** Ngarud, isuna ket maysa a profeta ken ammona a nagsapata ti Dios iti maysa a kari kenkuana, a pagtugawento ti Dios ti maysa kadagiti kaputotanna iti tronona. **31** Nakitana daytoy ken nagsao maipanggep iti panagungar ti Cristo, 'Saan isuna a nabaybay-an idiay hades, wenno nakita iti lasagna ti panagrupsa. **(Hadēs g86)** **32** Daytoy a Jesus- pinagungar isuna ti Dios, nga iti daytoy ket nagbalintayo amin a saksi. **33** Isu nga iti pannakaipangatona idiay makannawan nga ima ti Dios ken iti panangawatna iti naikari nga Espiritu Santo manipud iti Ama, pinagnaedna daytoy, kas makitkita ken mangmangngegyo. **34** Ta saan a nagpangato ni David idiay langit, ngem kunana, 'Kinuna ti Apo iti Apok, "Agtugawka iti makannawanko, **35** agingga a pagbalinek a pagbatayan dagita sakam dagiti kabusormo." **36** Ngarud, ammoen koma dagiti amin a babbalay iti Israel ti kinapudno a pinagbalin ti Dios isuna nga Apo ken Cristo, daytoy a Jesus nga inlansayo iti krus. **37** Ita, idi nangngeganda daytoy, kasla la natudok kadagiti pusoda, ket kinunada kenni Pedro ken kadagiti dadduma pay nga apostol, "Kakabsat, ania iti rumbeng nga aramidenmi?" **38** Ket kinuna ni Pedro kadakuada, "Agbabawi ken agpabautisarkayo, tunggal maysa kadakayo, iti nagan ni Jesu-Cristo para iti pannakapakawan dagiti basbasolyo, ket awatenyonto ti sagut iti Nasantoan nga Espiritu. **39** Ta para kadakayo ti kari ken para kadagiti annakyo ken para iti amin nga adda iti adayo, kas kaadu ti tattao nga awaganto ti Apo a Diostayo." **40** Babaen iti adu pay a dadduma a sasao ket pinaneknekanna ken inallukoyna ida; kinunana, "Isalakanyo dagiti bagbagiyo manipud iti daytoy a managdakdakes a henerasyon." **41** Ket inawatda ti saona ken nabautisaranda, ket adda nainayon iti dayta nga aldaw nga agarup tallo ribo a karkararua. **42** Nagtultuloyda a nagdengdengngeg iti sursuro dagiti apostol ken naglilinnangenda, inaramidda pay ti panangpispisi iti tinapay ken nagkarkararagda. **43** Nagbuteng ti tunggal kararua, ket adu a nakakaskasdaaw ken pagilasinan ti naaramid babaen kadagiti apostol. **44** nagkakadua amin dagiti namati ken nagririnnanudda iti amin a banbanag, **45** ket inlakoda dagiti sanikuada ken gamgamengda ket inwarasda iti amin, segun iti pakasapulan iti siasinoman. **46** Ngarud, inaldaw-aldaw a nagtultuloyda iti Templo, nga addaan iti maymaysa a panggep, ken inaramidda ti panangpisi iti tinapay kadagiti uneg iti pagtaengan, ken nagbibinningayda iti taraon nga addaan ragsak ken kinapakumbaba iti puso; **47** nagdayawda iti Dios ken immawatda iti panagraem manipud kadagiti amin a tattao. Ket inaldaw-aldaw nga adda inaynayon ti Apo kadakuada a maisalsalakan.

3 Ita, mapan da Pedro ken Juan iti templo iti oras ti panagkararag, iti maika-siam nga oras. **2** Ket adda maysa a lalaki, a pilay manipud pay iti pannakaipasngayna, nga inaldaw a mabagbagkat ken maipapaidda iti ruangan ti templo a naawagan iti Napintas, tapno makadawat ti limos manipud kadagiti tattao a mapan iti templo. **3** Idi nakitana da Pedro ken Juan a nganngganin sumrek iti uneg ti templo, dimmawat isuna iti limos. **4** Ket ni Pedro a kaduana idi ni Juan, minatmatanna ti lalaki ket kinunana, "Kitaennakami." **5** Kimmita ti pilay a lalaki kadakuada, a mangnamnama a makaawat iti maysa a banag manipud kadakuada. **6** Ngem kinuna ni Pedro, "Awananak iti pirak ken balitok, ngem ti adda kaniak, itedko kenka. Iti nagan ni Jesu-Cristo ti Nasaret, magnaka." **7** Iniggaman ni Pedro isuna iti makannawan nga imana, ket pinatakderna isuna: ket dagus a pimmigsa dagiti sakana ken dagiti tultulang ti lipay-lipayna. **8** Limmagto ti pilay a lalaki ket timmakder ken nangrugin a magna; ket simrek isuna iti templo; magmagna, aglaglagto, ken agdaydayaw iti Dios, a kaduana da Pedro ken Juan. **9** Nakita dagiti amin a tattao isuna a magmagna ken agdaydayaw iti Dios. **10** Nabigbigda nga isu daydiay lalaki a nakatugaw nga agpalpalama idi iti Napintas a Ruangan ti templo; ket kasta unay iti panagsiddaaw ken panagmalangada gapu iti napasamak kenkuana. **11** Bayat a kumkumpet isuna kada Pedro ken Juan, nagtataray amin dagiti tattao a napan kadakuada iti Pasilio a naawagan iti Kukua ni Solomon, agsidsiddaawda unay. **12** Idi nakita ni Pedro daytoy, sinungbatanna dagiti tattao. "Dakayo a lallaki iti Israel, apay nga agsiddaawkayo? Apay a perperrengen dakami, a kasla pinapagnami isuna babaen iti bukodmi a pannakabalin wenno kinanadiosan? **13** Ti Dios ni Abraham, ni Isaac, ni Jacob, ti Dios dagiti ammatayo, intandudona ti adipenna a ni Jesus. Isuna daydiay impaimayo ken inumsiyo iti sangoanan ni Pilato, idi inkeddengnan a wayawayaan isuna. **14** Inumsiyo ti Nasantoan ken Nalinteg, ket dinawatyo ketdi a ti mammapatay iti mawayawayaan kadakayo. **15** Pinatayyo ti Prinsipe ti biag; a pinagungar ti Dios manipud iti patay; ken saksi kami iti daytoy. **16** Ita, babaen iti panamati iti naganna, daytoy a tao a makitkita ken am-ammoyo, ket napapigsa. Ti pammatina nga adda kenni Jesus, inikkanna isuna iti daytoy a naan-anay a salun-at iti imatangyo amin. **17** Ita, kakabsat a lallaki, ammok a nagtignay kayo iti kinaawan-Pakaammo, kas met iti inaramid dagiti mangiturturayyo. **18** Ngem dagiti banbanag nga insakbay ti Dios babaen iti ngiwat dagiti amin a profeta, a masapul nga agsagaba ti Cristona, natungpalnan. **19** Isu nga agbabawikayo ken tumallikodkayo, tapno maikkat dagiti basbasolyo, tapno addanto met umay a panawen ti pannakaparegta manipud iti presensia ti Apo; **20** ken tapno ibaonna ti Cristo a nadutokan para kadakayo, a ni Jesus. **21** Isuna ti masapul nga awaten ti langit agingga iti tiempo pannakaisubli iti

kasisigud dagiti amin a banbanag, kas insao ti Dios isi ununana, babaen iti ngiwat dagiti nasantoan a profetana. **(aiōn g165)** **22** Pudno a kinuna ni Moises, 'Mangpataudto ti Apo a Dios iti profeta a kas kaniak manipud kadagiti kakabsatyo. Masapul a denggenyo ti amin nga ibagananto kadakayo.' **23** Mapasamakto a tunggal tao a saan a dumngeg iti dayta a profeta ket naan-anayto a madadael manipud kadagiti tattao. **24** Wen, ken amin a profeta manipud kenni Samuel ken dagiti simmaruno kenkuana, nagsaoda amin ken impakaammoda ti maipapan kadagitoy nga al-aldaw. **25** Dakayo dagiti annak dagiti profeta ken iti tulag a nakitulagan ti Dios kadagiti kapuonanyo, kas imbagana kenni Abraham, 'Babaen iti bukelmo, mabendisionanto amin dagiti pamilia iti lubong.' **26** Kalpasan nga binangon ti Dios ti adipenna, imbaonna nga umuna kadakayo, tapno bendisionannakayo babaen iti panangpatallikodna iti tunggal maysa kadakayo manipud iti kinadakesyo.

4 Bayat nga agsasao da Pedro ken Juan kadagiti tattao, immay kadakuada dagiti papadi ken ti kapitan iti templo ken dagiti Saduceo. **2** Nariribukanda unay gapu ta isursuro da Pedro ken Juan kadagiti tattao ti maipapan kenni Jesus ken iwarwaragawagda ti maipapan iti panagungarna manipud iti patay. **3** Tiniliwda ida ket impanda ida iti pagbaludan agingga iti simmaruno a bigat, gapu ta rabiin. **4** Ngem adu kadagiti tattao a nakangngeg iti mensahe ti namati; ket ti bilang dagiti lallaki a namati ket agarup lima a ribu. **5** Napasamak iti simmaruno nga aldaw, a dagiti mangiturturayda, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba ket nagtitipon idiay Jerusalem. **6** Ni Anas a kangatoan a padi ket adda sadiay, kasta met ni Caifas, ni Juan, ni Alejandro, ken amin a kabagian ti kangatoan a padi. **7** Idi naiyasmangdan da Pedro ken Juan iti sangoananda, sinaludsodda kadakuada, "Babaen iti ania a pannakabalin, wenno ania a nagan, nga inaramidyo daytoy?" **8** Ket ni Pedro, a napnoan iti Espiritu Santo, kinunana kadakuada, "Dakayo a mangiturturay kadagiti tattao, ken dakayo a panglakayen, **9** no dakami, iti daytoy nga aldaw, ket maususig gapu iti naimbag nga aramid a naaramid iti agsaksakit a lalaki- iti ania a wagas a napaimbag daytoy a lalaki? **10** Ammoenyo koma, dakayo amin ken dagiti amin a tattao iti Israel, nga iti nagan ni Jesu-Cristo a taga-Nasaret, nga inlansayo iti krus, a pinagungar ti Dios manipud iti patay- babaen kenkuana sisasalun-at a nakatakder ditoy sangoananyo daytoy a lalaki. **11** Ni Jesu-Cristo ti bato linaksidyo, dakayo a maiyarig iti agipatpatakder, ngem isu iti nagbalin a kangrunaan a pasuli a bato. **12** Awanen sabali pay a tao nga ayan ti pannakaisalakan: gapu ta awanen sabali pay a nagan iti siruk ti langit, a naited kadagiti tao, nga isu iti pakaisalakanantayo." **13** Ita, idi nakitada ti kinatured da Pedro ken Juan, ken nabigbigda nga isuda ket kadawyan laeng, awan adalda a lallaki, napasiddaawda, ket naamirisda a nakikadkadua da Pedro ken Juan kenni Jesus. **14** Gapu ta nakita dagiti mangidadaulo a Judio ti lalaki a napaimbag a makipagtaktakder kadakuada, awan maibagada a maibusor kadakuada. **15** Ngem kalpasan a binilinda dagiti apostol a pumanawda iti taripnong dagiti mammagbaga, nagtutungtungda nga is-isuda laeng. **16** Kinunada, "Ania iti rumbeng nga aramidentayo kadagitoy a lallaki? Ta ti kinapudno nga adda nakaskasdaaw a milagro a naaramid babaen kadakuada ket ammo ti tungngal maysa nga agnanaed iti Jerusalem; saantayo a mailibak daytoy. **17** Ngem tapno saan a maiwaras pay daytoy kadagiti tattao, ballaagantayo ida a masapul a saandan a dakamaten pay daytoy a nagan iti siasinoman." **18** Inayabanda da Pedro ken ni Juan ket binilinda ida a saandan a dakamaten wenno isuro ti nagan ni Jesus. **19** Ngem simmungbat da Pedro ken Juan a kinunada kadakuada, "No ania ti umno iti imatang ti Dios, ti agtulnogkadakayo a saan ketdi a kenkuana, dakayo ti mangngeddeng. **20** Saanmi ngamin a mabaelan ti saan nga agsao maipanggep kadagiti banbanag a nakitami ken nangngeganmi." **21** Kalpasan ti panangbalaagda pay kada Pedro ken Juan, pinalubusanda ida a pumanaw. Saanda a nakasarak iti aniaman a panggappuanda a mangdusa kadakuada, gapu ta amin dagiti tattao ket agdaydayaw iti Dios gapu iti naaramid. **22** Ti lalaki a nakapadas iti daytoy a milagro a pannakapaimbag ket agtawen iti nasurok uppat a pulo. **23** Kalpasan iti pannakawayawayada, dimteng da Pedro ken Juan iti ayan dagiti kakaduada ket impadamagda amin dagiti imbaga kadakuada dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen. **24** Idi nangngeganda daytoy, impigsada dagiti timtimmekda iti Dios nga addaanda iti sangsangkamaysa a panunot, a kinunada, "Apo, sika a nangaramid iti langit ken daga ken iti baybay, ken amin nga adda kadakuada, **25** sika a babaen iti Espiritu Santo, babaen iti ngiwat ni amami a ni David nga adipenmo, kinunam, 'Apay a nakaunget dagiti pagilian a Hentil, ken agpanpanunot kadagiti awan serserbina a banbanag dagiti tattao? **26** Nagkaykaysa dagiti ar-ari iti daga, ken nagtitiponda a maibusor iti Apo, ken maibusor iti Cristona.' **27** Kinapudnona, uray da Herodes ken ni Poncio Pilato, agraman dagiti Hentil ken dagiti tattao iti Israel, nagtitiponda iti daytoy a suidad, maibusor iti nasantoan nga adipenmo a ni Jesus, a pinulutam. **28** Nagtitiponda a mangaramid iti amin nga inkeddengen ti imam ken tarigagaymo a mapasamak. **29** Ita, Apo, kitaem koma dagiti pakdaarda ket ikkam koma dagiti adipenmo iti tured a mangisao iti saom. **30** Tapno bayat nga iyun-unnatmo ti imam tapno mangpaimbag, mabalin a mapasamak dagiti pagilasinan ken dagiti nakaskasdaaw babaen iti nagan ti nasantoan nga adipenmo a ni Jesus." **31** Kalpasan iti panagkararagda, naggingined iti lugar a nagtataripnonganda, ket napnoanda amin iti Espiritu Santo, ket sitúturedda nga insao ti sao ti Dios. **32** Adu kadagiti namati ti sangsangkamaysa iti pusoda ken kararuada: ket awan uray maysa kadakuada a nagkuna nga aniaman a banag a kukuana ket kukuana laeng; **33** ngem ketdi, amin a banag ket nagririnnanudanda. Sibibileg nga inwarwaragawag dagiti apostol dagiti pammaneknekda maipapan iti panagungar ni Apo Jesus, ket dakkel a parabor ti adda kadakuada amin. **34** Awan ti siasinoman a tao kadakuada nga agkurang iti aniaman a banag, gapu ta amin nga addaan titulo iti daga wenno balbalay ket inlakoda ken inyegda amin a kuarta a naglakoanda **35** ken indatagda iti sakaanan dagiti apostol. Ken naaramid ti panangibunong iti tunggal namati, segun iti pagkasapulan iti tunggal maysa. **36** Ni Jose, a Levita, maysa a lalaki a naggapu idiay Chipre, ket inawagan dagiti apostol a Barnabas, (a ti kayatna a sawen ket anak ti pannakapabileg). **37** Addaan isuna iti taltalon, inlakona daytoy ket inyegna ti kuarta a naglakoanna iti sakaanan dagiti apostol.

5 Ita, adda lalaki a managan Ananias, kaduana ni Safira
nga asawana, nangilakoda iti paset ti sanikuada, **2**
ket nangidulin isuna iti paset ti naglakoanna (ammo met
ti asawana daytoy), ken inyegna dagiti dadduma a paset
daytoy ket indatagna iti sakaanan dagiti apostol. **3** Ngem
kinuna ni Pedro, "Ananias, apay nga intulokmo nga iturayan
ni Satanas dayta pusom ket pinagulbodam ti Espiritu Santo
ken nangidulinka iti paset ti naglakoam? **4** Idi saanmo pay a
nailako daytoy, saankadi a sika met iti makinkukua? Ket idi
nailakon, saan kadi a sika met laeng iti makaammo? Apay
ngarud a napanunotmo daytoy a banag? Saan a kadagiti
tattao iti nagulbodam, no di ket iti Dios. **5** Idi nangngegna
dagitoy a sasao, natuang ni Ananias ket inyangesna ti
maudi nga angesna. Ket kasta unay iti panagbuteng dagiti
amin a nakangngeg iti daytoy. **6** Immay iti sangoanan dagiti
agtutubo a lallaki ket binungonda isuna, ket binagkatda
isuna nga inruar ket intanemda isuna. **7** Kalpasan iti agarup
tallo nga oras, simrek ti asawana, a dina ammo no ania iti
napasamak. **8** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Ibagam kaniak
no kastoy laeng a gatad ti naglakoanyo iti daga." Kinunana,
"Wen, kasta laeng." **9** Ket kinuna ni Pedro kenkuana, "Apay
met ta nagkaykaysakayo a mangsuot iti Espiritu ti Apo?
Kitaem, addan iti ruangan dagiti saksaka dagiti nangitanem
ti asawam, ket bagkatendakanto nga iruar." **10** Dagus a
natuang isuna iti sakaanan ni Pedro, ket inyangesna ti
maudi nga angesna, ket simrek dagiti agtutubo a lallaki ket
nasarakanda isuna a natay; binagkatda isuna nga inruar
ket intanemda iti abay ti asawana. **11** Nakaro a buteng
ti immay iti sibubukel nga iglesia, ken kadagiti amin a
nakangngeg kadagitoy a banbanag. **12** Adu a pagilasinan
ken nakaskasdaaw iti mapaspasamak kadagiti tattao babaen
kadagiti ima dagiti apostol. Naummongda amin iti pasilio ni
Solomon. **13** Ngem awan pulos ti nakaitured a maitipon
kadakuada; nu pay kasta, rinaraem ida dagiti tattao. **14**
Adda latta dagiti namati a mainaynayon a mamati iti Apo,
adu a lallaki ken babbai, **15** ket uray da la ibagkat nga
ipan kadagiti kalsada dagiti masakit ken ipaiddada ida
kadagiti papag ken ikamen, tapno iti ilalabas ni Pedro ket
mabalin a maibatog ti anniniwanna iti dadduma kadakuada.
16 Adda met naummong a dakkel a bilang dagiti tattao a
nagtaud kadagiti il-ili iti aglawlaw ti Jerusalem, a nangiyeg
kadagiti masakit ken dagiti parparigaten iti narugit nga
espiritu, ket immimbagda amin. **17** Ngem timmakder ti
kangatoan a padi, ken amin dagiti kakaduana (nga isu
ti sekta dagiti Saduceo); ket napnoanda iti apal **18** ket
tiniliwda dagiti apostol, ken inkabilda ida iti pampubliko a
pagbaludan. **19** Nupay kasta, iti rabii, adda anghel ti Dios
a nangilukat iti ruangan ti pagbaludan ket indalanna ida
a rimmuar, ket kinunana, **20** "Mapankayo agtakder idiay
templo ket ibagayo kadagiti tattao dagiti amin a sasao iti
daytoy a Biag." **21** Idi nangngeganda daytoy, simrekda
iti templo idi ngannganin aglawag ket nagisuroda. Ngem
immay ti kangatoan a padi, ken dagiti kakaduana, ket
inummongna ti konseho, dagiti amin a panglakayen dagiti
tattao ti Israel, ket nangibaon idiay pagbaludan tapno
maiyeg dagiti apostol. **22** Ngem saan ida a nasarakan
dagiti opisyal a napan iti pagbaludan, ket nagsublida ken
impadamagda, **23** "Nasarakanmi a natalged ti pannakairikep
ti pagbaludan ken sitatakder dagiti guardia iti ruangan, ngem
idi linukatanmi daytoy, awan uray maysa a nasarakanmi
iti uneg." **24** Ita, idi nangngeg ti kapitan iti templo ken
dagiti panguloen a papadi dagitoy a sasao, kasta unay ti
siddaawda maipapan iti mabalin a napasamak kadakuada.
25 Kalpasanna, adda immay nangibaga kadakuada, "Dagiti
lallaki nga inkabilyo iti pagbaludan ket nakatakderda idiay
templo ken mangisursuroda kadagiti tattao." **26** Isu a napan
ti kapitan a kaduana dagiti opisyal ket inyegda ida nga
insubli, ngem awan iti nadangran, ta nagbutengda nga
amangan no batoen ida dagiti tattao. **27** Idi naiyegdan
ida, inkabilda ida iti sangoanan ti konseho. Pinalutpot ida
ti kangatoan a padi, a **28** kunana, "Naingetmi nga imbilin
kadakayo a saanyo nga isuro ti maipanggep iti daytoy a
nagan, ngem ita, pinunnoyo ti Jerusalem iti sursuroyo,
ken tarigagayyo nga ipabaklay kadakami ti pannakatay
daytoy a lalaki." **29** Ngem simmungbat ni Pedro ken dagiti
apostol, "Masapul nga agtulnogkami iti Dios a saan ket a
kadagiti tattao. **30** Ti Dios dagiti ammami, pinagungarna
ni Jesus a pinapatayyo babaen iti panangibitinyo iti kayo.
31 Intan-ok isuna ti Dios iti makannawan nga imana tapno
agbalin a prinsipe ken mannangisalakan, a mangted iti
panagbabawi iti Israel, ken iti pannakapakawan dagiti
basbasol. **32** Mapaneknekanmi dagitoy a banbanag, ken
kasta met ti Espiritu Santo, nga inted ti Dios kadagiti
agtulnog kenkuana." **33** Idi nangngegan dagiti kameng ti
konseho daytoy, nakaungetda ket kayatda a papatayen dagiti
apostol. **34** Ngem ti Pariseo a managan Gamaliel, maysa
a mangisursuro iti linteg, a raraemen dagiti amin a tattao,
timmakder ken imbilinna a mairuar pay laeng dagiti apostol.
35 Ket kinunana kadakuada, "Lallaki iti Israel, kitaenyo a
naimbag no ania iti isingasingyo nga aramiden kadagitoy
a tattao. **36** Ta iti naglabas a tiempo, timmaud ni Teudas
a nagpammarang nga isuna ket mabigbigbig, ken agarup
uppat a gasut a lallaki iti timmipon kenkuana. Napapatay
isuna, ket amin a nagtultulnog kenkuana, nawarawarada
ken awan nagbanaganda. **37** Kalpasan iti daytoy a lalaki,
timmaud ni Judas a taga-Galilea idi panawen ti sensus
ket adda met dagiti sumagmamano a tattao a simmurot
kenkuana. Natay met isuna, ket nawarawara dagiti amin a
nagtultulnog kenkuana. **38** Ita, ibagak kadakayo, adaywanyo
dagitoy a lallaki ket baybay-anyo ida, ta no daytoy a panggep
wenno aramid ket nagtaud kadagiti tattao, maparmekto
daytoy. **39** Ngem no daytoy ket nagtaud iti Dios, diyonto
kabaelan a parmeken ida; mabalin pay ketdi a masarakanyo
a busbusorenyo ti Dios." Iti kasta ket naallukoyda. **40**
Ket pinaayabanda dagiti apostol iti uneg ket kinabilda ida
ken binilinda ida a saanda nga agsasao iti maipanggep iti
nagan ni Jesus, ket pinalubosanda ida a pumanaw. **41**
Pinanawanda ti konseho a siragragsak ta naibilangda a
maikari nga agsagaba iti pannakababain para iti Nagan. **42**
Manipud idi iti tunggal aldaw, idiay templo ken iti tunggal
balay, intultuloyda nga insursuro ken inkaskasaba a ni Jesus
ket isu iti Cristo.

6 Ita, kadagidiay nga al-aldaw, idi umad-adu ti bilang dagiti
adalan, adda rimsua a riri dagiti Judio a taga Gresya
a maibusor kadagiti Hebreo, gapu ta nabaybay-an dagiti
balo kadakuada, maipanggep iti inaldaw a pannakaiwaras ti
taraon. **2** Inayaban dagiti sangapulo ket dua nga apostol
dagiti adu nga adalan ket kinunada, **3** "San a rumbeng nga
isardeng ti panangisuro iti sao ti Dios tapno agidasarkami
kadagiti lamisaan. Ngarud kakabsat, mangpilikayo iti pito a

lallaki kadakayo met laeng, lallaki nga addaan iti nasayaat a pakasarsaritaan, napnoan iti Espiritu ken iti kinasirib, ket isu iti dutokantayo a mangimaton iti daytoy a trabaho. **4** Ket dakami met, agtultuloykami latta iti panagkararag ken iti ministerio maipapan iti sao." **5** Naay-ayo ti panagsaoda dagiti adu a tattao. Pinilida ngarud ni Esteban, maysa a lalaki a napnoan iti pammati ken iti Espiritu Santo, kasta met da Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmenas, ken ni Nicolas, a maysa a ganganaet a nagtaud idiay Antiokia. **6** Indatag dagiti namati dagitoy a lallaki iti sangoanan dagiti apostol, a nangikararag ken nangipatay kadagiti imada kadakuada. **7** Isu a nagwaras ti sao ti Dios; ken ti bilang dagiti adalan ket immadu iti kasta unay idiay Jerusalem; ket adda dakkel a bilang dagiti papadi a nagbalin a natulnog iti pammati. **8** Ita, ni Esteban a napnoan iti parabur ken kinabileg, ket nagar-aramid kadagiti nakakaskasdaaw ken pagilasinan kadagiti tattao. **9** Ngem adda tattao a kameng iti sinagoga a maawagan iti sinagoga dagiti Nawayawayaan a tattao, a taga-Cirene ken taga-Alejandria, ken dadduma met ket nagtaud idiay Cilicia ken Asia. Makisinsinnuppiat dagitoy a tattao kenni Esteban. **10** Ngem saanda a nabaelan a tubngaren ti kinasirib ken ti Espiritu nga adda kenni Esteban iti panagsaona. **11** Ket limed a nangallukoyda kadagiti a lallaki a mangibaga, "Nangngeganmi a tinabbaawan ni Esteban ni Moises ken ti Dios." **12** Sinugsoganda dagiti tattao, dagiti panglakayen, ken dagiti eskriba, ket binabalawda ni Esteban, tiniliwda isuna, ken inyegda isuna iti konseho. **13** Nangiyegda kadagiti ulbod a saksi, a nangibaga, "Daytoy a tao ket saan nga agsarsardeng nga agsasao iti sasao maibusor iti daytoy a nasantoan a lugar ken iti linteg. **14** Ta nangngegmi isuna a nangibaga a dadaelen daytoy a Jesus ti Nasaret daytoy a lugar ken sabalianna ti kaugalian nga inted ni Moises kadatayo." **15** Tunggal maysa a situtugaw idiay konseho ket nakaturong dagiti matada kenkuana ket nakitada a ti rupana ket kasla rupa iti anghel.

7 Kinuna ti kangatoan a padi, "Pudno kadi dagitoy a banbanag?" **2** Kinuna ni Esteban, "Kakabsat ken amma, dumngegkayo kaniak: Nagparang ti nadayag a Dios iti amatayo a ni Abraham idi adda isuna idiay Mesopotamia, sakbay a nagnaed isuna idiay Haran; **3** kinunana kenkuana, "Panawam ti dagam ken dagiti kakabagiam, ket mapanka iti daga nga ipakitakto kenka. **4** Ket pimmanaw isuna iti daga dagiti Caldeo ket nagnaed idiay Haran; manipud sadiay, kalpasan ti ipapatay ti amana, inyeg isuna ti Dios iti daytoy a daga a pagnanaedanyo ita. **5** Awan iti daytoy ti intedna a kas tawid kenkuana, awan, awan ti uray umanay laeng a pagbaddekan ti saka. Ngem inkarina - uray no awan pay laeng iti anak ni Abraham - nga itednanto ti daga kenkuana ken kadagiti kaputotanna a sumaruno kenkuana kas sanikuana. **6** Nagsasao ti Dios kenkuana iti kas iti daytoy, nga agnaedto dagiti kaputotanna iti sabali a daga, iti adu a tawen, ken tagabuento ida dagiti tattao sadiay ken parigatendanto ida iti las-ud iti uppat a gasut a tawen. **7** Ket ukomekto ti pagilian a pagbalinanda a tagabu,' kinuna ti Dios, 'ket kalpasan dayta, rummuardanto ken agdayawdanto kaniak iti daytoy a lugar.' **8** Ket intedna kenni Abraham ti tulag iti pannakakugit, ket naaddaan ni Abraham iti putot nga isu ni Isaac ket kinugitna isuna iti maikawalo nga aldaw; imputot met ni Isaac ni Jacob, ket imputot met ni Jacob dagiti sangapulo ket dua a nalatak a kapuonan iti puli. **9** iti apal, napagandat dagiti kapuonan ti puli a maibusor kenni Jose ket inlakoda isuna idiay Egipto, ket ti Dios adda kenkuana, **10** insalakanna isuna manipud kadagiti amin a panagsagsagabana, ken pinagbalinna isuna a makaay-ayo ken nasirib iti imatang ni Faraon, nga ari iti Egipto. Pinagbalin isuna ni Faraon a gobernador iti Egipto ken iti entero a sangkabalayanna. **11** Ita, adda dimteng a panagbisin iti entero nga Egipto ken Canaan ken nakaro a panagsaba: ket awan ti nasarakan dagiti ammatayo a taraon. **12** Ngem idi nangngegan ni Jacob nga adda trigo idiay Egipto, imbaonna dagiti amaentayo iti umuna a gundaway. **13** Iti maikadua a gundaway, impakaammo ni Jose ti bagina kadagiti kakabsatna; ket naam-ammo ni Faraon ti pamilia ni Jose. **14** Imbaon ni Jose dagiti kakabsatna a mapanda ibaga kenni Jacob nga amana nga umay isuna idiay Egipto, kasta met dagiti amin a kakabagianna, pito-pulo ket limada amin. **15** Napan ngarud ni Jacob idiay Egipto; ket natay isuna, isuna ken dagiti ammatayo. **16** Naiyakarda idiay Sikem ket naipunponda idiay tanem a ginatang ni Abraham iti pirak manipud kadagiti annak ni Hamor idiay Sikem. **17** Idi nganngganin ti tiempo nga inkari ti Dios kenni Abraham, dimmakkel ken immadu dagitoy a tattao idiay Egipto, **18** agingga a nagturay iti Egipto ti maysa nga ari a saan a makaammo iti maipanggep kenni Jose. **19** Inallilaw daytoy nga ari dagiti tattaotayo ken rinanggasanna dagiti amaentayo, isu nga tapno agbiagda, uray da la ibelleng iti ruar dagiti maladagada. **20** Iti dayta a tiempo, naipasngay ni Moises; nakaim-imnas unay isuna iti imatang ti Dios ket naaywanan isuna iti las-ud iti tallo a bulan iti balay ti amana. **21** Idi naibelleng isuna iti ruar, innala isuna iti anak a babai ni Faraon ket pinadakkelna isuna a kas bukodna nga anak. **22** Naadal ni Moises dagiti amin a sursuro dagiti Egipcio; ken nabileg isuna iti sasao ken ar-aramid. **23** Ngem idi agarup uppat a pulo ti tawenna, immay iti panunotna a sarungkaranna dagiti kakabsatna a lallaki, dagiti annak ti Israel. **24** Iti pannakakitana iti saan a nasayaat a pannakatrato iti maysa nga Israelita, inkanawana isuna ken imbalesanna isuna a naparigat, babaen iti panangpatayna iti Egipcio: **25** impagarupna a maawatan dagiti kakabasatna nga isalakan ida ti Dios babaen iti imana, ngem saanda a naawatan. **26** Iti simmaruno nga aldaw, adda nadanunanna nga Israelita a madama nga agap-apa; pinadasna ida a pagkapia-en; kinunana, 'Lallaki, agkabsatkayo; apay a dangranyo iti tunggal maysa?' **27** Ngem daydiay nangdangran iti karrubana, induronna isuna ket kinunana, 'Siasino iti namagbalin kenka a mangituray ken ukom kadakami? **28** Kayatnak met kadi a patayen iti Egipcio idi kalman?' **29** Timmaray ni Moises kalpasan a nangngeganna daytoy; nagbalin isuna a ganggannaet iti daga ti Midian, a nagbalinanna nga ama iti dua nga annak a lallaki. **30** Idi napalabas iti uppat a pulo a tawen, adda anghel a nagparang kenkuana idiay let-ang iti Bantay Sinai, iti gil-ayab ti apuy iti bassit a kayo. **31** Idi nakita ni Moises ti apuy, nagsiddaaw isuna iti nakitana; ket iti yaasidegna a mangkita iti daytoy, nagsao ti Apo a kunana, **32** 'Siak ti Dios dagiti ammam, ti Dios ni Abraham, ken ni Isaac, ken ni Jacob.' Uray la nagpigerger ni Moises ken saanna a maitured ti kumita. **33** Kinuna ti Apo kenkuana, 'Ikkatem dagita sandaliasmo, gapu ta ti disso a pagtaktakderam ket

nasantoan a disso. **34** Pudno a nakitak ti panagsagaba dagiti tattaok nga adda idiay Egipto; Nangngegak dagiti ununnoyda, ket bimmabaak tapno isalakanko ida; ita umayka, ibaonka idiay Egipto.' **35** Daytoy Moises nga inumsida, idi kinunada, 'Siasino ti namagbalin kenka a mangituray ken ukom?' - isuna ti imbaon ti Dios kas mangituray ken mangisalakan. Imbaon isuna ti Dios babaen iti ima ti anghel a nagparang kenni Moises iti bassit a kayo. **36** Indaulloan ida ni Moises a pimmanaw idiay Egipto, kalpasan a nangaramid isuna kadagiti milagro ken pagilasinan idiay Egipto ken iti Baybay dagiti Runo, ken idiay let-ang bayat iti uppat a pulo a tawen. **37** Daytoy metlaeng a Moises ti nangibaga kadagiti tattao iti Israel iti, 'Mangpataudto ti Dios iti profeta para kadakayo manipud kadagiti kakabasatyo a lallaki, maysa a profeta a kas kaniak.' **38** Daytoy ti lalaki nga adda idi iti taripnong idiay let-ang a kaduana ti anghel a nagsao kenkuana idiay Bantay Sinai. Daytoy ti lalaki a kinadkaddua idi dagiti amaentayo; daytoy ti lalaki a nangawat kadagiti sibibiag a sasao tapno itedna kadatayo. **39** Daytoy ti lalaki a saan a kinayat a pagtulnogan dagiti amaentayo; induronda isuna a paadayo manipud kadagiti bagbagida, ket kadagiti puspusoda nagsublida idiay Egipto. **40** Iti dayta a tiempo imbagada ken ni Aaron, 'Iyaramidandakami kadagiti dios a mangidaulo kadakami. No maipapan iti daytoy a Moises, a nangidaulo kadatayo a pumanaw iti daga ti Egipto, saanmi nga ammo no ania iti napasamak kenkuana.' **41** Isu a nangaramidda iti urbon a baka kadagidiay nga al-aldaw ket nangiyegda iti daton iti didiosen, ket nagragsakda gapu iti inaramid dagiti imada. **42** Ngem timmalikod ti Dios ket binaybay-anna ida nga agdayaw kadagiti bitbituen iti tangatang; kas naisurat iti libro dagiti profeta, 'Nangisagut kadi kaniak kadagiti natay nga atap nga ayup ken kadagiti daton iti uppat a pulo a tawen idiay let-ang, balay ti Israel? **43** Inawatyo ti tabernakulo ni Molec ken ti bituen iti dios a ni Refan, ken dagiti inaramidyo a kalanglanga ti maysa a banag tapno dayawenyo: Ket ipankayto iti ad-adayo pay ngem iti Babilonia.' **44** Adda idi kadagiti amaentayo ti tabernakulo iti testimonio, idiay let-ang, kas imbilin ti Dios idi imbagana kenni Moises a masapul nga aramidenna daytoy a kas iti pagtuladan a nakitana. **45** Daytoy ti tolda a dagiti ammaentayo, iti batangda, ket inyegda iti daga a kaduada ni Josue. Napasamak daytoy idi simrekda a nangtagikua kadagiti nasion a pinapanaw ti Dios iti imatang dagiti amaentayo. Kastoyen agingga kadagiti aldaw ni David, **46** a nakasarak iti pabor iti imatang ti Dios; dinawatna a mangsapul iti pagnaedan a lugar para iti Dios ni Jacob. **47** Ngem ni Solomon ti nangipatakder iti balay para iti Dios. **48** Nupay kasta, ti Kangangatoan ket saan nga agnanaed kadagiti balay a naaramid babaen kadagiti imima; daytoy ket kas iti ibagbaga iti profeta, **49** 'Ti langit ti tronok, ket ti lubong, isu ti pagbatayan dagiti saksakak. Ania a kita iti balay ti maipatakdermo para kaniak? kuna ti Apo: Wenno sadino ti lugar a paginanak? **50** Saan kadi a ti imak ti nangaramid kadagitoy amin a banbanag?' **51** Dakayo a tattao a simikkil ti tengngedna ken saan a nakugit ti puso ken laplapayagna, kanayonyo a suksukiren ti Espiritu Santo; agtigtignaykayo a kas iti pinagtignay dagiti amaenyo. **52** Siasino kadagiti profeta ti saan nga indadanes dagiti amaenyo? Pinapatayda dagiti profeta a nagparang sakbay iti iyuumay ti Nalinteg; ket ita, dakayo, kasla liniputan ken pinatayyo met isuna, **53** dakayo a tattao nga immawat iti linteg nga impasdek dagiti anghel, ngem saanyo a tinungpal daytoy." **54** Ita, idi nangngegan dagiti kamkameng ti konseho dagitoy a banbanag, nasugat ti pusoda, ket nagngaretngetda dagiti ngipenda kenni Esteban. **55** Ngem isuna, a napnoan iti Espiritu Santo, timmangad ket pimmereng idiay langit ket nakitana ti dayag ti Dios; ket nakitana ni Jesus nga agtaktakder iti makannawan nga ima ti Dios. **56** Kinuna ni Esteban, "Kitaenyo, makitak a naglukat ti langit, ket agtaktakder ti Anak ti Tao iti makanawan nga ima ti Dios." **57** Ngem nagpukkaw iti napigsa dagiti kamkameng iti konseho, sinullatanda dagiti lapayagda, ket sangsangkamaysada a nangdarup kenkuana: **58** impanda isuna iti ruar iti siudad ket binatbatoda isuna: ket indisso dagiti saksi dagiti makinruar a kawesda iti sakaanan ti agtutubo a lalaki a managan Saulo. **59** Bayat a batbatoenda ni Esteban, saan a nagsardeng nga immawag iti Apo a kunana, "Apo Jesus, awatem ti espirituk." **60** Nagparintumeng isuna ket babaen iti napigsa a timek, immawag a kunana, "Apo, saanmo koma ida a pagbayaden gapu iti daytoy a basol." Idi naisaona daytoy, naturog isuna.

8 Inanamungan ni Saulo ti ipapatay ni Esteban. Nangrugi ngarud iti dayta nga aldaw ti pannakaparigat ti iglesia nga adda idiay Jerusalem; ket amin dagiti namati, nagwarasda kadagiti amin a rehion iti Judea ken Samaria, malaksid kadagiti apostoles. **2** Impunpon dagiti nainget a tattao ni Esteban ket kasta unay iti panangdung-awda kenkuana. **3** Ngem nakaro ti panangdangran ni Saulo iti iglesia; sinaggaysana dagiti babbalay ket ingguyodna nga inruar dagiti lallaki ken babbai, ket imbaludna ida iti pagbaludan. **4** Nupay kasta, dagiti namati a naiwaras ket napanda inkaskasaba ti sao. **5** Simmalog ni Felipe iti siudad iti Samaria ket inwaragawagna kadakuada ti maipapan iti Cristo. **6** Idi nangngegan ken nakita iti adu a bilang ti tattao dagiti pagilasinan nga inaramid ni Felipe, sangsangkamaysada a dimngeg a naimbag iti imbagana. **7** Ta adu a tattao a linuganan iti narugit nga espiritu ti napaimbag ket uray la agiikkis dagiti narugit nga espiritu bayat a rumrummuarda kadagiti linugananda a tattao; ken adu a paralitiko ken pilay a tattao ti napaimbag. **8** Ket kasta unay ti panagrag-o iti dayta a siudad. **9** Ngem adda maysa a lalaki iti siudad a managanan Simon, a nagar-aramid iti panagsalamangka kadagiti napalabas a panawen; idi ket pinagsiddaawna dagiti tattao iti Samaria, ket imbagbagana pay nga isuna ket napateg a tao. **10** Amin dagiti Samaritano, manipud kababaan agingga iti katatan-okan, dimngegda kenkuana; kinunada, "Daytoy a tao ket isu ti pannakabalin ti Dios a naawagan iti Naindaklan." **11** Dimngegda kenkuana, gapu ta pinagsiddaawna ida iti atiddug a tiempo babaen iti panagsalamangkana. **12** Ngem idi pinatida ti inkasaba ni Felipe maipanggep iti ebanghelio maipapan iti pagarian ti Dios ken iti nagan ni Jesu-Cristo, nabautisaranda, dagiti lallaki ken babbai. **13** Ket uray ni Simon, namati met; kalpasan a nabautisaran isuna, intuloyna a nakikadua ken ni Felipe; idi nakitana dagiti pagilasinan ken addaan pannakabalin nga ar-aramid a naaramid, nagsiddaaw isuna. **14** Ita, idi nangngegan dagiti apostoles idiay Jerusalem a naawat ti Samaria ti sao ti Dios, imbaonda kadakuada ni Pedro ken ni Juan. **15** Idi simmalogda, inkararaganda ida; tapno awatenda ti Espiritu Santo. **16** Ta agingga iti dayta a tiempo, saan nga immay ti Espiritu Santo iti uray

siasino kadakuada, nabautisaranda laeng iti nagan ni Apo Jesus. **17** Ket impatay da Pedro ken ni Juan dagiti imada kadakuada, ket inawatda ti Espiritu Santo. **18** Ita, idi nakita ni Simon a naited ti Espiritu Santo babaen iti panangipatay dagiti apostoles kadagiti imada, nangidiaya isuna iti kuarta kadakuada. **19** Kinunana, "Itedyo met kaniak daytoy a pannakabalin, tapno ti siasinoman a pangipatayak kadagiti imak ket awatenna met ti Espiritu Santo. **20** Ngem kinuna ni Pedro kenkuana, "Makipukaw koma kenka ti pirak, gapu ta pinanunotmo a gun-oden ti sagut ti Dios babaen iti kuarta. **21** Awan paset wenno bingaymo iti daytoy a banag, gapu ta ti adda iti pusom ket saan a maiyannatup iti pagayatan ti Dios. **22** Isu nga agbabawika iti daytoy a kinadangkesmo, ket agkararagka iti Apo, ta bareng no pakawanennaka iti tinarigagayam. **23** Ta makitak nga addaka iti sabidong ti apal ken iti kawkawar ti basol." **24** Simmungbat ni Simon ket kinunana, "Ikararagandak iti Dios, nga awan koma kadagitoy a banbanag a naisaoyo ti mapasamak kaniak." **25** Kalpasan iti panangpaneknek da Pedro ken Juan ken insaoda ti sao ti Apo, nagsublida idiay Jerusalem; ket iti dalan, inkaskasabada ti ebanghelio kadagiti adu a bario dagiti Samaritano. **26** Ita, adda anghel ti Apo a nagsao kenni Felipe a kinunana, "Tumakderka ket agpaabagatanka iti dalan a sumalog manipud Jerusalem agingga iti Gaza." (Daytoy a dalan ket adda iti disierto.) **27** Timmakder isuna ket napan. Pagammoan, adda maysa a lalaki a nagtaud idiay Etiopia, maysa a eunuko nga addaan iti dakkel a turay iti babaen ni Candace, a reyna dagiti taga-Etiopia. Isuna ti mangimatmaton kadagiti amin a kinabaknang ti reyna. Immay isuna idiay Jerusalem tapno agdayaw. **28** Pasubli isuna ken nakatugaw iti karwahena, ken basbasaenna ti libro ni profeta Isaias. **29** Kinuna ti Espiritu kenni Felipe, "Sumang-atka ket kuyugem daytoy a karwahe." **30** Nagtaray ngarud ni Felipe a napan kenkuana, ket nangngegna a babsabaen ti lalaki ti insurat ni profeta Isaias, ket kinunana, "Maawatam met laeng kadi ti basbasaem?" **31** Kinuna ti taga-Etiopia, "Kasano a maawatak, no awan met iti mangidalan kaniak?" Ket nagpakaasi kenni Felipe nga umuli koma iti karwahe ket makitugaw kenkuana. **32** Ita, ti paset iti nasantoan a surat a basbasaen ti taga-Etiopia ket daytoy, "Kaiyariganna ti maysa a karnero a maip-ipan iti pagparpartian; ken naulimek isuna a kas iti maysa a karnero nga adda iti sangoanan ti mangpukis kenkuana, saanna nga ungapen ti ngiwatna: **33** Iti pannaikababainna, naikkat ti pannakaukomna: Siasinonto ti mangipakaammo iti kaputotanna? Ta naalan ti biagna manipud iti daga." **34** Nagsaludsod ngarud ti eunuko kenni Felipe a kinunana, "Pangaasim koma, siasino ti dakdakamaten ti profeta? Ti bagina, wenno sabali a tao?" **35** Inrugi ni Felipe nga agsao; inrugina iti daytoy a Nasantoan a Surat iti Isaias nga inkasaba iti eunoko ti maipanggep kenni Jesus. **36** Iti kaaddada iti dalan, dimtengda iti maysa a bassit a danum; kinuna iti eunuko, "Kitaem, adda danum ditoy; ania iti manglapped kaniak manipud iti pannakabautisar?" **38** Pinagsardeng ngarud ti taga-Etiopia ti karwahe. Bimmaba iti danum ni Felipe ken ti eunuko, ket binautisaran ni Felipe isuna. **39** Idi timmakdangda manipud iti danum, innala ti Espiritu ti Dios ni Felipe: ket saanen a nakita pay ti eunuko isuna, ket agragrag-o isuna a nagtuloy iti panagdaliasatna. **40** Ngem nagparang ni Felipe idiay Azoto. Nagna isuna iti dayta a rehion ket inkasabana ti ebanghelio kadagiti amin a siudad, agingga a nakadanon isuna idiay Cesarea.

9 Ngem ni Saulo, a mangibagbaga latta iti pangta uray pay iti pammapatay, maibusor kadagiti adalan ti Apo, napan iti nangato a padi **2** ket nagkiddaw kenkuana iti sursurat para kadagiti sinagoga idiay Damasco, tapno no adda mabirukanna a kameng iti Dalan, lallaki man wenno babbai, ket ipanna koma ida idiay Jerusalem kas balud. **3** Kabayatan nga agdaldaliasat isuna, napasamak nga idi asidegen isuna idiay Damasco, kellaat nga adda lawag manipud langit a nanglawag iti aglawlawna; **4** ket natuang isuna iti daga ken nakangngeg iti timek a mangibagbaga kenkuana, "Saulo, Saulo, apay a parparigatennak?" **5** Simmungbat ni Saulo, "Siasinoka, Apo?" Kinuna ti Apo, "Siak ni Jesus nga idaddadanesmo; **6** ngem tumakderka, sumrekka iti siudad, ket maipakaammonto kenka no ania iti rumbeng nga aramidem." **7** Siuulimek a nakatakder dagiti lallaki a kadua ni Saulo a nagdaliasat, mangmangngegda ti timek ngem awan makitada. **8** Timmakder ni Saulo manipud iti daga, ket idi inmulagatna dagiti matana, awan a pulos iti makitana; isu a kinibinda isuna ket impanda isuna idiay Damasco. **9** Iti tallo nga aldaw ket saan isuna a makakita, ket saan isuna a nangan wenno imminom. **10** Ita, adda maysa nga adalan idiay Damasco a managan Ananias; ket nagsao ti Apo kenkuana iti maysa a sirmata, "Ananias." Ket kinunana, "Adtoyak, Apo." **11** Kinuna ti Apo kenkuana, "Tumakderka, ket mapanka iti kalsada a maawagan Nalinteg, ket iti balay ni Judas, damagem ti agnagan iti Saulo, maysa a lalaki a naggapu idiay Tarso; ta agkarkararag isuna; **12** ken nakitana iti maysa a sirmata a simrek ti tao a managan Ananias ken impatayna ti imana kenkuana, tapno awatenn ti panagkitana." **13** Ngem simmungbat ni Ananias, "Apo, nangngegko manipud iti kaaduan ti maipanggep iti daytoy a tao, no kasano ti panangranggas nga inaramidna kadagiti tattaom idiay Jerusalem. **14** Addaan isuna iti karbengan manipud iti panguloen dagiti papadi a mangtiliw iti tunggal maysa ditoy nga umaw-awag iti naganmo." **15** Ngem kinuna ti Apo kenkuana, "Mapanka, ta isuna ket napili nga agbalin nga instrumentok, a mangawit iti naganko kadagiti Hentil ken ar-ari ken kadagiti annak ti Israel; **16** ta ipakitakto kenkuana no kasanonto kadagsen ti masapul a sagabaenna maigapu iti naganko." **17** Pimmanaw ngarud ni Ananias, ket simrek iti balay. Iti panangipatayna iti imana kenkuana, kinunana, "Kabsat Saulo, ni Apo Jesus a nagparang kenka idiay kalsada idi paumayka, ket imbaonnak tapno maawatmo koma ti panagkitam ken mapnoanka iti Espiritu Santo." **18** Dagus nga adda kasla siksik a natinnag manipud iti mata ni Saulo, ket inawatna ti panagkitana; timmakder isuna ken nabautisaran; **19** ken nangan isuna ket napapigsa. Nakipagian isuna kadagiti adalan idiay Damasco iti sumagmamano nga aldaw. **20** Dagus nga inwaragawagna ni Jesus kadagiti sinagoga, imbagbagana a ni Jesus ti Anak ti Dios. **21** Amin a nakangngeg kenkuana ket nasdaaw ken kinunada, "Saan kadi a daytoy ti lalaki a nangidadanes kadagiti adda idiay Jerusalem nga immawag iti daytoy a nagan? Ken immay isuna ditoy tapno ipanna ida a sibabalud kadagiti panguloen dagiti papadi. **22** Ngem napabileg ni Saulo a mangikasaba ken mangriro kadagiti Judio nga agnanaed idiay Damasco babaen iti panangpaneknekna a daytoy a Jesus ket isu ti Cristo. **23** Kalpasan ti adu

nga aldaw, sangsangkamaysa a pinanggep dagiti Judio a papatayen isuna. **24** Ngem naamoan ni Saulo ti panggepda. Binantayanda dagiti ruangan iti aldaw ken rabii tapno patayenda isuna. **25** Ngem innala isuna dagiti adalanna iti rabii ket inyulogda iti pader, impababada babaen iti kuribot. **26** Idi immay isuna idiay Jerusalem, pinadas ni Saulo ti makikadua kadagiti adalan, ngem mabutengda amin kenkuana, saanda a mamati nga isuna ket maysa nga adalan. **27** Ngem innala isuna ni Barnabas ket impanna isuna kadagiti apostol. Ket imbagana kadakuada no kasano a nakita ni Saulo ti Apo iti dalan kalsada ken imbagana a nakisao ti Apo kenkuana, ken no kasano a situtured a nangasaba ni Saulo idiay Damasco iti nagan ni Jesus. **28** Nakisinnarak isuna kadagiti apostol ken kadagiti dadduma pay a namati nga adda idiay Jerusalem. Situtured isuna a nagsao iti nagan ni Apo Jesus **29** ken nakilinnawag isuna kadagiti Judio a taga-Grecia; ngem kanayonda a padpadasen a papatayen isuna. **30** Idi naammoan dagiti kakabsat daytoy, insalogda isuna idiay Cesarea ket kalpasanna, imbaonda isuna idiay Tarso. **31** Ket idin, dagiti iglesia iti amin a Judea, Galilea, ken Samaria ket naaddaan iti talna ken napadakkel; ken, agbibiagda nga addaan panagbuteng iti Apo ken panangliwliwa ti Espiritu Santo, ket immadu ti iglesia. **32** Ita, napasamak nga iti ipapan ni Pedro iti entero a rehion, napan met isuna kadagiti tao ti Dios nga agnanaed iti ili ti Lidda. **33** Sadiay, adda nasarakanna a maysa a tao a managan Eneas, a tallo a tawenen nga adda iti iddana, ta isuna ket paralisado. **34** Kinuna ni Pedro kenkuana, "Eneas, pinaimbagnaka ni Jesu-Cristo. Tumakderka ket isimpam ta nagiddaam." Ket dagus a timmakder isuna. **35** Isu nga amin dagiti agnanaed idiay Lidda ken Sarona ket nakitada ti lalaki ket namatida iti Apo. **36** Ita, adda maysa nga adalan idiay Joppa a managan Tabita, a naipatarus a kas "Dorcas." Daytoy a babai ket napnoan iti naimbag ken addaan asi nga ar-aramid nga inaramidna kadagiti marigrigat. **37** Immay ti kanito kadagidi nga al-aldaw a nagsakit isuna ket natay; idi nabugoandan isuna, impaiddada isuna iti akin-ngato a siled. **38** Gapu ta asideg ti Lidda iti Joppa, ken nangngeg dagiti adalan nga adda ni Pedro sadiay, nangibaonda iti dua a lallaki kenkuana, a nagpakpakaasi kenkuana, "Umayka kadakami a dagus." **39** Timmakder ni Pedro ket nakikuyog kadakuada. Idi simmangpetdan, impanda isuna iti akin-ngato a siled. Ket amin dagiti balo, nakatakderda iti abayna nga agsangsangit, impakpakitada kenkuana dagiti kagay ken luplupot nga inaramid ni Dorcas idi adda paylaeng isuna kadakuada. **40** Pinarruar ida amin ni Pedro manipud iti siled, nagparintumeng, ket nagkararag; tinalliawna ti bagi ket kinunana, "Tabita, bumangonka." Nagmulagat isuna, ket idi nakitana ni Pedro, nagtugaw isuna. **41** Inyawat ni Pedro ti imana kenkuana ket pinatakderna isuna; ket idi inayabanna dagiti namati ken dagiti balo, imparangna isuna a sibibiag kadakuada. **42** Daytoy a banag ket naammoan iti entero a Joppa, ket adu a tattao ti namati iti Apo. **43** Napasamak ngarud a nakipagian ni Pedro iti adu nga aldaw idiay Joppa iti tao a managan Simon, maysa nga agkurkurti iti lalat.

10 Ita, adda maysa a tao iti siudad ti Cesarea a managan Cornelio, maysa a kapitan dagiti soldado iti makunkuna a Rehimento Italiana. **2** Maysa isuna a napinget a tao, maysa nga agdaydayaw iti Dios a kaduana dagiti amin a kabbalayna; nangted isuna iti adu a kuarta kadagiti tattao a Judio ken kanayon nga agkarkararag iti Dios. **3** Idi ngannganin ti maika-siam nga oras iti aldaw, nalawag a nakitana iti maysa a sirmata ti maysa nga anghel ti Dios nga um-umay kenkuana. Kinuna ti anghel kenkuana, **4** "Cornelio!" Miningmingan ni Cornelio ti anghel ken kasta unay ti pigergerna ket kinunana, "Apay, apo?" Kinuna ti anghel kenkuana, "Dagiti karkararag ken sagsagutmo kadagiti nakurapay ket nagpangato a kas pakalaglagipan a daton iti presensia ti Dios. **5** Ita, mangibaonka iti tattao idiay ili ti Joppa a mangiyeg iti tao a managan Simon, a managan met laeng iti Pedro. **6** Makipagnanaed isuna iti maysa nga agkurkurti iti lalat a managan met laeng iti Simon, a ti balayna ket adda iti igid ti baybay. **7** Idi pimmanawen ti anghel a nakisarita kenkuana, inayaban ni Cornelio ti dua kadagiti adipen iti balayna, ken ti maysa a soldado nga agdaydayaw iti Dios manipud kadagiti soldado nga agserserbi met laeng kenkuana. **8** Imbaga ni Cornelio kadakuada ti amin a napasamak ket imbaonna isuda idiay Joppa. **9** Ita, iti kabigatanna, idi ngannganin ti maika-innem nga oras, kabayatan nga agdaldaliasatda ken asidegdan iti siudad, napan met ni Pedro iti tuktok ti balay tapno agkararag. **10** Ket nabisinan isuna ket kayatna ti mangan iti uray ania, ngem idi madama nga aglutluto dagiti tattao iti taraon, nakakita isuna iti maysa a sirmata; **11** ket nakitana a nalukatan ti tangatang ken adda maysa a pagkabilan a bumabbaba, maysa a banag a kasla dakkel nga ules a bumabbaba iti daga, a naipababa babaen iti uppat a sulina. **12** Iti unegna ket amin a kita dagiti ayup nga addaan iti uppat a saka ken banbanag nga agkarayam iti daga, ken dagiti billit iti tangatang. **13** Ket nagsao ti maysa a timek kenkuana, "Bumangonka Pedro, mangpartika ket manganka." **14** Ngem kinuna ni Pedro, "Saan Apo; ta saanak nga nangnangan iti aniaman a narugit ken saan a nadalus." **15** Ngem nagsao manen ti timek kenkuana iti maikadua a gundaway: "Ti aniaman a dinalusan ti Apo, saanmo nga awagan a narugit." **16** Napasamak daytoy iti tallo a daras; ket dagus a naipangato ti pagkabilan idiay tangatang. **17** Kabayatan a mariro unay ni Pedro no ania ti mabalin a kayat a sawen ti sirmata a nakitana, nakatakder met dagiti lallaki nga imbaon ni Cornelio iti sangoanan ti ruangan, kalpasan a dinamagda ti pagnaanda a mapan iti balay. **18** Ket immawagda ken dinamagda no ni Simon a managan met laeng iti Pedro ket agigian sadiay. **19** Kabayatan a panpanunoten pay laeng ni Pedro ti maipanggep iti sirmata, kinuna ti Espiritu kenkuana, "Kitaem, adda tallo a lallaki a mangbirbirok kenka. **20** Tumakderka ket umulogka ket kumuyogka kadakuada. Saanka nga agbuteng a kumuyog kadakuada, gapu ta imbaonko ida." **21** Isu nga immulog ni Pedro a napan kadagiti lallaki ket kinunana, "Siak ti birbirukenyo. Apay nga immaykayo?" **22** Kinunada, "Ti kapitan dagiti soldado a managan Cornelio, maysa a nalinteg a tao ken maysa nga agdaydayaw iti Dios, ken nasayaat ti pakasarsaritaanna iti entero a pagilian dagiti Judio ket binagaan ti nasantoan nga anghel ti Dios a mangibaon iti umay kenka tapno umayka idiay balayna, tapno agdengngeg isuna iti mensahe nga aggapu kenka." **23** Isu nga inawis ida ni Pedro a sumrek ken makipagian kenkuana. Iti simmaruno a bigat, bimmangon ket kimmuyog kadakuada, ket dadduma kadagiti kakabsat manipud Joppa ti nangkadua kenkuana. **24** Iti simmaruno nga aldaw, simmangpetda idiay

Cesarea. Agur-uray ni Cornelio kadakuada; inummongna dagiti kakabagianna ken dagiti asideg a gagayyemna. **25** Ket napasamak nga idi simrek ni Pedro, sinabat isuna ni Cornelio ket nagdumog iti sakaananna kas panangipakitana iti panangdayawna kenkuana. **26** Ngem pinatakder isuna ni Pedro ket kinunana, "Tumakderka; siak ket tao met laeng." **27** Kabayatan a makisarsarita ni Pedro kenkuana, simrek isuna ket nasarakanna iti adu a tattao a naummong. **28** Kinunana kadakuada, "Dakayo a mismo, ammoyo a saan a maiparbeng para iti maysa a Judio a makikadua wenno mangsarungkar iti siasinoman manipud iti sabali a pagilian. Ngem impakita kaniak ti Dios a masapul a saanko nga awagan ti siasinoman iti narugit wenno saan a nadalus. **29** Isu nga immayak a saanak a nakirikiar, idi napaayabanak. Ngarud, damagek kadakayo no apay a pinaayabandak." **30** Kinuna ni Cornelio, "Uppat nga aldawen iti napalabas, iti kastoy met laeng nga oras, agkarkararagak iti maika-siam nga oras iti balayko; pagammoan, maysa a lalaki a sikakawes iti naraniag ti nagtakder iti sangoanak. **31** Kinunana, 'Cornelio, nanggeg ti Dios ti kararagmo, ken dagiti sagsagutmo kadagiti nakurapay ket impalagipna iti Dios ti maipanggep kenka. **32** Isu a mangibaonka iti tao idiay Joppa, ket paayabam ti tao a managan Simon, a maawagan met laeng iti Pedro. Agnanaed isuna iti balay ti maysa nga agkurkurti iti lalat a managan Simon, iti igid ti baybay.' **33** Isu a dagus a nangibaonak iti mangayab kenka. Naimbagka iti iyaaymo. Ket ita, addakami amin ditoy iti imatang ti Dios, tapno agdengngeg iti tunggal banag nga insuro ti Dios nga ibagam." **34** Ket nagsao ni Pedro a kinunana, "Pudno, maawatak nga awan iti idumduma ti Dios. **35** Ngem ketdi, ti tunggal pagilian nga agdaydayaw ken agar-aramid kadagiti nalinteg nga ar-aramid ket awatenna. **36** Ammoyo ti mensahe nga intedna kadagiti tattao ti Israel, idi impakaammona ti naimbag a damag maipanggep iti talna babaen kenni Jesu-Cristo, nga Apo ti amin- **37** dakayo a mismo ket ammoyo dagiti napaspasamak, a naaramid iti entero a Judea, nangrugi idiay Galilea, kalpasan iti pannakabuniag nga inwaragawag ni Juan; **38** dagiti pasamak a mainaig kenni Jesus ti Nasaret, no kasano nga inikkan isuna ti Dios iti Espiritu Santo ken iti pannakabalin. Napan isuna nagar-aramid iti nasayaat ken pinaimbagna amin nga indadanes ti diablo, gapu ta kaduana ti Dios. **39** Saksikami kadagiti amin a banag nga inaramidna iti pagilian dagiti Judio ken idiay Jerusalem-daytoy Jesus a pinatayda, babaen iti panangibitinda kenkuana iti kayo. **40** Daytoy a tao a pinagungar ti Dios iti maikatlo nga aldaw ken namagbalin kenkuana a nalatak, **41** saan a kadagiti amin a tattao, ngem kadagiti saksi a sakbay pay ket pinilin ti Dios - dataki a mismo, a nangan ken imminom a kaduana kalpasan a nagungar isuna manipud iti patay. **42** Binilinnakami nga ikasabami kadagiti tattao ken saksianmi a daytoy ti napili ti Dios nga agbalin nga Ukom dagiti sibibiag ken dagiti natay. **43** Isuna ti saksaksian dagiti amin a profeta, tapno tunggal maysa a mamati kenkuana ket umawatto iti pannakapakawan dagiti basbasol babaen iti naganna." **44** Kabayatan nga ibagbaga pay laeng ni Pedro dagitoy a banbanag, immay ti Espiritu Santo kadagiti amin nga agdengdengngeg iti mensahena. **45** Dagiti tattao a naibilang iti nakugit a bunggoy dagiti namati - amin dagidiay nakikuyog kenni Pedro- ket nagsiddaawda, gapu ta ti sagut ti Espiritu Santo ket naibukbok met kadagiti Hentil. **46** Ta nangngegdan dagitoy a Hentil nga agsasao iti sabali a pagsasao ken agdaydayaw iti Dios. Ket simmungbat ni Pedro, **47** "Adda kadi siasinoman a manglapped iti pannakabausitar dagitoy a tattao, dagitoy a tattao a nangawat iti Espiritu Santo a kasta met kadatayo?" **48** Kalpasan ket binilinna isuda a mabautisaranda iti nagan ni Jesu-Cristo. Ket dinawatda kenkuana a makipagnaed isuna kadakuada iti sumagmamano nga aldaw.

11 Ita, dagiti apostol ken dagiti kakabsat a lallaki nga adda idiay Judea, nangngegda a dagiti Hentil ket inawatda met ti sao ti Dios. **2** Idi simmang-at ni Pedro idiay Jerusalem, binabalaw isuna dagiti naibilang iti bunggoy ti pannakakugit; **3** kinunada, "Nakikaduaka kadagiti saan a nakugit a lallaki ken nakipangan kadakuada!" **4** Ngem ni Pedro inrugina a bininsabinsa nga impalawag ti banag kadakuada; kinunana, **5** "Agkarkararagak idi idiay siudad ti Joppa, ket iti maysa a sirmata, nakakitaak iti pagkargaan a bumabbaba, kasla dakkel nga ules a naipababa manipud langit babaen kadagiti uppat a sulina. Bimmaba kaniak. **6** Kinitak daytoy ket pinanunotko ti maipanggep iti daytoy; nakitak dagiti ayup nga uppat ti sakana iti daga, dagiti atap nga ayup, dagiti agkarkarayam nga ayup, ken dagiti billit iti tangatang. **7** Ket nakangngegak iti timek a kunana kaniak, "Tumakderka, Pedro; mangpatartika ket manganka!" **8** Kinunak, "Saan a kasta, Apo: Gapu ta pulos nga awan ti aniaman a saan a nasantoan wenno saan a nadalus nga immuneg iti ngiwatko." **9** Ngem simmungbat manen ti timek manipud langit, "Ti imbaga ti Dios a nadalus ket saanmo nga awagan a saan a nadalus. **10** Napasamak daytoy iti namitlo a daras, ket kalpasanna, naipangato idiay langit. **11** Pagammoan, kellaat nga adda tallo a lallaki a nagtakder iti sangoanan ti balay a pagnanaedak; naibaonda kaniak manipud idiay Cesarea. **12** Binilinnak ti Espiritu a kumuyogak kadakuada, ken masapul nga awan iti idumdumak. Kimmuyog kaniak dagiti innem a kakabsat a lallaki, ket napankami iti balay daydiay a lalaki. **13** Imbagana kadakami no kasano a nakitana ti anghel nga agtaktakder iti balayna a nagkuna, "Mangibaonka kadagiti lallaki a mapan idiay Joppa ken mangisubli ditoy kenni Simon, nga agnagan met laeng iti Pedro. **14** Ibagananto kenka ti mensahe a pakaisalakanam- sika ken ti sangkabalayam." **15** Apaman a nangrugiak nga agsao kadakuada, immay ti Espiritu Santo kadakuada, a kas met laeng kadatayo idi damo. **16** Nalagipko dagiti sasao ti Apo, no sadino ket imbagana, "Pudno a nangbautisar ni Juan iti danum; ngem mabautisarankayonto ti Espiritu Santo." **17** Ngarud, no inted ti Dios kadakuada ti isu met laeng a sagut a kas iti intedna kadatayo idi namatitayo kenni Apo Jesu-Cristo, siasino-ak koma a mangsuppiat iti Dios?" **18** Idi nangngeganda dagitoy a banbanag, awan naibagada a sungbat, no di ket indayawda ti Dios ken kinunada, "Inted met ngarud ti Dios ti panagbabawi para iti biag kadagiti Hentil." **19** Isu a dagiti namati, gapu iti pannakaparigat a nangrugi iti pannakatay ni Esteban ket naiwaras nga immadayo manipud idiay Jerusalem- dagitoy a namati ket nagwaras agingga idiay Fenicia, Cyprus, ken Antiokia. Inwaragawgda ti mensahe maipanggep kenni Jesus kadagiti laeng Judio, awanen sabali pay. **20** Ngem dadduma kadakuada, dagiti lallaki manipud Cyprus ken Cirene, ket napan idiay Antiokia ken nagsao met kadagiti Griego ken inkasabada ti maipanggep

kenni Apo Jesus. **21** Ket adda kadakuada ti ima ti Apo;
dakkel ti bilang dagiti namati ken nagsubli iti Apo. **22** Ti
damag maipanggep kadakuada ket immay kadagiti lapayag
ti iglesia idiay Jerusalem: ket imbaonda ni Bernabe angingga
idiay Antiokia. **23** Idi immay isuna ken nakitana ti sagut
ti Dios, naragsakan isuna; ket pinabilegna ida amin nga
agtalinaedda iti Apo iti amin a pusoda. **24** Ta isuna ket
naimbag a lalaki ken napnoan iti Espiritu Santo ken iti
pammati, ket adu a tattao ti nainayon iti Apo. **25** Napan
ngarud ni Bernabe idiay Tarso tapno birukenna ni Saulo.
26 Idi nasarakanna isuna, inkuyogna isuna idiay Antiokia.
Napasamak nga iti las-ud ti makatawen, nakiummongda
iti iglesia ken sinuruanda ti adu a tattao. Idiay Antiokia ti
immuna a nakaawagan dagiti adalan iti Cristiano. **27** Ita,
kadagitoy nga aldaw, simmalog ti sumagmamano kadagiti
profeta manipud Jerusalem tapno mapanda idiay Antiokia.
28 Maysa kadakuada a managan Agabo ti timmakder ket
babaen iti Espiritu, impasimudaagna nga adda dakkel a
panagbisin a mapasamakto iti amin a lubong. Daytoy ket
napasamak kadagiti aldaw ni Claudio. **29** Isu a dagiti
adalan, segun iti kabaelan ti tunggal maysa, inkeddengda
a mangipatulod iti tulong kadagiti kakabsat idiay Judea.
30 Inaramidda daytoy; nangipatulodda iti kuarta kadagiti
panglakayen babaen iti ima da Bernabe ken Saulo.

12 Ita, kadagidiay metlaeng a tiempo, ni Herodes nga
ari, inkabilna ti imana iti dadduma kadagiti nagtaud iti
taripnong tapno pagaramidanna ida iti saan a nasayaat. **2**
Pinatayna ni Santiago a kabsat ni Juan babaen iti kampilan.
3 Kalpasan a nakitana a naay-ayo daytoy dagiti Judio,
intuloyna a tiniliw met ni Pedro. Dayta ket kabayatan dagiti
aldaw ti saan a nalebaduraan a tinapay. **4** Kalpasan
a tiniliwda isuna, impupokna isuna iti pagbaludan ken
nangdutok isuna iti uppat a bunggoy dagiti soldado a
mangbantay kenkuana; pangpanggepenna nga ipan isuna
kadagiti tattao kalpasan ti Ilalabas. **5** Isu a ni Pedro ket
nagtalinaed iti pagbaludan, ngem sipapasnek ti taripnong a
nagkararag iti Dios para kenkuana. **6** Iti rabii ti aldaw sakbay
iti ipapan ni Herodes a mangirruar kenkuana, matmaturog
ni Pedro iti nagbaetan ti dua a soldado, nagalutan iti dua
a kawar; ken adda dagiti guardia iti sango ti ruangan a
mangbanbantay iti pagbaludan. **7** Pagammoan, adda anghel
ti Apo a kellaat a nagparang iti abayna, ket adda lawag
a nagraniag iti selda. Sinagidna iti sikigan ni Pedro ken
riniingna isuna ket kinunana, "Partakam ti bumangon."
Kalpasanna, dagiti kawar ket natinnag manipud kadagiti
imana. **8** Kinuna ti anghel kenkuana, "Agkaweska ken
ikursongmo dagiti sandaliasmo." Kasta ngarud ti inaramid ni
Pedro. Kinuna ti anghel kenkuana, "Ikawesmo ti makinruar a
pagan-anaymo ken surotennak." **9** Isu a simmurot ni Pedro
ket rimmuarda. Saanna nga ammo a ti inaramid ti anghel ket
pudno. Iti pagarupna, sirmata ti makitkitana. **10** Kalpasan a
linabsanda ti umuna a guardia ken ti maikadua, dimtengda iti
landok a ruangan nga agturong iti siudad; naglukat daytoy a
bukbukodna para kadakuada. Rimmuarda ken simmalogda
iti kalsada, ket dagus a pinanawan isuna ti anghel. **11** Idi
agbalaw ni Pedro, kinunana, "Ita, pudno nga ammokon
nga imbaon ti Apo ti anghelna ket insalakannak manipud
iti ima ni Herodes, ken manipud iti amin a namnamaen
dagiti tattao a Judio." **12** Kalpasan a naamirisna daytoy,
dimteng isuna iti balay ni Maria, ti ina ni Juan a ti apilyedona
ket Marcos; adu a namati ti naguummong sadiay ken
agkarkararag. **13** Idi nagtuktok isuna iti ridaw ti ruangan,
immay simmungbat ti adipen a babai a managan Rhoda. **14**
Idi nabigbigna ti timek ni Pedro, saannan a linukatan ti ridaw
gapu iti ragsakna; no di ket nagtaray isuna a napan iti siled;
impadamagna nga agtaktakder ni Pedro iti ridaw. **15** Isu
a kinunada kenkuana, "Agmauyongka." Ngem impapilitna
a dayta ti pudno. Kinunada, "Dayta ket ti anghelna." **16**
Ngem intuloy ni Pedro ti nagtuktuktok, ket idi linukatanda ti
ridaw, nakitada isuna ket nagsiddaawda. **17** Nagsenyas
ni Pedro kadakuada babaen iti imana nga agulimekda,
ken imbagana kadakuada no kasano nga inruar isuna ti
Dios idiay pagbaludan. Kinunana, "Ipadamagyo dagitoy a
banbanag kenni Santiago ken kadagiti kakabsat a lallaki."
Kalpasanna, pimmanaw isuna ket napan iti sabali a lugar.
18 Ita, idi umaldawen, awan ti uray bassit a gagar kadagiti
soldado maipapan iti napasamak kenni Pedro. **19** Kalpasan
a biniruk isuna ni Herodes ket saanna a mabirukan isuna,
pinalutpotna dagiti guardia ket kalpasanna, imbilinna a
mapapatayda. Kalpasanna, simmalog isuna manipud Judea
ket nagturong idiay Caesarea ket nagtalinaed sadiay. **20**
Ita, nakapungtot unay ni Herodes kadagiti tattao ti Tiro ken
Sidon. Nagkuyog dagitoy a napan kenkuana. Inallukoyda ni
Blasto, a katulongan ti ari, a tulunganna ida. Ket dinawatda
ti kapia, gapu ta adda idi naawat ti pagilianda a taraon
manipud iti pagilian ti ari. **21** Iti naituding nga aldaw,
nagkawes ni Herodes iti pagan-anayna kas ari ket nagtugaw
iti trono; nagbitla kadakuada. **22** Nagpukkaw dagiti tattao,
"Daytoy ket timek iti maysa a dios, saan nga iti tao! **23**
Dagus a dinangran isuna ti anghel ti Dios, gapu ta saanna
nga inted iti Dios ti pammadayaw; kinnan isuna dagiti igges
ket natay. **24** Ngem ti sao ti Dios ket dimmakel ken immadu.
25 Kalpasan a lineppas da Bernabe ken Saulo ti gapuanan
iti nakaibaonanda idiay Jerusalem, nagsublida manipud
sadiay; inkuyogda ni Juan, a Marcos ti apilyedona.

13 Ita, iti taripnong idiay Antiokia, adda sumagmamano
a profeta ken manursuro. Isuda da Bernabe, Simeon
(a maawagan Negro), Lucio ti Cirene, Manaen (ti ampon
a kabsat a lalaki ni Herodes nga agturay), ken Saulo. **2**
Kabayatan nga agdaydayawda iti Apo ken agay-ayunarda,
kinuna ti Espiritu Santo, "Ilasinyo kaniak ni Bernabe ken
Saulo, a mangaramid iti trabaho a nangayabak kadakuada."
3 Kalpasan a nagayunar ken nagkararag ti taripnong
ken impatayda dagiti imada kagitoy a lallaki, kalpasanna,
imbaonda ida. **4** Nagtulnog ngarud da Bernabe ken Saulo
iti Espiritu Santo ket simmalogda idiay Seleucia; manipud
sadiay, naglayagda a napan iti isla ti Cyprus. **5** Idi addada iti
siudad ti Salamina, inwaragawagda ti sao ti Dios kadagiti
sinagoga dagiti Judio. Adda met kadakuada ni Juan Marcos
kas katulonganda. **6** Idi sinursorda ti sibubukel nga isla
agingga idiay Pafo, nakasarakda iti maysa a salamangkero,
maysa a Judio a palso a profeta a managan Bar Jesus. **7**
Daytoy a salamangkero ket nakikadkaddua iti gobernador
ti ili, a ni Sergio Paulo, a maysa a nalaing a lalaki.
Pinaayaban daytoy a lalaki ni Bernabe ken ni Saulo, gapu ta
kayatna a mangngegan ti sao ti Apo. **8** Ngem ni Elimas
a "ti salamangkero" (kasta iti pannakaitarus ti naganna)
sinuppiatna ida; pinadasna a patallikuden ti gobernador ti ili
manipud iti pammati. **9** Ngem ni Saulo, a maaw-awagan met
laeng iti Pablo ken napnoan iti Espiritu Santo; pinerrengna

10 ket kinunana, “Sika nga anak ti diablo, napnoanka iti adu a kita ti panangallilaw ken kinadakes. Kabusornaka ti tunggal kita iti kinalinteg. Saankanto pulos nga agsardeng a mangpakillo kadagiti nalinteg a dalan ti Apo, saan kadi? **11** Ita, kitaem, ti ima ti Apo ket adda kenka, ket agbalinkanto a bulsek. Saanmonto a makita ti init iti mabayag. “Dagus nga adda immay ken Elimas nga angep ken sipnget; nangrugi isuna a manglikaw a mangdawdawat kadagiti tattao a kibinenda koma isuna **12** Kalpasan a nakita ti gobernador ti ili ti napasamak, namati isuna, gapu ta napasiddaaw unay isuna iti sursuro maipanggep iti Apo. **13** Ita, nangrugi a naglayag ni Pablo ken dagiti gagayyemna manipud idiay Pafo ket dimtengda idiay Perga iti Pamfilia. Ngem ni Juan, imbatina ida ket nagsubli idiay Jerusalem. **14** Nagdalyasat da Pablo ken dagiti gagayyemna manipud Perga ket dimtengda idiay Antiokia iti Pisidia. Sadiay, napanda kadagiti sinagoga iti aldaw a Panaginana ket nagtugawda. **15** Kalpasan iti pannakaibasa ti linteg ken dagiti profeta, nangibaon dagiti mangidadaulo iti sinagoga iti mangibaga iti mensahe a kunana, “Kakabsat a lallaki, no addaankayo iti aniaman a mensahe a mangpabileg kadagiti tattao ditoy, ibagayo.” **16** Isu a nagtakder ni Pablo ken nagsenyas babaen iti imana; ket kinunana, “Lallaki iti Israel ken kadakayo a mangpadpadayaw iti Dios, dumngegkayo. **17** Ti Dios dagitoy a tattao ti Israel, pinilina dagiti kapuonantayo ket pinagbalinna a nakaad-adu dagiti tattao idi nagnaedda idiay daga ti Egipto, ken babaen iti nakangato a takkiag ket indaulloanna ida a rumuar sadiay. **18** Iti agarup uppat a pulo a tawen inan-anusanna ida idiay let-ang. **19** Kalpasan a dinadaelna ti pito a pagilian idiay daga ti Canaan, intedna kadagiti tattaotayo ti daga kas tawidda. **20** Amin dagitoy a pasamak ket naaramid iti nasurok nga uppat a gasut ken limapulo a tawen. Kalpasan amin dagitoy a banbanag, inikkan ida ti Dios iti uk-ukom agingga kenni Samuel a profeta. **21** Kalpasan daytoy, dimmawat dagiti tattao iti ari, isunga inted ti Dios kadakuada ni Saulo nga anak a lalaki ni Kis, maysa a lalaki iti tribu ni Benjamin, iti uneg ti uppat a pulo a tawen. **22** Kalpasan nga inikkat ti Dios isuna manipud iti kinaarina, dinutokanna ni David nga agbalin nga arida. Maipanggep kenni David ti kinuna ti Dios a, “Nasarakak ni David nga anak a lalaki ni Jesse a lalaki nga asideg ditoy pusok; aramidennanto ti tunggal banag a tarigagayak.” **23** Manipud iti kaputotan daytoy a lalaki, inyegan ti Dios ti Israel iti Manubbot, ni Jesus, kas inkarina nga aramiden. **24** Daytoy ket nangrugi a mapasamak idi, sakbay nga immay ni Jesus, inwaragawag nga umuna ni Juan ti bautisar iti panagbabawi kadagiti amin a tattao ti Israel. **25** Bayat a liplippasen ni Juan ti trabahona, kinunana 'Siasinoak iti panagkunayo? Saan a siak daydiay. Ngem dumngegkayo, adda ti umay kalpasan kaniak, ket ti sapatos kadagiti sakana ket saanak a maikari a mangwarwar.' **26** Kakabsat a lallaki, annak ti kaputotan ni Abraham, ken kadagiti adda kadakayo nga agdaydayaw iti Dios, ti mensahe maipanggep iti daytoy a pannakaisalakan ket datayo ti nakaitedanna. **27** Ta dagiti agnanaed idiay Jerusalem, ken dagiti mangiturturay kadakuada, saanda a pudpudno nga am-ammo isuna, ken saanda a pudno a maawatan ti timek dagiti profeta a maibasbasa tunggal Aldaw a Panaginana; isu a tinungpalda dagiti mensahe dagiti profeta babaen iti panangipatawda iti dusa a patay kenni Jesus. **28** Uray no saanda a nakasarak iti pakaigapuan a mapapatay isuna, kiniddawda ken Pilato a mapapatay isuna. **29** Idi natungpaldan dagiti amin a banbanag a naisurat maipanggep kenkuana, imbabada isuna manipud iti kayo ket impaiddada isuna iti tanem. **30** Ngem pinagungar isuna ti Dios manipud iti patay. **31** Nakita isuna dagiti kakaduana a simmang-at manipud Galilea agingga idiay Jerusalem iti adu nga al-aldaw. Dagitoy a tattao itan ti saksina kadagiti tattao. **32** Isunga iyegmi kadakayo ti naimbag a damag maipanggep kadagiti kari a naikari kadagiti amaentayo: **33** Tinungpal ti Dios dagitoy a karkari kadatayo, nga annakda, babaen iti panangpagungarna kenni Jesus manipud iti patay. Daytoy metlaeng ti naisurat iti maikaddua a Salmo: 'Sika ket anakko a lalaki, ita nga aldaw nagbalinak nga amam.' **34** Kasta met a maipanggep iti kinapudno a pinagungarna isuna manipud iti patay tapno saan nga agrupsa ti bagina, kastoy ti sinaritana: 'Itedko kenka dagiti nasantoan ken saan a pagduaduaan a bendisyon ni David.' **35** Daytoy ti magapu no apay a kinunana met iti sabali pay a salmo, “Saanmonto nga ipalubos a ti Nasantoam ket mapadasna ti agrupsa.' **36** Ta kalpasan a nagserbi ni David segun iti tarigagay ti Dios iti bukodna a henerasyon, naturog isuna, naipaidda a kaduana dagiti ammana, ket napadasna ti nagrupsa, **37** ngem isuna a pinagungar ti Dios ket saanna a napadasan ti nagrupsa. **38** Isu a maipakaammo ngarud kadakayo, kakabsat a lallaki, a babaen iti daytoy a lalaki ket naiwaragawag kadakayo ti pannakapakawan dagiti basbasol. **39** Babaen kenkuana, ti tumunggal maysa a mamati ket napalinteg manipud kadagiti amin a banbanag a saannakayo a kabaelan a palintegen ti linteg ni Moises. **40** Ket ngarud, agannadkayo tapno ti banag a sinarita dagiti profeta ket saan a mapasamak kadakayo: **41** Kitaenyo, dakayo nga aguy-uyaw, ket agsidaawkayonto ken kalpasanna mapukawkayonto; Ta agtrabtrabahoak kabayatan dagiti al-aldawyo, trabaho a saanyonto pulos a patien, uray no adda mangiwaragawag kadakayo. **42** Idi pumanawen da Pablo ken Bernabe, nagpakpakaasi dagiti tattao kadakuada a saritaenda koma manen dagitoy a sasao iti sumaruno nga Aldaw a Panaginana. **43** Idi nalpasen ti panagtitipon idiay sinagoga, adu kadagiti Judio ken kadagiti saan a Judio iti simmurot kada Pablo ken Bernabe, a nagsao kadakuada ken nangallukoy kadakuada nga agtultuloyda iti parabur ti Dios. **44** Iti simmaruno nga Aldaw a Panaginana, nganngani a ti sibubukel a siudad ket naummong nga agdengngeg iti sao ti Apo. **45** Idi nakita dagiti Judio ti adu a tattao, kasta unay ti apalda ket nagsaoda iti maibusor kadagiti banbanag a naibaga ni Pablo ken pinabainanda isuna. **46** Ngem ni Pablo ken ni Bernabe ket situtured a nagsao a kinunada, “Kasapulan a ti sao ti Dios ket maibaga pay nga umuna kadakayo. Makitak nga idurunyo a paadayo kadagiti bagbagiyo daytoy ken ibilangyo a dagiti bagbagiyo ket saan a maikari iti awan patinggana a biag, kitaenyo, ibaw-ingmin daytoy kadagiti Hentil. **(aiōnios g166)** **47** Ta isu ti imbilin ti Apo kadakami, kinunana, 'Inkabilkayo a kas silaw kadagiti Hentil, a masapul nga ipanyo ti pannakaisalakan agingga iti pungto a paset ti lubong.'” **48** Idi nangngegan dagiti Hentil daytoy, naragsakanda ket indaydayawda ti sao ti Apo. Namati ti adu kadagiti naituding iti awan patinggana a biag. **(aiōnios g166)** **49** Ti sao ti Apo ket nagwaras iti sibubukel a rehion. **50** Ngem inallukoy dagiti Judio dagiti napasnek ken napateg a babbai, kasta met dagiti lallaki a mangidadaulo iti siudad. Dagitoy ti nangirugi iti pannakaparigat da Pablo ken

Bernabe ket imbellengda ida iti labes ti beddeng ti siudadda. **51** Ngem pinagpag da Pablo ken Bernabe dagiti tapok manipud kadagiti sakada a maibusor kadakuada. Kalpasan ket napanda idiay siudad ti Iconio. **52** Ket napnoan dagiti adalan iti rag-o ken iti Espiritu Santo.

14 Ket napasamak met nga idiay Iconio, agkadua a simrek da Pablo ken Bernabe idiay sinagoga dagiti Judio ket nagsaoda iti wagas a ti adu a bilang dagiti tattao a Judio ken Griego ket namati. **2** Ngem dagiti Judio a nasukir ket kiniborda ti panunot dagiti Hentil ken nagaramidda iti makagapu tapno gumura dagitoy kadagiti kakabsat a lallaki. **3** Isu a nagtalinaedda sadiay iti nabayag a tiempo, ket nagsasaoda a situtured babaen iti pannakabalin ti Apo, kabayatan a nangted isuna iti pammaneknek maipanggep iti mensahe ti paraburna. Inaramidna daytoy babaen iti panangipaayna kadagiti pagilasinan ken nakakaskasdaaw nga aaramid babaen kadagiti ima ni Pablo ken ni Bernabe. **4** Ngem ti kaadduan iti siudad ket nabingay: dagiti dadduma a tao ket nakikadua kadagiti Judio, ken dagiti dadduma ket kadagiti apostol. **5** Idi pinadas dagiti Hentil ken dagiti Judio nga allukoyen dagiti mangidadaulo kadakuada a ranggasan ken uborenda ni Pablo ken Bernabe, **6** naammoanda daytoy ket naglibasda kadagiti siudad iti Licaonia, Listra ken Derbe, ken kadagiti aglawlaw a rehion, **7** ket sadiay, inkaskasabada ti ebanghelio. **8** Idiay Listra, adda maysa a lalaki a nakatugaw, saan a makakuti dagiti sakana, pilay manipud pay iti aanakan ni inangna, ket saan pulos a makapagna. **9** Nangngegan daytoy a lalaki ni Pablo nga agsasao. Pinerreng isuna ni Pablo ket nakitana nga addaan daytoy iti pammati nga isuna ket mapaimbag. **10** Isu a kinunana kenkuana iti napigsa a timek, "Tumakderka kadagita sakam." Ket limmagto ti lalaki ken nagpagnapagna. **11** Idi nakita dagiti adu a tattao ti inaramid ni Pablo, nagpukkawda, a kunada iti pagsasao ti Licaonia, "Bimmaba dagiti didiosen kadatayo iti langa ti tao." **12** Inawaganda ni Bernabe iti "Zeus" ken ni Pablo, iti "Hermes" gapu ta isuna ti kanayon nga agsasao. **13** Ti padi ni Zeus, a ti templona ket adda laeng iti ruar ti siudad, ket nangyeg idiay ruangan iti baka ken sabsabong a naaramid a sinankuwintas; ket kayatna ken dagiti adu a tattao a mangipaay iti sagut. **14** Ngem idi nangngeg daytoy dagiti apostol, a ni Bernabe ken Pablo, pinisangda dagiti kawesda ket dagus a rimuarda a napan kadagiti adu a tattao, agpukpukkawda **15** a kunada, "Lallaki, apay nga ar-aramidenyo dagitoy a banbanag? Tattao kami metlaeng nga addaan iti rikna a kas kadakayo. Iyegmi kadakayo ti naimbag a damag, a nasken a tallikodanyo dagitoy nga awan serserbina a banbanag ket ibaw-ingyo ti panagdayawyo iti sibibiag a Dios, a nangaramid iti tangatang, iti daga, ken iti baybay ken amin nga adda kadakuada. **16** Kadagiti napalpalabas a tawtawen, pinalubusanna dagiti amin a pagilian a magna kadagiti bukodda a wagas. **17** Ngem no pay kasta, saanna a binaybay-an ti bagina nga awan mangpaneknek, ta nangaramid isuna iti nasayaat ken intedna kadakayo dagiti tudo manipud langit ken nabunga a panpanawen, a nangpunno kadagiti pusoyo iti taraon ken kinaragsak." **18** Uray pay kadagitoy a sasao, nganngani saan a nalappedan da Pablo ken Bernabe dagiti adu a bilang ti tattao manipud iti panagdatonda kadakuada. **19** Ngem dadduma a Judio a naggapu idiay Antiokia ken Iconio ket immayda ken inallukoyda dagiti adu a tattao. Inuborda ni Pablo ket iparangguyodda isuna nga inruar iti siudad, impagarupda a natayen isuna. **20** Ngem kabayatan nga agtaktakder dagiti adalan iti aglawlawna, bimmangon isuna ket simrek iti siudad. Iti simmaruno nga aldaw, napan isuna idiay Derbe a kadduana ni Bernabe. **21** Kalpasan a naikasabada ti ebanghelio iti dayta a siudad ken adu ti nagbalin nga adalan, nagsublida idiay Listra, idiay Iconium ken idiay Antiokia. **22** Nagtultuloy da a nangpappapigsa kadagiti kapanununtan dagiti adalan ken ginuyugoyda isuda nga agtuloy iti pammati. Imbagada kadakuada a babaen iti adu a panagsagaba a datayo ket sumrek iti pagarian ti Dios. **23** Idi nakadutokdan kadagiti panglakayen iti tunggal taripnong dagiti namati, ken nagkararagda a nabuyugan iti panagayunar, intalekda isuda iti Dios, nga isu a pinatida. **24** Kalpasanna, nagnada idiay Pisidia ket dimtengda idiay Pamfilia. **25** Idi naibagadan ti sao idiay Perga, simmalogda idiay Atalia. **26** Manipud sadiay naglayagda a napan idiay Antiokia, a nakaitalkanda iti parabur ti Dios para iti trabaho nga ita ket nalpasdan. **27** Idi simmangpetda idiay Antiokia ken inummongda ti taripnong, impadamagda amin a banbanag nga inaramid ti Dios kadakuada, ken no kasano a nanglukat isuna iti ruangan ti pammati para kadagiti Hentil. **28** Nagtalinaedda kadagiti adalan iti nabayag a tiempo.

15 Adda lallaki a bimmaba manipud idiay Judea ken sinuroanda dagiti kakabsat a lallaki, a kunada, "Malaksid a makugit kayo a mayannurot iti kaugalian ni Moises, saankayo a maisalakan." **2** Idi saan nga immanamong da Pablo ken Bernabe, ken nakisinnupiatda kadakuada, inkeddeng dagiti kakabsat a lallaki a masapul a sumang-at da Pablo, Bernabe, ken dadduma pay idiay Jerusalem, ket mapanda kadagiti apostol ken panglakayen maipanggep iti daytoy a saludsod. **3** Ngarud, iti panangibaon kadakuada ti iglesia, nagnada idiay Fenicia ken Samaria ket impadamagda ti panamati dagiti Hentil. Nangyegda iti kasta unay a rag-o kadagiti amin a kakabsat a lallaki. **4** Idi dimtengda idiay Jerusalem, pinasangbay ida ti iglesia ken dagiti apostol ken dagiti panglakayen, ket impadamagda dagiti amin a banbanag nga inaramid ti Dios kadakuada. **5** Ngem adda dagiti lallaki a namati, a kameng ti bunggoy dagiti Pariseo, a nagtakder ken kinunada, "Kasapulan a makugitda ken surotenda ti linteg ni Moises. **6** Naummong ngarud dagiti apostol ken dagiti panglakayen tapno pagtutungtonganda daytoy a banag. **7** Kalpasan ti adu a panagsisinnuppiat, nagtakder ni Pedro ket kinunana kadakuada, "Kakabsat a lallaki, ammoyo nga iti nabayagen a tiempo, nangpili ti Dios kadakayo, a babaen iti ngiwatko ket mangngeg dagiti Hentil ti ebanghelio, ken mamatida. **8** Ti Dios, a makaammo iti adda iti puso, ket agsaksi kadakuada, itedna kadakuada ti Nasantoan nga Espiritu, kas inaramidna kadatayo; **9** ket awan indumdumana kadatayo ken kadakuada, ket pinagbalinna a nadalus dagiti pusoda babaen iti pammati. **10** Ita ngarud, apay a suotenyo ti Dios, ta kinabilanyo iti sangol dagiti tengged dagiti adalan nga uray pay dagiti ammatayo ken datayo ket saantayo a kabaelan a baklayen? **11** Ngem mamati tayo a maisalakan tayo babaen iti parabur ni Apo Jesus, kas kadakuada idi." **12** Nagtalna amin dagiti tattao kabayatan nga agdengdengngegda iti ipadpadamag da Bernabe ken Pablo maipanggep kadagiti pagilasinan ken kadagiti nakaskasdaaw nga inaramid ti Dios kadagiti Hentil, babaen kadakuada. **13** Kalpasan iti panagsaoda,

simmungbat ni Santiago, kinunana," Kakabsat a lallaki, dumngegkayo kaniak. **14** Imbaga ni Simon no kasano a sipaparabur a tinulungan nga immuna ti Dios dagiti Hentil tapno iti kasta ket adda tattao nga agtaud kadakuada a maipaay iti naganna. **15** Umanamong iti daytoy dagiti sasao dagiti profeta, kas naisurat, **16** Agsubliakto kalpasan dagitoy a banbanag, ken ipatakderko manen ti tolda ni David, a narba; Tarimaanekto ken ipatakderko manen dagiti nabati a pasetna, **17** tapno dagiti nabati a tattao ket mabalinda a biruken ti Apo, pakairamanan dagiti amin a Hentil a naawagan babaen iti naganko.' **18** Daytoy ti ibagbaga ti Apo, a nangaramid kadagitoy a banbanag a naammoanen idi pay laeng un-unana a tiempo. **(aiōn g165)** **19** Isu a ti kapanunotak ket saantayo a riribuken dagiti Hentil nga nagsubli iti Dios; **20** ngem agsurattayo ketdi kadakuada a masapul nga umadayoda manipud iti panangtulaw dagiti didiosen, manipud iti immoralidad, ken manipud iti aniaman a nabekkel, ken manipud iti dara. **21** Manipud pay kadagiti nagkauna a kaputotan, addan dagiti tattao iti tunggal siudad a mangikaskasaba ken mangibasbasa iti insurat ni Moises kadagiti sinagoga, tunggal Aldaw ti Panaginana". **22** Ket kasla nasayaat kadagiti apostol ken kadagiti panglakayen, kaduada ti isu amin nga iglesia, a pilienda ni Judas a managan metlaeng Barsabas, ken ni Silas, a mangidadaulo iti iglesia, ken ibaonda ida idiay Antiokia a kaduada ni Pablo ken Bernabe. **23** Insuratda daytoy, "Dagiti apostol, dagiti panglakayen ken kakabsat a lallaki, kadagiti kakabsat a Hentil iti Antiokia, Siria ken Cilicia, kablaaw. **24** Nangngegmi nga adda dagiti lallaki, a saanmi met a binilin, a naggapu kadakami ti nangburiborkakayo kadagiti panursuro a nangburibor kadagiti kararuayo. **25** Isu a kasla nasayaat para kadakami amin nga agkaykaysa a mangpili iti lallaki ken ibaonmi ida kadakayo, kaduada dagiti ay-ayatenmi a Bernabe ken Pablo, **26** tattao a nagpeggad dagiti bibiagda para iti nagan ni Apo tayo a Jesu-Cristo. **27** Imbaonmi ngarud da Judas ken Silas, a mangibaga met laeng kadakayo iti isu met laeng a banbanag. **28** Ta daytoy ket kasla nasayaat met iti Espiritu Santo ken kadakami, a saankamin a mangted kadakayo iti ad-adu a dadagsen no di laeng dagitoy a napapateg a banbanag: **29** nga adaywanyo dagiti banbanag a naidaton kadagiti didiosen, dara, banbanag a nabekkel, ken manipud iti immoralidad. No saluaddanyo dagiti bagbagiyo manipud kadagitoy, nasayaat ti pagbanaganyo. Agpakadakamin." **30** Isu nga isuda, idi napalubusanda, simmalogda idiay Antiokia; kalpasan nga inummongda dagiti adu a tattao, inyawatda ti surat. **31** Idi nabasada daytoy, naragsakanda gapu iti pannangpabileg. **32** Da Judas ken Silas, a maibilang met a profeta, pinaregtada dagiti kakabsat a lallaki babaen iti adu a sasao ken pinapigsada ida. **33** Kalpasan a nagtalinaedda sadiay iti sumagmamano a tiempo, napalubosanda a pumanaw a sitatalna manipud kadagiti kakabsat a lallaki tapno agsublida kadagiti nangibaon kadakuada. **35** Ngem da Pablo ken ni Bernabe ket nagtalinaed idiay Antiokia a kaduada dagiti dadduma pay, a no sadino ket insuro ken inkasabada ti sao ti Apo. **36** Kalpasan iti mano nga aldaw, imbaga ni Pablo kenni Bernabe, "Agsublitan ita ken bisitaenta dagiti kakabsat a lallaki iti tunggal siudad a nangiwaragawaganta iti sao ti Apo, ken kitaenta no kasano iti kasasaadda. **37** Kayat ni Bernabe nga ikuyog met ni Juan a maawagan Marcos. **38** Ngem pinanunot ni Pablo a saan a nasayaat nga ikuyogda ni Marcos, a nangpanaw kadakuada idiay Pamfilia ken saan a nagtuloy a kimmuyog kadakuada iti trabaho. **39** Kalpasan ket adda rimsua a nabara a panagsinnupiat, isu a nagsisinada, ket inkuyog ni Bernabe ni Marcos ket naglayagda nga immadayo a nagturong idiay Cyprus. **40** Ngem pinili ni Pablo ni Silas ket pimmanawda, kalpasan nga intalek isuna dagiti kakabsat a lallaki iti parabur ti Apo. **41** Ket napan isuna idiay Siria ken Cilicia, a nangpabpabileg kadagiti iglesia.

16 Dimteng met laeng ni Pablo idiay Derbe ken idiay Listra; ket pagammoan, adda sadiay ti maysa nga adalan nga agnagan iti Timoteo, anak a lalaki ti maysa a babai a Judio a namati; ti amana ket Griego. **2** Nasayaat ti ibagbaga dagiti kakabsat a lallaki nga adda idiay Listra ken Iconio maipanggep kenkuana. **3** Kayat ni Pablo a makipagdaliasat isuna kenkuana; isu nga inkuyogna ken kinugitna isuna gapu kadagiti Judio nga adda kadagidiay a paset, ta ammoda amin a ti amana ket Griego. **4** Iti ipapanda kadagiti siudad, impanda kadagiti iglesia dagiti pagannurutan a tungpalen dagitoy, dagiti pagannurutan nga insurat dagiti apostol ken dagiti panglakayen idiay Jerusalem. **5** Isu a napabileg ti pammati ti iglesia ken inaldaw a manaynayunan ti bilangda. **6** Napan da Pablo ken dagiti kakaduana kadagiti rehion ti Frigia ken Galacia, gapu ta ti Espiritu Santo, pinaritanna ida a mapan mangikasaba iti sao iti probinsia ti Asia. **7** Idi asidegdan idiay Misia, pinanggepda a mapan idiay Bitinia, ngem pinaritan ida ti Espiritu ni Jesus. **8** Isu nga iti ilalabasda idiay Misia, bimmabada iti siudad ti Troas. **9** Maysa a sirmata iti nagparang kenni Pablo iti maysa a rabii: Maysa a lalaki iti Macedonia ti nakatakder sadiay, ay-ayabanna isuna nga ibagbagana, "Umayka ditoy Macedonia ket tulungannakami." **10** Idi nakita ni Pablo ti sirmata, dagus nga inkeddengmi a mapan idiay Macedonia, pinanunotmi nga inayabannakami ti Dios a mapan mangikasaba iti ebanghelio kadakuada. **11** Naglayagkami ngarud manipud Troas, nagdiretsokami a napan idiay Samotracia, ket iti simmaruno nga aldaw, dimtengkami idiay Neapolis; **12** Manipud sadiay, napan kami idiay Filipos, maysa a siudad iti Macedonia, ti kapapatgan a siudad iti distrito ken masakupan ti Roma, ken nagtalinaed kami iti daytoy a siudad iti sumagmamano nga aldaw. **13** Iti Aldaw a Panaginana, napankami iti ruar ti ruangan, iti igid ti karayan, impagarupmi nga adda disso a pagkararagan sadiay. Nagtugaw kami ken nagsao kami kadagiti babbai nga immay a naummong. **14** Maysa a babai nga agnagan iti Lydia, nga aglaklako iti lila a lupot manipud iti siudad ti Tiatira, a agdaydayaw iti Dios iti nagdenggeg kadakami. Linuktan ti Dios ti pusona tapno indenganna dagiti banbanag a sinao ni Pablo. **15** Idi nabautisaranen isuna, ken ti sangkabalayanna, inallukoy nakami, a kinunana, "No namatikayo a napudnoak iti Apo, umay kayo iti balayko ket aggiankayo sadiay." Ket inallukoynakami. **16** Napasamak a kabayatan ti ipapanmi iti lugar a pagkararagan, adda maysa a balasang nga addaan iti espiritu a mangmangted kenkuana iti kabaelan a mangibaga iti mapasamak iti masakbayan a nangsabatkadakami. Ket dakkel a gatad ti kuarta ti maiyaw-awatna kadagiti amongna babaen iti panagpadlesna. **17** Sinurotnakami kada Pablo daytoy a babai ken nagpukkaw a kinunana, "Dagitoy a lallaki ket adipen ti Kangatoan a Dios. Iwarwaragawagda kadakayo ti dalan iti pannakaisalakan."

18 Inaramidna daytoy ti adu nga aldaw. Ngem ni Pablo, a kasta unay ti pannakasingana kenkuana, simmango ket kinunana iti espiritu, “Manmandaranka iti nagan ni Jesu-Cristo a rumuarka kenkuana.” Ket dagus a rimuar daytoy. **19** Idi nakita dagiti amongna a ti namnama ti pagbirukanda ket awanen, tiniliwda da Pablo ken Silas ken imparangguyodda ida nga impan idiay lugar a pagtagilakoan iti sangoanan dagiti mangiturturay. **20** Iti panangidatagda kadakuada kadagiti opisyal nga addaan iti turay a mangukom, kinunada, “Dagitoy a lallaki ket Judio ken mangparparnuayda iti adu a riribuk iti siudadtayo. **21** Agisursuroda kadagiti banbanag a saan a nainkalintegan nga awatentayo wenno aramidentayo a kas Romano. **22** Kalpasanna, nagkaykaysa dagiti adu a tattao a bimmusor kada Pablo ken Silas; pinisang dagiti mangiturturay nga addaan turay a mangukom dagiti kawes da Pablo ken Silas ken imbilinda a masaplitan dagitoy. **23** Idi nasaplitanda idan iti namin-adu, impanda ida iti pagbaludan ken binilinda ti guardia a bantayanna ida a nalaing. **24** Kalpasan a naawatna daytoy a bilin, impanna ida iti akin-ununeg a paset ti pagbaludan ken inkawarna dagiti saksakada iti kayo. **25** Idi agtengngan ti rabii, agkarkararag da Pablo ken Silas ken agkankantada kadagiti himno iti Dios, ket agdengdengngeg dagiti dadduma a balbalud kadakuada. **26** Pagammoan, kellaat a naggingined iti napigsa, isu a dagiti pundasyon ti pagbaludan ket nagungon, ken dagus a nalukatan ti amin a ruangan, ken nawarwar dagiti kawar ti tunggal maysa, **27** Nakariing ti guardia manipud iti pannaturogna, ken nakitana dagiti nakalukat a ruangan ti pagbaludan, innalana ti kampilanna ket patayenna koman ti bagina, gapu ta napanunotna a naglibas dagiti balud. **28** Ngem impukkaw ni Pablo iti napigsa a timek, kunana, “Saanmo a dangran dayta bagim, gapu ta addakami amin ditoy. **29** Nagpaala iti silaw ti guardia ken nagdardaras a simrek ken nagkurno iti sakaanan da Pablo ken Silas nga uray la agpigpigerger iti buteng, **30** ket inruarna ida ken kinunana, “Apo, ania iti masapul nga aramidek tapno maisalakanak?” **31** Kinunada, “Mamatika kenni Apo Jesus, ket maisalakan ka, sika ken ti balaymo.” **32** Imbagada ti sao ti Apo kenkuana, kaduana iti tunggal maysa iti balayna. **33** Kalpasanna, inkuyog ida ti guardia iti dayta met laeng nga oras iti rabii, ken binuguanna dagiti sugatda, ket nabautisaran isuna ken ti sangkabalayanna. **34** Ingkuyogna da Pablo ken Silas iti ngato ti balayna ken nangisagana iti taraon iti sangoananda. Kasta unay iti panagragsakna a kaduana ti sangkabalayanna, gapu ta namatida amin iti Dios. **35** Ita, idi aldawen, nangbilin dagiti agtuturay iti mapan mangibaga kadagiti guardia a kunada, “Palubosanyo a pumanaw dagidiay a lallaki.” **36** Impadamag ti guardia ti sasao kenni Pablo a kunana, “Nangbilin dagiti agtuturay iti mangibaga kaniak a palubusan kayon a pumanaw: Ita ngarud rumuarkayon, ket mapankayo nga addaan iti kapia.” **37** Ngem kinuna ni Pablo kadakuada, “Sinaplitandakami iti publiko ken pinaibaluddakami iti pagbaludan, nupay umilikami iti Roma ken saankami pay a nakednga; ket ita papanawendakami a sililimed? Saan a mabalin; bay-am nga isuda ti umay mangiruar kadakami. “ **38** Impakaammo dagiti guardia dagitoy a sasao kadagiti agtuturay; nagbuteng dagiti agtuturay idi nangegda a Romano gayam ni Pablo ken ni Silas. **39** Immay nagpakaasi kadakuada dagiti agtuturay; ket idi nairuarda idan iti pagbaludan, kiniddawda kada Pablo ken Silas a pumanawdan iti siudad. **40** Nakaruar ngarud da Pablo ken Silas iti pagbaludan ket napanda iti balay ni Lydia. Idi nakita da Pablo ken Silas dagiti kakabsat a lallaki, pinabilegda dagitoy ket kalpasanna, pimmanawda iti siudad.

17 Ita, idi nalabsandanda dagiti siudad ti Amfipolis ken Apolonia, dimtengda iti siudad ti Tesalonica, no sadino ket adda iti sinagoga dagiti Judio. **2** Kas nakaugalian ni Pablo, napan isuna kadakuada, ket iti tallo nga Aldaw a Panaginana, nakiinnadal isuna kadakuada manipud iti Nasantoan a Sursurat. **3** Linukatanna ti Nasantoan a Sursurat ken impalawagna a masapul nga agsagaba ti Cristo ken agungar manipud iti patay. Kinunana, “Daytoy Jesus nga iwarwaragawagko kadakayo ket isu ti Cristo.” **4** Dadduma kadagiti Judio ket naallukoy ken nakikadua kada Pablo ken Silas, agraman dagiti napasnek a Griego, adu kadagiti mangidadaulo a babbai ken adu a tattao. **5** Ngem dagiti saan a namati a Judio, gapu iti apal, nangikuyogda kadagiti nadangkes a lallaki manipud idiay pagtagilakuan, nangummongda iti adu a tattao, ken nangparnuayda iti gulo iti siudad. Iti panangrautda iti balay ni Jason, kayatda koma nga irruar da Pablo ken Silas kadagiti tattao. **6** Ngem idi saanda ida a nasarakan, ingguyodda ni Jason ken dadduma kadagiti kakabsat a lallaki iti sangoanan dagiti agtuturay iti dayta a siudad, ket impukkawda, “Dagitoy a lallaki a nangparnuay iti riribuk ket immay met ditoy. **7** Dagitoy a lallaki a sinangaili ni Jason ket agtigtignay a maibusor kadagiti linteg ni Caesar; ibagada nga adda iti sabali nga ari - isu ni Jesus.” **8** Idi nangngegan dagiti adu a tattao ken dagiti opisial ti siudad dagitoy a banbanag, nariribukanda. **9** Kalpasan a naalada ti kuarta a multa ni Jason ken dagiti dadduma, pinalubosanda ida a pumanaw. **10** Iti dayta a rabii, imbaon dagiti kakabsat a lallaki da Pablo ken Silas idiay Berea. Idi simmangpetdan sadiay, napanda iti sinagoga dagiti Judio. **11** Ita, dagitoy a tattao ket addaan iti nangatngato a panagpapanunot ngem kadagiti adda idiay Tesalonica, ta inawatda ti sao nga addaan iti nakasagana a panunot, ket inaldaw nga ad-adalenda ti Nasantoan a Sursurat tapno kitaenda no dagitoy a banbanag ket pudno. **12** Adu ngarud kadakuada ti namati, karaman dagiti sumagmamano a nabileg a Griego a babbai ken adu a lallaki. **13** Ngem idi naammoan dagiti Judio idiay Tesalonica nga iwarwaragawag met ni Pablo ti sao ti Dios idiay Berea, napanda sadiay ket kinibur ken riniribukda dagiti adu a tattao. **14** Ket dagus nga imbaon dagiti kakabsat a lallaki ni Pablo idiay baybay, ngem nagtalinaed sadiay da Silas ken Timoteo. **15** Dagiti mangidaldalan kenni Pablo ket impanda isuna agingga iti siudad ti Atenas. Idi ibatidan ni Pablo sadiay, imbilinna kadakuada nga ibagada kada Silas ken Timoteo nga umayda koma kenkuana a dagus no mabalin. **16** Ita, kabayatan nga ur-urayen ida ni Pablo idiay Atenas, nariribukan ti espirituna iti pannakakitana iti siudad a napnoan iti didiosen. **17** Isu a nakiinnadal isuna kadagiti Judio idiay sinagoga ken kadagiti nagdaydayaw iti Dios ken kasta met kadagiti masalsalawna iti pagtagilakuan iti tunggal aldaw. **18** Ngem adda met dagiti Epicureo ken Estoico a managbiruk iti pudno a nakasalaw kenkuana. Ket kinuna dagiti dadduma, “Ania ti padpadasen nga ibaga daytoy a salawasaw?” Ket kinuna dagiti dadduma, “Kasla mangaskasaba isuna maipanggep iti saan nga am-ammo a dios,” gapu ta ikaskasabana ti maipanggep kenni Jesus ken ti panagungar. **19** Innalada ni

Pablo ket impanda isuna iti Areopago, kunada, “Mabalinmi kadi nga ammoen daytoy baro a sursuro a sasawem? **20** Ta nangiyegka kadagiti lapayagmi iti banbanag a saanmi nga ammo. Isu a kayatmi a maammoan no ania ti kayat a sawen dagitoy a banbanag.” **21** (Ita, amin dagiti taga-Atenas ken dagiti ganganaet nga agnanaed sadiay ket busbusbosenda dagiti tiempoda iti awan sabali no di laeng ti mangibaga wenno agdengngeg iti maipanggep iti maysa a banag a barbaro.) **22** Nagtakder ngarud ni Pablo iti tengnga ti Areopago ket kinunana, “Dakayo a lallaki iti Atenas, makitak a relihiosokayo unay iti amin a wagas. **23** Ta kabayatan iti ilalabasko ken panangpaliiwko kadagiti banbanag a pagrukrukbabanyo, nasarakak ti maysa nga altar nga addaan iti naisurat a, PARA ITI SAAN NGA AM-AMMO A DIOS. No ania ngarud ti daydayawenyo iti kinaawan ammo, daytoy ti iwaragawagko kadakayo. **24** Ti Dios a nangaramid iti lubong ken amin a banbanag nga adda iti daytoy, yantangay ta isuna ket Apo iti langit ken daga, saan nga agnaed kadagiti templo nga impasdek dagiti ima. **25** Saan met isuna a pagserbian ti im-ima dagiti tattao a kasla kasapulanna ti aniaman a banag, yantangay ta isuna mismo ti mangmangted iti biag kadagiti tattao ken anges ken dadduma pay a banbanag. **26** Ket manipud iti maysa a tao, inaramidna ti tunggal pagilian dagiti tattao nga agnanaed iti rabaw ti daga, ket inkeddengnan dagiti naidutok a tiempoda ken dagiti pagpatinggaan dagiti disso a pagnaedanda. **27** Ngarud, masapul a birukenda ti Dios ket nalabit a makaasidegda kenkuana ken masarakanda isuna, ken iti kinapudnona, saan isuna nga adayo manipud iti uray siasinoman kadatayo. **28** Gapu ta kenkuana, agbibiagtayo ken agtigtignaytayo ken addaantayo iti katatao, a kas kinuna iti maysa kadagiti bukodyo a dumadaniw, 'Ta datayo met dagiti kaputotanna.' **29** Isu nga agsipud ta kaputotannatayo ti Dios, masapul a saantayo a panpanunoten a ti kinadios ket kasla balitok, wenno pirak, wenno batbato, a sinukog ti laing ken kapanunotan ti tao. **30** Pinalabas ngarud ti Dios dagiti tiempo ti kinaawan ammo, ngem ita bilbilinenna amin a tattao iti sadinoman nga agbabawi. **31** Daytoy ket gapu ta nangikeddeng isuna iti aldaw a panangukomnanto iti lubong iti kinalinteg babaen iti tao a pinilina. Pinaneknekan ti Dios daytoy a tao iti tumunggal maysa babaen iti panangpagungarna kenkuana manipud iti patay.” **32** Ita, idi nangngegan dagiti tattao idiay Atenas ti panagungar ti natay, linais dagiti dadduma ni Pablo; ngem kinuna dagiti dadduma, “Agdengngegkaminto manen kenka maipanggep iti daytoy a banag.” **33** Kalpasan dayta, pinanawan ida ni Pablo. **34** Ngem nakitipon kenkuana ti dadduma kadagiti tattao ken namatida, pakairamanan ni Dionisio nga Areopago, ti babai a managan Damaris, ken dadduma pay a kaduada.

18 Kalpasan dagitoy a banbanag, pimmanaw ni Pablo idiay Atenas ken napan idiay Corinto. **2** Sadiay, nasarakanna ti maysa a Judio a managan Akila, maysa a lalaki a nayanak idiay Ponto; kagapgapuna laeng idiay Italia a kaduana ti asawana a ni Priscila, gapu ta imbilin ni Claudio a masapul a pumanaw amin dagiti Judio idiay Roma; ket immay ni Pablo kadakuada; **3** nakipagnaed ken nakipagtrabaho ni Pablo kadakuada gapu ta kapadpadada isuna iti panggedan. Isuda ket agar-aramid iti tolda. **4** Isu a makiin-innadal ni Pablo idiay sinagoga iti tunggal Aldaw a Panaginana. Agpada nga al-allukoyenna dagiti Judio ken dagiti Griego. **5** Ngem idi simmalog da Silas ken Timoteo manipud Macedonia, tinignay ti Espiritu Santo ni Pablo a paneknekanna kadagiti Judio a ni Jesus ket isu ti Cristo. **6** Idi sinuppiat ken linais isuna dagiti Judio, pinagpag ni Pablo ti pagan-anayna kadakuada ket kinunana kadakuada, “Sapay koma ta ti darayo ket maikabil iti bukodyo nga ulo; Awan basolko. Manipud ita, mapanakon kadagiti Hentil.” **7** Ket pimmanaw isuna manipud sadiay ken napan idiay balay ni Ticio Justo, maysa a lalaki nga agdaydaydaw iti Dios. Kaabay ti balayna ti sinagoga. **8** Ni Crispo, a panguloen iti sinagoga ken amin nga adda iti balayna ket namati iti Apo. Adu kadagiti taga-Corinto a nakangngeg kenni Pablo ti namati ken nabautisaran. **9** Iti rabii, kinuna ti Apo kenni Pablo iti maysa a sirmata, “Saanka nga agbuteng, ngem agsaoka ken saanka nga agulimek. **10** Ta addaak kenka, ken awan ti siasinoman a mangpadas a mangdangran kenka, ta adu dagiti tattaok iti daytoy a siudad.” **11** Nagnaed ni Pablo sadiay iti maysa a tawen ken innem a bulan, nangisursuro isuna iti sao ti Dios kadakuada. **12** Ngem idi nagbalin ni Galion a gobernador iti Acaya, nagkaykaysa dagiti Judio a nangbusor kenni Pablo ket indatagda isuna iti pangukoman; **13** kinunada, “Al-allukoyen daytoy a lalaki dagiti tattao nga agdayaw iti Dios iti wagas a naisupadi iti linteg.” **14** Ngem idi agsao koman ni Pablo, kinuna ni Galion kadagiti Judio, “Dakayo a Judio, no pudno a daytoy ket maipanggep iti dakes a banag wenno krimen, rebbengna koma nga ukomenkayo. **15** Ngem gapu ta dagitoy ket saludsod a maipanggep kadagiti sasao ken nagnagan ken iti bukodyo a linteg, urnusenyo daytoy iti bukodyo laeng. Saanko a tarigagay ti agbalin nga ukom kadagitoy a banbanag.” **16** Pinapanaw ida ni Galion iti pangukoman. **17** Isu nga aminda, tiniliwda ni Sostenes, ti mangiturturay iti sinagoga, ken kinabilda isuna idiay sangoanan iti pangukoman. Ngem awan aniamanna kenni Galion ti inaramidda. **18** Kalpasan iti panagtalinaed ni Pablo idiay iti adu pay nga al-aldaw, pinanawanna dagiti kakabsat a lallaki ket naglayag a nagturong idiay Siria a kaduana da Priscila ken Akila. Sakbay a pimmanaw isuna idiay sangladan iti Cencrea, inpakuskosna ti ulona gapu ta nagsapata isuna iti Nazireo a sapata. **19** Idi dimtengdan idiay Efeso, pinanawan ni Pablo da Priscila ken Akila sadiay, ngem napan isuna iti sinagoga nga is-isuna laeng ken nakilinnawag isuna kadagiti Judio. **20** Idi kiniddawda nga agtalinaed pay ni Pablo sadiay iti at-atiddug pay a tiempo, nagkedked isuna. **21** Ngem idi pumanawen isuna kadakuada, kinunana, “Agsubliakto manen kadakayo no pagayatan ti Dios.” Kalpasanna, naglayag isuna manipud Efeso. **22** Idi simmanglad ni Pablo idiay Cesarea, simmang-at isuna ken kinablaawanna ti iglesia iti Jerusalem ket kalpasanna, simmalog idiay Antiokia. **23** Kalpasan a nagtalinaed isuna iti sumagmamano a tiempo sadiay, pimmanaw ni Pablo ket napan kadagiti rehion ti Galacia ken Frigia ken pinabilegna dagiti amin nga adalan. **24** Ita, maysa a Judio a managan Apollos, a naiyanak idiay Alejandria, ti napan idiay Efeso. Isuna ket nalaing nga agbitla ken adu ti ammona maipanggep iti Nasantoan a Sursurat. **25** Nasuroan ni Apollos kadagiti sursuro ti Apo. Sipipinget isuna a nagsao ken nangisurona kadagiti banbanag maipapan kenni Jesus, ngem ti laeng ammona ket ti panangbautisar ni Juan. **26** Nangrugi ni Apollos a nagsao a situtured iti sinagoga. Ngem idi nangngeg da Priscila

ken Akila isuna, ginayyemda isuna ken impalawagda a nasayaat kenkuana ti dalan ti Dios. **27** Idi tinarigagayanna a mapan idiay Acaya, pinabileg isuna dagiti kakabsat a lallaki ken nagsuratda kadagiti adalan idiay Acaya a sangailienda isuna. Idi simmangpet isuna, kasta unay ti panangtulongna kadagiti namati babaen iti parabur. **28** Inabak ni Apollos dagiti Judio babaen iti bileg ken kinalaingna iti imatang ti tattao, impakitana babaen iti Nasantoan a Sursurat a ni Jesus ket isu ti Cristo.

19 Napasamak a kabayatan nga adda ni Apollos idiay Corinto, nagna ni Pablo iti makinngato a pagilian ket dimteng iti siudad ti Efeso, ken nakasarak sadiay iti sumagmamano nga adalan. **2** Kinuna ni Pablo kadakuada "Inawatyo kadin ti Espiritu Santo idi namatikayo?" Kinunada kenkuana, "Saan, saanminto pay a nangnangngegan ti maipanggep iti Espiritu Santo." **3** Kinuna ni Pablo, "Iti ania ngarud ti nakabautisaranyo?" Kinunada, "Iti bautisar ni Juan." **4** Isu a simmungbat ni Pablo, "Nangbautisar ni Juan babaen iti bautismo ti panagbabawi. Imbagana kadagiti tattao a masapul a mamatida iti umay kalpasan kenkuana, dayta ket ni Jesus." **5** Idi nangngegan dagiti tattao daytoy, nabautisaranda iti nagan ni Apo Jesus. **6** Ket idi impatay ni Pablo dagiti imana kadakuada, immay ti Espiritu Santo kadakuada ket nagsaoda iti sabali a pagsasao ken nagipadtoda. **7** Agarup sangapulo ket dua da amin a lallaki. **8** Napan ni Pablo iti sinagoga ken sitotured isuna a nagsao iti las-ud iti tallo a bulan. Indauloanna ti panagiinnadal ken inal-allukoyna dagiti tattao maipanggep kadagiti banbanag a maipapan iti pagarian ti Dios. **9** Ngem idi dagiti dadduma a Judio ket timmangken ken saanda a nagtulnog, nangrugida a nagsao iti dakes maipanggep iti dalan ni Cristo iti sangoanan dagiti adu a tattao. Ngarud, pinanawan ida ni Pablo ken inyadayona dagiti namati manipud kadakuada. Inrugina ti nagsarita iti inaldaw idiay pagisursuroan ni Tirano. **10** Nagtultuloy daytoy iti las-ud ti dua a tawen, isu nga amin nga agnanaed idiay Asia ket nangngeganda ti sao ti Apo, dagiti Judio ken dagiti Griego. **11** Nagaramid ti Dios kadagiti agkakabileg nga aramid babaen kadagiti ima ni Pablo, **12** isu nga uray dagiti masaksakit ket napaimbag, ken rimmuar dagiti dakes nga espiritu kadagiti naluganan, idi innalada dagiti panio ken dagiti biddang manipud iti bagi ni Pablo. **13** Ngem adda met dagiti Judio, a mangpakpaksiat kadagiti dakes nga espiritu, a nagdaldaliasat iti dayta a disso a nangar-aramat iti nagan ni Jesus para iti bukodda a pagsayaatan. Insaoda daytoy kadagiti addaan kadagiti dakes nga espiritu; kinunada, "Bilinenka a pumanaw babaen kenni Jesus nga ikaskasaba ni Pablo. " **14** Dagidiay a nangaramid iti daytoy ket dagiti pito nga annak a lallaki ti panguloen a padi a Judio, a ni Sceva. **15** Simmungbat ti dakes nga espiritu kadakuada, "Am-ammok ni Jesus, am-ammok ni Pablo; ngem siasinokayo?" **16** Limmagto ti lalaki a linuganan iti dakes nga espiritu kadagiti mangpakpaksiat iti dakes nga espiritu ket inabakna ida ken kinabilna ida. Ket lamo-lamo ken sugat-sugatda a pimmanaw iti dayta a balay. **17** Naammoan iti isu amin daytoy, dagiti Judio ken Griego, nga agnanaed idiay Efeso. Kasta unay ti butengda, ket napadayawan ti nagan ni Apo Jesus. **18** Kasta met nga adu kadagiti namati ti immay ket impudnoda ken binigbigda dagiti dakes a banbanag nga inaramidda. **19** Adu kadagiti salamangkero ti nangurnong kadagiti libroda ken pinuoranda dagitoy iti imatang ti tumunggal maysa. Idi binilangda ti balor dagitoy, limapulo a ribu a piraso iti pirak. **20** Isu a nagwaras ti sao ti Apo iti nabileg a wagas. **21** Ita, idi nalpasen ni Pablo ti ministeryona idiay Efeso, inkeddengna iti Espiritu a lasatenna ti Macedonia ken Acaya iti dalanna a mapan idiay Jerusalem; kinunana, "Kalpasan ti panaggapuk sadiay, masapul a kitaek met ti Roma." **22** Nangibaon ni Pablo idiay Macedonia iti dua kadagiti adalanna, da Timoteo ken Erasto, a timmulong kenkuana. Ngem nagtalinaed pay laeng isuna idiay Asia. **23** Iti dayta met laeng a tiempo, adda timmaud a dakkel a riribuk idiay Efeso maipapan iti Dalan. **24** Maysa nga agpanpanday iti pirak a managan Demetrio, a nangaramid kadagiti kalanglanga ti didiosen a ni Diana babaen iti pirak, ket nangiyeg iti adu a panggedan para kadagiti agpanpanday. **25** Isu nga inurnongna dagiti trabahador iti dayta a trabaho, ket kinunana, "Kakadua, ammoyo a makateggedtayo iti adu a kuarta iti daytoy a panggedan. **26** Makitayo ken mangngegyo a saan laeng nga idiay Efeso, ngem nganngani nga iti entero ti Asia, nga inallukoy ken pinatallikud ni Pablo dagiti adu a tattao. Ibagbagana nga awan ti dios a naaramid babaen kadagiti im-ima. **27** Ken saan laeng a ti pagsapulantayo ti agpeggad a saanton a masapul, ngem kasta met a ti templo ti naindaklan a diosa a ni Diana ket maibilangton nga awan serserbina. Ket mapukawnanto uray pay ti kinatan-okna, isuna a daydayawen iti amin nga Asia ken iti sangalubongan." **28** Idi nangngeganda daytoy, napnoanda iti pungtot ket nagiriyawda, a kunada, "Naindaklan ni Diana a daydayawen dagiti tattao iti Efeso." **29** Napnoan iti pannakariribuk ti entero a siudad, ket nagdardaras dagiti tattao a sangsangkamaysa a napan iti pagbuyaan. Tiniliwda dagiti kakadua ni Pablo iti panagdaliasatna, ni Gayo ken ni Aristarco, a naggapu idiay Macedonia. **30** Kayat ni Pablo a sumrek iti ayan dagiti adu a tattao, ngem linapdan isuna dagiti adalan. **31** Kasta met a dadduma kadagiti opisial ti probinsiya ti Asia a gagayyemna ket nangipatulod iti mensahe a mangibagbaga a saan koma isuna a sumrek iti pagbuyaan. **32** Dadduma a tattao ket nagpukkaw iti maysa a banag, ken dadduma met ket sabali, ta dagiti adu a tattao ket marirriribokan. Kaaduan kadakuada ket saanda nga ammo no apay a naummongda. **33** Inruar dagiti Judio ni Alejandro ken impanda iti sangoanan dagiti tattao. Nagsenyas ni Alejandro babaen iti imana tapno agpalawag kadagiti tattao. **34** Ngem idi naamirisda nga isuna ket maysa a Judio, inriyawda amin a sangsangkamaysa iti las-ud ti dua nga oras, "Naindaklan ni Diana dagiti tattao ti Efeso." **35** Idi pinatalna ti sekretario ti ili dagiti adu a tattao, kinunana, "Dakayo a lallaki iti Efeso, adda kadi lalaki ditoy a saan a makaammo a ti siudad dagiti tattao ti Efeso ket banbantayanna ti templo ti natan-ok a Diana ken ti kalanglangana a natinnag manipud langit? **36** Kas nakitayo ngarud a dagitoy a banbanag ket saan a mailibak, rebbengna laeng koma nga agulimekkayo ken saankayo nga agaramid iti saan a nasayaat. **37** Ta inyegyo dagitoy a lallaki ditoy a pangukoman, ket saanda met nga agtatakaw kadagiti templo wenno mannagtabbaaw iti diostayo. **38** Ngarud, no ni Demetrio ken dagiti agtrabtrabaho a kaduana ket addaan ti pammabasol a maibusor iti siasinoman, dagiti pangukoman ket silulukat ken adda met dagiti 'ukom.' Bay-anyo nga agpipinnabasolda. **39** Ngem no maipanggep iti sabali pay a banbanag ti sapsapulenyo, masapul nga maurnos a dagus

iti kadawyan a panaguummong. **40** Ta pudno unay nga agpeggadtayo a mapabasol maipapan ti riribuk a napasamak iti daytoy nga aldaw. Awan ti makagapu iti daytoy a riribuk, ken saanmi a kabaelan nga ilawlawag daytoy." **41** Idi naibagana daytoy, pinagawidna dagiti naummong.

20 Kalpasan a nagsardeng ti riribuk, imbaon ni Pablo dagiti adalan ket pinabilegna ida. Ket imbagana nga agpakadan isuna kadakuada ket pimmanaw a napan idiay Macedonia. **2** Idi napan isuna kadagidiay a rehion ken pinabilegna iti kasta unay dagiti namati, napan isuna idiay Grecia. **3** Kalpasan iti tallo a bulan a panagtalinaedna sadiay, maysa a dakes a panggep ti binuangay dagiti Judio a maibusor kenkuana idi dandanin nga aglayag isuna a mapan idiay Siria, isu nga inkeddengna ti agsubli a magna idiay Macedonia. **4** Dagiti kimmuykuyog kenkuana agingga idiay Asia ket ni Sopatro nga anak ni Pirro a naggapu idiay Berea; da Aristarko ken Segundo, nga agpada a nagtaud kadagiti namati a taga-Tesalonia; ni Gayo ti Derbe; ni Timoteo; ken ni Tikiko ken ni Trofimo a naggapu idiay Asia. **5** Ngem immun-una dagitoy a lallaki ket inuray dakami idiay Troas. **6** Naglayag kami nga immadayo manipud Filipos kalpasan dagiti aldaw ti tinapay nga awan lebadurana, ket iti uneg iti lima nga aldaw, simmangpetkami kadakuada idiay Troas. Sadiay, nagtalinaed kami iti pito nga aldaw. **7** Iti umuna nga aldaw iti lawas, idi naummong kami a mangpisi iti tinapay, nagsao ni Pablo kadagiti namati. **8** Pangpanggepenna a pumanaw iti sumaruno nga aldaw, isu nga nagtultuloy isuna a nagsasao agingga iti tengnga ti rabii. Adu ti silaw nga adda iti akin-ngato a siled a naguummonganmi. **9** Iti ayan ti tawa ket adda agtugtugaw a maysa a baro nga agnagan iti Eutico, a nakaturog iti kasta unay. Kabayatan ti atiddog a panagsao ni Pablo, daytoy a baro, a matmaturog latta, ket natinnag manipud iti maikatlo a kadsaaran ket natayen idi innalada. **10** Ngem bimmaba ni Pablo, inyunnatna ti bagina kenkuana, ket inarakupna. Kalpasan ket kinunana, "Saankayon nga agdanag, ta isuna ket sibibiag." **11** Ket napan manen isuna iti ngato ken nangpisi iti tinapay ket nangan. Kalpasan iti pannakitungtongna kadakuada iti nabaybayag pay agingga iti parbangon, pimmanaw isuna. **12** Insublida ti ubing a lalaki a sibibiag ket naliwliwada unay. **13** Immun-unakami a nagdaliasat ngem ni Pablo babaen iti barko ket naglayagkami a napan idiay Assos, ket sadiay, pinanggepmi nga ilugan ni Pablo. Daytoy metlaeng ti kayatna nga aramiden, gapu ta panggepna a mapan sadiay babaen iti panagdaliasatna iti daga. **14** Idi nagkikita kami idiay Assos, insurotmi isuna iti barko ket napankami idiay Mitelin. **15** Ket naglayagkami manipud sadiay ken dimmanun kami iti simmaruno nga aldaw iti kabangibang nga isla ti Chio. Iti simmaruno nga aldaw nadalananmi ti isla ti Samo, ken iti simmaruno nga aldaw ket dimtengkami iti siudad ti Miletus. **16** Ta inkeddeng ni Pablo nga aglayag a lumabas iti Efeso, tapno saanen nga agpalabas isuna iti tiempo idiay Asia; gapu ta agdardaras isuna a makapan idiay Jerusalem para iti aldaw ti Pentecostes, no mabalinanna nga aramiden daytoy. **17** Manipud idiay Miletus, nangibaon isuna iti lallaki a mapan idiay Efeso ken inayabanna dagiti panglakayen iti iglesia a mapan kenkuana. **18** Idi napanda kenkuana, kinunana kadakuada, "Ammoyo a mismo no kasano a kanayonko a busbusen ti tiempok kadakayo manipud iti umuna nga aldaw nga imbaddekko ti sakak iti Asia. **19** Nagtultuloyak a nagserbi iti Dios nga addaan iti amin a kinapakumbaba ti panunot ken kadagiti lulua, ken kadagiti panagsagaba a napasamak kaniak gapu kadagiti panggep dagiti Judio. **20** Ammoyo no kasano a saanko nga impaidam nga inwaragawag kadakayo ti aniaman a banag nga adda pakausaranna, ken no kasano a sinuroankayo iti imatang ti tattao ken kasta met a mapmapanak iti tunggal balay. **21** Ammoyo a saanak a nagsarday a nangballaag nga agpada kadagiti Judio ken Griego maipanggep iti panagbabawi nga agturong iti Dios ken pammati kenni Apo tayo a Jesus. **22** Ket ita, kitaenyo, mapanak a sibabalud iti Espiritu Santo idiay Jerusalem, a saanko nga ammo dagiti banbanag a mapasamakto kaniak sadiay, **23** malaksid a ti Espiritu Santo ket panpaneknekanna kaniak iti tunggal siudad ken ibagbagana nga agur-uray kaniak dagiti kawar ken panagsagaba. **24** Ngem saanko nga ibilang a ti biagko iti aniaman a wagas ket napateg kaniak, tapno iti kasta maturposko koma ti pannakisalisalko ken ti ministreyo nga inawatko manipud kenni Apo Jesus, a mangpaneknek iti ebanghelio ti parabur ti Dios. **25** Ket ita, kitaenyo, ammok a dakayo amin, a napanak a nangikaskasabaan iti maipanggep iti pagarian, saanyonton a makita pay ti rupak. **26** Ngarud panneknekak kadakayo iti daytoy nga aldaw, nga awan nakabasolak iti dara iti siasinoman a tao. **27** Gapu ta saanko nga impaidam iti panangiwaragawag kadakayo iti sibubukel a pagayatan ti Dios. **28** Ngarud, agbalinkayo a naannad maipapan kadagiti bagbagiyo, ken maipapan kadagiti amin nga arban a pinaaywan kadakayo ti Espiritu Santo. Agannadkayo a mangaywan iti gimong ti Apo, a ginatangna babaen iti bukodna a dara. **29** Ammok a kalpasan iti ipapanawko, sirrekennakayto dagiti adu a narungsot a lobo, ket saandanto a mamingga agingga a saanda a madangran ti arban. **30** Ammok nga addanto pay ti agtaud kadakayo a mismo a sumagmamano a lallaki nga umay ken agsao kadagiti naalas a banbanag, tapno iyadayoda dagiti adalan ket sumurotda kadakuada. **31** Ngarud, agannadkayo. Laglagipenyo nga iti las-ud iti tallo a tawen, saannak a nagsardeng a nangisursuro iti tunggal maysa kadakayo nga adaan iti lulua iti rabii ken aldaw. **32** Ket ita italekkayo iti Dios, ken iti sao ti paraburna, isuna a makabael a mangpapigsa kadakayo ken mangted kadakayo iti tawid kadagiti isuamin a nailasin para iti Apo. **33** Saanko a tinarigagayan ti pirak, balitok, wenno pagan-anay iti siasinoman. **34** Dakayo a mismo, ammoyo a dagitoy nga im-ima ti nagserbi para iti bukodko a kasapulan ken dagiti kasapulan dagidiay adda kaniak. **35** Iti amin a banbanag, inikkankayo iti pagtuladan no kasano a tulonganyo dagiti nakapuy babaen iti panagtrabaho, ken no kasano a lagipenyo dagiti sasao ni Apo Jesus, sasao nga isuna met laeng iti nangibaga: "Ad-adda a nabendisionan ti mangted ngem ti umawat." **36** Kalpasan a naisaona ti kastoy, nagparintumeng isuna ket nagkararag a kaduana amin ida. **37** Nagsangitda amin iti kasta unay ket nagsadagda iti barukong ni Pablo ken inagkanda isuna. **38** Nagliday ti kaaduan gapu iti imbagana a saandanton a makita manen ti rupana. Ket kinaduaanda isuna a napan iti barko.

21 Idi simminakamin kadakuada ken naglayagkami, nagturongkami iti siudad ti Cos, ken iti sumaruno nga aldaw idiay siudad ti Rodas, ket manipud sadiay, napankami iti siudad ti Patara. **2** Idi nakasarakkami iti bapor nga agballasiw

a mapan idiay Fenicia, naglugankami ken naglayag. **3** Idi matantannawaganmin ti isla iti Cyprus, nilabsananmi daytoy ket nagturongkami iti makattigid ket naglayagkami a nagturong idiay Siria, ket simmangladkami idiay siudad ti Tiro, gapu ta sadiay ti pangibabaan ti bapor iti kargamentona. **4** Kalpasan a nasarakanmi dagiti adalan, nagtalinaedkami sadiay iti pito nga aldaw. Imbaga dagitoy nga adalan kenni Pablo babaen iti Espiritu a saan isuna a bumaddek idiay Jerusalem. **5** Idi nabusbusmin dagiti aldaw, pimmanawkamin ken intuloymi ti panagdaliasatmi. Aminda, kaduada dagiti asassawa ken an-annakda, intuloddakami iti dalan aginggana a nakaruarkami iti siudad. Ket nagparintumengkami iti igid ti baybay, nagkararag, ken nagpipinnakada iti tunggal maysa. **6** Naglugankami iti bapor kabayatan nga isuda ket nagsublida manen iti pagtaenganda. **7** Idi nalpas ti panagdaliasatmi manipud Tiro, simmangpetkami idiay Tolemaida. Sadiay kinablaawanmi dagiti kakabsat ken nakipagtalinaedkami kadakuada iti maysa nga aldaw. **8** Iti simmaruno nga aldaw, pimmanawkami ket napan kami idiay Cesarea. Simrekkami iti balay ni Felipe a mangaskasaba iti ebanghelio, nga isu iti maysa kadagiti pito, ken nakipagtalinaedkami kenkuana. **9** Ita, daytoy a tao ket addaan iti uppat a birhen nga annak a babbai a agipadpadto. **10** Iti panagtalinaedmi sadiay iti sumagmamano nga aldaw, bimmaba sadiay manipud Judea ti maysa a profeta nga agnagan iti Agabo. **11** Immay isuna kadakami ken innalana ti barikes ni Pablo. Babaen iti daytoy, ginalutanna dagiti bukodna a saksaka ken im-ima ket kinunana, "Kastoy iti kinuna ti Espiritu Santo, 'Kastanto met a dagiti Judio sadiay Jerusalem ket galutanda iti tao a makinkukua iti daytoy a barikes ken iyawatdanto isuna iti ima dagiti Hentil.'" **12** Idi nangngegmi dagitoy a banbanag, dakami ken dagiti tattao nga agnanaed iti dayta a lugar ket nagpakaasi kenni Pablo a saan isuna a sumang-at idiay Jerusalem. **13** Kalpsanna, simmungbat ni Pablo, "Ania ti ar-aramidenyo, agsasangit ket burburakenyo ti pusok? Agsipud ta nakasaganaak saan laeng a tapno maigalot ngem tapno matay pay idiay Jerusalem para iti nagan ni Apo Jesus." **14** Gapu ta ni Pablo ket saanna a tinarigagayan ti paallukoy, nagsardengkami a nangpadas ket kinunami, "Ti pagayatan iti Apo ti maaramid." **15** Kalpasan dagitoy nga al-aldaw, pinidotmi dagiti bagahemi ket simmang-atkami idiay Jerusalem. **16** Kimmuyog met laeng kadakami sadiay dagiti dadduma nga adalan a naggapu idiay Cesarea. Intugotda met ti maysa a lalaki a managan Mnason, maysa a lalaki a naggapu idiay Cyprus, a maysa kadagiti kauunaan nga adalan, a pakipagtalinaedanmi. **17** Idi nakadanunkamin idiay Jerusalem, siraragsak a pinasangbaydakami dagiti kakabsat. **18** Iti simmaruno nga aldaw kimmuyog ni Pablo kadakami a napan kenni Santiago, ken adda amin a panglakayen sadiay. **19** Kalpasan a kinablaawanna ida, impadamagna ti tunggal banag a naaramidan ti Dios kadagiti Hentil babaen iti ministeriona. **20** Idi nangngegda daytoy, indaydayawda ti Dios ket kinunada kenkuana "Kitaem, kabsat, no kasano a rinibo kadagiti Judio iti namati. Desididoda amin a tungpalen ti linteg. **21** Naibaga kadakuada ti maipapan kenka nga insurom kano amin a Judio nga agnanaed kadagiti Hentil a panawanda ni Moises, ken imbagam kano kadakuada a saanen a masapul a makugit dagiti annakda, ken uray saandan a suroten dagiti daan a kaugalian. **22** Ania iti rumbeng nga aramidenmi? Sigurado a mangngegandanto nga immayka. **23** Isu nga aramidemon ti ibagami kenka ita: Addaankami ti uppat a lallaki a nagkari. **24** Isurotmo dagitoy a lallaki ket dalusam ti bagim a kaduam ida, ken bayadam dagiti gastosda tapno kalboenda dagiti ul-uloda. Iti kasta maamoan iti tunggal maysa a dagiti banbanag a naibaga kadakuada a maipanggep kenka ket saan a pudno. Ket maammoanda a tungtungpalem met ti linteg. **25** Ngem maipanggep kadagiti Hentil a namati, nagsuratkami ken intedmi dagiti bilbilin a masapul nga iyadayoda dagiti bagbagida manipud kadagiti banag a maipapaay kadagiti didiosen manipud iti dara, manipud iti aniaman a nabekkel, ken manipud iti kinaderrep." **26** Ket insurot ni Pablo dagiti lallaki, ket iti simaruno nga aldaw, dinalusannna ti bagina a kaduana ida ket napanda idiay templo ket impakaammona no kasano kabayag ti aldaw ti pannakadalusda, aginggana a ti daton ket naidaton para iti tunggal maysa kadakuada. **27** Idi ngannganin a malpas ti pito nga aldaw, adda dagiti Judio manipud Asia a nakakita kenni Pablo idiay templo, ket kiniburda amin dagiti adu a tattao, ket tinengngelda isuna. **28** Impukpukkawda "Lallaki iti Israel, tulongandakami. Daytoy ti tao a nangisuro kadagiti amin a tattao iti sadinoman kadagiti banbanag a maibusor kadagiti tattao, iti linteg, ken iti daytoy a lugar. Saan laeng a dayta, nangikuyog pay kadagiti Griego idiay templo ket tinulawanda daytoy a nasantoan a lugar." **29** Ta iti napalabas ket nakitada ni Trofimo a tao iti Efeso a kaduana idiay siudad ket pinanunotda a ni Pablo ti nangipan kenkuana idiay templo. **30** Napagagar ti amin a siudad ken nagtataray a sangsangkamaysa dagiti tattao ken tinnengngelda ni Pablo. Ingguyodda isuna paruar iti templo, ken dagiti ruangan ket dagus a nagserra. **31** Bayat a padpadasenda a papatayen isuna, immay ti damag iti kangatoan a kapitan ti guardia nga amin a Jerusalem ket umariwawa. **32** Dagusna nga inkuyog dagiti soldado ken dagiti senturion ket nagtarayda pababa kadagiti adu a tattao. Idi nakita dagiti tattao ti kangatoan a kapitan ken dagiti soldado, insardengda ti panangkabkabilda kenni Pablo. **33** Ket immasideg ti panguloen a kapitan ken tinengngelna ni Pablo, ket imbilinna a makawaran daytoy iti dua a kawar. Sinalusodna no siasino isuna ken no ania iti naaramidna. **34** Dadduma kadagiti tattao iti mangipukpukkaw iti maysa a banag ken dagiti dadduma ket sabali. Gapu ta saan a makaibaga iti kapitan iti aniaman a banag gapu iti ariwawa, imbilinna a maiyapan ni Pablo idiay kuartel. **35** Idi dimteng isuna kadagiti agdan, binagkat isuna dagiti soldado gapu iti kinaringgor dagiti tattao. **36** Gapu ta dagiti adu a tattao ket simmurot ken ipukpukkawda "Ipanaw isuna!" **37** Idi dandanin a maiyapan ni Pablo iti kuartel, imbagana iti kangatoan a kapitan, "Mabalin nga adda ibagak kenka?" Imbaga ti kapitan, "Agsasaoka kadi iti Griego? **38** Saankadi a sika ti taga-Egipto, a nangidaulo iti napalabas a panagrebelde ken nangiyapan kadagiti uppat a ribu a mangbutbuteng idiay letang?" **39** Kinuna ni Pablo, "Maysaak a Judio, a naggapu iti siudad ti Tarso idiay Cilicia. Maysaak nga umili iti maysa a napateg a siudad. Dawatek kenka, palubosannak nga agsao kadagiti tattao." **40** Idi inikkan isuna iti kapitan iti pammalubos, nagtakder ni Pablo iti agdan ket insenyasna ti imana kadagiti tattao. Idi adda iti nakaro a panagulimek, nagsao isuna kadakuada iti Hebreo. Kinunana,

22 "Kakabsat ken amma, dumngegkayo iti panangikalintegak nga isu ita iti aramidek iti

imatangyo." **2** Idi nangngeg dagiti adu a tattao a nagsao ni Pablo kadakuada iti pagsasao a Hebreo, timmalnada. Kinunana, **3** Siak ket Judio, naiyanakak idiay Tarso iti Cilicia, ngem nagadalak iti daytoy a siudad iti sakaanan ni Gamaliel. Nasuroanak babaen kadagiti nainget a wagas iti linteg dagiti kapuonantayo. Naregtaak para iti Dios, kas kadakayo amin ita. **4** Indadanesko daytoy a Dalan agingga iti pannakatay; Ginalutak nga agpada dagiti lallaki ken babbai ken impanko ida iti pagbaludan. **5** Kasta met a ti kangatoan a padi ken dagiti amin a panglakayen ket mabalinda a paneknekan a nakaawatak kadagiti surat a naggapu kadakuada para kadagiti kakabsat idiay Damasco, tapno agdaliasatak sadiay. Isublik koma a nakakawar dagidiay adda iti daytoy a Dalan a madusa idiay Jerusalem. **6** Ti napasamak ket idi agdaldaliasatak ken umasidegakon idiay Damasco, idi agtengngan ti aldaw, kellaat nga adda iti naindaklan a silaw manipud iti langit a nangrugi a nagraniag iti aglawlawko. **7** Natumbaak iti daga ken nakangngegak iti timek a nagsao kaniak, 'Saulo, Saulo, apay nga idaddadanesnak?' **8** Simmungbatak, 'Siasinnoka Apo?' Kinunana kaniak, 'Siak ni Jesus ti Nasaret, nga idaddadanesmo.' **9** Nakita dagiti kakaduak ti lawag, ngem saanda a nangngeg ti timek ti nangkatungtong kaniak. **10** Kinunak, 'Ania iti rumbeng nga aramidek, Apo? Kinuna ti Apo kaniak, 'Bumangonka ket mapanka idiay Damasco, sadiay maibaganto kenka ti tunggal banag a masapul nga aramidem.' **11** Saanak a makakita gapu iti dayta a raniag ti silaw, isu a napanak sadiay Damasco a naiturong babaen kadagiti im-ima dagiti kakaduak. **12** Sadiay, nakaam-ammoak iti tao nga agnagan iti Ananias, maysa a napasnek a tao no maipanggep iti linteg ken nasayaat ti ibagbaga dagiti amin a Judio nga agnanaed sadiay maipanggep kenkuana. **13** Immay isuna kaniak, nagtakder iti abayko, ket kinunana, 'Kabsat a Saulo, awatem ti panagkitam.' Iti dayta met laeng nga oras, nakitak isuna. **14** Ket kinunana, 'Pinilinaka ti Dios dagiti kapuonantayo a mangammo iti pagayatanna, a mangkita iti Daydiay Nalinteg, ken denggem iti timek nga aggapu iti ngiwatna. **15** Ta sikanto iti mangpaneknek kenkuana kadagiti amin a tattao maipanggep iti nakitam ken nangngegmo. **16** Ket ita apay nga agur-urayka? Tumakderka, agpabautisar ken ugasam dagiti basbasolmo, ken umawagka iti naganna.' **17** Kalpasan a nagsubliak idiay Jerusalem ken kabayatan nga agkarkararagak idiay templo, nakakitaak iti sirmata. **18** Nakitak isuna ket kinunana kaniak, 'Darasem a pumanaw iti Jerusalem, gapu ta saanda nga awaten ti pammaneknekmo maipanggep kaniak.' **19** Kinunak, 'Apo, ammoda nga imbaludko ken sinaplitak dagiti namati kenka iti tunggal sinagoga. **20** Idi nagaruyot ti dara ni Esteban a saksim, nagtaktakderak met sadiay ken imman-anamong, ken binanbantayak dagiti pagan-anay dagiti nangpapatay kenkuana.' **21** Ngem kinunana kaniak, 'Pumanawka, gapu ta ibaonka kadagiti Hentil.'" **22** Pinalubosan isuna dagiti tattao nga agsao agingga iti daytoy a punto. Ngem kalpasanna nagpupukkawda a kunada, 'Ipanaw ti kastoy a tao iti daga: Ta saan a rumbeng nga agbiag isuna." **23** Kabayatan nga agpupukkawda, impurwakda dagiti kawesda ken nagipurwakda iti tapok sadiay tangatang. **24** Ket imbilin ti kangatoan a kapitan a maiyapan ni Pablo idiay kuartel. Imbilinna a rumbeng isuna a masaludsod a nakadwaan iti pannakadusa, tapno isuna a mismo ket maamoanna no apay nga agpukpukawda iti kasta a maibusor kenni Pablo. **25** Idi ginalotanda isuna iti lalat, imbaga ni Pablo iti senturion nga agtaktakder, "Nainkalintegan kadi kenka a mangdusa iti tao a Romano ken saan pay a nausig?" **26** Idi nangngeg daytoy ti senturion, napan isuna iti panguloen a kapitan ket imbagana kenkuana, a kunana "Ania ti aramidem? Ta daytoy a tao ket umili iti Roma." **27** Immay ti panguloen a kapitan ket imbagana kenkuana, "Ibagam kaniak, umili ka kadi iti Roma?" Kinuna ni Pablo, "Wen." **28** Simmungbat ti panguloen a kapitan, "Gapu laeng iti dakkel a gatad iti kwarta a nagun-odko iti kina-Romano." Ngem kinuna ni Pablo, "Naiyanakak nga umili iti Roma." **29** Kalpasanna, dagus a pinanawan isuna dagiti lallaki a mangpalutpot koma kenkuana. Nabutngan met ti panguloen a kapitan idi naamoanna a ni Pablo ket maysa nga umili iti Roma, gapu ta inggalotna isuna. **30** Iti simmaruno nga aldaw, kayat a maammoan ti kangatoan a kapitan ti kinapudno maipanggep iti panangpabasol dagiti Judio a maibusor kenni Pablo. Isu a winarwarna dagiti galotna ket binilinna dagiti panguloen a papadi ken dagiti amin a mammagbaga nga agguummongda. Ket inyapanna ni Pablo iti baba ken ingkabilna isuna iti nagtetengngaanda.

23 Kimmita a diretso ni Pablo kadagiti kameng ti konseho ket kinunana, "Kakabsat, nagbiagak iti sangoanan ti Dios iti amin a nasayaat a konsensiak agingga iti daytoy nga aldaw." **2** Minandaran ti kangatoan a padi a ni Ananias dagiti nakatakder iti abay ni Pablo a tibabenda ti ngiwatna. **3** Ket kinuna ni Pablo kenkuana, "Dusaennaka ti Dios, sika a pader a napintaan iti puraw. Agtugtugawka kadi a mangukom kaniak babaen iti linteg, ngem ibilin mo met a makabilak a maisuppiat iti linteg?" **4** Kinuna dagiti nakatakder, "Kastoy kadi ti panangpabain mo iti kangatoan a Padi ti Dios?" **5** Kinuna ni Pablo, "Diak ammo kakabsat, nga isuna ket nangato a padi. Ta naisurat, Saanka nga agsao iti dakes iti mangiturturay kadagiti tattaom." **6** Idi nakita ni Pablo a iti maysa a paset ti Konseho ket Saduceo ken dadduma ket Pariseo, nagsao isuna iti napigsa kadagiti mammagbaga, "Kakabsat, siak ket Pariseo, anakdak ti Pariseo. Mauk-ukomak ditoy gapu ta sitatalekak a mangnamnama nga adda iti panagungar dagiti natay. **7** Idi naibagana daytoy, rimsua ti panagsusuppiat iti nagbabaetan dagiti Pariseo ken Saduceo ket nabingay ti taripnong. **8** Ta ibagbaga dagiti Saduceo nga awan panagungar, awan dagiti anghel ken dagiti espiritu, ngem kuna dagiti Pariseo nga amin dagitoy ket adda. **9** Napasamak ngarud ti dakkel a riri, ken dadduma kadagiti eskriba a pakairamanan dagiti Pariseo ket timmakder ken simmuppiatda, a kunada, "Awan masarakanmi a biddut iti daytoy a tao. No ngay adda espiritu wenno anghel a nagsao kenkuana?" **10** Ket idi adda rimsua a dakkel a panagririri, nagbuteng ti panguloen a kapitan nga amangan no rangrangkayenda ni Pablo, isu a minandaranna dagiti soldado a bumabada ket pilitenda nga alaen isuna manipud kadagiti kameng iti mammagbaga, ken ipanda isuna idiay kuartel. **11** Iti karabianna, nagtakder ti Apo iti abayna ket kinunana, "Saanka nga agbuteng, kas iti panangpaneknekmo maipapan kaniak ditoy Jerusalem, kasta met a masapul a paneknekam idiay Roma." **12** Ket idi immaldawen, adda dagiti Judio a nangaramid iti tulag ken nangayab iti lunod kadagiti bagbagida: ket kinunada a saandanto a mangan wenno uminom iti aniaman agingga a mapatayda

ni Pablo. **13** Adda ti nasurok nga uppat a pulo a lallaki a nangaramid iti daytoy a nalimed a panggep. **14** Napanda kadagiti panguloen a padi ken kadagiti panglakayen ket kinunada, “Inkabilmi dagiti bagbagimi iti sirok ti dakkel a lunod, nga awan iti mangan aginggana a mapataymi ni Pablo. **15** Ita ngarud, palubosanyo ti konseho nga ibagada iti panguloen a kapitan a paulogenda a maiyeg kadakayo, a kasla kayatyo a palutputen a naimbag iti kasona. Dakami met, nakasaganakami a mangpatay kenkuana sakbay nga umay ditoy.” **16** Ngem nangngegan ti anak a lalaki ti kabsat a babai ni Pablo a kumlebda nga aguray, isu a napan ken simrek iti kuartel ket imbagana kenni Pablo. **17** Inayaban ni Pablo ti maysa kadagiti senturion ket imbagana, “Ipanyo daytoy nga agtutubo a lalaki iti panguloen a kapitan, ta adda banag nga ibagana kenkuana. **18** Inkuyog ngarud ti senturion ti agtutubo a lalaki ket impanna isuna iti panguloen a kapitan ket kinunana, “Inayabannak ni Pablo a balud ken dinawatna nga iyegko daytoy nga agtutubo a lalaki kenka. Adda banag nga ibagana kenka.” **19** Iniggaman ti panguloen a kapitan ti ima ti agtutubo ket napanda iti pribado a lugar ket nagsaludsod kenkuana, “Ania kadi dayta a masapul nga ibagam kaniak?” **20** Kinuna ti agtutubo a tao, “Nagtutulagan dagiti Judio a kiddawenda kenka a paulogem ni Pablo no bigat iti konseho, a kasla agsaludsodda pay iti naing-inget maipapan iti kasona. **21** Ngem saanmo nga itulok ti kayatda, gapu ta adda nasurok uppat a pulo a lallaki a kumkumleb a mangur- uray kenkuana. Nagsapatada a saandanto a mangan wenno uminom agingga a mapatayda isuna. Uray ita nakasaganadan, ur-urayenda iti pammalubos nga aggapu kenka. **22** Pinalubusan ngarud ti panguloen a kapitan a mapanen ti agtutubo a lalaki, kalpasan iti panangisurona kenkuana, “Awan iti pangibagaam a naibagam dagitoy a banbanag kaniak.” **23** Ket nangayab iti dua kadagiti senturion ken imbagana, “Mangala kayo ti dua gasut a soldado a nakasagana a mapan agingga idiay Cesarea, ken pito pulo a kumakabayo a lallaki, ken dua gasut a pumipika a lallaki. Pumanawkayo iti maikatlo nga oras iti rabii.” **24** Imbilinna met kadakuada a maipaayan ni Pablo kadagiti ayup a mabalinna a pagsakayan, ken ipanda isuna a natalged kenni Felix a gobernador. **25** Ket nagsurat iti surat a kastoy: **26** Claudius Lisias, iti kalalaingan a gobernador Felix, kablaaw. **27** Daytoy a tao ket tiniliw dagiti Judio ken nag nganganida a patayen, idi napanak kadakuada a kaduak dagiti soldado ket insalakanmi isuna, manipud idi naammoak nga isuna ket maysa nga umili iti Roma. **28** Kayatko a mammoan no apay a pinabasolda isuna, isu nga impanko isuna iti konsehoda. **29** Naammoak nga isu ket napabasol maipanggep kadagiti salsaludsod maipapan iti lintegda, ngem awan iti pammabasol a maibusor kenkuana a matudingan iti patay wenno pannakaibalud. **30** Ket naipakaammo kaniak nga adda iti panggep a maibusor iti daytoy a tao, isu a dagus nga imbaonko kenka ken imbagak met kadagiti mangpabpabasol kenkuana nga iyegda dagiti darum a maibusor kenkuana iti imatangmo. Agpakadaakon.” **31** Isu a tinungpal dagiti soldado dagiti bilinna: innalada ni Pablo ket impanda isuna idiay Antipatris iti rabii. **32** Iti simmaruno nga aldaw, kaadduan kadagiti soldado ti nangpanaw kadagiti nakakabalyo a lallaki a mangkadua kenkuana ket nagsusublida iti kuartel. **33** Idi nakadanonen dagiti nakakabalyo a lallaki idiay Cesarea ken naituloddan ti surat iti gobernador, imparangda met ni Pablo kenkuana. **34** Idi nabasa ti gobernador ti surat, sinaludsodna no ania a probinsia ti naggapuan ni Pablo; ket idi naammoanna nga isuna ket naggapu idiay Cilicia, **35** kinunana, “Denggenkanto a naimbag inton umay dagiti nangidarum kenka ditoy.” Ket imbilinna a maipupok isuna idiay palasio ni Herodes.

24 Kalpasan iti lima nga aldaw, napan sadiay ni Ananias a panguloen a padi, sumagmanano a panglakayen ken maysa a bumibitla nga agnagan iti Tertulo. Immay indarum dagitoy a lallaki ni Pablo iti gobernador. **2** Idi simmango ni Pablo iti gobernador, inrugi ni Tertulo a pabasolen isuna ket imbagana iti gobernador, “Gapu kenka, addaankami iti naindaklan a kapia ken ti panangkitam ket mangmangyeg iti nasayaat a pannakapabaro iti pagilianmi; **3** ngarud, iti amin a panagyaman ket awatenmi ti amin nga aramidem, kalaingan a Felix. **4** Tapno saankan a taktaken pay, dawatek kenka a denggennak koma iti ababa a kanito nga addaan kinaanus. **5** Ta natakuatanmi a daytoy a tao ket peste ken mangparparnuay iti panagrebelde kadagiti amin a Judio iti entero a lubong. Isuna ket pangulo ti sekta a Nazareno. **6** Ket pinadasna pay a tulawan ti templo, isu a tiniliwmi isuna. **8** Inton palutputem ni Pablo maipapan kadagitoy amin a banbanag, uray sika met ket maadalmo no ania ti pangidardarumanmi kenkuana.” **9** Nagkaykaysa dagiti Judio a nangidarum kenni Pablo ket imbagada a pudno dagitoy a banbanag. **10** Ngem idi sinenyasan ti gobernador ni Pablo nga agsao, simmungbat ni Pablo, “Maawatak nga iti adu a tawen, sika ti ukom iti daytoy a pagilian, ken isu a maragsakannak a mangilawlawag iti bagik kenka. **11** Mabalinmo a mapaneknekan nga awan pay iti sangapulo ket dua nga aldaw manipud napanak nagdaydayaw idiay Jerusalem; **12** ket idi nasarakandak idiay templo, saanak a nakisinnuppiat iti siasinoman ken saanak a nangriribuk kadagiti naummong a tattao, wenno kadagiti sinagoga, wenno iti siudad; **13** ken saanda a mapaneknekan kenka dagiti pammabasol nga ar-aramidenda a maibusor kaniak ita. **14** Ngem aminek daytoy kenka a babaen iti dalan nga aw-awaganda a sekta, iti dayta met laeng a dalan, agserserbiak iti Dios dagiti kapuonanmi. Napudnoak iti amin nga adda iti linteg ken kadagiti sursurat dagiti profeta. **15** Addaanak iti isu metlaeng a namnama iti Dios, a kas met laeng kadagitoy a lallaki nga agur-uray iti dayta, ti umay a panagungar dagiti natay, agpada iti nalinteg ken saan a nalinteg; **16** ket iti daytoy, agtrabtrabahoak tapno maaddaanak iti konsensia nga awan pakababalawanna iti sangoanan ti Dios ken kadagiti lallaki iti amin a banbanag. **17** Ita, kalpasan iti adu a tawen, immayak a mangyeg iti tulong iti pagiliak ken sagsagut a kuarta. **18** Idi inaramid ko daytoy, nasarakandak dagiti dadduma a Judio a naggapu idiay Asia iti maysa a seremonia ti pannakadalus idiay templo, nga awan iti adu a tattao wenno iti riribuk. **19** Rebbengna koma nga umay dagitoy a lallaki iti sangoanam ita ken ibagada no ania ti adda kadakuada a maibusor kaniak, no addaanda man. **20** Wenno saan, ibaga koma dagitoy met laeng a lallaki no ania ti biddut a nasarakanda kaniak idi simmangoak iti konseho dagiti Judio; **21** malaksid no maipapan iti daytoy maysa a banag nga imbagak a napigsa idi nagtakderak kadakuada, 'Maipapan iti panagungar dagiti natay nga us-usigendak ita'.” **22** Naipakaammo a nasayaat kenni Felix ti maipapan iti Dalan, isu a pinagurayna dagiti

Judio. Kinunana, “Inton bumaba ditoy ni komandante Lisias
manipud idiay Jerusalem, ikeddengkonto ti kasom.” **23**
Kalpasan ket minandaranna ti senturion a bantayanna ni
Pablo, ngem maaddaan iti bassit a wayawaya, ken awan
koma iti manglapped kadagiti gagayyemna a tumulong
kenkuana wenno mangsarungkar kenkuana. **24** Kalpasan iti
sumagmamano nga aldaw, nagsubli ni Felix a kaduana ni
Drusila nga asawana, maysa a Judio, ken pinaayabanna ni
Pablo ket nakangngeg kenkuana iti maipapan iti pammati
kenni Cristo Jesus. **25** Ngem idi naginnadalda kenni
Pablo maipapan iti kinalinteg, panagteppel ken iti umay
a pannakaukom, nagbuteng ni Felix ket insungbatna,
“Pumanawka pay laeng, ngem no addanto manen oras
ko, paayabankanto.” **26** Kadagidiay metlaeng a tiempo,
kalkalikagumanna a mangted ni Pablo iti kuarta kenkuana,
isu a masansan a paayabanna isuna ken makisarsarita
kenkuana. **27** Ngem idi napalabasen ti dua a tawen, nagbalin
a gobernador ni Porcio Festo a simmublat kenni Felix, ngem
kayat ni Felix a makagun-od iti nasayaat a pannakikadua
kadagiti Judio, pinanawanna ngarud ni Pablo nga agtultuloy
a mabanbantayan.

25 Ita, simrek ni Festo iti probinsia, ken kalpasan iti tallo
nga aldaw, simmang-at isuna idiay Jerusalem manipud
Cesarea. **2** Nangiyeg dagiti panguloen a padi ken dagiti
mabigbigbig a Judio kadagiti pammabasol a maibusor ken
Pablo kenni Festo, ken nagsaoda a sipipigsa kenni Festo. **3**
Ken nagdawatda iti tulong kenni Festo iti maipapan kenni
Pablo, bareng no ayabanna idiay Jerusalem tapno iti kasta
ket mabalinda a patayen isuna iti dalan. **4** Ngem insungbat
ni Festo a ni Pablo ket balud idiay Cesarea, ket iti mabiit,
agsubli isuna sadiay. **5** “Ngarud, kadagidiay makabael,”
kinunana, “masapul a makisurot kadakami sadiay. No adda
man ti banag a saan a nasayaat iti dayta a tao, masapul
nga idarumyo isuna.” **6** Kalpasan a nagtalinaed isuna iti
walo wenno sangapulo pay nga aldaw, bimmaba isuna idiay
Cesarea. Ket iti simmaruno nga aldaw, nagtugaw isuna
iti tugaw iti pangukoman ket imbilinna a maiyeg ni Pablo
kenkuana. **7** Idi simmangpet isuna, agtaktakder iti asideg
dagiti Judio a naggapu idiay Jerusalem, ket nangyegda iti
adu a nadagsen a pammabasol a saanda a mapaneknekan.
8 Inkalintegan ni Pablo iti bagina ken kinunana, “Saan
a maibusor iti nagan dagiti Judio, saan a maibusor iti
templo, ken saan a maibusor kenni Cesar, adda kadi iti
naaramidko a dakes.” **9** Ngem kayat ni Festo a maalana
ti rikna dagiti Judio, ket sinungbatanna ngarud ni Pablo a
kinunana, “Kayatmo kadi iti sumang-at idiay Jerusalem ken
tapno maukomka babaen kaniak maipanggep kadagitoy a
banbanag sadiay? **10** Kinuna ni Pablo, “Agtaktakderak iti
sangoanan iti tugaw a pangukoman ni Cesar a rumbeng
a pakaukomak. Awan iti nagkamaliak kadagiti Judio, kas
ammoyo met a nalaing. **11** Ngem no nakaaramidak iti
dakes ken no nakaaramidak iti banag a pakaikariak iti
pannakatay, saanak nga agkedked a matay. Ngem no dagiti
pammabasolda ket awan kinapudnona, awan iti siasinoman
a mabalin a mangiyawat kaniak kadakuada. Umawagak
kenni Cesar.” **12** Ket nakisarita ni Festo iti konseho, ken
kalpasanna simmungbat isuna, “Immawagka ken ni Cesar;
mapankanto ken ni Cesar.” **13** Ita kalpasan iti sumagmamano
nga aldaw, simmangpet da Ari Agripa ken Bernice idiay
Cesarea tapno agipaay iti opisial a panangsarungkar kenni
Festo. **14** Kalpasan nga adda isuna idiay iti adu nga
aldaw, imparang ni Festo ti nakaidaruman ni Pablo iti ari;
kinunana, “Adda maysa a lalaki nga imbati ni Felix ditoy a
kas balud. **15** Idi addaak idiay Jerusalem, nangiyeg kaniak
dagiti panguloen a papadi ken dagiti panglakayen dagiti
Judio kadagiti pammabasol a maibusor iti daytoy a tao, ken
dinawatda iti pannakaikeddeng a maibusor kenkuana. **16** Iti
daytoy, simmungbatak a saan a kaugalian dagiti Romano
a mangiyawat iti tao a kas pabor; ngem ketdi, rumbeng
nga adda iti gundaway iti naidarum a tao a mangsango
kadagiti nangidarum kenkuana tapno maikalinteganna ti
bagina a maibusor kadagiti pammabasol.” **17** Ngarud, idi
immayda nga agkakadua ditoy, saanak a naguray, ngem iti
simmaruno nga aldaw nagtugawak iti tugaw iti pangukoman
ket imbilinko a maiyeg dayta a tao. **18** Idi timmakder dagiti
nangidarum ken inakusaranda isuna, napanunotko nga
awan iti nadagsen kadagiti pammabasol nga inyegda a
maibusor kenkuana. **19** No di ket, adda laeng iti saanda
a pagkikinnaawatan maipapan iti bukodda a relihion ken
maipapan iti maysa nga agnagan Jesus a natayen, nga
ibagbaga ni Pablo a sibibiag. **20** Maburburtiaanak iti
maipanggep iti daytoy, no kasanok a palutputen iti daytoy a
banag, ken dinamagko kenkuana no mapan idiay Jerusalem
tapno maukom sadiay maipanggep kadagitoy a banbanag.
21 Ngem idi dinawat ni Pablo a maguardiaan pay laeng
agingga iti panangikeddeng kenkuana ti Emperador, imbilinko
nga agtalinaed isuna a sibabalud agingga nga ibaonko isuna
kenni Cesar. **22** Nagsao ni Agripa kenni Festo, “Kayatko
met iti dumngeg iti daytoy a tao.” “Inton bigat,” Kinuna ni
Festo, “Mangngegmonto isuna.” **23** Isu nga iti simmaruno
nga aldaw, immay ni Agripa ken ni Bernice nga adda ti
adu a seremonia; immayda idiay pangukoman a kaduada
dagiti opisyal dagiti soldado ken dagiti mabigbigbig a tao
iti siudad. Ket idi insao ni Festo ti bilin, naiyeg ni Pablo
kadakuada. **24** Kinuna ni Festo, “Ari Agripa, ken kadakayo
amin a lallaki nga adda kadakami ditoy, makitayo daytoy a
lalaki; nakiyuman kaniak dagiti amin a Judio idiay Jerusalem
ken uray met ditoy, ken impukkawda kaniak a saanen a
rumbeng nga agbiag daytoy a tao. **25** Ngem naadalko
nga awan iti naaramidna a rumbeng a pakatayanna; ngem
gapu ta immawag isuna iti Emperador, inkeddengko nga
ibaon isuna. **26** Ngem awan ti ammok nga uray ania
nga isuratko iti Emperador. Gapu iti daytoy, inyegko isuna
kadakayo, nangnangruna kenka, Ari Agripa tapno adda
koma iti maisuratko maipanggep iti nakaidarumanna. **27** Ta
makitak a saan a rumbeng a mangibaonak iti balud ken
saanko pay nga ipablaak dagiti pammabasol a maibusor
kenkuana.”

26 Kinuna ngarud ni Agripa kenni Pablo, “Mabalinka nga
agsao para iti bagim.” Kalpasanna, inyunnat ni Pablo
ti imana ken inkalinteganna ti bagina. **2** “Ibilangko ti bagik
a naragsak, Ari Agripa, a mangsungbat iti nakaidarumak
iti sangoanam ita nga aldaw, a maibusor kadagiti amin
a pammabasol dagiti Judio; **3** nangnangruna, gapu ta
nalaingka kadagiti amin a kaugalian dagiti Judio ken kadagiti
saludsod. Isu a dawatek kenka nga anusannak a denggen.
4 Pudno, ammo dagiti amin a Judio no kasanoak a nagbiag
manipud iti kinaagtutubok iti bukodko a pagilian ken idiay
Jerusalem. **5** Am-ammodak manipud pay idi damo ken
rumbeng nga aklunenda a nagbiagak a kas Pariseo, maysa

a nainget unay a sekta iti relihionmi. **6** Ita agtakderak ditoy tapno maukom gapu ta birbirukek ti kari nga inkari ti Dios kadagiti amaenmi. **7** Ta daytoy ti kari a namnamaen dagiti sangapulo ket dua a pulimi a maawatda, iti sipapasnek a panagrukbabda iti Dios iti rabii ken aldaw. Gapu iti daytoy a namnama, Ari Agrippa, nga indarumdak dagiti Judio. **8** Apay a panunoten ti siasinoman kadakayo a saan a nakapapati a pagungaren ti Dios dagiti natay? **9** Iti maysa a tiempo, impagarupko a masapul nga agaramidak iti adu a banbanag a maibusor iti nagan ni Jesus ti Nasaret. **10** Inaramidko daytoy idiay Jerusalem; pinaibaludko ti adu a sasanto idiay pagbaludan, ken addaanak iti pammalubos manipud kadagiti panguloen a papadi nga aramidek daytoy; ket idi a napapatayda, intedko pay iti panangayonko iti maibusor kadakuada. **11** Masansan iti panangdusak kadakuada kadagiti amin a sinagoga ken pinadasko a pagtabbaawen ida. Kasta unay ti pungtotko kadakuada ket kinamkamatko ida uray pay kadagiti sabali a siudad. **12** Kabayatan nga ar-aramidek daytoy, napanak idiay Damasco nga addaan turay ken bilbilin manipud kadagiti panguloen a papadi; **13** ket iti dalan a mapan sadiay, iti tengga ti aldaw, apo Ari, nakakitaak iti lawag manipud langit a nalawlawag ngem iti init ken linawaganna ti aglawlawmi kadagiti tattao a kaduak nga agdaldaliasat. **14** Idi natumbakami amin iti daga, nakangngegak iti maysa a timek nga agsasao kaniak a kinunana iti pagsasao a Hebreo, "Saulo, Saulo, apay nga idaddadanesnak? Pakarigatam ti panangkugtarmo iti natirad a ruting. **15** Kalpasanna kinunak, 'Siasinoka, Apo?' Simmungbat ti Apo, 'Siak ni Jesus nga idaddadanesmo. **16** Ita bumangonka ket tumakderka; nagparangak kenka gapu iti daytoy a panggep, tapno dutokanka nga agbalin nga adipen ken maysa a saksi maipapan kadagiti banbanag nga ammom, maipanggep kaniak ita ken kadagiti banbanag nga ipakitakto kenka iti mabiit; **17** ken ispalenkanto manipud kadagiti tattao ken manipud kadagiti Hentil a pangibabaonak kenka, **18** tapno lukatam dagiti matmatada ken tapno pagtallikudem ida manipud iti sipnget a mapan iti lawag ken manipud iti pannakabalin ni Satanas a maiturongda iti Dios, tapno iti kasta ket maawatda manipud iti Dios ti pammakawan dagiti basbasol ken ti tawid nga intedko kadakuada nga inlasinko para iti bagik babaen iti panamati kaniak. **19** Ngarud, Ari Agrippa, saanko a sinalungasing ti nainlangitan a sirmata; **20** ngem, umuna kadagidiay adda iti Damasco, ken kalpasanna iti Jerusalem, ken iti entero a pagilian ti Judea, ken kasta met kadagiti Hentil, nangasabaak a nasken nga agbabawida ken agsublida iti Dios, nga agaramidda kadagiti banbanag a napateg, a mangipakita iti panagbabawi. **21** Ta gapu iti daytoy tiniliwdak dagiti Judio idiay templo ken pinadasdak a patayen. **22** Tinulongannak ti Dios agingga ita, isu nga agtakderak ken ipaduyakyakko kadagiti kadawyan a tattao ken kadagiti natatan-ok ti maipanggep iti ad-adu pay ngem ti imbaga ni Moises ken dagiti profeta a mapasamak, **23** a masapul nga agsagaba ti Cristo, ken isuna ti umuna a mapagungar manipud iti patay ken iwaragawagna ti silaw kadagiti tattao a Judio ken kadagiti Hentil. **24** Idi nalpasen ni Pablo ti panangikalinteganna, binugkawan isuna ni Festo, "Pablo, agmauyongka; pinagbalinnaka nga agmauyong ti nangato nga adalmo." **25** Ngem kinuna ni Pablo, "Saanak nga agmauyong, kalaingan a Festo; ngem agsaoak nga addaan tured kadagiti sasao a pudno ken maiparbeng. **26** Ta ammo ti ari ti maipanggep kadagitoy a banbanag; ket isu a nagsaoak a siwawaya kenkuana, ta pudno nga awan kadagitoy ti nailimed manipud kenkuana; ta saan daytoy a nalpas iti suli. **27** Mamatika kadi dagiti profeta, Ari Agripa? Ammok a mamatika." **28** Kinuna ni Agripa kenni Pablo, "Allukoyennak kadi iti ababa a tiempo ken pagbalinennak a Kristiano?" **29** Kinuna ni Pablo, "Agkararagak iti Dios, nga uray iti ababa a tiempo, saan laeng koma a sika, ngem uray pay ti amin a dumngeg kaniak ita nga aldaw, ket agbalin a kas kaniak, ngem awanan kadagitoy kawar iti pagbaludan." **30** Kalpasanna, timmakder ti Ari ken ti gobernador ken uray pay ni Bernice, ken dagiti nakitugtugaw kadakuada; **31** idi nakapanawdan iti siled, nagsasaritada ket kinunada, "Awan ti naaramid daytoy a tao a rumbeng a pakatayanna wenno pakaibaludanna." **32** Kinuna ni Agripa kenni Festo, "Mawayawayaan koma daytoy a tao no saan isuna a kimmamang kenni Cesar."

27 Idi naikeddengen a masapul nga aglayag kamin a mapan idiay Italia, impaimada ni Pablo ken dadduma kadagiti balud iti senturion a managan Julio, a kameng ti Rehimiento Augustan. **2** Naglugan kami iti barko a naggapu idiay Adrumeto, a nakasaganan nga aglayag iti igid ti Asia. Isu a napan kami iti baybay. Kimmuyog kadakami ni Aristarco a naggapu idiay Tesalonica iti Macedonia. **3** Iti simmaruno nga aldaw, dimteng kami iti siudad ti Sidon, sadiay ket nasayaat iti panangtrato ni Julio kenni Pablo, ket pinalubosanna a mapan kadagiti gagayemna tapno awatenna ti panangaywanda. **4** Manipud sadiay, napan kami iti baybay ken naglayag kami iti aglawlaw ti Isla ti Cyprus a nasalakniban manipud iti angin, gapu ta ti angin ket maisupadi kadakami. **5** Idi naglayagkamin a bimmalasiw iti danum nga asideg iti Cilicia ken Pamfilia, dimteng kami idiay Mira, maysa a siudad iti Licia. **6** Sadiay, nakasarak ti senturion iti maysa a barko a naggapu idiay Alejandria a mapan idiay Italia. Inlugannakami iti daytoy. **7** Idi naglayagkami nga in-innayad iti adu nga al-aldaw, ken kamaudiananna ket simmangpetkami a nagparigat iti asideg ti Cnido, ta saannakami a palubosan ti angin a mapan iti dayta a dalan, isu a nagtuloykami a naglayag iti nalengdan nga igid iti Creta, bangir iti Salmon. **8** Nagparigat kami a naglayag iti igid, agingga a dimmanun kami iti maysa a lugar a managan Natalged a Sangladan, nga asideg iti siudad ti Lasea. **9** Nagbayag kami sadiay, ket ti tiempo a panagayunar dagiti Judio ket naglabas metten, ket nagbalinen a napeggad ti aglayag. Isu a binallaagan ida ni Pablo, **10** a kinunana "Lallaki, makitak nga iti umadani a panaglayagtayo ket addaan dunor ken dakkel a pukaw, saan laeng nga iti kargamento ken iti barko, ngem uray pay dagiti biagtayo." **11** Ngem ad-adda nga impangag ti senturion ti amo ken ti akinkukua iti barko, ngem dagiti banbanag nga imbaga ni Pablo. **12** Gapu ta ti sangladan ket saan a nalaka a pagyanan iti panawen ti lam-ek, kaaduan kadagiti aglaylayag ti nangibaga a masapul nga aglayag a pumanaw manipud sadiay, no babaen iti aniaman a pamuspusan ket madanonmi ti siudad ti Fenix, tapno sadiay a palabsen ti lam-ek. Ti Fenix ket isu iti sangladan idiay Creta, ket sumango daytoy iti amianan a daya ken abagatan a daya. **13** Idi mangrugi nga agpayugpog a nainayad ti angin nga aggapu iti abagatan, pinanunot dagiti marino nga addan dagiti

kasapulanda. Isu nga inngatodan ti angkla ket naglayagda iti igid ti Creta, asideg iti igid ti baybay. **14** Ngem kalpasan ti apagbiit a tiempo, ti napigsa nga angin, a maawagan iti Amian ket nangrugi a bimmaut kadakami manipud iti ballasiw ti isla. **15** Idi sinubang ti angin ti barko, binaybay-anmin daytoy nga inturongnakami. **16** Naiturongkami iti nalengdan a paset ti bassit nga isla a maawagan Cauda; ket uray narigatan kami, nabaelanmi nga isalbar ti bangka. **17** Idi ginuyodda nga impangato, rineppetda ti barko babaen kadagiti taltali. Mabutengda a maisadsadkami iti kadaratan ti Sirte, isu nga imbabada ti angkla ti barko iti baybay ket naiturong daytoy. **18** Binautbaot nakami ti nadawel nga angin, isu nga iti simmaruno nga aldaw, nangrugi dagiti marino nga agitapuak kadagiti kargamento. **19** Iti maikatlo nga aldaw, nangibelleng dagiti marino kadagiti maar-aramat iti barko babaen kadagiti im-imada. **20** Idi saan nga agraniag kadakami ti init ken bitbituen iti adu nga al-aldaw, ken saplisaplitan nakami latta ti nadawel a bagyo, aniaman a namnamami a makalasat ket napukaw. **21** Idi nabayagen a saanda a nangnangan, nagtakder ni Pablo kadagiti marino ket kinunana, "Dakayo a Lallaki, dimngegkayo koma ngamin kaniak, ket saantayo a naglayag manipud Creta, nga isu iti nakaalantayo kadagitoy a dunor ken pukaw. **22** Ket ita, karitenkayo nga agbalinkayo a natured, ta awanto iti mapukaw a biag kadakayo, ngem ti laeng mapukaw ket ti barko. **23** Ta idi rabii, maysa nga anghel ti Dios a makinkukua kaniak ken pagdaydayawak- ket nagtakder iti abayko **24** ket kinunana, "Saanka nga agbuteng, Pablo. Masapul nga agtakderka iti sangngoanan ni Ceasar, ken kitaem, ti Dios, iti kinasayaatna, ket intedna kenka dagiti amin a kaduam nga aglaylayag. **25** Ngarud, dakayo a lallaki, agbalinkayo a natured, gapu ta agtalekak iti Dios, a mapasamak dayta a kas naibaga kaniak. **26** Ngem masapul a maisadsadtayo iti maysa nga isla." **27** Idi nadanun ti maikasangapulo ket uppat a rabbi, kabayatan a naiturong kami iti daytoy a dalan ken iti Baybay Adriatico, idi agtengngan ti rabii, impagarup dagiti marino nga asidegdan iti daga. **28** Nangalada iti pangrukod iti danum ket nasarakanda a dua pulo a karukod ti kaunegna; kalpasan iti sumagmamano a kanito, nangalada iti ad-adu a pangrukod iti danum ket nasarakanda a sanga pulo ket lima a karukod ti kaunegna. **29** Nagbutengda nga amangan no maidungpar kami iti kabatbatoan, isu nga imbabada ti uppat nga angkla manipud iti likod ti barko ken nagkararagda a bumigat koman. **30** Mangkitkita dagiti marino iti wagas tapno panawanda ti barko ken ibabada ti bangka iti baybay, ket impammarangda nga impurwakda dagiti angkla manipud iti parupa ti barko. **31** Ngem kinuna ni Pablo iti senturion ken kadagiti soldado, "Malaksid a dagitoy a lallaki ket agtalinaedda iti barko, saankayo a maisalakan. **32** Ket dagiti soldado, pinutedda dagiti taltali ti bangka ket binay-anda a maiyanud. **33** Idi lumawagen, ginuyugoy ida amin ni Pablo a mangalada iti sangkabassit a makan. Kinunana, "Daytoy nga aldaw ti maikasangapulo ket uppat nga aldaw a naguraykayo ken saan a nangan; awan a pulos ti kinnanyo. **34** Isu a kiddawek kadakayo a mangan kayo iti uray sangkabassit a makan, ta daytoy ket para iti pannakailasatyo; ket awanto ti uray maysa a buok iti uloyo a mapukaw." **35** Idi naibagana daytoy, nangala iti tinapay ket nagyaman iti Dios iti imatang ti tunggal maysa. Ket nangpirsay iti tinapay ket nangrugi a nangan. **36** Ket napabilegda amin ket nangalada met iti makan. **37** Dua gasut pito pulo ket innem kami amin iti barko. **38** Idi nakapangandan, pinalag-ananda ti barko babaen iti panangibellengda iti trigo iti baybay. **39** Idi bumigaten, saanda a nailasin ti daga, ngem adda nakitada nga igid iti baybay, ket nagtututongda a no mabalin ket iturongda ti barko sadiay. **40** Isu a pinutedda dagiti angkla ket imbatida dagitoy iti baybay. Iti dayta met laeng a kanito, pinalukayanda dagiti tali iti timon ken inngatoda ti layag tapno iduron ti angin; isu a naiturongda iti igid ti baybay. **41** Ngem nakagtengda iti lugar a nagsabatan ti ayus iti dua a danum, ket naiturong ti barko iti daga. Naisadsad ti parupa ti barko sadiay ken nagtalinaed a saan nga aggaraw, ngem ti likodna ket nangrugi a madadael gapu iti nadawel a dalluyon. **42** Ti panggep dagiti soldado ket patayenda dagiti balud tapno awan kadakuada ti makalanguy nga umadayo ken makalibas. **43** Ngem ti senturion ket kayatna nga isalakan ni Pablo, isu a pinasardengna ti panggepda; ket imbilinna a dagiti makalangoy ket umuna a lumagto manipud iti barko ken mapanda iti daga. **44** Ket dagiti nabati a lallaki, masapul a sumarunoda, dadduma ket agpataw iti tabla, ken dadduma ket agpatawda kadagiti banbanag a naggapu iti barko. Iti kasta a wagas, napasamak a dakami amin ket nakagteng a sitatalged iti daga.

28 Idi nailasatkamin a sitatalged, naammoanmi a ti isla ket maawagan iti Malta. **2** Saan laeng a gagangay a kinasayaat ti impakita kadakami dagiti umili sadiay, ngem ketdi, nangpasgedda iti apuy ken pinasangbaydakami amin, gapu iti agtultuloy a tudo ken lam-ek. **3** Ngem idi nagurnong iti sangareppet a ruting ni Pablo ken ingkabilna iti apuy, maysa a karasaen nga uleg ti rimmuar gapu iti pudot, ket nagbitin iti imana. **4** Idi nakita dagiti umili sadiay ti ayup a nakabitin iti imana, kinunada iti tunggal maysa, "Daytoy a tao ket maysa a mammapatay a nakalibas manipud iti baybay, ngem iti hustisia ket saanna a palubosan nga agbiag isuna." **5** Ngem inwagsakna ti ayup iti apuy ken saan a nadangran. **6** Ur-urayenda isuna nga aggurigor wenno kellaat a matumba a matay. Ngem kalpasan iti panangbuybuyada kenkuana iti nabayag, nakitada nga awan ti karkarna kenkuana. Binalbaliwanda ti panunotda ket kinunada nga isuna ket maysa a dios. **7** Ita, iti asideg a lugar, adda dagiti daga a kukua ti kangatoan a tao ti isla, maysa a tao nga agnagan iti Publio. Sinangailinakami ken naasi a nangipaay iti para kadakami iti tallo nga aldaw. **8** Napasamak a ti ama ni Publio ket nabayagen a masaksakit nga addaan gurigor ken sika. Idi napan ni Pablo kenkuana, nagkararag isuna, ken impatayna ti imana kenkuana, ket pinaimbagna isuna. **9** Kalpasan a napasamak daytoy, dagiti dadduma a tattao iti isla a masaksakit ket immayda met ket naimbaganda. **10** Pinadayawanda kami met dagiti tattao iti naisangsangayan a pammadayaw. Idi agsagsagana kamin nga aglayag, intedda kadakami ti aniaman a kasapulanmi. **11** Kalpasan iti tallo a bulan, naglayag kami iti maysa a barko iti Alejandria a simmanglad iti isla idi kalam-ekna, ket ti adda iti ulona ket Ti Singin nga Agkabsat a Lalaki. **12** Kalpasan a simmanglad kami iti siudad ti Siracusa, nagtalinaed kami sadiay iti tallo nga aldaw. **13** Manipud sadiay, naglayagkami ken nakasangpetkami iti siudad ti Regio. Kalpasan iti maysa nga aldaw, nagpuyupoy ti angin manipud iti abagatan. Iti lasud ti dua nga aldaw, nakasangpetkami iti siudad ti Puteoli. **14** Sadiay, adda nasarakanmi a kakabsat ken naawiskami a

makipaggian kadakuada iti las-ud ti pito nga aldaw. Iti kasta, nakasangpet kami met laengen idiay Roma. **15** Manipud sadiay, kalpasan a nangngeg dagiti kakabsat ti maipanggep kadakami, immayda simmabat agingga iti pagtagtagilakuan ni Appio ken iti Tres Tabernas. Idi nakita ni Pablo dagiti kakabsat, nagyaman iti Dios ket napabileg. **16** Idi nakastrek kamin idiay Roma, napalubosan ni Pablo nga agmaymaysa a kaduana ti soldado a mangbanbantay kenkuana. **17** Ket napasamak a kalpasan iti tallo nga aldaw, inummong ni Pablo dagiti lallaki a mangidadaulo kadagiti Judio. Idi nagguummongdan, kinunana kadakuada, "Kakabsat a lallaki, numan pay saanak a nakaaramid iti aniaman a saan a nasayaat a maibusor iti tattao wenno kadagiti kaugalian dagiti amaentayo, naipanak a kas balud manipud Jerusalem ken naiyawatak kadagiti ima dagiti Romano. **18** Kalpasan iti panangpalutputda kaniak, tinarigagayanda a wayawayaandak, gapu ta awan ti rason tapno madusaak iti pannakatay. **19** Ngem idi nagsao dagiti Judio a maibusor kadagiti tarigagayda, napilitanak nga kamumamang kenni Caesar. Nupay kasta, saanko met a pabpabasulen iti aniaman ti pagiliak. **20** Gapu iti panagkiddawko, dinawatko a makitakayo ken makisaritaak kadakayo. Ti makagapu a siak ket sibabaludak iti daytoy a kawar ket ti pagtaltalkan ti Israel." **21** Kinunada kenkuana, "Saankami a nakaawat iti surat manipud Judea iti maipanggep kenka, wenno uray kakabsat nga immay ken nangipadamag wenno nangibaga iti aniaman a saan a nasayaat a maipanggep kenka. **22** Ngem kayatmi iti makangngeg manipud kenka no ania iti panpanunotem maipanggep iti daytoy a sekta, gapu ta naammoanmi nga agsasao dagiti tattao iti maibusor iti daytoy iti sadinnoman. **23** Idi nangitudingda iti aldaw para kenkuana, adu pay a tattao ti immay kenkuana idiay paggigiananna a balay. Imparangna kadakuada ti banag, ken pinaneknekanna ti maipanggep iti pagarian ti Dios. Pinadasna ida nga allukoyen maipanggep kenni Jesus, manipud iti linteg ni Moises ken manipud kadagiti profeta, manipud agsapa agingga iti rabii. **24** Naallukoy dagiti dadduma iti maipanggep kadagiti banbanag a naibaga, ngem dagiti dadduma ket saan a namati. **25** Idi saanda nga immanamong iti tunggal maysa, pimmanawda kalpasan nga insao ni Pablo daytoy maysa a sao, "Nagsao a nasayaat ti Espiritu Santo babaen kenni Isaias a profeta kadagiti amaenyo. **26** Kinunana, 'Mapankayo kadagitoy a tattao ket ibagayo, 'Babaen iti panagdengngegyo ket mangngeganyonto, ngem saanyo a maawatan; Ken iti panangkitayo ket makitayonto, ngem saanyonto a mailasin. **27** Ta ti puso dagitoy a tattao ket nagbalin a nakuneng; dagiti lapayagda ket narigat a dumngeg; inkidemda dagiti matmatada; ket amangan no mailasinda babaen kadagiti matada, ken makangngegda babaen kadagiti lapayagda, ken maawatanda babaen kadagiti puspusoda, ken agsublida manen, ket mabalin a paimbagek ida.' **28** Ngarud, masapul a maamoanyo a daytoy a panangisalakan ti Dios ket naipatuloden kadagiti Hentil, ket dumngegdanto. **30** Nagian ni Pablo iti dua a tawen iti inabanganna a balay, sinangailina amin a napan **31** kenkuana. 31Inkasabana ti pagarian iti Dios ken nangisuro iti maipanggep ken ni Apo Hesu-Cristo a situtured. Awan iti nangpasardeng kenkuana.

Roma

1 Ni Pablo, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo, naayaban nga agbalin nga apostol, ken nailasin para iti ebanghelio ti Dios. **2** Daytoy ti ebanghelio nga inkarina sakbay iti amin babaen kadagiti propetana iti Nasantoan a Sursurat. **3** Maipapan daytoy iti Anakna a naipasngay manipud kadagiti kaputotan ni David no maipapan iti lasag. **4** Naipakaammo isuna nga isu ti Anak ti Dios babaen iti pannakabalin iti Espiritu iti kinasanto babaen iti panagungar manipud iti patay, ni Jesu- Cristo nga Apotayo. **5** Inawattayo ti parabur ken panagbalin nga apostol babaen kenkuana para iti panagtulnog iti pammati kadagiti amin a nasion, a maigapu iti naganna. **6** Kadagitoy a nasion, naayabankayo met nga agbalin a kukua ni Jesu-Cristo. **7** Daytoy a surat ket para kadagiti amin nga adda idiay Roma, dagiti ay-ayaten ti Dios, a naayaban nga agbalin a nasantoan a tattao. Parabor koma ti adda kadakayo, ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **8** Umuna, agyamanak iti Diosko babaen kenni Jesu-Cristo gapu kadakayo amin, gapu ta naiwaragawag ti pammatiyo iti entero a lubong. **9** Ta ti Dios ti saksik, a pagserserbiak iti espirituk iti ebanghelio ti Anakna, no kasano nga itultuloyko a dakdakamatenkayo. **10** Kankanayonko a kidkiddawen kadagiti kararagko a babaen iti aniaman a wagas ket agballigi-ak koman ita babaen iti pagayatan ti Dios iti iyuumayko kadakayo. **11** Gapu ta tartarigagayak a makitakayo, tapno mangitedak koma kadagiti naespirituan a sagut, tapno mapapigsakayo. **12** Dayta ket, kalkalikagumak a makipinnabileg kadakayo, babaen iti pammati ti tunggal maysa, pammatiyo ken pammatik. **13** Ita, saanko a kayat a saanyo nga ammo, kakabsat, a masansan a pangpanggepek nga umay kadakayo, ngem malaplappedanak agingga ita. Kayatko daytoy tapno maaddaanak met kadagiti bunga kadakayo a kas met kadagiti nabatbati a Hentil. **14** Adda pagrebbengak kadagiti Griego ken kadagiti gangannaet, kadagiti masirib ken kadagiti maag. **15** Ngarud, no maipapan kaniak, nakasaganaak met a mangiwaragawag iti ebanghelio kadakayo nga adda dita Roma. **16** Gapu ta saanko nga ibain ti ebanghelio, agsipud ta daytoy ti pannakabalin ti Dios a maipaay iti pannakaisalakan iti amin a mamati, umuna ket para kadagiti Judio ket kalpasanna kadagiti Griego. **17** Ta iti daytoy, naipakaammo ti kinalinteg ti Dios manipud pammati agingga iti pammati, a kas naisurat, “Agbiagto dagiti nalinteg babaen iti pammati.” **18** Ta naipakaammo ti pungtot ti Dios manipud langit a maibusor iti amin a saan a nadiosan ken kinakillo dagiti tattao, a babaen iti kinakillo ket igawidna ti kinapudno. **19** Daytoy ket gapu ta makitada ti nammoan maipanggep iti Dios. Ta linawlawagan ida ti Dios. **20** Ta nagbalin a silalawag a makita dagiti saan a makita a kababalinna sipud pay iti pannakaparsua ti lubong. Maawatan dagitoy babaen kadagiti naparsua a banbanag. Dagitoy a saan a makita a kababalinna ket ti agnanayon a pannakabalin ken kinaDiosna. Kas pagbanaganna, awan pagpambar dagitoy a tattao. **(aïdios g126)** **21** Daytoy ket gapu ta uray no naammoanda ti maipanggep iti Dios, saanda nga intan-ok isuna a kas Dios, wenno saanda a nagyaman kenkuana. Ngem ketdi, nagbalinda a maag iti panpanunotda, ken limmidem dagiti saan a makarikna a puspusoda. **22** Ibagbagada a masiribda ngem nagbalinda a maag. **23** Insukatda ti dayag ti saan a madadael a Dios iti kaas-asping iti langa iti madadael a tao, kadagiti billit, kadagiti uppat ti sakana nga ayup, ken kadagiti agkarkarayam a banbanag. **24** Ngarud, binaybay-an ida iti Dios kadagiti panaggartem ti pusoda iti kinarugit, para iti pakaibabainan dagiti bagbagida met laeng. **25** Isuda dagiti nangisukat iti kinapudno ti Dios para iti inuulbod, ken nangdayaw ken nagserbi iti naparsua imbes nga iti Namarsua, nga agnanayon a maidaydayaw. Amen. **(aiōn g165)** **26** Gapu iti daytoy, binaybay-an ida ti Dios kadagiti nakababain a regget, ta insukat dagiti babbaida ti gagangay a pakaaramatanda para iti maibusor iti gagangay a kinasiasinoda. **27** Kasta met, pinanawan met dagiti lallaki ti gagangay a pakaaramatanda kadagiti babbai ket sineggedanda dagiti kinaderrepda iti maysa ken maysa. Dagitoy dagiti lallaki a nangaramid iti saan nga umno kadagiti padada a lallaki, ken nangawat ti rumbeng a dusa kadagiti pannakaiyaw-awanda iti gagangay a nakaiparsuaanda. **28** Gapu ta saanda nga immanamong iti pannakaadda ti Dios iti pannakaammoda, binaybay-an ida ti Dios iti dakes a panunot, tapno aramidenda dagitoy saan a maiparbeng. **29** Napnoda kadagiti amin a kinakillo, kinadangkes, kinaagum ken gura. Napnoanda iti kinaap-apal, kinamammapatay, kinamanagaapa, kinamanangallilaw, ken dakes a pangpanggep. **30** Mannaritada, mammaperdi, ken managgura iti Dios. Naranggasda, natangsit, ken napangas. Isuda dagiti agar-aramid kadagiti dakes a banbanag, ken nasukirda kadagiti nagannakda. **31** Awan iti pannakaawatda; saanda a mapagtalkan, awanan gagangay a panagayat, ken saan a manangngaasi. **32** Maawatanda dagiti annuroten ti Dios, a maikari iti patay dagiti agar-aramid iti kasta a banbanag. Ngem saanda laeng nga ar-aramiden dagitoy a banbanag, anamonganda met dagiti dadduma nga agar-aramid kadagitoy.

2 Ngarud awan pagpambarmo, sika a tao, sika nga aguk-ukom, ta uk-ukomem ti bagim gapu iti panaguk-ukommo iti sabali. Ta sika a manguk-ukom ket ar-aramidem met laeng dagiti isu met laeng a banbanag. **2** Ngem ammotayo a ti panangukom ti Dios ket segun iti kinapudno inton maidissuor kadagitoy nga agar-aramid iti kasta a banbanag. **3** Ngem utobem daytoy, sika a tao, sika a manguk-ukom kadagiti agar-aramid iti kasta a banbanag no man pay ar-aramidem dagiti isu met laeng a banbanag. Makalibaskanto kadi iti panangukom ti Dios? **4** Wenno tagtagibassitem kadi ti kinabaknang iti kinaimbagna, ti maitantantan a panangdusana, ken ti kinaanusna? Saanmo kadi nga ammo a naipakita ti kinaimbagna a mangidalan kenka iti panagbabawi? **5** Ngem agingga iti kinatangkenmo ken saan a managbabawi a pusom nga agur-urnongka para iti bagim iti pungtot inton aldaw ti panagpupungtot, dayta ket, ti aldaw a panangipakaammo iti nalinteg a panangukom ti Dios. **6** Subadannanto ti tunggal tao iti isu met laeng a rukod dagiti ar-aramidna: **7** kadagiti maipapan iti kinatunos, nagun-od ti nasayaat nga ar-aramidda ti pammadayaw, pannakaitan-ok, ken saan a pannakadadael, ikkannanto iti awan patinggana a biag. **(aiōnios g166)** **8** Ngem kadagiti bukbukodda laeng ti panpanunotenda, nga agsuksukir iti kinapudno ngem agtultulnog iti kinakillo, umayto ti pungtot ken nakaro nga unget. **9** Mangiyegto ti Dios ti nalabes a panagrigrigat ken riribuk iti tunggal kararua ti tao a nangaramid iti dakes, umuna kadagiti Judio, ken kasta met kadagiti Griego. **10** Ngem

pammadayaw, pannakaitan-ok ken kapia ti umayto kadagiti amin nga agar-aramid iti naimbag, umuna kadagiti Judio, ken kasta met kadagiti Griego. **11** Ta awan panangidumduma iti Dios. **12** Ta matayto met nga awanan linteg ti kas kaadu dagiti nagbasol nga awanan linteg, ken maukomto babaen iti linteg ti kas kaadu dagiti nagbasol no maipapan iti linteg. **13** Ta saan a dagiti dumdumngeg iti paglintegan dagiti nalinteg iti sangoanan ti Dios, ngem dagiti agar-aramid iti paglintegan ti mapalintegto. **14** Gapu ta dagiti Hentil, nga awan kadakuada ti linteg ket gagangay nga ar-aramidenda dagiti banbanag iti linteg, isuda, ket linteg kadagiti bagbagida, no man pay awan kadakuada ti linteg. **15** Babaen iti daytoy, ipakpakitada a naisurat kadagiti pusoda dagiti ar-aramid a sapsapulen ti linteg. Ti kosensiada ti mangsaksi met kadakuada, ken akusaran wenno ikanawa ida dagiti panpanunotda. **16** ken uray met iti Dios. Mapasamakto dayta iti aldaw inton ukomento ti Dios dagiti palimed dagiti amin a tattao, segun iti ebangheliok, babaen kenni Jesu- Cristo. **17** Kaspangarigan nga awagam ti bagim a Judio, nga agtaltalekka iti paglintegan, agragragsakka a sipapannakkel iti Dios, **18** ammom ti pagayatanna, ken subokem dagiti banbanag a naidumduma iti daytoy gapu ta nasuroanka babaen iti linteg. **19** Ken kaspangarigan a natalgedka a mangiturong iti bulsek, maysa a silaw kadagiti adda iti kinasipnget, **20** mangngatur kadagiti maag, manursuro kadagiti maladaga, ken adda kenka iti linteg ti langa iti pannakaammo ken iti kinapudno. **21** Sika ngarud a mangisursuro iti sabali, saanmo kadi a sursuroan ti bagim? Sika a mangikaskasaba a saan nga agtakaw, agtaktakawka kadi? **22** Sika a mangibagbaga a saan a makikamkamalala, makikamkamalalaka kadi? Sika a marurod kadagiti didiosen, taktakawam kadi dagiti templo? **23** Sika a sipapannakkel nga agragragsak iti linteg, ibabainmo kadi ti Dios babaen iti panaglabsingmo iti linteg? **24** Ta "naibabain ti nagan ti Dios kadagiti Hentil gapu kadakayo," a kas naisurat. **25** Ta pudno nga adda pagimbagan ti pannakakugit kenka no agtulnogka iti linteg, ngem no managlabsingka iti linteg, agbalin a saan a pannakakugit ti pannakakugitmo. **26** No salimetmetan ngarud ti saan a nakugit a tao dagiti kasapulan ti linteg, saan kadi a maibilang a pannakakugit ti saanna a pannakakugit? **27** Ken saannakanto kadi nga ukomen ti gagangay a saan a nakugit, no tungtungpalenna ti linteg? Daytoy ket gapu ta adda kenka dagiti naisurat a Nasantoan a Sursurat ken pannakakugit ngem managlabsingka latta iti linteg! **28** Ta saan a Judio isuna iti ruar a kinataona; wenno saan nga iti pannakakugit iti lasag. **29** Ngem Judio isuna iti kaungganna, ken ti pannakakugit ket ayan ti puso, iti espiritu, saan nga iti letra. Saan nga aggapu kadagiti tattao ti pammadayaw iti kasta a tao ngem aggapu iti Dios.

3 Ania ngarud a pangatiwan ti adda kadagiti Judio? Ken ania ti pagsayaatan ti pannakakugit? **2** Nasayaat daytoy iti amin a wagas. Umuna iti amin, naitalek kadagiti Judio ti paltiing manipud iti Dios. **3** Ta no ngay awanan pammati ti sumagmamano a Judio? Agbalin kadi nga awan kaes-eskanna ti kinapudno ti Dios gapu iti saanda panamati? **4** Saan koma a pulos. Ngem ketdi, masarakan koma a napudno ti Dios, uray pay no ulbod ti tunggal tao. A kas iti naisurat, "Tapno maiparangka koma a nalinteg kadagiti sasaom, ken mangabakka koma inton maukomka." **5** Ngem no iparparang ti kinakillotayo ti kinalinteg iti Dios, ania ti makunatayo? Saan a killo ti Dios iti panangidisdissuorna ti pungtotna, saan kadi? Agsasao-ak segun iti nataoan a pangibasaran. **6** Saan koma a pulos! Ta kasano ngarud nga ukomen ti Dios ti lubong? **7** Ngem no mangipaay iti aglalapusanan a pammadayaw para kenkuana ti kinapudno iti Dios babaen iti panagulbodko, apay a mauk-ukomak pay laeng a kas managbasol? **8** Apay a ditay ibaga, kas iti inuulbod a naipadamag nga ibagbagami, ken kas panpaneknekan ti sumagmamano nga ibagbagami, "Agaramidtayo iti agkakadakes, tapno umay ti nasayaat"? Nalinteg ti pannakaukom kadakuada. **9** Ania ngarud? Ilaklaksidtayo kadi dagiti bagbagitayo? Saan a pulos. Ta pinabasoltayon dagiti Judio ken Griego, aminda, nga adda iti panagbasol. **10** Daytoy ket kas iti naisurat: "Awan ti nalinteg, awan uray maysa. **11** Awan iti makaaw-awat. Awan iti mangbirbirok iti Dios. Timmallikudda amin. **12** Nagbalinda amin nga awan serserbina. Awan iti agar-aramid iti nasayaat, awan, awan uray maysa. **13** Silulukat a tanem dagiti karabukobda. Nangallilaw dagiti dildilada. Adda kadagiti bibigda ti gita dagiti uleg. **14** Napno iti panangilunlunod ken kinapait dagiti ngiwngiwatda. **15** Napardas a mangpadara dagiti saksakada. **16** Adda kadagiti daldalanda ti pannakadadael ken panagsagsagaba. **17** Saan a naammoan dagitoy a tattao iti dalan iti kapia. **18** Awan panagbuteng iti Dios kadagiti matada." **19** Ita, ammotayon nga aniaman nga ibagbaga ti linteg, ibagbagana daytoy kadagiti adda iti linteg. Daytoy ket tapno agulimek koma ti tunggal ngiwat ken tapno paiturayan iti amin a lubong ti pannusa iti Dios. **20** Daytoy ket gapu ta awan lasag a mapalinteg iti imatangna babaen iti ar-aramid ti linteg. Ta babaen iti linteg, umay ti pannakaammo iti basol. **21** Ngem ita, naipakaammo ti kinalinteg ti Dios gapu ti iyaadayo ti linteg. Napaneknekan daytoy iti linteg ken dagiti profeta, **22** dayta ket, ti kinalinteg iti Dios babaen iti pammati kenni Jesu-Cristo a maipaay kadagiti amin a mamati. Ta awan ti nagdudumaan. **23** Ta nagbasol amin ken nagkurang iti dayag iti Dios. **24** Siwawaya a napalintegda babaen iti paraburna babaen iti pannakasubot nga adda kenni Cristo Jesus. **25** Ta impaay iti Dios ni Cristo Jesus a kas pakapakawanan dagiti basbasol babaen iti pammati iti darana. Indatonna ni Cristo a kas pammaneknek iti kinalintegna, gapu ti panangilaksidna kadagiti napalabas a basbasol **26** iti kinaanusna. Napasamak amin dagitoy a maipaay iti pannakaipakita iti kinalintegna iti daytoy agdama a tiempo. Daytoy ket tapno mapaneknekenna a nalinteg isuna, ken tapno ipakitana a palintegenna ti siasinoman gapu iti pammati kenni Jesus. **27** Sadino ngarud ti ayan ti panagpaspasindayaw? Naikkaten daytoy. Iti ania a gapu? Kadagiti aramid? Saan, ngem gapu iti pammati. **28** Ibilangmi ngarud a napalinteg ti maysa a tao babaen iti pammati uray awan dagiti ar-aramid ti linteg. **29** Wenno Dios laeng aya dagiti Judio iti Dios? Saan kadi met nga isuna ti Dios dagiti Hentil? Wen, kadagiti Hentil met. **30** No pudno a maymaysa iti Dios, palintegenna ti pannakakugit ken ti saan a pannakakugit babaen iti pammati. **31** Pagbalinentayo kadi nga awan serserbi ti linteg babaen iti pammati? Saan koma a pulos! Ngem ketdi, agtultulnogtayo iti linteg.

4 Ania ngarud iti ibagatayo a natakkuatan ni Abraham, nga ammaentayo segun iti lasag? **2** Ta no napalinteg ni Abraham babaen dagiti ar-aramid, addaan koma isuna iti rason nga agpasindayag, ngem saan nga iti sangoanan ti

Dios. **3** Ta ania iti ibagbaga ti Nasantoan a Surat? “Pinati ni Abraham ti Dios, ket naibilang kenkuana daytoy a kas kinalinteg.” **4** Ita para kenkuana nga agtrabtrabaho, saan a naibilang a kas parabur ti tangdan, ngem kas nateggedan. **5** Ngem para kenkuana a saan nga agtrabtrabaho ngem ketdi mamati iti daydiay mangpalpalinteg iti saan a nadiosan, naibilang ti pammatina a kas kinalinteg. **6** Ibagbaga met ni David ti kinagasat ti tao nga ibilbilang ti Dios a nalinteg uray awan ti ar-aramidna. **7** Kinunana, “Nagasat dagiti napakawan dagiti basbasolda, ken nakalluban dagiti basbasolda. **8** Nagasat ti tao a saanto nga ibilang ti Apo ti basolna.” **9** Naibalikas laeng kadi ngarud daytoy a bendision kadagiti adda iti pannakakugit, wenno kasta met kadagiti awan iti pannakakugit? Ta ibagatayo, “Pammati ti nakaibilang kenni Abraham iti kinalinteg.” **10** Isu a kasano a naibilang daytoy? Idi adda ni Abraham iti pannakakugit wenno idi awan iti pannakakugit? Saan nga iti pannakakugit ngem iti saan a pannakakugit. **11** Inawat ni Abraham ti pagilasinan ti pannakakugit. Daytoy ket selyo iti kinalinteg ti pammati a natagikuanan idi awan pay iti pannakakugit. Ti nagbanagan daytoy a pagilasinan ket nagbalin isuna nga ama dagiti amin a mamati, uray pay no addada iti saan a pannakakugit. Kayat a sawen a maibilangto ti kinalinteg para kadakuada. **12** Kayat pay a sawen a nagbalin ni Abraham nga ama ti pannakakugit para kadagiti umay a saan laeng a kadagiti nagtaud iti pannakakugit, ngem kasta met kadagiti sumurot kadagiti addang ni amatayo nga Abraham. Ket daytoy ti pammati nga adda kenkuana idi awan pay iti pannakakugit. **13** Ta saan a babaen iti linteg a naited ti kari kenni Abraham ken kadagiti kaputotanna, daytoy a kari nga agbalindanto a tagatawid ti lubong. Ngem ketdi, babaen iti kinalinteg ti pammati. **14** Ta no tagatawid dagiti adda iti linteg, nagbalinen nga awan serserbi ti pammati, ken awan metten ti nagmamaayan ti kari. **15** Ta iyeg ti linteg ti pungtot, ngem no sadino ti awan linteg, awan met ti saan a panagtulnog. **16** Ta gapu iti daytoy, mapasamak daytoy babaen iti pammati, tapno mapasamak koma daytoy babaen iti parabur. Kas pagbanaganna, awan duadua iti kari para kadagiti amin a kaputotan. Ket karaman dagitoy a kaputotan saan laeng dagiti makaaammo ti linteg, ngem kasta met dagiti nagtaud iti pammati ni Abraham. Ta isuna ti Amatayo amin, **17** a kas naisurat, “Inaramidka nga ama iti adu a pagilian.” Adda ni Abraham iti presensiana a nagtalkanna, dayta ti Dios, a mangmangted iti biag kadagiti natay ken mangpaadda kadagiti banbanag nga awan. **18** Uray pay adda dagiti saan a nasayaat a paspasamak, sitatalged a nagtalek ni Abraham iti Dios para iti masakbayan. Isu a nagbalin isuna nga Ama ti adu a pagilian, segun iti naibaga, “... Kas met kadagiti kaputotamto.” **19** Saan isuna a nakapuy iti pammati. Binigbig ni Abraham a natayen ti bagina—agarup sangagasut ti tawenna. Binigbigna met ti kinaawan serserbi ti aanakan ni Sarah. **20** Ngem gapu iti kari ti Dios, saan a nagsarimadeng iti saan a panamati ni Abraham. Ngem ketdi, napapigsa iti pammatina ken nangted iti pammadayaw iti Dios. **21** Siaanay a naallukoy isuna a kabaelanna met nga ileppas ti inkari iti Dios. **22** Naibilang met ngarud kenkuana daytoy a kas kinalinteg. **23** Ita, saan laeng a naisurat daytoy para iti pagsayaatanna, naibilang daytoy para kenkuana. **24** Naisurat met daytoy a para kadatayo, nga imbilang iti Dios a nalinteg, datayo a mamati kenkuana a nangpagungar kenni Jesus nga Apotayo manipud patay. **25** Daytoy ti naiyawat a para kadagiti basbasoltayo ken napagungar para iti pannakapalintegtayo.

5 Agsipud ta napalintegtayo babaen iti pammati, addaantayo iti kapia iti Dios babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **2** Babaen kenkuana naaddaantayo met iti dalan babaen ti pammati iti daytoy a parabur a pagtaktakderantayo. Agrag-otayo iti talged nga it-ited ti Dios kadatayo para iti masakbayan, ti talged a pagraranudantayonto iti dayag ti Dios. **3** Saan laeng a daytoy, ngem agragrag-otayo met kadagiti panagsagsagabatayo. Ammotayo a patauden ti panagsagsagaba iti panagibtur. **4** Patauden iti panagibtur iti panaganamong, ken patauden iti panaganamong ti talged para iti masakbayan. **5** Saan a makaupay daytoy a kinatalged, gapu ta naibukbok iti ayat ti Dios kadagiti puspusotayo babaen iti Espiritu Santo, a naited kadatayo. **6** Ta kabayatan a nakapuytayo latta, natay ni Cristo iti umno a tiempo para kadagiti saan a nadiosan. **7** Ta narigat para iti maysa a tao a matay para iti nalinteg a tao. Dayta ket, nalabit nga adda natured a matay para iti naimbag a tao. **8** Ngem panpaneknekan ti Dios ti bukodna nga ayat kadatayo, gapu ta bayat a managbasoltayo pay laeng, natay ni Cristo para kadatayo. **9** Ngarud, ad-adda pay ita a napalintegtayo babaen iti darana, maisalakantayo babaen iti daytoy manipud iti pungtot iti Dios. **10** Ta bayat a kabusornatayo iti Dios, nakikapiatayo iti Dios babaen iti pannakatay ti Anakna, ad-adda pay a kalpasan a nakikapiatayo, maisalakantayonto babaen iti biagna. **11** Saan laeng a daytoy, ngem agrag-otayo met iti Dios babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo, naawattayo ita babaen kenkuana daytoy a pannakaikapia. **12** Ngarud simrek ti basol iti lubong babaen iti maysa a tao, iti daytoy a wagas simrek ti patay babaen iti basol. Ken nagsaknap ti patay iti amin a tattao, gapu ta nagbasol ti amin. **13** Ta agingga nga adda iti linteg ket adda iti basol iti lubong, ngem awan maibilang a basol no awan iti linteg. **14** Uray no kasta, nagari ti patay manipud kenni Adan agingga kenni Moises, uray kadagiti saan a nagbasol a kas iti panagsukir ni Adan, a kas kenkuana nga umayto. **15** Ngem uray pay, ti sagut nga awan bayadna ket saan a kas iti panagsalungasing. Ta no ti nakatayan ti kaadduan ket gapu iti panagsalungasing ti maysa, ad-adda pay a nawadwad ti parabur ti Dios para iti kaadduan, ken ti sagut babaen iti parabur ti maysa a tao, a ni Jesu-Cristo, a nagsaknap iti kaadduan. **16** Ta iti sagut ket saan a kas iti nagbanagan ti nagbasol. Ta iti sabali a bangir, immay ti ukom iti pannakadusa gapu iti panagsalungasing ti maysa a tao. Ngem iti sabali nga bangir, immay ti awan bayadna a sagut a nagbanag iti pannakapalinteg kalpasan iti adu a panagsalungasing. **17** Ta no nagturay ti patay gapu iti panagsalungasing ti maysa, ad-addanto pay nga agturay dagiti umawat iti aglaplapusanan a parabur ken agturay ti sagut iti kinalinteg babaen ti biag iti maysa, a ni Jesu-Cristo. **18** Iti pannakaiyeg ngarud iti pannusa iti amin a tattao ket gapu iti panagsalungasing ti maymaysa, kasta met immay ti pannakapalinteg iti biag iti amin a tattao babaen iti maysa a panagtignay iti kinalinteg. **19** Ta iti saan a panagtulnog ti maysa a tao, adu dagiti nagbalin a managbasol, kasta met nga adunto ti mapalinteg babaen iti panagtulnog iti maysa. **20** Ngem immay ti linteg, tapno agsaknap koma ti panagsukir. Ngem iti nagsaknapan ti basol, ad-adda pay a

nagsaknap iti parabur. **21** Napasamak daytoy tapno kas panagturay ti basol iti patay, kasta met a mabalin nga agari uray ti parabur babaen iti kinalinteg a para iti agnanayon a biag babaen kenni Jesu- Cristo nga Apotayo. **(aiōnios g166)**

6 Ania ngarud ti ibagatayo? Agtultuloytayo kadi nga agbasol tapno umado ti parabur? **2** Saan koma. Datayo a natay iti basol, kasano nga agbiagtayo pay latta iti daytoy? **3** Saanyo kadi nga ammo a ti kaadu iti nabautisaran kenni Cristo Jesus ket nabautisaran iti pannakatayna? **4** Kaduanatayo ngarud a naitabon babaen iti pannakabautisar iti ipapatay. Napasamak daytoy tapno kas iti pannakapagungar ni Cristo babaen iti dayag ti Ama, kasta met a magnatayo iti kinabaro ti biag. **5** Ta no nakipagmaymaysatayo kenkuana iti ipapatayna, makipagmaymaysatayonto met iti panagungarna. **6** Ammotayo daytoy, a naikrus a kaduana ti daan a kinataotayo, tapno madadael ti bagi ti basol. Napasamak daytoy tapno saantayon nga agbalin a tagabu ti basol. **7** Naibilang a nalinteg ti tao a natay no maipapan iti basol. **8** Ngem no nataytayo a kadua ni Cristo, mamatitayo a makipagbiagtayo met kenkuana. **9** Ammotayo a napagungar ni Jesus manipud kadagiti natay, ken saanen a natay isuna. Saanen nga agturay ti patay kenkuana ni kaanoman. **10** Ta maipapan iti ipapatay a nakatayanna iti basol, natay isuna a naminpinsan para iti amin. Nupay kasta, ti biag a pagbibiaganna, pagbibiaganna daytoy a para iti Dios. **11** Iti isu met laeng a wagas, masapul met nga ibilangyo dagiti bagbagiyo a natay iti basol, ngem sibibiag iti Dios kenni Cristo Jesus. **12** Ngarud, saanyo nga itulok nga agturay ti basol iti nainlasagan a bagiyo tapno pagtulnoganyo ti gartemna. **13** Saanyo nga idatag dagiti paset ti bagiyo iti basol a maaramat iti kinaawan linteg, ngem idatagyo dagiti bagbagiyo iti Dios, kas sibibiag manipud iti patay. Ket idatagyo dagiti paset ti bagiyo a maaramat iti kinalinteg a maipaay iti Dios. **14** Saanyo nga ipalubos nga agturay ti basol kadakayo. Ta awankayon iti linteg no di ket iti parabur. **15** Ania ngaruden? Agbasoltayo kadi gapu ta awantayo iti panangituray ti linteg, ngem iti panangituray ti parabur? Saan koma. **16** Saanyo kadi nga ammo a ti pangidataganyo iti bagiyo kas adipen, isu dayta ti nagbalinanyo nga adipen, ti rumbeng a pagtulnoganyo? Pudno daytoy nga adipennakayo man ti basol a mangiturong kadakayo iti patay wenno adipennakayo ti panagtulnog a mangiturong kadakayo iti kinalinteg. **17** Ngem agyamanak iti Dios! Ta nagbalinkayo nga adipen ti basol, ngem nagtulnogkayo a sipupuso iti kita ti sursuro a naited kadakayo. **18** Nawayawayaankayo manipud iti basol, ken napagbalinkayon nga adipen ti kinalinteg. **19** Agsasaoak a kas tao gapu iti kinakapuy ti lasagyo. Ta idi indatagyo dagiti paset ti bagiyo kas tagabu iti kinarugit ken iti dakes, iti isu met laeng a wagas ita, idatagyo ti bagiyo a kas tagabu ti kinalinteg para iti pannakapasanto. **20** Ta idi adipennakayo ti basol, nawayakayo manipud iti kinalinteg. **21** Iti dayta a tiempo, ania a bunga ti naadda kadakayo manipud kadagiti banbanag nga ibainyo ita? Ta patay ti pagbanagan dagitoy a banbanag. **22** Ngem ita ta nawayawayaankayon manipud iti basol ken nagbalinkayo a tagabu ti Dios, adda kadakayo ti bungayo para iti pannakapasanto. Agnanayon a biag ti pagbanaganna. **(aiōnios g166)** **23** Ta patay ti bayad ti basol, ngem ti awan bayadna a sagut ti Dios ket agnanayon a biag kenni Cristo Jesus nga Apotayo. **(aiōnios g166)**

7 Wenno saanyo kadi nga ammo, kakabsat, (ta agsasaoak kadagiti tattao a makaammo iti linteg), a ti linteg ti mangtengtengngel iti maysa a tao kabayatan nga agbibiag isuna? **2** Ta inggalut ti linteg ti naasawaanen a babai iti asawana a lalaki kabayatan a sibibiag daytoy, ngem no matay ti asawana a lalaki, mawayawayaan isuna manipud iti linteg ti panagasawa. **3** Ngarud, kabayatan a sibibiag pay ti asawana a lalaki, no makitipon isuna iti sabali pay a lalaki, maawagan isuna a mannakikamalala a babai. Ngem no matay ti asawana a lalaki, nawaya isunan manipud iti linteg, isu a saan isuna a mannakikamalala no makitipon isuna iti sabali a lalaki. **4** Ngarud kakabsatko, nagbalinkayo met a natay iti linteg babaen iti bagi ni Cristo. Daytoy ket tapno mabalinkayo a makitipon iti sabali, dayta ket, kenkuana a napagungar manipud iti patay tapno makapagbungatayo para iti Dios. **5** Ta idi addatayo iti lasag, nariing ti managbasol a kalikagum kadagiti kamengtayo babaen iti linteg tapno makapagbunga iti ipapatay. **6** Ngem ita, nawayawayaantayon manipud iti linteg. Nataytayo iti dayta a nakatengngelantayo. Daytoy ket tapno makapagserbitayo iti kinabaro ti Espiritu, ken saan nga iti kinadaan iti surat. **7** Ania ngarud ti ibagatayo? Ti linteg kadi ket basol? Saan koma. Nupay kasta, saanko koma a naammoan ti basol, no saan a babaen iti linteg. Ta saanko koma a naammoan ti panagagum no saan nga imbaga ti linteg a, "Saanka nga agag-agum." **8** Ngem innala ti basol ti gundaway babaen iti bilin ken pinaruarna amin a derrep nga adda kaniak. Ta iti kinaawan ti linteg, natay ti basol. **9** Iti naminsan, nagbiagak nga awan ti linteg, ngem idi immay ti bilin, nagbiag manen ti basol, ket natayak. **10** Nagbalin a patay kaniak ti bilin a mangiyumay koma iti biag. **11** Ta innala ti basol ti gundaway babaen iti bilin ket inallilawnak. Babaen iti bilin, pinataynak. **12** Isu a nasantoan ti linteg, ken nasantoan, nalinteg ken nasayaat iti bilin. **13** Ngarud, nagbalin kadi a patay kaniak ti nasayaat? Saan koma. Ngem ti basol, tapno maipakita a basol daytoy babaen iti nasayaat, inyegna kaniak ti ipapatay. Daytoy ket tapno babaen iti bilin, maipakita a ti basol ket basol a saan a marukod. **14** Ta ammotayo a naespirituan ti linteg, ngem addaak iti lasag. Nailakoak iti pannakatagabu iti basol. **15** Ta ti ar-aramidek, pudno a saanko a maawatan. Ta ti kayatko nga aramiden, saanko a maaramid, ken ti kagurgurak, isu ti ar-aramidek. **16** Ngem no aramidek ti diak kayat, umanamongak iti linteg a nasayaat ti linteg. **17** Ngem ita, saanen a siak ti mangar-aramid, ngem ti basol nga agnanaed kaniak. **18** Ta ammok a saan nga agnaed kaniak ti kabaelan nga agaramid iti nasayaat a banbanag, dayta ket iti lasagko. Ta adda kaniak ti tarigagay para iti pagimbagan, ngem diak maaramid. **19** Ta saanko nga ar-aramiden ti nasayaat a kayatko, ngem ti dakes a diak kayat, dayta ti ar-aramidek. **20** Ita, no aramidek ti diak koma kayat nga aramiden, ket saanen a siak ti mangar-aramid, ngem ketdi, ti basol nga agnanaed kaniak. **21** Natakuatak ngarud a ti pagannurotan nga adda kaniak ket kayatko nga aramiden ti nasayaat, ngem iti kinapudnona ket dakes ti adda kaniak. **22** Ta agrag-oak iti linteg ti Dios babaen iti akin-uneg a kinatao. **23** Ngem makitak ti naidumduma a pagannurotan kadagiti paset ti bagik. Busbusorenna dayta a baro a pagannurotan iti nakemko. Pagbalbalinennak a balud babaen iti pagannurotan ti basol nga adda kadagiti paset ti bagik. **24** Nakakaasiak a lalaki! Siasino ti mangispal kaniak

manipud iti daytoy a bagi ti patay? **25** Ngem agyamanak iti Dios babaen kenni Jesu-Cristo nga Apotayo! Ngarud, agserserbiak iti linteg ti Dios iti nakemko. Nupay kasta, babaen iti lasag, pagserserbiak ti pagannurotan ti basol.

8 Ngarud, awan itan ti pannaka-ukom kadagiti adda kenni Cristo Jesus. **2** Ta winayawayaannak ti pagannurotan ti Espiritu iti biag nga adda kenni Cristo Jesus manipud iti pagannurotan ti basol ken patay. **3** Ta inaramid ti Dios ti saan a kinabaelan ti linteg nga aramiden gapu ta nakapuy daytoy iti lasag. Inbaonna ti bukodna nga Anak iti kas iti langa ti managbasol a lasag tapno agbalin a daton para iti basol, ken inukomna ti basol iti lasag. **4** Inaramidna daytoy tapno matungpal kadatayo dagiti sapsapulen ti linteg, datayo a magmagna a saan a maiyannurot iti lasag, ngem maiyannurot iti Espiritu. **5** Dagiti agbibiag a maiyannurot iti lasag ket ikankanoda dagiti banbanag ti lasag, ngem dagiti agbibiag a maiyannurot iti Espiritu ket ikankanoda dagiti banbanag ti Espiritu. **6** Ta ti panagpanpanunot ti lasag ket patay, ngem ti panagpanpanunot ti Espiritu ket biag ken talna. **7** Daytoy ket gapu ta ti panagpanpanunot ti lasag ket sumalungasing iti Dios, ta awan daytoy iti panangituray iti linteg ti Dios, wenno saanna a kabaelan a paiturayan iti lasag. **8** Dagiti adda iti lasag ket saanda a maparagsak iti Dios. **9** Nupay kasta, awankayo iti lasag ngem addakayo iti Espiritu, no pudno nga agnanaed ti Espiritu ti Dios kadakayo. Ngem no adda ti awan ti Espiritu ni Cristo kenkuana, saan isuna a kukua ni Cristo. **10** No adda ni Cristo kadakayo, natay ti bagi no maipapan iti basol, ngem sibibiag ti espiritu no maipapan iti kinalinteg. **11** No agnanaed kadakayo ti Espiritu a nangpagungar kenni Cristo, isuna a nangpagungar kenni Cristo manipud kadagiti natay ket mangted met iti biag ti nainlasagan a bagiyo babaen iti Espirituna, nga agnanaed kadakayo. **12** Ngarud kakabsat, nakautangtayo, ngem saan nga iti lasag tapno agbiag a maiyannurot iti lasag. **13** Ta no agbiagkayo a maiyannurot iti lasag, agtungpalkayo iti patay, ngem no babaen iti espiritu ti panangpapatayyo kadagiti galad ti bagi, agbiagkayonto. **14** Ta kas kaadu iti indalan ti Espiritu ti Dios, dagitoy dagiti annak ti Dios. **15** Ta saanyo manen a naawat ti espiritu ti pannakatagabu tapno agbutengkayo. Ngem ketdi, inawatyo ti espiritu ti pannakaampon, isu nga ipukkawtayo ti, "Abba, Ama!" **16** Kadua ti espiritutayo ti Espiritu nga agsaksi nga annaknatayo ti Dios. **17** No datayo ket annak, tagatawidnatayo met ngarud ti Dios. Ken makipagtawidtayonto kenni Cristo, no pudno a makipagsagabatayo kenkuana tapno mapadayawantayo met a kaduana. **18** Ta ibilangko a saan a maikari dagiti sagsagabaentayo iti daytoy agdama a tiempo a maidilig iti dayag ti Dios a maiparangarangto kadatayo. **19** Ta agur-uray ti nagagar a namnamaen ti nakaparsuaan iti pannakaiparangarang dagiti annak ti Dios. **20** Ta naikeddeng nga awan serserbina ti sangaparsuaan, saan nga iti bukodna a pagayatan, ngem kenkuana a nangikeddeng iti dayta. Adda dayta iti panangnamnama **21** a maispalto ti sangaparsuaan manipud iti pannakatagabu iti panagrupsa, ket maipanto iti pannakawaya-waya ti dayag dagiti annak ti Dios. **22** Ta ammotayo nga agas-asug ken agrigrigat ti sangaparsuaan agpapan ita. **23** Saan laeng a dayta, ngem uray pay datayo mismo, nga addaan kadagiti immuna a bunga ti Espiritu—uray agas-asugtayo iti kaunggantayo, nga agur-uray iti pannakaampontayo, ti pannakasubbot ti bagitayo. **24** Ta naisalakantayo babaen iti daytoy a namnama. Ngem ti namnamaentayo a mapasamak ket saan pay a nakitkita, ta siasino ti sinanama nga agur-uray iti makitkitanan? **25** Ngem no sinanamatayo maipanggep iti saantayo pay a nakita, aguraytayo ngarud a siaanus para iti daytoy. **26** Iti isu met laeng a wagas, tumultulong met ti Espiritu kadagiti pagkapuyantayo. Ta saantayo nga ammo ti rumbeng a panagkararagtayo, ngem ti Espiritu mismo ti mangibabaet kadatayo nga addaan kadagiti saan a maibalikas nga asug. **27** Ti mangsuksukimat kadagiti puso ket ammona ti panpanunoten ti Espiritu, gapu ta isuna ti mangibabaet kadagiti namati segun iti pagayatan ti Dios. **28** Ammotayo a para kadagiti agay-ayat iti Dios, pagtitimpuyogenna dagiti amin a banbanag para iti pagimbagan, para kadagiti naayaban segun iti panggepna. **29** Gapu ta dagiti sigud nga am-ammona, dinutokanna met ida a maiyasping iti langa ti Anakna, tapno agbalin isuna nga inauna kadagiti adu nga agkakabsat. **30** Dagiti pinilina, ayabanna met ida. Dagiti inayabanna, palintegna met ida. Dagiti pinalintegna, padayawanna met ida. **31** Ania ngarud ti maibagatayo maipanggep kadagitoy a banbanag? No kaduatayo ti Dios, siasino ti bumusor kadatayo? **32** Isuna a saan a nangipaidam iti Anakna ngem inyawatna ketdi isuna a para kadatayo amin, kasano a saannanto met nga ited kadatayo nga awan bayadna dagiti amin a banbanag a kas met ti pannangtedna iti Anakna? **33** Siasino ti mangiyeg iti pammabasol kadagiti pinili ti Dios? Ti Dios ti mangpalpalinteg. **34** Siasino ti mangukom? Ni Cristo ti natay iti krus para kadatayo, ken saan laeng a dayta, napagungar met isuna. Agturturay isuna a kadua ti Dios iti lugar ti kinatan-ok, ken isuna ti mangibabaet kadatayo. **35** Siasino ti makaisina kadatayo manipud iti ayat ni Cristo? Pannakaparigat kadi, wenno panagtuok, wenno pannakaidadanes, wenno bisin, wenno kinalamo-lamo, wenno peggad, wenno kampilan? **36** Ta kas naisurat, "Mapapataykami iti agmalem para iti pagimbagam. Naibilangkami a karnero para iti pagpartian." **37** Kadagitoy amin a banbanag, atiwtayo pay dagiti mangparparmek babaen iti maysa a mangay-ayat kadatayo. **38** Ta naallukoyak nga uray patay, wenno biag, wenno dagiti anghel, wenno ti gobierno, wenno dagiti banbanag nga adda, wenno dagiti banbanag nga umay, wenno pannakabalin, **39** wenno kinangato, wenno kinauneg, wenno dadduma pay a naparsua, ket saannatayo a maisina manipud iti ayat ti Dios nga adda kenni Cristo Jesus nga Apotayo.

9 Ibagak ti kinapudno gapu kenni Cristo. Saanak nga agulbod ken makipagpaneknek kaniak ti konsensiak iti Espiritu Santo, **2** nga addaanak iti nakaro a ladingit ken saan nga agsarsardeng a panaas iti pusok. **3** Ta mabalin a kalikagumak a mailunod ken maisinaak manipud kenni Cristo a para kadagiti kakabsatko a lallaki, dagiti nagtaud iti pulik segun iti lasag. **4** Israelitada. Naamponda, naaddaanda iti dayag, dagiti tulag, ti sagut iti linteg, ti panagdayaw iti Dios, ken dagiti karkari. **5** Kaputotan ida dagiti kapuonan iti iyaay ni Cristo no maipapan iti lasag—isuna a Dios iti amin. Maidaydayaw koma isuna iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)** **6** Ngem kasla saan a nagballigi dagiti karkari ti Dios. Ta pudno a saan nga amin iti Israel ti maibilang iti Israel. **7** Kasta met a pudno a saan nga amin a kaputotan ni Abraham ket annakna. Ngem, "Ni Isaac ti gapuna a maawaganto dagiti kaputotam." **8** Dayta ket, saan nga annak ti Dios

dagiti annak iti lasag. Ngem dagiti annak ti kari ket maibilang a kaputotan. **9** Ta daytoy ti sao ti kari: “Umayakto iti daytoy a tiempo, ken maikkanto iti anak a lalaki ni Sara.” **10** Saan laeng a daytoy, ngem kalpasan met a nagsikug ni Rebecca babaen iti maysa a lalaki, ti amatayo a ni Isaac— **11** ta saan pay a naipasngay dagiti ubbing ken saanpay a nakaaramid iti aniaman a naimbag wenno dakes, tapno mapasamak ti panggep ti Dios segun iti panangpilina, saan a gapu kadagiti ar-aramid, ngem gapu kenkuana a mangay-ayab— **12** naibaga kenkuana, “Pagserbianto ti inauna ti inaudi.” **13** Dayta ket kas iti naisurat: “Inayatko ni Jacob, ngem ginurak ni Esau.” **14** Ania ngarud iti makunatayo? Adda kadi kinakillo iti Dios? Awan koma. **15** Gapu ta kinunana kenni Moises, “Kaasiakto ti kaasiak, ken makipagriknaakto iti pakipagriknaak.” **16** Ngarud, saan a gapu kenkuana a makin pagayatan, wenno gapu kenkuana nga agtartaray, ngem gapu iti Dios, a manangngaasi. **17** Ta kuna iti Nasantoan a Surat kenni Faraon, “Binangonka gapu iti daytoy a panggep, tapno maiparangarangko ti pannakabalinko kenka, ken tapno maiwaragawag ti naganko iti sangalubongan.” **18** Ngarud, kaasian ti Dios iti kayatna a kaasian, ken pagbalinenna a natangken ti ulo ti kayatna a patangkenen. **19** Ket ibagayonto kaniak, “Apay nga adda pay laeng ti masarakanna a biddut? Ta adda kadi iti nakasupring iti pagayatanna?” **20** Ngem sika a tao, siasinoka a sumungbat maibusor iti Dios? Ibaga kadi ti nadamili iti nangdamili kenkuana, “Apay nga inaramidnak a kastoy?” **21** Awan kadi karbengan ti agdamdamili a mangusar iti daga tapno agaramid iti pagkargaan para iti naisangsangayan a pakausaran manipud iti isu met laeng a daga, ken sabali a pagkargaan a mausar iti inaldaw? **22** No ngay ti Dios, a situtulok a mangipakita iti pungtot ken mangipakaammo iti pannakabalinna, inan-anusanna nga inibturan dagiti pagkargaan ti pungtot a naisagana a pangdadael? **23** No ngay inaramidna daytoy tapno ipakaammona dagiti kinabaknang ti dayagna nga adda kadagiti pagkargaan ti asi, nga insagananan para iti dayag? **24** No ngay inaramidna met daytoy a maipaay kadatayo nga inayabanna, saan laeng a manipud kadagiti Judio, ngem manipud met kadagiti Hentil? **25** Kas kunana met iti Libro ni Oseas: “Awagakto a tattaok dagiti saanko a tattao, ken ti ay-ayatenna a saan a maay-ayat. **26** Ket mapasamakto dayta iti lugar a nakaibagaan kadakuada, 'Saan a dakayo dagiti tattaok,' maawagandanto sadiay nga 'annak ti sibibiag a Dios.'” **27** Ipukkaw ni Isaias maipapan iti Israel, “No ti bilang dagiti annak ti Israel ket kas iti darat ti baybay, dagitinto laeng mabati iti maisalakan. **28** Ta asidegen nga ipatungpalto ti Apo ti saona ditoy lubong **29** Ken kas iti imbaga ni Isaias idi, “No saan a nangibati ti Apo a Mannakabalin-Amin iti kaputotan para kadatayo, nagbalintayo koma a kas iti Sodoma, ken nagbalintayo koma a kas iti Gomorra. **30** Ania ngarud iti makunatayo? A dagiti Hentil, a saan a mangsursurot iti kinalinteg, nagun-odda iti kinalinteg, ti kinalinteg babaen iti pammati. **31** Ngem ti Israel, a nangsurot iti linteg ti kinalinteg, ket saan a dimteng iti dayta. **32** Apay ta saan? Gapu ta saanda a sinurot daytoy babaen iti pammati, ngem babaen kadagiti aramid. Naitibkolda iti bato a pakaitibkolan, **33** kas iti naisurat, “Kitaenyo, mangikabilak sadiay Sion iti pakaitibkolan a bato ken dakkel a bato a pakarurodan. Saan a maibabain ti mamati iti dayta.”

10 Kakabsat, para ti pannakaisalakanda ti tarigagay ti pusok ken ti kiddawko iti Dios. **2** Ta agsaksiak maipanggep kadakuada nga addaanda iti regta para ti Dios, ngem saan a maitutop iti pannakaammo. **3** Gapu ta saanda nga ammo ti kinalinteg ti Dios, ken pinadasda nga ipasdek ti bukodda a kinalinteg. Saanda a nagpaituray iti kinalinteg ti Dios. **4** Gapu ta ni Cristo iti nakatungpalan iti linteg para iti kinalinteg a maipaay kadagiti amin a namati. **5** Gapu ta insurat ni Moises ti maipanggep iti kinalinteg nga agtaud iti linteg: “Agbiag ti tao nga agar-aramid iti kinalinteg ti linteg babaen iti daytoy a kinalinteg.” **6** Ngem ibagbaga daytoy iti kinalinteg a nagtaud iti pammati, “Saanyo nga ibaga dita pusoyo, 'Siasino iti umuli idiay langit?' (dayta ket, panangiyulog kenni Cristo). **7** Ken saanyo nga ibaga 'Siasino iti umulog sadiay yuyeng?'” (dayta ket, panangiyuli kenni Cristo manipud ti patay.) **(Abyssos g12)** **8** Ngem ania iti ibagbagana? “Asideg ti sao kadakayo, iti ngiwatyo ken iti pusoyo.” Dayta ti sao ti pammati, nga iwarwaragawagmi. **9** Gapu ta no bigbigenyo kadagiti ngiwatyo ni Jesus a kas Apo, ken mamatikayo iti pusoyo a pinagungar isuna ti Dios manipud iti patay, maisalakankayonto. **10** Ta gapu iti puso a mamati ti tao iti kinalinteg, ken bigbigbigenna ti pannakaisalakan babaen iti ngiwat. **11** Ta ibagbaga ti Nasantoan a Sursurat, “Saan a maibabain ti Amin a mamati kenkuana.” **12** Ta awan iti nagdumaan iti Judio ken Griego. Ti Apo met laeng ti Apo iti isu-amin, ken narang-ay isuna iti amin nga umaw-awag kenkuana. **13** Ta maisalakan amin nga umawag iti nagan ti Apo. **14** Kasano ngarud nga umawagda kenkuana, kenkuana a saanda a pinati? Ken kasanoda a mamati kenkuana, kenkuana a saanda pay a nangngegan? Ken kasanoda a makangngeg no awan iti mangasaba? **15** Ken kasanoda a mangasaba, malaksid no naibaonda? —Kas iti naisurat, “Anian a nagpintas dagiti saksaka dagiti mangiwaragawag iti naragsak a damdamag ti naimbag a banbanag!” **16** Ngem saanda amin a dimngeg iti ebanghelio. Gapu ta kinuna ni Isaias, “Apo, siasino ti namati iti mensahemi?” **17** Ngarud, agtaud ti pammati manipud iti panagdengdengngeg, ken panagdengdengngeg iti sasao ni Cristo. **18** Ngem kinunak, “Dida kadi nangngeg?” Wen, ken awan duadua. Naiwaras ti unida iti sangalubongan, ken dagiti sasaoda kadagiti pagpatinggaan ti lubong.” **19** Maysa pay, Ibagak, “Saankadi a naammoan ti Israel?” Umuna, ibagbaga ni Moises, “Paapalenkayo babaen iti maysa a saan a nasion. Babaen iti nasion nga awan pannakaawatna, pagpungtutenkayo.” **20** Ken natured ni Isaias ken kinunana, “Nasarakandak dagiti saan a nangbiruk kaniak. Nagparangak kadagiti saan a nangdawat kaniak.” **21** Ngem iti Israel kunana, “Iti agmalem, inyunnato dagiti imak kadagiti saan a natulnog ken kadagiti managkedked a tattao.”

11 Ibagak ngarud, linaksid kadi ti Dios dagiti tattaona? Saan. Gapu ta maysaak met nga Israelita, a kaputotan ni Abraham, iti tribu ni Benhamin. **2** Saan a linaksid ti Dios dagiti tattaona, nga am-ammona idi pay laeng. Saanyo kadi nga ammo iti kinuna iti Nasantoan a Sursurat maipanggep kenni Elias, no kasano ti panagpakpakaasina iti Dios a maibusor iti Israel? **3** “Apo, pinatayda dagiti profetam, dinadaelda dagiti altarmo. Sisiak laeng ti nabati, ket an-anupenda ti biagko.” **4** Ngem ania ti kuna iti sungbat ti Dios kenkuana? “Nagilasinak para iti bagik iti pito a ribo a lallaki

a saan a nagparintumeng kenni Baal.” **5** Uray pay no kasta, iti daytoy met nga agdama a tiempo, adda ti nabati gapu iti panangpili ti parabur. **6** Ngem no babaen iti parabur, saanen a babaen iti ar-aramid. **7** Ta no saan, pulos a saanen a parabur ti parabur. Ania ngarud? Ti banag a birbiruken ti Israel, saanna a nagun-od, ngem nagun-od daytoy dagiti napili, ken napatangken dagiti dadduma. **8** Daytoy ket kas iti naisurat: “Inikkan ida ti Dios ti espiritu ti kinakuneng, matmata tapno saanda a makakita, ken laplapayag tapno saanda a makangngeg, agingga iti daytoy nga aldaw.” **9** Ken kinuna ni David, “Adda koma maaramid nga iket iti lamisaanda, palab-og, pakaitibkolan, ken panangbales kadakuada. **10** Sumipnget koma dagiti matada tapno saanda a makakita. Kankanayonna ida a pagkubboen iti Dios.” **11** Ibagak ngarud, “Naitibkolda kadi tapno matnagda?” Saan. Ngem ketdi, gapu iti nagkuranganda, immay iti pannakaisalakan kadagiti Hentil, tapno paapalen ida. **12** Ita, no ti nagkuranganda ket dagiti kinabaknang ti lubong, ken no ti pukawda ket isu iti kinabaknang dagiti Hentil, dinto aya dakdakkel ti pannakaan-anayda? **13** Ket agsasaoak ita kadakayo a Hentil. Yantangay ta apostolak kadagiti Hentil, ipagpannakkelko ti ministeryok. **14** Nalabit a mapaapalko dagiti nagtaud iti lasagko. Nalabit a maisalakantayo dagiti dadduma kadakuada. **15** Ta no ti pannakailaksid dagitoy ket ti panagkakapia ti lubong, anianto ti pannakaawatda no di ket biag manipud iti patay? **16** No nailasin dagiti umuna a bunga, kasta met ti masa a maaramid iti tinapay. No nailasin ti ramut, kasta met dagiti sanga. **17** Ngem no natukkol dagiti dadduma kadagiti sanga, no sika, a balang a sanga iti olibo, ket naisilpo kadakuada, ken no nakibingayka kadakuada iti nabaknang a ramut iti puon ti olibo, **18** saanka nga agpasindayag kadagiti sanga. Ngem no agpasindayagka, saan a sika iti mangtultulong iti ramut, ngem ti ramut ti mangtultulong kenka. **19** Ket ibagamto ngarud, “Natukkol dagiti sanga tapno maisilpoak.” **20** Pudno dayta. Natukkolda gapu iti saanda a panamati, ngem sititibkerkayo a nakatakder gapu iti pammatiyo. Saanyo a panunoten a nangato unay ta bagiyo, ngem agbutengkayo. **21** Ta no saan a kinailalaan ti Dios dagiti kadawyan a sanga, saannakayo met a kailalaan. **22** Kitaenyo ngarud dagiti naimbag a tignay ken ti kinaulpit ti Dios. Iti sabali a bangir, immay ti kinaulpit kadagiti Judio a natinnag. Ngem iti sabali a bangir, umay ti kinaimbag ti Dios kadakayo, no agtultuloykayo iti kinaimbagna. No saan, maputedkayonto met. **23** Ken kasta met, no saanda nga agtultuloy iti saanda a panamati, maisilpodanto manen. Ta kabaelan ti Dios nga isilpo manen ida. **24** Ta no naputedkayo manipud iti naggapuanyo a puon a balang nga olibo, ket naisupadi iti kadawyan, naisilpokayo iti napintas a puon ti olibo, saan kadi nga ad-adda pay kadagitoy a Judio, nga isuda dagiti pudno a sangsanga, a maisilpoda manen iti bukodda a puon ti olibo? **25** Ta saanko kayat a saanyo a maammoan, kakabsat, iti daytoy a palimed, tapno saankayo nga agbalin a nasirib iti bukodyo a panagpanpanunot. Daytoy a palimed ket adda napasamak a sangkapaset a pannakapatangken iti Israel, agingga a dumteng ti pannakaan-anay dagiti Hentil. **26** Maisalakanto ngarud amin nga Israel, kas iti naisurat: “Umayto manipud ti Sion ti Mangisalakan. Ikkatennanto iti kinadakes manipud kenni Jacob. **27** Ket daytoyto ti tulagko kadakuada, inton ikkatek dagiti basbasolda.” **28** Iti sabali a bangir, maipapan iti ebanghelio, nagurada gapu kadakayo. Iti sabali met a bangir, segun iti panangpili ti Dios, naay-ayatda gapu kadagiti kapuonan. **29** Ta saan a mabaliwan dagiti sagut ken ayab ti Dios. **30** Ta sigud a nasukirkayo iti Dios, ngem ita naawatyo ti asi gapu iti saanda a panagtulnog. **31** Kasta met nga ita, nagbalin a nasukir dagitoy a Judio. Ti nagbanaganna dayta ket babaen ti asi a naipakita kadakayo ket umawatda met ita iti asi. **32** Ta pinagtalinaed ida ti Dios iti kinasukir tapno maipakitana ti asina iti amin. **(eleēsē g1653)** **33** Anian ti kinaadalem dagiti kinabaknang ti kinasirib ken kinalaing ti Dios! Anian a saan a mabirukan dagiti panangukomna, ken saan a matakwatan dagiti wagasna! **34** “Ta siasino ti nakaammo iti panunot ti Dios? Wenno siasino ti nagbalin a manangbalakadna? **35** Wenno siasino ti immuna a nangted iti uray ania a banag iti Dios, tapno masubadan daytoy kenkuana?” **36** Ta manipud kenkuana, ken babaen kenkuana, ken kenkuana, ti amin a banbanag. Kenkuana ti dayaw iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)**

12 Guyugoyenkayo ngarud kakabsat, babaen iti asi ti Dios, nga idatagyo dagiti bagiyo a kas daton a sibibiag, nasantoan, ken makaay-ayo iti Dios. Daytoy ti rumbeng a panagserbiyo. **2** Saankayo nga umanamong iti daytoy a lubong, ngem ipalubosyo a mabalbaliwankayo babaen iti pannakapabaro iti panunotyo. Aramidenyo daytoy tapno maammoanyo ti nasayaat, makaay-ayo ken naan-anay a pagayatan ti Dios. **(aiōn g165)** **3** Ta ibagak, gapu iti parabor a naited kaniak, a tunggal maysa nga adda kadakayo ket saanda koma a panunoten nga ad-adda a nangato ti bagbagida ngem iti ipagarupda. Ngem ketdi, agpanunotda koma iti nainsiriban a wagas, a kas maiyannurot iti dagup ti pammati nga inted ti Dios iti tunggal maysa. **4** Ta adu ti kamkamengtayo iti maysa a bagi, ngem saan nga amin a kamkameng ket agpapada ti pakaaramatanda. **5** Iti isu met laeng a wagas, datayo nga adu ket maysa a bagi kenni Cristo, ken saggaysa a kamkameng iti maysa ken maysa. **6** Addaantayo kadagiti agduduma a sagsagut segun iti parabor a naited kadatayo. No panangipadto ti sagut ti maysa, maaramid koma daytoy segun iti rukod ti pammatina. **7** No panagserbi ti sagut ti maysa, bay-anyo nga agserbi isuna. No panangisuro ti sagut ti maysa, bay-anyo nga agisuro isuna. **8** No panangparegta ti sagut ti maysa, bay-anyo a mangparegta isuna. No pannangted ti sagut ti maysa, bay-anyo nga aramidenna a sibubuslon. No panangidaulo ti sagut ti maysa, maaramid koma nga addaan panagannad. No panangaasi ti sagut ti maysa, maaramid koma nga addaan ti kinaragsak. **9** Awan koma ti panaginsisingpet ti ayat. Guraenyo ti dakes; salimetmetanyo ti nasayaat. **10** No maipapan iti panagayat kadagiti kakabsat, naayatkayo koma iti tunggal maysa. No maipapan iti panangdayaw, raemenyo koma iti tunggal maysa. **11** No maipapan iti kinagagaget, saankayo nga agduadua. No maipapan iti espiritu, nagagarkayo koma. No maipapan iti Apo, agserbikayo kenkuana. **12** Agrag-okayo iti namnama nga adda kadakayo maipanggep iti masakbayan. Agibturkayo kadagiti pakariribukanyo. Kankanayonkayo nga agkarkararag. **13** Makipagpasetkayo kadagiti kasapulan dagiti namati. Mangsapulkayo kadagiti adu a wagas a mangipakita iti panangsangaili. **14** Bendisionanyo dagiti mangidadanes kadakayo; mangbendisionkayo ken saankayo

a mangilunod. **15** Makipagragsakkayo kadagiti agragragsak, makipagsangitkayo kadagiti agsangsangit. **16** Masapul nga agpapada ti kapanunotanyo iti tunggal maysa. Saankayo nga agpanunot iti napasindayag a wagas, ngem awatenyo dagiti napakumbaba a tattao. Saankayo a mammasirib kadagiti bukodyo a panpanunot. **17** Awan ti supapakanyo iti dakes gapu iti dakes. Agaramidkayo kadagiti naimbag a banbanag iti imatang ti amin a tattao. **18** No mabalin, agingga iti kabaelanyo, makikapiakayo iti amin a tattao. **19** Patpatgek, saanyo nga ibalsan dagiti bagbagiyo, ngem wayaanyo ti pungtot ti Dios. Ta naisurat, "Kukuak ti panangibales; supapakakto,' kuna ti Apo. **20** "Ngem no mabisin ti kabusormo, pakanem. No mawaw isuna, ikkam ti inumenna. Ta no aramidem daytoy, mangigabsuonkanto kadagiti beggang ti apuy iti ulona." **21** Saanka nga agpaabak iti dakes, ngem abakem ti dakes babaen iti nasayaat.

13 Agtulnog koma ti tunggal kararua kadagiti nangangato a turay, gapu ta awan iti turay malaksid no nagtaud iti Dios. Ken dagiti turay a napaadda ket dinutokan ti Dios. **2** Ngarud siasinoman a sumukir iti dayta a turay ket salsalungasingena ti bilin ti Dios; ken dagiti mangsalungasing iti daytoy ket awatendanto ti dusa kadagiti bagida. **3** Ta saan a pagbutngan dagiti naimbag nga aramid dagiti agtuturay, ngem kadagiti dakes nga aramid. Tartarigagayanyo kadi ti saan nga agbuteng iti turay? Aramidenyo iti nasayaat, ket dayawendakayonto gapu iti daytoy. **4** Gapu ta isuna ket adipen ti Dios kadakayo para iti pagsayaatan. Ngem no aramidenyo iti dakes, agbutengkayo; gapu ta saanna nga alaen ti kampilan nga awan ti makagapu. Gapu ta adipen ti Dios isuna, a mangikanawa ti pungtot iti agar-aramid iti dakes. **5** Masapul nga agtulnogkayo ngarud, saan laeng a gapu iti pungtot, ngem gapu met iti konsensia. **6** Agbaybayadkayo met kadagiti buis gapu iti daytoy. Ta ad-adipen ti Dios dagiti mangiturturay, nga agtultuloy nga agar-aramid iti daytoy a banag. **7** Bayadanyo ti tunggal maysa ti rumbeng a bayadan kadakuada: buis para kadagiti rumbeng a pagbayadan ti buis; bayad para kadagiti rumbeng a pagbayadan ti bayad; pagbutngan ti rumbeng a pagbutngan; padayawan ti rumbeng a padayawan. **8** Awan koma ti pakautanganyo iti uray ania a banag, malaksid iti panagiinnayatyo. Gapu ta ti mangay-ayat iti kaarruba ket natungpalna ti linteg. **9** Ta, "Saanka a makikamalala, saanka a pumatay, saanka nga agtakaw, saanka nga umapal," ken no adda pay iti aniaman a bilin, nadakamaten iti daytoy maymaysa a bilin: "Ayatenyo ti kaarrubayo kas panagayatyo iti bagiyo." **10** Saan a dangran ti ayat ti kaarruba ti maysa a tao. Ngarud, ti ayat ti nakatungpalan ti linteg. **11** Gapu iti daytoy, ammoyo ti tiempo, a tiempon ti panagriingyo iti pannaturog. Gapu ta as-asidegen ita ti pannakaisalakantayo ngem idi damo a namatitayo. **12** Malmalpasen ti rabii, ket umas-asidegen ti aldaw. Saantayo ngaruden nga aramiden dagiti aramid ti kinasipnget, ken ikawestayo ti igam ti lawag. **13** Magnatayo nga addaan iti umno a wagas, a kas iti aldaw, saan nga iti nalabes a panagramrambak wenno panagbarbartek. Ken saantayo a magna iti naderrep wenno saan a matengngel a gartem, ken saan nga iti apa wenno imon. **14** Ngem ikawesyo ketdi ni Apo Jesu-Cristo, ken saanyo a pagustoan ti kasapulan iti lasag, a para kadagiti gartemna.

14 Awatenyo ti siasinoman a nakapuy iti pammati, nga awan panangdillaw kadagiti kapanunotanna. **2** Addaan ti pammati ti maysa a tao a mangan iti uray ania, ti sabali met a nakapuy ket mangan laeng kadagiti natnateng. **3** Sapay koma ta saan a laisen ti mangmangan iti amin a banag ti saan a mangmangan iti amin a banag. Ken sapay koma ta saan nga ukomen ti saan a mangmangan iti amin banag ti mangmangan iti amin banag. Ta inawat isuna ti Apo. **4** Siasinnoka koma, sika a manguk-ukom iti adipen ti sabali? Ti laeng amona ti mangikeddeng no awatenna wenno saan. Ngem mapagtakderto isuna, ta kabaelan ti Dios a pagtakderen isuna. **5** Kuna ti maysa a tao a napatpateg ti maysa nga aldaw ngem dagiti dadduma nga aldaw. Kuna met ti maysa nga agpapada dagiti aldaw. Maallukoy koma ti tunggal tao iti bukodna a kapanunotan. **6** Isuna a mangngilin iti aldaw ket ngilinenna para iti Apo. Ken isuna a mangan, mangan para iti Apo, ta pagyamananna ti Dios. Isuna a saan a mangan, saan a mangan para iti Apo. Agyamyaman met isuna iti Dios. **7** Ta awan kadatayo ti agbibiag para iti bagina, ken awan ti matay para iti bagina. **8** Ta no agbiagtayo, agbiagtayo para iti Apo. Ket no mataytayo, mataytayo para iti Apo. Ket agbiagtayo man wenno matay, kukuanatayo ti Apo. **9** Ta iti daytoy a panggep, natay ni Cristo ken nagbiag manen, tapno agbalin isuna nga Apo dagiti natay ken dagiti sibibiag. **10** Ngem sika, apay nga ukomem ti kabsatmo? Ken sika, apay nga umsiem ti kabsatmo? Ta agtakdertayto amin iti sangoanan iti tugaw a pangukoman ti Dios. **11** Ta naisurat, "Bayat nga agbibiagak," kuna ti Apo, "agparintumengto kaniak ti amin a tattao, ken agdaydayawto ti tunggal dila iti Dios." **12** Ngarud, dumatagto ti tunggal maysa kadatayo iti Dios. **13** Saantayo ngaruden nga ukomen ti tunggal maysa, ngem ketdi ikeddengtayo daytoy nga awanto ti mangikabil iti pakaitibkolan wenno mangsilo iti kabsatna. **14** Ammok ken nauyotanak kenni Apo Jesus, nga awan ti narugit a bukbukodna. Kenkuana laeng a mangibilbilang a saan a nadalus ti aniaman a banag, saan a nadalus daytoy kenkuana. **15** No mapasakitan ti kabsatmo gapu iti taraon, saankan a magmagna iti ayat. Saanmo a dadaelen ti tao gapu iti taraonmo a nakaigapuan ti pannakatay ni Cristo. **16** Isu a saanyo nga itulok nga uyawen dagiti tattao dagiti ipagarupyo a nasayaat nga ar-aramidyo. **17** Ta ti pagarian ti Dios ket saan a maipapan iti taraon ken mainom, ngem maipanggep iti kinalinteg, kapia, ken rag-o nga ited iti Espiritu Santo. **18** Ta ti tao nga agserserbi kenni Cristo iti kastoy a wagas ket paragsakenna ti Dios ken anamungan dagiti tattao. **19** Ngarud, gun-odentayo koma dagiti banbanag a mangted kapia ken dagiti banbanag a mangpabileg iti tunggal maysa. **20** Saanmo a dadaelen ti trabaho ti Dios gapu iti taraon. Pudno a nadalus ti amin a banbanag, ngem dakes daytoy para iti dayta a tao a mangan ken pakaitibkulanna. **21** Nasayaat ti saan a mangan iti karne, wenno uminom iti arak, wenno aniaman a banag a pakasairan ti kabsatmo. **22** Dagitoy a pammati nga adda kadakayo, dakayo laeng ken ti Dios ti makaammo. Nagasat ti tao a saanna a mariribuk ti konsensiana maipanggep iti an-anamonganna. **23** Mariribuk ti konsensia ti agduadua, no mangan isuna, gapu ta saan daytoy a nagtaud iti pammati. Ken basol ti aniaman a saan a nagtaud iti pammati.

15 Ita, datayo a napigsa ket masapul a tulongantayo iti pagkapsutan dagiti nakapsut, ken saan a masapul a

paragsaken iti bagbagitayo. **2** Paragsaken koma ti tunggal maysa kadatayo iti kaarrubana ta dayta iti nasayaat, tapno mapatibker isuna. **3** Ta uray ni Cristo ket saanna a pinaragsak iti bagina. Ngem ketdi, daytoy ket kas naisurat, "Natnag kaniak dagiti panangpabain dagiti nangpabain kadakayo." **4** Ta no ania iti naisurat iti naglabas ket naisurat para iti pakasursuroantayo, tapno maaddaantayo ti talged babaen iti kinaanus ken babaen iti panangpabileg iti nasantoan a sursurat. **5** Ipaay koma ita ti Dios kadakayo iti kinaanus ken pannakapabileg iti agpada a panunot ti tunggal maysa a maiyannurot kenni Cristo Jesus. **6** Aramidenna koma daytoy tapno iti maymaysa a panunot ket mapadayawanyo ti Dios ken Ama ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **7** Awatenyo ngarud iti tunggal maysa, a kas panangawat met ni Cristo kadakayo, iti pammadayaw iti Dios. **8** Ta ibagak a nagbalin nga adipen ti pannakakugit ni Cristo iti biang ti kinapudno iti Dios. Inaramidna daytoy tapno maipatungpalna dagiti kari a naited kadagiti amma, **9** ken tapno itan-ok dagiti Hentil ti Dios gapu iti asina. Kas naisurat, "Mangtedakto ngarud iti pammadayaw kenka kadagiti Hentil ken agkantaakto ti pagdaydayaw iti naganmo." **10** Imbagana pay daytoy, "Agrag-okayo, dakayo a Hentil, kadagiti tattaona." **11** Kunana manen, "Idaydayawyo ti Apo, dakayo amin a Hentil; Idaydayaw koma amin a tattao isuna." **12** Ibagbaga manen ni Isaias, "Addanto iti kaputotan ni Jesse, ken ti tumakderto nga agturay kadagiti Hentil. Maaddaanto iti talek dagiti Hentil kenkuana." **13** Punoennakayo koma ti Dios iti talged iti amin rag-o ken kapia iti panamatiyo, tapno dumakkel ti talgedyo, babaen iti pannakabalin ti Espiritu Santo. **14** Mamatiak mismo maipanggep kadakayo, kakabsatko. Mamatiak met a napnoankayo iti kinaimbag, napnoan iti amin a pannaka-ammo. Mamatiak met a kabaelanyo iti mangbagbaga iti tunggal maysa. **15** Ngem ad-adda a timmuredak nga agsursurat kadakayo maipanggep iti sumagmamano a banbanag tapno palagipankayo manen, gapu iti sagut nga inted ti Dios kaniak. **16** Daytoy a sagut ket tapno agbalinak nga adipen ni Cristo Jesus a naibaon kadagiti Hentil, tapno idaton a kas padi ti ebanghelio iti Dios. Rumbeng nga aramidek daytoy tapno agbalin a makaay-ayo iti panagidatdaton dagiti Hentil maipaay iti Dios babaen iti Espiritu Santo. **17** Isu nga iti pakaragsakak ket adda kenni Cristo Jesus ken kadagiti banbanag iti Dios. **18** Ta saanak nga agbain a mangibaga iti aniaman a banag malaksid ti naaramidan ni Cristo babaen kaniak gapu iti panagtulnog dagiti Hentil. Naaramid dagitoy a banbanag babaen iti sao ken aramid, **19** babaen ti pannakabalin dagiti pagilasinan ken dagiti nakakaskasdaaw ken babaen ti pannakabalin iti Espiritu Santo. Isu a manipud iti Jerusalem ken agingga iti kas kaadayo iti Ilirico, naan-anay a naikasabak ti ebanghelio ni Cristo. **20** Iti kastoy a wagas, tarigagayko iti mangiwaragawag ti ebanghelio, ngem saan nga ti lugar a naam-ammon iti nagan ni Cristo, tapno saanak a mangipatakder iti rabaw ti pondasion iti sabali a tao. **21** Kas naisurat: "Dagiti immay a saan pay a nakadamag kenkuana ket makitadanto isuna ken maawatanto dagiti saan pay a nakangngeg." **22** Nalapdanak met ngarud iti namin-adu a daras iti iyuumayko kadakayo. **23** Ngem ita, awananakon ti lugar kadagitoy a rehion ken tinartarigagayak iti ad-adu pay a tawen nga iyuumayko kadakayo. **24** Isu a no mapanak idiay Espania, namnamaek a makitakayo iti ilalabasko ken agpatulodak iti dalanko kadakayo kalpasan a makipagragsakak kadakayo iti apagbiit. **25** Ngem mapanakon ita idiay Jerusalem tapno agserbi kadagiti namati. **26** Ta pakaragsakan dagiti taga Macedonia ken taga Grecia ti mangted iti maysa a tulong kadagiti nakurapay kadagiti namati nga adda idiay Jerusalem. **27** Wen, pakaragsakanda ken pudno, isuda dagiti nakautang. Ta no nakibingay dagiti Hentil kadagiti naespirituan a banbanag, ket nakautangda met kadakuada nga agserbida iti material a banbanag. **28** Inton maleppaskon ngarud daytoy ken naiyawatkon daytoy a bunga kadakuada, mapanakton iti dalan nga agturong idiay Espania. **29** Ammok dayta, nga inton umayak kadakayo, umayakto a napnoan iti bendision ni Cristo. **30** Ita, guyugoyenkayo, kakabsat, babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo, ken babaen iti ayat iti Espiritu, a buyogandak iti nainget a panagkararagyo iti Dios para kaniak. **31** Ikararagyo a mailisiak koma kadagiti saan nga agtulnog idiay Judea ken maawat koma dagiti namati iti panagserbik idiay Jerusalem. **32** Ikararagyo a makaumayakto koma kadakayo a sirarag-o babaen iti pagayatan ti Dios, ken tapno koma agkakaduatayo, a makasarak iti inana. **33** Sapay koma ta adda kadakayo amin ti Dios a mangted iti talna. Amen

16 Irekomandarko kadakayo ti kabsattayo a babai a ni Febe, nga adipen iti iglesia nga adda idiay Cencrea, **2** tapno mabalin nga awatenyo isuna iti Apo. Aramidenyo daytoy iti wagas a maikari kadagiti namati ken agtakderkayo iti sibayna iti aniaman a banag a pakasapulanna kadakayo. Ta nagbalin isuna a katulongan iti kaadduan, ken uray pay kaniak. **3** Kablaawanyo da Priscila ken Akila, dagiti kaduak a trabahador kenni Cristo Jesus, **4** nagpeggad ti biagda gapu kaniak. Agyamanak kadakuada, ken saan laeng a Siak, ngem uray pay dagiti amin nga iglesia dagiti Hentil. **5** Kablaawanyo ti iglesia nga adda iti pagtaenganda. Kablaawanyo ti ay-ayatek nga Epeneto, nga isu iti immuna a bunga iti Asia a maipaay kenni Cristo. **6** Kablaawanyo ni Maria, a nagtrabaho iti kasta unay para kadakayo. **7** Kablaawanyo da Adronico ken Junia, a kabagiak, ken dagiti padak a balud. Nalatakda kadagiti apostol, nga addada met ken Cristo sakbay kaniak. **8** Kablaawanyo ni Ampliato, ti ay-ayatek iti Apo. **9** Kablaawanyo ni Urbano, ti padatayo a trabahador kenni Cristo ken Estakis nga ay- ayatek. **10** Kablaawanyo ni Apeles, ti napaneknekan ken ni Cristo. Kablaawanyo dagiti adda iti sangakabbalayan ni Aristobulo. **11** Kablaawanyo ni Herodion, a kabagiak. Kablaawanyo dagiti adda iti sangakabbalayan ni Narciso nga adda iti Apo. **12** Kablaawanyo ni Trifena ken Trifosa, nga agtrabtrabaho iti kasta unay iti Apo. Kablaawanyo ti inay-ayat a ni Persida, nga adu iti natrabahoanna iti Apo. **13** Kablaawanyo ni Rufo, a napili para iti Apo, ken ti inana ken inak. **14** Kablaawanyo ni Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ken dagiti kakabsat nga adda kadakuada. **15** Kablaawanyo da Filologo ken Julia, ni Nereo ken ti kabsatna a babai, ken ni Olimpas, ken dagiti amin a namati nga adda kadakuada. **16** Kablaawanyo ti tunggal maysa iti nasantoan nga agek. Kablaawannakayo amin nga iglesia ni Cristo. **17** Guyogoyenkayo ita kakabsat, a panunotenyo ti maipanggep kadagiti mangparparnuay iti panagsisina ken pakatibtibkulan. Lumablabesda iti sursuro a naadalyo. Adaywanyo ida. **18** Ta saanda nga agserserbi kenni Cristo Apotayo dagitoy a tattao, ngem dagiti bukodda a tian. Allilawenda dagiti puso

dagiti awan basolna babaen iti panagsaoda ti naalumamay ken nalabes a panangipadayaw. **19** Ta nakadanun iti tunggal maysa ti pagulidanan iti panagtulnogyo. Makipagragrag-oak ngarud kadakayo, ngem kayatko nga agbalinkayo a masirib no ania iti naimbag, ken awanan iti ammo iti dakes. **20** Rumekento ti Dios iti kapia ni Satanas iti mabiit babaen kadagiti sakayo. Adda koma kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. **21** Kablaawannakayo ni Timoteo padak a trabahador, ken Lucio, Jason, ken Sosiparo, a kabagiak. **22** Siak, ni Tercio, a nangisurat iti daytoy, kablaawankayo iti Apo. **23** Kablaawannakayo ni Gayo, ti nangsangaili kaniak ken iti entero nga iglesia. Kablaawannakayo ni Erasto a tresurero iti siudad, ken ti kabsat a ni Cuarto. **24** Adda koma kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. **25** Ita, kenkuana a mangpatakder kadakayo maiyannurot iti ebangheliok ken ti ikaskasaba ni Jesu- Cristo, kas maiyannurot iti nailatak a palimed a naidulin a nalimed iti nabayagen, **(aiōnios g166)** **26** ngem naiparangen ken naipakaammo itan babaen kadagiti naipadto a nasantoan a sursurat a maiyannurot iti bilin iti agnanayon a Dios, a para iti panagtulnog iti pammati kadagiti amin a Hentil? **(aiōnios g166)** **27** para iti maymaysa laeng a masirib a Dios, babaen kenni Jesu- Cristo, maadda koma kenkuana ti dayag iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)**

1 Corinto

1 Ni Pablo nga inayaban ni Cristo Jesus nga agbalin nga
apostol babaen iti pagayatan ti Dios, ken ni Sostenes a
kabsattayo, **2** iti iglesia ti Dios idiay Corinto ken kadagidiay
naidaton kenni Cristo Jesus, a naayaban nga agbalin a
nasantoan a tattao. Agsursuratkami pay kadagiti amin nga
umaw-awag iti nagan ti Apotayo a ni Jesu-Cristo iti amin a
lugar, ti Apoda ken Apotayo. **3** Maadda koma kadakayo
ti parabur ken talna a naggapu iti Dios nga Amatayo ken
ni Apo a Jesu-Cristo. **4** Kanayonak nga agyamyaman iti
Diosko gapu kadakayo, gapu iti parabur ti Dios nga inted ni
Cristo Jesus kadakayo. **5** Pinabaknangnakayo iti amin a
wagas, iti amin a panagsao ken iti amin a pannakaammo. **6**
Pinabaknangnakayo, a kas iti pammaneknek maipanggep
kenni Cristo ket napaneknekan a pudno kadakayo. **7**
Ngarud dikay nagkurang iti naespirituan a sagut, bayat
iti sigagagar a panagur-urayyo iti pannakaiparangarang
ti Apotayo a ni Jesu- Cristo. **8** Papigsaennakayonto pay
agingga iti panungpalan, tapno awanto iti pakapilawanyo
inton aldaw ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **9** Napudno ti
Dios a nangayab kadakayo iti pannakikadua iti Anakna
a ni Jesu-Cristo nga Apotayo. **10** Guyugoyenkayo ita,
kakabsat a lallaki ken babbai, babaen iti nagan ti Apotayo a
ni Jesu-Cristo, nga umanamongkayo amin, ken awan koma
iti panagsisina kadakayo. Guyugoyenkayo nga agtitipon
nga addaan iti agpada a kapanunotan ken agpada a
panggep. **11** Ta naipadamag dagiti tattao ni Chloe kaniak a
rumrumsua ti pannakabingay-bingay kadakayo. **12** Daytoy ti
kayatko a sawen: Ibagbaga iti tunggal maysa kadakayo,
“Kenni Pabloak,” wenno “Kenni Apollosak,” wenno “Kenni
ni Cefasak,” wenno “Kenni Cristoak.” **13** Nabingay kadi
ni Cristo? Nailansa kadi ni Pablo iti krus para kadakayo?
Nabautisarankayo kadi iti nagan ni Pablo? **14** Agyamanak iti
Dios nga awan iti binautisarak kadakayo, malaksid kada
Crispo ken Gayo, **15** Daytoy ket tapno awan makaibaga
a binautisarankayo babaen iti naganko. **16** (Binautisarak
pay dagiti sangkabalayan ni Estefanas. Malaksid iti dayta,
saanko nga ammo no adda pay binautisarak a sabali.) **17**
Ta saannak nga imbaon ni Cristo a mangbautisar ngem
tapno mangikasaba ti ebanghelio. Saannak nga imbaon a
mangasaba kadagiti nainsiriban a pagsasao ti tao, tapno
saan a mapukaw ti pannakabalin ti krus ni Cristo. **18** Ta
ti mensahe a maipanggep ti krus ket kinamaag kadagiti
matmatayen. Ngem kadagiti isalsalakan ti Dios, ket isu
iti pannakabalin ti Dios. **19** Ta naisurat, “Dadaelekto ti
kinasirib dagiti masirib. Lappedakto ti pannakaawat dagiti
nasaririt.” **20** Sadino ti ayan ti nasirib a tao? Sadino ti
ayan ti napnoan iti adal? Sadino ti ayan ti mannakisuppiat
iti daytoy a lubong? Saan kadi a pinagbalinen ti Dios ti
kinasirib ti lubong a kinamaag? **(aiōn g165)** **21** Yantangay ta
iti kinasirib ti lubong ket saanna nga am-ammo ti Dios, naay-
ayo ti Dios babaen iti minamaag a panangaskasaba tapno
maisalakan dagiti mamati. **22** Ta agkidkiddaw dagiti Judio
kadagiti nakakaskasdaaw a pagilasinan ken birbiruken dagiti
Griego ti kinasirib. **23** Ngem ikasabami ti pannakailansa ni
Cristo idiay krus, a pakaitibkolan a bato kadagiti Judio ken
kinamaag kadagiti Griego. **24** Ngem kadagiti inayaban ti
Dios, agpada a Judio ken dagiti Griego, ikaskasabami a ni
Cristo ti pannakabalin ken sirib ti Dios. **25** Ta ti kinamaag ti
Dios ket nasirsirib ngem dagiti tattao, ken ti kinakapsut ti Dios
ket nabilbileg ngem dagiti tattao. **26** Kitaenyo iti panangayab
ti Dios kadakayo, kakabsat a lallaki ken babbai. Saan nga
adu kadakayo ti masirib babaen iti pagannurotan ti tao. Saan
nga adu kadakayo ket nabileg. Saan nga adu kadakayo ti
addaan iti natan-ok a pannakaiyanak. **27** Ngem pinili ti Dios
dagiti minamaag a banbanag iti lubong tapno pabainanna ti
masirib. Pinili ti Dios ti nakapsut iti lubong a mangpabain iti
napigsa. **28** Pinili ti Dios no ania ti nababa ken maum-umsi
iti lubong. Pinilina pay dagiti banag a naibilang kas awan
kaes-eskanna, tapno pagbalinenna nga awan kaes-eskanna
dagiti banbanag a naibilang a napateg. **29** Inaramidna
daytoy tapno awan ti rason nga agpasindayag ti siasinoman
iti sangoananna. **30** Gapu iti inaramid ti Dios, addakayon ita
kenni Cristo Jesus, a nagbalin para kadatayo a kinasirib
manipud ti Dios. Nagbalin isuna a kinalinteg, kinasanto ken
pannakasubbottayo. **31** Kas nagbanaganna, kas kinuna
ti Nasantoan a Surat, “Ti siasinoman nga agpasindayag,
agpasindayag koma iti Apo.”

2 Idi immayak kadakayo, kakabsat a lallaki ken babbai,
saanak nga immay nga addaan iti kinalaing iti panagsao
wenno kinasirib kas inwaragawagko dagiti nakalemmeng
a kinapudno maipanggep iti Dios. **2** Ta inkeddengko nga
awan iti ammok idi addaak kadakayo malaksid kenni Jesu-
Cristo, ken iti pannakailansana. **3** Ken addaak kadakayo iti
kinakapuy, ken iti buteng ken iti kasta unay a panagpigerger.
4 Ken ti mensahek ken iti panangiwaragawagko ket saan
nga iti makaallukoy a sasao ti kinasirib. Ngem ketdi, addada
ti panangilawlawag ti Espiritu ken ti pannakabalin, **5**
tapno ti pammatiyo ket saan nga iti kinasirib dagiti tattao,
ngem iti pannakabalin ti Dios. **6** Ita, agsaokami ti kinasirib
kadagiti nataengan, ngem saan a ti kinasirib iti daytoy
a lubong, wenno kadagiti agturturay iti daytoy a tawen,
a mapukpukawen. **(aiōn g165)** **7** Ngem ketdi, ibagami ti
kinasirib ti Dios iti nailemmeng a kinapudno, ti nailemmeng a
kinasirib nga inkeddeng ti Dios sakbay dagiti tawtawen para
iti dayagtayo. **(aiōn g165)** **8** Awan kadagiti agtuturay iti daytoy
a tawen ti makaammo iti daytoy a kinasirib, ta no naawatanda
daytoy iti dayta a tiempo, saanda koma nga inlansa iti
krus ti Apo iti dayag. **(aiōn g165)** **9** Ngem kas naisurat,
“Banbanag nga awan ti nakakita, awan pay nakangngeg,
awan iti nakaarapaap, dagiti banbanag nga insagana ti
Dios maipaay kadagidiay mangay-ayat kenkuana.” **10**
Dagitoy dagiti banbanag nga imparangarang ti Dios kadatayo
babaen iti Espiritu. Ta suksukimaten ti Espiritu dagiti amin
a banag, uray dagiti nauuneg a banbanag iti Dios. **11** Ta
siasino iti makaammo kadagiti kapanunotan ti tao malaksid
ti espiritu iti daytoy a tao nga adda kenkuana? Kasta met,
awan iti makaammo kadagiti nauuneg a banbanag ti Dios
malaksid iti Espiritu ti Dios. **12** Ngem saantayo nga inawat ti
espiritu iti lubong, ngem ti Espiritu a naggapu iti Dios, tapno
maamoantayo dagiti banbanag a siwayawaya nga inted
ti Dios kadatayo. **13** Agsaokami maipanggep kadagitoy a
banbanag iti sasao a saan a maisuro ti kinasirib iti tao, ngem
ti isursuro iti Espiritu kadakami. Ipatpatarus ti Espiritu dagiti
naespirituan a sasao iti naespirituan a kinasirib. **14** Saan
nga awaten ti saan a naespirituan a tao dagiti banbanag a
kukua ti Espiritu iti Dios, ta kinamaag dagitoy kenkuana.
Saanna a maammoan dagitoy gapu ta mailasin dagitoy
babaen iti espiritu. **15** Ukomen ti naespirituan dagiti amin a

banbanag, ngem saan isuna nga ukomen dagiti sabali. **16** "Ta siasino ti makaammo iti panunot ti Apo, a masuroanna isuna?" Ngem adda kadatayo ti panunot ni Cristo.

3 Ken siak, kakabsat a lallaki ken babbai, ket saan a makasao kadakayo a kas naespirituan a tattao, ngem ketdi kas nainlasagan a tattao, a kas maladaga kenni Cristo. **2** Tinaraonankayo iti gatas ken saan a karne, ta saankayo pay a nakasagana idi para iti karne. Ken uray ita ket saankayo pay a nakasagana. **3** Ta nainlasagankayo pay laeng. Ta adda kadakayo iti panagimon ken panagririri, saankayo kadi nga agbibiag segun iti lasag, ken saankayo kadi a magmagna babaen kadagiti pagannurotan ti tao? **4** Ta no kuna ti maysa, "Surotek ni Pablo," ken ibagbaga iti sabali, "Surotek ni Apollos," saankayo kadi nga agbibiag a kas tattao? **5** Siasino ngarud ni Apollos? Ken siasino ni Pablo? Dagiti adipen a babaen kadakuada ket namatikayo, a nangtedan ti Apo kadagiti trabaho. **6** Nagmulaak, sinibugan ni Apollos, ngem inted ti Dios iti panagdakkel. **7** Isu ngarud, awan aniaman no siasino ti agmula wenno ti mangsibug. Ngem ti Dios ti mangpadpadakkel. **8** Ita, ti agmula ken ti mangsibug ket maymaysa, ken awatento ti tunggal maysa ti bukodna a tangdan segun iti bukodna nga aramid. **9** Ta kapadanakami a trabahador ti Dios. Dakayo ti minuyongan ti Dios, ti pasdek ti Dios. **10** Segun iti parabur ti Dios a naited kaniak a kas nalaing nga agipatpatakder, nangilatagak/nangiplastarak iti pundasyon ken adda sabali a nagpatakder iti rabawna daytoy. Ngem agannad koma ti tunggal maysa no kasano nga agipatakder isuna iti daytoy. **11** Ta awanen ti makaipatakder/makaiplastar iti sabali a pundasion ngem ti maysa a naipatakderen, dayta ket ni Jesu-Cristo. **12** Ita, no mangipatakder ti siasinoman iti rabaw ti pundasyon nga addaan iti balitok, pirak, napateg a batbato, kayo, garami, wenno nagirikan, **13** maipakaammonto ti trabahona, ta ipakaammonto daytoy ti lawag ti aldaw. Ta maipakaammonto daytoy babaen iti apuy. Subokento ti apuy ti kita dagiti naaramidan ti tunggal maysa. **14** No agtalinaed ti aniaman nga ipatakder ti tao, magungunaanto isuna. **15** Ngem no napuuran ti trabaho ti siasinoman, agsagabanto isuna iti pannakapukaw. Ngem maisalakanto isuna, a kasla agliblibas iti apuy. **16** Saanyo kadi nga ammo a templonakayo ti Dios ken agnanaed ti Espiritu iti Dios kadakayo? **17** No dadaelen ti siasinoman ti templo iti Dios, dadaelento ti Dios dayta a tao. Ta nasantoan ti templo iti Dios, ken kasta kayo met. **18** Awan koma ti mangallilaw iti bagina. No adda ti siasinoman kadakayo iti agpanunot a masirib isuna iti daytoy a panawen, bay-am isuna nga agbalin a "maag" tapno agbalin isuna a masirib. **(aiōn g165)** **19** Ta ti kinasirib iti daytoy a lubong ket kinamaag iti Dios. Ta naisurat, "Tiltiliwenna ti masirib kadagiti kinasikapda." **20** Ket manen, "Ammo ti Apo nga awan mamaayna ti panagrasrason iti masirib." **21** Isu nga awanen ti panagpaspasindayag maipanggep kadagiti tattao! Ta kukuayo dagiti amin a banbanag, **22** ni Pablo man, wenno ni Apollos, wenno ni Cephas, wenno ti lubong, wenno biag, wenno patay, wenno dagiti banbanag iti agdama, wenno dagiti banbanag a dumtengto. Kukuayo dagiti amin a banbanag, **23** ken kukuanakayo ni Cristo, ken kukua ti Dios ni Cristo.

4 Kastoy ti rumbeng a panangibilang dagiti tao kadakami, kas dagiti adipen ni Cristo ken dagiti mangay-aywan kadagiti nailimed a kinapudno ti Dios. **2** Iti kasta nagrud, kasapulan para kadagiti mangay-aywan nga agbalinda a mapagtalkan. **3** Ngem para kaniak bassit unay a banag a maukomak babaen kadakayo wenno babaen iti aniaman a pangukoman iti tao. Ta saanko pay nga uk-ukomen ti bagik. **4** Saanko nga ammo ti aniaman a pammabasol a naaramid maibusor kaniak, ngem saanna a kayat a sawen dayta nga awan ti basolko. Ti Apo ti mangukom kaniak. **5** Ngarud, saankayo nga agibalikas iti panangukom maipanggep iti aniaman a banag sakbay ti tiempo, sakbay nga umay ti Apo. Ipannanto iti lawag dagiti nailimed a banbanag iti sipnget ken iparangna dagiti panggep iti puso. Ket awatento ti tunggal maysa ti pammadayawna manipud iti Dios. **6** Ita, kakabsat a lallaki ken babbai, inusarko dagitoy a pagannurotan iti bagik ken ni Apolos para iti pagimbaganyo, tapno mabalinyo masursuro kadakami ti kayat a sawen iti pagsasao a, "Saankayo a lumabes iti naisurat." Daytoy ket tapno awan kadakayo ti mangitangsit iti maysa a tao maibusor ti sabali. **7** Ta siasino ti makakita ti aniaman a nagdumaanyo ken dagiti sabali? Ania iti adda kadakayo a saanyo a siwawaya a naawat? No siwawaya a naawatyo daytoy, apay nga agpalanggguadkayo a kasla saanyo a siwaya-waya a naawat daytoy? **8** Addan kadakayo iti amin a kayatyo! Bimmaknangkayon! Nangrugikayon nga agturay—nga adayo manipud kadakami! Pudno, tarigagayak a nagturaykayo koma, tapno mabalinkami a makipagturay kadakayo. **9** Ta ti pagarupko ket inkabilnakami ti Dios nga apostol a maiparang a kas ti kaudian iti pila ti prusision ken kasla kadagiti lallaki a naikeddeng a mapapatay. Nagbalinkami a naisangsangayan a pabuya iti lubong, kadagiti anghel ken kadagiti tattao. **10** Maagkami para kenni Cristo, ngem masiribkayo kenni Cristo. Nakapuykami, ngem napigsakayo. Napadayawankayo, ngem naum-umsikami. **11** Agingga iti daytoy nga agdama a tiempo, mabisin ken mawawkami, nakawesankami a sikukurapay, nakabilkabilkami iti nakaro, ken awan ti pagtaenganmi. **12** Agtrabahokami ti kasta unay, agtrabtrabahokami babaen kadagiti bukodmi nga ima. No mailunodkami, mangbendisionkami. No maidadaneskami, agibturkami. **13** No napadakeskami, agsaokami ti kinaimbag. Nagbalinkami, ken maibilbilang pay laeng a basura ti lubong ken ti karugitan kadagiti amin a banbanag. **14** Saanko nga isursurat dagitoy a banbanag tapno pabainankayo, ngem tapno ilintegkayo a kas ay-ayatek nga annakko. **15** Ta uray no addaankayo iti sangapulo a ribu a mangay-aywan kenni Cristo, awan ti adu nga ammayo. Ta nagbalinak nga amayo kenni Cristo Jesus babaen iti ebanghelio. **16** Isu a guyugoyenkayo a tuladendak. **17** Isu nga imbaonko ni Timoteo kadakayo, ti ay-ayatek ken napudno nga anakko iti Apo. Ipalagipna kadakayo dagiti wagasko kenni Cristo, kas isursurok dagitoy iti sadinoman ken iti tunggal iglesia. **18** Ita, napalangguad unay ti sumagmamano kadakayo, nga agtigtignay a kasla saanakon nga umay kadakayo. **19** Ngem umayakto kadakayo iti mabiit, no pagayatan ti Apo. Ken maammoakto saan laeng nga iti sasao dagitoy a napalangguad unay, ngem makitakto ti bilegda. **20** Ta ti pagarian ti Dios ket saan a nabukel iti sasao ngem ti pannakabalin. **21** Ania ti kayatyo? Umayak kadi kadakayo

nga addaan ti pang-or wenno addaan ti ayat ken espiritu iti kinaalumamay?

5 Nangngegmi ti maysa a padamag nga adda ti kinaderrep kadakayo, maysa a kita iti kinaderrep a saan pay a mapalubosan uray kadagiti Hentil. Ti padamag ket maysa kadakayo iti makikakaidda ti asawa ni amana. **2** Ken natangsitkayo unay! Saan kadi a rumbeng nga agladingitkayo koma? Ti nangaramid iti daytoy ket masapul a maikkat manipud kadakayo. **3** Ta, uray no awanak iti bagi ngem addaak iti espiritu, inukomkon ti nangaramid iti daytoy, a kasla addaak sadiay. **4** No aguummongkayo nga agkakadua iti nagan ni Apotayo a Jesus, ket adda met ti espirituk sadiay iti pannakabalin ni Apotayo a ni Jesus, inukomkon daytoy a tao. **5** Inaramidko daytoy tapno iyawatko daytoy a tao kenni Satanas para iti pannakadadael iti lasag, tapno mabalin a maisalakan ti espirituna iti aldaw ti Apo. **6** Saan a nasayaat ti panagpanpannakkelyo. Saanyo kadi nga ammo a ti bassit a lebadura ket paalsaenna ti sibubukel a tinapay? **7** Dalusanyo dagiti bagbagiyo iti daan a lebadura tapno agbalinkayo a baro a masa, tapno agbalinkayo a tinapay nga awan lebadurana. Ta ni Cristo, ti korderatayo iti Ilalabas, ket naidatonen. **8** Isu a rambakantayo ngarud ti fiesta, saan nga iti daan a lebadura, ti lebadura iti saan a nasayaat a kababalin ken kinadakes. Ngem ketdi, agrambaktayo babaen iti tinapay nga awan lebadurana iti kinapasnek ken kinapudno. **9** Insuratko kadakayo a saankayo a makikadua kadagiti naderrep a tattao. **10** Pulos a saanko a kayat a sawen a dagiti naderrep a tattao iti daytoy a lubong, wenno dagiti naagum, wenno dagiti manangallilaw, wenno dagiti agrukbab kadagiti didiosen, agsipud ta ti umadayo manipud kadakuada ket masapul a rummuarkayo iti lubong. **11** Ngem ita agsursuratak kadakayo a saankayo a makikadua iti siasinoman a maawagan iti kabsat a lalaki wenno kabsat a babai ken Cristo ngem agbibiag iti kinaderrep, wenno ti naagum, wenno ti agrukbab kadagiti didiosen, wenno ti naranggas ti panagsasaona, wenno mammartek, wenno manangallilaw. Saankayo a makipangan iti kasta a tao. **12** Ta kasanoak a nairaman iti panangukom kadagiti adda iti ruar ti iglesia? Ngem ketdi, saan kadi a dakayo ti mangukom kadagiti adda iti uneg ti iglesia? **13** Ngem ukomen ti Dios dagiti adda iti ruar. "Ikkatenyo ti dakes a tao manipud kadakayo."

6 No ti maysa kadakayo ket addaan iti riri iti sabali a tao, natured kadi isuna a mapan iti sibil a pangukoman iti sangoanan iti saan a namati nga ukom, imbes nga iti sangoanan dagiti namati? **2** Saanyo kadi nga ammo nga ukomento dagiti namati ti lubong? Ken no ukomenyonto ti lubong, saanyo kadi a kabaelan nga urnosen dagiti saan a napateg a banbanag? **3** Saanyo kadi nga ammo nga ukomentayonto dagiti anghel? Saan kadi nga ad-adda pay a mabalintayo nga ukomen dagiti banbanag iti daytoy a biag? **4** Ket no masapul a mangukomkayo maipapan iti inaldaw a panagbiag, apay nga idatdatagyo dagiti kasta a banbanag a kas kadagitoy iti sangoanan dagiti awan ti saadna iti iglesia? **5** Ibagak daytoy para ti pannakaibabainyo. Awan kadi iti masirib kadakayo a mangurnos iti riri iti nagbabaetan dagiti kakabsat a lallaki ken babbai? **6** Ngem kas mapaspasamak, mapan ti maysa a namati iti pangukoman maibusor iti sabali a namati, ken naidatag dayta a banag iti sangoanan ti saan a namati nga ukom! **7** Ti kinapudno nga adda ti aniaman a riri iti nagbabaetan dagiti Kristiano ket pannakaabaken para kadakayo. No ngay ngata sagabaenyo iti dakes? No ngay ngata itulokyo laengen dagiti bagbagiyo a makusitan? **8** Ngem ginuliban ken kinusitanyo dagiti dadduma, ken dagitoy ket bukodyo a kakabsat a lallaki ken babbai! **9** Saanyo kadi nga ammo a saanto a matawid dagiti saan a nalinteg ti pagarian iti Dios? Saanyo a patien dagiti inuulbod. Dagiti naderrep, dagiti agrukbab kadagiti didiosen, dagiti mannakikamalala, dagiti lallaki a balangkantis, dagiti aggartem ti padada a lalaki wenno padada a babai, **10** dagiti agtatakaw, dagiti naagum, dagiti mammartek, dagiti mamadpadakes, ken dagiti manangallilaw—awan kadakuada ti makatawid iti pagarian ti Dios. **11** Ket kasta ti sumagmamano kadakayo. Ngem nadalusankayon, ngem naidatonkayon iti Dios, ngem napalintegkayon iti Dios iti nagan ni Apo Jesu Cristo ken babaen iti Espiritu ti Diostayo. **12** "Amin a banag ket nalinteg para kaniak," ngem saan nga amin a banbanag ket makaipaay iti pagimbagan. "Amin a banag ket nalinteg para kaniak," ngem saanakto nga agpaituray iti aniaman kadagitoy. **13** "Ti makan ket para iti tian, ken ti tian ket para iti makan," ngem agpadpadanto a gibusan ti Dios ida. Ti bagi ket saan a naaramid para iti kinaderrep. Ngem ketdi, ti bagi ket para iti Apo, ken mangipasabet ti Apo para iti bagi. **14** Pinagungar iti Dios ti Apo ken pagungarennatayunto met babaen iti pannakabalinna. **15** Saanyo kadi nga ammo a kamkameng ni Cristo ti bagiyo? Iyadayok kadi dagiti kamkameng ni Cristo ken itiponko iti maysa a balangkantis? Saan a mabalin! **16** Saanyo kadi nga ammo a ti makitipon iti balangkantis ket agbalin a maysa a lasag kenkuana? Kas kinuna ti Nasantoan a Surat, "Agbalinto a maysa a lasag dagiti dua." **17** Ngem ti naitipon iti Apo ket agbalin a maysa nga espiritu kenkuana. **18** Umadayokayo manipud iti kinaderrep! "Tunggal sabali a basol a maaramid ti maysa a tao ket adda ti ruar iti bagi," ngem ti naderrep a tao ket agbasbasol iti bukodna a bagi. **19** Saanyo kadi nga ammo a ti bagiyo ket templo ti Espiritu Santo, nga agnanaed kadakayo, nga adda kadakayo manipud iti Dios? Saanyo kadi nga ammo a saanyo a kukua ti bukodyo? **20** Ta nagatangkayo ti nangina. Ngarud dayawenyo ti Dios babaen ti bagiyo.

7 Ita maipapan kadagiti banbanag nga insuratyo kaniak: Adda dagiti tiempo a nasayaat para iti lalaki a saan a makikaidda iti asawana a babai. **2** Ngem gapu kadagiti sulisog dagiti adu a dinederrep nga ar-aramid, tunggal lalaki ket masapul nga addaan iti bukodna nga asawa a babai, ken ti tunggal babai ket masapul nga addaan iti bukodna nga asawa a lalaki. **3** Masapul nga ited ti asawa a lalaki iti asawana a babai ti karbenganna a kas asawa, ken kasta met ti asawa a babai iti asawana a lalaki. **4** Saan nga ti asawa a babai ti addaan iti turay iti bukodna a bagi, ti asawa a lalaki ti addaan ti turay. Ken kasta met, awan ti turay ti asawa a lalaki iti bukodna a bagi, ngem ti asawa a babai ti addaan. **5** Saanyo nga ipaidam iti tunggal maysa ti panagkaiddayo, malaksid iti napagnomoanyo ken para iti maysa a naituding a tiempo. Aramidenyo daytoy tapno maipamaysayo dagiti bagbagiyo iti panagkararag. Kalpasanna, masapul nga agtiponkayo manen, tapno saannakayo a masulisog ni Satanas gapu iti

kinakurang iti panagteppelyo kadagiti bagbagiyo. **6** Ngem ibagbagak dagitoy a banbanag kadakayo a kas pammalubos ken saan a kas bilin. **7** Kalkalikagumak nga iti tunggal maysa ket kasla kaniak. Ngem addaan ti tunggal maysa iti bukodna a sagut a naggapu iti Dios. Addaan iti kastoy a sagut ti maysa a tao, ken ti sabali ket dayta a kita. **8** Kadagiti saan pay a nagasawa ken kadagiti balo, ibagak a nasayaat para kadakuada no agtalinaedda a saan nga agasawa, kas kaniak. **9** Ngem no saanda a maaramid ti panagteppel iti bagida, masapul nga agasawada. Ta nasaysayaat para kadakuada ti mangasawa ngem ti sumged iti derrep. **10** Ita, kadagiti adda asawana, itedko daytoy a bilin—saan a siak, ngem ti Apo: "Masapul a saan a makisina ti asawa a babai iti asawana a lalaki." **11** Ngem no makisina isuna iti asawana a lalaki, masapul nga agtalinaed isuna nga awanan iti asawa wenno makitipon manen iti asawana. Ken "Masapul a saan nga isina ti asawa a lalaki ti asawana a babai." **12** Ngem ibagak kadagiti dadduma—siak, saan a ti Apo—a no ti siasinoman a kabsat a lalaki ket addaan iti asawa a babai a saan a namati, ken no mapnek isuna iti pannakidennana kenkuana, masapul a saanna nga isina isuna. **13** No ti maysa a babai ket addaan iti saan a namati nga asawa a lalaki, ken no mapnek isuna iti pannakidennana kenkuana, masapul a saanna nga isina isuna. **14** Ta ti saan a namati nga asawa a lalaki ket nailasin gapu iti namati nga asawana a babai, ken ti saan a namati nga asawa a babai ket nailasin gapu iti asawana a lalaki a namati. No pay kasta, narugit dagiti annakyo, ngem ti kinapudnona, nailasinda. **15** Ngem no ti saan a Kristiano nga asawa ket pumanaw, bay-am isuna a pumanaw. Kadagiti kastoy a kasasaad, saan a naibalud ti kabsat a lalaki wenno babai kadagiti sapatada. Inawagannatayo iti Dios nga agbiag nga addaan iti talna. **16** Ta kasano nga ammom, sika a babai, no maisalakanmonto ti asawam a lalaki? Wenno kasano nga ammom, sika a lalaki, no maisalakanmonto ti asawam a babai? **17** Bay-am nga agbiag laeng ti tunggal maysa babaen iti biag nga intuding ti Apo kadakuada, iti tunggal maysa kas inayaban ti Dios ida. Daytoy ti pagalagadak kadagiti amin nga iglesia. **18** Nakugit kadi ti siasinoman idi naawagan isuna a mamati? Masapul a saanna a padasen nga ikkaten dagiti marka iti pannakakugitna. Adda kadi ti saan a nakugit idi naawagan isuna iti pammati? Masapul a saan a makugit isuna. **19** Ta saan a ti pannakakugit wenno saan a pannakakugit ti napateg. Ti napateg ket ti panagtulnog kadagiti bilbilin ti Dios. **20** Masapul nga agtalinaed ti tunggal maysa iti awagna idi inawagan isuna ti Dios a mamati. **21** Tagabuka kadi idi inawagannaka ti Dios? Saanka a maseknan iti maipapan iti daytoy. Ngem no mabalinka a mawayawayaan, aramidem dayta. **22** Ta ti siasinoman nga inawagan ti Apo a kas adipen ket nawaya a tao iti Apo. Kasta met nga ti maysa a tao a nawaya idi naawagan a mamati ket adipen ni Cristo. **23** Nagatangkan, isu a saanka nga agbalin nga adipen dagiti tattao. **24** Kakabsat a lallaki ken babbai, aniaman a panagbiag ti adda iti tunggal maysa kadatayo idi naawagantayo a mamati, agtalinaedtayo a kasta. **25** Ita, maipanggep kadagidiay saan pay pulos a nagasawa, awan iti bilinko a naggapu iti Apo. Ngem itedko ti kapanunotak kas maysa a mapagtalkan babaen iti asi ti Apo. **26** Ngarud, panpanunotek a gapu iti dumdumteng a rigat, nasayaat para iti maysa a tao nga agtalinaed a kas iti kasasaadna. **27** Naibaludkayo kadi iti babai gapu iti sapata ti pannagkallaysa? Saankayo nga agbirok iti wayawaya manipud iti daytoy. Nawayakayo kadi manipud iti asawa a babai wenno saan a panagasawa? Saankayo nga agbirok iti asawa a babai. **28** Ngem no agasawakayo, saankayo a nakabasol. Ken no mangasawa ti saan pay a nagasawa a babai, saan isuna a nakabasol. Ngem maaddaanto dagiti makiasawa iti adu a kita ti riribuk kabayatan iti panagbiagda, ket kayatkayo nga isalakan manipud kadagitoy. **29** Ngem daytoy ti ibagak, kakabsat a lallaki ken babbai: Ababa ti tiempo. Manipud ita, bay-anyo a dagiti addaan iti assawa a babbai ket agbiag a kasla awan ti asawada. **30** Dagiti a agsangsangit, ket masapul nga agtignay a kasla saanda nga agsangsangit ken dagiti agrag-o, a kasla a saanda nga agragrag-o ken dagiti gumatgatang kadagiti aniaman, a kasla saanda a nagtagikua iti aniaman a banag. **31** Ken dagiti adda pakainaganna iti lubong ket masapul nga agtignayda a kasla awan iti pankainaiganda iti daytoy, ta ti wagas daytoy a lubong ket aggibgibusen. **32** Kayatko a mawayawayaankayo manipud kadagiti panagdandanag. Maseknan ti saan a nagasawa a lalaki kadagiti banbanag a para iti Apo, no kasano nga ay-ayoen isuna. **33** Ngem maseknan ti addaan asawa a lalaki kadagiti banbanag iti lubong, no kasanona nga ay-ayoen ti asawana a babai, **34** nabingay isuna. Maseknan ti saan a nagasawa a babai wenno ti birhen kadagiti banbanag para iti Apo, no kasano a mailasin iti bagi ken iti espiritu. Ngem maseknan ti adda asawana a babai maipanggep kadagiti banbanag iti lubong, no kasanona nga ay-ayoen ti asawana a lalaki. **35** Ibagak daytoy para iti bukodyo a pagimbagan, ken saan a tapno lappedankayo. Ibagak daytoy gapu ta isu iti umno, tapno napasnekkayo koma iti Apo nga awan ti aniaman a pakariribukan. **36** Ngem no ipagarup ti siasinoman a saanna a tratratoen ti nobiana nga addaan iti panagraem gapu ta napigsa unay dagiti tarigagayna, bay-am nga asawaenna isuna kas tarigagayanna. Saan a basol daytoy. **37** Ngem no nangngeddeng isuna a saan a mangasawa, ken awan iti panagapura, ken no malapdanna dagiti nasged a tarigagayna, nasayaat latta isuna no saanna nga asawaen isuna. **38** Isu a ti mangikasar iti nobiana ket nasayaat ti maaramidna, ket ti mangpili a saan a mangasawa ket nasaysayaat pay ti maaramidna. **39** Naibalud ti babai iti asawana a lalaki inggana a sibibiag pay ti lalaki. Ngem no matay ti asawana a lalaki, nawaya isuna a makiasawa iti siasinoman a tarigagayanna a pakiasawaan, ngem iti Apo laeng. **40** Ngem iti pannakaawatko, naragragsak isuna no agbiag isuna a kas iti kasasaadna. Ken ammok nga adda met kaniak ti Espiritu ti Dios.

8 Ita, maipanggep iti taraon a naidaton kadagiti didiosen: Ammotayo nga "adda amin pannakaammotayo." Agpannakkel ti pannakaammo, ngem dumakdakkel ti ayat. **2** No ipagarup ti siasinoman nga ammona ti maysa a banag, dayta a tao ket saanna pay nga ammo a kas ti rumbeng nga ammona. **3** Ngem no ay-ayaten ti siasinoman ti Dios, dayta a tao ket am-ammona. **4** Isu a maipanggep iti panangan iti naidaton a makan kadagiti didiosen: Ammotayo a "ti didiosen iti daytoy a lubong ket awan serserbina" ken "awan sabali a Dios no di ket ti maymaysa a Dios." **5** Ta adu dagiti maaw-awagan a dios idiay langit wenno ditoy daga, a kas ti kinaadda dagiti adu a "dios ken ap-

appo." **6** "Ngem para kadatayo, adda laeng maymaysa a Dios Ama, nagtaud kenkuana amin a banbanag, ken agbibiagtayo gapu kenkuana, ken maymaysa nga Apo a ni Jesu-Cristo, a babaen kenkuana ket adda amin a banbanag, ken babaen kenkuana nga addatayo." **7** Nupay kasta, daytoy a pannakaammo ket awan iti tunggal maysa. Ngem ketdi, nagrukbab dagiti dadduma idi iti didiosen, ken kankanenda daytoy a taraon a kasla maysa a banag a naidaton iti didiosen. Iti kasta narugitan dagiti konsensiada gapu ta nakapoy daytoy. **8** Ngem ti taraon ket saannatayo nga iyasideg iti Dios. Saantayo a dakes no saantayo a mangan wenno nasayaat no kanentayo daytoy. **9** Ngem salwadam a ti wayawayam ket saan nga agbalin a pakaitibkolan ti maysa a nakapsut ti pammatina. **10** Ta kaspangarigan adda maysa a tao a makakita kenka, nga addaaan iti pannakaammo, a mangmangan iti taraon idiay templo ti didiosen. Saan kadi a ti nakapuy a konsensiana ket mapatured a mangan iti naidaton iti didiosen? **11** Isu a gapu iti pannakaawatyo maipanggep iti pudno a kababalin dagiti didiosen, ti nakapkapsut a kabsat a lalaki wenno babai, a nakatayan ni Cristo, ket nadadael. **12** Ngarud, no makabasolka iti kakabsatmo a lallaki ken babbai ken nasugatam ti nakapuy a konsensiada, makabasolka kenni Cristo. **13** Ngarud, no ti taraon ti pakaitibkolan ti kabsatko a lalaki wenno babai, saanakton pulos a mangan manen ti karne, tapno saan a siak ti pakaigapuan a matinnag ti kabsatko a lalaki wenno babai. **(aiōn g165)**

9 Saanak kadi a nawaya? Saanak kadi nga apostol? Saanko kadi a nakita ni Jesus nga Apotayo? Saan kadi a dakayo dagiti gapuanak iti Apo? **2** No saanak nga apostol kadagiti dadduma, uray kaskasano ket apostolak kadakayo. Ta dakayo ti pammaneknek ti kinaapostolko iti Apo. **3** Daytoy ti salaknibko kadagiti mangbabalaw kaniak. **4** Awan kadi ti karbenganmi a mangan ken uminom? **5** Awan kadi ti karbenganmi a mangitugot iti asawa a babai a namati a kas ar-aramiden dagiti dadduma nga apostol, ken dagiti kakabsat iti Apo, kenni Cephas? **6** Wenno dakami kadi laeng kenni Bernabe ti masapul nga agtrabaho? **7** Siasino ti agserbi a kas suldado iti bukodna a gastos? Siasino ti agmula iti kaubasan a saan a mangan iti bungana? Wenno siasino ti agtaraken ti arban ken saan nga uminom iti gatas manipud iti daytoy? **8** Ibagbagak kadi dagitoy a banbanag maibasar iti turay dagiti tattao? Saan kadi nga ibagbaga met laeng ti linteg daytoy? **9** Ta naisurat iti linteg ni Moises, "Saanmo a busalan ti baka no madama nga agir-irik daytoy." Dagiti kadi baka ti pudno a pakaseknan ti Dios? **10** Saan kadi a datayo ti ibagbagana? Naisurat daytoy para kadatayo, gapu ta ti agar-arado ket rumbeng nga agarado a sinanama, ken ti agir-irik ket rumbeng nga agirik nga adda namnamaenna a bingayna iti panagapit. **11** No nagmulakami iti naespirituan a banbanag kadakayo, nalabes kadi para kadakami nga agapit kadagiti namaterialan a banbanag manipud kadakayo? **12** No ipakat dagiti dadduma daytoy a karbengan kadakayo, saan kadi nga ad-adda pay kadakami? Nupay kasta, saanmi nga inusar daytoy a kalintegan. Ngem ketdi, inibturanmi dagiti amin a banag ngem ti agbalin a lapped iti ebanghelio ti Cristo. **13** Saanyo kadi nga ammo nga al-alaen dagiti agserserbi iti templo dagiti taraonda iti templo? Saanyo kadi nga ammo a dagiti agserserbi iti altar ket makibingayda iti naidaton iti altar? **14** Iti isu met laeng a wagas, imbilin ti Apo a dagiti mangiwaragawag iti ebanghelio ket rumbeng nga alaenda ti pagbiaganda manipud iti ebanghelio. **15** Ngem saanko nga inusar ti aniaman kadagitoy a karbengan. Ken saanko nga isursurat daytoy tapno adda mabalin a maaramid para kaniak. Matayak laengen ngem ti lappedannak ti siasinoman iti daytoy a panagpannakkel. **16** Ta no ikasabak ti ebanghelio, awan ti rasonko nga agpannakkel, gapu ta masapul nga aramidek daytoy. Ken asi-ak pay no saanko nga ikasaba ti ebanghelio! **17** Ta no aramidek daytoy a situtulok, adda gunggonak. Ngem no saanak a situtulok, adda latta ti pagrebbengan a naitalek kaniak. **18** Ania ngarud ti gunggonak? Nga inton mangasabaak, mabalinko nga idiaya ti ebanghelio nga awan bayadna ken tapno saanko a mausar ti amin a karbengak iti ebanghelio. **19** Ta uray no nawayaak manipud kadagiti amin, nagbalinak nga adipen kadagiti amin, tapno makaawisak pay iti ad-adu. **20** Kadagiti Judio nagbalinak a kasla Judio, tapno maawisko dagiti Judio. Kadagiti adda iti babaen iti linteg, nagbalinak a kas iti maysa a tao nga adda iti babaen iti linteg tapno maawisko dagiti adda iti babaen iti linteg. Inaramidko daytoy uray pay awanak iti babaen ti linteg. **21** Kadagiti saan a makaammo iti linteg, nagbalinak a kas iti maysa a saan a makaammo iti linteg, uray no saanak a maysa kadagiti saan a makaammo iti linteg ti Dios, ngem addaak iti babaen ti linteg ni Cristo. Inaramidko daytoy tapno maawisko dagidiay saan a makaammo iti linteg. **22** Kadagiti nakapuy nagbalinak a nakapuy, tapno maawisko dagiti nakapuy. Nagbalinak nga amin a banbanag kadagiti amin a tattao, tapno iti amin a pamuspusan ket maisalakanko dagiti dadduma. **23** Aramidek amin a banbanag gapu iti ebanghelio, tapno mabalinak a makipaset kadagiti bendisionna. **24** Saanyo kadi nga ammo nga iti lumba, agtaray amin dagiti tumataray, ngem maysa laeng ti makaawat iti gunguna? Isu nga agtaraykayo tapno magun-odyo ti gunguna. **25** Us-usaren ti atleta ti panagteppel iti bagina iti amin a panagsanayna. Ar-aramidenda daytoy tapno maawatda ti balangat a madadael, ngem agtaraytayo tapno mabalintayo a maawat ti saan a madadael a balangat. **26** Ngarud saanak nga agtartaray nga awanan iti panggep wenno dumanog a dumandanog iti angin. **27** Ngem iturayak ti bagik ken aramidek a tagabu, tapno kalpasan iti panangasabak kadagiti dadduma, siak a mismo ket saan a maikkat.

10 Kayatko a maamoanyo, kakabsat a lallaki ken babbai, a dagiti ammatayo ket addada amin iti babaen ti ulep ken limmasatda amin iti baybay. **2** Nabautisaranda amin kenni Moises iti ulep ken iti baybay, **3** ken nanganda amin iti maymaysa a naespirituan a taraon. **4** Imminomda amin iti maymaysa a naespirituan a mainom. Ta imminomda manipud iti naespirituan a bato a simmurot kadakuada, ken dayta a bato ket ni Cristo. **5** Ngem saan unay a naayayo ti Dios iti kaadduan kadakuada, ket naiwara dagiti bangkayda iti let-ang. **6** Ita, pagtuladan dagitoy a banbanag para kadatayo, tapno saantayo nga agtarigagay kadagiti dakes a banbanag a kas iti inaramidda. **7** Saankayo nga agbalin a managrukbab kadagiti didiosen, a kas kadagiti dadduma kadakuada. Daytoy ket kas iti naisurat, "Nagtugaw a nangan ken uminom dagiti tattao, ken timmakder nga agsala nga addaan iti tarigagay a kinaderrep." **8** Saantayo nga agaramid iti kinaderrep, a kas iti inaramid ti kaadduan kadakuada. Duapulo ket tallo a ribo ti natay iti maysa nga aldaw gapu iti daytoy. **9** Saantayo a suoten ni Cristo, a kas

iti inaramid ti kaadduan kadakuada ket nadadaelda babaen kadagiti ul-uleg. **10** Ken saankayo nga agtanabutob, a kas ti inaramid ti kaadduan kadakuada, ket nadadaelda babaen iti anghel ti patay. **11** Ita, napasamak dagitoy a banbanag kadakuada a kas pagtuladan maipaay kadatayo. Naisuratda maipaay iti pakasursuruantayo - maipaay kadatayo nga immayan ti pagpatinggaan ti panawen. **(aiōn g165)** **12** Ngarud, ti siasinoman a mangipagarup a makatakder ket agannad koma a saan a matinnag. **13** Awan ti sulisog nga immay kadakayo a saan a gagangay iti amin a sangkataoan. Ngem ketdi, napudno ti Dios. Saanna nga ipalubos a masulisogkayo iti labes ti kabaelanyo. Iti sulisog ket ipaayna met laeng ti wagas tapno makalisi, tapno maibturanyo daytoy. **14** Ngarud, ay-ayatek, umadayokayo kadagiti panagrukbab kadagiti didiosen. **15** Agsaoak kadakayo a kas nanakman a tattao, tapno mabalinyo nga ukomen ti ibagbagak. **16** Ti kopa ti bendision a binendisyonantayo, saan kadi a pannakibingay daytoy iti dara ni Cristo? Ti tinapay a pinisitayo, saan kadi a pannakibingay daytoy iti bagi ni Cristo? **17** Gapu ta adda maysa a tinapay, datayo nga adu ket maymaysa a bagi. Mangalatayo amin iti maysa a tinapay a sangsangkamaysa. **18** Kitaenyo dagiti tattao ti Israel: saan kadi a dagiti mangmangan kadagiti naidaton ket karaman iti altar? **19** Ania ngarud ti ibagbagak? A ti maysa a didiosen ket adda mamaayna? Wenno dayta a taraon a naidaton iti didiosen ket adda mamaayna? **20** Ngem ibagak ti maipanggep kadagiti banbanag a daton dagiti pagano a Hentil, nga indatdatonda dagitoy a banbanag kadagiti demonio ket saan nga iti Dios. Saanko kayat a makikadduakayo kadagiti demonio! **21** Saankayo a mabalin nga uminom iti kopa ti Apo ken iti kopa dagiti demonio. Saankayo a mabalin a makilangen iti lamisan iti Apo ken iti lamisaan dagiti demonio. **22** Wenno pagpungtutentayo kadi ti Apo iti imon? Napigpigsatayo kadi ngem isuna? **23** "Nainkalintegan amin a banbanag," ngem saan nga amin a banag ket mangipaay iti pagimbagam. "Nainkalintegan amin a banbanag," ngem saan nga amin a banag ket mangpabileg kadagiti tattao. **24** Awan ti rumbeng a mangbirok ti bukodna a pagimbagan. Ngem ketdi, biruken koma ti tunggal maysa ti pagimbagan iti kaarrubana. **25** Mabalinyo a kanen ti aniaman a lako idiay pagtagtagilakuan, nga awan ti pannakariribuk iti konsensia. **26** Ta "Ti daga ket kukua ti Apo, ken ti linaonna daytoy." **27** No awisennaka a mangan ti saan a namati ket kayat mo iti mapan, kanem ti aniaman a naikabil iti sangoanam nga awan ti pannakariribuk iti konsensia. **28** Ngem no ibaga ti maysa a tao kenka, "Daytoy a taraon ket naggapu iti daton ti pagano," saanmo a kanen daytoy. Daytoy ket para iti pagimbagan ti nangipaka-ammo kenka, ken para iti pagimbagan iti konsensia. **29** Saanko a kayat a sawen a ti bukodyo a konsensia, ngem ti konsensia iti sabali a tao. Ta apay koma a maukom ti wayawayak babaen ti konsensia iti sabali? **30** No aglak-amak iti taraon nga addaan iti panagyaman, apay a mapabpabainannak para iti dayta a nagyamanakon? **31** Ngarud, no mangan wenno uminomkayo man, wenno aniaman nga aramidenyo, aramidenyo amin para iti pakaidayawan ti Dios. **32** Saanyo a pasaktan dagiti Judio wenno dagiti Griego, wenno ti iglesia ti Dios. **33** Padasenyo kas iti panangpadasko nga ay-ayoen dagiti amin a tattao kadagiti amin a banbanag. Saanko a birbiroken ti pagimbagak, ngem ti para iti kaaduan. Ar-aramidek daytoy tapno mabalinda a maisalakan.

11 Tuladendak a kas iti panangtuladko kenni Cristo. **2** Ita, dayawenkayo gapu ta malaglagipdak iti amin a banag. Dayawenkayo gapu ta salsalimetmetanyo dagiti kaugalian kas iti panangiyawatko kadagitoy kadakayo. **3** Ita, kayatko a maawatanyo a ni Cristo ti ulo iti tunggal lalaki, a ti lalaki ti ulo iti babai, ken ti Dios ti ulo ni Cristo. **4** Siasinoman a lalaki nga agkararag wenno agipadto a naabbongan ti ulona ket ibabainna ti ulona. **5** Ngem ti siasinoman a babai nga agkararag wenno agipadto nga awan abbong ti ulona ket ibabainna ti ulona. Ta daytoy ket maymaysa ken agpada a banag a kasla nakuskusan ti ulona. **6** Ta no saan nga abbongan ti babai ti ulona, masapul a pukisanna ti buokna iti ababa. No kababain para iti babai a pukisanna ti buokna wenno ipakuskus ti ulona, masapul nga abbonganna ti ulona. **7** Ta saan a rumbeng nga abbongan ti lalaki ti ulona, agsipud ta isuna ti ladawan ken dayag ti Dios. Ngem ti babai ti dayag iti lalaki. **8** Ta saan a naaramid ti lalaki manipud iti babai. Ngem ketdi, ti babai ket naaramid manipud iti lalaki. **9** Ta saan a naiparsua ti lalaki para iti babai. No di ket naiparsua ti babai para iti lalaki. **10** Daytoy ti makagapu no apay a ti babai ket masapul nga addaan ti pagilasinan iti turay iti ulona, gapu kadagiti anghel. **11** Nupay kasta, iti Apo, saan a makawaywayas ti babai manipud iti lalaki wenno ti lalaki ket saan a makawaywayas manipud iti babai. **12** Ta kas nagtaud ti babai iti lalaki, kasta met ti lalaki a nagtaud iti babai. Ken nagtaud amin a banbanag iti Dios. **13** Mangeddengkayo: Umno kadi para iti babai nga agkararag iti Dios nga awan abbong ti ulona? **14** Saan kadi nga uray ti nakaiparsuaan ket isursurona kadakayo a no ti lalaki ket adda atiddog a buokna, pakaibabainanna daytoy? **15** Saan kadi nga uray ti nakaiparsuaan ket isursuronakayo a no ti babai ket addaan iti atiddog a buok, daytoy ket dayawna? Ta naited ti buok kenkuana a kas pagabbongna. **16** Ngem no adda kadakayo ti makisuppiat maipapan iti daytoy, awanen ti sabali a nakaugaliantayo, uray pay dagiti iglesia ti Dios. **17** Kadagiti sumarsaruno a bilin, saankayo a dayawen. Ta no aguummongkayo a sangsangkamaysa, saan daytoy a para iti pagsayaatan ngem iti pakadaksan. **18** Ta umuna iti amin, nangegko a no aguummongkayo iti iglesia, adda ti panagsisina kadakayo, ket mamatiak bassit iti dayta. **19** Ta nasken met nga adda ti panagbubunggoy-bunggoy kadakayo, tapno dagiti naanamongan ket mabigbig manipud kadakayo. **20** Ta no agtitiponkayo a sangsangkamaysa, saan a ti Pangrabii iti Apo ti kanenyo. **21** No mangankayo, kanen iti tunggal maysa ti bukodna a taraon sakbay a mangan dagiti dadduma. Mabisin ti maysa, ken nabarteken dagiti dadduma. **22** Awan kadi ti babbalayo a panganan ken paginomanyo? Umsienyo kadi ti Iglesia iti Dios ken pabainan dagiti awanan? Ania ti rumbeng nga ibagak kadakayo? Rumbeng kadi a dayawen kayo? Saankayo a dayawen para iti daytoy! **23** Ta inawatko manipud iti Apo ti iyawatko met kadakayo a ni Apo Jesus, iti rabii a naliputan isuna, nangala iti tinapay. **24** Kalpasan ti panagyamanna, pinisipisina daytoy ket kinunana, "Daytoy ti bagik, nga agpaay kadakayo. Aramidenyo daytoy a panglagip kaniak." **25** Iti kasta met laeng a wagas kalpasan iti Pangrabii, innalana ti kopa, ket kinunana, "Daytoy a kopa ket ti baro a tulag ti darak. Aramidenyo daytoy kas kasansan iti panaginomyo, a panglagip kaniak." **26** Ta ti tunggal tiempo

a mangankayo iti daytoy a tinapay ken uminom iti daytoy a kopa, iwarwaragawagyo ti pannakatay iti Apo agingga iti iyaayna. **27** Ngarud, siasinoman a mangan iti tinapay wenno uminom iti kopa iti Apo iti saan a maikari a wagas, ket makabasolto iti bagi ken iti dara iti Apo. **28** Sukimaten koma nga umuna ti maysa a tao ti bagina, ket iti daytoy a wagas palubosam isuna a mangan iti tinapay ken uminom iti kopa. **29** Ta ti mangan ken uminom a saanna nga ammoen ti kaipapanan iti bagi, ket mangmangan ken umin-inom iti pannakaukom iti bukodna a bagi. **30** Dayta ti makagapu no apay nga adu kadakayo ti masakit ken saan nasalunat, ken sumagmamano kadakayon ti natayen. **31** Ngem no usigentayo dagiti bagbagitayo saantayto a maukom. **32** Ngem no ukomennatayo iti Apo, madisiplinaantayo, tapno saantayo a mairaman iti pannakadusa iti lubong. **33** Ngarud, kakabsatko a lallaki ken babbai, no umaykayo a sangsangkamaysa a mangan, agi-innuraykayo. **34** No addaman ti mabisin, mangan pay koma isuna idiay balayda, tapno inton umaykayo a sangsangkamaysa saanton nga isu ti pakaukoman. Ken maipapan kadagiti dadduma a banbanag nga insuratyo, mangtedakto iti panangidalan inton umayak.

12 Maipanggep kadagiti naespirituan a sagsagut, kakabsat a lallaki ken babbai, saanko a kayat a di kayo mapakaammoan. **2** Ammoyo nga idi paganokayo, naiturongkayo a naiyaw-awan kadagiti awanan ti timek a didiosen, iti aniaman a wagas a naiturongkayo babaen kadakuada. **3** Ngarud kayatko a maamoanyo nga awan ti siasinoman nga agsasao babaen iti Espiritu ti Dios ti makaibaga, "Nailunod ni Jesus." Awan makaibaga, "Ni Jesus ti Apo," malaksid no babaen iti Espiritu Santo. **4** Ita adda dagiti nadumaduma a sagsagut, ngem maymaysa nga Espiritu. **5** Ken adda dagiti nadumaduma a panagserbi, ngem maymaysa nga Apo. **6** Ken adda dagiti nadumaduma a kita iti trabaho, ngem isu met laeng a Dios ti nangted iti kabaelan iti tunggal maysa. **7** Ita, naited iti tunggal maysa ti pakakitaan iti Espiritu para iti pagimbagan iti amin. **8** Babaen iti Espiritu maited iti maysa a tao ti mensahe iti kinasirib, ket maited iti sabali a tao ti menshae iti pannakaammo babaen iti isu met laeng nga Espiritu. **9** Ket iti sabali maited ti pammati babaen iti isu met laeng nga Espiritu, ket maited iti sabali dagiti sagut iti panangagas babaen iti maysa nga Espiritu. **10** Iti sabali maited ti aramid ti pannakabalin, ken iti sabali ket panangipadto. Iti sabali ket maited ti kababalin a makailasin kadagiti espiritu, iti sabali ket dagiti nadumaduma a kita iti pagsasao, ket iti sabali ti panangipatarus kadagiti pagsasao. **11** Ngem maymaysa nga Espiritu ti agtrabtrabaho kadagitoy amin a banbanag, a mangmangted kadagiti sagut iti tunggal maysa, a kas mapilina. **12** Ta kas maymaysa ti bagi nga addaan ti adu a kameng ken amin ket kamkameng iti isu met laeng a bagi, kasta met ngarud kenni Cristo. **13** Ta nabautisarantayo amin iti maymaysa nga Espiritu iti maysa a bagi, Judio man wenno Griego, naibalud man wenno nawaya, ket naaramid amin nga uminom iti maysa nga Espiritu. **14** Ta saan a maymaysa a kameng ti bagi, ngem adu. **15** No ibaga ti saka, "Agsipud ta saan a siak ti ima, saanak a paset iti bagi," saan nga agbalin a bassit a paset daytoy ti bagi. **16** Ket no kunaento ti lapayag, gapu ta saan a siak ti mata, saanak a paset iti bagi," saan nga agbalin daytoy a bassit a paset ti bagi. **17** No ti sibubukel a bagi ket mata, sadino ti ayan iti pangdengngeg? No ti sibubukel a bagi ket lapayag, sadino ti ayan iti pagangot? **18** Ngem inurnos iti Dios ti tunggal paset iti bagi kas pinangngepna daytoy. **19** Ket no aminda ket agpada a kameng, sadino ti ayan iti bagi? **20** Ita ngarud aduda a kameng, ngem maymaysa laeng a bagi. **21** Saan a mabalin nga ibaga ti mata iti ima, "Awan ti kasapulak kenka." Wenno ibaga ti ulo iti saka, "Awan ti kasapulak kenka." **22** Ngem dagiti kameng ti bagi a kasla a saan unay a mabigbig ket napapateg. **23** Ken dagiti kameng ti bagi a ti pagaruptayo ket saan unay a mabigbig ket ikkantayo ida iti naiindaklan a pammadayaw, ken kadagiti naalas a kamengtayo ket addaan iti ad-adu a dayaw. **24** Ita, dagiti napipintas a kamkamengtayo ket saanen a kasapulan nga ikkan iti pammadayaw, gapu ta addaandan iti dayaw. Ngem pinagmaymaysa amin ti Dios dagiti kamkameng, ken inikanna iti ad-adda a pammadayaw dagiti agkurang iti daytoy. **25** Inaramidna daytoy tapno awan koma iti panagsisina iti uneg ti bagi, ngem dagiti kamkameng ket aywananda koma ti maysa ken maysa nga addaan iti agpapada nga ayat. **26** Ket no agsagaba ti maysa a kameng, agsagaba a sangsangkamaysa dagiti kameng. Wenno no mapadayawan ti maysa a kameng, agrag-o a sangsangkamaysa dagiti kameng. **27** Ita dakayo ti bagi ni Cristo ken tunggal maysa ket kameng iti daytoy. **28** Ket dinutokan ti Dios iti Iglesia, umuna dagiti apostol, maikadua dagiti profeta, maikatlo dagiti manursuro, ken dagiti agaramid iti agkakabileg nga aramid, ken dagiti addaan iti sagsagut iti panangagas, dagidiay mangingipaay iti tulong, dagidiay agtrabtrabaho iti panangimaton, ken dagiti addaan iti nadumaduma a kita iti pagsasao. **29** Apostoltayo kadi amin? Profetayo kadi amin? Manursurotayo kadi amin? Agaramidtayo kadi kadagiti agkakabileg nga ar-aramid? **30** Addaantayo kadi amin kadagiti sagut iti panangagas? Agsaotayo kadi amin kadagiti nadumaduma a pagsasao? Aagipatarustayo kadi amin kadagiti pagsasao? **31** Sireregtayo a biruken dagiti dakdakkel a sagsagut. Ket ipakitakto kadakayo ti nasaysayaat pay a wagas.

13 Kas pangarigan agsaoak kadagiti pagsasao dagiti tattao ken dagiti anghel. Ngem no awan ti ayatko, nagbalinak a natagari a gansa wenno umaw-aweng a piangpiang. **2** Kas pangarigan addaanak iti sagot iti panangipadto ken maawatak dagiti amin a nailimed a kinapudno ken pannakaammo, ken adaanak iti amin a pammati a mangikkat kadagiti banbantay. Ngem no awan ti ayatko, awan pulos serserbik. **3** Ken kas pangarigan itedko amin a kukuak a mangpakan kadagiti nakurapay, ken itedko ti bagik tapno mapuoran. Ngem no awan ti ayatko, awan ti magunggonak. **4** Ti ayat ket naanus ken naasi. Ti ayat ket saan a naapal wenno napasindayag. Saan a natangsit **5** wenno naalas ti kababalinna daytoy. Saan daytoy a managinbubukod. Saan a nalaka nga agpungtot, wenno saan nga agbilang ti biddut. **6** Saan nga agrag-o daytoy iti saan a nalinteg. Ngem ketdi, agrag-o daytoy iti kinapudno. **7** Ti ayat anusanna amin a banbanag, patienna ti amin a banbanag, addaan iti talek maipapan iti amin a banbanag, ken ibturanna iti amin a banbanag. **8** Ti ayat ket saan nga agpatingga. No adda dagiti padto, mapukawdanto. No adda dagiti pagsasao, agsardengdanto. No adda iti pannakaammo, mapukawdanto. **9** Ta paset laeng ti ammotayo ken paset laeng ti ipadto tayo. **10** Ngem

no dumteng ti kinaan-anay, dayta a saan a naan-anay ket mapukawto. **11** Idi ubingak, nagsaoak a kas maysa nga ubing, nagpanunotak a kas maysa nga ubing, nagrasonak a kas maysa nga ubing. Idi nagbalinakon a nataengan, inikkatkon dagiti inuubing a banbanag. **12** Ta ita makitatayo iti sarming, a kas iti nasipnget a langa, ngem iti rupanrupa. Ita ammok ti dadduma a paset, ngem maammoakto a naan-anay a kas iti naan-anay a pannakaammo kaniak. **13** Ngem ita, agtalinaed dagitoy a tallo: pammati, namnama iti masakbayan, ken ayat. Ngem ti kadakkelan kadagitoy ket ayat.

14 Gun-odem ti ayat ken agbalinka a naregta nga umawat kadagiti naespirituan a sagsagut, nangnangruna tapno makaipadtokayo. **2** Ta ti agsasao iti sabali a pagsasao ket saan a makikatkatungtong kadagiti tattao no diket iti Dios. Ta awan ti siasinoman a makaaw-awat kenkuana gapu ta ibagbagana dagiti naidulin a banbanag ti Espiritu. **3** Ngem ti agipadpadto ket makikatkatungtong kadagiti tattao tapno papigsaen, pabilgen ken tapno liwliwaenna ida. **4** Ti agsao iti sabali a pagsasao ket papigsaenna ti bagina ngem ti maysa nga agipadpadto ket pappapigsaenna ti iglesia. **5** Ita tarigagayak nga agsaokayo amin iti sabali a pagsasao. Ngem iti nalablabes pay iti dayta, tarigagayak nga agipadtokayonto. Natantan-ok ti maysa nga agipadpadto ngem ti agsasao iti sabali a pagsasao (malaksid no adda iti mangipakaawat), tapno mapapigsa ti iglesia. **6** Ngem ita kakabsat, no umayak kadakayo nga agsasao iti sabali a pagsasao, kasanokayo a maikkan iti pagimbagan? Saankayo a maikkan iti pagimbagan, malaksid no agsaoak kadakayo nga addaan iti paltiing, wenno pannakaamo, wenno padto, wenno panursuro. **7** No awan ti bukod nga uni dagiti awan biagna nga instrumento a kas iti plauta wenno arpa, kasanonto a maammoan ti siasinoman no ania nga instrumento ti matuktukar? **8** Ta no sabsabali ti uni ti napuyotan a trumpeta, kasanonto a maammoan iti siasinoman no tiempon iti panagsagana iti gubat? **9** Isu a kasta met kadakayo. No agibagakayo iti sasao a saan a maawatan, kasanonto a maawatan ti siasinoman ti imbagam? Agsasaokanto, ket awanto ti siasinoman a makaawat kenka. **10** Awan duadua nga adu ti nadumaduma a pagsasao iti lubong, ken awan ti awanan ti kaipapanan. **11** Ngem no saanko nga ammo ti kayat a sawen ti pagsasao, agbalinakto a ganganaet iti agsasao ken agbalinto met a gangannaet kaniak ti agsasao. **12** Kasta met kadakayo. Agsipud ta nagagarkayo iti pakakitaan ti panagtrabaho ti Espiritu, agbalinkayo a naregta iti panagtrabahoyo a mangpapigsa iti iglesia. **13** Isu a masapul nga agkararag ti agsasao iti sabali a pagsasao tapno makaipakaawat isuna. **14** Ta no agkararagak iti sabali a pagsasao, agkarkararag ti espirituk ngem saan a nabunga ti panunotko. **15** Ania ngarud ti aramidek? Agkararagak iti espirituk, ngem agkararagak met laeng iti panunotko. Agkantaak iti espirituk ken agkantaak met laeng iti panunotko. **16** Ta no saan, no dayawem ti Dios iti espiritum, kasano a maibaga dagiti taga ruar ti "Amen" no mangmangtedka iti panagyaman, no saanna nga ammo no ania ti ibagbagam? **17** Ta pudno a nagyamanka, ngem saan a napapigsa ti sabali a tao. **18** Agyamanak iti Dios ta ad-adda a makasaoak iti sabali a pagsasao ngem iti amin kadakayo. **19** Ngem iti iglesia, kaykayatko pay nga agibagaak laeng iti lima a sasao a maaw-awatak tapno maisurok dagiti dadduma, ngem iti sangapulo a ribo a sasao iti sabali a pagsasao. **20** Kakabsat, saankayo nga agbalin nga ubbing iti panagpanunotyo. Ngem ketdi, no maipapan iti dakes, agbalinkayo a kasla maladaga. Ngem agbalinkayo a nataengan iti panagpanunotyo. **21** Naisurat iti linteg, "Babaen kadagiti pagsasao dagiti gangannaet ken babaen kadagiti bibig dagiti gangannaet, agsaoakto kadagitoy a tattao. Uray no kasta saandakto a denggen," kinuna ti Apo. **22** Ngarud, pagilasinan dagiti sabali a pagsasao, saan a para kadagiti namati, no di ket kadagiti saan a namati. Ngem ti panangipadpadto ket para iti pagilasinan, saan a para kadagiti saan a namati, no di ket para kadagiti namati. **23** Ngarud no aguummong ti sibubukel nga iglesia ken agsaoda amin iti sabali a pagsasao ket umay dagiti taga ruar ken saan a namati, saandanto kadi nga ibaga nga agmauyongkayo? **24** Ngem no agipadpadtokayo amin ket adda sumrek a saan a namati wenno taga ruar, matignay isuna babaen kadagiti amin a mangngeganna. Maukomto isuna babaen kadagiti amin a naibaga. **25** Maiparangto dagiti palimed iti pusona. Kas pagbanaganna, agpaklebto isuna ken agrukbab iti Dios. Iwaragawagnanto a pudno nga adda ti Dios kadakayo. **26** Ania ngarud ti sumaruno kakabsat? No agkakadduakayo, addaan ti psalmo ti tunggal maysa, sursuro, paltiing, sabali a pagsasao wenno panangipakaawat. Aramidenyo amin a banag tapno mapapigsayo ti iglesia. **27** No agsao ti siasinoman iti sabali a pagsasao, rumbeng nga adda ti dua wenno tallo ken agsisinnublatda. Ken rumbeng nga adda ti maysa a mangipakaawat iti aniaman a naibaga. **28** Ngem no awan ti siasinoman a mangipakaawat, agulimek koma ti tunggal maysa kadakuada iti iglesia. Bay-anyo ti tunggal maysa ket makitungtong iti bukodna a bagi ken ti Dios. **29** Bay-anyo nga agsao ti dua wenno tallo a profeta, ken bay-anyo a dumngeg dagiti dadduma nga addaan iti pannakaammo iti naibaga. **30** Ngem no adda naited a kapanunotan iti maysa nga agtugtugaw iti serbisyo, masapul nga agulimek ti agsasao. **31** Ta mabalin nga agipadto a saggaysa ti tunggal maysa kadakayo tapno makasursuro ti tunggal maysa ken mapabileg iti amin. **32** Ta ti espiritu dagiti profeta ket adda iti tengngel dagiti profeta. **33** Ta ti Dios ket saan a Dios iti riribok, ngem iti kappia. Kas kadagiti amin nga iglesia dagiti namati, **34** masapul nga agulimek dagiti babbai kadagiti iglesia. Ta saanda a mapalubosan nga agsao. Ngem ketdi, rumbeng nga agpaiturayda, kas imbaga ti linteg. **35** No adda ti aniaman a banag a kayatda a maammoan, masapul a damagenda koma kadagiti asawada iti pagtaenganda. Ta pakaibabainan ti panagsao iti babai iti iglesia. **36** Naggapu kadi ti sao ti Dios kadakayo? Dakayo laeng kadi ti nakadanonanna? **37** No ipagarup ti siasinoman nga isuna ket profeta wenno naespirituan, masapul a bigbigenna a bilin ti Apo dagiti banbanag nga isursuratko kadakayo. **38** Ngem no saan a bigbigen ti siasinoman daytoy, bay-anyo a saan isuna a mabigbig. **39** Ngarud kakabsat, tarigagayanyo a sipapasnek ti panangipadto, ken saanyo a lapdan ti siasinoman nga agsao kadagiti sabali a pagsasao. **40** Ngem maaramid koma amin a banag iti kinatakneng ken naurnos.

15 Ita, ipalagipko kadakayo kakabsat, ti maipapan iti ebanghelio nga inwaragawagko kadakayo, nga inawatyo ken pagtaktakderanyo. **2** Naisalakankayo babaen iti daytoy nga ebanghelio, no iggamanyo a sititibker ti

sao nga inkasabak kadakayo, malaksid no inuubbaw ti panamatiyo. **3** Ta intedko kadakayo a kas umuna a kapatgan ti isu met laeng nga inawatko: a natay ni Cristo gapu kadagiti basbasoltayo segun iti Nasantoan a Sursurat, **4** a naitanem ken nagungar isuna iti maikatallo nga aldaw segun iti Nasantoan a Surat. **5** Ken nagparang isuna kenni Cefas ken kalpasanna, kadagiti Sangapulo ket Dua. **6** Kalpasanna naminpinsan a nagparang isuna kadagiti nasurok a lima gasut a kakabsattayo. Kaadduan kadakuada ti sibibiag pay laeng ngem nakaturogen dagiti dadduma. **7** Kalpasanna nagparang isuna kenni Santiago, ken kadagiti amin nga apostol. **8** Maudi iti amin, nagparang isuna kaniak, a kas iti maysa nga ubing a naiyanak iti saan nga umiso a tiempo. **9** Ta siak ti kababaan kadagiti amin nga apostol. Saanak a maikari a maawagan nga apostol, gapu ta indadanesko ti iglesia ti Dios. **10** Ngem babaen iti parabur ti Dios siak ket siak, ken saan nga ubbaw ti parabur ti Dios nga adda kaniak. Ngem ketdi, ad-adda nga inkarkarigatak ti nagtrabaho ngem iti amin kadakuada. Ngem saan a siak ti nagtrabaho no di ket ti parabur ti Dios nga adda kaniak. **11** Ngarud, siak man wenno isuda, nangasabakami isu a namatikayo. **12** Ita no naiwaragawag ni Cristo a kas nagungar manipud iti patay, kasano a maibaga iti dadduma kadakayo nga awan ti panagungar dagiti natay. **13** Ngem no awan ti panagungar dagiti natay, saan met ngarud a napagungar uray pay ni Cristo. **14** Ken no saan a napagungar ni Cristo, ubbaw ngarud dagiti ikaskasabatayo ken uray dagiti pammatiyo ket ubbaw met laeng. **15** Ken naduktalan a datayo ket palso a saksi ti Dios, gapu ta nangibagatayo iti pammaneknek a maibusor ti Dios, ibagbagatayo a pinagungarna ni Cristo, ngem saan met. **16** Ta no saan a napagungar dagiti natay, saan met garud a napagungar ni Cristo. **17** Ket no saan a napagungar ni Cristo, dagiti pammatiyo ket ubbaw, ken addakayo pay laeng kadagiti basbasolyo. **18** Ket uray dagidiay natay kenni Cristo ket napukawda met. **19** No iti daytoy laeng a biag nga addaantayo iti namnama para iti masakbayan kenni Cristo, datayo ti kangrunaan a makaassian kadagiti amin a tattao. **20** Ngem ita, napagungaren ni Cristo manipud iti patay, dagiti umuna a bunga dagiti natay. **21** Agsipud ta immay ti patay babaen iti tao, babaen met laeng iti tao nga immay ti panagungar dagiti natay. **22** Ta kas kenni Adan a matay ti amin, kas met laeng kenni Cristo mapabbiag ti amin. **23** Ngem iti panagsasaruno segun kenni Cristo: Ni Cristo, ti immuna a bunga, ken kalpasanna, mapabbiagto met dagidiay naibilang kenni Cristo iti yaayna. **24** Ket daytoyto ti pagleppasanna, inton ited ni Cristo ti pagarian ti Dios Ama. Mapasamak daytoy inton ikkatenna amin a paglintegan, turay ken pannakabalin. **25** Ta masapul nga agturay isuna aginggana a maikabilna amin dagiti kabusorna iti sirok iti sakana. **26** Ti kabusor a maudi a madadael ket ti patay. **27** Ta "inkabilna amin a banag iti sirok dagiti sakana." Ngem no ibagbaga nga, "inkabilna ti amin a banag," nalawag a saan a mairaman ti nangikabil iti tunggal banag iti turayna. **28** Inton iturturayannan ti tunggal banag, mismo a ti Anak ket iturayan met ti nangikabil iti amin iti turayna. Mapasamak daytoy tapno agbalin ti Dios Ama nga amin kadagiti amin. **29** Ta no saan, ania ngarud ti aramiden dagidiay nabautisaran maipaay kadagiti natay? No saan a pulos a napagungar dagiti natay, apay ngarud ta nabautisaranda maipaay kadakuada? **30** Ken apay ngarud nga adda tayo iti peggad iti tunggal oras? **31** Kakabsat, babaen ti panangipasindayawko kadakayo, nga adda kaniak kenni Cristo Jesus nga Apotayo, ipakdaarko daytoy: Inaldawak a matmatay. **32** Ania ti magun-odko, manipud iti panagkita dagiti tattao, no makirangetak kadagiti narurungsot nga ayup idiay Efeso, no saan a napagungar dagiti natay? "Mangan ken uminomtayo, ta mataytayon no bigat." **33** Saankayo nga agpaallilaw, "Daddadaelen dagiti dakes a kakadua dagiti nasasayaat a kagagalad." **34** Agriingkayo! Agbiagkayo iti nalinteg! Saanyon nga itultuloy ti agbasol. Ta ti dadduma kadakayo ket awan ti ammoda maipapan ti Dios. Ibagak daytoy tapno agbainkayo. **35** Ngem addanto ti mangibaga, "Kasano a napagungar dagiti natay? Ania a kita ti bagi ti pagbalinanda no umayda? **36** Nagkukunengkayo unay! Saan a mangrugi a dumakkel ti aniaman nga inmulayo malaksid a matay daytoy. **37** Ken ti inmulayo ket saanto nga isu ti bagi a pagbalinanna, ngem maysa laeng a bukel. Mabalin nga agbalin daytoy a trigo wenno sabali. **38** Ngem ikkanto ti Dios daytoy iti bagi segun iti pagayatanna, ken iti tunggal bukel ti bukodda a bagi. **39** Saan nga agpapada ti amin a lasag. No diket, adda ti maysa a lasag dagiti tattao ken sabali pay a lasag para kadagiti ay-ayup, ken adda pay sabali a lasag para kadagiti billit ken sabali pay para kadagiti lames. **40** Adda met dagiti banbanag nga adda iti tangatang ken dagiti naindagaan a babanag. Ngem ti dayag dagiti banbanag nga adda iti tangatang ket maysa a kita ti dayag ken sabali met a dayag ti dayag dagiti naindagaan. **41** Adda ti maysa a dayag ti init, ken sabali pay a dayag ti bulan ken sabali a dayag dagiti bitbituen. Ta naiduma ti dayag ti maysa a bituen kadagiti sabali pay a bituen. **42** Kastoy met laeng iti panagungar dagiti natay. Mapukaw ti aniaman a naimula, ken saan a mapukaw ti napagungar. **43** Naimula daytoy iti pannakaibabain, napagungar daytoy iti dayag. Naimula daytoy iti kinakapsut, napagungar daytoy iti pannakabalin. **44** Naimula daytoy a gagangay a bagi, napagungar daytoy a naespirituan a bagi. No adda ti gagangay a bagi, adda met ti naespirituan a bagi. **45** Isu a naisurat met laeng, "Nagbalin a sibibiag a kararua ti immuna a lalaki a ni Adan." Nagbalin nga espiritu a mangit-ited iti biag ti naudi nga Adan. **46** Ngem saan nga immuna nga immay ti naespirituan ngem ketdi ti gagangay, ken kalpasanna ti naespirituan. **47** Ti immuna a lalaki ket nagtaud iti daga a naaramid manipud iti tapuk. Ti maikadua a tao ket naggapu idiay langit. **48** Kas iti maysa a naaramid manipud iti tapuk, kasta met dagiti naaramid manipud iti tapok. Ken kas iti tao a naggapu iti langit, kasta met dagiti naggapu idiay langit. **49** Kas iti panangawit tayo iti ladawan iti tao iti tapuk, awitentayonto met ti ladawan iti tao iti langit. **50** Ita, daytoy ti ibagak kakabsat, a saan a matawid dayta a lasag ken dara ti pagarian ti Dios. Saan a matawid uray pay dagiti mapukaw ti saan a mapukaw. **51** Kitaem! Ibagak kadakayo ti palimed a kinapudno: Saantayo amin a matay, ngem mabaliwantayonto amin. **52** Mabaliwantayonto iti apagbiit, iti panagkirem iti mata, iti maudi a panaguni ti trumpeta. Ta aguninto ti trumpeta, ken mapagungarto dagiti natay a saanen a mapukaw, ken mabaliwantayonto. **53** Ta daytoy a mapukaw ket masapul nga ikabilna ti saan a mapukaw ken ti matay ket masapul nga ikabilna kenkuana ti saan a matay. **54** Ngem no inkabilen daytoy a mapukaw ti

saan a mapukaw ken inkabilen ti matay ti saan a matay, ket mapasamakto iti naibaga a nakasurat, “Tinilmonen ti balligi ti patay.” **55** “Patay, sadino ti ayan iti balligim? Patay, sadino ti ayan iti silud mo?” **(Hadēs g86)** **56** Ti silud iti patay ket basol ken ti pannakabalin iti basol ket ti linteg. **57** Ngem agyamantayo iti Dios, nga isu ti mangmangted kadatayo iti balligi babaen iti Apotayo a ni Jesu-Cristo! **58** Ngarud kakabsatko, agbalinkayo a natibker ken agtalinaedkayo iti pinatiyo. Saysayaatenyo a kankanayon ti panagtrabahoyo maipaay iti Apo, gapu ta ammoyo a saan nga agbalin nga ubbaw dagiti trabahoyo iti Dios.

16 Ita, maipapan iti panagurnong a para kadagiti namati, aramidenyo met ti insurok kadagiti iglesia idiay Galacia. **2** Iti umuna nga aldaw ti lawas, masapul a mangilasin ti tunggal maysa kadakayo iti aniaman a banag ken urnungenyo, segun iti kabaelanyo. Aramidenyo daytoy tapno awan ton ti panagurnong inton umayak. **3** Ket inton sumangpetak, ti siasinoman a palubosanyo ket ibaonkonto nga addaan kadagiti surat a mangiyapan kadagiti sagutyo idiay Jerusalem. **4** Ken no rumbeng a mapanak met, kumuyogda kaniak. **5** Ngem umayakto kadakayo, inton lumabasak idiay Macedonia. Ta lumabasakto iti Macedonia. **6** Nalabit a makipagnaedakto kadakayo wenno agpalabasak pay dita iti panawen iti lammiis, tapno matulungandak iti panagdaliasatko iti sadinoman a papanak. **7** Ta saanko a tarigagayan nga apagbiit laeng a panawen a makitakayo. Ta namnamaek nga makadua kayo iti sumagmamano a panawen no ipalubos ti Apo. **8** Ngem agtalinaedak idiay Efeso aginggana Pentecostes, **9** ta adda nalukatan a nalawa a ruangan a maipaay kaniak ken adda ti adu a kabusor. **10** Ita, inton umay ni Timoteo, kitaenyo a saan isuna a mabuteng kabayatan nga adda isuna kadakayo, ta ar-aramidenna ti trabaho ti Apo, a kas iti ar-aramidek. **11** Saanyo a palubosan nga adda ti manglais kenkuana. Tulunganyo nga adda ti kappia iti panagdaliasatna tapno makaumay isuna kaniak. Ta namnamaek nga umay isuna a kaduana dagiti kakabsat a lallaki. **12** Ita maipapan iti kabsattayo a ni Apolos, inallukoyko isuna iti kasta unay nga umaynakayo sarungkaran a kaduana dagiti kakabsat. Ngem inkeddengna a saan pay nga umay isuna ita. Nupay kasta, umayto isuna no adda ti gundawayna. **13** Agannadkayo, agtalinaedkayo a natibker iti pammatiyo, agtignaykayo a kasla nataengan a lallaki, agpapigsakayo. **14** Amin koma nga aramidenyo, aramidenyo nga addaan iti ayat. **15** Ammoyo ti sangkabalayan ni Estefanas. Ammoyo nga isuda dagiti immuna a nabalbaliwan idiay Acaya ken nga intudingdan ti bagbagida iti panagserbi kadagiti namati. Ita allukoyenkayo kakabsat, **16** nga agpaituray kadagiti kakastoy a tattao, ken kadagiti tunggal maysa a tumultulong iti trabaho ken makipagrigrigat kadatayo. **17** Ken agrag-oak iti iyu-umay ni Estefanas, Fortunato, ken Acaico. Isuda ti nangsukat iti kinaawanyo. **18** Ta nabang-aran ti espirituk ken kasta met kadakayo gapu kadakuada. Isu ngarud, bigbigenyo dagiti kastoy a tattao. **19** Kabkablaawandakayo dagiti iglesia ti Asia. Kablawaawandakayo da Akila ken Priscilla iti nagan ti Apo, ken ti iglesia nga adda idiay pagtaenganda. **20** Kablaawandakayo dagiti amin nga kakabsattayo. Kablaawanyo ti maysa ken maysa iti nasantoan nga agek. **21** Siak, ni Pablo, insuratko dagitoy babaen iti bukodko nga ima. **22** No adda ti siasinoman a saan a mangay-ayat ti Dios, ti lunod koma ti umadda kenkuana. Apomi, umaykan! **23** Ti parabur iti Apotayo a ni Jesus ti umadda kadakayo. **24** Ti ayatko ti umadda amin kadakayo iti nagan ni Cristo Jesus.

2 Corinto

1 Ni Pablo nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan
ti Dios, kenni Timoteo a kabsattayo, kadagiti iglesia ti
Dios nga adda idiay Corinto ken kadagiti amin a namati
iti entero a rehion ti Acaya. **2** Maadda koma kadakayo
ti parabur ken kappia manipud iti Dios nga Amatayo ken
ti Apo tayo a ni Jesu- Cristo. **3** Mapadayawan koma ti
Dios ken Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. Isuna ti Ama ti
asi ken Dios ti amin a liwliwa. **4** Liwliwaennatayo ti Dios
kadagiti amin a pagrigatantayo tapno maliwliwatayo dagidiay
marigrigatan. Liwliwaentayo dagiti sabali iti isu met laeng a
liwliwa nga inusar ti Dios a nangliwliwa kadatayo. **5** Ta no
kasano karigat ti panagsagaba ni Cristo gapu kadatayo,
kasta met ti liwliwatayo babaen kenni Cristo. **6** Ngem
no maparigatkami, daytoy ket maipaay iti pannakaliwliwa
ken pannakaisalakanyo. Ken no maliwliwakami, daytoy ket
maipaay iti pannakaliwliwayo. Nabileg nga agtrabtrabaho ti
liwliwayo no siaanuskayo a makibingay kadagiti sagsagaba a
sagsagabaenmi met laeng. **7** Ken ti panagtalekmi kadakayo
ket pudno. Ammomi a kas makibingbingaykayo met kadagiti
panagsagaba, makibingbingaykayo met iti liwliwa. **8** Ta
saanmi a kayat nga agbalinkayo a nakuneng, kakabsat,
maipapan kadagiti riribukmi idiay Asia. Naparigatkami a
naan-anay a nalablabes pay ngem iti kabaelanmi, iti kasta
unay a saanmi payen a ninamnama ti agtultuloy nga
agbiag. **9** Pudno, naikeddeng kadakami ti pannakatay.
Ngem naaramid dayta tapno saankami nga agtalek iti
bagbagimi, ngem ketdi, iti Dios, a mangpapaungar kadagiti
natay. **10** Inispalnakami manipud iti makapatay a peggad
ket ispalennakaminto manen. Inkabilmi ti panagtalekmi
kenkuana nga isalakannakaminto manen. **11** Aramidenna
daytoy kas tultulongandakami met babaen iti kararagyo.
Kalpasanna, adunto ti agyaman iti biangmi para kadagiti
naparabur a pabor a naited kadakami babaen kadagiti
kararag dagiti adu a tattao. **12** Ipagpannakkelmi daytoy: ti
pammaneknek ti konsensiami. Ta nagbiagkami ditoy lubong
babaen iti nasin-aw a gandat ken ti kinapudno iti Dios.
Inaramidmi daytoy a nangnangruna kadakayo, ken saan a
babaen iti nainlubongan a kinasirib, ngem ketdi, babaen iti
parabur ti Dios. **13** Saankami nga agsursurat kadakayo iti
aniaman a banag a saanyo a mabasa wenno maawatan.
Agtalekak **14** a maawatandakamin bassit. Ken agtalekak
nga iti aldaw ni Apotayo a Jesus, dakaminto ti pakaigapuan
ti panagpannakkelyo, a kas dakayo met kadakami. **15** Gapu
ta natalgedak maipapan iti daytoy, kayatko ti umay kadakayo
nga umuna, tapno maawatyo ti pagimbagan ti mamindua a
pannakasarungkar. **16** Pangpanggepek a sarungkarankayo
iti dalanko a mapan idiay Macedonia. Kalpasanna, kayatkayo
manen a sarungkaran inton agsubliak nga aggapu idiay
Macedonia, ket kalpasanna matulungandak a mapan
idiay Judea. **17** Idi agpanpanunotak iti kastoy a wagas,
agduaduaak kadi? Pangpanggepek kadi dagiti banbanag
segun iti pangrukodan iti tao, tapno ibagak a "Wen, Wen" ken
"Saan, Saan" iti agpada a tiempo? **18** Ngem kas napudno ti
Dios, saantayo nga agpada nga ibaga ti "Wen" ken "Saan."
19 Ta ti Anak ti Dios, a ni Jesu-Cristo, nga inwaragawagmi
kada Silvano ken Timoteo kadakayo ket saan a "Wen" ken
"Saan." Ngem ketdi kanayon isuna a "Wen". **20** Ta amin a
karkari ti Dios ket "Wen" kenkuana. Kasta met a babaen
kenkuana ket ibagatayo ti "Amen" iti dayag ti Dios. **21** Ita,
patpatalgedennakami ti Dios kadakayo kenni Cristo ken
dinutokannakami. **22** Inkabilna ti seliona kadakami ken
intedna ti espirituna kadagiti pusomi a kas pammatalged
iti itednanto kadakami. **23** Ngem ketdi, awagak ti Dios a
mangpaneknek kaniak a ti rason a saanak nga immay
dita Corinto ket tapno mailisikayo. **24** Daytoy ket saan a
gapu ta padpadasenmi a tenglen ti pammatiyo. Ngem ketdi,
makipagtrabtrabahokami kadakayo maipaay iti rag-oyo, kas
agtaktakderkayo iti pammatiyo.

2 Isu nga inkeddengko para iti bagik a saanakon nga
umay manen kadakayo iti nasakit a paspasamak. **2** No
napasaktankayo, siasino ti makaparagsak kaniak no saan
a dagiti napasakitak? **3** Nagsuratak a kas iti inaramidko
tapno inton umayak kadakayo ket saandakto a mapasakitan
dagidiay mangparparag-o koma kaniak. Adda panagtalekko
maipapan kadakayo amin a ti rag-ok ket kapadpada
ti rag-o nga adda kadakayo amin. **4** Ta nagsuratak
kadakayo manipud iti nakaro a panagrigat, nga addaan iti
mariribukan a puso, ken adu a lulua. Saankayo kayat a
pasakitan. Ngem ketdi, kayatko a maammoanyo ti kinauneg
ti panagayatko maipaay kadakayo. **5** No adda ti siasinoman
a nangpasakit, saanna laeng nga inaramid daytoy kaniak,
ngem iti sumagmamano a wagas—tapno saan unay a
nagubsang—kadakayo amin. **6** Daytoy a pannakadusa dayta
a tao babaen iti kaaduan ket umdasen. **7** Isu nga ita imbes
a pannakadusa, masapul a pakawanen ken liwliwaenyo
isuna. Aramidenyo daytoy tapno saan isuna a mapunno
iti kasta unay a panagladingit. **8** Isu a guyuguyenkayo a
pasingkedanyo iti sangoanan dagiti tattao ti ayatyo kenkuana.
9 Daytoy ti makagapu a nagsuratak tapno mapadaskayo
ken maammoak no natulnogkayo kadagiti amin a banbanag.
10 No pakawanenyo ti siasinoman, pakawanek met dayta a
tao. Ti pinakawanko— no adda ti aniaman a pinakawanko—
napakawan para iti pagimbaganyo iti imatang ni Cristo. **11**
Daytoy ket tapno saannatayo nga allilawen ni Satanas. Gapu
ta saantayo a nakuneng maipapan kadagiti panggepna. **12**
Adda ruangan a linuktan ti Dios para kaniak idi napanak
idiay siudad ti Troas a mangasaba iti ebanghelio ni Cristo
sadiay. **13** Uray no kasta, awan ti talna iti panunotko gapu
ta saanko a nasarakan sadiay ti kabsatko a ni Tito. Isu a
pinanawak ida ket nagsubliak idiay Macedonia. **14** Ngem
agyamanak iti Dios, nga adda kenni Cristo a kanayon a
mangiturturongkadakami iti panagballigi. Babaen kadakami,
iwarwarasna ti nabanglo nga ayamuom ti pannakaammo
kenkuana iti sadinoman. **15** Ta iti Dios, datayo ti nabanglo
nga ayamuom ni Cristo, kadagiti naisalakan ken kadagiti
mapukpukaw. **16** Kadagiti tattao a mapukpukaw, ayamuom
daytoy manipud patay nga agturong iti patay. Kadagiti
maisalsalakan, ayamuom daytoy manipud biag nga agturong
iti biag. Siasino ti maikari kadagitoy a banbanag? **17** Ta
saantayo a kas kadagiti adu a tattao a mangilako iti sasao ti
Dios tapno adda magungona. Ngem ketdi, agsaokami kenni
Cristo nga addaan iti nasin-aw a panggep, kas nainbaonkami
manipud iti Dios, iti imatang ti Dios.

3 Rugrugianmi kadi manen a padayawan dagiti bagbagimi?
Saanmi a kasapulan dagiti surat a mangirekomendar
kadakami kadakayo wenno manipud kadakayo, a kas
kadagiti dadduma a tattao, kasapulanmi kadi? **2** Dakayo a

mismo ti surat a mangirekomendar kadakami, a naisurat kadagiti puspusomi, a naammoan ken nabasa dagiti amin a tattao. **3** Ken ipakpakitayo a dakayo ket surat manipud kenni Cristo, nga inyawatmi. Naisurat daytoy saan a babaen iti tinta ngem babaen iti Espiritu ti sibibiag a Dios. Saan a naisurat daytoy kadagiti tapi ti bato, ngem kadagiti tapi dagiti puspuso dagiti tattao. **4** Ket daytoy ti kinatalged nga adda kadakami iti Dios babaen kenni Cristo. **5** Saankami a natalged kadagiti bagbagimi a mangaklon a naggapu kadakami ti aniaman a banag. Ngem ketdi, ti kabaelanmi ket naggapu iti Dios. **6** Ta ti Dios ti nangted kadakami iti kabaelan nga agbalin nga adipen iti baro a tulag. Daytoy a tulag ket saan a naggapu iti surat ngem iti Espiritu. Ta ti surat ket pumatay, ngem ti Espiritu ket mangmangted iti biag. **7** Ita, ti aramid iti patay a naikitikit kadagiti letra kadagiti bato ket immay iti kasta unay a kinadayag a dagiti tattao ti Israel a saanda nabaelan ti kumita ti rupa ni Moises. Gapu daytoy iti dayag iti rupana, maysa a dayag nga agpukpukaw. **8** Saan kadi nga ad-adda pay a nadaydayag ti trabaho iti Espiritu? **9** Ta no adda dayag ti trabaho ti pannakaukom, ad-adda pay ti kinadayag ti trabaho iti kinalinteg! **10** Ta pudno unay, a ti naminsan a napagbalin a nadayag ket saanen a nadayag gapu iti dayag a nangartap iti daytoy. **11** Ta no addaan iti dayag ti mapukpukawen, ad-adda pay ti kinadayag ti agtalinaed! **12** Agsipud ta addaankami iti kasta a kinatalged, naturedkami unay. **13** Saankami a kas kenni Moises a nangikabil iti dalungdong iti rupana tapno saan a makita dagiti tattao iti Israel ti pagpatinggaan ti mapukpukawen a dayag. **14** Ngem nakullaapan dagiti panpanunotda. Uray agingga kadagitoy nga aldaw ti isu met laeng a dalungdong ket agtaltalinaed iti panagbasa iti daan a tulag. Saan a nalukatan daytoy, gapu ta babaen laeng kenni Cristo a naaramid daytoy. **15** Ngem uray ita, tunggal basaenda dagiti insurat ni Moises, adda dalungdong kadagiti puspusoda. **16** Ngem no sumango ti maysa tao iti Apo, maingato a maiyadayo ti dalungdongna. **17** Ita, ti Dios ket ti Espiritu. Sadinoman nga ayan ti Espiritu ti Dios, adda wayawaya. **18** Ita, amintayo nga awan ti abbong ti rupana, ket makitatayo ti dayag ti Apo. Mabalbaliwantayo iti isu met laeng a kinadayag manipud iti maysa a tukad ti kinadayag nga agturong iti sabali pay a kinadayag, kas naggapu iti Apo, nga isu ti Espiritu.

4 Ngarud, gapu ta adda kadakami daytoy a trabaho ti Apo, ken kas nakaaawatkami ti asi, saankami a maupay. **2** Ngem ketdi, imbabawimi dagiti wagas a nakababain ken nailemmeng. Saankami nga agbiag babaen iti kinasikap, ken saanmi nga usaren iti saan a nasayaat ti sao ti Dios. Babaen ti panangiparangmi iti kinapudno, iparangmi ti bagabagimi iti konsensia ti amin, iti imatang ti Dios. **3** Ngem no nadalungdongan ti ebangheliomi, nadalungdongan laeng daytoy kadagidiay mapukpukaw. **4** Iti kasasaadda, binulsek ti dios daytoy a lubong dagiti saan a mamatmati a panpanunotda. Kas pagbanaganna, saanda a makita ti silaw iti ebanghelio iti dayag ni Cristo, nga isu ti ladawan ti Dios. **(aiōn g165)** **5** Ta saanmi nga iwarwaragawag dagiti bagbagimi, ngem ni Cristo Jesus a kas Apo, ken iwarwaragawagmi dagiti bagbagimi a kas adipenyo maipaay kenni Jesus. **6** Ta ti Dios ti nangibaga, "Agraniag ti silaw manipud iti kasipngetan." Nagraniag isuna kadagiti puspusomi, tapno mangted ti silaw iti pannakaammo iti dayag ti Dios iti presensia ni Jesu-Cristo. **7** Ngem adda kadakami daytoy a gameng a naikabil kadagiti burburnay a naaramid iti pitak, tapno nalawag a ti aglaplapusanan a naindaklan a pannakabalin ket kukua ti Dios ken saan a kadakami. **8** Naparigatkami iti amin a wagas ngem saankami a naparmek. Nariribukkami ngem saankami a napno iti ladingit. **9** Naidadaneskami ngem saankami a nabaybay-an. Natuangkami ngem saankami a nadadael. **10** Kanayon a bakbaklayenmi iti bagimi ti ipapatay ni Jesus, tapno ti biag ni Jesus ket maipakita met kadagiti bagbagimi. **11** Dakami a sibibiag ket kanayon a maiyaw-awat iti patay gapu kenni Jesus, tapno ti biag ni Jesus ket maipakita kadagiti bagbagimi. **12** Gapu iti daytoy, ti patay ket agtrabtrabaho kadakami, ngem ti biag ket agtrabtrabaho kadakayo. **13** Ngem adda kadatayo ti isu met laeng nga espiritu ti pammati kas iti naisurat. "Namatiak ket isu a nagsao-ak." Mamatikami met, ket isu nga agsaokami met. **14** Ammomi a ti nangpaungar kenni Apo Jesus ket pagungarennakaminto met a kaduana. Ammomi nga itugotnakaminto a kaduadakayo iti presensiana. **15** Maipaay amin dagitoy a banbanag iti pagimbaganyo tapno, kas maiwaras ti parabur kadagiti adu a tattao, mabalin nga umadu ti panagyaman iti dayag ti Dios. **16** Isu a saankami a maup-upay. Uray pay madaddadaelkami iti akinruar, iti akin-uneg, mapabpabarokami iti inaldaw. **17** Ta daytoy nga agdama, ti nalag-an a panagrigat ket isagsagananakami para iti dakkel ken agnanayon a dayag a lumabes iti amin a pangrukodan. **(aiōnios g166)** **18** Ta saankami nga agur-uray kadagiti banbanag a makita ngem kadagiti banbanag a saan a makita. Dagiti makitatayo a banbanag ket saan nga agpa-ut ngem dagiti saan a makita a banbanag ket agpa-ut iti agnanayon. **(aiōnios g166)**

5 Ammomi a no ti naindagaan a pagtaengan a pagnanaedanmi ket nadadael, adda ti patakdermi manipud iti Dios. Maysa a balay daytoy a saan nga inaramid dagiti ima iti tattao, ngem maysa nga agnanayon a balay idiay langit. **(aiōnios g166)** **2** Ta iti daytoy a tolda, agunnoykami, kayatmi la unay ti makawesan iti nainlangitan a pagtaenganmi. **3** Kayatmi ti maaddaan iti daytoy gapu ta babaen iti panangikawesmi iti daytoy saandakaminton a masarakan a lamolamo. **4** Ta pudno a kabayatan nga addakami iti daytoy a tolda, agun-unnoykami a madagdagsenan. Saanmi kayat ti maussuban. Ngem ketdi, kayatmi ti makawesan, tapno ti matay ket mabalin a tilmunen iti biag. **5** Ti nangisagana kadakami para iti daytoy a banag ket ti Dios, a nangted kadakami ti Espiritu a kas kari ti dumtengto. **6** Ngarud kankanayonkami a natalged. Ammomi a kabayatan nga agnanaedkami iti daytoy a bagi, adayokami iti Apo. **7** Ta magmagnakami babaen iti pammati, saan a babaen iti panagkita. **8** Isu nga addaankami iti kinatalged. Kaykayatmi pay nga adayokami iti bagi ken adda iti denna ti Apo. **9** Isu nga ikagumaanmi, addakami man iti pagtaenganmi wenno iti adayo, nga ay-ayoen isuna. **10** Ta masapul a dumatagtayo amin iti sango iti tugaw iti pangukoman ni Cristo, tapno maawat iti tunggal maysa ti maikari para kadagiti banbanag nga inaramidna iti bagi, para iti pagsayaatan man wenno pagdaksan. **11** Ngarud, gapu ta ammomi ti panagbuteng iti Apo, allukoyenmi dagiti tattao. Ti kinasiasinomi ket nalawag a makita ti Dios. Namnamaek a nalawag met daytoy kadagiti konsiensiayo. **12** Saandakayo manen nga

al-allukoyen tapno kitaendakami a kas napudno. Ngem ketdi, ik-ikkandakayo iti rason a mangipannakkel kadakami, tapno adda maisungbatyo kadagidiay nga agpaspasindayaw iti maipapan iti langa ngem saan a no ania ti adda iti puso. **13** Ta no awan kami iti nasayaat a panunot, daytoy ket maipaay ti Dios. Ket no adda kami iti nasimbeng a panunot, daytoy ket maipaay iti pagimbaganyo. **14** Ta ti ayat ni Cristo ti mangparparegta kadakami, agsipud ta awan duaduami iti daytoy: nga adda maysa a tao a natay maipaay iti amin, ket isu ngarud a natay ti amin. **15** Ken natay ni Cristo para iti amin, tapno dagiti agbibiag ket saandan nga agbiag para kadagiti bagbagida. Ngem ketdi agbiagda koma para kenkuana a natay ken napagungar. **16** Gapu iti daytoy, manipud ita, saankamin a mangukom iti siasinoman segun iti pangrukudan iti tao, uray no inaramidmi idi daytoy a wagas kenni Cristo. Ngem ita saanmin nga ukukomen ti siasinoman iti kastoy a wagas. **17** Ngarud, no adda ti siasinoman kenni Cristo, isuna ket maysa a baro a parsua. Napukawen dagiti daan a banbanag. Kitaenyo, nagbalindan a baro. **18** Naggapu amin dagitoy a banbanag iti Dios. Inkappianatayo kenkuana babaen kenni Cristo, ken intedna kadatayo ti ministerio a panangikapia. **19** Dayta ket, babaen kenni Cristo, ituntunos ti Dios ti lubong kenkuana, saanna a bilbilangen dagiti panaglablabsingda a maibusor kadakuada. Italtalekna kadatayo ti mensahe iti panangikapia. **20** Isu a nadutokankami a kas mangibagbagi ni Cristo, a kasla agpakpakaasi ti Dios babaen kadakami. Agpakaasi kami kadakayo, maipaay kenni Cristo: "Makikapiakayo iti Dios." **21** Pinagbalinna ni Cristo a daton para iti basoltayo. Isuna ti saan a pulos a nagbasol. Inaramidna daytoy tapno agbalintayo a kinalinteg iti Dios kenkuana.

6 Ket ngarud, kas makipagtrabtrabaho kenkuana, agpakpakaasikami a saanyo nga awaten ti parabor ti Dios nga awan iti ibungana. **2** Ta kinunana, "Impangagkayo iti umno a tiempo, ken tinulungankayo iti aldaw iti pannakaisalakan." "Kitaenyo, itan ti umno a tiempo. Kitaenyo, itan ti aldaw iti pannakaisalakan. **3** Saankami a mangikabil iti pakaitibkolan iti sangoanan iti siasinoman, ta saanmi a tarigagayan a maiyeg iti pannakaibabain ti ministeriomi. **4** Ngem ketdi, paneknekanmi dagiti bagbagimi babaen kadagiti amin nga aramidmi nga adipennakami ti Dios. Dakami dagiti adipenna iti napalalo a panagibtur, panagrigrigat, tuok, panagsaba, **5** pannakapangpang-or, pannakaibalud, gulgulo, iti narigat a trabaho, iti puypuyat, iti panagbisin, **6** iti kinadalus, pannakaammo, kinaanus, kinaimbag, iti Espiritu Santo, iti napudno nga ayat. **7** Dakami dagiti adipenna iti sao ti kinapudno, iti pannakabalin ti Dios. Adda kadakami ti kalasag iti kinalinteg para iti makannawan nga ima ken para iti makannigid. **8** Agtrabtrabahokami a mararaem ken saan a mararaem, iti pannakapadpadakes ken iti pakaidayawan. Napabasolkami a manangallilaw ngem napudno kami met. **9** Agtrabtrabahokami a kasla awan makaam-ammo kadakami ket nalatakkami latta met. Agtrabahokami a kasla matmataykami ket- kitaenyo! - sibibiagkami pay met laeng! Agtrabtrabahokami a kas madusdusa gapu kadagiti aramidmi ngem saan a kas naikeddeng a mapapatay. **10** Agtrabtrabahokami a kas napnoan iti ladingit ngem kankanayon kami nga agragrag-o. Agtrabtrabahokami a kas nakurapay, ngem pabpabaknangenmi ti kaadduan. Agtrabtrabahokami a kasla awanan ngem tagtagikuaenmi met amin a banbanag. **11** Imbagami ti amin a kinapudno kadakayo a tattao iti Corinto, ket silulukat ti pusomi. **12** Saan a dakami ti nanglapped kadagiti puspusoyo ngem nalappedankayo babaen kadagiti bukodyo a karirikna. **13** Ita, iti rumbeng a kasukatna- agsaoak kas kadagiti ubbinglukatanyo dagiti puspusoyo. **14** Saankayo a makikaddua kadagiti saan a namati. Ta ania ti pakainaigan iti nalinteg ken ti awanan ti linteg? Ken ania ti nagtiponan ti lawag ken sipnget? **15** Ania ti mabalin a pagtunusan ni Cristo kenni Beliar? Wenno ania ti mabalin a pagbingayan ti namati ken ti saan a namati? **16** Ken ania ti pagtinunusan iti templo ti Dios ken kadagiti didiosen? Ta datayo ti templo iti sibibiag a Dios, kas kinuna ti Dios: "Agnaedakto kadakuada ken makipagnaakto kadakuada. Siakto ti agbalin a Diosda ket isudanto dagiti agbalin a tattaok." **17** Ngarud, "Umadayokayo manipud kadakuada, ket ilasinyo dagiti bagbagiyo," kinuna ti Apo. "Saanyo a sagiden ti narugit a banag, ket awatenkayonto. **18** Agbalinakto nga Ama kadakayo, ket agbalinkayonto nga annakko," kinuna ti Mannakabalin-amin nga Apo.

7 Ay-ayatek a kakabsat, agsipud ta addakadatayo dagitoy a karkari, dalusantayo dagiti bagbagitayo kadagiti amin a banbanag a mangparparugit kadatayo iti bagi ken espiritu. Gun-odentayo ti kinasanto babaen iti panagbuteng ti Dios. **2** Ikkandakami iti lugar! Awan ti siasinoman a nakaaramidanmi iti dakes. Awan ti siasinoman a dinangran ken ginundawayanmi. **3** Saanko nga ibagbaga daytoy tapno ukomenkayo. Ta naibagakon nga addakayo kadagiti puspusomi, tapno agkakaduatayo a matay ken agkakaduatayo nga agbiag. **4** Adda ti dakkel a panagtalekko kadakayo, ken ipagpanpannakelkayo. Napnoanak iti pannakaliwliwa. Aglupluppias ti rag-ok uray pay kadagiti amin a rigrigatmi. **5** Idi simmangpetkami idiay Macedonia, awan inana dagiti bagbagimi. Ngem ketdi, nariribukankami iti amin a wagas gapu kadagiti panagsisinupiat iti ruar ken panagbutbuteng iti uneg. **6** Ngem ti Dios, a mangliwliwa kadagiti naupay, ket liniwliwanakami babaen iti isasangpet ni Tito. **7** Saan laeng a babaen iti isasangpetna a liniwliwanakami ti Dios. Babaen pay iti pannakaliwliwa nga inawat ni Tito manipud kadakayo. Imbagana kadakami ti dakkel nga ayatyo, ti panagladingityo, ken ti kasta unay a panangilalayo kaniak. Isu nga ad-adda pay a nagrag-oak. **8** Urayno pinalidaynakayo iti suratko, saanko a pagbabawyan daytoy. Ngem nagbabawiak idi nakitak a pinalidaynakayo iti suratko. Ngem apagbiit laeng ti panaglidayyo. **9** Naragsakakon ita, saan a gapu ta naparigatkayo, ngem gapu ta inyegnakayo ti kinalidayo iti panagbabawi. Napadasanyo ti nadiosan a panagladingit, isu a saankayo a nagsagaba iti pannakapukaw gapu kadakami. **10** Ta iyeg iti nadiosan a panagladingit ti panagbabawi a mangleppas iti pannakaisalakan nga awan iti panagbabawi. Nupay kasta, iyeg met iti nainlubongan a panagladingit ti patay. **11** Kitaenyo ti nagdakkel a regget nga imbunga kadakayo daytoy a nadiosan a panagladingit. Anian a nagdakkel ti kinareggetyo a mangpaneknek nga inosentekayo. Anian a nagdakkel ti gurayo, ti butengyo, ti iliwyo, ti regtayo, ken ti tarigagayyo a makita a maaramid koma ti hustisia! Iti amin a banag, pinaneknekanyo nga inosentekayo iti daytoy a banag. **12** Urayno nagsuratak kadakayo, saanak a nagsurat a para iti pagsayaatan

dagiti agar-aramid iti dakes wenno para iti nagsagaba iti dakes. Nagsuratak tapno ti kinapasnekyo kadakami ket maipakaammo kadakayo iti imatang ti Dios. **13** Babaen iti daytoy a napabilegkami. Mainayon iti pannakaliwliwami, ad-adda pay a nagrag-omi gapu iti rag-o ni Tito, gapu ta napabaro ti espirituna babaen kadakayo amin. **14** Ta no impasindayawkayo kenkuana, saanak a naibabain. Nupay kasta, kas pudno amin a banag nga imbagami kadakayo, napaneknekan a pudno amin a panangipasindayawmi kadakayo kenni Tito. **15** Ad-adda pay ti ayatna kadakayo, kas malaglagipna ti kinatulnogyo amin, ken no kasano ti panangawatyo kenkuana nga addaan ti buteng ken panagpigpigerger. **16** Agrag-oak gapu ta adda ti naan-anay a panagtalekko kadakayo.

8 Kayatmi a maamoanyo, kakabsat, ti maipapan iti parabur ti Dios a naited kadagiti iglesia iti Macedonia. **2** Kabayatan ti nakaro a pannakapadas iti panagrigat, ti aglaplapusanan a rag-o ken ti napalalo a kinakuraypayda ket nangipaay ti dakkel a kinabaknang iti naparabur a panangited **3** Ta paneknekak a nangitedda iti adu kas kabaelanda, ken nalablabes pay ngem iti kabaelanda. Ken iti bukodda a pagayatan **4** nga addaan iti nakaro a panagpakpakaasi ket kiniddawda kadakami ti gundaway a makibingay iti daytoy a ministerio kadagiti namati. Saan a napasamak daytoy a kas ninamnamami. **5** Ngem ketdi, intedda nga immuna dagiti bagbagida iti Apo. Kalpasanna, intedda dagiti bagbagida kadakami babaen iti pagayatan ti Dios. **6** Isu a ginuyugoymi ni Tito, a nangirugin iti daytoy nga aramid, a lippasenna daytoy nga aramid iti naparabur a panagited iti pasetyo. **7** Ngem nabaknangkayo iti amin a banbanag - iti pammati, iti panagsao, iti pannakaamo, iti amin a kinapasnek, ken iti panagayatyo kadakami. Kasta met a siguraduenyo a nabungakayo iti daytoy a naparabur nga aramid. **8** Ibagak daytoy saan a kas maysa a bilin. Ngem ketdi, ibagak daytoy tapno padasek ti kinapudno ti ayatyo babaen iti panangidilig iti gagar dagiti dadduma a tattao. **9** Gapu ta ammoyo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo. Numan pay nabaknang isuna, para iti pagimbaganyo ket nagbalin isuna a napanglaw, tapno babaen iti kinakurapayna ket agbalinkayo koma a nabaknang. **10** Balakadankayo maipapan iti daytoy a banag tapno matulongannakayo. Iti napalabas a tawen, saanyo laeng a rinugian nga aramiden ti maysa a banag, ngem tinarigagayanyo nga aramiden daytoy. **11** Ita, leppasenyo daytoy. Kas iti kaadda iti gagar ken tarigagay a mangaramid iti daytoy idi, lippasenyo met koma ngarud daytoy, iti amin a kabaelanyo. **12** Ta no magagarankayo a mangaramid iti daytoy a banag, nasayaat ken nakaay-ayo daytoy a banag. Masapul a maibasar daytoy no ania ti adda iti maysa a tao, saan a no ania iti awan kenkuana. **13** Ta daytoy nga aramid ket saan a tapno mapaglag-anan dagiti dadduma ken dakayo ket mapadagsenan. Ngem ketdi, adda koma iti panagpapada. **14** Ti kinawadwadyo ita a tiempo ti mangipaay iti kasapulanda. Daytoy ket, tapno ti kinawadwadda met ti mangipaay iti kasapulanyo, tapno adda iti panagpapada. **15** Daytoy ket kas iti naisurat: "Ti addaan ti ad-adu ket awan ti aniaman a nateddana, ken ti addaan iti bassit ket awan ti aniaman a nagkuranganna." **16** Ngem agyamanak iti Dios, ti nangikabil iti puso ni Tito iti isu met laeng a napasnek a panangipateg nga adda kaniak para kadakayo. **17** Ta saanna laeng nga inawat ti kiddawmi, ngem kasta pay unay ti kinapasnekna maipapan iti daytoy. Immay isuna kadakayo iti bukodna a pagayatan. **18** Imbaonmi a kaduana ti kabsat a lalaki a madaydayaw kadagiti amin nga iglesia gapu iti trabahona iti panangiwarwaragawag iti ebanghelio. **19** Saan laeng a daytoy, ngem napili pay isuna dagiti iglesia a makipagdaliasat kadakami iti panangipatungpal iti daytoy nga aramid iti kinaparabur. Daytoy ket para iti pakaitan-okan ti Apo ken ti kinagagarmi a tumulong. **20** Likliklikanmi nga adda ti siasinoman nga agreklamo maipapan kadakami maipanggep iti daytoy a naparabur a panangited nga ar-aramidenmi. **21** Naannadkami a mangaramid iti nadayaw, saan laeng nga iti sangoanan ti Apo, ngem uray iti sangoanan dagiti tattao. **22** Mangibaon kami pay iti sabali a kabsat a lalaki a kadakuada. Masansan ti panangpadasmi kenkuana, ket naammoanmi ti kinaregtana para kadagiti adu nga ar-aramid. Ad-adda pay a napaspasnek isuna ita gapu iti dakkel a kinatalgedna kadakayo. **23** No maipanggep kenni Tito, katakunaynay ken padak a trabahador isuna maipaay kadakayo. No maipapan met kadagiti kakabkabsattayo a lallaki, imbaon ida dagiti iglesia. Pakaitan-okan ida ni Cristo. **24** Isu nga ipakitayo kadakuada ti ayatyo, ken ipakitayo kadagiti iglesia ti makagapu iti panagpaspasindayawmi maipapan kadakayo.

9 Maipapan iti ministerio maipaay kadagiti namati, nalabesen para kaniak nga agsurat pay kadakayo. **2** Ammok ti maipapan iti tarigagayyo, nga isu ti impasindayawko kadagiti tattao iti Macedonia. Imbagak kadakuada nga agsagsagana ti Acaia manipud pay idi napalabas a tawen. Pinaregta ti kinagagaryo ti kaadduan kadakuada nga agtignay. **3** Ita, imbaonko dagiti kakabsat a lallaki tapno ti panagpaspasindayawmi maipapan kadakayo ket saan a maawanan ti serbi, ken tapno nakasagana kayonto, kas imbagak nga aramidenyo. **4** Ta no saan, no adda ti siasinoman a taga-Macedonia a kumuyog kaniak ket maammoanda a saankayo a nakasagana, maibabainkaminto - awan ti maibagakon maipapan kadakayo - gapu ta nagtalekak unay kadakayo. **5** Isu a napanunotko a masapul a guyugoyen dagiti kakabsat a lallaki nga umay kadakayo ken makitulag nga umuna maipaay iti sagut nga inkariyo. Daytoy ket tapno maisagana a kas bendision, ken saan a kas maysa a banag a napilit a naala. **6** Daytoy ti kayatko nga ibaga: ti agmulmula iti saggabassit ket agapitto met iti saggabassit, ken ti agmulmula a ti panggepna ket bendision ket agapitto met iti bendision. **7** Mangted koma ti tunggal maysa a kas pinanggepna iti pusona. Saan koma a mangted isuna a silaladingit wenno mapilpilitan. Gapu ta ay-ayaten ti Dios ti siraragsak a mangmangted. **8** Ken kabaelan ti Dios a paadduen ti tunggal bendision para kadakayo, tapno, kankanayon, iti amin a banbanag, nga adda kadakayo iti amin a kasapulanyo. Daytoy ket tapno mapaaduyo ti tunggal naimbag nga aramid. **9** Daytoy ket kas iti naisurat: "Inwarasna dagiti kinabaknangna ken intedna dagitoy kadagiti napanglaw. Ti kinalintegna ket agtalinaed iti agnanayon." **(aiōn g165)** **10** Ti mangmangted iti bukel iti agmulmula ken tinapay a kas taraon, ket ited ken paaduennanto met laeng ti bukelyo para iti panagmula. Paaduennanto ti apit ti kinalintegyo. **11** Mapabaknangkayonto iti amin a wagas tapno agbalinkayo a naparabur iti panangited. Mangparnuayto daytoy iti panagyaman iti Dios babaen kadatayo. **12** Ta

ti panangipatungpal iti daytoy a panagserbi ket saanna laeng a sabsabeten dagiti kasapulan dagiti namati. Agbalin pay daytoy nga adu nga aramid iti panagyaman iti Dios. **13** Gapu iti pannakasuot ken pannakapaneknekyo babaen iti daytoy a panagserbi, padpadayawanyo pay ti Dios babaen iti panagtulnogyo iti panangbigbigyo iti ebanghelio ni Cristo. Padpadayawanyo pay ti Dios babaen iti kinaparabur ti sagutyo kadakuada ken iti tunggal maysa. **14** Kalkalikagumandakayo, ken ikarkararagandakayo. Ar-aramidenda daytoy gapu iti naindaklan unay a parabur ti Dios nga adda kadakayo. **15** Pagyamanan ngarud ti Dios gapu iti saan a maiyebkas a sagutna!

10 Siak, ni Pablo, agpakpakaasiak kadakayo babaen iti kinapakumbaba ken kinaalumanay ni Cristo. Naemma-ak no addaak iti presensiayo, ngem naturedak kadakayo no addaak iti adayo. **2** Agpakpakaasiak kadakayo a no addaak kadakayo, saankon a kasapulan nga agbalin a natured nga addaan iti napigsa a pakinakem. Ngem panpanunotek a masapulko ti agbalin a natured inton suppiatek dagidiay mangipagpagarup nga agbibiagkami segun iti lasag. **3** Ta uray no magmagnakami iti lasag, saankami a makigubgubat segun iti lasag. **4** Ta ti pakirangrangetmi nga ig-igam ket saan a nainlasagan. Ngem ketdi, addaanda iti nadiosan a pannakabalin a mangdadael kadagiti natibker a sarikedked. Pagbalinenda nga awan mamaayna dagiti mangiyaw-awan a panagsisinnupiat. **5** Dadaelenmi met ti tunggal natangsit a banag a ngumato maibusor iti pannakaammo iti Dios. Ibaludmi ti tunggal kapanunotan nga agtulnog kenni Cristo. **6** Ket agsagsaganakami a mangdusa iti tunggal aramid iti kinasukir, apaman a naan-anayen ti panagtulnogyo. **7** Kitaenyo no ania ti nalawag nga adda iti sangoananyo. No maallukoy ti siasinoman nga isuna ket kukua ni Cristo, ipalagipna koma iti bagina a no isuna ket kukua ni Cristo, kastakami met. **8** Ta uray no agpasindayawak iti nalabes bassit maipapan iti turaymi, nga inted ti Apo kadakami a mangpatibkerkadakayo ken saan ket a mangdadael kadakayo, saanakto a mabain. **9** Saanko a kayat nga agparang a butbutngenkayo babaen kadagiti sursuratko. **10** Ta ibagbaga dagiti dadduma a tattao, "Naganetget ken nabileg dagiti sursuratna, ngem nakapuy met ti bagina. Saan a napateg a denggen dagiti sasaona." **11** Masapul a maammoan dagiti kasta a tattao a no ania ti ibagbagami babaen iti surat no adayokami ket isu met laeng ti aramidenminto no addakami sadiay. **12** Saanmi nga ibilang dagiti bagimi wenno idilig dagiti bagimi kadagidiay a mangpadpadayaw kadagiti bagbagida. Ngem no rukudenda dagiti bagbagida babaen kadakuada met laeng ken idiligda iti bagbagida iti tunggal maysa, awan iti pannakaawatda. **13** Nupay kasta, saankami nga agpasindayaw iti nalabes unay. Ngem ketdi, aramidenminto laeng daytoy iti uneg iti pagpatinggaan iti nangisaadan ti Dios kadakami, pagpatinggaan a dumanon agingga kadakayo. **14** Ta saankami a limmabes iti pagpatinggaan idi dinanondakayo. Dakami ti immuna a nakadanun iti kas kaadayuyo a mangipakaammo iti ebanghelio ni Cristo. **15** Saankami a nagpasindayaw iti nalabes unay maipapan kadagiti aramid dagiti dadduma. Ngem ketdi, namnamaenmi a kas dumakdakkel ti pammatiyo ket lumawanto met ti masaknapan iti trabahomi, ken adda pay laeng iti umiso a pagpatinggaan. **16** Namnamaenmi daytoy, tapno maikasabami ti ebanghelio uray kadagiti rehion iti labesyo. Saanminto nga ipasindayaw ti maipapan iti trabaho a maar-aramid iti paset dagiti dadduma. **17** "Ngem ti agpaspasindayaw ket agpasindayaw koma iti Apo." **18** Ta saan nga ti umanamong iti bagina ti naanamongan. Ngem ketdi, daytoy ket ti an-anamongan ti Apo.

11 Sapay koma ta maanusandak iti kinamaagko. Ngem pudno nga an-anusandak! **2** Ta agimonak maipapan kadakayo. Adda ti nadiosan a panagimonko kadakayo agsipud ta inkarikayo a maikallaysa iti maysa nga asawa a lalaki. Inkarik nga idatagkayo a kas nasin-aw a birhen kenni Cristo. **3** Ngem mabutengak, a kas ti panangallilaw ti uleg kenni Eba babaen ti kinasikapna, amangan no maiyaw-awan dagiti panpanunotyo manipud iti napudno ken nasin-aw a panagdayawyo kenni Cristo. **4** Ta kaspangarigan adda ti umay ket iwaragawagna ti sabali a Jesus ngem ti inkasabami. Wenno kaspangarigan nga inawatyo ti sabsabali nga espiritu ngem ti inawatyo. Wenno kaspangarigan nga adda inawatyo a sabsabali nga ebanghelio ngem ti inawatyo. Itulokyo unay dagitoy a banbanag! **5** Ta ammok a saan a siak ti kababaan kadagiti maawagan a nalaing unay nga apostol. **6** Ngem uray no saanak a nalaing a sumao, saanak met nga agkurang ti pannakaammo. Inaramidmi dagitoy iti amin a wagas ken iti amin a banbanag tapno maamoanyo. **7** Nagbasolak kadi iti panagpakumbabak tapno maitan-okkayo? Ta inkasabak a siwawaya ti ebanghelio ti Dios kadakayo. **8** Tinakawak dagiti dadduma nga iglesia babaen iti panangawatko iti tulongda tapno makapagserbiak kadakayo. **9** Saanko a pinarigat ti siasinoman idi addaak kadakayo ken idi agkasapulanak. Ta insabet dagiti kakabsat a naggapu idiay Macedonia dagiti kasapulak. Iti amin a banag, inkarigatak a saanak nga agbalin a pakadagsenanyo, ken itultuloyko nga aramiden dayta. **10** Kabayatan nga adda kaniak ti kinapudno ti Dios, saanto a sumardeng ti panagpasindayawko kadagiti paset ti Acaya. **11** Apay? Gapu ta saankayo nga ay-ayaten? Ammo ti Dios nga ay-ayatenkayo. **12** Ngem aramidek met laeng ti ar-aramidek. Aramidek daytoy tapno mabalinko a putden ti gundaway dagiti mangtartarigagay ti gundaway a masarakan ida a kas kadakami iti ipaspasindayawda. **13** Ta dagiti kasta a tattao ket palso nga apostol ken manangallilaw a trabahador. Agpampammarangda a kas dagiti apostol ni Cristo. **14** Ken saan a nakaskasdaaw daytoy, ta uray ni Satanas ket nagpammarang a kas anghel iti lawag. **15** Saan unay a nakaskasdaaw nga agpammarang met dagiti adipenna a kas adipen ti kinalinteg. Dagiti gasatda ket ti maikari kadagiti ar-aramidda. **16** Ibagak manen: Awan koma ti mangpanunot a maagak. Ngem no dayta ti panpanunotenyo, awatendak a kas maysa a maag tapno makapagpasindayawak bassit. **17** Saan nga anamungan ti Apo ti ibagbagak a maipapan iti napasindayaw a kinatalek, ngem agsasaoak a kas maysa a maag. **18** Yantangay ta agpaspasindayaw dagiti adu a tattao segun iti lasag, agpasindayawak met. **19** Ta siraragsakyo nga an-anusan dagiti maag. Nasisiribkayo! **20** Ta maanusanyo ti maysa a tao no tagaboennakayo, no pagsisinaennakayo, no gundawayannakayo, no aginlalaing isuna, wenno, no tungpaennakayo. **21** Mabainak a mangibaga a nakapoykami a mangaramid iti dayta. Ngem no adda ti siasinoman nga agpaspasindayaw, agsasaoak a kas maysa a maag—agpasindayawak met. **22** Hebreoda kadi?

Uray siak met. Israelitada kadi? Uray siak. Kaputotan kadi ida ni Abraham? Uray siak. **23** Adipen kadi ida ni Cristo? (Agsasaoak a kasla awanak iti umno a panagpanpanunot.) Ad-addaak pay. Napadaskon ti narigrigat a trabaho, kadagiti ad-adu a pagbaludan, kadagiti sapsaplit a saan a mabilang, ken iti panangsango kadagiti adu a peggad ti patay. **24** Naminlima a nakaawatak kadagiti Judio iti "sagtatallo pulo ket siam" a saplit. **25** Namintallo a nabautak iti pamangor. Naminsan a nabatoak. Namintallo a naperdi ti barko a nagluganak. Nagpatpatnag ken nagmalmalemak iti baybay. **26** Kanayon nga agdaldalyasatak, iti peggad manipud kadagiti karayan, iti peggad manipud kadagiti agtatakaw, iti peggad manipud kadagiti tattao a kalugarak, iti peggad manipud kadagiti Hentil, iti peggad idiay siudad, iti peggad idiay let-ang, iti peggad idiay baybay, iti peggad manipud kadagiti palso a kakabsat. **27** Nagtrabahoak iti kasta unay ken iti kinarigat, iti adu a rabii a saanak a nakaturturog, iti bisin ken pannakawaw, masansan a panagayunar, iti kinalammiis ken kinaawan iti pagan-anay. **28** Malaksid kadagiti sabali pay, kankanayon a madandanaganak kadagiti amin nga iglesia. **29** Siasino ti nakapoy, ken saanak a nakapoy? Siasino ti makagapu tapno agbasol ti sabali, ken saanak a makaunget? **30** No kasapulan nga agpasindayawak, ipasindayawko ti mangipakita kadagiti kinakapuyko. **31** Ammo ti mapadpadayawan iti agnanayon, ti Dios ken Ama iti Apo a ni Jesus, a saanak nga agul-ulbod! **(aiōn g165)** **32** Idiay Damasco, banbantayan ti gobernador nga adda iti turay ni Ari Aretas ti siudad ti Damasco tapno tiliwendak. **33** Ngem inyulogdak iti basket babaen ti tawa ti pader, ket nakalibasak manipud kadagiti imana.

12 Masapul nga agpasindayawak ngem awan ti magungguna iti daytoy. Ngem ituloyko ladta dagiti sirmata ken dagiti paltiing manipud iti Apo. **2** Adda am-ammok a tao nga adda kenni Cristo a nagpangato iti maikatallo a langit, sangapulo ket uppat a tawtawen ti napalabas, saanko nga ammo no adda isuna iti bagi wenno iti ruar ti bagi, ti Dios ti makaammo. **3** Ken ammok a daytoy a tao - saanko nga ammo no adda isuna iti uneg ti bagi wenno iti ruar ti bagi, ti Dios ti makaammo - **4** nagpangato iti paraiso ken nangngegna dagiti banbanag a nasantoan unay a saan a mabalin nga ibaga iti siasinoman. **5** Iti biang dayta a tao, agpasindayawak. Ngem iti biangko, saanak nga agpasindayaw, malaksid iti maipapan kadagiti kinakapuyko. **6** No kayatko ti agpasindayaw, saanak nga agbalin a maag ta ibagbagak ti kinapudno. Ngem saanak nga agpasindayaw tapno awan ti mangpanunot iti ad-adu maipapan kaniak ngem ti nakitada kaniak wenno ti nangngegda kaniak. **7** Saanak met laeng nga agpasindayaw gapu iti naidumduma a kita dagiti paltiing. Ngarud, tapno saanak nga agtangsit, naited kaniak ti siit iti lasag, ti mensahero manipud kenni Satanas tapno parigatennak, tapno saanak unay nga agpannakkel. **8** Namintallo a daras a nagpakpakaasiak iti Apo maipapan iti daytoy, nga ikkatenna koma daytoy kaniak. **9** Ket kinunana kaniak, "Umdasen ti paraburko kenka, ta naaramid a naan-anay ti pannakabalin iti kinakapuy." Isu a kaykayatko pay nga ipasindayaw ti maipapan kadagiti pagkapuyak, tapno agtalinaed kaniak ti pannakabalin ni Cristo. **10** Ngarud, mapnekakun maipaay kenni Cristo, kadagiti kinakapuy, kadagiti pananglalais, kadagiti pannakariribuk, iti pannakaidadanes ken kadagiti makaupay a kasasaad. Ta tunggal nakapuyak, ket napigsaak. **11** Nagbalinak a maag! Pinilitdak iti daytoy, ta dinayawdak koma. Uray no awan serserbik, saanak a nababbaba ngem kadagiti maaw-awagan a nalalaing unay nga apostol. **12** Naiparangarang kadakayo dagiti pudno a pagilasinan ti maysa nga apostol nga addaan iti naan-anay a kinaanus, pagilasinan ken nakaskasdaaw ken nabibileg nga ar-araramid. **13** Ta kasano a saankayo unay nga ipatpateg ngem kadagiti dadduma pay nga iglesia, malaksid a saanak a nagbalin a pakadagsenanyo? Pakawanendak iti daytoy a nagbiddutak! **14** Kitaenyo! Nakasaganaak nga umay kadakayo iti maikatallo a tiempo. Saannakto nga agbalin a pakadagsenanyo, ta saanko a kayat dagiti kukuayo, Dakayo ti kayatko. Ta saan a rumbeng a dagiti annak ti agurnong maipaay kadagiti nagannak. Ngem ketdi, dagiti koma nagannak ti rumbeng nga agurnong maipaay kadagiti annak. **15** Siraragsakakto a mangusar ken agpausar maipaay kadagiti kararuayo. No ad-adda nga ayatenkayo, bumassit to met kadi ti pannakaayatko? **16** Ngem kas iti daytoy, saanak a nagbalin a pakadagsenanyo. Ngem, agsipud ta nasikapak unay, siak ti nangtiliw kadakayo babaen iti panangallilaw. **17** Ginundawayankayo kadi babaen iti siasinoman nga imbaonko kadakayo? **18** Inallukoyko ni Tito a mapan kadakayo, ken imbaonko ti sabali a kabsat a kaduana. Ginundawayannakayo kadi ni Tito? Saankami kadi a nagna iti agpada a wagas? Saankami kadi a nagna iti agpada nga addang? **19** Ti ammoyo kadi ket ikalkalinteganmi paylaeng dagiti bagbagimi kadakayo agingga ita? Iti imatang ti Dios, addakami kenni Cristo ken ibagbagami amin maipaay iti pannakapabilegyo. **20** Ta mabutengak nga inton umayak, amangan no saankayo a masarakan a kas iti tartarigagayak. Mabutengak ta amangan no saandak a mabirukan kas iti tarigagayyo. Mabutengak ta amangan no adda ti panagsisinupiat, panagi-innapal, dagus a panagunget, managinbubukod nga arapaap, panagpipinirdi, kinatangsit, ken saan a panagtitinunos. **21** Mabutengak nga inton agsubliak, amangan no ibabanak ti Diosko kadakayo. Mabutengak ta amangan no malidayanak kadagiti amin a nagbasul idi, ken dagiti saan a nagbabawi iti kinarugit ken kinaderrep ken kadagiti tarigagay iti lasag nga inaramidda.

13 Daytoy ti maikatallo a tiempo nga umayak kadakayo. "Masapul a patibkeren ti dua wenno tallo a saksi ti aniaman a pammabasol." **2** Imbagakun kadagiti nagbasol idi ken iti amin idi maikadua a tiempo nga addaak dita, ken ibagak manen: No umayak manen, saanko a palabsen ida. **3** Ibagak kadakayo daytoy gapu ta agbirbirukkayo iti pakakitaan nga agsasao ni Cristo babaen kaniak. Saan isuna a nakapuy kadakayo. Ngem ketdi, nabileg isuna kadakayo. **4** Ta nailansa isuna iti krus iti kinakapuy, ngem nabiag isuna babaen iti pannakabalin ti Dios. Ta nakapuytayo met kenkuana, ngem makipagnaedtayo kenkuana babaen iti pannakabalin ti Dios kadakayo. **5** Sukimatenyo dagiti bagbagiyo tapno makitayo no addakayo iti pammati. Subukenyo dagiti bagbagiyo. Saanyo kadi a maamiris nga adda ni Jesu-Cristo kadakayo? Adda isuna, malaksid laeng no saankayo a naisalakan. **6** Ken agtalekak a maammoanyo a naisalakankami. **7** Ita, ikarkararagmi iti Dios a sapay koma ta saankayo a makaaramid ti aniaman a biddut. Saanko nga ikararag nga agparangkami a nakalasat iti pannubok. Ngem ketdi, ikarkararagko nga aramidenyo koma no ania ti rumbeng,

uray no kasla saanmi a nalasatan ti pannubok. **8** Ta saanmi
a kabaelan a mangaramid ti aniaman maibusor iti kinapudno,
ngem maipaay laeng iti kinapudno. **9** Ta agrag-okami no
nakapoykami ken napigsakayo. Ikarkararagmi pay a sapay
koma ta agbalinkayo a naan-anay. **10** Insuratko dagitoy a
banbanag kabayatan nga adayoak kadakayo, tapno inton
addaak kadakayo, saanen a masapul nga agtignayak a
nainget kadakayo. Saanko a kayat a masapul pay nga usarek
ti turay nga inted kaniak ti Apo tapno pabilgenkayo ken
saankayo a dadaelen. **11** Iti maudi, kakabsat, agrag-okayo!
Agtrabahokayo maipaay iti pannakaisubli, bumilegkayo,
annamunganyo ti maysa ken maysa, agbiagkayo nga
addaan ti kapia. Ket ti Dios ti ayat ken kapia, makiaddanto
kadakayo. **12** Agkikinablaawkayo iti nasantoan nga agek.
13 Kabkablaawandakayo dagiti amin a namati. **14** Maadda
koma kadakayo amin ti parabur ti Apo a ni Jesu-Cristo, ti
ayat ti Dios ken ti pannakikadua ti Espiritu Santo.

Galacia

1 Daytoy ni Pablo nga apostol. Saanak nga apostol manipud kadagiti tattao wenno babaen iti tao, ngem babaen kenni Jesu-Cristo ken ti Dios Ama, a nangpagungar kenkuana. **2** Kaduak dagiti amin nga agkakabsat, agsursuratak kadagiti iglesia ti Galacia. **3** Parabur kadakayo ken kappia manipud iti Dios nga Amatayo ken ti Apo a Jesu-Cristo, **4** a nangited iti bagina maipaay iti basbasoltayo tapno mawayawayaannatayo manipud iti daytoy agdama a lubong iti kinadakes, segun ti pagayatan ti Dios ken Amatayo. **(aiōn g165)** **5** Kenkuana ti dayag iti agnanayon nga awan patinggana. **(aiōn g165)** **6** Masdaawak ta nagbiitkayo a tumaltallikod iti sabali nga ebanghelio. Masdaawak ta tumaltallikodkayo kenkuana a nangawag kadakayo babaen iti parabur ni Cristo. **7** Awan ti sabali nga ebanghelio, ngem adda dagiti sumagmamano a lallaki a mangrirriribuk kadakayo ken kayatda a tiritiren ti ebanghelio ni Cristo. **8** Ngem uray no dakami wenno maysa nga anghel manipud langit ti mangiwarawag kadakayo iti ebanghelio a sabali ngem iti inwaragawagmi kadakayo, rumbeng a mailunod isuna. **9** Kas imbagami idi, ita ibagak manen, "No adda mangiwarawag kadakayo iti ebanghelio malaksid iti siguden nga inawatyo, rumbeng a mailunod isuna. **10** Ta sapsapulek kadi ita ti yaanamong dagiti tattao wenno iti Dios? Agsapsapulak kadi tapno maay-ayo dagiti tattao? No padpadasek latta nga ay-aywen dagiti tattao, saanak nga adipen ni Cristo. **11** Ta kayatko a maammoanyo, kakabsat, a saan a naggapu ti ebanghelio nga inwaragawagko kadagiti tattao laeng. **12** Saanko nga inawat daytoy manipud iti tao, saan met a naisuro daytoy kaniak. Ngem ketdi, babaen daytoy iti panangipaltiing ni Jesu-Cristo kaniak. **13** Nangngeganyo ti maipapan iti sigud a kabibiagko iti Judaismo, no kasano ti nakaro a panangidadanesko kadagiti iglesia ti Dios iti nalabes unay ken ti panangdaddadaelko iti daytoy. **14** Inartapak dagiti kaaduan a kapatadak a Judio iti Judaismo. Nagregtaak iti kasta unay maipaay kadagiti kaugalian dagiti kapuonak. **15** Ngem naay-ayo ti Dios a nangpili kaniak manipud iti tian ti inak. Inawagannak babaen iti paraburna **16** tapno ipakaammona ti Anakna kaniak, tapno iwaragawagko isuna kadagiti Hentil. Saanak a nakiuman a dagus iti lasag ken dara **17** ken saanak a simmang-at iti Jerusalem para kadagiti nagbalin nga apostol sakbay kaniak. Ngem ketdi, napanak idiay Arabia ken kalpasanna, nagsubliak idiay Damasco. **18** Kalpasan ti tallo a tawen, simmang-atak iti Jerusalem tapno sarungkarak ni Cefas ken nakipagnaedak kenkuana iti sangapulo ket lima nga aldaw. **19** Ngem awan ti nakitak a sabali nga apostol malaksid kenni Santiago, ti kabsat ti Apo. **20** Kitaem, iti sangoanan ti Dios, saanak nga agul-ulbod kadagiti isursuratko kadakayo. **21** Kalpasanna, napanak kadagiti rehion ti Siria ken Cilicia. **22** Saandak pay a nakitkita dagiti iglesia ti Judea nga adda ken Cristo, **23** ngem mangmangngegda laeng. "Isuna a nangidaddadanes kadatayo idi, iwarwaragawagna ita ti pammati a dinaddadaelna." **24** Daydayawenda ti Dios gapu kaniak.

2 Ket kalpasan ti sangapulo ket uppat a tawen, simmang-atak manen idiay Jerusalem a kaduak ni Bernabe. Inkuyogko met ni Tito. **2** Simmang-atak gapu ta impaltiing iti Dios kaniak a masapul a mapanak. Inkabilko iti sangoananda ti ebanghelio nga inwaragawagko kadagiti Hentil. (Ngem nakitungtongak a sililimed kadagiti kasla napateg a papanguloen.) Inaramidko daytoy kas panangsiguradok a saanak nga agtartaray, wenno nagtaray, a maipaay iti awan. **3** Ngem uray ni Tito, a maysa a Griego a kimmuyog kaniak, ket saan a napilit a nagkugit. **4** Naparnuay daytoy a banag gapu kadagiti palso a kakabsat a sililimed nga agpaliiw iti wayawaya nga adda kadakami ken Cristo Jesus. Tinarigagayanda a pagbalinendakami nga adipen ti linteg. **5** Saankami a dimngeg kadakuada uray iti maysa nga oras tapno mabalin nga agtalinaed a saan nga agbaliw ti kinapudno ti ebanghelio maipaay kadakayo. **6** Ngem dagiti ibagbaga ti dadduma a mangidadaulo, awan ti nainayonda kaniak. Aniaman nga aramidenda, awan aniamanna kaniak. Saan nga awaten ti Dios ti kaykayat dagiti tattao. **7** Ngem ketdi, nakitada a naitalek kaniak ti panangiwaragawag iti ebanghelio kadagiti saan a nakugit. Daytoy ket kas met laeng iti panangiwaragawag ni Pedro iti ebanghelio kadagiti nakugit. **8** Ta ti Dios, a nagtrabaho ken Pedro maipaay iti panag-apostol kadagiti nakugit, nagtrabaho met kaniak kadagiti Hentil. **9** Idi ni Santiago, ni Cefas ken Juan a nabigbig a kas isuda dagiti mangpabileg iti iglesia, ket naawatanda ti parabur a naited kaniak, intedda ti makannawan nga ima iti pannakikadua kadakami ken ni Bernabe. Inaramidda daytoy tapno rumbeng a mapankami kadagiti Hentil, ken tapno rumbeng a mapanda kadagiti nakugit. **10** Kayatda met a laglagipenmi dagiti nakurapay. Magagaranak met a mangaramid iti dayta a banag. **11** Ita, idi immay ni Cefas idiay Antiokia, imparupak ti panangsuppiatko kenkuana gapu ta nagbiddut isuna. **12** Sakbay nga immay dagiti lallaki manipud kenni Santiago, makipangpangan ni Cefas kadagiti Hentil. Ngem idi immay dagitoy a lallaki, simmardeng isuna ken immadayo kadagiti Hentil. Mabuteng isuna kadagitoy a lallaki a nangipatungpal ti pannakakugit. **13** Nakitipon met dagiti dadduma a Judio iti kinamaginsisingpet a kaduada ni Cefas. Ti nagbanaganna, naisursurot met ni Bernabe iti panaginsisingpetda. **14** Ngem idi nakitak a saanda a sursuroten ti kinapudno ti ebanghelio, imbagak kenni Cefas iti sangoananda amin, "No Judioka ngem agbibiagka iti wagas dagiti Hentil imbes nga iti wagas dagiti Judio, kasano a pilitem dagiti Hentil nga agbiag a kas kadagiti Judio?" **15** Dakami a naiyanak a Judio ken saan a "managbasol a Hentil" **16** ammomi nga awan ti napalinteg babaen kadagiti aramid iti linteg. Ngem ketdi, napalintegda babaen iti pammati ken Jesu-Cristo. Naaddaankami ti pammati ken Cristo Jesus tapno mapalintegkami babaen iti pammati kenni Cristo ken saan a babaen kadagiti aramid iti linteg. Ta awan ti lasag a mapalinteg babaen iti aramid iti linteg. **17** Ngem no birukentayo ti Dios tapno mapalintegtayo ken Cristo, matakuatantayo kadagiti bagbagitayo a managbasoltayo met, nagbalin kadi ni Cristo nga adipen iti basol? Saan koma! **18** Ta no isublik ti panagtalgedko iti panangsalsalimetmet iti linteg, ti kinatalged a dinadaelko, ipakitak a managsalungasingak iti linteg. **19** Natayak iti linteg babaen ti linteg, tapno mabalin nga agbiagak maipaay iti Dios. **20** Nailansaak a naikadua ken Cristo. Saanen a siak ti agbiag, ngem ni Cristo ti agbibiag kaniak. Ti biag a pagbibiagak ita iti lasag, agbiagak babaen ti pammati ti Anak ti Dios a nangayat kaniak ken nangted iti

bagina maipaay kaniak. **21** Saanko nga iwaksi ti parabur ti Dios, ta no naadda ti kinalinteg babaen ti linteg, natay ngarud ni Cristo nga awan serserbina.

3 Maag a taga-Galacia, makin-mata iti dakes a mata a nangdangran kadakayo? Saan kadi a nailadawan ni Jesu-Cristo kas nailansa iti imatangyo? **2** Kayatko laeng a maammoan daytoy manipud kadakayo. Inawatyo kadi ti Espiritu babaen kadagiti aramid ti linteg wenno babaen iti panamati iti nangngeganyo? **3** Maagkayo kadi launay? Nangrugikayo kadi iti Espiritu tapno agleppas laeng iti nainlasagan? **4** Nagsagabakayo kadi kadagiti adu unay a banbanag para iti awan kaipapananna, no pudno nga awan kaipapananna dagitoy? **5** Ket isuna kadi a mangmangted iti Espiritu kadakayo ken agar-aramid kadagiti nabileg nga ar-aramid kadakayo, aramidenna kadi daytoy babaen kadagiti aramid ti linteg wenno babaen iti panangdengngeg a mabuyogan ti pammati? **6** Namati ni Abraham iti Dios ken naibilang daytoy kenkuana a kas kinalinteg. **7** Iti isu met laeng a wagas, awatenyo ngarud a dagiti namati ket annak ni Abraham. **8** Idi pay ket nakitan ti Nasantoan a Surat a palintegento ti Dios dagiti Hentil babaen ti pammati. Sakbay pay ket naiwaragawagen ti ebanghelio kenni Abraham: "Mabendisionanto ti amin a nasion babaen kenka." **9** Dagiti namati ket nabendisionan ngarud a kadua ni Abraham nga addaan pammati. **10** Adda iti pannakailunod dagiti agtalek iti aramid ti linteg. Ta naisurat, "Nailunod ti tunggal maysa a saan a sumursurot iti amin a banbanag a naisurat iti libro ti linteg, nga aramiden amin daytoy." **11** Nalawag ita nga awan ti palpalintegen ti Dios babaen iti linteg, ta "Agbiagto ti nalinteg babaen iti pammati." **12** Saan a naggapu ti linteg iti pammati, ngem ketdi, "Isuna a mangar-aramid kadagitoy a banbanag iti linteg ket agbiagto babaen kadagiti linteg." **13** Sinubbotnatayo ni Cristo manipud iti lunod ti linteg idi nagbalin isuna a lunod para kadatayo. Ta naisurat, "Nailunod ti tunggal maysa a nakabitin iti kayo." **14** Ti panggep dayta ket umay koma ti bendision nga adda kenni Abraham kadagiti Hentil babaen kenni Cristo Jesus, tapno maawattayo koma ti kari iti Espiritu babaen iti pammati. **15** Kakabsat, agsasaoak a kas tao. Uray idi naaramiden ti natao-an a tulag, awan ti mangwaswas wenno mangnayon iti daytoy. **16** Ita, naisao dagiti karkari kenni Abraham ken kadagiti kaputotanna. Saanna nga ibagbaga ti, "kadagiti kaputotan," a maipapan iti adu, no di ket iti maymaysa laeng, "iti kaputotam," nga isu ni Cristo. **17** Ibagak daytoy ita. Ti linteg nga immay kalpasan iti 430 a tawen ket saanna a paawanen ti bileg ti immuna a tulag nga inaramid ti Dios. **18** Ta no immay ti tawid babaen ti linteg, saanton a pulos nga umay babaen iti kari. Ngem inted ti Dios daytoy nga awan bayadna kenni Abraham babaen iti kari. **19** Apay ngarud a naited ti linteg? Nainayon daytoy gapu kadagiti panagsalungasing, aginggana nga umayto ti kaputotan ni Abraham kadagiti nakaikarianna. Naipaulog ti linteg babaen kadagiti anghel, babaen iti ima ti mangibabaet. **20** Ita, ipakpakaawat ti mangibabaet a saan laeng a maymaysa a tao, uray no maymaysa laeng ti Dios. **21** Ngarud, maibusor kadi ti linteg kadagiti karkari ti Dios? Pudno a saan! Ta no naited ti linteg a nakaited iti biag, pudno nga immay koma ti kinalinteg babaen iti dayta a linteg. **22** Ngem ketdi, imbalud ti Nasantoan a Surat dagiti amin a banbanag iti basol. Inaramid daytoy ti Dios tapno mabalin a maited koma kadagiti mamati ti karina a mangisalakan kadatayo babaen iti pammati kenni Jesu-Cristo. **23** Ngem sakbay nga immay ti pammati kenni Cristo, naibalud ken saantayo a makapanaw gapu iti linteg aginggana iti pannakaipakaammo iti pammati. **24** Isu ngarud a nagbalin ti linteg a mangaywan kadatayo aginggana nga immay ni Cristo, tapno mapalintegtayo babaen iti pammati. **25** Ita ta dimteng ti pammati, awantayon iti panangsaluad iti mangay-aywan. **26** Gapu ta aminkayo ket annak ti Dios babaen iti pammati kenni Cristo Jesus. **27** Aminkayo a nabautisaran ken Cristo ket inkawesyon ni Cristo. **28** Awan ti Judio wenno Griego, tagabu wenno nawaya, lalaki wenno babai, ta maymaysakayo amin kenni Cristo Jesus. **29** No kukuanakayo ni Cristo, kaputotannakayo ngarud ni Abraham, dagiti agtawid segun iti kari.

4 Ibagbagak nga agingga nga ubing pay ti agtawid, saan isuna a naiduma iti tagabu, uray pay isuna ti akinkukua iti amin a sanikua. **2** Ngem ketdi, adda pay laeng isuna iti tengngel ti mangay-aywan ken mataltalek inggana iti tiempo nga ituding ti amana. **3** Kasta met kadatayo, idi ubbingtayo, naibaludtayo kadagiti nainlubongan a sursuro. **4** Ngem idi nadanonen ti umisu a tiempo, imbaon ti Dios ti Anakna, nga inyanak iti babai, a naiyanak babaen iti linteg. **5** Inaramidna daytoy tapno subbotenna dagiti adda iti babaen iti linteg, tapno mabalin a maawattayonto iti pannakaampon kas an-annak a lallaki. **6** Gapu ta dakayo dagiti annak a lallaki, imbaon ti Dios ti Espiritu ti Anakna kadagiti puspusotayo, ti Espiritu nga umaw-awag iti, "Abba, Ama." **7** Iti daytoy a rason, saankayon a tagabu no di ket anak. No dakayo ket anak, maibilangkayo metten nga agtawid babaen iti Dios. **8** Ngem idi, idi saanyo pay nga am-ammo ti Dios, tagabunakayo dagiti saan pulos a dios. **9** Ngem ita ta am-ammoyon ti Dios, wenno ita ta naam-ammonakayon ti Dios, apay nga agsubsublikayo manen iti nakapsut ken awan pategna a nainlubongan a sursuro? Kayatyo kadi manen ti agbalin a tagabu? **10** Siaannad a paliiwenyo dagiti naisangsangayan nga al-aldaw, dagiti baro a bulan, dagiti panawen ken tawtawen. **11** Mabutengak para kadakayo. Mabutengak nga amangan no awan serserbina ti panagrigatko para kadakayo. **12** Agpakpakaasiak kadakayo kakabsat, agbalinkayo a kas kaniak, ta nagbalinak met a kas kadakayo. Awan ti inaramidyo a dakes kaniak. **13** Ngem ammoyo a gapu iti napisikalan a sakit nga inwaragawagko ti ebanghelio kadakayo iti umuna a gundaway. **14** Uray no inyegnakayo ti napisikalan a kasaaadko iti pannakasuot, saandak nga inumsi wenno linaksid. Ngem ketdi inawatdak a kas anghel ti Dios, a kas siak mismo ni Jesus-Cristo. **15** Ngarud, sadino ita ti kinaragsakyo? Ta paneknekak kadakayo a, no mabalin a sinukilyo koman dagiti matayo ken itedyo kaniak. **16** Ket ngarud, nagbalinak kadi a kabusoryo gapu ta imbagak ti kinapudno kadakayo? **17** Sireregtada a mangbirok kadakayo, ngem saan a maipaay iti nasayaat. Kayat dakayo nga isina kaniak tapno surutenyo ida. **18** Kankanayon a nasayaat ti agbalin a naregget para kadagiti nasayaat a rasrason, ket saan laeng a no addaak kadakayo. **19** Annakko nga ub-ubbing, agsagsagabaak manen iti ut-ot ti panagpasikal para kadakayo inggana a mabukel ni Cristo kadakayo. **20** Kayatko ti makikaadda kadakayo ita ken sukatak ti timekko, gapu ta mariribukanak maipapan kadakayo. **21** Ibagayo kaniak, dakayo nga agtarigagay a paiturayan iti linteg, saanyo kadi a mangmangngeg ti

ibagbaga ti linteg? **22** Ta naisurat nga adda dua nga annak a lallaki ni Abraham, ti maysa ket anak ti tagabu a babai ken ti maysa ket anak ti babai a siwayawaya. **23** No pay kasta, naipasngay laeng babaen iti lasag ti anak iti tagabu, ngem naipasngay babaen iti kari ti anak iti siwayawaya a babai. **24** Mabalin a maipalawag dagitoy a banbanag babaen iti panangus-usar iti panangiyarig, ta kasla dua a tulag dagitoy a dua a babbai. Ti maysa kadakuada ket manipud iti bantay Sinai. Mangipaspasngay isuna kadagiti annak a tagabu, daytoy ket ni Agar. **25** Ita, naiyarig ni Agar ti Bantay Sinai iti Arabia. Isimsimbulona ti agdama a Jerusalem, ta adda isuna iti pannakatagabo a kaduana dagiti an-annakna. **26** Ngem siwayawaya ti Jerusalem nga adda iti ngato, dayta ket, ti inatayo. **27** Ta naisurat, "Agrag-oka, sika a baog a babai, sika a saan a makaanak. Agpukkaw ken agragsakka iti rag-o, sika a saan a makapadas iti panagsikog. Ta adu dagiti anak ti baog, ad-adu ngem kadagiti annak iti babai nga addaan iti asawa." **28** Ita, dakayo kakabsat, kasla ken Isaac, dakayo ket anak ti kari. **29** Iti dayta a tiempo, indadanes ti naiyanak iti lasag ti naiyanak sigun iti Espiritu. Kasta met laeng ita. **30** Ania ti ibaga ti Nasantoan a Sursurat? "Papanawenyo ti tagabu a babai ken ti anakna. Ta saanto a makipagtawid ti anak ti tagabu a babai iti anak ti siwayawaya a babai." **31** Ngarud, kakabsat, saantayo nga annak ti tagabu a babai, ngem ketdi annnaknatayo ti siwayawaya a babai.

5 Gapu iti pannakawayawaya a winayawayaannatayo ni Cristo. Isu nga agtakderkayo a sititibker ken saankayo manen nga agpaadipen iti sangol iti pannakabalud. **2** Kitaenyo, siak, ni Pablo ibagbagak kadakayo a no nakugitkayo, awanto ti pagimbagan ni Cristo kadakayo iti aniaman a wagas. **3** Agsaksiak manen kadagiti lallaki a nakugit a kasapulan nga agtulnogda iti sibubukel a linteg. **4** Naisinakayo kenni Cristo, dakayo amin a "napalinteg" babaen iti linteg. Naiyadayokayo iti parabur. **5** Ta gapu iti Espiritu, ken babaen iti pammati, agur-uraytayo iti kinatalged iti kinalinteg. **6** Awan ti aniaman a kaipapananna kenni Cristo Jesus ti pannakakugit wenno saan a pannakakugit. Ti laeng pammati nga agtrabtrabaho babaen iti ayat ti adda ti kaipapananna. **7** Nagtartaraykayo a sisasayaat. Siasino ti nangpasardeng kadakayo nga agtulnog iti kinapudno? **8** Saan a naggapu kenkuana a nangayab kadakayo ti panangallukoy nga aramidenyo dayta. **9** Aringan ti bassit a lebadura ti sibubukel a masa. **10** Adda panagtalekko kadakayo iti Apo a saankayo nga agpanunot iti sabali pay a wagas. Itdento ti mangrirriribok kadakayo ti bukodna a pannakaukom, siasinoman isuna. **11** Kakabsat, no iwarwaragawagko pay laeng ti pannakakugit, apay a maidaddadanesak pay laeng? Iti kasta, madadaelto ti pakaitibkolan a bato iti krus. **12** Tarigagayak a kaponen dagiti siasinoman a mangiyawawan kadakayo dagiti bagbagida. **13** Ta inayabannakayo ti Dios kakabsat, iti pannakawayawaya. Laeng ta saanyo koma nga usaren ti pannakawayawayayo a kas gundaway a maipaay iti lasag. Ngem ketdi pagserbianyo iti tunggal maysa babaen iti ayat. **14** Ta naipatungpal ti sibubukel a linteg iti maysa a bilin, "Masapul nga ayatem dagiti karrubam a kas iti bagim". **15** Ngem no kagaten wenno tilmonenyo ti tunggal maysa, kitaenyo ta saannakayo a dadaelen iti tunggal maysa. **16** Ibagak a magnakayo babaen iti Espiritu ti Dios ket saanyonto a matungpal dagiti tarigagay iti lasag. **17** Ta addaan kadagiti napigsa a tarigagay ti lasag a maibusor iti Espiritu ken addaan met kadagiti napigsa a tarigagay iti Espiritu a maibusor iti lasag. Ta kagura dagitoy ti tunggal maysa. Ti pagbanaganna dayta ket saanyo nga aramiden dagiti banbanag a tartarigagayanyo nga aramiden. **18** Ngem no idaldalannakayo ti Espiritu, saannakayo nga iturturayan iti linteg. **19** Ita, makita dagiti aramid iti lasag. Dagitoy ket kinaderrep, kinarugit, tarigagay ti lasag, **20** panagdayaw kadagiti didiosen, kinamananggagamud, kinamanangbubusor, panagraranget, panagimon, nalaka a panagunget, panagi-innagaw, saan a panagtitinnunos, panagsisina, **21** panagapal, kinamammartek, panagraranget gapu iti kinabartek, ken dagiti dadduma pay a banbanag a kas kadagitoy. Ballaagankayo a kas iti panangballaagko kadakayo idi a saanto a matawid dagiti agar-aramid kadagiti kakastoy a banbanag ti pagarian ti Dios. **22** Ngem dagiti bunga ti Espiritu ket ayat, rag-o, kapia, kinaanus, kinamanangngaasi, kinaimbag, pammati, **23** kinaalumanay, ken panagteppel iti bagi. Awan ti linteg a maibusor kadagiti kakastoy a banbanag. **24** Inlansa dagiti naibilang kenni Cristo Jesus iti krus ti lasag nga addaan kadagiti regget ken dagiti amin a dakes a tarigagayna. **25** No agbiagtayo babaen iti Espiritu, masapul a magnatayo met babaen iti Espiritu. **26** Saantayo nga agbalin a natangsit, saantayo a paungeten ti tunggal maysa wenno saantayo nga apalan ti tunggal maysa.

6 Kakabsat, no natiliwan ti maysa a tao nga agbasbasol, dakayo a naespirituan ket masapul nga iturongna dayta a tao iti espiritu iti kinaalumanay. Agannadkayo, tapno saankayo a masulisog. **2** Awitenyo ti dadagsen ti tunggal maysa, ket iti kasta matungpalyonto ti linteg ni Cristo. **3** Ta no panpanunoten ti siasinoman a naisangsangayan isuna idinto ta saan met gayam, al-allilawenna ti bagina. **4** Masapul a sukimaten ti tunggal maysa ti bukodna nga aramid. Iti kasta, addanto ti ipannakkelna iti bukodna, nga awan iti panangidildilig iti siasinoman. **5** Ta awiten iti tunggal maysa ti bukodna nga awit. **6** Masapul nga ibingay iti maysa a nasuroan iti sao dagiti amin a naimbag a banbanag iti manursuro. **7** Saankayo nga agpaallilaw. Saan a malais ti Dios. Aniaman ti imula ti maysa a tao, daytanto met laeng ti apitenna. **8** Ta agapitto iti pakadadaelan ti siasinoman nga agmulmula iti bukel iti bukodna a kinamanagbasol a galad, ngem isuna nga agmulmula iti bukel iti Espiritu, agapitto iti agnanayon a biag manipud iti Espiritu. **(aiōnios g166)** **9** Saantayo koma a mabannog nga agaramid iti naimbag, ta agapittayonto iti umiso a tiempo no saantayo a sumardeng. **10** Isu ngarud, no adda gundawaytayo, agaramidtayo iti nasayaat iti tunggal maysa. Nangnangruna nga agaramidtayo iti nasayaat kadagiti adda iti bumalay iti pammati. **11** Kitaenyo dagiti dadakkel a letra nga isursuratko kadakayo iti bukodko a panagsursurat. **12** Pilitendakayo a makugit dagiti mangayat nga agaramid iti nasayaat a pakasarsaritaan iti lasag. Aramidenda laeng daytoy tapno saanda a maidadanes gapu iti krus ni Cristo. **13** Ta uray dagiti nakugit ket saanda a salsalimetmetan ti linteg. Ngem ketdi, kayatda a makugitkayo tapno makapagpasindayawda maipapan iti lasagyo. **14** Saanak koma pulos nga agbalin a napannakkel malaksid iti krus iti Apotayo a Jesus Cristo. Babaen kenkuana a nailansa ti lubong kaniak ken Siak iti lubong. **15** Ta awan kaipapananna ti pannakakugit

wenno saan a pannakakugit. Ngem ketdi, napateg ti baro
a parsua. **16** Kadagiti amin nga agbiag babaen iti daytoy
nga annuroten, sapay koma ta maadda ti kappia ken asi
kadakuada ken iti Israel ti Dios. **17** Manipud ita, awan koman
ti mangriribok kaniak, ta aw-awitek dagiti marka ni Jesu-
Cristo iti bagik. **18** Sapay koma ta makikaddua ti parabur ni
Apotayo a ni Jesu-Cristo iti espirituyo, kakabsat. Amen.

Efeso

1 Ni Pablo, maysa nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan iti Dios, kadagiti nailasin para iti Dios idiay Efeso ken agtaltalek kenni Cristo Jesus. **2** Parabur koma ti umadda kadakayo, ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **3** Maidaydayaw koma ti Dios ken Ama ni Apotayo a ni Jesu-Cristo. Isuna ti nangbendision kadatayo kadagiti tunggal naespirituan a bendision kadagiti nainlangitan a luglugar kenni Cristo. **4** Sakbay ti pannakaparsua iti lubong, pinilinatayo ti Dios, datayo a mamati kenni Cristo. Pinilinatayo tapno agbalintayo a nasantoan ken awan pakapilawanna iti imatangna. **5** Babaen iti ayat, inkeddengnatayo ti Dios a pagbalinen a kas bukodna nga annak babaen kenni Jesu-Cristo. Inaramidna daytoy gapu ta naay-ayo isuna a mangaramid iti tinarigagayanna. **6** Ti pagbanaganna daytoy ket napadayawan ti Dios gapu iti nadayag a paraburna. Daytoy ti siwawaya nga intedna kadatayo babaen iti dungdungoenna. **7** Ta babaen iti dungdungoenna, adda ti pannakasubbottayo babaen iti darana, ti pannakapakawan dagiti basbasol. Adda kadatayo daytoy gapu iti kinabaknang iti paraburna. **8** Pinaglaplapusananna daytoy a parabur para kadatayo iti amin a kinasirib ken pannakaawat. **9** Impakaammo ti Dios kadatayo ti nailimed a kinapudno iti panggep, segun iti tarigagayna nga impakitana babaen kenni Cristo. **10** Inton natungpalen ti tiempo para iti pannakaleppas ti panggepna, pagkaykaysaento ti Dios dagiti amin a banbanag sadi langit ken ditoy daga nga idauloan ni Cristo. **11** Kenni Cristo napilitayo ken naikeddengtayon idi pay punganay. Daytoy ket segun iti panggep iti agar-aramid kadagiti amin a banbanag babaen iti ranta iti pagayatanna. **12** Inaramid ti Dios daytoy tapno agbiagtayo koma para iti pakaidayawan iti dayagna. Datayo ti immuna a nagtalek kenni Cristo. **13** Babaen met laeng kenni Cristo a nangngeganyo ti sao iti kinapudno, ti ebanghelio iti pannakaisalakanyo babaen kenni Cristo. Babaen met laeng kenkuana a namatikayo pay ken naselioan iti naikari nga Espiritu Santo. **14** Ti Espiritu ti mangpatalged ti tawidtayo agingga a magunod ti kinabaknang. Daytoy ket para iti pakaidaydayawan ti dayagna. **15** Gapu iti daytoy, manipud iti tiempo a nangngegak ti maipanggep iti pammatiyo kenni Apo Jesus ken maipanggep iti ayatyo kadagiti amin a nailasin para kenkuana, **16** saanak a nagsarsardeng nga agyamyaman iti Dios para kadakayo ken dakdakamatenkayo kadagiti karkararagko. **17** Ikararagko a ti Dios ti Apotayo a ni Jesu-Cristo, ti Ama iti dayag, ket itednanto kadakayo ti espiritu iti kinasirib ken panangilatak iti pannakaammona. **18** Ikararagko a malawlawagan koma dagiti pusoyo tapno maammoanyo ti talged iti pannakaayabtayo. Ikararagko a maammoanyo koma dagiti kinabaknang iti dayag iti tawidna kadagiti nailasin para kenkuana. **19** Ikararagko a maammoanyo koma ti aglaplapusanan a kinaindaklan ti pannakabalinna kadatayo a namati. Daytoy a kinaindaklan ket segun iti panagtrabaho iti pigsa iti pannakabalinna. **20** Daytoy ti pannakabalin a nagtrabaho kenni Cristo idi pinagungar ti Dios isuna manipud kadagiti natay ken pinatugawna isuna iti makannawan nga imana idiay nainlangitan a luglugar. **21** Pinatugawna ni Cristo iti nangatngato kadagiti amin a turay, pannakabalin, pannakasakup ken tunggal nagan a nanaganan. Pinatugawna ni Cristo saan laeng nga iti daytoy a panawen, ngem uray pay iti umay a panawen. **(aiōn g165)** **22** Inkabil ti Dios dagiti amin a banbanag iti sirok dagiti saka ni Cristo. Pinagbalinna isuna nga ulo dagiti amin a banbanag iti iglesia. **23** Ti iglesia nga isu ti bagina, ti kinaan-anayna nga isu ti mangpunno kadagiti amin a banbanag iti amin a wagas.

2 Maipanggep kadakayo, nataykayo kadagiti panagsalungasing ken kadagiti basbasolyo. **2** Gapu kadagitoy a nagnakayo idi segun iti panawen iti daytoy a lubong. Magmagnakayo segun iti mangiturturay kadagiti turay iti angin. Daytoy ti espirituna nga agtrabtrabaho kadagiti annak ti kinasukir. **(aiōn g165)** **3** Amintayo ket maysa idi kadagitoy a saan a namati. Agtigtignaytayo segun kadagiti dakes a tarigagay iti lasagtayo. Ar-aramidentayo ti pagayatan iti lasag ken iti panunot. Sigud a datayo ket annak ti pungtot a kas kadagiti dadduma. **4** Ngem nabaknang ti Dios iti asi gapu iti naindaklan nga ayatna nga inayatnatayo. **5** Kabayatan a nataytayo iti panagsalungasing, impannatayo iti baro a biag a kadua ni Cristo. Babaen iti parabur a naisalakankayo. **6** Pinagungarnatayo ti Dios nga agkakadua ken pinatugawnatayo nga agkakadua kadagiti nainlangitan a luglugar kenni Cristo Jesus. **7** Inaramidna daytoy tapno iti umay a panawen ket mabalinna nga ipakita kadatayo ti naindaklan a kinabaknang iti paraburna. Ipakpakitana daytoy kadatayo babaen iti kinaimbagna kenni Cristo Jesus. **(aiōn g165)** **8** Ta babaen iti parabur ket naisalakankayo babaen iti pammati. Ken saan a naggapu daytoy kadatayo. Sagut ti Dios daytoy. **9** Saan a manipud kadagiti aramid. Kas pagbanaganna, awan ti uray maysa a mabalin nga agpannakel. **10** Gapu ta datayo dagiti aramid iti Dios, naiparsua kenni Cristo Jesus nga agaramid kadagiti nasayaat. Dagitoy dagiti aramid a pinanggep ti Dios idi un-unana para kadatayo, tapno makapagnatayonto kadakuada. **11** Ngarud laglagipenyo a dakayo idi ket Hentil iti lasag. Naawagankayo a “dagiti saan a nakugit” babaen iti naawagan a pannakugit iti lasag nga inaramid dagiti ima dagiti tattao. **12** Ta iti dayta a tiempo ket naisinakayo manipud kenni Cristo. Ganggannaetkayo kadagiti tattao iti Israel. Ganganaetkayo kadagiti tulag iti kari. Awanankayo iti talged maipanggep iti masakbayan. Awanankayo iti Dios iti lubong. **13** Ngem ita kenni Cristo Jesus, dakayo a naminsan nga adayo manipud iti Dios ket naiyasideg iti Dios babaen iti dara ni Cristo. **14** Ta isuna ti kapiatayo. Inaramidna ti dua a maysa. Babaen iti lasagna ket dinadaelna ti pader iti panagsisina a nangsinasina kadatayo, ti panaggiginnura. **15** Dayta ket, winaswasna ti linteg dagiti bilbilin ken dagiti annuroten tapno makaaramid isuna iti maysa a baro a tao babaen kenkuana. Inaramidna ti kapia. **16** Inaramidna daytoy tapno pagkappiaenna dagiti tattao iti maymaysa a bagi ti Dios babaen iti krus. Babaen iti krus pinapatayna ti panaggiginnura. **17** Immay ni Jesus ken inwaragawagna ti kapia kadakayo nga adda iti adayo ken kapia kadagiti adda iti asideg. **18** Ta babaen kenni Jesus ket agpadatayo nga addaan iti dalan iti maymaysa nga Espiritu nga umasideg iti Ama. **19** Ita ngarud, dakayo a Hentil ket saankayon a gangannaet ken sangsangaili. Ngem ketdi agkakailiankayon kadagiti nailasin para iti Dios ken kadagiti kamkameng iti sangkabalayan iti Dios. **20** Naipasdekkayo iti rabaw ti pundasion dagiti apostol ken dagiti profeta. Ni Cristo

Jesus a mismo ti pasuli a bato. **21** Babaen kenkuana, nagkakamang a sangsangkamaysa ti sibubukel a pasdek ken dumakkel a kas templo iti Apo. **22** Babaen kenkuana a dakayo ket maipaspasdek met a sangsangkamaysa a kas lugar a pagianan para iti Dios iti Espiritu.

3 Gapu iti daytoy, siak, ni Pablo, ti balud ni Cristo Jesus para kadakayo a Hentil. **2** Ipagarupko a nangngegyon ti trabaho iti parabur ti Dios nga intedna kaniak para kadakayo, **3** Agsursuratak segun iti paltiing a naipakaammo kaniak. Daytoy ti palimed a kinapudno nga insuratko iti ababa iti sabali a surat. **4** No basaenyo iti maipanggep iti daytoy, maawatanyonto ti kapanunotak iti daytoy a palimed a kinapudno maipapan kenni Cristo. **5** Iti sabali a henerasion, saan a naipakaammo daytoy a kinapudno kadagiti annak dagiti lallaki. Ngem ita, imparangarangen daytoy iti Espiritu kadagiti nailasin nga apostol ken profetana. **6** Daytoy a palimed a kinapudno ket dagiti Hentil ket kaduatayo nga agtawid ken kaduatayo a kamkameng iti bagi. Kakaduatayo ida nga agbibingay iti kari ni Cristo Jesus babaen iti ebanghelio. **7** Para iti daytoy a nagbalinak nga adipen babaen iti sagut iti parabur ti Dios a naited kaniak babaen iti panagtrabtrabaho ti pannakabalina. **8** Inted ti Dios daytoy a sagut kaniak, uray no siak ti kabassitan kadagiti nailasin para iti Dios. Daytoy a sagut ket masapul nga iwaragawagko kadagiti Hentil ti ebanghelio ti awan patinggana a kinabaknang ni Cristo. **9** Masapul a lawlawagak dagiti amin a tattao maipapan iti palimed a panggep ti Dios. Daytoy ti panggep a naidulin iti nabayag a panawen iti naglabas babaen iti Dios, a nangparsua kadagiti amin a banbanag. **(aiōn g165)** **10** Napasamak daytoy tapno, babaen iti iglesia, dagiti mangiturturay ken addaan turay idiay nainlangitan a luglugar ket maamoanda ti adu a pannakaiparang ti kinasirib ti Dios. **11** Mapasamakto daytoy segun iti agnanayon a panggep nga inleppasna kenni Cristo-Jesus nga Apotayo. **(aiōn g165)** **12** Ta kenni Cristo, addaantayo iti tured ken dalan nga addaan ti talged gapu iti pammatitayo kenkuana. **13** Ngarud dawatek kadakayo a saankayo a maupay gapu kadagiti sagsagabaek para kadakayo. Dagitoy ti dayagyo. **14** Gapu iti daytoy agparintumengak iti Ama, **15** a babaen kenkuana a ti tunggal pamilia idiay langit ken iti daga ket nanaganan. **16** Ikararagko nga ipaayna kadakayo, segun iti kinabaknang ti dayagna, ti mapapigsa iti pannakabalin babaen iti Espirituna, nga adda kadakayo **17** Ikararagko nga agnaed koma ni Cristo iti puspusoyo babaen iti pammati. Ikararagko a maiparamutkayo ken maipadaga iti ayatna. **18** Addakayo koma iti ayatna tapno maawatanyo, a kakadua dagiti amin a namati, ti kalawa, ti kaatiddog, ti kangato, ken ti kauneg ti panagayat ni Cristo. **19** Ikararagko a maammoanyo koma ti kinaindaklan ti ayat ni Cristo, a lumabes iti pannakaammo. Aramidenyo koma daytoy tapno mapnokayo koma iti amin a pakabuklan iti Dios. **20** Ita, kenkuana a makaaramid iti amin nga ad-adayo a nangatngato ngem kadagiti amin a dawaten wenno panunotentayo, segun iti pannakabalinna nga agtrabtrabaho kadatayo, **21** kukuana ti dayag iti iglesia ken kenni Cristo Jesus kadagiti amin a henerasion iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)**

4 Ngarud, kas ti balud para iti Apo, guyuguyenkayo nga agbiag a maikari iti ayab a nangayaban ti Dios kadakayo. **2** Agbiagkayo nga addaan iti naindaklan a kinapakumbaba ken kinaemma ken kinaanus. Awatenyo iti tunggal maysa iti ayat. **3** Aramidenyo ti amin a kabaelanyo a mangpatalinyaed iti panagkaykaysa ti Espiritu gapu ta daytoy ti mangted ti kapia kadakayo. **4** Adda maysa a bagi, ken maysa nga Espiritu, kas met laeng kadakayo a naayaban iti maysa a mapagtalkan a namnama iti pannakaayabyo. **5** Ken adda maysa nga Apo, maysa a pammati, maysa a pannakabautisar, **6** ken maysa a Dios ken Ama iti amin. Kangatoan isuna iti amin ken babaen iti amin ken iti amin. **7** Ti tunggal maysa kadatayo ket naikkan iti sagut a maiyannurot iti rukod ti sagut ni Cristo. **8** Kas kinuna ti Nasantoan a Surat: "Idi immuli isuna iti kangatoan, indauloanna dagiti balud iti pagbaludan. Nangted isuna iti sagsagut kadagiti tattao." **9** Ania ti kayat a sawen ti, "Immuli isuna", malaksid a bimmaba met laeng isuna iti kaunggan ti daga? **10** Ti bimmaba ket isu met laeng ti tao nga immuli iti ngatoen dagiti amin a langit. Inaramidna daytoy tapno mapnona dagiti amin a banbanag. **11** Nangted ni Cristo kadagiti sagsagut a kas kadagitoy: dagiti apostol, dagiti profeta, dagiti ebanghelista, dagiti pastor ken dagiti manursuro. **12** Inaramidna daytoy tapno ikkanna ti kabaelan dagiti namati para iti trabaho ti panagserbi, para iti pannakabangon ti bagi ni Cristo. **13** Ar-aramidenna daytoy agingga a madanontayo amin ti panagmaymaysa iti pammati ken pannakaammo iti Anak ti Dios. Ar-aramidenna daytoy agingga nga agbalintayo a nataengan a kas kadagiti nakadanon iti naan-annay a panangrukod ni Cristo. **14** Daytoy ket tapno saantayo koman a kas kadagiti ubbing. Daytoy ket tapno saantayo koman a maipalla-palladaw. Daytoy ket tapno saantayo koman a maitayab iti tunggal angin ti sursuro, babaen iti kinasikap dagiti tattao iti kinagaramugam ti panangallilaw. **15** Ngem ketdi, ibagatayonto ti kinapudno iti ayat ken dumakkeltayo kadagiti amin a wagas kenkuana nga isu ti ulo, ni Cristo. **16** Pinagtitipon ni Cristo ti entero a bagi dagiti namati. Nagkakamangda babaen ti tunggal agtitinnulong a susuop tapno dumakkel ti entero a bagi ken pabilgenna ti bagina iti ayat. **17** Ibagak ngarud daytoy, ken bagbagaankayo iti Apo: saankayon a magna a kas iti pannagna dagiti Hentil iti kinaawan serbi dagiti panunotda. **18** Napasipnget ti nakemda. Naiyadayoda manipud ti biag iti Dios babaen iti kinakuneng nga adda kadakuada gapu iti kinatangken dagiti puspusoda. **19** Awan ti mariknada a bain. Inyawatda dagiti bagbagida iti pannakailumlom kadagiti narugit nga aramid, kadagiti amin a kita ti kinaagum. **20** Ngem saan a kastoy ti naadalyo maipanggep kenni Cristo. **21** Ammok a nangngegyon ti maipanggep kenkuana. Ammok a nasuroankayon iti maipanggep kenkuana, kas ti kinapudno ket adda ken Jesus. **22** Masapul nga ikkatenyo ti maiyannurot iti daan a tignayyo, ti daan a tao. Ti daan a tao a madaddadael gapu iti manangallilaw a tartarigagay. **23** Iwaksiyo ti daan a kinataoyo tapno mapabarokayo iti espiritu ti panunotyo. **24** Aramidenyo dayto tapno maikabilyo ti baro a kinatao, a maiyannurot iti Dios. Naaramid daytoy iti kinalinteg ken iti kinasanto ti kinapudno. **25** Ngarud ikkatenyo ti kinaulbod. "Agsaokayo iti kinapudno, tunggal maysa iti kaarubana," gapu ta pasettayon iti tunggal maysa. **26** "Agungetkayo, ngem saankayo nga agbasol." Saanyo nga itulok a lumnek ti init nga adda pay laeng ungetyo. **27** Saanyo nga ikkan iti lugar ti diablo. **28** Siasinoman nga

agtaktakaw ket masapul a saanen nga agtakaw. Ngem ketdi, masapul nga agtrabaho isuna. Masapul nga agtrabaho isuna nga usarenna ti imana, tapno mabaelanna ti mangibingay iti tao nga agkasapulan. **29** Awan koma ti dakes a sasao a rummuar iti ngiwatyo. Ngem ketdi, masapul a rummuar dagiti sasao a maaramat iti pannakasabet dagiti kasapulanda, tapno makaited iti pagsayaatan kadagiti siasinoman a dumdumngeg. **30** Ken saanyo a pagladingiten ti Espiritu Santo ti Dios. Babaen kenkuana a naselioankayo para iti aldaw ti pannakasubbot. **31** Masapul nga iwaksiyo amin kinasaem, pungtot, unget, panagaapa, ken pananglalais, agraman dagiti amin a kita ti kinadakes. **32** Agbalinkayo a naimbag iti tunggal maysa. Nalukneng koma ti pusoyo. Pakawanenyo ti tunggal maysa, a kas pinakawannakayo ti Dios ken Cristo.

5 Ngarud agbalinkayo a mannulad ti Dios, a kas dagiti ay-ayatenna nga annak. **2** Ken agbiagtayo iti ayat, kas inayatnatayo met ni Cristo ken intedna ti bagina para kadatayo. Maysa isuna a daton ken sagut, nga agbalin a makaay-ayo nga ayamuom iti Dios. **3** Nasken a saan a madakamat kadakayo ti kinaderrep wenno aniaman a kinarugit wenno nagartem a panangagum, a kas umno kadagiti namati. **4** Saanyo nga ibaga uray dagiti naaalas, minamaag a sasao, wenno makaidadanes nga angaw, a saan nga umno. Ngem ketdi adda koma ti kinamanagyaman. **5** Ta nalawag nga ammoyo nga awan ti naderrep, narugit, wenno naagum a tao, nga isu ket, maysa nga agrukbab kadagiti didiosen, nga adda tawidna iti pagarian ni Cristo ken ti Dios. **6** Saanyo a palubosan iti uray maysa nga allilawennakayo babaen ti ubbaw a sasao. Gapu kadagitoy a banbanag ket umay ti pungtot ti Dios kadagiti annak ti kinasukir. **7** Isu a saankayo a makipaset kadagitoy. **8** Ta naminsan a dakayo ket kinasipnget, ngem ita ket lawagkayon iti Apo. Isu a magnakayo a kas annak ti lawag. **9** Ta ti bunga ti lawag ket amin a kinaimbag, kinalinteg, ken kinapudno. **10** Ammoenyo ania iti makaay-ayo iti Apo. **11** Saankayo a makipaset kadagiti saan a nabunga nga ar-aramid iti kinasipnget. Ngem ketdi, ibutaktakyo dagitoy. **12** Ta dagiti banbanag a naaramid babaen kadakuada iti nalimed ket nakababain unay nga iladawan. **13** Amin a banbanag, no maiparangarangda babaen iti lawag, ket naibutaktak. **14** Ta ti tunggal banag a naiparangarang ket agbalin a lawag. Ngarud ibagbaga daytoy, "Agriingkayo, dakayo a matmaturog, ket agungarkayo manipud iti patay, ket agranniagto ni Cristo kadakayo." **15** Ngarud agannadkayo iti panagbiagyo, saan a kas kadagiti tattao a saan a nasirib ngem kas nasirib. **16** Subbotenyo iti tiempo gapu ta dagiti al-aldaw ket dakes. **17** Saankayo nga agbalin a maag. Ngem ketdi, awatenyo no ania ti pagayatan iti Dios. **18** Ken saankayo nga agbartek iti arak, ta mangiturong dayta iti pannakadadael. Ngem ketdi, mapnokayo koma iti Espiritu Santo. **19** Agsaritakayo iti tunggal maysa babaen kadagiti salmo ken kadagiti himno ken naespirituan a kankanta. Agkanta ken agdaydayawkayo babaen iti pusoyo iti Apo. **20** Agyamankayo a kankanayon para kadagiti amin a banbanag iti nagan ni Apotayo a Jesu-Cristo iti Dios Ama. **21** Agpaituraykayo iti tumunggal maysa kas panagraem kenni Cristo. **22** Assawa a babbai, agpaituraykayo kadagiti assawayo a lallaki, a kas iti Apo. **23** Ta ti asawa a lalaki ti ulo iti asawa a babai, a kas met ni Cristo nga ulo iti iglesia. Isuna iti mangisalakan iti bagi. **24** Ngem kas iti iglesia ket iturayan ni Cristo, kasta met dagiti asawa a babbai kadagiti asawada a lallaki iti amin a banag. **25** Asawa a lallaki, ayatenyo dagiti asawayo a babbai a kas inayat ni Cristo ti iglesia ken intedna ti bagina para kenkuana. **26** Inaramidna daytoy tapno mapagbalinna isuna a nasantoan. Dinalusanna ti iglesia babaen iti panangugasna iti danum babaen ti sao. **27** Inaramidna daytoy tapno maiparangna iti bagina ti maysa a nadayag nga iglesia, nga awan mansana wenno karetket wenno aniaman a kas kadagitoy a banag, ngem ketdi nasantoan ken awan biddutna. **28** Iti isu met laeng a wagas, masapul nga ayaten dagiti asawa a lallaki dagiti bukodda nga asawa a babbai a kas bukodda a bagi. Ti siasinoman nga agay-ayat iti bukodna nga asawa a babai ket ay-ayatenna ti bagina. **29** Awan ti siasinoman a nanggura iti bukodna a bagi. Ngem ketdi, pakanenna ken ayatenna daytoy, a kas ay-ayaten met ni Cristo ti iglesia. **30** Ta kamkamengnatayo iti bagina. **31** "Para iti daytoy a rason a panawan ti lalaki ti ama ken inana ket maitipon iti asawana a babai, ket ti dua ket agbalin a maysa a bagi." **32** Daytoy ket dakkel a nailimed a kinapudno, ngem agsasaoak maipanggep kenni Cristo ken ti iglesia. **33** Nupay kasta, masapul met nga ayaten ti tunggal maysa kadakayo ti bukodna nga asawa a babai a kas iti bagina, ken masapul a raemen ti asawa a babai ti asawana a lalaki.

6 Annak, agtulnogkayo kadagiti nagannakyo iti Apo, ta daytoy ti umno. **2** "Dayawem ni amam ken ni inam" (nga isu ti umuna a bilin a napakuyogan iti kari), **3** "tapno sumayaatkayo koma ken agbiagkayo ti atiddug iti rabaw ti daga." **4** Ken, dakayo nga amma, saanyo a ruroden dagiti annakyo iti panagpungtot. Ngem ketdi, padakkelenyo ida iti disiplina ken pammagbaga ti Apo. **5** Dakayo a tagabu, agbalinkayo a natulnog kadagiti naindagaan nga amoyo nga addaan iti nauneg a panagraem ken panagbuteng, iti kinapudno iti pusoyo. **6** Agbalinkayo a natulnog kadakuada kas kenni Cristo. Agbalinkayo a natulnog saan laeng a no buybuyaendakayo dagiti amoyo tapno maay-ayo isuda. Ngem ketdi, agbalinkayo a natulnog a kas dagiti tagabu ni Cristo. Aramidenyo ti pagayatan ti Dios manipud kadagiti pusoyo. **7** Agserbikayo kadagiti amin a pusoyo, a kasla agserserbikayo iti Apo ken a saan a kadagiti tattao. **8** Masapul nga ammoyo nga aniaman a nasayaat nga ar-aramiden ti tunggal tao, makaawatto isuna iti gunguna manipud ti Apo, tagabu man isuna wenno nawaya. **9** Ken dakayo nga amo, aramidenyo dagiti isu met laeng a banbanag para kadagiti tagabuyo. Saanyo a butbutngen ida. Ammoyo nga isuna nga agapada nga Amoda ken amoyo ket adda sadi langit. Ammoyo nga awan iti panangipangpangruna kenkuana. **10** Kamaudiananna, agbalinkayo a napigsa iti Apo ken iti pigsa iti bilegna. **11** Isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno mabaelanyo ti tumakder maibusor iti mangal-allilaw a panggep iti diablo. **12** Ta ti gubattayo ket saan a maibusor iti lasag ken dara. Ngem ketdi, maibusor daytoy kadagiti mangiturturay ken naespirituan a turturay ken mangidadaulo iti pagarian iti dakes a kasipngetan, maibusor kadagiti dakes nga espiritu iti nainlangitan a luglugar. **(aiōn g165)** **13** Ngarud isuotyo ti amin a kabal ti Dios, tapno makatakderkayo a sititibker maibusor iti dakes iti daytoy a tiempo iti dakes. Kalpasan a maaramidyo amin a banag, agtakderkayunto a natibker. **14** Ngarud, agtakderkayo a natibker. Aramidenyo daytoy kalpasan a naikabilyon ti barikes iti kinapudno ken ti kabal

iti kinalinteg. **15** Aramidenyo daytoy kalpasan a naisuotyo kadagiti sakayo ti kinakasagana a mangiwaragawag iti ebanghelio iti kapia. **16** Iti amin a pasamak alaenyo ti kalasag iti pammati, baben iti daytoy ket mabaelanyo a sanggaen dagiti amin a gumilgil-ayab a pana iti kabusor. **17** Ken alaenyo ti helmet iti pannakaisalakan ken ti kampilan iti Espiritu, nga isu ti sao iti Dios. **18** Iti tunggal kararag ken kiddaw, agkarkararagkayo iti amin a tiempo iti Espiritu. Babaen daytoy a panunot, kanayonkayo nga agsipsiput nga addaan iti amin a panaganus ken karkararag para kadagiti amin a namati. **19** Ken ikararagandak, nga adda maited kaniak a mensahe inton lukatak ti ngiwatko. Ikararagyo a maipakaammok a situtured ti palimed a kinapudno maipanggep iti ebanghelio. **20** Gapu iti ebanghelio a siak a mangibagbagi ket naikawar, tapno makasaoak koma kaduakuada a situtured kas ti rumbeng a panagsaok. **21** Ngem tapno maammoanyo met koma dagiti ar-aramidek ken ti kasasaadko, Tikico, ti ay-ayatek a kabsat ken ti napudno nga adipen iti Apo, ket ipakaammonanto amin a banag kadakayo. **22** Imbaonko isuna kadakayo para iti daytoy a panggep, tapno maammoanyo dagiti banbanag maipapan kadakami, ken tapno maliwliwana dagiti puspusoyo. **23** Kapia koma ti makikaadda kadagiti kakabsat, ken ayat nga addaan iti pammati manipud ti Dios nga Ama ken ni Apo Jesu-Cristo. **24** Parabur koma ti makikaadda kadakuada amin a mangay-ayat kenni Apotayo a ni Jesu-Cristo nga addaan ayat a saan pulos a matay.

Pilipos

1 Da Pablo ken Timoteo, nga adipen ni Cristo Jesus,
kadagiti amin a tattao a nailasin para kenni Cristo Jesus
nga adda dita Filipos, agraman dagiti mangidadaulo ken dagiti
diakono. **2** Parabur ken kappia manipud iti Dios nga Amatayo
ken manipud kenni Apo Jesu-Cristo ti adda koma kadakayo.
3 Agyamyamanak iti Diosko tunggal malaglagipkayo. **4**
Kanayon a para kadakayo amin ti tunggal kararagko,
nga addaan rag-o iti panagkararagko. **5** Pagyamanak ti
pannakikaduayo iti ebanghelio manipud idi immuna nga
aldaw inggana ita. **6** Sitatalgedak iti daytoy a banag, nga
isuna a nangirugi iti naimbag nga aramid kadakayo ket
itultuloyna a leppasen daytoy agingga iti aldaw ni Jesu-
Cristo. **7** Rumbeng a makariknaak iti kastoy maipanggep
kadakayo amin gapu ta addakayo ditoy pusok. Nagbalinkayo
amin a kaduak iti parabur iti pannakaibaludko ken iti
panangikalintegak ken panangpatpatalged iti ebanghelio.
8 Ta saksik ti Dios, no kasano ti iliwko kadakayo amin iti
kinauneg ti ayat ni Jesu-Cristo. **9** Ket kastoy ti ikarkararagko: a
ti ayatyo ket manayonan pay koma babaen iti pannakaammo
ken amin a pannakaawat. **10** Ikarkararagko daytoy tapno
mabalinyo a padasen ken pilien dagiti banag a kasasayaatan.
Ikarkararagko daytoy tapno agbalinkayo a napudno ken
awan ti pakabasolan inton aldaw ni Cristo. **11** Daytoy pay ket
tapno mapnoankayto iti bunga ti kinalinteg nga umay babaen
kenni Jesu-Cristo, a pakaitan-okan ken pakaidayawan
ti Dios. **12** Ita kakabsat, kayatko a maammoanyo, a
dagiti banbanag a napasamak kaniak ti nangipadaras iti
panagsaknap ti ebanghelio. **13** Gapu iti daytoy, dagiti
kawarko kenni Cristo ket naammoan dagiti amin a guardia iti
palasio ken iti tumunggal maysa. **14** Ken kaaduan kadagiti
kakabsat iti Apo ket ad-adda pay a naallukoy gapu kadagiti
kawarko tapno situturedda nga ibaga ti sao. **15** Pudno nga
iwarwaragawag dagiti dadduma ti maipanggep kenni Cristo
gapu iti apal ken tapno maartapanda dagiti dadduma, ken
dagiti met dadduma ket gapu iti naimbag a nakem. **16**
Dagiti tattao a nangiwaragawag kenni Cristo gapu iti ayat
ket ammoda a naiyapanak ditoy gapu iti panangisakitko
iti ebanghelio. **17** Ngem iwaragawag dagiti dadduma ni
Cristo gapu iti kinamanagimbubukod ken saan a napudno a
panggep. Pagarupenda nga agar-aramidda iti pakariribukak
bayat iti pannakaikawarko. **18** Ania koma ita? Aniaman
a wagas, uray no iti panaginkukuna wenno kinapudno, ni
Cristo ket naiwaragawag ket maragsakanak iti daytoy! Wen,
maragsakanak. **19** Ta ammok nga agbanagto daytoy iti
pannakawayawayak. Mapasamakto daytoy gapu kadagiti
kararagyo ken iti tulong ti Espiritu ni Jesu-Cristo. **20** Daytoy
ket segun iti natalged a panangnamnamak ken kinapudno a
saanakto a mabainan. Ngem ketdi, iti amin a kinatured, a
kas iti napalpalabas ken uray ita. Namnamaek a maitan-ok
ni Cristo babaen iti bagik, uray no babaen iti biag wenno
ipapatay. **21** Ta para kaniak, ti panagbiag ket agpaay
kenni Cristo ken ti pannakatay ket gungona. **22** Ngem
no ti agbiag iti lasag ket makaipaay iti bunga manipud iti
panagtrabahok, ket saanko nga ammo no ania ti piliek. **23**
Ta maip-ipitak kadagitoy a dua a pagpilian. Addaanak iti
tarigagay a sumina ket tumiponak kenni Cristo, nga adayo
a nasaysayaat! **24** Ngem ti agtalinaed iti lasag ket ad-
adda a kasapulan para iti pagimbaganyo. **25** Agsipud ta
natalgedak maipapan iti daytoy, ammok nga agtalinaedak
ken agtultuloyak a kaduayo amin, tapno rumang-ay ken
agrag-okayo iti pammati. **26** Ket ti pagbanaganna, gapu
iti kaaddak kadakayo ad-adda nga idaydayawyo ni Cristo
Jesus gapu kaniak. **27** Agbiagkayo laeng iti wagas a
maikari iti ebanghelio ni Cristo. Aramidenyo dayta tapno iti
kasta, umayak man a mangkita kadakayo wenno awanak,
mabalin a mangngegak no kasano nga agtaktakderkayo a
sititibker nga addaan iti maymaysa nga espiritu. Kayatko a
mangngeg nga addaankayo iti sangsangkamaysa a kararua
nga agsalsalukag para iti pammati iti ebanghelio. **28** Ken
saanyo a pagbutngan ti aniaman a banag nga inaramid dagiti
kabusoryo. Daytoy ket agbalin a pagilasinan kadakuada
iti pannakadadaelda. Ngem para kadakayo, pagilasinan
daytoy iti pannakaisalakanyo ken daytoy ket agtaud iti Dios.
29 Ta daytoy ket naited kadakayo, maigapu kenni Cristo,
saan laeng a tapno mamatikayo kenkuana, ngem tapno
agsagabakayo pay para kenkuana. **30** Ta addaankayo iti isu
met laeng a pannakidangadang (saan a panagtitinnunos) a
kas iti nakitayo kaniak, ken kas madamdamagyo nga adda
kaniak ita.

2 No kasta ngarud adda pannakapabileg kenni Cristo.
No kasta ngarud adda liwliwa manipud iti ayatna.
No kasta ngarud adda pannakikaddua iti Espiritu. No
kasta ngarud adda kaasi ken pannakipagrikna. **2** An-
anayenyo ti rag-ok babaen iti panangipadayo iti panunotyo,
nga addaan iti isu met laeng nga ayat, nga agkaykaysa
iti espiritu, ken addaan iti isu met laeng a panggep.
3 Awan koma ti banag nga aramidenyo a maigapu iti
kinaagum wenno ubbaw a kapanunotan. Ngem ketdi,
sipapakumbabakayo a mangibilang a nasaysayaat dagiti
dadduma ngem kadakayo. **4** Saan koma a dagiti bukodyo
a pakasapulan ti ipangpangrunayo, ngem kitaenyo met ti
pakasapulan dagiti dadduma. **5** Agpanunotkayo iti wagas a
kas kenni Cristo Jesus. **6** Isuna ket Dios, ngem saanna
nga imbilang a masapul a mabigbig ti kina-Diosna. **7**
Ngem ketdi, awan imbatina iti bagina. Nagbalin a kasla
adipen. Nagbalin isuna a kaasping dagiti tattao. Nagparang
isuna a kalanglanga ti tao. **8** Impakumbabana ti bagina
ken nagbalin a natulnog inggana iti patay, ti ipapatay
iti krus. **9** Ngarud, intan-ok met laeng isuna ti Dios.
Intedna kenkuana ti nagan a kangatoan iti amin a nagan.
10 Inaramidna daytoy tapno babaen iti nagan ni Jesus,
tunggal tumeng ket rumbeng nga agparintumeng, dagiti
tumeng dagiti adda idiay langit ken ditoy rabaw daga ken
iti uneg iti daga. **11** Ken inaramidna daytoy tapno amin
a dila ket ipudnoda a ni Jesu-Cristo ket Apo, para iti
pakaidayawan ti Dios Ama. **12** Ngarud, kadakayo nga ay-
ayatek, kas iti kanayon a panagtulnogyo, saan laeng nga iti
kaaddak ngem ad-adda pay ita iti kaawanko, agsalukagkayo
iti pannakaisalakanyo a nabuyogan iti panagbuteng ken
panagpigerger. **13** Ta ti Dios ti agtigtignay kadakayo
iti tarigagay ken aramidyo para iti pakaragsakanna. **14**
Aramidenyo amin a banbanag nga awan iti panagtanabutob
wenno panagriri. **15** Agtignaykayo iti daytoy a wagas tapno
agbalinkayo nga awan ti pakababalawanna ken napudno
nga annak ti Dios nga awan pakapilawanna. Agtignaykayo
iti kastoy a wagas tapno agraniagkayo a kas silsilaw iti
lubong, iti tengnga ti nakillo ken dakes unay a henerasion.
16 Kumpetkayo a naimbag iti sao ti biag tapno maaddaanak

iti rason nga agragsak iti aldaw ni Cristo. Ta no kasta ti mapasamak, ammokto a saanak a nagtaray nga awan mamaayna wenno nagtrabaho nga awan serserbina. **17** Ngem uray no maiparukpokak a kas sagut iti daton ken panagserbi iti pammatiyo, agragsakak, ken makipagragsakak kadakayo amin. **18** Iti kasta met laeng a wagas, agrag-okayo met, ken makipagrag-okayo met kaniak. **19** Ngem mangnamnamaak kenni Apo Jesus nga ibaonna ni Timoteo kadakayo iti mabiit, tapno mapabilegak met inton maammoak dagiti banbanag a maipapan kadakayo. **20** Ta awanen ti sabali pay nga adda kaniak a kas kenkuana iti kababalin, a pudno a madanagan para kadakayo. **21** Ta sapulenda amin dagiti bukodda a pagragsakan, saan a dagiti banbanag ni Jesu-Cristo. **22** Ngem ammoyo iti pategna, gapu ta kas iti panagserbi ti maysa nga anak iti amana, nagserbi met isuna a kaduak iti ebanghelio. **23** Isu a namnamaek a maibaon isuna iti mabiit apaman a makitak no ania ti mapasamak iti masakbayan. **24** Ngem natalgedak iti Apo a siak a mismo ket makaumay met iti mabiit. **25** Ngem panpanunotek a masapul a maibaon manen ni Epafrodito kadakayo. Isuna ket kabsatko ken padak nga agserserbi ken padak a soldado, ken mensaheroyo ken agserbi para kadagiti kasapulak. **26** Ta narigatan unay isuna, ken il-iliwenna ti makikaadda koma kadakayo amin, gapu ta nangeganyo a nagsakit isuna. **27** Ta pudno unay a nakaro ti panagsakitna ket dandani isuna a natay. Ngem naasi ti Dios kenkuana, ken saan laeng nga isuna, ngem uray met kaniak, tapno saanak koma nga agladingit iti kasta unay. **28** Isu nga ad-adda a magagaranak a mangibaon kenkuana, tapno inton makitayo manen isuna ket agragsakkayo ken mawayawayaanakto iti panagdanagko. **29** Pasangbayenyo ni Epafrodito nga addaan iti panagrag-o iti Apo. Padayawanyo dagiti tattao a kas kenkuana. **30** Ta gapu iti trabaho para kenni Cristo a dandani isuna a natay. Intulokna nga agpeggad ti biagna gapu iti panagserbina kaniak ken pinunnoanna dagiti saanyo a maaraamid iti panagserbiyo kaniak.

3 Kamaudiananna, kakabsatko, agrag-okayo iti Apo. Para kaniak, saanko a pakasingaan ti panangisuratko manen kadagitoy isu met laeng a banbanag kadakayo. Salaknibannakayo dagitoy a banbanag. **2** Agannadkayo kadagiti kasla aso. Agannadkayo kadagiti dakes nga agtrabtrabaho. Agannadkayo kadagiti mangputputed iti tulang. **3** Ta datayo ti pannakakugit. Datayo nga agdaydayaw babaen iti Espiritu ti Dios. Datayo a mangipanpannakkel kenni Cristo Jesus, ken saan nga agtaltalek iti lasag. **4** Nupay kasta, mabalin nga agtalekak iti lasag. No adda man ti mangpanpanunot a mabalinna ti agtalek iti lasag, ad-adda pay kaniak. **5** Nakugitak iti maikawalo nga aldaw, kamengak ti tattao ti Israel, iti tribu ni Benjamin, maysaak a Hebreo kadagiti Hebreo; ket no maipanggep iti linteg, maysaak a Pariseo. **6** Napasnekak a nangidadanes iti Iglesia. No maipanggep iti kinalinteg ti linteg, awan pakapilawak. **7** Ngem aniaman a banbanag a makaited gunggona kaniak, imbilangko dagidiay a pukaw gapu kenni Cristo. **8** Kinapudnona, imbilangko itan amin a banbanag a pukaw gapu iti kinangato ti pannakaammo kenni Cristo Jesus nga Apok. Para kenkuana inikkatko amin a banbanag. Imbilangko dagidiay a rugit tapno magun-odko ni Cristo. **9** ken makipagkaykaysaak kenkuana. Awanen ti bukodko a kinalinteg a magun-od babaen iti panangtungpal iti linteg. Ngem ketdi, addaanak iti kinalinteg babaen iti pammati kenni Cristo, ti kinalinteg a nagtaud iti Dios a naibasar iti pammati. **10** Isu nga ita kayatko a maam-ammo isuna ken ti pannakabalin iti panagungarna ken ti pannakikaddua kadagiti panagsagabana. Kayatko a mabalbaliwan iti wagas a kapada ti pannakatayna, **11** tapno uray kaskasano mapadasak ti panagungar manipud iti patay. **12** Saan a pudno a naawatkon dagitoy a banbanag, wenno nagbalinakon a naan-anay. Ngem ar-aramidek amin a kabaelak tapno magun-odko ti makagapu a pinagbalinnak ni Cristo Jesus a kukuana. **13** Kakabsat, saanko a panpanunoten a nagun-odkon daytoy. Ngem adda maysa a banag: lipatek no ania ti napalabas ken agsalukagak para iti masangoanan. **14** Ituloyko ti agturong iti pagpatinggaan tapno magun-odko ti gunggona iti nainlangitan nga ayab ti Dios babaen kenni Cristo Jesus. **15** Datayo amin a nataengan, agpanunottayo iti kastoy a wagas. Ket no sabali ti adda iti panunotyo maipanggep iti aniaman a banag, ipakaammonto met laeng ti Dios dayta kadakayo. **16** Nupay kasta, aniaman a nadanontayo, saantayo nga umibbat iti daytoy. **17** Tuladendak kakabsatko. Kitaenyo a naimbag dagiti magmagna babaen kadagiti pagwadan a nakitayo kadakami. **18** Adu dagiti magmagna— isuda dagiti masansanko nga ibagbaga kadakayo, ket ita, agluluak a mangibagbaga kadakakayo—nga isuda dagiti kabusor ti krus ni Cristo. **19** Ti pagbanaganda ket pannakadadael. Ta ti diosda ket ti tianda, ken ipanpannakkelda dagiti nakababain nga aramidda. Dagiti nainlubongan a banbanag ti panpanunotenda. **20** Ngem umilitayo iti langit, a paggapuan ti ur-urayentayo a mangisalakan kadatayo, a ni Apo Jesu-Cristo. **21** Baliwannanto dagiti nanumo a bagitayo iti bagi a kalanglanga ti nadayag a bagina, a naaramid babaen iti bileg ti pannakabalinna tapno iturayanna amin a banbanag.

4 Ngarud, patpatgek a kakabsatko nga il-iliwek, dakayo a ragsak ken koronak iti daytoy a dalan a sititibker a pagtaktakderak iti Apo, patpatgek a gagayyem. **2** Makipakpakaasiak kenni Evodias, ken makipakpakaasiak kenni Sintike, maaddaankayo koma iti sangsangkamaysa a panunot iti Apo. **3** Kinapudnona ipakpakaasik met kadakayo, pudno a padak nga agbakbaklay: tulonganyo dagitoy a babbai. Ta nakipagbannogda met kaniak iti pannakailawa ti ebangelio a kaduami ni Clemente ken dagiti dadduma nga agtrabtrabaho, nga adda met iti Libro ti Biag dagiti naganda. **4** Agrag-okayo a kanayon iti Apo. Ibagak manen, agrag-okayo. **5** Maipakita koma kadagiti amin a tattao ti kinaimmayo. Asidegen ti Apo. **6** Saanyo a pakadanagan dagiti banbanag. Ngem ketdi, iti amin banag, maipakaammo koma iti Dios dagiti dawdawatenyo babaen iti karkararag ken dawdawat nga addaan panagyaman. **7** Ken ti talna iti Dios, a nalablabes pay ngem iti amin a pannakaawat, bantayannanto dagiti puspuso ken panpanunotyo iti kaaddayo kenni Cristo Jesus. **8** Kamaudiananna, kakabsat, aniaman a banbanag a pudno, aniaman a banbanag a nadayaw, aniaman a banbanag a nalinteg, aniaman a banbanag a nadalus, aniaman a banbanag a nakaay-ayat, aniaman a banbanag a mararaem, no adda aniaman a banag a nangato, no adda aniaman a banag a maidaydayaw, panunoten ti maipapan kadagitoy a banbanag. **9** Dagiti banbanag a naadalyo ken naawatyo ken nangngeganyo ken nakitayo kaniak, aramidenyo dagitoy a banbanag. Ken ti Dios ti kappia ket addanto kadakayo. **10** Maragsakanak unay iti Apo

gapu ta kamaudiananna napabaroyon ti pakaseknanyo kaniak. Pudno nga adda panangisakityo kaniak idi, ngem awan ti gundawayyo a tumulong kaniak. **11** Saan a gapu kadagiti kasapulak nga ibagbagak daytoy. Ta nasursurok no kasano ti mapnek kadagiti amin a pasamak. **12** Ammok no kasano ti agkasapulan, ken ammok met no kasano ti maaddaan iti aglaplapusanan a parabur. Iti tunggal wagas ken iti amin a banbanag, nasursurok ti palimed no kasano a mangan iti adu ken ti mabisinan, no kasano ti maaddaan iti aglaplapusanan ken ti agkasapulan. **13** Maaramidko amin dagitoy a banbanag babaen kenkuana a mangmangted iti pigsak. **14** Nupay kasta, nasayaat ti inaramidyo iti pannakipagsagabayo kaniak. **15** Ket ammoyo, dakayo a taga-Filipos, nga idi rugrugi ti ebanghelio, idi pimmanawak idiay Macedonia, awan ti Iglesia a timmulong kaniak maipanggep iti panangited ken panangawat malaksid laeng kadakayo. **16** Uray pay idi addak idiay Tesalonica, impatulodandak iti tulong para kadagiti kasapulak saan laeng a naminsan. **17** Saan a gapu ta sapulek ti sagut. Ngem ketdi, sapulek ti bunga a mangpaadu iti pagsayaatanyo. **18** Naawatkon amin a banag, ken adun ti adda kaniak. Napnoanakon. Naawatkon manipud kenni Epafrodito dagiti banag manipud kadakayo. Nabanglo ti ayamuomda, maysa a maikari a daton a makaay-ayo iti Dios. **19** Ket punnoanto ti Diosko ti tunggal pagkasapulanyo segun iti kinabaknang ti dayag ni Cristo Jesus. **20** Ita, iti Dios ken Amatayo, kenkuana ti dayaw iti agnanayon. Amen. **(aiōn g165)** **21** Kablaawanyo ti tunggal namati kenni Cristo Jesus. Kabkablaawan dakayo dagiti kakabsat a kaduak. **22** Kabkablaawandakayo amin dagiti namati ditoy, nangnangruna ti sangkabalayan ni Cesar. **23** Ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo ket adda koma iti espirituyo.

Colosas

1 Ni Pablo, maysa nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan ti Dios, ken ni Timoteo a kabsattayo, **2** kadagiti namati ken napudno a kakabsat kenni Cristo nga adda iti Colosas. Adda koma kadakayo ti parabur, ken kapia manipud iti Dios nga Amatayo. **3** Agyamyamankami iti Dios, ti Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo, ken kanayondakayo nga ikarkararagan. **4** Nangngeganmi ti pammatiyo kenni Cristo Jesus ken iti panagayat nga adda kadakayo para kadagiti amin a nailasin para iti Dios. **5** Adda kadakayo daytoy nga ayat gapu iti natalged a namnama a naisagana para kadakayo kadagiti langlangit. Nangngeganyo idi ti maipanggep iti daytoy a natalged a namnama iti sao ti kinapudno, ti ebanghelio, **6** nga immay kadakayo. Agbungbunga daytoy nga ebanghelio ken dumakdakkel iti sangalubongan. Ar-aramidenna met daytoy kadakayo manipud iti aldaw a nangngegyo daytoy ken nasursuruyo ti maipanggep iti parabur ti Dios iti kinapudno. **7** Daytoy ti ebanghelio kas nasursuroyo manipud kenni Epafras, ti ipatpategmi a padami nga adipen, maysa a napudno nga adipen ni Cristo iti biangmi. **8** Inpakaammo ni Epafras kadakami ti panagayatyo babaen iti Espiritu. **9** Gapu iti daytoy nga ayat, manipud iti aldaw a nangngeganmi daytoy ket saankami a nagsardeng a mangikarkararag kadakayo. Dawdawatenmi a mapnokayo iti panakaammo iti pagayatanna iti amin a kinasirib ken naespirituan a pannakaawat. **10** Inkarkararagmi a magnakayo a maikari iti Apo iti makaay-ayo a wagas. Inkarkararagmi nga agbungakayo iti tunggal nasayaat nga aramid ken dumakkelkayo iti pannakaammo iti Dios. **11** Ikarkararagmi a mapapigsakayo koma iti amin a kabaelan segun iti bileg ti dayagna iti amin a kinaregget ken kinaanus. **12** Ikarkararagmi a siraragsakkayo nga agyaman iti Ama, a nangted kadakayo iti karbengan a makibingay kadagiti sanikua dagiti namati iti lawag. **13** Inispalnatayo manipud iti panangituray ti kinasipnget ken inyakarnatayo iti pagarian ti ipatpategna nga Anak. **14** Iti Anakna ket addaantayo iti pannakasubbot, ti pannakapakawan dagiti basol. **15** Ti Anak ti ladawan ti saan a makitkita a Dios. Isuna ti inauna nga anak kadagiti amin a parsua. **16** Ta babaen kenkuana ket naparsua amin a banbanag, dagidiay adda iti langit ken dagidiay adda iti daga, dagiti makita ken dagiti saan a makita a banbanag. Dagiti trono man wenno kinaturay, wenno dagiti pagturayan wenno dagiti addaan iti karbengan, amin a banbanag ket pinarsuana ken para kenkuana. **17** Adda isuna sakbay iti amin a banag, ken kenkuana, amin a banbanag ket agmaymaysa. **18** Ken isuna ti ulo ti bagi, ti iglesia. Isuna ti rugrugi ken ti inauna nga anak manipud kadagiti natay, ngarud, adda kenkuana ti kaunaan a saad kadagiti amin a banbanag. **19** Ta naay-ayo ti Dios a ti amin a kinaan-anayna ket agtaeng koma kenkuana, **20** ken tapno mapasublina iti bagina dagiti amin a banbanag babaen iti Anak. Nakikapia ti Dios babaen iti dara iti krusna. Insubli ti Dios dagiti amin a banbanag kenkuana, banbanag man iti daga wenno dagiti banbanag kadagiti langlangit. **21** Ken dakayo met, iti naminsan ket ganggannaet iti Dios ken kabusorna idi iti nakem ken iti dakes nga ar-aramid. **22** Ngem ita ket insublinakayo babaen iti napisikalan a bagina babaen iti patay. Inaramidna daytoy tapno idatagnakayo a nasantoan, awan-pakababalawan, ken awanan basol iti sangoananna, **23** no agtultuloykayo iti pammati, naipasdek ken sititibker, a saan a maikkat manipud iti natalged a namnama iti ebanghelio a nangngeganyo. Daytoy ti ebanghelio a naiwaragawag iti tunggal tao a naiparsua iti babaen iti langit. Daytoy ti ebanghelio a siak, ni Pablo, ket nagbalinak nga adipen. **24** Ita, agragrag-oak kadagiti panagsagsagabak para kadakayo. Ken punpunoek ti bagik iti pagkurangan iti rigrigat ni Cristo para iti bagina, nga isu iti iglesia. **25** Gapu iti daytoy nga iglesia nga adipenak, segun iti pagrebbengan manipud iti Dios a naited kaniak para kadakayo, a mangpunno iti sao ti Dios. **26** Daytoy ti palimed a kinapudno a nailemmeng iti adu a tawtawen ken henerasion. Ngem ita, naiparangarangen daytoy kadagiti mamati kenkuana. **(aiōn g165)** **27** Daytoy ket para kadagiti kayat ti Dios a pangipakaammoan iti kinabaknang iti dayag daytoy a palimed a kinapudno kadagiti Hentil. Dayta ket ti kaadda ni Cristo kadakayo, ti namnama ti masakbayan a dayag. **28** Isuna daytoy nga iwarwaragawagmi. Bagbagaanmi ti tunggal tao, ken sursuroanmi ti tunggal tao iti amin a kinasirib, tapno maidatagmi ti tunggal tao a naan-anay kenni Cristo. **29** Para iti daytoy, agtrabahoak ken agreggetak segun iti pigsana nga agtrabtrabaho kaniak nga addaan iti pannakabalin.

2 Ta kayatko a maammoanyo ti kinadakkel ti rigat a napaspasarak para kadakayo, para kadagiti adda idiay Laodecia, ken kas kaadu dagiti saan pay a nakakita iti nainlasagan a langak. **2** Agtrabtrabahoak tapno mapabileg dagiti pusoda babaen iti pannakaiyegda a sangsangkamaysa iti ayat ken iti amin a kinabaknang ti naan-anay a kinatalged ti pannakaawat, iti pannakaammo iti palimed a kinapudno ti Dios, dayta ket ni Cristo. **3** Nakalemmeng kenkuana dagiti amin a gameng iti kinasirib ken pannakaammo. **4** Ibagbagak daytoy tapno awan ti makaallilaw kadakayo babaen kadagiti makaallukoy a sasao. **5** Ken numan pay awanak kadakayo iti lasag, ngem addaak kadakayo iti espiritu. Agragrag-oak a makakita iti nasayaat a panagtutunosyo ken ti kinatibker ti pammatiyo kenni Cristo. **6** Kas inawatyo ni Cristo nga Apo, magnakayo kenkuana. **7** Maimulakayo a sititibker kenkuana, maipatakderkayo kenkuana, maipasdekkayo iti pammati kas naisuro kadakayo, ken maaddaankayo iti panagyaman. **8** Kitaenyo ta awan ti mangtiliw kadakayo babaen iti naintao-an a pammati ken awan kaipapananna a panangallilaw a maiyannurot iti kaugalian dagiti tattao, a maiyannurot kadagiti banbanag iti lubong, ken saan a maiyannurot kenni Cristo. **9** Ta agnanaed kenkuana dagiti amin a kinaan-anay ti Dios. **10** Ken napnokayo babaen kenkuana. Isuna ti ulo ti amin a pannakabalin ken turay. **11** Nakugitkayo kenkuana babaen iti pannakakugit a saan nga inaramid dagiti tattao iti panangikkat iti bagi iti lasag, ngem iti panangkugit ni Cristo. **12** Naitabonkayo a kadua iti pannakabautisar. Ken napagungarkayo gapu kenkuana babaen iti pammati iti pannakabalin ti Dios, a nangpagungar kenkuana manipud kadagiti natay. **13** Ken idi nataykayo kadagiti pagkuranganyo ken iti saan a pannakakugit ti lasagyo, pinabbiagnakayo a kaduana ken pinakawannatayo amin kadagiti nagkurangantayo. **14** Inikkatna dagiti nailista nga utang ken dagiti pagannurotan a maibusor kadatayo. Inikkatna amin dagitoy ken inlansana idiay krus. **15** Inikkatna dagiti pannakabalin ken turay. Inwarnakna dagitoy ken indalanna dagitoy iti naballigi a panagrambak babaen iti

krusna. **16** Isu ngarud, saanyo nga ipalubos nga adda ti mangukom kadakayo iti pannangan wenno panaginom, wenno maipanggep iti aldaw ti fiesta wenno baro a bulan, wenno maipanggep iti Aldaw ti Panaginana. **17** Aniniwan dagitoy dagiti banbanag a dumtengto ngem ti kinapudno ket ni Cristo. **18** Awan koma ti matakawan iti gunggona babaen iti panagtarigagay ti kinapakumbaba ken panangdayaw kadagiti anghel. Ti kasta a tao ket sumrek kadagiti banbanag a nakitana ken agbalin a nalastog babaen iti nainlasagan a panagpanpanunotna. **19** Saan isuna a kumpet iti ulo. Manipud iti ulo a matartaraonan ken mapagkakadua ti entero a bagi inggana kadagiti nagsusuopan ken ur-urat; dumakkel daytoy babaen iti panagdakkel nga inted ti Dios. **20** No kaduanakayo a natay ni Cristo kadagiti banbanag iti lubong, apay nga agbibiagkayo a kasla adda pagrebbenganyo iti lubong: **21** "Saanmo nga iggaman, wenno ramanan, wenno sagiden"? **22** Amin dagitoy a banbanag ket naituding para iti pannakapukaw nga addaan ti pakaaramatan, segun iti bilbilin ken sursuro ti tattao. **23** Dagitoy a pagannurotan ket addaan iti kinasirib iti bukod a nakem a relihion ken kinapakumbaba ken panangparigat iti bagi. Ngem awananda iti pateg maibusor iti panangpanuynoy iti lasag.

3 Ngarud, no pinagungarnakayo ti Dios a kadua ni Cristo, sapulenyo dagiti banbanag idiay ngato, a pagtugtugawan ni Cristo iti makannawan ti Dios. **2** Panunotenyo dagiti banbanag iti ngato, saan a dagiti banbanag iti daga. **3** Ta nataykayon, ken nailemmeng dagiti biagyo a kadua ni Cristo iti Dios. **4** Inton agparang ni Cristo, nga isu ti biagyo, ket makipagparangkayonto met kenkuana iti dayag. **5** Patayenyo ngarud dagiti kamkameng nga adda iti daga - kinaderrep, kinarugit, pakaragsakan, dakes a tarigagay ken agum, a panagrukbab kadagiti didiosen. **6** Ta gapu kadagitoy a banbanag nga um-umay ti pungtot ti Dios kadagiti annak iti kinasukir. **7** Kadagitoy met laeng a banbanag ti nagnaanyo idi nagbiagkayo kadakuada. **8** Ngem ita ket masapul nga iwaksiyo amin dagitoy a banbanag-pungtot, unget, dakes a tarigagay, dagiti panaglais, ken naalas a sarsarita a rumrumwar kadagiti ngiwngiwatyo. **9** Saankayo nga aggiinnulbod, ta inussobyon ti daan a kinatao agraman dagiti aramidna. **10** Inkabilyon ti baro a kinatao, a mapabpabaro iti pannakaammo maiyannurot iti ladawan ti nangiparsua kenkuana. **11** Iti daytoy a pannakaammo, awan iti Griego ken Judio, pannakakugit ken saan a pannakakugit, narungsot a tattao, taga Scythian, tagabu, nawaya a tao, ngem ketdi ni Cristo ti amin a banbanag ken ti adda iti amin a banbanag. **12** Isuotyo ngarud, a kas maysa a pinili ti Dios, nasantoan ken maipatpateg, paggapgapuan ti asi, kinaimbag, kinapakumbaba, kinaemma ken kinaanus. **13** Aggiinnanuskayo. Agpipinnaraburkayo. No adda riri ti maysa a tao maibusor iti sabali a tao, pakawanenyo iti isu met laeng a wagas a panangpakawan kadakayo iti Apo. **14** Kangrunaan kadagitoy amin a banbanag, maaddaankayo iti ayat, nga isu ti reppet ti kina-annay. **15** Ipalubosyo nga agturay ti kapia ni Cristo kadagiti puspusoyo. Iti daytoy a kapia a nakaawaganyo iti maymaysa a bagi. Ken agbalinkayo a managyaman. **16** Agnaed koma kadakayo ti sao ni Cristo a siaanay. Iti amin a kinasirib, surwan ken bagbagaanyo ti maysa ken maysa a mabuyugan kadagiti salmo ken himhimno ken naespirituan a kankanta. Agkantakayo nga addaan iti panagyaman kadagiti pusoyo para iti Dios. **17** Ken aniaman nga aramidenyo, iti sao wenno iti aramid, aramidenyo amin para iti nagan ni Apo Jesus. Agyamankayo iti Dios Ama babaen kenkuana. **18** Assawa a babbai, agpaituraykayo kadagiti assawayo, ta daytoy ti maiyannatop iti Apo. **19** Assawa a lallaki, ayatenyo dagiti assawayo, ken saankayo a gumura maibusor kadakuada. **20** Annak, agtulnogkayo kadagiti nagannakyo iti amin banbanag, ta makaay-ayo daytoy iti Apo. **21** Amma, saanyo a ruruden dagiti annakyo, tapno saandanto a maupay. **22** Dakayo a tagabu, agtulnogkayo kadagiti amoyo segun iti lasag iti amin a banbanag, saan nga iti panaginggagaget a kas mangay-ayo kadagiti tattao, ngem iti napasnek a puso. Agbutengkayo iti Apo. **23** Aniaman nga aramidenyo, agtrabahokayo nga agtaud iti kararua a kasla para iti Apo ken saan a para kadagiti tattao. **24** Ammoyo nga awatenyonto manipud iti Apo ti gungguna ti panagtagikua. Ni Apo a Cristo ti pagserserbianyo. **25** Ta ti siasinoman nga agaramid iti kinakillo ket awatennanto ti supapak ti kinakillo nga inaramidna, ken awan iti panangidumduma.

4 Dakayo nga amo, itedyo kadagiti tagabu ti umno ken rumbeng. Ammoyo nga adda met ti amoyo idiay langit. **2** Ituloyyo ti sititibker a panagkararag. Agtalinaedkayo a naalibtak iti daytoy nga addaan iti panagyaman. **3** Agkaykaysakayo met a mangikararag kadakami, a mangilukat ti Dios iti ruangan para iti sao, tapno maibaga ti palimed a kinapudno ni Cristo. Gapu iti daytoy, naikawarak. **4** Ken ikararagyo a mailawlawagko koma daytoy, kas ti rumbeng a panangibagak. **5** Magnakayo a nainsiriban kadagiti adda iti ruar, ken subbotenyo ti tiempo. **6** Kankanayon koma nga addaan ti parabur dagiti sasaoyo. Maasinan koma dagitoy, tapno maammoanyo no kasanoyo a sungbatan ti tunggal tao. **7** Kadagiti banbanag a maipanggep kaniak, ipakaammonto ni Tikiko kadakayo dagitoy. Ay-ayatek isuna a kabsat, napudno nga adipen, ken pada a tagabu para iti Apo. **8** Imbaonko isuna kadakayo para iti daytoy, tapno maammoanyo dagiti banbanag a maipanggep kadakami, ken tapno mapabilegna dagiti pusoyo. **9** Imbaonko isuna a kaduana ni Onesimo, ti napudno ken ay-ayatek a kabsat, a maysa kadakayo. Ibagadanto kadakayo dagiti amin a banbanag a napasamak ditoy. **10** Kabkablaawannakayo ni Aristarco, ti padak a balud, kasta met ni Marcos, ti kasinsin ni Bernabe a nangawatanyo kadagiti bilbilin, "No umay isuna kadakayo, awatenyo isuna," **11** ken kasta met ni Jesus a maawagan ti Justus. Isuda laeng kadagiti nakakugit ti kaduak nga agtrabtrabaho para iti pagarian ti Dios. Isuda dagiti nagbalin a liwliwa kaniak. **12** Kabkablaawannakayo ni Epafras. Maysa met isuna kadakayo ken tagabu met isuna ni Jesu-Cristo. Napinget isuna a kankanayon a mangikarkararag kadakayo, tapno makatakderkayo koma a naan-anay ken siaanay a natalged iti amin a pagayatan ti Dios. **13** Ta siak iti makapaneknek kenkuana, a nagtrabaho isuna iti kasta unay para kadakayo, para kadagiti taga Laodicea, ken kadagiti taga Hierapolis. **14** Kabkablaawandakayo da Lukas, ti patpatgen a mangngagas ken ni Demas. **15** Ikablaawandakami kadagiti kakabsat a taga-Laodicea, ken ni Nimfas, ken ti iglesia nga adda iti balayna. **16** No naibasan daytoy a surat kadakayo, ibasayo met daytoy iti iglesia dagiti taga-Laodicea, ken kitaenyo ta basaenyo met ti surat a naggapu idiay Laodicea. **17** Ibagayo kenni Arkipo, "Kitaem ti trabaho nga inawatmo iti Apo, a

tungpalem koma daytoy.” **18** Daytoy a kablaaw ket bukodko
a surat-Pablo. Laglagipenyo dagiti kawarko. Parabur koma ti
umadda kadakayo.

1 Tesalonica

1 Dakami da Pablo, Silas, ken Timoteo iti iglesia ti Dios
Ama kenni Apo Jesu-Cristo idiay Tesalonica. Adda
koma parabur ken kapia kadakayo. **2** Kankanayonkami a
mangipaay ti panagyaman iti Dios para kadakayo amin, kas
dakdakamatendakayo kadagiti karkararagmi. **3** Malagipmi
nga awan sardengna iti trabahoyo ti pammati iti imatang ti
Dios ken Amatayo, aramid iti ayat, ken anus iti kinatalged
para iti masakbayan nga adda kenni Apotayo a Jesu-Cristo.
4 Kakabsat nga inayat ti Dios, ammomi ti pannakaayabyo, **5**
no kasano nga immay ti naimbag a damagmi kadakayo
saan laeng nga iti sao, ngem uray met iti pannakabalin,
iti Espiritu Santo, ken iti kasta unay a namnama. Iti kasta
met laeng a wagas, ammoyo pay no ania a kita ti lallaki idi
addakami kadakayo para iti pagsayaatanyo. **6** Nagbalinkayo
a mannulad kadakami ken iti Apo, kas inawatyo ti sao iti
adu unay a panagrigrigat nga addaan iti rag-o manipud
iti Espiritu Santo, **7** Kas nagbanaganna, nagbalinkayo
a pagulidanan kadagiti amin a mamati idiay Macedonia
ken Acaya. **8** Ta manipud kadakayo rimmuar iti sao ti
Apo, ken saan laeng nga iti Macedonia ken Acaya. Ngem
ketdi, rimmuar ti pammatiyo iti Dios iti tunggal lugar. Kas
nagbanaganna, saanmin a masapul ti agsao iti uray aniaman
a banag. **9** Ta isuda mismo ti nangipadamag no ania
a kita iti panangawatyo kadakami. Imbagada no kasano
a nagsublikayo iti Dios manipud kadagiti didiosen tapno
pagserbian ti sibibiag ken pudno a Dios. **10** Impadamagda
nga ur-urayenyo ti Anakna manipud langit, a pinagungarna
manipud iti patay. Daytoy ni Jesus, nga isu ti mangwayawaya
kadatayo manipud iti pungtot nga umay.

2 Ta ammoyo, kakabsat, a saan a nasayang ti iyuumaymi
kadakayo. **2** Ammoyo a nagsagabakami iti napalabas
ken nakababain ti pannakatratomi idiay Filipos, kas ammoyo.
Natured kami gapu iti Diostayo a mangisao kadakayo
iti ebanghelio ti Dios uray no adu ti lapped. **3** Ta iti
pammagbagami ket saan a naggapu iti biddut, wenno
naggapu iti kinarugit, wenno naggapu iti panangallilaw. **4**
Ngem ketdi, kas pinalubosannakami ti Dios a pangitalkan
iti ebanghelio, isu nga agsaokami. Agsaokami, a saan
nga ay-aywen ti tao, ngem tapno ay-aywen ti Dios.
Isuna ti mangsuksukimat kadagiti pusomi. **5** Ta saankami
a nangaramat iti sasao a nalabes a pammadayaw iti
kaanoman, a kas ammoyo, wenno kas pambar nga agagum,
ti Dios ti saksimi. **6** Wenno nagbirokkami ti pammadayaw
manipud kadagiti tattao, manipud kadakayo wenno kadagiti
dadduma. Mabalinkami nga umawat ti karbengan a kas
apostol ni Cristo. **7** Ngem ketdi, naannadkami kadakayo
a kas iti maysa nga ina a mangliwliwa iti bukodna nga
anak. **8** Iti kastoy a wagas ket adda ayatmi kadakayo.
Naragsakankami a mangibingay kadakayo saan laeng ti
ebanghelio ti Dios ngem uray daytoy bukodmi a biag, gapu
ta nagbalinkayo a napateg unay kadakami. **9** Ta malagipyo,
kakabsat, ti trabaho ken bannogmi. Nagtrabahokami iti
aldaw ken rabii tapno saankami nga agbalin a padagsen iti
siasinoman kadakayo. Bayat dayta a tiempo, inwaragawagmi
ti ebanghelio ti Dios kadakayo. **10** Dakayo dagiti saksi,
ken kasta met ti Dios, no kasano kasanto, kalinteg, ken
awan pakapilawan ti tignaymi kadakayo a namati. **11** Iti
kasta met laeng a wagas, ammoyo no kasano nga iti
tunggal maysa kadakayo, a kas ama kadagiti bukodna nga
annak, binagaan ken pinabilegdakayo. Pinaneknekanmi
12 a masapul a magnakayo iti banag a maikari iti Dios, a
mangaw-awag kadakayo iti bukodna a pagarian ken dayag.
13 Ta gapu iti daytoy, kankanayonmi met a pagyamanan ti
Dios. Ta idi naawatyo manipud kadakami ti mensahe ti Dios
a nangngegyo, inawatyo daytoy a saan a kas ti sao ti tao.
Ngem ketdi, inawatyo daytoy kas iti kinapudnona, ti sao ti
Dios. Daytoy a sao ti agtrabtrabaho met kadakayo a namati.
14 Ta dakayo, kakabsat, nagbalin a mannulad kadagiti
iglesia ti Dios nga adda idiay Judea kenni Cristo Jesus.
Ta sinagabayo met iti isu met laeng banbanag manipud
kadagiti bukodyo a kalugaran, a kas inaramidda kadagiti
Judio. **15** Isu dagiti Judio a nangpapatay kenni Apo Jesus
ken dagiti profeta. Isu dagiti Judio a nangpapanaw kadatayo.
Saanda a paragsaken ti Dios. Ngem ketdi, busorenda iti
amin a tattao. **16** Pinaritandakami nga agsao kadagiti
Hentil tapno maisalakanda. Ti pagbanaganna dayta ket
kankanayonda a naynayonan dagiti basbasolda. Umayto
ti pungtot kadakuada iti kamaudiananna. **17** Naisinakami
kadakayo kakabsat iti ababa a tiempo, iti presensia, saan
nga iti puso. Inaramidmi ti amin a kabaelanmi nga addaan ti
nakaro a tarigagay a makita ti rupayo. **18** Ta tinarigagayanmi
ti umay kadakayo, Siak, ni Pablo maminsan manen, ngem
nilappedannakami ni Satanas. **19** Ta ania ti namnamami iti
masakbayan, wenno rag-o, wenno korona iti pannakaidayaw
iti sangoanan ni Apo Jesus iti iyaayna? **20** Ta dakayo ti
dayag ken ragsakmi.

3 Idi saanmin ngarud a kabaelan a baklayen daytoy,
napanunotmi a nasaysayaat iti mabati idiay Atenas. **2**
Imbaonmi ni Timoteo, a kabsattayo ken adipen ti Dios iti
ebanghelio ni Cristo, tapno papigsaen ken liwliwaennakayo
maipanggep iti pammatiyo. **3** Inaramidmi daytoy tapno awan
iti siasinoman a mariribukan kadakayo babaen kadagitoy
a panagsagaba. Ta ammoyo mismo a nadutokankami
gapu iti daytoy. **4** Kinapudnona, idi addakami kadakayo,
impakpakaunami nga imbaga kadakayo a dandanikamin
nga agsagaba iti pannakaparigat, ket napasamak dayta,
kas ammoyo. **5** Ta maigapu iti daytoy, idi saankon a
kabaelan a takderan daytoy, nangibaonak tapno maamoak
koma ti maipanggep iti pammatiyo. Ta amangan ketdi a
sinulisognakayo iti manulsulisog, ken agbalin nga awan
serbina ti trabahomi. **6** Ngem immay ni Timoteo kadakami
manipud kadakayo ket inyegna kadakami ti naimbag a
damag iti pammati ken ayatyo. Imbagana kadakami a
kankanayon nga adda iti nasayaat a pakalaglagipanyo
kadakami, ken mailiwkayo a makakita kadakami a kas iti
iliwmi met a makakita kadakayo. **7** Gapu iti daytoy, kakabsat,
naliwliwakami babaen kadakayo gapu iti pammatiyo, kadagiti
amin a leddaang ken rigrigatmi. **8** Ta agbiagkami ita, no
agtakderkayo a natibker iti Apo. **9** Ta ania a panagyaman iti
mabalin nga itedmi iti Dios para kadakayo, kadagiti amin
a rag-o nga adda kadakami iti sangoanan iti Dios gapu
kadakayo? **10** Rabii ken aldaw nga agkarkararagkami
a sipapasnek tapno makitami koma dagiti rupayo ken
maitedmi ti agkurkurang kadagiti pammatiyo. **11** Sapay
koma nga iti Diostayo ken iti mismo nga Ama, kenni Apotayo
a ni Jesus ket iturongna iti dalanmi kadakayo. **12** Sapay
koma ta aramiden iti Apo a dumakkel ken aglaplapusanan

ti ayat iti maysa ken maysa ken kadagiti amin a tattao, a kas aramidenmi met kadakayo. **13** Sapay koma ta aramidenna daytoy tapno mapapigsa dagiti pusoyo nga awan iti pakapilawanna iti kinasanto iti sangoanan ti Dios ken Ama, iti iyuumay ni Apotayo a ni Jesus a kaduana dagiti amin a sasantona.

4 Kamaudiananna, kakabsat, papigsaen ken guyugoyenkayo iti Apo Jesus. Kas panangawatyo kadagiti bilbilin a naggapu kadakami, maipanggep no kasano ti rumbeng a pannagnayo ken mangparagsak iti Dios, uray iti daytoy a pannagna, tapno saysayaatenyo pay. **2** Ta ammoyo dagiti bilbilin nga intedmi kadakayo babaen kenni Apo Jesus. **3** Ta daytoy ti pagayatan ti Dios: ti kinasantoyo—a liklikanyo ti kinaderrep, **4** nga ammo ti tunggal maysa kadakayo no kasano ti panangtagikuana iti bukodna nga asawa a babai iti kinasanto ken kinadayaw. **5** Saanka a mangasawa ti babai iti nainlasagan a tarigagay (a kas kadagiti Hentil a saanda nga am-ammo ti Dios). **6** Awan koma ti tao nga aglabsing ken agaramid ti biddut iti kabsatna iti daytoy a banag. Ta manangibales ti Apo kadagitoy a banbanag, a kas binallaagandakayo ken pinaneknekanmi. **7** Ta saannatayo nga inayaban iti Dios iti kinarugit, ngem iti kinasanto. **8** Ngarud, ti mangilaksid iti daytoy ket saan a tao ti laklaksidenna, no di ket ti Dios, a mangted iti Espiritu Santo kadakayo. **9** No maipapan iti nainkabsatan nga ayat, saanyon a masapul ti siasinoman nga agsuratkadakayo, ta naisuronakayo mismo ti Dios nga ayatenyo ti tunggal maysa. **10** Pudno, nga ar-aramidenyo amin dagitoy para kadagiti kakabsat nga adda iti entero a Macedonia. Ngem ballakadandakayo, kakabsat, nga ad-adda pay koma nga ar-aramidenyo daytoy. **11** Ibalakadmi pay kadakayo a tarigagayanyo ti agbiag a sitatalna, panunotenyo ti bukodyo a trabaho, ken agtrabahokayo babaen dagiti im-imayo, a kas ti imbilinmi kadakayo. **12** Aramidenyo daytoy tapno magnakayo a nasayaat kas panangraemyo kadagiti adda iti ruar ti pammati ken tapno saankayonton nga agkasapulan. **13** Saanmi a kayat a sabali ti panangawatyo, kakabsat, ti maipanggep kadagiti nakaturog, tapno saankayo nga agladingit a kas kadagiti kaaduan nga awan ti namnamada iti masakbayan. **14** Ta no mamatitayo a natay ken nagungar ni Jesus, iti kasta, iyegto iti Dios ni Jesus a kaduana dagiti nakaturog kenkuana. **15** Ta iti daytoy, ibagami kadakayo babaen iti sao ti Apo, a datayo a nabbiag, a nabati iti iyuumay ti Apo, pudno a saantayonto nga unaan dagiti nakaturogen. **16** Ta bumabanto mismo ti Apo manipud langit. Umayto isuna a kaduana ti panagpukkaw, ti timek ti arkanghel, ken ti trumpeta ti Dios, ket umunanto nga agpangato dagiti natay kenni Cristo. **17** Ket datayo a sibibiag, a nabati, ket maitipontayonto kadakuada ti ulep tapno sabtentayo ti Apo idiay tangatang. Iti kastoy a wagas, kankanayontayonton a kadua ti Apo. **18** Ngarud, liwliwaenyo ti tunggal maysa babaen kadagitoy a sasao.

5 Ita, maipanggep kadagiti tiempo ken panawen, kakabsat, saanen a masapul iti aniaman a banag a maisurat kadakayo. **2** Ta ammoyon a naan-anay nga umay iti aldaw ti Apo a kasla agtatakaw iti rabii. **3** No ibagada a, "Kapia ken kinatalged," ket kellaat a pannakadadael ti umayto kadakuada. Daytoy ket kaslanto iti sakit ti panagpasikal ti masikog. Awanto ti pamuspusan a makalibasda. **4** Ngem dakayo, kakabsat, awankayo iti kinasipnget tapno maunaannakayo iti dayta nga aldaw a kas iti agtatakaw. **5** Ta annaknayo amin ti lawag ken annak ti aldaw. Saantayo nga annak ti rabii wenno ti kinasipnget. **6** No kasta ngarud, saantayo koma a matmaturog a kas iti ar-aramiden dagiti dadduma. Ngem ketdi, agpalpaliiwtayo latta ken agteppel. **7** Ta dagiti matmaturog ken dagiti agbartek ket aramidenda daytoy iti rabii. **8** Ngem gapu ta annaknatayo iti aldaw, agteppeltayo. Ikabiltayo ti kalasag ti barukong iti pammati ken ayat, ken iti helmet, isu iti nakaisiguradoan iti pannakaisalakan. **9** Ta saan nga intuding ti Dios a pungtot ti pagtungpalantayo, ngem tapno magun-odtayo ti pannakaisalakan babaen kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **10** Natay isuna para kadatayo tapno uray no nakariingtayo wenno matmaturog, makipagbiagtayo kenkuana. **11** Liwliwaen ken papigsaenyo ngarud iti tunggal maysa, a kas iti ar-aramidenyon. **12** Dawatenmi kadakayo, kakabsat, a bigbigenyo dagiti agtrabtrabaho kadakayo ken mangibagnos kadakayo iti Apo ken mangbalbalakad kadakayo. **13** Dawatenmi pay kadakayo nga utobenyo ida a raemen iti kasta unay a panagayat gapu iti trabahoda. Makikapiakayo kadagiti kakaduayo. **14** Ballakadandakayo, kakabsat: ballaaganyo dagiti awan urnosna, papigsaenyo dagiti naupay, tulonganyo dagiti nakapsut, anusanyo iti amin. **15** Kitaenyo ta awan koma iti agibales ti dakes iti dakes iti siasinoman. Ngem ketdi, ikarigatanyo nga aramiden iti nasayaat para iti tunggal maysa ken para iti amin. **16** Agraookayo a kankanayon. **17** Dikay agsardeng nga agkararag. **18** Pagyamananyo ti tunggal banag, Ta daytoy ti pagayatan ti Dios kenni Cristo Jesus para kadakayo. **19** Saanyo a sebseban ti Espiritu. **20** Diyo laisen dagiti padto. **21** Padasenyo dagiti amin a banbanag. Salimetmetanyo ti naimbag. **22** Liklikanyo iti aniaman a kita iti dakes. **23** Sapay koma ta naan-anay a pasantoennakayo ti Dios iti kapia. Sapay koma ta mataginayon ti sibubukel nga espiritu, kararua ken bagi nga awan ti pakapilawan para iti iyuumay ni Apotayo a ni Jesu-Cristo. **24** Napudno isuna a nangayab kadakayo, ti met laeng mangaramid iti dayta. **25** Kakabsat, ikararagandakami met. **26** Kablaawanyo amin dagiti kakabsat babaen iti nasantoan nga agek. **27** Dawatek babaen iti Apo nga ibasayo daytoy a surat kadagiti amin a kakabsat. **28** Sapay koma ta adda kadakayo ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo.

2 Tesalonica

1 Siak ni Pablo, ni Silvano, ken ni Timoteo, iti iglesia dagiti
taga-Tesalonica iti Dios nga Amatayo kenni Apo Jesu-
Cristo. **2** Parabur ken talna koma iti adda kadakayo manipud
iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo. **3** Rumbeng
nga agyamankami a kankanayon iti Dios gapu kadakayo,
kakabsat. Ta maitutop daytoy, gapu ta rumangrang-ay
unay ti pammatiyo, ken dumakdakkel ti ayatyo ti tunggal
maysa. **4** Sipapannakkelkami mismo nga agsao maipapan
kadakayo kadagiti iglesia iti Dios. Sarsaritaenmi ti maipapan
iti kinaanus ken ti pammatiyo iti amin a pannakaidadanesyo.
Sarsaritaenmi ti maipapan dagiti rigrigat nga inibturanyo. **5**
Pagilasinan daytoy iti nalinteg a panangukom ti Dios. Ti
banagna ket maibilangkayo a maikari iti pagarian ti Dios nga
isu iti sagsagabaenyo. **6** Nalinteg para iti Dios nga isublina
iti panagsagaba kadagiti nangidadanes kadakayo, **7** ken
bang-ar kadakayo a kaduami a nagsagaba. Aramidenna
daytoy ti panagparang ni Apo Jesus manipud langit a
kaduana dagiti anghel ti pannakabalinna. **8** Balisennanto
babaen iti gumilgil-ayab nga apuy dagiti saan a makaam-
ammo iti Dios, ken dagiti saan nga agtulnog iti ebanghelio
ni Apotayo a Jesus. **9** Agsagabadanto ti pannakadusa iti
agnanayon a pannakadadael nga adayo iti imatang ti Apo
ken manipud iti dayag ti pannakabalinna. **(aiōnios g166)** **10**
Aramidennanto daytoy inton umay isuna iti dayta nga aldaw
tapno itan-ok dagiti tattaona ken tapno pagsiddaawan dagiti
amin a namati. Ta pinatiyo iti pammaneknekmi kadakayo.
11 Gapu iti daytoy, agtultuloykami met a mangikarkararag
kadakayo. Kararagmi nga ibilangnakayo ti Diostayo a maikari
iti nakaayabanyo. Ikararagmi nga ipatungpalna iti tunggal
tarigagay ti kinaimbag ken tunggal aramid ti pammati nga
addaan iti pannakabalin. **12** Ikararagmi dagitoy a banbanag
tapno itan-okyo iti nagan ni Jesus nga Apotayo. Kararagmi
nga itan-oknakayo, gapu iti parabur ti Diostayo ken ni Apo
Jesu-Cristo.

2 Ita, maipapan iti iyaay ni Jesu-Cristo nga Apotayo
ken iti pannakaurnongtayo a makikadua kenkuana:
dawatenmi kadakayo kakabsat, **2** a saankayo koma a
nalaka a madanagan wenno mariribukan, uray babaen iti
espiritu, babaen iti mensahe, wenno babaen iti surat a
kasla aggapgapu kadakami, a nagbanaganna a dimtengen
iti aldaw ti Apo. **3** Saanyo nga ipalubos nga adda
mangallilaw kadakayo iti aniaman a wagas. Ta saan nga
umay daytoy agingga a kalpasan nga umay iti iyaadayo,
ken maiparangarang ti tao nga awanan linteg, ti anak iti
pannakadadael. **4** Isuna ti mangsalungasing ken mangitan-
ok iti bagina a maibusor kadagiti amin a naawagan a Dios
wenno pagrukbaban. Kas nagbanaganna, agtugaw isuna iti
templo ti Dios ken iparangna ti bagina a kas Dios. **5** Saanyo
kadi a malagip nga idi addaak kadakayo ket imbagak
dagitoy a banbanag? **6** Ita, ammoyon ti manglaplapped
kenkuana, tapno maiparangarangto laeng isuna iti umiso
a tiempo. **7** Ta madaman nga agtrabtrabaho ti palimed iti
awanan linteg, adda laeng ti maysa a tao a manglaplapped
kenkuana ita agingga a maikkat isuna iti dalan. **8** Ket
maiparangarangto ti awanan linteg, nga isunto iti papatayen
ni Apo Jesus babaen ti anges iti ngiwatna. Dadaelento isuna
ti Apo babaen iti pannakaiparangarang iti iyaayna. **9** Ti
iyaay iti awan lintegna ket babaen iti aramid ni Satanas,
nga addaan iti amin a pannakabalin, dagiti pagilasinan,
ken dagiti palso a nakakaskasdaaw, **10** ken iti amin a
panangallilaw iti kinakillo. Dagitoy a banbanag ket para
kadagiti mapukpukaw, gapu ta saanda a naawat ti ayat iti
kinapudno tapno maisalakanda. **11** Gapu iti daytoy, ibaon ti
Dios kadakuada iti pannakabalin iti biddut tapno patienda
iti ulbod. **12** Agbanagto a maukomda amin, dagiti saan a
namati ti kinapudno ngem ketdi nagragsakanda iti kinakillo.
13 Ngem rumbeng nga agyamankami a kankanayon iti
Dios gapu kadakayo, kakabsat nga inayat iti Apo. Ta
pinilinakayo ti Dios a kas umuna a bunga iti pannakaisalakan
iti pannakapasanto iti Espiritu ken pammati iti kinapudno.
14 Daytoy iti nakaayabanyo a babaen iti ebangheliomi
ket magun-odyo ti dayag ni Jesu-Cristo nga Apotayo. **15**
Agtakderkayo ngarud a natibker kakabsat. Salimetmetanyo
dagiti kinapudno a naisuro kadakayo, uray babaen iti sao
wenno babaen iti suratmi. **16** Ita, sapay koma ta ni Jesu-
Cristo nga Apotayo ken Dios nga Amatayo a nangayat
kadatayo ken nangted kadatayo iti agnanayon a liwliwa ken
nasayaat a namnama iti masakbayan babaen iti parabur,
(aiōnios g166) **17** ket liwliwaen ken patibkerenna dagiti
puspusoyo iti tunggal nasayaat nga aramid ken sao.

3 Ket ita, kakabsat, ikararagandakami, tapno napardas iti
pannaka-iwaragawag iti sao iti Apo ken maitan-ok, a kas
met maaramid kadakayo. **2** Ikararagyo a maiyadayokami
manipud kadagiti nadangkes ken dakes a tattao, gapu ta
saan nga amin ket addaan ti pammati. **3** Ngem napudno ti
Apo, a mangpatibker ken mangaywan kadakayo manipud iti
dakes. **4** Adda panagtalekmi iti Apo maipapan kadakayo,
nga itultuloyyo nga aramiden dagiti banbanag nga ibilinmi.
5 Iturong koma iti Apo dagiti puspusoyo iti ayat iti Dios
ken iti kinaibtur ni Cristo. **6** Ita bilinendakayo, kakabsat, iti
nagan ni Jesu-Cristo nga Apotayo, a liklikanyo iti tunggal
kabsat nga agbibiag iti kinasadut ken saan a segun kadagiti
kaugalian a naawatyo kadakami. **7** Ta ammoyo mismo
nga umno para kadakayo a tuladendakami. Saankami a
nakipagbiag kadakayo a kas kadagiti awanan iti disiplina.
8 Ken saankami a nangan iti taraon iti siasinoman a
saanmi a binayadan daytoy. Ngem ketdi, nagtrabaho ken
nagbannogkami iti rabii ken aldaw iti narigat a panagtrabaho,
tapno saankami nga agbalin a padagsen iti siasinoman
kadakayo. **9** Inaramidmi daytoy a saan a gapu ta awan iti
turaymi. Ngem ketdi, inaramidmi daytoy tapno agbalinkami
a pagulidanan kadakayo, tapno tuladendakami koma. **10** Idi
addakami kadakayo, imbilinmi kadakayo, “No adda iti saan
a mangayat nga agtrabaho, rumbeng a saan a mangan.” **11**
Ta nangngegmi nga adda kadakayo ti agbibiag iti kinasadut.
Saanda nga agtrabaho ngem ketdi mannakibiangda. **12**
Ita, dagiti bilinenmi ken bagbagaanmi iti nagan ni Apo
Jesu-Cristo, a rumbeng nga agtrabahoda iti kinatalna ken
kanenda iti bukodda a taraon. **13** Ngem dakayo, kakabsat,
saankayo a maupay iti panagar-aramid iti umno. **14** No
addaman iti saan nga agtulnog iti saomi iti daytoy a surat,
tandaananyo isuna ken saankayo a makikadua kenkuana,
tapno mabainan isuna. **15** Saanyo nga ibilang isuna a kas
maysa a kabusor ngem ballaaganyo isuna a kas maysa a
kabsat. **16** Ited koma ti Apo ti kapia kadakayo iti talna iti
amin a tiempo iti amin a wagas. Adda koma kadakayo amin
iti Apo. **17** Siak ni Pablo, daytoy iti kablaawko iti bukodko

nga ima, nga isu iti pagilasinan iti tunggal isuratko. Daytoy ti
isuratko **18** Adda koma kadakayo ti parabur ni Jesu- Cristo
nga Apotayo.

1 Timoteo

1 Ni Pablo, a maysa nga apostol ni Cristo Jesus, sigun
iti bilin ti Dios a Mangisalakantayo ken ni Cristo Jesus
a talgedtayo. **2** Kenni Timoteo, a pudno nga anak iti
pammati: Ti parabur, asi, ken kapia manipud iti Dios Ama
ken ni Cristo Jesus nga Apotayo. **3** Kas imbalakadko
kenka nga aramidem idi pumanawak nga agpa-Macedonia,
agtalinaedka idta Efeso tapno mabilinmo dagiti tattao a
saanda nga agisuro iti sabali a doktrina. **4** Ken saanda koma
nga ipangag dagiti istoria ken awan patinggana a sarsarita
maipanggep kadagiti kapuonan. Pakaigapuan dagitoy ti
panagsisinnupiat a saan ket a makatulong iti plano ti Dios,
a daytoy ket babaen iti pammati. **5** Ita, ti panggep ti bilin
ket ayat manipud iti nadalus a puso, manipud iti naimbag
a nakem, ken manipud iti napudno a pammati. **6** Adda
dagiti tattao a limmisi iti marka ken immadayo manipud
kadagitoy a banbanag ket dagiti minamaag a sarsarita ti
sinangoda. **7** Kayatda ti agbalin a mannursuro iti linteg,
ngem saanda a maawatan dagiti ibagbagada wenno dagiti
ipappapilitda. **8** Ngem ammotayo a ti linteg ket nasayaat
no usaren daytoy iti nainkalintegan. **9** Ken ammotayo
daytoy, a ti linteg ket saan a naaramid a maipaay iti nalinteg
a tao, ngem agpaay kadagiti awanan linteg ken kadagiti
nasukir a tattao, kadagiti saan a nadiosan a tattao ken dagiti
managbasol, kadagiti awan diosna ken kadagiti narugit.
Naaramid daytoy a maipaay kadagiti mangapatay kadagiti
amma ken innada, kadagiti mammapatay, **10** kadagiti
naderrep a tattao, kadagiti makikakaidda kadagiti padada a
lallaki wenno babbai, kadagiti mangpilit a mangala kadagiti
tattao tapno pagbalinenda a tagabu, kadagiti ulbod, kadagiti
saan a pudno a saksi, ken kadagiti aniaman a maisupiat
iti napudno a sursuro. **11** Daytoy a pannursuro ket sigun
iti nadayag nga ebanghelio ti nasantoan a Dios, nga isu
a naitalek kaniak. **12** Agyamanak kenni Cristo Jesus nga
Apotayo. Isuna ti nangpapigsa kaniak, gapu ta imbilangnak
a napudno, ken inkabilnak ditoy a panagserbi. **13** Maysaak
idi a managtabbaaw, manangidadanes ken naranggas a tao.
Ngem inawatko ti asi gapu ta nagtignayak a nanengneng
iti kinaawan pammati. **14** Ngem ti parabur ti Apotayo,
aglupluppias a nabuyugan iti pammati ken ayat nga adda
kenni Cristo Jesus. **15** Daytoy a mensahe ket mapagtalkan
ken maikari nga awaten ti amin, a ni Cristo Jesus ket immay
ditoy lubong a mangisalakan kadagiti managbasol. Siak ti
kadaksan kadagitoy. **16** Ngem gapu iti daytoy, naited kaniak
ti asi, tapno kaniak, maipakita koma ni Cristo Jesus ti amin
a kinaanus. Inaramidna daytoy a kas pagulidanan dagiti
agtalekto kenkuana para iti biag nga agnanayon. **(aiōnios
g166)** **17** Ita, iti agnanayon nga ari, ti saan a matay, saan a
makita, ken ti maymaysa laeng a Dios, kenkuana ti dayaw
ken gloria iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn
g165)** **18** Ikabilko iti sangoanam daytoy a bilin, Timoteo,
anakko. Ar-aramidek daytoy kas maiyannatup iti naipadto
maipapan kenka, tapno makipagpasetka koma iti nasayaat a
ranget. **19** Aramidem daytoy tapno mabalin a maaddaanka
iti pammati ken naimbag a nakem. Saan nga impangag
dagiti dadduma a tattao dagitoy ket kasla limneddan, no
maipanggep iti pammati. **20** Kas kada Himeneo ken ni
Alejandro, nga inyawatko kenni Satanas tapno masuroanda
koma a saan nga agtabbaaw.

2 Ngarud umuna iti amin, dawatek a dagiti kiddaw, dagiti
kararag, dagiti pannangibabaet ken dagiti panagyaman
ket maaramid koma para iti amin a tao, **2** para kadagiti
ari ken kadagiti amin nga adda iti turay, tapno agbiagtayo
koma a natalna ken naulimek iti amin a kinanadiosan
ken kinatakneng. **3** Nasayaat ken makaay-ayo daytoy iti
sangoanan ti Dios a mangisalakantayo. **4** Tarigagayna a ti
amin a tao ket maisalakan ken maammoanda ti kinapudno.
5 Ta adda maymaysa a Dios, ken adda maymaysa a
mangibabaet para iti Dios ken ti tao, isu ti tao a ni Cristo
Jesus. **6** Intedna ti bagina kas subbot para kadagiti amin, a
kas ti pammaneknek iti umno a tiempo. **7** Gapu iti daytoy
a panggep, siak a mismo, ket nagbalin a mangaskasaba
ken apostol. Ibagbagak ti kinapudno. Saanak nga agul-
ulbod. Maysa-ak a manursuro kadagiti Hentil iti pammati
ken kinapudno. **8** Ngarud, kayatko a dagiti lallaki iti tunggal
disso ket agkararag ken agingato koma kadagiti nasantoan
nga ima nga awanan panagpungtot ken panagdua-dua. **9**
Kasta met, kayatko a dagiti babbai ket kawesanda dagiti
bagbagida iti umno a kawes, nga addaan kinaemma ken
panagteppel. Nasken a saan a nasallapid ti buokda, wenno
maaddaan iti balitok, wenno dagiti perlas, wenno nangina
a kawes. **10** Kayatko nga agkawesda iti maiyannatup
kadagiti babbai a mangipakpakita iti kinanadiosan babaen
iti nasayaat nga aramid. **11** Ti babai ket masapul nga
agsursuro a naulimek ken iti amin a panagtulnog. **12**
Saanko a palubosan a mangisuro ti babai wenno iturayanna
ti lalaki, ngem ketdi agbiag iti kinaulimek. **13** Ta immun-
una a naparsua ni Adan, kalpasan ket ni Eva. **14** Ken
saan a naallilaw ni Adan, ngem ti babai ket naan-anay a
naallilaw iti panagbasol. **15** Nupay kasta, maisalakanto
isuna babaen iti panangipasngayna kadagiti annak, no
agtultuloyda iti pammati, iti ayat ken iti pannakadalus nga
addaan iti nanakman a panagpanpanunot.

3 Daytoy a pagsasao ket mapagtalkan: No tarigagayan
ti maysa a tao nga agbalin nga obispo, tartarigagayanna
ti nasayaat a trabaho. **2** Ngarud ti obispo ket masapul
nga awan ti pakababalawanna. Masapul a maysa laeng ti
asawana. Masapul a managparbeng isuna, mannakaawat,
naurnos ken managsangaili. Masapul a kabaelanna ti
mangisuro. **3** Masapul a saan a naigamer ti arak, saan a
mannakiriri, no di ket naalumamay ken natalna. Masapul
a saan a managayat iti kuarta. **4** Masapul a maidalanna
a nasayaat ti bukodna a pagtaengan, ken masapul nga
agtultulnog kenkuana dagiti annakna nga addaan iti amin
a panagraem. **5** Ta no ti tao ket saanna nga ammo
nga idalan ti bukodna a pagtaengan, kasano ngarud a
maaywananna iti iglesia ti Dios? **6** Masapul a saan isuna
a barbaro iti pammati, tapno saan isuna nga agbalin a
napalangguad ket agtungpal iti pannakaukom a kas iti diablo.
7 Masapul pay nga addaan isuna iti nasayaat a kagagalad
kadagidiay adda iti ruar, tapno saan isuna a matnag iti
pannakaibabain ken iti palab-og ti diablo. **8** Kasta met dagiti
diakono, masapul a natakneng, saan a managinkukuna.
Masapul a saanda a managinom iti adu nga arak wenno
naagum. **9** Masapul a salimetmetanda ti naiparangarang a
kinapudno maipanggep iti pammati nga addaan iti nadalus a
konsiensia. **10** Masapul pay a napalubusanda nga umuna,
ket agserbida koma gapu ta awan pakapilawanda. **11** Kasta
met laeng a dagiti babbai ket masapul a natakneng. Masapul

a saanda a mammadpadakes. Masapul a managparbeng ken napudnoda iti amin a banbanag. **12** Masapul a dagiti diakono ket maysa laeng ti asawana a babai. Masapul a maidalanda a nasayaat dagiti annak ken bumalayda. **13** Ta dagidiay nasayaat ti panagserbina ket makagun-odda iti nasayaat a kasasaad ken natalged a sarikedked iti pammati nga adda kenni Cristo Jesus. **14** Isursuratko kenka dagitoy a banbanag ken namnamaek a makaumayak kenka iti mabiit. **15** Ngem no mataktakak, agsuratak tapno maammoam no kasano ti agtignay iti bumalay ti Dios, nga isu ti iglesia ti sibibbiag a Dios, ti adigi ken sarapa ti kinapudno. **16** Ken saan a mailibak a ti naiparangarang a kinapudno ti kinanadiosan ket naindaklan: "Nagparang isuna a silalasag, pinaneknekan ti Espiritu, nakita dagiti anghel, naiwaragawag kadagiti nasion, napati ditoy lubong ken naipangato iti gloria."

4 Ita, nalawag nga ibagbaga ti Espiritu a kadagiti maud-udi a tiempo, panawanto dagiti tattao ti pammati ken ipangagda dagiti manangallilaw nga espiritu ken dagiti sursuro dagiti demonio. **2** babaen iti inuulbod a kinamanaginsisingpet. Mamarkaanto dagiti bukodda a nakem. **3** Paritandanto a makiasawa ken umawat kadagiti taraon a pinarsua ti Dios a maipaay iti panangibingay a mabuyogan iti panagyaman dagiti mamati ken makaammo iti kinapudno. **4** Ta nasayaat ti tunggal banag a pinarsua ti Dios. Awan mailaksid kadagiti laklak-amentayo a nabuyogan ti panagyaman. **5** Ta daytoy ket naidaton babaen iti sao ti Dios ken kararag. **6** No ikabilmo dagitoy a banbanag iti sangoanan dagiti kakabsat, agbalinkanto a nasayaat nga adipen ni Jesu-Cristo. Ta mapappapigsaka babaen iti sasao ti pammati ken babaen iti nasayaat a sursuro a sinurotmo. **7** Ngem saanmo nga awaten dagiti inuulbod nga istoria a pagaayat dagiti babbaket. Ngem ketdi, sanayem ti bagim iti nadiosan a panagbiag. **8** Ta ti panangsanay iti bagi ket bassit laeng ti pakausaranna, ngem ti nadiosan a panagbiag ket adda pakausaranna para iti amin a banbanag. Addaan daytoy iti kari a para iti daytoy a biag ken iti umay a biag. **9** Daytoy a mensahe ket mapagtalkan ken maikari unay nga awaten. **10** Ta daytoy ti gapuna nga ikarkarigatan ken igagaedmi unay ti agtrabaho. Ta adda talekmi iti sibibiag a Dios, nga isu ti Mangisalakan kadagiti amin a tattao, ngem nangnangruna kadagiti namati. **11** Iwaragawag ken isurom dagitoy a banbanag. **12** Saanmo nga ipalubos nga adda manglais kenka iti kina-agtutubom. Ngem ketdi, agbalinka a pagwadan kadagiti mamati, iti sao, iti aramid, iti ayat, iti kinapudno ken iti kinadalus. **13** Agingga nga umayak, asikasuem ti pannakaibasa, ti panangbagbaga, ken ti panangisuro. **14** Saanmo a baybay-an ti sagut nga adda kenka, a naited kenka babaen iti padto, a nabuyogan iti panangipatay kadagiti ima dagiti panglakayen. **15** Salimetmetam dagitoy a banbanag. Makikaaddaka kadakuada, tapno maiparang kadagiti amin a tattao ti panagdur-asmo. **16** Alwadam ti panagtignaymo ken ti salwadam ti sursuro. Agtuloyka kadagitoy a banbanag. Ta babaen iti panangaramidmo iti kasta, isalakanmonto ti bagim ken dagiti dumngeg kenka.

5 Saanmo nga ungtan ti natataengan a lalaki ngem sika. Ngem ketdi, bagbagaam isuna a kasla ama. Bagbagaam dagiti ub-ubing a lallaki a kasla kakabsatmo. **2** Bagbagaam dagiti natataengan a babbai a kas inna, ken dagiti ub-ubing a babbai a kas kakabsatmo iti amin a kinasin-aw. **3** Dayawem dagiti balo, dagiti pudno a balo. **4** Ngem no ti balo ket addaan iti annak wenno appoko, bay-am nga isuda ti umuna a makasursuro a mangipakita iti panagdayaw iti uneg ti bukodda a bumalay. Bay-am ida a subadanda dagiti nagannakda, gapu ta daytoy ket makaay-ayo iti Dios. **5** Ngem ti pudno a balo ket napanawan nga agmaymaysa. Italtalekna ti talgedna iti Dios. Agtalinaed isuna a kanayon nga addaan kadagiti kiddaw ken karkararag iti rabii ken aldaw. **6** Nupay kasta, ti babai nga agbiag para iti bukodna a pagayatan ket natay, uray no sibibiag pay laeng isuna. **7** Ken ikasabam dagitoy a banbanag tapno awanto ti pakababalawanda. **8** Ngem no adda ti saan a mangipaay iti maipaay iti bukodna a kakabagian, nangnangruna kadagidiay adda iti bukodna a bumalay, inlibakna ti pammati ket nadakdakes pay ngem iti saan a namati. **9** Mailista koma ti babai a balo a saan, daydiay saan nga ub-ubing iti tawen nga innem a pulo, asawa iti maymaysa nga asawa a lalaki. **10** Masapul a maam-ammoan isuna gapu kadagiti nasayaat nga ar-aramid, mabalin a daytoy ket nangaywan kadagiti ubbing, wenno managsangaili kadagiti gangannaet, wenno binuguanna ti saka dagiti namati, wenno tinulonganna dagiti nagsagaba, wenno napasnek iti tunggal nasayaat nga aramid. **11** Ngem kadagiti ub-ubing a balo, pagkedkedam nga ibilang ida iti listaan. Ta no abaken ida ti tarigagay ti bagida a maisuppiat kenni Cristo, kayatda ti agasawa. **12** Iti daytoy a wagas, maaddaanda iti basol gapu ta imbabawida ti immuna a karida. **13** Agbalinda pay a maruam iti kinasadut. Mamalaybalayda. Saanda laeng nga agbalin a nasadut, ngem agbalinda pay a tarabitab ken mannakibiang. Agsaoda kadagiti banbanag a saanda a rumbeng nga ibaga. **14** Ngarud, kayatko nga agasawa dagiti ub-ubing a babbai, aganakda, asikasoenda ti balay, tapno awan ti gundaway ti kabusor a mangpabasol kadatayo nga agar-aramid iti kinadakes. **15** Ta adda dagiti simmiasi a simmurot kenni Satanas. **16** No adda namati a babai nga addaan kadagiti balo, tulunganna koma ida, tapno iti kasta ket saandan a padagsen iti uneg ti iglesia, tapno mabalin a makatulong daytoy kadagiti pudno a balo. **17** Maibilang koma dagiti panglakayen a nasayaat ti panagturayna a maikari nga umawat iti mamindua a dayaw, nangnangruna kadagidiay agtrabtrabaho maipanggep iti sao ken iti panangisuro iti daytoy. **18** Ta kuna ti Nasantoan a Surat, "Saanmo a busalan ti baka kabayatan nga agir-irik" ken "Ti trabahador ket maikari iti tangdanna." **19** Saanka nga umawat iti pammabasol a maisuppiat iti maysa a panglakayen malaksid no adda ti dua wenno tallo a saksi. **20** Ilintegmo dagiti managbasol iti imatang ti amin tapno agbuteng dagiti dadduma. **21** Sipapasnekak a mangbilin kenka, iti imatang ti Dios, ni Cristo Jesus, ken dagiti napili nga anghel, a salimetmetam dagitoy nga annuroten nga awan panangidumduma, ken awan ti aramidem a panangipangpangruna. **22** Saanka nga agganat a mangikabil kadagiti imam iti uray maysa. Saanka a makibiang kadagiti basol ti sabali a tao. Masapul a pagtalinaedem a nasin-aw ti bagim. **23** Masapul a saankan nga uminom iti danom. Ngem ketdi uminomka iti bassit nga arak para iti rusokmo ken kadagiti kanayon a sakitmo. **24** Dagiti basol ti sumagmamano a tattao ket nalawag a makita, ket umun-una pay dagitoy ngem isuda a mapan

iti pannakaukom. Ngem adda dagiti basol a maud-udi. **25** Kasta met, nga adda dagiti nasayaat nga aramid a maipakaammo, ngem uray dagiti dadduma ket saanto a mailemmeng.

6 Ibilang koma dagiti adda iti babaen ti sangol ti pannakatagabu dagiti amoda a dagitoy ket maikari iti amin a panangdayaw. Masapul nga aramidenda daytoy tapno ti nagan ti Dios ken ti sursuro ket saan koma a matabbaawan. **2** Dagiti tagabu nga addaan namati nga amo ket masapul a raemenda dagiti amoda, gapu ta agkakabsatda ken ad-adda pay koma ti panagserbida kadakuada. Ta dagiti amo a natulongan babaen iti trabahoda ket namati ken maay-ayat. Isuro ken iwaragawagmo dagitoy a banbanag. **3** Nu bilang ta ti maysa a tao ket agisuro iti naidumduma ken saanna nga awaten iti pudno nga annurotentayo, dayta ket dagiti sasao ti Apo tayo a ni Jesu-Cristo, ken nu bilang ta saanda nga awaten ti sursuro a mangiturong iti nadiosan a panagbiag, **4** dayta a tao ket napannakkel ken awan ammona. Ngem ketdi, sakitna ti makisinnuppiat ken makisinnungbat maipanggep kadagiti sasao. Dagitoy a sasao ket agbanag iti apal, panagaapa, sao a mangipaay iti sakit ti nakem, dakes nga atap, ken **5** iti agtultuloy a saan a panagkikinnaawatan dagiti tattao nga addaan iti rinukir a panunot. Tallikudanda ti kinapudno. Ipagarupda a ti nadiosan a panagbiag ket maysa a wagas tapno agbalin a baknang. **6** Ita, ti nadiosan a panagbiag nga addaan iti pannakapnek ket dakkel a gunggona. **7** Ta awan ti inyegtayo ditoy lubong. Kasta met a saantayo a makaitugot iti uray ania. **8** Ngem ketdi, mapnektayo koma iti makan ken pagan-anay. **9** Ita, kadagidiay kayatna ti agbalin a nabaknang, matnagda iti sulisog, iti palab-og. Matnagda iti adu a minamaag ken napeggad a tarigagay, ken iti aniaman a makairarem kadagiti tattao iti pannakaperdi ken pannakadadael. **10** Ta ti panagayat iti kuarta ket isu ti ramot iti amin a kita ti kinadakes. Dadduma a tattao nga agtarigagay iti daytoy ket nagtagawataw manipud iti pammati ken dinuyokda iti bagbagida iti napalalo a ladingit. **11** Ngem sika, tao ti Dios, umadayoka manipud kadagitoy a banbanag. Gun-odem ti kinalinteg, nadiosan a panagbiag, kinapudno, ayat, panagibtur ken kinaalumamay. **12** Makirangetka iti nasayaat a ranget ti pammati. Salimetmetam ti biag nga agnanayon nga isu ti nakaayabam. Maipanggep iti daytoy a nangtedka iti pammaneknek iti sangoanan dagiti adu a saksi, no ania ti nasayaat. **(aiōnios g166)** **13** Itedko kenka daytoy a bilin iti sangoanan ti Dios, isu a mamagbiag iti amin a banbanag, ken iti sangoanan ni Cristo Jesus, nga isu a nagsao iti pudno iti sangoanan ni Pontio Pilato: **14** idulinmo nga awan pagkuranganna dagiti bilin, nga awan pakababalawanna, agingga iti panagparang ni Apo tayo a ni Jesu-Cristo. **15** Ipakaammonto ti Dios ti panagparangna iti umno a tiempo - ti Dios nga Ayan ti Bendision, ti isu laeng a pannakabalin, ti Ari nga agar-ari, ti Apo nga agturturay. **16** Isuna laeng iti saan a matay ken agnanaed iti saan a maasitgan a silaw. Awan tao a makakita kenkuana wenno makabael a mangbuya kenkuana. Kenkuana iti dayaw ken agnanayon a pannakabalin. Amen. **(aiōnios g166)** **17** Ibagam kadagiti baknang ditoy lubong a saanda nga agpasindayag, ken saanda a mangnamnama kadagiti kinabaknang, a saan a pakasiguradoan. Ngem ketdi, rumbeng a mangnamnamada iti Dios. Ipapaayna kadatayo ti amin a pudno a kinabaknang nga intay ragragsaken. **(aiōn g165)** **18** Ibagam kadakuada nga agaramidda iti nasayaat, a bumaknangda kadagiti nasayaat nga aramid, a managparabur ken situtulokda a mangibingay. **19** Iti kasta, maka-urnongdanto para bagbagida iti nasayaat a pundasion iti masakbayan, tapno salimetmetanda ti pudpudno a biag. **20** Timoteo, salaknibam no ania iti naited kenka. Liklikam ti minamaag a sarita ken saan nga agtutunos a sarita a biddut a naawagan iti pannakaammmo. **21** Adda dagiti lallaki a mangiwarwaragawag kadagitoy a banbanag ket isu a simminada iti pammati. Maadda koma ti parabur kadakayo.

2 Timoteo

1 Ni Pablo, nga apostol ni Cristo Jesus babaen iti pagayatan
ti Dios, segun iti naikari a biag nga adda kenni Cristo
Jesus, **2** kenni Timoteo a patpagek nga anak: Parabur, asi,
ken kapia a nagtaud iti Dios Ama kenni Cristo Jesus nga
Apotayo. **3** Agyamanak iti Dios, nga isu a pagserserbiak
manipud pay kadagiti kapuonak, addaanak iti nadalus a
konsensia iti kankanayonko a pananglaglagip kenka kadagiti
karkararagko. Rabii ken aldaw. **4** a kalikagumak a makitaka,
tapno mapnoak iti rag-o. Malaglagipko dagiti luluam. **5**
Naipalagip met kaniak met iti napudno a pammatim; nga
immun-una nga adda ken ni apongmo a Loida, ken ni
inangmo nga Eunice. Ket naallukoyak nga adda met kenka
daytoy. **6** Daytoy ti makagapu nga ipalagipko kenka a
parangrangem manen ti sagut ti Dios kenka babaen iti
panangiparabawko kadagiti imak. **7** Ta saannatayo nga
inikkan ti Dios iti espiritu ti buteng, no di ket pannakabalin
ken ayat ken disiplina. **8** Isu a saanmo nga ibain ti
pammaneknek maipanggep iti Apotayo, wenno siak, ni
Pablo, a baludna. Ngem ketdi, makibingayka iti panagsagaba
para iti ebanghelio babaen iti pannakabalin ti Dios. **9** Ta
ti Dios iti nangisalakan kadatayo ken nangayab kadatayo
babaen iti nasantoan a pannakaayab. Inaramidna daytoy,
saan a segun kadagiti aramidtayo, ngem segun iti bukodna a
panggep ken parabur. Intedna kadatayo dagitoy a banbanag
babaen kenni Cristo Jesus sakbay a nangrugi ti tiempo.
(aiōnios g166) **10** Ngem ita, ti panangisalakan ti Dios ket
naipakaammo babaen ti panagparang ti Mangisalakantayo
a ni Cristo Jesus. Ni Cristo ti nangpatingga iti patay, ken
nangiyeg iti biag a saan pulos nga agpatingga nga aglawag
babaen iti ebanghelio. **11** Gapu iti daytoy, nadutokanak
a mangaskasaba, apostol, ken manursuro. **12** Maigapu
iti daytoy a sagsagabaek met dagitoy a banbanag. Ngem
saanak a mabain, ta am-ammok isuna a pinatik. Naallukoyak
a kabaelanna a salakniban ti intalekko kenkuana inggana
iti dayta nga aldaw. **13** Salimetmetam ti paguadan dagiti
napudno a mensahe a nangngegam kaniak, nga addaan
ti pammati ken ayat nga adda kenni Cristo Jesus. **14** Ti
nasayaat a banag nga intalek ti Dios kenka, salaknibam
babaen iti Espiritu Santo, nga agnanaed kadatayo. **15**
Ammom daytoy, nga amin nga agnanaed idiay Asia ket
timmalikod kaniak. Iti daytoy a bunggoy ket da Figelo ken
Hermogenes. **16** Sapay koma ta kaasian ti Apo ti pamilia ni
Onesiforo, ta masansan nga papigsaennak ken saanna nga
imbain ti pannakaikawarko. **17** Ngem ketdi, idi adda isuna
idiay Roma, biniruknak a sireregta, ket nasarakannak. **18**
Sapay koma ta ipalubos ti Apo kenkuana a masarakanna ti
asi manipud kenkuana iti dayta nga aldaw. Ket ammom la
unay amin a wagas a panangtulongna kaniak idiay Efeso.

2 Sika ngarud, anakko, pumigsaka iti parabur nga adda
kenni Jesu-Cristo. **2** Ken dagiti banag a nangngegam
kaniak, kadagiti adu a saksi, italekmo kadagiti napudno
a tattao a makabael met a mangisuro kadagiti sabali.
3 Makipagsagabaka iti rigat kaniak, a kas nasayaat a
suldado ni Cristo-Jesus. **4** Awan ti soldado nga agserbi
kabayatan a karaman isuna kadagiti aramid iti daytoy
a biag, tapno mabalin a maay-ayona ti kangatoan nga
opisialna. **5** Kasta met a no makisalisal ti siasinoman a kas
atleta, saan isuna a makoronaan malaksid no makisalisal
babaen kadagiti pagannurotan. **6** Kasapulan nga umuna nga
umawat iti bingayna ti nagaget a mannalon. **7** Panunotem
no ania ti ibagbagak, ta ti Apo ti mangipaay kenka iti
pannakaawat iti amin a banag. **8** Laglagipem ni Jesu-
Cristo, a nagtaud iti kaputotan ni David, a napagungar
manipud kadagiti natay. Daytoy ket segun iti mensahek
maipapan iti ebanghelio, **9** nga isu iti pagsagsagabaak
agingga iti pannakaikawarko a kas maysa a kriminal. Ngem
ti sao ti Dios ket saan a naikawar. **10** Ngarud, inibturak
dagiti amin a banbanag gapu kadagidiay a napili, tapno
magun-odda met ti pannakaisalakan nga adda kenni Cristo
Jesus, nga addaan iti agnanayon a gloria. **(aiōnios g166)** **11**
Mapagtalkan daytoy a pagsasao; "No nataytayo a kaduana,
makipagbiagtayto met kenkuana. **12** No makaibturtayo,
makipagturaytayto met kenkuana. No ilibaktayo isuna,
ilibaknatayto met. **13** No saantayo a napudno, agtalinaedto
latta isuna a napudno, ta saanna a mailibak ti bagina." **14**
Kanayon nga ipalagipmo kadakuada dagitoy a banbanag.
Ballaagam ida iti sangoanan ti Dios a saanda nga agaapa
maipapan kadagiti sasao. Gapu ta awan ti naimbag a
maipaayna. Gapu iti daytoy, adda pannakadadael kadagidiay
agdengdengngeg. **15** Aramidem ti kabaelam a mangiparang
iti bagim a makaay-ayo iti Dios, kas iti mangmangged a
saan a mabain. Isurom a nasayaat ti sao ti kinapudno. **16**
Liklikam ti narugit a sarita, nga ad-adda a mangigamer iti
saan a nadiosan a panagbiag. **17** Agwaras dagiti sasaoda
a kasla gangrene. Mairaman kadakuada da Himenio ken
Fileto. **18** Limmisi dagitoy a lallaki iti kinapudno. Ibagbagada
a ti panagungar ket napasamaken. Inupayda ti pammati
dagiti dadduma. **19** Nupay kasta, ti natibker a pundasion
ti Dios ket sitatakder. Naikitikit iti daytoy ti kastoy: "Ammo
ti Apo dagiti kukuana" ken "Tunggal maysa a mangawag
iti nagan ti Apo ket nasken a sumina manipud iti saan a
nalinteg a panagbiag." **20** Iti nabaknang a pagtaengan,
saan laeng a balitok ken pirak dagiti pagkargaan. Adda met
dagiti pagkargaan a kayo ken banga. Mausar dadduma
kadagitoy iti nadayaw a pakausaran ken dagiti dadduma
ket mausar iti saan a nadayaw. **21** No dalusan ti maysa a
tao ti bagina manipud iti saan a nadayaw a pannakausar,
isuna ket nadayaw a pagkargaan. Nailasin isuna, adda
pakausaranna iti Apo, ken nakasagana para iti tunggal
nasayaat a trabaho. **22** Adaywam dagiti paggarteman ti
kinaagtutubo. Gun-odem ti kinalinteg, pammati, ayat, ken
kapia a kaduam dagidiay umaw-awag iti Apo a nagtaud iti
nadalus a puso. **23** Ngem pagkedkedam dagiti minamaag
ken awan mamaayna a salsaludsod. Ammom a dagitoy
ti pangrugian iti panagsusuppiat. **24** Nasken a saan a
makiapa ti adipen ti Apo. Ngem ketdi, naalumanay koma
isuna kadagiti amin, kabaelanna ti mangisuro, ken naanus.
25 Masapul nga isuruanna, nga addaan kinaemma, dagiti
mangsuppiat kenkuana. Ket mabalin nga ikkan ida ti Dios
iti panagbabawi, iti pannakaammo iti kinapudno. **26** Ket
mabalin a makaamirisda ket panawanda ti palab-og ti diablo,
kalpasan iti panangtiliwna kadakuada para iti pagayatanna.

3 Ngem ammoem daytoy: kadagiti maudi nga aldaw
addanto dagiti napeggad a tiempo. **2** Ta dagiti tattao
ket managayatdanto iti bagbagida, managayatda iti kuarta,
napalangguadda, itan-okda iti bagbagida, managtabbaawda,
nasukirda kadagiti nagannakda, saanda a managyaman,

ken saanda a nasantoan. **3** Awanandanto iti gagangay a
panangipateg, saanda a mannakikapia, mammadpadakesda,
darasudosda, naranggasda, ken saanda a managayat iti
naimbag. **4** Manangliliputda, natangken ti uloda, nangato ti
panangkitada iti bagbagida, pagaayatda iti nainlubongan a
ragragsak a saan ket a managayat iti Dios. **5** Maaddaandanto
iti pakakitaan iti nadiosan a panagbiag, ngem ilibakdanto
ti bilegna. Adaywam dagitoy a tattao. **6** Ta dadduma
kadakuada ket lallaki a sumsumrek kadagiti pagtaengan ket
gargarienda dagiti maag a babbai. Dagitoy ket babbai a
nagabsuonan iti basbasol ken inyadayo dagiti nadumaduma
a tarigagay. **7** Dagitoy dagiti babbai a kanayon nga agad-
adal, ngem saanda a pulos a kabaelan a maaddaan iti
pannakaammo iti kinapudno. **8** No kasano a da Janes
ken Jambres ket bimmusorda kenni Moises, kasta met
a dagitoy a palso a manursuro ket salsalungasingenda
ti kinapudno. Isuda ket lallaki a nadadael iti panunotna,
ken isuda ket palso no maipanggep iti pammati. **9** Ngem
saandanto a makaadayo. Ta nalawagto a makita iti amin
ti kinamaagda, kas iti kinamaag dagidiay a lallaki. **10**
Ngem sika, sinurotmo ti sursurok, ugali, panggep, pammati,
panaganus, ayat, kinaanus, dagiti pannakaidadanes, **11**
dagiti panagsagsagaba, ken iti napasamak kaniak idiay
Antiokia, idiay Iconio ken idiay Listra. Inanusak dagiti
pannakaparigat. Ket kadagita amin, inispalnak ti Dios. **12**
Amin dagidiay kayatna nga agbiag iti nadiosan a wagas
kenni Cristo Jesus ket maparigat. **13** Ket dagiti dakes a tattao
ken managpammarang, ad-addanto to pay a dumakesda.
Iyaw-awandanto dagiti sabali. Ket isuda a mismo ti maiyaw-
awan. **14** Ngem sika, agtalinaedka kadagiti banbanag a
nasursurom ken sititibker a pinatim. Ammom no siasino ti
nakasursuruam. **15** Ammom a manipud iti kinaubingmo,
naammoam dagiti nasagradoan a sursurat. Pagbalinendaka
dagitoy a nasirib maipanggep iti pannakaisalakan babaen
iti pammati nga adda kenni Cristo Jesus. **16** Ti entero a
nasantoan a surat ket indalan ti Dios. Daytoy ket mausar
para iti doktrina, iti panangbabalaw, iti panangatur, ken
panagsanay iti kinalinteg. **17** Daytoy ket tapno mabalin a
agbalin a naan-anay ti tao ti Dios, ken maisagana para iti
tunggal nasayaat nga aramid.

4 Itedko daytoy napasnek a bilin kenka iti sangoanan
ti Dios ken ni Cristo Jesus, a mangukomto kadagiti
sibibiag ken kadagiti natay, ken gapu iti panagparangna
ken iti pagarianna: **2** Ikasabam ti Sao. Nakasaganaka
koma no kasta a nanam-ay a maaramidmo ken no kasta a
saan. Mangbabalawka, mangtubngarka, mammagbagaka,
nga addaan iti isu amin a kinaanus ken panangisuro.
3 Ta dumtengto ti tiempo a saanto a maanusan dagiti
tattao ti pudno a sursuro. Ngem ketdi, agurnongdanto para
kadagiti bagbagida kadagiti manursuro segun iti bukodda
a tarigagay. Ket ibaganto met dagitoy ti makaay-ayo iti
panagdengngegda. **4** Saandanto a denggen ti kinapudno,
ket ti ketdi istoria a binalabala laeng ti panunot ti patienda.
5 Ngem sika, natanang koma ti panagpanpanunotmo iti
amin a banbanag. Ibturam ti kinarigat; aramidem ti trabaho
ti maysa nga ebanghelista; aramidem ti trabahom. **6** Ta
siak ket maiparparukpuken. Ti tiempo iti ipapanawko ket
dimtengen. **7** Nakisalisalak iti nasayaat a dangadang;
Naileppasko ti lumba; Sinalimetmetak ti pammati. **8** Ti
korona ti kinalinteg ket naisagana a maipaay kaniak, a ti
Apo, ti nalinteg nga ukom, ket itednanto kaniak iti dayta nga
aldaw. Ken saan a kaniak laeng, ngem kadagiti met amin a
naayat a mangur-uray iti panagparangna. **9** Ikagumaam
nga umay kaniak a dagus. **10** Ta pinanawannak ni Demas.
Ipatpategna daytoy agdama a lubong ken napan idiay
Tesalonica. Napan ni Cresente idiay Galacia, ken napan
ni Tito idiay Dalmacia. **(aiōn g165)** **11** Ni laeng Lucas ti
kaduak. Isurotmo ni Marcos gapu ta makatulong isuna
kaniak iti trabaho. **12** Imbaonko ni Tikico idiay Efeso. **13**
Itugotmo inton umayka ti kagay nga imbatik kenni Carpo
idiay Troas, ken dagiti librok, kangrunaan dagiti pagsuratan.
14 Ni Alejandro a mammanday, adu ti impakitana a nadakes
nga aramid kaniak. Subadanto ti Apo isuna segun kadagiti
aramidna. **15** Masapul a salaknibam met ti bagim kenkuana,
gapu ta dakkel ti panangsuppiatna kadagiti sasaotayo. **16** Iti
imuna a pannangikalintegak, awan ti nakipagtakder kaniak.
Ngem ketdi, pinanawandak ti tunggal maysa. Sapay koma ta
saan daytoy a maibilang a maibusor kadakuada. **17** Ngem
adda iti sibayko ti Apo ken pinapigsanak tapno babaen
kaniak, ti pannakaiwaragawag ket mabalin a naan-anay
a matungpal, ken tapno amin dagiti Hentil ket mabalin a
mangngeganda. Naispalak manipud iti ngiwat ti leon. **18**
Ispalennak ti Apo manipud iti tunggal dakes nga aramid ken
isalakannak para iti nainlangitan a pagarianna. Kenkuana ti
dayaw iti agnanayon nga awan inggana. Amen. **(aiōn g165)**
19 Kablaawam ni Priscila, ni Akila, ken ti sangkabalayan ni
Onesiforo. **20** Nagtalinaed ni Erasto idiay Corinto, ngem ni
Trofimo ket imbatik a masakit idiay Mileto. **21** Ikagumaam
nga umay sakbay iti lam-ek. Kabkablaawannaka ni Eubulo,
kasta met ni Pudente, ni Lino, ni Claudia, ken dagiti amin a
kakabsat. **22** Ti Apo makikaadda koma iti espiritum. Parabur
koma ti adda kenka.

Tito

1 Ni Pablo, maysa nga adipen ti Dios ken apostol ni
Jesu-Cristo, para iti pammati dagiti napili a tattao ti
Dios ken ti pannakaammo iti kinapudno nga umanamong
iti kinanasantoan. **2** Adda dagitoy iti talged iti biag nga
agnanayon nga inkari ti Dios, nga awanan ti panagul-ulbod,
sakbay kadagiti amin a panawen ti tiempo. **(aiōnios g166)** **3** Iti
umno a tiempo, inwaragawagna ti saona babaen iti mensahe
nga intalekna kaniak nga idanonko. Masapul nga aramidek
daytoy babaen iti bilin ti Dios a manangisalakantayo. **4**
Kenka Tito, maysa a pudno nga anak a lalaki iti kadawyan
a pammatitayo. Parabur, asi, ken kapia manipud iti Dios
Ama, kenni Cristo Jesus a manangisalakantayo. **5** Gapu
iti daytoy a panggep nga imbatika idiay Creta, tapno
maiyurnosmo dagiti banbanag a saan pay a nalpas, ken
mangdutok kadagiti panglakayen iti tunggal siudad kas
imbilinko kenka. **6** Ti maysa a panglakayen ket masapul
nga awan pakababalawanna, asawa a lalaki iti maysa a
babai, addaan iti napudno nga annak a saan a maibilang a
kas nadangkes wenno saan a disiplinado. **7** Kasapulan
para iti agay-aywan, kas mangimatmaton iti bumalay ti
Dios, nga awan pakababalawanna. Masapul a saan isuna
a naariwawa wenno saan a maanawa. Masapul a saan
isuna a nalaka nga agpungtot, saan a naigamer iti arak,
saan a mannakiriri, ken saan a naagum a tao. **8** Ngem
ketdi, masapul a managsangaili isuna, maysa a gayyem ti
naimbag. Masapul a nanakem isuna, nalinteg, nadiosan,
ken managteppel. **9** Masapul a salimetmetanna a nalaing
ti mensahe a mapagtalkan a naisuro, tapno mabalinna a
pakireden dagiti dadduma babaen iti naimbag a sursuro
ken aturenna dagiti mangsuppiat kenkuana. **10** Ta adu
dagiti nasukir a tattao, nangnangruna dagidiay adda iti
pannakakugit. Awan serserbina dagiti sasaoda. Allilawen ken
idalanda dagiti tattao iti dakes a pagturungan. **11** Kasapulan
a mapasardeng isuda. Isursuroda dagiti saanda koma nga
isuro para iti nakababain a gunguna ken pagsisinninaenda
dagiti sibubukel a pamilia. **12** Kinuna ti maysa kadakuada,
maysa a nasirib a tao kadakuada, “Dagiti taga -Creta ket
saan nga agsarday a managulbod, dakes ken napeggad
nga ay-ayup, dagiti sadut a nararawet.” **13** Pudno daytoy a
salaysay, isu a babalawem ida a siiinget tapno nasembengda
koma iti pammati. **14** Saanda nga ipangag dagiti parparbo
nga istoria dagiti Judio wenno dagiti bilbilin dagiti lallaki a
timmallikod iti kinapudno. **15** Kadagiti nasin-aw, amin a
banbanag ket nasin-aw. Ngem kadagiti narugitan ken saan a
mamatpati, awan iti nasin-aw. Ta narugitanen dagiti panunot
ken konsensiada. **16** Ibagbagada nga ammoda ti Dios, ngem
ilibakda isuna babaen kadagiti aramidda. Makarurod ken
nasukirda. Saanda a maanamongan iti aniaman a nasayaat
nga aramid.

2 Ngem sika, ibagam ti maitutop nga addaan iti napudno a
panursuro. **2** Dagiti lallakay ket masapul a managteppel,
natakneng, nanakem, nasimbeng iti pammati, iti ayat, ken
iti panagibtur. **3** Kasta met dagiti natataengan a babbai a
masapul a kanayon nga iparangda dagiti bagbagida kas
mararaem, saan a mammadpadakes. Masapul a saanda
a paigamer iti adu nga arak. Masapul nga isuroda ti
naimbag **4** tapno maisuroda dagiti ubbing a babae nga
ayatenda iti naimbag a wagas dagiti bukodda nga assawa
ken annak. **5** Masapul nga isuroda ida nga agbalin a
nanakem, nasin-aw, nasayaat a mangaywan ti balay, ken
agtulnogda kadagiti bukodda nga assawa. Masapul nga
aramidenda dagitoy a banbanag tapno saan a maumsi
ti sao ti Dios. **6** Iti isu met laeng a wagas, allukoyem
dagiti agtutubo a lallaki nga agbalin a nanakem. **7** Iti amin
a wagas iparangmo ti bagim a kas pagulidanan dagiti
nasayaat nga ar-aramid; ken no agisuroka, ipakitam ti
kinadalus ken kinatakneng. **8** Agibagaka iti mensahe a
nasayaat ken awan pakababalawanna tapno ti siasinoman a
bumusor ket maibabain, gapu ta awan iti dakes a maibagana
maipanggep kadatayo. **9** Dagiti tagabu ket masapul nga
agtulnog kadagiti amoda iti amin a banag. Masapul nga ay-
aywenda isuda, ken saan a makisuppiat kadakuada. **10**
Masapul a saanda nga agtakaw. Ngem ketdi, masapul nga
ipakitada ti amin a nasayaat a pammati, tapno mapapintasda
iti amin a wagas dagiti sursurotayo maipanggep iti Dios a
manangisalakantayo. **11** Ta nagparang ti parabur ti Dios
kadagiti amin a tattao. **12** Isursuronatayo daytoy a tumallikod
iti saan a nadiosan, ken nainlubongan a tarigagay. Ken
isursuronatayo nga agbiag a nanakem, nalinteg, ken iti
nadiosan a wagas iti daytoy a panawen **(aiōn g165)** **13**
kabayatan nga ur-urayentayo nga awaten ti nagasat a
namnama, ti panagparang ti dayag ti naindaklan a Diostayo
ken Manangisalakan a ni Jesu-Cristo. **14** Inted ni Jesus ti
bagina para kadatayo tapno subbotennatayo manipud iti amin
nga awanan ti linteg ken tapno pagbalinennatayo a nasin-
aw, para kenkuana, a naisangsangayan a tattao a nagagar
a mangaramid kadagiti nasayaat nga ar-aramid. **15** Ibagam
ken iballakadmo dagitoy a banbanag. Mangtubngarka nga
addaan iti amin a turay. Saanmo nga itulok nga adda
manglaksid kenka.

3 Palagipam ida nga agpaituray kadagiti mangidadaulo
ken agtuturay, nga agtulnog kadakuada, a nakasagana
para iti tunggal nasayaat nga aramid. **2** Palagipam ida
a saanda a mamadpadakes iti siasinoman, a liklikanda
ti panagsisinnuppiat, a bay-anda dagiti dadduma nga
aramidenna dagiti kayatda, ken ipakita ti kinapakumbaba
kadagiti amin a tattao. **3** Ta iti naminsan ket nagbalintayo
nga awanan ti pannakaawat ken nasukir. Naiyaw-awantayo
ken nagbalin a tagabu dagiti nadumaduma a tarigagay ken
ragragsak. Nagbiagtayo iti dakes ken apal. Narurodtayo
ken ginuratayo ti maysa ken maysa. **4** Ngem idi nagparang
ti kinaimbag ti Dios a manangisalakantayo ken ti ayatna
para iti sangkataoan, **5** saan a babaen kadagiti aramid
iti kinalinteg nga inaramidtayo, ngem babaen ti asina nga
insalakannatayo. Insalakannatayo babaen iti panagbuggo
iti baro a pannakaiyanak ken pannakapabaro babaen iti
Espiritu Santo. **6** Sibabaknang nga inbukbok ti Dios ti
Espiritu Santo kadatayo babaen iti Manangisalakantayo a ni
Jesu-Cristo. **7** Inaramidna daytoy tapno, iti pannakapalinteg
babaen iti paraburna ket agbalintayo a paset iti namnama iti
biag nga agnanayon. **(aiōnios g166)** **8** Daytoy a mensahe ket
mapagtalkan. Kayatko nga agsaoka a sitatalged maipanggep
kadagitoy a banbanag, tapno dagidiay agtalek iti Dios ket
rumegtada kadagiti nasayaat nga ar-aramid nga ikabilna
iti sangoananda. Dagitoy a banbanag ket nasayaat ken
pakagungunaan kadagiti amin a tattao. **9** Ngem liklikam
dagiti minamaag a panagsusuppiat ken naggapuan ti puli

ken panagraranget ken riri maipanggep ti linteg. Dagidiay a banbanag ket awan pategna ken awan pakagungunaanna. **10** Laksidenyo ti siasinoman nga agar-aramid iti pakaigapuan iti panagsisina kadakayo, kalpasan iti maysa wenno dua a ballaag, **11** ken ammom a ti kasta a tao ket timmallikod manipud iti umno a wagas ken agbasbasol ken dusdusaenna ti bagina. **12** No ibaonko ni Artemas wenno ni Tikico kenka, pardasam ken umayka kaniak idiay Nicopolis nga isu iti ingkeddengko a pagpalabasan ti panawen ti lammiis. **13** Partakam ket ibaonmo ni Zenas, ti nalaing iti linteg, ken ni Apolos, iti wagas nga awan ti pagkuranganda. **14** Masapul nga adalen dagiti tattaotayo nga agaramid kadagiti nasayaat nga aramid a makasabet kadagiti kangrunaan a kasapulan tapno saanda nga agbalin a saan a nabunga. **15** Amin a kakadduak ket kablaawandaka. Kablaawam dagidiay mangay-ayat kadatayo iti pammati. Parabur ti umadda kadakayo amin.

Filemon

1 Siak ni Pablo, maysa a balud ni Cristo Jesus, ken ni
kabsattayo a Timoteo ket agsursuratkami kenni Felimon,
nga ay-ayatenmi a gayyem ken katrabahoan, **2** ken ni Apia
a kabsatmi a babai, ken ni Arkipo a padami a soldado, ken ti
iglesia nga aggimong iti balaymo: **3** Parabur kadakayo ken
kapia manipud iti Dios nga Amatayo ken ni Apo Jesu-Cristo.
4 Kankanayon nga agyamanak iti Diosko. Dakdakamatenka
kadagiti karkararagko, **5** Nangngegko iti ayat ken ti pammati
nga adda kenka kenni Apo Jesus ken para kadagiti amin a
namati. **6** Ikararagko a nabunga koma iti pannakiramanmo
iti pammati a maipaay iti pannakaammo iti tunggal nasayaat
a banag nga adda kadatayo kenni Cristo. **7** Gapu ta
naaddaanak iti kasta unay a rag-o ken liwliwa gapu iti
ayatmo, agsipud ta pinaragsakmo dagiti puso dagiti namati,
kabsat. **8** Ngarud, uray pay no adda kaniak amin a kinatured
gapu kenni Cristo tapno bilinenka iti rumbeng nga aramidem,
9 ngem gapu iti ayat, dawdawatek ketdi kenka—Siak, ni
Pablo, maysa a nataengan a tao, ken balud ita gapu
kenni Cristo Jesus. **10** Agdawdawatak kenka iti maipapan
kenni Onesimo nga anakko, a nagbalinak a pannakaamana
iti pannakabaludko. **11** Gapu ta awan idi iti serserbina
kenka, ngem napategen isuna ita kadata. **12** Pagsubliek
isuna kenka—nga isu ti ay-ayatek unay. **13** Tarigagayko a
pagtalinaedek pay koma isuna kaniak, tapno makatulong
kaniak bayat iti kinaawanmo, bayat ti pannakaibaludko gapu
iti ebanghelio. **14** Ngem saanko a kayat ti agaramid iti
aniaman a banag nga awan pammalubosmo. Inaramidko
daytoy tapno saan a maaramid ti animan a naimbag gapu ta
pinilitka, ngem gapu ta kayatmo nga aramiden daytoy. **15**
Nalabit a ti rason a naisina isuna kenka iti apagbiit, ket tapno
agsubli kenka iti agnanayon, **(aiōnios g166)** **16** Tapno saan
laengen isuna a kas tagabu, ngem nangatngato pay ngem
tagabu, kas maysa nga ay-ayaten a kabsat— nangnangruna
kaniak, ken ad-adda pay koma kenka, iti lasag ken iti Apo.
17 No ibilangnak ngarud a kas kadua, awatem isuna a
kas ti panangawatmo koma kaniak. **18** Ngem no nagbasol
isuna kenka, wenno nakautang kenka iti aniaman a banag,
siakon ti agbayad iti dayta. **19** Siak, ni Pablo, isuratko
daytoy babaen iti bukodko nga ima: Bayadankanto. Saankon
nga ipalagip kenka a bulodmo kaniak ti biagmo. **20** Wen,
kabsat, ipalubosmo nga agragsakak iti Apo; pabaroem
ti pusok kenni Cristo. **21** Adda talgedko maipanggep iti
panagtulnogmo, agsuratak kenka, nga ammok nga ad-
adu pay ti aramidemto ngem ti dawatek. **22** Maysa pay,
mangisaganaka ti siled ti sangaili para kaniak, ta namnamaek
a babaen kadagiti karkararagyo ket mapasyarkayonto iti
mabiit. **23** Kablaawannaka Ni Epafras a padak a balud kenni
Cristo Jesus, **24** ken kablaawandakayo met da Marcos,
Aristarco, Demas, Lucas, a katrabahoak. **25** Sapay koma
ta ti parabur ni Apotayo a Jesu-Cristo ti makikaadda iti
espirituyo. Amen.

Hebreo

1 Iti nabayagen a panawen, nagsao ti Dios iti adu a daras
ken adu a wagas kadagiti kapuonantayo babaen kadagiti
profeta. **2** Ngem kadagitoy a naud-udi nga al-aldaw, nagsao
ti Dios kadatayo babaen ti Anak, a dinutokanna a tagatawid
kadagiti amin a banbanag, ken naaramid iti sangalubongan
babaen kenkuana. **(aiōn g165)** **3** Ti Anakna ti raniag iti
dayagna, ti kababalin iti kinasiasinona, ken tarabayenna
amin a banbanag babaen iti sao ti pannakabalinna. Kalpasan
iti pannakagun-odna ti pannakadalus kadagiti basbasol,
nagtugaw isuna iti makannawan nga ima iti Kangatoan
a Pannakabalinna. **4** Nagbalin isuna a naturturay ngem
kadagiti anghel, a kas ti nagan a natawidna ket natantan-
ok ngem iti naganda. **5** Ta siasino kadi kadagiti anghel iti
nangibagaanna, "Sika ti anakko, ita nga aldaw nagbalinak
nga amam"? ken ibagbagana manen, "agbalinakto nga ama
kenkuana, ken agbalinto isuna nga anak kaniak"? **6** Idi inyeg
ti Dios iti inauna a naipasngay ditoy lubong, ibagbagana
manen, "Masapul nga agrukbab kenkuana dagiti amin nga
anghel ti Dios." **7** Ibagbagana maipanggep kadagiti anghel,
Isuna a nangaramid kadagiti anghelna nga espiritu ken
kadagiti adipenna a gil-ayab ti apoy." **8** Ngem maipanggep
iti Anak, ibagana, "Ti tronom, O Dios, ket agnanayon nga
awan patinggana. Ti setro iti pagariam ket setro iti hustisia.
(aiōn g165) **9** Inayatmo iti kinalinteg ken ginuram iti kinaawan
iti linteg, ngarud linanaannaka ti Diosmo ti lana iti rag-
o nga ad-adda ngem kadagiti kakadduam." **10** "Idi un-
unana, O Apo, inaramidmo iti pondasion ti daga. Dagiti
langit ket iti ar-aramid dagiti imam. **11** Mapukawdanto, ngem
agtultuloyka. Marunotdanto amin a kasla ti pagan-anay. **12**
Lukutemto ida a kasla iti kagay ken masukatandanto a kasla
iti pagan-anay. Ngem saanka nga agbalbaliw, ken saan
nga agpatingga dagiti tawtawenmo." **13** Ngem siasino iti
nangibagaan ti Dios kadagiti anghel iti aniaman a tiempo,
"Agtugawka iti makannawan nga imak agingga a pagbalinek
dagiti kabusormo a pangiparabawan dagiti sakam"? **14**
Saan kadi nga amin dagiti anghel ket espiritu a naibaon
tapno agserbi ken mangaywan kadagiti dandanin agtawid iti
pannakaisalakan?

2 Ngarud, masapul nga ad-adda nga ipangagtayo ti
nangngegantayo tapno saantayo nga umadayo iti daytoy.
2 Ta no pudno ti mensahe a naisao babaen kadagiti
anghel, ken umawat iti maiparbeng a pannusa ti tunggal
panaglabsing ken panagsukir, **3** kasanotayo ngarud a
makalibas no saantayo nga ikaskaso ti naindaklan a
pannakaisalakan? —pannakaisalakan nga immuna nga
impakaammo ti Apo kadatayo ken napaneknekan kadatayo
dagiti nakangngeg iti daytoy. **4** Pinaneknekan met ti Dios
daytoy babaen kadagiti pagilasinan, nakaskasdaaw, ken
babaen iti nadumaduma a nabibileg nga ar-aramid, ken
babaen dagiti sagut ti Espiritu Santo nga imbunongna segun
iti pagayatanna. **5** Saan a dagiti anghel ti pagturayen iti
Dios iti lubong nga umay, nga isu iti sarsaritaenmi. **6** Ngem
ketdi, adda idi iti nangpaneknek iti maysa a lugar a kunana,
"Siasino aya ti tao ta silalagipka kenkuana? Wenno ti anak ti
tao ta ipategmo isuna? **7** Inaramidmo ti tao a nababbaba
bassit ngem kadagiti anghel; binalangatam isuna iti dayag
ken dayaw. **8** Inkabilmo ti tunggal banag iti sakaananna
tapno iturayanna." Ta pinaiturayan ti Dios ti amin a banag
iti sangkatao-an. Awan aniaman a banag nga imbatina a
saanna a pinaiturayan kenkuana. Ngem ita, saantayo pay
laeng a makita nga iturturayanna ti amin a banag. **9** No pay
kasta, makitkitatayo ti napagbalin a nababbaba iti apagbiit,
nababbaba ngem dagiti anghel— ni Jesus, nga isu, gapu iti
panagsagaba ken pannakatayna, ket nabalangatan iti dayag
ken dayaw. Isu nga ita, gapu iti parabur ti Dios, naramanan
ni Jesus ti pannakatay para iti amin a tattao. **10** Rumbeng
laeng a ti Dios, gapu ta agbibiag ti tunggal banag a maipaay
ken babaen kenkuana, ket ipanna ti adu nga annak iti
dayagna, ken pagbalinenna a naan-anay ti pannakaisalakan
ti mangidadaulo babaen kadagiti panagsagsagabana. **11**
Ta agpada a naggapu iti Dios ti mangisagsagut ken dagiti
naisagut. Gapu iti daytoy, saan a mabain ti nangisagut
kadakuada iti Dios a mangawag kadakuada a kakabsat. **12**
Kunana, "Ipakaammokto ti naganmo kadagiti kakabsatko,
ikankantakto ti maipanggep kenka manipud iti taripnong.
13 Ket kunana manen, "Agtalekak kenkuana." Ken kunana
manen, "Kitaem, adtoyak ken dagiti annak nga inted ti
Dios kaniak. **14** Ngarud, yantangay ta addaan iti lasag
ken dara dagiti amin nga annak ti Dios, addaan met ni
Jesus kadagiti isu met laeng a banbanag, tapno babaen
iti ipapatay, mabalin a pagbalinenna nga awanan bileg ti
addaan iti bileg ti patay, dayta ket ti diablo. **15** Daytoy ket
tapno wayawayaanna dagiti nagbiag iti pannakatagabu iti
unos ti panagbiagda gapu iti panagbuteng iti pannakatay.
16 Ta awan duadua a saan a dagiti anghel ti tultulonganna.
Ngem ketdi, tultulonganna dagiti kaputotan ni Abraham.
17 Kasapulan ngarud nga agbalin isuna a kas kadagiti
kakabsatna iti amin a wagas, tapno agbalin isuna a naasi
ken napudno a kangatoan a padi kadagiti banbanag ti Dios,
ken tapno magun-odna ti panakapakawan ti basbasol dagiti
tattao. **18** Gapu ta nagsagaba mismo ni Jesus, napadas
met isuna, kabaelanna a tulongan dagiti mapadpadas.

3 Ngarud, nasantoan a kakabsat, a kakaduak iti
nainlangitan a pannakaayab, ibilangyo ni Jesus, ti
Apostol ken Kangatoan a Padi ti pammatitayo. **2** Napudno
isuna iti Dios, a nangdutok kenkuana, kas kenni Moises a
napudno met iti amin a balay iti Dios. **3** Ta naibilang ni Jesus
a maikari iti nangatngato a pammadayaw ngem ni Moises,
gapu ta ad-adda a mapadpadayawan ti nangipasdek iti
balay ngem iti mismo a balay. **4** Ta adda nangipasdek
iti tunggal balay, ngem ti Dios ti nangipasdek iti amin a
banbanag. **5** Kinapudnona, napudno ni Moises kas maysa
nga adipen iti amin a balay iti Dios, a nangnangted iti
pammaneknek maipapan kadagiti banbanag a maibaganto
iti masakbayan. **6** Ngem ni Cristo isu ti Anak a mangaywan
iti balay iti Dios. Datayo iti balayna no kumpettayo a
sititibker iti talgedtayo ken maipagpannakkel a talged. **7**
Ngarud, daytoy ket kas ti imbaga iti Espiritu Santo, "Ita, no
mangngegyo ti timekna, **8** saanyo a patangkenen dagiti
puspusoyo a kas inaramid dagiti Israelita iti panagrebeldeda,
idi panawen iti pannakasuot idiay let-ang. **9** Daytoy ket idi
nagrebelde dagiti kapuonanyo babaen iti panangsusuotda
kaniak, ken idi bayat iti uppat a pulo a tawen, nakitada
dagiti ar-aramidko. **10** Saanak ngarud a naay-ayo iti dayta a
kaputotan. Kinunak, 'Kankanayon a maiyaw-awan dagiti
puspusoda, ke saanda nga ammo dagiti wagasko.' **11** Daytoy
ket kas iti panangsapatak iti ungetko: didanto makastrek iti

paginanaak." **12** Agannadkayo, kakabsat, tapno awanto koma ti addaan iti dakes a puso a saan a mamati iti siasinoman kadakayo, maysa a puso a sumiasi manipud iti sibibiag a Dios. **13** Ngem ketdi, agpipinnabilegkayo iti inaldaw, ita ta maawagan pay laeng a tatta nga aldaw, tapno awan kadakayo ti mapatangken babaen iti panangallilaw iti basol. **14** Gapu ta nagbalintayo a kadua ni Cristo no sititibkertayo a kumpet iti talgedtayo kenkuana manipud iti punganay agingga ti panungpalan. **15** Naisao maipapan iti daytoy, "Ita nga aldaw, no denggenyo ti timekna, saanyo a patangkenen dagiti puspusoyo, kas iti inaramid dagiti Israelita iti panagrebeldeda. **16** Siasino iti nakangngeg iti Dios ket nagrebelde? Saan kadi nga amin dagiti indalan ni Moises a rimmuar iti Egipto? **17** Ket siasino ti nagpungtotan iti Dios iti uppat a pulo a tawen? Saan kadi a dagiti nagbasol, a napasag iti let-ang dagiti natay a bagbagida? **18** Siasino ti nagsapataan iti Dios a saanda a makastrek iti paginanaanna, no di dagiti saan nga agtultulnog kenkuana? **19** Makitatayo a di da makastrek iti paginanaanna gapu iti saanda a panamati.

4 Masapul a naannadtayo ngarud tapno awan kadakayo ti mapaay a makadanon iti agtultuloy a kari a makastrek iti panaginanana ti Dios. **2** Ta adda kadatayo ti naimbag a damag maipanggep iti panaginana ti Dios a naipablaak kadatayo a kas adda kadagiti Istraelita, ngem dayta a mensahe ket saan a nangted iti pagimbagan kadagiti nakangngeg no saanda a makitipon iti pammati iti daytoy. **3** Ta datayo a namati—datayonto dagiti makastrek iti dayta a panaginana, a kas naibagbaga, "Kas insapatak iti pungtotko, saandanto a makastrek iti panaginanak." Kinunana daytoy, uray no nalpasen dagiti trabahona a panangparsua manipud idi panangrugi ti lubong. **4** Ta kinunana iti sadinoman maipanggep iti maikapito nga aldaw, "Naginana ti Dios iti maikapito nga aldaw manipud kadagiti amin nga inaramidna." **5** Kinunana manen, "Saandanto a makastrek iti panaginanak." **6** Ngarud, agsipud ta naisagana pay laeng ti panaginana ti Dios para kadagiti sumagmamano a sumrek, ken agsipud ta adu nga Istraelita a nakangngeg iti naimbag a damag maipanggep iti panaginanana ti saan a nakastrek gapu ta saanda a nagtulnog, **7** nangikeddeng manen ti Dios iti maysa a manamnama nga aldaw, a naawagan nga "Ita nga Aldaw." Inaramidna daytoy nga aldaw idi nagsao isuna babaen kenni David, a nangibaga idi nabayagen a panawen kalpasan ti immuna a naibaga, "Ita nga aldaw no dumngegkayonto iti timekna, saanyo a patangkenen dagiti pusoyo." **8** Ta no inikkan ida ni Josue ti inana, saanen a nagsao ti Dios maipanggep iti sabali nga aldaw. **9** Ngarud, adda latta ti Aldaw a Panaginana a nakasagana para kadagiti tattao ti Dios. **10** Ta ti siasinoman a makastrek iti panaginana ti Dios ket naginana met manipud kadagiti ar-aramidna, a kas inaramid ti Dios iti bagina. **11** Ngarud, sigagagartayo koma a sumrek iti dayta a panaginana, tapno awan ti matinnagto iti dayta a kita ti saan a panagtulnog a naaramidda. **12** Ta sibibiag ken naalibtak ti sao ti Dios ken natadtadem ngem uray aniaman a kampilan nga agsumbangir ti tademna. Salputenna uray ti pagsabatan ti kararua manipud iti espiritu, ken kadagiti nagsusuopan manipud iti pata. Kabaelanna a maammoan dagiti kapanunotan ken dagiti panggep ti puso. **13** Awan ti naparsua a banag a nailemmeng manipud iti imatang ti Dios. Ngem ketdi, lamo-lamo amin a banag ken silulukat kadagiti mata ti maysa a masapul a pangitedantayo iti palawag. **14** Gapu ta addaantayon iti naindaklan a kangatoan a padi a limmasat kadagiti langit, ni Jesus nga Anak ti Dios, tengngelentayo a siiirut dagiti pammatitayo. **15** Ta saantayo nga addaan iti kangatoan a padi a saan a makipagrikna kadagiti kinakapuytayo, ngem nasulisog iti amin a wagas a kas kadatayo, malaksid iti dayta, saan isuna a nagbasol. **16** Isu nga umasidegtayo ngarud nga addaan iti talged iti trono ti parabur, tapno maawattayo ti asi ken masarakantayo ti parabur a makatulong iti tiempo ti pagkasapulan.

5 Ta ti tunggal kangatoan a padi, a napili manipud kadagiti tattao, ket nadutokan nga agtignay a mangibagbagi kadakuada kadagiti banbanag a mainaig iti Dios, tapno mangidiaya kadagiti sagut ken daton para kadagiti basbasol. **2** Kabaelanna ti makilangenlangen a siaalumamay kadagiti nakuneng ken ti saan a maiturayan agsipud ta isuna mismo met ket napalikmutan iti kinakapuy. **3** Gapu iti daytoy, adda met rebbengna a mangidatag kadagiti daton para kadagiti basolna kas iti ar-aramidenna para kadagiti basol dagiti tattao. **4** Ken awan ti tao a mangala iti daytoy a dayaw para iti bagbagina, ngem ketdi, masapul nga inayaban isuna ti Dios, kas iti pannakaayab ni Aaron. **5** Saan met nga intan-ok ni Cristo ti bagbagina iti panagbalinna a padi. Ngem ketdi, kinuna ti Dios kenkuana, "Sika ti Anakko, ita nga aldaw nagbalinak nga Amam." **6** Daytoy ket kas met laeng iti ibagbagana iti sabali a paset, "Padika nga agnanayon a kas iti kinapadi ni Melkisedec." **(aiōn g165)** **7** Bayat iti nainlasagan a tiempona, nangidaton isuna kadagiti kararag ken kiddaw, nga agluluwa nga umas-asug iti Dios, ti makaisalakan kenkuana manipud patay. Gapu iti panagraemna iti Dios, naipangag isuna. **8** Uray no Anak isuna, naadalna ti panagtulnog kadagiti banbanag a sinagabana. **9** Napaan-anay isuna ken iti kastoy a wagas, nagbalin isuna a pakaisalakanan nga agnanayon dagiti amin nga agtultulnog kenkuana, **(aiōnios g166)** **10** dinutokan isuna ti Dios nga agbalin a kangatoan a padi a kas iti kinapadi ni Melkisedek. **11** Adu pay ti kayatmi nga ibaga maipanggep kenni Jesus, ngem narigat nga ipalawag agsipud ta nangudel ti panagdengngegyo. **12** No pay mangisursurokayo koman kadagitoy a tiempo, nasisita pay laeng nga adda mangisuro kadakayo kadagiti nasken a sursuroenyo maipanggep iti sasao ti Dios. Masapulyo ti gatas, saan a natangken a taraon. **13** Ta ti siasinoman a makainom laeng iti gatas ket awan kapadasanna iti mensahe iti kinalinteg, ta maladaga pay laeng isuna. **14** Maysa pay, ti natangken a taraon ket para kadagiti nataengan, dagiti nasuroan a mangilasin iti nasayaat ken dakes gapu iti kapadasanda a mangammo iti naimbag ken dakes.

6 Ngarud, iti panangpanawtayo iti immuna a nasursurotayo maipanggep iti mensahe ni Cristo, masapul nga agtultuloytayo iti panagtaeng, saantayo manen nga ipasdek ti pundasion iti panagbabawi manipud kadagiti awan serserbina nga ar-aramid ken ti pammati iti Dios, **2** wenno ti pundasion iti sursuro maipapan iti panagbautisar, ti panangipatay kadagiti ima, ti panagungar dagiti natay, ken agnanayon a pannaka-ukom. **(aiōnios g166)** **3** Aramidentayonto met daytoy no ipalubos ti Dios. **4** Ta saan a mabalin a mapasamak kadagiti naminsanen a nalawlawagan, a nakaraman iti

nainlangitan a sagut, dagiti nakibingay iti Espiritu Santo, **5** ken dagiti nakaraman iti nasayaat a sao ti Dios ken dagiti pannakabalin iti mapasungad a panawen, **(aiōn g165)** **6** ken kalpasanna, immadayoda—saan a mabalin a maisublida manen iti panagbabawi. Daytoy ket gapu ta inlansada manen ti Anak ti Dios para kadakuada, pinagbalinda isuna a maysa a banag a pagkakatawaan dagiti tattao. **7** Paraburan ti Dios ti daga a mangsagepsep iti tudo a masansan nga agtinnag ket mangpatubo iti mula a makatulong kadagiti nangtrabaho iti daga. **8** Ngem no mangipaay kadagiti nasiit a ruot ken sabong, awan serserbi daytoy ken agpeggad iti pannakailunod. Aggibus a mapupuoran. **9** Uray no agsaokami iti kastoy, patgek a gagayyem, naallukoykami kadagiti nasasayaat a banag maipapan kadakayo ken dagiti banbanag a maipanggep iti pannakaisalakan. **10** Ta saan a nakillo ti Dios tapno lipatenna dagiti aramidyo ken ti ayat nga impakitayo gapu iti naganna, a pinagserbianyo dagiti namati ken agtalinaed nga agserbi kadakuada. **11** Ken kasta unay ti tarigagaymi a mangipakita koma ti tunggal maysa kadakayo iti isu met la a kinapasnek agingga iti panungpalan nga addaan iti napnoan a panagtalek ken kinatalged. **12** Saanmi a kayat nga agbalinkayo a sadut, ngem ketdi tuladenyo dagiti agtawid kadagiti kari gapu iti pammati ken panaganus. **13** Ta idi nagkari ti Dios kenni Abraham, insapatana iti bagina, agsipud ta awanen ti natantan-ok ngem kenkuana a mabalin a pagsapataanna. **14** Kinunana, "Awan dua-dua a bendisionankanto, ken paadduekto dagiti kaputotam." **15** Iti kastoy a wagas, nagun-od ni Abraham ti naikari kenkuana kalpasan ti naanus a panagur-urayna. **16** Ta agkari dagiti tattao iti natantan-ok ngem kadakuada, ti sapata ti mangrisut iti tunggal pagsusuppiatanda. **17** No inkeddeng ti Dios nga ipakita iti nalawlawag pay kadagiti agtawid iti kari ti saan nga agbalbaliw a kinatibker ti panggepna, pinatalgedanna daytoy babaen iti maysa a sapata. **18** Inaramidna daytoy tapno babaen kadagiti dua a saan nga agbalbaliw a banag, a saan a mabalin nga agulbod ti Dios, dakami a nagtaray a nagkamang ket maaddaan koma iti napigsa a pammabileg tapno masalimetmetan ti kinatalged a naituding para kadatayo. **19** Addaankami iti kastoy a talged a kas salaknib ken mapangnamnamaan nga angkla dagiti kararuami, talged nga umuneg iti kaunggan a lugar iti likudan ti kurtina. **20** Immun-una a simrek ni Jesus iti dayta a lugar para kadatayo, a nagbalin nga agnanayon a kangatoan a padi a kas iti saad ni Melkisedec. **(aiōn g165)**

7 Isu daytoy Melkisedec nga ari ti Salem, a padi ti Dios a Kangatoan, a nangsabat kenni Abraham idi agsubsubli manipud iti panangpapatay kadagiti ar-ari ket binendisonanna isuna. **2** Inted ni Abraham kenkuana ti apagkapullo kadagiti amin a banbanag a nasamsamna. Ti kaipapanan ti naganna a "Melkisedek" ket "ari ti kinalinteg," ken kasta met nga "ari ti Salem," dayta ket, "ari ti kapia." **3** Awan amana, awan inana, awan kapuonanna, awan iti aniaman a pangrugian dagiti al-aldawna wenno pagpatinggaan iti biagna. Ngem ketdi, agtalinaed isuna a padi iti agnanayon, kas iti Anak ti Dios. **4** Ammirisenyo ngarud ita ti kinaindaklan daytoy a tao. Inted ni Abraham a kapuonantayo ti apagkapullo kadagiti kasasayaatan a banbanag a nasamsamna iti gubat. **5** Ken ti kinapudnona, addaan ti bilin dagiti kaputotan ni Levi a nangawat iti kinapadi manipud iti linteg a mangurnong kadagiti apagkapullo manipud kadagiti tattao, dayta ket, aggapu kadagiti padada nga Israelita, uray no kaputotan met laeng ida ni Abraham. **6** Ngem immawat iti apagkapullo ni Melkisedec a saan a kaputotan ni Levi manipud kenni Abraham, ken binendisionanna isuna, ti addaan kadagiti karkari. **7** Saan a mailibak a benindisionan ti nangatngato a tao ti nababbaba a tao. **8** Iti daytoy a pasamak, matayto iti maysa nga aldaw dagiti tattao nga umaw-awat kadagiti apagkapullo ngem iti sabali met a pasamak, nailadawan a kas agbibbiag nga agtultulnog ti immawat iti apagkapullo ni Abraham. **9** Ken iti gagangay a panagsasao, uray ni Levi nga immawat kadagiti apagkapullo ket nagited met babaen kenni Abraham, **10** gapu ta adda idi ni Levi iti lumo ni Abraham a kapuonanna idi nagkita ni Abraham ken Melkisedec. **11** Ita, no magun-od ti kinaan-anay babaen iti kinapadi dagiti kaputotan ni Levi, (ta inawat dagiti tattao ti linteg babaen iti daytoy) ania pay laeng ti kasapulan ti sabali pay a padi a tumaud manipud iti kinapadi ni Melkisedec a saan ketdi a mainaganan manipud iti kinapadi ni Aaron? **12** Ta no agbaliw ti kinapadi, masapul a mabaliwan met ti linteg. **13** Ta maibilang iti sabali a tribu ti nakaibagaanna dagitoy a banbanag, manipud iti daytoy ket awan pay ti uray maysa a tao a nagserbi iti altar. **14** Nalawag ita a nagtaud ti Apotayo manipud iti Juda, ti tribu a saan a pulos a dinakamat ni Moises maipapan kadagiti papadi. **15** Ken nalawlawag pay ti ibagbagami no tumaud ti sabali a padi a kaas-asping ni Melkisedec. **16** Saan a nagbalin a padi daytoy a barbaro a padi a maibatay iti linteg maipapan iti nagtaudan ti tao, ngem ketdi, maibatay iti pannakabalin ti biag a saan a madadael. **17** Ta saksaksian iti Nasantoan a Surat ti maipapan kenkuana: "Padika nga agnanayon a nagtaud manipud iti kinapadi ni Melkisedec." **(aiōn g165)** **18** Ta nailasin ti imun-una a bilin gapu ta nakapuy ken awan ti pakausaranna. **19** Ta awan ti naaramid ti linteg a nagbalin a naan-anay. No pay kasta, adda ti nasaysayaat a kinatalged iti masakbayan a mangiyasideg kadatayo iti Dios. **20** Ken saan a napasamak daytoy a nasaysayaat a kinatalged no awan ti panagsapata, ta saan a nagsapata dagitoy a dadduma a papadi. **21** Ngem nagsapata ti Dios idi nagsao iti maipapan kenni Jesus, "Nagkari ti Apo ken saanna a baliwan ti panunotna: 'Padika nga agnanayon.'" **(aiōn g165)** **22** Nagbalin a talged ti nasaysayaat a tulag ni Jesus babaen met iti daytoy. **23** Kinapudnona, lappedan ti patay ti agnanayon a panagserbi dagiti papadi. Isu iti gapuna nga adu dagiti papadi iti agsisinnaruno. **24** Ngem gapu ta agnanayon nga agbibbiag ni Jesus, saan nga agbalbaliw iti kinapadina. **(aiōn g165)** **25** Ngarud babaen kenkuana, kabaelanna met nga isalakan a naan-anay dagiti umas-asideg iti Dios, gapu ta kankanayon nga agbibiag isuna a mangibabaet kadakauada. **26** Ta rumbeng laeng kadatayo ti kasta a kangatoan a padi. Awan ti basolna, awan ti pakapilawanna, nadalus, naisina kadagiti managbasol, ken nagbalin a nangatngato ngem kadagiti langlangit. **27** Saanna a kasapulan ti inaldaw nga agidaton, saan a kasla kadagiti nangangato a papadi, umuna ket maipaay kadagiti basbasolna, ken kalpasanna, maipaay kadagiti basbasol dagiti tattao. Inaramidna daytoy iti naminpinsan laeng idi indatonna ti bukodna a bagi. **28** Ta dutdutokan ti linteg dagiti tattao nga addaan kadagiti kinakapuy a kas nangangato a papadi, ngem ti sao iti sapata a naaramid kalpasan ti

linteg ket dinutokanna ti Anak a nagbalin a naan-anay iti agnanayon. **(aiōn g165)**

8 Daytoy ti kayatmi a sawen ita: addaantayo iti kangatoan a padi a nakatugaw iti makannawan ti trono ti Natan-ok nga adda idiay langit. **2** Adipen isuna idiay nasantoan a lugar, ti pudpudno a tabernakulo a binangon ti Apo, saan a tao a matay. **3** Ta nadutokan ti tunggal kangatoan a padi a mangidaton kadagiti sagut ken sakrifisio; ngarud kasapulan nga adda ti idaton. **4** Ita no adda ni Cristo ditoy daga, saanen isuna nga agpadi, agsipud ta adda metten dagiti mangidatdaton kadagiti sagut segun iti linteg. **5** Agserserbida kadagiti sumagmamano a banbanag a kopia ken anniniwan dagiti nainlangitan a banbanag, a kas iti panangballaag ti Dios kenni Moises idi rugianna a bangonen ti tabernakulo: "Kitaem," Kinuna ti Dios, "nga aramidem amin a banag segun iti pagtuladan a naipakita kenka idiay bantay." **6** Ngem ita nakaawat ni Cristo iti nangatngato a ministerio gapu ta isuna pay ti mangibabaet iti nasaysayaat a tulag, a napatibker kadagiti nasaysayaat a kari. **7** Ta no awan ti pagbiddutanna ti immuna a tulag, ket saanen a kasapulan nga agbiruk iti maikadua a tulag. **8** Ta idi nakasarak ti Dios iti basol kadagiti tattao, kinunana, ""Kitaem, umayen dagiti al-aldaw,' kuna ti Apo, 'a mangaramidakto iti baro a katulagan iti balay ti Israel ken iti balay ti Juda. **9** Saanton a kasla iti katulagan nga inaramidko kadagiti kapuonanda idi aldaw a kinibinko ida tapno idalanko ida a rummuar iti daga ti Egipto. Ta saanda a nagtultuloy iti tulagko, ket saankon nga impangag isuda', kinuna ti Apo. **10** 'Ta daytoy ti tulag nga aramidekto iti balay ti Israel kalpasan dagitoy nga al-aldaw,' kinuna ti Apo. 'Ikabilkonto dagiti lintegko kadagiti panunotda, ken isuratkonto pay ida kadagiti pusoda. Siakto ti Diosda, ket isudanto dagiti tattaok. **11** Saanton nga isuro ti tunggal maysa iti kaarubana wenno ti tunggal maysa iti kabsatna, a kunana, "Ammoem ti Apo," ta ammodakton ti amin, manipud iti kanunumoan agingga iti katatan-okan kadakuada. **12** Ta ipakitakton ti asi kadagiti saan a nalinteg a panagtignayda, ket saankonton a lagipen dagiti basbasolda.'" **13** Ti panangibaga iti "baro," inaramidnan a daan ti immuna a katulagan. Ken ti impablaakna nga agbalin a daan ket nakasagana a mapukaw.

9 Ita, uray pay ti immuna a katulagan ket adda ti lugar a pagrukbaban ditoy daga ken dagiti pagalagadan iti panagrukbab. **2** Ta adda ti naisagana a siled ti uneg ti tabernakulo, ti akinruar a siled, a maaw-awagan ti nasantoan a lugar. Iti daytoy a lugar, adda dagiti pangipatakderan iti silaw, ti lamisaan, ken ti tinapay a naidaton. **3** Ken iti likudan ti maikadua a kurtina ket sabali manen a siled, a maaw-awagan ti kasasantoan a lugar. **4** Addaan daytoy iti balitok nga altar para ti insenso. Addaan met daytoy ti lakasa ti tulag, a nakalupkopan iti balitok. Ti uneg daytoy ket adda iti balitok a banga a nakaikargaan dagiti mana, ti nagsaringit a baston ni Aaron, ken dagiti tapi ti bato ti katulagan. **5** Iti ngatoen ti lakasa ti tulag ket dagiti dagiti kerubim a mangiladawan ti dayag ti Dios tapno linonganda kadagiti payakda ti kalub ti pakapakawanan dagiti basbasol, a saanmi a mailadawan ita iti tunggal pasetna. **6** Kalpasan a naisagana dagitoy a banbanag, kanayon a sumsumrek dagiti papadi iti akinruar a siled iti tabernakulo tapno aramidenda dagiti serbisyoda. **7** Ngem sumrek laeng nga agmaymaysa iti kangatoan a padi iti maikadua a siled iti maminsan iti tunggal tawen, ket saan a mabalin nga awan iti daton a dara a kas sakripisyo para iti bagina ken para kadagiti saan nga inggaggagara a basbasol dagiti tattao. **8** Iparparangarang ti Espiritu Santo a saan pay a nailatak ti wagas ti uneg ti kasasantoan a lugar inggana nga agtaktakder pay laeng ti immuna a tabernakulo. **9** Daytoy iti mangiladladawan ti agdama a tiempo. Dagiti sagut ken dagiti sakripisio a naidaton ket saanda a kabaelan nga aramiden a naan-anay a nasin-aw ti konsensia dagiti agdaydayaw. **10** Taraon ken mainomda laeng nga adda iti pakainaiganna kadagiti nadumaduma a kita iti seremonia iti panagbuggo. Dagitoy amin dagiti pagalagadan a maipaay para ti lasag a naited inggana a maisaad ti baro a katulagan. **11** Dimteng ni Cristo a kas kangatoan a padi dagiti naimbag a banbanag a dumteng, babaen iti dakdakkel ken naan-anay pay a nasagradoan a tolda a saan nga inaramid dagiti ima iti tao, maysa a saan a naibilang iti daytoy naparsua a lubong. **12** Saan a babaen ti dara dagiti kalding ken dagiti urbon a baka, ngem babaen iti bukodna a dara a sumrek ni Cristo iti kasasantoan a lugar iti naminsan para iti tunggal maysa ken salaknibanna iti pannakasubbottayo nga awan inggana. **(aiōnios g166)** **13** Ta no maidaton iti Dios ti dara dagiti kalding ken dagiti bulog a baka ken ti pannakaiwarsi ti dapo ti napuoran a bumalasang a baka kadagiti narugit segun iti ritual, ket aramidenna dagiti bagida a nadalus, **14** ad-addanto pay iti dara ni Cristo, a babaen ti awan inggana nga Espiritu ket indatonna iti bagina nga awan iti rugitna iti Dios, dalusanna dagiti konsensiatayo manipud kadagiti natay nga aramid tapno pagserbiantayo ti sibibiag a Dios? **(aiōnios g166)** **15** Ta maigapu iti daytoy, ni Cristo ti mangibabaet ti baro a tulag. Daytoy ket gapu ta ti ipapatay ti naisukat tapno wayawayaanna dagiti adda iti babaen ti umuna a tulag manipud ti pannakadusa dagiti basbasolda, tapno maawat dagiti inawagan iti Dios ti kari ti awan inggana a tawidda. **(aiōnios g166)** **16** Ta no addaan ti testamento iti maysa a pimmanaw, masapul a mapaneknekan ti ipapatay dayta a tao a nangaramid iti daytoy. **17** Ta mapabileg laeng iti testamento no adda ti ipapatay, gapu ta awan iti bilegna no sibibiag pay laeng iti nangaramid iti daytoy. **18** Isu nga uray pay ti immuna a tulag ket saan a napasingkedan no awan iti dara. **19** Ta idi inted ni Moises iti tunggal bilin ti linteg kadagiti amin a tattao, innalana ti dara dagiti urbon a baka ken dagiti kalding, nga addaan iti danum, lumabaga a delana, ken hisopo, ket winarsianna ti nalukot a pagbasaan ken dagiti amin a tattao. **20** Ket kinunana, "Daytoy ti dara a mangpasingked ti tulag nga imbilin ti Dios a tungpalenyo. **21** Iti isu met laeng a wagas, inwarsina ti dara ti rabaw ti tabernakulo ken kadagiti amin a pagkargaan a maususar iti serbisyo dagiti papadi. **22** Ken segun ti linteg, dandani a nadalusan amin a banag babaen iti dara. No awan ti panagsayasay iti dara, awan iti pannakapakawan. **23** Ngarud, masapul a madalusan dagiti kopia dagiti banbanag sadi langit babaen kadagitoy nga ayup a sakripisio. No pay kasta, masapul a madalusan dagiti nainlangitan a banbanag kadagiti nasaysayaat a sakripisio. **24** Ta saan a simrek ni Cristo ti uneg ti kasasantoan a lugar a naaramid kadagiti ima, a kopia laeng iti napaypayso a disso. Ngem ketdi, simrek isuna sadi langit, nga adda isuna ita iti sangoanan iti Dios para kadatayo. **25** Saan a napan sadiay tapno kankanayon

nga idatonna iti bagina, a kas ar-aramiden iti kangatoan a padi, a sumsumrek iti kasasantoan a lugar iti tinawen nga addaan iti sabali manen a dara. **26** No pudno dayta, masapul ngarud nga agsaba koma isuna iti namin-adu a daras sipud pay iti pannakaiparsua iti lubong. Ngem ita, maminsan laeng a nailatak isuna inggana iti pagpatinggaan dagiti tawen tapno ikkatenna iti basol babaen iti panangisakripisiona iti bagina. **(aiōn g165)** **27** Kas pannakaikari iti tunggal tao a matay iti maminsan laeng, ken kalpasan dayta ket pannakaukom, **28** kasta met ngarud ni Cristo, a naidaton iti naminsan laeng tapno ikkatenna dagiti basbasol ti kaaduan, ket agparangto iti maikadua a daras, saan a maigapu iti basol, ngem para iti pannakaisalakan dagiti siaanus nga agur-uray kenkuana.

10 Ta ti linteg ket maysa laeng nga aniniwan dagiti naimbag a banag nga umayto, saan a mismo dagiti pudno. Saan pulos a mapalinteg ti linteg dagiti umasideg iti Dios babaen dagiti isu met laeng a kita ti daton a kankanayon nga isagut dagiti papadi iti tinawen. **2** Wenno saan a naisardeng dagiti datdaton a maisagut? Iti dayta a kasasaad, dagiti agdaydayaw a naminsan a nadalusanen, awan koman iti pannakaammodan kadagiti basol. **3** Ngem babaen kadagitoy a daton, maipalagip dagiti naaramid a basol iti tinawen. **4** Ta saan a kabaelan a pukawen ti dara dagiti baka ken dagiti kalding dagiti basbasol. **5** Idi immay ni Cristo ditoy lubong, kinunana, "Saanmo a tinarigagayan dagiti datdaton wenno sagsagut. Ngem ketdi, nangisaganaka ti bagi para kaniak. **6** Saanka a maragsakan kadagiti sibubukel a mapuoran a sagsagut wenno datdaton para iti basol. **7** Ket kinunak, "Kitaem, adtoyak O Dios, a mangaramid iti pagayatam, a kas naisurat iti maipapan kaniak iti nalukot a pagbasaan." **8** Kas insuratko, kinuna ni Jesus: "Saanmo a tinarigagayan dagiti datdaton, sagsagut, wenno dagiti sibubukel a sagut a mapuoran para iti basol, wenno saanka a naragsakan kadagitoy"—datdaton a naisagut segun iti linteg. **9** Ket kinunana, "Kitaem, adtoyak a mangaramid iti pagayatam." Inikkatna ti immuna a kaugalian tapno ipasdekna ti maikadua. **10** Iti maikadua a kaugalian, naidatontayo iti Dios segun iti pagayatanna babaen ti naminpinsan a panakaisagut iti bagi ni Jesu-Cristo. **11** Kinapudnona, tunggal padi nga agserserbi nga agtaktakder iti inaldaw-aldaw, a mangisagsagut iti isu met laeng a kita ti daton, nga uray iti kaanoman ket saan a makaikkat kadagiti basbasol. **12** Ngem kalpasan a nangisagut ni Cristo iti maysa a daton para kadagiti basol iti agnanayon nga awan patinggana, nagtugaw isuna iti makannawan nga ima ti Dios, **13** agur-uray agingga a maipababa dagiti kabusorna ken agbalin a pagbatayan iti sakana. **14** Ta babaen iti maysa a sagut inan-anayna dagiti naidaton iti Dios iti agnanayon nga awan patinggana. **15** Ken paneknekan met ti Espiritu Santo kadatayo. Ta kinunana iti damo, **16** "'Daytoy iti tulag nga aramidekto kadakuada kalpasan dagitoy nga al-aldaw,' kinuna ti Apo: 'Ikabilkonto dagiti lintegko kadagiti pusoda, ket isuratkonto kadagiti panunotda.'" **17** Ket kinunana, "Awanton iti pannakalagipko kadagiti basbasol ken dagiti saan a nainkalintegan nga ar-aramidda." **18** Ita nga adda ti pannakapakawan para kadagitoy, awanton ti uray ania a daton para iti basol. **19** Ngarud, kakabsatko, sitatalgedkayo a sumrek iti kasasantoan a lugar babaen iti dara ni Jesus. **20** Dayta ti wagas a pananglukatna kadatayo babaen iti bagina, ti baro ken sibibiag a dalan babaen ti kurtina. **21** Ket gapu ta addaantayo iti naindaklan a padi a mangay-aywan iti balay ti Dios, **22** umasidegtayo nga addaan iti napudno a puso a napnoan talged iti pammati, puso a nawarsian ket nadalusan manipud iti dakes a konsensia ken naugasan ti bagi iti nadalus a danum. **23** Masapul met a salimetmetantayo ti pannakayebkas iti natalged a namnamatayo, nga awan iti panagalla-alla, gapu ta napudno ti Dios a nangikari. **24** Panunotentayo iti panangpabileg iti tunggal maysa iti panagayat ken iti naimbag nga ar-aramid. **25** Saantayo nga isardeng ti panaguurnong a sangsangkamaysa, kas ar-aramiden dagiti dadduma. Ngem ketdi, ad-ada pay a pabiligentayo ti tunggal maysa, kas makitayo nga umad-adanin ti aldaw. **26** Ta no igaggagaratayo iti agbasbasol kalpasan ti pannakaammotayo iti kinapudno, awanen ti daton para kadagiti basbasol. **27** Ngem ketdi, adda ti nakabutbuteng a namnamaen a pannakaukom, ken ti naulpit nga apuy a mangalun-on kadagiti kabusor ti Dios. **28** Matay nga awan asi ti siasinoman a nanglaksid iti linteg ni Moises babaen iti dua wenno tallo a mangpaneknek. **29** Iti panagkunayo, kasano kaulpit ti dusa a maited iti maysa a nangipayat iti Anak ti Dios, siasinoman a nangibilang iti dara ti tulag a saan a nasantoan, ti dara nga indatonna iti Dios—ti siasinoman a nangpabain iti Espiritu iti Parabur? **30** Ta ammotayo ti maysa a nagkuna, "Kukuak ti panangibales; Siak ti mangsingir." Ket manen, "Ukomento ti Apo dagiti tattaona." **31** Nakabutbuteng iti matinnag kadagiti ima ti sibibiag a Dios! **32** Ngem laglagipenyo dagiti napalabas nga al-aldaw, kalpasan a nalawlawagankayo— no kasano ti panagibturyo iti nalaus a panagsagsagaba. **33** Kasta unay iti pannakaparparigatyo babaen ti pannakaidadanes ken pannakaibabainyo iti kaaduan ti tattao, ken maysakayo kadagiti nakipagsagsagaba. **34** Ta naasikayo kadagiti naibalud, ket inawatyo a sirarag-o ti pannakasamsam dagiti sanikuayo, ta ammoyo kadagiti bagbagiyo nga adda iti naim-imbag ken mataginayon a sanikua. **35** Isu a saanyo a pukawen ti natalged a namnamayo, nga adda iti naindaklan a gunggona. **36** Ta masapulyo ti panaganus, tapno maawatyonto ti inkari ti Dios, kalpasan a maaramidyo amin ti pagayatanna. **37** "Ta iti mabiit, ti umay ket umayto ken saan a maitantan. **38** Agbiagto ti napudno kaniak babaen iti pammati. Ngem no pagtalikudannak, saanak a maay-ayo kenkuana." **39** Ngem saantayo a kas kadagiti agsubsubli iti ayan ti pakaisagmakan. Ngem ketdi, datayo dagiti sumagmamano nga adda iti pammatina a mangsalimetmet kadagiti kararruatayo.

11 Ita, ti pammati ket isu ti talged ti addaan iti daytoy, no mangnamnama isuna iti maysa a banag. Daytoy ket panangnamnama maipapan kadagiti banbanag a saan pay a nakita. **2** Ta babaen iti daytoy, naanamongan kadagiti pammatida dagiti kapuonantayo. **3** Babaen iti pammati maawawatantayo a naparsua ti lubong babaen iti bilin ti Dios, isu a saan a naaramid dagiti makita manipud kadagiti banbanag a makita. **(aiōn g165)** **4** Babaen iti pammati a nangisagut ni Abel iti umno a daton ngem iti inaramid ni Cain. Gapu iti daytoy, napadayawan isuna gapu iti panagbalinna a nalinteg. Dinayaw ti Dios isuna gapu kadagiti inyegna a sagsagut. Gapu iti dayta, agsasao latta ni Abel uray no natayen isuna. **5** Babaen iti pammati a naipangato ni Enoc ken saanna a nakita ti ipapatay. "Saan isunan a mabirukan gapu ta innala isunan ti Dios" Ta naibaga

kenkuana a naay-ayonan ti Dios sakbay a naipangato isuna. **6** Saan a mabalin a maay-ayo ti Dios no awan iti pammati, ta ti umay iti Dios ket rumbeng a mamati nga adda isuna ken gunggonaanna dagiti agsapul kenkuana. **7** Babaen iti pammati ni Noe, nga idi binallaagan isuna ti Dios maipapan kadagiti banbanag a saan pay a nakita, a napakuyogan iti nadiosan a panagraem ket nangipatakder isuna iti daong tapno isalakanna ti pamiliana. Babaen ti panangaramidna iti daytoy, inukomna ti lubong ket tinawidna ti kinalinteg nga umay babaen iti pammati. **8** Babaen iti pammati nga idi naayaban ni Abraham, nagtulnog isuna ket napan iti lugar nga awatennanto a kas tawid. Napan isuna, a saanna nga ammo ti papananna. **9** Babaen iti pammati a nagnaed isuna iti naikari a daga a kas gangannaet. Kaduana a nagnaed iti toltolda ni Isaac ken Jacob, a kaduana nga agtawid iti isu met laeng a kari. **10** Daytoy ket gapu ta pinaspasungadanna ti pannakaipatakder iti siudad a ti arkitekto ken nangipatakder ket ti Dios. **11** Babaen iti pammati a naawat ni Abraham ken ni Sarah ti pannakabalin nga agsikog uray no nataenganda unayen, agsipud ta imbilangda a napudno ti Dios, ti nangikari kadakuada iti anak a lalaki. **12** Ngarud manipud pay iti daytoy a mamaysa a tao nga idi asidegen a matay, a nangipasngay ti saan a mabilang a kaputotan. Immaduda a kas ti kaadu ti bitbituen iti tangatang ken ti saan a mabilang a darat iti igid ti baybay. **13** Natayda amin dagitoy nga addaan iti pammati a saanda a naawat dagiti kari. Ngem ketdi, nakita ken pinasangbayda daytoy manipud ti adayo, binigbigda nga isuda ket agdaldaliasat ken gangannaet iti daytoy a daga. **14** Ta ilawlawag dagiti mangibaga kadagitoy a banbanag nga agsapsapulda iti bukodda a daga a pagnaedanda. **15** Kinapudnona, no ti pinanpanunotda ket ti maysa a pagilian a nagpanawanda, mabalin nga adda iti gundawayda nga agsubli. **16** Ngem tartarigagayanda iti nasaysayaat a pagilian, dayta ket nainlangitan. Saan ngarud nga ibain ti Dios a maawagan a Diosda, agsipud ta nangisagana isuna iti siudad a maipaay kadakuada. **17** Babaen iti pammati, kalpasan ti pannakapadas ni Abraham, indatonna ni Isaac. Wen, a siraragsak a nangawat iti kari ket indatonna ti kakaisuna nga anakna a lalaki, **18** kenkuana a nakaibagaanna, "Manipud kenni Isaac a maawaganto dagiti kaputotam." **19** Imbilang ni Abraham a kabaelan a pagungaren ti Dios ni Isaac manipud iti patay, ket kas panangiladawan a panangibaga, inawatna ngarud manen isuna. **20** Babaen iti pammati a binendisionan ni Isaac da Jacob ken Esau maipapan kadagiti banbanag a dumtengto. **21** Babaen iti pammati, a binendisionan ni Jacob dagiti annak a lallaki ni Jose idi matmatay isunan. Nagrukbab ni Jacob, a nakasadag iti rabaw ti bastonna. **22** Babaen iti pammati, idi dandanin iti panungpalan ni Jose, nagsarita isuna iti panagpanaw dagiti annak ti Israel iti Egipto ket imbilinna nga itugotda dagiti tulangna. **23** Babaen iti pammati nga idi naiyanak ni Moises, inlemmeng isuna dagiti nagannakna iti tallo a bulan gapu ta nakitada ti kinalibnusna a maladaga, ket saanda a nagbuteng iti bilin ti ari. **24** Babaen iti pammati, kalpasan a dimmakelen ni Moises, nagkedked isuna a maawagan nga anak a lalaki ti anak a babai ti Faraon. **25** Ngem ketdi, pinilina ti makibingay iti panagsagaba kadagiti tattao ti Dios ngem ti mangragragsak kadagiti tarigagay iti basol iti apagkanito. **26** Imbilangna a natantan-ok a kinabaknang ti pannakaibabain a panangsurot kenni Cristo ngem dagiti gameng ti Egipto, ta situturong dagiti matana iti masakbayan a gunggonana. **27** Babaen iti pammati a pinanawan ni Moises iti Egipto. Saan isuna a nagbuteng iti unget ti ari, ta nagibtur isuna babaen iti panangkita iti saan a makita. **28** Babaen iti pammati a nginilinna ti Ilalabas ken ti pannakaiwarsi ti dara tapno saan a sagiden ti manangdadael iti inauna nga annak dagiti annak nga inauna dagiti Israelita. **29** Babaen iti pammati a binallasiwda ti baybay dagiti Runo a kasla namaga a daga daytoy. Idi pinadas dagiti Egipcio daytoy, naalun-onda. **30** Babaen iti pammati a narba ti bakud ti Jerico, kalpasan a nirikrikosda daytoy iti pito nga aldaw. **31** Babaen iti pammati a ti balangkantis a ni Rahab ket saan a napukaw a kadua dagiti nasusukir, gapu ta inawatna a sitatalged dagiti espia. **32** Ken ania pay iti mainayonko nga ibaga? Ta kurangen ti tiempok no saritaek pay da Gideon, Barak, Samson, Jefte, David, Samuel, ken dagiti profeta, **33** a babaen iti pammati ket pinarmekda dagiti pagarian, inaramidda ti nalinteg, ken inawatda dagiti kari. Pinasardengda dagiti ngiwat dagiti leon, **34** iniddepda ti pannakabalin ti apuy, linibasanda iti murdong ti kampilan, naagasanda manipud kadagiti saksakit, nagbalinda a maingel iti gubat, ken pinapanawda dagiti soldado a ganganaet. **35** Inawat dagiti babai dagiti minatayda babaen ti panagungar. Naparparigat dagiti dadduma, saanda nga inawat ti pannakawayawayada tapno mapadasanda iti nasaysayaat a panagungar. **36** Nagsagaba dagiti dadduma ti pannakalalais ken pannakasapsaplit, wen, uray ti pannakaikawar ken pannaka-ibalud. **37** Nauborda, naragadida iti dua. Napapatayda iti kampilan. Nagpagpagnada a sikakawes iti lalat ti karnero ken lalat ti kalding agsipud ta nakurapayda, naparparigatda, ken namaltratoda, **38** (a saan a maikari ti lubong kadakuada), nagalla-allada kadagiti let-ang, banbantay, rukrukib, ken kadagiti abut iti daga. **39** Uray no inanamongan ti Dios dagitoy a tattao gapu iti pammatida, saanda a naawat ti inkarina. **40** Impaayen ti Dios idi pay dagiti banbanag a nasaysayaat para kadatayo, tapno saanda nga agbalin a naan-anay no awantayo.

12 Ngarud, agsipud ta napalikmutantayo kadagiti adu a saksi, iwaksitayo amin dagiti mangpadpadagsen kadatayo ken ti basol a nalaka a mangsilsilo kadatayo. Anusantayo a tarayen ti salisal nga adda iti sangoanantayo. **2** Kumitatayo laeng kenni Jesus, ti nagtaudan ken mangan-anay iti pammatitayo, a gapu ti rag-o a naisagana para kenkuana, inibturanna ti krus, saanna nga inkan-kano ti pannakaibabain, ken nagtugaw iti makannawan nga ima iti trono ti Dios. **3** Ta ibilangyo isuna a nangibtur iti kasta a nasasakit a sasao manipud kadagiti managbasol a maibusor kenkuana tapno saankayo a mabannog wenno nalaka a masaktan. **4** Saankayo pay a nagkedked wenno nakigubal maibusor iti basol agingga iti pannakaibus ti dara. **5** Ken nalipatanyo ti pannakapabileg a mangisursuro kadakayo a kas an-annak: "Anakko, saanmo nga iyaleng-aleng ti panangdisiplina ti Apo, saankayo a maawanan iti puso no tubngarennakayo." **6** Ta disdisiplinaan ti Apo ti siasinoman nga ay-ayatenna, ken dusdusaenna ti tunggal anak nga aw-awatenna. **7** Ibturanyo dagiti pannubok a kas disiplina. Makitultulag ti Dios kadakayo a kas addaan ti annak, ta ania nga anak ti saan a disiplinaan ti amana? **8** Ngem no awan ti disiplinayo, nga isu ti pagbibingayantayo,

maysakayo ngarud a bastardo ken saanna nga annak. **9** Kanayonna pay, addaantayo kadagiti naindagaan nga amma a mangdisiplina kadatayo, ken rinaemtayo ida. Saantayo met kadi nga ad-adda a pagtulnogan ti Ama dagiti espiritu ken agbiagtayonto? **10** Ta pudno a dinisiplinaannatayo dagiti ammatayo kadagiti sumagmamano a tawtawen a kasla usto kadakuada, ngem disdispilinaannatayo ti Dios maipaay iti pagsayaatantayo tapno mabalintayo a makabingay iti kinasantona. **11** Awan ti disiplina a kasla nakaay-ayo iti agdama ngem ketdi nasakit unay. Uray no kasta, mangitedto iti natalna a bunga ti kinalinteg maipaay kadagiti nasuroan iti daytoy. **12** Ingatoyo ngarud dagiti nakababa nga imayo ken patibkerenyo manen dagiti nakapuy a tumengyo; **13** agaramidkayo iti diretso a pagnaan maipaay kadagiti sakayo, tapno saan a maiyaw-awan ti siasinoman a pilay no diket mapaimbag. **14** Ikagumaanyo ti makikappia kadagiti amin a tattao, ken uray ti kinasanto a no awan daytoy ket awan met ti makakita iti Apo. **15** Agannadkayo tapno awan ti mailaksid iti parabur ti Dios, ken awan ti pangrugian ti gura nga isu ti pakaigapuan ti riribuk ken mangrugit ti kaaduan. **16** Agannadkayo ta awan koma uray ania a kinaderrep wenno saan a nadiosan a tao a kas kenni Esau, a nangilako ti bukodna a karbengan a kas inauna nga anak iti maysa a pannangan. **17** Ta ammoyo a kalpasan a tinarigagayanna a tawiden ti bendission, nailaksid isuna, gapu ta saan a nakabiruk ti gundaway ti panagbabawina iti amana, uray pay no binirukna daytoy a sipapasnek nga addaan ti lua. **18** Ta saankayo nga immay iti bantay a mabalin a masagid, bantay ti gumilgil-ayab nga apuy, kinasipnget, ladingit, ken bagyo. **19** Saankayo nga immay iti makaringgor a tangguyob, wenno iti sasao manipud iti timek a nakaigapuanan dagiti mangdingdingngeg iti daytoy nga agpakaasi a saan a sabali a sao ti maisao kadakuada. **20** Ta saanda a maibturan ti naibilin: "Uray pay no ayup ti mangsagid ti bantay, rumbeng a maubor daytoy." **21** Nakabutbuteng unay daytoy a pasamak isu nga imbaga ni Moises, "Kasta unay ti butengko isu nga agtigtigergerak." **22** Ngem ketdi, immaykayo iti Bantay Zion ken ti siudad ti sibibiag a Dios, ti nainlangitan a Jerusalem, ken kadagiti sangapulo a ribu nga anghel nga agramrambak. **23** Immaykayo iti pagtitiponan dagiti amin nga inauna nga anak a nailista idiay langit, iti Dios nga Ukom ti amin, ken kadagiti espiritu dagiti nalinteg a nagbalin a naan-anay. **24** Immaykayo kenni Jesus, ti mangibabaet ti baro a tulag, ken iti naibuyat a dara a nabilbileg ngem ti dara ni Abel. **25** Kitaenyo ta saanyo a pagkedkedan ti agsasao. Ta no saanda a nakalibas idi nagkedkeddanda ti nangballaag kadakuada ditoy daga, awan duadua a saantayo met a makalibas no panawantayo ti mangbalballaag manipud langit. **26** Iti dayta a tiempo, ginunggon ti timekna ti daga. Ngem ita inkarina ket kinunana, "Iti maminsan pay, gunggonek saan laeng a ti daga, ngem uray dagiti langit." **27** Dagitoy a sasao, "Iti maminsan pay," ipakpakitana ti pannakaikkat dagiti banbanag a magunggon, dayta ket, dagiti banbanag a naparsua, tapno agtalinaed dagiti banbanag a saan a magunggon. **28** Isu a, ti panangawattayo iti pagarian a saan a magunggon, agyamantayo ken iti daytoy a wagas agrukbabtayo a makaay-ayo ti Dios nga addaan iti panagraem ken panagbuteng, **29** ta maysa nga apuy a makauram ti Diostayo.

13 Itultuloyyo ti nainkabsatan nga ayat. **2** Saanyo a lipatan iti mangpasangbay kadagiti ganganaet, ta babaen iti panangar-aramid iti daytoy, nangpasangbay ti dadduma kadagiti anghel nga awan ti pannakaam-ammoda. **3** Lagipenyo dagiti adda iti pagbaludan, a kas addakayo kadakuada sadiay, ken kasla namaltrato dagiti bagbagiyo a kas kadakuada. **4** Raemen koma ti amin iti panagasawa ken mapagtalinaed koma a nadalus iti katre ti panagasawa, ta ukomento ti Dios dagiti naderrep ken dagiti mannakikamalala. **5** Mawayawayaan koma ti wagas ti panagbiagyo manipud iti panagayat iti kuarta. Mapnekkayo kadagiti banbanag nga adda kadakayo, ta imbaga mismo iti Dios, "Saankanto a pulos a panawan, wenno baybay-an." **6** Mapnektayo koma tapno situturedtayo nga agkuna, "Ti Dios ti katulongak; Saanakto a mabuteng. Ania ti mabalin nga aramiden iti uray sino kaniak?" **7** Ibilangyo dagitoy a nangiturong kadakayo, dagiti nagsao iti sao ti Dios kadakayo, ken ibilangyo ti nagbanagan ti kababalinda; tuladenyo ti pammatida. **8** Isu met laeng ni Jesu Cristo, idi, ita, ken agnanayon. **(aiōn g165)** **9** Saankayo nga agpaiyadayo babaen iti agduduma ken kadagiti karkarna a sursuro, ta nasayaat a mapatibker ti puso babaen iti parabur, saan a babaen kadagiti pagannurotan maipanggep ti taraon a saan a makatulong kadagitoy nga agbibiag babaen kadakuada. **10** Addaantayo iti altar nga awan ti kalintegan dagiti agserserbi iti tabernakulo a mangan. **11** Ta iti dara dagiti ayup, a naidaton para kadagiti basbasol, ket impan iti kangatoan a padi iti nasantoan a disso, ngem napuoran dagiti bagbagida iti ruar ti kampo. **12** Ngarud, nagsagaba met laeng ni Jesus iti ruar ti ruangan ti siudad, tapno maidaton dagiti tattao iti Dios babaen iti bukodna a dara. **13** Mapantayo ngarud kenkuana iti ruar ti kampo, nga aw-awiten ti pannakapabainna. **14** Ta awanantayo iti mataginayon a siudad ditoy. Ngem ketdi, sarakentayo ti siudad nga umay. **15** Babaen ken Jesus, masapul a kankanayontayo nga agidaton kadagiti datdaton iti pammadayaw iti Dios, pammadayaw nga isu ti bunga dagiti bibigtayo a mangbigbig iti naganna. **16** Ken saanyo a lipatan ti agaramid ti naimbag ken iti panangtulong iti tunggal maysa, ta naay-ayo unay iti Dios gapu iti kastoy a datdaton. **17** Agtulnog ken paiturayankayo kadagiti papanguloyo, ta kankanayondakayo a banbantayan para iti pagimbagan dagiti kararuayo, a kas kadagiti mangtedto iti pagrebbenganda. Agtulnogkayo tapno aywanandakayo dagiti papanguloyo nga addaan ti rag-o, ken saan nga addaan ti ladingit, a saan a makatulong kadakayo. **18** Ikararagandakami, ta naallukoykami nga addaan ti nadalus a konsensia, nga agtartarigagay nga agbiag a sidadayaw kadagiti amin a banbanag. **19** Ken pabilgenkayo amin nga ad-adda pay nga aramidenyo daytoy, tapno kabaelak koma nga agsubli kadakayo iti mabiit. **20** Ita, ti Dios koma ti kapia, a nagsubli manipud ti patay, ti naindaklan a pastor dagiti karnero, ni Apotayo a Jesus, babaen ti dara iti agnanayon a tulag, **(aiōnios g166)** **21** ket isagananakayo iti tunggal naimbag a banbanag nga agaramid ti pagayatanna, nga agtrabtrabaho kadatayo a makaay-ayo unay iti imatangna, babaen kenni Jesu Cristo, kenkuana ti dayag iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **22** Ita, pabilgenkayo, kakabsat a lallaki, a mangawit iti pangpabileg a sao nga ababa nga insuratko kadakayo. **23** Ammoyo a nawayawayaanen ti kabsattayo a ni

Timoteo, nga isunto ti makagapu ti pannakakitakto kadakayo
no umay isuna iti mabiit. **24** Kablaawanyo dagiti amin a
papanguloyo ken amin dagiti namati. Kablaawandakayo
dagiti adda iti Italia. **25** Parabur koma ti adda kadakayo
amin.

Santiago

1 Ni Santiago, nga adipen ti Dios ken ti Apo a ni Jesu-Cristo,
kadagiti sangapulo ket dua a tribu iti Pannakaiwarawara, kablaaw. **2** Ibilangyo amin a rag-o, kakabsatko, no makapadaskayo iti nadumaduma a pakariribukan, **3** nga ammoyo a iti pannakasuot ti pammatiyo ket mangpataud iti panagibtur. **4** Palubosanyo a leppasen ti panagibtur ti trabahona, tapno agbalinkayo koma a naan-anay a nataengan, nga awan pagkuranganna. **5** Ngem no kasapulan ti siasinoman kadakayo ti kinasirib, dawatenna daytoy manipud iti Dios, ti sibubuslon a mangmangted ken saan a mangtubtubngar kadagiti amin a dumawat ket ipaaynanto daytoy. **6** Ngem dumawatkayo nga addaan iti pammati, nga awanan iti panagduadua, ta ti agduadua ket kasla dalluyon idiay baybay, iturturong iti angin ken maipalpalladaw iti aglawlaw. **7** Ta masapul a saan a panunoten dayta a tao a maawatnanto ti kiddawna iti Apo; **8** ti kasta a tao ket agduadua ti panunotna, saan a natalna kadagiti amin a wagasna. **9** Ti nakurapay a kabsat ket agrag-o koma iti nangato a kasasaadna, **10** kabayatan a ti nabaknang a kabsat iti kinapakumbabana, gapu ta mapukawto isuna a kasla iti panagpukaw ti atap a sabong iti talon. **11** Sumingising ti init nga addaan iti makasinit a pudot ket laylayenna ti mula, ket matinnag ti sabong ket matay ti pintasna. Iti isu met laeng a wagas, mapukawto dagiti nabaknang a tattao iti tengnga dagiti ar-aramidenda. **12** Nagasat ti tao a makaibtur iti pannakasuot, ta kalpasan a malasatanna ti suot, awatennanto ti balangat ti biag, a naikari kadagiti agay-ayat iti Dios. **13** Awan koma iti mangibaga inton masulisog isuna, "Daytoy a sulisog ket naggapu iti Dios," gapu ta saan a nasulisog ti Dios babaen iti dakes, ken ti Dios mismo ket saan a mangsulsulisog iti siasinoman. **14** Masulisog ti tunggal tao babaen iti bukodna a dakes a tartarigagay a mangal-allukoy ken mangguyguyod kenkuana a paadayo. **15** Ket kalpasan a maiyinaw ti managbasol a tartarigagay, maipasngay ti basol, ken kalpasan a dimmakkel a naan-anay ti basol ibungana ti patay. **16** Saankayo a paallilaw, ay-ayatek a kakabsat. **17** Ti tunggal nasayaat a sagut ken tunggal naan-anay a sagut ket manipud idiay ngato, a bumabbaba manipud iti Ama dagiti lawag. Saan nga agbalbaliw isuna a kasla kadagiti agsukat-sukat nga aniniwan. **18** Pinili ti Dios nga ikkannatayo iti biag babaen iti sao iti kinapudno, tapno agbalintayo a kasla dagiti umuna a bunga kadagiti pinarsuana. **19** Ammoyo daytoy, ay-ayatek a kakabsat. Masapul a nasiglat a dumngeg ti tunggal tao, nainnayad nga agsao, ken saan a nalaka a makaunget, **20** ta ti unget ti tao ket saanna a tungpalen ti kinalinteg iti Dios. **21** Ngarud ikkatenyo amin a managbasol a rugit ken ti dakes nga adda iti sadinoman, ken iti kinapakumbaba awaten ti naimula a sao, nga isu ti makaisalakan kadagiti kararuayo. **22** Agtulnogkayo iti sao, saanyo laeng a denggen daytoy, nga al-allilawenyo dagiti bukodyo a bagi. **23** Ta no mangngeg ti siasinoman ti sao ken saanna nga aramiden daytoy, maiyarig isuna iti maysa a tao a mangkitkita iti rupana iti sarming. **24** Kitkitaenna ti rupana, ken pumanaw ket malipatanna a dagus ti langana. **25** Ngem ti tao a kumita a siaannad iti naan-anay a linteg, ti linteg iti wayawaya, ken agtultuloy nga agtultulnog iti daytoy, saan laeng a kas dumdumngeg a malipatanna, mabendisionanto daytoy a tao kas aramidenna daytoy. **26** No panunoten ti siasinoman a relihioso isuna, ngem saanna a tengngelen ti dilana, al-allilawenna ti pusona ken awan serbi ti relihionna. **27** Ti nadalus ken saan a narugitan a relihion iti sangoanan ti Dios ken Amatayo ket daytoy: ti panangtulong kadagiti awanan ti ama ken kadagiti balo a babbai iti panagrigatda, ken ti mangsalaknib iti bagi manipud iti panangdadael iti lubong.

2 Kakabsatko, saanyo a suroten ti pammati iti Apotayo
a ni Jesu-Cristo, ti Apo iti dayag, babaen iti panangipangpanruna kadagiti sumagmamano a tattao. **2** No sumrek ti maysa a tao iti taripnongyo a nakasuot kadagiti balitok a singsing ken napipintas a badbado, ken adda met sumrek a nakurapay a tao a narugit ti badona, **3** ket ipampamaysam ti imatangmo iti tao a nakakawes iti napintas a bado, ket kunam, "Pangngaasim ta agtugawka ditoy napintas a lugar," ngem kunam iti nakurapay a tao, "Agtakderka idiay," wenno, "Agtugawka iti sakaanak," **4** saankayo kadi a manguk-ukom kadagiti bagbagiyo, ken agbalbalin nga ukom nga addaan kadagiti dakes a kapanunotan? **5** Dumngegkayo, ay-ayatek a kakabsat, saan kadi a pinili ti Dios dagiti nakurapay iti lubong tapno agbalin a nabaknang iti pammati ken mangtawid iti pagarian nga inkarina kadagiti mangay-ayat kenkuana? **6** Ngem pinabainanyo dagiti nakurapay! Saan kadi a dagiti nabaknang ti mangparparigat kadakayo, ken saan kadi nga isuda dagiti mangguyguyod kadakayo idiay pagukoman? **7** Saan kadi a tabtabbaawan dagiti nabaknang ti nasayaat a nagan a nakaayabanyo? **8** Nupay kasta, no tungpalenyo ti naarian a linteg, kas naisurat iti Nasantoan a Sursurat, "Masapul nga ayatem ti karrubam kas iti bagim," nasayaat ti ar-aramidenyo. **9** Ngem no ipangrunayo ti sumagmamano a tattao, agbasbasolkayo, a napasingkedan a nagbasol babaen iti linteg a kas mannaglabsing iti linteg. **10** Ta siasinoman nga agtulnog iti sibubukel a linteg, ngem maitibkol iti maysa a banag, makabasol isuna ti pananglabsing iti amin a linteg! **11** Ta ti Dios a nangibaga, "Saanka a makikamalala," kunana pay, "Saanka a mangpatay." No saankayo a makikamalala, ngem mangpataykayo, linabsingyo ti linteg ti Dios. **12** Isu nga agsao ken agtulnogkayo a kas kadagiti dandanin maukom babaen iti linteg ti wayawaya. **13** Ta umay ti pannakaukom nga awanan asi kadagiti saan a nangipakita iti asi. Agballigi ti asi maibusor iti pannakaukom! **14** Ania ti pagsayaatanna, kakabsatko, no ibaga ti maysa a tao nga adda ti pammatina, ngem awanan isuna kadagiti aramid? Maisalakan kadi isuna dayta a pammati? **15** No agkasapulan ti kabsat a lalaki wenno babai kadagiti badbado ken inaldaw a taraon, **16** ket ibaga ti maysa kadakayo kadakuada, "Mapanka nga addaan kapia, agpabaraka ken manganka a nasayaat," ngem saanmo nga ited kadakuada dagiti kasapulanda a banbanag a maipaay iti bagi, ania ti pagsayaatanna dayta? **17** Iti isu met laeng a wagas, ti pammati, no awanan kadagiti aramid, ket natay. **18** Ngem adda pay ti mangibaga, "Adda pammatim, ken addaanak kadagiti aramid." Ipakitam kaniak ti pammatim nga awanan kadagiti aramid, ket ipakitak kenka ti pammatik babaen kadagiti aramidko. **19** Mamatika nga adda ti maymaysa a Dios; ustoka. Ngem patpatien met dagiti demonio dayta ket agpigergerda. **20** Kayatmo kadi a maammoan, maag a tao, no kasano a ti pammati nga awanan kadagiti aramid ket awan serbina? **21** Saan kadi a ni Abraham nga amatayo ket napalinteg babaen

kadagiti aramid idi indatonna ni Isaac nga anakna a lalaki iti rabaw ti altar? **22** Makitayo a nagtrabaho ti pammati kadagiti aramidna, ket babaen kadagiti aramid nagun-od iti pammatina ti pangngepna. **23** Natungpal ti Nasantoan a Surat a kunkunana, "Pinati ni Abraham ti Dios, ket naibilang kenkuana a kas kinalinteg." Isu a naawagan ni Abraham a gayyem ti Dios. **24** Makitayo a babaen kadagiti aramid napalinteg ti maysa a tao, ken saan laeng a babaen iti pammati. **25** Saan kadi nga iti kasta met a wagas a ni Rahab a balangkantis ket napalinteg babaen kadagiti aramid, idi pinasangbayna dagiti mensahero ken imbaonna ida babaen iti sabali a dalan? **26** Ta kas iti bagi nga awanan iti espiritu ket natay, kasta met ti pammati nga awanan kadagiti aramid ket natay.

3 Saan koma nga adu kadakayo ti agbalin a manursuro, kakabsatko, nga ammoyo nga awatentayonto ti dakdakkel a pannakaukom. **2** Ta maitibkultayo amin iti adu a wagas. No saan a maitublak ti siasinoman iti sasaona, isuna ket awan pagkuranganna a tao, matengngelna pay ti sububukel a bagina. **3** Ita, no ikabiltayo dagiti busal dagiti kabalyo kadagiti ngiwatda agtulnogda kadatayo, ket mabalintayo a pagpusipusen dagiti bagida. **4** Kitaenyo pay a dagiti barko, uray no nagdadakkelda unay ket maidurduron dagiti napipigsa nga angin, ket iturturong iti nagbassit a timon iti sadinoman a tarigagayan ti kapitan a pangiturongan **5** Kasta met, ti dila ket maysa a bassit a paset iti bagi, ngem ipasindayagna dagiti dakkel a banbanag. Kitaenyo no kasano a ti dakkel a kabakiran ket masindian babaen iti rissik iti beggang! **6** Ti dila ket maysa met laeng nga apuy, maysa a lubong iti kinamanagbasol a naikabil kadagiti paset iti bagitayo, a mangrugrugit iti sububukel a bagi ket puoranna ti dalan iti biag, ken mapuoran ti bagina babaen iti impierno. **(Geenna g1067)** **7** Ti tunggal kita iti atap nga ayup, billit, agkarkarayam, ken parsua iti baybay ket mapapaamo ken napaamo ti sangkataoan, **8** ngem awan kadagiti tattao ti makapaamo iti dila; maysa daytoy a dakes nga awan inanana, napno iti makapatay a sabidong. **9** Babaen iti dila, daydayawentayo ti Apo ken Amatayo, ken babaen iti daytoy ket ilunodtayo dagiti tattao, a naaramid iti langa ti Dios. **10** Manipud iti isu met laeng a ngiwat ket naisao iti pangbendision ken panangilunod. Kakabsatko, saan koma a kastoy dagitoy a banbanag. **11** Ipussuak kadi ti ubbog ti agpada a nasam-it ken napait a danum? **12** Kakabsatko, makapatubo kadi ti igos iti olibo, wenno ti ubas ket mangpatubo iti igos? Kasta met a saan a makapataud ti naapgad nga ubbog iti nasam-it a danum. **13** Siasino kadakayo ti nasirib ken mannakaawat? Ipakita koma dayta a tao ti nasayaat a biag babaen kadagiti aramidna iti kinapakumbaba nga aggapu iti kinasirib. **14** Ngem no addaankayo iti napait a panagimon ken naimot a tarigagay iti pusoyo, saankayo nga agpasindayag ken agulbod a maibusor iti kinapudno. **15** Saan a kinasirib daytoy a bumaba manipud iti ngato, ngem ketdi nainlubongan daytoy, saan a naespirituan, ken sinasairo. **16** Ta no sadino ti ayan ti panagimon ken naimot a tarigagay, adda ti riribuk ken amin a narugit nga aramid. **17** Ngem ti kinasirib nga aggapu iti ngato ket umuna, nasin-aw, kalpasanna managayat iti kapia, naalumamay, nasayaat ti panagpuspusona, napno iti asi ken nasayaat a bunga, awanan ti panangipangpangruna kadagiti sumagmamano a tattao, ken napasnek. **18** Ken ti bunga iti kinalinteg ket naimula iti kapia para kadagiti agar-aramid iti kapia.

4 Sadino ti naggapuan iti panagaapa ken panagsisinnupiat kadakayo? Saan kadi a nagtaud daytoy kadagiti dakes a tarigagayyo nga agbibinnusor iti unegyo? **2** Tartarigagayanyo ti awan kadakayo. Mangpataykayo ken kamkamatenyo ti saanyo a matagikua. Agaapa ken agriringgorkayo, ngem saanyo a magun-od gapu ta saankayo a dumawdawat iti Dios. **3** Dumawatkayo ket saankayo a makaawat gapu ta dakes a banbanag dagiti dawdawatenyo, tapno mabusbusyo dagitoy kadagiti dakes a tartarigagayyo. **4** Dakayo a mannakikamalala a babbai! Saanyo kadi nga ammo nga ti pannakigayyem iti lubong ket pannakisuppiat maibusor iti Dios? Ngarud, ti siasinoman a mangikeddeng nga agbalin a gayyem iti lubong ar-aramidenna ti bagina a kabusor iti Dios. **5** Wenno ipagarupyo kadi nga awan kaipapanan ti Nasantoan a Sursurat no ibagbagana a ti Espiritu nga inkabilna kadatayo ket umap-apal unay para kadatayo? **6** Ngem mangmangted pay ti Dios iti ad-adu a parabur, nga isu ti gapu na a kinuna iti Nasantoan a Surat, "Supringen ti Dios dagiti napalanguad, ngem mangmanted iti parabur kadagiti napakumbaba." **7** Ngarud, paiturayanyo ti bagbagiyo iti Dios. Supringenyo ti diablo, ket panawannakayonto. **8** Umasidegkayo iti Dios, ket umasidegto isuna kadakayo. Dalusanyo dagiti imayo, dakayo a managbasol, ken pasin-awenyo dagiti pusoyo, dakayo nga agduadua. **9** Agliday, agladingit, ken agsangitkayo! Pagbalinenyo dagiti katkatawayo a ladingit ken ti rag-oyo a liday. **10** Agpakumbabakayo iti sangoanan ti Apo, ket itag-aynakayonto. **11** Saankayo nga agsao iti maibusor iti maysa ken maysa, kakabsat. Ti tao nga agsao maibusor iti maysa a kabsat wenno mangukom iti kabsatna ket agsasao a maibusor iti linteg ken uk-ukomenna ti linteg ti Dios. No ukomenyo ti linteg, saankayo nga agtultulnog iti linteg, ngem maysa nga ukom iti daytoy. **12** Maysa laeng ti mangmangted iti linteg ken ukom, ti Dios, ti makaisalakan ken makadadael. Siasinokayo a mangukom iti kaarrubayo? **13** Dumngegkayo, dakayo nga agibagbaga, "Ita nga aldaw wenno inton bigat ket mapankaminto iti daytoy nga ili, ket agnaedkami idiay iti maysa a tawen, ket agtagilakokami, ket makagungunakaminto." **14** Siasino ti makaammo iti mapasamak inton bigat, ken ania ngay met koma ti biagyo? Ta kaslakayo angep nga agparang iti apagbiit ket kalpasanna agpukaw. **15** Ngem ketdi ibagayo koma, "No pagayatan ti Apo, agbiagkaminto ket aramidenminto daytoy wenno dayta." **16** Ngem ita ipaspasindayagyo ti maipapan kadagiti panggepyo. Amin a kasta a panagpaspasindayag ket dakes. **17** Ngarud, kenkuana a makaammo nga agaramid iti nasayaat ngem saanna nga ar-aramiden daytoy, basol kenkuana daytoy.

5 Umaykayo itan, dakayo a nabaknang, pigsaanyo ti agsangit gapu kadagiti rigrigat nga umay kadakayo. **2** Dagiti kinabaknangyo ket nalungsot ken dagiti kawesyo ket inibus iti buut. **3** Dagiti balitok ken pirakyo ket naawanan iti pateg, ken ti panaglatida ti mangpaneknekto maibusor kadakayo ken ibusenda ti lasagyo a kasla iti apuy. Inlemmengyo dagiti gamengyo kadagiti maudi nga al-aldaw. **4** Kitaenyo, ti tangdan dagiti agtrabtrabaho-dagiti saanyo a binayadan para iti panagapitda kadagiti taltalonyo- umaw-awagda! Ken dagiti asug dagiti nagapit

kadagiti mula ket dimmanon kadagiti lapayag ti Apo dagiti Armada. **5** Nagbiagkayo iti nalabes a nam-ay ditoy rabaw ti daga ken pinabus-oyanyo dagiti bagbagiyo. Pinalukmegyo dagiti pusoyo a maipaay iti aldaw iti panagparti. **6** Inukom ken pinatayyo dagiti nalinteg a saan nga makapagkedked kadakayo. **7** Ngarud aganuskayo, kakabsat, agingga iti iyaay ti Apo, kasla iti mannalon nga agur-uray iti napateg nga apit iti daga, agur-uray a siaanus para iti daytoy, agingga a dagiti nasapa ken naladaw a tudo ket agtinnag. **8** Aganuskayo met; patalgedenyo dagiti pusoyo, gapu ta asidegen ti iyaay ti Apo. **9** Saankayo nga agdayamudom, kakabsat, a maibusor iti maysa ken maysa, tapno saankayo a maukom. Kitaenyo, ti ukom ket agtaktakder iti ruangan. **10** Kas pangarigan, kakabsat, panunotenyo a nalaing dagiti panagsagsagaba ken kinaanus dagiti profeta a nagsao iti nagan ti Apo. **11** Kitaenyo, awagantayo dagiti agibtur, a “nagasat.” Nangngeganyo ti kinaanus ni Job, ken ammoyo ti panggep ti Apo ken ni Job, no kasano a ti Apo ket napnoan iti ayat ken asi. **12** Kangrunaan iti amin, kakabsatko, saankayo nga agsapata, babaen iti langit wenno iti daga, wenno babaen iti aniaman a sabali a sapata. Ngem ti kayat koma a sawen ti “wen a kunayo” ket “wen” ken ti “saan a kunayo” ket “saan,” tapno saankayo a matinnag iti pannakaukom. **13** Adda kadi ti agsagsagaba kadakayo? Masapul nga agkararag isuna. Adda kadi ti naragsak kadakayo? Pagkantaenyo isuna iti pagdaydayaw. **14** Adda kadi ti agsakit kadakayo? Palubosanyo nga ayabanna dagiti panglakayen iti iglesia, ket ikararag koma isuna dagiti panglakayen, sapsapuanda isuna babaen iti lana a maigapu iti nagan ti Apo, **15** ket ti kararag iti pammati isalakannanto dayta a masakit a tao, ket pagungarento ti Apo isuna. No nagbasol isuna, pakawanento isuna iti Dios. **16** Ngarud, ipudnoyo dagiti basolyo iti tunggal maysa, ken ikararaganyo ti maysa ken maysa, tapno maagasankayo. Ti kararag iti nalinteg a tao ket mangpataud iti adu a pagbanagan. **17** Ni Elias ket maysa a tao nga addaan iti rikna a kasla kadatayo. Nagkararag isuna a sipapasnek a saan koma nga agtudo, ket saan a nagtudo iti daga iti las-ud iti tallo a tawen ken innem a bulan. **18** Ket nagkararag manen ni Elias, ket imbukbok ti langlangit ti tudo iti daga ket nagpataud ti daga iti apit. **19** Kakabsatko, no maiyaw-awan ti siasinoman kadakayo manipud iti kinapudno, ngem iturong isuna ti maysa a tao nga agsubli, **20** maammoanna koma a ti siasinoman a mangidalan iti managbasol a pumanaw manipud iti biddut iti dalanna ket maisalakannanto ti kararuana manipud iti patay ket kalubannanto ti adu a basbasol.

1 Pedro

1 Siak ni Pedro, maysa nga apostol ni Jesu-Cristo, kadagiti napili a gangannaet iti pannakaiwarwara iti entero a Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ken Bitinia, **2** sigun iti pannakaammoda iti Dios nga Ama, babaen iti panangpasanto ti Espiritu Santo, para iti panagtulnog kenni Jesu -Cristo, ken para iti pannakaiwarsi iti darana. Umadu koma kadakayo ti parabur ken talna. **3** Madaydayaw koma ti Dios nga Ama ni Apotayo a Jesu-Cristo. Gapu iti dakkel nga asina, binaliwannatayo nga inyanak a para iti namnama iti maysa a tawid babaen iti panagungar ni Jesu-Cristo manipud ken patay— **4** para iti maysa a tawid a saanto a mapukaw, saanto nga aglati, ken saanto nga agkupas. Naidulin idiay langit para kadakayo. **5** Nasalaknibankayo babaen iti pannakabalin ti Dios babaen iti pammati para iti pannakaisalakan a nakasagana a maiparangarang iti maud-udi nga al-aldaw. **6** Agragsakkayo iti daytoy, uray pay ita ket kasapulanyo ti makarikna iti panagliday gapu iti kaadu dagiti nadumaduma a pannubok. **7** Tapno mapadas ti pammatiyo, pammati a napatpateg pay ngem balitok, a mapukaw iti apuy a mangpadas iti pammatiyo. Agparang daytoy tapno agbanag ti pammatiyo a pakaidayawan, dayag ken tan-ok iti pannakaiparangarang ni Jesu Cristo. **8** Saanyo isuna a nakita, ngem ay-ayatenyo isuna. Saanyo isuna a makita ita, ngem mamatikayo kenkuana ket maragsakankayo unay nga addaan ti saan a maiyebkas a rag-o a napno iti dayag. **9** Aw-awatenyo itan ti pagbanagan ti pammatiyo, ti pannakaisalakan dagiti kararuayo. **10** Siaannad a sinuksukimat ken sinapsapul dagiti profeta iti maipapan daytoy a pannakaisalakan, maipanggep iti parabur a kukuayonto. **11** Nagsukimatda tapno maammoanda no ania a kita ti pannakaisalakan ti umay. Nagsukimatda met tapno maamoanda no ania ti tiempo ti imbaga ti Espiritu ni Cristo nga adda idi kadakuada. Mapaspasamak dagitoy kas ipakpakaunanan kadakuada maipanggep iti panagsagaba ni Cristo ken kadagiti daydayag a sumarunonto kenkuana. **12** Naiparangarang daytoy kadagiti profeta a pagserbiandanto dagitoy a banbanag, saan a para iti bagbagida —ngem para kadakayo—ti panangibaga kadagitoy a banbanag babaen kadagiti mangyeg iti ebanghelio kadakayo babaen iti Espiritu Santo a naibaon manipud langit, banbanag nga uray dagiti anghel ket tartarigagayanda a maiparangarang. **13** Isu a sisasagana ti nakemyo. Ken annadanyo ti panagpanpanunotyo. Maaddaankayo iti naan-anay a namnama iti parabur a maitedto kadakayo iti pannakaiparangarang ni Jesu- Cristo. **14** Kas natulnog nga annak, saanyo a suroten dagiti tarigagayyo a sinurotyo idi awan pay pannakaammoyo. **15** Ngem kas iti nangayab kadakayo ket nasantoan, agsantokayo met iti amin a kababalinyo iti biag. **16** Ta naisurat, "Agsantokayo, gapu ta siak santoak." **17** Ket no awaganyo nga "Ama" ti awan idumdumana a mangukom segun iti aramid ti tunggal maysa, busbusenyo ti tiempo iti panagdaliasatyo nga addaan iti panagraem. **18** Ammoyo a saan a babaen iti pirak wenno balitok—banbanag nga agpukaw—a nasubbotkayo manipud iti minamaaag a kababalin a naadalyo kadagiti ammayo. **19** Ngem nasubbotkayo babaen iti napateg a dara ni Cristo, kas maysa a kordero nga awan pakapilawanna ken awan mulitna. **20** Napilin ni Cristo sakbay ti pannakaparsua ti lubong, ngem ita kadagitoy maud-udi a tiempo, naiparangarang isuna kadakayo. **21** Namatikayo iti Dios babaen kenkuana, a pinagungar ti Dios manipud iti patay ken nangtedanna iti dayag tapno iti pammati ken talekyo ket addada iti Dios. **22** Inaramidyo a nasin-aw dagiti kararuayo babaen iti panagtulnogyo iti kinapudno para iti napudno a nainkabsatan nga ayat, isu nga ayatenyo ti tunggal maysa a sipapasnek. **23** Naiyanakkayo manen, saan a manipud iti bukel nga agrupsa, ngem manipud iti bukel a saan nga agrupsa, babaen iti sibibiag ken agtaltalinaed a sao ti Dios. **(aiōn g165)** **24** Ta "isu-amin a lasag ket kasla ruot, ket ti amin a dayagna ket kasla sabong ti ruot. Malaylay ti ruot ken agtinnag ti sabong, **25** ngem ti sao ti Apo ket agtalinaed nga agnanayon." Daytoy ti mensahe ti ebanghelio a naipablaak kadakayo. **(aiōn g165)**

2 Iwaksiyo ngarud ti amin a kinadakes, panangallilaw, panaginsisingpet, panagapal ken pammadpadakes. **2** Kas kaipaspasngay a maladaga, nga agtarigagay iti puro a gatas a naespirituan, tapno dumakkelkayo iti pannakaisalakan babaen iti daytoy, **3** no napadasyo a naimbag iti Apo. **4** Umasidegkayo kenkuana nga isu a sibibiag a bato a linaksid dagiti tattao, ngem pinili ti Dios ken napateg kenkuana. **5** Maiyarigkayo met iti sibibiag a bato a naipatakder nga agbalin a maysa a balay a naespirituan, tapno agbalin a nasantoan a papadi a mangidaton kadagiti daton a naespirituan a makaay-ayo iti Dios babaen kenni Jesu-Cristo. **6** Ta kinuna ti Nasantoan a Surat, “Adtoy, mangikabilak idiay Sion ti maysa a pasuli a bato, kangrunaan, napili ken napateg. Saanto a maibabain ti siasinoman a mamati kenkuana.” **7** Ti dayaw ngarud ket para kadakayo a mamati. Ngem, “ti bato a linaksid dagiti agipatpatakder, nagbalin daytoy a kangrunaan iti suli”— **8** ken, “maysa a bato a pakaitibkulan ken maysa a dakkel a bato a pakaitublakan.” Maitibkulda, ta saanda a nagtulnog iti sao, nga isu met iti nakaitudinganda **9** Ngem dakayo ti napili a puli, naarian a papadi, nasantoan a nasion, tattao a kukua ti Dios, tapno iwaragawagyo dagiti nakakaskasdaaw nga aramid ti nangayab kadakayo a rummuar manipud iti kasipngetan aginggana iti nakakaskasdaaw a lawagna. **10** Ta saankay idi a tattao ti Dios, ngem tattaonakayon ita. Saankayo a nakaassian, ngem nakaassiankayo itan. **11** Ay-ayatek, awagankayo a kas ganggannaet ken agdaldaliasat tapno liklikanyo ti managbasol a tarigagay, a manggubgubat iti kararuayo. **12** Masapul nga addaankayo iti nasayaat a kababalin kadagiti Hentil, tapno no agsaritada iti maipanggep kadakayo kas nakaaramidda kadagiti dakes a banbanag, ket makitada dagiti nasayaat nga aramidyo ket idaydayawda iti Dios iti aldaw nga iyaayna. **13** Agtulnogkayo iti tunggal turay iti tao a maigapu iti Apo, uray iti ari a kas kangatoan unay, **14** uray dagiti gobernador a naibaon a mangdusa kadagiti agar-aramid ti kinadakes ken tapno mangidayaw kadagiti agaramid iti nasayaat. **15** Ta isu ti pagayatan ti Dios, ta babaen ti panagar-aramidyo ti nasayaat ket pagulimekenyo ti awan serserbina a panagsao dagiti maag a tattao. **16** Kas nawayawayaan a tattao, saanyo a tagikuaen ti wayawayayo a kas pangabbong iti kinadakes, ngem agbalinkayo a kas adipen ti Dios. **17** Raemenyo ti amin a tattao. Ayatenyo dagiti kakabsat. Agbutengkayo iti Dios. Dayawenyo ti ari. **18** Dakayo nga adipen, paiturayankayo kadagiti amoyo

nga addaan iti panagraem, saan laeng a dagiti nasayaat ken naanus nga amo, ngem kasta met dagiti nauunget. **19** Ta makaay-ayo iti Dios no makaibtur ti siasinoman iti rigat bayat nga agsagsagaba iti pannakaidadanes gapu iti konsensiana a maiturong iti Dios. **20** Ta ania ti pakaidayawan no agbasolkayo ken agibturkayo bayat a madusdusa? Ngem no nakaaramidkayo iti nasayaat ket agsagabakayo iti pannakadusa, makaay-ayo daytoy iti Dios. **21** Ta naayabankayo a maipaay iti daytoy, gapu ta nagsagaba met ni Cristo gapu kadakayo, a nangibati kadakayo ti ulidan tapno surotenyo dagiti dalanna. **22** Awan ti naaramidna a basol, awan ti nasarakan uray pay ania a panagulbod iti ngiwatna. **23** Idi naumsi isuna, saan isuna a bimmales a nangumsi. Idi nagsagaba isuna, saan namutbuteng, ngem intedna ti bagina iti mangukom a sililinteg. **24** Inawitna mismo dagiti basbasoltayo iti bagina idiay kayo, tapno awanen ti pasettayo iti basol, ken tapno agbiagtayo para iti kinalinteg. Naagasankayo babaen kadagiti sugatna. **25** Naiyaw-awankayo amin a kasla mapukpukaw a karnero, ngem nagsublikayo itan iti pastor ken mangbanbantay kadagiti kararuayo.

3 Iti kastoy a wagas, dakayo nga asawa a babbai ket rumbeng a paiturayankayo kadagiti assawayo, tapno, uray no adda ti saan a natulnog iti sao, mapatulnogda uray awan iti sao babaen iti kababalin dagiti asawada a babbai, **2** gapu ta makitadanto ti nasin-aw a kagagaladyo nga addaan panagraem iti bagbagida. **3** Saan koma a maaramid daytoy babaen kadagiti akinruar nga ar-arkos—nasallapid a buok, dagiti alahas a balitok, wenno nagarbo a panagkawkawes. **4** Ngem maaramid koma ketdi daytoy baben iti kaunggan a kinatao ti puso, ken ti saan nga agkupas a pintas iti naemma ken natalna nga espiritu, a napateg iti imatang ti Dios. **5** Ta kastoy idi ti wagas a panagpapintas dagiti nasantoan a babbai. Adda ti panagtalekda iti Dios ken nagpaiturayanda kadagiti assawada. **6** Nagtulnog ni Sara ken ni Abaraham iti kastoy a wagas ken inawaganna isuna nga “apona”. Annaknakayo itan no agaramidkayo iti naimbag ken no saankayo nga agbuteng iti riribuk. **7** Iti isu met laeng a wagas, dakayo nga assawa a lallaki ket rumbeng nga agbiag kadagiti assawayo nga ammoyo a nakapkapsutda a babbai a katakunaynay, bigbigenyo ida a kas padayo nga umawat iti sagut ti biag. Aramidenyo daytoy tapno saan a malappedan dagiti kararagyo. **8** Kamauddiananna, agmaymaysakayo amin iti panunot, naasi, agiinnayat a kas agkakabsat, nalukneng a panagpuspuso, ken napakumbaba. **9** Saanyo a supapakan ti dakes iti dakes wenno lais iti lais. No di ket, ituloyyo ti mangbendision, ta naawagankayo gapu iti daytoy, tapno matawidyo ti bendission. **10** “Ti agtarigagay nga agayat iti biag ken mangkita iti nasayaat nga al-aldaw ket rumbeng nga isardengna ti dilana manipud iti dakes ken dagiti bibigna manipud iti manangallilaw a panagsasao. **11** Tallikudanna koma ti dakes ken aramidenna ti nasayaat. Birokenna koma ti kapia ken ikagumaanna daytoy. **12** Kitkitaen dagiti mata ti Apo dagiti nalinteg, ken dengdenggen dagiti lapayagna dagiti kiddawda. Ngem ti rupa ti Apo ket maibusor kadagiti agar-aramid iti dakes.” **13** Siasinonto ti mangdangran kadakayo, no tarigagayanyo ti naimbag? **14** Ngem no agsagabakayo gapu iti kinalinteg, nagasatkayo. Saankayo nga agbuteng kadagiti pagbutbutnganda. Saankayo a mariribukan. **15** Ngem ketdi, patgenyo ni Apo a Cristo dita pusoyo a kas nasantoan. Kankanayonkayo koma a nakasagana a mangsungbat iti siasinoman nga agsaludsod kadakayo no apay nga adda talekyo iti Dios. Aramidenyo daytoy nga addaan kinaemma ken panagraem. **16** Maaddaankayo iti nasayaat a konsensia tapno maibabain dagiti tattao a manglalais kadagiti nasayaat a biagyo kenni Cristo gapu ta agsasaoda a maibusor kadakayo a kasla agar-aramidkayo iti dakes. **17** Nasaysayaat, no pagayatan ti Dios, nga agsagabakayo iti panagar-aramid iti nasayaat ngem iti panagar-aramid iti dakes. **18** Naminsan a nagsagaba met ni Cristo gapu kadagiti basbasol. Nagsagaba ti nalinteg para kadatayo, a saan a nalinteg, tapno iragpatnatayo iti Dios. Napapatay isuna iti lasag, ngem nagbiag isuna iti espiritu. **19** Babaen iti espiritu, napan nangakasaba kadagiti espiritu nga adda ita idiay pagbaludan. **20** Saanda a nagtulnog bayat nga agur-uray ti kinaanus ti Dios kadagiti al-aldaw ni Noe, kadagiti al-aldaw nga ar-aramidenna ti daong, ket insalakan ti Dios ti sumagmamano a tattao— walo a kararua—babaen iti danum. **21** Daytoy ket simbolo ti bautismo a mangisalakan ita kadakayo, saan a kas iti pannakaugas iti rugit ti bagi, ngem kas panagpakaasi iti nasayaat a nakem iti Dios, babaen iti panagungar ni Jesu-Cristo. **22** Adda isuna iti makannawan ti Dios. Napan isuna sadi langit. Masapul a paiturayan kenkuana dagiti anghel, dagiti kinaturay ken dagiti pannakabalin.

4 Ngarud, gapu ta nagsagaba ni Cristo iti lasag, isaganayo dagiti bagbagiyo iti isu met laeng a panggep. Siasinoman a nagsagaba iti lasag ket simmardengen manipud iti basol. **2** Saanen nga agbibiag daytoy a tao para kadagiti tarigagay ti tao, ngem maipaay iti pagayatan ti Dios—para iti nabatbati pay a biagna. **3** Ta umdasen ti tiempo a naglabas iti panagaramid kadagiti kayat dagiti Hentil nga aramiden—kinaderrep, nalabes a tarigagay, panagbarbartek, pannakiin-inom, nalabes a panagrambak, ken makarimon a panagdayaw kadagiti didiosen. **4** Panpanunotenda a nakaskasdaaw a saankayo a makitimtimpuyog nga ar-aramiden dagitoy a banbanag, isu nga agsasaoda iti dakes maipanggep kadakayo. **5** Mangteddanto iti palawag iti daydiay sisasagana a mangukom kadagiti sibibiag ken natay. **6** Ta gapu iti daytoy a panggep ket naikasaba ti ebanghelio kadagiti natay, nga uray no naukomda kadagiti bagida a kas tattao, agbiagda koma a kas maiyannurot iti Dios no maipapan iti espiritu. **7** Umayen ti paggibusan iti amin a banbanag. Ngarud, agbalinkayo koma a nanakem, ken naparbeng koma ti panagpanpanunotyo para kadagiti karkararagyo. **8** Nangnangruna iti amin, maaddaankayo iti napasnek a panagayat iti tunggal maysa, ta saan nga agbirbirok ti ayat tapno matakuatan dagiti basol dagiti dadduma. **9** Ipakitayo ti panagsangailiyo iti tunggal maysa nga awanan panagtantanabutob. **10** Kas nakaawat ti tunggal maysa kadakayo iti sagut, usarenyo daytoy tapno agserbi iti tunggal maysa, kas nasayaat a mapagtalkan kadagiti adu nga awan bayadna a sagut ti Dios. **11** No ti siasinoman nga agsao, aramidenda koma a kas iti sasao ti Dios, ket no siasinoman ti agserbi, aramidenda koma manipud iti pigsa nga it-ited ti Dios, tapno maidaydayaw koma ti Dios iti amin a banbanag babaen kenni Jesu-Cristo. Kukuana ti dayag ken pannakabalin iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **12** Ay-ayatek, saanyo nga ibilang a kas maysa a banag a nakakaskasdaaw ti nabara a pannubok

nga umay a mangpadas kadakayo, a kasla mapaspasamak kadakayo ti maysa a banag a nakakaskasdaaw. **13** Ngem agingga a mapadasyo ti panagsagsagaba ni Cristo, agragsakkayo, tapno agragsakkayo met ken agrag-o iti pannakaiparangarang ti dayagna. **14** No malaiskayo gapu iti nagan ni Cristo, nagasatkayo, gapu ta agtataeng kadakayo ti Espiritu ti dayag ken ti Espiritu ti Dios. **15** Ngem awan koma ti agsagaba kadakayo a kas mammapatay, mannanakaw, agar-aramid ti dakes, wenno mannakibiang. **16** Ngem, no adda ti agsagaba a kas Kristiano, saan koma nga agbain isuna, ngem dayawenna koma ti Dios iti dayta a nagan. **17** Ta tiempon ti panangukom a mangrugi iti sangkabbalayan ti Dios. Ket no mangrugi kadatayo, anianto ti pagbanagan dagiti saan nga agtulnog iti ebanghelio ti Dios? **18** Ket no "naisalakan ti nalinteg a tao babaen iti rigrigat, anianto ti pagbanagan dagiti saan a nadiosan a tao ken ti managbasol?" **19** Bay-anyo ngarud a dagiti agsagsagaba mayannurot iti pagayatan ti Dios ket italekda dagiti kararuada iti napudno a Namarsua bayat nga agar-aramidda iti nasayaat.

5 Bagbagaak dagiti panglakayenyo, Siak, maysa a panglakayen a padayo ken maysa a saksi iti panagsagsagaba ni Cristo, ken maysa met a makipagpaset iti dayag a maiparangarangto. **2** Bagbagaankayo ngarud a panglakayen, aywananyo dagiti arban ti Dios nga adda kadakayo. Kitaenyo ida, saan a gapu ta kasapulan nga aramidenyo, ngem gapu ta isu ti tarigagayyo mayannurot iti pagayatan ti Dios. Kitaenyo ida, saan a para iti kinaagum iti kuarta, ngem sipapalubos. **3** Saankayo nga agtignay a kas apo kadagiti tattao nga adda iti panangaywanyo, ngem agbalinkayo koma a pagulidanan kadagiti arban. **4** Inton maiparangarang ti Katan-okan a Pastor, awatenyonto iti saan nga agkupkupas a nadayag a korona. **5** Kasta met, dakayo nga agtutubo a lallaki, agpaituraykayo kadagiti natataengan ngem kadakayo. Aminkayo, kawesanyo dagiti bagbagiyo iti kinapakumbaba ken agserbikayo iti tunggal maysa, ta busoren ti Dios ti natangsit, ngem paraburanna dagiti napakumbaba. **6** Ipakumbabayo ngarud dagiti bagbagiyo iti mannakabalin nga ima ti Dios tapno itag-aynakayonto inton dumteng iti maitutop a tiempo. **7** Ikamangyo amin a pakariribukanyo kenkuana, gapu ta maseknan isuna kadakayo. **8** Agparbengkayo, agsiputkayo. Ti kalabanyo, ti diablo, ket kasla agngerngernger a leon a magmagna iti aglawlaw, nga agsapsapul iti alun-onenna. **9** Agtakderkayo a maibusor kenkuana. Papigsaenyo ti pammatiyo. Ammoyo nga uray dagiti kakabsatyo nga adda ditoy lubong ket agib-ibtur iti isu met laeng a panagsagsagaba. **10** Kalpasan nga agsagabakayo iti apagbiit, ti Dios iti amin a parabur, a nangayab kadakayo iti agnanayon a gloriana kenni Cristo, ket palaingennakayonto, patibkerennakayonto, ken papigsaennakayonto. **(aiōnios g166)** **11** Maited koma kenkuana ti panagturay iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **12** Ibilangko ni Silvano a kas napudno a kabsat, ken nagsuratak kadakayo iti ababa babaen kenkuana. Bagbagaankayo ken paneknekak kadakayo a ti insuratko ket isu ti pudno a parabur ti Dios. Agtakderkayo iti daytoy. **13** Isuna nga adda idiay Babilonia, a napili a kas kadakayo, kablaawandakayo, ken ni Marcos, nga anakko, kablaawannakayo. **14** Agkikinnablaawkayo a buyogen iti agek ni ayat. Kapia koma kadakayo amin nga adda ken Cristo.

2 Pedro

1 Ni Simon Pedro, maysa a tagabu ken apostol ni Jesu-Cristo, kadagidiay a nakaawat iti isu met laeng a napateg a pammati kas inawatmi, pammati iti kinalinteg iti Diostayo ken Manangisalakan a ni Jesu-Cristo. **2** Umadda koma ti parabur kadakayo; rumang-ay koma ti kapia babaen iti pannakaammoyo iti Dios ken ni Jesus nga Apotayo. **3** Iti panakabalin ti Dios, amin a banbanag a kasapulan tapno maaddaantayo iti biag ken agbiagtayo iti nadiosan a panagbiag ket naipaay kadatayo babaen iti pannakaammo iti Dios a nangayab kadatayo babaen iti bukodna a dayag ken kinaimbag. **4** Babaen kadagitoy, intedna kadatayo dagiti napateg ken naindaklan a karkari. Inaramidna daytoy tapno mabalinyo iti makibingay iti nadiosan a kababalinna, iti panangliklikyo iti pannakadadael nga adda iti lubong gapu kadagiti dakes a tarigagay. **5** Gapu iti daytoy, aramidenyo ti amin a kabaelanyo a manginayon iti kinaimbag iti pammatiyo, ken iti kinaimbagyo, inayonyo ti pannakaammo. **6** Iti pannakaammoyo, inayonyo ti kinamanagteppel, ken iti kinamanagteppelyo, inayonyo ti panagibtur, ken iti panagibturyo, inayonyo ti nadiosan a panagbiag. **7** Iti nadiosan a panagbiagyo, inayonyo ti nainkabsatan a panangipateg, ken iti nainkabsatan a panangipateg, inayonyo ti ayat. **8** No adda kadakayo dagitoy a banbanag ken dumakdakkelda kadakayo, saankayonto nga agbalin a baog wenno saan a nabunga iti pannakaammo kenni Apotayo a Jesu-Cristo. **9** Ngem siasinoman nga agkurang kadagitoy a banbanag ket ti asideg laeng ti makitana; bulsek isuna. Nalipatanna ti pannakadalusna manipud kadagiti nagkauna a basbasolna. **10** Ngarud, kakabsat, aramidenyo ti amin a kabaelanyo a mamagbalin iti nakaayaban ken pannakapiliyo a natalged para kadakayo. No aramidenyo dagitoy a banbanag, saankayonto a maitibkol. **11** Iti kasta, aglaplapusanannto a maipaay kadakayo ti pagserkan iti agnanayon a pagarian ti Apo ken Mangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. **(aiōnios g166)** **12** Ngarud, nakasaganaak a kankanayon a mangipalagip kadakayo kadagitoy a banbanag, numan pay ammoyon dagitoy, ken natibkerkayon iti kinapudno. **13** Panagkunak ket maiparbeng a riingenkayo ken palagipankayo maipanggep kadagitoy a banbanag, kabayatan nga addaak iti daytoy a tolda. **14** Ta ammok nga ikkatekto daytoy a toldak iti mabiit, kas impakita kaniak ni Apotayo a Jesu-Cristo. **15** Aramidek ti amin a kabaelak tapno kanayonyonto a laglagipen dagitoy a banbanag kalpasan iti ipapanawko. **16** Ta saanmi a sinurot dagiti sinisikap a binalabala laeng ti panunot idi imbagami kadakayo ti maipapan iti pannakabalin ken ti panagparang ni Apotayo a Jesu-Cristo, ngem nasaksianmi ti kinatan-okna. **17** Inawatna manipud iti Dios Ama ti dayaw ken dayag idi ibagbaga ti timek kenkuana manipud iti Natan-ok a Dayag a kunana, "Daytoy ti Anakko nga ay-ayatek, a pakaay-aywak la unay." **18** Nangngegmi daytoy a timek a nagtaud sadi langit, kabayatan a kadduami isuna idiay tapaw ti nasantoan a bantay. **19** Adda kadakami daytoy a sao a naipadto a napatalged, nga isu iti ipangpangagyo a nasayaat. Maiyarig daytoy iti agranranniag a silaw iti nasipnget a disso agingga a dumteng ti agsapa ken agsingising ti bituen iti agsapa kadagiti puspusoyo. **20** Ammoenyo nga umuna daytoy, nga iti naisurat a padto ket saan a nagtaud iti bukod a kapanunotan ti profeta **21** Ta awan ti padto nga immay babaen iti pagayatan ti tao, ngem babaen kadagiti tattao nga indalan ti Espiritu Santo a nangisao iti sao a nagtaud iti Dios.

2 Adda dagiti palso a profeta nga immay kadagiti Israelita, ken addanto met dagiti palso a manursuro nga umay kadakayo. Iyegda a sililimed dagiti makadadael nga inuulbod a sursuro, ken ilibakdanto ti Apo a nanggatang kadakuada. Mangiyegda iti napardas a pannakadadael kadagiti bagbagida. **2** Adunto ti sumurot kadagiti panaggartemda, ken babaen kadakuada matabbaawanto ti dalan ti kinapudno. **3** Siaagum a pagkuartaandakayonto babaen kadagiti makaallilaw a sasao. Saanto nga aguray iti nabayag ti pannakadusada a maibusor kadakuada; ti pannakadadaelda ket saan a nakaturog. **4** Ta saan a kinaasian ti Dios dagiti anghel a nagbasol. Ngem ketdi inyawatna ida iti Tartarus tapno makawaranda iti nauneg a kasipngetan agingga iti pannakaukom. **(Tartaroō g5020)** **5** Ken saanna a kinaasian ti nagkauna a lubong. Ngem ketdi, inaywananna ni Noe, nga agipadpadamag iti kinalinteg, agraman dagiti pito a dadduma pay, idi inyegna ti layus iti lubong dagiti saan a nadiosan. **6** Ket pinagbalin ti Dios a dapu ti siudad ti Sodoma ken Gomora ken dinusana isuda iti pannakadadael, kas pakakitaan iti umayto kadagiti saan a nadiosan. **7** Ngem idi inaramidna dayta, inispalna ni Lot a nalinteg, a marirribukan unay gapu iti narugit a kababalin dagiti awanan linteg a tattao. **8** Ta dayta a nalinteg a tao, a nakipagnanaed kadakuada iti inaldaw, ket matutuokan ti nalinteg a karauana gapu iti nakitana ken nangeganna. **9** No kasta ngarud, ammo ti Apo no kasanona nga ispalen dagiti nadiosan a tattao manipud iti pannakasuot, ken no kasanona a dusaen dagiti managdakdakes a tattao iti aldaw ti pannakaukom. **10** Ad-adda a pudno daytoy kadagiti agtultuloy a mangar-aramid kadagiti narugit a tarigagay ti lasag ken dagiti manglais iti turay. Naturedda ken ti pagayatanda ti sursurotenda. Saanda a mabuteng a mangtabbaaw kadagiti nadayag. **11** Dagiti anghel ket napigpigsa ken addaanda iti dakdakkel a kabaelan ngem dagiti amin a tattao, ngem saanda nga ak-akusaran iti Dios dagiti tattao. **12** Ngem dagitoy nga awan panunotna nga ayup ket gagangay a naaramid a matiliw ken madadael. Saanda nga am-ammo no ania ti um-umsienda. Madadaeldanto. **13** Madangranda gapu iti supapak dagiti biddut nga ar-aramidda. Agbiagda iti ragragsak kabayatan iti aldaw. Isuda dagiti mansa ken mulit. Ragragsakenda dagiti makaallilaw a pakaragsakan kabayatan a makidaydayada kadakayo. **14** Napnoan dagiti matada kadagiti mannakikamalala a babbai; saanda a pulos a mapnek iti basol. Sulisogenda dagiti agalla-alla a kararua iti panagaramid iti biddut, ken sinanay dagiti pusoda iti kinaagum, nailunodda nga ubbing. **15** Pinanawanda ti umno a dalan. Naiyaw-awanda ken sinurotda ti dalan ni Balaam nga anak ni Bosor, a nangtarigagay a mangawat iti bayad gapu iti kinadakes. **16** Ngem pannakatubngar ti nagun-odna gapu iti bukodna a panagsalungasing. Maysa nga umel nga asno a nagsao iti timek ti tao ti namagsardeng iti kinamauyong ti profeta. **17** Maiyarig dagitoy kadagiti ubbog nga awan danumna. Kaslada kadagiti ul-ulep nga iturong iti bagyo. Naisaganan ti napuskol a sipnget maipaay kadakuada. **18** Agsaoda iti nakuspag nga ubbaw. Sulisogenda dagiti tattao babaen iti tarigagay iti lasag. Sulisogenda dagiti tattao a

mangpadas a manglisi kadagiti agbiag iti biddut. **19** Ikarida ti pannakawayawaya kadakuada, ngem isuda a mismo ket tagabu iti pannakadadael. Ta agbalin ti tao a tagabu iti aniaman a mangparmek kenkuana. **20** Siasinoman a makalibas iti panangmulit ti lubong babaen iti pannakaammo iti Apo ken Mangisalakan a ni Jesu-Cristo, kalpasanna, agsubli manen kadagidiay a pakamulitan, agbalin daytoy a dakdakes pay para kadakuada ngem idi damo. **21** Nasaysayaat pay koma no saanda laengen a naammoan ti dalan ti kinalinteg ngem ti naammoanda ket tallikodanda ti nasantoan a bilin a naidanon kadakuada. **22** Pudno daytoy a proberbio para kadakuada: “Sublian ti aso ti bukodna a sarwa. Agsubli ti nabugoan a baboy iti pitak.”

3 Ita, insuratko daytoy a maikadua a suratko kadakayo a patpatgek tapno paregtaek ti napudno a panunotyo **2** tapno malagipyo dagiti sasao a naibaga idin babaen kadagiti nasantoan a profeta ken maipanggep iti bilin ti Apo ken mannubbottayo babaen kadagiti apostolyo. **3** Ammoenyo daytoy nga umuna; addanto dagiti mananglalais nga umay kadagiti maudi nga al-aldaw a manglaisdakayo, ket agtignayda segun kadagiti bukodda a tarigagay, **4** ket kunaenda, “Ayanna ti kari ti panagsublina? Natayen dagiti ammatayo, ngem awan met iti nagbaliwan dagiti amin a banbanag manipud idi rugrugi ti pannakaparsua." **5** Inggagarada a linipat a dagiti langit ken ti daga ket naipasdek manipud iti danum, ken babaen iti danum iti nabayagen a panawen, babaen iti sao ti Dios, **6** ket babaen iti saona ken iti danum, nadadael ti lubong iti pannakalayusna iti dayta a tiempo. **7** Ngem ita, naisagana dagiti langit ken ti daga babaen iti dayta met laeng a sao para iti apuy, ket naisaganada para iti aldaw ti pannakaukom ken iti pannakadadael dagiti saan a nadiosan a tattao. **8** Rumbeng a saanyo a liplipatan daytoy, ay-ayatek, nga iti maysa nga aldaw ti Apo ket kasla sangaribu a tawen, ken ti sangaribu a tawen ket kasla maysa nga aldaw. **9** Saan a nabuntog nga agtignay ti Dios maipapan kadagiti karina, a kas pagarupen dagiti dadduma a daytoy ket kinabuntog, ngem naanus isuna kadakayo. Saanna a tarigagayan a mapukaw ti uray maysa kadakayo, ngem tarigagayna nga ipalubos a maaddaan iti tiempo ti amin nga agbabawi. **10** Nupay kasta, ti aldaw ti Apo ket umay a kasla mannanakaw. Mapukawto dagiti langit a buyogan iti napigsa nga ariwawa. Mapuoranto dagiti elemento babaen iti apuy ket maiparangarangto ti daga ken dagiti aramid nga adda iti daytoy. **11** Agsipud ta amin dagitoy a banbanag ket madadaelto iti kastoy a wagas, ania a kita ti tattao ti rumbeng koma a pagbalinanyo? Masapul nga agbiagkayo iti nasantoan ken nadiosan a panagbiag. **12** Masapul a mangnamnamakayo ken agapurakayo maipapan iti iyaay ti aldaw ti Dios. Iti dayta nga aldaw, madadaelto dagiti langlangit babaen iti apuy ken marunawto dagiti elemento gapu iti napalalo unay a pudot. **13** Ngem segun iti karina, urayentayo dagiti baro a langit ken ti baro a daga, a pagnanaedan ti kinalinteg. **14** Ngarud, patpatgek, agsipudta namnamaenyo dagitoy a banbanag, aramidenyo ti amin a kabaelanyo tapno saankayo a mamulitan ken awan iti pakapilawanyo, ken addaankayo iti nasayaat a panakakikadua kenkuana. **15** Ken ibilangyo a pannakaisalakan ti kinaanus ti Apotayo, kas insurat kadakayo ti patpatgenyo a kabsat a ni Pablo, manipud iti sirib a naited kenkuana. **16** Kanayon a dakdakamaten ni Pablo dagitoy a banbanag kadagiti amin a suratna, nga adda dagiti banbanag a narigat a maawatan. Ballikugen dagiti saan a nasuroan ken saan a natalged a tattao dagitoy a banbanag, a kas met laeng iti ar-aramidenda kadagiti dadduma pay a nasantoan a sursurat, a mangitunda kadakuada iti pakadadaelan. **17** Ngarud, dakayo a patpatgek, agsipud ta ammoyon dagitoy a banbanag, annadanyo dagiti bagbagiyo tapno saankayo nga agturong iti pakaiyaw-awanan babaen iti panangallilaw dagiti awanan-linteg a tattao ket mapukawyo ti bukodyo a kinapudno. **18** Ngem dumakkelkayo iti parabur ken pannakaammoyo iti Apotayo ken Manangisalakantayo a ni Jesu-Cristo. Maipaay koma kenkuana ti dayaw, ita ken iti agnanayon. Amen! **(aiōn g165)**

1 Juan

1 Ti adda manipud idi punganay, a nangeganmi, a mismo
a nakitami, a minatmatanmi, ken iniggaman dagiti imami
- mainaig iti Sao ti biag. **2** Ken ti biag ket naipakaammo,
ken nakitami, ken sinaksianmi, ken ipakaammomi kadakayo
ti biag nga agnanayon, nga adda iti Ama, ken naipakaammo
kadatayo. **(aiōnios g166)** **3** Ti nakitami ken nangngeganmi
ket ipakaammomi met kadakayo, tapno maaddaankayo
met iti pannakikadua kadakami. Ken ti pannagkakaduatayo
ket adda iti Ama ken iti Anakna, ni Jesu-Cristo. **4** Ket
isursuratmi dagitoy a banbanag kadakayo, tapno mabalin
nga agbalin koma a naan-anay ti rag-otayo. **5** Daytoy ti
mensahe a nangeganmi manipud kenkuana ken ibagami
kadakayo: Ti Dios ket lawag ket pulos nga awan kinasipnget
kenkuana. **6** No ibagatayo nga addaantayo iti pannakikadua
kenkuana ket magmagnatayo met iti kasipngetan, agul-
ulbodtayo ken saantayo nga ar-aramiden ti kinapudno. **7**
Ngem no magmagnatayo iti lawag gapu ti isuna ket adda iti
lawag, addaantayo iti pannakikadua iti tunggal maysa, ken
ti dara ni Jesus nga Anakna ket dalusannatayo manipud
iti amin a basol. **8** No ibagatayo nga awan basoltayo, al-
allilawentayo dagiti bagitayo, ken ti kinapudno ket awan
kadatayo. **9** Ngem no ipudnotayo dagiti basoltayo, isuna ket
mapagtalkan ken nalinteg a mamakawan kadatayo kadagiti
basoltayo ken dalusannatayo manipud iti amin a kinakillo.
10 No ibagatayo a saantayo a nakabasol, pagbalbalinentayo
isuna nga ulbod, ken ti saona ket awan kadatayo.

2 Patpatgek nga annakko, isursuratko dagitoy a banbanag
kadakayo tapno saankayo koma nga agbasol. Ngem no
agbasol ti siasinoman, addaantayo iti mangibabaet iti Ama,
ti nalinteg a ni Jesu-Cristo. **2** Isuna ti nakapnekan ti Dios a
nakapakawanan dagiti basoltayo, ket saan laeng a para
kadatayo, ngem kasta met a maipaay iti sangalubongan. **3**
Babaen iti daytoy, ammotayo nga am-ammotayo isuna, no
tungtungpalentayo dagiti bilbilinna. **4** Isuna nga agkunkuna
nga, "Am-ammok ti Dios," ngem saanna met a tungtungpalen
dagiti bilin ti Dios ket maysa nga ulbod, ken ti kinapudno ket
awan kenkuana. **5** Ngem siasinoman a mangsalimetmet iti
saona, pudno nga iti dayta a tao ket nagbalin a naan-anay ti
ayat ti Dios. Babaen iti daytoy, ammotayo nga addatayo
kenkuana. **6** Isuna nga agkunkuna nga agtaltalinaed isuna
iti Dios ket rumbeng met ngarud a magmagna a kas iti
pannagna ni Jesu-Cristo. **7** Ay-ayatek, saan a baro ti
bilin nga isursuratko kadakayo, ngem daytoy ket daan a
bilin nga addan kadakayo manipud idi punganay. Ti daan
a bilin ket isu ti sao a nangngeganyo. **8** Nupay kasta,
baro a bilin ti isursuratko para kadakayo, a pudno kenni
Cristo ken kadakayo, gapu ta ti sipnget ket aglablabasen,
ken ti pudno a lawag ket agranraniagen. **9** Isuna nga
agkunkuna nga isu ket adda iti lawag ket gurguraenna met
ti kabsatna, ket adda iti sipnget, nga uray ita. **10** Isuna a
mangay-ayat iti kabsatna ket agtaltalinaed iti lawag ken
awan iti tiempo ti pannakaitublak kenkuana. **11** Ngem
isuna a manggurgura iti kabsatna ket adda iti sipnget ken
magmagna iti sipnget; saanna nga ammo no sadino ti
papananna, gapu ta kinullaapan ti sipnget dagiti matana.
12 Agsuratak kadakayo, patpatgek nga annak, gapu ta
napakawanen dagiti basbasolyo maigapu iti nagan ni Cristo.
13 Agsuratak kadakayo, amma, gapu ta ammoyo isuna
nga addan idi punganay. Agsuratak kadakayo, agtutubo a,
gapu ta napagballigianyo ti diablo. Nagsuratak kadakayo,
ub-ubbing, gapu ta am-ammoyo ti Ama. **14** Nagsuratak
kadakayo, amma, gapu ta ammoyo isuna nga addan
idi punganay. Nagsuratak kadakayo, agtutubo, gapu ta
napigsakayo, ken ti sao ti Dios ket agtaltalinaed kadakayo,
ken napagballigianyo ti diablo. **15** Saanyo nga ayaten ti
lubong wenno dagiti banbanag nga adda iti lubong. No
addaman ti mangay-ayat iti lubong, ti ayat ti Ama ket awan
kenkuana. **16** Ta amin nga adda iti lubong, ti kinaderrep
ti lasag, ti kinaderrep dagiti mata, ken ti kinapalangguad
iti biag, ket saan a naggapu iti Ama ngem naggapu iti
lubong. **17** Ti lubong ken ti tarigagayna ket mapukaw. Ngem
siasinoman nga agaramid iti pagayatan ti Dios ket agtalinaed
iti agnanayon. **(aiōn g165)** **18** Annak, daytoy ti maudi nga
oras. Kas iti nangngeganyo a ti anti-cristo ket um-umay,
uray pay ita ket adun dagiti anti-cristo nga immay, babaen
iti daytoy, ammotayo a daytoyen ti maudi nga oras. **19**
Pimmanawda manipud kadatayo, ngem isuda ket saantayo
a kadua. Ta no kaduatayo koma ida, nagtultuloyda koma a
kaduatayo; ngem pimmanawda tapno maipakita nga isuda
ket saantayoa kadua. **20** Ngem addaankayo iti pannakapulot
manipud iti Nasantoan, ken ammoyo ti amin a kinapudno.
21 Saanak a nagsurat kadakayo gapu ta saanyo nga ammo
ti kinapudno, ngem gapu ta ammoyo daytoy ken gapu ta
awan kinaulbod a naggapu iti kinapudno. **22** Siasino ti
ulbod no saan a ti mangilibak a ni Jesus ti Cristo? Daytoy
a tao ti anti-cristo, agsipud ta ilibakna ti Ama ken ti Anak.
23 Awan ti siasinoman a mangilibak iti Anak nga adda
kenkuana ti Ama. Siasinoman a mangbigbig iti Anak ket
adda met kenkuana ti Ama. **24** Dakayo met, agtalinaed
koma kadakayo ti nangngeganyo manipud idi punganay. No
dayta a nangngeganyo manipud idi punganay ket agtalinaed
kadakayo, agtalinaedkayonto met iti Anak ken iti Ama. **25**
Ken daytoy ti kari nga inkarina kadatayo; ti agnanayon a
biag. **(aiōnios g166)** **26** Dagitoy a banbanag a naisuratko
kadakayo maipanggep kadagiti mangiyaw-awan kadakayo.
27 Ket no maipapan kadakayo, ti pannakapulot a naawatyo
manipud kenkuana ket nagtalinaed kadakayo, ket saanyo a
kasapulan ti siasinoman a mangisuro kadakayo. Ngem ti
panangisuro kadayo ti pammulotna iti maipanggep kadagiti
amin a banbanag ket pudno ken saan nga inu-ulbod, ket
kas iti insurona kadakayo, agtalinaedkayo kenkuana. **28** Ket
ita, patpatgek nga annak, agtalinaedkayo kenkuana, tapno
inton agparang isuna, maaddaantayo koma iti kinatured ken
saantayo nga agbain iti sangoananna iti iyuumayna. **29**
No ammoyo nga isuna ket nalinteg, ammoyo nga amin a
mangar-aramid iti kinalinteg ket naipasngay kenkuana.

3 Kitaenyo no ania a kita ti panagayat ti impaay kadatayo
ti Ama, nga uray la naawagantayo iti annak ti Dios, ken
daytoy ti kinasiasinotayo! Gapu iti daytoy, saannatayo nga
am-ammo ti lubong, gapu ta saan isuna nga am-ammo
ti lubong. **2** Ay-ayatek, ita ket annaknatayon ti Dios, ken
saanpay a naiparangarang no anianto ti pagbalinantayo.
Ammotayo nga inton agparang ni Cristo, agbalintayonto
a kas kenkuana, ta makitatayonto isuna iti kinasiasinona.
3 Ken amin nga addaan iti kastoy a kinatalged kenkuana
maipanggep iti masakbayan ket paspasin-awenna ti bagina
a kas met kenkuana a nasin-aw. **4** Amin nga agtultuloy iti

panagbasol ket agar-aramid iti aramid nga awanan-linteg. Ta ti basol ket kinaawan-linteg. **5** Ammoyo a ni Cristo ket naipakaammo tapno mangikkat kadagiti basbasol. Ket kenkuana, awan ti basol. **6** Awan ti agtalinaed kenkuana nga agtultuloy iti panagbasol. Awan ti siasinoman nga agtultuloy nga agbasbasol a nakakita kenkuana wenno nakaam-amo kenkuana. **7** Patpatgek nga annak, saanyo nga itulok nga adda mangiyaw-awan kadakayo. Isuna nga agar-aramid iti kinalinteg ket nalinteg, a kas kenni Cristo a nalinteg. **8** Isuna nga agar-aramid iti basol ket kukua ti diablo, ta ti diablo ket nagbasol manipud idi punganay. Daytoy ti makagapu a naiparangarang ti Anak ti Dios, tapno dadaelenna dagiti trabaho ti diablo. **9** Siasinoman a naipasngay iti Dios ket saan nga agbasol, gapu ta agtaltalinaed kenkuana ti bukel ti Dios. Saan isuna a makapagtultuloy nga agbasol, gapu ta naipasngay isuna iti Dios. **10** Iti daytoy, dagiti annak ti Dios ken dagiti annak ti diablo ket naiparangarang. Siasinoman a saan a mangaramid iti nalinteg ket saan a naggapu iti Dios, uray ti saan a mangay-ayat iti kabsatna. **11** Ta daytoy ti mensahe a nangngeganyo manipud idi punganay, a masapul nga agiinnayattayo, **12** saan a kas kenni Cain a kukua ti diablo ken nangpatay iti kabsatna a lalaki. Ken apay a pinatayna isuna? Gapu ta dagiti aramidna ket dakes, ket dagiti aramid ti kabsatna a lalaki ket nalinteg. **13** Saankayo nga agsiddaaw, kakabsatko, no kaguradakayo ti lubong. **14** Ammotayo a nakalasattayon manipud iti patay ket addatayon iti biag, gapu ta ay-ayatentayo dagiti kakabsat. Siasinoman a saan nga agayat ket agtalinaed iti patay. **15** Siasinoman a manggura iti kabsatna ket mammapatay. Ket ammoyo a ti agnanayon a biag ket saan nga agtalinaed iti mammapatay. **(aiōnios g166)** **16** Babaen iti daytoy nga ammotayo ti ayat, gapu ta inted ni Cristo ti biagna gapu kadatayo. Rebbengtayo met ngarud nga ipaay dagiti biagtayo para kadagiti kakabsat. **17** Ngem kasano a maibaga nga adda ti ayat ti Dios iti siasinoman nga addaan kadagiti banbanag iti lubong a makakita iti kabsatna nga agkasapulan, ngem iserrana met ti manangngaasi a pusona iti agkasapulan iti tulongna? **18** Patpatgek nga annak, saantayo nga agayat iti sao laeng wenno iti dila, ngem iti aramid ken kinapudno. **19** Babaen iti daytoy nga ammotayo nga addatayo iti kinapudno ken patalgedentayo ti pusotayo iti sanggoananna. **20** Gapu ta no akusarannatayo ti pusotayo, dakdakkel ti Dios ngem ti pusotayo, ken ammona ti amin a banag. **21** Ay-ayatek, no saannatayo nga akusaran dagiti pusotayo, addaantayo iti kinatalged iti Dios. **22** Ken aniaman a dawatentayo ket awatentayo manipud kenkuana, gapu ta tungtungpalentayo dagiti bilinna ken ar-aramidentayo dagiti banbanag a makaay-ayo iti imatangna. **23** Ken daytoy ti bilinna, a masapul a mamatitayo iti nagan ti Anakna a ni Jesu-Cristo ken agiinnayattayo - gapu ta intedna kadatayo daytoy a bilin. **24** Isuna a mangtungtungpal kadagiti bilbilin ti Dios ket agtalinaed kenkuana, ken agtaltalinaed ti Dios kenkuana. Ken babaen iti daytoy nga ammotayo nga agtaltalinaed isuna kadatayo, babaen iti Espiritu nga intedna kadatayo.

4 Ay-ayatek, saankayo a mamati lattan iti tunggal espiritu, ngem suotenyo dagiti espiritu tapno makitayo no naggapuda iti Dios, gapu ta adu a palso a profeta ti nagwaras iti lubong. **2** Babaen iti daytoy, maammoanyo ti Espiritu ti Dios - tunggal espiritu a mangbigbig a ni Jesu-Cristo nga immay iti lasag ket naggapu iti Dios, **3** ken tunggal espiritu a saan a mangbigbig kenni Jesus ket saan a naggapu iti Dios. Daytoy ti espiritu ti anti-cristo, a nangngeganyo nga umay, ken ita ket addan iti lubong. **4** Dakayo ket iti Dios, patpatgek nga annak, ken napagballigianyo dagidiay nga espiritu, gapu ta isuna nga adda kadakayo ket dakdakkel ngem isuna nga adda iti lubong. **5** Dagidiay nga espiritu ket iti lubong, ngarud dagiti ibagada ket mainaig iti lubong, ken ti lubong ket dumngeg kadakuada. **6** Datayo ket iti Dios. Isuna a makaam-ammo iti Dios ket dumngeg kadatayo. Isuna a saan a makaam-ammo iti Dios ket saan a dumngeg kadatayo. Babaen iti daytoy nga ammotayo ti espiritu ti kinapudno ken ti espiritu ti biddut. **7** Ay-ayatek, agiinnayattayo, ta ti ayat ket iti Dios, ken amin nga agay-ayat ket naipasngay iti Dios ken am-ammona ti Dios. **8** Ti tao a saan nga agayat ket saanna nga am-ammo ti Dios, ta ti Dios ket ayat. **9** Iti daytoy, ti ayat ti Dios ket naiparangarang kadatayo, nga imbaon ti Dios ti bugbugtong nga anakna iti lubong tapno mabalintayo nga agbiag babaen kenkuana. **10** Iti daytoy ket ti ayat, saan a gapu ta inayattayo ti Dios, ngem gapu ta inayatnatayo, ken imbaonna ti Anakna tapno agbalin a pakapnekan ti Dios a pakapakawanan dagiti basbasoltayo. **11** Ay-ayatek, no inay-ayatnatayo unay ti Dios, rebbengtayo met nga ayaten ti maysa ken maysa. **12** Awan ti siasinoman a nakakita iti Dios. No ay-ayatentayo ti maysa ken maysa, agtalinaed ti Dios kadatayo, ken ti ayatna ket nagbalin a naan-anay kadatayo. **13** Babaen iti daytoy, ammotayo nga agtalinaedtayo kenkuana ken isuna kadatayo, gapu ta intedna ti Espirituna kadatayo. **14** Ket nakitatayo ken nagsaksitayo a ti Ama ket imbaonna ti Anakna tapno agbalin a Manangisalakan ti lubong. **15** Siasinoman a mangbigbig a ni Jesus ket ti Anak ti Dios, agtaltalinaed kenkuana ti Dios, ken isuna iti Dios. **16** Ket ammotayo ken namatitayo iti ayat ti Dios kadatayo. Ti Dios ket ayat, ket isuna nga agtaltalinaed iti ayat ket agtaltalinaed iti Dios, ken agtaltalinaed ti Dios kenkuana. **17** Iti daytoy, nagbalin a naan-anay ti ayat kadatayo, tapno maaddaantayo koma iti kinatalged iti aldaw ti pannaka-ukom, gapu ta kas kenkuana, addatayo met iti daytoy a lubong. **18** Awan panagbuteng iti ayat. Ngem ti naan-anay nga ayat ket paksiatenna ti buteng, gapu ta ti buteng ket mainaig iti pannakadusa. Ngem ti agbuteng ket saan a nagbalin a naan-anay iti ayat. **19** Agayattayo, gapu ta immuna nga inayatnatayo ti Dios. **20** No adda agkuna nga, “Ay-ayatek ti Dios” ngem kagurana met ti kabsatna, isuna ket ulbod; ta isuna a saan a mangay-ayat iti kabsatna a nakitana, ket saanna a kabaelan nga ayaten ti Dios a saanna a nakita. **21** Ken adda kadatayo daytoy a bilin manipud kenkuana: Siasinoman a mangay-ayat iti Dios ket masapul nga ayatenna met ti kabsatna.

5 Siasinoman a mamati a ni Jesus ti Cristo ket naipasngay iti Dios. Ken siasinoman a mangay-ayat kenkuana a nagtaud iti ama ket ay-ayatenna met dagiti annakna. **2** Babaen iti daytoy, ammotayo nga ay-ayatentayo dagiti annak ti Dios, no ay-ayatentayo ti Dios ken ar-aramidentayo dagiti bilinna. **3** Ta daytoy ti panagayat a maipaay iti Dios - ti panangtungpaltayo kadagiti bilbilinna. Ken saan a makapadagsen dagiti bilinna. **4** Ta amin a naipasngay iti Dios ket mapagballigianda ti lubong. Ken daytoy ti balligi a nangparmek iti lubong, ti pammatitayo. **5** Siasino ti mangparparmek iti lubong? Ti mamati a ni Jesus ket ti

Anak ti Dios? **6** Isuna daydiay immay babaen iti danum ken dara -ni Jesu-Cristo. Saan laeng isuna nga immay babaen iti danum, ngem babaen iti danum ken dara. **7** Ta adda dagiti tallo nga agsaksi, **8** ti Espiritu, ti danum ken ti dara. Dagitoy a tallo ket umanamong iti maysa ken maysa. **9** No awatentayo ti panangsaksi dagiti tao, ad-adda pay a natan-ok ti saksi ti Dios. Ta ti pammaneknek ti Dios ket daytoy - nga isuna ket nagbalin a saksi mainaig iti Anakna. **10** Isuna a mamati iti Anak ti Dios ket addaan iti pammaneknek iti bagina. Isuna a saan a mamati iti Dios ket pinagbalinda isuna nga ulbod, gapu ta saan isuna a namati kadagiti saksi nga inted ti Dios mainaig iti Anakna. **11** Ken ti saksi ket daytoy - nga inted ti Dios kadatayo ti agnanayon a biag, ken daytoy a biag ket adda iti Anakna. **(aiōnios g166)** **12** Isuna nga adda kenkuana ti Anak ket adda kenkuana ti biag; isuna nga awan kenkuana ti Anak ti Dios ket awan kenkuana ti biag. **13** Insuratko dagitoy a banbanag kadakayo, tapno maammoanyo koma nga addaankayo iti agnanayon a biag, kadakayo a mamati iti nagan ti Anak ti Dios. **(aiōnios g166)** **14** Ken daytoy ti kinatalged nga adda kadatayo iti sangoananna, a no dumawattayo iti aniaman a maiyannatup iti pagayatanna, denggennatayo. **15** Ken no ammotayo a dengdenggennatayo - aniaman a dawatentayo kenkuana - ammotayo nga awatentayo ti aniaman nga idawattayo kenkuana. **16** No adda man ti makakita a nagbasol ti kabsatna iti basol a saan nga agtungpal iti ipapatay, masapul nga agkararag isuna, ket ikkan isuna ti Dios iti biag. Ti dakdakamatek ket dagiti agbasbasol a saan nga agtungpal iti ipapatay. Adda basol nga agtungpal iti ipapatay. Saanko nga ibagbaga a masapul nga agkararag isuna mainaig iti dayta. **17** Amin a kinakillo ket basol; ngem adda basol a saan nga agtungpal iti ipapatay. **18** Ammotayo a siasinoman a naipasngay iti Dios ket saan nga agbasol. Ngem isuna a naipasngay iti Dios ket iliklik isuna ti Dios manipud iti kinadakes, ket saan isuna a madangran ti diablo. **19** Ammotayo a datayo ket iti Dios, ken ti sangalubongan ket adda iti tengngel daydiay managdakdakes. **20** Ngem ammotayo a ti Anak ti Dios ket immay ken intedna kadatayo iti pannakaawat, nga am-ammotayo isuna a pudno, ken addatayo kenkuana a pudno, iti Anakna a ni Jesu-Cristo. Isuna ti pudno a Dios ken ti agnanayon a biag. **(aiōnios g166)** **21** Patpatgek nga annak, iliklikyo dagiti bagbagiyo kadagiti didiosen.

2 Juan

1 Manipud iti panglakayen, para iti napili a babai ken
kadagiti annakna, nga ay-ayatek iti kinapudno, ken saan
laeng a siak, ngem kasta met dagiti amin a nakaammo iti
kinapudno, **2** gapu iti kinapudno nga agtaltalinaed kadatayo
ken adda kadatayo iti agnanayon. **(aiōn g165)** **3** Parabur,
asi, talna ti addanto kadatayo manipud iti Dios Ama ken
manipud kenni Jesu-Cristo nga Anak ti Ama, iti kinapudno
ken ayat. **4** Kasta unay ti ragsakko ta nasarakak dagiti
dadduma kadagiti annakmo a magmagna iti kinapudno, a
kas iti panangawattayo iti daytoy a bilin manipud iti Ama.
5 Ket ita dawatek kenka, babai, saan a kasla nagsuratak
kenka iti baro a bilin, ngem addan kadatayo manipud pay idi
damo, a rumbeng nga ayatentayo ti maysa ken maysa. **6**
Ken daytoy ti ayat, a masapul a magnatayo a maiyannurot
kadagiti bilbilinna. Daytoy ti bilin, a nangngegam manipud
pay idi damo, a masapul a magnaka iti daytoy. **7** Ta adu
dagiti manangallilaw a nagwaras iti lubong, ken saanda
a bigbigen nga immay ni Jesu-Cristo iti lasag. Daytoy ti
manangallilaw ken ti anti-cristo. **8** Kitaenyo dagiti bagiyo, a
saanyo a pukawen dagiti banbanag a nagrigatantayo amin,
ngem tapno mabalin a maawatyo ti naan-anay a gungguna.
9 Siasinoman nga aginlalaing ken saan nga agtaltalinaed
iti sursuro ni Cristo ket awan kenkuana ti Dios. Isuna nga
agtaltalinaed iti sursuro ket adda kenkuana ti Ama ken ti
Anak. **10** No adda umay kadakayo ket saanna nga inyeg
daytoy a sursuro, saanyo nga awaten isuna iti pagtaenganyo
ken saanyo a kablaawan isuna. **11** Ta ti mangkablaaw
kenkuana ket makipagpaspaset met kadagiti dakes nga
aramidna. **12** Adu dagiti banbanag a kayatko nga isurat
para kenka ken saanko a kayat nga isurat dagitoy babaen iti
papel ken tinta. Ngem namnamaek a makaumayak kenka
ken makisaoak kenka iti rupan-rupa, tapno maan-anay koma
ti ragsaktayo. **13** Kabkablaawandaka dagiti annak ti napili a
kabsatmo a babbai.

3 Juan

1 Manipud iti panglakayen para iti patpatgek a Gayo, nga
ay-ayatek ti kinapudno. **2** Patpatgek, Ikarkararagko a
sapay koma ta rumang-ayka kadagiti amin a banbanag
ken nasayaat koma ti salun-atmo, kas iti panagrang-ay ti
kararuam. **3** Ta kasta unay ti ragsakko idi immay dagiti
kakabsat a lallaki ken nagsaksida iti kinapudnom, kas iti
pannagnam iti kinapudno. **4** Awanen ti dakdakkel pay a
pagrag-oak ngem iti daytoy, ti manggegak a magmagna
dagiti annakko iti kinapudno. **5** Patpatgek, ipakpakitam
ti kinamatalekmo tunggal agtrabtrabahoka para kadagiti
kakabsatmo ken para kadagiti gangannaet, **6** a nagsaksi
iti kinamanagayatmo iti imatang ti iglesia. Inaramidmo iti
umno iti panangparubwatmo kadakuada iti panagdalyasatda
iti wagas a maikari iti Dios, **7** gapu ta para iti Nagan ket
rimmuarda, a saanda a dimmawat manipud kadagiti Hentil.
8 Rebbengtayo ngarud a pasangbayen ti kas kadagitoy,
tapno agbalintayo met koma a pada nga agtrabtrabaho
para iti kinapudno. **9** Nagsuratak iti maysa a banag
kadagiti taripnong, ngem ni Diotrefes, a kayatna nga isuna
ti kangatuan kadakuada, ket saannakami nga awaten.
10 Isu't gapuna a no umayak, lagipekto dagiti ar-aramid
nga ar-aramidenna, ta agisawsawang isuna kadagiti awan
serserbina a banbanag a maibusor kadatayo ket dakes dagiti
sasawenna. Saan isuna a napnek kadagitoy nga ar-aramid,
saanna pay nga awaten dagiti kakabsat. Paritanna dagidiay
agtarigagay nga agaramid iti daytoy ken pappapanawenna
ida iti taripnong. **11** Patpatgek, saanyo a tultuladen ti dakes
nga aramid ngem aramidenyo ti naimbag. Ti agar-aramid iti
naimbag ket iti Dios; ti agar-aramid iti dakes ket saanna
a nakita ti Dios. **12** Saksaksian dagiti amin ni Demetrio
ken saksaksian met isuna ti kinapudno. Saksaksianmi met
isuna, ket ammom a pudno ti pammaneknekmi. **13** Adu pay
dagiti banbanag a kayatko nga isurat kenka, ngem saanko
a kayat nga isurat dagitoy babaen iti papel ken tinta. **14**
Ngem namnamaek a makitaka iti mabiit, ken agsaritatanto iti
rupan-rupa. Talna koma ti umadda kenka. Kablaawannaka
dagiti gagayyem ditoy. Saggaysaem met a kablaawan dagiti
gagayyem dita.

Judas

1 Ni Judas, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo ken kabsat
ni Santiago, kadagidiay naayaban, nga ay-ayaten ti Dios
Ama, ken nailasin a maipaay kenni Jesu-Cristo: **2** Umado
koma ti asi ken talna ken ayat kadakayo. **3** Patpatgek,
kabayatan nga ar-aramidek ti amin a kabaelak nga agsurat
kadakayo maipanggep iti agpapada a pannakaisalakantayo,
kasapulan nga agsuratak kadakayo tapno pabilgenkayo
nga aramidenyo amin a kabaelanyo para iti pammati a
namimpinsan a naipaima kadagiti namati. **4** Ta adda
dagiti lallaki a nakastrek a sililimed kadakayo— lallaki a
namarkaanen para iti pannakadusa—saanda a nasantoan a
lallaki a nangballikug iti parabur ti Diostayo iti kinaderrep,
ken nangilibak iti kakaisuna nga Amo ken Apotayo a ni
Jesu-Cristo. **5** Ita, tarigagayko a palagipankayo—uray
naammoanyon a naan-anay iti naminsan daytoy—nga
insalakan ti Apo dagiti tattao manipud iti daga ti Egipto,
ngem kalpasanna, dinadaelna met laeng dagidiay saan a
namati. **6** Ken kadagiti anghel a saan a nagtalinaed kadagiti
bukodda a saad iti turay—ngem pinanawanda ti naiparbeng
a pagnaedanda a lugar—ket inkabil ida ti Dios iti agnanayon
a pannakakawar, iti naan-anay a kinasipnget, iti panakaukom
iti naindaklan nga aldaw. **(aïdios g126)** **7** Kasla daytoy iti
Sodoma ken Gomorra ken dagiti siudad iti aglawlawda,
a nangpabus-oy kadagiti bagbagida iti kinaderrep ken
intuloyda ti saan a gagangay a tarigagay. Naiparangda a kas
ballaag kadagiti agsagaba iti pannakadusa iti agnanayon
nga apuy. **(aiōnios g166)** **8** Ngem iti isu met laeng a wagas,
rinugitan met dagitoy nga agtagtagainep dagiti bagbagida,
ken linaksidda ti turay, ken agsasaoda iti pammerdi a
maibusor kadagiti addaan iti dayag. **9** Ngem uray pay ni
Miguel nga arkanghel, idi makisinsinuppiat isuna iti diablo
ken makidangdangadang kenkuana maipanggep ti bagi
ni Moises, saan isuna a nagdarasudos a nangisawang iti
sasao a mangipakita iti panangukomna iti diablo, no di ket
kinunana, “Tubngarennaka koma ti Apo!” **10** Ngem dagitoy
a tattao, agisawangda kadagiti pananglais a maibusor iti
aniaman a saanda a maawatan. Ket dagiti banbanag a
maawatanda—isu dagiti banbanag a gagangayen nga ammo
dagiti ayup—dagitoy dagiti nangdadael kadakuada. **11** Asida
pay! Ta nagnada iti dalan ni Cain, ken nagbiddutda iti kas iti
biddut ni Balaam a gapu iti gungguna. Ket mapukawda a kas
kenni Core gapu iti panagsukirna. **12** Dagitoy a tattao dagiti
maiyarig iti nailemmeng a dakkel a bato kadagiti padayayo
iti ayat, makidaydayada nga awanan bain, mangmanganda
laeng para kadagiti bagbagida. Maiyarigda kadagiti ul-ulep
nga awanan iti danum, nga ikuykuyog lattan ti angin, kasla
da la kadagiti kaykayo nga awan bungana iti panawen
nga agleppasen ti kalgaw—namindua a natay, naparut a
siraramut— **13** kasla da la kadagiti nadawel a dalluyon iti
baybay, nga ilabutabda dagiti bukodda a pakaibabainan,
kaiyariganda dagiti bitbituen nga agalla-alla - isuda dagiti
nakaisaganaan ti kinangisit ti sipnget nga awan inggana.
(aiōn g165) **14** Ni Enoc a maikapito iti linya manipud kenni
Adan, ket nagipadto iti maipanggep kadakuada, kinunana,
“Kitaenyo! Umay ti Apo a kaduana dagiti rinibu-ribu a
sasantona, **15** tapno ipatungpalda ti pannakaukom iti amin,
ken tapno kednganda dagiti amin a saan a nasantoan
kadagiti amin nga ar-aramid a naaramidanda iti saan a
nadiosan a wagas, ken gapu kadagiti amin a nagubsang a
sasao a naibaga dagiti saan a nasantoan a managbasol a
maibusor kenkuana.” **16** Dagitoy dagiti managtanabutob,
managreklamo, a sumursurot kadagiti dakes a tarigagayda,
natagari nga agpasindayag, a mangpatpatiray-ok kadagiti
dadduma a tattao para iti bukodda a pagimbagan. **17** Ngem
dakayo a patpatgek, laglagipenyo dagiti sasao a naisao
idi dagiti apostol ti Apotayo a ni Jesu-Cristo. **18** Imbagada
kadakayo, “Iti maudi a tiempo, addanto dagiti managuyaw
a mangsursurot kadagiti bukodda a tartarigagay a saan a
nadiosan.” **19** Parnuayen dagitoy a tattao ti panagsisina,
inturayan ida dagiti nainlubungan a tarigagay ken awan
kadakuada ti Espiritu. **20** Ngem dakayo a patpatgek, iti
panangpabilegyo kadagiti bagbagiyo iti nasantoan unay a
pammatiyo, ken iti panagkararagyo iti Espiritu Santo, **21**
agtalinaedkayo iti ayat ti Dios, ken urayenyo ti asi ti Apotayo a
ni Jesu-Cristo a mangiyeg kadakayo iti biag nga agnanayon.
(aiōnios g166) **22** Ipakitayo ti asi kadagidiay agdua-dua.
23 Isalakanyo dagiti dadduma babaen iti panangrabsutyo
kadakuada manipud iti apuy. Kadagiti dadduma, ipakitayo ti
asi nga addaan panagbuteng, ket karugityo pay ti kawes
a minansaan ti lasag. **24** Ita, kenkuana a makabael a
mangilisi kadakayo iti pannakaitibkol, ken mamagtakder
kadakayo iti sangoanan ti nadayag nga imatangna, nga
awan pakapilawan ken addaan iti naindaklan a rag-o, **25** iti
maymaysa laeng a Dios a mangisalakan kadatayo babaen
kenni Jesu-Cristo nga Apotayo, kenkuana ti kinadayag,
kinadayaw, kinaturay ken pannakabalin—sakbay ti amin
a tiempo, ken ita, ken iti agnanayon nga awan inggana.
Amen. **(aiōn g165)**

Paltiing

1 Daytoy ti paltiing ni Jesu-Cristo nga inted ti Dios kenkuana tapno ipakitana kadagiti adipenna no anianto iti masapul a mapasamak iti masangoanan. Impakaammona daytoy babaen iti panangibaonna iti anghelna iti adipenna a ni Juan. **2** Pinaneknekan ni Juan amin a nakitana maipanggep iti sao ti Dios ken ti naited a pammaneknek maipanggep kenni Jesu-Cristo. **3** Nabendisionan ti mangbasbasa a sipipigsa—ken amin nga agdengdengngeg—kadagiti sasao iti daytoy a padto ken agtungpal iti naisurat iti daytoy, gapu ta asidegen ti tiempo. **4** Ni Juan, kadagiti pito nga iglesia idiay Asia: Parabur kadakayo ken kapiaa manipud kenkuana nga isu ita, ken isu idi, ken isunto ti umay, ken manipud kadagiti pito nga espiritu nga adda iti sangoanan ti tronona, **5** ken manipud kenni Jesu-Cristo, nga isu iti napudno a saksi, ti inauna dagiti natay, ken ti mangiturturay kadagiti ar-ari iti daga. Kenkuana a mangay-ayat kadatayo ken nangwayawaya kadatayo manipud kadagiti basbasoltayo babaen iti darana, **6** pinagbalinnatayo a pagarian, pinagbalinnatayo a papadi iti Dios nga Amana—kenkuana ti dayag ken ti pannakabalin iti agnanayon ken awan patinggana. Amen. **(aiōn g165)** **7** Kitaen, makikuyogto isuna kadagiti ulep, makitanto isuna ti tunggal mata, agraman dagidiay nangduyok kenkuana. Ken dung-awanto isuna dagiti amin a tribu iti daga. Wen, Amen. **8** "Siak ti Alpha ken ti Omega," kuna ti Dios Apo, "ti isu ita, ken isu idi, ken isu nga umayto, ti Mannakabalin amin." **9** Siak, a ni Juan—a kabsatyo a makipaset kadakayo iti panagsagsagaba ken iti pagarian ken iti naanus a panagibtur nga adda kenni Jesus—ket naipan iti isla a naawagan iti Patmos gapu iti sao ti Dios ken iti pammaneknek maipanggep kenni Jesus. **10** Addaak iti Espiritu iti Aldaw ti Apo. Nakangngegak iti napigsa a timek a kasla trumpeta manipud iti likudak. **11** Kinunana, "Isuratmo iti maysa a libro no ania iti makitam, ken ipatulodmo kadagiti pito nga iglesia—idiay Efeso, idiay Esmirna, idiay Pergamo, idiay Tiatira, idiay Sardis, idiay Filadelfia, ken idiay Laodicea." **12** Timmalyawak a mangkita no makintimek iti makisarsarita kaniak, ket iti panagtalyawko, nakitak dagiti pito a pagsilawan. **13** Iti nagbabaetan dagiti pagsilawan, adda iti kasla Anak iti Tao, a nakakawes iti nagayad a pagan-anay a dimmanon iti sakana, ken balitok a barikes a nakapulipol iti barukongna. **14** Ti ulo ken buokna ket kas kapudaw iti buok ti karnero-kas kapudaw iti niebe, ken dagiti matana ket kasla gil-ayab ti apuy. **15** Ti sakana ket kasla napasileng a tanso, kasla tanso a napasin-aw iti urno, ken ti timekna ket kasla daranudor iti adu a dandanum. **16** Adda iti makannawan nga imana iti pito a bituen, ken adda rumrummuar iti ngiwatna a kampilan nga agsinnumbangir iti tademna. Agranraniag ti rupana a kas iti init, iti kapipigsaan a raniagna. **17** Idi nakitak isuna, nagpaklebak iti sakaananna a kaslaak la natay a tao. Impatayna ti makannawan nga imana kaniak ket kinunana, "Saanka nga agbuteng. Siak ti Kauunaan ken ti Maudi, **18** ken ti sibibiag iti agnanayon. Natayak, ngem kitaem, sibibiagak iti agnanayon! Ket adda kaniak dagiti tulbek iti patay ken iti hades. **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Isu nga isuratmo dagiti nakitam, no ania ita, ken no ania dagiti mapasamakto kalpasan daytoy. **20** No maipanggep iti nailimed a kaipapanan dagiti pito a bituen a nakitam iti makannawan nga imak, ken dagiti pito a balitok a pagsilawan: dagiti pito a bituen ket dagiti anghel dagiti pito nga iglesia, ken dagiti pito a pagsilawan ket dagiti pito nga iglesia.

2 "Iti anghel ti iglesia idiay Efeso, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao ti mangig-igem kadagiti pito a bituen iti makannawan nga imana. Ibagbaga ti agpagnapagna iti nagbabaetan dagiti pito a balitok a pagsilawan daytoy, **2** "'Ammok ti inaramidmo ken ti narigat a panagtrabahom ken ti siaanus a panagibturmo, ken kasta met a saan mo a maanusan dagiti managdakdakes, sinuotmo dagidiay mangibagbaga nga isuda ket apostol, ngem saan met, ket nasarakam nga isuda ket palso. **3** Ammok nga addaanka iti anus nga agibtur, ket adun iti naglasatam gapu iti naganko, ket saanka a naupay. **4** Ngem daytoy ti adda kaniak a maibusor kenka-tinallikudam ti immuna nga ayatmo. **5** Laglagipem ngarud no sadino iti nakaitibkulam. Agbabawika ken aramidem dagiti banbanag nga inaramidmo idi damo. Ta no saanka nga agbabawi, umayakto kenka ket ikkatekto ti pagsilawam iti nakaisaadanna. **6** Ngem addaanka iti daytoy-kaguram ti inaramid dagiti Nicolaita, nga isu a kagurak met. **7** No addaanka iti lapayag, denggem ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Iti daydiay nagballigi, palubosakto a mangan manipud iti kayo ti biag, nga adda idiay paraiso ti Dios.' **8** "Iti anghel ti iglesia idiay Esmirna, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao daydiay kauunaaan ken maudi - a natay ken nagbiag manen: **9** "'Ammok dagiti panagsagabam ken ti kinakurapaymo (ngem nabaknangka), ken ti panangdadael dagiti mangibagbaga nga isuda ket Judio, iti naganmo (ngem saan met—isuda ket sinagoga ni Satanas). **10** Saanmo a pagbutngan ti maipanggep iti umadani a sagabaem. Kitaem! Ipurwaken ti diablo ti dadduma kadakayo iti pagbaludan tapno masuotkayo, ken agsagaba kayo iti sangapulo nga aldaw. Agtalinaedka a napudno agingga iti patay, ket itedkonto kenka ti balangat ti biag. **11** No addaanka iti lapayag, denggem dagiti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Saanto a madangran ti maikadua nga ipapatay daydiay nagballigi.' **12** "Iti anghel ti iglesia idiay Pergamo, isuratmo ti kastoy: 'Dagitoy dagiti sasao daydiay adda kenkuana ti natadem a kampilan a dua ti tademna: **13** Ammok no sadino ti pagnanaedam—idiay ayan ti trono ni Satanas. Nupay kasta, salsalimetmetam latta ti naganko, ket saanmo nga inlibak ti pammatim kaniak, uray kadagiti al-aldaw ni Antipas a saksik, a napudno kaniak, a napapatay kadakayo, idiay ayan ti pagnanaedan ni Satanas. **14** Ngem addaanak iti sumagmamano a banbanag a maibusor kenka: Addaanka dita kadagiti mamati latta iti sursuro ni Balaam, a nangisuro kenni Balak tapno mangikabil iti pakaitibkulan iti sangoanan dagiti annak ti Israel, iti kasta ket manganda iti taraon a naidaton kadagiti didiosen ken agbalinda a naderrep. **15** Kasta met nga addaanka kadagiti mamati latta iti sursuro dagiti Nicolaita. **16** Agbabawika, ngarud! Ta no saanka nga agbabawi, umayakto kenka nga awan iti pakataktakanna, ket makigubatakto kadakuada babaen iti kampilan a rumrummuar iti ngiwatko. **17** No addaanka iti lapayag, dumngegka iti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia. Iti daydiay nagballigi, ikkakto iti bassit manipud iti naidulin a mana, ken ikkakto iti puraw a bato nga adda nakasurat a baro a nagan iti bato, nagan nga awan ti uray maysa a makaammo ngem ti laeng umawat iti daytoy. **18** "Iti anghel ti iglesia idiay Tiatira, isurat mo ti kastoy: 'Dagitoy

dagiti sasao ti Anak ti Dios, nga addaan iti mata a kasla gumilgil-ayab nga apoy ken dagiti saka a kasla napasileng a tanso: **19** "'Ammok ti inaramidmo- ti ayat ken pammatim ken panagserbim ken ti anusmo a nagibtur, ken ammok a ti inaramidmo iti nabiit pay ket ad-adda pay ngem iti inaramidmo idi damo. **20** Ngem addaanak iti daytoy a maibusor kenka: Palpalugodam ti babai a ni Jezebel, a mangaw-awag iti bagina a profeta. Babaen iti sursurona, al-allilawenna dagiti adipenko a mangaramid iti diniderrep ken mangan iti taraon a naidaton kadagiti didiosen. **21** Inikkak isuna iti panawen nga agbabawi, ngem saanna a kayat nga agbabawi iti kinaderrepna. **22** Agbuyaka! Idalitkonto isuna iti sakit, ken agsagabanto iti nakaro dagidiay nakikamalala kenkuana, malaksid no agbabawida iti inaramidna. **23** Patayekto dagiti annakna, ket maammoanto dagiti amin nga iglesia a Siak ti mangsuksukimat kadagiti panpanunot ken tartarigagay. Mangtedakto iti tumunggal maysa kadakayo segun iti inaramidyo. **24** Ngem kadagiti nabatbati kadakayo ditaTiatira, kadagiti amin a saan a mamati iti daytoy a sursuro, ken saan a makaammo iti aw-awagan dagiti dadduma a nauneg a banbanag ni Satanas- ibagak kadakayo, 'Saankayo a pabaklayen iti aniaman a sabali pay a dadagsen.' **25** Iti aniaman a gundaway, masapul nga agtalinaedkayo a natibker inggana nga umayak. **26** Daydiay agballballigi ken mangar-aramid iti kas iti naaramidak inggana panungpalan, kenkuana ti pangtedak iti panangituray kadagiti nasion. **27** 'Iturayannanto ida nga addaan iti sarukod a landok, ket burakennanto ida iti babassit a kas iti nadamili a banga.' **28** Kas inawatko manipud kenni Amak, itedkonto met kenkuana ti bituen iti agsapa. **29** No addaanka iti lapayag, denggem ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia.'

3 "Iti anghel ti iglesia idiay Sardis, isuratmo ti kastoy: 'Dagiti sasao daydiay mangig-iggem kadagiti pito nga Espiritu ti Dios ken dagiti pito a bituen. "Ammok ti inaramidmo. Addaanka iti dayaw a sika ket sibibiag, ngem natayka. **2** Agriingka ket papigsaem dagiti nabati, ngem ngannganidan a matay, gapu ta saanko a nasarakan a naan-anay dagiti aramidmo iti imatang ti Diosko. **3** Laglagipem, ngarud, no ania dagiti inawat ken nangegmo. Tungpalem daytoy, ken agbabawika. Ngem no saanka nga agriing, umayakto a kas iti agtatakaw, ket saanmonto nga ammo no ania nga oras iti iyaayko a maibusor kenka. **4** Ngem adda dagiti sumagmamano a nagan iti tattao idiay Sardis a saanda a rinugitan dagiti pagan-anayda. Kaduadakto a magna, a nakakawes iti puraw, ta isuda ket maikari. **5** Ti agballigi ket makawesanto kadagiti puraw a pagan-anay, ken saankonto pulos a punasen ti naganna iti libro ti biag, ket saritaekto ti naganna iti sangoanan ni Amak, ken iti sangoanan dagiti anghelna. **6** No addaanka iti lapayag, denggem no ania dagiti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia." **7** "Iti anghel ti iglesia idiay Filadelfia isuratmo daytoy: Dagiti sasao ti nasantoan ken pudno—- iggemna ti tulbek ni David, mangilukat isuna ket awan iti makairikep, mangirikep isuna ket awan ti makailukat. **8** Ammok no ania ti inaramidmo. Kitaem, nangikabilak iti sangoanam iti silulukat a ruangan nga awan makairikep. Ammok nga addaanka laeng iti bassit a kinapigsa, ngem nagtulnogka iti saok ken saanmo nga inlibak ti naganko. **9** Agsiput! Dagidiay naibilang iti sinagagoga ni Satanas, dagidiay agkunkuna a Judioda ngem saan met — agul-ulbodda ketdi. Ibaonkonto ida nga umay ken agkurno iti sakaanam, ket maammoandanto nga inayatka. **10** Agsipud ta sinalimetmetam ti bilinko ken nagibturka a siaanus, aywanankanto met iti oras ti pannakapadas nga umay iti entero a lubong, tapno padasenna dagiti agnanaed ditoy daga. **11** Umayak iti mabiit. Salimetmetam a naimbag ti adda kenka tapno awan ti makaipanaw iti koronam. **12** Pagbalinekto daydiay nagballigi a kasla adigi iti templo ti Diosko, ket saanto a pulos a makaruar iti daytoy. Isuratkonto kenkuana ti nagan iti Diosko, ti nagan ti siudad iti Diosko (Ti baro a Jerusalem, a bumaba manipud langit manipud iti Diosko), ken ti baro a naganko. **13** Ti addaan lapayag, denggenna koma no ania ti ibagbaga ti Espiritu kadagiti Iglesia.' **14** "Iti anghel ti iglesia idiay Laodicea, isuratmo ti kastoy: Dagiti sasao ti Amen, ti mapagtalkan ken pudno a saksi, ti mangitururay kadagiti amin a pinarsua ti Dios. **15** Ammok no ania iti inaramidmo, ken, a sika ket saan a nalammiis wenno napudot. Uray nalamiis wenno napudotka latta koman! **16** Ngarud, gapu ta sika ket saan a napudot wenno nalamiis—dandanikan nga isarrua manipud iti ngiwatko. **17** Ta iti kunkunam, "Nabaknangak, addaanak iti adu a sanikua, ken awanen iti pagkasapulak." Ngem saan mo nga ammo a sika iti kadadaksanggasatan ken nakakaasika, napanglawka, bulsekka ken lamolamoka. **18** Dumnggegka iti pammagbagak: Gumatangka kaniak iti balitok a napapuro babaen iti apoy tapno agbalinka a nabaknang, ken kadagiti nasileng a puraw a pagan-anay tapno kawesam ta bagim ken saanmo a maiparang ti nakababain a kinalamolamom, ken sapsapo a pangsapsapom kadagita matam tapno makakitaka. **19** Tunggal maysa nga ay-ayatek ket sursurruak ken isurok kadakuada no kasano iti rumbeng a panagbiagda. Ngarud, rumegta ken agbabawika. **20** Kitaem, agtakderak iti ruangan ken agtuktokak. No adda makangngeg iti timekko ket lukatanna ti ruangan, umayakto iti pagtaenganna, ken makipanganak kenkuana, ken isuna kaniak. **21** Ti nagballigi, itedkonto kenkuana ti kalintegan a makipagtugaw kaniak iti tronok, kas met kaniak a nagballigi ken nakipagtugawak met kenni Amak iti tronona. **22** No addaanka iti lapayag, denggem no ania iti ibagbaga ti Espiritu kadagiti iglesia."

4 Kalpasan dagitoy a banbanag ket kimmitaak, ket nakitak nga adda ruangan a naglukat idiay langit. Ti umuna a timek a nagsao kaniak a kasla trumpeta, kinunana, "Umulika ditoy, ket ipakitak kenka no anianto ti masapul a mapasamak kalpasan dagitoy a banbanag." **2** Namimpinsan nga addaak iti Espiritu, ket nakitak nga adda trono a naisaad idiay langit, ket adda agtugtugaw iti daytoy. **3** Ti agtugtugaw iti daytoy ket aglanglanga a kasla haspe ken karnelia. Adda bullalayaw iti aglawlaw ti trono. Ti bullalayaw ket aglanglanga a kasla esmeralda. **4** Iti aglawlaw ti trono ket adda duapulo ket uppat a trono, ket adda iti duapulo ket uppat a panglakayen a nakatugaw kadagiti trono, a nakakawes iti puraw a lupot, ken adda balitok a korona kadagiti uloda. **5** Manipud iti trono, rumrummuar dagiti gilap ti kimat, dagiti galangugong, ken dagiti dulluog ti gurruod. Pito a pagsilawan ti umap-apuy iti sangoanan ti trono, dagiti pagsilawan nga isu dagiti pito nga espiritu ti Dios. **6** Kasta met nga iti sangoanan ti trono ket adda baybay, nalitnaw a kasla kristal. Iti aglawlaw ti trono ket adda uppat a sibibiag a parsua a napnoan kadagiti mata iti sangoanan ken likudanda. **7** Ti umuna a sibibiag a parsua ket kasla leon, ti maikadua a sibibiag a parsua ket kasla baka, ti

maikatlo a sibibiag a parsua ket addaan iti rupa a kasla tao, ken ti maikapat a sibibiag a parsua ket kasla tumaytayab nga agila. **8** Tunggal maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua ket addaan iti innem a payyak, napnoan kadagiti mata ti rabaw ken sirokna. Rabii ken aldaw a saanda nga agsarsardeng a mangibagbaga, “Nasantoan, nasantoan, nasantoan ti Apo a Dios, ti mangiturturay iti amin, isu idi, ken isuna ita, ken iti masakbayan.” **9** Tunggal agrukbab ken mangted iti pammadayaw ken panagyaman dagiti sibibiag a parsua iti daydiay a nakatugaw iti trono, nga isu ti sibibiag iti agnanayon nga awan patinggana, **(aiōn g165)** **10** agpakleb dagiti duapulo ket uppat a panglakayen iti sangoanan daydiay nga agtugtugaw iti trono. Nagparintumengda iti daydiay sibibiag nga agnanayon ken awan patinggana, ken indissoda dagiti koronada iti sangoanan ti trono, nga ibagbagada, **(aiōn g165)** **11** “Maikarika, Apomi ken Diosmi, a pagrukbaban ken pagdayawan ken manakabalinka. Ta pinarsuam amin a banbanag, ken babaen iti pagayatam, napataudda ken naparsuada.”

5 Kalpasanna, nakitak iti makannawan nga ima daydiay nakatugaw iti trono ti maysa a nalukot a pagbasaan a nasuratan iti sango a pasetna ken iti likod a pasetna, ken naselioan daytoy iti pito a selio. **2** Adda nakitak a nabileg nga anghel a mangiwarwaragawag iti napigsa a timek, “Siasino ti maikari a manglukat iti nalukot a pagbasaan ken mangikkat kadagiti seliona?” **3** Awan uray maysa idiay langit wenno iti rabaw ti daga wenno iti uneg ti daga a mabalin a manglukat iti nalukot a pagbasaan wenno mangbasa iti daytoy. **4** Nagsangitak iti nasaem gapu ta awan iti nasarakan a maikari a manglukat iti nalukot a pagbasaan wenno mangbasa iti daytoy. **5** Ngem kinuna ti maysa kadagiti panglakayen kaniak, “Saanka nga agsangit. Kitaem! Ti Leon iti tribu ti Juda, ti Ramut ni David, ket nagballigi, ken kabaelanna a lukatan ti nalukot a pagbasaan ken dagiti pito a seliona.” **6** Iti nagbaetan ti trono ken dagiti uppat a sibibiag a parsua ken dagiti panglakayen, Nakitak ti Kordero nga agtaktakder, nga aglanglanga a kasla napapatay idi. Addaan isuna iti pito a sara ken pito a mata-dagitoy dagiti pito nga Espiritu ti Dios a naibaon iti rabaw ti entero a daga. **7** Napan isuna ket innalana ti nalukot a pagbasaan manipud iti makannawan nga ima daydiay nakatugaw iti trono. **8** Idi innalana ti nalukot a pagbasaan, nagpakleb dagiti uppat a sibibiag a parsua ken dagiti duapulo ket uppat a panglakayen iti daga, iti sangoanan ti Kordero. Addaan ti tunggal maysa kadakuada iti arpa ken balitok a malukong a napunno iti insenso, nga isu dagiti kararag dagiti namati. **9** Nagkantada iti baro a kanta: “Maikarika a mangala iti nalukot a pagbasaan ken manglukat kadagiti selio daytoy. Ta napapatayka, ken babaen iti daram, ginatangmo dagiti tattao para iti Dios manipud iti tunggal tribu, pagsasao, tattao ken pagilian. **10** Pinagbalinmo ida a pagarian ken papadi nga agserbi iti Dios, ket agturaydanto iti rabaw ti daga.” **11** Kalpasanna, kimmitaak ket nangngegko ti timek dagiti adu nga anghel iti aglawlaw ti trono-ti bilang dagitoy ket 200, 000, 000-ken dagiti sibibiag a parsua ken dagiti panglakayen. **12** Kinunada iti napigsa a timek, “Maikari ti Kordero, a napapatay idi, nga umawat iti pannakabalin, kinabaknang, kinasirib, pigsa, pammadayaw, dayag, ken pannakaitan-ok.” **13** Nangegko iti tunggal naparsua a banag nga adda idiay langit ken iti rabaw ti daga ken iti uneg ti daga ken iti rabaw ti baybay-tunggal banag nga adda kadakuada- a kunada, “Kenkuana nga agtugtugaw iti trono ken iti Kordero, ti pammadayaw, pannakaitan-ok, gloria, dayag, ken ti pannakabalin nga agturay, iti agnanayon ken awan patinggana.” **(aiōn g165)** **14** Dagiti uppat a sibibiag a parsua ket kinunada, “Amen!” ket nagpakleb ken nagrukbab dagiti panglakayen.

6 Kimmitaak idi linuktan ti Kordero ti maysa kadagiti pito a selio, ket nangngegko a kinuna ti maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua, iti timek a kas iti uni ti gurruod, “Umayka!” **2** Kimmitaak ket adda puraw a kabalio! Nakaiggem iti pana ti nakasakay iti daytoy, ken naikkan iti korona. Rimmuar isuna a kas mammarmek tapno mangparmek. **3** Idi linuktan ti Kordero ti maikadua a selio, nangngegko a kuna ti maikadua a sibibiag a parsua, “Umayka!” **4** Ket sabali manen a kabalio iti rimmuar- maris nalabaga daytoy. Napalubosan ti nagsakay iti daytoy a mangipanaw iti kapia manipud iti daga, tapno iti kasta ket agpipinnatay dagiti tattao. Naikkan daytoy a nakasakay iti nakadakdakkel a kampilan. **5** Idi linuktan ti Kordero ti maikatlo a selio, nangngegko ti maikatlo a sibibiag a parsua a kunana, “Umayka!” Adda nakitak a nangisit a kabalio, ken ti nakasakay ket nakaiggem iti agparis a timbangan. **6** Nakangngegak iti timek a kasla naggapu kadagiti uppat a sibibiag a parsua a kunana, “Sangkasukat a sebada ti pakaigatangan ti maysa a denario, ken ti tallo kasukat a sebada ket magatang ti maysa a denario. Ngem saanmo nga an-annoen ti lana ken ti arak.” **7** Idi linuktan ti Kordero ti maikapat a selio, nangngegko ti timek ti maikapat a sibibiag a parsua a kunana, “Umayka!” **8** Kalpasanna ket adda nakitak a kabalio a nabessag ti marisna. Ti nagan ti nakasakay ket Patay, ket sursuroten isuna ti hades. Naited kadakuada ti turay a mangituray iti kakapat ti lubong, a mangpapatay babaen iti kampilan, panagbisin ken sakit, ken babaen kadagiti atap nga ay-ayup iti daga. **(Hadēs g86)** **9** Idi linuktan ti Kordero ti maikalima a selio, nakitak iti sirok ti altar dagiti kararua dagidiay napapatay gapu iti sao ti Dios ken ti pammaneknek a sinalsalimetmetanda nga addaan panamati. **10** Impukkawda iti nakapigpigsa, “Kasano pay kabayag, Mangiturturay iti amin, nasantoan ken pudno, sakbay nga ukomem dagiti agnanaed iti daga, ken ibalesmo ti darami?” **11** Kalpasan ket naikkan ti tunggal maysa kadakuada iti puraw a kagay, ken naibaga kadakuada a masapul nga agurayda iti nabaybayag bassit aginggana a madanon ti umiso a bilang dagiti padada nga adipen ken dagiti kakabsatda a lallaki, ken kakabsatda a babbai a mapapatayto, a kas iti pannakapapatayda. **12** Idi linuktan ti Kordero ti maikainnem a selio, nagbuyaak ket adda iti nakapigpigsa a gingined. Ngimmisit ti init a kas kangisit iti nakersang a lupot, ken limmabaga ti bulan a kas iti dara. **13** Natinnag dagiti bituen iti daga, kas iti pannakaregreg iti bunga ti kayo nga igos iti tiempo iti lam-ek no gungunen ti angin iti allawig. **14** Nagpukaw ti tangatang a kas iti pagbasaan a maluklukot. Tunggal bantay ken isla ket naipanaw manipud iti ayanna. **15** Kalpasanna, naglemmeng dagiti ar-ari iti lubong ken dagiti napapateg a tattao, ken dagiti heneral, dagiti nababaknang, dagiti addaan turay, ken tunggal maysa pay, adipen ken nawaya, kadagiti rukib ken kadagiti dadakkel a batbato kadagiti banbantay. **16** Kinunada kadagiti banbantay ken kadagiti dadakkel a batbato, “Gaburandakami! Ilemmengdakami manipud iti rupa daydiay a nakatugaw iti trono ken manipud iti unget

ti Kordero. **17** Ta dimtengen ti naindaklan nga aldaw ti pungtotda, ket siasino iti makaibtur?

7 Kalpasan daytoy, adda nakitak nga uppat nga anghel a nakatakder kadagiti uppat a suli ti daga, siiirut a tengtenglenda dagiti uppat nga angin iti daga tapno awan ti angin nga agpuyupoy iti daga, iti baybay, wenno iti uray ania a kayo. **2** Adda nakitak a maysa pay nga anghel nga agpangpangato a naggapu idiay daya, ket adda kenkuana ti selio ti sibibiag a Dios. Nagpukkaw isuna iti napigsa kadagiti uppat nga anghel a naikkan iti pammalubos a mangdangran iti daga ken iti baybay. **3** "Saanyo a dangran ti daga, ti baybay, wenno dagiti kaykayo agingga a mamarkaanmi dagiti muging dagiti adipen ti Dios tayo." **4** Nangngegak ti dagup dagidiay a namarkaan: 144, 000, ti namarkaan manipud iti tunggal tribu iti tattao ti Israel: **5** 12, 000 ti namarkaan manipud iti tribu ti Juda, 12, 000 manipud iti tribu ti Ruben, 12, 000 manipud iti tribu ti Gad, **6** 12, 000 manipud iti tribu ti Aser, 12, 000 manipud iti tribu ti Naftali, 12, 000 manipud iti tribu ti Manases. **7** 12, 000 manipud iti tribu ti Simeon, 12, 000 manipud iti tribu ti Levi, 12, 000 manipud iti tribu ti Isacar, **8** 12, 000 manipud iti tribu ti Zabulon, 12, 000 manipud iti tribu ti Jose, 12, 000 manipud iti tribu ti Benjamin ti namarkaan. **9** Kalpasan dagitoy a banbanag, kimmitaak, ket adda iti nakaad-adu a tattao nga awan iti makabilang—manipud iti tunggal nasion, tribu, tattao, ken pagsasao— a sitatakder iti sangoanan ti trono ken iti sangoanan ti Kordero. Nakakawesda iti puraw a kagay ken nakaiggemda iti sangsanga ti palma, **10** ket umaw-awagda nga addaan iti napigsa a timek, "Ti panangisalakan ket kukua ti Diostayo a nakatugaw idiay trono, ken iti Kordero!" **11** Nakatakder amin dagiti anghel iti aglawlaw ti trono ken iti aglawlaw dagiti paglakayen ken kadagiti uppat a sibibiag a parsua, ket nagpaklebda iti daga iti sangoanan ti trono, ket dinaydayawda ti Dios, **12** a kunkunada, "Amen! Pammadayaw, dayag, kinasirib, panagyaman, panakaitan-ok, pannakabalin, ken bileg ti maipaay iti Diostayo iti agnanayon nga awan patinggana! Amen!" **(aiōn g165)** **13** Ket maysa kadagiti panglakayen ti nagsaludsod kaniak, "Siasino dagitoy a nakakawes kadagiti puraw a kagay, ken sadino iti naggapuanda? **14** Kinunak kenkuana, "Apo, ammom," ket kinunana kaniak, "Dagitoy dagiti nakalasat iti Napalalo a Pannakaparigat. Linabaanda dagiti kagayda ket pinagbalinda a puraw babaen iti dara ti Kordero. **15** Gapu iti daytoy, addada iti sangoanan ti trono ti Dios, ket agdaydayawda kenkuana iti aldaw ken rabii idiay templona. Isuna a nakatugaw iti trono ket ukradennanto ti toldana iti ngatoenda. **16** Saandanton a mabisinan manen, wenno mawaw manen. Saandanton a mapudotan iti init, wenno uray ania a makasinit a pudot. **17** Ta ti Kordero nga adda iti tengnga ti trono ket isunto ti pastorda, ket idalannanto ida kadagiti ubbog ti sibibiag a danum, ket punasento ti Dios ti tunggal lua manipud kadagiti matada."

8 Idi linukatan ti kordero ti maikapito a selio, nagulimek idiay langit iti agarup kagudua nga oras. **2** Kalpasanna, nakitak dagiti pito nga anghel a nakatakder iti sangoanan ti Dios, ken adda pito a trumpeta a naited kadakuada. **3** Adda immay a maysa pay nga anghel, a nakaiggem iti balitok nga insensario a malukong, agtaktakder isuna iti ayan ti altar. Adu nga insensario iti naited kenkuana tapno idatonna daytoy ken dagiti karkararag dagiti namati idiay altar a balitok iti sangoanan ti trono. **4** Ti asuk ti insensario, a kadua dagiti karkararag dagiti namati, ket nagpangato iti sangoanan ti Dios manipud iti ima ti angel. **5** Innala ti angel ti insensario a malukong ket kinargaanna iti apuy manipud iti altar. Kalpasanna, impuruakna iti daga, ket adda napigsa a kanalbuong ti gurruod, daranudor, dagiti gilap ti kimat, ken gingined. **6** Dagiti pito nga anghel nga addaan iti pito a trumpeta ket nagsaganada a mangpuyot kadagitoy. **7** Pinuyutan ti umuna nga anghel ti trumpetana, ket nagtudo iti uraro ken apuy a nailaok iti dara. Naipuruak iti daga ket napuoran ti apagkatlona. Napuoran iti apagkatlo a paset dagiti kaykayo kasta met dagiti amin a berde a ruot. **8** Pinuyotan ti maikadua nga anghel ti trumpetana, ket adda maysa a banag a kasla bantay ti kadakkelna a sumsumged, ti naipuruak iti baybay. **9** Ti apagkatlo ti baybay ket nagbalin a dara, ti apagkatlo dagiti sibibiag a parsua iti baybay ket natay, ken apagkatlo dagiti barko ket nadadael. **10** Pinuyotan ti maikatlo nga anghel ti trumpetana, ket adda dakkel a bituen a natinnag manipud iti tangatang, gumilgil-ayab a kasla pagsilawan, iti apagkatlo dagiti karayan ken dagiti ubbog. **11** Ti nagan ti bituen ket Napait. Iti apagkatlo dagiti danum ket nagbalin a napait, ket adu ti natay a tattao manipud kadagiti danum a nagbalin a napait. **12** Pinuyotan ti maikapat nga anghel ti trumpetana, ket naapektaran ti apagkatlo iti init, kasta met ti apagkatlo iti bulan, ken ti apagkatlo dagiti bituen. Isu nga iti apagkatloda ket nagbalin a nasipnget; ti apagkatlo ti aldaw ken apagkatlo ti rabii ket awan iti lawagna. **13** Kimmitaak, ket nangegko ti maysa nga agila nga agtaytayab iti tengnga ti tangatang, umaw-awag babaen iti napigsa a timek, "Asi pay, asi pay pay, asi pay dagiti agnanaed iti daga, gapu iti nabatbati pay nga uni iti trumpeta a dandanin a puyotan dagiti tallo nga anghel."

9 Kalpasanna, pinaguni ti maikalima nga anghel ti trumpetana. Adda nakitak a maysa a bituen a natinnag iti daga manipud langit. Naited iti bituen ti tulbek ti ruangan nga agturong iti ruangan ti awan patinggana nga abut. **(Abyssos g12)** **2** Linukatanna ti ruangan ti awan patinggana nga abut, ket rimmuar manipud iti ruangan ti kasla adigi nga asuk, daytoy ket kasla asuk a naggapu iti dakkel nga urno. Ngimmisit ti init ken ti angin gapu iti asuk a rumrumuar iti ruangan. **(Abyssos g12)** **3** Manipud iti asuk ket adu a dudon ti immay iti daga, ken naikkanda iti pannakabalin a kas kadagiti manggagama iti daga. **4** Nabagaanda a saanda a dadaelen dagiti ruot iti daga wenno aniaman a berde a mula wenno kayo, no di ket dagiti laeng tattao nga awan ti selio ti Dios kadagiti mugingda ti dadaelenda. **5** Saan a naipalubos kadakuada a patayenda dagiti tattao, ngem parigatenda laeng ida iti lima a bulan. Ti ut-ot a sagabaenda ket kas iti ut-ot a sagabaen ti maysa a tao gapu iti silud ti manggagama no siludenna ti tao. **6** Kadagidiay nga al-aldaw, birukento dagiti tattao ti patay, ngem saandanto a masarakan daytoy. Tarigagayandanto ti matay, ngem kasla itarayanto ida ni patay. **7** Dagiti dudon ket aglanglanga a kasla kabalio a nakasagana a makigubat. Kadagiti uloda ket adda banag a kasla korona a balitok ken dagiti rupada ket kasla rupa dagiti tattao. **8** Addaanda iti buok a kas iti buok dagiti babbai ken dagiti ngipenda ket kasla ngipen dagiti leon. **9** Addaanda kadagiti kalasag iti barukongda a kasla landok a kalasag ken ti uni dagiti payakda ket kasla

uni a pinartuat dagiti adu a karwahe ken dagiti kabalio nga agtartaray a mapan iti paggugubatan. **10** Addaanda kadagiti ipus nga addaan silud a kas kadagiti manggagama; adda kadagiti ipusda ti pannakabael a mangdangran kadagiti tattao iti lima a bulan. **11** Ti anghel ti awan patinggana nga abot iti mangiturturay kadakuada kas arida. Ti naganna iti Hebreo ket Abaddon, ken iti Griego, ti naganna ket Apolion. **(Abyssos g12)** **12** Ti umuna a nakabutbuteng a didigra ket nalpasen. Agsiput! Kalpasan daytoy ket adda pay dua a didigra nga umay. **13** Pinaguni ti maikainnem nga anghel ti trumpetana, ket nakangngegak iti timek manipud kadagiti sara ti balitok nga altar nga adda iti sangoanan ti Dios. **14** Kinuna ti timek iti maikainnem nga anghel a mangig-iggem iti trumpeta, "Wayawayaam dagiti uppat nga anghel a nakagalut idiay dakkel a Karayan Eufrates." **15** Dagiti uppat nga anghel a naiasagana para iti dayta nga oras, dayta nga aldaw, dayta a bulan, ken dayta a tawen, ket nawayawayaan tapno papatayenda ti apagkatlo ti sangkataoan. **16** Ti bilang dagiti soldado a nakakabalio ket dua gasut a miliones. Nangngegko ti bilangda. **17** Kastoy iti pannakakitak kadagiti kabalio iti sirmatak ken kadagiti nakasakay kadakuada: Dagiti kalasag kadagiti barukongda ket umap-apuy a nalabaga ti marisna, nalitem nga asul, ken immasufre nga amarilio. Dagiti ulo dagiti kabalio ket kaas-asping dagiti ulo dagiti leon, ken manipud kadagiti ngiwatda ket rumrummuar ti apuy, asuk, ken asufre. **18** Ti apagkatlo dagiti tattao ket napapatay babaen kadagitoy a tallo a didigra: ti apuy, asuk, ken asufre a rimmuar kadagiti ngiwatda. **19** Ta ti pannakabalin dagiti kabalio ket adda kadagiti ngiwatda ken kadagiti ipusda-ta dagiti ipusda ket kasla la uleg, ken addaanda kadagiti ulo nga isu ti usarenda a mangsugat kadagiti tattao. **20** Dagiti nabati iti sangkataoan, dagidiay saan a napapatay babaen kadagitoy a didigra ket saanda a nagbabawi kadagiti aramid a naaramidanda, wenno nagsardeng iti panagrukrukbabda kadagiti demonio ken didiosen a balitok, pirak, tanso, bato ken kayo-banbanag a saan a makakita, makangngeg wenno makapagna. **21** Saanda pay a nagbabawian dagiti panagpatpatayda, panagsalamangkada, kinaderrepda wenno iti panagtaktakaw a wagasda.

10 Kalpasanna, adda nakitak a maysa pay a nabileg nga anghel a bumabbaba manipud langit. Napalawlawan isuna iti ulep, ken adda bullalayaw iti ngatoen ti ulona. Ti rupana ket kas iti init ken dagiti sakana ket kasla adigi nga apuy. **2** Nakaiggem isuna iti naukrad a bassit a pagbasaan, ken inkabilna ti makannawan a sakana iti baybay ken ti makannigidna iti rabaw ti daga. **3** Kalpasanna, nagpukkaw isuna iti nakapigpigsa a kas iti leon nga agngerngernger

Umayto a dagus ti maikatlo a didigra. **15** Ket pinaguni ti maikapito nga anghel ti trumpetana ket adda napipigsa a timek nga agsasao sadiay langit a kunana, "Ti pagarian ti lubong ket nagbalinen a pagarian ti Apotayo ken ti Cristona. Agarinto isuna iti agnanayon." **(aiōn g165)** **16** Kalpasanna, nagpakleb iti daga dagiti dua pulo ket uppat a panglakayen a naktugaw kadagiti trono iti sangoanan ti Dios, ket nagdayawda iti Dios. **17** Kinunada, "Agyamankami kenka, Apo Dios a mangiturturay iti amin, ti isu ita ken isu idi, gapu ta innalamon ti naindaklan a pannakabalinmo ken nangrugikan nga agturay kas ari. **18** Narurod dagiti pagilian, ngem immayen ti pungtotmo. Dimtengen ti tiempo a pannakaukom dagiti natay ken pananggungunam kadagiti adipenmo a dagiti profeta, dagiti namati, ken dagiti nagbuteng iti naganmo, a nanumo ken nabileg. Ken dimtengen ti tiempo a panangdadaelmo kadagiti mangdaddadael iti daga." **19** Ket nalukatan ti templo ti Dios sadi langit ken ti lakasa ti tulagna ket makitkita ti uneg ti templona. Adda kimkimat, daranudor, gurgurruod, ginggined, ken nagtudo iti dadakkel nga uraro.

12 Adda nakaskasdaaw a pagilasinan a nakita sadi langit: Maysa a babai a naikawes kenkuana ti init, ken ti bulan ket adda iti sirok ti sakana; ken adda korona a binukel ti sangapulo ket dua a bituen iti ulona. **2** Masikog isuna ken agik-ikkis isuna gapu iti ut-ot ti panagpasikalna—iti rigat ti panaganak. **3** Ket sabali pay a pagilasinan ti nakita sadi langit: Pagammoan, adda dakkel a nalabaga a dragon nga addaan iti pito nga ulo ken sangapulo a sara, ken adda pito a balangat a sibabalangat kadagiti ulona. **4** Inwallages ti ipusna ti maikatlo a bituen sadi langit ken impuruakna ida pababa iti daga. Nagtakder ti dragon iti sangoanan ti babai a dandani agpasngay, tapno inton agpasngay isuna, mabalinna nga alun-onen ti anak ti babai. **5** Nagpasngay ti babai iti ubing a lalaki, a mangiturayto iti amin a pagilian babaen iti landok a sarukod, iti mabiit. Narabsut ti anakna ken naipan iti Dios ken iti tronona, **6** ket nagkamang ti babai idiay let-ang, a nangisaganaan ti Dios iti lugar para kenkuana, tapno maaywanan isuna iti las-ud ti 1, 260 nga aldaw. **7** Ita, adda gubat sadi langit. Nakiranget ni Miguel ken dagiti anghelna maibusor iti dragon; ket nakirinnupak met ti dragon ken dagiti anghelna. **8** Ngem saan nga immanay ti kinapigsa ti dragon tapno mangabak. Isu nga awanen a pulos ti disso sadi langit a para kenkuana ken kadagiti anghelna. **9** Ti dakkel a dragon—daydi duduugan nga uleg a maaw-awagan iti diablo wenno Satanas a mangallilaw iti sangalubongan—ket naitapuak iti daga, ken dagiti anghelna ket naitapuak a kaduana. **10** Ket nakangngegak iti napigsa a timek sadi langit: "Dimtengen ti pannakaisalakan, ti pannakabalin— ken ti pagarian ti Diostayo, ken ti turay ti Cristona. Ta ti mangpabpabasol kadagiti kakabsattayo ket naitapuaken — ti nangpabpabasol kadakuada iti sangoanan ti Diostayo iti aldaw ken rabii. **11** Pinarmekda isuna babaen iti dara ti Kordero ken babaen iti sao ti pammaneknekda, ta saanda a kinailalaan dagiti biagda, uray pay matayda. **12** Isu nga agragsakkayo, dakayo a langlangit, ken amin nga agigian kadakuada. Ngem asi pay ti daga ken ti baybay gapu ta ti diablo ket bimmaba kadakayo. Napnoan isuna iti nakaro a pungtot, gapu ta ammona a bassit laengen ti tiempona. **13** Idi naamiris ti dragon a naitapuak isuna iti daga, kinamatna ti babai a nangipasngay iti maladaga a lalaki. **14** Ngem naikkan ti babai iti dua a payyak iti dakkel nga agila, tapno mabaelan ti babai a tumayab iti disso a naisagana para kenkuana idiay let-ang, iti disso no sadino ket mataripato isuna iti las-ud ti tallo ket kagudua a tawen ket saan a makadanon ti uleg sadiay. **15** Nangipugso ti uleg iti danum a kasla karayan, ta bareng no makaaramid iti layus a mangiyanud iti babai. **16** Ngem tinulungan ti daga ti babai. Nagnganga ket inalun-onna ti karayan nga impugso ti dragon. **17** Narurod ti dragon iti babai ket pimmanaw tapno mapanna gubaten dagiti nabatbati a kaputotan ti babai—isuda dagiti agtultulnog kadagiti bilbilin ti Dios ken agkapkapet iti pammaneknek maipanggep kenni Jesus.

13 Ket nagtakder ti dragon iti kadaratan iti igid ti baybay. Ket adda nakitak a narungsot nga animal a limmungaw manipud iti baybay. Addaan isuna iti sangapulo a sara ken pito nga ulo. Kadagiti sarana ket adda sangapulo a korona ken kadagiti ulona ket adda nagnagan a pananglais iti Dios. **2** Daytoy a nakitak a narungsot nga animal ket kasla leopardo ken dagiti sakana ket kasla kadagiti saka iti oso, ken ti ngiwatna ket kasla ngiwat ti leon. Inted ti dragon ti pannakabalinna kenkuana, ken ti tronona, ken ti naindaklan a turayna a mangituray. **3** Kasla adda sugat iti maysa kadagiti ulo ti narungsot nga animal a mabalin koma a nakaigapuan iti pannakatayna. Ngem dayta a sugat ket naimbaganen, ket nagsiddaaw ti sibubukel a daga ken sinurotda ti narungsot nga animal. Nagdaydayawda met iti dragon, ta intedna ti turayna iti narungsot nga animal. **4** Dinaydayawda met ti narungsot nga animal, ket saanda a nagsaradeng a nangibagbaga, "Siasino iti kas iti narungsot nga animal?" ken "Siasino ti makabael a makiranget kenkuana? **5** Naikkan ti narungsot nga animal iti ngiwat a makapagsao kadagiti sasao a napalangguad ken pananglais. Napalubosan isuna a mangipakat iti kinaturayna iti las-ud iti uppat a pulo ket dua a bulan. **6** Nagsao ngarud ti narungsot kadagiti sasao a pananglais maibusor iti Dios, linalaisna ti nagan ti Dios, ti disso a paggigiananna, ken dagidiay agnaed idiay langit. **7** Napalubosan ti narungsot nga animal a manggubat kadagiti namati ken mangparmek kadakuada. Kasta met a naikkan isuna iti turay kadagiti amin a tribu, tattao, pagsasao, ken pagilian. **8** Agdayawto kenkuana dagiti amin nga agnanaed iti daga, ti tunggal maysa a saan a naisurat ti naganna iti libro ti biag a kukua ti Kordero a napapatay, sipud pay iti pannakaparsua ti lubong. **9** No addaman ti addaan lapayag, dumngeg koma. **10** No addaman ti maipan iti pannakatiliw, mapanto isuna iti pannakatiliw. No addaman iti mapapatay iti kampilan, mapapatayto isuna babaen iti kampilan. Adtoy ti ayab para iti naanus a panagibtur ken pammati para kadagiti nasantoan. **11** Ket adda nakitak a sabali pay a narungsot nga animal a rumrummuar manipud iti daga. Addaan isuna iti dua a sara a kas iti kordero ken nagsao a kasla dragon. **12** Impakatna ti amin a kinaturay ti immuna a narungsot nga animal iti imatang ti immuna a narungsot nga animal, ken pinagrukbabna ti lubong ken dagiti agnanaed iti rabaw daytoy iti narungsot nga animal – nga isu daydiay addaan iti makapatay a sugat a naimbaganen. **13** Nagaramid isuna kadagiti naindaklan a milagro, nga uray nala pinagtinnag iti apuy, manipud langit, ditoy daga iti sangoanan dagiti tattao, **14** ken babaen kadagiti pagilasinan a naipalubos nga aramidenna, inalillawna dagiti agnanaed iti rabaw ti daga, imbagana kadakuada a mangaramidda iti ladawan kas pammadayaw iti narungsot nga animal a nasugat babaen

iti kampilan, ngem sibibiag pay laeng. **15** Napalubosan isuna a mangted iti anges iti ladawan ti narungsot nga animal tapno mabalin pay a makapagsao ti ladawan ken papatayenna amin nga agtukiad nga agdayaw kenkuana. **16** Pinilitna met ti amin, dagiti nanumo ken natan-ok, dagiti nabaknang ken napanglaw, dagiti nawaya ken tagabu, nga awatenda ti marka iti makannawan nga ima wenno iti mugingda. **17** Awanto ti siasinoman a makagatang wenno makapaglako malaksid no adda kenkuana ti marka ti narungsot nga animal, dayta ket ti numero a mangibagbagi iti naganna. **18** Kasapulan ditoy ti kinasirib. No addaman ti addaan iti kapanunotan, pattapataenna koma ti numero ti narungsot nga animal. Ta daytoy ket numero ti maysa a tao. Ti numerona ket 666.

14 Kimmitaak ket nakitak ti Kordero nga agtaktakder iti sangoanak idiay Bantay Sion. Kadduana dagiti 144, 000, a dagitoy ket naisurat kadagiti mugingda ti naganna ken ti nagan ti Amana. **2** Nakangngegak iti timek a naggapu sadi langit a kasla agun-uni a daranudor ti adu a danum ken napigsa a gurruod. Ti uni a nangngegko ket kasla pay uni a parnuayen dagiti tumotukar iti arpa nga agtuktokar kadagiti arpada. **3** Nagkantada iti baro a kanta iti sangoanan ti trono ken iti sangoanan dagiti uppat a sibibiag a parsua ken kadagiti panglakayen. Awan ti uray maysa a makasuro iti kanta malaksid kadagiti 144, 000 a nasubbot manipud iti daga. **4** Dagitoy dagiti saan a nangmulit kadagiti bagbagida kadagiti babbai, ta napagtalinaedda ti bagbagida a nadalus. Dagitoy dagiti sumursurot iti Kordero iti sadinnoman a papananna. Nasubbot dagitoy manipud kadagiti tattao a kas umuna a bungbunga para iti Dios ken iti Kordero. **5** Awan iti kinaulbod a nasarakan kadagiti ngiwatda; awan pakapilawanda. **6** Adda nakitak a sabali pay nga anghel nga agtaytayab iti tengnga ti tangatang. Adda kenkuana ti agnanayon a mensahe ti naimbag a damag tapno iwaragawagna kadagiti agnanaed iti daga - iti tunggal pagilian, tribu, pagsasao, ken tattao. **(aiōnios g166)** **7** Nagpukkaw iti nakapigpigsa, "Agbutengkayo iti Dios ken itedyo kenkuana ti pammadayaw. Ta ti oras ti panangukomna ket dimtengen. Agrukbabkayo kenkuana, isuna a nangaramid iti langit, iti daga, iti baybay, ken kadagiti ubbog iti dandanum." **8** Maysa pay nga anghel - ti maikaddua nga anghel – ti simmaruno a kunana, "Natinnagen, natinnagen ti naindaklan a Babilonia, a nangpainom kadagiti amin a pagilian iti arak ti kinaderrepna, ti arak a nangiyeg iti kasta unay a pungtot kenkuana." **9** Maysa pay nga anghel - ti maikatlo nga anghel – ti simmaruno kadakuada nga ibagbagana babaen iti napigsa a timek, "No addaman ti agrukbab iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken umawat iti marka iti mugingna wenno iti imana, **10** uminumto met isuna iti arak a pungtot ti Dios, ti arak a naisaganan ken naibukbok a saan a nailaok iti kopa ti ungetna. Ti tao nga uminom iti daytoy ket maparigat iti apuy ken asufre iti sangoanan dagiti nasantoan nga anghelna ken iti sangoanan ti Kordero. **11** Ti asuk nga aggapu iti pannakaparparigatda ket agpangato iti agnanayon nga awan inggana, ken awan ti inanada iti aldaw wenno rabii - dagitoy nga agdaydayaw iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken amin nga umawat iti marka ti naganna. **(aiōn g165)** **12** Kasapulan ditoy ti addaan anus a panagibtur dagiti namati, dagiti agtulnog kadagiti bilbilin ti Dios ken pammati kenni Jesus." **13** Nakangngegak iti timek manipud langit a kunana, "Isuratmo daytoy: Nabendisionan dagiti matay a matay iti Apo." "Wen," kinuna ti Espiritu, "tapno makapaginanada manipud kadagiti nagbanbannoganda, ta dagiti inaramidda ket sumurotto kadakuada." **14** Kimmitaak ket nakitak nga adda iti puraw nga ulep, ken ti nakatugaw iti ulep ket kasla Anak ti Tao. Addaan isuna iti balitok a korona iti ulona ken maysa a natadem a kumpay iti imana. **15** Ket maysa pay nga anghel ti rimmuar manipud iti templo ken impukkawna babaen iti napigsa a timek iti daydiay nga agtugtugaw iti ulep: "Alaem ti kumpaymo ket rugiam ti agapit. Ta ti tiempo ti panagapit ket dimtengen, agsipud ta ti maapit iti daga ket naluomen." **16** Ket inwasawas ti agtugtugaw iti ulep ti kumpayna iti daga, ket naapit ti daga. **17** Maysa pay nga anghel ti rimuar manipud iti templo sadi langit; adda met natadem a kumpayna. **18** Adda pay maysa nga anghel a rimuar manipud iti altar, ti anghel nga adda turayna iti apuy. Nagpukkaw isuna iti napigsa a timek iti anghel nga adda natadem a kumpayna, "Alaem ti natadem a kumpaymo ken burasem dagiti raay ti ubas manipud kadagiti lanut iti daga, ta naluomen dagiti ubasda." **19** Inwasawas ti anghel ti kumpayna iti daga ken binurasna ti maapit nga ubas iti daga ken impurwakna daytoy iti dakkel a pagpespesan ti ubas ti pungtot ti Dios. **20** Nabaddebaddekan ti pagpespesan ti arak iti ruar ti siudad ket nagayus ti dara manipud sadiay a ti kangatona ket agingga iti renda ti kabalio, a ti kaadayona ket 1, 600 a "stadia."

15 Kalpasanna, adda nakitak a sabali pay a pagilasinan idiay langit, naindaklan ken nakakaskasdaaw daytoy. Adda pito nga anghel nga addaan iti pito a didigra, nga isu dagiti maudi a didigra (ta dagitoy ket pakaan-anayan ti pungtot ti Dios). **2** Nakitak iti aglanglanga a kasla baybay a kristal a nalaokan iti apuy, ken ti agtaktakder iti abay ti baybay ket dagiti nagballigi manipud iti narungsot nga animal ken iti ladawanna, ken ti numero a mangibagbagi iti naganna. Nakaiggemda kadagiti arpa nga inted ti Dios kadakuada. **3** Kankantaenda ti kanta ni Moises nga adipen ti Dios, ken ti kanta ti Kordero: "Naindaklan ken nakakaskasdaaw dagiti aramidmo, Apo Dios, a mangiturturay iti amin. Nalinteg ken pudno dagiti wagasmo, Ari dagiti pagilian. **4** Siasino ti saan nga agbuteng kenka, Apo, ken siasino ti saan a mangitan-ok iti naganmo? Ta sika laeng ti nasantoan. Umayto amin dagiti nasnasion ken agdayaw iti sangoanam gapu ta naipakaammon dagiti nalinteg nga aramidmo." **5** Kalpasan dagitoy a banbanag, kimmitaak, ket ti kasasantoan a disso nga ayan ti tolda ti pammaneknek ket silulukat idiay langit. **6** Manipud iti kasasantoan a disso ket rimmuar dagiti pito nga anghel nga addaan kadagiti pito a didigra, nakawesan iti nadalus, naraniag a lino ken addaan kadagiti balitok a bedbed iti aglawlaw dagiti barukongda. **7** Maysa kadagiti uppat a sibibiag a parsua ti nangted kadagiti pito nga anghel kadagiti malukong a balitok a napnoan iti pungtot ti Dios a sibibiag iti agnanayon nga awan inggana. **(aiōn g165)** **8** Napunno iti asuk ti kasasantoan a disso manipud iti dayag ti Dios ken manipud iti pannakabalinna. Awan iti uray maysa a makastrek iti daytoy aginggana a matungpal dagiti pito a didigra dagiti pito nga anghel.

16 Nakangngegak iti napigsa a timek nga umaw-awag manipud iti kasasantoan a disso ken imbagana kadagiti pito nga anghel, "Ingkayo ibukbok iti lubong dagiti pito a

malukong ti pungtot ti Dios.” **2** Napan ti umuna nga anghel
ket imbukbokna ti malukongna iti daga; immay ti nakaal-alas
ken naut-ot a sugsugat kadagiti tattao nga addaan iti marka
ti narungsot nga animal, dagidiay nangdayaw iti ladawanna.
3 Imbukbok ti maikadua nga anghel ti malukongna iti baybay;
nagbalin daytoy a kasla dara ti natay a tao, ket natay ti
tunggal sibibiag a banag iti baybay. **4** Imbukbok ti maikatlo
nga anghel ti malukongna kadagiti karayan ken kadagiti
ubbog; nagbalin dagitoy a dara. **5** Nangngegko a kinuna ti
anghel dagiti dandanum, “Nalintegka — Sika nga adda ita
ken adda idi, ti Nasantoan— gapu ta inyegmo dagitoy a
pannusa. **6** Gapu ta pinagaruyotda ti dara dagiti namati ken
dagiti profeta, inikkam ida iti dara nga inumenda; isu dayta ti
maiparbeng kadakuada. “ **7** Nangngegko a simmungbat
ti altar, “Wen, Apo Dios, a mangiturturay iti amin, pudno
ken nalinteg ti panangukommo.” **8** Imbukbok ti maikapat
nga anghel ti malukongna iti init, ket napalubosan daytoy a
mangsinit kadagiti tattao babaen iti apuy. **9** Nasinitda babaen
iti nakaro a pudot, ket tinabbaawanda ti nagan ti Dios,
nga addaan iti pannakabalin kadagitoy a didigra. Saanda
a nagbabawi wenno pinadayawan isuna. **10** Imbukbok ti
maikalima nga anghel ti malukongna iti trono ti narungsot nga
animal, ket nakalluban iti kinasipnget ti pagarianna. Ket uray
da la kinagat dagiti dilada gapu iti rigat. **11** Linaisda ti Dios ti
langit gapu iti ut-ot ken sugsugatda, ket nagkedkedda latta
nga agbabawi manipud kadagiti inaramidda. **12** Imbukbok ti
maikainnem nga anghel ti malukongna iti dakkel a karayan,
ti Eufrates, ket nagmaga ti danumna tapno iti kasta ket
maisagana ti dalan para kadagiti ar-ari nga umay manipud
iti daya. **13** Adda nakitak a tallo a narugit nga espiritu a
kasla kadagiti tukak a rumrummuar manipud kadagiti ngiwat
ti dragon, ti narungsot nga animal, ken ti palso a profeta. **14**
Gapu ta isuda dagiti espiritu ti demonio nga agar-aramid
kadagiti nakaskasdaaw a pagilasinan. Mapanda kadagiti ar-
ari iti entero a lubong tapno iti kasta ket ummongenda ida
nga agkakadua para iti gubat iti naindaklan nga aldaw ti
Dios, a mangituray iti amin. **15** (“Agsiputkayo! Umayak a
kasla mannanakaw! Nagasat ti agsipsiput latta, sikakawes
latta tapno iti kasta ket saanto isuna a rummuar a lamo-lamo
ken makitada ti nakababain a kasasaadna.”) **16** Impanda ida
nga agkakadua iti lugar a naawagan Armageddon iti Hebreo.
17 Imbukbok ti maikapito nga anghel ti malukongna iti angin.
Ket rimmuar ti napigsa a timek manipud iti kasasantoan a
disso ken manipud iti trono, a kunkunana, “Nalpasen!” **18**
Adda dagiti gilap ti kimat, ung-ungor, kanalbuong ti gurruod,
ken nakabutbuteng a gingined—maysa a kapigsaan a
gingined a saan pay a napasamak uray kaanoman manipud
addan ti tao iti lubong, nakapigpigsa daytoy a gingined. **19**
Nasinasina ti dakkel a siudad iti tallo a paset, ken narba
dagiti pagilian dagiti siudad. Ket linagip ti Dios ti dakkel a
Babilonia, ket inikkanna dayta a siudad iti kopa a napunno
iti arak a naaramid manipud iti nakaro a pungtotna. **20**
Nagpukaw ti tunggal isla ken saanen a pulos a masarakan
dagiti banbantay. **21** Dadakkel a tudo dagiti uraro, addaan iti
dagsen ti maysa a talento, bimmaba manipud langit dagiti
tattao, ken inlunodda ti Dios gapu iti didigra ti tudo gapu ta
nakabutbuteng unay dayta a didigra.

17 Maysa kadagiti pito nga anghel nga addaan kadagiti
pito a malukong ket immay ken imbagana kaniak,
“Umayka, ipakitakto kenka ti pannakadusa ti naindaklan
a balangkantis a nakatugaw kadagiti danum, **2** a
nakikamalalaan dagiti ari iti daga, ken nagbalin a nabartek iti
arak ti kinaderrepna dagiti agnanaed iti daga.” **3** Iti Espiritu,
binagkatnak ti anghel ket impannak iti let-ang, ken adda
nakitak a babai a nakatugaw iti nalabbaga a narungsot
nga animal a napnoan kadagiti mananglais a nagan. Ti
narungsot nga animal ket addaan kadagiti pito nga ulo ken
sangapulo a sara. **4** Ti babai ket nakakawes iti lila ken
nalabaga ken naarkosan iti balitok, kadagiti napapateg a
bato, ken kadagiti perlas. Ig-iggamanna ti balitok a kopa a
napunno kadagiti agkakarugit a banbanag ken ti kinarugit ti
kinaderrepna. **5** Nakasurat iti mugingna ti nagan nga adda
nalimed a kaipapananna: “TI NAINDAKLAN A BABILONIA,
TI INA DAGITI BALANGKANTIS KEN DAGITI AMIN A
NARURUGIT A BANBANAG ITI DAGA.” **6** Nakitak a ti
babai ket nabartek kadagiti dara dagiti namati ken kadagiti
dara dagiti natay gapu kenni Jesus. Idi nakitak isuna, kasta
unay iti siddaaw ko. **7** Ngem kinuna ti anghel kaniak,
“Apay ta nagsiddaawka? Ilawlawagko kenka ti kaipapanan
ti babai ken ti narungsot nga animal a nagsakayanna (ti
narungsot nga animal nga addaan kadagiti pito nga ulo
ken sangapulo a sara). **8** Ti narungsot nga animal a
nakitam ket adda idi, ngem awan itan, ngem dandanin a
rumuar manipud iti uneg ti awan patinggana nga abut ken
mapanen isuna iti pannakadadael. Kadagiti agnanaed iti
daga, kadagiti saan a naisurat ti nagana iti libro ti biag
manipud iti pannakaparsua ti lubong, masdaawdanto inton
makitada ti narungsot nga animal nga adda idi, ngem awan
itan, ngem umay iti mabiit. **(Abyssos g12)** **9** Kasapulan
ditoy ti panunot nga addaan kinasirib. Dagiti pito nga ulo
ket dagiti pito a turod a pagtugtugawan ti babai. **10** Isuda
met laeng dagiti pito nga ari. Awanen dagiti lima nga
ari, ken adda pay laeng ti maysa, ken ti maysa ket saan
pay nga immay; inton umay, agtalinaed laeng isuna iti
apagbiit. **11** Ti narungsot nga animal a nakitam nga adda
idi, ngem awan itan, ket isuna met laeng ti maikawalo
nga ari; ngem maysa isuna kadagidiay pito nga ari, ket
mapan isuna iti panakadadael. **12** Ti sangapulo a sara a
nakitam ket ti sangapulo nga ari a saan pay na immawat iti
pagarian, ngem ummawatdanto iti turay a kas kadagiti ari
iti maysa nga oras a kaduadanto ti narungsot nga animal.
13 Dagitoy ket sangsangkamaysa ti panunotda, ken itedda
dagiti panakabalinda ken turay iti narungsot nga animal. **14**
Makigubatdanto a maibusor iti Kordero. Ngem parmekento
ida ti Kordero gapu ta isuna ti Apo dagiti apo ken Ari dagiti
ari—ket kaduana dagiti naayaban, dagiti napili, ken dagiti
napudno.” **15** Kinuna ti anghel kaniak, “Dagiti danum a
nakitam a nagtugawan ti balangkantis ket dagiti tattao, adu
a tattao, dagiti pagilian, ken dagiti pagsasao. **16** Dagiti
sangapulo a sara a nakitam—isuda ken ti narungsot nga
animal ket guraendanto ti balangkantis. Pagladingitendanto
isuna ken pagbalinenda a lamulamo, sakmalendanto ti
lasagna ken puorandanto a naan-anay. **17** Ta inkabil ti Dios
daytoy kadagiti pusoda tapno ipatungpalda ti panggepna
babaen iti iyaannamungna nga ited ti panakabalinda a
mangituray iti narungsot nga animal agingga a matungpal
dagiti sasao ti Dios. **18** Ti babai a nakitam ket ti naindaklan
a siudad a mangiturturay kadagiti ari iti daga.

18 Kalpasan dagitoy a banbanag, adda nakitak a
sabali pay nga anghel a bumabbaba manipud langit.

Addaan isuna iti naindaklan a turay, ken ti daga ket nasilawan iti dayagna. **2** Ipukpukawna iti napigsa a timek, kunana "Natinnagen, natinnagen ti naindaklan a Babilonia! Nagbalinen isuna a pagtaengan dagiti demonio ken dagiti narugit nga espiritu, ken pagtaengan dagiti agkakarugit ken makarimon a billit. **3** Ta amin dagiti pagilian ket ininumda ti arak ti regget ti kinaderrepna a mangiyeg iti pungtotna. Dagiti ari iti daga ket nakikammalala kenkuana. Dagiti agtagtagilako ditoy daga ket nagbalin a nabaknang babaen iti bileg ti nabarayuboy a panagbiagna. **4** Kalpasanna, nakangngegak iti sabali pay a timek manipud langit a kinunana, "Rummuarkayo manipud kenkuana, tattaok, tapno saankayo a mairaman kadagiti basbasolna, ken tapno saankayo nga agsagaba iti aniaman kadagiti didigrana. **5** Dagiti basolna ket nagtutuonen a kas kangato iti langit, ken nalagip ti Dios dagiti dakes nga aramidna. **6** Subadanyo isuna a kas iti panangsubadna kadagiti dadduma, ken subadanyo isuna iti mamindua a daras iti aniaman nga inaramidna; nayunanyo ti pinaglalaokna nga adda iti baso, nayunanyo iti mamindua a sukat para kenkuana. **7** No kasano nga impasindayagna ti bagina ken nagbiag iti kinabarayuboy, ipaayyo kenkuana ti kasta metlaeng a rigat ken ladingit. Ta ti ibagbagana iti pusona, nakatugawak a kasla reyna, saanak a balo, ken saankonto a makita ti panagladingit. **8** Ngarud iti maysanto nga aldaw ket un-unaanto isuna iti didigra: ti patay, ladingit ken panagbisin. Ibusento isuna ti apoy, ta ti Dios ket manakabalin ken isu ti mangukom kenkuana." **9** Dagiti ari iti daga a nakikamalala ken nagpatengngel kenkuana ket sangitan ken dung-awandanto isuna no makitada ti asok gapu iti pannakapuorna. **10** Agtakderdanto iti adayo, mabutbutengda iti pannakaparigatna, kunada, "Asi, asi pay ti naindaklan a siudad ti Babilonia, ti kapipigsaan a siudad! Ta iti maysa nga oras ket immay ti pannakadusam." **11** Sangsangitan ken dungdung-awan isuna dagiti agtagtagilako ditoy daga, agsipud ta awanen ti mayat a gumatang kadagiti ilaklakona. **12** laklako a balitok, pirak, agkakapateg a bato, perlas, napino a lino, lila, amin a nagbabanglo a kayo, tunggal alikamen a naaramid iti marfil, tunggal alikamen a naaramid iti agkakapateg a kayo, bronse, landok, marmol, **13** kanela, rekado, insenso, mirra, olibano, arak, lana, napino nga arina, trigo, kadagiti baka ken karnero, kadagiti kabalio ken karwahe, ken kadagiti tagabu ken dagiti kararua dagiti tattao. **14** Dagiti bunga a tinartarigagayanyo iti amin a pigsayo ket awanen kadakayo. Amin a kinabarayuboy ken dayagyo ket nagpukaw, pulos a saanto a masarakanen. **15** Dagiti agtagtagilako kadagitoy a lako a nagbalin a nabaknang babaen kenkuana ket agtakderdanto nga adayo kenkuana gapu ta mabutengda iti panakadusa, panagsangit ken naariwawa a panagdung-awna. **16** Ibagadanto nga, "Asi pay, asi pay ti naindaklan a siudad a nakakawes iti napino a lino, lila, ken iti nalabaga, ken naarkosan ti balitok, agkakapateg a bato, ken kadagiti perlas!" **17** Iti las-ud laeng ti maysa nga oras amin dagita a kinabaknang ket nasayang. Tumunggal maysa a kapitan ti barko ken tunggal tripulante, dagiti aglaylayag iti taaw ken amin dagiti aggapu iti taw ti pagbibiaganna, ket nagtakder iti adayo. **18** Nagsangitda idi nakitada ti asukna gapu iti pannakapuorna. Kinunada, "Ania a siudad ti kas iti dayta a naindaklan a siudad?" **19** Sinabuaganda iti tapok dagiti uloda ken nagsasangit ken nagdudung-awda, "Asi pay, asi pay dayta a naindaklan a siudad, nga amin nga adda barkona iti taaw ket nagbalin a nabaknang gapu iti kinabaknangna. Ta iti las-ud laeng ti maysa nga oras ket nadadael isuna." **20** "Agragsakkayo iti napasamak kenkuana, langit, dakayo a namati, dakayo nga apostol ken profeta, ta inyeg ti Dios ti panangukomyo kenkuana!" **21** Nangala ti nabileg nga anghel iti bato a kas kadakkel iti gilingan a bato ket impurwakna iti taaw, kinunana, "Iti daytoy a wagas, ti Babilonia a naindaklan a siudad, ket madadaelto ken saanton a makita iti kaanoman. **22** Saanton a mangngeg ti uni a partuaten dagiti umaarpa, dagiti tumotokar, dagiti agpuypuyot iti fluta. Awanton ti masarakan kenka a managpartuat iti aniaman a kita. Ken awanton ti mangngeg nga uni iti gilingan kenka. **23** Awanton a pulos ti agraniag nga uray ania a pagsilawan kenka. Awanton a pulos ti mangngeg a timek iti nobyo ken iti nobya kenka, ta dagiti agtagtagilakom ket isuda dagiti prinsipe iti daga, ken ti pagilian ket naalilaw babaen kadagiti panagsalamangkam. **24** Nasarakan kenkuana ti dara dagiti profeta ken dagiti namati, ken amin a dara dagiti napapatay iti daga."

19 Kalpasan dagitoy a banbanag, adda nangngegak a kasla uni iti napigsa a timek iti adu a bilang dagiti tattao sadiay langit a mangibagbaga, "Aleluya. Pannakaisalakan, dayag ken pannakabalin ket kukua ti Diostayo. **2** Dagiti panangukomna ket napudno ken nalinteg, ta inukomna ti naindaklan a balangkantis a nangmulit iti daga babaen iti kinaderrepna. Nagibales ti Dios para iti dara dagiti adipenna, nga imbukbok a mismo ti babai." **3** Nagsaoda iti maikadua a daras, "Aleluya! Ngimmato ti asuk manipud kenkuana iti agnanayon nga awan inggana." **(aiōn g165)** **4** Nagpakleb dagiti duapulo ket uppat a panglakayen ken dagiti uppat a sibibiag a parsua ken nagdayawda iti Dios a nakatugaw iti trono. Ibagbagada, "Amen. Aleluya!" **5** Ket adda rimmuar a timek a naggapu iti trono, ibagbagana, "Idayawyo ti Diostayo, dakayo amin nga adipenna, dakayo nga agbuteng kenkuana, nanumo man wenno nabileg." **6** Ket adda nangngegak nga uni a kasla timek iti adu a bilang ti tattao, kasla daranudor iti nagadu a danum ken kasla kanalbuong iti gurruod, ibagbagana, "Aleluya! Ta iti Apo a Diostayo, ti mangiturturay iti amin, isuna ket agar-ari. **7** Agrag-otayo ken agragsak ken agdayawtayo kenkuana gapu ta dimtengen ti panagrambak iti panagkallaysa ti Kordero ken insaganan ti nobia ti bagina. " **8** Napalubosan isuna a makawesan iti naraniag ken nadalus a lupot a lino (ta ti lupot a lino ket isu dagiti nalinteg nga aramid dagiti namati a tattaona). **9** Kinuna ti anghel kaniak. "Isuratmo daytoy: Nabendisionan dagidiay naawis iti pannangan iti panagkallaysa ti Kordero." Kinunana pay kaniak, "Dagitoy ket pudno a sasao ti Dios." **10** Nagpaklebak iti sangoanan dagiti sakana tapno agdayawak kenkuana, ngem kinunana kaniak, "Saanmo nga aramiden daytoy! Kaduanak nga adipen ken kasta met kadagiti kakabsatmo a nakaiggem iti pammaneknek maipapan kenni Jesus. Agrukbab iti Dios, ta ti pammaneknek maipapan kenni Jesus ket ti espiritu iti padto." **11** Ket nakitak a nalukatan ti langit ket kimmitaak ket adda puraw a kabalio! Ti maysa a nakasakay ket maw-awagan iti Matalek ken Pudno. Nalinteg ti panangukomna ken mannakigubat. **12** Kasla gumilgil-ayab nga apoy dagiti matana ken adda adu a korona iti ulona. Adda nagan a naisurat kenkuana nga awan makaammo malaksid kenkuana. **13** Nakakawes iti kagay a naisawsaw iti

dara ken iti naganna ket, Ti Sao ti Dios. **14** Sumursurot kenkuana dagiti armada ti langit a nakakabalio iti puraw, nakakawesda iti puraw ken napino a lupot a lino. **15** Rimmuar iti ngiwatna ti maysa a natadem a kampilan a pangparmekna kadagiti pagilian, ken agturayto kadakuada babaen iti baston a landok. Payatpayatanna iti pagpespesan ti arak iti napalalo a pungtot ti Dios, a mangiturturay iti amin. **16** Insuratna iti kagayna ken iti luppona ti maysa a nagan, ARI DAGITI ARI KEN APO DAGITI APO. **17** Nakitak ti maysa nga anghel nga agtaktakder iti init. Nagpukkaw iti nakapigpigsa kadagiti amin a billit nga agtaytayab iti ngato. "Umaykayo, aguummongkayo nga agmaymaysa para iti naindaklan a pangrabii ti Dios. **18** Umayyo kanen ti lasag dagiti ari, ti lasag dagiti komandante, ti lasag dagiti napigsa a lallaki, ti lasag dagiti kabalio ken dagiti agsaksakay ken ti lasag dagiti amin a lallaki, siwayawaya man wenno tagabu, dagiti nanumo ken dagiti nabileg." **19** Nakitak ti narungsot nga animal ken dagiti ari iti daga a kaduada dagiti armadada. Agrubrubuatda tapno gubatenda ti nakasakay iti kabalio ken dagiti armadana. **20** Natiliw ti narungsot nga animal a kadua ti palso a profeta a nagaramid kadagiti pagilasinan iti imatangna. Babaen kadagitoy a pagilasinan inallilawna dagiti nangawat iti marka ti narungsot nga animal ken ti a nagdayaw iti ladawanna. Isuda a dua ket naipurwak a sibibiag iti dan-aw ti gumilgil-ayab a mapupuuran nga asufre. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Dagiti nabati kadakuada ket napapatay babaen iti kampilan a rimmuar manipud iti ngiwat ti nakasakay iti kabalio. Kinnan amin dagiti billit dagiti natay a lasagda.

20 Ket adda nakitak nga anghel a bumabbaba manipud langit, nga ayan ti tulbek ti nauneg ken awan patinggana a yuyeng ken adda iti imana ti dakkel a kawar. **(Abyssos g12)** **2** Tiniliwna ti dragon, ti duduogan nga uleg, nga isu ti Diablo, wenno ni Satanas, ken ginalutanna iti sangaribu a tawen. **3** Intappuakna isuna iti nauneg ken awan patinggana a yuyeng, inrikepna, ken sinelyoanna daytoy. Daytoy ket tapno saannan a maallilaw dagiti pagilian agingga a malpas ti sangaribu a tawen. Kalpasan dayta, masapul a mawayawaan isuna iti bassit laeng a tiempo. **(Abyssos g12)** **4** Kalpasan ket nakakitaak kadagiti trono. Nakatugaw kadagitoy dagiti naikkan iti turay a mangukom. Nakitak met dagiti kararua dagidiay napugutan gapu iti pammaneknek maipapan kenni Jesus ken gapu iti sao ti Dios. Saanda a dinayaw ti narungsot nga animal wenno ti ladawanna, ken saanda nga intulok a mamarkaan kadagiti muging wenno imada. Nagbiagda, ken nakipagturayda kenni Cristo iti sangaribu a tawen. **5** Dagiti dadduma kadagiti natay ket saan a nagbiag agingga a nalpas ti sangaribu a tawen. Daytoy ti umuna a panagungar. **6** Nabendisionan ken nasantoan ti siasinnoman a nakipaset iti umuna a panagungar! Ti maikaddua a pannakatay ket awanan bileg kadagitoy. Agbalindanto a papadi ti Dios ken kenni Cristo ken makipagturaydanto kenkuana iti unos ti sangaribu a tawen. **7** Inton malpasen ti sangaribu a tawen, mawayawayaanto ni Satanas manipud iti nakaipupokanna. **8** Rummuarto a mangallilaw kadagiti pagilian iti uppat a suli ti daga - Gog ken Maggog - tapno ummongenna ida para iti gubat. Kaslanto iti darat iti baybay ti kaaduda. **9** Simmang-atda a nagwaras iti nalawa a kapatagan iti daga ken pinalawlawanda ti kampo dagiti namati, ti naipatpateg a siudad. Ngem immay ti apuy manipud langit ket kinnanna ida. **10** Ti diablo, a nangallilaw kadakuada, ket naitappuak iti dan-aw ti agap-apuy nga asufre, a nakaitappuakan ti narungsot nga animal ken ti palso a profeta. Matutuokdanto iti aldaw ken rabii iti agnanayon nga awan inggana. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Kalpasanna, adda nakitak a dakkel a puraw a trono ken ti nakatugaw iti daytoy. Ti lubong ken ti langit ket pimmanaw nga immadayo manipud iti imatangna, ngem awan sabali a lugar a mabalin a papananda. **12** Nakitak dagiti natay - dagiti nabileg ken dagiti nanumo - a nakatakder iti sangoanan ti trono, ken naukrad dagiti libro. Ket adda pay sabali a libro a naukrad - ti Libro ti Biag. Dagiti natay ket naukom babaen iti naisurat kadagiti libro, ti nagbanagan dagiti inar-aramidda. **13** Inyula ti taaw dagiti natay nga adda kenkuana. Inyula met ni Patay ken ni Hades dagiti natay nga adda kadakuada, ken naukom dagiti natay kas maiyannurot kadagiti inaramidda. **(Hadēs g86)** **14** Naitappuak ni Patay ken ni Hades iti dan-aw nga apuy. Daytoy ti maikaddua a pannakatay - ti dan-aw nga apuy. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** No addaman ti tao a saan a naisurat ti naganna iti Libro ti Biag, maitapuak isuna iti dan-aw nga apuy. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Kalpasanna, nakitak ti baro a langit ken ti baro a daga, ta ti immuna a langit ken ti immuna a daga ket naglabasen, ken ti baybay ket awanen. **2** Nakitak ti nasantoan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bimmaba manipud langit a naggapu iti Dios, naisagana a maiyarig iti nobia a naarkusan para iti lalaki a mangikallaysa kenkuana. **3** Adda nangngegko a napigsa a timek a nagtaud iti trono a kunana, "Kitaem! Ti pagtaengan ti Dios ket adda kadagiti tattao ket makipagnaedto isuna kadakuada. Agbalindanto a tattaona, ken mismo a ti Dios ket makipagnaedto kadakuada ken isuna ti agbalin a Diosda. **4** Punasennanto ti tunggal lua manipud kadagiti matada, ken awanen iti pannakatay, wenno panagladladingit, wenno panagsangsangit, wenno ut-ot. Dagiti sigud a banbanag ket naglabasen. **5** Kinuna ti nakatugaw iti trono, "Kitaenyo! Pagbalinek a baro amin dagiti banbanag." Kinunana, "Isuratmo dagitoy gapu ta dagitoy a sasao ket mapagtalkan ken pudno. **6** Kinunana kaniak, "Dagitoy a banbanag ket nalpasen! Siak ti Alfa ken Omega, ti pangrugian ken ti panungpalan. Ti siasinnoman a mawaw ket ikkak iti mainum nga awan bayadna manipud iti ubbog ti danum ti biag. **7** Tawidento ti agballigi dagitoy a banbanag, ken siakto ti Diosna, ket isunanto ti anakko. **8** Ngem dagiti takrot, dagiti awanan pammati, dagiti makarimon, dagiti mammapatay, dagiti naderrep, dagiti agsalsalamangka, dagiti agrukrukbab kadagiti didiosen, ken amin dagiti ulbod, ti lugardanto ket iti dan-aw a gumilgilayab nga asufre. Dayta ket ti maikadua nga ipapatay." **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Maysa kadagiti pito nga anghel ti immay kaniak, ti addaan iti pito a malukong a napunno kadagiti pito a didigra, ket kinunana, "Umayka ditoy. Ipakitak kenka ti nobia, ti asawa ti Kordero." **10** Kalpasanna, impannak ti Espiritu iti dakkel ken nangato a bantay ken impakitana kaniak ti nasantoan a siudad, ti Jerusalem, a bumabbaba manipud langit a nagtaud iti Dios. **11** Adda iti Jerusalem ti dayag ti Dios, ken ti raniagna ket kasla napateg unay nga alahas, a kas iti aganinaw a kristal a bato a haspe. **12** Addaan daytoy iti dakkel, nangato a pader nga addaan iti sangapulo ket dua a ruangan, ken adda sangapulo ket dua nga anghel kadagiti

ruangan. Naisurat kadagiti ruangan dagiti nagan ti sangapulo ket dua a tribu dagiti annak ti Israel. **13** Iti daya ket adda tallo a ruangan, iti amianan ket adda tallo a ruangan, iti abagatan ket adda tallo a ruangan, ken iti laud ket adda tallo a ruangan. **14** Ti pader ti siudad ket addaan iti sangapulo ket dua a pundasion, ket adda kadakuada ti sangapulo ket dua a nagan dagiti sangapulo ket dua nga apostol ti Kordero. **15** Ti nakisarita kaniak ket addaan iti pangrukod a balitok tapno rukoden ti siudad, dagiti ruanganna, ken dagiti paderna. **16** Ti siudad ket naipatakder a kuadrado; ti kaatiddogna ket kapada ti kaakabana. Rinukodna ti siudad iti pangrukod, 12, 000 nga stadia ti kaatiddogna (ti kaatiddog, kaakaba, ken katayag ket agpapada). **17** Rinukodna met dagiti paderna, 144 kubit ti puskolna babaen ti rukod ti tao (nga isu met ti pangrukod dagiti anghel). **18** Naaramid iti haspe ti pader ken ti siudad ket pasig a balitok, a kas iti sarming nga aganinaw. **19** Naarkusan iti agduduma a kita iti napapateg a bato dagiti pundasion ti pader. Ti umuna ket haspe, ti maikadua ket safiro, ti maikatlo ket kalsedonia, ti maikauppat ket esmeralda, **20** ti maikalima ket sardonika, ti maikainnem ket karnelia, ti maikapito ket krisolito, ti maikawalo ket berilo, ti maikasiam ket topasio, ti maikasangapulo ket krisoprasio, ti maikasangapulo ket maysa ket hasinto, ti maikasangapulo ket dua ket amatista. **21** Dagiti sangapulo ket dua a ruangan ket perlas. Naaramid dagitoy babaen iti maysa laeng a kita ti perlas. Dagiti kalsada iti siudad ket pasig a balitok, nga agparparang a kasla sarming nga aganinaw. **22** Awan ti nakitak a templo iti siudad, ta ti Dios Apo, nga agturay iti amin, ken ti Kordero ket isu ti templona. **23** Saanen a kasapulan ti siudad ti init wenno bulan a manglawag iti daytoy gapu ta ti dayag ti Dios ket lawlawaganna daytoy, ken ti pagsilawanna ket ti Kordero. **24** Magnanto dagiti nasion babaen iti raniag dayta a siudad. Iyegto dagiti ari iti daga dagiti kinangayedda iti daytoy. **25** Saanto a mairikep dagiti ruanganna kabayatan iti aldaw, ket awanton ti rabii sadiay. **26** Iyegdanto iti daytoy ti ngayed ken pammadayaw dagiti nasion, **27** ken pulos nga awan iti aniaman a saan a nadalus a makastrek iti daytoy Kasta met nga awan iti uray maysa a nakaaramid iti aniaman a banag a nakababain wenno panangallilaw a makastrek, ngem dagiti laeng nakasurat ti naganna iti libro ti biag ti Kordero.

22 Kalpasanna impakita kaniak ti anghel ti karayan ti danum ti biag, danum a nalitnaw a kas kristal. **2** Agay-ayus daytoy manipud iti trono ti Dios ken ti Kordero a simmalput iti tengnga ti kalsada iti siudad. Iti nagsinumbangir nga igid ti karayan ket ti kayo ti biag, nga addaan iti sangapulo ket dua a kita ti bunga, ket binulan daytoy nga agbunga. Dagiti bulong ti kayo ket maipaay a mangpaimbag kadagiti nasion. **3** Awanton ti aniaman a lunod. Addanto ti trono ti Dios ken ti Kordero iti siudad, ken agserbinto kenkuana dagiti adipenna. **4** Makitadanto iti rupana, ket addanto kadagiti mugingda ti naganna. **5** Awanton iti rabii; saandanton a kasapulan ti lawag iti pagsilawan wenno lawag iti init gapu ta ti Apo a Dios ket aglawagto kadakuada. Agaridanto iti agnanayon nga awan patinggana. **(aiōn g165)** **6** Kinuna iti anghel kaniak, "Dagitoy a sasao ket mapagtalkan ken pudno. Ti Apo, ti Dios dagiti espiritu dagiti profeta, imbaonna ti anghelna tapno ipakitana iti adipenna ti masapul a mapasamak iti mabiit. **7** "Kitaem! Umayakon iti mabiit! Nabendisionan ti siasinoman nga agtulnog kadagiti sasao iti padto iti daytoy a libro. **8** Siak ni Juan, siak ti nakangngeg ken nakaimatang kadagitoy a banbanag. Idi nangngeg ken naimatangak dagitoy, nagpaklebak iti sangoanan dagiti saka ti anghel tapno agrukbabak kenkuana, ti anghel a nangipakita kaniak kadagitoy a banbanag. **9** Kinunana kaniak, "Saanmo nga aramiden dayta! Siak ket padam nga adipen, a kas kadagiti kakabsatmo a profeta, ken kadagiti nga agtultulnog kadagiti sasao iti daytoy a libro. Agrukbabka iti Dios!" **10** Kinunana kaniak, "Saanmo a selyoan dagiti sasao iti padto iti daytoy a libro, gapu ta ti tiempo ket asidegen. **11** Iti daydiay a saan a nalinteg, ituloyna laeng ti agaramid iti saan a nalinteg. Iti daydiay addaan iti narugit a kabibiag, ituloyna laeng ti narugit a kabibiagna. Iti daydiay nalinteg, ituloyna nga aramidenna no ania ti nalinteg. iti daydiay a nasantoan, ituloyna ti agbalin a nasantoan." **12** Kitaenyo! Umayakon iti mabiit. Adda kaniak ti gunggona, tapno subadak ti tunggal maysa segun iti inaramidna. **13** Siak ti Alfa ken ti Omega, ti Umuna ken ti Maudi, ti Pangrugian ken ti Panungpalan. **14** Nabendisionan dagiti mangilaba kadagiti kawesda tapno addanto karbenganda a mangan manipud iti kayo ti biag ken sumrek iti siudad babaen kadagiti ruangan. **15** Iti ruar ket dagiti aso, dagiti agsalsalamangka, dagiti mannakikamalala, dagiti mammapatay, dagiti agdaydayaw kadagiti didiosen, ken tunggal maysa a mangay-ayat ken agar-aramid iti inuulbod. **16** Siak, a ni Jesus, imbaonko ti anghelko a mangipaneknek kadakayo iti maipangngep kadagiti banbanag a maipaay kadagiti iglesia. Siak ti ramut ken ti kaputotan ni David, ti naraniag a Bituen iti Agsapa." **17** Kinuna ti Espiritu ken ti Babai a Maikallaysa, "Umayka!" Ibaga koma ti makangngeg, "Umayka!". Siasinoman a mawaw, umay koma, ken siasinoman a mangtarigagay iti daytoy, siwawaya a maaddaan iti danum ti biag. **18** Siak ti mangpaneknek iti tunggal maysa a makangngeg kadagiti sasao iti padto iti daytoy a libro: No adda mangnayon kadagitoy, inayonto kenkuana ti Dios dagiti didigra a naisurat iti daytoy a libro. **19** No adda mangikkat manipud kadagiti sasao iti daytoy a libro, ikkatento met ti Dios ti bingayna iti kayo ti biag ken iti nasantoan a siudad, a naisurat iti daytoy a libro. **20** Isuna a mangpaneknek kadagitoy a banbanag kunana, "Wen, umayak iti mabiit." Amen! Umaykan, Apo Jesus! **21** Ti parabur ni Apo Jesus ket umadda koma iti tunggal maysa. Amen. s

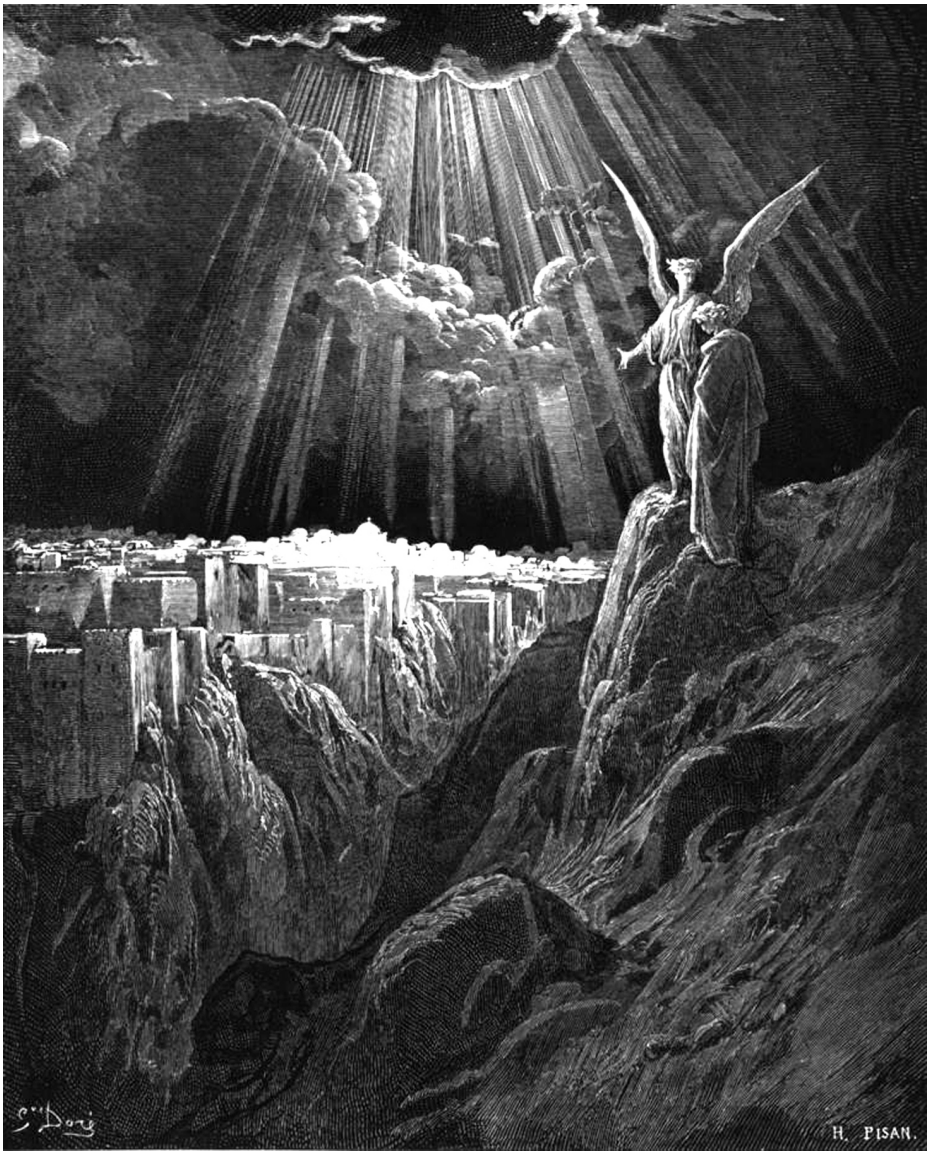

Nakitak ti nasantoan a siudad, ti baro a Jerusalem, a bimmaba manipud langit a naggapu iti Dios, naisagana a maiyarig iti nobia a naarkusan para iti lalaki a mangikallaysa kenkuana. Adda nangngegko a napigsa a timek a nagtaud iti trono a kunana, "Kitaem! Ti pagtaengan ti Dios ket adda kadagiti tattao ket makipagnaedto isuna kadakuada. Agbalindanto a tattaona, ken mismo a ti Dios ket makipagnaedto kadakuada ken isuna ti agbalin a Diosda."

Paltiing 21:2-3

Reader's Guide

Ilocano at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Ilocano at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Ilocano---Ilocano-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Lucas 8:31
Roma 10:7
Paltiing 9:1
Paltiing 9:2
Paltiing 9:11
Paltiing 11:7
Paltiing 17:8
Paltiing 20:1
Paltiing 20:3

aïdios

Roma 1:20
Judas 1:6

aiōn

Mateo 12:32
Mateo 13:22
Mateo 13:39
Mateo 13:40
Mateo 13:49
Mateo 21:19
Mateo 24:3
Mateo 28:20
Marcos 3:29
Marcos 4:19
Marcos 10:30
Marcos 11:14
Lucas 1:33
Lucas 1:55
Lucas 1:70
Lucas 16:8
Lucas 18:30
Lucas 20:34
Lucas 20:35
Juan 4:14
Juan 6:51
Juan 6:58
Juan 8:35
Juan 8:51
Juan 8:52
Juan 9:32
Juan 10:28
Juan 11:26
Juan 12:34
Juan 13:8
Juan 14:16
Dagiti Aramid 3:21
Dagiti Aramid 15:18
Roma 1:25
Roma 9:5
Roma 11:36
Roma 12:2
Roma 16:27
1 Corinto 1:20
1 Corinto 2:6
1 Corinto 2:7
1 Corinto 2:8
1 Corinto 3:18
1 Corinto 8:13
1 Corinto 10:11
2 Corinto 4:4
2 Corinto 9:9
2 Corinto 11:31
Galacia 1:4
Galacia 1:5
Efeso 1:21
Efeso 2:2
Efeso 2:7
Efeso 3:9
Efeso 3:11
Efeso 3:21
Efeso 6:12
Pilipos 4:20
Colosas 1:26
1 Timoteo 1:17
1 Timoteo 6:17
2 Timoteo 4:10
2 Timoteo 4:18
Tito 2:12
Hebreo 1:2
Hebreo 1:8
Hebreo 5:6
Hebreo 6:5
Hebreo 6:20
Hebreo 7:17
Hebreo 7:21
Hebreo 7:24
Hebreo 7:28
Hebreo 9:26
Hebreo 11:3
Hebreo 13:8
Hebreo 13:21
1 Pedro 1:23
1 Pedro 1:25
1 Pedro 4:11
1 Pedro 5:11
2 Pedro 3:18
1 Juan 2:17
2 Juan 1:2
Judas 1:13
Judas 1:25
Paltiing 1:6
Paltiing 1:18
Paltiing 4:9
Paltiing 4:10
Paltiing 5:13
Paltiing 7:12
Paltiing 10:6
Paltiing 11:15
Paltiing 14:11
Paltiing 15:7
Paltiing 19:3
Paltiing 20:10
Paltiing 22:5

aiōnios

Mateo 18:8
Mateo 19:16
Mateo 19:29
Mateo 25:41
Mateo 25:46
Marcos 3:29
Marcos 10:17
Marcos 10:30
Lucas 10:25
Lucas 16:9
Lucas 18:18
Lucas 18:30
Juan 3:15
Juan 3:16
Juan 3:36
Juan 4:14
Juan 4:36
Juan 5:24
Juan 5:39
Juan 6:27
Juan 6:40
Juan 6:47
Juan 6:54
Juan 6:68

Juan 10:28
Juan 12:25
Juan 12:50
Juan 17:2
Juan 17:3
Dagiti Aramid 13:46
Dagiti Aramid 13:48
Roma 2:7
Roma 5:21
Roma 6:22
Roma 6:23
Roma 16:25
Roma 16:26
2 Corinto 4:17
2 Corinto 4:18
2 Corinto 5:1
Galacia 6:8
2 Tesalonica 1:9
2 Tesalonica 2:16
1 Timoteo 1:16
1 Timoteo 6:12
1 Timoteo 6:16
2 Timoteo 1:9
2 Timoteo 2:10
Tito 1:2
Tito 3:7
Filemon 1:15
Hebreo 5:9
Hebreo 6:2
Hebreo 9:12
Hebreo 9:14
Hebreo 9:15
Hebreo 13:20
1 Pedro 5:10
2 Pedro 1:11
1 Juan 1:2
1 Juan 2:25
1 Juan 3:15
1 Juan 5:11
1 Juan 5:13
1 Juan 5:20
Judas 1:7
Judas 1:21
Paltiing 14:6

eleēsē

Roma 11:32

Geenna

Mateo 5:22
Mateo 5:29
Mateo 5:30
Mateo 10:28
Mateo 18:9
Mateo 23:15
Mateo 23:33
Marcos 9:43
Marcos 9:45
Marcos 9:47
Lucas 12:5
Santiago 3:6

Hadēs

Mateo 11:23
Mateo 16:18
Lucas 10:15
Lucas 16:23
Dagiti Aramid 2:27
Dagiti Aramid 2:31
1 Corinto 15:55
Paltiing 1:18
Paltiing 6:8
Paltiing 20:13
Paltiing 20:14

Limnē Pyr

Paltiing 19:20
Paltiing 20:10
Paltiing 20:14
Paltiing 20:15
Paltiing 21:8

Sheol

Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numero 16:30
Numero 16:33
Deuteronomio 32:22
I Samuel 2:6
II Samuel 22:6
1 Ar-ari 2:6
1 Ar-ari 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Dagiti Salmo 6:5
Dagiti Salmo 9:17
Dagiti Salmo 16:10
Dagiti Salmo 18:5
Dagiti Salmo 30:3
Dagiti Salmo 31:17
Dagiti Salmo 49:14
Dagiti Salmo 49:15
Dagiti Salmo 55:15
Dagiti Salmo 86:13
Dagiti Salmo 88:3
Dagiti Salmo 89:48
Dagiti Salmo 116:3
Dagiti Salmo 139:8
Dagiti Salmo 141:7
Dagiti Proverbio 1:12
Dagiti Proverbio 5:5
Dagiti Proverbio 7:27
Dagiti Proverbio 9:18
Dagiti Proverbio 15:11
Dagiti Proverbio 15:24
Dagiti Proverbio 23:14
Dagiti Proverbio 27:20
Dagiti Proverbio 30:16
Eclesiastes 9:10
Kanta ni Solomon 8:6
Isaias 5:14
Isaias 7:11
Isaias 14:9
Isaias 14:11
Isaias 14:15
Isaias 28:15
Isaias 28:18
Isaias 38:10
Isaias 38:18
Isaias 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Oseas 13:14
Amos 9:2
Jonas 2:2
Habakkuk 2:5

Tartaroō

2 Pedro 2:4

Questioned

None yet noted

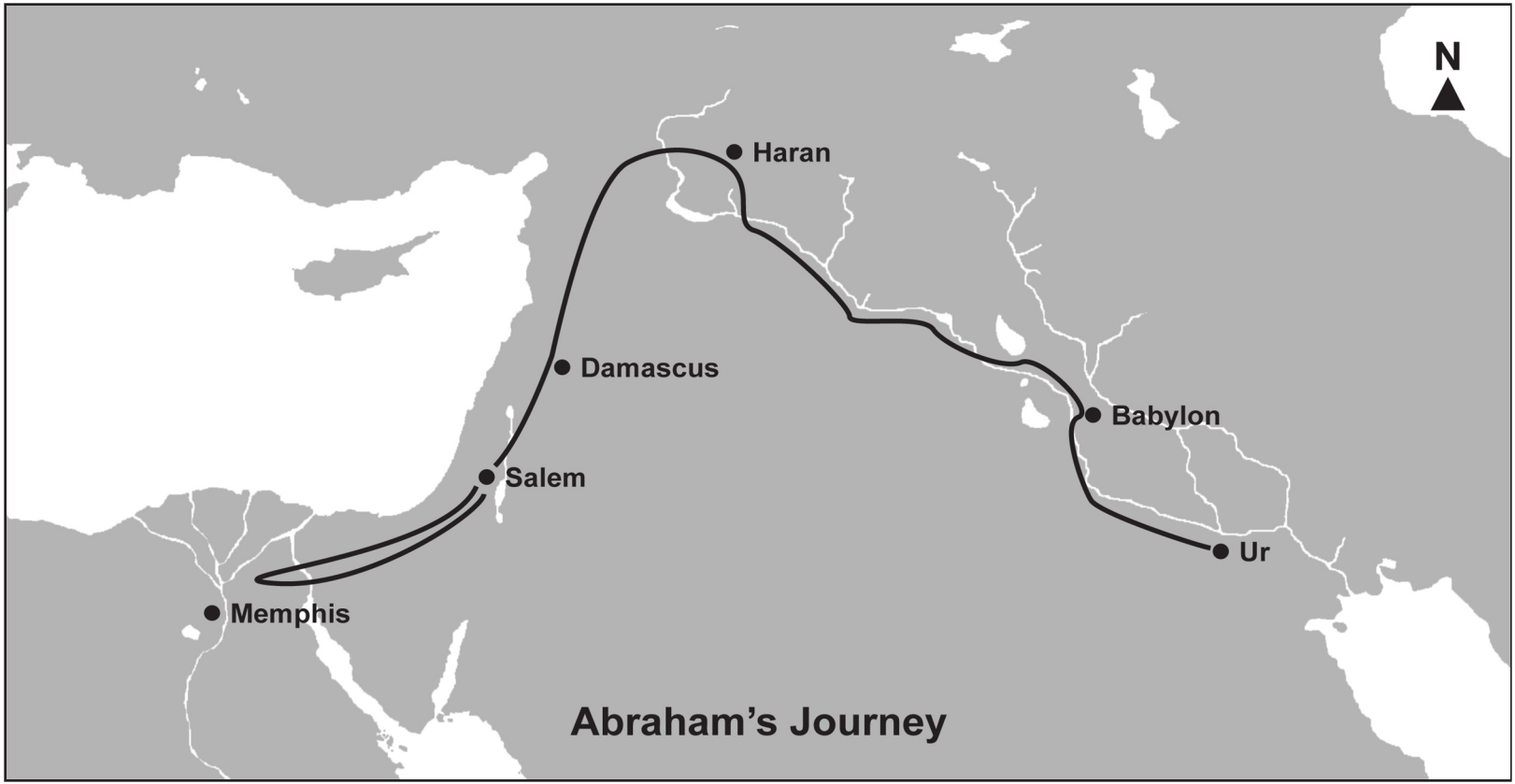

Babaen iti pammati nga idi naayaban ni Abraham, nagtulnog isuna ket napan iti lugar nga awatennanto a kas tawid. Napan isuna, a saanna nga ammo ti papananna.
- Hebreo 11:8

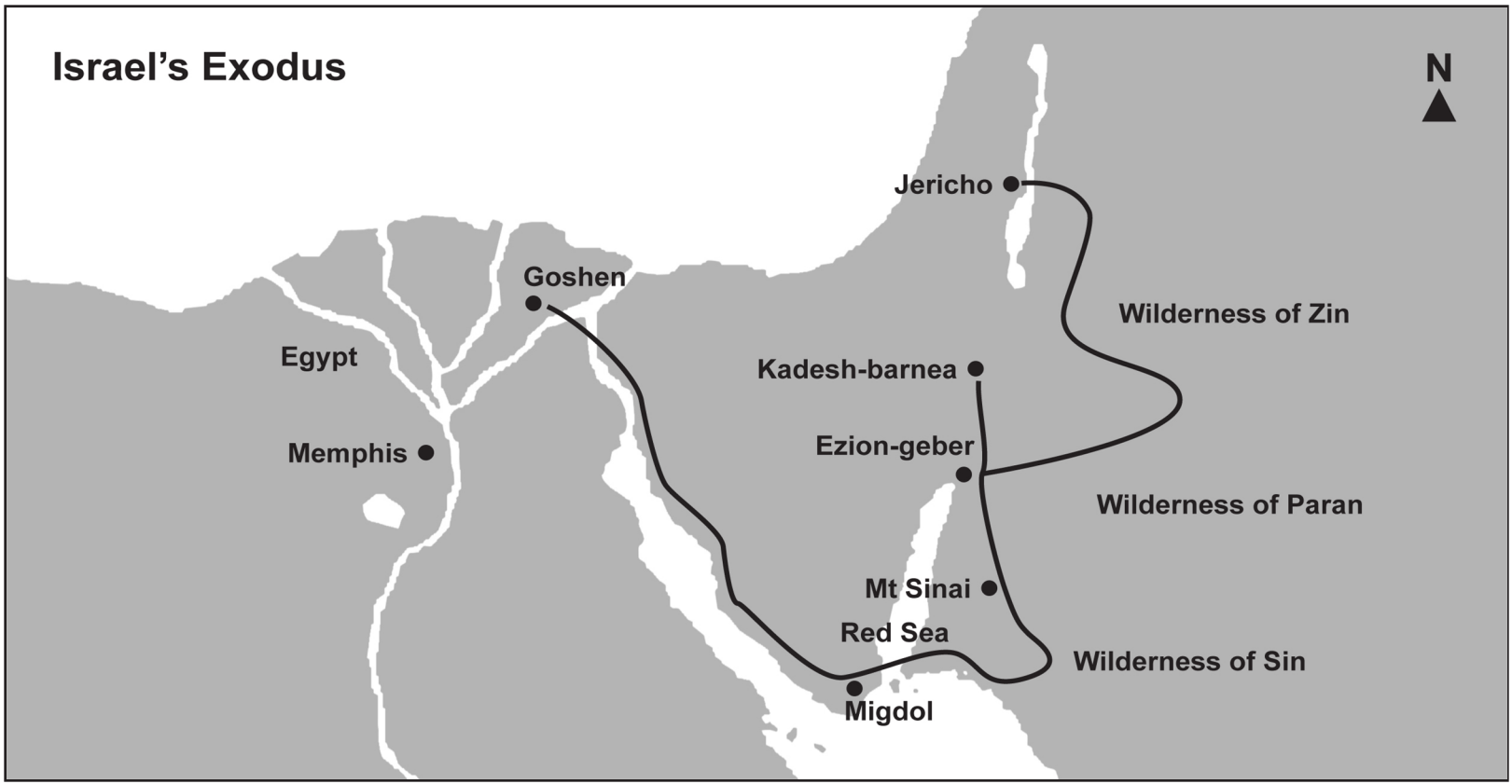

Idi pinalubosan ni Faraon dagiti tattao, saan ida nga inturong ti Dios iti dalan a mapan iti daga dagiti Filisteo, uray no asideg dayta a daga. Ta kinuna ti Dios, "Amangan no agbaliw ti panunot dagiti tattao inton mapadasanda ti makigubat ket agsublida idiay Egipto." - Exodo 13:17

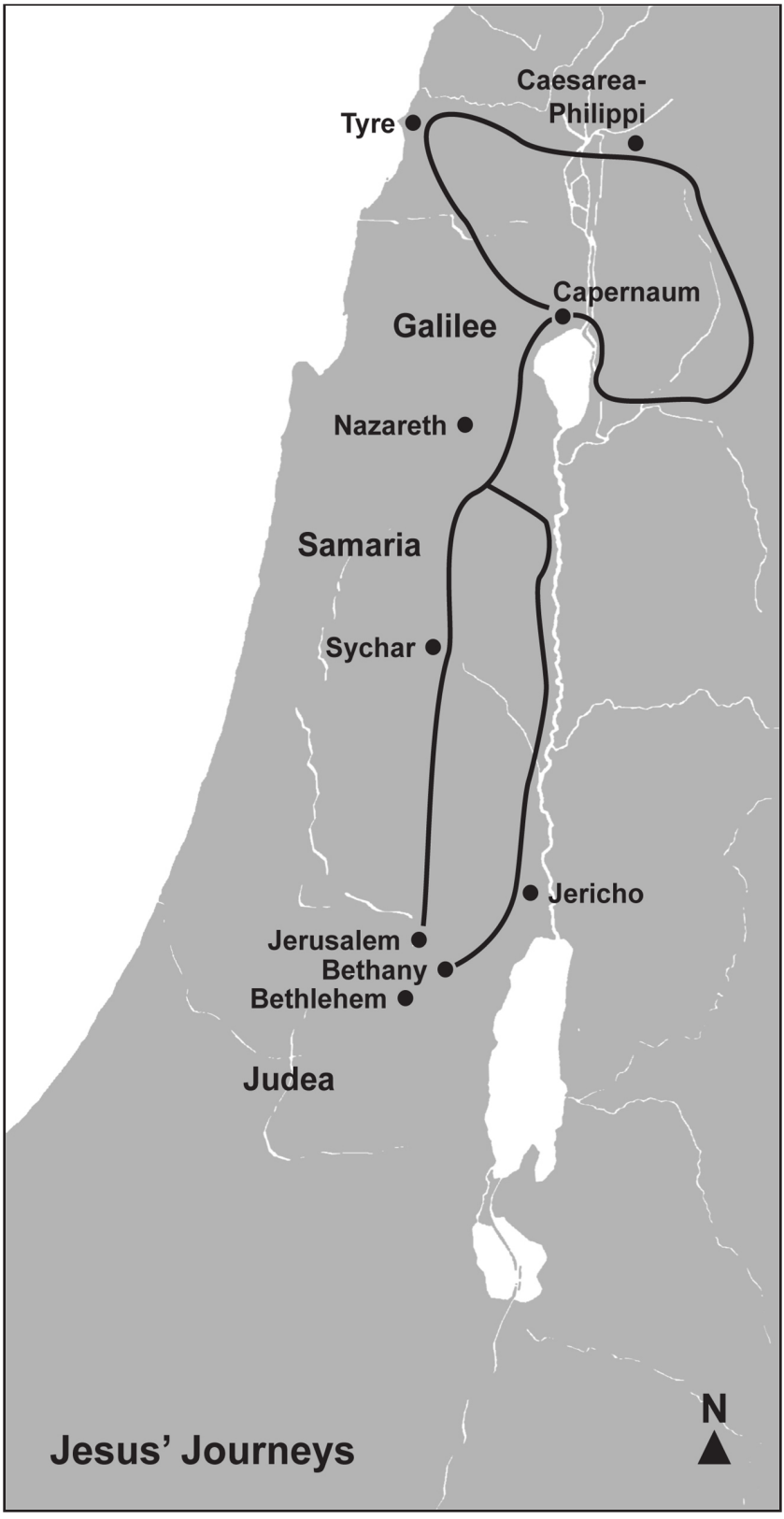

Ta saan nga immay ti Anak ti Tao tapno pagserbian, ngem tapno agserbi, ken itedna ti biagna kas subbot iti adu. - Marcos 10:45

Ni Pablo, maysa nga adipen ni Jesu-Cristo, naayaban nga agbalin nga apostol, ken nailasin para iti ebanghelio ti Dios. - Roma 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful?			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

<table>
<tr><td colspan="4">Fallen</td><td>Glory</td></tr>
<tr><td>Fall to sin
No Law</td><td>Moses' Law
1500 B.C.</td><td>Christ
33 A.D.</td><td>Church Age
Kingdom Age</td><td>New Heavens
and Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">1 Timothy 6:16
Living in unapproachable light</td><td rowspan="7">Acts 3:21
Philippians 2:11
Revelation 20:3

God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City</td></tr>
<tr><td colspan="2">John 8:58
Pre-incarnate</td><td>John 1:14
Incarnate</td><td>Luke 23:43
Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="2">Psalm 139:7
Everywhere</td><td colspan="2">John 14:17
Living in believers</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ephesians 2:1-5
Serving the Savior or Satan on Earth</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:22
Blessed in Paradise</td></tr>
<tr><td colspan="4">Luke 16:23, Revelation 20:5,13
Punished in Hades until the final judgment</td></tr>
<tr><td colspan="4">Hebrews 1:14
Serving mankind at God's command</td></tr>
<tr><td colspan="4">2 Peter 2:4, Jude 6
Imprisoned in Tartarus</td><td rowspan="4">Matthew 25:41
Revelation 20:10

Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels</td></tr>
<tr><td colspan="3" rowspan="3">1 Peter 5:8, Revelation 12:10

Rebelling against Christ
Accusing mankind</td><td>Revelation 20:13
Thalaasa</td></tr>
<tr><td>Revelation 19:20
Lake of Fire</td></tr>
<tr><td>Revelation 20:2
Abyss</td></tr>
</table>

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Ilocano at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you," John 15:16*. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Mapankayo ngarud ket mangpataudkayo kadagiti adalak iti amin a nasion. Bautisaranyo ida iti nagan ti Ama, ti Anak, ken ti Espiritu Santo. - Mateo 28:19